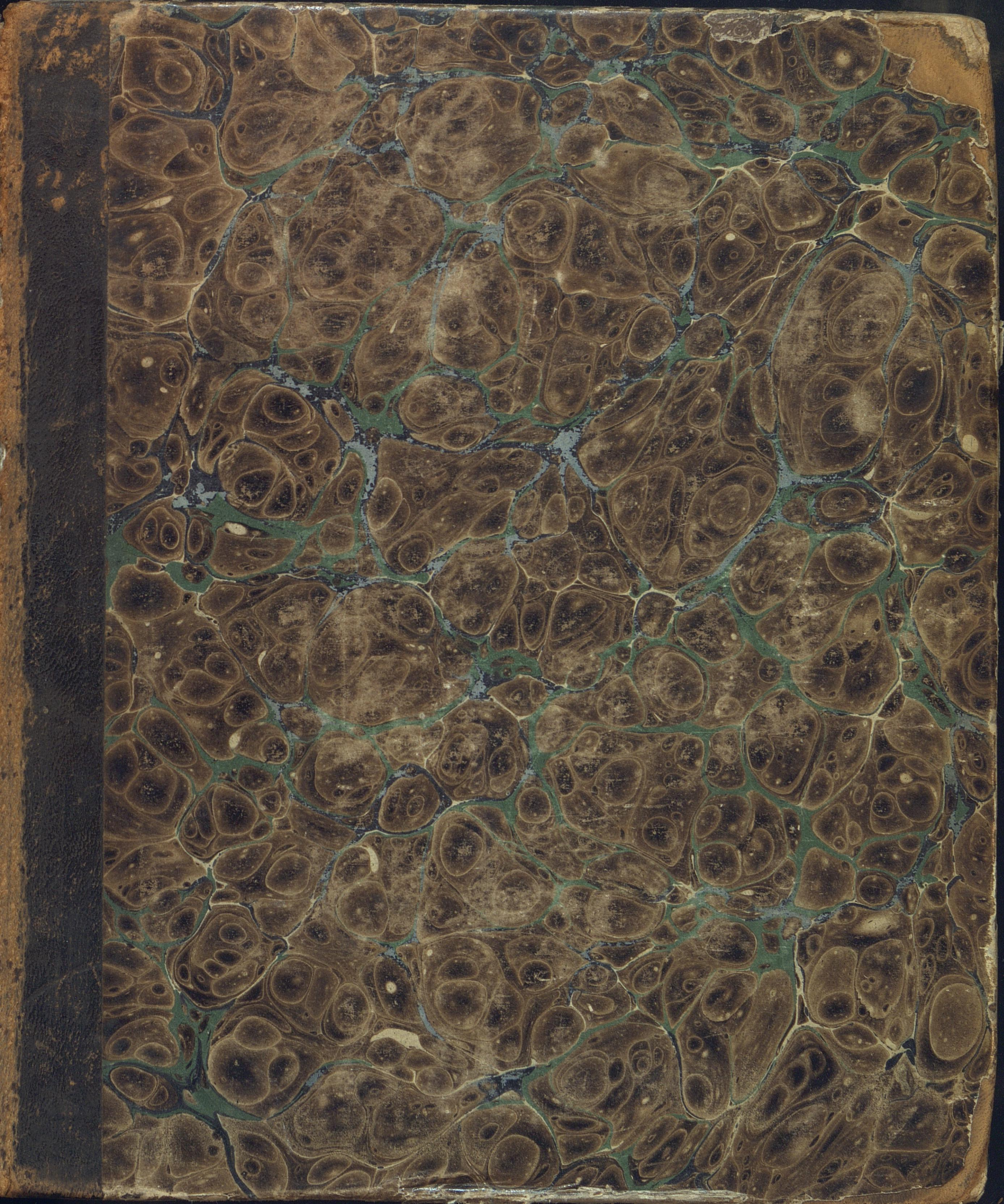

EX LIBRIS
KØBENHAVNS
RAADHUS-
BIBLIOTEK
EH

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af S. Soldin.

Fem og Tredivte Bind.

Kjøbenhavn, 1821.
Trykt paa Udgiverens Forlag, hos J. H. Höecke.

FREDERIKSBERG KOMMUNEBIBLIOTEKER

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 1.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 2 Januari 1821.

Den første Januari 1821.

Som Tiden ruller hen i Tidens Bølge,
Men risler i en evig Harmonie,
Skjøndt Tanken kan med Øjet ikke følge
De Skikkelser, som speile sig deri,
Thi i Mangfoldigheden de fordølge
Alt hvad, som ruller Øjet brat forbi,
Saa sank en Draabe nu i samme Bølge
Og lød i Evighedens Melodie.

Den var en Perle underlig at skue —
Alfader danned den ved Almagts Haand,
Som Demant klar, saa trind som Himlens Bue,
En Tryllekraft var Perlens indre Aand;
Men i dens Rand sig speiled' Jordens Tue,
Og hvad der knyttes til ved Støvets Baand;
Selv vifte hid og did saaes Hjertets Lue
For Skjebnen, som for Vinden Vidievaand.

Blodstriber viste sig der purpurrøde,
Som vidned' om, at det var Broderblod,
Thi underlig de saaes hinanden møde
I samme Farvesaft af samme Rod.
Hist saaes et Faderhjerte voldsomt bløde;
Her Uskyldsrosen laae for Pigens Fod;
Hist Tvistens Flamme monne grusomt gløde,
Her Kjærligheden spottet, haanet stod.

Fortabt var Stjernens Glands af Ærens Krone,
Mens Tidens Bølge tumlede sig om,
Og vaklende stod mangen mægtig Throne,
Som glimred' før ved Retfærds Herredom;
Kun Guldet kunde Folkets Harm forsone,
Thi Mængdens Bryst for Dydens Glands var tom;
Vemodig lød i Dalen Harpens Tone,
Ei meer den fandt paa Jord sin Helligdom.

Saaledes Alt i Tid sig aabenbared',
Saaledes viste sig det svundne Aar. —
Den Gode sukked' — Tidens Tegn ham svared',
At ei det Kommende ham bedre spaaer.
Paa Jorden staaer kun Dyden som forklaret,
End sjelden den i Støvets Klæde gaaer —
Og er det saa, at den er hedenfaret,
Hvo er da den, hvis Aand det Høje naaer?

Hvo saae ei hine Skikkelser at true,
Og hvo ei saae det Varslende deri?
Hvo maatte ei for deres Brusen grue,
Som rene Øre var Disharmonie?
Kan Jordens Børn Almagten underkue?
Opløse inderligste Sympathie?
Nei! ved i Tidens Fart det Hele at beskue,
Vi see, der blier en evig Harmonie.

I dette Haab den Fromme aarle iler
I Herrens Tempel med sin fromme Bøn
I Aanden seer han bedre Fremtid smiler,
Men sukker for Nærværende i Løn;

Han Øjet fast paa Haabets Krandsen hviler,
Og visner den, den spirer atter grøn,
Med Morgenduggen favrere den smiler
Indsprængt med Minder blaa og Tusindskjøn!

J. F. Boesen.

---

* * *

Hellig Midnats underfulde Time
toner Aarets sidste Afskedssang,
mens det nye Aar, de Klokkers Kime,
hilser høitidsfuld for første Gang.
Du, som haabefuldt det seer i Møde
i din Ungdoms friske Morgenglands,
Ak, maaskee du før dets Aftenrøde
fletter i dit Haar Cypressens Krands!

Taagesvøbt af Tidens Huler hæver
Aaret sig for Dødeliges Blik;
gaadefuldt det kommer, og bortsvæver
Billedet af det, som nys forgik.
Tiden hersker over Jordens Slægter,
føre dem i slavisk Ledebaand;
Myriaders Stræben ikke mægter
at udrive Tøilen af dens Haand.

Ungdoms gyldne Morgendrømme svinder
hurtig ned i Intets golde Skjød,
stedse nye Blændlys os oprinder,
slukkes i det Nu! som de blier født.
Drøm om Frihed stærkt i Feberhede
vilder, Troner, Fyrster, Stater, Folk,
blodig raser Borgerkrig herneden,
Tvedragt hvæsser Sværd og Morderdolk.

Aar, som svandt, du saae de Rædselsscener,
Broder farved' sig i Broderblod.
Aar, som kommer, mon du vel forlener
mere Fred, end det som os forlod?
Nei, Bellonas Fakkel varig brænder,
Fredsgudinden hyller sig i Flor,
ængstelig det lyse Blik hun vender
taarefuld fra blodbestænkte Jord.

Dog! du over Norden venligt breder,
engleblide Fred! din Palme ud.

Her hvor Fredriks milde Scepter freder,
villigt lydes elskte Faders-Bud;
ingen rædselsvangre Sky fordunkle
Diademets rene Straaleglands,
klart om den Ædles Tinding funkle,
huldt omsnoet af høje Dyders Krands.

Naadens Gud! miskundelig forbarme
Du Dig over Klodens faldne Slægt,
og modtag i Dine Fader-Arme
Hver, som lider paa Din Varetægt.
Aar lad komme, og igjen bortvige,
naar kun Troe paa Dig urokket staaer,
da grundfæstes Salighedens Rige,
aldrig Lys i Mørket da forgaaer.

C. J.......

(Indsendt.)

Til en Ven paa Landet.

Med sand Deeltagelse har jeg læst Deres sidste Brev, hvori De med mørke Farver skildrer den saa høist beklagelsesværdige Stilling, som De og næsten alle Landmænd under nuværende ulykkelige Conjuncturer befinde sig. De ønsker, min Ven! at jeg under mit Ophold her i Hovedstaden skal give Dem en Udsigt over den Fremtid, De med saamegen Frygt gaaer imøde; gid jeg var i Stand til at opfylde dette Deres Ønske paa en for Dem og Enhver tilfredsstillende Maade, da skulde jeg lydelig udraabe Trøst, og derved gyde Balsom i saa mangt et blødende Saar; dog, langtfra at jeg vil bidrage til at mistrøste Dem, vil jeg som læg Mand sige Dem min uskrømtede Mening om den muelige Fremtid, Landmanden har at vente, forud betinget, at der bliver gjort Alt, for at den mørke Skye, der hænger os over Hovedet, ikke ved pludselig at briste, vil lade os alle omkomme, men at Himlen vil opklares, og det vorder os forundt, etter at aande frit.

I Skilderiet læstes for kort Tid siden et Stykke, der paa en saare simpel og rigtig Maade gav enhver Ukyndig Begreb om, hvilket Forhold Skatterne nu staae i, til det, for faa Aar siden, ei at tale om længere tilbage i Tiden; det var altsaa

næsten overflødigt at anføre flere Beviser for den Vantroende — ifald der endnu kan existere Nogen, der kan tvivle om Landmandens Klage er grundet — men det være mig tilladt at anmærke, at den Paastand, at vi endnu ikke have naaet de Kornpriser, vi havde i forrige Tider, hvilket man saa ofte hører udraabe, efter min Formening er urigtig; thi dette er virkelig nu Tilfældet, da man i Jylland kan kjøbe Rug for 15 Mk., hvilket er 7 Mk. 8ß. i gamle Penge, og Byg for 11 Mk., omtrent 5 Mk. Courant. Hos Pontoppidan vil man kunne eftersee, at vi for 60 Aar siden ikke havde lavere Kornpriser end de nuværende, og om dette endog var Tilfældet, taaler da hiin Tid og denne, Sammenligning? Vare da Skatter og Afgivter saa høje som nu? Existerer der nogensomhelst Vare — Kornvare undtagen — der er kommen tilbage til den Priis, de havde for et halvt Seculum siden? Ifald altsaa Tingene gik deres egen Gang, uden at der blev gjort noget for at hæmme den Fare, der truer Landmanden, og som en Følge deraf hele Samfundet, hvad øine vi da? Næstfølgende Aar vil atter kunne blive et rigt Kornaar, og da vil Priserne endnu falde dybere end de nu ere, især da Udlandet, skrækket ved Uaaret 1816, nu selv overalt har kastet sig paa Kornproductionen, og derved, naar intet nyt Uaar indtræffer — som Gud, for Menneskelighedens Skyld, forbyde — gjør Afsætningen til Udlandet for Danmark næsten umuelig. Prisernes Fald vil saaledes for Godsejeren, der maae indestaae for Bøndernes Skatter, og som en Følge heraf skal skaffe Penge tilveje, ikke gjøre det mueligt, for større Partier Sæd, at erholde endog den lave gjængse Priis. Forpagteren kan ikke bestaae, om endogsaa han — hvilket dog kun sjeldent er Tilfældet — har accorderet om Sæd in Natura for hele sin Forpagtningsafgivt; thi for at udrede Skatterne behøver han 4 a 5 Gange mere af Productionens Overskud, end han beregnede der gik til, da han indgik Forpagtningscontracten. For den mindre Jordbruger er slet ingen Redning, og hvis øjeblikkelige ulykkelige Forfatning, jeg ved efterfølgende Exempel sørgeligst vil vise. Idag hvor jeg nedskriver disse Linier (den 25 Novbr. 1820) har en Bonde, som jeg kjender, været til Torvs med 5 Tdr. Havre, og

erholdt for samme 10 Mk. pr. Tønde, hvilket udgjør 8 Rbd. 2 Mk. i Sedler. Han er fra Roeskilde Amt og har $4\frac{1}{2}$ Miil fra sit Hjem til Hovedstaden, og altsaa 9 Mile at reise frem og tilbage. Naar man nu beregner de Omkostninger, Bonden har havt paa denne Reise: Bompenge, Accise, Fortæring, Slid paa Heste og Vogntøi, der dog ikke kan afholde ham fra at gjøre Reisen, da han nu er nødsaget til at sælge Korn, for at skaffe Penge til det tilstundende Qvartal og til andre fornødne Udgivter, da vil vist Enhver tydelig see Bondens ulykkelige Forfatning, og af Hjertet beklage ham, der egentlig kun har faaet sin Kjørsel betalt, og intet for sin i sit Ansigts Sveed indavlede Sæd. Denne Bonde er endnu af dem, der kan afsætte sin Production til Hovedstaden, hvorledes maae deres Forfatning være, der midt inde i Landet maae lade dem nøje med endnu lavere Priser? Dog! disse Skrækkebilleder maae ikke ganske nedbøje os; lad os hellere fatte Mod og med Tryghed stole paa, at der vil gjøres noget for at redde os fra den Afgrund, vi staae paa Randen af, og at der snart vil gjøres noget for at sikkre Jordbrugeren et Udkomme; derom ville vi intet Øjeblik tvivle. Dette vil sikkerligen kunne skee derved, at Regjeringen lader indrette Kornmagaziner — hvilken velgjørende Indretning finder Sted i Sverrig — hvorved Landmanden ved bestemte Kornpriser bliver sikkret for et Tab, denne af saa stor Betydenhed aldrig maae være underkastet. Tanken om hvilke velgjørende Følger dette vil have for det Hele, maae oplive enhver dansk Mand, der føler for, og eftertænker denne vigtige Sag. Saaledes vil Landmanden tryg — naar ikke Misvæxt indtræffer — kunne beregne det Overskud han, som Løn for sit Arbeide, erholder, til Værd i Penge, da der ved de offentlige Magaziner forud maatte bestemmes en Priis for et Aars Afgrøde, og denne Priis ikke kunne dale i samme Aar.

Hvilken særdeles gavnlig Indflydelse vil ikke dette have paa Forædlingen af vores Korn, som Kjøbmandsvare betragtet? Ved Tørring og Rensning vil det opnaae en Godhed, at man herefter ikke i Udlandet vil vrage dansk Korn, og kun kjøbe det i Nødstilfælde, eller i det mindste altid til lavere Priser end andre Landes, hvilket destoværre

nu er Tilfældet. Jeg behøver vel neppe at bemærke, at som en Følge af disse offentlige Magaziners Indretning, alle Sædevarer maatte modtages efter Vægt, og om den væsentlige Gavnlighed heraf ere alle enige. De Omkostninger, saadanne Kornmagaziners Indretning vilde medføre, vilde vist ikke kunne komme i Betragtning, i Forhold til den Gavnlighed, dette øjeblikkeligen og i Fremtiden vil foraarsage, da Enhver derved klarligen vil sine Landmandens Frelse og Opkomst. Aldrig har, efter min Formening, nogen Finantsoperation havt en saa veldædig Indflydelse paa hele Landets Tarv, som Anvendelsen af de Summer, der udfordres til dette Foretagende, vilde stifte, om endogsaa disse Summer med nogen øjeblikkelig Opoffrelse maatte tilvejebringes, og den Fordeel, der ved slette Aaringers høje Kornpriser kun tilfalder den enkelte Kornpuger, vil under saadanne Omstændigheder have den meest velgjørende Indflydelse paa det Hele.

Jeg har nu, min Ven! sagt Dem min Mening om den Fremtid, Landmanden ved en saa gavnlig Indretning har at vente, og maatte den af mig her nævnte Plan ei være den rigtige, eller af andre mig ubekjendte Omstændigheder ei udførlig, da kunne vi dog aldrig noget Øjeblik tvivle om, at der jo vil blive gjort alt for at den Kilde, der nu er den eneste hvoraf alle Landets Børn øse, ikke skal udtørres, og vi saaledes Alle uundgaaelig maatte vansmægte.

Indenlandske Efterretninger.

Ved Aarets Begyndelse er Antallet af de tjenstgjørende Kongel. Danske Søe-Officierer: 2 Admiraler, 1 Vice-Admiral, 8 Contre-Admiraler, 10 Commandeurer, 5 Commandeur-Capitainer, 19 Capitainer, 26 Capitain-Lieutenanter, 41 Premier-Lieutenanter, 32 Second-Lieutenanter. — Ved Søe-Indrolleringen og Lodsvæsenet m. v.: 6 Commandeurer, 1 Capitain, 1 Capitain-Lieutenant. — Søe-Cadet-Corpset har sin Chef, 4 Subalterne-Officierer, 1 Auditeur, 1 Læge, 3 mathematiske Lærere samt 14 Lærere i de forskjellige Videnskaber og Sprog, og bestaaer af: 10 Cadetter (af hvilke 6 ere Underofficierer) med 100 Rbdlr. Gage, 26 Cadetter med 50 Rbdlr. Gage og 15 Indskrevne. — De under Admiralitets- og Commissariats-Collegium sorterende civile Kongelige Betjente bestaae, foruden 4 Justitsbetjente, af 15 Contoir-Chefer og Forvaltere ved Magazinerne o. s. v., 23 Fuldmægtige og 22 Copiister. — Ved de Kongel. Værfter ere ansatte 20 Mestere og Mestersvende og 3 Skippere. — Ved Søe-Etatens 2 Divisioner ere ansatte: 2 Divisions-Chirurger, 3 Reserve-Chirurger og 3 Under-Chirurger.

Slagelse. I Landsbyen Holmstrup, som ligger tæt udenfor denne Kiøbstæd, opkom den 28de Decbr. en Ildebrand Kl. 10 om Formiddagen i et Huus, som ved den stærke Østenvind og det tørre Veir greb frygtelig om sig og ødelagte i en kort Tid 4 Gaarde og nogle Huse med al Sæd, og en Deel af Indboet og Besætningen; alle Forsøg paa at standse Ilden vare forgiæves.

Ved Viborg Landsoverret er Proprietær Fos til Øvegaard, for at have ladet 11 Gaarde ligge øde i Houtved og Kielstrup Byer, dømt til at bøde til Kongens Fiscus 8020 Rbdlr. 82½ ß. Sølv m. v. En Avlsforvalter er ved samme Ret dømt til at betale en Tjenestekarl 20 Rbd. Sølv, for at have revset denne over Huustugtens Grændser. Ved Hjemtinget var han endog tilfunden at bøde halv Mandebod, trende 9 Lod Sølv, foruden Sagens Omkostninger.

Blandede Efterretninger.

Ved det Kongelige Svenske Krigsvidenskabs-Akademies Høitidsdag den 1ste December, holdtes i Stockholm, af Akademiets Præsident, Ordfører i H. K. Maj. Krigs-Hofret, General-Major og Commandeur af den Kgl. Sværdorden, G. W. af Tibell, en Mindetale over Academiets afdøde Æresmedlem, General af Infanteriet i den Kongel. Norske Armee, Ridder og Commandeur af Hs. M. Kongen af Sverrigs Ordener samt af den Kongel. Danske Elephant- og Dannebrog-Orden, Hr. G. F. v. Krogh. (Anmeldt i Skilderiets No. 102 f. A.) Den almindelig ærede og høiagtede Afdødes Levnetsomstændigheder ville neppe læses af Danske uden Interesse, og meddeles derfor her efter ovenanførte Tale.

Georg Frederik Krogh blev født den 7de October 1732. Hans Fader var Generallieutenant og commanderende General Nordenfjelds, Kammerherre og Ridder af Dannebrog-Ordenen Herr G. F. v. Krogh, hvis Gemalinde hed Hedevig Augusta v. Bryggemann.

Efter fuldendte Studeringer udnævntes den unge Krogh i Aaret 1746 af Kong Christian den Sjette i Danmark til Fændrik ved det første Vesterlehnske Infanterie-Regiment. Den Agtsaagivenhed og Tjenesteiver, han viste, blev ei ubemærket, og han forflyttedes (1750) til Fændrik ved den Kongel. Danske Gardes Grenadeer-Regiment; 2 Aar derefter blev han befordret til Secondlieutenant og af Kong Frederik den Femte udnævnt til Hofjunker, samt i det følgende Aar (1753) befordret til Compagnie-Chef ved det 1ste Vesterlehnske Regiment.

Den fredelige Bane, han hidtil havde betraadt, syntes ham altfor indskrænket, til at han derpaa kunde vinde den Erfaring, som i alle Fag, og især for en Krigsmand, er saa nødvendig, for rigtigen at kunne anvende de erhvervede Kundskaber, — og et lykkeligt Tilfælde indtraf nu ogsaa, som opfyldte hans kjæreste Ønsker.

Friedrich den Store havde allerede ved den første Schlesiske Krig forskaffet sin Armee et berømt Navn, og da Syvaarskrigen begyndte, kappedes de i Fred værende Magters Ungdom om, i den Preussiske Armee at vinde Erfaring og Krigsære. Capitain Krogh erholdt sin Konges Tilladelse til ligeledes at deeltage i disse Feldttog, og den Preussiske Monarch tillod ham (i Aaret 1757) som Volonteur at følge den Armee, han i egen Person anførte; snart opdagede den store Menneskekjender, at Capitain Krogh besad ualmindelige Naturgaver, forenede med en velanvendt Ungdomstid; han blev Tjenestgjørende i Kongens Suite, og nød, som henhørende til Kongens egen Stab, Alting frit.

En saadan Udmærkelse af Friedrich den Store imod en Fremmed kan udentvivl ansees som et uforkasteligt Beviis paa den Persons Duelighed, som havde den Lykke, at være Gjenstand derfor.

Ved den Preussiske Armees Indmarsch i Böhmen ledsagede Capitain Krogh Kongens Person, og deeltog i Bataillen ved Prag samt i denne Stads Bombardement. Det rosværdige Forhold,

han herved lagde for Dagen, og den med megen Sagkundskab og Tydelighed forfattede Journal over disse Krigs-Tildragelser, hvilken han tilstillede Kong Frederik den Femte, erhvervede ham nye Naadesbeviisninger; han forflyttedes til Chef for et Compagnie af det Nordenfjeldske hvervede Regiment, og udnævntes til Kammerjunker hos Kongen.

Den Preussiske Armee for Prag maatte imidlertid bryde op for at forstærke Prindsen af Bevern, som saae sig tvungen til at retirere for den overlegne Østerrigske Armee, hvilken rykkede frem under Feldtmarskalk Dauns Befaling; kun Capitain Krogh og 3 Hollandske Officierer fik, iblandt alle de ved Armeen værende fremmede Volonteurer, Kongens Tilladelse til at ledsage ham paa denne Marsch. Paa den store Slette ved Malolitz samledes de Preussiske Armee-Corpser, hvilke den 16de Juni passerede Defileerne ved Zarmack; en stærk Taage hindrede Udsigten, men da denne i Dagbrækningen forsvandt, opdagede man den Østerrigske Armee camperende i Nærheden af Preussernes venstre Flanque; ved Friedrichs Duelighed til at manoeuvrere blev Stillingen dog snart forandret, og den 17de Juni stod den Preussiske Armee paa høire Side af den Østerrigske, i Nærheden af Byen Planjanie, hvilken Østerrigerne havde besat, men som indtoges af Preusserne den 18de, hvormed Bataillen ved Collin begyndte, hvis Omvexlinger og Udfald man kjender af Historien. Da Retraiten begyndte, var Kongens Person blot omgiven af hans Adjutanter, nogle Ordonnance-Officierer og de fire fremmede Volonteurer, iblandt hvilke Capitain Krogh befandt sig, omendskjøndt han i Bataillen var bleven blesseret i den høire Fod, — samt omtrent 30 Husarer til Bedækning. Denne lille Trop blev med Heftighed angreben af et overlegent Antal Pandurer; og Kongen og hans Suite maatte med Vaaben i Haand bane sig Vei igjennem Fienden. Capitain Krogh fulgte, uagtet den heftige Smerte af hans Saar, dog Kongens Person endnu 9 Mile til Hovedqvarteret Mischle, hvor han endelig blev nødt til at overlade sig til Lægens Omhu; — men neppe var han restitueret, før han atter indfandt sig ved Armeen, samt ledsagede i nogen Tid Feldtmarskalk Keiths Armee-Corps. — Den Tapperhed og Klogskab, han ved

alle disse mærkværdige Begivenheder havde viist, erhvervede ham Kongens, hans Herres, besynderlige Naade og Opmærksomhed, og han udnævntes (1758) til General-Adjutant, samt commanderedes samme Aar, ved sin Tilbagekomst til Fædrelandet, til det i Holsteen sammentrukne Danske Armee-Corps, og i Aaret 1760 udnævntes han til Chef for det 1ste Trondhjemske Infanterie-Regiment.

En stor Forandring i Tingenes Orden var imidlertid indtruffen; Keiser Peter den Tredie besteg den Russiske Throne, og hans Armeer forvandledes fra Fiender til Kongen af Preussens Allierede, samt truede tillige med et Indfald i de Danske Stater. I Aaret 1762 erholdt Oberst Krogh Ordre at indskibe sig med sit Regiment, og, tilligemed flere Norske Tropper, at afgaae til Holsteen; han fandt sig saaledes atter kaldet til, paa Valpladsen at erhverve sig ny Erfaring og nye Fortjenester. Allerede rykkede de sammentrukne Danske Tropper ind i Mechlenburg, da Keiserinde Katharina den Andens Thronbestigelse medførte andre Forhold imellem Cabinetterne i Petersburg og Kjøbenhavn, og de Danske Tropper vendte tilbage til deres Hjemsteder.

I Aaret 1768 udnævntes General-Adjutant Krogh til Kammerherre, og i 1772 til General-Major samt til commanderende General Nordenfjelds.

Aar 1774 udnævntes han til Ridder af Dannebrog-Ordenen, og 1781 befordredes han til General-Lieutenant.

I Aaret 1788 overdroges ham General-Commandoen over hele den Norske Armee, medens Prinds General-Statholderen var fraværende.

Aar 1793 befordredes han til General, og udnævntes 1801 til Ridder af Elephanten, det Danske Riges første Orden.

Den Virksomhed, som fulgte Hr. General Krogh endnu i hans høie Alder, kan man slutte deraf, at han, da han allerede havde fyldt sit 73de Aar, greb Pennen for at forsvare den Konges Minde, hvis Person han for 50 Aar siden med Vaaben i Haand havde forsvaret ved Collin.

Udi et i Tydskland udkommet Skrift forekom nogle Yttringer, som Hr. General Krogh ei ansaae for at have rigtigen bedømt hans Helts Bedrifter, hvorfor han i en Afhandling giendrev

hvad der ei syntes ham at være overeensstemmende med Sagens sande Sammenhæng, samt meddeelte tillige historiske Oplysninger om Bataillen ved Collin, og om de Krigs-Operationer, som dermed stode i Forbindelse, hvilken Afhandling erholdt en fortjent Plads i det militaire Tidsskrift "Neue Bellona" (1805).

Sjelens Anstrengelser kunde dog ikke i Tidens Længde overvinde Legemets Skrøbelighed, og Naturen fordrede sin Ret. Allerede adskillige Gange havde Hr. General Krogh yttret det Ønske, at nedlægge en Commando, som han havde ført med en saa udmærket Hæder; men Kongen, hans Herre, søgte saa længe som muligt at benytte den prøvede Mands Duelighed, indtil endelig en haard Sygdom og aftagende Kræfter nødte Generalen til, i Aaret 1814 at fornye sin Ansøgning, hvilken da naadigst bevilgedes, med Forsikkring om, at han for sin øvrige Levetid skulde beholde sin hele Gage og Emolumenter i Pension.

Men inden Hr. General Krogh skulde samles med sine Fædre, var det ham forbeholdt at opleve en af de mærkværdigste Statsbegivenheder i Norden.

Ved Freden i Kiel (den 14de Januar 1814) aftraadte Hans Kongelige Danske Majestæt alle sine Rettigheder til og Fordringer paa Kongeriget Norge til Hans Majestæt Kongen af Sverige, og samme Aar antog Norges Riges i Christiania forsamlede Storthing den Stats-Forfatning, som for bestandig forenede Sveriges og Norges Riger under een Konge.

Sveriges og Norges Konge var nu altsaa General Kroghs retmæssige Øvrighed, og efter at han havde ofret Skilsmissens sidste, smertefulde Taarer til den Regjering, under hvilken han var født, og som han i 68 Aar med Troskab og Redelighed havde tjent, omfattede han med mandig Fasthed og en værdig Borgers Varme de nye Pligter, hvortil de høitideligste Forbindelser kaldte ham. De Fordele, som den Nordiske Halvøes Forening under eet Scepter vilde medføre, undgik ei hans modne Dømmekraft, og Fremtidens Forhaabninger udbredte endnu Glæde og Tilfredshed over den redelige Borgers sidste Alderdomsdage. Indsluttet i sin eenlige Hytte, hvor han i de tapre Trønders fjerne Dale med den Retskafnes Rolighed oppebiede sin nærforestaaende Forvandling, op-

søgtes han dog af den skarpsynede Belønner, der vilde give sine nye Undersaatter et høitideligt Beviis paa, at Tjenester, som forud vare ydede Fædrelandet, ei for hans lyse Blik skulde tabe Noget af deres Værd ved de forandrede Statsforhold, og General Krogh udnævntes (1815) til Ridder og Commandeur af Hans Kongelige Majestæts Ordener.

Den graahærdede Kriger modtog med Ærbødighed denne Nordens ældgamle Ridder-Prydelse, som et helligt Pant paa, at ligesom Svenske og Normænd Haand i Haand dele Farer og Besværligheder, have de ogsaa lige Andeel i det fælleds Faderhjerte.

Nordstjernen, Geniets Sindbillede, staaer midt over Fjeldet; den kaster sine Straaler til begge Sider; fælleds at opfatte dem vil fordoble deres Lys og Kraft; saaledes tænkte det Kongelige Krigs-Videnskabs-Akademie, og Hr. General, Ridder og Commandeur af Hans Kongelige Majestæts Ordener m. m. Krogh udnævntes (1816) til Akademiets Æres-Medlem.

Hr. General Krogh var tvende Gange gift; det første Ægteskab indgik han 1760 med Frøken Elisabeth von Schöller, der døde 1763, og efterlod sig 2 Sønner, hvoraf den ene endnu lever; i sit andet Ægteskab, hvilket han indgik 1765 med Frøken Margreta von Lerche, der døde 1807, havde Hr. General Kragh 6 Børn, af hvilke 1 Søn og 1 Datter endnu leve.

Endelig kom Hvilens Stund for den trætte Vandrer, og den agtværdige Mand overgik til en bedre Verden (den 3die August 1818), ledsaget af sin Konges Savn og sine Medborgeres Høiagtelse, efterat han havde fyldt sit 86de Aar, og i 68 Aar tjent og hædret sit Fædreland.

En Nordisk Klippe var hans Sindbillede, Konge og Fædreland hans Valgsprog, Redelighed hans Leveregel, — Æren hans Belønning.

I Schwabach, en lille Stad i det Anspachske, fødtes nylig et mærkværdigt Misfoster. Et syv Maaneder gammelt mandligt Foster har over hele Kroppen en hvid, haard, pergamentagtig Hud; paa flere Steder af Kroppen er denne regelmæssig adskilt, hvorimellem viser sig en høirød blød Hud, der danner fortløbende Striber, lige-

som om røde Bændler vare indlagte. Haandledene og Haanden indtil Fingrene bestaae af to til hinanden voxne runde, høirøde Legemer, af hvilke de krumme hvide Fingre fremrage som Kløer; Fødderne have en lignende Dannelse. Barnets Hoved har hverken Øren eller Næse; Øienhullerne ere udfyldte med en høirød hudagtig Masse; Munden er meget stor, og omgivet med meget tykke opspilede Læber, mellem hvilke Overkjæben, som er forsynet med store Tænder, er synlig. Underkjæben er tilbagetrykt, Halsen meget tyk og omgivet med røde Striber. Dette Misfoster ligner saa temmelig i det Hele en med røde Baand udpyntet Harlekin, som har en styg Maske for Ansigtet. I den første Maaned af sit Svangerskab saae den sunde og velskabte Moder en Harlekin danse paa Line; blandt flere opmærksomme Tilskuere stod hun paa et Stillads af Bræder, som gik itu; hun faldt, og i Faldet svævede den paa Linen hængende Harlekin for hende, og som hun i lang Tid derefter ikke kunde faae ud af Tankerne. Hun troede derfor, at hun havde forseet sig. Dette Misfoster levede 24 Timer, og opbevares af den i Schwabach practiserende Læge, Dr. Baumgärtner, i Spiritus vini.

Hidtil havde man i Paris intet fuldstændigt Skelet af Hippomotamus. For at tilveiebringe eet, dvælede Hr. Lalande længere end en Maaned paa Sydafricas Slætter, og var endeligen saa lykkelig, at dræbe en 6 Fod høi og 12 Fod lang Flodhest. Den Allarm, som dens sædvanlige Gang foraarsager, sammenlignes med den Lyd, som fire Vaskerkoner, der banke Linned paa Stene, foraarsage; men dens Stormskridts Brusen, da den fik det første svære Saar, og, nedstyrtende alt hvad den mødte, ilede i Havet, overgik al Forestilling. Dens Øine, dryppende af Blod, flammede Ild; dens Gab, i krampagtig Bevægelse, skummede Blod; dens Brøl, afbrudt ved Stønnen, rullede som Tordenen igjennem Skovgrunden, og Jorden bævede under dens Fodtrin. Et andet Skud, tæt under Øret, skilte den ved Livet. Ti Stude vare ikke istand til at trække dette Kjæmpelegeme. Man maatte paa Stedet sønderstykke det, og ved en Indhegning sikkre det mod vilde Dyr. Forbudet mod at gjøre Jagt efter dette paa Cap alt mere og mere sjeldent

blivende Dyr, blev til Gunst for den franske Naturforsker ophævet. Engellænderne troede selv ikke at Jagten vilde lykkes, men glædede sig dog, da den var faldet saa heldigt ud.

Dr. Loewer i Halberstadt har opfundet et Beskyttelsesmiddel mod Skarlagensfeber. Han lader nemlig 1 Gran friskt tilberedt Extract af Belladonna opløses i 8 Lod Orangeblomstervand, hvortil kommes 1 Qvintin rectificeret Viingeist. Deraf gives et Barn paa 1 Aar 10 Draaber Morgen og Aften, og fra 2 til 15 Aar 20 Draaber, fra 4—8 en mindre, og fra 8 og flere en større Theeskeefuld. Hos nogle 50 Børn, som Doctoren behandlede, og som kun i tre Dage havde brugt Midlet, kom Feberen vel frem, men saa let og godartet, at kun et eneste Barn døde for ham af Hjernebetændelse.

Jæger-Mod. For at røgte sit Kald gik den 61aarige Skovløber Clair, fra Möllendorf, d. 21de November ud i Skoven. I den dybe Snee fandt han Spor af et Vildtsviin, og rammede det med en Kugle; dog blev det først i en betydelig Afstand indhentet af hans Hund. Clair, som imidlertid atter havde ladet sin Flint, gik efter Dyret, men Geværet klikkede, hvorpaa Dyret angreb ham og flengede ham det ene Baglaar indtil Benet. Det rasende 4aarige Dyr hug Jægeren nogle Gange med Tænderne, men Jagttasken beskyttede ham for betydelige Saar. Clair greb det strax i Struben, tumlede paa denne Maade nogen Tid omkring med det, til endelig hans Hund saaledes havde forrevet dets Kjød, at det af Smerte, ved at kaste Jægeren omkuld, unddrog sig hans Vold. Clair, som foruden det betydelige Saar i Laaret, havde faaet Fingrene saa beskadigede af Vildsvinets Tænder, at Neglene vare knuste, greb atter til Geværet — som imidlertid havde ligget henkastet i Sneen og var bleven ganske vaadt — satte det istand og opsøgte sit Bytte atter. Dette, som igjen foer løs paa Jægeren, styrtede imidlertid død til Jorden ved et Skud imellem Øinene. Efterat Dyret var drævt, aabnede den gamle Mand det, tog Indvoldene ud, og gik derpaa hjem til sin Bolig, hvor han, efter at have mistet saa meget Blod, strax faldt i Afmagt.

Misceller.

Man kan — siger Lichtenberg — laste en stor Mands Feil, men bør derfor ikke laste Manden. — (Denne Sandhed er alt for ofte bleven glemt i Henseende til Napoleon Bonaparte.)

"I det Ord Lærd ligger — efter samme Forfatter — kun det Begreb, at man har lært Een meget, men ikke at han ogsaa har lært meget; derfor sige de Franske sindrigen, som alt hvad der kommer fra dette Folk, ikke les enseignés, men les savans, og Engellænderne ikke the taught ones, men the Learned." — Vore Fædre kaldte med Føie en Lærd — Boglærd, og antoge den for en Lærd, der talte "som en Bog."

Shakespeare, siger Lichtenberg, er for det meste vanskelig ganske at forstaae, og hans lærde Commentatorer have ofte ikke forstaaet ham. At oversætte ham godt er paa mange Steder ganske umueligt formedelst hans paa Billeder rige Metaphorer, hvoraf den bedste Oversætter dog altid kun kan give os nogle. Foruden en dyb Indsigt i det engelske Sprog, som kun faa Udlændinger kunne forskaffe sig, udfordres en Kundskab om Folkets Sæder, som er endnu vanskeligere at erhverve.

Kjøbenhavns Børs d. 2 Januari.

Cours. Hamb. 2 M. 254, a vista 257. Amsterd. 2 M. : . Lond. 2 M. : . Spec. 258. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 7½ ß. Obligat. (med Renter fra 11te December 1820) 67½. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. d. A.) 83½ Rbdlr. r. S. eller 107½ a 108 Rbd. Sedl. pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedl. 16¼. Svenske Sedler 60 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 2.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 6 Januari 1821.

Noget om Læger og Sproglærere.

(Indsendt.)

Den Stilling og det Forhold, begge staae i, med Hensyn til deres Medborgere, ere i mange Henseender saa aldeles de samme, at Resultatet af Sammenligningen og de deraf anledigede Betragtninger (foruden maaskee at være morende for Læserne) turde muligen, om Vedkommende værdige dem Opmærksomhed, lede til det Offentliges Gavn — Indsenderens eneste Øiemed.

Begge ere, eller i det mindste burde være, Videnskabsmænd. Der er viseligen sørget for at de Fleste, der udøve Lægevidenskaben i Ordets udstrakteste Betydning, ere ved en ordentlig og stræng Examen, der forudsætter flere Aars foregaaende Studering og Flid, saaledes prøvede af kyndigere og meer erfarne Mænd, at Medborgere med Tillid kunne betroe sig til næsten Enhver, uden at frygte for at træffe paa en saakaldet Bønhas; dette er derimod aldeles ikke Tilfældet med Sproglærere; man har gjort disse den Ære, at henregne dem saa at sige til Frikunstnere (quasi Frimestere). De underkastes ingen Prøve, en Skjærsild, som nuomstunder endogsaa en Urtekræmmersvend maa gjennemgaae, forinden ham stædes Tilladelse til at sælge sine Medborgere Rosiner og Mandler o. s. v. Har Lykken glippet, eller maaskee begangne Forbrydelser i et eller andet Fag, for Een eller Anden, saa giver han sig til at være Sproglærer — og hvorfor ikke? Han prøves jo ikke, lig andre, og de, der behøve ham, kunne ikke prøve ham, som er det bedste af Alt. En pralende Bekjendtgjørelse om Ophold i Udlandet (i hvilket? i hvilken Stilling? i hvilke Cirkler?), om en hurtig, let Methode, og fremfor Alt — Skillings Kjøb — og Sproglæreren er færdig. Han informerer nu rask væk, indtil maaskee hans Usselhed omsider og tilfældigviis paa et Sted opdages, og han afskediges derfra, for at gaae hen og stjæle Penge et andet Sted. Sjelden eller aldrig har den almindelige Mand nogen Maalestok til at bedømme enten Læger eller Sproglærere; sine Penge maae han imidlertid herud med til begge; for de Førstes Kundskaber har han Borgen, for Sproglærerens derimod (naar denne ikke ved Værker og mange Aars Underviisning har gjort sig fordeelagtigen bekjendt) ingen, uden ovenanførte saare mistænkelige. Man sender Bud efter begge, naar man behøver dem; man afskediger dem begge, naar man ikke bruger dem længer. Hine kjøre eller gaae fra Huus til Huus; disse trave stedse paa Apostlernes Heste; hine komme til Legemets Patienter til ubestemt Tid, og forblive hos dem i ubestemt Tid; disse ere, med Hensyn til deres Forstands Patienter, i begge Henseender bundne, men dette gjør ingen væsentlig Forskjel mellem begges Stilling; begges Betaling er vilkaarlig, eller i det mindste kun saa løseligen aftalt. Begge have ogsaa mange lignende Kummerligheder at gjennemgaae. Hvorledes behandles og lønnes ofte

den lærde Læge for mange Aars Studering og Flid, for søvnløse Nætter, Selvopoffrelser, Fornægtelse af Livets Glæder, for ved den natlige Lampe at indsamle Kundskaber til Gavn for Medmennesker? Ofte jages han, uden Hensyn til Dagens Færdsel, op af sit Leje, fordi det brænder i Excellencens store Taae, Maren rider Hendes Naade, eller den naadige Frøken har hysterisk Krampe, som endnu ingen ung Hercules af Læge har kunnet bortmagnetisere. Hvor ofte maa ikke Lægen spilde sin kostbare Tid ved at laane Øret til Hypochondristens Litanie af alskens Svagelighed, hvis hele Grund dog kun er — Vind; og Vind bliver ofte Lægens Honorar, selv af den glade Arving, og kun den beroligende glade Følelse af opfyldt Pligt, bliver denne Værdiges Løn. Sproglæreren, der flittigen har gjennemgaaet den akademiske Løbebane, og i de ældre Sprogs Studium lagt Grunden til solid Kundskab, forenet med praktisk Færdighed, i eet nyere (Indsenderen skriver med Overlæg eet, thi hans Erfaring har lært ham, at Mester i flere er en Umulighed), jages fra den ene Ende af Byen til den anden; man seer ham ilende traske igjennem alle Gaders Snavs; han skal komme netop naar Klokken slaaer den bestemte Time og maae ikke gaae førend næste er slaaet, thi man vil have Smæk for Skillingen, og naar han blot sidder paa sin Stol den fulde Time ud, saa ere hans Kundskaber, Methode og Flid ligegyldige. Umuligheden at opfylde hiin Fordring, en heel Times Underviisning i Topmaal, ja end ikke i Strygmaal, betænker man i Almindelighed ikke; thi da Sproglærere ikke meer end andre Mennesker ere begavede med Vinger, saa behøve de naturligviis Tid, lig andre Dødelige, til at komme fra et ofte fjernt Sted til næste; og nu Betalingen — den seer det ofte heelt misligt ud med; saa var Herren ikke hjemme, da Læreren kom, eller Herren blev borte, da han skulde komme til Læreren, har altsaa ingen Information erholdt, behøver altsaa ingen Betaling at yde; saa reiser man bort, og glemmer saadan Bagatel som Sproglærerens Salar o. s. v. Holder Sproglæreren Forelæsninger, saa begynder han med et fuldt Auditorium; men Herre Gud! hvor dette bliver tyndt efterhaanden henimod Betalingstiden! ligesom naar Folk i Dyrehaugen en lang

Tid have moret sig med Bajaz, men aldrig saasnart lader Tallerkenen sig see, førend de forsvinde som ved Slaget af en Tryllestav. Hvilke urimelige Fordringer haves ikke paa begge; et af Vellyster udsvækket Legem skal Lægen gjøre karsk; af et Aalehoved, der ikke engang har Begreb om de første Grunde i sit eget Modersmaal, skal Sproglæreren skabe en Cicero og Demosthenes i et fremmed. Her er ikke Talen om de uværdige Læger (om der gives saadanne) hvis Hjerter det gjentagne Syn af Jammer har overtrukken med en uigjennemtrængelig tyk Puntlæders Hud, der lade sig flere Gange sende Bud efter uden at komme; der ansee enhver Syg, naar han netop ikke ligger, som man siger, med Aanden i Halsen, for uværdig deres Opmærksomhed; der ikke ville forlade et velbesat Bord eller interessant Spillepartie, uagtet den Syge i Vaande og Qvide kaster det længselfulde Øje til Døren; ikke om den Læge, der render om med Nyheder, Sludder og Bagtalelse fra Sted til Sted; der bliver hos de Patienter, hvor han morer sig med Politisering eller Fraadserie hele Timer, medens andre, som have længe sukket efter hans Komme, affærdiges i Galop; ei heller om dem, som, saasnart de have faaet Examen og lidt Praxis, kurere væk efter Slendrian, og ikke opoffre een eller flere Timer af Dagen til ved Læsning at følge deres Videnskab i dens Fremskridt hjemme og udenlands; ei om hine Sproglærere (om saadanne der gives) der blot ønske at faae Ende paa Timen, og feje det forelagte Pensum af og sætte et nyt for i en Hast, undervise alle paa een og samme Maade, uden Hensyn til deres respektive Kundskaber, deres Fatteevne, eller det Formaal i Særdeleshed, den Lærende har havt med at søge at erhverve sig Kundskaber i et fremmed Sprog; ei om de Lærere, hvis Spytslikkerie og Paatrængenhed, som oftest forenet med Uvidenhed, Uopdragelse, Egennytte o. s. v., gjør denne Lærestand foragtet, og at de ansees af Fremmede ikke stort bedre end Leietjenere og Domestikker — ei dem, der ofte reent udeblive, eller stedse ere upracise; ei dem, der paadrage sig samme Anke, man gjør uværdige Geistlige (om saadanne der gives), at de foruden Forkjerlighed for det Mammon, de dagligen præke imod, blande sig i Familiesager, ubedte give Raad, for at give sig Myndig-

hed og slikke sig ind hos Rigmænd — Nei! om disse er Talen ikke — disse røbe snarligen, at de ere Ulve i Faareklæder, og for dem vogte Medborgere sig nok, af dem vorder man snart kjede; men Indsenderen har søgt, ved at fremstille ovenanførte Sammenligning mellem begge Redeliges og Kyndiges tunge Bane, at vise, hvor ubilligen stundom den ædle, bedre og kyndige Deel behandles, og hvormeget de have tilfælles. At han blev fristet til et Øjeblik at vende Maleriet om, var i det mindste naturligt, og inderligen ønsker han, at de heri givne Træk, dem vist mange Læsere ville finde at være tro Copier af bekiendte Originaler, maae tjene til nøjere Eftertanke over en Gjenstand, der vist fortjener Opmærksomhed, men hvis udførligere Udvikling Tid, Sted og Stilling forbyde ham.

F. S.

Om Hovedcharakterens Bestemmelse ved Examen artium.

(Indsendt.)

Herom læser man i den Hempelske Avis følgende Bemærkning: "Et Gjennemsyn af de offentlige Examenslister over Udfaldet af sidste Examen Artium viser atter, at Hovedkarakteren ikke i alle Tilfælde bestemmes efter nogen mathematisk Vurdering af den nye akademiske Borgers videnskabelige Værd. Følgende Schema over tre Kandidaters, her betegnede med A., B. og C., specielle Karakterer, udtrykte med Tal, af hvilke 1 betyder Laudabilem præ ceteris, 2 Laud., 3 Haud illaud. og 4 Non contemnendum, afgiver et paafaldende Exempel herpaa:

	A.	B.	C.
Dansk	1	2	2
Latin	1	2	1
Latinsk Stiil .	2	3	2
Græsk	2	3	2
Hebraisk . . .	4	3	4
Religion . . .	2	2	2
Geographie . .	2	2	2
Historie . . .	2	2	2
Arithmetik . .	1	2	2
Geometrie . .	3	3	3
Tydsk	3	2	2
Fransk	2	3	2

Ved disse specielle Karakterers Opsummering befindes A at have 25, B 29 og C 26, og ikke desto mindre! erholdt A kun haud illaud., B og C derimod Laud. til Hovedkarakteer, uagtet hiin for enhver af de fire vigtigste Fag (Dansk, Latin, Stiil og Græsk) staaer en Grad over B, og C ligesaavel som A, har Non contemn. for Hebraisk. At A har to Haud illaud. til sit Non contemn. maa følgelig være det Eneste, som har gjort Udslaget, og sat ham under B, der har 5 Haud illaud. Her synes altsaa ikke at være taget Hensyn til Latinernes: Ubi plurima nitent &c."

Det samme synes og at være Tilfældet, hvor der er givet Non contemn. i Hovedkarakteer. Dette er skeet, naar Een havde 4 Non contemnenda, eller endog 3, saasnart to af dem vare i de førstnævnte Rubriker. Men ville vi nu antage, at en saadan Noncontemnendist fik til sine 4 Non contemnenda 8 Laudibilia, eller blot 4 Laud og 4 H. illaud. og hans sammenregnede Charakterer altsaa efter ovenstaaende Angivelse i Tal beløb sig til 32, eller endog til 36, maatte han da ikke altid dog, saavel efter almindelig Mening, som efter en arithmetisk Sammentælling, ansees for dueligere, end den Haudillaudabilist, som til 3 Non contemnenda havde 9 Haud illaud., eller en Sum af 39? og dog vilde denne i Hovedcharakteren komme til at staae en heel Grad højere!

Overhovedet kunde man fristes til at spørge: paa hvad Grund Maalestokken eller Principerne, hvorefter Hovedcharakteren bestemmes, skulle være anderledes og saa meget strængere ved 1ste end ved 2den Examen? med de nytiltrædende ubekjendte, end med de ældre med deres Examinatorer og disses Spørgemaade tilstrækkelig bekjendte akademiske Borgere? ved den vanskeligere og vidtløftigere Prøve, hvortil behøvedes 6 til 8 Aars Forberedelse, end med den lettere, blot mundtlige, til 4 a 5 Lærefag ad Gangen indskrænkede, der kun udkrævede 5 Maaneders Flid? Og dog gjør jo her kun Pluraliteten af de speciellere Charakterer Udslaget, naar derimod til Artium allerede $\frac{1}{3}$ non contemnenda (nemlig 4 af 12 Charakterer) ned-

stødе til denne ringeste Hovedcharakter. Ja endog med sig selv kommer denne Hovedcharakters-uddragelse i Modsigelse, i det at fra laudab. nedstøder ikke ⅓ haud illaudabilia, eller fra Udmærkelse ⅓ blotte laudd., men her deciderer atter Pluraliteten. Kun ved n. cont. følges en ganske anden Maalestok, maaskee fordi man uden samme havde risqueret, slet ingen Noncontemnendister at faae, hvortil man da i alt Fald maatte gratulere vort Universitet *). Endelig fremkommer den tredie Uovereensstemmelse, ved at sammenligne dette Aars Examenslister med dem for 1818, hvor f. Ex. No. 10 og No. 90, uagtet de til et n. cont. i en af de første Rubriker have endog tre haud ill., dog have Laudab. i Hovedcharakter, og No.

*) Men dette vil man altid risquere, eller, rettere sagt, Examen ligesaalidt være udsat for at faae synderlig slet, som synderlig godt Udfald, saalænge der i visse Fag er combineret en skriftlig Prøve med den mundtlige. Thi saa nyttigt som dette vel skulde synes at være til at give Examen større Tilforladelighed, saa bliver det dog her ikkun et alt for virksomt Middel til at nedtrykke de Bedre og hæve de Slettere: det første, fordi den duelige Candidat, der kun arbeider med egne Kræfter, lettelig derover kan have det Uheld at feile i eller forglemme en ringe Ting, hvorved hans mundtlige, endog nok saa ypperlig aflagte, Prøve, da bliver nedsat en Grad; det andet derimod, fordi den slettere som oftest veed at skaffe sig een eller anden Hjelp, hvorved hans skriftlige Arbeide bliver saa godt, at det tilstrækkelig kan bøde paa selv den største Brøstfældighed i det mundtlige Regnskab. Og at det vist er saa, beviser Examens Udfald, hvori der ikke nuomstunder, som fordum, og endnu ved 2den Examen, findes en stor Forskjellighed af bedre og slettere Hovedcharakterer, men disse næsten ikke ere andet end Laudab. og Haud illaud., eller, hvis det kommer høit, en enkelt Gang ved Kunst dreven ned til et Non contemn., ligesom det paa den anden Side uden Kunst stundom er stødt fra Udmærkelse.

16, uagtet 3 non contemnends i de første Rubriker og adskillige haud ill. dertil, dog har haud ill. Ligeledes No. 26 og No. 55 med et n. cont. og 2 haud ill. have laud., hvilket samme i Aar har givet den ovenfor under Litr. A nævnte Candidat haud ill. Er her altsaa ikke indløbet endeel Feilskrivninger eller Trykfeil, hvilket man ei bør formode, da er det klart, at den akademiske Censur maa atter have skiftet Principer, hvilket altid er meget at beklage; ligesom det overhovedet var at ønske, at alle arbitraire Skærpelser eller Uovereensstemmelser ved en Prøve, der dog gjelder Manges Ære og Vel, eengang for alle, ved en fast Bestemmelse fra højere Sted, maatte forebygges, idetmindste de Grundsætninger, hvorefter man gaaer frem i Henseende saavel til Hovedcharakterens Bestemmelse, som til de specielle Domme og Fordringer, maatte være fremlagte til offentlig Kundskab for alle dem, der have at bestille med Forberedelsen til en saadan Examen. Intet synes dog i denne Henseende at være baade simplere og billigere, end at enten de samme Principer i at uddrage Hovedcharakteren af de specielle, tages til Følge ved Examen Artium, hvor Examinatorerne bedømme Andres Lærlinge, som ved anden Examen, hvor de bedømme deres egne Lærlinge, eller at den arithmetiske Sammenregning følges, som ene fører til en sand proportioneret Maalestok uden Vilkaarligheder og Misforhold.

Indenlandske Efterretninger.

Fra 21 December 1819 til 21 December 1820 er, ifølge en authentisk Fortegnelse, i Residents-Staden: ægteviede: 771 Par; fødte, af Mandkjøn 1664, af Qvindekjøn 1558, tilsammen 3222 (af hvilke 1008 paa Fødsels- og Pleie-Stiftelsen); døde, af Mandkjøn 1902, af Qvindekjøn 1516, tilsammen 3418 (af hvilke 36 Qvinder og 488 Børn paa Fødsels- og Pleie-Stiftelsen, og 383 paa det almindelige Hospital, samt 241 Fattige, som ere døde udenfor Hospitalet). Ere altsaa 196 flere døde end fødte. [I Aaret 1819 vare 789 Par ægteviede, altsaa 18 Par færre i 1820; i Aaret 1819 fødtes 3409, altsaa 187 færre i 1820; i Aaret

1819 døde 2786, altsaa 632 flere i 1820; i Aaret 1819 vare 623 flere fødte end døde, i Aaret 1820 ere 196 flere døde end fødte. Heraf følger, at der i Aaret 1820 ægteviedes og fødtes færre, og derimod døde flere end 1819.] — De Døde ere bortrykkede af følgende Svagheder: Affindighed (Raserie, uroelige Tanker) 2; Alderdom 238 (næstforrige Aar 208); Barselseng 72; Beenskade 6; Beenedder 1; Betændelsesfeber (Inflammation) 20; Blodstyrtning 23; Brok 3; Brystkrampe (Asthma) 15; Brystsyge (Lungesyge) 583 (næstforr. A. 456 og 1818: 529); Brækning 2; Bylder 4; Druknede 41; Dræbt sig selv 24 (næstforr. A. 14); Durkløb 41; Dødfødte 127; Engelsk Syge 3; Faldne til Døde 11; Feber (hidsig Feber, Forkjølelse, Flodfeber) 33 (næstforr. A. 15); Flod (Saltflod, Fnat, Saar) 12; Forraadnelsesfeber 55 (næstforr. A. 42); Forstoppelse (Obstruction) 4; Frosne ihjel 4; Fundne døde 10; Galdefeber 10; Gigt (Værk, tør Værk) 23; Guulsot (Leversyge) 8; Halssyge 16; Hastig døde 20; Hjemsyge 1; Hjernebetændelse 2; Hoste 50; Hovedpine 2; Indvortes Svaghed 18 (næstforr. A. 33 og 1818: 55); Kighoste 13 (næstforr. A. 38 og 1818: 46); Kirtelsvaghed 53 (næstforr. A. 36 og 1818: 23); Koldbrand 10; Koldfeber 1; Krampe 286 (næstforr. A. 204); Kræft 12; Lamhed 5; Langvarig Svaghed 3; Mæslinger 269 (næstforr. A. aldeles ingen); Moersyge 6; Nervefeber 72 (næstforr. A. 75); Nervesygdom 79 (næstforr. A. 63); Nyfødte 52 (næstforr. A. 53); Orm 4; Po- [illegible] 1; Rosenfeber 6; Skarlagensfeber 92 (næst- det er, [illegible] 1818: 31); Slag (Krampeslag) 26[illegible] at regne [illegible] 1818: 348); Slagflod (Apoplexie) [illegible] 53 og 1818: 75); Slimfeber 11; [illegible] Stikflod 4; Sting (Pleuris, Sidesting, [illegible] Strubehoste 24 (næstforr. A. aldeles ingen); Svindsot (Tæring, tærende Syge) 229 (næstforr. A. 210 og 1818: 227); Trødske 43 (næstforr. A. 38 og 1818: 49); Tænder 103 (næstforr. A. 113 og 1818: 119); Ulykkelig Hændelse 15 (næstforr. A. 18 og 1818: 24); Vand i Hovedet 5; Vattersot 161 (næstforr. A. 141 og 1818: 132); Venerisk Sygdom 5; Uangivne Svagheder 25. — Af denne Sammenligning sees, at Hovedsygdommene her til

Lands: Brystsyge og Svindsot, have i Aaret 1820 bortrykket 156 flere Mennesker end i 1819, og 56 flere end i 1818; desuden have Krampe og Apoplexie i Aaret 1820 bortrykket 97 flere end i 1819; men den store Dødelighed i afvigte Aar foraarsagedes især af Mæslinger og Strubehoste, hvoraf der døde ialt 293, og som ikke findes paa Listen for 1819, og af Skarlagensfeber, af hvilken der i Aaret 1820 bortrykkedes 92 og 1819 kun 7. Af Krampeslag ere 85 færre og af Vattersot 20 flere døde i Aaret 1820 end i 1819. Ogsaa af Kirtelsvaghed ere 17 flere bortrykkede i 1820 end i 1819 og 30 flere end i 1818, derimod er af Kighoste død 25 færre i 1820 end i 1819. Af Selvmordere findes 10 flere angivne end 1819.

Følgende er en Fortegnelse over Antallet af samtlige Lauges Interessentere og Mestere i Kjøbenhavn i afvigte Aar 1820, tilligemed en Angivelse af Nogle, ved hvilke mærkelig Forandring har havt Sted, hvorledes sammes Antal var 1819 og foregaaende Aar: Bagere 57 (næstforrige Aar 55); Barberere 13 (næstforr. A. 11, og 1727: 20); Blytækkere 4; Bogbindere 42 (næstforr. A. 39); Brændeviinsbrændere 310 (i Aaret 1727: 200, 1743: 328); Bundtmagere 8; Bødkere 52 (næstforr. A. 55); Dreiere 16; Dugmagere 32; Feldberedere 3; Garvere 35; Gjørtlere 7; Glarmestere 37 (næstforr. A. 33 og 1727: 12); Grov- og Kleinsmede 121 (næstforr. A. 132, 1743: 113 og 1771: 104); Guldsmede 98; Handskemagere 22; Hattemagere 20; Hjulmænd 17 (1727: 19 og 1743: 23); Hørkræmmere 37 (næstforr. A. 31, 1727 og 1743: 49); Isenkræmmere 23; Kandestøbere 5; Knapmagere 13 (næstforr. A. 11); Kobbersmede 25 (næstforr. A. 29); Lygtemagere (Blikkenslagere) 15 (næstforr. A. 31); Malere 70 (næstforr. A. 68); Muurmestere, Gibsere og Steenhuggere 37; Møllere 31 (næstforr. A. 29, og 1727: 24); Naalemagere 12; Nagelsmede 8 (næstforr. A. 12); Parykmagere 34 (næstforr. A. 36, 1727: 40 og 1743: 69); Posementmagere 9; Reebslagere 19 (næstforr. A. 22); Remmesnidere og Sadelmagere 38; Seil-, Flag- og Compasmagere 11; Silke-, Ulden- og Lærredskræmmere 126; Silkevævere 3; Skippere 874 (næstforr. A. 908);

Skoemagere 441 (næstforr. A. 457); Skorsteensfeiere 5; Skrædere 358 (næstforr. A. 345); Slagtere 62 (næstforr. A. 82); Snedkere 228 (næstforr. A. 223); Stolemagere 24 (næstforr. A. 32); Sverdfegere 2 (næstforr. A. 3); Tobaksspindere, de privilegerede Fabriker iberegnet 31 (næstforr. A. 41); Tømmermestere 28 (næstforr. A. 30); Tøimagere 27 (næstforr. A. 24); Uhrmagere 22 (næstforr. A. 24); Urtekræmmere 197 (næstforr. A. 193 og 1818: 179, 1771 talte det da forenede Isen- og Urtekræmmerlaug tilsammen kun 85 Interessentere); Viinhandlere og Fasbindere 42 (næstforr. A. 45); Vognmænd 52 (næstforr. A. 54); Vævere 16. Ialt 3819 Interessentere og Mestere (næstforr. A. 3909). Hos disse vare i Arbeide og Tjeneste 3687 Svende (næstforr. A. 3563), og 2101 Drenge (næstforr. A. 2181); desuden aparte Arbeidere og faste Folk 1906, af hvilke 218 brugtes ved de her i Staden i Drift værende 56 Bryggerier (i næstforr. A. var de aparte Arbeideres Tal kun 1825, og i 1818: 1739). — I Aaret 1727 var Antallet af samtlige Lauges Interessentere og Mestere 1648, Svende 2012, Drenge 1709; i Aaret 1743: Interessentere og Mestere 2218, Svende 2501, Drenge 1850; i Aaret 1771: Interessentere og Mestere 2568, Svende 3051, Drenge 1754.

Posten fra Udlandet er denne Gang udebleven. Den Sjællandske Post ankom i Morges og medbragte Slagelse Avis, hvori Hr. Cancellieraad Birch og Hr. Pastor Bastholm i Slagelse opfordre Medborgere og Landsmænd til at sende een af dem hvad de kunne undvære og have Villie til at give, for at hjelpe de ulykkelige Brandlidte i Bondebyen Holmstrup. Vel have gode Menneskers Hjelpsomhed strax været rede at afhjelpe den første Trang, i det Hr. Pastor Lange i Stillinge den følgende Dag sendte 2 Tønder Rug, 8 Brød, en halv Side Flesk, en Skjeppe Byggryn til Uddeling blandt de Brandlidte; andre Menneskevenner have taget deels Familierne og deels deres Creaturer til sig; en af Slagelse Byes Kjøbmænd, som har en Bondegaard i Landsbyen Hyllerup, tilbød sig strax at ville modtage en af Familierne med alle deres Creaturer, og Slagelse dramatiske

Selskab opførte d. 4 Jan. Holbergs Jacob v. Tyboe til Bedste for de Brandlidte; — men Pengehjelp er nødvendig, naar de Ulykkelige igjen skulle sættes i Drivt; thi foruden den største Deel Creaturer, nogle enkelte Kornhæse og lidet Indboe, blev intet reddet i de afbrændte 4 Gaarde og 2 Huse.

Blandede Efterretninger.

Prof. Dittmar om Vinterveirliget fra Midten af November 1820 til Foraarets Begyndelse 1821.

Paa alle de høieste Bjergrækker af de nordlig-asiatiske og europæiske mod Norden og Østen skakliggende Lande, ligesom og paa Iis-Bredderne af Polaregnene, har der siden Juni Maaned d. A. indtil næste Høsts Jevndøgn, i hver Maaned lagt sig Snee ned; dertil var en Afdrigelse af den frie Varme nødvendig, der var en Følge af en eller anden Luftafkjøling. Denne var paa Nordsiden af Europa indfundet sig for og efter den længste Sommerdag, og maa altsaa betragtes som en Følge af Sneemasserne, der endnu laae paa Høibjergene under Sneelinien, som udviklede sig i Maanederne April og Maj, efter den fremkomne Varme ved sammes høiere Stigen. Denne fri Varme opløste paa høie Bjerge Sneen, og saaledes begyndte deres Toppe i de sidste Uger af Foraaret 1820 at dampe og indhylle sig i tyk Taage. Al Varme var i hine høiere Regio[illegible] afdraget, ofte indtil Frysepunkten og [illegible] Derfor sneede det ogsaa i [illegible] Juli 3—4 Gange pa[illegible] og de den omgivende høie Bje[illegible] Mellemalperne belagte sig fra 28 [illegible] Aug. med Snee, og i den botaniske Hauge i Genf viste Thermometret i de sidste Dage af benævnte Maaned 8—9 Gr. Varme R. Denne høie kolde Luft absorberede, i de øvre Regioner af Dunstkredsen, Varmen og saa i enkelte Luftstraaler, der paa enkelte Bjerge høit i Tydskland frembragte en Vinterkulde. Dette var blandt andet ogsaa Tilfældet Natten fra den 16 til 17de Septbr. paa de Schlesiske Bjerge, over hvilke Dunsterne indtil Frysepunkten afkjøle-

des og som Snee nedfaldt paa Toppene, og hvor man blev den vaer den 17de. Efter de meteorologiske Jagttagelser paa Observatoriet i Breslau stod sammesteds Kl. 6 om Morgenen Thermometret noget over 4 Gr., det blæste S. O. og om Eftermiddagen Vestenvind.

Alle Asiens Hoibjerge, som de nerzinskoiske Mussart- og Himalaya, ligesom og de kaukasiske og tauriske Hoiderækker, ligeledes i Europa Karpatherne og alle Arter Alper og Pyrenæer, staae efter deres Temperatur med de allerfjerneste Nordpollande i et næsten lige Forhold. Saasnart det fryser under 68, 76 indtil 80de Gr. nord. Br., saa indfinder ogsaa Frosten sig overalt paa Jsklerne, Firnerne, Gletscherne, eller hvad Jsbjerge ellers hedde.

Mærkværdigt er det, at man i Tydskland havde tidligere Snee paa Hoiderækkerne, end de nordlige Egne, da i Schlesien strax efter Midten af Høstmaaneden, men i Egnen af Petersborg først d. 9de og i Jylland d. 13de October er faldet Snee. Selv i Schweiz saae man den paa lignende høie Bjerge, som Sneekoppe i Schlesien, to Dage sildigere, d. 19 og 20de Octbr. paa de lavere Berner-Alper; den 24de ved Neufchatel og to Dage derefter faldt 6 Mile bag denne Stad sydvestlig, en stor, af stærk Torden, ledsaget Snee.

Alle physiske Omstændigheder, som nu kunne tjene til Basis for et

Forudsyn

af det forestaaende Vinterveirlig, vise, at dette Aars Vinter paa Nordsiden af Europa, det er, denne Side af den høie Bjergvæg, ikke vil være at regne blandt de milde, men snarere blandt de sneerigeste og meest middelmaadig kolde Vintere.

De første ti Dage af den første Halvdeel af Maaneden

November

blev Vinden meest staaende imellem Vest, Sydvest og Ost, og først den 11te vendte den sig over Vest til Nordvest, der bragte paa den nordlige Skraaning af Tydskland den første Snee.

Med dette hvide Teppe ere nu unægteligen alle Landhøie og Flader paa den europæiske Nordside tilstrækkeligen forsynede; dette maa

have det paafaldende Syn til Følge, at ogsaa en stor Deel af alle Syd- og Vestvinde i denne Vinter stedse ville være kolde. Overalt maa der i forestaaende Vintermaaneder blæse langt færre Ost- og Nord-Ost- end Vest-, Sydvest-, Syd- og Syd-Ost-Vinde paa denne Side Alperne.

Landene paa hiin Side, Tyrkiet, Ungern, Italien, det sydlige Frankrig og sydlige Spanien, men især Ungern og Italien, ville have flere Ost- og kolde Nord-Ost-Vinde, som fra de karpathiske, tauriske og caucasiske saavelsom de høieste asiatiske Bjerge i hine sydlige Lande maa blæse did.

Den anden Halvdeel af November vil derfor afvexlende vedblive med den begyndte Vinterkulde og Syd- og Sydost-Vinde (jeg skriver dette d. 16de Nov., og repente hiema[illegible] tempestas. Seneca epist. 114, Arrunt[illegible]dixit.), indtil en Sydvest-Vind reiser sig, som maa bringe Tøveir. Dette vil have nogle dunstige eller Taagedage til Følge, hvorpaa Atmosphæren vil blive opfyldt med en Mængde Fugtigheder, som i Maaneden

December

maa bringe ny Snee. Men ved nogle Ostenvinde vil der ogsaa indtræffe nogle klare og muntre Middagsstunder i den første Halvdeel af denne Maaned. J Morgenstunden vil Solen, ved sin Opgang, for største Delen forefinde talrige Hobe af Skyer, og nødes til at drive dem fra hverandre. Neppe vil der før Midten af denne Maaned spores nogen Kulde, imellem 50 og 53 Gr. nordl. Brede, fra 7 til 8 Gr.

J den anden Halvdeel af December vil der indtræffe noget vaadt og fugtigt Veirlig, og vil det beroe paa Beskaffenheden af den høieste Sommerhede hiinside Æquator, om det vil blæse over den africanske Nordkyst til Europa, men maa derpaa ogsaa henimod den korteste Dag i dette Aar med en Sydvestvind over Frankrig og Italien, igjen bringe Tøveir og høit Vand i Floder og Strømme. Efter al Sandsynlighed ville kolde Ostenvinde, der maa komme over Middelhavet, holde den hede Luft fra Jevndøgnslinien Modvægt, og forebygge denne Ulykke. Førend Januar Maaned ville Strømme og Floder vanskeligen, men vel Damme og smaa Bække lægge til. Ogsaa

vil der i dette Aar endnu reise sig nogle stærke Vinde — og vil den sidste Uge i December ende Aaret med Frost og Snee.

I Henseende til Veirligets Beskaffenhed ved dets Overgang fra December til

Januari

Maaned, saa vil denne være de sidste Dage af den foregaaende lig. Derfor vil der i den første Halvdeel af Vintermaaneden gives behagelige og muntre, men just ikke meget milde Dage, der ville afvexle med Taage og dunstig Veir, hvilket vil medføre nogle sydvestlig lune Vinde.

Men de syd- og vestnordlige Luftninger ville ofte være koldere, end man skulde formode det, fordi de i de nordlig liggende Lande blæse ned fra kolde, med Snee bedækkede Bjergrækker. Disse kolde Syd- og Sydvestvinde, som ved indtrædende Tøveir, igjennem den Europa fra Africa tilstrømmende varmere Luft, kun nogle Gange i denne Vinter vil indtræffe, maa, selv efter Midten af Januar, i den anden Halvdeel af samme, endnu bringe følelig kolde Dage.

Men om end derfor en strængere Frost, efter hvilken større Strømme og Floder ikke ville være seilbare for Skibe mere, skulde indtræffe, saa vil den dog neppe komme før midt i Januar.

Høist sandsynligt vil den større Kulde først indfinde sig i den anden Halvdeel af Vintermaaneden, men dette kolde Veir vil imidlertid ikke vare over 3—4 Dage, da Vinden, som da blæser fra Ost og Nordost, snart igjen vil dreie om til Sydsiden.

Et ikke gunstigere Veir ville i den første Januar-Halvdeel Beboerne i Øvre-Italien, i Ungern, i Tyrkiet og det sydlige Frankrig kunne vente sig.

Nogle Tødage maa i denne Maaned være ledsagede af heftige Vinde, og i mange Egne vil endog spores Torden. (Fortsættes.)

Kjøbenhavns Børs d. 5 Januari.

Cours. Hamb. 2 M. 254, a vista 257. Amsterd. 2 M. = . Lond. 2 M. = . Spec. 257. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 7 ß. Obligat. (med Renter fra 11te December 1820) 68.

Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. d. A.) 84 Rbdlr. r. S. eller $108\frac{1}{2}$ a 109 Rbd. Sedl. pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedl. $16\frac{1}{4}$. Svenske Sedler 60 ß. — Disconto 6 pC.

---

* * *

Til Beroeligelse for de Reisende, som under den nu begyndte Iistransport maatte vorde nødsagede til at passere det store Belt, og derved muesligen at lande og ovholde sig paa Sprogøe, finder Generalpostdirektionen det nødvendigt at bringe til almindelig Kundskab, at en Deel af Opsynsmandens Familie paa Øen vel i nogen Tid har været hjemsøgt af en Sygdom, som Lægen har erklæret for Skarlagensfeber, men at denne, ved de af Direktionen paa første Efterretning desangaaende trufne, og af Øvrigheden i Korsøer ligesaa virksom som kraftig udførte, Foranstaltninger, med Oversendelse af Læge, Lægemidler og Forfriskninger til de Syge, samt Sygevogterske til disses Pleje, saa mærkeligen er aftaget, at samtlige Syge paa Øen, ifølge de med den sjællandske Brevpost i Dag modtagne officielle Beretninger, allerede i flere Dage befinde sig i tiltagende Bedring, ligesom der og, ved at ansætte paa Øen en med skriftlig Instruxion forsynet paalidelig Mand, der er indskjærpet paa det strængeste at vaage over, at intetsomhelst Samqvem finder Sted mellem Opsynsmandens i et eget Lokale sig opholdende Familie, og de Reisende, der maatte anlægge til, eller opholde sig paa Øen, er draget Omsorg for, at der ikke af de indbemeldte Omstændigheder kan opstaae Følger for dem, som under Iistransporten maatte nødsages til Ophold paa Øen.

Generalpostdirektionen, d. 6te Jan. 1821.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 3.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 9 Januari 1821.

Et Par Ord om den udkomne Kritik over Professor Oehlenschlägers Universitets-Program.

Es liebt die Welt das Strahlende zu schwärzen
Und das Erhabne in den Staub zu ziehn.
Schiller.

Det er blot Hensyn til ovenstaaende Motto, som kunde bevæge mig til at tillægge den omtalte Kritik, hvis Titel er saa skamløs, at jeg skammer mig ved at gjentage den, saa megen Vigtighed, at jeg troede, den burde offentlig fremstilles i sin Uværdighed og Urimelighed. Thi i sig selv er den vistnok saa ubetydelig og "nichtig", at det ufeilbarlig vil gaae den, som der staaer i dens eget Motto. Ogsaa har jeg med Glæde erfaret, at et saare betydeligt Antal af Universitetets Studerende ansee den for et Nidskrift, der er en Student aldeles uværdigt, og som bør betragtes af alle Retskafne med ædel Uvillie. Men, som sagt, Schillers anførte Ord have altfor ofte beviist sig som sande, endog i Henseende til den herlige Digter, hvis straalende Navn denne Kritik har villet sværte, og de muelige Følger deraf ere for farlige og skadelige til, at man bør lade slig offentlig Forargelse være upaatalt og urevset.

Dertil kommer, at Programmet er skrevet i et Sprog, som vel ikke saa lige er alle dem bekjendt, der læse Kritiken derover, og derfor er det desto nødvendigere at vise dens Ugrund, ogsaa for dem, som ellers maatte dømme af Kritiken allene. Disse Betænkninger, understøttede af den inderlige Høiagtelse, jeg, ligesom enhver nogenledes dannet dansk Borger, føler for Danmarks store Digter, og oplivede ved billig Harme over den uværdige og urimelige Maade, hvorpaa et ungt Menneske har fordristet sig til at skrive offentlig om ham, have allene bevæget mig til at nedskrive og offentliggjøre følgende Bemærkninger.

Jeg har deri handlet efter bedste Overbeviisning; skulde jeg imidlertid have feilet i dette Skridt, beder jeg, at baade Digteren selv, som vistnok ikke behøver mit Forsvar, og de retsindige Læsere, som ville finde Forsvaret overflødigt, ville tilgive mig denne Feiltagelse, som, hvis den er en Forseelse, dog er uforsætlig og, som jeg haaber, uskadelig. — Jeg vil gjennemgaae Kritiken, forsaavidt det behøves, stykkeviis, og saaledes vise, at den er ugrundet og urimelig og beviser aldeles intet af det, som den saa fræk forkynder *).

*) Foreløbig vil jeg bede om Undskyldning for de haarde Udtryk, jeg undertiden nødes til at bruge; men jeg haaber, at enhver upartisk Læser af Kritiken vil tilstaae, at selv mine haardeste Ytringer ere saa milde, som muligt.

Først siges, S. 1., at dette Program er "et sørgeligt interessant Beviis baade paa, hvad Lærere ved et Universitet i vore Dage tør byde Studerende, og paa, at selv den, der engang var blandt de Ypperste, er istand til at blive een af de Ringeste i Aands Klarhed og Kraft." Hvilke urimelige Paastande! Kan eet Program, om det var nok saa slet, bevise, hvad Lærere ved Universitetet i Almindelighed tør byde Studerende? I Sandhed ligesaa lidet, som eet Nidskrift af en Studerende kunde bevise, at de Studerende i Almindelighed skrive Nidskrifter. Kan eet Program, som en ypperlig Digter skriver paa Embedsvegne, i et fremmedt Sprog, om det var nok saa slet, bevise, at han er bleven een af de Ringeste, da han før var een af de Ypperste? I Sandhed ligesaa lidet, som Ciceros slette eller middelmaadige Vers kunne bevise, at han var en slet Taler. — Saaledes forholder det sig nu med alle Kritikens Beviser og med det hele saakaldte Beviis; og Kritiken har dog den Fuldkommenhed, at den bliver sig selv liig fra Begyndelsen til Enden.

Derefter følger, S. 1—2., en i sig selv tom, men af usømmelige Udtryk svulmende Opregnelse af alle Programmets formeentlige Feil. De deri indeholdte Paastande ere siden henførte til tre Poster, som vi hver for sig kortelig ville gjennemgaae. Men iforveien ville vi bemærke, at Kritiken overlader til andre at bedømme Forfatterens Sprogsynder. Dette er vistnok det priseligste i hele Kritiken, og det havde været at ønske især for dens Forfatter selv, at han havde tænkt saa beskedent om det hele Program.

Hvad forresten disse saakaldte Sprogsynder, (et upassende Udtryk; thi Synd er et saa vigtigt Ord, at det ikke bør bruges om smaa Feil, der kunne være Følger af undskyldelig Mangel paa en vis Kundskab, eller af Mangel paa Tid til at rette de indløbne Feil, eller de kunne være uvilkaarlige Feiltagelser; ved saadan Misbrug af Ordet glemmer man altfor let, hvad der egentlig er Synd;) hvad nu disse Sprogfeil angaaer, da ere de slet ikke flere eller større, end man er vant til at see dem i latinske Skrifter, som skrives af Ikke-Philologer; og naar man betænker, at dette er Professor Oehlenschlägers første latinske Skrift, og at hans Studier og Produkter ikke

medføre eller lede til Øvelse i dette Sprog, saa maa man vist ikke undres over at støde paa nogle Sprogfeil, som dog hverken ere saa hyppige eller saa grove, at de burde offentlig omtales, eller at de forhindre Læserne i at forstaae og nyde Skriftet. Den hyppigste Feil er den, at suus er ofte brugt istedetfor ejus; men dette kan ansees for een Feil; thi var Forfatteren bleven opmærksom derpaa een Gang, havde den Feil været hævet for alle Gange. I Øvrigt viser Programmet, at dets Forfatter baade har stort Ordforraad og rigtig Sands for Sprogets Aand, og at han allene mangler tilstrækkelig Øvelse for at skrive det ganske correkt. Og dette er i Sandhed mere end man kunde vente eller fordre af en saaledes dannet og saa produktiv Digters første Arbeide i et Sprog, som er ham temmelig uvedkommende. Derfor fortjener Oehlenschlägers Program i denne Henseende snarere at roses end at revses.

Nu skulle vi da komme til de egentlige Beviser, der skulle samle sig til at udgjøre det store Beviis, som omtales paa Flyveskriftets Titelblad.

1. For det første paastaaer Kritiken, at Forfatteren, i det han fremsætter sit Spørgsmaal, sammenblander uvedkommende Bemærkninger, og at han slutter vilkaarligt af disse. Det er i Sandhed ikke Umagen værdt, at gjennemgaae de deri indeholdte ugrundede Paastande; men istedet derfor vil jeg vise Gangen i Programmets Indledning, og deraf vil det tilfulde kunne skjønnes, hvor ubillig og urimelig Kritikens Fremgangsmaade er.

Programmets Forfatter indleder sin Afhandling saaledes: Han siger, at da Raden kom til ham at skrive Program til Reformationsfesten, og han tænkte paa et dertil passende Æmne, kom han til at tænke paa herlige Mænds Virksomhed og paa, hvormeget de ved deres store Genie have virket paa Aarhundreders Dannelse og til Forandring, baade til det Bedre og Værre. (Heraf kan nu ingen tænkende Læser slutte mere eller andet, end at Forfatteren har i Sinde at tale om herlige Mænds mægtige Indflydelse; men han kan ikke vide, hvilke herlige Mænd der ville blive Gjenstanden for Forfatterens Betragtning). Derfor følger naturlig og rigtig den Bemærkning, at den egentlig practiske Virksomheds Indflydelse drager ingen i Tvivl; men Videnskabsmændenes

Virksomhed vil man ikke tillægge den Indflydelse, og ikke troe, at de vise sig i deres Skrifter ligesom practiske Mænd i deres Bedrifter. (Heraf see vi altsaa, at Forfatteren vil tale om Videnskabsmænd eller om Digtere, og heri findes intet forkeert eller ufornuftigt.) Dernæst bemærker Forf., at Ordets Magt er stor, og at al Livets Handling kun aabenbares ved Ord, som er Villiens Tolk; enhver Sindets Handling: Sjelens Tilstand, Evne, Attraae tilkjendegiver sig ved Ord, ved hvilke den enes Villie meddeler sig til de andres. Alt det, som udretter dette, er Handling, enten det saa bruger Ord eller ikke; en uvilkaarlig Handling er ingen fri Handling. (Denne Bemærkning er jo ganske passende til at vise Ordets Magt, som Villiens Tolk; og mere eller andet skal den ikke vise.) Derefter bemærker Forf., at man kan kun bedømme et Menneske af en Handling, som viser ham i hans hele Characteer og Tænkemaade; og at intet Værk mere aabenbarer Menneskets hele Indre end et fortrinligt Digterværk; og derfor kan man bedømme Digteren af hans Værk. (Saaledes er Forf. ved en rigtig Fremgang kommen til sit egentlige Æmne, som er at vise, at store Digteres Indre afspeiler sig i deres Værker; og at man derfor ikke maa adskille deres Værker fra deres Person, og ikke ansee deres Indflydelse for tilfældig eller uden Forbindelse med deres Characteer og indre Liv. Heri kan den billige og tænkende Læser neppe finde noget usammenhængende eller afsindigt, om han endog kunde synes, at Fremstillingen kunde eller burde være anderledes; thi dette er et ganske andet Spørgsmaal, som er os aldeles uvedkommende, og hvortil vi derfor intet Hensyn bør tage.) Derpaa bemærker Forf., at der har været en Tid, da man ikke erkjendte Digterens personlige Værd, men ansaae ham for et qvindagtigt Væsen, en ørkesløs Drømmer, eller endog for et halvgalt Menneske, en Hofnar, en Riimsmed o. s. v.; men at det er aabenbart, at denne Mening kom af Uvidenhed. (Den kom vel ogsaa undertiden deraf, at de saakaldte Poeter virkelig vare saadanne, som de ansaaes for.) Thi den sande Poesie er en riig Samling og Høst af Tidsaldre, Bedrifter og Handlinger, forenet med Kunst, det er: med Skjønhed og Forstand, for

at den bedre kan nydes til de Dødeliges Gavn og Glæde. (Dette er ikke uvedkommende eller overflødigt at sige; thi der gives jo mange endnu, som ikke kjende, eller som miskjende Poesiens Værd.) Og derfor have de fortrinlige Digtere taget Deel i deres Tids Bedrift, og hævet sig over deres Tidsalders Feil, og ved deres Skrifter stiftet en Forbindelse mellem de forskjellige Tidsaldre. (Dette hænger saa naturligt og passende sammen med Æmnet og med det Foregaaende, at alle Kritikens Udraab og Spørgsmaal, som i sig selv ikke høre hjemme i den sande Kritik, vistnok maae erkjendes for utidige og overflødige og intet Svar værdige.)

Dette var nu Forfatterens Indledning. Derpaa gaaer han over til sit Æmne og bemærker strax, at det er nok her at tale i Almindelighed om de største Digtere og at omtale saa mange særskilt, som ere nødvendige til at bekræfte den fremsatte Mening, at nemlig et Digts Fortrinlighed eller Middelmaadighed afhænger ikke blot af Digterens Genie, Studium og Kunst, men ogsaa af hans Characteer og Livsforhold; og dernæst vil han vise, at alle fortrinlige Digtere have været agtværdige, virksomme og indflydelsesrige Mænd.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Det i No. I af Skilderiet for d. A. omtalte Beskyttelsesmiddel mod Skarlagensfeber, hvilket egentlig, efter sin første Opfinder, Dr. Hahnemann, burde hedde det Hahnemannske, er i de sidste sex Uger, med nogen Forandring, blevet anvendt af de første Læger i Kjøbenhavn, og det er befundet, at af adskillige Hundrede, der have brugt Midlet, ikke en eneste har faaet Skarlagensfeber. Det tages her efter følgende Recept:

* * *

℞. Extracti belladonnæ
rec. ppti gr. iij
salv. in
Aqvæ cinnam. vin.
℥j

For hvert Aar Individet er gammelt gives Aften og Morgen 1 Draabe, f. Ex. et Barn paa 2 Aar 2 Draaber, et paa tre Aar 3 o. s. v., men højere end 20 Draaber maa ikke gives, om end Individet er over 20 Aar. I en Familie, hvor eet af flere Børn havde Feberen, bleve de øvrige ikke smittede, uagtet hiint havde daglig Omgang med dem. Skulde dette Middel, saaledes som man har største Grund til at troe, i Tiden findes prøvet, saa er den saa ødelæggende Skarlagensfebers Herredømme tilintetgjort ved Belladonna, ligesom de naturlige Koppers ved Kokoppematerien. Den lader sig endog saa meget lettere udrydde end de sidste, som ingen egentlig Læges Hjelp her behøves; thi naar det eengang ved en Anordning er paabudet, at Midlet skal bruges, saa maa det kunne kjøbes paa hvert Apothek, naturligviis mod Attest, at det skal bruges som Forebyggelsesmiddel mod Skarlagensfeber, da ellers Misbrug let kunde skee.

Paa Boghandler H. Nøers Forlag er i denne Tid udkommet et gavnligt Skrift for Ungdommen, under Titel: Børnehaugen, en Gave for Ungdommen, af Vilhelmine Vilmar, oversat af det Tydske, med 6 illuminerede Kobbere, 117 S. 8vo. Den faaes hos Forlæggeren, i Kronprindsensgade No. 36.

Ved Slagelse Kjøbstæds Forligelses-Commission har i Aaret 1820 været foretagne 280 Sager, hvoraf 183 ere forligte, 3 udsatte, 94 til Retten henviste og 10 der incaminerede.

I Slagelse St. Peders Sogn ere i Aaret 1820 copulerede: 8 Par. Fødte Drenge 25, Piger 18, ialt 43. Døde: Mandkjøn 24, Qvindekjøn 23, ialt 47; altsaa ere 4 flere døde end fødte. — Ligeledes ere i St. Michels Sogn copulerede: 21 Par. Fødte: Drenge 36, Piger 39, ialt 75. Døde: Mandkjøn 28, Qvindekjøn 43, ialt 71; altsaa ere 4 flere fødte end døde.

Mariboe, d. 29 Decbr. Begge Indsøerne her ved Mariboe ere nu tilfrosne i den Grad, at Store og Smaae, Tykke og Tynde, more dem daglig med Skøitelöbning. — Udi denne glædelige Juul savner en Familie efter den anden sine Ænder. — Prosit die Mahlzeit. — I Nyested skal Grunden være lagt til et Slags Assurance-Compagnie for Søeskader. — I Nakskov har Hr. Kjøbmand Lyngbye været saa ædelmodig, at uddele Kjødet af en slagtet Koe til de meest trængende og fattige Familier. Ligeledes har Hr. Kjøbmand Gamst sammesteds uddeelt, i det velgjørende Øiemeed at lindre den Nødlidendes Kaar, 2de Favne Brænde. — Ved Auctionen i Nakskov over det opbjergede Talg kostede 1 Pd. fra 14 til 16 ß.; som en Følge deraf ere Lysepriserne der betydeligen faldne. — Den 26de dennes ere 4 unge Mennesker gaaede ud fra Hellenæs her i Lolland med en Slæde, for at fornøie dem med Juleleg paa Øen Lang; men vare saa ulykkelige at drukne i en Vindvove. De vare alle ugifte; en ulykkelig Moder fra Nakskov havde 2de Sønner iblandt dem.

Mariboe, den 2 Jan. I afvigte Aar ere her i Menigheden copulerede 7 Par. Fødte af Mandkjøn 18, af Qvindekjøn 26, ialt 44, deraf 6 Uægte. Døde af Mandkjøn 13, af Qvindekjøn 9, ialt 22. Altsaa 22 flere fødte end døde. Af de Døde var 8 under 10 Aar. — Efter Indberetning til Øvrigheden vare Priserne paa Korn og Fedevare, samt Kreature, i afvigte Decbr. Maaned, følgende: En Tde. Hvede 4 Rbd. a 4 Rbd. 1 Mk. En Tde. Rug 3 Rbdlr. En Tde Byg 2 Rbd. a 2 Rbd. 1 Mk. En Tde. Havre 1 Rbd. 1 Mk. a 1 Rbd. 2 Mk. En Tde. graae Ærter 3 Rbd. a 3 Rbd. 2 Mk. En Tde. hvide Ærter 3 Rbd. a 3 Rbd. 2 Mk. En Tde. Bønner 3 Rbd. En Tde. Vikker 3 Rbd. En Tde. Kartofler 1 Rbd. 2 Mk. Et Pd. røget Flesk 1 Mk. 4 ß. a 1 Mk. 6 ß. Et Pd. fersk Flesk 1 Mk. 2 ß. Et Pd Kjød 6 a 8 ß. Et Pd. Smør 1 Mk. 8 ß. a 1 Mk. 12 ß. Et Pd. Ost 6 ß. Et Pd. Tagl 1 Mk. 8 ß. a 1 Mk. 12 ß. Et Slagternød 24 a 28 Rbd. Et Sviin 20 Rbd. Et Faar 2 Rbd. Alt i Rigsbankpenge N. V. — Den barske Vinter vedbliver. Igaar Morges havde vi 12 Graders Kulde. — I denne Tid have Tyvene ret været i fuld Virksomhed. Ikke mindre end 49 Ænder, 4 Høns og endeel Hønder ere bortkomne fra deres retmæssige Eiere. Det nye Domhuus her i Mariboe har nu erholdt en Besætning af 4 Personager, der have slaaet det 7de Bud i Glemmebogen. — Her i Mariboe feiredes Nytaars Aften ikke allene med Spil og Musik, men endog med at slaae Potter og Flasker itu paa adskillige Dørre. Et Barn fik ved den grove Spøg Sand og Aske i sit ene Øie, som dog lykkelig og vel kom ud igjen. Samme Aften blev

ogsaa her i Byen adskillige Vinduesruder indslagne med de saakaldte lollandske Rosiner eller store graae Ærter. — Det var høiligen at ønske, at slige kapsede Knegte kunde blive paagrebne til velfortjent Straf.

Udtog af et Brev fra St. Croix ultimo October 1820. Endelig kan jeg melde Dem noget Behageligt fra et Land, hvorfra De har længe intet hørt uden physisk og moralsk Ondt. Paa engang synes Himlen at tilsmile os i begge Henseender. Paa samme Tid som vi bleve underrettede om, at Kongen vilde sende Commandeuren Rothe herud, indtraf en velgjørende, saa længe ønsket, Regn, der siden har været vedvarende. Hr. Commandeur Rothe arriverede den 15de October, tog Commandoen over Øerne og gaaer frem med den ham saa egne retskafne Koldsindighed, at Enhver har Haab om at see Retfærdighed throne i Landet. Landet, der tilforn var som et af Gud til Revselse overgivet Sted, ligner nu en velsignet dyrket Hauge. Alles Ønsker ere for Commandeur Rothes vedvarende Helbred og Lyst at forblive her — man saae da den bedste Fremtid imøde. (Slagelse Av.)

Blandede Efterretninger.

Prof. Dittmar

om Vinterveirliget fra Midten af November 1820 til Foraarets Begyndelse 1821. (Slutning; see forr. No.)

Saare megen Snee vil i Januar, ligesom og i Februar,

bedække Bjerge og Dale. Om da end i den sidste først adskillige mørke og sneesulde Dage ville indtræffe, saa vil dog et varmere Solskin saaledes i dens første 14 Dage opvarme Dunstkredsen, at Vildander ville begynde at flyve op fra visse Egne. Et mildere Veir med Tø og Regndage vil i den anden Halvdeel af Februar indtræffe, og ville afvexlende endnu bringe mangen kold Nat, Snee og stærk Riim. Hvor behagelige Middags- og Eftermiddagstimer end i denne Maaned vil indtræffe, saa skyfulde ville dog de fleste Morgener og Formiddage være. Selv Maaneden

Marts

maa ved den stedse høiere stigende Sol indtil d. 15de have, adskillige meget klare frareguede, mange mørke og skyfulde Halvdage — indtil Middagsstunden; thi de med megen Snee bedækkede — nu afdunstende Landflader — sende da uafbrudt deres Taage opad, fra Syd og Sydvest, ligesom fra Vesten. Sydvindene ville efter Midten af Marts Maaned bringe nogle varme Dage, men ogsaa mangen Time Hagl og bedækket Himmel.

I den sidste Uge indtræffer Regn, Vest- og Sydvinde, og efterhaanden Aprilsveir, som i det næstfølgende Skrift om Sommerveirliget skal beskrives.

Til den her meddeelte Forudbebudelse af det Vinterveirlig, der kan ventes, har deels den i tidligere Maaneder næsten fra alle Verdensdele efterhaanden ankomne Snee, der nedsænkede sig paa Nord-, Nordost- og Ostlandene, ligesom og paa Syd- og Sydvestbjergene, deels den større Mængde af Syd- og Sydvestvinde, saavidt jeg efter indløbne Beretninger kunde oversee dem, givet mig Anledning.

Grev Brahes Cabinet. — Iblandt Konsternes og Videnskabernes Beskyttere i Sverige udmærker den ædle Greve Brahe sig. Hvo har ikke hørt tale om de Skatte, som hans gamle Borg Skovkloster, der ligger imellem Stockholm og Upsala, indbefatter — Skatte for Konsthistorien saavelsom for Literairhistorien, og fremfor alt Materialier til Tredivegaarskrigens Historie, — Materialier, som vel fortjente at finde en kyndig og flittig Bearbeider? — I sit Palais i Stockholm har Brahe en udsøgt Samling af Malerier, saavel af den Italienske, som af den Nederlandske Skole: herlige Stykker af Rubens, Rembrandt, van Houk, Teniers, Tintoretto og af Italiens de to store Mestere: Michelangelo Caravaggio og Guido Reni. Af disse Tvende fortjener i Særdeleshed et Par Stykker Kjenderens, eller endog blot Dilettantens Opmærksomhed. Caravaggio og Guido Reni have taget et og samme Emne fat, og det er yderst interessant at bemærke, hvorledes de, med en Forskjellighed, der charakteriserer deres Konstfølelse, have behandlet dette Emne. Det er en David,

i det Øieblik han har fældet Kæmpen Goliath, og hugget det uhyre Hoved af fra Kroppen. Caravaggio fremstiller ham som den simple, fordringsløse Hyrdedreng, af hvis Mine ingen Heltedaad fremlyser, men blot rolig Tilfredshed, som dens, der med ydmygt Sind veed at give Gud Æren for hvad stor eller ædel Daad, det maatte have lykkes ham at udføre. Hans Figur er ikke anseelig. Han staaer med Goliaths Sværd i den høire, og med Goliaths Hoved i den venstre Haand. Han maa anstrenge al sin Muskelkraft for at kunne holde dette uhyre Hoved blot en Tomme fra Jorden, og det synes, som om det ved sin overordentlige Tyngde maa i næste Moment nødvendig synke ogsaa denne Tomme. Man bliver neppe strax Goliathhovedet vaer, uagtet det ved sin Størrelse udgjør det største Partie i Maleriets Forgrund; men Caravaggios mørke Tinter ere her dobbelt mørke. Har man derimod først faaet Øiet paa dette Hoved, saa slipper man det ikke saa let. Det er mesterligen arbeidet. — Guido Reni har gaaet en ganske anden Vei end hans store Mester, og man bliver snart vaer, at han allerede dengang har forladt Caravaggios Maneer. Hos ham er David en Heros i høi og ædel Stiil, der med Heltens Blik synes ligesom at hovere over sin fældte Fiendes Nederlag, paa hvilket det afhuggede Hoved er et sikkert Pant. Her er yderlig megen Præcision i Tegningen, lyse Tinter, og en Correcthed og Ziirlighed i Udførelsen, som behager Øiet. Guido Reni har behandlet sit Æmne meer poetisk, Caravaggio meer historisk. Og dog vil man udentvivl give Caravaggios Arbeide Fortrinet, ihvor mesterligt og imposant Guido Renis end er. Der er mere Natur, mere Sandhed, mere Kraft i hiint end i dette. Seigell har ogsaa, troer jeg, anseet Caravaggios David for et større Konstverk, end Guidos. — Her hænger ogsaa en skjøn Judith med det afhuggede Holoferneshoved af Guido Reni — et kosteligt Stykke. Det er kun Skade, synes mig, at Haand og Hierte skal ødsle saa Meget paa paa saa uæsthetiske Æmner, som disse Hovedafhuggelser; og det er ikke sjelden Tilfældet, at de ypperste Konstnere have netop i disse Æmner villet vise sig. Jeg erindrer saaledes, at jeg for mange Aar siden saae i Fredriksborgs stolte Riddersal en frygtelig skjøn Amputations-Scene af denne Art, malet med den liveligste Colorit af Salvator Rosa. Der hængte et Gardin for dette Stykke, for at det ikke skulde falde strax i Øinene og gjøre et for voldsomt indtryk paa svage Nerver. Men jeg glemmer aldrig, hvor det rystede mig, uagtet mine Nerver vare i taalelig Stand, da Gardinet blev trukket til Side. Salvator Rosas Konst blev mig uforglemmelig, men det var ingen behagelig Følelse, som Konsten her, endog paa sin Høide, fremlokkede, og det burde den dog altid. Den heldigste Composition er for en stor Deel spildt paa et uheldigen valgt Æmne, og ingen Tegning, ingen Colorit, ingen Sandhed, ingen Natur formaaer at bøde paa det Savn, som Hjertet føler, ved ikke at kunne yde Handlingen, der gaaer for sig, den samme Beundring, som det villigen yder Konstnerens Pensel. — Iblandt Migniaturmalerier findes i dette Cabinet Grevinde Brahes Portrait, malet paa en Daase af Augustin i Paris 1811. Den Lighed, den Sandhed, og den Fiinhed, som udmærker dette Konstarbeide, er beundringsværdig. Med ubevæbnet Øie er det ikke muligt at opdage alle Stykkets Fuldkommenheder. Der maa en Loupe til. — Af plastiske Arbeider finder man et herligt antikt Basrelief, henhørende til den christelige Aera, men fra Konstens skjønne Tidsalder, og en Afstøbning i Gips, efter formindsket Maalestok, af det Kongelige Museums uvurderlige Antike, den sovende Endymion. Denne interessante og fortræffelig gjorte Copie skylder Konstneren Byström sin Tilværelse, og kan erholdes i Stockholm. — Endelig gaaer man heller ikke utilfredsstillet bort fra Kobberstiksamlingen i disse Konsthelligdomme. Man seer her ikke aleneste Museum Napoléon, over 100 Hæfter, af hvilke ethvert især hor kostet en Louisd'or; men man overraskes paa det Behageligste ved ogsaa at finde den saare kostbare og kostelige Samling af Constantinopolitanske Vuer, som kommer ud i Paris, i stor Medianfolio, med Text. Texten er Typographiens, og Kobberne ere Chalkographiens Triumph. Et renere og skjønnere Stik gives neppe i Verden. Men hvert Hæfte, paa 4 Blade, koster ogsaa 50 Rd. Banco. — Denne hele herlige Samling, der udfylder tre Værelser, i hvilke dens Eier synes selv at nyde nogle af sit Livs lykkeligste Timer, fortjente en Catalogue raisonnée, og hvo kunde bedre give den, end Grev Brahe selv, der med saa megen Kjærlighed for Konsten forener saa dyb Indsigt i den?

Ifølge en officiel, i Stockholm ved Trykken bekjendtgjort, Fortegnelse, var Allmänna Magazin-Directionens Forraad, ved October Maaneds Udgang d. A., angiven som følger: Hvede 57 Tønder, 4 Koppar; Rug 66,786 Tønder, 28 Koppar; Korn 56,037 Tønder, 2 Koppar; Blandkorn 210 Tønder, 6 Koppar; Havre 16,559 Tønder, 31 Koppar; Rug- og Korn-Malt 1863 Tønder; Erter 937 Tønder, 11 Koppar; Hvedemeel 9,452 Lispd. 16 Pd.; Rugmeel 71,940 Lispd. 16 Pd., og Kornmeel 11,160 Lispd., samt Brændeviin 234,130 Kanner.

Storbrittaniens Total-Nationalformue i Stocks, bevægelig og ubevægelig Ejendom, beløber sig til 3—4000 Mill. Pd. St., hver Unze Guld beregnet til 4 Pd. St. og Sølv til 5 Sh. 3 D., og efter Culturhordernes rene Grundrentes Værdie ved tyvefold eller tredivefold Addition af denne Rente i et Aar. — Den hele funderede og ufunderede Nationalgjeld er 950 til 1,000 Mill. Pd. St. Den hele Nationalindkomst af Jorder, Vand, Bjergværker, Industrie, Maskiner, Skibsfart, Colonier, Handel og Ostindien er 550 til 600 Mill. aarligen. Folkemængden er omtrent 16 Mill. Mennesker. — Alle Paalæg for Staten, Communerne, Kirkerne, Skolerne, Fattige ꝛc. beløbe sig til henved 100 Mill. Pd. St. — Af Mynt til Omsætning i Bankpapir, Guld, Sølv og Kobber har Storbritannien omtrent 30 Mill. Pd. St., og ligesaa meget sætte Privatbankerne i Omløb. — Havde Landet ingen Nationalgjeld, saa vilde den halve omløbende Myntcapital være tilstrækkelig. — Man har et Overblik over Storbritanniens Hjelpekilder, og kan deraf slutte sig til hvilken Høide alle borgerlige Næringsdrivter ere komne her. Boghandelen især opvækker Forbauselse. Lysten til at kjøbe Bøger, og Evnen til at kunne udgive endog de kostbareste Værker, overgaaer al Forestilling, især i Sammenligning med andre Landes Literatur. Saaledes, for kun at nævne nogle Exempler, koster Bowyer's Udgave af Humes History of England, 10 Vol. Fol. 1806. 115 P. 10 Sh, omtrent 12 til 1300 Rbd., Donquixotte med Kobbere af F. Snirke, 4 Vol., 100 Pd. eller 1100 Rbd.

En preussisk Overførster, navnlig Fintelmann, har ladet offentligen bekjendtgjøre et Middel mod Halsmerte og Tandpine, som komme af Forkjølelse, hvilket han paastaaer at have brugt med stor Nytte. Det bestaaer i, at man væder Tommelfingeren med Spyt, og en Tidlang stryger dermed, paa den Side, hvor Smerten føles, Pulsaaren, fra Haandroden eller den saakaldte Muus, opad indtil Halvdelen af Underarmen. Smerterne forsvinde strax efter dette Middels Anvendelse, og naar de efter en Tids Forløb skulde vende tilbage, gjentages det. I det værste Tilfælde søger man Sengen.

Keiser Alexander lader i Moscou opføre en pragtfuld Kirke, som et Mindesmærke for Ruslands Befrielse fra det fiendtlige Indfald, Frelseren helliget, og har udsat to Millioner aarligen til Bygningen. De i den Anledning udnævnte fire Commissarier nyde af Bygningsfonden en aarlig Løn af 76,900 Rubler.

Tilforn har i det sydlige Sibirien den for Handelen til Lands med Persien, de til China grændsende Lande og Buchariet stedfindende Messe, været holdt i Makariew. Men nu har den allerede siden nogle Aar været forlagt til Nynigorod, fordi dette sidste Stad ligger bedre og er sikkert for Oversvømmelse. Paa afvigte Aars Messe beløb Værdien af de Varer, som bragtes til Salg, sig til den uhyre Sum 148 Mill., af hvilke der blev afsat for 106 Mill.

Da nyligen visse Bagere i Jassy havde bagt Brød, som ikke holdt sin tilbørlige Vægt, og blandet det med Havre og Byg, saa bleve de Skyldigste af dem, overeensstemmende med de tyrkiske Politielove, stillede i Gabestokken, hvorved de med Øret fastnagledes.

Det har forhen været anført i dette Blad, at en berømt Sanger ejer en Hund, der besidder en overordentlig Sands for Musik, og overalt udmærker sig ved en for et saadant Dyr høist sjelden Virtuositet. Af Abendzeitung sees nu, at ogsaa den berømte Sangerinde Mad. Sessi, der for en Tid siden med stort Bifald lod sig høre paa vort Theater, er i Besiddelse af en deilig stor Hankat, der i Overordentlighed ikke giver hiin fiirbenede Konstner noget efter. Mad. Sessi har faaet den i Petersborg, og i sit Logis stedse havt den ved sin Side og stundom paa Skulderen. Den bar en lang Sølvkjæde om Halsen, og hun syntes at holde meget af den. Hun viste den de ømmeste Kjertegn, og vakte ofte hos de Tilstede-

værende Lakker, naar Dyret, saasnart hun begyndte at fløite, reiste sig i Veiret og trykkede Forpoterne paa hendes Mund, ligesom for at paabyde hende Taushed; men derimod sluttede det sig, naar hun begyndte at synge, knurrende til hende, som et Bevis paa sit Velbehag.

I Staden Trzemeszno er nyligen bleven født et Barn med tilvoxne vingeagtige Hænder. Det levede kun tre Dage, og blev oversendt Medicinalcollegiet i Posen.

Kongen af Sachsen har af Prof. Kügelchens Efterladenskab kjøbt hans sidste Malerie "den forlorne Søn", for Galleriet i Dresden.

I London blev nyligen særskilt falbuden en Kartoffel, der var fundet paa en ganske sædvanlig Mark, men som havde en Omfang af 3 Fod 3 Tommer, og vejede 5 Pund 10 Lod.

Anecdot.

I en liden Kjøbstad i Sjælland havde man med megen Anstrengelse og stor Opoffrelse faaet oprettet et Privattheater. Blandt de spillende Personer var en Skrædder og en Rokkedrejer, der ideligen laae i Strid sammen angaaende Rollebesætningen, og derover vare blevne dødelige Fiender. En Aften spillede Skrædderen Madses Rolle i Wessels Kjerlighed uden Strømper og Rokkedrejeren Johan v. Ehrenpreis. Da den første kom til det bekjendte Sted: "Madam der staaer en Tyv", forandrede han den næste Replik saaledes: "Jeg siger nu som før, Madam der staaer en — Drejer."

Salt til Smør.

(Indsendt.)

Engelsk Salt, som er Steensalt, kan ei bruges til Smør; thi det smelter ikke; ei heller kan bruges spansk Salt; thi det er bittert; men det skal være Kildesalt, som det fra Oldesloe eller Lyneborg; samme smelter snart, og meddeler ingen Afsmag. En Mand fik i Sommer en Tønde engelsk Salt, som blev solgt ham for Lyneborger; han nedlagde dermed alt sit Sommer- og

Efteraarssmør; men alle Kjøberne af Smørret klagede derover, da Saltet laae heelt i Smørret.

(Indsendt.)

An . . . . h.

Du brauchst, Dich selber einzuseifen,
Pinsel allerschlechsten Art.
D'rum springt (dies läßt sich leicht begreifen)
Statt der Haar', der ganze Bart.

. . . . . . e . .

Bekjendtgjørelse.

Paa Fodpostcontoiret i Løvstrædet No. 124 modtages Pakker, Breve rc., som, naar det forlanges, strax besørges; ligeledes kan Budet paa Forlangende tilbagebringe Svar, imod at Portoen derfor erlægges. Til Beqvemmelighed for Ejere og Lejere er ligeledes indrettet en Protokol, hvori de første kunne erholde deres ledige Leiligheder indførte, for siden at være til Eftersyn for Lejerne. Prætiosa og andre Ting kan indlægges til Salg, og Adresser modtages. Til Beqvemmelighed for Enhver kan Contoiret ogsaa afbenyttes til at skrive deres Breve rc., imod Godtgjørelse efter eget Behag. Slutteligen giver Bestyrerinden sig den Ære, at aflægge Publikum sin hjertelige Tak for den Understøttelse, som denne Indretning har nydt ved den hyppige Afbenyttelse, med den Forsikkring, at hun fremdeles skal bestræbe sig for at beholde den vedvarende Yndest.

Kjøbenhavns Børs d. 9 Januari.

Cours. Hamb. 2 M. , , a vista , . Amsterd. 2 M. , . Lond. 2 M. , . Spec. 257. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 7 ß. Obligat. (med Renter fra 11te December 1820) 68 a 68½. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. d. A.) 85 Rbdlr. r. S. eller 110 Rbd. Sedl. pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedl. 16¼. Svenske Sedler 60 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 4.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 13 Januari 1821.

Et Par Ord om den udkomne Kritik over Professor Oehlenschlägers Universitets-Program.

(Slutning; see forr. No.)

Heraf kan nu den billige og tænkende Læser strax vide, hvad han kan vente; nemlig, at Programmet skal indeholde Efterretninger og Bemærkninger om de største Digteres Tænke- og Handle-Maade og om deres Livsforhold, og dernæst Hentydninger til, at disse store Digtere have ogsaa været virksomme Mænd, hvilket ikke kan adskilles fra deres Livsforhold; dette, siger jeg, maa den rolige og forstandige Læser vente, og dette vil han i det Følgende ogsaa finde. Derimod finder Kritiken, at det Hele er gal Mands Snak og forbausende Væv. Herved er nu intet at gjøre. Naar man lukker sine Øine, kan man ikke see andet, end hvad man indbilder sig at see. — Dette var da Beviisets første Deel, som skulde bevise, at Indledningen var usammenhængende og uvedkommende o. s. v. Jeg troer at have viist, at Indledningen hænger ganske rigtig sammen baade i sig selv og med Afhandlingen, hvortil den forbereder, og at følgelig denne Deel af Kritiken er ligesaa ugrundet i det Hele, som den i sine enkelte Dele er uforskammet.

Her kan jeg dog ikke forbigaae at omtale et mærkeligt Exempel paa, hvorledes Kritiken dømmer iblinde og uden al Grund. S. 14 siger Kritiken, at Forf. uden Anledning kommer til at tale om Orientens Digtere, og derpaa anføres dette Sted af Programmet: "at undersøge de orientalske Digteres Virkning, og hvorledes den gamle indiske Viisdom er skjult i mystiske Digte, vilde være et vidtløftigt Arbeide. Hvorledes den persiske Digtekunst igjen opblomstrede under Herskeren Mahmud, (da Ansari blev valgt til Fyrste (Digterkonge) for 400 Digtere, blandt hvilke Firdusi var den fortrinligste) *), har nylig den lærde Hammer viist os i sit classiske Værk; og dette ansporede endnu Tydsklands gamle Goethe til at efterligne Orientens brændende Digter Hafis." Dette Sted kalder nu Kritiken Æmnet uvedkommende, og den søger at gjøre det latterligt ved en aldeles flau og upassende Sammenligning. Hvor ugrundet og falsk denne Kritik er, kan indsees af følgende: For det første er Overgangen til Orientens Digtere intet Spring, da Talen baade i Almindelighed er om Digtere og desuden har Forf. nylig omtalt Moses og David, som jo ogsaa høre til Orienten. Dernæst er det ikke Sagen uvedkommende at sige, at det vilde være for vidt-

*) Denne Parenthes har Kritikens Forf. oversat saa aldeles urigtigt og forkeert, at man paa Grund deraf, ifølge hans egen Logik, kunde fradømme ham al Kundskab i det latinske Sprog, om ikke al Sands og Samling.

løftigt at omtale de orientalske Digteres Virkning, og hvorledes den indiske Viisdom er skjult i mystiske Digte; thi derved er jo middelbar sagt, at hine Digtere have virket meget, og at den indiske Viisdom, hvis Værd Adskillige mene ikke nøksom kan ophøies, har sin Oprindelse fra Digtere; og dette vedkommer upaatvivleligt Forfatterens Æmne. Fremdeles er det ogsaa mærkeligt og Sagen aldeles vedkommende, at den persiske Digtekunst opblomstrede igjen under den daadfulde Mahmud; thi deraf sees jo, at Digtekunstens Fremgang staaer i Forbindelse med store Begivenheder; ligesom det ogsaa af samme Grund fortjener at bemærkes, at der skal have været 400 Digtere, som havde en Digterkonge ved Mahmuds Hof; men da Programmets Grændser ikke tillode Forf. at afhandle dette, er det aldeles passende, at Forf. henviser Læserne til berømte Orientalist von Hammers classiske Skrift; og endelig kan dette Skrift vel ikke anbefales paa en mere passende Maade end ved at fortælle, at det har bevæget den gamle Goethe til at efterligne Digteren Hafis; og at Goethe kaldes gammel, er sandelig ikke noget tomt eller overflødigt Epithet; thi jo ældre man bliver, desto mindre bliver man tilbøielig til at efterligne, og desto mindre letbevægelig bliver Phantasien. — Jeg haaber, at enhver af dette Exempel noksom vil indsee, hvor tankeløst og ubesindigt denne selvbeskikkede Kritiker dømmer og taler.

Efterat Programmets Forf. kortelig har omtalt de orientalske og gamle nordiske Digtere, vender han sig derpaa til sin egentlige Gjenstand, nemlig de Digtere, som umiddelbar have virket paa Europas Dannelse, og vil af deres Liv og Levnet vise, at Digteren har viist sig i sit Liv som i sit Skrift, og at et Digterværk har faaet sin Forfatters gode og slette Egenskaber (eller hans Fuldkommenheder og Mangler); thi saaledes bør og vil den Sprogkyndige oversætte Programmets Ord; og at dette baade er rigtigt sagt og i det Følgende ved mange Exempler viist, det vil enhver upartisk og skjønsom Læser af sig selv forstaae og erkjende. — Saaledes bleve vi da endelig aldeles færdige med den første Deel af Beviset, og have tilstrækkelig viist, at denne af sig selv opløses til Intet, naar den sammenholdes med Programmet.

II. For det andet paastaaer Kritiken, at Forf. intet har beviist. Denne hans Paastand er atter ligesaa urimelig som alle de øvrige; thi for det første har Forf. ikke sagt, at han vilde bevise (probare, demonstrare) noget; men han har sagt, at han vilde vise (monstrare, ostendere), det er: fremstille i Exempler og Billeder, ikke i Slutninger og Syllogismer; og det har han gjort, og altsaa har han holdt, hvad han har lovet; mere kan man ikke vente eller fordre; thi man maa ikke foreskrive en Skribent, og allermindst en Skribent som Oehlenschläger, hvad eller hvorledes han skal skrive. Naar han giver os noget godt paa en god og passende Maade, bør vi være fornøiede dermed, om vi endog ønskede, at det var noget andet eller anderledes; for det andet kunde Materiens Omfang ikke tillade udførlige Udviklinger; men Forf. har forudsat, at dannede Læsere kjendte, een disse og en anden hine af de anførte Digtere; og derfor har han anseet det for nok ved enkelte characteristiske Træk og interessante Efterretninger at fremstille deres indvortes og udvortes Liv, for at de Læsere, som kjendte deres Digte, deraf selv kunde see, at de kunde kjende Digteren i hans Digt. Ligesom ogsaa, paa den anden Side, Læseren ved de fremsatte Exempler og Bemærkninger bliver sat istand til lettere at blive fortroelig med Digterværkerne selv, da han deraf lærer at kjende Digteren og altsaa deraf veed, hvad Aand og Retning Digtene have. — Derfor har Programmets Forf., om ikke beviist, saa dog viist, hvad han vilde og burde; og derfor er anden Deel af Kritikens Beviis omtrent ligesaa urimelig og latterlig som hiint bekjendte Spørgsmaal af en Mathematiker, som, da han var bleven overtalt til at læse en Tragødie, ved Enden udbrød: hvad har nu Forfatteren dermed beviist?

III. For det tredie paastaaer Kritiken, at Forfatterens Exempler intet oplyse, at hans Bemærkninger ere vrange og trivielle. (Kritikens Ord derom ere vel mange flere; men det her fremsatte er dog den fulde Mening deraf; thi de lidenskabelige Yttringer og de usømmelige Udtryk gjøre rigtig nok Paastanden endnu værre, men sige i det væsentlige ikke mere; og derfor ere de ikke allene overflødige, men endog dobbelt lastværdige, fordi de staae i en Thesis eller i en Paastand, som bør fremsættes i tydelig Korthed.)

Alle de Paastande eller Beviser, som ere anbragte under dette Nummer, ere grundede deels paa den falske Forudsætning, at Forf. vilde gjøre mere end fremføre oplysende Exempler til at bekræfte sin Sætning, deels paa en urigtig Oversættelse af virtutes et vitia auctoris, som i Kritiken kaldes "Forfatterens Dyder og Laster", da det, som ovenfor er sagt, bør hedde: Forfatterens gode og slette Egenskaber, og deels paa Kritikskriverens forsætlige eller uforsætlige Uformuenhed til at indsee, at de anførte Exempler smukt og passende oplyse, hvad de skulle.

Deraf følger nu for det første, at han idelig og indtil Kedelighed raaber paa, at Exemplerne intet bevise af det, som de skulde bevise; for det andet, at han allevegne kommer frem med de selvgjorte Dyder og Laster, og for det tredie, at han ikke veed at finde foragtelige og uværdige Udtryk nok til at betegne og latterliggjøre de valgte Exempler med. Men da nu alt dette, hele den trede Deel af Beviset eller det egentlige Hovedbeviis, er grundet paa noget aldeles falskt og urigtigt, saa følger det af sig selv, at det Hele er falskt og urigtigt. Enhver upartisk og sagkyndig Læser vil ved rolig Gjennemlæsning sikkert finde, at dette forholder sig saaledes, og at Kritiken altsaa er ganske vrang og intetbetydende, og at det hele Beviis er — for dog een Gang at benytte Kritikens egne Udtryk, der saa ofte høist passende kunne anvendes paa den selv — intetsigende Sniksnak.

At gjennemgaae alle disse drengeagtige Indfald og Udfald hver for sig, var sandelig at vise dem altfor stor Opmærksomhed, og at troe, det behøvedes for Publikums Skyld, var at tiltroe dette altfor megen Ukjønsomhed. Jeg vil derfor blot endnu tilføie disse korte Bemærkninger.

For det første maa man erindre, at faa og korte Exempler og smaa, simple Efterretninger ofte ere tilstrækkelige til at skildre en Persons hele Tænkemaade og indvortes Natur. En vis Kunstner erklærede, at han først ret fattede Ideen til Christi Afbildning, da han læste om ham, "at han ikke skjeldte igjen, da han udskjeldtes; at han ikke truede, da han leed, men overgav det til Ham, som dømmer retfærdigt". Især er dette Tilfældet med Kunstnere og navnlig med Digtere, som kun behøve et eneste enkelt Træk for selv at fuldende den hele Skildring. Og da nu Oehlenschläger egentlig er Digter, saa følger deraf, at saadanne Smaatræk af Forfatternes Liv ogsaa er ham nok. Nu ere vi andre ikke Kunstnere eller Digtere; og deraf følger, at vi ikke altid kunne følge ham i Trækkets Udmaling eller i Exemplets Anvendelse; og derfor kunne vi undertiden synes, at disse ere mindre vigtige; men dette maae vi meest tilregne vor mere langsomme og matte Phantasie. Saaledes dømmer jeg om de anførte Træk og Exempler, som synes mig mindre vigtige — de flestes Vigtighed og Betydning indseer jeg vel — og saaledes mener jeg, at enhver billigtænkende vil dømme.

For det andet, at Kritiken idelig vil udpege Forfatterens Forfængelighed, som den synes at gotte sig over. Men da Forfængelighed bestaaer i Lyst til at ville behage ved uvæsentlige Fortrin og smaalige udvortes Ting eller i Tilbøielighed til at sætte sin Ære i saadanne Ting, saa bør man ikke tillægge nogen denne Feil, med mindre den omtalte Lyst eller Tilbøielighed er saa aabenbart fremherskende hos ham, at den ligesom er Drivefjedren i alle hans Handlinger. Man maa heri for alting ihukomme disse Ord: "Dømmer ikke, paa det at I ikke skulle dømmes." Der hører vistnok mere end enkelte Yttringer eller løse Formodninger til at begrunde eller retfærdiggjøre en saadan Beskyldning. Og naar nu dertil kommer, at Oehlenschlägers litteraire Hæder allerede er saa stor og saa fastgrundet, at det ikke er rimeligt, at han kan ville sætte nogen Ære i Bagateller, saa burde man endnu være langt vaersommere i at yttre saadanne Meninger og Formodninger, om man endog er saa ulykkelig, at man ikke kan forjage dem af sit Sind. Hvis derimod nogen skrev blot unødvendige Flyveskrifter, og han behagede sig selv kjendelig i disse, da kunde man maaskee være mere beføiet til at udraabe over ham: "O! den forfængelige Stakkel!" Thi vistnok er den Forfængelige meget at beklage.

For det tredie, hvad det angaaer, at de anførte Exempler kaldtes almindelig bekjendte, hvilket de dog ingenlunde ere alle for alle; da gjør det intet til Sagen, naar de blot ere sande og

rigtige og oplysende; sa jo mere bekjendte Exempler ere, desto bedre fattes de og desto bedre oplyse de. Og det er ikke egentlig for at forøge vor Kundskabsmasse, men for at lede os til at sammenligne Digteren med hans Digt og til at gjenfinde Digteren selv deri, at disse Exempler ere anførte. Om de altsaa allesammen, efter Kritikens ugrundede og aldeles ubeviislige Paastand, vare tagne af et Conversationslexikon, saa gjorde det aldeles intet til Sagen, naar de blot ere passende. Men Kritikens Forf. viser saa tydelig, at han enten ikke kan eller ikke vil indsee deres Passelighed og oplysende Betydning, at man vilde spilde sine Ord og sin Umage, om man søgte at undervise ham og hans Lige desangaaende.

Og derfor slutter jeg nu mine Bemærkninger med det oprigtige Ønske, at Kritikens Forfatter selv vil bestræbe sig for at indsee, fortryde og dernæst offentlig bekjende sin Forseelse; thi dette er den eneste Maade, hvorpaa han kan gjøre sin Forseelse god igjen og udslette den Forargelse, som han har givet. Og dertil vil jeg føie det ligesaa ærlige og velmeente Ønske, at ogsaa disse Linier maatte bidrage lidet til, at man i Almindelighed mere vilde erkjende det for en hellig Pligt, at tale med Beskedenhed, Kjerlighed og Ærbødighed om fortjente Mænd og deres Værker.

N. Fogtmann,
Candidat i Theologien og Overlærer
ved Herlufsholms Skole.

Indenlandske Efterretninger.

Tirsdagen den 16de Januari forsvarer Hr. J. C. Hauch sin for Doctorgraden skrevne Afhandling: Annotationes ad motum arbitrarium, cum organis ad motum pertinentibus comparatum, in animalibus, vertebris instructis. Respondens er Hr. Cand. Philos. C. Lütken.

I Weim. Opp. Blatt f. 15 Sep. f. A. læses et Stykke om den af Prof. Olufsen i hans Statsoeconomie fremsatte Mening, at Danmark vinder mere ved Agerdyrkning end ved Handel. Stykkets Forf. er af samme Tanker. Han paastaaer, at Forvaltningen i Danmark altid har anseet Fordelen af Søhandelen for den fortrinligste, og

kun næstefter denne har værdiget Agerdyrkningen sin Opmærksomhed. Med svære aarlige Foræringer til Barbareskerne ere i det Høieste kun 3000 danske Matroser endnu i Besiddelse af nogen Fragthandel i Middelhavet; men sædvanligen har kun Capitainen, naar han er en god Huusholder, noget tilovers af Hyren; det græske Flag vil snart drage al Fragt i Middelhavet til sig, fordi Grækerne kunne lade den meget billig, og Danske, Svenske og Nederlænderne maa komme til at vige der for hine. Med Præmier holder Danmark endnu Hvalfangsten i Gang, skjøndt den efter Forliset af Norge fortjener nu mindre Opmærksomhed. Hidtil værdigede man derimod Rapsædavlen næsten aldeles ingen Opmærksomhed, uagtet det er den, der i Norden meget vilde befordre Jordbundens Forbedring. Den danske Finanz har det Egne, at den falder let paa Indførslen af Colonialproducter, men desto tungere paa de ædleste Landsproducter, fedt og magert Qvæg, Uld, Smør, Heste &c. Forf. mener, at Staten burde anvende paa Rapsædavlen de Præmier, den hidtil anvendte paa Hvalfangsten, og anfører tilsidst Belgierne, som et Exempel paa, hvorvidt et agerdyrkende Folk kan drive det, da de, uagtet de i 250 Aar stedse have kjæmpet mod Krigsbyrder, dog endnu stedse ere et rigt Folk.

Man har nyligen læst i offentlige Blade, at Madam Catalani, uagtet hun lod sig betale i Wien 12 Gyld. W. W. for en Billet, dog havde fuldt Huus og en Indtægt af over 7000 Gylden. Herved maa bemærkes, deels at Wien og dens Forstæder tæller 240,000 Indbyggere, hvoriblandt mange fyrstelige Personer, deels at de 7000 G., som en Følge af den Wiener Cours's nuværende Standpunkt, egentligen ikke udgjøre mere end 12 til 1300 Specier. Sammenligner man nu denne Indtægt med det en Virtuos eller Virtuosinde, som gjør Lykke i Kjøbenhavn, i Almindelighed indhøster der, uden dog at kunne komme i Betragtning ved Siden af en Mad. Catalani, saa vil man finde, at vor gamle Axelstad, der ellers just ikke er Muserne saa huld, trods nogen Stad i Europa, viser sig gavmild mod fremmede Konstnere og Konstnerinder, især naar Fama i Forveien har udbasunet deres Roes. En Virtuos, som for ikke længe siden har været her, skal have

medtaget fra Kjøbenhavn, som dog kun tæller 100,000 Indb., 1000 Specier i reen Indtægt, altsaa omtrent ¾ Dele af det, Mad. Catalani medtog fra Wien, som tæller 240,000 Indbyggere.

Af den oeconomiske Correspondent sees med Glæde hvor betydelig Areal af Skovstrækninger Hs. Maj. Kongen endnu eier i Sjælland og Hertugdømmene. I Fyen og Jylland ere de desværre solgte, for henved 60 Aar siden. De to største samlede Skovstrækninger, Kongen eier, er Gribskov paa Kronborg Amt, som skal være 9 a 10,000 Tdr. Land, og Sachsenwald i det Lauenborgske, omtrent lige saa stor. Den sydlige Deel af det Slesvig-Holsteenske Forst-District indbefatter 7752 Tdr. Land, indhegnet Skov, og af Hederne er indhegnet i de sidste 16 Aar 17 til 1800 Tdr. Land til Skov, dæmpet 3 Flyvesande, anlagt 3 Træskoler, ogsaa ladet de ikke udskiftede Moser i Rendsborg Amt, 8281 Tdr. Land, opmaale, bonitere og inddele. Skovens samtlige Areal hos Private formenes at forholde sig til de paa Domainerne, som 3 til 1. Det vil sige: at hele Rigets øvrige Skoveiere eie ikke mere end omtrent 3 Gange saa megen Skov, som Kongen alene.

Til fremmede Steder er fra Danmark, i October Maaned f. A., udført følgende Kornvarer: 8787 Tdr. Hvede, 12,744½ Tdr. Rug, 26,096½ Tdr. Byg, 82,490 Tdr. Havre, 81½ Tdr. Boghvede, 1872½ Tdr. Erter, 2117½ Tdr. Vikker og Bønner, 239 Tdr. Hvedemeel, 210½ Tdr. Byg- og Rug-Meel, 13 Tdr. Havre- og Boghvede-Meel, 403 Tdr. Byggryn, 452½ Tdr. Havre- og Boghvede-Meel, 4732½ Tdr. Malt; ialt 140,240 Tdr. Kornvarer, foruden 62,835 Pund Grube- og Perle-Gryn. — I November Maaned f. A. er ligeledes udført: 10,289 Tdr. Hvede, 17,486½ Tdr. Rug, 30,157½ Tdr. Byg, 27,437½ Tdr. Havre, 216 Tdr. Boghvede, 1560 Tdr. Erter, 2657½ Tdr. Vikker og Bønner, 329½ Tdr. Hvedemeel, 332 Tdr. Rug- og Byg-Meel, 1 Tde. Boghvedemeel, 303½ Tdr. Byggryn, 180 Tdr. Havre- og Boghvede-Gryn, 1557 Tdr. Malt; ialt 92,507 Tdr. Kornvarer, foruden 113,025 Pund Grube- og Perle-Gryn.

Mariboe, d. 5 Jan. Afvigte Torsdag afbrændte Smedehuset i Græshauge, i Sønderherred her i Lolland. Ligeledes afbrændte Nykaers Aften Procurator Smidts Vaaningssted paa Feive. Lidet eller intet skal være bleven reddet. — Overfarten fra Gaabense til Vordingborg skeer for Tiden med Iisbaade over Masnedøen; desuagtet er under nærværende Omstændigheder ingen Fare at befrygte for den Reisende. Paa det at Reisende ikke skulle blive afskrækkede ved Tanken om en farlig Overfart, tjener til behagelig Efterretning, at paa ethvert Kgl. Postcontoir ligger, fra den aarvaagne og virksomme Færgemand Arnkiel, en Bekjendtgjørelse over Farvandets Beskaffenhed. — Ved den hastige Vinter have 2de Skibe, som vare paa Veien til Kjøbenhavn, maattet vende om igjen og ladet sig ise ind til Vordingborg i Færgestrømmen; den ene var en Skonnert fra Faaborg, kommende fra Middelhavet (eller rettere Messina) med Frugt, nemlig Citroner og Abelsiner, hvilke ere transporterede over Land til Kjøbenhavn, og herved Penge at fortjene for Vordingborg; den anden var en Kiels Paquet, hvis Reisende maatte samme Vei over Land til Kjøbenhavn. — Mange Søefolk ere fra Kjøbenhavn reiste hjem til Lolland og Falster, som ere indefrosne i Kjøbenhavn med deres Fartøier, hvoraf skal ligge fra Danmarks mange Søestæder en stor Deel forunden.

I Iversens Avis af 2den d. M. læses følgende: (Indsendt forlangt Indrykkelse.) Da der i Hempels Avis No. 170 yttres det Ønske, at man vilde gjøre Publicum bekjendt med den ved Kjertemindekanten saakaldte Sekts Indretning og Formaal, skal følgende herved tjene til Oplysning desangaaende: Vores Hovedsag er, at være lykkelig i Tiden og salig i Evigheden, og altsaa at flye Synden, som drager al Ulykke efter sig, baade i Tid og Evighed. Vi troe det Guds Ord, som siger til dem, der leve og døe i Ubodfærdighed: Gaaer bort fra mig, I Forbandede! i den evige Ild, som er beredt Djævelen og hans Engle, (Math. Cap. 25, V. 41.) og vide intet andet Middel til Salighed, end Jesus Christus, og ham korsfæsted, derfor behøve vi, Gud være lovet! ikke at skye Lyset, efterdi vores Bestræbelse er, at være sande Christne, (Uden Nogen bliver født paa nye, kan han ingenlunde komme i Himmeriges Rige. Christus.), og øve Lysets Gjernin-

ger, hvilke ere, at lyde Guds Bud og Befalinger; det Menneskes Hjerte maa være haardt som Steen, der ikke kan bøies til en sand Omvendelse fra Synden ved den algode Guds mangfoldige Velgjerninger, hvoraf den største: at han gav sin eenbaarne Søn herned, for at lide i Synderes Sted. Men dette er Mørkhedens Gjerninger, at gjøre Propheter, Evangelister og Apostler, ja Frelseren selv, til Løgnere, som f. Ex. at de nægte, der er en Djævel til, at det Ord: "Forsoning" burde udslettes af Bibelen, o. a. m., hvilket sidste Indsenderen har hørt offentlig sige. Ifølge dette, da kunne vi jo have Grund til at befrygte, at naar det ene i Bibelen er urigtigt, saa kan det andet ogsaa være det; nei! vi have et fast prophetisk Ord, hvortil vi holde os: "Himmel og Jord skulle forgaae, men mine Ord skulle ikke forgaae" (Christus). — At der nu drives saa megen Spot med de Troende, derom bryde de sig ikke, "at Djævelen og hans kjære Brud Verden, (som Luther siger) raser imod dem; desuden siger Christus: "have de forfulgt Propheterne, som vare før Eder," ja Christus selv er bleven forhaanet og bespottet for den gode Sags Skyld, skulle det da gaae Tjeneren bedre end Herren? — Just som jeg hermed er færdig, læser jeg i Hempels Avis No. 176 endnu et Stykke om denne her omtalte saakaldte Sekt, hvilket lægger Anmelderens Uforstand tydelig for Dagen. Heraf vil jeg med det samme svare paa det som jeg synes værd at berøre, for at gjendrive Hr. Anmelderens indførte falske Rygter, nemlig: "1) at den i Stykket omtalte Skoemager har fortalt Dem, at han har uddrevet Djævelen af en Pige i Svendborg, 2) at den saakaldte Forstander for dem i Sognet, skal have været hos den syge Dreng i Bullerup, og der erklæret, at de gjerne kunde begrave ham, om de ville, da hans Sjæl allerede for længe siden var i Himmelen; og endelig, at Andagten i Sognet drives saavidt, at de derover forsømme deres daglige Sysler. (Om disse Mennesker sadde i Kroerne fra Morgen til Aften, og ei allene forsømte deres Arbeide, men endog ødelagde hvad de fra Fortiden havde erhvervet, saavelsom ogsaa deres Sundhed, det vilde vist ikke offentlig blive paaanket.) — Alt dette tager jeg mig den ærbødige Frihed, at erklære for grove U-

sandheder. — De som ikke lære Andre Guds Ord rettelig, og ei leve efter det foreskrevne Guds Ord, de vanhellige Guds Navn iblandt os. (Luth.) — Jo haardere Aag Kong Pharao paalagde Israeliterne, desto stærkere formerede de sig. — Salige ere I, naar man bespotter, forhaaner Eder, og taler allehaande ondt om Eder for min Skyld, og man lyver Eder det paa. (Christus.)

Aalborg, d. 4 Jan. 1821. I afvigte Kirkeaar 1820 ere i Aalborg Stift blevne ægteviede 931 Par, fødte 3052 og døde 1856, altsaa 1196 flere Fødte end Døde; desuden fødte uden for Ægteskab 278 og dødfødte 118, hvilke ei ere indbefattede under det almindelige Tal paa Fødte og Døde. Blandt de Fødte ere 24 Par Tvillinger, deraf 1 Par uægte; 1 født vanfør paa Hænder og Fødder, og 1 med vanskabt Underliv; begge døde faa Timer efter Fødselen.

Aarhuus. Er det sødt at mindes svundne Lidelser, da er det dobbelt frydeligt at ihukomme nydte Glæder og modtagne Velgjerninger. Det er vort Held, at Frederik er vor Drot, men ogsaa at vi eie en Øvrighed, der handler og virker i Hans Aand og aldrig slipper nogen Leilighed af Hænde til at fremme Borgerlykke, sikkre de Ulykkelige et sorgløst Lod og overalt hvor det gjelder vaage over Samfundets Tarv. Et saadant Vidnesbyrd skylder Aarhuus Bye sin virksomme og aarvaagne Borgemester, Hr. Justitsraad Fleischer. For blandt det Meget, han i det sidsthenrundne Aar har virket til Stadens Gavn, at nævne Noget, anføre vi her: En Arbeids- og Forsørgelsesanstalt, hvori de Fattige have nødtørftigt Ophold, saa de ei meer behøve at overhænge Borgerne med Betlerie, men selv kunne erhverve Noget ved alskens Haandarbeide, hvoraf atter følger Formindskelse i Fattigskatten. Lygtevæsenet, saa vi nu ei meer behøve at rave gjennem Gaderne i Mulm og Mørke de lange Vinteraftener, men have Lys for vor Fod. Gjennem mange Gader var det tilforn farligt nok at vandre ved høi lys Dag, men ogsaa Brolægningen er, paa nogle Smaagader nær, bleven tilendebragt her det sidste Efteraar. I de senere Tider have vi ei heller hørt noget til Ulykker ved løbske Heste, da Politiet nøie vaager over, at ingen Vogne holde paa Gaderne med forspændte

Skavler, ligesom og Kjøren og Riden gjennem Byen maa være ordentlig og sindig. — I det vi altsaa ønske Byen og Alle, som i den bygge og boe, til Lykke med en saadan Øvrighed, fyldestgjøre vi Hjertets og Pligtens Fordringer ligemeget. — Saare høitidelige løde Tonerne hvormed Borgervæbningens Musikkorps herstæds i den stille Nytaarsnat som Midnatsklokken slog det tolvte Slag, hilste paa eengang det svindende og det kommende, det gamle og det nye Aar.

Blandede Efterretninger.

I Bogen "Causes celebres & interessantes, recueillies par Mr. Gayot de Pitaval", a la Haye 1746, 1ste Deel Side 133, findes følgende Sted, der vil more Læserne for sin Nyheds Skyld. "Der gives kun tre Slags Personer, den hellige "Skrift befaler udtrykkeligen os at ære. Ær "Din Fader og Din Moder; saa bydes i 2den "Mosebog 20de Cap. 12te Vers. Ærer Kongen "hedder det i Petri 1ste Brev 2det Cap. 17de Vers. "Ær en Læge siges der i Bogen Jesu Sirachs "Viisdom, 38te Cap. 1ste Vers. Man skal "ære sine Forældre, siden de ere vort Livs Ophav; "man skal ære Kongerne og Lægerne, siden de ere "dets Vogtere. Livet har to Slags Fjender, "Mennesker og Sygdomme. Kongerne beskytte "mod Mennesker, og det med Vaaben mod Fremmede, med Retfærdighed mellem Undersaatterne. "Lægerne værge mod Sygdommene, og det med "Staalet mod Beskadelser udenfra, med Lægemid- "ler mod Onde indentil. Lægernes Midler have "det tilfælleds med Kongernes Retfærdighed, at, "ligesom denne er fornøden til at bringe Tingene "i lige Forhold til hinanden, ere Lægemidlerne "nødvendige til at gjenoprette et lige Forhold "mellem Safterne. Og Retfærdigheden er netop "en Sjelesundhed, og Sundheden er netop det "rette Forhold imellem de Egenskaber, som be- "stemme Legemets Tilstand. Lægen er den na- "türlige Øvrighedsperson, der udøver Jurisdictio- "nen i det menneskelige Legem mellem de Dele, "hvoraf det er sammensat. Han berøver nogle "deres Overmaal; han bøder paa andres Mangler; "og, ved at være retfærdg baade mod hine og

"mod disse, vedligeholder han mellem dem den "skjønne Forening, der udgjør hele Livets Beha- "gelighed og Glæde". Skade, at Forfatteren ei har fortsat denne sin Sammenligning mellem Kongerne og Lægerne endnu videre! Han vilde ellers neppe have ladet den sidste store Lighed gaae uberørt hen, begges hyppige Savn, Erkjendtligheden. John Barthold.

Som bekjendt har man hidtil ikke med Sikkerhed vidst, hvor den store græske Philosoph Solon var begraven. Fra Sibiriens Heder er nu til en Lærd i Berlin indløben den visse Efterretning, at Solons Grav heldigviis er bleven funden imellem Flodon Argun og den lille Flod Urulungu, der falder i dens venstre Bredde, ikke langt fra den russisk-chinesiske Grændse. I Brevet til benævnte Lærd findes ogsaa en Tegning af dette Gravmæle, i Skikkelse af en, maaskee ved Tidens Tand noget afstumpet, Spidssøile, med den ligesaa simple som mærkværdige Indskrift: "Her ligger Solon, der gav os Love. I Mennesker, lever som han!" — Indskriften er forfattet i det mongoliske Sprog; den blev af adskillige chinesiske Mandariner enkelt oversat, og, efter anstillet Sammenligning, fundet fuldkomment ligelydende. Prof. Gubitz er i Begreb med at levere en Afbildning af dette Mindesmærke i Træsnit. Solon er født 594 f. Ch., men hans Dødsaar er uvist. Men et Spørgsmaal er det, om der ikke har levet Flere af samme Navn. I det mindste omtaler Livius en Anden. Efterretningen, saaledes som den her meddeles, læses i Corresp. a. u. f. Teutschl.

Ruslands Indbyggere beløb sig d. 1 Jan. 1818 (Polen iberegnet) til 56,049,031. Det virkelige Ruslands Beboere kunne efter rundt Tal anslaaes til 53,300,000 Mennesker, hvoriblandt 38,262,000 af græsk Religion.

Den af Englænderen Malthus først yttrede, og siden ogsaa hos os ved afd. Secretair Trydes Skrift forplantede Mening, at det meste Uheld i vore Dage har sin Grund i den uforholdsmæssige Menneskeformerelse, har fundet Medhold af Prof. Hegewisch i en Afhandling i Kieler Beyträge I Bd. Prof. H. E. G. Paulaus har derimod i en Recension over

fidstnævnte Skrift i Heidelberg Jahrbücher d. Literat. for Aug. d. A. paa en grundig Maade taget til Gjenmæle mod hiin Mening og beviist dens Urigtighed. Rec. troer, at snarere den hurtige Fortæren og Forbrugen af det, som ellers var længe tilstrækkeligt til Hundredes Velbefindende, har tiltaget for meget; at der nu ofte forbruges til et eneste Gjæstebud det, som ellers var nok til ti Høitidsmaaltider og til 1000 Medlemmer af Befolkningen. At der gives flere Mennesker end Jordbunden og Industrien kan føde, vil være vanskeligt at bevise. Og hvorledes, naar først de Faa skulle ved deres Arbeide frembringe hvad Yppigheden forbruger? Paris (som nu er opfyldt af 657,172 Indbyggere og 56,000 Fremmede) er, sagde nyligen offentlige Blade, i denne sin Befolkning den 40de Deel af hele Frankrig; denne 40de Deel (eller rettere) omtrent 40de Delen af denne $\frac{1}{40}$ Deel, forbruger den 15de Deel af det franske Gebeets Frembringelser, saa at stedse 3 Indbyggere i Departementerne maa være sysselsatte for at ernære een af Hovedstadens Beboere, eller ydermere at 1000 halvsultende maae frembringe, paa det Een kan leve høit og ødsle. En anden Uheldsaarsag kommer endnu til. Den ødsle Forbruger kjøber af Frembringeren hans Luxus, hans Overdaad, til forhøjede Priser; thi han vil nu eengang have den; heller betaler han for det meste ikke med rede Penge, men med Papirer, Vexler, Assignater, Gjeldsforskrivninger, og andre Anvisninger paa Efterverdenen. Tegnmidlet forøger Massen af det omløbende Kjøb- og Betalingsmiddel saa meget, at Frembringerne nærmest, og snart derefter alle Kjøbende, ikke med det dobbelte Navneværd mere kunne kjøbe det Virkeligværd (Realværd), som de før fik for det enkelte. Og dette Misforhold maa dagligen stige, jo oftere de Sælgende stedse igjen maa lægge paa det Solgte i vexelviis Sælgen til hverandre, deres Underholdsbehov og deres Afgivter, der efter Massen af de virkelige og indbildte Penge naturligviis maa stige. Efter dette Tingenes Løb kan ingen bestemt Lønning være nok til Realværdien, til hvilken den kun havde været tilstrækkelig for 5—10 Aar. Kun de, som endnu kunne forhøje Prisen paa de Realiteter der skulle sælges, have Leilighed til endnu at holde sig i Ligevægt. Men ogsaa kun disse, saalænge Kjøberne ikke ere nødsagede til

stedse at indskrænke sig mere. Naar med Tiden Navneværdien, som de Ikkenæringdrivende og Ikkefrembringende ved Lønninger og Capitalrenter formaae at erholde, neppe ville være tilstrækkelig til det udvortes Skin og de uundværligste Fornødenheder, hvilken Standsning, hvilken Forandring i hele Statens, Skole- og Kirketjenernes og den største Deel af Middelstandens Stilling vil man da umærkeligen see bragt til Virkelighed? Hvilken Afhængighed af hvert Tilfælde? Hvilken Umuelighed at oplægge noget for Nødstilfælde? Hvilken Mangel paa Betaling, der skal anvendes til Bøger og andre Midler til egen videre Uddannelse, til Undervisning, Opdragelse, Børns Studeren ꝛc. Og mister den til Forretninger, der kræve Aandsdannelse, bestemte Middelstand, de uundværligste Dannelsesmidler, vil da ikke hiint Udsagn indtræffe: hvor Øjet bliver mørkt, der bliver det skummelt for hele Legemet?

En Mad. H., som havde ejet store Plantager paa St. Domingo, maatte ved Revolutionens Udbrud 1795 flygte derfra, uagtet hun behandlede sine Slaver meget godt. Da for ikke længe siden een af hendes Slavinder erfarede, at hun i Miricourc i Lothringen maatte leve af sit Haandarbeide, solgte den ædle Negerinde sig paa ny som Slavinde til Nyorleans, og sendte i afvigte October de Penge hun fik, til sin forrige Beherskerinde.

Spørgsmaal.

Hvorledes forklarer man det, at efter det offentlige Regnskab i Adresseavisen No. 8 d. A. for Trinitatis Kirkeskole, 55 Par Drenge- og Pige-Skoe have kostet 106 Rbd.?

Kjøbenhavns Børs d. 12 Januari.

Cours. Hamb. 2 M. 255, a vista 258. Amsterd. 2 M. - . Lond. 2 M. - . Spec. 258. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 8 ß. Obligat. (med Renter fra 11te December 1820) 68½ a 69. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. d. A.) 86 Rbdlr. r. S. eller 111 Rbd. Sedl. pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedl. 16¼. Svenske Sedler 60 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 5.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 16 Januari 1821.

Om Beskjænkedes Rollers Udførelse paa Skuepladsen.

"Ved alle Skuepladse, siger Lichtenberg, gives der næsten altid een eller anden Skuespiller, som meer end taalelig, spiller den Beskjænkedes Rolle. Aarsagen er let at finde. Der mangler intetsteds paa Leilighed til Jagttagelse, og, hvad der vel kan være Hovedgrunden, deslige Roller have, efter deres Natur, hverken snevre eller meget skarpt betegnede Grændser."

Jeg har for en Deel Aar siden kjendt en Skuespiller, der var en ivrig Dyrker af Bacchus. En Eftermiddag, da han befandt sig en halv Miil fra Staden, hvor han paa et Gjæstgiversted havde drukket sig en dygtig Ruus, erindrede han sig med eet, at han samme Aften skulde spille Christophers Rolle i Jacob v. Thybo. Klokken var over 5, og Kl. 6 skulde Skuespillet begynde. "Hilledød, raabte han til sin Kammerat, nu husker jeg først, jeg skal spille i Aften!" Begge begave sig nu paa Hjemveien. Underveis gjennemgik Vennen Rollen med den Berusede, og hvordan det nu var eller ei — han kom til Byen, spillede sin Rolle — og vandt ualmindeligt Bifald. Man beklappede her som Konst hvad i Grunden kun var Natur. Men denne Skuespiller var ellers ogsaa en udmærket Mand i sit Fag.

Men hvor let end de fleste Skuespillere tage sig saadanne Roller, da de troe at de kun behøve at stamme, hælde med Legemet bag og forover, rave, gulpe ꝛc., for at indhøste Galleriets Bifald, saa ere samme, naar de skulle fortjene Navn af Konst, et Ord som rigtig nok saa ofte misbruges, ikke saa let. Uagtet Grændserne ei ere her saa skarpt betegnede, udfordres der dog Forstand og Studium til, naar de Beskjænkedes Roller skulle udføres med Smag, og naar det skal blive tydeligt for Tilskuerne, om Rusen er drukket i simpel Finkel eller i Madera og Champagner; om man har en Equipage at lade sig kjøre hjem i, eller om man til Fods maa lade sig ledsage hjem af en Flok Hurra raabende Drenge. — Den Characteristik, som Lichtenberg leverer over Garricks Udførelse af den beskjænkede Sir John, er ligesaa lærerig som vittig. "Jeg vilde bestemt have kjendt denne overordentlige Mand, siger han, om jeg end aldrig havde hørt noget tale om ham, og selv i dette Stykke kun havde seet ham i en eneste Scene. I Begyndelsen sidder Paryken endnu lige, og man seer Ansigtet fuldt og rundt. Nu kommer han yderst beskjænket hjem, da seer det ud som Maanen et Par Dage før sidste Qvarteer; næsten det Halve er bedækket af Paryken; den Deel, man endnu seer, er vel endnu noget blodig og glindsende af Sveed, men derhos særdeles venlig, saa at den igjen erstatter Tabet af den anden. Vesten er fra øverst til nederst aaben, Strømperne fulde af Krøller, og begge Strømpebaand hænge ned, og det — meget mystisk — to Slags Strømpebaand. I denne bedrøvelige Tilstand træder han

ind i Stuen til sin Kone, og paa hendes ængstelige Spørgsmaal: hvad der feiler ham (og hun har Aarsag til at spørge) svarer han med samlede Kræfter: Kone, sund som en Fisk i Vandet! og dog rører han sig ikke bort fra Dørstolpen, hvilken han sidder fast ved, som han vilde gnide sig Ryggen. Derpaa bliver han grov og teer sig paa eengang igjen saa viinklog og saa venlig, at hele Forsamlingen udbryder i Bifaldsraab. I Scenen, hvor han falder i Søvn, har han sat mig i Forbauselse. Den Maade, hvorpaa han med lukkede Oine, dinglende med Hovedet og bleg i Ansigtet kives med Konen, og med r og l sammensmelter en Mellemlyd, snart skjænder og snart synes at lalle en Sædelære, som han er den afskyeligste Modsætning af; hvorledes han bevæger Læberne, at man ikke veed om han tygger, eller smager, eller snakker, alt det var saa langt over min Forventning, som noget jeg nogensinde har seet af denne store Mand. Man skulde kun hørt ham udtale det Ord prærogative; han kommer uden to, tre Forsøg aldrig paa den tredie Stavelse. Det er det rette Løsen til Slagsmaal i Engellands politiske Ølselskaber, hvor man ikke bekymrer sig om Begreber, og kan blive meget farligt, naar Medlemmerne ere komne saavidt, at de ikke kunne udtale det mere."

Ogsaa vor afdøde store Comiker Knudsen fandt de Beskjænkedes Roller ikke sit Studium uværdigt. Blandt andet beviser dette et Træk, som jeg har af hans egen Mund. Da Syngestykket Viinhøsten skulde opføres, frygtede man meget for, at Stykket skulde blive udpeben. Knudsen, som tildeeltes Bartel Schwarz's Rolle, ængstedes selv for den truende Tordensky. Denne Characteer fandt han saa lav, og saa uheldigen udført fra Digterens Side, at han ikke vidste hvad han skulde gjøre af den. Som Carricatur skulde den gives, men at give den saaledes, at den ikke faldt i det Væmmelige, at den ikke fjernede sig alt for meget fra Naturen, det var her den store og vanskelige Opgave. Han saae sig længe omkring blandt Hovedstadens Drikkebrødre, for at kunne finde en Original, men forgjeves. Endelig stod han en Morgen i sit Vindue, eftertænkende sin Rolle. Med eet øiner han en lang sort Figur, med sort Fløjels Kabus paa Hovedet,

Størlecamascher, et kobberforhudet Ansigt, og en Næse, glindsende af Rubiner. "Her har jeg min Bartel", udraabte han i et Slags Henrykkelse, lig Archimedes, der løb nøgen ud fra Badet og raabte: "jeg har fundet det." Nu dannede han sig efter dette Ideal sin Bartel Schwarz, og neppe var han saa at sige væltet ind paa sin store konstige Næse paa Skuepladsen, førend hele Forsamlingen tiljublede ham Bifald. Den, som vil studere Beskjænkedes Roller, i alle deres muelige Nuancer, har ellers her i Kjøbenhavn Leilighed nok dertil, lige fra vore simpleste Drikkehuse indtil de fineste Assembleer og meest tætsammenslyngede Klubber.

Sammenligning imellem Kjøbenhavns Dødeliste for 1819 og 1820.

Naar Dødelister ere hvad de bør være: en nøiagtig og paalidelig Efterretning om de Fødtes og Dødes Tal, og om de Sygdomme, hvorved de sidste bortrykkedes, saa er de et sandt Barometer for et Lands Fremgang eller Tilbagegang i Befolkning og Nationalvelstand. Hvorvidt vore Dødelister i den Henseende opfylde deres Bestemmelse, er her ikke Stedet at undersøge. De Følgeslutninger, man har kunnet uddrage deraf, saaledes, som vi have dem, leveres her i Korthed.

	1819.	1820.	
Ægteviede	789 Par.	771	altsaa færre 18
Fødte . . .	3409.	3222	— — 187
Døde . . .	2786.	3418	— flere 632

Heraf sees, at Ægteskaberne ere aftagne, skjøndt ikke i betydelig Grad; at de Fødtes Tal var omtrent $\frac{1}{17}$ Deel ringere, og Dødeligheden over $\frac{1}{5}$ Deel større. At dette maa tilskrives Tidsomstændighederne, er aabenbart. Imidlertid hidrører den større Dødelighed dog nok ogsaa meest af de i afvigte Aar saa stærkt rasende Meslinger, hvoraf der bortrykkedes 269, og Strubehoste, hvoraf der døde 24, medens begge disse Sygdomme

aldeles ikke findes anførte paa afvigte Aars Dødeliste. Uagtet dette nok har været en Forglemmelse, saa er det dog vist, at i 1819 kun meget faa døde af begge disse Sygdomme; thi af Skarlagensfeber døde 1819 kun 7 og 1820 derimod 92, men næste Aar bør man haabe, at denne Syge ikke vil findes mere paa Dødelisten, da det Hahnemannske Middel ganske vil forebygge den. I Barselseng bortrykkedes 1820: 72, og det forrige Aar derimod kun 64. Brystsyge var i Aaret 1819 i Aftagen, da der kun døde 456, istedetfor at der det næstforegaaende døde 529, men 1820 har den atter tiltaget og bortrykket 583, som synes det højeste Tal, man længe har kjendt, men som nok maa tilskrives de mange Chicaner, Drillerier, pludselige Formuesforandringer, der udmærkede dette Aar fremfor de fleste andre. En Sygdom, som alt mere og mere synes at tiltage, er Kirtelsvaghed, hvoraf der i 1818 døde 23, 1819: 36 og 1820: 53. Nervefeber og Nervesygdom har hverken tiltaget eller aftaget synderligen, men viser sig dog endnu altid ødelæggende nok. Af Nervefeber døde 1819: 75, men 1820 kun 72. Af Nervesygdom døde 1819: 63, og derimod 1820: 79. — Blandt de mærkværdige Døde 1820 var een, der døde af Hjemsyge. Anmeld. veed ikke hvilket Hjem det er, han var syg efter, men saa meget er vist, at det neppe maa have ligget i Europa; thi hvor er vel der i dette Øieblik en Plet, man kunde have Hjemsyge efter? — Ellers fortjener det at bemærkes, at denne Syge er een af de mærkværdigste, man kjender. Den hjemsøger især Fjeldbeboere, som Schweizerne, og skal fortrinligen hidrøre fra Luftens Forandring. Vante til deres Alpers rene og friske Luft, kunne de, især i en ung Alder, mindst taale vor fugtige og taagede Himmel. Deres Længsel efter deres Hjem bliver omsider til en Tungsindighed, der grændser til Afsind.

Regnskab for Bombebøssen.

(See No. 60 af Skilderiet for afvigte Aar.)

Ved Bombebøssens tredie Aabning, d. 6 Decbr. 1820, forefandtes:

a.) i Guld . . . . 4 hollandske Dukater
b.) i rede Sølv . . . . . 378 Rbdlr.
c.) i Sedler og Tegn . . 112 Rbdlr. 54 ß., hvoraf de 54 ß. bleve lagte tilbage i Bombebøssen.

Disse ere tilsammen udbragte, efterat Guldet og Sølvet var omsat i Sedler og Tegn, og efterat de Consul Duntzfelt tilgodekomne 27 Rbdlr. 48 ß. S. og T. og 4 Rbd. 1 Mk. r. S. vare fradragne, til den Summa S. og T. 585 Rbd. 52 ß.
Endvidere Renter af Bombebøssens Bankobligationer, 60 Rbdlr. r. S., udbragte til . . . . 77 Rbd. 38 ß.

Tilsammen S. og T. 662 Rbd. 90 ß.

For denne Summa er af Consul Duntzfelt kjøbt en Kgl. Depositokasse-Obligation, stor 1000 Rbd. Sølv, der kostede 680 Rbd. 74 ß. S. og T., hvorfor Consulen kommer tilgode til Bombebøssens næste Aabning 17 Rbd. 5 Mk. 3 ß. S. og T.

Bombebøssens nærværende Summa udgjør saaledes:

A. i Nationalbankobligationer, efter Fradrag af de ovenmeldte 17 Rbd. 5 Mk. 3 ß. S. og T., 2200 Rbd. Sølv.
B. i en Kongl. Depositokasse-Obligation . . . . 1000 Rbd. Sølv.

Hvilke Obligationer ere deponerede i Nationalbanken.

P. N. Sølling.

De betydeligste Gaver, som siden Bombebøssen anden Gang blev aabnet, indtil den tredie Gang aabnedes d. 6 Decbr. f. A. vare indkomne, ere følgende:

D. 14 Juli, fra Hr. General-Consul Fenwich i Helsingør . . 4 Holl. Ducater.
Samme Dato, fra Hr. Directeur Johnson 5 Spec.
D. 1 August, fra Hr. Overstyrmand Gjelstrup . . . . . 3 Spec.
D. 2 dito, i et Brev med Udskrift: "Gode Efterretninger fra Reisen." 10 Rbdlr.
D. 5 Septbr., fra Hr. Kammerherre og General-Quarteermester v. Haffner, R. a. D. . 5 Spec.

D. 10 Octbr., fra en liden Dreng, som ikke vilde tilkjendegive sit Navn 1 Spec.
D. 14 dito, fra de Herrer Studentere 50 Spec. og 12 Rbdlr. 40 ß. i Sedler og Tegn.
D. 16 dito, fra de Kongel. Søe-Cadetter, som havde været med Cadetbriggen 10 Spec.
D. 21 dito, i en anonym Skrivelse . 5 Rbdlr.

Endnu fortjener det at anføres til Hæder for den danske Sømandsstand, at alle de Herrer Skibscapitainer med Ufortrødenhed, ved hver Reise, de gjorde, have bidraget til Bombebøssen og saaledes fremmet det tilsigtede Øiemed: at skaffe gamle udslidte Søefolk Huusly.

(Indsendt.)

Det er efter et Kongl. Rescript af 6te November 1739 befalet, at enhver Kirke i Dannemark skal aarligen give et vist Bidrag til Helsingøers Hospital. Denne Sum bliver hvert Aar affordret, og betalt af vedkommende Fattigcommuner. Nu er det besynderlige Tilfælde indtruffet, at i Aarene 1813 til 1816, begge inclusive, er Afgiften betalt i Navneværdie, og Betalingen er uden Modsigelse modtaget af Vedkommende. Nu, i Aaret 1821, gjør man Fordring paa, at da det, som i ovennævnte Aar er betalt i Navneværdie, skulde være betalt i Sølv, — saa skulle nu vedkommende Fattigcommuner udrede, hvad der mangler efter hine Aars Cours. Denne Fordring har sat de fleste Communer i den største Forundring og Forlegenhed; thi da de fleste Fattig-Casser kun ere i Besiddelse af smaa Summer, 20 a 30 Rbdlr., hvilke ei tør angribes uden ved indtræffende Leiligheder, hvor en Fattig behøver en pludselig Hjælp, saa maa hiin ei ubetydelige Sum reparteres. Det er i denne Anledning, at man fremsætter følgende Spørgsmaal og Bemærkninger: 1) Dersom hiin Afgift skal betales i Sølv, hvorfor har man i hine mange Aar modtaget den i Navneværdie? 2) Den Gang var det let at udrede efter hiin Cours 375; men nu — da Coursen er 250. Den Gang var Landmandens Tilstand saare heldig; nu er den elendig. 3) Mon ikke et saadant overordentligt Paalæg i vore trykkende Tider særdeles skader de offentlige Anliggender? De Klager ere ikke faa, at hvad der til de offentlige Indretninger aarligen affordres, stundom synes at være større, end at det, uden følelig Savn for Yderne, kunne præsteres; og nu kommer denne overordentlige Afgift. 4) Mon det ikke kan skee, at ganske Uvedkommende maa betale, de nemlig, som have faaet Landeiendomme efter 1816? 5) Kan denne Fordring gjøres med Rette? Naar en Enkelt havde en saadan Afgift at præstere, og hans Creditor hvert Aar havde modtaget uden Vægring, hvad der blev ham tilbudet, anseet det for rigtig Præstation, og givet sin Qvittering; mon Debitor da behøvede, uden videre Dom, at betale mere, naar hans Creditor faldt paa at sige: "Jeg har forregnet mig: for 10 Aar siden skulde jeg have ti Gange saa meget, som jeg har faaet? 6) Dersom Feilen ligger hos en Regnskabsfører, bør da ikke han eller hans Cautionist indestaae for Feilen?

Dersom en Lovkyndig kunde give nogen særdeles Oplysning til Fordeel for Yderne, da vilde han meget forbinde sig mangen fattig Fattigcommune.

Indenlandske Efterretninger.

I Søndags have to engelske Skibe, kommende fra Riga, der i adskillige Dage krydsede frem og tilbage, ladet sig indise fra Isbredden til Rødepæl: en Strækning af omtrent $\frac{1}{2}$ Miil. Vel har Bekostningen været 1300 Rbdlr., men de ere derved ogsaa undgaaede at omkomme af Hunger og Kulde, dersom de vare vedblevne længere at drive for Isen og ikke i Tide havde søgt en sikker Havn. Ogsaa to danske Skibe have for nogle Dage siden ladet sig indise her i Havnen.

Mariboe, d. 8 Jan. Sydostvinden, der i lang Tid har staaet som nagelfast med en streng og vedholdende Frost, endog til 12 Grader under Frysepunktet, gav os endelig iforgaars og igaar, efter Maaneskiftet, Tøeveir med vedholdende Sneefog og siden Rusk. — Den 4de Jan. d. A. saaes fra Alboe et Fartøi drive med Isen over under Langeland, (efter senere Rygte skal det være kommen tilbage til Ventholm den 5te), hvor Folkene, 2 Mand og et Fruentimmer, gik fra Fartøiet paa Isstykker; om Morgenen den 6te var Fartøiet dreven bort. Folkene saavelsom

Fartøiet hørte hjemme paa Feiøe. — I sidstafvigte Kirkeaar 1820 ere i Lollands-Falsters Stift copulerede 573 Par. Fødte af Mandkjøn 1059, af Qvindekjøn 995, og 137 Uægte, ialt 2191. Døde af Mandkjøn 637, af Qvindekjøn 614, ialt 1251; altsaa 940 flere fødte end døde. Af de Fødte vare 21 Par Tvillinger og to fødte Trillinger. Af de Døde var 456 under 10 Aar. Høi Alder have opnaaet: 183 fra 70 til 80 Aar, 61 fra 80 til 90 og 6 fra 90 til 100 Aar. Af Selvmordere gaves 6, og et Mord er begaaet.

Nyborg, d. 10 Januar. Den vedholdende Østenvind har drevet saa megen Iis sammen paa den fyenske Kyst, at det er umuligt at trænge derigjennem med Iisbaade, da den hverken kan briste eller bære. Derfor ligge begge Hamborger Postene fra den 5te og 7de her endnu, uagtet de flere Forsøg, vore raske Søefolk have gjort paa at faae dem over. I Mandags Eftermiddag ankom 7 Iisbaade fra Korsøer under Knudshoved med Kjøbenhavns Pakke- og Brev-Post for i Søndags; de maatte arbeide i Isen til Tirsdag Eftermiddag, inden de alle naaede Landet. Een var saa uheldig at kantre i den sammenskruede Iis; dog fik Man Folk og Gods bjerget. Da vi have Tøe og Regn, er det at haabe, at disse Vanskeligheder snart ville ophøre. — Den 12 Januar. Posterne ere nu komne over.

I Anledning af det i Skilderiets forrige Numer, efter Iversens Avis, Indrykkede, om den saakaldte Sekt ved Kjertemindekanten, læses nu i Hempels Avis, af 8de d. M., blandt andet endnu følgende: "I Drigstrup Sogn bestaaer Sekten for Øieblikket af 54 Medlemmer under Forsæde af en Forstander (C. M.), men der hverves daglig. De samles Søn- og Helligdage hos ham. Foruden dem fra Sognet komme mange fra Munkeboe, Hindsholm — især til Høitiderne — endog fra hiin Side Odense. Forsamlingerne begynde Kl. 4 og vedvare ofte til Kl. 12 om Natten: Mænd og Koner, Karle og Piger, tvertimod Forordningen af 13 Jan. 1741 §. 8. Deres Hververier overgaaer alle Grændser. Saaledes blev en Kone i Sognet for et halvt Aar siden saa forvirret og sindssyg, at Manden, da han kom efter, at denne fyenske Qvæker havde foresnakket hende endeel Vaas, lod Præsten kalde for at berolige hende. En Faders eneste Datter har paa denne Pharisæers Raad forladt sin Faders Huus og Tjeneste, for at gaae over til hans Lære, skjøndt Faderen en bekjendt for en skikkelig og redelig Mand. For omtrent et Aar siden blev en Kone anmodet om at gaae over til Sekten; men undskyldte sig med, at hun ei torde for hendes Mand. "Hvad vil du bryde dig derom?" fik hun til Svar, "vil du forspilde din evige Salighed for at føie ham;" "men hvad? om han jager mig paa Døren" "saa maa du komme til mig" — sagde Skalken — jeg vil modtage dig." Denne Svovlstikkerpræst har fornylig ved et Barselgilde — han behager uopfordret at præke d. e. vaase efter Maaltidet ved Gilder — holdt en lang og vidtløftig Tale, hvori han formanede alle Tilstædeværende til at antage hans Meninger og lade sig indlemme i hans Selskab, under Trudsel af aandelig Død og evig Fordømmelse. Efterat have pustet en halv Times Tid, begyndte han paa ny og snakkede uophørlig næsten i to Klokketimer om denne Materie, anførende mangfoldige Sprog til Beviis, men som nogle af Tilhørerne — al anvendt Møie uagtet — ei kunde finde i Bibelen." — Hvad synes Læserne nu om denne Prøve, hvoraf flere kunne følge? Er det ikke beklageligt, naar Mænd, der staae paa et høiere Kundskabs Trin, og have helligere Pligter at varetage — thi derfor antager Man Indrykkelsens Forfatter — ville gaae i Ledtog med slige Galninger?" o. s. v.

I Anledning af den i Skilderiets forrige Numer ommeldte Tak til Borgemesteren, i Aarhuus Avis, læses nu følgende, fra Borgemesteren, i samme Avis: "Ligesom jeg anseer det for min Pligt at handle i min Embedscirkel saaledes, at jeg mueligen kunde fortjene det Almenes Tilfredshed, saaledes kan det ikke heller have været mig ukjert, i Stiftstidenden for dette Aar No. 1 at erfare enkelte Borgeres Tilfredshed. Men da jeg ikke deraf vil tilegne mig mere, end hvad jeg troer at kunne fortjene, saa være det mig tilgivet og tilladt at bemærke: Arbeids- og Forsørgelses-Anstaltens Tilværelse og Indretning er forestaaet af Fattigcommissionen, hvori jeg er

3die Medlem, der uden de ældre og mere erfarne Embedsmænds Veiledning, Raad og Bistand, intet Nyt af saadan Beskaffenhed, enten havde kunnet eller vovet at foretage; at der iblandt Commissionens Medlemmer ere de som med betydelige Opofrelser have deeltaget i Udførelsen; at Stiftsøvrighedens Beredvillighed og kraftige Bistand var den, som gjorde Commissionen det mueligt at faae Indretningen i Gang, og at den, som nyligen begyndt, ene vil kunne opnaae sit Formaal ved Stiftsøvrighedens, Commissionens og Borgernes enige Bestræbelser. — Aarhuus, d. 5te Jan. 1821. — Fletscher."

I afvigte Kirkeaar 1820 ere i Viborg Stift copulerede 549 Par; fødte ægte Børn 965 Drenge og 895 Piger, tilsammen 1860 af begge Kjøn, og udenfor Ægteskab 153 af begge Kjøn; dødfødte af begge Kjøn 62; døde af Mandkjøn 616, af Qvindekjøn 624, tilsammen af begge Kjøn 1240 2 have opnaaet en Alder af over 90 Aar og en Kone blev 103 Aar gammel. 8 have dræbt sig selv.

I Hertugdømmet Schleswig er i afvigte Aar: ægteviede 2036 Par; fødte, af Mandkjøn 4152, af Qvindekjøn 3820, tilsammen 7972, deriblandt uægte 439; døde, af Mandkjøn 2869, af Qvindekjøn 3019, tilsammen 5888, af hvilke 338 dødfødte; altsaa 2084 flere fødte end døde. Blandt de Fødte var 62 Par Tvillinger. Blandt de Døde vare 38 over 90 Aar gamle, en Kone blev over 100 Aar gammel, og en Enke i Byen Archsum paa Sylt døde i en Alder af 106 Aar. Af Selvmord ere 22 angivne; 5 ere blevne myrdede og 7 henrettede.

I Hertugdømmet Holsteen er i afvigte Aar: ægteviede 2727 Par; fødte, af Mandkjøn 5755, af Qvindekjøn 5429, tilsammen 11184, deriblandt uægte 818; døde, af Mandkjøn 4119, af Qvindekjøn 4168, tilsammen 8287, af hvilke 516 dødfødte; altsaa 2897 flere fødte end døde. Blandt de Fødte vare 3 Trillingfødsler og 109 Par Tvillinger. Blandt de Døde vare 41 over 90 Aar gamle; i St. Margarethe Menighed døde en gammel from Kone i en Alder af 101 Aar, 3 Maaneder og 4 Dage, hun havde aldrig været syg, arbeidede endnu til i sit 95de Aar, og blev med en sund Sjæl ved sine fulde Sandser, men noget svækket paa Synet, til sin Død. En Kone i Neustadt blev 103 Aar, og en Kone i Jahlstedt over 100 Aar gammel. Af Selvmordere ere 25 angivne; 3 ere blevne myrdede og 2 henrettede.

Blandede Efterretninger.

I Ritz ved Storkow fandt nyligen et i sit Slags mærkeligt Optrin Sted. Da den afdøde Præst Schmilinski, der i 41 Aar havde beklædt sit Embede, blev jordet, og alle Medlemmerne af hans fire Sogne frivilligen fulgte ham til Graven, bade de Ældste, at Kisten, efterat den allerede var nedsænket, skulde aabnes, paa det de endnu engang maatte faae at see deres saa dyrebare Lærer. Man maatte give efter for deres Bøn, og Gamle og Unge, Store og Smaa trængte sig frem, og yttrede ved Haandtryk, Kyssen og Berørelse, under lydelig Hulken, deres Hengivenhed for den Afdøde.

Capitain Parry, der har gjort Opdagelsesreisen til Jishavet, udgiver nu Beskrivelsen derover og har for Haandskriftet faaet 1000 Pd. Sterling. (11,000 Rbdlr.) — Den 11te Maj 1819 afseilede Parry med Skibene Hecla og Griper fra Engelland. Midt i Juni fik de den første Jis at see, og i de sidste Dage af s. M. var Skibene ganske indsluttede deraf. Da de havde naaet 74° nordl. Br. maatte de adskillige Gange med Saugen bane sig Veien igjennem Jsen. D. 1 Aug. naaede de "Lancaster Sund" og styrede med gunstig Vind og for fulde Seil imellem Jiskroller ind i samme. Paa det samme Sted, hvor Anføreren for den foregaaende Reise, Capitain Roß, var vendt om, fordi han troede, at see en Række af Bjerge lige for sig, som han kaldte "Crokers-Bjerge", og om hvilke han meente, at de aldeles spærrede Veien for hans Skib, paa samme Sted fandt hans Efterfølger, Parry, ingen Hindring for at seile videre, og Søen var her 1200 Fod dyb. Siden den Tid han havde Lancaster-Sund bag ved sig, var Compasset ham ikke mere til nogen Nytte, thi hvorledes end Skibene bleve dreiede og vendte, viste, Magnetnaalen ligesom ubevægelig, stedse mod Nordost.

De kunde derfor ved Skibets Styrelse kun rette sig efter Solen, og da denne ofte først efter store Mellemrum skinnede frem igjen, saa var man, indhyllet i meget tyk Taage, ikke sjeldent i stor Fare. D. 4 Septbr. naaede de Kobberfloden (Copper-Mine-Roads) — til hvis Munding i Ishavet Hearne paa hans farefulde Fodvandring i Nordamerica, fordum var kommet hen. D. 16 Sept. fandt de Havet, saa langt Øiet kunde række, bedækket med Iis og Skibene ganske indfrosne. Det var altsaa den høieste Tid at see sig om efter en Havn, hvor de kunde overvintre. Lykkeligviis befandt de sig just i Nærheden af den opdagede Øe "Melville." For paa Sydsiden af samme at naae en beskyttende Havn, maatte de paa en Strækning af over ½ geographisk Miil gjennemsauge Isen, for at bane Vei for Skibet. Neppe havde de naaet dette Tilflugtsted, førend der indfandt sig en stræng Kulde. I Nov. stod Thermometret paa 50 Gr. Fahr. under Frysepunctet. Den 16 Nov. 1819 saae de for sidste Gang Solen. Fra den Tid af havde man kun Skumring. D. 21 Dec. var denne kun saa stærk, at man om Middagen med Nød og Neppe kunde læse Skrift, naar man holdt Bladet mod Dagen. I disse Vinternætter saae man kun saa Skyer paa Horrizonten. Nordlys saaes hyppigen, men havde ingen levende Glands; der faldt kun lidt Snee. Den 6 Febr. glædedes de første Gang ved Synet af Solen, men alligevel var der endnu ikke at tænke paa Kuldens Aftagelse. Naar Vinden blæste var den undstaaelig, men ellers imellemstunder taalelig, skjøndt dog altid uhørt. I Officierkahyten frøs Portvinen saa stærkt, at Flasken sprang, thi ved Officierernes Senge viste Thermometret 55 Gr. under Frysepunctet. I April havde Kulden naaet den højeste Grad, thi Thermometret viste 55 Gr. under Null (!!). I denne Vinterstation maatte de, indfrosne, udholde indtil Aug. 1820, paa hvilken Dag det igjen lykkedes dem at gaae under Seil. D. 6te havde de naaet Vestenden af Øen Melville. For at styre endnu videre mod Vesten, dvælede de her 11 Dage — hvilket ikke er mindre end ⅓ Deel af den hele Sommer, der er bleven denne Himmelegn til Deel. Den Bugt, hvori de laae 11 Dage for Anker, var blot dannet ved den Iis, der laae fast til Kysten, og

dette Iisbassin var 10 til 60 Fod tykt og klippetæt. Dersom Skibene her var tilstødt et Uheld, som f. Ex. at de vare blevne af de tiltrængende Iisstykker præssede og nedtrykte, saa havde der ikke været at tænke paa nogen Redning, men de vilde forlist med Mand og Muus. Da der d. 22 Aug. endnu aldeles ingen Udsigt var til, at kunne fortsætte Veien til Vesten, og Provianten ikke vilde være tilstrækkelig for et fuldt Aar, kunde det ikke paa Lykke og Fromme voves: om det i næste Aar vilde gaae bedre, at tilbringe i disse isfulde Egne endnu en anden Vinter; de vendte derfor omkring, og styrede til Østen, for i Norden at opsøge en Gjennemfart til Kysten af Nordamerica, men istedet herfor naaede de, tvungne dertil af Isens Retning, igjen Lancastersund, og vendte derfra den lige Vei tilbage til Engelland.

Paa Isen omkring Stockholm er i denne Vinter allerede 25 Mennesker af begge Kjøn blevne Offere for deres Uforsigtighed, ved alt for tidlig at have vovet sig ud paa samme.

Et vigtigt Bidrag til Sjelelæren er Advocat Desgoutes's Levnets- og Omvendelses-historie, skrevet af ham selv i hans Fængsel, og trykt paa Fransk i Lausanne 1818, 173 S. 8vo. Denne Advocat er bleven levende radbrækket i sit 30de Aar, d. 30 Septbr. 1817. Hans Forbrydelser vare saa mangfoldige og uhyre, at Acterne over hans Forhør ere forseglede blevne nedlagte i Archivet i Bern, og Medlemmerne af Undersøgelsescommissionen forpligtede til at iagttage den dybeste Taushed. Han begyndte med Tyverie i sit 9de Aar; i Begreb med at bestjele sin Farbroder opdagedes han af denne og saarede ham. Han blev Soldat, deserterede, blev paagreben og fristede al den Elendighed, som er saadanne Ulykkeliges Lod. 1809 fik han Tilgivelse af sine Forældre, fattede det Forsæt at forbedre sig, men forfaldt snart igjen. Han myrdede sin Eleve, efter at han i Forveien havde forført ham til alle Lyder, og blev derpaa arresteret. Hans Hovedlast var Drikfældighed, og Higen efter at ville blive rig ved Lotteriespil. I Fængslet havde han alle Slags Syner, og han var overalt udrustet med en overspændt Indbildningskraft.

Kjøbenhavns Børs d. 16 Januari.
Cours. Hamb. 2 M. 256, a vista 259. Amsterd. 2 M. = . Lond. 2 M. = . Spec. 259. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 8½ß. a 15 Rbmk. 9 ß. Oblig. (med Renter fra 11te December 1820) 69. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. d. A.) 86½ a 87 Rbd. r. S. ell. 111½ Rbd. Sedl. pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbanksedl. 16¼. Svenske Sedler 60½ ß. — Disconto 6 pC.

Miscellser.

Ingen Forfatter burde egentlig skrive for Penge — ikke fordi jo den, der arbeider med Hovedet ligesaa godt fortjener sin Løn, som den, der arbeider med Hænderne, men fordi der gives Mennesker, og det i Hobetal, der bortødsle mange Hundrede om Aaret paa Gjestebude, Friller, Damesfjas, og derimod ere færdige at løbe af deres gode Skind, naar de skulle betale nogle faa Rigsbankdalere for et Skrift, som de dog have Gavn og Moro af. En Forfatter bør derfor være, om just ikke rig, saa dog saa utrængende, at han kan give saadanne Læsere en god Dag. Heiberg skrev for mange Aar siden paa sin vittige Rigsdalerseddels Hændelse, at den, som troede at kunne gjøre bedre Brug af sine 4 ß., end betale dem for Arket af hans Skrift, ønsker han sig ikke til Læser. Held hver Autor, der kan sige det samme!

Intet er Samtidige mere beredvillige til at meddele end Skudsmaal paa Udødelighed — "Deres Bog vil sikkre Dem Deres Udødelighed" — "Deres Navn vil aldrig uddøe" — "om Tusinde Aar vil man endnu oplægge Deres Værker" — hvo berettiger Nutiden til at anticipere en saadan Dom? Maaskee det, vi nu beundre som Udødelighedsværk, Efterverdenen aldeles ikke vil lægge Mærke til. En liden Prøve paa, hvor meget man kan overile sig i saadanne anticiperede Domme, finder man i Lichtenbergs prophetische Blicke in einer Meß-Catalog vom Jahr 1868 (Verm. Sch. T. 1.), hvori det blandt andet hedder: "Gleims sämtliche Werke mit Kupfern von den besten Meistern in und außer Deutschland. Wien 1868." Hvo troer vel at denne Spaadom vil gaae i Opfyldelse? Og dog var Spaadommen forkyndt af en høist udmærket Mand.

Nok et Par Ord om den udkomne Kritik over Professor Oehlenschlägers Universitets-Program.

Erbemerbederbeterbeserbekorbetorbesorbeforbeforbejurbemurbeturbesturbefarbelarbevarbenarbesarbevirbetirbekirbeskirbeerbemerbederbelerbe ꝛc. ꝛc. ꝛc. ꝛc.

"Stød en Daare i en Morter,
Daaren kryber ud igjen."

Det er blot Hensyn til disse den vise Salomons Ord, som kan afholde mig fra at støde Peber med Hr. Fogtmann og hans snurrige Raisonnements.

T. Algreen-Ussing.

---

* * *

De, som erkiende Vigtigheden af Synets Dyrkelse ved Menneskets forædlede Dannelse og Oplysning, — hvilket især maa forventes af Danmarks ædle og oplyste Mødre, — og som gunstigst have interesseret sig for Subscriptions-Planen over Æg og Fugle, ombedes behageligen at indsende, inden Januar-Maaneds Udgang, de paategnede Planer, eller skriftligen tilkjendegive hvor mange Exemplarer derpaa ere subscriberede. De, som endnu agte at deeltage i dette, til deres kjære Døttres og qvindelige Paarørendes ægte Cultur — og derved til Statens Gavn — sigtende Foretagende, kunde tegne deres ærede Navne hos Udgiveren, eller erholde Planen gratis hos

Kbhavn., d. 15 Jan. 1821.

Lahde, Hofkobberstikker,
Gothersgade 125.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 6.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 20 Januari 1821.

Kritiske Bemærkninger over Professor Oehlenschlägers Afhandling: Digterne i Levnet som i Værker.

(Indsendt.)

Non me cuiquam emancipavi; nullius nomen fero. Multum magnorum virorum judicio credo; aliquid & meo vindico.

Seneca. Ep. XLV.

Efterdi nyligen en sindig og alvorlig Stemme er hørt i dette Blad til Forsvar for Professor Oehlenschlägers Universitetsprogram imod et Angreb paa samme, der, langt fra at skade den Angrebne, meget mere har gavnet ham ved det Enhver i Øine faldende Lave, Usømmelige og Uværdige i Tonen, og ved den slette, ulogiske og forvirrede Form, hvori Angrebet er fremsat; og efterdi Professor Oehlenschläger selv, ved at udgive sit Program paa Dansk, har bragt denne Sag for det større Publicums Domstol: vil det vel ei kunne ansees for at stride mod den Høiagtelse, som upaatvivlelig enhver dansk Borger skylder Digteren Oehlenschläger, at her fremsættes nogle Bemærkninger over og imod Digterens, for kort siden udgivne "historisk-æsthetiske Afhandling: Digterne i Levnet som i Værker." Denne Høiagtelse maa netop bevare enhver i Aandens Rige fri Borger fra al blind Forgudelse; og ihvor "straalende" endog Oehlenschlägers Navn i Danmark er, kan det umueligen blende nogen tænkende Mand i den Grad, at han skulde antage denne berømte og genialske Digter for at være, paa Grund af sit Navn eller af sine Digterfortjenester, ophøjet over al Kritik.

Urimeligheden i en saadan Mening er alt for indlysende, til at den skulde behøve videre Udvikling. Til Bestyrkelse af det Modsatte maa det være nok, at anføre een stor og samtidig Digters Exempel. Der gives faa Englændere, som ikke ansee Lord Byron for Englands Stolthed, for et straalende Meteor paa den engelske Poesies Horizont; men Ingen anseer ham for en ufeilbar Digter eller Skribent; Ingen troer, at fordi Europa gjenlyder af hans Navn, fordi hans Digte læses af alle Nationer og oversættes i alle Tungemaal, skulde det være en Brøde mod den engelske Nation, eller en Mangel paa Erkjendelse af Byrons Værd og Fortjenester, at gjøre hans Værker til Gjenstand for en æsthetisk Kritik. Det er tvertimod bekjendt, at denne berømte Digter selv i senere Aar har gjort Alt for at undertrykke et Ungdomsskrift, hvori hans saarede Forfatterære havde bragt ham til at udgyde Satirens Bitterhed imod de Edinburgske Kritiker over et eller flere af hans tidligste Digterværker.

Forfatteren af efterfølgende Blade har altid

hørt til dem, der hyldede Digteren Oehlenschlägers store Fortjenester og beundrede mange af hans Værker; men han agter ham for meget, til at høre til hans absolute Beundrere. Det har aldrig f. Ex. været ham muligt, at ansee det prosaiske "Freias Alter" for en god Komedie, eller Fortsættelsen af "Nordens Guder" for at kunne staae ved Siden af de sex første Sange af dette Digt, eller Thors Reise til Jotunheim. Saaledes er det ham heller ikke muligt at blive overbeviist om, at det her omtalte Program (ikke betragtet som saadant, men som en æsthetisk Afhandling) er, hvad man kunde have Grund til at vente sig af en som Digter saa berømt offentlig Lærer i Æsthetiken. Ligesaa enig han er med Hr. Fogtmann i, at et Program, som en ypperlig Digter skriver paa Embedsvegne i et fremmedt Sprog, ikke kan forringe noget af hans Digterære: ligesaa lidt kan han antage, at denne Digter, som tillige er Professor i Konstlæren, eller Videnskaben om det Skjønne, skulde, paa Grund af sine øvrige Fortjenester, være beføjet til at fordre Overbærelse hos et dannet Publicum med en æsthetisk Afhandling, der hverken røber philosophisk Dybde eller historisk Grundighed; om den endog, som vel er Tilfældet, lader sig læse med en vis Lethed og Behagelighed. Digteren maa selv føle det med hans borgerlige Stilling Upassende i at vente eller fordre nogen saadan Overbærelse; og han, der i nogle faa trykte Ark historisk og kritisk vil gjennemgaae alle Nationers største og berømteste Digtere, maa være den første, der finder det billigt, at hans Arbeider ikke unddrages den offentlige Kritik.

Endnu kan det være fornødent, foreløbigen at bemærke: at her ikke skal tages mindste Hensyn til den Kritik over Professor Oehlenschlägers Program, hvorimod Hr. Fogtmann har rettet sit Forsvar, som Forfatteren af nærværende Bemærkninger kun eengang flygtigen har gjennembladet, og som han fandt alt for slet og alt for upassende til videre at afgive sig med. Det Upassende, maa han dog bemærke, ligger vist nok ikke, som Hr. Fogtmann tildeels synes at antage, deri, at "et ungt Menneske har fordristet (dristet) sig til "at skrive offentlig om Danmarks store Digter" (Ungdom og Offent-

lighed ere jo begge gode Ting; og kun Drengekaadhed og Pøbelfrækhed bør i slige Tilfælde fordømmes); men deri, at den Unge (hvis Alder i øvrigt er mig ubekjendt), uden at holde sig til Sagen allene, har skrevet paa en Maade, der kun gaaer ud paa at befordre en slet og uanstændig Tone i Litteraturen (omtrent i den Art, som Baggesen for faa Aar siden angav den); en Tone, der, foruden hvad ellers kan siges til dens Daddel, kun er skikket til at skade Kritiken og Smagen i Danmark, i Stedet for at ophjelpe dem. Thi hvo maatte ikke faae Lede til al Kritik, naar den paa saa væmmelig og uanstændig en Maade skulde meddeles Publicum? — Om de uværdige og usømmelige Udtryk, som Kritikens unge Forfatter har tilladt sig mod en Digter i sine bedste Aar, en Student ved Kjøbenhavns Universitet mod en Professor ved denne Høiskole, kan her endnu mindre, end om Kritiken selv, være Tale. Disse falde ene tilbage paa den uheldige Criticus selv, og overgive hans Arbeide til den almindelige Uvillie, det i den Form, han har givet det, saa meget mere fortjente, dersom det — som man af tidligere Omstændigheder vel kunde have nogen Grund til at formode — skulde være fremlokket ved personlig Animositet. I øvrigt maa hans Ungdom, i Stedet for, efter Hr. Fogtmanns Mening, at forhøje hans Brøde, snarere formindske den; og det er at ønske, at et Skridt, der vel kan betragtes som en Ungdoms-Ubesindighed, ikke maatte tilregnes ham høiere hos dem, der kunne have Indflydelse paa hans Skiebne.

Til Hr. Fogtmanns Forsvarsskrift kan her vel heller ikke tages umiddelbart Hensyn; men dog vil det vel ei kunne undgaaes, saameget jeg end ønskede at holde mig allene til Afhandlingen, nu og da at berøre og modsige nogle af Forsvarsskriftets Yttringer. Dette vil ikke hindre mig fra at vedgaae den Agtelse, hvormed jeg erkjender dette Skrifts gode Aand og Hensigt, uagtet jeg i Betragtningen af Professor Oehlenschlägers Program ikke kan være enig med dets Forfatter.

Saavidt det har været mig muligt at fatte det i Indledningen til bemeldte Afhandling, ikke med den største Klarhed eller i den bedste Orden og Sammenhæng angivne og udtrykte Formaal for dette Skrift, skulde det fra først af være at be-

vise *): at Digterens Personlighed og poetiske Charakteer udgjøre et uadskilleligt Heelt; at der ikke blot af hans Digterværker lader sig drage en sikker Slutning til hans poetiske Talent, til hans Aands Høide i Genialitet, til hans Phantasies skabende Evne og hans Følelses Receptivitet, til Omfanget af hans Ideekreds og hans Kundskaber, og til hans Fornufts Udvikling — med eet Ord, til Alt hvad der aandigen danner Digterens Charakteer og gjør ham til den Konstner, som han i sine, Verden meddeelte Værker viser sig; men at man ogsaa fra disse Værker kan slutte til hans hele indre Væsen og Personlighed, "i dem erkjende Forfatterens Sindelag, Lidenskaber, Tilbøjelighed, Vaner, Dyder og Lyder **), hans Forhold til Medmennesker" m. m. Følgelig: at Digteren, som Menneske, som moralsk Væsen, ei blot som Konstner, maa kunne kjendes og bedømmes efter hans Værker. Ja, Forfatteren lægger endog til, at den menneskelige Charakteer, eller Indbegrebet af alle hine Egenskaber, lader sig mere tilsyne i Digterværker ***), end i de fleste andre Foretagender.

*) Efter Hr. Fogtmanns Paastand (S. 52) vil Oehlenschläger intet bevise. Jeg er enig med ham i, at han intet har beviist; men Villien til at bevise kunne vi vel ei fraskrive ham. Til Overflødighed bekræftes det ved hans udtrykkelige Ord, som Hr. F. maa have overseet. "Sic igitur demonstravimus." Programmet P. 50. "Vil jeg strax bestræbe mig for at bevise." Afh. S. 5. "Som nødvendigt er til at bevise vor Paastand." ib. S. 7. "Saaledes er altsaa beviist." ib. S. 86.

**) "Virtutes aut vitia auctoris", som Oehlenschläger selv har oversat ved "Dyder og Lyder; skjøndt Hr. F. vil, at en saadan Oversættelse er urigtig." Der hører desuden kun Lidt til at see, at Talen her (Progr. P. 2 og 5; Afhandl. S. 5 og 10) er om moralske Egenskaber.

***) Oehlenschläger har givet denne Sætning et Slags Indskrænkning, ved Tillægsordet: fortrinlige Digterværker (S. 5). Men en saadan Distinction kan her ikke antages. Man maatte ellers ogsaa kunne sige: Kun af fortrinlige Digterværker kunne vi bedømme Poetens Genie, Talent og Digterkald; og hvor er den afstukne Grændse imellem det fortrinlige i Poesien, hvoraf Digterens moralske Charakteer kan bedømmes, og Alt hvad der staaer nedenfor denne Linie? — Forf. har desuden noget længere hen (S. 7) selv ophævet denne Distinction.

Foruden denne, finde vi i Indledningen endnu følgende Sætninger, som Forfatteren vil bevise:

a.) At Alle, der fortjente Navn af udmærket gode Digtere, have været Mænd, som kraftig deeltoge i deres Tidsalders Virksomhed; og som, skjøndt tildeels dannede og ledede af Tiden, dog have med Foragt for dens Fordomme hævet sig over den.

b.) At et Digterværks Fortræffelighed eller Middelmaadighed ei allene er en Følge af Genie, Studium og Konst; men tillige af Forfatterens Charakteer og personlige Forhold.

c.) At alle fortræffelige Digtere ikke have været dorske Sværmere eller letsindige Drømmere, men agtværdige Mennesker, der, aarvaagne, med kraftig Haand have bidraget til at omdreie Tidens store Hjul.

Endeligen gjentages tildeels, og tildeels udvides det Foregaaende, ved følgende nye Sætning (S. 10):

d.) At Digteren er i sit Liv, som i sine Værker, og at disse stedse dele hans Feil eller Fuldkommenheder. (Ogsaa her taler Forfatteren upaatvivlelig om moralske Egenskaber, da han i Originalen har det samme Udtryk, som ovenfor: virtutes atque vitia auctoris.)

I disse Sætninger bestaaer egentlig den hele theoretiske Deel af Programmet. Deres Udvikling eller Beviis er Oehlenschläger bleven skyldig. Forfatteren af nærværende Bemærkninger vil først anføre, hvad han har at sige mod Indholdet eller Materien af Indledningens ovenanførte Theses. Dernæst vil han undersøge, hvorvidt Formen opfylder sin Hensigt, og om noget i denne saakaldte æsthetiske Afhandling er beviist; tilsidst vil han meddele enkelte Erindringer ved den historiske Deel

af Skriftet, eller ved Opregnelsen af en stor Mængde Digteres Navne, Skjebner, Levnetsomstændigheder og Værker.

I. Neppe kan det være tvivlsomt, at Oehlenschläger har givet de ovenfor uddragne Sætninger en alt for stor Almindelighed; om man endog vilde tilstaae dem en partiel Sandhed. Da han imidlertid fremstiller dem som universelle, ved den hele Poesies Historie bestyrkede Grundsætninger: maae de her, som saadanne, betragtes og modsiges.

Ingen, der har tænkt over Poesiens Væsen, vil falde paa at negte, at Digteren nedlægger en større eller mindre Deel af sit aandelige Liv i sine Værker, og at ethvert Digt ligesom er et Afpræg af en indvortes Tilstand, en aandelig Virksomhed hos Digteren, hvorved han, gjennem den productive Phantasie, tilegner sig en ideel Anskuelse af Tingene, og i levende, harmonisk Tale, i malende Ord meddeler Andre de undfangede Billeder; men denne Virksomhed, der hos den udmærkede Digter er Resultatet af et med Studium forenet Genie og Talent, der kræver Anvendelsen af en meget betydelig og vigtig Deel af hans Sjæleevner, er aldeles ikke nødvendigen betinget ved Digterens moralske Charakteer, saalidt som ved hans øvrige, Poesien mere eller mindre uvedkommende Egenskaber og Færdigheder. Heller ikke er der imellem hans Charakteer og hans Digte en saa nødvendig Vexelvirkning, at f. Ex. et moralsk Digt kunde tjene til Beviis paa Digterens Moralitet, eller at det skulde være umueligt, at vellystige Poesier kunde skrives af en kydsk, eller bacchiske Sange af en ædruelig Digter. Phantasiens Virken hos Digteren er den første Betingelse for al poetisk Production, og hiin Sjæleevne er fuldkommen fri, og hverken bunden af Forstand eller Følelse; saalidt som den frie Villie, der er Moralitetens Grundbetingelse, staaer under Phantasiens Herredømme. At ville fra et Digt slutte sig til Forfatterens Sindelag, Dyder og Lyder, eller, hvilket er det samme, til hans moralske Væsen, hans Charakteer, er ligesaa lidt rimeligt, som om nogen fra Thorvaldsens græske Guder vilde slutte sig til, at han i Tro var en Hedning, eller af hans christelige Basreliefs til at han var en god Christen.

Intet Digt, det være stort eller lidet, er nogensinde skrevet, der var Resultatet af Digterens hele aandelige Kraft og Virksomhed, eller Billedet af hans hele Individualitet. End ikke Summen af alle en Digters Værker indbefatter Udtrykket af hans hele menneskelige Væsen, af hans Væren og Virken i Livet; thi hvorvel Oehlenschläger vil sætte Digterens Frembringen som væsentlig overeensstemmende med hans Handling og Bedrift, er dette dog ligesaa lidt grundet i den menneskelige Natur, som det er rigtigt, at Liv og Digtning hos Digteren ere eet og det samme. Goethes Ord paa Titelen af hans Levnetsbeskrivelse: "Sandhed og Digtning af mit Levnet" vise uden Tvivl, hvor rigtigt denne store Digter skjelner imellem det, som i hans Levnet var reelt, eller hvad der var en Følge af Fornuftens Virksomhed i et tænkende og handlende Liv, og det, der var poetisk, eller en ved Indbildningskraft og Digterevne betinget Virksomhed, hvorved Barnet og Ynglingen tidligen levede i Phantasiens tryllende Verden, af hvis brogede Vrimmel efterhaanden de faste, klare, gedigne Konstbilleder fremgik, hvorved Digteren i en modnere Alder forkyndte sig.

Foruden at Poeten digter, eller producerer som Konstner, lever og virker han ogsaa som Menneske — mere eller mindre efter hans personlige og borgerlige Stilling; men altid nok, for at vi, naar vi kjende ham, ganske klart kunne adskille hans Personlighed fra hans Digterværen. Begge have — dette negter Ingen — mange Berøringer; tidt ville vi i Digtet, helst naar det er af det subjective Slags, gjenkjende Digteren; og meget oftere, meget rigtigere kunne vi fra Digteren, fra hans Charakteer, hans Levnet og personlige Forhold gjøre Slutninger om hans Digtes Beskaffenhed, end vi fra disse kunne slutte til hans "Sindelag, Dyder og Lyder."

(Fortsættes.)

Svar paa Spørgsmaalet i No. 4.

Denne for Spørgeren, som det synes, saa vanskelige Gaade opløses saaledes:

21 Febr. 22 Par Drengeskoe à 2 Rbd. 44 Rbd.
27 Aug. 21 Par dito à 2 — 42 —
— — 12 Par Pigeskoe à 10 Rbmk. 20 —

Ialt 106 Rbd.

Ifald Spørgeren maaskee mener, at Prisen var for dyr; saa tjener til Efterretning, at Børnene ofte før ved slette Vare vare blevne forurettede, da man lod een Skomager forrette Arbeidet. For at forebygge dette, besluttede Directionen, at lade ethvert Barns Forældre bestille Skoene hos den Skomager, de troede at faae bedst Arbeide ved. Og ethvert Barn bragde os et Par særdeles gode og stærke Skoe, i det mindste saavidt vi formaaede at skjønne. Vil Spørgeren maaskee paatage sig Leverancen ad Aare, og give endnu bedre Arbeide for bedre Kjøb; saa kunne vi jo altid tales ved derom. Havde han meent det ærlig med Skolen og dens Børn, saa havde han skrevet sit Navn, eller ligefrem skrevet mig til, for at fordre Oplysning, som jeg med megen Glæde skulde have meddeelt ham.

Paa Directionens Vegne.
Fallesen.

Indenlandske Efterretninger.

Efter i Forveien at have underkastet sig den i Universitetsfundatsen af 1788 befalede Magisterconference, og ved samme erholdt Charakteren: admissus cum laude præcipua, forsvarede Hr. Candidatus Philosophiæ & Philologiæ Johannes Carsten Hauch, Tirsdagen den 16 Januari 1821, sin for den philosophiske Doctorgrad skrevne Afhandling: Annotationes ad motum arbitrarium cum organis ad motum pertinentibus comparatum, (Bemærkninger over den vilkaarlige Bevægelse, sammenlignet med de til Bevægelsen hørende Organer). De ordentlige Opponenter vare de Herrer Professor Ørsted, Ridder af Dannebrogen, og Professor Reinhardt. Respondens var Hr. Christian Lütken, Candidatus Philosophiæ & Philologiæ. Fra Auditoriet opponerede de Herrer Professor Sibbern, Doctor Ursin, Studiosus Medicinæ L'Arpent, Studiosus Medicinæ Møhl, Candid. Philol. Borgen, Studiosus Medicinæ Hornbeck, Candidatus Philol. Beck, Studiosus Theologiæ Zahle, Studiosus Medicinæ Lund og Candidatus Theologiæ Brynjolfsen. Disputatsen begyndte Kl. 10 Formiddag og vedvarede uafbrudt til Klokken 5½. Akten foregik i Regentskirken.

Udaf en Skrivelse fra Egnen af Stubbekjøbing, den 13 Januari. Af Aviserne har Du jo allerede seet, at Herregaardene Marienborg og Lisenlund paa Møen i næste Marts-Maaned skulle sælges ved offentlig Auction. Alt have disse Eiendomme været til tredie Auction, men der blev ikke gjort noget Bud, som man fandt antageligt; hvilket ikke er at undres over paa en Tid, da mange ere forlegne for Penge og ikke faa forlegne, ved at eie Jorder og Godser. Desto ængstligere maa man tænke paa: hvo bliver Eiermanden til disse skjønne Gaarde? Hvor ofte have vi og mange flere glædet os i de yndige Haver! Til Lisenlunds Have kan man med al muelig Anstrængelse ikke faae Mage her i hele Danmark; Marienborgs indeholder omtrent alle de Træer og Buske, om hvilke man for 30 til 40 Aar siden formodede, at de kunde voxe under vort Klimat; den er derfor at ansee som en læreriig Skole for vore Forstmænd og Kunstgærtnere, hvor de øiensynligen, og ikke efter Tydske Forstbøger eller Handelscataloger, kunne underviises om Træernes Haardførhed, om deres Habitus, om den Plads og Gruppering, de i en sand Lysthave bør gives: ingen ny Have kan i de første 30 Aar bringes til, at give denne Underviisning paa saa god en Maade. Det var desuden nu blevet Mode, at mange af Indvaanerne paa vort Fædrelands østlige Øer om Sommeren valfartede til disse Møenske Haver: ikke forgjeves søgte de efter Munterhed og Glæde i den yndige Natur, som forskjønnet med Smag her smilede dem imode. Ogsaa mange fra Fyen, Jylland og Holsteen have gjort Reisen derhen. "Jeg har været der," fortælle de fleste med behagelig og livelig Erindring. Vi og flere erindre den Gæstmildhed, hvormed Personer af alle Stænder ere blevne modtagne af disse Havers nu afdøde Eiermænd; men især ved den Frihed, hvormed alle og enhver uformeent kunde see sig omkring, er Publikum bleven vant til, at ansee disse Haver som et offent-

ligt Gode, som det ikke kan undvære uden Savn og Sorg. Nu skulle de sælges; og hvo indestaaer os for, at de ikke komme i en Eiermands Vold, som spærrer Adgangen til dem? Intet Menneske vil nægte, at han som Eier har den fuldkomneste Ret dertil. Men det er end mere ængstligt, at tænke paa den Muelighed, at et Menneske kan faae Rettighed, til at lade Lisenlunds Vandfald fortørre, Mindesmærkerne forfalde og Skoven rødde; lade Marienborgs yndige og lærerige Lysthave forvandle til Agerland: alt dette kan skee; men lader os ikke plage os med utidig Frygt; vi maa først høre den tilkommende Eiers Navn, og jeg har det Haab, at det vil svare til vore livelige Ønsker om disse Havers Vedligeholdelse. Endnu er der et andet Haab: maaskee kunne disse Haver blive Hs. Maj. Kongens Eiendom? Hvad Godt kunne vi da ikke vente? Vort kjære Marienborg maaskee om faa Aar forskjønnet? Maaskee forvandlet til et Seminarium for Agerdyrkning, Botanik og Forstvæsen; hvortil dette Sted fremfor noget er vel skikket? Dog . . . gaaer det blot, som vi haabe, saa indbyder jeg Dig, til at møde mig næste Sommer ved Floras Tempel, for at vi samlede kunne glæde os over en forsvunden Frygt. Jeg er o. s. v.

Nyborg, d. 14 Jan. 2de Brigskibe, efter Sigende Engelske Koffardiefarere, kommende fra Østersøen, er i de sidste Dage af denne Uge seet drivende med Isen og Strømmen i Beltet, først Nord siden Syd efter; der skal have været udsendt og tilbuden dem Hjelp fra Korsøer, som Førerne vægrede sig for at modtage, yttrende at deres Skibe vare stærke nok til at modstaae en Kamp med Isen. Deres videre Skjebne vides endnu ikke.

I Ribe Stift ere, i Kirkeaaret 1820, ægteviede 1169 Par. Af Mandkiønnet ere fødte 2334 og af Qvindekjønnet 2187, ialt 4521. Derimod ere af Mandkiønnet døde 1525 og af Qvindekiønnet 1494, ialt 3019. Altsaa 1502 flere fødte end døde. Blandt de Fødte, 30 Par Tvillinger, 1 Kuld Trillinger og en Vanskabning. 241 ere fødte uden for Ægteskab, og Antallet af dødfødte beløb sig til 143. 46 ere omkomne ved forskjellige ulykkelige Hændelser, og 8 have ombragt sig selv. Af dem som opnaaede en usædvanlig høi Alder,

ere anmeldte 50, der havde tilbagelagt 90 Aar, men ikkun 1, som havde opnaaet en Alder af 100 Aar.

Udtog af en Skrivelse fra det Holsteenske af 15 Jan. 1821. Enhver ønsker her, at et blidt og behageligt Veirligt maatte afløse den strenge Vinterkulde, der for mange er saa meget mere følelig og trykkende, eftersom man havde troet, at Spaadommene om en haard Vinter ikke skulde gaae i Opfyldelse, og desaarsag har forsømt at forsyne sig med det udforderlige Brændeforraad. Men, desværre, synes det, at hine Spaadomme kun have været alt for grundede, eftersom Frosten allerede for 6 Uger siden har indfundet sig saa alvorligen, at man næsten overalt kan kjøre over Vandene. Landmanden kan let bringe sine Varer til Torvs; men da Skibsfarten og Handelen ere standsede, saa kan han ikke afsætte sine Producter. Man haaber, at Foraaret dog vil lette noget paa Manges Kaar ved Kornets høiere Priser. — Fra Omslaget i Kiel ere alt flere komne tilbage med den Efterretning, at man der for antagelig Sikkerhed har kunnet erholde Penge; men da denne Sikkerhed af Mange ikke kunde tilveiebringes, oversteg Antallet paa dem, der vilde laane Penge, derfor langt Udlaanernes Antal. Ellers skal der paa Omslaget have været meget levende. Paa flere Steder i Hertugdømmene gives Maskerader, hvortil der er forundt Allerhøieste Tilladelse; men Madame Hagedorn i Kiel gav imidlertid ogsaa ikke i Aar nogen Maskerade, som ellers sædvanlig. — Vi belave os her, som alle Rigets Indbyggere, enhver efter sin Stilling, paa at høitideligholde Hs. Kongel. Majestæts forestaaende Fødselsdag med de glade Følelser, som den stedse indgyder enhver god Undersaat, og med de meest levende Ønsker, at en heldig Fremgang maa belønne Hans Majestæts uafladelige Bestræbelse for Sit Riges og Statens Vel.

Blandede Efterretninger.

Det besynderlige Særsyn, som man hos Frugtsommelige kalder at forsee sig, og hvorpaa der ideligen anføres Exempler, er i nyere Tider blevet

en Gjenstand for de Lærdes Undersøgelse og Eftergrandskning. Dr. og Hofr. Joh. Feiler er nyligen fremtraadt mod denne saa almindelige Mening i hans Skrift: Ueber angeborner menschliche Misbildungen ꝛc. De Grunde, han anfører for Umueligheden at en Frugtsommelig kan forsee sig, ere, næst de almindelige, at Misdannelserne maa være underkastede Love og Orden; at de træffes hyppigen hos Dyrene, især Hornqvæg og Sviin; at Forbilledet nødvendigen maa ligge i Spiren o. s. v. Forf. paastaaer reent ud, "at den, som troer paa, at Frugtsommelige kunne forsee sig, beskjæmmer sin Tidsalder;" men Skriftets Rec. i Hall. all. Lit. Z. forsikkrer, at i saa Fald han hører til disse Tidsaldersbeskjæmmere, da han ved Erfaring har overtydet sig om, at Frugtsommelige kunne forsee sig, og finder i Theorien ingen væsentlig Modgrund. — Nærværende Anmeld. troer, at Sagen fortjente en omhyggelig og udførlig Undersøgelse, og kan glæde den Deel af Bladets Læsere, som det maatte interessere, med den Efterretning, at een af Danmarks første og skarpsindigste Læger og Physiologer længe har været sysselsat med at bringe Lys i denne mørke Materie. Maatte Himlen kun forunde ham Tid og Sundhed til at fuldende sine Grandskninger, saa er Anm. overbeviist om, at det Værk, vi kunne vente os fra hans Haand om dette Æmne, vil gjøre den fædrenelandske Literatur ligesaa megen Ære som yde Menneskeheden Nytte. Dog maa her bemærkes, at ogsaa han er af Dr. Feilers Mening, og nægter Mueligheden af at en Frugtsommelig kan forsee sig. Uden at indlade sig her i nogen videre Undersøgelse, maa Anmeld. tilstaae, at denne Mening upaatvivleligen har ligesaa meget for sig som imod sig, og blandt de Grunde, som Dr. Feiler har forbigaaet, synes og at være den, at Misdannelserne maatte være langt hyppigere end de virkeligen ere, dersom de saakaldte Forseelser skulde have de Virkninger, man vil tillægge dem; thi hvor mange Frugtsommelige undgaae vel at forskrækkes engang i deres ni Maaneders Svangerskab, og hvilken Mangfoldighed af Misdannelser maatte i saa Fald ikke fremstaae? Desuden finder man jo ogsaa hos Frugter Misdannelser, og her kan jo Talen ikke være om Phantasiens Indvirkning.

I Bostons Avisen af 20 Aug. 1819 læses en Skrivelse, dat. d. 19 Aug. s. A. fra James Prince til Dommeren Sir Davis, hvori meddeles en fuldstændig Efterretning om den saakaldte store Søslange, som har været saa ofte omtalt i offentlige Blade. Brevskriveren beretter, at han selv har seet dette Dyr paa den saakaldte Longbeach d. 14 Aug. s. A., hvor en stor Mængde Mennesker havde indfundet sig ved Strandbredden, for at være Vidne til dette mærkværdige Syn. I nogen Afstand lod der sig snart i Søen see et Dyr, hvis Hoved reiste sig omtrent 3 Fod over Vandet, og hvis Krop dannede 30 sortladne Krumninger eller Bugter. Det passerede Bayen tre Gange med en maadelig Hurtighed, og kom Vandet til at skumme hvor det svømmede. Dets Længde syntes ikke at være under 50 Fod og ikke over 60. Man kan ikke bestemt sige, om de Spor, det efterlod, gjorde, at det syntes længere end det virkeligen var, og om dets tilsyneladende fremragende Deel ikke var en Virkning af dets Maade at svømme paa. Da Dyret først lod sig see, opvakte det megen Bevægelse blandt Tilskuerne, og Tingens Nyhed skadede noget Jagttagelsens Nøiagtighed. Ofte dukkede det ganske under, og det lod til, at det reiste Hovedet op fra Vandet, for at drage Aande; thi ganske under Vandet var det over i 8 Minuter. Det syntes at flygte for de mange Fartøier, der forfulgte det; thi det lod til at være frygtsomt og aldeles ikke tilbøieligt til at angribe. Brevskriveren kan ikke med Bestemthed sige, om det hører til Slange- eller Aalearten. Det ligner i det mindste hverken Hvalen, Hayen, Sælhunden eller Marsvinet. Over to Tusinde Mennesker, som Nysgjerrigheden havde lokket hid, vare Øienvidne til, hvorledes Dyret, lige fra Kl. $8\frac{1}{4}$ til $11\frac{1}{2}$ lod sig see, og har her noget Blændværk fundet Sted, saa kan det kun være i Henseende til den Omstændighed, hvor meget det med Kroppen ragede frem over Vandet, da det var vanskeligt at skjælne de Spor, dets Bugter, i det det svømmede, frembragte; men at der virkeligen paa hine Kyster findes et saadant ubekjendt Dyr, derom har Brevskriveren paa det fuldkomneste overtydet sig.

Det høieste Bjerg paa Jorden er Himmalaya i Asien, hvis Høide er 24,821 Fod, altsaa 4781 Fod høiere end Chimborasso i America; den høieste Alpe er Mont Blanc 14,676 Fod; den høieste

Bygning er St. Peterskirke i Rom 486 Fod; den høieste Punct, Menneskene have besteget, 18,112 Fod; den høieste Grad, en Luftmaskine har naaet, 21,386 Fod, altsaa kun paa 3435 F. nær Toppen af Himmellaya.

Kjøbenhavns Børs d. 19 Januari.

Cours. Hamb. 2 M. 256, a vista 259. Amsterd. 2 M. - . Lond. 2 M. - . Spec. 259. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 8½ ß. Obligat. (med Renter fra 11te December 1820) 70½. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. d. A.) 87 Rbdlr. r. S. eller 112½ Rbd. Sedler pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbanksedl. 16¼. Svenske Sedler 60½ ß. — Disconto 6 pC.

(Indsendt.)

I Kjøbenhavn er, som bekjendt, opstaaet et Selskab "til Musikens Udbredelse", men da der ballotteres paa hver Mandsperson, som vil høre de Concerter det giver, eller spille med deri, og det altsaa er et aldeles sluttet Selskab, saa synes det ikke at svare til sit Navn, da i det Høieste kun Musiken kan udbredes blandt dets egne Medlemmer, og den Deel af det smukke Kjøn, som kan her høre Musik, uden foregaaende Ballotation. Ikke kan man antage, at just de Medlemmer der optages, ville fra deres Side udbrede Musiken. I det mindste vilde det være vanskeligt forud at forvisse sig om Saadant, og let kunde det hænde, at de, der vilde og kunde udbrede Musiken, netop vare saa uheldige at falde igjennem. En Mand, der ikke mindre elsker Logiken end Musiken, tager sig derfor den Frihed at spørge: om det ei var rigtigst at forandre dets Navn f. Ex. til "Selskabet for Musiken"? Han troer sig saa meget mere beføiet til dette Spørgsmaal, som dette nu er det andet Selskab af den Natur, der har valgt sig et uheldigt Navn. Enhver erindrer, at vi endnu for faa Aar siden havde et musicalsk Academie uden Lærere og uden Elever, som lønnede Musici af Profession, for de Concerter, det gav.

(Indsendt.)

O, stor er Hr. —
Han skriver om Alt,
Endogsaa om Salt;
Ja, hvis det end galdt,
Om Byg og om Malt.
Før gav han os Sange
Om Jarler, som fange
Smaapiger paa Vange,
Med Shakespears Kraft
Og fulde af Saft.
Nu skifter han Muse
Og hjelper opsnuse
Uringende Huse,
Og stemmer da i
Et stort Litani.
Før skrev han Sentencer,
Med store Credencer,
End for Excellencer,
Og var i Moral
En sand General.
Nu Fortogets Bræder,
Med manglende Kjæder,
Er Maal for hans Hæder.

Det er Geniets Kjendemærke:
At det sig tumler som Berserke.

Indfald.

I Engelland er nu det saakaldte papier maché kommet i saa almindelig Brug til Udziringer, at jeg troer, man omsider vil gjøre Mindesmærker deraf i Vestminster-Abbedie. Overalt vilde det ikke være ilde, om mangen Lærd lod sit forfærdigede Maculatur stampe og gjøre sin Buste deraf. (Lichtenb.) (Udødelige Forfattere, i det mindste saadanne, der troe at staae paa Dørtærskelen af Udødelighedstemplet, burde aldrig lade deres Brystbillede forfærdige af nogen Konstner, thi derved røbe de nogen Tvivl om deres forestaaende Udødelighed. De, som leve i deres Værker, behøve jo ikke at leve i papier maché, i Gibs eller Marmor. Overs.)

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 7.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 23 Januari 1821.

Kritiske Bemærkninger over Professor Oehlenschlägers Afhandling: Digterne i Levnet som i Værker.

(Fortsættelse; see forr. No.)

At Digterevne er en Konst, at et Slægtskabsbaand omslynger alle Konster, at Digteren, skjøndt med en tildeels forskjellig aandelig Virksomhed, har meget tilfælles med de øvrige Konstnere, hvis Værker ligeledes, for at blive til, behøve Begeistringens Kraft og Phantasiens undfangende Evne: trænger ei til Beviis. Hvo vilde nu vel overføre den Paastand, at Digterens hele Charakteer og Personlighed aabenbares i hans Værker, paa en Maler, en Billedhugger, en Musicus? Ogsaa her gjelder det snarere, som om Digteren: Værkerne ere som Mestere; men ikke omvendt. Med andre Ord: hvad Konstneren er eller var som Konstner, hvilken Flugt hans Genie har taget, hvorledes hans Talent ved Underviisning, Dannelse, Skole, Smag og Studium har udviklet sig, hvorledes Samtids og Fortids Mønstre have virket paa hans Konstnerevne, m. m. — dette lærer os fortrinligen hans Værker. Men for at vide, hvorledes han Selv var i sit hele menneskelige Væsen, maae vi kjende hans Person og hans Levnet.

Derfor interesserer os meget naturligen enhver udmærket Digters, enhver anden stor Konstners Levnet, fordi vi, paa Grund af den Deeltagelse, hans Værker have vakt hos os, ønske at vide, deels hvorledes hans Aand udviklede sig og hans Talent dannedes, deels under hvilke Skjebner han gik Livet igjennem, og i hvilket Forhold hans Charakteer stod til hans Virksomhed og Fuldkommenhed som Konstner. Derfor finde vi ogsaa Konstnerens Biographie saameget mere interessant og mærkværdig, naar hans Liv, foruden at det ejede den indre Rigdom paa Konst og Phantasie, tillige var frugtbart i Handling og virksomt i mangehaande menneskelige Forhold, naar vi i den genialske Konstner tillige see det genialske, udmærkede, fleersidigen dannede og virkende Menneske. Voltaires, Goethes og Holbergs Levnet er derfor mærkværdigere, end Lafontaines, Klopstocks og Evalds. Heller ikke er det saa almindeligt, som Oehlenschläger paastaaer, at alle udmærkede Digtere "kraftigen have deeltaget i deres Tidsalders Virksomhed." Poesien er, som enhver Konst, Livets Prydelse, og en af de skjønneste Blomster, det rækker os; men hele Livet er ikke Poesie, og Skjønhed, som Konsten paa forskjellige Veie stræber at fastholde og give en varig Tilværelse paa Jorden, kan vel smykke Menneskelivet, men ikke ene opholde det. Digteren, naar han ikke tillige, som især i nyere Tider sjelden var Tilfældet, udmærkede sig i det borgerlige Liv, behøver derfor at have naaet en betydelig Høide i Videnskab, Erfarenhed og Verdensklogskab, i Forhold til sin Tidsalders Cultur, for "kraftigen at deeltage i dens Virksomhed."

Han behøver dette allerede som Digter, og trænger endog mere dertil, end enhver anden Konstner, fordi Phantasien hos ham behøver Tankens og Ordets Hjelp for at afpræge dens Billeder, og fordi kun en moden og dannet Aand giver Tanken Kraft og Fylde og tilegner sig Ordets Fynd og Rigdom.

Vi finde endog store og udmærkede Digtere, om hvem det slet ikke kan siges, at de "med kraftig Haand have bidraget til at omdreie Tidens store Hjul." Exempler ere ei vanskelige at finde. En Camoens, Cervantes, Tasso, Shakspeare, Milton, Evald og flere, vare store Digtere, der hverken ved borgerlig Virksomhed (som upaatvivlelig er en anden, end Konstnerens) udmærkede sig i en ligesaa eminent Grad, som den, de ved deres poetiske Genie opsvingede sig til; ei heller i levende Live af deres Nation og Samtid vare saa almindelig agtede og erkjendte, at de kunde siges, ved deres Værker at have havt den Indflydelse paa deres Tidsalder, som de ved Handlinger ikke opnaaede. Hiint Udtryk er overhovedet lidet passende paa den sande Konstner, som lever begeistret af sin Genius, og har indviet sit Liv til Skjønheds Beskuelse og Afpræg i sine Værker. Ikke med "kraftig Haand" som Helten og Statsstyreren, griber han ind i Tidens Hjul. Hans Kald er en mere stille Virken, og i det hans Sjæl er ligesom næret og opfyldt med Skjønhedens overjordiske Billeder og Ideer, falder det ham ikke ind, ved Udøvelsen af sin Konst at ville arbeide til et andet Maal, end at præge hine Ideer i sine Værker, og at glæde og opløfte sine Medmenneskers Sind ved disse, ligesom de under Frembringelsen have glædet ham selv, og i Begeistringens Øieblik hævet ham over det Jordiske.

Hvad Digteren i Særdeleshed angaaer, da er hans Konst vel den, som griber dybest ind i det menneskelige Liv, og hvis Virkning er den meest almindelige; men den fulde Virkning opnaae hans Værker mangengang først længe efter hans Død, imedens han selv neppe ahnede den, og hans Samtid aldeles ikke, eller kun ufuldkomment, paaskjønnede hans Muses ædle Gaver. Shakspeare, som først over hundrede Aar efter hans Død begyndte at blive paaskjønnet efter Fortjeneste i hans Fædreland, og som uden for

dette har fundet en næsten endnu dybere Erkjendelse og mere enthusiastisk Beundring, end i England selv, kan her atter anføres som eet af talrige Exempler.

I Henseende til den Sætning, at alle fortræffelige Digtere have været agtværdige og kraftigt handlende Mennesker: da lader det første sig ikke lettere end det sidste bevise allene af deres Værker. En maadelig eller slet Digter kan være meget agtværdig, som Menneske, og selv de største Digtere behøve endnu andre Egenskaber, end deres Genie og Talent, for at være det. Eet er den Agtelse, vi yde Geniet, eller udmærkede Aandsevner; et andet den, som kun Hjertets Egenskaber kunne gjøre Krav paa. Agtværdig som Menneske er kun den, hvis Charakteer har Fordring paa Agtelse, hvis Levnet og Vandel udviser en fortsat Stræben mod moralsk Reenhed og Fuldkommenhed, og i hvis Handlinger vi see Udtrykket af gode og ædle Grundsætninger. Umuligen kan den moralske, den borgerlige Agtelse erhverves allene ved nogetsomhelst Aandsværk. En Digter kan vinde vor Kjærlighed, vor Hengivenhed, vor Beundring ved sine Værker; men det er da Konstneren vi elske, det er Digtenes Forfatter, vi taknemmeligen beundre. Vi lære først at agte ham som Menneske, naar vi kjende ham af hans Levnet, af hans personlige og moralske Egenskaber. At gjette sig til disse af hans Værker, veed Enhver er, om end ei i alle Tilfælde lige umuligt, dog altid usikkert, misligt og vanskeligt. Derfor, som alt er sagt, hige vi efter at kjende Manden, jo mere vi kjende og elske Digteren, og ikke uden Grund voxer vor Kjærlighed tilligemed vor Agtelse for den Digter, som ved personlige Egenskaber viser sig den sidste ligesaa værdig, som ved Geniets og Konstens Frembringelser.

At saadanne Egenskaber med talende Træk ville præge sig i mangen et af Digterens Arbeider, giver os dog ingen Grund til i Almindelighed at slutte fra disse til hine; og det maatte være en ringe Anbefaling for en Digters Genie, Phantasie og productive Kraft, ei at have optaget og afpræget i sine Værker nogen anden Charakteer og Individualitet, end sin egen. Naar Oehlenschläger paastaaer, at baade et Digts Fortræffelighed og dets Middelmaadighed ei gi-

lene beroer paa Forfatterens Genie, men ogsaa paa hans Charakteer og personlige Forhold: sammenblander han saa aldeles den artistiske Virken og Frembringen med de indre Bevæggrunde til Menneskets moralske Handlen, den frie Phantasies med den frie Villies Sphære, at man umueligen skulde troe denne Yttring at være nedskreven af en saa berømt dramatisk Digter. Det synes som Ingen bedre end han maatte vide, at Digterens Genie og Phantasie allene hersker over den hele Verden, som er til Phantasiens Raadighed, og at netop den fortræffelige og genialske Digter — paa hvilken Oehlenschläger fortrinligen vil have sine Sætninger anvendte — er den, som lettest kan gaae ud af sin egen Individualitet og Personlighed, i det han ved Geniets indre Kraft fremtryller os poetiske Skikkelser, der ligesom leve og aande i et frit og selvstændigt Liv, og i hvis mangehaande verlende Billeder det aldrig falder os ind at ville søge Konstnerens eget. Tvertimod hine Sætninger kunde det bevises: jo rigere et Genie, Digteren eier, desto mindre vil han i sine Værker gjentage sig selv, eller allene give sin Personlighed og sin Charakteer til bedste for sine Læsere. Hans "Sjæls Indre", hans Aand og Genie, ville speile sig i hans Digte; han vil i disse, efter Oehlenschlägers egne Ord om Poesien, "give os en frugtbar Høst af Tiderne, Handlingerne og Tingene"; men den magre Efterslæt, at pille hans Dyder og Lyder, hans Vaner og Skrøbeligheder, hans moralske Feil eller Fuldkommenheder, ud af hans, med Idealets og Skjønhedens evige Glands omstraalede Værker, vil han snarere overlade den aandssvage Fortolker, der maaskee efter Aarhundreder skriver Noter til hans Værker, som Johnson til Shakspeares, end han vil vente sig den af en med poetisk Sands begavet Konstdommer.

Meget kunde i den Anledning endnu være at sige mod de Oehlenschlägerske Sætninger, og deres Anvendelse. Maaskee kan jeg ogsaa vente mig den Bebreidelse, at her kun er modsagt, men ikke beviist mere, end i Professorens Program. Dog, allerede ere disse Bemærkninger vidtløftigere, end de faa Sider, hvor Oehlenschläger har udsagt hvad der tildeels modsiger sig selv, og hvad der heller ikke i de følgende Ark er enten bestyrket

eller beviist. Min Hensigt har ikke været at skrive en historisk-æsthetisk Afhandling; men kun at hentyde paa det, efter min Mening, uphilosophiske og uæsthetiske Indhold i hine Sætninger, der ville gjøre Konstværket til en Prøvesteen for Konstnerens Charakteer. Den tænkende Læser overlades det, selv at gaae videre i en Undersøgelse, som her ei er Sted til vidtløftigere at udføre, i Fald dette, som jeg ikke troer, behøvedes. Jeg kommer nu til Afhandlingens Form.

(Fortsættes.)

Om Bestemmelsen af Hovedcharakteren ved Examen artium.

(Indsendt.)

Ved at fastsætte de Regler, hvorefter Hovedcharakteren nu uddrages af de specielle Charakterer ved Examen artium, har man søgt at skaffe Charakteren for enhver Disciplin den Indflydelse paa Hovedcharakteren, som tilkommer den, og at forebygge, at ingen Studerende skulde tillade sig at forsømme noget af de Fag, hvori han skal examineres, om han endog derved gjorde større Fremgang i et andet. Det er priseligt, dersom en Candidat befindes at have fortrinlig Kundskab i een eller anden Disciplin, og dette bør skaffe ham desto større Udmærkelse, saafremt han i det Hele findes Udmærkelse værdig; men et præ ceteris i een Rubrik bør ikke ophæve Virkningen af udviist Uvidenhed eller mindre end tilbørlig Kundskab i en anden Videnskab, hvis Elementer ogsaa burde være ham bekjendte.

Af en ferm Student fordrer man med Rette fortrinligen, at han med grammatikalsk Nøiagtighed og med Færdighed i Sproget maa kunne skrive en dansk Stiil, samt at han maa være vel grundet i det latinske og græske Sprog. Staaer han tilbage heri, da bør dette have en større Indflydelse paa Hovedcharakteren, end hvis han befindes at have gjort mindre Fremgang i et af de andre Fag. Af denne Aarsag har man tillagt de ringere Charakterer i hine Rubriker dobbelt Vægt

til Nedsættelse af Charakteren imod dem i de andre Rubriker. Dette er saa meget desto billigere, som der for de beslægtede Discipliner: Historie og Geographie, samt Arithmetik og Geometrie tildeles særskilte Charakterer. Da tillige det latinske Sprog, som den vigtigste Disciplin, endnu har een Charakteer-Rubrik, nemlig for latinsk Stiil, saa synes Forholdet at være saa retfærdigen iagttaget, som mueligt.

I Henseende til de tvende øverste Charakterer følges ved Bestemmelsen af Hovedcharakteren Pluraliteten af de specielle Charakterer. Har derimod en Candidat saaledes forsømt en Disciplin, at han for denne kun kan erholde den ringeste Charakteer, da burde han maaskee ikke ansees for at have bestaaet sin Examen med Berømmelse; men det er en Begunstigelse imod Ungdommen, at han endnu kan erholde Hovedcharakteren Laudabilis, med mindre han tillige i 2 andre Rubriker har Charakteren Haud illaudabilis. Befindes en Candidat i 5 Discipliner kun at have fortjent den ringeste Charakteer, eller, hvilket efter det Foregaaende maa være af lige Vægt, har han i tvende af de 3 vigtigste Rubriker og endnu dertil i en anden Rubrik Charakteren Non contemnendus, da er han sikkert ikke mere end netop værdig til at erholde akademisk Borger-Ret, eller, hans Hovedcharakteer bliver Non contemnendus. Tildeles denne Charakteer ham i 7 Rubriker, da vil vel neppe Nogen ansee ham for at have fuldendt sine Skolestudier, og han antages derfor ikke ved Universitetet. Af endnu større Indflydelse til at nedsætte Hovedcharakteren maa det naturligviis være, dersom Nogen befindes saa uvidende i et Fag, at ingen af de vedtagne Charakterer kan tilkjendes ham derfor.

De Regler, som nu følges ved Bestemmelsen af Hovedcharakteren ved Examen artium, ere ganske analoge med dem, som tilforn fulgtes ved samme, og som endnu følges ved den anden akademiske Examen. Kun har man, i Betragtning af den førstnævnte Examens større Vanskelighed, troet at burde gjøre Opnaaelsen af den bedre Hovedcharakteer ved denne noget lettere. En Candidat, som ved den anden Examen har I Non cont. og I. H. ill., erholder kun Hovedcharakteren Haud illaudabilis, hvorimod han ved Examen artium

med disse Charakterer endnu kan erholde Hovedcharakteren Laudabilis.

Meerbemældte Regler bleve første Gang fulgte ved den Examen artium, som afholdtes i Efteraaret 1818. Efter Udfaldet af denne Examen blev en liden Forandring befunden nødvendig, og med denne følges de endnu. Imidlertid har man hidindtil ikke villet foranledige nogen endelig Bestemmelse, fordi man ønskede først at have længere Erfaring om de nu vedtagne Reglers fuldkomne Hensigtsmæssighed. Dog holdes de aldeles ikke hemmelige, og ere sikkert enhver Studerende saa bekjendte, at han vil kunne sige sig selv, hvad der, efter hans specielle Charakterer, maa blive hans Hovedcharakteer.

Men hvorledes endog disse Regler bestemmes, ville de ikke undgaae mangehaande Daddel, da det stedse vil være saavel dem, der kun have bestaaet maadeligt ved Examen, som dem, der have dimitteret disse, beleiligere at anklage Indretningen ved Examen, eller Examinatorerne, end sig selv.

(Indsendt.)

I Anledning af det i dette Blads No. 102 f. A. paa et fremsat Spørgsmaal: "I hvilken Alder det er bedst for en ung Pige at gifte sig?" afgivne Svar: "Naar hun har holdt op at være forfængelig, og begyndt at blive fornuftig." Spørges: med hvad Alder kan da en Pige, efter denne Norm, tiltræde ægteskabelig Forbindelse, og er Fornuftens Tiltagen en naturlig Følge af Forfængelighedens Aftagen?

Neppe kan nogen Tidspunct antages for den qvindelige Forfængeligheds Ophør. Vel skulde det synes, at det Fruentimmer, hos hvem en tidligere end almindelig Aands Uddannelse udviklede sig, maatte og tidligere end ellers afkaste Forfængeligheden; men Nei, det var at tilskrive, som Svargiveren af Omqvæstionerede synes at formene, Fornuftens tiltagende Erhverv hos Pigen, Aarsagen til Forfængelighedens Fjernelse. Og dette kan neppe bestaae med en nogenlunde skarp Prøvelse. Forfængeligheden, der maaske ikke urigtig kan forklares om "blind Indbildning af eget Værd", betrygger Kjønnet for skadelig Indvirk-

ning af Mandspersonens Smigren og Coqvetteren; i det at saadan vorder anseet som en pligtmæssig og dem tilkommende Hylding. Var nu ei den qvindelige Indbildningskraft vildledet, maatte den tilstrækkelig kunde decidere de af Manden biebringende indtagende og kildrende Phraser; men netop det forhindres ved den falske Idee om eget Værd. Forfængeligheden er endvidere ved Forening med den qvindelige Blyfærdighed et kraftig Modværn mod sandselige og lidenskabelige Indtryk; ved at den udviser Dydsprincipet i en mere ophøiet Glands, end der som oftest virkelig besiddes. — Det er nemlig et ufeilbarlig Særkjænde hos Den, der besidder Forfængelighed, at søge at glimre, indtage og tiltrække sig Andres Opmærksomhed, om det end skeer ved laante Egenskaber. Hvo der ei besidder den attraaende Attention til at vise, at have iagttaget den Indbildtes Værd, ansees som at have stødt an mod Etiketten.

At tænke sig en Alder for en giftefærdig Piges Forfængeligheds Ophør, lader sig altsaa, som oven yttret, ikke let udfinde. Snarest maatte det imidlertid menes at være den, hvor Forfængeligheden ei havde faaet Tid til at udklække sig; men hvilken er saadan? — Havde den først indpræget sig, er det ei at formode at den ved Alderen skulde betages; thi for den unge Pige bliver den (som allerede godtgjort) ved Blyfærdighedens-Foreening til et Værn mod Mændenes Smigren og lidenskabelige Anfald; for den Middelaldrende til et indbildt Smykke for Dyden, og for den Aldrende til et Skjul for hendes Karacteers Fasthed og havde Utilbøielighed til Passioner. — Der kan altsaa efter det førte Raisonnement ikke tænkes nogen Alder, hvori en giftefærdig Pige skulde aflægge den engang antagne Forfængelighed. For hendes Dyd bliver det og bedre om hun imaginerer sig et høiere Værd, end hun virkelig besidder, og ved sin Forfængelighed indskyder sig en tvungen Agtelse, end om hun fortaber den og saaledes udsætter sig for muelig lettere Overvindelse.

Efter det her Etablerede vilde det stride mod al Politik, at fradømme en Pige Fornuft, fordi hun besad Forfængelighed. Besidder hun først Forstand nok til at iagttage i sit udvortes Forhold denne respecterende Inspiration for eget Værd,

overgaaer samme til en Forestillelsesevne, støttende sig paa ved Erfaring ledede Fornuftprinciper.

Eml.

---

* * *

Jeg anseer det for min Pligt, offentligen at nævne en dansk Patriot, som med stor Opoffrelse har gjort det mueligt for enhver Reisende, der ikke har Raad til at gjøre Reisen med Extrapost i en beqvem Vogn, at blive befordret med den Kongelige Agepost fra Colding til Hamborg, i en elegant og magelig lukt Vogn, som er saa beqvem, at den neppe finder sin Mage i hele Tydskland. Den kan rumme sex Personer, tilligemed Postføreren, har ligesaa mange Vinduer som en firesædig Kareet, er forsynet med grønne Taftes Springgardiner, Rum til at gjemme Smaating, som en Flaske og Andet i, og saare gode Trin til at stige ind og ud. Den kan ikke saa let vælte, som de farlige engelske Stage-coaches, med mindre det skulde skee med Forsæt. Man kan sove mageligen deri, da den er beklædt med grønt Saffian og stoppet med Krølhaar som den bedste Sopha; kort, man kan ikke forlade denne Reisevogn, uden at yde den, der har indrettet samme, sin inderligste Tak, og denne ædle Patriot er Hr. Justitsraad og Postmester Löwe i Slesvig. Man bør haabe og ønske, at en lignende beqvem Befordring maatte blive indrettet fra Kjøbenhavn til Colding. Derved vilde Reisende kunne undgaae at udsætte sig om Vinteren, Dag og Nat, for Veirligets Ubehageligheder. — Iøvrigt maa jeg her erindre, at jeg med saa meget større Bestemthed kan anbefale hiin elegante Vogn, som jeg selv nyligen har reist med den fra Hamborg til Colding.

S. A. Jacobson Sen.,
Prof. og Hofgraveur.

Indenlandske Efterretninger.

Den navnkundige danske Reisende Professor Rask, som den 22de August f. A. endnu befandt sig i Abuschekt i den persiske Bugt, agtede derfra at afgaae med første Leilighed til Søes til Bom-

bay. Han havde været alvorlig syg i Schiraz, men var nu kommet sig igjen. Denne ved sine Kundskaber som ved sin Videnskabsiver lige udmærkede Reisende, der ved sine Grandskninger maa interessere den hele dannede Deel af Menneskeheden, ligesom han ved sine allerede udgivne Værker har erhvervet sig et Navn i Europa, er født 1787 i Brendekilde ved Odense af simple Bønderfolk. Han deponerede fra Odense Skole 1807, og hans første Arbeide var en islandsk Grammatik, som han udgav 1811. Det, som især bidrog til at give hans Studier den Retning, de have taget, var den heldige Omstændighed, at han 1808 blev ansat som Volontair, 1812 som Amanuensis, og 1814 som Underbibliothekar ved Universitetsbibliotheket, hvor han kom i Forbindelse med mange af Hovedstadens Lærde, og i Fortrolighed med den nordiske Histories ældste Kilder og største Skatte. Han besidder det sjeldneste Sproggenie, og skjøndt af Fødsel en Fyenboe, er han det islandske Sprog ligesaa mægtig som nogen Indfødt, og Mange have derfor antaget ham for en født Islænder.

Vor Skueplads har i disse Dage mistet een af sine talentfuldeste unge Konstnere, Hr. Haack. Han havde et udmærket Talent for det Comiske, og spillede f. Ex. Degnen i Erasmus Montanus og lignende Roller med en egen comisk Styrke. Ogsaa de alvorlige Roller gav han med Held. Vel var hans Figur ikke saa fordeelagtig, hans Ansigt ikke saa talende, som den afdøde Knudsens; men desuagtet var han dog i dette Øieblik een af de faa blandt de yngre Skuespillere, som kunde nogenlunde udfylde Knudsens Plads. Han blev kun 33 Aar gammel.

Hr. Hempel meddeler i sin Avis af 16de d. M., angaaende den syge Dreng i Bullerup, følgende authentiske Beretning fra vedkommende Læge selv: "Efter den høie Øvrigheds Foranstaltning, er Boelsmand Ole Jørgens Søn i Bullerup, Morten Christian Olsen, 13 Aar gl., den 2 Jan. 1821 taget under Behandling af Undertegnede. — Ved Undersøgelse fandt jeg den Syge i det Hele at lide af en krampagtig Sygdom, samt betydelig svækket, og forekom mig at spore en egen Lamhed i enkelte Dele af Legemet. Ved at sætte ham overende i Sengen, sank han sammen og faldt tilbage; at bringe ham til at staae paa Benene

var ikke muligt, da deels Underextremiteterne vare contracte (formodentlig af det lange Sygeleie), deels troer jeg heller ikke, han besad Kraft til at staae opreist; thi ved flere Prøver dermed faldt han bestandig sammen som et paralytisk Menneske. At bringe ham til at tale var ikke muligt, skjøndt det forekom mig han gjorde alle Anstrængelser for at besvare mine Spørgsmaal med ja og nei, som jeg stedse rettede saaledes. Underlæben gik bestandig i en krampagtig Bevægelse. Munden kunde netop aabnes saa meget, at en Spiseskee kunde bringes imellem Tænderne, Tungen var aldeles reen og Tænderne sunde. Jeg gav ham nogle Spiseskeefulde tynde Fødemidler i Munden, hvilke han stedse sank, men med Besværlighed og tydelig Tegn af Krampe. De øverste Øielaage vare bestandig tillukkede, dog foregik en liden Vibration i dem; ved at aabne dem fandt jeg det indvendige Øie tilsyneladende aldeles sundt, og paa mit Spørgsmaal om han kunde see, tilkjendegav han mig Ja, da han fuldkommen har sin Hørelse. Iøvrigt var Ansigtet temmelig fyldigt og af kjønne Lineamenter; det øvrige Legeme syntes at have lidt mere, skjøndt det ei var magert, men Musklerne slappe. Underlivet var temmelig indfalden, Pulsen mat, men dog regelmæssig, Evacuationerne gik taalelig ordentlig for sig. — Af alt dette er det ei sandsynligt, at Barnet, efter Forældrenes Udsigende, i saa lang en Tid ei skulde have nydt Fødemidler, hvilket ganske strider imod Naturens Love; men Sandhed er det, at han vel kun nyder lidet og tynde Fødemidler, hvis Synkning foraarsager ham Besværlighed. — Kjerteminde, d. 12 Januar 1821. — K. G. Harder, Distriktslæge."

Marstall, d. 13 Jan. 1821. Den 9 dennes var en sand Glædesdag for Marstallerne. Omtrent Kl. 12 Middag opdagede Skipper Peder Clausen paa sin Hjemtour fra Marstall til Breyninge, paa Banken ved Dreyet, en Baad siddende fast i Isen med Folk, omtrent $\frac{1}{2}$ Miil fra Landet under Veisenis ved Gravendahl, en Miil fra Marstall. Uden at betænke sig et Øieblik iler den brave Mand i fuld Gallop tilbage til Marstall, og forkynder for et Par lige brave Mænd hvad han havde seet. Disse, ikke mindre sene, løbe fra Dør til Dør, og lade en Dreng løbende raa-

be igjennem alle Gader, at Enhver, som kunde, skulde ile til Farens Sted for at redde. Rygtet udbredte sig som en Løbeild over hele Byen, og inden 10 Minutter saae Man over 2 til 300 Marstaller flokkeviis at strømme til, forsynede med Tange, Baadshager, Aarer, Brædder, og 2 Vogne med Baade. Da Man kom til Stedet, bragtes den ene Baad paa Isen, men denne brast. Da Man nu befrygtede, at Aftenen vilde falde paa, forinden Man med Baaden kunde naae de Ulykkelige, besluttede 2de Kjække at nærme sig dem paa Brædder, som de flyttede fremad. Jollen arbeidede sig frem bag efter; og efter en Times Anstrængelse lykkedes det de første, at komme dem saa nær, at de kunde kaste dem en Trodse til, som de bare om deres Liv; den blev gjort fast til Baaden, og alle, saavel i Baaden som paa Brædderne og paa Landet, halede saa at Trodsen flere Gange sprang, men ved friske Toug, som og ved at hugge, støde og slaae Isen foran Baaden, maatte den, under jublende Hurra, hvinende igjennem det skjærende Iis til Landet, hvor de brave Marstaller, med hjertelig Glæde og et trofast Haandtryk, Kl. 5 Eftermiddag modtoge og hilsede 7 vansmægtende og halv omkomne Brødre, 2 Skippere og 5 Matroser, som Dagen forud den 8de om Morgenen Kl. 8 vare gaaede fra Alboe, hvor deres Skibe laae indfrosne, i en Jolle, for at gaae til Langeland og derfra til Marstall; men vare komne ind i Driviis, hvor de under Dødsangest havde tilbragt 2 Dage og 1 Nat, i Tykning, skruede i Isen, der drev dem hist og her, uden at vide hvor de vare, og uden Levnetsmidler. Sandsynligviis havde disse 7 Mennesker paa den ynkeligste Maade fundet deres Død i Isen, naar ikke klar Luft havde gjort det muligt for Peder Clausen at see dem, og Marstallerne, med deres sædvanlige Kjækhed i Farens Øieblik, ikke saa rask havde ilet dem til Hjelp. 3 Koner vare da blevne Enker og 12 Børn faderløse. De Frelste bleve paa Vogne førte til Marstall, deres Hjem, og overleverede i deres Familiers Arme, hvor deres Befriere endnu modtoge den sødeste Løn for deres ædle Daad, i Koners og Børns taareblandede Tak.

Blandede Efterretninger.

En Dr. T. Renwick har i Liverpool i Aaret 1817 udgivet en Miss Marg. Mac Avoy's Sygdomshistorie, der meest udmærker sig derved, at Doctoren og nogle Flere troede, at hun, uagtet hun var stokblind, kunde læse og gjøre Forskjel paa Farverne med Fingrene, Bagdelen af Haanden, Læberne ꝛc., endog paa det Papiir, der laae under Dynen. Forfatteren anfører endeel paafaldende Exempler i den Henseende. Som det lader er han snarere den Bedragne end Bedragende; thi i Enden af Bogen er han oprigtig nok til at anføre et Brev, hvori Hr. J. Sanders erklærer, at den eneste Maade, hvorpaa han kan slippe ud af sin Forlegenhed, er at tilstaae, at Pigen havde faaet sit Syn igjen. Det samme raader ham Hr. Egerton Smith. Det er ellers mærkværdigt, at man end ikke i de mørkeste Tidsaldere har saa almindeligen vovet at indbilde Folk større Urimeligheder end nu, og dersom dette ikke staaer i Forbindelse med et planmæssigt Formørkelsessystem, saa er det vanskeligt at sige hvad man skal dømme om Mennesker, der ere saa tilbøielige til at troe alt, hvad der grændser til det Unaturlige.

I Patr. Neill's Tour through some of the Islands of Orkney and Shetland (Reise igjennem nogle af Ørken- og Shetlandsøerne) berettes, at i Kirkwall, en liden Bye paa Shetlandsøerne, findes en mærkværdig Cathedralkirke, ved Siden af hvis Alter man viser den norske Kong Hakons Grav.

Morris Birkbeck udgav 1818 Notes on a Journey to America &c. (Bemærkninger paa en Reise til America ꝛc.) Han var reist til den ny Verden, for at undgaae den i hans Fædreneland stedse voxende Elendighed og berede sine Børn en lykkeligere Fremtid. En ligesindet Ven, G. Flower, fulgte med ham, og begge Familier, bestaaende af 10 Personer, udvandrede 1807. Det første Indtryk, Nordfolk gjorde paa dem, svarede ikke til deres Forventning. Staden fandt de velbygt, men Levnetsmidlerne vare dyre, Menneskene og Qvæget saae ussel ud og Befolkningen af Negerslaver var stor. Slaveriets slette Virkninger viste sig her strax paa en paafaldende Maade. Alle Slags Yderligheder, men især Arrighed, ud-

mærker Virginiens Plantere; en Dolk er hos dem et sædvanligt Vaaben. I Richmond, Virginiens Hovedstad, er Alting overdrevent dyrt; et indknebet Huus koster 300 Guineer i aarlig Leie; den Grund, som ligger nærmest St. James Flod, betales med 200 Doll. hvert Fodbred. Fra Richmond gik Reisen til Vogns, tildeels paa jammerlige Landeveie, som selv i Nærheden af den ny Hovedstad Washington ere saare ubehagelige. Uophørligen drage Udvandrende skareviis fra de gamle Provindser, over Bjergene, til de ny vestlige Stater. Blandt Indbyggerne hersker her stor Civilisation og Dannelse; især ere de lavere Classer de i Engelland af samme Rang langt overlegne. Men derimod ere Vertshusene usle. I Staten Ohio gjør Dyrkningen overordentlig stærke Fremskridt. Allerede nu betales der en Morgen Land med 20 til 30 Dollars, saa Jordens og Grundens Værdie i de sidste 10 Aar er stegen omtrent 1000 pC. Mennesker og Qvæg udmærke sig i de vestlige Stater fordeelagtigen fra de i de østlige, især Virginien. En Nybygger, der medbringer en anseelig Capital, kan i kort Tid gjøre her sin Lykke. Landet er sundt, og kun de nye Colonisters Usselhed og Uforsigtighed, af Vindesyge at nedsætte sig i Nærheden af de store Floder, der hyppigen oversvømme Landet i Nabolavet, et Onde, som de fleste nyanlagte Stæder ikke ere befriede for, er Skyld i den blandt dem i Begyndelsen ikke usædvanlige større Dødelighed. Nye Colonier begunstiger Regjeringen meget. Indtil den første Høst lever Colonisten almindeligen i en ussel Hytte og ernærer sig kummerligen af Jagt. Mange finde imidlertid saadan Smag i denne Levemaade, at de, efter nogen Tids Forløb, sælge deres tildeels opdyrkede Land, og gaae dybere ind i Skovene, for der med lignende Besværligheder som første Gang paa ny at opdyrke Jord. Mange lidenskabelige Bjørnejægere opsøge med Flid de ødeste og vildeste Egne. I Ohio-Staten fandt Forf. ingen Plads, der svarede til hans Ønske. I Staten Indiana og Districtet Illinois gaaer derimod Culturen frem med Kjæmpeskridt. For 20 Aar siden talte Ohio, Indiana, Illinois og Michigan tilsammen neppe 30,000 Indbyggere; nu indbefatter det lille, neppe 20 engelske Qvadratmile store Grevskab Hammilton og Staden Cincinnati, paa Grændsen imellem

Ohio og Indiana, et saadant Antal, og den anførte Provinds ½ Mill., som sandsynligviis inden 6 Aar vil have fordobblet sig. Forf. har den Plan, at anlægge en Colonie for de af hans Landsmænd, der ville forlade deres Fædreland.

Det er bekjendt, at den brasilianske Minister for de indere Anliggender for omtrent 10 Aar siden lod komme 10 Chinesere til Brasilien, for at forplante der Theen. For omtrent to Aar siden hedte det, at Planterne ikke vilde lykkes der, men nu melder man, at de ei allene lykkedes, men at de endog have forøget sig til 3000, saa man aldeles ikke tvivler mere om det gode Udfald i det Store for Fremtiden.

Kjøbenhavns Børs d. 23 Januari.

Cours. Hamb. 2 M. 256, a vista 259. Amsterd. 2 M. - . Lond. 2 M. - . Spec. 258. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 8 ß. Obligat. (med Renter fra 11te December 1820) 70½ a 71. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. d. A.) 87 Rbdlr. r. S. eller 113 Rbdl. Sedler pr. 100 Rbdl. r. S. Norske Rigsbanksedl. 16¼. Svenske Sedler 60½ ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 8.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 27 Januari 1821.

Kritiske Bemærkninger over Professor Oehlenschlägers Afhandling: Digterne i Levnet som i Værker.

(Fortsættelse; see forr. No.)

II. Allerede af den blotte Fremstilling af Oehlenschlägers theoretiske Sætninger, saaledes som de i Indledningen til hans Afhandling, paa nogle flere Steder i denne (S. 10, 19, 26) og til Slutningen, ere udtrykte, viser det sig tydeligt nok, at de fattes ikke allene streng logisk Orden og Conseqvents; men ogsaa den Klarhed, Bestemthed og Sammenhæng, som vi af en æsthetisk Afhandling, der ikke blot fordrer sund, men ogsaa ordentlig Tænkning, kunde være berettigede til at vente os. Afhandlingens Hovedformaal, som paa Titelbladet, S. 5 og S. 10 angives, skal være at bevise: at Digteren er den samme i sit Levnet, som i sine Værker, at disse stedse dele hans Feil og Fuldkommenheder, og at man af ethvert fortrinligt Digterværk kan kjende Forfatterens Sindelag, Tilbøjelighed, Vaner, Beskedenhed og Forfængelighed — kort hans Dyder og Lyder. Men inden dette er beviist, fremkommer Forfatteren (S. 7 og 8) allerede med tre nye Paastande, som slet ikke staae i Causalforbindelse med Hovedsætningen.

Deraf, at Digterens Værker skulde være et Speil for hans Levnet og en Prøvesteen for hans Charakteer, og at det skulde være urigtigt, at skille Forfatteren fra Værket (S. 5), følger jo endnu ingenlunde, at alle udmærkede Digtere have været Mænd, som "kraftigen deeltoge i deres Tidsalders Virksomhed" (S. 7), eller at de Alle have været "agtværdige Mennesker", som have dreiet paa Tidens Hjul (S. 8). Ogsaa den Paastand, hvilken Forf. (S. 7 og 8) opstiller som det, der ved de følgende historiske Fragmenter skal bevises: at et Digterværks Fortræffelighed eller Middelmaadighed ikke blot er en Følge af Forfatterens Genie, Studium og Konst (ↄ: af hans Digterevne), men ogsaa af hans Charakteer og personlige Forhold — er aldeles ikke den samme, som den, Forf. S. 5 og 10 angiver som Afhandlingens Hovedformaal. Her hedder det: Digteren er i Levnet som i Værker; i disse erkjende vi hans Charakteer, Dyder og Lyder m. m. Hist (S. 7) derimod: Værkerne ere som Digteren i hans Levnet; om hine skulle vorde fortræffelige eller middelmaadige, beroer ikke allene paa, om Digteren har Genie og Talent, eller ikke; men ogsaa derpaa, om han er en moralsk god Mand, eller ikke; om han er redelig eller uredelig, beskeden eller forfængelig, fornem eller ringe, rig eller fattig, stærk eller svag af Helbred, og hvad mere der kan regnes til Charakteer og personlige Forhold.

Her have vi en ganske ny æsthetisk Thesis, som Afhandlingens Titel ikke bebuder, og som i Materien deler den omvendte Sætnings Falskhed

og Ubeviislighed (hvilket her i Forbigaaende maa bemærkes). Hvo har nogensinde hørt, at det beroer paa en Konstners moralske Charakteer, om hans Værker skulle blive fortræffelige eller maadelige? Veed ikke enhver, der kjender noget til Mennesket som det er, og Menneskene, som de ere, at Poeter ere underkastede de samme Feil og Skrøbeligheder, som alle andre Folk, at Dydsmønstre blandt dem ikke ere mere almindelige, end blandt prosaiske Forfattere, eller hvilken anden Classe af dannede Mennesker man vil nævne; men at man ikke heller har mindste Grund til at slutte fra Mængden af middelmaadige Digtere til Mængden af de umoralske? Veed man ikke, at mangen Digter og Konstner netop ved sin fyrige Aand og blussende Phantasie lettere end mange Andre, henrives til at give efter for Lidenskaber eller for Sandselighedes Tillokkelser, og tidt hvirvles ind i en Kjede af Vildfarelser, som kun den kraftigere Natur redder sig ud af? Men veed man ikke ogsaa, at den med genialsk Kraft begavede Digter, ligesom enhver anden ægte Konstner, i Begeistringens Timer i det mindste er hævet over den lavere Natur, og at det er hans Genius, som da ligesom tvinger ham til at forsage det Jordiske, det Sandselige, det Svage, for den højere og ædlere Livsfylde, som Skjønheden aabenbarer dens indviede Dyrkere? — Digtere ere Mennesker, ofte svage, skrøbelige, sandselige og ufuldkomne, saa godt som Andre; men derved udmærker netop den genialske og fortræffelige Digter sig, at han veed at fornegte sig selv, hvor Konsten fordrer det; og at han snarere bærer sine Feil til Skue i sit Levnet, end i sine Værker.

Oehlenschläger har ogsaa ligesaa lidt theoretisk udviklet eller beviist denne sidste, som nogen af sine øvrige Sætninger. Han har ikke kunnet det, fordi han er gaaet ud fra et falsk Princip, og fordi han, i Stedet for at holde sig til Konstværkets Grundvæsen og til dets sande Slægtskab med Konstnerens poetiske Genie og aandelige Natur, har forvildet sig i uklare Begreber om en Forbindelse imellem Digterens Charakteer og hans Arbeider. At en saadan ikke fattes, er ligesaa vist, som at vi hvert Øjeblik ville falde i urimelige Modsigelser og latterlige Feiltagelser, naar vi udi en Digters Arbeider ville opsøge en-

kelte Charakteertræk og samle disse til det Hele, vi vilde fremstille som Billedet af hans Personlighed. Træk af Digterens Charakteer ville vi finde i mangen et Digt, hvor Følelsen gjennemskinner Phantasien, hvor Forfatteren mere har hengivet sig til Bevidstheden af sit eget Jeg, end til Anskuelsen af det Ideale, og hvor hans Individualitet i Skildringen af øjebliklige Stemninger eller Lidenskaber træder mere personlig end digterisk, eller, om man vil, mere lyrisk, end dramatisk eller episk, frem. Men hvor langt fra, at dette skulde være en charakteristisk Egenskab ved alle den genialske Digters Arbeider, eller ved hans Hovedværker! Vide vi ei alt for vel, at ikke den udmærkede, men kun den i Genie underordnede, i Talent svagere Digter idelig og alt for ofte producerer sig selv, eller enkelte Træk af sin Personlighed i sine Værker, og derved giver disse en slap og trættende Monotonie? Og give vi ikke netop saadanne Digterværker den højeste Rang, hvori Digteren, høit opløftet over sin egen Personlighed, har af sin Aands og sit Genies Fylde skabt os ligesom en heel Verden, hvori vi med ham hæve os over det daglige Livs Begrændsning? *)

Hvorvidt i øvrigt Slægtskabet imellem Digteren og hans Værker strækker sig, i hvilke Digtarter og hos hvilke Digtere vi nærmest kunne udfinde det, og hvori Grunden ligger til, at selv i det mest individuelle og personlige Digt maa den sande Digter altid idealisere Yttringen af sine Følelser, af sin indre Stemning og Tilstand, saaledes at vi deri dog stedse see ham ligesom i en

*) Man misforstaae ikke Forfatteren, som om han her vilde frakjende alle subjective, gemytlige, idylliske og deslige Digterværker deres sande Fortjeneste. Den ægte Poesie i enhver Skikkelse har sin Plads og bærer sit Stempel; men Ingen vil negte, at f. Ex. et fuldendt Drama fordrer et højere Genie og en større Konst, end en Sonnet. I øvrigt er det en dobbelt Synderlighed, at Oehl., der i alle sine fortrinligste Digte er saa lidt subjectiv, vil gjøre Poesien til et Afpræg af Digterens Personlighed.

forklaret Skikkelse — dette og mere tilkommer mig ikke her at vise. Min Hensigt er ikke at omskrive Oehlenschlägers æsthetiske Afhandling; men kun at gjøre opmærksom paa hvad der fattes den, for at fortjene dette Navn.

Enhver æsthetisk Afhandling fordrer en klar og tilstrækkelig Fremstilling af den eller de Materier, som Forfatteren paa en videnskabelig Maade vil drøfte og gjennemgaae; og om endog Gjenstande af Konstlæren kunne behandles og oplyses uden syllogistisk Strenghed i Beviserne, vil enhver dog, især af en offentlig Lærer i denne Videnskab, vente sig en philosophisk grundig og ordentlig, af Principier deduceret Udvikling, der lægger for Dagen, at Forfatteren har gjennemtænkt sin Materie, og at han er i Stand til theoretisk at behandle Videnskaben om det Skjønne i Konsten. Det kunde synes i højeste Grad overflødigt, at erindre herom; men Hensyn til den, paa et hidtil ukjendt litterarisk og æsthetisk Despotie grundede Smagslov: at vi bør være fornøjede med Alt hvad en Skribent, som Oehlenschläger, giver os *), gjør denne og flere Erindringer nødvendige. Til enhver tænkende og med en dannet Smag forsynet Læser, overlades det iøvrigt at bedømme, om Professor Oehlenschlägers Program, efter ovenanførte simple og billige Fordringer, kan fortjene Navn af en æsthetisk Afhandling, hvori Sætninger, som hidtil ikke findes i nogen Æsthetik, ere bevisste.

Ved en psychologisk Udvikling af det Forhold, hvori Digteren og Konstneren overhovedet staaer til sine Værker, ved en om ei udførlig, dog fuldstændig historisk-æsthetisk Fremstilling af en eller flere Digteres personlige og poetiske Charakterer ved Siden af hinanden, maatte Oehlenschläger have forsøgt paa at bevise sine Sætninger. Han vilde have udrettet mere, ved grundigen at behandle en eneste Digter, end ved i Hast at overfare Hundrede. Men en saadan egentlig videnskabelig Undersøgelse vilde upaatvivlelig have ledet ham til langt andre Resultater, end de ere, som han har opstillet i Spidsen af sit Program. Han er gaaet en anden Vei, og i hvad han end kan troe, paa denne at have udfundet eller lært os, saa har han dog tilvisse ikke opnaaet Hensigten af sit Foretagende. Ingen, der med nogen Opmærksomhed gjennemlæser Programmet, vil deri finde andet, end nogle faa almindelig bekjendte Træk af en Mængde berømte Digteres Levnet, og nogle rhapsodiske Træk af Oehlenschlägers Meninger om deres Aand og Værker, ledsagede nu og da med digterisk levende, men ikke altid skarpt nok træffende Billeder og Ligninger. Ingen, der kjender noget til Poesiens Historie, vil til Slutning finde sig overbeviist om det, Forfatteren forkynder at have beviist: Digterens og Menneskets nødvendige, uadskillelige Eenhed; thi enhver slig Læser vil erindre sig mangfoldige Træk af Digternes Levnet, der tale mod hiin foregivne Identitet. Mon, for at bruge et eneste Exempel, Oehlenschläger af Petrarcas udødelige Digte til Laura, der aabenbare os denne Digters Sjel opfyldt og behersket af en Kjærligheds Idee, hvis Reenhed, hvis Styrke og Bestandighed er bleven saa at sige til et Ordsprog, kan bevise, at Petrarca, en geistlig Mand, der, medens han skrev sine Elskovsdigte til en gift Kone, avlede Børn med andre Fruentimre, stedse var i Levnet som i Værker? — Eller mon det vil lykkes ham at lære os, hvorledes vi i vor Evalds herlige, af aandelig Kraft, af glødende Følelser for det Hellige og Himmelske overstrømmende Værker kunne kjende denne Digters Lidenskaber, Tilbøjeligheder, Vaner og Lyder?

(Fortsættes.)

*) Om vi endog ønskede, at det var noget andet eller anderledes, bør vi — efter Hr. Fogtmanns Ord, S. 52 — være fornøjede med Alt hvad Oehlenschläger skriver "naar han giver os noget godt paa en god og passende Maade." Den sidste Betingelse synes vel at indskrænke hiin absurde Smagstvang; men da den her ikke er opfyldt, hvortil da Lovens Forkyndelse?

---

* * *

I Anledning af det i Kjøbenhavns Skilderie No. 5 Anførte, betreffende Afgivten til Helsingørs Hospital, troer Undertegnede at burde meddele følgende Oplysning:

Ved Freden 1660 tabte Helsingørs Hospital sin rigeste Indtægtskilde, som bestod i Jordegods og Kongetiender i Skaane. Til Erstatning for dette Tab bevilgedes Hospitalet en Tavle, som paa alle Søn- og Helligdage skulde ombæres i enhver Kirke i Danmark og Norge.

Indtægten var ikke ubetydelig, helst i Tider, da Kirkegang og Gavmildhed mod offentlige Stiftelser vare temmelig almindelige. Omsider vaktes Misfornøielse med, at den rige Indtægt af Tavlen gik fra Sognet til en Stiftelse, hvis Nytte ikke antoges at være stor for Yderne.

Dette foranledigede, at det ved et Kongeligt Reskript af 6te April 1739 blev befalet, at Tavlen skulde ombæres for Sognenes Fattige, og at af Indtægten allene skulde udredes et bestemt Bidrag til Helsingørs Hospital. At Tavlens Overskud ikke maae have været ubetydeligt, kan sluttes deraf, at dette Overskud er udi Reglementet for Fattigvæsenets provisoriske Indretning paa Landet og i Kjøbstæderne i Danmark anført som en af Fattigvæsenets Indtægtskilder. Heraf indlyser: at Reskriptet af 6te April 1739 ikke har paalagt Kirkerne eller Sognenes Fattigvæsen en Byrde, men at det derimod indrømmer samme en Fordeel, hvilken i de mange henrundne Aar, siden Reskriptet udkom, maae have været betydelig. Ikke kan jeg derfor indsee, hvorledes Forfatteren af det i Skilderiet indførte, kan betragte Afgivten til Helsingørs Hospital som en Byrde for vedkommende Fattigcommuner, og endnu mindre, at de fremsatte Spørgsmaale og Bemærkninger have mindste Grund.

Det er vedkommende Præsts Pligt til sin Provst aarlig at aflevere, hvad Hospitalet tilkommer. Vedkommende Betalere, som have erlagt Afgivten i Navneværdie, have saaledes ikke forstaaet Forordningen af 5te Januari 1813, og Modtagerne ei heller. Men Hospitalets Regnskabsfører har ret godt forstaaet Forordningen, og, saasnart han mærkede det Modsatte hos Andre, ved Forestillinger paa behørigt Sted paatalt Hospitalets Ret. Afgivten til Hospitalet er ikke blevet Hospitalets Regnskabsfører tilbudet i Navneværdie, eller af ham saaledes modtaget; ei heller har han forregnet sig, som Indsenderen mener. Han har saaledes ingen Feil at bøde for; og Indsenderen faaer søge andre, som han, efter sin Mening, kan drage til Ansvar. Hvorledes ellers Afgivten kan kaldes et overordentligt Paalæg eller Uvedkommende komme til at betale, forstaaer jeg ikke. Vedkommende Fattigkasser skulle allene tilbagebetale det de urettelig have lukreret; og hvis er Skylden?

Det Kongelige Danske Cancellies Skrivelse af 6te Septbr. 1817 afgjør Qvæstionen, hvorledes Afgivten skal erlægges, og da jeg ikke kan antage, at denne er Indsenderen af hin Klage i Skilderiet ubekjendt, finder jeg det besynderligt, at han har villet vildlede Publikums Dom, og gjøre en Stiftelses Regnskabsfører ansvarlig for Følgerne af andres Handlinger, uagtet denne Regnskabsfører, efter Pligt og Embeds Medfør, just har paatalt og hævdet den hans Cura betroede Stiftelses Rettigheder.

Helsingør, d. 24de Januari 1821.

Olrik.

Indenlandske Efterretninger.

Nyborg, d. 22 Jan. De tvende forleden omtalte Engelske Brigger kom omsider i Havn ved Korsøer, og agte nu, saasnart Vinden vil føie, at fortsætte Reisen Nord efter. De skulle indehave Ladninger af Russiske Varer, saasom Hamp, Talg, Jern og Fyr-Planker. — Det har været fortalt, at den sidst kantrede Iisbaad mistede alt Tøiet og at den forfrosne Passageer er død paa Hospitalet i Nyborg. Begge Dele ere aabenbar Usandhed; thi Ingen mistede noget Tøi, og den ommeldte forfrosne Haandværkssvend fortsatte faa Dage derefter sin Vandring, uden noget Tegn til Sygdom, langt mindre at han skulde være død her.

Odense, den 23de Januari. I omtrent 6 Uger have vi nu næsten ikke seet Solen, og i denne Maaned kun meget lidet af Maanen. I mere end 8 Dage vandre vi i en bestandig Taage, og det Besynderlige derved er, at Barometret snart er steget fra under Ustadigt til Bestandigt, igjen snart faldet ligesaa dybt, og atter steget og faldet, uden mindste Forandring i Veirliget. Der er Grund til at formode, at

den øvre Luft er saa fortyndet, at de tunge Taageskyer der omgive os, ikke formaae at hæve sig, heller ikke viser Hygrometret nogen Forventning af Regn. Igaar Aftes opklaredes pludseligen Luften, og den stjernefulde Himmel, der uden Tegn til Frost, lod os erkjende en sand Foraarsaften, Vinden var N. N. V., men stille. Imorges i Dagningen frøs det lidet, men med Dagens Frembrud havdes den gamle Taage igjen. Høist usundt er dette Veirligt, og der fattes ikke heller for Sygdomme iblandt Folk overalt. Imidlertid er at vente, at naar den tykke Luft er udtømt, vil med klar Luft indfinde sig reen Frost, og efter Aarstiden behageligt og sundt Veir. I Middags kom Solen frem; men efter 2 Timer den gamle Taage. (Iversens Av.)

Aarhuus, d. 23 Januar. I Løverdags solgtes her paa Torvet Byg for 7 Mark og 12 ß. Tønden.

Blandede Efterretninger.

I den norske Rigstidende af 19de d. M. læses følgende: "For at tilveiebringe en hurtigere Communication imellem Norge og Udlandet er en Convention indgaaet med Danmark om at etablere en Postgang imellem Frederiksværn i Norge og Frederikshavn (Fladstrand) i Danmark, ved hvilken Breve og Pakker fra og til Norge kunne befordres. Postfarten over Søen mellem Frederiksværn og Frederikshavn, saavel frem som tilbage, vil skee alene ved det Norske Postvæsens Foranstaltning og for Regning af den Norske Postcasse, der afholder alle dermed forbundne og deraf flydende Udgifter. I Frederikshavn ansættes en Kongelig Norsk Postcommissair. Alle de Breve og Pakkepostsager, som med Posten ankomme fra Frederiksværn til Frederikshavn, blive af ham at overlevere til den Danske Postmester paa sidstnævnte Sted, og de til Frederikshavn fra Danmark og andre Stater ankomne Breve, bestemte til Norge, blive af den Danske Postmester i Frederikshavn at aflevere til den Norske Postcommissair. Breve, som ankomme til Frederikshavn, og enten ere fra Norge eller ere bestemte til Norge, afleveres til og modtages fra den

Danske Postmester efter Stykketal, og den Porto, som det Norske Postvæsen skal godtgjøre det Danske for Breve og Pakkepostsager, beregnes efter de til enhver Tid gjældende Danske Brev- og Pakkepost-Taxter. Den allerede bestaaende Norske Post-Gang imellem Norge og Danmark over Helsingøer vedbliver, uagtet den nye Postgang over Frederikshavn og Frederiksværn, og Afsenderne af Breve ville selv have at vælge, ad hvilken Vei deres Breve skulle forsendes. Posten over Frederikshavn vil komme i Gang i dette Aars Foraar."

I en Skrivelse fra Stockholm af 8de d. M. meldes blandt andet følgende: Hans Majestæt har for Sverige naadigst befalet: "at den i de Kongelige Forordninger meddeelte Tilladelse til Haandverks-Laugene, at gjøre Jagt paa Fuskere eller saakaldte Bønhaser, skal indtil Videre i al deres Kraft og Virkning ophøre." — — Idag ankom hertil den sørgelige Efterretning, at Oberstlieutenant Geist, i Kronans Regiment, er paa Gaden i Landscrona bleven om Aftenen stukken ihjel, uden at man endnu har kunnet komme paa Spor efter Gjerningsmanden.

Told-Indtraderne i Sverige have, efter nu opgjort Regnskab for Aar 1819, udgjort en Total-Summa af 2,058,261 Rdlr. 46 ß. 6 Rundstykker Banco, hvoriblandt 1,009,421 Rdlr. 3 Rundstykker Coursforhøielse, og 27,484 Rdlr. 47 ß. Fyr og Lotspenge. Efter Afdrag af Omkostninger og Afkortninger blev tilbage en reen Beholdning af 1,570,130 Rdlr. 44 ß. 11 Rdst., hvilke med en Summa af 511,085 Rdlr. 40 ß. 7 Rundstyk. overtræffe Told-Indtradernes netto Beløb for Aar 1818. Desforuden har for særskilte publique Indretninger iblandt Told-Indtraderne været hævet en Sum af 236,675 Rdlr. 2 ß. 11 Rdst. Banco, hvoraf alene er tilflydt Convoy-Commissariats-Cassen en Sum af 226,226 Rdlr. 2 ß. 10 Rundst.

To Indfødte fra Øen Owyhee i det stille Ocean, hvor Capitain Cook tilsatte Livet, bleve nyligen bragte for Lord Mayor i London. De ere Krigere og Sønner af to Anførere paa Sandwich-Øerne. Deres Navn er Booze-oh-Hoo og Tuano; de ere de første Indfødte af hiin barbariske Nation, der nogensinde have betraadt engelsk Grund. — Dagen forhen var det blevet

anmeldt hos Lord Mayor, at to Fremmede vare ankomne i Landet, og det under særdeles Forhold. Da de vare blottede for Venner og Penge, og tillige ubekjendte med Landets Sprog, syntes de ikke at være lidet udsatte for at omkomme, naar der ikke føjedes Anstalter til at befordre dem hjem til deres Fædreneland. Med nogen Vanskelighed blev en Tolk funden, ved hvem følgende Omstændigheder bleve bekjendte: De to Krigere havde i en Cano, tilligemed tre af deres Landsmænd, i nogen Afstand fra Strandbredden været sysselsatte med at fiske, da pludseligen en americansk Skonnert, der havde berørt Kysten, i den Hensigt at tilbytte sig nogle af deres Producter, især Sandeltræ, som vorer i Mængde paa denne Øe, indhentede dem, gjorde dem til Fanger, og seilede med dem til Europa. I Havbugten af Californien traf en spansk Caper Skonnerten, og førte den med alle, som vare ombord, til San Joseph, hvor Spanierne ombragte to af Krigernes Staldbrødre, og gjorde dem selv til Slaver. Den tredie Krigsfælle satte sig i Besiddelse af en liden spansk Robaad, hvormed han vovede sig ud paa Verdenshavet og aldrig lod noget mere høre fra sig. Efter at de nogen Tid vare brugte som Slaver, bleve de overgivne til en americansk Capitain, der trængte til Mandskab. Han lovede at sætte dem i Land i Valparaiso, hvor de vilde finde Leilighed til at naae deres Hjem igjen, men han holdt ikke Ord, seilede med dem til Engelland, og lod dem i London blive i Huset hos en Seilmager, der tillige er Gjæstgiver, som med største Menneskekjerlighed tog sig af dem, og allerede i to Maaneder havde ernæret dem. Lord Mayor sagde, at Beretningen om de to Ulykkelige var meget rørende, og at han derhos ikke kunde undlade at yde den Mand, der havde taget sig saa menneskekjerligen af dem, sit varmeste Bifald, men at han maatte beklage, at der, saavidt han vidste, ingen egen Fond gaves til at forskaffe saadanne hjelpeløse Fremmede det Nødvendige — den ene undtagen, som flyder og udbreder sig i tusinde Strømme til alle Sider fra Britternes høimodige og virksomme Medlidenhed! (Altsaa Tiggerposen?)

Belzoni havde, som forhen meldt, 1819 opdaget ved Theben i Ægypten Psamuths prægtige

Gravmæle, i hvis mellemste Sahl den 9 Fod 5 Tommer lange og 3 Fod 7 Tommer brede Sarcophag af det fineste orientalske gjennemsigtige Alabaster stod. Laaget var sønderbrukket, men de enkelte Stykker bleve dog fundne. Adskillige Hundrede 2 Tommer høje Figurer, der synes at forestille et Ligfølge, bedække den ydere og indere Side af Sarcophagen, der bringes til Engelland. Hr. Belzoni har af den hele 300 Fod lange Bygning taget en Tegning eller rettere Fac simile i Vox, hvilken han, naar der indrømmes ham Plads dertil, vil opstille, hvorved da det Hele kunde gjøres beskueligt. Allerede den afdøde Sir Joseph Banks erklærede, at dette var et Konstforetagende uden Mage. Belzoni og Ricci have allerede over i 12 Maaneder været sysselsatte med denne Gjenstand.

Fra Forcard Weiß's og Søns Handelscontoir i Basel blev nyligen stjaalen 18 tusinde Franker. Tyven er nu opdaget. Det er en 19aarig Handelsbetjent, der har tjent Huset siden 1813. Han er bleven dømt til at staae i Gabestokken, arbeide 8 Aar i Jern, og hvert Aar, paa den Dag han har begaaet Tyveriet, at revses med 6 Prygl.

Hr. Cüillaud har ved Theben opdaget en Mumie fra Grækernes Tid. Den bærer paa Hovedet en forgyldt Krone, i Form af en Lotus, og viser paa Sarcophagen græsk og hieroglyphisk Indskrift. Ogsaa fandt man paa høire Side en Papyrus Rolle, ligeledes med græsk Skrift. Det Tøi, hvori Mumien er svøbt, er ganske bedækket med Hieroglypher, altsaa et saa meget større Beviis paa, at de under Grækernes Herredømme maa have været forstaaelig. Ogsaa Redskaber, Skotøi, Toiletkram, og endog vel bevaret Brød opgravede Hr. Caillaud, der nu med en stærk Bedækning gaaer til Overægypten, for nøje at undersøge de gamle Bjergværker.

Det er bekjendt, at Wieland lige til sin høie Alder beholdt sin Aandskraft i den Grad, at han saae sig istand til at udarbeide adskillige Værker for Pressen. Det samme er Tilfældet med hans Aandsforvandt, Digterveteranen Goethe. Uagtet denne nu er 71 Aar gammel, og hans første trykte Arbeide, die Launen des Verliebten, er fra 1769, arbeider han dog endnu med Ung-

domskraft. Nyligen har han fuldendt et Hefte af sin Journal: "Kunst und Alterthum", og nu arbeider han paa en ny Roman: "Wilhelm Meisters Wanderjahren", som i to Bind skal udkomme til næste Paaskemesse. Besynderligt nok er det, at ingen i Tydskland faldt paa at høitiligholde denne berømte Digters Jubilæum som Forfatter, der netop indtraf i hans 70de Aar, da hans Fødselsdag feiredes. Han er født 1749 og fremtraadte første Gang som Forfatter 1769, altsaa netop for et halvt Aarhundrede siden.

Bladet The Times af 24 Sept. meddeelte, efter Orleans Tidende, en af den i Nashville, Hovedstædet i Tenessée, indført Efterretning, angaaende en romersk Mynt, som man, ved at grave en Brønd, havde fundet paa Bredderne af Elkfloden. Tillige anførtes Omskriften, saavidt den var læselig, og en Prøveforklaring. Meddelelsen var tilstrækkelig til derefter at opsøge dens Afbildning, som findes i Thesauro Brandenburg. 664. Derefter er Omskriften: paa Hovedsiden Antonius Aug. Pius P. P. T. R. P. Cos. III., og paa den anden Side: AVRELIVS CAESAR Aug. PII F. COS., hvilken Inscription man har forklaret saaledes: Antonius Augustus Pius Pater Patriæ Tribunus Pontifex Consul tertio og Aurelius Caesar Augusti Pii Filius Consul. Antonius tredie Consulat og Aurels første Consulat træffe nøie sammen 140 Aar efter vor Tidsregning. I Nordamerica gjorde Sagen megen Opsigt, og ingen tvivlede paa Opgivelsens Rigtighed; i Tydskland derimod fremtraadte Tvivlere og erklærede den for Bedragerie. Imidlertid er hiin Mynt fra Keiser Antonin ikke den eneste, der er bleven fundet i America, thi i det sjeldne Værk hos Luc. Marinæus Siculus i Schoti Hispania illustrata P. I. p. 478, berettes, at Folk i Peru som gravede i Jorden efter Guld, havde fundet en Mynt fra Keiser Augustus. Ogsaa er der, siden Humboldts mangehaande og vægtfulde Oplysninger, ikke mere nogen Tvivl om, at i Fortiden en Forbindelse imellem America med Asien og Europa virkeligen har fundet Sted.

I de nordlige Dele af Italien følges siden endeel Aar et eget System for den practiske Lægekonst, hvis Oprindelse skyldes Dr. Giovanni Rasori, og kaldes Contrastinualernes Lære. Den har i Italien gjort stor Opsigt og blandt dens Tilhængere tælles Italiens berømteste Læger. Rasori synes at have taget meget af den Brownske Lære, hvis Tilhænger han tidligere har været, og at have forenet den med adskillige af Darwins Grundsætninger; men Udførelsen er dog egen og original.

Blandinger.

Den store Aand.

Han forenede hos sig de største Mænds Egenskaber: han bar Hovedet skjevt som Alexander, purrede altid i Haaret som Cæsar, kunde drikke Caffe som Leibnitz, og naar han eengang sad ret i sin Lænestol, glemte han derover Mad og Drikke som Newton, og man maatte som denne vække ham; sin Paryk bar han som Dr. Johnson, og en Buxeknap stod ham altid aaben som Cervantes.

Forsvar for en slet Autor.

Tør man skrive Skuespil, som ikke ere at skue, saa gad jeg nok see, hvem der vilde forbyde mig at skrive Bøger, som ei er at læse.

"Skovene blive stedse mindre, Brændevedet tager af, hvad skulle vi gribe til?" O, naar Skovene ere borthuggede, kunne vi sikkerligen brænde saa længe Bøger, indtil det nye Forraad er voxet til.

Samtale.

A. Ja, Nonnerne have ikke allene betrygget sig ved et strængt Kydskhedsløfte, men ogsaa ved et stærkt Gitterværk for deres Vinduer.

B. O, igjennem Løftet skulle vi nok komme, naar vi først vare igjennem Gitterværket.

En lystig Situation var følgende imellem to Complimentmagere; de maa tale paa eengang, de forstaae ikke hinanden, og enhver af dem vil tale den Anden til Behag:

A. Jeg troede det var meget nødvendigt. } Begge paa eengang.
B. Jeg troede det var meget unødvendigt.

A. Tillader De behageligst, jeg vilde sige unødvendigt. } Igjen paa eengang.
B. Tilgiv, jeg vilde sige nødvendigt o. s. v.

Anecdot.

En Enke, som gjerne vilde see sin eneste Søn gift med en formuende Pige, lod i Adresseavisen indrykke en Bekjendtgjørelse, hvori hun beskrev Frierens sjeldne og ypperlige Egenskaber, og hans brændende Ønske, at knytte Hymens Rosenbaand med en Dannemø, der, næst de almindelige qvindelige Dyder og et tækkeligt Udvortes, maatte eie en skikkelig Formue. En Ægteskabscommissionair indfandt sig ufortøvet. "Madam", sagde han: "jeg veed et godt Partie for Deres Sivert." "Lad høre", sagde den glade Moder. "Men jeg maa sige Dem forud; thi Forord bryder ingen Trætte", sagde Commissionairen: "saasom der intet fuldkomment gives under Solen, og selv Solen ikke er fri for Pletter, saa er Pigen heller ikke fuldkommen." "Hvem fordrer hun skal være fuldkommen", svarede Enken. "Ja", sagde Commissionairen: "jeg siger Dem forud: hun har enkelte Feil." "Feilene ere vel dog ikke for store?" spurgte Enken. "Nei, nei, ingenlunde", svarede Commissionairen. "F. Ex. hun er lidt svag til Fods —" "Hun halter dog vel ikke?" faldt Enken ham hurtigen ind i Talen. "Ih, bevares", svarede Commissionairen: "det lader vel saa noget langt fra; men ellers er hendes Fødder lige saa ranke og hele som vore." "Nu, det kan ikke sige saa meget", sagde Enken: "der er saa mange, der lade som de halte. Men ellers har hun dog ingen Feil?" "Ingen udmærket", svarede Commissionairen: "med mindre De vilde antage det for en Feil, at hun ikke

seer saa godt med det ene Øie, som med det andet." "Hun er dog vel aldrig blind?" spurgte Enken. "Ih, bevares", svarede Commissionairen: "hun har kun en tynd Hinde over Øiestenen; men den kan neppe sees uden med et Forstørrelsesglas." "Nu, det er da heller ikke saa stor en Feil, der er saa mange, der har en Hinde over Øiet — men ellers har hun jo dog ingen Hovedfeil?" "Ih, bevares", svarede Commissionairen: "med mindre man vilde kalde det en Feil, at hun er lidt høirygget." "Hun er dog vel aldrig skrutrygget?" spurgte Enken ganske ængstelig. "Ih, bevares", raabte Commissionairen: "naar hun har et Shawl paa, saa kan man ikke see saa meget som paa Dem eller mig." "Nu, det er jo altsammen ubetydelige Feil", svarede Enken: "men har hun mange Penge, om jeg maa spørge?" "Hvorledes?" raabte Commissionairen ganske opbragt, med Hænderne i Siden og i en Positur, som om han med sine glubske Øine vilde sluge den stakkels Enke: "hvad bilder De Dem ind? Troer De at Pigen, hvis hun havde mange Penge, vilde tage Deres Sivert til Mand?"

---

* * *

Ved en Feiltagelse er den i Skilderiets forrige No. indrykkede Bekjendtgjørelse om Hr. Prof. F. Høgh-Guldbergs Tale og Sange blevet indført for tidligt. Men denne Feiltagelse maa ene tilskrives Redactionen, ikke Hr. Prof. Guldberg, som ei havde begjert Bekjendtgjørelsens Indrykkelse før den 29 Januar.

Udgiveren.

Kjøbenhavns Børs d. 26 Januari.

Cours. Hamb. 2 M. 256, a vista 259. Amsterd. 2 M. = . Lond. 2 M. = . Spec. 258. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 8 ß. Obligat. (med Renter fra 11te December 1820) 69 a 69½. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. d. A.) 87 Rbdlr. r. S. eller 113 Rbdl. Sedler pr. 100 Rbdl. r. S. Norske Rigsbanksedl. 16¼. Svenske Sedler 60½ ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höcke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 9.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 30 Januari 1821.

Kritiske Bemærkninger over Professor Oehlenschlägers Afhandling: Digterne i Levnet som i Værker.

(Fortsættelse; see forr. No.)

III. Saa lidt som Oehlenschläger paa den Vei, han har taget, kan siges at have leveret en æsthetisk Afhandling, eller saa lidt som han ved en videnskabelig theoretisk Udvikling har forsøgt at bevise sine Sætninger, ligesaa lidt er den historiske Deel af Programmet det, han lover sine Læsere. Vel er det ingensteds i den korte Indledning klart og udtrykkelig tilkjendegivet, paa hvilken Maade Forfatteren agtede at binde sine historiske Exempler til sine Sætninger, eller hvorledes han vilde vælge dem. Ikke desto mindre siger han S. 7, at han vil betragte saamange Digtere, som nødvendigt er for at bevise de ovenfor tidt berørte Sætninger om Digtenes Fortræffelighed og Middelmaadighed, som afhængig af deres Forfatteres Charakteer, og om de fortræffelige Digteres Agtværdighed og praktiske Virksomhed m. m. Enhver maa nu vente, at Forf. holder sig til det, han her udtrykkelig har udsagt, og at han ved et passende Valg af Exempler og ved en nogenlunde tilstrækkelig Charakteristik af de Digtere, han anførte, vil bestyrke sin Paastand. Men i Stedet for dette gjennemiler han paa mindre end firsindstyve Octavsider alle Nationers og Tidsalderes mest berømte Digtere — fra Moses til Wessel — uden nogensteds at holde sig til sit egentlige Forsæt, og uden at give os et eneste klart og fuldstændigt Exempel.

Hvor upassende er strax det første! Hvor ilde valgte de Udtryk: at Moses har givet os hellige Fortællinger om Paradiset og Idyller om Abraham, Isak og Jakob. At der i de fem Bøger af det gamle Testamente, som føre Mosis Navn, findes mangen høi Skjønhed i Foredraget, er vist nok. Men, ei at tale om Uvisheden, hvilken og hvormegen Deel Moses har i disse, i deres Form deels mythiske, deels reen historiske Skrifter — ei at tale om, at de beviisligen ikke alle kunne være af een Haand, og at de sandsynligen i deres nærværende Form ere langt yngre, end Moses — hvorledes vil Oehlenschläger i dem finde Mosis Digtercharakteer udviklet? eller har han leveret noget Beviis for, at disse Bøgers aldrig nok ophøjede Fortræffelighed var en Følge af deres Forfatteres Charakteer og personlige Forhold?

Om David beretter Oehlenschläger, at Heltekraft var hos ham forenet med Digtergenius, og spørger: om han vandt færre Laurbær ved sine Psalmer, end ved sine Seiervindinger? Er Forfatterens Hovedsætning herved bestyrket? Har han viist os, at David, skrøbelig og syndig, uagtet sin Heltekraft og sin Digteraand, var i sit Levnet, som i sine Psalmer? — Hvor besynderligt

et Sted har Jesus fundet i denne Række af Exempler, der skulle bevise, at Digterne vare i Levnet som i Værker! — og hvad vinder Forfatteren for sine Sætninger, ved at gjøre Evangelierne til ægte episk rolige Fortællinger?

Med et Spring fra den hellige Skrift til de stærke Aarhundreder (den latinske Original har: sæcula florentia) beretter Forfatteren: "at de nordiske Helte, hvem Naturen havde skjenket sine Gaver, vare Skjalde." Har dette Udtryk nogen Mening, saa er det historisk urigtigt; thi langt fra ikke alle af Naturen med Mandighed, Kraft, Høimodighed og flere gode Gaver udstyrede Helte i det gamle Nord vare Skjalde *). Siden de tre Skjalde, som Forf. (jeg veed ei om til Exempel?) navngiver, "bidrog til at besmykke Grumhed" (i Originalen staaer endog ligefrem: at de bidrog til Tidens Grumhed), tør vi da vel, uagtet de maaskee vare fortræffelige Digtere, regne dem med til de øvrige agtværdige Mennesker? Jeg har et Slags Mistanke om, at Forf. hverken er dem eller Tydsklands "Minnesangere" ret gunstig; og at han, hvis det gik an, gjerne ved dem gjorde en Undtagelse i Henseende til Agtværdigheden. Dersom Forf. iøvrigt anfører Nordens Skjalde og Middelalderens digtende Riddere som Beviser paa Digternes "kraftige Deeltagelse i deres Tidsalders Virksomhed": da burde han ei have overseet, at Aarsagen til at mange Digtere i hine Tider vare Helte, Krigere og Riddere, ikke laae i Digtekonstens, men i Tidsalderens Natur. Tapperhed og Ridderaand var den Fribaarnes Eiendeel; og Sangerens Konst, langt fra at ansees under Heltens og Ridderens Værdighed, agtedes som hans Prydelse.

Uagtet Hr. Fogtmanns Forsvar for Stedet S. 9, hvor Oehlenschläger omtaler de østerlandske Digtere, og i tre Linier har givet et Udtog af Jos. von Hammers "Geschichte der persischen schönen Redekünste", seer jeg ikke andet i dette Sted, end den overflødige Yttring: at det vilde

*) Ligesaa falskt er Udtrykket: "Saaledes vare Middelalderens Riddere Minnesangere"; som om enhver Ridder havde været Digter.

blive for vidtløftigt (og for vanskeligt for Oehlenschläger) at undersøge: "hvorlunde Indiens gamle Viisdom er gjemt i mythiske Digte." Dette vedkommer nu vist nok heller ikke Afhandlingens Formaal; men efterdi Oehlenschläger af hele Poesiens Historie vil bevise sin Paastand, at Digterne ere i Levnet som i Værker, har han ingen Grund til at udelukke de persiske og indiske Digtere. Kunde det være nok for den, som vil levere en historisk-æsthetisk Afhandling, at han der, hvor han selv intet vil eller kan sige, henviser med to Ord til en berømt Forfatters Værk over den Gjenstand, der skulde omtales: da vilde jeg tilstaae, at Henviisningen til Hammers Skrift kunde tilfredsstille Oehlenschlägers Læsere. Men da kunde ogsaa hele hans Afhandling paa denne Maade være affattet ulige kortere; thi meget "fortræffeligt" er af "lærde" Mænd skrevet baade over den græske og romerske, over Middelalderens og den moderne Poesie.

Naar vi gaae videre i Afhandlingen og undersøge, hvorledes græske og romerske Digtere der ere fremstillede, og deres Levnet og Værker sammenlignede: da findes det, at Forf. deels har valgt mange Exempler, hvori han, af Mangel paa tilforladelige og fuldstændige Efterretninger om Digternes Levnet, ikke kan meddele noget til at bestyrke sine Sætninger; (saaledes f. Ex. Homer, Hesiodus, Pindar, Theokrit, Plautus, Catullus) deels har anført en Mængde, Øiemedet uvedkommende Træk, og i det Hele mere med let udkastede, og derfor ikke altid lignende Strøg charakteriseret Digterne efter deres Værker, end beviist Liigheden imellem disse og deres Levnet.

Ingen begriber f. Ex. hvorledes Forf. kommer til det overraskende Resultat (S. 11): "Saaledes stemmer Homers Liv ganske overeens med hans Værker"; da man om Forfatteren af de homeriske Digte allerede for to Tusinde Aar siden (i Ptolemæus Philopators Tid, som byggede et Tempel for Homer), ikke engang vidste med Vished om denne Digter, hvor og naar han var født; og da Alt, hvad der i senere Tider er sagt om Homers Levnet, deels kun er Sagn, deels Slutninger, man har gjort af hans Værker. Selv i de Sagn, som hos Oehlenschläger fortælles: at Homer havde reist i forskjellige Lande, at han

havde lært Musik af sin Stedfader, Poesie af en Skipper, opholdt sig hos en Vaabensmed og paa en Reise hos en Hyrde, "ligesom Odysseus hos Eemæos" (en mærkelig Liighed!), af en Storm blev dreven til Samos, hvor han døde og begroves paa Strandbredden: vil ingen Læser, der kjender Homers Digte, være i Stand til at see Præmisserne til Oehlenschlägers Conclusion. At Homer har været bereist, er en Slutning, Nogle have villet uddrage af de Værker, som tillægges ham, fordi geografiske Kundskaber dengang ikke lettelig, uden ved Reiser, kunde erhverves. For Resten kunde han have lært Musik af sin Stivmoder, Poesie af sig selv, opholdt sig paa sine Reiser hos alle mulige andre Folk, end Vaabensmede og Hyrder, og være død og begravet langt inde i Landet, i Stedet for paa en Kyst — uden at hans Digte derfor vare blevne mindre fortræffelige, eller uden at hans Levnet derfor havde stemt mindre eller mere overeens med hans Værker. — Om Hesiodus forsikkrer Oehlenschläger, at vi vide mere, end om Homer; men dette mere er saa lidet, at det ikke vil forslaae stort i Beviset for Overeensstemmelse imellem Hesiodi Værker og hans Levnet. I øvrigt feiler Oehlenschläger, naar han lader denne Digter fødes i Boeotien; da man veed, at Kumæ i Aeolien var hans Fødested. Ligesaa feiler han vel i at lade nitten Stæder tvistes om Æren, at være Homers Fødeby, i Stedet for syv, som er det almindelig antagne Tal, eller tolv, som var Antallet af de Joniske Stæder.

Men hvortil den spildte Umage — lad være den ikke var stor — at opsøge Exempler blandt Digtere, om hvis halv mythiske Personer man intet, eller saa godt som intet veed? — Oehlenschläger kunde jo have dem langt bedre og passeligere fra nyere, mere historiske Tider; men ogsaa i disse gjort et bedre Valg, end han har gjort. Der kommer i det Hele kun et temmelig magert Udbytte ud for de Sætninger, Forf. vil historisk bevise, saalænge han opholder sig ved de gamle Tider, om hvis Digteres Levnet vi maa hente de vigtigste Efterretninger i deres egne Digte. Naar Oehlenschläger af disse vil construere Digternes Personlighed (han vil endog, som ved Æneiden, S. 21, deraf bevise deres Helbredstilstand

— en Omstændighed, der overhovedet ligger ham meget paa Hjerte), og derefter sammenligne den med Digtenes Charakteer, hvorefter den er skildret: saa indseer enhver, at et saadant Beviis ikke kan have ret megen Kraft. Saaledes er det med Forfatterens Charakteristiker af Virgil, Horats og Ovid. Af deres Værker, hedder det S. 20, kunne vi slutte os til deres eget Væsen, "og Historien vil bekræfte vor af Poesien uddragne Mening." Men naar nu Historien mangler os, eller naar Hovedkilden til Digternes Historie, de sikkerste og fuldstændigste Efterretninger om deres Levnet og Charakteer maa søges i deres Værker? Da kunne vi upaatvivlelig af disse ogsaa uddrage mangen et Træk til Oplysning af Forfatterens personlige Forhold; men vi behøve en høi Grad af Varsomhed, naar vi allene efter Digternes egne Værker ville sammensætte en Skildring af "deres eget Væsen" *). Vi erindre her den franske Odedigter Rousseau, som, da man spurgte ham, hvorledes han kunde skrive baade de uteerligste Epigrammer og de meest religiøse og andagtsfulde Psalmer? meget aabenhjertigen svarede: at han skrev hine uden Liderlighed, og disse uden Andagt.

(Fortsættes.)

*) "Jo større Digteren er — siger Lessing i hans "Rettungen des Horaz" — desto mere vil det, han lader indflyde om sig selv, være fjernet fra den strenge Sandhed. Kun en ussel Leilighedsdigter angiver i sine Vers de egentlige Omstændigheder, som en Sammenskriver behøver, for engang deraf at udkaste hans Charakteer. Den sande Digter veed, at han efter sin Viis maa forskjønne Alting, følgelig ogsaa sig selv; hvilket han tidt forstaaer at gjøre saa fiint, at svage Øine see en Bekjendelse om hans Feil, der, hvor Kjenderen bliver et Træk vaer af hans smigrende Pensel."

(Indsendt.)

Artilleriecorpset høitideligholdt atter iaar Hans Majestæts, vor allernaadigste Konges Fødselsfest,

ligesom ifjor, paa en ligesaa værdig, som høitidelig Maade.

Hr. Professor F. Høegh-Guldberg, R. a. D., holdt med den ham egne Kraft i Aand, i Sprog og i Udtryk og med sandeste Følelse en Tale over det for hver Statsborger meest ophøjede Emne: Kjærlighed til Fædrelandet, hvori han med inderlig, med levende Varme skildrede Fædrelandsvennens høie og kjærlige Sind i Modsætning af den kolde Cosmopolit, og med Sandhed viste den værdige Borgers Maade at betragte sand Frihed paa.

Ligesaa behageligt som det var, efter Talen at høre Professor Guldbergs saare deilige Folkesang "saa smiler som Barnet i Vugge", med den saare heldige Musik af vor fortjente Kuhlau, ypperligen udført af Artilleriecorpsets Herrer Officierer, ligesaa megen Virkning gjorde Sangen før Talen, som ogsaa var af Professor Guldberg og med Musik af Kuhlau.

Hs. H. Pr. Ferdinand, Hs. D. Pr. af Hessen-Philipsthal, de danske Statsministre, de fremmede her residerende Ministre, og flere Hundrede af Statens anseeligste civile og militaire Embedsmænd, vare indbudne til at forhøje Dagens Høitidelighed med deres Nærværelse; den hele Forsamling følte paa det Inderligste, hvor megen Tak den var Artillericorpset skyldig for denne saare vel indrettede Fest, og med inderlig Fornøjelse ønsker sikkerligen Enhver, der havde den Glæde at være med blandt de Tilstedeværende, tidt paa saa værdig og passende en Maade at høitideligholde den bedste Konges Fødselsdag, denne for os Alle, Alle, saa dyrebare Dag.

Indenlandske Efterretninger.

Under 24de Januari d. A. er emaneret en Kongel. allernaadigst Placat, saa lydende: "Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark, rc. rc., Gjøre vitterligt: at Vi, med Hensyn paa de Misbrug, hvortil det Fredericia Kjøbsted ved sammes Privilegier af 11te Martii 1682 tilstaaede jus asyli har givet Anledning, allernaadigst ville have bemeldte jus asyli ophævet, dog, at de, som allerede have erhvervet dem denne Rettighed, vedblive at være i Besiddelse deraf paa den hidtil tilladte Maade. — Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette."

Igjennem den Kongel. Holsteen-Lauenborgske Overret i Glückstadt er, under 4de Januari d. A., emaneret et Patent af følgende Indhold: "Hs. Kongel. Majestæt har allernaadigst fundet Sig foranlediget til at resolvere, at den Staden Rendsburg, ifølge den 6te §. i de Staden forundte nyere Privilegier af 19de April 1692, tilstaaede Asylret, ganske skal være ophævet."

Til den latinsk-juridiske Examen havde i afvigte Maaned ikkun 2 Studerende meldt sig, hvilke, efter at have underkastet sig saavel den mundtlige som den skrivtlige Prøve, begge erholdt Karakteren: Haud illaudabilem. De Qvæstioner, som ved den skrivtlige Prøve bleve opgivne, ere følgende:

Den første Dag.

1. Quinam est verus juris universalis usus in legibus positivis interpretandis?
2. An jus possessionis est species juris in re?
3. An et quatenus leges civiles discrimen inter cives originarios et adscititios, justitiæ convenienter statuere possunt?
4. An jus admissionis, quod legatis tribuitur, principiis juris gentium naturalis nititur?
5. Quid per condictionem ob turpem causam jure Rom. intelligitur, numque hæc actio etiam jure patrio obtinet?

Den anden Dag.

1. Hvorvidt have Sædvaner hos os forbindende Kraft?
2. Kunne Rettigheder frahævdes beneficeret Gods, fordi de formedelst enkelte Beneficiariers Forsømmelse ikke ere udøvede i Hævdstid?
3. Er den Clausul i et Fæstebrev gyldig, hvorved Fæstebonden samtykker i at sættes fra Gaarden for saadant contraktstridigt Forhold, for hvilket Lovgivningen ikke har fastsat Fæstes Forbrydelse?
4. Hvorledes bør Ordet overfalder i 6—4—15 fortolkes?
5. Hvorvidt kan i civile Sager den Tilstaaelse, som en Part har gjort under en Sag, have Beviskraft imod ham under en anden?

Af 31 danske Jurister, der til sidste Examen havde anmeldt sig, udebleve 3 fra den mundtlige Prøve, 20 erholdt Karakteren Beqvem og 8 Ei ubeqvem. De samme Grunde, der ved de foregaaende Quartalsexamina foranledigede to Dages skrivtlig Prøve for danske Jurister, fandt ogsaa denne Gang Sted. Den første Dag vare de opgivne Qvæstioner følgende:

1. Er den, som besidder en anden Mands Ting imod hans Villie, forpligtet at tilsvare Eieren de Frugter, som han ikke har oppebaaret, men kunde have oppebaaret?
2. Af hvilke Retsgrunde er Staten forpligtet til at sørge for Trængendes Understøttelse?
3. Hvilke ere Virkningerne af den mindre Infamie?
4. Medfører en mellem Ægtefæller i Overensstemmelse med 5—2—20 oprettet Specification, Retsvirkning, naar Ægteskabet hæves ved Skilsmissedom?
5. Hvorledes straffes Parters Meneed?
6. Kan en Underdommer dømmes pro meliori informatione, uagtet han ikke er stevnet til at stande til Rette for den afsagte Dom?

Den anden Dag.

1. Har det formodede Samtykke Retsvirkning efter almindelige Retsgrundsætninger?
2. Bør en Transport efter almindelige Retsgrundsætninger ansees for at være skadesløs?
3. Er en Fuldmyndig, der, som Cautionist og Selvskyldner har underskrevet et af en Mindreaarig udstedt Gjeldsbrev, der mangler de ved Fdg. 26 Oct. 1804 befalede Formaliteter, pligtig at betale Gjeldsbevisets Indhold?
4. Hvorvidt kan den contraktmæssige Forpligtelse hæves ved Modregning?
5. Er Fdgen af 7 Febr. 1749, forsaavidt den bestemmer Straf for dem, der begaae Mord alene i den Tanke at gjøre en Ulykke, endnu anvendelig?
6. Er Fogeden forpligtet eller blot berettiget til at fordre Caution af Arrestreqvirenten?

Directionen for det Danske Asiatiske Compagnie i Kjøbenhavn lader den 14 Marts førstkommende ved offentlig Auction bortsælge endeel

Vare, mod Betaling i rede Sølv, med 2 PC. Told, 1 pro Mille Fattigpenge, 3 Rbdlr. for Ballernes Emballage, og ½ PC. maanedlig Rabat for promte Betaling, indtil 15de Juli d. A., som er Terminen for Varenes Modtagelse og Indløsning. A) Af Skibet Frederik den Sjettes, i Aaret 1818, hidbragte Ladning: Circa 98,550 Pund Calliaturtræ. No. 1.) 2306 Stkr. Gorras Birbom 1ste Sort BC; 2.) 7739 Stkr. dito middel BC; 3.) 2376 Stkr. dito ordinair AC; 4.) 795 Stkr. blaae Gorras ABC; 7.) 9 Stkr. Baftas Jugdea C; 8—10) 12,254 Stkr. Baftas Chittabully ABC; 11.) 995 Stkr. blaae Baftas Muradabad ABC; 12.) 183 Stkr. Cassas Chandporo C; 13.) 455 Stkr. Hammams Chandpore ABC; 433 Stkr. blaae Mamudies BC; 17.) 170 Stkr. Kystgods C. — B.) Af Skibet Kronprindsessens, i Aaret 1820; hidbragte Ladning: Circa 231,641 Pund Salpeter; circa 90,635 Pd. Ingefær; circa 32,000 Pd. Peber; 20 Kister Cassia Lignea; 223 Kister Indigo; 15 Kister Lack Dye; 7 Kister Schellak; 90 hele Baller Tobak; 160 halve dito; circa 14,300 Pd. Cowries; circa 14,350 Pd. Snørrottinger; No. 1—6.) 1980 Stkr. Sooty Romals à 15 Enkelte ABC; 7 & 8.) 164 Stkr. dito fine ABC; 5 Stkr. Shambusay Tørklæder à 15 Enkelte A; 11—14.) 1637 Stkr. røde Gillas Tørklæder à 8 Enkelte ABC; 15 & 16.) 555 Stkr. fine Madras Mønster Tørklæder à 8 Enkelte ABC; 17.) 435 Stkr. blaae superfine Guilliad. Tørklæder à 10 Enkelte ABC; 18—20.) 825 Stkr. dito fine dito dito; 21—27.) 2114 Stkr. blaae Guilliad. Tørklæder à 10 Enkelte ABC; 28.) 138 Stkr. Makerdanty Sooty Romals à 15 Enkelte BC; 30.) 266 Stkr. Gouripore Costhas BC.

Det var Kong Christian den Femte, der forundte Staden Fridericia i dens ny Privilegier Jus Asyli for Fallerende og udenrigs Manddrabere. — Hos Grækerne og Romerne kaldtes Asylum et Tilflugtssted eller Fristed, hvor Forbrydere, Slaver og Skyldnere fandt Sikkerhed mod deres Herrers eller Creditorers Forfølgelse. Det udledes af et græsk Ord, som betegner at beskadige, og den privative Partikel a. Altere, Templer, hellige

Kunde vare i Oldtiden Asyler. De, som vare flygtede did, kunde dvæle der, eller opslaae deres Telte i Nærheden af Asylet. De lode sig bringe deres Mad derhen, indtil de forligtes med deres Modstandere eller kunde redde sig. Hos Israeliterne fandtes ogsaa Asyla, men kun for dem, der havde begaaet Manddrab af Vaade. Pave Pius V. gjorde Kirker og Kirkegaarde dertil. I Engelland var Mynten et Asyl, men der har denne Skik allerede længe været afskaffet.

I Ergänzungsblätter z. allg. Liter. Z. No. 116 for Oct. 1820 recenseres Hr. Pastor P. Tetens kronede Lovtale over Daniel Ranzau. Rec. mener, at netop den Omstændighed, at Hr. T. Skrift var en Lovtale og ikke en Mindetale, bidrog uden Tvivl meest til, at den belønnende Udmærkelse blev ham tilkjendt. Han forsikkrer, at han havde læst Skriftet med Fornøielse. Ingen betydende Omstændighed af Ranzaus Liv, der gjør Helten Ære, er deri forbigaaet; ligesaa lidet er den ham ydede Roes overdreven paa Sandhedens Bekostning, eller en bekjendt Kjendsgjerning af ringe eller tvetydigt Værd, saaledes som saadant vel pleier at skee hos den blotte Lovtaler, blevet sat i et falsk Lys, og da Lovtalens høieste Maal ikke er Belæring, men Tilhørerens Begeistring og Opvækkelsen af hans Beundring for den lovtalede Gjenstand, hvis hæderlige Gjerninger og Egenskaber allerede maa forudsættes som bekjendte, saa troer Rec. ikke, at det fortjener Dadel, naar Hr. T. mindre bandt sig til en stræng historisk, end en sand real Orden, og lader det Rosværdige hos Helten følge paa en stigende Maade, saaledes som Veltalenhedens Regler fordre det. Iøvrigt mangler her ikke paa forfeilede Billeder og Feil mod den gode Smag.

Hr. Provst J. F. L. Callisen i Rendsborg har i det tydske Sprog udgivet en Æresredning for sin afdøde Fader, den forrige Holsteenske General-Superintendent Callisen, mod Hofraad Voß's Beskyldninger i Sophronizon.

Aalborg, den 19de Januari 1821. Gaarsdagen, den 18de Januar, vor elskede Stiftamtmand, Hs. Excell. Herr Geheimekonferentsraad v. Moltkes Fødselsdag, feiredes her i Byen, som sædvanligt, med den almene Hjertelighed og Deeltagelse, der vidner om, hvor høit og vedbørligen denne ædle Mands udmærkede Egenskaber og Fortjenester af Aalborg By, Amt og Stift almindeligen vurderes og paaskjønnes. I Anledning af Dagen opførtes paa det dramatiske Selskabs Theater Lystspillet Freyas Alter. Hs. Excellence behagede, med sin dyrebare Familie at bivaane Forestillingen, der sluttedes med et meget skjønt, af Herr Kammerraad Haasum til Festen forfattet og heldigt udført Efterspil.

Rendsborg, den 8de Jan. I Gaar havde vi her en høitidelig Liigbegjængelse, da den afdøde Stadshauptmand Kinast, Major og Ridder af Dannebrog, med al muelig borgerlig og militair Ceremonie blev begravet. Det hele herværende borgerlige Artilleriecorps marscherede en parade med en særdeles skjøn Sørgemusik foran Liget, og et saa stort Følge, af alle Stænder, der aldrig før har været seet her, fulgte samme. Prinds Frederik af Hessen indfandt sig dertil i borgerlig Artillerie-Uniform, som Corpsets Chef; og næsten alle kongel. Embedsmænd og Officerer havde sluttet sig til Toget. Samtlige Frimurere fra den herværende Loge fulgte, tilligemed Slægtningerne, nærmest Liget; og da de paa Kisten liggende militaire Attributer ved Graven bleve borttagne, traadte Prinds Frederik frem og lagde en Akaciegvist paa Kisten, hvorved han tolkede et rørende Motto over Udødeligheden.

Kiel, den 20de Januar. Omslaget, som man ikke uden Frygt imødesaae, er lykkelig overstaaet. Udtællingerne gik for sig uden Standsning, og flere Tønder Guld omsattes til 4 pC. Renter, og der viste sig ingen Mangel paa Penge og Sikkerhed. For at give Landmændene Tid til deres Avlings Afsætning, har der hist og her i Landet dannet sig Foreeninger, hvis Kontribuentere forestrække den Trængende med Penge til deres Renter og Kongl. Skatter. Underhaanden bleve ingen Godser solgte, men offentlig to smaae ved den Lybske Grændse for circa 75,000 Rdlr. Rug, Byg og Hvede var i Stigen; gammel Hvede betaltes med 4 Rdlr. og nye med 10 Mark Tdn. — Slottet indrettes her paa ny; Reparaturomkostningerne ere foreløbigen anslaaede til 40,000 Rdlr. Endnu veed man ikke, om de Kongl. Herskaber selv eller Arveprindsens Familie her vil tage deres Sommerresidentse. I Mandags reiste

Grev Christian Stolberg herfra, for om Onsdagen at komme igjen tilbage. I Dag fik vi Efterretning fra Windebye ved Eckernförde, at han i Gaar er hensovet i Døden, der nu efter saa kort et Mellemrum har gjenforenet begge de i Livet saa inderligt forbundne Stollberger.

Under 14de dennes er der emaneret en Kongelig allernaadigst Forordning angaaende nogle yderligere Bestemmelser i Anordningerne af 25de April 1732, 10de Januar 1781 og 5te Februar 1783 med Hensyn til Exemplarers Aflevering til det store Kongelige Bibliothek af trykte Skrifter og Kunstværker, ligesom og i de Bestemmelser, som ved Rescriptet af 14de December 1753 ere givne angaaende Exemplarers Aflevering til Universitetsbibliotheket af Skrifter, som trykkes i Kiøbenhavn. Det er derved blandt andet allernaadigst bestemt, at Forpligtelsen til at aflevere Fri-Exemplarer for Fremtiden skal gaae over fra Bogtrykkeren til Forlæggeren, og at Forpligtelsen — hvad Universitetsbibliotheket angaaer — ei længer, som hidtil for dette Bibliothek var Tilfældet, skal være indskrænket til Kiøbenhavn allene, men være forbindende for hele Danmark.

Blandede Efterretninger.

I det Berlinske Ugeblad "Der Gesellschafter", udgivet af F. W. Gubitz, har en Hr. von Lowtzow nylig (i No. 194—196 for 1820) meddeelt nogle Breve fra vor Landsmand Hr. Rosen, der af det brittiske Selskab "for Udbredelse af den christelige Tro" er antaget til Missionair for det brittiske Indien. Hr. Rosen ankom i September 1818 til London, hvor han opholdt sig nogle Maaneder, og den 28de Februari 1819 afseilede med Skibet Bristol til Indien, hvor hans Bestemmelsessteder er Madras og Trankebar. I en Samtale med Biskoppen af London sagde denne Hr. Rosen, at Aarsagen, hvorfor Selskabet ønskede at faae danske Missionairer, var fordi Danmark først havde begyndt paa Missionsvæsenet, og deri givet England et Exempel, hvorfor ogsaa det engelske Selskab altid havde vedligeholdt Forbindelse med det Kjøbenhavnske. I Selskab med Hr. Rosen afseilede ogsaa 3 methodistiske Missionairer til Indien. Fra Madeira, hvor Hr. Rosen opholdt sig i 10 Dage, og hvorom han meddeler adskillige interessante Noticer, er et Brev dateret d. 5te Marts 1819, og et andet: paa Høiden af Guinea, d. 4 April 1819.

I Diario di Roma læses følgende Udtog af en Skrivelse fra Buonapartes Cappellan paa St. Helena: "Den 9de Juli afseilede vi fra London og den 22de September ankom vi hertil. Dagen derpaa blev jeg forestillet for Napoleon, som modtog mig meget bevaagen; han laae i Sengen; hans Skjæg var graat; hans Kinder blege og nedhængende; hans Ansigt kjødfuldere end sædvanligt. "De maa tale høit til mig", sagde han: "jeg er noget tunghørig". Da han saae min Forundring, sagde han smilende: "De finder mig forandret!" Lidet, sagde jeg. Han smilede atter, og spurgte mig derpaa ganske rolig om forskjellige Efterretninger, om hans Moder og om hans hele Familie, om enhver isærdeleshed. To Dage derefter blev jeg igjen indladt. Han sad paa sin Seng, og spurgte mig med en brav Huusfaders Omhyggelighed: om vi befandt os vel, og om jeg havde medbragt et fuldstændigt Apparat for at læse Messe? Jeg forsikrede ham herom med det Tillæg, at det transportable Alter var fuldkommen færdigt. Om Søndagen læste jeg Messe for ham og min Medhjelper læste Messe for alle de Øvrige i Marschallens Huus. Siden indrettede man et af Napoleons Værelser til et Capel; det blev zirligere udpyntet end man kunde ventet paa dette øde Sted, og Gudstjenesten holdes nu der med megen Andagt og Opbyggelse. Paa Øen findes mange Catholiker, og jeg har tilbudet Gouverneuren min Tjeneste for alle disse uden Forskjel.

Det skal være den engelske Regierings Hensigt at anlægge en Paketfart imellem Havnen Greetsiehl, ikke langt fra Emden, og Engelland. Denne Havns Beliggenhed tilbyder den skiønneste Leilighed til Paketfart, i det at det yderste Farvand, Ley kaldet, der staaer i Forbindelse med Emsfloden ved Øen Borcum, end ikke tilfryser i den haardeste Vinter, og Paketfarten saaledes stedse kan holdes i Gang. For Kongeriget Hannover, for Bremen, det Oldenburgske og for Ost-

friesland vilde Indretningen af en saadan Paketfarts-Anstalt være væsentlig nyttig, ligesom ogsaa for den engelske Correspondence, ved sammes hurtige Befordring og sikkre Ankomst om Vinteren, hvilket ved Kuxhaven oftere, formedelst Iisgang eller naar Alt der er tillagt med Iis, er forbundet med Fare og store Besværligheder, saaledes, at Fartøierne ofte ikke kunne lande.

En berømt Lærd blev nylig anklaget for Politieretten i London, fordi han havde udskaaret Blade af meget kostbare Bøger i et Bibliothek, til Brug ved sine Forelæsninger; men Dommeren afviste Klagen, fordi disse Blade — hvor kostbare de Værker, hvoraf de vare tagne, end maatte være — dog kuns kunde ansees som Maculatur, og altsaa ikke havde Værdie nok til at begrunde en Klage.

Kjøbenhavns Børs d. 30 Januari.

Cours. Hamb. 2 M. 257, a vista 260. Amsterd. 2 M. = . Lond. 2 M. = . Spec. 259. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 8½ ß. Obligat. (med Renter fra 11te December 1820) 69. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. d. A.) 87 Rbdlr. r. S. eller 112½ Rbd. Sedler pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbanksedl. 16½. Svenske Sedler 60½ ß. — Disconto 6 pC.

Det kommer der ud af det!

En catholsk Skriftefader — uvidende, eller oplyst, det afgjøre den kloge Læser med sig selv — forpligtede en døende Moder, der var Coquette i høieste Grad, til at trække Sløret tilside, som skjulte for hendes Ægtemands Øine de fire Børns sande Herkomst, med hvilke hun i utilladelige Forbindelser havde beriget hans Stammetræ. "Deres Sjels Frelse" sagde Skriftefaderen, "hænger "af denne Bekjendelse; og, giver De Dem ikke "til den, vil Helved aabne sig og sluge Dem"! Dermed forlod han hende. Den forfærdede Moder lod sin Mand og sine Børn træde til Dødsleiet; thi hun agtede at meddele dem vigtige Hemmeligheder. Saaledes talede hun til Manden. "Min Herre, thi et ømmere Navn tør jeg nu ei

"give Dem, De har til dette Øieblik sovet ro"ligt i den Formodning, at De var Fader til "disse fire Børn! Min saarede Samvittighed "driver mig til at aabne Deres Øine. Tilgiv "mig den Brøde, jeg har begaaet, i mod Deres "Villie at forsyne Dem med Arvinger!" Ved saadan Tale forøgedes Mandens og Børnenes Opmærksomhed, og de stivnede af studsende Forundring. Hun fortsatte sine Opdagelser. "Denne "Ældste skylder sit Liv til hiin Abbé, som til"bragte Foraaret paa vort Landsted; den Aarstid, "da Naturen synes at leve op, dræbte derimod "denne geistlige Mands og min Dyd. Nogen "Tid derefter fandt De, at jeg havde ingen god "Gang. Dandsemesteren, De gav mig, er Fader "til det andet Barn. La Brie, der var Tjener "hos os, og hvis smukke Skabning, De Selv "beundrede, henrev mig; behøver jeg at sige "Mere? han er det tredie Barns Fader." Hun vilde have blevet ved, om ei det fjerde Barn, ni Aar gammelt, men forstandigt over sin Alder, havde afbrudt hende. Denne Lille havde bemærket, at Moderens Kjærlighedsgjenstande bleve med hvert Skridt lavere, og at altsaa Tjenerens Eftermand nok vilde blive den allerlaveste af samtlige Herrer Fædre. Desaarsag raabte, paa Knæ foran Sengen og svømmende i Taarer, Barnet: "søde Moder! giv dog mig en god Papa!" Men — det afgjørende Øieblik var kommen, hun fik ikke sagt Videre, og paa Stedet drog hun det sidste Suk. Læseren vil vide: hvad Manden sagde dertil, og hvad han gjorde? Sagnet mælder Intet derom. Enhver sætte sig da i hans Sted og spørge sig selv: hvad man vel vilde sige og gjøre i sligt et Tilfælde! — Causes celebres par Pitaval, a la Haye 1746, og meddeelt af

John Barthold.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 10.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 3 Februari 1821.

Kritiske Bemærkninger over Professor Oehlenschlägers Afhandling: Digterne i Levnet som i Værker.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Det er saaledes ogsaa bekjendt, hvor alvorligen Ovid har søgt at forsvare sig mod de Beskyldninger, hans Fiender gjorde ham for at have været vellystig i hans Levnet, som i nogle af hans Digte, og at han et Sted sammenfatter sit Forsvar i det ene Distichon:

Crede mihi; mores distant a carmine nostro.
Vita verecunda est, Musa jocosa mihi.

Hvo er i Stand til at bevise Usandheden af hans Forsikkring? Den gjelder altid i det mindste ligesaameget, som Alt hvad man atten Hundrede Aar efterat han levede, vil bevise af hans erotiske Digte, og langt mere end Oehlenschlägers henkastede Udtryk, at han var "umaadelig løsagtig." Heller ikke er denne Forfatter i Stand til at bevise, hvad hans Charakteristik af Ovid indeholder til Nedsættelse af den udmærkede Digters Gaver og af hans Værker. At ubetvungen Vellyst har skadet Ovids Genie, bragt ham ind i det Smaalige, og gjort hans Sange alt for eensformige (S. 23) — dertil finde vi ingen Spor i hans Værker; men vel til hans, ved ingen Lidenskaber svækkede, i den rigeste og yppigste Fylde strømmende Genie — forenet tillige med den Reenhed og Correcthed i Sprog og Versification, der ikke altid følger med udmærket Digterevne — til en Livelighed og Ynde, der udbreder sig over enhver Gjenstand, Digteren berører, og til en Rigdom i Phantasien, som forjager Eensformigheden selv i de hinanden mest lignende Digte. De Mangler, man pleier at tillægge Ovids Værker, og som de vel ei alle kunne frikjendes for, hidrøre snarere fra et ubetvungent Genie, end fra ubetvungen Vellyst. Letheden, hvormed han digtede, henrev ham til at skrive meget; hans rige og blomstrende Phantasie, i en sjelden Grad forenet med Lærdom og Menneskekundskab, gjorde ham undertiden alt for billedrig og alt for mythologisk; og hvor Andre feile af Mangel, der feilede han af alt for stor Overflødighed. At ville forekaste ham hans seneste Værkers klagende (tildeels ogsaa svagere) Indhold, er lettere, end at udholde hans Skjebne. Forfatteren, der for et Par Aar siden fortalte os saameget om hvorledes han savnede sit Hjem, og nu siger os "at Digteren altid fører det med sig i sit Hjerte", vilde formodentlig, om han pludselig fra dette Hjem blev forflyttet til Lapland eller Grønland, der dømme den landsforviste romerske Digter mildere, end han nu gjør det.

Det ligger uden for disse Bemærkningers Grændse, at følge Forfatteren Skridt for Skridt paa hans videre Vandring gjennem Digternes Historie. Saa lidt det kan negtes, at han nu og da med epigrammatisk Sindrighed træffer, om ikke altid den rette, dog sin Mening: saa lidt kan det siges, at han har bragt noget Lys i den

Materie, han vil opklare. Han har (ikke altid med Nøiagtighed) fortalt enkelte bekjendte Træk af nyere Digteres Historie; han har — mere som Digter, end som Aesthetiker, mere med poetisk blomstrende, end med klare og gjennemtænkte Udtryk — charakteriseret endeel af dem efter deres Værker. Men overalt er det Digteren, Oehlenschläger holder sig til; det Charakteristiske hos Mennesket finde vi sjelden angivet, og aldrig med nogen Klarhed eller Fuldstændighed oplyst. Hvorfra skal da den Overbeviisning om begges Identitet eller Eenshed opkomme, som Forf. vil bibringe os? Naar han saaledes S. 33 udraaber om Boccaz: "Hvilken Forskjel imellem ham og Petrarca! Hvor modsatte vare disse Mænd hinanden, saavel i Daad, som i Værk!" Hvo skulde da ikke troe, at en klar Fremstilling af begge disse Digteres personlige Charakteer og Forhold var forudsendt? Men ikke et Ord af en saadan findes. Om Petrarca, "sin egen Kjærligheds Nattergal", og om Boccaccio, "den første Professor i Aesthetiken" (om han skrev Programmer, omtales ei) er ikke sagt os det mindste — med Undtagelse af et Par Yttringer om Petrarcas drømmende Sværmerie og om hans Kjærligheds Natur — hvoraf vi skulde kunne kjende disse fortræffelige Digtere, som Mennesker. Vi finde intet om deres "Sindelag, Tilbøjeligheder, Vaner, Dyder og Lyder", om deres "Agtværdighed" som Mennesker, om deres Virken og Daad i det praktiske Liv; heller ikke et Ord om deres Forhold til Tidsalderen, om deres store Fortjenester af deres Samtids Cultur og Oplysning, om det de, ved Skrifter og som Mønstre, virkede for Videnskabelighed og Lærdom. Men vel finde vi den paafaldende directe Modsigelse: at den Forfatter, der S. 8 beretter os, hvorledes hans Afhandling bl. a. skal bevise: at alle fortræffelige Digtere have været aarvaagne, handlende Mænd, ikke Sværmere, ikke Drømmere; derimod, S. 30, lærer os om Petrarca: at denne Digter deri lignede Dante og sine øvrige genialske Samtidige: "at han mere drømte sværmende høit, end handlede aarvaagent klart." — At Forfatteren deri uden Tvivl har Uret (Petrarca var i det mindste som Tænker og Videnskabsmand langt fra ingen Drømmer, og

Dante var det neppe mere end enhver stor Digter er det) ophæver ikke hans Modsigelse. Nu maae vi vel spørge, hvad der blev af Regelen, i Fald nogle af de fortræffeligste Digtere, enhver Tid kan fremvise, skulde gjøre en saa bedrøvelig Undtagelse?

Ligesaa utilfredsstillende, ligesaa lidt oplysende for Forfatterens Emne er Sammenligningen imellem Ariost og Tasso (S. 34—37). Om den sidste Digter finde vi ikke et Ord, der kunde lære os noget om Liigheden imellem hans Charakteer og Værker; det maatte da være den sidste Linie: "at hans eneste Feil var et alt for følsomt Hjerte." Da nu, i Følge Oehlenschlägers Theorie, "Digterens Værker stedse dele hans Feil og Fuldkommenheder": saa maa altsaa den eneste Feil, som kan tillægges det befriede Jerusalem, være en alt for stor Sentimentalitet. Jeg troer ikke den findes der.

Ved Ariost vil Forf. lægge megen Vægt paa at denne Digter havde "et let Sind", at han var "munter, mild, adstadig, stille"; og han møder endog S. 35 en Indvending, som han frygter man af denne Grund vil gjøre mod hans "System", fordi denne stille, men muntre Digter "med Held behandlede tragiske og høje Emner." Ingen, der kjender Ariosts Levnet og Digteraand, vil falde paa en saadan Indvending, men vel finde Oehlenschlägers Skildring af denne Digter mangelfuld, unøiagtig og ikke uden historiske Feil. "I ti Aars Tid — hedder det f. Ex. — digtede han rolig og tilfreds sin rasende Roland." Nei! netop under Hoflivets idelige Uro, under hyppige Afbrydelser ved Reiser, Gesandtskaber og mangehaande andre Forretninger i Cardinal Hippolito's og hans Broder Hertug Alfonsos Tjeneste, udarbeidede Ariost (i Aarene fra 1503 eller 1504 til 1515) sit udødelige Værk i den første Skikkelse, han gav det; og dette var en Periode i hans Liv, da han var mindst tilfreds med sine Kaar og sin Stilling, som han mere for at have Udkomme, end af Tilbøjelighed, havde hengivet sig til. Ligesaa urigtigt er Oehlenschlägers Foregivende: "at man ikke veed af nogen tilbedet Elskerinde, som Ariost har havt." Tvertimod; man veed ei allene, efter hans egen Tilstaaelse, at han sit hele Liv igjennem var en lidenskabelig Elsker af det smukke Kjøn; men man

kjender ogsaa den tilbedede Elskerinde, for hvem han i en sildigere Alder fattede en lidenskabelig Kjerlighed, og med hvem han knyttede en varig Forbindelse, der endog (som først ved en af Ariosts seneste Biografer *) er oplyst) befæstedes ved et hemmeligt Ægteskab. Dette var den skjønne Alessandra Benucci, gift i første Ægteskab med Tito Strozza i Ferrara, hvis Bekjendtskab Ariost i sit 39de Aar gjorde under et Ophold i Florenz 1513.

Videre er Forandringen i Ariosts Stilling, da han forlod Cardinal Hippolitos Tjeneste, ganske urigtig fortalt af Oehlenschläger. Cardinalen, som havde et Erkebispedømme i Ungarn, vilde i Aaret 1517 have Ariost i sit Følge paa en Reise til dette Land. Digteren, som af flere Aarsager nødig vilde forlade sit kjere Ferrara, bad sig forskaanet herfor; og faldt ved denne Vægring i Unaade hos Cardinalen. Dette gav Anledning til, at Ariost 1518 traadte over i Hertugen af Ferrara's, Alfonso's Tjeneste; men da denne, saavelsom hans Broder Cardinalen, residerede i Ferrara, behøvede Ariost ikke, efter Oehlenschlägers Foregivende, at reise til ham. Endelig er Fortællingen om Ariosts Sending til "Egnen Garfagna" (la Garfagnana, en bjergig Provinds, imellem Modena, Lucca og Massa, som den Tid stod under Hertugen af Ferrara) hos Oehlenschläger kun halv historisk. Hertug Alfonso sendte Ariost 1522 som Statholder til Garfagnana, ikke, efter Oehlenschlägers Udtryk, "for at overtale Røvere til Skikkelighed"; men for, efter Indbyggernes eget Forlangende, at bringe Orden tilveie i denne Provinds, der var i en anarchisk Tilstand, efterat den 1521 havde afkastet det pavelige Aag, hvorunder den i nogle Aar havde staaet. Paa en Reise i Landet stødte Ariost engang paa en Flok Røvere, hvis Anfører, da han erfarede Digterens Navn, ei allene lod ham uhindret drage sin Vei,

*) Anton. Frizzi, hvis Memorie storiche della nobile famiglia Ariosti di Ferrara (i: Raccolta di Opuscoli scientifici e letterari. Ferrara 1779. Tom. 3.) ogsaa Fernow i hans Levnetsbeskrivelse af denne Digter flittig har benyttet.

men løb endog efter ham, for med megen Høflighed at bevidne ham sin Agtelse og Ærbødighed. Denne Begivenhed maa Oehlenschläger have sammenblandet med Ariosts Øvrighedspost i la Garfagnana, som Digteren forestod i tre Aar.

Forfatterens Yttringer om Ariosts Væsen og Charakteer, giver os intet mindre end et fuldstændigt Billede enten af denne Digters Personlighed, eller af hans poetiske Charakteer; og dog var han et af de udmærkede, af Naturen fortrinlig begavede Mennesker, hos hvem man unegtelig vilde finde et rigt og interessant Stof til Sammenligning imellem Digteren og Manden. De faa Træk, som Oehlenschläger giver af Ariosts Charakteer, at han ingen Sværmer var, at han var mild, munter, taalmodig, stille o. s. v., udtømme den ikke; og den sjeldne, for Oehlenschlägers egen Mening om Digternes praktiske Virksomhed gunstige Omstændighed, at Ariost besad en ligesaa fiin og forstandig Verdensklogskab, som en rig og yppig poetisk Phantasie — at han var ligesaa meget hjemme i det handlende, daadfulde Liv, som i den digtende Konst, og ligesaa kraftigen og besindigen virksom i det første, som begeistret productiv i den sidste: har Forfatteren, med andet mere som hører til Ariosts Charakteristik, aldeles forbigaaet.

Overhovedet kunne hans Yttringer om denne mærkværdige og fortrinlige Digter ligesaavel tjene til Exempel paa, hvor skjødesløst han i Programmet har sammensanket let tilgængelige historiske Noticer, som paa den overfladelige Flygtighed, hvormed han er ilet hen over de Gjenstande, han vilde behandle. At Ariost var en Digter, hvis herlige poetiske Phantasie og rige Opfindelseskraft ikke vare afhængige hverken af hans personlige Charakteer eller udvortes Forhold, er ligesaa upaatvivleligt, som at Oehlenschläger feiler meget, naar han vil frakrive ham heldige Gaver til at skildre stærke Charakterer og Sindsbevægelser. At disse Gaver mere skulde "staae i Modsigelse til denne Digters Væsen" (S. 35), end den "Sprogets Velklang", de "liflige, skjøntmalede Billeder" og den "Begivenhedernes sindrige, morsomme Fortælling", som Oehlenschläger angiver at være den rasende Rolands "Fortrin", og hvori han ei vil finde hiin Modsigelse: er en Urimelighed, der ingensteds har hjemme, uden i en Forfatters Indbild-

ning, som vil lempe den hele Poesie i dens uendelige Mangfoldighed, Digternes Væsen, ja den menneskelige Natur, efter nogle forudfattede, uklare og usammenhængende Meninger.

(Fortsættes.)

Et Par Ord om Veie.

(Indsendt.)

Veie kunne af mange Aarsager være, i større eller mindre Grad, ufremkommelige. De almindelige Aarsager blive, i vore Dage, nogenledes ophævede; men, naar Ufremkommeligheden reiser sig af Iispletter, lader man den Veifarende selv sørge for, hvorledes han kommer frem, og dog ere disse Iispletter, især paa høje Bakker, ofte af den Beskaffenhed, at ikke allene Hestene kunne lemlæstes ved at falde, og Vogntøjet, saasom Stang, Hamler og deslige ved Faldet knuses; men ned ad saadanne Bakker løber Vognen paa Hestene, som ei kunne staae, og følgelig ei heller styres, hvoraf ofte følger, at de blive løbske, velte Vognen og brække Lemmerne paa den Veifarende, eller maaskee skiller ham ved Livet.

Denne Ufremkommelighed er følgelig af alle den allerfarligste, som meget let kan afhjelpes, blot ved at strøe nogle Læs Sand paa Iispletterne, hvilket naturligviis maatte gjentages, saa ofte som Sandet i Tøveir bortskylles, og paafølgende Frost gjør Isen haard.

Bakken igjennem Geels Skov, imellem Lyngbye og Rudersdal, er især et af de Steder, som høilig kunde trænge til Vedkommendes Opmærksomhed, og der gives mange flere af lignende Beskaffenhed. Det er ikke Indsenderens Mening, at Veiene altid og allevegne, naar de ere glatte, skulle bestrøes med Sand; thi naar Iis og Snee, eller Iis allene, ligger overalt, eller paa de fleste Steder, i Veiene, da kan Hesteskoenes Skjærpning forebygge de paaankede Uleiligheder; men naar den største Deel af Veiene er blottet for Iis, og denne ikkun ligger i skyggefulde Huulveie og paa Bakkerne mod Nord, da kan ingen Skjærpning staae medens en eneste Reise tilendebringes, og uagtet der vel hist og her paa Veiene findes

Smede, hos hvem Hestebeslaget kan skjærpes, findes de dog ikke allevegne hvor Faren møder; ei heller bør den Reisende sinkes eller sættes i Bekostning af en Aarsag, som Lovene have paalagt vedkommende Embedsmænd at lade bortrydde.

Indenlandske Efterretninger.

I disse Dage er udkommet: „Regnskab over Nationalbankens Indtægter og Udgivter for Bankaaret fra 1ste August 1819 til 31te Juli 1820, tilligemed vedføiet Forklaring, som viser Bankens Status til bemeldte 31te Juli. Vi udmærke heraf følgende Hovedresultater:

Bankens Indtægt og Gevinst. 1.) Betaling for de i Banken indsatte Deposita 691 Rbdlr. 85 ß. Sølv, 1,049 Rbdlr. 67 ß. Sedler og Tegn. 2.) Indvundet ved Ombytning af mindre Myntsorter mod større 750 Rbdlr. Sølv. 3.) En Saldo, indbetalt ved Directionen for Statsgjelden og den synkende Fond 11 Rbd. 93 ß. Sølv. 4.) Et Aars Renter af Bankens extraordinaire Activer 18,256 Rbdlr. 27 ß. S. og T. 5.) Godtgjørelse af Directionen for Statsgjelden og den synkende Fond, for Omkostninger ved de for sammes Regning gjorte Omsætninger med Banco 8,157 Rbd. 12 ß. S. og T. 6.) De af Circulation uddragne Tolvskillingstegn have afgivet et Qvantum Kobber, som ved Salg har indbragt 8,468 Rbd. 92 ß. Sølv og 3,975 Rbd. 75 ß. S. og T. 7.) Indkomne Renter af Bankens Udlaan i Sølv og Sedler fra den 31 Juli 1819 til den 31 Juli 1820: 80,736 Rbd. 38 ß. Sølv og 324,165 Rbd. 48 ß. S. og T. 8.) Af de, efter Patent af 4 Juli 1818, fra Hertugdømmene indkomne offentlige Papirer, udgjør de i dette Bankaar hævede Renter, efter Afdrag af de derpaa gjorte Forskud, 44,160 Rbd. 14 ß. S. og T. 9.) De ved Indløsning af Hæftelser efter ovenmeldte Patent indkomne Contanter ere tagne til Indtægt med 67 Rbd. 27 ß. Sølv og 733 Rbd. 72 ß. S. og T. 10.) De ved Disconto af Omsætninger med Banco, samt Renter af Udlaan og udestaaende Summer i Banco, fra 31 Juli 1819 til 31 Juli 1820 indkomne Bcomk. 61,955. 8. 10.

ere betalte med Sølv 38,325 Rbd. 92 ß., og med Sedler til forskjellig Cours 3,814 Rbdlr. 16 ß. 11.) Indkomne Renter af de Banken tillagte Hæftelses-Capitaler: I Danmark fra 1 Oct. 1817 til 1 Oct. 1818: 44,283 Rbdlr. 56 ß. Sølv og 27,085 Rbd. 63 ß. S. og T.; i Hertugdømmene for samme Tidsrum: 105,434 Rbd. 51 ß. Sølv og 94,454 Rbd. 87 ß. S. og T. I Danmark fra 1 Oct. 1818 til 1 Oct. 1819: 20,472 Rbd. 50 ß. Sølv og 938,495 Rbd. 31 ß. S. og T.; i Hertugdømmene for samme Tidsrum 39,488 Rbdlr. 33 ß. Sølv og 76,076 Rbd. 60 ß. S. og T. I Danmark fra 1 Oct. 1819 til 1 Oct. 1820: 59,435 Rbd. 81 ß. Sølv og 110,954 Rbd. 59 ß. S. og T.; i Hertugdømmene i samme Tidsrum af de Behæftede, som have erklæret sig at ville vedblive at være Interessentere i Banken 194 Rbd. 18 ß. Sølv. (Anmærkn. Restancer i Danmark for 1818: 33,333 Rbd. 61 ß. Sølv; dito for 1819: 99,758 Rbd. 5 ß. S. Dito i Hertugdømmene for 1818: 341,540 Rbd. 3 ß. S.; dito for 1819: 168,307 Rbd. 19 ß. S.) 12.) Fra Bank-Institutet i Altona er indkommet, à Conto paa Renterne af de Hæftelses-Capitaler, som ere henhørende under sammes Bestyrelse 119,660 Rbd. 31 ß. S. og T. 13.) I Bankens Sølv-Omverxlings-Contoir er i dette Bank-Aar indverxlet 1,916,654 Rbd. 6 ß. Sølv, hvorpaa er vundet ved Omverxlingen 2,719 Rbd. 60 ß. S. og T. — Summa Indtægt: 398,361 Rbd. 44 ß. Sølv og 1,773,759 Rbd. 50 ß. Sedler og Tegn.

Bankens Udgivt og Tab. 1.) Rente og Afdrag af Finantsernes Reservefond er i dette Aar udbetalt med 210,000 Rbd. Sølv og 275,625 Rbd. Sedler. 2.) Udbetalte Renter af Bankens Obligationer, udstædte til Indløsning af schlesvigholsteenske Skatkammerbeviser &c. efter Patentet af 19 Dec. 1810: 466,246 Rbd 93 ß. S. og T. 3.) Udbetalte Renter af Obligationer, udstædte for Indlaan i Bankens Kasse, i Sølv og Sedler: 35,597 Rbd. 7 ß. Sølv og 194,966 Rbd. 65 ß. S. og T. 4.) Udbetalte Renter af Obligationer for Indlaan i Banco 2,870 Rbd. Sølv og 266 Rbd. Sedler. 5.) Paa de ved Modtagelsen af Obligationer til Indløsning af Hæftelser i Hertugdømmene efter Patent af 4 Juli 1818 i Sølv udbetalte Rente-Godtgjørelser, er, ved Indcasseringen imodtaget i Sølv mindre end den udbetalte Summa 4,340 Rbd. 37 ß. Sølv. 6.) Udbetalte Renter af den, for det af Hs. Maj. Kongen Banken overdragne Guldtaffel, udstædte Obligation 9,876 Rbd. 54 ß. S. og T. 7.) Myntomkostninger og Tab ved det fra Hamborg ordinerede og her ved Mynten udmyntede Qvantum Sølv i Barrer 11,301 Rbd. 34 ß. Sølv. 8.) Provision, Courtage m. v. af Banco-Omsætningerne i Hamborg 6,684 Rbd. 50 ß. Sølv. 9.) Omkostningerne ved Fabricationen af de af Nationalbanken, til Indverxling af de nu i Circulation værende Rigsbanksedler, udstædte Sedler, bestaaende af Papirers Indkjøb, Trykning, Stempling og Lønninger til Numeranter og Underskrivere 43,628 Rbd. 48 ß. Sølv og 72,635 Rbd. 32 ß. S. og T. 10.) Omkostninger ved Bankens Administration samt øvrige deraf dependerende Omkostninger 55,552 Rbd. 86 ß. Sølv og 45,203 Rbd. 93 ß. S. og T. — Summa Udgivt og Tab 369,974 Rbd. 70 ß. Sølv og 1,064,820 Rbd. 49 ß. S. og Tegn.

National-Bankens Status til den 31te Juli 1820, saavel med Hensyn til dens Grundfond og de paa samme efter Octroyen hvilende Byrder, som i Henseende til Bankens øvrige Activa og Passiva.

I. A. Efter det for forrige Bank-Aar aflagte Regnskab, udgjorde Bankhæftelsens Beløb for Danmark den 31 Juli 1819 den Sum 17,211,037 Rbdlr. 77 ß. Der totale Beløb af Afgangen i Hæftelses-Capitalen for dette Bankaar udgjør 24,602 Rbd. 65 ß. Og Bankhæftelsernes resterende Beløb til 1ste August 1820 bliver altsaa for Danmark 17,186,435 Rbd. 12 ß. — B. Bankhæftelsernes Beløb for Hertugdømmene Slesvig og Holsteen udgjorde den 1ste August 1819: 12,333,282 Rbd. 18 ß. Den endelige Afgang i Hæftelses-Capitalen til 31te Juli 1820 udgjør 22,856 Rbd. 1 ß., og den tilbageværende Hæftelses-Capital for Hertugdømmene til sidstmeldte Dato beløber 12,310,426 Rbd. 17 ß.

II. Bankens Seddelgjeld udgjorde, efter Regnskabet for det forrige Bankaar, til 1 August 1819: 31,109,202 Rbd. 6 ß. I indeværende Aar er udgivet for indløste slesvig-holsteenske

Myntpapirer samt andre af de ældre Repræsentativer 198,728 Rbdlr. 48 ß. Udgjør tilsammen 31,307,930 Rbd. 54 ß. Denne Bankens Seddelgjeld er i indeværende Aar formindsket ved Tilintetgjørelse af den Summa 7,412,694 Rbd. 21 ß. (hvoraf Laanet af 4 Febr. s. A. udgjorde 5,976,700 Rbd.) Den nuværende paa Banken hvilende Seddelgjeld udgjør altsaa 23,895,236 Rbd. 33 ß. Denne Sum vil endvidere blive formindsket med et Beløb af 1,079,168 Rbd. 61 ß., saa at Bankens Seddelgjeld, efterat denne Seddel-Inddragelse er effectueret, ikkun vil udgjøre 22,816,067 Rbd. 68 ß.

III. Bankens ved Octroyen paalagte Obligationsgjeld udgjør nu ialt 13,369,022 Rbd. 55 ß.

IV. I Henseende til Nationalbankens øvrige Activa og Passiva, da er sammes Status den 31 Juli 1820 følgende: A. I Sølv eier Banken eller har tilgode 3,492,151 Rbd. 11 ß., og skylder: 1,507,021 Rbd. 79 ß.; i Saldo 1,985,129 Rbd. 28 ß. (I forrige Aar var Bankens Capital i Sølv 2,257,424 Rbd. 74 ß., men da der i indeværende Aar er solgt Bcomk. 408,443. 3. 6. mere end der er kjøbt, saa afgaaer her 272,295 Rbdlr. 46 ß.) — B. I Obligationer eier Banken: 940,622 Rbd. 64 ß., og skylder: 6,257,800 Rbd. — C. I Sedler og Tegn eier Banken 8,857,199 Rbdlr. 92 ß., og skylder: 4,711,397 Rbdlr. 40 ß.; i Saldo 4,145,802 Rbd. 52 ß. Men fra denne Saldo bliver at drage den Sum, der ifølge Bankbestyrelsens Beslutning skal tilintetgjøres, som de 5/8 Dele af Hæftelses-Renter af Jørder og Tiender i Danmark, hvilken Sum udgjør 1,079,168 Rbd. 61 ß.; følgelig bliver Bankens Capital-Conto i Sedler, 3,066,633 Rbd. 87 ß.

Sammenligning imellem Bankens Capital-Conto den 31 Juli 1819 og den 31 Juli 1820.

1819 eiede Banken i Sølv 2,183,730 Rbd. 59ß.
1820 eier Banken i Sølv 1,985,129 — 28.

Deficit i Sølv 198,601 Rbd. 31ß.

1819 eiede Banken i Sedler 3,643,640 Rbd. 6ß.
1820 eier Banken i Sedler 3,066,633 — 87.

Deficit i Sedler 577,006 Rbd. 15ß.

Igjennem Rentekammeret er under 20de d. M. emaneret en Placat, angaaende Diætpenge og Godtgjørelse for Befordrings-Udgivter til forstkyndige Mænd, som efter Rentekammerets Foranstaltning foretage Syn over Privates Skove i Danmark.

Odense, d. 30 Januari. Landsfaderens Fødselsdag har Alt her kappedes om at feire, og med vante Fryd at tolke den almene Kjerlighed til Konge og Fødeland, paa hvis Alter Unge og Gamle, i større og mindre Kredse, have nedlagt det glade Hjertes erkjendtlige Offer. Begyndelsen gjorde den musikalske Forening ved en vakker Koncert, der endtes med den yndede Folkesang: "Danevang" ꝛc., hvis Slutningschor var forandret til "Sjette Fredrik leve!" hvorpaa et tredobbelt Hurra gjenlød fra alle Tilstedeværendes Læber og Hjerter. Hædersdagen selv festligholdtes ved det sædvanlige store Raadstuebal, hvor, efter at en vakker Sang var afsjungen og Skaaler udbragte for Kongehuset, Natten hensvandt i Munterhed og glade Dandse. — I Gaar holdtes paa Gymnasiets store Høresal Talen i samme Anledning af Hr. Adjunkt Brohm, som afhandlede Emnet: "Fædrelandets Stemme til os under dets mindre blide Stilling." En skjøn Kantate med Musik opførtes før og efter Talen. Høitideligheden, som sluttedes med tredobbelt Hurra for Kongen og Fødelandet, forskjønnedes derved, at Skolens værdige Rektor, Hr. Professor Saxtorph, havde fornyet flere af dens ældre Velgjøreres Minde, ved at fremtage af Forglemmelsen og i Væggene lade indsætte deres Epitaphier, som ved den for endeel Aar siden foretagne Forandring med Skolebygningen vare blevne nedtagne og henlagte. Det til i Aftes bestemte Stykkes Opførelse paa Theatret blev vel, formedelst indtrufne Omstændigheder, udsat, men i dets Sted gaves en musikalsk Aften-Underholdning i 3 Akter, som sluttedes med en Epilog, hvortil Musikken var komponeret af Hr. Kammermusikus Lemming, som desuden ved sit mesterlige Spil paa Violin og Guitarre henreev alle Tilhørere. Det Hele sluttedes med Husets gjentagne Fryderaab. I Aften bliver Bal i den ældste Klub, tilligemed Soupee, hvorved ogsaa en fædrelandsk Sang afsynges. Kort! Ingen staaer her

tilbage, hverken af offentlige eller private Selskaber, naar det gjelder den Dag, der gav Os en saa vennesæl Regent og Fader som Fredegod den Sjette!

Aarhuus. Den 28de Januar, hiin Dag i Aaret hvorpaa der trindtomkring paa Leires og Cimbriens Sletter bindes friske Krandse af Hengivenhedsblomster for Danmarks elskede Drot, feiredes som sædvanligt ogsaa her i Aarhuus med danske Hjerters uskrømtede Følelser. Festligt smykkede vandrede Mænd og Qvinder den aarle Søndagmorgen i Skareviis til Herrens Tempel for i fromme Bønner at nedbede Himlens Velsignelse over den eiegode Konges Fremtidsdage, thi aldrig elsked' noget Folk paa Jorden sin Konge meer end Fredrik Danmarks Folk. Efter Gudstienesten var Parade paa Torvet af Regimentet og den hele Borgervæbning under vajende Faner og klingende Spil. Midt i Kredsen tolkede Regimentskommandeuren Hr. Kammerherre, Oberst og Ridder von Flindt saare skiønt de Følelser hvormed enhver brav Kriger, hver redelig Borger, hver ægte Dane bør være besielet paa denne Fædrelandets Festdag, og ved at paahænge Dragonen Niels Thomassen Skierbek af 4de Eskadron, den ham af Hs. Majestæt allernaadigst forundte Medaille for ædel Daad, til Belønning for hans udviiste Kiækhed og Menneskekiærlighed ved med egen Livsfare at frelse et ungt Menneske som var kommen under Isen paa Skanderborgsøe, udbragte Obersten et tredobbelt Hurra for Danmarks Konge, Frederik den Sjette, der erkiender og belønner hver ædel Daad. Den hele Folkemængde istemte Jubelraabet, saa det skingrede i høien Sky. Om Aftenen var der i Polyhymnias Lokale Assemblee, Spiisning og Bal. Midt i den festligt smykkede Balsal brændte med Lueskrift Deres Majestæters Kongens og Dronningens Navnetræk. Først den næste Daggry endtes Festen, hvorved det her fra først til sidst herskede den samme inderlige Glæde som paa den saa umiskiendeligen besiæler det hele danske Folk. — Ogsaa adskillige andre private Borgerforeninger feirede den; endog i Landsbyerne heromkring havde Bønderne hist og her forsamlet sig, for paa deres Viis at høitideligholde Fædrelandsfesten. — Det algode Forsyn skiænke os den Lykke endnu i mange Aar at kunne feire den 28de Ja-

nuar. — Samme Dags Morgen afgik Agent Meulengrachts Brig Charlotte, ført af Capt. Wippel, herfra Rheden med Ballast til Brasilien, for at hente en Ladning Sukker hid til Handelshuset Ph. H. Rée & Comp.

Ribe. I Anledning af Hs. M. Kongens Fødselsdag var der i Ribe forenede Klubselskab Bal og Aftenspisning, hvori et betydeligt Antal Personer deeltoge. Da Kongens Skaal udbragtes blev afsjunget Ingemanns Folkesang: "Dannevang med grønne Bred." Ballet varede til den lyse Morgen. I flere Familiecirkler og Vennecirkler, blev denne Nationalfest, der fra den tidlige Morgenstund til sildig om Aftenen mindedes ved Canonskud, ogsaa høitideligholdt.

Blandede Efterretninger.

I Anvers er der opstaaet et Selskab af Dueelskere. Det havde afsendt til London 32 Duer med Mærker paa Vingerne. De kom tilbage med Ordet London tegnet paa samme, som Contramærke. Man veed, at en saadan Duepost allerede længe har været almindelig i Østerland, og at de indianske Fyrster dagligen betjene sig af dette Middel til at afsende Befalinger. Consulen i Alexandrette afsendte paa denne Maade sine Depescher til Aleppo, hvor de ankom efter 5 Timers Forløb, istedetfor at et Iilbud ellers behøver 24 Timer til en saadan Veis Tilbagelæggelse. Duerne flyve med en overordentlig Hurtighed. Ofte møde Caravanerne dem i Ørkenen, hvor de ligge paa Ryggen i den brændende Sand, og søge at indaande Morgendugen. — Man har ogsaa benyttet sig af Duer i de vestlige Lande til forskjellige Tider. Plinius fortæller, at Marc. Aurel gjorde Brug af dem, og i nyere Tider har man betjent sig af dem ved Leydens Beleiring 1575. Efter Beleiringens Ophævelse befalede Prindsen af Oranien, at de Duer, man havde brugt, skulde fødes paa Stadens Bekostning, efter deres Død udstoppes og gjemmes paa Raadhuset, som et Erkjendtlighedsbeviis paa den Tjeneste, de havde ydet.

Et Medlem af det Kgl. Videnskaberselskab i London, Hr. Knight, har sendt samme to Ferske-

mer af en besynderlig Oprindelse. De ere nemlig fremkomne af Frostøvet af et Ferskentræ, som udbredte sig over et Mandeltræes Blomster. Træet frembragte 8 Ferskener i det Hele; 3 af dem aabnede sig af sig selv som Mandler, da de begyndte at modnes; de andre havde beholdt Formen og Caracteren af Ferskener, og alle havde et sødt og i Munden smeltende Kjød; een af dem havde 8 Tommer i Omfang. Hr. Knight har længe formodet, at Ferskenen og Mandelen ere af een Art.

Allerede 1816 bleve fire Elever fra det pædagogiske Institut i Petersborg sendte til London for at lære den indbyrdes Underviisning. De skulde bruges til at udføre Keiser Alexanders Plan, at lade 75,000 Soldaterbørn undervises efter denne Methode. Grev Woronzoff har indført den i det russiske Armeecorps, medens Frankrig var besat af det. Grev Romanzoff har indført den i det Store i Gouvernementet Mogiloff, og i Petersborg har der dannet sig et Selskab til fattige Børns Underviisning og Methodens Udbredelse i Riget.

I Lotz's Originalien f. Dec. 1820, er begyndt en saare interessant Criminalhistorie, udaf en Geistligs Papirer, ved Prof. L. Kruse.

I samme Tidsskrift læses en forkortet Oversættelse af Reisen til Jægerspriis, som findes i Skilderiet for 1804. Men uden at nævne sin Original, leverer Oversætteren de i denne Reise yttrede Bemærkninger, saaledes som de bleve fremsatte for 16 samfulde Aar, siden hvilken Tid saa meget har forandret sig i vort Fædreneland.

Hertugen af Wellington har nu faaet oversendt det kostbare Porcellainsservice, Keiseren af Østerrige har foræret ham. De forskjellige Stykker ere zirede med de Feldtslag, hvori Hertugen har seiret. Paa fem Vaser findes de allierede Monarkers, Lord Castlereaghs og Fyrst Metternichs Portræter.

Den umenneskelige Radbrækning er endnu i Brug i Polen. En Pige, som hapde dræbt sit $1\frac{1}{2}$ Aar gamle Drengebarn, blev saaledes aflivet paa denne Maade d. 10de f. M.

I Sjerra Leone døde nyligen den berygtede Slavehandler Dupuis, der afvigte Aar lod sine Slagtoffere mærke med et gloende Jern og derpaa sætte i Vandtønder.

Slagterne i Dublin havde sendt Dronningen af Engelland et godt Stykke Oxekjød, og en Conditor i London en stor med Figurer og Sindbilleder forsynet Kage som Nytaarsgave.

Det kunde forekomme Mange, der ikke huske paa en Reduction, besynderligt, at efter det ved Rigstidenden bekjendtgjorte Regnskab over Norges Stats-Indtægter, disse sidste for 1815 have været 15,888,638 Rbdlr. 3 ß. Men da 10 norske Rbdaler ere blevne reducerede til 1 Spdaler, saa bliver det i Speciedaler først $\frac{1}{10}$ Deel af denne Sum, altsaa lidt over $1\frac{1}{2}$ Million Speciedalere, og drages herfra igjen de 50 PC., som disse Specicsedler ere slettere end Hamb. Banco eller Sølv, saa sees snart, at den hele Indtægt, efter nuværende Cours, ikke kan regnes for meget over 1 Mill. Spec. Men efter Forandringen af Norges Pengevæsen og Afgivternes Ansættelse i Spdaler, maa naturligviis ogsaa denne Sum være bleven forandret; men til hvor meget, kan nærværende Anmelder ikke sige.

Kjøbenhavns Børs d. 2 Februari.

Cours. Hamb. 2 M. 259, a vista 262. Amsterd. 2 M. . . Lond. 2 M. . . Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 10 ß. Obligat. (med Renter fra 11te December 1820) 69 a $69\frac{1}{2}$. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. d. A.) 87 Rbd. r. S. eller 113 Rbd. Sedler pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbanksedl. $16\frac{1}{2}$. Svenske Sedler 61 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 11.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 6 Februari 1821.

Et Bidrag til Oplysning om det ugrundede i den Meening, at menneskelige Misfostere, hvis Tilblivelse venteligt bør tilskrives physiske Aarsager, dem vi ligesaalidet kunne fuldkommen forklare hos Mennesket, som hos Dyrene, Planterne, ja endog Mineralierne, skulle forvoldes af den forøgede Indbildningskrafts Virkninger.

Forfatteren af disse Linier, som aldrig har kunnet fatte saadanne Følger af immateriel Virkning paa materiel Gjenstand, og som, i sit ikke saa korte Liv, saa ofte har erfaret den Umage, Mødre, Mormødre, Tanter, Cousiner, Gjordemødre rc., have gjort sig, for at udfinde en, efter deres Forstand og forudfattede Mening, rimelig Aarsag til en eller anden tilfældig Plet med eller uden Haar, glat eller ujævn, rød, blaae eller bruun, som faldt dem i Øine hos en nyfød Glut, tillader sig at anføre et i hans Tanker stærkt talende Exempel, som har bestyrket hans Afvigelse fra den, hos mere eller mindre Oplyste, temmelig almindelige Mening.

En ikke saa sjelden Vanskabelse hos nyfødte Børn er det saakaldte Hareskaar, hvorved enten Overlæben allene, som oftest een, undertiden tvende Gange, eller ogsaa de haarde Dele tillige, ere mere eller mindre spaltede. Skulde Fosteret ikke fra den første Dannelse, af os ubekjendte Aarsager, have faaet denne Lyde, maae man antage, at materielle Virkninger, f. Ex. et vedvarende Tryk paa disse Fosterets Dele, i Svangerskabets Tid, lidt efter lidt have kundet frembringe en saadan Forandring af et veldannet Foster, eller og, at maaskee en mere voldsom Virkning, f. Ex. et Stød, Fald eller en stærk Rystelse, i Svangerskabets første Maaneder, pludselig har kundet blive dens Aarsag. Denne maatte den Svangre kunde være sig bevidst, med mindre den havde fundet Sted i en saadan Tilstand, hvori hun selv var berøvet Følelse og Erindring; men den første kunde finde Sted uden at hun var i Stand til tydeligt at mærke den; thi det er noksom bekjendt, hvilke store Virkninger et længe vedvarende, endog mindre mærkeligt, Tryk kan frembringe baade paa levende Dyr og Planter, og hvorledes Vanen, endog hos Levende, kan gjøre dets langsomt tiltagende Forøgelse umærkelig. Skulde derimod Indbildningskraften, i pirret Tilstand, kunne bevirke saadan Lyde, maatte det enten skee i Undfangelsens Øjeblikket, eller siden under Svangerskabet. At det første kan tænkes rimeligt, har man villet bevise med Jacobs Kjæppe, med de Kunster, man har brugt for at faae smukke Føl og Børn; med frappante Ligheder uden for Familien og flere saadanne ret artigt klingende Exempler;

men det er saare vanskeligt at tænke sig, hvorledes et Fruentimmer, endog med en højere Grad af Fantasie, i et saa critisk Øjeblik, hvor man næsten glemmer sig selv, skulde kunne bringes til ret levende at forestille sig andre enten behagelige eller ubehagelige Ting, og blandt disse et blodigt Harehoved. At det sidste skulde kunne finde Sted, er endnu vanskeligere at antage; thi hvorledes skulde en veldannet Læbe eller Gane kunne flækkes ved det skrækkende Indtryk et tilfældig eller pludselig seet blodigt Harehoved kunde have gjort paa et frugtsommeligt Fruentimmer. Kunde man end tage Fornuften fangen under Troens Lydighed, møder dog endnu den vigtige Indvending, at Tilfældet treffer ligesaavel hos den haardt vandte og ikke saa let skræksomme Bondekone, som hos en fiin ømfindtlig Byekone. Saavidt hvorledes jeg har tænkt om dette Misfosters Tilblivelse. Maaskee har jeg været for tungnemmet til at fatte og bevare alt hvad man har talt og skrevet i denne Materie.

Nu til Exemplet. Som Læge kjendte jeg en Borgerkone, hvis Opdragelse ei havde været forkjælet. Hun blev først Moder til to sunde Børn; men det tredie og fierde, begge Drenge, fødtes, den ældre med et simpelt og den yngre med et dobbelt Hareskaar. Saavidt jeg veed, leve endnu baade Moderen og begge Børnene, som af mig bleve opererede i deres yngre Alder, fra det syvende til niende Aar. Da den første af disse blev fød, blev det strax udfundet, at Konen i sit Svangerskabs fierde Maaned var blevet forskrækket over at hendes Mand pludselig havde slængt en skudt blodig Hare paa Kjøkkenbænken for hende, endskjøndt man dog om et Fruentimmer af hendes Opdragelse ikke kunde formode, at Skrækken havde virket overordentligt stærkt. Noget over et Aar derefter blev hun atter svanger; Svangerskabet forløb uden anden Forskrækkelse end den, at hun daglig havde for Øinene den ulykkelige Dreng med Hareskaaret, og da Fødselstiden kom, fik hun den anden Søn med end større Lyde. Hvor kunde man nu andet end tilskrive hendes Frygt, som maatte forstærkes af det daglig bedrøvende Syn, dette igjentagne lignende sørgelige Tilfælde? Jeg begyndte selv at trivle, om det ikke her var mueligt, at Indbildningskraften i Undfangelsens Øje-

blik havde havt denne ubehagelige Virkning, endskjøndt jeg meget vel kjendte Konen, som et Fruentimmer, der ikke meget beskjæftigede Phantasien, og følgelig ikke plagede sig med ubehagelige Forestillinger. Min Opmærksomhed blev altsaa meget spændt, da hun følgende Gang blev frugtsommelig, hun, som nu tvende Gange efter hinanden havde fødet Børn med lignende Lyde, hvilken daglig maatte svæve hende for Øine; som, under det nærværende Svangerskab, virkelig yttrede mig sin Frygt for et end mere sørgeligt Tilfælde, og som desværre, uagtet al min Modvirkning, meget bestyrkedes deri af hendes ufornuftige Beslægtede og Venner. Alles Forventning drejede sig om det Punct, at dette Svangerskab umueligt kunde love et bedre Udfald end de forrige; men see! — Fødselstiden kom, og gav dem alle en meget behagelig lang Næse, ved at fremvise dem en fuldkommen velskabt Pige. Samme Held havde hun i det følgende og sidste mig bekjendte Svangerskab. Hvorledes ville nu de, som troe at burde tilskrive den ved Forskrækkelsen pirrede Indbildningskraft det første Uheld; som maa finde det saare rimeligt, at den fortsatte og ved det daglige Syn forøgede Frygt frembragte det andet, forklare, at Indbildningskraften, som dog nu maatte ansees i højeste Grad pirret af Gruen for det forventende tredie Fosters Skjebne, ikke formaaede at flække den lille nydelige Piges Læbe eller Gane? Jo! vilde maaskee Nogle sige: Deres og andre hendes fornuftigere Venners Trøst og Opmuntring, har beroliget hendes Phantasie og sat den ud af Virksomhed. Men — vi vare jo dog ikke tilstede i det farlige Undfangelsesmoment, og var Ulykken da skeet, vilde vist al vores Trøst været ganske uvirksom. Ligesaa lidet vilde denne kunne tilhelet den Sprække, der allerede laae i den første Dannelse, som jeg kan antage den allerstærkeste Virkning paa Sindet og derigjennem paa Legemet, formægtig nok til at flække den veldannede Læbe eller Gane. Vilde man end tage sin Tilflugt til Sympathien, hvis mægtige Virkning paa eet og samme Legeme i visse Henseender ikke kan nægtes, og hvoraf man saa ofte har villet forklare flere Børns smaae legemlige Feil, f. Ex. de saakaldte Kirsebær eller Hindbær, som vise sig paa de samme Steder af Fosterets Legeme, hvor en spøgende Mand eller

Veninde skal have truffet den Svangre med en lignende Frugt; eller de saakaldte, paa forkeerte Steder anbragte, Muus, som udledes derfra, at en levende Muus, denne Qvindernes almindelige Antagonist, har skræmmet den Svangre, ved uformodentlig at springe over det lignende Sted paa hendes Legeme, saa vil det dog neppe vorde mueligt, at godtgjøre Hareskaarets Frembringelse paa denne Maade; thi disse Dele berøres jo ikke paa den Svangre, og Indtrykket kan altsaa ikke ved en lignende Sympathie ramme Fosteret. Blandt de mangfoldige Arter af Misfostere gives der ogsaa mange, som man umueligt kan tilskrive Indbildningskraften, f. Ex. de saakaldte Hovedløse (Aiephali) hvis Baghoveder for en stor Deel enten ere reent borte, eller dog meget forskjelligt vanskabte, og af hvilke alle de, jeg har seet, baade ved Fødselen og bevarede i Spiritus, ikke have havt nogen rimelig Lighed med Dyr eller andre Ting. Lader os ærligt tilstaae, at vi endnu maa famle i Mørket, og at dette Mørke ikke vil kunde opklares, uden ved Tilvært af Kundskab om naturlige Virkninger. De overnaturlige, om saadanne endnu gives, ville stedse blive fremmede for vore Fatteevner. Men, hører jeg Nogle indvende, gives der ikke saa mange uimodsigelige Historier om saadanne Misfostre, som bevise baade Sympathiens og Indbildningskraftens Virkninger? Have ikke saa mange Mødre klogeligen bragt det fatale Mærke paa et mindre skadeligt Sted, ved at tage sig der med Haanden i Indtrykkets Øjeblik? Dertil troer jeg at kunne svare: Ingen saadan Historie kan blive uimodsigelig, naar ikke Tildragelsen kan bevises at havt været iagttaget af oplyste, koldsindige og eftertænksomme Mennesker, og at disses Jagttagelser ere uforstyrret fortsatte lige til Enden. De fleste ere opkomne bag efter, og, som det stedse gaaer, forvanskede af en feilagtig Hukommelse, forenet med Bestræbelsen for at forklare den overeenstemmende med antagne Meninger. Dernæst, at den Kone, som i et Forskrækkelses Øjeblik har Aandsnærværelse nok til at ville forebygge Følgerne, neppe kan antages at have været virkelig forskrækket, og at man ikke vel kan fatte Skrækkens Virkning hævet ved en senere Contravirkning af Haanden. Kan Skrækken virke paa Fosterets Legeme, kan den kun tænkes at finde Sted i Skrækkens Øjeblik, og har Virkningen altsaa allerede yttret sig, hvorledes vil da Haandens paafølgende Bevægelse kunne lede Indtrykkets Virkning fra det første til det sidste Sted? Har Skrækken allerede bragt Lignelsen af en Muus til Fosterets Ansigt, kan Haanden vist ikke flytte den til Armen eller Laaret.

Ikke bebreide man mig, at jeg selv paatager mig at ville forklare, paa samme Tid som jeg ivrer imod, at man vil forklare hvad man ikke formaaer at fatte. Jeg har kun anført min Forklaring, som den, der forekommer mig naturligere og rimeligere end den mere almindelig antagne, uden at ville paastaae dens Uimodsigelighed. Saadan Egenskab kan kun den Forklaring faae, som soleklart kan bevises at være den eneste muelige.

Meget skulde det glæde mig, om vores H.., med sine grundige anatomiske og psychologiske Kundskaber, sit lyse Hoved og klare Foredrag, vilde skjænke os det i Forhold til vor Tids Kundskaber, muelige videnskabelige Lys i denne mørke Sag, som dog, om den ikke kan have andre onde Følger, endnu vil volde mange unyttige og unødvendige Sorger.

L ✠ Z.

Om Agerdyrkning og Landvæsen.

Af Pastor Wedel i Everdrup.

I.

Gavntømmer kaldes saaledes alt det Træe, der anvendes til Vogne, Kar, Bøtter, Spande o. s. v. Det er saare godt, at enhver Landmand sørger for at have noget saadant ophugget Træe i Beredskab; thi vel kan Hjulmanden, Bødkeren eller Drejeren selv anskaffe det, men naar det ei har flere Aars Tørrelse, bliver det forfærdigede Arbeide kun maadeligt. Hvor man boer i Skovegne og kan faae Træe tilkjøbs, der fældes det sikkerst om Vinteren; thi vel paastaae Nogle, og anføre Exempler, at Træet er varigst naar det fældes i Juni, — naar Oesen er i Stammen, som altsaa lettelig lader sig afbarke, — men det gjelder især om Egen; thi dens Bark er just paa den

Tid brugelig for Garverne, de andre Træers Bark er ikke anvendelig, uden maaske Ellen til at farve med, og de øvrige Sorter til at røge Flesk og Kjød, ja Sild med. At skove om Vinteren er ogsaa bedst passende, eftersom man paa Slæde kan tage større Læs og lettere fremføre det end paa Vogn, da man som oftest maa tage begge Hjul af for at faae en Kjævle væltet op, og mangen Axel knækker ved denne voldsomme Behandling; ere tillige Stykkerne store, maa de sprænges med Krud eller kløves med Jernvægge.

Desuden, dette strænge Arbeide at fælde, sauge og læsse, passer sig bedst for Folkene naar det er Frost og koldt, da de ei just svede saa meget som om Sommeren ved denne Forretning. Naar en god skjær Bøg da er hjemskovet, saa udvælger man Rodenden til Axelstokke, Vognkjeppe, Langvogne o. s. v. De andre Kjævler i Stammen anvendes til Fæller, Broekjepstokke o. s. v. Toppen, endog de tykke Grene, ere kun til Brænde. Men ogsaa behøver man Bøg til Grebe, Skovle, simple Stole, Stolper til indvendige Skillerum, og adskilligt andet. Enhver af disse Ting maa ophugges medens Træet er grønt, i det seneste inden Mai; thi ligger det længere med Barken paa, da bliver det kort i Træet og mindre stærkt til sin Bestemmelse. Det ophugne Tømmer henstables paa Loftet paa kryds og tværs, saa at der kan være Lufttræk.

At skjære Vognbræder af Bøg bruges i nogle Egne, men deels ere de tunge og uhandelige, især da der bør paanagles Revler med nittede Søm, deels er det kostbart at saugskjære saadan en reen Kjævle, der kunde sælges fordeelagtig til Træskoemænd og Drejere. — Erfarenhed har beviist, at Fyrrebræder ere mere passende til Vognfjelle, ikke saa dyre, ikke saa tunge, ikke slaae sig krumme, ikke forraadne saa hastigen, og have bedre Syn end de bedste Bøgefjelle.

Af den hjemskovede Eeg er alt brugeligt, undtagen de tynde Topgrene; men af de tykkere kan der blive Nav og adskilligt til Ploven, Harvebüller, Trillebørhorn, Vogntyve og Bævel. Af den skjære Rodende udslækkes 48 Eege til hver

Vogn; men de kunne ei bruges før de vel ere tørrede paa Loftet 2—3 Aar; dog, naar man koger dem i en stor Kobberkjedel, kan de paa ½ Aar være brugelige. Af Egetræet faaer man og Planker, Stolper, Losholter og Fodstykker.

Asketræe er meget brugeligt til Skafter paa Øxer, Hakker, Spader, Mejebom, og Staver til Kjerne- og Melkebøtter, eftersom man paastaaer, at Melken i saadanne Kar sætter den meste Fløde.

Elletræe bruges til Gjerder; men naar det er tørt og saugskaaren, give Plankerne meget skjønne Møbler af Skabe, Borde, Stole o. s. v. Ellers anvendes den tyndere El til Skafter paa Høetyve, River, Lægter, Humlestænger, Tækkekjeppe, Ærte- og Bønneriis, samt de meget tynde Qviste til Riisgavle o. s. v.

Hæssel og Piil ere især nyttige til at udslække som Bødkerbaand, og de mindre til Kurve, Tækkekjeppe, Ærteriis. Stort tørt Hæssel er en fast Træesort, og naar det kan fiirslækkes, er det brugeligt for Drejere, Snedkere, og især til allehaande Skafter paa Hamre, Huggejern og Høvlestokke, saavelsom og til Nagler og Rivetænder.

Æble- og Pæretræe, saavelsom Kirsebær- og Blommetræe, er smukt til Møbler, naar det saugskjæres; men just i en Bondes Huggehuus kan det gjerne undværes, da Eeg og Ask ere bedre til simpelt Brug.

Naar en Bonde vil beflitte sig paa godt Gavntømmer, da bør hans Huggehuus indeholde Skovsaug, Buesauge, større og mindre Øxer, som alt bør være skarpt og godt; ligeledes Jernhamre, Vægge, og flere Træekiler. Efterat hver Sort Træe er udslækket, forfærdiges i Huggehuset hvad der behøves ved Ploven, Harven og andre Ting i en Gaard, altsaa maa der være Haandøxe, Baandkniv, et Par Høvle, Huggejern, Vimmel- og Vritboer, Naver, Hammer, Tang o. s. v. Det Gavntømmer, som er ophugget og tørret nok, lader man Hjulmanden, Bødkeren eller Drejeren udarbeide til sin Tid, og stræber altid at have

noget i Forraad; men alle andre Smaating ved Ploven og i Staldene, bør en Bonde selv kunde forfærdige, ja endog i Kjøkkenet Hakkebræt, lange flade Tallerkener, store og smaae Skeer, Skovl, Drøftetrug, Banketærskel, Malkestole, Lad til Fjerdinger og Øltønder o. s. v., og meget deraf kan forfærdiges i de lange Vinteraftener, hvilket den jydske og holsteenske Bonde giver saa mange følgeværdige Exempler paa; men Sjællænderen bestiller intet om Aftenen.

Spørgsmaal.

(Indsendt.)

I Anledning af det i dette Blads No. 102 f. A., paa et fremsat Spørgsmaal: "I hvilken Alder det er bedst for en ung Pige at givte sig?" afgivne Svar: "Naar hun har holdt op at være forfængelig, og begyndt at blive fornuftig"; spørges: I hvilken Alder det er bedst for en Yngling at givte sig?

Andagtsbog af Biskop Boisen.

(Meddeelt af en dansk Geistlig.)

Nylig er vor Literatur beriget med et Skrift, som med Glæde bør modtages af hver Menneskeven og hver Kristendoms Ven. Den med Almuen saa nøie kjendte og for Almuens Tarv saa heldige Forfatter, H. H. Hr. Biskop og Commandeur Boisen har udgivet en Andagtsbog bestaaende af Bønner samt kjærlige Raad og Advarsler nærmest for Almuen. Længe have vi savnet en passende Andagtsbog for Almuen. Vi have den nu, og vi have den saaledes, som vi maatte ønske den, og saaledes som vi kunde vente den fra Forfatteren af bibelske Fortællinger, Fædrenelands Catechismus og de flere Almueskrifter, hvis Værd for længst er erkjendt. Bogen, vi anmelde, indeholder i

første Afdeling: Morgen og Aftenbønner til hver Dag i Ugen; Morgen og Aftenbønner for Børn; Kirkebønner; Festbønner m. fl. Gudelige Tanker for Kristne i mange af Livets vigtige Timer og mærkelige Skjebner. Dens anden Afdeling indeholder: Kjærlige Raad og Advarsler til unge Kristne, til ulykkelige Ægtefolk, til den, der er ængstelig i sin Saligheds Sag, til den Ulykkelige, som fristes til Selvmord, til den, som skal aflægge Eed, og slutter med Veiledning til kristelig Bibellæsning.

Er Anmelderens Begreb om en Andagtsbog rigtig, at den skal være et Middel til at understøtte den fromme Kristen, som ved Bøn og gudelig Betragtning stræber at opløfte sin Aand til Gud, forædle sit Hjerte, samle Kraft imod Fristelsen, Trøst i Lidelsen og lære Hengivenhed i Guds Villie: da svarer den anmeldte Bog ganske til sit Navn; saavel i Indhold som i Indklædning er den i høi Grad skikket til dens Hensigt. Overalt finde vi skjønne, kraftige, opløftende Tanker; overalt taler den inderligste Kjærlighed til Gud og Menneskene; Alt indgyder den Bedende Tillid. Sproget er, hvad det i en kristelig Andagtsbog bør være, simpelt, ædelt, hjerteligt, kristeligt. I sine Bønner og gudelige Tanker forudskikker Forfatteren sædvanligen et Bibelsprog og slutter med et Vers af en Psalme. Ligesom det vilde være overflødigt at omtale Nytten heraf, saa holder jeg det og for overflødigt at forsikkre Læseren, at begge Dele ere valgte med største Held, som og at Biblens Ord og Lærdomme ere ligesaa heldigen anvendte, som de ere jevnligen brugte. Istedet for at udhæve enkelt Sted for at gjøre Læseren bekjendt med Bogen, vil jeg raade Korsdrageren, den Fattige, den Gamle, Forældre, som sørge over et Barns Sygdom, dets Død o. s. v. at tage Bogen i Haand og af den lære at bede, og naar de da tillige lære at forstaae Herrens Forjættelse: "Beder, saa skal Eder gives"; ville de taknemlige erkjende Bogens Værd. Hvorledes den indsigtsfulde Forfatter ogsaa i dette Skrift retter Almuens Begreber og arbeider imod Fordomme, derpaa være det mig tilladt at anføre et Exempel: Det er bekjendt nok, at Almuen har Fordom imod Lægen, at den desværre alt for

ofte forsømmer at benytte hans velgjørende Raad og frelsende Hjelp. Hvor mange Religionslærere have ikke beklaget, at deres Overtalelser i dette Stykke vare forgjæves? Men lad den Fader og Moder, som fælde Taarer ved elsket Barns Sygeleie, opløfte Tanken til Gud og bede med vor Forfatter: "Du har i Dit Ord sagt: Giv en Læge Rum; lad ham ikke vige fra Dig; thi man haver ham behov. Bevar os for Egennytte og Fordom og velsign de Lægemidler, som anvendes til vort Barns Helbredelse; velsign Lægens Haand og Raad, og dersom det er Din behagelige Villie, da forund os den Glæde, at vi engang maae trykke vort Barn, helbredet, til vort elskende Hjerte." Monne ikke disse Ord, udtalte i Bønnens og Andagtens hellige Time, skulde vende Sindet til Lægen og vække det Ønske, at bruge hans Raad og Hjelp? O, de ville vist udrette mere end alle vore Overtalelser!

Med Hensyn til Bogens anden Afdeling, der og kan betragtes som et Anhang eller Tillæg til Andagtsbogen, være det mig endnu tilladt at tilføie: Ved at gjennemlæse Raad og Advarsel til Ynglingen og Pigen opstod hos mig det Ønske, at enhver Fader eller Moder, som sender en elsket Søn eller Datter ud fra Fædreneboelig, vilde under Afskedens Taare og Bøn og Formaning skjenke den kjære Unge vor omtalte Bog, og naar Ynglingens og Pigens Tanke droges til det kjære Hjem og den sørgelige Skilsmisse, ville de og drages til den dyrebare Gave, der ei forgjæves skulde gjentage de faderlige Raad, de kjærlige Formaninger og Advarsler, med hvilke de ginge bort fra Fædrenehjem. Forfatterens Trøstens Ord til den, der er ængstelig i sin Saligheds Sag og mistvivler om Guds Naade kaldte mig tilbage i svundne Dage, da jeg med kummerfuldt Hjerte stod hos ængstet og besværet Medkristen, der søgte Trøst i hine Andagtsbøger, hvor Lovens Trudsel lyder haardt for den syge Sjel, og hvor Forestilling om Synderens Kamp med Satan bringer Mørke i de forvirrede Begreber og fremskynder Fortvivlelsen. O, ædle Boisen! skal jeg atter møde ængstet og besværet Broder, Dit Trøstens Ord skal følge mig og lette mig det vanskelige og store Arbeide at husvale den Besværede, at frelse den,

der staaer paa Randen af Fortvivlelsens Afgrund. Ikke mindre Værd have de øvrige Stykker i denne Deel af Bogen. Ønske maa f. Ex. hver redelig Kristen paa en Tid, da det ægteskabelige Baand saa ofte vorder løsnet, at Forfatterens Raad til ulykkelige Ægtefolk, som attraae Ægteskabs-Skilsmisse, maatte komme i mange Hænder; thi kunde end den ganske Forhærdede, efterat have læst disse, vedblive i sin Beslutning, saa vilde dog i det mindste den, hos hvem Beslutningen endnu ikke var kommen til fuld Modenhed, vende tilbage og agte paa Herrens Formaning. I den Almuen her givne Veiledning til kristelig Bibellæsning maa enhver, som veed hvor urigtig Bibien ofte læses, eller hvorlunde den misbruges, i de fremsatte Advarsler finde et Ord, talt i rette Tid, ligesom den følgende Anviisning til Bibellæsning maa være hver redelig Kristen inderlig velkommen.

Kun saare sjelden har Anmelderen fundet enkelt Udtryk, han ønskede forandret, f. Ex. S. 40 "er Nogen, der modløs, forsagt og stundom vanskelig henlever sin Tid", der synes først at blive ret tydeligt af det Følgende. S. 61 "Jeg har været Barn og er bleven Yngling, og mange Aar ere rundne" synes urigtig at indskrænke disse der fremsatte skjønne gudelige Tanker til Ynglingen allene, paa hvilken "mange Aar ere rundne" da ikke passer; hellere: jeg var Barn, jeg blev Yngling, og mange Aar runde. S. 82 "Var end min Glæde stundom blandet", ikke ganske tydelig for den Eenfoldigere. S. 109. "Du har i Din Himmel tilmaalt mig min Skjebne." Anmeld. vilde: afveiet min Lod. Disse Bemærkninger, der ere høist ubetydelige, nedsætte aldeles ikke Bogens Værd eller formindske dens Brugbarhed, de anføres blot for om den høit ærede Forfatter ved et nyt Oplag, der rimeligviis snart vil blive nødvendig, vilde overveie om de fortjene nogen Opmærksomhed. Foruden de anførte Trykfeil har Anmeld. fundet S. 53 Medigeinløste for Medigjenløste, og S. 291 l. 9 Vi for Hvi.

Skjøndt Bogen er nærmest for Almuen, vil den være til lige Opbyggelse for mere og mindre Oplyste, for Lærde og Ulærde.

Som denne Andagtsbog er fremkommen paa

en Tid, da de timelige Trængsler, hvorunder saa Mange sukke, maaskee mere end nogensinde vende Sinder til det Aandelige, og Jordlivets Besværligheder lade Menneskene føle Trang til Bøn og gudelig Betragtning: saa har og den ædle Forfatter sørget for ved den yderst ringe Priis, hvortil den sælges, at den, Tidernes Besværlighed uagtet, kan komme i mange Hænder. Og, Gud give, at denne Forfatterens redelige og kjærlige Hensigt maa vorde opfyldt! — dog, den maa vorde opfyldt; thi mange ville de blive, de værdige Religionslærere, som ville stræbe at udbrede i deres Menigheder en Andagtsbog, der kraftigen skal virke med dem til at udbrede kristelig Oplysning, Fromhed og Gudsfrygt, Troe og Haab.

Guds Velsignelse over Bogen! Guds Velsignelse over dens ædle, værdige Forfatter! Hans Tale lyde længe til Herrens Priis, til fromme Kristnes Opbyggelse! Rig paa Frugter vorde Hans herlige Daad til Brødres Frelse og Saliggjørelser!

Indenlandske Efterretninger.

Løverdagen den 3die Februari 1821 fandt i Regentskirken Universitetets aarlige Høitidelighed Sted i Anledning af Hs. Majestæt Kongens høje Fødselsdag, ved hvilken Leilighed Universitetets Rector, Hr. Justitsraad, Professor Schow, udviklede i en latinsk Tale: de forbedrede Indretninger til Studeringers og Videnskabers Fremme, som Universitetet i Kjøbenhavn har Hs. Majestæt Kongen at takke for.

Han oplæste derpaa Bedømmelserne over de i forrige Aar indkomne academiske Priisskrifter, og bekjendtgjorde de Studerendes Navne, som havde vundet Præmier. Talen endtes med Bøn til Gud for Kongen, for Landet og for det Kongelige Huus.

Indbydelsesskriftet til denne Høitidelighed var forfattet af Hr. Etatsraad og Professor Thorlacius, R. a. D., og indeholdt en uudgivet islandsk Fortallina, oplysende den nordiske Handels Historie, kaldet Tháttr af Oddi Ofeigssyni, med latinsk Oversættelse og Fortale.

Deres Navne som tilkjendtes academiske Præmier, vare i Theologien: M. H. Hohlenberg, Cand. i Theol.; i Lovkyndighed J. W. Møll, Cand. juris; i Philologie Carl Wilhelm Elberling, phil. Stud., Præmien; i samme Videnskab Rudolph Joachim Henrichsen, philol. Stud., Accessit; i Historie Holger Christian Reedtz, Stud. jur.; i Æsthetik C. A. Thortsen, Stud. theol., Præmien; i samme Videnskab Nicolai Krossing, Candidatus philos., Accessit.

Til den theologiske Embedsexamen i Januari Qvartal 1821 meldte sig 12 Candidater, hvoraf 6 tilkjendtes Karakteren Laudabilis, 4 Haudillaudabilis, 1 Non contemnendus, og 1 udeblev fra den mundtlige Prøve.

De Qvæstioner, som i dette Qvartal bleve opgivne ved den skriftlige theologiske Examen, vare følgende:

1. Exponatur notio biblica filii Dei.
2. Exponantur effata Christi, quibus declaravit, religionem suam destinatam esse omnibus hominibus.
3. Ostendatur, sincerum virtutis studium semper cum pietate esse nexum.
4. Qvinam imprimis medii ævi episcopi atqve principes per propagationem religionis christianæ laudem sibi pepererunt?
5. Epist. ad Eph. IV. 1—16.
6. Psalmus XC.

De Studerendes Antal ved Kjøbenhavns Universitet tiltager nu med hvert Aar, og er endog langt større end førend Norges Adskillelse fra Danmark. Tilforn var f. Ex. det sædvanlige Antal for begge disse Riger til Exam. Artium nogle 40, nu er det for Danmark allene 90, 100, 110 og derover.

Af Hr. Landinspecteur Gudme, der ifjor i et Skrift under Titel af "Bemerkungen über die projectirte Verbindung der Ostsee mit der Niderelbe mittelst eines Barkenkanals", med saa megen Klarhed og Sagkundskab for Publikum har udvikklet Muligheden og Nytten af den projecterede Kanalforbindelse imellem Østersøen og Elben fra Kiel over Bordisholm ind i Støren, er atter, dette Anliggende angaaende, udkommet et lidet Skrift un-

der Titel af "Ist der Oldesloer Kanal zu berücksichtigen", hvori Forfatteren, paa en lige saa interessant som grundig Maade, har viist, at et ved et hamborgsk Priisspørgsmaal foranlediget andet Projekt angaaende en Kanalforbindelse imellem Østersøen og Elben, der tilsigtes at skulle gaae igjennem en Udkant af Holsteen, og at have sine Endepunkter i Lybek og Hamborg, ei alene neppe vil være at udføre, men og, hvad der er det Vigtigste, at dets Udførelse, istedet for at være til Nytte, meget mere vilde være til Skade for vort eget Land. — Idet man med Fornøielse gjør det fædrenelandsksindede Publikum opmærksom paa dette læseværdige Skrift, forbeholder man sig, med det Første at meddele en udførligere Fremstillelse af dets Indhold.

Slagelse, d. 3 Februari. Søndagen den 28de Januar sidstafvigte feiredes Hs. Majestæts vor allernaadigste Konges Fødselsdag, paa sædvanligviis med Soupée og Bal paa Slagelse Post- og Herbergeer-Gaard, og som bivaanedes af en talrig Forsamling af denne Kjøbstæds Indvaanere og Omegnens Beboere. Dandse-Salen var prydet med Hs. Majestæts Brystbillede. — Byens Raadhuus var af Magistraten foranstaltet oplyst, forsynet med et til Dagens Høitid passende Transparent.

De Glædesdage, som dennegang i næsten tvende hele Uger besjælede Odense og dens Omegns Beboere, for at høitideligholde vor elskede gode Landsfaders for alle troe Undersaatter glædelige Fødselsdag, ved Concerter, Baller, Dineer, Soupeer, Sange, festlige Taler, Skuespil og Privates Selskaber, har saavidt man har haft offentlig Kundskab om samme, været holdte paa Raadstuesalen, paa Gymnasiet, i Frimurerlogen, i Klubben, paa Postgaarden, til Nissens, i Skuespilhuset o. s. v. — overalt med den inderligste og almeeneste Deeltagelse; og endnu er, i samme glædelige Anledning, end eet Bal ivente paa Raadstuesalen, som da ender Festen for dennegang, med det frydefulde Haab i mange Aar at kunne gientage denne Dag.

Viborg. Dannefolkets Glædesdag den 28de Januar blev og her i Staden feiret med trohengivne Undersaatters Frosind og Hengivenhed for Landets elskede Konge. Den 28de vare Ho-

noratiores og Byens Embedsmænd forsamlede til Middagsspiisning hos Hagemanns, hvor en til Dagen forfattet Sang ledsagede Hs. M. Kongens med høie Gemalinde og Kongehusets Skaaler. Dagen efter gaves dramatisk Forestilling paa Privattheatret, efter hvis Tilendebringelse fremsagdes en Epilog og Hs. M. Kongens Buste bekrandsedes. I Aftes paa et stort Bal paa Stadens Raadhuus, hvor der af alle Stænder vare 200 Personer. Et Transparent med Hs. Majestæts Navn saaes over Indgangen. Borgemesteren Hr. Cancellieraad Gundelach havde forfattet en Sang til denne Borgerfest. Et høitideligt Vivat ledsagede paa alle 3 Stæder Ønskerne for Kongens og Hans Huses Vel. Først ved den lyse Dag endtes Ballet. Ved sidste Anledning blev givet til Huusarme 26 Rbd. 3 Mk.

Kjøbenhavns Børs d. 6 Februari.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Amsterd. 2 M. - . Lond. 2 M. - . Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12ß. a 15 Rbmk. $12\frac{1}{2}$ß. Oblig. (med Renter fra 11 December 1820) $69\frac{1}{2}$. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. d. A.) 87 Rbd. r. S. ell. $113\frac{1}{2}$ Rbd. Sedler pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbanksedl. $16\frac{3}{4}$. Svenske Sedler 61 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 12.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 10 Februari 1821.

Epilog.

(Bestemt for afdøde Skuespiller Haack ved hans sidste Benefice.)

Det muntre Spil er endt, og Musen tier,
Og Masken skal ei dølge Hjertets Lyst,
Og ei skal Konsten søge Melodier
For Stemmen fra mit fulde, rørte Bryst.
Tillader Du da, ædle Kreds! at jeg
Et Øjeblik fra Konst og Digt mig fjerner,
Mens jeg fortæller om min Barndoms Leg,
Min Ungdoms og min Manddoms Ledestjerner:
Som Barn og som Dreng var mig Livet kun Lyst,
Og let vege Sorgerne bort fra mit Bryst,
Jeg tumled og trængtes i Menneskers Stimmel,
Jeg leed just den muntre, den brogede Vrimmel,
Thi her var jeg netop i mit Element.
Men naar saa med Somren den Færsel var endt,
Og Sværmen sig splitted' i Kammer og Stue,
Og Vintren dem samled' om Arnens Lue,
Saa ønskte jeg endnu det Liv og den Lyst,
Men Alt var saa stille, saa tomt og saa tyst. —
Da mødte engang mig en Pige saa fage,
Jeg ingentid havde til hende seet Mage
I alle mine Dage.
Hun sang, og hun dandsed', var altid saa fro,
Og sødt smilte Øjet, mens Læberne loe.
Om Dagen i Sværmens den støjende Trængsel,
Naar Pigen blev ængstlig, som Fuglen i Fængsel,
Saa drog hun sig bort, skjøndt jeg veed ei, hvorhen;
Men naar hun om Aftnen kom atter igjen,
Saa viste hun mig, og fortalte tillige
Med funklende Øine — den skjelmske Pige —
Hvad hun i den vrimlende Sværm havde seet,
Hvad hun havde hørt, og hvor hun havde leet:
Og saa fløi de Timer i Fryd og i Glæde,
Tidt Taaren min barnlige Kind monne væde,
Og saaledes trylled' og fængsled' hun mig
Ved Hjertets almægtige Trolddom til sig,
At inden jeg vidste et Ord af at sige,
Jeg hengav min barnlige Tro til den Pige —
Og Pigens Navn var Thalia.
Dog — det Barnets Leg og Barnets Færd,
Hvis søde Minde jeg dog tro vil gjemme;
Thi er det saa, mit Liv har intet Værd,
Hvor kunde jeg dets Uskyldsdrøm da glemme! —
Men nu forandres Scenens stille Gang,
Og Pigen sig forvandler til Gudinde;
Jeg voved' mig foruden Sang og Klang
Fra Hjemmet, hvor de Timer stille rinde,
I Verdensvrimlen ud. Jeg dristed' mig,
For Eders Dommer-Øie frem at stille:
Jeg følte dybt min Svaghed, ja ret inderlig
Jeg blev mismodig tidt, saa Taaren tungt mon trille.
Hvad var det da, der hævede mit Mod,
Og styrked' mig, til freidig frem at stige?

Det var en lønlig Gnist i Hjertets Rod;
Det var det Forsæt, aldrig Pligt at svige;
Det var mit Haab til Eders milde Gunst —
O gid den undes mig til Banens Ende! —
Det var Thalias Vink til hendes muntre Konst;
Thi først til hende torde jeg mig vende,
Hvem jeg som Barn mig havde viet til,
Hvis Krav er Daarskabs Tref med Lunets Piil,
Hvis Offer Latter og et stille Smil.
Men nu mig syntes, at mit Syn sig klared'
Ud over Konstens forhen snævre Skjel;
Hvad først jeg ahned', nu sig aabenbared',
Da Rosings Torden rammede min Sjel,
Da Schwarts henrev med mægtig Kraft mit Hjerte,
Da Øhlenschlæger fyldte heelt mit Bryst
Med hellig Fryd, med dyb men luttret Smerte,
Og gød Bevidstheds Lys i Hjertets Lyst.
Da var det, at Melpomene den høie,
Med Dolk i Haand, det dybe Tankeblik,
Sig aabenbared' herlig for mit Øie,
Og vinkte mig, ihvor jeg stod og gik.
Da voved' jeg, med frygtsom Fod at træde
Ind i Gudindens høie Tempelhal,
Og bævende af Angst og lønlig Glæde
Jeg offred' — ak! maaskee foruden Kald; —
Dog — her jeg staaer jo for min milde Dommer,
Du ædle Kreds, som hidtil saae min Færd,
Min Vaar, og snart skal maaskee see min Sommer,
Du dømmer mildt retfærdigen Enhver:
Vel veed jeg, mangen Broder kjækt mon stige
Op mod Fuldendtheds Krands høit over mig,
Men dog i Eet jeg vil for Ingen vige:
I Kjerlighed til Konsten, Agt for Dig.
Du hædred' Ynglingen jo med Din milde Gunst,
For Konstneren jeg Skaansel kun begjerte,
O skjænk og Manden, om ei for hans Konst,
Saa for hans egen Skyld, en Plads udi Dit Hjerte!

N. V. Dorph.

"Sværmeri."

Jo sjeldnere fuld Hengivenhed for Konge og Fædreland blive; jo meer de Følelser aftage, der besjelede den herlige Prinds Eugène, da han i en Proclamation 1814 kaldte ene "de Mænd

"udødelige, der vide at leve og døe deres Pligter, Æren og Erkjendligheden troe"; jo forvovnere selv de daadløseste Uslinger vorde, til hemmeligt og aabenbare at haane hver Den, der vover at træde med opslagen Hjelm i Kampen mod Tidens foragtelige Selvforelskelse; des utroligere, desto eventyragtigere blive og Træk, som følgende, fra en bedre Oldtid, om end Historiens Muse besværger deres Sandhed.

Beleiringen af Colchester — i Carl den 1stes Tider — blev foretagen og udholdt med lige stort Mod paa begge Sider. Træt omsider af Intet at kunne udrette, betjente Beleiringsgeneralen Fairfax sig af følgende Fremgangsmaade, for at afskrække Commandanten Capel fra alt videre Forsvar. Han indbød denne til en Samtale med sig paa een af Fæstningens Udsider. Som Capel, i Forening med fire andre Officierer, bestiger det betegnede Sted paa Volden, seer han ligeoverfor paa den anden Side Fairfax, og foran denne sin syttenaarige Søn, et saare herligt ungt Menneske, hvem Fairfax havde vidst at bemægte sig og hidført fra London, klædt nøgen af til Bæltestedet, lænket paa Forbryderviis og holdt af fire Soldater, af hvilke de to havde Dolke i Hænderne, til at gjennembore ham med, og de to Andre opspændte Pistoler, færdige til at afskyde. Paa samme Tid betydedes det Capel, at, hvis han ei antog den ham tilbudne hæderlige Capitulation, havde han at see paa sin Søns Død. Uden at lade sig ryste, raabte han blot tre Gange til sin Søn "mindes, Hvad Du skylder Din Gud og Din Konge!" vendte derpaa Fairfax Ryggen og gik tilbage til Byen. Som altid, seirede og her Retskaffenheden og Modet; Fairfax sendte Ynglingen uskadt tilbage til London.

F. Høegh-Guldberg.

Indenlandske Efterretninger.

De Prisspørgsmaale, som for Aaret 1821 ere udsatte ved Universitetet, ere følgende:

IN THEOLOGIA.

Expositis et dijudicatis præcipuis Canticum Canticorum interpretandi rationibus, inquiratur, an ni-

hil omnino præsidii pro allegorica interpretatione ab aliis poëmatibus orientalibus peti possit?

IN JURISPRUDENTIA.

Quales regulæ ex jure universali servandæ sunt in ea accessione qvam industrialem seu artificialem vocant, et quænam ex jure Romano et potissimis exteris legibus servantur? quid denique secundum jus patrium circa hanc materiam statuendum est?

IN MEDICINA.

Quæ secretiones in corpore humano ipsius cerebri subsidio præ cæteris indigent?

IN PHILOSOPHIA.

Quæritur, liceatne omnia singulorum hominum officia juxta formulas legum universalium definire, an ratio hominis individui sit habenda, et quomodo eo respectu officia specialia queant deduci?

IN MATHESI.

Angulus invariabilis sed mobilis circa datam ellipsin ita volvitur, ut crura semper curvam tangant. Inscribatur circulus angulo in qualibet ejus positione, qui duo crura et ellipsin tangat. Quæritur locus centrorum horum circulorum.

IN HISTORIA.

Exponantur necessitudines politicæ, quæ ab obitu inde Caroli Magni usque ad initia expeditionum cruciatarum, imperio Orientali cum Europa occidentali, maxime cum Germania et Italia, intercedebant.

IN PHILOLOGIA.

Investigatis, quæ in Verrinis Tullii orationibus memorantur de monumentis artis antiquæ a Verre Siciliæ prætore collectis, detur Musei ab hoc viro instaurati brevis conspectus; tumque, comparatis, quæ Cicero passim suis scriptis inseruit, judiciis de his aliisque artis operibus, disquiratur, qua dexteritate quaque peritia orator latinus in talibus æstimandis sit versatus.

IN ÆSTHETICIS.

Hvilken er Eorskjellen mellem det Komiske og det Satiriske?

IN HISTORIA NATURALI.

Insecta lepidoptera neque apud nos, nec apud vicinos eadem diligentia ac cæteri insectorum ordines sunt investigata. Postulatur igitur

nova et qvam maxime confecta lepidopterorum indigenorum enumeratio systematica, differentiis specificis et synonymis illustrata, cui accedere debent loci natalis nec non observationes de tempore, metamorphosi et victu, qualescumque autor ipse ex studio naturæ collegerit. Speciebus adhuc non descriptis, in enumeratione autem receptis, aut specimina insectorum exsiccata aut delineationes adjungantur.

Hans Majestæts vor allernaadigste Konges Fødselsdag høitideligholdtes d. 28de f. M. i samtlige Directionen for Garnisonsskolevæsenet underlagte Underofficiers- og Børneskoler med et Middagsmaaltid, som Hs. Majest. allernaadigst havde tilstaaet samtlige Elever. — Medens Underofficierskolerne i det 1ste og 2det jydske Infanterie-Regiment, samt i det sjællandske og det jydske Jægercorps hver for sine Elever, i hver Skoles Locale i de respective Casserner udførte den dem ved Directionen i saa Henseende meddeelte allernaadigste Befaling, spiste i den store Infanteriecasserne umiddelbart under Directionens Tilsyn 64 Elever af den store Underofficierskole; ved et andet Bord 110 Drenge, og ved et tredie 80 Piger. — Dagen før havde Directionen, ligeledes i Anledning af den hver Dansk saa dyrebare Dag, foretaget Uddeling af de Klædningsstykker, som den er saa heldig aarligen at kunne give til de Børn, der gaae i dens Skoler. 200 Børn deeltoge i denne Uddeling, af hvilke hvert Barn modtog et Par Skoe, et Par Strømper, og en Skjorte eller Særk; desuden fik de 4 flittigste Drenge hver en Frakke, et Par Støvler og et Halstørklæde; de 10 flittigste Piger hver en Hvergarns Kjole, 10 andre hver et Forklæde, og 36 Drenge hver et Halstørklæde. Disse Kjoler og Forklæder samt alle Skjorter, Særker og Halstørklæder er syet i de to sidste Maaneder af Pigerne i Haandarbeidsskolen, ligesom disse Børn ogsaa have strikket samtlige 200 Par Strømper, deels af Uld, deels af Bomuld, de sidste til de flittigste Piger. Under en eneste Lærerindes Bestyrelse oplæres 80, 90 ja indtil 100 Pigebørn paa eengang i de militaire Casserneskolers Haandarbeidsskole, hvilken, siden den indbyrdes Under-

viisnings Indførelse i samme, med Lethed og end større Orden end før, nu har sædvanligen tre Gange saa mange Elever som i hiin Tid, og det, vel at mærke, dog kun under een Lærerinde, og den samme, som underviste før Forandringen i Læremethoden foretoges. Dette er omtrent den samme heldige Virkning, som den indbyrdes Underviisning ogsaa har frembragt i de militaire Casserneskolers Drengeskole. — Med den inderligste Taknemmelighed modtoge samtlige Elever, store og smaae, det Beviis paa den bedste Konges Naade, som paa hiin festlige Dag blev dem allernaadigst tilstaaet af Hans Majestæt, der ikke allene med faderlig Omhu vaager over disse unge Menneskers Underviisning og Opdragelse, men ogsaa værdiger dem at tænke paa deres Fornøielse, og at lade dem, hvem det ellers kun saare sparsomt tildeles, give en glad Dag.

Efter den nu opgjorte nøiagtige Beregning over National-Bankens Hæftelses-Capital, forsaavidt samme hviler paa Jorder og Tiender i Danmark, udgjør dens Beløb 15,162,049 Rbdlr. 27$\frac{4}{10}$ ß. De $\frac{5}{6}$ Dele heraf udgjøre den Sum 12,635,041 Rbdlr. 7 ß., hvoraf Renterne, beregnede à 6$\frac{1}{2}$ PC. aarligen, ere 821,277 Rbdlr. 64 ß. Sølv; disse Renter skulle for Bankaaret fra 1 Aug. 1819 til 31 Juli 1820 beregnes til Sedler efter Coursen 262$\frac{1}{2}$ PC., og udgjøre altsaa et Seddelbeløb af 1,077,926 Rbdlr. 90 ß.

I disse Dage er udkommen: Veiviser eller Anvisning til Kjøbenhavns, Christianshavns og Forstædernes Beboere, for Aaret 1821, udgivet af Boghandler Ludvig Thiesen. Udgiveren vedbliver med utrættelig Flid at give denne for enhver Kjøbenhavner, der kun har nogenlunde Forretninger at varetage, uundværlige Haandbog, alt større og større Fuldstændighed. Samlerens Nøiagtighed, for saavidt den fra hans Side er tilstrækkelig til at forøge Bogens Brugbarhed, er umiskjendelig, og kun Dadlesygen, der forsætligen vil være blind for de Vanskeligheder, der ere forbundne med et saadant Skrifts Forfattelse, kan opholde sig over enkelte Mangler, der i alle Skrifter af den Natur ere uundgaaelige, og kun kunne undgaaes, naar Vedkommende, der ville høste

Fordeel af Bogens Bestemmelse, selv ville gjøre opmærksom paa dem, hvilket desværre saa sjeldent er Tilfældet. Bogen er trykt med gode Typer paa upaaklageligt Papiir, og faaes for 2 Rbdlr. paa Børsen i Bogladen No. 12.

Hr. H. A. Martensen har udgivet: Almindelig Signalbog, indeholdende en fuldstændig Samling af Signaler, til Brug for Kjøbmandsskibe af alle Nationer, tilligemed en fuldstændig Forklaring over deres Brug og Anvendelse.

Hans Majestæt vor allernaadigste Konges høje Fødselsdag, blev og i Ringsted, Søndagen d. 28 Jan., feiret ved Soupée paa Postgaarden af Byens Indvaanere og nogle af Omegnens Beboere. Her saaes den gladeste, hjerteligste og meest enthusiastiske Stemning. Den ældste nærværende Borger udbragte i Aar ved denne Leilighed over Bordet Dannerkongens Skaal, der gjentoges med et 3de Gange af Alle eenstemmigen velmeent Hurraraab, hvorefter ogsaa Skaaler, med lignende Fryd bleve udbragte for Hds. Maj. Dronningen, og det hele øvrige Kongehuus, samt sluttelig for Borgerheld over Ringsted. De Fattige bleve ved denne Leilighed mindede.

Mariboe, d. 30 Jan. Paa Nøisomhed i Nørreherred, Roelykke Sogn her i Lolland, er i denne Tid en Orne bleven saa forrykt, at den beed en Hest i Siden saaledes, at Tarmene væltede ud, hvoraf den døde paa Øieblikket.

Nakskov, d. 29 Jan. Hans Majestæts Fødselsdag blev i Gaaraftes høitideligholdt hos Hr. Bager B. Lehm med et prægtig Aftensmaaltid af Byens Honoratiores og Andre, der ialt bestod af 36 Personer. Ved Bordet blev afsjunget en til Dagens Høitid passende Sang med flere Gange gjentagne Hurra: "Frederik den 6te leve!" saavelsom Skaaler for Dronningen og det hele øvrige Kongehuus. Ligeledes blev afsjunget en passende Sang for de Fattige, hvorved disse bleve erindrede. En almindelig Munterhed herskede iblandt Selskabet. Alle Lehms Vinduer vare illuminerede, og i et Fag var anbragt et Transparent med Kongens Navn i en Egekrands, hvorunder var anført nogle Linier passende til Dagen. — Hans Majestæt vor elskte Konges Fødselsdag blev i Nakskov den 28de Januari 1821 høitidelig erindret af vores derværende ligesaa agtværdige som

brave Søemænd. — Dagens Høitid blev om Morgenen forkyndt ved Kanonskud og et nyt i denne Anledning opheiset Flag, som var bekostet af endeel af denne Byes Skippere og anbragt ved Tolderens Broe, hvilket tilligemed Flag og Vimplers Vaining fra de i Havnen liggende Fartøier forskjønnede Dagens Fest, ligesom og dette vidnede om den Troskab og Hengivenhed, de danske Søemænd bær for vores elskte Frederik. — Samme Dags Aften forsamledes, efter foregaaende Invitation, endeel af Byens Skippere hos den ligesaa almindelig agtede som virksomme brave Sømand-Skipper og Dannebrogsmand J. Andrea, der for egen Bekostning, for at hædre Dagens Høitidelighed, havde foranstaltet et tarveligt Aftensmaaltid for sine Medbrødre, ligesom og et passende Transparent var ved dennes Boepæl midt over Gaden anbragt, og blev da af de Tilstædeværende ved til denne Festdag forfattede Arier afsjungne, gjentagne Hurraraab samt Kononskud, vor elskte Konge og Dronnings Skaal udtømte, med de varmeste Ønsker for Kongehusets og Fædrenelandets Vel.

Maribøe, d. 1 Febr. Hs. Maj. vor allernaadigste Konges Fødselsdag, der for enhver ægte Dane er en sand Glædesfest, feiredes ogsaa ved Bandholm, Grevskabet Knuhtenborg, af Stedets og Omegnens Embedsmænd og Honoratiores. Festen begyndte om Aftenen med 3 Gange 9 Kanonskud og ligesaa mange da en til Dagens Høitidelighed passende Sang blev afsjunget og Skaaler udtømte under gjentagne Hurraraab for det elskte Kongepar. Først ved Daggrye skiltes Selskabet ad, da 27 Kanonskud bebudede Festens Ende. — Efter Indberetning til Øvrigheden vare Priserne paa Korn og Fedevare samt Kreature, i afvigte Januari Maaned, følgende: Hvede 4 Rbd., Rug 2 Rbd. 4 Mk., Byg 2 Rbd., Havre 1 Rbd. 1 Mk. a 1 Rbd. 2 Mk., graae Ærter 3 Rbd. 3 Mk., hvide Ærter 3 Rbd. 3 Mk., Bønner 3 Rbd., Vikker 3 Rbd., Kartofler 1 Rbd. 2 Mk. Tønden; røget Flesk 1 Mk. 4 ß. a 1 Mk. 8 ß., fersk Flesk 1 Mk. 2 ß., Kjød 8 ß., Smør 1 Mk. 8 ß. a 1 Mk. 12 ß., Ost 6 ß., Talg 1 Mk. 12 ß. Pundet. Et Slagternød 25 a 30 Rbd. Et Sviin 18 a 20 Rbd. Et Faar 4 Rbd. Alt i Rigsbankpenge N. V. — Overfarten imellem

Gaabense og Vordingborg er nu igjen aaben, saaledes at Heste og Vogne rc. igjen kan overføres uden synderlig Vanskelighed.

Nyborg, den 4 Februari. Fjorden og Havnen er nu igjen saa ganske frie for Iis, at Postjagten afgik med Pakkeposten directe fra Byens Skibsbroe i Morges. I Beltet er ei heller nogen Driviis mere, som kan hindre Søefarten.

Odense. Vor berømte Thorvaldsen har, efter sin Tilbagekomst til Rom, forfærdiget Deres Høiheder Prinds Christian Frederiks og Gemalindes meget lignende Büster. (Hempels Av.)

Odense. Den Forudsætning der i disse Aviser for længe siden er yttret, at vi kun ved østlige eller nordlige Vinde vil kunne vente Vinter, er rigtig indtruffen nu tredie Gang; men da Barometret saa overordentlig hastig er steget siden den havte langvarige Tøe, er det sandsynligt, at det lige saa hastigt vil falde igjen, og atter med sydlig eller vestlig Vind bringe os Tøe. Den 25de Januar, som var en sand Foraarsdag, hørtes allerede Lærken. Maatte kun ikke en langvarig Paaske-Østen lade den tie forlænge! — Prof. Dittmars megen Snee have vi, i det mindste her, ikke mærket synderligen til. Idag (d. 6te Febr.) er Vinden igjen gaaet til sit gamle milde Hjørne V. S. V. med Tøe. (Iversens Av.)

Aalborg. Hans Majestæt vor elskede Konge Frederik den Sjettes høie Fødselsdag i Søndags den 28de Januar, blev som en for hele Landet almindelig Glædesfest, høitideligholdt her i Byen paa følgende Maade. Ved Solens Opgang forkyndte 27 Skud fra de neden for Slottet plantede Kanoner Festens Komme, hvorpaa alle de i Havnen liggende Skibe heisede deres Flag. Ved Revellien lod Borgermusikken sig høre. Om Middagen paraderede paa Byens Nyetorv det her garnisonerende 3die jydske Infanterie-Regiment under en skjøn Musik. Borgerbevæbningen tilligemed det grønne Jæger-Corps, vare paa samme Tid trukken op paa Torvet, ligeledes under Musik. — Byens elskede Overøvrighed, Magistratspersonerne og øvrige Honoratiores, vare ved samme Leilighed tilstæde; Kanonerne affyredes og Luften opfyldtes med gjentagne Hurraraab. Om Eftermiddagen Kl. 5, lod Regimentets Janitsar-Musik sig høre. — I Klubben Enigheden, paa

Compagniehuset var stort Aftensmaaltid, under hvilke Skaaler for vor gode Konges og det hele Kongehu'es Vel bleve udbragte og stadfæstede sig ved 27 Kanonskud. — Selskabet udtrykkede sine blide Følelser ved en af Herr Pastor Henneberg forfattet Sang. Et muntert Bal vedvarede hele Natten igjennem. — I Dandsesalen var meget smukt anbragt Danmarks Genius holdende i en Krands Hs. Majestæt Kongens og Hds. Majestæt Dronningens Navne i Ziffer-Træk, staaende i Æreporte oplyst med coulørte Lamper, og hvor tillige var anbragt Offerkar med Røgelse, som opsteg til Gudinden.

Kolding. Hs. Majestæts vor elskede Landsfaders Fødselsdag festligholdtes i Kolding af Borgerne i Forening med de militaire og nogle af Byens civile Embedsmænd i det forrige Dramatiske Selskabs Locale, med Comoedie, Aftenspisning og Bal. Under Maaltidet udbragtes Skaaler for Hs. Majestæt Kongen, Hds. Majestæt Dronningen og Kongehuset, efterat een til Dagens Høitid passende Sang var afsiungen, ledsaget af Instrumental-Musik. — Med en uafbrudt glad Stemning festligholdtes denne Høitidsdag indtil den lyse Morgenstund, da Forsamlingen skiltes fra hinanden, med de hjerteligste Ønsker for vor elskede Landsfader, vor hulde Dronning og det hele Kongehuus.

Holstebroe, den 30te Januar. Ogsaa her feiredes vor elskede Konges Fødselsdag. Om Morgenen Kl. 6 forkyndte 9 Kanonskud og Borgermusikken den festlige Dags Anbrud. Om Aftenen var Bal hos Kiøbmand Winther, hvor Byens Honoratiores, endeel af Omegnens Herrer Geistlige og Proprietairer vare samlede, og bleve under Kanonernes Torden Frederiks og Marias Skaaler udbragte. Først ved næste Dags Anbrud skiltes Forsamlingen ad med de varmeste Ønsker for Kongeparrets Vel.

Pinneberg, den 29 Januari. Ogsaa her var Dagen i Gaar en Glædesdag. Aftenen forud forkyndte Canonskud den følgende Dags Fest, og ved det derpaa følgende Daggry tilkjendegav Canonskud den for Fædrelandet saa festlige Dags Frembrud. Hs. Excellence Hr. Geheime-Conferentsraad og Landdrost v. Döring havde samlet den herværende ridende Borgergarde, hvilken Kl. 10,

med dens elskede Chef i Spidsen, begav sig til Kirken i Rellingen, for at takke Gud, og anraabe om fremdeles Velgaaende for den almeenelskede Landsfader og Hans Allerhøieste Familie. Dagens Festlighed forhøiedes ved en passende Præken og Lovsange. Efter endt Gudstjeneste blev, under Paukers og Trompeters Lyd, afsiunget: "Heil unserm Könige", hvorpaa Garden drog tilbage til Pinneberg i den forrige Orden, og blev af Hs. Excellence Geh. Conferentsraad v. Döring beværtet med en glimrende Frokost. Den festlige Dag endtes med et muntert Bal.

Ratzeburg, den 29 Januari. Vi kunne ikke nægte os den Glæde, at meddele vore langtfraværende Landsmænd den Efterretning, at vor almeenelskede Konges Fødselsdag ogsaa af denne Stads Indvaanere feiredes med hjertelig Glæde i forskjellige Selskaber. I Gaar Aftes gaves paa Raadhuset et af de meest anseete Indvaanere talrigt besøgt Bal, hvor vi ved et muntert Maaltid udtømte Skaaler med Ønsker for vor allernaadigste Konge, Hvem Gud endnu længe vil lade leve til Held for os!

Heide i Ditmarsken, d. 31 Januari. Den elskede Landfyrstes Fødselsdagsfest blev ogsaa her høitideligholdt paa forskjellige Maader i muntre Selskaber, og i Landskabshuset, hvor mange Kongelige og Landskabsbetjente samt Besiddere af Landeiendomme og Fabriker vare forsamlede. Festen endtes med en Soupée og et glimrende Bal. I Omegnen høitideligholdtes Dagen i en talrig Forsamling af Godseiere.

Kiel, den 1ste Februari. Vor allernaadigste Konges Fødselsdag blev her med megen Høitidelighed og Jubel feiret. Om Morgenen Kl. 6 hørte man fra Hovedvagten Jægercorps Hoboister med deres skjønne og fortreffelige Musik at udføre den harmoniske Melodie: God save the King. Gudstjenesten, som blev holdt til sædvanlig Tid, forhøiede Dagens Høitidelighed, da vor meget elskede og agtværdige Lærer, Hr. Consistorialraad, Provst og Ridder Fogh om Formiddagen ved en passende Tale stemte alle Hjerter til, i Forening med ham, at takke og bønfalde den Almægtige at bevare Kongen og det hele Kongelige Huus; at velsigne, beskytte og beskjærme Kongens Riger og Lande. Efter Gudstjenesten samlede den her liggende Gar-

nison sig i Slotshaugen, og marscherede i fuld Parade, under Jægerchorets Musik, til Torvet. Paa Universitetets Høresal holdtes om Middagen af Hr. Professor Wachsmuth en til Dagens Høitidelighed passende Tale. Derefter gik man i Kirke, hvor en stor Mængde Mennesker samledes, for at høre vor meget elskede og agtværdige Lærer Hr. Harms, som ogsaa benyttede Festens skjønne Leilighed til at opfordre Alle at takke den Allerhøieste og at forene deres Bønner med hans for vor høitelskede Landsfaders Held og Velgaaende. Saavel i Stadt Copenhagen som ogsaa i Stadt Hamburg havde Hr. Dannebrogsmand Tiskker og Hr. Rathlew foranstaltet et Middagsmaaltid, hvor alle Honoratieres, Byens Borgere og enkelte Fremmede indfandt sig, og blev Hs. Majest. Kongens og det ganske Kongehuses Skaal, paa det første Sted af Hr. Etatsraad Fischer, og paa det sidste af Hr. Oberstlieutenant v. Lechly, under fuld Musik, med Enthusiasmus udbragt. Den festlige Dag endtes med et glimrende og talrigt Bal i Harmonien, hvor ligeledes Hs. Majestæt Kongens og det hele Kongehuses Skaal, under Trompeters Lyd, med et frydefuldt Hoch af Selskabets første Directeur blev udbragt. Med det varmeste Ønske, at denne vor dyrebare Konges Fødselsdag, til Held for Landet og Kongehuset, ofte maatte vende tilbage og forene os, skiltes Selskabet ad ud paa Natten. Bruhn til Düsternbrook havde for de Herrer Studentere foranstaltet et Middagsmaaltid og Bal om Aftenen, og paa flere Steder var Selskab om Aftenen. Dannebrogsmand Tiskkers Huus var om Aftenen illumineret, og over Indgangen saae man et Transparent, der forestillede Kongens Büste paa et Alter, hvorved der stod en qvindelig Figur med Sindbilledet paa Troskab; derunder læste man følgende Strophe: Den guten König liebt das treue Volk.

Blandede Efterretninger.

Norge skal nu ogsaa have en Literaturtidende, under Titel af Literaturtidende for Norge. Den skal under en duelig Redaction levere Recensioner over Skrifter, som udkomme i Norge, eller

hvis Forfattere ere norske; Efterretninger om de vigtigste udenlandske Værker; literaire Bemærkninger og Notitser; biographiske Fortællinger om udmærkede Forfattere ꝛc.; Anmeldelser og Antikritiker i den indenlandske Literaturs Gebeet. Hver Uge udkommer et Ark.

Den 27 f. M. lod Kongen af Preussen give til Hoffets og Staden Berlins Fornøielse et stort Masquebal paa det Kgl. Slot. Henved 3000 Billetter vare uddeelte. Hele Rækker af de Kgl. Værelser og Sale vare dertil bestemte. Blandt andet udmærkede sig paa denne Masquerade et af 186 Personer bestaaende Masketog, foranlediget af den Kgl. Familie, hvortil Ideerne vare tagne af Moore's Digt: Lalla Rukh. I den store hvide Sahl var oprettet et lidet Theater, efter Architect Schinkels Opgivelse, adskilt ved et zirligt orientalsk Drapperie fra Salens øvrige Rum. Til hvert levende Billede var anbragt en passende Decoration. De Kgl. Sangere og Sangerinder afsange Romancerne, under den berømte Spontinis Anførelse. I Toget deeltoge de Keis. og Kgl. Prindss. Herskaber. Udvalgt Smag og sand orientalsk Pragt udmærkede Hovedpersonerne Aurengzeb og Lalla Rukhh, der begge bleve baarne paa gyldne Baldakiner. — Ingen Masque turde iøvrigt være klædt i Domino af sort eller Chauvesouris (Flaggermuus) Farve.

Spinderierne i Manchester have nu bragt det til det forfærdelig høje Nummer 350 i Bomuldsgarn. 359 Dokker paa Pundet give en Længde af 29,000 Yards eller 167 engelske Mile.

Laybach, hvor Monarkforsamlingen i denne Tid holdes, og som Europas Opmærksomhed er henvendt paa, er Hovedstaden i Hertugdømmet Krain i den østerrigske Kreds. Staden ligger ved den seilbare Flod af samme Navn og har 15000 Indbyggere og 500 Huse, Forstæderne uberegnede. Gaderne ere meget snevre. Blandt de mærkeligste Bygninger er Landhuset, Raadhuset og 3 Tøihuse. Den driver god Handel. Udenfor Staden er et Morads, der næsten indbefatter 40,000 Ang Land (hver paa 40 Favne), og som, naar Floden Laybach træder over sine Bredder, ved sine Uddunstninger er Staden meget skadelig.

Efter Grev Chaptals nyeste Værk: De l'industrie française, udgjorde Handelsværdien af

Manufacturfrembringelser 1,820,102,409 Fr., hvoraf den indenlandske første Stof 416,000,000 Fr., den udenlandske 186,000,000 Fr. Arbeidslønnen er anslaaet til 844,000,000 Fr., de almindelige Omkostninger til 192,000,000 Fr. og Fabricanternes Gevinst til 182,005,221 Fr. Men da Værdien af de indenlandske Stoffer allerede er regnet under den oeconomiske Industrie, saa kan den ikke regnes med her, men Værdien af Manufacturfrembringelserne for Landet selv bliver kun 1,404,102,409 Fr.

Ved Philadelphia findes en Jernbro af blot Staaltraad over en 400 Fod bred Flod. Dens Vægt er 4114 Pd., og Materialet har kostet 600 Gylden.

Kjøbenhavns Børs d. 9 Februari.

Cours. Hamb. 2 M. 262, a vista 265. Amsterd. 2 M. = . Lond. 2 M. = . Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Oblig. (med Renter fra 11te December 1820) 69½ a 70. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. d. A.) 87 Rbd. r. S. eller 113½ a 114 Rbdl. Sedler pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbksedl. 17. Svenske Sedler 62 ß. — Disconto 6 pC.

Om dansk Faareuld.

(Indsendt.)

I Skilderiet No. 94 f. A. læses, "at Danmark aldrig vil kunne frembringe saa god spansk Uld, som der bliver paastaaet i en Afhandling om Europas Faareavl i Handels- og Industrietidenden, formedelst Landets lave og nærende Jordbund, men at denne Uld mangler den fornødne Elasticitet og Spændekraft."

Følgende maae tjene til nærmere Oplysning om denne for Danmark saa vigtige Production. I Foraaret 1820 blev der sendt fra Vebjerggaard ved Wordingborg til Klædefabrikanten Hr. Stollenwerth paa Fyrendahl under Grevskabet Holsteenborg 24 Pd. Uld af spansk Race, som var reenvasket paa Faarene, for af ham at besørges kartet, spundet og vævet til Klæde. Resultatet

var, at der blev 29 Alen Klæde efter Vævningen, og efterat dette Klæde var blevet stampet, farvet og overskaaren i Kjøbenhavn, blev der 20 Alen, 8½ Qvarteer bredt, saa god Kjøbmandsvare som kan forlanges, i alle Henseender af en lige saa god Bonitet, som fiint udenlandsk Klæde, og udmærket ved Blødhed, Tæthed og Glands.

Hvilken Fordeel naar Landmanden kan sende sine raae Produkter til en Fabrikant og faae igjen forædlede Produkter imod en billig Betaling? Da man saa ofte hører Klager over, at man ikke kan faae kartet Ulden, fordi den er saa filtret: skulde da vel Grunden ei ligge deri, at man ikke vasker Ulden paa Faarene rigtigt, saa at alt det Fede i Ulden, som holder Snauset bunden, bliver siddende, og derved gjør Ulden meer filtret og uskikket til at kartes? Kan Vaskningen ikke ogsaa have Indflydelse paa Elasticiteten, naar den tilbageblevne Fedme binder Spændekraften? Saa kan Fabrikanten med Grund klage over, at Ulden er svampagtig, og naar den endogsaa først bliver vasket hos Fabrikanten, saa bliver den dog aldrig saa reen, som naar den først er vasket godt paa Faarene, efter den Methode, som Spanien, Frankrig og Tydskland følge, hvorfor Fabrikanten foretrækker hine Landes Uld fremfor Danmarks, uden at tænke paa, at Danmark selv kan frembringe Uld, som kan sættes ved Siden af den udenlandske. Vel kan Climatets og Jordbundens Beskaffenhed og Beliggenhed have Indflydelse paa Uldens Elasticitet, ja ikke engang ethvert Faar af en og samme Race bærer lige god og elastisk Uld; men denne Forskjel findes overalt. Ved overflødig og nærerig Foring, hvorved en stærkere Uddunstning befordres, afsættes ogsaa meer Olie i Ulden selv, der bliver smidigere, og Elasticiteten stærkere, hvorved Klædet faaer meer Styrke, Blødhed og Glands; men faae Faarene mindre nærende Føde, og maae behjelpe sig med snæver Græsning og slet Vinterføde, saa kan man heller ikke vente den Godhed og Elasticitet af Ulden.

At ønske var det, at Landmændene maatte blive nøjere bekjendte med de spanske Faars Vaskning og rigtige Røgtning, ved et lille Skrift, som imod ringe Betaling kunde udbredes iblandt dem.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 13.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 13 Februari 1821.

Var det vigtigt eller nyttigt, ved Vedtægt eller Lovbud at afskaffe Handel i Hamborger Banco og anden fremmed Møntsort?

(Indsendt.)

Det forekommer ei sjeldent, at Handel, især underhaanden, afsluttes her i Staden og paa dens Børs i fremmed Møntsort, i Særdeleshed i Hamborger Banco. Denne Skik synes at være unaturlig og upolitisk, forsaavidt den tilsidesætter directe Betaling ved indenlandske Midler.

Den, der saaledes kjøber Varer, maa ordentligvis betale dem med Bco. Vexler, som Sælgeren ofte ikke behøver, og derfor igjen afhænder, og saaledes gaae disse Vexler da ofte igjennem mange Hænder, inden de omsider naae hen hvor de virkeligen bruges. Det kan vel ansees som en Brug af dem, at man remitterer dem til Hamborg som et Depositum hos en eller anden Kjøbmand, for siden at kunne trassere derpaa ved paakommende Leilighed; men var Brugen af Bco. mindre her i Handelen, eller indskrænket til virkelige udenlandske Omsætninger, vilde saadan Leilighed sjeldnere møde og Depositionen saaledes vorde mindre nyttig eller fornøden.

Denne Afbenyttelse af Vexler volder mange Uleiligheder; thi:

1) er man ofte udsat for Tab ved de bekomne Vexler, formedelst Personernes Insuffisance, som ei altid afgjørende kan bedømmes.

2) bortgaae endeel Omkostninger, saasom Mægler-Courtage ved Vexlernes Anskaffelse og Omsætning ofte flere Gange, Correspondence-Omkostninger, Provision og Stempelpenge i Hamborg, Protester m. m., og

3) endelig møde og forskjellige andre Bryderier og Uleiligheder ved Vexlernes Discontering og øvrige Behandling, som man vel kunde ønske at undgaae.

At spare Courtagen vilde vel være til Tab for Mæglerne; men da Handelen ei er til for disses Skyld, maatte det ei fortrydes, at man, især i Tider som de nuværende, førte den paa den sparsommeligste Maade, og at spare de øvrige Omkostninger, især dem, som tilflyde fremmede Kjøbmænd og Authoriteter, vilde vist være en reel Fordeel for Landet; thi hvor ubetydelige de end ved en enkelt Handel kunde forekomme, saa udgjøre de dog, for samtlige Handeler i et heelt Aar, en betydelig Sum; og at en Simplification af Handelen, som den her tilsigtede, iøvrigt vilde medføre megen Fordeel og Lettelse, synes ei at behøve Beviis.

Det kan ei omtvivles, at jo rede Sølv i tilstrækkelig Mængde vilde haves til at sættes i Stedet for Bco., thi i manglende Fald kunde jo blot nogle af de nu brugelige Vexlers Paalydende inddrages i rede Valuta og saa omsættes her hjemme, istedetfor i Hamborg.

Anledningen til denne Skik skjønnes vel, foruden det virkelige Behov for Bco., at have

været, deels at føre Handelen i en sikker Mønt, der ei skulde være underkastet den Ustadighed, som de indenlandske nominelle Pengesorter have været underkastede, deels at lette Omsætningen ved Brug af skrivtlige Beviser, uden at bebyrde den med Omkostning af stemplet Papir, som vistnok i Handelen vilde være meget trykkende og ubeqvemt. Men disse Aarsager synes ei medrette nu at kunne kræve hine Uleiligheder; thi deels kan Handelen, hvilket og i den senere Tid mere er kommet i Brug, afsluttes i rede Sølv, deels vilde Anvisninger paa Banken kunne træde i Stedet for Vexler og hæve Besværligheden ved at transportere og eftertælle det klingende Numerair, indtil Banken maaskee, ved Udstædelse af Sedler, lydende paa rede Sølv, fandt Anledning til at komme til Hjelp i denne Henseende.

Det, som iøvrigt ved Bco. Vexler opnaaes fremfor ved Handel i rede Sølv, er Handel paa Credit. Denne fortjener vistnok ei at hindres, og skjønnes ei let at kunne føres med lige Sikkerhed for Creditor paa anden Maade, naar ei Omkostninger til stemplet Papir m. m. maaskee langt større end Vexelomkostningerne skulle løbe paa; men deels finder denne Grund ei Sted hvor Handelen sluttes, som det kaldes, i kort Bco., deels kunde vel og indenrigske Vexler (da indenbyes ei ere tilladte) paa rede Sølv, i det mindste spare de Omkostninger, som ellers gaae ud af Landet, og endelig vilde maaskee, hvis disse Betragtninger fandtes af Indsigtsfuldere ligesaa vigtige, som de have forekommet Indsenderen værdige til Gjenstand for Vedtægt eller Lov, et hensigtsmæssigt Forslag eller Lovbud foranledige Midler til ogsaa at hæve denne Vanskelighed.

Omendskjøndt det erkjendes, at den omhandlede Skadelighed af den her ommeldte Sædvane forhen, da Coursen stod høiere, mere vaklende og slettere for Banco end for rede Sølv, var langt større end nu, og tildeels satte Landets Kjøbmænd eller deres Penge i et ydmygende Vilkaarlighedsforhold til Hamborgerne, saa formenes dog, at Sagen endnu er af megen Vigtighed. I manglende Fald vilde det være behageligt at oplyses om det Modsatte.

Redningsmiddel i Ildsfare.

Man tager en Birkekost, som indsyes løselig i Paklærred, hvilket surres meget fast til Skaftet; desuden syes 6 eller flere Rader, 5 Tommer brede, Lærredsstrimler, ligesom Fryndser, i grove Folder rundt omkring. Disse Strimler kunne være omtrent 3 Alen lange. Ved Brugen dyppes denne Vidsker i Vand, helst muddret. En Karl kan med dette Redskab og en forholdsmæssig liden Qvantitet Vand slukke en brændende Overflade af omtrent 100 Qvadratalen i 6 Minuter, uden den Ødelæggelse, der ved Sprøiternes Brug paa Møbler og Vare som oftest er uundgaaelig.

Ikke blot paa Landet, hvor ingen Sprøiter haves, men endog i Kjøbstæderne vilde det være meget nyttigt at anskaffe endeel saadanne Vidskere, der paa Øieblikket kunde bruges, saasnart Ilden er opdaget, inden den udbreder sig mere og inden andre Brandanstalter kunne komme i Virksomhed. Til udvendig Brug, naar et Huus staaer Fare for at blive tændt af et brændende Huus i Naboelauget, maae man have mindre Vidskere paa lange Skafte. Til indvendig Brug derimod bør Vidskerne være større og Skafterne kortere. For, i paakommende Tilfælde, uopholdelig at kunne benytte dette Redskab, maa man i ethvert Huus have een eller flere Ballier med Vand staaende, med Hensyn til Husets Størrelse. I en saadan Ballie af et halvt Oxhoveds Størrelse opløser man et Fjerdingkar Salt, og kommer noget Leer deri, hvoraf man kan vente følgende Fordele: 1) at Vandet ei fordærves; 2) at det ikke fryser, undtagen ved en stærk Kulde; 3) at Leret, naar Vandet før Brugen er godt omrørt, sætter en Skorpe paa de slukkede Steder, der forhindrer, at de ei lettelig tændes igjen.

I Byer, hvor der gives straaetækkede Huse, er vaade Seil, som trækkes over Tagene af de Huse, der staae Fare for Antændelse udenfra, det bedste af alle Redningsmidler.

v. Schultz,
Capitain.

Nelli, den lille Tiggerpige.

(Efter det Svenske.)

Den stakkels Nelli sad i Graad
Paa Moders Muld i Graven,
Tungt var hvert Suk, og Kinden vaad,
Og dugget Tiggerstaven.

Hver En, som hende gik forbi,
Den Klage kunde høre:
"Hvad skal der af mig Arme bli',
Gud! hvad skal Nelli gjøre?"

"Jeg liden er og moderløs,
Stor er min Nød og Smerte;
Om jeg til Død' i Kulden frøs,
Rør det ei Nogens Hjerte?"

"Min Moêr! Min Moêr", saa hulked' hun,
og Taarer mørkned' Øiet:
"Min Moêr! Min Moêr!" hun raabte kun,
Med Pande dybt nedbøiet.

Da kom forbi en geistlig Mand,
Saae hendes Taarer trille,
Og ganske sig beføiet fandt
At hendes Uro stille:

"Din Moder kommer ei igjen,
Hvor meget Du end græder;
Du kun fortørner Himmelen
Ved saa forvendte Sæder."

"Læs flittig Din Cat'chis, mit Barn,
Og Dine Aftenbønner,
Saa undfly'r Du vist Satans Garn,
Og Himlen Dig nok lønner."

Saa taled' han, og gik sin Vei,
Velsignende den Arme;
Dog aabnede han Fikken ei,
Hvor stor end var hans Varme.

Og nu forbi en Herre gaaer
Af verdslig Hu og Tanker;
Han giêr en Skilling — stille staaer,
Mens Hjertet i ham banker.

"Hav Tak, min gode Herre, Tak!"
Fremsukkede den Lille:
Hun Skillingen i Lommen stak
Mens Frost og Slud de krille.

Med udstrakt Haand og sorgfuldt Bryst
Sad den forladte Arme,
Og bad med Nødens bange Røst
Hver christmild sig forbarme.

Man Folk i store Hobe seer
Saa hid, saa did at vandre:
Heel Mange sig ret kolde teer,
Og fuld af Harme Andre.

En Mand med Stjerne paa sin Frak
Tog op Havanna-Prisen,
Og mumlede om Tiggerpak,
Om Ladhed og Justitsen.

"Nu, hvor man kommer," skreg en Fru':
Saa høres Unger tude."
Og gik at see et Sørgesku',
Og græd til det var ude.

Det mørknedes og Dagen skred,
Hist skimted' man en Lygte,
Men meer og meer af Angest leed
Den lille dybt Betrykte.

"Hvem skal beskytte mig, o, hvem!
Ak, jeg for Mørket gyser,
Har ingen Moder, intet Hjem,
Jeg hungrer stærkt og fryser."

Hun raadvild sad og saae sig om,
Og Skyggen hende skrækker,
Da hid en christmild Qvinde kom
Og Haanden hende rækker.

"Kom", sagde hun: "og med mig gaae
Hvor Lampen Du seer blusse;
Jeg fattig er, har mange Smaa,
Men skal Dig gjerne huse."

Hun med den spæde Stakkel nu
I lune Hytte træder,

Og med en from og kjerlig Hu
Sig til sin Gjerning glæder.

Og moderligen lover hun
Den Moderløse Pleie,
At give med en Haand saa rund
Hvad bringes kan tilveie.

Derpaa hun holdt sin Aftenbøn
Til Gud, vor Alles Trøster,
Vis paa, at hendes Gjernings Løn
Den sidste Afkom høster.

Hun sov saa saare blidt og godt,
Med Fred i skyldfrit Hjerte,
Og nød, hvad man i mangt et Slot
Tidt frugtesløst begjerte.

Du Rige uden Kjerlighed,
Det burde Dig bedrøve,
Du Lykke har — Lyksalighed
Kun de, som Godhed øve.

Indenlandske Efterretninger.

Den 9de Februari døde i Kjøbenhavn Justitsraad og Høiesterets-Advocat Christian Klingberg, een af Danmarks første Retslærde og Sagførere, ligesaa udmærket ved Kundskaber som ved en ædel og uegennyttig Tænkemaade. Han var en Søn af den i Aaret 1783 som Justitsdirecteur ved Lottoet i Kjøbenhavn afdøde Jacob Klingberg, og er født i Kjøbenhavn 1765. Han deponerede fra Frederiksborg Skole 1783, blev 1791 Hof- og Stadsrets-Procurator og 1792 Høiesterets-Advocat. 1794 udgav han, i Anledning af Geheimeraad Ahlefeldts Theaterbestyrelse, et meget vittigt satirisk lidet Skrift, under Titel af: Quid juris No. 1 og 2, der i sin Tid gjorde overordentlig Opsigt. Siden udmærkede han sig ved sine Procedurer i de M. C. Brunske Sager angaaende Ugebladet Vækkeren, Jerusalems Skomagers Reise ꝛc., hvori Almeenheden tog saa varm Deel. Fra den Tid af udbredte hans Ry sig som duelig Sagfører, indtil han omsider blev anseet for een af de første, som man i de vigtigste Sager

henvendte sig til. Han paatog sig aldrig nogen Proces, naar han tydelig forudsaae, at den ikke kunde andet end tabes, og fraraadte heller end tilraadte at forfølge saadanne Sager. Da hans Helbred begyndte at svækkes, gav han frivilligen Slip paa de ligesaa hæderlige som indbringende Poster som Directeur ved Nationalbanken og som Justitsdirecteur ved det asiatiske Compagnie. 1814 erholdt han Denomination som Assessor i Høiesteret. Hans alt for tidlige Død beklages almindeligen.

Blandt de Storme, der lige siden 1799 rystede det danske Handelsvæsen, var neppe nogen større end den, der ulykkeligviis indtraf i det afvigte Aar 1820. Tre Huse, der vare vor Handelsverdens Grundpiller, og som man i mangfoldige Aar ansaae for saa urokkelige, at deres Sikkerhed, saa at sige, var bleven til Ordsprog — det Rybergske, de Coninckske og Meyer & Trierske — maatte, bortrevne i Tidsomstændighedernes sønderknusende Malstrøm, opgive deres Boer. Alle disse tre Huses Credit var saa stor og udbredt, at deres Vexler honoreredes i alle Verdensdele og var almeengjeldende Pengerepræsentativer. Det Rybergske Huus blev oprettet 1753, af Conferents-Raad N. Ryberg, og er altsaa nu henved 70 Aar gammelt; noget yngre er det de Coninckske, men dog endeel over et halvt Seculum. Jevnaldrende med det sidste er det Meyer & Trierske, hvis nyligen afdøde Bogholder allene havde tjent der i 50 Aar. Naar man regner, hvor mange Mennesker der ved disse Kjøbenhavns tre Hoved-Handelshuses uheldige Fald ere med eet satte ud af Virksomhed og tildeels blevne brødløse, lige fra den første Commis indtil den sidste Pakhuuskarl, og alle de, der igjen skulde leve af dem, saa kan man sikkert uden Overdrivelse anslaae Totalantallet til 1500. Hver Fædrelandsven maa imidlertid haabe, at disse vigtige Huse, der satte saa mange Mennesker i Virksomhed, snart ville komme istand igjen.

Universitetet i Kiel tæller i Gjennemsnit 200 Studerende, hvoriblandt Medicinerne siden Aaret 1800 have tiltaget, og i omvendt Forhold, mod ellers, Juristernes Tal oversteget Theologernes en Tredieedeel. Dette Universitets Bogsamling bestaaer af 60,000 Bind, men til at kjøbe nye har

den ingen Plads, og, som det synes, heller ingen Raad. De andre Anstalter, Museet, Laboratoriet, Hospitalet og Fødselsstiftelsen ere af nyere Oprindelse.

Blandt Miscellerne i Kieler Beyträge T. I berettes, at den Hamburger Tidendes Udgiver ikke har villet optage den udførlige Bekjendtgjørelse angaaende de nu under Titel af "Kieler Beyträge" udgaaende Kieler Blätter, med Tilføiende: at en simpel Bekjendtgjørelse var nok; Modbemærkningen er, at han kunde vide, hvad han maa forbyde, men at det er mærkværdigt, at han ogsaa vil vide, hvad der er nok.

Nykjøbing, d. 4 Febr. H. M. Kongens Fødselsdag høitideligholdtes med et Bal hos Gjæstgiver Radike. I Aften høitideligholde Borgerskabet Festen ved et Bal hos Kjøbmand Bergstrøm. — Vi vente vore i Kjøbenhavn indefrosne Skibe til Guldborg, thi Fiorden ligger endnu med Iis. Et af dem skal allerede være afseilet fra Kjøbenhavn. — Mæslingerne have nu snart runderet overalt. Nu begynder Skarlagensfeberen i Stubbekjøbing og paa Møen. Belladonna forsøges som Præservativ.

Gaardmand Jakob Johansen, der for et Aars Tid siden kom fra Gommerup og kjøbte sig en Gaard i Hundtofte i Fyen, fristede den haarde Skjebne, at den 6 Febr. Kl. 9 om Aftenen stod pludselig hele Gaarden i lys Lue. Ikkun en Hest reddedes af Besætningen. Forresten bleve alle Kreaturene, Ind- og Udboe et Offer for Branden. Hverken Skab eller nogen Kiste kunde udføres. Alt blev tabt. Manden, der nylig var kommet til Skade paa det ene Been, maatte paa sin Krykke kun tænke paa sit Livs Redning. Konen maatte samle sin Børneflok og flye. Hr. Pastor Tommerup, i Steenstrup ved Svendborg, anmoder Menneskevenner om Gaver for de Betrængte.

Den nylig afdøde Grev Christian Stolberg forenede hos sig Egenskaber, som sjelden findes samlede; idet han besad en høi Grad af Erudition og en levende Interesse for Videnskaber, hvorved hans phantasierige Aand let hævede sig til høiere Sphærer, var han tillige en udmærket Mand

i praktisk Henseende. Herom vidner især hans skjønne Gods Windebye ved Eckernførde; midt i en øde Egn giver det et smilende Billede af, hvad Smag og Flid formaae, og de frugtbargjorte og ypperlig dyrkede Marker forvisse om, hvor virksom og fortrinlig en Agerdyrker dets Besidder har været. I en skjøn Natur lever saaledes den ædle Stolbergs Minde; men ikke mindre i en taknemlig Erindring hos Mange, for hvem han var en Fader og Velgjører. Han havde det meest varmt følende Hjerte, der ofte ligesom var overvældet af religiøse Følelser. Paa en Reise, som han nylig gjorde fra Omslaget i Kiel til sit Hjem, faa Dage før hans Død, pønsede han paa sin Gravskrift, og hans ydmyg-fromme Sindelag tilsagde ham følgende, i christelig Simpelhed fremsatte, Ord:

"Luc. Kap. 11, V. 9. Bittet, so wird euch gegeben, suchet, so werdet ihr finden, klopfet an, so wird euch aufgethan."

"Ich suchte dich, ich flehte dir,
Nun steh' ich klopfend an der Thür."

Capitels Taxter for Afgrøden af Aaret 1820.

Sjellands Stift.

Rug 2 Rbdlr. 64 ß. Byg 1 Rbdlr. 71 ß. Havre 1 Rbdlr. 45 ß. Sølv.

Fyens Stift og Langeland.

Rug 2 Rbdlr. 24 ß. Byg 1 Rbdlr. 65 ß. Havre 1 Rbdlr. 30 ß. Sølv.

Lollands-Falsters Stift.

For Aalholms og Mariboe Amt. Hvede 3 Rbdlr. 3 Mk. 1 ß. Rug 2 Rbdlr. 2 Mk. 15 ß. Byg 1 Rbdlr. 4 Mk. $7\frac{1}{2}$ ß. Havre 1 Rbdlr. 1 Mk. 6 ß. Hvide Ærter 3 Rbdlr. 1 ß. Graae Ærter 2 Rbdlr. 5 Mk. 6 ß. Sølv. — For Halsted Amt. Hvede 3 Rbdlr. 2 Mk. 13 ß. Rug 2 Rbdlr. 2 Mk. $13\frac{1}{2}$ ß. Byg 1 Rbdlr. 4 Mk. 4 ß. Havre 1 Rbdlr. 8 ß. Hvide Ærter 2 Rbdlr. 4 Mk. $1\frac{1}{2}$ ß. Graae Ærter 2 Rbdlr. 3 Mk. 13 ß. Sølv. — For Nykjøbing Amt. Hvede 3 Rbdlr. 3 Mk. $2\frac{1}{2}$ ß. Rug 2 Rbdlr. 2 Mk. 10 ß. Byg 1 Rbdlr. 4 Mk. 1 ß. Havre 1 Rbdlr.

1 Mk. 10 ß. Hvide Ærter 3 Rbdlr. 13 ß. Graae Ærter 3 Rbdlr. 3 ß. Sølv.

Aalborg Stift.

Wensyssel og Hann-Herrederne: Rug 3 Rbdlr. 6 ß. Byg 1 Rbdlr. 5 Mk. 2 ß. Havre 1 Rbdlr. 1 Mk. 6 ß. Sølv. — Thye og Morsøe: Rug 3 Rbdlr. 1 Mk. 8 ß. Byg 1 Rbdlr. 3 Mk. 15 ß. Havre 1 Rbdlr. 1 Mk. 9 ß. Sølv.

Aarhuus Stift.

Rug 2 Rbdlr. 3 Mk. Byg 1 Rbdlr. 3 Mk. 12 ß. Havre 1 Rbdlr. 1 Mk. 4 ß. Sølv.

Ribe Stift.

Ribe Amt: Rug 2 Rbdlr. 5 Mk. 8 ß. Byg 2 Rbdlr. 2 Mk. 3 ß. Havre 1 Rbdlr. 3 Mk. 7 ß. Sølv. — Veile Amt: Rug 2 Rbdlr. 3 Mk. Byg 1 Rbdlr. 3 Mk. 15 ß. Havre 1 Rbdlr. 1 Mk. 3 ß. Sølv. — Ringkjøbing Amt: Rug 3 Rbdlr. 9 ß. Byg 2 Rbdlr. 1 Mk. 1 ß. Havre 1 Rbdlr. 2 Mk. 2 ß. Sølv.

Viborg Stift.

Rug 2 Rbdlr. 5 Mk. Byg 1 Rbdlr. 4 Mk. 12 ß. Havre 1 Rbdlr. 1 Mk. 8 ß. Sølv.

Blandede Efterretninger.

Bonaparte havde, som bekjendt, medtaget paa sit Tog til Ægypten et Academie af Lærde og Konstnere, bestaaende af 50 Personer, der skulde beskrive dette Lands Mærkværdigheder. Denne Beskrivelse blev fuldendt ved en af 12 Medlemmer bestaaende Commission, som Arbeidet var overdraget til, efter 17 Aars Forløb. De sidste Dele og Kobberplader af dette Pragtværk ere nu under Pressen. Det indbefatter 900 Kobbere, hvoraf 24 ere saa store, at de ikke kunde trykkes paa det hidtil brugelige største Landkortpapir, men at ganske nye Papirformer maatte forfærdiges dertil. Det nyskabte Papirformat kaldes det ægyptiske, og er 26 Tommer høit og 50 Tommer bredt. 2000 Arbeidere af forskjellig Art have i de anførte 17 Aar været sysselsatte med dette Værk. Kongen af Frankrig har overladt Pancocke de 900 Kobberplader til Afbenyt-

telse ved en ny Udgave, og denne skal nu udkomme i 25 Bind, tilligemed et Atlas. Prisen bliver 1975 Fr.

Opfindelsen af Kaleidoskopen skal ikke tilhøre den nyere Tid, men være fra det sextende Aarhundrede. Opfinderen, Joh. Bapt. de la Porta, en lærd Neapolitaner, beskriver den i sin Magia naturalis 1558, under Navn af Speculum multividum.

En engelsk Tidende fortæller, at et Fattiglem nyligen var blevet taget ombord paa et Skib i Hamoaze-Bay, hvor det for et ringe Veddemaal, som to Matroser havde indgaaet, fortærede i 75 Minuter: en Bedeksjølle paa 9½ Pund, 4½ Pd. Kartofler, 3 Pd. Brød og 2 Flasker Porter, beregnede til 3 Pd., ialt 20 Pd. Vægt, og næste Morgen klagede over Sult.

I Tydskland ere endnu stedse mange, skjøndt ikke de heldigste, Penne i Bevægelse med at skrive om Magnetismen. Blandt de i Aaret 1819 udkomne Skrifter angaaende dette Emne, er: Der Magnetismus, nach allzeitigen Beziehung seines Wesens ꝛc., af en Dr. med. Joseph Enemoser. Denne 781 S. store Bog bliver slemt medtaget i Heidelb. Jahrb. d. Lit. f. Sept. f. A. Især paaanker Rec. den Misbrug, Forf. har gjort af bibelske Steder, og kan ikke tilgive Censur-Autoriteten, at den har ladet den gaae. Rec. kalder den "det uværdigste Product, den nyere Literatur har frembragt." Denne Forf. er dristig eller rettere enfoldig nok til at paastaae: "at der er ingen Frelse at haabe, naar vi ikke give Slip paa Erfaring og Videnskab; at vi bør ei være lærde, ei gjøre Erfaringer; men een Ting skulle vi gjøre, nemlig blive geistlige, aflægge Legemet, søge at forsage det Timelige, og stræbe efter det Evige" ꝛc. Han holder de Klarsynedes (Clairvoyants) Udsagn for sande, og troer dem især i geographisk og astronomisk Henseende. Et klarseende Fruentimmer saae, efter hans Foregivende, Pletterne i Maanen som Bjerge, og Haarene paa Mercurs Indbyggere. — En Dr. phil. J. H. Voß har udgivet: der thierische Magnetismus, als Wirkung der höchsten Naturkraft, ein Buch zur Vertilgung des Aberglaubens ꝛc., om hvilket Skrift Rec. siger, at Forf. har skrevet, for at udrydde Overtroen, men har kun givet denne et philosophisk Gevandt.

I Paris er i forrige Aar udkommet et for den almindelige Statistik interessant Skrift under Titel: Recherches sur les consommations de tout genre de la ville de Paris en 1817. Comparées a ce qu'elles etaient en 1789. Par M. Benoiston de Chateauneuf. Efter samme talte Paris 1817 af egentlige Indbyggere 657,172, og af bevægelig Befolkning, Fremmede, Militaire ꝛc. 56,794, tilsammen 713,966, som ere fordeelte i 26,000 Huse. Dødeligheden har siden 30 Aar formindsket sig 308,448. Dagligen fortæres 1700 Sække Meel eller 693,600 Pd. Brød. Dertil kommer endnu alt det Meel, som den lavere Classe dagligen fortærer i darioles og andet Bagværk, der tilligemed Postei- og Bakkelsesbagværk udgjør 32,000 Pd. Meel. Der fortæres aarligen 7600 Stude, 8400 Køer, 85,300 Kalve, 339,900 Lam, 71,400 Sviin, tilsammen af Værdie 67,337,000 Franker. For Brød, Viin og Kjød sender Paris aarligen til Provindserne 37½ Mill. Rd. i Guld. Af Caffe afsættes 1,650,000 Pd., Riis 50,000 Pd. — Aarligen indføres i hele Frankrig 40 Mill. Pund Sukker, hvoraf der forbruges i Paris 11 Mill. Men man veed, at Frankrig, og navnlig Paris, igjen forsyner Europa med Confiturer og fine Sukkerpræparater. Der forbruges af denne Artikel af Limonaderierne, Restaurateurerne, Posteibagerne o. s. v. . . . . . 1,500,000 Pd.
Af Apothekere (hvoraf der i Paris ere 214) . . . . . . 150,000 —
Af Destillateurerne . . . . . . 141,000 —
Af Chocoladefabricanterne . . . 250,000 —
Til Confiturer . . . . 400,000 —
Til smaae Detailhandlere . . . . 5,000,000 —
Forbrugen af Caffe er stegen saa stærkt, at der nu bruges dobbelt saa meget, som for 30 Aar siden. Man regner 5 Mill. Pd. til 10 Mill. Fr. Af Olie forbruges 10 Mill. Pd., deraf 700,000 Pd. til Gadebelysningen, offentlige Haver ꝛc. Af Talg og Lys sælges aarligen 5,250,000 Pd. — 100 Destillateurer sælge aarligen for 1½ Mill. Fr. Destillat; Chocoladefabricanterne levere 400,000 Pd. Chocolade; Voxlysfabricanterne 186,160 Pd. Lys. Af Salt forbruges 10 Mill. Pd. Tobak forbruges for 8 Mill. Fr. At snuse er almindeligere i Paris end at røge. For 30 Aar siden havde Staden 20,000 Heste.

I de første 8 Maaneder af forrige Aar ere, efter Tidenden the Post, fra Engelland, Irland, Skotland og Wales udvandrede: til Canada omtrent 10,000, til de forende nordamericanske Stater 6000, til Sydamerica 4000, Sydafrica 6000, Ny-Holland og Vandiemens-Land 2500, Ostindien 3500; Søfolk i fremmed Tjeneste 2000, i Flandern, Frankrig og Italien bosatte 1500, i Rusland 350; tilsammen 35,850.

I Anhalt-Köthen gives en Hagel-Assurance-Anstalt med en Fond af 5,365,800 Rdlr. og 2,650 Deeltagere. I afvigte Aar har den godtgjort 20,009 Rdlr. for indtruffen Hagelskade.

Ædelmodig Handling i 1821.

En ikke rig, men virksom og ordentlig Bonde sælger i Aaret 1817 sin daværende Naboe en Gaardepart, paa Vilkaar: at betale paa Kjøbesummen efterhaanden, som han formaaer. Debitor, en god men svgelig Mand, bringer med sig paa afvigte Vinterthing, den 25de Jan., 100 Spd. Creditor anmoder Sorenskriveren om at qvittere paa Gjeldsbrevet for 1,000 Spd., eftergiver altsaa 900 Spd., med Udtryk: at Kjøbesummen var over Debitors Formue, og at han, om hans Kaar og Tiderne tillode det, endog vilde opofre Mere. Denne ædelmodige Bondemand boer i Røgen Præstegjeld i Buskeruds Amt.

Anecdoter.

Cardinal Camus havde som Abbé ført et intet mindre end ordentligt Liv, men oprettede det igjen ved sit regelrette Levnet som Biskop. Ludvig den 14de, der saae, at snarere Tidens slette Exempel havde Deel i Abbéens Uordener, end dennes egen fordærvede Natur, sagde derfor: "jeg kjender ham; gjør jeg ham til Biskop, skal han nok blive en retskaffen Mand."

En Præst i hans Stift beklagede sig til ham over sine Sognefolk, der gjorde Baller om Søndagene. "Jeg kan ikke", sagde han, "faae den "Dands afskaffet, hvor forfærdeligt jeg endog hol-"der Huus med den i mine Prækener". Cardinalen spurgte ham: om da hans Sognefolk forsømte Tjenesten derover. Han benægtede det og føiede til: at det først var efter Tjenesten, de morede sig paa den Maade. "Godt!" svarede Cardinalen, "saa lad dem da ryste Livets "Elendighed af sig!"

Der kom engang en meget smuk Pige ind, for at hente Vand, af Cardinalens Gaardbrønd. Hans Tjener, der var en stor Elsker af Kjønnet, hjalp hende med al mulig Tjenstagtighed tilrette derved, men tog sig og et godt Kys til Betaling. Cardinalen, der saae ubemærket til ved dette Optrin, aabnede i samme Øieblik Vinduet og raabte ud: "Han er en Slyngel, la Verdure! Jeg har jo aldrig givet Ham lov til at drive Handel med Vandet."

Da Camus var bleven Cardinal, holdt han med største Standhaftighed over Bispestolens Rettigheder. Derfor sagde og Hr. de la Feuillade: "han har aldrig været bedre Biskop, "end fra det Øieblik af han blev Car-"dinal."

Man fortælte ham engang, at en villig Dame solgte sin Seng. "Hm!" sagde han, "naar en "Haandværksmand sælger sit Værktøi, "vil han sædvanligviis opgive Haand-"værket."

Som man engang nævnede ham de af Abelys Skrifter, der have til Titel "Theologisk Marv," sagde han: "Maanen maa vist "have været i Aftagende, da Manden "skrev dem". Det troedes nemlig dengang, at alle Been vare blottede for Marv i aftagende Maane.

Paa en Spadseregang i Grenoble kastede han Øiet op paa et Skildt, der forestillede en Skræddermester, som med sin store Skræddersax skjar Klæde til, og underneden stod "Den ærlige "Skræder". Han smilede og sagde: "der "have vi da den udenfor Huset ærlige "Skræder! Monne ikke Gautyven skul-"de være at finde inde i det?"

En Slægtning af denne Cardinal stod iorde for at være den bedste Skakspiller i Frankrige. Tresindstyve Mile fra kom desaarsag en Dag en Medbeiler reisende, lod sin Vogn holde, stod af, gik ind og spurgte Portneren, om vel hans Herre var hjemme. Man svarede "Nei", men føiede til, at han hvert Øieblik kunde ventes, og bad den Fremmede træde ind i Forgemakket saa længe. Som nu Herren, første Præsident i Rentekammeret, kom hjem fra sine Forretninger, gik denne Fremmede, ubekjendt, i Reiseklæder og forstøvet, ham imøde med følgende Tiltale: "jeg "har, min Hr. Præsident! hørt ymte om, at De "skal ansees for vor Tids bedste Skakspiller, og "kommer derfor hid for at erfare, om jeg og vir-"keligen har at vige Dem Pladsen. Eet eneste "Parti vil være nok til at afgjøre det". Man bragte Brædt og Brikker — Præsidenten tabte. Den Ubekjendte reiste sig og steg tilvogns, uden at Præsidenten kunde overtale Manden, enten til et nyt Parti, eller til at gaae tilbords med, eller til at sige sit Navn, hvilket han da og ellers, men forgjæves, havde søgt at komme efter. Aldrig fik og nogensinde Præsidenten Andet at vide, end det, at ei i sit hele Liv havde han spillet med noget eneste Menneske, der havde røbet mere Forstand og større Dømmekraft, end denne Ubekjendte.

Meddeelt af John Barthold.

Rettelse.

I No. 11, P. 166, Lin. 19, for: psychologiske Kundskaber, læs: physiologiske Kundskaber, &c.

Kjøbenhavns Børs d. 13 Februari.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Amsterd. 2 M. : . Lond. 2 M. : . Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. a 15 Rbmk. 11½ ß. Oblig. (med Renter fra 11te December 1820) 70. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. d. A.) 86½ Rbdlr. r. S. eller 113½ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbksedl. 17. Svenske Sedler 62 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 14.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 17 Februari 1821.

Om udenlandskt Uldgarn.

(Indsendt.)

I den senere Tid er opstaaet en ny Industrie, om man saa kan kalde det, at man forskriver spundet Uldgarn fra Tydskland eller andre fremmede Steder, som man siden forvæver til Klæde; en i mine Tanker skadelig Handel for Landet. Hos alle cultiverte Regjeringer i Europa, have forskjellige Forholdsregler viist, at de ønskede Klædefabricationen indført i deres Lande, i det mindste i den Grad, at deres egne Fornødenheder kunde tilfredsstilles. Grundene hertil tænker jeg mig at være, fordi samme ernærer endeel Individuer, hvis Kræfter ellers ei i den Mængde kunne benyttes, og fordi Byrderne derved lettes for Erhververne, som desuden have nok at arbeide for, og som ellers ogsaa maatte føde hine ørkesløse Brødre. Er det et Product, som forbruges i stor Mængde, koster det den Stat, der skal have det fra Fremmede, betydelige Summer, hvoraf Transport-Omkostninger og Provision i det mindste ere bestemte Tab, og er det blandt Livets første Fornødenheder, som en Stat ei selv frembringer, kan den under visse Omstændigheder let derfor komme i stor Forlegenhed, saasom ved en Krig, hvorpaa man vel har seet Exempel. Naar man anvender Uld saaledes at færdigt Klæde er det Formaal, der skal opnaaes, da undergaaer samme mange forskjellige Operationer, forinden det bringes dertil; enhver af disse kan ansees som en Grad af Foraedling, hvorved Ulden befordres nærmere og nærmere til det tilsigtede Diemed. Vil man betragte de Operationer, Ulden undergaaer, med Hensyn til de Mennesker, disse beskjeftige, saa maa disse vurderes efter hvad de i saa Henseende bevirke. De Operationer, Ulden til et Stykke Klæde, af 60 Pund uvasket Uld, af almindelig Reenhed, undergaaer, ere omtrent følgende: Sortering, som medtager 4 Kone-Dage; Vaskning, som medtager 2 Karle-Dage; Plukning, 8 Kone-Dage; Skrupning, 6 Karle- og 6 Børne-Dage; Nupning, 6 Kone- og 18 Børne-Dage; Spindning, 12 Kone-Dage, og Haspning 6 Kone-Dage. Her har man spundet Garn i den Tilstand, det indføres. Siden Balbining, som medtager 6 Kone-Dage; Væyning, 28 Karle-Dage; Fidtnupning, 4 Kone-Dage; Valkning, 1 Karle-Dag; Overskjæring og Appretering, 21 Karle-Dage, og Farvning, 3 Karle-Dage. Dette maa forstaaes om fiint Maschin-Klæde, og sees heraf, at Uld, bragt til Garn, bruger 36 Kone-, 8 Karle- og 24 Børne-Dage, og siden, for at blive Klæde, 10 Kone- og 53 Karle-Dage. Ulden, saaledes bragt til Garn, er da den Operation, der beskjeftiger fleest Mennesker, og fleest af dem, der ellers vanskeligen kunne fortjene deres Udkomme. Det forekommer mig derfor, at Uldgarn, naar det endelig skal tages hos Udlændingen, i Forhold mere burde belægges med Afgiver end færdigt Klæde, da det er vigtigere for Staten at see de Individuer emploierede, som

derved erholde deres Næring, end dem, som behandle Garnet siden; thi en før arbeidsdygtig Karl maa antages, under alle Omstændigheder, at kunne fortjene sit Livs Ophold, som er det modsatte med gamle Fruentimmer, unge Piger og Børn. Ved en passende Klædefabrication kunde Fattigskatten, som mange Steder synes at voxe Administrationerne over Hovedet, saaledes blive meget modificeret, hvilket vist nok var et ønskelig Formaal at opnaae. Foruden dette synes det mig, at derved ny Opfindelser i Udlandet af Fabrik-Producter, burde med modificerede Forholdsregler tages Hensyn paa Landets havende Fabrik-Entrepreneurer, ved at tage saadanne Messures, at disse ny Forbedringer, ei tillodes at ruinere de værende Etablissementer, enten det saa var ved bedre Product eller lavere Pris. Unægtelig have de store Fabrikanlæg i Udlandet meget lettere ved at gjøre ny Opfindelser end de herværende Fabrikantere, formedelst deres større Velstand, da de ved den kan anvende baade Tid og Penge paa Experimenter, og skal der være Fabriker i Engelland, som holde flere Personer Aar ud og Aar ind til dette Diemeed, noget, som vore Fabricanteres Kaar ei tillade. Foruden dette er deres Drivt saa stærk, at de gjentage deres Operationer saa ofte, at Tilfældet, Moderen til saamange Opfindelser, kan meget lettere komme til at virke for dem, end de, som have en meget mindre Virkekreds. Den danske Fabrikant behøver virkelig temporair Beskyttelse, ved saadanne Leiligheder. Lad os antage, at Een anlægger et Bomuldsspinderie, saaledes som de man da kjendte at være bedst indrettede, calculerer rigtig og kan virkelig derved soutinere sig. Om kort Tid skeer i Udlandet en ny Opfindelse; Garnet leveres bedre og lettere end før, og dersom det gamle Forhold med fremmed indført Garn vedbliver, som Entrepreneuren kun har calculeret at skulde vedvare for Productet af de ældre Opdagelser, saa er Entreprisen ruineret. Producerer man den Sætning, at for et enkelt eller faa Individuer maa det Hele ei generes, eller sættes i Contribution, saa troer jeg dog, at hvor der handles efter dette Princip, Landet taber. Thi enhver maa jo ved saadan Tænkemaade afskrækkes fra directe eller indirecte at indlade sig paa at lade sin Formue virke for Indu-

strie-Faget; det er jo desuden meget lettere at bruge sine Penge til Discontering end at anvende dem i Fabrikfaget. Men skal man da for Entrepreneurernes Skyld stedse blive ved det Gamle, det Ufuldkomne? Nei, det var urimeligt at paastaae; man kan jo indskrænke sin Beskyttelse til et vist Tidsrum, saa at Vedkommende netop blive reddede; man kan jo hjelpe Fabrikanten til solid Kundskab om de ny Indretninger, der have frembragt det foromtalte Resultat, og saa er man berettiget at fordre af ham, at han etablerer de ny Opfindelser, saa hastigt som mueligt, hvorved altsaa Forskjellen imellem ham og Udlændingen hæves og begge sættes paa een Fod. En Anmærkning maa jeg endnu tillade mig, og den er, at naar saadan Fremgangsmaade endogsaa er antaget, maa de Forholdsregler, den bevirker, ei opsættes forlænge; thi medtager Ventilationerne for lang Tid, kan det gaae med Fabrikanten, som det hedder i det gamle Ordsprog: "mens Græsset groer døer Horsemoer".

Et Par Ord om Rokkestene i Danmark.

(Meddeelt af N. Lund, Kgl. Landinspecteur.)

Hans Høiærværdighed Hr. Biskop og Ridder Münter har i Antiqvariske Annaler, 3 B. 1 H. 1817, beriget Literaturen med en skjøn Afhandling: Om Rokkestenene paa Bornholm; men da Hs. Høiærværdighed har forbigaaet at melde noget om de Færøiske; saa kunde det maaske ikke være af Vejen at bringe disse i Erindring efter Pastor J. Landts fortræffelige Forsøg til en Beskrivelse over Færøerne 1800.

Landt skriver da Pag. 46: "Som en Mærkværdighed ved dette Sted — Andefjord — maae jeg anføre Rinkestenen ɔ: en Steen, som bestandig rokker; den ligger i Vandet 2 Alen fra Landet ved Bøens (Indmarkens) sydlige Ende, og paa en skraae Helle ud mod Havet, hvorfor den imod Landsiden stikker 2 Favne dybt, men paa de andre Sider fra 3 til 5 Favne; Længden over Vandskorpen er 4 og Breden 3 Favne. Høiden over Vandet er, efter som det er Flod eller Ebbe, fra

1 til 2 Favne. Denne Steen er et virkeligt perpetuum mobile; thi endog naar Havet er meest roeligt, kan man, ved at berøre den med Enden af en Mede- eller Anglestang, erfare dens Bevægelse, og naar Brændingen er stærk, skal den vakle ¼ Alen frem og tilbage, undertiden giver den en skrydende Lyd, hvoraf man spaaer snart kommende Uveir, hvilket ikke er urimeligt; thi Havets Bevægelse udenfra maae komme til Landet førend Uveiret selv."

"I Nærheden af denne Steen ligger endnu en anden meget større, som og skal bevæge sig, men dens Bevægelse er mindre kjendelig. Ligesom den første bevæger sig til Siderne, saaledes bevæger sig den anden paa langs, eller vipper med Enderne op og ned. Naar man vil eftertænke, hvad der kan være Aarsagen til disse svære Stenes uafladelige Bevægelse, kan man vel ikke falde paa nogen anden end denne: At der lige under deres Tyngselspunkt maae være en fremstaaende Kant, som de hvile paa, saa at endog en liden Trykning af Havet, som heller aldrig er ganske stille, kan frembringe deres Rokken; ligesom man og af den idelige Bevægelse, som disse Stene i flere Sekler, og Gud veed hvormange, har fortsat og endnu fortsætter, rimeligen maae slutte, at saavel denne Kant, som den Grund, de hvile paa, maae være overmaade haard, eftersom de ved den evige Bevægelse dog ikke slides eller afrundes, men de Steder, som Stenene støde an paa ved deres Bevægelse, kunne muligen og lide nogen Afslidning. Det er muligt, at disse Stene før kunne have lagt i en Leergrund, og at da den blev bortskyllet af Havet, ere de blevne hængende paa tvende Yderligheder i Skæret."

Indenlandske Efterretninger.

Under 6te d. M. er for Hertugdømmerne Schlesvig og Holsteen udstedt et Kongel. allernaadigst Patent, saa lydende:

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark, ꝛc. ꝛc. Gjøre vitterligt: Det er Os allerunderdanigst foredraget, at et betydeligt Antal Eiendomsbesiddere i Vore Hertugdømmer Slesvig og Holsten staae tilbage med den skyldige

Betaling af deres Bankrenter. Paa det at nu Bankrenternes Indbetaling kan af alle hertil forpligtede Eiendomsbesiddere skee paa en efter lige Regler ordnet Maade, samt i Betragtning af at det for mange af disse vilde være alt for byrdefuldt paa eengang at betale deres heele Restantse af Bankrenter, have Vi funden Os anlediget til allernaadigst at bevilge, at disse Restantser maae afdrages i visse Terminer.

Thi byde og befale Vi herved Følgende:

1. Beløbet af de resterende Bankrenter, for saa vidt samme ere paadragne i det Tidsrum fra Aarene 1813 til 1818 incl. skal for enhver Skyldner til Banken, hvad enten han endnu staaer til Rest med samtlige Bankrenter for bemeldte Tid, eller har erlagt Afdrag paa samme, deles i syv lige Dele.

2. De Bankskyldnere som paa den Tid dette Patent bekiendtgiøres, have heelt betalt deres Bankrenter for Aarene 1819 og 1820 skulle, tilligemed at betale deres løbende Bankrenter, aarligen, fra indeværende Aar af at regne, erlægge den syvende Deel af deres for Aarene fra 1813 til 1818 incl. paadragne Restantser, saa længe indtil disse Restantser ere fuldt afbetalte.

3. Derimod skulle de Bankskyldnere, som paa den Tid dette Patent bekiendtgiøres, enten aldeles ikke, eller ikke heelt have berigtiget deres Bankrenter for Aarene 1819 og 1820, i indeværende Aar, foruden de løbende Renter, end videre betale Restantsen for Aaret 1819 og den syvende Deel af Restantserne for de foregaaende Aar. Naar paa denne Maade deres Restantser for Aarene 1819 og 1820 ere erlagte, saa skulle ligeledes disse Bankskyldnere aarligen tilligemed de løbende Renter betale den syvende Deel af deres for de foregaaende Aar paadragne Restantser saa længe indtil disse ere heelt afbetalte.

4. Samtlige oprindeligen respective i Sølvværdie og Sølv (Sedler efter Qvartalscours) skyldige Restantser, skulle uden Hensyn til den Sølvværdie eller den Qvartalscours som har været gieldende ved Forfaldstiden, erlægges i rede Sølv og saaledes i de foreskrevne Terminer promte under Tvang af executiviske Midler erlægges tilligemed de løbende Renter hvad enten Indbetalingen

skeer for Nationalbankens eller for det i Altona oprettede Bankinstituts Regning.

Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette.

Directionen for det Classenske Fidei-Commis skal have kjøbt 300 Exemplare af den i Skilderiets No. 11, Pag. 169—173, med saa megen Grund roste Andagtsbog af Biskop Boisen, for at uddele samme, uden Betaling, blandt Huusmændene paa Fidei-Commissets Godser paa Falster. Dette anmærkes, for at flere Jordegodseiere maaskee kunde følge dette skjønne Exempel, og derved forskaffe endeel af Almuen Adgang til denne nyttige Bog.

Slagelse, d. 13 Febr. (Indsendt.) Det Sildefiskerie, som fra Corsøer Kiøbstæd drives i Beltet, har i afvigte Aar 1820 ikke savnet et opmuntrende Udfald. — Bundgarnsfiskeriet i Foraaret var jevnt got, og afgav en passende Fordeel for Eierne. — Til Fangsten af Høstsilden vare 6 store Beltsbaade og 7 Joller udredede. De førte tilsammen 250 Garn og beskiæftigede 30 Fiskere. — I den Tid Fiskeriet gaaer for sig i det egentlige Belt var Veir og Vind temmelig gunstig, men under Lollands Kyster, hvor Fiskerne pleie imod Slutningen at giøre en god Fangst, forhindrede vestlige Vinde ethvert Forsøg derpaa. — I det Hele er her omtrent fisket 3000 Oele Sild, som kan anslaaes til 1000 Fierdinger, da Silden var stor og feed. — Efter Middelpriis ere de udbragte til 2250 Rbdlr. Sedler; Prisen var temmelig fordeelagtig for Fiskerne. — Silden blev truffen ligesom de forrige Aar i Mængde overalt i Beltet.

Mariboe. Tirsdagen den 6 Februari om Morgenen, omtrent Kl. 7, blev Mariboe Brandkorps opfordret til al lade Sprøiten med behørigt Mandskab ile til Hans Clausens Gaard i Udstolpe, Grevskabet Hardenberg, der tilligemed Herberghuset stod i lys Lue. Brandmajoren lod strax Sprøiten med Mandskab udkommandere til Brandstedet og optog saamange Personer af Brandfolkene, som hans Vogn kunde rumme; 3de andre af Byens Borgere udkjørte Sprøiten, Vandkarrene og endeel af Brandfolket, men det øvrige

nødvendige Mandskab maatte, af Mangel paa flere Vogne, løbe ved Siden af Sprøiten, for at kunne opnaae den tilsigtede Hensigt. Udmattede, de Fleste fastende, vare de ei synderlig oplagte til det udfordrende strænge Arbeide, men trøstede dem ved, at Forsynet havde beskikket det saaledes, at Ilden snart blev dæmpet, og at Enhver kunde tye hjem til sit eget Arnested for at blive vederqvæget, da paa Brandstedet Intet var at finge; thi "uden Øl og Mad er Helten ingen Ting." Ved Brandfolkets Hjemkomst sendte Brandmajoren dem Øl og Brændeviin, for at oprette noget paa de forfaldne Sager. Hele Gaarden blev tilligemed Inderstehuset et Rov for Luerne; ligeledes nogle Faar og alt torsken og utorsken Korn. Indboet, saavelsom Heste og Qvæg blev reddet.

Mariboe, d. 10 Februari. Den 9de dennes, om Morgenen Kl. 6½, rasede atter Ildsluen frygtelig i Udstolpe, Grevskabet Hardenberg. Svend Jørgensens Gaard, der laae tæt ved den, der i samme Bye afbrændte afvigte Tirsdag, ligger nu ogsaa i Aske. Den 2den altsaa i en Tid af 3 Dage udi een og samme Bye og under eet og samme Grevskab. Ilden begyndte ved en Udbygning, hvor der laae adskillige Langhalmsknipper og udi hvilke der formodentlig har været sat Ild strax efter at Brandvagten var gaaet bort Kl. 6 om Morgenen. Alle Kreaturerne bleve reddede; men en stor Deel Indboe blev et Rov for Luerne, og adskillige Traver forbrændt Hvede blev udkjørt paa Marken. Ilden var saaledes anlagt, at dersom der havde reist sig en Storm, havde hele Byen lagt i Aske. Den angreb ogsaa en anden Gaard; men dens Besidder var heldig nok til at qvæle den i Fødselen, men faldt ned af Taget og forslog sig meget. Den ulykkelige Brandlidte er en aldrende Mand og har næsten en blind Kone. Ved første Anskrig var, som sædvanlig, Brandmajoren, Hr. Kbmd. Engberg, med den store Sprøite og Brandfolkene m. Fl., ved Haanden.

Nyborg, den 11 Febr. 1821. En Iisbaad fra Korsøer, ladet med Postgods, kantrede sidstafvigte 9 Jan. udenfor Knudshoved, medens Man var beskjæftiget med at trække den i Land; de 10 Mennesker, som vare paa den, skulde upaatvivlelig have druknet, dersom ikke de raske Søemænd Niels Hansen af Nyborg, Hans Juul fra

Korsøer, Søren Wincler og Christen Wincler fra Nyborg, vare med egen Livsfare ilet de Ulykkelige til Hjelp. Ved deres Mod og Anstrængelse bleve de og Godset bjergede. Efterat Stedets værdige Øvrighed, Hr. Overauditeur Lawætz, tilligemed Hr. Postfører Jespersen, som var tilstæde for at ordne alt ved Baadenes Indiisning, havde derom gjort Indberetning til den høie General-Postdirektion, har samme andraget Sagen for Hs. Majestæt, og Hs. Majestæt har allernaadigst besluttet, at disse raske Sømænds Mod og Aandsnærværelse skal hædres med at de tvende første faae Medaillen for ædel Daad og hver 40 Rbd. Sølv, og de tvende sidste faae hver 30 Rbd. Sølv. Denne høitidelige Uddeling vil finde Sted førstkommende Tirsdag paa Raadstuen i alle Færgefolkenes Nærværelse.

Odense, d. 13 Februari. I Søndags holdt Hr. Pastor Faaborg, nu kaldet til Sognepræst for Dalum og Sanderum Menigheder, sin Afskedsprædiken i Frue Kirke, som hørtes med inderlig Deeltagelse af Gamle og Unge, hvis Agtelse han, som ordineret Katechet og første Lærer ved Borgerskolen, har vundet i høi Grad, da Savnet af en saa duelig og nidkjær Lærer ikke kan andet end gaae dem til Hjerte.

Randers, d. 12 Febr. Det stormfulde Veir med Regn og Tøe, som vi havde i forrige Uge, brød Isen op paa Gudenaae og begunstigede meget Laxefangsten. Det synes nu som om Laxefiskeriet igjen Aar for Aar tiltager; men aldrig vende dog vel hine Tider tilbage, om hvem Sagnet fortæller: at Tjenestefolk her i Byen aldrig fæstede dem bort uden med den udtrykkelige Betingelse, at deres Madmødre kuns maatte byde dem Lax visse Dage om Ugen. — Den 5te dennes, om Morgenen omtrent Kl. 6 havde vi her en Art Orkan, der dog kuns varede nogle Øieblikke. Mange Mennesker, som vaagnede ved de heftige Vindstød, fore forskrækkede ud af Sengen.

Blandede Efterretninger.

Christiania, den 7de Februar. I Aggershuus Stift ere, i Kirkeaaret fra 30te Novbr. 1819 til 1ste December 1820, ægteviede 3,862

Par, fødte af Mandkjønnet 7,324, hvoraf 609 udenfor Ægteskab, af Qvindekjønnet 6,987, hvoraf 531 udenfor Ægteskab, tilsammen 14,311. I Christiania forholdt de Børn, som ere avlede udenfor Ægteskab, sig til de i Ægteskab fødte som 1 til 5; i Drammen som 1 til 14; paa Kongsberg som 1 til 17, og i Laurvig som 1 til 12. I Landdistricterne vare de fleste udenfor Ægteskab fødte Børn i Østerdalen, hvor Forholdet var som 1 til 7, og de færreste i Jarlsbergs Grevskab, nemlig som 1 til 20. — De Dødes Antal beløb sig til 8,439, altsaa 5,872 flere Fødte end Døde. Af de Døde opnaaede 426 en Alder fra 80 til 90 Aar; 79 fra 90 til 100 Aar, og een Qvinde blev over 100 Aar gammel.

Stockholm, den 28de Januar. Hs. Maj. Kongen har ved et idag holdt Ordens-Capitul i Carl den Trettendes Orden i Naade udnævnt til Riddere af samme Orden Statsministeren for de Norske Anliggender, Ridder og Commandeur af Hs. Kongelige Majestæts Ordener samt Commandeur med Storkorset af den Kgl. Danske Dannebrogs-Orden, Hr. Peder Anker, og den Norske Statsraad, Commandeur af Nordstjerne-Ordenen, Hr. Niels Treschow.

Professor Bode i Berlin har ladet bekjendtgjøre følgende: Den af Hr. Nicolet i Paris, den 21de, og af Hr. Dr. Olbers i Bremen den 30te Januari opdagede, og kun med Kikkert synlige Comet, fandt jeg den 5te d. M. paa Observatoriet, om Aftenen Kl. 8, med en Opsøger, Nordvestlig ved Algenib i Pegasus med den 434 og 435 Stjerne i min store Fortegnelse, østlig i Trekanten, og bestemte dens Opgang omtrent 358 Gr. 49 Min. og nordlige Afvigelse 15 Gr. 39 Min. Cometen viser sig svag, med en Hale af $2\frac{1}{2}$ Gr., gaaer meget langsomt, og har siden d. 21 Jan. kun tilbagelagt $2\frac{1}{3}$ Gr. mod Sydvest. Den 6te Febr. var det igjen ganske mørk Luft.

Artilleristen Kalkofen i Dresden, der havde myrdet Snedkersvenden Winter og Aaret derefter Prof. Kügelchen, er ved første Instants i Leipzig bleven dømt til at radbrækkes. Fischer, der af Svaghed og Fortvivlelse over Arresten, havde udgivet sig for Morder, er bleven sat paa fri Fod igjen, men i en saadan Tilstand, at han, for at faae sin Sundhed igjen, maatte sendes til

Hospitalet. Burde Sligt endnu finde Sted 1821?

Waterloo Broen i London skal være saa fortræffelig, at Canova erklærede den for den skjønneste Bro i Europa, og at den allene fortjente en Reise fra Rom til London. I Størrelse og Massens Vægt skal den overgaae de tre i Paris i de sidste 20 Aar nybygte Broer tilsammentagne.

I Staden Newyork i de forenede Stater har der for tre Aar siden dannet sig et Selskab til at forhindre overhaandtagende Fattigdom. Efter dette Selskabs trykte Beretning for 1819 angives som Aarsag til Fattigdommens Tiltagelse i denne Stad Drukkenskab, Criminalprocesser, Mangel paa Straffeforbedringsanstalter, Spillehuse, Ureenlighed, manglende Agtelse for Gudstjenesten og religiøse Anstalter. Over Mængden af Indvandrende, der især kaste sig paa Staden Nyyork, klages bitterligen. Sammes Antal udgjorde fra 1 Marts 1818 til 1 Nov. 1819: 35,560, hvoraf 18930 vare komne over Søen, og blandt disse 7539 Engellændere, 6062 Irlændere, 1942 Skotter, 922 Franske og 499 Tydske. Foruden disse Indvandrede angives de Fattiges Tal i Nyyork, som nu tæller 120,000 Indbyggere, for 8 til 10,000. — I Aaret 1818 var deres Tal, som havde Tilladelse til at sælge spirituøse Drikke, 1637, og efterat det er formindsket over 200, udgjør det dog endnu 1431. Af Criminalprocesser, foranledigede ved Slagsmaal, havde ⅔ deres Grund i Fylderie. — Af 21,000 Børn, der trænge til Undervisning, erholde kun 12,700 den og 8000 opvoxe i Raahed; men dette Onde har man dog saa meget som muligt søgt at forekomme ved Søndags- og Friskoler. Blandt de Voxne hersker endnu større Raahed. Man kan antage, at af 25,000 Familier, der indbefatte en Befolkning af 75,000 Sjele, 15,000 ikke deeltage i den offentlige Gudstjeneste.

Dr. Taddei i Rom har gjort den vigtige Opdagelse, at Hvedeklever har den Egenskab, at virke paa rød Qviksølv-Oxyd (rød Præcipitat) som ætsende Sublimat, og er en fortræffelig Modgivt for Forgiftelser ved det sidste. Det blev ved Forsøg befundet, at Dyr kunde uden Skade nyde en betydelig Mængde af en Blanding af Hvedemeel eller Klever og ætsende Sublimat. Man

gav Kaniner og Høns 11 Gran Sublimat i hiin Blanding i en Tid af 12 Timer, medens et eneste Gran ublandet drog Døden efter sig.

I Berlin har der forenet sig et Selskab af de meest anseete Banquierer i det dobbelte Øjemed: 1) at sikkre dem, der besidde Præmiebeviser med Statsgjeldsbeviser, i alle Tilfælde deres Capital af 100 Rd. klingende Mynt. 2) At give Publicum et Middel i Hænde, ved ringe Indsats at forskaffe sig Haab om den store Præmie.

Den berømte Büffons Planchés enluminées de oiseaux, en Samling af over 1000 Afbildninger af Fugle, fortsættes nu af Dr. Temmineck i Amsterdam og Hr. Baron Langier de Chartense i Paris. Baron Couvier, der anbefaler Samlingen meget i en egen, med den udkomne første Levering følgende Anmeldelse, vil i en ny Udgave af sin Regne animal, og Hr. Temmineck i en ornithologisk Index levere egne Beskrivelser over disse Fugle, og henvise til de colorerede Kobbertavler. Hvert Hefte, bestaaende af 6 Kobbere, skal overlades for den særdeles billige Priis 9 Fr.

Americaneren John Bristed fortæller i sit Værk om de forenede americanske Staters Hjelpekilder, at den Syge at spille i Lotterie, de offentlige Fængslers alt for begvemme Indretning, Mangelen paa gode Bankerotlove, leder i disse Stater til Fordærvelse. Paa alle Steder begunstiges Skyldnerne; alle Udlændinger bedrages, og Bedrageren bliver ustraffet og kan paa ny begynde sit Uvæsen. Af Americanerne have Britterne i Aarene 1783—1789 ikke faaet betalt ⅓ Deel og fra 1815—1818 ikke ¼ Deel af de Manufacturvarer, de solgte dem. Intet Land kjender en saadan Mængde Bankerotter; i Nyyork allene beløb de sig 1811 til 6000. Levemaaden er i denne Stad ⅓ Deel dyrere end i London, og dog er dens Luxus større; men denne betales med Bankerotter. Fylderie er her større end i Engelland, hvor man dog ogsaa forstaaer Sagen

I E. Labunones nyligen udkomne Historie om det Napoleonske Riges Fald, fortælles, at det især var ved en Indigestion (Ufordøjelighed) hos Napoleon, der foraarsagede at Slaget ved Culm blev tabt, og bevægede ham, da han allerede var underveis til Böhmen med en betydelig Deel af Armeen for at understøtte Vandamme,

til at vende tilbage til Dresden. — Der hører altsaa ikke allene en god Forstand og god Lykke, men ogsaa en god Mave til at vinde Feldtslag, og maaskee ofte mangt et Feilgreb skrives paa Forstandens Regning, istedetfor det egentligen burde skrives paa Mavens.

I Engellænderen J. A. Walters Reise i Vestindien (1807) hedder det: Øen St. Croix yder fra Søsiden et yndigt Syn; hver Jordplet er fortræffelig dyrket, og Øen kaldes med Rette Vestindiens Hauge. Midt i Baggrunden af en stor Bugt ved Siden af Øen viser sig Frederiksstad, en By af maadeligt Omfang, med meget gode, men ikke store Bygninger. Landhusene der omkring ere anlagte med megen Smag; især lagde vi Mærke til eet Norden for Staden, hvis Lige man sjeldent træffer i Vestindien. De meget talrige Negerhytter ere langt smukkere, end Forf. nogensinde har seet dem, og saaledes byggede, at de see ud som zirlige europæiske Daglønnerhytter. — St. Thomas ligger i Baggrunden af en dyb, med store Høje omgiven Bugt. Seet fra Søesiden danner den et herligt Amphitheater, da Bjergene næsten lodret hæve sig bag Staden og ere dyrkede indtil Toppen. Fra Strandbredden af har Staden ikke et saa behageligt Udseende; Heden er her ualmindelig trykkende, da Vinden opfanges af de omliggende Høje. De fornemste Kjøbmænd have deres Gaarde og Pakhuse af hugne Steen og Tegl.

Der var, som bekjendt, det Mansfeldske literaire Selskab, der ved Kirkeforbedringens tredie Secularfests Nærmelse bragte den Idee paa Bane, at oprette den store Reformator et Hædersminde, og ved Bidrags ivrige Indsamlen tilveiebragte en stor Deel af de dertil fornødne Summer. Da siden Kongen af Preussen tog dette roesværdige Værk under sin særdeles Beskyttelse, og, af overveiende Grunde, fandt Wittenberg, som den Punkt, hvorfra Luthers mandige Virken udgik, fortrinligen egnet til dette Mindesmærke, vilde han, at ogsaa den store Mands Vugge ikke skulde forbigaaes, ligesaalidet som den Provindses ivrige Stræben, hvori han blev født, miskjendt og overseet. Hs. Maj. fastsatte derfor i en Cabinetsbefaling af 11 Mai 1818, at en passende Indskrift, som offentlig Erkjendelse af det Mansfeldske

literaire Selskabs Fortjenester af Reformatorens Mindesmærke skulde optages i Bronzetavlen paa Bagsiden af Piedestalen, og at desuden to af Schadow støbte Brystbilleder, forestillende Luther og Melanchthon, skulde overlades Selskabet til behagelig Opstilling i een af de Mansfeldske Kirker, som Foræring. Det anførte literaire Selskab troede ikke at kunne finde et mere passende Sted til begge disse Brystbilleders Opstilling, end Luthers Fødestad Eisleben, og i denne ingen mere passende Kirke end Andreaskirken, hvori Luthers Prækestol endnu findes. Og her blev da denne Kgl. Gave, d. 5 Nov. f. A., som den første Søndag efter den egentlige Reformationsfest, opstillet. Brystbillederne ere 2 Fod 2 Tommer høje, og heldigen udarbeidede efter Lucas Kranachs Original. Piedestalerne ere firkantede og af Sandsteen, i gothisk Stiil, bronzerede, 5 Fod 3 Tommer høje, og have følgende Indskrifter: Forside: Guds Ord er ikke bundet. 2 Tim. 2. 9. Høire: Worms d. 5 April 1521. Venstre: Her født d. 10 Nov. 1483. Bagside: Her død d. 8 Febr. 1546 — Melanchthon: Forside: Præceptor Germaniæ: Og i Opbyggelse til Kjerlighed. Ephes. 4. 16. Høire: Augsburg, d. 25 Jan. 1530. Venstre: Født i Bretten, d. 16 Febr. 1497. Bagside: Død i Wittenberg, d. 19 April 1560. — Paa den forreste Deel af Krandsgesimsen staaer: Kong Friedr. Wilhelm III. til det Mansfeldske liter. Selskab, og dette til Andreaskirken her 1817. Bogstaverne ere stærkt forgyldte. Begge Reformatorerne indtage Plads ved Alterets Trin lige for Menighedens Aasyn.

Paradoxer.

Kan man ei henrives af en Digters Stridssange, om end man veed, at Forfatteren besynger i Modet en Evne, til hvilken han eier selv ikke mindste Anlæg engang? Kan man ei opbygges ved Moralistens Udvikling af Drikfældigheds ulykkelige Virkninger, om man end veed, at han har selv en jevnlig Perial? Er Nogen bedre istand til at skildre de bittre Londomsfølger af en Feil, end, naar ellers han vil, Den, der selv har den? Erkjender ikke, i det

han udfører denne Skildring vel, han Feilen for det, den er, ond at blive af med? Fortjener han nu vor Forbandelse, fordi han anvender sine dyrekjøbte Erfaringer til afskrækkende Advarsler for Brødrene? Er han nær saa farlig, som hiin anden Forfatter, hvis Skrifter ere forførende, skjøndt der Intet er at udsætte paa hans Levnet? Er ikke denne, langt meer og egenligere end hiin, en slem Dobbeltperson? Hvis, i det vi beundrede et, af de deiligste Englehoveder omgivet og usigeligen skjønt Madonnaansigt, vi pludseligen bleve underrettede om, at Malerrn, selv hæslig indtil Yderlighed, var gift med den styggeste Kone, havde de fæleste Børn og levede mellem de grimmeste Beboere i Landet, vilde vi vel derfor høre op at beundre? vilde vi dadle ham, fordi han havde vedligeholdt i sin Forestilling Ideen om det Bedre, endskjøndt hans daglige Bekjendtskab hørte til det Værre? Hvis i det vi, som Tilskuere, studsede over den Rigtighed og Styrke, hvormed Skuespildigteren fuldendte Skildringen af de i f. Ex. hans Sørgespil forekommende og hinanden meest modsatte Dyder og Laster, hvis vi eet eneste Øieblik kom til at tænke paa, at han dog ikke kan eie selv enten alle hine Dyder, eller alle disse Laster; i det mindste vist ikke begge tillige, uagtet de dog begge ere eens godt skildrede, vilde derfor Glæden, Opbyggelsen, Nytten for os af denne hans naturlige Fremstilling være forbi aldeles? Naar hos Præsten vi kræve fuldeste Overeensstemmelse imellem Levnet og Lære, er den Ret da, hvormed vi kræve dette, ikke egentligst grundet paa, at han er en Guds Ords Tjener? Have vel hos verdslige Forfattere vi Ret til at kræve Andet, end den meest uplettede Reenhed i Lære? Ere ei de faa af disse, med hvis rene Lære ogsaa i alle Puncter Levnet stemmer overeens, visseligen og derfor de samme Faa, der langt snarere fortjene vor dybe Agtelse, end Hvo der æsker sig tilbedet for Aandsgaver, han blindt modtog af Naturens Haand, uden selv at have bidraget saa Meget engang dertil, som Lotteriespilleren, der vinder Qvaternen, bidrager, ved dog at have gjort en Indsats, til sin Lykke?

John Barthold.

Bemærkning.

Det er mærkeligt nok, at allerede den store Holberg, uden at være Anatom eller Physiolog, ene ledet ved sin sunde og lyse Forstand, allerede for 100 Aar siden satiriserede over de almindelig antagne Aarsager til Misfødsler og Vanskabninger. Satiren findes i Barselstuen, 2 A. 8 Sc., hvor Øllegaard fortæller om en Kone, som har født et Rokkehoved til Verden, og angiver som Aarsag dertil, at en Staadderkone bad om Noget for sine smaae Børn, hos en Kone — NB. hvis Navn hun ikke veed — og blev afviist med de Ord: paa Døren, du Kjæltring! det var bedre, at du istedenfor et Barn var bleven forløst med en Rok, som du kunde have spundet paa for din Føde, og Staadderkonen ønskede: gid det første I laver til Barsel, I maa føde et Rokkehoved. Men da Konen pryglede den stakkels Staadderkone — efter Øllegaard med et Kosteskaft, og efter Dorthe med en Mangelstok — saa befandt hun sig en halv Time derefter meget ilde, maatte gaae tilsengs, og laae et samfuldt Aar, indtil hun omsider blev forløst med et Rokkehoved. — Men at menig Mand den Tid mere ansaae deslige Vanfødninger for en Virkning af Hexerie end Forseelse, sees af den følgende Replik, hvor Dorthe fortæller, at Staadderkonen strax derefter mødte Kokkepigen, og bad hende hilse sin Madmoder, at den Kone, som hun saa haanlig viste bort, var Sanct Birgitte, som havde paataget sig en Staadders Skikkelse, hvorpaa hun begyndte at skinne som en Sol og forsvandt.

Kjøbenhavns Børs d. 16 Februari.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Amsterd. 2 M. . . Lond. 2 M. . . Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. a 15 Rbmk. 11½ ß. Oblig. (med Renter fra 11te December 1820) 70½. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. d. A.) 86½ Rbd. r. S. eller 113½ a 114 Rbd. Sedl. pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbanksed. 16½ a 16¾. Svenske Sedler 62 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 15.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 20 Februari 1821.

Bemærkninger over nogle Steder i de "Kritiske Bemærkninger over Professor Oehlenschlägers Program."

(Indsendt.)

Et Par ret nette Exempler paa, hvad der kommer ud af det, naar man skriver over en Gjenstand, om hvilken man er sig bevidst, at have adskillige smukke Ting at sige, uden at man dog ret egentligen veed, hverken hvad man vil, eller hvad man skulde ville, giver os Forf. af de krit. Bemærkn. over Oehlenschlägers Program, i det Stykke af hans lange Undersøgelse, der læses i dette Blads No. 7. Om han i det foregaaende Stykke og i de efterfølgende Stykker af bemeldte Undersøgelse har givet flere lignende Exempler, derom kan Indsenderen ikke dømme, da han har ladet sig nøie med at læse det i anførte No. 7 Indrykkede, hvilket han ikke uden en vis Fornøielse og Interesse har studeret. Han vilde kun ønske, at han kunde betragte de Dele deraf, hvilke især have tiltrukket ham, som ironiske; tænker man sig dem for et Øjeblik som skrevne for at spotte over visse intetsigende, men synderlig vel klingende Tirader, man saa ofte møder hos Forfattere, der, uden Gave til at oplyse Andre, ei kunne modstaae den pirrende Lyst til at forsøge sig som Skribentere, saa kan man ikke andet end berømme den Fiinhed, hvormed snart Udtrykkene ere affattede, saaledes at Sætningerne tilintetgjøre sig selv og løse sig op i Intet, og snart to aldeles forskjellige Ting ere paa en konstfuld Maade snoede ind i hinanden. Men for Ironie kan man rigtig nok ikke tage Forfatterens Yttringer. Saadan Ironie paa disse Steder vilde ogsaa have fyldt Latterlighedens Maal. Men Indsenderen kan dog ikke undlade, for et Øjeblik at more sig over, hvor kostelige disse Steder vilde være, om de (per impossibile) kunne tænkes, ei at have været Forfatterens Mening, men kun en fiin komisk Efterligning af en vis Art af usammenhængende Raisonnement.

De to Steder, der især have fornøjet Indsenderen, lader han i deres hele Udstrækning aftrykke her; hvad der deri forekommer med udmærket Tryk, er saaledes udmærket af Forfatteren selv. Indsenderen føjer sine Bemærkninger alt imellem til i Parentheser.

"Heller ikke", hedder det Pag. 98, "er det saa almindeligt, som Oehlenschläger paastaaer, at alle udmærkede Digtere "kraftigen have deeltaget i deres Tidsalders Virksomhed." Poesien er, som enhver Konst, Livets Prydelse, og en af de skjønneste Blomster, det rækker os; men hele Livet er ikke Poesie, og Skjønhed, som Konsten paa forskjellige Veie stræber at fastholde og give en varig Tilværelse paa Jorden, kan vel smykke Menneskelivet, men ikke ene opholde det." (Hele Livet er ikke Poesie, siger Forfatteren; altsaa hører dog vel Poesie med til Livet,

kan altsaa maaskee ogsaa for sin Deel gribe kraftigen ind i Livet, og hvem veed, om ei bidrage med til en Tidsalders Virksomhed: dette var det, vi skulde have oplyst. Skjønhed, sagde Forf. videre, kan ikke ene opholde Livet. Maaskee altsaa dog den og dens Fremstilling ved Konsten kan bidrage med til at opholde Livet. Det synes dog Forf. at mene, og vi mene det i Sandhed med ham, saafremt der ved Livet ei skal forstaaes det dyriske allene. Men mon da nu Konsten, ved dette sit Bidrag til det ægte Menneskelivs Opholdelse, griber kraftigen ind i dette Menneskeliv eller ikke? See! dette vilde vi gjerne vide.) "Digteren", bliver Forf. ved, "naar han ikke tillige, som især i nyere Tider sjelden var Tilfældet, udmærkede sig i det borgerlige Liv, behøver derfor at have naaet en betydelig Høide i Videnskab, Erfarenhed og Verdensklogskab, i Forhold til sin Tidsalders Cultur, for "kraftigen at deeltage i dens Virksomhed." (Hvorledes det hænger sammen med Forfatterens derfor, det vide vi nu nok. Forresten kunne vi ei undlade at sige hos os selv: stakkels udmærkede Digter — thi om den udmærkede var der jo Tale — som ei har kunnet bringe det til nogen betydelig Høide i Videnskab, Erfarenhed og Verdensklogskab, og vi undre os kun over, hvorledes vi hidtil have kunnet mene, at just i Henseende til Erhvervelsen af disse tre Ting, udmærkede Digteres Studium var af saa megen Indflydelse. Dog, vi ynkedes og forundredes for tidlig. Vor gode Forf. nægter ingenlunde Digteren, som Digter, hvad vi just troede, han nægtede ham. Vende vi kun Bladet, saa faae vi at see, at Tingen faaer et andet Udseende.) "Han", hedder det videre, Pag. 99, "behøver det allerede som Digter, og trænger endog mere dertil, end enhver anden Konstner, fordi Phantasien hos ham behøver Tankens og Ordets Hjelp, for at afpræge dens (sine) Billeder, og fordi kun en moden og dannet Aand giver Tanken Kraft og Fylde, og tilegner sig Ordets Fynd og Rigdom." (Sandelig, ret smukt, ret vakkert sagt; men hvorledes kommer dog dette paa dette Sted? Vil Forf. dermed igjen tilintetgjøre, hvad han et Øieblik før sagde? Saa meget see og erfare vi: at Digteren allerede som Digter behøver — at altsaa vel ogsaa den

udmærkede Digter har — hvad der, som vi hørte, udfordres for at deeltage kraftigen i en Tidsalders Virksomhed. Nu! siden han har dette, deeltager han da kraftigen i sin Tidsalders Virksomhed, eller ei? Det vente vi nu først ret at faae Oplysning om; men desværre brister Forfatterens Tanketraad itu for ham, og vi blive siddende midt i Raisonnementet. Dog maaskee finde vi nogen Trøst i det Paafølgende, hvori Forf. gaaer over til i Exempler, hentede fra Erfaring, at søge Bestyrkelse af det, han ei kom til i Almindelighed at vise.)

"Vi finde", skriver han, "endog store og udmærkede Digtere, om hvem der slet ikke kan siges, at de "med kraftig Haand have bidraget til at omdreie Tidens store Hjul." Exempler ere ei vanskelige at finde. En Camoens, Cervantes, Tasso, Shakspeare, Milton, Evald og flere, vare store Digtere, der hverken ved borgerlig Virksomhed, som upaatvivlelig er en anden, end Konstnerens, udmærkede sig i en ligesaa eminent Grad" (hvad mon Forfatteren vil med disse sidste Ord og hvad mon der vilde blive af hans hele formeentlige Beviis, om vi vilde lægge Vægt paa dem?) "som den, de ved deres poetiske Genie opsvingede sig til; ei heller i levende Live af deres Nation og Samtid vare saa almindelig agtede og erkjendte, at de kunde siges ved deres Værker at have havt den Indflydelse paa deres Tidsalder, som de ved Handlinger ikke opnaaede." (Dersom vi herved tør yttre vor Mening — vi bleve ganske forsagte ved at høre de sex store Navne nævnes, og endnu runge de i vore Øren — saa ville vi bekjende, at vi, hvad f. Ex. Shakspeares Samtid angaaer, have den Soupçon, at den Virkning, Shakespeare formodentligen har haabet at gjøre paa Gemytterne, vel ei er udeblevet hos mangen af hans Samtidige, samt at han vel ved denne Virkning paa Gemytterne har grebet ganske artig ind i Menneskelivet. Kun have vel hans Samtidige ei fundet det fornødent at tale vidt og bredt om, hvad de alt følte, eller at efterlade sig skrevne og trykte Vidnesbyrd om, at de vare i Stand til at skue, hvad der med saadan Kraft fremstilledes, og at føle, hvad der derved var at føle. Dog derom kunde der, blot hvad den ene Shakespeare angaaer, være meget at erindre og sige.

Indsenderen yttrer sin Mening kun som en Formodning, han indstiller under Forfatterens Dom. Forfatteren, der ved denne Leilighed havde hele sex store Navne at nævne i eet Aandedræt, maae ganske anderledes kjende til de Ting, end Indsenderen. Skade, at han ikke strax paa Stedet har expliceret sin Sætning lidt, blot een af disse store Navne angaaende. Det var ved saadan Leilighed at ønske, at en Mand, som Forfatteren, vilde tage en anden uforgribelig Mening af Indsenderen lidt i Overvejelse, denne, at man i forrige Tider, mere end nu, i et Drama søgte og i et shakespearisk skuede et Malerie af Livet, værdt at tages til Hjerte, noget, vi stundom for lutter Æsthetik ikke komme til, hvorimod vi igjen formodentlig ganske anderledes blive Æsthetiken vaer i slige Konstproductioner, end hine bleve det. Dog derom maae Forfatteren dømme. — Men Tankesammenhængen i hans anførte Ord angaaende have vi en Bemærkning at gjøre. Hvad var det, hvorom der taledes? Digterens Deeltagelse i sin Tidsalders Virksomhed. Og hvad taler Forfatteren nu om? Digterens Indflydelse paa sin Tidsalder. Ere disse Tvende da eet? Hvad om nogen raisonnerede saaledes: Beviset for en Mands Deeltagelse i sin Tidsalders Virksomhed søges bedst der, hvor Beviset for hele Tidsalderens mere eller mindre kraftige Virksomhed bedst søges. Men denne viser sig dog klarest i de Virkninger, den efterlader sig og som meest blive øjensynlige for Efterslægten. Hvad om det nu med den enkelte Mands Bidrag til Tidsalderens Virksomhed forholdt sig paa samme Maade? Skulde ikke her det samme kunde indtræffe angaaende Bidraget, hvad der træffer den hele Ting, hvortil det er et Bidrag? Kan en Mand da ikke ved sin Virksomhed bidrage meget til "at omdreje Tidens store Hjul", uden at denne Virkning af hans Værker just indfinder sig strax "i hans levende Live"?)

(Fortsættes.)

Den 28 Januari 1821.

Der er et Rygte paa Bornholm, at en af vore gode Konger skal have ladet bringe Urhøns did over for at forplante dem der; men hvorban forresten deres Skjæbne har været, vides ikke.

Mangel af tilstrækkelig Næring eller utidig Forfølgelse har maaskee ødelagt dem.

Dette erindrede mig om Peter den Store i Rusland, som for at belive Skovene og Anlægene ved Neva-Strømmen lod bringe Sangfugle derhen. Det erindrede mig om vores udødelige Clasen, som, efter, saa at sige, havde fremtryllet deilige Skove og stolte Anlæg i en øde Egn, som Sandskyer før kun omhvirvlede, ligesaa skal have ladet bringe mange Slags Fugle derhen, som forinden hans Tid ei torde nærme sig hin rædsomme Ørk.

Dette bragte mig paa den Tanke: at Frederik den Gode vist iværksætter noget sligt, nu da de Kongelige Skove for en stor Deel bestaae af Naale- og andre Træer, som kan give Føde og passende Opholdssted for Tiurer, Urhøns og maaskee ogsaa for Rypper, med flere for saadanne Egne passende Fugle, som mangle kun at blive ledede hid.

At Ideen, om den lykkedes, vilde bringe baade behagelige og fordeelagtige Følger med sig, behøver vel ingen videre Udvikling, og om den mislykkedes, vilde dog Tabet ei være stort.

N. Lund,
Kongel. Landinspecteur.

Miscellen.

Følgende Træk beviser, hvor langt man endnu i Frankrig er tilbage i at forfærdige achromatiske Kikkerter. En adelig Herre kjøbte en achromatisk Telescop hos Dollond, og medbragte den til Paris. Object-Glassene bleve tagne fra hverandre og Overfladenes Radii med største Omhyggelighed maalede af et Selskab af Lærde, uden at deraf lærtes noget. De Pariser Lærde og Optiker havde saa lidet opdaget Methoden at eftergjøre dem, at de endog ikke kunde sammensætte dem igjen. De maatte sendes tilbage til Dollond, for atter at blive sammensatte.

I Almindelighed gjøres der større Væsen af Opdagelser i Videnskabernes Rige end de sædvan-

ligen fortjene. Vel udfordres der til at gjøre dem et opmærksom Øie, da det Opdagede altid har været til, og det kun var Jagttageren, der manglede. Men Hændelsen og Lykken har dog stedse den største Deel i enhver Opdagelse. Det samme er Tilfældet med enhver Opfindelse i sin første raa Form. Forskjellen imellem Opfindelse og Forbedring, siger en meget indsigtsfuld Rec. i Edingburgh Review, er ofte saa fiin, at vi ikke see os istand til at udtrykke den. Betragter man det skjønneste og fuldkomneste af alle Instrumenter: Chronometret, der neppe kan tænkes nøiagtig, naar dets Feil overskrider den 84,000 Deel af den Tid, det maaler, saa opstaaer det Spørgsmaal: hvo der har viist meest Opfindelse, den, der først sammesatte to Hjul, eller tilføiede et tredie, eller et fjerde? — eller den, der fuldstændiggjorde Systemet ved at sætte Hæverter i Bevægelse, og gav det sin nuværende Fuldkommenhed og Bestemthed? Det Sande er, at Alle, der bidrage til dets Forbedring, ere Opfindere, og det er vanskeligt at sige, hvo der har største Fordring paa Originalitet, den, der først anvendte de velbekjendte Egenskaber af Hjulene til at maale Tiden, eller den, der først modvirkede Expansionen af eet Metal, ved Expansionen af et andet, indtil han opnaaede et næsten uforanderligt Centrum af Oscillation. Alt, hvad der med Vished kan siges er, at den sidste Opfindelse betegner en høiere Grad af Trang og en større Fremskridt i Kundskab og Civilisation i det Samfund, som paaskjønner den. Det fortjener ogsaa at bemærkes, at de Fordringer, Nationer gjøre paa den første Opfindelse, ere, i de fleste Tilfælde, barnagtige, og gjøre dem ofte mere Skam end Ære. En Opfinders Ære reduceres til en Ubetydelighed, naar den deles iblandt hans Landsmænd, men Vanæren bliver end større ved deres Tal, naar det sees, at de ikke have Sands til at paaskjønne den, Høimodighed til at belønne den eller Talent til at opdage dens bedste Anvendelse. Opfindelser ere i Grunden kun vigtige, for saavidt de harmonere med Samfundets nuværende Tilstand. Bogtrykkerkonsten vilde, naar den blev tilbuden en Horde Jægere, blive afviist af dem med Foragt: Individet kan blive agtet for Opfindelsens Sindrighed, men Samforeningen af Mennesker maa bedømmes efter de Konster, de

have gjort anvendelige til deres Gavn, og ved Tallet og Egenskaben af de konstige Fornødenheder, de have skabt eller afhjulpet."

Lystspillet Kun sex Retter, af Großmann, der skal opføres paa Fredag, og hvori en ung Skuespillerinde, Jfr. Flindt, skal debutere, betegner en mærkelig Tidspunct i den tydske dramatiske Literatur. Hvad Goethe siger derom i "Aus meinem Leben", fortjener her at anføres: "Den Tydske — disse ere hans Ord — god og høimodig af Natur, vil ikke vide nogen mishandlet. Men da intet Menneske, naar det end tænker nok saa godt, er sikkert paa, at man ikke vil tillægge det noget mod dets Tilbøielighed, og Lystspillet overhoved altid forudsætter nogen Skadefryd hos Tilskueren, naar det skal behage, saa kom man paa en naturlig Vei til en hidtil for unaturlig anseet Adfærd: dette var at nedsætte de høiere Stænder og meer eller mindre at angribe dem. Den prosaiske og poetiske Satire havde hidtil stedse vogtet sig for, at berøre Hof og Adel. Rabener afholdt sig fra den Side fra al Spot og blev i en lavere Sphære. Zachariæ tumlede meget med Landsbyadelige, forestillede deres Elskerier og Egenheder comisk, men uden Mishagelse. Thümmels Wilhelmine, en liden aandrig Composition, ligesaa behagelig som dristig, erhvervede sig stort Bifald, maaskee ogsaa fordi Forfatteren behandlede, en Adelig og Hofmand, den egne Classe, just ikke skaanende. Det meest afgjørende Skridt gjorde imidlertid Lessing i Emilia Galotti, hvor de høiere Regioners Lidenskaber og rænkefulde Forhold skjærende og bittert skildres. Alle disse Ting vare fuldkomment efter den opvækkede Tidsaands Sind, og Mennesker af mindre Aand og Talent troede at burde gjøre det Samme, ja endnu mere; ligesom da og Großmann i sex uappetitlige Retter opbakkede for det skadefro Publicum alle sit Pøbelkjøkkens Lekkerspiser. En redelig Mand, Hofraad Reinhard, spillede ved det ikke glædelige Taffel Huushofmesterrollen, til Trøst og Opbyggelse for samtlige Gjæster. Fra den Tid af valgte man de theatralske Ryggesløse altid blandt de høiere Stænder; dog maatte Personen være Kammerjunker eller i det mindste Ge-

heimesecretair. Men til de ugudeligste Skuebilleder valgte man Hof- og Civiletatens øverste Charger og Poster i Hof- og Statscalenderen, i hvilket fornemt Selskab dog Justiziarier fandt deres Plads som Skurke af første Instanz."

Indenlandske Efterretninger.

I Gaar holdtes den forhen i Aviserne bekjendtgjorte Auction over 47 Stykker ægte ostindiske Shawler. Utallige af Hovedstadens Damer havde især Dagen i Forveien indfundet sig for at tage dem i Øiesyn. De bleve alle solgte, paa fire Stykker nær, og betalte fra 260 til 100 Rbdlr. rede Sølv Stykket. — Disse Shawler forfærdiges i Staden Caschemir, i det nordostlige Indien, hvor denne Konstflidsgren er en Hovednæringsvei for denne Stads Befolkning, der bestaaer af 150 til 200,000 Mennesker. 16000 Stole ere hele Aaret igjennem sysselsatte med deres Forfærdigelse, og paa hver Stool arbeide 3 Mennesker. Paa et eneste Shawl kunne 3 Mennesker arbeide et heelt Aar, og der høieste Antal, en Stoel leverer aarligen, er 5 Shawler. Af de bedste og største gjøre 3 Arbeidere ikke mere end ¼ Tomme færdig hver Dag. De forfærdiges stykkeviis paa forskjellige Vævstole, og blive sjeldent lige gode. Mønstret udarbeides med en Naal. Hver broget Traad er i en særskilt Naal. Opsynsmanden eller den fornemste Arbeider betegner ved nye Mønstre, Figurerne, Farverne, og Traadene, som skulle bruges, og har Mønsteret, tegnet paa Papiir, foran sig. Den laadne Side ligger opad, og det væsentligste er naturligviis, ikke at forsee sig i Mønsterets Regelmæssighed. Hver Arbeider fortjener dagligen omtrent 10—12 Rigsbankskilling. En Kjøbmand, som giver sig af med denne Handelsgreen, har i Almindelighed flere Værksteder under sig, som han forsyner med Garn og hvor han lader arbeide for sin Regning. De færdige Shawler blive af ham bragte til Toldhuset, der stemplede, Prisen bemærket derpaa efter Værdien, hvoraf der udredes en Afgift. De fleste Shawler udføres uvaskede. Ulden til dem tages af de thibetanske Geder. (Efter Handelst.)

Udtog af en Skrivelse fra Nyested af 8de

Febr.: Ligesom Stedets Havnecommission, efter hvad forhen har været omtalt i Avisen, har foretaget flere væsentlige Forbedringer ved Havnen, saaledes har den stedfundne Iisvinter gjort det muligt for Commissionen at anbringe 3de nye og gode Forhalings- eller Fortøinings-Pæle i Havnen som den særdeles trængte til, og som de Søfarende med Taknemmelighed erkjender. — Til med større Fordeel end hidtil er skeet at drive Sælhundefangsten paa Rødsandene, hvor, som bekjendt, paa eengang er, med Øxer, dræbt flere Hundrede af disse Sødyr, have endeel af Byens Indvaanere ansøgt Hs. Maj. Kongen om Privilegium til at drive Fangsten med en stor Fælde eller Kasse; lykkes Projectet — som efter Sandsynlighed er at formode — vil Fiskeriet vinde meget, da Sælhunden, som man veed, bortjager Fisk fra Kysten. — I Herritzlev Kirke, der er Annex til Nyested, findes en særdeles Mærkværdighed fra Oldtiden, nemlig et Røgelsekar, forhen brugt i Kirken i de catholske Tider; det er af Metal, og dets Udvortes spaaer dets Ælde. Kirken er iøvrigt som de andre Kirker, Hr. Grev Raben eier, vel vedligeholdt fra uden og inden.

Nyborg, den 13 Febr. I Formiddags Kl. 11½ modtoge de kjække Sømænd Niels Hansen, Hans Olsen Jue, (i forrige Numer stod Navnet urigtigt anført Juul) Christen og Søren Wincler Belønning for deres skjønne Daad, at redde de 10 forulykkede Mennesker den 9 Jan. med egen Fare. Dagen forud havde Hr. Overauditeur og Byefoged Lawætz anmodet Byens samtlige Indvaanere og Embedsmænd om at deeltage i denne Høitidelighed. De fleste Søefolk, mange Borgere og civile Embedsmænd mødte paa Raadstue-Salen, hvor Hr. Overauditeur Lawætz, efter at have oplæst den Kongel. Skrivelse om disse Mænds Belønning, bandt Medaillen for Druknedes Redning paa de tvende første og overleverede hver af dem 40 Rbdlr. r. Sølv., og de tvende andre hver 30 Rbd. r. S. Dernæst opmuntrede han dem med hjertelige Ord, stedse at vise sig værdige til den Hæder, hvormed Hs. Majestæt Kongen allernaadigst havde paaskjønnet deres ædle Handling; endelig opfordrede han de tilstedeværende Søefolk at vise lige Mod i Faren, og den hele Forsamling at erkjende

sin Lykke, at regjeres af den Eiegode Frederik den Sjette, hvilket Alle istemmede med et tre Gange gjentaget Hurra, Frederik den Sjette leve! — Den 14 Febr. Idag passerede det første Fartøi i Aar gjennem store Belt, det var en Svendborger Jagt, bestemt til Amsterdam.

I Randers Avisen læses Beretning om det snurrige Tilfælde, at en Præst i Holsteen skal for to Aar siden have ægteviet to Fruentimre, med de Omstændigheder, at Qvasimanden, som er fra Svendborgegnen, havde fra Barnsbeen Ulyst til alle qvindelige Syssler, og derfor skulde — som dog synes lidt utroligt — hos Overøvrigheden have udvirket sig Tilladelse til at bære Mandsklæder. Da den formeentlige Karl siden i Holsteen blev enig med en frugtsommelig Pige om at ægte hende, fik han Præsten overtalt til at nøies med eedelig Bekræftelse istedetfor Døbeattest. Men ulykkeligviis bliver Konen nu atter frugtsommelig, og Manden vægrer sig ved at erkjende Barnet for sit. Opbragt herover — eller snarere kjed af slig en Mand — angiver hun for Øvrigheden, at hendes Mand er et Fruentimmer. Begge sidde nu arresterede og vente deres Dom. — Det morsomste vilde endnu have været, om den foregivne Mand ogsaa var kommen paa gode Veie. (Hempels Av.)

Skrivelse fra Holsteen af 17 Februari 1821. Ved den stærke Storm, som i mange Egne har raset, brød Isen op paa alle Vande, saa at ingen Hindring er meer i Veien for Skibsfarten. — Mange klage over de slette Tider. Vi Mennesker kunne nu engang, og til vor Lykke, ikke skue ind i Fremtiden, derfor maa vi stedse berolige os ved den Tanke, at Haab, Taalmodighed og Tid lindrer mange Smerter og Sorger. Korn og Fedevarer staae i temmelig billige Priser. Oxekjød kjøbes for 4 ß. Pundet, Kalvekjød for samme Priis, og Smørret koster 8 ß. Pundet. — I Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn læse vi, at det høieste Bjerg paa Jorden er Himmellava i Asien, hvis Høide er 24,821 Fod, hvilket vi ogsaa gjerne ville troe, da man dog maa troe saa mange Ting, som man ikke har seet. Mange vide maaskee imidlertid ikke, hvilket der er det høieste Bjerg i deres eget Land. Til disses Efterretning tjener, at det høieste Bjerg i Hertugdømmene er

Grønninghøvd, beliggende 1 Miil norden fra Christiansfeldt tæt ved Veien til Wilstrup, der har en Høide af 728 Fod. Hügelbjerget paa Alsen er ligeledes 600 Fod høit.

Altona, den 15 Febr. I Forgaars indtraf paa Elben, i Nærheden af vor Stad, den Ulykke, at et Fartøi med 17, paa hiin Side Elben hjemmehørende Mænd og Qvinder, paa deres Hjemreise omkastedes af Isen; kun een blev reddet. De 16 Forulykkede vare tildeels Fædre og Mødre til adskillige Børn.

Blandede Efterretninger.

Sammenligning mellem Frankriges og Engellands Konstfærdighed og Konstflid.

I Edinburgh Review for Oct. 1819 læses, under Overskrift: "Sammenligning imellem Frankrigs og Engellands Konstfærdighed og Konstflid", en høist interessant Bedømmelse over Chaptal om den franske Industrie, Cl. A. Costaz om Agerdyrkningens, Handelens og Manufacturernes Bestyrelse og E. J. Guillaret-Senainvilles Bemærkninger over Selskabet for Nationalindustriens Arbeider.

Det er morsomt at see, hvorledes Britten her kappes med Franskmanden om Fortrinet i Konstfærdighed og Konstflid. Den førstes Overlegenhed søger Rec. at godtgjøre ved følgende Sammenligning, som han har uddraget af Dr. Colquhoun og Chaptal.

	Engelland.	Frankrig.
Agerdyrkning, Fiskerierne iberegnede) . .	L. 218,917,624.	L. 194,946,203.
Manufacturer (Miner og Mineralier iberegnede) . .	123,230,000.	75,837,600.
Handel, inden- og udenlandsk	88,373,748.	26,542,122.
	L. 430,521,372.	L. 297,325,925.

Mærkeligst er Engellands Overlegenhed over Frankrig i Henseende til Værdien af dets Agerdyrknings Frembringelser, hvis Overskud udgjør 24

Mill. Rec. tilstaaer vel, at dette maa tilskrives Papirpengenes Tilstand i det britiske Rige, men mener dog at dette er ikke den eneste eller vigtigste Aarsag til hiint Fortrin. Engelland indbefatter et Areal af omtrent 64½ Mill. engelske □ Acres; Frankrig 130 Mill., altsaa dobbelt saa meget; den udyrkede Deel udgjør i Frankrig ⅛ Deel af det Hele. Den udyrkede Deel af Engelland er meget større; regnes Irland med, maaskee ¼ Deel, og det dyrkede Land i Engelland forholder sig mod det i Frankrig som 3 til 7. Men uagtet det franske Climat er blidere, og Høsten af større Værdie, saa forholder Værdien af Frankrigs Frembringelse, sammenlignet med den engelske, sig som 19 til 21. Dette maa tildeels tilskrives Industriens Forbedring og de fødesparende Maskiner. Heller ikke er Agerdyrkningsvidenskaben dreven saavidt i Frankrig, som i Engelland. Den eneste Green af Jorddyrkningen, hvori Frankrig overgaaer det øvrige Europa, er Viinavlen. — Landeveiene i Frankrig erklærer Rec. for høist usle. I Engelland udgjør Tverveiene (Cross-ways) 100,000 Mile; i Frankrig derimod kun 30,270. Forholdet af Mile, som kunne reises i Engelland, og dem, som kunne reises i Frankrig, er som 40 til 1. En Engelskmand kan reise 60 Mile i sit eget Land, naar en Franskmand kun kan reise 1. En sørgelig Følge af denne Mangel paa let Samfærsel mellem de forskjellige Dele af Frankrige, er en uhyre Forskjel i Priserne paa Levnetsmidler i de forskjellige Provindser. Det er ikke usædvanligt, at Hveden er 50 til 100 pC. dyrere i det ene Departement end i det andet. De Manufacturer, der beroe paa Mekaniken, og hvori Frankrig skal have gjort meest Fremskridt, ere spunden Uld, Kattun, Hamp og Hør; Silke- og Strømpevæverier; Uhre, optiske, mathematiske og astronomiske Instrumenter. Talrigere ere de, der beroe paa Chemien, som Krudt, Blege, Viin og spirituøse Drikke, Viinaddike, Læder, Gallertes Forvandling til en Substance, der ligner Skildpadde, Beensupper, Bevaringen af Substancer af Dyre- og Planteriget i tillukte Kar; Svovl-, Salpeter-, Saltsyre ꝛc., men fremfor Alt Jern og Staal, Porcellain og simpelt Leergods, Flintglas, Lithographie ꝛc. Men i Henseende til Nytten have de engelske

Manufacturer Fortrinet for de franske, som for det meste kun søge at tilfredsstille Luxus. Det nægtes hverken at de Franske have i de sidste 20 Aar gjort store Fremskridt, eller at en Franskmand ikke ligesaa godt som en Engelskmand kan lære at fabrikere et ligesaa fortræffeligt Stykke Klæde eller Metalarbeide, men man paastaaer kun, at den franske Nation hverken fordrer at disse Artikler skulle forfærdiges i samme Mængde eller af samme Godhed. I Alt hvad der hører til de nyttige og videnskabelige Grene af Industrien har Engelland Overlegenhed. Hvad de af Chaptal opregnede franske Opfindelser angaaer, da er Luftballonen den, der meest caracteriserer en fransk Opfindelse: brammende, dristig, udholdende, for en flygtig Indbildningskraft, et Haab om Gavnlighed, hvis Daarlighed Philosophien let kunde bevise, og som, uagtet den tjente som et Vagttaarn og en Signalpost i Slaget ved Fleurus, og Maubeuges Rømning, nu er overgivet til Vauxhalls og Ranelaghs, Tivolis og Dagens Folie Beaujours. Den eneste fornuftige Idee, der er kommet ud af det Hele, er, at drage Fordeel af de forskjellige Luftstrømme i de øvre og lavere Regioner, men ikke at kunne modstaae dem. Telegraphen nægter Rec. at være en fransk Opfindelse, da den er meget gammel. Dr. Hook har allerede 1684 foreslaaet at telegraphere med Master og Skjærme. Edgeworth's Telegraph var allerede færdig 1762, 26 Aar førend Chappeés. Konsten at trykke med Stereotyper er ligesaalidt en fransk Opfindelse. Chineserne have betjent sig af Blok-Trykning for 1500 Aar siden. Over for 100 Aar siden trykte Hollænderne med ubevægelige Typer, der ganske lignede de Didotske, naar man fraregner de nyere Forbedringer i den almindelige Typographie. Originalformerne til en Bibel i 4to, hvoraf mange 1000 Exemplarer bleve trykte, findes endnu i Amsterdam. Et græsk, et engelsk Testament og en syrisk Ordbog blev i samme Tidsrum trykt med Stereotyper. I Engelland foreslog William Gad, i Aaret 1725, at gjenindføre Blok-Trykning, og en Sallust blev saaledes fuldført 1738. Rec. klager over, at de Franske gaae alt for vidt i at ville tilegne sig andre Nationers Opfindelser. Ikke en Maaned efterat man havde erholdt det første Kaleidoscop

fra London, og da Sværmeriet for dette sindrige videnskabelige Legetøi var paa sit Høieste, bleve de, der forfærdigedes i Paris ganske efter engelsk Model, udstillede til Salg, under Navn af Kaleidoscopes ou Lunettes françaises. De mekaniske Konster, der paastages at være blevne saa meget forbedrede i de sidste 30 Aar, ere i Almindelighed indførte fra Engelland. Dette er Tilfældet med Spindemaskinerne og Uhrmagerkonsten. Berguet lader Rec. vederfares al Ret, som den, der i vor Tidsalder har havt de fleste og heldigste Ideer i den Konst, han dyrker, og hvis Opfindelser ere ligesaa utallige som glimrende. Men til hans egen og Videnskabens største Skade, er hans Virken indskrænket til alt for ubetydeligt et Torv, hvor hans Synsmaaders Dybde og Rigtighed ikke paaskjønnes. Berguet, en født Schweizer, ikke Franskmand, er iøvrigt i Frankrig den eneste Konstner, der kan sættes ved Siden af Engellands Arnolds, Earnshaws, Harolps ꝛc., foruden de utallige Andre, som forfærdige Tidmaaler-Instrumenter. — I de Konster, der berøre Chemien, paastaaer Chaptal, at de Franske ere uden Medbeilere. Men dette kan Rec. ikke underskrive; uagtet det ikke kan nægtes, at mange store Forbedringer i en Tid af 20 Aar ere blevne gjorte i begge Lande. Hvad Krudtet angaaer, da var det franske i Begyndelsen af Revolutionskrigen stærkere end det engelske, men alle de Prøver, der ere gjorte i de senere Aar, have viist, at det er mindre stærkt end det engelske. De engelske Canoner ere de bedst borede paa Fastlandet. Shrapnell-Schott og congrewske Raquetter ere begge brittiske Opfindelser. (Fortsættes.)

Den af Konsterne og Videnskaberne saa høit fortjente russiske og polske Senator, Fyrst Adam Czartorryski, har kjøbt den afdøde lærde Greve Czacks berømte Bibliothek for 15000 Ducater. Blandt de forskjellige sjeldne Værker, indbefatter dette Bibliothek alle Haandskrifterne fra den forrige Kong Stanislaus's Bibliothek. Denne Bogsamling, forbunden med den i Pulawy, vil unægteligen blive een af de sjeldneste Privatsamlinger.

Den fortjente engelske Læge, den Kgl. Livmedicus Baronet G. Blane, har i sine i Aaret 1819 udgivne Elements of medical Logick ꝛc., undersøgt det for Menneskeligheden som for de smitsomme Sygdommes Pathologie og for det medicinske Politie lige vigtige Spørgsmaal, om den gule Feber — som i faa Aar har bortrykket ½ Mill. Mennesker — er af contagiøs (smittende) Natur; og, efterat have fremsat de kraftigste Exempler og paa det strængeste prøvet alle didhørende Kjendsgjerninger, besvaret det bejaende, og beviist, at den ene forplantes ved inficerede Skibe, og kun ved betimelig Spærring kan afholdes: en Sandhed, der af let begribelige Aarsager, især i mange americanske Handelsstæder, synes at finde en ligesaa levende Modsigelse, som fordum Culturdygtigheden af den æthiopiske Race af Menneskeheden hos Interessenterne af Negerhandelen.

I Warschau præges nu Tigyldenstykker med Omskrift: "Af indenlandsk Sølv."

Kjøbenhavns Børs d. 20 Februari.

Cours. Hamb. 2 M. 262, a vista 265. Amsterd. 2 M. - -. Lond. 2 M. - -. Spec. 264. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 13½ ß. Oblig. (med Renter fra 11te December 1820) 70½. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 86½ Rbdlr. r. S. eller 114½ a 115 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 17. Svenske Sedler 63 ß. — Disconto 6 pC.

Argumentum ad hominem.

En fransk Advocat, hvis nerpe synlige Næse gik i eet med det øvrige Ansigt, forsvarede engang for Retten en Mand, der havde skjaaret Næsen af en Anden og behandlede denne Lemlæstning som den endog meest ubetydelige Forseelse. Opbragt herover sagde Modparten, da Raden til at tale kom til ham: "jeg er vis paa, at Retten "vil ikke lægge mindste Mærke til, at Herren der "regner en Næse for slet Intet". Causes celebres par Pitaval, a la Haye 1742, og meddeelt af

John Barthold.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 16.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 24 Februari 1821.

Bemærkninger over nogle Steder i de "Kritiske Bemærkninger over Professor Oehlenschlägers Program."

(Fortsættelse; see forr. No.)

Saa morende det kan være, med et opmærksomt Øje at følge Forfatterens Yttringer, saa er det dog kjedende at skrive dem af, og Skridt for Skridt at commentere dem. Indsenderen vil derfor over det næstfølgende kun gjøre nogle korte Bemærkninger, for snart at komme til det andet af de to Steder, der især have fornøjet ham. Forfatteren repeterer i adskillige Vendinger den Forsikkring, at den Sætning, han vil bestride, er falsk. De synderligste Forestillinger om, hvad der udfordres til at gribe "med kraftig Haand" ind i Tidens Hjul, komme herved til Syne. At Helte og Statsstyrere ganske anderledes formaae det, end Digtere, det bliver der ingen Tvivl om. Om Helte og Statsstyrere nu ogsaa ganske anderledes formaae det, end f. Ex. Mænd som Apostlerne Johannes og Paulus, eller som Philosophen Kant have været i Stand dertil, det vilde Indsenderen gjerne vide; han selv tør i saa vigtig en Sag intet dømme. Forfatteren har gjort ham saa confus i denne Henseende, at han hverken veed ud eller ind om, hvad det egentligen vil sige kraftigen "at gribe ind i Tidens Hjul." Da han imidlertid seer, at Forfatteren mener, at Digteren dog har til Maal (og den udmærkede Digter vel og formaaer) at glæde og opløfte sine Medmenneskers Sind, saa kan han ikke undlade at spørge, om ikke Digteren maaskee ved denne Glæden og Opløften tillige virker kraftigen paa disse Medmennesker, og derved tillige griber kraftigen ind i disse Medmenneskers Menneskeliv? I Begyndelsen forekom os den Sætning: at den udmærkede Digter kraftigen deeltager i sin Tidsalders Virksomhed, ganske simpel. Den udmærkede Digter, tænkte vi, griber kraftigen ind i Gemytterne, og da disse Gemytter ligesom ere de Middelpuncter, hvorfra Menneskelivet gaaer ud, saa griber han jo vel eo ipso kraftigen ind i Menneskelivet, og gjør han først det, saa skal vel ingen kunne nægte ham at have leveret sit kraftige Bidrag med til sin Tids Virksomhed. Saaledes forestillede vi os Sagen ganske simpelt; men nu tør vi det ei mere, saalænge vi ei have hørt de Grunde, vor Forf. ventelig har i Baghaanden, men desværre denne Gang endnu ei har skjænket os. — Forfatterens paa dette Sted forkyndte æsthetiske Forestillinger gaae vi forbi. Dog kunde vi ikke andet end smile, da vi just, i det vi læste de Ord: "Hans (Digterens) Kald er en mere stille Virken, og i det hans Sjel er ligesom næret og opfyldt med Skjønhedens overjordiske Billeder og Ideer, falder det ham ikke ind" o. s. v., kom til at tænke paa de store Malerier af Forbrydelse og Samvittighedsnag, Vanvid, Fortvivlelse, og Jordelivets Intethed og de meest ødelæggende

menneskelige Lidenskaber ꝛc. ꝛc., hvilke Shakespeare og andre udmærkede Digtere have leveret os. Mon disse Skildringer høre med til Skjønhedens overjordiske Billeder?

Forfatteren kommer nu til endnu engang at fortælle, hvorledes Digterens Værker mangengang først opnaae den fulde Virkning længe efter hans Død. Ved denne Leilighed anfører Forf. endnu engang Shakspeare, som Exempel paa det selvsamme, hvorpaa han, i Selskab med fem andre, allerede ovenfor var anført som Exempel. Derfor, naar Forfatteren siger: Shakspeare "kan her atter anføres som eet af talrige Exempler", saa gjør dette: atter ordentlig en comisk Effect.

Forf. gaaer derpaa til at bestride den Sætning: "at alle fortræffelige Digtere have været agtværdige og kraftigt handlende Mennesker." Hvorledes han, naar han vil bestride denne Sætning, kan slaae begge disse Prædicater under eet, begriber man ikke, førend man seer, at det ene af dem: "kraftigt handlende", kun staaer for et Syns Skyld, da det i det Følgende aldeles ikke berøres. Nu! at et fortræffeligt Digterværks Frembringelse kan kaldes en kraftig Handling (i dette Ords almindelige moralske Betydning), det er vel, hvad man kalder en Selvfølge. Vi ere ogsaa overbeviste om, at Forf., naar han blot havde husket paa, hvad det var han vilde sige, med Fornøjelse havde udeladt det sidste af disse to Prædicater. Men hvad Agtværdigheden angaaer, da kommer Forf. frem med den store Mening, at en Digter, som Digter, gjerne kan være fortræffelig, uden at han derfor just som Menneske behøver at være agtværdig. Skade kun, at Forf. i lidt mere end en halv Columne har expederet en Sætning, hvis grundige Undersøgelse vilde kunne afgive Stof nok til en Bog. Endnu mere Skade, at alt, hvad han siger, blot løber ud paa, at Genie og Talent ere eet, Hjertets Egenskaber noget andet, uden at han gaaer ind i en Undersøgelse af den Forbindelse imellem begge, der dog vel finder Sted, og maaskee kan være af saa synderlig en Beskaffenhed, at Genie og Talent maae understøttes af et godt Hjerte, naar sande fortræffelige Digterværker skulle komme frem. Skade ogsaa, at Forf. ei har bemærket den petitio principii, der her bestandigen løber ind for ham, naar han

her bestandigen forudsætter, at en Digters Charakteer allene viser sig i hans Levnet, ei i hans Digterværker, en Sætning, som just hørte med til det omtvistede, men til hvilken Forf. først i det Følgende kommer, uden dog her at paaberaabe sig dette Følgende. Dog vi ville ei længere opholde os ved dette Sted, der, for at bruge et bekjendt kantisk Udtryk, indeholder en heel Rede af logiske Feil. Angaaende hiint Spørgsmaal selv, da ønskede vi, at der existerede en platonisk Dialog derover; hvilken Mark vilde den platoniske Ironie have fundet for sig, naar det gjeldte at slaae den Paastand tilbage, at et i moralsk Henseende ikke agtværdigt Menneske skulde kunne være en udmærket Digter, en Sætning, der forekommer os som en contradictio in adjecto. Forresten gad vi engang i Erfaringsverdenen møde et saadant Menneske, om det ellers kan existere. Vi vilde være begjerlige efter at erfare, om et saadant Særsyn af Menneske enten kunde yttre sig med Begeistring, uden at være begeistret, eller være begeistret, uden at tale af Hjertens Grund, eller tale af Hjertens Grund, uden at det, han udtalte saaledes, boede ham i Hjertet, eller om han maaskee gjerne kunde være en begeistret, af Hjertens Grund talende udmærket Digter, uden at det just behøvede at være Ideerne om det Gode, Sande, Skjønne og Store, der besjelede ham, eller om maaskee det sande Godes Idee hverken har med Ideen om det Skjønne og Store, eller med Digterens Virksomhed det ringeste at gjøre.

(Fortsættes.)

Waterloo-Broen.

(Meddeelt.)

Denne Broe, som indtil faa Maaneder førend dens Fuldendelse blev kaldet Strandbroen, hedder nu Waterloobroen.

Synet af Surreys Bjerge og den skjønne Strækning af det herlige Land Sønden for Thamesfloden, fra Gaden kaldet Stranden, ud over Broen, er overraskende behagelig, og Virkningen er ikke lidet forøget ved den uafbrudte Række af Huse, som man seer ved at passere igjennem Gaden

Stranden, og til man kommer ved Aabningen, som leder til Waterloobroen.

I over et Seculum har det ofte været foreslaaet, at bygge en Broe over dette særdeles Sted af Floden, men Udkastets Fortjeneste, og den Bedfordske Families Indflydelse, hvis Grundejendom vilde vinde saa meget ved Planens Antagelse, vare ikke tilstrækkelige for at opveje Modstanden af Byen London ꝛc. i forrige Tider.

En entreprenerende ung Enginer, ved Navn George Dodd, lykkedes det, efter 3 Aars ubeskrivelig Driftighed, at erholde en Parlementsact for en Broe paa dette Sted, men ikke førend en Sum af 500,000 Lsterl. var samlet ved Subscriptioner à 100 pr. Actie. Dette var i Aaret 1806.

Bemeldte Enginer gav Beliggenheden, Grundtegningen og Afmaalingerne for Broen, men nogen Tid efterat Parlamentsacten var erholdt, og der var begyndt med Bygningen, blev Dodd uenig med Subscribenterne og forlod dem. Hr. Rennie, ligeledes en berømt Enginer, kom efter ham, og han havde den Ære at fuldende denne fortreffelige Broe. Den er forskjellig fra alle de andre Broer i London. Alle Buerne, som ere ovale, eller have en ægformig Figur, ere af lige Størrelse, saa at Veien over Broen er ganske jevn efter Rettesnor; Architecturen er simpel, og Materialierne ere af varigste Slags, af Granit, en Sort meget haardt, men grovt, Marmor, uskikket til at modtage Politur.

Den blev bygget med en forbausende Gesvindighed, og med Pragt aabnet den 18 Juni 1817, Aarsdagen af Slaget ved Waterloo; Prindsregenten, nuværende Konge, Georg den 4de, og Hertugen af Wellington vare nærværende ved denne Leilighed.

Følgende ere Broens Dimensioner:

Længden af Steenbroen indenfor Grændserne	1242	Fod engelsk
Længden af Broveien paa murede Buer paa Surreys, eller Sydsiden af Rivieret	1250	——
Længden af Broveien paa murede Buer paa Londons, eller den nordre Side	400	——
Den hele Længde fra Gaden Stranden, hvor Broen begynder, og til Stedet i Lambeth, hvor Broen bliver jevn med Veien	2892	Fod engelsk
Broens Vide imellem Ballustraderne	42	——
Viden af Fortougene paa hver Side	7	——
Viden af Veien for Heste og Vogne	28	——
Spannet imellem hver Bue . . .	120	——
Tykkelsen af hver Buestøtte . . .	20	——
Frit Vandløb under de 9 Buer, som ere eens, tilsammen . . .	1080	——

Antallet paa de murede Buer paa Surrey, eller den søndre Side af Rivieret, er 40.

Under hver Buestøtte ere 320 Pæle drevne ned i Flodens Leje, hver Pæl af 19 til 22 Fods Længde og omtrent 13 Tommers Diameter: der er en Pæl for hver □ Yard.

Beundringsværdig var den konstige Maade, hvorpaa Buestillingerne bleve sammensatte; da Buerne alle ere af eet Maal, bleve Stillingerne borttagne fra de færdige, og henbragte hvor Buerne endnu ikke vare kastede, som var en Gjerning, der udfordrede stor Duelighed og Omhyggelighed. Da Buestillingerne bleve borttagne, befandtes Muurarbeidet saa fast og godt, at Buerne blot gave efter en Tomme i Midten; derimod de af Pont de Neuilly i Frankrig, 6 Mile fra Paris, som ere næsten af samme Art, sank omtrent 18 Tommer i Midten, efterat Buestillingerne bleve borttagne.

Det Princip, hvorefter at Buestillingerne til Waterloobroen bleve sammensatte, som geraadede Engineren Hr. Rennie til megen Ære, var, at Tømmeret ikke kan sammentrykkes paa langs "the longitudinal incompressibility of timber." De stærkeste og største Bjelker krumme sig og give efter, naar de blive trykkede sidevíis, og derved bliver Formen af en Buestilling, bygget efter sædvanlig Maade, naar den er beladt, forskjellig fra den, som Stillingen havde førend den blev lastet; men da ingen Vægt, som Menneskene er bekjendt med, er i Stand til at forkorte Længden af en Bjelke, naar Vægten virker gradeviis paa samme, var det saaledes indrettet, at Tyngden altid virkede paa langs, og ikke sideviis, saa at disse Buestillinger forbleve uforanderlige i Form, som om de havde været en fast Masse af Bygningsmaterie.

I runde Brobuer er Tyngden paa Buestillingen, førend at Sluttestenen sættes ind, ikke

nær saa stor som i de ovale, æggeformige, Buer, liig dem af Waterloobroen.

Den første Steen til Broen blev lagt d. 11 October 1811. Man var kun 6 Aar om at bygge den; den er fuldkommen jevn lige med Strandgaden, hvor den begynder, og er 50 Fod over Overfladen af Floden Thames. Man anslaaer, at denne Broe, og de i Forbindelse med den anlagte Veie, have kostet over 1,100,000 Lsterl., i danske Penge, à 12 Rbd. pr. Lsterl., 13,200,000 Rbd. N. V.

Indenlandske Efterretninger.

Forordning, angaaende det juridiske Studium ved Kjøbenhavns Universitet m. m.

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark, &c. &c., gjøre vitterligt: at, for desto mere at fremme Retsvidenskabens grundige Studium ved Vort Universitet i Kjøbenhavn, og for at see desto dueligere Mænd dannede for de Embeder, ved hvilke Lov og Ret, og dermed borgerlig Sikkerhed, i Staten skal haandhæves, have Vi anseet det gavnligt at anordne, ligesom Vi og herved anordne og befale Følgende:

§. 1. Retsvidenskabens Behandling ved Universitetet skal være ordnet med Hensyn til det Hovedformaal, at de, der ville dyrke denne Videnskab for at duelíggjøre sig til Statens Tjeneste, eller for at lægge Grunden til Videnskabens egentlige lærde Studering, kunne ved de academiske Forelæsningers flittige og stadige Benyttelse i Forbindelse med egen, efter en rigtig Plan ordnet, Studeren uden privat Manuduction erhverve tilstrækkelig og grundig Kundskab i Videnskaben. — I Overeenstemmelse hermed indrettes Universitets-Forelæsningerne, de academiske Øvelser, den juridiske Embeds-Examen og alt andet, Retsvidenskabens academiske Behandling vedkommende.

§. 2. Ligesom der hidtil, i Henseende til Omfanget af de Kundskaber, der skulle fordres ved den juridiske Embeds-Examen, har været gjort Forskjel imellem Prøverne for det Slags Studerende, der ville stille sig til den saakaldte latinsk-juridiske Examen, og andre, som blot ville un-

derkaste sig den saakaldte dansk juridiske Examen, saaledes skulle ogsaa herefter de Prøver, som anstilles ved Universitetet i Henseende til Kundskab i Lovkyndigheden, være af et dobbelt Slags, nemlig den fuldstændige juridiske Embeds-Examen, for de Studerende, som have gjennemgaaet alle de til Retsvidenskaben henhørende Discipliner (§. 3), og den juridiske Examen for Ustuderede, hvilken indrettes for dem, der blot have nydt Underviisning i den almindelige Retslære og den danske Ret (§. 13).

§. 3. Universitets-Underviisningen for dem, der ville stille sig til den fuldstændige juridiske Embeds-Examen, skal indbefatte følgende Discipliner som Hoveddele af Videnskaben eller som Hjelpe-Discipliner: 1. Retsvidenskabens Encyclopædie med det dertil Fornødne af Literairhistorien, samt Anviisning til Retsvidenskabens Studering. 2. Den almindelige Retslære (Natur- Folke- og Statsretten). 3. Den danske Ret med dens forskjellige Afdelinger, hvorunder særskilte Forelæsninger skulle holdes over Søe- og Handelsret, Landboeret, Kirkeret og Politieret. 4. Den danske Lovhistorie. 5. Juridisk Hermeneutik med særdeles Anvendelse paa Fædrelandets Lovgivning. 6. Den positive Folkeret og Statsret med særdeles Hensyn paa den danske Stat. 7. Statistik, fornemmelig med Hensyn til den danske Stat. 8. Den romerske Rets System, i Forbindelse med denne Rets Historie og Antiquiteter.

§. 4. Paa det at de, der ved Universitetet dyrke Retsvidenskaben, kunne ved passende Underviisning og Veiledning tillige forberedes til practisk Anvendelse af Videnskabens Theorie, have det juridiske Facultets Medlemmer at give dem Anledning hertil ved juridisk-practiske Øvelser. — Disse Øvelser, som kunne bivaanes saavel af dem, der agte at underkaste sig den fuldstændige juridiske Examen, som af dem, der ville tage den juridiske Examen for Ustuderede, indrettes saaledes, at de, der bivaane samme, erholde Underviisning og Veiledning af de vedkommende Universitets-Lærere, deels til Udarbeidelse af skriftlige Betænkninger over Retsopgaver, deels til Retssagers processuelle Behandling, i Overeensstemmelse saavel med den ordinaire som med den extraordinaire Processes Forskrifter. — Baade

civile og criminelle Sagers Behandling, saaledes som denne forekommer saavel i første som anden Instants, bliver Gjenstand for disse Øvelser. Ved Øvelserne lægges til Grund opgivne Themaer, hvorefter de til Sagens Behandling henhørende Documenter (saasom Klage til Forligelses-Commissionen, Stevning, Indlægge, Dom o. s. v.) forfattes af dem, som erholde Themaet meddeelt. — For at bringe disse Øvelser i den muueligste Lighed med den virkelige Retspraxis, bør der, saavidt Omstændighederne tillade det, søges tilveiebragt saadanne virkelige Acter, som allerede have været brugte i de ved Retterne selv behandlede Sager. I Særdeleshed bør der sørges for, saavidt mueligt, at forskaffe til dette Brug virkelige Tingsvidne-Acter, efterdi saadanne ikke under disse Øvelser, ifølge sammes Natur, kunne paa anden Maade tilveiebringes. I øvrigt overlades det til Lærernes egen Skjønsomhed, at give disse Øvelser den til Hensigtens Opnaaelse bedst svarende Form og Behandling.

§. 5. Over samtlige foranførte, til Retsvidenskaben henhørende, Discipliner (§. 3) have de ved Universitetet beskikkede Lærere at holde deels offentlige deels private Forelæsninger, ved hvilke skal, saavidt mueligt, lægges til Grund trykte Lærebøger, som Universitetslærerne selv vælge og bestemme, forsaavidt de ikke hver for sig selv forfatte og ved Trykken bekjendtgjøre Lærebøger i de Discipliner, over hvilke de holde Forelæsninger. — Med Universitets-Forelæsningerne forbindes Examinatorier, og skal desuden een blandt Professorerne, efter foregaaende indbyrdes Overeenskomst, aarligen i et af Aarets Semestre anstille Disputere-Øvelser. — I Henseende til den academiske Underviisnings, Forelæsningernes, Examinatoriernes og Disputatoriernes Indretning overlades det til Universitetslærerne, til hvilke det vigtige Kald at oplære og danne de tilkommende Embedsmænd er betroet, at vælge efter bedste Indsigt, og derefter at anvende de Midler, ved hvilke Universitetsindretningens Hovedformaal, de Studerendes Dannelse til deres tilkommende Bestemmelse ved grundige Kundskabers Erhvervelse, bedst kan opnaaes.

§. 6. En fuldstændig Forelæsnings-Cyclus over alle til Videnskaben henhørende Discipliner skal

tilendebringes ved Universitetet i et Tidsrum af to Aar, inddeelte i fire academiske Semestre. — Til den Hensigt have de vedkommende Universitetslærere at fordele imellem sig Forelæsningerne over samtlige i §. 3 nævnte Discipliner saaledes, at der stedse i Løbet af de til den academiske Cursus bestemte to Aar bliver, efter en mellem Lærerne aftalt og vedtaget Studere-Plan, holdt Forelæsninger over hver enkelt af de til Videnskaben henhørende Discipliner. — Professorerne ved det juridiske Facultet have, foruden Forelæsningerne over den danske Ret, hvilken fremdeles vedbliver at være fælles Lærefag for samtlige ved dette Facultet ansatte Lærere, hver for sig at overtage af de fornævnte øvrige Discipliner, med Indbefattelse af Søe- og Handelsret, Kirkeret, Landboeret og Politieret, et eller flere af de særskilte Fag, og derover at holde Forelæsninger. — Angaaende Forelæsningstimernes Fordeling bør de ved ethvert nyt Semester træffe saadan indbyrdes Aftale, at Collision derved forebygges. — Med Hensyn til dem, der første Gang i et eller andet Semester begynde deres juridiske Studeringer, fastsættes, at der stedse i hvert Aars October-Semester skal, foruden de ellers berammede Forelæsninger, holdes særskilte Forelæsninger over den juridiske Encyclopædie.

§. 7. Ligesom det staaer enhver blandt det juridiske Facultets Lærere frit for at holde Forelæsninger ogsaa over de Discipliner, hvilke en anden Lærer foredrager, forsaavidt saadant kan skee, uden at hindre Tilendebringelsen af den hele bestemte Forelæsnings-Cyclus i den foreskrevne Tid af to Aar (§. 6), saaledes skal det og være overladt til de Studerende selv, i Tilfælde at flere Professorer holde Forelæsninger over een og samme Disciplin, da at vælge, hvilke af disse Forelæsninger de ville bivaane.

§. 8. Den, der attraaer at stædes til den fuldstændige juridiske Embeds Examen, har i sin Begjæring herom til det juridiske Facultets Decanus at anføre: 1. at han har taget de academiske Forberedelses-Examina, nemlig Examen artium og den philologisk-philosophiske Examen, om hvilket Attester vedlægges Begjæringen; 2. at han har hørt Forelæsninger og deeltaget i Examinatorier over de til den fuldstændige juridiske Examen hen-

hørende Discipliner; 3. at han stadigen har fulgt de i §. 4. foreskrevne Øvelser. (Fortsættes.)

Aarhuus, d. 20 Febr. I Gaaraftes omtrent Kl. 7 saaes her to stærke Lynglimt. I Dag er her faldet endeel Snee. Smakfarten mellem Callundborg og dette, er nu atter i fuld Gang.

Den i No. 11 anførte Notice, angaaende det tiltagende Antal af Studerende ved Kjøbenhavns Universitet, trænger til den Berigtigelse, at dette Antal forholdsviis endog er langt større nu end førend Norges Adskillelse fra Danmark, da det sædvanlige Antal for begge disse Riger har været noget over 140 (ikke nogle 40, som ved en Skrivfeil staaer i No. 11) indtil 150, hvilket Tal havdes i de sidste Aar førend Krigen. I det Hele kan Middeltallet af dem, der aarligen gaae op til Examen Artium ved Kjøbenhavns Universitet, regnes for 100, men i Aar er det 120, hvilket Antal imidlertid skal være det Høieste, man efter begge Rigernes Adskillelse har havt.

Blandede Efterretninger.

Sammenligning mellem Frankriges og Engellands Konstfærdighed og Konstflid.

(Slutning; see forr. No.)

Antallet af Breve af hvert Slags, der dagligen leveres i Paris paa Posten, regnes for 32,000 og af Journaler 1800; i London derimod 138,000 Breve og 26,000 Journaler dagligen; hvilket udgjør i den første Hovedstad 1 Brev for 72 Personer og 1 Journal for 388, og derimod i den sidste 1 Brev for 9 Personer, og 1 Journal blandt 43. Men dette Forhold er endnu større i de franske Provindser, da Samfærslen imellem Lille og Lyons, og Marseilles og Bourdeaux og Strasburg er ikke nær saa stor som imellem Liverpool, og Manchester og Bristol, og Glasgow og Dublin, og naar man regner hele Frankrigs Befolkning, saa er Tallet af de Breve, der uddeles, neppe 1 iblandt 90 Personer. Saaledes skriver

da hver Engelskmand 9 Breve for hver Franskmand, som skriver 1 i eet og samme Tidsrum. Lad os antage, at Tallet af Forretningsbreve staaer i Forhold til begge Landes Konstflid, af de om Politik i Forhold til dets Frihed, og lad Læseren da fradrage efter eget Tykke, den Deel, som Venskab, venskabeligt Samqvem og Hjertet har i den engelske Brevvexlings Overlegenhed over den franske, og vi tvivle ei paa, at vort Fortrin vil være end større deri end selv i vor Rigdom og Frihed. Af Journaler forsendtes dagligen fra Paris til Departementerne 34,000, blandt en Befolkning af omtrent 26 Mill., hvilket udgjør 1 Journal blandt 765 Personer, og derefter vilde Forholdet af Avislæsere i Engelland blive mod dem i Frankrig, som 20 mod 1. Men Tallet og Omløbet af Provindsialaviser er i Engelland saa meget større end i Frankrig, at de engelske Læsere forholde sig mod de Franske som 25 til 1, skjøndt de engelske Aviser indeholde tre Gange saa megen Læsning som de franske. Af alt dette følger, at en Engelskmand læser omtrent 75 Gange saamange af sit Lands Aviser, i een og samme Tid, som en Franskmand af sine. Men i Stæderne i Engelland udbredes de fleste Aviser ved Colportenrer, ikke ved Posten; fra en anden Side betragtet er det muligt, at ved den Mængde af Caffehuse, offentlige Hauger og andre i Engelland mindre brugelige Meddelelsesmaader, at hver fransk Avis læses eller giennemløbes af et stort Antal Mennesker. Imidlertid læser enhver Engelskmand dog 50 Gange saa meget dagligen som en Fransk af sit Lands Tidender. — Naar Chaptal paastaaer, at Mr. Lebon for 20 Aar siden har gjort den første Anvendelse af Gas til Belysning, saa gjør Rec. Indsigelse derimod. Blandt de første, der gave Idee til Gasbelysningen, siger han, hører Hr. Boyle, som for 150 Aar siden morede den videnskabelige Verden med sin philosophiske Lampe. Men langt tidligere end han, skjøndt udenfor Europa, blev brændbart Gas, udviklet af Naturen, ført igjennem hule Rør i et Tempel, som var helliget Zoroaster, og holdt der bestandig brændende ved hans Præst. Selv den velbekiendte Person, der har skræmmet saa mange gamle Kjerlinger, Lygtemanden, kan ligesaa godt som nogen af vore Philosopher, gjøre Paastand paa at være Opfinder.

Men Egenskaberne af Gasset, udviklet af Kul ved Destillation, blev nøje bestemt, og Gasset selv, angivet som skikket til at give Lys og Varme, for 70 Aar siden af Dr. John Clayton, der, mere end nogen Anden, fortjener at kaldes Opfinderen.

De europæiske Statspapirers Priis-courant 1820.

A.	I Boston. Americanske Fonds	a 6 pC.	102 P.
	— —— —	a 7 —	$105\frac{3}{4}$
	— —— —	a 3 —	64
B.	I Paris d. 16 Oct. Tiérs consolides med Renter siden 22.		
	Actions de la Banque (à 1000 Fr.) Agio	= —	36
C.	I Wien d. 16 Oct. Statsgjeldsbeviser	a 5 —	71
	Wiener Stadsbanco-Obligat.	a $2\frac{1}{2}$ —	33
	— Hofkammer-Obligat.	a 2 —	$26\frac{1}{2}$
	— — —	a 3 —	44
	— — —	a 1 —	16
	— Første Laan f. f. A. Agio		$71\frac{1}{6}$
	— Bank-Actier (a 500 Fl.)	—	6
D.	I München. Bayerske Statsgjeldsbeviser	a 4 pC.	91
E.	I Amsterdam d. 20 Octobr. Holl. integr. Gjeld		$45\frac{3}{4}$
F.	I London d. 18 Oct. Three per cent consol		$67\frac{3}{8}$
G.	I Berlin d. 19 Oct. Engelsk Laan	a 5 —	$77\frac{3}{4}$
	Hollandske Laan	a 5 —	$82\frac{1}{4}$
	Banco-Oblig., udfærdigede fra 1806, Oct. 19	a 2 —	$84\frac{1}{4}$
	Preussiske Statsgjeldsbeviser	a 4 —	68
	— Tresorbeviser . .		Fary
H.	I Baden d. 20 Oct. Oblig.	a $4\frac{1}{2}$ —	101
I.	I Darmstadt d. 20 Oct. Obl.	a $4\frac{1}{2}$ —	85
	—— — —	a 5 —	$92\frac{1}{2}$
K.	Ny norsk Laan af 2,700,000 Mk. Bco.	a 5 —	78
L.	I Hamborg. Danske Statspap.	a 5 —	81
	— — —	a 6 —	89
M.	I St. Petersborg, Sept. 20. Russ. Inscriptioner	a 6 —	$94\frac{1}{2}$
N.	I Neapel. Inscriptioner .	a 5 —	67
O.	Spanske Vales		76

Dombrowski yndede Schillers Trediveaarskrig, og bar den paa sine Feldttoge i Lommen. Ved Trebia eller Novi rammede en Kugle netop paa det Sted, hvorunder Bogen laae, og derved blev sandsynligviis hans Liv reddet. Jeg har, siger Seume i sine "Spadseregange", selv seet det Exemplar, som var gjennemskudt, i Rom, hvor han havde foræret en Ven det, som et Mindetegn, og Fortællingen er af denne Vens Mund.

Miscelller.

I Mémoires de la Vie privée &c. de Napoleon 1819, læses en Samtale imellem denne og Fleury de Chaboulon, efter Exkeiserens Tilbagevendelse fra Øen Elba, i Lyon. Vi uddrage deraf følgende: — Hvorledes er det med Ney? Hvorledes staaer han sig med Hoffet? — Snart godt, snart slet. Hans Kone er fuld af Fordringer; hun har nok villet spille en stor Dames Rolle, og de gamle Damer ville gjøre sig lystig over hende. — Har Ney en Commando? — Jeg troer det ikke. — Er han paa vort Partie? — Den Deel, han havde i Deres Aftakkelse. — Ja, jeg har læst dette i Porto Ferrajo; han har rost sig af at have mishandlet mig, at have lagt Pistoler paa mit Bord; alt det er ikke sandt. Naar han havde undladt at vise mig Lydighed, saa havde jeg ladet ham skyde. Man har opfundet en Mængde Eventyrer angaaende min Aftakkelse. Jeg har ikke takket af efter deres Raad, men fordi min Armee var bleven ør i Hovedet; desuden ønskede jeg ingen Borgerkrig. Den var aldrig efter min Smag. Man har ogsaa fortalt om Augereau, at han, da han traf sammen med mig, overøste mig med Forhaanelser . . . man har løjet; ingen af mine Generaler havde vovet, i min Overværelse at nægte mig sin Skyldighed; havde jeg kjendt Proclamationen, saa havde jeg jaget ham fra mig *); kun

---

*) Det hedte den Gang i Aviserne, at uagtet han havde den med Forhaanelser og Bebreidelser opfyldte Proclamation af Augereau i Lommen, kastede sig dog i dennes Arme, og taalte Marschallens heftigste Bebreidelser.

feige Sjele kunne forgribe sig paa Ulykken. Den Proclamation, som man paastod om, at jeg havde den i Lommen, blev mig først bekjendt efter vor Sammenkomst. General Koller viste mig den. Dog lad os ikke tale om det. Hvad har man gjort i Tuillerierne? — Man har ikke forandret noget der; man har endog ikke borttaget Ørnene. — Hvad har man gjort med mine Malerier? — Man har ladet bringe nogle af dem bort, men Slaget ved Austerlitz hænger endnu i Conseilets Sahl. — Og Skuespillet? — Man har ladet det blive uforandret. — Hvorledes lever Talma? — Han nyder og fortjener endnu altid Almeenhedens Bifald. — Det glæder mig at see ham igjen. — Hvorledes lever Hortensia? — Hendes Huus er endnu stedse en Samlingsplads af Mennesker, der vide at paaskjønne Grazie og Aand, og Dronningen er, skjøndt hun ikke besidder nogen Trone, Gjenstanden for hele Parises Agtelse og Tilbedelse. — Hun har begaaet en stor Feil i at stille sig til Skue for Retterne. Hvorfor har hun forlangt Titel af Hertuginde? — Sire, hun har ikke forlangt. — Hun skulde hverken forlange eller modtage; hun burde kaldet sig Mad. Bonaparte. Dette Navn er ligesaa meget værdt, som hvert andet. Havde Josephine levet, saa vilde hun nok forhindret saadanne smukke Historier. Har man beklaget hende meget? — Ja, Sire, De veed, hvor meget de Franske elskede og ærede hende. — Hun fortjente det ogsaa. Hun var en fortræffelig Kone af omfattende Aand. Jeg har ogsaa sørget meget over hende, og den Dag, jeg fik Efterretning om hendes Død, var den ulykkeligste i mit Liv.

I Würtemberg saaes endnu 1774 i Burschernes Sahl, hvor Nominalisterne og Realisterne plejede at disputere, en Skillevæg af Brædder til at forebygge, at de Disputerende ikke skulde komme i Haaret paa hverandre.

Trækfuglene.

(Efter det Svenske.)

Paa Nilveien Solen den skinner saa hed
Og Palmerne yde ei skyggende Fred,

Da griber os Længsel til Fædrenejorden,
Og Toget forsamles. Mod Norden! Mod Norden!

Og dybt under Fødder vi see som en Grav
Den grønnende Jord og det blaanende Hav;
Der Uro og Stormen hver Dag sig fornyer,
Men vi fare frie med Himmelens Skyer.

Og høit mellem Fjeldet der ligger en Eng,
Der nedslaa'r vor Skare, der redes vor Seng,
Vor' Æg vi der lægge tæt hen under Polen,
Der klække vi ud dem ved Midienatssolen.

Ei Jæger forstyrrer vor fredfulde Dal,
Der holde guldvingede Alfer et Bal,
Grønsmykkede Skovfru'r spadsere i Lunden,
Og Dvergen her hamrer sit Guld dybt i Bunden.

Men atter paa Bjerget staa'r Vindsvales *) Søn,
Og ryster de sneedækte Vinger med Drøn,
Og Harerne hvidnes, og Røndruen syder,
Mod Sønden! Mod Sønden! det atter nu lyder.

Til grønnende Enge hendrage vi nu,
Til skyggende Palmer staa'r freidig vor Hu,
Der hvile vi ud os fra Luftfartens Møie
Og længes da efter de nordlige Høie.

---

*) Vinteren.

Kjøbenhavns Børs d. 23 Februari.
Cours. Hamb. 2 M. 262, a vista 265. Amsterd. 2 M. . . Lond. 2 M. . . Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. $12\frac{1}{2}$ ß. Oblig. (med Renter fra 11te December 1820) 71. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 86 Rbdlr. r. S. eller $113\frac{1}{2}$ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 17. Svenske Sedler $62\frac{1}{2}$ ß. — Disconto 6 pC.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 17.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 27 Februari 1821.

Endnu nogle Ytteringer om den danske fiinuldede Faareavl.

Af J. C. Drewsen.

Da jeg i Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn No. 99 og 100 tog til Gjenmæle mod en Afhandling i Handels- og Industrietidenden, mod vor fiinuldede Faareavl, erklærede jeg, at jeg blot ansaae den for en Compilation af et mig bekjendt tydsk Skrift, jeg stilede mit Svar til den tydske Forfatter, og jeg forudsatte, at den eller de danske Samlere, uden selv at ville have en Mening om Sagen, maaskee blot for at see den gjendreven, havde fremsat den.

Nu see vi derimod af Handels- og Industrietidenden, at Udgiverne ei ville lade hiin Afhandling blot gjelde for en Compilation, men at de endog forsikkre, at "Artiklen om Danmarks Faareavl, og de derom fremsatte Bemærkninger, ikke ere hentede andenstedsfra, men ere Udtrykket af deres egen Mening.

Jeg vil altsaa, uagtet denne Afhandlings forunderlige Lighed med den tydske, ikke længere berøve dem Æren af den, men ligesaalidet kan jeg da videre indlade mig med dem, denne Sag vedkommende, inden de, da vi nu kjende Forfatterne, have behaget at besvare mig følgende præliminaire Spørgsmaal: Hvor ligge Udgivernes Jorder? Hvor ere deres Faareflokke? Hvad forstaae de ved materielle Græsgange? Er det en Følge af, at vore Jorder have større Kraft end sachsiske, at vore Græsgange, efter Udgiverne, ere for materielle? Eller er det maaske fordi særegne, alt for nærende Vægter groe derpaa? Hvad forstaae de ved svampet Uld? Vil det sige, at hvert enkelt Haar er, som en Svamp, der indsuger Fugtighed, opsvulmet? Og om dette er Tilfældet, hvorledes kan da den Uldfiinhed, som man ikke kan nægte en Deel af vore Faar, dermed forenes, en Uldsfiinhed, som uagtet Udgiverne "trodse" den wienske Uldmaaler, dog er derved som paa flere Maader beviist? Hvorledes have Udgiverne erfaret, at vor Uld mangler Elasticitet? Har Sammenligning med anden Uld, eller deres øvede Haand, overbeviist dem derom?

Naar Udgiverne have fyldestgjørende besvaret disse Spørgsmaale, og derved beviist, at de kunne have en Stemme, der fortjener at paaagtes, skal jeg være redebon til fortsat Discussion om denne os vigtige Sag, da jeg erkjender, at enhver Saadans offentlige Drøftelse er gavnlig, naar Sagkundskab og Upartiskhed styre begge Penne; hvorimod jeg i modsat Tilfælde blot anseer den for Tidsspilde, og i det Høieste tjenende til Moroe for den Ørkesløse, der finder Underholdning i den polemiske Tone saadanne Forhandlinger, hvor Kyndighed fattes og det compromitterede Jeg dog skal dækkes, saa gjerne antage. Saalænge maa jeg antage, at Udgiverne ikke aldeles forstaae hvad den Sagkyndige siger, og det saameget mere, som de vilde ellers have begrebet, at naar Hr. Prof-

Viborg siger, "at materielle Græsgange, naar herved forstaaes Græsgange, der bestaae af frodigen voxende, for Faaret tjenlige Foderurter, ei ere skadelige for den spanske Faareavl", har ved tjenlige Foderurter forstaaet, at Urter der ere tjenlige for Faarets Sundhed, ikke skade dets Uld, og de vilde ikke have forsøgt at give denne Periode en latterlig Vending. Professoren har naturligviis ikke troet, at det ved denne Leilighed var nødvendigt at foredrage Faareavlens ABC.

Jeg henholder mig forresten til det, jeg allerede i denne Sag har anført, mod hvilket Udgiverne ikke have anført en eneste vægtig Grund, men endog i Følelsen af, ikke at formaae dette, have søgt at forrokke Synspunctet, i det de ved at dadle vor Uld, have villet drage Opmærksomheden fra deres forhen gjorte Paastand: at Danmark ifølge sit Clima og sine materielle Græsgange ei formaaer at frembringe Uld til fuldkommen godt Klæde, ligesom om, af vor Ulds nuværende slette Tilstand, om denne var beviist, fulgte, at vi formedelst Clima og Græsgange ikke vare istand til at frembringe den bedre.

Een af Udgivernes Yttringer, der dog er alt for feilagtig — jeg vover ei at sige usandfærdig, da de, som jeg dog troer mod Juristernes Mening, betegne dette Udtryk som injuriøst — ligesaavel som et, efter Anseelse velmeent af dem givet Raad, maae jeg dog berøre, at jeg ikke skulde ansees som den, der deri gav dem Ret.

Hiin angaaer Prisen paa vor Uld, der, efter Udgiverne, ogsaa maa tjene til Beviis for dens Slethed, ved ei at være højere end fra 7 til 12 Mk. Sølv Pundet, eller fra $\frac{7}{12}$ til 1 Species. Uldpriserne vare i Sommer i England som følger:

Spansk Estremadura	2—3 Sh. Pdt.
— Segovia	3—3½ ——
— Leoneser	3—4½ ——
Østerrigsk, Bøhmisk, Ungarisk	3—5½ ——
Sachsisk	3½ - 9 ——

Da en Species er omtrent 5 Sh., saa see vi, at vor Ulds Priis ei er det, hvormed man skal bevise vor Ulds Slethed, uden tillige at bevise Sletheden af Spaniens, Østerriges, Bøhmens, Ungarns, ja selv den større Deel af den sachsiske Ulds; thi jeg tør antage at anføre noget, Udgi-

verne ubekjendt, naar jeg tilføjer at man regner, at af Electa ei frembringes mere end 400 Baller aarlig. Hine Landes Græsgange maae altsaa ogsaa, uagtet deres Uld kommer i Verdenshandelen, og altsaa er under heldigere Omstændigheder end vor, være for materielle, og Climatet for fugtigt.

Hvad det Raad angaaer, som Udgiverne aldeles positivt give som fordeelagtigt og gavnligt, nemlig at forædle vore indenlandske Faar, med Undtagelse af de jydske, da vilde det neppe falde mig vanskeligt at bevise, at dette, saaledes som her er almindeligen fremsat, netop i Udøvelsen burde betegnes som ufordeelagtigt og skadeligt. Have Udgiverne anstillet Beregning over, hvad Bondens Faar, saaledes som de nu ere, indbringe ham? Hvad Fodring de fordre? Have de taget Hensyn til Bondens Stalde? Til Høefrøet, hvormed de finere Pelse vilde fyldes? Til den indsluttede, de fiinuldede Faar skadelige, Luft, i de smaae Aflukker, hvori de almindelige Faar holdes? Til disses Hunger om Sommeren og slette Fodring om Vinteren, samt til Virkningen deraf paa Ulden? Ere Udgiverne visse paa, at de om nogle Aar ikke vilde end mere betegne de saaledes forædlede Faars Uld, som svampet, manglende Elasticitet, uskikket at bruges som Karteskuld, og ikke mere passende til Bondens Brug? Ere de visse paa, at det forædlede Faar, der sædvanligen kun føder eet Lam om Aaret, kunde erstatte Bonden de 2 til 3 Lam, det almindelige Faar giver ham? Jeg spørger, ere Handels- og Industrietidendens Udgivere, Hr. Kammerraad Thortsen og Hr. Martensen, istand til med Sagkundskab at besvare disse Spørgsmaale, da have de vistnok Ret til at raade, men da jeg ikke tør antage dette, saa kan jeg ikke undlade — om de end een Gang skulde anføre: at min Formeninger, som Ejer af en ædel Faareflok, meget naturlig — at forsikkre, at jeg har saare mange Betænkeligheder med den af disse Herrer tilraadte Forædling.

Enig er jeg derimod med Udgiverne i den Sætning, at for meget og for lidet er lige skadeligt, og jeg bringes just til at gjøre Anvendelse heraf paa Handels- og Industrietidenden, i hvilken vi for en Deel Aar siden have seet al fremmed Uld forsmaaet, hvorimod de nuværende Ud-

givere af dette halvofficielle Blad, støttende sig paa fremmede Meninger, dem de ikke selv formaae at vurdere, ville kaste ufortjent Skygge paa den indenlandske.

Den 16de Febr. 1821.

Bemærkninger over nogle Steder i de "Kritiske Bemærkninger over Professor Oehlenschlägers Program."

(Slutning; see forr. No.)

Vi gaae nu til det andet af de to Hovedsteder, der især have fornøjet os hos vor Forfatter. Det angaaer Sammenhængen imellem en Digters Charakteer og hans Digterproductivitet. Forf. lader sig herved høre med følgende Ord:

"Naar Oehlenschläger paastaaer, at baade et Digts Fortræffelighed og dets Middelmaadighed ei allene beroer paa Forfatterens Genie, men ogsaa paa hans Charakteer og personlige Forhold, sammenblander han saa aldeles den artistiske Virken og Frembringen med de indre Bevæggrunde til Menneskets moralske Handlen, den frie Phantasies med den frie Villies Sphære, at man umuligen skulde troe denne Yttring at være nedskreven af en saa berømt dramatisk Digter." (Vi tvivle ikke om, at jo Forf. har lært sin Psychologie ganske godt, og da han vel endnu meget godt husker, at der handledes om Phantasien i det ene Hovedstykke i Bogen, og om Villie og Charakteer langt henne i et ganske andet Hovedstykke, saa er det ganske naturligt, at han ikke kan begribe, hvorledes Öhlenschlæger kan sætte to Ting ved Siden af hinanden, hvoraf den ene dog tydeligen synes at ligge paa høire Side i Sjelen, den anden heelt henne paa venstre Side. Men maaskee Öhlenschlæger har lært sin Psychologie af en anden Bog end Forf. Os, hvis Psychologie ogsaa seer anderledes ud end Forfatterens, forekommer den anførte Paastand af Öhlenschlæger ganske simpel. Menneskets Charakteer, mene vi, lægger sig dog for Dagen i hans Virken og Handlen; men mon da en Digters Phantasering og Digterproductivet ei skulde høre med til

hans Virken og Handlen, ja udgjøre en ret vigtig og stor Deel heraf? Vi kunne herved gjerne knytte os til det, Forf. viser hen paa. Antage vi, at Charakteren er Villiens Udtryk! (Udtryk sige vi; Forfatterens: "Sphære" have vi med adskillige andre af hans Ord, slet ikke kunnet faae til at passe.) Et Udtryk af Villien sige vi altsaa Charakteren at være; men dog vel det Udtryk, det Præg, som Villiens Beskaffenhed giver den hele Individualitet, altsaa vel ogsaa giver Menneskets Liv og Virkemaade i det Hele, til hvilket Liv og hvilken Maade at virke paa, Digterens Digterproductivitet dog vel hører med.)

Rigtignok mener Forf., at et Menneske kan "gaae ud af sin egen Individualitet", den fortræffelige og genialske Digter endog lettest. Vi gad nok see det Menneske, der kunde gjøre det; vi vilde være begjerlige efter at erfare, om han ogsaa kunde gaae ud af sit eget Skind, eller om han, tvertimod Skriften, kunde lægge en Alen til sin Vext. Dog Forf. meente ikke, hvad han sagde, men noget ganske andet, som blot desværre ikke hører herhen. Han meente, at den gode Digter ikke vil søge i sine Værker idéligen at fremstille og skildre sig selv. Men desværre gjør Forf. ved denne saa grundige Bemærkning et saa uhyre Spring udaf den Tankegang, hvori vi befandt os, midt ind i noget ganske andet, at vi vilde være blevne ganske confunderede paa dette Sted, om Forf. ikke ved et Par Linier forhen ganske net havde forberedet os paa den Confusion, der vilde indfinde sig: "Det maatte" hedte det Pag. 100 nederst, "være en ringe Anbefaling for en Digters Genie, Phantasie og productiv Kraft, et at have optaget og afpræget i sine Værker nogen anden Charakteer og Individualitet end sin egen." Man høre dog engang. Kan et velorganiseret Hoved saaledes confundere det ene med det andet? Der taltes tydeligen nok om, hvorvidt vel en Digters Charakteer, ligesaavel som hans Genie, viser sig i hans Digterværker, nemlig ganske af sig selv, saaledes som jo al Menneskecharakteer overalt af sig selv fremlyser af Menneskets Virken og Handlen, uden at Mennesker selv fortæller os om sin Charakteer, i det han handler, men fordi hans Handlinger selv tale og bære Præget af hans Charakteer. Noget ganske andet

er det, at det nu vel ogsaa kunde hændes, at en Digter synes saa godt om sig selv, at hans egen Forestilling om hans Charakteer var den, han vilde meddele os i et Digterproduct. Om dette sidste var her aldeles ikke Tale, kun om det første, om hvilket ogsaa de forhen citerede Linier, hvori de to Sphærer, Phantasiens og Villiens, forekomme, allene kunne forstaaes. Men Forf. blander begge Dele sammen. Falder fra den ene Betragtning brat ned i den anden. Dog gjør han det saa net, at Ordene flyde, som om alt gik af sig selv. Vi ville nu anføre, hvad der læses lige ovenpaa det forhen anførte Sted, umiddelbart efter de Ord: "af en saa berømt dramatisk Digter."

"Det synes", hedder det, "som Ingen bedre end han maatte vide, at Digterens Genie og Phantasie allene hersker over den hele Verden, som er til Phantasiens Raadighed, og at netop den fortræffelige og genialske Digter, paa hvilken Oehlenschläger fortrinligen vil have sine Sætninger anvendte, er den, som lettest kan gaae ud af sin egen Individualitet og Personlighed, i det han ved Geniets indre Kraft fremtryller os poetiske Skikkelser, der ligesom leve og aande i et frit og selvstændigt Liv, og i hvis mangehaande vexlende Billeder det aldrig falder os ind at ville søge Konstnerens eget. Tvertimod hine Sætninger kunde det bevises: jo rigere et Genie, Digteren eier, desto mindre vil han i sine Værker gjentage sig selv, eller allene give sin Personlighed og sin Charakteer til Bedste for sine Læsere. Hans Sjels Indre, hans Aand og Genie ville speile sig i hans Digte", o. s. v., o. s. v. (Sjels Indre, sagde Forf.; mon ei Charakteren skulde høre med til dette Sjelens Indre. Skade ellers for de smukke Tirader, som ere saa aldeles spildte.)

Til Slutningen bede vi Forf., oftere at more Skilderiets Læsere med deslige Opsatser. Saadanne Raisonnements kan "den tænkende Læser" ikke selv indlade sig paa, men vil med Fornøjelse læse dem forfattede af en Mand, der til deslige har saa megen Gave, som Herr Forfatteren.

Moderindring.

Naar Forfatteren af Forslaget til at afskaffe Handel i Hamborger Banco og anden fremmed Myntsort (see Skilderiets No. 13), ønsker, at al Handel skulde skee i rede Sølv, saa skjønnes aldeles ikke Nytten af dette Forslags Udførelse. Hamborger Banco er jo rede Sølv; thi man kan jo, forudsat at Vexlerne ere gode, faae Sølv derfor hvilket Øieblik, man vil. Det kommer jo ikke an paa, hvilken Benævnelse, man giver dette Sølv. Det samme er Tilfældet med fremmede Myntsorter. Hvilken Lettelse er det desuden ikke i Handelen, at kunne affende en Vexel, istedetfor en heel Transport Sølv? Og maatte dette Sølv ikke ligesaavel kjøbes som Banco, og medfører Indkjøbet deraf ikke ligeledes Omkostninger? Naar man havde en Sum at betale, f. Ex. i London eller Paris, kunde man da altid være tjent med at affende de af Forfatteren foreslagne Anvisninger paa Banken i Kjøbenhavn? En Vexel paa Hamborger Banco kan man sælge paa hvilkensomhelst Børs i Europa, men dette er ikke Tilfældet med Anvisninger paa andre Banker, i det mindste kunne de sjeldent afhændes uden Rabat. At man i Handelen har valgt Hamborger Banco fremfor nogen anden Sort Banco, er skeet, fordi dens Soliditet er almindelig erkjendt. Naar man iøvrigt kjøber Banco af insuffisante Personer, saa er det Personerne, ikke Bancoen, der udsætter Kjøberen for Tab.

Indenlandske Efterretninger.

Forordning, angaaende det juridiske Studium ved Kjøbenhavns Universitet m. m. (Fortsættelse; see forr. No.)

§ 9. Den fuldstændige juridiske Embeds-Examen holdes herefter to Gange hvert Aar, nemlig i Begyndelsen af April og October Maaneder, paa Dage, som hvergang forud bekjendtgjøres fra det juridiske Facultet. — Ihenseende til denne Examen, hvilken, ligesom hidtil, ifølge Fundationen for Kjøbenhavns Universitet af 7de Maji 1788 skal bestaae deels i en skriftlig, deels i en mundtlig Prøve, skulle følgende Regler gjelde:

Den skriftlige Prøve fordeles paa fire, hinanden paafølgende, Dage, sex Timer daglig. Den første Dag forelægges Examinanden til skriftlig Besvarelse i det latinske Sprog to Spørgsmaale eller Opgaver, henhørende til den almindelige Retslære. Den anden Dag til skriftlig Besvarelse i det danske Sprog en Opgave af Lovfortolkningslæren, og til skriftlig Besvarelse i det latinske Sprog en Opgave af den romerske Ret, hvilken vælges saaledes, at Examinanden derved gives Anledning til i Besvarelsen at udvikle den romerske Rets Overeensstemmelse med, eller Afvigelse fra den fædrelandske Rets Grundsætninger og Forskrifter i samme Materie. Den tredie Dag til skriftlig Besvarelse i det danske Sprog to Spørgsmaale eller Opgaver, henhørende til den danske Ret. Den fierde Dag til skriftlig Besvarelse i det danske Sprog ligeledes to Spørgsmaale eller Opgaver af den danske Ret. — Ved Besvarelsernes Udarbeidelse tilstædes Examinanden ingen andre Bøger eller Hjelpemidler, end, ved de danske Udarbeidelser, Landsloven, Forordningssamlingen eller Udtoget af samme, Rescriptsamlingen og Registere eller Repertorier over Lovgivningen, forsaavidt saadanne ikke ere mere eller andet end Repertorier, og ikke Systemer, Lærebøger eller Commentarier. Ved den latinske Udarbeidelse af den til den romerske Ret henhørende Opgave tilstædes alene Brugen af corpus juris civilis. — Ved Censuren over de skriftligen forfattede Udarbeidelser, hvorved der ikke blot skal tages Hensyn til de Kundskaber, som deri ere lagte for Dagen, men ogsaa til Foredragets Orden og Tydelighed og Sprogets Rigtighed, afgjøres det, om Examinanden ved de af ham forfattede Svar har givet Prøve paa saadan Kundskab og Dannelse, at han kan ansees noksom forberedet og moden til at stædes til den mundtlige Examen, hvilket i saa Fald tilkjendegives ham. I modsat Fald underrettes han om, at saadan Adgang ei for den Gang tilstædes ham. — Naar Censuren over alle forfattede Besvarelser er tilendebragt, og derved er bestemt, hvilke af de Prøvede kunne stædes til den mundtlige Examen, da foretages denne. — Foruden de examinerende Universitetslærere skulle endnu to Censorer være tilstede ved den fuldstændige juridiske Examen, nemlig: et af Vort danske Cancellies

Medlemmer eller en af Generalauditeurerne ved Vore militaire Etater, samt en af Assessorerne i Vor Hoiesteret, eller i disses Forfald en af de sex øverste Assessorer i Vor Landsoverret samt Hof- og Stadsret i Kjøbenhavn. — De skriftlige Specimina tilstilles de vedkommende tilforordnede Censorer, førend den mundtlige Examen begynder. — Den mundtlige Examen foretages, forsaavidt den almindelige Retslære og den romerske Ret angaaer, i det latinske Sprog, men i Henseende til de øvrige Discipliner i det danske. — Examinationen ved den mundtlige Examen skeer af beskikkede Universitetslærere ved det juridiske Facultet, samt af Professoren i Statistiken. — I Henseende til Examinationen i de Discipliner, hvilke Professorerne ved det juridiske Facultet overtage hver som særskilt Fag, fastsættes som Regel, at der i enhver af disse Discipliner examineres i Særdeleshed af den Professor, der har overtaget samme som særskilt Lærefag. — I den danske Ret, som fælles Lærefag, examinere samtlige Facultetets Professorer. — Umiddelbart efterat den mundtlige Examen for hver Dag er tilendebragt, foretages Censuren over samme af de anordnede Examinatorer og Censorer, og bliver da ved Censuren, i Forhold til den Kundskab og Færdighed, den Examinerede har udviist ved begge de aflagte Prøver, saavel den skriftlige som den mundtlige, hvilke i denne Henseende sammenholdes, tilkjendt en af de hidtil brugelige Examens-Characterer: Laudabilis, Haud illaudabilis, Non contemnendus, og skal det derhos være Censorerne overladt, naar nogen Examinand særdeles udmærker sig, da at tilkjendegive saadant ved en passende Tilføining til bedste Characteer. Har den Examinerede ikke viist saadan Kundskab, at en af ovennævnte Characterer kan tildeles ham, da afvises han.

§. 10. Efterat saavel den skriftlige som den mundtlige Examen for alle anmeldte Examinander er tilendebragt, foretages Prøve med Specimen practicum for dem, der hertil melde sig som færdige. — Denne Prøve bestaaer i Udarbeidelse af de vigtigste ved en Rets-Sags Behandling forekommende Acter og Documenter, indrettede og samlede i Acts-Form, saasom Klage til Forligelsescommissionen, Hoved- og Doms-Stevning til Retten, Contrastevning, ifald Opgaven giver An-

ledning dertil, Saggivelses og Exceptions Indlægge med Paastande og Dom, og, dersom Opgaven har været en Skiftesag, da Indlægge og Decision. — De Characterer, som tilkjendes for denne Udarbeidelse, skulle, ligesom for den theoretiske Examen, være: Laudabilis, Haud illaudabilis og Non contemnendus. — Ved Censuren over Specimen practicum, i hvilken ogsaa tvende af de i §. 9 nævnte tilforordnede Censorer deeltage, henseesfornemmelig til, at Candidaten er vel bekjendt, ikke alene med Theorien om, og Lovbestemmelserne for den Materie, der er Gjenstand for Opgaven, men tillige, at han kjender Proces-Lovene, Forretnings-Gangen, Formen og Curialstilen i Retssager.

§. 11. Naar alle foreskrevne Prøver ere af Candidaten aflagte, og der ved Censuren over samme er tilkjendt ham Examens-Character, da udfærdiges til ham et Testimonium Facultatis, hvori den ham saaledes tilkjendte Character indføres.

§. 12. Dersom Nogen har til Examen angivet flere til Retsvidenskaben henhørende Discipliner end de i §. 3 foreskrevne, og han ved Examinationen viser god Kundskab i disse og samtlige øvrige Discipliner, da anføres saadant i Protocollen, og tilføies som en Udmærkelse i Candidatens Testimonium. (Fortsættes.)

Vor Kongestad kan nu vente at faae, ligesom andre store Hovedstæder, et naturhistorisk Nationalmuseum, hvor alle de paa Konstkamret, Rosenborg og Naturalmuseet paa Østergaden adspredte naturhistoriske Gjenstande skulle samles paa eet Sted. Man bestemmer til dette Sted det forrige Holsteenske Palais i Stormgaden.

I disse Dage døde her een af Kjøbenhavns rigeste Privatmænd, Viinhandler Haagen Hagen, i sit 64de Aar.

I denne Tid er een af Kjøbenhavns meest indbringende Gaarde, No. 37 paa Hjørnet af Østergaden og Amagertorv samt store Kirkestrædet, til Auction. Den har syv Boutiker i første Etage og 37 Beboelsesværelser i de øvrige 3 Etager, og giver saaledes mere af sig end mangen Herregaard; men den er ogsaa assureret for 43,700 Rbdl. S. Den afbrændte i den store Ildebrand

1795; men dens daværende Eier, Major Wilster, Commandant paa Rosenborg, lod den opbygge igjen, og saa fordeelagtigen indrette. Efter hans Død, for omtrent 10 Aar siden, kjøbte et Interessentskab, blandt hvilket afdøde Etatsraad Borch, denne Eiendom, saavidt mindes, for 80,000 Rdlr. D. C.

Ved den i disse Dage indtrufne strænge Frost er ikke allene alle Vande omkring Kjøbenhavn, og Canalerne i Staden tillagte med Iis, men endog Farvandet imellem Toldboden og Batterierne saa stærkt tilfrosset, at derpaa atter færdes af Fodgjængere.

Randers. Den 15 Februari tildrog sig i en Udflyttergaard fra Voer, under Steenalt Gods, den sørgelige Begivenhed, at en ung Bondekarl ihjelskjød sin Broder af Vaade. Begge Brødrene havde, tilligemed flere Bønder, været til Hovarbeide og begave sig, da dette var endt, ind i bemeldte Udflyttergaard for at fortære deres medbragte Brød. Noget iforveien var Skytten fra Steenalt, som havde været paa Jagt, taget ind i samme Gaard; hans Hest stod bunden i Porten og Bøssen laae i en Vogn. Da Hovfolkene havde endt deres Maaltid, begave de sig bort een efter den anden; endelig ogsaa de tvende Brødre, hvoraf den ene var Kjereste med Gaardmandens Datter. Medens de to Forelskede endnu stode i en fortrolig Samtale med hinanden ude i Gaarden, havde den anden Broder taget Skyttens Bøsse af Vognen for at betragte den. Neppe har han faaet den i Hænderne, før Skuddet gaaer af og Broderen styrter jamrende ned for sin ulykkelige Piges Fødder. Skuddet havde truffet ham i Underlivet, saa at der ingen Redning var at vente, og en Time derefter døde han. Broderen er paa ingen Maade at trøste.

Angaaende den Mandsling i Holstien, hvorom har været at læse i Avisen No. 22 (Skilderiet No. 15, P. 235), kan endnu meddeles følgende ikke uinteressante Omstændigheder: Personen er født paa Øen Thorseng. Ved Fødselen syntes han mere at høre til Femininum, hvorfor han blev døbt med Navnet Maren. Men ved Aarenes Tiltagelse syntes han selv snarere at høre til Maskulinum. Han tjente for 10 a 12 Aar siden her i Svendborg som Malkepige, men syntes mere

skikket til Karlearbeide. Paa eengang forvandlede Maren Smidt, (dette var Tilnavnet) sig til Martin Smidt, og om Sommeraftenen fandt Man ham iklædt Mandsklæder og Tobakspibe i Munden i Lag blandt Byens Karle, hvorpaa han igjen om Morgenen og til om Aftenen var Maren Smidt. Han ansøgte da paa Vedkommende Sted at maatte bære Mandfolkeklæder, thi — som Attesterne løde — vilde han maaskee ellers omkomme sig selv. I mange Aar har Man ei hørt til dette Neutrum før han blev arresteret i Holsten for sit Ægteskab, i hvilken Henseende Forhører ved Thorseng Birkeret ere optagne. (Hempels Av.)

I Ribe Avis af 23 Februari læses følgende: "Hos Gaardmand Anders Mortensen i Gammelgaard, Øllgod Sogn, indtraf kort for Kyndelmisse det besynderlige Uheld, at 2de Heste, som bestandig havde staaet sammen i Stalden, gave sig til at slaaes, hvorved den ene, en smuk og særdeles feed 5 Aars Hest, fik det ene Bagbeen knust. Eieren lod den strax slagte og partere; lod derpaa Kyndelmisse-Aften anrette et Maaltid bestaaende af Hestekiødsuppe og Kjød med Saus til og indbød endeel af sine Venner, hvoriblandt Peter Mortensen af Vestkiær med sin hele Familie, Degnen Hr. Haahr, en Skolelærer og mange andre af Sognet. Omtrent 30 Personer nød af dette Maaltid med Behag og ønskede at Alle, hvem sligt Uheld skulde vederfares, ville giøre sig saadant Dyr saa nyttig som muligt."

Blandede Efterretninger.

Den Sahl, hvori det norske Storthing holdes, er temmelig stor; Galleriet løber paa den ene Side i en noget fladtrykt Halvcirkel; nedenfor i Halvcirkelen sidde Repræsentanterne paa amphitheatralske Bænke; lige ud for og midt i Salen er en Forhøining, hvorpaa Præsidenten sidder; over denne er et Vindue. "Jeg havde kun været lidet paa Galleriet, — skriver et Øienvidne, — da Storthings-Deputationen traadte ind, og efter den fulgte Landets Ypperste. Processionen did var talrig. Byens Embedsmænd, geistlige og verdslige, der sluttedes af Hoiesteret, saaledes, at Justitiarius tog Plads paa venstre Side

af Statholderen, der stod paa Thronens nederste Trin, til Høire stod Statsraader og de fornemste Militairpersoner, lige ud for, ved et Bord, Storthingets Præsident, og dets Secretair."

Bergen, den 9de Februar. Her i Byen og dens Omegn sporedes et ikke ubetydeligt Jordskjælv Natten til den 3die Februar, Klokken imellem 1 og 2, hvorpaa fulgte Uveir fra Vest med Haglbyger hele Dagen. Den 4de var Veiret stille og smukt før Middag, men Klokken 12½ skede en af de heftigste Jordrystelser, Anmelderen har følt; den varede sikkert 1 Minut, og Klokken 8 om Aftenen skede atter 2 Stød, omtrent 6 til 8 Minuter mellem hvert, hvoraf det Første var det stærkeste, dog ei som hiint ved Middagstid. De syntes alle at trække sig fra Nord til Syd. Natten gav en stærk Nordvest-Kuling med svære Ilinger. Disse hyppige Jordskjælv, saa strax efter hverandre, synes, som Natursjeldenheder her i Landet, at fortjene almeen Bekjendtgjørelse.

Stockholm, den 8de Februar. Den Erklæring, som det Kongelige Commerce-Collegium under 4de November f. A. har afgivet, angaaende den Forestilling, som skal gjøres til den Storbritaniske Regjering mod de nuværende Toldafgifter af Trævarer i England, er, tilligemed Handels-Societeternes Erklæringer, som Commerce-Collegiet havde indfordret, bleven paa Regjeringens Befaling remitteret til Statsministeren for de udenlandske Sager, og vil nu ufortøvet en Underhandling desangaaende blive aabnet med den Storbritaniske Regjering. Commerce-Collegiet har i sin Erklæring antaget de Grunde, som den Kongl. Norske Regjering har foreslaaet, hvori tillige alle Handels-Societeter have istemmet, undtagen det i Gothenborg. Efterat denne Sag i Aaret 1819 først var sat i Gang af den Norske Regjering, ere der ogsaa af flere Medlemmer i det Engelske Parlament gjorte Forslag om Nedsættelse af Toldafgifterne paa Norske og Østersøiske Trævarer.

Neppe gives der noget Land, hvor der hersker større Flid og Vindskibelighed end i Regjeringsdistrictet og Staden Aachen. Til alle Slags Uldvæverie ere 7—800 Stole i Gang i Staden og i den øvrige Deel af Kredsen 13—1400. Af denne Industriegreen leve 7 til 8 Tusinde, og regner man Familielemmerne dertil, 10 til 11 Tusind Mennesker, altsaa om-

trent $\frac{1}{7}$ Deel af hele Kredsens Befolkning, som er 512,566 Mennesker. Det aachenske Klæde og Casimir er fortræffeligt, og det sidste overgaaer endog det engelske i Finhed og Skjønhed. I Eupen ere 300 Væverstole, som levere Klæde og Casimir, i Gang, og ligesaa mange i Monjoye. — Af Synaale fabrikeres i Aachen for en Million Franker, og den Jerntraad, som dertil bruges aarligen, regnes for 300 Tusind Pund. Over 2000 Mennesker sysselsættes derved. Den første Synaalfabrik blev her anlagt for 300 Aar siden. (Besynderligt nok er det, at de Nationer, som eie Jern, maa kjøbe det af Fremmede, med adskillige 1000 pC. Opgjeld, under Skikkelse af Synaale.) Den første Knappenaalfabrik i Aachen er oprettet 1804. Man har drevet det saavidt, at over 400,000 Knappenaale incarteres i en Time. Den største Deel Arbeidere bestaaer af Børn under 12 Aar. — Mesingfabrikerne, som oprindeligen fandtes i Aachen, ere vel, formedelst Mangel paa Afsætning til Frankrig og Portugal, i de nyeste Tider meget i Aftagen. Men dog ere endnu 50 til 60 Ovne i Gang i Stolberg, hvorfra de bleve forflyttede under Religionsurolighederne 1614, og de levere endnu omtrent 1,500,000 Pd. Messing aarligen. (I Sjælland har man havt et Messingværk paa Brede, men dette er nu næsten ganske standset.) Jernværkerne i Kredsen Gemünd, som er Hovedpladsen for samme, leverede, tilligemed dem i Kredsen Düren, i Aaret 1818, tilsammen 6 Mill. Pd. færdigt Jern. — Blyværkerne levere et Product af 9 til 10 Tusind Centner. Læderfabrikerne, som især findes i Kredsene Malmedy og St. Veith, vare tilforn 60, og forarbeidede aarligen 80 Tusind americanske Bøffelhuder til Saalelæder. Nu er der kun 40 Garverier i Drivt, men som dog forarbeide 50,000 Huder, eller 2 Mill. Pd. Saalelæder. (Besynderligt nok, at vi Danske, der, ligesaa godt som andre Nationer, kunne hente Bøffelhuder fra America, maa forskrive vort Saalelæder, naar det skal være godt, fra Nederlandene.)

I Jen. Lit. Zeit. f. Oct. 1820 roses Pastor C. A. Biørns Skrift: Hymni veterum poetarum Christianorum ecclesiae latinae selecti, som et med Indsigt og Skjønsomhed udført Arbeide.

Den ny Concert- og Balsahl i Skuespilhuset

i Berlin er bleven aabnet d. 10 Februari med et Bal, som indviedes ved Kongens og den Kongel. Families Nærværelse. En Trediedeel af hele Bygningen, der skal være et Mesterstykke i Bygningskonsten *), er bestemt for Concerter og Baller, og til Forsamlingssted for Hoffet og alle Hovedstadens dannede Stænder. Det Indere af disse Sahle er ikke allene smagfuldt, men ogsaa prægtig udziret, og yder et Syn, der neppe gives Mage til. Væggene, Søilerne, Pilasterne ere af hvidt Marmor, indfattede med Guldlister og prydede med Guldrosetter, der straalede i det Tryllelys, som udbredtes fra fire stærkt oplyste Kronlamper med Trykskjærme af hvid Gaze. Paa dette Subscriptionsbal vare ialt 960 Personer. — Ogsaa i acustisk Henseende har Sahlen store Fortrin. — Hovedsahlen er 76 Fod lang, 44 Fod bred og 43 Fod høi.

Storbrittanien og Irland, med udvortes engelske Besiddelser iberegnede, havde i afvigte Aar 26,284 Skibe, som vare bemandede med 174,375 Sømænd.

Den engelske Bank har begyndt at indvexle Banknoter med Sølv, og vil vedblive dermed indtil 1 Juli.

---

*) Skuespilhuset bestaaer af 3 fra hinanden adskilte og efter deres Bestemmelse ganske forskjellige Bygninger. Theatret og Scenen, som Hoveddele, danne den fremstaaende Mellembygning; Theateroeconomien, Paaklædnings- og Forsamlingsværelserne, Prøvesahlene, Decorationsmagazinet optage den nordlige Fløi; Fest- og Concert-Localet den sydlige.

Kjøbenhavns Børs d. 27 Februari.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Amsterd. 2 M. - . Lond. 2 M. - . Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. $11\frac{1}{2}$ ß. a 15 Rbmk. 12 ß. Oblig. (med Renter fra 11 Decbr. 1820) 71. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 86 Rbdlr. r. S. eller 114 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norsk Rigsbanksedler 17. Svenske Sedler $62\frac{1}{2}$ ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 18.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 3 Marti 1821.

Erindringer

i Anledning af Spørgsmaalet i Skilderiets No. 91 forr. Aar: "Er Luxus en Hovedaarsag til Fædrelandets nærværende Trang?"

Af

Pastor H. Bierregaard,
til Hjermind i Viborg Stift.

Ved Fremsættelse og Besvarelse af forestaaende Spørgsmaal, har Een, der undertegnede sig A., yttret sin Utilfredshed med de mange Stemmer, der, som han siger, hæve sig, for at skildre Nutidens luxuriøse Levemaade og Ufornuft, som Hovedaarsager til den almindelige Trang og derpaa grundede Klager. Da jeg nu saa vel i begge Dele af min i sidste Aar udkomne bibelske Exempel- og Sprogsamling, som og en Tidlang i Randers Avis har søgt at beskueliggjøre de fordærvelige Følger af Overdaad ialmindelighed, og dens fordærvelige Følger for os under nærværende Omstændigheder især deleshed, uden dog derfor ligesaalidet som Indsenderen af Stykket med Overskrift: "Om Indbildningskraften", i No. 87, med hvilket A. især har fundet sig misfornøjet, at angive samme som Hovedaarsag til vor nuværende Uformuenhed — saa tillader jeg mig her efterstaaende Erindringer, deels med Hensyn til de af bemeldte A. mod nysnævnte Stykke gjorte Bemærkninger, deels over Andet, der staaer i nærmere eller fjernere Sammenhæng med den omhandlede Materie.

Naar A. foreløbigen siger: "De urigtige Yttringer, dette og lignende Stykker indeholder, kan have høist skadelig Virkning paa høie Vedkommendes Anskuelse af den almindelige Forfatning, og vildlede til skjeve Forestillinger om Undersaatternes Kaar" — saa, for at blive i den Lignelse, som allerede Een, der i No. 93 tog eftertrykkeligen til Gjenmæle imod ham, har brugt, indseer jeg ikke, hvad Skade det kunde gjøre, om nogle af Folkene i en stor og vidtløftig Huusholdning og Bedrift, foreholdt en heel Deel af de øvrige, at de ingenlunde vare saa nøieregnende enten med deres Eget eller Andres, eller Husbondens, som de burde være, om f. Ex. En udlod sig: "Veed I hvad Børn? skal jeg sige min Mening, saa tykkes mig, I klatter ilde jere Penge hen; istedetfor at være fornøiede med den gode og sunde Kost her, og med Klæder efter jer Stand, gaaer hvad I har til Lækkermad og Lækkerdrik, til Stads og Fjas. Og da nu Mange blandt Jer dog ingen Forstand har paa Sligt, fordi det er Noget, I før ikke vare vante til, saa spiser man Jer af med hvad der af Saadant er opspædt og fordærvet, hvad der hverken er ægte eller Hold i, og hvad man ikke vovede at byde den Klogere, og lader Jer oven i Kjøbet betale det dyrere end det Ægte; ja saa gaaer det: Naar Tossen kommer til Mar-

ked, faaer Kræmmeren først Penge." En Anden føiede hertil: "Ja jeg maa sige reent ud, jeg forstaaer Jer ret nu ikke. Havde I levet og ført Jer saaledes op i de forrige gode Tider, havde det endog været daarligt; men at I gjøre det nu, da Tiderne blive Dag for Dag værre, da det, I tjene, er ingen Ting mod før, det er dog splittergalt. Jert eget Lidet lade I gaae, og har en Anden tjent og sammensparet Lidt, saa laane I det, eller see at faae Fingre paa det, paa hvad Maade I kan bedst, og lade det stryge med; og imedens I nu gotte og stadse jer for hans Penge, har I ham oven i Kjøbet til Bedste; den Karl, tør I godt Folk vel sige, forstaaer sig ikke paa at bruge sine Skillinger, det er godt de komme i Hænder, der veed hvad de due til. Den, der fører sig simpelt op, og passer hvad han skal, er i jere Øine en Puger, en Sluskus, et selle Slæb. I junkerere. Enhver Pjalt, I faaer hængt paa Kroppen, ere I bange for, skal ikke snart nok blive begabet af jere mange Lige, og derfor føite I, naar I kan, om i enhver Forsamling, og mens forsømmes jert Arbeide og Dont her hjemme; ikke at tale om, at naar I ere hjemme, holde I jer for fornemme til at tage ret Haand med i mangt et Arbeide, og I lade gjerne, for ikke at smørre Stadsen, Andre arbeide for Jer. Saa gaaer det, men det gaaer og an til en Tid." En Tredie sluttede: "Ja det gjør, det gaaer an til en Tid. Tænk kuns bare paa Niels Vestergaard og Jens Kjerrestrup; den ene gaaer i Tugthuset, den anden sidder endnu oppe i Raadstuekjelderen. De vare begge færdige at føre sig op over Huusbonden, og jeg kan troe, de havde godt ved det, da de brugde hans, ligesaa godt som deres eget og Andres. Har I glemt Poul Anderssen og Anders Jeppessen; Ingen af dem havde Lyst at gaae bag efter de to Andre, og derfor gik den Ene her ned og puttede sig i Aaen, den Anden hen og hængte sig i Ruggulvet. Mikkel Mikkelssen havde hverken Lyst til det Ene eller Andet, han vidste endnu til Slutning at liste sig en god Slump Reisepenge til, og rendte dermed sin Vei. Langt flere ere De, der for faa Aar siden vare velhavende, og sidde nu i en Husende og sue med Kone og Børn paa Labberne, og ere de langt om længe blevne kloge, maae de da ikke

ret ærgre sig, naar de betænke hvorledes de tilsatte Alt, ikke til fire Skillings Nytte, og ønske, at det alskens Snavs og Fjas, der narrede dem deres Penge fra, havde været paa Bloksbjerg. Jeg siger endnu engang: hvis de langt om længe ere blevne kloge; thi det var Synd at sige andet, end at jo Mange ere komne paa Knæe ved de slette Tider, eller ved Andres Skyld, men I kan troe mig, langt flere ere de, der ved deres egen Skyld ere gaaet i Armod, og gjøre sig dog vrede, naar Tiderne ikke ogsaa maae faae Skylden for deres Ulykke, skjønt jeg forstaaer ikke, hvad det skulde have været for Tider, naar det skulde have holdt ud. Nei, nei, han sagde det nok, vor Præst, da I godt Folk begyndte med at lade haant baade om Kristendom og Kirke, og kaldte os andre, der blev ved vor Fædrenetro og Børnelærdom, Hernhutere, og jeg veed ikke hvad: Børn! sagde han, I ere nu da komne saavidt, at I ikke længer ville lade jer styre af Religionen; Noget skal der da styre jer, og det, der herefter vil komme til at styre jer til jer Fordærvelse, det vil blive Kjødets Lyst, Øinenes Lyst og Livets Hoffærdighed. Saa sagde da Præsten, og Udfaldet lærte, at hvad han sagde, var kuns alfor sandt. Nu synes I vel selv at tilstaae dette, og yttre ikke mere den Ringeagtelse for Religion og Bibel, som for nogle Aar, men synes endog at være lige saameget med Bibelen, som før imod den, ikke vil jeg sige, fordi dette nu saa er blevet Skik, ligesom det andet var det før, men dette vil jeg kuns sige, at det mangler de fleste af Jer endnu paa ret inderlig Agtelse for jer Religion, og det kjendes endnu noksom paa jert hele Væsen og Adfærd; thi vel begynder det, for ikke at tale om andet, temmelig at minke hos mange af Jer med Stadsen, men denne Minken er nok endnu hverken Følge af Fornuft, Pligt eller Kristendom, men af den rene Nød og Trang; thi som mig tykkes, bliver endnu Den ved, der kan, og holder, som man siger, ud til Pinds Ende, ret som om det gik kuns ud paa at ødelægge sig selv, Medtjenere, Husbonde og Alt, hvilket desværre vel ikke vil falde saa vanskeligt, da der allerede er gjort saameget dertil, og de indtræffende slette og næringsløse Tider og derhos række kraftig Haand."

Men lader os nu, kjere A.! som sagt, sætte,

at Peder og Poul og Jens og flere gjorde deres Medtjenere slige Forestillinger, og disse kom igjen den kloge, retsindige og for sine Folks som for sit eget og sit Huses Vel varme Herre og Husbonde for Øre, mon da han, der havde havt at bestille med saa mange Mennesker, havde lært at kjende dem i saa mangehaande forskjellige Stillinger, havde omsider saa ofte fundet dem i Grunden at være noget andet, end hvad de længe synes at være, for ikke at sige, der saa ofte var bleven bedraget — mon, spørger jeg, han da uden nøiere Prøvelse vilde strax efter deres Demonstrationer tage sine Forholdsregler? Nei, snarere vilde han vel omtrent tænke saa: "Det skulde dog vel ikke heller gaae slet saa galt, som disse Folk synes at troe, eller virkeligen troe, hvilket det nu er. Nei, den Ene tør vel kalde meget, Andre anskaffe sig, upassende, blot fordi han ingen Udveie seer til selv at faae det med. En Anden lader sig maaskee blot høre, for at vise, at han og forstaaer at sige noget, imedens en Tredie muligen er af det Slags Folk, der overdrive Alt, gjør en Elefant af en Myg, gjør store Ophævelser over det, der ikke var værdt at ændse, gjør saa gjerne Andres mislige Kaar til Følge af egen Skyld og Brøde. Nok, saaledes forholder det sig maaskee med disse Mennesker og med deres Ankeposter; men ogsaa tør jo igjen det Modsatte være Tilfældet, ogsaa tør jo deres Besværinger ikke være saa ganske ugrundede. Du har her disse saa mangfoldige af Omfang saa vidtløftige Besiddelser. Du er et Menneske som andre, har kuns Menneskeevner, maa derfor saa ofte see med dine Undergivnes Øine, disse ofte igjen med andres. En seer Tingen saa, en Anden anderledes. Og naar du da omsider faaer den at see, tør du da altid være forvisset om, at faae den at see i sit sande Lys? Det lod sig jo endog tænke, at de dig Nærmeste torde endeligen, endog blot af Skaansel og Delicatesse, lade dig skue den fra dens mindre stødende Side. Hine derimod ere nærmest ved selv at see Tingen. Og da Redelighed og Jagttagelsesaand ikke er bunden til Stand eller Person, saa tør samme ligesaavel boe langt borte fra dig, som nær hos dig. Disse Stemmer fra det Fjerne maae derfor ikke forsmaaes; nei, sammenlignede og bragte under Overveielse med dem i det Nære,

ville de ofte kraftigen bidrage til Sandheds Erkjendelse og Fremme, Misbrugs og Misligheders Opdagelse og Afhjelpelse, forsaavidt som disse lade sig afhjelpe, og afhjelpe, uden igjen derved at fremhjelpe andre." (Fortsættes.)

Leveregel.

(Efter Goethe.)

Hvis Du Dig vil ved Jordlivet fryde,
Da maa det Forgangne Dig ei bryde;
Ikkun det Mindste bør Dig fortryde,
Og det Nærværende maa Du nyde;
Dog for Alting ingen Broder hade,
Og tryg Din Fremtid Gud overlade.

Nyt Middel for Gigt.

Tør ydmygst jeg opvarte Skilderiet
Med et specifisk Middel imod Gigt,
Der, billiget af Sundhedspolitiet,
Er bedre end Mixtur og andet Sligt?

I Regjeringskredsen Coblenz havde en Mand paa 45 Aar, ved en heftig Forkjølelse, paadraget sig Gigt, og det i den Grad, at han ikke kunde bevæge sig, og hverken bringe Mad eller Drikke til Munden. Hans Kone, med hvilken han just ikke levede i den bedste Forstaaelse, benyttede sig nyligen, da der var kommen en Kurre paa Hymens Rosentraad, af denne hans værgeløse Tilstand, og pryglede ham bruun og blaa med en Alen. Manden, en Socrates i Taalmodighed, bad Xantippen, med Taarer i Øinene, om Skaansel; men forgjeves. Hun vedblev at tærske paa ham. Men Alting i Verden har sine Grændser: selv en Ægtemands Taalmodighed. Forbittrelsen gav den mishandlede Mands Lemmer nyt Liv og ny Kraft. Han reiste sig, maalede sin kjere Ægtemage med hendes egen Alen, indtil hun, ganske mørbanket, maatte lægge sig. Manden derimod kom ved den stærke Sjels- og Legemsrystelse ganske til sin Hel-

bred igjen, og denne Alen lignede i Kraft Achilles's Spyd, der baade kunde læge og saare.

Indfald.

"De maa søge Adspredelse — De maa gaae til en god Ven og passiare", sagde en Læge til en Hypochondrist. "Ja, det vilde jeg gjerne", svarede denne, "dersom den gode Ven kun ikke boede saa langt borte." "Hvor boer han da?" spurgte Lægen. "Der", svarede Hypochondristen, "hvor Archimedes søgte en Punkt til at rokke Verden."

"O, den rare Landsby, Billi!"

I Landsbyen Billi i Frankrige levede der en meget smuk Bondepige, hvem en rig Bonde fra Nabobyen ægtede. Fire Maaneder efter Brylluppet alt berigede den unge Kone sin Mand med et fuldbaaret, smukt Drengebarn, der blot kom ham i høieste Grad uventet. Han havde Ære i Livet, bandte, støiede og vilde gjøre Moderen til et Offer for sin billige Forbittrelse; men en kjølet Olding, som opholdt sig der i Nærheden og meente, at den Sag stod vel til at bilægge, trøstede ham med, at i Byen, hvorfra Konen var, herskede fra de ældste Tider af den Vedtægt, at første Gang, en ung Kone var frugtsommelig, kunde hun slippe med de fire Maaneder, og at altsaa, hvis han nu mishandlede sin Kone, fordi hun kun havde benyttet sig af denne gamle Ret, ville vist alle Byens Fruentimre stene ham, da de holdt paa deres Privilegier. Oldingen føiede ydermere til: "for at I skal see, at jeg ikke binder Jer Noget paa Ærmet, saa lad os gaae hen "og spørge en Procurator tilraads! Maaskee er "han da saa god at vise Jer det mærkelige Lovsted, hvorpaa samme Vedtægt grunder sig; og "da kan I jo ikke tvile længer"? Bonden samtykkede i dette fornuftige Forslag, og de gik nu forenede hen til en Procurator, der iforveien var underrettet om sin Rolle. Procuratoren tog en Bog frem og læste lydeligen følgende Lovsted op for Bonden: "Qvindespersonerne i Landsbyen Billi bevilges første Gang, de "ere med Barn, en Frugtsommelighed "af 4 Maaneder kun". Efterat have forelæst Bonden disse Lovens tydelige Ord lagde Procuratoren endnu til: "hvoraf Han da seer, min "gode Mand! at slet intet Usædvanligt er mødt "Ham, og at Han følgeligen har at sagtne Sin "Vrede!" Saare veltilfreds gik nu Bonden hjem, glad ved at hans Kone, der ogsaa havde faaet Nys om Sagen, endda ei tog værre mod ham, end med følgende Tiltale: "see, for en Slyngel "Han ikke er! Hvad mon Han vel bilder Sig "ind, at ikke Hans Kone maa have samme Ret "som Byens andre Koner?" — Causes celebres par Pitaval, a la Haye 1742 og meddeelt af

John Barthold.

Indenlandske Efterretninger.

Forordning, angaaende det juridiske Studium ved Kjøbenhavns Universitet m. m. (Slutning; see forr. No.)

§. 13. De, der efter denne Vor Forordnings Kundgjørelse begynde ved Universitetet at forberede sig til den juridiske Examen for Ustuderede, skulle af vedkommende Professorer i det philosophiske Facultet prøves, for at det kan erfares, om de formaae at opsætte skriftligen i det danske Sprog deres Tanker over en dem opgivet, let fattelig, Gjenstand, samt om de besidde de for ethvert ikke udannet Menneske i Almindelighed fornødne Kundskaber i Fædrelandets Historie, i Geographie og i Arithmetik. Denne præliminaire Prøve skulle de have underkastet sig, og være i samme blevne erkjendte antagelige, forinden dem tilstædes Adgang til de juridiske Forelæsninger; til hvilken Ende fornævnte Professorer have at meddele Enhver, som har indstillet sig til Prøven, Attest om sammes Udfald. — I øvrigt skal den juridiske Examen for Ustuderede, der herefter holdes tvende Gange om Aaret, nemlig i April og October Maaneder, bestaae, ligesom hidtil, af en theoretisk og en practisk Prøve. I den første, der er deels skriftlig, deels mundtlig, examineres i den almindelige Retslære og i den danske Ret, og under denne ogsaa særskilt i Søe-

og Handelsretten samt Landsoeretten. — Den skriftlige Prøve fordeles paa tvende Dage, hver Dag ni Timer, paa hvilke sex Opgaver skulle besvares, nemlig een af den almindelige Retslære og fem af den danske Ret i dennes forskjellige Afdelinger. — Den mundtlige Prøve foretages, ligesom hidtil, af tre Professores juris, der i Forhold til den Kundskabsgrad, som den Examinerede har udviist ved begge de aflagte Prøver, umiddelbart efterat den mundtlige er endt, tilkjende ham en af de hidtil brugelige Characterer: Beqvem og Ei ubeqvem. Har den Examinerede ikke viist saadan Kundskab, at en af ovennævnte Characterer kan tilkjendes ham, da afvises han. — Den practiske Prøve skal bestaae i Udarbeidelse af de vigtigste ved en Retssags Behandling forekommende Acter og Documenter paa samme Maade, som i den foregaaende §. 10 derom er anordnet for dem, der have underkastet sig den fuldstændige juridiske Examen. — De Characterer, som tilkjendes for denne Udarbeidelse, vedblive at være Charactererne: Vel og Temmelig vel.

§. 14. Den, som vil underkaste sig den fuldstændige juridiske Examen, men ved Censuren over den skriftlige Prøve kjendes umoden til at stædes til den mundtlige, kan ikke antages til ny Prøve, førend efter Forløb af et Aar fra den Tid, den forkastede Prøve er aflagt. Det samme gjelder i Henseende til den, der vel efter aflagt skriftlig Prøve er antaget til den mundtlige, men ved denne er bleven afviist. — Hvad angaaer den juridiske Examen for Ustuderede, da tilstædes det den, som ved samme er afviist, at underkaste sig Examen paa nyt efter Forløb af et halvt Aar. — Den fra mundtlig Examen Afviste skal, naar det saaledes tilstædes ham at blive paa nyt examineret, ligefuldt atter underkaste sig den skriftlige Prøve. — Den, der tre Gange har underkastet sig den juridiske Examen, og ikke er funden værdig til at meddeles Character, stædes ikke oftere til enten mundtlig eller skriftlig Prøve.

§. 15. Ingen uden den, som har underkastet sig en af de i det Foregaaende omtalte tvende Examina og i samme erholdt Character, kan vente at blive ansat i saadant kongeligt eller offentligt Embede, hvortil udfordres Kundskab om Lov og Ret. I Henseende til dem, der efter denne Forordnings Bekjendtgjørelse underkaste sig juridisk Examen, fastsættes som Regel, at ingen andre, end de, der have udholdt den fuldstændige juridiske Examen, kunne komme i Betragtning til Ansættelse i Embeder, som Medlemmer af Vort danske Cancellie; Høiesterets Tilforordnede og alle øvrige over- og underordnede Dommere; Stiftamtmænd og Amtmænd; Overpræsident i Kjøbenhavn; Generalauditeurer i begge Vore militaire Etater; Borgermestere i Kjøbenhavn og de øvrige Kjøbstæder; Contoirchefer, Cancellister og Undercancellister under Vort danske Cancellie og Høiesteret; Justitssecretair og Protocolsecretairer ved bemeldte Ret, saa og Justitssecretairer ved Landsoverretterne, og alle ved Landsover- samt Hof- og Stadsretten i Kjøbenhavn ansatte Contoirchefer; Advocater ved Høiesteret og Overrets Procuratorer, samt Søe-Krigs-Procureur; Auditeurer ved begge militaire Etater. — Til de øvrige juridiske Embeder kunne ogsaa de have Adgang, som alene have underkastet sig den juridiske Examen for Ustuderede. — Saa kunne de og, naar Omstændighederne maatte fordre det, constitueres som Underdommere. — Ligeledes maae de, naar fornødent, bringes i Forslag til at ansættes som Sysselmænd i Island. — Dog skulle de, som attraae at blive Sysselmænd i Island eller Procuratorer ved Underretterne, ved bemeldte Examens theoretiske Prøve have erholdt Characteren Beqvem, og ved sammes practiske Prøve Characteren Vel.

§. 16. Ligesom i foregaaende §. er bestemt, til hvilke Embeder herefter udfordres fuldstændig juridisk Examen, saa fastsættes endvidere, at bedste Character, saavel i denne Examens theoretiske som practiske Prøve, skal være erholdt for at opnaae Ansættelse i følgende Embeder, som Medlemmer af Vort danske Cancellie; Høiesterets og Overretternes Tilforordnede; Stiftamtmænd og Amtmænd; Generalauditeurer ved begge militaire Etater; Politiedirecteur i Kjøbenhavn; Advocater ved Høiesteret; Assessorer i Kjøbenhavns Politieret; Justitiarius i Søeretten i Kjøbenhavn; Justitssecretair og Protocolsecretairer ved Høiesteret; Contoirchefer og Departementssecretairer i Vort danske Cancellie. — Desuden skal der ved Indstillingerne til Ansættelse i Embeder, hvortil bedste Characteer ikke nødvendigen udfordres, tages fortrinligt

Hensyn paa dem, som i Examen have opnaaet den bedste Character.

§. 17. Da de ved denne Vor Forordning foreskrevne Regler for Retsvidenskabens academiske Behandling ikke kunne, forsaavidt den juridiske Embeds-Examen angaaer, strax eller paa eengang bringes til Udførelse, efterdi der til deres Anvendelse i den fulde Udstrækning udfordres, at den foreskrevne fuldstændige Forelæsnings-Cyclus skal være gjennemgaaet, saa bliver Indretningen efterhaanden at iværksætte, og i saa Henseende Følgende anordnet: a. Ved de juridiske Examina, som holdes i October 1823, træde de ved denne Forordning givne Bestemmelser om de Kundskaber og Færdigheder, der udfordres til den fuldstændige juridiske Embedsexamen og til den juridiske Examen for Ustuderede, i fuld Kraft, saaledes, at der ved samme gives Opgaver og Spørgsmaale i alle for enhver især foreskrevne Disciplinér. b. Ved de Examina, som holdes i October dette Aar, i April og October 1822 og i April 1823, skulle Vedkommende prøves ogsaa i de nye tilkomne Discipliner, forsaavidt der, efter denne Forordnings Kundgjørelse, er holdt Forelæsninger over samme. c. Hvad derimod angaaer Formen af saavel den skriftlige som den mundtlige Prøve ved de under Litr. b. nævnte Examina, da bliver samme at indrette aldeles i Overeensstemmelse med denne Forordnings Forskrifter. d. Ved de juridiske Examina, som ville finde Sted i April Maaned d. A., forholdes efter de hidtil gjeldende Regler. e. De, som i Mellemtiden, indtil October 1823, underkaste sig den fuldstændige juridiske Examen, skulle, med Hensyn til Characterens Indflydelse paa Ansættelse i Embedsvei, ansees lige med dem, der efter den Tid tage bemeldte Examen.

Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette.

Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn, den 26de Januar 1821.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

Nyekjøbing. De udi Aaret 1820 herfra Byens Toldsted udklarerede Skibe beløber sig til 353, og de indklarerede til 380. Af dette Antal

sees, at Byens Handel ei er ubetydelig. At den kan formeres, naar Samfærselen lettes med Femern, Lübeck og Rostok derved, at Sundets Udløb forbi Hasselø ryddeliggjøres for Steen, og ubetydelig Opmudring over Rævlen Nordmandssanden, der blot almindelig har fem Fod Vand, foranstaltedes, er udenfor al Tvivl. Da der sikkert inden føie Tid maa anskaffes og bruges en Mudderpram, hvis Skibe skal kunne losse og lade ved Broerne, vil Opmuddring af et dybere Løb over Normandssanden derved blive mindre bekostelig. De i Løbet optagne Steen kunne anvendes til en Brohoved og Vinterhavn ved Nyekjøbing, hvilken Havn ei allene til Skibes Sikkerhed er nødvendig, men til Skibes Reparation og Kjølhaling nyttig. (Mariboe Av.)

Fra Cappeln ere allerede for ti Dage siden ti til tolv Skibe med Fødevarer, bestemte til Kjøbenhavn, udløbne, uden at de hidtil ere ankomne hertil. Men man formoder, at de, formedelst Isen, ere løbne ind i een eller anden Havn.

I Holsteen skal der være indløben adskillige Commissioner til Kornindkjøb fra Holland.

Blandede Efterretninger.

Den 14de Januari døde Jens Zetlitz, Sognepræst for Hvidesøe Præstegjeld i Øvre-Tellemarken, under Christiansands Stift i Norge, især bekjendt i Literaturen af sine muntre Sange. Han var født d. 26 Jan. 1761 i Stavanger, deponerede fra Bergens Skole 1780, blev personel Capellan i Lye paa Jæderen i Christiansands Stift 1790, Sognepræst til Vigedal i Ryfylke 1800 og til Hvidesøe 1811. — Allerede 1788 debuterede han som Digter med Digtet Grevskabet Karenlyst, og 1789 udgav han Poesier, 1ste Samling. Det berømteste af hans mindre Digte er: en norsk Høst, Kbh. 1800. Han havde stort Hang til og ikke ringe Talent for Satiren. Hans Vise "At Slyngler hæves til Ærens Top", etc., var skreven i en saa fri Tone, at man i en Trykkefrihedsprocedure endog beraabte sig paa den til Retfærdiggjørelse for en paatalt Sang. Iøvrigt roses han som en Mand, hvem Dyden var

hellig, og hvis Harpe altid var stemt til de reneste Toner.

Den tredie Afdelings første Bind af: Vollständig Handbuch der neuesten Erdbeschreibung, v. Ad. Chr. Gaspari, G. Hassel, J. G. Fr. Cannibich og J. C. F. Guthmuths, indeholder blandt andre Danmarks Geographie paa 236 Sider. En Anmelder i allgem. geographische Ephemeriden siger: "at Danmark er et Rige, som i de nyeste Tider har fundet adskillige gode Geographer og Statistikere, som Nyerup, Juul (Brun), Cron, Thaarup og Olufsen, og hvis enkelte Provindser næsten alle ere godt beskrevne og bearbeidede, og at altsaa Forf. har kunnet lægge stor Præcision i sin Fremstilling." Hvad Statistiken angaaer, da har man, som bekjendt, en fuldstændig af Etatsr. Thaarup, men Prof. Olufsens statsoeconomiske Skildring har et ganske andet Formaal, end at levere Geographerne Materialer. Hvad Geographien vedkommer, da er det vel saa, at man i de nyeste Tider har faaet mange gode Beskrivelser over enkelte danske Egne og Stæder, men ingen, saavidt Anm. veed, over hele Provindser. Siden Pontoppidans og Hofmanns Tid (altsaa siden 1768 til 1781), har man ingen, af officielle Kilder øst, geographisk Beskrivelse over Danmark havt, undtagen den, som findes i Prof. Begtrups Værk om Agerdyrkningens Tilstand i Sjælland, Fyen og Jylland.

Ved Paddington i Engelland er, under Navn af Regentcanalen, nyligen aabnet en stor Forbindelsescanal, der løber under 36 store Broer med 86 Fods Fald i Themsen ved London, og er 9 (engelske?) Mile lang. Dens vigtige Hovedøjemed er, hurtigen at bortskaffe svært Gods, og især den overflødige Gjødning, og derimod, uden stor Bekostning, at skaffe svært Gods, f. Ex. Steen fra Steenbrudet hen til Søkysten i det Indere. Canalen har i det mindste en Brede af 48 Fod og en Trækvei af 12 Fods Brede. Den og Veien optage en Flade af 80 Acres. Den løber under Canalen Newriver og Staden Leslington. Paa dette Sted er den $17\frac{1}{2}$ Fod bred, og har en Høide af $19\frac{1}{2}$ Fod, hvoraf $7\frac{1}{2}$ optage Vandet. Denne underjordiske Fart paa en Længde af mere end $\frac{1}{2}$ engelsk Miil, varer 15 til 17 Minuter. Man har arbeidet paa denne Canal fra 1813 til 1 Aug. 1820, og den har kostet 60,000 Pd. St.

I Nordholland anlægges nu ogsaa en Canal, der ikke har sin Lige i Europa. Den faaer en Dybde af 25 Fod og Sluserne blive 80 Fod høje, saa at de største ost- og vestindiske Skibe af over 50 L. Drægtighed ville kunne passere den, og, uden Ophold, ved Modvind, strax fra den store Havn Het Niewe Diep, seile til Amsterdam, uden at de behøve at losse. — Denne Havn har en saadan Dybde, at Skibe med 5—6000 L. Ladning kunne lægge an tæt ved Kaierne, og i den stærkeste Storm næsten ingen Bevægelse i Vandet spores. Den ny Canal vil i Længden gaae igjennem hele Nord-Holland over Alcmaar, Purmerende rc., 12 Mile, og koster med alle Anlæggene adskillige Millioner Gylden Hollandsk.

I J. A. Gourbillons critiske Reise til Etna, Paris 1819, læses følgende om Neapel. "Neapel vilde være den skjønneste Stad i Verden, dersom de, som reise derigjennem, vare døve, eller de, som beboe den, vare stumme. Jeg tvivler intet Øjeblik paa, at det var her hvor Dante kunde tage Mønster til Spektaklet i hans Helved! Thi naar den store Trompet lyder, vil Neapel være den sidste, der hører den, og Engelen vil forgjeves støde deri. Paris er unægteligen ikke stum; men i den Henseende, og sammenlignede med Neapel, ere London og Paris sande Heder og Ørkener. — Hvad Videnskaberne angaaer, da savnes de fleste gode Bøger, og Boghandlerne vove ikke at sælge dem, uden til Folk, der forskaffe sig Tilladelse fra det hellige Officium. Listen over de forbudne Bøger udgjør allene et Værk. De sære Indskrænkninger angaae ikke blot Kjøbet af Skrifter, men Forbudet læses endog paa Ryggen af de fleste Bind i alle Bibliotheker. Det er ikke uden med den største Forsigtighed, og efter langt Bekjendtskab, at Bibliothecaren betroer Nogen, i sin Overværelse, nogen Bog, som den hellige Inquisition ikke har tilladt at læse. Efter det her Anførte, vilde det være overflødigt at spørge: hvorledes det er bevendt med Pressefriheden; og jeg troer, Navnet selv er ubekjendt her. Med fornøden Tilladelse trykker man her uden Vanskelighed ascetiske Afhandlinger rc. Censurens Indskrænkninger og Formaliteter ramme, uden Forskjel alle Slags Skrifter, lige fra ABCbøger af. Jeg har i dette Øjeblik et Catalog for mig, paa hvis Titelblad læses følgende: De

Bøger, som indbefattes i den romerske Censurs Fortegnelse, maa ikke sælges uden til dem, der kunne forelægge Boghandlerne en pavelig Tilladelse. Dette Catalog er ikke fra det 15de Aarhundrede; der findes i samme Rubriken Neapel og Aarstallet 1819!!! Men det er endnu ikke Alt, forend den stakkels Boghandler kan faae Tilladelse at bekjendtgjøre sit Catalog, og sælge sine Bøger til Læsere, som selv have erholdt Tilladelse at læse, har han endnu at banke paa mange Døre. Han maa henvende sig til alle høje geistlige og verdslige Autoriteter, og endog forføje sig til den pavelige Censor, for at overlevere Enhver et i tilbørlig Form forfattet Bønskrift, om at bevirke det ønskede Permis. Er Bogen nu trykt, saa finder den egentlige Revisions- og Censurfremfærd Sted, ganske under de anførte Formaliteter. Bogen og Manuskriptet collationeres Ord for Ord af enhver af disse Autoriteter, og nu først giver man Boghandleren Permis til Bogens egentlige Salg, vel at mærke til Kjøbere, der i Forveien have udvirket hos Hans pavelige Hellighed et Permis til at læse Bogen.

Efter Hufelands Journal er det Hahnemannske Middel mod Skarlagensfeber, nemlig Belladonna, i mange Tilfælde fundet prøvet.

I Berlin forevises i Directeur Shadows Konstværksted Dr. M. Luthers Brystbilled af Malm, mod en Godtgjørelse af 4 Groschen til det store Waisenhuus.

Den svenske Major A. J. Grauner har paa en Reise fra Valparaiso til Bengalen opdaget i Sydhavet en Gruppe af Øer, hvoraf han har kaldt den største Oscar-Øen.

I Madrid Avisen læses under Theaterbekjendtgjørelser anmeldt: Inquisitionen, en Nationalballet.

En forhenværende Forpagter, Conducteur Gerke, i det Hannoverske, eier Bonapartes Livhest, som 1812 paa hans Flugt fra Rusland kom til Bomforte. Det er en Hoppe, som Schachen af Persien havde foræret Bonaparte. Den var just med Føl, og da Staldkarlen i den store Skynding ikke kunde føre den med sig, forærede han den til Gerke, som har kunnet faae 34,000 Rd. S. for den. Men han vil ikke sælge den under 38,000 Rd.

Efter Chaptal var, før den franske Revolution, Frankrigs Handel med Danmark af følgende Beskaffenhed:

Aar	Udførsel.	Indførsel.
1787	6,333,500	4,990,100
1788	5,188,200	3,686,500
1789	7,834,000	3,259,000

Følgende Tabel viser de store Staters Størrelse og Befolkning før den franske Revolution, og efter Congressen i Wien:

	Erhvervet Land. Tydske □ Mile.		Befolkning.	
	J 1789.	J 1817.	J 1789.	J 1817.
Rusland i Europa	60,000	75,100	27,000,000	41,000,000
Østerrige	11,800	14,100	22,000,000	27,000,000
Preussen	3,600	4,900	6,000,000	10,500,000
Nederlandene	625 □ Lieues.		2,700,000	4,800,000
Frankrige	27,490	27,490	25,000,000	28,814,041

Kjøbenhavns Børs d. 2 Marti.

Cours. Hamb. 2 M. 260, a vista 263. Amsterd. 2 M. = . Lond. 2 M. = . Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 10 ß. Oblig. (med Renter fra 11te Decbr. 1820) 70½ a 71. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 86 Rbdl. r. S. eller 112½ Rbdl. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 17. Svenske Sedler 62½ ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 19.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 6 Marti 1821.

* * *

Hr. Overlærer Fogtmann siger i Forerindringen ved femte Udgave af sal. Prof. Jac. Badens Grammatica latina: At Badens Grammatik er god og hensigtsmæssig, derom vidner mange kyndige Skolemænds paa lang Erfaring grundede Dom. Og af de mange nyere og ældre Grammatiker, jeg har giennemlæst; har ingen i det Hele Fortrin for denne; endskiønt de i visse Henseender kunne have noget forud for den. Hans Recensent i dansk Litteratur-Tidende for 1821 No. 3 paastaaer derimod, at der skyldes de saare agtværdige Mænd, der have paataget sig, at forbedre og berigtige Badens Grammatik, megen Tak for deres ikke lidet besværlige Arbeide, og slutter, efterat have angivet de ikke faa Mangler, der endnu skulle være ved Badens Grammatik, Recensionen med disse Ord: Recensenten haaber ved disse Exempler, hvis Antal uden Vanskelighed kunde fordobbles, tilstrækkeligen at have giort Enhver, der fordomsfri og upartisk vil undersøge Sagen, opmærksom paa Trangen til en ny latinsk Grammatik, hvori man kunde mærke Afbenyttelse af de senere Undersøgelser om den almindelige eller philosophiske Sproglære, og fornemmeligen et grundigt Studium af ældre og nyere Hovedværker om Reglerne for det latinske Sprog. Ingen har endnu tvivlet om, at Baden forstod det latinske Sprog fra Grunden af. Tydsklands første Humanister omtalte berømmeligen hans latinske Afhandlinger og Lovtaler. Han byggede sin Grammatik paa den gode Grundvold, som Gesner, Ernesti og Scheller havde lagt. Men den blev ligesaa lidet, som Rom, bygget paa een Dag. Han havde i syv Vintere holdt theoretisk-practiske Privatissima over det latinske Sprog, førend han offentligen fremtraadte med andet og meget forbedrede Oplag, som indeholder Resultatet af de ved hine Privatissima foranledigede Grandskninger. Baden ønskede, at ogsaa denne liden Bog maatte blive et Middel til at studere de Gamle med Smag. Hvis der ere saa mange og saa store Mangler ved Bogen, som Recensenten vil, at der skal være, saa har Baden ikke erholdet sit Ønske. Men det har ingen Nød med ham. Recensenten vanskaber Bogen ved sine Rettelser. Jeg vil anføre en og anden til Beviis herpaa.

Recensenten siger, at Badens Grammatik mangler Plan, fordi der, istedet for eengang for alle at bestemme, hvad Analogie er, da dog alle Regler grunde sig derpaa, anføres S. 5, at Analogie eller Ordenes Lighed tiener til at bestemme Retskrivningen, og S. 9 forklares vidtløftigen, i en egen Paragraph, at Analogie er at mærke i Henseende

til Declineren og Conjugeren; ligesom om den der alene kunde findes. Veed Recensenten da, hvad Analogie er? Nogle kalde den veritas et ratio, quæ a similitudine oritur, Qvinctilian proportio, andre similis ratio o. s. v. Man kunde ligesaa got sige, at Analogie er Analogie. Thi den er saa mangeslags, at den ikke lader sig bestemme. End ikke Voß, som ex professo har skrevet de Analogia, bestemmer den. Baden siger: Analogie er, naar Ordene rette sig efter de almindelige Regler om at declinere og conjugere; og saaledes har Varro sagt før ham: Analogia est verborum similium similis declinatio. Thi declinere siges ligesaa vel om verba, som om nomina, pronomina og participia.

Baden henfører indeclinabilia til §. 47, som handler om Substantivernes Kiøn i Henseende til Bemærkelsen. Recensenten siger: Det vedkommer ikke Bemærkelsen, at Ord ikke declineres. Jo vist vedkomme fas, gummi ꝛc. Bemærkelsen, eller det logiske Kiøn, som Scheller udtrykker sig.

Baden forklarer Ord, som sættes materialiter, ved Ord, som betragtes alene efter Bogstaverne, hvoraf de bestaae, som: pater est dissyllabum. Recensenten paastaaer, at Definitionen er aldeles urigtig, men sætter ingen bedre i Stedet. Han faaer at afgiøre Sagen med Scheller, som baade Forklaring og Exempel skyldes.

Baden siger: Adjectiva partitiva, d. e. som give en Deling (i en vidtløftig Forstand) tilkiende. Recensenten spørger: Mon nogen ved denne Definition kan lære, hvad Adjectiva partitiva er? Jeg svarer: Man skal lære af Exempler, ikke af Definitioner. Og Badens Definition er sat i det herligste Lys ved en Skov af Exempler.

Baden siger, at Superlativer kunne udtrykkes i Latinen ved Positivus, Comparativus eller Superlativus, saavel singulariter, som Pluraliter, med det Tillægsord quisque. Dette, siger Recensenten, er ganske urigtigt, om man ikke lægger til: naar de antyde en Almindelighed. Men denne antydes noksom ved quis-

que, som er et pronomen universale, og kan derfor construeres med Pluralis.

Baden omtaler alle de verba, som komme fra Sindet. Recensenten siger: Hvad det vil sige, er svært at gjette for et voxent Menneske, og vist umueligt for et Barn. Man seer, at Recensenten aldrig har hørt tale om verba sensuum, affectuum, mentis ꝛc.

Ved det, som Exempel, af Baden brugte lupanaria gjør Recensenten den Anmærkning: Overhovedet var det vel atønske, at Exempler, som adulter, lupanar, scortum, prostibulum o. s. v., der ikke gjerne høres i anstændigt Selskab, og hvis Betydning det er vanskeligt at forklare for Børn, ikke forekom i en Skolegrammatik. Rigtig nok høres de ikke i danske Selskaber. Men Baden skrev sin Grammatik for de latinske, eller, som de nu kaldes, lærde Skoler, som, saasnart de have nogen Grund i Sproget, faae at høre disse Ord paa Forum, i Senater, og ellers ofte. Jeg havde endnu ikke Duun paa Hagen, da jeg tydede: Quod si in vino et alea comissationes solum et scorta quærerent &c.

Recensenten siger, at species ikke burde været anført som et Ord, der declineres i alle Casus, da Cicero udtrykkeligen har erklæret (Topic. c. 7), at han ikke turde sige specierum og speciebus, men brugte derfor formarum og formis. Sus Minervam docet, d. e. Ægget vil lære Hønen. Cicero kunde vel, som Dialectiker, bruge forma for species. Men det gaaer ei allevegne an. Og er Cicero den eneste reenskrivende Latiner? Har Rom, da det tabte ham, tabt sin Ret til at berige sit Sprog og gjøre Forandringer deri? Horats siger:

Licuit, semperque licebit,
Signatum præsente nota producere nomen.

Palladius, som fører en jævn, pyntelig og ikke uzirlig Stil, har sagt specierum, og hvem kan, efter at have tabt saa stort et Antal af gamle Skribenter, sige god for, at denne Casus havde ingen af dem til Borgen? Recensenten havde dømt anderledes, naar han havde kjendt Muretus's grundige Forsvar for Tacitus.

Det samme gjelder om piissimus, som Baden

bruger, men Recensenten fordømmer, fordi Cicero har fordømt det. En ussel Grund! See Schellers Lexicon.

Recensenten vil lære Baden, at ut ikke bør udelades ved rogo, og ikke sættes ved licet, oportet, necesse est. Atter sus Minervam. I Pandecterne staaer: rogo, respondeas; Ovid siger: rogat, tentes; Gellius: fac, amicos adeas, et roges veniant, operamque mutuam dent, et messem hanc nobis adjuvent. Og den samme Brachylogie finder man i Dansken. Hvad licet angaaer, da siger Cicero selv: neque mihi licet, neque est integrum, ut non impertiam. Angaaende necesse est, da siger Gellius: necesse est, uti vos auferam. Og at sætte ut efter oportet, har endnu ingen Sproglærer forbudet. Det læstes endog hos Cicero de Invent. 2, 19, indtil Ernesti forandrede det til et, ikke fordi det første var en Snidser, men fordi Sammenhængen krævede det sidste.

Det skal og være mod ægte Latinitet, at construere utut med Conjunctiv, som Baden gjør i følgende Exempel: non moror, utut illud acceptum sit. Imidlertid skriver jeg: salvus est, utut in magno discrimine fuerit, ikke fuit; thi utut bemærker quamvis, som fordrer Conjunctiv. Recensenten har og Uret, naar han erindrer, at en Romer neppe vilde have sagt non moror, men nihil moror. Har ikke Terents sagt: ubi vis, non moror?

Mod ægte Latinitet skal fremdeles være, hvad Baden siger: parum abest, quin credam. Men jeg forsikrer Recensenten, at det kommer ud paa eet, enten man siger parum, eller haud multum abfuit, quin ab exulibus interficeretur, som Livius har sagt.

Recensenten dadler endog det Badenske Exempel: prærupta videntes vertigo sequitur, og siger, at der neppe kan opvises nogen ældre Forfatter dertil end Grotefend, med det Tillæg: De Gamle pleiede at sige sentire eller pati vertiginem. Sikken en Kritikus! Han veed ikke, at sequi bruges om alt det, som har en Virkning; f. Ex. cibum sequitur somnus.

Men ingensteds blotter dette Menneske sin Vankundighed meer, end i den slette Dom, han fælder over Badens Definition paa Conjunctiv,

at den nemlig gjerne taler om en Handling som uvis eller muelig. Han kalder Definitionen alt for utilfredsstillende, og troer, at ingen har forklaret Conjunctiv bedre, end Perizon, som forklarer den elliptisk. Saa lidet kjender han til Philologiens Historie! Perizons haarde og ufordragelige Ellipsis har for længe siden faaet Løbepas af Hemsterhus, Valckenar, Lennep og Scheid. Hvo som opvarmer den, bliver til Skamme. Badens Definition staaer fast. See den grundlærde Bauer til Sanct. Minerv.

Recensenten er ligesaa uforskammet, som uvidende. Baden føiede til sin Grammatik en Romersk Calender. Denne Calender er ofte kommen mig, og maaskee flere, tilpas. Recensenten kalder den en sand pons asininus, oversættende saaledes Eselsbrücke, for at faae sagt, at Baden har grebet Dovenhed under Armene. Men dette passer ingenlunde paa den Vise, som er død i Herren, og nu hviler af sine Arbeider.

Recensionen maae være sammenflikket af et Menneske, som det mangler baade paa Læsning i de latinske Skribenter, og paa Øvelse i at skrive Latin. Naar han engang kommer saa vidt, at han kan læse Jacob Badens Opuscula latina, saa vil han see, at Manden, der skrev dem, var Sproget mægtig, og fortryde sin Fornærmelse. Badens Grammatik har, som ethvert menneskeligt Arbeide, Feil. Det er de tilkommende Udgiveres Sag, at rette dem. Men ingen retsindig Dommer vil rose en Udgiver paa Forfatterens Bekostning. Thi, som Lord Chesterfield siger, den sidste Udgave maae immer være den bedste, naar Udgiveren ikke er en Æsel.

Torkel Baden,
Professor.

Anecdot.

Det er bekjendt, at Konstens høieste Triumph er Leonardo da Vincis Mesterværk Nadveren i Spisesahlen i Dominicanerklosteret St. Maria della Grazia i Mailand. Længe pønsede han paa Planen til denne store Composition. Han besøgte ofte de Steder, hvor der fandtes Personer, der ved deres Characteer eller Vaner lignede dem, han

agtede at anbringe i sit Malerie, og saa ofte han stødte paa nogen Attitude, Grouppe eller noget Physiognomie, der passede til hans Øjemed, gjorde han en Skizze deraf i sin Tegnebog, som han bestandig bar hos sig. Da han paa denne Maade næsten var færdig med alle Apostlerne, lod han Judas's Hoved blive urørt, til han kunde finde et Physiognomie, han var fornøjet med, eller havde dannet sig en fuldkommen Idee af den yderste Grad af Nedrighed. Prioren i Dominicanerklosteret blev utaalmodig over at uleiliges saalænge i den væsentlige Green af den Klosterdisciplin, der iagttoges i dette Værelse, beklagede sig herover hos Storhertugen, som lod Konstneren kalde, og spurgte om Aarsagen til denne Nølen. Han svarede, at han arbeidede to hele Timer dagligen. Prioren fornyede sine Klager med megen Iver, og beraabte sig paa, at Leonardo kun havde endnu eet Hoved at fuldende, og at han, saa langt fra at arbeide to Timer dagligen, ikke havde været paa Værelset i hele tolv Maaneder. Da Maleren igjen blev kaldet for Hertugen, forsvarede han sig paa følgende Maade: "Det er sandt, jeg har i lang Tid ikke været i Klosteret; men det er ikke mindre sandt, at jeg hver Dag har anvendt i det mindste to Timer paa Maleriet. Judas's Hoved er endnu ikke færdigt, og for at give det en Physiognomie, passende til Characterens overordentlige Nederdrægtighed, har jeg allerede over eet Aar, Morgen og Aften, besøgt Borghetto, hvor Hovedstadens laveste Pøbel boer; men jeg har endnu ikke fundet de Træk, jeg søgte; ere de eengang fundne, saa er Maleriet færdigt paa een Dag. Men, tilføjede han, skulde jeg endnu vedblive at søge forgjeves, saa vil jeg lade mig nøje med Priorens Ansigt; jeg har kun længe været uenig med mig selv, om jeg bør tage mig en saadan Frihed i hans eget Kloster." Dermed var Hertugen fornøjet, og Konstneren, som snart derefter mødte sin Judas, fuldendte sit store Værk. (Dette Malerie, som har været og endnu er en Gjenstand for Verdens Beundring, har havt de allerbesynderligste Uheld, hvorved alle Spor af Mesterhaanden ere blevne forstyrrede. Fra Begyndelsen af var det et Uheld, at det var malet med Olie, ikke i Fresco. Et ussell Frescomalerie paa den anden Ende af Sahlen, malet paa sam-

me Tid, har endnu ganske sin friske Farve. Olien, der brugtes til Leonardas Mesterværk, skal desuden have været for fiin, eller af for tynde Bestanddele. Ogsaa Væggen, hvorpaa det er malet, har nogle Feil, som gjorde, at det skallede sig af i faa Aar; thi Klosteret ligger paa en fugtig Grund, og Spisesahlen er den laveste Deel af Bygningen, saa at den, hver Gang der er Oversvømmelse i Mailand, er opfyldt med Vand. Derfor var Maleriet, som blev fuldendt 1498, allerede halv udslettet 1540. Ti Aar derefter vare kun Conturerne tilbage, og Farverne ganske forsvundne. Dets senere Skjebne har tilforn været omtalt i nærværende Blad.)

Indenlandske Efterretninger.

Igjennem det Kgl. Slesvig-Holsten-Lauenburgske Cancellie i Kjøbenhavn er, under 22 Febr. d. A., for Hertugdømmene Slesvig og Holsten udfærdiget et Patent af følgende Indhold: "Efterat det er bleven Hans Majestæt Kongen allernaadigst foredraget, at de i Forordningen af 9de Juli 1813 indeholdte Forskrifter om, at der ogsaa af Communernes hypothekariske Gield skal ydredes Afdrag til Bankafgiften, ere bleven forklarede paa forskiellige Maader, har Allerhoistsamme funden for godt, allernaadigst at resolvere, at det, for at hæve enhver Tvivl i saa Henseende, samt for, fra nu af, og følgelig i alle Tilfælde, hvor ikke, forend denne Anordnings Publication en Afgjørelse, enten ved retsgyldig Kiendelse, eller ved erlagt Betaling, eller ved Berigtigelse paa anden Maade har fundet Sted, at tilveiebringe lige Grundsætningers Anvendelse, skal bringes til offentlig Kundskab, at Communernes Rettighed til, af deres hypothekariske Creditorer at fordre et Bidrag af sex Procent af Capitalen for Afgiften til Rigsbanken, og, indtil disse sex Procent erlægges, at fordre aarligen saamange Procent af Renterne, som der af Capitalen betales, skal i Overeensstemmelse med Forordningen af 9de Juli 1813 §§. 10 og 11 gielde, ikke allene om saadan Communegield for hvilken der er givet Hypothek i en, Communen, som saadan, tilhørende Grundeiendom, men ogsaa, om saadan Gield, til

Sikkerhed for hvilken Communens og dens enkelte Medlemmers samtlige, urørlige og rørlige Gods er pantsadt."

Det asiatiske Compagnie har nu atter faaet fornyet sin Octroy for 1 Aar. — Neppe gives der et Handelsselskab i Europa, hvis Interessenter i de sidste 12 Aar have været saa lidet heldige, som hiint Compagnies, thi i al den Tid have de intet Udbytte faaet, skjøndt det oprindelige Indskud for en Actie dog har været 500 Rdlr. D. C. Da Actiernes Tal er 8000, saa er det klart, at der kun findes faa nogenlunde formuende Folk i Landet, som jo have liidt ved dette Compagnies store Uvirksomhed i saa mange Aar. Denne Udbytteløse Tilstand har ogsaa været Aarsag til Actiernes nuværende urimelig lave Priis, thi efter Overslaget er enhver Actie af dem værd 230 Rbd., naar det Hele blev realiseret. Compagniets Fond i Kongel. Obligationer har allene været for et Par Aar siden henved 2 Mill., hvortil kommer dets ypperlige Skibe, som i de nyere Tider ikke ere blevne brugte, dets Inventarium og dets endnu udestaaende betydelige Gjeld i Ostindien. En Gnist af Liv er der vel kommen i Compagniet, ved den til China afsendte Expedition under Capt. Stage, som ventes hjem i Juni Maaned d. A., og formodentligen vil sætte det istand til at kunne give Interessenterne i det mindste noget Udbytte. Nu, da kun saa faa af vore Handelshuse kunne afsende Expeditioner til China, synes det ikke urimeligt, at et med saa store Privilegier forsynet Compagnie maatte kunne bringe det saavidt, at det i det mindste kunde give sine Interessentere saa meget i Udbytte, som der ellers svares i simple Renter af Capitaler, og at Americanere ikke behøvede at tilføre os Thee og andre chinesiske Artikler, hvilke vi, ligesaa godt som de, og paa samme Vilkaar som de, selv kunne hente fra China.

Den Gaard, som den nys afdøde Viinhandler Haagen Hagen eiede i Gothersgaden, har forhen havt en anden af de rigeste Viinhandlere i Kjøbenhavn, den tilsidst som Baron afdøde v. Bolten, til Eier, der ved denne Leilighed atter bringes i Erindring. Bolten var gift med en Datter af den bekjendte Vertshuusholder Peer Larsen, hvor Holberg pleiede at søge. Ved Handelen med Vine, især paa Ost- og Vestindien, under den americanske Krig, havde han fra simpel Viinhandlersvend bragt det saavidt, at han i sin Tid ansaaes for een af de rigeste Privatmænd i Kjøbenhavn, og uagtet hans Gjeld, da Tidsomstændighederne siden nødte ham til at opgive sit Boe, var 15 Tønder Guld, døde han dog saa formuende, at han efterlod enhver af sine to Børn, en Søn og en Datter, 1 Tønde Guld. Datteren blev gift med den forrige Stiftamtmand og nu fraværende Geheime-Conferetsraad v. Bülow, som den Gang var Kammerjunker. — Bolten og Haagen Hagen vare de rigeste Viinhandlere, man i de første halvhundrede Aar har havt i Kjøbenhavn, og begge et Bevis paa, hvor meget denne Handel maa have kastet af sig i bedre Tider. Den Sidstes efterladte Formue, som meest bestaaer i Vine, anslaaes til over 1 Million Rigsbankdaler, der, efter nuværende Cours, udgjør omtrent ½ Million i gamle Penge, eller 400,000 Spec., altsaa dog under det Halve af hvad Niels Brock og omtrent ⅓ Deel af hvad Ladiges efterlod. Han efterlader en Enke og 8 Børn, nemlig 7 Sønner og en Datter. Bolten levede paa en meget høi Fod, og eiede engang endog Sorgenfrey Slot, ved Lyngbye, der siden kjøbtes af Arveprinds Frederik, som Lystsled. Blandt hans Efterladenskaber var saa stor en Mængde Sølv som efter en Fyrste. H. Hagen derimod førte et ganske simpelt og ingetogent Liv, og var, naar man henseer til hans betydelige Formue, et sandt Exempel paa Tarvelighed. Bolten døde som Baron, H. Hagen uden mindste Rang eller Titel.

Det gamle Sagn, at Peder kaster den 22 Februari sin varme Steen i Vandet, har ikke stadfæstet sig denne Gang. I Februar var Vandet ganske aabent og Fartøier seilede frem og tilbage i vor Havn, ligesom det kunde være Midsommer; nu ligger der igjen en Iis-Bro saalangt Øiet række. Peder maa altsaa denne Gang enten ikke havt Raad til at varme sin Steen, eller og formedelst andre Forretninger ikke havt Leilighed til at kaste den i Vandet.

I Kjøbenhavn er der nu opstaaet to nye nyttige Moder. Den ene er, at Folk lykønske hinanden til deres Fødselsdag i Adresseavisen, hvorved der spares kostbare Foræringer. Den anden

2. gift med ... Nörregaard

er, at Skomagere og Andre, der have Boutik, istedetfor som hidtil at udhænge deres Vareartikler in natura, udhænge dem nu in effigie, det vil sige, malede paa et Brædt, hvorved langfingrede Folk ikke føres i Fristelse til at forgribe sig paa Næstens Eiendom, med mindre Skoene &c. skulde være malede ligesaa naturlige, som Kirsebærrene af hiin Oldtidens Mester, til hvilke Fuglene kom flyvende for at spise dem.

Man har nyligen læst en Efterretning om Papirfabrikernes Tilstand her i Landet; men det er en beklagelig Sandhed, at uagtet de forskjellige Fabriker, der findes her, maa det meste Trykpapir, der forbruges hos os, dog hentes udenlands fra, nemlig fra Tydskland og Sverrig; thi det meste, som vore egne Fabriker levere, er af det grovere Slags. Ubegribeligt er det, hvorfor Sverrig mere skal see sig istand til at levere godt Trykpapir end Danmark. De Summer, der aarligen udgaae for udenlandsk Papir, ere temmelig betydelige.

Den Deel af det forrige Reventlowske Palais i Norgesgaden, der nu tilhører Hr. Mac Evoy, istandsættes i denne Tid meget prægtigen. Selv Vindueskarmene ere af Mahagonietræ. Stalden bliver een af de skjønneste her i Staden.

Endnu aldrig have saa mange store Eiendomme paa een Tid været til Auction i Kjøbenhavn som i dette Øieblik. Foruden den forhennævnte store Borchske Gaard paa Østergaden, skal i denne Tid ogsaa Gaarden No. 174 i Norges- eller Bredgaden (assureret for 68,800 Rbdlr.), to Pakhuse og Vaaningshuse paa Christianshavn (assurerede for 57,000 Rbdlr. S.) og Gaarden No. 51 i store Kongensgaden sælges ved offentlig Auction. Uagtet den sidstnævnte Gaard er assureret for 65,000 Rbdlr., er der ved 4de Auction dog kun budet 25,000 Rbdlr. Paa Onsdag skal den ved 5te Auction absolut sælges. De store Gaarde synes ellers at have tabt meget i deres Værd, fordi kun faa af dem, der eie Capitaler, skjøtte om at udsætte sig for de med Værelsers Udleining forbundne store Uleiligheder, og heller anbringe deres Penge i Statspapirer, der næsten give lige saa gode Renter af sig. Eiendomme af Middelstørrelse, især i gode, nærsomme Gader, holde

sig derimod endnu temmelig i Priis. — Afdøde Cancellieraad og Viinhandler Sørensens Gaard paa Hjørnet af store Kjøbmager- og Skindergaden, er nylig solgt ved Auction for 20,200 Rbdlr. S.

Blandede Efterretninger.

I Jen. Lit. Zeit. f. Oct. 1820 gives det i f. A. udkomne: Deutsch-Lateinisches Lexicon, aus den römischen Classikern zusammengetragen, und nach d. besten neueren Hülfsmitteln bearbeitet, v. F. K. Kraft, I Th., A—Jod, det Vidnesbyrd, at det, saavel i Henseende til sit Omfang af tydske Ord og deres Betydning, som Rigdom paa Phraseologie og Latinitetens Godhed, fortjener Fortrinet fremfor alle hidtil udkomne Værker af den Natur.

I samme Tidsskrift hedder det, i en Recension over det 20de Bind af Kotzebues Skuespil, i Anledning af Lystspillet Lommebogen. Den, som ikke kjender vort nuværende Parterre, hos hvilket saa ofte al dramatisk Sands, al Eftertanke, al Følelse, end sige Konstfølelse, synes at være udslukt, vil aldrig kunne begribe, hvorledes dette elendige Smørerie kunde gjøre Lykke paa Skuepladsen, og dog skal det have gjort det der. — Her bliver en Skurk, en Forbryder fremført som Drivefjeder for hele Stykket i Baron Schwarzenthal, der ikke allene ved sin Tænkemaade, men ogsaa ved sine Handlinger, fortjener Galeien, og som henhører til Gabestokken eller Tugthuset, men ikke paa Skuepladsen.

Den virksomme Reisende Moorcroft fra Josheemagth, har tilmeldt Asiatic Society i Calcutta, at der i Ponuk-Hesour, i Districtet Budrée-Nath, findes en med dybt indgravede Skrifttegn betegnet Kobberplade, om hvilken man troer, at derpaa ere skrevne Boudah-Troens Lærdomme og dens Tempels Historie, og at han har formaaet Overpræsten, Budrée Nath, at laane ham denne Plade paa 8 Maaneder, for at sende den til Calcutta, paa det man i Mag kan afskrive Skriften, der iøvrigt er ganske ubekjendt. — Dette Selskabs Museum indeholder blandt andre Sjeldenheder et indiansk Sivrør, der er voxet i Nepaul, og er 84 Fod langt, Mosaikgulve, som man har

fundet i Agra og Golconda, Cristal fra Napaul, og især meget mærkværdige Billedhuggerarbeider fra Persepolis og Java.

I London ere over 100 Skrivere dagligen sysselsatte med at afskrive i Parlamentet Noticer for Aviserne. Foruden dem er der endnu mange Andre, der afskrive for de Blade, der udkomme ugentligen een eller tre Gange. De Londoner Blades Gesvindtskrivere erholde i aarlig Løn 45,000 Pd. St. (omtrent ½ Mill. Rbdlr.) (I andre Lande gives der vel ogsaa Gesvindtskrivere, men de lønnes langtfra ikke saa rundeligen.) Man tæller sædvanligen 20—30 saadanne Skrivere paa een Tid i Parlamentet. De afløses efter ½ eller heel Time. Aftentiderne levere gjerne paa 3 til 4 Columner om Eftermiddagen Kl. 4, hvad der den forløbne halve Dag er forefaldet i Parlamentet, og i det 2det, 3die og fjerde Oplag hvad der er foregaaet siden.

I des quatre académies offentlige Sæde d. 24 April 1820 i Paris oplæste Hr. Biot Betragtninger over Nordlysets Natur og Aarsager.

Académie des inscriptions & belles lettres i Paris udsatte 1817 det Priisspørgsmaal: hvilke ere blandt de gamle græske Philosophers Værker, især blandt Aristoteles's, de, som Araberne have udbredt Kundskab om i Europa? I hvilken Tidspunkt, paa hvilke Veie har denne Meddelelse første Gang fundet Sted, og hvilke Forandringer har den frembragt i den skolastiske Philosophie? Præmien blev tilkjendt den nu afdøde Hr. Jourdain, hvis Arbeide roses meget. Forf. beviser, at man har havt latinske Oversættelser af Aristoteles førend Studiernes Fornyelses Periode, og at det græske Sprog ikke var gaaet ganske af Brug i Middelalderen. Man har et Brev fra Pave Innocent III., til Biskopperne i Frankrig og Universitetet i Paris fra 1205, hvori han opfordrer Latinerne til at lægge sig efter det Græske.

Videnskabernes Academie i Brüssel har udlovet en Guldmedaille af 30 Ducaters Vægt for den bedste Besvarelse af det Spørgsmaal: hvilken er den rigtige Sammensætning af Berlinerblaat, og dets Bestanddele, og hvilken er den sikkreste og meest oeconomiske Maade at fabrikere det paa?

A. Salame, en Indfødt fra Alexandrien i Egypten, har udgivet paa Engelsk en Efterretning om Toget til Algier i Aaret 1816, under Admiral Lord Visc. Exmouth. Salame fulgte med Admiralen som Tolk i de østerlandske Sprog hos Deyen af Algier. Hans Bog indeholder, især om Egypten, Bemærkninger, som fortjene Opmærksomhed. Vi anføre her nogle deraf til Prøve. — Klosteret St. Catharina ved Foden af Bjerget Sinai, holder sig saa godt, fordi Mahomed, der blev opdragen af en Munk i dette Kloster, i Kraft af et Frihedsbrev, har tilstaaet dette Stift store Friheder. Derfor leve Munkene der, skjøndt midt iblandt Arabere, meget godt, svare ingen Told af deres Viin og andre Fornødenheder, til Porten, og ere ganske uafhængige. Naar de have noget at afgjøre med Storherren, saa gjøre de det ved deres Repræsentantere i Constantinopel. De have meget store Indkomster næsten fra alle Verdensdele, hvor de hensende Missionairer og besidde Etablissementer. Det anførte Frihedsbrev er forfattet paa Arabisk, og angaaer egentligen alle Christne. — Ved Landsbyen Towna-el-gabal opdagede Salamé en Mumiegrube, som han formoder har været Hermopolis's Begravelsesplads. Han leverer en Beskrivelse over en Mumiesarcophag og en Mumie, som de skattesyge Beys have ladet sønderhugge, og hvoraf sees, at Indbyggerne i Egypten og andre tilgrændsende Lande bruge Stykker af Mumier som Lægemiddel ved Arm- og Beenbrud, ligesom til Benenes Lodning, Nervernes Styrkning rc. Ved et Beenbrud, som alt halv er lægt, smelte de et lidet Stykke af en Mumie og bestryge Fugerne dermed. Derfor pleie Araberne nu og da at hente en Mumie fra en Mumiegrube især i Sachara, og at sælge den i Fjerdinger til Drogisterne i Cairo. — Astrologien spiller hos Mahomedanerne en stor Rolle, og styrtede ogsaa egentligen Mameluk-Beyerne i Fordærvelse, thi naar Stjernebillederne ikke vare at see, forsømte de selv den bedste Leilighed til Fægtninger. — Om Algier fortælles adskillige mærkelige Ting. Den algierske Regjering er meget rig, fordi den i saa mange Aar har plyndret paa Søen. Fra de tidligste Tider har den ladet nedlægge de ved dens Røverier sammenbragte Skatte i et i den vestlige Deel af Staden beliggende

gammelt Slots Cisterner. Der skal forefindes her saa mange Sølvpenge, at man aldeles ikke veed deres Beløb. Da disse Penge ere blevne gjemte saalænge, og tildeels ere slidte og hullede, saa kalder man dem grønne Dalere. Den forrige Dey skal engang have villet lade polere sine Skatte og brugt alle sine Guldsmedde dertil, men da han saae, at det ene Aar forløb efter det andet, og endnu ikke den halve Deel deraf var bleven poleret, saa befalede han at holde op dermed. Under det engelske Angreb skal man have været meget bange for dette Slot, da en Troldmand havde spaaet Stadens Bombardement.

Videnskabernes Academiet i Brüssel har for Aaret 1821 udsat det Priisspørgsmaal: hvilke ere de nye Kundskaber, som Just Lipsius (Joest Lips) har udbredt ved sine talrige Skrifter, og hvilken Indflydelse have disse Skrifter havt paa Literaturen, de archeologiske, historiske, critiske Videnskaber, og hans Aarhundredes Skribenter? — J. Lipsius, født i Egnen af Brüssel 1547, viste fra sin tidligste Ungdom de største Anlæg til at dyrke Videnskaberne. I en meget ung Alder gjorde han en Reise i Italien, blev Prof. ved Universitetet i Jena, Leiden og Löwen, og hans Forstand og udbredte Kundskaber vare overalt en Gjenstand for Beundring. Han gjennemsaae Texten af adskillige Classikere, og udgav dem, og deriblandt var Seneca og Tacitus, som han kunde ganske udenad. Han udgav efterhaanden et stort Antal saavel critiske Værker, som andre over de romerske Oldsager, Politik og Historie, og han betragtedes som en af sin Tids første Literatorer. Hans Værker ere utallige Gange oplagte, baade mens han levede og efter hans Død. I vore Dage ere de blevne tilsidesatte, maaskee mere end de fortjente. Academiet ønsker, at man i en videnskabelig Undersøgelse af hans literaire Frembringelser vilde vise hans Fortjenester og hans Feil, og især at man vilde bestemme de Fremskridt, de critiske, archeologiske, historiske og literaire Kundskaber have gjort ved denne Forfatter.

Følgende er en Oversigt over Colonialvarernes aarlige Forbrug i Europa: Sukker 6614658 Centner, Caffe 1314530, Bomuld 954632, Peber 226600, Indigo 97200, Thee 310900000. Af Totalværdie circa 416745000 Gulden.

I Stokholm er udkommet et geographisk-statistisk Kort over Skandinavien af Marine-adjutanten, Oberstlieuten. v. Hagelstam, hvorpaa ikke allene Provindserne, Stæderne, Hammer- og Bjergværkerne i begge Kongeriger bestemmes, men en af officielle Kilder øst Beskrivelse over Flade-indholdets Befolkning, Konstflid &c. i hver Provindses Stadsgebet, er vedføjet, ligesom og Tallet af de Tropper og Matroser, de stille.

Frankrige sender en Udrustning til den paa den sydostlige Pynt af Africa liggende Øe Madagascar, hvor det vil lade anlægge et Etablissement. En forhenværende Generalcommissær, der allerede tidligere har været paa Øen, vil lede det Hele. Han medtager tilbage to Sønner af en Fyrste, som lod disse opdrage i Frankrig. Et Antal af Tropper og Colonister ledsage ham.

Kjøbenhavns Børs d. 6 Marti.

Cours. Hamb. 2 M. 259, a vista 262. Amsterd. 2 M. - . Lond. 2 M. - . Spec. 260. — Specier solgtes til 15 Rbmk. $9\frac{1}{2}$ ß. Oblig. (med Renter fra 11te Decbr. 1820) $70\frac{1}{2}$ a 71. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 86 Rbdl. r. S. eller $112\frac{1}{2}$ Rbdl. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 17. Svenske Sedler $62\frac{1}{2}$ ß. — Disconto 6 pC.

Svar som forskyldt.

En fransk Advocat, der, uagtet han var heelt maadelig i sine Ting, dog havde meget store Tanker om sig selv, faldt med eet paa, at anskaffe sig Heste og Vogn. Desaarsag forestillede og en Ven ham, at han vel igjen vilde blive nødt til at afskaffe samme ligesaa hastigt. "Saa?" sagde Stymperen; "jeg behøver jo kun at lade mig betale dobbelt herefter, og den Udgift er da snart forvunden." Men, ikke afskrækket derved, tog den ærlige Ven atter som saa tilorde: "glemmer Du ikke, at det er kun ved de store Theatre, derimod aldrig ved Marionetboderne, at man stundom kan forhøie Prisen?" Causes celebres par Pitaval, a la Haye 1742, og meddeelt af

John Barthold.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 20.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 10 Marti 1821.

Forsøg til en Mindesang over sal. Morten Luther.

(Indsendt.)

Herlig, udødelig bliver Dit Minde,
Kæmpe fra Wittenberg! Himlens Herold!
Drabelig saae Man Dig stride og vinde
Under din Herres almægtige Skjold.

Mørkhedens Engel sig havde paataget
Lighed af Lysets den himmelske Glands —
Havde de sovende Slægter bedraget —
Tryllet, forrasket Almeenhedens Sands.

Da stod vor Luther her frem af sin Celle —
Gransket Han havde den hellige Bog —
Svor høit: at lyse for Mørkhedens Trælle,
Hjelpe dem løs af det slaviske Aag.

Da lød Hans lynende, tordnende Stemme:
"Mørkhedens Rige — det Pavedom Krig!
"Nu skulle Jorderigs Slægter fornemme:
"Krigen er Herrens! Han strider med mig."

Herlig udbredtes de lislige Straaler
Fra Ham, der fødtes i Bethlehem Bye.
Mørkhedens Engel nu Glandsen ei taaler.
Mørkhedens Hære maa skjælve og flye.

Lyset, der stod nu i blussende Lue,
Lyste, og hyldedes herligst i Nord.
Lyse det skal under Himmelens Bue —
Lyse det skal overalt paa vor Jord!

Kommende Slægter skal jublende nævne,
Salige Luther! Dit herlige Navn.
Lyde skal Sangen — til hos Dig vi stævne —
"Himlen Dig sendte til Jorderigs Gavn."

Erindringer o. s. v., af Hr. Pastor H. Bierregaard.

(Fortsættelse; see No. 18.)

Men lader os da nu, Hr. A.! prøve, om vi, de Ertspatrioter, som De benævner os, der omkring i det Fjerne af Statens store Husholdning, nu og da have opløftet vore Stemmer mod den senere Tids formente, og, forsaavidt Kaar og Omstændigheder tilstede det, endnu stedse hos os gængse skadelige Overdaad, og derhos have opfordret til det modsatte Forhold, som en, især for Dieblikket absolut Nødvendighed — om vi, siger jeg, hertil have havt saa liden Grund og Anledning, som De formener. Og den rettænkende Læser være vor Dommer!

De anfører da nogle Overdaadigheds-Forordninger fra Fortiden, beraaber Dem paa de rige, og især de adelige, Godseieres Levemaade i Aarene 1780—1800, og troer herved at kunne godtgjøre, at der fordum, og navnligen i benævnte Periode, har hersket en stor, ja end en større Luxus end nu. Hertil maa jeg svare: Vi ville ikke disputere om, hvem, vore Forfædre, Fædre, eller vi, her have Forrangen, for ikke at sige, her have været eller ere de største Daarer; thi hvilket somhelst Resultatet af Disputatsen end blev, vilde samme dog blive til liden Baade for os. Lod det sig nemligen endog klarligen godtgjøre, at man i bemeldte Periode ialmindelighed havde været saa overdaadig, som De antager, hvad sand Trøst, hvad Retfærdiggjørelse heri for os? Nei, da lode vel hine sig saa nogenlunde undskylde med de da værende saa lykkelige Tider, som De selv kalde dem, i hvilke Handel og Velstand blomstrede. Men hvormed ville vi undskylde vor Overdaadighed i en Tidspunkt, hvori Handel og Næring ligge som i sidste Aandedræt? en Tidspunkt, om hvilken De selv tilstaaer, at den synes at være forhaanden, da Ertspatrioterne, for at bruge Deres egne Udtryk, der skrige mod Brugen af Udlandets Luxusvarer, kunne faae deres Ønske opfyldt? Men, Kjere! hvorledes skal jeg dog her forstaae Dem? De frygter selv med os for, at alle disse indbildte Nødvendigheder fra Udlandet snart ville forbyde sig selv, og dog ivrer De mod os, der opfordre-

til, ikke at lade det komme til den Yderlighed. Næsten kommer det mig for, som hørde jeg et Opraab ligt dette: "Courage, Landsmænd! Ja nu først behøves der Courage, da vi trues med intet mindre, end med at fravristes disse saa mangehaande, vore Hjerter saa dyrebare Ting, som dog hine Skrigere aldrig betitle anderledes, end under Navn af selvskabte, indbildte Nødvendigheder, Fædreland, Pung og Helbred lige slappende, ja lige ødelæggende Legetøi, Snurrepiberier, Døgnverk og Godtgodt. Landsmænd! lader eder ikke skræmme! Vi nyde, mens vi kunne! Den Tid tør kuns altfor snart komme, da Nøden siger: Stop! Men da er det jo og tidsnok at stoppe. Jeg for min Part hverken kan eller vil undvære Nydelsen af disse Livets skyldfrie Beqvemmeligheder, førend jeg, som sagt, skal nødes dertil. Nei, nær havde jeg sagt, førend jeg savnede disse før indbildte udskregne Nødvendigheder, savnede jeg tilsidst ligesaa gjerne de virkelige. Dette er mit Hjertes Løsen, og, jeg vil haabe, jert med. Courage!" *) Nok, hin foromeldte Anonym,

---

*) Hvilken Resignation af hine indbildte Nødvendigheder, ja hvilken streng Ekonomi, der allerede vil til, selv i saa mangen Stilling, der ikke skulde synes at være af de ufordeelagtige, for at kunne bestride og erholde de virkelige Nødvendigheder, dette tillade man mig her at oplyse med mit eget Exempel. Jeg er uden Gjeld, har just ingen talrig Familie. Tienderne til mit Kald ere 68 Tdr. Rug, 46 Tdr. Byg, 80 Tdr. Havre. Beløbet af disse Tiender kan efter de nuværende høist uforholdsmæssige Kornpriser, neppe engang betale Skatter og Folkeløn. Den Hær af øvrige virkeligen nødvendige Udgifter skal da bestrides med Offer og Accidentser, eller med 100 siger hundrede Rbdlr.! — "Men Præstegaardens Avl", vil man muligen tænke. Svar: Den er, især hvad Byg og Havre angaaer, ikke engang tilstrækkelig til Husholdningen, en Følge ikke saameget af de Præstegaarden tillagte Jorders Ringhed, som deraf, at man ved en jammerlig Udskiftning har udlagt den ⅔ eller 80 Tdr.

der strax tog til Gjenmæle imod Dem, var efter mit Tykke ikke stort at fortænke i, at han faldt paa at antage Dem for Modehandler, Konditor eller Restauratør.

(Fortsættes.)

Land af disse i en fjern Lynghede; ikke at tale om, at Hoavlen er saare ubetydelig. Men dog som det Ene med det Andet er, hvilken Forandring fra Fortid til Nutid! Jeg kunde, efterat have betalt min Gjeld, i en 7, 8 Aar før Krigen, ja i denne med, ved streng Husholdning have aarlig Overskud eller Beholdning af mere end 200 Rd. DC. eller 3—400 Rbd. S. at anvende f. Ex. til Skolevæsenets Fremme, baade i og udenfor Sognene, til Understøttelse for saamange Familier blandt mine Sognefolk, til Forsøg med Huus- og Forstanlæg i Præstegaardens Hede.

Da Pastor Wedel yttrede her i Skilderiet, at Skolelærere vare ialmindelighed nu bedre holdne end mangen Præst i Jylland, forekom denne hans Yttring Mange overdreven, men feiler jeg ikke meget var den dog intet mindre. Man antage f. Ex. at Præste- og Degnekald her vare for Øieblikket ledige. Den tiltrædende ny Præst skulde da kjøbe Præstegaard, anskaffe sig Indbo, Besætning, svare Enkepension, eller 60 Rbd. S., som der svares af lignende i senere Aar ledigblevne Præstekald; for ikke at sætte det for ham endnu langt værre Tilfælde, det at skulle pensionere til en fratraadt Formand. Manden fik jo i det mindste et Par Hundrede Rbdlr. aarlig Udgift mere end jeg, der dog skal bruge alle mine Konster for at komme igjennem. Og dog er dette Præstekald langt fra ikke blandt de ringeste. Men nu den tiltrædende Kirkesanger og Skolelærer. Ja, han havde blot sin lille Besætning og Indbo at anskaffe, og isvrigt ingen Af- eller Udgift, der er værd at nævne. Hans Avl gav ham altid 30 Tdr. Korn, hans Løn efter approberet Plan 36 Tdr. Man erindre nu kuns her: "Det er jo ikke blot mangen Præst, men utallige Andre i alle øvrige Stænder,

hvis Kaar ere lige saa mislige i dette for Landet saa ugunstige Tidspunkt." Og jeg svarer: Ja desværre kuns alfor sandt! Det var heller ikke Standspartiskhed, der her førde min Pen, men Stræben efter at godtgjøre hvad jeg gik ud fra, Forpligtelsen nemlig, til i det mindste for Øieblikket at lade vort Løsen være: Tarvelighed! Tarvelighed!

---

* * *

Da de af Professor Torkel Baden i Skilderiet No. 19 indrykkede Anmærkninger til min Recension over J. Badens latinske Grammatik, ere af den Beskaffenhed, at ikke let Nogen, der besidder endog den mindste Sagkundskab, kan troe, at det er Forfatteren om Sandhed at gjøre, eller at derved en eneste af mine Paastande er omstyrtet, anseer jeg det for uværdigt at besvare dem. Skulde imidlertid Nogen, hiint par nobile fratrum undtaget, med Navns Underskrift offentligen ville bekjendtgjøre, at han ikke holder de ovenomtalte Anmærkninger for slette, skal jeg ikke undlade i et eget Skrift klarligen at godtgjøre, at Professor Torkel Baden ved dem har viist ligesaa stor Mangel paa Lærdom og Dømmekraft, som paa Smag og Høflighed. Dem, der maatte interessere sig for den omtvistede Sag, henviser jeg til de næste No. af Litteraturtidenden, hvori den nærmere vil findes drøftet.

Den 9de Marti 1821.

N. B. Krarup.

---

* * *

Imod det i No. 14 af Skilderiet Indrykkede "om udenlandskt Uldgarn", føler man sig beføiet til at erindre følgende.

Kun enkelte af vore Fabricanter lade komme udenlandsk Uldgarn, ikke fordi de heller ville give det Fremmede Fortrin for det Indenlandske, men fordi de ikke have Leilighed til at anskaffe sig den særdeles bekostelige Spindemaskine, der er fornøden til at spinde det Uldgarn, hvoraf de finere Klædesorter kunne forfærdiges. Da det nu er

vitterligt, at der af de simplere Klædesorter forfærdiges her i Staden en større Mængde, end der kan afsættes, og de finere for en stor Deel forskrives fra Udlandet, saa vilde den uundgaaelige Følge af et Forbud mod udenlandsk Uldgarns Indførelse, eller dets Belæggelse med saa svære Toldafgivter, at dets Indførsel forbød sig af sig selv, være den, at der istedet for Uldgarn blev indført saa meget mere fiint Klæde in natura. Men derved vilde Landet tabe Væverlønnen, som heller ikke er ubetydelig. Under disse Omstændigheder er det derfor mere til Gavn end Skade, at udenlandsk Garn til saadan Bestemmelse indføres toldfrit. Ved nøjere Drøvtelse bliver det saaledes ikke muligt at indsee Nytten af Indsenderens Forslag, hvis Udførelse han ønsker saa meget paaskyndt.

Indenlandske Efterretninger.

Nationalbankens Direction har under den 5 d. M. ladet bekjendtgjøre, at da der i den senere Tid er Banken tilbudt betydelige Capitaler til 4 pC., saa seer den sig foranlediget til at opsige til Udbetaling til næstkommende 11te Juni Termin, de af Banken for Indlaan udstedte opsigelige Obligationer, lydende paa Sølv, som forrentes med 5 pC., dog kunne disse Capitaler fremdeles blive indestaaende i Banken til 4 pC., naar Obligationernes Ihændehavere avmelde det inden April Maaneds Udgang d. A. De, der til den Tid ikke anmelde det, ansees for at ønske deres Capitaler udbetalte til Juni Termin, fra hvilken Tid ogsaa Renterne ophøre. — I Følge det sidste Bankregnskab skylder Nationalbanken for Indlaan til samme 404,537 Rbd. 77 ß. i Sølv til 5 pC. Rente, og 209,237 Rbd. 39 ß. i Sølv til 4 pC. Rente.

Hr. E. B. Jericho i Assens har ladet bekjendtgjøre, at han har udfundet en paa mathematiske Beregninger grundet Theorie til at kunne give saadanne Musik-Instrumenter, som spilles formedelst en Testatur, en saa fuldkommen Indretning, at de ville blive langt fortrinligere til at frembringe den reneste Harmonie og Melodie, end alle hidtil bekjendte Instrumenter. Han indbyder

Musikdyrkere og Yndere til at understøtte ham med Bidrag til Bekostningernes Bestridelse ved Forsøgenes Udførelse.

Af en fra Directionen for det Classenske Fideicommis til Cancelliet indsendt Beretning og Forestilling om Fideicommissets Fremgang og Virksomhed i Aaret 1819 sees, blandt andet, at det Classenske Litteraturselskab bestaaer af endeel Læger, som gavne det Almindelige; at til det Classenske Agerdyrkningsinstitut er i samme Aar udgivet $2443\frac{2}{3}$ Rbdlr. Sølv, og de sammesteds af Professorerne Ørsted, Olufsen og Viborg holdte Forelæsninger ere blevne besøgte af 244 Tilhørere. Mandtallet paa Fideicommissets Godser er fra 2200 tiltaget til 3000, og Huusmændsfamilierne, hvis Antal i Aaret 1792 vare 70, allene forøgede til 330, alle med mere eller mindre Jord, indtil 12 Tdr. Land, de største Lodder. Samtlige Indtægter beløb sig i 1819 til 156,578 Rbd. $47\frac{1}{2}$ ß. og Udgivterne til 119,072 Rbdlr. 72 ß., følgelig i Beholdning 27,505 Rbd. $71\frac{1}{2}$ ß.

Mariboe, d. 1 Marti. Natten imellem den 28de Febr. og 1ste Marti, omtrent Kl. 1, vaktes vi atter her i Byen ved det frygtelige Brandraab, da Hr. Møller Appels saa kaldte store Mølle uden for Vesterport stod, liig en Ildstøtte, i lys Lue. Da Sprøiterne o. s. v. ilede til Hjelp, havde Ilden allerede grebet saavidt om sig, at al menneskelig Hjelp var forgjæves. Møllen er assureret i Brandcassen for 6000 Rbd. Sølv. Midt under Branden rasede en gruelig Storm fra Østen; men dersom Vinden i det samme havde vendt sig, saa havde sandsynligviis hele Mariboe bleven forvandlet til en Askehob.

Nakskov, d. 1 Marti. I forrige Uge skal i Næsbye, Lollands Sønderherred, være født et Barn, som havde ingen Overmund og kuns eet Næsebor.

Odense, d. 27 Februari. Afvigte Søndag Formiddag Kl. 10 udbrød Ild i et Huus i Weuflinge Bye, hvilket paa faa Øjeblikke blev lagt i Aske. Kreaturene bleve reddede, paa Gaardhunden nær, men al Indboe m. v. brændte. Aarsagen til Ildens Opkomst vides ikke.

Odense, d. 2 Marti. Den nye Frost, i Forening med Storm og Sneefog, forstyrrede igaar mangt et Markedshaab for Sælgerne. Boderne kunde knap holde sig overende paa Torvet, og kun faa Kjøbere indfandt sig. Af Sletteboernes sædvanlige Flidsprodukter var her stort Forraad, som størstedelen indkjøbes af Handlende og Søefarende fra Kjøbstæderne. Dynevaar solgtes for 2 Mk. Alen, ubleget Hørlærred kostede fra 22 til 32 ß. og Blaarlærred fra 12 til 16 ß. Alen. — Af ulykkelige Tilfælde indtraf iblandt andet følgende: en Kone fra Landet faldt død om paa Gaden og var ikke at bringe til Live igjen; en anden Bondekone styrtede ned af en Vogn strax her ved Byen og blev saaledes overkjørt, at hun ogsaa døde. — Den 24 Februar om Aftenen saaes her med blotte Øine en Stjerne i Nordvest med en lysende Hale, som formodentlig har været den sidst opdagede Komet.

Aalborg. Ved det i Tirsdags (den 20de Februar) holdte Marked, var Afsætningen paa Heste kuns ringe. De bedste Heste bleve af Mangel paa Kjøbere ei solgte. Gode Heste solgtes for 70 til 80 Rbdlr., og gamle Heste for 10 til 20 Rbdlr.

Aarhuus, d. 2 Marts. Kometen er observeret i Løverdags og Søndags her N. O. for Algenib og Pegasus med en Hale af omtrent 4 a 5° og Kometens Legeme som en Stierne af tredie Størrelse.

Randers, d. 4 Marts. Hestemarkedet, som i disse Dage er holdt her, var som sædvanligt talrig besøgt; men Handelen faldt imod Forventning slet ud. Af Kjøbere vare kuns faa, og følgelig vare Priserne saa slette, at Mange, som vilde sælge, ikke kunde være tjent dermed. For gode 4, 5 Aars Heste blev buden 70 a 80 Rbdlr.; sjeldent gik de over de Hundrede. — Efter nogle Dages behagelige, næsten foraarsagtige Veir, har atter en stræng Vinter med Frost og Snee indfundet sig og standset den neppe begyndte Seilads. Gudenaae er nu igjen saaledes tilfrossen, at man uden Fare kan gaae paa den. Saa hurtig kan Bladet vende sig!

Ribe. Løverdag Aften den 3die Marts afbrændte 3de Gaarde i Warming her ved Ribe. Ilden opkom, Kl. imellem 6 og 7, i Gaardmand Anders Knudsens østre Huuslængde, uden man veed Aarsagen. Formedelst den stærke Østenvind angreb den strax derpaa Christen Nielsens og Jes Pedersens Gaarde og alle 3 lagdes i Aske i en Tid af 4 Timer. Trende Familier bleve ei allene huusvilde, men mistede al deres Ind- og Udboe, hos første omkom endog 13 Kreature i Ilden, og er deres Skiebne saa meget mere beklagelig, som Gaardene ikkun vare assurerede meget lavt.

Blandede Efterretninger.

Den Ny-Holland er af en saa uhyre Størrelse, at man antager den for ligesaa stor som hele Europa, men endnu eier man intet fuldstændigt Overblik over denne betydelige Jorddeel, da hidtil ingen af dem, der have beseilet de mangfoldige Dele af disse Kyster, endnu har opdaget Mundingen af nogen betydelig Flod, som et Land af en saadan Udstrækning dog vel maa have. Ny-Syd-Wales ligger paa Østkysten af Nyholland. Den største Deel af Landet er bedækket med Bygningstømmer, men af ganske anden Beskaffenhed end det europæiske, skjøndt ligesaa varigt og gavnligt som dette. Det eneste Metal, man har opdaget her, er Jern, der findes her i større Overflødighed end noget Sted paa Jorden. De smaae Søer vrimle af herlige Fisk. Men Aal, Barbe, Markrel, Tunge, Rokker og Kabeljau ere de eneste, man kjender deraf i Europa. Til Pattedyrene hører Kanguruh, den vilde Hund (en liden Art Ulve), Wombat, Barbikut, Oposum, det flyvende Egern ꝛc. Af egentlig Vildt gives her intet uden Heirer. Harer, Fasaner og Agerhøns ere ganske ubekjendte, men der findes vilde Ænder, Fidt-Ænder, Viber, Snepper ꝛc. Strudser med tre Tæer eller Casuarer, sorte Svaner, mange smaae Fugle, som ikke findes i nogen anden Jorddeel. Dyre- og Planteriget er her af ganske anden Skikkelse. Af giftige Dyr gives mangehaande; dog hænder det sjeldent, at Colonisterne eller Indbyggerne bides af dem. De, som meest frygtes, ere Tusindbeen, Taranteler, Skorpioner

og Slanger, især de sidste, hvoraf der gives 30 Afarter, som næsten alle ere i høi Grad giftige. Landets Indfødte staae endnu paa det laveste Culturtrin; de have hverken Huse eller Klæder, ere ganske ubekjendte med Agerdyrkningskonsten, og selv de Vaaben, som de forskjellige Stammer have, for at forsvare sig mod deres Naboers Anfald, ere, ligesom deres Jagt- og Fiskeredskaber, af plumpeste Opfindelse og Arbeide. Tredive Aars Omgang med Europæere har ikke frembragt den ringeste Forandring i deres Klædedragt, og selv de, der leve aldeles blandt Colonisterne, har man endnu ikke kunnet bevæge til at udøve nogen af det civiliserede Livs Konster. De forsmaae al Civilisation, og befinde sig kun vel ved deres vante Omstreifen. Deres Couleur er mørk Chocoladefarve; deres Ansigtstræk ligne de africanske Negere; de have den samme flade Næse, store Næsebore og tykke Læber; men deres Haar er ikke uldagtigt, undtagen i Van Diemens Land, hvor de have dette Negernes caracteristiske Tegn. De Indfødte have ingen Lighed med nogen af de omliggende Øers Beboere, uden med Ny-Guineas, som kun ved et smalt Vand er skilt fra Ny-Holland. Paa Forbrydercolonien Botanybay gives aldeles ingen Børnesygdom: Meslinger, Kighoste og Kopper ere ganske ubekjendte. (Et stort Bevis mod dem, der paastaae, at Børnekopper ere en nødvendig Smitte, og som spaae saa mange Uheld af deres Udryddelse, og ivre saa meget mod Vaccinationen.) De herskende Sygdomme ere: Underlivs- og Lungesygdomme. Svindsot er her for det meste dræbende, men langsomt. Drikfældighed bortrykker mange af de didhen Transporterede. — Climatet er, især i det indere af Landet, sundt, endskjøndt Sommerheden ofte er saa stor, at Thermometret viser i Skyggen paa 90 og selv paa 100 Gr. Fahrenh. og derover. Men dette indtræffer dog kun saalænge de hede Vinde staae paa, og disse herske i Gjennemsnit ikke længer end 8 til 10 Dage om Aaret. Den ringeste Hede i de tre Sommermaaneder, December, Januar og Februar, er 80° om Middagen. Høstmaanederne ere: Marts, April og Mai, og Veiret er da i det Hele saa ustadigt og regnfuldt, at der ofte opstaaer store Oversvømmelser. Mai er behagelig, men kjølig om Morgenen og Aftenen.

Juni, Juli og August udgjøre Vinteren, medføre Frost og en halv Tomme tykt Iis indtil 20 Mile inde i Landet. Foraaret er der September, October og November. Kulden aftager gradviis indtil November, som er heed, og en let Skylleregn med Torden og Lynild oplyser Atmosphæren og gjør Overgangen til Sommermaanederne December, Januari og Februari.

Den i Africa for ikke længe siden afdøde Reisende Røtgen, var af Hofraad Blumenbach i Göttingen bleven anbefalet Sir Joseph Banks, som en ung Mand af Talenter, Enthusiasme og Legemskraft. Kun 21 Aar gammel, havde han allerede da gjort mange langvarige og trættende Fodreiser, især en møisom Vandring over Alperne. Ved en Privatsubskription sammenbragte han 250 Pd. St. Men istedetfor at tiltræde Reisen til Barbariet, efter i Forveien at have øvet sig i Alt, som er fornødent, naar man vil give sig ud for en Mahomedaner, f. Ex. at vænne sig til at fortære Fluer og Edderkopper, at leve blot af Vand og Brød, sove under aaben Himmel, trods Kulde og Snee o. s. v., forlod han pludseligen, til alle sine Venners største Forundring, Engelland, som Miss Bathursts Ledsager. Efter hans Tilbagekomst 1811 gjorde han virkeligen en Reise til Mogador, og havde den Plan, at reise igjennem Tarudant til Akka, der ligger paa Grændsen af den store Sahara, ventende at træffe der en Caravane af Kjøbmænd, og gjorde saaledes Regning paa, som Kjøbmand og Doctor med denne Caravane, uden Vanskelighed at kunne naae Tombuctu. Medens han i Mogador studerede det Arabiske, blev han bekjendt med en Renegat, ved Navn Hayé, der foregav at være født i Yorkshire af tydske Forældre. Denne yttrede stor Lyst til at ledsage ham paa hans Reise, og blev snart fortrolig med hans hele Plan. Forgjeves raadte de i Mogador boende Engelskmænd ham, ikke at sætte saa stor Lid til en ganske ubekjendt Person, og opsætte sin Reise, indtil han havde erhvervet sig fuldkommen Indsigt i det arabiske Sprog. Gouverneuren var imidlertid bleven opmærksom paa hans Ophold der i Staden, uden at han, som det synets, havde nogen Forretning, og nu besluttede han, at benytte den første Leilighed der tilbød sig, til at tiltræde Reisen. Da nogle af de

faa Europæere, der boe i Mogador, gjorde en Dag en Lystreise ind i Landet, fulgte han med. Om Aftenen, da hele Selskabet igjen vilde reise tilbage til Staden, hørte det med Forundring, at Rötgen var reist videre, uden at være forsynet med et Telt, eller noget Andet, der kunde tjene ham til Seng. Ingen kjendte hans Plan, undtagen den Engellænder, der har meddeelt nærværende Efterretninger, og denne red med ham indtil Kl. 11 om Natten, da de ankom til Floden Tensift, hvor Renegaten indhentede dem, medbringende paa 2 Muulæsler Bagagen, bestaaende af to, tre Haiks, nogle Handelsartikler, en Medicincasse, nogle Bøger og mathematiske Instrumenter. Rötgen havde omtrent 700 Dollars i Guld- og Sølvmynt med sig, hvoraf han havde en Deel og Renegaten en anden Deel indsyet i Beltet. Kl. 12 forlod Engellænderen ham, og fra den Tid af har man intet hørt til Rötgen, som høist sandsynlig er bleven myrdet samme Nat. Angaaende hans Mord havde man i Mogador forskjellige Rygter, men almindeligen havde man Renegaten, som siden den Tid ikke lod sig see mere, meget mistænkt. Man forsøgte ikke at indgive noget Bønskrift hos Keiseren om at forfølge Morderen, da Rötgen aldrig havde anholdt om nogen Consuls eller offentlig Embedsmands Beskyttelse. Dog, i Marokko blev en Araber heftet, fordi han falbød visse Artikler, der syntes at have hørt til Rötgens Bagage, men uagtet han blev piint, tilstod han dog intet. — Rötgen havde vant sig til ethvert Slags Legemsanstrængelse, til Undværelse og Strabadsers Taalelse. Der gaves ingen Gjenstand i Planteriget, hvor væmmelig og ufordøjelig den end kunde være, som han jo med tilsyneladende Ligegyldighed kunde nyde. I Omegnen af Mogadar sysselsatte han sig ivrigen med Plante- og Insectvidenskaben, og han havde forskaffet sig betydelige Samlinger i begge. Paa et af disse videnskabelige Streifetog var han kommen bort fra sit Selskab, og efter megen Søgen fandt man ham omsider liggende udstrakt paa Jorden i en tyk Kratskov, ganske uden Bevægelse, med lukkede Øine, yderst svag Puls, Skummet for Munden, og Hænder og Fødder kolde. Man bragte ham til Staden, hvor han kom til sig selv igjen, dog uden at kunne forklare, hvorledes han var kom-

men i denne Tilstand, og da man skildrede ham den, yttrede han endog sin Forundring derover. Men man formodede, at han havde nydt en Plante eller et Insect af berusende eller giftig Egenskab, da han spiste Alt, hvad der syntes ham nyt. Fuld af Enthusiasme for at gjøre Opdagelser, begeistret af den Hæder, han ved sin Plans heldige Udfald vilde erhverve sig, og med en vis Tro paa Skjebnetvang, trodsede han hver Fare. Man hørte ham ofte sige, at han troede fast, at være den Person, som Forsynet havde bestemt til at fuldende det nordlige Africas Opdagelse. Et Bevis herpaa er det, at da han paa en Reise nærmede sig Marokko og blev denne Stad og den bagved liggende høje Bjergkjæde vaer, yttrede han ved Ord og Bevægelser en saa forunderlig og overvættes Glæde, at de ham ledsagende Maurer ansaae ham for en Afsindig, hvilken Tro han maaskee havde at takke for sin Redning, da Maurerne vise Afsindige og Daarer et Slags overtroisk Tilbedelse.

Polsk Sølv og norsk Guld.

Sammenhængen med de i Warschau prægede Ti-Gyldenstykker, der have til Paaskrift: "Af indenlandsk Sølv" (s. No. 15), er denne. I det polske Bjergværk Sielce, det eneste i dette Rige, er der bleven opdaget en liden Sølvaare. Fyrst Statholderen befalede at lade præge af det ubetydelige Udbytte af samme, Ti-Gyldenstykker med den anførte Paaskrift. Der gives ialt kun 800 Stykker deraf. Ellers findes der i hele Polen ingen andre Ti-Gyldenstykker end disse, der egentligen maa betragtes som Medailler. — Noget Lignende fandt Sted i Danmark i den første Halvdeel af det 17de Aarhundrede. Da Kong Christian den Fjerde var i Begreb med at gjøre en Reise til Norge, tilskrev ham en Adelsmand, som var betroet et Lehn Søndenfjelds, at man havde fundet en Mine, som, efter hans Skjønnende, indbefattede Guld-Erts, uagtet andre Bjergkyndige bare Tvivl derom. Da Kongen siden kom til Norge, reiste han til Stedet, hvor dette Gulderts fandtes, og medtog nogle Stykker deraf til Aggershuus, hvor han lod det forsøge af Var-

dinen, Bjergfolk og Myntmestere, men alle nægtede Muligheden i at kunne faae Guld deraf. Christian lod sig imidlertid ikke afskrække ved det, disse Folk i deres Ukyndighed saa haardnakket paastode. I et Brev fra Kongen til hans Cantsler, skrevet paa Gaarden Arnedal, d. 1 Aug. 1646, hedder det: "Mand hafver her i Landet fundet Guld mod alle Folks Mening. Thi Dagen førend jeg begaf mig fra Aggershuus, da hafde jeg Myntmesteren og Vardinen i Christiania hos mig, og vilde vide deres Mening om Ertzen, som her findes. De svarede mig begge, at saafremt jeg fik Guld her af dette Ertz, da vilde de lade sig hænge. Udi hvilken Mening nogle Berggeseller ogsaa vare, som jeg lod hente fra Sølfværket, og som længe hafde tjent i Ungern paa Guldbergværket. Og fast ingen, enten Adel eller Uadel, var jo i samme Tanke, af Aarsage at de meente, at de ganske diverse Materier intet kunde være sammen. Dette altsammen uagtet, da gaf jeg mig i Tag med samme Ertz, og lod her bygge en Offuen; hvorpaa Gud gaf sin Naade, at jeg fandt paa en ganske fremmedt Maneer at smelte samme Ertz paa, saa at jeg fik Guldet derud." — Kongen kjøbte derpaa Stedet, hvor Minen var, af Christopher Giøe. Ikke langt derfra fandtes endnu en anden Mine af samme Slags Erts, og denne lod til at være endnu rigere. Den Bonde, som aabenbarede dette, gav Kongen Skattefrihed for sin Gaard hele sin Levetid, og Minen blev sat under Køy Kruse, en bjergkyndig Adelsmands Bestyrelse. I Kjøbenhavn var man paa den Tid saa langt tilbage i Mineralogien, at der ikke fandtes en Eneste, der kunde sige, hvorledes hiint Erts tilbørligen skulde behandles. Kongen maatte sende Simon Wibe til Sverrig med nogle Stykker deraf, for hos den Svenske Overberghauptmand, Oberst D. F. v. Sigerot og andre derværende Bjergkyndige at indhente Betænkning derom. Overberghauptmanden turde imidlertid ikke foretage sig noget, førend han havde faaet Dronning Christinas udtrykkelige Tilladelse dertil, for hvilken Villighed Kongen siden i et Brev takkede Dronningen. Men da det norske Guld var flygtigt, saa lod Kongen, efter i Forveien at have overdraget sin Resident i Holland, Martin Tanke, det Hverv, at forskaffe ham en sagkyndig Mand, der

forstod at gjøre hiint Erts fast og bestandigt, den bekjendte Caspar Herbach komme til Kjøbenhavn. Herbach bragte af dette Erts en god Deel Guld tilveje, hvoraf deels de saakaldte Brilleducater bleve slaaede, og adskillige flere Mynter siden under Kong Frederik III. første Regjeringsaar. Dog, da Frederik, som bekjendt, var en stor Elsker af Guldmagerkonsten, saa er det vanskeligt at bestemme, hvor meget Lysten til denne Konst havde Deel i Operationen. Men at denne Monark ikke lod sig føre bag Lyset af snedige Adepter, det sees tydeligst deraf, at han svarede den berygtede Konst-Caspar: "betreffend das Werk von 100 Ducaten zu bekommen, hielte ich viel besser, wenn er konnte auß einem Ducat 100 machen." — Nogle Fremmede nægtede, at disse Ducater var af norsk Guld, paastaaende, at der i Norge intet Guld fandtes, og Hollænderne havde ladet slaae Ducater, paa hvis ene Side stod paa Hollandsk: "fra Norden kommer Guld" og paa den anden: "maar wenig" (men kun lidt). Kongen lod derpaa 1647 slaae de saakaldte Brilleducater, med Paaskrift: vide mira domi, og en Brille derover, som skulde betegne, at hvo, som ikke vilde troe, eller kunde see, maatte betjene sig af Briller. Christian den 4de var fuld af saadanne Indfald. Dette beviser blandt andet ogsaa de forgyldte Børneskoe, han lod anbringe paa Frederiksborg Slot, for at tilkjendegive, at han havde traadt sine Børneskoe.

Kjøbenhavns Børs d. 9 Marti.

Cours. Hamb. 2 M. 258, a vista 261. Amsterd. 2 M. = . Lond. 2 M. = . Spec. 259. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 9 ß. Oblig. (med Renter fra 11te Decbr. 1820) $70\frac{1}{2}$ a 71. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 86 a $86\frac{1}{2}$ Rbd. r. S. ell. 112 a $112\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl. pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbksedl. 17. Svenske Sedler $62\frac{1}{2}$ ß. — Disconto 6 pC.

Rettelse.

S. 297, Lin. 11: istedetfor: 8000 Actier læs: 4800 Actier.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 21.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 13 Marti 1821.

Vor Frue Kirke.

Denne Kirke, som nu er under Bygning, bliver een af de pragtfuldeste i Kjøbenhavn, og værdig at være Kongerigets Cathedralkirke. Forsiden dannes af en 30 Alen lang Peristyl (Søileplads), der bæres af 6 Søiler med Capitæler, men uden Fod. Over disse Søiler er en trekantet, oventil meget stumpvinklet Fronton, der skal prydes med et stort Basrelief af Thorwaldsen: Johannes prækende i Ørken, 28 Alen langt og 4 Al. 3 Tommer høit. Til Høire og til Venstre af Indgangen paa den bagerste Væg af Peristylens Forspring, opstilles de fire Evangelister af Thorwaldsen. Over Nischen og Indgangsdøren fortløbende, et Basrelief af samme, forestillende Christus bærende Korset, 23 Al. 20 Tommer langt, og 2 Al. høit. Foran Hoveddøren er en rummelig Forplads, hvorfra man træder ind i Kirken selv. Det indere Rum er 25 Alen bredt og 60 Alen langt; paa begge Sider skal det begrændses af Stole. Disse afdeles igjen paa hver Side ved 7 Arkader og 6 derimellem liggende Nischer, hvori de 12 Apostler i Legemsstørrelse af Thorwaldsen komme til at staae. Prækestolen rager frem omtrent 15 Alen, midt i Kirken, lige for Indgangen, og derfra udgaaer paa hver Side en langagtig Bue til Chorets Adskillelse. Midt i Choret, i en Frastand af 80 Al. fra Indgangen til Kirken, og 15 Al. fra de nærmeste Stole, er Alteret, 15 Alen bag Prækestolen. Det skal prydes med et Værk af Thorwaldsen: Christus, der efter Opstandelsen viser sig for sine Disciple, sigende: "Fred være med eder, ligesom Faderen har sendt mig, sender jeg eder." Paa venstre Side af Choret er Sacristiet, paa høire Døbecapellet; over dets Indgangsdør kommer et Basrelief af Thorwaldsen, forestillende Christus, som døbes af Johannes, bestaaende af elleve Figurer, og 3 Al. 12 Tommer langt, 1 Al. 12 Tommer bredt. Døren ligefor Sacristiet skal prydes med et Basrelief, forestillende Nadveren, hvortil hiin store Konstner har forfærdiget Formen under sit sidste Ophold i Kjøbenhavn.

Af den her angivne Længde og Brede sees, at Kirken ikke bliver saa stor som Roeskilde Domkirke, hvis Længde er, de $3\frac{1}{2}$ Alen tykke Mure iberegnede, 140 Alen; Breden, ligeledes Murene iberegnede, 45 Alen, og Høide, fra Gulvet til Hvælvingerne, 41 Alen.

Men uden at være den største Kirke i Danmark, har Vor Frue Kirke dog altid været, og vil i Fremtiden ogsaa blive, den fornemste i Kjøbenhavn. Paa den Plads, som den nu staaer, har der allerede staaet en Kirke for 700 Aar, da Kjøbenhavn endnu var et Fiskerleie, og Roeskilde Rigets Kongestad, og da Absalons Formand, Erkebisp Eskild, sad paa den sidste Stads Bispestol. I de catholske Tider kaldtes den den hellige Jomfru Mariæ Kirke eller St. Mariæ Kirke. Navnet svarer til det franske Notre-Dame og det tydske Unsrer lieben Frau. Hvad Vor Frue Kirke forhen har været og i Fremtiden vil blive for Dan-

mark, er Notre-Dame Kirken i Paris for Frankrig. Til Collegial- eller Domkirke, blev den allerede ophøjet i Aaret 1214, da dens Domcapitel med 6 Præbendarier eller Kaniker blev stiftet af Knud d. 6tes Kantsler, Peder Suneson, som siden blev Erkebisp i Lund. At den nuværende Cathedral- eller lærde Skole forhen kaldtes Vor Frue latinske Skole, har sin Oprindelse deraf, at da Graaebrødre Klosterbygning, hvori den Tid den latinske Skole var, blev anvendt til andet Brug, 1545, paalagdes det Frue-, Helliggeistes og Nicolai Kirke at bygge en Latinskole paa Frue Kirkegaard, hvor den ogsaa, skjøndt under forandret Skikkelse, stod lige til Bombardementet 1807.

Skjønnere og smagfuldere kan uimodsigeligen den ny Kirke blive, men den Ærværdighed, som ene Ælden kan give, har den tabt. Vel var den, saaledes som den afbrændte 1807, ikke meget over 70 Aar gammel, da den 1728 fortæredes af Luerne, og den havde saaledes næsten ikke naaet en højere Alder, end et Menneske af god Legemsbeskaffenhed; men man fandt dog endnu deri mangen Levning fra den gamle Kirke, saasom en Døbefont fra 1622, mange i Ildebranden 1728 beskadigede Adeliges Begravelser, som deres Efterfølgere igjen havde ladet istandsætte. Med Veemodblandede Følelser mindes Manden endnu de Dage, da han som Yngling eller Barn skuede her de skjønne Gyldenløwske og Danneskjold-Laurvigske Capeller, det Bartholinske Monument, som hentryllede ham i kraftfuldere Tider.

Mange skjønne Erindringer knytte sig til denne Kirke. Her blev Christian den Fjerdes Lig indsat med stor Ceremonie 1648; her gjemtes, foruden de ovennævnte, Peder Oxe, Christopher Walckendorff, Otto Rud, Hans Resen, Caspar Bartholin, Rasmus Brockmann, og saa mange flere af Statens høist fortjente Mænds Støv, som i et sandt Pantheon; her blev Kong Frederik den Anden, Kong Christian den 4de og hans Dronning Ana Cathrine, Kong Frederik den Tredie og hans Dronning Sophie Amalie, høitideligen kronede. Men disse Erindringer, om ikke ganske tilintetgjøres, svækkes dog meget ved Kirkens nuværende forandrede Form. Man vil, naar den engang er fuldkommen færdig, glæde sig over en bedre Smag i Bygningskonsten, Frugten af

en høiere Cultur, og henrives af Beundring over de herlige Thorwaldsenske Værker, som Fædrenelandet bør ønske ham Liv og Helbred til at fuldende; men de Følelser, som fordum besjelede hver Dansk ved Beskuelsen af Kirkens Indere, vil neppe mere i deres hele Omfang førend om mange Aar kunne vækkes.

Forfatteren til Artiklen: "Kopenhagen", i det med Tüb. Morgenblatt No. 215 fulgte Konstblad No. 72, er af den Mening, at Bygningen udentil er uharmonisk, og ikke svarer til Begrebet af en christelig Kirke, ligesom der heller ikke har foresvævet Bygmesteren, ved Udkastelsen af Planen til det Indere, end ikke en Ahnelse af den mystiske og saa betydningsfulde, i ældre Kirker stedse atter forekommende Korsform. Vel er, efter Forfatterens Mening, hiint Begreb kun at opnaae paa den gamle tydske Bygningskonsts Vei, der er ganske det Modsatte af det gamle Grækenlands, for dets Beboere og for dets paa det Legemlige og Livet grundede Religion, ganske passende Bygningskonst. Men her kunde man billigen spørge Forfatteren, hvad vilde han da, der egentligen skulde gjøres af den ny Kirke? Dog vel aldrig en Bygning i samme Smag, som Roeskilde Domkirke eller den afbrændte St. Nicolai Kirke? Det kunde vel ikke have været saa vanskeligt at udføre; men ei at tale om, at de gamle Mure bleve staaende, og altsaa derved paalagde Bygmesteren Tvang, saa maatte en Hovedprydelse dog i saa Fald nødvendigen, efter vort nærværende Brandvæsenssystem, savnes, nemlig det høje Taarn. Og hvorledes vilde en Kirke i gammeltydsk, eller rettere gothisk Stiil, vel tage sig ud, uden Taarn? Desuden er det vel heller neppe rigtigt, at Grækernes Bygningskonst var beregnet paa deres Religion. Den var nok snarere beregnet paa det højeste Skjønhedsideal, og dette binder sig ikke til nogen Religion. Et græsk Tempel vil blive skjønt, om det end aldrig havde været bestemt til nogen offentlig Gudsdyrkelse, ligesom Phidias's Jupiterhoved vil blive et Ideal paa den højeste mandlige Skjønhed for Enhver, der er begavet med Konstsands, om end denne aldrig vidste hvis Hoved det er.

Prosit!

I Fortalen til sine Præcepta stili bene latini, Lips. 1779, har den berømte Scheller nogle meget gyldne Ord, der meer og meer burde gjøres til befalet Motto paa alle de Blade, som give sig af med det saakaldte Recensionsvæsen. De ville vel paa Dansk lyde som saa omtrent.

"Beskedenhed og Humanitet kunne "gjerne bestaae med at dadle; og Forsvar for Sand"hed, dette, hvorpaa dog omsider al Dadlen bør "ene see hen, trænger slet ikke til Ubeskeden"hed og Inhumanitet. Alle de, der i deres "Bogbedømmelser give sig en vis Mine, ret som "de vare nogle dertil af Regjeringen "kaarne og beskikkede Dommere, og der "nu behandle, eller tiltale Scribenterne, som den "Dommer, der holder Forhør i en Tyvesag, eller "en Hexeproces, taler med Forbryderen, eller "som Herren taler til sin Gaardskarl, eller "og som den opblæste Skolemester paa sit Catheder "taler med Pogen, der remser ham sine Gloser "op, de besidde en Hoffærdighed og en Dum"dristighed, hvilke sædvanligviis skade dem selv "meer end Scribenterne, og hvilke ei heller for"tjene, at disse bryde sig storligen om samme. Det "Slags Recensenter, om de ellers ere værdige til "dette Navn, skade som de Skraalhalse, de ere, "Literaturen overmaade meget. Ei alene besudle "de den med Mynstere paa Inhumanitet "og oplære Læserne til at ansee al Humanitet og "al Beskedenhed for usleste Smaating; men de "afskrække og de Mænd, der have Agtelse for eget "Værd, fra at skrive. Bleve nu saadanne Per"soner tvungne til at nævne deres Navne, maa"skee de da bleve mindre næsvise. Det har sig "forresten med dem, som med de kaade Drenge, "der fra et Vindue af kaste Stene og andre Sa"ger ned paa en Forbigaaende, men der, saasnart "denne seer tilbage mod Vinduet, for at opdage "Gjerningsmanden til en slig Uforskammenhed, "strax trække Hovedet fra Vinduet og lee i Skjæ"get over, at der fra et høit Sted af lader sig "saa trygt og saa kjekt slaae. Maaskee vil man "indvende, at alt Saadant hører med til den lærde "Stats Frihed. Men saaledes bruge da bemæld"te Personer Friheden, at de levne alle Andre "slet ingen, og at det synes, som ene de kunde "og burde leve i Frihed. Hvad kan man vel lære "af de Skraalhalse? Intet, uden at skjælde, "spotte, snakke itaaget og slaae om sig "med Gadetalemaader. Stor Lærdom "derimod er allenstund forenet med "stor Humanitet."

Disse gamle og i Forglemmelse gangne, gyldne Ord overleveres herved i al Uskyldighed Læseverdenen til fornyet og gavnlig Overveielse.

John Barthold.

Indenlandske Efterretninger.

Odense, d. 7 Marts. Endelig ankom de to Brevposter fra Sjelland for den 28 Februar og 4 Marts hertil i Aften omtrent Kl. 6, kort efter hverandre. Ogsaa Pakkeposten er kommet over Beltet og vil snart indtræffe. Vi fattes altsaa nu allene den Post, som ellers kunde ventes i Aften. (Denne manglende Post ankom til Odense den 9de Marts.) — Frosten har vedvaret med forøget Strænghed indtil idag, da Vinden er gaaet mere sydlig, hvorved Luften er bleven mildere. Ellers blussede Nordlysene i Mandags Aftes usædvanlig stærkt, hvilket almindelig bebuder Frost, ligesom her og igaar endnu saaes en Vildgjæsflok at drage over Byen. Ved klar Aften var Kometen meest synlig for blotte Øine i Mandags Aftes paa den Nordvestlige Himmel, til Høire nedenfor Stjernen Algenib. Dens Kjærne var i en 4½ Dollondsk Kikkert temmelig klar, og Halen viste sig som en langagtig smal opad vendt Lysstribe. Den gaaer paa denne Tid ned omtrent Kl. 8 om Aftenen. — For nogen Tid siden blev her i Byen forøvet et betydeligt Pengetyverie, af den Beskaffenhed, at det ikke vel kunde antages udført af andre end en bekjendt Huustyv. Denne Formodning har nu bekræftet sig, da Gjerningsmanden, som var Kudsken, der med en Nøgle havde vidst at skaffe sig Adgang til sin Huusbonds Gjemmer, er opdaget og arresteret, og hans andre Medtjenere saaledes befriede for uforskyldt Mistanke. — (Indsendt.) I Anledning af det nylig i offentlige Blade fremførte Ønske om en

Deposito-Kasses Oprettelse til deri at bevare Umyndiges og andre offentlige Penge, fortjener det at erindres, at et lignende Forslag er alt for tredsindstive Aar siden gjort af Gehr. Stampe, denne ved sin Gudsfrygt og Retskaffenhed som ved sin Lovkyndighed lige udmærkede Mand. Thi i denne Forevigedes Erklæringer, 3die Deel Side 126, hedder det i en Erklæring af 12 Aug. 1760: "Godt var det og tjenligt til at hæve alle de Vanskeligheder, som Børnepenges Sikkerhed tildeels er underkastet, og som alt efterhaanden blive større og større, om man engang kunde komme istand med, i hver Provinds eller Stift at oprette en offentlig Kasse, hvor alle Umyndiges Midler kunde indløbe og derfra som andre offentlige Penge udsættes." Ellers da Udlaan i Sedler nu atter er tilladt, formodes det, at Banken, ligesom før 1818, modtager Indlaan i Sedler og i saa Fald burde vel alle Sterv- og Fallitboers Beholdninger der indsættes indtil Boerne sluttes, for at Pengene ei skulle ligge frugtesløse, medens der bestandig løbe Renter paa alle de chirographariske Fordringer.

Odense, den 9 Marti. Endeel Professionister herfra, som havde været til Skjelskjørs Marked, og paa Hjemreisen maatte overligge paa Sprogøe, ere nu lykkelig og vel komne tilbage. Uagtet over 60 Mennesker havde holdt Qvarantaine paa Sprogøe i hele 8 Dage, var der, ved de af Generalpostdirektionen føiede priselige Foranstaltninger, fuldt op af Proviant. — Atter er en Kone fra Landet kommet til Ulykke ved løbske Heste, og besynderligt nok! netop paa samme Sted og med de samme Heste, som voldte den anden Kones Død sidste Markedsdag, til hvis Begravelse hun skulde indkjøbe det Fornødne. Hun døde imidlertid ikke paa Stedet, men skal være meget ilde tilredt.

Nyborg. Mandagen den 26 Febr. blev af Hr. Katechet Hempel efter foregaaende Forberedelse overhørt og konfirmeret Slaven Peder Knudsen fra Odense, da det, efterat han for Tyverie var bleven insat i Slaveriet paa Livstid, opdagedes, at han, skjøndt 25 Aar gl., hverken kjendte Bogstaver eller var konfirmeret. Handlingen foretoges for en talrig Forsamling i Byens Kirke, og Konfirmanden aflagde med Følelse gode Prøver paa sine Religionskundskaber.

Aalborg, d. 6te Marts. Igaar ankom Herr Gyr & Hohle hertil med deres Natur-Cabinet, bestaaende af: Tvende Børn, som ere sammenvoxede ved Brystet, have 2 Hoveder, 4 Hænder og 4 Fødder, men kun et Hjerte, ere 9 Maaneder gamle, og 17½ Tommer høie; 1 Hund med 1 Hoved og 8 Fødder; 1 Kat med 1 Hoved, dobbelt Krop og 7 Fødder; en indiansk Tusindbeen; en amerikansk Fiirbeen; en Saugfisk; et Horn af en Rhinozeros eller Næshorn og nogle Muslinger m. v. Disse mærkværdige Natur-Skikkelser ere at see hos Herr Gjæstgiver Assels i Kattevadsgaden, fra om Eftermiddagen Kl. 2 til om Aftenen Kl. 9. Entreen er pro Persona 1 Mk. — Vinteren vedbliver endnu at vise sig med Strenghed; igaar frøs det 7 og idag 10½ Grad. — Ved Avisens Slutning var kjøbenhavnske Post (for i Løverdags) ei ankommen.

Aarhuus, den 6 Marti. Søen er nu tillagt her igjen saa langt som man kan øine.

Randers, d. 27de Febr. Hestemarkedet i Randers er nu forbi. Man paastaaer at der indfandt sig kun een eneste Pranger fra Holsteen. Deraf fulgte, at Hestene vare, i Forhold til hvad de pleie at koste, i en meget lav Priis. Imidlertid synes de omtrent at være blot nedsatte til deres sande Værdie, ifald man vil ansee denne for den sande Værdie som de kostede for 18 til 20 Aar siden. Et Par udvalgte Heste, passende til et Spand, solgtes for 300 Rbd. N. V. Ellers var Prisen paa gode Sallingsheste 60 til 70 Rd. Schl. Holst. Courant, og for middel Heste 60 til 70 Rbd. N. V. — I de sidste 10 Aar har der ikke været saamange Heste her som til dette Marked, og i de sidste 20 Aar har man ikke seet saa skiønne og velfodrede Heste som dette Aar. Der bleve faa Kjøb sluttede. — Det er ikke at undre over, at Landmanden, formedelst den lave Priis, Kornet staaer i, har troet at gjøre bedre Brug af hans Overflod med at fødre sine Kreature vel; men at en Landmand, i samme Marked gav 23½ Tønde Rug for Klæde til en Chenille til sin Kone, synes at være Beviis for at: Kornet enten staaer alt for lavt eller Klædet alt for høit, eller at vor Luxus er alt for stor.

Ribe, d. 9 Marti. Anmeldelsen i sidste Avis om Ildebranden i Warming, den 3die, berigtiges, ifølge nøiere Underretning, saaledes: "Der

brændte 2de Gaarde, nemlig Anders Knudsens og Christen Nielsens, samt et Huus, Jes Pedersen tilhørende. Anders Knudsen, hos hvem Ilden opkom, mistede alt sit Ind- og Udboe, samt 13 Kreature, da Ilden udbrød saa pludselig, at Huusfolket, som var ved at spise deres Aftensmad, ikke vidste noget deraf, forinden de af en anden Mand der i Byen blev advaret, og Redning af Besætning, Ind- og Udboe allerede ikke var mueligt. De andre 2 Brandlidte fik derimod, om ikke alt, saa dog det meste af deres Ind- og Udboe reddet. — Endskjøndt man her fra Ribe kom de Ulykkelige til Hjelp med Sprøite og andre Brandredskaber saasnart mueligt, var der dog intet at udrette i Henseende til nogen egentlig Redning af Bygningerne, da Alt var nedbrændt ved Brandfolkenes Ankomst; men derimod blev der med al muelig Velvillighed af disse og deres brave Anfører, der som Brandinspecteurens Assistent var tilstade for at ordne Alt paa Brandstedet, foranstaltet det Nødvendige, deels ved Natten igjennem at holde Vagt ved Brandstedet, og deels ved at dæmpe Ilden i Grunden, for at forebygge at denne ikke ved den stærke Blæst skulde fare omkring og antænde andre Steder der i Byen, hvilket var meget at befrygte".

Skrivelse fra det Holsteenske af 6 Marti. Den 3die d. M. var der Concert i Altona's Museum. I Concertens anden Afdeling sang Mad. Bulgari med fortjent Bifald. Blandt de tilhørende Damer maatte to forlade Salen forinden Concerten begyndte: den ene blev afmægtig baaren ud, den anden gik bort da hun følte at hun fik Ondt. Det frygtelige Banken paa en stor Tromme skal have været Aarsag dertil. En Bassanger kom med sine Noder saa nær Lyset, at de begyndte at brænde, men bleve dog strax slukkede. Alle disse Optrin forstyrrede imidlertid aldeles ikke Musiken.

Blandede Efterretninger.

I en Skrivelse af 21 Febr. d. A. fra Hadeland i Norge siges: "Naar noget District udmærker sig ved færre Brud paa Borgersikkerheden end andre Districter, saa maa det naturligviis glæde Enhver, der ikke er ligegyldig ved det Offentliges Vel. Dette har i afvigte Aar 1820 været Tilfældet i det af 7 Præstegjelde eller 26 Kirkesogne bestaaende Hadelands, Lands og Valders Fogderie, hvor ikkun en eneste Forbryder i det hele Aar er bleven dømt. At Ingen er dømt for Tyverie, kan sikkerlig betragtes som noget Usædvanligt, da denne Forbrydelse er den, som allesteds hyppigst begaaes, og som forhen, i det Mindste paa Hadeland, ikke var blandt de sieldne; men jeg har, endskjøndt boende paa Hadeland, ikke engang hørt tale om, at noget Tyverie i hele Aaret 1820 der er begaaet. Jeg tilføier nærværende Beretning det Ønske, at der fra ret mange Districter maatte kunne meddeles lige saa beroligende, og at den herfra maatte i Tiden kunne gjentages."

I Hamborg døe mange Mennesker af Skarlagensfeber. Børnene sendes ofte i Skole 3 Uger efterat Feberen har begyndt hos dem, istedet for at blive inde i 6 Uger, hvorved endeel Skolekammerater meddeles Sygdommen. Hyppige Sygebesøg, der ikke altid ere saa korte, som de burde være, udbreder det Onde ei allene til de Besøgende, men Smitten føres endog i Klæderne underdtiden hjem i Huset. Lægerne kjøre for det Meste i lukkede Vogne, hvorved de Syges Uddunstninger i deres Klæder føres omkring i saa mange Huse; gik de tilfods, saa vilde Luften for det Meste borttage den slemme Dunst.

Det berømte brittiske Museum staaer dagligen aabent fra Kl. 10—4, altsaa 4 Timer længer end det store Kgl. Bibliothek i Kjøbenhavn. Men derimod udlaanes derfra hverken Bøger eller Haandskrifter, som fra det sidste. Til at have Adgang til Læsesahlen, behøves kun en Billet, som faaes ved en Anbefaling til een af Forstanderne. Man forlanger Bøgerne og Haandskrifterne, som i alle brittiske Bibliotheker, efter et trykt Catalog, og de tages frem af de dertil ansatte Pedeller. Hele August er den øvrige Deel af Museet lukket, men Læsesahlen bliver aaben, hvilket er en skjøn Indretning, og et Fortrin, som dette Bibliothek har fremfor mange andre. De Bruciske Haandskrifter i det abyssiniske Sprog, som vare blevne nedlagte her, har hans Kone og Søn i Skotland fordret tilbage og faaet udleverede. De bestaae af et fuldstændigt Exemplar af den habbessinske Bibeloversættelse, hvori ogsaa Bogen

Henoch findes, Axums Krønike i 4 Bind, Habissiniens Aarbøger, en Oversættelse af Høisangen i forskjellige Dialecter, og et habessinsk-anchariſk Lexicon. Det brittiske Bibelselskab har givet sig megen Umage for at faae hiint Haandskrift af det gamle Testament; men den Priis, der forlangtes for samme, har været alt for uforholdsmæssig høi. Man mener, at den hele Samling vil blive kjøbt for det Bodleyanske Bibliothek i Oxford, da den derværende Professor i det hebraiske Sprog, Dr. Lawrence, interesserer sig meget derfor. Fac simile af Codex Alexandrinas af d. G. T. besørges af Bibliothekaren Hr. Baber, og med Trykningen gaaer det rask, og man er allerede kommen til 2den Mos. B. — Museet er blevet beriget med en hidtil endnu i Forgaarden opstillet phønicisk Steenskrift, der, tilligemed andre Oldsager, er bleven bragt fra den africanske Kyst.

De to Nyseelænder, der i forrige Aar besøgte Parlamentet i London, og gjorde der saa megen Opsigt ved deres tattoverede Ansigter, ere Anførere for visse Horder. De vare komne med Missionairen Kendal til London "for at see Kongen af Engelland og hans Folk", og tillige, om mueligt, at medtage Haandværksmænd og Soldater for deres Stammer. Desforuden betjente Hr. Kendal sig af dem, for ved deres Hjelp at forfatte den første Grammatik og den første Ordbog i det nyseelandske Sprog, hvoraf Cook, Forster og Collins hidtil kun have meddeelt smaae Ordfortegnelser. Endeel af den første er allerede aftrykt. Een af disse Fremmede (Schungee d. e. Hilsenen fra Sydsøe-Deboerne med Næsetippen) talte saameget Engelsk, at han kunde gjøre sig forstaaelig; den Anden, noget ældre og fornemmere, og tillige stærkere tattoveret, Way-kato, næsten aldeles ikke, og synes af Stolthed ikke at ville lære Sproget. Begge ere Christendommen for saavidt hengivne, som de tillade, at deres Børn undervises deri, men de selv, skjøndt i bedste Forstaaelse med Missionairerne, ville ikke beqvemme sig dertil.

Den 8 Febr. d. A. forelæste i Royal Society i London Hr. Kater, bekjendt af sine Opfindelser i Sømandsvidenskaben og Astronomien, en meget interessant Afhandling om en af ham opdaget Vulcan i Maanen. Da Hr. Kater betragtede den mørke Deel af Maanen med Teleskopen, iagttog han deri en glimrende Punkt, der lignede en Stjerne, og fortsatte Jagttagelser overbeviste ham om, at det var en Vulcan. Da den Deel, hvori den ligger, endnu er lys, saa bliver Vulcanen heller ikke længer synlig, og dens Udbrud vil, førend den Tidspunkt indtræffer, hvor man igjen kan iagttage den, mueligen være ophørt.

Antallet af de Sprog, hvori Bibelen, efter det brittiske Bibelselskabs og dets Hjelpeselskabers Foranstaltning, er bleven oversat, beløbe sig nu, efter en Prospectus f. Januar 1820, til Hundrede og Syv og Tyve. Paa 36 nær, ere Bibeler i disse Sprog trykte og uddeelte. De Sprog, hvori Bibelen, førend dette Selskabs Stiftelse, ikke var oversat, udgjøre 78.

Blandt de interessanteste Privatsamlinger i London, hører den lille Samling af ægyptiske Oldsager, som Hr. Belzoni har medbragt fra sin frugtbare Reise i Ægypten. Deriblandt findes et Antal Papyrusroller med Bogstavskrift, der høre til de meest velbevarede, man kjender. Reisebeskrivelsen, som snart vil udkomme, indbefatter i det medfølgende Bind med Kobbere, en Mængde hidtil ubekjendte Vægmalerier fra de ny opdagede Katakomber. Forklaringen derover er af Dr. Young i London. Efter samme ere blandt andre Nechos Krig med Israeliterne og Babylonierne forestillede paa en Række Basreliefer.

For Sanskrit-Literaturen er nu udkommet et fuldstændigt alphabetisk-ordnet Lexicon af Wilson, I Bind Fol., som koster 6 Guineer. De haandskrevne Skatte, som det ostindiske Compagnie besidder af denne Literatur, opvække Forundring, og de i dette Fag meest udmærkede Lærde forsikkre, at der udfordres en lang Række af Aar til at kunne oversee hvad man her eier.

Den ældre, af 20,000 Manuskripter bestaaende Haandskriftsamling, som det Bodleyanske Bibliothek i Oxford eier, er i de nyeste Tider bleven beriget med de Canoniciske og Clarkiske Haandskrifter. Canonici var en italiensk Abbed, der samlede dette Bibliothek for Jesuiterbibliotheket i Rom, i det Haab, at det skulde gjenoprettes. Efter hans Død solgte hans Arving Perissinotti det til det Bodleyanske Bibliothek for 5500 Pd. St. Det bestaaer af 2040 græske, latinske, ita-

lienske, og omtrent 160 hebraiske eller rettere rabbinske Haandskrifter. Det andet solgte den berømte Reisende Eduard Dan. Clarke, nu Prof. i Mineralogien og Bibliothekar i Cambridge.

I Charlestown i America døde i Jan. f. A. en Fru J. v. Barret i sit 123 Aar. Hun var født i det Marokkanske, og i en ung Alder kommen til Spanien, under Carl II. Regjering. Derfra reiste hun til London, og efterat have levet her i 40 Aar, kom hun, som 80 Aars Kone, til America. Hun skal have talet — hvilket synes noget overdrevent — 7 Sprog med Færdighed. Hvad der var skeet for 50 til 100 Aar siden, erindrede hun meget nøje, men, som de fleste Gamle, havde hun allerede glemt den næste Dag, hvad der var indtruffet den foregaaende. Hun døde uden Smerte eller Sygdom. — Naar man læser en saadan Efterretning, maa man med Frederik den Anden af Preussen forundres over, at det menneskelige Legeme endog er stærkere end Jern. Jeg har, siger hiin kronede Philosoph, ladet forespørge, hvorlænge et Kirkeuhr, hvis Værk er af Jern, kan holde, og man svarede, at det hvert tyvende Aar maa gjøres af nyt. — Altsaa er vort Legeme 3—4 Gange saa stærkt, som Jernværket i et saadant Uhr.

I Tüb. Morgenblatt hedder det, under Artiklen Hamborg, at Uvæsenet med lumpne Almueblade endnu bestandig vedvarer, paa det udannede Publicums Moralitets Bekostning. De ere til, uhindrede af Censuren, og udbrede de usædeligste Historier, ligemeget om de ere sande eller ei, og mangen retskaffen Mand maa finde sig i at blive angreben deri. Have vi da, tilføier den tydske Ref., blot en Censur for, at beskytte Fyrster og Stater mod uretfærdige Angreb, og burde ikke hver Privatmand nyde samme Fordele i den Henseende?

I Nubien, — fortæller J. L. Buckhardt i sin høist læseværdige Reise — have Gouverneurerne en egen Maade at afpresse Undersaatterne Penge. Naar en rig Mand har en giftefærdig Datter, saa forlanger Gouvernenren hende til Kone. Faderen tør sjeldent nægte ham hende, og føler sig stundom endog smigret ved Æren; men det varer ikke længe, førend den mægtige Svigersøn fralokker ham alt hvad han eier, under

det Paaskud, at gjøre hans Datter Foræringer. Alle tre Gouverneurer, Hosseyn, Hassan og Mahomed, ere paa denne Maade gifte med et Fruentimmer næsten fra hver anseelig Landsby. Hossein har over 40 Sønner, af hvilke tyve ere gifte paa samme Maade.

De nyeste Efterretninger, man har om Abyssinien, ere af Nathanael Pearce, der siden 1805 har opholdt sig der. Han beskriver Abyssinierne som afskyelige Løgnere, der ere blodtørstige, og til Oprør og Tvedragt stedse beredte. Hedningerne blandt dem ere bedre og mere ordholdne end Muselmændene og de derværende saakaldte Christne. De sidstes Tro er blandet med alt for forskjellige Religioners og Folkeslags overtroiske Skikke. Kong Osta Tokely var en grusom og listig Despot. De af hans Undersaatter, der frygtede for hans Vrede, toge ofte deres Tilflugt til en anden Stamme, og lode imidlertid Bekjendtere bede om hans Tilgivelse, ved hvilken Leilighed ingen Foræring af Guld, Qvæg &c. sparedes. De takkede for hans Naade, gik hjem, og kom efter nogle Dages Forløb igjen, paa det Kongen, i en Præsts Overværelse og over Reliquier, maatte love, ikke at bryde sit givne Løvte, og først nu vovede den Skyldige at træde ind igjen. Kong Tokely Gorges indfandt sig, tilligemed Dronningen, personligen. Men neppe vare Vennerne borte, saa forsamlede han sine Betjenter og sagde til dem: I kjende den Eed, jeg har gjort; jeg kradser den ganske bort fra Tungen. Derpaa rakte han Tungen ud, kradsede derpaa med Tænderne og Neglene, spyttede ud, og sagde: naar Oprøreren kommer, saa gjøre I hvad jeg befaler eder. Indfandt denne sig nu, og kastede sig paa Gulvet med en svær Steen paa Ryggen, saa befalede Kongen at fængsle ham, rive ham Øinene ud, skjære ham Ørene af, eller dræbe ham. Gjør den, som har gjort Forbøn, og som han har aflagt Eden for, ham Forestillinger derimod, saa nægter han ikke sit Løvte, men svarer, at det siden er faldet ham ind, at Forbrydelsen var for stor til at han kunde tilgive den, og derfor havde han, førend han endnu havde spiist eller drukket noget, afkradset Eden i sit Huustyendes Overværelse. — Communionen forrettes hos de abyssinske Christne paa en ganske egen Maade. To Præster staae ved Alteret midt i Kirken; den

ene holder en stor Bog i Haanden, den anden en Potte med en Skee. Den, som vil gaae til Alters, træder frem, uden at man veed, hvem han er eller hvorfra han kommer, bukker sig dybt, kysser Korset, og trykker det tre Gange til Munden og Panden; imidlertid læser den ene Præst i den hellige Bog, og den anden putter Communicanten to Gange en Skee med en af Rosiner, Hvedemeel og Vand bestaaende Pap i Munden. Communicanten bukker sig og holder Haanden paa Munden, uden at tale. De høitideligholde Løverdagen, holde tre Fastedage for Ninive, og een for Abraham og Sara. Blod af Dyr nyde de ikke, men de fortære Kjødet af et endnu levende Dyr. At drikke varmt Blod ansee de for en Dødssynd. Ved Enden af hver stor Fest have Præsterne en egen Festdag. De kommer sammen om Eftermiddagen, og da forsamle de sig hos den første Geistlige, hvor de sætte sig ned efter deres Rang, slagte nogle Køer, og førend endnu Blodet har ophørt at flyde, og Huden er flaaet af paa den ene Side, udskjære de Stykker paa 2 til 3 Pund, som de med største Graadighed æde. Raat Kjød ansee de for Lækkerbid. Noget af Fidtet ristes paa Ilden, som Mavestyrkning, og nu drikkes Øl af Horn. Derpaa nydes det egentlige Maaltid. Nu kaldes ogsaa de andre Kirkebetjenter af lavere Rang, og dem gives et Stykke raat og feit, nu ganske koldt, Kjød paa en Skive Brød. Derpaa komme Betjenterne, der, lig Dyr, opæde Resten. Derefter synges Psalmer og Hymner, og drikkes en overdreven Mængde brændte Drikke. — Deres Aar begynder d. 1 Sept., den Dag St. Johannes blev halshugget, og hvert Fjerdingaar kaldes efter een af Evangelisterne. — Fornemme og gemene Abyssinier gjøre falsk Eed, og et falsk Vidne kan kjøbes for lidt Guld. Alle Hoved-Eder gjøres paa Søn- og Helligdage i Kirken. To Præster staae da ved Alteret, den ene med Crucifixet og et tændt Lys, hvilke begge den, der aflægger Eden, tager i Haanden, og siger lydeligen: "Dersom det, jeg nu besværger, ikke er sandt, saa gid Gud bortblæse min Sjel, som jeg udblæser Lysets Flamme", hvilket han da ogsaa gjør.

De Subsidier, som Frankrige har betalt fra Aaret 1744 til 1750, udgjorde 258,530,000 Franker.

Kjøbenhavns Børs d. 13 Marti.

Cours. Hamb. 2 M. 258, a vista 261. Amsterd. 2 M. = . Lond. 2 M. = . Spec. 259. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 9 ß. a 15 Rbmk. 10 ß. Oblig. (med Renter fra 11te Decbr. 1820) 71. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 86 a 86½ Rbdlr. r. S. eller 112½ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbksedl. 17. Svenske Sedler 62½ ß. — Disconto 6 pC.

Strøtanker.

Manden har saa megen Forstand, at han næsten ikke kan bruges mere til Noget i Verden.

Det er ingen Konst at kunne sige noget kort, naar man har noget at sige, som Tacitus. Men naar man har intet at sige, og alligevel skriver en Bog og saa at sige gjør Sandheden med dens ex nihilo nihil fit til Løgnerske, det kalder jeg Fortjeneste.

Folk blive ofte Lærde, ligesom mange blive Soldater, blot fordi de ikke due til nogen anden Stand. Deres høire Haand maa skaffe dem Brød; de lægge sig hen som Bjørnene om Vinteren og suge paa Labberne.

En Philosoph paa Øen Zezu havde opkastet det Spørgsmaal: Naar et Menneske kunde forvandle sig til en Oxe, om det var at ansee for et Selvmord, og Oxen straffældig?

Skarens Bifaldsraab.

At flamme som en Skorsteensild,
Og stemme i hvert Hanegal,
Ei taus og rolig at beskue
Hvert Konstens Værk i Tempedal,
Er eengang Hobens gamle Skik
Hvorpaa den kjendes paa en Prik.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 22.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 17 Marti 1821.

Gammelstrand.

Dumarsais i sin Afhandling om Troper, paastaaer, at der à la Halle — Paris's gammel Strand — dannes paa een Torvedag flere rethoriske Figurer, end i tyve af Videnskabersacademiets Forsamlinger. Vi kunne svare her med Chilian i Ulysses v. Ithaca: ligesaa hos os! Han taler som en Fiskerkjerling, er ligesaa almindelig en Talemaade, som den: han taler som en Bog, og den har endog faaet Plads i vore Ordbøger. Hvilke Billeder, hvilke Eder, hvilke Kraftudtryk hører man ikke, naar to Gammelstrands Matroner kives sammen? Det er Lidenskabernes sande Sprog, som i sin naturlige Form, uden rhetoriske Konstlerier, udvælder, ligesom fra en Vesuvs Crater, af et kogende Bryst. Her, I Digtere, burde I studere Lidenskabernes Sprog, og I vilde give eders Digte større Natur og Sandhed, end man ofte finder deri.

Fiskerkonerne udgjøre fra Arilds Tid af et Slags Laug, over hvis Rettigheder de indbyrdes vaage. De befinde sig endnu ganske i et Slags Naturstand, hvor Styrken, det vil sige, Mundens, altid beholder Ret. Parterne afgjøre deres Tvistigheder selv, uden Voldgiftsmænd, uden Sagførere. Har En solgt en Torsk eller Rødspætte 2 ß. ringere end en Anden, saa begyndes en Mund-Tvekamp. Medens de to Stridende, ligesom to Tingstude, aabne alle Grovhedens og Lavhedens Sluser, og overøse hinanden med de gedigeneste Skjældsord, sidde de andre med philosophisk Rolighed, og værdige de Stridende i det Høieste et Smil. Sagerne føres her med mueligste Offentlighed. En Klynge af omstaaende ørkesløse Tilskuere udgjøre Auditoriet. Ligesom Harmen og Forbittrelsen hos de Stridende stige, tiltager ogsaa Glæden hos den forsamlede Hob, og ere de først komne i Haaret sammen, hvilket gjerne er Conclusum paa det Hele, saa kroner en vild og jublende Latter denne inter mindre end opbyggelige Act.

Den saliske Lov gjelder ikke i disse Amazoners Rige, og her taales intet mandligt Herredømme. I Paris have de endog tiltaget sig Titel af Damer (Dames de la Halle) men saavidt have de dog endnu ikke bragt det hos os, skjøndt de have deres Ypperste iblandt sig. Det er mærkeligt nok, at de fleste Fiskerkoner ligne hinanden i Sæder og Sindelav, hvor man kommer hen i Verden.

Fiskertorvet udgjør kun for en Deel det, vi nu kalde Gammelstrand. Denne var længe dobbelt saa bred som nu. Den var en aaben og bred Strandbred, uden Indpæling. Derfra kom man til Slotsholm over et Færgested, hvoraf det i den store Brand 1795 afbrændte Færgestræde havde sit Navn. Her lod man sig sætte over i Baade. Gammelstrand var saaledes den Gang deels en Arm af den aabne Sø, som løb ind fra den store Canal ved Bremerholm, deels imellem Slotsholm, eller den Holm, hvorpaa Axelhuus Slot

stod, og Stadens Grund. For 620 Aar siden strakte sig Søen paa den nordre Side af Havnen lige til St. Nicolai Kirke, der maa betragtes som Hovedstadens første Kirke, da den oprindeligen var bygt som et Capel lige ved Søkanten, til Ære for de Søfarendes Skytspatron, St. Nicolai, hvis Billed, udhuggen i Steen, endnu findes over en Indgang af de i Branden levnede Ruiner, lige ved Hvælvingen. De saakaldte Smaagader deromkring ere anlagte paa opfyldt Strandgrund, og endnu, efter Aarhundreders Forløb, trænger Vandet i disse og de omliggende Gader op af Grunden, hvorfor man ogsaa har der Sumpe med Pumper. Benævnelsen Boldhuusgaden kommer neppe af Bold (Spillebold) som Nogle have meent, men snarere af Bollværk (Træstammeværk), altsaa et Huus ved Bolværk, og vidner, ligesom Admiralgaden, Skipperboderne ꝛc., om at her har været en Tumleplads for Søfarende. Gammelstrand mistede sin Brede og Længde allerede ved Stadens Udvidelse, da et Cancellie, der tillige blev Forsamlingsstedet for Rigets Stænder, opførtes lige for Slottet. Men en ganske forandret Skikkelse fik det Hele, da Kong Christian d. 6te lod det gamle Slot nedbryde, og Christiansborg opføre. Gammelstrands Revier, som i henved 180 Aar ved Bolværk var indrettet til en Canal, og den fra den forrige aabne Strand ved Indpæling indtagne Grund paa Byens Side, blev opfyldt, og Huse og Gaarde bygte derpaa. Den endtes i de ældste Tider ved Vandkonsten, og først da Frederiksholmscanal blev gravet i Frederik d. 3dies Tid, fik Stranden sit Udløb i Havet ved Kallebostrand.

Kjøbenhavns Fisketorv udgjør nu en Strækning fra Høibro til Veierboden, men i de ældste Tider fandtes det paa Amagertorv, som da kaldtes Fiskertorvet, ligesom Enden af Vimmelskaftet Fiskergade. Her udsælges hele Aaret igjennem, saavel Færskvands- som Saltvandsfisk, baade levende og døde; dog for det meste Saltvandsfisk, der saavel paa Vogne som i Baade indbringes fra Skovshoved, Snekkesteen, Gilleleie og Hornbek ꝛc., og det endda langtfra ikke i den Mængde, som det var mueligt, hvis Fiskerie blev dreven med større Iver her tillands. Ofte ere Priserne saa urimelig høie, at der, som Tilfældet er i dette

Øieblik, betales 40 ß. for et Pund levende Torsk. De faa Parke og smaae Indsøer med Ferskvands Fisk, der nu findes i Sjælland, ere for det meste forpagtede af Fiskehandlere i Kjøbenhavn. En ubetydelig Deel Ferskvandsfisk bringes til Torvs paa Vogne, men døde, og desuagtet til temmelig høi Priis. For endeel Aar siden bragtes alle Slags Ferskvandsfisk hertil fra de pommerske Kyster, men da Udførslen deraf blev forbudet, saa ophørte denne Tilførsel. Man har siden pønset paa at oprette et eget Fiskeselskab, der lovede meget, men hvoraf Resultaterne ikke svarede til Forventningerne. Besynderligt nok er det, at Fiskeriet er kommet i saadant Forfald i et Rige, angaaende hvilket en dansk Konges Legat svarede Nogle, der roste adskillige af deres Lands andre Fordele: "Lad den rigeste Konge i Europa kjøbe lutter Trækar for sin Rigdom: Kongen, min Herre, kan paa Kysten af sine Lande lade fange Fisk nok til alle disse Kar." Dette kunde synes overdrevent, hvis ikke Saxo allerede for 600 Aar siden ligeledes havde rost vort Lands overordentlige Velsignelse af Fisk, paa en Maade, der ogsaa synes fabelagtig.

Indtil Klokken Ti om Formiddagen maa ingen Fiskerkone kjøbe Fisk paa nogen Baad eller Vogn, thi til den Tid er det ene tilladt Borgerskabet at kjøbe de Fisk, der paa denne Maade ere førte hertil. Torvemesteren lader vaie et rødt Flag indtil dette Klokkeslæt, og naar dette nedtages, kunne Fiskerkonerne igjen frit kjøbe.

Erindringer o. s. v., af Hr. Pastor H. Bierregaard.

(Fortsættelse; see No. 20.)

Naar De imidlertid antager, at der nu ikke hersker den Luxus i adelige Herskabers Levemaade, som i hin gyldne Periode, skal jeg ikke nægte, at jeg ikke troer, at den i den senere Tid har været eller endnu stedse er i de høiere Stænder forholdsmæssig saa stor, som den for største Delen er i Middel- og Almuestand. Men ikke engang dette, at der endnu stedse i de tvende sidste Stænder hersker en, med Hensyn til Landets nærværende

Forfatning, for stor Luxus, der kraftigen medvirker til sammes alt mere og mere aftagende Velstand: end ikke dette vil De vedgaae, men paastaaer tvertimod, at Luxus nu ei finder Sted i nogen skadelig Grad. Nu, vi ville da nøiere prøve denne Deres Paastand, og eftersee hvorledes det forhen stod og endnu stedse for en stor Deel staaer til blandt os med den omtvistede Luxus. Det engelske Overfald paa Kjøbenhavn er i frisk Minde. Krigen begyndte. Præsterne fik fra Regjering og Øvrighed igjentagne Paamindelser om, ved alle Leiligheder at opfordre til Tarvelighed. Og hvo lod sig vel forgjeves paaminde? Nei, af Opraab hertil i Kongens, i Fædrelands og Arnesteds, ja i Guds og Religionens hellige Navn gjenlødde nu vore Templer. Men hvorledes stod det da til med Religion og Templer? Svar: Ringeagtelse for samme havde da især igjennem de sidste Decennier trængt sig frem til den frygtelige Høide, hvori den nok aldrig saaes blandt Kristne før. At passere for Folk af god Tone og Smag, for lyse og gode Hoveder, skaffede største Hædersry; og sin Adkomst til disse Hædersnavne, til dette Hædersry søgde man som oftest at legitimere med Vittigheder og Spotterier over Religion og Bibel. Bibelen, siger jeg, den ansaaes af den da moderne Verden for, nær havde jeg sagt, en gammel Krønike, i hvis Læsning man ikke mindre vilde have rødmet, ved at lade sig gribe, end i Læsningen af Kjøge Huskors. Hvad Kirkerne angaaer, saa taledes der i dem ofte saa godt som blot for Steen og Træ. I Kjøbstæderne vare Privattheaterne traadte i Kirkernes Sted. Imedens derfor Præsten holdt sit Foredrag i Kirken, figurerede man hjemme for Speilet, og studerede paa sit Foredrag til Theatret om Aftenen, hvor man da var vis paa den Mængde, hin havde savnet om Dagen, en Mængde, der her var lutter Øie og Øre. Ja da man nu vilde have Noget baade for Øie og Øre, saae kuns efter Skallen og ikke efter Kjernen, vilde, at det, som Propheten siger, skulde lyde som Kjerlighedssangen, der synges og spilles smukt, og er glemt med det samme, saa gik man heller paa Komedie. Ja, saavidt havde endog Ringeagtelsen for offenlig Gudsdyrkelse grebet om sig, at flere af vore Kjøbstædkirker stode flere Helligdage efter hinanden reent tillukte, fordi af Tu-

finde ikke Een gik op til dem for at bede. Selv Confirmationen, den Religionshandling, som man endnu stedse syntes mest at ynde, selv denne blev ofte i vore Kjøbstædkirker vanhelliget i den Grad, at man skulde troe man stod der, ikke i et til den Høiestes Tilbedelse indviet Tempel, men stod paa en Børsdag midt paa Hovedstadens Børs, eller paa en St. Hansdag ved den kjære Kirsten Pihls Kilde *). Slet saa galt saae det vel ikke ud paa Landet, men Smitten udbredte sig imidlertid stærkt fra Kjøbstæden til dette. Ogsaa her blev da Agtelse for Religion og offentlig Gudsdyrkelse jo længere, jo sjeldnere. Nu da man skulde have befrygtet al Handels Standsning, greb først en fordærvelig Handelsaand om sig. Paa Landet blev selv hver anden Karl og Dreng Pranger og Kræmmer, og Søndagen den almindelige Pranger- og Kræmmerdag. Nok, ethvert af hine Opraab, enhver Fremstillelse af det lysende Tarveligheds-Exempel, hentet fra Statens første Hus, enhver Forestilling om, at vort Tab ene kunde oprettes ved Efterligning af dette Exempel, og ved Opofrelse af de mangehaande fremmede, Landet opslugende, indbildte Fornødenheder — dette Alt blev enten, som sagt, ikke hørt, eller hørt, og som oftest besvaret med ny Stads, nye Lækkerbidskener. Den fremvæltende Yppighedsstrøm indhvirvlede, fortumlede Alt. Omgiven af Yppighedens Apparater troede man sig ret i sin hele Glorie, og anede man end stundom hemmeligen hele Gloriens Opløsning i Armod, Skam og Vanære for sig selv, og i Afkræftelse for Fædrelandet, saa hærdede man sig, for, som det vel maatte hede, at gaae Skjebnen kjekt imøde, retsom overlod man sig ganske Indskydelserne af det fortvivlede Ordsprog: Verden skal ødelægges; lyksalig Den, som hjelper til. Og hvad saae man ikke nu? I de lavere Stænder, Tjeneren og Tjenestepigen, dem man

*) Man erindre sig, for at overbevises om Sandheden af hvad jeg her har sagt, de offentlige Tidenders Beretninger fra den Forvildelsesperiode; eftersee f. Ex. Mariboe og Hempels svenske Aviser i Juni og Nov. 1810, saavelsom i Mai 1811, Nykjøbing, Mariboe og Odense vedrørende.

mistog for Herren og Fruen i Huset, lig hiin navnkundige Solon, der ved Besøget hos sin Tids saa forfængelige og pragtsyge Konge Croesus, tog enhver Betjent, der mødte ham paa Slottet, for Kongen selv; saae Bønderdrenge som Junkere, Bønderkoner og Bønderpiger i Silke og Atlask, der lode haant om deres egne Hænders trofastere og til Himmelegnen saa passende Frembringelser; saae disse ved Thee- og Kaffeborde, deres Mænd og Fædre imellem Vinflasker og Punscheboller, der med dem lode haant om deres Fædrelands ældgamle, sundere og nærsommere Produkter. I de andre Stænder kappedes man ligeledes retsom om at borttraktere og bortgjæsterere, bortstadse og bortsjase sit Eget med Andres, laanede, borgede, lovede, og skammede sig, naar Terminen kom, ofte ligesaa lidet, ved ikke at ville, som ved ikke at kunne betale. Man hjalp sig, saa godt man kunde, paa Fode igjen, og ei sjeldent ved en drabelig Fallit, begyndte saa atter, hvor man slap, bar Hovedet endnu altid lige høit, tænkde endnu altid lige lidt paa Fremtiden, end sige paa Evigheden; og ofte, naar Alt glippede, og man kunde ikke længer, slukkede man sit Lys og løb herfra. Man nøiedes nu, som sagt, ingenlunde med at leve og føre sig op passende med sin Stand; nei, den ene Stand hævede sig op i, eller over den anden. Bonden teede sig som Herremand *), og traadte man ind hos hans Herredsfoged, eller anden lige subordineret Embedsmand, skulde man have troet, man var gaaet feil, og kommen ind hos Stiftsbefalingsmanden. Og da der nu skulde leves ikke rangs- men overrangsmæssigt, saa skaanede man, naar selve de bedste Indtægter ikke sloge til, ofte hverken Statens, Enkers, eller Faderløses Midler, uden at ændse Faren for, omsider at ende i Tugthuus eller Slaverie **). I den Mængde af finere

---

*) Et eneste Exempel herpaa, hvor lidet Bonden generede sig: Ved en Auction for faa Aar siden paa det forrige grevelige Enkesæde Ulstrup her i Egnen, var jeg selv Vidne til, at en Bonde blandt andet kjøbte den afdøde Grevinde Scheels røde Damaskes Stadsstole til sin Bedstestue, som den her hedder hos Almuen.

**) Flere hidhørende, vistnok ligesaa sande og træffende, som skarpe Bemærkninger, dem Rummet ikke tilsteder her at gjøre Laan af, læses i S. T. Hr. Amtsprovst Stochholms Bog mod Andreasen, S. 84. —

Ved Talen her om Rangspersoner i Tugthuse, vil vist mangen Læser mindes den, mildest benævnet, ubesindige Stevning, hvori en vis T., i sidste Aars Viborger Samler No. 100, for ramme Alvor indkaldte for sin Domstol Gudinden Themis, fordi hun vovede at dømme Rangspersoner til Tugthus. Efterat have gjort Gudinden de bitterste Bebreidelser, giver han hende at betænke, hvorlunde Almuesmanden, der ikke har stor Ærefølelse, vil neppe finde noget vanærende mere ved at komme i Tugthuset, denstund hun giver ham en Rangsperson med sig. Risum teneatis, amici?

og galantere Cirkler havde nu Intet saadant Værd, Intet fængslede saaledes Opmærksomheden, som lidt Vittighed og det Talent, at kunne sige skjønne Ting. Her hed Intet engleligt, himmelskt, ja guddommeligt, undtagen hvad der behagede Sandserne: Legems og Lemmers Skjønhed og Harmoni, Væsens Finhed og Tækkelighed, Stemmens Yndighed, Spise- og Drikkevarers Lækkerhed. Her var Benævnelsen klodset, gyseligste Skjældsord. Her vilde den ærligste Sjel med den sundeste Menneskeforstand, i et Legeme uden Tækkelighed og Anstand, iført en hjemmegjort Kjole med Landsbysnit, have gjort en lidt bedre Figur, end een af Forfædrene som Gjenganger *). (Fortsættes.)

---

*) Eller samme Figur, som den udødelige Sully ved Ludvig XIIIdes Hof. Han blev kaldet til samme, formedelst en Efterretning, som han ene kunde give; og da han lod sig see i den samme Klædedragt, som havde været i Brug i den forrige Konges Tid, og som nu var af Moden, saa loe og spottede Hofsinderne, der som sande Daarer saae efter Kjolen og ikke efter Manden, den saa hæderværdige gamle Minister. Men som han mærkede dette, sagde han og med sin sædvanlige Frimodighed: "Sire! naar Deres høisalige Fader gjorde mig den Ære at „lade

mig kalde, for at høre min Betænkning, lod han først alle Hofnarre og Spottegjøge gaae ud." Kongen smilede, og bød dem gaae.

Jeg maa ellers her erindre, at jeg har laant adskillige af ovenstaaende Bemærkninger, og laaner fremdeles flere af fornævnte min bibelske Exempel- og Sprogsamlings 2den D., og især af Indledningen til Tilhøreres Pligter, S. 472—527. Dette tør jeg saameget mere, som Bogen er bleven saa godt som ulæst, uagtet den har fundet flere Kyndiges Anbefaling, og jeg sælger den til 4 Rbß. Arket, en, som Recensenten af samme har kaldet det, i Forhold til nuværende Priser paa Literatur, mageløs billig Pris.

Indenlandske Efterretninger.

Fra Pressen er i disse Dage bleven færdig: Den nordiske Mythologies Kilder, af Torkel Baden, Prof. og Konstacademiets Secretair, 28 S. 8vo. Hr. Forf. anstiller her en Sammenligning mellem den nordiske Mythologie og de Gamles mythologiske Digtninger, for at bevise, at Malerier af eddisk Indhold i Grunden ikke ere andet end christelige, romerske og græske Værker med et nordisk Anstrøg, og at de i sig selv ikke have nogen Værd hos Konstneren. Han søger at godtgjøre det sidste ved de nordiske Konstværkers slette Beskaffenhed, og at Nordboen ingen Pris satte paa Konst. Han viser endvidere, at den nordiske Mythologie ikke er plastisk og billedlig; at N. Abildgaard agtede, som Konstner, intet om den; at dens Attributer ere intet betydende og slette; at en Nutidens Digter ikke kan forbedre den, eller gjøre den skikket til billedlig Fremstilling; at i den græske Mythologie Billederne have Høihed og Yndighed, den nordiskes derimod ere lave og hæslige, hvoraf man kan forklare sig Mallets, Schlözers og andre Lærdes Ringeagt for den sidste. Forf. slutter Skriftet med, at om ikke andet, saa holder dog Costumet Konstneren fra den nordiske Mythologie.

Selskabet for de skjønne Videnskabers Forfremmelse, har med Hs. Durchl. Prinds Friederich af Hessens Samtykke, tilkjendt Prof. C. E. F.

Weise den for den bedste Composition til Frøken Jessens Nationalsang udsatte Præmie.

I Høiesterets Aaret 1820 ere tilendebragte 107 Sager af Ordenen, 190 Justitssager og 27 anticiperede Sager; ialt 324 Sager; ved Aarets Slutning stode ikkun 3 af Ordenens Sager tilbage, og af hvilke de 2de behandles skriftligen og circulerede til Votering iblandt Assessorerne, men deres overordentlige Vidtløftighed havde hidtil giort deres Paadømmelse umuelig, og den 3die var paa Grunde, der ere befundne gyldige, udsat til næste Aars Høiesteret. I det Hele ere 43 flere Sager tilendebragte, end i Aaret 1819.

Det er ved Hs. Maj. Kongens Parolbefaling bestemt, at Epauletterne for Stabsofficiererne forandres saaledes: at Majorerne faae de for Oberstlieutenanterne, disse de for Obersterne hidtil reglementerede Epauletter, og sidstnævnte blive igien forsynede med en Rad smale Cantiller uden om de forrige Fragner, med hvilke disse Epauletter før vare forsynede.

Capitainerne, Premier- og Second-Lieutenanterne i Armeen, saavelsom af borgerlig Infanterie og Artillerie, ere tilladte at bære Contre Epauletter paa begge Skuldrene, saaledes at Førstnævntes ere forsynede med en Guld- eller Sølvtresse ved Bladet, Prem. Lieut. med en smal og Sec. Lieut. med en bred Klædes Stribe paa bemeldte Blad. Couleuren af dette Skulderblad retter sig efter Rabatternes.

Odense, d. 13 Marts. Igaar indbragtes til Hospitalets Liigstue her i Odense en druknet Mandsperson med en Handske paa den ene Haand. Han var funden i Aaen, men ingen kiendte ham. — I forrige Uge skal paa Sletten en Kudsk have hængt sig, og en anden skaaren Halsen af sig. — De paa Sprogøe indqvarterede Reisende, som tilforn ommeldtes, ere alle lykkeligen landede i Nyborg, og det roullerede Sagn om Fødemangel paa Sprogøe var aldeles urigtigt. Der er ingen Mangel, og Alle rose den gode og overmaade billige Beværtning, samt gode Opvartning af Beboeren Hans Pedersen og dennes Folk.

(Iversens Av.)

I Iversens Avis af 12 d. M. læses følgende under Overskrift: (Forlangt Indrykkelse.) "Den paa Lehnskov afdøde Forpagter F. C.

Rasmussen, turde kaldes en Menneskeven i Ordets strængeste Forstand. Han var en af de Sieldneste, der i Løndom giorde Vel imod Mange, uden at prale deraf, men glædede sig inderlig naar han blot saae hans gode Hensigter lykkedes. En stor Glæde satte ham i at hielpe unge Mennesker frem i Verden; thi — sagde han: ogsaa jeg har villet frem; jeg havde Intet, men fandt Hielp. Mangen fattig Familie husvalede han, om ikke just ved gandske at kunne afhielpe deres Trang, saa dog ved at sætte dem i en saadan Stilling, at de ved egen Flid kunne arbeide dem frem; eller i det mindste reddede han dem fra Kummer og Elendighed, og i Almindelighed søgte han at skabe saamange Lykkelige omkring sig, som hans Evne tillod, og det stundom med stor Opofrelse. Kort: Rasmussen giorde saameget Godt, som han kunde!"

Aalborg. Udtog af et Brev fra Hals af 6 Marts: "Fra Nybro er idag 3 Jagter, 1 Slup og 1 Gallease gaaet drivende her nordop med Isen. Aabent Vand er ei at see tilsøes nordlig for Fjorden. Denne holder sig med en smal Rende, deels aaben, deels spærret, alt eftersom Strømmen gaaer ud og ind, dog ej længere aaben, end lidt vestlig for Skibsbroen. Udenfor de drivende Fartøjer sees ej heller med Vished aabent Vand." — Ifølge senere hertil indløbne Efterretninger er forommeldte Slup, Haabet af Fridericia, ført af Thomas Pank, aldeles forulykket i Isen, men Mandskabet bjerget ombord paa Galleasen.

Aarhuus, d. 10 Marts. De to Jagter som gik sidst herfra til Norge bleve ved Nybroe saaledes indskruede i Isen, at de hverken kunde komme frem eller tilbage; den ene førtes af H. Chr. Sørensen, den anden af Kaarsberg. Denne havde det Uhæld, at hans Vandfade vare sprungne af Frosten, begav sig derfor i Land at kjøbe nye, imidlertid tager Isen Skibet med sig uden Skipper. Denne beslutter at reise over Land Nord efter, og da han kommer til Hals seer han sit Fartøi med Seil til, saa det formodes det er sluppen Isen fri. Skipperen vedbliver at fortsætte Reisen Nord efter, for om muligt at træffe Leilighed til at komme ombord. — Her ved Aarhuus er Isen idag med vestlig Vind brudt løs fra Land og har medtaget en her paa Rheden liggende Galease, lastet med Korn og bestemt til

Lissabon, saa langt ud, at man neppe kan øine den, dog troer man den uden Fare.

Mandagen den 19de Marts agter Ribe Stifts Biskop at tiltræde en Embedsreise til Ringkjøbings nordre Amtsprovstie, hvorfra han haaber at vende tilbage først i Maj. Embedssager kunne imidlertid, som sædvanligt, indsendes til Bispecontoiret.

Viborg, d. 12 Marts. Den sidste af de manglende 3 Kjøbenhavns-Poster kom i Gaar Morges. — Det synes nu, som om vi kunne haabe Foraaret. Tøen har i nogle Dage opblødt Veiene og skjøret Isen. Natten til de 40 Ridderes Dag, den 9de Marts, var det Tø og Regn, og Dagen selv Tø, skjøndt det frøs lidet i Morgenstunden. (Dette skal være, efter gammel Mening, Tegn til Foraaret.) Stæren, som for en 10 Dage siden var kommen, men drog bort i Frosten, er nu kommen tilbage og synger sin Foraarssang. Viben er og i disse Dage indtruffen. Vaarsilden har allerede været her paa Torvet for 3 Uger siden.

Blandinger.

I Dag, den 13de Marti, afgik de i Altona udrustede 9 Grønlandsfarere fra denne By, hvilket er temmelig sildigt paa Aaret. Istedet for at denne Fart i ældre Tider har givet et rigt Udbytte, har den i den senere Tid i flere Aar været forbunden med Tab. Fra Hull i England, hvor den drives stærkest og med størst Held, udgaae aarligen omtrent 60 Fartøier, der næsten altid fare saa lykkeligen, at de pleie at bringe 900 Quardeler fra Grønland, og de, som fare paa Strat David, omtrent 1400. En Quardeel, som er et stort Fad, større end et Romfad, men dog af ubestemt Størrelse, og med Jernbaand vel forsynet, regnes, efter et Middeltal, at give 2 Tønder Tran. Engelskmændenes største Fordeel bestaaer i den Opfindelse, at skyde Harpunen med en liden Canon paa 20 Skridts Afstand i Hvalfisken, medens andre kaste Harpunen ved Hjelp af et Træskaft. Nu er det en hos alle Nationers Hvalfangere antagen Vedtægt, at blandt alle, som forfølge en Fisk, ingen faaer Part i den, uden den, som faaer den første Harpun fast. Et Inte-

ressentskab i Altona, som eier 4 Grønlandsfarere, har, for at tilegne sig denne og flere Fordele, antaget endeel Mandskab i Hull, og uagtet de engelske Redere have, ved at byde dem større Løn, samt ved at forbyde alle deres Skippere, der fare paa Elben, at medtage Søefolk som Passagerer, søgt at forhindre det, fik de dog imellem 40 og 50 hertil; hvilket Antal dog ikke er alle, som vare antagne. Rebet, hvori Harpunen, som skal skydes med, bliver gjort fast ved, maa være meget blødt og ligge i en Ring, hvis inderste Ende bindes til Harpunen.

Den 1ste d. M., om Aftenen, afbrændte Bygningerne paa en Parcel, paa Godset Cüden i Holsteen, i det Lynilden slog ned under en svær Storm. En Karl og en Dreng mistede Livet. For $2\frac{1}{2}$ Aar siden bleve disse Bygninger forsikkrede ved et hamborgsk Compagnie under eet paa 5 Aar. Nu paastaaer Compagniet, at naar denne Skade er betalt, hører dets Risico op, ligesom naar et forsikkret Skib er tabt og Skaden betalt. Den Forsikrede derimod paastaaer, at have betalt Præmie for Faren i 5 Aar, og at Compagniet altsaa, uden at kunne forlange mere Præmie, bør betale, saa ofte der skeer Brandskade i bemeldte 5 Aar.

Da i Danmark, som i flere Lande, blandt andre ogsaa i Hamborg, Ligene begraves udenfor Byerne, saa er det noget paafaldende, at ved Altona ingen luthersk Begravelsesplads er anlagt; thi i det nærliggende Ottensen begraves kun Ligene af de Altonaer Indvaanere, som ere Medlemmer af hiin Menighed.

At vi her i Begyndelsen af Marts Maaned havde en saa stærk Kulde, at Elben anden Gang blev belagt med fast Iis, er usædvanligt. Den Schleesw. Holst. Almanak, der endnu prydes med et fælt Tyrkehoved i Træsnit paa Titelbladet, spaaer for den omtalte Tidspunct: "Luften bliver varmere og foraarsagtig." For et oplyst Publicum er det vel intet Særsyn; dog kunde man ønske, at de Mange, som pleie at triumphere, naar Almanaks-Veirspaadom indtræffe, ville lægge det paa Hjerte.

(Meddeelt af Capitain Schultz i Altona.)

Blandede Efterretninger.

Capellangaarden Ullestad paa Voss, den 27 Februar. I Anledning af det i Rigstidenden af 20de Februar sidstleden fra Bergen Anmeldte, angaaende de der følte Jordrystelser, meddeles herved Følgende: Jordrystelser have i den sildigere Tid ikke heller her og i Omegnen været Sjeldenheder. Ikke færre end fem forskjellige mærkedes her den 18de Aug. 1819, imellem Kl. $9\frac{3}{4}$ og $11\frac{3}{4}$ om Formiddagen; af disse var det Første stærkest og Drønnet af dette lignede aldeles en Vogns hurtige Fart over Steenbroen. Barom. viste da 28, 4, Therm. + 13, 5, Vinden var nordlig og Luften skyet. — Atter bemærkedes et temmeligt stærkt og vedvarende Jordskjælv den 19de Januar 1820, Klokken 6 om Morgenen. Barom. 27, 1, 4, Therm. — 6, Vinden var sydvestlig og Luften skyet. — Fremdeles mærkedes to Jordrystelser, den Første stærkere end den Sidste, den 4de d. M., omtrent Klokken $8\frac{1}{2}$ om Aftenen. Barom. 27, 9, Therm. + 1, Vinden var nordvestlig og Luften skyet. — Endvidere føltes et svagt Jordskjælv den 6te d. M., Klokken $7\frac{1}{2}$ om Aftenen. Barom. 28, 3, 2, Therm. + 2, Vinden var sydvestlig og Luften taaget. — Endelig mærkedes en overmaade stærk Jordrystelse den 22de d. M., Kl. $3\frac{1}{2}$ om Eftermiddagen. Barom. 28, 9, Therm. — 1, 5, Luften var stille og taaget. — Samtlige Jordskjælv forekom mig at have deres Retning fra Vest til Øst.

I Hamborg har man, for i Frostveir altid at være vis paa at have Vand nok til Ildebrands Slukning, den efterlignelsesværdige Indretning, at Bryggere, efter Omgang, formodentlig mod en Godtgjørelse, stedse have en Bryggerkjedel fuld varmt Vand i Beredskab, til Afbenyttelse i opkommende Ildsvaade.

I en Bekjendtgjørelse angaaende den 5te tydske Udgave af Conversations-Lexicon, siger dets Forlægger, F. A. Brockhaus, at i 8 Aar Afsætningen har været saa stærk, at end ikke det største Oplag kunde strække til, og at 8 Bogtrykkerier og 30—40 Presser ikke kunde tilfredsstille de Søgendes Ønske. Foruden Originaludgaven er der udkommen 3 Eftertryk deraf, ei at tale om et uberettiget Udtog. Det er oversat paa

Dansk, Svensk, Hollandsk, og en engelsk og fransk Oversættelse er under Arbeide.

I en Bedømmelse over to Skrifter af Prof. Dittmar om Veirliget, hedder det i Allg. Hall. Lit. Zeit.: Hvorledes Veirspaadomme bør bedømmes, derom har for ikke længe siden Astronomernes ærværdige Veteran i Berlin, ligesaa træffende som sandt, yttret sig, at man maa undres over, endnu at høre Nogen forudsige Veirliget længer end paa nogle Dage. Men at man vel kan bringe det saavidt, lærer Erfaringen, ligesaa meget som den taler mod alle dem, der anmasse sig at forudbestemme Veirliget for hele Sommere og Vintere.

I Canton har Trykningen af Moerisons chinesiske Ordbog bedste Fremgang. Den 2den Deel deraf blev i April 1811 paabegyndt. Den bestaaer af 1000 trykte Qvartsider, og indbefatter over 12000 af de brugeligste chinesiske Characterer, samt talrige Exempler. I Aaret 1819 vare allerede 600 Sider med 8000 Characterer færdige. Hele Værkets Trykning vil medtage 10 Aar.

I China udkommer dagligen en officiel Tidende, men hvori intet indrykkes for Penge. Førend den udkommer, maa den forelægges Keiseren, og derpaa maa under Livsstraf intet Ord deri forandres.

Grev Eduard Raczynski lader paa sit Gods Rogglin, ikke langt fra Posen, bygge en Kirke efter det i Nismes under Navn af Maison Carle bekjendte gamle Tempel, som bliver den skjønneste Kirke i Polen.

Den 7de Marti døde Hans Kongel. Høihed Churfyrste Wilhelm I. af Hessen-Cassel, for hvem der i Morgen anlægges Hofsorg, der bæres i 8 Uger. Saavel i Henseende til Leve- som Regjeringsaar, var H. K. H. den ældste Regent i Europa. Han var født d. 3 Juni 1743, og opnaaede saaledes en Alder af henved 78 Aar, efterat han havde regjeret i 57 Aar. Allerede som Arveprinds hørte han til Regenternes Tal, thi hans Bedstefader overlod ham, som Arv, det daværende Grevskab, nuværende Fyrstendømme Hahnau, hvis Regjering han tiltraadte d. 13 Oct. 1764. Regjeringen over de egentlige hessiske Lande overtog han, som Landgreve Wilhelm den 9de, d. 31 Oct.

1785. Den levende Deel, han som Landgreve tog i den franske Krig, forskaffede ham vel 1803 ved Rigsdeputationsbeslutningen den churfyrstelige Værdighed, og Skadeserstatning for de Lande, han havde mistet paa hiin Side Rhinen, men indviklede ham, ved Begivenhedernes uundgaaelige Sammenkjædning i Aaret 1806, i Preussens Skjebne. Han selv levede siden i Prag af sin Privatformue, og Churfyrstinden, hans Gemalinde, hos hendes Datter, den regjerende Hertuginde af Gotha. Hessen-Cassel, paa Gebetet Hanau nær, Schmalkalden og Katzenellenbogen, blev, i Følge et Keis. fransk Decret af 18 Aug. 1807, en Bestanddeel af det ny Kongerige Vestphalen, under Hjeronymus Napoleons Regjering. Dennes Herredømme varede imidlertid kun til d. 28 Oct. 1813, da et Corps af den blücherske Armee rykkede ind i Cassel, og d. 30 Oct. Churprindsen og derefter Churfyrsten drog derind. De hidtilværende Forvaltningsformer bleve nu afskaffede, i Embedsmændenes Personale foretaget store Forandringer, og Administrationen paa ny organiseret. For at belønne de Fortjente, som hidtil havde udmærket sig i Tydsklands Befrielseskamp, stiftede Regenten Jernhjelmens Orden, og beholdt den gamle tydske Titel Churfyrste, med hvilken dog Benævnelsen Kongelig Høihed, skulde forbindes. Landet vandt i indere Styrke og Cultur ved vise Indretninger, Konsternes, Konstflidens og Videnskabernes Befordring, under denne Regents lange Regjering. Hans Efterfølger i Regjeringen er Churprinds Wilhelm, født d. 28 Juli 1777. Den afdøde Churfyrste var formælet med Prindsesse Wilhelmine Caroline af Danmark, der døde d. 1 Jan. 1820, og hvis Søster er formælet med H. K. H. Broder, Hs. Durchl. Landgreve Carl af Hessen.

Kjøbenhavns Børs d. 16 Marti.

Cours. Hamb. 2 M. 260, a vista 263. Amsterd. 2 M. = . Lond. 2 M. = . Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 11½ ß. a 15 Rbmk. 12 ß. Oblig. (med Renter fra 11te Decbr. 1820) 71. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 87 Rbdlr. r. S. eller 113 a 113½ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbksedl. 17. Svenske Sedler 62½ ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 23.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 20 Marti 1821.

Marchandisere.

Vort Sprog har mange fremmede Ord, der, lig Ukrud, ere omspredte i dets store Beed, og som fortjente en dygtig Sprogluger, der med et Lugejern af Sprogets eget og ægte Malm, kunde rykke det op; men intet Ord synes saa vanskabt, saa upassende til den Gjenstand, det skal betegne, som Marchandiser. Hvorledes det har kunnet snige sig ind i vort Tungemaal og faae Borgerret, er næsten ubegribeligt; thi vel betyder Marchand paa Fransk en Kjøbmand, og Marchandise en Kjøbmandsvare; men, hvorledes de, der handle med alle Slags brugte Sager, kunne kaldes Marchands — Marchandisere tilhører intet Sprog — skjønnes ikke. I Forordningen af 18 April 1746 kaldes de Auctionsmænd, hvilket synes at være den rigtige Benævnelse, da dette Slags Handlende for det meste kun falholde de Sager, som de kjøbe paa Auctioner; men i Forordningen af 18 Mai 1757 kaldes de igjen Marchandisere. Mueligen er denne Vanskabning af et Ord opkommen i en Tid, da "Franzøsisk" var Yndlingssproget, og man ikke kunde udtrykke sig mere veltalende, end naar det ærlige gamle danske Tungemaal, som Waldemar og Absalon og Christian den Fjerde talede, blev dygtig bebræmmet med radbrækkede franske Ord.

Marchandisernes Tal har tiltaget meget i de nyere Tider, fordi Faget hører til eet af de letteste. En Marchandiser kjøber enhver Ting, der forekommer paa en Auction, lige fra Vaskerballer og Vaffeljern indtil musicalske og physicalske Instrumenter, Bøger, Kobbere, Malerier. Ofte slumper det til, at han kjøber et Konstværk, en Bog, eller et Instrument for Spotpriis. Han sælger det igjen med anseelig Fordeel, og fra nu af driver han hvert Konstværk, hver Bog, hvert Instrument, der forekommer paa Auctioner, i Veiret for den virkelige Kjender, og bliver ofte ogsaa hængende ved Ting uden Værd. Det er morsomt at see en trind og rødmoset Auctionsmadame betragte et Malerie eller Kobberstykke med en vigtig Kjendermine, i det samme hun nikker til Auctionarius, eller at klimpre paa et Pianoforte, hun er i Lysten efter at kjøbe.

En Marchandiserbod er for Jagttageren et interessant Sted. Alt, hvad Menneskets Flid og Pønsen kan sammenbringe, er her opdynget, ligesom i et Naturaliecabinet, hvis Gjenstande ere hentede sammen med stor Bekostning og Fare fra alle Verdenskanter. Man træffer her Alt, hvad Mennesket til sin Beqvemhed behøver, lige fra Vuggen indtil Graven. Gangvognen og Faldhatten, Rangelen og Legetøjet findes her ligesaavel som Voxlagenet, hvori Liget svøbes. Her staaer Vuggen, hvori Noret tidligen lulles i Søvn, for at dæmpe dets billige Skrig over en Verden, hvori man, maaskee mod dets Villie, har trukket det ind; Brudesengen for det unge Par, der jager efter brogede Sæbebobler, Lænestolen for den verkbrudne, af Livet og dets Plager kjede, Olding;

den jernbeslagne Kiste for Bonden, der vil oppynte sin Storstue, og Sophaen med Silkebetræk, hvori Max Vind vil hvile sig. Hver Gjenstand giver her Stof til Bemærkninger. See her dette Portræt i Oliefarve med forgyldt Ramme. Hvor hyggelig, hvor selvtilfreds han der sidder, den gode Mand, i den røde Skarlagenskjole, med blaae Silkevest, puddret Paryk og Merledon i Nakken. Du ønsker at vide hvem han er, denne Mand med de polske Øine. Der svares: en Anonymus. Jeg skal sige Dig det, men sub rosa. Han var i levende Liv en Millionair. Han skrabede sammen i mange Aar, gniede, spiste sig neppe mæt, gik sine Støvlehæler skjæve, var aldrig i sit Liv en Tiendedeel saa peen klædt, som Du seer ham her. En Konstner malede ham uden Betaling, fordi han havde laant af ham 15 Rdlr. Dette Portræt var hans Øjesteen, fordi det ikke kostede ham noget, og han troede, at det, som en Reliquie, skulde gaae i Arv i hans Familie, og gjemmes og bevares af hans sildigste Efterkommere. Han gik til sine Fædre, trods alt sit Guld. Hans Arvinger deelte hans Efterladenskaber, lige indtil hans Nageknjv og Pibekradser, men hans Portræt skjøttede ingen af dem om; det blev solgt paa Auction, blandt gammel Skrimmelskrammel. Det gik fra Haand til Haand, indtil det kom i denne Marchandisers Hænder. Han kjøbte det for den smukke Rammes Skyld, og gav kun 4 Mk. for det. Nu hænger det i Regn og Slud, og venter paa en Bonde fra Landet, der vil pryde sin Bedstestue med Skilderier, omtrent paa samme Maade, som visse Folk deres Boghylder med Bøger, ligemeget om det end er Epistolæ obscurorum virorum.

See her denne deilige Porcellains Vase, som staaer saa slukøret. Du ynkes over, at den er lemlæstet, og det med Rette. Men kjendte Du dens Skjebne, vilde Du tilstaae, at den ogsaa er historisk mærkelig. Dens Kammerat har længe været forvandlet til Potteskaar, og eensom, som een af sin Mage forladt Turteldue, staaer den nu her. For tre Aar siden stode de endnu begge paa en Speculants prægtige Divan, beundrede af alle de Fremmede, som forherligede hans Cirkeler, og længe en Spore til Misundelse for mindre Lykkelige. Buen sprang — Skifterettens Folk skulde hentes, og nu skulde ogsaa Vaserne, blandt andet

Flyttegods, op paa Loftet, for ikke at bebyrde Registrateuren med for meget Arbeide. I denne store Hurlumhei gik den ene i Mas og mistede den anden sit halve Øre.

Dette Skildt med en stor paamalet rygende Ponchebolle og neden under den Paaskrift: "Zacharias Adolph Lykke, 1812." bør Du ikke forbigaae. Manden burde snarere have hedt Zacharias Adolph Ulykke — thi en Ulykke var det for ham, at han udhængte Skildtet, en Ulykke for den, som gik efter det, og en Ulykke vil det være for dem, som i Fremtiden gaae efter det.

Dersom den Stegevender, der staaer hist i Krogen, kunde tale, saa vilde den fortælle Dig mange morsomme Ting. Den har saalænge vendt Kalkuner, Ænder, Gjæs 2c. for sin første Herre, indtil han selv blev til en Stegevender. Endnu for to Aar siden gav han Baller og Maskerader; nu har han hos een af Stadens Restaurateurer faaet den Bestilling, at vende Steg, mod en Betaling af 5 Mk. ugentligen.

Denne nydelige Forhøining af Mahognietræ var engang den Trone, hvorpaa en vis Frue sad, hyldet, tilbedet, begloet af forbigaaende Cavalierer. Nu er hun, som en Theaterprindsesse, som en Dronning af Hayti, ved Pengevæsenets Forbedring, Speculationsboblens Bristen, og adskillige andre Omstændigheder, styrtet fra Lykkens Pynt. Hun driver for Vind og Veir, og søger om en Værtinde-Plads i den samme Klub, hvor hun engang spillede en Dronnings Rolle. Den vacante Trone er tilfals for 6 Rbd.

Her staaer et Pengeskriin med tolv uopdirkelige Laase. Der var engang en Tid, da det var fyldt med Penge; men Smeden kunde gjerne have sparet sine uopdirkelige Laase; thi Pengene bleve, uden Opdirkning, tagne ud deraf. Det har nu i to Aar staaet hos Marchandiseren og forgjeves ventet paa en Kjøber. Enhver, som han tilbyder det, svarer: først Penge, siden Pengeskrinet.

Min Pen standser her. Jeg maatte skrive en heel Bog, dersom jeg skulde optegne alle de Bemærkninger, som ved Beskuelsen af denne Marchandiserbods forskjellige Gjenstande, paatrænge sig min Phantasie.

Om Kornrensningsmaskiner.

I offentlige Blade læses ofte meget om Landvæsen og Industrie, og om det første har jeg nyelig læst, hvorledes Bonden skal bedst benytte Ege- og Bøgetræe, samt hvad Tid han skal skove Træet hjem, og hvad enhver Deel af Træet kan benyttes til; altsammen Ting, som Bonden meget vel kjender, uden han behøver at lære det af et Blad, som han ikke engang kjender af Navn, langt mindre læser. Meget Faa derimod gjøre noget videre ved Sagen; det bliver kun ved at skrive det paa Papiret, og næsten Ingen gjør nogen Opoffrelse, for at komme Landmanden til Nytte, ved for en billig Betaling at forskaffe ham nogle af de meest nødvendigste Agerdyrkningsredskaber, som den mindre formuende Bonde umuelig selv kan have Evne til at forskaffe sig. Ligesaalidet formaaer han at skaffe sig Kornharper og Kornrensningsmaskiner, som dog ere særdeles nødvendige, da Sædekornet derved kunde renses for Klinte, Heirer m. a. Ukrud, der fordærver Bondens Sæd, og gjør samme uskikket til at kunne sælges fordeelagtigt; samt og tillige gjør det til maadeligt Huusholdningskorn.

Ligeledes læste jeg forrige Aar i den oeconomiske Correspondent, om at indrette Korntørringsovne, hvori det til Udførsel bestemte Korn kunde tørres, og blive skikket til Udførsel til langt bortliggende Stæder, hvilket sikkert kunde være til stor Vinding for Danmark. Men førend Kornet skulde tørres, burde man sørge for, at det kunde blive godt renset fra Støv og alle Slags Ukrud, som det, der især trækker Fugtigheden til sig, og bidrager til, at Kornet vorder varmt og fordærves. Mange, baade Lærde og Ulærde, have skrevet meget om en forbedret Agerbrug, om at Bonden skulde ofte forskaffe sig nyt og reent Sædekorn fra andre Provindser (som bekjendt, groer fremmed Sæd bedre det første og andet Aar, men maa da erindres, at Sæden maa bringes fra en slettere til en bedre Jordbund, eller fra en sandet til en leret, eller omvendt), om at dyrke Rodfrugter, indføre Vexeldrift o. s. v. Men af alle Sædarter bliver dog Rug, Byg, Havre og Hvede, med Hensyn til Klimatet, Danmarks Hovedprodukt, og er ustridig Danmarks Guldmine. Bonden er desto-

være i mange Egne alt for uformuende til ofte at kunne forskaffe sig reent og nyt Sædekorn fra andre Provindser, f. Ex. Provsterug, og om en enkelt Mand formaaer det, hvormange Aar kan han da vente at høste reent Korn? Kun 1 Aar og neppe mere (da Jorden frembringer meget Ukrud af sig selv, da Spiren til Ukrudtet kan ligge i Jorden i flere Aar, f. Ex. af den i Fyen saakaldte onde Urt eller Kornoxeøie (C. segetum) kan Frøet ligge i Jorden uden at raadne i 6 til 7 Aar, og endda efterat Jorden har hvilet, groer Urterne frem og qvæler Sæden. Er der nu ogsaa Ukrud i Sæden, saa forvildres Ageren ganske, som man med Græmmelse seer mange Steder); hvor vigtigt bliver det da ikke at rense Sædekornet paa en Kornrensningsmaskine.

Siden Norges Adskillelse fra Danmark, har dette Lands Kornhandel taget en ganske nye Retning, da Udførselen til Norge, som et fremmed Land, ikke længer er fordeelagtig for Danmark, formedelst den høie Ind- og Udførselstold; men Kornet maa nu udføres til andre længere bortliggende Steder, nemlig Holland, Engeland o. s. v., hvilke Lande fordre renere og bedre Korn end Norge.

Naar Kornet kunde blive vel renset, og siden tørret, kunde det udføres med endnu mere Fordeel til Middelhavets Havne og Vestindien. For at opnaae Hensigten, at Bonden kunde faae renset sit Sædekorn, og derved frembringe godt sundt Kjøbmandsgods, burde han opmuntres til at forskaffe sig de saa saare nødvendige Kornrensningsmaskiner, samt Anstalter føies for, at Vedkommende kunde bekomme slige saadanne solide Maskiner i Landet for en billig Betaling.

Disse Kornrensningsmaskiner bør være indrettet omtrent som de saakaldte engelske Vindharper, dog med den Forandring, at istedet for de engelske kun har et fast Sold, bør disse have fire løse Sold. To til Rug og to til Byg og Hvede. Disse Sold maa ikke være af Skind, som mange jeg har seet; men enten af Jern- eller Messingtraad. Af saadanne Sold indsættes to paa engang i Maskinen i forskjellige Directioner. Vil man derimod have bevægelige Sold, behøves kun to; men de maa være større end ovennævnte. Denne Maskine maa, hvilket er en Selvfølge, være forsynet

med en god Vifte. Hjulene, som driver Viften, og det bevægelige Sold, maa være enten af Metal eller Malm, hvilket har mere Varighed end de, der drives med Snorer og Træskiver. Kronhjulet i en saadan Maskine maa i det mindste være 16 Tommer i Diameter. En saaledes bygget Maskine har da mange Fordele; den er varig, Klinten falder igjennem Soldet og Heiren og Støvet bortviftes. Endnu troer jeg at en saadan Maskine kan befrie Kornet fra de saakaldte Kornsnudebiller (Curculio frumentarius) og de af sammes Larver angrebne og næsten udhulede Korn med den derudi værende Larve. Denne Kornsnudebille er, som bekjendt, meget skadelig for Kornoplagene, og gjør sig især frygtelig som Larve. Kornbillen borer i Enden af et Korn et meget fiint Hul, derudi lægger den sit Æg, hvoraf, efter 8 til 12 Dage, fremkommer en liden rødagtig Larve, der strax begynder at fortære Kornets Kjærne, og vedbliver saalænge, indtil der kun bliver Skallen tilbage. Denne Larve er farligst i Mai og Juni Maaneder, i hvilken Tid Kornet maa flittig kastes og harpes. Sagkyndige Mænd have prøvet mange Midler imod dette ødelæggende Insekt; men næsten Ingen har endnu svaret fuldkommen til Forventningen. Følgende Midler imod Kornbiller ere blevne anbefalede: At kaste døde Kræbs i Kornhobene, eller Skud af unge Hyld, eller at opløse Salmiak i Vand, røre noget ulæsket Kalk derimellem, og væde Kornskovlen dermed, og flittig kaste Kornet; eller at overkalke Loftet og Væggene to Gange med stærk Kalk; thi Kalken kunne Insekterne ikke fordrage. Meget vanskelige blive dog disse Biller at udrydde, hvor de først have faaet Indpas, da de taale en Kulde til 70 Grader Reaumurs Thermometer, og en Hede, som grændser til kogende Vand, uden at døe. Jeg er egentlig veget fra min Plan, da det ikke var om Kornbiller, men om Maskiner, jeg vilde skrive.

At forbemeldte Kornrensningsmaskiner ere meget nyttige, er indlysende nok; men Spørgsmaalet er: hvorfra faaer Bonden saadanne Maskiner for billig Priis, da Ingen endnu hidtil, saavidt mig er bekjendt, i Sjælland, Fyen og Jylland forfærdiger saadanne Maskiner, med Sold og Messing og Jerntraad, uden at man skal kjøbe dem fra Ulandet, og da koster en saadan Maskine, foruden Fragt, 35 Specier; der er da kun faa Bønder, der have Evne til at forskaffe sig slig en Maskine.

Jeg vover derfor at opkaste følgende Spørgsmaale: 1. Hvorledes skal Bonden kunne blive forsynet med forbemeldte Slags Kornrensningsmaskiner for en billig Betaling, naar enten hele Maskinen, eller dens vigtigste Dele, skal forskrives fra Udlandet? 2. Kan man nogensteds i Danmark bestille og faae saadanne Maskiner for en billigere Priis end de, der ere forfærdigede af Fremmede, og dog af samme Godhed, og hvad bør og kan der virkes til dette Maal? Disse Spørgsmaale ønskes besvaret af en sagkyndig Mand.

Assens, den 22de Februari 1821.

H. Rasmussen,
Lærer ved Borgerskolen og Bestyrer af Industriskolen sammesteds.

Indenlandske Efterretninger.

Collegialtidenden No. 16 for d. A. indeholder en Beretning om Udfaldet af den mod Dr. Philosophiæ Jacob Jacobsen Dampe og Smedemester Christian Jørgensen anlagte Sag, hvorunder det er blevet tilstrækkeligen oplyst, at Dr. Dampe i Slutningen af forrige Aar havde gjort sig skyldig i at fremstille oprørske Ideer, og i dette Diemed at have forfattet nogle utrykte Skrifter, sigtende til en Forandring i Regjeringsformen, som han vel ikke søgte at holde hemmelige, men hvis nærmere Udbredelse og Prøvelse han vilde bevirke ved at danne et Selskab, for hvilket han havde besørget Værelser leiede, og hvori han havde anmodet adskillige Personer at indtræde. Smedemester Jørgensen, som Dampe havde deelagtiggjort i sine Ideer, havde paa en virksom Maade søgt at fremme disse. Ved den nedsatte Commissions Dom blev saavel Dampe som Jørgensen tilfundne at have deres Liv forbrudt. Vel henhørte de Tiltaltes Misgjerning aabenbar under Lovbestemmelserne i Lovens 6—4—1 og 2, hvorefter de skulde været dømte til qvalificeret Livsstraf samt til at have Ære og Gods forbrudt. Men da de intet videre have foretaget til at iværksætte deres oprørske Hensigter, end at de have søgt at

formaae Andre til at tiltræde samme, og deres Foretagender, der iøvrigt vare planløse og lidet farlige, saaledes intet videre Resultat havde havt, fandt Commissionen, at Tilfældet maatte henregnes til dem, hvori hine Lovsteder ere formildede ved Forordn. om Trykkefrihedens Grændser af 27 Septbr. 1799, hvorimod de Tiltalte maatte ansees skyldige i den i bemeldte Forordn. §. 1 omhandlede Forbrydelse og dømmes til Livsstraf, hvori den Omstændighed, at de ommeldte Skrifter ei vare trykte, saa meget mindre kunde gjøre Forandring, som Forordn. §. 25 viser, at den, som uddeler Haandskrifter, hvis Indhold strider imod Anordningen, skal straffes, som om han havde kundgjort dem ved Trykken. De Domfældte ønskede ikke denne Dom indstævnet til Høiesteret, hvorimod de henflyede til Hs. Majestæts Naade. Ved Resol. af 7 d. M. behagede det Allerhøistsamme allernaadigst at formilde den ergangne Commissionsdom derhen, at baade Dr. Dampe og Smedemester Jørgensen, istedet for at lide efter Dommen, skulde hensættes i Fængsel paa Livstid paa Fæstningen Christiansøe under stræng Bevogtning.

* * *

Jacob Jacobsen Dampe er født d. 10 Jan. 1790 i Kjøbenhavn, hvor hans Fader er Skræddermester. Han deponere fra Frue Skole 1804, blev Lærer ved Skolen i Slagelse 1811, og 1812 Doctor i Philosophien og Adjunct ved sidstmeldte Skole. Efter Ansøgning blev han entlediget fra denne Post, hvorpaa han siden anlagde i Kjøbenhavn et Underviisningsinstitut, som dog, efter at have existeret i nogle Aar, ophørte. Foruden hans Doctordisputats (Conspectus & æstimatio Corani, Havn. 1812), har han leveret Forsøg til en Opløsning af Problemerne i den danske Retskrivning, Forsvarstale for Philosophien, og adskillige Poesier, indførte i forskjellige Tidsskrifter. I Aaret 1815 var han Redacteur af Slagelse-Avisen.

Af en Bekjendtgjørelse fra Overbibliothecaren ved det store Kongel. Bibliothek, Hr. Conferentsraad og Ridder Moldenhawer, sees, at endnu førend Bibliotheket aabnedes til almindeligt Brug, blev det, saaledes som Conferentsraad Erichsen havde begyndt over den nordiske Literatur og de Kongel. Manuskripter, forsynet med een af Conferentsraad Moldenhawer forfattet, fuldstændig Real-Catalog over de daværende samtlige øvrige Bogskatte, og i nøieste Overenstemmelse dermed Bøgerne opstillede i den strængeste videnskabelige Orden. Denne senere i en lang Række af Aar fortsatte Catalog er nu den Grundvold, hvorpaa det nærværende Bibliotheks-Personales rosværdige Virksomhed i bemeldte Realcatalogs nøiagtige Revision, Supplering og Udvidelse i de sidste fire Aar har støttet sig, og hvis heldige Frugt ved sidste Aars Udgang har været Fuldendelsen af 40 Bind i største Folioformat.

Ved Placat af 7de d. M. er fastsat, at Foraars-Flyttedagen, saavel i indeværende Aar som for Fremtiden, naar den indtræffer i den stille Uge, skal for hele Riget udsættes til første Torsdag efter Paaske.

Da Vandet nyligen lagde til, blev det af Capitain M. Graff førte Skib Flora saa indskruet af Isen, at han og Mandskabet maatte forlade Skibet og overgive det til sin egen Skjebne; thi ingen menneskelig Hjelp var her muelig. Nu har man den glædelige Efterretning, at dets Navne, Gudinden Flora, der heldigviis just er saa nær vore Grændser, af qvindelig Ømhed, har overtalet Neptunus til at skaane det, og at det tilligemed Ladning i fuldkommen god Stand er indkommet til Grenaae.

I Hr. Hempels Avis af 16de d. M. læses følgende, under Overskrift: Meddeelt. Sidestykke til det om Manden, som gav 23½ Td. Rug for Klæde til en Chenillie til sin Kone. — "I nogle Kjøbstæder her i Fyen har en Td. ordinairt Byg hidtil i Aar kostet 10 Rbmk., en Td. Tjære koster 14 Rd., altsaa 8⅖ Tdr. Byg for 1 Td. Tjære; et Lpd. Jern koster 1 Td. Byg, en Td. Steenkul 1½ Td. Byg, en Td. Kjøkkensalt 3⅗ Tdr. Byg, et Tusinde 4tommer Søm 3½ Td. Byg, en Flaske Tran 2½ Skp. Byg, en Tylt Fjelle 3⅗ Td. Byg, en Td. Meelkalk 1 Td. Byg, syv Pd. Sirup 1 Td. Byg. En Snedker, Murer eller anden Haandværker, der faaer 2 Mk. om Dagen og sin Kost, eller 4 Mk. paa egen Kost, koster altsaa Landmanden i første Tilfælde en Td. Byg for 5 Dages Arbeide, i sidste, 1 Td. Byg for 2½ Dags Arbeide. Renten for 1 Aar af et hundrede Rigsbankdaler Sedler beløbe til 2⅖ Tdr. Byg.

Hvo, som haver akkorderet deres Faste- eller Tiende-afgivt efter Middelkapitelstaxten for 10 Aar, give i Aar 7 Rd. 3 Mk. Sølv for Tdn. af Rug, 4 Rd. 3 Mk 3 ß. Sølv for Tdn. af Byg og 2 Rd. 4 Mk. 7½ ß. Sølv for Tdn. af Havre. Amtstueklarering, Fattig-, Skole- og Gjordemoderbidrag, Dommerkorn, Degnekorn m. m. vilde, om det forblev uforandret, beløbe i Aar for 1 enkelt Td. Hartkorn til 9 a 10 Tdr. Byg. En Tjenestekarls Løn, ansat til 20 Rd., beløber for Landmanden til 12 Tdr. Byg, foruden Kosten. Det er deraf klart, at endog den Landmand, der besidder sin Eiendom ganske uden privat Gjeld, Onera eller Heftelser, mange Steder med den strængeste Oeconomie i Aar vil have Vanskelighed ved at opretholde sig, og let kan tabe Modet, naar ei Haabet om bedre Tider og Tilliden til en mild og naadig Regjering næredes."

Blandede Efterretninger.

I den norske Rigstidende af 13de d. M. læses følgende: "Jagten de 2de Søstre, ført af Skipper Bent Evensen, fra Røtangen, forlod St. Valery sur Somme sidstleden 14de September, indehavende en Deel Fadegods og nogen Ballast. Den 16de om Middagen befandt vi os imellem Wales-Bank og Dogger-Bank med stumpet Mersels Kuling og svær Søe. Kl. 12 Middag fik en af Mandskabet, som havde sovet, det Indfald, at forsøge Pumpen. Han mærkede, det varede usædvanlig længe, førend den vilde lændse, og begav sig til Storlugen, hvor han saae, at en Planke var sprungen noget op fra Kjølen. Vi kom alle i Virksomhed med at kaste Ballast ud af den ubetydelige Deel, der var i Skibet; men neppe vare hundrede Skuffer ude, førend det indtrængende Søvand tilintetgjorde denne Anstrengelse. Imidlertid søgte vi at kappe og kaste Alt overbord, som var tungt — haabende, at Foustagerne, naar de kom op mod Dækket, vilde forekomme Skibets Synkning — og spigrede Lugerne. Kl. 2 Eftermiddag bemærkede vi et Skib, som styrede tværs over vort Farvand paa ¼ Miils Afstand, men uagtet flere Flag-Signaler bleve vi ikke observerede. Med Smerte saae vi det fjerne sig,

og ventede den sig alt meer og meer nærmende Død. Kl. 3½ øinede vi langt henne et andet Skib, styrende lige paa os, og Haabet oplivedes paany. Det var Brigskibet Henriette, ført af Peter Schentz fra Wollin ved Stettin, kommende fra Bordeaux og bestemt til Danzig. Da Henriette var os paa ¼ Miil nær, sank de 2de Søstre, og vi begave os, 6 tilsammen, i dette kritiske Øieblik paa det brusende Hav i en Svelvigs-Pram. Efterat have været i denne Pram et Qvarteers Tid, lykkedes det Skibet at komme op under os, og vi bleve reddede. Vi have, næst Gud, at takke for vort Liv den ædle Peter Schentz og hans Mandskab, som ikke sparede nogen Møie, førend vi vare ombord hos ham. Efterat have havt os i 6 Dage ombord, i hvilken Tid han bespiste og vederqvægede os med det Bedste, han eiede, bragte han os ind til Kongabakkafjorden, hvor vi med rørte Hjerter sagde vor Velgjører Farvel!"

I Madrid holdes hvert Aar en høitidelig Rosenkrandsprocession af alle Skuespillere i denne Hovedstad med stor Pragt. En i glimrende gammel-spansk Dragt klædt Herold rider med den hellige St. Stephans Fane i Spidsen af Toget, i hvilket endnu andre guldbroderede Faner prunke, hvorpaa de i Forveien i Kirken viede Rosenkrandse hænge. Skuespillerne og Skuespillerinderne følge i høitidelig Pragt, og en Mængde brændende Lys oplyse paa begge Sider Toget. Men ingen andre Præster lade sig see ved Processionen, end Dødsynds-Ordenens Broderskab.

I Anledning af den store Nød, som Bankforvirringen har foranlediget i de forenede nordamericanske Stater, anførte Overdommeren W. Tilghman i sin Adresse til Selskabet for Agerdyrkningens Befordring i Philadelphia, i dets Aarsmøde 1820, følgende: En uforholdsmæssig Mængde Bankpapir medførte en ulykkelig Lethed i at tage paa Borg. De laante Penge maatte benyttes; mange, der ikke kunde benytte dem godt, bortødslede dem i Luxus eller til Indkjøb af Landeiendomme, der i Navneværdie stege til det Dobbelte. Denne Tingenes Tilstand kunde ikke vedblive — Blændværket er forbi. Mange ere blevne et Offer derfor. I een Henseende er Erfaringen dog gavnlig. Nordamericanerne ville

vogte sig for at ville blive for hastigen rige; de ville i Speculationens Sted grunde paa Fliden, en sikkrere, skjøndt langsommere Erhvervmaade. Ere de blevne fattigere paa Papirdalere, saa have de desto mere virkelig Eiendom istedet for den indbildte, og, hvad der er endnu bedre, mere Moralitet, mere Maadehold, mere sand Lykke. Man vil i Fremtiden hellere sætte overflødige Capitaler i Grundeiendomme, end i Speculationer.

Efter adskillige til Forberedelse foretagne Fodreiser ankom i afvigte Aar Capitain Cochrane af den engelske Marine til St. Petersborg, og tiltraadte derfra, forsynet med en Anbefalingsskrivelse fra den russiske Regjering, og de fornødne Hjelpemidler, en Fodvandring, der, saavel i Henseende til Afstanden, som Egnenes Beskaffenhed, virkeligen fortjener at kaldes uhyre. Han vil nemlig til Fods, eller, for saavidt der i lige Retning løber en Flod, til Vands i en Baad, med egne Øine undersøge: "om Asien hænger sammen med America, eller om de ere to adskilte Jorddele"; ligeledes agter han astronomisk at bestemme den geographiske Længde og Brede af Forbjerget Tschuktschoy-Noß (Asiens østlige Landpynt). I dette Forsæt tog han i Begyndelsen af 1820 bort fra St. Petersborg, og var i September lykkelig ankommen til Irkutzk i Sibirien. I hans Breve fra den sidste Stad roser han den gode Modtagelse og den beredvillige Understøttelse, han, i Betragtning af Anbefalingsskrivelsen fra den russiske Regjering, mødte overalt hos Embedsmændene. Han var i Begreb med at trænge frem fra Irkutzk til Jakutzk, og derfra nordlig til Kowyna-Floden. Han troer, at saafremt han ikke udfører sin Plan ganske efter Ønske, Skylden i det mindste ikke ligger i nogen Mangel paa Udholdenhed.

I Radom i Polen nedslugede en Tjener 60 Ducater og 2 Guldstykker paa 25 og 50 Gylden, som han havde stjaalet fra sin Herre, da man indhentede ham paa Flugten. Ved Lægens Hjelp fik Herren, efter 9 Dages Forløb, sin Ejendom igjen, og Tjeneren, fuldkommen sund, overgivet i Rettens Hænder.

Den afdøde Churfyrste af Hessen-Cassel skal i et Testament have fastsat, hvorledes der skal forholdes med hans efterladte Formue, der anslaaes til 20 Mill. Rd.

Tavernier, en Juveelhandler, som paa Grund af denne Handel, nøje har undersøgt Diamantgruberne i Ostindien, fortæller i sin Reisebeskrivelse, at den samme Jordstrækning, hvoraf man omhyggeligen har udgravet Diamanter, efter nogle Aars Forløb igjen indbefatter nye Diamanter. Han troer derfor, at de under Jorden skjulte Ædelstene, ligesom ved Sædekorn (?) frembringe nye; hvoraf da vilde følge, at man vel maatte vogte sig for ganske at berøve saadan Jord sine Ædelstene, men i det mindste efterlade nogle Spirer til en tilkommende Høst, saaledes som det skeer i de Salzburgske Saltgruber. Adskillige Mineraloger understøtte denne Mening, hvilket stadfæstes ved en Indberetning fra den engelske Lærde Francis Hamilton, der ikke synes at have kjendt noget til Taverniers Fortælling, og hvis Vidnesbyrd derfor er saa meget troværdigere. Hamilton bereiste i Aaret 1813 den store Diamantgrube i Panna i Ostindien, og siger derom følgende: "Arbeiderne forsikkrede mig, at Diamanterne endnu stedse vedblive at fremkomme, og at de have ligesaa stor Udsigt til et rigt Udbytte, naar de undersøge en Jordbund, der i en Tid af 14 eller 15 Aar ikke har været bearbeidet, som naar de omgrave en Jord, Spaden aldrig har rørt ved. Jeg har ogsaa selv ofte været Vidne hertil." Naar det lykkedes Menneskene at kjende disse Sædekorns og disse Væxters Dyrkelsesmaade, saa vilde vore Marker snart istedetfor Kartofler bære Diamanter, og vi vilde sulte ihjel som Diamantgraverne i Panna. (Vigtigere for Menneskeheden, end Diamanters uafbrudte Frembringelse, vilde Metallers uafbrudte Frembringelse være, især det for sin Brugbarhed saa nyttige Jern. Naar det er grundet, hvad Bjergfolk have paastaaet, at det eengang i Jorden værende Forraad af Jernerts ikke bliver forøget, altsaa den uafbrudte Formindskelse ikke erstattes, i hvilken Forlegenhed vilde man da ved Jernminernes Udtømmelse ikke komme? Hvorledes vilde det gaae, om Jern engang blev ligesaa sjeldent som Guld nu er, hvilken Undværelse, hvilke Tilbageskridt maatte dette ikke drage efter sig?)

Det halvfremmede Ord Retsgebyhr, vil i sin egentlige Betydning ikke sige andet end den Betaling, der tilkommer Retten (Tinget, Domstolen, Tribunalet) og er aabenbar en urigtig O-

versættelse af det tydske Gerichtsgebühren (ikke Rechtsgebühren). Britten Bentham har paa en ligesaa skarpsindig, som veltalende Maade erklæret sig mod deslige Gebyhrer, der især i Engelland ere meget trykkende, i en egen Bog under Titel: Protest against Law taxes. Han beklager deri, at Retsgebyrer hos næsten alle Nationer ere en Finantsgjenstand, og de værste af alle tilværende Paalæg; at de i adskillige Tilfælde ere Rettens Fornægtelse, og i de fleste en Skat paa den Trængende; at de ikke ramme saameget den, der har Fordeel af Domstolene, som de, der har dem mindst; og at de, langt fra at formindske Processernes Tal, ligefrem ere en Opmuntring for uretsindige Sagførere.

Aarsagen til at Caffeen i den senere Tid er stegen i Prisen, skal være den, at adskillige Høst af samme ere mislykkede, og at paa St. Domingo nu neppe avles ⅓ Deel saa meget Caffe, som ellers derfra udførtes. I Hamborg er fra det derværende Steentrykkerie udkommet en Oversigtstabel over Forraadet af denne Artikel, hvoraf sees, at Oplaget af Caffe endnu udgjorde i Aaret 1816 sexten Mill. Pd., i Midten af 1820 derimod kun endnu 3½ Mill. Pd. Man har fra 1816-1819 kun indført 23½ Mill. Pd., og derimod udført 27 Mill. Naar det saaledes vedbliver, vil man i Hamborg snart ikke have mere noget Oplag af Caffe. Tilforn havde ofte eet eneste Huus ligesaa meget liggende deraf, som der nu findes i hele Staden.

I Mai 1818 fandt Engellænderne, efter Peischwas Nederlag, blandt andre ham tilhørende Kostbarheder, i Nassik, og en Mængde Juveler og et kostbart Billed af Wischnu, forfærdiget af det reneste Guld, og veiende 370 Tolas. Det sidste blev støbt i Aaret 1707, og siden i Lenmoyens Familie af hans Efterkommere dyrket som een af de fortrinligste Huusguder; i hvilket Øjemed et talrigt Præsteskab og andre Betjenter bleve underholdte. Den sidste Peischawa lod det bære efter sig i en prægtig Palankin paa alle fine Valfarter, ledsaget af de meest udsøgte Tropper. Paa denne Maade blev det sendt til Nassick, hvor det af de brittiske Autoriteter blev opdaget og bragt til Poonah.

Kjøbenhavns Børs d. 20 Marti.

Cours. Hamb. 2 M. 259, a vista 262. Amsterd. 2 M. - . Lond. 2 M. - . Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 10ß. a 15 Rbmk. 10½ ß. Oblig. (med Renter fra 11te Decbr. 1820) 71½. Nationalbank-Obl. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 87½ Rbdlr. r. S. eller 114 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 17. Svenske Sedler 62½ ß. — Disconto 6 pC.

Anecdot.

En Barbeer havde lært adskillige Vers af de latinske Classiker udenad, og hver Gang han stødte sammen med Studenter, var hans første Spørgsmaal: "Haben Sie studiert, mein Herr?" Naar da Svaret var ja, sagde han med en meget gravitetisk Mine: "ich habe auch studiert. Haben Sie die 9te Ode des Horazius gelesen: Donec gratus eram tibi, o wie schön! Haben Sie die Aeneide des Firgilus gelesen: Conticurere omnes, intentique ora tenebant. O allerliebst! Haben Sie die 6te Elegie des Tibullus gelesen: Ibitis Ægæas sine me, Messala! per undas! O, herrlich! Haben Sie den Narcissus des Ofidius gelesen: Ille per Aönias, fama celeberrimus urbes, Irreprehensa dabat populo, responsa petenti. I Begyndelsen troede man, at Personen, der talte med saa megen Selvfølelse, og havde lært at declamere Versene temmelig rigtig, virkeligen forstod Latin. Men da man omsider mærkede, at han ikke kunde andet end opramse hine Stropher, uden at forstaae deres Betydning, faldt en Spøgedoctor paa at spørge ham: Haben Sie die 10te Ode des Horazius gelesen: Ut flagellum (adhibetur) equo, frænum asino; ita virga tergo Stolidorum *). Schon längst! Schon längst! svarede Barberen ganske troskyldigen; ach, die ist göttlich!

*) Ordspr. Cap. 26, V. 3.: "En Svøbe til Hesten, en Tømme til Æslet og et Riis til Daarers Ryg."

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 24.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 24 Marti 1821.

Kritisk Vandring,

foretagen af

John Barthold.

Αληθείη δέ παρέστω σοί καὶ ἐμοὶ, πάντων χρῆμα δικαιότατον.

Der gives gamle Skrifter, dem man, hvor meget tilsyneladende Godt end de kunde indeholde, dog ei tør være bekjendt at nævne i Tider, som vore, da Culturen har naaet en saa uhørt Grad, at selv enkelte Forfattere ryste hele Bibliotheker af sig, som en Edderkop Æg, og saaledes al Tilbagelæsning er gjort os overflødig. Midlertid har Undertegnede, der af og til blader i saadanne gamle Sager, blot for med end større Opbyggelse at føle sit Held, dette, at være født i vore Dage, fundet i et lignende Skrift fra Midten af det forrige Aarhundred en kritisk Undersøgelse, den det maaskee eet Øieblik kunde, som os endnu vedrørende, more vor Verden at see fornyet.

Selv nu omstunder, uagtet der er røddet heelt meget op i Sproget, og mange fremmede Ord og Talemaader have faaet Afsked som unødvendige, veed dog Enhver, der, endog kun enkelt Gang har haft Leilighed til at bivaane den store og tonegivende Verdens Kredse, at Mandspersonerne der føre Navn af Chapeaux. Derfra har denne Benævnelse trængt sig saaledes over i borgerlige Kredse ogsaa, at, hvor det gjelder om, enten at ordne Spillepartier, eller gaae tilbords, dandse, foretage sig Lysttoure, hører man altid tale om Chapeaux, f. Ex. om Besørgelsen af det vigtige lige Antal "Damer og Chapeaux."

Midlertid iagttager snart den Opmærksomme: at ved "en Dames Chapeau" forstaaes ingensinde hendes Mand; og Enhver, der har mindste Levemaade, vil være enig om, at aldrig kunde heller nogen Mand røbe latterligere Uvidenhed i Skik- og Brugs Regler, end hvis han dristede sig til, aabenlydt at kalde sig "sin Kones Chapeau", ei heller nogen Kone udsætte sig værre for at blive til en Fabel blandt Byens andre velfornemme Damer, end ifald hun besvarede det Spørgsmaal "hvem har vel De til Chapeau?" med et enfoldeligt "min Hjertemand!" Dette Navn, Navn af Chapeau, kan jo kun tillægges den uvedkommende Mandsperson, der f. Ex. i Selskab med sin Dame, hun være nu gift, eller ikke, og han have nu isinde at ægte hende, eller ei, underholder sig især med hende, helst saa at det gjør Opsigt, og viser hende al den ømme Opvartning, god Tone udkræver. Hvoraf da og følger, at endnu i Forlovelsesdagene kan, og det med al Anstændighed, Kjæresten være sin Piges Chapeau, men tillige, at dette Navn hører derpaa umiddelbart med Bryllupper op, siden dog vel Ingen gad udsat sig for hele Verdens Skoggerlatter, i det der sagdes: "Brudgommen vedblev, efter Bryllupsdagene, at være sin Bruds Chapeau!"

Benævnelsen, hvis Brug og Anvendelse vi

nu have omtalet, er, først opfunden af de Franske, derpaa gangen ud til alle de Jordens Folkeslag, der saa gjerne efterabe dem i Smaat og Stort, følgeligen med til os Danske; og, ligefra Larsleistrædet af til Balsomgaden, taler saavel mangen en Skjønjomfru, om end forresten kun i Vrede et Monsieur og kun til Afsked et adieu staaer af det hele franske Sprog hende til Tjeneste, som mangen en skikkelig Borgermand, der, naar Ordene constitution og revolution undtages, ikke forstaaer Mere af Fransken end af Politiken, midt i Staden uforsagt om Chapeau, hun har haft, eller Skapo, han har været. Det kunde derfor endnu synes at være paa Tiden at undersøge, hvorfor de Herrer Mandfolk monne føre Navn af Chapeaux, eller paa Dansk Hatte. De bedste Lærdes Meninger desangaaende give vel kun lidet Lys i Sagen; men, naar da Formodninger ene staae til at finde, ville Forsøgets Læsere være dobbelt billige; og, meddeler man ærligt de eneste Vink, man har fundet, have jo Stadens tænkende Hoveder den skjønneste Leilighed til, enten at levere noget Bedre, eller vise kritisk Forstand i at vælge mellem det Leverede.

Aldrig kan det nu omtviles, at enten have Mandfolkene selv udfundet og tillagt sig dette Navn, eller og skyldes det Fruentimrenes Opfindsomhed; men i hvert af disse tvende og ene mulige Tilfælde blive heelt forskjellige Grunde dertil at søge.

Antage vi med somme Lærde det Første, og ere følgeligen Mandfolkene selv Opfinderne deraf, da, saasom "Ingen gjør sig til Trold, med mindre han er en Daare", kan man altid være forvisset om, at det skal være et Hædersnavn, og med den Forudsætning en Chapeau betyde en Person, der besidder Mands Mod og Hjerte, er i alle Henseender en Karl og fortjener at kaldes en Herre i Sandhed. Beviserne derfor ere omtrent følgende flere. Huen, den, man gaaer tilsengs med, den, man gjerne kun betjener sig af, medens man er i Sygdoms uvirksomme, eller Søvns enfoldige Tilstand, den er og desaarsag bleven et Sindbilled paa frygtsomme, feige, spagfærdige Mænd; og Nathuer kaldes de Embedsmænd, der overlade deres Undergivne, eller de Ægtemænd, der overlade deres Koner Tømmen. Hatten deri-

mod, den, med hvilken intet Menneske, som ei er beruset, gaaer tilsengs, den er ligesom et Tegn paa Munterhed og Aarvaagenhed. Nu er det haandgribeligt, hvorfor ingen Kone af nogenlunde god Tone beærer sin egen Mand med Navnet af hendes Chapeau; thi hos den store Hob af disse Damer staae Sind og Tanke ene til, at forvandle Ægteherrerne til Nathuer, og, hvor ei dette lader sig aldeles bringe fuldt saa vidt, forestiller man sig dem dog gjerne som saadanne; men, selv hvad den mindre, modsatte og bedre Deel Koner angaaer, da, skjøndt de forresten unde deres Mænd al mulig anden Ære, beholde de dog helst for egen Mund Æren for Herredømmet, og deres Ægteherrer give de klogeligen ikke Hæderstitelen af deres Chapeaux.

Dernæst bør det bemærkes, hvor meget Mod, og hvilken ophøiet Tænkemaade, der ved den blotte Hat lader sig betegne. Møder man en ung Herre, der til en bestemt Gang, en tilbagebøiet Ryg, en forvreden Mund, et indhuggende Blik føier en vel ned i Øinene trykket og med liden skjæv Hælding forsynet Hat, da har det omtrent samme Virkning paa den Kloge, som Synet af en Tyr med et Brædt for Panden; man gaaer afveien, om end ti Gange man havde Fortogsret. Hilse vi en Forbigaaende, og denne enten slet ikke tager sin Hat af, eller dog netop kun letter paa den, da vide vi og strax: at samme Ven maa troe sig meget ophøiet over os, ansee os for ikke værdige til, at han skulde for vor Skyld fjerne sin Hat fra Issen eet Straaesbred kun over Taxten, altsaa vel være en Mand af store og trodsende Fortjenester. Dette er saa afgjort, at endog mangen en Nathue har ved hiint Kunstgreb gjort sig frygtelig, ved dette givet sig patriotisk Anseelse. Deraf kommer det og, at, for at lægge sin Ringeagt for en Anden for Dagen, eller yppe Klammeri med ham, behøver ofte man kun at sætte sin Hat paa for ham. En Chapeau synes følgeligen at skulle betegne en Herre, der føler sig selv, en Person, der har Overvægten, f. Ex. over Ægtemanden til den Kone, hvis Chapeau han er.

Særegne Tilfælde synes imidlertid stundom at bryde ned igjen paa denne Mening. Det hænder sig saaledes, at en Ægtemand er oprigtig Nathue for sin gode Kone og dog meget antagelig

Chapeau for en anden Dame; men, nævner Historien os Helte, der finge Øretæver af deres Fruer og dog sloge Fjenden, hvor de saa fandt ham i Marken, er der og slet intet Overnaturligt i, at een og samme Mand er paa een og samme Tid baade en Chapeau og en Nathue. Verden stod alt derfor længe, haster ikke derfor med stærkere Skridt mod sin Ende.

Endvidere maa der jo eengang have været en Tid, da denne første Formening vandt betydeligen i Styrke; det var nemlig den Gang, da ogsaa Fruentimrene begyndte at bære Hatte. Efter længe at have, som nu, levet i en evig Krigstilstand med Mandfolkene, Herredømmet angaaendes, og gjort disse det ene Afbræk efter det andet, bare de sig omsider ad som mangen en Regent, der, ved at optage et andet Lands Vaaben i sit, derved betegner, at han troer at have et Slags Krav paa samme Land; de optoge nemlig Hatten, Herredømmets Sindbilled. Havde de Tiders Mandfolk ikke været det, Mandfolk aldrig burde være, været Nathuer, saa, i det Fruentimret derved gik i Handling over til den Mening, at Ordet Chapeau var en Hæderstitel, havde de og lagt Mærke til, Hvad dennem bebudedes; og besippede, som hiint "andet Lands" Regent, inden han faaer hiin sin gode Broder bevæget til at lade denne Optagelse fare, havde de formaaet den Madame, eller Jomfru, fra hvem Moden tog sin Begyndelse, til ufortøvet at nedlægge et det smukke Kjøn aldeles ikke tilkommende Smykke.

Men, hvor lokkende nu end den Mening kan synes at være, der gjør Ordet Chapeau til vor Hæderstitel, bør det os alligevel, siden Oprigtighed varer længst, at bekjende: at den er, om end ei reent falsk, hvilket ellers synes rimeligst, dog i det mindste reent usandsynlig. Deels staaer det til at omtvile, at noget forstandigt Fruentimmer vilde, hvis virkeligen Ordet peegte, som Hædersbenævnelse, hen paa Herredømme og de tilsamme fornødne mandlige Fuldkommenheder, kalde noget eneste Mandfolk sin Chapeau; deels er det jo den hele vide Verden vitterligt, at hver den Mandsperson, der er Chapeau hos en Dame, sukker under det meest utaalelige Slaveri, saa at han ei tør have Øie, eller Øre for nogen anden tænkelig Genstand, end hende, i hvis Haand hans Villie og Herredømme ere eengang for alle

givne. Langt snarere maa følgeligen det formodes, at Damen vil med denne Benævnelse sige: "taalige Dyr, der har givet Dig i min Vold! "kan Herretitlen, al dens Tomhed uagtet, more "Dig, saa behold kun Din Rangle!" Men end mere Styrke vinder denne Formodning, naar blot man bemærker: hvorlunde Damerne oftest finde de villigste og bedste Chapeaux for dem blandt vort Kjøns meest upaatvilelige Nathuer.

Det lader da, som de andre Lærde komme Sandheden nærmest, der antage: at Fruentimrene have først tillagt Mandfolkene Benævnelsen af Chapeaux, og at noget ganske Andet, end Herredømme og Mandighed, bliver at forstaae derunder. Kun falder det da saare vanskeligt at gjette sig til Ordets sande Betydning. Midlertid har man jo Lov til at fremsætte de Lærdes Formodninger i saa Henseende.

Nogle vilde have gjort følgende Erfaring: at vor de evige Modeforandringer underkastede Hat betragtes saa aldeles af Damernes egenlige rette Chapeaux som skjønneste og vigtigste Deel af disses hele Væsen, at den maa paa Hovedet, inden de efter fuldendt Paaklædning kunne med sand Fornøielse besee sig selv i Speilet, den lægges sidst af, naar de gjøre sig magelige, og den ligesom er det bedste paa Karlen. Nu, sige denne Erfarings Iagttagere, faaer jo, efter alle philosophiske Grundsætninger, et Heelt medrette Navn af sin vigtigste Deel.

Andre ere faldne paa modsatte Tanker. Føler en ung Herre sig overmandet af en Dames Yndigheder, og staaer hans Hu ene til at erklære sig for hendes evige Fange, men mangler han al Adgang til hende, al Leilighed til at kunne blive af med denne qvælende Tilstaaelse, da begynder han gjerne, som det sidste ham levnede Middel, med at gaae forbi og tage sin Hat af for hende. Da det nu er et vedtaget Underdanighedsbeviis, at Skib stryger Seil for andet Skib, ansee Damerne vore Hattes Aftagelse for et lignende *); og saare herligt stemmer da med de stolte Indbildninger, denne vor Underkastelse maa nære hos dem, det at kalde os Hattene, eller Chapeaux.

*) En strygendes Fyr betyder derfor: en Herre, der stryger Seil for ɔ: hilser alle Damer, kjendte og ukjendte.

Atter Andre formode: at, da en stor Deel af de til Chapeau-Navnet meest svarende Væsener eie, naar man betragter dem i Selskaber, i deres Hat et Noget, som bøder paa den Forlegenhed over Mangel af Ideer, de stundom endog selv bemærke sig stedte i, — hvorudover de ogsaa ikke let slippe den af Hænderne, men tumle og trækkes med den, saa det er ængstligt at skue — have kloge Fruentimre ikke ladet denne Jagttagelse gaae sig unyttet forbi. Intet var nu naturligere, end at og Mandfolkene, der, jo meer galante de ere, desmeer betragtes af de dertil svarende Damer som et Stykke Legetøi, man kan forslaae Tiden med; Mandfolkene, der lade sig af Fruentimrene gjække, tumle, spille paa Næsen, snart snurre rundt som Toppen for Svøben, snart blæse hid og did som Sivet for Vinden; Mandfolkene, der gjøre sig med Henrykkelse til Martyrer for hines meest flanevurne Overgivenhed, i det de vide, at, jo meer de revses, des høiere de elskes; Intet var naturligere, end at disse Mandfolk opkaldtes efter den Hat, der tjener mangengang dem selv til Tankestof, og bleve saaledes til Chapeaux.

Midlertid gives der endnu tvende igjen herfra adskilte Formodninger, dem vi, for at være fuldstændige, ikke bør forbigaae. Den ene vil, at, da Mandspersonerne, for at smigre Damerne, begyndte at kalde samme Herskerinder, toge disse dem paa Ordet, nyttede det lykkelige Øieblik og, i det de kaldte dem for deres Chapeaux, Hatte, tilkjendegave: at de ansaae dem, om ei for Been af deres Been, eller Kjød af deres Kjød, dog for Pynt af deres Pynt. Den anden og hertil hældende Mening føier blot endnu følgende til: at, da Hatten vel ret egentligen er Kronen paa mange Mandfolks Paaklædning, men dog tillige i og for sig selv een af sammes mindste Dele, vilde Damerne, som ret vel vide, at en stor Deel Mandfolk ingen anden Fortjeneste have, end den lille, at de forøge Antallet paa en Skjønheds Sommerfugle, ved Navnet Chapeaux betegne visse til Dameprydelse tjenende Smaating.

Saaledes have vi da, ved Hjælp af gamle Skrifter, tændt saa meget Lys os muligt i denne vigtige Sag. Maatte Undersøgelsen tækkes Læserne og lokke andre Lærde til med større Held at forfølge Sporet, ville vi allerede prise os meget lykkelige ved blot at have bragt Emnet igjen paa Bane. "Hvor lysteligt", siger med ikke farligstørre Føie Lucretius, "hvor lysteligt er det "mig ikke, at gaae selv til Kilden og øse! o, "hvor lysteligt at plukke aldrig forhen fundne "Blomster og, først fordi jeg forkynder vigtige "Ting, dernæst fordi jeg tænder Lys, hvor hidtil "fandtes Mørke, pryde min Tinding med Navnkundighedskrandsen!"

(Indsendt.)

I Skilderiet No. 19 staaer følgende, som ligeledes findes indrykket i Børsenhalle No. 2672 d. A., det Kongl. danske octroyerede asiatiske Compagnie angaaende, nemlig, at Actiernes Antal ere 8000 *), og at enhver Actie, naar Comp. blev realiseret, var 230 Rbd. af Værdie. Dette trænger til følgende Berigtigelse. Actiernes Antal er i det Hele 4800, og dets oprindelige Indskud 400 Spec., eller 500 Rd. D. C. efter daværende Pari-Cours, og i den Generalforsamling, som i Januar d. A. er bleven holdt, er enhver Actie, i den Ballance, som Directionen har forelagt Interessenterne, ansat for 435 Rbdlr. r. S. af Værdie. Herved er at bemærke, hvilket meget forhøjer Actiernes Værdie, at det Beløb af 180,000 Spec., af det Comp. tilhørende Skib, Kronprindsen, ført af Capt. Troek, som paa Batavia blev realiseret i Aaret 1809, og hvilken Capital ved det derværende Gouvernement blev nedlagt, ikke blot er anerkjendt, men at ogsaa denne Capital, med Renter 6 pC. p. A., i Kgl. Nederlandske Obligationer, som aarlig blive afbetalte, til Directionen for Comp. er bleven indsendt.

Endnu er Følgende værd at bemærke: i Generalforsamlingen, som er bleven holdt d. 11 Marts 1819, blev blandt andet følgende af Directionen for Interessenterne refereret: at da Engelænderne i Aaret 1808 toge Serampole i Besiddelse, erklærede Lord Minto høitidelig, at alt Privateiendom skulde blive respekteret, og at Directionen havde

*) Dette har allerede været rettet i Skilderiets No. 20 af 10 Marti. Udg.

Haab om at faae Erstatning for de 500,000 Spec., som Engellænderne toge af Skibe og Vare, Comp. tilhørende; denne ikke ubetydelige Sag stod imidlertid hen, men i den d. 15de d. M. holdte Generalforsamling, forlangte Directionen af Interessenterne at blive authoriseret til, om mueligt at afgjøre denne Sag, som eenstemmig blev tilstaaet. At alt Foranførte er overeenstemmende med Generalforsamlingens Referatprotokol, derfor indestaaer Indsenderen heraf. Hvad iøvrigt hiin Indsenders Bemærkning angaaer, at i en Tid af 12 Aar Interessenterne ingen Udbytte have faaet, er fuldkommen rigtigt, og har desværre foraarsaget og sætter endnu mange Familier i Nød og Trængsel.

Indenlandske Efterretninger.

Af den i Overeensstemmelse med det Kongl. aabne Brev af 6te April 1818 til Qvartalscoursens Bestemmelse anordnede bestandige Committee er den Cours, hvorefter Rigsbanksedler i April, Mai og Juni Maaneder 1821 skulle modtages i alle de Sølvbetalinger, der efter allerhøistbemeldte aabne Brev kunne afgjøres med Rigsbanksedler, bestemt lige med den for indeværende Qvartal gjeldende Cours, nemlig til 250 imod 100 Species eller 200 Rbd. Sølv, saa at 1 Rbd. Sølv i alle foranførte Tilfælde kan betales med 1 Rbdlr. 24 ß. i Rigsbanksedler og Tegn.

I Torsdags gav Hr. Capelmester Bernhard Romberg en stor Vocal- og Instrumental-Concert paa det Kongelige Hoftheater, som ellers er indrømmet Selskabet til Musikens Udbredelse til Privatconcerter. Alt hvad Hr. Romberg spillede, var af hans egen Composition, og især behagede de svenske Nationalsange paa Violoncel, hvormed Concerten endtes. Ogsaa dennes lille vakkre 9aarige Søn spillede en Ouverture, med en for hans Alder beundringsværdig Færdighed, og indhøstede fortjent Bifald. — I Christiania gjorde Hr. Romberg saa overordentlig Lykke, at han maatte give der tre Concerter, der indbragte 1500 norske Speciedaler, som udgjør i danske Rigsbankpenge, efter nærværende Cours, 2550 Rbdlr.

Skuepladsen har atter været saa uheldig at miste et af sine dueligste og flittigste Subjecter, Hr. H. Rind. Han blev bortrykket d. 21 d. M. i hans favreste Alder, henved 38 Aar. Siden Knudsens Død havde han faaet de fleste af denne udmærkede Comikers Roller, og skjøndt han hverken i comisk Genie, Figur eller musicalsk Stemme var hvad denne har været, saa maatte man dog rose hans utrættelige Flid, hvorved hans Spil alt mere og mere vandt i Fuldkommenhed. Visse Roller, som han havde fortrinligt Kald til, f. Ex. Skuespilleren mod sin Villie, udførte han til Almeenhedens største Tilfredshed, og sjeldent forlod han Brædderne, uden indhøstet Bifald. For nogle Aar siden higede han lidt for meget efter det Carricaturmæssige, for derved at fremtvinge den Latter, som kun bør fremlokkes; men efterhaanden aflagde han dog denne Vane. Hans efterladte Enke er den forrige Jomfrue Walther, der kom herind med den Franske Trop.

Man vil med Vished vide, at der ved tre nyligen indtrufne Dødsfald, er bleven efterladt en Capital af 18 til 20 Tønder Guld. Regner man, at den circulerende Seddelmasse udgjør omtrent 23 Mill. Sedler, saa have disse tre Afdøde efterladt over $\frac{1}{12}$ Deel af hele Rigets Pengerepræsentation. Men med alt det, er dette dog en Ubetydelighed mod hvad Privatmænd eiede før Krigen. Saaledes efterlod Ladiges 15 Tønder Guld i D. C., Niels Brock 13 Tønder Guld, Reiersen 8 Tønder Guld, Zinn 6 Tønder Guld, og Deconinck & Reiersen skal eengang have eiet, da Huset var i sin største Flor, 25 Tdr. Guld. — Men mærkeligt er det, at den Gang de tre rigeste Privatmænd, Ladiges, Brock og Reiersen, døde uden Livsarvinger, og derfor gjorde betydelige Legater; men at siden den Tid, næsten ingen hovedriig Mand er død i ugift Stand, og den eneste der, saavidt Anmeld. mindes, har gjort betydelige Legater, er den afdøde Hofraad David Meyer, der døde uden Børn, og bestemte 294,000 Rbd. i Obligationer til Legat for offentlige Stiftelser.

I det Kgl. asiatiske Compagnies Forsamling, d. 15 Marti d. A., blev besluttet, at Compagniets Plads, Wilders Plads kaldet, skal overlades Hr. Grosserer J. Holm, Ridder af Dannebrog,

til Forpagtning paa 1 Aar, mod en Afgivt af 8000 Rbdlr. i Sedler. Dernæst blev Directionen meddeelt fornøden Autorisation i en anden paa Stedet forklaret Anledning.

I Følge de seneste Breve fra vore vestindiske Besiddelser, ere Udsigterne til dette Aars Krop eller Høst meget sørgelige, og man troer, at kun nogle og Tyve Fartøjer ville kunne finde Fragt der.

I disse Dage plaideres i Høiesteret Sagen mod den suspenderede Degn M. Dietz, m. m. Fl. Hr. Justitsraad Bildsted er Actor, Hr. Justitsraad Rottbøl Defensor for Degnen, og Hr. Over-Auditeur Schack for de øvrige Tiltalte. Denne Sag har allerede varet over 14 Dage. Degnen er hver Dag tilstede i Retten.

Nyborg, den 18 Marts. Nu er Beltet ganske frit for Iis, saavidt Man veed. I Morges afgik en Flaade Nord- og Hollandsfarere fra Slipshavn. Sidste Kulde har ikke standset den i Egnen grasserende Skarlagensfeber, der bortrykker mange Børn; i forrige Uge blev paa een Dag begravet 4 Børn i et Nabosogn. Her i Byen er Man Gud være lovet! hidtil fri for Sygdom.

Odense, d. 20 Marts. I Søndags Eftermiddag foretog Hr. Capitain Thomsen en Prøve med de unge Mennesker, han nu i et Aars Tid med saa megen Flid og Held har underviist i sit her i Byen oprettede gymnastiske Institut. En talrig Forsamling af Elevernes Forældre og Venner vare tilstæde og glædedes ikke lidet ved at betragte den Fremgang i de gavnligste Legemsøvelser, som Springen, Klattren, og Voltigering, hvorpaa de aflagde umiskjendelige Prøver. — Monumentet over salig Professor Oest, til hvilket en Deel Gaver efter Indbydelsen ere indkomne, er nu opsat. Hr. Kammerherre Greve Reventlow, Ridder af Dannebroge, paatog sig godhedsfuld, at besørge samme, og efter at Planen dertil var forelagt Adskillige, til hvis Dom Hr. Greven havde Tillid, blev det forfærdiget i Kjøbenhavn. Ifjor Sommer kom det hertil, blev nogen Tid efter opreist og omgivet med et passende Træstakit. Det er af Bornholmsk Sandsteen, i Form af en afskaaren fiirkantet Pyramide, staaende paa en Cubus. Emblemerne, alle af Bronce, ere: paa Forsiden Viisdomsuglen siddende paa en udslukt Lampe, paa den

høire Side Laurbærkrandsen, og paa den venstre Side Lyren, hver ophængt paa en udslukt Fakkel. Paa Forsiden er følgende Inskription:

Johan Frederik Oest, det Fyenske Skolelærer-Seminariums første Lærer, Professor og Ridder, fød den 10de Dec. 1755, død den 1[illegible] Januar 1815.

—

Viisdom var din Tale,
Kjerlighed din Vandel.

—

Salige ere de Rene af Hjertet; thi de skulle see Gud. Matth. 5, 8.

——

Paa Bagsiden staaer:

Venskab og Erkjendtlighed have opreist dette Minde.

—

Synker end Stenen i Gruus,
som her skal bevare dit Minde;
Dette forsvinder dog ei,
stedse end lever din Daad.

Odense, den 20 Marts. Med denne Dag begynder da Foraaret, efter Tidsregningen. Lerken lod sig ikke kyse af de faa Dages strenge Frost forleden, og da Stæren og Viben siden ere komne, saa tør man da haabe at Vinteren er forbi; dog inden 11te April er tilbagelagt er Freden ikke at troe. Barometrets Falden har ikke bebudet andet end sydlige Vinde. Nu stiger det igjen, som da vel bebuder nordlige, og allerede gjør at Luften idag er 4 Gr. koldere end det nu i adskillige Dage har været med sydlig Vind. — Kun at den ikke maae gaae til Østen eller N. O. (Iversens Av.)

Aarhuus, d. 16 Marti. Ved offentlig Auction solgtes i Onsdags for over 50,000 Rbdlr. uvisse Fordringer, tilhørende Musmann & Schwedlers Boe, for noget over 400 Rbdlr.

Viborg, den 19 Marti. Tamperdagen den 14de var det Tø med Nordvestlig Vind, der efter gamle Regler, bebuder Foraar. I Gaar regnede det. Fra Fjorden og Aaerne komme nu Gjeder og Aborrer til Torvs. Der har og flere Gange været Lax paa Torvet, fangede i Gudensaae ved Tange. I Lørdags var 9 Læs Sild paa Torvet. Oelen kostede i Førstningen 48 ß. — Sidste 11te Marts afbrændte Ind- og Udhusene af Lægaards Mølle ved Holstebroe. Møllen selv og endeel Indboe samt Kreaturene bleve reddede. Hvoraf Ilden er kommen vides ikke.

Blandede Efterretninger.

Hr. Directeur Baumann har, angaaende Kongsbergs Sølvværk, foreslaaet det norske Storthing, at der maatte til det forrige Sølvværks Pensionsvæsen, der aarlig har modtaget noget over 20,000 Spd., og til det nuværende Sølvværk, i 20 Aar fremdeles, ligesom hidindtil, bevilges aarlig 24,000 Spdlr., for i denne Tid at optage Gottes Hülfe in der Noths Grube, og for at drive en Stoll til bemeldte Grube fra Armen-Grube af, for derved at undersøge det vigtigste Malmfeld.

Stockholm, d. 8de Marts. I Overeensstemmelse med den af Rigsens Stænder paa sidste Rigsdag tagne Beslutning, har Hs. Majestæt, under 28de Febr. sidstl., reqvireret af Banken en Summa af 920,000 Rigsdaler Banco, hvilken vil blive sat til Allmäna-Magazins-Directionens Disposition, for at ophjelpe de dagligen faldende Kornpriser. Rygtet om denne Foranstaltning havde paa Børsen i Forgaars den ønskelige Virkning, at Kornvarerne virkeligen stege, og at Ingen vilde sælge, i Forventning af endnu høiere Priser. Landmanden behøvede i Sandhed denne Opmuntring og Understøttelse, thi, som et Exempel paa Kornprisernes uforholdsmæssige Falden, bør alene anføres, at Havre, som i de sidste fire Aar altid har kostet imellem 6 til 8 Rd. Rigsgjeld, har i hele Febr. Maaned været solgt i Lidkjøping, Westeraas og andre Stæder, for 2 Rd. Rigsgjeld Tønden.

Intet Land i Europa har lidt mere af Finantsforvirring end Frankrig; Nationalbankerotter have været et temmelig sædvanligt Hjelpemiddel. At forhøje Myntens Navneværd, eller at nedsætte dens indere Værd, at reducere Statscreditorernes Capital eller Renter, har til alle Tider hørt til de heldigste Finantsoperationer. Uden at gaae tilbage til Oldtiden, til den hellige St. Ludvigs Regjering, hvem de Franske betragte som deres dydigste Monark, eller til Johan, der sagde, dersom Dyden var banlyst fra Jorden, skulde den finde et Tilflugtssted i Kongernes Hjerter — og som gjorde hvad de vilde med Mynten og deres Creditors Krav — uden at anføre to af de redeligste Mænd, Frankrig nogensinde har kjendt,

Sully og Colbert, der dog begge vare Yndere af Bankerotter, maa vi tilstaae, at de Summer, Almeenheden i de sidste 100 Aar er bleven skilt ved, ere større end Engellands Nationalgjeld. Ludvig XIV., efter gjentagne Gange at have nedsat Værdien af Mynten, efterlod sit Rige en Gjeld af 130,000,000 Sterling, som den brave St. Simon for ramme Alvor foreslog at betale med en Bankerot. Dette Skridt modsatte Hertugen af Noailles sig vel med Ord, men antog det i Gjerning, under Navn af en ny Mynt, Visa og Chambre Ardente: Forholdsregler, som gave Anledning til Exempler paa Ubillighed og Bestikkelse, der aldrig ere indtrufne i Engelland. Derefter fulgte Regentskabet, Laws System og fremdeles Ustadighed i Pengeværdien indtil Fleury, der, efter selv at have anvendt samme Midler, omsider gav Slip paa dem, og for Øjeblikket standsede disse Uordener. Den samme Elendighed og den samme Uoprigtighed vedvarede under alle Finantsdepartementets Bestyrelser, og Silhouttes, Boulognes, Sechelles Planer og Operationer vare ganske af samme Beskaffenhed. End ikke Quesnais oplyste Synsmaader, og de endnu vidtløftigere Projecter af Vincent de Gournai, kunde gjøre deres Landsmænd redeligere og forsigtigere, og 1770 tog Abbé Terrai sin Tilflugt til de samme voldsomme og ubillige Midler, der bleve Gjenstande for mange Sange og Epigrammer. Omsider kom Tourgot i Spidsen for Finantserne; han synes at have de sundeste Begreber om Sagen, og blev derfor saa hastig afskediget. Efter ham fulgte Colonnes Plumphed, Neckers egensindige og uudførelige Selvtillid, og til allersidst Revolutionen. Denne Rædselstids Confiscationer kunne anslaaes til ⅓ af det franske Territoriums Frilehn. Reductionen af Renter næsten til en anden Tredieedeel. Beløbet af Assignater, hvis Værdie Lovgivningen tilintetgjorde i den korte Tid af 6 Aar, var 1474 Mill. Pd. St. Da deres Efterfølgere, Mandaterne, bleve udgivne med den Befaling, at Ingen under Dødsstraf skulde vægre sig ved at modtage dem til deres paalydende Værdie, tabtes der paa dem omtrent 66 pC. I 15 Maaneder bleve 100 Mill. af disse anullerede. (Edinb. Review.)

Da Keiseren og Keiserinden af Østerrige i afvigte Aar toge det ungerske Nationalmuseum i

Pesth i Øiesyn, tildrog især Bibliotheket sig deres Opmærksomhed. Blandt de Mærkværdigheder, som forevistes dem, var en gammel med Tænerne skreven Bibel, magyariske Ligtaler fra det 13de Aarhundrede ꝛc. I den til Museet hørende Hauge besaae Majestæterne de der opstillede, i Ungarn fundne, Mindestene, Steenligkister, forskjellige med Indskrifter forsynede Monumenter, et Offeraltar, adskillige Sarcophager og romerske Milepæle ꝛc.

Mahomed Ali Pascha.

Ægypten har i nyere Tider aldrig staaet saa ganske under en Enestes Herredømme, som nu under Mahomed Ali Pascha. Han er født i Cavale paa Kysten af Romanien, lige for Øen Tasso, og kom som gemeen Soldat til Ægypten, hvor han ved sin Krigslykke opsvingede sig saa høit. Da Storviziren forlod Ægypten, var Mahomed Ali først i Beyernes Tjeneste; derefter tilveiebragte han den Revolution, ved hvilken disse bleve fordrevne fra Cairo. Storherren sendte vel en retmæssig Pascha, Kussruf, did, men Mahomed Ali foranledigede en almindelig Sammensværgelse blandt Soldaterne, og Kussruff blev tvungen til at redde sig i Damiette, hvorfra han, forledet ved Mahomed Alis Rænker, tog til Cairo og paa ny blev udraabt til Pascha; men næste Morgen tvang man ham til at lade Tronen i Stikken, og først at flygte til Rosette og derpaa til Alexandrien. Den forrige Storvizir Hkorschud Pascha blev nu den retmæssige Pascha, som Porten indsatte. Han afgik, overeenstemmende med det forrige ægyptiske Regjeringssystem, fra Alexandrien til Cairo, hvor han nogle Uger derpaa ligeledes blev af de Sammensvorne tvungen til at flygte til Citadellet og beskyde Staden. "Netop derpaa har jeg ventet", sagde Mahomed Ali, der brugte dette som Forevending til at bevæge Indbyggerne til at opsætte sig mod Paschaen, som omsider fandt det raadeligst at capitulere, forlade Citadellet i Cairo og vende tilbage til Alexandrien. Saasnart Porten erfarede disse Uordener, sendte den en ny Pascha, Sayed Ali, til Ægypten. Alexandrien naaede han lykkeligen, men paa sin Reise til Cairo havde Mahomed Ali allerede føjet alle Anstalter til at standse hans Fremskridt, og

aabne ham Veien til Graven istedetfor til Tronen. Herpaa bestak Mahomed Ali Ulemarne eller Overpræsterne, som ere de Fornemste i Landet, og efter hvilke ikke allene Indbyggerne i Cairo, men hele Ægypten maa rette sig. Af dem forskaffede han sig Vidnesbyrd, at han var den eneste Person, der besidder Duelighed til at regjere Ægypten. Porten saae sig derfor nødsaget til at erklære ham for Pascha og oversende ham Paschalikfirman. Saaledes besteg han Ægyptens Trone, paa hvilken han hidtil har hersket næsten som en uindskrænket Konge. Han kan hverken læse eller skrive, raadfører sig med Ingen, og handler ganske efter eget Godtbefindende.

Kjøbenhavns Børs d. 23 Marti.

Cours. Hamb. 2 M. 259, a vista 262. Amsterd. 2 M. = . Lond. 2 M. = . Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. $10\frac{1}{2}$ ß. a 15 Rbmk. 11 ß. Oblig. (med Renter fra 11te Decbr. 1820) $71\frac{1}{2}$ a 72. Nationalbank-Obl. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) $87\frac{1}{2}$ Rbd. r. S. ell. 114 Rbd. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler $16\frac{7}{8}$ a 17. Svenske Sedler $62\frac{1}{2}$ ß. — Disconto 6 pC.

(Indsendt.)

Frue Elisabeth Hansen vilde gjøre sig den konstelskende Deel af Publicum meget forbunden, ved allerunderdanigst at ansøge Hans Majestæt Kongen, om allernaadigst at bevilge, at de af hende broderede Portraiter, som Allerhøistsamme er i Besiddelse af, ved Konstacademiets forestaaende Høitidelighed, maatte vorde udstillede til offentlig Skue.

Rettelse.

I nogle faa Aftryk af No. 23, S. 368, Lin. 18, staaer: Conticurere istedetfor: Conticuere

---

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 25.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 27 Marti 1821.

Til nærmere Oplysning om en ugrundet Anke, det store Kongelige Bibliothek vedkommende.

En navnløs Skriver, som under Skin af at ville reformere en offentlig Indretning — om hvis nærværende Tilstand han, og det mest i de Dele han særdeles anker paa, røber en fuldstændig Uvidenhed — egentlig kun søger Leilighed til at skumle over en Embedsmand af store og almeenerkjendte Fortjenester, kan denne roligen overlade til Døgnskriveres almindelige Lod. Kun det forgængelige Dieblik har Falskheden til Ven. Tiden er i evig Pagt med Sandheden, og svigter den aldrig.

Dette er min Overbeviisning; men Agtelse for den kongelige Stiftelses Overopsynsmand, ved hvilken jeg er ansat, tillader mig, for min Deel, ikke at forholde det Offentlige en kort, men som jeg haaber tilstrækkelig Belysning af ovenmeldte ildesindede og i Sagen uvidende Skrivers vrange og fordreiede Fremstilling og aabenbare Usandheder.

I Bladet Statsvennen No. 2, havde Skriveren blandt andet anket paa: at der savnedes en Catalog til Eftersyn paa det store Kongelige Bibliothek; ligesom ogsaa yttret det som "et billigt Forlangende, at den, som ønskede det, maatte kunne vente sig Tilladelse til at see Bibliotheket," ledsaget af en eller anden af dets Betjente. — Yttringen af dette sidste Ønske skyldes, ligesom den foregaaende Anke, allene Skriverens (virkelige eller forstilte) Uvidenhed. Saalænge Bibliotheket har været aabent til offentlig Brug, har det tillige i de dagligen dertil fastsatte Timer været tilgængeligt for enhver, som under Ledsagelse af en af dets Betjente ønskede at see dets Locale overhovedet, eller overskue et enkelt Fag i Bibliotheket. En mere udvidet Frihed havde man en Tid indført ved tvende andre offentlige Bibliotheker. Hvilke Uordener, ja Scandaler deraf have været Følgen, er mere end nok bekjendt; og at ved intet offentligt Bibliothek af første Rang i Europa en friere Adgang finder Sted, end ved det store Kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn: derom har jeg nu til Overflod Erfaringens Overbeviisning.

Paa Skriverens Klage over Savnet af en Catalog til Eftersyn paa det Kongelige Bibliothek, har Hr. Conferentsraad og Overbibliothekar Moldenhawer givet en Erklæring (i Adresse-Avisen No. 65), der factisk oplyser det Ugrundede og Falske i bemeldte Klage. Et saakaldet Svar paa denne Erklæring, (i Bladet Statsvennen No. 4) er, som man kunde vente det, blottet for Alt Sagen vedkommende, reelt Indhold; men affattet i en Tone, der røber Skriverens lave Tænkemaade, ved det slette og forbrugte Konstgreb: at blande Personen med Sagen, og at fordreie og forfalske, hvad klart nok er sagt for enhver, der ikke vil læse det med Nids eller Ondskabs Glarøine.

At Skriveren var uvidende om en Catalogs Tilværelse og om dens Tilbliven i en fuld-

stændigere og mere tilgængelig Skikkelse, vil ingen uden han selv finde "undskyldeligt." Det er den første Pligt for den, som vil føre Anke over en offentlig Indretning, at gjøre sig nøie bekjendt med den, saaledes som den er til. Kun en kaadmundet Sladdrer eller en vindig Projectmager vil forbedre, hvad han ikke kjender; kun en Skumler vil søge at skade Enkeltmand, der, hvor han vil give sig Skin af at gavne det Offentlige.

Forgjeves vil Skriveren i sit Svar besmykke sin Uvidenhed med Mangel paa en "offentlig Bekjendtgjørelse" om en Real-Catalogs Tilværelse paa det Kongelige Bibliothek. For Videnskabernes Venner og Dyrkere i Hovedstaden, har det været ligesaa ufornødent at publicere noget herom, som om Bibliothekets øvrige Tilstand, eller om de store og herlige Berigelser, det skylder en Videnskaberne beskyttende Konges Høimodighed. I øvrigt har jeg alt for over fire Aar siden meddeelt følgende Efterretning om det Kongelige Bibliotheks Real-Catalog: *)

"Efter det samme System, hvorefter Bibli-"otheket er ordnet, er en scientifisk eller Real-"Catalog over samme udarbeidet; men denne er "endnu kun til i Udkast eller enkelte Fascikler, "hvoraf enhver indbefatter en lille Green af et "Videnskabsfag. Catalogens Affkrivning paa be-"hørig Maade, saaledes at den kunde være til "beqvemmere Brug og Eftersyn, er et Ar-"beide, som for Bibliothekets indskrænkede Perso-"nale vilde medtage Snese Aar, til en ganske "mechanisk Beskjæftigelse; men som vi tør haabe, "ved den Fyrstes høimodige Liberalitet, af hvis "Kongelige Naade denne Stiftelse har høstet de "herligste Frugter, engang at see udført paa en "Bibliotheket værdig Maade."

Det her yttrede Haab modnedes til Opfyldelse, i det Hans Majestæt allernaadigst behagede at befale Overbibliothekaren, at lade den af ham besørgede Real-Catalog, indtil den nyeste Tid

*) I min korte Efterretning om det store Kongelige Bibliotheks Stiftelse, Skjebne og Tilstand. Athene VII. Bd. Sept. 1816. S. 238. (ogsaa særskilt aftrykt.)

suppleret, paa en passende Maade affkrives. Dette Arbeide tog sin Begyndelse i Aaret 1817; og af Bibliothekets saaledes paa ny reviderede, indtil nærværende Tid udfyldte og med passende Elegants afskrevne Real-Catalog var indtil Udgangen af Aaret 1820 fyrgetyve Foliobind fuldførte. Skriverens kjendelige Misfornøielse (i No. 4 af Bladet Statsvennen) med Hr. Conferentsraad Moldenhawers offentlige Yttring om Bibliothekspersonalet ved denne Leilighed, og, som det lader, tillige med min Udenlandsreise, har bevæget ham til at sætte syv og tyve Aar som Tiden, hvori der er arbeidet paa den nye Real-Catalog, i Stedet for fire Aar, som dertil virkelig er brugt. Efter denne Proportion kan han, om det behager ham, indbilde Statsvennens Læsere: at der vil medgaae henved 70 Aar endnu, til at fuldende hele Catalogværket, i Stedet for 10 Aar, som formodentlig vil blive det sande. Skulde Skriveren maaskee ogsaa her "forbauses", og hans gavnelystne og boggridske Utaalmodighed finde denne Tid for lang: da ville vi underhaanden meddele ham det Raad, at indhente Underretning fra Goettingen, hvorfor man ved det derværende Bibliothek, med et stærkere Personale end ved det Kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn, i 17 Aar, eller fra 1802 til 1819, da jeg var i Goettingen, kun havde bragt omtrent 30 Bind af en Real-Catalog i Stand.

Tilsidst maa det endnu betydes Skriveren, at hans Forbauselse over den af Hr. Conferentsraad Moldenhawer forfattede ældre Real-Catalog, der ligger til Grund for den, som for nærværende Tid udarbeides, ingenlunde forundrer os; thi saalidt denne Herre kjender til et Bibliothek, saalidt veed han, hvad der hører til at forfatte en Real-Catalog over en stor offentlig Bogsamling, som vor Tids Videnskabelighed fordrer den, og at dette ikke blot bestaaer i Titlernes Copiering; og hans Forbauselse maa stige til det Højeste, naar det endnu fortælles ham, at det hele Bibliothek, som det staaer, tillige er ordnet af Hr. Conferentsraaden efter bemeldte hans Catalog, og det "i den Tid, han tillige havde sit Professorat at rygte."

Efterat jeg endnu har underrettet Læseren om, at tidtbemeldte Skriver i Statsvennen No. 4

ender med Usandhed, som han begynder med Uvidenhed — thi at ogsaa den ældre Catalog, for saavidt den dertil var beqvem og brugelig, har været til Eftersyn, som han drister sig til offentlig at benegte, er vitterligt nok — slutter jeg disse Linier med den Erklæring, at jeg troer ved deres Bekjendtgjørelse at have opfyldt en Pligt mod Bibliotheket, hvorved jeg i sexten Aar har været ansat, og mod dets Forstander, om hvis udødelige Fortjenester af denne Nationalskat ingen dansk Videnskabsmand er uvidende; og at jeg i øvrigt kun med Taushed besvarer ethvert personligt Udfald, som i den Anledning maatte gjøres paa mig.

Kjøbenhavn, d. 25de Marts 1821.

C. Molbech,
Professor og Bibliotheksecretair
ved det store Kgl. Bibliothek.

I dit Ansigtes Sveed skal du æde dit Brød.

Den største Deel af den fattige Almue skjøtter rigtig nok ikke om, ved Arbeide selv at erhverve en tarvelig Føde, og opholder hellere Livet i Nød og Elendighed ved Fattigcassernes maadelige Understøttelse. Ikke griber jeg Pennen, i den Tanke at forbedre saadanne Mennesker eller deres Tilstand; thi det vilde være spildt Umage. Men at veilede saadanne Fattige, der gjerne ville arbeide, naar de saae nogen Udvei at faae Arbeidet nogenlunde betalt; det anseer jeg for Pligt, saa ofte jeg kan finde nogen Leilighed dertil. Jeg iler derfor med at gjøre Vedkommende opmærksomme paa nogle Artikler, som, især fra Jyllands Vestkyst, med Fordeel kunde tilvejebringes og sælges i Hamborg eller Altona.

Søegræs, Vendeltang, kunde sælges her i hele Ladninger for omtrent 1 Rd. pr. 100 Pd., vel renset, tørret og indpakket i Matpakker af benævnte Størrelse, naar det ei er alt for groyt.

Til Tilberedningen vælger man et Sted, hvor en Bæk løber ud i Søen. Deri maae Tangen ligge et Døgn, og ved Hjelp af Omrøren med Høeforke, skilles fra de opløselige fremmede Dele,

og fuldkommen udferskes. Derpaa tørres den paa en Græsplet. Sneglehuse, Stene, og alt øvrigt, som ei er Vendeltang, pilles fra, saa at det bliver fuldkommen reent og uden mindste Lugt, hvorpaa det er færdigt. Den, som inden næste April Maaneds Udgang indsender mig Prøver frit til Altona, og melder tillige, hvor meget han attraaer at levere, kan strax vente Svar.

Been, endog af Aadsler, som dog maa være rene, kunne her villig anbringes for 28 Lß. pr. 100 Pd., og i betydelige Qvantiteter vel noget høiere. Fra Holsteen kjøres de endog 10 Mile hertil. Deels blive de ved Hamborg brændt sorte i lukkede Kar, stampede og malede, for at bruges i Sukkerraffinaderier istedetfor Blod, og skulle være meget fordeelagtige. Noget deraf bruges under Navn af brændt Elfenbeen til Skoesværte. Den rette Omgangsmaade hermed holdes vel hemmelig, men kunde vel kommes paa Spor efter. Desuden sendes mange Been ubrændte herfra til Engelland.

Bark af Busk-Eeg kjøbes her for 3—5 Mk. L. pr. 100 Pd. Hvor i gamle Dage har været Egeskove, findes nu, ogsaa i Jylland og Holsteen, hele Strækninger Egekrat, krogede, forknyttede Skud af gamle Rødder, der idelig blive afædte af Kreature, og derved ere blevne til unyttige Vantrivninger. I Nederlandene har man alt længe benyttet dem paa følgende Maade, som nu ogsaa paa mange Steder i Holsteen, især mellem Rendsborg og Itzehoe, og i Ditmarsken, til stor Nytte for Landmanden, er efterfulgt. Krattet fredes først med et godt Dige mod Kreature. Stammene afhugges glat, uden at foraarsage Splinter eller at skade Barken, en Haandsbred over Jorden, om Vinteren, hvorpaa snart vil vise sig endeel unge Skud, som voxe rank i Veiret. Naar disse ere 6 til 8 Aar gamle, da hugges de af i Mai Maaned, naar Knopperne svulme op; thi da er Saften i Mængde mellem Træ og Bark, hvorved denne løsnes. Disse Staver bankes med en Trækølle, hvorefter Barken let kan tages af; den bindes i Bundter og hænges i Udhuse, for at tørres, eller i tørt Veir i det Frie, men Regn maae ikke komme derpaa, da den vilde udtrække Garvestoffen. Naar Barken er tør, hugges den i Stykker af omtrent en Fingers Længde, og nu

er den færdig til Salg. Denne Artikel kunde med største Fordeel benyttes af Garverierne i Landet selv. Og selv Barken af de gamle Buske kunde vel bruges af indenlandske Skoemagere, der selv barke deres Læder.

Blodigler blive sendte hertil fra Meklenborg, og herfra igjen til England. En stor Deel døer underveis, især naar de ikke passes af Skibsfolkene, da de om Sommeren daglig bør have reent Vand, og de døde tages fra dem. Men de levende betales der saa dyrt, at det alligevel betaler sig. Skippere, som gaae fra den vestjydske eller holsteenske Kyst til London, og selv ville passe Iglerne underveis, kunne sikkert fortjene Penge derved.

v. Schultz,
Capitain.

Indenlandske Efterretninger.

Medlemmerne i det Kongel. Landhuusholdnings-Selskabs Commissioner bestaae af følgende:

Første Agerdyrknings-Commission. De Herrer Kammerraad Drewsen, Formand; Slotsgartner Petersen; Postor Rønne; Consul Fr. de Coninck; Agent Holmblad.

Anden Agerdyrknings-Commission. De Herrer Justitsraad Esmarck, Formand; Botanisk Gartner Holbøll; Etatsraad Arentz; Professor Viborg; Grosserer Johannsen.

Kunst-Commissionen. De Herrer Professor Hornemann, Formand; Professor Ørsted; Professor J. Smith; Etatsraad L. Bertelsen. Commandeur Wleugel, Navigat. Directeur.

Handels-Commissionen. De Herrer Directeur Holten, Formand; Justitsraad Wexelsen; Etatsraad Lehmann; Etatsraad Hvidt; Etatsraad og Professor Engelstoft.

Lov-Commissionen. De Herrer Etatsraad Schäffer, Formand; Professor Kolderup-Rosenvinge; Assessor Thorsteinson; Assessor M. Lange; Kammerraad Schifter.

Skrift-Commissionen. De Herrer Etatsraad Collin, Formand; Professor Ramus; Etatsraad Wad; Kammerraad Drewsen; Etatsraad Ørsted.

Resultatet af den, i Anledning af den ved

Classelotteriets 4de Classes Trækning f. A. indløbne Feil, nedsatte Commissions Undersøgelse, er følgende: Commissionen antog, at den Kongelige Casse ikke, i Anledning af den omhandlede Uregelmæssighed, kunde være pligtig at foranstalte nogen Omtrækning, eller paa anden Maade give Erstatning, men den holdt dog for, at det, med Hensyn til Vigtigheden af, at ingen Afvigelse fra den befalede Orden finder Sted ved Lotteriets Trækning, var rettest, at samtlige de Embedsmænd, som den omhandlede Feil, paa nogen Maade, kunde være at tilregne, tiltales, for at det, ved Domstolene, kan bestemmes, hvorvidt de derfor kunne være at ansee. Dette er og allernaadigst blevet bifaldet.

Kornhandelen har i den senere Tid været temmelig oplivet, og der er kjøbt adskillige Partier til Udførsel af følgende forskiellige Sorter, til hosføiede Priser: herliggende 128 — 130 pd. (holl. Vægt) bedste hvid sjællandsk Hvede à $6\frac{5}{6}$ Rbdl., 123 — 124 pd. rød dito $5\frac{2}{3}$ Rbdl.; 118 pd. Rug, at modtage i Provindserne à $2\frac{5}{6}$ — 3 Rbdl.; 110 pd. 2radet Byg à $2\frac{2}{3}$ Rbdl., 104 — 105 pd. 6radet dito à 2 Rbdl. pr. Td.; Havre $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{2}{3}$ Rbdl. nominell. Skjøndt der for Dieblikket ikke er synderlig Efterspørgsel, er det dog, under nærværende Omstændigheder, sandsynligt, at Priserne snarere ville stige end falde. (Hand. Tid.)

Odense, d. 23 Marts. I Nat og endnu i Morges passerede efter hinanden 3 Stafetter her igiennem Odense, kommende fra Syden; hvoraf formodes at Noget er forefalden i Italien, som da næste Postdag vil meddele. (Iversens Av.)

Der tales meget om nogle magnetiske Curer, som i denne Tid foretages her i Odense. Resultatet kan vel i sin Tid haabes bekjendtgjort. (Hempels Av.)

Blandede Efterretninger.

At Norge endnu stedse er eet af de Lande, hvor Menneskene opnaae den høieste Levealder, sees af Bergens Stifts Dødeliste for Kirkeaaret 1819 til 1820. Blandt 3113 Døde havde 46 opnaaet en Alder af 90 til 100, og 4 over 100 Aar. I hele Stiftet har man ikke vidst af dræbende Epidemier.

I et Hul i Isen paa Vaterlands Elv ved Christiania, blev d. 24 Jan. fundet et dødt Barn, hvis Hoved næsten ganske var afskaaret, og som havde to Stik paa venstre Side af Brystet. Efter nogle Dages Forløb opdagedes det, at det var Barnets egen Moder, en Tjenestepige af 24 Aars Alder, som havde myrdet det saa grusomt. Hun vilde ikke vedgaae at være frugtsommelig, end ikke for Barnefaderen, der tilbød hende al muelig Understøttelse, hvorimod hun indsnørede sig meget stærkt, for at skjule sin Frugtsommelighed og dræbe Fosteret. Gjerningen begik hun i Mørket i Kjøkkenet, efterat hendes Folk vare i Seng, strax ved Barnets Fødsel, som hun siger, af Skamfuldhed for ei at betragtes som et løsagtigt Fruentimmer. Denne Qvinde frygtede saaledes mere Mennesker end Gud.

Stockholm har længe savnet en Veterinairskole, samt en Indretning for at modtage og helbrede syge Huusdyr. En Saadan er nu i disse Dage aabnet paa Ladugaardslandet, hvor Lector Norking, som denne Skoles Forstander, paa Kgl. Befaling, giver hver Dag baade praktisk og theoretisk Underviisning i alle Veterinair-Videnskabens Grene. Raad og Cur gives gratis, men Medicamenter og Dyrenes Føde betales efter en bestemt Taxt.

Alt siden Aar 1817 var Indførsel og Brug af Champagneviin forbuden i Sverrige. Hans Majestæt har nu, under 28de Februar d. A., naadigst tilladt, at Samme maa indføres, imod den Toldafgift, som ved den Kongl. Kundgjørelse af 22de Decbr. 1819 er fastsat for Viin, der indkommer paa Boutailler.

I Elberfeld i det Preussiske har en Kjøbmand Aders bragt en Forening istand til at drive en umiddelbar Handel paa Vestindien. Der er allerede afsat 170 Actier til 500 Rdl. hver, og i Actionairernes Forsamling d. 8 Marts d. A. blev besluttet, ikke blot at gjøre Prøveforsøg, men at oprette et fast Handelsselskab. — (Hanseforbundets Periode kunde saaledes let indtræffe igjen, skjøndt under en anden Skikkelse, thi skulle de nordiske Sø- og Handelsstaters ost- og vestindiske Compagnier vedblive at gaae deres Undergang i Møde, saa kunde det let hænde, at tydske Pebersvende, ligesom i ældre Tider, ville tilføre

Specerier, istedetfor at de nu hjembringes med Landets egne Skibe.) Hvad der har givet Anledning til hiin Speculation i Elberfeld er formodentlig den standsede Kornhandel; thi der skrives derfra, at endnu ikke en eneste Læst Korn er bleven bestilt eller solgt der: et Tilfælde, som endnu aldrig er indtruffet.

En Tjenestepige var nyligen sendt fra Landsbyen Holzmanotz (i Zipser Comitat) med 200 Gylden til den lille Bye Göllnitz. Hun aabenbarede en Bonde, som hun mødte underveis, Øjemedet for sit Ærinde. Han ledsager hende igjennem Skoven, gik ad en foregiven Gjenvei, og fører hende til en Bjergschacht. "Her er din Grav!" raaber han. Hun maa give ham de Klæder, hun har paa, tilligemed Pengene. Den Ryggesløse vil ogsaa have Særken. Pigen beder ham, i det mindste at vende sig om, da Bluferdigheden ikke tillader hende det. Umennesket vender sig om, og lynsnar tager Pigen ham fat bagfra, og styrter ham i den Afgrund, han havde tiltænkt hende. Hun iler tilbage til Landsbyen, og anmelder det, der var hændt. Man finder Skurken med Pengene og Klæderne, ved Siden af ham to halvforraadnede Lig, der formodentlig ved denne Nedriges Rovlyst havde fundet deres Grav der.

Det engelsk-ostindiske Compagnie har faaet fra Indien en usædvanlig stor Diamant. Den kaldes Nassuck-Diamanten, og blev tagen med Maratte-Peischwans Bagage. Den veier 358 Gran eller 89 Karat, og er trekantet. Paa Pitts Diamant i Frankrig, og den, som eies af Keiseren af Rusland nær, er den den største, man hidtil har seet i Europa.

Den aarlige Udførsel af Tvist fra Hull, er stegen fra 7 til 17 Mill. Pund, og af Cattuner fra 9 til 50 Mill. Yards.

I Aaret 1815 blev i London solgt et Malerie af Paul Rembrandt van Ryhn (født 1606) for 16000 Pd. St. Da det nyligen igjen var til Auction og opsat paa Staffelettet, raabte Auctionarius: Ærer Konsten! og tog sin Hat af. Forsamlingen fulgte hans Exempel, og Maleriet blev solgt, medens Alle stode med Hatten af: noget, som Engellænderne ugjerne gjøre. En Ølbrygger kjøbte det for 7000 Pd. (77000 Rbd.)

— Som Konstner fortjente Rembrandt uimodsigeligen, at man tager Hatten af for ham, men neppe som Menneske. Han udmærkede sig ved en mageløs Gjerrighed, og betjente sig af uædle Konstgreb for at tilfredsstille denne. Af Pengegjerrighed forlod han sin flittige og udførte Maneer, og antog en flygtig practisk Behandlingsmaade. Hvert Øjeblik truede han med at forlade Holland, for at bevæge Konstelskere til at skynde sig og kjøbe af hans Arbeider. Prisen paa hans raderede Arbeider søgte han at forhøje, ved at sælge halv fuldendte Blade; siden gjorde han Pladen færdig, og solgte de samme Arbeider, naar den var forslidt, tredie og fjerde Gang; han opkjøbte selv under Haanden eller ved Auction sine egne Arbeider, og lod Sønnen hemmeligen sælge dem igjen, som om han havde rapset dem fra ham. Paa denne Maade, og ved en ussel Levemaade, samlede Rembrandt sig en betydelig Formue.

Bemærkninger.

Under Artiklen Graisse (Fedt) i Dictionnaire des sciences medicales, p. une societé de Medecins & Chirurgiens, Paris 1817., hedder det, at alt hvad der formindsker Livsbevægelserne, befordrer Fedtets Tilblivelse, altsaa fortrinligen Søvnen. Derfor ere Sovedyrenes Classe, og Mennesker ved et bestandigt Ophold i Mørke, tilbøjelige dertil. Derfor ere Idioter, Sløvhoveder og Alle, hvis Nervesystem er i ringe Virksomhed, sædvanlig tilbøjelige til Fedt *); hyppige Blodsudtømmelser, skeete de end ved Aareladning, frembringe ligeledes Tilbøjelighed til at blive feed. Man aarelader derfor Stude og Kalve, der ere bestemte til Fedning. Henimod de 40, naar Synden forlader Synderen, i koldere Clima ved fuldsaftig Complexion, og en hyppig Nydelse af Melke- og Meelspiser, Øl, ugjæret Hydromel bliver man tilbøjelig til Fedme. I China, Ægypten, Italien skeer det ved den hyppige Nydelse af Riis.

*) Denne Regel taaler mangen Undtagelse. Samuel Johnson, David Hume, Tode, Suhm, og saa mange flere udmærkede Mænd, vare føre, ligesom endnu den berømte Romanskriver August Lafontaine er det.

I det første Rige hører et fedt Legeme til en ædel Repræsentation. Miramelin (Keiseren) af Marocco, holder meget af tiltagende Fedhed, og lader sig derfor hvert Aar veie; maaskee især fordi Hoffolkene maa opveje Fedtets Tiltagelse med Guld.

I Skotland skal for adskillige Aar siden en Kone have født 5 levende Børn paa eengang. Hvor sjeldent dette Tilfælde er, hvis Mage fortælles af Aristoteles, skjønnes bedst deraf, at i de to Hospitaler, Hot. de Dieu og Hosp. de la Maternité i Paris, i en Tid af 60 Aar, blandt 108,000 Fødsler, kun fødtes een Gang Fiirlinger. (Som bekjendt er for nogen Tid siden fire Børn blevne fødte af een Moder paa eengang her i Kjøbenhavn.)

Prof. F. G. Zimmermann har udgivet et interessant Skrift: Neue Chronik von Hamburg, vom Enstehen bis zum Jahre 1819. Efter samme fremkom Hamborg af en Skovborg (Ham, Skov, Burg, Borg), som Carl den Store lod anlægge ved Elben 808 (altsaa omtrent 400 Aar førend Kjøbenhavn blev anlagt). Den derværende Kirke blev fuldendt 811, og Erkebisp Ansgarius anlagde et Kloster og en Skole. De Danske ødelagde Borgen og Kirken to Gange, og Landet var uden Beskyttelse indtil Keiser Heinrichs Tid. Allerede under Otto III. (983—1002) nævnes Hamborg som et velhavende Sted, i Henseende til sine Indkomster af Told og Skibe. Erkebispens Stift strakte sig fra Peene til Sli, til Sverrig og Island. 1012 blev Staden ødelagt af Slaverne paa hiin Side Elben, men hurtigen igjen opbygt, og, skjøndt af Træ, kaldtes den dog den skjønneste Stad i Sachsenland. Domkirkens Bygning blev begyndt 1037 (altsaa 10 Aar førend den i Roeskilde) og den opførtes af hugne Stene. Staden blev tidligst bebygget ved Bjerget, og de derfra udgaaende Gader bære Haandværksfolks Navne, saasom Smede-, Sadelmager-, Filter- (Hattemager-) Gade 2c. Det er meget naturligt, at de fleste Colonister, især fra Nederlandene, som nedsatte sig her, vare Professionister *). Det Sted, hvor

*) Anderledes var det med Kjøbenhavn, hvis ældste Indbyggeres Næringsveie var Fiskerie

der laae en dansk Skandse, kalder man, til Erindring om Befrielsen fra dansk Herredømme, Feensberg (Fiendesbjerg), men hvilket Navn blev siden saa forqvaklet, at man gjorde Venusbjerg deraf. Hertug Albrecht af Brunsvig forskaffede Hamborgerne Tilladelse til i hele Engelland at anlægge Factorier, og derved opstod sandsynligviis hiint Huus i London, hvori de tydske Factorer boede og falholdt Varene. Allerede 1280 nævnes dette Huus under Navn af Guildhalle. I den efterfølgende Tid kjøbte de hanseatiske Kjøbmænd endnu et Huus til, som de kaldte Staalhof, hvilket Navn hele Factoriet fik. Endnu i dette Øjeblik besidde Hansestæderne denne Bygning, og trække Indkomsterne deraf, hvilke ogsaa bleve ukrænkede, da de forvandledes til franske Municipalstæder. For at beholde Fred, maatte Hamborg ofte rykke ud med Penge, dog paa den pudseerligste Maade, da Gustav Adolf aftvang de Hamborgere, der vare reiste fra Leipziger Messe for at see ham, et Laan af 80,000 Rdlr. Ved denne Leilighed sagde Hermann Rentzel: Pfui — Pfui, dat heet, fahrt an Spandau, um den König to seen *), hvilket længe har været et Ordsprog. Under Hamborgs Mure og paa dets Bekostning, siger Forf., opkom Altona, Fristedet for dets værste Pak, og tillige for Undertrykte og Forfulgte, Tegnet paa naboelig Splid og manglende Landsorden, ligesom og formedelst Taalelsen af dets

og Handel; Professionisterne synes at være komne meget sildigere. Derfor findes her næsten ingen Gade, som bærer Navn efter dem, da man derimod i de mindre Kjøbstæder hyppigen træffer Skomagergaden, Pottemagergaden &c. De eneste Gader, som bære Navn efter Professionister, er Smedebakken, Smedens Gang og Kjøbmagergade, som egentligen bør hedde Kjødmanger- (Kjødhandler) Gade. Ordet Monger har vedligeholdt sig i det Engelske, hvor man endnu siger Fishmonger, Fiskehandler, Cheese-monger, Ostehandler o. s. v.

*) Kjører til Spandau, for at see Kongen. Spandau er, som bekjendt, den Fæstning, hvor Statsfanger hensættes.

Geistligheds Utaalsomhed. Imidlertid forundte det dog selv Altonaerne Beskyttelse bag sine Mure, da deres aabne Plads truedes i Borgerkrigen 1546—1548. Syvaarskrigen gav Hamborg stort Erhverv, men den nordamericanske Krig skuffede Haabet, fordi Skibene manglede en Rigsbeskyttelse mod Engellænderne. Ved den franske Krig, Skibsfart, Handel, som tog Hovedveien ad Weser og Elben, ved rige Udvandrede, berigedes Staden, men ved Ødelæggelserne i Aaret 1813 led den et Tab af 140 Mill. Mk. Bco. (120 Mill. Rbd. Sølv), hvorover Regningerne endnu ere til. En rig, en lykkelig Stad vil Hamborg vedblive at være, om end dens store Tid skulde være forbi. Medens de Franske holdt dens Porte lukkede, har Bremen trukket endeel af dens Handel til sig, og synes at kunne blive i Besiddelse deraf, da det staaer i umiddelbar Forbindelse med Vestindien, især Hayti, og ved Hjelp af Weser og Fulda leverer Varerne billigere til Frankfurt, end de kunne leveres fra de nederlandske Steder, formedelst derværende Gjennemgangsafgivter. Ogsaa kunde det skade den Hamborgske Handel, at Varerne tage Veien over Ægypten og Triest, ligesom over Odessa og Brody. Det har Vexelprisen for uophørligen og for almindeligen imod sig, til at man deraf ikke maa slutte, at dets Handel aftager.

De franske Deputeredes Forsamling i Paris holdes i det forrige Hotel Bourbon. Hovedfaçaden bæres af 12 corinthiske Søiler, som en stor Trappe fører op til. Hotellet ligger ved Seine og Façaden ligeoverfor Ludvig XV. Bro og Place concorde, hvor Ludvig XVI. blev henrettet. Sahlen danner en Halvkreds, der er opfyldt med trappeformige Sæder. I Middelpunkten af Kredsen ere Sæderne for Præsidenten og Secretairerne. Den oplyses ovenfra. Til denne Sahl støder Conference-Sahlen, hvori de Deputerede, der ikke ere sysselsatte i Bureauerne, forsamles og gaae saa længe op og ned, indtil Mødet aabnes. Her spadsere de fra den høire og fra den venstre Side fredeligen sammen, og Ministerielle, Ultras og Liberale underholde sig venskabeligen. Paa eengang røres Trommen. Det er Præsidenten. Den vagthavende Capitain gaaer

foran ham med Kaarden i Haanden. — Nogle Deputerede gaae ind i Sahlen. Tribunen opfyldes, Journalisterne tage Plads. Moniteurens Redacteur med sine Stenographer (Hurtigskrivere) sætte sig nedenfor under Arena (Kamppladsen). De andre Journalister maa sidde oppe i Logerne, siden den Tid Payferre de Cerre kivedes med Censeurens Redacteur, og der paastodes, at Reglementet, som forbyder Fremmedes Nærværelse i Statens Indre, skulde bringes i Opfyldelse. "Tager Hatten af, mine Herrer!" siger en Huissier. Disse Ord tilkjendegive, at Præsidenten træder ind i Sahlen. Foran gaae to Huisserer og to Statsbude, klædte i sort Fløiel. Nu kommer Præsidenten, ledsaget af Kammerets 4 Secretairer. Efter dem følge begge Secretair-Redacteurer, der føre Protocollen. Præsidenten sætter sig i Lænestolen. Secretairerne tage Plads. Statsbudene stille sig ligefor Præsidenten. Deres Embede er at besørge de Deputeredes Kammers Meddelelser til Pairernes Kammer. Hver af dem nyder en Løn af 6000 Fr. — En halv Time efter Præsidentens Ankomst, ere saamange Deputerede tilstede i Sahlen, at Forhandlingerne kunne begynde. Der skal være halv saa mange til. Men ved Oplæsningen af Protocollen fra forrige Forsamling, hvormed ethvert Møde aabnes, ere sjeldent saa mange tilstede. Efterat Protocollen er bleven oplæst og antaget, medgaaer endnu en halv Time til Indberetningen om de indløbne Ansøgninger, og naar denne er aflagt, ere de Deputerede efterhaanden komne, og nu begynde Discussionerne. — Præsidenten maa føre et stort Huus, og nyder af Kamret 100,000 Fr. i Underholdningspenge.

(Indsendt.)

Hvorledes Tiderne, og med dem Tonen, kunne forandre sig, derpaa har man et mærkeligt Exempel i dette Øjeblik, da mangen Landmand med mathematisk Nøiagtighed udregner, hvormeget han maa betale for sine Fornødenheder fra Kjøbstæderne i Rug. Uagtet det er en alt for sørgelig Sandhed, at Kornvarerne staae i denne Tid yderst lave, og at Landmanden lider overordentlig derved, saa burde det dog ikke glemmes, at i Krigsaarene førte Kjøbstædsmanden lignende Klage over

Dyrheden af Landmandens Producter i Sedler. Saaledes kostede i Aaret 1813 en Tønde Rug 250 Rd. D. C. (eller 41 Rbd. 4 Mk.), en Skjeppe Rugmeel 25 Rd., et Pund Formelys 16 Rd., et 60 Lods Taxtbrød 1 Rd. D. C. At Landmanden forholdsviis den Gang maatte betale sine Fornødenheder saa meget dyrere, er unægteligt, og det var uden Grund, at mangen Kjøbstædsmand misundte ham hans Lykke, og, for at opnaae en lignende, betalte en ussel Bondegaard med 100,000 Rd. D. C. Men det er ligesaa unægteligt, at mangen Landbo, hvis han i de fede Aar havde forstaaet at holde paa Sedlerne, vilde saa meget bedre kunnet udholdt det i de paafulgte magere. Ikke siger man dette, for at gjøre Nogen Bebreidelser, men en Sandhed bliver det dog, at megen Nød og Elendighed havde været undgaaet, saavel paa Landet som i Kjøbstæderne, dersom det gamle Ordsprog: man maa altid tænke videre frem, var bleven fulgt, og dersom saa mange, til deres egen Ruin, ikke havde troet, at Forvirringens Tid vilde vare evig. At Yderligheder lede til Yderligheder, det lærer Erfaringen i denne Tid. Ligesom man tilforn ødslede for meget, saaledes indskrænker man sig nu for meget, endog der, hvor det ikke er nødvendigt. Paa denne Maade standses Næringsveiene, og ligesom tilforn den Ene tvang den Anden til Ødselhed, saaledes tvinger nu den Ene den Anden ofte til en overdreven Indskrænkning. Den skjønne Regel, at lade Andre leve med sig, er næsten ophørt, og Capitalisterne gjøre intet andet end samle Renter paa Renter af deres Capitaler, og disse Renter forvandles uophørligen igjen til Obligationer.

Kjøbenhavns Børs d. 27 Marti.

Cours. Hamb. 2 M. 259, a vista 262. Amsterd. 2 M. -. Lond. 2 M. -. Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 10 ß. Obligat. (med Renter fra 11te Decbr. 1820) 71½ a 72. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 87 Rbdl. r. S. ell. 113½ a 113 Rbdl. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanks. 16⅞. Svenske Sedler 62½ ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 26.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 31 Marti 1821.

Slotsholm.

Ordsproget siger: en Prophet gjelder ingensteds mindre, end i sit eget Fædreland. Dette kan ikke allene anvendes paa Propheter, hvoraf der i denne Tid ikke gives andre end Veir- og Ulykkes-, men ogsaa paa Mærkværdigheder. Hvor mange Hundrede Mile reiser man ikke ofte for at see Ting, hvis Mage man har lige for sine Øine, uden engang at lægge Mærke dertil? — Neppe gives der i hele Europa en Øe af saa lidet Omfang som Slotsholm, der indbefatter saa mange Mærkværdigheder, som denne Plet. Her er Christiansborg, eet af de meest glimrende og største Slotte i Europa, med Kirke og Theater; det store Kongelige Bibliothek, een af de største og kostbareste Bog-, Manuskript- og Kobbersamlinger i Verden; — Konstkamret med den herlige Maleriesamling; — Proviantgaarden, med sin egen lille indsluttede Havn, hvor Skibe med Levnetsmidler for hele Marinen og Holmens Mandskab kunne løbe ind og ligge trygge som i Abrahams Skjød; — Tøihuset med sine 60,000 Geværer, med sine Canoner, al muelig Krigsmunition og Trophæer fra Oldtiden; — Staldene med de udvalgteste Heste, alle avlede paa dansk Grund; — Ridehuset, maaskee eet af de skjønneste og største i Europa; — Cancelliebygningen, med Rentekamret og alle Rigets øvrige Collegier, hvor dets vigtigste Anliggender, lige fra Elben til Ishavet, veies, prøves, besluttes, — med det geheime Archiv, hvor de til Fædrenelandets Statistik, Politik og Historie hørende Haandskrifter, nogle af 7—800 Aars Ælde, i største Orden opbevares. Og hvad kan en dansk Konge ikke Alt overskue fra Balconen af sit Slot, der overalt er omgivet med Vand og Vindebroer? — Den gamle, ærværdige Børs, med sin Canal, til Sikkerhed mod Ildebrand og til Beqvemhed for Kjøbmandsgodses Befordring, med sit mærkværdige Taarn; — Banken og Zahlkamret med Rigets Skatte. — Paa den ene Side Østersøen, med sine frem og tilbageseilende Skibe, paa den anden Sundet, lige for det Kongelige Verft med sine Værksteder og Magaziner, og i Nærheden deraf Dokken, den udødelige Gerners uforgjængelige Mindesmærke. Og alt dette er Frugten af danske Kongers utrættelige Stræben i en Række af fire Aarhundreder.

Slotsholm har, saa at sige, været den Spire, hvoraf Kjøbenhavn siden udviklede sig. Kongestadens Grund har sandsynligviis i Oldtiden for det meste bestaaet af Smaaøer eller Holme, adskilte ved smaa Sunde, og saaledes i det Smaa været et Billede paa Danmark i det Store. De vigtigste heraf have nok altid været Slotsholm og Bremerholm. Paa Slotsholm havde Absalon for omtrent 650 Aar siden sit Bohuus, omgivet med en Ringmuur og nogle Taarne, hvorfra den Tid, da Krudtet endnu ikke var opfundet, de danske Pile lynede mod Fienden. Indtil for 200 Aar siden var her Byens Toldbod, og Navnet Kjøben-

havn, eller Kjøbmænds Havn, viser, at Staden fra de ældste Tider har været anseet for den beqvemmeste til Skibsfart og Handel. De fleste Nationer handlede herpaa. Derfra de saa forskjellige Benævnelser: Kiøpinghafn, Kopmanshafn, Kiøpmannæhamn, Køpendehaffnæ, Kiøbmændshaun, Kaufmannshaven, Kopmannehafen, Kopenhagen, Copenhague &c.; thi Staden var i Grunden navnløs og kaldtes oprindelig Hafn eller Hafnæ. I Absalons Tid hedte den Urbs Absalonica. Hvilken Stad i Verden kan vel ogsaa have en skjønnere Beliggenhed? Ikke allene ligger den ved to af Europas Hoved-Søer: Nordsøen og Vesterhavet, men den er og saaledes gjennemskaaren med Canaler, at en Kjøbmand, der boer i Nyhavn eller ved een af Canalerne, kan lade de Skibe, der komme lige fra Ost- og Vestindien, i det mindste ved Hjelp af Pramme, losse uden for sit Pakhuus. Men Tidsomstændighederne, fulde af Uheld, have desværre for Øieblikket tilintetgjort Frugterne af alle disse store og sjeldne Anlæg; Kjøbmændene ere for en stor Deel ødelagte, Pakhusene tomme og Skibene uden Fragt.

De, som have lagt Grunden til Kjøbenhavns første Glands, vare to Geistlige, Erkebisp Absalon, hvis rette danske Navn er Axel, som byggede og befæstede det efter ham kaldte Axelhuus, og Jacob Erlandsen, der gav Staden sin første ordentlige Stadsret og sit Privilegium. Ved Axelhuus eller Steileborg, paa hvis Grund Christiansborg er bygget, laae Absalons Krigsskibe i tryg Bevaring og krydsede derfra mod de paa den Tid saa farlige vendiske Sørøvere. Paa de Steder, hvor vore Damer altsaa nu i det smukke Veir trippe saa nydeligen, uden at plette deres colørte saffians Sko, seilede engang Absalons Snekker og gik de raske danske Drenge i Leding mod Vikinger. Man vil paastaae, at Axelhuus, saaledes som man kan slutte af en Beretning hos Saxo, kaldtes Stegelborg, fordi de Sørøvere, som opbragtes her, bleve lagte der paa Steile. Endnu i Frederik den Andens Tid var paa Slotsholm eller Slotspladsen et Rettersted; thi her blev i Aaret 1589 Magister Henning, der havde fremført Beskyldninger mod denne Konges Ministere, og Viceadmiral Peder Galt, der sigtedes for, af Mangel paa Aarvaagenhed at have ladet den i

Kieler Fjord indsluttede svenske Flaade undslippe, men hvis Uskyldighed dog siden blev lagt for Dagen, halshugne. Imidlertid synes Slotspladsen ikke i Christian den Andens Tid at være bleven brugt til Rettersted; thi Torben Oxe blev henrettet paa St. Gjertruds Kirkegaard og Diderik Slaghæk paa Gammeltorv.

Sammenligner man Slottet, saaledes som det var førend Christian den 6te opførte det afbrændte Christiansborg, med det, som det endnu var 1794, og som det tegner til at blive nu, da det, lig en Phønix opstaaer af sin Aske, saa studser man ved Konstens overordentlig store Fremskridt; thi vil man gjøre sig et Begreb om Billedhuggerkonstens Tilstand i Danmark for 300 Aar siden, saa see man Kong Hans's og hans Dronnings Billede, som denne Konge lod udhugge i Steen 1503, og sætte ved Trappen til sin Riddersahl, men som nu staaer ved Indgangen til det store Kongel. Bibliothek. Ved Siden af dette eet af Thorwaldsens Arbeider, en Phidias's Værk ved Siden af en vild Indianers plumpt udskaarne Træbillede. Hvilken Stivhed i Tegning, hvilken Plumphed i Bearbeidelsen!

Paa Kjøbenhavns Slot have vore Konger resideret lige fra Christopher af Bayern indtil Christian den Syvende. Aldrig saa snart havde Christopher faaet Kjøbenhavn og Slottet ved Mageskifte fra de roeskildske Bisper, som de begge indtil da (1443) tilhørte, førend han valgte Slottet til sin Kongebolig. Men hvor ubeqvem denne Bolig maa have været, skjønnes af det endnu levnede Consistoriihuus, som var de roeskildske Biskoppers Residents, fra Kong Waldemar d. 3dies Tid af, da de ikke mere havde deres Bolig paa Slottet. De fleste danske Konger lode derfor det gamle Slot forbedre og udvide. Christian den 1ste og Kong Hans, lode indrette en 86 Skridt lang og 40 Skridt bred Riddersahl, Christian d. 3die lod Slottet forsyne med Grave rundt omkring, og Bygningen betydeligen forøge med Vaaningshuus for Dronningen og hendes Hofdamer, saavelsom Hofbetjenterne. Den Gang blev første Gang indrettet en Slotskirke. I de Tider var der ogsaa paa Slottet et Fængsel, der kaldtes Blaataarn, bestemt for Hofofficianter.

Slottet havde allerede tidligen sin Slots-

foged; thi i Christopher af Bayerens Stadsret, dat. Kjøbenhavns Slot 1443, hedder det: "at Slotsfogeden, Borgermester og Raad haver at udvælge Byfoged, som har været gammel Skik, paa det at ingen Stridighed skal være imellem Slottet og Staden." Borgerne paalaae det, efter samme, at undsætte Slottet med deres Gevær i paakommende Fare eller Forræderie.

Paa intet Sted kunde Børsen ligge beqvemmere end paa Slotsholm. Ikke allene har man her Banken i Nærheden, men man kan ogsaa derfra lade sig sætte over i Baade til Nyhavn, Toldboden o. s. v. For Oldgranskeren er denne Bygning høist mærkværdig. Calmar blev i Aaret 1611 indtaget af Kong Christian den Fjerde. Byen, som ikke stod paa den samme Plads, hvor den staaer nu, men som, efter at den var afbrændt 1647, blev gjenopbygt paa Øen Qvarnholm, havde en betydelig Handel og eiede derfor, hvad selv Danmarks Kongestad manglede, en anseelig Børs. Denne lod Christian, der gjorde saa meget for at ophjelpe Kjøbenhavns Handel, nedbryde, og saavel det mærkværdige Taarn, som Steenbillederne føre hertil og anvende til Børsens Bygning. Betænker man, at Calmar var en saa gammel Stad, at dens Oprindelse endog er ubekjendt, saa har man i Kjøbenhavns Børs, der skal være en Efterligning af hiin, et Billede af een af de ældste Børser i Norden. Børsen er saaledes ikke allene en Bygning, der tjener til Handelens Beqvemhed, men tillige et Seiersminde for Christian den Store. Og med hvilken Tænksomhed lod han ikke denne Bygning opføre? For at faae den til at staae paa den Plads, hvor den nu staaer, lod han ved Dæmning og Indpæling optage en Grund af Stranden, og den ligger nu imellem to Canaler, hvor Fartøier og Pramme kunne lægge an lige ved Bolværket og losse deres Gods i de under Bygningen værende Pakboder.

Betragte vi Slotsholm fra den historiske Side, saa møde vi her ligeledes ikke faa Mærkværdigheder. Fra Slottets Altan bleve, lige indtil Christian den Syvende, Kongernes Tronbestigelse i de sidste tre Hundrede Aar proclameret. Udenfor Børsen blev Hyldingseden under de største Høitideligheder aflagt ved Souverainitetens Indførelse 1660, da der ved Enden af Børsen var

oprettet et med rødt Klæde overtrukket Theater, hvorfra der gik en med samme Slags Klæde belagt Vei lige op til det Kongelige Gemak, ad hvilken Kongen og Dronningen gik i Procession hen til den opreiste Trone. Paa det Sted, hvor Cancelliebygningen nu staaer, holdt Danmarks Rigensraad, førend Souverainiteten, sine Forsamlinger.

Den lille Øe Slotsholm indsluttes af sex Broer, hvoraf paa den ene Side Høibro, Holmensbro og Knippelsbro: alle tre lige mærkelige. Høibro er den ældste og nævnes allerede 1373 under Navn af Hysekebro, 1433 af Høwebro (formodentligen Hævebro). Indtil 1694 var den en Vindebro, men saa svag, at man maatte forbyde Amagerne at kjøre derover med deres Vogne. Christian den Femte lod sætte tre grundmurede Buehvelvinger derunder. I en Række af 100 Aar var den ingen Vindebro, men for henved en Snees Aar siden blev den atter indrettet dertil. Nu kunne Skibe seile derigjennem, og den er saa stærk, at de sværeste Vognmandslæs, end sige Amagervogne, kunne kjøre derover. Paa denne Bro blev for 318 Aar siden een af Statens første og rigeste Mænd, Rigshofmesteren Poul Laxmand, myrdet og kastet ud i Vandet af to Herremænd, med de Ord: "Du hedder Laxmand, løb nu i Vandet som en Lax." Hvilken umenneskelig Spot ved en saa blodig Gjerning! — Holmens Bro har nok faaet sit Navn af Bremerholm. Frederik den Fjerde lod den forbedre og pryde med de Steenfigurer, der staae paa hver Ende, men som, fra Konstens Side, ikke kunne komme i Sammenligning med de to Figurer, der staae ved Opgangen til Børsen, forestillende Mercurius og Neptunus, af J. C. Pezold (død 1760 i Dresden, hans Fødestad), hvilke Thorwaldsen gjorde til et Slags Studium, førend han reiste til Italien. Da i Kong Christian den Sjettes Tid en Commando af Livgarden til Hest vilde ride over denne Bro, gik den istykker, og endeel af Garden fandt deres Grav i Vandet. — Knippelsbro lod Kong Christian den Fjerde anlægge 1618, for at forbinde Amager med Kjøbenhavn, da Amagerne indtil den Tid maatte lade sig sætte over i Færgebaade. Jeg finder intetsteds Oprindelsen til Navnet forklaret, men det synes aabenbart, at Knippelsbro betegner Forbindelses- eller

Sammenknyttelsesbro (af knipl e, knytte), fordi Amagerland og Christianshavn ligesom sammenknyttes derved med Kjøbenhavn. Men Christian forbandt dermed endnu et andet Øiemed, nemlig det, at kunne lade sine Orlogsskibe, naar Nødvendigheden krævede det, gaae derigjennem.

Er den førte Anke over det Store Kongelige Bibliothek ugrundet?

I det sidste Nummer af Skilderiet har Hr. Professor Molbech taget til Gjenmæle mod nogle i Statsvennen fremførte Ankeposter over det Store Kongelige Bibliothek, ved hvilket han er ansat. Om den "navnløse Skriver" af disse (saaledes findes han af sin Modstander betitlet) virkeligen fortjener at mistænkes for de mere end uædle Bevæggrunde, Denne trøster sig til at tillægge ham som beviste, eller om ogsaa her den polemiske Anvendelse af Moralen skyldes den gode gamle Maxime, at behandle enhver hvilkensomhelst Dadler som Den, der bør at bøde sine tre Mark, derfor vedkommer det Ingen uden Parterne selv at gjøre sig Rede; Undertegnede har selv ikke læst de paaankede Yttringer, og har intet hørt om Tonen, hvori de ere fremførte. Men selv om der var Grund til at antage det Første, taber den dadlende Sandhed som Sandhed ikke sin Ret; den skal ikke gjøres til Løgn; og jo sjeldnere — hvor det gjelder om offentlige Indretninger — en dadlende Stemme hos os lader sig høre, desto mere maa Enhver føle sig opfordret til at understøtte den, naar Sandheden, som ved den forkyndes, bandlyses, fordi dens Lyd er skurrende. Hvorvidt nu ved den af Prof. M. meddeelte Oplysning Sandheden har vundet, eller hvorvidt de, af ham antydede, personlige Grunde synes at have virket, mere, end det havde været at ønske, derom agter jeg i et Par Ord ogsaa at give min Stemme.

Virkeligen henregner Undertegnede sig til Dem — thi neppe er han den Eneste — som med den slemt medtagne Anonymus vove at finde Uvidenheden om en Catalogs Tilværelse paa det Store Kongelige Bibliothek "undskyldelig." Ved

det Bekjendtskab, som en jevnligere Benyttelse af Bibliotheket giver, end den, der pleier at udfordres for at komme til Kundskab om en Catalogs Tilværelse, tilstaaer jeg, at jeg, indtil den i Athene (Sept. 1816) meddeelte Efterretning om Bibliothekets Tilstand, var om denne aldeles uvidende; og det er saa langt fra, at jeg ved den deri givne Oplysning fandt mig overbeviist om det Modsatte, at jeg meget mere nu vover at benægte, hvad jeg tilforn ignoreerte, ja, endog har Møie med at finde det undskyldeligt, at man med Indsigt i en videnskabelig Catalogs Natur og Væsen kan vedblive at paastaae, at en saadan virkeligen er til, og alt længe har været til paa det Kgl. Bibliothek. Det er en meget vigtig Bemærkning af Prof. M., at det, i Tilfælde af en Catalogs Existents, maatte være aldeles ufornødent at publicere Noget herom for Videnskabernes Venner og Dyrkere i Hovedstaden; sandeligen, saa ufornødent, at, om det ikke desto mindre skulde findes fornødent, Slutningen synes at falde af sig selv. Vel erfares det i den ovennævnte Efterretning, at Noget er til, som der kaldes "en udarbeidet scientifisk eller Real-Catalog"; "men", føies til, "denne er endnu kun til i Udkast eller enkelte Fasikler, hvoraf enhver indbefatter en lille Green af et Videnskabsfag"; altsaa er dette Noget vel til som et Noget, men ikke som Catalog, d. e. der er ingen Catalog til. Naar derfor Paaankeren "drister sig til" at benægte, at hidindtil ingen Catalog har været til Eftersyn paa det Kgl. Bibliothek, da tager Undertegnede atter ikke i Betænkning at vedkjende sig samme Dristighed; og naar Prof. M. derimod paastaaer, at den ældre Catalog har været til offentligt Eftersyn, "saavidt den dertil var beqvem eller brugelig", da synes begge Paastande desto værre saa let forenelige (helst naar det betænkes, hvad den Sidste end ydermere antyder: at den ikke er bleven suppleret til de sidste Tider), at ingen skjellig Grund er forhaanden til at stemple den første som "Usandhed"; meget mere synes netop denne ved den anden at være tilstrækkeligt — skjøndt indirecte — motiveret. Enhver flittig Afbenytter af det Kgl. Bibliothek, vil ved mange Leiligheder have følt sig moralsk overbeviist om Ikke-Tilværelsen af en Catalog, som var beqvem og bruge-

kig — jeg vil ikke sige til Læsernes offentlige, men selv til Bibliothekbetjenternes private Eftersyn; thi hvorledes ellers forklare sig, at Bogsedler, lydende paa Skrifter, som i et almindeligt godt Bibliothek ikke kunne antages at mangle, remitteres med det fatale D! — Naar det er sandt, at et Bibliothek af den Størrelse, som det Kongelige, først ved en fuldstændig, nøiagtig Catalog vinder en levende, virksom Tilværelse, og bliver i sin Fylde en tilgjængelig Skat, da ere vistnok faa Arbeider, i patriotisk saavelsom i videnskabelig Henseende, saa glædelige og saa fortjenstlige, som det nu alvorligt begyndte og ivrigt fortsatte Catalogerings-Arbeide; men derfor bliver det ligefuldt beklageligt, at vi først om ti Aar komme i Besiddelse af et Gode, vi allerede for ti Aar siden kunde, altsaa og burde, have været i Besiddelse af, ligefuldt paafaldende, at vi først nu have tænkt paa at forskaffe os, hvad alle andre Bibliotheker af lige Rang alt længe have havt. Behageligen er det vistnok at hefte Øinene paa, hvad der nu gjøres, og med skyldig Erkjendtlighed at paaskjønne, hvad det nærværende Bibliothek-Personales ufortrødne Iver i de fire sidste Aar har udrettet; men derfor skjønnes det ikke, hvorfor det mindre Behagelige, naar det kun er sandt, nødvendigt skal dølges og forties, end mindre hvorfor det, naar det bringes til Orde, skal tilbagevises med bitter Haardhed og stolt Foragt; og er den paaberaabte ældre Catalog, som endnu stedse skal lægges til Grund ved Udarbeidelsen af den nye, begyndt for syv og tyve Aar siden, turde det heller ikke være saa aldeles taabeligt eller ugrundet, at sætte dette Tidsrum (hvori det jo ikke kan falde Nogen ind at omtvivle, at jo det Begyndte maatte være fortsat, og kunde være fuldendt), som Tiden, i hvilken en Catalog over det Store Kongelige Bibliothek virkeligen har været under Arbeide.

Endnu et Par Ord om en Yttring af Prof. M., som trænger til mangfoldig Berigtigelse. Den lyder som saa: "at ved intet offentligt Bibliothek af første Rang i Europa en friere Adgang finder Sted, end ved det Store Kgl. Bibl. i Kjøbenhavn, derom har jeg nu til Overflod Erfaringens Overbeviisning." Overflødig synes Erfaringens Overbeviisning i en Sag som denne, i intet Tilfælde at kunne være, med mindre det

kunde lykkes at arbeide sig op til en saadan Beundring af den overvættes Ypperlighed ved vort Bibliotheks Indretning, at Umuligheden af en bedre befandtes af sig selv indlysende. At derimod hiin Overbeviisning i dette nærværende Tilfælde er betydeligt feilende, og følgeligen Erfaringen, hvorpaa den støtter sig, paafaldende ufuldstændig og utilstrækkelig, derom sætter min Erfaring mig istand til at overtyde, ikke blot mig selv, men ogsaa enhver Anden, som maatte fæste Troe til efterfølgende Data. Mig har Bekjendtskab med det europæiske Fastlands Hoved-Bibliotheker givet det Resultat: at ved intet af disse, Norden for Alperne *), Adgangen er mindre fri, end ved det Kongelige i Kjøbenhavn, ved de fleste derimod ulige mere. Forstaaes nemlig ved Adgang en muceligst fri og uhindret Benyttelse af Bøger for Læsere og Laanere, da bør det mærkes:

at ved ethvert Bibliothek (det Berlinske ene undtagen, hvis Organisation først er begyndt med Universitetets Stiftelse 1809) findes fuldfærdige (alphabetiske eller Real-) Cataloger, som, indbundne og opstillede i den forreste Sal, tjene til offentligt Eftersyn for Hvermand;

at ved ethvert Bibliothek (med Undtagelse af det Gøttingske Universitets-Bibliothek, hvor det store Antal af Studerende gjør en besværlig Omstændelighed til Ordens Holdelse nødvendig) de forlangte Bøger samme Dag uopholdeligen udleveres ved Bibliothekjenere, som udtage dem efter den Opgivelse, der meddeles dem af Secretairerne efter den i Catalogerne vedføiede Numerering;

at for Læsende indrømmes paa Bibliotheket i Dresden fire Timer, i Wien fem til sex, i Paris fem, og paa intet af de italienske færre end tre, paa de fleste flere.

---

*) De italienske Bibliotheker afbenyttes kun som Læsesale: en Følge deels deraf, at de sjeldent søges uden for Manuscripters Skyld, deels af det italienske Liv selv, der søger Arbeide saavelsom Glæder heller ude end i Hjemmet. Da begge Grunde falde bort i Wien, er det derimod høist paafaldende, at der Keis. Bibl. der følger den italienske Skik fremfor den tydske, og ikke tilsteder noget Udlaan.

Vil man endeligen tale i egentlig Forstand om den physisk frie Adgang til Bibliothekets Sale, da er det bekjendt, at i Göttingen og Paris — de tvende Bibliotheker, hvis indvortes og udvortes Oeconomie staaer i det Hele som Mønster for de øvriges — samtlige Værelser staae aabne for Enhver uden Ledsagelse af nogen Betjent, til frit Oversyn og Gjennemsyn af de lærde Hylder. Paa sidste Sted ere nemlig alle Reoler ved Staaltraadsdørre beskjermede mod Hænders Overlast, og paa første har enhver Sal sit bestemte Antal af Betjenter, som vaage baade over Bøgernes Sikkerhed og over de Fremmedes Beqvemmelighed, idet de ere pligtige til, øieblikkeligen at udlevere hvilkensomhelst Bog, der ønskes til Eftersyn paa Stedet.

Sammenligning er her ikke nødvendig.

Erkjendelse af det Gode er ikke Blindhed mod det Bedre; det Gode fremmes kun ved Den, der har Øie til at skjønne dets Mangler.

Kjøbenhavn, d. 30te Marts 1821.

Dr. H. N. Clausen.

(Indsendt.)

I Anledning af Inrykkelsen i Kjøbenhavns Skilderie No. 23 om Kornrensningsmaskiner, tjener til behagelig Efterretning: at i Mariboe i Lolland, har Snedkermester Jens Kølle i flere Aar forfærdiget og afsat mange, saavel af de enkelte, som dobbelte Kornrensningsmaskiner, der i bemældte Indrykkelse omtales, ei at kunne faaes undtagen fra Udlandet, og ved forskjellige finere og grovere Rister, af Staaltraad, efter Kornsorternes Natur. Disse Maskiner have i flere Aar havt Sagkyndiges udeelte Bifald, og i Omegnen af Mariboe afhjulpet Bondens Trang i den Henseende, da Jens Kølle, bestandig har holdt tvende Maskiner til dette Brug. Af disse Kornrensningsmaskiner kan nu stedse faaes saavel af enkelte som dobbelte, naar de forud bestilles; hine til 40 Specier og disse til 60 Specier Stykket. Disse Maskiner ere indrettede med Cylinder af Staaltraad, som kan bruges til alle Slags Sædekorn, saa at intet Støv eller Udkrudt kan findes deri. Vil man derimod have tvende Cylindre, den ene finere end den anden, saa kan man bruge hvilken man vil, efter Kornets Beskaffenhed. Maskinen er indrettet med Grader, at man kan stille den efter, som man vil have at Kornet skal veie til, til Udførsel. Man kan med saadan en Maskine rense 120 Tdr. Korn daglig, og med en dobbelt 240 Tdr. Til den dobbelte Maskine bruges fire Mennesker og til den enkelte dito bruges tre. For disse Maskiners Opfindelse har Snedkermester Jens Kølle i Mariboe, faaet ene Privilegium paa sammes Forfærdigelse i fem Aar.

Indenlandske Efterretninger.

I Følge de sidst indløbne Efterretninger fra Grønland om de Indfødtes Antal i Landets nordre og søndre Deel, hvoraf Resultaterne grunde sig paa Undersøgelser, der ere anstillede med saa megen Nøiagtighed, som var mulig, hvor Talen er om et Folk, der er spredt over en Kyststrækning af mere end 200 Mile, og som saa ofte forandrer Bosted, udgjorde Befolkningen i det Hele ved Udgangen af Aaret 1819: 6213 Personer, hvoraf 2785 af Mandkjønnet og 3428 af Qvindekjønnet. I Løbet af samme Aar fødtes 87 Drenge og 83 Piger, tilsammen af begge Kjøn 170. De Dødes Antal var af Mandkjønnet 74 og af Qvindekjønnet 72, tilsammen 146, altsaa 24 flere Fødte end Døde. — Efter ældre Angivelser skal de Grønlandske Indbyggeres Antal have været i Aaret 1789: 5122, og i 1816: 5836.

Nykjøbing. I Aaret 1820 er ved Stubbekjøbing Toldsted ud- og indklarerede 222 Fartøier, deraf ved Byen selv 147, og ved Udhavnene 75. Med disse Skibe er udført 35257 Tdr. Korn. — Det er forhen offentlig anmærket, at Byen ei engang har en Skibebroe, men at Kornet føres paa Vogne ud i Stranden til Baadene. Blev der nu paa hver Tønde Korn paalagt en Afgivt af 2 ß. og forholdsmæssig paa andre Vare, vilde let indkomme den Sum, der udfordredes til at bygge en Skibebroe, eller som kunde svare Renter og Afbetaling af den til dette nødvendige Anlæg laante Kapital. Hvis Laan ikke er at erholde, er der endda tvende Maader, hvorpaa Anlægget kan gjøres. 1) Ved (som i England) at overdrage Indretningen til Privatmand, imod at denne for Eftertiden hæver de Afgivter, som fastsættes dertil at ydes;

f. Ex. i det første halve Aarhundrede hele Indtægten, siden bestandig Halvdelen, hvorimod Reparation af ham besørges. 2) Efter Fattigmandsmaneer, ved først at gjøre Tegning og Overslag over hele Anlægget; dernæst indsamle den bestemte Afgivt for et Aar og derpaa begynde Anlægget fra Landet af, forsaavidt den indkomne Sum tilstrækker. Naar saaledes aarlig tilbygges, vil Baadene om 2 Aar kunne lægge til Broen, og inden føie Tid Skibsbroen være færdig uden Laan.

Kjerteminde, den 24 Marts. I Dag communicerede Byfogden Skomager Svane og Snedker Rasmus Klink Cancelliets Resolution og Forbud for den saakaldte Sekt: "ingen Forsamling at maatte holde for Eftertiden", hvormed Politiet skal have strængelig Opsigt. Christen Madsen af Drigstrup Sogn var og indbefattet derunder; men han henhører under en anden Jurisdiction. — Paa Hindsholm er imidlertid opstaaet en ny Prophet, Skræder af Profession. (Hempels Av.)

Aalborg, den 22 Marts. Det her i Tirsdags (den 20de Marts) holdte Hestemarked, var kun ringe, ja endog ringere end det første. Af gode Heste vare der kun faa; Arbeidsheste solgtes for 30 a 35 Rbd. Stykket. — Den bedste Afsætning som fandt Sted, var paa det saakaldte Aqva tofana eller kjære Kornnectar.

Blandede Efterretninger.

F. L. Stolberg.

I Zeitgenossen XXII Hefte 1821 læses den afdøde Grev F. L. Stolbergs Levnet. Af samme sees, at han ikke, som Worm anfører i sit Lexicon, var født i Kjøbenhavn, men i Bramstedt i Holsteen. I hans sjette Aar blev Faderen, Grev Christian Günther, udnævnt til Overhofmester hos Dronning Sophie Magdelena, og drog med sin Familie til Kjøbenhavn. Anledningen til at Grev Günther gik til Danmark, var denne: Han var bleven opdragen hos sin Formynder og Fætter Grev Christian Ernst til Stolberg-Werningerode, og Kong Christian den Sjettes Dronning, Sophie Magdalene, var beslægtet med

Christian Günthers Gemalinde. Faderen var sysselsat med at forbedre Bøndernes Tilstand paa Dronningens Godser, og Moderen førte selv ved Hoffet et indgetogent Liv, søgte sin Nydelse i Naturens Skjønhed, Huuslighedens Glæder og de bedste Skrifters Læsning. Kun en liden udvalgt Kreds forsamledes hos hende. Klopstock og Cramer vare Huusvenner, ligesom og den første blandt de tre Statsministre Bernstorff og hans værdige Broderson, der formælede sig med den ældste Stolbergske Datter. 1770 forlode begge Brødre, Christian og Friedrich Leopold, Danmark, men kom 1773 tilbage igjen til Kjøbenhavn tilligemed deres Moder. Her oversatte F. Leopold Homers Ilias. I sin sidste Sygdom viste denne en beundringsværdig Hengivelse. Da han spurgte sin Læge, Doctor Lafair: vil det i Morgen være forbi med mig? svarede denne: ved Deres levende Tro og brændende Længsel efter Gud, tør jeg vel sige Dem, det bliver ikke Midnat for Dem. Gud skee Tak, svarede Greven, trykkende Lægens Hænder med Kraft: Tak, Tak, ret hjertelig takker jeg Dem! Lovet være Jesus Christus. Med disse Ord sank hans Hoved, og med lette Aandedræt gik han over til Evigheden.

Robert Brown har meddeelt det Linneiske Selskab i London en Efterretning om en ny Planteart, der af den afdøde Dr. J. Arnold i Aaret 1818 er bleven opdaget paa Sumatra, og som ansees for den største Blomst, der er til. Det er nemlig Rafflesia, saaledes kaldet til Ære for Sir Stamford Raffles, under hvis Styrelse Hr. Arnold reiste. Blomsten voxer umiddelbar paa en lodret Rod; den er bedækket med runde, Tagsteenformige Blomsterblade, af mørkebruun Farve, og ligner temmelig et Kaalhoved. Maalet paa Stedet selv holdt den aabnede Blomst tre Fod i Gjennemsnit; dens Vægt var 15 Pund og dens Blomsterrør kunde indbefatte 12 Pinter. Brown mener, at Blomsten er beslægtet med Aristolochia, og formoder, at den er en Snylteplante paa Rod. Hidtil ansaaes Aristolochia cordistra, der, efter Humboldt, ofte er 16 Tommer stor og paa Kysterne af Magdalenestrømmen tjener Børnene til Legetøi som Huer

eller Hatte, for den største Blomst. Saaledes har Blomsterriget, ligesom Dyreriget, sine Kjæmper, og hvad Elephanten og Havhesten er for dette, er Rafflesia og Aristolochia cordiflora for hiint.

Ludvig d. 9de af Frankrig forærede sin Livlæge, efter 8 Maaneders Sygdom, den uhyre Sum 294,000 Livres. Et Modstykke hertil var en engelsk Lord og Minister, Hawkins, som ikke vilde betale sin Læge, der opererede ham for en Blæresteen, den accorderede Sum 1000 Guineer, men maatte tvinges dertil ved Voldgiftsmænds Kjendelse. Et andet Exempel paa Utaknemmelighed mod sin Læge, var en meget velhavende første Danser ved den franske Opera, som, efterat han var helbredet for en lang og smertelig Sygdom, tilbød Lægen et halvt Dusin Danselectioner som Honorar. — O. lod sig hvert Sygebesøg (hvilket skal være almindeligt i Engelland) betale paa Stedet. Spurgte den Syge: Kommer De i Morgen igjen, Hr. Doctor? saa svarede han: ja, naar De betaler mig. — Maa jeg betale Dem strax? — Ja! naar De vil, jeg skal komme igjen. — Maaden, hvorpaa man i Paris narrer sin Læge for hans Honorar, er heel pudseerlig. I visse Huse hører det til den gode Tone, at lade Lægen ofte spise ved sit Bord. Man pleier da at sige til ham: Jeg har for stor Hengivenhed for Dem, til at jeg blot skulde ønske at see Dem, naar jeg er syg: De maa betragte Dem som een af Familien; De skal mere være min Ven, end min Læge. Glem ikke, at der er en Couvert dækket for Dem hos mig hver Dag. Vær ugeneret ꝛc., kom kjere Doctor, og lad os sladdre sammen; jeg kjender ingen, som Deres Selskab jo er behageligt, og jeg kan ikke see Dem tidt nok. Bider Lægen paa Maddingen, saa er hans medicinske Umage omsonst.

Anecdot.

Paa en af sine Reiser kom Frederik den Fjerde til Horsens. Her berettes ham om en der bosiddende Kjøbmand, som tilforn havde været Bissekræmmer, men som var nu i en kort Tid blevet meget rig. Kongen lod ham kalde for sig og spurgte

ham, hvorledes han i en saa liden By havde i saa kort Tid kunnet erhverve sig saa stor Rigdom? Han svarede: jeg har iagttaget en eneste Regel i mit Kjøbmandskab; den har jeg iagttaget fra det første jeg begyndte at handle, og den iagttager jeg endnu, og derved bliver jeg rigere og rigere. Reglen er denne: kjøb dyrt og sælg let. Kongen sagde: derved maa I jo blive fattig? Nei, Deres Majestæt! blev Svaret, derved er jeg blevet rig, og naar jeg forklarer det for Deres Majestæt, vil deres Majestæt indsee, at det er den rette Vei for Kjøbmanden til Rigdom. Da jeg begyndte at handle, foresatte jeg mig, at kjøbe de bedste Kornvare, jeg kunde faae, og gav en Skilling mere, end andre vilde give for lige Varer; jeg solgte dem igjen en Skilling lettere end andre solgte for. Derved kom jeg strax i Rygte for at have de bedste Varer og at sælge til de billigste Priser; alle vilde handle med mig, og derved trak jeg Handelen til mig. Saaledes er det ikke den store Fordeel, jeg har havt paa mine Varer, som min store Handel, der har gjort mig rig. Jeg begyndte med 400 Rd., men det varede ikke længe, førend jeg kunde handle med 4000 Rd. Capital, og den, som handler med saa stor Capital, har dog mere Fordeel, omendskjøndt han ikke faaer saameget for sine Varer, end den, der handler kun med en ringe Capital, men vil have en større Fordeel. Jeg beregnede mig kun 2 Procent af min Capital, medens andre beregnede sig 8 Procent; og jeg, som beregnede mig 2 Procent, havde dog 24 Procent aarlig, efterdi jeg kjøbte og solgte hver Maaned. — Kongen sagde: var I da ikke bange for, at de andre Kjøbmænd skulde lære Eder Konsten af? Jeg stolede paa, svarede Kjøbmanden, at de andre vare baade for gjerrige og for eenfoldige til at efterligne mig deri.

Kjøbenhavns Børs d. 30 Marti.

Cours. Hamb. 2 M. 259, a vista 262. Amsterd. 2 M. . . Lond. 2 M. . . Spec. 260. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 10 ß. Obligat. (med Renter fra 11te Decbr. 1820) 71½ a 72. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 87 Rbdl. r. S. ell. 113 a 113½ Rbdl. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 16¾ a 17. Svenske Sedler 62½ ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 27.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 3 April 1821.

Er det Sandheden eller Dadelen, som Dr. H. N. Claussen understøtter?

Det store Kongelige Bibliothek har nu faaet en ny Recensent, dets Real-Catalog en ny Dadler eller rettere Benegter i Kjøbenhavns Skilderie, (No. 26) hvor Hr. Doctor Claussen meddeler os den første Frugt af sin Udenlandsreise, der har givet ham et "Bekjendtskab med det europæiske Fastlands Hovedbibliotheker", hvis Resultat han iler med at publicere.

Denne lærde Recensent, som i Goettingen — hvis Universitets-Bibliotheks Indretning han nu med saa megen Eftertryk berømmer — gjorde sig vred, fordi de der indførte Bibliothekslove ogsaa skulde være gjeldende for en dansk Reisende; men dog, saavidt jeg veed, kun mundtligen for Bibliothekarerne yttrede sin Misfornøielse, har derimod værdiget det store Kongelige Bibliothek og dets Betjente en skriftlig Irettesættelse. Denne er Undertegnede langt fra at ville mistænke hverken for "mere" eller mindre end "uædle Bevæggrunde"; men han vil ikke fragaae, at den forekommer ham alt for kjendeligen at røbe den unge Reformators hjertelige Tilfredshed med sig selv og hans store Lyst til at lade sin allerede meget suffisante Stemme høre. Denne barnlige Fornøielse vilde vi gjerne have undt ham, dersom hans Tale om Sandhedens Understøttelse ikke havde været alt for pralende for den, der paa mere end eet Sted spadserer den ganske ligefrem forbi; og dersom den Mine, han i sin rhapsodiske Bibliothekskritik giver sig, ikke var alt for vigtig og fornem, til at nogen falsk eller urigtig Fremstilling af Sagen kunde eftergives ham. Hr. Recensentens øvrige Fremgangsmaade i hans offentlige Omtale af en Indretning til Videnskabeligheds og Kundskabs Fremme, hvis Frugter i et Tidsrum af henved 30 Aar have været saa mange og saa velgjørende, og hvis Fordele han selv ved flere Aars hyppige Brug kjender langt bedre, end dens Savn, charakteriserer sig alt for vel, til at den behøvede at nævnes ved sit rette Navn. Vi skjenke ogsaa den tillidsfulde Criticus Skolemestertonen og den hele Form af hans Recension — saavidt ikke ogsaa ved den Sandheden fornærmes — tilligemed alle de Udfald, hvori "personlige Grunde synes at have virket mere, end det havde været at ønske;" og holde os til det Materielle, mod hvis Indhold vi tillade os at fremføre efterfølgende:

I. Ved at læse Hr. Dr. H. N. Claussens Raisonnement om Bibliothekscatalogens Utilværelse, faldt det mig først ind, at man hos en saa lærd og speculativ Forfatter hellere bør søge Grunden til det, der forekommer den simple Forstand urimeligt, i Systemet, hvorefter han danner sine Forestillinger, end i nogensomhelst Skade paa Tænkeevnen eller Villien. Saaledes blev det mig temmelig klart, at Hr. Doctoren betragter det Kongelige Bibliotheks Real-Catalog fra et idealistisk Synspunkt, og at han be-

negter dens Tilværelse, fordi han overhovedet ikke vil erkjende at noget virkeligt uden for ham selv er til. "Noget er til paa det Kgl. Bibliothek — siger han — som kaldes en scientifisk, eller Real-Catalog. Dette Noget er vel til som et Noget (nemlig i Begrebet), men ikke som Catalog; det er: der er ingen Catalog til." Paa Grund af dette Beviis, hvis Kraft allene kan hentes fra den Lære, at hvad der udenfor os existerer, kun synes at være til, "benegter" ogsaa Doctoren ganske conseqvent: "at hidtil ingen Catalog har været til Eftersyn paa Bibliotheket." (S. 408.) Vel kunde det efter almindelig Sprogbrug lade, som han i dette Udtryk modsagde sig selv og sin ubekjendte, ja endog ulæste Staldbroder i Statsvennen; men ogsaa dette er kun tilsyneladende. Hvad vi paa Bibliotheket, som Realister, kalde en Catalog, d. e. en efter Videnskabernes Classer og Underafdelinger ordnet Samling af Bogtitler, det kalder Doctoren "Ingen Catalog;" fordi han, som Idealist, betragter den blot som et udvortes Phænomen, og kun anseer den hos ham i Begrebet existerende Catalog for den eneste virkelige. Han benegter altsaa, at ingen Catalog hidtil har været paa Bibliotheket ↄ: han benegter Tilværelsen af en virkelig skreven Catalog, ikke som et non-ens; men som et non-existens.

Paa anden Maade er det Undertegnede, der saalænge har været physisk overbeviist om Tilværelsen af det Kgl. Bibliotheks Real-Catalog, umuligt at forklare Hr. Doctorens Benegtelse af samme. Denne støtter han imidlertid end ydermere, paa "den moralske Overbeviisning, om Ikke-Tilværelsen af en beqvem og brugelig Catalog", som "enhver flittig Afbenytter af det Kgl. Bibliothek ved mange Leiligheder vil have følt." Men deels er det med denne saakaldte moralske Overbeviisning en meget mislig Sag, naar den skal bruges som physisk (eller endog metaphysisk) Beviis; da disse Leiligheder, ved hvilke Vedkommende lagde sig en saadan Overbeviisning til, ganske maatte beroe paa dem selv og deres moralske Følelse; og Bibliothekets Catalog følgelig maatte kunne siges, een Dag at være til, og en anden ikke; eftersom det f. Ex. faldt Hr. Doctoren ind, at bruge eller ikke bruge sin følte Overbeviisning. Desuden er denne nye Beviisførelse snarere Doctoren imod, end med. Ovenfor (S. 408. L. 10—14) har han uden Indskrænkning "benegtet" Tilværelsen af en Catalog over det Kgl. Bibliothek, som han forhen dog kun "ignoreerte"; og finder det endog næsten utilgiveligt, om nogen Realist endnu vedbliver at paastaae "at en saadan virkelig en er til." Her derimod taler han kun om en moralsk Overbeviisning om Ikke-Tilværelsen af en Catalog, som var beqvem og brugelig; og synes altsaa, i virkelig Modsigelse med sig selv, at tilstaae i det Mindste Muligheden af den Catalogs virkelige Tilværelse (thi Prædicaterne gjøre jo hverken til eller fra), som han ovenfor reent har benegtet.

Herved tilstaaer Undertegnede, at være bleven bragt i nogen Vilderede i Henseende til Hr. Doctorens philosophiske System, som ved hine meget bestemte Yttringer i den første Halvdeel af S. 408 forekom ham ganske klart at være udtalt. Frygtsom for at den Skjebne atter skal ramme ham, af saa lærd en Dialectiker at beskyldes for at gjøre en Slutning, der falder af sig selv (l. c. Linie 21) — skjøndt han dog i det mindste i dette Tilfælde vilde udbede sig et Responsum af det philosophiske Facultet: om ikke Doctoren kunde siges at have omstødt en evident og efter de strengeste Former rigtig Slutning, ved sin egen Inconseqvents? — tør Undertegnede ikke vove at yttre nogen aldeles bestemt Mening: om Doctoren i denne Sag har viist afgjort Tendents til Idealismen, uagtet dette i det mindste synes temmelig probabelt. Saameget er utvivlsomt: at hvis han endog skulde kunne bringes til at erkjende den reelle Existents af en Catalog, saa er det dog kun for saavidt, som den er "suppleret til de sidste Tider." (S. 408, L. 39) Denne Omstændighed, seer man, er ham af saadan Vigtighed, at den i et svagt Øieblik, hvor han vaklede imellem hans Staldbroders Benegtelse af Catalogens Tilværelse og Undertegnedes Beretning om samme i Athene, og i hvilket Øie-

bliks Raadvildhed han endog kunde gribe til det desperate Middel: at forene begge disse directe Modsigelser, gjorde et afgjørende Udslag, og bragte ham til at forlade den historiske Overbeviisning for den methaphysiske og moralske.

En Catalog — argumenterer saaledes Doctoren — der ei er suppleret til de sidste Tider (hvorved jeg dog antager, han ikke forstaaer Tidens Ophør, men den nærværende Tid), kan uden al Dristighed benegtes at være til. Gives der nu endog en Catalog paa det store Kongelige Bibliothek, saa er den dog ikke saaledes suppleret; følgelig er den ikke til, har ikke været til — og kan blot i meget korte Tidsrum være til. Lad en Catalog være fuldført f. Ex. til Slutningen af Aaret 1820; nu mangler den imidlertid Suppleringen for 1821 — Den er altsaa dog ikke til. Lad Etatsraad Mølmann og Conferentsraad Erichsen i deres Tid, lad Conferentsraad Moldenhawer mod Slutningen af forrige Aarhundrede have forfærdiget Real-Cataloger over Bibliotheket: de ere ikke "supplerede til de sidste Tider"; følgeligen er ingen af dem til.

O Dialektikens uudgrundelige Dyb, hvori det, som er til, forgaaer og nye Skabninger opstaae! — Hvorledes redde vi vor Real-Catalog af den Undergang, Doctorens Konst truer den med? — Beklagelige Værk, der saa langsomt og møisommeligt bliver til, og som en Kjender af Fastlands-Bibliothekerne med nogle Pennestrøg kan tilintetgjøre! — Skulde det ikke være muligt, at virke paa hans moralske Overbeviisning, saaledes at denne tog en anden Retning, og han tilligemed Villien ogsaa tabte Evnen til at fraskrive Bibliotheket dets Catalog? Kunde det bidrage noget til et saa velgjørende Øjemeds Opnaaelse, vilde vi gjøre os en Fornøielse af at indbyde Hr. Doctoren, i Selskab med sin statsvenlige Staldbroder, til at beære Bibliotheket med et Besøg (ham er Veien fortrolig bekjendt; Staldbroderen, hvis vi ikke feile, har ogsaa kjendt den ret godt før). Vi skulde da opbyde Alt for at bibringe de gode Herrer den physiske Overbeviisning, som jeg haaber, Doctoren i det mindste i det daglige

Liv ikke reent forkaster, om Tilværelsen af "et Noget", der er til som Catalog. Vi skulde stræbe paa den mest sandselige Maade at overtyde ham om — dersom ellers ikke Idealismen er ganske decideret hos ham — at hvad der for mere end ti Aar siden var til, endnu ikke er forgaaet; og naar den første Hovedbetingelse var tilstaaet, nemlig at de udvortes Ting have en reel Existents, haabe vi, at Doctorens hele Drøm om vor Catalogs Ikke-Tilværelse vil svinde som Dug for Solen. Men forud kan jeg ikke andet end advare Doctoren om, at før vi træde ind i Bibliotheket, maa jeg tiltale ham med Squire Thornhills Ord i Landsbyepræsten af Wakefield: Firstly of the first, I hope you'll not deny, that whatever is, is. If you don't grant me that, we can go no farther. I dette gunstige Haab begiver jeg mig fra den dialectiske Deel af Doctorens stemmegivende Kritik, til det mere dogmatiske Indhold af samme. (Fortsættes.)

(Indsendt.)

Dem Verdienste seine Krone.

Schiller.

Langt være det fra Forfatteren af disse Linier, paa nogen muelig Maade at ville frarive den virkelige Fortjeneste et eneste Blad af den Krands, der med saa megen Ret tilkommer den. Alt for meget af det Gode, Menneskene stifte, jordes, for at bruge Shakespears Udtryk, med deres Been; alt for mange Fortjente forlade Livet, efter en mødig Aften, upaaskjønnede, upaaagtede til at man ikke snarere skulde søge at opflamme end dæmpe den Lue, der af og til i enkelte Tilfælde fremblusser hos en stor Almeenhed. Altid bør det derfor ansees for et Beviis paa en rosværdig Enthusiasme, naar et Publicum viser, især en Afdød, af hvem der intet mere er at vente paa denne Jord, den sidste Ære paa en ret varm og Indtryk gjørende Maade. Men skal denne Ære beholde noget Værd, og skal den ikke adarte til tom Ceremonie, saa maa den staae i Forhold til den Af-

dødes virkelige Fortjenester og hverken være overdreven eller partisk. Mindst bør den ydes i den Grad, at den ganske forfeiler sit Øjemed.

Erindringer o. s. v., af Hr. Pastor H. Bierregaard.

(Fortsættelse; see No. 22.)

Ikke skal jeg nu nægte, at jo Tonen meget har forandret sig til det Bedre, ligesom og at Luxus i de senere Aar betydeligen har aftaget i alle Stænder; og hvor kunde vel sidste andet end aftage, da Uformuenhed til at ernære den, foranlediget deels ved den selv, deels ved andre Omstændigheder, har saa stærkt tiltaget; men at den allerede skulde være saa aldeles ingen, og Tarvelighed derimod saa aldeles herskende, at enhver Advarsel mod hin, og hver Opfordring til denne vilde være ganske overflødig, hvilken kyndig og upartisk Læser skulde vel kunne indrømme Dem dette, kjere Hr. A.! Og da dette dog er Deres Paastand, og især hvad den producerende Klasse angaaer, "paa hvem, for at bruge Deres egne Ord, Danmarks Kraft og Velstand beroer, og uden hvis Tilværelse den tærende Klasses Luxus og Existents snart maatte ophøre", saa lader os blot, og for et Øjeblik vende os til Bondestanden, denne saa store og talrige Klasse, og see, om samme, imedens den producerer, ikke ogsaa endnu stedse grueligen tærer paa Danmarks synkende Kraft og Velstand. Men da, hvilken Overdaadighed hersker der ikke endnu i denne Stand i de fleste, ja selv i skarpere og mindre frugtbare Egne? Sees ikke f. Ex. Bonderfruentimmer endnu i deres Silke- og Atlaskeskjoler, hvoraf de gjerne have flere, for ved Bryllupper og Gilder oftere at kunne klæde sig om? Hvilken umaadelig Mængde Kaffe forbruges ikke blot af denne Stand? Der vare endnu 1780—90 rige Forpagtere og Godseiere her i Egnen, der blot drak Kaffe een eller to Gange om Ugen, hvor nu mangen Indsidder- og Husmandskone drikker den een eller to Gange om Dagen. Hvilken Ødelæggelses Vederstyggelighed hersker der endnu ikke ofte ved Jaord og Bryllupper? En fattig Mand

ved en ringe Gaard her i Nabolauget, gjorde, for at anføre eet Exempel, sidstafvigte Aar sin Datters Bryllup, der varede 5, 6 Dage, og hvortil der, ligesom til det foregaaende Jaord, vare indbudne 100—150 Mennesker, og hvor der kogtes Kaffe i Bryggerkjedelen. Sees ikke endnu stedse Bønder siddende hos Conditore og Vinhandlere imellem Bagverk, Limonade, Viin og Punsch*). Nu Tjenestefolk. Professor Begtrup siger i sine Bemærkninger om det engelske Landbrug, samlede paa hans Reise i Engelland 1797, S. 58, at Tjenestefolk der, endog paa Landet, ikke gaae i hjemmegjort Toi af Uldent eller Linned, men blot i Kramvarer, og at dette er en meget slem Skik, da deres Klæder dels ikke ere skikkede til strængt og skident Arbeide, dels for kostbare til deres Løn, hvorfor de og sjeldent have Mere, end hvad de staae og gaae i, saa at naar de flytte af Tjeneste, tage de oftest Bylten, der er deres hele Rigdom, under Armen, og have ikke som hos os en Kiste fuld af Klæder og Linned. Ja, saa ulige vare i Almindelighed endnu dengang vore Tjenestefolk de engelske. Men ak, hvor temmeligen engliserede ere de ikke siden den Tid blevne! Hvilken Forvandling i deres Kister! Og hvilken endnu sørgeligere tør der ikke forestaae, efterhaanden som Husbondens Kaar ikke længer ere istand til at holde Garderoben vedlige. Man tænke sig da, istedet for hine af hjemmegjorte Klæder og Linned fulde Kister, eller Chatoller og Dragkister, som det nu skal være, hvori en udtjent Kramvest, et Laar af et Par fordums Stadspantalons med et Stykke af den Uhrkjæde, der havde glimret paa samme, og mægtigen forstærket Trylleriet, et revnet Meerskums Pibehoved, en afdanset Sirtses Kjole, en overspildt Silke dito, fingerlange Stykker Kniplinger rc. rc. Men lader os ved Talen her om vore Tjenestefolk ialmindelighed, dog ende-

---

*) Saaledes fortalde en god Ven, der i sidste Sommer gjorde et Besøg fra Hovedstaden i en af vore Kjøbstæder her, at ved Samtalen med Borgemesteren om Luxus, førte denne ham ind hos en Konditor, for at lade ham see, at vore jydske Bønder og forstaae at leve.

ligen ikke gaae den galanteste Deel af samme, Hovedstadens Tjenestepiger, uændsede forbi. Og naar man da der seer disse indhyllede i Silkeshawler, Silkekjoler, Silkepeltse, hvo skulde da troe Andet, end at han befandt sig i Hovedstaden for et Silkeland? Ja, hvad maa dog den Fordomsfrie her tænke? Og har De, Hr. A.! Lyst, ville vi, med Læserens Tilladelse, høre, og høre det af en god, ærlig, simpel og fornuftig Bondemands Forelæsning for sin Datter, een af hine, hvad skal jeg kalde dem, selvskabte Damer. Skulde hans Udtryk og Billeder ikke altid falde i det Fineste, hvo vil da vel bryde sig om en Mand, der er vant til at nævne enhver Ting med sit rette og egenlige Navn? Nok, han staaer, lad saa være, lige for vor forvandlede Bondepige, i det Øjeblik, da hun staaer iført sin hele Garderobe, eller i det mindste Qvintessentsen af samme, høist tilfreds med sig selv, og færdig at gjøre en Promenade. Han betragter hende fra det Øverste til det Nederste, og fra det Nederste igjen til det Øverste, træder saa, med Armene lagte over hinanden, et Par Skridt tilbage, og begynder: "Men Karen! er det dig? Jeg veed ikke, hvad jeg skal troe. Hernede i Huset hørde jeg, de kaldte dig Kathrine. Du har dog vel aldrig ladet dig døbe om, siden Præsten døbde dig? Nei, bær du dit Karen-Navn med Ære, som din Bedstemoer bar det før dig. Hun var vel kuns en simpel Bondekone her i Verden, men det kommer jo ikke an paa Navn og Stand, men paa Gavn og Gjerning. Hendes Mundheld var altid: En Dannegvinde slider mere paa Hynde end paa Kaabe, og derfor sørgede hun som en ærlig Kone for Mand og Børn og Huus, og gid jere Fruer og Madamer vilde gjøre det samme. Ja, gid du, min Pige! kunde leve den Dag, du kunde blive ligesaa god en Kone. Men Karen, Karen! hvordan er det dog, at du er rædt ud? Ja see kuns paa mig! Du har maaske glemt mig, saa du bilder dig ind, at jeg skulde være taabelig nok til endog at gjøre mig til af, at jeg har saadan en Dukke til Datter, uden engang at vide, hvordan du er kommen til al den Stads, som du maa skamme dig ved, om du endog har den uden Synd. Aa ja, synge med de Fugle man er iblandt! Skulde du kuns ikke synge med dem og de med dig, saalænge til

I komme til at pibe En efter Anden. Ved den Fuglesnak du der kommer med, skal jeg sige dig Noget. Du veed, jeg har altid gjerne villet læse i mine ledige Timer, og jeg faaer Bøger fra Præsten og Andre. Forgangen læsde jeg om en Krage eller Allike; hun var ikke fornøiet med hendes egne Fjære, der passede for hende, men opsnappede alle de Paafuglefjære, hun kunde faae, og rædte sig ud med dem, til de plukkede dem af hende igjen og hendes egne med. Da tænkde jeg paa dig. Ja, tænkde jeg saa, de Tjenestepiger i Kjøbenhavn ere jo, som man siger, saa uforskammede med deres Stads, at al Verden skal forundre sig derover; du skal dog engang see, om Karen gjør sig lige saa gal. Jo! Jo! jeg har faaet min Fornøjelse. Ja skulde I saa, I skulde have Lov til saaledes at maie Jer ud. Jeg undrer over, at der i det mindste ikke er Nogen, der peger Fingre efter Jer, og siger: Aa de selle Krager! Aa de selle Alliker! De skal og med, at gjøre Ondt værre. Ja jeg gad endda engang seet din Madame eller Frue, hvad hun skal være, eller een af hendes Lige. Hvem forstaaer, hvor de faaer Stadsen fra i disse Tider, end sige I? Og hvem kan andet end undre sig over, at de ikke blive lede og kjede af Stadsen nu, da den er bleven saa gemeen? Ja var jeg din Husbonde, troe mig, jeg skulde tage baade dig og din Frue i Skole. Du har alt hørt min Mening, og skal faae mere at høre. Til hende vilde jeg sige kort og godt, naar hun var ret ved at maie sig ud, eller ved at pine min arme Sjel for det Snavs: Nei Moer, hør! Aa hør da endelig engang! Hør: Men er du dog intet klogere, end at ødelægge dig selv, Mand og Børn, for at være ligesaa pæn, eller en Smule pænere end Karen? Nei — — Tys! Jeg er bange, jeg bliver for høirøstet. Jeg synes jeg hører Nogen her ved Siden — — Hvad Konfekt kunde vel en Bonde vente, der vilde være klogere end en Kjøbenhavns Frue? Men du Karen! Hvad skal der dog blive af dig? Der sidder din Søster. Ja det var sandt, jeg skulde dog hilse dig fra hende og fra din Moder og mange Andre. Din Moder gav mig noget Tøi med til dig, men jeg seer vel, det er ikke for dig. Alt ud af Krammen! Nei i denne By maae dog Qvindfolk have skammelig gode Dage, saa længe det varer; men

I tænke som saa: Den Tid, der gaaer godt, gaaer godt. Dog hvad var det, jeg vilde have sagt? Ja, der sidder din Søster ved en god Gaard; hun fik, som du veed, vor Naboes Søn. Jeg var paa Raad med dem, at de passede paa i de gode Tider, at udbetale deres Gaard, og derfor ere de lige saavel i Velstand som jeg, imedens Andre rundt om os, istedetfor at betale deres Gaarde, lod Pengene stryge til Stads og Kaffe, og sidder derfor nu og høker, og kunne hverken faae og heller ikke undvære det Snavs og Fjas, de ere komne i med. Nok, saa har din Søster det, men endnu engang, hvad skal der blive af dig? Der er jo dog aldrig nogen fornuftig og ordentlig Karl der tager dig. Hvad, tænker han, skulde jeg vel fange an med saadan Een? Hvem veed hvorfra, eller hvordan hun faaer al det Kram? Mange af dem faaer det jo baade saa og saa. Og har hun endog en reen Fod at staae paa, (og det vil jeg da, som din Fader, haabe du har, Karen! og at du ikke reent har glemt din Børnelærdom) hvo kunde endda være tjent med hende til Kone? Holde hendes Stads vedlige, det hverken kunde eller vilde nogen ærlig Mand. Og faae hende til at lægge den af — jo men! nei før kom vel Fylden til at springe af Dynen. Nei den Syge er allerede for gammel hos dem, ja ret som heret dem paa, som de kaldte det i gamle Dage. Aa, aa, det vilde ret komme til at gaae, som man siger: Staddsen skal til, om der saa ikke er Brød i Huset. Som sagt, Karen! du maa ikke vente, at nogen fornuftig og ærlig Karl tager dig eller din Lige, men vel en taabelig Straajunker og selle pyntelig Nar af jer egen Art. Og da kan det hedde: Krage fandt sin Mage. Nei, Karen, Karen! hvor I er taabelige! (Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

I Dag, den 3 April, tager Udstillingen af Konstacademiets Medlemmers og Elevers Arbeider sin Begyndelse. De bestaae af følgende.

Maler- og Kobberstikker-Kunst.

C. A. Lorentzen, Professor ved Academiet, Et reisende Theaterselskabs Ankomst til Dyrehaugen ved St. Hansdagstider. — Bakken i Jægersborg Dyrehauge ved St. Hansdagsfesten. — 4 Scener af Holbergs Comoedier.

C. W. Eckersberg, Professor ved Academiet. Deres Majestæter Kongen og Dronningen, med D. K. H. Kronprindsesse Caroline og Prindsesse Wilhelmine Marie. — Tvende Portraiter i heel Figur.

J. L. Lund, Professor ved Academiet. Malerier: Den unge Madonna, som Barn, læser med Moderen den hel. Anna. — Et Portrait. — Et historisk Landskab. Christus med Disciplerne paa Veien til Emaus. — Den hellige Familie. — Et Landskab. — Tegninger: Christi Himmelfart. Composition til en Altertavle. — Christus efter Opstandelsen aabenbarer sig for Qvinderne, som komme fra Graven. — Madonna med Barnet. — Den seirende Amor. Tegnet efter Thorwaldsens Statue.

J. F. Clemens, Professor ved Academiet. 5 Scener af Holbergs Comoedier. — Portraiter: H. H. Prindsesse Carolina Amalia. — Hs. Exc. afd. Geheime-Statsminister J. G. Greve af Moltke. — G. C. R. Colbiørnsen. — Prof. O. H. Mynster. — E. R. Thorwaldsen.

C. D. Fritzsch, Blomstermaler, Medlem af Academiet. En Kurv med Frugter, staaende paa en Altan, og oplyst af Morgensolen. — Tre hetruriske Vaser med forskiellige Blomster.

H. Hansen, Portraitmaler, Medlem af Academiet. Hs. M. Dronningens Portrait i Legems Størrelse. — Professor Fengers Familie, i Miniatur, med Oliefarve.

J. P. Møller, Landskabsmaler, Medlem af Academiet. Udsigt til Bregentved fra Dyrehaugen. Morgenbelysning. — En lignende Udsigt af Bregentved fra Skoven, hvor der sees en Deel af Sidebygningen og Bregentveds Vandmølle. Eftermiddag. — Thurebyholm med et Partie af dets Dyrehauge; i Bagrunden paa Horizonten sees Kirken af Farøe. Middags Belysning. Udsigt over Juellinge med Karise Kirke, Mølle og Bye. Aften. — En Udsigt fra Thurebyholms Hauge, ved en overtrækkende Sommer-Iling. — En Udsigt til Frislevs Mølle og Kirke, taget fra Bregentveds Side. — En Deel af Møens Klint, Sandpynten kaldet, seet ved et overtrækkende Uveir. — Mage hertil, ved stille Veir, hvor der

sees et Partie af Klinten, Sommerspiret kaldet. Solens Nedgang. Heidelberg Slots Ruiner. — Composition i Smag af Rhinegnen. — Indgangen til et Kloster i Kinsingerdalen i Tydskland. — En Udsigt fra Fredensborg Egn over Esrum Søe.

C. D. Gebauer, Dyrmaler, Medlem af Academiet. Compositioner: Det vilde Stutterie. — Idylle, den nordjydske Tyr. — Nogle Sujetter med Qvæg. — Hingster paa Engen. — Kanefarten, eller et Bryllup i et Fiskerleie. — Prospecter: Fuglehaveskov, ved Hirschholm. — Den Plauiske Grund ved Dresden.

Klengel, Professor ved Kunst-Academiet i Dresden. Et Landskab med Skov og Klippe.

Friedrich, Professor ved Kunst-Academiet i Dresden. Tvende Maanskinslandskaber.

Dahl, Medlem af Kunst-Academiet i Dresden. En norsk Bjergegn med et Vandfald. — Prospect af en Egn ved den vestlige Kyst af Norge i Nærheden af Bergen.

A. Jacobsen, Professor, Hofgraveur, Medlem af Academiet. Hs. Maj. Dronningens Portrait graveret i Carneol. — Grev Valtersdorffs Buste, naturlig Størreise. — Afg. Generalmajor v. Carstenskjolds Buste.

J. L. Camradt, Agreeret. En Copie efter de Heems i Dresden befindtlige Malerie. — Et Glas med Blomster og Frugter. Copie efter de Heems sammesteds befindtlige Malerie. — En Krukke med Blomster, og vedliggende Frugter, samt en Vase med samme, efter Naturen.

En ubenævnt Kunstner i Dresden. Copie efter et Malerie af Correggio.

J. L. Jensen, Eleve. Et Blomsterstykke. — Et Frugtstykke.

H. Harder, Eleve. Møens Klint, fra Maglevandsfaldet til Sommerspiret, seet om Morgenen fra Havet. — En Vandmølle paa Bregentved.

A. L. Koop, Eleve. Jesus som findes af Forældrene i Templet hos de Skriftkloge. — Davids Høimodighed mod Saul.

H. C. Overgaard, Eleve. Tvende Still-Lebens Stykker.

N. Moe, Eleve. Tegning efter det levende Model for den erholdte mindre Sølvmedaille.

P. Sevel, Eleve. Prof. Sevels Portrait. —

Tegning efter det levende Model for den erholdte mindre Sølvmedaille.

A. Kächler, Eleve. Tegning efter det levende Model for den erholdte mindre Sølvmedaille.

T. Lund, Eleve. Tegning efter det levende Model for den erholdte mindre Sølvmedaille. — Portraiter efter Naturen.

P. C. Wisbye, Eleve. Landskabsstykker: Grønholts Kirke, ved Fredensborg. — Søllerød Bye sees i Baggrunden paa en Bakke. — Et Bondehuus ved Esrum Søe. — Fredensborg Slot sees i Baggrunden; Copie efter Juel.

J. V. Sonne, Eleve. Bønder, som om Vinteren komme fra Kirke. — Donske Kosakker, som overfalde en flygtende Familie.

J. A. Bech, Eleve. Portrait af Oberst Boje Junge. Copie. — Portrait efter Naturen.

D. Martens, Eleve. Det Indvendige af Petri Kirke.

J. P. Funch, Eleve. Jonas prædikende for Niniviterne.

Fabritius Tengnagel. Udsigt imod en Bondegaard, ved et forbitrækkende Uveir; efter Naturen.

Nic. Peters Nicolaus Sohn. Et Blomsterstykke i Oliefarve. — Sex forskjellige smaa Stykker, efter Naturen i Vandfarve.

En ubenævnt Dame. Madonna, efter Guido. — Den hel. Catharina, efter Leonardo da Vinci. — Apostlen Paulus. — En Tegning efter Raphael.

Jfr. H. Neergaard. Et Glas med Blomster, malet i Goache efter Camradt.

En ubenævnt Dame. Et Hoved broderet paa hvidt Taft.

En ubenævnt Dame. Madonna. Copie efter Carlo Dolce. — En mod Himlen seende Engel, efter en Tegning af Seidelmann efter Raphael. — Fristelsen i Ørken. Det Moment, hvor Frelseren siger: "viig fra mig Satan" og Englene kom frem.

Bygningskunst.

Wallich, Kgl. Theatermaler, Medlem af Academiet. Det Indvendige af et morgenlandsk Kloster. — Det Indvendige af et Palais. — En Italiensk Gaard fra Middelalderen. — Et Gallerie.

Hetsch, Architect, Medlem af Academiet. Grundtegning, Opstalt, Giennemsnit og skizzeret Prospekt af et Pantheon eller Hædersminde for Fædrelandets store Mænd. Receptionsstykke. — Det Indvendige af samme Bygning seet fra Indgangen. — En Forgaard i romersk Stiil.

M. S. Holm, Eleve. Façade, Planer og Profil af et Toldhuus. For den store Sølvmedaille.

H. Strack, Eleve. Façade, Planer og Profil af et Toldhuus. For den store Sølvmedaille.

A. C. Olsen, Eleve. Et Domhuus: Façade, Plan, Profiler, og et dertil hørende Ornament. For den erholdte mindre Sølvmedaille.

C. Tiedemann, Eleve. Façade, Plan og Profiler af et Domhuus. For den erholdte mindre Sølvmedaille.

C. F. Thorin, Eleve. Plan og Profil af et Toldhuus. For den erholdte mindre Sølvmedaille. — Et Ornament tegnet efter Gyps.

C. F. Harsdorff Schaper. Perspectivisk Opstalt af en offentlig Plads. — Plan af samme.

Stykkernes Tal er ialt 123.

Udtog af en Skrivelse fra Holsteen, af 30 Marts. . . . . . . Derimod havde jeg dog paa Reisen en Behagelighed, som holdt mig skadesløs for hine Ubehageligheder. Jeg blev nemlig, ved de her nylig indførte, og af Hr. Postmester Løwe i Sleswig indrettede Postkareter, meget behageligen overrasket, da de virkeligen opfylde Alt hvad man kan fordre af en saadan Befordring. Deres Udvendige er net, de ere indrettede til sex Personer, og indvendig betrukne med grønt Læder, blødt udstoppede, samt hænge i Fjedere og Remme. Man sidder deri meget behageligt, og forsaavidt at Fadningen ikke er saa stor, som andre saadanne Vognes, er den Plads, man har, ogsaa meget mindre farlig. Pladsen indvendig for een Person koster 15 Skilling Courant Milen, og et Sæde er endnu anbragt foran, hvor man billigere bliver befordret (jeg troer for 8 ß. Milen), hvilket er behageligt for den, som elsker den fri Luft. At denne Indretning endelig engang her blev indført, havde man længe ventet; men at det blev saa vel udført, maae glæde Enhver, og ligesom enhver billig og beqvem Diligence betydeligen letter og befordrer Reiser og Færsel, saa har ogsaa vor, som jeg erfarer, virkelig opvakt almindelig

Glæde, om ogsaa Postillonen og maaskee ogsaa nogle Andre have imod dem.

Aarhuus, d. 30 Marts. I Gaar indtraf den første Kjøbenhavnsfarer hertil for i Aar; det var Skpr. Johansen her af Byen, der Natten forud havde forladt Khvns. Rhed.

Ved Ebeltoft har man forgangen Uge fisket en Helleflynder af over 14 Lispunds Vægt. Man parterede den og udsolgte Stykkerne for 5 ß. Pundet.

Blandede Efterretninger.

Christiania, den 8de Marts. Til Examen philosophicum her ved Universitetet fremstillede sig i December 1820 i Alt 40 Candidater, hvoraf 6 absolverede den, og af disse 3 med Hoved-Charakteren Laudabilis og 3 med Haud illaudabilis. — Til Præliminair-Examen i Januar Maaned d. A. havde i Alt anmeldt sig 35 Candidater, nemlig: 25 Jurister, hvoraf 6 erholdt Hoved-Charakteren Rosværdig og 19 Antagelig; 1 Mediciner fik Hoved-Charakteren Antagelig; 6 Jurister og 1 Mediciner, som ei udholdt den skriftlige Prøve, og 2, som rejiceredes ved den mundtlige Examen.

Stockholm, den 17de Marts. Vi have her faaet officielle Efterretninger fra Gefle af 12te dennes, der fortælle, at Ulvene sammesteds have gjort megen Skade: de have angrebet og opædt flere Børn, ja en Pige paa 19 Aar er for nogle Dage siden bleven et Offer for deres Rovgjerrighed. Landshøvdingen har givet Ordre til Klapjagt for at standse dette Onde.

Kjøbenhavns Børs d. 3 April.

Cours. Hamb. 2 M. 259, a vista 262. Amsterd. 2 M. . . Lond. 2 M. . . Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 10 ß. a 15 Rbmk. 10½ ß. Oblig. (med Renter fra 11 Dec. 1820) 71½. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 87 Rbdl. r. S. ell. 113½ Rbdl. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 17. Svenske Sedler 62½ ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 28.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 7 April 1821.

(Indsendt.)

Martin Fasting,

Kammerraad, og Amtsforvalter over Cronborg-Amt, døde den 10de Marts, 65 Aar gammel. Ubrødelig Redelighed, og urokkelig Troskab, mod sin Konge, og sit Fødeland, i Forening med den punktligste Orden, og den varmeste Iver for sit Kald, udmærkede denne sjeldne Ædle, under hele sit Embeds Førelse. Som et Phænomen i vor svage Tidsalder, stod Han, med Oldtidens Kraft og Virksomhed, og foragtede, ved en ligesaa ædel, som sjelden Uegennytte, enhver Fordeel, Hans Stilling, saa ofte gav Ham i Hænderne; djervt og syndigt talede Han Bondens Sag, uden Frygt eller Hensyn til, mod hvem, Han talede den; *) thi ingen Følelse var Ham helligere, end Følelsen for sine Pligter; strengt udøvede Han Selv disse, og strengt fordrede Han dem ogsaa igjen af andre, derfor blev Han undertiden miskjendt, men Han trodsede Avinds og Hævnens Braad, i Tillid til den gode Sag, væbnede sig med Retfærdighedens Skjold, og sang med Luther: "Vor Gud, Han er saa fast en Borg." — O! at alle Danmarks Embedsmænd maatte besjeles af denne Aand, hvilken ubegregnelig Gavn for Staten! — Saaledes var Fasting, som Embedsmand, saaledes blev Han erkjendt af alle Retskafne, og enhver af Hans Embedsbrødre vil med Ærefrygt og Hengivenhed flette Borgerkrandsen om Hans Tinding. — Men nu et Blik paa Ham som Familiefader, og hvor smelter da Øiet hen i Graad af Kjerlighed og Beundring; Hans skyldfrie Liv svandt hen i den meest rørende Idyll, en Florians, eller Gesners Phantasie nogensinde har kunnet fremtrylle. Vi træde ind hos Ham, i Hans venlige Dagligstue, paa det skjønne ærværdige Esrom, og her fandt man Ham altid, om Aftenen, med sin Pibe, efter fuldendt Arbeide, munter, blid og rolig, ved sin trofaste, fortræffelige Hustrues Side, i en Kreds af elskede Børn, hvor Han med patriarkalsk Gjestmildhed modtog enhver, der saa gjerne besøgte Ham; her flød Sandheden kraftig fra Hans Læber, her prækede Han Dyden i sine Børns Bryst fra deres spædeste Barndom af, og opmuntrede dem, ved dyb Religiøsitet, utrættelig Flid og de reneste Sæder, at træde i Cristi hellige Fodspoer. Aldrig bandt Naturen et fastere Baand mellem Mand og Hustrue, mellem Forældre og Børn, end det, hvormed den ømmeste Kjerlighed saa tæt omslyngede denne elskværdige Familie. Ak! og dette lykkelige Baand maatte saa grusomt briste! Stærk og kraftig stod Egen, med sin ranke Stamme, og bredte sine venlige Grene ud over de sorgløse Elskede, da strakte Døden sin kolde Haand ud og afmeiede Træet ved Roden; pludselig styrtede det ned, og sønderknuste i sit Fald saa mangt et kjerligt Hjerte, saa mangt et fremspirende Haab; men vi ville ikke forsage; Forsynets milde Fadergodhed

*) Den Afdøde er saa lykkelig, at være dannet i de ædle Reventlovers Skole.

har viklet et velgjørende Slør over vor Fremtids Skjebne; vi ville lide og troe; kun Troen kan gjøre Mennesket lyksaligt, og gjennem taarefyldte Oine ville vi med sammenfoldede Hænder hæve vort dunkle Blik op imod Guds klare Stjernehimmel, og sukke med den fromme Job: "Herren gav, Herren tog, Herrens Navn være lovet."

Er det Sandheden eller Dadelen, som Dr. H. N. Claussen understøtter?

(Fortsættelse; see forr. No.)

II. Det er en "dadlende Stemme" Hr. Doctoren har erklæret at ville understøtte, fordi Undertegnede, i Følge hans Beskyldning (S. 407) har villet "bandlyse Sandheden", som ved hiin Stemme skal være forkyndt. At Doctorens Stemme endnu raaber noget højere, end hans Staldbroders i Statsvennen, er vist; men hvad har Sandheden derved vundet? — Ved Ordkløgt at gjøre en klar Sag broget: dette har været hans Id; og uden at fremføre et eneste grundet Beviis, har han søgt at bestyrke den foregaaende Dadel af det Kongelige Bibliothek under den nærværende Overbibliothekars Bestyrelse, og at forringe en af Bibliotheket saa høit fortjent Embedsmands Bestræbelser for at gjøre denne Stiftelse — eneste i sit Slags, med Hensyn til Danmarks Størrelse og Statskræfter — med hvert Aar rigere og mere gavnende.

Til disse Bestræbelser for et Bibliothek, som under Hr. Conferentsraad Moldenhawers Overopsyn i omtrent 33 Aar, ved Regjeringens store Liberalitet i at anvise Fonds til dets Forøgelse, og ved de heldigste Erhvervelser, er voxet til et mere end tredobbelt saa stort Omfang, som den, det 1787 besad, og til en uberegnelig høiere indvortes Værdi: hører ogsaa Conferentsraadens ligesaa vidtløftige og møisomme, som med aandsfuld Overskuelse af Videnskabelighedens hele Rige, udførte Arbeide, hvis Frugt var Bibliothekets scientifiske Opstilling i den nærværende Orden, efterat det Suhmske Bibliothek, den Thottske Donation, og det store Indkjøb paa Auctionen over Thotts Bibliothek m. m., var forenet med det

Kongelige. Dette Arbeide stod i Forbindelse med den af Hr. Conferentsraaden forfattede ɔ: ved og under ham forfærdigede Real-Catalog, som er den, hvis Tilværelse forhen af Dr. Claussen, og i Statsvennen No. 2 ignoreredes, og nu af Doctoren, paa en endnu mere latterlig, end indignerende Maade, benegtes. De foragtende Udtryk, hvormed Kienderen af "det europæiske Fastlands Hoved-Bibliotheker" omtaler dette Conferentsraad Moldenhavers Arbeide, og de Sophismer, hvormed han vil godtgjøre dets Unytte og Ubrugbarhed, har jeg ovenfor givet Prøve af. Han har derved allene godtgjort, at om han end vidste om ethvert Bibliothek i Europa, hvorlænge det for Læsende staaer aabent, om dets Cataloger staae "i den forreste Sal" eller i et andet Værelse m. v., kiender han dog ikke den Sag, der handles om, og hvori han med Skolemestermine vil irettesætte en Bibliothekar, som Conferentsraad Moldenhawer. Han finder det "neppe undskyldeligt, at man med Indsigt i en videnskabelig Catalogs Natur og Væsen kan vedblive at paastaae, at en saadan virkeligen er til, og længe har været til paa det Kongelige Bibliothek." Han sigter altsaa ikke blot Undertegnede, som ikke har paastaaet, men fortalt det som et ustridigt Factum, at en saadan Catalog, besørget ved Conferentsraad Moldenhawer, er og længe har været til, baade for grov Uvidenhed i det, som hører til mit Embede, og for en skammelig Usandfærdighed. Han sigter Overbibliothekaren, Conferentsraad Moldenhawer, under hvis Bestyrelse denne Catalog er forfærdiget, og hvis omfattende Lærdom dens videnskabelige Classification fra de største til de mindste Rubriker ene skyldes, for Mangel paa Indsigt i en videnskabelig Catalogs Natur og Væsen!

Sandeligen, en mere latterlig Beskyldning mod en Embedsmand af Conferentsraad Moldenhawers Lærdom og Fortjenester, skal man vanskeligen i vort Land i det Mindste vise Magen til. Der var en Tid, da enhver kun vilde have leet af Dr. Claussen. Denne Tid er maaskee ikke mere. Men er det under den høifortjente Overbibliothekars Værdighed, som, bøiet under Aarenes Vægt, Livets vexlende Skjebner, og Alderens aftagende

Kræfter, endnu opoffrer sine Dages Aften til at virke for den Stiftelses Gavn, der vil gjøre hans Minde uforgængeligt i Danmark, at forsvare sig mod Angreb af en saadan Art: saa skal intet Hensyn kunne afholde mig fra, saavidt det staaer til mig, at blotte det Grundfalske og Usande i den ukaldede Dadlers uværdige og ubeviislige Beskyldninger.

For dem, som ikke have tilstrækkelig local og saglig Bekjendtskab til et i videnskabelig Orden opstillet Bibliothek, af den Størrelse, som det Kongelige danske, vil efterfølgende være nok til at give en Idee om bemeldte Bibliotheks Real-Catalog.

Det Kongelige Bibliotheks hele Masse af udenlandske Bøger, et Antal af formodentlig imellem halvtredie og tre hundrede tusinde Bind (thi den nordiske Litteratur udgjør et for sig selv bestaaende Bibliothek), er ordnet efter et encyklopædisk, eller streng videnskabeligt System; saaledes, at ikke blot Bøgerne ere opstillede efter de forskjellige Videnskabers Hoved- og Underafdelinger; men at ogsaa i enhver Underafdeling, indtil de mindste eller specielleste, Bøgerne ere ordnede efter et rationalt eller videnskabeligt Princip; saaledes at for Ex. næsten overalt den chronologiske eller geographiske Orden er iagttaget i enhver enkelt Underafdeling, i Stedet for den alfabetiske o. s. v. At omtale Fordele og Savn ved en saadan Opstillingsmethode af et stort Bibliothek, er her unødvendigt. Enhver, som har den fornødne Indsigt i Sagen, maa vide, at den i det Hele er den fuldkommenste og skjønneste, i mange Tilfælde for et Bibliotheks Benyttelse den gavnligste; men for Bibliothekets Betjente den allerubeqvemmeste og langsomste; da den gjør det umuligt, at nogen Bog kan udtages af en Bibliotheks-tiener. Latterligt er det derfor, naar Dr. Claussen vil indbilde Usagkyndige, at dette sidste finder Sted ved "ethvert Bibliothek, undtagen det Goettingske"; da det, som enhver ved mindste Eftertanke begriber, ikke finder Sted, ikke kan finde Sted, ved noget encyklopædisk ordnet Bibliothek; hvor kun den med Systemet fortrolige Bibliothekar kan finde enhver Bog. Dette er derfor ligesaavel Tilfældet ved det Dresdenske, det Berlinske, det Casselske, det Ham-

burgske, kort ved ethvert i streng videnskabelig Orden opstillet Bibliothek, som ved det Goettingske og Kjøbenhavnske. At ved det Goettingske Bibliothek Bøgerne ikke udtages af Bibliotheks-tjenere, men af Bibliothekarerne og Secretairerne, er heller ikke, som Dr. Claussen behager at sige, fordi "det store Antal af Studerende giør en besværlig Omstændelighed muelig"; men fordi Bibliothekets strenge Orden fordrer det. Enhver begriber let, at et ustuderet Bud kan finde en Bog efter Nummeret, naar Fag og Reol anvises ham; men ikke efter dens ved et videnskabeligt System betingede Plads i Bibliotheket.

Denne det Kongelige Bibliotheks encyklopædiske Opstilling er, som ovenfor alt er sagt, udført efter den Moldenhawerske Real-Catalog, hvis Udarbeidelse falder imellem Aarene 1793 og 1800. Den komiske "Forbauselse", hvorunder Anonymen i Statsvennen (No. 4) vilde lade sine Læsere gjette hans Mistanke om at bemeldte Catalog ikke kunde være forfattet af Conferentsraad Moldenhawer, har vel omtrent samme Kilde, som Doctorens Paastand: at en videnskabelig Catalog hverken er eller har været til ved det Kongelige Bibliothek. Ingen af disse Herrer kiende noget til, hvorledes Catalogen er indrettet, eller hvorledes den blev til; men begge have den bedste Villie til at dadle det, de ikke kiende. Ingen af dem veed, at Conferentsraad M., ved Bibliothekets Opskrivning, i flere Aar saae sig frivilligen understøttet af et betydeligt Antal Lærde, Videnskabsmænd og Studerende (i det mindste tolv til sexten i Tallet), foruden af Bibliothekets to Secretairer, og af en lønnet Skriver. Hans Arbeide ene og allene var derimod Udkastet af det videnskabelige System, hvorefter Catalogen, bestaaende af løse Blade, et enkelt til hvert Værk især, skulde ordnes og Bibliotheket opstilles. Bogtitlernes Classification under de scientifiske Hoved- og Underafdelinger, hvis Tal gaaer i flere Tusinde, og Rubrikernes nøiagtige Bestemmelse, var et Værk af adskillige Aar.

Saaledes opstod det, jeg har kaldet "en Real-Catalog i Udkast", eller i Concept, hvoraf de sammenheftede Bogsedler udgjøre ligesaa mange Fascikler, som der gives Special-Rubriker i Catalogens encyklopædiske System. Af Mangel paa

Plads, hvorpaa neppe noget andet Bibliothek af første Rang lider mere, end det Kongelige danske, kunde denne Catalog ikke bevares i et eget Værelse; men henlagdes Classeviis ved de forskjellige Fag. — I mangfoldige Tilfælde have enkelte Underafdelinger af denne Catalog været benyttede til Eftersyn paa Bibliotheket; og at paastaae, som Dr. Claussen, at den ikke er til, fordi den er mindre beqvem at bruge, er omtrent som at paastaae, at en heftet Bog ikke er til, førend den bliver indbunden og beskaaren.

Endnu hyppigere, end Catalogens Brug, har det Kongelige Bibliotheks systematiske Opstilling foranlediget den Nytte, Vedkommende kunde have af at forevises en vis Afdeling i et Fag, hvori de søgte litteraire Hjelpemidler. Har Dr. Claussen ikke tabt Hukommelsen eller Villien til at huske i dette Tilfælde, maa han erindre sig, hvor ofte han selv paa denne Maade er ført ind i Bibliotheket, hvis "levende og virksomme Tilværelse" mindst kan være ham ubekiendt. Ved et saa strengt systematisk ordnet Bibliothek, som det Kongelige, er overhovedet en Real-Catalog af mindre praktisk Nødvendighed, end Mange, som tale uden dybere Erfaring og Sagkundskab, troe. Imidlertid er den en gavnlig og hæderfuld Prydelse for ethvert stort Bibliothek. Som en saadan har Conferentsraad Moldenhavèr anseet den, og foretrukket dens Udarbeidelse for en alfabetisk Catalogs.

Videre for Alvor at gjendrive Dr. Claussens Snak om Utilværelsen og Ubrugbarheden af den Moldenhawerske Real-Catalog, kan ikke falde mig ind. At giøre ham Rede for de forskjellige Aarsager, hvorfor dens Redaction i en beqvemmere Form, Revisionen af Bogtitlerne (der, skrevne af saa mange forskiellige Personer, behøve at bringes til en større Eenhed), Supplering for den senere Tid og Reenskrivning, først i Aaret 1817 kunde tage sin Begyndelse, og hvorfor dette ikke skeete 10, eller endog tyve Aar tidligere, som han saa meget beklager, er ligesaa overflødigt. Fortrinnet, som den nye Real-Catalog faaer, ved at blive langt rigere end for 20 Aar siden, vil enhver Sagkyndig erkiende. Det Ubehagelige eller mindre Behagelige, han finder saa nødvendigt at sige, er i dette Tilfælde det Unyttige; og den dadlende Sandhed, Doctoren har paataget sig at

understøtte, er enten Dadel uden Sandhed, eller en Sandhed, for længe siden erkiendt og fulgt, som derfor kun enten Uvidenhed eller Skumlelyst kan falde paa at forvandle til Dadel.

Mere end Uvidenhed ere de Yttringer af Doctoren, hvorved han sigter Bibliothekets Betjente for et saadant Ubekiendtskab med dets Indhold og Fagenes Opstilling, at de, af Mangel paa en brugelig Catalog (ligesom om Bøgerne allene efter en Catalog kunde opsøges), angive Bøger som manglende, "der i et almindeligt godt Bibliothek ei kunne mangle" (S. 409). En Adfærd, der paa denne Maade uden alt Beviis søger at kaste Skygge paa et offentligt Bibliothek af erkiendt Fortræffelighed og paa dets Opsynsmænd, stempler sig selv. Dr. Claussen opfordres til navnligen at angive, paa hvilke Bøger, som virkeligen findes i det Kongelige Bibliothek, man har tilbagesendt Udlaaningsbeviset, med Paategning at Bogen manglede. At han hører til dem, som indbilde sig, at Mangelen af enhver Bog, de fordre paa et Bibliothek, er en absolut Ufuldkommenhed ved dette: derom lader hans Tanker om sin egen Fuldkommenhed os ikke tvivle. Dr. Claussen er heller ikke den eneste, som har den naive Tro: at enhver Bog, hvis Titel blot kiendes, bør og maa existere i et stort Bibliothek. Men naar han kan være ildesindet nok imod Bibliotheket, til at ville tillægge Savnet af en eller anden blandt de Bøger, han forlanger tillaans *), en for Bibliothekets Overopsynsmand og Betiente saa fornærmelig Grund: er man beføiet til at kræve det strengeste Beviis for en saa utaknemmelig, ufortient og ugrundet Beskyldning. (Slutningen følger.)

*) Saavidt jeg veed, har Dr. Claussen, siden hans Hiemkomst fra sin Udenlandsreise, kun forlangt een Bog, som ikke var tilstede (Kleukers Salomonische Denkwürdigkeiten. Lpz. 1786), og det endog ikke af den Grund, at Bogen aldrig er anskaffet; men af den, at Bibliotheket har mistet den ved Udlaan. Her vil Doctoren formodentligen strax være tilrede med en Udlaaningskritik. Han kan spare den; vi vide Alt hvad han i den Sag kunde docere.

Den levende Døde.

Gaade.

Som halvmodent Foster bærer
Tidens Snee jeg paa mit Haar,
Og skjøndt længe den mig tærer,
Staa'r end jeg i Ungdoms Vaar.

Engang Sangen skulde lyde
Fra mit stolte Kjæmpebryst,
Nu sig Børneflokke fryde
I mit Skjød med barnlig Lyst.

Taus er Sangen, slukt er Flammen,
Alt i Sorg og Øde stædt,
Neppe født jeg styrted' sammen,
Ubeklaget, ubegrædt.

Midt i Axelstad jeg minder
Folket om det gamle Rom,
Endskjøndt Alt, man hos mig finder,
Fra det fjerne Norden kom.

Stolt jeg stræber mod det Høie,
Skjøndt med Vinge slap og svag,
Skjebnens Haand jeg ei kan bøie
Som et brustent Tidens Vrag.

Herlig vare mine Længsler,
Men de svandt i Morgenskjær,
Uden Haab i mine Trængsler
Er jeg Maalet lige nær.

Ved min Fod sig tidt bereder
Et ujordisk Element,
Som i Slangebugter leder
Luer, man ei før har kjendt.

Paa min Gravhøi Græsset suser
I den mørke Vinternat,
Og naar Nordenvinden bruser
Gjennemstrømmer den mig brat.

Skjøndt et Lig, jeg end er smykket
Fra min Isse til min Fod,
Skjønheds Præg paa mig er trykket
Med et kraftigt Konstnermod.

Ved min Grav man stundom rister
Mindets stolte Bautasteen,
Og af Glemsels Haand udvrister
Ei mit Navn, men Andres Been.

Læser, hvis du nu kan raade,
Med dit Snille, med din Vid,
Denne underfulde Gaade,
Da er lønnende din Id.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Hessel Lion Wohl, Kjøbmand i Aarhuus, har til Hans Majestæt Kongen allerunderdanigst indsendt en Samling af Migniatur-Portraiter af den oldenborgske Stamme. Efter at Hans Majestæt havde ladet fornemme for hvilken Sum, han vilde afhænde denne Samling, har han allerunderdanigst yttret det Ønske: at den Sum, Hans Majestæt vilde bestemme, maatte blive anvendt som Bidrag til Frue Kirkes Gjenopbyggelse. Hans Majestæt har derefter befalet Portraitsamlingen henlagt til at bevares paa Kunstkamret, og ladet for samme anvise 500 Rbd. Repræsentativer til Commissionen for Frue Kirkes Bygning, samt paalagt Commissionen at tilkjendegive Hr. Wohl Tak for den Sum, han saaledes til Kirkebygningen har skjænket, hvilket Commissionen ogsaa med særdeles Agtelse for Hr. Wohls goddædige Opmærksomhed har ufortøvet efterkommet.

Den 8de Marts d. A. forelæste Hr. Prof. og Ridder J. D. Herholdt i det Kgl. medicinske Selskab: De variis animi corporisque affectibus, quibus virgo hafniensis per plures annos vexata fuit, excisione 273 acuum feliciter sublatis. Denne Sygehistorie henhører udentvivl til de mærkværdigste i Lægekonstens Aarbøger. Patientinden, som lever her i Kjøbenhavn, havde i en Række af Aar været skrækkeligen plaget af Krampe, og laae hele Dage og Nætter i en Søvn, som hun kun ved sin Læges Konst kunde vækkes af. Endeligen befriedes hun efterhaanden ved dennes Skarpsindighed for 273 Synaale, som Tid efter anden bleve udskaarne paa forskjellige Steder. Hvorledes denne overordentlige Mængde Naale egentligen er kommen ind

i hendes Legeme, hvorvidt den Krampe, hun saa længe leed af, var en Følge af hines Tilstedeværelse deri, er en høist interessant Opgave. Curen i sig selv forhøier endnu mere Hr. Prof. Herholdts saare store Fortjenester, saavel af den practiske som den theoretiske Lægekonst. Man har tilforn hørt, at et Menneske blev Dødens Offer ved at faae en eneste Synaal ned, og her vare 273 indtrængte i Legemet, og alligevel spAredes ikke allene den Lidendes Liv, men hun befinder sig endog nu, efter Omstændighederne, temmelig vel. — Den 22de Marts forelæste atter Hr. Prof. Herholdt i det medic. Selskab: Observationes de acubus deglutitis e scriptoribus collectæ.

Den afdøde Kammerherre v. Calmettes Godser paa Møen ere nu ved sidste Auction solgte til følgende Priser. Marienborg Gaard og Gods, med alt sammes Underliggende, og Frenderup Gaard, for 228,000 Rbd. Sølv til Hr. Grosserer og General-Consul F. Tutein. — Liselund, med Underliggende, tilligemed Borre Kirke og Tiende, for 50,550 Rbdl. Sølv til Hr. Kammjunker v. Raben Hvidtfeldt. — Phanefiord Kirke med tilhørende Tiende, samt Stege Sogns Kongetiende for 56,000 Rbdl. Sølv til Fru Etatsraadinde Scavenius. — Alle tre Kjøbesummer udgjøre 334,550 Rbdlr. Sølv.

Foruden de i forrige Numer af Skilderiet anførte Stykker, ere endnu nogle og tyve udstillede paa Konstacademiet, som ere blevne indsendte efterat Fortegnelsen over Udstillingen var trykt, og derfor ikke findes i samme.

Sagen mod den suspenderede Degn M. Dietz m. Fl. fortsættes endnu dagligen i Høiesteret. Degnen plaiderer selv og endte sit Indlæg i Torsdags. Der er bestandig propfuldt af Tilhørere.

Ved Auctionen, i det asiatiske Compagnies Huus, d. 28 og 29 f. M., solgtes: No. 1. Salpeter a $14\frac{1}{6}$—$14\frac{7}{12}$ Rbdl. pr. 100 Pd. No. 2. Dito a $13\frac{1}{12}$—$13\frac{1}{6}$ Rbdl. pr. dito. Ingefær a 6—$6\frac{1}{2}$ Rbß. Pdt.; Malabar Peber a 30 Rbß. pr. Pd.; 20 Kister Cassia Lignea a 83—$92\frac{1}{2}$ Rbß. pr.

Pd.; 221 Kister Indigo a 3 Rbdl. 70 ß. pr. Pd.; Snørrettinger a $4\frac{1}{4}$—$4\frac{3}{4}$ Rbß. pr. Pd.; Schellak a 39 Rbß. pr. Pd.; Gorras Birbon A. a $5\frac{1}{3}$—$5\frac{5}{12}$ Rbdl. pr. Stke., l. 25—26 Alen, br. $1\frac{1}{2}$—$1\frac{9}{16}$ Al.; dito B. midd. a $5\frac{1}{3}$—$5\frac{3}{8}$ Rbdl. pr. Stke.; dito C. a $5\frac{1}{6}$ Rbd.; dito ordinair a 4 Rbd. 50—62 ß.; Baftas Chittabully a $4\frac{3}{4}$ Rbdl. pr. Stke. a 17—18 Alen l., $1\frac{3}{8}$ Alen bredt; dito B. a $4\frac{7}{12}$ Rbdl. pr. Stke.; dito C. a $4\frac{5}{12}$ Rbdl.; Baftas Muradabad ABC. a 4 Rbdl. pr. Stke. a 25 Alen l., $1\frac{3}{8}$ Alen bredt; Sooty Romals Tørklæder, pr. Stke. a 15 Enkelte, a $13\frac{1}{2}$—15 Rbß. pr. enkelt Tørklæde a 1—$1\frac{1}{16}$ Alen i □; super fine blaae Guilliad. Tørklæder, pr. Stke. a 10 Enkelte a $1\frac{1}{4}$ Alen i □, a 50—54 Rbß.; dito fine a $42\frac{1}{2}$—43 Rbß.; dito midd. a $33\frac{1}{2}$—37 Rbß. pr. Stke. a $1\frac{3}{16}$—$1\frac{1}{4}$ Alen i □; Gouripore Costhas a 2 Rbdl. 76 ß.—3 Rbdl. pr. 8 Stkr., alt i rede Sølv med 2 PC. Told, 1 pro Mille Fattigpenge, og Credit til ultimo Julii d. A. Men en stor Deel af Varerne gik ind igjen.

Natten imellem den 27de og 28de Marts sidstleden afbrændte Bagsværd Kroe under Kjøbenhavns Amt. Ilden udbrød, efter alt hvad der kunde erfares, i Taget paa den østre Længde, et Sted hvor ingen af Husets Folk kom, enten med Ild eller Lys, følgelig var Ilden kommen udvendig fra, men hvorledes er endnu ubekjendt. — Alt Indboe, Avlingsredskaber, Sæd og Varebeholdninger, samt Gangklæder og Linned blev et Rov for Luerne. Af Besætningen brændte 10 store skjønne Køer, 7 Heste, 4 Faar med Lam; ja endogsaa Lænkehunden og en anden Hund, som gik løs, tilsatte Livet i Luerne. Det var med Nød at Husets Folk, gandske nøgne reddede Livet, som skeete ved det at den ældste Datter i Huset vaagnede da Loftet brændte over hendes Hoved, og ved hendes Anskrig bleve de andre vækkede. De 2de Brændeviins- og Bryggerkarlene, som vilde redde deres Tøi, bleve derimod opbrændte paa Stedet.

Nykjøbing. I Aviser er det anmeldt, at Prisen paa en god Hest i Jylland er 70 Rbd. Paa Falster begjæres samme Priis for den Hest, der mod hiin er en Kraltike. Hvad er Aarsagen dertil? Nogle mene, at det kommer deraf, at de falsterske Heste komme for lidt ud iblandt Folk og

Folkene for lidt iblandt Heste, eller rettere, at der er for faa Markeder. Det kan ikke paatvivles, at det jo var gavnligt, at det idelige og hver Fastedags Marked i Nykjøbing blev afskaffet; men det fastsatte Foraarsmarked synes ikke at give Jordbrugeren i disse Markeders Sted det, han kan benytte sig af. Markedet den 16de Mai indfalder i Pløietiden eller strax derefter, og Hestene ere deels afdrevne, deels behøves ikke. Hvis derimod Hestemarkedet blev ansat i en af de første Fasteuger, kunde Jordbrugeren paa dette, som passende med Tiden, anskaffe sig de Heste, han til sin Avlsdrivt behøver, og spare sig bekostelige og sinkende Reiser til anden Provinds. Og da i andre Kjøbstæder Heste- og Krammarked holdes paa een Dag, kunde da ikke Foraarsmarkedet (ansat til 16de Mai) udsættes for Eftertiden til det Krammarked, som holdes om Sommeren? Befindes Indførelsen nyttig vil vedkommende Øvrighed neppe undlade at foranstalte den. — Paa Falster har Veiene i de senere Aaringer erholdt betydelige Forbedringer. Hovedlandeveien fra Nykjøbing til Gaabense er næsten færdig, fra Nykjøbing til hiin Side Kragehauge; fra Ludvigslund forbi Ønslev Kirke og fra Alslev til Gaabense. Veien fra Gaabense til Stubbekjøbing, fra Stubbekjøbing til Nykjøbing, fra Guldborg til Gaabense, fra Nykjøbing til Gjedser, fra Nykjøbing til Grønsund have modtaget mindre og større Forbedringer og nærme sig snart til at blive mindre Chauseer, saa at man kan befare disse Veie uden Fare for at bryde Halsen; ja de ere for det meste gode Veie. — At Kjøbstæderne endog af denne Forbedring maae drage Fordeel, naar de slette Veie ikke længere ansees som Grund til at Skippere lægge til overalt og indkjøbe Korn til Ladning, synes ikke urimeligt, og vil da vel ogsaa efterhaanden blive sørget for, at ei Sukker, Kaffe og Urtekramvare kjøres omkring og falbydes blandt Almuen saavelsom Flensborgerbrændeviin. For omtrent 14 Dage siden falbød i Nærværelse af Nykjøbing et bondeklædt Mandfolk Sukker, Kaffe og fiin Tobak. Det er ikke rimeligt, at denne har været Commissionair for nogen Skipper, men derimod at han ved Merkurs Hjelp havde faaet disse Vare, som en eller anden Kjøbmand maaske savner i sit Oplag. Denne billige Handelsmand har nok siden lukket sin Boutik,

paa det Ingen skal komme og vedkjende sig sit Kræmmerlatin. (Mariboe Av.)

Viborg. I mange Aar har Størken ikke, ifølge den gamle Regel, ladet sig see den 25 Marts (Fruedag); men i Aar kom nogle hertil paa den Dag.

Blandede Efterretninger.

I Stockholm solgtes nyligen den berømte Philosoph Cartesius eller Descartes's Hjerneskal, hidtil Prof. Sparmanns Eiendom, ved Auction for 17 Rd. Svensk Banco. — Hvorledes denne Hovedskal er bleven til en Auctionsartikel, er næsten ubegribeligt. Cartesius døde rigtig nok i Stockholm 1660, men hans Legeme, som forblev der indtil 1666, bragtes samme Aar til Paris, hvor det paa ny blev begravet i St. Généviéve-Dumonts Kirke. Det maa altsaa være ved Befordringen til Paris, at Hovedskallen blev skilt fra Kroppen. Eet af de største Hoveder paa Jorden blev saaledes jordet hovedløs.

Da man nyligen vilde overskjære et Egetræ i en Skov ved Wolmerstädt, fandt man i Hulingen deraf en fransk Soldat i fuld Armatur, med Gevær, Sabel, Patrontaske og Tornister, i hvilken sidste 40 Rdlr. i Penge og mange Papirer. Man formoder, at denne Soldat, ved Wolmerstädts Plyndring 1814, hvori de Franske bleve forstyrrede af Kosakker, havde reddet sig i dette Træ, og fundet sin Død ved at nedsynke i Hulheden.

Den 30 f. M. indviedes med stor Høitidelighed Krigsmindet paa Tempelhofbjerget, som nu skal hedde der Kreutzberg, ved Berlin. Monumentet er forfærdiget i Middelalderens Stiil, og er Modermonumentet for alle de Mindesmærker, Kongen har ladet opreise paa Valpladsene 1813—15. Hvert enkelt Monument, ligeledes taarneformigt, er 28 Fod høit, det store Monument derimod 60 Fod, foruden Trappetrinene. Det sidste hviler paa et ottekantet Underlag af Steen, som dannes ved en med Steenplader bedækket Terrasse af 78 Fods Gjennemsnit, der hæver sig paa 11 om Ottekanten løbende Trappetrin af Steen. Paa denne Terrasse har man den højeste Punkt i Omegnen

af Berlin, og kan overskue hele Landet i en Strækning af 7—8 Mile. Den Cöllner Doms Architectur er taget til Mønster for dette Mindesmærke. Planen dertil er udkastet af Overbygningsraad Schinkel og udført er den i det Kgl. Jernstøberie. Det Hele danner en høi Baldachin, i Form af et Taarn, hvori 12 Capeller eller Nicher, hvoraf den i Grundridset bestemte Korsform af det Hele er sammensat. Disse nicheagtige Capeller ere helligede de 12 Hovedslag i den store Krig fra 1813—15, og hver Niche er udfyldt med en characteristisk Seiers-Genius, hvis Skikkelse og Holding betegner den derved personificerede Begivenhed.

Laurvig, den 21de Marts. En Skipper, som i disse Dage er ankommen hertil fra Grenaae i Jylland, beretter, at han tilligemed nogle Lotser der fra Stedet paa Fastelavns Mandagen d. A. indbjergede en i aaben Søe drivende Slup uden Mandskab til fornævnte Havn, og at denne overleveredes Øvrigheden. Denne Slup, melder han endvidere, var 10 Commercelæster drægtig, og paa Bjælken var indbrændt "Norsk Eiendom"; den var ladet med 105 Tønder Karve, 200 Dunker Anchiovis, 1 Casse med Skind, endeel Vildt og andre Varer, Ost, sed Sild m. m., samt Trælast. Hele Ladningen var vel conserveret, og Sluppen, saavidt kunde skjønnes, ubeskadiget. Efter hvad der kunde sees af et Søkort, som laae ombord, havde den krydset imellem Anholt og Kalkgrundene, og var formodentlig af Isen bleven sat paa Land paa Anholt, hvor Mandskabet med sit Tøi og Baaden maa have reddet sig. Sluppen synes igjen ved høiere Vande at være kommen flot.

Stockholm, 15de Marts. Ifølge dertil fra den Kongl. General-Adjutants Expedition for Armeen udfærdigede Ordres til vedkommende Chefer, skulle alle Regimenter og Corpser i dette Aar have 15 Dages Commando-Møder (Befälsmöten), samt 12 Dages Recrut- og Landeværns-Møder (Rekryt och Bevärings-möten). Desuden bliver der, ifølge høieste Befaling, en 20 Dages Øvelses-Leir ved Liungby i Skaane, hvor alle Skaanske Regimenter skulle sammendrages, samt en 27 Dages Øvelses-Leir paa Malmen i Östergöthland, hvor, foruden den hele første Infanterie-Inspection, Livgarden til Hest og Liv-Regimentets Husar-Corps sammendrages under H. K. H. Kronprindsens Over-Commando. — I Nat døde en af Sveriges meest indsigtsfulde og meest arbeidsomme Embedsmænd, Præsidenten i det Kongel. Commerce-Collegium m. m. Friherre Edelcrantz. Liberal i sin Tænkemaade fegtede han ivrigen, og ofte alene, for Frihed i Handel og alle Næringsgrene, og man har ham meget at takke for mange i de sidste Aar vigtige Beslutninger, der ere tagne i dette Øiemed.

Kjøbenhavns Børs d. 6 April.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Amsterd. 2 M. - . Lond. 2 M. - . Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 11 ß. a 15 Rbmk. 12½ ß. Oblig. (med Renter fra 11 Dec. 1820) 72. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 87 Rbdl. r. S. ell. 113½ Rbdl. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 17. Svenske Sedler 62½ ß. — Disconto 6 pC.

Trykfeil i det indrykkede Bidrag om det Kgl. Bibliothek, i Skilderiets No. 26.

S. 407, L. 1 f. n.: Ved det Bekjendtskab læs: Med det Bekjendtskab
— 408, L. 15: vigtig Bemærkning l.: rigtig B.
31: ingen Catalog l.: nogen Cat.
— 409, L. 20: Behageligen l.: Behageligere

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 29.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 10 April 1821.

Er det Sandheden eller Dadelen, som Dr. H. N. Claussen understøtter?

(Slutning; see forr. No.)

III. Jeg kommer til den Deel af Doctorens Bibliothekskritik, hvori han vil bevise 1.) at min Erfaring om fremmede Bibliothekers Indretning er "paafaldende ufuldstændig og utilstrækkelig"; og min Overbeviisning om den Liberalitet, som finder Sted i det store Kongelige Bibliotheks Benyttelse "betydeligt feilende." 2.) at hans "Bekiendtskab med det europæiske Fastlands Hovedbibliotheker" derimod er saa grundig og udstrakt, at hans apodictiske Resultater og Sætninger om de udenlandske Bibliotheker bør troes, som historiske Data. Her have vi den fuldkommenste Modsætning i Doctorens System; thi ligesom han i Begyndelsen af sin Kritik, hvor det kom an paa, at en Sandhed, til Fordeel for det Kgl. Bibliothek, skulde erkiendes, var Skeptiker og Idealist; saaledes er han her, hvor han vil lære os de udenlandske Bibliothekers Fortrin, en afgiort Dogmatiker. Skiøndt vi nu i dette Capitel, som Læseren seer, ei ere ganske enige, falder det mig dog noget vanskeligt at modsige Doctoren, siden han forfra vil betage mine Indvendinger al Kraft ved at tilintetgiøre mine Erfaringer. Imidlertid er det vel ikke saa afgiort, at "enhver Anden", end ham selv, vil troe Doctoren. Jeg overlader det ogsaa aldeles til enhver Læser at bestemme, hvo af os, Dr. Claussen eller Undertegnede, helst maa staae til Troende, i det jeg anfører følgende Rettelser og Giendrivelser af hans Yttringer om udenlandske Bibliotheker. For dem, som ikke troe mig saa upaalidelig og unøiagtig i at indhente Erfaringer om et offentlig Bibliotheks Indretning, som Doctoren, vil jeg bemærke: at ethvert af de Bibliotheker, jeg nedenfor nævner, har jeg selv besøgt.

Efter Doctorens Ord at dømme (i Klarhed har han ikke sin Styrke), skulde Uenigheden imellem os iøvrigt ei være betydelig. Jeg har sagt: "at ved intet Bibliothek af første Rang i Europa (hvortil jeg henregner det Parisiske, det Wienske, det Goettingske, det Münchenske, det Dresdenske og det Kiøbenhavnske*), finder en friere Adgang Sted, end ved det store Kongelige Bibliothek"; Doctoren derimod: Ved intet af Hovedbibliothekerne Norden for Alperne er Adgangen mindre fri, end ved det Kgl. i Kiøbenhavn." Disse Udtryk lode sig uden Vanskelighed forene. Hans Mening seer man imidlertid skal være, at det sidste: "en muligst fri Benyttelse for Læsere og Laanere, skal staae tilbage for de første. Her indtræder nu strax den Synderlighed, at

*) Det Bodleyske i Oxford og flere italienske, maatte, med Hensyn til Haandskrifter, ogsaa regnes med; men paa disse allene kan ei tages Hensyn.

Doctoren selv giør betydelige Undtagelser fra sine egne almindelige Sætninger ved det Wienske (som han endog kriticerer for Mangel af Udlaan), det Goettingske og Berlinske Bibliothek. Jeg giør mig saameget mere Haab om hans Tilladelse til at komme frem med flere.

1. Cataloger. Fuldfærdige Cataloger (som, i Følge Doctorens Kritik og Benegtelse af den Moldenhawerske Real-Catalogs Existents, maa bestaae i fuldstændige, nøiagtige, reenskrevne, indbundne og i den forreste Sal opstillede Bøger), savnes ved flere af de nævnte Bibliotheker, end det Berlinske. Den Parisiske Real-Catalog er meget ufuldstændig, endog i den franske Litteratur; heller ikke er den indbunden. Ligesaa lidt ere Manuskript-Catalogerne ved dette rige og fortræffelige Bibliothek nøiagtige eller fuldstændige; hvorover ogsaa Professor Brøndsted har klaget. De øvrige 4 have kun alfabetiske Cataloger; den Wienske og den Münchenske bestaaer af løse Qvartblade i Capseler, og er altsaa ikke "indbunden"; heller ikke er den "opstillet i den forreste Sal." Lignende Seddel-Cataloger findes ved flere andre betydelige Bibliotheker, f. Ex. det Casselske, det Turinske o. fl. Med Real-Cataloger er i Goettingen og Dresden kun Begyndelsen giort, og Arbeidet gaaer begge Steder meget langsomt.

2. Udlaan. "Ved ethvert Bibliothek udleveres de forlangte Bøger samme Dag uopholdeligen af Bibliothektienere", o. s. v. Jeg har allerede forhen bemærket, at Udleveringen ved Bibliothekstienere er en Umulighed ved ethvert i streng videnskabelig Orden opstillet Bibliothek. Det finder derfor allene Sted i Paris og i München, hvor, denne Beqvemmelighed uagtet, Personalet med Skrivere og Tienere bestaaer af 13 Betiente. I Paris skeer Udlaan kun ved en Gunst af Bibliothekaren, og i Følge særdeles Anbefaling. I Goettingen og Berlin finder det kun Sted een eller to Dage om Ugen; og begge Steder maa enhver Student eller anden Laaner, som ei er Embedsmand, skaffe speciel Caution af en Professor for hver enkelt Bog, som laanes. I Wien udlaanes slet ingen Bøger, som Dr. Claussen selv har bemærket. I det brittiske Museums Bibliothek i London og i det almindelige Universitets-Bibliothek, eller i

det saakaldte Bodleyske Bibliothek i Oxford finder aldeles intet Udlaan Sted. Ved det første maa endog ansøges om Tilladelse til at læse Bøger paa Stedet; og ved det Bodleyske Bibliothek er det forbudet Bibliothekarerne selv, at laane en Bog hiem fra Bibliotheket.

3. Læsetid. Ved at anføre den længere Tid, som ved adskillige Bibliotheker gives til Læsning paa Stedet, havde det ikke været af Veien, om Doctoren tillige havde bemærket, at ved de fleste store Bibliotheker i Europa, saasom i Paris, Wien, München, Goettingen, Berlin, er Personalet større, end ved det Kiøbenhavnske, og Bibliothekarerne desuden understøttede ved Amanuenser, Skrivere og Bibliothekstienere. Tillige havde han kunnet erindre, at ved det Goettingske Bibliothek, "hvis indvortes og udvortes Oeconomie staaer som et Mønster for de øvriges," er Bibliotheket i det Hele kun aabent een Time, fra 1 til 2, de fire Søgnedage i Ugen, og to Timer, fra 2 til 4, de andre to Dage; i Berlin kun to Eftermiddagstimer om Vinteren og tre om Sommeren. — Efter mine Grundsætninger vilde jeg i øvrigt holde det for meget tienligt for det Kongelige Bibliothek, om Læsetiden der forlængedes, og Udlaanet derimod indskrænkedes ganske til videnskabelige Værker. Et offentligt Bibliothek er ikke blot for den nærværende Slægt; Bibliothekarer ere til, ikke blot for at være det læsende Publicums Haandlangere, men ogsaa for at sørge for det Bibliotheks Bevaring, som er dem betroet. Bøger, især af visse Slags, lide uendelig mere ved Udlaan, end ved Brug paa Stedet; og Mangfoldige betragte en fra et offentligt Bibliothek laant Bog, som et Slags Gribsgods, eller som en Ting, de kun af Nødvendighed levere tilbage, ligemeget i hvad Tilstand.

4. "Adgang til Bibliothekets Sale." — I Paris og Goettingen — forsikkrer Dr. Claussen — "staae samtlige Værelser aabne for Enhver, uden Ledsagelse af nogen Betient, til frit Overshn og Giennemsyn af de lærde Hylder." Det sidste er fuldkommen rigtigt! Hylderne kan enhver oversee og giennemsee, saameget han lyster; og hente sin Lærdom og Litteraturkundskab fra Bindenes Titler, saavidt han kan øine dem. Et ypperligt Fortrin, som

disse Bibliotheker have! — At man i Paris kun har Adgang til endeel af Bibliothekets Locale, hvor Bøgerne findes uden systematisk Opstilling — at man der kun seer nogle af de underste Bograder, og for det meste Folianter, igjennem Staaltraadsgittrene — at man hverken der eller i Goettingen har Adgang til Gallerierne, eller tør udtage en eneste Bog fra sit Sted — dette ignorerer Doctoren formodentlig, siden han vel ikke tør benegte det.

I forrige Tider tog Doctoren til Takke med at lade sig indføre i det store Kongelige Bibliothek ved en af dets Betiente. Men nu! — Naar man har seet de Parisiske Staaltraadsgittre og de Vaticanske lukkede Bogskabe — da kan man giøre ganske andre Fordringer, og tale i en heel anden Tone.

"Sammenligning er her ikke nødvendig."

Blindhed mod det Gode, er ikke Erkiendelse af det Bedre. Det Bedre fremmes kun af den, som er retfærdig mod det Gode, og har Villie til at erkiende det.

Kiøbenhavn, d. 3 April 1821.

C. Molbech.

Saa gavner det at komme udenlands.

En velfornemme Junker — een af de Mangfoldige, i hvilke Himlen, i det den giver dem Penge, men nægter dem Forstand, ydmyger de Rige — kom, troskyldig som det Slags Tobeen gjerne befindes, paa sin Udenlandsreise til Venedig i Carnevalstiden. Overladt til sig selv af sin lærde Hofmester, der havde Nok at tage vare med at anstille og nedskrive chemisk-mathematiske Betragtninger over Maden paa Værtshusene, holdt han, for Modersmaalets Skyld, sig helst til Landsmænd. Derved lærte disse, i en over alt Begreb hurtig Fart, at kjende hans brede svage Side og aftalede da med en Gjæstgiver, hvis Huus de søgte, følgende Spøg. Efter en Dag at have ført Junkeren allevegne om, for at høste Godt af hans Bemærkninger, toge de mod Aften ham ind med paa Gjæstgiversteder, hvor, som de forsikkrede, de bedste italienske Vine fandtes. I Laug med sine Venner tømte han der mangt et Glas; men, da Regningen lagdes frem, og Enhver betalte sin Deel, vilde Værten, i det vor Junker greb til Pungen, aldeles Intet tage af ham, fordi, som han med Eed bekræftede, han var ham og hans Familie saa mange Forbindligheder skyldig, at dette dog kun blev at ansee for det meest ubetydelige Afdrag derpaa. Junkeren, der med Modermælken havde indsuget den vise Lære, at "Den er Ingen nyttig, som ei er sig selv nyttig", studsede første Gang paa sin toægrige Reise, undredes høiligen og vilde med Vold og Magt, skjøndt forgjæves, paanøde Værten, en dog altid vel simpel Mand, Betaling; men Vennerne gjorde for dengang Ende paa Striden, siden det alt var langt ud paa Natten, og Sagen jo en anden Aften stod til at jevne. Nogle Dage efter besøgte man atter Huset, drak igjen tæt og oplevede fornyet samme vidunderlige Begivenhed. Fast i Characteer vilde denne Gang vor Junker ikke forlade Pletten, inden Værten havde taget ham til en Side og paa følgende Viis betroet ham Hemmeligheden.

"De kjender mig ikke, Junker Adolph! De "kjender ikke mig, hvem De dog saa ofte ædel"modigen har mættet, snart med en Frø, snart med "et Par Lammefødder! Nu, saa viid da: at kun "om Vinteren, naar Kulden fordriver mig fra "Norden, er jeg Gjæstgiver i Venedig; men hver "Sommer har De mig som Stork paa Deres "gode Papaes, Hr. Grossererens Ladebygning!"

For end ydermeer at bevise Sandheden deraf, beskrev han Faderens Landsted, i dets meest udviklede Beliggenhed, og endte med: at, da han der selv havde med Kone og Børn frie Sommerværelser, vilde han af pligtig Taknemmelighed nu Intet modtage af sin høie Velgjørers Søn. Dette udførtes med en saadan Rigtighed i Skildring, at Junkeren virkeligen begyndte at finde Ligheder mellem Værten og Storken, men tillige med en saadan Inderlighed i Ord og Udtryk, at Taarerne stode det ædle unge Menneske i Øinene ved dette uhørte Beviis paa et godt Hjerte. Forresten bevarede han Hemmeligheden i taueste Barm; og maaskee var, til største Skade, den bleven nedsænket med ham i Familiebegravelsens evige Glemme, om ei, kort efter hans Hjemkomst, der havde staaet et Bryllup i Faderhuset paa samme Aars-

tid, som Storkene komme tilbage. Men, da Junkeren ved denne heldige Leilighed blev, just i det han ved Bordet havde taget vel til sig, og hans Barm aabnedes for Følelser, Storken paa Ladebygningen vaer, reiste han sig rørt, fyldte sit Glas, drak den tilbagevendende Gjæstgiver et Velkomst til, underrettede Familie og Venner om denne mærkelige Begivenhed og efterlod i alle sine Tilhøreres Hjerter den dybeste Forvisning om: at de Riges mindst bekostelige Goddædighed er altid den, der betaler sig bedst.

John Barthold.

Samtale imellem en Forfatter og hans Læser.

Gjæsten. Hvad har De for Retter i Dag, Hr. Vært?

Værten. Intet, uden det, De seer paa Kjøkkensedlen, som De nyligen havde i Haanden.

Gjæsten. Er det Alt?

Værten. Alt, min Herre.

Gjæsten. Men siig mig dog, Kjere, kan De ikke forsyne Dem med noget Bedre?

Værten. Ja, hvad kalder De bedre, min Herre? Er det ikke godt?

Gjæsten. Nei — noget Pirrende bør De have: Suurkaal med Flesk — Kjød med Carrie og Peberrods-Souce, eller deslige.

Værten. Det har jeg ikke. Havde jeg vidst, at jeg skulde havt den Ære af Dem, saa havde jeg belavet mig derpaa. Men her kommer saa mange Folk. Skulde jeg have Retter efter enhvers Smag, saa maatte jeg snart lukke mit Spisegvarteer.

Gjæsten. Det er sandt nok. Men, Herre Gud — Suurkaal og Kjød med Carrie eller Peberrods-Souce kunde De jo dog gierne have.

Værten. Disse Retter havde jeg i Forgaars, og da vilde ingen nyde dem. Jeg maatte saa mænte tractere Trofast, min Porthund, dermed.

Gjæsten. Men nu har netop jeg Lyst dertil.

Værten. Saa kan De let faae Deres Lyst styret, min Herre! naar De vil behage at gaae over til min Nabo i Kardebollen. Der laver man

Suurkaal og Peberrods-Souce i hele Baller og Bryggerkjedler.

Gjæsten. Hvorfor kan De da ikke ligesaa godt være forsynet dermed, som Deres Nabo?

Værten. Fordi hans daglige Gjæster ere Grenaderer, Strandcadetter og Sjousere, der, saa at sige, have Suurkaalsmaver,

Og efter Folks Maver
Man Retterne laver.

Om Østers.

Østers opholde sig saavel i den gamle som den ny Verdens Søer, men især i de franske og engelske. De ere stundom forenede i saadan Mængde, at de danne Banker, der stedse blive større, og ofte ere adskillige Mile lange og brede. I Foraaret lege de, og de blive da slette; hvorfor deres Fangst i Maanederne Mai, Juni og Juli er strængt forbuden. Bedst af Smag ere saadanne, som ere 18 Maaneder gamle, hvilken Alder Fiskerne saare nøie kunne kjende af Afstanden imellem Ringene paa den hvælvede Skal. De Østers, som man fanger paa dyndet Bund, ere af en slet Smag og skadelige for Sundheden. De lægges derfor i Frankrig nogen Tid i 3 til 4 Fod store Gjemmer, der staae i Forbindelse med Søen formedelst en liden Canal og have et Lag af fiint Sand. Luftens Berørelse, et Sandskorns Indtrængen i det Indere af Skallen dræber dem paa Stedet, ligesom et lidet Stykke Kalk kan forgifte et heelt Gjemme fuldt. Fersk Vand, Regn og Kulde ere skadelige for dem; ogsaa ere de underkastede adskillige Sygdomme, hvorved deres Kjød bliver slet. De grønne Østers, som man saa gierne spiser i Frankrig, have denne Farve af visse Vandplanters Nydelse; men ogsaa forstaae visse Sælgere at give dem en saadan ved Midler, der ere skadelige for Sundheden. De bedste Østers ere saadanne, som ere friske, af Middelstørrelse og som fiskes i klart Vand. Til alle Tider ansaaes Østers for en let fordøielig Spise. De ere et fortræffeligt Fødemiddel for svage Oldinger og for dem, der ere komne sig af en svær Sygdom. I langvarig Diarrhee, Skjørbug og Svindsot fandt man dem ofte gavnlige. For Qvinder, der i de første

Maaneder af deres Svangerskab kaste alt det Nydte op, ere de af overordentlig Nytte. En hvid, let, fyrlig Viin er meest passende at drikke dertil. Kogte eller marinerede ere de haarde, læderagtige og ufordøielige. — Dr. Michaelis, practiserende Læge i Berlin.

Et Par Ord om den nys udkomne danske Hof- og Statskalender for 1821.

(Indsendt.)

Ved en flygtig Gjennemlæsning af Hof- og Statscalenderen for 1821, har Indsenderen opdaget følgende Feil:

Pag. 81. Kammerjunker Zülow; Pag. 103. Undercancellist Friis; Pag. 126. Generalkrigscommissair Kohl; Pag. 251. Pastor Hjort; Pag. 312. Professor Wollstein; Pag. 321. Grev Hans Schack; Pag. 367. Cancelliraad Simesen; Pag. 382. Apotheker Havemann, ere alle for længe siden døde.

Pag. 103. N. Nellemann har længe været Undercancellist i Høiesterets Justitskomptoir, og Rottbøll staaer endnu som Protokolsekretair, uagtet han er rigtigen anført som virkelig Assessor i Hof- og Stadsretten Pag. 147.; Pag. 157 Meinig er Cancelliraad, ligesom Pag. 163 og 353. Hornemann; Pag. 220. Langhorn staaer her som Personel-Capellan hos Amtsprovsten over Kjøbenhavns Amt, uagtet han dog tillige staaer anført som Præst i Laaland Pag. 236; Pag. 240 J. P. Carstensen staaer her urigtig, og tillige Pag. 242 paa sit Sted; Pag. 350. Bernth er Justitsraad.

Pag. 206. At Regimentsqvarteermester Werck er Ridder kan sees Pag. 45, hvilket ligeledes gielder om Pastor Friborg Pag. 244. Pag. 340. At Scriver er Kammerjunker kan sees Pag. 86. Pag. 339 og 412. At Overkrigskommissair Fischer er Ridder af Dannebrog kan sees Pag. 35. Side 406 kunde lettest rettes efter den danske Statstidende, da Assurance-Compagniet flere Gange om Aaret bekjendtgjør, hvilke Commissionairer det har i Provindserne. Ceremoniemesteren tilkommer ikke Prædikatet Excellence, som Pag. 80 vil. Pag.

275. kaldes Universitetets Rektor, Hr. Justitsraad og Professor Schov, Professor extraordinarius; han har for flere Aar tilbage været udnævnt til Professor ordinarius; — alle Assessorer i Consistoriet ere, som bekjendt, ordinarii.

Miscelller.

Engellænderne sendte i Aaret 1684 et Gesandtskab fra Madras til Dronningen af Achin, med den beskedne Bøn, at maatte anlægge der et Fort. "Om Gouverneuren i Madras — svarede den statskloge Dronning — vilde fylde mit Slot med Guld, kan jeg dog ikke tillade ham at opføre et Huus eller et Fort af Steen, fordi dette strider mod Landets Love. Det Høieste jeg kan tilstede ham, er, at indrette et Factorie af Bjelker eller Bræder". Hvor lykkelig havde Hindostan været, dersom det havde havt en saadan Dronning og saadanne Love!

Hollænderne taalede alt i Japan, for at kunne drage Fordeel af Handelen med Japaneserne. Da Directeuren for det Hollandske Factorie, Myn Heer van Dorff, blev kaldet for Bajos, et Slags japansk Politiemester, maatte han vente en heel Time førend man tillod ham at komme ombord. Da han med sit Følge, bestaaende af hans Secretær, to Capitainer og en Baron Pabst, havde betraadt Cahyten, maatte de i nogle Minuter blive staaende i en bøiet Stilling, hvortil de opfordredes af Tolken med de Ord: "Myn Heer Opperhoofd Compliment voor de Opper Banjos!" Banjos svarede ikke engang med et Nik. Wessel siger: "Hvad gjør Tydsken ikke for Penge?" man kunde med større Ret sige: "Hvad gjør Hollænderen ikke for Penge?"

---

* * *

En Landmand, som med Glæde har seet det Schema, hvorpaa Regjeringen har befalet Landmandens indirecte Byrder nøiagtig opgivne, og, forsaavidt de ikke bestaae i Penge- eller Korn-Af-

givter, anslaaede til en vis Pengeværdie, ønsker, paa den eneste Maade, der staaer i hans Magt, at bidrage til det Landsfaderlige Øiemeds Opnaaelse, ved følgende, paa egen Erfaring og Local-Kundskab grundede, Bemærkninger, hvilke han ivrigt, som læg Mand, kun kan fremsætte ganske simpelt.

Blandt de indirecte Byrder, som ere af særdeles Betydenhed for Landmanden, anseer jeg de forskjellige befalede Kjørsler for den allervigtigste; for hvilke det næsten ikke er muligt at give ham saadan Erstatning, at han jo, med Hensyn til sit Avlsbrug, især til visse Tider, bliver langt fra skadesløs.

Endskjøndt man uden Tvivl tør glæde sig ved, at Landbruget i de senere Aar har gjort betydelig Fremskridt i Danmark, har dog vist nok enhver driftig Landmand til alle Tider havt Beskjæftigelse nok for de af ham til hans Avlsbrug holdende Arbeidere og Heste, og altsaa yderst sieldent, uden føleligt Savn, kunnet undvære nogen af Delene; ei at tale om, at det i Saaetiden saavelsom i Høe- og Korn-Høsten kunde være ham til ubodelig Skade at skulle undvære dem. Men endnu mere vil det falde Landmanden vanskeligt, dersom, hvilket vel er at ønske og haabe, Vexeldriften bliver almindeligere her i Landet. Den der, som jeg, er Vexelbruger og benytter sin Brakmark med Foderurter — hvilket er aldeles nødvendigt, hvor ingen Eng haves til Høeavl for Kreaturenes Fodring om Vinteren — vil i Juni Maaned, da Vaarsæden for det meste er nedlagt, have at udføre den endnu fra Vinteren tilbageblevne Gjødning i Brakmarken, pløie Jorden flere Gange, beplante den med Kaalrabie og Kaal, hyppe disse, saavelsom de forhen lagte Kartofler, foruden Extirpationen. Savnes nu dertil de fornødne Arbeids-Kræfter, saa seer det ikke allene daarligt ud med den forventende Høst; men Brakmarken, som, ved denne Behandling, skulde for flere Aar, rengjøres fra Ukrud, bliver endmere opfyldt deraf, ved Frøet, det kaster, saa at man, den hele Rotation igjennem, kommer til at lide derved.

I Julii Maaned fortsættes enten det samme Arbeide eller og udkjøres den, ved Sommerstaldfodringen samlede Gjødning; desuden saaes

Boghvede til Grønfodring, hvor før har været Vikker ꝛc.; ogsaa er allerede Høehøsten begyndt paa den Tid. I August Maaned begyndes med at behandle Jorden til Rapsæden og saae denne. Den øvrige Tid indtil Vinterens Komme optages, som Enhver veed, ved Kornhøsten, Jordens Behandling til den almindelige Vintersæd, saasom Rug og Hvede, og Pløiningen af den Jord, som næste Aar skal besaaes; hvilket alt man stundum kan have ondt ved at faae fra Haanden. Det vil formentlig heraf sees, at Landmanden, fra Vinterens Ende til dens Begyndelse paanye, har nok at bruge sine Heste og Folk til, hvoraf intet lader sig forsømme.

Veiarbeidet kan imidlertid kun forrettes om Sommeren; og dets Besørgelse in natura paalægges, i følge Forordn. af 13 Dec. 1793, §. 27, det contribuerende Hartkorns Brugere, forsaavidt intet deraf lovligen bruges under Hovedgaarden, hvis Besidderes Deeltagelse skeer ligesom det øvrige frie Hartkorn med Penge, efter de i bemeldte Fordn. 30§. givne Bestemmelser. Veiarbeidet taxeres, ifølge §. 28, til visse Spand- og Gangdage; og en Spanddag anslaaes i § 29 til 3 Mk., en Gangdag til 1 Mk., hvorhos fastsættes, at hver Tde. contribuabelt Hartkorn er pligtig til aarlig Veiarbeide paa Landeveiene for 24 ß. uden Godtgjørelse. Langt fra at miskjende denne Anordnings velgjørende Øiemed og det omfattende Blik, hvormed den er givet, tillader jeg mig, i ovenberørte min velmente Hensigt, ikkun her at yttre, at samtlige de i allerhøistbemeldte Anordning fastsatte Pengestørrelser synes, af flere Grunde, at kunne modtage ikke ubetydelige Forhøielser. Paa den Tid, Anordningen udkom, fandt et ganske andet Forhold Sted, end nu, imellem Kornpriserne paa den ene Side, og paa den anden Side Priserne paa Jern og Træe, Arbeidsløn og Arbeidsfolkenes Løn m. v.; Myntfoden var ogsaa anderledes — hvilket, i Forbindelse med det om Landbrug i Almindelighed Anførte, sikkerlig allerede noksom vil bevise, at Byrden af Veiarbeidet in natura ikke nu lader sig vurdere efter de i merbemeldte Fordn. nævnte Pengestørrelser, beregnet i Rbpenge Sølv Mk. for Mk. og ß. for ß. — Hvad angaaer Konge- og Sogne-Reiser, da kunne disse, eftersom det jo

er uvist, naar de intreffe, meget let treffe paa den for Landmanden allertravleste Tid. Betalingen er ansat til $\frac{3}{4}$ af Vognmands-Taxten for de smaae Vogne efter Miletal; men Milene regnes ikkun fra det Sted, hvor Vognen skal møde, og til det Sted, hvorhen den skal befordre, frem og tilbage. Boer, for Exempel, hvilket med mig er Tilfældet, den Retsbetjent, som jeg skal kjøre til Tinget, 1 Mil fra mig og $\frac{1}{2}$ Mil fra Tinget, maa Vognen kjøre $1\frac{1}{2}$ Mil til Tinget og ligesaa langt tilbage, altsaa i alt 3 Mil; men Værdien for denne Reise beregnes kun for 1 Mil. Hertil endnu kommer, at Vognen maae møde om Morgenen og holde til Tinget er hævet, saa at den sjelden kan komme hjem før henad Eftermiddagen; hvilket jo gjerne kan indtræffe paa en Tid, da Landmanden ellers ikke for Betaling vilde undvære Vogn og Heste. Ogsaa i denne Henseende synes mig saaledes en anden Bestemmelse ønskelig.

Sluttelig har jeg endnu kun at berøre en Byrde, som af mange ansees ubetydelig og som jeg har hørt anslaaes til 8 ß. Sølv hvergang den bæres, nemlig den: at give de paa Kost omgaaende Fattige deres Kostdag. Saa villig end vistnok enhver Veltænkende er til at efterkomme sin Skyldighed i denne Henseende, vil Værdien af saadan en Kostdag, naar Ansættelse skal finde Sted og den Fattige behandles forsvarligt, neppe kunne anslaaes til mindre end 24 ß. Sølv, hvilket er det man omtrentlig kan regne for et Tjenestetyendes daglige Kost.

Maatte disse, med varm Erkjendelse af Landsfaderens Godhed nedskrevne, ringe Bemærkninger prøves og vinde Høieres Bifald, da have de naaet deres eneste Hensigt.

Loitgaard, d. 6 April 1821.

J. L. Christensen.

Indenlandske Efterretninger.

Under 28 Marts d. A. er for Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen udfærdiget en Kongel. allernaadigst Placat, saa lydende:

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark, 2c. 2c., gjøre vitterligt:

Ligesom i forrige Aar tilstodes Grundeierne i Vore Hertugdomme Slesvig og Holsteen en Lettelse ved Eftergivelse i Skatten af Besiddelse, Nytte og Brug, saaledes ville Vi ogsaa for dette Aar i den ved Forordningen af 9de Julii 1813 consoliderede Skat af Besiddelse, Nytte og Brug, allernaadigst have bevilget den samme Eftergivelse af 25 Procent eller 10 Rbß. af hvert 100 Rbdlr. af Jordernes Taxationsværdie. Og forbliver det i Henseende til Oppebørselen ganske ved de nærmere Bestemmelser, som Placaten af 24de April 1817 indeholder.

Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette.

Vore Mæglere søge i dette Øjeblik i de offentlige Tidender gode danske Skibe til at føre Kornladninger fra de danske Provindser til Holland, imod den nu gangbare Fragt, der er højere end den, der hidtil blev givet fremmede Skibe.

Skrivelse fra Holsteen, af 30 Marts 1821. Den 27 d. M. ankom Storken her og i Egnen heromkring. Den er hvidagtig, hvoraf man spaaer en tør og heed Sommer. I forrige Aar kom den smudsig og ureenlig, og den var det den hele Sommer.

I Altona blev d. 4 April lagt Grundstenen til et nyt Pleiehuus for fattige Oldinger, Gebrækkelige og ulægelige Syge, hvilken Stiftelse har faaet sin Tilværelse ved Indbyggernes frivillige Bidrag. Hs. Exc. Grev Blücher v. Altona forrettede Ceremonien, og Pastor Funck holdt en til Høitideligheden passende Tale.

Blandede Efterretninger.

I Hull bygges et Skib, hvortil der aldeles ingen Bjelker bruges, men det forfærdiges af korsviis paa hinanden føjede Lag af tykke Bræder. Man lover sig af denne Bygningsmaade større Styrke end af den sædvanlige.

I Meudeure (Doubs) i Frankrig har man ved Eftergravning fundet et romersk Amphitheater, der beqvemt kunde rumme 20 til 25,000 Tilskuere. Murene ere af hugne Stene, og vel vedligeholdte. Ogsaa Stalden for de Dyr, der

brugtes til Fægtningen i Arena, ere tildeels endnu til. Man har fundet deri mange Been af Dyr, og deriblandt Tyrehoveder og et Vildsviins saavelsom en Elephants Huggetænder. I Gruset blev fundet smaae Mynter af Bronze fra Constantin den Stores, Crispus's og Constantin den Yngres Tid.

Architect Gau har medbragt fra sin Reise til Ægypten og Nubien, indtil den anden Katarakt og Palæstina, Tegninger af Oldsager, der tilforn enten aldeles ikke, eller kun meget ufuldkomment, ere fremstillede. Han agter at udgive dem i Kobber, og de komme til at bestaae af 60 Plader.

I Vinter har Afsætningen paa norsk Sild været saa ubetydelig i Sverrig, at en Tønde sælges for 18 til 19 Rd. Rigsg. (omtrent 12 Rbd. Dansk.) Man tilskriver dette de andre Fødemidlers, især Melets lave Priis.

Lønningen for alle ved Tolden og Accisen ansatte Embedsmænd i Sverrig, er bleven fastsat til 215,753 Rd. Bco.

En forhenværende Skolelærer i Fingringhoe i Essex sad med adskillige andre Folk paa en Mark, og saae med det høire Øie (thi paa det venstre var han aldeles blind) Solformørkelsen i afvigte Aar. Medens han saaledes saae med det høire Øie og beskyggede det venstre med Haanden, fik han paa eengang sit Syn igjen paa det sidste, og nu seer han ligesaa godt dermed, som for 30 Aar siden.

For 150 Aar siden var Versailles en ussel Strækning af Skov og nogne Klipper. 1627 kjøbte Ludvig XIII. Herredømmet over den lille Landsbye og lod bygge der et Jagtslot, som Marschal Bessompieres kaldte Versailles's Prakker-Slot. Men Ludvig XIV. fandt Beliggenheden saa behagelig, at han besluttede at forvandle Landsbyen til en prægtig Stad og Slottet til et stort og herligt Pallads. Man stødte paa store Vanskeligheder, som Jordbundens Raahed, den Vandmangel, som næsten fandtes overalt ꝛc. Men Monarkens Villie seirede. Man begyndte paa Parken og Bygningen 1661, og 1684 vare de færdige. De havde kostet henved 1000 Millon Livres. Disse vare vel ikke vanskelige at

tilveiebringe under en Colberts Finantsbestyrelse. Imidlertid lader sig Sagen betragte fra en dobbelt Synspunkt: en god og en ufordeelagtig. Nyttigt var det for Landet at saa mange Arbeidere ved Bygningen bleve sysselsatte, saa mange Konstnere opmuntrede. Julius Mansard, Carl Lebrun og Andreas le Noster fik her Leilighed til at udvikle deres Genie, den første i Architectur, den anden i Maler- og den tredie i Haugekonsten. Alt dette havde været meget hæderligt, dersom Folket ikke paa samme Tid maatte betale 90 Mill. i Skatter, hvoraf Kongen dog kun fik ind 35, Afgivterne allerede vare brugte et Aar i Forveien og Skatkammeret tomt. Med alt det bragte Colbert det dog ved sin Kraftanstrængelse saavidt, at 1683, et Aar førend Versailles blev færdigt, Indtægterne vare forøgede 28 Mill., og Byrderne ligesaa meget forringede. Kun under en saadan Ministers Finantsbestyrelse kan det nogenlunde undskyldes at bygge et Slot, som koster 1000 Mill. Livres.

Kjøbenhavns Børs d. 10 April.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Amsterd. 2 M. - . Lond. 2 M. - . Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Obligat. (med Renter fra 11te December 1820) 72. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 87 Rbdl. r. S. eller 114 Rbdl. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 17. Svenske Sedler 62½ ß. — Disconto 6 pC.

Rettelse.

I nogle faa Aftryk af forrige Numer, P. 441, Lin. 3, for: halvmoden læs: halvmodent.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Høecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 30.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 14 April 1821.

Memoirer.

Memoirer — Mindeskrifter — udmærke den franske Literatur. Det ligger i den franske Caracteer at fortælle med Lethed, og opfange de enkelte, paafaldende Træk af Menneskelivet med Aand og Hurtighed. Derfor eje de Franske Memoirer, forfattede af Folk, henhørende til de meest forskjellige Stænder, lige fra Statsministeren og Hærføreren indtil Kammertjeneren og Kammerjomfruen. Hver har optegnet de Erfaringer, han i sin Virkekreds har gjort, og derved opstaae, om just ikke historiske Konstværker, saa dog vigtige Bidrag til hvert Aarhundredes Historie. Som selvhandlende, i det mindste som selvmedvirkende Personer, er det altid interessant at høre Ministeren fortælle sit Ministeriums Historie, Hærføreren de Krige, han har ført, Kammertjeneren og Kammerjomfruen de fortrolige Samtaler, de have havt med Jordens Store, og som ofte kaste Lys paa mangen i Mørke indhyllet Begivenhed. En Samling af franske Memoirer udgjør et heelt Bibliothek, og ejer end Frankrig endnu ingen classisk Historie, saa er det dog vist, at det ikke er Materialier, men et historisk Genie, det hidtil har manglet. Hvilken Konges Regjeringshistorie er bleven saa oplyst, som Ludvig XI. og Carl VIII. ved Philip de Commine, som Henrik IVdes ved Blaise de Montluc, og Sully? — Britterne have vel ogsaa havt deres Memoireskrivere, men, besynderligt nok, den frieste blandt alle Nationer, foretrækker at lade saadanne Mindeskrifter blive, som haandskrevne Helligdomme, i Familierne, fremfor at overgive Verden dem som historiske Mindesmærker.

Den danske Literatur kjender næsten intet til Memoirer. Den har havt fortræffelige Historieskrivere, lige fra Saxo og Snorro, indtil de nyeste Tider, men fast ikke en eneste, som skrev Memoirer. Hvad kunde ikke en Minister som Absalon have leveret for Bidrag til sin store Tids Historie, dersom han havde skildret sine Forhold til Waldemar, lig en Sully sine Forhold til Henrik IV. i egne Memoirer? I Julius Cæsars Mindesmærker besad han jo allerede den Gang et værdigt Forbillede. Kammerherre Suhm har i sine smaa Skrifter leveret ypperlige Bidrag til sin Tids og sine Samtidiges Historie, under Titel af "blandede Tanker", men disse ere kun enkelte Dele til et skjønt Heelt. Holbergs Epistola ad Virum perillustrem, eller Breve til en fornem Mand, indeholde vel hans Selvbiographie, men kun Skildring af hans literaire Liv, og Characteristik af hans Skrifter, ingen egentlige Memoirer. Lüxdorph, en Mand, hvis Statsstilling satte ham istand til at oplyse meget, hans Tidshistorie vedkommende, har vel, i den af Prof. Nyerup udgivne Lüxdorphiana, i sin Selvbiographie i de af ham forfattede Carmina, og i Fortalen til Scriptor. Rer. Dan., efterladt os meget, der viser os, at han var Manden til at levere interessante Memoirer, men de angaae for det meste kun vi-

denskabelige Gjenstande, og gribe sjeldent ind i de offentlige Anliggender, om hvilke han dog, som mangeaarig første Deputeret i Cancelliet, havde faa god Leilighed til at dømme og tale. Ligesom Suhm var han imidlertid dog en opmærksom Tilskuer af sin Tids Stats- og Verdensbegivenheder. Han ejede et stort Bibliothek, og foran i hver Bog satte han gjerne sin egen Anmærkning. Forfatteren af nærværende Betragtninger har selv engang ejet Geheime Gesch. d. Graf. Struensee u. Brandt, som var kjøbt paa Auctionen efter Luxdorph, og hvori han havde skrevet foran en temmelig vidtløftig Anmærkning, denne Sag angaaende. Besynderligt nok antog han deri "den nagtværdige" Baron Trenck for at være Forfatter deraf, uagtet det dog nu er noksom bekjendt, at Bogen er skrevet af Marqvis d'Yves, den Gang østerrigsk Gesandt ved vort Hof.

Denne Mangel paa Memoirer har den vidtløftige tydske Literatur længe havt tilfælles med os. Friedrich den Anden af Preussen fulgte Julius Cæsars Fodspor, og blev sin egen og sin Tids Historieskriver. Efter ham fremtraadte mange, nu en Trenck og nu en Bardth, og i samme Smag mange Snese. Men ingen af de sidste var skreven med den Sanddruhed og Upartiskhed, med den Aand og Hjertelighed, som ene er istand til at give Bøger af den Natur sandt Værd. Angreb paa Personer, Statsbestyrelser og Systemer vare de, som oftest, opfyldte med. Ingen tydsk Minister eller Hærfører har hidtil, saavidt mig er bekjendt, leveret sine Memoirer; thi om blotte Krigsefterretninger er her ikke Talen. Goethe er den eneste Forfatter af Betydenhed, der har leveret et Slags Memoirer i hans Værk: Aus meinem Leben. Men ogsaa hans Forhold vare for det meste literaire, og Skildringen af dem, han stod i til Storhertugen af Weimar, skal, som han forsikkrer, ikke træde for Lyset førend 25 Aar efter hans Død. Desuden sætter det Motto, han selv har sat paa sit Værk "Sandhed og Digtning", os i Forlegenhed; thi hvor vanskeligt er det nu ikke at skille det ene fra det andet? — Klopstock har engang havt i Sinde at skrive sit Levnet, og dette kunde ogsaa for os Danske have været lærerigt, saafremt han deri havde skildret vort Fædrelands Statsforhold under den ældre Bernstorffs Mini-

sterium. Men han erklærede selv, at han kjendte faa Ting, der vare vanskeligere, end at skrive sit eget Levnet, fordi man skal være omstændelig, og dog undgaae hvert Skin af Forfængelighed, og at han behøvede sine Venners Hjelp, fordi han saa ganske havde glemt meget, ham selv angaaende, at han, naar et Øjenvidne fortalte ham noget derom, temmelig længe hørte det med en Fremmeds Uvidenhed, indtil omsider smaa Omstændigheder bragte ham det i Erindring igjen. Selv Breve, og det ikke ligegyldige, men især til Venner, har han først ved Gjennemlæsningen kjendt paa Haanden. — Sandelig, saa liden Erindring om det Forgangne, røber at man ikke har følet synderlig Interesse derfor, og hvad kunde man da vel føle for Memoirer fra en Mand, var han end nok saa stor, der selv i levende Liv ikke har følet noget for de Gjenstande, de skildre?

Aarsagen, hvorfor vor Literatur saa ganske mangler Memoirer, kunne være meget forskjellige. Lige indtil 1770 var Censurens Baand uden Tvivl en stor Hindring derfor; i de foregaaende Aarhundreder fandtes der vel blandt Statens betydelige Mænd Lærde nok, saasom Rosenkrantserne o. a., men det syntes maaskee betænkeligt, at berøre Puncter, der kunde blotte den svagere Side af en eller anden mægtig Slægts Medlemmer. Allerede Saxo endte sin Krønike med Waldemar og Absalon, der naturligviis gave ham saa meget Emne til Roes, og Arild Hvidtfeld standsede ved Kong Christian III., uagtet han dog endnu levede under Frederik II., ikke længe førend Sully paa Slottet Villebon i Ensomhedens Skjød skrev sine mærkværdige Memoirer. Selv Holberg gik ikke videre end til Kong Frederik III., uagtet han dog først døde to Aar førend Kong Christian VI., altsammen Beviser paa, hvor forsigtig man var i at røre ved sin Tidsalders Historie, om man end som Øjenvidne saae sig istand til at skildre denne bedre end enhver anden. En anden Hindring for Udarbeidelsen af Memoirer er den, at den højere Embedsmand, saalænge han er i offentlige Forretninger, sjeldent beholder Tid tilovers til egne skriftlige Arbeider, og kun Faa vide saaledes at aagre med deres Tid, som Friedrich den 2den af Preussen. Dertil kommer, at Mange ofte vare uøvede i at opsætte deres Tanker skrift-

ligen, Andre for beskedne til at troe, at den Deel, de havde taget i Statsanliggenderne, var saa betydelig, at de fortjente at optegnes, og atter Andre havde saa ringe Tanker om alt Skriftarbeide, at de ansaae Forfatterskabet at være under deres Værdighed. Paa denne Maade døde mangen vigtig Oplysning i Historien med den Mand, der ene var istand til at kunne meddele den. En ganske anden Aand og Sands for Literatur herskede i Frankrig. Ikke allene understøttede Rigets Store Videnskabsmænd og videnskabelige Foretagender, men de fandt ogsaa selv saadanne stille Aandssysler at være den værdigste Beskjæftigelse i deres Fritimer og paa deres Livs Aften.

Det vilde være at ønske, at vor nyere Tid, der har gjort saa store Fremskridt i Aandsudvikling, ikke maatte have kjendt, eller i Fremtiden kjende til de henrundne Aarhundreders Hindringer af den Natur. Naar mangen Mand af Betydenhed, besjelet af ædel Sandhedskjerlighed, mere henseende til den Slægt, der kommer efter ham, end til den, hvis Samtidig han er, mere tænkende paa Efterverdenens evige og ubestikkelige, end paa Nutidens forfængelige og forgjængelige Dom, vilde optegne i et eget Mindeskrift sin Tidsalders Begivenheder, saaledes som han har seet, saaledes som han har medvirket deri, ikke indhyllet i Smigers og Usandruhedens Taage, men oplyst af Sandhedens altid klart skinnende Fakkel, da vilde vi engang kunne vente os, var det end først om et halvt Aarhundrede, en Historie, hvoraf vore Børnebørn ville kunne lære at efterligne det virkelig Gode, der i vor Tid er stiftet, og undflye de Klipper og Skjær, hvorpaa saa mange ere strandede.

Til Publicum, i Anledning af Hr. Professor Molbech.

Brede og Bitterhed boer hverken under Tag med Sandhed eller Kjærlighed til Sandhed; og den Lidenskabelige, som kun beholder Besindelse nok til at benytte alle Uredelighedens Vaaben for at fornærme og skade sin Modstander, opgiver sin Ret til at agtes og behandles som Den, der har Sand-

hed for Øie. Ingen Retsindig vil derfor fortænke mig i, at jeg — selv med den ærligste Villie til at undskylde det Undskyldelige — ikke kan overvinde mig til at afgive mig videre med en Modstander, som tillader sig Alt; reen skal Pennen være i Strid som i Fred — og det Urene smitter. Men det er en Erfaring, som kun altfor ofte stadfæstes: at Sandheden lader sig drukne i Dynger af Ord, Sagen forvikkle ved sophistiske Kunstgreb, og det almindelige Omdømme blende ved en fornem, koldtspottende Persifflage. Jeg vilde derfor gjøre mig selv Uret og den Sag, jeg engang har bragt paa Bane, om jeg ikke gjorde Mit til, for det læsende Publicums Øine at føre Striden tilbage til dens Hovedpunkter, og sætte den Upartiske i Stand til at vurdere Hr. Ms. Svar, og dømme os imellem.

Jeg har sagt: at Ingen med Indsigt i en Catalogs Natur og Væsen kan paastaae, at en saadan gives paa det Kongelige Bibliothek, efterdi det kun er i Besiddelse af et Udkast, som ikke opfylder en Catalogs Hensigt og Bestemmelse. Havde jeg hermed enten nægtet, at det nævnte Udkast lader sig see med Øine og føle med Hænder, eller havde jeg angrebet Planen og Anordningen, som ligger til Grund for samme, da havde Hr. Ms Svar — Ordrigheden og øvrige characteristiske Egenskaber fraregnede — i det mindste angaaet, hvad det skulde angaae. Men, da min Paastand gaaer derpaa ud: at kun Brugbarhed giver Tingen Værd, og at derfor Intet fortjener at kaldes Catalog, der ikke kan nyttes som Catalog; saa er det indlysende, at Hr. M. har kjæmpet mod selvgjorte Angreb, og overseet eller undveget de virkelige. Naar ved det nærværende Catalog-Udkast hverken det Kgl. Bibliotheks Personale er i Stand til, uden Efterledning i Bogerne selv, at angive, om enhver hvilkensomhelst Bog haves eller mangler paa Bibliotheket, eller nogen Læser eller Laaner er i Stand til selv at undersøge, hvad Bibliotheket i ethvert Fag fuldstændigt eier, om enhver Bog, han ønsker, findes der eller ikke, og om den Bog, han ikke erholder, mangler eller blot for Øieblikket ikke har været at finde *); og det

*) Under disse Omstændigheder er det en høist original Opfordring, Hr. M. lader udgaae

betænkes, at disse Ufuldkommenheder ved et Bibliothek falde alle bort, hvor en Catalog gives, og kun finde Sted, hvor en saadan mangler; saa er det sandt — naar man ikke kløver Ord, men holder sig til Tingen — at en Catalog af Navn og Gavn indtil denne Stund mangler paa det Kongelige Bibliothek; og denne Sandhed skal gjælde som Sandhed, indtil den om en halv Snees Aar vil ophøre at være det.

Jeg har yttret: at, hvor megen Anledning der end er til at glæde sig ved, at en Catalog nu omsider er sat i Værk, saa kan det dog ikke formeligen gjøres til Pligt, uafladeligen at leve i denne Glæde, og endnu mindre ansees som "Skumlelyst, Nid og Ondskab," naar det under Erkjendelsen af det Gode, der skeer, falder Nogen ind at nævne det Bedre, der kunde være skeet. — Den udtænkte Vending, Hr. M. har vidst at give denne Yttring, og den særegne Delicatesse, hvormed han har behaget at inddrage en fremmed Personlighed i Striden, ville Humanitetens Venner vide at skatte; jeg har neppe givet nogen Anledning til den, saa lidt som nogen Grund til de snigende Sigtelser for et Sindelag, som Hr. M. bedre end de Fleste maa vide at frikjende mig for — ogsaa de staae paa Lidenskabens Regning! — Fortjenesten har jeg, uden at kjende den nøie,

til mig: at navngive, hvilke Bøger, som virkeligen findes i det Kgl. B., man har udgivet for manglende. Dog er det her upaatvivleligen en uskyldig Feiltagelse (thi ingen ærlig Mand tillader sig at citere sin Modstanders Ord saa falsk, som Hr. M. er kommet for Skade S. 440), og megen Vrede, mange Ord og mange Beskyldninger havde været sparede, om Øinene havde givet sig Tid til at see. Derimod har jeg en god Hukommelse nok til at kunne navngive Bøger, hvorpaa man har tilbagesendt mig Sedlerne med Paategning, at Bøgerne manglede, om hvilke jeg vil overlade Hr. M. at bedømme, om de kunne antages at mangle paa et almindeligt godt Bibliothek. Svaret er tilrede, naar saa lang Tid er hengaaet, at Opfordringen kan blive gjentaget i en anstændig Tone.

visseligen al Ærbødighed for; men den sande Fortjeneste fornærmes saa lidt ved den Yttring: at den kunde være større, som den forherliges ved uophørlige, plumpe Lovtaler.

Jeg har sagt: at ved intet Hoved-Bibliothek Norden for Alperne Adgangen er mindre fri, end ved det Kongelige i Kjøbenhavn, ved de fleste derimod ulige mere; og det være mig her tilladt, for at lette Overskuelsen af Hr. Ms. interessante Stridsmaade, at gjentage i Udtog de Punkter, hvorpaa jeg har beraabt mig, tilligemed de af Hr. M. tilføiede "Rettelser og Gjendrivelser".

1) paa alle Hovedbibliotheker — eet undtagen — gives fuldfærdige (enten Real- eller alphabetiske) Cataloger, ordnede og fremsatte til almindeligt Eftersyn.
   Svar: paa alle haves ikke baade Real- og alphabetiske Cataloger, heller ikke ere de paa alle indbundne, eller opstillede i den forreste Sal.

2) paa alle Hovedbibliotheker — eet undtagen — udleveres Bøgerne uopholdeligen, samme Dag, som de forlanges.
   Sv.: de udleveres ikke paa alle af Bibliothektjenere *), heller ikke paa alle hver Dag, eller uden Caution.

3) paa trende er Læsetiden fastsat fra fire til sex Timer.
   Sv.: paa andre end disse tre er Læsetiden ikke saa lang, og kan ikke være det, fordi Personalet ikke er saa stort.

4) ved tvende staaer Adgangen aaben for

*) Fuldstændigt lød nemlig min Paastand saaledes: "at ved ethvert Bibl. (det Gøttingske undtagen) de forlangte Bøger samme Dag uopholdeligen udleveres ved Bibliothektjenere, som udtage dem efter den Opgivelse, der meddeles dem af Secretairerne efter den i Catalogerne vedføiede Numerering". At det Fortrin, jeg her vilde fremhæve, ligger i Udleveringstiden (samme Dag som de forlanges), er ligesaa aabenbart, som at, hvad der om Udleveringsmaaden er tilføiet, er en fuldkommen Bisag. I Hr. Ms. Øine har det saaledes været Hovedsag, at han alene har holdt sig dertil!

Alle og Enhver til samtlige Bibliotheksale.

Sv.: Gallerierne staae ikke aabne som Salene, heller ikke Hylderne selv, og overhovedet er det langt mindre nyttigt at see paa Bøger, end at læse dem.

Mig har det ikke villet lykkes, i de anførte Besvarelser at finde nogen Indvending, end sige nogen Rettelse og Gjendrivelse af en eneste af mine Paastande; de gjendrive kun, hvad aldrig er paastaaet: at ved ethvert Bibliothek i enhver Henseende Adgangen er friere end ved det Kongelige; og man vil saaledes være i Stand til at dømme om Beskaffenheden af Hr. Ms. Erfaring: "at ved intet offentligt Bibliothek af første Rang i Europa en friere Adgang finder Sted, end ved det Store Kongelige i Kjøbenhavn". — Eet er: at finde Indskrænkninger billige, som Omstændigheder muligt gjøre nødvendige; et Andet: at lade sig indbilde, at det ingensteds i Verden er bedre; og et Tredie: at lade sig overskjelde, fordi man vover at nævne en Indretnings Mangler.

Saameget om Sagen. Til det den Uvedkommende, mig selv Vedkommende har jeg intet at erindre. Tonen, jeg har angivet, er for Enhver til Sammenligning med Hr. Ms.; den værdige Anstrengelse for at faae sin Modstander stillet i et hadeværdigt Lys, overlader jeg den Retsindige at vurdere; de personlige Angreb af et irritabelt Gemyt føler jeg hverken Trang til at gjendrive eller gjengjælde. Hr. Ms. bedre Natur — ogsaa den kjender jeg — er jeg saa langt fra at tillægge nogen Deel i hans Fremgangsmaade, at jeg kun beklager, han her vil finde een Anledning mere, til i rolige Øieblikke at blues ved sin lidenskabelige Pen. Iøvrigt er Myndighed, Spot og Bidskhed paa mig lige spildt; som en Ære vil jeg stedse ansee det, ved lignende Leiligheder at lade mig overstænke af lignende Hænder; og det skal med Guds Hjælp fremdeles være min Agt og Id, uopfordret at tale mod Usandheder, og opfordret at tie til Uartigheder.

Kjøbenhavn, d. 13de April 1821.

Dr. H. N. Clausen.

Indenlandske Efterretninger.

Den Samling af Miniaturportraiter af den oldenborgske Stamme, som Hr. Hessel Lion Wohl, Kjøbmand i Aarhuus, allerunderdanigst har indsendt til Hs. Maj. Kongen, og som ere henlagte til Bevaring paa Konstkamret, bestaae af 12 Stykker, nemlig fra Kong Christian I. til Kong Christian VII. Hvert af dem er saa stort, som en gammel Sølvtiskilling, og indfattet i Sølvramme. Alle ligge de i en Æske af Ibenholt. Efter den Dragt at dømme, som Kong Christian den Syvende er iklædt, og hans unge Udseende, synes de at være malede henimod 1770.

I Mandags (den 9 April) afsagdes i Høiesteret Dom over den suspenderede Degn M. Dietz m. Fl. M. Dietz dømtes til at bøde sine 3 Mark og desforuden trende Fyrgetyve Lod Sølv, samt hensættes til Arbeide i Viborg Tugthuus i 3 Aar, saa og at have sit Embede som Sognedegn for Wrented og Thiise Menigheder forbrudt. Af de øvrige Tiltalte dømtes 3 til Arbeide i Kjøbenhavns Fæstning hver i et Aar, 2 til Arbeide i Viborg Tugthuus hver i 8 Maaneder, 17 til Fængsel paa Vand og Brød, 1 til simpelt Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 20 Dage, og 9 frikjendtes for Actors videre Tiltale i Sagen. Actor for Høiesteret, Justitsraad Bildsted, tillægges i Erstatning for havte Udgivter 238 Rbd. 72 ß. S.v.T. og i Salarium 600 Rbdl. Sølv. — Hoved-Tiltalte, Degnen Dietz, er sigtet og tildeels dømt for følgende: falsk Vidnesbyrd, Vinkelskriverie, Almuens Forførelse til løgnagtige Klager, samt Opsætsighed mod Øvrigheden, Forlokkelse til at aflægge falsk Vidnesbyrd, Falsk, for at have ført løgnagtige Klager over Embedsmænd, samt desforuden for at have været Stifter af de i Sæbye fra den 22 til den 28 August 1818 forefaldne Uordener i Anledning af hans Transport derfra til Hjørring m. m. De øvrige Tiltalte ere actionerede for at have taget Deel i bemeldte Uordener m. v.

Naskov, d. 2 April. Igaar har en Tjenestepige her i Byen skaaren Halsen over paa sig, og blev strax indlagt paa Sygehuset for om mulig ved Lægens Hjelp at helbredes, men som formodentlig ei lykkes, da hun skal have gjort det temmelig grovt. — En stor Deel Børn plages i den-

ne Tid af Mæslinger, hvoraf adskillige i disse Dage ere døde. — I forrige Uge har en Kone her i Byen født et Barn, som har et Skaar i Over- og Neder-Munden og kun eet Næsebor.

Odense. Ifølge Efterretning fra Florentz, agter Hs. Høihed Prinds Christian af Danmark med høie Gemalinde at forlade Italien og indtræffe her til Danmark i Slutningen af Sommeren. — Den nylig hensovede Olding, Grev Roepstorff, var en i flere Henseender udmærket Hædersmand. Sin Bane i Statens Tjeneste begyndte han som Lieutenant i Søe-Etaten, og beklædte allerede for et halvt Sekulum siden en Generalgouvernørs Post i Vestindien. Heldige Konjunkturer kronede hans virksomme Foretagender og satte ham istand til at stifte meget Godt. Odense Fattigvæsen og flere veldædige Stiftelser, selv i Hovedstaden, nøde Beviser paa hans Godgjørenhed. Foruden sine skjønne Godser her i Fyen, der af ham forvandledes til et Grevskab med Stifterens Navn, eiede han det betydelige Sukkerraffinaderie her ved Odense. Ogsaa i Litteraturen havde den Forevigede erhvervet sig et Navn ved nogle interessante Smaaskrifter, hvoriblandt "fremmede Nationers urigtige Begreb om den danske Konstitution," — "Bemærkninger over det Engelske Tog mod Kjøbenhavn," og "Dikteringer om Legater og Testamenter," i hvilke Alle udtale sig en sjelden Originalitet, forenet med varm Fødelandskjerlighed. Selv i hans høie Alder af over 90 Aar forlod denne Aands-Frighed ham ikke. Han levede ugivt og hans Død indtraf netop paa den i Fædrelandets Aarbøger uforglemmelige Dag (2 April), da for to Decennier siden det første Brud skeete paa vor lykkelige Landefred. Hvor ønskeligt, om slig end Mand maa finde en værdig Biograf, der kan sætte ham et fortjent, sanddru Eftermæle! — En Søn af vor duelige Organist Foersom er i disse Dage reist til Hovedstaden, med Udsigt til at blive ansat ved det Kongelige Theater i det comiske Fag, hvori han ved vort dramatiske Selskab har aflagt flere heldige Prøver. Han ledsages med det oprigtige Ønske, at han i Tiden maa vorde hvad hans for tidlig bortdøde Fætter, skjøndt i et andet Fag, var for den danske Skueplads. — Ved Middelfart har Marsviinsjagten i dette Foraar givet saa

godt Udbytte, at der i een Uge fangedes over 100 Stykker. (Hempels Av.)

Ribe, d. 10 April. I Søndags Aftes blev af Politiet arresteret en mistænkt Person, just som han sad og røg af sin Pibe paa Gjestgivergaarden. — Et lidet Selskab, bestaaende af Hr. Rohardo og Hr. Kremser med sin Kone, viste her i Søndags og Mandags deres Færdighed i Linedands og æqvilibriske Kunster, til alle Tilskuernes Tilfredshed. Ligesom Rohardo tiltrak sig alles Beundring ved sin mesterlige Dands, saaledes morede Kremser ikke mindre ved sine, her ikke før seete overordentlige Spring, og Mad. Kremser tiltrak sig ikke mindre Tilskuernes Opmærksomhed ved hendes svære Ballancer, hvoraf den, at blæse en Solo paa Valdhorn, under Ballancering, ikke var den letteste. Alle 3 kappedes ligesom om at overgaae hinanden i Færdighed for at tilfredsstille Publikum, der heller ikke gik misfornøiet bort.

Oeconomen J. Nagel, Foged i Heist ved Uetersen, har fedet et Par Kjæmpe-Stude fra Norditmarsken, som neppe hidtil have havt deres Lige i Nordtydskland, og tjene til Beviis paa Landoeconomiens store Fremskridt i Holsteen. De ere af udmærket Skjønhed og Størrelse, og veie begge levende, efter Kjenderes Skjøn, omtrent 7000 Pund. De ere solgte til en Slagter i Hamborg. (Den store Oxe, som for endeel Aar siden, formedelst sin usædvanlige Størrelse, var hensat udstoppet i Forstuen til den Trappe, som fører til det Kgl. Bibliothek og Konstkamret, var Ost-Frisisk. Uden Tvivl var den Gang Qvægavlen endnu ikke bragt saavidt i Danmark, at Kjæmpestude hørte til Landets Producter.)

Hr. Professor Finn Magnusen har nylig udgivet et Skrift under Titel: Oplysninger om Kilderne til Hr. Professor Torkel Badens Sammenligning mellem den nordiske og den græsk-romerske Mythologie. Den ommeldte Sammenligning (i Skriftet: Den nordiske Mythologies Kilder) forekommer Hr. Prof. M. at være, i sine fleste Poster, aldeles overeensstemmende med den, som den lærde Svensker Oluf Rudbeck allerede havde anstillet i den 1689 udgivne 2den Deel af

hans Atlantica. I den Henseende meddeles Hr. Prof. T. Badens Sammenligning paa Dansk, ved Siden af Rudbecks Latinske og Svenske (forsaavidt de omhandle de samme Myther) med Hr. Prof. Magnusens nye Anmærkninger til det Hele, hvorved han vil søge at godtgjøre, at de anførte Exempler af den nordiske Mythologie, enten aldeles ikke findes uden hos Rudbeck og hans Efterfølgere, eller de kunne regnes til almindelige Myther, tagne af Naturens Betragtning, eller og at de ingenlunde kunne siges at være tagne af græske eller romerske Forfattere i Middelalderen. Derimod erkjendes adskillige nordiske Mythers Lighed, saavel med andre græsk-romerske som med de asiatiske; men denne Lighed antages at nedstamme fra langt ældre Tider, ligesom den, der iagttages saaledes mellem forskjellige Ord i beslægtede Sprog, f. Ex. det latinske Sol, som svarer til det islandske og danske Sol o. s. v. Af samme Mening have Luxdorph, Suhm, A. S. Thorlacius, A. Kall, og Jacob Baden været, ligesom mange berømte Lærde ere det endnu. Det anmærkes endvidere, at alle hedenske, ligesaavel som de nordiske Folks ældste Sagn og Troesmeninger have større eller mindre Lighed med de bibelske, hvorved Hr. Forfatteren især paaberaaber sig C. Bastholms bekjendte historisk-philosophiske Undersøgelser over de ældste Folkeslægters religiøse og philosophiske Meninger (1802), og 4de Deel af hans Historiske Efterretninger til Kundskab om Mennesket i dets vilde og raa Tilstand (1804). Endvidere søger Hr. Forf. at gjendrive det, Hr. Prof. Baden paa anførte Sted har fremsat mod den nordiske Mythologie (især med Hensyn til dens formeentlige Ubrugbarhed for de skjønne Konster), og tillige at godtgjøre, at den ingenlunde gjøres ubrugbar for Digter og Konstner ved at vise dens Oprindelse fra physiske, astronomiske Allegorier, da netop dette samme Tilfælde indtræffer ved den græske. Blandt andet udlader Hr. Forf sig saaledes (efter at have benægtet det Foregivende, at alle Oldtidens Nordboer klædte sig i Huder eller i Vadmel eller andet grovt Tøi o. s. v.): "Skulde vore Konstnere stedse indskrænke sig til det græske Costume, saa maatte de aldeles ikke befatte sig med Scener af Fædrelandets Historie; saa vilde det være unyttigt for dem at vælge deres Emner af Mallings store og gode Handlinger eller andre lignende Værker. Beskjæftigelse med dem vilde dog vistnok især høre til det Sandes, det Skjønnes og det Stores Betragtning, ja, være det bedste Middel til at gjøre Konsterne frugtbringende for Borgerens patriotiske Dannelse, ved at indgyde ham Agtelse for Forfædrene, med Lysten til at efterligne deres ædle Daad, og den Kjærlighed til Fædrenelandet, hvorpaa dets Tilværelse beroer."

Kjøbenhavns Børs d. 13 April.

Cours. Hamb. 2 M. 260, a vista 263. Amsterd. 2 M. - . Lond. 2 M. - . Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Obligat. (med Renter fra 11te Dec. 1820) 72 a 72½. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 87 Rbdl. r. S. eller 114½ Rbdl. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 16⅞. Svenske Sedler 63 ß. — Disconto 6 pC.

Regnskab for Bombebøssen.

(See No. 5 af Skilderiet for 1821.)

1. Ved Concerten d. 1ste April 1821 blev indbragt, efterat alle paaløbende Udgifter vare betalte, den Summa: r. S. 24 Rbd., S. og T.: 1080 Rbd. 8 ß.
2. Ved Bombebøssens Aabning d. 4 April 1821, fandtes i samme:
   a.) En Statsgjelds-Obligation, No. 1370, lydende paa x, og skjenket til Bombebøssen af Hs. Hoivelbaarenhed Herr Kammerherre Adam Wilhelm Greve af Moltke, Deputeret i Finantscollegiet rc., stor: 293 Rbd. 39½ ß. Sølv.
   b.) i Sedler og Tegn . . . . . 66 —
   i rede Sølv . . . 155 Rbd., ½ Doublon og en dansk Ducat.

Ved Hr. Consul Duntzfeldts Omsorg blev de ved Concerten indkomne 24 Rbd. r. S., som og de i Bombebøssen forefundne 155 Rbd.

r. S., tilligemed de 2de Guldstykker omsatte til Rbd. Sedler . . . . . 256 Rbd. 63ß.

Hele Indtægten i Rbd. Sedler: 1402 Rbd. 71ß.
For denne Summa blev ved Hr. Consul Duntzfeldts gode Omsorg kjøbt 4 Præmieobligationer for det Kgl. Laan i Hamburg af 1ste Marti 1819, nemlig:

No. 2158	stor Bcomk.	720
— 2581 —	—	360
— 2583 —	—	360
— 3661 —	—	360
	Bcomk.	1800

til Beløb . . . . 1302 Rbd. 86ß.

Blev igjen 99 Rbd. 81ß.
Endvidere betalt de Hr. Consul Duntzfeldt fra forrige Bombebøsses Aabning tilgodekommende 17 — 83 =

Blev tilovers 81 Rbd. 94ß., som atter bleve nedlagte i Bombebøssen.

Statsgjelds-Obligationen, som og de 4 Obligationer af Hamburger-Laanet, blev, efter Paategning at tilhøre Bombebøssen, ved Hr. Skibsbygmester Ridder Larsen besørget opbevaret i Nationalbanken, og Beviserne for disses, som øvrige Bombebøssen tilhørende Obligationers Opbevaring, forblev i Hr. Larsens Værge. Bombebøssen blev forseglet, og Nøglen under Forsegling i Hr. Commandeur Jessens Bevaring.

Hvert Quartal have vi, som af Hs. Majestæt ere udnævnte til at bestyre Indretningen med Bombebøssen til en Bolig for gamle, udslæbte Sømænd, vedtaget, at aabne samme og udtage hvad der var indkommet. I det forløbne Quartal ventede vi kun lidet, formedelst den usædvanlige Eftervinter, som hindrede al Søfart, og kun paa Søfarende tør man gjøre Regning, endskjøndt det, man kunde vente, kun kunde blive lidet, i disse for Sømanden slette Tider. Men see, hvad skeete? En Grev Wilhelm v. Moltke sendte os en Obligation, stor 293 Rbdlr. 37 ß., ledsaget af en hjertelig Skrivelse. Og nu kom Selskabet for Musikens Udbredelse og tilbød sig, at

give en Concert, som vore talentfuldeste Amateurer og Musici af begge Kjøn, og af Stand, paa den meest glimrende Maade udførte den 1ste April d. A., og som indbragte i reen Fordeel 1110 Rbdlr. — Ja, endvidere: en unavngiven Ven af Indretningen skjænkede den 100 Rbdlr. for en Billet, med det Tillæg: "Fra en Mand, der fandt sig misbuden for et stort og betydeligt Arbeide, givet for en Billet til Bombebøssens Concert, den ham for Arbeidet sendte 100 Rbdlrs. Seddel."

Til Concerten udmærkede sig ved Goddædighed for den intenderede Stiftelse for vore gamle værdige, men trængende Sømænd, den Kongelige Familie, tvende caracteriserede Kjøbmændsenker, K. S. og M., som toge 31 Billetter, og trende Grosserere, som toge 50 Billetter, samt mange flere. Og i den røde Bog, som ligger paa Contoiret, og henhører til Bombebøssen, fandtes, iberegnet den i Regnskabet anførte Sum, 322 Rbdlr. 63 ß., Giverne, som man vidste: ½ Doublon og 1 Dansk Ducat fra to norske Brødre; — 3 Specier fra F. B.; — 5 Rbdlr. fra J. A., og 8 Rbdlr. saaledes: Til Bombebössen ✠. — Adskillige Flere og Skibscapitainerne have nedlagt, efter Tiderne, Betydeligt til Matrosboligen. — Kort — alt er i dette Quartal over vor Forventning, og man har bedste Haab om, at, saafremt mine ærede Landsmænd ville saaledes vedblive at staae Indretningen bi, da kan man vente, at Matrosen paa sine gamle Dage ligesaavel vil kunne faae et Tilflugtssted som gamle Matroner have det i Vartou, Trøstens Bolig, Abel Cathrines Boder, Sjeleboderne og andre Stiftelser, og vi Gamle, som have bidraget dertil, ville da opleve den Glæde, at see dem gaae ind i denne deres Bolig.

Bombebøssens Status er nu saaledes:

1.) I Nationalbank-Obligationer 2200 Rbd. Sølv.
2.) I Kgl. Deposito-Casse Oblig., a 5 PC. aarlig Rente . 1000 — —
3.) I Præmie-Obligationer a Mk. Banco, med 5 PC. aarlig Rente . . . . 1800 — —
4.) I Grev Moltkes Obligation (Statsgjeld) . . . 293 — 39½ ß.

Kjøbenhavn, d. 10 April 1821.

P. N. Sølling.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Hôecke.

Nyeste
Skilderie af Kiøbenhavn.

Attende Aargang. No. 31.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 17 April 1821.

* * *

I Morgenblatt für gebildete Stände No. 281 f. A. skrives fra Kiøbenhavn, at Professor Torkel Baden har udgivet et Skrift mod den nordiske Mythologies Anvendelse i de skiønne Kunster, at denne Forfatters og hans Broders Dr. G. L. Badens Forsøg paa at fremstille den eddaiske Gudelære som en tanke- og betydningsløs Opfindelse af dumme Barbarer, ere i sig selv ubetydelige, og hidrøre deels, som det synes, fra fremmede Hensigter, deels fra Mangel paa Sands for Kunst og Poesie, men at Prof. Finn Magnusen alligevel har skienket Prof. T. Badens umodne Paastande en omstændelig Giendrivelse.

Udgiverne af Morgenblatt giøre herved følgende Anmærkning:

Vi see her, at vor danske Ven med megen Tillid (Zuversicht) holder en Sag for afgiort, hvori Hr. Torkel Baden turde have mangen vægtig (gewichtigen) Kunstkiender og Kunstven i vor Tid paa sin Side.

Jeg kan derfor med Ligegyldighed betragte Hr. Professor Finn Magnusens nys udkomne Skrift mod den nordiske Mythologies Kilder, da det ikke vedkommer Kunsten, som er Hovedsag, men Oldsagerne, som ere Bisag i min Undersøgelse. Ingen, uden en Rudbeckianer kan fortænke mig deri, at jeg har endevendt den af Rudbeck anstillede Sammenligning mellem den nordiske og den græske Mythologie. Rudbeckianeren selv maae takke mig for, at jeg har forandret og forbedret den, hvor det giordes Behov. Hvortil da Hr. Professor Finn Magnusens Qvartant imod min Octav? Jeg venter, naar det gaaer om igien, at blive giendreven i Folio.

Derimod kan jeg ikke være ligegyldig ved Hr. Professorens Formodning om, at Thorwaldsens i Skilderiet meddeelte Dom over den nordiske Mythologie er digtet. Ney! Min Hiemmelsmand er min agtbare Collega, Hr. Blomstermaler Fritzsch, som eyer corpus delicti. Og Thorwaldsen var ikke den store Kunstner, som han er, naar han kunde dømme anderledes.

Hr. Professor Finn Magnusen taler ideligen om den nordiske Oldtids Kunstværker, prægtige Klæder o. s. v. Man høre, hvad den i Middelalderens Historie, selv efter Hr. Professorens Dom, vel bevandrede Dr. Baden siger i Fortalen til sine paa Hr. Hofboghandler Beekens Forlag nys udkomne Smaa Afhandlinger og Bemærkninger fornemmelig i Fædrenelandets, Middelalderens, og den christne Kirkes Historie S. VI. "Saavel i de større som "mindre Stykkers Valg har jeg fornemmelig havt "Hensyn paa Middelalderens Cultur i Bygninger, "Bohave og andre Dele, hvoraf man kan slutte

"sig til vore fanatiske Oldgrandskeres latterlige Paa-
"stand om den deels barbariske, deels altid ucul-
"tiverede Olds Pragt, ja endog Færdigheder i de
"skiønne Kunster. Thi Middelalderens europæiske
"Nationer skal jo alle være Descendentere fra vort
"Norden, og ere det tildeels og, især naar man
"vil give Tyskerne, som man dog nok faaer, den
"Ære, ogsaa at regne dem til Oldtidens Nord-
"boer. De bedre franske critiske Historiegrandskere
"have og derfor taget meget i Tvivl, ja tildeels
"ganske modsagt af gyldige Grunde den Pragt
"og Cultur, man har vildet truffen hos de bar-
"bariske Franker og deres Konger."

Ved denne Leilighed maae jeg endnu bemærke, at Hr. Prof. Finn Magnusens Ven er slet underrettet, naar han i bemeldte Numer af Morgenblatt fortæller, at vort Kunstacademie, i Overeensstemmelse med dets Statuter, til forskiellige Tider, blandt de af samme udsatte Præmier, ogsaa har tilbudet saadanne for Gienstande af den nordiske Fabellære. Den gode Ven har ikke læst mit Skrift: Jaques François Joseph Salys Fortienester af Kunstacademiet. Ellers havde han vidst, at Priis-Opgaverne, efter en gammel Vedtægt, bestandigen vælges af Biblen.

Torkel Baden,
Professor og Kunstacademiets Secretair.

Mine sidste Ord om Dr. H. N. Claussens Angreb paa det store Kongelige Bibliothek.

I en Strid, hvori mine Modstandere have den Fordeel, at det er langt lettere, hurtigere og kortere, offentligt at angribe og dadle hvad Mange slet ikke, Mange kun ufuldkomment kjende, end at forsvare det, med lige Virkning hos Alle, har jeg allerede (i dette Blads No. 25 og 28) ved historiske Data beviist det Ugrundede i det Foregivende, som det har været Hr. Claussens "Agt og Id" at bestyrke: at der ikke existerer eller hidtil har existeret nogen Catalog over det Kongelige Bibliothek. Jeg har derfor egentlig intet videre, denne Sag vedkommende, at svare paa Doctorens Appel "til Publicum", der blot er en Gjentagelse af hans

foregaaende, ligesaa lidt beviste, som grundede Ankeposter mod Bibliotheket og dets Betjente.

Jeg indbyder enhver redelig Sandhedsven til at sammenligne de af mig tilforn meddeelte Facta med Hr. Claussens Paastand: "at der ingen Catalog er til" paa det Kongelige Bibliothek. Jeg indbyder enhver videnskabelig dannet Mand her paa Stedet, der maatte interessere sig nok for Sagen, til ved egen Erfaring at overbevise sig om Tilværelsen af den Catalog, som i Følge Doctorens Syllogismer skal mangle "baade af Navn og Gavn indtil denne Stund" paa Bibliotheket; og til ved eget Øiesyn at overtydes om den ustridige Sandhed, der vil gjelde ikke blot, som Claussenske Sandheder, "en halv Snees Aar", men saalænge, som det Kongelige Bibliotheks Historie og Documenterne for samme ei kan tilintetgjøres: at en brugbar Real-Catalog, anlagt og besørget ved Hr. Conferentsraad Moldenhawer, er til og har været til førend den nye, reviderede og supplerede Udgave af samme, i en beqvemmere og anseeligere Form, hvorpaa der i de sidste fire Aar har været arbeidet. Dr. Claussen, der benegter hiin Real-Catalogs Tilværelse, forklarer nu (S. 470) sin Paastand saaledes: "at intet fortjener at kaldes Catalog, der ikke kan nyttes som Catalog." Det Kongelige Bibliotheks Real-Catalog kan nyttes, er utallige Gange nyttet og nyttes i dette Øieblik som Catalog. Doctoren har saaledes selv beviist, at hvad han ikke vil forunde Navn af Catalog, i Gjerningen er det.

I Henseende til Hr. Claussens Beskyldning mod det Kongelige Bibliotheks Betjente: at de angive Bøger, som manglende, der i et almindeligt godt Bibliothek ei kunne antages at mangle; *)

*) "Thi hvorledes ellers (uden ved Ikke-Tilværelsen af en beqvem og brugelig Catalog) forklare sig, at Bogsedler, lydende paa Skrifter, som i et almindeligt godt Bibliothek ikke kunne antages at mangle, remitteres med det fatale d?" (Mangelstegnet.) Disse ere Doctorens Ord, som han nu i sin uforstaaelige Anmærkning S. 470 og 471 beskylder mig for at have forfalsket. Om han vil skrue nogen anden Mening i sine Ord, end

med andre Ord, at Bøger negtes, fordi de ei have været at finde: da har jeg eengang opfordret Dr. Claussen til at bevise denne ufortjente og ugrundede Beskyldning, og at gjentage Opfordringen er overflødigt, om han end nok saa tidt gjentog Beskyldningen. At her ei kan være Tale om Bøger, hvorom Doctoren antager, eller fordrer, at de skulle være paa Bibliotheket, men om saadanne, som virkelig ere der, og hvorpaa Beviset er tilbagesendt med Mangelstegnet: er af sig selv klart.

Paa Doctorens Sammenligninger imellem det Kongelige Danske og adskillige udenlandske Bibliotheker, eller paa sammes Repetition i hans Appel til Publicum (S. 472. 73) agter jeg heller ikke at spilde mange Ord. Ham være det overladt, at kløve og forvanske mine foregaaende Ord, saa tidt han lyster. Til Tingen har jeg holdt mig i No. 29 af dette Blad, hvor jeg har opregnet mange Indskrænkninger, som finde Sted ved Brugen af de betydeligste udenlandske Bibliotheker, og derved, som jeg troer, beviist mit foregaaende Udsagn: "at ved intet Bibliothek af første Rang i Europa finder en friere Adgang Sted, end ved det store Kongelige Bibliothek;" saafremt ved fri Adgang, efter Dr. Claussens Definition skal forstaaes "en mueligst fri og uhindret Benyttelse af Bøger for Læsere og Laanere *);" da dette "muligst" eller saavidt muligt naturligviis maa forklares ved: forsaavidt som Bibliothekets Bevaring og locale Beskaffenhed tillader det. Naar hertil tages Hensyn, og de særskilt indtrædende Betingelser holdes imod hverandre, vil neppe noget af hine Bibliotheker, i det Hele taget, kunne tillægges friere Adgang eller Benyttelse, end det Danske; hvorved aldrig er benegtet, at den ved andre kan være ligesaa fri. — Eet er da, at erkjende vort eget Bibliotheks Fordele i en Stat, saa begrændset i Størrelse og Kræfter, som den Danske; et

den, som enhver dansk Læser efter Contexten maa lægge deri, kan jeg ikke vide. Men at jeg skulde være forpligtet til at læse og forstaae ham anderledes, end han skriver, vil Hr. Claussen dog neppe faae Nogen overbeviist om.

*) Kbh. Skilderie No. 26. S. 410.

andet: at ville indbilde os, at det ved alle fremmede Bibliotheker i eet og alt er bedre; og et tredie: i en sømmelig Tone, med fornøden Sagkundskab, og uden ufornødne Krænkelser at sige, hvad man mener at kunne forbedre det allerede Tilværende.

Naar Hr. Claussen, efterat have villet fraskrive det store Kongelige Bibliothek dets Real-Catalog, eller denne sin Nytte og Brugbarhed — efter saaledes at have frakjendt den nærværende Overbibliothekar, hvis Værk denne Catalog og Bibliothekets videnskabelige Opstilling er, en af hans vigtige, førend Doctoren endnu kunde føre en Pen erkjendte Fortjenester af dette Bibliothek — klæder det den unge Mand godt, at tale om sin Ærbødighed for Fortjenesten. Naar han tillige vil bebreide mig, at have uden Anledning fra hans Side "inddraget en fremmed Personlighed i Striden": da ønskede jeg vel at vide, hvem han anseer Sagen at vedkomme, naar det ei skulde være den Embedsmand, hvis Bestyrelse Bibliotheket i 33 Aar har været overdraget og hvem dets nærværende Skikkelse, næst den Kongelige Gavmildhed, skyldes? — At en offentlig, simpel Erkjendelse og Hylding af Fortjenester, som det muligen ikke mere hører til Dagens Orden at erindre, i Dr. Claussens Sprog kaldes "en Forherligelse ved uophørlige, plumpe Lovtaler", smager af en Aand og Tone, som jeg gjerne overlader Hr. Doctoren, tilligemed den Ære, han troer at indlægge sig ved et saa dristigt Foretagende, som det, i nærværende Tid og i saa hæderlig en Medvirkning, at dadle det Kongelige Bibliotheks Indretning og nedsætte dets Bestyrers Fortjenester.

Den 15de April 1821.

C. Molbech.

Non facit nobilem atrium plenum fumosis imaginibus. Nemo in gloriam nostram vixit; nec quod ante nos fuit, nostrum est. Animus facit nobilem, cui ex quacunque conditione supra fortunam licet surgere. Sen. Ep. 44.

I et No. af Skilderiet f. for. A. fornyede Undertegnede ved en vis Anledning Mindet af sin

Fader, den i sin Tid saa bekjendte, og af Konge som af Hovedstadens ypperste Mænd saa hæderligen udmærkede Bernstorfske Bonde Hans Jensen. Man tillade ham her igjen i efterstaaende Linier at bringe en anden Bonde af hans egne Sognemænd i Erindring, en Erindring, hvortil han vel ikke tør være ufortjent, saalænge Mænd af denne Stand, som han, endnu stedse just ikke høre blandt de almindelige. Manden da, om hvem Talen her er, hvis Navn var Kristen Andersen, og der døde som Selveier i Nørre Tulstrup, Lee Sogn, d. 18 for. M., har Undertegnede allerede før en Snes Aar med et Par Ord ommeldt i sin Bog mod Overtroen, hvori han blandt Andet bestred den da almindeligere Fordom hos Bondealmuen, at de og deres Lige ikke behøve at lære eller vide ret meget, og at der bliver ingen Tid tilovers for dem fra Arbeidet til at læse i — med Exemplet af ham og de Flere af deres egen Stand, der tænkte anderledes, og som fik Tid baade til det Ene og det Andet. Og vist er det, at Undertegnede ikke letteligen har kjendt Nogen af hans Stand med større Læse- og Arbeidslyst i Forening, eller der læsde og derhos arbeidede og virkede mere end han. Uden at eie Noget, tiltraadte han en ringe og forarmet Fæste- og Hoverigaard, bragde efterhaanden Rigdom i den, kjøbde den omsider, og efterlod samme som den bedste i Sognene. Han sagde derfor og med rette: "Min Læsning har aldrig tøvet eller sat mig tilbage; thi der er Tid til Alting." Og ved en i Et og Alt sjelden Ordenlighed og Nøiagtighed, hvorover han tillige strængt holdt hos Børn og Tyende, ja ved at gjøre enhver Ting i rette Tid, fik han Tid til Alting. Han besad megen Sjels og Legems Styrke, en god sund Dømmekraft og lykkelig Hukommelse, en fast og urokkelig Karakter, der stundum syntes at nærme sig noget til Stivsind og vel megen Selvtillid. Blandt Undertegnedes Sognefolk, hvem det Vidnesbyrd skyldes, at de høre til de af vore Landsbymenigheder, der mindst have ladet sig smitte af den i senere Tider herskende Overdaadighedssyge, var han, uden at være Gnier, og med al sin Evne til at leve paa en høiere Fod, den mest erklærede Fiende af Alt, hvad der havde mindste Anstrog af, at være over hans Stand eller upassende for

samme. Af Religion og offenlig Gudsdyrkelse var han derimod en varm Ven. Klogeligen skiftede og delede han selv sin Formue lige indtil den sidste Skilling, og arbeidede fort indtil han nogle Dage før sin Død, 82 Aar gammel, lagde sig tilsengs, og drog bort herfra, uden næsten at føle Døden, eller Dødens Smerter. Nok, han besad med enkelte Smaafeil og menneskelige Svagheder flere ypperlige Egenskaber, og var idethele en især for hans Stand ikke ganske almindelig Mand.

H. Bjerregaard,
Sognepræst til Hjermind i Viborg Stift.

Miscellen.

Som bekjendt findes Till Ugelspeils Grav paa Kirkegaarden i den lille Bye Möllen i det Lauenborgske. Hans Ligsteen med en Ugle og et Speil, og hans udhugne, med Farver overmalede Figur paa, stod i hele Aarhundreder op til Kirkemuren. Men da saa Mange kom og endnu stedse komme for at see den berømteste af alle Narres Grav, fandt man paa, at flytte Stenen ind i Kirken, og nu kan ingen faae den at see, med mindre man betaler Noget til Kirkebetjenten. — Saaledes nyder Ugelspeil efter sin Død, en Ære, de største Mænd savne, og en Udødelighed, han neppe selv drømte om. Han døde for omtrent 470 Aar siden (1350), og hans Navn er endnu i Alles Munde, medens den ringeste Deel af den større Hob tænker paa hans store Samtidige Chaucer, Petrarca og Boccacius. Saaledes lønner det sig ofte baade i Livet og efter Døden mere at gjøre Narrestreger, end at udrette noget Stort og Nyttigt.

Raadsherrerne i de tydske Rigsstæder bære, naar de ere klædte i deres Embedsdragt, en sort Kjole, en lang Talar, en stor spansk Krave og en uhyre stor Quarree-Paryk, der plejede at koste 17 til 18 Rdlr. I fordums Dage bare de ogsaa Skjæg. Men dette have de imidlertid alt for længe siden givet Løbepas. Derved har vel Dragten tabt noget i Antiqvitet, men intet i Gravitet, skjøndt den tykke Paryk og den tykke Krave ere

i en evig Strid sammen, da denne trykkes af hiin og hiin af denne, hvorved ofte foraarsages Uleilighed. Da Prindsen af Soubise 1757 indtog Frankfurt am Mayn, gav han et stort Bal paré. Stadens Magistrat blev in corpore dertil indbuden, og, efter gammel Vedtægt, besluttede den at komme der per Deputatos. Det høie Raad raadslog længe om, i hvilken Dragt man skulde komme paa Ballet. Det antog med Føie, at naar dets Lemmer kom i sin store Stadsedragt og ikke i deres Embedsdragt, saa vare de at betragte som Privatmænd, ikke som Raadets Deputerede, og dette kunde den fiendtlige General optage ilde, da han havde indbudet Raadet, men ikke Privatfolk. Herved var altsaa intet andet at gjøre, end at de kom med store Quarréparyker paa Hovedet og iførte lange Talarer.

I Ulm i Schwaben holdes Ligprædikerne over Alle, der hele Ugen igjennem døe, af Stadens 9 Præster i Rad, og samme kaldes derfor Wöchner. Men naar velhavende Folks Efterladte ønske, at Ligtalen skal holdes af den Hedengangnes Skriftefader, saa maa der, som Tilfældet sædvanligen er, betales en Daler til den saakaldte Wöchner, hvilken Daler meget naivt kaldes Schweigethaler (Tiedaleren). Man maa saaledes, imod Sædvane, betale Ligtaleren naar han skal tie. — I Holbergs Tid maa det have været meget almindeligt her i Danmark at holde Ligprædikener, endog over Bønder. Han lader f. Ex. Jeppe paa Bjerget sige, i det denne opvaagner i Baronens Seng: "nu staaer maaskee Hr. Jesper i denne Stund og holder en Ligprædiken over mig."

Den store Locke tilbragte, som han selv plejede at fortælle, en stor Deel af sine første Universitetsaar med Romanlæsning, blot af Utilbøjelighed for den Disputeersyge, som den Gang var Mode.

Pope plejede at sige, at han priste sig i flere Henseender lykkelig, at hans første videnskabelige Dannelse ikke havde været paa den sædvanlige Maade efter Regler. "Hvor mange Aar, sagde

han, lader man ikke Ungdommen tilbringe med de Gamles Læsning, blot for at lære dem Ord. Jeg derimod søgte strax i Begyndelsen efter Meningen."

Af Gaaden: Den levende Døde, i Skilderiets No. 28, læses nu to poetiske Opløsninger, den ene i Hr. Iversens Odenseer Avis, og følgende i Riber Stifts Avis:

Fredriks=Kirken.

Levende jeg saae den Døde
Nys ved Gaadens Trylleskin;
Nu mit Øie Støtter møde
I betydningsfuld Ruin.

Her, hvor Psalmer skulde lyde
Under hvælvet Tempelhal,
Børnestokke trygt sig fryde,
Truer Stenen end med Fald.

Fredrik, ei dit Værk fuldendtes!
Aldrig aabnet Herrens Huus,
Førend Alterlyset tændtes,
Synker hen i kostbart Gruus.

Med Rotundas Attraa skuer
Det mod Lysets høie Væld;
Stenen til de stolte Buer
Kom fra Norges Marmorfjeld.

Medens Natten Slør udbreder
Over Afmagts Monument,
Ved dets Fod man Lust bereder
Til et Lys, ei fordum kjendt.

Indenfor Ruinens Gjerde,
Mellem Sand- og Marmelsteen,
Travle Meisel er paafærde
For at dække — Dødes Been.

Hvis jeg nu forstod at raade,
Uden Prydelse af Vid,
Sandsen i den skjønne Gaade;
Hvad belønner da min Id?

At jeg saae med Skjaldens Øie,
Følte med ham, da han saae,
Herlig Stræben mod det Høie
Kraftløs, som Ruin, at staae.

Indenlandske Efterretninger.

I Friderits døde nyligen Oldingen Laurids Hasse, forhen Sognepræst til Michaelis Kirke i denne By. Han var født 1737 og opnaaede saaledes en Alder af henved 85 Aar. Indtil sit 81de Aar bestyrede han selv sit Kald som Sognepræst ved St. Michaeli Kirke i Friderits, hvorfra han 1818 blev entlediget. Han fortjener med Hæder at nævnes som den, der i en Række af nogle og 30 Aar utrætteligen har virket til gavnlig Oplysnings Fremme og nyttige Kundskabers Udbredelse. Som Originalforfatter har han udmærket sig ved "Carl Peter Ziermann, eller som man reder saa ligger man", en original Fortælling, der, skjøndt just intet Mesterstykke, dog fortjener en hæderlig Plads i vor saa fattige Romanliteratur. Ved sine Skrifter for Almuen, saasom: Almuens Lærer, 2 Dele; Landsbyselskabet 2c., har han især bidraget uendelig meget til Almeenoplysning, da de udkom i en Tidspunkt, hvor man for Alvor tog sig af Almuens bedre Dannelse, og disse hans Bøger i Tusindtal bleve afsatte. Som Oversætter hørte han til de bedste og smagfuldeste, vor Literatur har eiet; derom vidne hans Oversættelser af: Knigge om Omgangen med Mennesker, Bechers Nød- og Hjelpebog 2c. Han besad en ualmindelig god og kraftfuld Sundhed, og i en Alder af 72 Aar oversatte han Dictionnaire de poche, der er trykt med Perlestiil, hvilken de fleste endog meget unge Mennesker i vore Dage kun med Møie kunne læse.

For nogle Aar siden lod et Interessentskab bygge en Mølle ikke langt fra Godthaab ved Frederiksberg. Denne Mølle var bestemt til at skjære Snus- og Røgtobakker, og man lovede sig deraf store Fordele. Da Coursen den Gang var høi, saa kostede den at opføre 40,000 Rbdlr. Men formedelst de Bekostninger, som de idelige Reparationer udkrævede, svarede den aldeles ikke Regning. Den blev derfor siden solgt for

6000 Rbdlr. og forvandlet til en Meelmølle. Nu er den henflyttet til Dumpedal, i Nærheden af Frederiksborg, og maler Meel istedet for Tobak.

Ved den Ildebrand, som opkom i Bagsværd Krø Natten imellem den 27de og 28de Marts, gav Gud den store Lykke, at Smeden, hvis Huus laae op til Kroen, vaagnede, og at han, ved at gjøre Anskrig, kunde vække alle Folkene i Huset. Havde dette ikke været Tilfældet, kunde lettelig to Piger, som laae ovenpaa, blevet opbrændte; men nu fik de Leilighed til at redde sig med tre smaae nøgne Børn. Ilden indbrød strax derefter i Smidien, hvorved Smedens Sted, med den største Deel af hans Indbo og Fødevarer, lagdes i Aske.

I den Hempelske Avis læses med Overskrivt: Forlangt Indrykkelse, en Kirkesangers og Skolelærers Indtægter og Udgivter for 1820, hvoraf sees, at Indtægterne have været 262 Rbdl. 5 Mk. 13 ß. og Udgivterne 446 Rbdl. 3 Mk., uagtet hans og Kones daglige Kost kun er beregnet til 16 ß. og hans 3 Børns til 8 ß. hver.

Odense. Forleden Dag faldt en lille Dreng ud i det saakaldte Kattedam ved Aaen, der har en betydelig Dybde, og var sandsynligviis blevet et Offer for sin Uforsigtighed, om ikke Hr. Prokurator S. Hansen, som just i samme Dieblik kom der forbi, havde havt Mod og Aandsnærværelse nok til at kaste Kjolen og springe ud lige til Halsen. Han havde og den Glæde at bringe Barnet til Land og saaledes blive et Redskab til at frelse dets Liv. — Ved Hindevad i Haarslev Sogn er en Huusmand forleden Nat bleven overfaldet paa Veien til sit Hjem af et Par Stimænd, som ei allene udplyndrede ham for de Penge, han bar hos sig, men tillige mishandlede ham saaledes, at han knap kunde slæbe sig blodig og halvdød til sit Huus, og siden har maattet holde Sengen. (Hempels Avis.)

Randers. Den 29de Marts afbrændte en Udflyttergaard fra Randrup, Gassum Sogn. Alle Gaardens 4 Længder, en Deel af Indboet, 30 Faar, 2 Stkr. Hornqvæg, 1 Hest, 6 Gjæs og alt Kornet blev fortæret af Ilden, som opkom Kl. 7 om Morgenen i Ladens Tagskjæg og formodes følgelig paasat. Eieren, Anders Christensen, var et Par Timer før Branden reist til Ho-

broe med Korn. — Ligeledes brændte den 8de Marts om Morgenen imellem 9 og 10, tvende Længder af en Gaard i Koed Sogn, Kaarup Skovgaard kaldet, beboet af Rasmus Quist. Ilden opkom i Stuehuset over Bagerovnen, som netop var i Brug. Laden blev i Behold. — Den saakaldte Holbek Veirmølle afbrændte ligeledes Natten imellem 3die og 4de April med omtrent 50 Tdr. Korn, som skulde males for Egnens Beboere. Møllen var bleven sat Kl. 7 om Aftenen. Aarsagen til Branden er ikke oplyst.

Blandede Efterretninger.

En tydsk Lærd har ladet bekjendtgjøre i offentlige Blade, at den af den vestsjællandske Avis i adskillige tydske Tidender optagne Spaadom, som truer Verden med Antichrists nærforestaaende Ankomst, er aldeles urigtig anført efter Dialogus de nativitate & moribus Antichristi. Stedet lyder, efter den i Aaret 1491 trykte Udgave, paa Dansk saaledes: "Førend Antichrists Komme skal der indtræffe fire Ting, for det Første: det Romerske Riges Uenighed og Deling i ti Riger efter de Thessalonikere II. Uden der kommer først det Affald ꝛc. For det Andet: Kirkernes Ulydighed mod den romerske Kirke. For det Tredie skal det komme til en almindelig Krig. Matthæi fire og tyvende. Nationer skulle reise sig mod Nationer, Riger mod Riger ꝛc. For det Fjerde: Enochs og Elias Prophetier. Johannes Aabenbaring ellevte: og jeg vil give mine to Vidner, og de skulle prophetere Tusind, to Hundrede og Tredsindstyve ꝛc." Den tydske Lærde synes at tage Sagen alt for alvorligen, naar han paastaaer, at hiint Sted paa den letsindigste og skamløseste Maade er forfalsket, for at levere det efter Meddelernes Diemed; thi enhver upartisk Læser seer ved første Diekast af den spøgefulde Tone, at det er fremsat som en til Tiden passende Spas. Desuden siges jo i Slutningen af Stykket: "Dette Curiosum, som pudseerligen nok, passer ganske godt til vore Dages Beskaffenhed, har vist havt Hensyn til den den Gang nærforestaaende Reformation." Hvorledes kan her altsaa tænkes nogen forsætlig Forvandskning?

Foruden Luthers Statue af Directeur Shadow, som nyligen var udstillet i hans Konstværksted i Berlin, saaes ved samme Leilighed et af dennes ældste Søn, Billedhugger Rudolph Shadow, i Rom forfærdiget Værk. Det er to unge Piger, velbekjendte i Rom under Navn af Spindersken og Sandalbindersken. Begge ere udarbeidede i det skjønneste carariske Marmor og roses som fuldendte Arbeider. — Udstillingen af disse to Konstværker har indbragt Waisenhusets syge Børn 574 preuss. Th. 14 Gr.

Da en agtbar Mand i Leipzig nyligen kom hjem, fandt han sin 13aarige Søn med en Knævel i Munden. Denne foregav, at en stærk Mand havde medhandlet ham saa ilde, aabnet med en Tyvenøgle Bureauet, og stjaalet en Pung med 204 Rdlr. Al Eftersøgelse var forgjeves. Men omsider fandt en agtbar Kone en Rulle med Guldpenge i sit Forraadskammer, og hendes Søn tilstod nu, at han i Selskab med den anden Dreng havde bestjaalet dennes Fader, og, for at forebygge Mistanke, lagt ham Knævelen i Munden. Den lille Gavtyv nægtede det i Begyndelsen og skjældte sin Kammerat for en Calumniant, men maatte omsider dog gaae til Bekjendelse. I Forveien havde han villet paadutte en uskyldig Mand, han mødte paa Gaden, Tyveriet.

I Lexington i Kentucky (Nordamerica) ere nyligen fødte to Pigebørn, der ere fuldkommen uddannede, men saaledes sammenvoxne ved Rygraden, at man erklærer Adskillelsen for umuelig. Den ene, i Daaben kaldet Anna, er mindre, og blev først tre Qvarteer efter Fødslen ved den andens, Marias Blodomløb bragt i Live. Begge ere muntre, og have en for kort Fod, det ene den venstre og det andet den høire. De vaage og sove ikke stedse samtidigen. (I det forrige Aarhundrede blev ogsaa i Frankrig fødte to sammenvoxne Pigebørn, hvilke, naar Anmeld. ikke feiler, opnaaede Mandbarhedsalderen, og døde kort efter hinanden i et Kloster, hvor man havde bragt dem i Sikkerhed. Begge vare ikke altid af eens Sind, heller ikke lige i Kraft, og den Stærkeres Retmaatte ofte afgjøre deres Bevægelses Retning.)

Den 23 Marts døde den Kongel. preussiske Capelmester Bernhard Anselm Weber i sit

55 Aar. Han maa ikke forbyttes med Carl Maria v. Weber, som vi havde den Fornøielse at høre som Virtuos paa Fortepiano her i Kjøbenhavn sidste Efteraar, og som er Capelmester i Dresden. B. A. Weber var af sine Forældre først bestemt til den geistlige Stand, men nød allerede i sit 7de Aar Underviisning paa Claveer af den berømte Abbed Vogler. Efterat denne var kommen tilbage fra Italien, fortsatte han den 14aarige Webers Underviisning i Compositionen. Imidlertid blev han dog i sit 18de Aar sendt paa Universitetet i Heidelberg. Men han bestemte sig snart for Musiken, hvori han gjorde de største Fremskridt. 1803 blev han Capelmester. Til hans Compositioner hører Musiken til Deodata. Hans sidste Arbeide var Operaen Hermann und Thusnelda.

Hos Lackington i London er udkommet et for den nyeste Historie høist vigtigt Værk: Documens historique & réflexions sur le gouvernement de la Hollande par Louis Bonaparte, Ex-Roi de Hollande. (Historiske Documenter og Betragtninger over Hollands Regjering ved Ludvig Bonaparte.) III Voll. — Af samme sees, at den Buonapartiske Familie nedstammer fra den toscanske Stad St. Miniatio, og naaer i Alder op til det 13de Aarhundrede, og at Napoleon opbrændte en i et italiensk Archiv funden Stammetavle over sin Familie, fordi han ene fra sig selv vilde datere sin Adel. — Hollands Finantstilstand var under hans Regjering høist sørgelig. 200,000 Fl. i Casserne, 44 Mill. Restancer, Udgivterne for et heelt Aar 78 Mill. (deraf 34 Mill. Renter af den offentlige Gjeld), og den sikkre Indtægt kun 35 Mill, der, efter det nyeste System, skulde bringes til 50 Mill. Efter det ulykkelige Feldtog i Rusland tilbød Ludvig (d. 1 Jan. 1813) fra Grætz af sin Broder den virksomste Hjelp, naar han vilde restaurere ham Holland. Men Napoleon svarede: "Jeg har en Million Mennesker paa Benene og 200 Millioner i Kufferten, for at forsvare Confoderations-Gebetets Uforkrænkelighed og mine Allierede." Da Holland derpaa øiensynligt var tabt for Frankrig, vilde Ludvig i det mindste søge at faae det igjen af sin Broder; men han fandt i Schwiz, hvor han var reist hen til, sin Broders Svar: "Jeg vil hellere see Holland i Oraniernes end i min Broders Hænder;

men har han 100,000 Mand at sætte imod mig, saa kan han forsøge at fratage mig det." — Ved denne Leilighed fortjener det at bemærkes, at Forf. har ladet bekjendtgjøre i Florentiner Tidenden, at han aldrig har bemyndiget Udgiveren, at tilføie den Forandring, der findes i den Londoner Udgave, eller at sætte hans Navn paa Titelbladet, saaledes som man der læser det (Ex-Konge af Holland), ligesom og, at Indholdet af hiin Forandring strider mod hans Tænkemaade, og at han siden 10 Aar aldrig har undertegnet sig anderledes end L. v. St. Leu.

Den meest yndede Knivsmed i London, Weiß, født i Rostock, har forfærdiget en Kniv, som, i Henseende til møisomt, konstigt og skjønt Arbeide vel neppe har sin Mage. Den indbefatter 1800, skriver atten Hundrede Blade eller andre Instrumenter, og har kostet Forfærdigeren blot i Udlæg 160 Guineer (over 1,600 Rbdl.). Anledningen til Forfærdigelsen af dette, i flere Henseender mærkværdige, Konststykke var at hylde den Londoner Mode, at opstille et eller andet Mesterstykke i Boutiquen.

I Christiania er udkommen: Om Adel i Norge, foranlediget ved de foregaaende Storthings-Beslutninger, ved P. A. Heiberg. Den koster 12 ß.

Kjøbenhavns Børs d. 17 April.

Cours. Hamb. 2 M. 260, a vista 262. Amsterd. 2 M. = . Lond. 2 M. = . Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Obligat. (med Renter fra 11te Dec. 1820) 72½ a 73. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 88 Rbdlr. r. S. eller 115 Rbdl. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 16½. Svenske Sedler 63 ß. — Disconto 6 pC.

Rettelser.

I No. 30, S. 480, L. 14: tvende caracteriserede ꝛc. læs: trende ꝛc. — L. 5 nedenfra: 1800 — — læs: 1800 Mk. Banco (vide Protocollen). — Den Lin. 19 nævnte Sum: 322 Rbd. 63 ß., er de to i Regnskabet med 66 Rbdlr. og 256 Rbdlr. 63 ß. S. og T. anførte Summer sammenlagt.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 32.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 21 April 1821.

* * *

I.

C.: "Havde jeg nægtet, at det nævnte Udkast lader sig see med Øine og føle med Hænder, — da havde Hr. Ms. Svar i det mindste angaaet, hvad det skulde angaae. Men, da" . . . (Kbh. Sk. No. 30, S. 470).

M.: "Jeg indbyder enhver videnskabeligt dannet Mand her paa Stedet, der maatte interessere sig nok for Sagen, til ved egen Erfaring at overbevise sig om Tilværelsen af den Catalog, som . . . skal mangle paa Bibliotheket." (N. 31, S. 484).

C.: "Naar ved det nærværende Catalog-Udkast hverken det Kgl. Bibliotheks Personale er i Stand til, uden Efterledning i Bøgerne selv at angive, om enhver hvilkensomhelst Bog haves eller mangler paa Bibl., eller nogen Læser eller Laaner er i Stand til selv at undersøge, hvad Bibl. i ethvert Fag fuldstændigt eier, om enhver Bog, han ønsker, findes der eller ikke, og om den Bog, han ikke erholder, mangler, eller blot for Øieblikket ikke har været at finde, — saa er det sandt, naar man ikke kløver Ord, men holder sig til Tingen, at en Catalog af Navn og Gavn indtil denne Stund mangler paa det Kgl. Bibliothek." (N. 30, S. 470.)

M.: "Det Kgl. Bibliotheks Real-Catalog kan nyttes, er utallige Gange nyttet, og nyttes i dette Øjeblik som Catalog. Doctoren har saaledes (!) selv beviist, at, hvad han ikke vil forunde Navn af Catalog, i Gjerningen er det." (N. 31, S. 484).

— — —

Jesper Ridefoged: "Jeg seer dog, han svarer brav for sig."

Rasmus Montanus: "Han svarer jo ikke til Det, jeg spør ham om."

(Rasm. Mont. 3 A. 3 Sc.)

— — —

II.

M. (første Ord): "At ved intet offentligt Bibliothek af første Rang i Europa en friere Adgang finder Sted, end ved det Store Kongel. i Kjøbenhavn, derom har jeg nu til Overflod Erfaringens Overbeviisning." (N. 25, S. 386.) Jvf. Athene, Sept. 1816, S. 236: "Mage i Liberalitet er neppe ved noget andet lignende Bibliothek at finde."

C.: Ved intet Hoved-Bibliothek Norden for Alperne er Adgangen mindre fri end ved det Kongelige, ved de fleste derimod ulige mere. Thi: 1. 2. 3. 4." (N. 26, S. 410.)

M. (sidste Ord): " . . . forsaavidt som Bibliothekets Bevaring og locale Beskaffenhed tillader det. Naar hertil tages Hensyn, og de særskilt indtrædende Betingelser holdes imod hverandre, vil neppe noget af hine Bibliotheker, i det Hele taget, kunne til-

lægges friere Adgang, end det Danske." N. 31, S. 485.)

— — —

Hermann von Bremenfeld: "Det var ikke saa jeg meente; I forstod mig ikke ret; jeg vil kun sige ... (han hoster imellem).

(Polit. Kandest. 5 A. 2 Sc.)

— — —

For Udskrifternes Rigtighed indestaaer Kjøbenhavn, d. 20 April 1821.

H. N. Clausen.

---

* * *

Ved Hr. Prof. T. Badens Yttringer i Skilderiets sidste No. finder jeg mig foranlediget til at erklære: at jeg ikke har den mindste Andeel i den der ommeldte Artikel i Morgenblatt für gebildete Stände No. 281 f. A. — ei heller veed jeg hvem dens Forfatter er. Overhoved har jeg aldeles intet skrevet i den hele Strid (angaaende nordisk Archæologie og Mythologie) med de Herrer L. Jacobsen og Brødrene Baden eller Andre, som deri have taget deres Partie — som ikke har været betegnet med mit fulde Navn.

Mærkværdigt er det, at Hr. Prof. Baden, som nu først tilstaaer at have endevendt Rudbecks Sammenligning, saaledes virkelig erfares at have omskrevet en stor Deel deraf paa et andet Sprog, men dog beholdt dens væsentligste Feil, uden at nævne denne sin fornemste Kilde — samt at han ikke desmindre endnu vedbliver at fægte mod andre formeentlige Rudbeckianere!

Hovedsagens vidtløftige Akter ligge for Publikums Domstol. Jeg behøver derfor ikke at frygte for nogen ensidig Fordømmelse af sagkyndige og upartiske Læsere.

Finn Magnusen.

Skrivelse til en Konstynder i Provindserne.

Jeg har seet Konstacademiets Udstilling. I adskillige Aar har ingen af dets Udstillinger været saa talrig og udmærket som denne. Mine Bemærkninger ere kun korte, fordi jeg kun havde liden Tid til at see mig om. Man finder med de i Fortegnelsen ikke trykte, men siden tilkomne Arbeider, omtrent 250 Stykker. Dog er det mærkeligt, at blandt disse kun sees saare faa egentlige historiske Malerier i Oliefarve. Det Hele bestaaer næsten kun af Portræter, Landskaber, Blomsterstykker, Kobbere, og architectoniske Stykker. Hovedstykket blandt de historiske er Christus med Disciplerne paa Veien til Emaus, af Prof. J. L. Lund. Finder den vigtigste Green af Konsten da nu færre Dyrkere end fordum, eller er Opmuntringen mindre? — Fra Veteranen for vore Historiemalere, Hr. Prof. C. A. Lorentzen, sees her 5 Stykker, alle af muntert Emne; et reisende Theaterselskabs Ankomst til Dyrehaugen ved St. Hansdagstider, og Bakken i Jægersborg Dyrehauge ved St. Hansfesten, ere udførte med Hogarths Aand og fulde af Ungdomsfyrighed. De fem Scener af Holbergs Lystspil ere characteristiske i højeste Grad, og det vilde være at ønske, at det Costume her findes, maatte tjene vor Skueplads til Mønster, thi først da vilde de Holbergske Stykker kunne gives, som de bør. Ligesom vor Clemens engang samvandrede med Abildgaard paa Veien til Udødeligheden, saaledes synes ogsaa nu hans Gravstik at følge Lorentzens Pensel. Fra hans Haand sees, foruden adskillige Portraiter, 5 kobberstukne Scener af Holbergs Lystspil, efter Lorentzens Originaler, og vi kunne saaledes engang vente os et Holbergsk Gallerie, der fuldkomment kan sættes ved Siden af det Shakespearske. Blandt Portræterne i Pastel- og Oliefarve udmærker sig Etatsraad Thorvaldsens (af Prof. Hornemann), Etatsraad Ørsteds (af Prof. Eckertsberg) og Pastor Grundtvigs. Af Landskaber findes her fortræffelige af Hr. J. P. Møller, Prof. J. L. Lund, og Hr. Dahl, der vedbliver at udmærke sig ved geniefulde Fremstillinger af den nordiske Natur i al sin Vildhed og Høihed. Fra Hr. Gjelstrup sees her tre nydelige Landskaber. Sjeldent findes to Talenter saa forenede hos een Konstner, som hos ham. Ligesom Gjelstrup eengang var een af vore første Konstnere, saaledes er han uimodsigeligen nu een af vore første Landskabsmalere. Det bedste Beviis herpaa er, at hans Arbeider

søges endog udenlands meget. Hr. Hetsch har, som sædvanligen, leveret ypperlige architectoniske Stykker, ligesom Hr. Gebauer skjønne Dyrstykker. Blandt Blomstermalerne fortjener med Udmærkelse at nævnes Eleven Hr. J. L. Jensen, en Søn af Skolelærer Jensen i Gjentofte, som har udstillet et Blomsterstykke, der opvækker høist fordeelagtige Forhaabninger. Fra Damers Haand sees her adskillige Stykker, og deriblandt en ret vakker Copie efter Raphael.

Forsøg om Kjøbstædernes Aftagen, med særdeles Hensyn til det danske Monarkie.

Allerede i mange Aar har man hørt Klager over de mindre Kjøbstæders Forfald. I nærværende Tidspunct klage de større, saasom Kjøbenhavn, Aalborg, Flensborg, Altona endnu mere over Næringsveienes Utilstrækkelighed.

Det være mig tilladt at udvikle, efter min Synsmaade, Aarsagerne til begge Klassers Vanheld. De større Kjøbstæders fortrinligste Erhvervskilde bestaaer i den beqvemme og lette Tilførsel, og, fremfor Alt, Afsætning af Varer fra og til fremmede Lande, Fragtfart og Spedition, samt Fabrication af visse Artikler, som passe sig til deres Beliggenhed. Det er den beqvemme Beliggenhed til de anførte Næringsveie, rummelige og sikkre Havne, beqvem og sikker Indseiling med de fleste Vinde i Udløbet af en Strøm, som med mindre Fartøier er seilbar høit op i Landet, og maaskee har flere Arme, som ere de vigtigste Aarsager til adskillige Stæders Storhed. Toldfrihed, Regjeringens liberale Forhold, Kjøbmændenes Redelighed, Duelighed og Velhavenhed, det gode Rygte, hvori Søefolk, Fabrik-Entrepreneurer og Andre staae, er stærkt medvirkende Aarsager. Hvordan Krige, Overbefolkning, og derved opstaaende Fattigdom saaledes kunne svække dem, at de kun langsomt, for endeel sieldent eller aldrig ganske kunne forvinde det, dette skal jeg bestræbe mig for at fremstille med muligste Klarhed. Varenes Tilførsel har næsten aldrig havt saa faa Vanskeligheder end nu. Ingen Krigsmolest gjør den farefuld. Enhver vil gjerne sælge. Fragterne ere

yderst billige. Handelens Standsning maae altsaa allene søges i Mangel paa Afsætning. Man skulde troe, at den tiltagende Folkemængde maatte forøge saavel Varenes Frembringelse, som Forbrugningen, og at Handelen i samme Forhold maatte tage til. Desmere paafaldende er det, daglig at fornemme netop det Modsatte.

Kjøbmændene i de mindre Kjøbstæder, hvis Antal, ligesom deres Kundskaber, fordum var meget indskrænket, levede, ved liden Fortæring og lidet Arbeide uden Næringssorg, mageligen, og kunde lægge endeel Penge op; formedelst deres ringe Antal kunde hver især have større Omsætning, og ved mindre Concurrents vinde flere Procento. For at undgaae en vidtløftig Brevvexling, besværlige Beregninger med fremmede Penge, Maal og Vægt, Varenes langvarige Transport, og de med samme forbundne Farer, bestilte de hellere, hvad de behøvede af fremmede Frembringelser, i den store Handelsstad, der laae dem nærmest og meest beqvem, sædvanligst hos en eeneste Commissionair, der vel to Gange aarligen sendte en Reisende til dem, med hvem de, saa magelig som muligt, kunde afgjøre Alt. Commissionairene, som fandt det for vidtløftigt, at forskrive selv de uendelig mange Artikler, som de skulde levere, kjøbte Alt, eller i det Mindste det Meeste paa Stedet, hvert Slags af de Folk, som drev Handel dermed, og som forskrev dem fra første Haand, undertiden ogsaa selv kjøbte dem paa anden Haand. Formedelst denne Omsætning igjennem flere Hænder levede i de store Stæder mange Kjøbmænd, Haandværksfolk, Søefolk, Dagleiere, Foermænd, som igjen satte Kræmmere og Andre i Næring. Ved den tiltagende Folkemængde blev omsider enhver Næringsgreen overlæsset med for mange Deeltagere, men ingen i den Grad, som Handelsstanden. Agerdyrkning og Haandværker udfordre mere legemlig Anstrængelse, og yde, skjønt for den vindskibelige Mand, et sikkert, saa dog kun tarveligt Udkomme. Til Omgang med de høiere Stænder, og en med tilsyneladende Ære forbunden Glimmer afskjære disse sikkrere Næringsveie al Adgang; Studeringen udfordrer megen Hovedbrud og Bekostning, og er end dette overstaaet, saa tør man endda ikke vente, at svinge sig saa hastig i Veiret, som ved en med Lykke dreven Handel. Og hvilket ungt

Menneske har ikke Tillid til Lykken? At samle de til Handelen nødvendige Kundskaber agter man for Smaating; har man ikke saa mange Exempler for Øinene, at Folk af liden Dannelse ved Handelen hastigen ere komne frem? Disse Synsmaader foranledigede, at ingen Erhvervkilde saa ivrigen blev søgt som Handelen. I Mangel af Formue skulde Crediten træde i dens Sted. Ved de fremmede Magters Krige vandt de større Stæder i Danmark i de Aar, da Landet var saa lykkeligt at være neutral, meget anseeligen. Ogsaa Fragtfarten blev meget indbringende. Professionister og lignende Folk, som selv manglede Formue til at eie Skibe, neutraliserede de Krigførende Nationers Fartøier og Gods, og svingede sig saaledes, ved ikke altid ædle Midler, hastigen i Veiret, som Sommerfuglen, der forlader Larven. Som oftest var deres Glands ei af meget længere Varighed end dette Insects Liv. Tilstrømningen af mange Fremmede, og Hamborgs Underkuelse under det franske Aag, bidrog til Altonas øieblikkelige Velstand. Flensborgs Handel og Fragtfart, begunstiget af Flaggets Neutralitet, tiltog forholdsvis endnu mere. Ved den i Aaret 1807 opkomne Krig tabte vel alle betydelige Stæder i det danske Monarkie meget, men paa den anden Side vandt de ogsaa overordentlig ved Kaperierne. Undertrykkelsen, som Sukkerraffinaderierne, Tobaksfabrikerne og flere Næringsveie maatte døie i Hamborg og andre under Frankrigs Overherredømme nedsjunkne Stæder og Lande, gjorde, at disse Næringsveie her til Lands kastede en usædvanlig Fordeel af sig, og følgeligen hastig udbredte sig.

Efter at vi have undersøgt de større Stæders Opkomst og Fremvæxt, vil det ei falde vanskeligt, at opspore Aarsagerne til deres senere Aftagen og Forfald.

Enhver Periode, hvori visse Lande, Stæder eller enkelte Mennesker vinde i en Hast mange Penge, hvilket næsten altid er uden Varighed, er langt mere skadelig end fordeelagtig for dem. Næsten Alle vænne sig ved en usædvanlig Fordeel ogsaa til usædvanlig store Udgivter, og en fortærende Luxus, som man ikke kan rive sig løs fra, førend det er for sildigt. Nød forfører saa ofte, at lade saavel Indenlandske som Udenlandske lide Tab. De gamle redelige og solide Handelshuse

tabe derved hverken deres Credit, eller den Tillid, hvortil de have erhvervet sig en saa retmæssig Adkomst, men de døe og forsvinde omsider, og med dem hele Stadens Berømmelse. Kjøbmændenes Mængde er saa stor, at de umulig alle kunne bestaae, uden særdeles fordeelagtige Tidsomstændigheder. De tage deres Tilflugt til alt for voverlige Speculationer, og styrte derved endnu snarere i Ulykken. Fragtfarten kunde kun derved blive indbringende, at de større Søemagter, som selv havde Krig, benyttede Danmarks neutrale Skibe, eller i det Mindste Flaget, for nogenlunde at sikkre dem for fiendtlig Opbringelse. Kunne vi vente, at en saa udmærket heldig Stilling nogensinde vil vende tilbage? Neppe.

De mangfoldige, meest under Krigen oprettede Klæde-, Sukker- og andre Fabriker, qvæles, uagtet Indførselen af disse Fabrikata er ganske eller mestendeels forbuden, af det Indsmuglede. Eierne tabe, og Fabrikerne gaae i Staa. Arbeiderne, hvis Familier, i den Tid de fik en god Løn, betydeligen voxede, maa understøttes af Fattigcassen. Fornemmelig er det i Kjøbenhavn, hvor, af disse og andre Aarsager, de Fattiges Antal er stegen til een, for de øvrige Indvaanere trykkende Mængde. (Fortsættes.)

Den Uvurdeerlige.

(Gaade.)

(Efter Schiller.)

Hvad mon det for en Ting kan være
Som agtes kun af saare Faa,
Skjøndt tidt den har den store Ære,
At Keiser-Haand den føre maa?
Den ligner meest det hvasse Sværd,
Skjøndt den ei gaaer i Ledingsfærd.

Den ingensinde Blod udgyder,
Og dog den gjør Nationer rig;
Den over Jorderige byder,
Og gjør hver Alder mild og lig;
Den giver Staten kraftigt Liv,
Og sammenknytter Mand og Viv.

De største Riger har den grundet,
De ældste Stæder har den bygt,
Dog aldrig har den Krig opspundet,
Men støtted' Landet fast og trygt.
Held hvert et Folk, som til hver Tid
I den har sat sin hele Lid!

Indenlandske Efterretninger.

Endelig har man den Fornøielse, efter flere Aars Forløb igjen at kunne høre vor ogsaa i Udlandet saa fordeelagtig bekjendte Tonekonstner, Hr. Capelmusicus C. Barth, der har anmeldt en Instrumental- og Vocal-Concert til anden Paaskedag i Hoftheatret, hvilken sikkert vil blive talrigt besøgt.

I disse Dage er udkommen Beretning om Institutet for Metalarbeidere med Regnskab for forrige Aar. Det faaes tilkjøbs hos Hof- og Universitets Bogtrykker Hr. Capt. A. Seidelin paa store Kjøbmagergade No. 65 for 16 ß. til Institutets Fond. Af denne Beretning sees, at 419 Personer have siden Institutets Oprettelse nydt Undervisning i samme og af disse have 13 Metalarbeidere siden 1818 viist meest Fremgang. Institutets Indtægter i 1820 til de løbende Udgivter have været 543 Rbd. og Udgivter 464 Rbd. 12 ß., altsaa givet et Overskud af 78 Rbd. 84 ß. til Institutets Fond, hvilken nu er 5264 Rbd. 84⅓ ß., hvoraf 5200 Rbd. i Kongelige Obligationer og 64 Rbd. 84⅓ ß. i Repræsentativer. Fondet har siden 1819 formeret sig 853 Rbd. 20 ß. Hvo som ønsker sig speciellere Underretning om dette gavnvirkende Institut, som nu har staaet i 14 Aar, vil for anførte ubetydelige Udgivt af 16 ß. blive fuldkommen tilfredsstillet, og derved tillige bidrage en liden Skjærv til denne patriotiske Indretnings Fremme. Foruden anførte Beretning er endvidere udkommen en Indbydelse fra Bestyrelsen i bemeldte Institut til at give aarlige Bidrag, eller en Sum eengang for Alle til Institutet for Metalarbeidere. Denne faaes ligeledes hos Hof- og Universitets Bogtrykker Hr. Capt. Seidelin. Den lyder saaledes: "Institutet for Metalarbeidere, som blev stiftet i Aaret 1807, har til Formaal, at Professionister i Almindelighed og Metalarbeidere i Særdeleshed, skulle kunde nyde frie Underviisning i de Færdigheder, som sigte til at give dem en større Duelighed i deres Professioner, end der i endeel Værksteder kan finde Sted. Til dette Øiemeds Opnaaelse, nyde Metalarbeidere fra October Maaneds Begyndelse til April Maaneds Udgang, om Aftenen fra 8 til 10, Underviisning i Dreining, Gravering, Drivning og Siselering; Træarbeidere nyde en Gang ugentlig til samme Tid Underviisning i Dreining, og om Søndag Formiddag fra Kl. 10 til 12, kunne foruden Institutets Elever, andre Professionister (saavidt Rummet vil tillade) nyde Underviisning i Tegning og afbenytte Institutets Bøger, Tegninger, Modeller o. s. v. Til denne Indretnings Vedligeholdelse tjener frivillige Bidrag, hvoraf det Rejersenske Fond, det Clasenske Fidei-Commis og Kjøbenhavns Magistrat give de betydeligste aarlige Bidrag. Hvad som gives Engang for Alle, saavelsom det Overskud, de aarlige Bidrag give, henlægges til Institutets Fond, som nu er 5200 Rbd. i Obligationer; Renterne lægges til Capitalen, om muligt til Fondets Capital er bleven 20,000 Rbd. i Obligationer. Men uagtet Institutet hidindtil er gaaet fremad, var det dog ønskeligt, at Flere ville ved Bidrag medvirke til dets hastigere Fremskridt. Institutets Bestyrelse smigrer sig altsaa vel ikke forgjeves med det Haab, at see Indretningens Velynderes Antal i Aar betydelig formerede. Til Beviis for Bidragenes Anvendelse, udgives aarlig en Beretning om Institutet, lig medfølgende for f. A., hvoraf hver Bidragende bekommer et Exemplar. De som altsaa skulle ville forunde dette Institut et aarligt Bidrag; eller en Sum, engang for Alle, ville behage herpaa at tegne sig."

Nyborg, d. 14 April. Udførselen af Korn er her for Tiden meget levende; kun Skade at det skeer med hallandske og preussiske Skibe, medens vore egne Søfarende klage over Mangel paa Næring. (Hempels Av.)

Aalborg, den 13de April. Søndagsskolernes Stiftelse feiredes paa Compagniehuset sidstafvigte Søndags Eftermiddag i en talrig Forsamling af alle Stænder. Med Vocal- og Instrumental-Musik, opført uden Betaling af Cantor Herr Gregersen og Stadsmusicus Herr Heis,

begyndte Høitideligheden. Af Herr Pastor Thisted holdtes en skjøn og rørende Tale, hvori udvikledes: Hvorlunde det er Jordlivets Maal, at være hvad man kalder: Menneske, Borger, Christen. Elleve større og mindre Sølvmedailler (blandt hvilke en var given af Boghandler Herr Sadolin) bleve uddeelte til 11 Elever for Fremgang i Skrivning, Regning og Tegning, og for stadig Flid i at søge Skolen, i hvilken Henseende især offentligen bør nævnes Thorarin Thordarsen, der, uagtet han har længere end en Fjerdingvei at gaae, dog ingensinde, endog i den haardeste Vintertid, har forsømt Underviisningstimerne. Af de 127 Ynglinger, som søge Skolerne, nævnedes 69 med Roes. — I Salens Baggrund, var af Tegnemester Herr Bruun anbragt en smuk Transparent-Støtte med passende Indskrivter. — Høitideligheden endtes med Sang og Musik.

Natten mellem 6te og 7de April afbrændte et Boelssted i Lime Sogn i Salling. Hvoraf Ilden er kommen vides ikke; men da Beboerne ikke havde Ild Eftermiddagen i Forveien, formodes den paasat. (Viborg Saml.)

En Bondegaard i Nybye i Salling, staaende for Hartkorn lidet over 5 Tdr., er ved Auction den 4de April solgt for 2250 Rbd. Sedler til en Bonde, og dog paa Conditioner: at Alt udbetales til næste Snapsting. — Heraf kan sluttes: at Enkelte endnu har Penge, da Prisen — i Forhold til andre Eiendommes Salg — er temmelig høi. (S. Bl.)

Den 14de d. M. feirede Hamburger unpartheyisch. Correspondent sin 100aarige Tilværelses Mindefest. Endnu ældre end den er den Altonaiske Mercur. Skjøndt dens egentlige Alder ikke med Bestemthed vides, saa haves dog endnu No. 57 for 1714, der fører den Titel: Altonaischer Mercurius, og sammes Relation aus dem Parnasso. Ao. 1714. Den er altsaa nu 106 Aar gammel, og vedbliver, sin høie Alder uagtet, endnu frisk og muntert at flyve Verden rundt to Gange ugentligen. Ingen endnu tilværende dansk Avis har naaet saadan høi Alder. Allerede 1666 blev, efter Befaling, udgivet i Kjøbenhavn en poetisk Avis af A. Bording, under Titel af: Den danske Mercurius; men denne var kun til i 10 Aar, nemlig indtil 1677. I samme Aarhundrede udkom en egentlig politisk Avis, men paa Tydsk, under Titel af Oeresundische Relationen, hvoraf endnu nogle Aargange haves paa det store Kongel. Bibliothek. Den ældste Danske Tidende ere de siden under Navn af Dansk Literaturtidende fortsatte lærde Efterretninger, der bleve begyndte af J. Wieland 1720, og altsaa i afvigte Aar kunde feiret deres 100aarige Tilværelses Mindefest. De saakaldte Berlingske Aviser ere yngere og Privilegiet derpaa afkjøbt Wielands Enke.

Blandede Efterretninger.

Hvor meget Norge har lidt ved den paa dets Trælast lagde svære Told i Engelland, skjønnes deraf, at der fra 1803—6 blev aarligen indført i dette Rige 218,887 Loads (a 50 Cubikfod) Fure- og Gran-Tømmer, og 45,938 L. Planker. I Aarene 1816—19 derimod kun 93,659 L. Fure- og Gran-Tømmer og 21,824 L. Planker. De Forestillinger, der nyligen gjordes i Parlamentet angaaende Toldens Nedsættelse, synes at have været uden Virkning.

I Berlin er udkommen en Medaille i Anledning af Skuespiller Unzelmanns 50aarige Jubelfest. Saaledes kunne Tiderne forandre sig til det Bedre. Den udødelige Moliere nægtede man Begravelse, fordi han var Skuespiller, og nu præger man Medailler til Skuespilleres Amindelse.

En i Skrivekonsten meget duelig Engellænder, James Beedell, har i Omkredsen af en Sixpence skrevet meget læseligen følgende: Fader vor, Troesartiklerne, den 100de og 134te Psalme, det 6, 7 og 8de Bud, sit eget Navn, Aarstallet og Datum, hvilket ialt udgjør 1931 Bogstaver, uden at der findes deri mindste Afkortning.

I Grevskabet Hartford i Nordamerica har man i Fjor anlagt en Straahattefabrik, hvis Producter, saavel i Henseende til Hvidhed som Finhed, fuldkomment kunne sættes ved Siden af de italienske. De forfærdiges af en Græsart, man har opdaget ved Bredderne af Connecticut og i

adskillige Egne af Grevskabet Lichtfield, og som er den samme, der bruges til de skjønneste Fabricata i Italien. Blandt de americanske Jorddyrkere er den bekjendt under Navn af tickle-mouth og wire-grass.

Paa Lieutenant Parry's Opdagelsesreise var Virkningen af Kulden saa stor, at der paa en Tjener, der, uden at have Peltshandsker paa, gik op paa Dækket, frøs tre Fingre, som maatte afsættes. Magneten viste, efter at have viist en vestlig Afvigelse, 150 Mile videre en østlig Afvigelse af 128 Mile, hvilket vidner om, at de Søfarende havde omseilet den magnetiske Pol. I den Havn, hvor de overvintrede, var Isen 7 Fod tyk; men da de forsøgte Farten videre østlig, for at naae det endnu 500 Mile borte liggende Behringsstræde, fandt de Isen over 40 Fod tyk.

Den Kongel. preussiske Skuespiller W. F. Unzelmanns 50aarige Jubelfest blev feiret d. 10 April. Natten fra d. 9 til 10de bragtes ham en Serenade, bestaaende af de udsøgteste Musikstykker. Formiddagen derpaa overraktes ham i alle de Kgl. Theaterlemmers Navn en stor Sølvpocal med Masker, og den Paaskrift: til den fortjente Veteran Carl Wilhelm Unzelmann paa hans Tjenestejubels 50 Aarsdag d. 10de April 1821, fra hans Konstforvandte. Om Aftenen spillede han selv Tapetmager Martin, i Fanchon; Arien i 3die Act med forandret Text, sigtende til Dagens Høitideligheds, maatte, efter Forlangende, gjentages. Til Slutningen forvandlede Fanchons Værelse sig til en skjøn Egn, hvor hele Theaterpersonalet forsamlede sig med Blomsterkoste omkring Thalia, der fremstilledes af Mad. Unzelmann. Jubeloldingen blev paa en Forhøining ført til Musens Fødder, medens Solodanserinderne, under en i dette Øiemed forfattet Chorsang, samlede Blomsterne fra hans Konstforvandte, og ved Hjelp af smaae Genier, bandt dem til en fuldstændig Krands, rakte Thalia den, som under Trompeters og Paukers Lyd, holdt den over hendes Yndlings Hoved.

Keiseren af Rusland har skjænket Prof. Guimpel i Berlin en kostbar Brillantring, i Anledning af det ham oversendte botaniske Værk: Abbildung der deutschen Holzarten.

I Edinburgh Review erklæres den hele Plan til den synkende Fond i Engelland, fra Begyndelsen til Enden, for et blot Blændværk, da denne Fond siden 1793 ganske er bleven dannet af de aarligen gjorte Laan. Endskjønt man har pralet med de Millioner, der aarligen ere blevne afbetalte, saa kom af det Hele dog intet andet ud, end at der netop var gjort en lige saa stor ny Gjeld, og at der til Fondens Bestyrelse et Personale aarligen maa lønnes med 187,000 Pd. St.

Den i Jan. Maaned d. A. i sit 69de Aar afdøde Bjergraad Karl Voigt, havde allerede i adskillige Maaneder skrantet, men selv i hans Sygdom forlod hans Munterhed ham ikke. Dagen førend hans Død fandt man ham endnu sysselsat med en Mængde Exemplarer af hans sidste Værk om Bjergværkskonsten, som skulde affendes til de tyve lærde Selskaber, han var Medlem af.

Efter den preussiske Rangliste for 1817 bestod Officiercorpset af

82	Generaler, maanedl.	à 290 Rd.	koste	23780 R.
121	Oberster, —	à 200 —	—	24200 »
247	Oberstlieutenanter,	à 130 —	—	32110 »
655	Majorer, maanedl.	à 130 —	—	85150 »
1675	Capitainer, —	à 75 —	—	125625 »
1370	Overlieuten. —	à 30 —	—	41100 »
3355	Underlieutn. —	à 20 —	—	67100 »
7505	Officierer			399065 R.

I Aaret 1819 er dette Antal blevet formindsket til 6658 Hoveder, til hvis Lønninger aarligen medgaae 4 Mill. 436,000 Rd.

Det i forr. Aar udkomne Værk: "Die Möncherey oder geschichtliche Darstellung des Klosterwesens, 3 Voll.", indeholder mange mærkværdige Bidrag til Munke- og Klostervæsenets Historie. Forf. ivrer, blandt meget andet, ogsaa mod den høie Grad af Uvæsen, der blev dreven med Vievand, og især de saakaldte Vievandeclisterer, som Etienne i sin Apologie d'Herodote (ed. 1735, B. 2. S. 237) siger om: "De bleve brugte af Henrik IIIs. Yndlinger som Forebyggelsesmiddel mod de slemme Følger af l'arriere-Venus." — "Jeg kjøber ingen Bøger", sagde en Rigsprælat ved en Fyrstbiskops Taffel, der talede om de Bøger, han havde faaet: "jeg kjøber i deres Sted Stude, de ere nyttigere for mit Kloster." "Naar I ikke kjøber Bøger", svarede Biskoppen smilende: "saa kunde det vel komme saa vidt, at I heller ikke behøvede at kjøbe Stude."

Sheridan.

Det er mærkeligt nok, at man skal have havt Møie ved at finde et Hvilested for den berømte Sheridan i Westminster Abbedie. Hans jordiske Levninger bleve hensatte i den saakaldte Digterkrog ved Siden af Addison, Garrick og Cumberland. Hans Grav dækker en Steen, hvorpaa læses følgende Indskrift:

Richard Brinsley Sheridan,
født 1751,
død d. 7 Juli 1816.
Dette Marmor er hans tro Vens Tribut.
Peter Moore.

Denne berømte Talers og Digters sidste Levetid var intet mindre end hæderfuld. Hans Formuesomstændigheder vare saa slette og hans politiske Tilhængere og Venner havde saa ganske trukket sig tilbage, at han, for at undgaae sine talrige Creditorers Forfølgelse, maatte tilbringe den største Deel af Dagen paa Caffehuse, hvor han fandt saa meget mere Leilighed til at tilfredsstille sit store Hang til Drik, som fremskyndte hans Død. En Aften, da han sildig kom fra et Caffehuus, faldt han omkuld. Forbigaaende hjalp ham, da han var saa beruset, at han ikke kunde reise sig. Da man spurgte ham om hans Navn og Bopæl, svarede han: "Jeg er Wilberforce." (Denne var, som bekjendt, af Ministerialpartiet, Sheridan derimod af Oppositionen.) Da en vis Hr. Dent gjorde i Parlamentet Forslag til en Hundeskat, sagde Sheridan, at han, i Henseende til Billen, selv maatte tilstaae, at han aldrig har fundet nogen Bill saa underligen affattet; thi istedet for ligefrem at kalde den en Afgivtsbill, hedder den: En Bill til virksom Beskyttelse af Hs. Majestæts Undersaatters Liv og Eiendom mod det Onde, som flyder af Hundenes Formerelse, derved, at bemeldte Hunde og deres Holdelse underkastes en Afgivt", saa, at istedet for man hidtil troede, at Hundene bedre end Vægtere beskyttede Eiendommen, man nu maatte antage, at alle Tyverier hidrøre fra Hundene, og naar det i Indledningen hedder, "at mangehaande Farer, Uheld og Uleiligheder er tilstødt Qvæget og andre Hs. Majestæts Undersaatters Eiendom", saa forsikkrer han, at han aldrig har hørt anden Eiendom end Qvæg betages af Vandskræk, og at

Billens Ophavsmand maa have truffet paa Møbler, som vare blevne galne, og bidende og gjøende Spiseborde &c.

(Indsendt.)

Paa et gammelt Papiir, der saae ud som afreven Stump af et Avisblad, har Undertegnede fundet følgende Linier læselige.

"Jevnt at leve, ærlig tænke;
"Ingens Roe og Frihed krænke;
"Varlig i Omgiængelse;
"Ei den ædle Tid forsømme;
"Ei for hastig Andre dømme;
"Skikke sig i Tiderne,
"Er det allersikkreste."

"Snakke væk og aldrig tænke;
"Andres Roe med Skoser krænke;
"Næsviis i Omgiængelse;
"Al sin Tid med Fias forsømme;
"Alt for hastig Andre dømme;
"Ei sin Feil, men Andres see,
"Er nu det nymodigste."

Mellem begge Stropherne, om ei over begge havde staaet Noget, der lignede et Aarstal. Nu spørges: hvor disse Linier egentlig høre hjemme? hvilket Aarstallet har været, naar man blot betragter dem fra historisk Side? og derimod hvilket andet, naar man ansoer dem som paa en vis Maade prophetiske? Det synes da at maatte være ret en hæsselig Tid, paa hvilken den sidste Strophe lod sig anvende. O, I vore lykkeligere Dage!!!

J.........k.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 33.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 24 April 1821.

Forsøg om Kjøbstædernes Aftagen, med særdeles Hensyn til det danske Monarkie.

(Slutning; see forr. No.)

Endnu staaer kun tilbage at undersøge, om og hvorfor de større Stæders Næring nu er ringere end før den omtalte saakaldede lykkelige Tidspunct, og om Anvendelsen af hensigtsmæssige Midler kunne i det Mindste tilbagekalde den Masse af Handel, som de i ældre Tider var i Besiddelse af, eller ei?

Vel er det sandt, at disse Stæders Beliggenhed og locale Beqvemmelighed fører det med sig, at store Skibe, der fare paa langtfraliggende Lande, kun der kunne losse og lade, fordi de mindre, formedelst deres, til det nærliggende Opland indskrænkede Afsætning, ikke kunne bruge saa store Qvantiteter af enkelte Artikler, og Fremmede ikke heller finde det raadeligt at sende deres Producter til smaa Stæder til Forhandling. Heraf flyder vel, at de store, saa at sige, have en ubetinget medfødt Ret til Speditionen, hvilken de stedse ville beholde; men ingenlunde følger deraf, at de uformindsket kunne gjenvinde deres fordum saa indbringende Mellemhandel. Jeg har allerede ovenfor anmærket, at en stor Deel af denne Mellemhandel havde sin Grund i Kjøbmændenes Uvidenhed og Dorskhed i de smaae Stæder. Men nu, da disses Antal, ligesom Mængden af alle Næringsdrivende, har saaledes taget til, at de ved den nu herskende Luxus maatte forarmes, hvis de vilde vedblive den gamle Handelsslendrian, have de seet sig nødsagede til at søge umiddelbare Handelsforbindelser med fremmede Kjøbmænd og Fabrikeiere, og at forskrive selv en stor Deel af det, som de behøve, lige fra første Haand, hvorved de store Stæder altsaa kun beholde Speditioner, der maaskee ikke indbringe over $\frac{1}{20}$ Deel af Handelen for egen Regning. Da man i andre Lande ligeledes føler Tidernes Tryk, saa indskrænker man sig ikke længere til den vel beqvemmere, men nu utilstrækkelige Afsætning i de store Stæder; men Tydske, Englændere, Hollændere gjennemreise Meklenborg, Holsteen, Danmark, og flere Lande, hvorved de end ikke forsmaae de smaae Commissioner, for at sikkre sig en hastigere og fordeelagtigere Afsætning, end ved at sende deres Varer til Forhandling for egen Regning.

Vel paastaae de saakaldte Proben-Reuter fra Hamborg, Altona, Lübeck m. v. 1) At man hos dem kunde faae alle Vare lige saa godt Kjøb, som om man lod dem komme directe, og 2) At de fremmede Handelshuse i fjernere Egne ikke kunne indlade sig med smaa Stæder, formedelst de mange slette Betalere, som de, for Fraliggenhedens Skyld, ei kunne vogte sig for, eller i rette Tid søge at inddrive deres Fordringer hos.

Hvor liden Fynd disse tvende Sætninger have, seer man strax, naar man tager i Betragt-

'ning, at den Fordeel, som udgjør Mellemhandlernes Levebrød, maae trækkes enten fra de første Sælgere, eller fra Smaastæderne, eller, hvilket er rimeligst, fra begge Dele. Hertil kommer endnu den meget betydelige Omstændighed, at de udenlandske Fabrikanter, ved at sende deres Varer i Commission til Mellemhandlere, formedelst den seendrægtige Afsætning, længe maae undvære deres Penge, og naar Varene gaae af Moden, ere de nødsagede til at sælge dem for Spotpriis. Om det var saaledes som Mellemhandlerne paastaae, hvorfor tage de Fremmedes Reiser i vore Provindser snarere til end af? Den Dæmning, som Uvidenhed og Dovenskab satte, eengang gjennembrudt, ved høiere Oplysning og tiltagende Virksomhed, kan aldrig mere vinde Fasthed. Skarpe Undersøgelser af Øvrigheden, til at opdage de sande Aarsager til enhver Bankerot, alvorlig Straf for den Bankerottør, der ikke kan bevise, at han ved uundgaaeligt Tab er styrtet i Ulykke; dette er det rette, og, jeg tør sige, det eeneste Middel til at sætte Grændser for de letsindige og nederdrægtige Handlende, som fordærve den reelle Handel, og ere en Skamplet for den Kjøbstæd, hvor de ustraffede tør drive deres Væsen, og at afholde dem fra, at drive en alt fortærende Luxus, en sand Kræft for det menneskelige Vel. Dette vilde være et Middel til at hæve vore brave og redelige Kjøbmænds gode Rygte og at forskaffe dem hos Fremmede den Tillid og Yndest, hvorpaa deres Vel beroer. De faa, hvis Vanheld blev beviist, kunde meget lettere finde Hjelp og Understøttelse, end nu, da, formedelst det Mørke, der altid hviler over Bankerottørenes Bedrivter og sande Stilling, alle blive skaarne over een Kam og holdt for Bedragere. Sjeldent eller aldrig bliver nogen afstraffet. I det Mindste ikke i Provindserne. Øvrigheden finder, at hvor ingen Klager er, behøves ingen Dommer. Beviser end een af Creditorene soleklart, at Fallenten har brugt svigagtig Omgang, saa henviser man ham til privat Søgsmaal. Men da ingen vil spilde Penge og Arbeide, hvor han intet Vederlag kan vente, saa bliver den bedragerske Fallent, til Skade for alle ærlige Folk, ustraffet, saalænge vi ikke faae en skjærpet og bestemt Lov, der befaler Øvrighederne alvorligen at straffe alle Fallenter eller Bankerottører, der ei kunne bevise deres Uskyldighed, hvilket deres Bøger bør kunne godtgjøre. Ved denne Undersøgelse burde endog tvende af Creditorene udnævnte Personer være med. Ufortjent Godhed eller Naade mod Enkelte er Forurettelse imod Alle. Ligesom Fyrsterne ere til Statens Vel, — hvorfor Nogle have kaldt dem Statens første Tjenere, — saaledes er Kræmmerne Landmændenes Tjenere, og Grossererne Kræmmernes Tjenere; thi kjøbte Kræmmerne ikke af Grossererne, saa havde disse intet at leve af o. s. v. Kjøbmændene i Danmarks Provindsial-Kjøbstæder lide, ved deres uforholdsmæssige Antal, dobbelt. Handelen, fordeelt blandt saa mange, bliver liden for hver Enkelt, og selv paa dette Lidet bliver Fordelen nedsat til færre Procent, fordi Nøden tvinger Enhver til at stræbe efter, at undertrykke sin Medconcurrent. Da nu denne Tilstand ikke ret vel passer til den tiltagende Luxus, saa kan Følgen ei blive tvivlsom. Men Jyllands ved Nordsøen beliggende Kjøbstæder, saasom Ribe, Varde og flere, lide endnu af et andet Undergang bringende Onde. Skjøndt Handel og Høkerie er forbuden for Landfolk, saa reise dog, fordi denne Lov ikke er i Virksomhed, fra disse Egne flere Bønder end berettigede Handelsmænd til Hamborg, Flensborg og flere Stæder i Handelsforretninger. De have den Fordel, at de, som Landmænd, ikke skulle leve blot af Handelen; at de ere nærmere hos Kjøberne og Sælgerne hjemme, hvorved disse, nemlig de egentlige Bønder, kunne spare Kjøbstædreiser, somme Stæder 4 Mile. Deres største Fordel bestaaer imidlertid deri, at de, ved at losse og lade deres Varer ved Strandene, lettelig kunne undgaae Toldbetjenternes Opsyn. Paa Øerne drives Handelen uden Tilladelse saa stærk, at den gjør Kjøbstæderne stort Afbræk.

De meget indbringende Brændevinsbrænderier i Flensborg, Husum, Altona, Randers og flere Stæder, have lidt et uopretteligt Tab derved, at Brændningen er bleven tilladt paa Landet i Norge, hvorved deres store Afsætning derhen næsten alvdeles er standset.

v. Schultz,
Capitain.

Miscellier.

Cromwell havde i Sinde at skaane Carl I's. Liv, og underholdt endog en Tidlang en hemmelig Brevvexling med ham, hvori aftaltes, at han skulde sætte Kongen paa Tronen igjen, og selv udnævnes til Lordlieutenant af Irland, og nyde andre Begunstigelser. Carl meldte denne Forhandling til sin Gemalinde, der lod ham vide, ikke at tilstaae Forræderen for meget. Kongen svarede hende i den næste Skrivelse: hun behøvede i den Henseende ikke at frygte, thi hvad han end maatte love, ansaae han sig dog ei forbunden til at holde saadanne aftvungne Løfter, men at han vilde bryde dem, saasnart han havde Magten dertil i Hænderne. Denne Skrivelse opfangede Cromwell, og fra dette Øieblik var det hans bestandige Stræben, at skille Kongen ved Livet. — Hume finder vel denne Omstændighed utrolig, fordi den ikke lader sig forene med Carls Characteer, men i Richardsoniana Pag. 132, forsikkrer den yngre Richardson, at Lord Bolingbrocke d. 12 Juni 1742 havde yttret i hans Overværelse, at Lord Orford ofte havde fortalt, at han selv havde havt Kongens Brev i Hænderne og læst det, og at han havde budet for det 500 Pd. St.

Digteren Sir William d'Avennant havde holdt Shakespear over Daaben, og havt megen Omgang i hans Forældres Huus, og især levet med hans Moder paa en fortrolig Fod. Han tog sig af Drengen og bidrog meget til hans digteriske Uddannelse. Alt dette foranledigede det Rygte, at William ikke blot var et poetisk Barn af den store Mand, et Rygte han ogsaa siden, modnet til Mand og Digter, lod gjelde. Hvor almindeligt dette Sagn var i hans Barndom, sees af følgende Anecdot. Engang var Drengen bleven kaldet hjem fra Skolen, fordi nogle Fremmede ønskede at see ham i d'Avennants Huus. Een af Underlærerne mødte ham og spurgte: hvor skal Du hen, siden Du løber saa stærkt? Til min Gudfader, svarede Shakespeare. Fy Barn, faldt Underlæreren ham ind i Talen, har Du ikke lært, at man ei maa tage Guds Navn forfængelig?

Newton, den store Algebraist, var ikke istand til at forfatte en sædvanlig Forretningsregning, uden stor Vanskelighed, og maatte derfor siden i sit Embed som Myntmester, bruge en Anden til at forfatte sine Embedsregninger. (Maaskee han gjorde det for at spare sin Tid, som han kunde anvende bedre end paa denne Maade.)

De tyrkiske Damer indbød Lady Worthlay Montagu, under hendes Ophold i Tyrkiet, ofte til deres Bade. Da hun første Gang modtog en saadan Indbydelse, hjalp den Ypperste iblandt dem hende, som Beviis paa sin Agtelse, at klæde hende af. Men da hun blev hendes Snørliv vaer, kaldte hun med forbausende Skræk paa de andre Damer, sigende: kommer dog hid og seer, hvorledes de stakkels Engellænderinder behandles af deres Mænd; de rose sig af at nyde større Frihed end vi, og lade sig af deres Ægtemænd indklemme i saadanne Skruestikker.

Den aandrige Forfatter af Gil-Blas og Haltefanden skrev for Brød, og paa hans gamle Dage maatte hans brave Søn, der var Skuespiller, underholde ham. Men alligevel var den vittige Olding altid glad. Det morede ham meget, at Hollænderne havde i en Oversættelse af Gil-Blas gjort hans Hidalgo til Borgermester. "Holland, sagde han, vilde være et fortræffeligt Opholdssted, naar man der kunde omskabe de fire Elementer og Folket. Engellænderne, vedblev han, ere med al deres Frihed, deres Rigdom og deres daglige tre Maaltider, de ulykkeligste Mennesker i Verden."

I Nürnberg vaager man meget nøie over, at Jordefærd skee efter det bestemte Ceremoniel, overeenstemmende med Enhvers Stand og Rang. En god Borger kunde ikke vel komme i Jorden under en Bekostning af 400 Fl., som endog stundom kunde stige til 800 a 1000 Fl. Den fattigste Mands Lig koster 12 Fl., og da en Daglønner, som for en Deel Aar siden ikke kunde tilveiebringe dette, selv begravede sit Barn, maatte han ei allene sidde i Fængsel, men Barnet blev

endog opgravet, og jordet efter Formen. Ved en fornyet Liiganordning af 1 Mai 1770 blev den forhen overdrevne Bekostning vel noget nedsat, men den er desuagtet dog meget høi, og Anordningen vidner om en mageløs Pragtlyst. Der bestemmes deri 2 Fl. for Bedemanden for hver Hundrede Personer, han beder. Alting er nøje bestemt efter Stand og Værdighed, f. Ex. 45 Xo. for de Tjenere, der gaae ved Siden af Kareterne, og som kun tilstaaes Titel af "ærbar og velfornemme".

Det Ord elendig kommer af det gamle nordiske Er- eller or- (ud) og Land, fremmed Land, Udland. Samme Betydning havde det i det gamle Tydske. Hagen (ap. Pez. Scriptt.) anbefaler at herbergere de elende (Fremmede). De dertil bestemte Huse kaldtes Elendhäuser, elende Herbergen, istedetfor det nu brugelige Gasthaus (hvilket Slags Huse dog nuomstunder ofte med større Ret kunde kaldes Elendhaus, i Ordets nu brugelige Betydning). Ved Ulm findes endnu en Hauge, der kaldes Elend, fordi her fordum stod en Bolig for Fremmede. I en gammel Kirkepsalme hedder det: naar vi skal heden fare af dette Elende (fremmede Land). Af Elende gjorde man siden Elendighed, fordi alt hvad der var fremmed ansaaes for elendigt, usselt. Nu have Tiderne forandret sig: alt hvad der er fremmed er godt og herligt, alt hvad der er indenlandsk elendigt.

Indenlandske Efterretninger.

Naar Forfatteren til det mig med Fodposten den 19de dennes om Morgenen tilhændekomne anonyme Brev, underskrevet "Deres Venner", behager at henvende sig til mig, skal han mundtlig blive meddeelt de forlangte Efterretning betræffende Brevets Indhold. Kjøbenhavns Politiekammer, den 23 April 1821. A. C. Kierulff.

Under 11te d. M. er udfærdiget en Kongel. allernaadigst Placat for Danmark, saa lydende:

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark, &c. &c., gjøre vitterligt: At Vi, for at forebygge de Uleiligheder, som idelige og vilkaarlige Forandringer af Landeiendommes Navne i flere Henseender kunne medføre, allernaadigst ville have anordnet og fastsat følgende Bestemmelser:

§. 1. Navne-Forandringer paa Land-Eiendomme maae herefter ikke foregaae, uden efter dertil erhvervet Bevilling, som fra Vort Danske Cancellie bliver at udfærdige; hvorhos Vedkommende bør lade Bevillingen tinglæse og notere i Pante-Protocollen, samt derom underrette Amtstuen, ligesom Vort Cancellie og derom har at meddele Chefen for Vor General-Qvarteermesterstab fornøden Underretning.

§. 2. Naar derimod nogen ønsker at tillægge en nye etableret Eiendom et Navn, eller at give en Eiendom Navn, som hidtil intet har havt, skal vel ingen Bevilling dertil være fornøden, dog bør Navngivelsen kundgiøres til Tinge og anmærkes i Pante-Protocollen, og Amtstuen derom underrettes; hvorhos vedkommende Retsbetiente da have at give Chefen for Vor General-Qvarteermesterstab fornøden Underretning, hvilken og bør gives ham i ethvert Tilfælde, hvor en nye Landeiendom etableres, være sig ved flere Gaardes Sammenlægning, ved en Gaards Udstykning, eller paa anden Maade, om end intet Navn tillægges saadan Eiendom.

Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette.

Den 25 April forsvarer Hr. Candidatus Theologiæ Nicolai Fogtmann, Adjunct ved Herlufsholms Skole, sin trykte Afhandling: De Miraculis in primis Christi. Respondens er Hr. Cand. Theol. G. H. Waage.

Skrivelse fra det Holsteenske af 20 April 1821. Foraaret har tidligere indfundet sig end vi havde ventet. Alting begynder at blive grønt, og enhver Skabning faaer ligesom nyt Liv. Priserne paa Kornvarerne ere stegne noget, men dog ikke saa meget, som man havde haabet og ønsket. Hs. Maj. Kongen har allernaadigst forundt nogle Indbyggere paa Ærøe, der i Januari Maaned

d. A. havde frelst en Baad med syv Mennesker, som stode Fare for at forlise, og ved denne Leilighed viste mere end almindelig Uforfærdethed og Raskhed, en Gratification af 30 Rbdlr. hver af Allerhøiistsammes Casse, ligesom og Skipper Peter Petersen Claussen i Wasserbreining, Jens Peter Kromann i Marstall, og to Marstaller Indbyggere den i Forordningen af 22 April 1772 nævnte Medaille.

Aarhuus. Det Steinerske Skuespillerselskab er indtruffen hertil. Dette Selskab, der i den senere Tid er bleven forøget med adskillige nye Subjecter, giver nu lutter Danske Forestillinger, og som det fra vore Nabostæder hedder, med særdeles Bifald. I Horsens har det allene givet 25 Forestillinger.

Blandede Efterretninger.

Christiania, den 14 April. Vor med Rette berømte talentrige C. M. Falsen, Landshøvding over nordre Bergenhuus Lehn, har udarbeidet Norges Historie, og indbyder i vore Stiftstidender til Subskription paa dette Værk, som, i Haandskrivt, udgjør 140 Ark; trykt vil det komme til at bestaae af 4 Dele, koste ti Norske Specier paa Trykpapiir og tolv Norske Specier paa Skrivpapiir. Det vorder trykt i Bergen, paa Boghandler Thorstein Hallagers Forlag. — Digteren Jens Zetlitz er, i et af vore nyttigste og meest yndede Ugeblade, i disse Dage her i Staden udgivet, af en Unævnt, sat af Venskab, Veemod og Sandhed et værdigt Minde.

I den Norske Rigstidende læses følgende: Smestad Gaard i Faaberg, den 9de April. — Handelsbetjent Lars Andersen Toft fra Gusdal, der i forrige Høst, ved at gaae om Natten fra Gaarden Bjerke her i Faaberg, pludselig blev borte, uden at man ved Eftersøgning, saavel i Vandet som paa Landet, og siden ved optagne Retsforhører har kunnet opdage noget Spor, hvor han var bleven af, er nu for 2 Dage siden gjenfunden i Isen under Gaarden Wignæs, kun nogle Hundrede Skridt fra det Sted, hvor hans Følge befandtes, da han blev borte. — Forsaavidt som Legemets Tilstand tillod Undersøgning, kunde

intet Spor findes til udvortes voldsom Behandling. Saavel hans Lommeuhr som contante Penge og de øvrige Sager Lars Toft havde hos sig, forefandtes urørte. — Da denne Persons pludselige Bortfjernelse har foranlediget endeel Aviskriverie, samt nogle fatale Rygter, der lettelig hos Lettroende kunde sætte Egnen i et Slags Miscredit, saa finder jeg det passende, at Forestaaende bliver bekjendtgjort i Rigstidenden til Publicums Beroligelse.

Harmand, forhenværende Medlem af det franske Nationalconvent, har leveret interessante Efterretninger om Ludvig den Sextendes Søn og Datter under deres Fangenskab i Temple. Han var een af de Commissairer, som Conventen havde udnævnt til at gjøre Indberetning angaaende Statsfangernes Tilstand. Dauphinen havde et lidet Værelse, hvori hans Seng stod, og som udenfor var lukket. Han sad, da Commissairerne traadte ind til ham, ved et lidet firkantet Bord, paa hvilket mange Spillekort laae adspredte. Nogle vare bøiede til Æsker, andre opstillede som Huse. Han var syssellsat dermed, og lod sig ikke forstyrre i sin Forretning. Han var klædt i nye Matrosklæder, Hovedet var ubedækket og Værelset reenligt. Om hans Træseng vare ingen Gardiner. Paa den anden Side, ved Foden af samme, stod en anden Seng, hvori Skoflikkeren Simon, som førend Robespierres Død var ansat af Municipaliteten som Prindsens Tjener og Opvarter, pleiede at ligge. Prindsen vilde aldeles ikke svare Commissairerne paa de Spørgsmaale, de gjorde ham. Det var med Nød og Neppe, at han vilde bevæge sig og gaae nogle Skridt. Hans Middagsmad blev bragt i en rød Leerskaal; den bestod af en sort Lindsesuppe, og et lidet Stykke usselt Oxekjød, som laae paa en Leertallerken. Paa en anden Tallerken laae nogle stegte Castanier. — Man maatte stige 82 Trappetrin op førend man kom til Prindsessens Værelse. I den store Camin fandtes lidt Ild. Paa Høire stod hendes Seng, og ved Foden var Døren til et Sideværelse. Prindsessen sad for et Vindue, der var forsynet med et stærkt Gitterværk, og hvilket var det eneste, hvorigjennem Lyset faldt ind i Værelset. Hun var klædt i graat Bomuldstøi, og havde en forbrugt Hat og forslidte Sko paa; hendes Hænder vare hovne af Kulde, og hun strikkede med Møie.

Da man spurgte hende, hvorfor hun i den stærke Kulde staaer saa langt fra Ovnen, svarede hun, fordi hun ved Caminen ikke kunde see godt. Hun klagede over, at hun ikke fik Brændeved. Det Fortepiano, der stod i hendes Værelse, rørte hun ikke, fordi det, som hun sagde, ikke tilhørte hende, men Dronningen, hendes Moder. Hun klagede fremdeles over, at hun i adskillige Uger ikke havde faaet reent Linned.

I Newyork gives en Lov, som forbyder at sælge Fiskeolie, inden den er bleven af dertil ansatte Prøvere undersøgt. En vis S. Judd handlede mod denne Lov, og anklagedes for Retten; men han bevirkede sin Frisindelse derved, at han med Attester godtgjorde, især med en fra den berømte Naturforsker Dr. Mitchell, at Hvalfisken ikke hører til nogen egentlig Fiskeslægt, men til Pattedyrene, da den har varmt Blod, trækker Aande igjennem Lungerne, føder levende Unger o. s. v.

I Liter. Conversations-Blatt for Jan. 1821 læses, i et Stykke om Konstudstillingen i Dresden, følgende: "Den norske Konstner Dahl, hvem vi med Glæde hilse som Medlem af vort Academie, har rundeligen betænkt vor Udstilling. Det er mærkværdigt, hvor meget hans Værk bærer Nordens egentlige Characteer; som en Druidepleiesøn viser den geniale unge Konstner sig; alt er raat og stort, vildt og stormbevæget, uddødt og solløs i hans Værker, betydende i Kraft og Dristighed, endskjøndt endnu ganske savnende den stille Ynde og varme Ild. De Værker, hvori han følger denne sin medfødte Genius, ere langt heldigere end de, hvori han, i vor tydske Naturs blidere Stiil, stræber at arbeide; her bliver han haard og smagløs, og man savner med Smerte de duftigere Lufttoner. Hertil hører det mislykkede Forsøg, Prospecten af een af de mærkværdigste sachsiske Klipper. Saare mærkværdig derimod er hans store nordiske Landskab af egen Opfindelse. (Herpaa beskrives tre af ham udstillede Stykker.)

Manufacturarbeidernes sørgelige Forfatning i Engelland, sees af følgende: Da Væverlønnen i Glasgow og dets Nabolav stod højest, var den 25 til 27 Shill. ugentligen. I Aaret 1816 derimod 10, og i 1819 kun 5 til 6 Sh. Det

samme er meer eller mindre Tilfældet i hele Engelland. I Lancashire gives fire Classer af Vævere, der arbeide dagligen 15 Timer og kun fortjene ugentligen 6 til 12 Sh. De maa savne Varme og Klæder. De sove paa Sække, fyldte med Straa og Saugspaaner, og deres Kost er grov, lidet nærende og ikke engang klækkelig. Deres Børn indspærres fra den spædeste Alder af i Arbeidsstuen 12—16 Timer om Dagen, og fortjene kun 2 til 3 Sh. ugentligen. Uldvævernes Forfatning i Yorkshire er endnu værre, da Afsætningen er forringet en Fjerdedeel. Men i den største Nød befinde Silkeværerne i Coventry og Strømpevæverne i Nottingham sig. Mange Tusinde leve af Fattigtaxen, som i de sidste femten Aar er stegen fra 4 til 10 eller 12 Mill. Pd. St. Mestere, der havde en egen Stoel, kunde ved 16 Timers Arbeide om Dagen neppe fortjene 10 Shill.; de øvrige bringe det til 1½—5½ Sh. ugentligen. I denne Forfatning befinde 2½ til 3 Mill. Manufacturarbeidere sig. "Hunger og Elendighed (siger Edinb Rev. for Mai 1820, i en Anmeldelse af et i f. A. udkommet Skrift, om de skadelige Følger af fremmed Handels Indskrænkning, ved et Parlamentslem), ikke nogle usle Flyveskrifter, ere Aarsagerne til Utilfredsheden og Urolighederne. Giver Væverne Brød eller Brøderhverv, og man vil intetsted laane Øre til Radicalerne. Aarsagen til den faldne Arbeidsløn ligger i den forringede Afsætning paa brittiske Manufacturvarer i Udlandet. Forf. finder det eneste Redningsmiddel deri, naar Engelland opgiver sit unaturlige Spærringssystem, og den høje Told af fremmede, billigere Frembringelser. Han viser de skadelige Følger af dette System i Handelsforbindelsen med Norge, Sverrig, Rusland, Preussen og Danmark; han tilraader at nedsætte den siden 1813 forhøjede Told af udenlandske Naturfrembringelser; selv franske Manufacturvarer kunde tilstedes Indførsel i brittiske Havne, naar kun Afgiften af indførte raae Materialier bortfaldt. Det ostindiske Compagnies Eneret er ligesaa skadelig, og har den Virkning, at Americanerne nu allene besidde den udenlandske Theehandel.

Ved de to Laan, som Husene Parisch og Rothschild gjorde for den østerrigske Regjerings Regning i f. A. i Form af et Lotterie, tabte

Speculanterne i Augsburg uhyre Summer, og en Følge deraf vare Banquerotter og Processer, der foranledigede Stridsskrifter, hvori man stred om, hvorvidt saadanne Papirers Kjøb paa Tid var lovlig. Det første Laan, bestaaende af 208,000 Lodder, a 100 Fl., betaltes med 30 PC. Opgjeld og derover. I den Forventning, at Opgjelden i det mindste vilde stige til det Dobbelte, speculerede man, især i Augsburg, meget paa disse Lodder. Men da Bekjendtgjørelsen angaaende det andet Laan, der var forbundet med ulige større Fordeel, pludseligen udkom, faldt Opgjelden overordentligen, og de Fleste, som havde kjøbt paa Tid, kom nu i den største Forlegenhed.

I Engelland tæller man nu 1800 Bell-Lancasterske Skoler, hvori 478 800 Børn undervises. Ogsaa anvendes denne Methode til Underviisningen i de gamle Sprog. I Frankrig have disse Skoler ikke saa god Fremgang, men der synes man ikke heller at bryde sig saameget om Skrivning og Læsning. Her skal, efter Grev Lasteyrie, findes Folk med 4—5000 Fr. aarlige Indkomster, der ikke forstaae denne Konst.

I en Afhandling om Mesmer og Mesmerismus, som Dr. Egg v. Ellikon i f. A. forelæste i et Selskab af Læger i Zürich, leveres blandt andet følgende om Mesmers Personlighed. Denne den dyriske Magnetismes først berygtede og nu saa navnkundige Opfinder, var en smuk, velvoxen Mand, af en stærk, kraftig Constitution, og et meget levende, stundom noget heftigt Temperament. Hans Anstand, Legemsholding, Verdenskundskab, selskabelige Væsen, forbundet med indtagende Venlighed, talede til hans Fordeel, og vare nok til at vække Deeltagelse. Han levede vel meget ligefrem i Frauenfeld med en Moster, der førte hans Huusholdning, men hans Bord var dog altid godt besat. Imod sine Syge, som mod hver Anden, iagttog M., naar han magnetiserede, eller naar kun Talen var om Magnetismen, et hemmelighedsfuldt Væsen. Under sit Ophold i Paris fortjente han, efter sin egen Forsikkring, allene 1784 henved 400,000 Fr. ved sin Magnetiseren, men derimod havde han ogsaa en Udgift af 80,000 Fr., Huusleien, Huusholdningen, Equipagen rc. uberegnet. Hans Indbildskhed var uden Grændser. Med Foragt talede han om Andres Indsigter, og betragtede sig selv ikke

allene som den største blandt sine Samtidige, men endog som større og fortjenstfuldere end alle dem, der have levet for ham og vil leve efter ham. I sin Dagligstue havde han et Malerie hængende, hvori han selv som Menneskehedens Genius feirer sin Seir over den foragtelige Lægekonst. Sit kobberstukne Billed, som han pleiede at forære sine Venner, var forsynet med franske Vers, der forgudede ham. Til Lægerne bar han det største Nag. Lægemidler kaldte han Gift, chemiske Blandinger Forgiftelsesprocesser, Lægerne Giftblandere. Imidlertid betjente han sig dog selv i hans Kurer af adskillige Lægemidler, og modsagde saaledes sin egen Lære, efter hvilken der kun gives een Sygdom og eet Lægemiddel. Han klagede meget over sine Lærlinger, der havde misbrugt hans Lære, som han havde meddeelt dem under Tausheds Løfte, hvorved de skadede den meget. Aareladningen erklærede han for et Livsforkortende Middel, og meente, at han selv kunde blive 10 Aar ældre, hvis han ikke i sin Ungdom engang var bleven aareladt. Gjordemødre og Fødselshjelpere ansaae han ligesom Læger for aldeles overflødige, og talte begge blandt Menneskehedens privilegerede Mordere. Paa nogle politiske Tidsblade nær, læste han næsten intet, og bekymrede sig om intet andet end Magnetismen. Han troede ikke at kunne tænke uden paa Fransk, og alt hvad han vilde skrive paa Tydsk paastod han, at han først maatte oversætte derfra. Han forsikkrede, at et af Solen beskinnet Vand har Fortrin fremfor noget andet, fordi han havde magnetiseret Solen, hvorfor den ogsaa nu er meget virksommere, end den forhen har været.

Paa Manilla er indtruffen en høist sørgelig Begivenhed. Efterat en heftig Storm havde raset paa Øen, udbrød der d. 5 Oct. f. A. den smitsomme Syge Cholera, der i Begyndelsen bortrykkede mange Mennesker. Det Rygte, at Udlændingerne skulde have forgiftet Floderne og derved foranlediget Smitten, var Aarsag i, at mange Europæere bleve myrdede og saarede af de Indfødte. Ved denne Leilighed blev forhenværende Second-Lieut. i Søe-Etaten John Duntzfeld, et Offer. Smitten havde i 14 Dage dræbt 15,000 Mennesker. — Manilla er den største blandt de philippinske Øer, og ligger imellem det østlige og vestlige Fastland, omtrent 60 Mile nordligen

for China, og har Japan i Nordost og Verdenshavet i Østen. Foruden Spanierne, som den tilhører, bestaae Indbyggerne af Tingiani (Bjergbeboere), der ikke have noget bestemt Opholdsted, men stedse leve i Skyggen af Træerne, der tjene dem istedetfor Huse og forsyne dem med Fødemidler, og naar Frugten er fortæret, drage de videre. Træerne bestaae for det meste af Palmer, hvoraf her gives 40 Arter. Fremdeles boe her Pintados eller malede Negere, Illayos eller Tinglianos og Negrollos. Tinglianos, som antages for at nedstamme fra Malayer, ere et mildt og velsindet Folk. Pintadoes ere høje, stærke, vevre og af fortræffeligt Sindelav. Men Negrollos, der ansees for Landets oprindelige Indbyggere, ere i højeste Grad barbariske og fæiske. Naar de dræbe en Spanier, gjøre de en Skaal af hans Hjerneskal, som de drikke af. Jordbunden er saa frugtbar, at Riis voxer endog paa Toppen af Bjergene, uden at vandes, og Indianerne agte derfor Guldet saalidet, at de ikke gide tage det op, uagtet det næsten ligger lige under deres Fødder. Hovedstaden af samme Navn har 40,000 Indbyggere, bestaaende af Spaniere, Chinesere, Malabarer, Hvide og Andre. Indenfor Stadens Mure ere store Forstæder, der beboes især af Chinesere. 1645 blev ⅓ Deel af Staden ødelagt ved Jordskjelv, som ikke er ualmindeligt her, og 3000 Mennesker begravedes under Ruinerne. Kun smaa Skibe kunne indløbe i Manilla, men 3 Mile derfra er Staden og Fortet Cavite, som forsvares af Castellet St. Philip, og som kan optage de største Fartøjer. Her er Arsenalet, hvor 3 til 800 Mennesker stedse ere syssefsatte. Den spanske Vicekonge residerer her og lever som en souverain Fyrste. Gouvernementet agtes for een af den spanske Konges største Gaver.

En fattig Fisker fra Egnen af Svinemünde har bragt en mærkværdig Art Robbe levende til Berlin, hvor den forevises for Penge. Den blev fangen paa et af de store Isstykker, som i forrige Maaned i Mængde drev op til den pommerske Kyst, og, som man der troer, med Nordveststorme bleve førte fra Nordsøen igjennem Sundet. Den er i Udstrækning næsten 4 Fod lang, og over hele Legemet bedækket med silkeagtige hvide Haar, under hvilke der ligger en kort sort

Uldpelts. Kun paa Hovedet, fra Panden indtil Snuden, og paa Fødderne ere Haarene korte og sortladne. Snuden er, sammenlignet med den almindelige Robbes, smal og langstrakt, Hals og Krop forholdsviis tykkere end hos hiin. Øinene ligge flade og ere store og levende. Fortænderne ere i hver Kjæbe fire. — Blandt de af Systematikerne beskrevne Robbearter passer ingen bedre til den Anførte end Pennants Kapperobbe (Phoca cucullata Boddaert), der sikkerligen af mange med Urette holdtes for det samme som Søløven (Ph. leonina s. cristata). Den harehaarede Robbe (Ph. leporina Lepechin) er neppe forskjellig fra denne. Begge anføres ikke af Hovedforfatteren angaaende Grønlandske Sælhunde, Biskop Otto Fabricius. Derimod beskriver han meget udførligen en langhaaret Sælhund, som han i sin grønlandske Fauna kalder Stink-Robbe (Ph. foetida), men i en Afhandling i det naturhistoriske Selskabs Skrifter, Bugt-Robben (Ph. hispida), og om hvilken han udtrykkeligen anfører, at den kun opholder sig paa Isen, og hellere sulter end forlader den. Den hele Beskrivelse passer paa den her Nævnte, paa de 6 Tænder nær, som Bugt-Robben skal have i Overkjæben. — Mærkeligt er det, at den fangede Robbe over et Qvarteer skal have holdt sig under Vandet, uden at drage Aande. Ogsaa i Legemsbevægelse og i at fange og æde de Fisk, der kastes for den, ligesom og i Stemmen udmærker den sig paa en paafaldende Maade fra alle dem, der forhen have været offentligen til Skue.

Kjøbenhavns Børs d. 24 April.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Amsterd. 2 M. - . Lond. 2 M. - . Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12ß. a 15 Rbmk. 12½ ß. Oblig. (med Renter fra 11 Dec. 1820) 72½ a 73. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 88 Rbdl. r. S. ell. 115½ Rbdl. Sedl. pr. 100 Rbdl. r. S. Norske Rigsbanksedler 16½. Svenske Sedler 63 ß. — Disconto 6 pC.

Rettelse.

I forr. No., P. 500, Lin. 3 nedenfra, for: første Konstnere, læs: første dramatiske Konstnere,

---

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 34.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 28 April 1821.

Om adelige og borgerlige Don Ranudoer.

Eet af Holbergs vittigste Lystspil, der meest vidner om hans comiske Genie, er unægteligen hans Don Ranudo de Colibrados, eller Fattigdom og Hoffærdighed; thi her kunde han ikke, som i hans fleste andre Stykker, benytte sig af sit overordentlige Bekjendtskab med de danske Nationalsæder, men han maatte, saa at sige, skildre sine Caracterer paa Spansk, for ei at støde paa Dansk. Hans Tids Adel var ikke at spøge med, og hvor meget man end gad lee over Andres fattige Hoffærdighed, vilde man dog ikke høre noget om sin egen. Ogsaa syntes han ved sin Don Ranudo at have villet læge det Saar, han ved sin honette Ambition havde tilføjet den svagere Deel af hans borgerlige Landsmænd, og ligesom at ville vise, at overdreven Ærgjerrighed ligesaavel hos den fødte Adelige, som hos den Borgerlige, kan blive latterlig. Holberg var imidlertid forsigtigere i at udgive det første end det sidste Stykke, thi han udgav alle sine Lystspil 1731, paa dette nær. Mueligen har den Hofanecdot, der gav ham Æmne til Stykket, foranlediget ham til at iagttage slig en Forsigtighed. Ved Christian den Fjerdes Hof var der en Syngemester, spansk af Fødsel, som bønligen søgte om at forundes Adelsvaaben og Navn. Kongen tilstod ham hans Begjering, men befalede, at hans adelige Navn skulde være Don Ranudo, som anagrammatisk eller bagvendt læst er: o du Nar! Man seer heraf, hvilke Tanker denne store Konge havde om borgerlig Adels- og Glimresyge. Haardere, men tillige retfærdigere, kunde han vel neppe straffet en naragtig Syngemester, der, ikke nøjet med den Ære og Løn, hans Sang ydede ham, ogsaa vilde, at Vaabnet paa hans Segl skulde forkynde Verden hans spanske Byrdshøihed. Man har bebreidet Holberg, at Stykket, i Henseende til Costumet er en Tvetulle — halv spansk og halv dansk — men mueligen har han havt sine gode Grunde for, saaledes at vise Fattigdom og Hoffærdighed med et Janusansigt; spansk, fordi Donquixottes Fædreneland var endnu i Alles Munde; dansk, fordi han ikke udelukkende vilde indskrænke sin Satire til Spanien. Neppe kan det have været hans Hensigt, blot at ville satirisere over Ahnestolthed; thi, betragtet i sit rette Lys, er denne Feil maaskee den tilgiveligste blandt alle Svagheder. Er det da saa unaturligt, at et Menneske kan være stolt af en Række hædrede og fortjente Forfædre, der i mange Led ligesom kappedes om at bevare, hævde og forsvare deres Slægts arvede Glands? Hvo vilde vel ikke føle sig hædret ved at være af Julers, Hvidtfeldters og andre udødelig fortjente Mænds Æt? Kun da bliver Anestolthed latterlig, naar den dumme og fortjenstløse Adelige, ene fordi Tilfældet har villet, at han skulde fødes af adelige Forældre, arver adelige Forrettigheder i Vuggen, og nyder disse Forrettigheder som Yngling, Mand og Olding,

hovmoder sig af sin Adelsbyrd. Ikke hans Fattigdom, som i hver Livets Stilling, naar den ikke er selvvoldt, fortjener Medlidenhed, men hans dumme Opblæsthed af Forfædres Fortjenester, han ikke selv har søgt at erhverve sig, gjør ham til en sand Don Ranudo.

Den borgerlige Stand kan derfor, ligesaavel som den adelige, have sine Don Ranudoer, som sine Donna Olympiar. Vistnok har denne Stand ingen Ahner og Stamtavler at blæse sig op af. Men saa gives der andre Ting, der ikke forskaffe dem mindre Leilighed til at vise Hoffærdighed. Med samme stolte Mine, som den Adelige ofte seer ned paa den Borgerlige, betragter denne igjen sin mindre rige, mindre betitlede, mindre fornembeslægtede Medborger. De blive i den Henseende hinanden intet skyldige. Den saakaldte Standsperson seer sig ofte langt ophøjet over enhver Plebeier, naar kun et nok saa lille bitte "Raad" hænger ved hans Titel.

Frimont har længe været Copiist, og som en Følge deraf hans Kone slet og ret Madame. Dette har den gode Virkning, at Familiebaandene ere uslappede. Hun kommer til sine Svigerinder Saddelmagersken og Urtekræmmersken, og disse igjen hos hende. Sæbesyderen, hendes Svoger, Grovsmeden hendes Morbroder, Snedkeren hendes Fetter, med deres Koner og Børn, ere budne til hvert Familiegilde. Men hvad skeer? Frimont bliver Fuldmægtig med Titel af Krigsraad, og hans Kone, som en naturlig Følge heraf, Frue. Nu er alle Familiebaand opløste. Der foranstaltes en stor Fest, i Anledning af denne Ophøjelse. Men dertil kan hverken Saddelmagersken, Urtekræmmersken, Snedkeren eller Grovsmeden indbydes. Hvorledes vilde saadanne Folk ogsaa figurere hos en Krigsraad, en Frue? Fra nu af kjender hverken han eller hans Frue mere deres gamle Frænder. Ifjor vare de halvt om en Vogn til Dyrehaugen, hvor de spiste sammen og boltrede sig i Græsset, og drak Friheds, Ligheds og Broderskabs Skaal af den store Bolle. Her hørtes intet uden Svoger og Svigerske, Fetter og Cousine. Men hvor har Bladet ikke vendt sig, siden den lede Titel-Dæmon er faren i Krigsraaden og hans Frue? Paa offentlige Spadsereveie gaae de deres stakkels borgerlige Slægtninger forbi, uden at see paa dem, for at undgaae al muelig Hilsen og Gjenhilsen, og enhver Gisning om at Snedkeren, Grovsmeden eller Saddelmagersken i allerfjerneste Henseende kan være beslægtet med Krigsraad Frimont.

Rumberg er Fabricant, men i hans Huus hersker dog en vis air noble. Rig er han ikke, skjøndt han gjerne vil synes at være det. Han boer prægtig, klæder sig cavalierement, fører et stort Huus, har hver Dag Fremmede ved sit Bord, og hans Børn gives en standsmæssig Opdragelse. Ingen Prinds eller Prindsesse i det hele romerske Rige kan døe, uden at hans Døttre jo ere klædte sorte som Ravne, og som Nattens Aander paradere i Ranglogen og i Concertsahlen. Den hele Familie hænger fast ved alt Titel- og Rangsmæssigt, som en Borre ved en Vadmelskjole. Der hører man ingen anden nævne end Etatsraad **, og Justitsraad **, og Kammerjunker **, og Grev v. **, og Fru **, og Etatsraadinde **. Det gemene Ord Herre og Madam skurrer i Herrens og Fruens Øren, som Musicanternes Toner i den pantsatte Bondedrengs. Fortæller man noget, saa maa man, for at blive hørt, sige, at man har det fra Etatsraad ** eller Grev v. ** egen Mund. Sønnerne og Døttrene vide saare vel, at deres Fader ikke "nedstiger i een Linie fra den store Don Prospero de Colibrados, som udi det Slag ved Burgos slog 400 Mohrer ihjel med egen Haand", eller deres Moder "fra Donna Adonida, der vægrede sig ved at modtage et Hundrede Styk von Achten, som udi Henseende til hendes Herres Tjeneste, bleve tilbudne hende af Regjeringen." Det er dem langtfra ikke ubekjendt, at deres Farfader har været Favnesætter og at deres Mormoder har lavet Bolledei; men de vide ogsaa af den Historie, de have lært i Institutet, at Pave Gregorius VIIde havde været Søn af en Tømmermand i Toscana, den store Peder Griffenfeld af en Vintapper paa Hjørnet af Kjøbmagergade og Løvstræde, og Frankrigs forhenværende Keiser Napoleon Bonaparte, af en juridisk Consulent i Ajaccio paa Corsica. Sønnerne føre sig som Junkere, og Døttrene have lært at synge, spille paa Pianoforte, parlere forskjellige Sprog, declamere Vers, spille Comoedie o. s. v. De omgaaes meest nobiliterede Folk, og betragte sig selv og deres Foræl-

dre som et Slags Halvnoblesse. Faderen sørger ogsaa omhyggeligen for, stedse at kunne have Rangspersoner ved sit Bord, og som en Maane, uden eget Lys, vil han gjerne laane Lys af de ham omgivende Sole. Han veed, med Donna Olympia, hvad Omgjængelse med gemene Folk kan virke, og derfor vogter han sine Børn, saa meget som muelígt, for saadan Omgjængelse. Deres Cousiner Urtekræmmerens Døttre ere derfor vildfremmede for dem; derimod er den med deres Moder vidtløftige Beslægtede Capitain v. X's. Datter deres daglige Selskab, og der gives ingen Familiefest, som hun ikke er buden til. For nogle Aar siden kjendte de vel deres Cousiner Urtekræmmerens Døttre temmelig nøje, men siden den Tid denne opsagde deres Fader Cautionen for Huusleien, fordi han gjorde den enfoldige Slutning, at en Fabricant, som hans Svoger, umueligen længe kunde udholde at betale aarligen 1000 Rbd. i Leie, er al Familieskab med ham ophævet. — Hr. Rumberg er simpel Fabricant, men naar man seer hans Bord, saa fristes man til at troe, at han er en Præmierminister. Hvilken Overflødighed af Sølvtøi seer man ikke her! Hvilken Rigdom synes det ikke at vidne om! Men lægger man nøje Mærke til den Mængde forskjellige Navne og Chiffre, der findes paa disse Kar, saa opdager man snart, at Hr. Rumberg er een af de Fugle, som pynte sig med Andres Fjere; at dette Sølvtøi er laant; at man har maattet hente det sammen fra tusinde Kanter. Den, som kjender noget til Husets Mysterier, veed, at den brillante Glaskrone er leiet, ligesom de Cristalopsatser, der straale paa Bordet, og at Hr. Rumberg inden Solen gaaer ned igjen er saa blottet for alle sine Herligheder, som en Theaterprinds, naar Stykket er ude. Imidlertid er Alt beregnet paa at blænde. Tjenerne bære hele Kurve med støvbedækkede Bouteiller op, der lade formode, at deres Herre har en heel Kjelder fuld med Vine, men de ere desværre alle kun Viinflasker, ikke Flasker Viin. — Løfter man ganske sagte det ene Hjørne af den deilige Damaskes Dug op, saa bliver man et Numer vaer, der ordentligen er fastsyet, og som paa det grusomste forraader det Sted, den nyligen kom fra.

Vil man see de borgerlige Don Ranudoer

i deres fulde Glands og Virksomhed, saa behøver man kun at være tilstede ved en Ballotering eller et Medlemsvalg i en eller anden Klub. Hvilken Skjærsild og Prøvelse har ikke her den stakkels Proponerede at gjennemgaae? Hans Fødsel, Slægtskab, Stand, Forretninger, huuslige Stilling, hans Kones og Døttres Liv og Levnet undersøges her, ligesom for Minos Domstoel, og vee ham, dersom han findes for let! Ikke Cagliostro, da han skulde optages i det ægyptiske Frimurerselskab, og efter hans egen Forsikkring maatte afskyde en ladt Pistol mod sit eget Hoved, kunde prøves haardere end den, der for sine Penge vil ind i en Klub, for at høre en Concert, eller spille et Partie Billard, eller læse Dagens Blade. Om det end er i Ravnekrog, saa udtaler man det Ord "vor Klub" med en Don Ranudoisk Stolthed og Selvbehag, der ikke kan andet end opvække Latter. Og Medlemmerne indbyrdes — i hvilke Caster ere de ikke deelte — hvilken Rang-, Stand-, Pengestolthed hersker der ikke iblandt dem, og hvor mange smaae, mod hinanden fremmede Partier, udgjøre de ikke?

De lærde Don Ranudoer ere ikke et Haar bedre end hine. De have sjeldent Ahner at bryste sig af, og datere helst deres Storhed fra sig selv. Men blæse de sig ikke op af deres Ahner eller Rigdom, saa hovmode de sig saa meget mere af deres Gloserigdom. Hvad indbilder ikke en Person sig, der, lig en Jacob v. Thybo, i ti Sprog kan sige: "jeg vil lave mig til"? Troer han ikke at besidde al Verdens Visdom, at have tømt Mimers Brønd indtil den sidste Draabe, naar han ved Hjelp af en god Hukommelse i en Række af Aar har lært et halvt Hundrede Tusinde Ord? Med hvilken Stolthed declinerer ikke mangen Peer Degn sit Panis? Og i hvilket latterligt, ja ofte ynkeligt Lys viser ikke mangen lærd Don Ranudo sig i den skrivende Verden? Hvad beqvemmer han sig ikke alt til, for at blive udbasunet som sin Tidsalders største Hero? Hvorledes smigrer han ikke den høje og lave Pøbels Fordomme? hvorledes griber han ikke efter enhver Modeidee, for at virke paa Mængden? hvorledes gjør han ikke ofte Vold paa Fornuft og Sandhed, for at vinde en tankeløs Hobs Bifald? Hvo er Skyld i alle de skjændige Ideer, der, liig en

Løbeild, komme i Omløb, hvo opgraver af Oldtidens og Middelalderens mørke Huler glemte Fordomme og Forskruetheder, uden hine Don Ranudoer, der bestandigen speculere paa nye Ideer, ligesom Fabricanten paa nye Mønstre? Vi behøve kun at see hen til en Naboliteratur, for at overbevise os herom. Saa megen Agtelse, som man skylder al sand Lærdom, ligesaa megen Ringeagt fortjener det Slags pedantiske Hoffærdighed, Holberg saa ypperligen har skildret os i sin Magister Stygotius. — Selv blandt de berømteste og største Lærde har man fundet Mennesker, der, med Hensyn til deres lærde Stolthed, fortjente en Plads ved Siden af Don Ranudo de Colibrados, hiin Grand d'Espagne. Hvad skal man dømme om en Julius Cæsar Scaliger, der sagde om sig selv, "at om man af Xenophon og Masinissa sammensatte eet Menneske, kunde der dog af en saa herlig Composition ikke komme en saadan Person frem som han var", ei at tale om den grusomme Bitterhed og praleriske Stolthed, hvormed han behandlede den store Erasmus Rotterdamus, og enhver af sine Modstandere?

Sammenligner man de borgerlige Don Ranudoer med de adelige, saa vil man finde, at Forskjellen imellem dem ikke er meget stor. Hoffærdigheden bliver dog den samme, om den end viser sig under forskjellige Skikkelser. Enten man hovmoder sig af sine Penge, sine Kundskaber eller sine Ahner kommer dog ud paa eet. Naar man betænker, hvor let Penge komme og hvor let de igjen kunne forsvinde i Tidsomstændighedernes Malstrøm; hvor maadeligen bevendt det ofte er med vore fleste Kundskaber, og at det Høieste, man fra Verdens Begyndelse til Socrates, og fra denne til vore Tider har kunnet bringe det, dog kun har været at vide, hvorlidet man er istand til at vide, saa maa man ligesaa meget lee over de borgerlige Don Ranudoers Opblæsthed, som over de adeliges.

(Indsendt.)

Den første Strophe under Overskrivt (Indsendt.) i Skilderiets No. 32 for dette Aar, er neppe ældre end fra Anno Christi 1763; thi imellem Aaret 1763 og 1770 blev engang i et Familieselskab i Jylland, vedtaget, at enhver tilstedeværende Mandsperson skulde strax, efter Tour, i Korthed fremsige en vidt omfattende Leveregel i bunden Stiil, uden at nogen, skulde kunne overbevise om, at Fremsigeren ikke var den egentlige Forfatter, og at for den bedste Leveregel skulde tilkjendes en vis udsat Priis. En ung Mand, noget over de 20 Aar, fremsagde da den førsteciterede Strophe; dog forekommer det nærværende Indsender, som om de 2 første Liniers Ord ikke vare ganske de samme, endskiøndt af lignende Indhold; men han veed bestemt, at de øvrige Linier i Strophen løde saaledes:

> Vaer som i Omgjængelse;
> Ei den ædle Tid forsømme;
> Ei for hastig til at dømme;
> Skikke sig i Tiderne,
> Det er nok det sikkreste.

At hiin Indsenders sidste Strophe er bleven til ved samme Leilighed paatvivles, deels da den sikkert, i saa Fald, som samtidig Parodie var i sin Tid kommen til denne Indsenders Kundskab, og deels da hiint Decennium i det 18de Aarhundrede neppe tillod saadanne Moder.

.... y

Indenlandske Efterretninger.

Under 13de d. M. er emaneret en Placat, hvori fastsættes, at 1) Enhver, der herefter attraaer Bevilling til i en Kjøbstæd, hvor der er Tømmerlaug, at nedsætte sig som Frimester, skal dertil bevise sin Duelighed ved et af ham efter Forskrifterne i Placaten for Kjøbenhavn af 26de Maj 1812 §. 4. Litr. a. forfærdiget Mesterstykke. 2) De, der efter saaledes aflagt Mesterstykke erholde Tilladelse til at drive Tømmerprofessionen, maae ikke paatage sig andet, end det for Frimesterne i Kjøbenhavn ved Forordningen af 21de Marts 1800 §. 30 bestemte Arbeide.

Den 25 April 1821 forsvarede Candidat i Theologien Hr. Nicolai Fogtmann, Overlærer ved Herlufsholms Skole, sin Disputats de miraculis in primis Christi for Licentiat-Graden i Theologien. Respondens var Candidat i Theologien G. H. Waage, Adjunct ved samme Skole.

Ex officio opponerede Deres Høiærværdigheder, de Herrer Doctores og Professores Theologiæ: C. F. Hornemann, Commandeur af Dannebroge, P. E. Müller og J. Møller. Ex auditorio opponerede de Herrer Doctor Philos. og Professor Philologiæ F. C. Petersen, Doctor og Professor Philosophiæ F. C. Sibbern, Cand. Theol. Iver Schow, Cand. Theol. Lars Brøchner, Cand. Theol. Hohlenber, Cand. Theol. H. M. Flemmer, Studiosus Theol. Sophus Zahle, og Studiosus Philologiæ Petersen. Acten foregik i Regentskirken, og vedvarede fra Kl. 10 til Kl. 2 Formiddag, fra Kl. 4 indtil Kl. 8½ Eftermiddag.

Den 9 Febr. forelæste Hs. Hoiærværd. Biskop Münter i det Kgl. Videnskaberselskab en Afhandling om Christi Fødselsaar, hvilket, i Følge gamle, men lidet bemærkede, astronomiske Jagttagelser, falder i Aaret 747 efter at Rom blev bygt, omtrent 6 Aar før den saakaldte Æra Dionysiana. — (I at bestemme Christi Fødselsaar have de Lærde længe været uenige, og deelt sig i otte forskjellige Meninger. De have antaget, at det falder i Aaret 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, eller 755 efter Roms Opbyggelse. Men Aaret 753 har vævet fastsat som Christi Fødselsaar og den 25 December som Christi Fødselsdag. Den christelige Tidsregning begynder derfor med den 1 Jan. Aar 754 efter at Rom er bygt. Men skal man antage, at den faldt 747 eller 6 Aar førend hiin Tidsregning, saa burde vi nu skrive 1827 istedet for 1821. Den nu brugelige Æra eller Tidsregning kaldtes ogsaa den dionysiske, efter en Abbed i Rom, Dionysius Exiguus, en født Schyte, der opfandt den 526. Allerede i hans Levetid forlode mange Christne den indtil da brugte diocletianske Æra, og antoge den dionysiske. Men ret almindelig blev den dog ikke førend i det følgende Aarhundrede, da ogsaa de østerlandske Christne begyndte at følge den. Man har længe troet, at denne Tidsregning er i det mindste to, tre Aar for sildig, men man har formodentligen ikke villet rette Feilen, for ei at give Anledning til en stor Forvirring, som maatte blive en uundgaaelig Følge af hver Rettelse.)

Flyttedagen (den 26de) havde vi en Varme, som kun faa erindre sig at have oplevet Mage til

saa tidlig paa Foraaret, nemlig 21 Gr. i Solen. Fra Odense skrives som noget Mærkeligt, at man der Paaskehelligdage havde Reier, men i Kjøbenhavn har man allerede havt disse for 14 Dage siden.

Den Fyenske Avis, som udgives i Odense af Hr. Iversen, er nu, næst efter den Berlingske, den ældste Avis i Danmark. P. W. Brand i Odense begyndte at udgive den i den første Halvdeel af det forrige Aarhundrede, og den har nu i over 40 Aar været fortsat af Hr. Iversen. Dens forrige Titel var: Fyens Provinzial-Notifications-Liste, hvoraf enkelte Aargange ere i Behold. — Det ældste endnu existerende danske Ugeblad af æsthetisk Indhold, er Prof. Rahbeks Tilskuer, som blev begyndt 1791, og nu altsaa har været til i 30 Aar. Blandt Journalerne er Journal for Politik, som udgives af Prof. O. Wolff, den ældste. Den blev begyndt 1794.

Odense. Det er nok mange Aar siden at Vi havde saa overhaands blidt Veir i Paasken; thi det er allerede den skjønneste Vaar. Svalen er kommet og Frøerne opfylde i Aftenens Stilhed Luften med deres muntre Qvækken. Salget af Skovmærkekrandse har iaar hjulpet fattige Børn til en Lommeskilling til Høitiden, og er ikke det eneste Tegn paa Naturens gjenvaagnede Liv. Engene grønnes, Skoven bryder, Haugedyrkningen er i fuld Gang, og Alt bebuder et frugtbart Aar, hvis der blot ikke indtræffer for megen Tørke, thi Himlen har i flere Dage, fra Morgen til Aften, været saa klar og skyfrie, som midt i den varmeste Sommer. — Afvigte Skjærtorsdag Eftermiddag anstillede vort raske Brandkorps Prøve med den store Sprøite, som har været under Reparation. Handlingen foretoges, i Overværelse af S. T. Hr. Stiftsbefalingsmanden, Magistraten og en talrig Mængde Tilskuere, paa Flakhaugen, og at Sprøiten svarede til sin Hensigt, beviste det overflødige Vand, den gav saavel paa de omliggende Bygninger som Flere af de Tilstædeværende. (Hempels Av.)

Blandede Efterretninger.

I afvigte Aar maatte et fra Vestkysten af Africa tilbagevendt Skib, Kitty, Capit. Hodson,

for at repareres, bringes paa Verften i Liverpool. Ved denne Leilighed fandt man, 4 Fod langt fra Skibets Forende og 2 Fod dybt under Vandmærket, Sværdet af en Sværdfisk (Xiphias), der var 15 Tommer langt og i Underenden 2 Tommer i Omfang tykt, og veiede $1\frac{1}{8}$ Pund. Det var gaaet igjennem Skibets Kobberforhudning, dernæst igjennem en $2\frac{1}{2}$ Tomme tyk Egeplanke, og igjennem adskillige Lag Egebræder af 12 Tommers Tykkelse, og er derpaa blevet afbrukket. Hvor fast det Been, der formaaede at gjennemtrænge en saadan Tykkelse, og hvor heftigt det derved forvoldte Stød maa have været, skjønnes deraf, at Skibet, hvis ikke det afbrudte Stykke af Sværdfiskens Vaaben var blevet siddende i den gjennemborede Deel, og nøie havde udfyldt den gjorte Aabning, ved det indtrængende Vand sikkert vilde gaaet under. Men mærkværdigt er det, at ingen af Skibsmandskabet mærkede noget til dette voldsomme Stød. (Sværdfiskens sværdagtige Neb er skarpt, og Fisken udmærker sig fra Saugfisken (Sqvalus pristis) deri, at dens Sværd ikke, som dennes, er randet paa Siderne. Den kan, Sværdet iberegnet, blive 18 Fod lang, og veie 500 Pund.)

I de forenede americanske Stater er nu Befordringsvæsenet i en saa fortræffelig Stand, at i Begyndelsen af sidste Congres Brevposten fra Washington til Newyork bragte i kortere Tid end 18 Timer Præsidentens Budskab til Congressen, og saaledes tilbagelagde i disse 18 Timer 230 engelske eller 58 geographiske Mile, omtrent en Strækning som fra Kjøbenhavn til Hamborg. Hvor fortræffeligt vort Befordringsvæsen end nu er indrettet, saa ankommer f. Ex. den Hamborger Post, der afgaaer om Løverdag Aften Kl. 10, ikke førend om Mandagen i Hamborg, om end Beltoverfarten ikke lægger nogen Hindring i Veien.

Ferns, fordum Hovedstaden i Leinster, een af de smaa Kongeriger, hvori Irland fordum var deelt, og Sædet for Kong Dermont, een af Engellands første Bundsforvandte, er nu en liden Landsby med et gammelt ærværdigt Slot og Ruinerne af et Abbedie. Den catholske Præst paa dette Sted, navnlig Redmond, fortalte den reisende J. B. Trotter, forhen Geheimesecretær hos Charles Jam. Fox, at han i sine Ynglingsaar, da han studerede i Frankrig, havde tilbragt en Sommer i Nedre-Poitu, hvor den Gang Napo-

leon Bonaparte som Dreng opholdt sig. Sex Uger havde han sovet med ham i eet Værelse og ikke iagttaget noget Udmærket eller Behageligt hos ham. Hans Yndlingsbeskjæftigelse var at forfærdige alle Slags Smaamaskiner. Da de med nogle andre unge Mennesker vare gaaede paa Jagt, faldt Bonaparte, der overalt ikke manglede Behændighed, i en fem Fod dyb, med Vand opfyldt Grøft, som han forsøgte at springe over. Han var allerede nær ved at drukne, da Redmond ilede til, affyrede sin Flint, rakte ham Løbet, og trak ham op af Vandet. Saaledes laae Europas tilkommende Skjebne i en fattig irlandsk Geistligs Hænder. Paa Trotters Spørgsmaal, om Keiseren siden nogensinde huskede paa sit Livs Frelser og viste sig taknemmelig imod ham, svarede Redmond nei.

I Port William, Grevskabet Gallatin, i den nordamericanske Fristat Kentucki, lever en 81aarig Olding, ved Navn David Wilson, der har været fire Gange gift og avlet t o o g f y r g e t y v e Børn. Hans anden Kone fødte ham inden en Tid af elleve Maaneder engang Tvillinger, og ti Maaneder sildigere Trillinger. Hon er liden af Vært, men endnu meget rørig. Mærkeligt er det, at han kun har to Ribbeen, og istedet for de manglende findes paa begge Sider af Legemet en fast og glat Overflade. Han ernærer sin Familie med Arbeide, og hans Hat, som endnu er i temmelig god Stand, har han nu baaret i 23 Aar.

I s l a n d.

E i n S k a l d e n g r u ß.

(Geweihet der Isländischen Gelehrtengesellschaft.)

Hoch oben im herrlichen
　Heldenberühmten Nordland, —
　Wie winkt herab ein weisses Wundergebild!
　Schneeige Schleier
　Umschweben die Jungfrau, —
　Doch unter den Schleiern, da blitzen ihr Au-
　　　　gen voll Gluth! —

Da tönen ihr tapfre,
　Trauernde Lieder, —

Auch Lieder von Lieb' und Fest von den Lippen
ihr süß! —
O wie du mir winktest
Durch wallende Träume,
Schneeige, glühende Schönheit, so lange
schon! —

Knabe noch, kaum noch
Liedeskraft ahnend,
Gottbeschieden in eigner, glühender Brust, —
Lauscht' ich und lenkte
Leben und Geist schon
Hin nach ahnenden Hauchen, herquillend von
dir!

Sämundur und Snorro!
Sucher der Vorwelt,
Ihr selbst im Innersten grauer Vorwelt
jetzt, —
Wo Bücher mir brachten
Bruchstücke der Kunde
Von Euch, — wie flog mir frisch verlangend
das Herz!

Wie, als der Wala
Weissagende Lieder
Auftauchten mir einst; aus dürren Steppen
herauf! —
Vergessen sich grämend,
Grauend im Bücherstaub
Lagen sie dort, und lachte kein Blick sie an.

Doch hatte der Barde
Der grünlichen Donau, *)
Sined hatte gesungen sie unsrem Volk,
Daß in deutschen Lauten
Dem Ohre sie klangen
Vernehmlich, — aber vergessen blieb es und
fremd!

Knaben, mir Kleinem,
Klangen die Lieder, —
Treulich taucht' ich hinein den tönenden Geist.
Geregelte Geister

*) Denis, auch Uebersetzer des Ossian, welcher sich anagrammatisch Sined nannte.

Gingen vorüber,
Lachten mein, und die Lippe noch war mir
stumm;

Blieb auch besiegelt,
Bezaubert mir stumm noch
Durch viele Jahre der feurigen Jugend fort!
Und lösend zum Leben
Das Liedes sich endlich, —
Da sang sie von südlicher Pracht, noch zauber-
verstrickt.

Aber den Athem
Alter Gesänge,
Früheſter Liebe, — wohl fühlt' ich ihn frisch
mir im Geist. —
Und wer hemmt die Wellen
Weitsehnendes Stromes,
Ob lang' auch gelockt und befangen vom
lieblichen See? —

Kunde des Königs
Kühnlicher Helden,
Sigurdskunde, sie quoll mir aus sehnender
Brust,
Rauschte dann rüstig,
Regsame Herzen
Weckend zu ähnlicher Wonn', in die Welt
hinaus!
Und geworfen mir war
Der Würfel des Lebens.
Nordlands Sänger nannten die Sänger mich!
Ob lenkend nach Lüften
Des lockenden Süden
Bisweilen den Flug, blieb Nordland mir
heimischer Heerd.

Sind ja die Söhne
Sieghafter Normannen
Oft auch nach Osten und Süden gezogen zur
Lust!
Salliens Gauen
Geliebten den Vätern
Meiner Väter, und munter rückten sie ein.

Aber der Anklang
Altnordischer Lieder

Zog mit ein, und zog aus den Herzen nicht.
Fern dann vertrieben
Aus fränkischer Heimath
Hielten wir fest ihn im holden, germanischen Land.

Und ich Letzter im Leben
Des leuchtenden Mannstamms
Meiner Väter, verglimmendes Feuer ich, —
Kühnlich noch kling' ich
Kläng' in die Saiten
Vom Nordland, Flügel noch schwingend einst mir um die Gruft!

Aber im ahnenden
Arbeitenden Herzen
Regte sich Zweifel: "Riesen und Ritter zwar
Nordischer Nächte
Erneuet dein Sang hier,
Aber das Nordland, — denkt es des Sängers auch? —

Und die schneeige Schönheit,
Aus schäumenden Wogen
Auftauchend, mit tapfrer Hekla'sgluth in der Brust, —
Island, du einsame
Insel der Helden, —
Wehten wohl je die Winde zu dir meinen Gruß?" —

Sie wehten! Die Wogen
Des wallenden Meeres
Rauschten davon, und rauschten dir zu meinen Sang!
Dir, wo sich Wissende
Weltalter Lieder
Indeß sammeln, sinnigen Ernstes, sehnender Brust;

Sehnend nach Sagen
Sieghafter Väter,
Nach den Gesängen gewaltiger Götterzeit! —
Tief gruben sie, treulich,
Tapfer den Schacht auf,
Und auf's neu' erschließt sein Auge manch Heldenlied.

Beim Graben und Bauen, —
Wiederbauen aus Trümmern! —
Ihr Weisen aus Island, gedachtet Ihr hold auch mein.
Flügeltet fernher
Mir freundliche Kunde,
Grüßtet Genossen mich Eures gediegenen Thuns.

Da biet' ich Euch dankbar
Die schwerdtgeprüfte,
Die saitenrüstige Hand zum sinnigen Bund!
Sing' in dem Sangmaaß
Sagenverkündender
Vorwelt Euch an mit diesem freudigen Lied! —

Island, du innige
Inseljungfrau,
Du Schneegebilde voll schauerlich holder Gluth,
Nun bin ich, nun bleib' ich
Kühnbrennenden Herzens
Dein Ritter, und rühmlich schmücket dein Kranz mir den Helm!

Im Jahr 1820.

Friedrich Baron de la Motte Fouqué.

* * *

Den berømte Forfatter af ovenstaaende Digter, i Aaret 1820, efter Hr. Stiftamtmand Moltkes Forslag, bleven optaget til Æres-Medlem af det islandske literære Selskab. Hans hiertelige Svar paa Tilmeldelsen derom indeholdes i Digtets Slutning.

Kjøbenhavns Børs d. 27 April.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Amsterd. 2 M. . . Lond. 2 M. . . Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. $11\frac{1}{2}$ ß. a 15 Rbmk. 12ß. Oblig. (med Renter fra 11 Decb. 1820) 73. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 89 Rbd. r. S. (uden Renter) eller $116\frac{1}{2}$ a 117 Rbd. Sedl. pr. 100 Rbdl. r. S. Norske Rigsbanksedler 16. Svenske Sedler 64 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 35.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 1ste Maji 1821.

Himmelplanten.

Et Ord ved Grave.

Mellem de Planter, som aarligen grønnes,
saaedes een ud af Englenes Haand.
Gud gav den Vært, og vor Bane forskjønnes,
Blomster, og Hvo det forskylder belønnes,
Frugt, der er evig som Menneskets Aand.

Tvedragtens Slange, hvor Planten har hjemme,
lægger omsonst ubefrugtede Æg.
Men, hvor at dyrke den Hjerterne glemme,
om end med Volde og Mure vi dæmme,
Øgler besudle selv Tempelets Væg.

Vaar den beaander, da spirer dens Stamme;
Dagene længes, da tættes dens Løv.
Ældet endog, er den stedse den samme;
Storm er afmægtig, og Lyn, om de ramme,
kaste ei Kronen vanhædret i Støv.

Vel er det Hjerter, dens lyende Blade
dække mod Verden og skjule for Savn;
men, hvor forenede Hjerter tilbade,
var det tilbedende Læber, der glade
døbte den Plante med Kjærligheds Navn.

Vandrer paa Jorden! om ei Du vil trættes,
plant da og plei den med lige Behag!
Møien og Mindet om Møien udslettes;
men, naar den Lade vansmægter, Du mættes,
Du, som har samlet til Vinterens Dag!

Dagen forgaaer, og det nattes herneden;
Aaret er endt, og Du lægger Din Stav.
Nyaarets Stjerne, som vinker Dig heden,
kaster, i det den Dig lyser til Freden,
Evigheds trøstende Glimt paa Din Grav.

Lydt i Naturen til Guddommens Tale!
lær: at fra Himlene Kjærlighed kom!
Hvad der ei stammer fra jordiske Dale,
lægges som Frø det i Grav end til Dvale,
vender som Blomst dog til Himmelen om.

F. Høegh-Guldberg.

Noget om Pigeskolerne i Kjøbenhavn.

Der er i den senere Tid oprettet saa mange nye Pigeskoler, at Man skulde troe, det for nærværende Tid maatte være meget let for uformuende Forældre at faae deres Børn vel opdragne og underviste; men Erfaringen lærer dog, at ingen af Delene skeer i vore Pigeskoler. Ikke destomindre seer Man dog endnu stedse nye Pigeinstituter fremstaae, som i Intet ere bedre, end de gamle, i Meget endog slettere, fordi Mangel i Almindelighed er deres Moder. Mange oprette Skoler, ikke fordi de føle Kald og Evne dertil, men fordi de ingen anden Udvei see, og dette er vistnok især Tilfældet med Pigeskoler, som Enhver troer sig i Stand til at holde. Det kunde derfor maaskee ikke være upassende, at gjøre opmærksom paa nogle af de almindeligste og værste Feil ved vore nærværende Pigeskoler, og anstille nogle Betragtninger over, hvorledes de maaskee kunde indrettes bedre, for at baade Forældre kunne see, hvad de vove ved at sende deres Pigebørn i en Skole, og Bestyrerne eller Bestyrerinderne lære at forbedre deres Skoler, eller indrette dem efter en bedre Plan, om de ville oprette nye.

Opdrage kunne Pigeskoler i Grunden slet ikke, med mindre Man vil ansee den, ofte maadelige, Skoletugt for Opdragelse; men da bliver ogsaa Soldaten opdragen paa Exerceerpladsen. At opdrage er, efter min Mening, at uddanne Barnets Evner, overeensstemmende med dets Bestemmelse; men ved Bestemmelse forstaaer jeg da ikke blot den Stand, som ethvert enkelt Barn er bestemt for, eller alle Børns almindelige Bestemmelse her i Verden, men ogsaa det evige Maal, de skulle stræbe efter. Kan nu nogen Pigeskole opfylde disse Fordringer til en god Opdrager? Nei, hele Planen i enhver Skole gaaer blot ud paa at undervise, at berige Børnenes Forstand med Kundskaber, hvorved de siden sættes i Stand til selv at stræbe efter Dyd og Fuldkommenhed; men dette er ikke nok, for at danne dem til gode og lykkelige Mennesker. Bliver Dyden ikke fra den første Barndom indplantet i det unge og bøielige Hjerte, er det forgjeves, at Barnet siden, i en modnere Alder, indseer, at det er paa uret Vei: det vil vanskeligt

kunne vende tilbage, endnu mindre indhente det Forsømte. Dog, det behøver jeg ikke at vise, at Opdragelse ei bestaaer i blot Underviisning, altsaa heller ikke kan findes i vore Pigeskoler. Det kan Ingen med Rette fordre, at Skolen skal opdrage deres Børn: det maae Forældrene selv gjøre; men, hvorvidt det er mueligt, at Børn kunne opdrages hjemme, og undervises i Skolen, med andre Ord, hvorvidt Underviisning og Opdragelse kunne skilles fra hverandre, det bliver et andet Spørgsmaal, som jeg her ikke kan indlade mig paa at undersøge, da jeg ei vil vise Fordelen af Pigebørns private Underviisning for deres Underviisning i Skoler, men blot, hvorledes disse Skoler kunde være bedre. Dog, førend jeg kan begynde derpaa, maa jeg først tale et Par Ord om Qvindens Bestemmelse.

Naturen har ustridigen anviist ethvert Kjøn sin Virkekreds, og Qvindens er da bleven den, som falder mindst i Øine, da den er indskrænket til hendes huuslige Stilling; men derfor er den dog ingenlunde uvigtig eller ringe. Qvindens Bestemmelse er vistnok ikke blot den, eengang at blive sin Mands Huusholderske, skjøndt ogsaa det, i Ordets vidtløftigere Betydning, ikke er nogen uvigtig Forretning. Hun skal og være hans Medvandrer igjennem Livet, dele dets Byrder med ham, trøste, opmuntre og styrke ham i Udøvelsen af hans Kaldspligter, formilde hans Characteer og forsøde hans Fritid; hun skal være hans Børns Moder, altsaa sørge for deres første Underholdning og Dannelse, vogte dem for Alt, hvad der kan skade enten deres Sjel eller deres Legeme. Faderen hindres i Almindelighed ikke blot af sine Forretninger i at omgaaes saa meget med sine Børn, som en Opdrager bør, men og ofte af sin strengere og alvorligere Characteer i at erhverve sig sine Børns fulde Tillid, uden hvilken ingen Opdragelse kan finde Sted. Qvinden, derimod, er ved sin Blidhed, Ømhed og Overbærenhed ret skabt til at bære den første Omsorg for sine Børn, og hendes nøie og idelige Omgang med dem, lige fra Vuggen, til de sendes ud i Verden, sætter hende ogsaa ret i Stand dertil. Qvindens Bestemmelse er altsaa vist ikke ubetydelig; men, naar hun vil opnaae og opfylde den, maa hun dog stedse virke i Løn, aldrig hige efter at gjøre Opsigt. Det er altsaa stridende

imod hendes Bestemmelse at ville udmærke sig ved Talenter, da hun derved, uden dog ret at kunne naae denne Hensigt, gjøres uskikket til og taber Smagen for den stille Virkekreds, hun egentligen er bestemt for; det er stridende imod hendes Bestemmelse, at hun bliver for meget bekjendt med Verden, og det baade fordi hun derved faaer Smag paa de offentlige Forlystelser og Adspredelser, og saaledes forspilder sin huuslige Lyksalighed, og fordi hun derved bliver for meget bekjendt med det Onde i Verden, hvorved hun taber sin Sjels Reenhed og Uskyldighed. Hendes Dyd er altfor svagt befæstet til at hun bør blive bekjendt med Lasten, meer end hun nødvendigen maa blive, og hendes Fald er for stort til at hun bør udsættes derfor. Den huuslige Opdragelse modarbeider vel ogsaa ofte denne Bestemmelse; men det er dog fornemmeligen Pigeskoler, som i denne Henseende ere skadelige, da de hindre Pigen fra at blive bekjendt med det stille huuslige Liv fra Barnsbeen, og derimod gjøre hende altfor tidligt bekjendt med Verden. Dog, det er ikke saa meget det, jeg her vil vise, thi det kan ei ændres, saalænge Man beholder Pigeskoler, som at Det, som læres i Pigeskoler, ikke altid har Hensyn til Qvindens Bestemmelse; men tvertimod ofte strider derimod.

Efter den Bestemmelse, jeg her har anviist Qvinden, kunde det maaskee synes, at et Pigebarn ei behøvede at lære Andet, end Religion, at læse, skrive og regne, og det nødvendigste Haandarbeide; men, naar Man betænker, at hun er bestemt til at blive sin Mands Selskaberinde og sine Børns første Opdrager, kan Man vel ikke negte, at hun behøver de Kundskaber, som henhøre til almindelig Cultur. Jeg dadler derfor aldeles ikke, at der i Pigeskoler underviises i Sprog, Historie, Geographie, Dands, Tegning, Musik o. s. v., men jeg troer, at denne Underviisning sjeldent skeer efter en rigtig Plan. Dands, Tegning, Musik og det kunstige Haandarbeide maa vel blot betragtes som Midler til at danne Smagen, og altsaa blot dyrkes som Midler. Det er derfor vistnok stridende mod Qvindens Bestemmelse, at Man i mange Pigeskoler især lægger Vind paa at bringe Børnene til at udmærke sig i saadanne Ting; thi derved gjøres de uskikkede til deres Bestemmelse. Sprog, Geographie, Historie o. desl. staae vel i nærmere Forbindelse med Forstandsevnernes almindelige Uddannelse, og dem lægger Man vel heller ikke formegen Vind paa i de fleste Pigeskoler, uden for saavidt, som Man derved forfeiler Hensigten, at uddanne Forstandsevnerne, og det skeer virkeligt i de fleste Pigeskoler, deels fordi Man begynder for tidligt paa mange Ting, og deels fordi Man bruger slette Læremethoder.

Naar et Pigebarn, ofte ikke meer end 5 Aar gammelt, kommer i Skolen, og endnu neppe kan læse reent i en dansk Bog, begynder hun gjerne strax at lære Fransk, Tydsk o. s. v., foruden de nødvendige Begyndelseskundskaber, som ei kunne opsættes, saasom: Læsning, Skrivning, Regning o. s. v. Hvor kan den lille Hjerne rumme alt Dette paa een Gang? Og dog maa Barnet ei overlæsses; hjemme maa hun ikke have noget at bestille, og er maaskee ogsaa endnu for lille til at arbeide paa egen Haand; hun skal blot gaae i Skolen, for ei at være Forældrene i Veien hjemme. Dog ere mange Forældre, der ei forstaae sig paa Underviisning, ufornuftige nok til at ville, at deres Børn strax skulle lære Fransk og desl., hvorved de kunne gjøre nogen Opsigt, og efter disses daarlige Ønske maa da hele Skolen gjerne rette sig: maaskee de og ere de fleste. Tydsk, der vistnok er os Danske langt nærmere og vigtigere, end det Franske, kan da ikke tilsidesættes for det, og Man begynder altsaa strax paa begge disse, saa forskjellige og hinanden gandske modsatte Sprog. Førend nu Børnene kunne udtale deres eget Sprog reent, skulle de bøie Tungen efter det blødeste og det haardeste Sprog paa eengang; førend de kjende og forstaae alle Ordene i deres eget Sprog, skal deres Hukommelse besværes med to gandske fremmede Sprogs hele Ordmasse. Et voxent Menneske kan herved let blive forvildet, langt mere et Barn, som endnu hverken er vant til at tænke eller huske. Følgen bliver ufeilbarligen ogsaa, at Børnene tilsidst hverken kunne tale de fremmede Sprog eller deres Modersmaal rigtigt. Inden Børnene endnu have kunnet orientere sig lidt i denne Sprogforvirring, begynder Man ofte endog at lade dem lære Geographie, Historie o. s. v., for ret at overspænde og forvirre deres Hjerner. Dog, det vil vel være vanskeligt for en Skolebestyrer, at kunne opsætte slige Studier til Børnene blive modne der-

til, fordi saa mange Forældre ønske, at deres Børn tidligt skulle udmærke sig, uden at betænke, hvor skadelig denne utidige Læren er for deres Kundskaber i det Hele. Jeg troer derfor, at dette Onde ogsaa kunde formindskes, naar Læremethoderne og Lærebøgerne forbedredes.

Det er vistnok vanskeligt at bestemme, hvorledes Man bedst skal lære smaa Børn fremmede Sprog, førend de endnu i nogen Henseende ere modne dertil; men sikkert er det urigtigt, at lade dem begynde med at oversætte Campes Abc instructif eller den lille tydske Abc, som gjerne bruges i Begyndelsesclassen i Pigeskoler. Campe besørgede ikke Abc instructif udarbeidet, som han selv i Fortalen dertil siger, for at Man skulde bruge den som Læsebog, til at oversætte; men for at give Læreren Stof til at tale over med Børnene. Man finder derfor deri de vanskeligste og sjeldneste Ord, som Børnene ikke engang kjende i Modersmaalet, f. Ex. Dyr, Planter, Stene, Dele af det menneskelige Legeme, Haandværkers og Forretningers Navne o. s. v. Man lærer altsaa deraf strax de Ord, som ellers bør gjemmes til den fuldendende Sprogunderviisning, uden at lære dem, som forekomme paa hver Side i de letteste franske Bøger. Man lærer deraf mange Substantiver, faa Adjectiver og næsten slet ingen Verber, eller, rettere sagt, Børnene lære slet Intet deraf; thi Gloserne glemmes snart, og sammenhængende Sprog findes ikke deri, naar Man undtager nogle faa Smaahistorier. Til Campes Plan kunde den maaskee være passende, men vist ikke til at oversætte efter, under en som ofest maadelig Lærers Veiledning. Desuden findes der adskillige vanskelige og for det franske Sprog egne Vendinger deri, som Man vanskeligt kan oversætte, og desuden kan Man jo aldrig oversætte noget Sprog saa gandske Ord for Ord; derfor lære Børnene lettere Oversættelsen udenad, end de forstaae, hvad de læse i det fremmede Sprog. Især er det Tilfælde med den ovennævnte tydske Abc, hvor der endog er anført adskillige tydske Ordsprog, som igrunden ikke kunne oversættes. Ved Examina skulde Man da troe, at Børnene havde gjort betydelig Fremgang i Fransk og Tydsk, naar Man hører dem med Færdighed at oversætte de sværeste Ord i disse Sprog; men vil Man blot spørge dem, hvor det eller hiint Ord, som de oversatte,

staaer, seer Man, at de, som oftest, ikke kjende de simpleste Ord. Deres vanskelige Abc kunne de ofte oversætte udenad; men giver Man dem den letteste franske eller tydske Bog i Hænder, er det sjeldent, at de forstaae noget af den. Dog, dette er ogsaa meget Lærerens Skyld, fordi han ei holder Børnene til i Begyndelsen at oversætte hvert Ord for sig. (Fortsættes.)

Sorøe Academie.

Dette Academie skal nu, i Følge allerhøjeste Resol. af 9 Marti, indrettes til et Opdragelsesinstitut, der ikke allene, som udmærket Skole, giver Undervisning i Fundamentalkundskaber, der forberede den studerende Ungdom til Universitetsstudier, men ogsaa, som Academie, aabner dem, som have gaaet denne Skole igjennem, Adgang til der at anvende den første Tid, efterat de ere udgangne fra Skoleunderviisningen, til at høre der philosophiske og philologiske Forelæsninger, dem nemlig, som for de fra Skolerne udgangne unge Studerende ere fornødne og foreskrevne, førend de gaae over til de egentlige Embeds-Studier. Et vist Antal Elever gives fri Undervisning, Værelser og Oppasning, hvorimod Betaling erlægges for deres Kost og Vask; dog skal der være nogle Gratistpladser. Adgang dertil have ikke allene Adel og lige med Adel Privilegeredes, men ogsaa andre Embedsmænds og agtbare Borgeres Børn af god Opdragelse. Skoleunderviisningen omfatter de samme Sprog og Videnskaber, som i de fuldstændige lærde Skoler, dog gives ingen offentlig Undervisning i Ebraisk, men en desto mere udvidet i Fransk, Tydsk og Engelsk; endvidere i Gymnastik, Tegning, Musik ɔc. Ved Academiet holdes en Examen artium ved en Examensdeputation, i hvilke ogsaa Professorer ved Kjøbenhavns Universitet tage Deel. Fra denne Examen gaae Eleverne over til at høre academiske Forelæsninger sammesteds. Ogsaa en philologisk-philosophisk Examen organiseres her, der, ligesaavel som Examen artium, skal have samme Virkning, som disse Examina ved Kjøbenhavns Universitet. Underviisningsgrenene fordeles mellem en Rector, med Navn af Directeur, et Antal Lectorer i Videnskaberne og Sprogene, Adjuncter for de lavere

Classer, samt Exercitsmestere. Da Academiets Hovedbygning er brændt, skal en ny Bygning opføres. Skolen kan imidlertid sættes i Gang for det første ved Hjelp af de Bygninger, Academiet ellers eier i Sorøe. Overhofmesterpladsen gaaer ind, men en særskilt Administration af Godset vil vedblive.

Det er nu den niende Periode, Sorøe Academie har oplevet. Fra et af den Absalonske Slægt stiftet Bernhardinerkloster, som det lige indtil dets Ophævelse 1580 havde været, blev det 1586 af Kong Frederik II. indrettet til en Friskole for 60 unge Mennesker, hvoraf den ene Halvdeel skulde være Adelige, og den anden af Borgerstanden. De nøde Underholdning og Underviisning under en Præses, en Rector og 5 Hørere. I Fundatsen anfører Kongen som Aarsag til denne Skoles Oprettelse, at Skolebørnene i Trivialskolen paa Frederichsborg Slot meget forsømtes, og at de hverken kunde holdes tilbørlig i Tvang og Disciplin, eller til Lærdom og Optugtelse, fordi Kongen ideligen holder Hof paa Slottet, og "de der daglig med gemene Hoftjenere kunde have Omgjængelse, hvoraf Ungdommen bliver meget forført og forkrænket." Ikke uinteressant vilde det være at høre nogle af Fundatsens Bestemmelser. De Lønninger, der bleve tilstaaede de ved Skolen Ansatte, vare ubetydelige, naar de sammenlignes med vore Dages Lønninger. Forstanderen skal have, foruden Underholdning for sig, sin Kone og sine Folk, fri Værelser, og i aarlig Løn 200 Daler, 12 Alen engelsk Klæde, 12 Al. Foerdug, 12 Alen Sardug, 12 Al. Lærred. Skolemesteren, som skal være en Magister artium, aarligen 100 Daler, 8 Al. engelsk Klæde, 8 Al. Foerdug, 8 Al. Sardug, 8 Al. Lærred; hver Locat eller Medhjelper 10 Daler, 6 Al. engelsk Klæde, 6 Al. Foerdug, 6 Al. Sardug, 6 Al. Lærred; en Hommelmand, som skal have Opsigt med Abildhaugene ꝛc., 4 Daler om Aaret. Forstanderens Hustrue paalægges det, at have Tilsyn med de Qvindfolk, som tjene Skolen, at der saaes Hørfrø, spindes og gjøres Lærred og andet Boskab til Skolens Behov. Skolebørnene skulde gaae til Bords om Middagen Kl. 10 og om Aftenen Kl. 5. Førend de staae op at

læse fra Bords, skal man lade oplæse et halvt Capitel af Bibelen, derpaa hvad vocabula der er lært den Dag, fremsige en Sentence og udtyde den ꝛc. Naar første Lectie er læst, om Morgenen Kl. 7, skulle Børnene gives en Suppe af Øl og Brød og noget Smør og Brød. Hvor stræng en Skoletugt der end bestemtes, forbydes det dog Skolemesterne og Locaterne, "at bruge nogen Ferle eller slaae nogen under Ørene, hvoraf nogen kunde fange Skade paa Hørelsen, eller i anden Maade komme til Ulykke." — Christian IV. forandrede Skolen til et adeligt Academie, 1623. Selv en Ynder af og Mester i de ridderlige Øvelser, hvorom det kostbare Sølvstykke, han udenlands vandt i Ridderspil, og som opbevares paa Konstkamret, endnu vidner, vilde han skaffe den danske adelige Ungdom Leilighed til at kunne finde den Undervisning hjemme, de ellers med saa stor Bekostning maatte søge uden for Riget. I Begyndelsen blomstrede Academiet meget, deels fordi Christian IV. tog sig saa ivrigen af det, deels fordi Personer af højeste Rang studerede her. Det fik nu 5 Professorer, og Læremestere i Musik, Danse-, Ride- og Fegtekonsten, saavelsom i Krigsøvelser. Istedetfor at man i vore Dage vil skaffe unge Mennesker en højere Dannelse ved at lade dem reise udenlands, saa søgte man den Gang ved det sorøiske Academies Oprettelse at afholde dem fra saadanne Reiser, fordi, som det i Indledningen til Christian d. 4des Fundats hedder, Adelens Børn med stor Farlighed, Møje og Bekostning sendes udenlands, og en stor Deel af dem ikke opnaae hvad de søge at finde, da de bortsendes for unge, og ingen Adeligs Søn skulde derfor have Tilladelse at reise udenlands, førend sit 19de Aar. Intet Fruentimmer turde komme til Sorøe Academie, uden det kunde være en Moder eller Oldemoder til eet af Børnene, men de turde ikke tage nogen Jomfrue med sig, og Academiet havde saaledes i en vis Henseende faaet sin gamle Klosterform igjen. Ingen Academist skulde bære Kaarde, Rappiir eller anden Værge, og endnu mindre gjøre noget Parlement eller Slagsmaal. Lærerne blev det, besynderligt nok, paalagt, aldrig at bruge det danske Sprog, men selv give Ungdommen Anledning til Øvelse i fremmede Sprog. Ogsaa skulde der prækes Tydsk, ikke Dansk. De Instrumenter,

der skulde læres at spille paa, var Lut og Viol di Gamma. Ved Academiet var ogsaa ansat en Boldmester, der skulde undervise i at lege med Bold og Raquetter. — Ikke allene Kongens egen Søn af andet Ægteskab, Grev Waldemar Christian, men ogsaa fire holsteenske Prindser, fandtes fra 1641—46 blandt Academisternes Tal. Ogsaa havde Stiftelsen udmærkede Lærere, som en J. Meursius, J. Burserus, S. H. Stephanus, V. Beringius o. a., hvis Navn er berømt i Literaturen, og som ikke bidroge lidet til at forøge Stiftelsens Glands. Men adskillige Omstændigheder forenede sig om at give Academiet sit Banesaar. Hvad der i Freden fremblomstrer, henvisner lettelig i Krigens Dage, og hvad der hæves ved Nyhedens Glands synker alt for ofte igjen, naar denne bliver mattere. Den Krig, som Frederik III. indvikledes i, og den Afsmag, Adelen syntes at have faaet for en Indretning, der paalagde dens Børn for mange Baand og Indskrænkninger, var Aarsag i, at Academiet allerede 1665 maatte ophæves og gjøres til en latinsk Skole, halv for adelige og halv for borgerlige Børn. Denne vedligeholdt sig indtil 1734, altsaa i 79 Aar, men blev i samme Aar nedlagt. Kong Christian VI. var betænkt paa at gjenoprette Sorøe Academie, og næsten af samme Aarsager, som Christian IV. stiftede det, nemlig for at sætte den adelige Ungdom istand til at undvære Udenlandsreiser. Men den skulde ikke lære her Alt, hvad der læres paa egentlige Universiteter. Begyndelsen blev gjort med at nedrive de gamle Munkeboliger, som paa den Tid endnu stode, og i deres Sted opført nye Bygninger. Men Christian VI. døde uden at fuldføre sit Værk, og Academiet fik ikke sin ny Fundats førend 1747, af Frederik V. Det blev høitideligen indviet d. 27 Juli s. A. Aaret derpaa forærede Holberg Academiet sine Godser Tersløsse og Brorup, som s. A. bleve oprettede til et friherligt Lehn med Navn af Friherskabet Holberg. I Erections Patentet anføres som Grund for denne Ophøjelse, den langvarige Tjeneste, som Holberg havde beviist Kongen, Sammes Fader og Farfader, og endnu herefter agtede at bevise. I sit Testamente af 1748 begavede han endvidere Academiet med sit øvrige Landgods, som ei var indbefattet i Baroniet, 12000 Rd. i

Penge, sit Bibliothek, og 1000 Rd., hvis Renter skulde anvendes til dets aarlige Forbedring. Mærkeligt er det, at medens han saa rundeligen betænkte Sorøe Academie, bestemte han i sit Testamente en svag Søsterson, han havde i Bergen, kun 30 Rdlr. aarligen. Stiftelsen var nu atter opstaaet af sin lange Dvale i forherliget Glands, og mange Adelige tyede derhen. I denne Periode havde den Lærere, som Kraft, Sneedorf, Schytte o. a., hvis Arbeide endnu bære Præg af den blomstrende Tilstand, hvori Academiet befandt sig. Academiet havde sit eget Bogtrykkerie, fra hvis Presser Schyttes Værker, Krafts Mekanik og flere ypperlige Arbeider udgik. Men det synes aldeles ikke at ville længe trives som blot Stiftelse for den adelige Ungdom, og det fik en ny Fundats 1782. Foruden Adelens skulde nu ogsaa Embedsmænds og andre brave Mænds Børn have Adgang dertil. Men Academiets Forfatning i denne sin sidste Periode, var maaskee den mindst heldige blandt alle. Academisternes Tal stod i de nyere Tider i alt for ringe et Forhold til Lærernes, og tilsidst blev Stiftelsen aldeles ikke besøgt. Dette foranledigede P. A. Heiberg til 1798 at gjøre nogle vittige Anmærkninger derover i sin Sproggrandskning. Fra 1747 til 1789 have studeret her 206 unge Mennesker, hvilket udgjør i Gjennemsnit omtrent 5 aarligen, naturligviis et ubetydeligt Antal, med Hensyn til den Bekostning, Academiet udfordrede, og de Midler, det havde at raade over. Dets Jordegods udgjør 3761 Tdr. Hartkorn. I Aaret 1813 rammede Stiftelsen det store Uheld, at Academiebygningen med Bogsamlingen og andre videnskabelige Apparater, afbrændte. Ogsaa kom den i en betydelig Gjeld ved anvendte Bekostninger og Forbedringer, og først nu seer man sig istand til at give den en fornyet Virksomhed.

Indenlandske Efterretninger.

Under 18de April d. A. er emaneret en Placat, hvorved Hs. Majest. allernaadigst har fundet det tienligt, med Hensyn til Udførselen til fremmede Steder af Heste fra Kiøbenhavns, Vedbeks og Helsingøers Tolddistricter, indtil videre at forandre den ved Forordningen af 2den April 1819

bestemte Told derhen, at der, istedetfor 8 Rbdlr. pr. Stk., skal erlægges 10 pCt. af Hestenes Værdie.

I det til Morgenblatt hørende Kunstblatt No. 108 for f. A., læses et Stykke, undertegnet N—f, angaaende Frue Kirke i Kjøbenhavn, i Anledning af den derover fældte Dom i No. 72 af s. B. Forf. ender dette Stykke med følgende Yttringer: Det Hele viser den høie Aand, som i dette Bygningskonstens Værk yttrer sig ved simpel Storhed, Hensigtsmæssighed i Anlæg, Harmonie og Reenhed saavel i det Heles som de mindre Deles Forhold, der, efter Fuldendelsen, upaatvivleligen vil gjøre et sjeløploftende Indtryk paa hver fordomsfri Kjender. Thorwaldsen har allerede under sit Ophold i Kjøbenhavn forudfattet denne høie Virkning, og af sand Begeistring for et Local, der er hans Arbeider saa gunstigt, tilbudet sig at udføre de dertil fornødne Billedhuggerværker, gjort Forslag til Anordningen af den hele Cyclus af hans lovede Arbeider, og erklæret, at ikke letteligen Architectens og Billedhuggerens Værker ville kunne træffes i skjønnere Harmonie end her vil blive Tilfældet.

Hr. Literatus Blok Tøxen agter, i Forening med Hr. F. M. Lange, at udgive et Skrift under Titel: Historisk Haand-Ordbog, indeholdende korte Levnetsbeskrivelser over de vigtigste historiske Personer, fra de ældste indtil vore Tider; til Brug for Skolen og Livet. Bogen, ved hvis Udarbeidelse S. Baurs kleines historisch-literarisches Wörterbuch i 4 Dele, stor 8., for det meste er lagt til Grund, bliver omtrent 30 Ark stor, og overlades Subscribenterne for 10 ß. Arket paa Trykpapir, og ¼ høiere paa Skrivpapir. Subskriptionen staaer aaben indtil Værket er udkommet, men siden overlades aldeles ikke noget Exemplar under Bogladeprisen. Man subskriberer i den Gyldendalske Boglade og hos Bogtrykker H. H. Thiele, som have paataget sig Forlaget.

Aalborg, den 26de April. Det i Gaar ved Nibe holdte Foraars-Marked, var, uagtet det skjønne Veirligt, dog ei saa stort, som man kunde formode, hvortil Aarsagen ventelig var den, at en Deel af de Handlende vare reiste til det i Dag holdte Thise Marked. Priserne vare følgende: Malkekøer kostede 17 a 18 Rbd.; hjemmegjorte Tøier 4 Mk. Alen; bleget Hørlærred 2 Mk. 4 ß. Alen; ubleget Dito 26 a 28 ß. Alen; bleget Blaarlærred 28 ß. Alen; Dito ubleget 22 a 24 ß. Alen; Smør 7 a 8 ß. Pundet; Æg 7 a 8 ß. Snesen. — Ved Nibe fiskes i dette Foraar en stor Mængde Sild, som i denne Tid sælges for 1 a 2 ß. Oelen.

I Møeborg Sogn ved Lemvig har nylig følgende sørgelige Tildragelse fundet Sted. En almindelig agtet Bondemand, hans Kone og deres to voxne Sønner, som gik friske og sunde tilsengs om Aftenen, fandtes alle 4 døde om Morgenen, Manden og Sønnerne i Sengen, men Konen paa Gulvet. Ved den afholdte Obductions Forretning opdagedes ikke mindste Spor til Gift, og der havdes ikke heller den fjerneste Mistanke om nogen Forgivelse. Rimeligviis ere de tilhobe blevne et Offer for uforsigtig Brug af Tørvegløder, som Konen skal have lagt langs med en nylig udspækket Væg, for at tørre den inden den blev kalket til Helligdagene.

Skrivelse fra det Holsteenske af 27de April d. A. I Jordens Skjød ligger der ofte skjult Ting af stort og af ringe Værd, hvoraf noget efterhaanden opdages og findes, men meget vel bliver for evigen uopdaget. En Indsidder i Langenhorn i Amtet Bredstedt i Hertugdømmet Schleswig, ved Navn Bähn Petersen, har nyligen, ved at grave i en Høi paa hans Mark, opgravet og fundet omtrent 80 Stykker Albertsthalere og Sjælandske Dalere. De skulle vel ikke have noget antiquarisk Værd, men dog være af Værdie 50 Specier.

Udaf en Skrivelse fra Hamborg af 27 April. Skjærtorsdag afskjar Parcerne Livets Traad for de to berømte i Ditmarsken opdragne svære Stude; dog maatte de have en vældig Slagters Arm til Hjelp. Efter det almindelige Rygte veiede de levende, den ene 3,600 Pund, den anden 3,400 Pund, og skulde have kostet ved Indkjøbet, Omkostningerne iberegnede, 2000 Mk. Hamburger Cour. Blandt Omkostningerne er 50 Rdlr. gaaede med ved Modtagelsen i Drikkepenge og adskillige Sagkyndiges standsmæssige Beværtning m. v. I nogle Dage bleve de i Hamborg stillede til Skue, og Indtægten, 1204 Mk. 7 ß. anvendt til det meget store

Sygehuus, som er under Bygning. Langfredag saae man dem begge hænge i det gamle saakaldte Rytterhuus, som er Kjødets almindelige Udsalgssted, uden Skind og Nyrene, der strax maatte skjæres ud, da en saa tyk Masse ellers i flere Dage ikke vilde blive kold og følgelig fordærves. I denne Tilstand angav man Vægten for det Halve imod Bruttovægten, Huderne for 150 Pund hver, Talgen af hver for 300 Pund. Kjødet blev solgt til de sædvanlige Priser, 6 Lß. for Pundet af det Bedste, og var snart borte, da mange vilde spise Noget af disse mærkelige Høveder. Slagterne paastaae, at Kjødet koster dem 8 Lß., saa at de tabe. Studene vare meget lange og tykke, men havde korte Been, saa at de lignede Elephanter i deres plumpe Skikkelse. Huden var meget tynd, Haarene korte og glatte. Nogle paastaae, at de vare 7 Aar gamle, skjøndt Slagterne angav deres Alder for 4 Aar. Dersom man nogle Dage længere havde stillet dem til Skue og tilbørlig bekjendtgjort det, saa vilde Sygehusets Indtægt være bleven over dobbelt saa stor. — Langfredag kjører, rider og gaaer Enhver, som kan, paa Volden, hvilket, formedelst det smukke Veir sidstleden, gav Leilighed til at vise og beskue de smukke Heste og Vogne, samt deres Indhold i deres hele Pragt. Imidlertid viste den uforskammede Sydostvind sig som en sand Aristocrat, i det den drev den Støv, som de Riges Equipager foraarsagede paa den meest besøgte Deel af Volden, imod de stakkels uskyldige Fodgjængere. — Dampbaaden, som dagligen gaaer til Harburg og tilbage, er stødt paa Grund og Hjulet derved beskadiget, dog uden at Fartøiet væltede. Denne Vælten med Baade giver rigtig nok ikke saa drøie Stød som naar man vælter med Vogn, da Vandet er meget mere eftergivende og glat, end den haarde Jord; men at det dog ogsaa har sine Ubehageligheder, er ikke at nægte. — Næsten alle Ridehester maa nu miste største Parten af Halen, for dog i een Deel at ligne de Engelske. Naar disse Rideheste omsider spændes af Foermændene, der kjøbe dem, naar de ere redne fordærvede, ved Siden af en langhalet Hest, saa seer det næsten saa moersomt ud som i Jylland, naar man seer en Koe og en gammel Hest ganske koldsindig i søsterlig Eendrægtighed at trække en Bondevogn.

Blandede Efterretninger.

Paa Kongen af Engellands Krone findes den kostbare Rubin, som Eduard, den sorte Prinds, og Henrik V. bare efter deres Seire ved Agincourt (1356) og ved Poitiers (1415). Til de sorte Flokker i Kroningskaaben udfordredes astrachanske Lammefødder i Tusindtal. Bundtmageren har allene faaet for Kroningsgevandtets Udbedring og Forskjønnelse 11,000 Pd. St. (111,000 Rbdlr.), og det koster 20,000 Pd.

Mingarelli i Bologna vil have opfundet den Konst, at styre Luftballonen paa en horizontal Maade, for hvilken Opfindelse Academiet i London har udlovet en Belønning af 20,000 Pd. Sterl.

I Aaret 1813 blev i Engelland og Wales, som tælle 10 Mill. Indb., 713 Mennesker dømte fra Livet, og i Frankrig derimod, som tæller 29 Mill., kun 307. Fra 1814 til 1818 dømtes i Engelland og Wales ialt 4157, og i Frankrig derimod kun 1737.

I et i f. A. udkommet Skrift: Most's Influenza Furopæa, eller den nyere Tids største Epidemie, søger Forf. at godtgjøre, at den heftige epidemiske Catarrhalfeber, der, under Navn af Influenza, udbredende sig fra Petersborg og endende sig i Lissabon, havde bragt Millioner paa Sygeleiet og lagt endeel i Graven, hver tyvende Aar i det forrige Aarhundrede er vendt tilbage, og derfor sandsynligviis vil hjemsøge Europa igjen 1822. En lignende Epidemie har hersket 1762, 1749, 1729—32 og 1709—12 o. s. v. Blandt de Midler, Forf. foreslaaer derimod, er for den Enkelte at hærde sig mod de epidemiske Indflydelser, og for det Offentlige, at indrette en Qvarantaine.

Kjøbenhavns Børs d. 1 Maj.

Cours. Hamb. 2 M. 260, a vista 263. Amsterd. 2 M. . . Lond. 2 M. . . Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 10½ ß. a 15 Rbmk. 10 ß. Oblig. (med Renter fra 11 Decb. 1820) 73. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 89½ a 90 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 117 Rbdlr. Sedl. pr. 100 Rbdl. r. S. Norske Rigsbanksedler 16. Svenske Sedler 65 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 36.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 5 Maji 1821.

Noget om Pigeskolerne i Kjøbenhavn.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Grammatik lære Børnene sjeldent, før de have læst Sprog i 2, 3, ja vel endog 4 Aar; men hvad have de da lært af Sprogene i den Tid? Uden Grammatik maa al Sprogkundskab blive meget indskrænket og mangelfuld. Vel kan Man, efter Campes Plan, lære Børn et fremmed Sprog ved at tale det med dem; men da bliver det i Grunden intet fremmed Sprog; thi Man vil dog vel ikke troe, at Børn skulde kunne lære et Sprog ved at tale det visse Timer om Ugen, og naar Forældrene tale det med dem, da er det jo Modersmaalet. Men de Forældre, som selv kunne lære deres Børn de fremmede Sprog, behøve ei at sende dem i Skoler for at lære dem, og skulde andre Børn lære Sprogene i Skolen ved blot Samtale, da krævedes der ikke allene en stor Mængde Timers Information i Sprogene, men og en duelig Lærer, der ikke allene kunde tale Sproget, men tale det rigtigt og smukt; men hvormange finder Man af saadanne Lærere, og hvormange Pigeskoler kunde vel have Raad til at holde dem? Desuden vilde det, efter Campes Methode, falde Børnene meget vanskeligt at lære at oversætte Sprogene, naar de ikke kjendte i det Mindste lidt til Grammatikken. Hver nye Tid, Person, Tal o. s. v. vilde være saa godt som et nyt Ord, naar de ei kunde henføre dem til Stammen. Udtalen har ogsaa mange Vanskeligheder, naar Man ikke kjender lidt til Grammatikken; thi da kan Man næsten ingen Regler give for den, og selv disse høre jo til Grammatikken. Men skal Grammatikken læres af Børn paa 5 til 6 Aar, hvilket jo er nødvendigt, naar de alt i den Alder skulle lære fremmede Sprog, saa maa den vistnok ikke behandles strengt systematisk, som gjerne hidtil er skeet; thi da kunne voxne Piger have ondt nok ved at fatte den. Man burde heller ikke strax begynde med tydsk eller fransk Grammatik, men heller med dansk. Ingen grammatikalsk Lærebog bør i Begyndelsen bruges; thi da lære Børnene Ord, uden at forbinde noget Begreb dermed. Den første Udenadslæren skeer bedst ved mundtlige Samtaler, og saaledes bør og den første Grammatik læres. Læreren fortæller blot sine Elever, at alle de Ord, Man bruger i Talen og i Bøger, henføres til visse Classer, som Man har kaldt: Artikel, Substantiv o. s. v., — siger dem, hvad Forskjel der er paa de forskjellige Ordklasser og hvorledes Man kan prøve, til hvad Classe ethvert Ord hører, f. Ex. Substantivet kan have Artiklen for og bag sig, Adjectivet kan lægges til Mand, Qvinde, Ting, o. s. v. Derpaa vælge han forskjellige Ord og lader Eleverne henføre dem hver til sin Classe. I Begyndelsen seer det vel noget braaget ud for Børnene; men, naar Man gjør det til en Slags Gjetteleg, faae de snart Interesse derfor, og nu kan en duelig Lærer let forandre Gjetningen til Sikkerhed, ved at spørge om Grunden til, at et Ord henføres til den, og ingen anden Classe. Man

bliver nu ikke staaende derved, men gaaer ufor- mærkt over til Ordenes Forandring og hvad der- til hører. Først kan Man begynde med Tal (Numerus), som Børn bedst kunne fatte, og ved Verberne med Tid (Tempus), og saaledes videre. Gjerne vilde jeg nøiere udvikle og med Exempler oplyse denne Maade at lære Grammatik paa, der, saavidt mig er bekjendt, ikke før har været offent- ligt fremsat; men denne Afhandlings Plan tilla- der mig ei at være saa vidtløftig.

Naar Børnene nu paa denne Maade ere blevne bekjendte med Grammatikken, kunne de siden let lære et hvilketsomhelst Sprogs Gramma- tik, og da kan Man bruge Lærebøger deri. Dette synes rigtignok at være en langsom Gang og en lang Omvei; men den, som gaaer jevnt ad den slagne Vei, kommer dog ofte før til Maalet, end den, som i Begyndelsen forhaster sig og vil skyde Gjenvei, men siden bliver udmattet og møder utallige og uoverstigelige Hindringer. Medens Børnene saaledes øves i Grammatikken, kunne de og begynde at læse de fremmede Sprog op og udtale dem rigtigt; naar de da nogenledes ere komne efter Grammatikken, kunne de begynde paa Oversættelsen, som da vil falde dem ulige let- tere, naar de ligesom kunne oversee Sprogets Oeconomie, eller dog forstaae, hvad Læreren siger derom. De lærte da paa eengang Grundtrækkene af enhver Grammatik og behøvede blot ved ethvert nyt Sprog, at sætte dets Egenheder til, og for det danske Sprog behøvede de da kun meget lidt til.

Angaaende Sprogunderviisningen i de høiere Classer anseer jeg mig ikke for competent til at dømme, da jeg ei er Sprogmester; men jeg troer, at den meget beroer paa den Grundvold, som er lagt i de lavere Classer. Naar Sprogunder- viisningen i de lavere Classer bliver forbedret, sættes Sprogmesteren i de høiere i Stand til at virke med Held; men ere Lærerne i de høiere Classer ogsaa uduelige, som vel ikke saa sjeldent er Tilfældet i Pigeskoler, er Methoden naturlig- viis ikke Skyld i, at Eleverne Intet lære.

Ogsaa i de andre Discipliner følges i Almin- delighed slette Læremethoder, og den samme Anke gjælder om dem, som om Sprogene, at Man be- gynder for tidligt dermed. Geographie, som et dannet Fruentimmer i vore Dage vel og maa

kjende lidt til, begynder Man gjerne paa i een af de nederste Classer, og ligesaa bagvendt, som paa Sprogene. Da Man troer, at der ei behø- ves ret Meget, for at kunne undervise Begyndere, helst i Geographie, som Læreren jo blot behøver at høre Børnene udenad i efter Bogen, sættes der i Almindelighed maadelige Lærere dertil, og disse gjøre det for Børn Vanskelige i at lære Geographien, umueligt ved deres slette Under- viisningsmaade. At bruge Kaart til at gjøre Geographien tydelig, anseer Man i Almindelighed for overflødigt og unyttigt i de nederste Classer, hvor de just ere meest nødvendige. Følgen bli- ver, at Børnene ikke alene spilde deres Tid, men og fatte saa urigtige Begreber om det, de læse, at det siden er meget vanskeligt at rette dem. Ofte begynder Man endog med Indledningen til Geographien, og lærer altsaa Børn paa 6 til 8 Aar mathematisk, physisk og politisk Geographie, og det i Almindelighed uden synderlig Forklaring. Men, hvorledes det og gaaer dermed kan Man let mærke, naar man ved Examina hører Læreren examinere smaa Børn om Æqvator, Ecliptica og Horizont, om Monarchier, Aristocratier o. desl., som han ofte ikke selv forstaaer, eller naar Man udenfor Skolen hører Børn tale om slige Ting. Ikke destomindre troe dog Ukyndige, at saadanne Børn have slugt al Verdens Viisdom, og Bør- nene bilde sig i Almindelighed heller ikke Lidet ind af, at de kjende en heel Deel Konstord, som de ikke forstaae. Med Geographien bør Man vist- nok gaae ligesaa gradviis frem, som med Gram- matik: ikke bruge nogen Lærebog i Begyndelsen, men blot med Landkaartet for sig fortælle Eleverne det Vigtigste om Verden, Jorden, Lande og Van- de, Bjerge, Floder, Søer, Stæder o. s. v., og derhos ikke glemme, at vise dem bekjendte Ver eller deslige, for at gjøre dem opmærksomme paa den formindskede Maalestok, hvori Alt er afsat. For at give et rigtigt Begreb om Landenes For- hold til hverandre, i Henseende til Størrelse, Be- liggenhed, Afstand o. s. v., var det maaskee og bedre at bruge General-, end Special-Kaart. Ef- ter saaledes at have gjort Børnene bekjendte med Kaartet, kunde Man tage fat paa den egentlige Geographie, og da gjerne begynde med Indled- ningen, hvorved Man dog, saa vidt mueligt, maa søge at henføre Alt til noget Bekjendt, og oplyse

det ved Exempler. Hvorledes dette passende kan skee, er foredraget i det pædagogiske Selskab, og dette Foredrag vil blive trykt (see Maanedstidende for Skolelærere og Opdragere, No. 3, Marts 1821, Pag. 39).

Historie læres sjeldnere i Pigeskoler, og er maaskee heller ikke saa nødvendig for Fruentimmer. Dog vilde det vistnok være meget nyttigt, om de lærte at kjende de vigtigste og interessanteste Begivenheder, i det Mindste af Fædrelandets Historie, og dette kunde og skee uden synderligt Hovedbrud, ved at lade dem læse passende historiske Bøger indeni. Paa samme Maade kunde Man og gjøre de ældre Elever lidt bekjendte med Naturhistorien. Derved fik de, som havde Lyst og Evne dertil, Leilighed til at lære mere Nyttigt, uden at Andre bleve besværede med at lære noget Unødvendigt. For at det Læste ei skulde glemmes strax igjen, kunde Læreren gjentage det ved Examination, og derved tillige give Eleverne Grundtrækkene af Chronologie og Synchronisme, hvorved da og Eftertanke, Opmærksomhed og Hukommelse vilde øves og skjærpes.

(Fortsættes.)

Det islandske literære Selskab.

I Overeensstemmelse med Selskabets Love, meddeles herved offentlig Forklaring om dets Foretagender og oeconomiske Forfatning, især for Aaret fra 30 Marti 1820 til samme Datum 1821.

Efter at den vigtige og vidtløftige Sturlunga-Saga tilligemed Biskop Arne Thorlaksens Levnet var bleven udgivet af Selskabet i 4 Dele i Qvart, har det begyndt at udgive en ny Fortsættelse af dette Værk, i samme Format, nemlig Islands Arbækur (Islands Aarbøger), saavidt muligt affattede i de historiske Sagaers Form og Stil ved Sysselmand John Espolin. Heraf er den 1ste Deel (som indbefatter det 14de Aarhundrede) nu allerede udkommet med en Fortale af Landsoverrets-Assessor Thorsteinson, samt en Forerindring af Forfatteren, begge tillige forsynede med dansk Oversættelse. Endvidere er paa Selskabets Forlag udkommet den første Deel af en geographisk Lærebog i det islandske Sprog,

under Titel: Almenn Jardarfrædi og Landaskipun. Nærværende Bind (som er forsynet med tvende illuminerede Globus-Kort i Steentryk) indbefatter den mathematiske, physiske og politiske Geographie, som er forfattet af Over-Auditeur, Bye- og Herredsfoged Grim Johnson i Skjelskjøre, og af Cand. jur. Thord Sveinbiørnson. Endelig har Selskabet i Aar udgivet den 5te Aargang af dets Sagnablöd eller historiske Blade (redigerede, som hidindtil, af Professor Finn Magnussen), som indeholde en sammentrængt Oversigt over det forløbne Aars vigtigste Begivenheder, samt tillige Formandens aarlige Tale paa Selskabets Stiftelsesdag og dets originale Regnskaber for Pengebeholdninger og Forlagsværker m. m.

For nærværende Tid er den anden Deel af det ommeldte geographiske Værk under Pressen; dermed skulle følge fire Landkort, hvoraf det ene, over Island, er berigtiget efter de i senere Tider erhvervede Oplysninger. Ligesom Selskabet intet Honorar giver for dets Forlagsskrifter til dets Medlemmer, saaledes har ogsaa dets ordentlige Medlem, Capitain v. Born, havt den Godhed at affatte dette Landkort (som nu udkommer fra det Kongl. Steentrykkerie her i Staden) uden nogen Betaling.

Foruden Hans Majestæt Kongen, som allernaadigst har skjænket 100 Rbd. Sølv til Selskabets Kasse for dets afvigte Regnskabs-Aar, har det i samme Tidsrum seet sig betydeligen understøttet af dets sædvanlige Velgjørere, især af Hs. Excellence Geheime-Conferentsraad Johan Bülow til Sanderumgaard, Ridder af Elephanten; Kammerherre Grev A. W. Moltke, Deputeret i Rentekammeret og for Finanzerne; Greve Knuth, Committeret i Rentekammeret; Conferentsraad, Amtmand og Ridder Thorarensen paa Island; Stiftamtmanden over Island v. Moltke; Etatsraad og Ridder Thorlacius m. Fl., efter som det trykte Hoved-Regnskab nærmere udviser.

Efter sidste Beretnings Medsør havde Selskabets kjøbenhavnske Afdeling paataget sig at modtage og oversende de Bøger, som her maatte blive givne til det i Island, efter Lieutenant v. R[illegible]s første Forslag og ivrige Medvirkning oprettede Stifts-Bibliothek. De Bøger, som af ham og Andre vare forærede dertil i sidstafvigte Sommer, bleve

saaledes oversendte til Reikevig, hvor de modtoges af Biskop G. Vidalin, Ridder af Dannebrogen, samt forvares der under Stifts-Øvrighedens Over-Opsigt, indtil det særegne Locale dertil, hvis Indretning Regjeringen allerede har bevilget, er bleven fuldført. En ny Gave dertil er allerede indkommen fra Selskabets udenlandske Æres-Medlem, Baron, Major og Johanniter-Ridder Friedrich de la Motte-Fouqvé, i Mark-Brandenburg, som ogsåa har lovet fremdeles at bidrage med Iver til Bibliothekets Forøgelse.

Selskabets Indtægter, bestaaende i Medlemmernes Bidrag her og i Island, overordentlige Gaver og hvad der er indkommet ved Salg af dets Forlagsværker m. m., have, i det forbigangne Regnskabs-Aar beløbet ialt til 1171 Rbdlr. 68 ß. i Sedler og Tegn, samt 172 Rbdlr. 24 ß. i Sølv. Hvorimod Udgiverne have beløbet sig til 1025 Rbdlr. 66 ß. i Sedler og Tegn. Selskabets Eiendom til Dato, Bøger og andre deslige Effecter fraregnede, er: i Kongelige og Bank-Obligationer 800 Rbdlr. Sedler og 1900 Rbdlr. Sølv, hvilke udgjøre dets faste Fond, og i Contanter omtrent 433 Rbdlr. 94¾ ß. Sedler og Tegn, samt 27 Rbdlr. 24 ß. rede Sølv, der anvendes til at afholde de Udgivter, som Tid efter anden paakomme. Iøvrigt kunne vi henvise til de detaillerede Forklaringer, som indeholdes i de af Selskabets Kasserer og Boghandlings-Kommissionær til 30 Marti 1821 aflagte og i Trykken udgivne Regnskaber.

I Selskabets kjøbenhavnske Afdelings General-Forsamling den 30 Marti sidstafvigte blev Professor Finn Magnusen valgt til Formand istedem for Landsoverrets-Assessor B. Thorsteinson, som fratraadte, formedelst sin forehavende Bortreise til Island. Cand. jur. Th. Sveinbiørnson blev paa ny valgt til Kasserer, men Cadetlærer G. Oddsen til Skriver. Ogsaa blev Studios. Theolog. Th. Gudmundsen paa ny valgt til at forvalte Oplag og Udsalg af Selskabets Forlagsværker. Selskabets Afdeling i Island bestyres, som forhen, af Domkirkepræsten i Reikevig A. Helgesen som Formand, af Land- og Bye-Foged S. Thorgrimsen som Kasserer, og Lector Theologiæ ved den lærde Skole paa Bessestad, J. Johnsen, som Skriver.

Det islandske literære Selskabs Afdeling i Kjøbenhavn, den 25de April 1821.

Indenlandske Efterretninger.

Da Thorvaldsen, efterat have besøgt sit Fædreneland, som ikke havde seet ham i 25 Aar, ledsaget af dets bedste Ønsker, var kommen tilbage til Rom, gave hans Konstbrødre og Venner et stort Gjæstebud til hans Ære, bestaaende af 130 Couverts. En tydsk Konstynder, begeistret af den nordiske Phidias's store Fortjenester, digtede en til denne høitidelige Leilighed passende Sang, som var sat i Musik af Kocher, en genialsk Tonekonstner fra Würtemberg, som i denne Tid opholder sig i Rom. Digtet blev afsjungen over Bordet, og ved Slutningen deraf traadte H. H. Prinds Christian ind i Spisesahlen og bød sin store Landsmand en hjertelig Velkomst. Thorvaldsen har modtaget mange Bestillinger, hvorved Billedhuggerkonsten i Rom faaer ligesom nyt Liv, og paa hvis Fuldendelse de derværende Konstnere allerede forud glæde sig. Et af ham fuldført Værk er d. 18 Febr. d. A. blevet opreist i Staden Zante paa den saakaldte Alhelgens Plads. De fornemste Indvaanere paa Øen havde allerede i Aaret 1817 bestilt det hos Konstneren. Det bestaaer af en Büste i Kjæmpestørrelse af Bronze, til Ære for Sir Thomas Maitland, den brittiske Lord-Over-Commissair. Mærkeligt nok, at en nordisk Konstners Meisel forherliger Hovedstaden for en jonisk Republik.

I nogle Breve, skrevne i Dec. 1820, fra en tydsk Lærd, der i denne Tid gjennemreiser Spanien, berettes, at Levemaaden i Madrid er saa uhyre dyr, at et enligt Menneske næsten ikke kan leve der under 3000 Fl. aarligen, og endda maa undvære alle de Beqvemmeligheder, han har i det sydlige Tydskland for 800 Fl. En dansk Lærd, som er ankommen der, skal have tilbragt adskillige Nætter paa Gaden, fordi hans Forhold ikke tillode ham at tilveiebringe saadanne Udgivter. Da han især sysselsatte sig med gamle Skriftcharacterers Studium, saa skal hans Papirer have hos Alcaden opvakt stor Frygt, fordi man ansaae de copierede Træk for Chiffre; han blev derfor, som mistænkt for Spionerie, arresteret, men, efter Gaadens Opløsning, igjen sat paa fri Fod.

Man antager i Almindelighed, at Hunnen af Canariefugle ikke synger. Imidlertid eier en Enkefrue i Kjøbenhavn dog en saadan Hun, der

synger ligesaa fortræffeligen som en Han. At den er en Hun, kan der saa meget mindre være nogen Tvivl om, som den nyligen har lagt tre Æg.

Odense. Ledsaget af Alles Velsignelser, som havde lært at kjende det elskværdige Fyrstepar, forlod Hs. Høihed Prinds Christian Frederik med høie Gemalinde Rom den 7 April om Formiddagen, og ankom om Aftenen til Terni. Den følgende Dag besaae Høisamme Vandfaldet sammesteds og fortsatte derefter Reisen til Spoleto. Efter den 9de at have beseet Mærkværdighederne i sidstnævnte Stad, afreiste DD. HH. over Assissi til Perugia, hvor Høisamme tilbragte hele Dagen den 10de og fortsatte Reisen den 11te til Arezzo. Paa Veien besøgde Hs. Høihed Valpladsen ved Thrasimena og Staden Cortona. Den 12te om Aftenen ankom DD. HH. i ønskeligt Velgaaende til Florentz. — De velgjørende Virkninger, som for et Par Aar siden sporedes af de trufne Foranstaltninger mod Landstrygere, foranlediger Ønsket om at samme paa ny maatte indskjærpes; thi atter seer Man alskens stærke og raske Burscher skareviis omvanke, og ikke sjelden brandskattes den stakkels Landboer enkelte Dage af halve Snese slige ubudne, tildeels vel eqviperede Gjæster, som da, mere af Frygt end af Kjærlighed, maae afkjøbes med gode Ord og Penge. — Den Hamborger Korrespondents nys holdte Jubilæum har fristet flere Avis-Udgivere til, hver paa sin Viis, at søge en Slags forfængelig Ahnestolthed i deres Blades Ælde. For hvem det alligevel maatte have en historisk Interesse at vide, hvilken af de to fyenske Aviser der er den ældste, tjener til Oplysning: at nærværende "Kongelig allene privilegerede Fyens Stifts Adresse-Avis og Avertissementstidende" er begyndt at udgives med Aaret 1772 af Adressekontoirets Stifter, den fortjente C. G. Bjering, og siden uafbrudt er vedblevet, saa den om føie Tid kan feire sit halvhundredaarige Jubilæum. Dengang existerede slet ingen anden Fyensk Avis, og skulde end længer tilbage i Tiden være udkommet noget ordentligt Ugeblad her i Odense, da bliver Adresseavisen, som første og nærmeste Fortsættelse, ogsaa i denne Henseende den ældste, da det andet herværende Aviskontoir blev oprettet aldeles fra Nyt af den endnu levende Redaktør Anno 1780, eller otte Aar sildigere. — Baade Kukkeren og Nattergalen have nu og ladet sig høre. (Hempels Av.)

Første Paaskedag rasede Østen for Randers en Hedebrand, som tillige lagde en lille Kratskov ved Ørbekgaard i Aske. Anden Paaskedag druknede to norske Matroser paa Gudenaae mellem Uggelhusene og de saakaldte syv Vedder.

Fra Aarhuus Politikammer indskjærpes Lovbudet om, at ingen unge Piger eller Børn maae indfinde sig ved Liigbegjængelser for at strøe Blomster o. s. v.

Aalborg. Paa det i Torsdags den 26de April ved Thise holdte Marked, skal, efter Forlydende, have været en stor Forsamling af Mennesker, mange Sælgere men faa Kjøbere. — Igaar (den 29de April) blev af den tilvoxende Ungdom, i begge Stadens Kirker, confirmerede ialt 63 Drenge og 36 Piger.

Ribe, d. 1 Maj. Næste Fredag bliver Ordination i Ribe Domkirke, og ordineres Hr. Cand. Fuglede, allernaadigst beskikket Sognepræst for Malte og Folding Menigheder her i Stiftet. — Den 29 April confirmeredes i begge Stadens Kirker 19 Drenge og 20 Piger.

Viborg, d. 30 April. Som en Følge af det mageløse blide Foraarsveir, seer man allerede Træerne i fuld Udspring. Luften seer ofte ud til Torden; men en varm Blæst adspreder det. Dog har man i Nat seet stærke Lynglimt. Svalerne ere allerede for nogle Dage siden komne. — Igaar confirmeredes i Stadens to Kirker 29 Drenge og 21 Piger.

Ved Anmeldelsen af Hr. Literatus Blok Tøxens og Hr. F. M. Langes Historiske Ordbog, P. 557 i Skilderiets forrige Numer, maa erindres, at Bogladeprisen bliver 10 ß. for Arket paa Trykpapiir, men at Subscribenterne erholde samme for 8 ß. Arket.

Misceller.

I Aaret 1687 blev Philip Standfield i Skotland anklaget for at have bandet sin Fader og deeltaget i hans Mord. Efterat den Myrdede allerede var jordet, blev hans Liig igjen opgravet,

efterdi Rygtet fortalte, at den Døde efter Sønnens Anstiftelse, var bleven dræbt, fordi denne var gjort arveløs. Da han havde rørt ved Liget, for at lægge det i Kisten igjen, styrtede Blodet ud af den Myrdedes Næse og Mund, og Philip raabte nu: ak Gud vær mig naadig! hvilket letteligen lod sig forklare ved de Forhold, han havde staaet i til Faderen. Men Retten antog Blødningen som et Guds Tegn, og dømte ham, ikke for begaaet Drab, som han ei kunde overbevises om, men fordi han havde bandet sin Fader, til at Tungen skulde skjæres ham ud af Halsen, den høire Haand og Hovedet afhugges. Han vedblev lige til det sidste Øjeblik at paastaae sin Uskyldighed, men Dommen blev alligevel fuldført efter sin hele Strænghed.

Blandede Efterretninger.

Man har hørt meget tale om Mad. Catalani, men stedse efter fremmede Beretninger. Neppe vil det derfor være uinteressant at høre her, hvad en dansk Mand siger om hende, efter afvigte Aar at have hørt hende i Hamborg. Hun gav en Concert i St. Michaeli Kirke, hvortil 4,800 Billetter vare udgivne. Madame Catalani er godt voxen og meget vel bygget. Af Ansigt er hun ingen Skjønhed, men veldannet. Det er fuldt af Blidhed, og man finder noget Overjordisk deri. Med Værdighed betraadte hun Pulpituren over Alteret, ganske sort klædt og ligesom oversaaet med Diamanter. Førend hun begyndte at synge holdt hun andagtsfuld sin Bøn med sammenfoldede Hænder. Hendes Stemme udfyldte hele Kirken. Den er ikke saa konstig som Mad. Beckers, men behagelig blid, smeltende, ligesom kommende fra en høiere Region. Intet Menneskeligt lader sig sammenligne dermed.

Canova arbeider i denne Tid paa Modellen til en Hest, der endog overgaaer den, han forfærdigede for nogle Aar siden, og som ansaaes for den største i Europa. Den skal støbes af Bronze og opstilles paa den store Plads omkring den hellige Franz v. Paulas prægtige Tempel, der opføres i Neapel.

I det Ambrosianske Bibliothek i Mailand, har man opdaget en Ilias i Haandskrift, som synes at

være fra det 4de Aarhundrede, med 60 Malerier paa Pergament. Den er altsaa 600 Aar ældre end alle de, hvorpaa Udgaven af Homer grunder sig. Prof. Majo har udgivet dette Haandskrift i eet Bind med Kobbere efter Malerierne. Dog indeholder det ikke hele Iliaden, men kun de Steder, hine have Hensyn til.

Om Veirliget i Sommerhalvaaret fra Begyndelsen af April til Slutningen af October 1821.

Vi levere atter i Aar et kort Udtog af det Dittmarske Skrift, forsaavidt det kan interessere danske Læsere, uagtet vi noksom vide, at disse Veirforudsigelser have ikke Faa imod sig. Ganske ufortjent kan denne Opsigt, som disse hidtil have gjort, neppe have været, thi naar Forudsigelser, om hvis Sandhed eller Usandhed Enhver, lige fra Borgen til Hytten, kan overbevise sig, gjøre Opsigt i adskillige Aar, kan de ei være ganske uden Grund. En falsk Prophet kan føre Folk bag Lyset eengang, men neppe gjentagne Gange. Prof. Dittmar siger derfor med Rette i Fortalen til sit Skrift, "at hvad der fortjener Opmærksomhed, ogsaa fremdeles skal være ham velkomment, men at flau Skjærds, Spottegloser og Kløgterier ere den alvorlige Mand uværdige." — Iovrigt er det langt vigtigere for Menneskeheden, at der gives Mænd, der med Iver lægge Vind paa Meteorologien, end at tusinde Penne sysselsætte sig med Bemærkninger over, hvorledes Hr. A. spillede Marinelli paa Hoftheatret i Wien, hvorledes Mad. B. sang i den store Concert i Paris, hvad der vil blive af Verden om 5 Hundrede Aar, hvorledes en Vesuv spruder Ild i Maanen, og flere saadanne Ting, der kunne være morsomme nok, men dog aldrig saa nyttige, som Meteorologien for Landmanden, og følgeligen for hele Samfundet.

Prof. Dittmars Skrift om Sommerveirliget 1821 bebuder i det Hele en tør og varm Sommer, med noget Bygeregn, især i Juni og Juli Maaned. I April vil i de sidste 8 Dage mange Planter fremblomstre, og adskillige Træer i Haugerne bedækkes med Blomstersnee; under Begunstigelse af nogle ret varme Foraarsdage ville Svalerne førend Midten af April ankomme, og i mange Egne vil man klage over den store Formerelse af Markmuus og Muldvarpe. — I Mai Maaned ville kun Ege, Elletræer, Bøge og Lindetræer holde deres Løv tilbage, fordi en kjølig Østenluft, afvexlende med Østsydluft, vil forhindre de fine Træer i at ud-

springe. Fløkkede Fjerskyer ville i de første otte Dage udmærke Maihimlen, men Nordost og Østenvinde bringe i den anden Uge kjølige Dage, og imod Midten af Maaneden vil der indtræffe varmere Dage med Bygeregn og Taageskyer; ogsaa vil hist og her allerede spores Torden; men imidlertid har man dog at befrygte kolde Nætter imellem d. 11 og 13 Mai. Efter Midten af Mai ville varme Dage og Bygregn — kjølige Morgener og Sydostvinde afvexle med hinanden. Fire til fem Dage førend denne Maaneds Udgang vil Kornet begynde at blomstre under 52, 53 og 54 Gr. I de sidste otte Dage derimod kan man vente ligesaa smukke som fuldkomment varme Dage, paa de sidste tre nær, der endnu ville medføre nogle kolde Nætter. Forf. tilraader Haugeeiere den Forsigtighed, saa ofte der i den anden Halvdeel af Mai, efter Solens Nedgang, ad Nordost til viser sig en klar og reen Himmel, at bringe alle udenlandske og fine Planter i Læ om Natten, eller, hvor det kan skee uden Fare, at røge dem med vaadt og tørt Træ eller Halm. Skulde, især mod Slutningen af denne Maaned, hvilket ikke lader sig forudsee, store Iismasser bryde løs fra Nordpolen og drive, imellem Island og Færøerne, ud i det atlantiske Hav, saa ville vi spore en meget kold Vest-Nordvind. Dette anføres her, fordi den fra Nordvestsiden vil forekomme mange besynderligt. Oldenborrerne ville allerede i Begyndelsen af denne Maaned komme i Mængde. — I Juni Maaned ville i Europa Vest- og Sydvestvinde afvexle med hinanden, og bringe Bygeregn. Behageligt Solskin vil imidlertid befordre Planternes Vært. — Kornet vil i lavere Egne staae ganske fortræffeligt, men i sandede Jorder smaahalmet, mindre givtig i Skjæppetal, men desto bedre i Kjærnen, fordi det vil mangle samme paa Fugtighed. Byge- og Tordenregn vil nu Landmanden ofte ønske med stor Længsel. Fra de højere Bjerge maa der nedblæse enkelte kolde Luftstrøg, der forvandle de større Regndraaber til Hagel, som vil nedslaae mangen Kornager, især i bjergfulde Egne. Henimod den længste Dag vil adskillige mørke Dage og Skytræk ile fra Vesten og Sydvest ad Østen og Nordost til, og enkelte Ilinger befugte Landet, men neppe holde ved en halv Dag. I de sidste Dage af denne Maaned vil der vel indtræffe en større

Varme, men om Morgenen og Aftenen vil det dog være ret kjøligt. Høet vil kunne bjerges meget beqvemt, thi de faa Regnskyer, som hist og her ville gjøre det slagne Græs fugtigt igjen, ville ikke staae længe paa. I Pintsehelligdagene vil der allerede findes Jordbær i Skovene, da et varmt Sommerveirlig vil begunstige deres Modnen. — Juli Maaned vil have adskillige mørke Dage i den første Fjerdedeel, ligeledes imellemstunder bringe Bygeregn, men sjeldent ville Skyerne i denne Sommer hele Dage forene sig til at danne længe vedholdende Landregn. — De varmere og klarere Dage ville begynde i den anden Uge, og da maa megen Torden yttre sig. — Den i denne Maaned stedse højere stigende Varme i Luftkredsen nærmer sig de sidste Sneeleier, hvorved kjølig Morgenluft og stærk Skylleregn af ringere Varighed maa fremkomme. — Ved ofte nok saa behageligt Veir paa det flade Land ville Badesteder, der sædvanligen ligge ved Høje og Lunde, have en mindre venlig Himmel. Man vil mueligen have der Aarsag til at klage over fugtigt Veirlig. — Kornhøsten og en næsten overalt velsignelsesrig Frugtbarhed, vil rundeligen lønne Mark- og Haugearbeiderne. Mod Enden af denne Maaned blæse Ost- og Nordostvinde, og vil Regnen stedse savnes. — August vil have stor Lighed med Høstmaaneden i Aaret 1819. Om end den Varme, som i de foregaaende Maaneder er bleven udviklet ved Solstraalerne fra Jordklodens nordlige Halvdeel indtil 15000 Fods Bjerghøide, med denne Maaneds Begyndelse skulde være stegen, saa vil den, — naar Regn kommer til — alligevel ikke give mere stor Anledning til en mørk Himmel, eller til en for Markfrugterne skadelig Fugtighed. — Efter alle Særkjender lader sig en just ikke meget fugtig August formode. — Den første Halvdeel af denne Maaned vil med varme og klare Dage kun have faa mørke Timer at afvexle med. Men kjøligere ville Nætterne være, og allerede førend Midten af August ville taagedugtige Morgener indtræffe — ogsaa vil man d. 15 d. M. høist sandsynligen see røde og gule Blade falde af Træerne. Dette er et Kjendetegn paa kold Natteluft. — De friske Luftninger om Natten og de smukke Eftermiddage, ville være gavnlige for Frugten. — Tordenregn vil ligeledes paa mange Steder vedergvæge Landet, og enkelte Dage

bedække Himlen, efterat Tordenskyerne ere trukne forbi. Kornet vil blive haard i Kjærnen, men meelrigt. Ikke saa vandet, og mindre sød som i forrige Aar, vil Frugten blive. Ved det meget Solskin, vil Sukkerstof i alle Træfrugter bedre kunne udvikle sig. For Hauge- og Markfrugterne ville Udsigterne være fortræffelige. — Efterat denne Maaned er gaaet forbi, med en Mængde behagelige og varme Dage, med mangfoldige kortvarende Ilinger og Tordenregn, maa endeligen i de sidste Dage af samme Hvidkløveren fremkomme, som Forbud paa Høstmaaneden. Skulde end paa de høje Bjergspidser under Sneelinien, i den anden Halvdeel af Maaneden, falde Snee, saaledes som ofte nok indtræffer i en Region af 7000 Fod og derover, i Høstmaaneden, i europæiske Sydbjergegne, saa vil dette dog neppe have saa stor Indflydelse paa Veirliget i Maaneden September, til at jo den første Uge af samme skulde have flere klare end mørke Dage. Men omkring Bjerghøjene vil der den første Uge i mange bjergfulde Egne danne sig Skykrandse, der strøgviis ville gjøre deres Reiser i Nabolandene, og udgyde sig enkelte i Regn. Efter otte Dage vil ogsaa Middagsstunden indtil henimod Solens Nedgang være ret varm, men Nætterne ville være mærkeligen kjølige, og den østlige Side ved Solens Opgang bedækket med Skyer. Henimod Midten af Høstmaaneden ville Nætterne stedse blive koldere, og Vinduerne i beboede Værelser, paa den nordlige Side, ofte belagte med Dunster, men Frugterne paa Agrene være overmodne. De hvide Traade af Hvidkløveren ville nu overtrække Markerne. Kun i de sidste otte Dage af denne Maaned ville adskillige mørke Dage bringe Regn igjen, men overhoved vil September udmærke sig ved smukt og behageligt Veir. Om end før og efter Midten af Maaneden nogle Nordvest-, ligesom Østenvinde skulde blæse, ville Lufttrækkene dog snart igjen drage sig mod Syd og Sydvest, og derved hidføre en saa varm Luft, at Frugten stedse vil faae større Modenhed og vinde i Sukkerstof. Efter alle Kjendemærker lader sig i denne, ligesaa vel som i den næstfølgende October Maaned, vente en ret behagelig Høsttid. Over for megen Væde vil man i den gode Aarstid neppe have megen Aarsag til at klage. Snarere er det at befrygte, at i adskillige

Provindser en saa stor Regnmangel og Tørke vil indtræffe, som mange neppe formode. — I bjergfulde Egne og paa de nordlige Skraaninger af de ved Østersøebække liggende Lande, maa mange Kilder en Tidlang være udtørrede. Vist nok kommer det an paa Vindenes Begyndelse efter Høstjevndøgnet, og dens fire Ugers større eller mindre Bestandighed at blive paa Syd- og Nordsiden, for at kunne forudsee det paafølgende Vinterveirlig og selv endog for Maaneden October. Hvor fordeelagtigt end Veiret iøvrigt for den sidste vil falde ud, saa gives der dog, efter mangen mørk og skyfuld, saavelsom taaget Dag, Grunde, der lade befrygte, at i October ret kolde Nætter tidligen ville indtræffe. Ved sine fortsatte Jagttagelser, siger Forfatteren, over Naturtegnene, mange skriftlige og trykte Efterretninger, der maanedligen ere komne ham tilhænde fra forskjellige europæiske Lande, har han nu allerede for sjette Gang gjort den Erfaring, at der af de med hans Undersøgelsesmaade overeenstemmende særlige Kjendetegn, som Sommermaanederne give — en næsten ubedragelig Slutning lader sig gjøre for Beskaffenheden af det paafølgende Vinterveirlig.

Kjøbenhavns Børs d. 4 Maj.

Cours. Hamb. 2 M. 260, a vista 263. Amsterd. 2 M. - . Lond. 2 M. - . Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 10½ ß. Obligat. (med Renter fra 11te Decbr. 1820) 73 a 73½. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 90 Rbd. r. S. (uden Renter) eller 116½ a 117 Rbd. Sedl. pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rgsbksedler 16. Svenske Sedler 65½ a 66 ß. — Disconto 6 pC.

Spildt Uleilighed.

Først smøger man sin Pibe, faaer sin Dram,
leer, bander, støier, uden Spor af Skam,
og hedder Karl, før man har Duun paa Hage.
Saa byder, for at tykkes viis,
man uden Sky de Ældre Riis,
og synker hvor man nys slap fra tilbage.

John Barthold.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 37.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 8 Maji 1821.

Menneskelighed mod Dyrene.

Til
Oldermanden for Slagterlauget.

Ved herhos at tilstille Hr. Oldermanden 62 Exemplarer af et indkommet lidet Skrivt: Et Par Ord til Bedste for Husdyrene benævnet, skulle vi derhos, efter Forfatterens Ønske, anmode Dem om, at ville uddele disse Exemplarer iblandt Laugets Interessenter, og vilde det være os kjært, om Forfatterens velmeente Hensigt: at formaae Vedkommende til en, saavidt muligt, mildere og mere menneskelig Behandling af Dyrene, især ved sammes Aflivning, kunde, saavidt Laugs-Interessenternes Haandtering angaaer, ved Hr. Oldermandens gode Bestræbelse, vorde opnaaet.

Kjøbenhavns Raadstue, den 21 Febr. 1821.

Moltke.
Schæffer. Schiønning. Voltelen.
Lange. Hammerich. Møller. Mundt.
Skibsted.

Niis Lowson.

* * *

I min underdanig-ærbødige Ansøgning til Høi- og Velbemeldte Magistrat, yttrede jeg den Formodning, at oplyste og tænkende Mænd blandt Slagterlaugets Mestere, vilde, ved Læsningen af det omtalte lidet Blad, fande dets hele sørgelige Indhold, og af egen Godmodighed indføre en Slagtningsmaade, der nu og i Fremtiden forkortede saa mange Millioner (fødte og ufødte) Væseners Dødsqval, hvilken, foruden at den skaffer Eieren ingen Nytte, vistnok kan forandres til en mild Aflivelse. Jeg skrev fremdeles, dog kyndig Mands Mening uforkrænket, at Drabsinstrumentet, nemlig Øxen, dannet til Øiemedet, skulde ved et eeneste Hug skille disse Dyrs (Kalvens, Svinets og Lammets) Hoved fra Kroppen; den sønderhuggede Nerve havde da mistet sin Spænding og Legemet sin Følelse; Blodet skulde udfuse som i een Strøm, og Livet skulde være udslukt i ringere Tid end den, vi behøve til eet Aandedræt. Endeligen, hvad Bladet selv angaaer, er min Erklæring denne: det kan ikke formodes, at i Danmark skulde gives en eneste Literaturens Ven, ligefra den høiærværdige Lærde, indtil den blot Videlystne, der slet ikke skulde kjende til sal. Prof. L. Smiths ypperlige Skrivt: over Dyrenes Natur og Bestemmelse &c. Sandeligen! jeg veed Ingen i denne Classe, som mit Blad kunde blive behageligt, ved noget Dem Ubekjendt eller Nyt, men vel, at det erindrede en stor Deel Herrer Proprietairer og Forpagtere om utilgivelige Haardheder med Hensyn til de unge Creatures Oppakning og Bortsendelse, kunde vække Uvillie og Daddel.

En mangfoldigere Classe, som i forskjelligt Forhold nærmere virker til Husdyrenes fornuftløse Tilfredshed eller Plage, er den almindelige Bor-

ger, især deleshed Hyrekudsken, Fragtkudsken, Slagteren, samt den hele Bondestand. Det skulde være sjeldent, om nogen af disse skulde have læst det foromtalte Skrivt om Dyrene. Den færreste Deel har Evne til at kjøbe en saadan Bog; en større Deel har fra daglige Næringssysler ingen Tid til store Bøgers Læsning; og endeligen have Mange ikke Aandscultur nok for at følge en saadan Forfatters Tanker, om endog hans Bog tilfældigviis faldt dem ihænde. For denne Classe især skrev jeg mit Halvark, og skrev det med Betænksomhed saa jævnt og saa eenfoldigt, som det er. Jeg har i Livet været Øien- og Øren-Vidne til fornuftløs Behandling mod Dyrene, naar f. Ex. Kalven med Kniven igjennem Halsen, endda i et svagt Brøl ligesom fremtvang en Bøn om Forbarmelse; og hvilken enten foraarsagede Latter eller et Forbandelsesudtryk; hvori jeg dog, til Menneskelighedens Ære, vil troe, at Vanen havde mere Deel end Hjertet. Jeg har seet en ophængt levende Calecun, fra hvis Næb nu og da neddryppede en Blodsdraabe, og Underretningen om Aarsagen dertil var denne: Man havde afskaaren dens Tunge dybt nede i Halsen, for at skaffe Blodet et Udløb, da det ellers, ved at størknes i Kroppen, muligen kunde sudle Kjødets Hvidhed med Pletter.

Den eller de respective Øvrigheder i Sjællands Kjøbstæder, der maatte finde nogen Anbefaling for mit Blad i ovenstaaende Kjøbenhavns høie Magistrats Skrivelse, der vistnok er grundet i Natur, Fornuft og Religion, har jeg den Ære at tilbyde, for at uddeles til Slagterne, indtil 6 Exemplarer af Bladet: et Par Ord til Bedste for Husdyrene, uden Betaling. Imod en liden Seddel, med en Øvrighedspersons Underskrivt, med Udskrivt: Til Regisseur N. Hansen, Studiestræde No. 94, 3die Sal, skulle de uden Ophold vorde overleverede til Budet. Det samme har jeg den Ære at tilbyde de høi- og velærværdige Præster, til hvad Brug de maatte finde tjenligst, enten til Afbetjening i Skolerne eller til Uddeling mellem forstandige Bønder i deres Sogn. Ikkun 320 Exemplarer haves tilbage af Oplaget, altsaa ønsker jeg, at Udleveringen fra mig maatte skee snart, i det seneste inden Mai Maaneds Udgang.

O! at menneskelig god Villie her maatte afskaffe en uviis Skik, indtil engang vor milde

Regjering, ved en Lov, forbyder Mishandling imod Dyrene baade i Livet og i Døden!

Kjøbenhavn, den 28 April 1821.

N. Hansen.

Noget om Pigeskolerne i Kjøbenhavn.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Religion begynder Man, om Man vil, baade for tidligt og for sildigt paa i de fleste Pigeskoler. Naar Man betænker, at den skal være en Støtte for vor Dyd, en Løgte for vor Fod, en Trøst i allehaande Modgang, da kan Man vistnok ikke for tidligt begynde med at indplante den i Børns unge Hjerter; men, naar disse ikke skulle lære Noget, som de ei forstaae, ja endog fatte Afsmag for Religionen, som nu desværre altfor ofte er Tilfældet, saa maa Man vist ikke strax begynde at foredrage Børn en systematisk Religionslære. I det Mindste troer jeg ikke, at enten Balles Lærebog, eller Campes Ledetraad ere brugelige ved den første Religionsunderviisning. Den første er bestemt for den fuldstændigere Religionsunderviisning til Confirmation, altsaa mindre passende, naar Man blot vil gjøre smaae Børn bekjendte med Religionens og Moralens Hovedsætninger, ei indvie dem i Religionens ubegribelige Mysterier eller indvikle dem i theologiske Stridspunkter. Campes Ledetraad har udentvivl blot sin Forfatters berømte Navn at takke for den Anseelse, hvori den er, eller maaskee blot har været. Vel indeholder den megen skjøn Moral, mange gode Opmuntringer og Advarsler; men alt dette gjør dog intet Indtryk paa Hjertet, — fordi det staaer i en Lærebog. Tvertimod hindrer det Læreren fra at gjøre Anvendelse af de foredragne Sandheder. Ligesaa lidet nytter den til Bibelstederne føiede Forklaring, der snarere forvilder, end oplyser: saavel hiint, som dette bør overlades til Læreren. De smaae Lærebøger eller Ledetraade af Callisen, Bastholm, Holst o. Fl., ere mere passende for Begyndere; men Man burde slet ikke begynde Religionsunderviisning med Udenadslæren efter Bøger, som overhovedet aldrig burde begynde, før Eftertanke, Opmærksomhed og Hukommelse var noget øvet. Indenadslæsning, som i det Hele

oversees altfor meget i de fleste Pigeskoler, er og= saa til at indgyde religiøse og moralske Følelser i Barnets Sjel og til ligesom at bane Vei for Religionsunderviisningen, et ypperligt Middel. Derved faae Børnene Religionen i Hovedet og Hjertet, saa at sige uden at mærke det, og naar den da siden bliver foredragen mere systematisk, forstaae de den og føle Interesse for den. Vi mangle ikke gode Læsebøger, som ere passende til dette Oiemed, saasom: Bibliothek for Ungdommen af Birch og Riber, 3 D., Underholdning for Børn og Børnevenner af Saltzmann, (8 D. i 3 B.), Campes Opdagelse af Amerika, Robinson, Sjelelære o. s. v., den guttmanske Families Reiser af Dassel, Henrich Gottschalk blandt sin Familie, af Saltzmann, og mange andre. Især indeholder Bibl. f. Ungd. i 3die Bind en fortræffelig Fortælling om Hermansen og hans Familie, som ret er skikket til paa en underholdende og let Maade at give smaae Børn det første Anstrøg af moralsk Dannelse, ligesom derimod Henrich Gottschalk er skikket til at forberede til den egentlige Religionsunderviisning. Herved stemmes Børn tidligt til sand Religiøsitet og faae en urokkelig Tillid til det almægtige, vise og gode Forsyn, som ingen systematisk Demonstration er i Stand til indgyde dem, uden at dog deres Hjerne overspændes eller deres Hjerte lukkes ved kolde og vanskelige Undersøgelser, ved uforstaaelige Troessætninger. Desuden indeholde disse Læsebøger et saadant Forraad af nyttige Kundskaber, at den Videlystne finder lige saa rig Næring for sin Forstand, som for sit Hjerte, og Læreren faaer derved den bedste Leilighed til siden at gjøre den fuldstændigere systematiske Religionsunderviisning mere interessant og virksom paa Villien, da han bestandigen kan gjøre enhver Sætning indlysende og lærerig, ved at tilbagekalde Erindringen om det Læste. Maaskee kunde og en Læsebog indrettes saaledes, at den ordnedes efter et vist System, og Læresætningerne, ordnede efter samme System, kunde da være særskilte, blot til Lettelse for Læreren, ei til Udenadslæren. Disse kunde da indskrænkes til meget faa, og allerede Holberg har i sin 46de Epistel (1ste T. Pag. 246) givet et Exempel paa, hvorledes de kunne indbefattes i 6 Hovedpuncter, i Form af en moralsk Catechismus. Naar disse bleve indprentede Barnet, saasnart det begyndte at tænke

noget sammenhængende, vilde det virke langt stærkere paa Barnets Villie og være en fastere Støtte for dets Dyd hele Livet igjennem, end den tydeligste og fuldstændigste Religionsunderviisning efter den nu almindeligen brugte Methode; thi "Ungdommens Hjerner ere som Vox, hvorpaa Man "uden Møie kan sætte hvad Stempel, Man vil, "og, naar de ved Alderen blive hærdede, kan "Mærkerne ved intet Middel siden udslettes." (Holb. Epistl. 46, 1ste T. Pag. 252.) Men ved denne Maade at lære smaae Børn Religion paa, finde fornemmeligen to Vanskeligheder Sted, at de forskjellige Discipliner og Classer i Almindelighed have hver sin Lærer, og at Man ei kan bebyrde Forældrene med Anskaffelsen af saa mange Læsebøger, som dertil udfordredes. Hvad den første Vanskelighed angaaer, da var det vistnok i flere Henseender ønskeligt, at der i hver Skole vare saa faa Lærere, som mueligt, og disse saa sjeldent mueligt skiftede. Der vilde da blive mere Eenhed i Børnenes Dannelse, og det vilde da først blive mueligt, at de kunde lære noget Heelt, da de nu derimod lære Lidt af mange Ting, men sjeldent Noget tilgavns. Angaaende Læsebøgernes Anskaffelse, da var det vel ei saa nødvendigt at alle Børnene havde hver sin Bog, og, naar flere kunde læse sammen i een Bog, kunde Omkostningerne ved deres Anskaffelse lættes meget derved, at hver kjøbte een Bog, eller flere skjøde sammen til at kjøbe alle dem, der behøvedes. Dog er der sjeldent saadan Enighed og Overeensstemmelse imellem Skole og Forældre, at denne Plan uden store Vanskeligheder kunde sættes igjennem. Det var derfor maaskee nok saa godt, om Skolen selv kunde anskaffe et lidet Bibliothek af de nødvendige Læsebøger, hvortil fornuftige Forældre med Glæde maatte bidrage, ikke allene for at realisere den her anviste Methode, men og for at indskrænke det slette Valg og de hyppige Forandringer af Bøger, som nu saa ofte finder Sted; thi Anskaffelsen af Bøger til et saadant Bibliothek vilde Man vel ikke lade beroe paa en enkelt Lærers Godtbefindende, uden nøiere Overveielse. At Bøgerne maatte slides ved Brugen er naturligt, men ved maanedlige eller aarlige Bidrag kunde de opslidte let erstattes ved nye, og, naar Skoleregnten forbedredes, kunde de og vare en temmelig lang Tid. (Fortsættes.)

Samtale med et Barn i Moderliv.

Barnet (indenfra). Heida! Luk op! Hvorlænge vil I jeg skal pines i dette mørke Fængsel?

Stemme (udenfra). Haster det da saa meget?

Barnet. Har jeg ikke allerede piint mig her i ni Maaneder?

Stemmen. Men veed Du da ikke, at Du kan komme til at pines i det ny Fængsel i 70 Aar?

Barnet. Hvorledes det? Er Verden da ikke Lysets og Glædens Bolig?

Stemmen. Lysets, men sjeldent Glædens.

Barnet. Kan jeg ikke der vente mig Lykke og Velvære?

Stemmen. O, ja — paa visse Vilkaar.

Barnet. Og disse ere?

Stemmen. Først kommer det an paa om du har et hvidt eller sort Skind, om det Blod, der flyder i dine Aarer, udspringer af en ædel eller uædel Kilde.

Barnet. Og naar jeg har disse Egenskaber, er jeg da lykkelig?

Stemmen. Ja, naar du bliver paa den Plet, hvor du er; men forandrer du dit Opholdssted, saa er det ogsaa ude med din Lykke. Paa Manilla slaaer man dig ihjel, fordi du er hvid, og i Americas Fristat smedder man dig i Lænker, fordi du er sort. I Aristocratier behandler man dig som en skadelig Borger, fordi du er en Republicaner, og i en Republik paa samme Maade, fordi du er en Aristocrat.

Barnet. Vel — saa faaer man at skikke sig i Tiden og Omstændighederne. Men er jeg lykkelig naar jeg gjør dette?

Stemmen. Ja, naar Du eier et Lønmiddel, som man kalder Guld.

Barnet. Det er vel ikke saa vanskeligt at faae?

Stemmen. Nei, ikke saa vanskeligt som at holde paa det, naar man først har det.

Barnet. Er jeg da lykkelig naar jeg eier dette Middel?

Stemmen. Ja, naar Du kan blive fri for den Hær af Sygdomme, som dagligen bekrige og bestorme Menneskeslægten, og som voxe de Midler, man har derimod, med hver Dag over Hovedet. Du gaaer over lutter Afgrunde, og ved hvert Skridt, Du gjør, staaer Du Fare for at synke deri.

Barnet. O, saa luk ikke op! Lad mig heller blive hvor jeg er! Mit mørke Fængsel er mig kjerere end eders lyse Verden.

Stemmen. Du har intet Valg mere. Paa den Bro, du nu staaer, maa du over.

Barnet (heftigt skrigende). Au — Au!

Stemmen. Saaledes bør det sig. Med Graad træder du ind i Verden — med Graad skal du engang træde ud af den igjen.

Spørgsmaale, det asiatiske Compagnie vedkommende.

En af det asiatiske Compagnies Interessentere, der nu i 12 samfulde Aar forgjeves har ventet paa Udbytte, og som, naar han kun regner simple 4 PC. Rente af sine Penge, har tabt i dette Tidsrum henved 50 PC. eller det Halve af sin Capital, tager sig herved ærbødigst den Frihed at fremsætte følgende Spørgsmaale:

1) Er Compagniet istand til at give mindste Udbytte, var det end kun 5 Rbdlr. for hver Actie, mon det da ikke er paa Tiden, at dette skeer?
2) Seer Compagniet sig aldeles ikke istand til at give noget Udbytte, hvorfor opløses og realiseres det da ikke nu, efter 12 Aars frugtesløs Haaben, saa at hver Interessent kunde faae det, der tilkommer ham for hans Deel, og Compagniets Betjentere sættes paa Pension?

Octroyen af 21 Marts 1792, §. 25, siger: "Compagniet maa opløses og realiseres forinden Octroyen udløber, naar en Pluralitet af Interessenterne, hvis Andeel i Compagniet skal beløbe sig i det mindste til ⅔ Dele af Actiernes Antal, finder det fornødent at tage en saadan Beslutning og saaledes at frasige sig deres Privilegier."

Der er neppe nogen Tvivl om, at hvis Compagniet heller ikke i Aar kan give noget Udbytte, ⅔ Dele af Interessenterne nok ønske dets Opløsning, som de, i Følge Octroyen, der i næste Aar

endog, efter Forlængelsen, at regne, er udløben, ere berettigede til at fordre.

Hovedbestemmelsen af ethvert Handelscompagnie er at skaffe Interessenterne Udbytte. Men uagtet det er overensstemmende med den Kgl. danske asiatiske Compagnies Octroy §. 30, at der, for ei at svække den af Interessenterne indskudte Capital, ikke maa beregnes anden og større Fordeel eller Gevinst end den, hvorved Compagniets Capital virkelig er forøget, og der ingen Tvivl er om, at denne Capital i de sidste 12 Aar ikke er bleven forøget, saa er det dog en Selvfølge, at denne Bestemmelse maa have sine Grændser. Et, to, ja tre Aar kunde Billigheden fordre, at Interessenterne, i Haab om bedre Tider, lade sig nøie med, ikke at faae Udbytte. Men naar denne Tilstand har varet i 12 Aar, og Compagniet endda ikke seer sig istand til at give ringeste Udbytte, mon det da ikke er paa Tiden, enten at opløse og realisere Compagniet, eller og at udbetale enhver Interessent, som ønsker det, den ham tilkommende Andeel?

Indenlandske Efterretninger.

Til den i April d. A. holdte Qvartalsexamen have 10 latinske Jurister meldt sig, af hvilke 1 forlod den skrivtlige og 1 udeblev fra den mundtlige; af de 8, der absolverede begge Prøver, erholdt 4 Laudabilem og 4 Haud illaudabilem. De til Examen anmeldte danske Juristers Tal var 41, af hvilke 2 forlode den skrivtlige Examen og 1 udeblev fra den mundtlige, 27 erholdt Beqvem og 11 Ei ubeqvem.

De Spørgsmaale, som forelagdes de latinske Jurister i Naturretten og Romerretten vare følgende:

1. An secundum jus universale dantur res jacentes?
2. Num patria potestas licite a parentibus in alios transferri potest?
3. An et quatenus legislator civilis propter crudelitatem adversus animalia bruta merito poenas statuere potest?
4. An angiarium seu detentio navium ad subditos exteræ civitatis pertinentium juri gentium tum universali, tum positivo convenit?

5. Quid per condictionem ob turpem causam intelligitur juri romano, et an huic actioni etiam jure patrio locus?

I den danske Ret vare de følgende:

1. Kan den, der har solgt fortærlige Varer til en Mindreaarig paa Credit, uden dennes Curators Samtykke, hvilke denne derefter har afhændet og derfor modtaget Betaling, efter Loven kræve de Penge, som den Mindreaarige endnu beviislig besidder, sig udlagte, naar der fremsættes Mindreaarigheds-Exception mod hiin Handel?
2. Er den efterlevende Egtefælle altid berettiget til at udløse Børnene af den Sædegaard, som hørte til sammes og den Afdødes fælleds Boe?
3. Hvor lang Tid kan en protesteret Vexels Ihændehaver paastaae at nyde extraordinær Vexelrente hos den, der er pligtig til at indfrie samme?
4. Kan een belægges med Lovens almindelige Straf som Injuriant for en bestemt ærerørig Sigtelse, naar han vel ikke kan tilveiebringe lovligt Beviis for Beskyldningens Rigtighed, men dog vis Formodning?
5. Stemmer Lovens 5—1—6 overens med de Grundsætninger, som 1—14—6 og 7 fastsætter i Henseende til Parters Eed?

De danske Jurister fordeeltes ved den skrivtlige Prøve paa to Dage. Opgaverne den første Dag vare følgende:

1. Er Giveren pligtig til at hjemle Gaven til Gavens Modtager og til at erstatte Skaden formedelst Vanhjemmel?
2. Hvori bestaaer Præventionsret eller Forekommelsesret, og under hvilke Betingelser finder den Sted?
3. Om og hvorvidt kan den der har Børn fledføre sig?
4. Hvorledes arver en Moder sit Barn, naar hun concurrerer alene med den Afdødes Sødskendes Børn?
5. Kan den i 6—13—26 til 28 bestemte Straf for den der omhandlede Forbrydelse endnu anvendes, efterat aabenbart Skriftemaal i Leiermaalssager er afskaffet?
6. Kan en Enke personlig arresteres for Gjeld?

Den anden Dag derimod vare Qvæstionerne disse:

1. Er man efter Naturens Ret beføjet til at udøve Forsvarsret for andre?
2. Kan strandet Gods ansees for herreløse Ting og som saadanne bemægtiges?
3. Er den Landsforviste berettiget til at tage sine uopdragne Børn med sig, naar Hustruen ikke vil følge ham.
4. Kan det mellem Egtefolk oprettede reciproke Testament eensidigen tilbagekaldes?
5. Kan 6—9—1 i Almindelighed anvendes paa overlagt Drab?
6. Kan een fritages for at afgive Forklaring som Vidne om det, som er blevet ham betroet under Taushedss Løvte?

I Fyen er nyligen solgt en for faa Aar siden bygget smuk Gaard, med betydeligt Areal af Jord og Skov, efter mange forgjeves Auctioner, under Tredieparten af hvad allene Gaardens Bygninger vare assurerede for i Brandcassen. — Lignende, skjøndt ikke fuldt saa paafaldende Exempler, har man undertiden ogsaa i Kjøbenhavn. Paa Gaarden No. 51 i store Kongensgade, som paa Onsdag skal absolut sælges ved ottende Auction, og som i Brandcassen er forsikkret for 65,000 Rbd. S., er ved 7de Auction kun buden 25,000 Rbd. S., altsaa kun noget over ⅓ Deel af Assurancesummen. Anden, tredie og de øvrige Prioritetshavere, kunne saaledes næsten ikke vente nogen Erstatning. — For Krigen skal den have kostet 30,000 Rdlr. Dansk Cour. eller 25,000 Specier. — I Almindelighed kjøbe Prioritetshaverne Ejendommene til sig, og dette holder, især de store, endnu nogenledes i Priis; men hvorledes vil det gaae, naar de engang ved disses Dødsfald, eller af andre Aarsager, atter skulde sælges? Eiendomme af Middelstørrelse, især i reelle Gader, betales dog endnu temmeligen, men skal Huusleien saaledes vedblive at falde, som en Følge af de mange Værelser, som til hver Flyttedag blive ledige, saa maa ogsaa de mindre Eiendomme synke i Prisen. Selv paa Østergade, hvor tilforn ingen Boutiquer var at faae uden ved enkelte Leiligheder, staaer nu en Boutique ledig og udbydes i Aviserne.

Ikke Faa klage over vort Climas Ublidhed;

men sammenligner man det med mangt et andet Lands, saa synes Klagen noget overdreven. Den franske Skibscapit. Roussin beretter, at i Landene mellem Vendekredsene om Vinteren, eller den saakaldte Regntid, Regnen falder i saadan Grad, at det overgaaer al Forestilling. Paa Øen Cayenne faldt fra 1 til 24 Febr. 1820 en 12 Fod, 7 Tommer høi Regn. — Selv i Paris havdes, efter de paa det Kgl. Observatorium anstillede Jagttagelser, i afvigte Aar 113 Dage, paa hvilke det regnede, 6 Dage paa hvilke det sneede, 11 Dage, paa hvilke det haglede, 69 Dage, paa hvilke det frøs, 12 Dage, paa hvilke det tordnede, og 135 Dage, paa hvilke Himlen ganske var bedækket med Skyer.

Den Carsottiske Familie, som nu er kommen tilbage fra Stockholm, har atter forenet sig med den Kuhnske, og af denne Forenings talrige Personale kan man i Sommer vente sig mange Nyheder, som vil more den Deel af den Kjøbenhavnske Almeenhed, der nu, da Melpomene og Thalia have lukt deres store Tempel, ønske at fornøie sig ved den muntre Momus's Lystigheder. Uagtet Brødrene Lehman i Fjor gjorde sig al muelig Umage, saa var dog Personalet for lidet, til at udføre Balletter, efter Ønske, og endog nogle af de meest yndede og nyeste kunde af den Aarsag ikke gives; men denne Hindring er nu hævet, og Afvexlingen vil kunne være større ligesom Udførelsen heldigere.

Af en Bekjendtgjørelse fra Stadsmusicanten i Svendborg, hvori advares mod Indgreb i hans Rettigheder, sees, at nu, "efter gammel Skik og Brug", opføres Musik ved Barselgilder paa Landet i Fyen.

Ulfshale-Løbet ved Møen er i den senere Tid saaledes tilgrundet, at næsten intet Fartøi mere kan passere, og at Damp-Paketten ikke mere kan anløbe Koster-Færgested, men maa i Fremtiden landsætte de møenske Passagerer ved Grønsunds Færgested.

Mariboe, d. 1 Mai. Slutningen af April Maaned har i Aar været usædvanlig varm. Vi har havt af og til fra 17 til 19 Graders Varme i Skygge og engang 22 Gr. Varme i Soel.

Nykjøbing, d. 27 April. Hestemarkedet igaar var det usleste, man nogensinde har seet.

Blot tre Hestehandlere havde bragt et halvt Dusin brugbare Heste, som de toge med sig igjen. Af de saakaldte Skindpibber, usle og magre Krallikker var vel nogle, hvilke deels solgtes for Hudens Værdie, deels bortbyttedes med Avance af Ligkjøbsbeløbet. Da der neppe var uden en Femtedeel af Folk og Bæster, havde Restaurateurerne kun maadelig Indtægt, men de, som vare værst farne, vare de egentlige Ligkjøbsbrødre, hvis Erhvervkilde ganske var stoppet. — Kornpriserne her i Byen og i Stubbekjøbing ere hinanden lige. Hvede 22 a 24 Mk., Rug 14 a 16 Mk., reen Rug 18 Mk., Byg 11 a 12 Mk., Vikker 20 a 24 Mk., Havre 8 Mk. Tønden, Kløverfrøe 12 Mk. pr. Lpd. Sidst i Marti Maaned blev hvid reen Hvede kjøbt i Sjælland og betalt med 6 Rbd. 5 Mk. pr. Tønde frit til Skibet leveret. — Ved Auctionen den 25de dennes paa Marienborg bleve Geværer, Rifler og Pistoler betalte dyrt. — Paa Christiansminde er i Vinter slagtet en Tyr, som vejede over 41 Lispund. Den var tillagt paa Falster og fedet meest med Kartofler.

Odense. Til vore Nyheder hører, at Vi nu fra denne Maaneds Begyndelse have faaet de kjære Veibomme paa den nye Chaussee, der gjør det nødvendigt for Kjørende og Ridende, at være forsynede med Skillemynt. Den nærmeste Bom her ved Byen var først anbragt udenfor Møllebroe, men blev næste Dag igjen flottet udenfor Vesterport, til Gavn for Forpagteren, eftersom Passagen fra denne Side er langt større. Da der af en Færredsvogn betales 4 Rbß. Sølv for Milen, gjør det imellem Nyborg og Middelfart en Udgivt af 40 Rbß. Sølv eller 50 Rbß. Sedler og Tegn.

Odense har i denne Tid faaet tvende meget smagfulde smukke Indretninger af et Viinhuus i Overgade og en Restauration paa Torvet. I første Sted, som aabnes paa Løverdag, ere, foruden den sieldneste Elegants og Beqvemhed, der findes for siddende Giæster baade i Kiælder og Stue, ogsaa at finde de fortrinligste udenlandske Tidender tillige med de Indenlandske. Paa sidste Sted er anlagt en skiøn Hauge ved Aaen, med behagelig Udsigt til det Nissenske smukke Anlæg hiinsides Aaen, og i Haugen en beqvem Spisestue, Billardsal, og lukt Keglebane, samt foran

de tvende fornævnte Værelser en smagfuld Colonnade, der bærer et Skuur, hvorunder kan placeres Spilleborde og Spiseborde, og tillige beskytte Værelserne mod Solen. Denne Anstalt aabnes Søndagen den 6 Maj.

Blandede Efterretninger.

B. Spinoza.

Navnet Spinoza har vel i et heelt Aarhundrede været berømt, men dog blev Spinozisme kun brugt til at betegne skarpsindig Atheisterie. Først i den nyere Tid har man lært at indsee, at denne store Tænker, maaskee den største, Jorden har baaret, den hele Tid var bleven misforstaaet og mistolket. Her er ikke Stedet at omtale hans System; men som Menneske, som en Philosoph, der forenede i sin Person Socrates's Viisdom med Diogenes's Tarvelighedssind, bør han her nævnes. Man vil af de efterfølgende Træk lære, hvor meget en sand Philosoph opoffrer, for at beholde det dyrebareste i Verden, Uafhængighed og Sjelero.

Benedictus Spinoza var født 1632 af uformuende Forældre. Han havde ikke Raad til at studere ved nogen Høiskole. Han begyndte at lære Latin hos en Tydsker, og siden, for at blive end fuldkomnere i Sproget, blev han underviist deri af en Læge, Fr. van der Ende, der havde en Datter, som forstod saa godt Latin, at hun i hans Fraværelse kunde undervise den unge Spinoza og de øvrige Lærlinger. Efterat hans Troesforvandte havde sat ham i Ban, besluttede han at lære et Haandværk, og blev Glassliber, hvorved han fandt sit tarvelige Udkomme. Men i den Tid, han ikke sleb Glasse, studerede han. Ofte holdt han sig inde i to, tre Dage, uden at see noget Menneske, ene sysselsat med Glassliben og Studeren. Hvor stor hans Tarvelighed var, sees af nogle Smaaregninger, der fandtes efter ham. Han levede en heel Dag af en Melkesuppe, tillavet med Smør, som kostede 6 ß. og en Pot Øl til 3 ß. En anden Dag levede han af Havresuppe, tillavet med Rosiner og Smør, som kostede ham 10 ß. I de samme Regninger anføres kun 2 halve Pinter Viin i een Maaned. Han blev ofte indbuden til Andres Bord, men han blev hellere hjemme,

hvor maadelig han end spiste der. Hans Klædedragt lignede hans Levemaade. Hans efterladte Bo bestod af en Kappe af Kamelot med Beenklæder, som paa Auctionen betaltes med 21 Gyld. 14 Styver, en anden graa Kappe 12 Gylden, 4 Lagener 6 Gyld. 8 Styver, 7 Skjorter 9 Gyld. 6 Styver, et Sengested og en Hovedpude 15 Gl., 19 Halskraver 1 Gyld. 11 Styver, 5 Lommetørklæder 12 Styver, 3 røde Gardiner, et stort Sengetæppe og et mindre 6 Gyld. Alle hans Prætiosa bestode af et Par Sølv Skoespænder, der solgtes for 2 Gyld. Hele Boet beløb sig til 400 Gyld. 30 Styver, hvoraf der, Omkostningerne fradragne, blev til Rest 300 Gyld. 14 St. (altsaa vare Omkostningerne allerede den Gang 25 pC.). Men denne hans store Tarvelighed og Nøisomhed satte ham ogsaa istand til at leve i største Uafhængighed, og til at foragte det, som Verden kalder at gjøre Lykke. Hans bigotte Troesforvandte tilbød ham en Pension af 1000 Gylden, naar han vilde blive paa deres Partie, og han afslog det. Prindsen af Condé vilde forskaffe ham en Pension hos Kongen af Frankrig, saafremt han vilde tilegne Monarken en Bog, og han vilde heller ikke modtage den. Man tilbød ham at gjøre ham til Professor i Philosophien ved Universitetet i Heidelberg, med Frihed offentligen at lære sine Grundsætninger efter eget Tykke, men han vilde hellere leve af at slibe Glas, end af Professuren. Fattig og indgetogen, men fri og uafhængig, vilde han leve paa sit lille Værelse. Muéligen har hans Sygelighed ogsaa medvirket til, at han gav Slip paa de meest glimrende Tilbud. J. J. Rousseau er maaskee den eneste i de nyere Tider, der kan sammenlignes med Spinoza; thi ogsaa han undslog sig for at modtage den Pension, Kong Friedrich d. 2den af Preussen tilbød ham, sigende, at han ikke vidste hvad han havde gjort for den; og uagtet Kongen derpaa sagde: "den Karl er en Nar", saa er det vel sandt, at den der modtager en Pension for intet, vel ikke er en Nar, men heller ingen retskaffen Mand, thi en retskaffen Mand forlanger ingen Løn for intet. Ordene, i dit Ansigts Sved skal du æde dit Brød, bør vel ei altid tages i deres bogstavelige Betydning, men uværdigt er det, at spise det Brød, som man ikke selv, men Andre, have svedet for.

Spinoza hadede fra sin Ungdom af Hyklerie og Skinhellighed, ligesaa meget som han yndede Overbærenhedsaand og enfoldig Andægtighed. Allerede hans Fader, der var en Mand af sund Forstand, havde tidligen lagt hos ham Grunden til denne Tænkemaade, og lært ham at skjælne mellem Skinhellighed og sand Gudsfrygt. Faderen sendte ham i hans tiende Aar til en Kone i Amsterdam, for at indkræve nogle Penge, og da den unge Spinoza traadte ind til hende, sad hun og læste i Bibelen. Hun vinkede til ham, at han skulde bie, indtil hun havde endt sin Bøn. Da hun var færdig, eptalte hun ham Pengene, og sagde til ham: her mit Barn, ere de Penge, jeg skylder din Fader. Gid du engang maatte blive en ligesaa retskaffen Mand, som din Fader. Han har aldrig overtraadt Guds Lov, og Himlen vil velsigne dig, naar du træder i hans Fodspor. Da hun havde sagt disse Ord, vilde hun putte ham Pengene i hans Pung. Men Spinoza, der fandt hos denne Enke alle Kjendemærker paa Hyklerie og Skinhellighed, som hans Fader havde talet til ham om, vilde tælle Pengene efter hende, hvormeget hun end satte sig derimod, og fandt nu, at der manglede to Ducater, som den andægtige Enke havde ladet falde i et Hul, gjennem en Sprække i Bordet.

Han opnaaede kun en Alder af 44 Aar, døde uden Rang, Titel og Formue; men efterlod et udødeligt Navn, som ingen af hine kan opveie, og uagtet intet Academie havde givet ham noget Diplom, skrev han dog næsten classisk Latin. Prof. Paulus i Jena har i Aaret 1805 udgivet hans Værker, og af Collectanea de Vita B. de Spinoza, som findes i Slutningen af 2det Bind, ere de her indstrøede Noticer tagne.

Kjøbenhavns Børs d. 8 Maj.

Cours. Hamb. 2 M. 260, a vista 263. Amsterd. 2 M. ... Lond. 2 M. ... Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 11 ß. Obligat. (med Renter fra 11te Decbr. 1820) 73½ a 74. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 90 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 117½ Rbdlr. Sedl. pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rgsbkjedler 16. Svenske Sedler 66 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 38.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 12 Maji 1821.

Mindesang om Dr. Morten Luther.

"Gottes Wort ist Luthers Lehr',
drum vergeht sie nimmermehr."

Da Sandheds klare Lys var slukt
og Trøstens Bog for Jorden lukt
af Mørkets frække Hære,
kom Luther, Bibelens lærde Tolk,
for at tilkjæmpe Christi Folk
hin Lysets rene Lære.
Han kom
viis, from,
stærk ved Ordet,
fast omgjordet
med den Vælde,
som kan Løgnens Aander fælde.

Hans Gjerning var Guds eget Værk,
hans Sjel var fri og lys og stærk,
han Troens Vaaben førte.
Paa Gud hans Haab var klippefast;
om Hjertet end i Kampen brast,
han vidste, Gud ham hørte.
Han tog
Guds Bog,
Faklen tændte:
klart den brændte,
Lys udbredte,
Nattens Kogleværk adspredte.

Høit gjenlød til den frelste Hjord
det Fredens Budskab, Livsens Ord,
som Guds Eenbaarne bragte;
den hørte Hyrdens egen Røst
og drak af Kilden salig Trøst,
den Naadens Fylde smagte.
Haab, Tro,
Trøst, Ro,
Alt var vundet,
fast begrundet
paa den Klippe,
som i Døden ei kan glippe.

I Kirken lød de Frommes Sang
og Bønnen sig til Himlen svang
i Modersmaalets Toner.
Den Unge Dydens Vei blev let,
han aarle lærte Pligt og Ret
og Tro paa en Forsoner.
Guds Ord,
Guds Bord
kom tilbage;
selv den Svage
kunde skue
Helligdommens rene Lue.

Stolt reiste sig nu Mørkets Magt,
men Luthers Værn var Christi Pagt
og Tro i mandigt Hjerte.
Han saae i Aanden Seirens Dag,
han Jesum saae, som for vor Sag
her taalte Haan og Smerte —

han saae
ham staae
for Guds Throne
og at krone
Dem, som stride,
Dem, som for hans Lære lide.

Og Himlen lønnede hans Id,
thi Morgenrøden, skjær og blid,
flux Mulmet drev tilbage.
Det store Værk var alt fuldendt,
hvortil ham Herren havde sendt:
Gud signede hans Dage.
Han gik
og fik,
fuldt forvisset,
Kronen hisset,
hvor de Fromme
snart til ham og Jesum komme.

J. Jetsmark.

Gadenavnenes Revision.

Det er vist ikke noget Ubetydeligt, at Gaders Navne i en stor Stad, som Kjøbenhavn, ere saa betegnende, som muligt; thi hvad Sprogene ere for den, der vil gjennemvandre Videnskabernes Rige, ere Gaderne for den, som vil see sig om og finde Rede i en stor Stads mange Bugter, Kringelkroge og Vraaer. Alt for megen Tid spildes ofte med at opsøge og opspørge Gadenavne, og Anmelderen, som er født og opdraget i Kjøbenhavn, maa tilstaae, at det ofte koster ham Umage, at finde Nye Adelgaden, St. Gjertrudstræde, Prindsensgade bag Slottet, Nykongensgade o. s. v. De, som først have givet mangen saadan Gade sit Navn, maa ikke altid have besiddet synderlig Opfindelseskraft, thi ofte var man endog i saadan Forlegenhed, for at finde et stakkels Navn, at man ordentligen maatte kalde en Gade Blanco Gaden — ret som om den uudtømmelige Kilde af Navne nu var udtømmet. Uheldigst har man, som en Forf. nyligen anmærkede, været i Sammensætningerne med ny (man kunde lægge til,

med Sammensætningerne af gammel), og mindst billigt i at lade Nyvestergade fortrænge den gamle Vigantsgade, maaskee det eneste Minde for en vindskibelig og fædrenelandskfindet Medborger, Gisbert Vygant Michelsbecker, der 1680 bebygte en Deel Tomter paa Nyvestergade, og nød i levende Live samme Belønning, som Bebyggeren af Hausergaden i vore Dage, at Gaden opkaldtes efter ham.

Den eneste Navneforandring paa Gader, der i de nyeste Tider er bleven foretagen, er Skidenstrædets Forvandling til Kristalgaden, der skeete med saa meget større Føje, som en Deel af Gaden allerede i ældre Tider kaldtes Kristalgaden. Men endnu gives der dog et Skidentorv, der altsaa, med samme Grund som Skidenstrædet, kunde gjøre Paastand paa Navneforandring; dog saa nødvendig som mangen anden, er den neppe. I en fiin Dames Mund synes det vel at være noget ufiint, at nævne det Ord Skiden=, men deels forbinder man dog med Skidenstræde ligesaalidet noget Begreb om Ureenhed, som med Rosenborggade, eller med Fiol= og Lavendelstræde noget Begreb om Roser, Violer og Lavendeler; tvertimod møder Næsen ofte i een af disse Gader en Lugt, der ligner intet mindre end disse kiflige Blomsters Duft; deels er det næsten umueligt for en saadan delicat Dame, ganske at undgaae Ordet "Skiden", thi hvorledes vil hun f. Ex. kalde sit Lintøi, naar det er ureent og Pigen skal vaske det? Hvorledes vil hun bære sig ad, naar hun skal nævne Møggreb, Møgdynge, Møgvogn? Vist nok er Kristalgade et mere poetisk Navn; man tænker her strax paa Kristalborge, Kristalbække, kristalklare Vine, som Poeterne have saa travelt med. Men Homer selv har jo ikke været saa peen i sine Udtryk, og han vovede jo endog at tillægge sin Besjunger Ko=Vine? — Hvor meget mere trænge ikke de Gader, som er sammensat med ny og lille til en Forandring? Hvor mangen Kjøbenhavner veed vel strax at gjøre Forskjel mellem lille og store Larsbjørnstræde, Nytorv og Gammeltorv, der i Grunden, nu, da Raadstuen ikke ligger mere midt paa Pladsen, begge ere eet Torv, Gammel Amagertorv og Ny Amagertorv? Gammel Amagertorv veed man nu næsten kun at skille fra Vimmelskaftet, ved at tænke sig Jacob v. Thybos Ryg

og Posteriora. Hvor mange vide at gjøre Forskjel imellem Norgesgade og Bredgade? Hvad er Vestervold og Nørrevold for en Gade? skjøndt vi dog alle vide, at de begge ere Gader, ihvorvel synonyme med Volden selv. Den hele Gade langs med Philosophgangen kalde Kjøbenhavnerne Philosophgang, uagtet den egentligen hedder Vestervold, og uagtet denne Gang ligger paa hiin Side, og Gaden i alt Fald burde hedde Philosophgade, ihvorvel man der, ligesaalidet som i Gangen selv, finder synderlig Philosophie eller Philosopher.

Det er aabenbart, at Gadernes Benævnelse her i Kjøbenhavn trængte til en Revision, og at det vil være til stor Lettelse, saavel for Indbyggerne, som for Fremmede, om mange af dem bleve mere bestemte og betegnende.

(Indsendt.)

Capituls-Taxten skulde være et Middeltal af de i en vis Egn gjængse Priser paa Korn og andre Vare, i den Tid, der med disse Ting var meest Handel. Saaledes forekommer det Indsenderen, at samme maae betragtes, skjøndt det nuomstunder just ikke altid er Tilfældet, at den meste Handel, især om Kornvare, skeer i de første Vintermaaneder, maa det formodes, at det har været saaledes, da Capituls Taxtens Bestemmelse blev indført; thi Productionen var dengang ikke nær saa betydelig som nu, og den største Deel af Bønderne havde vel allerede udtærsket og afhændet deres Avl inden Kyndelmisse.

Anledning til Capituls-Taxten har venteligværet, at faae en passende Priis bestemt, til at beregne offentlige Stiftelsers Tiender og Indtægter efter, da Stiftelserne ikke uden megen Uleilighed kunde modtage Kornvare o. s. v. in Natura, og forhandle samme, men maatte overlade dem til Yderne, imod at faae en passende Middelpriis af det, disse havde eller kunde have udbragt Varene til. Lovgiveren har sikkerlig ogsaa havt det retfærdige og billige Øjemed, da han befalede, at Capituls-Taxten aarligen skulde sættes: at hverken Yder eller Modtager skulde fornærmes, men Begge skee gjensidig Ret, i det Første betalte hvad Sidste

kunde have erholdt paa Stedet eller i Omegnen for sine Vare, om han havde modtaget dem in Natura, og selv forhandlet dem.

Nuomstunder er det ikke allene de offentlige Stiftelsers Tiende-, Forpagtnings- og Fæste-Afgifter som betales efter Capituls-Taxten, men ogsaa en betydelig Deel af det Privates, saa at de fleste Jord-Afgifter nu beregnes derefter, hvorfor det interesserer saa mange Tusinde Eiere og Jordbrugere, at denne Sag behandles, ikke allene saa retfærdigt, men og saa billigt, som mueligt. Indsenderen anseer det som en beqvem, hensigtsmæssig og god Indretning, og bær aldeles ingen Tvivl om, at Stiftets Øvrighed jo bestemmer Taxten fuldkommen retfærdigt, overeensstemmende med de erholdte Indberetninger; men indseer ikke Grunden til den Forskjel, som findes imellem de af de Geistlige og Verdslige indberettede Priser (see Statstidenden No. 10, 1821). Han troer imidlertid, at, naar der kunde træffes Indretninger, hvorved slig Forskjel for Eftertiden kunde forebygges, saaledes, at kun de virkelige gjængse Priser bleve indberettede, og dernæst, at Capituls-Taxten blev bestemt for mindre Districter, end nu skeer — f. Ex. Amts- eller Herredsviis — saa vilde derved opnaaes en større gjensidig Billighed; thi da vilde Jord- og Tiende-Eiere faae det Beløb for deres Vare, som de virkelig have kunnet være udbragte til, og Jordbrugerne kom hverken til at betale Mere eller Mindre, end Varenes Priis i deres Egn har været.

Capituls-Taxten i Sjellands Stift for Afgrøden af 1820, er, ifølge Statstidenden No. 10, 1821, bestemt til 3 Rbd. 32 ß. pr. Td. Rug, 2 Rbd. 17 ß. pr. Td. Byg, og 1 Rbd. 80 ß. pr. Td. Havre; men var den sat Amtsviis, saa vilde den bleven (pr. Ex. for Kjøbenhavns Amt) 3 Rbd. 69 ß. for Rug, 2 Rbd. 36⅔ ß. for Byg, og 2 Rbd. 11⅔ ß. for Havre. Følgeligen tabe Tiende- og Jord-Eierne i dette Amt 37 ß. pr. Td. Rug, 19⅔ ß. pr. Td. Byg, og 27⅔ ß. pr. Td. Havre, i det, deres Kornvare virkeligen kunde været solgte til.

See vi hen til Holbeks Amt, hvor Middelprisen har været 2 Rbd. 88 ß. for Rug, 1 Rbd. 86½ ß. for Byg, og 1 Rbd. 54 ß. for Havre, saa tabe Jordbrugerne i dette Amt: 40 ß. pr. Tde. Rug, 26½ ß. pr. Td. Byg, og 26 ß. pr. Tde.

Havre, hvilke Tab vilde været undgaaede, naar Capituls-Taxten var sat Amtsviis.

Ligerviis som det nu, paa den ene Side, er billigt, at Tiende- og Jordeierne — for at blive ved Exemplet — paa Kjøbenhavns Amt, eller i de Egne, hvor der gives højere Priser, ikke bør tabe derved, at Holbeks Amts og andre Egnes lavere Priser blive tagne med i Betragtning til Capituls-Taxtens Bestemmelse, saaledes er det ogsaa, paa den anden Side, billigt, at Holbeks Amts Jordbrugere og Andre ikke skulle betale deres Tiende- og Jord-Afgivter, til høiere Priser, end de have kunnet udbringe deres Vare til i deres Egn, fordi der andensteds har været højere Priser. I et Stift af den Udstrækning, som Sjellands, kan der ikke regnes paa eens Priser overalt, og det staaer ikke til Alle, at kunne med virkelig Fordeel bringe deres Vare til det Torv, hvor de højeste Priser gives, da enten Veien er for lang, eller Transporten forbunden med for mange Bekostninger. Sikkre sig for Tab, ved at sælge efter Stiftets Capituls-Taxt, kunne kun Faa; thi i nogen Afstand fra Hovedstaden, vil Kjøbmanden kun sjelden kjøbe efter denne Maalestok, fordi han veed, den sædvanlig overstiger hans Egns Priser. Landmanden maae derfor sælge efter Egnens og Dagens gjængse Priser, uvis — efter nærværende Indretning — om han naaer det for sine Vare, som han siden maae betale; men et Tab paa een af Siderne af 20 til 40 ß. pr. Td. Sæd, er virkeligen meget betydeligt i disse Tider, og kunde undgaaes for begge Parter, naar det ved Lovbud maatte allernaadigst befales, at Capituls-Taxten aarligen skulde sættes Amts- eller Herredsviis, og enhver Vedkommende rette sig derefter, forsaavidt bestemte Præstationer efter Capituls-Taxten betræffer.

I Lollands-Falsters- og Ribe-Stift er Capituls-Taxten saaledes sat Amtsviis, og i Aalborg-Stift endog Herredsviis (see Collegialtidenden No. 12, 1821), saa Indsenderen formener, der ikke kan være Noget til Hinder i, at denne formeentligen velgjørende Indretning blev udvidet til hele Dannemark.

Indenlandske Efterretninger.

Kjøbenhavn, d. 11 Mai. I Handelen hersker her endnu bestandig en stor og sørgelig Stilhed. Kjøbmænd i Hobetal, men ingen Kjøbmandskab — Mæglere i Mængde, men intet at mægle. Vareforraadet er imidlertid ikke ubetydeligt, saaledes fandtes paa Creditoplaget i det første Qvartal 1821: Blaar og Hamp over 987 Skpd., Hør over 358 Skpd., Hamp over 1188 Skpd., Caffe 684,844 Pd., Jern i Stænger over 3012 Skpd., Riis 293,898 Pd., Rom over 1861 Oxehoveder, Sukker 1,675,678 Pd., Tobak 1,214,487 Pd. o. s. v. Men Afsætningen kan naturligviis ikke være stor, da den for det meste er indskrænket til indenlandsk Forbrug. — Ogsaa i Kornhandelen er det meget stille; for nogen Tid siden begyndte Adskillige at speculere deri, men den Vending, de nyeste Begivenheder udenlands toge, gjorde, at Speculationen slog Feil. — Statspapirer søges meget, og Kgl. Obligationer ere gaaede op fra 66, som de stode i afvigte Aar, til 74. Nationalbankobligationer af Laanet d. 4 Febr. f. A. staae højere end de fleste Obligationer, der i den nyeste Tid ere udstedte i Europa, nemlig i 90. De norske Obligationer af Laanet fra f. A., der ligeledes svare 5 pC. Rente, staae f. Ex. kun i 78. — Vor Børscours har, siden Banklaanet skeete, staaet temmelig fast; det højeste den varierer, er fra 1 til 3 Points, hvilket ogsaa var Tilfældet før Krigen, naar Procenter, som man den Gang regnede, reduceres til Points, eller med andre Ord, naar man betænker, at den Gang Pari var 125, og nu derimod 200.

Den Naturaliesamling, der hidtil lige fra 1688 fandtes paa Konstkamret, da dette, efter Kong Christian den 5tes Befaling, blev flyttet fra det gamle Slot til den Bygning, hvori det nu findes, er nyligen for størstedelen blevet henbragt til det forrige hoisteenske Palais, for at forenes med Nationalmuseet. Adskillige af de Ting, som findes i Samlingen, ere neppe mere nu af udmærket Værd. Saaledes ere, for at nævne et Exempel, de atten Rottekonger, der ligesom ved Konst ere sammenviklede med Rumperne, og som ere fangne 1696, skjøndt de paradere i alle Beskrivelser, nu saa fortørrede, at de snarere ligne en Karklud, end

"Samsons Ræve", som det i Beskrivelserne hedder. Iøvrigt indbefatter Samlingen mangfoldige ypperlige og sjeldne Stykker.

Til at ordne og beskrive Konstkamrets Sjeldenheder, ere nu sex Commissioner nedsatte, og der er Udsigt til at om tre til fire Aar fuldstændige efter Classer ordnede Cataloger over hele Samlingen vil blive udgivne, hvortil enhver Elsker af Konstsjeldenheder saa meget mere har Grund til at glæde sig, som man siden Prof. Olger Jacobæus, der var den Commissarius, til hvem Konstkamret blev overleveret 1696, udgav 1699 sit Museum Regum, og det dertil hørende Tillæg af Laurentzen, ikke har havt nogen original Beskrivelse over Konstkamret, men næsten Alle have udskrevet hine to Forfattere. Dog maa herfra undtages Hauber, der i sin Kiøbenhavns Beskrivelse har leveret den første fuldstændige Beskrivelse over Maleriesamlingen, hvortil de Forhold, han stod i til den daværende Konstforvalter, gav ham den bedste Leilighed.

I disse Dage er hertil ankommen Demoiselle — paa Dansk — Jomfru Braun fra Hamborg, hvor hun har været ansat som Sangerinde. Man formoder, at hun vil lade sig høre offentligen førend hun reiser til Wien, hvor hun er bleven antaget. Hendes Stemme skal have en Omfang af fulde tre Octaver, og en tydsk Recensent kaldte for ikke længe siden hendes Sang fuldendt: et i sig selv ubestemt Udtryk, da der i Konsten neppe gives noget fuldendt. Der bliver her endnu altid noget ubekjendt Land at opdage.

Prof. Dittmars Veirspaadom for Maj Maaned tegner til at ville gaae i Opfyldelse. I Begyndelsen af denne Uge havde vi 14 Gr. Varme i Skyggen, i Gaar kun 6. Ligesom paa den ene Side denne hurtige Overgang fra Varme til Kulde vil medføre megen Forkjølelse, især for dem, der i Danmark ville klæde sig som i Frankrig, saaledes er det paa den anden sikkerligen høist gavnligt for Sundheden, at Luften har faaet en Afkjøling, hvortil den saa meget trængte. Allerede saae man hele Colonner af Myg trække omkring i Luften; men disse Milliarder Skabninger, der, som Lichtenberg siger, kunde erobre Verden dersom de havde Forstand, forsvandt ligesaa hastigen som de fremkom.

Mariboe Avis melder: Dersom en duelig og skikkelig Barbeer, der tillige kan aarelade, sætte Blodigler, forbinde o. s. v., vilde nedsætte sig i Mariboe, kan han sikkert vente at finde sit gode Udkomme, da man for Øieblikket høiligen trænger til et saadant Subject.

Skrivelse fra Aalborg af 5 Maj. Da jeg sidst meddeelte Dem Efterretning om hiin Fest, jeg i forrige Efteraar bivaanede i Dronning Marias Institut her i Aalborg, forberedte jeg Dem paa, at jeg, maaskee inden et Aar var omme, maatte berette Dem, at denne Stiftelse, eneste i sit Slags, ikke var mere til. — De havde af offentlige Blade, af mine og Andres Meddelelser, den angaaende, gjort Bekjendtskab med dens Værd; De havde lært at kjende enkelte derfra udgangne Elever, der mere, end nogen Pen er i Stand dertil, udbredte dens fortjente Hæder; De havde fattet en saa høi, kun ei for høi, Mening om dens Fortrinlighed, at ogsaa De, skjøndt fjern, levende ønskede at den maatte vare ved, og De angav mig saa mange Grunde for, at denne Indretning, saaledes som den i en Række af Aar havde viist sig at være, umueligt vilde kunne savne den Understøttelse, der var nødvendig for at opretholde den, at De ogsaa hos mig paa ny vakte Haabet om, at min Frygt var ugrundet, at Stiftelsen vel kunde være sin Undergang nær, men at dens Vigtighed og store uskatteerlige Nytte for Samfundet, maatte være alt for almindeligt erkjendt, til at man, blot af Mangel paa Understøttelse, skulde see sig nødsaget til at lade den gaae under. — Vore Forhaabninger ere tilintetgjorte, min Ven! I afvigte Uge holdtes Examen i Institutet, og i Gaar bivaanede jeg den sidste Examensfest, som desværre var en Sørgefest; thi den forkyndte de talrige Tilstedeværende, at Institutet, baade som Opdragelses- og Læreanstalt, nu maatte ophøre. — Hvorfor maatte det ophøre? spørger De, og jeg skyldte Deres Deeltagelse for samme at gjøre Dem bekjendt med de Hindringer, som satte sig imod dets Vedvaren. De vil erindre, at Institutet den 19 Maj 1818 festligholdt sin tiaarige Stiftelsesdag; de offentlige Blade havde den Gang gjort Dem og Almeenheden bekjendt med det hæderfulde Resultat af den tiaarige Anstrængelse, som var anvendt i en Tids-

punct, hvor Indretningen kjæmpede med næsten alle muelige Vanskeligheder. Institutet tællede i Maj 1818 9 Pensionairer; efter Examen tilkom 5; ialt 14 Pensionairer. Af disse ere i Tidsløbet fra den Gang til nu afgaaede 8; tilbage 6 Pensionairer; men hvilke sex alle vare bestemte til Afgang, om ogsaa Institutet var vedblevet. Ingen er siden den Tid tilkommen. — Institutet tællede i Maj 1818: 10 Dag-Elever; af disse ere senere afgaaede 8; tilbage 2 Dag-Elever; men hvilke to vare bestemte til Afgang, om ogsaa Institutet var vedblevet. Senere i Maj 1818 ere tilkomne 13 Dag-Elever; ialt 15 Dag-Elever. Institutet havde altsaa nu i Maj 1821: 15 Dag-Elever, af hvilke 4 vare udmeldte og 2 om føie Tid vilde udgaae. At regne paa bleve altsaa egentlig kun 9 Dag-Elever tilbage, ved hvilke Institutet naturligviis ei kunde bestaae. — De indseer, min gode Ven! det smertelige Indtryk, som Opgivelsen af en Virkekreds, lig denne, maatte gjøre paa den ophøiede Bestyrerinde; men Menneskevennen maa, naar han dybt beklager, at det dog blev nødvendigt, ikke glemme at bemærke, at det var Hendes Bestemmelse og Tilbud, naar der endog kun gaves Sikkerhed for 18 til 20 Dag-Elever, da at vedblive at bringe det Almindelige sin Uafhængighed, sin Roelighed og sin Frihed til Offer. Hver den, som veed at skjelne imellem Betydningen af en blot Læreanstalt for unge Pigebørn og et Opdragelses-Institut; hvo der veed at veie Opoffrelserne ved begge og Lønnen, de hver for sig kunne give Haab om, han vil ogsaa være i Stand til at vurdere den Selvopoffrelse, som dette Tilbud indeholdt. Jeg vilde sørge over, at Daad, lig den, Comtesse Wedel Jarlsberg nu i næsten 14 Aar uafbrudt har øvet, ofte maa savne en Erkjendelse, der er den værdig, naar jeg ikke i Gaar havde været Vidne til, at Borgerkroner ogsaa i vore Dage flettes for sande Fortjenester. — Festen begyndte med en Sang af Institutets Elever, hvorefter den herværende lærde Skoles Rector, Hr. Tauber, fremstod, og i en Tale i det skjønne Sprog, som er ham eget, med den Fyndighed, der udmærket hans Foredrag, og med den Hjertelighed, vi kjende hos ham, skildrede: De Egenskaber, vi ere berettigede til at ønske forenede hos Qvindekjønnets Opdragerinde. Han skildrede Idealet, men han skildrede det for en Forsamling, som veed at skjønne, hvor nær Dronning Marias Instituts Bestyrerinde i en Rakke af 14 Aar har viist at være det. Hun uddeelte nu Præmier til de udmærkede iblandt Eleverne, og hele Forsamlingen deelte rørt de Følelser, hvormed hun sagde den kjere Kreds af baade ældre allerede afgaaede, nu kjerligt hende omgivende, og yngre nu for stedse afgaaende Elever sit Farvel. Hendes Tak til de Lærere og Lærerinder, som saa træligen havde staaet hende bi, hvoriblandt Calligraphen Skolelærer Hr. Hartmann, næsten under Institutets hele Tilværelse, og Mademoiselle Pram, som med Rette kan være stolt af at kaldes Bestyrerindens Veninde, lige fra dets Begyndelse have rakt hende hjelpsom Haand, var det rørte Hjertes Udbrud, men ogsaa ledsaget af den Beskedenhed, som er den sande Fortjenestes Særkjende. — Nu fremstod atter Taleren, og fremsagde det Almenes Tak til Bestyrerinden, skildrede levende det store Tab, som Stiftelsens Ophør, af hver den, som kjendte den, maa ansees for, opmuntrede dens Stifterinde, saa mange unge Pigers, saa mangen Familiens ædle Velgjørerinde, til i sin Bevidsthed om, med Held at have betraadt en saa herlig Bane, at søge sin Løn, større og værdigere, end Verden er istand til, ved udvortes Erkjendelse af Fortjenester at yde den, og ledede sluttelігen den hele vemodige Forsamlings Haab og Overbeviisning hen paa den trøstende Sandhed:

At hisset veies, hvad ei her paaskjønnes;
At, hvad vi saa'de her, skal hisset grønnes.

Ogsaa i hine evige Boliger velsignes Hendes Daad. Allerede for flere Aar siden mistede hun een af sine kjere Elever, en ung Pige af de skjønneste Forhaabninger, som allerede i den Grad besad hendes Tillid, at hun var bestemt til Medlærerinde i Stiftelsen. Det er hende, hvis Minde hun paa en saa rørende Maade bevarer ved hiin hvide Rose, hvoraf udspringer et Ax, som jeg efter Festen 1818 skrev Dem om; men denne hvide Rose laae desværre ei mere allene under hiint betydningsfulde Rosentræ, da vi i Gaar igjen besøgte det. I mindre end et Aar, nemlig siden Juli 1820, har hun maattet friste den haarde Skjebne at miste først en voxen, allerede heldigt forlovet Pleiedat-

ter, og i Aar en yngre moderløs lille Pige, hvis Velgjørerinde hun nu alt i nogle Aar havde været. — Med en kort Sang, som efter Talen istemtes af de rørte Elever, troede vi denne Sørgehøitid endt; men vor elskede Stiftamtmand, hvis virksomste Deeltagelse for Alt, hvad der er stort og skjønt, altid blusser lige levende, stod nu frem, og tolkede med Følelse, Værdighed og den ham saa ganske egne, endnu ungdommelige Kraft, den rørte Taknemlighed, som maatte besjele enhver, ei blot af de Tilstedeværende, men som nær og fjernt føles af saa mangen Familie, der skylder Comtessen sit elskede Barns moralske og sædelige Dannelse. "Saalænge Følelse er til for hvad der er stort og godt, skal Comtesse Julie Wedel-Jarlsberg leve i Aalborgs taknemmeligste Erindring." Med disse Ord endte Hs. Excellence, og sandelig, de fandt Gjenklang i Alles Hjerter. — Det Svar, som den ophøiede Bestyrerinde, med sædvanlig Fatning og Værdighed, meddeelte den rørte Olding, tolkede ligesaa meget hendes Overbeviisning om, at medtage denne Løn, den eneste, hun herneden kan høste, som det bar Præg af den dybe Smerte, hvormed hun forlader en Virkekreds, for hvilken hun besidder saa mange og saa sjelne Talenter, og for hvilken hendes Aand og Hjerte ere saa ganske dannede, endskjøndt Fødselen syntes at have bestemt hende en ganske anden Bane. — Maatte der medgaae lang Tid, forinden jeg igjen herfra maa meddele Dem en Efterretning, der er os begge saa sørgelig, og bør være det for saa mange Flere.

Viborg, d. 7 Maj. I Gaar, den 6te, om Eftermiddagen Kl. $1\frac{1}{2}$, begyndte et heftigt Tordenveir, der vedholdt i 2 Timer og som var saa stærkt, at Husene nogle Steder ligesom rystede. Der faldt tillige hyppige Lyn og stærk Regn blandet med Hagel. — I Morges regnede det atter stærkt. Den forrige trykkende Hede har derved aftaget meget. Æbletræerne blomstre allerede. I Fyen har man allerede i Slutningen af April hørt Nattergalen og Kukkeren.

Blandede Efterretninger.

Kun faa Forfattere have i Livet og efter Døden nydt en saa udmærket Ære ved Siden af den dybeste Forhaanelse, som Voltaire. Vel nød ogsaa J. J. Rousseau en fortrinlig Hæder især i Revolutionstiden, men Napoleon ringeagtede ham som en Sværmer, og som Forfatter af Contract social kunde han heller ikke staae i synderlig Agtelse i den Napoleonske Periode. Men Voltaire derimod blev ikke allene for sine Frihedsgrundsætninger hyldet i Revolutionstiden, da efter Nationalforsamlingens Decret 1791 hans jordiske Levninger bleve hensatte i Pantheon, men selv i dette Øjeblik, hvor Grundsætningerne saa ganske have forandret sig, forærer Staden Paris den nyfødte franske Prinds til hans Daab et skjønt Exemplar af Voltaires Heltedigt Henriaden paa Pergament, trykt i Didot den Ældres Officin, og det eneste, der endnu findes i Frankrig.

Den preussiske General Menu Minutelli befinder sig i denne Tid paa en videnskabelig Reise igjennem Syrien, Ægypten og det sydlige Africa, især for at indsamle alle Slags Konstskatte.

Paschaen af Ægypten har foræret Kong Georg IV. det berømte Mindesmærke fra Oldtiden Cleopatra's Naal, og man venter det snart i London, hvor det skal opreises paa Waterloopladsen. Støtten veier 400,000 Pund, og Piedestalen er i Gjennemsnit 7 Fod.

Indfald.

En — om af Adel, om af Penge, om af Statsprojecter, om af Theaterbifald, det mælder Krøniken ikke — opblæst Mandsling spadserede med overstadig-stolt Mine i en Slotshauge og blev tilsidst af den tidt mødende, men altid ubemærkede Første adspurgt: "Hvem er De?" Kort og uforstyrret gav han til Gensvar: "min egen Herre!"

"Tænkte jeg det ikke nok", sagde Førsten, i det han vendte ham Ryggen, "at Deres Herre var en Nar"!

John Barthold.

Anecdot.

Den vittige Lord K—, der gjerne griber enhver Leilighed til at spotte Andres Latterligheder, havde nyligen Forsædet ved et Gjæstebud, hvor ogsaa den berømte skotske Advocat A— B—, der med megen Lunefuldhed forbinder stor Formalitet i Manerer, var. Efterat Dugen var taget fra Bordet, opfordrede Lorden Advocaten, for at gjøre ham latterlig, eller i det mindste sætte hans Gravitet i Forlegenhed, meget ivrigen til at synge en Selskabssang, hvilket den sidste, uagtet hele Selskabet forenede sine Bønner med Lordens, undslog sig for. "Nu, De slipper mig ikke, sagde Lorden, De maa enten synge en Vise, eller tømme den store Pocal, eller fortælle en Historie." Den Retslærde valgte det sidste. "En Dag, saaledes begyndte han i sin pathetiske Maneer, saae en stor Gavtyv en Kirkedør staae aaben, smuttede derind, stjal Alterdugen, og vilde løbe afsted med sit Rov, da han til sin Forskrækkelse fandt Kirkedøren lukket. Nu forsøgte han at fire sig ned ved Klokkestrengen; — han var allerede nær ved Jorden — men ak, Knævelen blev sat i Bevægelse ved den Flygtendes Redningsvehikel; Folket ilede til og tog fat i Tyven, da han just havde naaet Jorden. Da man vilde føre ham i Fængsel, saae han sig endnu engang omkring, med Øinene henvendte paa Klokken, og talte til den, ligesom jeg nu taler til Deres Herlighed (vendende sig til Lorden, med megen Pathos): Kun Din lange Tunge og Dit tomme Hoved er Skyld i, at jeg ikke slap.

---

*　*　*

I Anledning af Hr. Rasmussens Spørgsmaal i Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn, No. 23 for i Aar, kan jeg give følgende Efterretning: Hos mig er i en Tid af 10 Aar forfærdiget forskjellige Sorter Rensemaskiner. I den senere Tid har jeg bragt mine Værksteder i den Stand, at jeg kan levere alle til Agerdyrkningen hørende Maskiner og Redskaber ligesaa gode, og til betydelig ringere Priis, end de kunne faaes fra Engelland. Ploven og Rensemaskinen har tiltrukket sig min meste Opmærksomhed, og jeg har — med Kundskab til de bedste Mønstre — søgt at gjøre

mit Arbeide saa hensigtsmæssigt, godt, og for saa billig Priis, som muligt. Enhver Deel, uden Undtagelse, af alle de Maskiner og Redskaber, som leveres fra mig, forfærdiges i mine egne Værksteder; og endskjøndt jeg anseer disse endnu for ubetydelige og kun som en Model til hvad jeg haaber at bringe dem til, kan jeg dog nu levere 3 à 4 Rensemaskiner hver Uge og en Ploug hver Dag. Dette er kun lidet for hele Riget; men der ere flere som forfærdige gode Plouge og Rensemaskiner, og nogle faae de Dele hos mig, som de ikke selv kunne gjøre. Jeg har i Vinter forfærdiget 26 Rensemaskiner til Kongeligt Brug, som komme omkring til Amtstuerne; der kunne de sees og prøves af flere, og enten eftergjøres eller bestilles hos mig. Skulle Handlende eller Andre ville hjelpe til at udbrede disse, for Fædrenelandet og hver enkelt Mand saa nyttige Redskaber, er jeg villig til at give 12 PC. Rabat, naar 6 eller flere Stykker tages paa eengang. Prisen paa Rensemaskinerne ere:

En Cooks Rensemaskine med 18 Sold	140	Rbd.	r. S.
En Sharpers Rensemaskine . .	60	—	—
En Ditto af min egen Construction	60	—	—
En mindre Dito med Trævinger	50	—	—
En Ditto	40	—	—
En Ditto	30	—	—

Marieslyst paa Frederiksberg.

O. J. Winstrup,
Mecanicus, Dannebrogsmand, og Medlem af det Kgl. Landhuusholdnings-Selskab.

Kjøbenhavns Børs d. 11 Mai.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Amsterd. 2 M. . . Lond. 2 M. . . Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 11½ ß. Obligat. (med Renter fra 11te Decbr. 1820) 75. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 90½ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 118 Rbdlr. Sedl. pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rgsbksedl. 15⅞. Svenske Sedler 66½ a 67 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 39.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 15 Maji 1821.

Om Dampskibsfarten.

Da jeg af Anmeldelsen om Dampskibsfartens Begyndelse dette Aar, seer, at de Herrer Bestyrere have gjort adskillige Forbedringer og meget sørget for de Reisendes større Beqvemmeligheder, og deraf er bleven overbeviist om, at de virkelig ønske at gavne og tilfredsstille Publicum, saa troer jeg endog at gjøre mig de Herrer forbundne, ved at oplyse dem om adskillige Mangler, hvorover flere Reisende have beklaget sig, og som jeg selv har bragt i Erfaring paa forskjellige Farter med dette Skib i Sommeren 1819. Jeg har netop valgt den offentlige Vei, fordi det jo vel kunde være, at nogle af de i Efterfølgende bemærkede Ubeqvemmeligheder vare afhjulpne siden 1819, i hvilket Tilfælde de Herrer Bestyrere fik Anledning til derom at oplyse Dem, som, fordi de dengang ikke fandt Indretningen efter deres Ønske, hellere have valgt at reise paa anden Maade, og raade deres Venner fra at søge denne Befordring.

Efter Prisen er Dampskibet inddeelt i 2de Afdelinger, saakaldet 1ste og 2den Kahytte; det er da ganske rimeligt, at de, der betale mindst, have ringere Beqvemmelighed, ja man kan endog ikke tage det ilde op, at Dækket, saaledes som det dengang skeete, blev deelt for de forskjellige Kahytter, saa at første Kahytte beholdt den forreste Deel deraf; men efterat denne Afdeling var skeet, fandt jeg det ikke passende at tillade, ja endog anordne, som dengang skeete, at de tobakrygende Passagere af første Kahyt skulde gaae frem i det for anden Kahyt afdeelte Rum og røge. Man kan, om det er nødvendigt, afdele et knapt Rum til anden Plads, men den engang afdeelte Plads, maa ligesaameget være dem, der have betalt den, ene overladt, som det til første Plads afdeelte Rum er dem ene forbeholdt, der have betalt den højere Priis — det kunde ellers let synes, som om man ved at alarmere den honnette Ambition, der desværre næsten synes at have sit Fædreneland her, ville nøde Folk til at betale den højeste Priis, skjøndt det er over deres Evner. Foruden Tobaksrøgen, hvormed Herrerne af første Plads vare berettigede til at besvære Damerne af anden Plads, maa jeg endnu anføre, at anden Kahyts Bænke vare om Natten for en stor Deel belagte af Passagerer af første, imedens at de, som egentlig hørte hjemme der, maatte tage til Takke med Dækket.

At der efter Omstændighederne blev sørget for anden Kahyts Beqvemmelighed, anseer jeg for vigtigt, da en stor Deel af de Mennesker, som maae reise denne Vei, ere Forretningsmænd, for hvem ofte hver lille Besparelse er nødvendig. Til det mindre gode Selskab vænner man sig snart, ligesaagodt som i Diligencer.

Den anden Ubeqvemmelighed jeg her vil omtale, ere de Indretninger, som da fandt Sted med Bespisningen, hvorved ogsaa anden Kahyt var noget stedmoderligt behandlet; der blev nem-

lig dækket, gjerne efterat første Kahyt havde spiist, et Bord til ringere Priis i anden Kahyt; mig synes at det var bedre, om der vel blev dækket Borde til forskjellig Priis, men at det da blev overladt hver især, som ved et table d'hôte, at vælge hvilket han vilde gjæste.

Dersom jeg ikke var fuldkommen overbeviist om, at de Herrer Bestyrere havde nedsat Prisen saameget som de kunne, og kun drage den Fordeel deraf, som en saadan Entreprise bør forskaffe, saa kunde jeg endnu bemærke, at Mange finde Prisen noget høi, men derom kunne kun de dømme, som ganske nøje kjende Udgiverne, hvilke vist ere betydelige; ogsaa troer jeg den Klage vilde falde bort, naar anden Kahyt blev mindre Stedbarn.

Førend jeg slutter, maae jeg endnu bemærke, at min Hensigt ingenlunde er at nedsætte Dampbaadens gode Egenskaber, som Befordringsmiddel; at jeg tvertimod, ved næsten at have prøvet alle de andre, har fundet, at den langt overgaaer de fleste, som just ikke ere meget fortrinlige. At kjøre fra Kjøbenhavn til Hamborg paa aaben Vogn i en kold Vinterregn, er en sand Prøvesteen for Constitutionerne, og kunde til Nød ansees som Indledning til en Vintercampagne, og at reise derhen med Extrapost, hvorved man paa hver Station skal vente 1 à 2 Timer, er enten ærgerligt eller kjedsommeligt, alt efter den Reisendes Sindsbeskaffenhed, som oftest er det begge Dele.

A. F. T.

Noget om Pigeskolerne i Kjøbenhavn.

(Fortsættelse; see No. 37.)

Men, skjøndt al Udenadslæren, efter min Mening, burde begyndes med Indenadslæsning og Samtale over det Læste, indseer Man dog let, at det ei kan være min Mening, at slet Intet skulde læres udenad. I det Mindste er det nødvendigt, at de Disciplinar, som Børnene behøve at række til Grunden, læres efter Lærebøger, og, naar de ere forberedte dertil paa den her foreslaaede Maade, ville de heller ikke finde det saa

vanskeligt eller kjedende, at lære kortfattede Systemer. Dette gjelder især om Religionen; thi, hvis tydelige Forestillinger om Alt, hvad der hører til Religionen, ere nødvendige for ethvert Menneske, der vil høste sand Nytte af Religionen: saa er det vistnok ikke tilstrækkeligt, at Religiøsiteten indprentes ved Læsning og Samtale. Enhver Indvending imod Religionen vilde da kunne ryste og omstyrte deres Troe, og de vilde ei kunne oversee alle Religionens Sætninger. Dog burde Man, efter min Mening, heller ikke strax efter den første Forberedelse begynde med en fuldstændig Lærebog, der er bestemt for Confirmationsunderviisningen, altsaa og indeholder de dogmatiske Sætninger. Vil Man, at Børnene skulle faae og beholde Interesse for Religionen, maa Man vistnok vogte sig saa meget muligt for, førend de have naaet en modnere Alder, at fremsætte dem dens Mysterier. Naar der skal være nogen offentlig Religion, er det vel ogsaa nødvendigt, at Børnene gjøres bekjendte med de Sætninger, som adskille deres Religion fra Andres; men dette kan jo gjerne skee i det eller de sidste Aar, før de skulle confirmeres. Naar Man begyndte den religiøse Dannelse med Indenadslæsning, kunde endog det mindste Barn, som blot kan læse reent, strax tage Deel deri; Barnet blev da itide gjennemtrængt af gode Følelser, fik en Støtte for sin Dyd og en Trøst i Modgang, og Læreren vandt da Tid til at gaae gradviis frem til en fuldstændig Religionskundskab, det vil sige, saa fuldstændig, Fruentimmer behøve den. Den skadelige Indflydelse, som utidig Religionsunderviisning, hvad enten den var for tidlig eller for sildig, saa ofte har havt paa Religiøsitet og Moralitet, vilde paa denne Maade kunne afhjelpes.

Forstandsøvelser, der er anordnet som Hovedstudium i enhver Almueskole, hvortil vel og enhver Pigeskole maa regnes, vilde denne Læremethode give den bedste Leilighed til, ja nødvendigen medføre. Ved de Forstandsøvelser, Man hidtil har anstillet, har Man især øvet Forstand (ɔ: Evne til at forstaae) og Hukommelse; ved denne derimod vilde Børnene tidligt kunne vænnes til selv at abstrahere sig almindelige Regler,

af de enkelte Exempler de læse, uden at dog Forstand og Hukommelse derved tabte, og uden at særskilte Timer til Forstandsøvelse behøvedes.

Det er, som sagt, godt, at Børn lære Meget, naar det kun læres rigtigt; men Lidet er dog kun nødvendigt for de Fleste, især Pigebørn. Ved denne Indenadslæsen kunde Læreren da bedst skjønne, hvorvidt ethvert Barn ifølge sin Alder, Bestemmelse, Lyst og Evne kunde og burde gaae; men dette kunde dog kun lidt nytte, naar, efter den nu almindelige Classeinddeling, 12 til 20, ja maaskee endog flere Elever skulle følges ad. Vel er der i Almindelighed i hver Classe flere Partier, fordi det er umuligt, at saa mange Børn alle kunne følges ad; men derved kan Man dog kun tage Hensyn til den Fremgang, Eleverne alt have gjort, ei til de ovenanførte Omstændigheder. Jeg troer derfor, at en ny Classeinddeling, som foreslaaes i "Maanedstidende for Skolelærere og Opdragere", 1ste Aarg. No. 2, vilde være meget fordeelagtig i Pigeskoler. Denne bestaaer nemlig deri, at "de egentlige Videnskaber eller Hovedfagene havde hver sin Classe, f. Ex. i den franske Time vare fra de forskjellige Classer de Disciple sammen, som kunde følges ad i det franske Sprog o. s. v." Derved vilde det først blive muligt for Læreren at tage Hensyn til sine Elevers Alder, Lyst, Evne, Bestemmelse, og deres Forældres Ønsker angaaende det, de skulle lære: derved vilde Forældrene sættes i Stand til at see, hvorvidt deres Børn vare i enhver Ting, eller hvad de havde lært: og derved vilde Børnenes Fremgang betydeligen befordres. Thi, forskjellige Partier i een Classe vilde da ikke findes, alle Sinkere vilde kunne adskilles fra de øvrige Børn, og Læreren vilde da kunne indrette sit Foredrag hensigtsmæssigt og passende for alle sine Elever. Den Vanskelighed, der nu finder Sted ved Omflytning efter Examen, eller nye Elevers Indsættelse i en vis Classe, vilde da ganske bortfalde, og Eleverne vilde i enhver høie Classe kunne begynde, hvor de slap i den forrige. De, som af Mangel paa Flid, Evne o. s. v., endnu ikke vare modne til Opflyttelse efter den nuværende Classeinddeling, behøvede efter den nye ikke at spilde et heelt Aar i den gamle Classe; thi i nogle Ting

ville de dog vel kunne følges med deres gamle Kammerater. Hvad der nu saa ofte skeer, at umodne Elever maae opflyttes, eller modne sidde tilbage i den gamle Classe, fordi Antallet af Elever i de forskjellige Classer ellers vilde blive for ulige, vilde da ganske falde bort. Kort sagt, utallige Fordele vilde flyde af denne Classeinddeling, saavel for Eleverne og deres Forældre, som for Skolen, dens Lærere og Bestyrere. Men vistnok vil det og have sine Vanskeligheder, at indføre den. Den Omflytning fra eet Sted til et andet, som derved gjordes nødvendig, var vel ingen uoverstigelig Vanskelighed, naar Man sørgede for god Skoletugt og Orden? Derimod var det værre, om denne Classeinddeling skulde gjøre flere Lærere nødvendige, da derved Eenhed i Børnenes Uddannelse hindredes; men det troer jeg heller ikke vilde blive Tilfældet. Jeg troer endog, at der kun behøvedes een eller høist to Lærere i hver Hoveddisciplin, f. Ex. i Religion, i Sprog, i Historie, Geographie og hvad dertil hører o. s. v. Hver Lærer kunde da have sin Plads (om muligt hver sit Værelse), hvor alle de Elever, han paa een Gang skulde læse med, kom til ham og siden bleve afløste af andre. De, som ikke kunde blive sysselsatte hos disse Lærere, kunde imidlertid undervises i Regning, Skrivning, Tegning o. s. v., hvor de ikke behøvede saaledes at være sorterede. Ja Pigeskoler have endog den Fordeel, at Haandarbeidet kan udfylde al den Tid, da Eleverne ei paa anden Maade kunne sysselsættes. Herved finder dog endnu een Vanskelighed Sted, nemlig, at de Elever, som i een Disciplin høre til een Classe, i en anden høre hver til sin Classe; men dette gjør dog egentligen kun Skematets Affattelse vanskeligere, eller hindrer Lærerne fra at faae deres Timer samlede. Dog troer jeg og at begge disse Vanskeligheder deels kunde formindskes, deels endog vendes til Fordeel, saavel for Bestyreren, som Lærerne, naar nemlig Lærerne i Videnskaberne (Religion, Sprog, Geographie o. s. v.) havde hver sin Dag, da han læste med hele Skolen, den ene Classe efter den anden, hvorved da den Tid, han læste med hver Classe, kunde bestemmes efter, hvad enhver især behøvede. Enhver fornuftig og dygtig Pigeskolebestyrer vil altsaa let kunne indføre denne nye Classeinddeling i sin Skole, naar han ellers

finder den gavnlig, som Man efter det ovenfor Sagte vel ei kan tvivle om; men streng Skoletugt *) maa der holdes, naar den Omflytning, den medfører, ei skal foraarsage Uorden.

(Fortsættes.)

*) Det er her maaskee ikke upassende at anmærke, at Skoletugt er forskjellig fra Skoletugtelse, der kun er et Middel til at befordre hiin. Skoletugt kalder jeg Overholdelse af Skolelovene i den meest udstrakte Betydning.

Indenlandske Efterretninger.

I en fra Rentekammeret, under 28de April d. A., udstedt Placat, bekjendtgjøres, efter Allerhøiest Befaling, at, efter Afdrag af hvad de, i Følge Placaten af 13de Maji 1820, indkomne Bidrag til den almindelige Veikasse have udgiort mere, end den af den Kongelige Kasse til Arbeide paa Hovedlandeveiene i Danmark, med videre, indtil Udgangen af Aaret 1819, forskudte Bekostnings-Sum, saavelsom efter Afdrag af bemeldte Veikasses i Aaret 1820 havte tilfældige Indtægter, er den, for Vei- og Broe-Arbeide og til øvrige derhen hørende Udgivter, af den Kongelige Kasse for nysnævnte Aar 1820 forskudte Sum beregnet at have i alt beløbet 48,913 Rigsbankdaler 42 Skilling Sølv, hvorunder tillige ere indbegrebne Renter indtil 31te December 1820 af Forskuds-Summen, forsaavidt denne har oversteget den ved Placaten af 31te December 1813 til et sligt Forskuds Afholdelse udskrevne og i den Kongelige Kasse indbetalte Fond. — Til at erstatte bemeldte 48,913 Rigsbankdaler 42 Skilling Sølv blive, i Overeensstemmelse med Forordningen af 13de December 1793, dens 66de §., og Cancellie-Placaten af 30te November 1804, samt i Følge allerhøiest Resolution af 25de i denne Maaned, af Hartkornet i Danmark, med indeværende Aars Julii og October Qvartalers Skatter, hver Gang det Halve, at udrede de i denne Placat bestemte Bidrag pr. Tønde efter de i fornævnte Forordnings 30te og 31te §§. foreskrevne Regler. — Forsaa-

vidt ellers ved denne Udskrivning maatte indkomme en større Sum, end fornævnte 48,913 Rigsbankdaler 42 Skilling Sølv, skal Overskuddet ved en følgende Repartition vorde Yderne tilgodeberegnet.

Søndagen efter Paaske blev i Mariboe Kirke confirmeret 44 Børn, nemlig 17 Drenge og 27 Piger; deraf 5 Drenge og 10 Piger fra Hillested Sogn.

Odense, d. 11 Maj. Auctionen paa Frangdegaard over Bøger, Malerier, Kunstsager m. m., som begyndte i Mandags, varede i 3 Dage. Tidsomstændighederne, samt Vanskeligheden i at faae samlet Liebhavere paa en Auction af den Beskaffenhed, naar den holdes paa Landet, gjorde, at kun nogle enkelte Malerier bleve nogenlunde betalte. Af Elektriseermaskinerne blev den ene solgt for 10, den anden for 25 Rbdlr.; ligesaa bleve de kunstige Dreierlad solgte for Spotkjøb, det bedste for 210 Rbd. — Luften er i de sidste Dage bleven meget afkjølet, som lader formode, at der paa sine Steder har været stærk Torden. Lidt Væde har Jorden heromkring faaet, og i Gaar havde Vi nogle svære Hagelbyger.

Aarhuus, d. 11 Maj. I Mandags blev Kommissionsdommen afsagt her paa Raadstuen over 24 mere og mindre deelagtige Personer i den noksom bekiendte Fanøe Strandingssag. Kiøbmændene Mussmann og Schwedler ere dømte fra Livet; Skipperne E. Dahl og S. N. Hansen til Slaverie paa Livstid; Kiøbmand N. B. Ewaldsen samt Styrmændene Hiernøe og A. Nielsen til 5 Aars Slaverie; Sex ere dømte til Tugthuusarbeide i længere og kortere Tid; En til 4 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød; Nogle, der ere frifundne for egentlig Deelagtighed, ere anseete med arbitraire Straffe for Tilsidesættelse af deres Embedspligter. De Fleste ville appellere directe til Hs. Majestæt Kongens Naade. Hovedmændene i bemeldte fameuse Sag: Müssmann og Schwedler, ere, som bekiendt, fraværende, saavelsom og Ewaldsen. Kommissionen der fældte Dommen, bestaaer af d. Herr. Justitsraad Fleischer, Borgemester og Byfoged herskeds, samt Cancellieraad Neckelmann, Borgemester og Byfoged i Randers. (Aarhuus Av.)

Ribe, d. 8 Maj. I Onsdags Aftes Kl. 9

enhalv udbrød Ild i et af de nordvestre Huse af Lundgaard her ved Ribe, og neppe et Qvarteer derpaa stod hele Gaarden i lys Lue. Man ilede derop herfra Byen med 2de Sprøiter; men Ilden havde allerede grebet for vidt om sig til at Bygningerne kunde reddes. Noget Indboe og Kreaturene, paa en Følhoppe med sit Føl og 7 Unghøveder nær, bleve reddede, men forresten brændte alt, hvad brændbart var, og det i en Tid af 2 Timer. Folkene vare allerede i Seng og Eieren, Hr. Jh. Windfeldt, stod og vilde tilsengs da Ilden udbrød. Man veed ikke dens Oprindelse.

Randers, d. 8 Maj. Trende Gaardmænd, som sidste Løverdag havde været heri Byen til Torvs, vare saa ulykkelige, da de om Aftenen kjørte hjem, at tilsætte Livet i Aaen ved Sjellebroe, de to ved at kjøre ud for at vande deres Heste og den tredie ved at ville redde de andre. Samme Dag blev en Mand paa Rosenholms Gods saaledes overkjørt af et Par løbske Heste, at han døde.

Skive, den 8de Maj. Ogsaa her og i Omegnen rasede sidste Søndag Eftermiddag fra Kl. 2 til 4 et frygteligt Tordenveir, ledsaget med store Hagl og Skylregn, der næsten lignede et Skybrud. I en Udflyttergaard fra Grønning: Thordal kaldet, 1 Miil herfra Byen, slog Lynilden ned og afbrændte alle Udhusene samt nogle Fag af Stuehuset og alle Avlsredskaberne tilligemed circa 40 Faar med Lam; de øvrige Kreature bleve reddede. — Det var en stor, for faa Aar siden, opbygget Gaard.

Blandede Efterretninger.

I den Norske Rigstidende af 8de Mai læses en Kundgjørelse fra det Kongel. Norske Finants-, Handels- og Told-Departement, ifølge hvilken Brevverlingen og Pakkepostsagers Forsendelse over Frederiksværn i Norge og Frederikshavn i Danmark tager sin Begyndelse førstkommende 2den Juni, og vil derefter, indtil videre, afgaae fra Frederiksværn hver Onsdag og Løverdag, saasnart Østre- og Vestre-Posterne ere ankomne. De med denne Post fra Norge forsendende Breve og Pakkepostsager, bestemte til noget Sted i Danmark og Hertugdømmene, skulle være frankerede til Frederikshavn, og omvendt ville de fra Danmark og Hertugdømmene til noget Sted i Norge med denne Post forsendende Breve og Pakkepostsager vorde frankerede fra Afgangsstedet i Danmark og Hertugdømmene til Frederikshavn. Da den hidtilværende Postgang over Helsingborg og Helsingøer fremdeles vil vedblive, saa er det fastsat (hvad Danmark angaaer), at Breve fra Norge, bestemte til Fyen og tilhørende Øer, Jylland og Hertugdømmene skulle afsendes til deres Bestemmelsessted over Frederiksværn og Frederikshavn, og at Breve fra Norge, bestemte til Sjælland og omliggende Øer, skulle forsendes med Posten igjennem Sverrig, over Helsingborg og Helsingøer; dog at det i begge ovennævnte Tilfælde skal være overladt til Afsendernes eget Valg, at faae deres Breve fremsendte ad den modsatte Vei, naar de, ved Paategning paa Samme, udtrykkelig forlange saadant. Da der tillige er truffet den Foranstaltning, at de til denne Postfart anskaffede Fartøier ville afgive Beqvemmelighed for Passagerer, saa kunne de, som agte at reise til Norge, melde sig i Frederikshavn hos den Norske Post-Commissair, hvorefter Betalingen strax erlægges med 5 Spd. for hver Passageer og medhavende Tøi af indtil 50 Punds Vægt; for Børn under 10 Aar betales kun det Halve.

Videnskabelige og Konstefterretninger.

Naturforskeren Sieber i Prag har erholdt fra en Gartner, som paa hans Bekostning var afreist 1819 til Vestindien, en betydelig Transport af alle Naturriger, især af sjeldne Frøsorter, som han vil overlade til billig Priis.

I Petersborg gjøre adskillige Konstgrene gode Fremskridt. I Steentryk udkommer Prospect af denne Keiserstad med dens Omegn, i stor Folio, 4 Blade ad Gangen. Fordelen skal anvendes til Bedste for en Capital for Konstnere. Et lignende Værk over Petersborg udgiver Hr. Swinin, ligeledes hefteviis, men i mindre Format. — Hr. Martknoff, Raad ved det Keiserl. Konstacademie, udgiver en malerisk Reise fra Moscau til Grændserne af China, med 30 Prospecter, i stor Qvart. Med sorte Kobbere kommer det til at koste 50, og med illuminerede 250

Rubler. Den samme Konstner udgiver 30 nye Prospecter af Petersborg i Steentryk. Sorte koste de 30 og illuminerede 100 Rubler. — I Musik udmærker den berømte Fløitespiller Hr. Drouet sig, som adskillige Gange har ladet sig høre i offentlige Concerter. Ogsaa med Gasbelysningen er gjort Begyndelse i den indre Deel af den for den Keis. Generalstab bestemte Bygning, hvorfra den skal ledes til den ydere. Griffith & Comp. i London have erholdt udelukkende Privilegium paa at levere Gasapparaterne for hele det russiske Rige.

Fra General v. Minoutoli, som i Mai f. A. forlod Berlin og tiltraadte en Reise til Ægypten, er der nu indløben Efterretning. Kort for hans Afreise fra Triest, formælede han sig med Grev v. Watzdorfs Enke, en født Grevinde v. Schulenburg, som fattede den heltemodige Beslutning, at følge ham paa hans besværlige, men megen Aandsnydelse lovende Reise. Han undersøgte de i Nærheden af Derna og Bengasi liggende og i 1½ Aartusinder uberørte Ruiner af Cyrene, den i sin øvre Deel næsten ganske i en Klippe udhugne Hovedstad for den fordum saa blomstrende græske Colonie, med alle sine vel vedligeholdte Bygninger og kjæmpeagtige Gravmæler og Brønde; fremdeles den frugtbare, stedse grønne Skraaning, som i Fortiden bar de hesperidiske Hauger, og senere det berømte Silphium. Af naturhistoriske Gjenstande har han samlet 30 Pattedyr, 106 Fugle, 128 Amphibier, et betydeligt Antal Fisk, Krebs, Mollusker, Orme, og 2000 Insecter, samt 120 Numere Mineralier. Desforuden har han optaget adskillige 100 Tegninger. Det Hele er afsendt til Berlin i 6 til 8 Kister.

Nygrækerne.

Schöne Welt, wo bist du? — Kehre wieder,
Holdes Blütenalter der Natur!
Ach nur in dem Feenland der Lieder
Lebt noch deine gold'ne Spur.

Schiller.

Nygrækerne ere i den nyeste Tid bleven en Gjenstand for Europas Opmærksomhed, og

Følgerne af deres Anstrængelse vare for Øjeblikket nok saa ubetydelige, saa er det dog ikke usandsynligt, at man, det vare nok saalænge, vil kunne vente sig af dem noget Stort til Europas Befrielse fra Tyrkers og Barbarers Aag; thi besynderligt maa det altid forekomme Jagttageren, at medens under det nordlige Europas ublide Himmel Menneskene sammenpræsse sig paa enkelte Pletter og kives om Brødet, den skjønneste Deel af Jordkloden, engang Culturens og Konstens Hjem, nu ligger næsten udyrket og overladt til Halvmennesker. De nyeste Efterretninger om dette i Oldtiden saa berømte og nu i en Række af Aarhundreder saa dybt sjunkne Folk, finder man i F. O. H. L. Pouqueville's Voyage dans la Grèce &c., Paris 1820, 6 Vol. Længe har man savnet en fuldstændig Beskrivelse over det nyere Grækenland, medens man saa nøje søger at lære at kjende det ældre. Et tykt Mørke var udbredt over Forfatningen af denne Deel af Europa, og af den store Uvidenhed og Raahed, der betegne den tyrkiske Regjering, saavelsom alle Grækenlands forvildrede Beboere, var det ikke at haabe, at de vilde udbrede noget Lys over Landets talrige Videnskabs- og Konstskatte. De Lærde, som have følet Kald til at anstille saadanne grundige Undersøgelser, forhindredes deri deels ved den Mistanke, som den tyrkiske Regjering nærede mod deres Hensigter, deels af de mange og store Farer, de udsatte sig for, ved et langt Ophold hos et rovsygt og forvildret Folk. Vel havde i de sidste 25 Aar nysgjerrige Sværme af Reisende gjort Streiferier til Egnen af Sparta og Athenen, men det Indere af Landet fik de kun i Forbigaaende at see, og derfor bleve deres Beskrivelser saa ufuldkomne og modsigende. En fuldstændig Skildring af Grækenland, saavel med Hensyn til sin gamle Historie, som sine nyere Forhold, kunde kun leveres af en Mand, der, udrustet med de fornødne Kundskaber, tillige havde Leilighed til, længe at opholde sig i de græske Provindser. Dette var netop Tilfældet med den af tidligere Arbeider fordeelagtigen bekjendte Forfatter af ovennævnte Værk. Som fransk Generalconsul hos Aly Pascha, boede han i femten Aar i Janina, Albaniens Hovedstad. Det lykkedes ham at adsprede det Mørke, hvori dette Lands Forfatning hidtil var indhyllet,

og skjøndt Grækenlands topographiske Beskrivelse er Hovedformaalet for hans Værk, finder man dog ogsaa deri en fyldestgjørende Skildring af dette mærkværdige Lands nuværende Tilstand. Forfatteren har gjennemreist det ældre og nyere Epirus, det græske Illyrien, Macedonien, en Deel af Tribullien, Thessalien, Arcananien ɪc., stedse uden at tabe Thucydides, Titus Livius, Pausanias, Strabo, Plinius, Herodot og de Byzantinske Krøniker af Sigte. Han beskriver os mange fordum beboede Stæder, og af 70, som Poul Emil, Attilas Formand, har ødelagt, gjenfinder han 55 i deres Ruiner. Han opdager de Stæder, hvor Romere og Grækere fægtede, og i de gamle Klostere mangt et Haandskrift, som giver vigtige historiske Oplysninger. I Folkesagnene leve her endnu Begivenheder fra de heroiske Tider. Herkules's Bedrifter og Arbeider have vedligeholdt sig ved mundtlige Overdragelser lige indtil vore Dage hos Indbyggerne. Man viste Forf. i en Klippe nær Arta en til Steen forvandlet Hyrde med sin Hjord, og det paa samme Sted, hvor Hyrden Cragaleus, til Belønning for sin Bestilling som Voldgiftsmand, fristede denne Skjebne. Nygrækernes Sange ere endnu næsten de samme, som i Oldtiden. Kun enkelte Navne ere forandrede deri; Maria og St. Michael ere komne i Venus's og Mercurius's Sted. Dodona-Skovens prophetiske Indvirkning antages endnu af Indbyggerne, der lægge sig til at sove i hine Lunde, for ovenfra at blive oplyste og inspirerede. Adskillige Folkestammer i Albanien, som ikke have villet bøje Nakken under den tyrkiske Regjerings Aag, have maattet tage deres Tilflugt til Vaaben. I deres Krige og Fægtninger gjenkjender man de af Homer besjungne Slag i den heroiske Tidsalder. Man maa, siger Forf., see Nygrækenlands Helte, hvor de, liggende i Baghold, uden at være forskandsede, fordre hverandre ud, overøse hverandre med Haan, hvorledes de bie indtil Fienden giver sig blot, for at fyre paa ham, og hurtigen at gribe Flugten, naar de troe at komme slet derfra, — for at gjøre sig en rigtig Forestilling om de i Iliaden beskrevne Slag; man maa høre, hvorledes Selvroes lyder fra hver Mund; man maa overvære Festerne, hvor de Lam, der ere gjorte til Bytte, steges paa fri Mark, og

gjennembuftede af Majoran, spikes, for at kunne vurdere de Skildringer, Digtekonsten har udsmykket med de skjønneste Farver. I den Henseende har intet forandret sig paa Halvgudernes og Heltenes Bund. Naar Illions Marker bleve plukkede, medens Grækerne beleirede Priamus's Kongesæde; naar Trojanerne paa deres Side under Blocaden paa Bjerget Ida fadede Vinen, saa er det nuomstunder intet Sjeldent, at see Albaneserne pludseligen ophæve en Beleiring, for at besaae deres Marker, slaae deres Græs, eller hente Levnetsmidler, de lede Mangel paa, hjemme fra. Paa denne Maade føre disse Folkeslag sædvanligen Krig, efter hvilken man maaskee bedst kan bedømme de heroiske Tiders Folkestammer. — Nygrækernes Characteer er en Blanding af slavisk Undergivenhed og utæmmet Vildhed. Man betages af en smertelig Følelse, naar man tænker paa det gamle Grækenland, hvis Folkeslag, bærende i sig Spiren til alt Skjønt og Ædelt, havde naaet en Grad af Civilisation, hvoraf der, især i Henseende til Følelsen for Konst, ikke bliver os noget mere end Ahnelsen tilovers, og nu i det samme Land seer al Cultur forsvinde, og i dens Sted Uvidenhed og Raahed udøve en tøilesløs Magt. For at begribe denne Forvandling, behøver man kun at kaste et Blik paa dette ulykkelige Lands Regjering, dersom en despotisk-anarchisk Vilkaarlighedstilstand, der spotter alle guddommelige og menneskelige Love, og frembringer Rædselsdaad, som neppe noget Lands Historie kan opvise Mage til, fortjener Navn af Regjering. Saaledes har den berygtede Aly Paschas Fader, en Stratenrøver, opdraget ham til samme Røverhaandværk. Under Sultanernes svage Regjering lykkedes det ham, ved at plyndre og myrde sine nærmeste Paarørende, endog sine egne Brødre, at bane sig Veien til et uindskrænket Herredømme over Epirus. Hans Politik er et Væv af Troløsheder og mageløse Grusomheder, til hvilke hans grændseløse Æresyge og en stedse umættelig Gjerrighed forlede ham. Som en Behersker, der stræber at grunde sin Magt paa Tilintetgjørelsen af den retmæssige Forfatning og al Dyd hos hans Folk, kalder Forf. ham med Føje en classisk Tyran. Det tunge Aag, hvorunder de ham undergivne Folkeslag sukke, formaaer imidlertid

dog ikke ganske at undertrykke hos dem den høie Sands for Frihed og Uafhængighed, der besjelede deres Forfædre, hvilket den heltemodige Modstand, som Salis, Cardikes og andre Stæders Indbyggere have gjort, noksom udviser.

Kjøbenhavns Børs d. 15 Maj.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Amsterd. 2 M. = . Lond. 2 M. = . Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Obligat. (med Renter fra 11 Decbr. 1820) 75½ a 76. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 90½ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 118½ Rbdlr. Sedl. pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rgsbkjedl. 15⅞. Svenske Sedler 66½ ß. — Disconto 6 pC.

Anecdoter.

Een af Napoleons Officierer foreholdt en Schweitser, at hans Landsmænd lode sig leie for Penge til at drage i Krig, ligemeget for eller imod hvem, hvorimod de franske Officierer strede blot for deres retmæssige Souverain og for Æren. "Enhver strider for det, han mangler", svarede Schweitseren, og trak paa Skulderne.

Kong Friedrich Wilhelm den Første af Preussen kjøbte til sit Garderegiment i Aaret 1735 Sex og Fyrgetyve store Karle for 43,000 Rigsdaler, og 1732 gav han for Een af Kjæmpestørrelse 5,000 Rigsdaler. Før sin Død brændte han Regningerne over det Slags Udgivter, da han undsaae sig ved, at dette Legetøi havde kostet Undersaatterne fra 1713 til 1735 tolv Millioner. Da een af hans Officierer kom tilbage fra Paris, spurgte Kongen: "Hvad synes Dem om den Kongelige Familie i Frankrige?" "Ak, Deres Majestæt!" svarede han: "det er altsammen smaat Kram: ingen af dem holder over 5 Fod."

Søebad ved Apenrade.

Badetiden for i Sommer begynder den 1ste Juni og vedvarer indtil den sidste September. Den

første Søndags-Assemblee holdes altsaa den 3die Juni, og den sidste den 30te Septbr. Assembleernes Indretning bliver aldeles som forrige Aar, nemlig Selskabsværelserne paa Frederikslyst findes aabne fra Kl. 3 om Eftermidagen indtil Kl. 12 om Aftenen, og Ballet, ved hvilket Dandsen afvexler med passende musikalske Divertissements, begynder Kl. 6. Subskribenterne her i Omegnen betale for den hele Badetid 2 Specier for en heel Familie og 1 Specie for hver enkelt Person. De, som ikke have subskriberet, betale Entreen med 12 Lbß. pr. Persona. Derimod betale alle egentlige Badegjæster, hvorunder forstaaes de, som opholde sig her over 8 Dage, for at bruge en ordentlig Badekur, ingen Entree. Foruden Assembleerne foranstaltes endnu 3 Badefestiviteter, bestaaende i Lystskyden, Lysttourer til Lands og til Vands, Vauxhall ꝛc. Det fornødne herom bliver nærmere bekjendtgjort. Badepriserne ere følgende: et varmt Søebad betales med 20 Lbß., et koldt Bad i Badehuset med 12 Lbß., og et Vognbad med 16 Lbß. Bestemmelsen af Drikkepenge for Badeopvarterne, overlader man ganske til Badegjæsternes Godtbefindende. Et enkelt Værelse med Seng, Møbler og Opvartning, bliver betalt med 2 Specier om Ugen; om flere Værelser accorderes, efter sammes Beskaffenhed, især; og man henvender sig i den Henseende til Badedirectionen. De, som ønske at boe i Rolighed paa Landet, finde og hertil Leilighed, da flere af Kystens Beboere i det yndige Sogn Loyt, ere beredvillige til, at modtage Badegjæster i deres landlige Boliger. Søegrunden her egner sig ganske egentlig, endog bedre end tæt ved Byen, til Vognbade, og de, som ville betiene sig af denne Leilighed, blive forsynede med Badekar, eller en Badevogn, eftersom de behage at bade varmt i Huset eller koldt i Havet. Man kan selv sørge for sin Beværtning, eller ogsaa spise hos Hr. Hartmeyer ved Table d'hôte.

Apenrade, i Maj 1821.

Directionen for Søebadet.

Rettelse.

I nogle faa Aftryk af No. 38, Side 601, Lin. 13: istedetfor: Regum læs: Regium

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 40.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 19 Maji 1821.

Luthers Minde.

Melod. Af Høiheden oprunden er, o. s. v.

Formørket Himmellyset var,
Som Guds Eenbaarne os frembar,
Fra Evighedens Rige;
Og Frelsens blide Sandheds-Ord,
Hvor Dyd og Viisdom ene boer,
For Mørket maatte vige.
Trøst og Haab var plat forsvundet,
Aanden bundet,
Hjertet døvet,
Dyden, Pligten traadt i Støvet.

Selv Herren røvede man Ret
At straffe og tilgive det,
Som Støvets Børn forbrøde;
Og svøbt i Hykleriets Slør
Man aabned' Naadens lukte Dør
For Levende og Døde.
Ingen Lasters Magt bestrede;
Skjersilds Hede,
Aflads Nytte
Bragde Klerken herligt Bytte.

Da stod en Kjæmpe frem paa Jord,
Og bar igjen det skjulte Ord
For Dødeliges Øje.
Han saae at Mørkets Øglehær
Ham trued baade fjern og nær
Med varig Kamp og Møje.
Vældig Magten mod ham fnyste,
Dog ei gyste
Kæmpens Hjerte;
Kjæk han stred og troe han lærte.

"Saa fast en Borg er os vor Gud!"
Med denne Tanke drog han ud
For Jesum Christ at stride.
Med høit og fast og ædelt Mod
For Jordens Mægtige han stod,
Beredt til Alt at lide.
Vel han vidste, — Støvets Fader
Ei forlader
Her de Svage,
Som i Kampen ei forsage.

Til sidste Stund han vældig stred
For Himlens Hæder — Jordens Fred —
For Jesum Christ herneden.
Han tændte Kundskabs slukte Sol,
Som spreder Dyd fra Pol til Pol
Og aabner Evigheden.
Glad i Døden han bekjendte:
"Christ jeg tjente!
"Christ jeg lærte!"
Roligt brast hans ædle Hjerte.

Ja, Luther! herligt var dit Værk!
Du var den ædle Kjæmpe stærk,
Der stred mod Ondskabs Hære!

I trende Secler Værket staaer,
Og aldrig — aldrig det forgaaer,
Men vidner om din Ære!
O! naar vi i Andagts Lue
Ordet skue,
Skal dit Minde
Helligt os i Tanke rinde!

P. E. Becker.

Noget om Pigeskolerne i Kjøbenhavn.

(Slutning; see forr. No.)

Ved bedre Læremethoder og en bedre Classe-inddeling, vilde Pigeskoler upaatvivleligen vinde meget; men det er dog ikke alene Feil ved Pigeskolernes Indretning, der hindrer dem i at gjøre den Nytte, de kunde og burde. Lærere og Lærerinder ere vistnok ogsaa meget Skyld i, at Børnene ikke allene spilde megen Tid, men og blive fordærvede i Pigeskolerne. For at faae Elever, maa nu de fleste Skolebestyrere nøjes med en meget ringe Skoleløn, og dog skulle de selv leve deraf; de maae altsaa see at faae Lærere for godt Kjøb, eller at indskrænke Lectionstimernes Antal. Men derved lide naturligviis Eleverne meest, saa Forældrene ingen Nytte have af deres Sparsommelighed; thi enten de betale mere i kortere Tid, eller mindre i længere Tid, kommer jo dog ud paa eet, og hvor der betales anstændig Skoleløn, kan og bør der læres ligesaa meget i kortere Tid, som i længer Tid i de Skoler, hvor der kun betales et Par Rbd. eller endnu mindre om Maaneden. En anden Sag bliver det naturligviis, naar Forældrene sende deres Børn i Skolen, ikke saa meget for at de skulle lære Noget, som for at blive af med dem; men da maae de see, om de kunne forsvare det. At Lectionstimerne indskrænkes i de Pigeskoler, hvor Skolelønnen er ringe, er vel ikke saa farligt, da Fruentimmer, som sagt, kunne hjelpe sig med faa Kundskaber; men det er vistnok sjeldnere Tilfældet, da ingen Skole kan faae Elever, uden den har en lang Lectionsliste. Skolebestyrerne maae altsaa see at faae Lærere for godt Kjøb; men — saadanne Penge, saadanne Varer — de faae da og i Almindelighed kun slette Læ-

rere, hvilket vistnok ofte er Tilfældet i Pigeskoler, især i de mindre, og i de lavere Classer, hvor Grundvolden skal lægges. Slette Lærere ere ikke alene de, som ikke forstaae hvad de paatage sig at undervise i — hvoraf der dog heller ikke ere saa faa i Pigeskoler — men og især de, som ikke forstaae at være Lærere. Mange have vel ganske gode Kundskaber, men forstaae ei at meddele Andre dem. Andre kunde nok lære deres Elever Noget, naar de kun forstode at gjøre sig elskede af dem, eller at sætte sig i Respect hos dem o. s. v. Men de ere ofte saa hidsige, lunefulde, vredladne o. s. v., at deres Elever hverken kunne elske eller agte dem. Ofte ere de saa eenfoldige, at Eleverne gjøre Nar af dem lige i Øinene, eller saa undseelige, at de ei tør sige Noget til dem, eller saa svage, at de ei kunne straffe dem, ja undertiden blive de endog saa blændede af deres Elevers Skjønhed, at de ei kunne see eller revse deres Feil. Uvidende Lærere skade vel Eleverne forsaavidt, som de Intet lære dem, eller lære dem Noget urigtigt; men disse i egentlig Forstand slette og uduelige Lærere, fordærve dem i Bund og Grund. Exempler kunde jeg vel anføre; men, exempla sunt odiosa, og Enhver kan faae Historier nok om slette Lærere at høre af dem, som have gaaet, eller endnu gaae i Pigeskoler. Selv de bedre Lærere, som blive slet betalte, maae bøde paa deres ringe Løn ved at antage mange Informationer, hvorved de da nødes til at afkorte Timerne, være forsømmelige, skjødesløse og ligegyldige, især i Pigeskolerne, hvor de blive slettest betalte, og hvor deres Forsømmelser ofte gaae upaatalte hen. Medens nu Eleverne ofte den halve Time maa vente paa Lærerens Ankomst, have de den bedste Leilighed til at snakke sammen og gjøre alle Slags Skjelmsstykker, hvorved deres Characteer og Moralitet fordærves. Hvor mange slette Lærere der ere i vore Pigeskoler, veed vistnok Enhver, der kjender noget til dem, og hvor skadeligt det er for Eleverne, er let at indsee; men paa den anden Side maa Man dog og tilstaae, at det er meget vanskeligt at faae Lærere, som forbinde Kundskaber med Evne og Lyst til at være Lærer. Hvor vil Man og kunne finde gode Lærere der, hvor Ingen tænker paa at danne dem, hvor Faa skjønne paa deres Fortrin, naar de ved eget Genie og Lyst have dannet sig

selv? Ja, Man spørger endog sjeldent, om en Lærer forstaaer at undervise Børn; thi en øvet Lærer betyder ei en Lærer, som er øvet i Underviisningskunsten, men kun en, som har informeret i længere Tid.

Hvad her er sagt om Lærere, kan for største Delen ogsaa siges om Lærerinder; naar de give sig af med at undervise i boglige Kundskaber, ere de i Almindelighed slette Lærere. Vel kan Man ikke negte, at Fruentimmer ligesaa vel som Mandfolk kunne undervise Børn, ja det var maaskee endog godt, at Pigebørn altid bleve underviste af deres eget Kjøn *), undtagen i Religion; men da maatte Lærerinderne vistnok have en langt anden videnskabelig Dannelse, end de nu i Almindelighed have. Naar Skolebestyrerinden foruden Skolen ogsaa skal passe sine Børn, sit Kjøkken og sit hele Huus, kan hendes Skole naturligviis aldrig blive god, altsaa behøver jeg ei at tale videre derom.

Skoletugten er i Almindelighed meget maadelig i Pigeskoler, baade for streng og for slap. Smaafeil, som Forglemmelser, Forsømmelser o. s. v., straffes i Almindelighed ligesaa haardt, ja ofte haardere, end store Feil, der grændse nær til Laster, saasom Løgn, Bagtalelse, Bedragerie, Misundelse o. s. v. Slige Feil blive ofte slet ikke straffede, og herske derfor næsten i alle Pigeskoler. Ofte befordre Lærere og Lærerinder dem endog selv: Løgn, ved at laane Øre til Børnenes Fortællinger, som disse ofte opdigte, for at have Noget at hendrive Tiden med, — Bagtalelse, ved at lee af deres vittige Spotterier over hverandre, — Bedragerie, ved at lade sig narre og bedrage af dem, f. Ex. angaaende Lectien og andet Arbeide, — Misundelse, ved uretfærdigen at uddele Characterer, eller ved at rose for meget o. s. v. Man kan vel sige, at det gaaer ofte ligesaa i Samfundet; men Man maa dog betænke, at Skolebestyreren og hans Medhjelpere langt bedre kunne lære at kjende deres Elever, end Vedkommende Samfundets Medlemmer. Desuden kunne Lærere og Lærerinder i en Skole itide skaffe sig deres Elevers Fortrolighed, saa de ei ville bedrage dem. Vel bringe Børnene undertiden Feilene med fra deres Forældres Huus; men, naar saadanne Børn udgjøre Minoriteten, kunne de dog maaskee forbedres, eller dog hindres fra at skade deres Medelever, og gaae de for vidt i deres Feil, bør de forvises Skolen. En Skole, der fulgte denne Grundsætning, vilde vist ikke derfor mangle Elever; tvertimod, alle Forældre vilde helst sætte deres Børn i den Skole, hvor de ere mindst udsatte for Forførelser. Den værste Feil, i Henseende til Skoletugten, er dog uden Tvivl den megen Snakken, som gjerne finder Sted i enhver Pigeskole, og hvortil Haandarbeidet giver saa megen Leilighed. Byens Nyheder, Moder og Stads, — Andres Feil, Dyder, Paaklædning, Stand o. s. v., er gjerne Gjenstanden for denne Skoleconversation, hvorved Børnene ikke blot vænnes til Sladder, men og til Forfængelighed, Indbildninger, Løgn, Bagtalelse o. s. v. Ganske at udrydde denne Snakken af Pigeskoler er vistnok umuligt; men meget kunde den dog vist indskrænkes, naar ikke hver Lærer eller Lærerinde var besværet med for mange Elever paa een Gang; naar ingen Lærer forsømte, kom for sildigt, eller gik for tidlig bort; thi, saalænge Børnene ere under Opsigt, vogte de sig vel for at føre uanstændige Samtaler, med mindre deres Foresatte selv gide hørt derpaa. Naar Børnene gaae fra og til Skolen, blive de ikke sjeldent ledsagede af Smaadrenge, med hvem de lege Kjærester. I Skolen giver da Sligt ogsaa Stof til Samtale, hvorved Børnenes Moralitet og Uskyldighed naturligviis lider meget. Dertil kommer endnu, at Børnene ofte vide at skaffe sig Leilighed til at læse Romaner og andre skadelige Bøger, eller fortælle hverandre skandaløse Historier, hvorved al Moralitet naturligviis ganske tilintetgjøres. Overalt har Skolegangen, det vil sige Gangen fra og til Skolen, meget skadelig Indflydelse paa Pigebørns Moralitet og hele tilkommende Liv. Ikke nok, at de paa Gaden see og høre Meget, som Piger aldrig burde see eller høre: de faae derved og saadan Smag paa at stryge paa Gaden, at Intet siden kan holde dem derfra. Alt dette henhører til Skoletugten; men det staaer dog ikke altid i Skolens Magt at hindre det, om de og kunde indskrænke det. Forældre bør derfor og være forsigtige ved at sende deres Pigebørn i Skole, og selv vaage over, at de ei blive ganske fordærvede derved; thi, dersom

*) See Campes Revisionsv. 12te Deel, om Pigeskoler.

god huuslig Opdragelse ei satte et stærkt Værn imod Skolefordærvelsen, vilde Man vistnok endnu see langt mere Ondt, end Man nu seer. Endeligen burde Skolebestyreren sikkerligen ogsaa vaage over, at Lærerne valgte gode og brugbare Bøger til Veiledning ved deres Underviisning, og at de ikke for ofte forandrede dem; thi det er ikke nok, at dette er en unyttig Bekostning for Forældrene; Man kan ogsaa let indsee, at Børnene Intet kunne lære tilgavns, naar de saa ofte skifte Bøger. Til Slutningen vilde jeg og bede alle Skolebestyrere og Bestyrerinder at følge de lærde Skolers Exempel og ganske afskaffe alle Geburtsdags-, Nytaars- og andre Presenter, hvorved Lærere og Lærerinder fristes til Partiskhed, de rige Børn faae Indbildninger om deres Fortrin, de fattige krænkes og Forældrene sættes i en unyttig, for Mange virkelig meget trykkende Contribution. Man troe ei, at det er saa ganske frivilligt; thi den Ene vil og kan ofte ikke staae tilbage for den Anden. Naar alle slige Presenter bleve forbudte i Pigeskoler, vilde vistnok ogsaa Forældrene gjerne give lidt større Skoleløn, og Bestyrer, Lærere og Lærerinder altsaa faae Erstatning i bedre fast Betaling.

Naar alt dette blev overveiet af Pigeskolernes Bestyrere og Bestyrerinder, vilde de vist finde, at Meget kunde og burde være bedre i deres Skoler. At Alt ikke passer paa eller for enhver Skole, er naturligt; men jeg troer dog, at enhver Pigeskole vil finde Et eller Andet at rette efter denne Anviisning. Til Fattigskoler har jeg ikke egentligen taget Hensyn; men nærmest til de større private Pigeinstituter. Forresten maa jeg bemærke, at jeg ikke har villet fremstille noget systematisk Heelt, men kun sige et Par Ord — som jeg troer — i rette Tid, og gjøre saavel Forældrene som Skolebestyrerne opmærksomme paa, hvad der hindrer Pigebørns hensigtsmæssige Dannelse i Skoler, og hvorledes jeg troer, at dette for en Deel kan ændres. Om nogen Værdigere og Sagkyndigere vilde nøjere drøfte denne Sag, vilde det vist ei være uden Nytte, og dersom jeg har taget Feil i nogen af mine Paastande eller Forslag, vil det altid glæde mig at blive bedre underrettet og oplyst.

Ludvig Tellefsen.

Indenlandske Efterretninger.

Fra det Kongel. Slesvig-Holsten-Lauenborgske Cancellie i Kjøbenhavn er, under 28de April d. A. udfærdiget et Patent, angaaende Extension af Forordningen af 4de August 1788, betræffende Embedsmændenes Forpligtelse til at gjøre Indskud i den almindelige Enkecasse, for Hertugdømmene Slesvig og Holsten.

Igjennem Rentekammeret er, under 12 d. M., udfærdiget en Placat af følgende Indhold: "Da de 2 Aar nu ere udløbne, hvori det saaledes, som ved Kammer-Placat af 4de Maji 1819 blev bekjendtgjort, allernaadigst var tilladt at beseile og handle paa Raudarhavn i Norder-Syssel i Nord- og Øster-Amtet i Island, saa har Hans Kongelige Majestæt fremdeles ved allerhøjest Resolution af 11te i denne Maaned allernaadigst bevilget: at fornævnte Raudarhavn maa, uden at auctoriseres som Udliggersted, endnu til et Forsøg i en Tid af 2 Aar beseiles, og derpaa i dette Tidsrum drives Handel under de Vilkaar og Betingelser, som nu for Handel paa de auctoriserede Udliggersteder ere foreskrevne."

Ved Flemløse er for nylig nedfalden en Luftballon i Form af et fuldvoxent Menneske, i Husar-Uniform, med et Sværd i Haanden og saa godt gjort, at Man ikke kan opdage hvor den er sammensat. Bønderne studsede ikke lidet ved at see slig en Figur komme flyvende i Luften. Den er nu bragt til Byefoged-Contoiret i Assens.

Professor Dittmar maa have vidst bestemt hvad Dag Nordpolens Iisbjerge skulde nærme sig Fyen, vel have vi intet seet af dem, men de kunne jo være passerede om Natten? thi koldt blev det, som Professoren spaaede, kun at Kulden kom nogle Dage før, ogsaa vedvarer længere end han havde spaaet. Det er da saa almindeligt som det tillige er gavnligt for Vegetationen, at Maj er kold og fugtig; men iaar er det kun saa paafaldende, fordi April var saa skjøn og varm, og endnu i Begyndelsen af Maj. Naar man betragter, at man i April gik i tyndeste Sommerklæder og uden Undseelse badede sig omkring Odense paa Steder, hvor den meeste Passage falder, og nu maa tye til Kakkelovnen og til Vinterfrakker, saa maae vi troe os overbeviist, at disse to Maaneder ere forvexlede. Imidlertid er at haabe: at da vi paa

Torsdag have Fuldmaane, og nu de lyse Nætter indtræffe, Sommeren igjen vil vederqvæge os. (Iversens Av.)

I Viborger Samler læses følgende: "1812 den 25de Marts, blev afdøde Else Pedersdatter Ryberg eller Else Staunstrup jordet i Liørslef Kirkegaard paa Morsøe. Hun var fød i Toustrup i Salling 1751. Hendes dobbelte Tilnavne kan hverken være de store Rybergers Familie eller mig ubehageligt; thi naar jeg blot siger: at hun havde tjent mig i 38 Aar, behøver hun ingen videre Lovtale. 4de M. B. 23 Cap. sidste af 10de V. — Christian Staunstrup."

Fra Vestkanten af Hertugdømmet Schlesvig, den 14de April 1821, læses følgende: "Iforgaars havde Flekken Høyer første Gang Marked med Heste og Qvæg. Dette havde i Omegnen allerede længe været en Gjenstand for Manges Nysgjerrighed, saasom Rygtet derom, ved hvilket alene det bebudedes, lød heel forskjelligt: Nogle paastode nemlig, det skulde være, Andre, endog fra selve Flekken, nægtede det. Marked blev der imidlertid holdt; ogsaa havde endeel Mennesker, maaskee størstedelen som Tilskuere, indfundet sig, men af Qvæg var der ikke synderlig meget, og Handelen var naturligvis heller ikke betydelig. En Hest, maaskee den eneste, der var til Marked, blev solgt for 50 Rd. Samme havde nær foraarsaget en Ulykke, inden den var kommen fra Byen."

Kjøbenhavns Børs, d. 19 Mai.

Formedelst Helligdagen blev i Gaar ingen Cours noteret. I Dag solgtes Specier til 15 Rbmk. 12 ß. Oblig. (med Renter fra 11 Decbr. 1820) 76. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 91 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 118 Rbd. Sedler pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigebanksedler 15⅞. Svenske Sedler 68 ß. — Disconto 6 pC.

Blandede Efterretninger.

Cönens Mord.
En mærkværdig Criminalhistorie.

En af de vigtigste Criminalprocesser i ældre

og nyere Tider er den, som det paa W. Cönen i Cöln, den 9 Nov. 1816 om Aftenen, begaaede skrækkelige Snigmord har givet Anledning til, og hvilket sidste allerede tilforn har været omtalt i nærværende Blad. Den Myrdede var en ung Mand, meget kyndig i Kjøbmandsregning, og blev sendt fra en Apotheker i Cöln, der havde forenet sig med Kjøbmand Fonck i Crefeld om et Brændevinsbrænderie, for at undersøge Regnskaberne, angaaende hvilke der var opstaaet nogen Tvistighed; men da Fonck ikke vilde begvemme sig til at forevise ham, som tredie Mand, Bøgerne, reiste sig derved Misforhold imellem begge. Efterat Regnskabet siden var bragt i Rigtighed, savnedes Cönen, og mange i denne Stad mistænkte Fonck nu for at have begaaet et Drab paa hiin. Al Politiets Eftersøgen var forgjeves; men efter 6 Ugers Forløb opskyllede Rhinen et dødt Menneske, hvis Guld Lommeuhr og Klæder satte det udenfor al Tvivl, at det var Cönens Liig; men den Brevtaske, hvori Apotheker Schrøders Fuldmagt og adskillige andre hans Forretning hos Fonck vedkommende Papirer laae, og som han bar i den indere Lomme af Kjolen, vare borte. Adskillige Kjendetegn paa Kjolen viste, at man i levende Live voldsomt havde frataget ham den, og man saae heraf, at det var Morderen mere magtpaaliggende at faae Brevtasken end Uhret. Den Myrdede havde adskillige dødelige Saar af Stik og Slag i Hovedet. Der blev nu anlagt Sag, og Foncks Bødker, C. Hamacher, paa Grund af et Saar i Hovedet, arresteret som Deeltager i Mordet. En Følge af dennes Hestelse og en Mængde Vidners Forklaring var, at ogsaa Fonck blev arresteret. Omsider tilstod Bødkeren, at han, i Forening med Fonck, havde i dennes Pakhuus dræbt Cönen, pakket Liget i en Tønde, ladet det ved sin Broder, Adam Hamacher, afhente fra Foncks Huus, og, i det han selv fulgte med, kjøre til Rhinen, udtage der det døde Legeme af Tønden, og kaste baade dette og denne i Vandet. Fonck skulde have sagt til ham i Forveien: "vi maa skaffe den Karl (Cönen) af Veien; thi han vil ruinere mig." Fonck blev imidlertid, efterat have været arresteret i tre Aar, tilligemed hans Bogholder Hahnenlein, frikjendt; men Bødker C. Hamacher blev, efter de franske Love, dømt til Tvangsarbeide for Livstid; til at

brændemærkes paa høire Skulder og betale samtlig Procesomkostninger, der ikke kunde være ubetydelige i en Sag, hvori 158 Vidner vare blevne afhørte. Retten lod et Udtog af Dommen trykke og offentligen opslaae i Trier og Cölln, formodentligen for at røre Samvittigheden hos Venner og Beslægtede af Ophavsmanden til Hamachers Misgjerning. Det Mærkværdigste ved denne Proces var, at den Myrdedes Gulduhr var Hovedvidnet, og at dette antoges for paa det fuldkomneste at bevise Foncks Uskyldighed. Uhret var nemlig næsten ganske optrukket, da Liget optoges af Vandet, hvoraf man sluttede, at det ogsaa maatte have været det, da Cönen kastedes i Vandet. Var altsaa det døde Legeme kun blevet 24 Timer udenfor Vandet, saa maatte Uhret været udløbet, især da det laae i en ulden Pung, der forhindrede saa meget mere Kuldens Indvirkning. Det standsede i Vandet, fordi dette trængte ind i Beenklæderne og Varmen pludseligen forandredes til Kulde. Den Tid, der var forløben fra Uhrets Optrækning indtil dets Standsning, kan, om det end antoges at have været halv optrukket, ikke regnes for mere end 12 Timer. Da man ikke kan forudsætte, at Morderen om Søndagen ved høilys Dag vilde kaste Liget i Vandet, saa sluttede man, at Cönen var bleven dræbt endnu samme Nat og hans Liig umiddelbar derpaa kastet i Rhinen. Paa Grund heraf erklæredes Bødkerens Udsagn, i Forening med Fonck, at have myrdet Cönen i hiins Pakhuus, saavelsom Vidnernes, at Adam Hamacher skulde have tilstaaet, at han havde kjørt en Tønde, hvori Cönens Liig laae, for falsk. Det var oplyst, at Liget var kastet i Vandet Natten fra den 9de til 10de November, og da Uhret stod paa Kl. 3, 5 Minuter, saa maa det være skeet paa den Tid, og Cönens Morder saavel som Bødkeren Hamacher behøvede altsaa ikke om Søndagen den 10de November at leie en Vogn, for at kjøre Liget hen til Rhinen, og A. Hamacher, der skulde have kjørt det, kunde om Morgenen Kl. 4 ikke mere bortkjøre et Liig, som allerede 24 Timer i Forveien havde ligget i Rhinen. Af den Tilstand, hvori Maven i Liget, som to anseelige Læger havde undersøgt, befandtes, vilde man vide, at Cönen havde levet indtil Kl. 12½ Natten fra den 9de til 10de November, og man formoder nu, at han

havde tilbragt samme Nat i et offentligt Huus, men paa Tilbageveien var bleven dræbt i et Slagsmaal. At Sagen ikke aldeles kan hænge saaledes sammen, sees imidlertid deraf, at i November 1820 blev Fonck atter arresteret, og paa ny taget under Forhør. Pøbelens Raserie var saa stort, at man, paa en ganske ubekjendt Vei, maatte føre ham til Fængslet. Udfaldet af Sagens Behandling paa ny er endnu ikke blevet bekjendt.

Den hele Grund, hvorpaa Dommerne have bygget Foncks Frikjendelse, var den Omstændighed, at den Myrdedes Uhr var næsten fuldt optrukket, da hans Lig toges op af Vandet; men her opstaae to Spørgsmaale, paa hvis Besvarelse det beroer, om ikke hele denne Grund skal opløse sig i Intet. 1) Er det afgjort, at Uhret ikke er blevet optrukket, efterat Liget var taget op af Vandet? Vel har den ene af dem, der fandt Liget, bevidnet det Modsatte, men er dette ene Vidnesbyrd nok til at bekræfte Sagen? Lader det sig ikke tænke, at man, da Uhret blev fundet, af Nysgjerrighed optrak det, og siden, af ubekjendte Grunde, nægtede det? 2) Er det ikke mueligt, at Uhret kan have været optrukket adskillige Dage i Forveien, og allerede standset, medens Cönen levede? Vil man indvende, at det begyndte at gaae, da Retten lod det undersøge hos en Uhrmager, og altsaa ikke havde nogen egentlig Feil, saa svares, at dette beviser intet. Nærværende Anmelder eier et kostbart engelsk Guld-Lommeuhr, der, uagtet det er optrukket, kan standse i adskillige Dage, og naar det tages op og bevæges, kommer til at gaae igjen. Mange Snese Gange har dette været Tilfældet, uden at Uhret har nogen synlig Feil.

Enhver Dommer burde saavidt mueligt vogte sig for, at slutte for meget fra Sandsynlighed til Vished; thi intet kan bedrage mere end Sandsynligheden. Anmeld. er engang hændet et Tilfælde, som end mere kan bevise denne Sætning. Han havde mistet et Bind af et rigtigt Værk, hvori tredie Bind manglede, og der var ingen Trivl om, at en Person, der arbeidede i det Værelse, hvor Bøgerne stode, og der siden blev paagreben og dømt for andre Tyverier, havde taget det tilligemed adskillige andre Skrifter. Da det var ham om at gjøre, at faae det ham frastjaalne Bind igjen, lod han bekjendtgjøre i offentlige Blade, at han ønskede at kjøbe saavel dette,

som det forhen manglende Bind. En gammel Mand indfinder sig med begge Bindene, ganske saaledes indbundne, som de øvrige af Værket. Forbauset tager Anmeld. dem i Haanden, sammenligner dem med de øvrige, og finder, at det er hans Bøger. Han spørger Manden hvad de skulle koste, og denne fordrer en temmelig høi Priis; han spørger fra hvem han er sendt, og Manden svarer, at han tør ikke sige det. Dette sidste bestyrkede Anmeld. endnu mere i sin Mistanke. Kun een Ting kunde han ikke begribe, nemlig, hvorfra det 3die Bind, som altid havde manglet, nu var kommen; men han antog i det mindste for mueligt, at den, som havde havt dette i Hænde, ved et Tilfælde ogsaa havde faaet det nyligen bortkomne. Anmeld. siger nu til Budet: min Ven, De seer her selv, at disse Bøger høre mig til, og at de svare fuldkomment til de øvrige Bind. Dette Bind er nyligen blevet mig frastjaalet, og De maa sige mig, fra hvem De er sendt. Da Manden nu nævnte mig, efter først at have indhentet sin Herres Tilladelse, dennes Navn, gik der et Lys op for mig, og Anm. fandt nu, at hvor meget end begge Bind syntes at høre til hans Værk, dog ikke tilhørte ham, endskjøndt han, naar han ikke havde faaet at vide, hvor de kom fra, havde veddet 10 mod 1, at de begge hørte til hans Værk. — Hvorledes gik det nu til, at Manden just kom og tilbød Anm. de to Bind, han manglede, ganske saaledes indbundne, som de øvrige, ganske lignende dem, som den ene Draabe Vand den anden? Meget naturligt. Værkets egen Udgiver havde just staaende endeel Defecter deraf, og da han læste Anmelderens Bekjendtgjørelse, tog han de to Bind, der forlangtes, og lod ham dem tilbyde. Men hvorledes gik det til, at de saa ganske lignede de øvrige? Ogsaa meget naturligt. Forlæggere og Udgivere af Skrivter lade i Almindelighed indbinde en heel Deel Exemplarer paa eengang hos een Bogbinder. Denne indbinder dem sædvanligen i eet Slags Bind og sætter eet Slags Stempel og Snit derpaa. Altsaa kunne ofte 50 Exemplarer af eet og samme Værk paa det fuldkomneste ligne hverandre.

En Dommers største Skarpsindighed kan ofte strande paa den allerubetydeligste, ham ubekjendte, Omstændighed, og den største Sandsynlighed kan skuffe og vildlede ham.

* * *

M. Aug. W. Zachariæ, Lærer i Mathematiken, agter at udgive et Skrift under Titel: "Flugluft und Fluges Beginnen", hvori han vil lære Folk Konsten at flyve, det vil sige uden Vinger, men ved Hjelp af et Slags Flyvebaad. Han beklager, at han ikke har havt Raad til at udføre i det Store, hvad han i det Smaa saa geometrisk sikkert, og ved en Række af Erfaringer, har prøvet.

Det astronomiske Societet i London har optaget Prof. Bode i Berlin til udenlandsk Medlem.

En politisk Regnemester vil have udfundet, at af de 11 Classelotterier, der i Tydskland sælge Lodder, 224,000 Lodder fordeles, nemlig for 25 Mill. Gylden, men kun ⅓ Deel Spillere høste Fordeel derved. Han har derfor opfundet en anden Plan, for at give Spilleaanden en almeennyttigere Retning, hvorved ingen af Spillerne taber, og desuden hver Stat inden 25 Aar kunde betale al sin Gjeld, hvor stor den end maatte være. Dette Underværk skal bevirkes, ved at samle Renter paa Renter, hvilket rigtig nok ikke vilde være umueligt, naar der fandtes talrige Spillere, som i een eller et Par Menneskealdere vilde bie paa deres Gevinst.

Lord Byrons Sørgespil Marino Falieri, er under Titel af Dogen af Venedig bleven given paa Drurylane Theatret i London, uagtet Forf. i Fortalen udtrykkeligen har erklæret sig derimod. Der er nu opstaaet en Proces desangaaende, der vil afgjøre, hvorvidt et Skuespil tør opføres og af Skuespillerne forandres, uden Forfatterens Samtykke.

I Breslau døde nyligen Vægternes Senior, M. Garelka, 100 Aar og 4 Maaneder gammel. Han havde tjent i 36 Aar i den preussiske Hær, overstaaet Syvaarskrigen, uden at være en eneste Gang syg, bestyret indtil faa Aar førend sin Død selv sin Forretning som Vægter, og indtil sit Endeligt nydt den fulde Brug af sine Sandser. To Timer inden han døde sagde han til sin Sønnesøn, der, efter Sædvane, vilde pudse hans Støvler, "lad mig gjøre det; jeg har flere Kræfter end du." — Man skulde troe, at en Nattevægter, der maa vaage naar Andre sove, og altsaa savne eet af de vigtigste Hufelandske Livsforlængelsesmidler, maatte døe meget tidligere end de, der kunne

søve, naar han vaager. Men M. Garelka har godtgjort ved sit Exempel Celsus's Ord, at der i Medicinen næsten ikke gives nogen Regel uden Undtagelse.

Platineertsen blev hidtil, som bekjendt, kun fundet i smaa Korn af et Sandskorns Størrelse. Det største hidtil fundne Stykke af et Dueægs Størrelse og 1088 Grans Vægt, bragte Alexander v. Humboldt fra Choco i Sydamerica, og forærede samme til det Kongel. Mineraliecabinet i Berlin. Men endnu større er den Platinmasse, som en Negerslave for ikke længe siden fandt i Condotos Guldminer i Gouvernementet Choco, og som nu gjemmes i det Kgl. Museum i Madrid. Det veier over 1⅓ Pund. (Platina, af det spanske Plata, Sølv, blev af Spanierne opdaget 1736 i Sydamerica, og Chemisterne kaldte det hvidt Guld, Tungguld, Guldsølv.)

Vi have, i Anledning af de ikke langt fra Lexington i de forenede Stater 1819 fødte Misfostere omtalt to af samme Slags, som skulde være fødte i Europa for mange Aar siden, uden at kunne bestemme Tid og Sted. Nu see vi os istand til at berette, at dette Misfoster var født 1701 i Szony i Ungern, og bestod af to Søstere, der paa adskillige Dele af deres Legemer vare saa uadskilleligen sammenvorne, at de kun dannede eet physisk Væsen med to Hoveder, hvoraf hvert viste særdeles og fra det andet ganske forskjellige physiske Kræfter. Dette Tvillingfoster blev ført omkring til Skue i hele Europa og gjorde stor Opsigt. Begge Søstrene havde en dannet Forstand, talte med Færdighed Fransk, Tydsk, Engelsk, forstode at læse og skrive, og sang ret nydeligen. Ofte blev den ene syg, naar den anden var sund. De opnaaede en Alder af 22 Aar, og døde lykkeligviis begge paa eengang. — Adskillige Læger fra Omegnen have taget de i America fødte Misfostere i Øiesyn, for at undersøge, om det er tænkeligt, ved noget Slags chirurgisk Operation at adskille begge disse ulykkelige Væsener. Men alle fandt det aldeles umueligt.

I den americanske Revolutionskrig sank to engelske Krigsskibe, en Fregat og en Brig, i Nærheden af Nyyork. Fregatten havde en stor Sum rede Penge ombord, der beløb sig til 1 Mill. Pd. St. Efter henved et halvt Aarhundredes Forløb er nu en Borger i Nyyork, ved Navn Samuel Davis, kommen paa den Tanke, ved Hjelp af en Dykkerklokke, at hente op fra Havets Bund ikke allene hiin Pengesum, men ogsaa andre Sager af Værdie, og, naar det, efter Vragets nøiere Undersøgelse, fandtes Umagen værd, ved en til den Ende af ham selv opfunden Maskine, at opløfte begge Skibe paa Vandets Overflade. Virkeligen ere ved Hjelp af denne Maskine i Nyyorks Havn allerede to Skaanerter, der stode 15 Fod under Vandet, blevne opløftede. Til hiint større og bekosteligere, men muligen ogsaa mere lønnende Foretagende, indbyder Davis nu i offentlige Blade til Subscription, for at faae den dertil fornødne Sum i Actier, hver til 15 Dollars.

I Robert Walpoles 1820 udkomne Reise fortælles, at uagtet Mahomed har belagt Tyverie med stor Straf, tages Tyvene i Constantinopel dog i en vis Henseende i Beskyttelse. En Embedsmand, som kaldes Zynda Hakekesi, er, saa at sige, alle Gavtyves Overhoved, og betaler sin Post med 2300 Piastre. Hver paagreben Tyv tager sin Tilflugt til ham, hvorpaa han lader Forbryderen bringe i Slavehuset, men snart derefter frigive. Tyvens Navn, Signalement, ja endog det Slags Tyverie, han især beflitter sig paa, optegnes nøiagtigen, og nu gjelder han for et ordentligt Medlem af Broderskabet. De under tusinde Skikkelser fremtrædende Spitsbuber øve nu deres Talenter langt mindre udsatte for Fare, og ere Ting af Vigtighed blevne stjaalne, saa henvender man sig til Zynda Hakekesi, giver ham al muelig Oplysning om Maaden, hvorpaa Tyveriet er begaaet, og Zynda lader nu de Tyve kalde, som han veed om, at de stjele paa den betegnede Maade. Den Skyldige kan da ikke længe blive uopdaget. Tyvekosterne maa udleveres af ham, men Zyndan fordrer en høi Godtgjørelse for sin Umage, og naar man ikke vil give ham den, beholder han det Hele og deler det med Tyven. Mærkeligt er det, at efter Diodors Beretning ogsaa hos Ægypterne Tyvene udgjorde et ganske saaledes organiseret Corps.

Den første engelske Avis udkom under Navn af The English Mercurie 1588, og blev trykt under den spanske Armada. Fra 1661 til 1688 udkom allerede 70 Tidender, men 1808 vare de stegne til 213.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 41.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 22 Maji 1821.

Rosenborg Hauge.

"Kennst du den Hain? wo die Citronen blühn,
Im dunkeln Laub die Gold-Orangen glühn,
Ein sanfter Wind vom blauen Himmel weht,
Die Myrte still und hoch der Loorber steht, —
Kennst du ihn wohl?
Dahin! Dahin! möcht' ich ziehn!"

Rosenborghauge er i den sidste Tid bleven forskjønnet, deels ved engelske Anlæg, deels ved Herkules Tempels og Statuens Istandsættelse. Nu har ogsaa Cavaliergangen faaet, istedetfor endeel gamle forfaldne, 21 ny med Rygstød forsynede Bænke, der ikke allene tjene de Spadserende til Beqvemmelighed, men ogsaa Haugen til Prydelse. For denne Opmærksomhed fortjene Vedkommende Publikums varmeste Tak. Men endnu mere forbundne vilde de gjøre sig af samme, om Haugens temmelig indskrænkede Grændser kunde blive noget udvidede. Dette kunde skee, naar anstændige Folk, imod Indgangsbillet, paa visse Dage om Ugen, ogsaa kunde forundes Adgang til Blomsterhaugen. For denne Adgang kunde erlægges 4 eller 8 ß. af hver Person, og Indtægten kunde tildeels anvendes til at lønne Folk, som visse Timer om Formiddagen og visse Timer om Eftermiddagen, saalænge Haugen var aaben, holdt Vagt der, for at forebygge al Beskadigelse af Træer og Planter. I fordums Dage, førend Exerceerpladsen blev indrettet, stode alle Orangerietræerne paa denne Plads, som da kaldtes Blomsterhaugen. Hvor behageligt vilde det ikke være for mangfoldige af Kjøbenhavns Indbyggere, dersom de, ligesom deres Fædre og Mødre i hine Dage, kunde indaande her den liflige Blomsterduft? Hvilken Nydelse vilde det ikke være for den Svage og Gamle, der mangler Kræfter til at gaae uden for Porten, eller sjeldent har Leilighed til at tage ud paa Landet, at kunne finde om Sommeren indenfor Axelstads Volde Floras Rige udbredt i sin hele Skjønhed? — at kunne spadsere her mellem de ældgamle Laurbærtræer, Oranger og Myrter, der hentrylle Nordboen til Italiens lykkeligste Egne, og bringe ham til at glemme sin ublide Himmel? Vi have ikke, som Wiens Beboere, en Prater, hiin med regelmæssige Partier gjennemskaarne og $\frac{3}{4}$ Mile lange Lund, der paa Søn- og Helligdage besøges af 20,000 Mennesker; ingen Augarten, som den menneskekjerlige Joseph II. aabnede for alle sine Undersaatter, og som har den Overskrift: "Et for alle Mennesker af deres Skaber bestemt Forlystelsessted"; ingen "Jungfernstieg", som Hamborgerne; ingen Champs elisées, som Pariserne. Alt hvad vi Kjøbenhavnere i saa Henseende kunne glæde os ved, er Frederiksberg Hauge og den didhen ledende skjønne Allee, men ikke Enhver har Leilighed og Kræfter nok til at vandre derud, og desuden savner man der, hvor deilige end Hau-

gens Anlæg ere, en egentlig Blomsterhauge. Vil man nyde Blomsterduften, som sikkerligen ikke har nogen ringe Indflydelse paa Sundheden, saa maa man søge Privathauger. I ældre Tider havde man i Kjøbenhavn langt flere og rummelige offentlige Hauger eller Spadseresteder end nu. Foruden Rosenborghauge, der endnu for 30 til 40 Aar siden, førend den var bleven skilt ved den Grund, hvor Exerceerpladsen og Kronprindsessegaden findes, næsten ⅓ Deel saa stor som nu, var Hallandsaas beplantet med Træer, saaledes som Kobberafbildningen fra de Dage endnu viser. — Volden er vel i tørt Veir en ganske lustig Spadserevei, men i Regnveir har Vandet intet Afløb, og i Blæst er det ubehageligt at spadsere her. Kirsebærgangen kan være ganske behagelig, især paa den Tid af Aaret Kirsebærrerne blomstre og modnes, men den er for smal og indelukket til at kunne tjene til egentlig Promenade. Grønningen ved Toldboden kunde være et deiligt Spadserested, dersom den var indhegnet med en Muur eller et Plankeværk, forsynet med ordentlige Bænke og Lysthuse, og om Søn- og Helligdags Eftermiddage kunde opmuntres ved Musik, men saaledes som den nu er, kan den ikke opfylde sin Bestemmelse. Der bliver altsaa den Kjøbenhavner, som ikke har Leilighed til at tage om Sommeren ud paa Landet, intet andet tilovers end Rosenborg Hauge. Hvo kan altsaa fortænke ham, at han ønsker dette vor Kongestads eneste, fra Christian IV. arvede Forlystelsessted, saa megen Udvidelse og Forskjønnelse som muligt?

Læger og Lægevidenskab.

Ikke uden Grund have de Gamle forgudet deres Æsculapius og betragte mange nyere Nationer endnu deres Læger som et Slags Hellige. Gives der nogen Konst, der fortjener at kaldes guddommelig, saa er det sikkerligen den, der veed at forskaffe Guddommens Mesterværk sin tabte Førlighed igjen, og gienopbygge hvad tilfældig Vold eller den ydere Naturs Storme maatte have nedbrudt hos det. — Voltaire har i sin interessante Dictionnaire philosophique en Artikel om denne

Gjenstand, som vi ikke kunne nægte os den Fornøjelse, at anføre følgende af:

"Det er sandt, siger han, at Diæt er bedre end Medicin. Det er sandt, at der længe iblandt hundrede Læger fandtes 98 Charlataner. Det er sandt, at Moliere havde Ret, da han drev Spot med dem. Det er sandt, at intet er latterligere end at see hine utallige gaasagtige Qvinder og endnu qvindagtigere Mandfolk, hvilke, naar de have spiist for meget, drukket for meget, spillet for meget, vaaget for meget, lade for en Hovedpines Skyld kalde en Læge, anraabe ham som en Gud, fordre af ham det Vidunder, at lade Umaadelighed kunne enes med Sundhed, og give en Daler til denne Gud, der leer ad deres Svaghed. — Det er ikke mindre sandt, at en god Læge kan redde vort Liv ved hundrede Leiligheder, og sætte os istand til igjen at bruge vore Lemmer. Et Menneske faaer Stikflod; det er hverken en Capitain i Infanteriet, eller en Raad i Skattevæsenets Departement, som helbreder det; jeg faaer Stær paa Ojet; det er ikke min Nabo, der skaffer mig den bort. Jeg gjør her ingen Forskjel imellem Lægen og Chirurgen; begge disse Fag have længe været uadskillelige. — Mennesker, der syssel satte sig med at skaffe andre Mennesker deres Helbred, ene af Menneskeligheds og Ædelmodigheds Grundsætninger, vilde staae langt over Jordens Store; de vilde ligne Guddommen. Bevare og forbedre er næsten det samme som at gjøre. — Det romerske Folk har i flere end fem Hundrede Aar undværet Læger. Dette Folk var den Gang kun sysselsat med at dræbe, og brød sig kun lidet om den Konst at bevare Livet. Hvorledes bar man sig ad i Rom, naar man fik Forraadnelsesfeber, en Fistel, en Brystbetændelse? Man døde *)."

---

*) Ikke fordi vore Dage ere talte. Det er vist, at Alting skeer ved en uovervindelig Nødvendighed, uden hvilken Alt vilde komme an paa en Slump, hvilket er urimeligt. Intet Menneske kan forøge sine Haars eller sine Dages Tal; ingen Læge kan føje et Minut til de Minuter, som Tingenes evige Orden uigjenkaldeligen har bestemt for os; men den, som er bestemt til inden en vis Tid at faae

"Det ringe Antal græske Læger, der kom til Rom, bestode kun af Slaver. En Læge blev hos de romerske Storsultaner en Gjenstand for Luxus, ligesom Kokke. Hver rig Mand havde sine Parfumeurere, Badere og Læger. Den berømte Musa, Augusts Læge, var en Slave; han blev frigiven og gjort til romersk Ridder, og fra nu af bleve Lægerne Mænd af Betydenhed." — Saavidt Voltaire. Naar jeg sammenligner en Robespierres og en Jenner, saa forekomme de mig som de naturlige Kopper og Vaccinen, som Koldfeberen og Chinabarken. Naturen har her ligesom ladet voxe et Middel mod det Onde ved Siden af det Onde selv, ret ligesom om den vilde læge med den ene Haand, hvad den har saaret med den anden. Men i hvilket herligt, guddommeligt Lys see vi ikke Jenner, naar vi sammenligner ham endog med sin Tidsalders største Erobrer? Hvilken Velgjører for hele Menneskeheden blev ikke Parcelsus, endog med alle hans Sværmerier og Drømmerier?

Hvad Lægevidenskabens Skjebne i vort Fædreneland angaaer, da er den allerede i Aarhundreder blevet øvet der, men naturligviis i Begyndelsen kun i ubetydelig Grad, mere som Erfaringskundskab end egenklig Videnskab. Allerede Navnet Badskjær (Bartscherer), der nok er den ældste Benævnelse paa Saarlæge eller Chirurg, viser deels at Chirurgien, som man meest holdt sig til, i Førstningen har været forbunden med Barbeerhaandværket, deels at de oprindelige Badskjærere maa være komne fra Tydskland. I det tolvte Aarhundrede var det her, som udenlands, Klostergeistlige, der især gave sig af med Lægekonsten. Saxo fortæller, at i Kong Waldemar den Stores Sygdom blev en Abbed, ved Navn Hans, der ikke havde nær saa stor Erfarenhed og Indsigt i Medicinen, som han indbildte sig, men ellers holdtes af mange for en stor Læge, hentet herind fra Skaane. Denne, der kun havde liden Forstand paa Kongens Svaghed, lovede, med større

en Rørelse, er ogsaa bestemt til at finde en Læge, der aarelader ham, giver ham et Laxativ og bringer ham til at leve indtil det ulykkelige Øjeblik kommer. Naturen har givet os baade Feberen og Chinabarken.

Dristighed end Sandhed, at ville skaffe ham sin Helbred igjen; tilberedte en Spise, hvori han havde kommet et Slags Medicin, men lidt efter at Waldemar havde faaet den, fandt man ham maalløs og bedækket med Sveed over hele Legemet. Næste Morgen var Kongen død. Allerede Saxo ansaae den gode Abbed Hans for en Qvaksalver; men blandt de Blinde kan den Eenøjede see. — Men læser man det ældste lægevidenskabelige Skrift vor Literatur eier, den roeskildske Kannik Mester Henrik Harpestrengs i det 13de Aarhundrede skrevne Lægebog, saa finder man, at de vigtigste Lægemidler han anbefaler, ere Urter og Planter, og i det Hele meget simple. *) Til egentlig Qvaksalverie blev Lægekonsten i det 15de og 16de Aarhundrede, da man begyndte at indføre deri alskens Drømmerier, og søgte at curere ved den philosophiske Steen og Skriftsprog. Paa den Tid var den philosophiske Steen omtrent det samme for Adepterne, som Magnetismen i vore Dage for Mesmers overspændte Tilhængere.

Allerede i Kong Christopher af Bayerns Tid (1443) fandtes i Kjøbenhavn, mellem Nørre- og Østerport, et Slags Hospital, St. Jørgens Hospital kaldet, men dog egentligen kun for Spedalske. Disse kunde, efter Kong Christophers Birkeret,

*) Til Prøve anføres her Begyndelsen, der, som det Hele, tillige viser, hvor meget Dialecten, der antages for Skaansk eller Vigisk, ligner vort nuværendr Sprog:

"Hvar, som krankir ær, tha scal thetta vara hans daglica fødah, ephther thy Mæsther Henrik Harpostrang sigher i sinom lækedom oc scriffuar, som først ær: — Lysther man æta om daghin æller om aptonin, tha scal thet wara klen mather, Swa, som ær vng høns sodhin, oc steckta swina føther oc kalt Kaluakøt, vng lamb oc Kidh, wek (blødkogte) ægh oc nyt smør, oc færk osth, oc litidh aff æple ellir pærir, eller nybakath swetebrød, biugbrødh oc haffrabrødh oc minst æta aff rugbrødh, fore thy thet bindhir mæst manz liff, then som ey haffwer stort ærffuode (Arbeide, Bevægelse)." Man seer heraf, at Mester Henrik Harpestrengs diætetiske Forskrifter just ikke vare saa ufornuftige.

ikke opholde sig i Byen, men maatte henlægges i dette Sygehuus, og naar de undlode det, skulde de og deres Gods, paa deres egen Bekostning, bringes did. Dette er ikke Tilfældet i vore Dage. Mennesker, beladte, om just ikke med Spedalskhed, saa dog med smitsomme Sygdomme, der kunne være ligesaa slemme og farlige, drive frit omkring, uden at de synes at være tvungne til at søge et Hospital, hvorved i det mindste kunde forebygges, at de smittede Andre.

Ved Reformationens Indførelse fik Lægevidenskaben uimodsigeligen, saavel her som i andre Lande, en bedre Skikkelse, thi just paa den Tid vilde Forsynet, at det genialske Hoved Parcelsus skulde leve, arbeide og ved sine Skrifter vække Opmærksomhed. Han var den, der gav den første Idee til Mercurialpræparaterne og Opiaterne, gjorde overalt Chemien anvendelig i Medicinen, og lærte Saarlægerne mangt et vigtigt Haandgreb. Det var en saa meget større Lykke for Lægekonsten, at man ogsaa nu begyndte at reformere den, som med Munkenes Udvandring fra Danmark og flere Lande upaatvivleligen tabtes mangt et simpelt Huusmiddel og Raad, som disse, den Tids næsten eneste Læger, havde kjendt og i Erfaringens Skole samlet.

At man har havt Lægemidler her tillands førend man forstod at bruge dem, sees deraf, at Kjøbenhavn allerede 1465, saaledes som et gammelt Skjøde udviser, har havt et Apothek; men Apothekerne i de Dage kunde neppe i fjerneste Henseende sammenlignes med de nuværende; de vare i det Høieste et Slags store Medicincasser, saaledes som de nok fandtes i de fleste Klostere. Først 1619 fik vi en Medicinaltaxt. — Lige indtil Christian den Fjerdes Tid synes Lægekonsten kun at have været i en meget maadelig Forfatning, og ved Universitetets Oprettelse, under Christian den Første, vandt denne Videnskab maaskee mindst af alle; thi det havde i 58 Aar (1478—1536), saavidt man af Historien veed, kun to Professorer i Lægevidenskaben. Vi see atter her et Beviis paa, at det ikke er blot ved store Indretninger, ikke blot ved Regenters mægtige Indvirkning, at Forbedringer, sigtende til hele Menneskehedens Vel, fremledes og trives; men at det ofte ene er ved overordentlige Hoveder, at en Videnskab faaer

sine vigtigste Fremstød og bringes til en forhen ukjendt Høide. I den danske Lægekonsts Aarbøger glimre Navnene Simon Pauli, men fremfor Alle Casper og Thomas Bartholin med uforgjængelig Glands. Især begyndte med begge de sidste Anatomiens Morgenrøde i Fædrenelandet.

Betragter man de Fremskridt, som alle Lægekonstens Grene siden disse saa høit fortjente Mænds Tid, eller i en Periode af neppe to Aarhundreder, have gjort, saa kan man ikke andet end glæde sig over den menneskelige Aands store Seir. I den samme Stad, hvor endnu den Gang intet egentligt Hospital fandtes, sees nu to, i hele Europa berømte Hospitaler. Der, hvor Jordemødrenes Underviisning var overladt til Prædicanterne, findes nu en velorganiseret Fødselsstiftelse og ere alle Jordemødre examinerede, skjøndt det dog ikke er længer end 80 Aar siden (1739), Fødselsvidenskaben ordentligen læres ved Universitetet. Der, hvor man ved Universitetets Stiftelse ansaae det for Synd at røre ved et dødt Menneskelegeme, er nu Anatomien ligesaa vel som Physiologien bragt til en betydelig Grad af Fuldkommenhed. Hvad Waldemar den Store manglede: en kyndig og prøvet Læge, dette Gode besidder nu den ringeste Borger i Kjøbenhavn, og, næst Guds Hjelp, findes her menneskelig Hjelp i de fleste Sygdomstilfælde.

Men her vil man maaskee spørge: døe da forholdsviis færre Mennesker nu, da Lægevidenskaben er kommen til saadan Høide? Er de Svageres Tal ringere? Opnaae Menneskene en høiere Alder? Disse Spørgsmaales Besvarelse vilde være for vidtløftig her. Men saa meget er vist, at der neppe nu vil kunne indtræffe mere saadanne almindelige Ødelæggelser, som de, der anrettedes ved den saakaldte sorte Død, eller ved Pesten 1710—11. Det er med den forbedrede Lægekonst, som med Hovedstadens forbedrede Brandvæsen. Forekomme gandske Ildebrande kan det ikke, hvor fortræffeligt det end er, saalænge der er Ild til; men afværge en almindelig Brand, som den 1728 og 1795, dertil er det sikkerligen istand. Heller ikke er Krøblingernes Tal saa stort nu, som fordum, da Saarlægekonstens Haandgreb endnu ikke vare saa fuldkomne. Mangen Sygdom, som tilforn var dødelig, fordi man ikke kjendte de rette

Midler derimod, lader sig nu meget godt curere. Men at Menneskene alt for meget afvige fra Naturen, som vore Forfædre mere holdt sig til, og at de svække sig paa alt for mange Maader, deri er Lægevidenskaben uskyldig. Iøvrigt gives der mangfoldige Aarsager udenfor Legemsconstitutionen, der frembringe, forplante og forværre Sygdomme. Ikke blot Luften og dens Forandringer, men ogsaa de borgerlige Forholds Forstyrrelse og de Lidelser, som disse medføre, kunne lægge Spiren til Sygdomme, som Lægens Konst forgjeves søger at bortrydde.

Erindringer o. s. v., af Hr. Pastor H. Bierregaard.

(Fortsættelse; see No. 27.)

Men, for igjen at komme til Deres Bemærkninger, Hr. A.! da, naar De siger: "Ingen billig og fornuftig tænkende Mand bør forlange den Tid igjen indført, da vore Forfædre, disse Jernmænd, nærede sig af Urter og Rødder, og af de dræbte Dyrs Kjød, og klædte sig i deres Skind" (alt raat og uberedt, forstaaer sig vel,) saa gad jeg dog nok hørt Dem nævne en af Dem, der, i det han har advaret mod Nutidens Luxus, har ønsket hin Tid tilbage. Men det bliver uden Tvivl Dem selv, der gjør dette forfærdelige Spring fra Yderlighed til Yderlighed, lig Gnieren hos Horatius, I Sat. I B., der spurgde denne efter alle hans Advarsler mod Gjerrighed: "Nu, hvad raader du mig da? Skal jeg leve som Gnier, eller som Ødeland?" og fik til Svar: "Du bliver stedse ved at sætte Yderligheder mod hinanden. Fordi jeg ikke vil, du skal være en Gnier, derfor raader jeg dig ei at være en Ødeland. Imellem begge er et Rum. Der er Maade i Alt: Alting har visse Grændser, uden og inden for hvilke det Rette ikke kan bestaae." Samme Rum, samme Forskjel er der vel idetmindste imellem Jernmænd og Kæmper i Dyrehuder, tyggende og gnavende paa raae Urter og Rødder, og kjelne Sydboer, selv af Almuestand, i Silke og Atlask ved vellystige Borde, med Produkter fra alle Verdensdele i det fattige og kolde Norden *). Jeg frygter meget for, at vi ere ikke mindre Yderligheder end vore Forfædre. En Efterslægt, som derfor her gik Middelveien imellem dem og os, vilde, efter min Formening, ramme det Rette, og fortjene Prisen. Men have vi nu vel hidtil troligen bestræbt os for Dannelsen af en saadan, saavel i denne som i flere Henseender, bedre Efterslægt? Nei, hvo torde vel paastaae dette. Lader os for detførste see, hvorledes det i ovenomtalte skrækkelige Forvildelsesperiode oftest stod til med Ungdommens Opdragelse i høiere og Middelstand. Man tilstedede jo da Ungdommen næsten Alt, bibragde den Kundskab om Alt, Smag paa Alt, kun ikke paa Religiøsitet, paa Afholdenhed, Tarvelighed, Beskedenhed, Blufærdighed, saa at Drengen opvoxde i Ligegyldighed mod Religionen, nod Alt med den Gamle, tog Ordet fra Faderen, og havde ofte, hvad værre var, Ægtemandens Kundskab og Erfaring; Pigen opvoxde i Afsmag for stille huslige Dyder, men fik desto mere Sands for alt Det, hvorved hun offenligen kunde vise sig, og vinde den moderne Verdens Opmærksomhed, blev derfor ikke, hvad hun efter sin qvindelige Bestemmelse skulde blive, ikke Hustru, ikke Husmoder, men kun Roman- og Theaterheltinde, belæst Snakkerinde, sin anden Halvdels dyre Dukke, og hans kun alfor tro Medhjelp til Ruin og Ødelæggelse. Saa var det, og mon det er stort bedre med Ungdommens Opdragelse og Tilvænnelse til Tarvelighed, hvorom Talen her egenlig er? Jeg tvivler meget derpaa. Nei, imedens vore Børn tilsammen læse og lære: "Guds Gaver bør vi ikke misbruge til Overdaadighed" it. "Til god Opdra-

---

*) Læseren vil see, at jeg her har tænkt paa Storms bekjendte Sang:

Arrig slog Stærkodder Rynker paa Næsen,
Da han saae Ingils vellystige Bord:
Kjeltringer! Hvad er det for et Væsen?
Saaledes løde hans truende Ord,
Er det at leve paa nordisk Maner?
Ei Kæmper, men kjelne Sydboer jeg seer.

Naturen, skrev Schytte 1774 meget rigtigt, giver Norden lidet til Overdaad. Til Trods mod Naturen har Norden indført Vellyst.

gelse hører ogsaa, at Børn anføres til Tarvelighed," bære saa mangfoldiges Dragt og Paaklædning Vidne om, at Ord og Gjerning, Lærdom og Forhold her, som saa ofte ellers, stemme saa lidet med hinanden, eller, at der læres for Skolen, ikke for Livet. Ved den fordærvelig galante Opdragelse, som selve Forældre af Middelstanden endnu stedse saa ofte give deres Børn, blive disses, og især Pigebørnenes, Hoveder og Hjerter forskruede, i det sidste vænnes til at søge deres Værd i Væsen, Anstand, Klæder og deslige; vænnes til, ene at lægge an paa at vorde Gratier, det de allerede føle sig at være ved Mødet af andre med hine Snorrepiberier mindre Begavede. Med dem er den Voxne og Gamle ofte i Selskab tifold mere forlegen end med deres Forældre. Mod disse veed han dog gjerne, hvorledes han har at forholde sig, hine derimod veed han ikke, hvorvidt han tør behandle som Børn, veed ikke, hvorledes han skal comportere sig imod, hvorledes complimentere, hvorvidt han tør duse dem eller ikke. Han frygter for, enten at gjøre for meget af dem, og derved at føde deres Indbildskhed og blive latterlig for Fremmede, eller at gjøre forlidt af dem, og derved at støde dem og deres kjere Forældre. Men, Fædre og Mødre! I, der give eders Døttre den forfinede Opdragelse, den galante Dannelse, den Overkultur, der er aldeles upassende for deres Stand, hvor ville I dog hen med de Gratier og Damer, hvortil I søge, at faae eders Døttre misdannede? Have I ikke allerede Exempler nok for Eder i Dem, der fik en lignende opskruet Misdannelse, og det til deres egen, deres Mænds, deres Børns Ulykke? See I ikke, hvorledes Tiderne med hver Dag i den Grad forværre sig, at det retnu vorder vanskeligt for selve den kloge Husfader, at redde sig igjennem med en Hustru, i Ordets fulde Betydning, end sige med en Gratie, der har for megen Ynde, med en Dame, der har for megen Aand og Smag for noget Høiere, til at nedlade sig til at være hendes Mands Husholderske, og hendes Barns Amme? Ingen misforstaae mig! Nei, fordi jeg vil, at vore Døttre skulle dannes til i Tiden at vorde sande Hustruer og Mødre, kan jeg dog vel derfor ikke mistænkes for at troe, at de iøvrigt ingen Aands- eller Forstandsdannelse behøve;

fordi jeg vil, at de ikke skulle være Taaber i Kjøkkenet, kan jeg dog vel ikke mistænkes for at ville, at de skulle være det uden for samme *). Nei, min Mening er kun: Vi stræbe efter, fremfor Alt, at indprente vore Døttre hine hedenfarne husligere Qvinders Grundsætning: Dyd er Danneqvindes Kaabe. (Fortsættes.)

---

*) En vis afdød Frue, Datter af en Proprietær, spurgde engang en Landinspektør Michelsen i Ribe Stift og mig om, hvor langt Kjøbenhavn laae fra Sjælland, om Fyen var og en stor By o. s. v. Hvilken Mand af mindste Kultur saae vel gjerne, at hans Kone ikke havde mere Forstands Oplysning, end at hun kunde gjøre, jeg vil ikke sige, lignende, men dog ikke meget klogere Spørgsmaale?

Indenlandske Efterretninger.

Hs. Maj. Keiser Alexanders meget lignende Brystbillede, som Thorwaldsen har modelleret under sit Ophold i Troppau, er nu forsynet med Draperie, og vil med det første paabegyndes i Marmor. Ogsaa H. H. Prinds Christian og Gemalindes Büster ere af overordentlig Lighed. Thorwaldsen agter med det første at gaae over til større Konstværker, og især at begynde paa Fyrsten af Schwarzenbergs Mindesmærke. Saaledes vil næsten ethvert Rige i Europa, om Forsynet, som vi alle bør haabe og ønske, forunder den store Konstner et langt Liv, i sin Tid kunne opvise et Monument, der ligesaa meget forherliger Thorwaldsens Genius, som den Hædrede, det skal forevige.

I Amsterdam vare Priserne paa danske Kornvarer den 12 Maj saaledes: 116 til 120 Pd. ny rød Hvede 82-95 Ggl., 76 Pd. Havre 36 Ggl.

Nakskov, d. 14 Mai. Sidstafvigte Torsdag den 10de dennes om Morgenen opkom Ildløs i Møller Johan Vredes Møllehuus i Egebølle, og blev paa mindre Tid end 2 Timer, ei allene fornævnte Møllehuus, men endog størstedelen af Mandens Indboe, tilligemed nogle Kreature, lagt i Aske.

Odense, d. 18 Maj. Delinqventen Frederik Jensen, som for attenteret Mord paa en anden Tugthuusfange ved alle Retter er dømt fra Livet, iværksatte i Onsdags et Udbrud fra sin Arrest her i Raadhuset, som var forenet med et sjeldent Overlæg og Dristighed. Efterat have skilt sig ved Jernet og boret et Hul i Muren under Sengen i Arresten, var han krøbet derigjennem ind i et andet Aflukke, som stødte til Vægtervagten, hvorfra han gjennem Vinduet slap ud paa Gaden midt om Formiddagen, og saaledes tog Flugten gjennem endeel Smaastræder ud af Byen. Politiet lod imidlertid strax sætte efter ham paa alle Kanter, og virkelig lykkedes det en af dets Udsendte, Peter Junker, assisteret af Stedets Sognefoged efter Herredsfogdens Ordre, at gribe ham Natten derpaa i et Udflytterhuus, et Par Miil herfra, hos hans Søster, hvor han nylig var ankommen og just sad og spiste. Hans Frihed var saaledes kun af kort Varighed, og alt i Gaar Morges blev han atter bragt bunden hertil. — Denne farlige Person er ellers et ungt Menneske paa 22 Aar, og har et saa godmodigt Udseende, at selv en Lavater neppe deri vilde kunne opdage Forbryderen.

Blandede Efterretninger.

Ved Flekken Volkach, 4 Mile fra Würzburg, oprettes, i Anledning af den Statsgrundlov, som Kongen af Bayern paa hans Fødselsdag, d. 27 Maj f. A., har givet sit Land, et Mindesmærke, hvortil Grundstenen skal lægges d. 27 d. M. Det skal forevige hiin Nationalbegivenhed, og kommer til at staae paa en Høi. Det forestiller en caneleret dorisk Søile, hvilende paa en tredobbelt Sokkel. Op til Abaccus, der omgives af et Bronzerækværk, fører en Trappe. Det bærer desuden et rundt Stylobat, der krones af en liden, med Egeløv bedækket Kuppel, paa hvilken der er et Ornament, i Form af en kort Candelaber af grøn Bronze. Paa Hovedfladen af det øverste Stylobat læses Grundlovens fortrinligste Grundsætninger; derover Indskriften: Magnus ab integro saeculorum nascitur ordo. Ganske øverst Kongens Navn, og Aaret og Dagen, Constitutionen blev givet. Søilens Basis er 25 Fod 4 Tommer,

Sokklerne 9 F. 9 T., Støtten 57 F., i Gjennemsnit 11 F., det øvere Stylobat 14 F. 3 T. i Høide, Gjennemsnit 8 F. 4 T. Ornamentet 9 F. Det Heles Høide 90 F. Udførelsen er overdraget til Overbygningsraad Klenze i München.

Missionairen Campbell er trængt 250 Mile frem nordøstlig for Lataku i det sydlige Africa, og har opdaget en Stad, Kurrnechane, der har 16,000 Indbyggere. De besidde en vis Grad af Civilisation, der i hine Egne er usædvanlig; smelte Jern og Kobber af Erts, og deres Synaale og andre Naale saavelsom lignende Metalvarer, ere vidt omkring bekjendte. Campbell fandt der mange Støberier, men hvortil han dog ikke kunde faae Adgang.

Blandt Londons Sjeldenheder gives ogsaa en gammel Kone, der holder et Slags Skole, hvori Børn underviises i den Konst at tigge. — Af Indberetning fra en Committee, der skulde undersøge Tiggervæsenet, sees, at der i denne Stad bestandigen findes 15,000 Gadetiggere, hvoriblandt de fleste dagligen sammenbetle 8, 10 og 12 Shillings, ja, man har et Exempel paa, at een fik paa een Dag 30 Shillings. Mange udgjøre en Klub, hvor de om Aftenen svire og drikke. De Konster, som de betjene sig af til at vække Medlidenhed, ere talløse. Den meest yndede er imidlertid en Mængde Børn, som man i visse Huse udleier dagviis, og man har Exempler paa, at der er betalt 2 Sh. og 6 P. om Dagen i Leie af et Barn. En Kone sad i 10 Aar hver Dag paa et og samme Sted med to Tvillinger, som aldrig bleve ældre. Foruden Gadetiggerne gives adskillige 1000, der gaae omkring i Husene med Tiggerbreve, og endeel Personer leve af at opsætte disse Breve. Alle Midler, som Lovene have forsøgt derimod, have hidtil været frugtesløse. Neppe er en Tigger bragt bort fra sit Sogn, førend han igjen vender tilbage dertil; neppe har han forladt Tugthuset, hvori han, som Landstryger har været indspærret, førend han igjen begynder at tigge. (Fængselsstraffen tør ikke vare længer end en Maaned.) Saaledes har f. Ex. en Kone siddet 39 Gange i Bridewell, hver Gang en Uge, 14 Dage eller en Maaned lang, uden at tænke paa Bedring. Som Aarsag til det overhaandtagende Betlerie ansees de Fattiges slette Behandling i Fattighusene, og den alt

for korte Tid, Landstrygere ere indspærrede. Mod begge Dele haaber man, Parlamentet vil føie Anstalter.

I det russiske Statholderskab Pensa forvildede der sig en Kat, der fødte 4 Unger, hvoraf to lignede Maaren: Kløerne lignede ikke Kattens, og Snuden var langagtig, som hos Maaren. Begge de andre havde Kattekløer og runde Hoveder. Alle havde sorte Fødder, Hale og Øre som Maaren, og de dræbte Fugle og mindre Dyr mere af Ødelæggelsessyge end for at søge Føde. Eieren søgte at formere denne Bastardstamme, og at forhindre Sammenblandingen med den almindelige Kat, hvilket ogsaa fuldkomment lykkedes ham. Efter faa Aars Forløb havde han over 100 af disse Dyr, hvis Skind var meget skjønt. Et Exemplar, som for ikke længe siden blev oversendt det Keis. Selskab for Naturvidenskaben i Moskwa, var af tredie eller fjerde Kuld og havde endnu alle Egenheder af det første.

Hos en i Davisstrædet nyligen fangen Hvalfisk fandt man, omtrent 20 Tommer dybt i dens Spæk, et Stykke Leerskifer, der næsten havde Form af en sphærisk Trekant og en skarp Egg; formodentligen en Eskimoers Lantse. Saaret var aret.

Decandolle fortæller i Annales de Chimie et mærkværdigt Exempel paa Planternes Levekraft. Den afdøde norske Naturforsker C. Smith *) forærede ham i Febr. 1816 blandt andre en i Teneriffa i Juli 1815 tørret Plante, og ligeledes en Sempervivum, som Decandolle i 11 Maaneder havde gjemt i sit Herbarium. Da han i Jan. 1817 bemærkede en hvid Prik, som var drevet frem, tog han den ud og satte den i Jorden. Den voxte frodigen, har siden blomstret adskillige Gange og frembragt unge Skud. Det er den af Sims kaldte Sempervivum ciliatum.

I Vargas Bedemars Reise til det høiere Norden læses følgende interessante Træk af Laplændernes Levemaade. Forf. gjorde sin Vinterreise gjennem Landet i en Pulk (en Slæde med et Rensdyr for), hvori man sidder indpakket som i et stort Etui. Han ankom til Fru Makris, en laplændsk Dames Bolig, som han beskriver saaledes: Boligen bestod af sammenstillede Bræder, belagte med Jordstykker. Det Indere, omtrent 8 Qvadratfod stort, indbefattede i Midten det røgende Ildsted. Familien bestod, uden de Fremmede, af 8 Personer, for det meste Fruentimmer, der sadde paa Tæerne omkring Ildstedet. Mig, min Tjener og Tolk, siger Forf., indrømmedes omtrent Halvdelen af denne Bygning, og jeg lagde mig udstrakt paa Gulvet, da det var umueligt, formedelst den overordentlige Røg, at sidde opreist. Familiens Huusgeraad bestod af to Potter, og en Bøsse med Salt. Intet lader sig sammenligne med den her herskende Ureenlighed. Til Frokost gik et stort Rensdyrbeen omkring fra Moderen indtil det mindste Barn. Enhver gnavede med stor Graadighed derpaa og lod det gaae videre. Mad. Makri skulde besørge Forf. videre befordret, og han afreiste under hendes Anførsel. Hun havde et Barn paa tre Aar med sig i sin Pulk; dette stak i en Sæk af Sælhundeskind, fik underveis ofte Die, og frøs, uden dog at fryse ihjel, i dette Læderetui, saa stivt som en Stok. Da man siden kom til en temmelig reenlig Hytte, blev det sat til Ilden, hvor da dets beenhaarde Hylster optøede, og Barnet, udtaget af dette Futteral, ganske lystigt og muntert løb omkring.

*) Denne unge Mand, der lovede at blive for sit Fædreneland en anden Vahl, blev i en Alder af 27 Aar Professor i Botaniken ved det norske Universitet. Han døde, til stort Tab for Videnskaberne, 1816 paa Congofloden i Africa.

Kjøbenhavns Børs, d. 22 Mai.

Cours. Hamb. 2 M. 262, a vista 265. Spec. 264. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 13 ß. a 15 Rbmk. 13½ ß. Oblig. (med Renter fra 11 Decbr. 1820) 76½. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 91 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 119 Rbd. Sedler pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbanksedler 15⅞. Svenske Sedler 68 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 42.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 26 Maji 1821.

Vindskibelighedens Skjebne.

(Indsendt.)

Jo mere de tvende store Velstandskilder, Handel og Søfart, tilstoppes eller udtørres, desmere maa Tidsomstændighedernes Tryk med dobbelt Vægt falde paa Næringsstanden, og især forøge Arbeidsklassens Trang. En Vandring forbi aftaklede Skibe, øde Fabrikker, Sukkerhuse, Reebbaner og andre saadanne nyttig Virksomheds og Flidens Værksteder, maa nødvendig yde Menneskevennen et hjertegribende Syn, naar Tanken dvæler ved den Mængde Mennesker, som formedelst disse Næringskilders Standsning ere brødløse, hvoraf mangen maaske af Nøden tvinges til ulovlige Handlinger. Seer man hen til, at disse ødestaaende Gjenstande ingenlunde ere Grillenfængerfostere eller skadelige Udvæxter, som bør afskjæres og henvisne, men at de ere nyttige og velberegnede Værker, engang dannede af det Overskud, som Vindskibelighed erhvervede og Sparsomhed grundede, bestemte til, ved gavnlig Syssel at skabe og udbrede Menneskeheld, da bære de, som Vidner, Præg af det ædle Broderkjerligheds Sindelag, som besjelede de velhavende og rige Mænd, der ikke blot aagrede for sig selv med det betroede Pund, men ved at aabne Midler og Veje til Samtidiges og Efterslægtens Gavn, gjorde deres Formue frugtbringende til Manges Forsørgelse. Selv naar disse Minder af Anderledestænkende nedbrydes, eller ved Tidens gnavende Tand hensmuldre i Ruiner, vil dog Erindringen om Stifterens herlige Daad, staae uudslettelig indprentet i en skjønsom Efterslægts Hjerter. Disse ringe Blomster bør Sandheden plukke til den Hæderskrands, som engang skal omgive de Mænds Eftermæle, der virkede, og paa gavnlig Maade anvendte deres Flids og Tænksomheds Frugter til Andres Vel. O! at de kunde siges, ikke at være sjeldnere. Men igjennem det Mulm, som omtaager vor Tidsalders Digten og Tragten, griber Selvkjerlighed og Egennytte hyppigen efter Andres Lykkes Traad, ikke for at knytte den fastere, men for at overskjære den. Selv der, hvor Talenter og Evne findes, udrækkes sjeldent en hjelpevenlig Broderhaand, eller høres Trøstens milde Stemme, men desto oftere den kolde, haarde Sentents: Hvad og Hvo, som ikke kan bestaae ved sig selv, maa falde.

For Eftertankens Domstoel maa imidlertid denne meget gjængse Sentents, der strider ligesaa meget imod almindelig Menneskepligt, som imod Samfundet, synke tilbage i sit Intet. Thi fra den spædeste Alder indtil Graven, trænge vist alle til Bistand. Hvo turde vel, om han end stod paa Rigdommens, Berømmelsens eller Lykkens Tinde, formaste sig til at sige: Jeg trænger til Ingen, selv er jeg min Lykkes Skaber, og ingen Anden takker jeg for det jeg er? Hvilket større eller mindre Samfund er dannet, eller kan bestaae, uden fælleds Hjelp? Hvor afmægtig vorder ikke Snillet, endog væbnet med Guldets Tryllemagt, naar det savner Andres Kræfter? Det formaaer da neppe at reise en Hytte, mindre at bygge et

Huus, et Skib, eller noget af de mange herlige Værker, paa hvilke i vor Tid sees ned med største Ligegyldighed.

Det er ikke Hensigten med disse Linier, at gaae dybere ind i den vistnok interessante Undersøgelse, om og hvorvidt det bør være ubetinget Pligt, at opretholde, hvad nyttigt og godt Fædrene eller Samtidige have grundet, men blot at henlede Opmærksomheden paa Vigtigheden af saadanne Gjenstande, ved hvis Forfald eller Ødelæggelse store Kapitaler gaae tilgrunde og uopretteligt tabes for Nu- og Eftertiden. Dette tør saameget mere være fornødent, paa en Tid, da der almindelig vises saa liden Interesse for at bevare, og end mindre for atter at sætte i Drivt de egne Flidens Værker, som ligge i Dødsdvale, ved hvis Undergang det dog neppe skulde mangle paa Enkelte, eller vel endog Selskaber, der beredvilligen paatoge sig at forsyne Landet med alle de Vare fra Udlandet, til hvis Forarbeidelse her hjemme haves Anlæg. Utvivlsomt maatte dog Følgen om kortere eller længere Tid blive; Armodens og Forbrydelsernes Tiltagen blandt Arbeidsklassen, Fattigskattens Stigen, og et Spørgsmaal, om Samfundet ikke slappes i samme Forhold, som dets productive Kræfter aftager og de Tærendes Mængde forøges.

Fra mange Synspunkter er Handelen ligesaa nødvendig for Statssamfundet, som Blodet er i det menneskelige Legeme. Begge give Lemmerne Liv og Kræfter; i begge ligger ogsaa Spiren til Svækkelse og Udtæring. Vort Lands Velstandskilder og herlige Beliggenhed kan, vel benyttet, yde dets Indvaanere en høi Grad af Velvære; men da maa Handelen understøttes; de til Arbeidsklassens Sysselsættelse og Erhverv grundede Foranstaltninger, nyde Opmuntring i Landet selv. For her kun at fremsætte eet Exempel: En Reebbanes Anlæg og Vedligeholdelse er, som bekjendt, meget bekostelig; men hvormange Mennesker kunne ikke underholdes og beskjæftiges ved Hampens Forarbeidning til det sværeste Ankertoug og det fineste Seilgarn? Vilde man fordre, at det bekjendte gode danske Tougværk skulde sælges for den Priis, som det slettere russiske, da var Fordringen ubillig. Usandsynligt var det imidlertid ikke, at det slettere fremmede, formedelst dets billige Priis, kunde fortrænge det bedre indenlandske,

og for Handelen afgive en større Fordeel: en Grund, som er meget vægtig; men da mange paa denne Maade vilde komme til at tabe, paa det enkelte kunde vinde, og de tilværende Reebbaner blive ødelagte, var det da ubilligt, om et Slags Skadesløsholdelse for de Indfødtes Krav paa den Arbeidsløn, som Fremmede frarev dem, fandt Sted, ved f. Ex. at paalægge alt fremmed Tougværk, som indførtes til Transit- eller Creditoplag, en Afgivt af 20 til 25 PC., Værdien beregnet efter danske Priser, og at dette Paalæg derimod igjen, som Præmie, godtgjordes dem, der forfærdigede og udførte indenlandsk Tougværk?

At Muligheden af de nævnte Tilfælde ikke henhøre til vor Tids mange Luftsyn, men at samme er alvorlig Omtænkning værdig, vil hver den, som opmærksomt betragter Industriens nærværende Forfatning og Tidsaandens Phlegma for det Nyttige og Gode, upaatvivleligen indrømme.

Erindringer o. s. v., af Hr. Pastor H. Bierregaard.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Naar De, Hr. A.! fremdeles udladet Dem: "En Arbeider er sin Løn værd, og Landmanden bør ved sin Sved dog kunne fortjene en maadelig Nydelse af Livets Goder", saa kan jeg naturligvis Intet herimod have at indvende, saafremt Meningen skal være denne, at Bonden bør efter sit Arbeide, ved maadelig Nydelse af sine egne og Landets for ham passende og sundere Frembringelser, ei alene kunne forfriske sine Kræfter, men endog nu og da, efter Leilighed og Omstændigheder, ved en bedre og mere udsøgt Nydelse af samme, kunne umisundt fornøje og gjøre sig tilgode. Er Talen derimod om hine ovennævnte Udlandets for hans Stand upassende, hans Kræfter mere slappende end styrkende Frembringelser, dem en kun alt for stor Mangfoldighed af hans Lige endnu stedse nyder, og nyder paa sammes egen og Statens saa svarligen aftagende Velfærds Bekostning, for dog ikke at sige: nyder i Levnitgerne deraf, da blive vi aldrig enige. Og at Talen her er om det sidste Slags Frembringelser, maa jeg slutte af det Hele, og især af enkelte

foregaaende Udtryk om at forhøie Livets Nydelse og forædle sin Tilværelse. Men Kjere! ved at bemærke Udtryk og Yttringer som sidstnævnte, kunde man jo næsten fristes til at troe, at De antog i det mindste en finere Epicurisme for Øiemedet med Menneskets Tilværelse, og den franske Koge-, Bage- og Destilleerkunst for Midlet, og altsaa for den menneskelige Aands ædelste Produkt. Og vist er det, at skal Ringeagtelse for vore egne, vel sundere, men dog simplere Føde- og Klædevarer, og Stræben efter at ombytte dem med fremmede, mere konstlede, forfinede og raffinerede, hedde Stræben efter at forædle vor Tilværelse, da have vi med Hensyn til vor Stilling, eller, for at bruge ovennævnte vor Schyttes Ord, trods Naturen, stræbt kjønt fremad. Dog, Alvor talt: Sligt kan jo ikke være Deres Mening; nei, De vil sikkerligen meget mere tilstaae, at ikke Den, der forstaaer, ene ved sandselig Nydelse at gjøre sig Livet saa behageligt som muligt, er Den, der søger at forædle sin Tilværelse; thi ellers maatte jo den rige Mand i Evangeliet saare have forædlet sin, men at det derimod er Den, der saa lidet søger sin Glæde i sandselig Nydelse, at han kun søger den i Opnaaelsen af muligste Sædelighed og Dyd, ja, der med Tilsidesættelse af hin Nydelse, søger den endvidere ene i Evners og Formues Anvendelse til at gjøre Mennesker lykkelige. Naar derfor hin Hedenoldets første og mest praktiske Vise Socrates hos Xenophon 4 B. 8 K., mindes af Hermogenes om, at tænke paa en Forsvarstale mod sine Anklagere, svarer han med disse skjønne Ord: "Min Hermogenes! synes Dig ikke, jeg mit hele Liv igjennem har studeret herpaa? Det har bestandig været min ivrige Bestræbelse, deels at undersøge hvad der var Ret og Uret, deels at udøve Retfærdighed og afholde mig fra Uretfærdighed; men just dette, synes mig, er den bedste Forberedelse til en Forsvarstale — — Ja, veed Du ikke, at jeg lige til dette Øjeblik aldrig har tilstaaet noget Menneske, at leve bedre eller behageligere end mig; thi jeg troer, at De leve bedst, som heldigst bestræbe sig for at blive de bedste og fuldkomneste Mennesker, og De behageligst, der liveligst føle og tydeligst mærke, at de blive Dag fra Dag bedre og fuldkomnere: Men begge Dele bleve min Lod, dette har jeg lige til denne Time fundet; og bestandigen har jeg saaledes dømt om mig selv, baade naar jeg var blandt andre Mennesker, og naar jeg fraværende sammenlignede mig med andre; ja ikke jeg selv alene dømte saaledes, men og mine Venner vedblive at dømme det samme om mig, og det ikke fordi de elske mig (thi saaledes pleie ofte Venner at bedømme hverandre alt for mildt), men fordi de selv troe og føle, at de i mit Selskab og ved min Omgang ere blevne de ædelste og retskafneste Mennesker. — — Man vil, det veed jeg, altid give mig det Vidnesbyrd, at jeg aldrig fornærmede, forførde eller fordærvede noget Menneske, men tvertimod altid bestræbte mig for at forædle og forbedre mine Venner." Og naar samme Vise foreholdes af Antiphon, at han levede og klædte sig saa fattigt, giver han sammesteds 1 B. 6 K., det ei mindre skjønne Svar: "Jeg mærker, min gode Antiphon! at det Liv, jeg fører, forekommer Dig saa kummerfuldt, at jeg er vis paa, Du langt heller valgte at døe strax, end at leve som jeg. — — Du kalder min Levemaade usel og slet: er det, fordi de faa og simple Spiser, jeg nyder, ere mig mindre sunde og mindre styrkende, end dine mange og udsøgte Retter, eller smager det, Du lader anrette, Dig bedre end min Mad mig? Veed Du ikke, at Hunger er altid den bedste Kok, og at Den, der spiser og drikker kun da, naar han hungrer og tørster, altid spiser og drikker med den største Lyst, behøver altsaa ingen lækre Retter, kun lidet Sul og ingen kostbare Drikkevarer. — — Nok, min gode Antiphon! vi have ganske forskjellige Meninger i denne Sag: Du troer, saa synes mig, at en lækker og yppig Levemaade er den sande Lyksalighed; jeg derimod mener og slutter saaledes: Guddommen er sig selv nok og behøver Sletintet; Den er da Guddommen nærmest, som behøver de færreste Ting; nu er Guddommen det allerypperligste Væsen, og altsaa Den, som er Guddommen nærmest, det næst ypperligste." Herlige Tanke: Gud er sig selv nok — Den er da Gud nærmest — — Ja Guds Søn kom selv — Han det høieste Mønster paa Resignation og Selvfornægtelse, der forlod Herligheden, den han havde hos Gud, før Verden var, og nedsteg til vor Jord, end for at leve, lide og døe for Mennesket — Han lærte her som Menneske, ved sit eget Exempel, hvor faa Ting Mennesket behøver — Han, der for

vor Skyld blev fattig, da han var rig, paa det vi ved hans Fattigdom skulde blive rige, og blev saa fattig, at han havde ikke det, hvortil han kunde helde sit Hoved — der bortviste Syssel-sættelse med Anretning til sandselig Nydelse med: Eet er fornødent — Ja, der erklærede det, at gjøre Hans Villie, der havde udsendt ham, og at fuldkomme Hans Gjerning, for sin Spise. See her, her er den rette Anviisning til at forhøie Livets Nydelse, til at forædle sin Tilværelse. At tilsidesætte sandselig Nydelse, for at gjøre Gud Faders Villie og fremme hans Børns, sine Brødres Vel, det er reen, det er rette, det er høieste Nydelse. Hvo, der drikker af denne Kilde, han skal, for at tale med den Guddommeliges egne Ord, til evig Tid ikke tørste, men have i sig en Kilde, der opvælder til et evigt Liv, naar derimod den, der drikker af den anden (Sandselighedens) Kilde, tørster igjen. Og af hin renere Kilde var det jo at saa mangen Ædling blandt vore Egne og Fremmede øsde høieste Nydelse. Saa gjorde, for blot at nævne et Exempel, En, en Fremmed*), hvem virksom Iver for trængende og lidende Brødre gjorde Alt, hvad der kuns havde Anstrøg af Luxus og Vellevnet, saa forhadt, at han med en Slags tilbagestødende Kulde forkastede enhver Foræring, man bød ham, naar denne var en Luxusartikel; han havde kun stedse for Øie det Gode, man havde kunnet udrette for de Penge, den havde kostet. "De veed altsaa ikke, sagde han sædvanligen til Giveren, hvor mange Trængsler man kan lindre med en eneste Daler," Og er det nu Sandhed, hvad denne Menneskeven forsikkrede, og kunde af mangfoldig egen Erfaring forsikre, at med en eneste Daler lade sig endog saamange Trængsler lindre, o da hvilket Skrig mod Himlen! Skrig til Ham, den Verdens Dommer, der selv engang herneden græd med de Grædende, aftørrede saa mange Taarer, afhjalp saa mange Lidelser, forvandlede saa mangen Sorg og

*) Dubreuil, Læge i St. Germain en Laye, der var en meget veldædig Mand, og yderst omhyggelig i at pleie sine Patienter, ja der ei allene bar Omsorg for dem indtil i de mindste Smaating, men endog for deres Familier.

Smerte til Fryd, der selv fattig, saa gjerne delede med Fattige, ja forsikkrede, at ville paa hin Dag ansee hver Mundbid, hver Lædskedrik, hvert Klædemon, der her raktes den Trængende, som rakt ham selv, og Benægtelse heraf, som Benægtelse mod ham selv. O, da endnu engang, hvilket Skrig til Ham! Skrig fra de Tusinder! Skrig fra de Hundredetusinder! ja Skrig fra de Millioner, der ødsledes og ødsles hen, joges og jages bort af Landet, for sildigen eller aldrig at vende tilbage igjen, uden at en eneste maatte blive, for at hjelpe at mætte, lædske, klæde en Trængende, eller paa hvilkensomhelst Maade at fremme Landets Tarv. Vi bære Lænker og ledes af Vellyst og Stolthed tillige. Hin byder os med Glemsel af os selv, Familie, Medborgere, Fædreland, Dommer og Regnskabsdag, at bruge og nyde, hvad den har at byde vor forfinede og forædlede Smag af Skjønt og Behageligt fra alle Verdens fire Hjørner. Hvad den ikke formaaer over os, det formaaer Stolthed. Hvor hin slipper, tager denne fat. Og Du, siger den, tør finde det og det ikke synderlig skjønnere, end hvad der af samme Slags forarbeides i Landet? tør finde mangen Spise og Drikke af dettes eget Produkt velsmagende, imedens Du ofte maa næsten gjøre Vold paa Dig selv, for at nyde hine Udlandets finere og ædlere! Men Menneske! hvor vil Du hen? Hvad vil man dog tænke om Dig? Vil man ikke med Din simple Smag ansee Dig for skrækkelig simpel? Vil man ikke fra Din Smag her slutte til Din hele øvrige Smag, til Din hele Dømmekraft? *) Men Stolthed! hvor vil Du hen? Hvad gjør Du dog? Du er jo her værre end Vellyst selv: Imedens denne gjør os til Syndere med, gjør Du os til Syndere mod Naturen. —

(Fortsættes.)

*) Saa sluttede Romerne fra Pave Adrian VItes Smag. Men og hvilken Smag! Hans Lækkerbidsken var, man tænke engang! var — Stokfisk —

En vis fornem Madame pleiede at sige om en Flæskekage: "Aa saadan en Skomagertærte smagde ikke saa galt, naar den ikke var saa uforskammet gemeen."

(Indsendt.)

I Anledning af det i Skilderiets No. 39 d. A., om Dampskibsfarten Indrykkede, bør erindres: at en med alle Beqvemmeligheder forsynet Postkaret, allerede næsten siden eet Aar, gaaer mellem Colding og Hamborg. Denne Befordringsmaade raader Bod paa alle i hiint No. af Skilderiet omtalte Mangler og Ubehageligheder, som hidtil have fundet Sted, og er allerede i dette Blads No. 97 og 103 forr. A. og No. 7 d. A. berømmet med fortjent Hæder af Mænd, der af egen Erfaring kjende denne nye Indretnings Fortrinlighed. Den benyttes derfor ogsaa erkjendtligen af dem, der ønske at undgaae enkelte Ubehageligheder, som undertiden ere forbundne med en Søereise.

Modsigelser.

Sværmeren Diderot var tillige den største Tvivler; Mathematikeren d'Alembert lod sig henrive af den skjønne Talekonst; Naturens Apostel og Dydens varmeste Lovtaler J. J. Rousseau sendte sine Børn til Hittebørnenes Hospital; Atheisten Holbach skrev et Moralsystem; Reformatoren Luther frygtede Djævelen; den dybtænkende Leibnitz beundrede Thomas Campanella, der hver Gang, han vilde omfavne sin Kone, raadførte sig med Stjernerne; Astronomen Kepler manede Aander; Tycho Brahe troede paa en Vanvittigs Syner; Gassardi fandt i Treenigheden Cirkelens Qvadratur; Newton skrev Prophetier; Socrates troede paa en Dæmon; Lichtenberg, den vittige Satiriker, tilstod selv, ikke at være fri for Fordomme; C. Martfeld, den store Oeconom og Landhuusholdningsselskabets Stifter, indbildte sig at være Elias. Sie multi transibunt, et augebitur scientia.

Indenlandske Efterretninger.

Til den theologiske Embedsexamen i April Qvartal indstillede sig 7 Candidater, af hvilke 1 erholdt Characteren Laudabilem & qvidem egregie, 4 Laudabilem og 2 Haud illaudabilem. — Til den skriftlige Prøve ved den theologiske Em-

bedsexamen i samme Qvartal forelagdes følgende Spørgsmaal:

1) Qvo sensu dicitur Deus in Novo Testamento ad emendationem hominum cooperari?
2) Illustretur ea officiorum divisio, qvæ instituitur ratione objecti?
3) Licetne ob diversitatem opinionum philosophorum de deo & mundo revelationem supernaturalem optare, atqve etiam a Deo exspectare?
4) Per qvasnam res gestas de ecclesia christiana bene meriti sunt tres veteres ordines eqvestres?
5) Ps. 97.
6) 1 Cor. cap. 8.

I April Maaned d. A. indstillede sig 129 Candidater til den philosophiske Examens første Deel, og 6 til samme Examens anden Deel. Af disse blev Hr. Johan Good Grüner indkaldt og erholdt Berømmelse; 4 erholdt Characteren Haud illaudabilem og 1 udholdt ei Examen.

I Begyndelsen af Maj d. A. holdtes Forberedelsesexamen for ustuderede Jurister, hvortil havde indstillet sig 24 Examinander. Af disse erholdt 1 Characteren Antaget med udmærket Roes; 1 Antaget med Roes; 19 Antaget. 2 afvistes, fordi de ved den skriftlige Prøve havde erholdt Characteren Maadelig, og 1 udeblev fra den mundtlige Prøve.

I Ergänzungsblätter zur jenaischen allgemeinen Lit. Zeit. f. 1821 læses Fortsættelsen af den 1819 begyndte "Oversigt over den danske Literatur siden Begyndelsen af det 19de Aarhundrede."

Som bekjendt, har det Kgl. octr. Søe-Assurance-Compagnie hidtil havt sit Contoir paa Børsen, hvor man, under Børstiden, kan lade tegne til Assurance. Nu indrettes paa Børspladsen, i Nærheden af det Sted, hvor fordum den Veithske Nürrnberger-Boutique har været, ogsaa et Contoir for det private Assurance-Selskab, hvor man i Fremtiden, til større Beqvemmelighed for Kjøbmandsstanden, vil kunne lade tegne Assurance.

I disse Dage solgtes ved femte Auction Gaarden No. 64 i store Kongensgaden, hvor længe eet af de største og bedste Sukkerraffinaderier har været, og som, tilligemed to Værker og 7 Pander var forsikkret i Brandcassen for 96,900 Rbdlr.,

til første Prioritetshaver, som havde 20,000 Rbdlr. r. S. staaende deri — for 8,070 Rdlr. Hamburger Banco eller 16,140 Rbdlr. r. S., uagtet Bankhæftelsen, stor 5814 Rbdlr. r. S., var betalt. Inventariet, som i sin Tid skal have kostet 20 til 30,000 Rdlr. i gamle Penge, blev solgt for 6,500 Rbdlr. r. S. — Beliggenheden, og den Omstændighed, at Bygningen er indrettet til Raffinaderie, var uden Tvivl Aarsag i, at den blev solgt for saa yderst ringe Priis. Eiendomme, som ere beqvemt indrettede og ligge godt, betales dog endnu nogenledes. Saaledes er nyligen solgt under Haanden Gaarden No. 41 paa Gammel-Amagertorv for 26,000 Rbdlr. r. S., og Gaarden No. 84 paa Nytorv for 22,000 Rbdlr. r. S.

Det er Skade, at Engellænderne, der i denne Tid med saa megen Iver gjøre Expeditioner til Nordpolen (see P. 670), ikke noksom kjende til den ældre danske Literatur, hvor de kunde finde mangen vigtig Oplysning til deres Forehavende. Saaledes har man, blandt andet, en meget gammel Beskrivelse over Grønland, hvori Fjorderne, Øerne ꝛc., og den Kaas, der skal tages, nøie beskrives. Den læses i Ny dansk Magazin T. I, S. 189. I denne Beskrivelse hedder det, at Biskop Erik Walkendorff i Trondhjem vilde sendt sine egne Skibsfolk til det gamle Grønland, dersom Christian den Anden havde villet overlade ham Landet qvit og frit i 10 Aar; men da Kongen ikke vilde indgaae denne Betingelse, saa opgav Bispen sin Plan. Til Slutningen hedder det: "Grønlandt er it rigt Landt paa vilde Vare, Huide Bjørne, Sabell, Maardt, Marmorsten, Christall, Fisk, Smør, store Skouffue, Hiorter, Renner, der er mange slags Vadmell, Huakler och vnderlige Diur."

Kjerteminde, d. 18 Maj. Sekteeraanden vedbliver endnu at spøge her og i Omegnen; men Øvrighedens Aarvaagenhed vil nok vide at dæmme for den. Første Paaskedags Aften greb den paapassende og virksomme Sognefoged i Drigstrup Forstanderen sammesteds, just som han havde Menigheden samlet. En af Forstanderne herfra var i en anden Landsbye i samme Hensigt; men da han mærkede Uraad, slap han Linklædet og flyede nøgen. Nogle Qvinder have ogsaa begyndt at opfriske dette Uvæsen, og at samles i det saakaldte

Helved-Huus. Forleden Søndag var atter Forsamling hos Snedkeren, og da Raadstuetjeneren, efter forgjæves i al Sindighed at have formanet dem til at skilles ad, omsider hentede Byfogden, skal en Tilstædeværende, som ellers i ingen Henseende kan regnes til Flokken, have protesteret temmelig kjekt imod Forsamlingens Ophævelse. For en 14 Dage siden holdt Byfogden, efter Ordre fra Stiftet, Forhør over Snedkeren og Skomageren, i Anledning af at den Første var truffet i Drigstrup Sogn som Prædikant. Han skal og have opmuntret sine Tilhængere til at staae fast, "naar Forfølgelsens Time kommer." Paa Anmeldelse om det samme til Hr. Herredsfoged Friestedt, lod denne ham ogsaa, tilligemed Degnen og Sognefogden, indkalde for Retten i Odense forrige Løverdag, hvor Snedkeren viste sig heel stiv, og sagde, at han ei kunde love at holde op med sin Præken, som han troede ei kunde forbydes ham. Nu menes, at der bliver nedsat en Commission i denne Anledning.

(Hempels Av.)

Aarhuus, den 22 Maj. Kuffen de junge Willem, Capit. Sybes, af Amsterdam, afgik sidste Løverdag herfra med en Ladning Magasinrug (2600 Tdr.), men kom endnu samme Aften ind imellem Stenene paa Skaggrundene, hvorfra den dog var saa heldig at slippe løs, og er nu her igjen paa Rheden, man siger for at losses ud og blive repareret. — Briggen Jean, Capit. John Brown, af Newkastle, er afgaaet herfra med 150.000 Pund Knokler og Been, indsamlede og forsendte af Kjøbmand Andr. Thomsen. Af denne Handelsartikel skal dette være den første Ladning som er sendt fra Jylland.

Blandede Efterretninger.

Natten imellem den 10 og 11te d. M. udbrød i Frederikshald i Norge en voldsom Ild, hvorved sex større og mindre Gaarde bleve et Rov for Luerne.

I det tydske Morgenblads Kunstblatt, af 12 April d. A., læses følgende Efterretninger fra Sverrig: Det saakaldte Gothiske Forbund, en ædel Forening, bestemt til at befordre og opmuntre Konster og Videnskaber i Sverrig, især

ved Belønninger, har atter udsat 5 Præmier: en paa 30, to paa 15, og to paa 10 Ducater for Malere og Billedhuggere, for Behandling af Gjenstande, tagne fra den nordiske Mythologie. De opgivne Emner ere: 1) Nornerne ved Urdas Kilde, under Træet Ygdrasil, efter Voluspa og den prosaiske Edda; 2) Baldurs Død; 3) Hermod ved Giallarbroen, hvor han møder Modgude og spørger efter Baldur; 4) Hermod og Brage, som modtages af Einherierne i Valhall, efter Grimnersmaal, Haagensmaal og den yngre Edda; 5) Freya, som laaner Thor sine Klæder, for at han i denne Forklædning kan tilbagevinde Hammeren Miolner; 6) Ægir med hans Qvinde Ran, thronende ved Havets Bred; 7) Heimdall, bevogtende Gudebroen Bifrost; 8) Baldurs Tilbagekomst fra Hels Vaaninger; 9) Hervara, som besværger Angantyrs Aand, for at han skal udlevere sit gode Sværd fra Gravhøiens Gjemme; 10) Palnatoke, som skyder Kong Harald (Blaatand); 11) Norna-Gesturs Endeligt. — Concurrentsen skulde finde Sted sidst i Februari 1821 (1822?). — Blandt de Konstnere, som meest udmærke sig her i nærværende Periode ved Malerie og Skulptur, kan man betragte følgende som de fortrinligste: Historiemaler Sandberg. Billedhugger Fogelberg, Historie- og Portrætmaler v. Breda, Steengraveur Salmson, Professor og Historiemaler Limnell; Suell, en lykkelig begyndende Historiemaler, og Berggren, som før har vundet en ved det gothiske Forbund udsat Prisbelønning. — Alle de her nævnte Konstnere have forhen heldigen beskjæftiget sig med den nordiske Mythologie.

Lænkebroen over Tweed i Engelland, er nu bleven fuldendt under Søcapitain Browns Opsigt, og alle Vogne kunne nu kjøre derover. Broen er over 437 Fod bred, har ingen Støtte i Midten og yder et ligesaa overordentligt som skjønt Syn.

I Kongeriget Sachsen indrettes nu Veivisere og Stedtavler paa alle Korsveie eller paa de Steder, hvor Land-, Post- og Handels-, Communications-, Landsby- og Naboveie adskille sig. Paa disse Veivisere og Tavler skal ikke allene det nærmeste Sted, men ogsaa den nærmeste By, med Angivelsen af Frastanden, bemærkes; ogsaa skal ved Indgangen til hver Landsby sammes Navn

anføres med en Paaskrift paa det første Huus. (En saadan Indretning trænger man ogsaa høiligen til i Danmark. Det er ubehageligt at komme til en Vei, uden at vide, hvor den fører hen, og at betræde den, uden at have nogen anden Vished for, at den er den rigtige, end Bønderfolks løse og upaalidelige Udsagn. Det forvolder ikke allene unødvendigt Ophold, men forsinker ogsaa Reisen. Ligesaa ubehageligt er det at kjøre igjennem en Landsby, uden bestemt at vide dens Navn. Vist nok kan man spørge sig for, men deels bliver man snart kjed af den evige Spørgen, deels udtale Bønderne, som oftest, Navnene saa urigtigen, at man ikke letteligen kan optegne eller nævne samme efter dem.)

I Maj Maaned d. A. foranstalte Engelænderne atter en Reise til Nordpolen. Dertil er, foruden Hekla, et bedre Skib bestemt istedet for det slettere Griper. Dens nærmeste Maal er ikke Lancaster-Sund, men Hudsonsbay, der skal efterforskes i den nordlige og nordvestlige Retning, for at udfinde, om noget Stræde fører ind i Prindsregentindløbet eller i nogen anden Deel af det i forrige Aar beseilede Hav. Skulde intet af den Art blive opdaget, saa vil den første Aarstid imidlertid være forbi og Skibene ville i den anden forsøge endnu engang, at komme igjennem den nordvestlige Gjennemfart i det stille Hav. At denne Gjennemfart er til, kan der vel ikke være nogen Tvivl mere om. Flodstrømningen fra Vesten af er et Bevis paa, at der gives en Gjennemfart i Verdenshavet i denne Retning. Om Isen stedse gjør dette Stræde useilbart, bliver at undersøge. Hekla vil commanderes af Capitain Parry, og det andet Skib, Fury, af Lieutent. Lyon, der med Ritchie har været i Africa, nyligen er vendt tilbage til Europa og anmeldt sin Reisehistorie.

Museet i Liverpool har erholdt to Nyseelænderes Hjerneskaller, som ere tørrede og nedsaltede, en Ære, der kun vises Høvdinger eller i Slaget faldne Høvdinger. Hjernen er udtagen, men Huden ubeskadiget, temmelig mørk og smuk tattoweret, og Ansigtet har beholdt sit naturlige Udseende, uden at have noget Modbydeligt; heller ikke spores det ringeste til nogen ilde Lugt. Paa den Yngres Pande sees to begsorte Haarbuske; men den Ældres Haar er graat og tyndt. Tallet

af saadanne Konstskatte vil blive meget ringe, da Missionairerne søge at afskaffe denne Legemets barbariske Lemlæstelse. Disse to Hjerneskaller koste allerede 12 Guineer.

Den ægyptiske Reisende Belzoni, der i denne Tid agter at forestille i London et af ham opdaget ægyptisk Tempel, med sine Basreliefer, Malerier ꝛc., saaledes som det endnu er til, har i sin Ungdom været saa fattig, at han i Skotland saae sig nødsaget til at forevise hydrauliske Konster, hvorved han dog ikke kunde fortjene sit Brød, og siden at forestille paa Theatret i Cork den stærke Mand, ved hvilken Leilighed han ofte bar 20 til 22 Mennesker. Han forstaaer fuldkomment Engelsk og har uden nogens Hjelp skrevet sin lærerige Bog.

I London udkommer et nyt literairt Blad: the Independent (den Uafhængige), hvis Formaal egentligen er at forsvare Dronningen mod det frygtelige Søndagsblad John Bull, hvoraf der sælges 7000 Exemplarer og hvis første Numere adskillige Gange ere blevne oplagte.

En Chineser blev for kort Tid siden ihjelskudt af en engelsk Officier, og da, efter en gammel chinesisk Lov, en Chinesers Død kun kan forsones ved Morderens Død, saa lagde den derværende Regiering Beslag paa alle engelske Skibe. Compagnieskibet Londons Matroser ville imidlertid ikke udlevere deres Officier. Men hvad skeer? En Matros, der var dømt til en stræng Straf, hænger sig just samme Dag. Man sender hans døde Legeme til den dræbte Chinesers Familie, og denne, der antager det for Morderens Lig, finder sig fuldkomment fyldestgjort, og Alting er igjen i sin gamle Orden.

Den Russ. K. Collegieraad Dr. Pansner i St. Petersborg, har tilskrevet den russ. Keis. Minister H. v. Struve i Hamborg et Brev af følgende Indhold: I nogle Tidender og Journaler har der udbredt sig den Efterretning, at man skal have opdaget den græske Philosoph Solons Gravmæle paa den russisk-chinesiske Grændse. Denne Efterretning beroer imidlertid kun paa en Misforstaaelse. Paa den Russisk-chinesiske Grændse, nemlig ikke langt fra Floden Urulungui og Gruben Klinitschinskoi, har man fundet en Gravsteen med mongolisk Skrift, der allerede siden

adskillige Aar opbevaredes i Nertschinskoi-Sawod, og maaskee endnu findes der. Af Indskriften lod jeg tage en nøiagtig Afskrift, af samme Størrelse som den læstes paa Stenen selv, og paa to forskjellige Steder forfærdige Oversættelser deraf, hvoraf sees, at det er Gravmælet af en vis Dsolon, Hersker over alle mongoliske Stammer. En Afbildning af Stenen og Indskriften, men med en urigtig Forklaring, findes i Sibirskoi Westnik (et indholdsrigt russisk Tidsskrift). — Jeg har viist Adskillige her Originalafbildningen og de to Oversættelser, og nu har Een gjort af Mongolen Dsolon Grækeren Solon. Hvor dog faa mange Ting kunne blive fordreiede!

Den 2den Maji var der over 2000 Personer til Cour hos Kongen af Engelland, i Anledning af hans Fødselsdag. Damernes Paaklædning var meest hvidt Atlask med Juveler. Især vakte Folketaleren Francis Burdett's to Døttre stor Opmærksomhed, da deres hvide Atlaskes Kioler vare giennemvirkede med Sølvstierner og besat med de kostbareste Kniplinger; Hovedpynten bestod af Fjædre og hele Rader af Diamanter. Equipagerne vare saa mange, at de allene brugte 5 Timer til at kiøre frem, og Trængselen var saa stor, at Lord Sidmouths Vogn blev overkiørt, saa Ministeren i al sin Stads maatte krybe ud af Vinduet paa Gaden, og Kudsken kom tilskade. Efter Couren var der stort Bal, hvorved der taltes 7 Hertuger, 11 Hertuginder, 11 Marqvier, 42 Grever, 53 Grevinder, 29 Lords, ꝛc. Deriblandt var ogsaa Prinds Ratafia fra Madagaskar, uden Strømper og med Sandaler.

Kjøbenhavns Børs, d. 25 Mai.

Cours. Hamb. 2 M. 262, a vista 265. Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12½ ß. a 15 Rbmk. 13 ß. Obligat. (med Renter fra 11 Decbr. 1820) 77. Nationalbank-Obligat. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 91 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 119 Rbd. Sedler pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbkf. 15¾ a 15⅞. Svenske Sedler 68½ ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 43.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 29 Maji 1821.

Manheim, eller Nordens Guldalder.

(Frit efter det Svenske.)

Der var en Tid, da leved' udi Norden
En herlig Æt, bered til Fred og Krig;
Da, ingens Træl og ingens Herre vorden,
Hver Odelsbonde var en Mand for sig.
Med Sværd han rødded' Vold, med Ploven Jorden,
Med Lid til Gud han blev sig altid lig;
Sig selv sit Værn han Andre mon beskytte,
Og Kongesønner voxte i hans Hytte.

Ei hen til ham fra Land, hvor Solen brænder,
Med Skibe fløde konstige Behov,
Ei Kræmmer suged' Kraften af hans Lænder,
Ei Svigens Yppighed hans Høst begrov;
Men Jorden pløied' han med egne Hænder,
Hans Tillid var hans Arm, Natur hans Lov;
Vor Konst at nyde er, hans var undvære
Og selv sig være nok var al hans Lære.

Om han ei øvet var i zirlig Tale,
Hans Haandslag gjeldte meer end Eed og Skrift;
Sit Nag han skjuled' ei med Rævehale,
Hans Haand bar Sværd, men ei hans Tunge Gift;
Ei var ham nok, med Ord sin Gjeld betale,
At snakke blot om Hjertets ømme Drift;
Hans Had var Ild, hans Venskab gik i Døden,
Og med sin Fosterbro'r han deelte Nøden.

Ei stor i Lærdom, han forstod at lide
Og leve som en Mand. Mon meer vi veed?
Vi kjende Solens Løb i Himlens Vide,
Men over Kjelne gaaer den op og ned;
Vi lede Torden, lære Malmet stride,
Men ei det Mod, som leer i Fienders Fjed.
For Lykken krybende vi slaaes om Brødet,
Han opreist stod — og Skjebnens Hug afbødet.

Og faldt han end, han yttred' ingen Klage,
Med Taal han tog, hvad Himlen bød, imod,
Med Suk han aldrig bad sig frelst fra Plage,
Han tigged' ei om Livets usle Lod;
Man saae i Kamp ham uforfærdet drage
Mod Lykkens Lyn, som knittred' ved hans Fod;
Alt kan dens blinde Luner os beskjære,
Kun ei at leve frit og døe med Ære.

I hvert et Land, som man af Navn kun kjender,
For Jordelivets Konst eet Meed kun er:
Sig at beherske i Alt hvad, som hænder;
Ei vorde Træl, og mindst af sit Begjer;
Saavidt som Sol sit Lys for Verden tænder,
Derom Erfarenheden Vidne bær:
Kun den er Mand, som roligt veed at lide,
Kun den er Mand, som kan mod Skjebnen stride.

Af disse Dyder Manheim fordum straaled',
Thi det var Fosterland for mandig Dyd,
Dets blotte Navn ei Kjelenheden taaled',
Den skamfuld rødmed' ved den stolte Lyd;

Hvor Klippens Barm os yder Heltestaalet,
Grundfæsted' Frihed sig med himmelsk Fryd.
Naar Trællens Lænker paa et Folk blev' lagte,
Det Nordens Sønner Hevn og Frelse bragte.

Saa tænkde man i vore Fædres Dage,
Er den forsvunden denne Tid af Magt?
Hvad Gavn, om Tydsklands Lærde os behage,
Og Britten føder os med Lyst og Pragt,
Og Indiernes Lekkerhed vi smage,
Naar lige mange Baand paa os er' lagt'?
Om vi med Guld kan Jernet selv opveie,
Og Jordens Alt, kun ei os selv, vi eie?

Og Nordens Søn, som fremmed Flitter samler,
Og kjender Alt, men ei at være fri;
For Lys ei seer, af idel Visdom famler,
Indtil det Svælg, ham Vellyst styrter i,
Mens op med Lykkens Spil ei meer han hamler,
Og Haabet ei vil staae ham længer bi;
End trodsig vil han Skjebnens Herre være,
Og taler høit om sine Fædres Ære.

En Træl er den, som efter Lyster jager,
Om Lænken end ei radsled' ved hans Fod;
Kun det er Dyd, naar den, som Byrden drager,
Udviser virksom Kraft, urokket Mod;
Og uden Knur, med roligt Sind modtager
Den Trængsel ham Alfader friste lod.
Omsonst du Lykken søger her paa Jorden,
Naar i dit Bryst den ei er nedlagt vorden.

Paa seierrige Mark Nordboen træder,
Der Bjerg og Skov forkynde Oldtids Magt;
Ham toner lydt den Sang, som Stormen qvæder
Ved Kjæmpens Muld, som der i Høi blev lagt.
Kan han forglemme sine Fædres Hæder,
Og midt blandt deres Skygger staae forsagt?
Sank da med deres Æt og deres Sæder
Hiin Nordens Kraft i deres Hvilesteder? —

End stander fast de fordums Dyders Tempel,
For Evigheden reist paa denne Jord!
Ei svinder Præget af Naturens Stempel,
Hvor Manddom hersker, Nøisomheden boer.

Saa hylder kjekt hensvundne Tids Exempel
Paa Ære, Kraft og Trofasthed i Nord,
Da skulle vi, om end vi synke, hævnes,
Og Manheims Navn paa Jorden atter nævnes!

Erindringer o. s. v., af Hr. Pastor H. Bierregaard.

(Slutning; see forr. No.)

"O vee det Land", hører jeg end en Stemme hæve sig, "vee det Land, der maatte frasige sig al Brug af Udlandets Produkter, hvis Armod og Elendighed var steget til den Høide, at dets Børn maatte nægtes alle Livets Beqvemmeligheder! Naturens gavmilde Haand har ei været saa karrig mod Danmark, at vi burde behøve en saadan Indskrænkning, og sættes tilbage i hine Raaheds og Vildheds Dage. Nei, ligesom andre Lande behøve det Korn, der avles paa vore frugtbare Sletter, saaledes maa vi have deres Frembringelser." Og denne Stemme er jo Deres, Hr. A.! Men maatte det nu herimod være mig tilladt at lade min høre, da vilde den omtrent lyde saa: Nei, vee det Land, hvis Børn vare i den Grad forvænte, forskruede, ja fordærvede, at de ansaae det, at maatte, om Omstændigheder saa skulde byde, give Afkald paa Udlandets Produkter, og lade sig nøie med deres egne, ogsaa saare forædlede, dem Tusinde og Tusinde af deres Brødre under alle Landets Omstændigheder vilde prise sig lykkelige ved at besidde endog blot de uundværligste af — nok ansaae det for en høi Grad af Armod og Elendighed, ansaae det med samme Øine, som om de bleve jagede tilbage i en Raaheds og Vildheds Tilstand, lig den, at vanke om i Dyrehuder, for i Skove og paa Marker at søge deres Føde. Dog ingen trængende Nødvendighed af Afkald paa nogen af hine Udlandets Luxusprodukter vil De erkjende. Nei, siger De, som vi hørde, vi behøve ingen saadan Indskrænkning; thi ligesom andre Lande behøve det Korn, der avles paa vore frugtbare Sletter, saaledes maa vi have deres Frembringelser. Men Kjere! hvad om nu enten det Korn, der avles paa vore frugtbare Sletter, med Andet, hvad vi have at udføre, ikke veiede

op baade mod de virkelige og de talløse indbildte Nødvendigheder fra Udlandet, eller, hvad værre er, om vi ikke kunde afsætte vort Korn til Udlandet, og dette vedblev ligefuldt at afsætte Alt til os? Og er ikke det sidste netop Tilfældet? Jo, imedens Ingen vil have vort Korn, enten fordi man ei behøver samme *), eller fordi man troer, at finde det Korn, man behøver, bedre og ærligere behandlet andetsteds, og derfor drager vore Kyster forbi, for at hente det fra Østersøens fjernere Bredder **): Nok, imens vi, som sagt, kun Lidet sælge til Andre, kjøbe vi jo Alt af Andre, og ei alene de alskens Luxusvarer, vort Klima ei produ-

*) Vi maa imidlertid ikke glemme at takke Gud, at han giver os det. I Aarene 1804 og 1805, altsaa to Aar efter hinanden, tog Rugen i dens Blomstertid, i det mindste her vidt og bredt omkring, en saadan Skade, det ene Aar ved afvexlende Regnilinger og fremstikkende Solstraaler, det andet ved Nattefrost, saa at vi i disse to Aar maatte næsten hente alt vort Brødkorn fra Østersøen. Hvad om to saadanne eller værre Aar vare indtrufne i Landet under Krigen, da det var som beleiret, eller indtraf i disse Tider? Under nærværende Omstændigheder synes Oplag af Korn at være aldeles nødvendig, dels for at hjelpe paa den saa forlegne Landmand, dels for at kunne møde indtræffende Misvext. Ogsaa har jo Regjeringen erkjendt Nødvendigheden heraf, og derfor udskrevet Leverance af sidste Aars Afgrøde. Blandt vore hedengangne Konger bemærkes det om Kong Hans, at han modtog og betalede Landmandens Produkter, naar denne ikke kunde afsætte samme.

**) Neppe nogen Green af Landbosagen fortjener mere Opmærksomhed end Præstation af forsvarligt godt Korn. Af Flere er desangaaende skrevet og gjort Forslag. Saaledes foreslog jeg for min Part i et No. af Skilderiet aarlig Votering til den Vægt, hvorefter Kornet overalt skulde leveres, ved Voteringen til sammes Kapitelstaxt, som et Hjelpemiddel til bemeldte Øjemeds Fremme.

cerer, men vi kjøbe endog alle de mulige Ting, vi selv have. Ja, imens vore Lofter bugne under Byrden af den Herrens Velsignelse fra vore frugtbare Sletter, gider vor Lækkertand ikke bide paa Brødet af denne vor egen, men vil have det af den Velsignelse, der blev Fremmede til Deel *). Og saaledes hjelpe vi til at føre vort Korn i Vanrygte, hvad det ikke er. Hvi man dog ikke lader fremmede Bagere komme tilligemed det fremmede Korn, at Brødet kunde faae sin fulde Gout? Dog ogsaa dette Særsyn, om man saa vil kalde det, havde vi her tillands sidste Sommer. Hollændere reisde jo om fra Kjøbstæd til Kjøbstæd, og bagde Vafler til os. At disse fremmede Vaffelbagere havde, og det til Harme for hver ærlig dansk Husmoder, en rivende Afsætning, behøver jeg vel ikke at fortælle Nogen. Nei, Kjere! De nævne mig dog en Verdens Ting, vi ikke indføre af hvad vi selv have — nær havde jeg sagt, Svovlstikker og Pølsepinde maaske undtagne. O, gamle strænge Cato! Du Ertspatriot! Du ægte Oekonom og stærke Ivrer mod Overdaad **)! Du, der blandt flere gyldne Husholdningsregler og gav

*) Og imens ligger i saa mange Danmarks Rugegne den reneste og skjønneste Rug, der, som sagt, ikke kan afsættes.

**) For Cato den Ældre var Fædrelandet, som for Cato den Yngre, Alt. Hin befrygtede af Carthagos igjen voxende Magt, som han selv havde været Øjevidne til, at samme muligen atter engang kunde blive lige saa farlig for Rom, som det i den anden puniske Krig havde været det, under den forfærdelige Hannibal, og da han nu her troede Alt tilladt for Fædrelandet, endte han, som man fortæller, enhver Tale med disse Ord: Iøvrigt er min Mening, at Carthago bør ødelægges (Praeterea censeo Carthaginem esse delendam). Denne ellers saa store Mand, der søgde sit Fædrelands Vel og Sikkerhed paa ei alene anden Stats Bekostning, men endog paa sammes Ruin og Undergang, kalde man, om saa skal være, Ertspatriot, men ei dem, der ikke kunne udstaae, at anden Stat lever paa deres Fædrelands Bekostning.

denne: En Husfader maa være sælger, men ikke kjøbelysten (Patremfamilias vendacem, non emacem esse oportet); hvad vilde Du vel sige? om Du stod op og fandt et Folk, hvis Land gav intet Guld, intet Sølv, ja end ikke det allerunndværligste Metal, Jernet, af sig, et Folk, der havde lidt et svært Tab, og som ene ved Sparsommelighed og Tarvelighed kunde oprette dette Tab, og bevare sin Selvstændighed, et Folk, der ingen Afsætning havde paa sit Lands Produkter; nok, et Folk, der havde al Aarsag til at føle Ulyst til at kjøbe, og som dog, imedens det solgte Intet, kjøbte Alt?

Indenlandske Efterretninger.

Den engelske Gouverneur Maitlands Statue, der nyligen blev opreist paa Zante, er modelleret af Thorwaldsen, men støbt og ciseleret i Bronze af de to berlinske Konstnere Hopfgarten og Jollage, som siden 1801 have boet i Rom, og som ere saa fordeelagtig bekjendte som Bronzestøbere og Ciseliseurer, at Thorwaldsen havde valgt dem til at udføre hiin Statue.

Det fortjener at bemærkes, at vi i Dag skrive den 29 Maj, og endda ikke have mere end 5 til 6 Graders Varme, efterat vi i April Maaned havde 14 Gr. Ligesaa besynderligt som sørgeligt er det at see udenfor, midt iblandt grønne, løvfulde Træer og Floras hele Sommerpragt, Damerne spadsere i Vinterfrakker, med Peltsstøvler paa, Mandfolkene i Overkjole, og indenfor Ilden lue, som om det end var Vinter, i mangen Kakkelovn. Imidlertid maa vi trøste os med, at det er intet Nyt under vor Himmel, og at vi allerede mere end eengang i de sidste tyve Aar have havt hvad en Franskmand engang kaldte en grøn Vinter. Den 3 Juni 1805 (see Skilderiet No. 67 for samme Aar) var det endnu saa kjøligt, at en Spøgedoctor, i Vinterens Navn, lod udgaae følgende

Proclama.

"Vi undertegnede gjøre herved vitterligt: at eftersom vi i Dag skrive den tredie Junii og Medregentinden i vort tunge Kald, Frøken Flora, født Sommer, endnu ikke har indfundet sig eller afløst os, efter den med hende, fra Arilds Tid af ingaaede Accord, og Følgen heraf har været, at Kornet ikke kan komme frem paa Marken; at en eneste Nattefrost ødelægger, hvad Solen i hele Dage har umaget sig med at opføde; at vore Damer have den Hjertesorg, at de end ikke i Junii Maaned kunne tage deres fine Musselins Klæder paa, uden at blive i høieste Grad forkjølede, og maae derfor klæde sig i Peltse; at Kirsten Piils Kilde er udsat for en Statsbanquerot, og at maaskee de nomadiske Tracteurer sammesteds nødsages til at blive borte derfra med deres Telte, til ubodelig Skade for Tarveligheden; saa have vi, efter herom gjort Ansøgning og Begjering bevilget og tilladt, at vedkommende Kjøbenhavnere maae ved Proclama sub poena præclusi & perpetui silentii, indkalde besagde Frøken Flora, født Sommer, med otte Dages Varsel, fra den Tid at regne, at saadant Proclama er læst i Kjøbenhavns Skilderie, at tilbagevende fra sin Udenlandsreise til Dannemark. Skulde velbemeldte Frøken udeblive over den her berammede Tid, saa skal det staae det anførte Land frit for, at udelade Alt hvad der kan have Hensyn til hende af sin Almanak, uden at hun paa nogen Maade kan reclamere sin Ret. For at bøde paa hendes Savn, agte vi derimod, at tage Landet under vor naadigst Beskyttelse og lade os hylde til Dannemarks eneste Aarstid."

Mariboe, d. 22 Maj. For nogle Dage siden afbrændte en Bondegaard i Errindlev tæt ved Præstegaarden. — Begyndte man i April Maaned at klæde sig paa Fransk, saa fryser man nu i Slutningen af Mai Maaned paa Dansk. Mangfoldige, som havde vendt den gamle Vinterven, Kakkelovnen Ryggen, nødes nu til at tye til den igjen med de sædvanlige Kjærtegn. Saavel Vaarsom Vinterkornet, samt Græs og Haugevæxter, ere, formedelst den vedholdende Kulde, satte meget tilbage. — I Classelotteriets anden Classe udkom 119 — 203 med 4000 Rbd. hos Hr. Procurator Schwensen i Nakskov. Den Lykkelige, der annammede og fik ovenmeldte 4000 Rbd., skal være Mads Hansen, Kudsk hos Hr. Proprietair Thorsen paa Assestrup.

Skive, den 16de Maj. Hovedgaarden Hegnet, paa omtrent 21 Tdr. Hartkorn, Proprietair

Jacobsens Opbudsboe tilhørende, blev ved 3die Auction sidste 10de Maj solgte til Proprietair Q v i s t g a a r d til Jungetgaard i Salling for 11,000 Rbd. Sedler. Paa Bøndergodset skeete aldeles intet Bud.

G r e e n a a e. Det er nok ikke ret mange endnu bekiendt, hvorlunde en formuende Pranger ved Navn Thomas-Meiniche, driver et stort Garverie samt Skoe- og Støvlefabrik i Landsbyen Enslev, tæt Norden herfor Byen. Man siger, at der giøres Leverancer derfra over halve Jylland.

A f e t B r e v f r a G r e n a a e k a n t e n. "For at De nogenlunde kan giøre Dem et Begreb om Kornpriserne her paa Egnen, og deraf slutte Dem til Landmandens Forfatning og de Midler, hvormed han kan imødegaae sine Pengeforpligtelser — Skatter, Renter, Folkelønninger m. fl. — maae jeg meddele Dem Udfaldet af den paa Scheel den 19de Maj afholdte Kornauction. De høieste Bud vare for Tønden af Rug 2 Rbd., Havre 4 Mk. 2 ß. og Boghvede 1 Rbd., alt Sedler og Tegn."

I Viborger Samler af 23 Maj læses følgende: (M e d d e e l t.) Den 26de April kom en norsk Dæksbaad til Agger i Thy. Dens Fører havde paa Overfarten fundet i Havet en død S p r i n g h v a l (Nordkaper) — denne Art Hvalfisk, der springer høit i Veiret og ved dens Nedfald i Vandet giør stor Allarm, er omtrent 10 Alen lang med en spids Pig paa Ryggen af 2 til 3 Alens Længde. Nordmanden solgte den til Aggerboerne for omtrent 20 Tønder Byg. Men den gav henimod 4 Tønder Tran a 40 ß. Potten. Da den landede, skar man et Hul i Ryggen for at see om den var feed, og strax væltede saa meget Tran ud, at det i en lang Strækning, efter Vinden, giorde det oprørte Hav stille. Dette Slags Hvaler sees ofte ved A g g e r i Snesetal og kunne springe flere Favne i Veiret. De gaae tæt til Fiskebaadene og tage undertiden Maddingen af Krogen, men giør ellers ingen Skade.

Sønderborg, d. 22 Maj. Løverdagen den 19 d. M. bemærkede Fiskerne fra Gravensteen ved Daggryet et usædvanlig stort Dyr, som de antoge for en H v a l f i s k. Der blev strax gjort Jagt paa den og efterhaanden samledes 21 Baade. Paa en af disse befandt ogsaa Hs. Durchlauchtighed Hertugen af Augustenborg sig, og, da Fiskerne alt

vilde opgive Jagten, som varede i hele 9 Timer, har Man Høisammes Anstrængelser og Opmuntringer at takke for, at Egnens Beboere fik Leilighed til at see og beundre en slig Natursieldenhed, og at en Mængde fattige Fiskere derved fik betydelig Fortjeneste. Dyret, som holdes for en N o r d k a p e r, er 21 Fod lang, har omtrent 7 Alen i Omkreds hvor den er tykkest, og er af Hankjønnet. Paa Overdelen af Hovedet findes kuns een Aabning eller Lufthul, hvorigjennem den kunde sprøite Vandet 6 til 8 Alen i Høiden. Paa Ryggen har den 1 og under Bugen 2 meget stærke Finner. Dens Couleur er glindsende sortbrun, men dog hvid nedentil. Igaar bleve Indvoldene udtagne og Kroppen er i Dag bragt til Flensborg, for der at fremvises for Penge og sælges.

B l a n d e d e E f t e r r e t n i n g e r.

A l i P a s c h a a f J a n i n a.

Alis Hovedcharakteer er en Tilbøjelighed til stedse at henføre Alt til sig selv. Hans naturlige og erhvervede Egenskaber have taget denne eneste Retning. Han betragter hele det menneskelige Kjøn som Redskaber og Midler til at opnaae sit Maal, og den Lykke, han har gjort, skylder han ikke mindre sin fuldkomne Mangel paa Dyd og Medfølelse, som sine Aandsgaver og sit Mod. Aldrig har Medlidenhed eller Samvittighedsnag bortledet ham fra hans Gjenstand. Tro og Love ere i hans Øine Ord, ene opfundne for at bedrage; og den Konst, som han har bragt det længst i, er den, at skuffe hele Verden. Hans Opdragelse har været meget forsømt; men han har særdeles meget studeret det menneskelige Hjertes Labyrinth, og kjender saare vel dets lønlige Veie. Det Genie, som Naturen har givet ham, lærer ham alle de Midler, der tjene til hans Herskesyge, og hans Mod svarer stedse til Omstændighederne. Han bedømmer disse hurtigen og rigtigen, og mangler sjeldent Leilighed til at handle. Han undersøger Terrainet, førend han indlader sig i Slag; men han er stedse bered til at gaae did, hvor Lykken kalder ham. Han besidder den Gave, at kunne opdage blandt sine Officiere og Hoffolk de dygtigste og paalideligste

til hans Planers Udførelse. Han vil see Alt med egne Øine, og tillader ikke, at den orientalske Etiquette berøver ham veiledende Meddelelser. — Han forstaaer at blænde Mængden, og anvender alle Nationalfordomme, naar det gjelder om hans Fordeel. Han gjør sig elsket af sine Tropper, nu ved at tage Deel i deres Besværligheder, nu ved at smigre dem, ved en fortrolig Tone, Soldaternes Forfængelighed, og nu ved at vinde deres Tillid, ved tilsyneladende at lade dem raade, og endeligen, ved stedse at forbinde deres Hæder med sin. — Han er saa øvet i Forstillelseskonsten og Intriguen, at han altid har bedraget de Regjeringer, der forsøgte at gjøre Partie med ham. Han forlod dem, den Ene efter den Anden, i det Øieblik, han troede at see sin Fordeel. Hans Valgsprog er, at vække Uenigyed, for at kunne regjere. Han ophidser, uden Betænkning, Sønner mod Faderen, Brødre mod Brødre og Ven imod Ven. I alle de Districter og Stæder, som friste hans Begjerlighed, nærer han Uenigheden; han skaber og underholder Mistanke og Mistillid, og foranlediger indvortes Krig. Man beder ham omsider at være Fredsmægler; han forjager begge Partier og bemægtiger sig Landet. Han bryder i samme Øjeblik det Forbund, han har undertegnet, naar han troer at finde Fordeel derved. Han overøser sine Modstandere med Løvter og Smigrerier, og naar de overgive sig til ham, lader han dem, uden videre Betænkning, dræbe; han skjuler i sit Hjertes Inderste en Hevngjerrighed, som voxer med hver Dag. Han er ikke istand til at røres ved en Fiendes Høimodighed eller Tapperhed. I Samtaler dølger han med ligesaa stor Færdighed sit eget Sindelav, som han opdager Andres. Hans Handlinger svare aldrig til hans Løvter; hans Blik forraader ingentid hans Tanker. Han veed at anstille sig retskaffen, aabenhjertig og mild, naar Harmen brænder i hans Sjel. Han synes aldrig gladere, end naar nogen Fortræd nager ham, og aldrig snaksommere og mildere, end naar han pønser paa et Mord. Imidlertid har Ali ikke den Vildheds Drift, som en Djazzar Pascha, der holdt af at dysses i Søvn ved sine Offeres Skrig; men naar hans Sikkerhed og hans Fordeel ere paa Spil, kunne hverken Religion, Ven-

skab eller Taknemmelighed styre ham i hans Naserie. — Magt og Penge ere de to Gjenstande, hans Blik og hans Ønsker uophørligen ere henvendte paa. Hans Gjerrighed er uden Grændser, og for at tilfredsstille den, anvender han de nedrigste Midler og de meest oprørende Udsuelser. Hans politiske Kundskaber gaae ikke saa langt, at han kan indsee, hvor meget han, ved at opmuntre Agerdyrkning og Handel ved retfærdige Love, vilde forøge sin Capital og sin Credit, og følgeligen sine Indkomster; han fylder sit Skatkammer med voldsomme Afpræsninger, og han qvæler hver Spire til Konstflid i dette frugtbare Land. Han har stedse en betydelig Skat til uforudseete Fornødenheder. Naar Pengene begynde at mindskes, tager han sin Tilflugt til tvungne Paalæg. Han har i Almindelighed over 2 Mill. Pd. Sterl. (16 Mill. Rbdlr. rede Sølv) i Mynt liggende ufrugtbare. Denne Skat gjemmes i et Taarn i den til Seraillet i Tepeleni hørende Hauge. Han eier ogsaa en uhyre Sum i Juveler og andre Kostbarheder, som han har plyndret i de Steder, han erobrede, eller som gave sig under hans Beskyttelse. Da de franske Ingenieurer vilde oprette et Canonstøberie i Janina, overlod han dem adskillige 1000 Lispund Kobber, bestaaende af Kjøkkentøi og Kar. — Pengebestikkelse har ogsaa bidraget meget til hans Magt, og hans Skatte aabnede ham ofte Pladser, der modstode hans Vaaben. Han betragter saadanne Offere som et Laan; thi han dvælede aldrig længe med at plyndre og opoffre den Forræder, der havde fremmet hans Hensigter. Hans Gave at kunne forstille sig og smigre maa være meget stor; thi dagligen udøver han nye Bedragerier og gjør nye Offre. En Dag gav han et Menneske en Bougardee eller Befaling at dræbe en Anden. Befalingen blev udført. Men Morderen fandt, i det han gjennemsøgte den Dræbte, hos denne en lignende Bougardee til at myrde ham selv. Han viste Visiren denne Befaling, og yttrede derhos nogen Forundring. Ali brast i en høi Latter, og sagde til ham: "I indseer jo vel selv, at dersom jeg ikke havde baaret mig saaledes ad, vilde han aldrig ladet eder komme sig nær." I Grunden vilde han gjerne skille sig ved begge.

Vi ville nu betragte Ali Pascha fra en Syns-

punkt, som viser ham mindre forhadt. Vist nok maa vi nægte et Menneske vor Beundring, hvis hele Fremfærd er besudlet med Forbrydelser og bærer Præg af den styggeste Egenkjerlighed, hvor heldig han end har været. Jeg veed ogsaa, at det er let for en Tyran at begunstige en Deel af Samfundet paa den andens Bekostning, og berede sig en tilkommende Slægts Bifald, ved at opdynge Ulykker paa den nærværende Generation; men naar vi vurdere en Fyrstes Characteer, maa vi gjøre det med stadigt Hensyn til hans Lands Vedtægter og Omstændighederne, til Grundsætningerne ved hans Opdragelse og hans Religion, til de Exempler, han har havt at følge. — Naar vi tage disse vigtige Omstændigheder i Betragtning, finde vi, at Albaniens Forfatning er lykkelig, i Sammenligning med dets forrige Tilstand og det tyrkiske Riges øvrige Folkeslag. Førend Ali Pascha vare Folkeslagene sønderslidte ved indbyrdes Krig, hvilket var bleven til den sædvanlige Tilstand og bar Præg af den yderste Vildhed. Hver Gang der blev udgydet Blod, endog af Vaade, toges en rasende og grændseløs Hævn. Indbyggerne i disse Egne vare blevne saa vilde, at Bjergsnevrerne vare opfyldte med Mordere, stedse beredte til at plyndre de Reisende, og at gjøre dem til Fanger, for at sælge dem som Slaver. Dette Røverie var drevet saavidt, at Agerdyrkning og Handel bleve forladte, at Civilisationens Konster gik under, og at Landet ikkun var en Skueplads for Ødelæggelse. — Naar man sammenligner Ali Paschas Regjering med den i de andre tyrkiske Provindser, overbevises man snart om, at Fortrinet er paa den førstes Side, især naar man tillige tænker paa Følgerne af den skadelige theocratiske Grundsætning, der forbinder Magten med Troen, og forvandler alle nidkjere Mahomedanere til afskyelige Tyranner. I Albanien er kun en eneste Despot; man kjender ikke der de underordnede Tyranner; og Grækerne, Albanerne, Tyrkerne ere der lige meget beskyttede mod al Vold og Uretfærdighed. Den religiøse Tolerance er fuldkommen, og et Slags monarkisk Orden er traadt i de aristocratiske Bestyrelsers Sted. Der findes i Ali Paschas Stater en personlig Sikkerhed, som søges forgjeves i andre Dele af Tyrkiet. Der gives der et ordnet Politie; Røverne ere forsvundne; man vedligeholder og anlægger Veie og Canaler; Kjøbmændene kunne trygt gjennemdrage Albanien, og de Reisende besøge Landet i Mageligheed; endeligen, Agerdyrkningen udbredes, og Handelen voxer, trods de Hindringer, en slet Politik lægger i Veien; Nationen gaaer lidt efter lidt fremad, og maaskee en mere blomstrende og anden Skjebne i Møde. (Fortsættes.)

Christiania, den 21de Maj. I Dag blev Storthingsmanden, Vice-Landsdommer og Sorenskriver Hans Nansen begraven. Han ledsagedes til sit Hvilested af samtlige Storthingets Medlemmer og en talrig Skare af Medborgere af alle Stænder. Han var født 1764 i Sogn i Bergens Stift, hvor hans Fader var Sorenskriver. I Aaret 1784 blev han Student fra Roeskilde Skole. Aar 1797 udnævntes han til Vice-Landsdommer i Lolland og Falster samt Birkedommer ved Frederiksværk i Sjælland. 1809 blev han Sorenskriver i Guldalen og 1813 i Jedderen og Dalerne. — Den Afdøde var Medlem af det overordentlige Storthing 1814, af det første ordentlige Storthing 1815 og af det tredie ordentlige Storthing 1821. — Han nedstammede fra Hans Nansen, Præsident i Kjøbenhavn og Assessor i Stats-Collegiet, som var en af de Mænd, der paa Rigsdagen i Kjøbenhavn 1660 særdeles bidrog til at indføre Enevoldsmagten og Arveregjering. (N. Rigst.)

Stockholm, den 14de Maj. Af en af det Kongelige Commerce-Collegium i Trykken bekjendtgjort tabellarisk Fortegnelse over Fabrikernes Tilstand i Sverige ved Udgangen af Aaret 1819, sammenlignet med Sammes Tilstand i Aaret 1818, erfarer man, at Klæde- og andre uldne Tøiers Fabriker, som i 1818 steg til et Antal af 123 med 395 Væverstole, og som beskæftigede 2020 Arbeidere, beløb sig i 1819 til 134 med 450 Væverstole, som beskæftigede 2032 Arbeidere. Bomulds- og Linned-Fabriker, hvis Antal i 1818 var 31 med 280 Væverstole og 465 Arbeidere, beløb i 1819 til 43 med 327 Væverstole og 766 Arbeidere. Derimod have Silke- og Halvsilke-Fabrikerne, baade i Antal og Fabricata, mærkeligen

aftaget. Af Silkestrømper, hvoraf alle Slags udenlandske ere til Indførsel forbudne, tilvirkedes i Aaret 1818 $132\frac{1}{2}$ Dusin Par, men i Aaret 1819 ikkuns $46\frac{3}{8}$ Dusin Par.

Den berømte Guerillachef Martin Diaz, kaldet el Empecinado (den Uforsonlige), fik dette Tilnavn, fordi han, da Adskillige af hans Familie vare blevne dræbte, gjorde det Løvte, ikke at sætte nogen Grændse for sin Hevn, saalænge nogen fransk Kriger aandede paa spansk Bund. Han tilføiede de Franske virkeligen større Tab, end de lede i de blodigste Slag. Der fortælles adskillige Exempler paa hans dristige Daad. Saaledes afbrød han engang et Gjæstebud, som Joseph Bonaparte gav paa et Lystslot, en Miil fra Madrid, og Joseph med hans Følge var nær bleven tagen til Fange af Empecinado. Tilnavnet kommer vel af Pez (Beg), hvoraf man har villet udlede, at han havde indsmurt sig selv og sin hele Skare med Beg, for at gjøre sig ukjendelig; dog maa derved mindre agtes paa Ordets bogstavelige Forstand, end paa den billedlige; thi paa Spansk kalder man ordsprogvis et uforsonligt Menneske Empecinado, med Hensyn til et gammelt Folkesagn, om En, der oversmurte sig med Beg, og ikke afvaskede det, førend han havde fuldført det Løvte, han havde gjort, at hevne sin Faders Morder.

Lady Hamilton — Nelsons bekjendte Veninde — var af en gaadefuld Fødsel, og antoges for at være en Datter af en Tjenestepige. Fra sit 16de Aar tjente hun selv i London som Pige; men blev snart Kammerpige hos en Dame, i hvis Tjeneste hun læste mange Romaner, besøgte Skuespillene og lagde sig efter, ved Gebærdespil, mesterligen (ligesom siden Fru Schütz) at fremstille den menneskelige Sjels Lidenskaber. En Stridighed med hendes Frue tvang hende til at forlade sin Tjeneste, og hun blev en slet og ret Skjøge. En Spiller af Profession, som blev indtagen af hendes overordentlige Skjønhed, gjorde Bekjendtskab med hende, og tilbød Konstnerne at lade hende sidde som Model for dem. Den berømte Maler Romney forelskede sig i hende, og valgte hende, under mange Slags Skikkelser, til Gjenstand for alle sine Malerier. Snart derefter lykkedes det hende at lokke Lord Hammiltons Brodersøn, Grenville, med hvem hun siden avlede adskillige Børn, i sine Garn. Grenville sendte hende, da han havde sat sin Formue overstyr, 1789, til Neapel, for at anmode hans Farbroder, der befandt sig sammesteds som Gesandt, om Understøttelse. Hun vidste saaledes at gjøre Brug af sine Yndigheder, at den sidste blev dødelig forelsket i hende, beholdt hende hos sig, anvendte alt mueligt for at fuldende hendes Dannelse, og rakte hende 1791 sin Haand. Han var omtrent 61 og hun 26 Aar gammel. Uagtet hun siden den Tid kom til Hove, og endog vidste at vinde Dronningens Fortrolighed, som hun imidlertid saa uværdigen misbrugte, blev hun dog i retskafne Folks Øine en Gjenstand for Foragt, som man i Neapel især lod hende føle, da hun begyndte sine Kjerlighedshistorier med Admiral Nelson. Hende beskylder man for, især at have været Aarsag til de i Aaret 1799 udøvede Grusomheder. Hun benyttede sig af sin Indflydelse paa Nelson til at tilfredsstille sin Hevngjerrighed. Hun tvang ham til at bryde Capitulationen, for paa denne Maade at aabne Retterne en viid og blodig Virkekreds. Da Gesandten Hammilton i Aaret 1800 kaldtes fra sin Post, opgav Nelson Commandoen og fulgte med sin Bolerske til London. Men allerede i levende Live fik den Uværdige sin velfortjente Løn. 1803 døde Hammilton, og hans Enke bosatte sig paa et Landsted, Nelson havde foræret hende. Men denne fandt snart ved Trafalgar sin Død, og hans Frille overlod sig nu ganske til sine forrige Udsvævelser. Hun havde kort forhen ganske tilsat sin Formue, og kun en maadelig Renteindtægt blev hende tilovers. Hun trak sig i Frankrig tilbage i Ensomhed og døde paa en liden Forpagtergaard, i Nærheden af Calais, ubegrædt og ubeklaget, d. 16 Januar 1815.

Kjøbenhavns Børs, d. 29 Mai.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Obligationer (med Renter fra 11 Decbr. 1820) 75 a 74. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 91 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 119 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler $15\frac{7}{8}$. Svenske Sedler $68\frac{1}{2}$ ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 44.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 2 Juni 1821.

Hvo har Ret?

(Efter Leopold, af H. Foß.)

Naar to Haner om et Korn
Rasende tilsammen ryge,
Naar for hvasse Næbbes Horn
Blodet drypper, Fjædre fyge
Fra de sønderrevne Nakker;
Hvo har Ret? — Jo den, som hakket
Øiet paa den Anden ud,
Svaret gi'er ei Hovedbrud.

I de Lærdes Republikker,
Naar med akademisk Skraal
Tvende tappre Skolastiker'
Prøve slebne Tungers Staal,
Ingen fra sin Sætning viger
For den Andens Braad og Hvæs;
Hvo har Ret? — Ih, den som skriger
Ergo længst, og ei bli'er hæs.

Naar imellem Jordens Throner
Tvist opstaaer om Ret og Skjel,
Og, til Gammen som til Held
For vedkommende Nationer,
Deres høie Majestæter
Grundigt Grundene fremsætter,
Ordned' i Batallioner
Deels til Fods og deels til Hest;
Hvo har Ret? — Den hvis Canoner
Skyde længst og træffe bedst.

Naar, med Arons Horn i Panden,
Tvende Sekters Hovedsmænd
Væbne sig mod Djævelen
— Det vil sige mod hinanden —
Og, naar i andægtig Krig
De forbittret rende sammen
Med Forbandelse og Amen;
Hvo har Ret? — O, visselig,
Hvo den Andens Kjætter-Krop
Bringe kan paa Baalet op.

Naar, til Publikums Plaseer,
Pennemænd i Jegets Pandser,
Bistre som sædvanligt er,
Stanges med Kritikens Landser
Om et Ord, et Intet selv,
Ja, skjøndt de ei altid vide
Egentlig hvorom de stride,
Brusende som Foss og Elv;
Hvo har Ret? — Den Sag er klar,
Den, hvis Skjelden grovest var.

Naar paa Politikens Bane
Tvende Ho'der træde op,
Hver omkring sin reiste Fane
Samler sig en egen Trop;
Hiin kun hylder Tyrke-Moder,
Dennes Raab er: Lænken af!
Hvo har Ret af disse Ho'der?
— Den, som slaaer den Andens af.

Skue fra Syden indtil Norden
Dyrs og Menneskenes Æt;
Overalt har Vælden Ret,
Er dens Dom bekræftet vorden.
Undres I ved denne Orden,
Spørge om ei haabes maa,
At Fornuft dog Ret vil faae?
Ih, jo vist — men ei paa Jorden.

Litterair-mercantilsk Forslag.

(Indsendt.)

Man seer dagligen i Aviserne større og mindre Samlinger af Bøger anmeldte til Salg paa forskjellige Veie; den sædvanligste er Auctionnering, skjøndt netop den er for Kjøbere, som vurdere deres Timer, den besværligste, og for Sælgerne — i det mindste under nærværende Tids-Omstændigheder — den ufordeelagtigste. I flere store Stæder, hvor ligeledes en bestandig Boghandel underhaanden finder Sted, gives der særegne Bureauer, der med faste Procenter paatage sig Afhændelsen af slige brugte Bøger; disse indleveres med Vedtegnelse af den Priis, Eieren for hver enkelt begjærer, opstilles i nogenlunde videnskabelig Orden, og ere saaledes til offentligt Eftersyn for enhver Lysthavende, ligesom og i Almindelighed en rubriceert Catalog findes fremlagt, for at lette Overſynet af det øieblikkelige Forraad. Denne Indretning er baade for Sælgere og Kjøbere saa beqvem og gavnlig, at den for den, som med et passende Locale paatog sig den, nødvendigen synes at maatte blive fordeelagtig.

Bøn til høie Vedkommende, med Hensyn til den tiltagende Ubrugbarhed af Tømmerpladserne udenfor Vesterport.

(Indsendt.)

Den velgjørende Opmærksomhed, som høie Vedkommende saa redebont vise ethvert gavnligt Forslag til Afhjelpning af Mangler i vore offentlige Indretninger, lader Indsenderen haabe, at følgende velmeente Bemærkninger ikke ville være aldeles frugtesløse.

Paa en Tid, da almeentrykkende Standsning i Handel og Vandel indskrænker, ja næsten tilintetgjør de fleste Næringsveie, er det dobbelt vigtigt, at hæve enhver bortrøddelig Hindring for Næringsdriften. Denne almindelig erkjendte Sandhed troer Indsenderen især anvendelig paa vor Tømmerhandel, der i de sildigere Aar har lidt saa meget, at denne for hele Almeenheden, fornemmeligen den fattige, arbeidende Classe, saa vigtige og nødvendige Handelsgreen næsten er gaaet til Grunde. Det er saaledes høist beklageligt, at Tømmerpladserne Lit. A, B, C, og D udenfor Vesterport ere aldeles utilgjængelige, fordi de til samme førende Grave ere opfyldte med Mudder, saaledes, at ikke engang en uladet Jolle, end sige ladede Pramme og Tømmerflaader, kunne komme frem deri. En Opmudring af 40 til 50 Favne vilde gjøre bemeldte Tømmerpladser særdeles nyttige, hvilket er saa meget ønskeligere, som deres Beliggenhed giver den meest begvemme Plads til at henlægge de til Kjøbenhavns Forsyning med Vand saa uundværlige Rendetræer.

* * *

Medens Forfatteren af det i No. 39 om Dampskibsfarten Indrykkede søger at betrygge sig imod den Mistanke, at ville nedsætte Dampskibets gode Egenskaber, tillader han sig den bitterste Dadel imod Postbefordringsvæsenet, og troer i denne Henseende ingen Undskyldning at behøve. Alt for aabenbart røber han, at de Embedsmænd, til hvis Omsorg Postbefordringen er overdraget, ikke have det mindste Krav paa den Agtelse, som han finder sig forpligtet til at yde Dampskibets Herrer Bestyrere. Hertil bør ingen Postvæsenets Embedsmand tie. Har end Forfatteren ved hiin uforskyldte Dadel virkelig havt den Hensigt, at vække en almindeligere Sands for Fremskridten til det Bedre i Alt, hvad der angaaer Almeenvel, saa burde han dog, inden han kundgjorde Dadel, have gjort sig bekjendt med de Kongelige Anordninger og de i Følge samme iværksatte Foranstaltninger; han vilde da have vidst, at en Postkareth allerede

i rum Tid gaaer imellem Hamborg og Kolding, og at ingen Extrapost tør opholdes over tre Qvarteer paa hver Station.

Endskjøndt den kongelige Generalpostdirection selv har ansøgt Hs. Maj. Kongen om saadanne Postkarethers Foranstaltning, tillader jeg mig dog ikke at anføre Noget til deres Anbefaling, da deres Indførelse allernaadigst er bleven mig overdragen, og deres Indretning af mig foretagen. Det maatte altsaa være mig saare ubehageligt, om denne nye Befordringsmaade ikke skulde kunne vedvare. Hvad der imidlertid er skeet for denne Indretning og hvorvidt den er lykket, — derom vil det ikke være nogen vanskeligt, at overtyde sig, da den allerede hyppigen er bleven benyttet. Dog bør jeg ikke undlade den Bemærkning, at Dampskibsfarten, der allerede yttrer en saare kjendelig Indflydelse saavel paa Postbefordringsvæsenet, som paa adskillige af Landets Næringsveie, gjør det meget vanskeligt at afværge, at de Reisende ikke skulde være nødte til i en kold Vinterregn at maatte sidde paa en aaben Vogn og — efter den anonyme Forfatters Udtryk — til "en Indledning til en Vintercampagne." Thi Dampskibet gaaer netop ikke i den umilde Aarstid, der fordrer flere Beqvemmeligheder, men har til sine Reiser valgt Sommermaanederne, i hvilke den fattige Vognmand haabede den Løn og Erstatning for sit møisommelige og utilstrækkelige Slid om Vinteren, som han nu ikke finder.

Slesvig, den 21de Maj, 1821.

Løwe.

Indretning, hvorved en stor Deel af Hamborg forsynes med Vand.

Dette meget bekostelige, fortræffelig udførte og yderst nyttige Privatanlæg skylder Hr. Biber sin Tilværelse. Den samme konsterfarne Mand, der for 36 Aar siden lod den første Luftballon, som her er seet, offentligen opstige til Publicums Fornøielse, uden at tage nogen Betaling. Imellem Hamborgerberg og Elben seer man to smaae udgravede Damme, der ved et Dige ere adskilte fra hinanden. Den ene af disse Damme staaer

ved Hjelp af et underjordisk Rør i Forbindelse med Elben, der ved Flodtiden fylder den. Ved Ebbens Begyndelse lukker een af Læder forfærdiget Klappe eller Ventil Røret, hvorved Vandet hindres fra at løbe ud igjen. Naar Vandet her har staaet længe nok, at Ureenlighederne ere bundfaldne, saa aabner man et Rør, som gaaer igjennem Diget, hvorved det klare Vand løber i den anden Dam. Herfra bliver det, formedelst tre Pomper, drevet over 70 Fod i Veiret i en Casse af 45 Fods Længde, 22 Fods Brede og 6 Fods Dybde, i anden Etage af et Huus, som staaer paa Bjerget. Hertil holdes 8 Heste, hvoraf to bestandigen er i Arbeide. Hvert Par arbeider altsaa to Timer og hviler sex Timer. I Cassen stiger Vandet ved Pompningen hver Time 6 Tommer, som udgjør 495 Cubikfod. Herfra løber Vandet igjennem 5 Haarsier, og ledes ved lange støbte Jernrør, som bliver bestrøgne med Beeg, under Jorden ind i Hamborg i 13 langt fra hinanden paa Torve og andre rummelige Steder staaende Fade, som holde i Tvermaal den underste Bund 12, den øverste $11\frac{1}{2}$ Fod. De ere ikke bugede, og 11 Fod høie. Ved hvert Fad er en Karl, der sælger 2 Spande Vand for $\frac{1}{4}$ Lß. Endeel Vand hentes ogsaa med Vogne i Fade, for at udsælge det i Gaderne. Hver Udsælger leverer Indtægten om Aftenen fra sig, hvilket ialt daglig skal give noget over 100 Mk. L. Vel beholde disse Folk, skjøndt de lønnes, endeel af Indtægten selv; men da Fadene om Morgenen ere fyldte, saa kan man om Aftenen, efter at Pengene ere afleverede, maale hvor meget Vand der er i Fadet tilbage, og derefter omtrent beregne, hvor meget der er solgt. I Begyndelsen brugte man til Vandledningen Trærør, Træerne $2\frac{1}{2}$ Fod tykke, Hullerne 3 Tommer i Tvermaal; men de bleve snart utætte, hvorimod de nu brugte Jernrør, som koste meget mindre og er meget lettere, holdes for uforgjængelige. I paakommende Ildsvaade er det en skjøn Ting at have saadanne Vandforraad i den Deel af Byen, der ellers intet Vand har i Nærheden. Alle Jernrør og Pomper lader Hr. Biber selv støbe.

(Meddelt af v. Schultz, Capitain af Infanteriet.)

Indenlandske Efterretninger.

Den i forrige Aar i Christiania udkomne danske Læsebog for Børn og Ungdommen, udgiven af Lyder Sagen, Overlærer ved Bergens Kathedralskole, 2det forøgede Oplag, er nu kommen hertil og faaes tilkjøbs hos Boghandler Wahl, i Trompetergangen, ved Ulfeldtsplads, No. 118. Den indeholder 234 forskjellige poetiske og prosaiske Stykker, næsten i alle Skriftslags, og det af flere end 50 norske og danske Forfattere. Ikke allene findes her adskillige i Danmark mindre bekjendte, høist læseværdige, Stykker, men ogsaa to hidtil utrykte, nemlig "Hakon Adelsteen", et Brudstykke af Amtmand Falsens bebudede Norges Historie, og et af Selskabet til de skjønne Videnskabers Forfremmelse belønnet Digt: "Til Sandhed", af J. Rein. Det vittige Digt, efter Leopold af H. Foss, som Anmeld. har taget sig den Frihed at lade aftrykke paa første Side af nærværende Numer af Skilderiet, findes i Læsebogen Side 453—56.

For Göthe oprettes nu et Mindesmærke i hans Fødeby Frankfurt am Mayn. Paa en Øe ved den nordre Maynport bygges et Tempel, hvis Façade vender til den ny Landevei ved Maynbredden. Digterens Billedstøtte og Basrelieferne, forestillende Scener af hans Værker, eller rettere en Cyklus af samme, forfærdiges af Thorwaldsens Mesterhaand. Anlægget til dette Mindesmærke kommer til at koste 100,000 Gylden, der tilveiebringes ved Subskription, og det ringeste Bidrag er 10 Gylden.

De tydske Tidsskrifter begynde nu ogsaa at øse af den danske Literatur. Nyligen meddeelte Morgenblatt et stort Stykke af Kammerjunker Rawerts og Dr. Garliebs Reise til Bornholm. Men især leverer de i Hamborg udkommende Originalien Oversættelser af Dansk. Saaledes have de givet det tydske Publicum en Oversættelse af "Reisen til Jægerspriis", "Slaget ved Svarteraae", "Reisen til Hovedstaden" o. s. v., som have staaet i Skilderiet. Ved de to første nævnes ikke engang at de ere Oversættelser, men ved den sidste dog, at den er "frei nach dem Dänischen".

I disse Dage er udkommet paa Boghandler H. Nøers Forlag: De nordiske Guders Vælgmørke, af Torkel Baden, Professor og Konstacademiets Secretair, 16 Sider i stor 8vo.

I Kjøbenhavn er i forrige Sommer opstaaet et Selskab for Didaktik og Pædagogik, hvis Formaal er Undervisningens Fremme i vore Almue- og Borgerskoler, under Navn af det pædagogiske Selskab. Dets Bestræbelser vandt saa stort Bifald og saa anseelig Understøttelse, at det ikke allene har faaet en ei ubetydelig Tilvæxt af Medlemmer, hvoriblandt udmærkede Videnskabsmænd, men at det i sine ugentlige Forsamlinger hidtil stadigen har kunnet arbeide til sit værdige Maal. Det udgiver nu, for ogsaa at kunne virke udenfor sit Samfunds Kreds, et Maanedsskrift, under Titel af Maanedstidende for Skolelærere og Opdragere, hvorved det vil bringe til offentlig Kundskab et Udvalg af saavel sine egne Arbeider, som de, der af Andre maatte tilsendes samme. Hidtil ere 3 Numere udkomne af denne Tidende. Selskabet samles eengang ugentligen i 3 Timer. I den første Time bekjendtgjør Directionen hvad der er foretaget siden sidste Forsamling, og forelægger de Forslag, som kunde være indløbne, hvorved tillige stemmes for nye Medlemmers Optagelse. I den mellemste Time holder En eller Anden et samlet Foredrag fra Catheder et, og, efterat dette er endt, høres og besvares de Indvendinger, de Tilstedeværende maatte gjøre; hvorved een af Selskabets Embedsmænd og eet Medlem have Tilsyn, samt den Myndighed, at kunne hæve enhver Samtale, der kunde synes dem at udarte. Imidlertid optegner Selskabets Secretær eller Bibliothekar Hovedmomenterne i Samtalerne. Selskabet tæller allerede 50 Medlemmer. Det vilde være at ønske, at Skoledirectionerne vilde værdige et saa frivilligt fremstaaet og til saa værdigt Øiemed saa uegennyttigen stræbende Samfund, den Opmærksomhed, det og dets Idrætter saa høiligen fortjene.

Kjøbmand C. Breitenau i Rødby, der vedkjender sig at være den, i et Stykke i No. 37 af Lollands-Avisen, nævnte Kjøbmand, der har kjøbt og udskibet Been der fra Stedet, erklærer nu det i benævnte Stykke fremsatte Foregivende: at der

blev givet 4 ß. for Pundet af hvad Been det var, og at Saddelmageren havde solgt ham Menneskebeen, som denne skulde have samlet paa Kirkegaarden, og han udsendt, for aldeles ugrundet.

Det Steinerske Skuespillerselskab, som i nogen Tid har givet Forestillinger i Ridehuset i Randers, opførte paa Harmoniens derværende Theater den 27de og 28de Maj "Niels Ebbesen af Nørreriis." Handlingen tildrog sig i Randers den 2den April 1340, og maatte altsaa have en særegen Interesse for Indvaanerne.

Mariboe, den 29 Maj. Afvigte Løverdag den 26de dennes afbrændte Forpagter Thomsens Gaard i Lindet her i Lolland. Ilden begyndte imellem Kl. 7 og 8 om Morgenen, og Kl. 9 om Formiddagen var hele Gaarden forvandlet til en Askehob. Den skal have reist sig af uforsigtig Omgang med at bage ved Foder.

Aarhuus, d. 26 Maj. Hs. Høihed Prinds Frederik Ferdinand indtraf i høieste Velgaaende hertil i Eftermiddags Kl. 1½ med en Smakke fra Callundborg, og modtoges her paa Skibbroen af Stiftamtmanden, Sit Regiments samtlige Officerer, Byens Magistrat og flere andre Honoratiores. Overfarten var gaaet for sig i 6½ Timer.

Viborg, d. 28 Maj. Som et Sidestykke til hvad Aviserne forhen have fortalt om en Dreng i Bullerup i Fyen, der i over ½ Aar ikke havde nydt noget nærende Middel, kan anføres: at Rasmus Jørgensen i Svindinge har et Pigebarn, ved Navn Maren, født i Løvskal i Schiern Sogn pr. Randers, som nød, indtil det var ½ Aar gammelt, en fuldkommen Sundhed; men siden da (nu 20 Aar siden) har det ikke været af Sengen. Dets Væxt skal være omtrent som et to Aars Barn, det yttrer ingen Villie, Forstand, Begjæringer eller Afskye, det forlanger hverken at spise eller drikke; men synker dog naar man giver det Føde. — Man venter at kunne give nogen Oplysning om dette Phænomen. — I Gaar bleve af Hr. Pastor Friis følgende Fanger confirmerede i Tugthuuskirken: 1) Johan Gotlieb Vesterkam, født i Aarhuus, 36 Aar gammel, inddømt paa eet Aar for Lediggang og Undsigelser. (Løsladt den 16de April d. A.) — 2) Peter Hansen, 36 Aar, inddømt paa 3 Aar for Lediggang. — 3) Ane Marie Hansdatter, født i Fridericia, 19 Aar, inddømt paa 3 Aar for 2den Gang begaaet Tyverie. — 4) Sirene Knudsdatter, født i Grurup Sogn, Thisted-Amt, 30 Aar, inddømt paa 8 Maaneder for Lediggang. — 5) Karen Knudsdatter, født i Tødse paa Mors, 25 Aar, inddømt paa eet Aar for Lediggang.

Skrivelse fra Holsten af 28 Maj 1821. I Begyndelsen af denne Maaned havde man Udsigt til at faae megen Frugt i Aar; thi Træerne vare i de varme Dage fulde af Blomster. Men den vedvarende Nattefrost, Iisslag og Hagel have ødelagt den største Deel deraf. Alting standser formedelst Mangel paa Varme, og man venter kun saare lidt Frugt. Adskillige Marker, især hvor der var saaet Hvede, har man maattet omploie. Ligeledes har Rapsæden, der stedse udgjør en vigtig Næringskilde for Marskegnene, og pleier at forsendes til Holland, lidt meget af Kulden. Iøvrigt staaer Græsset i frodig Væxt, og Landmanden forsyner os med Kjød, Melk og Smør. Et Pund Smør kjøbes nu for 4 a 5 Skilling Courant. Korn fra forrige Aar haves endnu i Overflødighed. For en Tønde Hvede gives 4 Mk., for Rug 3 Mk. og for en Tønde Havre 2 Mk. Courant.

Blandede Efterretninger.

Ali Pascha af Janina.

(Slutning; see forr. No.)

Alis huuslige Levemaade og Inddelingen af hans Tid ere meget mærkelige. Han holder saa meget paa sin Myndighed, at han sjeldent betjener sig af sine Ministere, og at han selv bestyrer Statsanliggenderne. Han staaer meget tidligen op, drikker en Kop Caffe, ryger en Pibe, og giver derpaa sine Officierer Audience, modtager Ansøgninger, paadømmer Processer, hører Indberetningerne angaaende hans Armee, hans Financer og hans Flaade, indtil Middag. Han spiser da meget tarveligen, og drikker kun lidt Viin. Han tager en eller to Timers Hvile, derpaa begynder han igjen sine Morgenforretninger, rygende sin Pibe, indtil Kl. 6. Ved dette Klokkeslæt spiser

han til Aften, og trækker sig tilbage i sit Harem. — Han gjør idelige Reiser i sine Provindser, og lader sig nøie med Bøndernes simple Kost, eller at ligge under deres Tag. Aldrig veed man i Forveien, hvor han vil vælge sin Bopæl, for at arbeide om Dagen; det er snart i hans Seraille i Litariza, snart i det i Castron, snart i Kiosks Hauger, eller i nogen anden af hans Eiendomme, nær Janina, eller og i Staden selv. Overalt hvor han er, bevogtes han af sine albaniske Tropper, som tøve til han kommer, for at ledsage ham. Der flyder mange Uleiligheder af denne hans Egensindighed, at ville forrette Alting selv. Den Hurtighed uagtet, hvormed han paadømmer Processerne, uden Appel, opsamles dog ofte hos ham mange forsinkede Sager, især under hans Fraværelse fra Hovedstaden. — Han er ligegyldig i Henseende til Religionen, og man anseer ham ikke for oprigtig i sin Tro. Han kommer kun een Gang om Aaret i Moscheen, nemlig ved Ramazan Festen, og i stor Pragt. Uagtet hans naturlig gode Forstandsævne, er han dog lettroende og overtroisk. Jordskjelv og Torden forurolige ham meget. Det er sandsynligt, at Samvittigheden i saadant Øieblik piner ham. Han troer paa Troldom og Hexerie. Han er overbeviist om, at man kan opfinde et Middel imod alle Sygdomme (maaskee den dyriske Magnetisme?) og uendeligen forlænge Livet. Han er ofte bleven bedraget af Charlataner. — Hvor hengiven han end er til Fruentimmer, saa gjør han dog Paastand paa, at vaage over sit Folks Sæder; og der gives sandsynligviis ingen Stad, hvor Løsagtighed straffes saa haardt, som i Janina. I hans Væsen spores kun lidet af den Opblæsthed, som i Almindelighed caracteriserer Folk af den laveste Rang i Selskabet, der opstige til en høi Post. Han er udmærket høflig mod sine Undersaatter og Fremmede. Følgende Anecdot viser hans Aandsnærværelse og Fasthed. I Aaret 1813 besaae han Arbeidet ved en ny Bygning, og besteg et Stillage. En stor Steen faldt ham paa Skuldren, og kastede ham omkuld. Man ansaae ham for død. Han var stærkt saaret; men ladende, som som han ikke lagde Mærke dertil, besteeg han Hesten, og red til Byen, ledsaget af en eneste albanisk Soldat. Imidlertid var hans Saar af den Beskaffenhed, at han maatte holde sig adskillige Uger inde. Da han var kommet sig igjen, sagde han til den franske Consul, Hr. Pouqueville, at han havde baaret sig saaledes ad, for at betage sine Fiender den Fornøielse, at troe ham dødeligen saaret. Consulen svarede, at hvert Menneske havde sine Fiender, men at Paschaens sikkerligen ikke gik saavidt, at de ønskede hans Død. "Hvad siger De der? raabte Ali. Der gaaer ingen Dag noget Øieblik bort, uden at man jo beder Himlen om, at lade mig døe. Og hvorledes vil De vel, at det skulde være anderledes? Jeg har nu i 40 Aar tilføiet hele Verden Ondt. Jeg har ladet døe 30,000 paa Skafottet. Man veed meget vel, at jo længer jeg lever, desto flere vil jeg lade dræbe. De indseer let, at man ikke kan elske mig; men det, som beroliger mig er, at mine Fienders Had ikke skal hindre mig fra, at opføre mig godt." Og han brast nu i en høi Latter. — Han klæder sig meget ligefrem; men har stedse sin Enevoldsmagts Tegn paa. Han er af almindelig Størrelse; men da han har korte Been og en lang Overdeel, saa seer han bedre ud til Hest, eller med Fødderne over Kors i en Divan, end naar han staaer opreist. Han var i sin Ungdom rask og vever; men siden adskillige Aar har han faaet en tyk Mave. Jeg har kjendt ham, da han var meget før; men jeg har hørt, at han er bleven endnu førere, og i samme Forhold mere knarvurren af Sind og vildere af Characteer. En Correspondent, jeg har efterladt mig i Albanien, skriver mig til med samme Følelser, som en vis persisk Hofmand, som, da han gik ud fra en Audience hos Kongen, følte om hans Hoved endnu sad paa Skuldrene. I 1816 lod han, uden noget Paaskud, ødelægge hele Districtet Kimarra. Han lod antænde og afbrænde Landsbyerne, og Indbyggerne adsprede. Han fordømte een af sine albaniske Pager til at sønderrives af en Leopard, uden at denne havde begaaet anden Forbrydelse, end stjaalet en Ubetydelighed. Dyret var vant til Vogternes Nærværelse, og da det unge Menneske blev kastet ind i dets Buur, kjelede det for samme, istedet for at sønderrive det. Man fortalte Ali denne Sag, og denne afskyelige Tyran befalede, at hans Page skulde hugges i Smaastykker, for at tjene Leopar-

den til Føde. — Ali er over 70 Aar gammel. Allerede i lang Tid har han været beladt med en dødelig Sygdom. Det Øjeblik kan ikke være langt borte, da Vælden vil vige fra denne Jernhaand. Efter ham ville hans tre Sønner sandsynligviis stride om Tronen. Muchtar anbefaler sig ved intet, uden sit Mod; han har ikke vidst at gjøre sig elsket, og har paa sit Partie kun et lidet Antal albaniske Soldater. Han er vild, sandselig og listig i højeste Grad. Han glemmer beviste Tjenester, forlader sine Venner, og besidder ingen Politik til at bevare Magten, om Lykken skulde give ham den. — Vely Pascha er af en ganske anden Characteer. Skjøndt meget hengiven til den muselmanske Tro, har han en afgjort Smag for det civiliserede Europas Konster, Vedtægter og Yppighed. Han er i højeste Grad ødsel og overdaadig; men tillige uretfærdig og rovgjerrig. Han har en smuk Figur, indtagende Manerer, besidder Duelighed og god Forstand, og mangler ikke Mod. Han har altid viist sig Portens Tarv oprigtigen hengiven. Den Tid, han førte Regjeringen over Morea, foresloge Indbyggerne paa de tre Naboøer, Hydra, Specie og Paros, at betale ham en Skat, i det de vilde give sig under hans Beskyttelse. Ali havde ikke undladt at antage et saadant Tilbud. Vely Pascha afslog det med Mildhed, og formanede dem til at blive deres lovlige Herre tro. Han higede efter den ottomanske Ports første Værdigheder, men hidtil har Porten ikke villet antage hans Planer. Man foretrækker, at lade ham blive under hans Faders Raadighed, og det er uden Tvivl i den Hensigt, at understøtte ham efter Alis Død, for ved Hjelp af ham at faae de skjønne Provindser, Riget har mistet, tilbage igjen. Man tvivler ikke paa, at han vil give Slip paa alle Forbindelser med christelige Magter, for ene at give sig under Sultanens Beskyttelse. Hans Hofs Muselmanner nære allerede det Haab, at kunne, ligesom før, tyrannisere de Christne. — Salee Bay, Ali Paschas tredie Søn, er bestemt til hans Efterfølger. Hans Moder er en circassisk Slavinde, og han er nu 21 Aar gammel. Da vi bleve ham forestillede i Fortet ved Argyrocastros, forekom han os fornuftig og godlidende; men hans Characteer var endnu ikke udviklet.

Man siger, at han besidder de fleste af hans Faders gode Egenskaber, og adskillige af hans Laster. Han har en hvid Farve, og et behageligt Udtryk; man paastaaer, at han har stor Lighed med Ali, da denne var ung. De, som kjende bedst Paschaen og hans Hensigter, forsikkre, at han bestemmer ham til Tronfølger, og at hans Plan, dersom han lever endnu i fem Aar, ikke kan andet end lykkes. Man troer, at Fortet ved Argyrocastro blot er blevet bygt, for at give ham Midler til Modstand og Mod, naar han skal til at handle, og forsikkre sig sin Faders trofaste Undersaatters Hengivenhed. Han er bleven haardført opdragen, i physisk Henseende, og hans Forstand er bleven udviklet saaledes, at han er istand til at opfylde en saadan Bestemmelse; man tvang ham til at bære Stene til Fæstningens Anlæg, som en simpel Haandlanger, og hans Hovmester havde Befaling, at fordre af ham en uindskrænket Lydighed. Siden adskillige Aar, er alt det Land, Ali Pascha tilhandlede sig, kjøbt i Salem Bays Navn, og han har bestemt alle de Skatte, han opdynger, for denne Søn efter sin Død. Ali har tillige iagttaget den Forsigtighed, at lade dræbe alle de albaniske Paschaer, Bayer og Høvdinger, som i ringeste Henseende kunde være Salee Bays Medbeilere. Dersom Ali lever endnu i nogen Tid, vil Bayernes Stamme være udryddet. Da næsten alle disse Høvdinger ere Mahomedanere, saa er Tyrkernes Had til dem langt større, end til alle de andre Classer af Undersaatter, og de vilde være meget tilbøjelige til at afryste Aaget, dersom de fik Understøttelse. Porten, først blind for hans Planer, siden for svag til at bøde derpaa, ønsker nu ivrigen at undertvinge ham. Men det er meget for sildigt. Hans Magt er nu alt for befæstet; hans Tropper ere for tappre til at frygte Janitscharerne, og Epirus's Bjerge ere Vognborge, som Tyrkerne ikke kunne overstige. Ali kjender desuden tilfulde den svage Tilstand af det ottomanske Rige; Ubetydeligheden af den Hær, som fordum satte Europa i Skræk, Slapheden af alle Grundsætningerne og Baandene i Bestyrelsen, Embedsmændenes tøileløse Rovgjerrighed, og endeligen det Forfald og den Affældighed, hvori Staten er kommet. Et nyligen bekjendtgjort Træk viser, med hvilken Dristighed

Ali Pascha trodser Løven indtil hans Huse. I April Maaned 1820 kom to albanesiske Ryttere og bankede paa Storherrens Kammerherres, Pascha Bays Port. Denne lod sig see i Vinduet, og hver af Rytterne affyrede en Pistol paa ham. Kuglerne streifede ham kun, uden at saare ham. Begge Rytterne reddede sig ved Flugten paa Veien til Adrinopel. Man satte efter dem, og den ene blev paagreben. Lagt paa Pinebænken, tilstod han, at de begge vare blevne betalte af Ali Pascha, for at myrde Pascha Bay. Siden fire Aar har Pascha Bay staaet mange Gange Fare for, at miste Livet ved hans Fiendes Rænker. Aly Bay havde endog fremlistet et Firman af Porten, som tvang Pascha-Bay til at redde sig i Ægypten.

I Berchtsgaden lever en 116aarig Olding ved Navn Adner, som endnu er meget rask til Fods, og i Altenstein, i den baierske Nedremain-kreds, ligeledes en 116aarig Mand, ved Navn Bruner, som endnu dagligen, endog i ondt Veir, spadserer to til tre Mile, og som seer ud, som han kun var langt henne i de 80. I sit 97de Aar giftede han sig tredie Gang, og i det sidste Ægteskab lever han endnu. Han har henlevet sin Tid som Tjenestekarl og Dagløner. Hvad vilde en Shakespear, der døde i sit 52de, eller en Schiller, der døde i sit 46de Aar, ikke alt have udrettet endnu, dersom Naturen med deres Kjæmpeaand havde forenet en Adners og Bruners Kjæmpeconstitution!

I Warschau hører nu Magnetismen til Dagens Orden, og i kort Tid havde man der 20 Lysseende, hvilken store Clairvoyance kunde være ret nyttig i et Aarhundrede, hvor der gives saa megen Obscurvoyance. Især gjør een af dem — de høre næsten Alle til det smukke Kjøn — stor Opsigt. Hun besøges dagligen af over 50 Personer, meddeler dem Raad, og gjør og forkynder Underværker. Ligeledes seer man i denne Stad et Pigebarn paa 8 Aar, som veier 192 Pund, holder i Omfang 2 Alen, og er 2¼ Alen høit.

En Mekanikus Leinberg i Nürnberg vil have opfundet den Konst, at styre en Luftballon, men vil først, at det Kgl. Videnskabersselskab i London skal styre hans Lyst efter de af samme for denne

Opfindelse udsatte 20,000 Pd. St. Dog forlanger han dem ei, førend han i en Luftballon selv kommer til London og quitterer for dem.

En Astrolog fra det 17de Aarhundrede siger i Skriftet Status Nabuchodonosoris, med mange konstige Kobberstykker og Skrifter forklaret rc. Anno MDCVI rc. "Mahometisk Spaadom: Hvor længe det tyrkiske Rige skal bestaae, og dets Undergang, Ruin og Ødelæggelse kan ventes?" Følgende: at det tyrkiske Rige vil vederfares et stort Forfald, Ruin og Svækkelse, eller vel endog dets fuldkomne Undergang (i Aaret e. Chr. F. 1822). Dog kunde det hænde, at Tyrken (i Enden af sit vandede Trigoni) endnu vil gjøre og foranstalte et stort Blodbad (dog til hans Tab og Fordærv).

Det berømte Porcellainsfabrik i Sevres, i Frankrig, forfærdiger ikke allene Porcellain, der tildeels bruges som Foræring til fremmede Souverainer og de Kgl. Slottes Prydelse, men leverer ogsaa kostbare Malerier paa Porcellainsplader, udførte med største Flid. Især ere dens Vaser efter antik Form og af colossal Størrelse, sande Mesterstykker. Heldigst i Porcellainsmalerie er en Mad. Jaquolot og Hr. Georget. Den første, som er det Kgl. Cabinets Portrætmalerinde, har forfærdiget for Kongen en Samling af Portræter, som hun allerede for adskillige Aar siden havde begyndt paa. Denne Konstnerinde har Porcellainsmaleriet især at takke for sin Udvikling i de sidste 15 Aar.

Kjøbenhavns Børs, d. 2 Juni.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 11½ ß. Obligationer (med Renter fra 11 Decbr. 1820) 73 a 73½. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 89½ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 118 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigebanksedler 15¼. Svenske Sedler 68 ß. — Disconto 6 pC.

Rettelse.

I forrige Numer, P. 687, Lin. 28, for: Morder. læs: Mord.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 45.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 5 Juni 1821.

Om tydske Blades Correspondents-Efterretninger fra Danmark.

(Indsendt.)

De udenlandske Blade meddeke ofte langt omstændeligere Efterretninger om Tingenes Tilstand hos os, især i literarisk og dramaturgisk Hensyn, end vore egne. Desværre ere hine Efterretninger sjelden saa paalidelige, som omstændelige. Det er virkeligen forunderligt, at man ikke finder den Mængde Urigtigheder, hvilke tydske Blade under deres Correspondents-Artikel berette om Danmark, det ene Aar efter det andet, engang imellem berigtigede. Sligt vilde være et nyttigt og taknemmeligt Arbeid for den altonaske Mercur, der læses meget i Tydskland, hvis ikke denne gode Mercur meget ofte selv, som det synes, manglede Efterretninger om danske Sager, og hvis han havde noget meer end knap en Snees Linier i hvert andet Numer tilovers for Fædrelandets politiske, collegiale, commercielle, literaire, theatralske &c. Anliggender, hvilke tilsammen han dog i de sidste fire fem Aar nu og da har villet afgive sig med.

Om det endog intet umiddelbart Gavn kan have, i et indenlandsk Blad at fremstille nogle af hine uefterrettelige Efterretninger, saa kan det maaskee dog bidrage til, at de, der meddele dem (om disse Correspondenter ellers virkeligen opholde sig her i Staden, hvorfra de datere deres Breve), i Fremtiden vogtede sig noget mere for at lade deres Principaler løbe med Liimstangen. Overalt kan en saadan Fremstilling, for en Gangs Skyld, ikke være uunderholdende.

I Zeitung für die elegante Welt, Januari d. A., findes en lang Skrivelse, dateret Kjøbenhavn, December f. A. Her omtales Pilgrimen, Sørgespil af Thiele, samt et nyt Stykke, der skal opføres første Gang i indeværende Saison, uagtet det alt bragtes paa Theatret i forrige. Om Oehlenschlägers "Nordens Guder" siges, at "dette Værk fuldkommen fornyer Digterens gamle Roes, som han i Særdeleshed ved sine, ham uværdige, Stridigheder med Baggesen, havde fordunklet." Men Oehlenschläger har jo hverken begyndt, eller indladt sig i, Stridigheder med Baggesen. Det veed næsten Enhver, som blot læser Adresseavisen. Videre siges: at til de smukkeste og heldigste Steder i hiint episke Digt hører Bragis Sang over Gefions og Herthas Kjærlighed. Denne Sang findes i de sidste to Trediedele af Digtet, om hvilke vor Correspondent faa Linier foran havde sagt, at de ere mindre fortræffelige, og savne mere Runding i Versification og Kraft og Genialitet i Anlæg (in der Anlage), end den første Trediedeel eller Begyndelsen, der, som man veed, er skrevet tidligere, og før har været trykt.

Følgende Sted bør anføres heelt: "Oehlenschläger har begyndt at udgive sine samtlige Værker; blandt Sørgespillene udmærke sig Axel og Valborg, Hakon Jarl, Hagbart og Signe, Palna-

toke, som ogsaa det ganske nye Erik og Abel." Denne Udgave af hans samtlige Værker, kjender vist ikke engang Oehlenschläger selv.

Theater-Efterretningerne i dette den elegante Tidendes Brev fra Kjøbenhavn, ere med al deres Snaksomhed, lige indtil de ubetydelige Kritiker over de spilte Stykker, udskrevne af danske Blade, paa nogle faa aldeles urigtige Notizer nær. De gode Avis- og Correspondents-Forfattere laane broderligen af hinanden. Undertiden f. Ex. oversætter en af vore et Stykke af et tydsk Blad, som dette har taget af et andet dansk Blad, og om nogen Tid tager maaskee et tydsk Blad samme af Dansk paa Tydsk, og af Tydsk igjen paa Dansk oversatte Stykke, og oversætter det anden Gang paa Tydsk. Men vi vende tilbage til de omtalte Theaterefterretninger. Maadelige Stykker og maadeligt Spil roses paa hiint Blads Autoritet, Correspondenten selv synes hverken at have læst Stykkerne eller seet Spillet. Om Skuespillerinden Jfr. Løffler, der kaldes "eine Dem. Löffler", bemærkes: "daß sie ein sehr einschmeichelndes Organ hat." (Siden nævnes allene hun og Madam Rind blandt det danske Theaters Sangerinder.)

Mozarts Figaro skulde, ifølge disse Correspondent-Efterretninger, gives til Kongens Fødselsdag! Desuden opregnes 30, siger tredive nye Stykker, der alle skulle gives "i Løbet af Vinteren", og denne lange Liste sluttes endda med et "u. a. m."! Her klages ellers ogsaa bitterligen over, at "Hr. Nielsen, der saa afgjort er Publicums Yndling, at hans Fremtræden altid giver fuldt Huus, dog saa sjeldent tildeles Roller, at han i det høieste spiller een Gang om Maaneden." Til Slutning meddeles en Characteristik in nuce af vort Skuespiller-Personale. Blandt Skuespillerne nævnes Ryge, Frydendal og Lindgreen, og tillægges den Sidste det "finere comiske" Fag. Som udmærkende Skuespillerinder nævnes ikkun: Mad. Heger "i følsomme værdige Roller", og Jfr. Astrup "i alvorlige bydende." (Forfatteren besøger uden Tvivl ikke selv Theatret, og hans Kilder, Dagbladene, svigte ham undertiden; han kjender intet til Mad. Rosing, heller ikke til de yngre talentfulde Skuespillerinder.) Om Mad. Heger udtrykker han sig paa følgende snurrige laconiske Maade: "endskjøndt hun allerede er Bedstemoder, see vi hende dog endnu gjerne som Emilie Galotti."

Den elegante Verden faaer endeligen ogsaa Underretning om, at "Bournonvilles Søn" reiser i fem Aar paa Kongelig Bekostning, at Faderen er fulgt med ham til Paris, og at Balletterne her hjemme derfor mislykkes; samt endvidere, at Kammerraad Thortsens Lommebog for Skuespilyndere hos os er den første af dette Slags, hvoraf da følger, at Schwartz's, Rahbeks og Foersoms alt for mange Aar siden udkomne Lommebøger af samme Slags nu bør ansees som døde og magtesløse.

Disse Prøver kunne vel være tilstrækkelige. Tidenden for den elegante Verden synes heller ikke at være synderligen vel forsynet med Correspondencer fra Christiania. I et Brev, dateret fra denne Stad, findes en, efter de prosaiske Aviser, meget triviel Mord-Historie, fortalt med megen romantisk Pynt og Tilsætning. Ligesom bekjendte Ting ikke kunne klinge lærdt, saaledes kan Fortællingen om et gemeent Drab heller ikke klinge elegant, og maa derfor, naar den skal bringes for den elegante Verden, raffineres.

Den jenaske Literatur-Tidende leverer i denne Tid Exempler paa, hvor forvirret og upaalidelig ogsaa vore sydlige Naboers Kundskab om Literaturens Tilstand her til Lands er.

Det kunde være snurrigt nok, at vide, om nu de Efterretninger, vi læse fra fremmede Stæder, ere ligesaa uefterrettelige, som de, man i fremmede Stæder læser om os. Undertiden er det vistnok Tilfældet, og dog spilder denne upaalidelige Avis- og Tidende-Læsning nuomstunder Folk megen Tid; men man maa spilde Tiden, for at holde Skridt med Tiderne. Den, der ikke vil det, ham kan det let gaae omtrent som Manden, der, under det Paaskud, at holde sig allene til de gamle Grækere og Romere, foragtede den nyere Literatur, og som derover, blandt mange andre Bommerter, citerede Vessel, naar han bildte sig ind at citere Holberg, og Grundtvig, naar han meente at citere Anders Wedel, hvilket sidste var endnu galere end det første.

Tanker i Anledning af det Forslag, at Bøndergaardes Bortforpagtning paa visse Aar, og efter frie Contracter maatte tillades.

Det feiler neppe, at det Forslag angaaende Fæsteindretningen, som Hr. Professor Begtrup har gjort i No. 5 af den oeconomiske Correspondent for indeværende Aar, og som han i Form af en allerunderdanigst Ansøgning har indstillet til Hans Kongelige Majestæt, har vakt almindelig Opmærksomhed. Det angaaer en Sag, som for Landboerne, og derved tillige for hele Staten er af den største Vigtighed, og den attraaede Forandring i vor Lovgivning, vilde, hvis den fandt Sted, have vidt udstrakte Følger. Hr. Prof. Begtrups Forslag gaaer ud paa, at den nuværende Fæsteindretning, ifølge hvilken Bøndergaarde kun maae bortfæstes paa Mandens og hans Hustrues Livstid, skulde ophæves, og at det maatte tillades Godseiere frit at bortforpagte deres Bøndergaarde, ligesom deres Hovedgaarde, uden paa nogen Maade at være tvungen eller indskrænket i Henseende til Contractens Bestemmelser. Vor Regierings Viisdom, og faderlige Omhue for alle sine Undersaatteres Vel, er Borgen for, at den i saa vigtig en Sag ikke vil gaae frem efter nogen eensidig Anskuelse, og jeg tvivler ikke om, at vort nuværende Landboevæsen, med Gaardfæste paa Livstid, vil finde Talsmænd, hvis Stemme er af mere Vægt end min. Der ere de, som allerede med Eftertryk have erklæret sig imod foromtalte Forslag; men det vil ikke kunne skade, at i en saa vigtig Sag flere sige deres Mening, og paa Grund heraf tillader jeg mig herved at fremsætte de Grunde, der efter min Overbeviisning fraraader slig en Forandring, og tale for Vedligeholdelse af den hidtil bestaaende Indretning.

Foruden Hr. Professor Begtrups føromtalte Forslag i den oeconomiske Correspondent har jeg angaaende samme Gjenstand læst en Afhandling af Hr. Etatsraad Zeuthen i nye oeconomiske Annaler 4de Binds 1ste Hefte, som ogsaa anbefaler Bønderjorders frie Forpagtning istedetfor Fæste paa Livstid. Begge Herrer Forfattere ere sig enige i at ansee Fæste paa Livstid som en vigtig

Hindring for Agerbrugets Fremgang til større Fuldkommenhed, og troe, at denne ved frie Forpagtninger paa det Kraftigste vilde befordres. Det bliver da først at undersøge, om der deri, at Bøndergaarde bortfæstes paa Livstid, virkeligen ligger nogen Aarsag til, at de samme tilhørende Jorder drives paa en ufuldkommen Maade? og om det, der udfordres til at hæve Bøndernes Agerbrug til en større Kraft og Fuldkommenhed, ikke kan tænkes i Forening med den nu bestaaende Indretning?

At en Mand i den Forvisning han har, at beholde sin Gaard paa Livstid, skulde finde et Motiv, til at drive den paa en slet og skjødesløs Maade; dette synes mig at være en Paastand, der ikke med nogen antagelig Grund lader sig godtgjøre. Man skulde dog troe, at just det Haab, som den dygtige og drivtige Fæstebonde har, i Tiden selv at kunne høste Frugterne af sit Arbeide, hos ham maatte formere Lysten til at anvende Flid paa sine Jorders Forbedring. Man skulde troe, at for den Jordbruger, der ikke har eller kan erholde Eiendom eller Arvefæste, den Stilling ikke alene maatte være den ønskeligste, i hvilken han, saalænge han opfylder sine Forpligtelser, ikke kan komme til at mangle Huus og Hjem, men at den tillige maatte være den, der gav ham meest Opmuntring til Flid og Stræbsomhed. Man skulde troe, at en Jordlod af en dygtig Fæstebonde saa meget sikkrere og bedre kan istandsættes, som han i længere Tid, og efter een og samme Plan kan arbeide til dette Maal. At han, fordi han er Fæster, skulde mangle enten Lyst eller Duelighed hertil, lader sig neppe paa nogen Maade bevise.

En Gaardfæster, siger man maaskee, maae derfor mangle Lyst og Mod til at begynde paa sine Jorders Forbedring, fordi, naar han ved Døden afgaaer, hans Efterladte ikke kunne vente Erstatning for de af ham i hiin Hensigt gjorte Bekostninger. Til Bekræftelse for denne Paastand anfører Hr. Prof. Begtrup en fortjent Gaardfæsters, Dannebrogsmand Knudstrups egne Ord desangaaende. Ikke at tale om, at hiin Betænkelighed, at gjøre Bekostninger uden Udsigt til Erstatning, med langt mere Grund maatte kunne bruges som Indvending mod den i Forslag bragte

Forpagtning af Bøndergaarde, som i det Følgende skal vises, saa ere de fleste Forbedringer, der kunne foretages med en Bondegaards Jorder, dog vel i Almindelighed saadanne, som kunne ventes at ville betale sig allerede i den Mands Levetid, der foretager dem. Naar en Gaardbruger er imellem 30 og 40 Aar paa den Tid, han fæster, saa kan han godt antages i 20 a 30 Aar at kunne sidde som Fæster i sin Gaard. I et saadant Tidsrum kan de Forbedringer, han har foretaget med sine Jorder, f. Ex. Vands Afgravning, Mosers Opdyrkning, planmæssig Drivt med fuld Brak, godt holde ham skadesløs for det Arbeide og de Bekostninger, han derpaa har anvendt. Om end en Bonde modtager en Jordlod af maadelig Bonitet, saa kan han, naar han strax begynder paa en planmæssig Drivt, i et Tidsrum af 8 a 9 Aar faae den i temmelig god Stand, i det Mindste dog begynde at nyde Erstatning for den Umage og de Udgivter, han dermed har havt. Exempler herpaa ere ikke sjeldne paa saadanne Godser, hvor en god og hensigtsmæssig Udskiftning er bleven foretaget. Man seer der ofte, at Bønder, som ere blevne udflyttede fra Byen, og som have erholdt de længst bortliggende og meest forsømte Jorder, efter 14 a 15 Aars Forløb have faaet deres Gaarde i en Stand, saa de ikke vilde bytte med nogen af dem, der bleve liggende i Byen, og erholdt de bedre Jorder. Hvorfor? Fordi de have erholdt et saa meget større Areal af den slettere Jord, som ved at dyrkes og drives tilgavns er bleven forbedret. Heraf sees tilstrækkeligen, at det i det Mindste ingenlunde kan antages som almindelig Regel, at Fæstebonden ingen Udsigt har til Erstatning for Bekostninger paa sine Jorders Forbedring, og at han deri ikke vil kunne finde nogen gyldig Grund til at lade dem forblive i deres maadelige Tilstand.

Men ved at forbedre sin Gaard gjør Fæstebonden den dyrere for sin Søn, der maaskee kunde vente efter ham at faae den i Fæste. Hertil kan med Føie svares: Naar de Forbedringer, en Fæster har foretaget med sin Gaards Jorder, allerede ere komne ham selv tilgode, og have betalt sig for ham, som med sjeldne Undtagelser i Almindelighed vil blive Tilfældet, saa er der heller ingen Grund, hvorfor hans Søn skulde have Gaar-

den for samme Indfæstning, og samme aarlige Afgivt, som den blev bortfæstet for, da den var i maadelig Tilstand. Faderens, ved Gaardens Forbedring forøgede Velstand, vil ogsaa sætte Sønnen i Stand til at kunne give mere, og han vil altid være ligesaa godt tjent med at give mere for en god Gaard, end mindre for en Gaard, der er i daarlig og forsømt Tilstand.

(Fortsættes.)

(Indsendt.)

I adskillige offentlige Blade har man i disse Dage læst en Indbydelse, hvoraf sees, at den Interesse, som den gamle nordiske Mythologie har vakt, og det Lys, hvori den ved mange skarpsindige Mænds udbredte og dybtgaaende Undersøgelser er bleven sat, har frembragt hos Flere det Ønske, at de dannende Konstnere vilde forsøge at behandle derhen hørende Æmner, ligesom allerede flere ældre og nyere Digtere have erhvervet sig store og almindeligen erkjendte Fortjenester ved poetiske Fremstillinger, hentede fra hiin rige og mærkværdige Kilde. For at opmuntre hertil, er sammenskudt en Sum af 200 Specier, som er bestemt til Præmier for Haandtegninger, hvortil Æmnet er taget af den nordiske Mythologie. Der ønskes saavel Tegninger, hvorefter Malerier kunne udføres, som og Tegninger, der kunne udarbeides i Basrelief. Ligeledes ere to Præmier udsatte for Tegninger af enkelte Figurer, der ere ejendommelige for den nordiske Mythologie, saasom Baldur, Bragi, Idunna, eller Andre. Nærmere Underretning giver den i Adres-Avisen og Statstidenden indrykkede Indbydelse. Til Udsættelsen af disse Præmier gav Hr. Etatsraad og Finantsdeputeret Collin, i December f. A., Ideen, og foruden ham have i Indbydelsen og Sammenskuddet deeltaget de Herrer Rentekammer-Deputeret Grev Moltke til Bregentved, Etatsraaderne Holten og Hvidt, Etatsraad og Høiesterets-Assessor A. Müller, Pastor Dr. Mynster, Høiesterets-Advocat Treschow og Flere, hvoriblandt adskillige af Universitetets Professorer, dog ikke nogen af de i Adresseavisen No. 119 urigtigen nævnte.

Indenlandske Efterretninger.

Et for Yndere af de nordiske Sagaer interessant Skrift er i denne Tid udkommet under Titel af: Nordiske Kæmpe-Historier, efter islandske Haandskrifter fordanskede ved C. C. Rafn, 1ste Deel, Konning Hrolf Krakes og hans Kæmpers Saga (192 S. 8vo.). Med Rette kalder Oversætteren, i Forordet til Bogen, Sagaen om Stordaad af en Konge, som for over tusind Aar siden prydede Leire-Throne, et kjerligt Minde om Forfædres Bedrifter. Har den end ikke den strængeste historiske Sandhed i Begivenhedens enkelte Træk, saa er der dog talende Beviser nok for Hovedsagnets trofaste Grundvold. Dobbelt interessant bliver denne Saga ved den udødelige Ewalds Sørgespil Rolf Krage, som ikke kan være nogen Mand af Smag ubekjendt.

To 13aarige Tvillinger, Jomfruerne Lethanker, fra Stockholm, ere ankomne til Kjøbenhavn, og agte med det første at give en Vocal- og Instrumentalconcert paa Hoftheatret.

Antallet af de hidtil igjennem Sundet passerede Skibe have, efter Handelstidenden, været omtrent 1,100 færre end i Fjor i samme Tidsløb. — Af Kornvarer, i reneste og bedste Qvalitet, er der nyligen solgt nogle Partier til Middelhavet.

Professor og Ridder Brønsted har i Neapel fundet i en stor græsk Grav Bronzer af ganske overordentlig Skjønhed. De have sandsynligviis været Skulderspænder, der forbandt begge Harnisker, eller en Pragthjelms Øredækker. Paa hvert af dem er forestillet en Kriger med en overvunden Amazone, ikke symmetrisk, men harmonisk, saaledes som de Gamle, ligesom ogsaa de bedre Cinquacentister pleie at anordne det. Arbeidet er høist fuldendt og i stor Stiil. Med det første vil der udkomme en Afbildning deraf, efter Brødrene Riepenhausens Tegning. Ertsen er desværre saa tynd, at de ikke kunne afformes. Det af Prof. Brønsted forfattede Brev om den i Olympia fundne Hjelm er nu ogsaa oversat paa Italiensk, og tilegnet Hs. Hd. Prinds Christian.

I dette Aars Leipziger Messecatalog ere 3500 Bøger anmeldte, og man veed endnu ikke, om det er vil gaae med Aandsføden som i denne Tid med Legemsføden. Forrige Messe fik, efter en Beretning i tydske Blade, allene en Boghandler i Kjøbenhavn 24 Centner Krebs (uafsatte Bøger) tilbage, som han maatte betale dobbelt Porto for. Men dette maa nok være en Misforstaaelse. De 24 Centner Skrifter vare uden Tvivl ikke nye, men gamle, som i mangfoldige Aar have ligget i en dansk Boghandlings Lade i Leipzig.

Blandede Efterretninger.

Man læser i denne Tid meget om Grækernes Opstand og Tyrkernes Kamp imod dem, men de fleste troe, at man i Tyrkiet forstaaer ved Grækerne alle i Grækenland Fødte. Dette er imidlertid ikke Tilfældet; thi hvor rigt det tyrkiske Sprog end er, saa findes deri dog intet Ord, der udtrykker det egentlige Begreb af Nation, men de af det Slags Ord, der anføres i Ordbøgerne, udtrykke enten en Hob Folk eller en Religionssect. Grækere kaldes derfor alle de, der bekjende sig til den græske Kirke. Biörnståhl siger, at det er ofte mødt ham, at han spurgte En, der var født i Grækenland eller paa Øerne i Archipilagus, og talte det græske Sprog, som sit Modersmaal, om han var en Græker (hvorved han forstod af den græske Nation), men han fik til Svar: Nei, bevar's, jeg er en Catholik! Biörnståhl svarede tidt, at han ikke spurgte efter Religionen, men efter Nation og Modersmaal; men deri kunde de ikke finde sig, saa meget har ogsaa der Enhver Religionen paa Tungen og i Hovedet, hvor lidet den maaskee findes i Hjertet. Ogsaa kaldes de i Palæstina Fødte, om de end ikke kjende et eneste græsk Ord, Grækere, blot fordi de bekjende sig til den græske Kirke. Navnet Græker er altsaa i Grækenland selv kun et Religionsnavn, og har en Betydning, der aldeles ikke staaer i Forbindelse med Fødselsstedet eller Sproget. En Catholik, om han end er en født Græker, agter dette Navn ikke stort bedre end et Skjældsord, da Ordet Greco i det Italienske, og Ρωμιός, Romios, i det nu brugelige Græske, betegner En af den græske schismatiske Kirke, og ikke allene hos Catholikerne staaer i stor Foragt, men ogsaa næsten er en Slave af Tyrkerne. Derimod ere Frankerne, som i Tyrkiet nyde store Privilegier, for største Delen Ca-

tholiker, og staaer enten under fransk, venetiansk, neapolitansk eller romersk-catholsk Beskyttelse, og holdes ogsaa i deres Klædedragt for langt fornemmere og anseete. I geistlige Sager have de ene Paven til Overdommer, og i Handel og Vandel ere de ikke udsatte for Tyrkernes Frækhed, da de, i Følge Freds- og Handelstractaterne staae under de christelige Magters Beskyttelse, og disse have deres Repræsentanter hos Porten. I det græske Sprog betyder Francos nuomstunder det samme som Catholikos eller romersk-catholsk, som omtrent det tyrkiske Firenk, dog i nogen vidtløftigere Forstand. Alle gamle Christne eller de, der ikke betale Porten nogen Kopskat, kaldes her Kahradsch eller Nazareer, hvilket sidste Navn Tyrkerne ikke give Portens christelige Undersaatter, Grækerne og Armenierne; disse hedde Dzimmi eller Skattepligtige. De kalde hele Europa Firenkistan, hvorved de forstaae Christenheden. Det Stykke Land, der ligger Constantinopel nærmest, kalde de Rum, eller Rumili, Grækerne Romios og en Grækinde Romessa. Grækerne have fire Patriarcher, nemlig i Constantinopel, Alexandrien, Antiochien og Jerusalem; men kun den første har beholdt sin gamle Anseelse som Erkebisp af Constantinopel. De maa taale meget af Tyrkernes Nederdrægtighed. De tør ikke bygge nogen ny Kirke, maa dyrt betale Tilladelsen at udbedre de gamle, hverken have Taarne paa eller Klokker ved deres Kirker, eller bære tyrkisk Dragt; de maa forrette Gudstjenesten for det meste om Natten, paa Morea kun læse Messe om Natten. Ved Siden af disse Undertrykkelser maa de betale en Veitold, som Tyrkerne ere fri for, og fra de ere 15 Aar gamle en Kopskat, under Benævnelse af Løskjøbelse fra Hovedafskjærelse, for hvilken kun Qvindekjønnet er fritaget. — Grækerne, eller rettere de græske Christne, troe paa ingen Skjærdsild, tage Sacramentet under begge Skikkelser, og bruge dertil usyret Brød, have, som Catholikerne, 7 Sacramenter, tillade Præsterne at gifte sig, men det fjerde Ægteskab og snittede Billeder i Kirken ere forbudne. — Den constantinopelske Patriarks Indkomster ere 120,000 Gylden, hvoraf han maa svare det Halve aarligen til Porten som Skat, og betale 6000 til Beiram. Han vælges egentligen af Erkebisperne og Metropolitanerne i Na-

bolavet, og Sultanen eller hans øverste Visir stadfæster Valget. Men i Almindelighed sælges denne Værdighed af Visiren til den Høistbydende; den valgte Patriark staaer derfor altid Fare for at miste den, naar han overbydes. Den sædvanlige Priis er 90 til 100,000 Rdlr., men sjeldent kan Patriarken gjøre Regning paa at blive det længer end 3 Aar; thi da søger gjerne en anden Metropolitan at styrte ham. Men han søger ved store Foræringer til de fornemme Osmanner, saa længe som mueligt, at holde sig, og da han, alle disse Udgivter fraregnede, maa sørge for at beholde noget tilovers, naar han afsættes eller forvises, saa skjønnes let, at Kirken ikke lidet maa udsuges. Som bekjendt, blev den sidste Patriark, en 85 Aars Olding, nyligen hængt uden for Kirkedøren i Constantinopel, uagtet han kort forhen havde ladet udgaae en Kirkeban imod Grækerne, hvori han truer sine Ordensbrødre med Udelukkelse af Præsteskabet og evigen at være fordømte til Helvedsild. Hans eneste Brøde skal have været den, at han var Broder til en Biskop, som plantede Frihedsfanen paa Morea. Denne Øe, hvor Oprørsflammen især luer, hedte i Oldtiden Peloponnesus, og har sit Navn af Morus, Morbærtræer, deels fordi den har Skikkelse af et Morbærblad, deels fordi disse Træer voxe her i Mængde. Her er den berømte Flod Styx, hvis Vand er saa koldt, at man dødeligen forkjøles ved at drikke deraf, og saa skarpt, at det æder Jernet og Kobberet. De Gamle gjorde den derfor til Helvedsfloden. Øen blev fratagen Tyrkerne ved Venetianerne 1687, men de mistede den igjen 1715.

Intetsteds finder man rigtige Jagttagelser over, hvorvidt Russerne mere eller mindre end andre Nationer ere tilbøjelige til Forbrydelser. Man kunde fristes til at troe, at de, uagtet deres naturlige Raahed, kun begaae faa Forbrydelser; thi Executioner og Criminalprocesser ere meget sjeldne hos dem, og Livsstraffen er næsten ganske ubekjendt. Men dette kommer deels af Criminallovenes Mildhed, deels deraf, at saa mange Indbyggere ere Livegne og Stokken straffer mange Forbrydelser, der i et andet Land vilde give Politiet fuldt op at bestille. — Livsstraffen finder kun Sted hos de uafhængige Kalmukker; Forbry-

deren hænges sædvanligen imellem to Cameler. — Den almindelige Straf i det Indere af Riget er Fængsel, Forviisning til Sibirien, Stokkeprygl og Knuten. Den Skyldige, som skal straffes med Stokken, lægges paa Maven udstrakt paa Gulvet, og prygles med to Stokke paa det Tykke af Lænderne. Denne Straf er især i Brug hos Militaire og Livegne. Soldaternes Spidsrodsløben fuldbyrdes anderledes end i de øvrige Lande. Forbryderen bæres af een af sine Kammerater paa Ryggen igjennem to Rækker Soldater, der med lange Riis, af alle Kræfter, slaae ham paa Ryggen. Knuten anvendes kun ved de groveste Forbrydelser, f. Ex. ved et Mord, eller et Tyverie, der er forbunden med meget forbryderiske Omstændigheder. Simpelt Tyverie straffes med Fængsel, men endnu hyppigere med Stokkeprygl. — De Fanger, som sidde i Correctionspolitiets Fængsel, maa bryde Træbark og male det til Støv, som formodentligen bruges til Garverie. Aldrig dømmes Nogen i Rusland fra Livet, om han end havde begaaet et Mord; man kjender i den Henseende ingen anden Straf end Knuten, dog af forskjellige Grader. Den engelske Maler Robert Ker Porter meddeler herom i sin Reise gjennem Rusland en udførlig Efterretning. Skarpretteren i Moskau boer i et Træhuus i Fængslets Gaard, og skjøndt han er en dygtig Mand i sit Fag, og næsten hver Maaned forretter en Execution, har han dog ikke mere end 8 Rubler i aarlig Løn. Ker Porter ønskede at see, hvorledes Knutstraffen fuldbyrdes, og Skarpretteren gjorde ham det begribeligt, ved at hugge efter en Træblok. Han viste ham ogsaa de forskjellige Strafferedskaber. Det ene var en Jerntang, hvormed man opriver Næsen paa Forbrydere; det andet et Instrument, hvormed de brændemærkes paa Panden eller paa en anden Deel af Legemet, alt ligesom Dommen lyder. Det seer ud som en rund Børste og er forsynet med Jerntænder. Knuten er en Pidsk, hvis Skaft er omtrent en Fod langt, meget stærkt og overtrukken med Skind. Ved dette befæstes en smal Læderrem, paa hvis Spids sættes et Stykke Bøffellæder, der ligner en bøjelig Huud og ved hvert tyvende Slag skiftes. Remmen løber spids ud, og er omtrent tre Linier tyk. Skarpretteren stiller sig fire Skridt bag Delinqventen, og skrider derpaa to Skridt fremad, svingende det frygtelige Redskab. Ved de Forsøg den Reisende saae, fik den Træblok, hvorpaa der blev slaaet, saa dybe Furer, at man kunde lægge en Finger deri. — Russerne have en saadan Afsky for Justitstugtelser, at ingen anden end Skarpretteren turde vove at berøre Knuten, uden at gjøre sig æreløs. (I fordums Dage herskede ogsaa blandt Almuen i Norden den Mening, at ingen kunde røre f. Ex. ved Bøddelsluffen, uden at blive uærlig. Da den murede Galge paa Vesterfælled for endeel Aar siden skulde nedbrydes, vilde Haandværksfolkene ikke lægge Haand paa den, førend den med tilbørlig Ceremonie var bleven gjort ærlig, som det hedte.) — Nuomstunder anvendes Knuten meget sjeldent. Den menneskekjerlige Keiser Alexander lader den kun bruge i sin hele Strænghed, naar Forbrydelsen er yderst grov. Ker Porter saae en Kudsk, der havde myrdet og plyndret sin Herre, en polsk Greve Ablenøfsky, straffes med Knuten. Straffen fyldbyrdes sædvanligen i Petersborg paa en fri, sumpig Slette, nær Newa. Nogle Grenadeercompagnier rykke ud, for at afholde Folkeskarerne fra at trænge til. Da Forbryderen, som saae ud til at være et stærkt Menneske, var ankommen paa Retterstedet, blev han afklædt indtil Beltestedet, og ført hen til en i Jorden gravet Pæl, der havde tre Hulinger, for Halsen og begge Armene. Nu betegnede den Ulykkelige sig med Korset, og sagde andægtigen de Ord: Gospodi pomilui (Gud forbarme dig)! Skarpretteren bandt ham nu meget fast til Pælen, og svingede den frygtelige Knut. Ved hvert Slag blev der udrevet et Stykke Kjød, og nedstrømmede Blodet. Ved det tiende eller ellevte udstødte Forbryderen et skrækkeligt Skrig; men, overvældet af Smertens Heftighed, kunde han tilsidst kun sukke. Siden syntes det, som Slagene ikkun rammede en følesløs Masse, uden Liv. Efterat han havde faaet over 200 Slag, blev han, paa et Tegn fra Politiet, løsbunden, men der fandtes hos ham intet Livstegn mere. Skarpretteren tog ham nu ved Skjægget, og hans Medhjelper brændemærkede ham. Mærket blev udfyldt med Krudt, paa det det ei skulde kunne udslettes. Dermed var det endnu ikke forbi. Man oprev nu den Ulykkelige Næseborerne med

en Jerntang. Denne følelige Smerte bragte ham, som syntes død, til sig selv igjen. Hvor meget forbauſedes jeg ikke, ſiger Ker Porter, da den Ulykkelige reiſte ſig igjen, og, underſtøttet af Skarpretteren, beſteg en Karre, for at kjøres tilbage til Fængslet. De, der overleve en ſaadan Straf, ſendes til Sibirien, hvor de maa arbeide for Livstid. Saadanne Menneſkers Dom lyder ſaaledes: at ſtraffes med Knut uden al Naade. I dette Tilfælde bliver Forbryderen almindeligen død paa Stedet, eller døer ſtrax derefter, naar der ſlaaer Koldfyr til, hvilket ogſaa var hiin Ulykkeliges Lod; han døde næſte Dag paa Veien til Forviisningsſtedet. Knuten er det eneſte ſtrænge Tugtelſesmiddel, der blandt de utallige Straffe, ſom anvendtes i Rigets førſte Aarhundreder, er blevet i Brug.

En ſtor Deel af den Caffe, der forbruges i Europa, er den, der avles paa Øen Java og kaldes Javacaffe. Den Jord, hvorpaa den voxer, kan næſten faaes uden at ſvare nogen Forpagtningsafgivt, og Planterne kunne ſælge hver Pical (136 Pund) for 4 Piaſtre, og endda vinde overordentligen derved. I Holland gjør man Forſkjel mellem bleg, guul og brun Javacaffe; den brune eller den ældſte betales dyreſt. Naar den i Java ligger i Pakhuſet, taber den i det førſte Aar 8 pC., i det andet 5 og i det tredie kun 2 pC. Java leverer i det Hele 25 Mill. 840,000 Pund eller $\frac{1}{19}$ Deel af hele Europas Forbrug, der regnes for 486 Mill. 158,960 Pd. Der gives her ſaa megen Jord til Caffeens Dyrkning, og Arbeidslønnen er ſaa ubetydelig, at den Mængde, der kan leveres deraf, er uden Grændſer. Der ſynes intet videre nødvendigt, uden fuldkommen Frihed at dyrke den, og Befrielſe for ubillige Paalæg. Man har antaget, at fra den Tid af, de høje Priſer begyndte at virke paa Dyrkningen, nemlig fra 1817, Java om 5 Aar vilde være iſtand til at avle 70 Mill. Pd. Caffe, altſaa ikke mindre end St. Domingo i Aaret 1790, da denne Øes Cultur, under de Franſke, havde naaet ſin største Høide. Caffedrikningen har i Europa tiltaget i den Grad, at de Bønner, man 1812 kunde kjøbe i Java for 2 Piaſtre hver Pikul, i 1814 og 1815 betaltes med 10, 15, 20, 30. Arbeidslønnen for den veſtindiſke Caffes Dyrkning er 157 pC. høiere end for den Javaneſiſke.

De ſaakaldte chineſiſke Fuglereder ere paa de indiſke Øer en vigtig Handelsartikel. Diſſe Reder bygges af et Slags Svaler, Hirundo esculenta, hvis Naturhiſtorie endnu er temmelig ubekjendt. De ligne de ſædvanlige Svalereder, og findes i afliggende Klippehuler. Adgangen til diſſe Huler er tildeels meget vanſkelig, og Rederne kunne kun ſamles af ſaadanne Menneſker, der fra Ungdommen af ere vante dertil. Man klavrer derop ad Stiger af Bambos og Rørſtole; de ligge ofte adſkillige 100 Fod over det heftigt ſtormende Hav. Naar Samleren ſtundom har naaet Hulingen, maa han krybe med Fakler igjennem mørke Fjeldkløfter, hvorfra han ved det mindſte Feiltrin kan ſtyrte i Afgrunden og uundgaaeligen finde ſin Død. De deles efter deres Godhed i tre Claſſer. Den ſædvanlige Priis i Canton er 5 Pd. 18 Sh. $1\frac{1}{2}$ D. for hvert Pund af førſte Sort. De ere en Luxusartikel, ſom kun de Store nyde, og den bedſte Deel ſendes til Hoffet i Hovedſtaden. De ſandſelige Chineſere ſpiſe dem i den Indbildning, at de ere meget pirrende og ſtyrkende; men deres bedſte Egenſkab er nok den, at de ere aldeles uſkadelige. Fra Java udføres aarligen 27,000 Pd., for det meſte af førſte Sort. I den indiſke Archipelagus indbringe diſſe Fuglereder 1 Mill. 263,510 Piaſtre.

Kjøbenhavns Børs, d. 5 Juni.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Spec. 262. — Specier ſolgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Obligationer (med Renter fra 11 Decbr. 1820) $73\frac{1}{2}$. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 90 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 118 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norſke Rigsbankſedler $15\frac{3}{8}$. Svenſke Sedler $68\frac{1}{2}$ ß. — Disconto 6 pC.

Bekjendtgjørelſe.

De, ſom maatte ville aflevere Bidrag til Skilderiet, eller Breve til ſammes Udgiver, ombedes behageligſt at henvende ſig dermed til Hr. Höecke, i ſtore Helliggeiſtſtræde No. 144, under Adreſſe: Til Udgiveren af Kjøbenhavns Skilderie.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 46.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 9 Juni 1821.

Barnemordersken.
(Efter Schillers die Kindermörderinn.)

See — til Rædsler Uhrets Slag hentyder,
Og dets Viser fuldbragt har sin Gang.
Fader! — ja! — dit vise Bud jeg lyder! —
Gravens Tjener! — hør min Afskedssang!
Tag, o Liv! de sidste Afskedskysse!
Tag, o Verden disse Taarer hen!
Dine Glæder kunne mig neddysse,
Dine Qvaler skjænker Liv igjen.

O, Farvel, I Solens blide Glæder,
Byttet om med Mørkets Marterqval!
O, Farvel, I Dyds og Uskylds Sæder,
Som gav Saligheder uden Tal!
O, Farvel! Farvel! I gyldne, søde
Phantasiens Drømmebilleder!
Ak — I qvaltes i min Morgenrøde,
Aldrig meer I blomstre her!

Smykket skjønt med Sløifer rosenrøde
Prydede mig Uskylds hvide Lin,
Og de blonde Lokker silkebløde
Var med unge Roser vundne ind.
Vee mig! Helvedes udkaarne Bytte
Staaer endnu i Uskylds hvide Dragt;
Men ei Rosen pryder denne Hytte —
Dødningbaand er al dens Pragt.

Skjænk mig Taarer, I, som faste stode,
I, hvis Uskylds Lillier blomstre end,
I, hvem Dydens Engle ei forlode: —
Kun et Suk til Godheds Fader send!
Ak, som Menneske, mit svage Hjerte
Let i Følelsernes Strøm henflød;
Vee! — Louise evig Fryd begjerte —
Hendes Uskyld fandt sin Død!

Nu en Anden han maaskee fortryller
Med sit troløst falske Favnetag,
Og i Smiger hendes Død indhyller
Under Dødninguhrets sidste Slag.
Glædedrukken ved sit Rov at skue,
Spøger han med hendes Lokkers Tal,
Medens længst man under Himlens Bue
Skuet har min sidste Qval.

Joseph! Joseph! længst i fjerne Lande
Følge dig Louises Dødningchor!
Sørgeklokkens hule Toner strande
Mod dit Hjerte, hvor kun Falskhed boer!
Naar du fra en Piges skjønne Læber
Henrykt hører Ordet — Kjerlighed,
Da skal Blod, som paa din Isse klæber
Grusomt minde hvad jeg leed!

Ha, Forræder! ei Louises Smerte,
Tabet af hvad Qvinden kjærest er,
Ei den Spæde under hendes Hjerte
Nu dit Tigerøje rører meer?

Stolt du Skibets falske Dæk betræder,
Mine Klagetoner følge dig;
Taaren, som dit skumle Øje væder,
Gjelder Andre — ikke mig.

Og den Spæde?! — Her i Moderskjødet
Laae den i en sød og gylden Roe;
Den, som Morgenrødens Purpur gløded',
Smilende saa ømhedsfuldt — saa froe.
Veemodsfuld i Barnets Træk jeg kjendte
Hans det dyrebare Billede:
Den beklemte Moderbarm omspændte
Kjærlighed — Fortvivlelse!

"Ak, hvi høres ei en Faders Stemme?"
Var dens Uskylds stumme Tordenrøst.
"Ak, hvi maa din Fader jeg forglemme?!"
Gjentog Sorgen i mit qvalte Bryst.
"O, omsonst, omsonst vil du ham søge,
"Du vor Lykkes Stund forbande vil!
"Navnet — Bastard vil din Qval forøge,
"Bringe Taarer i hvert Smil!

"Og din Moder — o I Mørkets Magter!
"Ene sidder hun blandt Verdens Alt
"Og det falske Favntag eftertragter,
"Hvorved Dyd og Uskyld evig faldt.
"Ak, hver Lyd fra dine spæde Læber
"Minder smerteligt om svunden Lyst!
"Selve Smilet i dit Aasyn dræber
"Moderømhed i mit Bryst.

"Afgrund! Afgrund! aabnet for mit Øje
"Dine Furier alt martre mig!
"Tomme Ord er Naaden i det Høje,
"Helveds Aander ene fryde sig.
"Af din Strube, Afgrund! du udspyede
"Helveds Dæmon, for dit Rov at faae,
"For at —" — her Bevidsthed fra mig flyede —
Myrdet — Barnet for mig laae! —

Joseph! Joseph! bort til Verdens Ende
Skyggen blodigen vil følge dig!
Vilde Qvaler i din Sjæl antænde,
Naar i Glædens Stund du mindes mig!
Den i Nattens rædsomt stille Øde
For dit Leje truende vil staae;

Og bag Stjerneskjæret hist dig møde,
For en grusom Hævn at faae.

See — der laae det livløst ved min Brøde! —
Kold og stirrende med vilde Blik
Saae ved mine Fødder jeg det bløde;
Dødens Kulde gjennem Hjertet gik!
Skrækkelig jeg hører Bødlen banke,
Skrækkeligere mit Hjerte slaaer.
Kolde Død! du ene er min Tanke
Kun ved dig jeg Flammen slukket faaer.

Joseph! Gud i Himlen kan tilgive:
Synderinden dig tilgive bør!
Alt mit Had skal her tilbageblive,
Sidste Levning Luen nu tilintetgjør.
See! — i Røg hans Breve brat forsvinde,
Og hans Eder Ilden opslugt har.
O! — nu skal jeg aldrig meer gjenfinde
Ham, som endnu er mig dyrebar.

Troe ei Rosen paa den Unges Kinder!
Søster! troe ei Mandens falske Eed!
Skjønhed er den Grav, hvor Dyden svinder,
Jeg forbander den i Dødens Bitterhed!
Taarer seer jeg Bødlens Kinder dække!
Hurtig skju! for Øjet Dødens Vei!
Bøddel! kan du ei en Lillie knække?
Blege Bøddel frygt kun ei!

Peter Emil Becker.

(Indsendt.)

Til Underretning for dem, som mueligen ønske at reise med Pakkeposten, og ei kjende de i senere Aaringer gjorte Foranstaltninger, saavel med beqvemmere som hurtigere Befordring, kan Indsenderen forsikkre, at han med flere Passagerer, til forskjellige Tider, og paa flere Router, har fundet sig særdeles vel tilfreds.

Indsenderen har oftest reist paa Touren imellem Kjøbenhavn og Kolding, og vil fornemmelig søge at oplyse ovenmeldte forbedrede Befordringsmaade paa denne Route. Igjennem Sjelland tilbagelægges Vejen, efter Afgang fra Kjøbenhavn Kl. 9 Løverdag Formiddag, i omtrent

17 Timer. Posten bliver strax om Natten indskibet i de særdeles vel indrettede Postjagter. Er Beltpassagen ikke meget uheldig, er Posten efter den gode Befordring gjennem Fyen, Søndag Aften Kl. 11 a 12 i Kolding. Samme hurtige Befordring skeer ogsaa paa Reisen fra Kolding, og Indsenderen har endog i Vintermaaneder været i Kjøbenhavn Søndag Aften Kl. 11, efter Afgang fra Kolding den foregaaende Løverdag Morgen Kl. 8. Paa denne Route har Indsenderen stedse, paa Begjering, erholdt Kalesche paa hver Station, for enten at undgaae Regn eller Kulde. Denne store Begvemmelighed er ved Pakkeposten nu hyppigen afbenyttet, og i de senere Aar indført.

Hvorvidt de af Forfatteren i No. 39 paaankede Mangler ved Dampskibsfarten ere afhjulpne, er Indsenderen ubekjendt, men forinden han nedskriver Anke over Postbefordringsvæsenet, burde han søgt Kundskab om de Kongl. Postanordninger, og de derefter føjede Foranstaltninger.

Den 23de Mai, 1821.

(Indsendt.)

I Der Gesellschafter oder Blätter für Geist und Herz, 37sten Blatt d. A., skrives fra Kjøbenhavn, at Prof. T. Baden har udgivet et Skrift, hvori han søger at bevise den nordiske Mythologies Ubrugbarhed for de skjønne Kunster. Efterat Correspondenten har angivet Skriftets Indhold, lægger han til: Man maae sandelig undre sig over, at en Professor ved de skjønne Kunsters Academie i Kjøbenhavn i Aaret 1820 taler saaledes og kan finde Tilhængere. Redacteuren gjør herved følgende Anmærkning:

> Man vilde og i Tydskland finde mange Fiender af den nordiske Mythologie, naar den nemlig, afsluttet i nyere Kunstværkers Idee-Kreds, skulde levendegjøres; og Grundene for Grækernes Myther turde vel blive overveiende.

Redacteuren er Professor F. W. Gubitz ved Kunsternes Academie i Berlin.

Tanker i Anledning af det Forslag, at Bondergaardes Bortforpagtning paa visse Aar, og efter frie Contracter maatte tillades.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Derfor, at Gaardfæste paa Livstid væsentligen og nødvendigen skulde være forenet med et slet og kraftløst Agerbrug, denne Paastand kan, efter min Mening, dristigen benægtes. Skulde det end virkeligen være en uimodsigelig Erfaring, at Agerbruget hidtil ikke har været saa godt paa de Egne, hvor Bønderne vare Fæstere, end der, hvor de vare Selveiere, og at Velstanden paa hine Egne bestandigen har været mindre end paa disse, som Hr. Prof. Begtrup paastaaer, af Skifteprotocollerne kan bevises, saa kommer dette ingenlunde deraf, at Gaardene have været bortfæstede paa Livstid, men deraf, at der med denne Indretning har været forenet tvende andre, om hvis Skadelighed for Agerbruget der vist nok kun kan være een Stemme, jeg mener Fælledsskab og ubestemt Hoverie. Paa disses Regning kommer nok det meste Onde, man vil paabyrde Fæsteindretningen, og har hidtil Fæstebondens Agerbrug, og som en Følge heraf, hans Velstand, staaet tilbage for Selveierens, har der hidtil i Fæstebondens Charakteer og Tænkemaade viist sig Et og Andet, man maatte ønske anderledes, da er det hine Aarsager, der have forvoldt det, og det er deres Følger, der endnu mere eller mindre vedvarer, skjøndt Aarsagerne ganske eller tildeels ere hævede. At hine Hindringers Bortfjernelse er een af de væsentligste Betingelser for Agerbrugets Opkomst og Forbedring, lider ingen Tvivl; men ligesaalidet lider det Tvivl, at de kunne bortfjernes, uden at derfor Fæsteindretningen behøver at ophæves, og at altsaa det, der udfordres til at ophjelpe Bondens Agerbrug, meget vel kan tænkes i Forening med det i vor Landboelovgivning anordnede Gaardfæste paa Livstid. Hvad Fælledsskabet angaaer, da have jo mange Godseiere ophævet det imellem deres Fæstebønder ved hensigtsmæssig Udskiftning, og det ubestemte Hoverie er ved en almindelig Anordning bleven afskaffet, og allevegne forandret til en nøiagtig bestemt Præstation, og ikke faa ere de Steder, hvor de velgjørende Følger heraf iblandt

Fæstebønderne øjensynligen kunne kjendes. Man seer, at Sviir og Drik, som ved Böndernes hyppige Samlinger, Fælledsskabet gav Anledning til, saa meget befordredes, paa de Steder, hvor Udskiftning er skeet, meget er aftaget; man seer Bønder, som have faaet deres Jordlod udskiftet, og som ere blevne flyttede ud paa samme, kunne avle otte Fold, imod at de forhen knap kunde avle fire. Man seer at Bønder, som forhen tilligemed deres Folk, med Forsömmelse af deres eget Arbeide, hendreve deres meste Tid paa Hovedgaardene, hvor de skulde forrette endog det ubetydeligste Arbeide for Hoveri, nu, da Hoveriet er bestemt, godt kunne bestride dette, og tillige drive deres egne Jorder tilgavns *). Alt dette viser, efter min Formening, tilstrækkeligen, at det ingenlunde er Fæsteindretningen i og for sig selv, som er en Hindring for Agerbrugets større Fuldkommenhed, men at det derimod er andre Aarsager, hvorved samme er bleven hindret, men som ingenlunde nødvendigen ere forenede med Gaardfæste paa Livstid, skjøndt de ofte have været forenede dermed, og som godt kunne tænkes hævede, uden at man derfor behøvede at ophæve hiint.

*) De velgjørende Følger af Fælledsskabets Ophævelse, vil Ingen, der kjender Godser, hvor en god og hensigtsmæssig Udskiftning har fundet Sted, kunne drage i Tvivl. I min Embedsstilling, som Præst paa Moltkenborg Gods i Fyen, Hs. Excellence Hr. Geheimeconferentsraad Grev Gebhard Moltke tilhørende, har jeg de uimodsigeligste Erfaringsbeviser herpaa. Bemeldte Hs. Excellence har ved en fortrinlig god Udskiftning, som han paa sine Godser har foretaget, høiligen gjort sig fortjent af sine Bønder, og stiftet sig et varigt Minde. I et Sogn har han af 38 Gaarde ladet de 25 flytte ud paa deres Jorder; i et andet af 27 de 14; i et tredie af 25 de 15. Kun derved, at der ikke spares paa Gaardenes Udflytning, kan Udskiftning tilfulde blive gavnlig; hvorimod dens Nytte mangfoldigen hindres og indskrænkes, naar alle, eller de fleste Gaarde blive liggende i Byen.

Men er nu Gaardfæste paa Livstid ikke i og for sig selv, eller væsentligen og nødvendigen en Hindring for Bønderjorders bedre Dyrkning, og kan det, der udfordres til at hæve denne til en større Fuldkommenhed, godt tænkes i Forening med vor nu bestaaende Fæsteindretning, saa bør denne saa meget mindre ønskes afskaffet, som den unægteligen i andre Henseender har sit Gode, og øjensynligen er til Gavn for en talrig og saare vigtig Klasse af Statens Borgere. Jeg holder for, at Fæstebonden, i det Mindste under nuværende Tidsomstændigheder, blandt Landboerne er den lykkeligste. Det er kun Selveieren, som har udbetalt, og intet skylder paa sin Eiendom, hvis Stilling man maatte foretrække. Men hvor mange ere der af disse? Der haves sørgelige Exempler i Hobetal, hvorlunde de, der i Fortiden kjøbte større eller mindre Ejendomme, og udbetalte en betydelig Deel af Kjøbesummen, siden, naar det Øvrige er bleven dem opsagt, ikke have kunnet tilveiebringe dette, og mistet Ejendommen tilligemed deres udbetalte Penge. Fæstebonden derimod skylder sjelden noget betydeligt. Det forbyder sig af sig selv, da han Intet har at laane paa. Indfæstningssummen faaer han i Almindelighed enten ved Arv eller Giftermaal, og den trykker ham ikke, naar han engang har faaet den udbetalt. Hvad der paaligger ham aarligen at udrede, er for største Delen Naturalpræstationer, som i Almindelighed ikke ere højere, end at han ved Flid og Vindskibelighed kan see sig i Stand til at bestride dem. Og naar han kan dette, er han forvisset om, at han med Sine ikke skal blive huusvild, eller komme til at mangle Livs Ophold. Hvor meget lykkeligere er ikke han, end den, der kaldes Selveier, men er det for Andres Penge, og som seer sig i Fare for at jages fra Huus og Hjem, saasnart de Penge, han skylder, opsiges ham? Hvor meget lykkeligere er han, end saa mangen Forpagter, som ikke har noget blivende Sted, og er underkastet tid- og pengespildende Flytninger, hvorved han ligesaalet forringer end forbedrer sine Kaar?

Det maa være Staten om at gjøre, at især den producerende Stand, den, som egentligen udgjør dens Styrke, og af hvem det Hele ernæres og opholdes, det er Bondestanden, at den bestaaer

af det størst muelige Antal af velhavende og lykkelige Mennesker, og det har uden Tvivl været dette Maal, som Regjeringen ved vor nuværende Landboelovgivning har havt for Øine. Den har løst Stavnsbaandet, for at Bonden fra Trældomsstand skulde gaae over til lovmæssig Frihed. Den har afskaffet det ubestemte Hoverie, for at Bonden ikke længere skulde bruge al sin Tid og sine Kræfter til andres, men ogsaa til eget Bedste. Den har underkastet Godseierne, i at bortfæste deres Bøndergaarde, visse Indskrænkninger, har befalet, at en Bonde, som tiltales til Fæstes Forbrydelse, skal have frit Forsvar, for at sikkre de om Loven Ukyndige, saavidt muelig, mod vilkaarlig Behandling, imod Chikane og Lovtrækkerie. Den har befalet, at ingen Gaard maa henligge øde, eller uden Beboer, for at have saa stort et Antal som muligt af de Borgere, paa hvis Velstand Statens Velstand og Styrke beroer. Den har endeligen befalet, at Gaarde ikke maae bortfæstes uden paa Livstid, for at Bonden ikke skulde være en omflakkende, men en bosat Borger i Staten, som har egen Arne, eget Huus og Hjem. Hvor tungt, om det skjønne Øjemed, at sikkre en for Staten saa vigtig Stand som Bondestanden, de muligst beste og lykkeligste Kaar, et Øjemed, hvortil der allerede er gjort saa meget, skulde opoffres for et Project af ubeviislig Nytte, for Forhaabninger om Forbedring i Agerbruget, der ved nærmere Belysning maaskee turde befindes at hvile paa en meget usikker Grundvold! Hvor tungt, om Bonden fra den lykkelige Vished om Bopæl og Livs Ophold i hans Levetid, skulde gaae over til en Tilstand, hvor han om kortere eller længere Tid kan komme til at mangle begge Dele!

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Med Hensyn til den i Island værende Mangel paa Tømmer og anden Trælast har Hs. Majest. Kongen, ved allerhøiest Resolution af 30te i forrige Maaned, allernaadigst bemyndiget Rentekammeret til herefter, naar og saalænge det maatte ansees fornødent, at meddele fremmede Staters Undersaatter Beseilings-Passe til at indføre Tømmer og anden Trælast i fornævnte Land, uden deraf at erlægge den ved Forordningen af 11te September 1816, §. 3, paabudne Afgivt, men i øvrigt under de i allerhøistbemeldte Forordning foreskrevne Vilkaar og saadanne særdeles Betingelser, som Rentekammeret i hvert enkelt Tilfælde maatte finde passende.

Charlottenlund vedbliver at være Kjøbenhavnernes Yndlingssted, hvor man til Vogns, Hest og Fods, naar Veiret er smukt, drager ud. Teltene formere sig der med hvert Aar, og den ny Vei, der er anlagt for Kjørende og Ridende tvers igjennem Lunden, gjør, at alle, der ville til Dyrehaugen, tage derigjennem. I Søndags talte man 500 Vogne af alle Slags, som indtil Portens Lukning kom tilbage fra Charlottenlund til Staden. Regner man i Gjennemsnit 4 Personer for hver Vogn, og lægger hertil alle de, som tage derud med Paketbaaden og den store Seilsbaad Helsingøer, der begge kunne optage 250 Personer og i Almindelighed hver Søndag gjøre denne Lystfart to Gange, saa kan man, naar hertil føies adskillige Tusinde Fodgjængere og endeel til Hest, antage, at Charlottenlund paa en saadan Dag besøges af 5 til 6 Tusinde Mennesker, eller $\frac{1}{16}$ Deel af Hovedstadens Befolkning.

Udtog af en Skrivelse fra Holsten af 4 Juni 1821. Et blidt og behageligt Veirligt har nu afløst den ligesaa ubehagelige som uventede Kulde. Kornet staaer godt og Græs haves i Overflødighed, saa at, efter al Sandsynlighed, Prisen paa Fødevarene, især paa Kjød og Smør, vil blive taalelig. Ikkun Sukker- og Caffepriserne ere ikke faldne. — I Herskabet Pinneberg, paa den saakaldte Harkesheide, anlægges nu en Colonie, under Navn af Fredriksgabe, i hvilken mange Familier af den arbeidende Classe ville finde Arbeide og Underhold. — En ulykkelig Ildsvaade har lagt et Huus i Tonningen i Aske, i hvilket netop en Kjøbmands Kone med sit Barn fra Kjøbenhavn befandt sig, men som dog med de andre Beboere af Huset lykkelig blev reddet fra den overhængende Fare. — Pensioneret Oberst v. Niemann i Altona er ved Døden afgaaet. Ogsaa er Herredsfoged Bertelsen i Frøs og Calslund Herred, i Amtet Haderslev, og Tingskriver Gundermann i Hvidding og Norderrangstrup Herred, i disse

Dage afgaaet ved Døden, og derved ere tvende gode Embeder blevne ledige.

Odense, d. 5 Juni. Igaar blev her paa Assistentskirkegaarden jordet en Sognepræst fra Jylland, Provst Peder Damgaard Høst, som paa en Reise til Kjøbenhavn med Kone og to smaae Børn blev syg underveis og her maatte ende sine Dage, til stor Sorg for sin talrige Familie. Hs. Høiærværdighed Hr. Biskoppen med flere af Byens og Omegnens Præster vare med at ledsage den Afdøde til sit Hvilested, hvor Hs. H. Hr. Stiftsprovst Paludan Müller af dette uformodede Dødstilfælde tog Anledning til at anstille passende og trøsterige Betragtninger for de Efterlevende.

Aalborg, den 2den Juni. I Majmaaned har Veiret her været meget fugtigt og koldt. I Slutningen af samme faldt megen Hagel og Regn. (Efter Forlydende, skal i Hasseriis sidstafvigte Onsdag være faldet meget svære Hagel, som endnu næste Morgen Kl. 6, laae uoptøet.) Aftenluften var saa kold som i Martsmaaned. Med Juni Maaneds Begyndelse er det blide Veirlig vendt tilbage. Det tegner til at der vil blive megen Frugt, da Indsekterne ikke have kunnet beskadige Træernes Blomster.

Blandede Efterretninger.

Historiske Træk.

I Skoven St. Euphemie i Calabrien var det især i den sidste franske Krig at de saakaldte Brigands eller Insurgenter havde deres Sæde. Denne overordentlig tætte og med Moradser omgivne Skov var et lønligt Labyrinth, hvortil Briganderne ene eiede Ariadentraaden og som de franske Tropper aldrig kunde bane sig Vei til. Disse Brigands Forræderie og Troløshed overgaae al Forestilling. Een af deres meest berygtede Anførere, Funcatripa, gik i September 1807 et Compagnie Voltigeurer af det 23de franske Linieregiment, der marscherede til Cossenza, i Møde, ved Landsbyen Gli Parenti, og udgav sig for Commandanten over den derværende Nationalmilits, sigende, han kom i Sognets Navn, for at tilbyde Compagniet Forfriskning. Sammes Officierer, ubekjendte med Egnen, og ikke formodende noget Ondt, modtage, uden Betænkning, Tilbudet, og lade sig føre ind i et stort Huus, hvor der gives dem, for at gjøre dem ganske trøskyldige, Forfriskninger. Medens alle vare i Begreb med at vederqvæge sig lidt ved Søvnen, gik pludseligen en Pistol løs, og dette er et Løsen til et almindeligt Angreb paa de Franske, som alle omringedes af Funcatripas Bande, og, paa syv Mand nær, bleve nedsablede.

Don Sebastian, Konge af Portugal, hvis Moder var en Datter af Keiser Carl V., havde, som bekjendt, indskibet sig med en talrig Armee til Africa, for at sætte Muley Mahomed, Konge af Fez og Marocco, som Philip II., Konge af Spanien, havde skilt ved sine Lande, paa Tronen igjen. — De spanske Forfattere indskrænke sig til, blot at fortælle, at en vis Marco Tullio Cottessine, født i Landsbyen Mallissano i Calabrien, havde havt en stor Lighed med Kong Sebastian af Portugal, og givet sig ud for denne i Africa omkomne Fyrste, ligesom omtrent Voltaire bærer sig ad i sit Ludvig XIV. Aarhundrede, hvor han anfører, at en Person — Jernmasken — var bleven bragt til Bastillen, tilføiende, at han nok kunde give nogen Oplysning om samme, naar han gad. Hvad er Historien, naar den er i saadanne Folks Hænder! — Beretningen om Kong Sebastian, saaledes som den skal fortælles her, har Forfatteren til den i f. A. i Paris udkomne Sejours d'un Officier (Adjutant-Major) français en Calabre &c., af en forhen værende calabresisk Advocats og meget forstandig Mands egen Mund. — Portugiserne bleve aldeles tilintetgjorde i Træfningen ved Alcazar 1578, og Philip, hvem Portugals Krone tilfaldt efter Sebastians Død, lod overalt udsprede det Rygte, at denne var omkommet i dette Slag. Hans Legeme, som man foregav at have fundet paa Valpladsen, blev bragt til Portugal, og bisat i den Kongelige Begravelse i Belam. Men det befandtes, at det var lykkedes den ulykkelige Sebastian at undkomme, og i Hyrdedragt at flygte til Calabrien. — Da han ikke turde vove at give sig tilkjende i et Land, som hørte til Spanien, saa opholdt han sig nogen Tid hemmeligen i Molissano, under Navn af Marco Tullio Cottessine. Men ved sin raske og fyrige

Characteer kunde han ikke udholde dette Liv i Dunkelhed og Daadløshed, og reiste til Venedig, for derfra, ved Leilighed, at komme til Portugal. Men han blev opdaget der og taget i Forhør, hvor han soleklart beviste, at være Don Sebastian, Konge af Portugal; dog ikke destomindre blev han arresteret som en gemeen Bedrager. De Portugisere, der befandt sig i Venedig, bevirkede, at han, forklædt som en Munk, undkom; men i Florenz blev han paa ny arresteret, og Storhertugen, det spanske Hof ganske hengiven, sendte ham, betynget med Lænker, til Neapel. Grev Leonos, Rigets Vicekonge, lod ham komme for sig, og overraskedes saa meget af Fangens værdige, storsindede Væsen, af den Lethed og Færdighed, hvormed den Ulykkelige talte det Portugisiske, og den nøie Kundskab, han viste at have om det Lissabonske Hofs Anliggender, at han saa meget omhyggeligere troede at burde forsikkre sig hans Person, og at lade ham sætte i Fængsel, indtil den ny Vicekonges Ankomst, der, som en af Djævelen besat Bedrager, lod ham fordømme til Galeierne. Hertugen af Medina Sidonia, der, under Sebastians Regjering, havde været spansk Gesandt ved Hoffet i Lissabon, vilde see denne mærkværdige Person, og blev ved Synet af ham saa truffen og rørt, at han maatte gaae grædende bort. Hoffet i Madrid ansaae det nu for sikkrest, at blive befriet for denne urolige Fange, og lod ham paa Øen della Semine henrette.

I Revolutionstiden bleve Planterne paa St. Domingo meget trykkede. Adskillige af dem troede, at kunne frelse deres Fædreland ved at gjøre det uafhængigt. De sendte Deputerede til Hertugen af Orleans, som de foreslog i en Audience, at udraabe til og hylde som Konge af Vestindien. Hertugen svarede: "Jeg veed ikke hvad der skal blive af alt det og af mig med. Men jeg vil ikke give nogen virkelig Bevæggrund til at anklage mig. Jeg vil holde Deres Skridt hemmelig; men gjør det ikke endnu engang."

* * *

Norge.

Paa Grund af Omstændighederne har Hans Kongelige Majestæt under 21de Maj d. A. naadigst behaget at befale, at den Boghandler H. A. Hielm i Christiania ved Kongel. Resolution af 15de Januar 1816 givne Tilladelse "til at faae det af ham udgivende Blad, det Norske Nationalblad kaldet, imod den nedsatte Betaling til Postcassen, som for adskillige andre Blade er bestemt, forsendt med Posterne i Riget, indtil Hans Majestæt anderledes maatte bestemme," skal indtil Videre være tilbagekaldt.

Trondhjem, den 14de Maj. Herfra kan meldes tvende behagelige Efterretninger. Den ene: at Vinterfiskeriet i Lofoden i Nordland i dette Aar har været saa ualmindelig rigt og indbringende, som man paa lang Tid ikke kan erindre det, hvilket er særdeles vigtigt saavel for vor Bye som for Bergen; og den anden: at Foraaret kom her i Aar temmelig tidligt, og at Veiret til Dato har været mildt og gunstigt for Jordens tidlige Tilsaaening og Behandling. Naar dette er Tilfældet her i disse Egne, pleier man med Sikkerhed at kunne regne paa en god Kornhøst, hvis ikke for megen Tørke, især før St. Hans Dag, indfalder, hvilket rigtignok meget kan formindske Afgrøden i Henseende til Qvantiteten. For det Meste bliver man i disse Dage færdig med den saakaldte Vaaraan eller Vaarvinde her omkring Byen, som ellers mangen Gang først begynde henimod denne Tid.

I Hamborg foreviser i denne Tid en Hr. Geognis saadanne optisk-mekaniske Forestillinger, som Pierre og de Gabriel foreviste i Kjøbenhavn for en Snees Aar siden og Brødrene Frey i afvigte Aar. De roses meget, saavel for Decorationernes Ypperlighed som Mekanismens og Belysningens Fortrinlighed.

Den under Navn af Patrik Peale bekjendte Friherre v. Seckendorff, som i sin Tid gav mimiske Forestillinger i Kjøbenhavn, agter at gjøre en literarisk Reise til America, og har paa sin Reise gjennem Hamborg holdt Forelæsninger over følgende Spørgsmaale: 1.) Hvorfor og hvorledes satte man al sin Tid Priis paa Historien? 2.) Hvilke ere Menneskets vigtigste Culturperioder? 3.) Hvorledes løsreve Konst, Poesie og Philosophie sig ganske fra Historien, og tjene den ligesom til Mindesmærker?

Efter en Forestilling fra Stænderne i Hannover er den pinlige Retspleie nu aldeles og ubetinget overdraget de Kongelige Domstole. Iøvrigt oplives vel atter Godseiernes Retspleie, men ikke der, hvor den tredie Deel af Ildstederne staae under Landretten, og hvor ingen Besidder af Retspleien allene tæller den tredie Deel til sit Sogn, eller naar flere Besiddere af et Steds Retspleie ikke have forenet sig om en eneste Jurisdiction. Ogsaa Dommerne hos Godseierne erklæres udtrykkelig for Statstjenere. Hvo, som giver Slip paa Retspleien, bliver dog i Besiddelse af Politiet.

Ved at grave i Krakau en Canal, er en gammel Vandledning, som løber igjennem en stor Deel af Staden, atter bleven opdaget.

I Goldberg døde nylig et Barn af Vandskræk. Det var for et Aar siden, efter Sigende, blevet bidt af en ikke gal Hund.

Ikke langt fra Mittenwalde vilde en Skovfoged med sin Kjereste og dennes Veninde for nogen Tid siden aflægge et Besøg, og hørte, ved at gaae igjennem Skoven, at der fældedes Træe. Snart opdagede han flere Skovtyve, og, i det han vilde tage Øxen fra een af disse, bibragte een af de andre ham et Slag paa Hovedet med sin Øxe, saa at han styrtede død mod Jorden. Ogsaa hans Trolovede og den anden Pige bleve dræbte; dog bleve Morderne strax grebne.

I den lille By Mücheln, i Hertugdømmet Sachsen, en Miil fra Freiburg, blev for nogle Uger siden en Kjøbmand myrdet i hans Krambod. Et ungt Menneske der i Byen kom for at kjøbe Klæde. Købmanden bukkede sig; den Ondskabsfulde styrtede sig over ham og slog ham, indtil han faldt død ned. Derpaa væltede han Klæde over Liget, opbrød Cassen, i hvilken han fandt 50 Daler, tog en Klædes Kappe, og gik bort. Først efter to Timers Forløb indfandt der sig Nogen i Kjøbmandens Bod, hvor man opdagede Misgjerningen. Da man havde seet Morderen komme ud fra Kramboden, faldt Mistanken paa ham. Han var gaaen til Halle og havde der skiftet Klæder; men i Passendorf traf man ham i Kroen, hvor han blev arresteret.

Sildefiskerie-Selskabet i Emden, stiftet af Friedrich II., har opløst sig, og overladt dets Creditorer sin Formue af 323,000 Gülden. Med disse Penge oprettes i Enkhuyzen ved Zuydersøen et andet Selskab, hvilket i Aar vil udsende 24 Buiser.

I Dresden er der siden Professor Kügelchens Mord begaaet endeel Røverier og Tyverier, der opvække Formodning om en heel Tyvebande, til hvis Opdagelse en smuk Dame, i lang Silkekaabe, med Fjer i Hatten, der, med bundne Hænder, er bleven bragt til Stokhuset, maaskee vil lede. — Hun skal i et lidet Huus uden for Staden have havt et Oplag af Tyvekoster, hvilke hun affendte til sin forrige Mand i Böhmen, som hun vel var skilt fra, men dog harmonerede med i Tyvegrundsætninger.

I G. Pahls Popilitische Lectionen ꝛc., 1820, fortælles, at en fordums tydsk Rigsgreve anordnede i sit Land, da han havde det Uheld at brække et Been, en Beenbrudskat, som vedblev at staae ved Magt, endog længe efterat Benet var lægt — en Kjendsgjerning, som man maatte ansee for opdigtet, dersom Forfatteren ikke beraabte sig paa Pitter, som Hjemmelsmand.

Kjøbenhavns Børs, d. 8 Juni.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Obligationer (med Renter fra 11 Decbr. 1820) $73\frac{1}{2}$. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 90 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 118 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler $15\frac{1}{8}$. Svenske Sedler $68\frac{1}{2}$ ß. — Disconto 6 pC.

Bekjendtgjørelse.

De, som maatte ville aflevere Bidrag til Skilderiet, eller Breve til sammes Udgiver, ombedes behageligst at henvende sig dermed til Hr. Höecke, i store Helliggeiststræde No. 144, under Adresse: Til Udgiveren af Kjøbenhavns Skilderie.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 47.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 12 Juni 1821.

Fortid og Nutid.

Kommer, danske Piger, kommer!
Lytter til min Sang!
Ak, maaskee i næste Sommer
Ti'r min Harpes Klang.
Om henfarne Tiders Sæder
Lyde skal mit Qvad,
Danske Pigers gamle Hæder
Helst jeg sjunge gad.

Fordum saae man Kongedatter
Bære Melkespand,
Og med Sang og Dans og Latter
Ile hen til Strand,
Hvor den djærve Orlogskæmpe
Ved sin Snekke stod,
Haabed' der sin Tørst at dæmpe,
Før han den forlod.

Pigen med sin Liljefinger
Spinder fine Lind,
Spundet: Heltene det bringer,
Rødmende paa Kind.
Og hun røgted' Fadeburet,
Laved' Mad og Drik,
Og naar Tinnet det var skuret,
Hun i Marken gik.

Op med Sol Prindsesser stode,
Toge deres Rok,
Fem, sex Timers Søvn de tro'de
Var til Hvile nok;
Naar da Alt var sat tilrette,
Som sig hør og bør,
Saae man dem paa Eng og Slette
Malke deres Køer.

Og i Qvæl de Qvæget dreve
Hjem til Kongeborg,
Hvor saa tidt en mægtig Greve
Vented' dem med Sorg.
Selv af Kildevæld de øste
Vand, som Hoffet drak,
Derpaa deres Heste løste
Og til Kilden trak.

Spinde, karde og baldyre
Var dem Tidsfordriv,
Stundom spilled' de paa Lyre,
Fletted' Kurv af Siv.
Aldrig var det dem Vanære
Selv at kjøre Plov,
Alt, som kun til Gavn kan være,
Agted' de som Lov.

Og naar man i Høsten trængte
End til deres Arm,
De flux Kongesmykket slængte
Fra den hvide Barm;
Ginge glade ud i Vangen
Og tog' Leen fat,

Medens de istemte Sangen
Slog' de Græsset brat.

Og den lange Vinteraften
De ved Egebord
Sad og persed' Abildsaften,
Som var Viin i Nord;
Læste og i gamle Skrifter
Hvad, som før var hændt,
Om de glimrende Bedrifter
Svundne Tid har kjendt.

Disse hulde Piger sadde
Tidt paa Dronningstol,
Og de Danske dem tilbade
Som Danrigets Sol;
Og saa mangen mægtig Konning
Var heel hjerteglad,
Naar kun een af dem hans Dronning
Villig være gad.

Ak, de svandt, de skjønne Tider,
Og med dem vor Fryd;
Ingen Pige nu meer lider
Slig forældet Dyd;
Borgerdatter tidt sig skammer
Ved den Ting, som før
Kongeslægters første Stammer
Agted' som sig bør.

Ei den mindste Kjøbstæds Pige
Gider lave Grød,
Eller fra sin Throne vige
Før i største Nød;
Men at trippe om paa Gaden
Udstafferet, stiv,
Stedse være paa Paraden
Det er hendes Liv.

Helst hun drikker Chocolade,
Ei det danske Øl,
Løber til enhver Mask'rade
Svøbt i engelsk Tyl;
Maalet, som hun higer efter,
Er at more sig,
Og hun vil af alle Kræfter
Være Andre lig.

Naar alt Middagssol er oppe,
Drømmer hun om Bal,
Men til Strømperne at stoppe
Føler hun ei Kald.
Alt sit Linned helst hun kjøber
Fra et fremmed Land,
Thi at spinde altid røber
Lave Borgerstand.

Givt, hun ingensinde giver
Bryst det fødte Nor;
Ei saa saare vidt hun driver
Pligterne som Mo'r;
O, i Mængde man har Ammer,
Der nok gide gjort
Hvad ei klæde kan Madammer
Som vil leve stort.

Tanker i Anledning af det Forslag, at Bøndergaardes Bortforpagtning paa visse Aar, og efter frie Contracter maatte tillades.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Imod hiint for Staten saa vigtige Øjemed, kan det heller ikke komme i Betragtning, at Godseierne, ved en forandret Indretning, maaskee kunde faae mere i Renter af den Kapitalværdie, deres Bondergods indeholder, end nu, da disse Renter, efter Hr. Prof. Begtrups Beregning, ikke kan anslaaes til højere end to Procent, hvilket han ogsaa søger at gjøre gjeldende som en Grund imod den nu bestaaende Fæsteindretning. For det Første maa her bemærkes, at ingen Godseier har modtaget det hans Eiendom tilhørende Bondergods, med Udsigter til at gjøre samme frugtbringende paa anden Maade, end der er overensstemmende med de gjeldende Love og Anordninger. Altsaa kan man med Føje antage, at den der har kjøbt Bøndergods, ved Kjøbesummen maa have taget Hensyn hertil — og at ingen har tilkjøbt sig det Gods, hvis Brug er visse Indskrænkninger underkastet, for den samme Sum det kunde have kostet, om saadanne Indskrænkninger ikke havde fundet Sted. Derfor synes der ikke at være nogen Grund, hvorfor en Godseier skulde

kunne gjøre Fordring paa fulde Renter af den Kapital, som hans Bøndergods kunde være værd, dersom Eiendomsretten til samme var fuldkommen og uindskrænket. For det Andet vil det nok sjeldent være Tilfældet, at den, der besidder Jorder, endog med fuldkommen og uindskrænket Ejendomsret af disse Jorder, i reen Indtægt kan oppebære fuld Rente af den Kapital, de kunde have kostet i den Tid, da Ejendomme nogenlunde stode i Middelpriis. Endog i England, hvor Agerdyrkningen dog troes at være bragt til en høi Grad af Fuldkommenhed, skal dette sjelden være Tilfældet. Blandt mine Excerpter finder jeg desangaaende et Stykke, uddraget af von der Deckens "Versuch über den englischen Nationalcharacter", lydende som følger: "Var det ikke den Forkjerlighed som enhver har for den ejendommelige Besiddelse af Jordsmon, en vis Stolthed at vedligeholde et Landgods, i hvis Besiddelse Forfædrene allerede vare, den store Indflydelse, som Landgodsers Eiendom skaffer ved Parlamentsvalg, endelig den større Sikkerhed ved Besiddelse af Jordsmon, i Sammenligning med en Capital, saa vilde en stor Deel Eiere af Godser sælge disse, og søge at anlægge sin Formue i fordeelagtige Handelsforetagender. Men saaledes see vi den ellers ikke forklarlige Synderlighed, at liggende Grunde have ved Salget en Priis, som ikke staae i Forhold til deres Udbytte. Den berømte Lovkyndige, Lord Mansfield, har bestemt det Forhold meget rigtig, naar han sagde: hvo der sætter sine Penge i Fonds, har Renter uden Capital; hvo der eier liggende Grunde, har Capital uden Renter; hvo der laaner Penge ud mod Pant i liggende Grunde (mortgage), har Renter og Capital tillige."

Altsaa, at en Godseier, i den Indtægt han har af sit Bøndergods, ikke har fuld Rente af den Capital, det kunde være værd, dersom Eiendomsretten til samme var uindskrænket; dette kan umuelig afgive nogen Grund til at ophæve den nu gjeldende Lovgivning i Henseende til Gaardfæste, da Godseieren, efter Sagens Natur, ikke kan vente eller forlange en saadan Indtægt, og han desuden ogsaa vanskeligen vilde kunne opnaae den, om han end havde fuldkommen fri Raadighed over sit Bøndergods.

De samme Grunde, som efter min Overbeviisning tale for Vedligeholdelse af det ved vor Lovgivning befalede Gaardfæste paa Livstid, de samme Grunde fraraade ogsaa den i Forslag bragte Forpagtning af Bøndergaarde paa visse Aar. Men om denne maaskee i andre Henseender kunde være ønskelig, eller om den ikke meget mere i enhver Henseende er et Onde, vi maatte bede Gud i Naade at bevare os fra, og hvad rimeligviis Følgerne vilde blive, dersom den blev tilladt, dette fortjener en nøiere Undersøgelse.

Den første, ikke glædelige Udsigt, som den af Hr. Professor Begtrup projecterede Forandring i vort Landboevæsen frembyder, er en stor Deel forarmede Familier, hvis Forsørgelse vilde falde det Offentlige til Byrde. Naar der af en Gaard, med Tilliggende af 40, 50, eller 60 Tdr. Land i Forpagtningsafgift, skulde svares betydeligen mere, end hvad der hidtil af en Fæstebonde almindeligviis er bleven svaret, naar der af slig en Gaard skulde betales saa meget i Afgift, at Eieren i fri Penge kunde have Renterne af Gaardens Capitalværdie, beregnet efter Ejendommenes Middelpriis; da kunde man vel med Føje spørge: hvad skulde Forpagteren med Familie leve af? Skal der af en Bondegaard svares og udredes, hvad der i Almindelighed paaligger samme, af Kongelige Skatter, offentlige Byrder, herskabelige Afgivter og Præstationer, da bliver der for Brugeren neppe mere tilovers, end hvormed han ved Tarvelighed og Arbeidsomhed maaskee kan slaae sig igjennem. I hvor meget end Landmænd udenfor Bondestanden ofte, og stundom vel med Rette, kan have at udsætte paa Bondens Agerbrug, og i hvor meget de end formene, de ved en forbedret Drivt vilde kunde udbringe mere af hans Jorder end han, saa er der dog alligevel nok ikke mange, der kunde gjøre ham det efter, at leve, ofte med en talrig Familie, af saa lille en Plet Jord, og tillige dermed bære saa mange Byrder, og afholde saa betydelige Udgivter, som han. Hans simple, jevne Levemaade, hans faa Fornødenheder, de Tjenestefolks Kost og Løn, han og hans Hustrue, ved selv at arbeide, holder inde, gjør ham det mueligt. Men leve skal han dog med Sine; og svare Kongelige Skatter, Communeafgivter, Tiende m. m., skal han ogsaa. Man beregne efter Middeltal, hvor stor vel den Plet Jord skulde være,

hvis Afgrøde Aar om andet kunde yde Bonden, hvad som hertil udfordres, og see til, hvor meget der af en Gaards Areal af forbemeldte Størrelse da bliver tilovers til at tage Forpagtningsafgivt udaf? Den sunde Fornuft siger, at hvor hiint Areal af Jord, der skal afgive hvad der udfordres til Føde og Klæder for Brugeren og hans Familie, til Tjenestefolks Kost og Løn, til Bygningers og nødvendige Redskabers Vedligeholdelse, til Kongelige Skatter, Communeafgivter m. m. — at, siger jeg, hvor det Areal, som hertil behøves, hvis Størrelse vi i Øvrigt gjerne kan lade være ubestemt, er ligesaa stort, som det Hele der haves i Brug, der kan heller ikke svares Noget i Forpagtningsafgivt. Hvor dette sidste kun lidet overstiger hiint, kan der ogsaa kun svares Lidet, og dette turde vel være Tilfældet ved de fleste Bøndergaarde. I hvor indlysende og begribeligt end dette er, saa er det dog af mange, baade Eiere og Leiere, baade Forpagtende og Forpagtere, ikke bleven tilstrækkeligen paaagtet. Det turde maaskee især være Præster og Degne, som have lidt Tab, i det de, ved at tage Forpagter paa deres Embedsjorder, ikke have betænkt dette. Hos de Fleste af de Første, og uden Tvivl alle de sidste, vil det være Tilfældet, at den Deel af Jorderne, som skal føde Forpagteren og hans Familie, og yde det, der skal til at betale Folkeløn, Kongelige Skatter og andre nødvendige Udgivter med, udgjør Størstedelen af hele det bortforpagtede Areal, og at der bliver Lidet eller Intet tilovers, til at tage den egentlige Forpagtningsafgivt udaf. Følgen er derfor bleven, at de fleste af de saakaldte Præste- eller Degneforpagtere ikke have kunnet opfylde deres Contracter, ere forarmede, uden derfor at have beriget dem, de havde forpagtet af, og have efterladt sig baade Bygninger og Jorder i en slet og forfalden Tilstand. Samme Skjebne kunde man vel med saa meget større Vished forudsige Forpagterne af almindelige Bøndergaarde, som disses ufrie Hartkorn er behæftet med betydelig flere offentlige Byrder, end Præste- og Degnejorders frie Hartkorn. Man tænke sig nu, at der af en saadan Gaard, som Fæsteren ikke har kunnet have noget tilovers ved, endog han af samme kun udredte Fæstebønders almindelige Afgivter og Præstationer, af en Forpagter skulde svares og udredes betydeligen mere, som vist paa mange

Steder vilde blive Tilfældet, naar Eiere ved frie Forpagtningscontracter kunde betinge sig, hvad de fandt for Godt, mon det vilde vare længe, inden Forpagteren blev bragt til Bettelstaven? Og kan dette ventes at ville skee, ikke blot med en eller anden Enkelt, men med mange af disse Forpagtere, hvad skulde der blive af de mange ulykkelige og forarmede Familier, som Landet vilde blive opfyldt med? Vilde ikke den Forpagter, der formedelst sin Contracts Misligholdelse var bleven sat fra Gaarden, i Medhold af Anordningerne, kunne gjøre Paastand paa, at Stedets Fattigvæsen skulde antage ham til Forsørgelse, da han kom med Udsigt til at ernære sig paa lovlig Maade? Vilde det ikke blive hos os som i England, hvor blandt alle Skatter Fattigskatten er den sværeste? Vilde ikke selv de Bondegaardsforpagtere, der nogenlunde slog sig igjennem, alene blive fattige ved de Understøttelsesbidrag, de maatte yde til deres forarmede Brødre? (Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Paa Geheime-Stats- og Finants-Minister v. Møstings allerunderdanigste Forslag, foranlediget ved de mange Indberetninger om Præstestandens Kaars Forværrelse i de sildigere Aar, samt i Følge af en senere fra det Kongelige Rentekammer afgiven Betænkning over Ansøgninger fra adskillige Præster om Skatte-Eftergivelse, har Hans Majestæt Kongen under 22 Maj d. A. allernaadigst udnævnt en Commission, for at undersøge Aarsagerne til den danske Geistligheds oeconomiske Forfatnings Forringelse, og for at opgive Midlerne til dens Ophjelpning. Denne Commission bestaaer af Etatsraaderne Ørsted, Lassen, Collin og Kongslev.

I Nat Klokken 11 udbrød i Hollænderbyen paa Amager en hæftig Ild, ved hvilken 9 Gaarde og 4 Huse aldeles afbrændte. De ulykkelige Brandlidte have næsten ikke reddet andet, end Livet.

Mariboe, d. 4 Juni. Fra 1ste Mai d. A. er Hovedgaardene Fuglsang, i Musseherred her i Lolland, bortforpagtet til Hr. Studiosus Neergaard og Landmaaler Frederiksen for 300

Tdr. Hvede og 300 Tdr. Byg i aarlig Afgivt, og Prierskov for 300 Tdr. Rug og 300 Tdr. Byg. — Ved Auctionen i Østofte d. 1 Juni sporedes ingen Pengemangel. En heel Hærskares Mangfoldighed af Lysthavende strømmede til. En Koe kostede 27 Rbd.; et Lod gammelt Sølv 8 a 9 Mk.

Odense, d. 8 Juni. Igaar Eftermiddag blev af Hs. Høivelbaarenhed Hr. Stiftsbefalingsmanden holdt Revue her paa Heden over Byens samlede Borgervæbning. — Igaar blev Hr. Auditør, Byskriver Helms tvende strax efter hverandre bortdøde Smaapiger paa een og samme Ligvogn førte til Graven. Dette dobbelte Dødsfald var saameget beklageligere for de ømme Forældre, som det just vare deres eneste Døttre; hvorfor Enhver ogsaa deeltager med det saarede Fader- og Moderhjerte. — I nogle Dage har Veiret atter været temmelig uroligt med afvexlende Regn- og Hagelbyger. Regnen er imidlertid kjærkommen for Landmanden. Med et saadant Uveir, som igaar ved Middagstid drog herover, fulgte ogsaa nogle stærke Tordenskrald.

I Hr. Hempels Avis af 8 Juni læses følgende: Da jeg nu har ophørt med Patienten Morten Christian Olsens Kuur i Bullerup, saa troer jeg af det Foregaaende, at skylde det Offentlige Underretning om hans nærværende Tilstand, som er følgende: De krampagtige Tilfælde ere ganske ophørte, han kan nu spise og drikke uden Besvær, kan fuldkommen høre og see og begynde at gaae ved Krykker; med Udtalen gaaer det endnu noget besværligt, dog er han istand til med en svag Lyd at forelæse nogle Linier i hvilken Bog, Man giver ham i Haanden. Jeg har derfor nu det Haab, at han ved Naturens egne Kræfter vil blive fuldkommen restitueret. — Kjerteminde, d. 2 Junii 1821. — K. G. Harder, Districtslæge.

Aalborg, d. 6te Juni. Ved det i disse Dage holdte Dronninglunds Hestemarked, skal have været Mangel saavel paa Kjøbere som paa ret gode Heste. De bedste Heste solgtes for 50 til 70 Rbd. Stykket; Prisen paa den ringere Slags var 20 Rbd. — Iøvrigt var den bedste Afsætning nok paa den almindeligen yndede kjere Kornnektar.

Skipper Rasmus Krøll i Bogense har paa en Overreise til Norge fundet og bjerget et Skibsanker, af omtrent 20 Lispunds Vægt, staaende mellem Øen Endelave og de saakaldede Endelave

Grunde, paa omtrent 3 Favne Vand. Ankeret var forsynet med en Ege Ankerstok, deri et Stykke Ankertoug paa omtrent 3 Favne, samt Boye med Reb paa 8 Favne.

Administrateurerne for de Brockske Legater ere ved Landsoverretten i Viborg dømte til at udbetale en Kjøbmand C. M. Welling i Randers 1,400 Rbdlr. Sølv til Udstyr for sin Kone, som dertil, ifølge Legatet, er nærmest berettiget.

Blandede Efterretninger.

Voss og Stolberg.

Et i f. A. udkommet Skrift: Bestätigung der Stolbergschen Umtriebe, nebst einem Anhange über persönliche Verhältniße, von J. H. Voss, 122 S. 8vo., giver nærmere Oplysning angaaende den imellem disse to Digter-Heroer opstandne Strid. Stolberg, hedder det heri, var af Natur rigere paa Phantasie og Vittighed end paa Dømmekraft, mere blød for Indtryk udenfra, end følelsesfuld i det Indere; mere opbrusende til det Ophøjede, end rolig og hjemmevandt deri, og mere begeistret, at mene rigtigen efter Formeninger, end at tænke ret ved Selvgrandskning, og gjøre Ret selv med Opofrelse; partisk i det Vedtagne; tænkende sig stærk i Lidenskab; afhængig af Tid og Sted, af Selskab og Opdragelse; endskjøndt opvoxen blandt Fortræffelige af Borgerstanden, hængte han dog fast ved den Indbildning, at mod Fødselsadels arvelige Fortjeneste var Sjeleadel intet. At indsamle Kundskaber med Duelighed og Anstrængelse; at forvalte et Embede med Flid og Dygtighed, det var ham Trælbaarenhedens Dyder, rigeligen belønnet, naar den borgerlige Nøisomme slog sig igjennem, udmærket hædret, naar den uvirksomt ødslende Herskerling kastede et smilende Blik paa hans Værksted. Selv Aander, saaledes som de sjeldent findes, skabte til at forskjønne en Tidsalder, bleve agtede efter Fødsel og Formuesomstændigheder, med fornem Hjertelighed kaldte Venner, og overseete. Claudius . . . maatte lide Nød. En Ridder af St. Tænkemaade erkjender intet fælles Fædreneland, kun særskilt Fædrenearv. Hjem er ham hele Verden, hvor . . . Arveforret

hersker. Intet Almeenvel tilhører han, men hvert Almeenvel ham; overalt giver ham hans Alverdensadel den Ret, at have Fortrin for den indfødte Uadelige. Hans Slægt er en ædlere, paa almindelige Mennesker nedskuende Herskerstamme, et overalt udbredt Guds Folk, udvalgt til Herredømme og arbeidsløs Nydelse. Forf. selv tykkedes St. en Tidlang en Bedre. Nogen Tilbøjelighed til Pavedømmet formodes han allerede at have faaet førend sin Reise til Italien, i Berlin, og i hans utrykte Reisebeskrivelse synes han at troe paa Underværket i den hellige Januars Blod i Neapel. Forandret kom han tilbage fra Italien, talende med Lempe og Tilbageholdenhed om Paven; til Oldtidens classiske Værker forlangte han jesuitiske Fortolkere, der havde skilt Hedendommets Gift fra dem. Som modnet Catholik var han kun for Øjeblikket endnu hemmelig. Paa Luther og Reformationen blev nu i Vennekredse skjændt, og den Omstemte maatte desaarsag endnu gjøre nogen Vold paa sig selv, da han skulde indvie den lutherske Superintendent i Eutin. Efterat han var bleven offentligen erklæret Catholik, kom et dygtigt Underværk til Udbrud: en Blind fik sit Syn igjen ved den hellige Antonius's Kraft. Da han fik Kundskab, siger Forf., om St. Afhandling om Tidsaanden i Adam Müllers Staatsanzeigen, anbefalende underkuende Pavedømme med skjændig Nedsættelse af Folket, saa tilraabte Aanden ham, "Stat op mod Mørkhedens bugtede Yngel." Kjød og Blod vilde vel tale heri. "Du, Graahoved, nær de Halvfjerdesindstyve, elsker din venlige Eneboligs Stilhed, elsker dit hyggelige Arbeidskammer, grundende paa det Høje i Forgangenheden, det Højere i den nære Fremtid, vilde gjerne ikke have levet omsonst, gjerne endnu fuldende den eller hiin Syssel. Rod ikke op i en dobbelt Hvesperede. Skrige vil Papisten, du har svækket den catholske Religion som Uchristen; Junkeren vil skrige, du har haanet Adelens Ærværdighed, ja Forfatningen, du jacobinske Illuminat. Derhos en Sukken og Stønnen fra følsomme andægtige Sjele, fra Afhængige og Tilhængige, fra Formulartroende, fra Verdsligkloge, fra roligt Nedskuende. Der med Raserie, her med kjerlig Beklagen, vil man bebreide dig Nag og Misundelse, Egenhed og Trættesyge, Usandhed, Forræderie, Fredsforstyrrelse, fordi du ikke lader Fredsforstyrreren være i Fred". Men Aanden svarede: Gjør Ret og frygt Ingen. Og han svarede trøstig: her er jeg; hvad jeg formaaer, skal skee, paa det yngre Kraft fremæskes til at træde modigen i Kamp for Tænkefrihed og Fædreneland. Hovedsagen, mod hvilken Voss vilde advare i Sophronizon, var Stolbergs og hans Forbundnes Virksomhed, for Hævdelsen af Blodadelens Forrettigheder, for Protestanternes Fastlænken, saalænge de endnu vare det, til deres symbolske Skrifters Bogstaver og for den stedse videre Udbredelse af det pavelige Hierarchies Rige. Dette, ikke Lidenskab mod Stolberg, havde opæsket ham. Efterat Forf. paa ny søger at belyse Müllers Fortrængelse fra det Holsteenske Skolelærer-Seminarium, Kleukers Ansættelse i det theologiske Facultet, Dan. Hermes's Udnævnelse, den hos Folket opvakte Utilbøjelighed for den Adlerske Kirkeagende, den Altonaer Bibels Undertrykkelse, og hvad man siden 3 Aar og derover har hørt angaaende Archidiaconus Harms i Kiel, altsammen Ting, der allerede have været berørte i Sophronizon, beretter Forf., at i det løbende Aar en catholsk Geistlig med en i et Bispedømme, i en protestantisk Fyrstes Lande, trykt Fuldmagt, var ankommen til Slesvig og Holsteen, og at de Provindser, den Geistlige skulde bereise, vare betegnede deri som terrae in quibus haeretici adhuc impune grassentur. — Men, spørger man, hvad bevægede Voss til at fremtræde offentligen i denne Sag? saa svares: Den protestantiske Læres Nedrivelse tog Overhaand; Regjeringerne tilhviskede man, at det er ude med Fyrsternes Trone og Tronens Støtter, Adelen, naar der ikke snarligen holdes Styr paa de Selvkloge, de Lærde. Flyveskrifter klagede, hvor meget ved Luthers og Zwinglis Frafald, Rigets og Kirkens Samdrægtighed var bleven svækket, og den sande Oplysning (scilicet den fra Paven og Kleresiet udgaaende) standset. Ivrigst skeete dette ved Overløbere til Pavedømmet, eller ved Saadanne, der allerede stode paa Springet derhen; Modemystikere sværmede med. Og hvo kan indestaae for, at ikke selv i Skjødet af den protestantiske Kirke, Mangen, med Fritagelse for

Pavedømmets udvortes Skikke for Verden, i Hjertet er en Papist, da Dr. Stark, Overhofprædikant i Darmstadt, i Døden ærligen bekjendende: jeg var en Skalk, nu hviler jeg i viet Jord, og hans Skrift: Theoduls Gjæstebud, endnu i den sjette Udgave søger at lokke Evangeliets Forløste tilbage under Pavedømmets Aag. Ældere Erindringer bleve ved et dobbelt Besøg 1818 vakte af St. fra deres gamle Slummer, og umistænkelige Yttringer af hans Tilhængeres overalt virksomme Sjelefiskerie, forøgedes. Overalt virksomme Proselyter, overalt listige Skinprotestanter, overalt papistiske Kleriker og Verdslinger, snigende sig til Overembeder i Staten og Folkedannelsen, overvældende Aanden, løsnende og sønderslidende Tilliden imellem Fyrster og Folk. — Endnu i Efteraaret 1819 var intet Nag i Vos's Sjel. To af St. Sønner kom paa Høiskolen i Heidelberg, og bragte Hilsener fra deres Forældre. Efter Modtagelsen og en Indbydelse følte de Interesse for Huset. Deres ved Andre yttrede Ønske om en nøjere Omgang blev dem tilstedet. De toge til Takke med hvad Huset formaaede. Hilsener bleve sendte og tilbagesendte. Vi troede at Oldingen St. gik roligen sin Bane til Saliggjørelse, og lode os Andre gaae vort Maal i Møde. I Paaskeferierne reiste den ene Søn til Seiler i Landshut, den anden hjem. I den Tid, der forløb førend de kom tilbage, fik V. Skrivelsen om den kirkelige Gjæring i Holsteen i Haandskrift til Gjennemsyn, og St. Afhandling om Tidsaanden kom til Heidelberg. Begge æggede ham saa meget, at V., da de tilbagevendte Sønner traadte, tillidsfulde som før, ind i hans Værelse, der nys bevæget af blandede Følelser, stod ved sin Skriverpult, førte dem ind i Salen, og sagde til dem: "Kjere Ynglinger, melder Deres Fader, at hans sidste Forfølgelsesskrift tvinger mig til Modværge. De selv kan see paa mig, hvor smertelig denne Beslutning var mig. Maatte dog mit Skrift ikke være skrevet mod, men for ham." Vemodigen skiltes Sønnerne og V. ad. Nogen Tid derefter bragte den yngre Søn Fru V. det mundtlige Svar: Faderen beder hende om at afværge Skriftet, da det vilde gjøre Familien ondt, Striden lader sig afgjøre i Breve; offentligen vilde han ikke svare,

eller i det mindste meget mildt. Til Stridens Bilæggelse var det imidlertid nu for sildigt.

Diamantgruberne paa Borneo bearbeides kun af Dayaks eller de oprindelige Indbyggere, og naturligviis, da de ere ucultiverede Mennesker, med liden Færdighed eller Industrie. Blandt Chineserne agtes Diamanterne ikke, ellers vilde Gruberne paa Borneo, ved dette Folks Virksomhed have givet et langt større Udbytte af sig. Visse der bosatte Kjøbmænd ere Diamanthandlere, og kjøbe sædvanligen Stenene af Bjergfolkene raae, til 5 a 10 Sp. Piastre for hver Carat. Alle Indbyggere paa de indiske Øer sætte stor Priis paa Diamanten, der er den eneste Ædelsteen, som de bære. Konsten at skjære den, har formodentligen hjemme her, og Diamantskjærerne boe der, hvor Gruberne findes. Slibningen kjender man der ikke, og hvis de fortrinligste Stammer, som Japaneserne, Malayerne og Indbyggerne paa Celebes have kjendt den engang, saa er den gaaet tabt for dem. Den Form, som de indiske Oebeboere meest ynde, er et Slags Taffelstene; Brillanter og Rosenstene bryde de sig ikke om. Een af de største Diamanter findes paa Borneo, og eiedes længe af den lille Fyrste af Mattan; den blev for omtrent 100 Aar siden funden ved Gruberne i Landek. Den er endnu i sin raae Tilstand og veier 367 Karat, eller, efter det almindeligen antagne Forhold imellem raae og slebne Diamanter, halv saa meget, ligesom den er skaaren til, altsaa 183½ Karat. Den er saaledes 11½ Karat mindre end Keiseren af Ruslands Diamant, og 46¾ større end Pitt-Diamanten. Denne Steens virkelige Værdie er 269,378 Pd. Sterl. (2155024 Rbd. rede Sølv), altsaa 34,822 Pd. St. mindre end den russiske og 119,773 Pd. 10 Sh. mere end Pitts-Diamanten. For ikke længe siden skal den være falden i den gjerrige Fyrste af Pontianaks Hænder.

Hvor meget Eneretsaand kan bidrage til at forringe en Vareartikels Afsætning, og hvor meget Menneskene, naar de ville, kunne afvænne sig fra Brugen af indbildte Fornødenheder, det beviser Muskatnøddens og Muskatblommens Exempel.

For 200 Aar siden brugtes i hele Christenheden 400,000 Pd. af den første og 150,000 Pd. af den sidste. Midt i det 18de Aarhundrede var Forbrugen af Muskatnødder i Europa sjunken til 250,000 Pd. Da Monopolet kom i Engellændernes Hænder, sank Forbrugen til 85,960 Pd. Muskatnødder, og 24,234 Pd. Muskatblommer. Folk have ophørt at bruge fine Kryderier og bruge i disses Sted grovere og Surrogater. Brugen af de fine Kryderier er nu næsten kun indskrænket til de Rige. I Aaret 1621 forholdt sig Forbrugen af Muskatnødder til Muskatblommer, som 100 til 37½, i Aaret 1790 som 100 til 33⅖, i 1803 som 100 til 28⅓ og fra 1814 til 1818 som 100 til 11⅔. — Der er ingen Tvivl om, at det vil gaae ligesaa med mange europæiske Artikler, især naar man vedbliver at forhøje Tolden. Øllet vil omsider i nordlige Lande fortrænge Vinen, ikke fordi man jo heller vil drikke Viin end Øl, men fordi den vil blive for dyr, og Forbrugen vil da indskrænkes til et saa ubetydeligt Antal, at Afsætningen, og som en Følge heraf Tolden, vil blive af liden Betydenhed.

I Prindsen af Lignes Familie findes en Bog: Liber passiones Domini nostri Jesu Christi, cum figuris et characteribus ex nulla materia compositis, eller: Bogen om vor Herre Jesu Christi Lidelser, med Figurer og Lettrer, der ikke ere gjorte af nogen Materie. Den bestaaer af 24 Blade i Duodez-Format, der lade som de vare ganske rene, men naar man trykker dem paa det blaa Papir, der adskiller dem, saa opdager man Bogstaverne, der ere udskaarne med beundringsværdig Finhed og Fuldendthed. Af et Monogram fra Henrich VII., som findes bag ved, lader sig slutte, at den er forfærdiget mellem 1485 og 1509. Ved en formelig Act legeres den hver Gang den ældste i Lignes Familie, og paa et vedlagt Blad findes 12 franske Vers, hvori en Prinds af Ligne stadfæster dette Legat 1609. Keiser Rudolph skal have buder for dette Klenodie 11,000 Ducater.

Kjøbenhavns Børs, d. 12 Juni.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Obligationer (med Renter fra 11 Decbr. 1820) 73½. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d.

4 Febr. f. A.) 90 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 118 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 15¼ a 15⅜. Svenske Sedler 69 ß. — Disconto 6 pC.

Miscelle r.

I Frankrig opstod mellem Skræderne og dem, der handlede med gamle Klæder, en Proces, der varede i 200 Aar (1550—1776), hvori 30,000 Kjendelser bleve afsagte, for at bestemme, hvilke Klæder der kunde regnes til gamle og hvilke til nye.

I det danske Sprog gives, som ogsaa Klopstock for længst har anmærket, adskillige meget besynderlige Kjerligheds- og Venskabsudtrykke, der, oversatte i andre Sprog, ofte klinge heel underligen. F. Ex. min Putte — min Griis — Hønselaar — Lam — Dukke — min Søde — min Nare — du velsignede Unge.

---

* * *

Gavnligheden af et Slags Commissions-Bureau for literære Sager, saaledes som der findes i andre store Stæder, synes saa aldeles indlysende, at Indsenderen i Kjøbenhavns nyeste Skilderie No. 44 f. d. A., fortjener særdeles Tak, for at have gjort Publikum opmærksomt derpaa. Bogladerne have i den sildigere Tid været tomme af Liebhabere, deels fordi Ladeprisen paa nyere Værker ere afskrækkende for Mange, deels og fordi mange ældre solidere Værker ei findes paa Bogladerne. Da nu mange gode Værker findes i private Mænds Hænder, der ønskedes bragte til Liebhabere, saa savnes der blot en Leilighed, hvorved Kjøberne og Sælgerne kunde vorde forenede. Undertegnede ønsker derfor, efter endeel Venners Opmuntring, at paatage sig en saadan Forenings Bestyrelse, og haaber; snart at see sig istand til at frembringe den til det Almindeliges Tilfredshed.

G. Bonnier.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 48.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 16 Juni 1821.

Til Uskyld.
(Efter Engel.)

Engel hist i Rosenfarve,
Med det rene Himmelblik!
Du, som Støvets svage Larve
Skabte al den Fryd, han fik!
Uskyld! — smyk vor Ungdomsalder!
Og naar Dækket engang falder,
Leed os da til Herrens Fred!
Skjænk os Himlens Salighed!

Hvor Du smiler blomstrer Glæde
Her i Livets dunkle Hjem;
Hvor Du græder Sorger træde
Under hvert et Fodspor frem;
Hvor Du er paa Jord herneden
Bringer Du os Himmelfreden;
Og naar Du undflyer Din Ven
Svinde Held og Roe igjen.

Uskyld! Himlens hulde Datter!
Støvets Rigdom! — Støvets Held!
Den, som tidlig alt omfatter
Lasters Braad i rene Sjæl,
O, hans Lykke er henrundet,
Livets bedste Skat forsvundet;
Ham ei blomstrer Rosen meer;
Nat og Rædsel kun han seer.

Bange, tvivlsom her at stande,
Hjertet fyldt med Helvedqval,
Mismod paa en furet Pande,
Sjælemarter uden Tal,
Bitter Anger — Jammerstaarer,
Længslers Gift i alle Aarer
Efter Nydelsernes Brønd —:
Er den Faldnes grumme Løn.

O, men den, som Uskylds Sæden
Trolig plejed, — ædel Skam,
Sjælereenhed, Dyden, Glæden
Sølverhaaret følger ham.
Ham omstraaler Sejerskrandsen,
Sjælen hersker over Sandsen,
Og han gaaer med Sjæleroe
Glad mod Fremtids dunkle Boe.

Ja — naar Dydens frække Fiender
Aldrig stak i Hjertet Saar,
Blomstre himmelsk Pigens Kinder,
Fryd i Ynglingsøjet staaer.
Sundhedsrosen deres Orden,
Rang og Titel er paa Jorden;
Kraft af Aaren sprudler frem;
Munterhed ledsager den.

Uskyld! Glimt af Herrens Throne,
Sendt for de Fuldendtes Land!
Mandens Hæder! — Qvindens Krone!
Sande Pryd i hver en Stand!

Gid vor hele Stræben være
Dig, Tilbedede! at ære!
Gid, som Du, vi glade maa
Hist for Herrens Aasyn staae!

Peter Emil Becker.

Det asiatiske Compagnie.

Den Crisis, hvori det danske asiatiske Compagnie i denne Tid befinder sig, er ikke den første, det har oplevet. Som en Følge af Tidernes Besværlighed og den svækkede Handel, var det allerede i den første Fjerdedeel af det 18de Aarhundrede saaledes paa Knæerne, at man befrygtede dets Undergang. Interessenterne faldt da paa den heldige Idee, at faae nye Interessenter ind af Naborigernes Handlende. De, som saae med skjæve Øine til den nordiske Handels Tilvæxt, opløftede nu herimod et forfærdeligt Skrig, for at afskrække Andre fra at skyde Penge ind i Compagniet. Dette foranledigede Baron Holberg, efter Opfordring, at udgive et lidet latinsk Forsvarsskrift mod disse Bagvaskelser, under Titel af "Samtale imellem tvende Kjøbmænd Lucius og Antonius", hvori han med sin sædvanlige Skarpsindighed drøftede denne Gjenstand for og imod. Compagniets Directeurer, besjelede af sand Iver for Interessenternes Gavn og Fædrenelandets Vel, lode Skriftet oversætte, først paa Dansk og siden paa Tydsk. Der forekommer i samme nogle Yttringer, der passe ligesaa godt paa vore, som paa hine Tider. Efterat Lucius har sagt, at det er en skarp Jord, der dyrkes, og at den Sæd, der udsaaes, løber snarere op i Straae end i Ax; at man nu har beseilet Ostindien over i 100 Aar, men at man har fortjent saa lidt derved, at man for Trangs Skyld maa see at faae fremmed Hjelp o. s. v., svarer Antonius: Compagniet kan regnes blandt de ældste, og efterdi det har staaet siden 1617, saa er det et Tegn paa, at den Jord, der dyrkes, ikke er saa skarp og ufrugtbar, at den aldeles intet skulde give af sig; thi dersom det intet havde baaret uden Torn og Tidsel, og dersom ikke et Aars rig Afgrøde havde bødet paa et andet Aars Misvæxt, da havde det vel længst

ligget øde og udyrket, thi det var jo vel en stor Daarlighed, at ville Aar efter Aar pløje og saae Jord, som ikke gav andet igjen end Torn og Tidsel" o. s. v. Lige fra Aaret 1756 til 1770 har det aarlige Udbytte været fra 30 Rdl., som var det ringeste, indtil 225 Rdlr. (Aar 1759), som var det Høieste. Fra 1772, da hver Actie blev bestemt til 500 Rd. D. C., indtil 1780, kunde Interessenterne have 5 til 10 pC. af deres Penge. Dette viser noksom, at den halvfortærede Phønix, med fornyet Glands, var opstaaet af sin Aske.

Det danske asiatiske Compagnie, som er eet af de stolteste Handelsminder fra Christian den Fjerdes Tid, har nu staaet i over 200 Aar (siden 1617), og allerede i 1635 fandt Regjeringen det af saadan Vigtighed, at der til dets Handels Fortsættelse og Opfriskelse blev paalagt alle Geistlige og Verdslige en Contribution.

Da Hyder Ali i Aaret 1781 tog Pontanuovo, hvor der var et dansk Factorie, i Besiddelse, viste han Danmark den Opmærksomhed, at midt under Stadens Plyndring, alt hvad der tilhørte det danske asiatiske Compagnie, blev skaanet, og at Alt hvad der var betegnet med det danske A. K. blev uforkrænket. Factoren blev vel bortført, men blot fordi han var en Engellænder, hvilket sidste havde givet Anledning til det foruroligende Rygte, at Hyder Ali ogsaa havde angrebet vore Besiddelser paa Coromandelkysten. (S. polit. Journ. 1781. S. 235.) — Skulde man heraf ikke have Grund til at haabe, at de af Compagniets Skibe, der bleve af Engelland tagne ved Krigens Udbrud 1807, ville blive betragtede som Privateiendom, og følgeligen, efter gjort Paastand, vorde erstattede af samme?

Tanker i Anledning af det Forslag, at Bøndergaardes Bortforpagtning paa visse Aar, og efter frie Contracter maatte tillades.

(Slutning; see forr. No.)

Man sige ikke, at Bonden nok vil vogte sig for at indgaae nogen Forpagtningscontract, som

han ikke kan opfylde. Paa en Tid, da der er saa mange Mennesker, der tragte efter at komme i nogen Næringsvei, og da saamange gifte sig paa Lykkens Leilighed, vilde det ikke feile, at der ved enhver til Bortforpagtning ledig Bondegaard vilde være betydelig Concurrence. Den ene vilde drive Prisen op for den anden, og som en Følge heraf, vilde den, der tilsidst erholdt Gaarden i Forpagtning, som oftest modtage den paa overspændte Vilkaar. Den, der sidder med Kone og Børn, som han ikke veed, hvor han skal gjøre af, indgaaer meget, som han maaskee ellers vilde tage i Betænkning at gjøre. Og glad ved at kunne, som man siger, komme ind i Noget, gjør han ikke saa nøie Beregning over, hvorledes han skal komme ud af det, men stoler paa, at Tid vil bringe Raad. Især deleshed vil en Forpagter, hvis Contract er udløben, og som nødigen vil forlade sin Gaard, og udsætte sig for de med Flytning forbundne Besværligheder og Bekostninger, ikke sjelden indgaae nye Forpagtningsvilkaar, som han overtaler sig til at troe, han vil kunne opfylde, men som i Tiden alligevel bliver ødelæggende for ham. Og mon vel Bonden, som ofte kun til Nød kan skrive og læse, og som ifølge sit Kald og sin Bestemmelse hverken kan eller skal være lovkyndig, mon han vel altid rigtigen vil kunne forstaae den Contract, han indgaaer? Kan den ikke, naar det staaer Eieren frit for, at stipulere den, som han finder for godt, medføre Forpligtelser for ham, som han ikke har gjort sig noget rigtigt Begreb om? eller maaskee indeholde svage, tvetydige Bestemmelser, der indvikler ham i Stridigheder og Processer, som under alle Omstændigheder ville blive til Fordærvelse for ham? Sandeligen! de, der saa meget raabe paa, at Bonden ikke længere bør staae under Formynderskab, men at han dog omsider burde kunne handle som myndig Mand, og ifølge heraf have Frihed til at forpagte sin Gaard paa hvilkesomhelst Vilkaar, han med Vedkommende kunde enes om, ville forhjelpe ham til en Ære, der vel turde være ham til saare liden Baade. Til i denne Henseende at være myndig, og, til Gavn for sig selv, at kunne handle som fuldkommen fri Contrahent, udfordres en Kundskab og Indsigt, som ikke kan antages nogensinde at kunne blive almindelig hos

Bonden, og uden hvilken hans uindskrænkede Frihed tidt og ofte vil forvolde hans Ruin. Bedre er det for ham, om Lovene hindre ham i at gjøre, hvad han maaskee for Øieblikket kunde ønske, men naar det var for sildigt, kom til at angre.

Med det der uden Tvivl først og fremmest vilde indtræde, som Følge af Bøndergaardes Forpagtning efter frie Contracter, at nemlig mange Forpagtere forarmedes og kom omsider fra Gaardene, staaer en anden Følge i umiddelbar Forbindelse, nemlig Agerbrugets Tilbagegang og Forringelse paa alle de Steder, hvor hiint var Tilfældet. Vist nok contrasterer denne Paastand betydeligen med Hr. Professor Begtrups og Hr. Etatsraad Zeuthens Mening, som netop anbefaler Bøndergaardes frie Forpagtning som Middel til at hæve Bøndernes Agerbrug til større Kraft og Fuldkommenhed. Ikke desmindre forekommer det mig aldeles indlysende, at disse sanguiniske Forhaabninger i det Mindste ikke der vilde gaae i Opfyldelse, hvor Forpagterne, formedelst alt for svære Forpligtelser, de ved frie Contracter paatoge sig, forarmedes og kom tilbage, hvilket upaatvivleligen paa mange Steder vilde skee. Til et Agerbrugs Forbedring udfordres dog vel unægteligen først og fremmest, at Brugeren har den fornødne Kraft og Evne til at foretage sig alt det, som udfordres til at sætte Jorderne i bedre Stand, og gjøre dem skikkede til at give en bedre Afgrøde, saasom at han har gode sunde og stærke Heste, at han kan fodre dem saaledes, at de kunne udholde at arbeide, at han kan anskaffe og vedligeholde forsvarlige Agerdyrkningsredskaber, anskaffe godt Sædekorn, bestride det fornødne Arbeide med Vands Afgravning m. m. Man tænke sig nu den ulykkelige Forpagter, som sidder for en Afgivt, han med al sin Flid og Stræbsomhed ikke kan bringe til Veie, og som, for saa længe som muligt at undgaae Indførsel og Udkastelse, bliver ved at forringe sin Besætning, og tilsidst faaer Heste, han ikke kan pløje Jorden med, forfaldne og forslidte Redskaber, som han ikke har Raad til at lade istandsætte, ureent og daarligt Sædekorn, som han ikke kan tilforhandle sig noget bedre for; som i sine side og sure Jorder maaskee ikke avler Sæden igjen, fordi han ikke har Evne til at lade dem afgrave, og som, da han seer sin

Ruin for Øinene, endog taber Lyst og Mod til at gjøre det tilgavns, han maaskee endda kunde gjøre. Man tænke sig, at deres Tal, som denne Skildring kunde passe paa, vel ikke blev saa ubetydeligt, om Böndergaardes Forpagtning blev tilladt, og sige da, om der af saadan Forandring var mere at haabe eller at frygte, med Hensyn til vore Bönders Agerbrug?

Om endogsaa Böndergaardes Bortforpagtning ikke saa almindeligen havde Forpagternes Forarmelse til Følge, som man med Føje kan antage, den vilde have, saa vilde den dog alligevel i andre Henseender hindre Agerbrugets Fremgang til større Fuldkommenhed. Man maae med Rette undres, at de Herrer, som formene, at Bonden, som har sin Gaard i Fæste paa Livstid, i sin Stilling savner Opmuntring til at anvende Flid paa sine Jorders Forbedring, slet ikke har tænkt paa, at han, som Forpagter paa visse Aar, vilde savne saadan Opmuntring i en endnu langt højere Grad. De Forbedringer han som Fæster, med Vished at beholde sin Gaard i Livstid, ikke vilde tage i Betænkning, saafremt han ellers er en dygtig og drivtig Mand, at begynde paa, fordi han kan haabe at leve saa længe, at han kan oppebære Frugterne af sit Arbeide, disse samme Forbedringer vilde han mueligen, som Forpagter, lade være ugjorte, da hans Contract er udløben paa den Tid, han skulde have Nytte af dem, og han maa formode, at de, ifald han skulde contrahere paa nye, vil bidrage til at Eieren gjør saa meget des højere Fordringer. Desuden vilde den hyppige Omflytning og Omskiftning af Brugere, hvis den blev almindelig, i det Hele skade Agerbruget og formindske Productionen. Enhver Forflytning fra et Sted til et andet, medfører en Slags Ulempe for Jordbrugeren. Der vil paa ethvert Sted gaae nogen Tid hen, inden han kommer rigtig i Touren og faaer Tingene i deres rette Skik; og det lider neppe Tvivl, at en Jordlod, der i et vist Tidsrum tidt skifter Brugere, i det Hele vil afgive mindre, end naar den i lige lang Tid paa behørig Maade var bleven dreven af en og samme Bruger.

Endeligen turde vel ogsaa denne Betragtning ikke være ganske ligegyldig, at en Forandring i vort Landboevæsen, som den omtalte, neppe vilde være uden skadelig Indflydelse paa Landmandens

moralske Characteer. Er det en Sandhed, at Menneskenes Tænke- og Handlemaade i mange Henseender bestemmes ved deres Stilling og Forhold her i Livet, som f. Ex. at hos dem, hvis Stilling ofte tilbyder Leilighed at gjøre sig ulovlige Fordele, Ærlighed sjeldnere findes o. s. v., da vilde Bondens Stilling, som Forpagter paa visse Aar, uden Tvivl medføre meget, som ikke virkede til Fordeel for hans Characteer. Der gives neppe noget Forhold i det borgerlige Samfund, der er frugtbarere paa Chicaner, end Forholdet imellem Eier og Forpagter. En Contract, der forebyggede enhver muelig Anledning til Strid imellem dem, vilde i det Mindste være en stor Sjeldenhed. Saae en Forpagter sig ikke i Stand til at opfylde sin Contract, vilde det vist ofte blive Tilfældet, at han ved alle Slags Paafund og Drillerier, hvortil Procuratorers Hjelp ikke vilde mangle ham, søgte at gjøre Eieren kjed af det, og at faae ham til, enten reent at lade ham slippe fri, eller at tilstaae ham den Lettelse, han ønskede. Ofte vilde Forpagteren ved svigagtigt Opbud finde Leilighed at bedrage baade Eieren og sine andre Creditorer. Mennesker, hvis Stand og Stilling jevnligen frembød Anledning og Opfordring til saadan eller lignende Fremgangsmaade, troer jeg neppe man i Almindelighed kunde vente meget Godt af. Saameget er i det Ringeste vist, at man med langt mere Grund kan antage, at Forandring af Gaardfæste paa Livstid til Forpagtning paa visse Aar, med Hensyn til Bondens Characteer og Tænkemaade, vilde have skadelige Følger, end hvormed Professor Begtrup paastaaer, at Fæsteindretningen har fordærvet Bondens Characteer, har gjort ham tvær, dorsk, mistænkelig, ligegyldig m. m. Skulde iøvrigt disse Beskyldninger imod Fæstebonden ikke være ganske ugrundede, da gjelder vistnok ogsaa her, hvad der i det Foregaaende er anmærket, at man ikke bør lægge Fæsteindretningen i og for sig selv dette til Last, der hidrører fra Noget, der ikke væsentligen er forbundet med samme, og som nu for største Delen er hævet, nemlig Fælledsskabet og det ubestemte Hoverie, hvor dette ikke længer finder Sted, og hvor der i Øvrigt tilbørligen er sørget for de Ældres og Yngres moralske og religiøse Dannelse ved de derhen hørende Anstalter, kan man frit paastaae, at Fæstebondens Stand og Stilling Intet indeholder,

der mere eller mindre nødvendigen maatte have hans moralske Characteers Fordærvelse til Følge.

Det Vigtigste af hvad der ved det Spørgsmaal: "Om Bondergaardes Forpagtning paa visse Aar var at ønske istedetfor Fæste paa Livstid"? bør komme i Betragtning, troer jeg i det Foregaaende at have gjort opmærksom paa. Det er ingenlunde skeet i den Tanke, at det skulde være nødvendigt for at forebygge en saadan Forandring i vor Landboelovgivning, som den Hr. Professor Begtrup har ansøgt. Men i en Sag, der i saa høi en Grad interesserer hele Staten, som denne, bør enhver vrang og eensidig Anskuelse, der offentligen vil gjøre sig gjeldende, berigtiges; ethvert, maaskee velmeent, men ikke velbetænkt Forslag, der i deslig en Sag offentligen fremsættes, bør ogsaa finde offentlig Modsigelse, og dets fordærvelige Følger vises; og dette er det, jeg i nærværende Tilfælde efter Evne har søgt at gjøre.

H. A. Brolund,
Sognepræst til Svindinge i Fyen.

Indenlandske Efterretninger.

Hs. Majestæt Kongen har, ved Reſcript til Kjøbenhavns Commandantskab af 28de f. M., ved det Kgl. danske Cancellies Skrivelse af 29de næstefter communiceret Politiedirecteuren i Kjøbenhavn, allernaadigst befalet: "at det paaligger enhver Vagtcommandeur at haandhæve Orden og Rolighed uden for sin Vagt, og, som en Følge heraf, at holde Pladsen i en Afstand af 20 til 30 Skridt fra Vagten ryddelig, hvorfor han og, naar nogen Folkestimmel eller Opløb skulde indtræffe paa denne Plads, skal med høi Røst, samt med faa og tydelige Ord advare den samlede Mængde om at saadan Samling er stridende mod Anordningerne, og at Enhver, ved ikke at begive sig bort, maa tilskrive sig selv den for ham deraf flydende Ulempe; og naar Folkestimmelen eller Opløbet uforandret nogle Minuter efter at denne Advarsel er skeet, skulde vedblive, da har Vagtcommandeuren med den ham anfortroede væbnede Magt at adsplitte de sammenløbne Mennesker."

Den i Skilderiets forrige Nummer anmeldte ulykkelige Ildebrand i Hollænderbyen paa Amager,

udbrød pludseligen Mandagen den 11 Juni, om Aftenen Kl. 11½. Syv Gaarde bleve aldeles ødelagte, og for det meste med alt Beboernes Indbo; desuden sex Huusmænds Boliger, hvis Beboere ikke fik det allermindste af deres Indbo reddet, men maatte nøgne undflye Ilden, tilligemed deres Børn, og ere blottede for Alt til Livets Ophold. Fem Mennesker tilsatte Livet, nemlig: en Moder med to Døttre, den ene 11, den anden 8 Aar gammel; en Tjenestekarl, og en Kone. Et Menneske er forbrændt i Ansigtet og paa den ene Haand. Iblandt de syv Gaardmænd er en særdeles vindskibelig Mand, der er Fader til syv Børn, hvis Gaard er forvandlet til en Askehob; han, hans Kone og deres syv Børn have intet uden de Klæder, der bedække deres Legemer; al Sæd og øvrige Proviant berøvede Ilden dem, saavelsom de øvrige Gaardmænd. — Sognepræsten for Storemaglebyes Menighed paa Amager, Hr. Pastor Schmitto, anmoder Menneskevenner, som have Evne og Villie, at række de ulykkelige Brandlidte en hjelpsom Haand. De goddædige Gaver kunne afleveres, enten til bemeldte Hr. Pastor Schmitto eller Gaardmand Pitter Bacher, i Hollænderbyen; Hr. Pastor Bruun, i Taarnby paa Amager, og den constituerede Schout, Hr. Procurator Lauritzen, i Klædeboderne No. 5 og 6 her i Staden. Hvorledes de indkommende Gaver ere blevne anvendte og efter bedste Skjønnende fordeelte mellem de Brandlidte, vil i sin Tid blive offentliggjort.

Aarhuus, d. 12 Juni. Hr. Kapelmusikus Foghts Concert i Gaaraftes, der beæredes med Hs. Høihed Prinds Frederik Ferdinands Nærværelse, vandt almindeligt Bifald. — Formedelst indtrufne Hindringer bliver der ikke noget af det Kjøbenhavnske Skuespillerselskabs Kunstreise i denne Sommer her til Jylland.

Viborg, d. 9 Juni. I Onsdags blev afholdt Revue over herværende Borgerbevæbnings 1ste Afdeling, anført af Borgerkapitain O. Bendix, der med Fahner og Musik bleve paa Byens Exerceerplads præsenterede for Hs. Høivelbaarenhed Hr. Stiftsbefalingsmand Schønheyder. Efterat endeel militære Manøvrer, der udførtes med Orden, vare tilendebragte, tilkjendegav Hr. Stiftsbefalingsmanden Bevæbningen sin Tilfredshed med sammes Udførelse. Denne Afdeling havde forhen den 27de og 30te Mai øvet sig i Skiveskydning, til hvilken

Hr. Stiftsbefalingsmanden havde som Opmuntring foræret 3de Præmier af Sølv for de bedste Skud, der bleve vundne saaledes: Snedkermester Bønding den første 6 Spiseskeer, Skrædermester Top den anden en Punscheskee og 3die en Flødeskee af Garver og Skomagermester E. Skive. Efterat Manøvren var endt, blev afsiunget en Nationalsang og 3 Gange Hurra udført af Bevæbningen for Hr. Stiftsbefalingsmanden.

Blandede Efterretninger.

Tyrkiet.

Een af de største Contraster mod den cultiverede Verden, danner Tyrkiet: denne Kjæmpe, tyk og opblæst af Vatersot, der staaer med den ene Fod i Asien og Africa, og med den anden i Europa. Hvilket Rige af Størrelse og hvilket Chaos af Forvirring, naar vi see hen til de Dele, det er sammensat af, og de Hoveder, det regjeres af! Hver enkelt af dets Hovedpunkter har engang gjort Epoche i Verdenshistorien; Alt hvad Oldtiden af Konst, Videnskab og Stordaad har at opvise, har havt sin Vugge her; Riger, som Verden engang skjelvede for; Regenter, som omskabte den halve Klode, have blomstret her, hvor nu Barbarer herske med deres Jernscepter. Saaledes er det tyrkiske Rige den Grav, hvori hele Fortidens Storhed ligger begraven. Dets Herredømme begynder i Norden ved 49° og ender i Sønden ved Krebsens Vendekreds. Assyrien, Babylonien, Grækenland, hvilke Riger; Constantinopel og Cairo, hvilke Hovedstæder! Fra Macedonien allene udgik den Alexander, der betvang den halve Verden. — Men hvor dybt er dette Kjæmperige ikke sjunket, endog blot siden Soliman den 2dens Tid, der truede Østerriges Keiserstad? Følgende Overblik over dets nuværende Forfatning skal vise det. Folkemængden kan ikke med Vished bestemmes; thi i Tyrkiet bryder man sig for lidet om Folk, til at man skulde give sig den Umage at tælle dem, og det gaaer med det, som med China: Opgivelserne ere høist forskjellige, fra 50 til 10 Mill.; skjøndt det første synes for meget og det sidste for lidet. Hvor Menneskeliv

og Menneskeværd agtes saa ringe som her, kan Befolkningens Tal i Grunden ogsaa være os ligegyldigt. Den store Landmasse, der kaldes det osmanniske Rige, efter Osman, som herskede i det 13de Aarhundrede, eller Porten, efter den østerlandske Skik, at alle vigtige Anliggender afgjøres i Porten til Herskerens Pallads, regjeres af Storherren eller Storsultanen, hvis Magt, ligesaalidet som hans Rettigheder, kjender nogen Grændse. Hans Villie er Loven, og Loven det, som staaer i Koranen. Vel har han et Raad, som kaldes Divan, men til dets Medlemmer vælges de raaeste Mennesker, der med den grændseløseste Vankundighed forbinde den højeste Grad af dum Opblæsthed. Chien, porc, Hund, Sviin, er et Navn, de tillægge de meest oplyste europæiske Magter. Folket er nedsjunket i den dybeste Uvidenhed; det har vel et Slags Skoler, men Underviisningen deri er saa ussel, som den kan tænkes. Alt hvad man lærer der er Koranen, og enhver der kjender dens Indhold, vil noksom vide, hvorlidet en tankeløs Læsning i en saadan Bog kan bidrage til Forstandens Dyrkelse. Tyrkerne afskye enhver Opfindelse, som gjøres af Fremmede, og ere derfor saa uvidende i Alt, som for 1000 Aar siden, da Kalifen Omar lod brænde det kostbare og uerstattelige Bibliothek i Alexandrien, under det Foregivende, at dersom Bøgerne indeholdt noget Nyttigt, saa stod det i Alcoranen, og stod det der ikke, saa var det overflødigt og skadeligt. Hvor saadanne Grundsætninger hyldes, der maa nødvendigen Fanatisme og Despotisme herske i al deres Vederstyggelighed. Den første er ogsaa saa stor, at Tyrkerne see med den dybeste Foragt paa Enhver, der ikke troer paa Koran, og tillægge hver Anderledestænkende Navn af Hund; den sidste er saa grændseløs, at tyrkisk Despotisme er bleven til et Ordsprog. Denne strækker sig fra den Høieste til den Laveste i Regjeringen. Sultanen skylder intet Menneske paa Jorden Regnskab for sine Handlinger. Om det end er den første Embedsmand i Staten, saa kan han ikke vente at blive dømt efter Lov og Ret. Vil Herskeren være af med ham, saa sender han ham en Snor, som han maa kysse, og dermed er det ude med ham. Men en bestandig Frygt er altid uadskillelig fra Despotismen, og da denne sjeldent

kan staae ene, maa den dele sin Magt med smaae Despoter. Riget er derfor uophørligen udsat for Urolighed, og Janitscharerne, som skulle forsvare Thronen, ere ofte de, der ryste den. Storsultanen er omgiven af en Hofstat, der bestaaer af 10,000 Personer, nemlig Gildinger, Qvinder, Garde o. s. v. Opsynsmændene for Gildingerne, Kislar og Capi Aga, ere hans Fortrolige, og man kan let tænke sig Frugterne af saadanne barbariske *Halvmænds* Fortrolighed. Ogsaa Favoritsultanerne og Valide Sultan have stor Indflydelse paa Regieringen. Den første Embedsmand i Staten er Storvisiren, og Sultanen, i sit Harem, blandt sine Gildinger, faaer sieldent Tid til at bestyre Statsanliggenderne, og maa derfor overlade dem til Storvisiren og Divanet, hvori denne har Forsædet, og hiin staaer bag et Tæppe, for at høre Raadslagningerne. Men dette er egentligen kun Middelpunkten for Despotismen; Riget, for det meste deelt i Paschaliks eller Statholderskaber, har i enhver af sine Paschaer en uindskrænket Despot. Alle de Pligter, der paaligge dem, er at svare Porten en Skat, og erlægge de den rigtigen, saa staae de ei til Ansvar for de Midler, de anvende til deres Hensigters Opnaaelse. I Spidsen for de geistlige Sager staaer vel Sultanen selv, men de bestyres dog i hans Navn af Mufti, den øverste Geistlige. — Den tyrkiske Landmagt kunde maaskee bringes til 400,000 Mand, og Soldaterne besidde baade Mod til at fegte, Kraft til at udholde Møisommeligheder, og den i Krig saa nødvendige Nøisomhed; men hvad der mangler dem er Krigstugt og Æresfølelse. Ogsaa er deres Egennytte grændseløs, og i Slaget ved Heliopolis har man seet Soldater bringe Visiren deres egne Kammeraters Hoveder, for at faae den usle Belønning, der var udsat for et fiendtligt Hoved. Deres Tro paa en uundgaaelig Skjebne, maae naturligviis være dem til stor Hinder i deres Krigsforetagender, og et Folk, som lader Pesten rase, uden at bruge noget Middel derimod, fordi det troer, at den, som skal døe af Smitten, alligevel døer; som er saa fuldt af Overtro, at dets Lærde sætte Lid til Stjernetyderie 2c., kan umueligt, om det end bestod af lutter Helte, udrette noget Stort i Krig. Men det synes at ligge i Forsynets Plan, at disse Barbarer i Aartusinde skulde blive staaende paa et og samme Trin, paa det ikke den bedre og oplyste Deel af Menneskeheden skulde oversvømmes og ødelægges af dem. Saaledes lever det største af alle fiirføddede Dyr, Elephanten, kun af Planter; det halve Dyrerige vilde fortæres af den, om den var kjødædende. Saaledes har Hvalfisken med det uhyre Hoved en saa smal Strube, at den maa leve af Søorme og Polyper; den vilde ødelægge det halve Fiskerige i de nordlige Have, dersom den kunde sluge større Skabninger. — I en endnu slettere Forfatning end Landmagten er Søemagten; man antager vel at der gives 20 Linieskibe, 15 Fregatter og 30 Smaaskibe, men kun den mindste Deel deraf kan sættes i Virksomhed. Admiralen for hele Marinen kaldes Capudan Pascha. — Den nuregjerende Storsultan er Mahmud II., født 1785, altsaa 35 Aar gammel, den sidste Spire af Osmannernes Stamme. Det hele Riges Omfang antages for at være 41,900 □ Mile, nemlig i Europa 8700, i Asien 24,300 og i Africa 8900 □ Mile. — Finantserne dele sig i to Grene: Miri eller Statscassen, der er beladt med 107 Mill. Gyld. *Gjeld*, og Itsch Hazné eller Keisercassen, som er uhyre rig. Siden Mahomed I., der 1453 gjorde Ende paa det græske Keiserdømme, have 40 Keisere regjeret, og enhver af dem paalagdes det som Pligt, at fylde et Skatkammer, der ved hans Død blev lukket og overgivet hans Efterfølger som en Helligdom. Seraillet maa altsaa (saafremt de ikke allerede forhen tildeels have været tømte) indeholde 40 Skatkamre, hvert paa 6 Mill., altsaa tilsammen af Beløb 240 Mill. Fl. Denne Skat agter man at gjøre Brug af under nærværende Krig.

Det tyrkiske Rige er det bedste Beviis paa, hvortil Despotismen leder. Man kalder det vel et Keiserdømme; det fortjener i det Høieste at kaldes et Polyp-Rige, thi saa mange Provindser, saa mange Riger. Som et *eneste* Rige vilde det, efter sin Regjeringsforms Natur, aldrig kunnet bestaaet saa længe, og det er ved Underdespoterne det holdes sammen. (Fortsættes.)

Den berømte Astronom Olbers i Bremen har oversendt det Kongelige Videnskabers-Selskab i

London en Suite af Beregninger, af hvilke sees, at efter 8800 Aars Forløb vil en Comet komme Jorden saa nær, som Maanen nu er samme, og at i 4 Millioner Aar en anden vil komme tilsyne, som kun vil være 3 til 4 Mile borte fra Jorden. Endelig vil i en Tid af 120 Millioner Aar en tredie Comet komme tilsyne, som umiddelbar vil støde sammen med Jorden.

I Skilderiets No. 32 d. A. meddeeltes en Efterretning om en i Skrivekonsten meget duelig Engellænder, James Beedell, som i Omkredsen af en Six-Pence skrev meget læseligen: Fader vor, Troesartiklerne, den 100de og 134te Psalme, det 6te, 7de og 8de Bud, sit eget Navn, Aarstallet og Datum, hvilket ialt udgjorde 1931 Bogstaver. Nu meldes fra Berlin, at en sig der opholdende Skrivemester, født i de preussiske Rhin-Provindser, deraf har taget Anledning til at forsøge sin Duelighed i dette Fag, og har, med ringe Anstrengelse, langt overgaaet heri den engelske Konstner. Han har nemlig, i Omkredsen af en Groschen, skreven syv Fader vor, som tilsammen indeholde 1988 Bogstaver. I Omkredsen af en lille Metal-Pending har han skrevet Klopstocks Digt: "Wir und sie", og i Omkredsen af et Firgroskenstykke fra Aaret 1797, har han endog skreven fjorten Fader vor, og det 5te, 6te og 7de Bud, desuden sit Navn, sin Bopæl og Aarstallet, hvilket, sammenlagt, i 68 Linier indeholder 4077 Bogstaver, og desuden 212 Distinctionstegn.

Kjøbenhavns Børs, d. 15 Juni.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Obligationer (med Renter fra 11 Decbr. 1820) 73. Nationalbank-Obligationer (af Laanet den 4 Febr. f. A.) 90 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 118 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 15⅞. Svenske Sedler 69 ß. — Disconto 6 pC.

Anecdot.

To og tyve Dage efterat Dommen over Griffenfeld var afsagt, skulde han, d. 11 Juni

1676, overeenstemmende med denne, henrettes tæt udenfor sit Fængsel, paa den store Plads lige for Castelskirken. Han var i sin kraftfuldeste Alder, 43 Aar, og havde naaet det højeste Trin af Lykke. Fra en fattig Student havde han opsvinget sig til Ridder af Elephanten, Greve og Rigscantsler, den Første, næst Kongen, i Staten, og nu var denne Mægtige falden saa dybt, at han ikke allene skulde miste alle sine Værdigheder, men endog sit Liv for Bøddelens Haand. Men for stor til at frygte Dødens Budskab, beredte han sig som en Mand til at gaae den i Møde. Imidlertid var det dog ikke alvorlig meent med denne Dødsdom; man syntes kun at have villet lade ham føle Dødens Angest, vise ham hvad man kunde, men ikke hvad man vilde gjøre ham, uagtet man dog burde betænkt, at det skrækkelige Ord: Pardon! i det Øjeblik den Benaadede for evigen troede Livets Traad overskaaren, kunde have en høist sørgelig Indflydelse paa hans Sundhed. Men denne Skræk synes dog ikke at have virket saa meget, som man skulde formodet, paa Griffenfeld. Da han var kommen tilbage til sit Fængsel, raabte en gammel Kone, der under hans Arrest havde opvartet ham og lavet Mad for ham, og altid havde sagt, at han nok vilde slippe derfra med Livet: "nu, sagde jeg det ikke nok, I kommer ikke til at døe, Greve — jo, jeg vidste det nok!" — "Har I lavet nogen Mad for mig, Moer?" spurgte Griffenfeld. — "Nei, jeg har sandeligen ikke", svarede Konen. — "Ja, saa har I heller ikke troet, at jeg skulde komme levende tilbage", svarede hiin store Menneskekjender, der næsten var stærkere i Ulykken end i Lykken.

Bekjendtgjørelse.

De, som maatte ville aflevere Bidrag til Skilderiet, eller Breve til sammes Udgiver, ombedes behageligst at henvende sig dermed til Hr. Höecke, i store Helliggeiststræde No. 144, under Adresse: Til Udgiveren af Kjøbenhavns Skilderie.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 49.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 19 Juni 1821.

Bekjendtgjørelse angaaende en engelsk Pandekage-Boutique.

Da jeg har bragt i Erfaring, at de hollandske Vaffelbagere, som nu igjen ere komne til Kjøbenhavn, have i de forrige Aaringer gjort saa stor og udmærket Lykke, og jeg derhos har ladet mig fortælle, at man i Danmark ynder alt Udenlandsk fremfor noget Indenlandsk, hvilket ogsaa er, om just ikke politisk, saa dog cosmopolitisk eller verdensborgerligt, saa har jeg besluttet, i næstkommende Kildetid at oprette en engelsk Pandekage-Boutique i Dyrehaugen. Vel veed jeg, at man ogsaa i Danmark forstaaer at lave Pandekager, men det har dog ikke den Art, som i Engelland, og jeg er overbeviist om, at enhver Mand af Smag vil finde mine Pandekager langt superbere end de hollandske Vafler, aldenstund den herskende Smag nu er mere for det Engelske og Franske end for det Hollandske, hvilket sidste, hvad Ost og Ducater anbelanger, kan være meget godt, men ellers er meget simpelt. Jeg tvivler derfor ingenlunde paa, at mine engelske Pandekager ville blive foretrukne de hollandske Vafler; thi ei at tale om, at der ligger noget Gemeent og Plumpt i det Ord Vaffel, da enhver veed, hvad varme Vafler 2c. have at betyde i et vist Konstsprog, saa ere Pandekager ogsaa ganske passende til Nutidens Smag. Der ligger noget saa Betydningsfuldt i en Pandekage, at Franskmændene have valgt den til Ordsprog, og, som bekjendt, sige: quel bruit pour une omelette! — hvilken Allarm for en Pandekage! — hvormed de ingenlunde ville nedsætte en saadan Kages Velsmagenhed, men blot vise dens Uskyldighed og Lethed som Føde. En Pandekage er ogsaa Kronen for alle Kager, ligesom den uomtvivleligen, historisk betragtet, er den ældste blandt alle. Den er, som mange af vore Digterarbeider, vore Philosopher og vore Rigmænd, let bagt, let fortæret og let fordøiet. Jeg kan uden Selvroes sige, at saaledes, som jeg bager mine Pandekager, skal ingen gjøre mig det efter; de er: saa tynde som et Flor og saa gjennemsigtige som et Glas, hvorimod de hollandske Vafler, ved deres bataviske Tykhed og Uigjennemsigtighed røbe deres Herkomst fra et Folk, der, som Digteren siger: "boer lidt under Havet". For at skaffe mine Pandekager end større Afsætning og et høistæret Publikums Bifald, maa jeg herved forsikkre, at jeg ikke tager en eneste dansk Ingredients dertil: Melet er engelsk, Æggene lagde af tydske Høns, Sukkeret kogt i Frankrig, Vandet, hvormed Deigen tilberedes, spansk, Correnderne portugisiske, og Brændevedet, hvorved de bages, italiensk. Men ikke nok, at alle Ingredientserne og Hjelpemidlerne til Bagningen ere udenlandske, men selv den Kone, der bager Kagerne, og den Pige, der lægger dem paa Fadet, ere fødte Engellænderinder. Udsalgsboutiquen er forfærdiget i Engelland, og forsynet med engelske Indskrifter og Sindbilleder. Den bliver foran paa

Bakken, og har til Overskrift: Magazin of english Pancakes. Prisen for hver Pandekage er 8 ß. Vel veed jeg, at man i Danmark sælger dem maaskee for 2 ß.; men det høistærede Publicum, haaber jeg, vil betænke, at der er ligesaa stor Forskjel paa engelske Pandekager og paa danske, som paa engelsk Ale og dansk Øl, mellem hvilke sidste Afstanden er saa stor som fra A til Ø. Desuden er jeg bleven underrettet om af omreisende Virtuoser, Konstberidere, Linedansere og Taskenspillere, at i Danmark intet recommanderer en Konstner mindre end billige Priser, og at det eengang er Skik og Brug der, at betale det, som i Hamborg koster 2 til 4 Groschen, og i London 6 Pence, med 5 til 6 Rbmark. Det være langt fra mig at gjøre Forandringer i gamle gode Skikke, og jeg tager derfor ikke i Betænkning at lade mig betale mine Pandekager med 8 ß. Stykket, haabende, at dette ei lidet vil tjene til deres Anbefaling.

William Pancake,
from London.

Forfattervirksomhed.

Man har Exempler paa Forfattervirksomhed, der næsten overgaae al Forestilling. Spanieren Lope de Vega skrev saa meget, at man kan regne, han leverede 5 Ark dagligen. Portugisen Manouel de Faria e Sousa roser sig af, hver Dag af hans Liv (1590—1649), at have leveret 12 Ark med 30 Linier paa hver Side. — J. J. Moser, der døde 1785 i Stuttgart som Kgl. dansk Etatsraad, skrev saa meget, at Fortegnelsen over hans Skrifter i hans Selvbiographie allene udgjør 64 Sider, ei at tale om hans utrykte Arbeider, der udgjorde omtrent $\frac{1}{4}$ Deel heraf. Hans teutsches Staatsrecht og Staatsarchiv bestaaer af 60 Qvartbind, og hans Reichsfama og Reichshofraths-Processe af 35 Octavbind. Men han arbeidede ogsaa med saadan Hurtighed, at han f. Ex. afgav en Erklæring paa Acter, der bestode af adskillige Folianter, medens Cancelliebudet biede derpaa, og i to Dage forfattede en anden Erklæring, til hvis Bearbeidelse der var sendt ham 8 Folianter af meget forvirrede Acter, og til hvis Afskrivning der medgik

6 Dage. — Voltaire har skrevet fulde 100 Bind, og da en vis Herre vilde anskaffe sig et Bibliothek, og spurgte hvilke Bøger han skulde kjøbe, svarede man ham: kjøb Voltaires Værker, saa har De et Bibliothek; men han var og ligesaa utrættelig i at skrive, som umættelig i at høste Laurbær, thi endnu i sit 78de Aar concurrerede han, skjøndt anonym, om at vinde den for et Digt udsatte Prisbelønning. — J. G. Krünitz, practiserende Læge i Frankfurt am Mayn, arbeidede 14 Timer dagligen, fortsatte sin Encyclopædie indtil det 78de Bind, og døde netop, da han var kommen til Artiklen Leiche. — A. v. Haller, den udmærkede Anatom, Chirurg, Physiolog, Botaniker, practiserede ikke allene som Læge, men skrev ogsaa foruden mange Bøger over de meest forskjellige Emner, 12000 Recensioner i Götting. gel. Anzeigen. — Holberg og Suhm vare de to frugtbareste Skribenter hos os. Foruden Holbergs udvalgte Skrifter, som bestaae af 22 Bind, haves endnu 6 Qvartbind (hans jødiske og Kirkehistorie ꝛc.) og 4 Octavbind (Epistler), som ikke findes blandt de udvalgte Skrifter. Han arbeidede 12 Timer om Dagen. Af Suhm haves 15 Bind smaae Skrifter, og 14 Qvartbind, den danske Historie angaaende, uden at regne de hidtil utrykte Bind af hans Danmarks Historie, og mange særskilt trykte Afhandlinger. — J. C. Tode har skrevet 28 Bind recenserende Journaler paa Tydsk, foruden mange medicinske Skrifter paa Dansk og Tydsk, periodiske Skrifter af blandet Indhold, næsten uafbrudt, under forskjellige Titler, lige fra 1772 til 1800, foruden Bidrag til andre Tidsskrifter, som Iris, Iris og Hebe ꝛc., 10 Skuespil, mangfoldige Stridsskrifter, Oversættelser ꝛc.; og skjøndt sysselsat som practiserende Læge og Professor ordinarius ved Universitetet, savnedes han desuagtet ikke i selskabelige Kredse. — Man siger med Rette, Tiden er lige lang, men ikke lige nyttig, og vil man gjøre den ligesaa nyttig som lang, saa maa man træde i saadanne overordentlige Mænds Fodspor. Imidlertid er det ikke altid, som Lessing siger, vieles, men viel, som det gjelder om, naar Udødelighed skal opnaaes. Anakreon naaede den ved en saare liden Samling af Smaadigte, Wessel og Kleist ved to Octavbind hver. Den Skjald, som derfor sagde, at

man ikke skulde spørge: "hvor meget Manden skrev, men hvor godt og skjønt det blev", havde altsaa forsaavidt i Grunden Ret; men en fleersidig og omfattende Aand fortjener dog altid en høi Rang, om han end ikke har leveret lutter classiske Arbeider. — Der gives iøvrigt Digtere, der ligesom Nattergalen glæde os ved deres Sang nogle faa Sommermaaneder, og siden ganske tie. Blandt disse regner jeg Leisewitz i Tydskland og Forfatteren af Landsbykirkegaarden i Danmark.

Aandens Rige.

Hvor findes vel Den, hvis Hjerte slaaer varmt for Menneskehedens høiere Tilværelse: for dens Fremskridt til det Bedre, hvor findes vel en Saadan, der ei skulde fryde sig ved at see gamle Hellas kraftigen reise sig, for at sønderknuse sine Undertrykkeres Jernaag, for at fordrive Europas lesgemlige og aandige Pest: Osmans raae, aldrig til Menneskedannelse fremskridende Horder! — Snart maaskee skal atter Solen kun bestraale frie Mennesker i Miltiades's, Phidias's og Aristoteles's: i Frihedens, Kunstens og Videnskabens, gamle, herlige Fødeland. Gud med vore Læreres undertrykte, mishandlede Efterkommere! Held og Velsignelse over Lysets Kamp imod Mørket! — Uden Aandsdannelse er Mennesket kun et Dyr; denne Sandhed fremlyser af alle Folkefærds og alle Tiders Historie. Skulde vi da ei glæde os ved enhver Aandens Seier over Dyret? over hiint hellige Lands Befrielse fra Barbarer, som over det nyligen i England oprettede Samfund til Understøttelse for aandig Virksomhed, under Kongens Forsæde? — Ogsaa maa det inderligen glæde enhver Dansk, hos os selv at bemærke, hvor redebont Frederik den 6te, under den meest trykkende Stilling, yder Videnskab og Kunst den Understøttelse, som ikkun faa Førster have skjenket disse under de lykkeligste Tidsomstændigheder. Aldrig har den danske Regjering bekostet Udgivelser af saa mange vigtige, især oldnordiske, Værker, som i de sildigere Aar; aldrig har Danmark understøttet saa mange aandfulde og kundskabsrige Reisende, som fortiden, da tillige Bestyreren af nervus rerum gerendarum, vor ædle Møsting, er hos Dankongen den varmeste Talsmand for Videnskab og Kunst. Vor forarmede, sløvede, efter alt Sandseligt ligesaa ivrigen higende, som for alt Aandigt ligegyldige Slægt trænger ogsaa haardeligen til aandig Modvægt; thi haardt er det, at være fattig i Pungen, men meer end dobbelt haardt, at være fattig i Pungen og Aanden tillige.

Verus.

Miscellen.

Hvor megen Umage man end gjorde sig for at udrydde hvert Spor af Hedendom i Norden, og med hvor meget Held dette end skeete, var det dog ikke muligt, ganske at udslette hver Erindring derom. Saaledes staae endnu mange hedenske Grav- og Offerhøje, og kunne ikke jevnes førend Plougjernet og Egenfordeel byde det. Saaledes findes nu i vore Ugedage: Søndag (Soldag), Mandag (Maanedag), Tirsdag (Tyrsdag), Onsdag (Odinsdag), Torsdag (Thors Dag), Fredag (Freyes Dag), saavel i Skandinaviens som tildeels i Tydsklands og Engellands Sprog, som Minder fra Hedenoldet. De Tydske synes at have begyndt med at forandre disse Benævnelser, men det er dog ikke lykkedes dem med flere end Mittwoche, thi (Dinstag) Dienstag synes snarere at være en fordærvet Udtale af Tirsdag, end, som Nogle antage, at betegne Hoveriedag. Thorsdag have de vel forandret til Donnerstag, men i Grunden var Thor og der Donnerer dog vel een og samme Person.

I Midten af det 16de Aarhundrede gaves i Frankrig yderst besynderlige og latterlige Embeder, der vare beærede med Titel af Conseiller du Roi (Kgl. Raad). Saaledes omtales 1544 en Conseiller langueyeur de pourceaux du Roi, Kongl. Svine-Tunge-Raad — et Embed, som bestod i, at undersøge Svinenes Tunge, for at see, om de havde Tinter.

Det Land, hvor lærde Selskaber bedst synes at trives, er Italien. I Mailand allene fandtes fordum over 25.

Indenlandske Efterretninger.

Professor Weisses kronede Melodie til Frøken Jessens Nationalsang gjør stor Lykke. Den spilles, synges og nynnes overalt i og udenfor Hovedstaden. Den synes, efter Anmelderens Skjønnende, ogsaa at fortjene denne Lykke, da den forener med Simpelhed Harmonie og Ynde.

Den forrige Borchske Gaard No. 37 paa Hjørnet af Østergaden og Amagertorv, er ved 5te og sidste Auction solgt til Frue C. Pingel for 54,050 Rbdlr. Sølv. Den er assureret i Brandcassen for 43,700 Rbdlr. Sølv. — Den Søbøtkerske Gaard paa Strandveien er solgt til Islandsk Kjøbmand Hr. Huneus for 30,000 Rbdlr. rede Sølv.

Det danske asiatiske Compagnies Chinaskib Christianshavn, ført af Capitain Stage, kan nu snart ventes her paa Rheden. Efter Breve fra London skal det paa sin Hjemreise være afseilet fra St. Helena den 10 April d. A., alt vel inden Borde.

Løverdagen den 9de d. M. opkom pludselig en Ildebrand i en Gaard i Alsted, ved Sorøe, hvorved denne, med alt Indboe, 9 Kreature og 6 Huse blev lagt i Aske. Ilden, som, saavidt vides, begyndte i Faarehuset, fra hvilken Kant Vinden blæste, udbredte sig øieblikkelig over hele Gaarden og derfra til Husene som laae foran samme. I Gaarden var ingen hjemme undtagen en aldrende Kone, og ligesaa var det Tilfældet i de fleste af Husene. Flere Halmstakke forøgede Luens Magt, og da den bestrøg Hjørnet af en nærliggende Gaard maatte de faa Tilstædeværende, imedens Redning var muelig, anstrænge sig med at redde denne; da dens Antændelse vilde have havt hele Byens Ødelæggelse til Følge. Beboerne, ialt 27 Mennesker, kunde derfor saameget mindre erholde Hjelp til at faae noget reddet, undtagen nogle faa Stykker, som een eller anden af dem selv fik uddraget af Luerne. Menneskevenner, som ville række saa mange aldeles ødelagte Ulykkelige en hjelpsom Haand, kunne indsende deres Gaver til Hr. Pastor og Ridder Bastholm i Slagelse, Hr. Cancellieraad Harhoff i Ringsted, Hr. Amtsprovst og Sognepræst Flemmer i Alsted, og

Hr. S. Povelsen, Procurator og constitueret Forvalter ved Sorøe Academie, i Sorøe.

Odense, den 15 Juni. Tugthuusfangen Frederik Jensen, som, for begaaet attenteret Mord paa een af sine Medfanger i Odense Tugthuus, den 30 April ved Høiesteret dømtes fra Livet, henrettedes igaar paa en af Byens Marker, forreste Roersskov kaldet, ved den nye Landevei udenfor Vesterport. Executionen skeete om Morgenen Kl. 6, og Delinqventen gik selv ud til Rettersstedet, hvor Hs. Velærværdighed Hr. Steenbuch, Sognepræst til St. Hans Kirke, efter forudgaaet Forberedelse, var tilstæde, og endnu med Religionens Grunde styrkede ham til, med Haab og Tillid at gaae Evigheden imøde. Pladsen var omgivet med tilstrækkelig Vagt, og Alt foregik med Rolighed, Orden og Hurtighed. Efterat Hovedet var skilt fra Kroppen, blev Legemet lagt i en Kiste og begravet paa Kirkegaarden. Som sædvanligt var en Mængde Mennesker samlet ved dette Sørgespil; men (til Ære for Kjønnet være det sagt!) dog kun faa Tilskuerinder, især af den Klasse, som Man før har læst ikke allevegne skal være saa tilbageholden ved slige Optrin. Endnu fortjener at bemærkes, at det nu er hele 29 Aar siden at her blev sidst fuldbyrdet nogen Dødsstraf, og netop paa samme Aarstid. Hvad man iøvrigt maa beklage er, at den umenneskelige og meer end barbariske Skik, med at opsamle det ulykkelige Slagtoffers rygende Blod i Drikkekar og med Magt tylle det i Personer, som have Slagtilfælde, selv endnu i vore Tider kan finde Sted. Thi antaget — hvilket dog er høist problematisk og det Modsatte langt mere sandsynligt — at Kuren virkelig hjalp, er den dog af et saa oprørende Slags, at Man burde lade Kannibaler (hvis de drive det saa vidt!) beholde den for sig selv. Man ækles med Rette ved at nyde de fleste Dyrs Blod tilberedt, men hvad Sammenligning er her endda? Og skeer det (som Man mindst bør antage) uden nogen Læges Anordning, lod det sig vel med Rette henføre til Qvaksalverie, og burde ikke taales. Men da et sligt Middel aldrig kan tænkes grundet i Naturens Forskrift, er det unægtelig en Misbrug og Levning fra den krasseste Overtroes Tider, som ved Lovbud høilig maatte ønskes afskaffet.

Efter en General-Tabel over Ægteviede, Fødte og Døde i Kirkeaaret 1820, i Kongeriget Danmark, ere ialt: 9109 Par ægteviede. Fødte: af Mandkjøn 16694, af Qvindekjøn 15682, tilsammen 32376; Uægte af begge Kjøn 3089. Døde: af Mandkjøn 12064, af Qvindekjøn 11478, tilsammen 23542; altsaa ere 11923 flere Fødte end Døde. 1188 vare Dødfødte. En Alder af 100 Aar og derover opnaaede 3 af Mandkjønnet og 8 af Qvindekjønnet.

Blandede Efterretninger.

Tyrkiet.

(Fortsat; see forr. No.)

I Tyrkiet betragtes Soldaterstanden som den ypperste Stand, og enhver Muselman anseer det for Religionspligt at henregnes til den. Men man maa ingenlunde sammenligne de tyrkiske Soldater med de i civiliserede europæiske Stater. Enhver kan løbe til og fra, efter Behag; og en Tyrk behøver kun at bevæbne sig med en Kandjear eller stor Kniv, og begive sig til en Afdeling Janitscharer, eller til en Pascha, Aga eller anden Officier, saa kommer han i Krigstjeneste. Vil han ikke tjene længer, saa afskediger han sig selv, uden at kunne straffes som Rømningsmand. Denne Omstændighed tilintetgjør al Krigstugt, og derfor vise Tyrkerne vel i Begyndelsen af et Angreb et Slags vildt Mod, men ved det mindste Vanheld tage de Flugten. — Imidlertid er den osmanniske Hovedmagt Janitscharer; det klinger frygteligen, naar man hører, at Porten kan stille 400,000 Mand; men naar man veed, at Hæren bestaaer af lutter Sammenskrab, saa forsvinder snart de store Tanker, man har om den. De Lister, som Enhver kan lade sig indskrive i, kaldes Ortaer, og disse bestaaer deels kun af 1000, deels ogsaa af 20 til 30,000 Mand. Ved Indskrivningen forpligter Janitscharen sig vel til at møde, naar Ortaen samles og han indkaldes; men det beroer ganske paa ham selv, om han vil indfinde sig eller ei, og da Egennytten her er den vigtigste Drivefjeder, saa udebliver sjeldent Nogen, naar der skal stilles et Opror, ikke af Kjerlighed til

Orden, men af Lyst til Plyndring, som gjerne forefalder ved saadanne Leiligheder. Dog ganske anderledes er det, naar Hæren opfordres til at drage i Kamp mod en fremmed Fiende, thi da maa Regjeringen sædvanligen betjene sig af Religionssværmeriet til at opflamme disse Tappres Mod, og den lader da bekjendtgjøre, at El Sainjeak Scherifs, d. e. Prophetens Banner, skal bringes til Hæren. Men al saadan konstig Opflammen til Tapperhed, varer her, som overalt, kun en Tid. Vel lade de overtroiske Tyrker sig derved sammendrive i store Flokke, da de troe, at Seieren er vis, naar de have dette Palladium hos sig, men udebliver denne for længe, eller mislykkes deres Angreb, saa kjølnes ogsaa deres konstigen opvakte Iver. Den sidste Gang El Sainjeak Scherif blev bragt fra Constantinopel, ventede Regjeringen, at 30 til 40,000 Janitscharer skulde følge den, men der kom kun 3000. Disse Krigsfolks Indkaldelse kan saaledes sammenlignes med Opfordring en Masse i Europa; og da de mangle al Krigstugt, saa kunne de ikke egentligen kaldes noget organiseret Troppecorps. Vel har man hørt, at de i ældre Tider have udrettet meget; men man maa ikke glemme, at de altid havde et svagere, eller i det mindste lige slet organiseret, Partie imod sig; heller ikke var den europæiske Krigskonst, f. Ex. i Soliman IIdens Tid, bragt synderlig vidt, og den Gang var det især Tallets Overlegenhed, der gav Fortrin i Krigen. Nu derimod ville Tyrkerne maaskee vel kunne maale sig med deres Lige, men ikke med en europæisk Hær, der, skjøndt mindre i Tallet, har en god Anfører og er vel organiseret.

Benævnelsen Janitscharer er egentligen en fordærvet Udtale af Jenkidschari, Jen-tsi-schjeri d. e. nye Soldater. Deres Corps blev oprettet under Murad eller Amurath den 1ste, 1362, og bestod da kun af 8 til 9000 Mand. Efterat denne Sultan havde udvidet sine Erobringer lige til Donau, lod han udtage hvert femte Christenbarn, der var over 15 Aar, og sætte under Opsigt af haardføre Folk, der underviste dem i den mahomedanske Religion. Derpaa bleve de øvede i Vaaben og vante til Blodsudgydelse. Naar de vare saaledes afrettede, indlemmedes de i Janitscharcorpset. En Dervisch gav dem sin

Velsignelse, i det han lagde een af Anførerne sit Koleærme paa Hovedet, hvorfor der endnu den Dag i Dag hænger et Slags Ærme ned ad Janitscharernes lange hvide Hue. Nu recruteres de af Tyrker, og sædvanligst af Janitscharbørn. Deres højeste Lønning er, Klæder og Føde fraregnede, 12 til 15 Asper (60 paa hver tydsk Daler), men de nyde store Forrettigheder, og ere fritagne for mange Afgivter, endog Kopskat. Deres Faner ere deres Kobbercasseroller, eller de Feldtkjedler, hvori de lave deres Mad. Disse have en Æresvagt, og naar de flyttes, maa de Forbigaaende hilse dem med største Ærbødighed, og den, som undlader det, straffes paa Stedet af de Drabanter, der stedse ledsage Kjedlerne. De tjene hver Janitscharafdeling til Foreningspunkt, ere i Feldten behængte med Flitter, og bæres til Stads foran Hæren. Mister en Orta sine Feldtkjedler, ansees Corpset for vanæret. Naar Janitschar-Afdelingerne ere misfornøjede, bringe de deres Feldtkjedler hen udenfor Sultanens Pallads, og kaste dem hulter til bulter oven paa hverandre. Ved dette Løsen til Opstand bevæbne og forene alle Janitscharerne sig. De foreskrive nu Regjeringen Love, fordre Ministernes eller de første Embedsmænds Hoveder, som da ofte ufortøvet og uden Undersøgelse offres dem. Stundom afsætte de endog Sultanen, saaledes som de gjorde ved Selim III. Hele Constantinopel er i krampagtig Bevægelse, indtil disse Skarer have hentet deres Feldtkjedler. Hvor mægtig end Sultanen er, beherskes han i Grunden dog af disse udisciplinerede Soldater, men for at give andre Nationer et høit Begreb om sine Folks Krigstugt, lader han, førend han tilsteder Gesandterne Audience, i disses Paasyn uddele Rationer blandt sine Janitscharer, som da strømme til, og naturligviis lægge en mageløs Tilfredshed med deres Herre og hans Regjering for Dagen. — Med Hensyn til Feldtkjedlerne have Høvdingen for Ortaerne lige Navn med Suppekjedler, og hver Janitschar bærer paa sin Stadshue en Messingplade istedetfor Fiederbusk, og i denne Plade sætte de en Træskee, hvormed de spise deres Riis, som er deres vigtigste Næringsmiddel. Til hver Orta hører nogle fiirkantede Tavler af over en Fods Størrelse, som bæres paa Stokke,

og paa hvilke Ortaens Sindbilleder ere grovt malede. — I Feldten ledsages disse Kjedler af nogle unge Mennesker, som ere aldeles bedækkede med eller indhyllede i store Hhaiker og kaldes El Harem. De betragtes af de overtroiske Muselmænd som et Slags helligt Pant, have stedse en Vagt om sig, og opholde sig i et Telt nær ved Feldtkjedlerne. De forrette ingen Tjeneste, og hver Mand af Ortaen opoffrer sig villigen, for at forsvare dem eller frelse dem fra Fiendens Vold, thi at miste dem vilde være en uudslettelig Vanære for hele Corpset. — Da Janitscharerne uforhindrede kunne forlade en Orta og gaae ind i en anden, saa skjønnes let, at ingen Krigsdisciplin her er tænkelig. Men ikke nok, at de, som forhen anført, ei ere at stole paa i Krig, de ere ligesaa upaalidelige i Fred. Sultanerne søge derfor at have et Slags Modvægt imod dem i de ved deres Hauger og Lyststeder, under Navn af Bostangis eller Gartnere ansatte bevæbnede Tjenere, der ere den Livvagt, til hvilken de betroe deres Person. Deres Tal udgjør nogle Tusinde Mand, men det værste er, at de i Tilfælde af Oprør slaae sig til Janitscharernes Partie, som det stærkeste. Saaledes blev Selim III. et Offer, uden at have nogen Nytte af denne sin Livvagt. Kun de allerfærreste af Janitscharerne faae nogen militair Opdragelse, og man synes ganske at have fjernet sig fra den Plan, hvorefter de oprindeligen ved Corpsets Oprettelse bleve dannede til Krigere. Iøvrigt bestaaer Portens Tropper i Krigstider af bevæbnede Skarer fra Provindserne: Lykkefristere eller Frivillige, virkelige eller forstilte Sværmere, og de Tropper, som visse Lehnsherrer ere forpligtede til at stille. Denne besynderlige Miskmask er ikke bedre end arabiske Horder, hvortil endnu kommer den svære Tros, de utallige Tjenere, og ikke stridende Embedsmænd, som følge med Hæren, og gjøre det Hele til Uorden og Forvirring. Vi have her seet de levende Midler, som Porten betjener sig af til at bekrige sine Fiender. Vi ville nu kaste et Blik paa de livløse. Først maa det her bemærkes, at de ikke have Bajonetter, hvilket maa være dem til stor Skade, naar de stride mod Nationer, der ere forsynede med disse Vaaben; dernæst er deres Artillerie i en meget ussel Forfatning. Paa Batterierne findes adskillige gam-

meldags Lavetter, hvis Hjul ere gjorte af Planker, og med hvilke ingen kan manøvrere; overordentlig store Feldtslanger; Canoner af uhyre Caliber, som ligge flade paa Jorden, til at affyre Stene, og andre med adskillige Mundinger. Vel have europæiske Officierer fra Tid til anden bestræbt sig for at undervise Tyrkerne i Krigskonst og at indføre Krigstugt iblandt dem, men deres Bestræbelser have længe været forgjeves. Om end Folkene egnede sig hertil, saa duer Munitionen dog intet. (Fortsættes.)

I offentlige Blade læses en Skrivelse fra en i Storbritannien reisende tydsk Mand, af 25 April d. A. Paa hans Reise fra London til det Skotske Høiland, kom han igjennem Engellands fortrinligste Manufacturdistricter, hvor han ved hvert Skridt saae Vidundere af Industrie. I Orford, med dets mange Skolecollegier, der ligne Klostere, ere Studenterne klædte i Talarer, lig Præsternes, og bære Baretter, der see ud som Uhlan-Huer. Blenheim er et kostbart Slot, der har mange Konstskatte og et smukt Gebet. Nationen havde engang foræret Hertugen af Marlborough samme, til Belønning for hans Stordaad, men den vil nu afkjøbe hans forgjeldede Efterkommere samme, og give Hertugen af Wellington det som Eiendom. I Birmingham saae vor Reisende, foruden Boltons og Watts Værksteder, der ligne et Castel, omgivet af høje Mure, den preussiske Consul Thompsons 80 Centner tunge af Jern støbte og med Bronze zirede Vase, der uefterligneligt skjønt er forfærdiget efter den, der er bleven funden i Keiser Hadrians Villa. — Badestæderne Buxton og Matlock — hvor kun om Sommeren virkelige Syge søge Cuur — stikke rigtig nok meget af mod Bath og Brighton, hvor endog om Vinteren, fra November til Februar, 25,000 Ørkesløse af Stand og saakaldet god Tone i Yppighed drive omkring. — Manchester er saa mørkt som Graven. I en eneste Sahl i denne uhyre Fabrikstad, dreie 6000 Spindler sig. — Bridgewater-Canalen flyder over Floder og Dale; i Leed saae man en Colonne af 24 med Steenkul læssede Vogne, satte i Bevægelse ved en Dampmaskine, kjøre frem og tilbage paa en dertil

indrettet Vei. — I Sunderland er en Bro af støbt Jern, der kun overgaaes af den uhyre Southwarks Bro i London. — I Egnen af Newcastle findes i Steenkulsgruberne Landeveie med Jernspor, der ere 12 engelske eller fire tydske Mile lange, Canaler, Vaaningshuse og Stalde, saaledes at der i denne Underverden fødes Mennesker og Heste, som aldrig see Dagens Lys. Vedbliver man paa denne Maade at underminere Skotland hist og her endnu i hundrede Aar, i samme Forhold, som hidtil, saa ville disse Dele af Storbritannien danne ligesom to Etager, hvoraf den ene maa bereises over, og den anden under Jorden, og formodentligen vil der da i den underjordiske Deel, ligesaa godt som nu ovenfor i den fri Luft, gives baade Veie, regelmæssigen frem- og tilbagegaaende Postkareter og velindrettede Vertshuse, vel at forstaae, alle oplyste ved Lygter eller Gasbelysning. — Paa den Grændseflod, der skiller Engelland fra Skotland, Tweed, findes den nye Lænkebro, der fører 1½ tydske Mile over Tweed. Floden er her henved 400 Fod bred, og paa denne hele Strækning svæver Broen, uden anden Støttepunkt end begge de yderste Ender paa denne Side og hiin Side Strandbredden, frit i Luften. Denne Bro, der er forfærdiget af Ingenieur-Capitain Brown, har ikke kostet mere end 8000 Pd. St., medens den af støbt Jern forfærdigede Southwarks-Bro i London, der er noget over een Gang saa lang, og fører i tre Buer over Themsen, har kostet 800,000 Pd. St. at bygge.

Det Keis. Russiske Landhuusholdningsselskab i Moscau, har i Nærheden af denne Stad et Anlæg, hvor det practisk lader gjøre Forsøg med forskjellige foreslagne Culturmethoder, hvis Resultater skulle bekjendtgjøres i Selskabets Aarbøger. Fyrst Gagerin agter at gjøre en videnskabelig Reise, paa hvilken han vil undersøge alle oeconomiske Anstalter og Instituter i Tydskland, Schweiz og Frankrig, og indsende Beretninger derom til Institutet. I Selskabets seneste Forsamling oplæstes et Brev fra Dr. Gebler i Berlin, i hvilket Forf. taler om en Art Sommerhvede, der, under Navn af Kalminka, dyrkes ved Irtisch i Sibirien, og som i Almindelighed giver ti, men i gode Aar 20 Fold. (Efter Frih. v. Wittens Værk om den højere Landcultur, skulle andre Ar-

ter af Sommerhvede være langt fortrinligere til at forplantes i Tydsklands (følgeligen nok ogsaa i Danmarks) Clima, end den ny Sibiriske Sommerhvede.)

I Engelland har man bragt det saavidt med Ananas's Dyrkning, at en enkelt Frugt af denne Art meget hyppigen veier 6 til 12 Pund!! (Vore danske Drivehuse levere vel ogsaa denne Frugt, men af en ubetydelig Størrelse, og til en uhyre Priis. Ofte koster en eneste 4 til 5 Rbd.)

Efter den hæderlig bekjendte Læge H. L. v. Altenhofers Opgivelse, ere af Staden Petersborgs 285,000 Indbyggere 55,056 Krigsfolk og 35,687 Udlændinger. Af 100 Mandfolk gifter sig kun 1, og af 100 Fødte ere derfor ogsaa de 15 uægte. De i sig selv frugtbare russiske Qvinder, føde sjeldent flere end 4 Børn. Af 1000 russiske Qvinder døe aarligen 7 i Barselseng og føde 8 døde Børn; af et lige Antal udenlandske Fruentimmer døe 15 og føde 25 døde Børn. De Dødes Forhold til de Levende er 1 : 28 til 29. I Aaret 1812 døde allene af Typhus 2200; den veneriske Syge gjør frygtelige Fremskridt; Meslingerne ere værre end noget andetsteds; for Vaccinationen lægge Russernes Fordomme store Hindringer i Veien. Endog de velhavende Classers Børn dies ved de afskaarne Vorter af en Koes Yver, hvilke befæstes paa Enden af et Horn eller Rør, saa at Barnet kan suge Melken af den fremragende Vorte.

En anseet Mand i Manchester i Staten Vermont, navnlig Roussel Colvin, forsvandt pludseligen i Aaret 1813 paa en hemmelighedsfuld Maade. Efter lang forgjeves Efterforsken, blev hans to Naboer, Stephen og Jesse Brown, mistænkte for at have myrdet ham, og Mistanken understøttedes af saa mange tilstødende Omstændigheder, at de bleve stillede for Retten, og de Edsvorne (Jury) erklærede dem for "skyldige." Efterat de Ulykkelige vare dømte til at hænges, og dagligen i Fængslet ventede Dommens Fuldbyrdelse, faldt det en Menneskeven ind, istedetfor de hidtilværende Privatefterforskninger efter den foregivne Myrdede, i alle de vidtløftige Staters officielle og halvofficielle Tidender at lade indrykke en nøiagtig Beskrivelse over den Savnede, ligesom de nærmere Omstændigheder ved hans Forsvinden. Det varede ikke længe, og den formeentlige Dræbte indfandt sig i Decbr. 1819 i Manchester, betimeligen nok til at frelse de uskyldigen Dømte. Colvin var kort førend han forsvandt bleven betagen af en partiel Sindsforvirring, og kom til en langt borte ensomt boende Ven, hos hvem han levede i Indgetogenhed, og som var ubekjendt med hans Forhold.

De, som endnu maatte være i Besiddelse af nogen af de i Aaret 1817 i Christiania udstedte Deposito-Beviser (almindeligst kaldet "Samfunds-Sedler") paa en halv Spd., kunne nu erholde fuld Værdie for Samme i Norske Speciessedler, naar de derom melde sig inden 12te September d. A., paa General-Auditeur Berghs Contoir i Gaarden No. 239 i Raadhuusgaden i Christiania, dog saaledes, at, hvis Nogen bringer et ulige Antal, maa tillige medbringes en halv Spd. i Skillemynt.

Kjøbenhavns Børs, d. 19 Juni.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 70 a 70½. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 90 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 118 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 15⅜ a 15½. Svenske Sedler 69 ß. — Disconto 6 pC.

Anecdot.

En meget ivrig Præst i Lyon havde sat sig det i Hovedet, at fornye alle i hans Sogn under Revolutionen sluttede Ægteskaber. Virkelig overtydede han en allerede for 19 Aar siden givt Kone om Nødvendigheden deraf; hvorfor hun søgte at overtale sin Mand dertil. Men da denne svarede, at dersom deres indgaaede Ægteskab var ugyldigt, og at han følgeligen skulde gives paa nye, vilde han nok tage sig en anden Kone; saa lod denne gudsfrygtige Dame Sagen hvile i Fred, uden at lade sig mærke med Samvittighedsnag herefter.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 50.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 23 Juni 1821.

Udmærkede Mænds Ligegyldighed for Angreb paa deres Caracteer eller Arbeider.

Voltaire samlede ordentligen paa alle de Nidskrifter, der udkom imod ham, men tilsidst, siger han, bleve de saa mange, at han opgav denne Beslutning. Engang tilskrev en Mand ham paa slet Fransk, at en ung Tydsk havde skammeligen angrebet ham. Min Herre, svarede Voltaire, jeg forstaaer ikke Tydsk, og er for gammel til nu at lære det, for at læse et Angreb paa mig. Men dersom min Angriber ikke skriver bedre Tydsk, end De Fransk, saa er det sikkerligen ikke Umagen værd, at man læser ham.

Boileau Despreaux's hvasse Satire er noksom bekjendt. Han skaanede ikke sin Tidsalders Skriblere. Men Paris vrimlede af forsultne Forfattere, der ikke bluedes ved at angribe ham paa det uværdigste, ei saa meget for at krænke ham, som for at vinde nogle Livres. Dog, Boileau behandlede dem med taus Foragt. Man spurgte ham endeligen: om han da aldeles ikke vilde svare dem? Nei, sagde Boileau, jeg vil bestræbe mig for at være en retskaffen Mand, saa kan jeg lee ad deres Angreb.

Goethe var altid meget ligegyldig ved skriftlige Anfald. Da F. Nicolai skrev sine berømte Freuden des jungen Werthers, imod hiins berømte Leiden des jungen Werthers, var al den Hevn, han tog over ham den, at han udskjar den meget fine Vignet af Chodowiecki, som han satte saa stor Priis paa, og lagde den blandt sine kjereste Kobbere. Men Pjecen selv saae han aldrig mere. Werthers Freuden ere længe druknede i Lethe Flod; Werthers Leiden agtes endnu som et Mesterværk. Saaledes seirer altid det sande Gode.

F. Nicolai var vel ikke nogen æsthetisk Forfatter af Betydenhed, men høist fortjent som Literator og frimodig Critiker. Følgen af hans Frimodighed var, at hans Modstandere overøste ham med Skjældsord. "Vilde disse Herrer gjendrive mig, sagde han, skulde det være mig kjerest. Ville de skrive Satirer over mig; for mig gjerne — naar de kun besidde Vittighed. Men skrive de Satirer uden Vittighed, saa tage de Skade for Hjemgjeld."

Ogsaa vor Holberg bekymrede sig kun lidet om de Nidskrifter, som en vis Kjøbenhavnsk Bogtrykker, der med Procurator Falsmaal kunde sige til sin Undskyldning: hvad gjør man ikke for Kone og syv Børn! lod udgaae imod ham. Man vilde pirre Holberg til at saggive Personen, men denne store Mand var alt for meget Philosoph til at ville søge Hevn paa den, som i Grunden fortjente Medynk. I Anledning af en dadlende svensk Recension over hans Historie, siger han: "Jeg lader derfor saadan Critique være ubesvaret — Adskillige mene, at sammes Auctor er ikke andet end en Bogtrykker, hvilken skriver ikke af nogen Fiendtlighed, men allene ved slige Critiqver at skaffe sine trykte Bøger

nogen Debit. Jeg misunder ham ei den Fordeel, som han derved kan have, ønsker allene, at han vil fortsætte sin Handel heller paa andres end paa min Regning."

Ligesom det sædvanligen er de bedre Frugter, Ormene gnave i, saaledes er det og de bedre Skrifter, Avindsygen tygger paa, og den evige Gnaven frembringer en Virkning, der er den modsatte af den, Avindsygen vil fremtvinge. Den vækker Opmærksomhed for den Angrebne, og netop derved forøges hans Læseres Tal.

(Indsendt.)

I Anledning af Bemærkningerne i Kunstbladet over dette Aars Udstilling paa Kunstakademiet.

Motto: Svar en Daare efter hans Daarlighed, at han ikke skal for sine egne Øine synes at være viis.

Ordsp. 26 C. 5 V.

Vi have nu erholdet ikke mindre end 3 Fortællinger, Forklaringer og Bemærkninger, samt et Ønske om Udstillingen paa Kunstacademiet for i Aar; nemlig i Dagen, Skilderiet, Politievennen, og endelig den rette Qvintessents i Kunstbladet. I Dagen blev Kunstnernes Arbeider godmodig omtalte, og Anmelderen viste, at hans Hensigt ei var, paa en fornærmende Maade at maale Kunstnernes physiske eller æsthetiske Kræfter. I Skilderiet behagede en brevelskende Skriver offentlig at lægge sin Udygtighed for Dagen i det Emne, han paatog sig. Ønsket i Politievennen indskrænkede sig blot til det Oeconomiske, hvorom Alles Ønsker for Øieblikket dreier sig. Men endelig fremstaaer den rette Kjender i Kunstbladet, som først tvivler paa, at det virkelig er Malerier, han seer, og dernæst tilstaaer, at han glemmer hvad han har seet, og formodentlig ikke engang orker at fuldføre Bemærkningerne over hvad som af det Seete er bleven tilbage hos ham, efterdi han nu

i tre Uger har standset Fortsættelsen. Ved at læse disse Bemærkninger, spørger man sig selv: er det virkelig Skrivt? Jo! det ligner dog Bogstaver. Men Tankerne deri? Ja dem vil man forgjeves lede efter; dem har Forfatteren formodentlig glemt, eller tabt dem paa Veien. Vilde Hr. Bemærkeren dog ikke blot vise sig i Bogstaver, men ogsaa forherlige sit Navn ved Tanker, da vilde han blive rakt en skjønnere Krands end den, man nu tør byde ham. At læse en god Kritik over Kunstfrembringelser, maa være interessant, saavel for Kunstnerne, som det kunstelskende Publikum; men begge Parter kunne dog med Billighed fordre, at den, som opkaster sig til at føre Pennen herover, i det mindste har lært at stave A B i Kunstens Bog. For imidlertid ved et Exempel at godtgjøre, at Recensenten aldeles ikke har lært dette, og at han virkelig er saa tankeløs og uvidende, som han selv har anmeldt sig, behøver man blot at gjennemgaae et Sted af hans Bemærkninger over Hr. Professor Lunds Arbeider, hvor han siger: "Barnets Kjole og Haar ere ganske vaade, hvilket hverken svarer til Moderens Drapperie eller den klare Luft; i det Hele viser sig en Higen efter at male i Peruginis Maneer, som nok ikke er at anbefale." Noget jammerligere og enfoldigere kunde neppe skrives af en Kunstdommer, og desuagtet maa man oprigtig tilstaae, at dette Sted er noget af det Bedste i hele Afhandlingen; thi Forfatteren har dog deri viist, at hans Attraae var at raisonnere over Kunsten, og at det følgelig blot er en Judiciums Svaghed, at han ei bedre har udført det. Man seer heraf Sandheden af hans egne Ord, at han virkelig ei har vidst, det var Malerier, han betragtede, og at han tillige, uagtet al Anstrængelse, har glemt hvad han saae, førend han kom til Skriverbordet*). For det første er der aldeles ingen Tanke eller sund Menneskeforstand i det Udtryk: at Haarene og Kjolen ere ganske vaade i et Malerie; thi det

*) Han maa endog selv forundre sig over denne Glemsomhed; thi hans mirabile dictu kan her neppe betyde andet end billig Forundring over sin egen Sløvhed.

maatte hedde, at det lignede vaade Haar og Klæder, undtagen det virkelig var overstænket med Vand; for det andet har Recensenten vel aldrig seet et Malerie af Perugino, naar han beskylder Hr. Lund for en Higen at efterligne ham; og for det tredie veed man aldeles ikke hvad Recensenten vil sige dermed, at han ikke kan anbefale Peruginis Maneer, thi for det første vil hans Anbefaling vel ikke sige meget, og for det andet kjender man ingen Maneer, som lader sig anbefale i Kunsten. Hele Recensionen er iøvrigt saa elendig, og Sproget deri saa slet, at det var urimeligt at svare derpaa, naar man ei derved kunde haabe, at gjøre Forfatteren opmærksom paa sin egen Svaghed, hvorved han muelig kunde ledes til, for Fremtiden ikke at befatte sig med Bedømmelser af Ting, der saa aldeles overstiger hans Forfatter-Evner, som han selv har viist, at Kunstakademiets Frembringelser gjøre, og som han ved sine fra al Kunstsands blottede Bemærkninger, har gjort til Pligt, herved offentlig at erklære.

(Indsendt.)

Koster Færgegaard paa Møen

indbyder ikke mindre ved sin yndige Beliggenhed, ved det skjønne Ulfshale Sund, end ved sin gode Indretning, til Reisendes Begvemmelighed og billige Beværtning, enhver Forbifarende til Indtrædelse. 3 à 4 velmeublerede Gjæsteværelser, foruden den paa saadanne Steder almindelige Borgerstue, ere til Afbenyttelse. Dette maa formodentlig have været Forfatteren af det i Skilderiet for 16de September f. A., betræffende denne Færgegaard, Indrykkede, ubekjendt, efterdi denne Indretning saaledes har været i flere Aar.

Da der muligen bliver draget Omsorg for Bortskaffelsen af den Mudder-Forstoppelse, hvoraf Ulfshale Sund, efter Anmeldelse i Aviserne fra Dampskibets Bestyrer, til forskjellige Tider, i større eller mindre Grad, lider, saa vil vist ovenstaaende Efterretning om Færgegaardens behagelige Opholdssted, ei alene være Dampskibets Passagerer, men tillige andre Reisende, velkommen. Suum cuiqve.

Et Par Ord til Bedste for Huusdyrene,

en nødvendig Fortsættelse af Hovedbladet under samme Titel 1820, trykt paa en ædel Borgers Bekostning, for, ligesom hiint, at uddeles uden Betaling; — et halvt Ark, med Sidetal 9—16.

I Ugeskrivtet Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn No. 37, havde jeg den Ære at tilbyde de respective Øvrigheder i Sjællands Kjøbstæder 6 Exemplarer af et trykt Halvark: Et Par Ord &c., uden Betaling, for at uddeles til Slagterne i enhver af disse Stæder; og med Hensyn til Bondestanden udstrakte jeg Tilbudet til Landets høi- og velærværdige Præster; men jeg har, uagtet Bekjendtgjørelsens senere Indrykkelse i Bladet Dagen, af det ommeldte Halvark et temmeligt Antal Exemplarer tilbage. Det bliver altsaa endnu ved mig udleveret, tilligemed den ovenomtalte Fortsættelse, til dem af Høi- og Velbemeldte, som ville beære mig med en skrivtlig Billet derom, Studistræde No. 94, 3 Sal; dog tilgive man denne Tilføjelse: jeg ønsker mig Anmodningerne ved nogen her tilstædeværende Mands Haand, der strax kan imodtage Exemplarerne; thi Alderdoms Upasseligheder gjøre, at Afsendelsen ved mig maaskee maatte gaae i Langdrag.

N. Hansen, forhen Regisseur.

Miscellener.

I Schupzius's Regentspiegel 1659 læses følgende om Hofnarre: "En stor Herre skulde enten læse Historicos eller holde Narre; thi der, som ofte en Kantsler ikke vil sige, og en Hofprædicant ikke tør sige, det siger en Nar og en Historicus. Denne siger "det er skeet", hiin "det skeer endnu." Børn og Narre sige Sandhed. Da nu Kantslere og Raader og andre Grandes, Hofprædicanter og Superintendenter ikke ville ansees for Børn og Narre, saa faae store Herrer sjeldent Sandheden at høre."

I ældre Tider var Geistligheden meget imod Tobakkens Brug. En Pastor Jäger i Tübingen

sagde i en Straffepræken: de drikke, de æde, de h—, de røge endog Tobak. I Philander von Sittenwalds Tobaksteufel kaldes Tobaksrøgere: besatte Mennesker, som man besværger, men som vedblive at være besatte af Djævelen, uagtet den giftige Røg og Stank farer ud af deres Hals.

Den bekjendte Læge, Digter og Philolog Triller, besøgte stundom Messen i Leipzig. Hans Ven Gotsched gav engang, ved et saadant Besøg, til hans Ære, et Gilde. Da en Fremmed traadte ind i Værelset, forestillede Gotsched denne Triller, men klappende ham derhos paa hans anseelige Mave, og sagde: det er den mægtigste tydske Digter! Triller viste derpaa igjen paa den lange Gotsched, sigende: og det: den største!

I Revolutionstiden fik Tigeren i Menageriet i Versailles over sit Buur den Overskrift: Tigre national.

I Censuren over Seuchzers Physik fandtes det Sted: "de Lowenhöckiske Sæddyr skulle gaae ud, fordi de ere utugtige — det Copernicanske System skal gaae ud, fordi det strider mod Guds Ord."

Krünitz fortæller i sin Encyclopædie, under Artiklen Muttermahl: at der d. 4 Dec. 1726 blev i Blois født en vis Mathurin Voiret, i hvis Øine man tydeligen kunde see to Chiffreblade af et Uhr, med romerske Tal, og at dette Uhr var fremkommet, fordi Moderen under Frugtsommeligheden ivrigen havde ønsket at eie et Uhr. (Der maatte i vore Dage fødes mange Børn med Chiffreblade i Øinene, dersom deres Moders Begjerligheder under Svangerskabet skulde frembringe saadan Virkning!) Nogle Aar derefter fødtes i Hotel Dieu et Barn, i hvis Øine man tydeligen kunde læse: Sit nomen Domini benedictum. (Nuomstunder gives Mennesker i Hobetal, i hvis Øine man tydeligen kan læse de Ord: Ondskab, Nedrighed, Uforskammenhed o. s. v.)

Fyrst Potemkin havde for adskillige Millioner russiske Casseobligationer i Kapsler, hvilke saae ud som Bogbind. De vare opstillede i Boghylder. Han pleiede at kalde dem sit Privatbibliothek, og morede sig ofte med at ordne dem. (Et lignende Indfald havde en nu afdød Mand i Kjøbenhavn. Han havde en Capital af over 100,000 Rbd. i Obligationer, indsyet som en Bog, og denne skal han have kaldet sin Bønnebog.)

Det Ordsprog: det maa tidlig kroges, som godt Søm skal vorde, er, i det mindste i Henseende til Aandsudvikling, ikke altid sandt. Den berømte Satiriker Jonathan Swift, blev ved sin første Doctor-Examen, paa Grund af "Dumhed og Udygtighed", afviist. Ved anden Examen blev han vel ikke afviist, men erholdt dog kun ex speciali gratia Doctorværdigheden. — Vor store Holberg fik til Exam. phil. (d. 10 Marts 1704), i Følge Universitetets Examens-Protocol, i Methaph. Characteren mediocriter (omtrent vort non cont.), og som Hovedcharacteer illum (omtrent vort haud ill.). Med Grund sagde derfor den eiegode Riisbrigh, hver Gang han saae sig nødsaget til at give en Student en maadelig Characteer: "det maa Mosiø ikke bryde sig om; jeg har saamæn selv faaet non cont. til Examen phil." — Den berømte Digter J. Thomson ansaaes i Skolen for et saa maadeligt Hoved, at Rectoren, da han kom ind i en Boglade og læste de første Linier af Digtet Vinteren, ikke vilde troe sine egne Øine, da han fandt Thomsons Navn paa Titelen. — Den udødelige Linné blev i Skolen saa miskjendt, at Faderen, en Landsbyepræst, der havde bestemt ham til den geistlige Stand, efter Lærerens eget Raad, tog ham ud af den latinske Skole i Waxiø og satte ham i Lære hos en Skomager; men lykkeligviis fik Lægen Rothmann, der snart opdagede Drengens Genie, ham til at kaste Sylen, og en smaalandsk Skomagerdreng blev siden en Gjenstand for Europas Beundring, og Stifteren af et nyt Plantesystem.

Indenlandske Efterretninger.

I Torsdags, den 21 Juni, holdt Universitetet sin aarlige Høitidelighed i Anledning af Rectorats Omskiftelse. Hr. Prof. og Justitsraad N. Schow, nedlagde dette Embede, og Hr. Prof. og Etatsraad G. Wad, Ridder, blev hans Eftermand. — Indbydelsesskriftet var forfattet af Hr. Etatsraad, Prof. og Dr. B. Thorlacius, Ridder. — Ved denne Leilighed tildeeltes de forhen tilkjendte Præmier for videnskabelige Afhandlinger følgende: i Theologien: M. H. Hohlenberg, Cand. Theol.; i Lovkyndigheden: J. V. Møll, Cand. juris; i Philologien: C. G. Elberling, Studiosus Pilolog., accessit erholdt N. J. Hendrichsen, Studiosus Philolog.; i Historien: H. C. Reedtz, Studiosus jur.; i Æsthetiken: C. A. Thortsen, Studiosus Theol., accessit erholdt N. Krossing, Cand. Philos. — Handlingen foregik i Regentskirken.

Ladningen af det danske asiatiske Compagnies Skib Christianshavn, Capit. G. G. Stage, skal bestaae af følgende Varer: 358 Kister Porcelain, 48 Topper dito, 11,659 Pd. Radix China; 44,400 Pd. Gallangen; 6,664 Pd. Snørrottinger; 239,157 Pd. lyst Puddersukker; 23,312 Pd. Sago; 13,786 Pd. Thee Bohe, 228,350 Pd. Congo, 110,365 Pd. Campoy, 20,760 Pd. dito, 12,000 Pd. dito, 13,225 Pd. Z. Zioun, 9,655 Pd. Patri Z. Z., 1,968 Pd. dito i 2 Pds. Daaser, 27,826 Pd. Pecco, 1,080 Pd. dito, 1,215 Pd. dito i 2 Pds. Daaser, 1,077 Pd. Pecco & Patri Z. Z., 36,900 Pd. Thuncay, 16,139 Pd. Haysanchin, 16,758 Pd. Young Haysan, 18,078 Pd. Haysan, 2,400 Pd. dito, 4,710 Pd. dito, 1,200 Pd. Tchye, 1,198 Pd. dito i 2 Pds. Daaser; 40,000 Stkr. gule Nanquiner; 300 Stkr. diverse coul. Damaster, 150 Stkr. dito dito Tafter, 200 Stkr. dito dito Sattiner. (Efter H. T.)

En Mand i Kjøbenhavn har skjenket de Fattige et Aars Udbytte af en Actie i Brygguset ved Langebro, nemlig fra October 1819 til October 1820, 12 Rbdlr. i Sedler. Bryggerne, de Herrer Nielsen og Nissen, have ligeledes skjenket det Udbytte, de hver have modtaget af en Actie, 12 Rbd., til de Brandlidte i Hollænderbyen. Imidlertid har en Ubenævnt ladet bekjendtgjøre, at han vil kjøbe saadanne Actier og betale 1500 Rbd. for Stykket. Til saadan Priis og saadant Udbytte har Kjøberen altsaa kun $\frac{3}{4}$ pC. af sine Penge, og der maa altsaa være Udsigt til langt større Udbytte i Fremtiden, naar sligt et Kjøb skal svare Regning. Under Krigen steg disse Actier fra 1000 til over 5000 Rd., i samme Forhold Udbyttet, som en Følge af Tidsomstændighederne, steg. Meget bidrog hertil Vinens Dyrhed, som tvang Folk til at drikke dobbelt Øl istedetfor Viin, og bragte det endog paa de Fornemmes Bord. Men med den tilbagevendte Fred faldt Prisen baade paa Viin og udenlandske Ølsorter, som Porter &c., og dette forringede naturligviis Afsætningen paa Øllet fra Langebroes Brygghuus.

Det indeværende Aar, som tegnede saa godt for Landmanden, svarer desværre ikke til hans Forventninger. Den længe vedvarende Vinterkulde har foraarsaget, at Vintersæden kun staaer maadeligen, og at Jorden paa de fleste Steder, formedelst Manglen paa Regn i den sidste Tid, er haard og tør. Vaarsæden staaer heller ikke forgodt, og dens Halm vil i Aar blive meget lav; hvorledes Kjærnen vil blive, maa Tiden lære. Frugttræerne have ved Sommerens Begyndelse havt Blomster i Mængde, men kun de lavstammede forskaanedes af den idelige Blæst. Derimod ere de mere høistammede for en stor Deel bedækkede med Orme. Den næsten fuldkomne Mangel paa Varme i Luften, og den idelige Nattekulde, volder, at Frugterne ikke saa let kunne modnes. Asparges, som i April gaves i Mængde, ere i Juni kun faa af, og med Jordbærrene seer det kun maadeligen ud. Vi trænge høiligen til Regn.

I denne Uge vare de første grønne Ærter til Torvs i Kjøbenhavn. Man saae Folk rives om dem til 18 a 20 Mk. Skjæppen.

Paa Boghandler Reitzels Forlag er udkommet: Kampen for Valhal, et Sørgespil af Ingemann, og faaes i hans Boglade paa store Kjøbmagergade No. 1 for 1 Rbd. 72 ß.

Aarhuus, d. 19 Juni. Igaar Formiddags præsenterede Hs. Høihed Prinds Frederik Ferdinand i egen høie Person Sit Regiment for den commanderende General i Nørrejylland, Hr.

Generalmajor Ridder von Lasson. Idag afreiste Hs. Høihed til Randers, for at bivaane Revüen over det Jydske Regiment lette Dragoner. Imorgen Aften ventes Hs. Høihed tilbage hertil igien. — To Forældre havde i Gaar Eftermiddags her den Sorg at miste deres eeneste Børn, begge af en 8 a 10 Aars Alder; det ene, et Pigebarn, faldt ned fra en Svale og slog sig ihiel paa Stedet; det andet, en Dreng, var ubemærket faldet ud i Aaen fra et Tvættested, hvor det først fandtes nogle Timer efter.

Ribe, d. 19 Juni. Den 14de Juni var for Kiøbstæden Varde en sørgelig Dag, da mere end 60 Gaarde og nogle Huse blev et Rov for Luerne, hvorved mange Familier bleve huusvilde, trænge til alt og for en stor Deel see en sørgelig Fremtid imøde. — En mere detailleret Beretning om denne sørgelige Begivenhed, skal blive leveret i næste Avis.

Skive, den 15de Juni. Pindsemarkedet i Onsdags var folkerigt, men Handelen var i det Hele maadelig, skjøndt der var ikke den Mængde af Handlende, som der pleie at være. — Der vare mange gode Heste; men da kun een Holstener indfandt sig, var Afsætningen kun ringe. Prisen var fra 100 til 130 Rbd. pr. Styk. — Smør kostede 10 ß. Pdt., Hørlærred 24 a 28 ß. Alen, Blaarlærred 20 a 24 ß.

Skrivelse fra det Holstenske af 19 Juni 1821. I Fortsættelse af min sidste Skrivelse af forrige Maaneds Udgang, kan jeg endnu fremdeles melde Dem, at Priserne paa Fedevarer, som Smør og Kjød, siden den Tid endnu mere ere faldne, da man nu kan kjøbe 1 Pund Smør for 2 à 3 Skilling Courant, eller for 8 à 10 Rigsbankskilling. Et Pund Kjød koster omtrent det samme. Mange Skippere belave sig paa at indskibe Fedevare, især Smør, til Kjøbenhavn, da de have erholdt Efterretning, at man der for en Fjerding Græssmør tager 16 à 20 Rbdaler og for et Pund 2 Mk. og 2 Mk. 4 ß. Da mange andre Producter og Livets Fornødenheder saaledes ikke ere saa dyre som før, saa kunne Embedsmænd eller andre, der have en fast Indtægt, nu ligesaa godt have deres Udkomme med 1000 Rdlr. som før med 1500 Rdlr. — I mange Aar har man her i Landet ikke oplevet et saa foranderligt Veirligt

som i dette Foraar og Sommerens Begyndelse, i hvilken vi ideligen ere blevne hjemsøgt af Kulde, Storm, og undertiden af Hagel, hvorved Træ- og Havefrugter have lidt meget. Baade Huse og Lyststeder staae i ringe Priis og finde faa Kjøbere; dog er nylig ved Tating, i Landskabet Eiderstedt, et meget smukt Lyststed, der tilhørte Consul Lexou i Tønning, bleven solgt og temmelig godt betalt af en fornem reisende Dame. Denne Dame opsøgte i denne Egn sin eneste Broder, der i mange Aar havde været fraværende, og da hun endelig fandt denne som Dagløÿnner, kjøbte hun hiint Sted, og agter maaskee at nedlade sig der.

Blandede Efterretninger.

Tyrkiet.

(Sluttet; see forr. No.)

Af alt det Anførte, vil man let see, at Tyrkerne med Rette fortjene Navn af Barbarer; thi de Enkelte ved Hoffet, som have lært europæiske Sprog, og hemmeligen antaget nogen europæisk Civilisation, kunne ikke komme i Betragtning mod Massen af Folket, der har ikke mindste Begreb om Folkeret og Menneskerettigheder, og hvoraf ikke Een blandt Tusinde forstaaer at skrive eller læse, og med Haardnakkenhed modsætter sig hvert Skridt til Oplysning og Forædling. Hvad Under, at et saadant Folk anseer hvert Menneske, der ikke er Tyrk, med den dybeste Foragt? Hvor mægtig Sultanen synes at være, og hvor stort Begreb han end i sin Titel giver os om sin Vælde, saa er han i Grunden dog meget indskrænket ved Hofetiquetten: Divanet, Oulema og Janitscharerne. Tyrkerne vide det, og betragte ham derfor med største Ligegyldighed. Paschaerne kunne saa meget lettere og med saa meget større Held gjøre Opstand. De ere ham kun lydige, saalænge de finde deres Regning derved, og Magten, skjøndt efter Formen concentreret i Sultanen, er dog egentligen i hans Undergivnes Hænder. Som en Pragtdukke, behængt med Diamanter, og beruset af Hyklerie, lever han i sit Seraille, og det er mere dem, der lede Traadene, end ham selv, som man frygter og venter sig Gavn af. Embederne

er det tilladt at sælge til den Høistbydende, og enhver Embedsmand søger at faae Pengene ud af sit kjøbte Embede ved Midler, man let kan tænke sig. Dette tjener til evigt Tønder for Opstand og Oprør, hvorved Strømme af Blod ofte flyde og Statens Indtægtskilder formindskes. Det er med det tyrkiske Riges Kræfter, som med Sultanens Magt; de synes ved første Øiekast uhyre, men befindes, nøiere betragtet, ikke at være af stor Betydenhed. Paschaerne, der betragte sig som uafhængige, betænke mere deres egne end Rigets Skatkammer, som desuden ved den store Ødselhed blandt Embedsmændene udtømmes. Jo uordentligere og mindre Statsindtægterne indflyde, desmindre seer man sig istand til at lønne og til rette Tid at betale Statsembedsmændene. En naturlig Følge heraf er: at Enhver søger at berige sig, saa godt han kan, hvortil, under saa forvirrede Omstændigheder, aldrig kan fattes Leilighed. Hvad der endnu mere bidrager til at forøge Forvirringen, ere de religiøse Grundsætninger, de saa høist forskjellige Folkeslag, dette uhyre Rige er sammensat af, bekjende sig til, og som gjøre, at alle hade hverandre paa det grusomste.

Historiske Træk.

Den geistlige Magt havde naaet sin høieste Grad under Pave Innocenz III., som regjerede fra 1194 til 1216. I eet af sine Breve sagde han: "Ligesom Gud har sat Sol og Maane paa Himmelen, til at lyse om Dagen og Natten, saaledes har han ogsaa i Kirken oprettet to Magter, den pavelige og den verdslige: den pavelige, som uimodsigeligen er den største, fordi den strækker sig til Sjelen, og den Kongelige, fordi den ikke strækker sig længer end til det menneskelige Legeme. Overeenstemmende med disse Grundsætninger troede Innocenz sig berettiget til at blande sig i alle samtidige Fyrsters Stridigheder, og de selv, det være nu af Svaghed eller Skinsyge, understøttede hans Fordringer. Ofte brugte han vel sin Magt til at fremme gode Hensigter, saasom da han opfordrede Kongerne af Castillien og Portugal til nøie at holde det mellem dem oprettede Forbund, under Straf af Kirkens Ban, og Kongen af Arragonien til at lade de Mynter, han til Undersaatternes store Misfornøielse havde forandret, beholde deres sande Værd. Men ellers gjorde han alt for uindskrænket Brug af sin Magt. Blandt andet satte han Kong Sverre i Ban, fordi denne havde tilegnet sig Norges Trone; truede Kongen af Ungern med at sætte hans Krone paa Sønnens Hoved, medens han endnu levede, fordi han havde ladet arrestere en pavelig Legat; tvang Kongen af Leon, ved at sætte hans Stater i Ban, til, under Paaskud af Slægtskab, at forstøde sin Gemalinde, og ved samme Middel Philip August af Frankrig til at beholde den danske Prindsesse Ingeborg, som han vilde skilles fra. Johan uden Land, Konge af Engelland, erklærede sig frivilligen for Pavens Vasal; Peter II., Konge af Arragonien, overgav sit Rige til Innocenz, for siden at modtage det af hans Haand som et Lehn, og forpligtede sig til at betale ham en aarlig Skat, for saaledes at kjøbe den apostoliske Stols Beskyttelse, ja Keiser Otto IV. kaldte sig endog "af Guds og Pavens Naade." Fra Innocenz III. til Bonifacius VIII. regjerede Rom anden Gang over hele Verden. Men de Midler, som det især betjente sig af til at udvide sin Magt, var den canoniske Ret og Tiggerordeners Oprettelse. De berømteste Tiggermunke vare Dominicanerne og Franciscanerne, hvis Orden stiftedes 1216 og 1223. Ogsaa den Rettighed at fritage for Kirkens Anordninger, især Forbud mod Ægteskab i visse Grader, bidrog meget til at forøge den pavelige Myndighed. Paa denne Maade blev det Paven muelig, at forhindre, ophæve og stadfæste de europæiske Fyrsters Ægteskaber efter eget Tykke. Kirkelovene forbøde ikke allene al Forbindelse mellem beslægtede Personer indtil syvende Grad, men endog mellem Gudsødskende (som imellem Axel og Valborg), som man kaldte aandeligt Slægtskab. Indtil det 13de Aarhundrede paastode ivrige Geistlige, at Paven selv ikke kunde tillade disse Bestemmelsers Overtrædelse. Men Innocenz III. troede, paa Grund af sin uindskrænkede Magt, at kunne fritage for alle Kirkeloves Overholdelse. Hans Efterfølgere benyttede sig deraf, deels til at faae en stor Indtægtskilde, deels til at holde Europas Fyrster i Tømme. — Saaledes var Pavedømmet i sin største Magt. Men hvor dybt var det ikke sjun-

ket i de nyeste Tider? Hvilke Ydmygelser maatte Pius VI. og VII. ikke taale?

Indbyggerne i Calabrien, som udgjøre to Provindser af Kongeriget Neapel, besidde, efter en ny fransk Forfatters Beretning, trods alle deres Laster og Barbarie, Snuhed og en beundringsværdig Snildhed, som de enten have Climatet at takke for, eller arvet fra de gamle Grækere. Deres Sprog, fordærvet Italiensk, er vanskeligen at forstaae, men fuldt af Originalitet og betegnende Udtryk. Den noget dannede Classe udtrykker sig med en genialsk Lethed og Varme. Deres Samtaler ere, som alle Italieneres, ledsagede af udtryksfulde Gebærder. Et Tegn, en Bevægelse med Haanden, et Ord, er nok til at forstaae hverandre fuldkomment. Alting er Liv hos dem, naar det kommer an paa, at overtale Nogen; deres Manerer ere meget behagelige og indtagende; deres Forstand fiin og gjennemtrængende, og naar man ikke vogter sig for den udmærkede Troløshed og Falskhed, de ere istand til, saa bedrages man meget let af dem. De forstaae sig fortræffeligen paa at sætte alle muelige Machinerier i Værk, til deres Øjemeds Opnaaelse, og lykkes det dem ikke paa den sædvanlige Vei, saa hævne de sig snart ved et Flinteskud eller et Dolkestik. Der gives faa Calabreser i alle Stænder, der ikke have adskillige Drabsgjerninger paa deres Samvittighed. En rasende Hævngjerrighed, som er arvelig i Familier, og en afgjort Tilbøjelighed til Stridigheder og Chicane, gjør dette skjønne Land, der vilde ligne et Paradis, dersom det ikke beboedes af Djævler, til et sandt Helvede. Overtro hersker her i yderste Grad, og den blodgjerrigste Røver bærer Reliquier paa Brystet, hvilke han ikke undseer sig ved at anraabe om Bistand, i det Øjeblik han vil udøve den største Grusomhed. Geistligheden, efter Forfatterens Mening, den meest fordærvede i hele Europa, giver selv et Exempel paa de værste Laster. Dog maa herfra undtages et stort Antal velunderviste og oplyste Mennesker. Calabreserne ere af middelmaadig Vært, vel proportionerede og musculøse. De ere brunagtige af Farve, deres Ansigtstræk meget talende, deres Øine fulde af Ild og Udtryk. Formedelst det indgrote Had, der endnu

stedse adskiller Familierne, gaae de aldrig ud, uden at være bevæbnede med Flinter, Pistoler og Dolke, og med et Belte i Form af en Patrontaske, hvori der findes en Mængde Patroner. Stedse beredte til Angreb og Forsvar, gaae de med Stolthed deres Fiender forbi, og naar det begynder at blive Nat pallisadere de deres Huse, og kun den yderste Nød kan bevæge dem til at forlade samme. Paa de fattigere Classer nær, der sysselsætte sig med Agerdyrkning, der kun fordrer ringe Arbeide, tilbringe Calabreserne deres Tid i fuldkommen Ørkesløshed. Man seer dem, indhyllede i sorte Kapper, under hvilke de fra Top til Taa ere bevæbnede, i store Klynger staae paa de offentlige Pladser og Gadehjørnerne, hvor de ikke gjøre andet end spille, ved hvilken Leilighed der gjerne forefalder heftige Stridigheder og Knivstikke. Om selskabelige Forsamlinger og Bordforlystelser have de intet Begreb, og selv de rige Familier drive Tarveligheden saa vidt, at de ene tænke paa at sammenskrabe Penge. Fruentimmerne ere uden al Ynde, giftes unge, ere snart afblomstrede, og udmærke sig ved en stor Frugtbarhed. Selv de af højere Classer kunne i Almindelighed hverken læse eller skrive. Deres Mænd ere saa skinsyge, at de stedse holde dem indelukkede, og behandle dem haardt.

Kjøbenhavns Børs, d. 22 Juni.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 70 a $70\frac{1}{2}$. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 91 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 119 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler $15\frac{3}{8}$. Svenske Sedler $69\frac{1}{2}$ ß. — Disconto 6 pC.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 51.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 26 Juni 1821.

Brevvexling imellem Trine Gertsen og hendes Faster Susanne Kratskov *).

I.

Kjere Faster!

Kjøbenhavn, d. 12 Juni.

I Aftes, meget sildig, kjere Tante, ankom jeg til Kjøbenhavn. Jeg maatte bie en heel Time, førend jeg kunde komme ind ad Nørreport, for bare Kareter, Holsteensvogne, Giger og Ridende, som i to lange Rader ogsaa vilde ind. Jeg spurgte hvor alle disse mange pyntede Folk kom fra, og man svarede mig, at de kom fra Dyrehaven og Skarlottenlund og andre Steder. Det forekom mig, at Kjøbenhavn maatte være en forfærdelig stor By, siden der kunde være saa mange Folk ude, og Byen ikke blive saa tom som en Klubcasse. Men som jeg hører, skal der være over hundrede Gange saa mange Folk i Kjøbenhavn, som i Ebeltofte. Naar man kommer paa Østergaden, saa seer man først ret hvad det er for en By, man er i. Den Ene er færdig at løbe den Anden over Ende, og Alle have saa travelt, at man skulde troe, der aldrig har været mere at bestille end nu, da man dog paastaaer, at Mange intet gide, og de Fleste intet have at bestille. Paa Østergaden seer det hver Dag ud som paa Roeskilde eller Kjøge Marked. Her kan Faster faae Alt hvad Øjet og Hjertet ønsker sig. Hvert Huus er besat med Butiker, og hver Butik fuld af den smukkeste Stads, lige fra Skaller, som koste 500 Rbd., indtil Kniplings Kapper, der koste 50 Rbd. Mit Sødskendebarn Lotte, som tjener hos Majorens, har nyligen kjøbt sig et Skal til 50 Rbd. og en Kappe til 15 Rbd. Hvor hun faaer Pengene fra, det maa vor Herre vide; hun siger nok, hun faaer dem af sin Kjereste, som tjener hos en Kjøbmand, men enten er det Løgn, eller ogsaa maa Kjeresten gjøre lange Fingre, eller ogsaa maa hun snyde sit Herskab. Jeg tjener ogsaa for mit Brød, og har en Kjereste saa godt som hun, men jeg har aldrig kunnet drive det saavidt, at kunne faae mig et Skal til 30, end sige til 50 Rbd. Rigtig nok har Grete Bents fra Nestved nyligen sagt mig, da jeg mødte hende paa Gaden, at det maatte være en daarlig Pige, der ikke kunde fortjene 2 Rbd. om Ugen ved sin Torvekurv. Men slig en Fortjeneste er der, som jeg troer, ingen Velsignelse i, og desuden er der nu saadan Knapperie og Sparerie og Pengemangel i alle Huusholdninger, at et stakkels Tyende knap kan faae det Nødvendige af sit Herskab til at betale Slagter og Amagere og andre saadanne Folk med. Ellers lever jeg ret godt, og skal med

*) Den ærede Brevskriverinde vil gunstigst tilgive, at man, efter bedste Evne, har rettet hendes Retskrivningsmaade. Sætteren.

næste Leilighed skrive mere om Kjøbenhavn. Med Peer Kalvekudsk følger her sex hollandske Vafler fra de hertil ankomne Vaffelbagere, hvilke jeg beder Faster ikke at forsmaae.

Trine Gertsen.

2.

Kjere Faster!

Kjøbenhavn, d 19 Juni.

I Gaar var jeg da første Gang i Frederiksberg Have. Faster kan aldrig forestille sig, hvad her myldrer om Søndagen af pyntede Folk, og her seer man Damer i Tusindtal, der, hvad Stadsen anbelanger, kunne sige Sparto til Borgermesterens Frue og Forvalterens Fikke, og saa mange andre Damer i vor By, der bilde sig ind, at ingen kan være prægtigere og smagfuldere klædt end de, fordi de lade sye deres Klæder efter Modebogen. Her kan Faster finde Stuepiger, Spekhøkermadamer og Kjelderpiger i Silke fra Top til Taa, og behængte med Kniplinger og Tyl. Faster bad mig førend min Afreise, af og til at melde Noget om de nyeste Moder. Jeg maatte skrive et heelt Brev, om jeg allene skulde beskrive Hattene og Kapperne. I Kjøbenhavn syer man ikke, som de Fleste i Ebeltofte, selv sin Pynt, ligesom overalt Fruentimmer her ikke holde meget af at gjøre noget selv. Folk finder det derfor ikke allene Umagen værd at komme hertil fra Frankrig, for at sye og gjøre Pynt, men endog Pokker i Vold fra Holland, med Bagerovne og Casseroller, for at bage Vafler. Det er ogsaa meget mageligt med disse Udlændinger, og jeg indseer ikke, hvorfor Mange skjende saa meget paa disse brave Folk. De spare jo dog os Andre Umagen og Uleiligheden, og vide bedre hvad der er den nyeste Mode udenlands, end vi, som sidde og kukelure hjemme. Rigtig nok var en gammel knarvurren Herremand, som nyligen besøgte min Herre, i heftig Dispyt med ham, angaaende denne Sag. Men denne Mand talte, saavidt jeg forstaaer, op ad Vægge og ned ad Stolper. Han meente, at det var Synd og Skam, at der skulde sendes 8 til 10 Tønder Rug ud af Landet, for en eneste ussel Hat, der bliver til en Pjalt, naar den engang fik

en dygtig Regn paa en Dyrehave- eller Skarlottenlundsreise. Han troede, at i gamle Dage, i Kong Hans eller Svends Tid, Fruentimmerne opoffrede deres Stads, for at redde deres Fædreneland, men at der nu gives Mange, som opoffrede deres Fædreneland, for at redde deres Stads. Jeg gad ikke længer hørt paa hans gammeldags Vrøvl, og skyndte mig at komme ud af Stuen. Hvad kommer det os Fruentimmer ved, hvor meget Korn der gaaer ud af Landet for et Skal eller en Hat? Skal vi sørge for det? Korn har vi desuden jo nok af; det voxer hvert Aar paa vore Marker; men Stads, det er noget, vi maa og skal have. Der er saa mangen brav Kone i Kjøbenhavn, der heller lader sig nøje med at spise eengang varm Mad om Ugen, og heller sparer det paa sit Linned, end udsætter sig for at blive en Fabel for hele Byen ved sin Klædedragt, eller komme i Selskab og paa offentlige Steder, uden at være Folk lig. Men jeg maa ogsaa sige, at Kjøbenhavns Fruentimmer, fra den Fornemste til den Ringeste, kun bryde sig meget lidt om saadan Snak; hvad der skal til, det skal til, og om en Hat end kostede 20 Tønder Rug, saa søger dog enhver honnet Dame at faae den, saaledes som hun kan være den bekjendt. Og det fortænker jeg ingen i; Herre Gud, man maa jo dog være Folk lig! Men Fruentimmerne her i Kjøbenhavn bære sig meget kloge ad. Hjemme i Huset ere de saa økonomiske og saa sparsommelige, at de heller tigge Papir til Papillotter og andet Brug hos Peer eller Poul, end holde Adresseavisen eller et andet Blad, som de baade kan have Morskab og Gavn af. Men seer man dem udenfor Huset, saa mærker man ikke det ringeste til Tidernes Slethed, som saa ideligen klynkes og klages over. Vel sagde nyligen min Herres Svoger, den gamle Ritmester, at det er, som Tydsken siger: buten blank und binnen krank, og at mangen en Kordenabels Kjole og engelsk Skal skjuler Linned, der er sammensat af ligesaa mange Lapper og Pjalter, som det tyrkiske Rige, og andet Sligt, som jeg ikke forstod. Men saadan Snak bryder ingen Fornuftig sig om, for ud af Øie, ud af Sind, og "over det, som ingen seer, ei heller nogen leer", hedder det i Visen. Hvad kunde det nytte mig, om jeg havde Linned paa af

det fineste Kammerdug, naar det bedækkedes af en forslidt Sirtzes Kjole, eller et grovt uldent Skal? Jeg finder det derfor meget rigtigt, at de Kjøbenhavnske Fruentimmer heller vil undvære varm Mad og heelt Linned, end komme sjuskede og slet klædte blandt Folk. Naar jeg kommer paa Komedien, eller i Skarlottenlund, eller i Dyrehaven, saa spørger ingen mig: Jomfrue, hvad har De spist til Middag, hvorledes seer Deres Linned ud? o. s. v., men enhver seer og kiger til det, jeg har paa, og som kan sees og bekiges. — Hvad isøvrigt Moden angaaer, da er, i Henseende til Klæderne, den nyeste den, at have Falleblade af Fløiel, Silke og Flor, der i det mindste ere en Fjerdedeel saa brede, som hele Kjolen, og disse blæses da op, saa de see ud som Brunsviger Pølser eller smaa Luftmaskiner. De gjøre rigtig nok Klæderne noget dyrere, men ligesom det i vore Dage hedder blandt Mandfolkene: jo galere jo bedre! saaledes hedder det blandt Fruentimmerne: jo dyrere jo bedre!

Trine Gertsen.

Nordbye Sogns, i Ribe Amt, Fattigvæsens-Regnskab for Aaret 1820.

De Fattige tillagt i Korn og Penge. (Schlesw. Holst. Cour.)

1ste Classe.

1) Mads Hansens Enke 1 Tde. Rug, 4 Spkr. Byg, 4 Skpr. Malt, og 2 Rdlr. — 2) Jep Hansen Gregersens Enke 1 Tde. 1 Skpe. Rug, 4 Skpr. Byg, 4 Skpr. Malt, og 4 Rdlr.

2den Classe. (Fader- og moderløse Børn.)

1) Maren Andersdatter 17 Rdlr. — 2) Dorthe Hansdatter 4 Skpr. Rug, 3 Skpr. Byg, 2 Skpr. Malt, og 2 Rdlr. — 3) Jens Nielsen 20 Rdlr. — 4) Karen Nielsdatter 20 Rdlr.

3die Classe.

1) Maren Andersdatter 6 Skpr. Rug, 3 Skpr. Byg, 2 Skpr. Malt, og 3 Rdlr. — 2)

Dorthe Sørensdatter 4 Skpr. Rug, 2 Skpr. Byg, 2 Skpr. Malt, og 3 Rdlr. — 3 Laust Lauridsens Enke 4 Skpr. Rug, 2 Skpr. Byg, 2 Skpr. Malt, og 3 Rdlr. — 4) Hans H. Jessens Enke 6 Skpr. Rug. — 5 og 6) Maren Jeps Datter og Søster 1 Tde. Rug og 2 Skpr. Byg. — 7) Peder Andersens Enke 6 Skpr. Rug, 2 Skpr. Byg og 2 Skpr. Malt. — 8) Maren Borch 1 Tde. Rug, 4 Skpr. Byg, 2 Skpr. Malt, og 2 Rdlr. — 9 og 10) Maren Nielsdatter og Søster 1 Tde. Rug, 4 Skpr. Byg, 1 Skpe. Malt, og 2 Rdlr. — 11) Abraham Smeds Enke 1 Tde. Rug, 3 Skpr. Byg og 1 Skpe. Malt. — 12) Niels Valentins Hustrue 4 Skpr. Rug. — 13) Niels M. Hansens Enke 1 Tde. 4 Skpr. Rug, 1 Tde. Byg, 6 Skpr. Malt, og 6 Rdlr. — 14) Mathis Herman 4 Skpr. Rug, 2 Skpr. Byg, 2 Skpr. Malt, og 1 Rdlr. — 15 og 16) Jens Alrød og Hustrue 1 Tde. 4 Skpr. Rug, 1 Tde. Byg, 4 Skpr. Malt, og 4 Rdlr. — 17) Peder Madsens Enke 5 Skpr. Rug og 3 Skpr. Byg. — 18) Ellen Christensdatter 4 Skpr. Rug og 4 Skpr. Byg. — 19) Søren Hansen Ellens sygelige Barn 4 Skpr. Rug og 4 Skpr. Byg. — 20) Mathis Lauridsens Enke 4 Skpr. Rug og 2 Skpr. Byg. — Ialt 16 Tdr. Rug, 8 Tdr. Byg, 4 Tdr. 2 Skpr. Malt, og 89 Rdlr.

Efter Ligning paa Beboerne indkom i Rug 11 Tdr. 2 Skpr., i Byg 7 Tdr. $1\frac{1}{4}$ Skpe., og i Malt 2 Tdr. $6\frac{1}{4}$ Skpe. Blev altsaa kjøbt 4 Tdr. 6 Skpr. Rug, $6\frac{3}{4}$ Skpr. Byg og 1 Tde. $3\frac{3}{4}$ Skpr. Malt.

Indtægten for hele Aaret, i Schlesw. Holst. Courant beregnet.

1) Beholdningen fra forrige Aar 64 Rdlr. 80 ß. 2) Tavlepenge 22 Rdlr. 80 ß. 3) Kirkeblokken 3 Rdlr. 4) Efter Ligning paa Beboerne 99 Rdlr. 5) Renter af Capitaler: a) af 195 Rbdlr. Sølv 4 Rdlr. 84 ß.; b) af 50 Rbdlr. Sølv 1 Rdlr. 24 ß.; c) af 50 Rdlr. S. H. C. 2 Rdlr.; d) Renten af et Legat, givet af Gaardmand Søren Laundsen Yngres afdøde Hustrue, stor 125 Rdlr. S. H. C., 5 Rdlr.; e) af en Kongel. Obligat., stor 71 Rbdlr. 59 ß. Sølv, 1 Rdlr. 76 ß.; f) af en dito, stor 66 Rbdlr. 46 ß. Sølv, 1 Rdlr. 64 ß., tilhørende 2de fader-

og moderløse Børn. 6) $\frac{1}{4}$ Procent af forauctionerede Løsøre 2 Rdlr. 4 ß. 7) Bekommet i Leie af et Værelse, tilhørende Fattigvæsenet, 1 Rdlr. 16 ß. 8) I Leie af et Huus 3 Rdlr. 9) Efter et afdød Fattiglem 32 Rdlr. 76 ß. 10) Bøder 72 ß. 11) Gaardmand Søren Lauridsen Yngre betalt til Fattigcassen, i Anledning af et imellem ham og afdøde Hustrue oprettet Testamente, 2 Rdlr. 48 ß. — Ialt 248 Rdlr. 48 ß.

Udgivterne for hele Aaret i Schlesw. Holst. Cour.

1) Efter Forsørgelsesplanen 89 Rdlr. 2) Kjøbt Korn 22 Rdlr. 86 ß. 3) Adskillige Trængende og Syge understøttede med 28 Rdlr. 81 ß. 4) Til Ligkister og Begravelses-Omkostninger 10 Rdlr. 38 ß. 5) Udgivten til Syges Helbredelse beløber sig til 5 Rdlr. 9 ß. 6) Præstepenge af 3 Huse, Fattigvæsenet tilhørende, 90 ß. — Hele Udgivten 157 Rdlr. 16 ß. Denne fra Indtægten 248 Rdlr. 48 ß., bliver et Overskud af 91 Rdlr. 32 ß. til at bestride de løbende Udgivter.

Til ovenanførte Regnskab være det mig tilladt at tilføie nogle Bemærkninger og foreløbigen at gjøre en Sammenligning imellem de Udgivter, som her i Sognet ere medgaaede i visse Aar til de Fattiges Underholdning, og de, som de Fattiges Forsørgelse paa andre Steder i samme Aaringer har medtaget. Vedkommende, som Kundskab om deslige Ting i nogen Maade interessere, kunne derved bedst sættes i Stand til at skjønne, hvorvidt de Fattiges Forsørgelse her i Sognet falder Beboerne til meer eller mindre Besvær, fremfor paa andre Steder.

I Beskrivelsen over Øen Mors, udgiven af Provst Schade, læses Side 5 og 6, at denne Øes fri og ufri Hartkorn beløber sig til 4445 Tønder og nogle Skjepper; paa dette Areal findes omtrent 7800 Sjele *). I samme Skrivt S. 242 berettes, at i Aaret 1807 udgjorde den hele Sum til de Fattiges Underholdning, Kornet beregnet efter Capitelstaxten for Aalborg Stift, 3700 Rd. dansk Courant, altsaa 5 Mk. pr. Td. Hartkorn, ifald Afgivten allene var bleven erlagt af Hartkornet. Et vist Sogn, ved Navn Dragstrup og Skallerup, hvis Hartkorn, efter bemeldte Skrift, er ansat til 250 Tdr. Hartkorn, og Folkemængden til 353 Personer, efter Tabel A & B, ydede, efter Tab. E, i Aaret 1807 til de Fattige 31 Tdr. Byg, og i Penge 26 Rdl. 40 ß. I dette Aar var en Td. Byg, efter Capitelstaxten i Stiftet, ansat til 3 Rd. 24 ß. Det hele Bidrag, ansat i rede Penge, beløb sig til 127 Rd. DC., der, reparteret paa Hartkornet, vilde have udgjort lidt over 3 Mk. I bemeldte Aar 1807 afgav Beboerne i Nordbye Sogn til Fattigvæsenet 5 Tdr. 1 Skpe. Rug og 6 Tdr. 2 Skpr. deels Byg, deels Malt, og i Penge 98 Rd. 2 Mk. DC. Anslaaes Kornet til Penge efter det Aars Kornpriser, nemlig 6 Rdl. pr. Td. Rug og 3 Rdlr. 24 ß. for Bygget, saa bliver den hele Udgivt omtrent 146 Rd. og altsaa 2 Rd. 1 Mk. 8 ß. af en Td. Hartkorn, ifald den hele Afgivt var bleven udredet af samme. Man seer altsaa heraf, hvor let adskillige Sognes Beboere i Aaret 1807 slap med deres Afgivter til Fattigvæsenet, fremfor de her i Sognet Boende. Ved at sammenligne Fortidens Udgivter med Nutidens, findes Kornafgivten at være bleven mærkelig forøget. I Aaret 1807 ydede, som meldt, Beboerne her i Nordbye Sogn 11 Tdr. 3 Skpr. i Korn; for Aaret 1820 var samme steget til 21 Tdr., og for indeværende Aar 1821 til 34 Tdr.; altsaa 3de Gange saa meget som i Aaret 1807. Naturligviis falder den største Byrde paa Bønderne, som eier $\frac{2}{3}$ Dele af Hartkornet, og derfor erlægge 2 a 3 Gange saa meget, som forhen. I Aaret 1807 erlagdes i Penge 98 Rd. 2 Mk. og for Aaret 1820 i S. H. C. 99 Rd. Endskjøndt Pengebidragene ere de samme som forhen, saa betale dog nuomstunder adskillige Bønder og Søefarende 2, 3 a 4 Gange saa meget, som tilforn; hvilket hidrører derfra, at Antallet af de til Fattigcassen Contribuerende tager mere og mere af; adskillige Søefarende, der forhen betalte aarlig til Fattigvæsenet 2, 3 a 4 Mk., ere, formedelst den slette Tilstand, de ere geraadede udi, blevne

---

*) Paa Morsøe findes ei engang 2de Personer paa en Td. Hartkorn; her i Nordbye Sogn, der er ansat for 67 a 68 Tdr. Hartkorn, udgjør Folkemængden omtrent 15 a 1600 Personer, altsaa 23 Mennesker paa en Tde. Hartkorn.

fritagne for at yde videre Bidrag, hvilket naturligviis forvolder, at eftersom de Trængendes Tal snarere forøges end formindskes, Byrden omsider falder paa nogle Enkelte, der hidindtil ei ere blevne totaliter ruinerede. Den store Folkemængde her findes paa et saa lidet Areal, forvolder og, at Afgivten til de Fattige her i Sognet er langt større end i de andre Sogne udi Schads Herred. Jeg har hørt fortælle af en vis paalidelig og troværdig Mand, at udi Brøndum Sogn, der ligger noget over en Miil fra Varde, have Beboerne for indeværende Aar at svare til Fattigvæsenet 34 Tdr. Korn og 40 Rdlr. S. H. C. Samme Sogn med Annexet Nebel, er ansat til 215 Tdr. Hartkorn; naar nu Afgivten blev ydet med Hensyn til Jord-Arealet, da vilde 1 Tde. Hartkorn komme til at svare $1\frac{1}{4}$ Skp. Korn, og i Penge omtrent 1 Mk. 2 ß. S. H. C. Her i Sognet skal en Bonde for indeværende Aar erlægge af hver Tde. Hartkorn 4 Skpr. Korn, og Adskillige i Penge 1 Rd.; en saadan Afgivt bliver alt for trykkende for en Landmand, hvis Avlingsdrivt er saa liden og indskrænket, at han Aar om andet, ei faaer mere end 8 a 10 Tdr. Korn af alle Sorter. Ønskeligt var det, om denne Afgivt for Fremtiden kunde blive formindsket og lindret, og hvorledes dette kan skee, derom vil jeg være saa fri, at meddele mine ringe Tanker og Formening. (Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Der er allernaadigst bevilget Hofmedailleur Joh. Conradsen, Blikkenslager J. Irgens og F. C. Lohse udelukkende Rettighed til, i en Tid af 5 Aar, at indrette samt her i Staden og i en Omkreds af 2 Mile til Lysttourer og Sandførsel at bruge Baade og smaae Fartøier, som drives ved Vandhjul, der formedelst en Vægtstang sættes i Bevægelse enten ved Menneskekraft alene, eller ved samme i Forbindelse med et horizontalt løbende Vindhjul. (Hand. Tid.)

Gibsfigurhandelen. — Som i næsten alle andre Stæder, saaledes drage nu ogsaa i vore Gader Gibsfigurhandlere omkring. De komme alle — fra Lucca. I dette Lands Bjerge leve næsten alle Indvaanere af svovlsurt Kalk, det vil sige, af den Gibs, som brydes i deres Bjerge, saasom de ere Stukkaturarbeidere, og der under deres Hænder opstaaer snart en Venus, snart en chinesisk Pagode, nu en Napoleon og nu en Kat med rystende Hoved. Alle disse Arbeidere, som udgjøre omtrent 2000 i Tallet, danne over 300 Selskaber; hvert bestaaende af 6 til 7 Personer. De to Trediedele blive hjemme; Resten gjennemstrøifer Europa og Amerika med sine Varer, tager kun liden Profit, men tager den tidt, omsætter den liden Capital vel tusinde Gange, er utrættelig, og lever med yderste Sparsomhed. Ofte vende de tilbage med en betydelig Sum. Personerne forandre sig, men Fabrik og Handel blive de samme. Hvor industrieus dette lidet Folk var allerede for Aarhundreder siden, seer man af det italienske Ordsprog, at Columbus ved Amerikas Opdagelse undrede sig over, at han ingen Luccheser fandt der. Nu kunde han finde nok af dem; thi de drage fra Caraccas til Rio Janeiro, og fra Buenos Ayres til Mexico. (S. Bl.)

En Mand, navnlig Laue Tomsen, i Rødding i Salling, havde det Uheld, paa sidste Ribe Marked at miste en af sine Døttre — saaledes udtrykker han sig — navnlig Caroline, som var fulgt med ham dertil: hun er bleven saa aldeles borte, at han endnu ikke har kunnet komme paa Spor efter hende. Pigen er imidlertid 14 Aar gammel, og sjelden voxen af hendes Alder. Hun var iklædt en blaae Trøie og grønstribet Skjørt, Nattøi paa Hovedet og Træskoe paa Fødderne.

Odense, d. 22 Juni. Løverdagen den 16de mønstrede det her garnisonerende Fyenske Regiment lette Dragoner, efter tilendebragte Foraars Manøvrer, for Hs. Exellence Hr. Generallieutenant Greve af Ahlefeldt Laurvig. — Ved vort Borgerlige Skyttelags aarlige Skiveskydning i Tirsdags tilfaldt Kongegevinsten, en Sølvkaffekande, Skomagermester Aagaard ved Borgerkapitain Hr. Breinebergs Skud; anden Gevinst, 6 Sølvspiseskeer, Borgerkapitain Hr. Warberg ved Hr. Krigsraad Kellinghuusens Skud, og 3die Gevinst, en Sølvpotageskee, Hr. Apotheker Andersen, ved eget Skud. — For at hindre Sølvets Udvandring og fremme indenlandsk Industrie, har Hs. Majestæt allernaadigst befalet en

Person at bereise Fyen og det Sydlige af Jylland, for at erfare, om det Lærred af Hør og Blaar, som forbruges til Land- og Søe-Etaterne, ikke kunde faaes her i Landet. For de flittige Sletteboere vil denne Foranstaltning især være kjærkommen. Ethvert Stykke Lærred maa beholde et bestemt Maal af 57 Alen, være $1\frac{1}{4}$ Alen bredt og holde 40 Traade i □ Tomme; Hørlærred betales med 28 ß. og Blaarlærred med 14 ß. Sølv Alen; men Alt maa leveres bleget. Paa hvert Sted udnævnes en Mand, som skal paasee Varernes Bonitet og Længde, og strax betaler dem. Til bemeldte Brug behøves aarlig 4 til 500,000 Alen. (Hempels Av.)

Odense, d. 22 Juni. I Onsdags Morges havde een af vor Byes agtværdigste og stræbsomste Borgere, Hr. Hørsvinger og Sæbefabrikør Møller den Hiertesorg, at begrave en særdeles haabefuld Søn, der i sit 13de Aar bortreves af den nu igien begyndende ondartede Skarlagensfeber. Formedelst denne Dødsaarsag kunde intet Liigfølge finde Sted; men da den Afgangne var yndet og afholdt saavel af Foresatte som Jevnaldrende, fandt hans sorgnedbøiede Fader og tvende Brødre, da de med Liget nærmede sig vor Assistentskirkegaard, der Cathedralskolens Rector, samtlige Lærere og Størstedeel af Disciplene, som stillede sig om Graven, hvorved Hs. H. Stiftsprovsten talede nogle sande, skjønne og hiertegribende Ord saavel til de Efterladte, som til de Omgivende, og især, ei uden synlig Virkning, lagde de tilstædeværende Ynglinger paa Hiertet: "at det gode Menneske kan, endog i den mindre modne Alder, ved Sædelighed, Flid og Blidhed vække den varmeste Hengivenhed og Deeltagelse." (Iversens Av.)

Ribe. Ildebranden i Varde opkom den 14de Juni, om Formiddagen Kl. imellem 9 og 10, hos en Uhrmager, og tændte noget efter paa 2 andre Steder. Først om Eftermiddagen henved Kl. 3 blev den standset. 70 Gaarde og Steder lagdes i Aske, og 120 Familier bleve derved huusvilde. Alle offentlige Bygninger ere ubeskadigede, undtagen Hospitalet, af hvis Udhuse et brændte. De afbrændte Bygninger vare i Brandkassen assurerede for 94,210 Rbd. Sølv.

Viborg, d. 20 Juni. Allerede for 8te Dage siden forkyndte Klokkerne os, at Terminen var i Vente. Endnu i Dag den 20de mærkes dog intet til dens Komme, uden forsaavidt: at Boutikkerne paa Torvet for største Delen ere reiste, hvilke, ifølge vor virksomme Politiemester, Borgemester Gundelachs Foranstaltning, ere placerede paa een, saavel for de Handlende som Publicum, tilsyneladende fordeelagtigere Maade end forhen. — Det Steinerske Skuespiller-Selskab giver endnu Forestillinger her i Byen og bliver her Terminen over. — Af Musici kan ventes Dhrr. Bratschist Foght, Hofviolon Funck med Søster og Kammermusicus Lemming fra Kjøbenhavn. — De sidste 2de Torvedage har endeel Smør været til Torvs og kostede 12 ß. Pundet; men — som Ryggtet siger — blev opkjøbt af enkelte Speculantere, for til Vinteren at udsælges til høiere Priser. — Sidste Mandag Morgen Kl. 6 døde i Aalborg Hr. Etatsraad Doctor medic. Stiftsphysikus J. Kofoed af Nervefeber, 55 Aar gl. — Samme Dags Eftermiddag afgik ligeledes ved Døden her i Viborg Hr. Kammerherre N. de Sehestedt til Rydhauge.

Blandede Efterretninger.

Norge.

Guldalen, den 9de Juni. Et saare afvexlende Veirligt have vi havt i dette Foraar, dog mere koldt end varmt. Indtil Paaske-Helligdagene havde Sneen ikke synderlig tinet op, men da fik vi nogle skjønne Foraarsdage, som i en Hast toge den bort; man kom ogsaa snart til at arbeide i Jorden, og Vaaraannen gik saa hastig fra Haanden, at de Fleste vare færdige dermed midt i Mai, ja paa sine Steder meget før. Siden har Veiret været meget ustadigt og i den meste Tid saa koldt, at man har maattet lægge i Kakkelovnen; Snee har ogsaa i denne Tid flere Gange hjemsøgt os, men dog ikke saaledes som i Gaar Nat og hele Gaarsdagen, da det næsten sneede uophørligt, og først i Dag langt ud paa Dagen er den tinet op. — Formedelst Fodermangel har Creaturene alt længe paa mange Steder været ude, men ved dette sidste onde Veir har man maattet sætte dem ind igjen i et Par Dage, og Mange have derved været i største Nød for at

faae Foder til at bjerge deres Liv med. Ager og Eng kan vel endnu ikke have taget nogen videre Skade, end at den, om vi fik godt Veir, snart maatte kunne rettes; men længe maa ikke Godtveiret udeblive.

Gaarden Meelhuus, i Meelhuus Sogn, Guldals Fogderie, ophører fra 1ste Juli d. A. at være Giæstgivergaard og Skiftested, hvorimod Gaarden Øvre-Søberg, som ligger ⅓ Miil længere sør, fra den Tid bliver Gjæstgivergaard og Skiftested. Fra dette Skifte bliver ¾ Miil til Skiftet Leer og 1 Miil til Skiftet Oust.

Den 13de og 17de Juli førstkommende opraabes ved offentlig Auction 47 Gaarde og Pladse paa Ringeriget, der i sin Tid ved Executions-Forretninger ere udlagte for paalignede Bank-Indskud til Norges Bank.

Mad. Belzoni havde under sit Ophold i Ægypten forskaffet sig en stor Mængde Chamæleoner, og i fem Maaneder anstillet Jagttagelser derover. Hun kunde aldrig beholde nogen af dem længer i Live end 2 Maaneder. De leve i indbyrdes Krig, og bide hverandre ihjel. Der gives tre Arter, der ere meget forskjellige ved deres Farve. Den almindeligste Art er over hele Kroppen grøn, men hvilken Farve meget skjønt og regelmæssig er gjennemtrukken med Sort og Guult. Den forandrer sig ikke, undtagen naar Dyret sover, thi da bliver det Grønnere lysere, og gaaer, naar det er sygt, over i det Gule. Af de 40, Mad. Belzoni eiede i Nubien, hørte kun saare Faa til den anden Art, hvis Farve er grøn med gule Pletter. Naar man sætter dem paa Majoran bliver deres Farve meget glindsende. Farven er snart uafbrudt grøn, snart udfolde paa dette Grønt de herligste Skatteringer sig. Tirrer man Dyret, saa antager det paa eengang en ganske sort Farve; det blæser sig op som en Ballon, og bliver fra den yndigste Skabning den hæsligste. Chamæleonens Hovednæring ere Fluer, som den levende sluger. Den kan i tre til fire Dage være uden Drik, men saa tilbringer den ogsaa en halv Time dermed. Den kan udstrække sin Tunge saa langt som dens hele Legeme er. Saasnart den har fanget en Flue, springer Tungen tilbage,

lig en Springfjeder. En Professor i Naturhistorien i Italien havde seceret to Chamæleoner, han havde faaet fra de barbariske Kyster, og, efter hans Mening, som han vil bekjendtgjøre i en egen Afhandling, skulde Farveforvandlingen hos dette Dyr have sin Grund i fine Hinder, der omgive dets Legeme.

Den botaniske Hauge i Calcutta er, efter et i det Kgl. Videnskabers Selskab i Paris nyligen oplæst Brev fra Hr. Lachenault de la Tour, 2 franske Mile i Omkreds, og til sammes Bestyrelse, Dyrkning &c., ere 345 Personer ansatte, hvoriblandt 80 Tegnere. I samme Brev beskrives Følgerne af urtica crenulata-Bladenes Stik. De forvolde de heftigste Smerter, uden Blegner, som ledsages af bestandig Svie og vare over otte Dage.

I den afd. sardinske Minister Grev de Maistres Værk: du Pape, Paris, 2 Vol., 8vo., nyligen trykt i Wien, holdes en Lovtale over det Latinske Sprog, og et Forsvar for dets Brug i den romerske Kirke. Efterat have udviklet alle dets Fortræffeligheder, og viist, hvorledes en Catholik kan sige med Digteren

— Rom er paa Jorden overalt,
Og hvor jeg kom er Rom,

gaaer han den ofte gjorte Indvending i Møde, at hiint Sprog er Folket ubekjendt.

Et af den nyere Tids betydeligste og kostbareste Foretagender i Engelland, er Anlægget af den Kaledoniske Canal, der, begyndende ved Fortet William, paa Odden af Linne-Firth, og udløbende i nordøstlig Retning, med Benyttelsen af forskjellige Indsøer, forbinder det atlantiske Hav med Nordsøen. Den blev paabegyndt omtrent for 20 Aar siden, da man vilde forskaffe de næringsløse Irlændere noget at fortjene, er nyligen bleven færdig, og udført efter en saa stor Maalestok, at den kan beseiles af de største Coffardieskibe, ja endog af Fregatter af Middelstørrelse. Den hele Strækning er 12 engelske Mile, og dens Gravning og Slusernes Forfærdigelse har kostet 800,000 Pd. St. (6,400,000 Rbd. rede Sølv). I Parlamentet ivredes imod, at denne Canal har kostet langt mere, end den kan indbringe. I det Hele er de Søfarende i Engelland ikke fornøjede med

de mange Canalanlæg, da de gjøre Afbræk i deres Næringsvei.

Alexander de la Bordes Pragtværk: Voyage pittoresque et historique de l'Espagne, er nu fuldendt med det 48de Hefte. Det hele Værk, i Atlas-Format, koster 1008 Fr., paa Velin 1728 Fr., og med Kobbere 2880 Fr.

Den 8 Juni høitideligholdtes i Berlin den derværende Doctor og Prof. ved det medicinsk-chirurgiske Academie for Militairlæger, og første Fødselshjelplærer, C. H. Ribkes 50de Embedsjubilæum. Hvad der især beviser denne fortjente Læges virksomme Liv er, at han har været Fødselshjelper ved 5176 Forløsninger.

De Engelske have, som bekjendt, et Slags Postkareter, Stage-coaches, der ere saa oeconomiske indrettede, at de ikke allene indvendig, men ogsaa udenpaa ere besatte med Passagerer. Da de sædvanligen kjøre i fuld Gallop, saa er det et sandt halsbrækkende Arbeide, at sidde udenpaa disse Kareter. Nyligen mødte den Ulykke, at en saadan Kareet væltede mellem Liverpool og Manchester, og at 13 Personer, der sadde uden paa samme, brak Arm og Been.

Ved Anklam begik en Møllersvend den Uforsigtighed, at indøse Korn, medens det stormede stærkt, hvorved den øverste Møllesteen sprang og fløi saa voldsomt bort, at den knuste begge Benene paa den Ulykkelige og slængte ham ud paa Marken.

I Neues Archiv des Criminalrechts, 3 B. 3 St., læses et "Forsøg til et Beviis for, at saavel efter positive Love, som efter almindelige Grundsætninger, i Henseende til Strafbarhed, ikke er nogen Forskjel imellem Ophavsmanden til Forbrydelsen og Medhjelperen ved samme", af Etats- og Overretsraad v. Schirach i Glückstadt. Skriftets Rec. i Leipz. Literat. Zeit. for Febr. d. A., finder dette Forsøg udført med Flid, men vil dog ikke ganske underskrive Forfatterens Mening, da allerede den simple Menneskeforstand siger, at kun den, der ikke allene er den nødvendige Aarsag til en Gjernings Existents, men ogsaa ganske og fuldkomment har fuldendt den, kan fuldkomment tillægges den; thi kun om denne allene kan man sige, at han har begaaet Gjerningen og fuldkomment overtraadt Loven. Enhver Handling, der medvirker til en Forbrydelses Tilblivelse, har sin egen og indere Characteer. Men ganske anderledes er den eiendommelige Characteer af den egentlige Forbryders og hans Medhjelpers Gjerning. Den, som løfter en Tyv i Veiret, paa det han kan stige ind ad et Vindue, kan maaskee have Mod og ond Villie nok til at være Tyven paa denne Maade behjelpelig i at stige ind, men at han selv har Mod til at gjøre det, viser ingenlunde hans Handling. — (Nærværende Anmeld. troer, at her endnu kunde lægges til, at det ogsaa i dette Tilfælde bliver Medhjelperen physisk umueligt, at vorde saa farlig som Tyven selv; thi antaget, at Nogen sætter sig denne ved hans Indstigen imod, saa er det sandsynligt, at Tyven bruger Vold, ja endog ikke er bange for at begaae et Mord. Men i den Stilling kan aldrig den udenfor staaende Medhjelper komme. Imidlertid gives der dog ogsaa Tilfælde, hvor Medhjelperen nok maa betragtes ligesaa strafældig, som Hovedforbryderen. Den, som f. Ex. stikker Pladen til en falsk Bankseddel, er allene Aarsag til Forbrydelsens Existents, men, naar han selv aftrykker Pladen, ogsaa den, der ganske og fuldkomment fuldender Handlingen. Dog, sæt at han lader en Anden aftrykke Pladen, er denne Anden da ikke ligesaa strafbar som den første? Vil man indvende, at hiin vel har havt Mod til at stikke Pladen, men ikke til at aftrykke den, saa kan man jo svare, at det er ligesaa mueligt, at denne heller ikke havde havt Mod til at stikke den, uagtet han ei manglede Mod til at trykke samme. Der lader sig derfor neppe bestemme almindelige Grundsætninger for Forhold af Forbryderens til Medhjelperens Strafskyldighed, da det her nok kommer meest an paa Forbrydelsens særegne Natur, som kan være saa høist forskjellig.)

Kjøbenhavns Børs, d. 26 Juni.

Cours. Hamb. 2 M. 262, a vista 265. Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 70 a $70\frac{1}{2}$. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 91 a $91\frac{1}{2}$ Rbd. r. S. (uden Renter) eller 119 a $119\frac{1}{2}$ Rbd. Sedler pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbanksedler $15\frac{3}{8}$. Svenske Sedler 69 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 52.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 30 Juni 1821.

Bilæg

til det i No. 50 af Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn indrykkede Stykke: "Udmærkede Mænds Ligegyldighed "for Angreb paa deres Caracteer "eller Arbeider."

Læserne af ovennævnede Stykke ville hos to berømte svenske Forfattere, Kellgren og Leopold, finde de Grunde saare heldigt angivne, hvilke bør lede hver den Mand, som har forhvervet sig noget Navn i Literaturen, til at foragte Angreb af Personer, der, for strax at tale med Leopold, "troe at man er en stiv "Knægt i Vittighed med samme Egen"skaber som i et Baadsmandsgilde, med "at hugge til uden Undseelse."

Kellgren siger da, i 3die Deel af sine Skrifter: "i den literaire, som i den politiske Krig "er det en afgjort Sandhed, at man har in"gen Ting at vinde med dem, som have "ingen Ting at tabe." Hvor sandt!

Efter først at have viist, deels at "ikke let "nogen retfærdig og kyndig Kritikus und"lader at fremstille sine Bemærkninger med al mu"lig Høflighed, tidt endog med Berømmelse for "den Mand, han skriver imod, deels at, som den "ubillige Kritik ikke letteligen forstyrrer nogen for"tjent Mands Sindsro, er der ingen Ting, der "hindrer dens Forfatter i at gjøre den brav stolt "og brav uforskammet", gaaer Leopold i sine Skrifters 2den Deel over til at udvikle følgende. "Der er endnu hos os (naturligviis kun de Sven"ske) saa liden Fare ved at kriticere urimeligt, og "det er saa let at forvirre endeel Læseres Dømme"kraft, saa let at passere i den dumme Hobs Tan"ker for en stærk Kjæmpe, at jeg ei undres over, "om og mange smaae navnesyge Forsøgere, i Ste"det for selv at vove noget nyttigt Arbeid, eller "naar saadanne mislykkedes for dem, sætte sig ned "og mestre paa de bedre. Det er en sød Trøst "for deres Uduelighed, at faae sagt til en agtet "Skribent: Jert Arbeid duer ikke, J har "ei forstaaet Jert Emne, J kan ikke "raisonnere, J kjender ei Principerne "af den Sag, J afhandler, med flere Høf"ligheder af lignende Slags. At forulæmpe ud"gjør deres Begreb om Kritik. De sætte en Stolt"hed i at vove det. Og sjeldent mangle de Læ"sere, som more sig hjerteligen derved og sige til "hinanden med et vist smilende Bifald: jo, jo, "den der er rigtig, han; den der er, min "Sjel, ei at narres med!" Derpaa afhandler han, "hvorledes i al Kritik den Kjenderen stem"plende Høflighed visseligen byder Skribenten at "vælge Tone efter Personernes Værd, til hvem "Talen vendes; at ei alene Skjældsord og Plump"heder bør undviges, hvorved alt meget blev vun-

"det hos os; ei alene de Love for Selskaberne bør "respekteres, der give, eller burde give Medbor"geren Fred for al Forhaanelses Ondskab; men "at denne Høflighed kræver endnu oven i Kjøbet, "at man i Skrift og Omgang bør aflægge den "Slags raae Tøilesløshed, der ligesom trodser alt "Værd, og der, under Navn af Styrkens Tone, "er begyndt at indføres hos os (naturligviis kun "de Svenske) af nogle dygtige Drenge." Om denne raae Tøilesløsheds Dyrkere udlader han sig end videre saaledes: "de bruge næsten aldrig Pen"nens Tjeneste til andet, end til saadant, som "de ei vilde understaae sig at sige mundtligen, "om end just ei af Rædsel for den, mod hvem "de skrive, saa dog af billig Ængstelse for at vor"de kastet paa Døren af de Tilstedeværende. De "skamme sig vel af og til for andre; men, inde"lukte med sig selv i deres Skriverstue, aflægge "de al Undseelse og hævne sig ved de Grovheder, "de skrive, paa den Tvang, hvori de holdes af "Omgangslovene. Der findes og ingen Mand af "Værd, som jo tusende Gange hellere vil "være Formaalet for, end Forfatter til "deres Libeller".

Efter alt dette og meget andet, der kun af Mangel paa Plads udelades denne Gang, kommer endeligen Leopold til Spørgsmaalet: Skal der svares paa deslige Angreb? Han siger da som saa. "Svarer I ikke, hvilket synes bedst, da "seirer Personen i Ukyndighedens Øine, det vil "oftest sige i Mængdens, og I lader Sandhe"den uhævnet. Svarer I kraftigt, hvilket og sy"nes bedst, da begynder I en Strid, som fører "Jer længere, end I vil, og sætter Jer i Haand"tag, ofte med Personer, med hvem I ønskede "at have ingen Ting uafgjort, og det for et Pu"blikum, som morer sig derover. Forgjæves prø"ver I paa, at overgaae Jeres Modstander i Grun"de og Skrivemaade.

"Nogle Gange", vedbliver han, "har jeg "været tvungen til at forsvare mig; men desuag"tet leer jeg altid i al Stilhed, naar jeg seer en "Autor bestræbe sig for at vinde Almeenheden ved "Fornuftgrunde. Skriver hans Forhaaner atter "igjen en Libel, har Personen atter ligesaa godt "som han Ret indtil videre. Og denne Herre "bliver det altid, som ender Skuespillet. Aarsa"gen dertil er klar. Det Gode, det Sande har "i alle Emner sin Grændse; Fornuften saaer een"gang udtalet, Galenskaben aldrig. Et musikalsk "Stykke maa unægteligen ende, naar det har gjen"nemløbet alle sit Themaes Forandringer; men "der er slet ingen Aarsag til, at en fuld Mands "Skraal skal høre op, før han bliver træt, eller "sover hen, eller vorder igjen ædru.

"Hvad Raad — saa ender nu Leopold — "skal man da give Forfatterne? hvad bør de for "deres Freds Skyld gjøre? Jeg veed det ikke. "Venteligen det samme, man tilforn gjorde i Frank"rige, og som man endnu gjør i England, Hol"land, Spanien, Portugal, Italien, Tydskland, "og over hele den lærde Verden, lade være at "skrive, om man elsker sin Rolighed høiere, end "sit Kald; men, gjør man det n[illegible]atte, da gaae "frem paa den Bane, man har begyndt, med "de Kræfter, man har tilovers; give, om man "kan, vort Sprog lidt Ynde; give, om man kan, "vor dorske Tankegang lidt Vækkelse; file, om end "med svag, dog ogsaa flittig Haand paa vore nar"riske Fordommes gamle Rust; slæbe, Myren lig, "sit lille Straa til Forraadet af almeent Menne"skevid; stoppe sine Øren vel til for Dumheden; "mage det saa, at man høres, men hører ikke; "forresten leve i sin Afkrog saa god en Undersaat, "Ven, Medborger, man formaaer at være, og "døe, hævnet af sit Rygte, ifald man ei har For"tjeneste nok, til at vente sig hævnet af Efter"verdenen."

Nordbye Sogns, i Ribe Amt, Fattigvæsens-Regnskab for Aaret 1820.

(Fortsættelse; see forr. No.)

I adskillige offentlige Blade have Nogle, ved at omtale Udgifterne, der medgaae til de Fattiges Forsørgelse, foreslaaet at ophæve de ved de aarlige Ligninger paalagte Bidrag, og at sætte Fattigvæsenet omtrent paa samme Fod som det var, førend Reglementet af 5 Juli 1803 blev udgivet. I det theologiske Bibliothek 9 Bind S. 243 har Pastor Rønne yttret sig herom saaledes: "Jeg tør vist med Føie sige, at et saadant Fattigvæsen,

som det vi have, ikke er nødvendigt; jeg mener, at der behøves intet Fattigvæsen, hvis absolute Pligt det er, at forsørge alle Fattige med alt det Fornødne, ei heller at Bidragene til de Trængendes Understøttelse behøve at lignes som Skat og inddrives ved Tvang, og allermindst kan jeg indrømme, at Præsten skal ligne Bidragene, føre Regnskabet, og sørge for Restancernes Inddrivelse." Hvad denne Paastand anbelanger, da kan der med Føje derpaa svares, at hvad de aarlige affattede Ligninger, der bestemme, hvad Vedkommende have at erlægge til de Fattige, anbelanger, da have vel samme ei været saa almindelige som nu omstunder; dog paa adskillige Steder har lignende Fremgangsmaade havt Sted, længe førend bemeldte Reglement blev udstedt. Af Erfarenhed veed jeg, at i forrige Tider har det været Skik og Brug, ved Begyndelsen af det nye Aar, ved affattede Ligninger at bestemme, hvad visse Kjøbstæders Indvaanere havde at yde til Fattigvæsenet. I visse Landsbyesogne har i ældgamle Tider samme Fremgangsmaade til de Fattiges Underholdning havt Sted. Her i Nordbye Sogn er vel Fattigvæsenet og dets Bestyrelse i et og andet bleven anderledes modificeret end i forrige Tider; imidlertid har det, saavidt gamle Folk kan huske, været her stedse Skik og Brug, ved bestemte Bidrag, saavel i Korn som Penge, at understøtte de Fattige. En af vore store Lovkyndige, efterat have anført adskillige Grunde, der gjøre det til Pligt at sørge for de Fattiges Underholdning, hidleder deraf den Slutning: Regenten er derfor beføjet til ikke allene at modtage Undersaatternes frivillige Gaver til de Fattiges Underholdning, men endog at paalægge de modtvillige Formuende nødtvungne Bidrag i dette Øjemed *). Retfærdighed og Billighed kræver altsaa, at de Fattige understøttes deels ved bestemte Bidrag, deels ved frivillige Gaver, hvilket og Anordningerne om Fattigvæsenet byder, tilraader og paaminder om.

Som nu Adskillige i de nyere Tider have havt Et og Andet at indvende mod bestemte Gavers og Almissers Uddelelse, nemlig at de føde Trodsighed, Modtvillighed, Ørkesløshed og Ladhed hos de Fattige, saa læser man og, at lignende Indvendinger ere blevne gjorte mod denne Sag i forrige og ældre Tider. I Aaret 1783 holdt den nu afdøde Præst og Professor Laurids Smith, som Rector ved Latinskolen i Trondhjem, en Tale, der handlede om: Velanvendte borgerlige Velgjerninger ere sikkre Midler til Statens Flor og Velgjørernes Udødelighed. Efterat have S. 6 meldet om de rige Stiftelser, Trondhjem var forsynet med, yttrede han sig herom saaledes: "Men just disse milde Stiftelser, just disse rige Almisser, der uddeles uden Forbindtlighed og Betingelse (nemlig til at arbeide), just disse formere de Trængendes Tal." Den classiske Skribent Appianus, ved at omtale i sin Historie Roms Borgerkrige og deraf flydende voldsomme Uroligheder, fører, som medvirkende Aarsag hertil dette: "Saa lokker og det visse Maal Korn, som kun i Rom bliver skjænket de Fattige, den ledige og tryglende og iilsindede italienske Pøbel til Rom." Endskjøndt deslige Erindringer og Indvendinger mod bestemte Bidrag til de Fattiges Forsørgelse, synes at være antagelige og grundede, saa kan dog med Føje herpaa svares, at Misbrugen af en god Ting ophæver ei dens Gavn og Nytte. Hvad vilde man vel dømme om dem, der foresloge Universiteters Ophævelse og Afskaffelse, paa Grund af, at En og Anden ere vendte, efter nogle Aars Ophold ved samme, tilbage, fordærvede baade paa Sjel og Legeme?

Men i hvor meget jeg end, efter min individuelle Overbeviisning, holder det for ret og billigt, ved bestemte og paalagte Bidrag, at komme de Trængende i Communerne til Hjelp, saa byder dog baade Sandhed og Erfarenhed mig at tilstaae, at ved den nuværende Maade at udrede Afgivterne til Fattigvæsenet, indløber en og anden Irregularitet, som ei lader sig hæve ved de nu brugelige Ligninger. Ved sammes Affatning indlister sig lettelig, da vi alle falde i mange Stykker, en Smule Lidenskabelighed og Partiskhed, saa at de Ydende ansættes enten for høit eller lavt. Med den bedste Villie og den redeligste Hensigt er det som oftest umueligt at komme til Kundskab om de Bidragendes virkelige Formue, deres meer eller

*) Conferenzraad og Professor Schlegels Naturret, eller den almindelige Retslæres Grundsætninger, 2den Deel S. 116.

mindre fordeelagtige Næringsveie; og heraf flyde mange Bryderier, saavel for Præsterne, som de øvrige i Ligningen Deeltagende. "Fattig- og Skoleligningerne, skriver Dr. og Amtsprovst Frost*), ere nogle af de ubehageligste Bestillinger, man har bebyrdet Geistligheden med." Ønskeligt var det, om der ved høiere Autoritet blev bestemt en Norm, hvorefter Bidragene til Fattigvæsenet bleve regulerede, hvilket jo er Tilfældet ved Betalingen af de Kongelige og flere andre Skatter.

Den nu antagne Maade at affatte Ligningerne paa, fører og Noget med sig, der synes at bære Præget af en Smule Ulovlighed, og som ei finder Sted ved andre Afgivters Erlæggelse. Ved Lønningerne til Statens civile og geistlige Embedsmænd, kommer det, og kan ei komme i Betragtning, hvad de behøve, med Hensyn til deres mere eller mindre blide Kaar, og Familiens Storhed og Lidenhed. Besværer en Embedsmand sig over, at Brødet, med Hensyn til Omstændighederne, er ham knapt tilskaaret, saa lyder til Gjensvar: "Manden faaer at sætte Tæring efter Næring, leve saaledes den ene Dag, at han kan have noget til den anden; i den arbeidende Classe findes der Mangfoldige, der med al deres Slid og Slæb dog kun have et magert og snevert Udkomme." Og lad det end være tungt og ubehageligt for en virksom og redeligsindet Embedsmand, at trykkes af Næringssorger, saa vilde det paa den anden Side være ubilligt, at paalægge Vedkommende, hvis Pligt det er at lønne Statens Embedsmænd, større Byrder, end de kunne taale at udrede. Men denne Billigheds Regel bliver ikke alletider fulgt ved Ligningernes Affatning til at bestride de Udgivter, som de Fattiges Forsørgelse udi et og andet Sogn fører med sig. Ved denne Forretning tages først Hensyn til Antallet af de Trængende, og hvad deres Tarv og Trang udkræver. Derpaa bestemmes, hvad Enhver har at erlægge, og til Slutningen hedder det: det paalagte Bidrag maa udredes, i hvordan man ender og vender det, men deraf følger, at undertiden med-

*) Statistisk og oeconomisk Beskrivelse over Vaarbasse og Heinsvig Sogne i Ringkjøbings Amt.

tages de Ydende over deres Kræfter. Billigheds Lov kræver vel, at der drages Omsorg for de Fattige, men dog ei i høiere Grad, end Eens Evner og Kræfter kunne taale det. Det er haardt, naar Nogen bliver nødtvungen til at tage Tornen af en andens Fod og at sætte den i sin egen, men dette skeer jo, naar Bidraget til Fattigvæsenet ei kan tilveiebringes uden ved Udpantning, og hvorved Folk undertiden skilles ved det, som de høiligen behøve til Klæde og Føde. En Cancellieskrivelse af 8de Januari 1820 har fastsat, hvormeget Afgivterne til Skolevæsenet paa Landet for Fremtiden maa beløbe sig til. Mon det ikke var godt, om der fra høiere Sted blev ligeledes fastsat for ethvert Sogn et Maximum i Henseende til Fattigskatten; derefter kunde nærmere bestemmes, hvad enhver af de Pligtydende havde at betale. Iøvrigt forstaaer det sig af sig selv, at en heel Gaard skulde svare meer end en halv Gaard, og denne sidste meer end Huusmanden; Skipperen meer end Fiskeren og Matrosen. Jeg har hørt fortælle, at i Hovedstaden udredes Fattigskatten med Hensyn til Bygningernes Størrelse, uden at Ejernes større eller mindre Formue kommer i Betragtning. Det var visseligen godt, om der for andre Steder blev fastsat en Regel, hvorefter Fattigskatten blev at yde; den Fremgangsmaade, der hist og her bruges ved Ligningernes Affatning, nemlig at ville beregne Folks Formue, hvor mange liggende Penge Een haver, og hvor mange rede Capitaler en Anden har paa Rente, synes mig at være et misligt og saare odieus Arbeide.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Bemærkninger paa en Reise i Sjælland 1821.

Den gode St. Hans er os ikke synderlig gunstig i Aar, endskjøndt vi ei forsømme, paa forskjellige Maader at ihukomme hans Erindring. Uagtet jeg i dette Øieblik har Overkjole paa, sidder jeg dog og fryser paa Vognen, omgiven af tykke Støvskyer. I denne Tid kan man med Rette sande Jeppes Ord: Alting vil drikke, og

Jorden, vor fælleds Moder, der lader sig nøie med simpelt Vand, sukker forgjeves efter en Lædskedrik ovenfra. Dog er det denne Gang ikke allene Landmanden, men ogsaa den Reisende — Dyrehavereisende undtagne — som savner saa meget en velgjørende Regn; thi her til Lands føler man saa meget mere den store Besværlighed af Støvet, som man næsten bestandigen maa reise paa aaben Vogn; man er saaledes udsat baade for det kolde og det varme Veirs Paavirkning. Da jeg nærmede mig Frederiksborg, blev jeg mange Blus vaer, der luede paa Bakkerne, og erfarede snart, at det var Bønderne fra de omliggende Landsbyer, som paa denne Maade, efter gammel Skik, feirede St. Hans Aften. Karle, Piger og Børn ere, omtrent fra Kl. 10 til 11, samlede om et saadant Blus. Underveis mødte jeg mange Bønder og Bønderkoner, der kjørte til St. Helenas Kilde, for der at drikke Vand, som de nok af samme helbredende Kraft kunde finde hjemme, naar ikke Overtroens Jernscepter endnu saa uimodstaaeligen herskede over vore Landboer. Men maaskee Indbildningen virker, hvad Vandet ikke formaaer, og hvor mangen Syg cureres ikke ved dette Lægemiddel? — Paa denne Kant af Landet, hvor der for det meste kun gives lette Jorder, tegner Sæden i Almindelighed til at blive meget maadelig. Rugen staaer bedst, skjøndt meget tynd; en Tid lang har den staaet i Dræ. Den megen Blæst har sikkerligen ikke havt nogen god Virkning paa dens Blomstren. Græsset er smaat, og paa sine Steder ere Markerne næsten nøgne. Vaarsæden, som paa den Tid af Aaret ellers pleier at være i Ax og Rusme, staaer kun saare maadeligen, Rugen ikke bedre, og kort i Straaet. Skulde dette Veir endnu vedblive, vil der sikkert findes færre Stakke eller Hæsser ved Bondens Gaarde i Aar end i Fjor, og mange ville maaskee være glade ved at kunne bevare noget af den gamle Halmbeholdning, der nu kan komme godt tilpas. — — Det 200 Aar gamle Frederiksborg Slot er endnu stedse et herligt Minde om Christian den Fjerdes Storhed og hans Tids Konstsmag. Uden egentligen at være bygget i den gamle gothiske Stiil eller den nyere italienske, gjør det et stolt Indtryk. Mange Fremmede besøge dette Slot og beundre det ikke lidet, da dets Mage ei letteligen findes i andre Lande. Thuillerierne, Louvre, ja selv Versailles, synes ikke at kunne maale sig med Frederiksborg Slot. — En halv Miil fra Byen er paa den saakaldte ny Ladegaard et Skjæfferie for Merinos. Kvavlen af en forbedret Race synes imidlertid at være her Hovedsagen. Paa Ladegaardens Marker saae jeg en Flok af disse forædlede Creature græsse frit med deres Kalve, som patte indtil de ere et Aar gamle. Mødrene til denne mærkværdige Race ere avlede ved en Blanding af holsteenske Køer, som bedækkes af en schweizersk eller spansk Tyr. Den sidste stod paa Stald, er meget større af Krop end vore sædvanlige Tyre, kortbenet, og før af Hals og Lemmer; men den skal være saa tam, at man kan sætte sig op paa dens Ryg.

Igjennem Rentekammeret er, under 16de d. M., udfærdiget en Placat af følgende Indhold: "Ligesom i den ved allerhøiest Resolution af 4de September 1793 bestemte og ved Kammer-Placat af 21de Juni 1794 bekjendtgjorte Inddeling af Amterne i Kongeriget Danmark er, i Følge senere Resolution af 14de Juni 1799, skeet den Forandring, at Niim Herred med Horsens Kjøbstæd er henlagt under Aarhuus Amt, og at Galten Herred er henlagt under Randers Amt, saaledes har Hans Kongelige Majestæt ved allerhøiest Resolution af 13de i denne Maaned allernaadigst bestemt endvidere følgende Forandringer i bemeldte Inddeling: 1) at Vandfuld, Skodborg og Hierm Herreder med Lemvig Kjøbstæd skulle, i Stedet for at henlægges med Tiden under Thisted Amt, for bestandigen forblive under Ringkjøbing Amt, hvorunder de nu ligge; 2) at fra dette sidste Amt skal Vrads Herred fra Begyndelsen af næstkommende Aar 1822 afgives til Aarhuus Amt; og 3) at derimod fra Aarhuus Amt skal Hids Herred fra samme Tid henlægges under Viborg Amt."

Det er sørgeligt, i denne før saa Mange trykkende Tid, at læse Efterretning om de hyppige Ildsvaader, der opkomme især paa Landet. Med den i Gaar ankomne Post haves atter Efterretninger om ødelæggende Ildebrande. Ved Bran-

den i Alsted ved Sorøe den 9de Juni var Parcellisten Jens Hansen i Brandsmark ilet sine lidende Medmennesker til Hjelp. Efter opfyldt Skyldighed der, vender han træt tilbage til sit Hjem ved Nattetid for at søge Hvile; men neppe indslumret, vækkes han af sin rolige Søvn ved Ildens rædsomme Knittren og tilstrømmende Folks Larm udenfor. Nøgen maa han med Kone og Børn flye fra den af Luerne fortærede og næsten faldefærdige Vaaning, hvis Assurance, formedelst Omskrivning, kun er 280 Rbdlr. Sølv. Det har ikke været at opdage, hvorledes denne pludselige Ild er opkommet.

I Ørslef By, under Grevskabet Holsteinborg her i Sjelland, udbrød den 22 Juni en rædsom Ild, som lagde Præstegaarden, Skolen, Skolehuset, 4 Gaarde, 7 Huse og 3 Indsidderstuer i Aske, og i mindre end ½ Time gjorde 16 Familier huusvilde i en rasende Storm, uden at faae noget af deres Indboe reddet. Kirkesanger og Skolelærer Hansen med Kone og 7 umyndige Børn reddede intet uden Livet, da han, under sit Embedes Førelse i Skolen, ikke vidste, at Ilden brændte ham over Hovedet, førend Luerne sloge paa Vinduerne, og han allerførst maatte søge at redde og sikkre Skolebørnene for de brændende Luer.

Ildens Ødelæggelser i Varde den 15de Juni strækker sig lige fra Vesterport indtil Wishoffts paa den ene Side, og til Raadstuen; paa den anden er intet tilbage uden Hospitalet, Apotheket og et Sted tæt ved Porten; dernæst fra Hansens til den lille Kirkegaard, og fra Apotheket næsten op til Byefogdens, samt et Par ubetydelige Steder paa samme Vei. Bygningernes Tab kan vel for en Deel erstattes ved Assurancen, der beløber sig til 94,210 Rbdlr. rede Sølv; men Tabet af Indboe og Varer er for Øieblikket uerstatteligt, og det meest oprørende er Tanken om: at Ilden skulde være paasat, som man har største Formodning om. En Lykke var imidlertid, midt i Ulykken, at Ilden opkom om Dagen, og ikke om Natten; thi i sidste Tilfælde havde sandsynligen mangt et Menneske sat Livet til, da Ilden, formedelst Stormen og de mange straatækte Huse, greb om sig med en skrækkelig Fart og Heftighed. — Ribe Avis af 26 Juni melder, at en Mand

i Varde, navnlig Morten Jonassen, har nu bekjendt og tilstaaet, at han ene, uden Medvider, har sat Ild i en Trækoe paa sit eget Huus, da den opkomne Brand var nær ved at standse; og saaledes har været Aarsag i den største Deel af den Ulykke, som skeete. Da Morten Jonassen altid har været anseet for en redelig og veltænkende Mand, er det at formode, at Pengeforlegenhed og Nød har bevæget ham til denne Gjerning.

Laue Tomsens, i forrige Numer omtalte, paa sidste Ribe Marked borteblevne Datter Caroline, blev fundet i Søndags, druknet i Aaen ved Kranen i Ribe. Markedsdagen havde en Sømand fra Fanøe en levende Sælhund i et Kar der ved Kranen, som han viste for Penge. Ogsaa hun skal have seet den, og fik Lyst til at seile i een af de smaae Baade, som laae i Aaen, fra hvilken man formoder hun er faldet ud.

Odense. Den 16 Mai afreiste DD. HH. Prinds Christian Frederik og Gemalinde fra Florentz til Livorno, besaae Dagen efter denne Stads Mærkværdigheder, og fortsatte Reisen over Pisa til Lucca, hvor Høisamme ankom den 20de, og med Udmærkelse bleve modtagne af Hendes Majestæt, Dronningen af Etrurien. Den 23de naaedes Massa, Marmorbrudet i Carrara besaaes; den 24de til Lerici, derfra den 25de søeværts til Rapallo, og siden over Land til Genua, hvilken Byes Seeværdigheder toges i Øiesyn. Herfra gik Touren over Novi til Piacenza, hvor Hs. Høihed, efterat have beseet Valpladsen ved Marengo, indtraf med høie Gemalinde den 31te om Aftenen. I Parma, hvor Høisamme ankom den 1 Juni, modtoges de høie Reisende med særdeles Gjestmildhed af Hendes Majestæt Erkehertuginde Maria Louise, vendte den 3die tilbage til Piacenza, derfra den 4de til Milano og endelig den 5te til Mayland, hvilket sidste Sted Deres Høiheder agtede at forlade den 13de, og at ankomme den 20de til Geneve.

Odense, den 26 Juni. Jevndøgnet gav os endnu ingen synderlig Forandring. Ved nogle kortvarende Spring af Vinden sydlig og vestlig, faldt i Tirsdags og Onsdags nogle Regndraaber og paa sine Steder Haglbyger, men for lidet til at qvæge den til Malm paa sine Steder og til

Støv paa andre Steder blevne Jord. Meget Grønt visner. Rugen har hist og her taget Skade, Hø kan ikke ventes uden enkelte Steder, og Halmen vil blive kort. Men endnu kan haabes Bedring, naar Vinden vilde gaae til Sydvest og bringe os Regn. Imorgen er Syvsoverdagen, som ellers er saa villig til at give Regn. Næste Nymaane paa Fredag Eftermiddag giver det sidste grundede Haab. Idag mod Middag er endeligen Vinden gaaet til Syden, og med eet bragt os 20 Gr. Varme; haabentligen naar den gaaer til Sydvest bringer denne os den saalænge ønskede Regn.

Aalborg, den 23de Juni. I det nu tilendebragte Pintsemarked, skal, uagtet det hele Markedet igjennem havte skjønne Veir, dog for Sælgerne, Afsætningen af deres medbragte Varer, have været saare ringe (naturligviis en Følge af den almindelige Pengemangel). Paa Stadens 3de Torve vare opsatte 82 Boder med Alen-, Nyrnberger- og Isenkram-, Galanterie-, Kniplingers- og Konstvarer samt Guld- og Sølvarbeide m. v., hvoriblandt Herr Blikfabrikør Meyers fortrinlige Arbeide m. v., og Wilsen heraf Byen, med sin mechaniske forlorne Søn; 89 Boder med alleslags Haandværksvare inden- og udenbyes fra; 24 Boder med Øl og Viin; 84 inden- og udenbyes Flatter og Borde med adskillige Sorter Vare; 74 Læsser røde og sorte Leerkar og 11 Læsser Træevare; tilligemed endeel sorte Leerkar fra Qvols og Omegnen, og i Østeraae liggende, samt desforuden en Mængde Baade, beliggende i Østeraae, med Tørfisk fra Skagen, Frederikshavn, Aalbek med flere Steder. — I Markedstiden opførtes Concerter paa Compagniehuset af Dhrr. Foght, Lemming og Funch, hvoraf den af Herr Foght, til Bedste for Aalborgs Søndagsskoler, hvorved Indtægterne, naar Udgivterne fradrages, i alt beløb sig til 146 Rbd. 2 Mk. — Igaar (den 22de dennes) passerede det her garnisonerende 3die jydske Infanterie-Regiment, under Herr Oberst von Sameses Commandoe, Revüe for den commanderende General i Nørrejylland Herr Generalmajor og Ridder v. Lasson; og udførte alle deres Manøvers, til Herr Generalens høieste Velbehag. — Torsdagen den 21de Juni var en for Aalborgs Indvaanere sørgelig Dag, da vor almindelig agtede og elskede Stiftsfysikus, Herr Etatsraad Koefoed, Byens første Læge, bragtes til sit Hvilested, ledsaget af et talrigt Følge, saavel Budne som Uindbudne.

Aarhuus, d. 23 Juni. Hs. Høihed Prinds Frederik Ferdinand afreiste i Morges Kl. 8 herfra over Callundborg tilbage igjen til Kjøbenhavn. Ledsaget af Sit Regiments Officierer modtoges Hs. Høihed paa Skibsbroen, hvor det frivillige Jægercorps paraderede, af Borgemesteren, Stadshauptmanden, samt flere af Byens Embedsmænd og Honoratiores. Ved gjentagne Hurraraab bødes Prindsen, der ved Sin elskværdige Mildhed og Hiertensgodhed har vundet Alles Hierter ved Sit Ophold her, et hjerteligt Farvel for dennesinde.

Viborg, den 25 Juni. Den bestandige Tørke, der nu har varet her i næsten hele denne Maaned, har skadet meget Græsvexten baade paa Enge og Agre. — Rugen har og, især paa tørre Marker, faaet Pletter. Da næsten ingen Dug falder og det efter de varme Dage med de nordlige Vinde dog fryser næsten hver Nat, saa sættes Vegetationen meget tilbage. Vandmangelen i Brøndene, som hidtil have havt nok, har og her indfundet sig i denne Tid.

Blandede Efterretninger.

J. B. Trotter, Charles James Fox's forrige Geheimesecretair, befrygter, i sine interessante Efterretninger om Irland, uberegnelige Følger af en vedvarende Forretningsløshed hos den misfornøjede Overbefolkning, og Nægtelsen af retmæssigen forlangte Rettigheder og Friheder i dette Land. "Have eengang, siger han, de forenede americanske Stater faaet en stor Sømagt, og komme de i Krig med Engelland, saa bliver det let, at tilføre Irlænderne Vaaben og Krigsforraad over Verdenshavet, førend Engelland erfarer noget angaaende et saadant Forehavende, og Mandskab savnes ikke i Irland. Endnu i Aaret 1798 manglede der ikke meget i, saa havde Lord Eduard Fitzgerald befriet det fra Engellands Overherredømme. Jeg veed af sikkre Efterretninger, at i Aaret 1811 en talentfuld Mand, der nøje kjendte Irlands forskjellige Hjelpekilder, fandt Leilighed

til at forelægge den daværende franske Keiser Napoleon visse Planer, der indeholdt meget vigtige Vink i Henseende til Irland. Dog, Erobreren, den Gang netop pønsende paa Ruslands Ydmygelse og alle øvrige Herskeres Underkuelse, optog Forfatteren af hiin Plan med Kulde, værdigede ham ingen Samtale og hans medbragte Papirer ingen Gjennemlæsning, men lod ham gaae med de Ord: pas De Deres egne Sager. Overveielsen og Udførelsen af hine Planer, kunde blevne meget fordærvelige for Engelland. Skulde Frankrig og Nordamerica nogensinde forene sig mod dette Engellands Sicilien, saa kunde det transatlantiske Carthago være heldigere end det Mediterraniske. Vel troede man i sidste Krig at beskytte Irlands Kystomfang af 7 til 800 Mile ved en Række af Vagttaarne, der havde kostet Riget over 1 Mill.; men dette var en daarlig Plan, kun anvendelig paa smaae Øer i Landsøer! — Hvorledes skal man derimod forsvare Irland i Fremtiden? Ene ved at give denne Øe en med Fornuften overeenstemmende hjemlig Uafhængighed under brittisk Overherredømme, saaledes som engang Nederlandene havde den under Østerriges og Norge under Danmarks Scepter.

I Paris skal der udkomme Encyclopedie systématique des Dames i 200 Bind, hver Maaned et Bind.

Kjøbenhavns Børs, d. 29 Juni.

Cours. Hamb. 2 M. 262, a vista 265. Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. $12\frac{1}{2}$ ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 70. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 91 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller $119\frac{1}{2}$ a 120 Rbd. Sedler pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbanksedler $15\frac{1}{2}$. Svenske Sedler 69 ß. — Disconto 6 pC.

Spørgsmaale.

Det gaaer med det ægte Eau-de-Cologne

som ofte med den ægte Sandhed: Enhver paastaaer hans er ægte, og Ingen kan med Bestemthed sige, hvorvidt den virkelig er det. Men hvad Eau-de-Cologne angaaer, da vilde det være at ønske, at en sagkyndig Mand maatte opgive de sande Kjendemærker, hvorved man kan kjende det virkelige og ueftergjorte fra det uægte, og hvorved man saae sig istand til at besvare det Spørgsmaal: hvo af dem, der stride om Titel af første Opfinder, har Ret?

Qvaksalverie er forbudet ved Anordninger, og det med Rette. Men er det mindre Qvaksalverie, naar man, uden at være authoriseret Læge, udøver Curer paa sig selv, end paa Andre? og kan Een, der f. Ex. tager et Brækmiddel paa egen Haand, eller betjener sig af andre Lægemidler, som han selv ordinerer sig, ikke straffes som Qvaksalver?

Indfald.

Een holdt en lang Tale til Dronning Christina af Sverrig. Strax derefter udbad Vossius om en Naade for ham. Han har fortjent den, svarede Dronningen, om end ikke ved Andet, saa dog ved at holde op.

En Gascogner, som havde brøutet med sit Mod, tog Flugten ved et Skjærmydsel. En Pariser tilraabte ham: hvor blev deres Mod af? I Benene, var Svaret.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste

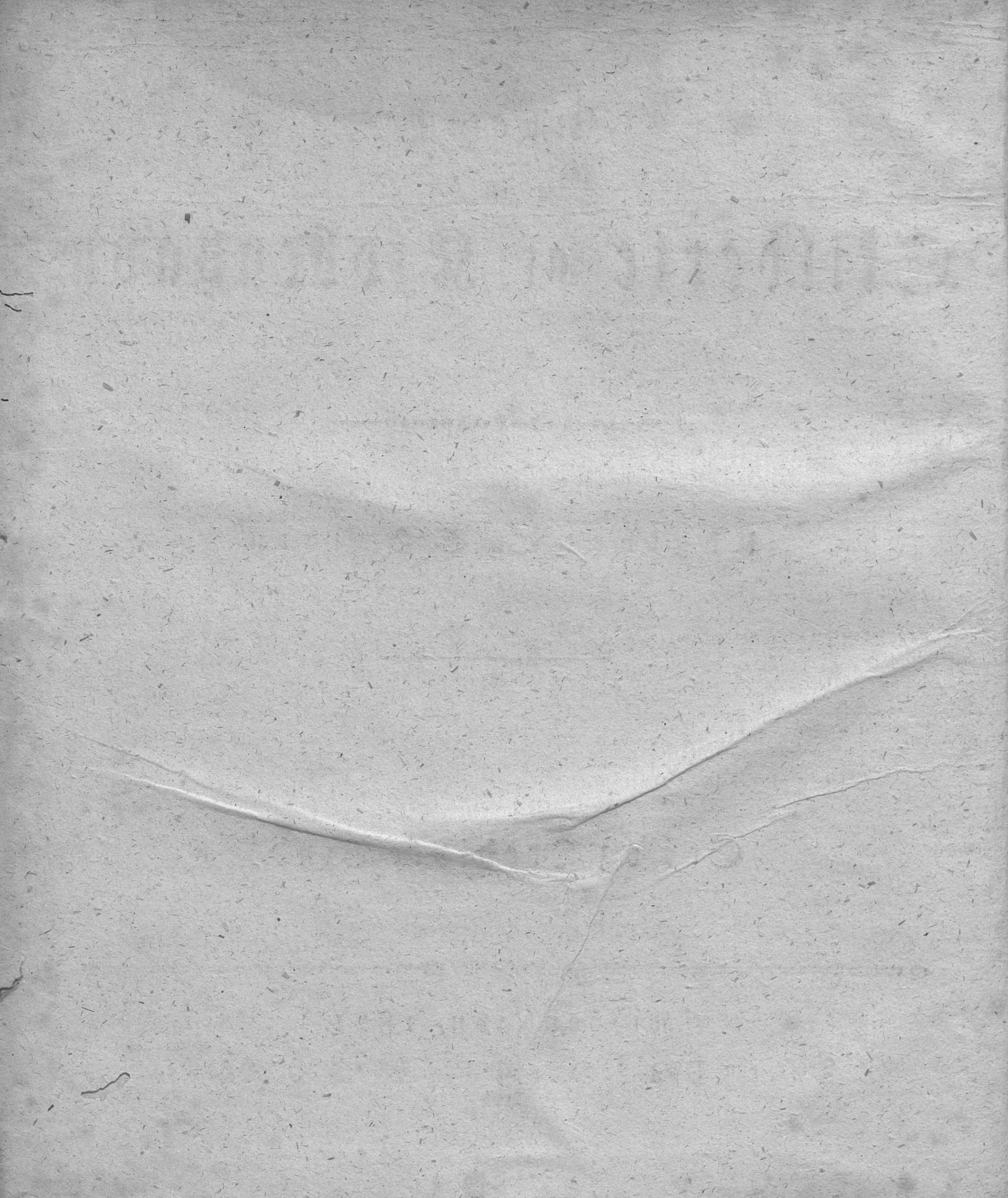
Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af S. Soldin.

Sex og Tredivte Bind.

Kjøbenhavn, 1821.

Trykt paa Udgiverens Forlag, hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 53.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 3 Julii 1821.

Nordbye Sogns, i Ribe Amt, Fattigvæsens-Regnskab for Aaret 1820.

(Slutning; see forr. No.).

Maaskee En og Anden vil sige: "det var godt nok at bestemme Fattigskatten for ethvert Sogn efter Beboernes Leilighed og Vilkaar, men naar nu de Trængendes Antal er saa stort, at det dem Tillagte ei var tilstrækkeligt til deres Ophold, hvad Udveie har man da at gribe til? at lade dem omkomme af Hunger og Sult, vilde være umenneskeligt." Under deslige Omstændigheder er der intet andet Middel at vælge, end at efterfølge Mosis Exempel, der under visse Betingelser tillod de Fattige at bede om Almisse. Michaelis har i den første Deel af Skriftet, kaldet den Mosaiske Ret, fra S. 689—708, leveret 2de interessante Afhandlinger, der vise iblandt andet, paa hvad Fod Moses vilde have Fattigvæsenet sat, naar det jødiske Folk kom ind i Canaans Land. Moses vilde ikke vide at sige af nogen Betlen iblandt det jødiske Folk. Saa hedder det 5 M. 15, 4. Der skal ikke være en Tigger iblandt Eder. Ved Tiggere eller Betlere forstaaes, efter Michaelis Fortolkning, saadanne Fattige, der ved at bede om Almisser, gik uden for det District, hvor de havde Hjemstand. Derimod tillod Moses de Fattige at bede om Almisser, naar de forbleve i det District, hvor de havde Opholdssted. Saa siges der i samme Cap. 11 V.: Der ville altid være Fattige og Trængende i Landet, derfor byder jeg dig at oplukke din Haand for din Broder, og for den Fattige og Trængende i dit Land. Moses, skriver Michaelis, der tog Verden og Tingene saaledes som de virkeligen ere, var ei platonisk sindet i Udkastet af sine Love og Forordninger; han sørgede vel for de Fattige ved at tillægge dem en vis Andeel af Jordens Grøde og af Tienden. Imidlertid forudsaae eller formodede han, at en og anden Fattig tilfældigviis vilde geraade i Forlegenhed og savne det Fornødne til Livets Ophold. Deslige gav han Tilladelse, under ovenanførte Indskrænkning, at bede om Almisser. Noget Lignende læser man i en Forordning om Betlere og Staadere, der i Aaret 1588 blev udgivet, og som findes tilføiet en gammel jydsk Lovbog. Den Distinction, som Moses gjorde imellem Fattige og Tiggere, findes ei i bemeldte Forordning, thi alle Fattige, som ginge omkring og bade om Almisse, enten det skete hvor de havde hjemme, eller paa fremmede Steder, bleve kaldte Staaddere og Tryglere. Iøvrigt stemme begge Anordninger nøie overeens med hinanden. Thi ligesom Moses tillod de Fattige, der ei kunde komme ud med de dem tillagte Gaver, at gaae omkring og bede om Almisse, naar de ei kom videre, end hvor de havde Hjemstand, saa tillod og Høisalig Kong Frederik den Anden, i hvis Regjeringstid ovenanførte Forordning blev udstedt, de Fattige, der vare forsynede med de behørige Tegn, at gaae omkring og bede godt Folk om Hjelp i de

Sogne, hvor de hørde hjemme, og naar vedkommende Sogne ei vare i Stand til at forsyne deres Fattige med det Høistfornødne, saa var det disse tilladt at vandre til fremmede Sogne for at søge om Hjelp, og ei videre end i Herredet. Godt var det, om al Omgaaende for at bede om Almisse, ganske kunde ophøre. I visse Sogne er Antallet af de Fattige ei større, og Beboernes Vilkaar af den Beskaffenhed, at de Fattige kan nyde den fornødne Understøttelse, at de ei behøve at betle. I Sogne, hvor Antallet af Indsiddere og Huusmænd staaer i et passende Forhold til Jordarealet og øvrige Omstændigheder, befindes Fattigskatten at være taalelig og overkommelig. Derimod i Sogne, hvor Folkemængden er uforholdsmæssig og alt for stor, Agerdyrkningen saa indskrænket, at en Bonde ei saaer meer end 8 eller høit 10 Tdr. Korn, og den største Deel af Beboerne ernære sig af Søen og Fiskeriet, som kun yder en smal Fortjeneste, der bliver Fattigskatten en trykkende Byrde at udrede, saa at de Fattige omsider vil komme til at mangle den fornødne Hjelp og Understøttelse. Dog troer jeg det er gjørligt, naar Sagen gribes ret an, at hemme og lindre sligt et Onde.

I de senere Tider har en og anden Hjelpe- og Understøttelseskasse faaet en forbedret Skikkelse, saa at Gavnet og Nytten, der stiftes ved samme, er af en videre og større Omfang. Dette er iblandt andet Tilfældet med Ribe Stifts geistlige Enkekasse. I Aaret 1810 blev der foretaget en saadan Forandring, at en Præsteenke, der tilforn kun nød 8 Rd. i Pension af denne Casse, kan for Fremtiden bekomme 30 Rbd. Sølv. Den aarlige Contingent til denne Kasse var forhen 2 Rdlr. D. C. af enhver Præst i Stiftet; nu er samme forøget til 5 Rbd. Sølv. Imidlertid har Gavnet og Nytten af denne forandrede Indretning allerede viist sig. Siden Aaret 1810 har den nye geistlige Enkekasse her i Ribe Stift samlet sig et Fond paa 13,802 Rbd. 87 ß. Sølv. Og skulde Enkernes Antal ei blive alt for mange, lader det til, som om Fondet vil blive meer og meer forøget.

Det vilde vist være til stort Gavn og Nytte, om de saakaldte Herreds- eller Amtskassers aarlige Indtægter kunde blive saaledes forøgede, at

samme vare i Stand til at hjelpe paa et og andet Sogns Trængende og Fattige, naar en overordentlig stor Nød udkrævede det. Til Herredskassen, hvis Indtægter, ifølge Regl. for Landet, tilfalde Amtets Fattigkasse, gives aarlig af hver heel Gaard 4 ß., af hver halv Gaard 2 ß., hver Boel- eller Huusmand 1 ß., hver Tjenestekarl, som nyder fuld Løn, 2 ß., og halv Løn 1 ß., s. Forord. 24 Sept. 1708. Ifølge Fattigreglementets 47 §. er der bleven denne Kasse nogle flere Indtægter tillagte, men som ere afhængige af Omstændighederne. Kassens Bestemmelse angives i den 49 §. at være: a) at bidrage til saadanne Trængendes Understøttelse, som egentlig ei kan henføres iblandt det Districts egne Fattige, hvori de opholde sig; b) at komme Sognekasserne til Hjelp, f. Ex. ved Afsindiges Bevogtning ꝛc.; c) at afholde Bekostningerne paa Fattiges og Betleres Transport. Kassens Sag er det imidlertid ikke, at hjelpe til at lindre de Byrder og Udgifter, der maatte trykke et og andet Sogns Beboere alt for meget i Henseende til de Fattiges Forsørgelse. Derimod hedder det i bemeldte Regl. §. 10: Hele Amtet bør komme det Sognedistrict til Hjelp, som ved overordentlige Omstændigheder eller indtrufne Uheld for en Tid maatte blive sat ud af Stand til at forsørge dets egne Fattige. Dog med Hensyn til Tidsomstændighederne, er vel neppe Understøttelse at forvente af Amtet, ifald et og andet Sognedistrict skulde geraade i Forlegenhed med de Fattiges Forsørgelse. Saavel Bønder som øvrige Landboer, have paa nærværende Tid tungt ved at betale de dem paabudne Afgivter; tungere vilde det endnu blive, om Hartkornet for Fattigvæsenets Skyld blev paalagt større Tyngde. Imidlertid synes mig, at der kunde hjelpes paa denne Sag ved følgende Middel. Den arbeidsføre og tjenende Classe, der ei har Huus og Hjem, er siden Extraskattens Ophævelse fritagen fra al Afgivts Erlæggelse, den ubetydelige Afgivt til Herredskassen undtagen, som en Tjenestekarl har at erlægge. Hvad om der blev hver Person, saavel af Mandsom Qvindekjøn, paalagt, naar de fyldte det 18 Aar, eengang for alle at erlægge 1 Rbd. rede Sølv til Amtskassen, saa vilde Tid efter anden en ikke liden Sum tilveiebringes. Her i Ribe nordre Amtsdistrict er 59 Landsbyekirkesogne, deriblandt

er 27 Annex- og 32 Hovedsogne. Antager man for et Øjeblik, at Antallet af de Personer, der i disse Sogne fylde aarlig det 18de Aar, beløber sig til 320 Personer, saa vilde efter foreslagne Maade en aarlig Sum af 160 Specier tilveiebringes *). En vis Andeel, f. Ex. ½ eller ⅓ Deel, kunde i saa Fald i Begyndelsen uddeles til de Sognedistricter, som havde det meest nødig, men den øvrige Rest udsættes paa Rente; overhovedet kunde man omtrent gaae frem paa samme Maade og bære sig ad som ved Bestyrelsen af Stiftets geistlige Enkekasse, der i en Tid af 11 Aar har holdt sig godt, og samlet en Fond af 13—14000 Rbd. Sølv. Det er vel saa, at ifald der blev en Enke paa ethvert Præstekald her i Stiftet, da kunde vel Kassen ei bestaae, men saadant er ei at vente efter Tingenes almindelige Løb. Imidlertid har bemeldte Kasse været adskillige Enker til en ikke ringe Hjelp. Kunde nu Amtskassens Indtægter blive aarlig forøgede, og den derved blive sat i Stand, at komme adskillige (alle behøvede det ei) Sognedistricter til Hjelp i de Fattiges Forsørgelse, da opnaaedes derved et ønskeligt og priseligt Gode; thi unægteligt er det, at Afgifterne til Fattigvæsenet voxe paa adskillige Steder mere og mere, og forvolde Yderne saadanne Byrder og Bekostninger, hvis Udredelse overstiger deres Vilkaar og Evner.

Nordbye Præstegaard, d. 4 Juni 1821.

H. C. Clausen.

---

*) Her i Nordbye Sogn udgjør Confirmandernes Antal Aar om andet 30—40, og de, som fylde det 18de Aar ere vel omtrent de samme. Imidlertid torde vel i Ribe nordre Amt kun findes faa Sogne, hvori Folkemængden beløber sig til 15 a 1600 Personer.

Miscellér.

I Kronos Genealog-historisches Handbuch für 1821 undersøger Genealogiens Forfatter, uden dog af de meddeelte Efterretninger, saaledes som Süßmilch, at uddrage Resultater, det Spørgsmaal: hvorfor der i Fyrsteslægterne fødes langt flere Døttre end Sønner? Aristoteles antager

Fleertallet af qvindelige Fødsler for en Følge af for tidlige Giftermaale; han udelukker derfra ikke andre Grunde, men henviser tvertimod dertil; thi Spørgsmaalet bliver her: hvad forstaaes ved for tidlige Giftermaal? og hvorfor skade de den mandlige Slægtfølge? Undersøgelsen af den nævnte Kjendsgjerning, er kun peget paa; den hører til det Slags, der ere af største Vigtighed for det offentlige Liv, men gribe for dybt ind i det huuslige Liv, til at kunne taale Offentlighed. Dermed menes aldeles ikke, at ved Offentlighed slette og onde Ting vilde komme for Dagen. Det vilde være en ligesaa falsk som ondskabsfuld Fortolkning. Meningen er kun, at det ikke sømmer sig, og ikke duer, naar hele Verden veed, hvad kun Lægen maa vide. Man behøver kun at kjende lidet til Historien, for at overtydes om, at de Slægter, der leve i fuldkommen Frihed, nu bedre bevares for Fordærvelse end ellers, og at Arvegrundsætninger bedre uddanne sig. Om saadanne Arvegrundsætninger minder Tacitus, og viser hvad der fordærvede dem, i et Modbilled. Han henviste til Germanien, hvor man holdt sig til Naturfølelsen, til Jevnhrden, og arvede den høje Væxt, den Legemskraft, som de beundrede. Aabenhjertig havde forhen Vellejus fra Varus, som gik under der, sagt: at han nedstammede fra en ophøjet, men ikke saa ædel Slægt. Men for dem var ingen Raad, ingen Hjelp mere. Man lod sig maaskee ved Paaklædningen forelæse af Tacitus, men man deelte ikke hans Smerte over Konstlerierne og Fjaserierne i Opdragelsen, over Døttrenes Indførelse i Selskaber, førend den modne Alder, over Børnenes Skuespilbesøg, som fordærvede deres Indbildningskraft, over deres for overdrevne Pirren ved mange Timers og natlig Sidden ved Taflet; over unge Menneskers Svækkelse ved Vellyst, førend den mandbare Alder, og over Ægteskabsberegninger efter Penge og Indflydelse; man deler endnu mindre hans Harme over den huuslige Tugt og Ordens Forfald, og over Æresøgen i onde og slette Ting, eller over den saakaldte gode Levemaade (saeculum Germania 19 og 20). Med Alting gik det værre og værre. Sandsen for det Ædle, den guddommelige Aand, gik under. Slægterne ere tilsammen udslettede.

Det er med Udødeligheden, som med Æren — i sin ædlere Betydning. Den flyer den, som efterjager den, og søger den, som mindst hige efter den. Morsomt er det at læse, hvorledes Holberg bedømmer sig selv, i Henseende til sin lærde Navnkundighed. "Jeg kunde maaskee lagt mig nogen Ære ind i Videnskaberne, siger han, hvis min langvarige og haarde Sygelighed ikke havde hæmmet min naturlige Iver for at studere. Ogsaa kunde mit Navn i nogen Maade blevet bekjendt udenlands, om jeg ikke havde skrevet paa Dansk, hvis Grændser ere saa snævre, og som tidt ikke forstaaes i Danmark selv." — Saaledes talte en Mand, der blandt alle danske Forfattere opnaaede den største Udødelighed, og hvis Navn udenlands er meest bekjendt!

Den elskværdige Tode, som bekjendt, een af de vittigste danske Skribenter, havde, ligesom Fjelding, mindst Talent til Lystspildigter: et Beviis paa, at den Vittighed, der skal gjøre Lykke paa Skuepladsen, trænger til flere Attributer end den, der med Fornøjelse læses ved andre Leiligheder. Af alle hans Comoedier var Søeofficiererne den eneste, der optoges med Bifald. Stykket, som nu i endeel Aar har været henlagt, behagede, ved sin raske Gang og sin gode Udførelse af Skuespillere som Rose, Schwarz, Knudsen o. fl. Det var Forfatterens Skjødebarn, og naar det kun var ham mueligt, forsømte han ikke at være Vidne til dets Fremstilling paa Skuepladsen. En Aften da han, Oldingsalderen nær, saae det opføres, spurgte ham en Mand, der sad ved Siden af ham i Pladslogen: hvo mon der er Forfatter til dette smukke Stykke? "Det er saamæn jeg, svarede Tode ham med glædetindrende Øine, det er sandeligen den 32te Gang, jeg har seet det!"

Cockrell meddeler i sin Reise nogle Efterretninger om den foregivne Labyrinth ved Creta. Han kunde ikke finde mindste Spor til nogen ydere Bygning, der havde staaet i Forbindelse med Hulen. Han begav sig med sine Reisefæller, efterat de havde stillet en sikker Vogter ved Ind-

gangen, ledet af Folk fra Egnen, forsynede med Fakler, stedse dybere og dybere ind i Hulen. De gjennemvandrede den i alle Retninger, ikke sjeldent nødsagede til, formedelst Indstyrtninger, der næsten ganske udfyldte Gangenes Rum, at hjelpe sig frem paa Knæerne. Hulen bestaaer af en Gang, der er 1600 Skridt i Længde, og gjennemskjæres af flere Sidegange, som nu og da afbrydes ved Kamre, og igjen løbe sammen i sig selv. Det Hele danner en uregelmæssig Figur, som strækker sig omtrent 300 Skridt til den ene, og 200 Skridt til den anden Side. Denne Hules Irgang er virkeligen af saadan Beskaffenhed, at en Reisende, uden Fører, upaatvivleligen maatte omkomme der. Cockrell antager denne for det gamle Cretensiske Labyrinth, skjøndt Strabo og Pausanias sige, at dette har ligget, ikke ved Gartyne, men ved Gnossus, hvilket ogsaa stadsæstes ved de gnossiske Mynter, paa hvis Bagside Labyrinthet sees. I Diodorus den Sicilianers Tid fandtes intet Spor mere til dette gamle Labyrinth.

Paa en Ultras Spørgsmaal: hvad er Aristocratie? svarede nyligen General Foy i de Deputeredes Kammer: "Jeg vil sige Dem det: Aristocratiet i det 19de Aarhundrede er Liguen, er Forbundet af dem, der ville fortære, uden at frembringe, leve, uden at arbeide, vide Alt, uden at have lært noget, tilvende sig alle Æresbeviisninger, uden at have fortjent dem, beklæde alle Poster, uden at være istand til at kunne opfylde deres Kald."

I forrige Aar er i Paris udkommet Jaques Matters af Academiet for Indskrifter og de skjønne Videnskaber kronede Afhandling: "Historisk Forsøg over den alexandrinske Skole, og et sammenlignende Overblik over den græske Literatur fra Alexander den Store til Alexander Severus, 2 Vol. (Essai historique sur l'école d'Alexandrie &c.) Den græske Literatur har efter samme havt tre Hovedstæder, hvor dens skjønneste Blomster udfoldede sig: indtil Alexander Athenen, hvor Digtekonsten og Veltalenheden blomstrede; indtil Midten af det 5te Aarhundrede Alexan-

drien, i hvilken Tid Grammatik, Philosophie og de enkelte Videnskabsgrene bleve dyrkede, og tilsidst, indtil Midten af det 15de Aarhundrede, Constantinopel, hvor de Lærde især sysselsatte sig med metaphysiske og theologiske Læresætninger og med den byzantiske Historie.

De Pradt siger i hans nyeste Skrift l'Europe & l'Amerique, at det synes at være kommet saavidt, at den ene Halvdeel af Engelland er i Færd med at forsvare sig mod den anden. Eiendommen er der fordeelt saaledes: Jord og Grund iblandt 500,000 Hænder; Industrien iblandt lige saa mange. Det egentlige Engellands tilligemed Wallis's Befolkning udgjør 9 Mill. Mennesker. Der bliver altsaa 7 Mill. Mennesker uden Ejendom, som leve af et eller andet Arbeide, eller af Dagløn. Hvilken Skjebne imidlertid de arbeidende Classer i Engelland i den nyeste Tid have havt, er bekjendt, og hvilken Indflydelse en saa stor Masses Mangel paa tilbørligt Underhold maa have, er indlysende. Regjeringens Udgivter ere uhyre, følgeligen Skatterne ligesaa, og især er Fattigskatten den meest trykkende. Men hvor skulle disse Skatter komme fra, naar Landeiendommene for endeel have tabt deres Værd, og Eiernes Indtægter ere sjunkne til det Halve?

Indenlandske Efterretninger.

Chefen for eet af de betydeligste Handelshuse i Hamborg, Hr. Senator Jenisch, er i disse Dage ankommen her til Kjøbenhavn.

Ved Begyndelsen af April Maaned var 93 Væverstole i Gang ved Klædefabricationen i og omkring Kjøbenhavn.

Odense, d. 29 Juni. Atter et Sorgens Budskab om Luernes Ødelæggelse! Paa Langeland skal i Mandags og Tirsdags have været en stærk Ildebrand og en heel Bye samt en Herregaard, paa Stuehuset nær, være afbrændt. Dog har Man endnu kun ubestemte Rygter, og gid de maatte være overdrevne! Saa meget er desværre vist, at Ilden kunde sees i Svendborg.

Aalborg, d. 27 Juni. Ved det i Mandags (den 25de Dennes) af den Kongelige Stutterie-Commission i Rold holdte Møde, bleve Præmierne for de bedste Hingster tilkjendt følgende: Herr Forpagter Hagen fra Thorstedlund fik den 1ste, og Herr Møller Søren Buus i Svendstrup fik den 2den Præmie. Ti Hopper bleve brændte med Stutteriets Brønde.

Glückstadt, den 23 Juni. Det herfra til Grønland afgaaede Skib, Fru Margaretha, Commandeur Simonsen, har havt den Ulykke, strax efter sin Ankomst dertil den 8de April, at blive knust af Isen; dog er den 45 Mand stærke Besætning reddet. Efterat Mandskabet indtil den 14 April havde opholdt sig paa Isen, og forgjeves havde haabet et Skibs Ankomst for at blive reddet, blev der intet andet Valg for det, end at betroe sig til Chalupperne, med hvilke det ogsaa, efter sex Dages Reise, den 20de April lykkelig landede paa Island. Her maatte en Syg blive tilbage; men det øvrige Mandskab bragtes med et dansk Skib til Tønningen og er derfra ankommet hertil.

Altona, den 28 Juni. I Gaar Aftes ankom den første danske Sildejæger hertil med omtrent 27 Tønder nye Flamske Sild.

Udtog af en Skrivelse fra det Holstenske af 29 Juni 1821. Det synes at Professor Dittmars Spaadom, at vi ville faae en tør Sommer, gaaer i Opfyldelse, eftersom næsten overalt i Hertugdømmene en stor og langvarig Tørke har indfundet sig. Som en Følge heraf henvisner paa mange Steder Græsset og Kornet, og høres idelige Klager over Mangel paa Regn og den deraf flydende Vandmangel. Af Træfrugter ventes kun lidet, og det vil beroe paa Veiret, om man kan gjøre Regning paa godt fedt Slagtequæg og paa en Mængde Smør. — Hs. Kongl. Maj. har allernaadigst bevilget, at Officiererne ved Rendsborg Brandcorps maa, efter deres yttrede allerunderdanigste Ønske, anlægge og bære Chacots med Pompons og borgerlige Cordons istedet for trekantede Hatte. — Et godt Embede er blevet ledigt derved, at Sognefoged Valentiner i Nortorf, i Amtet Rendsborg nyeligen er afgaaet ved Døden.

Blandede Efterretninger.

Montenegrinerne.

Om den hidtil temmelig ubekjendte, men under den nærværende Grækerkrig mærkværdig blevne Landstrækning Montenegro, har man i den franske Oberst L. C. Viallas Voyage hist. & polit. au Montenegro, 2 Vol. 1820, faaet ny og interessante Oplysninger. Dette Bjergland, hvis Beboere Livius og Plinius have, efter den i Nærheden af Scutari liggende Sø (labeatus lacus) kaldet gentes labeates, fik først i Middelalderen af Venetianerne det Navn Montenegro (de sorte Bjerge), i Anledning af de paa hinanden optaarnede Kjæmpebjerge af sort Farve, hvis Grundvold betegner Omfangen af denne lille Stat. Næsten paa alle Sider omgivet af høje Klippevægge, danner dette Land tre Terrasser, som allene tilbyde beboelige Pladser, og hvis betydelige Høide og Afstande fra hverandre, frembringe ligesaa mange forskjellige Temperaturer, saa at her letteligen kunde avles alle de Producter, Europa leverer. Imidlertid er dog kun en meget liden Deel af Jordbunden benyttet til Dyrkning. Beboernes Hovednæringsvei bestaaer i Faareavlen; Konster og Konstflid ere dem ubekjendte. De have kun faa Fornødenheder, og Enhver af dem forfærdiger med egne Hænder, hvad han behøver. Vaaben og Klæder, hvori, næst Hjorderne, deres største Rigdom bestaaer, faae de fra Ragusanerne, deres Naboer, hos hvilke de afsætte deres Landsproducter. Begunstigede af deres bjergfulde Bopæles utilgjængelige Beliggenhed, lykkedes det deres Tapperhed at befrie sig fra Tyrkernes Aag, med hvilke de ligge i evig Krig. Alt er her bevæbnet. I den uophørlige Krigstilstand, hvori Montenegrinerne leve, maatte deres Sæder forvildes, og en stor Grad af Raahed indfinde sig hos dem. De ere ligesaa tappre, som heftige og tøilesløse i deres Lidenskaber, og have derhos, ligesom næsten alle uafhængige Folkeslage i Barbariets Tilstand, et Anstrøg af Heroismus. — Hos et Folk, hvis politiske Tilværelse beroer paa dets Mod, er det naturligt, at der fortrinligen sættes Priis paa denne Dyd. Den første Foræring, et Drengebarn faaer, er en Flint, Dolk og Pistoler, der lægges ved Siden af det i Vuggen. Ved Daaben, der er ledsaget af mange Høitideligheder, udbringes stedse for den Nyfødte følgende Skaaler: Maatte han være uforsonlig mod Tyrkerne! — Maatte han slaaes som jeg! — Maatte han altid blive fri, og ikke døe Straadød! Den største Fornedrelse er den, at døe hjemme i sit Huus. Regjeringen i Montenegro er deels theokratisk, deels republicansk. I Spidsen for samme staaer en Biskop, Vladika kaldet. Ved Siden af ham er en Militair-Gouverneur og et Senat, hvis Indflydelse dog er meget ringe; thi den ærgjerrige Præst veed saaledes at benytte sig af sine Medborgeres Uvidenhed og Overtro, at de vise ham blind Lydighed; dog kun saalænge han ikke tillader sig noget betydeligt Indgreb i deres Frihed, hvilken de agte som deres høieste Gode, og ikke forlanger, hvad der strider mod de herskende Skikke og Sæder. Disse byde Enhver, at være sin egen Hævner, naar han personligen fornærmes. Alle hans Paarørende ere forpligtede til at staae ham bi. Modstanderen kan gjøre Regning paa Sines Bistand; saaledes opstaae blodige Kampe blandt Familierne, som Vladikas hele Myndighed ikke formaaer at afværge. Den derved vakte Hevn forplanter sig fra Fader til Søn, indtil det omsider lykkes de Geistlige og de Ældre blandt Folket at bevirke en Forsoning imellem de stridende Partier, hvorpaa Fredsfesten feires. — Montenegrinerne ere meget tarvelige i deres Levemaade, og da der desuden hersker den reneste Luft i denne Egn, saa kjender man her næsten ingen Sygdomme. De ere velskabte, stærke af Legemsbygning, og opnaae en usædvanlig høi Alder. Utilgjængeligheden af deres Boliger, og den fiendtlige Stilling, hvori de stedse befinde sig mod deres Naboer, Tyrkerne, lægge Hindringer i Veien for deres Samfærsel med Fremmede, og derfor kunde deres Sæder og Skikke heller ikke undergaae nogen betydelig Forandring ved udvortes Paavirkning. Man finder i disse Spor, der trylle os tilbage i det gamle Grækenlands Aarhundreder. I hiin Tidspunkt udgjorde Provindsen Montenegro en Deel af Epirus, hvis Skjebne de for det meste indtil de nyere Tider have deelt. Imidlertid maatte Tyrkerne dog gaae varsommere og lempeligere frem i Montenegro, end i de øvrige græske Provindser. De tappre Bjergbeboere i dette Land, troede at have

gjort nok til Fredens og Rolighedens Vedligeholdelse, naar de betalte en maadelig Afgivt til Tyrkerne. Saasnart de sidste gjorde et Forsøg at trænge ind i Landet, for at hjemsøge Beboerne med Fordringer og Mishandlinger, udbrøde Opstande, hvorved Montenegrinerne kunde gjøre Regning paa hemmelig Understøttelse fra Rusland og Venedig. Ogsaa uden ligefrem Anledning viste Montenegrinernes Had sig virksomt, saasnart een af disse Magter blev indviklet i Krig med Porten. Da imellem Keiserinde Catharina og Tyrkerne Fiendtlighederne begyndte i Aaret 1768, fegtede Montenegrinerne, saalænge Krigen varede, i den russiske Hær. Men deres Mod blev imidlertid belønnet med Utaknemmelighed; thi i den paafølgende Fredsslutning, bleve de betragtede som Undersaattere af Porten, og givne til Priis for Tyrkerne, deres værste Fiender. Den store Ulykke, der truede dem, opflammede, istedet for at gjøre dem forsagte, deres Mod og Kjerlighed til Uafhængighed. I alle Bjergegnene gjenlød det Raab: "Friheden eller Døden!" Biskoppen, der stod i Spidsen for dem, vidste, ved Hjelp af Religionen, at bringe denne Stemning til den højeste Grad af Enthusiasme, og forvandle alle Montenegriner til Helte. To Gange lode Tyrkerne sig see ved Indgangen til deres Bjerge, og to Gange bleve de med uhyre Tab slagne tilbage. Nu steg Harmen hos den berygtede Ali Pascha af Janina, efter hvis Befaling Tyrkerne havde gjort dette Angreb, til det Yderste. Med en Armee af 70,000 Mand marscherede han mod Montenegro, hvilket Land, med en Befolkning af 53,000 Sjele, i det Højeste kunde modsætte ham 12 til 15000 stridbare Mænd. Alt, hvad der levende faldt i hans Hænder, havde han svoret, at lade spidde. Dagen førend Slaget, tilkjendegav Biskoppen af Montenegro Folket, at Landets Skytspatron Nicolaus havde aabenbaret sig for ham, for at forkynde ham Seiren. Nu forekom Montenegrinerne intet mere umueligt. De lode Tyrkerne vove sig ind i deres Bjergegne, og da disse vare indsluttede i de snevre Klippestier, styrtede de med Lynets Hurtighed rasende løs paa dem. Ved deres Heltemod, og de Anstalter, deres Biskop, som anførte dem med en erfaren og duelig Hærførers Talenter, gjorde, lykkedes det dem, at tilfegte sig en fuldkommen Seir over Tyrkerne; 36,000 af samme bleve paa Valpladsen; de Øvrige adsplittedes, og Ali Pascha havde Møje ved at samle 4000 Mand, for med disse at nage sin Residents, hvor han neppe troede sig i Sikkerhed mod Montenegrinerne; disse forfulgte Flygtningerne indtil Janinas Porte. Skulde end denne fra Montenegrinerne hidrørende Beretning, i mange Dele være noget overdreven: saa er dog saa meget vist, at Ali Pascha var istand til at stille langt over 70,000 Mand i Marken, og da han efter dette Slag, der maatte bringe hans Had og Harme til Montenegrinerne til det Højeste, ikke foretog noget videre imod dem, saa kan man deraf slutte, at den skrækkelige Erfaring, han nu havde gjort, ikke lod ham haabe noget godt Udfald, og at følgeligen Hovedkjendsgjerningerne af ovennævnte Slag maa være sande. — Under nærværende Krig mellem Grækerne og Tyrkerne, have Tingene taget en anden Vending; Montenegrinerne have slaaet sig til Ali Paschas Parti, og understøttede ham i Kampen mod Paschaen af Scutari.

Af de trykte Extracter af Norges Banks Regnskaber den 31te December 1820 erfares, at hele Indskuddet beløber sig til 2,000,074 Sølvsp. 36½ ß. Deraf er betalt 1,813,709 Sølvsp. 36½ ß. og Restance 186,365 Sølvsp. 59½ ß. Sølvbeholdningen er 1,697,625 Spd. 40 ß., som opbevares paa følgende Steder: ved Hovedsædet i Trondhjem 1,206,141 Spd. 14 ß., ved Afdelingen i Christiania 18,070 Spd. 15 ß., ved Afdelingen i Christiansand 2,538 Spd. 35 ß., ved Afdelingen i Bergen 1,391 Spd. 63 ß., og i Mynten paa Kongsberg, umyntet Sølv af Beløb 469,484 Spd. 33 ß.

Af en Skrivelse fra Nordre-Østerdalen i Norge, af 13de Juni, erfares, at i de Egne begyndte Foraaret tidligt, mildt og frugtbart. Indtil den 10de Maj var der nogle Gange 17 Grader Varme og ingen Frost om Natten; men efter den Tid begyndte nordlige Vinde med kold Regn og Snee. Den sidste opdyngede sig dagligt paa de høie Fjelde, men nede i Dalene blev den dog sjeldent liggende før den 7de Juni, da

det begyndte at snee meget stærkt og uden Ophør indtil næste Dags Aften, da alle Marker vare bedækkede med i det Mindste een Fod dyb Snee; dersom denne imidlertid ikke var faldet under en Varme af 5 til 6 Grader, hvorved meget smeltede efterhaanden, maatte den rimeligviis være bleven 1 til 2 Alen dyb. Sneen bortsmeltede først mod Aften den 10de. Imidlertid var der dog megen Mildhed i Luften; men den 11te begyndte igjen Nordenvinden med tørre Snee-Ilinger, og i den paafølgende Nat frøs det haardt. Det samme Veir vedvarede endnu den 13 Juni med 2 til 4 Graders Varme, og Udsigten til dette Aars Avling er kun lidet haabefuld. Mange Smaaefugle ere fundne døde efter det store Sneefald, og adskillige fremmede Fugle lode sig see under det.

Capitain Bellington af den Keiserl. russiske Marine, befinder sig siden September 1819 paa en Opdagelsesreise i Sydhavet. Den 22 Novbr. gik han med Brigskibene, Wostock og Mirnot, fra Rio Janeiro under Seil, ankom den 15de December til de af Cook opdagede Øer Wallis og Georgien, og undersøgte de sydlige Kyster, som Cok ikke har omseilet. Den 17de December styrede han mod det efter Cook kaldte Sandwich Land. Den 18de fik han den første Iis-Øe i Sigte; dette var en Iismasse, der ragede 200 Fod frem over Havet og havde 2 engelske Mile i Omkreds. Den 22de opdagede han, under 36 Gr. B. 41 Min., to endnu paa intet Kort anførte Øer, af hvilke den første var omtrent over 3, og den anden noget over 12 Mile i Omfang. Denne sidste bestod af et med Snee bedækket Bjerg, hvis Top var indhyllet i Skyerne. Paa en tredie hidtil ubekjendt, under 56° 17'' 30' sydlig Brede og 27° 15'' 14' vestlig Længde beliggende Øe, fandtes et ildsprudende Bierg, af hvis Krater der fremsteg Luer og en Røgstøtte. Hvad Cook paa sin Reise i denne Verdensegn kaldte det sydlige Thule, er efter Capit. Bellingtons Undersøgelser, ikke et stort Fastlands Forbjerg, men ligeledes en Øe. Herfra styrede begge Skibene stedse dybere ad Syden, og naaede den 16de Jan. 1820, 69 Gr. 25 Min. sydlig Br. Efterat de indtil den 5 Marti, i forskjellige Retninger, havde fortsat deres Fart, siden den 4de Jan. havde havt at stride med Iisstykker, Iisbjerge og Iis-

øer, tildeels vare blevne beskadigede af samme, og komne til den Overbeviisning, at under den høiere sydligere Brede intet stort Fastland var at finde, eller, hvis et saadant skulde være til, formedelst Climatet, var ubeboeligt. Han vendte derfor, efter et Ophold af 104 Dage i denne sydlige Polaregn, tilbage ad Norden til, og løb den 30 Marti ind i Port Jackson paa Ny-Sydwales, efterat han siden sin Afreise fra Rusland kun havde mistet een Mand, der døde af en hidsig Feber.

Den berømte Lord Erskine anklagede nyligen sin Kone, som han i 16 Aar har levet i Ægteskab med, for Ægteskabsbrud, og paastod at ville skilles fra hende; men da han derefter troede at være bleven overbeviist om hendes Uskyldighed, paalagde han sin Sagfører at hæve Processen mod hans Ægtemage, hvis Uskyldighed han nu selv i Consistorialretten vil bevise. Mærkeligt er det, at Lorden ægtede denne sin tredie Kone imod hendes Forældres Villie, hvilke fandt, at Forskjellen paa deres Alder var alt for stor. Han bortførte hende, under Forklædning af et Fruentimmer, og lod sig vie til hende i Gretna Green; men hans egen Søn, der vilde forhindre Ægteskabet, satte efter dem, uden, som man vil paastaae, at kjende sin forklædte Fader.

Kjøbenhavns Børs, d. 3 Juli.

Cours. Hamb. 2 M. 262, a vista 265. Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 11½ ß. a 15 Rbmk. 12 ß. Obligat. (med Renter fra 11 Juni 1821) 70. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 91 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 120 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 15. Svenske Sedler 69 ß. — Disconto 6 pC.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 54.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 7 Julii 1821.

Om Theatrets Repertoire og hvad dermed staaer i Forbindelse.

(Indsendt.)

Meget vigtige Gjenstande ved et Theater ere Repertoiret, Rollernes Fordeling og Prøverne. Uden et godt Repertoire forfeiles ei allene Theatrets Øjemed, men dets Undergang fremkaldes endog; uden rigtig Fordeling af Rollerne, eller en hensigtsmæssig Benyttelse af Skuespillernes forskjellige Evner og Duelighed, mislykkes Forestillingerne, og uden ordentlige Prøver kan ingen Forestilling blive et tilfredsstillende Heelt.

Ved Stykkernes Valg bør upaatvivleligen ei blot sees hen til, om de kunne fylde Huset og Kassen, men ogsaa til, at de ei ere fordærvelige for Tilskuernes Smag, eller endog for meer end Smagen. Hermed menes ikke, at blot Mesterværker skulle vælges, ikke engang at Valget kun skulde indskrænke sig til slige Skuespil, som en stræng Critik allene erkjender for gode. Maadelige Stykker kunne undertiden paa Theatret tiltrække sig Publicums Yndest, enten ved en eller anden tilfældig Omstændighed i Stykket og dets Virkning fra Theatret, eller ved den særegne Leilighed, det giver en eller anden Skuespiller til i Fremstillingen at vise sin Konst i udmærket Grad. Men det aldeles Slette og Smagløse bør, ligesaavel som det Usædelige, holdes borte fra Skuepladsen.

Et Theater, som Staten har etableret, vedligeholder og bestyrer, bør have den Bestemmelse, at forskaffe Borgerne en aandrig Nydelse, en Forfriskning for Sindet og Løsrivning fra Hverdagslivets Snæverhed og Bekymringer, og derved tillige at vække og forædle Smagen eller Sandsen for det Skjønne. Det bør være nationalt, og derfor især vælge de Stykker, der stemme overeens med Nationens Characteer; hvoraf følger, at Skuespil af de blandt Folkets egne Digtere, der have opfattet og udtrykt Nationalaanden *), burde gives Fortrinet for fremmede, der kun skulde bruges til Afvexling. Ved at opføre ypperlige nationale Skuespil, kan ogsaa et andet, med det nævnte nærbeslægtet Øjemed, naaes: at vække en ædel Nationalaand, at befæste Kjerlighed til Konge og Fædreland, og Samdrægtighed mellem Borgerne.

Tvivler Nogen om, at Theatret skulde være skikket til Opnaaelsen af slige Øjemed, saa maa han ogsaa tvivle om, at f. Ex. Historiens Beretninger om stor og ædel Daad ere i Stand til at vække Beundring og Lyst til Efterligning, eller om at Musikens Toner ere istand til at opflamme Krigerne. Men for Enhver, der ei drager disse temmeligen erkjendte Sætninger i Tvivl, maa det vel ogsaa være klart, at ligesom Tanken om For-

*) Saadanne ere hos os: Ewald, Holberg, Oehlenschläger, Thaarup &c.

tidens Bedrivter har dannet store Mænd, og Musiken ofte begeistret til Heltegjerninger, saaledes maa ogsaa den levende Fremstilling af et forædlet Liv kunne vække hos Tilskuerne ædle Tanker og Forsætter, og Begeistring for Konge og Medborgere oplues ved Poesiens livsfulde Tale og Handling. Skuet af de dannende Konsters Frembringelser virker gjennem Øiet paa Sjelen, og skulde da ikke Digtekonstens Productioner have samme Virkning gjennem Øret og Øiet tilsammen? Altsaa kunne ogsaa Theatrets Fremstillinger hæve Mennesket over dette Livs Indskrænkelse, over Convenientsens og Formers Snæverhed, over aandsnedtrykkende Næringssorger og Livets smaalige Bekymringer. Og dette udvirker ligesaavel en Holbergsk Comedie, der viser Livets vigtige Bagateller i deres tomme Forfængelighed og Latterlighed, som en Shakspearsk eller Oehlenschlägersk Tragedie, der ved at udhæve Livets store Puncter, lader Sjelen glemme alt det Smaalige, som omgiver dem.

Det kan vel ikke tænkes, at Staten opretter og holder et Theater, for tillige at skaffe Statskassen Revenuer; thi til denne Hensigt vilde dets Bortforpagtning være mere passende. Men et af Staten underholdt Theater burde dog, naar de første Omkostninger ved Oprettelsen vare bestridte, kunne bestaae ved sine egne Indtægter. I det mindste burde det aldrig koste uforholdsmæssigen mod Statens øvrige Udgivter, en Paastand, der er saa meget billigere, som dets umiddelbare Indflydelse dog indskrænker sig til en mindre Deel af Nationen, og det ikkun er denne Deel, som jevnligen kan deeltage i den Fornøjelse, det yder. Iøvrigt forstaaer det sig, at jo mere Staten tilskyder, jo større Fordring har den ogsaa til Theatret, i Hensyn til det Maal, det skal naae, og den Aand, det skal udbrede.

Af det Foregaaende følger nu saavel hvilke Stykker, der allene bør komme i Betragtning til Valg for Repertoiret, som ogsaa, at af disse Stykker bør især vælges de, der meest kunne tiltrække Tilskuerne, altsaa de, som meest egne sig til theatralsk Fremstilling og have størst Theater-Effect. I Almindelighed bør vistnok ethvert Stykke, som antages, kunne ei allene betale de Omkostninger, dets Fremstilling fordrer, men endog give et klækkeligt Overskud til Kassen. Derom bør man have den fuldkomneste Overbeviisning, der er muelig, før man lader det opføre, og fra Reglen selv burde man overhovedet paa det allersjeldneste — under Omstændigheder, som de nærværende, uden tvivl a l d r i g — tillade sig Undtagelser.

Med de idelige Oversættelser af tildeels slette fremmede Skuespil, der i de sidste Aar ere bragte paa vort Theater, kan neppe nogen, der mener Theatret vel, være tilfreds. Ikke heller kan det alt for store Overflod af fremmede Syngestykker bifaldes, endskjøndt det forresten er rigtigt, og fortjener at paaskjønnes, at man paa en Tid, da Theatret eier deels udmærkede, deels gode Sangere og Sangerinder, og kan understøtte Sangen med et fortræffeligt Orchester, benytter saavel disse Midler, som Publicums tiltagende Lyst til Musik; men denne Lyst maa ledes til det Bedste, ikke blot føjes. Naar man lader det ene Syngestykke hurtigen fortrænge det andet, saa kan den Musik, der har afgjort Værdie, ikke gjøre tilbørligt Indtryk og Virkning. Men det vilde den kunne, naar man blandt gode Musikstykker blot valgte de bedste, og lod den udmærkede Musik saa ofte gjentages, at den ret kunde gjennemtrænge Øren og Sjæl. Naar vi ville laane Skuespil og Theatermusik fra Fremmede, saa have vi det hele Forraad af hvad England, Frankrig, Tydskland, Italien og Spanien have frembragt, at vælge iblandt; hvilken Skam da, hvis vi vælge slet og smagløst Kram, hvor der er saa meget Godt og Ypperligt?

De mange Oversættelser, der som en Syndflod have oversvømmet vort Theater, komme for en stor Deel af den Skik, at Theatret skal ødsle Nyheder paa Publicum, der dog, som vi have seet, ofte skjønner saa lidet derpaa, at adskillige af disse Nyheder ikke engang have udholdt at spilles alle Ugens Aftener. Det Theater, der ikkun ved idelige Nyheder kan holde sig, maa have et meget slet Repertoire, og vil stedse faae det endnu slettere. Man skulde tvertimod være sparsom paa Nyheder, og det baade for Tilskuernes og Skuespillernes Skyld. Hine forvænnes, og disse fordærves derved. Et nyt Stykke til hver Aften kan man dog ikke, i det mindste ikke i Længden, give, men dette kunde maaskee tilsidst blive nødvendigt, naar Publicum meer og meer

vænnes til at forlange ikke noget Godt, men allene noget Nyt. Hvilken skadelig Indflydelse idelig nye Stykker have paa Skuespillerne, kan man let forestille sig, naar man betænker, hvor aldeles Tiden derved berøves dem til at erhverve sig noget meer end den blotte practiske Dannelse for deres Fag, hvor aandsfortærende den evige Indstudering af flaue Roller, der imorgen skulle afløses af endnu flauere, maa være; hvor megen Tid, Kraft og Lyst til Studium af værdiefuldere Roller betages dem, og hvor lidet skikkede for slige de derved blive. Thi naar man, efter hyppigen at have forskreget og forgesticuleret sig paa hjertebrækkende Kotzebuiader, eengang faaer fat paa en shakespearsk Characteer, kan man letteligen forfalde til at slide Lidenskaben i Laser, istedetfor at fremstille den i sin Heelhed med Kraft og Værdighed.

Af de mange nye Roller, der maa læres, kommer det ogsaa, at næsten ingen kan læres endog blot udenad tilgavns, hvisaarsag den fatale Inspiration fra neden saa høiligen behøves og saa tydeligen mærkes. (Fortsættes.)

En literair Mærkværdighed.

(Uddraget af: Frankreich im Jahre 1803.)

Astronomen Lalande udgav — jeg troer i Aaret 1803 — et lidet Skrift, betræffende Sylvain Marechal, Forfatter til Pythagoras's Reise, til Atheisternes Ordbog og flere Værker. Denne Hr. Sylvain Marechal betragtede sig selv som en stor Philosoph, fordi han havde bragt det saavidt, at nægte Guds Tilværelse, og pralede han offentligen med denne sin Atheisme, for at ogsaa Andre skulde ansee ham for at være en udmærket stor Philosoph. Han var følgeligen — for at bruge et mildt Udtryk — en forfængelig Daare. Han skal iøvrigt have været et ganske godt, fordrageligt Menneske, der øvede mange Velgjerninger. Hvis hans Dyder have kostet ham Opofrelser, hvis han har handlet efter andre Grundsætninger, end de, der vare beregnede paa egen Fordeel, da var han ei engang, hvad han troede at være; thi Alt, hvad der hæver Mennesket, og begristrer det til uegennyttige Beslutninger, staaer i Forening med Troen paa en usynlig Verden, og er i visse Maader Et med Samme. Hvo der tillige lader slige Følelser have Indflydelse paa sine Handlinger, er ingen sand Gudsfornægter; hans Theorie være end hvorledes den være vil. Hvad vi sige om denne Biographies Helt, gjelder og om sammes Forfatter, den berømte Astronom, der ikke seer Skoven for bare Træer. Ikke kunde ham spilles nogen værre Streg, end naar man vilde bringe ham ud af det Ry, hvori han stod for sin Atheisme. Nærværende Skrift afgiver Beviis. Han siger her: "Jeg ønsker mig mere til Lykke ved de Fremskridt, jeg har gjort i Atheismen, end ved dem, jeg kan have gjort i Astronomien." Dette var stort, hvis det ei var uden Sands og Fornuft; thi ved Atheismen, der som en absolut Negation, ikke tillader nogen Grad, kan man ei heller tænke noget Fremskridt. For at give et Beviis paa Urokkeligheden af sin Overbeviisning, fortæller han Følgende: "Under mit Ophold i Italien lagde jeg min Ærbødighed for Religionen for Dagen. Pave Clemens XIII., som yndede mig meget, fordi jeg var en Tilhænger og Ynder af Jesuiterne, og som kjendte mine philosophiske (!) Meninger, bestræbte sig i Aaret 1763 for at omvende mig, men ikke mægtede hans Bønner, at nedbede Himlens Naadevirkninger for mig." — Vel kan den hemmelige Atheisme ret godt bestaae med Jesuiternes udvortes Dyrkelse, men hvorledes kan en erklæret Atheist foregive, at han ynder eller høiagter nogen Anden end sig selv?

Han glæder sig over den Artikel i Atheisternes Ordbog, som angaaer ham, men ønsker dog tilføjet følgende selvgjorte Vers:

Les hommes fous, méchans ou bêtes
Prouvent que tout est mal dans cet indigne lieu,
Un scélerat suffit pour renverser les têtes;
L'homme ne seroit pas, s'il existoit un Dieu.

I Sandhed et kraftigt Argument! Fordi Menneskene ved deres Handlinger bevise, at de kan afvige fra den moralske Regel, saa troer Lalande ikke paa nogen saadan Regel. Han vilde følgeligen før fæste Troe til den, naar Menneskene vare fuldkomne Maskiner.

Abbeen Friand er et Modstykke til disse tvende Atheister; thi han installerer ikke blot Djæ-

velen paa nyt i alle sine Rettigheder og Værdigheder, men tager ogsaa udtrykkeligen Hexerie og Troldomskunster, som umiddelbare Virkninger af det Legemlige, i Beskyttelse mod Fritænkernes Tvivl. Vel maa man i en vis Forstand, ligesaa vel antage et ondt, som et godt Princip, og der gives Epoker, hvor det førstes Indflydelse er saa iøinefaldende, at man maatte have Djævelen i Livet, for at nægte Djævelen; men Hr. Friand synes at være en Ven af ordlydende Fortolkninger, og betragter Djævelen efter de Billeder, som hans Amme har opvakt hos ham.

Hedegaard.

Indenlandske Efterretninger.

I Slagelse Avis af 3 Juli læses følgende: "Da de fleste Græsarter i dette Aar ere meget fortrykkede, saavel den røde som hvide Kløver, og andre Græsarter, saa maa jeg tilstaae, at den gule Kløver har Fortrin for andre Foderurter i dette Stykke. Enhver, som ønsker at see den gule Kløver i sin fulde Prydelse, kan indfinde sig hos Undertegnede, hvad Dag de lyste, da Erfaring skal vise, at der neppe findes Mage dertil i Siælland. — Kielstrup, den 26de Juni 1821. — L. Nielsen, Sognefoged."

Odense, d. 3 Juli. Paa en Tid, da Skolevæsenets Opholdelse finder Vanskelighed, maa det være dobbelt frydefuldt at erfare, at den Lahnske Stiftelse for hjelpeløse Børn, hvis Virksomhed formedelst Pengeconjuncturerne under Krigen maatte indskrænkes allene til en Pigeskole, fra 1 Juli af atter har aabnet den i endeel Aar nedlagte Drengeskole, hvori for det første er optaget 40 Disciple, hvis Forældre enten ere døde eller i trængende Forfatning, til at nyde frie Underviisning. Saaledes yder denne herlige Stiftelse nu vor Bye en Lettelse, ved uden Byrde for det Offentlige at antage sig 110 Børn til Oplærelse, der besørges af 2 Lærere og en Lærerinde; thi Pigebørnene øves tillige i de for dem saa gavnlige Haandsysler: Spinden, Karten, Strikken og Syening. Desforuden begynder Stiftelsen efterhaanden med at understøtte saavidt muligt de værdigste og meest nødlidende Børn med Klæder og

Kostpenge. — Endnu en priisværdig Indretning for Byen er en Syngeskole for Borgerdøttre, som i Sommer er oprettet af vor duelige Organist Foersom — Forfatter til den ene af de to Compositioner til Folkesangen, som de skjønne Videnskabers Selskab fandt saa fortrinlige imellem de 24 indsendte første Gang, da Præmien ikke blev uddeelt. — I Mands Minde er her aldrig seet en saa stor Overflødighed af Reier eller i saa lang Tid som dette Aar. De bringes hertil fra Munkebo og andre Strand-Byer, og sælges nu for 1 Rbß. Potten. — Endelig er dog Veiret begyndt at falde i Regnhjørnet; men denne har endnu kun været sparsom formedelst den nye Kulde og Blæst, som lader formode, at der andensteds maa have været Torden. Dog, lidet er bedre end intet, og den skydækte Himmel lover Gudskeelov! mere. — Om den fra Svendborg sidst berettede Ildsvaade ere endnu ingen Efterretninger indløbne.

Løverdagen den 30 Juni afbrændte i Egnen af Assens, 4 Selveier-Gaarde og 5 Huse, som tilforn hørte under Løgismose Gods; nærmere Efterretning herom savnes endnu.

Aalborg, d. 30 Juni. Paa det den 26de d. M. holdte Dronninglunds Marked, skal, efter Forlydende, Priserne have været følgende: Smør 9 a 11 ß. Pundet; Oste 5 a 6 Mk. Lispundet; Æg 10 ß. Snesen; Horlærred 28 a 32 ß. Alen; Blaarlærred 20 a 22 ß. Dito. Der skal have været Folk i Mængde, men Afsætningen paa medbragte Vare, var kun ringe.

Aalborg, d. 2 Juli. Løverdagen den 30te Juni fortærede Luerne ved Middagstid, under en hæftig Storm, Wissegaards Udhuse, og circa 50 Kreaturer, samt alle Gaardens Avlsredskaber, der saavelsom Kreaturerne vare uassurerede. Det Omstændeligere skal nærmere blive meddeelt. — Igaar Eftermiddag havde vi en for Jorden vedergvægende Regn, tillige faldt og nogle Hagel.

Viborg, d. 2 Juli. Snapstinget er og her endt, ved Domklokkens Lyd i Fredags. — Den tonede som en Gravklokke for mangt et Øre, og bragte overalt et sørgeligt Varsel om Svindsot i Pengeforfatningen og Crediten. Det forøgede Landmandens og Agerdyrkernes Mismod, at den lange Tørke, Nattefrost og nordlige Vinde have

beskadiget baade Vinter- og Vaarsæden paa de stærkleerede og sandige Marker, og at Udsigten til god Høavl i Aar aldeles er forsvunden. — Af Handlendes og Haandværkeres Boutiker paa Torvet vare kun 52, og disse klagede almindelig over ringe Afsætning. Heller ikke saae man saa mange Kiøbere og Lysthavende som i de forrige Aar. Den Handel, der meest lod til at florere, var den med Sukkerbagværk og Honningkager fra Christiansfeldt, som endeel Koner og Piger fra Haderslev bragte hertil i læsseviis til Ganens Behag og Mavernes Ødelæggelse. — Den fra Aalborg ommeldte Baandkræmmer fra Kjøbenhavn, indfandt sig og her første Gang, og hans Maade at handle paa, var aldeles her som der. — Manden, der voltigerede, var og her og tjente nok ikke meget. — Det Steinerske Skuespillerselskab, der endnu er her, gav med Flid adskillige Forestillinger, der kun paa 2 a 3 Aftener vare stærk besøgte. Hr. Kammermusikus Lemming var den eneste Tonekonstner, som fra Aalborg af kom hertil og gav i 2 Aftener Konstkjendere nye Beviser paa sit bekjendte musikalske Talent, hvorved mangen Taage fordeelte sig i Tilhørernes Indre.

Blandede Efterretninger.

Lucian Buonaparte.

I London er i Aaret 1819 udkommet: Memoires secrets sur la vie privée, politique et litteraire de Lucien Buonaparte &c. 2 Vol. Af den korte Forerindring sees, at disse hemmelige "Mindeværdigheder om Lucian Buonapartes private, politiske og literaire Liv", have allerede været trykte 1815, men, efter Lucians Foranstaltning, og imod at give Boghandlerne en klækkelig Erstatning, vare blevne undertrykte; dog uden at Haandskriftet dertil var blevet udleveret. Uagtet det ikke kan antages, at Lucian selv er Forfatter til Skriftet, da det indeholder for mange Træk og Anecdoter, der just ikke gjøre ham nogen Ære, saa bærer det dog stort Præg af Ægthed og Sanddruhed; og om det end ikke, da Forfatteren er aldeles anonym, kan betragtes som en ubetinget troværdig Kilde, bliver det dog altid et højst interessant Bidrag til Dagens Historie. Vi uddrage deraf Følgende: Buonapartes Familie var ikke, som man har paastaaet, uden al Formue, thi Cardinal Fesch, der havde tilkjøbt sig Alt hvad han selv og den Buonapartiske Familie havde eiet paa Corsica, forskaffede sig derved en aarlig Indtægt af 20,000 Francs. Lucian fik, efterat Napoleon ved Barras var bleven ansat ved Artilleriet for Toulon, først en ubetydelig Post i Søalpe-Armeens Militairbestyrelse, men, fortrængt derfra ved Angivelse og Skumlerie, Opsyn over et Magazin i St. Maximin, hvor han allerede tidligen udmærkede sig ved revolutionaire Grundsætninger, ligesom overalt hans fyrige, næsten utæmmelige Sindelav forledede ham til alskens Yderligheder. Saaledes lovede han allerede her, for at give en Prøve paa sin republicanske Lighed, en Gjestgiver Boyers Datter Ægteskab. Da Robespierre var styrtet og Napoleon afsat, maatte L. gaae til Marseille, hvor hans Familie vansmægtede i største Elendighed. Ved Tingenes pludselige Forandring d. 13 Vendemiaire blev han udnævnt til Krigscommissair. Han ægtede nu Christine Boyer, som han, indtil hendes Død, vedblev trofast at elske. 1797—98 blev han, efter Campo-Formio-Freden, uagtet han endnu ikke havde naaet den lovmæssige Alder, af Departementet Liamone paa Corsica valgt til Deputeret i Femhundrede-Raadet, og Napoleons Anseelse var allerede da saa stor, at Ingen vovede at paatale denne Uregelmæssighed. I Raadet selv udmærkede han sig snart ved den fyrige Veltalenhed, hvormed han paaankede mangen indsneget Misbrug, og Intolerancen og Pressetvangen, som Directoriet havde gjort sig skyldigt i. Men jo mere det sidste med hver Dag tabte sin offentlige Agtelse, desto heftigere blev Lucian dets Modstander. Efterhaanden forbandt han sig med Sieyes, og trak sig i lige Grad tilbage fra de vilde Jacobinere, som hvis ivrige Tilhænger han forhen havde viist sig; ikke utydeligen lod han sig allerede nu mærke med sin Plan, at bringe sin Broder, der nu befandt sig i Ægypten, i Spidsen for Regjeringen. Forgjeves angrebe Jacobinerne og Directoriet ham paa det heftigste; begge havde allerede tabt saa meget af deres Anseelse hos Nationen, at Lucian ikke desto mindre kunde holde sig paa sin Post. Ogsaa

Sieyes, der tilsyneladende stod i Spidsen for Partiet, blev af Lucian kun brugt som Redskab for hans Planer; medens hiin pønsede paa, at sætte Hertugen af Brunsvig paa Tronen, tilbagekaldte Lucian og Joseph, i bønlige Breve, Napoleon, da Joubert, hvem Sieyes havde brugt som Redskab, var falden ved Novi, og Moreau undslog sig for hver Deeltagelse. Udfaldet er bekjendt; Lucian, netop den Gang Præsident i Femhundrederaadet, vidste at faae de Medlemmer, der havde meest Indflydelse i begge Raader, paa sin Side, og det lykkedes ham, fuldkomment at skuffe Sieyes. Paa Madam Recamiers Landsted blev Planen imellem ham og hans Fortrolige veiet og forberedt; saaledes indtraf d. 18 Brumaire. Hvor meget Lucians Besindighed d. 19de bidrog til Sagens gode Udfald, da Napoleon var ganske raadvild, fortælles her paa den allerede forhen bekjendte Maade. Men at man havde draget Dolke mod ham i Femhundrederaadet, betvivles ligeledes her. Fouché, som Directoriet i den sidste Tid, for at støtte sig, havde udnævnt til Politieminister, var den første, der, i det Øjeblik han fornam Buonapartes Seier, endnu samme Nat, ved alle de Midler, han raadede over, holdt Folket i Paris i Tømme, og derved vidste at forsvare sig paa sin Post. Lucian blev imidlertid den 18 Brumaires Helt, i det han forhindrede, at Napoleon erklæredes fredløs, bestemte han egentligen Sagens lykkelige Udfald. Til Belønning blev han i en Alder af 25 Aar udnævnt til Minister for det Indre, og udmærkede sig snart ved samme Herskesyge, som hans Broder, kun under mindre barske Former. I hans Departement herskede han uindskrænket, men ofte brugte han en overilet og ubetænksom Fremgangsmaade. Imidlertid lykkedes det ham dog, at udbrede høie Begreber om sine Kundskaber og Evner, ogsaa forstod han, ulige bedre end Napoleon, den Konst, at repræsentere, ligesom og de af ham bestyrede Fester og andre Ceremonier udmærkede sig ved hensigtsmæssig Anordning. Derhos var han ikke uden Talegaver, og talde ofte og gjerne, om han end ikke regnedes til de udmærkede Talere. Efter Slaget ved Marengo traadte monarkiske Former efterhaanden i de republicanskes Sted, som indtil den Tid havde vedligeholdt sig. Ogsaa Lucian vilde have en monarkisk, men modereret, Forfatning; han frygtede sin Broders umaadelige Ære- og Herskesyge, men især fordi den stod hans egen Ære- og Herskesyge i Veien. Hans Plan gik derfor i Begyndelsen ud paa, at dele Regjeringen imellem to Consuler, ved at bestemme Napoleon for Krigen og de udvortes Anliggender, sig selv for det Indere; men indseende, at hiin vilde tiltive sig al Magt alene, besluttede han, paa enhver Maade at modarbeide hans ærgjerrige Planer, og holdt Ord; men Fouché forsømte ikke at benytte sig af den begyndte Tvedragt imellem Brødrene, for end mere at ægge Napoleon mod Lucian, hvis Indflydelse han frygtede, ved overdrevne Fortællinger om hans Udsvævelser og Ødselhed. Saaledes opstode snart hyppige Trætterier mellem Brødrene, med stedse stigende Heftighed, i det Lucian, i Bevidstheden af sine Fortjenester, med stor Bitterhed svarede Napoleon; dertil kom, at i Napoleons Familie selv to Partier strede om Indflydelsen, Brødrenes Partie, hvis Hoved Lucian var, og Beauharnois's, med Josephine i Spidsen, hvilken sidste Fouché, der vidste at gjøre sig Buonaparte afhængig ved Factionernes Skrækkebilled, understøttede af alle Kræfter. Med hver Dag steg Tvedragten, indtil endeligen Lucian, som havde truet at styrte Consulen, ligesom han havde løftet ham i Veiret, blev sendt som Gesandt til Madrid. Men uagtet hans Fiender, der nu havde frit Spillerum, i Førstningen opbøde Alt, for at gjøre Spliden uforsonlig, begyndte man dog nu at nærme sig, og Lucian, en Tidlang selv Dronningen af Spaniens erklærede Yndling, udkastede en Plan til at formæle Napoleon med Infantinden Isabelle, nu Kronprindsesse af begge Sicilier. Allerede var Underhandlingen, med Consulens Samtykke, kommen saavidt, at den skulde sluttes, da Josephine erfarede det, og ved sin egen og sin Datter Hortensas Indflydelse bragte det saavidt, at den pludseligen maatte afbrydes; men at derved den hidtilværende Spænding mellem Josephine og Lucian endnu meget steg, er let at begribe. I Spanien lagde den sidste tillige Grunden til sin Rigdom; de 30 Mill. Francs, som Portugal hemmeligen maatte betale for Freden i Badajoz, deelte han med Fredsfyr-

ſken, men gav dog Napoleon 5 Mill. af ſin Andeel. I November 1801 vendte han tilbage fra Spanien, hvorpaa han i næſte Marts blev udnævnt til Medlem af Tribunalet, og ſaavel ved Concordatets Afſlutning, ſom ved Æreslegionens Oprettelſe var virkſom, og iſær ved ſin ſkaanende Fremfærd, i en ſjelden Grad vidſte at erhverve ſig det romerſke Hofs Gunſt. Endnu i ſamme Aar (Juli 1802) blev han udnævnt til Officier af Æreslegionen, fik ſom ſaadan Sæde i Senatet og Senatoriet Poppelsdorf ved Bonn. Hans førſte Kone døde medens han endnu var Miniſter for det Indre; en Tidlang førte hans Søſter Eliſe Bacciochi Huusholdning for ham, indtil paa ny en vis Madam Jouberteau, een af hans Venners, Grev de la B....s Elſkede, fængſlede ham ved ſine Yndigheder, og han beſluttede ſig, efterat hun havde født ham en Søn, formeligen at ægte hende, ſin Broder til Trods. Forgjeves vilde Napoleon formæle ham med Enkedronningen af Hetrurien; forgjeves forbød, efter en heftig Trætte med ſin Broder, der ſagde ham de værſte Bitterheder angaaende hans Ægteſkab med Joſephine, Paris's Mairer at foretage Civilacten; endnu ſamme Aften ilede Lucian til Pleſſis Chamant, hvor Ægteſkabet blev fuldbyrdet af den derværende Præſt. Napoleons Vrede var grændſeløs, og de Nygiftes lave Gjerrighed og Begjerlighed ſyntes at retfærdiggjøre hans Utilfredshed. Skilsmiſſen fra denne Kone var fra nu af den førſte og ueftergivelige Betingelſe for en Forſoning, men dette bevægede Lucian til at blive ſaa meget urokkeligere. Saaledes fik han omſider den Befaling, at rømme Frankrig. I April 1804 forlod han Paris og begav ſig til Mailand, til ſtørſte Ærgrelſe for ſin Moder, hvis Yndling han var, og ſaavel hun, ſom nogle andre Medlemmer af Familien, iſær Feſch, paatog ſig at tilveiebringe en Forſoning. Men uagtet Napoleon tilbød ſig at give Lucians Søn af førſte Ægteſkab Hertugdømmet Parma, og ham ſelv Statserkekantsler-Værdigheden, ſtrandede dog denne Underhandling, da han bydende fordrede Ophævelſen af Lucians andet Ægteſkab. (Fortſættes.)

Prof. A. Th. Harmann i Roſtock har udgivet et læſeværdigt Skrift under Titel: O. G.

Tychſen, oder Wanderungen durch die mannigfaltigſten Gebiete der bibliſch-aſiat. Literatur rc. 1820, 2 Bind, ſom indeholde en fuldſtændig Skildring af denne berømte aſiatiſke Oldgrandſkers udbredte og mangehaande literariſke Virkſomhed, iſær ved at forklare arabiſke, hebraiſke, palmyreniſke, phoniciſke og perſiſke Indſkrifter paa Mynter, Gravſtene, Bygninger, Kar, Gevandter rc. Endſkjøndt T. ikke altid var ufeilbar, og nødigen gav Slip paa ſine Meninger, ſaa kan det dog ikke nægtes, at mange Dele af Palæographien, fremfor Alt Udtydningen af kufiſke og phoniciſke Indſkrifter, ved Tychſens Beſtræbelſer har vundet meget. Ikke nok, at han forklarede en ſtor Mængde enkelte Indſkrifter, ſom ingen af hans Samtidige kunde finde Lys i; han faſtſatte ogſaa almeengjeldende Grundſætninger angaaende Forklaringsmaaden, og udviklede dem i ſkriftlige og mundtlige Foredrag. Hvad der imidlertid bidrog til at gjøre ham i Udlandet ſaa berømt, var den juſt ikke alt for anbefalelſesværdige Egenſkab, altid at have en Forklaringsmaade ved Haanden, ſom han ſendte ud i Verden, uden at gjøre ſig ſtore Scrupler over, hvorvidt Fortolkningen var i alle Dele tilforladelig, eller i det Hele rigtig. Han gav ſtedſe et hurtigt Svar paa de Spørgsmaale, man forelagde ham, og ſatte derved de Spørgende, der ſædvanligen vare fornemme Perſoner, der ikke vare iſtand til, vedbørligen at bedømme Sagen, i ſtørſte Forbauſelſe, i Henſeende til den Bützowſke, ſiden Roſtockſke, Oedips umaadelige Viden. Ikke blot fra Tydſklands Egne, men ogſaa fra Italien, Sicilien, Spanien, Frankrig, Danmark og Sverrig ſtrømmede øſterlandſke Mynter og Indſkrifter, fra Chriſtne og Jøder, Fyrſter og Lærde til Tychſen i Bützow. Han førte den meeſt udbredte Brevverling herom med Ind- og Udlandets meeſt anſeete Lærde, og var utrætteig i at meddele Forklaringer, Overſættelſer, Afſkrifter og Udtoge paa hele Ark. Ved denne ſin Virkſomhed blev det ellers ubetydelige Bützow, i Italien og Spanien mere bekjendt, end mangt af de ſtørre Univerſiteter i Tydſkland. Tychſens Begjerlighed efter orientalſke Sjeldenheder, og den Ære, han derved haabede at indhøſte, var i egentlig Forſtand umættelig. Han forſømte intet Middel til at opnaae ſamme. Da han engang ikke ſaae ſig iſtand

til at forskaffe sig Casiri Bibliotheca arabica Escurialensis og Iriarte Bibliotheca graeca Matritensis, tilskrev han Kongen af Spanien selv et Brev, hvori han bad Monarken at sende ham disse Skrifter. Hans Enthusiasme gik saavidt, at han endnu i de sidste Timer af hans Liv underholdt sig paa sin Sotteseng angaaende arabiske Mynter. — Da hans store Færdighed i den kufiske Numismatik begyndte at blive meget bekjendt, tilskrev Gener. Superintendent Adler ham: "fordum gik hele Grækenland til Delphos — nu gjør hele Europa Valfarter til Rostok." Blandt de tildeels nyere Skrifttræk af Tychsen dechiffrerede kufiske, og i egne Afhandlinger forklarede Indskrifter, udmærke især sig: de i Niebuhrs Beskrivelse over Arabien forekommende Gravskrifter, den berømte Indskrift paa den ellers i Nürnberg, under Navn af Pluviale opbevarede Romersk-keiserlige Kroningskaabe, der, efter hans Mening, skulde oprindeligen være forfærdiget for Siciliens daværende christelige Behersker, Grev Roger 2., Ao. 1136; de i Guld broderede Paaskrifter paa adskillige andre Romersk-Keiserlige Klædningsstykker; Indskriften paa et i Lüneburg opbevaret Broderie; den i St. Peterskirke i Rom værende Marmorstol, hvilken Catholikerne antage for den, som Apostelen Petrus skal have betjent sig af i Antiochien, og af hvis Indskrift berømte Orientalister have udledt de urimeligste Ting, medens Tychsen har godtgjort, at den kun indeholder et Par Steder af Koran, og endeligen den paa de i det antiquariske Selskab i London opbevarede Søiler af Granit. Desuden har han ogsaa forklaret en stor Mængde i Sicilien og Spanien paa Mauriske Bygninger fundne Indskrifter, Seglringe, Himmelkugler 2c. og efterladt i dette Fag betydelige Samlinger.

Kjøbenhavns Børs, d. 6 Juli.

Cours. Hamb. 2 M. 262, a vista 265. Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. a 15 Rbmk. $12\frac{1}{2}$ ß. Oblig. (med Renter fra 11 Juni 1821) 70 a $70\frac{1}{2}$. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 91 a $91\frac{1}{2}$ Rbd. r. S. (uden Renter) eller 120 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 15. Svenske Sedler 69 ß. — Disconto 6 pC.

Nørregade.

(Efter Indsendt.)

Det vilde være overflødigt at beskrive denne Gades Tilstand og Skjebne i forrige Tider, eller Oprindelsen til dens Navn, som naturligviis kommer af Nord, efter dens Beliggenhed mod Norden. Men tænker man sig, ved at gaae igjennem denne Gade, hvorledes den var før Aaret 1807, og hvorledes den er nu 1821, saa gjennemfarer Sjelen en kold Gysen. Hvor mange ædle og retskafne Medborgere mistede ikke her Livet i Luerne, hvor mange knustes og lemlæstedes ikke under hiint afskyelige Bombardement? Hvilken sand Fædrenelandsven ønsker ikke, at denne fordum af Stadens meest velhavende Mænd beboede Gade maatte, lig den fordums herlige Kirke, atter opstaae af sit Gruus? — Med Rette er der paabudet, at der af Tomter skal betales Skat; at de skulle indhegnes, eller forsynes med Plankeværk eller Muur, men Nørregade synes at være og blive i sidste Punkt et Stedbarn. At det er den Fattige umueligt at bygge, ja endogsaa at opføre for sin Grund en Muur eller et Plankeværk, behøver intet Beviis, og det synes da at burde skee for Statens eller Stadens Regning. Men mere uforklarligt er det, at de Formuende ikke bebygge deres Grunde, eller indhegne dem. Hvilket Syn for en Reisende og Enhver, der, kommende igjennem Nørreport, kjører ned ad Nørregade, og som har seet denne Gade for 1807, nu at skue disse saa sørgelige Erindringer opvækkende Ruiner? Det første Sted, Øjet møder paa høire Haand, er det ældgamle Gjæstgiversted, de tre Ruller, og dernæst paa samme Side No. 46, som ligger ganske øde; paa venstre Side seer det kun lidet bedre ud. Muligen vilde denne Gaard faae en Muur, dersom Eieren ikke var fraværende, og maaskee dette Exempel vilde blive fulgt af Naboerne.

De her i Staden, som fra iværende Qvartals Begyndelse agte at holde nærværende Blad, ville behage at tegne sig eller afgive deres Adresse hos Bogtrykker Höecke, store Helliggeiststr. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 55.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 10 Julii 1821.

Om Theatrets Repertoire og hvad dermed staaer i Forbindelse.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Vort Theaters fordærvelige Jagen efter Nyheder, er en Følge af den sædvanlige Drivt til at adoptere vore tydske Naboers Manerer; men det tydske Theater er, hvad dets Repertorium angaaer, alt for langt fra Fuldkommenhed, til at det heri kan være Mønster *).

Der burde altsaa i hver Saison neppe bringes mere end i det Højeste fire nye Stykker, det være nu Skuespil med eller uden Musik, Originaler eller Oversættelser, paa Theatret, og dertil skulde ikkun vælges de ypperste, og, under de forhen anførte Betingelser, de, hvoraf Theatret med Sikkerhed kunde vente en passende og varig Fordeel. At Originaler, cæteris paribus, bør gives Fortrin for Oversættelser, forstaaer sig.

Med de gode, tildeels fortræffelige, Originaler, det danske Theater ejer, og med et Udvalg af dets mange Oversættelser, kunde udentvivl tilveiebringes et Repertorium, der vilde svare til Theatrets Øjemed og til dets Kasses Tarv. Men man maatte ikke, som hidtil er skeet, lægge visse Stykker tilside i en halv Snees Aar, medens man lod andre Aar for Aar komme idelig frem, retsom for at Publicum skulde blive aldeles kjed af dem. Erfaring maatte lære, hvor ofte et yndet Stykke, efterat dets Nyhed var forbi, kunde fremtages igjen i een Saison, og efter hvor mange Aar. De omtalte, nu for meget brugte Stykker, maatte hvile noget længer, for igjen at vinde Nyhedens Interesse. De, der alt have hvilet uforholdsmæssigen, kunde derimod bringes frem, og vilde udentvivl have samme Virkning som nye, hvorved man dog drog nogen Nytte af den skeete Forsømmelse.

At opregne alle de til et saadant Repertoire tjenlige Stykker, vilde baade blive for vidtløftigt og være unødvendigt. Jeg vil allene nævne nogle af de paa længere eller kortere Tid uforskyldt henlagte, til hvis Henlæggelse neppe i det Hele nogen antagelig Grund lader sig fremføre. Med hvem kan jeg bedre begynde, end med den danske Skuepladses Fader, den uforglemmelige Holberg? Af hans Mesterværker bruges nu næsten ikkun et halvt Dosin, der fremkommer hver Vinter, og hyppigen maa tjene som Nødstykker, hvoraf følger, at disse Skuespil ofte gives uden tilbørlig Forberedelse, og nedværdiges ved afjaskede maadelige Forestillinger. For det meste er ikkun een eller to Rol-

*) A. W. Schlegel (Ueber dram. K. u. Lit.) kalder det tydske Theaters Repertoire: "et broget Miskmask af Ridderstykker, Familiemalerier, rørende Dramaer, samt franske Efterspil og Operetter, som kun sjeldent give Plads for Værker af Shakespeare eller Schiller."

ler i Holbergs Comedier i gode Hænder. Dette skulde forandres; det Udmærkede bør ogsaa fremstilles ved de meest udmærkede Skuespillere. En Frydendal, Lindgreen, Ryge burde aldrig savnes, naar en Comedie af Holberg gaves; ligesaalidet som de bedste Skuespillerinder i de qvindelige Roller. Til det omtalte halve Dosin, hvilket sædvanligst opføres (Stundesløse, Kandestøberen, Jacob v. Tyboe, Barselstuen, Jeppe, Maskeraden) *), skulde komme: Den honnette Ambition, Henrik og Pernille, Jean de France, den Vægelsindede **), Melampe ***), det lykkelige Skibbrud, Kildereisen, Ulysses von Ithacia, de Usynlige, Erasmus Montanus, den pantsatte Bondedreng, Uden Hoved og Hale. Af de to Stykker, under Titlen Gert Westphaler, hvori Holberg har udført en Sladderhanks Characteer, har det i een Act Fortrin, i Hensyn til Intriguen, det i fem derimod i en Mængde ypperlige Scener, fulde af comisk Styrke. Rahbek forskaffede mange Tilskuere en herlig Nydelse, ved for nogle Aar siden, til Brug ved de da givne Sommerforestillinger, at indrette Femacts-Stykket til Opførelse. Det gav da, midt i Sommeren, flere Gange fuldt Huus, og Lindgreens Gert, Ryges Tobias,

*) Don Ranudo, og Hexerie og blind Allarm, gives nu sjeldnere. Pernilles korte Frøkenstand og Didrick v. Menschenskræk har man for nogle Aar siden fremtaget.

**) Deraf saaes for adskillige Aar siden paa det store Theater nogle Scener ved en Beneficeforestilling, og en af de talentfuldeste yngre Skuespillerinder gav Lucretias vanskelige Rolle saa fortræffeligt, at det heldige Udfald af hele Stykkets Fremstilling, ikke kan omtvivles.

***) I Melampe maa de alvorlige Scener gives med fuldkommen Alvor og Værdighed; ingenlunde, som jeg engang har seet paa vort Theater, parodisk. Det kan med Holbergs egne klare Ord bevises, at denne sidste Fremstillingsmaade er lige imod hans Mening og Hensigt. De comiske Scener gjøre ogsaa netop des større Virkning, jo høitideligere de alvorlige gives.

Frydendals Flensborger er sikkert ikke endnu gaaet nogen blandt de Tilskuere af Minde, som da saae dem. Ikke desmindre har man ei optaget Stykket paa Theatrets Repertoire. Hvorvidt det iøvrigt ei var bedst, at give Femacts-Stykket saaledes som Holberg selv har bestemt det til Opførelse, maa staae ved sit Værd. Troer man det ikke, saa vilde jeg ønske, at Rahbek eller nogen anden, som havde Evne dertil, og den skyldige Agtelse for Holberg, vilde i Hensyn til Gert Westphalers Indretning for Theatret gaae et Skridt videre og forbinde Eenacts-Stykkets Intrigue med Femacts-Stykkets Scener og Situationer. De Scener, hvormed dette begynder, burde, efter min Mening, ingenlunde udelades. De ere interessante og aldeles nødvendige i Stykkets Oeconomie; Scenen i Vertshuset taber sin halve Virkning, naar den ikke forberedes paa denne Maade, og Holberg har deri fulgt en af ham selv ved en anden Leilighed given Regel, der aldrig bør overtrædes. To andre af Holbergs Stykker kunde maaskee gives med nogen Forkortning; disse to ere det allerede nævnte: Uden Hoved og Hale (hvis Prolog dog ingenlunde maatte udelades) og Plutus, som for de herlige comiske Scener og de smukke Lærdomme, det indeholder, meget fortjener at fremdrages. (Der findes i Rahbeks Samling af Holbergs Skrifter, 6 B. S. 400, en saakaldet "Nytaars-Prologus, fremstillet af den hele danske Bande 1723." Jeg er overbeviist om, at denne Prolog, saa fuld af Vittigheder, og saa udmærket ved comisk Kraft og mandig Veltalenhed, vilde endnu gjøre Lykke paa vort Theater. Det fortjente i det mindste et Forsøg, da dette kunde gjøres uden al Bekostning eller nogetslags Tab.)

(Fortsættes.)

Bilæg til Bilæg.

(Indsendt.)

Som et lidet Bilæg til de i Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn Num. 52 meddeelte Bilæg fortjente og følgende Uddrag af Artikelen Critique i Dictionnaire Philosophique de Voltaire, Tome cinquieme, en Plads her i Bladet.

"Vi holde os her til den Kritik, der av-
"les af Nid og er ligesaa gammel som det
"menneskelige Kjøn. Det er omtrent 3,000 Aar
"siden at Hesiodus har sagt: Pottemager bærer
"Nid til Pottemager, Smed til Smed, Musicus
"til Musicus."

"En ypperlig Kritikus vilde den Kunstner
"være, som havde megen Kundskab og Smag,
"uden Fordomme og uden Nid. Han blev
"vanskelig at finde."

"Man er hos alle Folkeslag vant til at see
"slette Kritiker over alle de Arbeider, der gjøre
"Lykke."

"Hos de nyere Folkeslag, der dyrke Viden-
"skaberne, har man seet Personer, der sætte sig
"ned som Kritici af Profession, ligesom man har
"udnævnede Svinebesigtere til at undersøge, om
"de af samme Dyreart, man fører tiltorvs, ikke
"ere syge. Litteraturbesigterne finde aldrig nogen
"Forfatter tilgavns karsk, men aflægge maaned-
"lige Indberetninger om alle de herskende Syg-
"domme og alle de slette Vers, der gjøres i Ho-
"vedstaden og Provindserne. De vinde ved deres
"Haandværk nogle Skillinger; især naar de sige
"Ondt om gode og Godt om slette Vær-
"ker. Man kan sammenligne dem med Skrub-
"tudserne, der ansees for at suge Gift til sig
"af Jorden, og for at meddele dem den, der røre
"ved dem."

"Exjesuiten Guyot Desfontaines, der slog sig
"til samme Haandværk ved sin Udgang af Fæng-
"selet, samlede sig Penge ved det. Det var ham,
"der, da Politiet truede ham med at sende ham
"tilbage til Fængselet, og spurgte ham, hvorfor
"han gav sig af med et saa forhadt Arbeid, sva-
"rede: "jeg skal jo dog leve." Han angreb
"altid de meest agtværdige Mennesker, som det
"kunde bedst falde sig, og det tidt, uden engang
"at have læst dem."

"Man maa ikke give det Slags Folk Navn
"af Kritici; thi Kritikus kommer af Κριτικος,
"duelig til at være Dommer; og man
"burde selv være en Quinctilian, for
"at vove paa at opstaae som andres
"Dommer."

"Der gives nogle Kritici, som bare lure
"paa, at et godt Arbeid skal lade sig see, for flux
"at skrive mod det; thi, jo meer Libellisten
"angriber et yndet Menneske, des vis-
"sere er han paa, at fortjene nogle
"Skillinger, og nogle Maaneder lever
"han da paa Bekostning af sin Modstan-
"ders gode Navn og Rygte."

"Endelig bør det bemærkes: at der er ikke
"een af disse Kritici, som jo troer sig Dommer
"over og hørt af hele Verden."

"Hvor mon han har den Aabenbaring fra?"

---

* * *

Til det islandske Stiftsbibliothek, oprettet ved Kongl. allernaadigst Resolution af 11 April 1821, ere allerede talrige Bidrag indkomne fra Danmark. Den første, som med Lyst og Iver bidrog til dette videnskabelige Anlæg, var Hr. Lieutenant og Cand. jur. Rafn, som strax forærede dertil 52 Bind, samt modtog og indsendte Gaver fra forskjellige Andre, nemlig: Hr. Amtsprovst og Ridder Holm, Eskadronschirurg Winther (52 Bind), Lieutenant Arnesen, Dr. Kreidahl, samt Hhrr. Candidater og Studerende Reedtz (84 Bind), H. Knudsen (35 Bind), Masmann, U. K. Schmidt, O. A. Smith, P. A. Scholten, Borring, Kierulf, Fahnøe, N. Nellemann og C. Graae, — tilsammen 262 Bind, som ere afsendte herfra til Reikevig i Island. Endsenere ere indkomne Bidrag fra Hr. Baron de la Motte Fouqvé i det Brandenburgske, og i Kjøbenhavn fra Prof. F. Magnusen, samt Hhrr. Candidater og Studerende Sveinbiornsen, Hialmarsen og Gudmundsen, tilsammen 67 Bind, samt endelig en betydelig Gave af 40 Bind (hvoriblandt Prof. J. Møllers theologiske Bibliothek og Prof. O. Wolffs historiske Ordbog) fra Hr. Captain og Bogtrykker Seidelin. De Dannemænd, der fremdeles, ved egne passende Bidrag, eller sliges Indsamling fra Andre, ville vise sig som Velgjørere for denne videnskabelige Stiftelse i et Land, hvor Bøger ere saare vanskelige at bekomme, men Læselysten dog meget stor — vilde behage at indsende de givne Bøger enten til Hr. Lieut. Rafn, boende i Snaregaden No. 13, eller til det islandske literære Selskabs Afdeling i Kjø-

benhavn, med Adresse til Prof. Finn Magnusen (Studiistræde No. 63), eller Cand. jur. Th. Sveinbiørnsen (Store Kannikestræde No: 49), som besørge Bøgerne oversendte til Stifts-Bibliotheket i Reikevig i Island.

Det islandske literære Selskabs Afdeling i Kjøbenhavn, den 5 Juli 1821.

Indenlandske Efterretninger.

Igjennem det Kongel. Rentekammer i Kiøbenhavn er, under 14de Juni d. A., udfærdiget en Placat af følgende Indhold: "Hans Majestæt Kongen har under 13de Junii d. A. resolveret: at de i Aarene 1814 og 1815 præsterede og endnu ikke betalte Militairkiørseler i Hertugdømmene Slesvig og Holsten skulle godtgiøres Kiøbstæderne med 1 Rbdlr. 32 ß. og Landdistricterne med 64 Rbß. for hver Miil, som de have kiørt med tvende Heste, og at de i Overeensstemmelse hermed fornødne Godtgiørelsespenge skulle repartetes over samtlige Kiøbstæder og Landdistricter uden Undtagelse, efter det Plougtal, som er lagt til Grund for de forrige lignende Udskrivninger. — Da nu efter de indsendte Fortegnelser den resterende Godtgiørelsessum for de af Kiøbstæderne, saavelsom af Landdistricterne, i Aarene 1814 og 1815 præsterede Kiørseler, forsaavidt samme ikke allerede ere betalte efter Placaten af 1ste Decbr. 1819, naar det fraregnes, som er blevet i Beholdning af de ved fornævnte Placat udskrevne Kiørselspenge, udgiør circa 123,420 Rbdlr., saa bliver af hver Ploug at betale 6½ Rbdlr., for at tilveiebringe denne Sum. — Efter Hans Majestæts fornævnte Befaling, skal af disse 6½ Rbdlr. Halvdelen eller 3¼ Rbdlr. pr. Ploug tilveiebringes og godtgiøres til Mortensdag d. A., og den anden halve Deel med 3¼ Rbdlr. til Mortensdag 1822, og lader Rentekammeret herefter forfatte de fornødne Beregninger og Liqvidationer, for at bestemme, hvilke Summer Kiøbstæderne, Klosterne, Godserne, Amterne, Landskaberne og Koegene have enten at betale, eller, efter Afdrag af deres Qvota, at modtage, og vil forsyne Oppebørselsbetientene med de fornødne Indtægts- og Udgivts-Ordrer; hvilket, i Følge Hans Majestæts Befaling, herved bekiendtgiøres, og tilføies tillige, at de Summer, som herefter svares, skulle, under Straf af Execution, i hver af de nævnte tvende Terminer, betales inden 6 Ugers Forløb efter den Tid, som af vedkommende Oppebørselsbetjente nærmere vil blive bekiendtgiort."

De epidemiske Sygdomme, som i Aar have stærkt raset, ere Skarlagensfeber, Meslinger og Kighoste. Den sidste har endog hjemsøgt aldrende Folk, men de første have, i det Hele taget, dog ikke været ondartede. Meslinger ere en Smitte, der er kommen til os fra de sydlige Lande, og værst have de raset i Engelland 1670, da de bortrykkede 295 Mennesker, 1674: 795, og 1742 endog 981. I Wien vare de 1732 saa ondartede, at de Syge døde deraf den 4de eller 5te Dag. I Edinburgh døde hvert 12te Menneske deraf. Den virkelige Kighoste er kommen til os fra andre Verdensdele, efter Rosenstein, fra Africa, og bliver, som bekjendt, ofte dødelig. Der er ingen Tvivl om, at ved hensigtsmæssige Foranstaltninger smitsomme Sygdomme kunde efterhaanden udryddes.

Med det store Kongelige Theater foretages nu en Forandring i det Indere. Orchestret udvides lige til det Sted, hvor Souffleuren havde Plads.

I Aar har Sildefiskeriet i vore Vande været saa betydeligt, at Sildene solgtes i Ribe for 1 ß. og i Helsingøer for 2 ß. Oelen. Ogsaa havde man i Kjøbenhavn det Særsyn, at Fiskerne kjørte omkring i Gaderne med deres Sild og udraabte dem tilfals.

I Aalborg har Politiet bekjendtgjort følgende: "Matros Mentz Michael Nørre, har erlagt en Mulct af 10 Rbdlr. Sedler til denne Byes Fattigkasse, for at have brudt en Green af et Træ i Anlægget ved Frederikskilde; det bringes herved til almindelig Kundskab, ligesom Enhver ogsaa advares om, ei at afskiære eller afrive Grene, eller paa anden Maade beskadige eller vanzire Træplantningen i bemeldte Anlæg, saafremt de ei herfor ville vente, paa det strængeste at blive anseete." (Der burde vel ogsaa sættes en alvorlig Straf for den Nedrighed, at besmøre Bænke ꝛc., i offentlige Hauger med kaade, liderlige og ondskabsfulde Inscriptioner.)

Den 1 Juli omtrent Kl. 7½ Aften, opdagede Skipper Hans Poulsen, hjemmehørende i Faaborg, fra Toppen af sin Jagt, paa hans Reise fra Fehmersund til Faaborg, et tilsyneladende kantret Fartøi. Han anvendte alt muligt for at komme det nærmere, og bragte derved sin Formodning til sørgelig Vished, og da han tillige saae, at 3 Mennesker hængte sig fast i Vanterne, bestræbte han sig af alle Kræfter at række disse Ulykkelige Rednings Haand. Baaden blev udsat, men da den var liden, kunde den ei indtage mere end Skipperen. Den brave Skipper Lars Brandt af Ærøeskjøbing, som var med ham i Flaade og saae Poulsens Tilberedelser til de Ulykkeliges Redning, var ikke mindre seen at yde Hjelp, og havde den Lykke, da hans Baad var større, at redde Styrmanden og Drengen. Skipperens Broder var allerede udmattet gaaet overbord Kl. omtrent 4 om Eftermiddagen, og var saaledes bleven et Rov for Bølgerne; de øvrige havde ei langt tilbage, da de vare ganske udmattede og fortumlede. Poulsen pleiede omhyggelig Skipperen, iførte ham tørre Klæder og beredte ham et godt Leie; ligesom Brandt ikke mindre sørgede for de 2de, han havde bierget. Først den paafølgende Dag kunde Skipperen give Poulsen Efterretning at hans Navn var Cerck, hjemmehørende i Burg paa Femmern, at Jagten var hans egen tilligemed Ladningen, der bestod af nogle og tredive Favne Bøgebrænde, som var indtaget i Colding, at de om Formiddagen før Ulykken skeete havde mistet deres Baad, der slæbte efter Jagten, og efterat have passeret Ærøe først bemærkede, at der var meget Vand i Skibet; de kastede strax Brænde overbord, men Skibet kantrede øjeblikkelig, og de maatte redde dem i Vanterne, hvor de sad fra Kl. 11 om Formiddagen den 30 Juni til Kl. 8½ Aftenen den 1 Juli, i hvilken Tid flere Fartøier passerede dem forbi, uden at de bleve observerede. Jagten laae kantret omtrent 1½ Miil S. V. ud fra Weisnæs paa Ærøe. Den tiltagende Kuling og den paafølgende Nat gjorde det nødvendigt at forlade Vraget, uden at kunne bjerge mere end et Varpanker og nogle faa Blokke, der ved Brandt blev bjerget. Poulsen meddeelte Skipperen en liden Skjerv, som Hjelp til Livets Underhold, og forlod dem saaledes ved Ærøeskjøbing den 2 Juli

under Taknemmeligheds Taarer, ligesom han af et oprigtigt Hjerte ønskede dem en bedre Lykke i Fremtiden.

Odense, d. 6 Juli. Som nu erfares, var det Ladebygningerne af Herregaarden Søvertorp, der sidst brændte paa Langeland. Hovedbygningen blev med Nød reddet, men en stor Deel af Boheven ødelagdes. — I Onsdags afbrændte en Gaard i Nederhollūf her ved Odense, hvorved en gammel Aftægtsmand blev et Offer for Luerne. Også ved Assens-Kanten brændte for nogle Dage siden 4 Selveiergaarde og 5 Huse.

Aalborg, den 4 Juli. Igaar Eftermiddags saaes sydvest for Aalborg en stærk Røg, som stedse tiltog, og vedvarede hele Eftermiddagen. Endnu har Man ei erfaret, hvor Ilden var; men Rygtet siger, at det skulle være Heder, som begyndte ved Hæsum og udbredte sig næsten lige tæt henimod Juelstrup Præstegaard.

Blandede Efterretninger.

Lucian Buonaparte.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Da Napoleon snart derefter reiste til Kroningen i Malland, begav Lucian sig til Pesaro, og derfra til Rom, hvor Paven optog ham udmærket forekommende, og bevidnede ham, uagtet han ikke førte Titel deraf, alle de Æresbevisninger, der tilkomme en fransk Prinds; han selv vidste ligeledes med megen Fasthed at forsvare den Rang, han troede at tilkomme ham, og i hans Huus herskede ganske Thuilleriernes Etiquette. Imidlertid var Krigen af 1805 ved Slaget ved Austerlitz allerede saa godt som endt, da Hoffet i Neapel krænkede den lovede Neutralitet, hvilket gav Napoleon et længe attraaet Paaskud til at sende sin Broder Joseph med en Armee, under Massenas Overbefaling, til Neapel. Paa hans Reise igjennem Rom, blev der atter aabnet Underhandlinger med Lucian. Men forgjeves tilbød man ham Toscana, selv uden Forpligtelse til at ægte Dronningen af Hetrurien, der ubetinget skulde aftakkes; Lucian forkastede alle Tilbud, som han, med Opoffrelsen af sin Ægtemage, skulde kjøbe, og hans Had til Napoleon steg med hver

Dag. Hans Huus blev for størstedeel lukket for de franske Generaler og Embedsmænd, men derimod blev den preussiske Gesandt v. Humboldt, endog under den preussiske Krig, paa en paafaldende Maade, behandlet af ham med Udmærkelse. Ikke desto mindre forsøgte Napoleon endnu engang at lade fra sit Hovedqvarteer aabne ved Talleyrand en Underhandling med Lucian; men forgjeves; lige frugtesløs var en ny Plan i Sommeren 1807, at sende Lucian, uden videre at paastaae nogen Ægteskabsskilsmisse, under Navn af neapolitansk Prinds af Blod, som Vicekonge til Sicilien, i det man en Tidlang nærede det Haab, at bevæge Ferdinand IV. til ubetinget Afstakkelse; men Engellændernes Mellemkomst forhindrede Udførelsen. Endeligen lykkedes det Joseph, paa samme Tid, Dronningen af Hetrurien blev afsat, at tilveiebringe en Sammenkomst imellem Napoleon og Lucian. Den første forlangte nu af sin Broder en midlertidig Skilsmisse fra sin Gemalinde, og uagtet Lucian ogsaa ubetinget vægrede sig herved, tilbød Napoleon sig dog, at sørge for de to Døttre af første Ægteskab, af hvilke han bestemte den ældste til Prindsen af Asturiens Gemalinde; ogsaa Lætitia ønskede at have begge sine Niecer i Nærheden af sig, og Lucian samtykkede omsider deri. Men Forbittrelsen mellem begge Brødrene blev endnu som før; imidlertid bleve Bourbonnerne i Spanien styrtede fra Tronen, Paven i sin egen Hovedstad Napoleons Fange, og Lucian, Cardinal Consalvis fortrolige Ven, tog ikke allene Deel i alle det pavelige Hofs hemmelige Raadslagninger, men tilkjendegav ogsaa lydeligen ved enhver Leilighed sin Tilbøjelighed til samme og Misbilligelsen af sin Broders Fremfærd. Den pavelige Oberst Baron Fires, der havde taget fransk Tjeneste, vovede han endog offentligen at lukke sin Dør for, og i samme Grad steg Forbittrelsen hos Napoleon, der ved sine Spioner nøje blev underrettet om Alt; selv de ubetydeligste Omstændigheder vistes ham i det meest forhadte Lys. Saaledes blev Lucian allerede i de første Dage af 1808, da han opholdt sig paa sit Gods ved Frascati, opfordret af sin Broder Joseph til paa nogen Tid at forlade Kirkestaten, og begav sig til Florenz. Selv hans Sødskende vovede nu ikke mere at see ham; kun om Natten listede

hans Søster Bacciochi sig nogle Gange hen til ham. Da Joseph bestemtes til Konge af Spanien, haabede han at faae Neapel for Lucian, i det hans Ægtefælle vel ikke skulde dele Tronen med ham, men som formeligen erkjendt Hustrue skulde leve med og ved Siden af ham; men hans Søster Caroline tilintetgjorde Planen, og vidste at forskaffe sin Gemal, Murat, Neapel. Derimod fik Lucian endnu i nogle Maaneder Tilladelse til at vende tilbage til sit Gods Canino, 25 Mile fra Rom, hvor han ganske overlod sig til Agerdyrkning, sine Eiendommes Forbedring og sit Digt "Carl den Store eller den befriede Kirke", hvorpaa han allerede længe havde arbeidet. En Mængde Anlæg, Bygninger, Eftergravninger, Forandringer af hvert Slags bleve paabegyndte. Sommeren tvang ham imidlertid, formedelst den skadelige Luft, til at forlade sit Landgods; i Slutningen af Mai begav han sig til Egnen af Lucca, hvor han flyttede ind i sin Søster Elises Badehuus. Denne opholdt sig nu som Storhertuginde af Toscana i Florenz. I November 1809 vendte han tilbage til Canino; allerede var Napoleons Ægteskabsskilsmisse besluttet, og Lætitia tilholdt nu saa meget Lucian til at sende sin ældste Datter til Paris, i det Haab, at hun maaskee kunde komme til at indtage Josephines Plads, ogsaa Lucian syntes at haabe dette; men Napoleons Stolthed havde besluttet anderledes. Vel hilsede han Lucians Datter, ved hendes Ankomst til Paris, som Prindsesse, men ikke længe beholdt hun sin Farbroders Gunst; uden Tilbageholdenhed havde hun yttret sig i sine Breve, saaledes som hendes Fader forlangte af hende, angaaende Napoleon, hans Sødskende, hele Hoffet, Alt hvad hun saae og hørte; men Brevene bleve opsnappede, og den gode Forstaaelse var forbi. Vel meente Napoleon, der begyndte at tvivle paa Spaniens Underkuelse, at gifte hende med Ferdinand d. 7de, for at knytte denne, som han under haarde Betingelser vilde sætte paa hans Fædrenetrone igjen, fastere til sit System; men Lucian erklærede reent ud, at efter det, der var forefaldet, vilde han aldrig offre sin Broders Politik sit Barn. Ligesaa meget modsatte han sig en Formæling med Storhertugen af Würzburg, fordi hans Datter yttrede Utilbøjelighed for samme, og til Slutnin-

gen fordrede han sit Barn med Heftighed tilbage. Dette slog Hovedet paa Sømmet. Napoleon, uden for sig selv, befalede, at hans Broderdatter skulde bortfjernes inden 24 Timer, og Befalingen blev nøiagtigen fuldbyrdet. Lucian modtog sin Datter med Henrykkelse; Forbittrelsen mellem Brødrene var nu værre end nogensinde før; intet Medlem af Familien vovede mere at nævne Lucians Navn for Napoleon. Hiin, frygtende det Yderste, forlangte Passe til de forenede Stater, og erholdt dem. I Hu og Hast blev al hans rørlige Eiendom bragt til Civita Vecchia. Ogsaa Fouché, der siden Josephines Bortfjernelse, betragtede Lucian som en Støtte i Nødsfald, og viste sig ham hengiven, faldt i Unaade, fordi han vilde have, der skulde herske Enighed i Familien; men Murat, der overlod sin Svoger, paa hans Begjering, et americansk Skib, der i Neapel, efter Napoleons Befaling, var taget under Beslag, kunde kun med 10 Mill. Francs formilde Napoleons forstilte Harme over denne foregivne Begunstigelse af hans Broders Flugt, uagtet denne havde faaet formelige Passe. (Fortsættes.)

I det tydske Morgenblads Litteraturblatt af 4de Mai d. A., læses en Anmeldelse af en ny Samling af de la Motte Fouqvés Digte, hvori det blandt andet hedder: Digterens Tilbøjelighed til det gigantiske i den nordiske Poesie, bliver her til et helbredende Correktiv for den Blødhed i den sydlige Romantik, som mishager saa mangen tydsk Kunstven, især naar han er fortrolig med de Gamle; den bringer Kraft i Charakteristik og Diction, og det er allerede en stor Vinding, endskjøndt en romantisk Digtnings Kraft, efter vor Mening, fremfor alt maa ligge i Hovedtanken, som er indhyllet i det bløde og glimrende Klædebon.

I Aaret 1817 udkom i Venedig et "Forsøg om Theatres Bygningsmaade hos de gamle Grækere og Romere, og dens Anvendelse paa det nuværende Skuespils Beskaffenhed og Fordele. Forf. troer, at have udfundet de Grundsætninger, hvorfra hine Tiders Architecter udgik, og de Regler, de fulgte derved, og efter dette og med alt dette at have bragt i Samklang, hvad der

ved Theatrenes nuværende Beskaffenhed udfordres til Machineriets Fornødenheder og Tilskuernes Beqvemmelighed, i Henseende til Indgange, Sæder, og overalt til at sætte dem istand til at see og høre tydeligen. Til sin Theories Oplysning har han tilføjet 5 store Kobbertavler. Af dette Værk udkommer et nyt Oplag, til billigere Priis end det første.

I Göttingen bebve nu 1347 Studenter ialt 1119 Stuer, hvoraf betales 22,380 Rdlr. i Leie. Regner man, at Staden kun tæller 9000 Indbyggere, saa bestaaer $\frac{1}{4}$ Deel af Befolkningen af lutter studerede og studerende Folk.

I denne Tid er udkommet paa Tydsk: "Samtaler over Daniels 70 Uger, eller overtydende Beviis, at de sidste 70 Uger endnu ikke ere opfyldte, men meget nær: Jøder og Christne helliget af en Bibelgrandsker."

En Hr. Deacon i Engelland har taget Patent paa Sko med Saaler og Bindlæder af Fiskebeen. De befæstes med Søm og Stifter, og skjæres langs med Trævlerne af Fiskebenet.

Fordum nød Lægekonsten den Fordeel, at Navnene paa Lægemidlerne vare allevegne, hvor der fandtes Apotheker, forstaaelige, saa at en Reisende overalt kunde faae lavet sin Recept, og en medicinsk Bog var overalt forstaaelig. — Dette Fortrin har nu Medicinen og Publicum mistet, efterdi man eengang har tilladt sig at afvige fra disse Benævnelser, og nu næsten ethvert Land har givet sig et eget Sprog i den Henseende, ja næsten hvert Aar, ved Chemiens og Naturvidenskabens Fremskridt, nye Navne fremstaae. Det er nu kommet saavidt, at de fleste Lægemidler have ti, ja tyve Slags Navne, og at Publicum stedse staaer Fare for, at et andet end det anordnede Lægemiddel vil blive taget. Nok er det, Sprogforvirringen har naaet den højeste Grad, og det er den højeste Tid at raade Bod derpaa. Det eneste Middel hertil er: Foreningen af alle Læger i den civiliserede Verden til at betjene sig af eet Slags Navne til at betegne Lægemidlerne. Men en Forening til at skabe nye Navne, er ikke at tænke paa nu ved Meningernes, Anskuelsernes og Betragtningernes Forskjellighed. Der bliver altsaa intet andet tilovers til at afhielpe dette virkelige og Almeenvellet

truende Onde, end en Forening af alle Læger til at vende tilbage til de gamle, overalt bekjendte og forstaaelige, og især til at alle academiske og kliniske Lærere maatte betjene sig af samme ved Ungdommens Underviisning. I den Anledning er nu udkommen: C. W. Hufeland, Adresse à tous les medecins sur la necessité de conserver le nom officinal de Medicamens, Berlin 1821. (C. W. Hufeland, Adresse til alle Læger, angaaende Nødvendigheden af at vedligeholde de officinelle Navne paa Lægemidlerne. (I Danmark følges den gode Skik, at alle Recepter skrives paa Latin, hvorved opnaaes det dobbelte Gode, at Lægemidlerne beholde deres officinelle Navne, og at læg Folk ikke kunne læse eller skrive Recepter. I adskillige andre Lande, f. Ex. i Frankrige, skrives de i Landets eget Sprog.)

Kjøbenhavns Børs, d. 10 Juli.

Cours. Hamb. 2 M. 263, a vista 266. Spec. 264. — Specier solgtes til 15 Rbmk. $13\frac{1}{2}$ ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 70 a $70\frac{1}{2}$. Nationalbank-Obligat. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) $91\frac{1}{2}$ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller $120\frac{1}{2}$ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 15. Svenske Sedler 69 ß. — Disconto 6 pC.

Anecdoter.

Under den franske Revolution blev, som bekjendt, al Titulatur og Rang afskaffet, og man vilde ikke vide af nogen anden Titel end Citoyen, som var fælles for Alle, lige fra den første Minister indtil Brændehuggeren. En Dag meldte en Grev St. Cyr sig hos en vagthavende Officier som Reisende. Denne spurgte om hans Navn, og han svarede: Monsieur le Comte de St. Cyr. "Vi kjende ingen Monsieur", sagde Officieren. "Ja saa le Comte de St. Cyr." — "Der gives ingen Comte mere." — "Nu saa de St. Cyr." "Man bruger intet de mere." — "St. Cyr da?" "Vi have ingen Saint mere." "Saa skriv blot Cyr, min Herre!" — "Ei bevares, raabte Officieren, Sir tør ikke nævnes her tillands." "Ih, raabte Greven, saa skriv Anonymus." "Det gaaer an", sagde Officieren, og skrev blandt Indpasserede: Le Citoyen Anonymus.

T....., et vittigt Hoved, havde engang paa den skjønneste Tid af Aaret besøgt een af sine Venner, en Præst paa Landet. En anden Mand fra Kjøbenhavn, der ligeledes havde aflagt et Besøg hos een af sine Venner, en Forpagter i samme Kirkebye, kjørte hjem med ham, og havde, foruden sig selv, sin Kone og en Søn, endnu et andet levende Væsen, nemlig et Gimmerlam med sig, som han havde faaet foræret af Forpagteren. Ved Vognens Ankomst til den første Skildvagt uden for Vesterport, udraaber Manden: "nu er da Pokker los — jeg har glemt at betale Accise af Gimmerlammet!" Her vare gode Raad dyre. At kjøre tilbage og løse Accisesseddel, var for sildigt, og at kjøre ind ad Porten uden Accisesseddel, alt for voveligt, da man udsatte sig for at faae Lammet, som Konen paa ingen Maade vilde miste, confisqueret, og endnu ovenikjøbet at blive mulcteret. Da Fader, Moder og Søn vare ganske raadvilde, sagde T.....: Lad mig faae Lammet, jeg skal nok skaffe det Accisefrihed. Han tog nu Lammet, der laae bag i Vognen, mellem sine Fødder, og befalede Kudsken at kjøre til. Da man kom til Porten, maatte Vognen holde, og en Visiteur med sin Lygte i Haanden traadte frem, for at undersøge og eftersøge, om her ikke fandtes Contrabande. Med en Samvittighedsfuldhed, næsten uden Mage, og en Embedsiver, der sjeldent finder sin Lige, undersøgte han Alting, Kuffert, Æske, lige indtil Høet. Endeligen kom han ogsaa til det Sted foran i Vognen, hvor T..... sad. Her er vel Intet, siger Visiteuren, i det han griber ned under Sædet, og faaer fat paa Hovedet af Gimmerlammet. "For tusind Djævler, raaber T....., tag sig i Agt for Hunden — den er glubsk!" Forbløffet og angestfuld, svarer Visiteuren: "Ih, for Pokkeren, hvorfor siger De da ikke, at De har en Hund paa Vognen!" og raabte i det samme til Kudsken: kjør kun!

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 56.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 14 Julii 1821.

Om Theatrets Repertoire og hvad dermed staaer i Forbindelse.

(Slutning; see forr. No.)

Enhver, der kjender det danske Theaters Repertorium, saavel fra ældre Tider, som fra de to sidst forløbne Decennier, maa erindre adskillige gode Stykker, der, foruden Holbergs, kunde med Fordeel for Theatret igjen bringes frem *). Slige ere f. Ex. Indtoget, Chinafarerne og et Par andre af samme Forfatter; Serenaden, Bagtalelsens Skole, de to Operaer Aline og Cora, Veien til Ødelæggelse, Aabenbar Krig eller Høg over Høg, Faruk, Ludlams Hule, Niels Ebbesen, Søe-Officiererne, o. m. fl.

At man, istedetfor de ikke faa Skuespil, der i denne Saison (1820—1821) have givet tomt Huus, ei en eneste Gang har opført Sørgespillene Hakon Jarl **), Palnatoke, Stærkodder; at man ikke har givet et eneste af Shakespeares Stykker, har udentvivl ei ubetydeligt formindsket Theatrets Indtægt.

Ewalds Billed seer man malet i Skuespilhuset, men man seer intet af hans dramatiske Værker opføres paa Theatret. Rolf Krage, Balders Død og Fiskerne (med den herlige Nationalsang: Kong Christian stod ved højen Mast), burde ingenlunde savnes der *). Harlequin Patriot, som har været givet paa Hoftheatret, kunde maaskee med Held optages paa det store Theater; kun maatte den forkortes noget, hvilket udentvivl ogsaa vilde blive nødvendigt i Hensyn til Fiskerne. — Skulde det ikke være gavnligt, baade for Tilskuere og Skuespillere, engang imellem at opføre de brutale Klappere? Andre Stykker, som hensigtsmæssigen kunde bringes paa Theatret, ere f. Ex. Shakespeares Sommernatsdrøm, Rahbeks Det kjøbenhavnske Landlevnet **), og nogle af hans historiske Skuespil, hvilke have udmærket Værd fra Behandlingens som fra Æmnets Side.

---

*) Endskjøndt her egentligen kun tales om henlagte Skuespil, kan jeg dog ikke tilbageholde det Spørgsmaal: hvorfor Balletten Telemach er lagt til Side?

**) Dette Stykke blev, efterat Ovenstaaende var skrevet, opført sidst i denne Saison, hvilket ogsaa maa anmærkes ved det ovennævnte: Erasmus Montanus.

*) Det er mig ikke bekjendt, om Theatret er i Besiddelse af Musik til Fiskerne; men af en af vore fortrinlige Componister kunde man vel erholde en saadan, i samme Aand som den almindelig bekjendte til Kong Christian stod ved højen Mast, hvilken Musik naturligviis maatte uforandret beholdes.

**) Hovedrollen vilde udentvivl fortræffeligen kunne gives af Frydendal.

Til at danne et Nationaltheater hører, at Værker af Nationens egne Digtere gives fortrinligen Adgang til Theatret. Men deraf flyder ingenlunde, at det Aandløse og Kjedsommelige skal have Adgang, fordi det er nationalt. Ogsaa blandt vore egne Digteres Værker bør ikkun vælges de, som svare til Theatrets Øiemed og Fordeel; og for at disse to Gjenstande, ved nye Stykkers Antagelse allene kunde haves for Øie, som ogsaa for at undgaae al uværdig Mistanke om personligt Hensyn, var det udentvivl rigtigst, at slige Stykker altid indsendtes anonymt. Nye Originaler, som de flere, der af een og samme Forfatter ere i de sidste Aar opførte, og alt igjen ere gangne til Hvile, formedelst tomt Huus, skulde vistnok aldrig optage den Plads, der tilkommer de forhen nævnte, enten i flere Aar henlagte, eller hidtil slet ikke spilte, Værker af Ewald, Heiberg, Holberg, Oehlenschläger, Rahbek o. fl. Slige Værker, tilligemed Thaarups fortræffelige National-Idyller, med Schultz's uforglemmelige Musik, er det, der kunne danne et Nationaltheater. Maatte vort Theater skjønne paa, hvilken Rigdom det af saadanne eier, og maatte man, ved at antage nye Originaler, fortrinligen have denne Rigdoms Tilvæxt for Øie.

Hvor gavnligt det vilde være, saameget mueligt at doublere Rollerne i de Stykker, der staae paa Repertoiret, behøver neppe udførlige Beviser. Erfaring har tilstrækkeligen godtgjort det. Vil man indvende, at Rollernes dobbelte Besættelse giver Leilighed til Forurettelser og Cabaler, saa maa dertil for det første svares, at de, der lure paa slig Leilighed, finde den nok rigeligen desuden, og at naar Rolle-Fordobblingen hverken er den eneste eller den nemmeste (der ere, som Erfaring viser, langt nemmere og mageligere), saa var det urimeligt, af denne Aarsag at tilsidesætte en gavnlig Indretning, der vilde sikkre Theatret for betydelig Ulempe. Dernæst beroer det paa Theaterbestyrelsen at forebygge hine Forurettelser, og man kan dog vel ikke i Almindelighed antage, at den hellere skulde ville fremme dem. Rollernes Doublering vilde derimod meget ofte hindre, at ikke Caprice eller Dovenskab, eller nogen anden uædel Bevæggrund, skulde nogensinde kunne holde et til Opførelse bestemt Stykke tilbage.

Et Middel, som man i ældre Tider skal have forsøgt, for at undgaae Tab og Forvirring, naar et bestemt Stykke, formedelst pludselig Sygdom eller andet Forfald, ei kunde gives, var at have Maanedens Repertoire dobbelt besat, saaledes at til hver Aften havdes to forskjellige Stykker fuldstændigen indstuderede. Men det skal ikke have havt den Virkning, man lovede sig. — Naar det ene af hine to Stykker var et Syngestykke (hvoraf man nu har større Overflødighed), det andet et Lystspil eller en Tragedie, og naar en Deel af Sommermaanederne anvendtes til Prøver, kunde Forsøget nu maaskee faae et bedre Udfald. I det mindste kunde man have et Slags Reserve-Repertorium, der kunde bestaae af et vist Antal gamle, men gode Stykker, som maatte indstuderes og prøves i Sommermaanederne. Maaskee naar det aarlige Antal af nye Skuespil tilbørligt indskrænkes, vil ogsaa dette virke til et ordentligere, i det Hele mindre magert Repertoire; thi det er bekjendt nok, hvilken Forvirring i Repertoiret man gjerne spører, hvergang en nye Forestilling nærmer sig sin Fødsel.

Rollernes rigtige Fordeling synes, naar den skal fuldkomment svare til det, man kan fordre, at være en temmelig vanskelig Sag. Det kommer her an paa nøje Kundskab om de Spillendes Duelighed og Evner, og paa at kunne bedømme disse rigtigt. Mere behøver udentvivl ikke at siges om en Ting, hvis Vigtighed er saa iøinefaldende; men for Partiskhed i Hensyn til Rollernes Uddeling, saa at Enkelte drages frem, medens andre uretfærdigen holdes tilbage, kan ikke nok advares.

At tildele Begyndere, der første Gang offentligen fremtræde, Hovedroller, er altid i meer end een Maade skadeligt for den Begyndende selv, og at det i Hensyn til Fremstillingen og Ensemblet som oftest er et slemt Misgreb, derom tvivler vel ingen, som nøjere betænker Sagen.

Det straffer sig gjerne selv, naar Prøver til Forestillingerne ikke foretages efter tilstrækkelig Forberedelse, og med tilbørligt Alvor og Nøiagtighed. Et Skuespil, der gives uden slige forudgangne Prøver, viser ogsaa en særdeles Ringeagt for Publicum, for Konsten og for det opførte Stykke. Jeg veed ikke, om de saakaldte General-Prøver holdes i Costume, men det burde de

uden tvivl. Alt skulde ved dem saameget muligt være som ved Forestillingen selv; derfor maatte heller ikke en passende Belysning nogensinde mangle.

Det forstaaer sig, at uden god og omhyggelig Instruction blive Prøverne ikke det, de skulle være. Mange af de Ting, som ved en Forestilling enten stöde, eller endog stundom fordærve hele Scener, kunde ved Instructeurens Opmærksomhed, og ved et i al Korthed givet Vink, været undgaaede. Hvad der for nærværende Tid ideligen skulde ved Prøverne indprentes vore Skuespillere og Skuespillerinder, er Tydelighed og Accentuation i Foredraget; thi det kan ikke nægtes, at Opramsen, Afjasken, og tidt en total Mangel paa Articulation, har taget megen Overhaand paa vor Skueplads. Da en Rolle vel ikke altid ved Prøverne kan gives fuldkomment saaledes, som enten Øjeblikkets Begeistring eller lykkeligt Lune kan indgive Skuespilleren ved selve Forestillingerne, saa burde Instructeuren ogsaa have det nøjeste Indseende med disse, fordi det kan tænkes, at Øjeblikkets Indgivelser ogsaa undertiden kunne forlede til noget Urigtigt, og overalt fordi Meget til den sceniske Fremstillings muligste Fuldkommenhed først paa denne Maade og ved gjentagne Forestillinger kan bemærkes. Henrev Lunet nogen Skuespiller til upassende Tilsætning til Rollen, maatte han paa Stedet alvorligen advares.

Man skulde neppe troe, at Nogen vilde tillade sig uanstændige Gebærder paa Skuepladsen, naar man ei undertiden havde seet Exempler derpaa. De, som gjøre sig skyldige heri, indsee altsaa ikke hvormeget de nedværdige deres Konst og altsaa sig selv, og hvormeget de svække Indtrykket af deres Spil hos alle tænksomme Tilskuere. Ogsaa gaae de ved slige Lader aldeles ud af Rollen; man seer dem selv, og det ikke i et smukt Lys, men glemmer, ligesom de selv, hvad de skulde forestille. Geniale Skuespillere, naar de advares herfor, ville ivrigt, saavelsom de, hvis Pligt det er at give slig Advarsel, vel forstaae at skjælne mellem det virkelige Gemene, og det, som ikkun indbildte Konstdommere, snærpet Pænhed og paataget Sædelighed finde anstødeligt paa Theatret.

Indenlandske Efterretninger.

Mariboe. I denne Tid er en Qvie her i Mariboe bleven lykkelig forløst med en Kalv, der havde 2de Hoveder, 4 Øine, 2de Øren, 2de Muler og 2de Tunger.

Nyborg. I Sommer arbeides vedholdende paa den begyndte Havn og Skibsbroe paa Slipshavn. For at faae de fornødne Steen til Broen, er antaget tvende Fiskerbaade fra Gilleleie, som opfiske Steen paa Nyborgfjord og Lindholmsgrunden med Jernklemmer; paa hver Baad er tre Mand, Arbeidet beregnes pr. Kubikfod og betaler sig ret godt, da hver Baad har i en Uge tjent 128 Rbd. Sedler.

Kjerteminde, d. 29 Juni. Her holder Secten sig nu temmelig rolig. I Kjærbye, Drigstrup Sogn, traf Sognefogden derimod om Aftenen den 19 Juni en Forsamling af 12 Personer, under Forsæde af en fanatisk Skanderborger, som paa Forespørgsel: i hvad Anledning de vare forsamlede? svarede: "for at handle om vor Sjels Salighed." Sognefogden modtog hans Pas til næste Dag, da han maatte forføie sig ud af Sognet, og tog Veien søværts til Sletten. I Passet benævnes denne Person: "Handelsmand Jens Frederiksen fra Skanderborg". For nogen Tid siden var her i Egnen og en selvgjort Profet, i Skikkelse af en Skræder fra Aarhuus, i samme Ærinde. I et af disse Godtfolks Yndlingsskrifter, "Om det evige Liv" kaldet, i 5 Bøger, staaer blandt andre følgende smukke Tirade: "Naar Menneskene ikke havde syndet, skulde de ei have døet. Adam kunde saa reist rundt om i Verden til hele Familien og sagt: See! nu er jeg 5000 Aar og har hverken Rynker, graae Haar eller er kroget; men endnu lige saa rask som paa Skabelsens Dag. O, hvor der skulde have været en Kyssen! (dette Udtryk staaer nogle hundrede Gange i Bogen). Menneskene skulde have avlet Børn i de første 600 Aar af deres Liv o. s. v." — Den nye Industrie med Beensamling torde fortjene nogen Opmærksomhed, især i den varmere Aarstid, da Nogle have dem i Gaarde, Andre endog paa Lofter, hvilket giver en afskyelig Stank, da der undertiden findes en Deel Kjød paa Benene, som gaaer i Forraadnelse.

Odense, d. 10 Juli. Den 28 f. M. tildrog sig i Vesterskjerninge den Ulykke, at et Menneske blev dræbt ved løbske Heste. Han havde nylig kjøbt disse paa Assens Marked, og formodentlig været uvidende om at de vare løbske. Da det desværre! ikke er sjeldent, at Folk komme til Ulykke ved løbske Heste, og den herskende Egennytte meget ofte frister Eierne til at dølge denne Lyde, naar de sælge slige Heste, saa kan eet eneste saadant Par Heste anrette mange Ulykker, i det enhver ny Kjøber er uvidende om deres Feil. Anmelderen foranledigedes herved til at ønske anordnet, at enhver saadan Hest blev paabrændt Ordet: "løbsk". Dette vilde i det mindste være en gavnlig Advarsel for enhver ny Kjøber; Almuen vilde og derved vorde meer omhyggelig for at forebygge denne Lyde, der saa ofte er en Virkning af blot Skjødesløshed.

Reierne, som aldrig nogen nu Levende kan mindes at have seet i saadan Mængde her i Fyen som iaar, og endnu, nagtet det kolde Veirligt, vedblive, have bragt Strandboerne god Indtægt. Een eneste Bye skal, som man omtrent kan beregne, have havt en Indtægt ved denne Fangst af 5 til 600 Rbd., og kunde havt endnu mere naar de iaar havde været af saadan Størrelse som ellers, men i Aar falde de kun smaae. Det maae ellers ved denne Sommers kolde Luft være en suur Erhverv, da man seer ved Stranden baade Mandfolk og Fruentimmer gaae i Vandet til over Beltestedet for at fange de Reier der nu sælges for 2 Skilling Pæglen; men hvad det kolde Vands Paavirkning paa Huden maae være især Fruentimmerne ubehagelig, maae den Reenlighed de derved vinde, være deres Mænd desto behageligere. — Paa adskillige Steder er dog i disse Dage med V. S. V. Vind falden Regn, men her omkring Odense leve vi desverre! endnu i den skrækkelige vedholdende tørre og blæsende Kulde som fordriver den over Hovedet hængende Regn. Natten imellem Løverdag og Søndag den 8de frøes det især saa stærkt at Bundtørvene i Moserne vare frosne fast til Græsset.

Aalborg, den 7de Juli. Onsdagen den 4de Juli holdtes det sædvanlige aarlige Landemode. Hs. H. Herr Amtsprovst og Ridder Carstensen i Thisted, prædikede over 1 Tim. 6, 12. Da

ifølge given Indbydelse i Landemodet 1819 til Stiftets Geistlige og andre Videnskabsmænd om at udarbeide Afhandlinger over nyttige Materier, og at indsende samme til Oplæsning ved Landemodet, tvende saadanne iaar vare indleverede, samledes Stiftets Øvrighed, Dherr Amtsprovster og adskillige Videnskabsmænd af Byen den følgende Dag, hvor da blev forelæst en dansk Afhandling af Provst Røst, Sognepræst i Aasted: om Liturgien, om og hvorvidt vi ere berettigede til heri at ønske Forandring. Dernæst en latinsk Afhandling, indsendt af Cand. i Theologien Herr J. L. Holm, som for Tiden opholder sig i Göttingen: de apostolorum institutione cathechetica, og endelig en dansk Afhandling af Herr Dr. Weise, Sognepræst i Wolstrup: om religiøs Oplysning. — Aarsagen til den paa Weisegaard opkomne Ildebrand, skal endnu ikke være bleven opdaget. Een af de saakaldte Omløbere, der om Natten havde lagt sig i Laden, hvor han og op af Dagen skal have opholdt sig, er bleven mistænkt. Det var ialt 5 Bæster, 30 Fæhøveder og 1 Sviin, samt alt muelig Udboe, Luerne paa mindre end 1 Time fortærede. 36 Høveder skal have reddet sig igiennen Luerne; disse var meer og mindre forbrændte. — Her i Byen er nu i 14 Dage solgt nye Kartofler af fuldkommen Størrelse, men ikke under 1 Mk. for et Ottingkar. Det var derfor ønskeligt, at det kom til Landboernes Kundskab, som da i disse trange Tider ogsaa kunde høste nogen Fordeel heraf, da det ingenlunde tvivles paa, at de ogsaa, ligesom de forrige Aar, avler en betydelig Deel deraf!

Viborg, d. 9 Juli. Onsdagen den 4de Juli holdtes Viborg Stifts aarlige Landemode. I sin Prædiken ved denne Leilighed over Texten 1 Corinth. 12 Capt. 14 — 19 Vers, afhandlede S. T. Hr. Amtsprovst Bering: "Hvorledes de forskjellige Stænder bør forholde sig, naar Stats-Samfundets Vel skal fremmes." Foruden en af Sognepræsten til Nørbek, Hr. Sadolin, indsendt Commentatio de dictis, qvi in N. T. inveniuntur, Jesu de animarum statu post mortem — anmeldte ogsaa Hr. Biskop Dr. Bloch sin paa Evangelisternes Fortællinger og Historiens dermed stemmende Vidnesbyrd grundede Afhandling de anno Period. Julianæ, qvo J. Christus natus sit.

Efterat Hr. Biskoppen heraf havde forelæst et Stykke, oplæste S. T. Hr. Amtsprovst Stockholm en dansk metrisk Oversættelse af Esaiæ Kap. 14, om Babelkongens Fald. — Dagen efter Landemodet, d. 5te Juli, holdtes, som sædvanlig, om Formiddagen Revisionen over de geistlige Enkecasser, og samme Dags Eftermiddag Kl. 4 det aarlige Generalforsamlings-Møde for Viborg Stifts Bibelselskab. — Sidste Løverdag Nat og Dagen efter faldt her, efter næsten 6 Ugers Tørke, lidet Regn, som dog ikke gjorde mere Virkning paa den fortørrede Jord, end en god Dug. Det tegner daglig til Regn, som den bedrøvede Landmand med Længsel seer imøde. Rugen har paa mange Steder taget Skade. Byg og Havre forvinder heller ikke sin Skade.

I Ribe Avis af 10de Juli læses følgende: "For den, som kan tilveiebringe tilforladelig Underretning om det første Udbrud af den, i Varde Bye, den 14de f. M., opkomne Ildebrand, er foranlediget ved Paasættelse, og derhos beviisligen kan navngive Gierningsmanden, udloves herved en Belønning af 800 Rbd. r. S. — Ribe, den 7de Juli 1821. — Castenschiold."

I Morges Kl. 3 ankom det danske asiatiske Compagnies Chinaskib Christianshavn, ført af Capitain G. G. Stage, lykkelig paa Kjøbenhavns Rhed.

Den 1ste Deel af det Værk, som Hr. Amtsprovst Mønster og Hr. Divisionsadjutant Abrahamsen skrive over den indbyrdes Underviisning, vil ved Udgangen af denne Maaned være færdig. Den indeholder den nye Læremaades Historie. 2den og 3die Deels Trykning vil ufortøvet derefter begynde.

Det er høist behageligt at see den almene Interesse, som denne nyttige og vigtige Gjenstand opvækker. Derom vidner den, hos os, — hvor et Antal af 300 Subscribentere i Almindelighed ansees for meget, — ganske overordentlig store Subscription af hartad halvandet Tusinde Subscribenter paa dette Værk.

De enkelte Planer, der endnu ikke ere tilbagesendte (henved 30), beder man særdeles om, paa det allersnareste indsendte til Hr. Divisionsadjutant Abrahamson i Kronprindsesseg. No. 384.

Blandede Efterretninger.

Norge.

I Anledning af Hs. Kongl. Hhd. Kronprindsens lykkelige Helbredelse har Hs. Maj. Kongen ved naadigst Resolution af 13 Juni behaget at give Tilladelse til at høitideligholde en Taksigelsesfest i Kongeriget Norge. Ved Resolution af 26 Juni var denne Fest bestemt til at holdes: i Christiania den 8de Juli, i de øvrige Rigets Stiftsstæder Søndagen d. 15de Juli; men i de andre Kjøbstæder, saavelsom paa Landet, den anden Søndag, efterat Anmodning i denne Henseende indløber til vedkommende Præst fra hans Biskop. Ved Festen iagttages: 1) at Præsten efter Slutningen af den over Dagens sædvanlige Text afholdende Prædiken, der tillige tager passende Hensyn til Festen, oplæser, efter den almindelige Bøn for Kongen og Kongehuset, den ham af Biskoppen tilstillede Taksigelses-Bøn; 2) at efter Prædiken afsynges af Menigheden en Lovsang, hvortil vælges af Kingos Psalmebog Psalmen: "Lover nu Herren! Lover nu Herren!" der er indført blandt Nytaarsdags Psalmer; af Guldbergs Psalmen No. 130: "Halleluja! Gud er min Deel", og af den nyeste Psalmebog, benævnt den Evangelisk-christelige, Psalmen No. 110: "Halleluja! Gud er min Deel."

Den Øvelses-Leir, som ifølge Kongel. Resolution af 3 Juni skal holdes fra den 24de Juli af i en Fjerdedeel Miils Afstand fra Christiania, paa Sletterne ved Etterstad, og vedvare en Maaned, skal formeres af Norske og Svenske Tropper. De dertil beordrede Norske Tropper ere: a) af Artilleriet: det første og andet Feldtbatterie, og skal det tredie Batterie holde sig færdigt til Udrykning paa nærmere Ordre; b) af Cavalleriet: det Aggershusiske ridende Jægercorpses fire nationale Esquadroner; c) af Infanteriet og Jægere: det Smaalehnske nationale Musquetteercorps og det Østerdalske nationale Jægercorps, begge af den første Aggershusiske Brigade, samt det Aggerske og det Hallingdalske Musquetteercorps, begge af den anden Aggershusiske Brigade. Det Norske gevorbne Jægercorps skal forblive i Christiania, men deeltage med de camperende Tropper i Manoeuvrerne. Det Aggershusiske gevorbne Musquetteercorps skal ligeledes holde sig færdigt til, paa

nærmere Befaling, at begive sig til Leiren. Oberst Lammers skal føre Commandoen over de tre Feldtbatterier. Oberst Fleischer skal, som Brigadechef, føre Commandoen over alt Fodfolket. Generallieutenant Arenfeldt skal føre Overcommandoen over samtlige Norske Tropper, og skal hans Stab bestaae af: Overadjutant Major Kaltenborn, som Chef, Capitain, Adjoint Arenfeldt og Ingenieurcapitain Brock, som Adjutanter. Til Leir-Intendant og Bestyrer af Commissariatsvæsenet er ansat Oberst Fischer med Assistenter, Pladsmajor Widing og Premierlieutenant Castberg af det Aggershusiske gevorbne Musquetteercorps. — De til Leiren beordrede Svenske Tropper ere: et ridende Batterie af Vendes Regiment, et kjørende Batterie af Götha Regiment, 300 Mand af Livregiment-Brigadens Husarer, 400 Mand af Smaalands Dragoncorps, Smaalands Infanteriebataillon, og visse Afdelinger af Kronobergs, Calmars og Jönköpings Infanterieregimenter. Samtlige Svenske Tropper, som indtræffe i Leiren, skulle udgjøre 3000 Mand.

Hs. Excell. Hr. Grev Carl Mörner, Feldtmarskalk, Ridder og Commandeur af Hs. Kgl. Majestæts Ordener, forhen Norges Riges Statholder, døde i Stockholm den 24de Juni d. A., i sin Alders 66de Aar. — Den Afdøde banede sig selv Vei til de Ærespolster, han beklædte. Hans Farfader commanderede som Capitain Jönköpings Regiment i Slaget ved Pultawa, efterat alle de ældre Officierer vare faldne eller saarede; han blev fangen ved Dnieper, udholdt tolv Aars Fangenskab i Sibirien, og giftede sig der med en anden Officiers Enke. En Søn af dette Ægteskab, ogsaa Militair, var Fader til Grev Carl Mörner. Denne bestemte sig, ligesom sine Forfædre, til Krigstjenesten, og blev meget tidlig ansat ved Artilleriet. Han steg efterhaanden til højere Poster, indtil han i Aaret 1812 blev udnævnt til Overstatholder og Militairbefalende i Stockholm, og, medens han beklædte dette Embede, blev han i Aaret 1816 beskikket til Statholder i Norge. Efter sin Tilbagekomst til Stockholm i Aaret 1818 tog han Afsked fra Overstatholder-Embedet, og levede siden i Stilhed deels paa Landet, deels i

Hovedstaden. Som Hoved for sin Æt mødte han paa adskillige Rigsdage, og ved Rigsdagen i Stockholm 1815 valgtes han af Kongen til Landmarskalk. — Høiagtet og elsket var han af Alle, i Norge som allevegne, og han fortjente det.

Lucian Buonaparte.

(Slutning; see forr. No.)

Men omendskjøndt den engelske Gesandt Hill i Cagliari nægtede Lucian den fornødne Leide, ligesom og Miollis og den romerske Junta søgte at lægge alle muelige Hindringer i Veien for hans Reise, gik han dog, den 5te August 1810, under Seil, først til Cagliari. Men forgjeves haabede han for sin søsyge Familie, at faae Tilladelse til at lande; han blev snart opbragt af to engelske Fregatter og tillige med sin Familie ført til Maltha (24 Aug.), hvor han vel i Begyndelsen blev behandlet som Fange, men dog, efter nogle Ugers Forløb, fik Tilladelse til at flytte ind i Stormesterens forrige Landhuus. Hans Formuesomstændigheder vare nu ikke mere meget glimrende; vant til at leve paa en høi Fod, havde han gjentagne Gange maattet gjøre Laan hos sine Brødre Joseph og Ludvig, og selv hos Hieronymus; den sidste allene havde fordret de 100,000 Fl., han havde laant ham, paa en ikke fiin Maade tilbage, og tvunget ham til at pantsætte sin Ægtemages Diamanter. Efter to Maaneders Forløb fik Lucian Svar fra den engelske Regjering, hos hvilken han havde anholdt om Tilladelse til at fortsætte sin Reise. Han blev tvungen til at begive sig til Engelland, hvor han d. 28 Dec. 1810 ankom i Plymouth, og i Begyndelsen boede, under Opsigt, i Ludlow, Hovedstaden i Wales, i Lord Powis's Huus, og derefter paa Landgodset Torngrove, i Nærheden af Worcester. Jagten og hans Digt sysselsatte ham her næsten udelukkende; det sidste lod han selv i Aaret 1813 trykke med al typographisk Pragt i London, ligesom siden i Paris, men fandt sig snart smerteligen skuffet i sin Forventning om dets Optagelse hos Publicum. Napoleons Fald forskaffede ham endeligen Friheden igjen; han forlod Engelland og begav sig, igjennem Tydskland og Schweiz, da det var blevet ham forbudet at

reise igjennem Frankrig, til Rom, hvor Paven modtog ham med største Udmærkelse, og udnævnte ham til Prinds af Canino. Nogle Maaneder derpaa fulgte hans Familie efter. Imidlertid befandt Napoleon sig paa Elba, og Ulykken bragte ham Lucian nærmere, der nu troede, ikke at burde nægte ham sin Bistand. Lætitia og Pauline vare i Begyndelsen Underhandlerinder; gjentagne Gange forlangte Napoleon hans Raad, og vandt saa meget lettere hans Forfængelighed, som denne var bleven saare meget pirret ved de Pariser Journalers bittre Critiker over hans Digt. Ogsaa Fouché undlod ikke, igjen at opflamme Lucians gamle revolutionaire Iver, og dette lykkedes saa meget snarere, som han nu haabede, ved sin Indflydelse at kunne forebygge hver Misbrug af Magt fra Napoleons Side. Bertrand, der selv var reist til Rom, aftalte med Lucian og Thibaudeau Planen til Revolutionen; thi en ny Revolution ønskede Lucian, men uden alle de Yderligheder, der besudlede den første; en Mai-Mark, en Idee, der ligeledes eiendommeligen tilhørte ham, øst af hans Digt, skulde forskaffe samme strax i Begyndelsen den fornødne Fasthed. Tvungen antog Napoleon alle Forslag, men skuffede allerede nu Lucian, ved at forsikkre ham om Østerriges fuldkomne Samtykke. Joseph, den Gang i Prangrin i Schweiz, var nu Middelpunctet for hele Drevet. Saasnart Napoleon var landet, skjulte Lucian ikke mere sit sande Sindelav; han talte offentligen og tillidsfuldt om Forehavendets gode Udfald; tillige lykkedes det ham, at berolige Paven angaaende alle Følgerne, og at forskaffe sig selv de fornødne Passe til en Reise til Frankrig. Allerede i Enden af April ankom han hemmeligen i Paris, men da Underhandlingen med Engelland, som han havde paataget sig at lede, mislykkedes, begav han sig offentligen til Versoix, for der at oppebie sin Familie. Men Krigens truende Udbrud kaldte ham tilbage til Paris, hvor han tog ind i Palais royal, og især styrede Føderationens Forholdsregler, men overhoved tog levende Deel i alle hemmelige Raadførsler, i det han formeligen var Fredsmægler imellem de forskjellige Partier; blandt Ministrene var Carnot ham særdeles hengiven. Som Lem af den Keiserlige Familie, Medlem af Pairernes Kammer, blev han tillige valgt til Deputeret i det andet Kammer, og fik, ved Napoleons Afreise til Armeen, Sæde og Stemme i Regentskabsraadet. Men det tabte Slag ved Waterloo tilintetgjorde pludseligen alle Planer; forgjeves søgte Lucian at indgyde sin Broder og de øvrige Hoveder Mod. Kammernes, især det andets, tydelige Utilbøjelighed, haabede han, ved en voldsom Opløsning af samme, at overvinde, da dette, efter Fouché's Tilskyndelse, erklærede sig for vedvarende (permanent); ogsaa Planen, at forsikkre Napoleons Søn Thronfølgen, strandede; i Pairernes Kammer bebreidede man ved denne Leilighed endog Lucian, at han ikke var en fransk, men en romersk Prinds. Udnævnelsen af en Regjeringscommission under Fouchés Indflydelse, tilintetgjorde omsider ganske det sidste Haab. Derfor skyndte nu Lucian paa Napoleons hurtige Afreise til Nordamerica, hvorhen han selv og den øvrige Familie vilde følge ham; men ogsaa dette mislykkedes. Imidlertid havde han, under Navn af en Grev Casali, begivet sig paa Veien til Italien, for at afhente sin Familie, der endnu opholdt sig i Rom; i Turin blev han heftet, men snart derefter fik han Tilladelse af de forenede Magter til atter at begive sig til Rom, paa den Betingelse, ikke at forlade det pavelige Gebet, og at leve under den pavelige Regjerings Opsyn. Pius modtog ham igjen med sin sædvanlige Godmodighed (Sept. 1815). Forgjeves søgte han derimod endnu engang i Slutningen af næstforegaaende Aar hos de forbundne Magter om Tilladelse til at begive sig til Nordamerica.

I Regensburg udøvedes den 26 Juni, om Eftermiddagen Kl. 3, en afskyelig Forbrydelse. Skoemagermester Steiner mødte Raadmanden Hr. Elsperger i Nærheden af Raadhuset, og, efter en kort Samtale, affyrede Steiner en Pistol mod Hr. Elsperger. Skuddet gik igjennem Panden, og efter faa Minutters Forløb døde den almindelig beklagede og fortjente Mand paa Raadhuset, hvor han blev bragt hen. Morderen, som endnu havde en ladt Pistol hos sig, blev strax overgivet i Retfærdighedens Hænder. Drivefjedren til dette afskyelige Mord skal have været Hevn, fordi en, i sig selv ubetydelig, Proces, var falden u-

heldig ud for Steiner. Morderen stod kold ved den Dræbtes Liig og tilstod frivillig Gjerningen.

Den imellem Blankenburg og Brunsvig kjørende Postvogn blev den 28de Juni, om Aftenen henimod Kl. 10, en halv Miil fra Blankenburg pludselig overfalden af fire, med Piker og Pistoler bevæbnede Røvere, som under frygtelige Trudsler befalede Postkarlen at kjøre ad Siden ind i Skoven, paa det de der desto sikkrere kunde udføre det tilsigtede Rov; men Karlen foregav, det var ham ikke mueligt, ved den Skraaening, hvor Vognen netop holdt, at vende samme; men at han vilde spænde Hestene bag ved Vognen, for at faae denne rykket tilbage til et beqvemt Sted. Ved dette Arbeide vare Røverne ham behjelpelige; men han benyttede et gunstigt Øieblik til at kaste sig paa en af de endnu ikke forspændte forreste Heste, og jagede i Gallop tilbage til Blankenburg; i Flugten fik Karlen i den ene Side et Lanzestik, men som imidlertid ikke trængte dybt ind. Nu opbrøde de Ondskabsfulde Magazinet, og bemægtigede sig alle i samme værende Pengepakker, af 1300 Rdlr. Værdie, rev Postføreren, som satte sig til Modværge, ud af Vognen, bibragte ham flere farlige Saar, og trak sig derpaa tilbage i det Tykke af Skoven. Brevsækken, som ligeledes indeholdt 2000 Rdlr. i Guld, var lykkeligviis ikke bleven opdaget af Røverne, som vare blevne tilfredsstillede, efter at have truet to Passagerer med samme Skjebne som Postføreren, dersom de gjorde Mine til mindste Modstand, uden at plyndre disse. Endnu er man ikke kommet paa Spor efter Ransmændene.

I Bulloks ægyptiske Hal i London er nu Wads overordentlig store allegoriske Malerie, Seieren ved Waterloo, offentligen udstillet. Dette Malerie har den samme Feil, som alle nyere engelske Konstneres Arbeider; det er alt for lidet udført, og synes kun at være undermalet.

Kjøbenhavns Børs, d. 13 Juli.

Cours. Hamb. 2 M. 263, a vista 266. Spec. 264. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 13 ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 70 a 70½. Nationalbank-Obligat. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 91½ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 120 a 120½ Rbd. Sedler pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbanksedler 14¾. Svenske Sedler 69 ß. — Disconto 6 pC.

Regnskab for Bombebøssen.

(See No. 30 af Skilderiet for 1821.)

Ved Bombebøssens 5te Aabning, den 4de Juli d. A., fandtes i samme:

i Sedler og Tegn	186 Rbd.	55 ß.
og i Sølv 109 Rbd. 40 ß., som udbragtes til	143 —	85 =
desuden 4 hollandske Ducater, en dansk dito, samt ½ og ⅓ Guinee, der tilsammen udbragtes til	36 —	80 =
Ialt Sedler og Tegn	367 Rbd.	28 ß.
For denne Summa kjøbtes en Depositocasse-Obligation, stor 500 Rbd. Sølv, à 70½ Rbd. Sedl. pr. 100 Rbd. Sølv	352 —	48 =
Rest Sedler og Tegn	14 Rbd.	76 ß.

Hvilke, fra Indkjøbet af ovennævnte Obligation overblevne 14 Rbd. 76 ß., tilligemed Depositocasse-Obligationen, indtil videre, i Overværelse af Bestyrerne, den 11 Juli nedlagdes i Bombebøssen, indtil sammes Aabning næste Qvartal, da denne Obligation vil blive deponeret i Banken, ligesom de Obligationer ere, Bombebøssen allerede er Eier af; hvorefter Bombebøssen blev tillukket og forseglet.

* * *

Guldet — samt en Krone og tvende halve Specier — offereredes af nogle agtværdige Damer den 20 Mai i et Vennelag i Helsingøer, og overleveredes i et Convolut med Paaskrift: Aux brave Marins Invalides Danois, de la part de Dames. — I en Billet, mærket XX, som Capit. Carlsen havde modtaget af en Norsk Sømand, med Anmodning om at nedlægge samme i Bombebøssen, fandtes 5 Rbd. Sedler, og fra Skipper Marker var indkommet 5 Rbd., efter et Løfte han havde gjort, da han, synkefærdig med en Ladning Jern, lykkeligviis blev frelst, til Held for hans Kone og syv Børn. Alt det øvrige i Bombebøssen Indkomne var frivillig nedlagt i samme af Sømændene selv, lige fra Skibscheferne indtil Skibsdrengen.

Kjøbenhavn, den 12 Juli 1821.

P. N. Sølling.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 57.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 17 Julii 1821.

Om faste Lønninger for Embedsmænd, istedetfor Sportler.

Det er saa temmelig bleven Dagens Tone, at Uredelighed er stor iblandt de med Sportler lønnede juridiske Embedsmænd, og en Forfatter har i et ham eget Kraftsprog yttret, at fra Østersøen til Skagen var ingen redelig Embedsmand.

Destoværre have enkelte Fænomener bestyrket Sandheden, og med dansk Ærlighed kan man gjerne sige, at naar de juridiske Embedsmænd, der blot leve af Sportler, ikke nyde Forbedringer i deres Kaar, vil Ulykkerne tidlig eller sildig vise sig hos dem.

I fuld Omfang at udvikle Aarsagerne til slige Misligheder, er et saare vanskeligt Arbeide, og dertil troer Indsenderen hverken at have Kundskab eller Evne. Derimod vil han tillade sig, at angive nogle Aarsager, som tænkelige, til de Uordener, der have fundet Sted, og muelig endnu kunne finde Sted hos de med Sportler lønnede Embedsmænd.

Det er enhver bekjendt, at Herredsfogder og Birkedommere, samt Magistraterne i Byerne i Provindserne, ikke have Løn umiddelbar af Staten, men lønnes egentlig af den Commune, hvori de virke, og hvori de Forretninger forefalde, hvorfor de oppebære Betalingen. De lønnes altsaa af Sportler, det er at sige, af uvisse Indtægter.

Om denne Maade at lønne Embedsmanden paa, er politisk rigtig, tør jeg ikke vedrøre; men vist er det, at det er saare ydmygende for den sig følende Embedsmand, at betragte sig som Edderkoppen, der bestandig i sit Væv lurer paa Fangst; det er ydmygende, ved mange Leiligheder at mistænkes og miskjendes i Anledning af dette Sportelvæsen, og det er saare farligt for Embedsmanden at lønnes paa denne Maade; thi let indvikles han i krænkende Fortrædeligheder, naar hans Contoirbetjente begaae en eller anden Uagtsomhed.

At Embedsmanden lønnes med uvisse Indkomster, gjør ham aldeles afhængig af enhver uheldig Tidsomstændighed.

Bestaaer hans Indtægt i Korn, og Kornet falder i Prisen, har han ingen Indtægt, og en Herredsfoged kan for Tiden ikke lønne sin Fuldmægtig med 100 Tønder Byg, som i Grunden er hans visseste og bedste Indtægt. Standser Handel og Vandel, mangler Penge og Kredit, da ligger alt stille, og denne Agonie er Embedsmandens Grav. Af Værdiernes Størrelse drager Embedsmanden sine Indtægter, og naar nu ikke engang Landeiendommene have nogen Værdie, saa har Embedsmanden kun liden Fortjeneste, om han engang imellem faaer en eller anden Auction.

Af denne Sportel-Lønning følger endnu et Onde og Ubillighed. Embedsmanden, der har Søekyster under sin Jurisdiction, tjener stundom ved Strandinger, medens Embedsmanden inde i Landet neppe har det tørre Brød. Embedsman-

den i Søestæderne tjener og sædvanlig mere end de, der ere Embedsmænd i Land-Kjøbstæderne. Da den ene Embedsmand, ligesaafuldt som den anden, har Embede og Embedsbesværligheder, saa bør de vel og være lige godt lønnede, men som dog under saadanne Omstændigheder ei er muelig.

Indsees det da, at den juridiske Embedsmand i Kjøbstæderne og paa Landet, er meer end det blot sterile Væsen, der unyttig tærer sin Føde; anseer man ham derimod som et vigtigt Led af den store organiske Kjede; betragter man ham som det Middel, der fjerner enhver Statens Øjemed modstridende Handling, og ved at hævde Lov og Ret, tilintetgjør det Uordentlige, det Forstyrrende i hans Virkekreds; da lønne man ham, ikke med Sportler, men med fast Løn.

Og mener man det nu ærligt med de store Indtægter, man har troet at Sportel-Embedsmændene havde; da lad Staten oppebære disse Sportler, og deraf lønne sine Embedsmænd anstændig.

Billighed tilsiger dog, at Embedsmanden bør lønnes anstændig. Uden Udgivt for Staten, dannede han sig jo møisommelig til dens Tjeneste. Uden Understøttelse etablerer Embedsmanden sig, og bærer de Udgivter, der ere nødvendige, for at kunne opfylde sit Kald i Staten, — og naar hertil kommer, at de fleste Embedsmænd i ringe Embeder have tilsat deres private Formue; da taler vist Billighed for, at Embedsmanden har et Krav paa Staten, som den paa en anstændig og for dens Værdighed passende Maade bør afbetale.

Embedsmanden bør være nøisom; han kan kun fordre passende Udkomme, med Hensyn til Tiderne, men lide Mangel bør han vist ikke, og at fordre, at slet lønnede Embedsmænd skulle være sande Katoner, foragtende Nød og Mangel, og ligegyldige mod Kreditorers Grovheder og Familiens Klager, stemmer vist neppe med Retfærdighedens Grundsætninger.

Og er det en evig og urokkelig Grundsætning, at den Retfærdighed der straffer Embedsmanden, bør lønne ham, for at forebygge hans Brøde; saa kunde man spørge, hvorledes skal den straffende Retfærd forholde sig, naar Embedsmanden, der er slet lønnet, angriber offentlig Ejendom, og hvorledes vil Dommeren, i det han søger at gjennemskue Dybhederne i hans Inderste, og Grunden til hans Handling, kunne afveje Brøde og Straf med rigtigt Maal? Men her standser den sande Filosof. Menneskekjerlighed sørger og tier!

Indenlandske Efterretninger.

Døden har i disse Dage berøvet vor poetiske Literatur een af sine ældste Veteraner: Digteren Thomas Thaarup. Han var født d. 21 Aug. 1749 i Kjøbenhavn, hvor hans Fader var Isenkræmmer. Han deponerede fra Helsingøer Skole 1768, blev 1781 Lærer ved Søcadetacademiet, 1794 entlediget, var fra 1794—1800 Medlem af Theaterdirectionen, og blev 1809 Ridder af Dannebrog. Siden boede han i Smidstrup ved Hirschholm, hvor han døde. Ved sine tre dramatiske Idyller: Høstgildet, Peters Bryllup, der forskjønnedes ved Schulzes Musik, og Hjemkomsten, med Musik af Kuntzen, grundfæstede han sin Rang som Nationaldigter. Hans Hymner, hvoraf een er oversat paa Tydsk af Voß, men især hans deilige Fædrenelandssang: Du Plet af Jord ɔc., ere noget af det skjønneste i sit Slags, vor Literatur kan opvise. Han har ogsaa oversat Adskilligt i høist heterogene Fag.

Mariboe, d. 6 Juli. Den 4de dennes blev Landemodet for Lollands og Falsters Stift holdet paa det sædvanlige Sted her i Byen, under Forsæde af Hs. Høivelbaarenhed Hr. Kammerherre og Stiftsbefalingsmand M. R. v. Jessen, Ridder af Dannebrogen og den preussiske røde Ørn, og Hs. H. H. Hr. Biskop P. O. Boisen, Commandeur af Dannebrogen, i Overværelse af de forsamlede Herredsprovster. Ved den foregaaende Gudstjeneste i Kirken prædikede H. V. Hr. Provst Harder.

Den paa Rødsand ved Nysted anlagte Casse til at fange Sælhunde i, er, til stort Tab for Interessentskabet, vandret ad Østersøen til.

Den 4de Juli holdt Selskabet for Oplysningens og Industriens Fremme i Lollands-Falsters Stift sit aarlige Generalmøde i Mariboe, hvor

Præmier bleve uddeelte: 1.) For Flid i Agerbruget til 10 Jorddyrkere, fra 60 Rbd. til 10 Rbd. Sedler; 2.) For Humlehavers Anlæg til to, hver 8 Rbdlr. Sedler; 3) For Frugttræers Plantning til 3, fra 8 til 10 Rbd. Sedler; 4.) Til to arbeidsomme Fattige hver 5 Rbd. Sedler; 5.) For Vinteraftenernes nyttige Anvendelse til 3 Tjenestekarle og 2 Drenge, 12 og 6 Rbd. Sedler; 6.) For lang og tro Tjeneste, til 4 Karle og 2 Piger hver 15 Rbd. Sedler; 7.) For Reeb af Humleranker to Huusmænd, hver 12 Rbd. Sedler.

Odense, d. 13 Juli. I Onsdags druknede her en Tømmersvend ved uforsigtig Badning eller rettere Svømmeforsøg i Aaen. Vel blev han snart optaget af Vandet; men da alle Forsøg paa at bringe ham til Live mislykkedes, er det sandsynligt, at et Krampeslag har dræbt ham. — Paa et Par Regnilinger nær i Onsdags, vedbliver Tørken, Kulden og Blæsten. Græsmarkerne ere desaarsag som afsvedne og Jorden liig Aske, saa det seer ængsteligt ud for Kreaturene, der paa mange Steder lide baade Sult og Tørst og slæbes fra Ørken til Ørken, fra Pyt til Pyt. Vaarkornet kan heller ingen Vegne komme. Gud gjøre snart en Forandring til det Bedre! — Danmarks elskede Fyrstepar, Deres Høiheder Prinds Christian Frederik og Gemahlinde, forlode Mayland den 16 Juni, og indtraf samme Dag i Hs. Ex. Grev Sommarivas Villa ved Comersøen, hvor Høisamme forbleve indtil den 19de, da Reisen fortsattes til Varese, den 20de til Baveno paa Bredden af Lago Maggiore, og den 21de til Domo d'ossola. Den 22de passeredes Simplon og indtraf de høie Reisende om Aftenen i Brieg i Canton Wallis, hvis Hovedstad Seitin de naaede Dagen efter, ankom den 24de til St. Gingoulph og endelig den 25 til Geneve, hvor Høisamme agtede at forblive til den 7de Juli, og derefter at besøge det tydske Schweitz.

Af en Skrivelse fra Kiel den 8 Juli. St. Hansmarkedet her, i hvilket betydelige Omsætninger af Korn og Fedevare pleie at finde Sted, faldt denne Gang meget slet ud. Et stort Antal Sælgere havde indfundet sig, som falbøde upaaklagelige Varer; men Kjøbere manglede aldeles. Landboernes Fortvivlelse er stegen meget høit. For en Tønde Hvede bød man neppe 6 Mark, for Rugen neppe 5 Mark, for Byg neppe 4 Mark, og Havren, der, som andre Kornsorter, aldeles ikke er afsættelig i store Partier, var ikke engang i 3 Mark. Smørret maatte nogle skille sig ved for 24 Rdlr. Tønden. Ved fremmede Producters høie Priser, især Tobak, Caffee, Lak, Tømmer rc., maa, under disse Omstændigheder, opstaae en slet Handelsbalance for Landet, og det er sandelig Tid, at tænke paa Indskrænkning, især med Hensyn paa ovennævnte Artikler, og være betænkt paa at undvære fremmede Producter, at klæde sig i hjemmegjort Tøi, og, ved omhyggelig at pleie Skove af Naaletræer, gjøre os uafhængige af Fremmede, der ringeagte vort Korn. Ligesom Landmanden, der besøgte Markedet, medbragte et sorrigfuldt Sind, saaledes vare ogsaa Stæderne, hvor Glæde og Velstand kun gjør Menneskene talrige, tomme. I Kjøbmandsboderne indfandt sig kun faa Kjøbere; Skuespillet, i hvilket Familien Kobbler søgte at opvække Nysgjerrigheden ved umaadelige Spring, var kun faa Aftener fuldt, og Middagsbordene i Gjæstgivergaardene stode ubesøgte. Det var neppe at Eieren af et Positiv holdtes skadesløs af den skuelystne Mængde. Allerede den tredie Dag havde den haabløse Landmand forladt Staden, og var vendt tilbage til sin melancholske Bolig, hvor Nattefrost, tærende Indsecter og en Hær af manende Creditorer lige stærkt plage ham. Hvad der Torsdagen den 5te Juli formerede Publicums Mislyd, var Stemmer af de med Dampbaaden om Eftermiddagen Kl. 3 til Kjøbenhavn afgaaede, og om Aftenen Kl. 9 igjen tilbagevendende Passagerer. Kjedlen, fra hvilken Dampen stiger, havde i Nærheden af Øerne faaet en Læk, hvilken, skjøndt Aabningen var ubetydelig, dog bestemte Dampbaadens Fører, hellere at vende tilbage, end udsætte Passagererne endog kun for den usandsynligste Fare. Skjøndt Sagkyndige vare af den Mening, at han gjerne kunde naaet Kjøbenhavn, saa fandt man det dog overalt rigtigt, at han foretrak den høieste Sikkerhed for egen Interesse. Virkelig afgik ogsaa Dampbaaden Dagen derpaa uden Passagerer til Kjøbenhavn, hvor der vil foretages en Hovedreparation med den og hvor den vil blive forsynet med en ny Kjedel.

Blandede Efterretninger.

I de sidste tyve Aar, hedder det i Edinb. Review, har Verdens Opmærksomhed næsten udelukkende været henvendt paa de store Begivenheder, som Frankrig har været Skuepladsen og Drivefjedren for, men desuagtet gives kun saare Faa, selv blandt dets egne Politikere, der fuldkomment kjende de Forandringer, som disse Begivenheder have frembragt hos Massen af Folket, eller den Indflydelse, som disse Forandringer maa have paa de nuværende Indretninger. Vi have alle hørt tale om dets Revolution, om dets lange og mageløse Krigslykke, om dets Herskers Skjebne, om den første og den anden Restauration, om Chartet, om de Deputeredes og Pairernes Kammer, om Ministrene, Partierne og Valglovene. Men det er sjeldent blevet undersøgt, af hvilke Elementer disse Ting ere sammensatte, eller paa hvilken Maade Forandringerne i Nationens Forfatning har gjort andre Forandringer uundgaaelige og ubetydelige. Vi anføre her nogle af de i benævnte Tidskrift fremsatte Bemærkninger. En stor Deel af det franske Folk, bestaaende næsten af lutter Jorddyrkere, saae sig uventet ophøjet til Godseiere, ved Salget af Nationalgodser i smaae Parceller, i Begyndelsen af Revolutionen. Ved denne Forandring i Tingenes Stilling, fik Industrien et overordentligt Fremstød, og Kjerligheden til Eiendom, som den oprindeligen frembragte, tiltog siden bestandigen. Kappestriden om Erhvervelse af Eiendom, er saa stor, at et Forpagtergods i Nærheden af en Landsby, kan sikkert yde en stor Fordeel, naar det sælges i smaae Lodder. Man har Exempler paa, at der er solgt paa 80, ja 100 Aar. Den ny Eiers Udkomme beroer for en stor Deel paa Frugterne af hans eget og hans Familles Arbeide. Børnene gaae sædvanligen i lige Arv efter Faderen, uagtet Loven tillader denne, at disponere over en Trediedeel, naar han efterlader to Børn, og en Fjerdedeel, naar han efterlader et større Antal. Denne Grundsætning bidrager bestandigen til Eiendommenes Deling, og denne igjen til Befolkningen. — — Laugenes Ophævelse under Revolutionen har frembragt en vigtig Forandring i Haandværkernes Tilstand. — Fastlandssystemet har givet den franske

Konstflid en Eneret, som adskillige af de store Manufacturer, der bleve oprettede under dets Beskyttelse, ikke overlevede. Der opstod saare mange ubetydelige Manufacturer, der manglede Capital og Afsætning. — Alle Opdragelsesanstalter, gode og slette, bleve ødelagte under Revolutionen; de, der kom i deres Sted, kunne være bedre i Theorien, men forsømmes i Praxis. Baade Primair- og Centralskoler bleve oprettede, men de forsømtes og forbleve i den usleste Forfatning, og kun en liden Deel af den lavere Classe nød Underviisning førend Lancaster-Skoler indførtes. Massen af Folket har erhvervet sig nogen politisk Erfaring, men i andre Henseender maa den være ligesaa uvidende, som Revolutionen fandt den. Det er vitterligt, at i de sidste 20 Aar Regjeringen har havt største Vanskelighed ved at faae Mænd, der vare duelige til Communernes Mairer, og disse Pladser ere sædvanligen usselt besatte. Samme Vanskelighed finder Sted i Henseende til Jury's Medlemmer. — Under Bonapartes Regjering aabnede de civile og militaire Departementer, uden- og indenlands, en saa viid Mark for ærgjerrige Folk, at alle haabefulde unge Mennesker bleve opdragne til den erobrende Green af Industrien, og at ingen, der følte noget Talent eller Mod, vilde være Jorddyrker eller Kjøbmand. Krigslykkens Foranderlighed har givet tilbage hvad den havde taget; den gjorde den dueligste og virksomste Deel af Folket overflødig, og til en Byrde for sig selv og Samfundet; og mange af de Selvmord, der fandt Sted i Paris, 30 til 35 om Maaneden, bleve begaaede af denne Classe af Mennesker. — Den halve Deel af Frankrigs Befolkning bestaaer nu af Jordeiere, store og smaae, og $\frac{1}{6}$ Deel af arbeidende Landmænd; tilsammen ere $\frac{2}{3}$ Dele sysselsatte med Agerdyrkning, da derimod i Engelland kun $\frac{1}{3}$ Deel af Befolkningen er sysselsat hermed. Frankrig har henved tre Gange saa mange Jordeiere som Storbrittannien, og uagtet det sidste, ved Hjelp af et bedre Agerdyrkningssystem, større Forpagtergodser, og flere Græsgange kan bruge dobbelt saa mange af sin Befolkning til Handel og Manufacturer ꝛc., saa har det dog ingen Aarsag til at prale heraf. I Frankrig blev 1816 en heel Armee af 400,000 Mand opløst; Folkene, der oprindeligen bleve tagne ved

Conscription, for det meste blandt Jordeiere, adspredte sig i alle Retninger, og Enhver drog hjem til sit; hverken Røverier eller Mord fandt Sted, og man vedblev at kunne reise i Sikkerhed gjennem alle Dele af Riget. En almindelig Misvært indtraf umiddelbar herefter, og der blev næsten Hungersnød. I nogle Departementer foranledigede dette vel ubetydelige Uroligheder paa Torvedagene; men Landets Fred var aldrig synderlig i Fare derved. Hele Europas og selv de forenede americanske Staters Handel og Manufacturer, have siden fristet mageløse Uheld, og Frankrig sin Deel; imidlertid ere Klagerne i Sammenligning mindre der end noget andet Sted, og vi have ikke hørt noget til Oprør i dette Land. Det franske Folk, uden store Godseiere, uden Lauge; med blot en Skygge af Municipalbestyrelse; med meget ufuldkomne og indskrænkede Jury's; med Aristocrater, der gjøre urimelige Fordringer, men intet Aristocratie; med kirkelige Indretninger, der ikke byde stor Ærefrygt; med ingen Anstalt, der er ældre end fra det indeværende Aarhundrede — fremviser en Afvigelse fra Regelen (anomalie) blandt Folkene. Alle politiske Lidenskaber synes udslukkede hos Massen af Folket, paa Ligheden nær. Denne blev kundgjort, den Gang de bleve Jordeiere. De kunne meget vel undvære borgerlig Frihed, men Lighed maa de have. Deres habeas corpus, eller de Love, der svare til samme Øjemed, kunne fratages dem eller suspenderes, uden at opvække væsentlig Misfornøjelse. De bryde sig ikke heller meget om Trykkefriheden; men det blotte Navn Aristocrater er til enhver Tid istand til at foranledige Opstand.

I Engelland gives saakaldte Dovneembeder, der ere bekjendte under Navn af Sinecurer. F. Ex. Actstykkernes Hefter (Filazier) i Retterne, Fordeleren af Karvestokkene (der brugtes i Skatkamret som Qvitteringer), Archivarernes og Registratorernes Embeder ere forbundne med store Indtægter, og bortgives kun til de meest anseete Personer, der lade dem bestyre ved Vicarier. Alle Sinecurerne koste Landet 360,000 Pd. St. Saaledes gives, uagtet den gamle Forstforfatning er siden 1688 ganske forsvunden, endnu to Overforsterembeder, med en Løn af 2200 og 2300 Pd. St. I Skotland og Irland er ved Unionen en Mængde Embeder blevne ledige, uden derfor at gaae ind. I Irland ere Visitatorernes Embeder saa indbringende, at de søges af de fornemste Folk. Ministeriet og Aristocratiet have forbeholdt sig disse Poster, hvori enten intet er at forrette, eller som bestyres ved Deputerede, tildeels for at forøge deres i sig selv ofte ubetydelige Løn. Viscount Sithmouths Søn, Lord Addington, nyder en Løn af 18000 Rd. Sølv, som Clerk of the pipe (et Slags Bogholder af en Bog, som ikke mere holdes). Lord Liverpool har, foruden de 33,000 Rd. han nyder, som første Skatkammerlord og Medlem af det ostindiske Raad, endnu som Slotsfoged i Dover 21,000 Rdlr., og som Clerk of the pipe i Irland, 21,000 Rd.; Grev Barthurst, Minister for Krigen og Colonierne, er tillige Secretair i Cancelliеretten, Teller i Skatkamret (38,000 Rdlr.) og har saaledes ialt en Indkomst af 200,000 Rdlr. Lord Cathcart, der anførte Toget til Sjælland 1807, som General, og nu er Gesandt i Petersborg, har, som Viceadmiral i Skotland, en Løn af 84,000 Rdlr.

Efter Colquhoun bestaaer Aristocratiet i Engelland af 400 Familier, hvilke tilsammen nyde en Indkomst af $58\frac{1}{2}$ Mill. Pd. St., og altsaa, da ved Indkomstskatten den hele Masse af skattepligtig Formue er beregnet til 180 Mill. Pd. St. aarlig Indkomst, næsten $\frac{1}{3}$ Deel af den hele Nationalindkomst. 400 Familier besidde altsaa ligesaa meget som Halvdelen af hele Befolkningen. Med disse aristocratiske Rigmænd opveier imidlertid en mercantilsk Thellusson, Sønnesøn af en for 30 Aar siden afdød Banquier, der fastsatte i sit Testamente, at en Capital af 30 Mill. Pd. St. skulde sammendynges, hvilken Opdyngelse Parlamentet selv fandt saa farlig, at der lagde Hindringer i Veien derfor. En Indkomst af 60 til 100,000 Pd. St., er blandt de Rige ingen Sjeldenhed, og en Lord, der kun eier 10,000 Pd., ansees for fattig. — Det Værste er, at i det engelske Skattevæsen Alting er beregnet paa at belægge Arbeidet og Forbrugen med Afgivter, paa det Formuen selv kan forblive fri og desmere forøges. Grundskatterne ere ringe, men derimod ere Afgivterne af udenlandske Kornvarer saa høje, at ikke allene Jorderne kunne yde deres Skatter, men ogsaa Forpagterne svare den i de sidste 30

Aar saa overordentlig stegne Forpagtningsafgivt. Dog, derved vanskeliggjøres saa meget mere de mindre Grundeieres og Forpagternes Stilling, thi en Deel af Fattigskatten, der udgjør 48 Mill. Rd., reparteres paa Grundfladen og Bygningerne, og for de mindre Grundeiere borttage Consumtions-skatten en større Deel af deres Arbeids Beløb end for de større Godseiere, der drive deres Landhuus-holdning fabrikmæssig. En Følge heraf er, at de mindre Eiendomme og Forpagtninger stedse mere og mere sammendrages i store Masser, og de, som ikke kunne udvandre, gaae over til Hoben uden Eiendom. Mange Store finde det allerede for-deelagtigere, at forvandle Agerland, der ikke yder den rigeste Høst, til Græsningspladse for Faar, og man har i Aaret 1818 seet Marquisen af Stafford, som Eierinde af Grevskabet Sutherland i Nordskotland, til den Ende fordrive adskillige Tusinde Mennesker fra deres Forpagtninger, og tilintetgjøre fem Kirkebyer. Hun lod de Bygnin-ger, der tilhørte Forpagterne, taxere, betale og afbrænde.

Det engelsk-ostindiske Compagnies Resident ved Paschaen af Bagdads Hof, C. J. Rich, Esq., har udgivet Efterretninger om Babylons Rui-ner. (Memoir of the Ruins of Babylon &c., third Edit. Lond. 1818.) *) Paa den Post, han beklæder, havde han Leilighed til at undersøge disse Ruiner paa Stedet selv, og disse Undersøgelser, sammenlignede med andre Forfatteres Efterret-ninger, har han nu udgivet i et eget Værk. Forf. antager med Niebuhr og Rennel, at det gamle Babylon laae ved Staden Hilla. Allevegne seer man her Spor af en stor, tidligere Befolkning:

*) Babylon er een af de ældste Hovedstæder, Historien kan opvise. Navnet kommer af et hebraisk Ord, der betegner at forvirre, og er foranlediget ved den babylonske Taarn-bygnings Sprogforvirring. Bibelen omtaler denne Stad allerede strax efter Syndfloden, og de græske Forfattere nævne Ninus, Belus, Semiramis, ligesom og Babylons Mure og hængende Hauger, der, som bekjendt, regne-des til Verdens syv Underværker. Staden var allerede tidligen et Sæde for Cultur og

Gruushobe af Muur- og Teglsteen, og fortørrede og forfaldne Canaler. Hilla, med 6—7000 Ind-byggere, ligger under 32° 28′ N. B. paa Øst-siden af Euphrath. Luften er sund, og Jordbun-den yderst frugtbar paa Riis, Dadler og Korn; Euphrat vander den om Foraaret ved sine store Oversvømmelser, som da fylde alle Canaler, og gjøre mangen Egn til Moradser. Selv Ruinerne blive derved tildeels utilgjængelige. De begynde allerede 9 engelske Mile østligen, og 5 nordligen for Hilla. De bestaae af Hobe og Høie af brændte og ubrændte Teglsteen, der for størstedelen igjen ere blevne til Jord, og findes dog meget ulige paa Øst- og Vestsiden af Strømmen. Paa Øst-siden, tagende sin Begyndelse fra Norden, er den største Ruin, af Araberne kaldet Mukkalibe eller Majelibé, en Oblongum, hvis største Høide er 141 Fod, og hvis nordlige Side er 200, sydlige 219, østlige 182 og vestlige 133 Yards (til 1½ dansk Alen hver) lang. Denne Ruin er nu et Opholdssted for vilde Dyr, Pindsviin ꝛc. Forf. lod eftergrave paa Stedet, og fandt en Træ Liig-kiste med et Skelet, adskillige Redskaber og Tegl-stene med Indskrifter. Den holdes for Belus's Taarn. En engelsk Miil Sønden for Mukallibe er den anden store Ruin el Kassr (Slottet). Muurværket seer endnu ganske frisk ud, og er saa fast, at man ikke var istand til at afbrække et Stykke deraf. Det Hele bestaaer af forskjellige Mure og Søiler, der fordum synes at have været meget høiere. Det Indere er opfyldt med Gruus, hvori der er Huler og Gange, i hvilke adskillige Mennesker allerede have tilsat Livet, og som ingen vil vove at gaae ind i. Foruden disse to store Ruiner ere adskillige lignende mindre; ogsaa er

videnskabelige, især astronomiske og astrolo-giske Kundskaber, og udmærket ved Handel, Konstflid og Rigdom. Især berømte vare Linned-, Bomulds- og Silkevæverierne. Cyrus ødelagte denne Stad, og gjorde med den Ende paa hele det babylonske Rige. Man kan antage, at de her omtalte Ruiner ere over 1300 Aar gamle. Først 1637 kom det baby-loniske Rige, og med det Babylon i sin nu-værende Tilstand, i Tyrkernes Hænder.

Flodens Bredde indfattet af en Dæmning, hvoraf endnu mange Levninger ere tilovers. Men paafaldende er det, at af den gamle Stadsmuur, som Herodot beskriver, intet Spor mere findes; endskjøndt Muurværket ved Mukallibe endnu ganske er saaledes, som Herodot I. 179 beretter, nemlig med afvexlende Rørlag imellem Muurstenene. Disse ere Hovedruinerne paa Østsiden af Floden. De ligeoverfor paa Vestsiden ere nu kun faa, og i ubetydelige Levninger. Men den beundringsværdigste Ruin af det gamle Babylon, findes paa samme Side af Floden, 6 engelske Mile sydvestlig for Hilla, og kaldes af Araberne Bias Nimrud. Hidtilværende Reisende kjendte den kun af Fortælling, eller saae den, som Niebuhr, kun i en Frastand. Men Rich besøgte den, under gunstige Omstændigheder, og beskriver den som Øjenvidne. Den danner en Høi af Muursteen, ligeledes i Form af en Oblongum, hvis Omfang er 762 Yards, Høide paa Vestsiden 50 til 60 Fod, men paa Østsiden, hvor den viser sig i conisk Form, 198 Fod. Paa Toppen staaer en Søile af Muursteen, 37 Fod høi og 18 bred. — Man kan nu ikke mere bestemme det gamle Babylons hele Omfang, men Forf. mener, at de snarere maa betragtes mere som et befæstet og indsluttet District, end en Stad i Ordets europæiske Betydning.

I Frih. Alexander v. Blombergs efterladte Skrifter, som 1820 ere udkomne i Berlin, findes et ufuldendt Skuespil, Woldemar af Danmark, hvori der er mangen Hentydning paa Tydsklands Undertrykkelse af Napoleon, men Digteren skal have benyttet Konsten mere som Middel, end denne taaler, for at lægge sine Synsmaader og sit Sindelav som Statsborger for Dagen.

I Østerrige drive Eftertrykkerne deres Uvæsen saavidt, at Franz Härter i Wien har bekjendtgjort, at ville udgive Prof. Krugs Religionsphilosophie, med det Tillæg, at han, da den indeholder meget Anstødeligt, seer sig nødsaget til at lade den omarbeide af en anden Haand. Forf. protesterer nu derimod.

Hr. v. Langsdorff, der er kommen tilbage fra Brasilien med Skatte af alle tre Naturriger, som han bringer til St. Petersborg, vil endnu engang reise til Rio Janeiro, for der at samle nye Natursjeldenheder. Paa hans vidtløftige Godser i Rusland vil han paa egen Bekostning oprette en tydsk Colonie og Skoleanstalt. Et betydeligt Antal Familier fra Baden og Darmstadt, især fra Breisgau, som han selv har antaget, vil han lade reise did, ligeledes paa sin egen Bekostning, og bosætte sig der, hvor de fornødne Indretninger allerede ere gjorte. Han vil tillige paatage sig Udgivterne ved deres første Bosættelse, og i Fremtiden ogsaa sørge for en Kirke og en evangelisk Præst i den ny Menighed.

Kongen af Sachsen lod i forrige Aar Hertugen af Wellington overlevere ved sin Gesandt Baron v. Just, et kostbart Service af Meißner Porcellain, og et Sæt sachsisk Dækketøi af mageløs Skjønhed og Finhed, hvori hans Seiervindinger med sjelden Konst ere vævede. Kongen af Engelland og hans Hof saae det med Beundring, og det bruges saa ofte Hertugen af Wellington har Selskab hos sig, som han vil vise særdeles Udmærkelse.

I Stockholm og Omegnen var Veirliget i de sidste Dage af Juni Maaned ualmindeligen koldt og ubehageligt med Snee, Slud og Hagel, samt den 20 og 21de en skrækkelig Storm. I de fleste Huse lagde man endnu i Kakkelovnen.

Napoleon Bonaparte er død. For syv Aar siden havde dette Budskab, lig et stærkt Jordskjælv, rystet hele Europa; nu forplanter det sig, som et huult Tordenskrald, med svagt Drøn, fra Helenas Klippeøe til vor Jords fjerneste Egne, og afpræsser selv den ivrigste Modstander af hans Herskesyge, ihukommende hans store og glimrende Bedrivter, en vemodig Taare. Hans Navn kjender enhver, lige fra den meest civiliserede Europæer indtil den hjemløse Nomade i Ørken; hans Historie er Europas, lige fra 1796 til 1814, og kun med denne kan den gaae under. Vi lade os nøie med at opregne her de vigtigste Perioder i hans Liv, for at tilbagekalde i Læserens Erindring hvad han har været og hvad han har virket.

Hans Fødselsaar er uvist: enten den 5te Februari 1768 eller den 15de August 1769; i begge Tilfælde har han levet over et halvt Aar-

hundrede. Fra 1778 til 1784, eller fra hans 10de til hans 16de Aar, var han Frieleve i Militairskolen i Brienne. 1785 blev han Underlieutenant ved Artilleriet i Regimentet la Fere. 1790 reiste han tilbage til Corsica, hvor han fegtede under Paoli. 1793 reiste han til Frankrige, udmærkede sig ved Toulon, og lagde ved Barras's Anbefaling Grundstenen til sin Lykke. 1794 blev han Bataillonschef ved den italienske Armee, og 1795 Brigadegeneral ved sammes Artillerie. I October samme Aar hjalp han Conventstropperne i Paris til at seire over det royalistiske Partie, og fik endnu i samme Maaned Overbefalingen over det Inderes Armee. I Begyndelsen af Aaret 1796 fik han Overcommandoen over den italienske Armee, formælede sig derpaa med General Beauharnois's Enke, og slog Østerrigerne ved Montenotte, Millesimo og Dego, gik med sin Armee over Broen ved Lodi, besatte Lombardiet, vandt den store Seir ved Arcola, proclamerede den cisalpinske Republik, og aabnede (1 Sept.) i Campo Formio Fredsunderhandlingerne med Østerrige. 1798 gjorde han Toget til Aegypten. 1799 kom han tilbage til Paris, gav Frankrig en ny Constitution og blev Førsteconsul. 1800, den 16de Juni, vandt han det store Slag ved Marengo. 1801 sluttede han Freden i Luneville først med Østerrige, og derpaa med de øvrige Magter. 1804 lod han sig krone til Keiser; 1805 blev han Konge i Italien; 1806 vandt han Slaget ved Austerlitz, og fik ved et Senatusconsult Tilnavnet "den Store", gjorde sin Svoger Murat til Hertug af Cleve og Berg, sin Broder Joseph til Konge af Neapel og Sicilien, og sin Broder Louis til Konge af Holland, erklærede sig selv for Rhinforbundets Protector, og vandt Slaget ved Jena og Auerstädt. 1807 vandt han Slaget ved Friedland, sluttede Freden i Tilsit, og gjorde sin Broder Hieronymus til Konge af Vestphalen. 1808 stiftede han Fastlandssystemet, indsatte sin Broder Joseph til Konge af Spanien og sin Svoger Murat til Konge af Neapel og Sicilien. 1809 i December erklærede han Aegteskabsskilsmissen med sin Gemalinde Josephine, og 1810, den 11te Marts, høitideligholdtes i Wien hans Formæling med Erkehertuginde Marie Luise. 1811, da hans Lykkes Sol stod høiest, begyndte han Krigen med Rusland, som han maatte forlade, slagen af Elementerne og forfulgt af sine Fiender. 1813 leverede han Slaget ved Großgörschen og Lützen, og siden ved Leipzig, hvor han blev slaaet. 1814 blev ogsaa hans Hær i Spanien slaaet af Wellington; de forbundne Magter rykkede frem mod Paris, og tvang ham til at frasige sig Thronen, imod at Øen Elba indrømmedes ham med souverain Herredømme. 1815 den 26 Februari, forlod han Elba, vendte tilbage til Frankrige, viste den sidste Kraftanstrængelse i Slaget ved Waterloo, overgav efter dette sig selv til Engellænderne den 15de Juli, og blev derpaa sendt til St. Helena, hvor han, efter 5 Aars Ophold, endte sine Dage den 5 Maj d. A. Altsaa blev hans Levetid 20 Aar kortere end han troede 1810, da han sagde, at han befandt sig i sin kraftfuldeste Alder og endnu haabede at kunne leve i 30 Aar.

Dommen over Napoleons Dyder og Lyder bør være Efterverdenen forbeholden. Hans Fortjenester som hans Feil vare i Grunden for store, til at nogen Samtidig kan tilbørligen bedømme dem; hans Planer for kjæmpeagtige, til at de fleste af hans Medlevende, paa det Trin, hvorpaa de staae, og fra den Synspunkt, hvorfra de betragte dem, kunne ganske overskue dem. Aartusinder ville maaskee henrinde, førend der igjen fødes en Aand som hans, og skulde den fødes, saa give Forsynet, at der aldrig maatte indtræffe saadanne Leiligheder til dens Udvikling, som indtraf for ham!

Kjøbenhavns Børs, d. 17 Juli.

Cours. Hamb. 2 M. 263, a vista 266. Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 13 ß. a 15 Rbmk. 12½ ß. Oblig. (med Renter fra 11 Juni 1821) 70 a 70½. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 91½ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 120½ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 14¾. Svenske Sedler 69 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 58.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 21 Julii 1821.

Napoleon, den Døde.

Si les louanges, prodiguées à la puissance, sont suspectes, celles, données au malheur, doivent êtres vraies.

M. Fleury de Chaboulon.

Stor, thi den Samme i Vanheld og Held, Han
saae sig i Vanheld
haanet af Krybet, hvis Knæ bøiet tilbad
Ham i Held.
Ham, der kjendte sig selv, det Største, og Krybet, det Mindste,
Jorden i Hans Tid baer, Ham var kun levnet — at døe.

F. Høegh-Guldberg.

Erindringer i Anledning af det i No. 54-56 i Skilderiet Indrykkede: Om Theatrets Repertoire o. s. v.

Naar Forfatteren af ovennævnte Betragtninger siger, at et Theater bør være nationalt, og at det især bør vælge Stykker, der stemme overeens med Nationens Characteer, saa underskriver uden Tvivl hver upartisk Sagkyndig hans Mening; men naar han troer, at hos os Ewald, Holberg, Oehlenschläger, Thaarup 2c., som Nationaldigtere, der have opfattet og udtrykt Nationalaanden, bør gives Fortrinet for de fremmede, der kun skulde bruges til Afvexling, saa giver dette Anledning til det dobbelte Spørgsmaal: hvilke af disse Digteres Arbeider kunne da ansees som passende til Opførelse? og vilde en alt for gjentagen Opførelse af disse Stykker ikke omsider trætte for meget?

Vi ville begynde med Holberg. Ingen kan have større Høiagtelse for denne udødelige Digters Lystspil, end Forfatteren af nærværende Erindringer. Men de fleste af disse Lystspil ere nu henved et heelt Aarhundrede gamle. Man har læst dem som Barn, seet dem opføres i modnere Alder, og saa at sige lært dem udenad. Vist nok kunne de, især naar de gives som de bør, af gode Skuespillere, sees af og til med Fornøjelse; men af den bedste Ret bliver man dog, ved den alt for idelige Nydelse, kjed, og det vilde være at forlange for meget, i det mindste af det store

Publicum, naar man vilde, at det bestandigen skulde see endog sine Yndlingsstykker med lige Deeltagelse. Det er heller ikke alle Holbergske Stykker, der taale at sees for tidt. Vittigheder tabe deres Kraft, naar de gjentages alt for ofte, var det end kun paa Skuepladsen, og det vilde maaskee være den gjenneste Vei til at vække hos Nationen Afsmag for sin store Nationaldigter, naar man ved Stykkernes alt for hyppige Gjentagelse saa at sige vilde tvinge den til at see dem.

Ewald har kun skrevet faa Stykker, der ere af den Natur, at de kunne holde sig længe paa Skuepladsen, hvor fortræffeligen de end alle ere at læse. Hans Balders Død er det eneste, der er nogenlunde passende til Opførelse; men Fiskerne kjede paa Skuepladsen, fordi der er for liden Handling deri, og Rolf Krage vilde der neppe gjøre stor Lykke; de brutale Klappere og Harlequin Patriot kunne vel for en enkelt Gang interessere, men vilde, som oprindelige Leilighedsstykker, med al deres poetiske Værd, ikke holde sig længe paa Skuepladsen. Det sidste blev for adskillige Aar siden givet paa Hoftheatret. I Begyndelsen interesserede det, men, ved gjentagen Opførelse, blev det modtaget med Kulde. Neppe synes det heller at have været Ewalds Formaal, at gjøre Lykke med sine dramatiske Arbeider paa Skuepladsen. Derfor læses de ogsaa med større Deeltagelse end de sees.

Af Oehlenschlägers Arbeider er det især hans Hakon Jarl, Axel og Valborg, Palnatoke, som Sørgespil, og Røverborgen, som Syngespil, — thi Sovedrikken er for det Meste Oversættelse — der hidtil have gjort og endnu gjøre fortrinlig Lykke paa Skuepladsen; den sidste især ved Kuhlaus skjønne Musik. Hans øvrige dramatiske Arbeider synes mere skikkede til Læsning end til Opførelse. De fleste af dem forudsætte et Bekjendtskab med den nordiske Mythologie og Oldhistorie, som den største Deel af dem, der besøge Skuespillet, ikke besidde, og uden hvilken disse Stykker maa tabe en stor Deel af deres Interesse. Derfor har Stærkodder, Hagbarth og Signe, ja selv Erik og Abel i Begyndelsen gjort større Lykke end ved den gjentagne Opførelse. Det er ogsaa meget naturligt. I Førstningen er det Yndere af Digterens Muse, og Tilskuere, som medbringe den fornødne Sands for hans Værker, der udtrykke deres Bifald; siden er det kun det store Publicum, der har en langt anden Maalestok for sin Beundring, som skal afsige sin Dom. For dette gaaer meget tabt, som henriver og fortryller hine.

Af Thaarup have vi egentlig kun tre smaae National-Syngespil; de to, Høstgildet og Peters Bryllup, have især i deres første Nyhed gjort fortjent Lykke, og ere ogsaa siden ofte blevne givne. Men det gaaer med den ypperlige Schulziske Musik, som med den Holbergske Vittighed; man har hørt den for tidt, i Ammestuen og paa Alfarveie, til at man endnu stedse skulde kunne høre den med samme Deeltagelse, som i dens Nyheds Dage. Landboelyksalighed, og Virkningerne af den i hine Stykker saa høit besjungne Bondefrihed, har desuden, under Tidernes Tryk, taget en ganske anden Vending.

Af andre Digteres Arbeider er uden Tvivl Gulddaasen, det Nationallystspil, der er meest skikket for Theatret; men man har heller ikke forsømt at give det næsten indtil Mættelse. Det samme har været Tilfældet med Falsens Dragedukke, Sanders Niels Ebbesen, Heibergs Chingfarere og Indtoget, Virtuosen, og vil man ikke gjøre Almeenheden aldeles mæt af dem, saa maae man vel lade dem hvile, i det mindste i nogen Tid. De Vonner og Vanner er uden Tvivl een af den Heibergske Muses heldigste Frugter; men neppe vilde det være saa ganske passende, at lade en Characteer som Capitain Aberwitz fremtræde i en Tidspunkt, der trænger mere til at befæste Harmonien end til at fremme Disharmonien blandt de forskjellige Menneskeclasser og Stænder. — Hvad der af Prams egentlige Nationalstykker, hvortil jeg regner Ægteskabsskolen, kunde gjøre Lykke paa Skuepladsen, er blevet givet. Todes Søofficierer kunde det vel ikke være af Veien, imellemstunder at lade opføre, men da alle Characterene i dette Stykke ere fremmede, og Handlingen foregaaer i Udlandet, saa kan det ikke betragtes som et Nationallystspil, og ene den Omstændighed, at det er forfattet af en dansk Digter, kan neppe give det Fortrinet for fremmede Arbeider, naar de ere bedre. — Rahbeks Kiøbenhavnske Landlevnet er i sin Tid blevet givet paa Hoftheatret, men uden stort Held. Større Lykke

gjorde derimod hans historiske Dramaer, især Hans Rostgaard, som ogsaa meget ofte bleve givne, og som upaatvivleligen fortjente stundom at gives paa det store Theater.

Saaledes have vi her i Korthed gjennemgaaet vore vigtigste Digteres virkelige Nationalstykker, der ere passende til Opførelse, og det kjønnes ikke letteligen, hvorledes disse skulde kunne forsyne Skuepladsen i den Grad, at den ikke skulde trænge til fremmede Stykker mere end til blot Afvexling, og at de skulde kunne danne et Nationaltheater.

Vor Forfatter antager, at et Theaters Bestemmelse bør være, at forskaffe Borgerne en aandrig Nydelse, en Forfriskning for Sindet og Løsrivning fra Hverdagslivets Snæverhed, og derved tillige at vække og forædle Smagen eller Sandsen for det Skjønne. I Theorien kan dette være meget rigtigt, men mon det ogsaa er det i Praxis? Er det overalt muligt, eller staaer det i nogen Directions Magt, at fastsætte, hvilken Bestemmelse et Theater, der besøges og understøttes af saa høist forskjellige og saa ulige dannede Menneskeclasser, hvis Opmuntring det ogsaa skylder sin Tilværelse, egentligen skal have? Dersom alle Skuespilsøgende vare dannede Folk, saa lod der sig fastsætte en Maalestok for dette Slags offentlig Forlystelse, men nu, da det er tilgængeligt for Enhver, som vil og kan betale, saa er det en Selvfølge, at det er et ganske blandet Publicum, der maa tages Hensyn til, og at dette Publicum ikke altid retter sig efter Overskriften: ei blot til Lyst. Mængden af Mennesker kommer kun der for Lyst, og det vilde være ubilligt at tvinge dem til at finde Ulyst der, hvor de ere berettigede til at søge Lyst. Man siger nok, Smagen for det sande Ædle og Skjønne maa dannes; Tilskuerne maa vænnes dertil. Men hvorledes vil man da bære sig ad hermed? Troer man, at den, som ikke forstaaer en Shakespearsk eller Schillersk Tragoedie naar han læser den, skal bedre forstaae den, naar han seer den paa Skuepladsen? En saadan Fordring vilde være urimelig. Hvad vilde man dømme om den, der anlagde et Læsebibliothek for Almuen, og anskaffede dertil Göthes, Klopstocks og andre saadanne Digteres Værker? Ingenlunde vil jeg paastaae, at man ene skal tage

Hensyn til den udannede Classe; kun fordrer jeg, at man, da den er den største, ikke ganske skal oversee den, og at man ikke skal gjøre større Fordringer af Folk, end deres Evner tillade. Theatret kan nu eengang ligesaalidet bestaae ved blot at besøges af de dannede Classer, som en Spisevært kan leve af Gjæster, der blot ville opvartes med Beccasiner og Kramsfugle. Det Modsatte vilde rigtig nok være bedre, men et Theaterpublicum, der er sammensat af lutter Dannede, og en Stat, der bestaaer af lutter Philosopher, høre begge til de utænkelige Ting. De tydske Theaterbestyrere indsee dette ogsaa tilfulde, thi hvor meget end de tydske Konstdommere skrige over Kotzebue og hans Stykkers slibrige Moral, saa er det dog endnu stedse disse Stykker, som maa holde Liv i det tydske Skuespilvæsen, og som ideligen paradere paa Repertoirerne. Sand har med sin Dolk kunnet udstøde Kotzebue af de Levendes Tal, men ikke forjage hans Skuespil fra Theatret, og ligesaa meget, som man fordømmer ham i det virkelige Liv og i Skrifter, saa meget hylder man ham endnu i dette Øjeblik paa Skuepladsen. Ikke vil jeg dermed holde nogen Lovtale over Kotzebues Stykker; men jeg vil kun godtgjøre, at det store, tildeels udannede, Publicum, ønsker ganske andre Skuespil, end Aristoteles foreskriver og Schillere og Shakespearer digte.

Men skal man da smigre en slet Smag — bør man ikke tvertimod stræbe at indføre en bedre? vil man maaskee indvende. Jeg svarer, vist nok bør man det sidste, naar man kan. Men saa bør man ogsaa forskaffe sig et Theaterpublicum, der har mere Sands for en saadan Smag, og mere Indsigt til at fatte de Stykker, der skulle fremvirke den. Dog, hvor meget man end taler om den moralske Nytte, Skuespillet stifter, og hvor meget det kunde bidrage til Folkeforædling, saa er jeg dog tilbøjelig til at troe, at den Ulempe det, saaledes som det nu næsten i hele Europa er, stifter, langt overstiger Gavnet, som det unægteligen kunde og i visse Henseender virkeligen virker. Hvor lærer den unge Pige allerførst at svige sine Forældre og sine Formyndere? hvor seer hun Intriguer, Leflerier, Coquetterier o. s. v.? Er det ikke paa Skuepladsen? Hvor paasættes Lasten en skjønnere Sminke, hvor haanes, bespottes de en-

kelte Menneskeclasser og Stænder mere for deres Svagheder, end netop der? — Og dette Sted, hvor der ved Siden af mange skjønne Handlinger, fremtræder en Hær af de afskyeligste Misgjerninger, hvor Drab, Lumskhed, Snigmord, Falskhed, Forførelse, Utaknemmelighed have den frieste Tumleplads, hvor en troløs Ægteqvinde, sin Mands Morderske, en Maria Stuart, bliver til Engel, og en Dyveke afpresser Medlidenhedstaarer — et saadant Sted skulde være Sædernes Skole, skulde vække og forædle Sandsen for det Skjønne? Nei, saa maatte først de fleste nyere Sørgespil og Lystspil tilintetgjøres, eller i det mindste banlyses fra Skuepladsen, og et heelt nyt Theater dannes. Fra en vis Side betragtet, er det derfor godt, at Fleerheden af Tilskuerne hverken forstaaer at tænke, eller gider tænke over hvad den seer, og at det er meest Øjen- og Ørenlyst, der drager den til Skuespillet.

Nyhed er altsaa een af de væsentligste Betingelser for et Theater, efter Nutidens Smag, naar det skal kunne bestaae, og her hedder det, som Göthe siger:

"Denn bey dem Volk, wie bey den Frauen
Steht immer fort die Jugend obenan."

Indenlandske Efterretninger.

Det Løverdagen den 14de d. M., for det asiatiske Compagnies Regning siden Fredens Tilbagevendelse ankomne første Chinaskib, Christianshavn, Capit. Stage, har følgende Ladning inde: circa 11,659 Pd. Radix China, 44,400 Pd. Gallangas, 239,158 Pd. lyst Puddersukker, 23,312 Pd. Sago, 6,665 Pd. Snørrottinger; Theer: 13,787 Pd. Bohe, 228,351 Pd. Congo, 143,125 Pd. Campoy, 13,225 Pd. Ziou Zioun, 11,623 Pd. Patri Ziou Zioun, 30,122 Pd. Pecco, 1,077 Pd. Pecco & Patri Ziou Zioun, 36,900 Pd. Thuncay, 16,139 Pd. Haysanchin, 16,758 Pd. Young Haysan, 25,189 Pd. Haysan, 2,398 Pd. Tchye; 40,000 Stykker gule Nanquin-Stoffer; Silkestoffer: 300 Stkr. diverse Damaster, 150 Stkr. dito Tafter, 200 Stkr. dito Sattiner; 358 Kister Porcellain. — Denne Ladning vurderes for 1 Million Rbdlr. Theedrikkerne især glæde sig ved, efter saa mange Aar at have maattet lade

sig nøie med at drikke den usle Thee, hvormed især Americanerne have op yldt Hamborg og det nordlige Tydskland saavelsom Danmark, nu atter at kunne faae frisk, kraftig og velsmagende Thee. — Ladningen skal bortsælges i Slutningen af næstkommende Augusti Maaned.

Den nyligen i Kjøbenhavn afdøde ældste Landsoverrets-Procurator, Cancellieraad R. Top, som har efterladt en anseelig Formue, havde kun en eneste sygelig Datter, der nu er fulgt sin Fader i Graven, og ved hvis Dødsfald den efterladte Formue tilfalder Vartou, for af sammes Renter at forøge Lemmernes Ugepenge; dog skal Renten af 30,000 Rbdlr. anvendes til Opdragelsen af 12 af Fattigvæsenets Børn, indtil de ere confirmerede, hvorefter ovennævnte 30,000 Rbdlr. igjen gaaer ind under den hele Masse.

Hr. Donner, Chefen for et af de betydeligste Handelshuse i Altona, og Hr. Goldschmidt, Chef for et af de betydeligste Huse i London, befinde sig, foruden Senator Jenisch fra Hamborg, i denne Tid i Kjøbenhavn.

Odense, d. 17 Juli. Om vort afholdte St. Knudsmarked er ikke stort at sige, naar Man ikke evig vil gjentage de gamle Klager, thi andet hørtes næsten ikke. Veiret var favorabelt nok, og af Kjøbere var der hartad saa mange, som Torvet kunde rumme; men de Fleste havde glemt Tegnebogen hjemme. Forgjæves havde maaskee mangen Een spidset Munden efter de varme Vafler; thi, o Jammer! Fanden havde, som Geert Westphaler siger, taget Hollænderen, der iaar bedre finder sin Profit ved at besøge Dyrehaugen. Af andre Forlystelser var her heller ingen, paa noget Gøglerie og en vantreven Bajas nær, der anvendte al sin Konst paa at aflokke den forknyttede Bonde et Smiil; som da Tiderne just heller ikke synes at være gunstige for Forlystelser. Alt gik derfor temmelig stille af. Ellers var Lærredet, den meest indbringende Markedsartikel, dyrt nok; en Alen god Hørlærred kostede f. Ex. fra 3 Mk. 8 ß. indtil 4 Mk. — I Torsdags Eftermiddag saaes her en Bondevogn at jage op og ned af Gaderne, hvorpaa sad en Person med et blodigt Ansigt, der da ikke manglede Følgeskab. Som Man omsider erfarede, var det en Karl fra Lumbye, der ved Brøndsætning havde faaet Ansigtet skamferet

af en Spade, og nu skulde til en Chirurg for at forbindes. Foruden det heel ubehagelige Optog, synes det betænkeligt, at bringe et saaledes saaret Menneske ud i den kolde Luft og Blæst, istedetfor at lade en Læge hente. — Atter i Søndags druknede her en Skomagersvend ved Badning i Aaen. — Hvormeget det end i de sidste Dage har tegnet til Regn og Torden, vedbliver dog endnu den ødelæggende Tørke, og paa mange Steder seer det ængsteligt ud med Vandforsynelse, da snart alle Vandsteder og selv Kildespring ere udtørrede. — Den smukke og for faa Aar siden af ny opførte Klingstrup Mølle imellem Nyborg og Svendborg, er forleden Dag afbrændt med Alt Indboe, Korn ic. (Hempels Av.)

Odense, d. 17 Juli. Igaar er atter her ved Odense ogsaa en Skomagersvend druknet i Aaen, ved at bade sig. Den som druknede i forrige Uge var en Tømmersvend. — Maatte dog disse uheldige Exempler engang standse den afskyelige Bade-Manie, der er bleven saa gængse ved Odense! I Søndags saaes atter det skiændige Optrin, at et ganske nøgent Menneske lod sig, siddende i en Jolle, roe op af Canalen hvori han havde badet sig, og ganske skamløs i første Mag begyndte at klæde sig paa i Jollen for alle Forbigaaendes Øine. Forrige Sommer saaes samme Syn endnu forøget dermed at de Roende ogsaa vare nøgne, og dog vare ingen af dem Matroser. Fremmede maae giøre sig et eget Begreb om Sædeligheden i Odense! — Idag blev en Mand ihielslaaet i en Grusgrav her ved Odense; — en Følge af den Magelighed at Bønderne saa gierne vil undergrave, for at spare Arbeidet ved Afgravningen for oven, hvorved saa ofte denne Ulykke møder, at Overskorpen nedstyrter, naar der saalænge undergraves. — Her omkring Odense befinde vi os desværre! endnu ved den samme skrækkelige Tørke, der nu har hiemsøgt os næsten i 2 Maaneder. Imidlertid er der dog falden Regn paa nogle Kanter af Landet, og ved Søllinge Hagl og Iisstumper. Alle de Udsigter til Regn, som Erfaring bebudede, ere forsvundne; men sandsynligt er det, at naar Regnen engang faaer Luft, hvor man saa længe har savnet den, vil den nok blive des varigere. — Odensees og Omegnens Beboere kan man glæde med den uventede Efterretning, at det Kongel. Theaters trende

første Kunstnere, DHrr. Instructeurer Frydendal og Lindgreen, og Hr. Doctor Ryge, med Flere, i denne Uge foretage en Kunstreise, og paa Søndag Aften agte i Odense at give første Forestilling paa Theatret af sammenhængende fragmentariske Scener af saadanne Stykker som i Kjøbenhavn have vundet meest Bifald. Skade at denne sieldne Kunstnydelse kun hos os kan være saa kort! (Iversens Av.)

Aarhuus, d. 17 Juli. Medens man fra Cimbriens øvrige Hovedstæder klager over en stedmoderlig Behandling af Skjebnen, der nægter dem den høie Lyst, at see sig gjæstede af den danske Scenes Konstnere, er det Udgiveren over al Maade behageligt, at kunne melde Indvaanerne i Aarhuus Bye og Omegn, at vort forestaaende Olufsmarked vil vorde forherliget ved et Besøg af de uforlignelig giæve Konstnere dHrr. Instructeurer Frydendahl, Lindgreen, Dr. Ryge og Skuespiller Liebe, hvilket hæderlige Samfund vil fryde os med fire Forestillinger, bestaaende af udvalgte Acter og Scener (der dog lade sig opføre som noget for sig bestaaende Heelt) af Sørgespillene Hakon Jarl, Niels Ebbesen, Octavia, Erik og Abel; samt af Lystspillene Jakob v. Thybo, Jeppe paa Bjerget, Maskeraden, Geert Westphaler, Skatten, Medbeilerne, Gnieren, Sganarels tvungne Giftermaal. Et saadant Udvalg af den danske Skuepladses ypperste Nationalværker maa interessere vort konstelskende Publikum saa meget mere, som det giver samme Leilighed til at see og beundre dens første Konstnere: Ryge, Frydendahl og Lindgreen i deres Mesterroller. Det kan da ikke feile, at disse Musernes udkaarne Yndlinger her maa vorde modtagne med en Enthusiasme, værdig saavel deres Virtuositet, som vort Publikums Konstsands. — Hr. Kruse, ligeledes En af det Kongl. Danske Theaters meest udmærkede Skuespillere, er allerede indtruffen hertil, dog er det endnu uvist, om han her vil træde frem paa Scenen. — I Onsdags opkom der en pludselig Ildebrand i den østre Ende af Stuehuset af Hr. Schandorffs Gaard i Vissing, og inden Nogen blev det vaer, stod hele Længden i lys Lue. Redning var umuelig, og neppe var Eieren sluppen ud derfra med Kone og 5 Børn,

før Bygningen styrtede sammen. Han fik derfor aldeles intet reddet, hverken af Indbo eller Gaardsredskaber, ja endogsaa 3 Kreaturer indebrændte. Da Vinden stod lige paa Byen antændtes endnu en anden Gaard og 3 Huse, hvis Beboere dog vare saa heldige at frelse det meste af deres Indbo.

I det i Randers i disse Dage holdte Heste-Marked, vare Priserne temmelig høie. Et Par gode Kjøreheste solgtes neppe under 300 Rbd., enkelte Heste fra 110 til 140 Rbd. o. s. v.

Skive, den 12te Juli. Ved Stutteriebesigtelsen her i Byen den 4de Dennes erholdt Gaardmand Christen Sorensen i Neesen den første og Gaardmand Jens Bønding i Dølbye den anden Præmie for de bedste Hingster. Begge Mændene ere hoveriegjørende Bønder til Hovedgaarden Krabbesholm i Salling.

Viborg, d. 16 Juli. Det har i 10 Dage daglig seet ud til Regn; men først i Gaar faldt her saare lidet — skjøndt det synes, som man rundt om qvæges med denne ønskede himmelske Gave.

Altona, den 16 Juli. Saavidt man hidtil har erfaret, have de fra Altona paa Hval- og Robbefangst udgaaede Skibe gjort følgende Fangst: Friederich VI., 900 Robber; St. Peter, 32 Quardeler; Stadt Altona, 3 Fiske; Geheime-Conferentsraad von Blücher, 2 Fiske; Conferentsraad Gähler, 1 Fisk; Conferentsraad Baur, —; Isis, 1000 Robber, 1 Fisk; Grev Bernstorff, —.

Blandede Efterretninger.

Kongen af Engellands Kroning er fastsat til den 20de d. M. Den for Monarken bestemte Stol, er den bekjendte St. Eduards Stol, der er udsmykket paa samme Maade, som det i en Tid af 400 Aar ved alle Kroningsfester har været Tilfældet. Det Taffelservice, som der skal spises paa, bestaaer af 300 Dosin Tallerkener, 600 Dosin Skeer og 600 Dosin Knive og Gafler. — Kongen bliver kronet med den gamle engelske Krone, og først efter Kroningen vil han bære den ny. Den første har i adskillige uægte Juvelers Sted faaet ægte.

Den ny Krone ligner en Masse af Diamanter og er langt bredere og høiere end den gamle, der er, istedet for blaat Fløiel, prydet med carmoisinrødt. Øverst findes en Perle af overordentlig stor Værdie. Rigsscepteret er af Guld, 2 Fod 9 Tommer langt, besat med Saphirer, Rubiner, Smaragder og Diamanter. Spidsen bestaaer af en Fleur de Lis, forskjønnet ved en Ædelsteen, paa hvilken der findes en Amethyst (af Værdie 15.000 Pd. St.), og paa denne et med alle Slags Ædelstene bedækket Kors, og med en stor Diamant i Midten. Det andet Scepter er prydet med en Due, som et Naadenstegn. Guldbuddiken, hvori Olien gjemmes, er en paa et Fodstykke hvilende Ørn, med udbredte Vinger. Hovedet kan afskrues, paa det der kan gydes Olie deri, som ellers løber igjennem Snabelen i Skeen. Ørnen er 9 Tommer lang, holder fra den ene Vinge til den anden 7 Tommer, veier 8 Pd. 10 Unzer, og kan indbefatte 6 Unzer Olie. Staven er af Guld, 4 Fod 3½ Tommer lang, og veier 8 til 9 Unzer. Ovenpaa findes en Kugle med et Kors, og en Amethyst af uskatteerlig Værdie, der tjener Korset til Fodstykke. Sporerne ere af Guld, og have istedet for Hjul enkelte Spidser. De ere de samme, som Wilhelm Erobrer (f. 1016, d. 1087) bar. De Armbaand, hvilke Wilhelm, som man formoder, ogsaa bar, vare af slet Guld, men ere nu emaillerede med Harpen, Tornen, Kleverbladet og Rosen. Sværdet er meget langt og Skeden af carmoisinrødt Fløiel, prydet med de Kongel. Insignier. Foruden dette Statssværd, som bæres af Kongen, føres endnu tre andre: det, der betegner Jurisdictionen over Geistligheden, det Verdslige og Naadens (uden Spids) foran Majestæten. Ringen er af Guld og simpelt Arbeide, med en stor Rubin, hvorpaa den hellige Georgs Kors findes. Saltkarret er af Guld og en Model af det hvide Taarn i London. De fire Taarne i Hjørnet og det store Taarn i Midten indbefatte hver for sig Salt. Kongen omklæder sig tre Gange ved Kroningen, og til dette Øiemed var St. Edwards Capel bag Alteret bestemt. Natten førend Kroningen skulde Hs. Majestæt sove i Talerens Gemakker i Underhuset, hvor en Stadsseng var indrettet.

Den berømte spanske Botaniker Joseph Pavon

har paa Cordilleras ved Qvito opdaget en ny feberfordrivende Rod, som han kalder vuannua febritugs. Han har oversendt Academiet i Madrid en betydelig Deel deraf, og de anstillede Forsøg viste den bedste Virkning. Denne Rod hører til en ny Slægt, som Peruvianerne kalde chininha. Dens Kraft er meget stor, især i Vexelfebere.

William Burchell har udgivet sin Reise i det sydlige Africa, hvor han af egen Drivt var trængt 1100 engelske Mile ind i det Indere, ikke ledsaget af andre end sin Tjener og Hottentotter. Han vilde rykke videre frem, men hans Ledsagere vilde ei samtykke. De levede af vilde Dyrs Kiød, som de tørrede i Solen og spiste uden Salt. De plagedes ofte ikke allene af Tørst, men ogsaa af Hunger. Imidlertid levede Burchell i god Forstaaelse med de vilde Horder, han kom til, og og vidste intet at sige af deres Egensindighed. Han forfærdigede over 500 Skizzer, deels Billeder, deels Prospecter rc. Hans zoologiske og botaniske Samlinger ere betydelige. Over 40 Huder af store firføddede Dyr, som Giraffer, Rhinoceros o. s. v., forærede han det brittiske Museum. Rhinocerossen Simus, som han har medbragt, var langt større end de Arter, man hidtil har kjendt. Det Indre af Landet fandt han meget jevnt og hedt, hvilket endnu forøges ved Jordbundens Sand. Jo dybere han kom ind i Landet, desto mere civiliserede fandt han Folkestammerne, som viste sig meget venskabelige imod ham.

Tode sagde engang, angaaende den bekjendte Strid om Nellikeroden, "Feldtslaget gav mere Blæk end Blod", men at der ogsaa kan forefalde literaire Feldtslag, "der give mere Blod end Blæk", derpaa havde man nyligen i London et sørgeligt Exempel. John Scott, Udgiver af et siden Begyndelsen af forrige Aar udkommende Maanedsskrift, London Magazine, havde optaget nogle Stykker, som Lockhart, Udgiveren af et Edingburger Blad, Blackwoods Magazine, fandt sig fornærmet ved. Lockhart lod Scott ved sin Ven Christie opfordre til at paatage sig Ansvaret, eller nævne Forfatteren til hine Artikler. Men Scott vilde ikke indlade sig med ham, førend han havde nævnt sig som Udgiver. Efter en Brevverling, hvori begge Parter overøste hinanden

med Bitterheder, kom det til en Duel paa Pistoler, hvori Scott blev dræbt af Christie, der, tilligemed Secundanterne, tog Flugten. Den Dræbte efterlader en Enke og to Børn.

Af en maanedlig Tabel, som Selskabet for Elementarunderviisningen i Frankrig lader trykke, sees, at der nu gives 1300 Skoler for den indbyrdes Underviisning, hvori findes 150,000 Skolebørn. Seine-Departementet indbefatter allene 80 saadanne Skoler med 28,000 Børn.

I Troyes er et offentligt Tyende-Torv, hvor Mandfolk og Fruentimmer forsamle sig, der ville bortfæste sig som Skaffere, Tjenestekarle, Kokkepiger, Stuepiger o. s. v. Afvigte Aars St. Hansdag var Handelen meget ubetydelig, da Vedkommende forlangte deres Talenter for dyrt betalte.

Efter et i Aaret 1818 udkommet Værk: From the Resources of the united States of America, published by Mr. Mullisch, var i de forenede Stater hele Summen af Capitaler 7,200,000,000 Pjastre; Slavernes Tal 1,711,000, Indkomsterne 360,000,000 Pjastre, Udgivterne 45,000,000, Nationalgjelden 100,000,000; Udførslen var i Aaret 1816: — 81,920,000; Indførslen: — 138,000,000. Skolernes Tal var i Aaret 1810: — 1,424,780. Samme Aar forbrugtes i de forenede Stater 70 Mill. Pd. Sukker, hvoraf 10 Mill. allene beredtes i Louisiana. Den 12 Febr. 1816 var den hele offentlige bevægelige og ubevægelige Gjeld 123,630,992 Pjastre. Paa disse bleve d. 1 Jan. 1817 tretten Mill. afbetalte.

I Stuttgard er der opstaaet en Forening, hvis Øjemed er, at redde den sjunkne Næringsstand i Tydskland. Hvert Medlem giver sit Æresord paa, ikke at ville betjene sig til sin egen eller sin Families Fornødenheder, af andre Manufacturartikler end indenlandske.

I China er Fanatismen mod den christelige Religion uden Grændser. Hver christen Præst, som der træffes, henrettes, hvad enten han er Chineser eller Europæer. Læg Folk af christelig Tro, der ikke ville gaae over, bringes først paa de frygteligste Torturer, og forvises derpaa til Tartariet. 1819 talte man 200 Saadanne i Provindsen Sethners Fængsler. I hele China gives kun 10

Missionairer, hvoraf 5 i Peking tør hemmeligen tale til Indbyggerne. Keiseren har erklæret, at han i Fremtiden hverken vil taale europæiske Malere, Uhrmagere eller Mathematikere. Alle disse Forfølgelser uagtede, ere de Christnes Tal dog betydeligt; man tæller i Provindsen Setchuer, hvor for 50 Aar siden kun fandtes 6000, nu 60,000.

Ved Branden i Zarskoie-Selo, d. 19 Mai f. A., havde det Keis. Lyceums Lærlinger, med Directeur Engelhardt i Spidsen, som Keiseren selv ofte plejede at besøge, forladt deres Læresahl og Værelser, og vare forsamlede, ikke langt fra det Sted, hvor Keiser Alexander stod. De saae med veemodsfulde Øjekast paa Luerne, der fortærede deres Bøger, Skrifter og Ejendele. Da sagde Keiser Alexander meget naadigen og mildt: "Lærer heraf, hvor svag Menneskekraften er. Jeg er Keiser for et mægtigt Rige, men jeg formaaer intet mod Elementernes Overmagt. Jeg maa ydmygen finde mig deri, og være en rolig Tilskuer *). (Førend Sprøiternes Ankomst fra St. Petersborg, var der ikke at tænke paa Slukning.) Værer iøvrigt ubekymrede, mine Børn. Mit er eders Tab. Mig paaligger det at sørge for Opreisning." — Intet smertede Monarken mere, end den ulykkelige Omstændighed, at Slotskirken, hvor Ilden udbrød først ved en Soldats Skjødesløshed, ikke kunde reddes. "Jeg vilde snart kunne forvinde Smerten over Tabet af hele Slottet, dersom kun denne Kirke, hvori mine Forfædre allerede holdt Bøn, var bleven staaende." Tabet og Skaden ved Branden af dette herlige Pallads, anslaaes til 20 Mill. Rubler; mange Kostbarheder og Sjeldenheder, som gik til Grunde dermed, kunne aldrig erstattes mere.

Endnu i afvigte Aar er efter Keiserens Befaling oprettet i St. Petersborg en ny Artillerieskole, der staaer under Storfyrste Michaels Overopsyn og Styrelse. Mathematik, især Artillerie og Fortification, ere Hovedgjenstandene, der foredrages her af 5 Lærere.

*) Man erindrer her, at paa en lignende Maade gjorde Dannerkongen Knud den Store sine Hofmænd skamfulde, da de saa overdrevent smigrede hans Mag's Storhed. Han satte sig hen ved Bredden af det brusende Hav, og bød det være stille. Da det ikke vilde adlyde hans Bud, sagde han til sine Smigrere, at de deraf kunde see, at det var Gud allene, ikke Mennesket, i hvis Haand Magten og Vælden er.

I Storhertugdømmet Weimar gives i Landsbyen Ober-Weimar et storhertugeligt Mønstergods, hvor alle nye Opdagelser og Opfindelser i Landvæsenet prøves.

I Mons er en Forbryder, ved Navn Collet, bleven dømt til 5 Aars Fæstningsarbeide, fordi han havde drevet Frækheden saavidt, at han engang reiste omkring i Grevskabet Niece, og indsatte 33 Præster, og en anden Gang udgav sig for General, og i denne Egenskab en Dag mønstrede hele Garnisonen i Montpellier.

En Mand i Tydskland har anlagt et Marketenderie for Hunde, som har stor Søgning. En Portion Kjød og Grønt, saaledes som den passer sig for Hunde, koster 6 Pfenninge, en Portion Been 3 Pf., et stort Skinkebeen 3 Pf. o. s. v. Beværtningen skeer baade paa Gaden og i Huset.

Kjøbenhavns Børs, d. 20 Juli.

Cours. Hamb. 2 M. 263, a vista 266. Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12½ ß. Obligat. (med Renter fra 11te Juni 1821) 70. Nationalbank-Obligationer (af Laanet den 4de Februari f. A.) 91½ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 14¾. Svenske Sedler 69 ß. — Disconto 6 pC.

(Indsendt.)

Er Romanlæsning gavnlig eller skadelig for Ungdommen? Gavner eller skader den i alle Tilfælde eller kun under visse Omstændigheder?

Dette Spørgsmaal ønskes fyldestgjørende besvaret i dette Blad af en eller anden tænkende Mand, som maaskee kunde interessere sig for en ikke uvigtig Sag, især paa en Tid, som vor, da Romanfabrikerne ere i fuldeste Flor, og oversvømme næsten Alt med deres Fabricata.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 59.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 24 Julii 1821.

Proprietair Brombærs Bemærkninger paa en Reise til Kjøbenhavn.

I Breve til Dr. Ludvigsen.

(Efterfølgende Brev, fra en hypochondrisk Herremand til hans Doctor, har Udgiveren modtaget med Fodposten, til Indrykkelse i Skilderiet. Uagtet han finder, at denne Hr. Brombær ligner noget Smollets M. Bramble i The Expedition of Humphry Clinker, og hans hypochondriske Bemærkninger over Kjøbenhavn ikke ere forskjellige fra de Brambleske over London, har dog Udgiveren ikke taget i Betænkning, at lade dem aftrykke her, i Betragtning af deres pudseerlige Indhold, hiin Lighed være iøvrigt tilfældig eller ei.)

Kjere Doctor!

Jeg er nu, efter Deres Raad, ankommen til Kjøbenhavn, for der at søge hvad De kalder Adspredelse, og jeg har fundet denne i saadan Grad, at jeg i Aar og Dag ikke saa let vil føle mig samlet igjen. Kjøbenhavn er ganske ny for mig; nye Gader, nye Bygninger, ja endog nye Mennesker. Hvor der for tredive Aar siden, da jeg sidst saae denne Stad, voxte Træer og Krat, staae nu de prægtigste Gaarde og Palæer; hvor jeg før saae Hytter, træffer jeg nu Pragtbygninger. Det gamle halvgothiske Raadhuus midt paa Gammeltorv er ligesom blæst bort ved et Tryllerie, og et græsk Tempel med joniske Søiler opfylder nu det Rum, hvor fordum Vaisenhuset, med dets Apothek og dets graaklædte Drenge og Piger, stod. I det gamle fæle Slutteries Sted er kommen en Bygning "For den — især i vore Dage saa nødvendige — almene Sikkerhed", saa lys, saa rummelig, saa pragtfuld, at man næsten kunde faae Lyst til at lade sig sætte i Slutteriet, og at man mere maa forundres over, at der endnu gives Folk, der skjøtte om at sætte deres Skyldnere deri, end at der gives Skyldnere, som frygte for at komme derind. De stygge Afvisere, hvorpaa man fordum stødte Skinnebenet, ere borte, Fortougene brede og magelige, og ingen Lov overholdes bedre end den, at holde sig til Venstre og Høire af samme, hvorved naturligviis mangen Strid undgaaes, og ingen Holberg nødsages til at gaae af Veien for to Æsler. Hovedstaden har saaledes vundet overordentlig meget i udvortes Anseelse og Beqvemmelighed. Men det synes ogsaa Alt. Ligesom Blodet i et usundt Legeme bestandig stiger til Hovedet, saa er ogsaa Befolkningen strømmet fra Landet og de mindre Kjøbstæder til den i Forhold til Landet alt for uhyre Hovedstad. Alle skulle derhen, for at søge og forøge deres Lykke. Hvad Under altsaa, at Kjøbstæderne efterhaanden maatte synke i Velstand? — At mange Udlændinger have nedsat sig der, ikke for at fortære deres i Udlandet erhvervede

Penge, hvoraf de ingen medbragte; ikke for at udøve nogen Konst, som de forstode bedre end de Indfødte, men som omdrivende Vrag, der strandede paa vor Øe, hjalp siden til at forvirre det Forvirrede endnu mere, er en sørgelig Sandhed. Derved steg Overdaadighed og Yppighed i en utrolig Grad. Hovedstaden blev et umætteligt Svælg for en uhyre Mængde Qvæg, Fjerkræ og andre Fødemidler, og den Stald, hvor adskillige Tusinde Heste maa fødes, for at tilfredsstille Orkesløshedens og Bløddagtighedens Fordringer. Den fattigste Herremand, der havde begyndt sin Bane, som Skriver hos en Forvalter, maatte ligesaavel som den rigeste Stamgodseier, have sin Gaard i Kjøbenhavn, hvor han lod sig opvarte af en Flok Tjenere, og opholdt sig Vinteren over, for at kunne med sin Frue og sine Døttre besøge alle Selskaber, Concerter, Comoedier og Pikeniker. Drengene, der kjøre Ploug, Qvægvogterne og Qvægdriverne, de mindste Dagløннere forføres og fordærves, ved at omgaaes og tale med disse Dagdrivere i Liberie, naar de komme ud paa Landet om Sommeren. De kaste deres Møggrebe og Tærskepleile, og reise, naar det kun er dem mueligt, til Kjøbenhavn, i der Haab, ogsaa at kunne komme til at springe bag en Vogn, eller følge i Hælene paa en Herre eller Dame, og leve godt, og bære fine Klæder, uden at behøve at arbeide. Ikke anderledes er det med Fruentimmerne; i gamle Dage var det en Skam at lade sig besvangre uden for Ægtestanden; nu er det Veien til Lykke. Man kommer til Kjøbenhavn, bliver Amme, faaer smukke Klæder, god Føde og magelige Dage, omskifter omsider Bondedragten med Hat og Netteldugs Kjole, og inden man veed et Ord deraf, er man gift med en Høker, Brændeviinsskjænker eller Punschevært.

Der er mange Aarsager, der kunne bidrage til den overdrevne Befolknings Tilvært; men de kunne dog alle henføres til de store Kilder: Overdaadighed og Sædernes Fordærvelse. For omtrent 35 Aar siden holdt kun meget faa, selv af Kjøbenhavns rigeste Indbyggere, Equipage eller Tjener i Liberie. Deres Bord var besat med simpel Huusmandskost, og Folk, der ejede Tønder Guld, og hvis Navn man tog Hatten af for paa alle Børser i Europa, lode sig nøje med Vælling og

Stokfisk om Søgnedage og Suppe og Kjød om Helligdage; gik til Fods til Charlottenlund, og troede ret at tractere deres Familie, naar de eengang om Aaret kjørte med den til Dyrehaugen. Nuomstunder er ingen Brændevinskarl bleven sin egen, ingen Kræmmer kommet til at aabne en Boutik, ingen Bager til at drive et Bagerie, forend han anskaffer sig en Kurvevogn med lakerede Sæder og en brillant Chaise, og giver sin Karl en grøn eller blaa Kjole paa, besat med hvide eller gule Brattes Baand, der langt fra see ud som Sølv- eller Guldtresser, og oversprøiter og overstøver saaledes den stakkels Fodgjænger. Endnu for faa Aar siden skulde enhver Borgermand, der sad i nogenlunde Drivt, have et Lyststed paa Landet, og der blev tilsidst saa mange Lysthavere til saadanne Steder, at man maatte nedrive fem sex Bønderhuse, for at faae opført eet Lyststed, hvor Kjøbenhavns Folk kunde leve ret lystigen. Hver Haandværksmand, som har lidt mere end han netop behøver, maa have en abonneret Loge eller i det mindste et Par Pladse i en Loge om Vinteren, være Medlem af en Klub og et Skydeselskab, og komme fire fem Gange i Skoven om Sommeren. Hans Kone og Børn maa være klædte efter Moden, og hans Møbler af Mahognietræ. Hver Skriver, hver Bodsvend, ja hver Marqueur maa til Hest, i Gig eller til Damps ud til Charlottenlund, og spise til Aften i Bellevue. Bønder kunne ikke leve uden Caffe og Thee, og drikke istedetfor hjemmebrygget Øl Punsch og Viin. Alle offentlige Forlystelsessteder ere opfyldte med pyntede og stadselige Folk, der ligne Cavalierer og Damer, men ved nøiere Undersøgelse befindes at være for en stor Deel Svende, Tjenere, Stuepiger, der ere klædte som deres Herrer og Fruer. — Kort sagt, der er ikke mere nogen Forskjel paa Stænder, eller nogen Subordination. Livets forskjellige Stillinger ere kastede imellem hverandre. Rokkedreieren, Øltapperen, Vertshuusholderen, Høkeren, Lommeprocuratoren, Borgermanden og Hofmanden, alle ere paa Hælene af hverandre. Drevne af Yppighedens og Kaadhedens Dæmon, seer man dem allevegne, spadserende, ridende, kjørende, støjende, hoppende, syngende, i en uophørlig Gjæring af Sandsesløshed og Fordærvelse. Alting er Tummel og Støi, i Særde-

lesbed naar man kommer i Vimmelskaftet og paa Østergaden; man skulde troe at Folk plages af en Hjernesygdom, der ikke vil unde dem Ro. Fodgjængerne løbe, som de forfulgtes af Rettens Middel; Karle med Dragter paa Nakken og Bærebør, gjøre Fortougene ufremkommelige; Kareterne fare i fuld Gallop med Damer og Chapeauer, der skal til Concert, Comoedie og Bal, og Doctorerne gjennemkrydse Gaderne lig en Lynild. Alting er Forvirring, Uorden og Galskab. Forleden lod jeg mig overtale til at tage ud til Dyrehaugen, Kjøbenhavnernes Paradis, hvorfra hverken Engel eller Djævel, hverken Torden eller Lynild, Hagel eller Skylleregn kan fordrive dem. Med Støvstøtter foran og bag mig, sluttende mig til en uendelig Række af Kjørende, tog jeg derud, forbrændt af Solen og næsten qvalt af Støv. Vi kjørte langs med Strandvejen, hvor Udsigten skal være fortræffelig, men Støvskyerne droge ligesom et Slør for mine Øine. Jeg steg af i Charlottenlund: et Sted, for hvilket Naturen har gjort Alt for at forskjønne det, Menneskene derimod Alt for at vanhelde det. Jeg satte mig hen paa en Bænk ved Skovhuset, for ret at see mig mæt paa Kjøbenhavnernes Sommerglæder. Jeg trænger til en Hogarths Pensel og en Lichtenbergs Pen, for tilbørligen at skildre disse Scener, men behøver ikke at være Forfatter til Prædikerens Bog, for at udraabe Forfængeligheds Forfængelighed — hvad har Mennesket tilovers fremfor Dyret! See dette Læs af Dyrehaugepilegrimer, som ankomme her, hvilke Carricaturer, lige fra Øgene indtil Kudsken! Alting er graat af Støv, og Sveden driver lige stærkt ned ad Hestenes Bug og de Kjørendes Pande. Man kan tydeligen see i hvilken Forlegenhed man har været for at faae denne Equipage organiseret. De kandeløse Heste, der snarere fortjente en Plads i et Naturaliecabinet, som Skeletter, end at trække ni Personer til Dyrehaugen, anstrænge den sidste Smule Kraft, som Menneskenes Ubarmhjertighed, under mange Aars Slid, har levnet dem, paa at bringe den underlige Collection af Reisende til deres Bestemmelsessted. Kudsken, en Ali Bey af Udseende, og en Nero af Grundsætninger, svinger uophørligen sin Svøbe over de stakkels forpinte Skabningers Ryg, og det er kun den udvortes

Form, som siger mig, at der boer et Menneskehjerte i denne Tigers Bryst. Sæderne ere et sandt Billed paa Standsulighed, og det er næsten ubegribeligt, hvorledes dette Selskab, broget som de Personer, der sidde paa dem, er kommet sammen. Det ene er lakeret og forgyldt, det andet sammenføjet med Bræder og sammenbundet med Reb, det tredie en Høesæk med et Trælag. Enhver af de Kjørende er for sig betragtet en Original. Den ene har saa lange Been, at han i sin Forlegenhed dermed lader dem hænge ud ad Vognen; den anden, hvis Sæde er gaaet itu, ligger med Hovedet bag over og Knæerne opad, ligesom en Bramin, der gjør Poenitence; den tredie er sjunken saa dybt ned i Høet, at han, omslyngende sin Dulcinea, ligger mere end sidder, og vilde være aldeles usynlig, dersom han ikke af og til dukkede med Hovedet op af Vognen; den fjerde hænger mere end sidder i en Stilling, som hos Casorti vilde vække jublende Applaus — men jeg frygter for at misbruge Deres Taalmodighed, ved at udmale denne Skildring. Vogne i Hundredetal, af samme carricaturmæssige Beskaffenhed, Indretning og Udseende, slutte sig til den Foranførte. Alle jage, pidske, drive til Dyrehaugen, ligesom til Lykkens Tempel. Det var mig ikke muligt, at dvæle længe i Charlottenlund. Den bedøvende Lyd af Børneskrig og Harmoniemusik, Hestevrindsken og lystige Skaaler, Hurraraab og Brændeviinsskraal; den qvælende Lugt af Punsch, Tørverøg, Caffe o. s. v., gjorde mig kjed af at blive her længer. Jeg lod spænde for, og kjørte til Dyrehaugen. Men var jeg ikke ør i Hovedet før, saa blev jeg det nu. Hvilken Tumleplads for menneskelige Daarligheder! Det første, der kom mig i Møde, var en Røg af salpeteragtig Tørv og grønne Qviste, hvorved man kogte Caffe og Mad i store Huller i Jorden, og som nær havde qvalt mig. Støjen af Trompeter, Trommer, Gyngemusik, Bajazskrig, Sang o. s. v., gjorde mig ganske forvirret. Jeg blandede mig i Hoben, der i store Masser, ligesom et brusende Hav, bølgede op ad Bakken, og hvori jeg befandt mig som i et Skruestikke. Jeg kunde hverken komme frem eller tilbage, og blev ligesom baaren frem. Damer og Cavalierer i største Pynt, ved Siden af klodsede Bønderkarle med deres Piber i Munden og Don-

naer under Armen, trængte sig frem i broget Vrimmel. Omsider traadte en firskaaren Bondelømmel mig saa haardt paa min daarlige Fod, at jeg nær var besvimet, og Alt hvad jeg kunde gjøre var, at samle mine Kræfter, og, liig en anden Laokoon, vride mig ud af det Uhyres Arme, man kalder le beau monde.

M. Brombær.

(Indsendt.)

I: Morgenblatt für gebildete Stände, Maj d. A., No. 117, findes følgende den nordiske Mythologie angaaende:

"For Prof. T. Badens Mening om bemeldte Mythologie have Malerne Eckersberg og Høyer (den første er Medlem af Konst-Academiet, hvis Secretair Baden er) offentligen erklæret sig. Men man er ikke altid Konstdommer fordi man er Konstner."

"Ewald, Pram og Oehlenschläger (tre af Danmarks genialeste Digtere) have laant omfattende poetiske Fremstillinger af den eddaske Mythologie; især har Oehlenschläger øst sit Epos Nordens Guder uforfalsket af Kilderne. Ogsaa have Mænd, hvis Kundskaber og Smag ere almindeligen erkjendte, helliget de eddaske Myther critiske Undersøgelser og Oplysninger; de have tilstrækkeligen beviist Asalærens Ægthed, og oplyst, hvor svage de mod samme i ældre og nyere Tider anførte Indvendinger ere. Eddaske Myther, hvoraf flere ere udgivne i Grundsproget, ere ifølge heraf i det mindste saavidt bekjendte, at det neppe torde være voveligt, at kalde den Mening umoden, og i sig selv ubetydelig, som nu erklærer den eddaske Gudelære for uægte eller interpoleret, som vil udskrige den for en betydningsløs Opfindelse af dumme Barbarer og for at være fuldkommen ubrugbar for de skjønne Konster. Iøvrigt er det jo ikke Spørgsmaalet: om den nordiske Mythologie, som Gjenstand for Maler- og Billedhugger-Konsten, skal fortrænge den græske? men om ikke ogsaa hiin Gudelære kan forsyne Konstnerne med betydningsfulde Ideer og sindrigt Æmne; om ikke en opfindsom Aand, udrustet ved de græsk-romerske Antikers Studium, kan aabne sig en ny Konstbane og en ny Konst- og Idee-Verden ved Hjelp af den eddaske Mythologie? Digterne have,

som det sig bør, allerede arbeidet for Konstnerne; de have practisk beviist, at den nordiske Mythologie er brugbar for Digtekonsten, og hvo der, f. Ex., har læst Oehlenschlägers: Nordens Guder med uindtaget Konstsands, han vil neppe tvivle om, at disse Myther ogsaa af den dannende Konstner med Held kunne benyttes. Ogsaa i Tydskland have i vore Dage Stemmer af Vægt ladet sig høre for den nordiske Mythologie.

Da Skilderiet forhen har meddeelt en i det ovennævnte tydske Blad dengang indført Note mod vore Forfædres Mythologie, saa synes det billigt at det ovenanførte Forsvar for den, hvilket samme Blad har leveret, ogsaa læses her.

Biographia curiosa.

Under denne Titel udgives i Engelland et Gallerie af besynderlige Mennesker, der have udmærket sig ved legemlige eller aandige Egenheder. Følgende ere nogle Prøver deraf: Den vilde Peter, som blev 1723 funden i en Skov ved Hammeln, og døde i London 1785, 62 Aar gammel, gik paa alle Fire og klavrede i Træer som et Egern. — James Tiller, en ung engelsk Kjæmpe, som døde 1819 i London, 24 Aar gammel, var 8 Fod 6 Tommer høi, og havde en Søster paa 15 Aar, der holdt 6 Fod. — I Grevskabet Yorkshire havde man adskillige overordentlige Exempler paa en høi Levealder: Franz Cansit fra Barythorpe døde 1768 i en Alder af 150 Aar; Jonathan Hartop, 1791, i en Alder af 138 Aar, efterladende sig 26 Børnebørn, 74 Børnebørns Børn, og 140 Børnebørns Børnebørn. Blandt hans Efterladenskaber fandtes et Brev fra Milton, efter hvilket denne i sin Trang havde laant 50 Pd. St. af Hartop. — Elias Hople døde 113 Aar gammel. — Samuel Chilton led fra 1694—98 af en periodisk Søvn, og laae engang 4 og derpaa 17 Uger i en dyb Søvn. Dr. Oliver, som har beskrevet dette Tilfælde i et eget Skrift, pirrede ham forgjeves med Salmiakspiritus og Nyserod i Næsen. Han vaagnede, efterat have sovet fra 17 Aug. til 19 Nov., omsider pludseligen, og svarede, paa det Spørgsmaal: hvorledes han befandt sig: Gud skee Tak, meget vel. Strax derefter faldt han igjen i en

Søvn, og vaagnede ganske sund i Febr. næste Aar. — Thomas Klark, en sær, men redelig Kræmmer, spiste dagligen sit tarvelige Maaltid paa et Ark Papir, i en liden Stue ved sin Bod, var godgjørende, trods sin tilsyneladende Karrighed, og efterlod 300,000 Pd. St. — Henr. Lemoine, Forfatter til en Historie om Bogtrykkerkonsten, Wonderfull Magazine, og Medarbeider i Gentleman's Magazine, een af de kundskabsrigeste Bibliographer i Engelland, døde 1812 i et Hospital, og var kommen saa meget til Agters ved sin Handel med brugte Bøger, at han maatte skrive Flyveblade for Boghandlerne, og udhøkre Bøger i Gaderne; men derhos saa billig i sine Fordringer, at da man engang tilbød ham en Betaling af 1 Pd. Sterling for et Flyveskrift, vilde han ikke tage mere end 6 Sh. — Den bekjendte Ridder d'Eon maatte, efter i den franske Revolution at have mistet den Pension, Kongen af Frankrig havde bestemt ham, imod at love, at han vilde bære Fruentimmerklæder, indtil sin Død, i en Alder af 68 Aar, 1795, tage sin Tilflugt til en Beneficeforestilling i Pantheon og andre Skuepladse, hvor Ridderen i Fruentimmerklæder kjæmpede mod St. George, Angelo og andre Fægtere. Indtægten var saa ubetydelig, at han siden maatte sælge sin kostbare Bogsamling ved Auction. Han døde 1810, og ved hans Ligs Aabning hævedes al Tvivl om at han var af mandligt Kjøn.

Miscellen.

I det Testament, Stifteren af Hotel-Dieu i Aix, J. de la Roques, har gjort, hedder det, at i det af ham stiftede Hospital, enhver Lidende, uden Hensyn til Tro, var det end "etiam Diabolus" (selv Djævlen) skal optages, og at der til Hospitalets Forvaltning aldeles ingen Geistlig skal bruges, hvilken Rang han end beklæder i Kirken: etiam Papa (selv Paven). — Stifteren levede 1515.

Nelson sagde ofte, at han ikke troede nogen Italiener, om han end beedigede det. Anledningen hertil var følgende: Et Menneske var bleven bragt for Criminalretten, og hans Liv beroede paa

en Italieners Vidnesbyrd; den Beskyldte slap fri. Fire Aar derefter blev hiin Italiener, der lod sig bruge som Vidne, dømt fra Livet for en Forbrydelse, han havde begaaet i Minorka. Nelson mindede den Elendige om den Eed, han der havde aflagt, og om hans falske Udsagn, og lovede at skjænke ham Livet, naar han nu sagde Sandheden. Det er sandt, sagde Italieneren, jeg beedigede den Gang mangen Løgn, men — paa en engelsk Bibel!

Paa Porten af Parochial-Kirken i Dieppe, findes opslaaet en Placat, hvori det hedder: "Det bliver herved forbudet, at kaste Stene mod Kirkens Glasvinduer!"

Ved en besynderlig Skjebne spiller Øen St. Domingo, der kun indbefatter 6000 □ Mile, hvoraf det Meste bestaaer af Bjergegne, og kun har omtrent 2½ Mill. Morgen brugbart Land, Europa's Rolle i det Smaae. Siden 1791 bemestrede efterhaanden 6000 Negere og Mulatter, didtil Slaver, sig, i Forening med en Deel af deres allerede borgerlig fri blevne, omtrent 30 Tusind africanske Brødre, deres Slavefængsler, ved Overvældelsen af 40 Tusind Hvide, som paa 2000 Sukker- og Caffeplantager havde tilvunget sig ved hines Sveed omtrent for 150 Mill. Livres Producter. Øen var for det meste Fransk, den mindre Andeel Spansk; omtrent 1600 □ Mile overlod Spanien til Frankrig 1795. Men da Besidderne selv ikke havde samtykket i Afstaaelsen, saa blev der i den spanske Deel en Republik, i den franske Deel et Monocratie. De skjældte endog hine for Frafaldne, ligesaa udygtige for al Orden, som umodne og uværdige til Frihed. Hans sorte Majestæt, Kong Henrik I., vilde gjøre Haiti til et Napoleonsk Keiserdømme i Lommeformat, og gik saavidt i at udrydde al Sorthed, at baade han og hans Hoffolk puddrede sine uldne Negerhaar. Hans Titel var: Henrik I, af Guds Naade og efter Rigets Constitution Konge til Haiti, Enevoldsherre til Øerne Tortue, Gonave og andre Naboøer, Tyranniets Forstyrrer, det haitiske Folks Gjenføder og Velgjører, dets moralske,

politiske og militaire Indretningers Skaber, den ny Verdens første kronede Monark, Troens Forsvarer, den Kgl. og militaire St. Henriks Ordenens Stifter 2c. Som bekjendt blev den saakaldte Kong Henrik styrtet ved den samme Militairmagt, som gav ham Vælden.

Hjelpemidlet mod Folkets Lidenskaber, siger Frue v. Stael, ligger ikke i Despotismen, men i Lovenes Herredømme. Mordscener, ikke mindre skækkelige end de i den franske Revolution, have fundet Sted i Religionens Navn. Menneskeslægten har i adskillige Aarhundreder udtømt sine Kræfter ved forgjeves Stræben efter at tvinge Menneskene til een og samme Tro. Et saadant Øjemed kunde ikke opnaaes, og den simpleste Idee, Tolerantzen, saaledes som den William Penn bekjendte sig til, har for stedse banlyst fra Nordamerica Fanatismen, som det sydlige Europa var en rædsom Skueplads for. Der vil komme en Tid, da visse Sandheder ikke ville bestrides mere, og da man vil tale om gamle Indretninger, som om gamle ved øjensynlige Kjendsgjerninger tilintetgjorte Systemer i Naturlæren.

Despotismen var allerede i det Romerske Keiserdømmes Tid fuldkommen uddannet. Selv den Justinianske Codex indeholder Ord nok, der bevise dette. Saaledes f. Ex. naar det i Lib. IX. t. XXIX L. 13 hedder: Disputare de principali judicio non oportet; sacrilegii enim instar est, dubitare, an is sit dignus, quem elegerit imperator. Imidlertid have de verdslige Herskere dog aldrig kunnet bringe det saa vidt med deres Ufeilbarhed, som de hellige Fædre i Rom, som geistlige Herskere.

Indenlandske Efterretninger.

Fredagen den 20 Juli 1821 forsvarede Hr. Greve F. W. F. Ahlefeldt-Laurwig, surnummerair Assessor i den Kongelige Lands-Over-Ret i Viborg, sin for Licentiatgraden i Lovkyndigheden skrevne Afhandling: De præscriptione immemoriali &c. De ordentlige Opponenter vare: de Herrer, Conferentsraad, Professor Doctor juris Schlegel, Ridder af Dannebroge; Professor Doctor juris Bornemann; Professor Doctor juris Kolderup-Rosenvinge. Af Auditoriet opponerede Hr. Studiosus Theol. H. J. L. Fabricius. Respondens var Hr. Cand. juris C. Valentin. Disputatsen begyndte Kl. 9 Formiddag og vedvarede til Kl. 2, hvorpaa den igjen begyndte Kl. 4 og vedvarede til Kl. 7. Acten foregik i Regentskirken.

I denne Tid er een af de skjønneste Landeiendomme paa Kjøbenhavns Amt — Dronninggaard — til Auction. Dette Sted blev for omtrent 40 Aar siden bygget af Etatsraad Frederik de Coninck, og var, da det ikke ligger længere end omtrent 2 Mile fra Hovedstaden, i mange Aar Kjøbenhavnernes Yndlingssted. Længe var Adgangen aldeles fri dertil; men da Eierens Godhed, at lade henlægge i et Lysthuus i Haugen en Bog, hvori Enhver i Nydelsen af en overalt herlig, ved Konsten forskjønnet Natur, kunde optegne hvad passende Tanke der under en saadan Lystvandring faldt ham ind, blev misbrugt til Nidskriverie, saa blev Bogen borttagen, og ingen fra den Tid af indladt mere, med mindre han i Forveien, efter en skreven Anmodning til Eieren, hvori Navn og Stand opgaves, havde forsynet sig med en Billet, der frit kunde afhentes paa det de Coninckske Contoir. Hvert Aar, saalænge den afdøde Etatsraad levede, høitideligholdtes paa Dronninggaard hans Frues Fødselsdag, der indtraf paa den skjønneste Tid af Aaret, ved en høist interessant landlig Fest, hvortil Kjøbenhavns Indbyggere i Tusindtal toge ud. En saadan Fest findes beskrevet i Skilderiet No. 68 for 1804.

Mariboe. Da Erfaringen viser, at vel renset Korn giver en riig Kilde til Velstand for Landmanden, saa besluttede Selskabet til Oplysningens og Vindskibelighedens Fremme i Lolland-Falsters Stift, ved dets Møde den 4de Juli sidst, at anskaffe foreløbigen for Falsters Nørreherred en Rensemaskine med dobbelt Besætning af Cylindere, af det Slags, som Snedker Kølle her i Byen forfærdiger, hvilken Maskine hensættes hos Herredscommissairen, Hr. Amtsprovst Grundtvig i Torkildstrup, som tilsteder Enhver Adgang til

at faae renset sit Korn, imod at oppebære en moderat Betaling for hver Tønde Korn der renses. Efterhaanden, som Selskabets Midler tillade det, vil det forsyne de øvrige Herreder, som ønske det, med lignende Maskiner.

Blandede Efterretninger.

Den for Kjøbenhavnerne fra Dyrehaugen bekiendte Albinos Dondos Blafard, eller Natmenneske, har nylig ved sin Nærværelse i Königsberg svoret til Hymens Fane. Den Udvalgte er en Kokkepige, som imidlertid har forstaaet at spille Asmodi saa fortræffeligt, at den ulykkelige Ægtemand allerede i Hvedebrødsdagene skal have fattet den Beslutning at lade sig skille fra hende. Dette Ægtepars offentlige Copulation var en sand Fest for den Königsbergske Janhagel; Kirken blev næsten stormet, man steeg og klatrede allevegne i Veiret i den, og fortalte hverandre de allersælsomste Rygter om Manden med det lange hvide Skjæg og de smaae røde Øine, thi nogle holdt ham for en forklædt Præst, andre endogsaa for en Hermaphrodit og atter andre for en Eunuch. Selv Digtekunstens hulde Musa blev sat i Reqvisition ved denne Leilighed saavel af Naturdigteren Hiller, som af Medarbeideren ved flere literairiske Instituter Doctor J. — E., hvilken sidste skrev en sentimentalsk Sang for Folket.

Den nuværende Standpunkt af den russiske Literatur, er i en kort Oversigt følgende: Af levende Forfattere tælles 350, med de for adskillige Aar siden døde, 372. Den ottende Deel deraf ere Geistlige, men de fleste Adelige. Indtil Aaret 1787 regner Backmeister i hans russiske Bibliothek omtrent 4000 i dette Sprog forfattede Bøger, altsaa omtrent saa mange som de Tydske i eet Aar bringe til Messen. I det største russiske af Originaler bestaaende Bibliothek, som Videnskabernes Academie i St. Petersborg eier, fandtes for adskillige Aar siden omtrent 3000 trykte Nationalværker, hvoriblandt 105 Romaner. Efter den Tid steg Skriverielysten saa meget, at allerede i afvigte Aar 8000 Værker vare trykte i det russiske Sprog. Oversættelserne udgjøre endnu stedse de fleste Arbeider, som de russiske Lærde og Forfattere levere, og deriblandt de af den saakaldte skjønne Literatur, især Romaner og Skuespil, det største Antal. Tidender og Intelligenzblade paa Russisk og Tydsk have, foruden Petersborg og Moscau, adskillige Gouvernementsstæder, f. Ex. Riga, Mitau, Reval, Åbo, Kasan o. a.; kritiske Blade eller Literaturtidender udkomme i Moscau paa Russisk og i Willna paa Polsk. Af Journaler tæller nu hele Riget 20. Moskau har 9 Boghandlinger og 10 Bogtrykkerier; men St. Petersborg 17 Boghandlinger og 15 Bogtrykkerier. Willna 1 Boghandling og 5 Trykkerier; i Riga ere 2 Boghandlinger og 4 Trykkerier, Reval 1 Boghandling og 2 Trykkerier, Dorpat 1 Boghandling og 2 Trykkerier, Charkow ligesaa mange. Ogsaa gives der 8—9 Skriftstøberier i hele Riget.

Regjeringen i Hannover har, for at forekomme brødløse Ægteskaber, paabudet, at ingen Haandværksmand tør gifte sig uden Øvrighedens Tilladelse.

Det K. K. Bibliothek i Wien, stiftet af Keiser Max I., indbefatter, efter en i Aaret 1820 udkommen Beskrivelse over samme af G. v. Leon, K. K. Custos, 300,000 Bind, 800 Bind Kobberstykker, hvoriblandt 217 Bind Portræter, og i det Hele 300,000 enkelte Blade. Inkunablernes og Haandskrifternes Antal anføres ikke. Denne Bogskat er hidtil med Keiserlig Rundhed bleven forøget, og endnu anvendes 15000 Gylden, og stundom det Dobbelte, aarligen derpaa. De derved ansatte Embedsmænd og Betjenter ere 1 Præfect, 4 Custoder, 4 Scriptorer, 2 Adjuncter og 3 Bude.

I det Keis. Naturaliecabinet i Wien findes 27 Meteorstene og 9 Metalmasser af samme Natur.

Et fransk Tidskrift meddeler en Reisendes Bemærkninger over den berømte engelske Digter Lord Byron, der lyde saaledes: Byron er en ung Mand, ustadig, munter, stolt og frygtsom, med Ansigtstræk saaledes som en Raphael vilde givet dem en stor Digter. Han praler af sin ædle Herkomst som en Daare, og er stolt af sin Aand, som et almindeligt Menneske. Han ynder ikke lærde Folks Selskab, fordi han anseer de Fleste for nedrige og misundelige, og siger med Italie-

neren: jeg har seet de skjønne Aander, og har fundet mange hverken skjønne eller aandige. Han taler gammelt og nyt Græsk, Fransk, Italiensk og Arabisk med Færdighed. Om Morgenen er han sædvanligen tungsindig, og da skriver han et Par Hundrede Vers, stundom paa sit Værelse, men som oftest paa en Spadsereridt. Han sidder længe tilbords, naar han er i Selskab med en Ven eller en underholdende Gjæst, thi ved al sin Maadeholdenhed forlænger han gjerne Underholdningen ved Deserten. Efter Maaltidet hører han Musik, og oplivet af de Bevægelser, den opvækker, lukker han sig ind, og bringer de ved Morgenbegeistringen henkastede 200 Vers ved Aftenefter-tanke til 50. For hvert Vers betaler hans Forlægger Murray ham to Guineer (16 Rbdlr. rede Sølv) (Lord Byron kan saaledes fortjene i een Dag, hvad en dansk Forfatter neppe formaaer at tilveiebringe i et heelt Aar). Hans Bolig i Venedig er et gammelt Abbedie, beskygget af Træer, høit og mørkt som hans Genius. Han rider dagligen en Time. Den italienske Himmel synes at have mildnet hans strænge Sindelav.

Antallet af de ved Academiet i St. Petersborg Immatriculerede er over 300, men der klages over, at mange dimitteres for umodne. Høiskolerne i Wilna, Kasan, Chgrkow, Moskau, Åbo og Dorpat tælle tilsammen omtrent 2000 Studerende: et alt for ubetydeligt Antal til at besætte alle civile, geistlige og pædagogiske Embeder i et Rige, som har 50 Mill. Indbyggere. Udlændinger, som have lært noget, kunne derfor endnu stedse gjøre Lykke i Rusland.

I Vesoul har en Ingenieurofficier opfundet en Maskine, som om Natten nøje tilkjendegiver det Sted, hvor en Ildebrand er udbrudt.

Ved Hjelp af 3 Million Fr. i Actier, skal Dünkirkens Havn nu forbedres. Som bekjendt hørte denne Stad fordum til Flandern, men Ludvig XIV. og Cromwel fratoge samme i Forening 1657 Spanierne, som den Gang eiede Nederlandene, og den blev tractatmæssigen overladt til Engellænderne; men Carl II., der altid manglede Penge, solgte den 1662 for 5 Mill. Fr. til de Franske, til stor Skade for Engelland; thi da Dünkirken er en meget god Havn, og den eneste Frankrig besad ved Nordsøen, saa tilføjede de Dünkirkske Capere i den paafølgende Krig den

engelske Handel i hiint Hav overordentlig Skade. I Freden til Utrecht benyttede derfor Engellænderne sig af deres Overvægt, at gjøre Havnens Tilstoppelse og Fæstningsværkernes Sløifning til Betingelse. Denne Betingelse gjentoge de i Pariserfreden 1762, men den blev aldrig ganske opfyldt, endskjøndt en i Dünkirken ansat Commissionair skulde vaage over sammes Jagttagelse. I den anden Pariserfred 1783 blev denne haanlige Betingelse ikke mere berørt; men Havnen har imidlertid lidt saa meget, at end ikke store Fregatter kunne indløbe mere der.

Ydria, der i denne Tid saa ofte omtales, er en liden klippefuld, ufrugtbar Øe, paa Østkysten af Peloponnes, maaskee det gamle Arestera. Fordum var det lidet beboet, men da Tyrkerne, efter den første Krig med Cathrine II., rasede saa grusomt mod Moreas Indbyggere, der havde gjort Opstand, flygtede mange af samme til dette Eiland. Dog, da Jordbunden ikke kunde føde dem, thi der mangler her endog paa Brønde, hvorfor de for det meste maatte hjelpe sig med Cisterner, lagde de sig efter Fiskefangst og Skibsfart, hvorved den lille, men sikkre Havn kom dem til Nytte. Deres Tal har forøget sig til 25,000, og deres Skibe, over 300, besøge ikke allene alle Middelhavets Kyster, men ogsaa America. Deres Stad er meget vel bygt, og forsynet med gode Skoler. Tyrker boede ikke iblandt dem; de betalte Porten en ringe Skat, men leverede den hidtil de bedste Matroser og Søofficierer. For nogle Aar siden have de ogsaa befolket det andet større Klippeeiland Paros, det gamle Calauria, hvorhen Demosthenes to Gange flygtede, og siden døde, og som tillige indbefatter den skjønne Havn Pogoa.

Kjøbenhavns Børs, d. 24 Juli.

Cours. Hamb. 2 M. 263, a vista 266. Spec. 264. — Specier solgtes til 15 Rbmk. $13\frac{1}{2}$ ß. Obligat. (med Renter fra 11te Juni 1821) 70. Nationalbank-Obligationer (af Laanet den 4de Februari f. A.) $91\frac{1}{2}$ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler $14\frac{3}{4}$. Svenske Sedler 69 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 60.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 28 Julii 1821.

Tartuferne.*)

O pestis! O labes!
Hvilken Plage! hvilken Ulykke!

Vore Sæder, i det Hele tagne, ere bedre end de Gamles; det er en afgjort Sag; og jeg frygter ikke for, at man vil modsige mig, og give mig Leilighed til at bevise det. Skulde jeg end stenes af vore nyere Dacierer, vilde jeg dog ikke kunne modstaae, det føler jeg, den Nødvendighed, jeg seer mig i, at reise mig mod den scholastiske Overtro, der er dreven saavidt, at man uden Betænkning byder Ungdommen, som en Gjenstand for Studering, Værker, hvori alle Stilens Tryllerier og alle Digtekonstens Farver ere anvendte til at skildre de skjændigste Uteerligheder; mod den forargelige Agtelse for Oldtiden, der berettiger vore Oversættere til at overdrage i vort Sprog hiin Skare af utugtige Ideer og skjændige Tilstaaelser, hvis offentlige Yttring, endog hos et lige Talent, vilde paadrage en nyere Forfatter Almeenhedens Foragt og Lovenes Forsølgelse. De, som troe, at det er tilstrækkeligt at svare paa Beskyldningerne mod Anakreon, Catul, Horats, mod den beskedne Virgil selv, hvad Dacier svarede paa de Bebreidelser, der gjordes Sapho: hun havde mange Fiender, tilskrive uden Tvivl for en stor Deel de Tiders almindelige Sæder, da disse store Digtere levede, det, der var meest lastværdigt i deres særegne Sæder. Vi begynde derfor snart at forstaae hinanden, og mueligen blive vi til Slutningen ganske enige.

De Gamle have overdrevet Alt: Dyderne og Lasterne; de bare sig ofte ad som visse Folk, der ikke give Slip paa et Indfald, uden at begaae en Sottise; sjeldent give de Slip paa en Dyd, uden at have begaaet derved en Last. Saaledes have de drevet Fædrenelandskjerligheden indtil den meest oprørende Fanatisme, Agtelsen for Lovene, indtil Forglemmelse af de naturlige Følelser, og Venskab! . . . Det er Ting, som man ikke engang bør berøre. Er man kommen overeens om, at de Gamle have havt mange Laster, der ere os fremmede, jeg turde næsten sige ubekjendte, saa maa man, for at være billig, tilstaae, at der gives een, om just ikke den meest forhadte, saa dog den foragteligste; om just ikke den rædsomste, saa dog den man har meest at frygte for: Skinhellighed, der i Særdeleshed synes at tilhøre vore nyere Tider. Dette Ord, som jeg tager i sin vidtløftigste Betydning, kan blive til en Maske af alle Dyder. Moliere har skildret

*) En Prøve af det høist læseværdige og velskrevne Værk l'Hermite de la Chaussée-d'Anin, som indeholder en Skildring af Parisernes Sæder i Begyndelsen af det nittende Aarhundrede.

eller brændemærket den religieuse Tartufe. Hr. Charon har med meget Talent, endskjøndt paa grovt Lærred, malet Skilderiet af Sædernes Tartufe; men Beaumarchais har i en anden Tartufe kun viist en forhadt Phantasie-Figur.

Boileau paastaaer, at hvert halvt Aarhundrede, og næsten hvert Lustrum, trænger til en ny Comoedie over Skinhellighed. "Det er ikke at befrygte, tilføjer d'Alembert, at naar Maleren er Gjenstanden værdig, Portraiterne ville ligne hverandre; saameget er Skinhelligheden istand til at forandre sin Form: dristig og forvoven, naar den troer sig beskyttet; smidig og lumsk, naar den frygter for at blive kjendt; ydmyg og krybende, naar den troer sig Masken frareven. Det koster mig Overvindelse at sige det, men det er vist, at i ingen anden Tidspunkt denne Last har været mere almindelig; jeg bliver imidlertid den Forskjel vaer, at Skinhellighed udgjorde fordum en Stand, og at den nu kun er en Rolle i Selskabet. Man spiller den saalænge, som den passer til Omstændighederne; man forlader den med eet, naar disse forandre sig; det er en Characteerdragt, som man kun bærer, saalænge Ballet varer. I vore Dage antager Skinhelligheden alle Former, den meest forhadte end ikke undtagen, og jeg kjender mere end een af disse Tartufer, eller Lasternes Pralhanse, som Ludvig XIV kaldte dem, der affectere, eller benytte sig af de slette Egenskaber, de ikke besidde."

Blandt Artens talrige Afarter, er den farligste, de falske gode Mennesker, hvoraf Mérange er det meest fuldendte Model. Det er sandt, at Naturen paa en beundringsværdig Maade har staaet ham bi, og at han skylder den en Deel af sin Lykke. Mérange er en høi Mand, med en aaben Pande, rødmoset og trind; hans Gebærder ere raa; hans Manerer ligefrem, ofte endog grove; han løber dig i Møde, saasnart han øiner dig; rækker dig Haanden, og trykker den, saa den nær forvrides. Hvad du spørger ham om, besvarer han stedse med de Ord: Oprigtig talt .... Hos ham behøver man aldrig at gjøre Complimenter eller frygte for Lovtaler; han er en sand Qvæker; han foragter Smiger; og hvad Høfligheden angaaer, da raaber han ved enhver Leilighed paa, at den sande boer i Hjertet. Har man

tilfældigviis noget af Vigtighed at tale med ham om, saa overlader han sig ganske til dig, da han aldeles ikke forstaaer sig paa Forretninger, og det er derfor, at han sender dig til sin Advocat, det gjerrigste og meest chicaneuse Menneske paa Jorden. Hans Pung er stedse til hans Venners Tjeneste; hvorfor den i Almindelighed ogsaa er tom; men kan han ikke tjene dig selv, saa bestræber han sig dog for at anvise dig en kjendt Aagerkarl, som han selv i Nødsfald tager sin Tilflugt til. Men hvorledes gaaer det til, at med en saa aabenhjertig Characteer, Mérange dog ikke har en Ven, ikke engang en Bekjendt, som jo klager over at være bleven skuffet af ham. Oprigtig sagt, efter min Mening, Mérange er intet mindre end det han synes at være. Under dette bondeagtige Udvortes, under dette listige Skin af godlidende Uslebenhed, skjuler han en nedrig Sjel, et snevert Hjerte, en rænkefuld Forstand. Det er en Aabenhjertigheds Tartufe.

Berville er Billedet af en anden Classe Tartufer, som Selskabet siden nogen Tid oversvømmes af. "Han kjender ingen Lykke uden ved en maadelig Formue; ingen Dyd, uden i Middelstanden. Ærgjerrigheden, af hvilken Natur den end maatte være, er i hans Øine intet uden en Kilde til Plager, Fornødenheder og Afsavn. Man maa høre ham tale om Middelstandens Fordele og det huuslige Livs Glæder! hvorledes han saa beundringsværdig beviser, at Hoffernes Yndest er det skrøbeligste af Verden! at man ikke kan bygge paa de Stores Venskab, og endnu mindre paa deres Erkjendtlighed! Med hvor mange Beviissteder af Epictet, Seneca og Montaigne understøtter han ikke disse nye Sandheder! Naar Nogen gjør ham opmærksom paa det Modsigende i hans Opførsel og hans Grundsætninger, ved at indvende imod ham, at der ikke gives et kun nogenlunde vigtigt Forgemak, hvor man jo kan være vis paa at træffe ham, ingen Minister-Audience, hvor han ikke findes, intet fornemt Selskab, hvor han jo lader sig see i en broderet Kjole, mangler det Berville ikke paa fortræffelige Bevæggrunde til hans Selvmodsigelser; det er stedse Trangen til at gjøre sig forbindtlig, der fører ham til disse Steder, hvorfra hans Characteer og Smag fjerne ham. Allerede i lang Tid har jeg begyndt at

frygte for at blive ført bag Lyset af den vise og beskedne Berville; men den Historie, som Hr. D.... har fortalt mig for nogle Dage siden, har omsider aabnet Øinene paa mig. Overbevist om, saaledes som han gjentagne Gange havde hørt ham sige, at Berville stod i stor Anseelse, men at han ikke anvendte den uden til at være Andre nyttig, gik D.... en Morgen til ham og aabenbarede ham sit Ønske, at faae den Plads, der nyligen ved dens Besidders Dødsfald var bleven ledig, og fortalte ham omstændeligen alle Forholdene derved. Berville lovede uopholdeligen at paatage sig dette Hverv, og holdt Ord; han søgte om Pladsen, og erholdt den .... men for sig selv.

Jeg har kun løseligen anført to Udkast; man skjønner let, hvor mange Portraiter en saadan Ramme kunde indbefatte, dersom nogen duelig Maler paatog sig at skildre dem efter de Originaler, jeg kunde forsyne ham med af saa mange andre Tartufer i Moral, Politik, Philosophie og Literatur.

Theodor Körners Sværdsang.

Digtet saa Timer førend Forfatteren faldt, truffen af en Flintekugle, den 26de August 1813, Kl. 8 om Morgenen.

(Frit oversat.)

Du Sværd ved venstre Side!
Hvi blinker Du saa vide,
Og smiler huld til mig?
Saa gjerne seer jeg dig.
Hurra! *)

"En vakker Helt mig svinger,
Derfor saa froe jeg blinker;
Jeg frie Mands Værge er,
Det fryder blanken Sværd!
Hurra!"

Ja, gode Sværd! min Glæde
Er frie med dig at qvæde,

*) Ved hvert Hurra klirres med Sværdene.

Som var du hist fra Gud
Mig skjænket som en Brud.
Hurra!

"Dig har jeg ja hengivet
Mit kolde Bryst i Livet.
Naar vies vi for Gud?
Naar henter du din Brud?
Hurra!"

I Brudestads du blinker,
Naar os Trompeten vinker;
Naar Ildsvælg aabne sig,
Jeg henter, Elskte, dig.
Hurra!

"Med heftig salig Længsel
Jeg sprænger her mit Fængsel,
Hent snart, o Brudgom, mig!
Jeg fletter Krandse dig.
Hurra!"

Hvi klirrer du i Skeden,
Du raske Ven i Heden,
Saa vild, saa grum i Hu?
Siig, Sværd! hvi klirrer du?
Hurra!

"Vel klirrer jeg i Skeden:
Jeg længes efter Heden,
Net vild og grum i Hu;
Derfor jeg klirrer nu.
Hurra!"

Bliv dog i snevre Stue;
End blusser ingen Lue;
Bliv stille i dit Hjem,
Snart henter jeg dig frem.
Hurra!

"Jeg ingen Roe kan have! —
O, skjønne Elskovshave,
Hvor Rosen blodigrød
Kun tyder snare Død!
Hurra!"

Saa kom da af dit Gjemme,
Du Heltens Trøstestemme!
Herud, mit Sværd! herud!
Du est min sande Brud!
Hurra!

"Ak, Frihed Modet vækker! —
Blandt raske Bryllupsrækker
See — Staalets klare Glands
Fortryller Sjæl og Sands!
Hurra!"

Velan, I tydske Helte!
Spænd Sværdet rask ved Belte!
Blier I om Hjertet varm?
Tag Bruden kun i Arm!
Hurra!

Før kurde hun kun blinke
Saa hemmelig og vinke;
Dog til vor Høire — Gud
Selv bandt den raske Brud
Hurra!

Lad derfor Eders Læbe
Til Brudens Staalhud klæbe!
Forbandet være den,
Som ei er hendes Ven!
Hurra!

Nu — lad sig Bruden svinge,
Saa klare Gnister springe!
Vor Bryllupsstund er nær!
Hav Jerenbruden kjær.
Hurra!

P. E. Becker.

Indenlandske Efterretninger.

I disse Dage døde her i Kjøbenhavn den første og ældste Admiral, Senior for alle Chefer i den danske Søe- og Landetát, Oldingen Jørgen Balthasar Winterfeldt, fodt den 1ste October 1732. Hans Fader var Erik Winterfeldt, Cuirasseerofficier, og allerede i sin Ungdom blev han ansat i Søe-Etaten, hvor han steg fra Trin til Trin, indtil han 1804 blev virkelig Admiral, og i Aaret 1811 udnævnt til Ridder af Elephanten. Fra 1782 til 86 var han Chef for Søe-Cadet-Academiet i Kjøbenhavn. — Som Menneskeven har han oprettet sig et uforgjængeligt Minde ved den af ham stiftede Trøstens Bolig: et Huus, hvor 24 uformuende Familier, for den ubetydelige Leie af henved 18 Rbd. rede Sølv aarligen, have to nette Værelser med Kjøkken og Brændeloft. Ogsaa paa Skribentbanen har han af og til, og stedse i humane Hensigter, viist sig, og allerede 1772 skrev han i Bibliothek for nyttige Skrifter imod Overdaadighed. Beskeden i Døden som i Livet vilde han i al Stilhed jordes, og hans Villie blev efterkommet i Morges tidlig.

Hirschholms Slot er nu aldeles nedrevet og næsten intet Spor af samme mere tilbage. Paa Tomten bygges nu en Kirke, som tegner til at blive ret smuk.

Portalen ved Indgangen paa Kronborg Slot, som Thorwaldsen, under sit Besøg der, fandt at være af saa fortræffeligt Arbeide, bliver i denne Tid restaureret.

Paa Marienlyst ved Helsingøer er i den senere Tid gjort adskillige nye Anlæg med smukke Alleer.

Nivers Kroe ved Hirschholm er ved sidste Auction solgt til den, som hidtil havde samme i Fæste, for 8,400 Rbdlr. Sølv.

Man vilde uden Tvivl finde det høist utroligt, dersom nogen paastod, at der gives Nomader midt i Danmark, og dog er dette virkeligen Tilfældet. Eierne af den største Vaffelboutik, der i Sommer fandtes i Dyrehaugen, føre et sandt nomadisk Liv. Boutiqven er saaledes indrettet, at den, uagtet den kan skilles ad, har fire nydelige Værelser til Beboelse, og et beqvemt Kjøkken, i to Etager, hvori Eierne opholde sig baade Sommer og Vinter. Den er i sidste Øjemed forsynet med en Kakkelovn. I Sjælland behøve de sex Vogne til at transportere den, men i Holsteen, hvor de egentligen have deres faste Bopæl, kan den rummes paa to, men naturligviis meget større Vogne. Uagtet Boutiquen er indrettet efter hollandsk Smag, og de selv klædte i hollandsk Dragt, saa ere de dog egentligen Holstenere.

Den 21de Juli ankom til Altona den anden Danske Sildejæger, Løve, Skipper Erich Hansen Erichsen, med en Ladning nye flamske Sild directe fra Nordsøen.

Mariboe, d. 18 Juli. Til Trøst og Lise for den forsagte og nedslaaede Landmand begynde nu Kornpriserne at stige. For en Tønde Hvede bydes nu her i Byen og i Nakskov 5 Rbdlr. Sedler; Merkurs Sønner forlange og tage 9 Mk. for en Tde. Havre. Prisen paa Ribs er i Aar høist ulige: nogle Bønderkoner forlange 8 ß. for Pun-

det, nogle Kjøbstæd-Madamer 6 ß., og Andre paa Landet sælge dem for 3 ß. Pundet.

Odense, d. 24 Juli. I Fredags holdt det borgerlige ridende Korps sin aarlige Fugleskydning i Hunderup Skov. Kongegevinsten, 6 Spiseskeer, tilfaldt Hr. Gjestgiver Larsen ved Hr. E. Theisens Skud, anden Gevinst Hr. Krigsraad Kellinghusen ved eget Skud, tredie Gevinst Hr. Konditor Bang ved Hr. Handelsbetjent Burchardts Skud, fjerde Gevinst Hr. Brændeviinsbrænder P. Nielsen ved eget Skud, femte Gevinst Hr. Fabrikør Kjær ligeledes ved eget Skud, og sjette Gevinst Hr. Brændeviinsbrænder N. Hansen ved Hr. P. Nielsens Skud. — I Søndags Aftes gave de hertil ankomne Kongel. Skuespillere den første Forestilling, som fandt fortjent Bifald, skjøndt Nydelsen tabte noget ved den utaalelige Hede; hvoraf maaskee ogsaa lader sig forklare, at Huset ikke var fuldt. Den berømte Violoncelspiller B. Romberg er ogsaa indtruffen her til Byen. — Endnu i Løverdags nedlagdes paa een Gang i tre Grave, jævnsides ved hinanden, paa Assistentskirkegaarden Ligene af 1 Ældre og 2 Børn, som Skarlagensfeberen havde bortrykket. — Paa en ganske ubetydelig Byge i Søndags Aftes og nogle Stænk igaar nær, er det endnu det Samme med Veiret. Luften lover hver Dag Regn; men om endog Blæsten, som Varmen nu næsten har fordrevet, ikke adspreder Skyerne, saa fordele disse sig af sig selv, og synes overhovedet ikke at indeholde megen Væde.

Aalborg, d. 23 Juli. Saavel igaar Eftermiddags, som idag er her faldet en for Jorden god og vederqvægende Regn.

Viborg. (Af et Brev dateret 20de Juli.) I dette Øieblik modtog jeg den sørgelige, men desto værre visse Efterretning: at Hvam Præstegaard afbrændte gandske og aldeles i Gaar Middag paa 1 Time. Ikke det mindste reddedes. Præsten Hr. Kruckovs betydelige Bibliothek brændte gandske; Ilden kom af en Tækkemands Uforsigtighed, der havde sat sig i det gamle nedrevne Tag i Gaarden og tændt sin Pibe; en nedfalden Gnist tændte strax Halmen omkring ham og i en Haandvending alle Husene. — I Anledning heraf læses i Viborger Samler af 23 Juli følgende: "Præstegaarden i Hvam blev, sidste Torsdags Middag, aldeles forvandlet til en Askehob. Beboeren, Hr. Paster Kruckov, mistede, i en uheldig Time, Alt. Meubler og Sølvtøi, Linned og Sengeklæder, (endog de, i Gaarden, til Soling udlagte Sengeklæder kunde ei reddes), Paaklædningsstykker for Mand, Kone, 3 smaae Børn og Tjenestefolk, en udvalgt kostbar Bogsamling, Avls- og Gaards-Redskaber, bleve øieblikkelig et Rov for de, ved en stærk Blæst omspredte, rasende Luer. — Den uheldige Hr. Kruckov, os forhen aldeles ubekjendt, har anmodet os om, at tale hans Sag til vore Landsmænd, i og udenfor Viborg. Konstens overtalende Ord, dersom de endog stode i vor Magt, vilde her være aldeles upassende. Uheldets Storhed, Mandens Trang og vore Landsmænds bekjendte Velvillie, især i Nød af den Art, er os Borgen for, at vi ei forgjeves her anmelde Uheldet og anmode om Bistand. — Vilde goddædige Landsmænd tilstille een af os deres Bidrag, det være saa Penge eller Naturalier af forskjellige Slags, til det her anmeldte Tabtes Erstatning, da vil det være os en sand Fornøielse, at befordre det til sin Bestemmelse, ligesom vi og derfor, i sin Tid, skulle aflægge offentligt Regnskab. — Vilde Avis-Udgiverne paa andre Steder optage denne Anmeldelse i deres Blade, vilde de derved erhverve sig Krav paa den Brandlidtes oprigtige Taknemmelighed. — Viborg, den 23de Juli 1821. — Gundelach, Borgemester. Zahrtmann, Sognepræst.

Viborg, d. 23 Juli. Efter næsten 10 Ugers her vedholdende Tørke, der efterlod sørgelige Spor paa Marker og i Haverne, er der i Aftes og i Dag falden en tet Regn, som man ønsker ikke maatte standses af de i den sidste Tid idelig blæsende nordlige Vinde. Paa sine Steder her i Landet er der dog af og til falden noget Tordenregn, der har frembragt gode Virkninger paa Korn og Græs.

Forordning om en extraordinaire Rug- og Byg-Leverance af Ager og Engs Hartkorn i Danmark.

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark 2c. 2c., gjøre vitterligt: Da det ansees efter Tidsomstændighederne fremdeles at kunne være til Lettelse for Landboerne at gives

Leilighed til at yde en Deel af deres Kornvarer til Afdrag paa deres Skatter, saa have Vi, ligesom for afvigte Aar blev i lige Henseende ved Forordningen af 2den Augusti samme Aar udskreven en extraordinaire Rug- og Byg-Leverance, ogsaa allernaadigst besluttet for indeværende Aar at udskrive en Rug- og Byg-Leverance af Ager og Engs Hartkorn i Vort Rige Danmark imod en bestemt Betaling, der kan liqvideres i Skatterne. Thi byde og befale Vi:

1. Af hver Tønde privilegeret Ager og Engs Hartkorn i Vort Rige Danmark skal leveres 4 Skiepper Rug og 4 Skiepper Byg, og af hver Tønde uprivilegeret Ager og Engs Hartkorn sammesteds 6 Skiepper Rug og 6 Skiepper Byg. Dog skal paa vort Land Bornholm ikkun leveres 2 Skiepper Rug og 2 Skiepper Byg af hver Tønde Hartkorn.

2. Da denne Udskrivning skeer alene til Lettelse for Yderne, saa skal det være disse tilladt, forsaavidt de ønske det, at frasige sig Leverancen, naar Frasigelsen skeer for et samlet Gods eller for et heelt Sogn, og inden næstkommende September Maaneds Udgang anmeldes til vedkommende Amtmand, som derefter giver Amtstuen den i saa Henseende fornødne Ordre, og uopholdeligen, saasnart bemeldte Maaned er forløben, indsender Anmeldelserne til Vort Rentekammer. Saa skal det og, under lige Betingelse, som nysnævnte, i Henseende til Anmeldelse for vedkommende Amtmand, være de Ydere, som ønske det, godsviis eller sogneviis tilladt at levere Rug i Stedet for det udskrevne Byg, Skieppe for Skieppe. Men efter næstkommende September Maaneds Udgang bliver hverken nogen Frasigelse af Leverancen modtagen, eller Ydelse af Rug i Stedet for Byg tilladt, saa at altsaa for det Gods eller det Sogn, for hvilket ingen slig Frasigelse og heller ikke nogen Anmeldelse om den ommeldte Forandring i Leverancen er skeet til Amtmanden inden næstkommende 1ste October, antages Vedkommende at ville yde Leverancen aldeles i Overeensstemmelse med foregaaende §. 1. Og kunne de derefter ikke vente nogen Fritagelse derfor eller Forandring deri, ligesom det i øvrigt, endog inden ovenmeldte Tids Forløb, ikke tillades nogen at levere Byg eller anden Kornsort for Rug.

3. Kornvarerne skulle være gode, sunde og bygtige. De bør derhos være vel rensede saaledes, at de ere frie for Ukrudsfrøe og al anden Ureenlighed; ligesom de i det hele bør være af den Beskaffenhed, at de for forsvarlige Kjøbmandsvarer kunne passere. Desuden bør Rugen være vel tørret. Og leveres Kornvarerne overalt med løst og strøget Maal, samt uden noget Opmaal, hvad enten Maalingen skeer med heel eller halv Tønde, Skieppe eller Fierdingkar.

4. For den Rug og det Byg, som virkeligen leveres, tilstaae Vi Yderne følgende Betaling, nemlig: 4 Rigsbankdaler 16 Rigsbankskilling Sedler og Tegn for hver Tønde Rug, som ikke veier under 12 Lpd., og 2 Rigsbankdaler 80 Rigsbankskilling Sedler og Tegn for hver Tønde Byg, som ikke veier under 10 Lpd. 14 Pd., men ikkun 3 Rigsbankdaler 64 Rigsbankskilling Sedler og Tegn for hver Tønde Rug, naar den veier under 12 Lpd., og 2 Rigsbankdaler 48 Rigsbankskilling Sedler og Tegn for hver Tønde Byg, naar den veier under 10 Lpd. 14 Pd. Dog modtages ingen Rug, som veier under 11 Lpd. 12 Pd. pr. Tønde, og intet Byg, som veier under 10 Lpd. 8 Pd. pr. Tønde. Og bliver Betalingen at godtgiøre Yderne ved Liqvidation i Vore Skatter saaledes, at, naar Yderne have paadraget sig Restancer af Vore Skatter, skeer Liqvidationen i de ældste af disse Restancer, men at, forsaavidt hos dem ingen Skatte-Restancer udestaae, eller og deres Skatte-Restancer ikke ere tilstrækkelige til Liqvidationen, bør denne skee i de Skatter, som forfalde til Betaling nærmest, efterat Kornvarerne ere afleverede.

(Fortsættes.)

Blandede Efterretninger.

Gener. Gourgauds Campagne de dix huit cent quinze &c., giver vigtige Oplysninger angaaende de mærkværdige Catastropher, der endte Napoleons politiske Bane. Forf. har ikke allene deeltaget i hine, men ogsaa været den afsatte Keisers Ledsager og Fortrolig i hans Fangenskab paa St. Helena, hvor dette Skrift er forfattet. De Krigsrustninger, Napoleon gjorde førend Feldttogets Aabning 1815, fortjene, efter hans Mening,

at kaldes overordentlige, og vise, hvad Frankrig, under et militairisk Overhoved, er istand til at yde. Tidens Korthed tillod ikke Napoleon at udføre sin store Plan i Henseende til Frankrigs Forsvar. Den lignede noget den russiske Operationsplan ved Feldttogets Aabning 1812, kun med den Forskjel, at Russerne kunde gjøre Regning paa Mangel af Levnetsmidler og det raa Clima, som Bundsforvandte, medens Napoleon stolede paa de mange Fæstninger, der dække Frankrigs Grændser. Hans store Idee var at bestemme Paris og Lyon som faste Leire, til Hovedforsamlingssted for hans Tropper, og de Punkter, hvor Kampen skulde føres paa Liv og Død. Som Hærfører fortjener N. Beundring, ved den Maade, hvorpaa han unddrog de Allierede sin Armees Concentrering, ved den Hurtighed, hvormed han angreb sammes fremstødte Corps, skilte den Blücherske Armee fra den Wellingtonske, og angreb hver enkelt, hvorved han foranledigede, at der kom et Forhold imellem hans og Fiendens Stridskræfter. Det ulykkelige russiske Feldttog virkede skadeligen paa de franske Feldtherrers Moralitet. Deres Tillid til Napoleons Lykke var forsvunden, og med samme den blinde Lydighed; de vare blevne, om ikke frygtsomme, dog høist forsigtige, og havde gjensidigen ingen Fortrolighed mere til hverandre. Paafaldende var dette hos Ney; thi de bestemteste Instructioner uagtet, forsømte han dog det meest afgjørende Øieblik, ved at nøle for Quatrebras. Kun paa Napoleons Aand havde Tidens Storme ikke virket. Det samme Mod, der, ikke kjendende nogen Hindring, havde gjort ham fra Artillerielieutenant til næsten hele Europas Hersker, lod ham — trods alle muelige Modforestillinger fra hans Generalers Side, der afholdte ham fra Angreb — vinde Slaget ved Ligny, førte ham til Angreb ved Waterloo, men ogsaa til fuldkommen Undergang. Med Rette udraaber Forf.: Ha, Napoleon, hvorfor fandt du ikke din Død ved Waterloo! thi fra Natten d. 18 til 19 Juli spillede han en Rolle, der var ham uværdig, og tabte, lig Pompejus efter sit store Nederlag, næsten al Samling. Ved Armeen og i Spidsen for samme, kunde han endnu gjøre meget godt igjen, eller dog som en Carl XII. (?) falde med Ære; men hans ulykkelige Stjerne lod ham forlade denne, og kun søge Beskyttelse og Bistand i Paris hos et Senat, han selv havde fornedret til et blot Redskab. Men Senatet var ikke mere et Redskab i hans Haand. Omringet af Fiender, forladt af Venner, troede Napoleon, at hans største Fiende ogsaa vilde være hans høimodigste. Ingen har iøvrigt skadet Napoleons Sag mere end Murat, ved 1814 at gaae over til Østerrigerne.

I en Tid af fire Aar have i Fort Williams Præsidentskab 2366 Qvinder fulgt den der herskende rædsomme Skik, at lade sig brænde efter deres Mænds Død. Den engelske Regjering har hidtil anvendt Alt for at standse dette Uvæsen. I Calcutta og Madras, hvor denne Opbrændelse er forbuden, fører man de til Døden bestemte Slagtoffere ud over disse Stæders Grændser, og offrer dem der. Saa stærk er Overtroens Magt.

Det Mindesmærke, som skal oprettes for Digteren Goethe i hans Fødeby Frankfurt a. M., ønsker man endnu at see færdigt i hans Levetid. Man har foreslaaet dertil et Tempel af Qvadersteen, hvis indere Vægge beklædes med gule Marmorstykker, nedentil en Bænk, oventil et Gesims og en Fries, begge omgiven af hvidt Marmor, Kuplen rødmalet, Gulvet udlagt med kolørt Marmor, Dørene af Malm. Paa den ydre Side skal, istedetfor al anden Udziring, blot løbe en Krands af Egeløv, paa den ene Side af Dørfløjene en brændende Lampe, paa den anden en Oliegreen i ophøjet Arbeide, og over Indgangen skal der anbringes med Metalbogstaver den Indskrift: "Til Goethes Minde." I det Indere af denne Hal skal Digterens Billed opstilles paa et ophøjet, fra den øvrige Deel af Templet ved nogle Trappetrin skilt Gulv, paa en simpel Undersats, paa hvilket sidste Figurerne "Harpespilleren og Mignon", i halv ophøjet Arbeide, paa Væggene omkring med Metalbogstaver, Navnene af Forfatterens Hovedværker: "Werther, Faust, Iphigenia" optegnes, men i den rundt løbende Fries, i halv ophøjet Arbeide, anbringes Forestillinger af Digterens Værker, især (med Hensyn til Fædrenelandet og den daadrige Tid, hvori Digteren levede) af Hermann u. Dörthea; endeligen skal der males paa Kuplen, paa himmelblaa Grund, fire svævende Genier, nemlig Naturens Genius, holdende en Krands af

Markblomster, især Kornblomster, Kjerlighedens Genius, en Krands af Roser, Poesiens Genius, en Laurbærkrone af gule Stjerneblomster, over Digterens Hoved. Staden Frankfurts Senat har skjænket en Plads til dette Mindesmærke. Thorwaldsen er foreslaaet til at udføre den indere Fries, og Cornelius eller Overbeck til at male Kupplen.

I Götting. gel. Anzeigen af 3 April d. A. recenseres Prof. C. Hansteens Untersuchungen über den Magnetismus 2c., T. I. Bekjendte, siger Rec., ere Halley's, Tob. Meyers, Eulers o. a. Bestræbelser for at bestemme Beliggenheden af de magnetiske Jordspole eller Axeler, ved hvis Indvirkning paa en Magnetnaals Pole, paa dette eller hiint Sted af Jordoverfladen, man troer at kunne underkaste Forskjelligheden af de der stedfindende Afvigelser en Beregning. Om Resultaterne af disse Lærdes Arbeider, Forfatteren selv iberegnet, meddeler Professor Hansteens paa Jagttagelser og theoretiske Undersøgelser rige Værk den udførligste Oplysning, og baner Veien til videre Granskning af de mangfoldige Anomalier, der hidtil i Henseende til Forandringerne i Magnetnaalens Stilling, endnu ere begravede i saa tykt et Mørke, og hvilke, saaledes som Forf. haaber, maaskee lige saa godt ville kunne underkastes Calcul, som Himmellegemenernes Bevægelser, naar mægtige Nationers Regjeringer ville forene sig om at lade anstille, og Mathematikerne til at bearbeide endnu flere nøje Jagttagelser. Rec. tilføjer, at der endnu mangler i Særdeleshed en stor Mængde af Magnetens rigtigen iagttagne Declinationer, til at forskaffe alle disse Jagttagelser den ønskede Grad af Nøiagtighed, og at man ogsaa i Henseende til Lovene for den magnetiske Tiltrækning maa være mere i det Rene, førend man tør ansee sig for berettiget til hine Forventninger. Om det nu endog havde sin Rigtighed, at der i vort Jordlegeme, foruden visse magnetiske Hovedaxeler, ogsaa skulde findes locale Polariteter eller Axe, i Forhold til de i de udbredte Bjerge meer eller mindre adspredte enkelte med Magnetismus begavede Masser, saa seer man dog let, hvor meget dette vilde vanskeliggjøre den hele Undersøgelse, og forsinke Haabet om, at kunne underkaste alle disse partielle Indvirkninger Calcul. Imidlertid maa dog enhver Bestræbelse for at komme dette Maal nærmere, med Taknemmelighed paaskjønnes, især naar Gjenstanden udføres med saa megen Indsigt i Mathematiken som i det recenserede Værk. Rec. slutter sin Bedømmelse med den Forsikkring, at Værket indeholder de vigtigste Materialier, der kunne tjene Grandskeren til at fortsætte sine Undersøgelser.

Den spanske Hesteavl var endnu for 100 Aar siden den berømteste, og en østerlandsk Race fra Califen Abdorrhaman I. Tid i Cordovas Stutterie havde vedligeholdt sig indtil 1705. Men siden Midten af det 18de Aarhundrede bleve Klagerne over de spanske Hestes Udartelse almindelige, og 1787 fandt Staldmesteren Volney i Spanien ikke en eneste Hest, der lønnede Udsendelsesomkostningerne. Grundene til denne Udartelse maa søges i den Forordning, efter hvilken Nytterobersterne kunde udsøge sig de bedste Hengstføl til en fastsat Priis; i de bedste Hoppers Anvendelse til Muuldyravl; i Bestyrelsesautoriteternes Uvidenhed, hvilke, i den Hensigt at forbedre Hesteavlen, udryddede de sidste Rester af ædle Stammer, nemlig Hopperne i Cordova og Aranjuez, ved Sammenblanding med Neapolitanske, Normanniske, og endog danske Heste, maaskee med Undtagelse af Grev Altamiras Hopper i Borena. Ja, efter Aaret 1818 berettede Ministeren, at den spanske Hesteavl maatte forbedres ved nederlandske og danske Heste.

Kjøbenhavns Børs, d. 27 Juli.

Cours. Hamb. 2 M. 263, a vista 266. Spec. 264. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 14 ß. Obligat. (med Renter fra 11te Juni 1821) 70. Nationalbank-Obligationer (af Laanet den 4de Febr. f. A.) 91½ a 92 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 15. Svenske Sedler 68 ß. — Disconto 6 pC.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 61.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 31 Julii 1821.

Proprietair Brombærs Bemærkninger over Kjøbenhavn.

I Breve til Dr. Ludvigsen.

(Fortsatte.)

Kjere Doctor!

Hvad kan vel friste en Mand af min Stemning og mit Sindelav til at leve i en Stad, hvor enhver Vraa er opfyldt med nye Gjenstande for Afsky og Væmmelse? Hvilken Smag og hvilke Organer maa de Folk have, der virkeligen foretrække Hovedstadens urene Nydelser for en landlig Ensomheds ægte Glæder? Jeg veed, de fleste Folk blive oprindeligen forledte ved Forfængelighed, Ærgjerrighed og barnagtig Nysgjerrighed, som ikke kunne tilfredsstilles uden i Menneskenes urolige Huler; men under denne Tilfredsstillelse bliver deres Følelse fordærvet, og ved Vanen gaaer Smagen for hvad der er uforfalsket og fortræffeligt i sin egen Natur tabt for dem.

Skal jeg sige Dem, hvori Forskjellen imellem mine Kjøbenhavnske Lidelser og mine landlige Glæder bestaaer? Paa Brombærhøi lever jeg i Magelighed inden Døre, og indaander en reen, elastisk og sund Luft. Jeg nyder en forfriskende Søvn, som aldrig forstyrres ved nogen rædsom Støi, eller afbrydes, uden om Morgenen ved Svalens søde Qviddren uden for mit Vindue. Jeg drikker Vandet saa reent og cristalklart, som det udvælder fra Klippen, eller det skummende hjemmebrygte Øl af selvavlet Malt; eller jeg lader mig nøje med Most, som min egen Frugthange frembringer; eller Bordeauisk Rødviin af den bedste Høst, som en Mand, jeg staaer i Forbindelse med, og paa hvis Redelighed, jeg kan bygge, har sendt mig. Mit Brød er velsmagende og nærende, æltet af min egen Hvede, malet paa min egen Mølle, og bagt i min egen Ovn; mit Bord er for en stor Deel forsynet fra min egen Jordbund; min fem Aars gamle Bede, opfødt med Bjergenes vellugtende Urter, som kan kappes med Vildt i Saftfuldhed og Velsmag; min lekkre Kalv, ikkun fedet ved Moderens Melk, som fylder Fadet med Saft; mine Høns fra Lo-Dørren, som aldrig vidste af Indspærring, undtagen naar de vare fløine op; mit Fuglevildt, som nyligen er blevet skudt; mine Karper og Gjedder, springende, som de komme af Vandet; Østers fra deres Banker, og Sild og andre Saltvandsfisk kan jeg nyde fire Timer efterat de ere blevne fangne. Min Sallat, mine Rødder og Kjøkkenurter, yder min Hauge i Overflødighed og til Fuldkommenhed; de ere frembragte af den naturlige Jordbund, tilberedt ved en maadelig Dyrkning. Den samme Grund frembringer alle de forskjellige Frugter, som Danmark kan kalde sine egne; saa at min Desert er hver Dag frisk plukket; mit Melkekammer flyder af nectariske Strømme af Melk og Fløde, som give os Overflødighed af fortræffeligt Smør, opsat Melk og Ost; og det, der levnes, bruges til

at fede mine Grise, der ere bestemte til Skinke og Flesk. Jeg gaaer betimeligen til Sengs, og staaer op med Solen. Jeg fordriver Tiden uden Kjedsomhed eller Anger, og er ikke uden Morskab hjemme, naar Veiret ikke vil tillade mig at gaae ud. Jeg læser og sladdrer, og spiller Billard, Kort eller Skak. Uden for Huset har jeg Tilsyn med min Avling, og udkaster Planer til Forbedringer, hvis Virkninger jeg føler med usigelig Glæde. Ikke mindre Fornøjelse har jeg af at see mine Bønder staae sig vel under min Varetægt, og de Fattige finde deres tarvelige Underhold ved det Arbeide, jeg giver dem. Medens man hos mine Naboers Bønder hvert Øjeblik gjør Udpantning, og jager dem fra Huus og Gaard, nyder jeg den Lykke, at alle mine hidtil under alle Tidens Besværligheder have vidst at udrede deres Skatter og Tyngder. De veed, jeg har et Par forstandige Venner, som jeg kan aabne mit ganske Hjerte for; en Velsignelse, som jeg maaskee forgjeves vilde søgt paa Livets mylrende Skueplads; der er faa andre, af ringere Forstandsævner, som jeg agter for deres Oprigtighed, og deres Omgang finder jeg uskyldig, endskjøndt ikke meget underholdende. Tager jeg i Besøg til een af Godseierne i Nabolavet, saa møder jeg overalt hvor jeg kommer, i Bønderbyerne og paa Landeveien, godlidende Mennesker, der ønske mig en god Morgen, en god Dag og en god Aften, uden at kjende mig. Kort, jeg lever midt blandt retskafne Folk og redelige Undergivne, hvilke, som jeg smigrer mig med, føle en uegennyttig Hengivenhed for min Person. De selv, kjere Doctor, kan bevidne Sandheden af mit Udsagn.

Lad os nu see Kjøbenhavn i Modsætning heraf. Jeg har et indknebet Logis ved Gammelstrand, hvor der er neppe Plads til at svinge en Kat, og jeg indaander Dunsterne af en uendelig Forraadnelse. Den Lugt, som, især naar det er varmt i Luften, opstiger fra Stranden, blander sig med den utaaleligste Stank af halvfordærvede, adskillige Dage gamle Fisk, der stundom falholdes her. For at gjøre den endnu mere mephitisk, har jeg et Slagterhuus og en Række af Slagterboder i Nærheden af mig. Putter jeg Hovedet ud af Vinduet for at drage lidt frisk Luft, saa kommer ikke allene hiin pestilenziske Lugt mig saa voldsomt

i Møde, at min Næse maa capitulere; men selv mine Øren pines af Fiskerkjerlingernes skjærende og Hjertet sønderslidende Skjænderier og gemene Skjældsord, der komme ud af dem, som de flygtige Dele af Brændevinet. Jeg gaaer i Seng efter Midnat, udmattet og træt af Dagens Ubehageligheder; jeg forstyrres hvert Øjeblik i min Søvn af skraalende Vægtere, der plage Folk med en Sang, de ikke gide høre, og med en Anmeldelse af Klokkeslættet, som de ikke ville vide; af Klub- og Ølhuusgjæsters uophørlige Ringen og Banken paa Porte og Døre; af rumlende Kareter med Personer, der gjøre Nat til Dag, og Dag til Nat. Og naar jeg vel troer at kunne finde lidt Hvile, omtrent Kl. 5, saa skræmmes jeg op af Bønder, der lige under mit Vindue raabe: grønne Ærter! — Tørv! Tørv! og af Matroser, der skraale: her er Reier! Vil jeg drikke Vand, saa maa jeg nyde det, der igjennem en raaden Post kommer gjennem en halv raaden Trærende fra en Sø, hvori stundom døde Kroppe af Mennesker og Dyr gaae over i Forraadnelse, og hvilket ofte er saa fuldt af Infusionsdyr, at man maa sie det, for ikke at sluge alle disse levende Væsener i sig.

Dette er den liflige Drik, som Kjøbenhavnerne ansee for det reneste Vand i hele Verden. Hvad den berusende Drik angaaer, der sælges for Viin, saa er den ofte en elendig Sammenpjaskning af ugjæret Ungviin og en Tiendedeel drikkelig Viin. Hvor meget Blysukker der er deri, taler jeg ikke et Ord om. Det Rugbrød, jeg spiser i Kjøbenhavn, og som jeg ellers holder meget af, er ofte blandet med Klid og Kartofler, ikke æltet med Hænderne, men med urene Fødder, hvis Sveed trænger ind i Deien, og hvorom Tanken allene, ved hver Bid jeg putter i Munden, vækker Modbydelighed hos mig. Hvedebrødet er ikke allene ofte meget muggent, men tillige kun halv bagt, og Smørret i det man kalder Kryderbrød, saa gammelt og harsk, at jeg endnu en Time efterat have nydt det, føler Obstruction. Kjødet er som oftest af gamle Køer, der sælges af Brændeviismænd, efter ti Aars Malkning, til Slagtere, som lade sig betale Kokjød som Oxekjød. Kalkuner, Høns o. s. v., slagtes ikke af Prangerne, der bringe dem til Torvs, men qvæles og bankes

ihjel, paa det de ved Ophovnelse skulle see fede og hvide ud. Faarene slagtes saa unge, at der er hverken Saft eller Kraft i deres Kjød, og at man ligesaa godt kan spise en Fricasse af et Par Randers Handsker eller en italiensk Straahat, som af et Lam.

Da Alting her kjøbes og bedømmes efter Skinnet, saa opblæse adskillige Slagtere ikke allene ofte Kjødet, men Kokkene og Kokkepiger koge endog Eddikeagurker i Messingkar, for at give dem en ret smuk grøn Kolør, paa Sundhedens, ja Livets Bekostning. Kjøbenhavnernes Asparges drives i Mistbænke, og have, uagtet de betales i dyre Domme, hverken Smag eller Saft, og de Fornemme iblandt dem, som ville have deres Kjøkkenplanter saa tidligen som muesligt, maa tage dem fra Drivhusene, hvor Blomkaal og Spinat afpines Naturen næsten ligesom Annanas og Viindruer under vor nordlige Himmel. Hvad Flesket angaaer, da kommer det af et kjødædende Dyr, der fedes med gammelt Hestekjød, Mask og Kartofler, ikke med Kjærne, og Enderne lader man nære sig af alskens Uhumskhed, af Snegler, giftige Orme og andre skadelige Ting, som de opsnage i Kjære og Rendestene. Om Fiskene behøver jeg kun at sige, at de i denne varme Aarstid bringes ti til tolv Mile fra paa Vogne, og at de ofte have været et Par Dage døde, førend de komme paa de Formuendes Bord; de mindre Formuende faae dem sjeldent, førend Fiskerkjerlingerne have tilkjøbt sig dem, oppyntet og opmalet dem med Blod bag Gjællerne, for at give dem et friskt Udseende. Vore Næser overbevises paa det evidenteste herom, naar man gaaer forbi Gammelstrand.

Det kan ikke nægtes, at adskillige Hauger i Egnen af Kjøbenhavn levere god Frugt; men Gartnerne trænge tildeels saa meget til Penge og Kjøbenhavnerne til Frugten, at den sjeldent faaer Lov til at sidde paa Træerne indtil den er ganske moden; ei at tale om, at Prisen er saa overdreven, at ingen uden de Rige kan kjøbe den, som er lidt moden, og Mængden af Mennesker maa tage til Takke med den umodne, udsælges den ogsaa af saa smudsige Hænder, at jeg ikke kan see derpaa uden Væmmelse. I Gaar saae jeg en skidenfærdig Frugtkjerling i Adelgaden pudse sin støvede

Frugt med sin egen Spyt, og hvo veed, om ikke en fornem Dame i Bredgaden har puttet i sin Rosenmund de samme Kirsebær, som ere blevne rullede og vædede i de skidne og maaskee med Saar bedækkede Læber af en Sælgekjerling i Adelgaden? Jeg behøver ikke at dvæle ved den hvide, smudsige Grød, som de kalde Jordbær, sølede og masede ved fittede Laller igjennem tyve Kurve, bedækkede med Snavs, som præsenteres Folk med den usleste Melk, jevnet med det usleste Meel under den daarlige Skikkelse af Fløde; men Melken selv bør ikke forbigaaes uanmærket, da den, som Productet af visne Kaalblade og suur Bærme, er spædet med varmt Vand. Ikke et Ord om den Malkepige, hvis Fingre ere besatte med visse Blegne, og som aldrig bryder sig om, at Spanden, hvori Melken kommes, og Tinmaalet, hvormed den maales, i hele Maaneder ikke har været reengjort.

Jeg slutter denne Fortegnelse over Kjøbenhavns Lækkerheder med Bordøllet, som man hverken kan beskylde for Humle eller Malt, men som, dovent og vammelt, mere er skikket til at frembringe Brækning end slukke Tørsten og befordre Fordøielsen; den harske, talgagtige Masse, der kaldes Smør, og som er gjort af Lysetalg og Svinefidt, og deres friske Æg, der bringes hertil fra Jylland.

En selskabelig Mand vil uden Tvivl finde sig i mange Uleiligheder, naar han kun kan nyde behagelig Omgang. Een af mine spøgefulde Venner pleiede at sige, at Vinen ikke kan være slet, hvor Selskabet er behageligt: en Sætning, som imidlertid maa forstaaes cum grano salis; men hvad er Selskab i Kjøbenhavn, at jeg for dets Skyld skulde fristes til at gjøre Vold paa mine Sandser og tage til Takke med en Ureenlighed, som min Sjel afskyer? Alle de Mennesker, jeg seer, ere alt for fulde af egennyttige og ærgjerrige Planer, til at have noget Rum tilovers for Venskabsfølelse. Endog hos adskillige af mine gamle Bekjendter have disse Planer og Attraaer udslettet hvert Spor af vor gamle Forbindelse. Conversation er bleven til Partie-Stridigheder og upassende Kjævlerier; selskabelig Omgang til Stadsbesøg og Kortspil. Træffer De hændelsesviis paa en morsom Original, saa kan det blive farligt at

fornøie sig over hans Særheder; han er i Almindelighed en Optrækker, en Spion eller Forskruet. Enhver, De har noget at gjøre med, vil narre Dem; De er et Rov for ørkesløse Tiggere, der betle under Navn af at laane, og leve af at plyndre den Fremmede. De kan ikke foretage det mindste, uden at blive fart bag Lyset. Man tracterer Dem i Dag, for at laane af Dem i Morgen, og tager man sig ikke i Agt, saa slipper man ikke bedre fra Kjøbenhavn, end den ærlige Studenstrup i sin Tid. Jeg forlader næsten aldrig mit Værelse; thi hvor jeg kommer hen, hører jeg intet uden Jeremiader over Tiderne og ulykkelige Hændelser. Vil jeg nyde lidt frisk Luft i den fri Natur, saa maa det skee paa en Tid, naar Veiret ikke er for smukt, og mindst om Søndagen; thi da har jeg kun Leilighed til at ærgre mig over den Kaadhed, der er Frugten af vor Opdragelse à la mode, og den tøiløse Lystighed, som den desværre alt for billige Priis paa Brændeviin frembringer. Seer jeg vore velklædte, men intet mindre end velopdragne Gaderekeler, saa maa jeg græde over det saa udbasunede nyere Skolevæsen, og betragter jeg den Pøbels Raahed, som findes i vore Dage, saa maa jeg snarere sukke end glædes over vort Aarhundredes forroste Oplysning. Forleden Dag slog jeg min Silkeparaplye op for at beskyttes mod Solen. Strax vare tre moderne Lapser ved Haanden og loe mig gamle Mand ikke allene lige i Ansigtet, raabende: o, hvor det regner! men forfulgte mig endog saa længe, indtil en halvbeskjænket Matros associerede sig med dem, og trak min Paraply bag fra saa voldsomt ned, at to Stænger gik istykker. Jo mere man inde i Husene jamrer over Tiderne, desto kaadere og overmodigere Folk møder man uden for, især blandt den haabefulde Ungdom, der faaer Præmier og nyder Opmuntring for sin gode Opførsel i Skoler og Instituter. Hvor jeg gaaer og staaer seer jeg iøvrigt ikke andet end Æde-, Drikke- og Spillehuse. Næsten hvert Vindue er besat med Ædevarer: raa og stegte Gjæs, Æg, Svinesteg, Kager, Brændeviin, og den hele Stad forekommer mig som et uhyre stort Spisekammer. Man lurer paa og griber med største Graadighed hver Leilighed til at æde og drikke. De Fornemmere foranstalte Gjæstebude, de Ringere Pølsegilder, Papegøieskydninger, Kegle- og Kattekongespil, hvor det næsten ene gaaer ud paa, at fylde Vommen og bortdrikke Forstanden. Alt, hvad der ikke kan ædes og drikkes, har her intet Værd. Det værste er, at mange smaa Kjøbstæder ere Kjøbenhavns sande Aber, og at der aldrig viser sig her nogen Daarlighed eller Galskab, førend de strax med største Begjerlighed stræbe efter, ogsaa at udmærke sig derved.

Mit Brev vilde løbe op til en Afhandling, dersom jeg omstændeligen vilde anføre hver Aarsag til den Forargelse, som fylder Maalet af min Afsky for denne Stad. Himlen skee Tak, at jeg dog ikke er draget saa stærkt ind i denne Malstrøm, at jeg jo kan rede mig ud deraf, uden stor Anstrængelse af Philosophie. Fra denne vilde Forvirring af Bedragerie, Daarskab og Uforskammenhed skal jeg flye med dobbelt Glæde til Ensomhedens Lise, til utilbageholdent Venskabs hjertelige Udgydelser, til de landlige Guders Gjæstfrihed og Beskyttelse, kort, til de jucunda oblivia vitæ, som Horats selv ikke havde Smag nok for til at kunne nyde.

Deres

M. Brombær.

Indenlandske Efterretninger.

Forordning om en extraordinaire Rug- og Byg-Leverance af Ager og Engs Hartkorn i Danmark.

(Slutning; see forr. No.)

5. Forsaavidt Yderne ikke, i Overeensstemmelse med den dem i foregaaende §. 2 givne Tilladelse, frasige sig Leverancen, skulle Kornvarerne af dem holdes fra næstkommende 1ste October i Beredskab til Aflevering, naar det af vedkommende Oppebørselsbetiente, i Følge de Ordrer, som dem derom tillægges, maatte paafordres. Derhos blive Yderne, hvad enten Leverancen skeer for privilegeret eller for uprivilegeret Hartkorn, pligtige til, uden videre Godtgjørelse, end den i foregaaende §. 4 bestemte Betaling, at besørge, enhver for sin Deel, Kornvarerne henførte til de under Oppebørsels-Districtet henhørende Magaziner eller det Sted i Oppebørsels-Districtet, som

af bemeldte Betjente anvises dem. Ligesaa skulle ogsaa Yderne være pligtige til, naar forlanges, at besørge, enhver for sin Deel, Kornvarerne transporterede udenfor Oppebørsels-Districtet, imod at dem da godtgjøres 8 Rigsbankskilling Tegn pr. Tønde Rug og 6 Rigsbankskilling Tegn pr. Tønde Byg for hver Miil, som Transporten skeer udenfor Oppebørsels-Districtets Grændser. Dog skal det være sambede Godser og Sogne, naar derom fra samme inden næstkommende September Maaneds Udgang skeer Anmeldelse til Vort Rentekammer, tilladt at gjøre Leverancen i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn, under Vilkaar: at Leverancen maa være skeet, inden Søefarten i indeværende Aar standser, og at dem derimod, forsaavidt de ikke ere i det Tilfælde, at Leverancen, i Følge forestaaende Bestemmelser, kunde have været fordret at ydes af dem i fornævnte Stad, gives en saadan billig Godtgjørelse for Fragten, som Vort Rentekammer i hvert enkelt Tilfælde efter Omstændighederne bestemmer. Denne Godtgjørelse, saavelsom den ovenanførte Godtgjørelse for Transporter udenfor Oppebørsels-Districterne, liqvideres i Vore Skatter paa samme Maade, som Betalingen for Kornvarerne efter §. 4. I øvrigt skeer Leverancen uden Udgivt for Yderne til Magazinleie eller andre Omkostninger.

6. Naar nogen Yder, der ikke, efter Frasigelse paa den tilladte Maade, er frie for Leverancen, maatte, efter betimelig Tilsigelse, udeblive med samme paa bestemt Tid eller Sted, bliver Leverancen strax at foranstalte anskaffet enten ved Licitation eller, ifald Tiden ikke tillader saadant, da underhaanden, hvorefter det, som Bekostningen paa denne Anskaffelse beløber mere, end den i foregaaende §. 4 bestemte Betaling, bliver uden Ophold hos Yderen at indkræve og i fornødent Fald ved de for Skatters Betaling anordnede Tvangsmidler at inddrive.

Hvorefter de Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette.

Givet paa Vort Slot Frederiksberg, den 20de Juli 1821.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

Man seer af Aøres-Avisen, at Theatret ogsaa i Aar stiller Loge-Abonnementet til offentlig Auction, og denne Maade er vel ogsaa den rigtigste, saalænge det er fornødent at bortforpagte Logerne paa eengang for den hele Vinter, for at sikkre Theatret en nogenlunde jævn Indtægt. Naar man dernæst, ved saa faa Afvigelser som muligt fra de til hver Aften anmeldte Forestillinger, vilde søge at tilfredsstille Publicum, og naar man endvidere vilde sætte en forholdsmæssigere Pris paa Parket-, Pladsloge- og Parterre-Billetter, saa kunde Theatret maaskee i den forestaaende Saison saa meget mere haabe talrigere Besøgelse end i den forrige, som adskillige deels nye, deels gamle i længere Tid henlagte Stykker, kunne ventes opførte. I September skulle følgende nye oversatte Skuespil komme frem: Mand og Kone; Det sidste Middel; Det deelte Hjerte; Syngespillet Markedet i Naboelandsbyen, og følgende gamle: Ringen No. 1 og 2; Veien til Ødelæggelse; Cendrillon. I October kunne blandt andre følgende ventes: Originaler: Brødrene i Leire, Tragoedie af Boye; Oncler og Brødre, Comedie af Berner; Kjerligheds-Gaaden, Comedie af Holten; ældre Stykker: Rødhætten omarbeidet; Den unge Zigeunerinde; Mozarts Figaro; Bagtalelsens Skole; Feiltagelserne; Niels Ebbesen. Længere hen i Vinter skulle følgende nye oversatte Syngespil fremkomme: Romildo og Constanze, med Musik af Meyerbeer; Den heldige Vildfarelse (Inganno felice), med Musik af Rossini; Barberen af Sevilla, med Rossini's Musik; Lanassa, med Musik af Mayer; Den tyvagtige Skade, med Musik af Rossini. Endeligen ventes ogsaa: Den løste Forbandelse, efter Houwalds "Fluch und Segen".

Mariboe, d. 24 Juli. Afvigte Løverdag den 21de Juli mønstrede Borgerskabet her i Byen for Hans Høivelbaarenhed Hr. Kammerherre og Stiftsbefalingsmand M. R. von Jessen, Ridder af Dannebrogen og den Kongel. preussiske røde Ørns Orden, under Hr. Capitain og Snedkermester Govertz's Commando. Saavel med Borgernes gode Holdning, som med deres vel udførte Maneuvrer, var Hs. H. særdeles vel fornøjet. Om Aftenen var Bal paa Byens Raadstue. I Anledning af ovenmeldte Borgerfest var et, af Hr. Ma-

lermester Møller forfærdiget, Gjennemskin anbragt paa Midten af Raadstuen, der forestillede en Støtte i en Lund med Hs. Majestæt vor allernaadigste Konges Krone i Spidsen. Paa selve Støtten saaes Hs. Majestæts og Stiftsbefalingsmandens Navnetræk, med Inskrift: "For Kongen og for Landets Øvrighed af samtlige Borgere!" Paa Ballet blev Hs. Majestæts, Stiftsbefalingsmandens, Byens Øvrigheds, Borgercapitainens o. Fl. Skaaler udtømte under Kanonernes Torden og gjentagne Hurraraab. Om Morgenen Kl. 5 skiltes Selskabet ad med de varmeste Ønsker for Kongen og Øvrigheden. — Ved sidste Fugleskydning i Nybjøbing paa Falster blev af Hr. Forpagter Mackeprang nedskudt 2de Gevinster og 3de af Hr. Forvalter Jensen. — Ved bemeldte Fugleskydning indtraf følgende synderlige Tildragelse: Da man, efter gammel Sædvane, havde ventet at see Fuglekongen eller den, som nedskyder bedste Gevinst, tilligemed det øvrige Selskab, at ledsages til Byen med Musik, men at i det Sted blev udført paa Skydebanen en særdeles stor og feed Koe, som en af Byens Slagtere havde kjøbt hos Hr. Kjøbmand Gram sammesteds. Koens virkelig skjønne Udseende gav dernæst Anledning til, at nogle af Selskabets Medlemmer bleve enige om, at lade denne nyde Æren og saaledes føres triumpherende ind i Byen fra Skydebanen under fuld Musik og ledsaget af endeel af Selskabet. Efter at have geleidet den op paa Torvet, blev den derfra under vedvarende Musik endvidere ledsaget til sin Bestemmelse — Slagterbænken, hvor den øieblikkelig under Musikkens behagelige Lyd opgav sin Aand.

Odense, d. 27 Juli. Endelig er da Veiret for Alvor faldet i Regnhjørnet. I Formiddags fik vi især en god Byge, ledsaget af et Par Tordenskrald, og strax efter Middag trak et nyt Tordenveir op. Er det end ikke nogen almindelig Landregn, saa hjelper det dog paa Græsset, at ikke Kreaturene reent skulle omkomme af Mangel. Vistnok gjør Regnen, hvad Sæden angaaer, nu ikke den halve Virkning af hvad den for 4 Uger siden havde kunnet udrette; men Man maa herved, som i saa meget andet, trøste sig med salig Wessel, at den Prosit, som kom seent, er bedre end aldeles ingen.

Odensees ældre Raadhuus-Archiv, som man

i mange Aar har anseet forloren, og vil have seet Levninger af i Suhms Bibliothek, er nu funden paa Loftet henslængt som ubrugelige Papirer i en ynkværdig Tilstand. Det bliver nu behørigen ordnet, og registrert — en Omsorg, hvoraf Æren var vor nærværende Øvrighed forbeholden. Man har, blandt flere Oldtidens Mærkværdigheder, allerede funden Odensees ældste Privilegier fra Erik af Pommern, omtrent af 1430; adskillige Gildeskraaer, fra samme Tid; St. Albani Kirkes Regnskaber, St. Knuds Kirkes Udnævnelse til Sognekirke af 1618, hvoraf tillige sees, at Menigheden da blev tilstaaet Rettighed til at vælge selv deres Sognepræster. Tillige sees af omtrent samme Tids Regnskaber: at en Koes og en Hests Græsning paa Heden da kostede 8 ß. og et Faar 2 ß. En Vogn fra Odense til Nyborg kostede kun 3 Mk. i Fragt, som ogsaa kunde tinges for 2 Mk. Ogsaa findes derimellem endnu et nitid Exemplar af Kongeloven og meget Andet, som det i Trykken forventende Register vil give interessant Oplysning om. (Iversens Av.)

Aarhuus, d. 27 Juli. De Kongelige Skuespillere agte næst. Torsdag at give deres første Forestilling her, den anden Fredagen den 3die August, den tredie Søndagen den 5te, den fierde og sidste Mandagen den 6te August. Deres første Forestilling bliver: Erik Plougpennings Mord og Hertug Abels Anger, Excerpt i 4 Optog af Oehlenschlägers Tragoedie Erik og Abel. Derefter sammenhængende Scener af Holbergs Jacob v. Thyboe; endelig Sganarels tvungne Giftermaal, af Moliere. Imellem Stykkerne declameres Dykkeren af Schiller, og den sælsomme Jordefærd af Oehlenschläger.

Blandede Efterretninger.

Et vigtigt Bidrag til den nyere Historie er: Documens historiques et réflexions sur le gouvernement de la Hollande, par Louis Buonaparte, Amsterd. 1820, 3 Dele. Som Hovedtræk i sin Characteer angiver heri Ludvig: Maadehold uden Ærgjerrighed, Selvfornægtelse, naar det gjaldt det Almindelige, og især Bestræbelse for at opfylde sin Pligt, og aldrig vitterligen at fornærme eller krænke Nogen. Hans Sundhed havde tidligen

liidt; hans Giftermaal med Hortense Beauharnois, hvortil han efter lang Modstræben havde ladet sig overtale af Napoleon og Josephine paa et Bal i Malmaison, var for ham en uudtømmelig Kilde til den bittreste huuslige Kummer, som endnu mere undergravede samme. Fra Begyndelsen af var dette Ægteskab høist ulykkeligt, og kun Napoleons Magtbud forhindrede den fuldkomne Skilsmisse, saalænge han endnu var i Besiddelse af Herredømmet. Neppe fire Maaneder levede imidlertid begge Ægtefæller den hele Tid sammen. Ludvigs Ophøjelse til Konge af Holland, paafulgte aldeles uden hans Medvirkning, ja ydermere ganske imod hans Villie; selv Underhandlingerne med Hollænderne desangaaende, vare indtil det afgjørende Øjeblik blevne ganske skjulte for ham. Tvungen antog han hvad Hollænderne, for i det mindste at redde et Skin af Uafhængighed, tvungne tilbøde ham. Allerede den Gang var Hollands Forfatning haabløs, og Financeforlegenheden stegen til det Højeste. Forgjeves ventede Ludvig at understøttes af sin Broder; ikke engang Gjenerstatningen af nogle Millioner, som Holland havde at fordre af Frankrig, kunde han erholde. Den Nation, han skulde beherske, og som naturligviis i Begyndelsen forfulgte alle hans Skridt med mistænkelige Øine, var ham aldeles fremmed og ubekjendt, og de faa Franske, der ledsagede ham til Holland, lode sig snart af Napoleon bruge som Speidere og Oppassere; sandelig, en betænkelig Stilling. Det nye Kongeriges Constitution, der ligeledes uden hans Medvirkning blev udkastet, mishagede ham strax i Begyndelsen; en ny Redaction af samme, strax efter hans Ankomst til Holland, afhjalp vel nogle af de synligste Mangler, og desuden havde han allerede den Gang fattet den Beslutning, ved den almindelige Fred, med Nationens Samtykke og Villie, at bringe en ny, paa liberale Grundsætninger bygt, og især til Landets og Folkets Stilling i alle Dele passende, Constitution, istand; selv at lade den vælge en anden Konge i sit Sted, haabede han da ganske at overlade til Nationen. Snart lykkedes det ham, at forskaffe sig sine nye Undersaatters Tillid; deres Frimodighed tog han ikke ilde op, og grundet Modsigelse hørte han gjerne; derimod lod Nationens jevne Sindelav ogsaa hans Hensigter vederfares fuldkommen Ret.

Alle Forvaltningsgrene, især Financernes, fandt han i stor Forvirring, da Digernes Tilstand gjorde Tilveiebringelsen af stor Pengehjelp nødvendig, medens paa den anden Side Velstandens hidtilværende Hovedkilder, Handelen, næsten ganske vare udtørrede. Ikke gjort modløs ved denne trøstesløse Udsigt, søgte Ludvig, saavidt muerligt, at ophjelpe alle Forvaltningsgrene, at skabe en Armee, hæve Marinen, understøtte Konster og Videnskaber, at forbedre Catholikernes og andre ikke reformerede Religionspartiers Tilstand, gjøre Justitsen simplere og mindre bekostelig, men fremfor Alt, paa ny at organisere Waaterstaat, og lede dens Arbeider efter en almindelig Plan, istedetfor den hidtil kun bestemtes ved Enkeltes og Øjeblikkets Fornødenhed. At saavel en Bankerot, som Conscriptionens Indførelse, hvilke begge Napoleon betimeligen tilraadte ham paa det alvorligste, vilde tilveiebringe Landets uundgaaelige Fordærvelse, derom overbeviste han sig snart, og søgte derfor at bøde paa Conscriptionen ved et bevæbnet Borgerskab; af Frivillige, Nationalgarde og Milits skulde, efter hans Plan, hele Armeen bestaae. Men snart bleve alle hans Planer forstyrrede af Frankrig, paa hvis Understøttelse han i Særdeleshed havde gjort Regning ved sammes Udførelse. Allerede nu yttrede der sig ved mangen Leilighed umiskjendelig ond Villie, ja, at man ene troede at kunne bruge ham som et Redskab til at vænne Hollænderne til den monarkiske Regjeringsform, og ved alskøns Indskrænkninger at formaae dem til, selv at anholde om deres Forening med Frankrig; endog nogle Hollændere af Kongens nærmeste Omgivelse, især den daværende Søminister Verhuel, ledet ved Privathensigter, begunstigede og befordrede denne Plan. Kun Ludvig selv, kunde i lang Tid ikke troe, at en saadan Lumskhed fandt Sted, og gjorde gjentagne forgjeves Forsøg, for ved Bønner og Forestillinger at bevæge sin Broder til at forandre sine Forholdsregler. Men at han alligevel, under saa fortvivlede Omstændigheder, i fire samfulde Aar, reddede i det mindste en Skygge af Selvstændighed for Holland; at, uagtet under stedse stigende Tryk, en Bankerot ligefuldt blev undgaaet, det gjør ham saa meget større Ære, som han kun kunde gjøre alt dette muligt, ved at vinde Nationens Fortrolighed, og overbevise den om sine Hensigters Reenhed. Men siden

den preussiske Krig overtydede han sig imidlertid stedse tydeligere om, at han var bleven skuffet af sin Broder, og besluttede derfor saa meget mere, i intet Tilfælde at skille sin Tarv fra Landets, saavidt dette uden aabenbart Brud med Frankrig, var muligt, for saaledes, i det mindste i Verdens Øine, at redde sin Characteer, og tydeligen og offentligen at lægge for Dagen, at han aldeles ikke havde nogen Deel i det franske Hofs hemmelige Planer. Fastlandssystemet forhøjede ogsaa snart det Vanskelige i hans Stilling; hans offentlige saavelsom huuslige Forhold bleve ved hans tiltagende legemlige Ildebefindende kun endnu mere trykkende; desuagtet blev mangen foreslaaet Forbedring, om end kun for en Deel, saa dog efterhaanden, udført; mangt et Uheld, der, med korte Mellemrum, ødelagde Landet, Leydens Ulykke, Ildebrande og Digebrud bleve saa meget som muligt bødede paa; Instituter for Videnskaber og Konster stiftede; Residentsen forflyttet fra Haag til Utrecht, derpaa til Amsterdam, for mere at være i Middelpunkten af Nationen; tillige gjordes Alt, for paa muligste Maade at formilde Napoleons Uvillie, og forsone ham med Holland. Det sidste lykkedes imidlertid ikke, tvertimod stege Mistillid og Mishandlinger i lige Grad, som Forholdsreglerne til at hævde Fastlandssystemet i Holland bleve skjærpede. Ogsaa de tilsyneladende ligegyldigste Omstændigheder maatte tjene Napoleon til Paaskud, f. Ex.: Stiftelsen af Unionsordenen, og snart derefter den ny Adelsanordning, der, endskjøndt allerede stadfæstet af det lovgivende Corps, ganske maatte tilbagekaldes; ogsaa de af Ludvig udnævnte Marschaller maatte, efter Napoleons Forlangende, igjen aflægge denne Titel. Men jo mindre Ludvig i sine offentlige Yttringer skjulte for Nationen den Tvang, hans Broder paalagde ham, desto mere steg den sidstes Forbittrelse. Dennes Forslag, at ombytte Hollands Trone med Spaniens, forkastede Ludvig ubetinget, og søgte fra nu af saa meget fastere at forene sig med den Hollandske Nation. Men da han, trods sin Beslutning, aldrig igjen at forlade Kongeriget, dog ved Trudsler og Overtalelser i Aaret 1810 lod sig forlede til en Reise til Paris, blev han ved personlig Heftelse tvungen til at indgaae et Fordrag, efter hvilket Zeeland og Hollandsk Braband bleve afstaaede til Frankrig. "Det er mig ligegyldigt, sagde ved denne Leilighed Napoleon, om man tillægger mig Uretfærdighed eller Grusomhed, naar kun mit System fremmes; Du er i min Haand." Men selv ved de tunge Offere, Ludvig bragte, formaaede han ikke at redde Holland. Snart blev det sluttede Forbund paa fransk Side aabenbart krænket, og da endeligen fra Paris den Beslutning yttredes, endog at ville besætte Amsterdam, valgte han, der kun ved sine Ministeres forenede Forestillinger var bleven afholdt fra, at modsætte sig med Magt, det eneste hvad der var bleven ham tilovers, han nedlagde nemlig Kronen, og frelste sig i de østerrigske Stater. Forgjeves havde han imidlertid haabet, i det mindste at bevare Tronen for sin Søn; da ogsaa dette Haab sveg ham, vægrede han sig standhaftigen ved at vende tilbage til Frankrig, eller at modtage nogen Appanage, og protesterede høitideligen mod Senatets Beslutninger desangaaende. Efter det russiske Feldtslag gjorde han gjentagne forgjeves Forsøg, at stemme sin herskesyge Broder til fredeligt Maadehold; men da Østerrige tog Deel i Krigen mod Frankrig, begav han sig til Schweiz, og først nu, da de Forbundne ogsaa rykkede ind her, vendte han tilbage til Frankrig, og reiste, efterat han endnu engang forgjeves havde forsøgt, om maaskee Napoleon vilde give ham Holland tilbage, eller den Hollandske Nation var tilbøjelig til at tilbagekalde ham, til Paris, hvorover imidlertid den første ogsaa nu i haarde Udtryk yttrede ham sin Mishag. Efterat hans Broder var styrtet, gik han paa ny til Schweiz, og derfra til Rom, hvor Paven velvilligen optog ham, og han siden den Tid har opslaaet sin Bopæl. Først efter hans Broders anden Catastrophe lykkedes det ham endeligen at blive skilt fra Hortense Beauharnois.

Kjøbenhavns Børs, d. 31 Juli.

Cours. Hamb. 2 M. 263, a vista 266. Spec. 264. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 13 ß. a 15 Rbmk. 13½ ß. Oblig. (med Renter fra 11 Juni 1821) 70. Nationalbank-Oblig. (af Laanet den 4de Febr. f. A.) 91½ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 15. Svenske Sedler 68 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 62.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 4 August 1821.

Emilie Brombærs Bemærkninger over Kjøbenhavn.

Dyrebareste Tante!

For fire Dage siden ankom vi til Kjøbenhavn. Ubeskrivelig var den Glæde jeg følte, da jeg fik denne mageløs skjønne Hovedstad i Sigte. Strax da vi naaede Frederiksberg Slot bade vi Onkel om Tilladelse, at maatte stige af og besee den herlige Slotshauge. Vi kunde ikke formaae Onkel selv til at stige af; han blev siddende i Vognen, medens vi saae os omkring. Neppe kan Natur og Konst — det tør jeg frit sige — være skjønnere og søsterligere forenede end her. Hvilken Udsigt fra Bakken! Hvilket Overblik nyder man ikke her! Øjet drukner i lutter Nydelse, og veed ikke paa hvilken Gjenstand det først skal hefte sig. Det Hele er et Panorama uden Lige. I Forgrunden de yndigste Hauger, de frugtbareste Marker, de nydeligste Lyststeder, lidt bedre hen den store Stad med sine stolte Bygninger, Palaier, Taarne — for 600 Aar siden et Fiskerleie, nu een af de første Residencer i Verden —; i Middelgrunden to berømte Have, der ligesom hilse hinanden og sammenknytte her deres Sølvbelte; to Øer; Skibe under fulde Seil; i Baggrunden et heelt Kongerige, visende sig som Fata Morgana paa den, af Solen belyste Kyst. Jeg kunde tilbragt hele Timer, ja Dage her, og dog ikke overskuet Alt, hvad her er at see. Men vi frygtede for, at Onkel skulde blive vred, og skyndte os tilbage til Vognen igjen.

Allerede Forstaden, eller Broen, som man her kalder den, viser hvad man kan vente sig i Staden. To Rader af de nydeligste Bygninger paa begge Sider, med store Ruder, og overalt oppyntede, føre lige til Accisebоden, og derfra igjen to skyggefulde Fodstier til Porten.

At beskrive Dem Kjøbenhavn, er jeg ikke istand til. De Kirker, offentlige Bygninger, Pladser, som man finder i hvert Qvarteer, ere næsten talløse. Hvad der især tildrog sig min Opmærksomhed, var Domhuset, Palaierne, med Frederik den Femtes Statue, Børsen, Rundetaarn, den under Bygning værende Cathedralkirke, Christiansborg og Holmen. Men hvad der behagede mig næsten endnu mere end alt dette, var den uhyre Mængde Mennesker, man uophørligen finder i Bevægelse her. Paa Brombærhøi faaer man aldrig Folk at see, uden naar der engang er Marked i een af de nærmeste Kjøbstæder; men her behøver jeg kun at gaae uden for min Dør, saa seer jeg strax et Vrimmel af Mennesker. I Begyndelsen forekommer det vel en Landbo lidt besynderligt, men er man først vant dertil, saa er intet behageligere. De veed, jeg har altid været meget for at see Folk, og her kan jeg ret faae min Lyst tilfredsstillet. At staae en Times Tid i Vinduet, er en sand Adspredelse og Aandsnydelse. Den Mængde brillante Equipager, Ka-

reter, Offenbacher, Kurvevogne og andre Kjøretøier, som uden Ophør ruller forbi, yder os en bestandig afvexlende Morskab. Vimmelskaftet og Østergaden er paa hver Time af Dagen, lige til sildig om Aftenen, fuldt af Liv og Rørelse. Det er en evig bevægelig Strøm, som aldrig standser. Denne Tummel af Mennesker kan, som De let indseer, ikke andet end fornøje en Pige i min Alder. Vil jeg see de nyeste Moder, saa behøver jeg ikke, som hjemme paa Godset, at anskaffe mig det nyeste Hefte af Modejournalen, for at see dem paa slet illuminerede og slet-tegnede Kobberstykker; jeg behøver kun at gaae hen paa Østergaden, saa finder jeg Alt det Nyeste, som Londons og Parises Moder have frembragt, ophængt i Vinduer, og tusinde smagfuldt klædte Damer bære dem til Skue. Alle Mennesker, Mandfolk og Fruentimmer, næsten uden Forskjel paa Stand og Rang, klæde sig her efter Moden, og det er just noget, som jeg godt kan lide.

I Gaar tog jeg med Onkel ud til Charlottenlund og Dyrehaugen. Hvad jeg her saae, overgik i alle Henseender mine fyrigste Forventninger. Charlottenlund taaler ingen Beskrivelse; den maa sees med egne Øine, naar alle dens Skjønheder skulle føles i deres hele Fylde. Tænk Dem en paradisisk Lund, fuld af halvaartusinde gamle Ege- og Lindetræer, beliggende næsten tæt ved den speilklare Strand, med de herligste engelske Anlæg, hvorfra man har Udsigt til rum Sø, med den svenske Kyst i Baggrunden, og ligesom sluttende Horizonten; tænk Dem denne Lund opfyldt med en halv Snees Tusinde Mennesker af alle Stænder, alle pyntelig klædte, der i den fri Natur søge uskyldig Moro, og indaande den balsamiske Luft, der fra Søens kjølende Bølgehær endnu mere forfriskes; forestil Dem disse muntre, sorgløse, kun paa det Nærværende tænkende, glade Væseners Sind endnu mere opmuntret ved den herligste Musik, som under Træernes Løvhvelvinger gjenlyder, som usynlige Sylphers Tryllesang — saa har De et svagt Billed af Charlottenlund. Den glade Tummel, som overalt høres; de Sange, som Munterheden og den herlige Natur fremlokker, endog fra det meest uøvede Bryst; den venskabelige, fortrolige Omgang, hvortil Glædens Ruus stemmer her Mennesker af de meest forskjellige

Grundsætninger til lige Følelse, gjorde mig dobbelt munter. Jeg følte mig snart overbeviist om, at Alt hvad der læses og siges om Tidernes Tryk, Menneskenes Mangel paa Medfølelse og Næstekjerlighed, er altsammen Overdrivelse, og kun Fostere af en mørk Indbildningskraft.

Dyrehaugen er et ikke mindre forlystende Sted end Charlottenlund. Man seer her Livet i sine brogede Afvexlinger og Mangfoldigheder. Velsignet være den gode Kirsten Pils Minde! Den Glæde, hun har forskaffet, og endnu i Aarhundreder vil forskaffe Hovedstadens og dens hele Omegns Beboere, maa mere forevige hendes Ihukommelse, end om hun havde været en Helgeninde. Hvad Charlottenlund er i det Mindre, det er Dyrehaugen i det Store. Hele den galante Verden finder De her samlet, ligesom paa een Plet, især om Søndagen, og den store Mængde hvide Telte, med vajende Purpurflage, som her er opslaaet, give ved deres uskyldige Farve den grønne Skov et ganske romantisk Udseende. Den uophørlige Tummel af Equipager og Vogne, der deels komme farende med Lynets Snarhed, deels kjøre bort med jublende Mennesker, der ikke lydeligen nok kunne udtrykke den Glæde, de her have nydt; de stadselige Damer og Cavalierer, alle klædte, ligesom de skulde til Bal, eller en stor Fête, som, blandende sig med de lavere Classer, i uophørlig Bølgegang bevæge sig op og ned ad Bakken; de mangfoldige Konstnere, der paa den meest tiltrækkende Maade søge at lokke Tilskuere til deres Boder; de tætte Klynger af Bønder og Bønderpiger, der i deres Søndagsklæder, paa den meest brogede Maade sammensmelte deres landlige Jevnhed med Residentsens smagfuldeste og udsøgteste Stadslighed; alt dette, lige indtil de mig hidtil saa fremmede hvidklædte, reenlige hollandske Vaffelbagere, bragte mig i en saa forunderlig glad Stemning, at jeg havde ønsket at kunne dvæle her en heel Maaned.

Hvad Kjøbenhavn angaaer, da forener det Landlivets Behageligheder med en Residentsstads store og ubeskrivelige Beqvemmeligheder og Fortrin. Uden at eie nogen Jord, kan De faae her Alt hvad Jorden frembringer, og det ofte endog langt tidligere end paa Landet: alle muelige Slags Frugter og Urter, saa modne og skjønne som hjemme

hos os. Man behøver ikke at gaae paa Jagt, for at faae Vildt; hos Vildthandleren finder De strax, hvad vore Jægere maa søge efter hele Dage, og Frugten er hos dem opsat i en saa nydelig Orden, paa store Porcellains Fade, der staae paa Borde, dækkede med en hvid, fiin Dug, at man kan faae dobbelt Lyst til at nyde den. Alle andre Fødevarer ere fortræffelige. Vel har Kjøbenhavn ingen Fiskeparker, skjøndt Indsøerne omkring Staden ikke mangle Ferskvandsfisk, men paa Fiskerhusene finder De til enhver Tid levende Fisk, lige saa springende, som i vore Parke. Det fineste Hvedebrød, der ofte mere ligner Kage end Brød; det fortræffeligste Rugbrød, endog af østersøisk Rug; det deiligste fedeste Kjød af Hornqvæg og Lam, der komme hertil fra Jyllands og Holsteens fede Græsgange; den herligste Melk af holsteenske Køer, der hele Sommeren græsse paa Fælleden udenfor Staden, finder De her i Overflødighed, og til enhver Time af Dagen. Selv Vandet, som hos os Landboer sædvanligst er brak, findes her fersk og godt. Det ledes med megen Konst til hvert Huus fra en Ferskvandssøe, hvormed Naturen har velsignet denne overalt af Hav omgivne Stad. Paa mangfoldige Steder i Kjøbenhavn findes Springvand, og ved Christiansborg kan endog faaes Vand fra Kong Roes ældgamle Kilde. Kort, De savner her intet af Livets Goder, Naturen har udøst sit hele Overflødighedshorn over Axelstad.

Men endnu større Behageligheder end Sandserne, finder Aanden her i Omgangen af godlidende, veltilfredse Mennesker, i Venskabs hulde Arme. Hvor De kommer hen, møder De forekommende Artighed og Høflighed, Tjenstvillighed og Godhed. Klubberne kunne betragtes som det Demantsbaand, der knytter Mennesket til Mennesket. Her er ingen Forskjel paa Stand og Rang. Den fornemme Herre og den ringeste Embedsmand og Borger, spille og spise her ved eet Bord, drikke paa hverandres Sundhed, og betragte hverandre som Brødre. I ingen Stad i Verden gives der ogsaa flere Dusbrødre blandt de forskjellige Classer end her. Damerne ere overalt velkomne, og modtages med en Galanthed, der minder om den gamle Riddertid. — Luften, paastaae mange, er ikke saa god her, som paa Landet. Jeg for min

Person har ikke kunnet overbevise mig herom; man finder her aabne Pladser og Hauger i Mængde, og Voldene omkring Kjøbenhavn ere sande Luftrensere. Ogsaa forsyner Øster- og Nordsøen Stadens Indbyggere med et zephyrisk Lufttræk, som nogle vel kalde Østenvind, men som jeg anseer for en sand Velgjerning for denne store Stad. — Vinterforlystelserne kan jeg naturligviis endnu ikke tale om; men, som jeg har hørt, skulle de endog langt overgaae Sommerglæderne. Skuepladsen, en uudtømmelig Kilde til Fornøielse, er aldeles stoppet for os stakkels Landboer, thi hvad er vore smaa og smaalige Privattheatre mod det store Skuespil paa Kongens Nytorv? Et Guldflitter mod en Stjerne — et Lampeskin mod Solens Lys. Det eneste, der bedrøver mig her, midt iblandt alle disse uudtømmelige Glæder, er den Tanke, at jeg snart skal forlade Kjøbenhavn; thi ligesaa fornøiet som jeg er med hver Ting, saa utilfreds er min Onkel med Alt, og han længes kun efter at komme herfra. Men dette maa nok snarere skrives paa hans Gigts og hans Hypochondries Regning, end paa hans Smags og Forstands. Han seer Alting igjennem et Par sorte Briller, og hvad Under altsaa, at han gjerne vil herfra?

Deres oprigtige
Emilie Brombær.

---

* * *

Prof. T. Baden har, paa Boghandler G. Fleischers Forlag i Leipzig, udgivet Senekas's Tragoedier, kritisk bearbeidede, i 2de Dele, stor 8vo. Den første Deel, som allerede tilforn var trykt her paa Udgiverens Bekostning, men som ikke kom i Boghandelen, recenseres i Allgemeines Repertorium der neuesten in- und ausländischen Literatur, 4 B. 3 St., hvor det hedder: "Den lærde Udgiver havde allerede 1798 udgivet Senekas's Herkules Fureus med talrige Anmærkninger, som Prøve paa en nye Recension. Næsten maatte man tvivle, om Udgaven af alle Senekas's Sørgespil vilde komme for Lyset, og desto behageligere har dette første Bind overrasket os, som indeholder de sex første Tragoedier med ikke for talrige, men udvalgte

Anmærkninger". — "Foruden Haandskrifter og gamle Udgaver, har Udgiveren ogsaa giort Brug af fremmede og egne Formodninger, dog ikke for ofte og vilkaarlig. Langt oftere ere unødvendige Formodninger og Forslag til Forandringer afviste, og tillige de misforstaaede Steder satte i meer Lys. Ogsaa er, i Henseende til Anmærkningerne, et strængt Udvalg truffet; fremmede Anmærkninger ere da heel aftrykte, naar Udgiveren fandt det raadeligt, at give deres Ord, ellers sammentrukne, eller indvævede i hans egne, hvori og den latinske og digteriske Sprogbrug oplyses af andre Digtere, og disse Tragoediers Sprogbrug i Besynderlighed af Senekas's andre Værker. Ogsaa i Udtrykket har Udgiveren beflittet sig paa Korthed. Mange af hans Formodninger grunde sig paa den kritiske Følelse". — Her anføres Exempler. — "Hr. Baden har oftere forbedret Texten efter det Florentinske Haandskrift, end det er skeet af Hr. Bothe". — Exempler anføres. — "Naar i Henseende til det Metriske den tydske Udgiver præsterer mer end den danske, saa er det derimod overalt umiskiendeligt, at den Sidste har arbeidet længere paa sin Udgave, og er fortroeligere med sin Digter, end Hr. Bothe. Dog alligevel maae Philologen, som vil studere disse Sørgespil, besidde begge Udgaver, og ved begge ikke altid kunne undvære den Schrøderske."

Samme Deel recenseres endnu udførligere tilligemed Bothes Udgave i Seebodes Kritische Bibliothek, No. 8, f. A. Efterat Exempler ere anførte paa begge Udgiveres Behandlingsmaade, slutter Bedømmelsen saaledes: "I det Hele taget er ved begge Udgaver Raden af de kritiske Bearbeidelser af den Romerske Tragiker paa en meget behagelig Maade formeret, og Textens Forbedring aabenbar mærkelig bragt videre. Naar Baden for det meste har haft større Betænkeligheder ved at ændre enkelte Steder, og oftere beholdt den almindelige Læsemaade: saa ere derimod de optagne Forbedringer desto upaatvivleligere. Derved undrer man sig imidlertid over, at han kun sielden henholder sig til de anførte 17 Haandskrifter, og ofte kun gaaer ud fra det, som Gronov, og Heinsius have fremført, hvoraf altsaa kunde sluttes, at der virkelig ikke findes saa mange Afvigelser deri, som man skulde vente. Ligesom

hine Udgivere, lægger ogsaa Baden en maaskee for stor Værd paa Paralleler, og har med stor Belæsenhed af Silius Italicus, Claudian, Statius o. s. v., fornemmelig af Seneka selv endnu anseelig forøget hine Kunstdommeres sædvanlig fuldstændig aftrykte Steder. Vi see Fuldendelsen af den 2den Deel af denne ypperlige Udgave med Længsel i Møde" o. s. v.

Indenlandske Efterretninger.

Igjennem Admiralitets- og Commissariats Collegium er, under 7de Juli d. A., udfærdiget en Placat af følgende Indhold: "Hans Kongelige Majestæt har under 29de forrige Maaned allernaadigst resolveret: at den 14de §. i Forordningen af 8de Januarii 1802 om Søeindrolleringen i Danmark, nøiere bestemmes og modificeres saaledes: at Rettighed til at sælge grovt Rugbrød, tappe Øl og Brændeviin, samt at holde Marqvetenterie, allene skal tilkomme de givte Indrollerede og disses Hustruer; hvorimod de ugivte Indrollerede blot skal have den Rettighed i de 4 Vintermaaneder og naar de ellers ikke kunne faae Hyre, at arbeide med egne Hænder i de Konster og Haandværker, de have lært og som det efter bemeldte Anordnings Bydende er dem tilladt at drive. — Den de Søeindrollerede ved ovennævnte Forordning tilstaaede Rettighed til at spille paa Instrumenter ved deres Kammeraters Lystigheder, skal herefter kun være at forstaae om saadanne Lystigheder, som holdes paa Landet, hvorimod den ikke længere kan af dem udøves i Kjøbstederne."

Bibelselskabet i Danmark har nu allerede i adskillige Aar virket, men det synes dog endnu ikke at være saa almindelig bekjendt, som dets vigtige Formaal fortjener. Det vil derfor upaatvivleligen være Skilderiets Læsere kjerkomment at finde her en kort Skildring af dette Selskabs Oprindelse og Fremgang. Som en Mærkelighed maa det først anføres, at Danmark allerede længe har været eet af de Lande, hvorfra Bibelen tidligst blev udbredt, og at det for Hundrede Aar siden i Kjøbenhavn oprettede Missionscollegiums Directeurer ikke allene

have søgt at udbrede Udgaver af Bibelen blandt hedenske Folkeslag ved Missionairerne, men ogsaa at skaffe Indbyggerne i de danske Stater Bibler for lav Priis. Et talende Beviis herpaa er det, at fra 1716 til 1722 ikke færre end 22,580 Aftryk af det nye Testamente og 13,784 af hele Bibelen leveredes fra deres Trykkerie, og at efter 1728 Vaisenhusets Trykkerie, der blev forenet med hiint, og fik udelukkende Privilegium paa at trykke Bibelen, stedse leverede ny Oplag. Ogsaa Tydskland høstede paa samme Tid Frugter af dansk Nidkjerhed for Bibelens Udbredelse. Prinds Carl af Danmark sendte Baron Kanstein 1271 Ducater til at lade Bibelen trykke med staaende Bogstaver. Senere har Laurits Stistrup skjænket sin Formue til et vist Antal Biblers aarlige Uddeling blandt den fattigere Folkeclasse i de danske Stater. Opmuntret ved det i Engelland 1804 stiftede Bibelselskabs Exempel opstod 1814 en Forening af danske Mænd, der besluttede at oprette et dansk Bibelselskab, efter hiints Mønster, som den 22de Maj f. A. holdt sin første Forsamling. Det aarlige Bidrag bestemtes til 4 Rbdlr. eller derover. Som en stolt nordisk Eeg udbredte dette Moderselskab snart sine Grene, og i forskjellige Dele af Riget opstode Døttreselskaber. Hvor heldige Fremskridt, dette Samfund har gjort, skjønnes bedst deraf, at fra 1ste Maj 1820 til 31 Marts 1821) altsaa i 11 Maaneder, 3203 Exemplarer hellige Skrifter vare udleverede fra det Kjøbenhavnske Selskabs Oplag, nemlig 163 Bibler og 822 nye Testamenter uden Betaling, og 390 Bibler og 1828 nye Testamenter for en saare lav Priis. Fra Hjelpeselskaberne vare i samme Tidsløb udleverede over 7000 Exemplarer af den hellige Skrift. Det Kjøbenhavnske Selskabs Indtægt har været 4842 Rbdlr. 50 ß. i Sedler og Tegn, og 2593 Rbdlr. 16 ß. rede Sølv. — I kortere Tid end et Aar ere 10,000 nye Testamenter komne i Brug, uden at være bortskjænkede, med mindre at Geistlige eller andre bekjendte Mænd indestode for Ansøgernes timelige og aandelige Trang. Paa samme Tid ere omtrent 4000 hele Bibler afsatte. Ved en Skrivelse til Vaisenhuusdirectionen af 24 Febr. 1820 har Moderselskabets Direction foranstaltet et nyt Oplag af det danske nye Testamente paa 6000 Exemplare Trykpapiir og 500 Exemplare Skrivpapiir i 8vo.

I disse Dage er udkommen: Nials Saga, den bedste af alle Sagaer, drøftet af Torkel Baden, Professor og Konstacademiets Secretair, 32 S. i 8vo. Forf. søger heri at bevise, at Nials Saga, som holdes for den bedste af alle Sagaer, er intet videre end en Sammendyngning af Mord- og Spøgelseshistorier. Han anfører herpaa Exempler af Sagaen selv, og mener, at Nials Sagaes Læsning ogsaa i den Henseende er fordærvelig, at den nærer og underholder Overtroen.

I Kjøbenhavn døde d. 19de f. M., i en Alder af 84 Aar, Comtesse Frederikke Danneskjold-Samsøe, en Sønnedatter af General-Feldtmarskalk Christian Gyldenløve og en Datter af Admiral Grev Danneskjold, der havde bidraget saa meget til den danske Flaades Forherligelse.

Som et Exempel paa lang og tro Tjeneste kan den i disse Dage afdøde 70 Aars Olding J. U. Hørmann anføres. Han havde tjent som Bogholder paa C. S. Blacks Enke & Comp. Contoir i 40 samfulde Aar, og Handelshuset har paa den hæderligste Maade anmeldt hans Død.

Officiererne og Medlemmerne af Brandcorpset i Christiansted paa Øen St. Croix, i Vestindien, havde gjort et Sammenskud og derfor oprettet en Skole, efter den indbyrdes Underviisning, for frie, farvede Drengebørn, hvis Forældre ikke havde Evne til at holde dem i Skole. Denne Skole aabnedes med megen Høitidelighed den 4 April 1820, og havde inden kort Tid saa god Fremgang, at de godgjørende Stiftere besluttede at udvide deres veldædige Foretagende ved Anlæg af en Pigeskole, ogsaa efter den indbyrdes Underviisning, og ligeledes for fattige, frie, farvede Børn. Dette kom istand, og paa Hendes Majestæt Dronningens høie Fødselsdag forrige Aar aabnedes en saadan Pigeskole i Overværelse af Øernes Gouverneur, samtlige Authoriteter, m. fl. — Drengeskolen har 130, Pigeskolen 120 Pladser. — Da Drengeskolen oprettedes, maatte man overtale den frie, farvede Almue, til at sende Børnene i den; men snart indsaae den Nytten deraf, og da Pigeskolen blev oprettet, var allerede den allerførste Dag samtlige Pladser besatte. — Aarsdagen efter Oprettelsen af Drengeskolen, den 4de April 1821, holdtes en Hovedexamen i samme,

ved hvilken Gouverneuren, Regjeringens Medlemmer, Præsterne, Brandcorpsets Officierer og flere vare tilstede. Alle vare saare tilfreds med Børnenes gode Fremgang, og man bemærkede med Fornøielse, at samtlige Børn ogsaa havde lært at synge Psalmer. Ethvert af de flittige Børn fik i Præmie en Bibel, i hvilken foran var skrevet en passende Formaning og Opmuntring til Barnet. — Saare kjert, og opmuntrende til at virke fremdeles Gavn var det for enhver af Stifterne, at Hans Majestæt Kongen, der beskytter og fremmer hver god Indretning, ikke allene med Velbehag har erfaret disse Mænds Foretagende, men ogsaa allerhøiest har ladet Indretningen tilflyde en betydelig Understøttelse, for at gjøre den fast og varig for bestandigt.

Mariboe, d. 27 Juli. Den 25de dennes om Eftermiddagen tordnede og lynede det temmelig stærkt her over Byen, hvormed fulgte en høist velgjørende og velsignet Regn. — Et Læs Høe vil nok i Aar komme til at koste 5 à 6 Rbd., 1 Pd. Smør sælges for 1 Mk., 1 Par Kyllinger 1 Mk. 8 ß. og 1 Par Ænder 2 Mk. 8 ß. — Ved Stutteriebesigtelsen i Dag her i Mariboe erholdt Hr. Forpagter Aagaard paa Christiansæde den første Priisbelønning, og Peder Hansen i Høismarke den anden.

Odense, d. 31 Juli. Ustadigt Veir med Regnbyger og Torden, bragte os omsider ved Nyemaane den saalænge ønskte Regn, der vel ikke endnu har blødt Jorden meget, men dog vedergvæget Græsset, naar kun ikke den idelige Blæst for snart igjen udtørrede Jordskorpen. I næste Uge begynder Rughøsten. Gudskeelov! at vi her i Danmark ere blevne skaanede for de ødelæggende Haglslag, andre Egne ere blevne hjemsøgt af! — Gid vi maatte det fremdeles! — Igaar forlode os de sande store Kunstnere af det Kongelige Theater, som ved 4 Forestillinger af forskjellige Skuespils fragmentariske, men dog sammenhængende Scener, havde undt Odense en Nydelse, den hidtil ikke kjendte, og som langt overgik Tilskuernes Forventning — dog hvo der kjendte en Frydendals, Lindgreens og Dr. Ryges fuldendte mesterlige Spil, maatte jo vente at see sit høieste Ideal, af hvad Skuespil-Kunst og Studium formaaer, opfyldt. Det, der meest maatte opvække Beundring var de

heterogene Characterer man saae disse Kunstens Mestere, især Hr. Doctor Ryge, paa een og samme Aften optræde i, hvergang i hver Rolles Costume. De fornødne Pauser imellem Stykkerne opfyldte Hr. Liebe med Declamatorier, som han gav med megen Anstand og heldigt Foredrag. Ogsaa Hr. Overskou, en ung Skuespiller, røbede Talent især til alvorlige Roller. Det herværende musikalske Samfund assisterte velvilligen med et velbesat Orchester. Beklageligt var det, at mangen Skuespil-Ynder i disse trange Tider, og formedelst den i de Dage indtrufne stærke Hede, maatte nægte sig den Glæde at bivaane denne sjeldne Nydelse! og at Odensees Theaters Udgivter ere saa urimelige. (Ingen Forestilling kan gives under 50 Rbd. til Local-Udgivter og til alskens Paahæng.) Hr. Fugleberg paa Postgaarden roses derimod af det bortreiste Samfund, for sin gode og billige Beværtning i de 10 Dage, de tilbragte hos ham.

Aalborg, d. 30 Juli. I Løverdags (den 28de Juli) om Formiddagen Kl. 9, passerede den her i Staden værende borgerlige Bevæbning, samt det borgerlige Jægerchor, Revüe for Hs. Exellence Hr. Geheimeconferentsraad og Stiftsbefalingsmand v. Moltke, Ridder af Elephanten rc., og Stadens høie Magistrat, i Overværelse af Regimentschefen for 3die jydske Infanterie-Regiment Herr Oberste v. Sames med flere Herrer Officerer. Borgerbevæbningen, samt Jægerchoret, udførte deres Manøvrer med den største Raskhed og Tilfredshed for deres høie Foresatte. — Efter Manøvrets Sluining udraabtes tregange Hurra, og Kongen leve; hvorefter raabtes for Hs. Exellence Herr Stiftsbefalingsmanden.

Aarhuus, den 31 Juli. I Torsdags holdtes Examen i det herværende Døttre-Institut under Hr. Lieutnant v. Anthons og Frues Bestyrelse, og var samme, som alle de foregaaende, et upartisk Vidnesbyrd om, at det er en roesværdig Planteskole til qvindelig Ungdoms Forædling, saa at man maae ønske det lang Varighed til at virke som nu til Kjønnets moralske Forædling. Hs. Høiærværdighed Biskoppen, en Deel af Skolecommissionen og en talrig Forsamling af Mødre og Fædre vare nærværende derved.

Blandede Efterretninger.

Historisk Dom over Napoleon.

Den berømte tydske Historiker Mason dømmer saaledes om Napoleon:

Anden Gang mistede Napoleon, 1815, Trone og Rige, og med samme Haabet, nogensinde igjen at leve et offentligt Liv. Det Had, der fulgte ham, da han forlod Skuepladsen, kan kun sammenlignes med den Beundring, hvormed han blev modtagen, da han fremtraadte. — Blandt Napoleons Fortrin ere de uomtvisteligste, Hærførerens. For hans rigtige Opfatning af de meest forskjellige Stedegenheder — en Følge af det ham medfødte og ved Øvelse mangfoldigen styrkede Stedsind, — for hans forstandige og velberegnede Angreb og for hans Rolighed og Sindighed i Farer tale hans mange Aars Lykke og de af ham Overvundnes Vidnesbyrd. Ligesaa unægtelig, endskjøndt af mange bittert haanet, er hans Frugtbarhed paa vidt gribende store Planer. Den attraaede Underkuelse af Ægypten, den forsøgte Overvældelse af Rusland, og hvad han ved begge Dele vilde opnaae, Engellands Ydmygelse, burde ikke bedømmes efter deres Udfald, og fordi de mislykkedes, sættes i æventyrlige Indfalds Række. De anvendte Midler vare ingenlunde uforholdsmæssige til Øiemedet, og af dem lod sig intet ubetydeligere vente, end af de i hver Henseende mere indskrænkede, med hvilke engang Alexander vidste at betvinge Asien lige indtil Indus. Men den kloge Mand bedømmes efter Valget af Midlerne og de Valgtes Tilstrækkelighed, den Retskafne og Store efter Formaalet. — Ubekymret for Freden og Millioners Liv, og ligegyldig for Historiens Lærdomme og Advarsler, der saa ofte af ham læst, dog var uskreven for ham, hyldede han ene den Idee, at blive almægtig, og forfulgte den med en Lidenskab, der berøvede ham Menneskenes hele Agtelse, ligesom den udrøddede hos ham al Agtelse for Menneskene. Der er ingen Trivl om, at Alt hvad denne Idee har avlet, de beundringsværdigste Foretagender, som i en Række af Aar udtømte og rystede Verden, og de Uretfærdigheder, som forvirrede og oprørte den, maa betragtes som en Følge af den unaturligste Stolthed og den fordærveligste Herskesyge: men det kan heller ikke miskjendes, at der maaskee aldrig har levet noget Menneske, hos hvilket saa mange Omstændigheder forenede sig om at nære dets Stolthed og Herskesyge, som hos Napoleon. Fra hans første Fremtrædelse paa Krigens Løbebane, bar Lykken ham ligesom paa sine moderlige Arme, og forkjelede ham ved Gunstbeviser uden Grændser. Ligeledes didhen virkede de, som han beherskede. Om Folket ved slavisk Lydighed mere opvakte og opflammede hans Forfængelighed, eller han ved sine Bedrivters Glands Folkets, vil ingen kunne bestemme, men ingen vil tillige kunne nægte, at de vexelviis fordærvede hinanden. Hvor opmuntrende for ham var fremdeles hans Fienders smaalige, tvetydige, vaklende Fremfærd i Frankrig, af hvilke end ikke en Eneste vidste at give sig mod ham den fornødne Betydenhed? Og da i Tidens Løb Trældommen dagligen voxte, ingen fri Stemme blev hørt, Feldtherrerne, uadspurgte, afholdt sig fra alt Raad, og de Betroede smigrende hyldede, istedet for frimodigen at modsige, — hvor kunde han kommet paa nogen upartiske Veie til Selvvurdering og rigtig Kundskab om Sandheden? Det er vel et mærkværdigt og for alle Herskere lærerigt Ord, naar han studsende svarede dem, der skrækkede ham med den offentlige Mening: Og hvorfor har man fortiet mig alt dette? — Man kan ikke forlade Napoleon, uden at tænke paa de Forventninger, som ædle Hjerter ere blevne skuffede i. Hvor stor end Summen af alle de Lidelser maatte være, der ved ham have hjemsøgt den europæiske Menneskehed, — er Summen af den Lykke og Velfærd, som den kunde haabe af ham, uden Sammenligning større. Født med en Aandsoverlegenhed, og udrustet med en Virksomhed, saaledes som den sjeldent mødes paa Tronen, havde han, sættende sig selv viseligen Skranker, og ikke hævende sin Villie til den høieste Lov, betvunget Europas Fyrster uden Vaaben, erobret deres Folkestags Hjerter, og opreist sig ved Maadehold et varigere Mindesmærke end ved alle glimrende Feldtslage og fremtvungne Seire. De Bydendes Vilkaarlighed kunde han, den Mægtigste af Alle, styre, fremkalde betryggende Forfatninger, Tidens dybtfølte Fornødenhed, ved et Exempel, der tvang til Efterlignelse, og for Aarhundreder ordne de uordnede Forhold imellem Befalende og Lydende. Derpaa, at han ved Ord og Gjerning befæstede Tvangs-

Herredømmet, fortrængte sit Folk fra al Deeltagelse i Forvaltning og Lovgivning, og saaledes nægtede den værdigste Idee, der længtes efter Belivelse, at indtræde i Livet, vil Efterverdenen, meer end paa alt andet, grunde Anklagelsen af hans Navn og Ihukommelse.

I Paris gives fire Hovedbibliotheker: det Kongelige, stiftet af Mazarine, det i St. Genevieve og det i Arsenalet; desuden adskillige Privatsamlinger, bestemte til forskjelligt Brug. Det hele Beløb af Bind, som et Publicum af 700,000 Mennesker har Adgang til i Paris, omtrent fire Timer dagligen, er 1,125,437. Alle Bibliotheker i Frankrig udgjøre tilsammen 273, som indbefatte 3,345,887 Bind, og saaledes ere, Paris fraregnet, 2,219,850 Bind dagligen tilgjængelige for 26 Mill. Departementsbeboere, det vil sige, 11 Læsere have 1 Bind; medens i Paris 7 Læsere have 11 Bind; følgeligen er Forholdet som 18 til 1.

Kjøbenhavns Børs, d. 3 August.

Cours. Hamb. 2 M. 263, a vista 266. Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12½ ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 70. Nationalbank-Obligat. (af Laanet den 4de Febr. f. A.) 91 a 91½ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 120 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 15. Svenske Sedler 68 ß. — Disconto 6 pC.

Napoleon.

Ved Din Grav, forunderlige Høie!
Tænkeren med mørknet Aasyn staaer,
Vender imod Himlen taus sit Øie,
Og beundrer, hvad han ei forstaaer,
Seer den evige Alverdens Stifter
Virke giennem svundne Tids Bedrifter
Til — o Held, at vi det ikke veed —
Til et endnu ukjendt Øiemed.

Hvad har Kloden vundet ved hans Dyder?
Hvad har Verden ved hans Brøde tabt? —
Taushed! Taushed, svage Hob! jeg byder
i hans Navn, som har Colossen skabt;
Lad dens Aske hvile! Flammen prøves
Allerede hist hvor Dommen øves,
Længst for Støvets Blik den dæmpet var,
O, hvis den nu lyste reen og klar.

Her faldt Taaren brændende mod Jorden,
Raabte Hevn mod Evighedens Gud,
Her forkyndede Canoners Torden
Seierherrens strenge Herrebud —
Hist udhvilede de trætte Hære,
Hist fremblomstred' Held og Borgerære,
Hist stod den forbandede Tyran
Atter som en ædel Hædersmand.

Hvo tør dømme? Den der Rosen skabte,
Satte hvadse Torne om dens Fod,
O, lad os da mindes kun den Tabte
Som en Blomst, hvis Torne kosted' Blod;
Fra vor Alder og til Tidens Ende
Blomstre vil maaskee kun Faa som denne;
I et Eden sattes den af Gud,
Og paa golde Klipper gik den ud.

Nidding den, som uden Skjæl forbander;
Dumheds Sønner! følger ham i Rad!
Samler Kløgt i Eders tomme Pander
Af Avis og Dagens Flyveblad,
Triumferer paa den døde Aske,
Men naar Dagphalænen synker ned,
Vil Aartusindet foruden Maske
Sige hvad det troer og hvad det veed.

M. F. Hansen.

Rettelser.

I No. 60, 1ste P., 3 Lin, nedenfra, for: d'Anin, læs: d'Antin,

I No. 61, P. 966, 1ste Lin., for: sin egen Spyt, læs: sin egen Munds Spyt,

---

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 63.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 7 August 1821.

Svar paa "Erindringerne" i No. 58 om Theatret.

Det er udentvivl ligesaa unødvendigt, efter hvad derom alt er sagt, at forsvare den Sætning: "at et Theater, som Staten har etableret, vedligeholder og bestyrer, bør have den Bestemmelse, at forskaffe Borgerne en aandrig Nydelse, en Forfriskning for Sindet, og Løsrivning fra Hverdagslivets Snæverhed og Bekymringer, og derved tillige vække og forædle Smagen eller Sandsen for det Skjønne" — som at gjendrive den Paastand: at Skuespil, som Schillers Maria Stuart og Samsøes Dyveke, ere skadelige for Moraliteten. Hvad Theatret kan og bør virke under en forstandig Administration, have blandt andre Lessing og Göthe tilstrækkeligen beviist, den Sidste endog practisk ved sin berømte Theaterbestyrelse i Weimar. Selv Luther anpriste alt i sin Tid med Varme Comediens Nytte.

At, blandt andre, Shakspeares Tragedier ei ere for det store Publicum, men kun ville sees af de dannede Klasser, modsiges ligefrem af Erfaringen, der vidner, at disse Stykker netop gjorde størst Lykke i deres Fædreland før en vis Politur, kaldet Dannelse, mere udbredtes ogsaa over Middelstanden. Holberg yndes ikke heller just af de saakaldte dannede Klasser; disse skikke gjerne Tjenestefolk og Børn i deres Sted, naar hans Stykker spilles; men hvo kan nægte det Factum, at de næsten altid give fuldt Huus? Naar man betragter det Publicum, der er tilstede, naar Holbergs Comedier gives, og erindrer sig, hvilket Publicum Shakspeares Skuespil i deres Nyhed havde, naar man tænker paa Gozzis Stykker og deres Yndest hos Folket, saa falder vel den Paastand bort af sig selv, at de genialeste Dramer ere mindre skikkede for det store, tildeels udannede Publicum, end Kotzebues upoetiske Smørerier; disses brillante Periode paa Theatrene ere, efter alle Mærker, allerede for en stor Deel forbi. Saa grundfordærvet er dog Publikum ikke heller, at det Ypperlige og Gode, naar det kun faaer Lov at komme frem paa Theatret, ikke, under de nødvendige Betingelser, skulde finde Yndest og Tilskuere. Holberg, Oehlenschläger og flere hos os bevise aldeles det Modsatte.

Det er iøvrigt en fuldkommen Misforstaaelse, naar af min Paastand: at Skuespil af Nationens egne Digtere, der have opfattet og udtrykt Nationalaanden, bør gives Fortrin for fremmede, der kun skulde bruges til Afvexling, — udledes den Følge: at de nationale Skuespil skulde gjentages saa ofte, at de omsider bleve trættende, og at f. Ex. Holberg ideligen skulde opføres. (Jeg har tvertimod paaanket, at man ideligen opførte blot visse af Holbergs og andre originale Skuespil, medens andre, ikke mindre yndede, aldeles ikke kom frem.) Min Mening (hvilket ogsaa, naar ikke enkelte Steder rives ud fra det Hele, er tydeligt nok) var, at cæteris paribus, skulde Originaler stedse

gives Fortrin for Fremmede, men dog ingenlunde med Theaterkassens Tab. Det er notorisk, at i de sidste Vintre ere Oversættelser spillede, i hvis Sted vore egne (gode) Originaler og nationale Stykker vilde ei blot have sikkret Theatret for det Tab, det ved hine leed, men endog skaffet det Indtægter, hvilke det ved hine tabde. Et Udvalg af de Oversættelser, man har, er udentvivl, med nogle faa aarlige Nyheder, tilstrækkeligt til at frembringe den fornødne Afvexling i Repertoiret, og til at forebygge, at de nationale og originale Stykker, hvis Antal jo ogsaa forøges, ei skulle komme tiere frem, end at de med Interesse kunne sees af et blandet Publicum. En saa løselig Vurdering og ufuldstændig Opregning af de danske originale Stykker, som den i Skilderiets No. 58, er udentvivl ikke tilstrækkelig til at gjendrive den Paastand: at vi have Midler til at danne et National-Theater, og at disse Midler bør benyttes, saameget mere, som Theatret hos os ei er en privat Entreprise, men en af Staten holdt og bestyret national Indretning.

Ved den i Skilderiets ovennævnte No. indrykkede Udsigt over det danske Theaters Originaler, maa jeg endnu bemærke Følgende.

Den største Deel af Holbergs Comedier, og deriblandt nogle af hans bedste, ere i flere Aar ikke givne; ligeledes Oehlenschlägers Hakon Jarl (een Gang fraregnet) og Palnatoke, hans Faruk og Ludlams Hule m. fl. *)

Af Ewald opføres slet intet. Det vil altsaa, først efterat denne Ubillighed mod en af Fædrelandets værdifuldeste Dramatikere er udsonet, og naar de af hans Stykker, som fortjene at opføres (Balder, Rolf Krage, Fiskerne, Brutale Klappere ꝛc.) ere givne, kunne bedømmes, om de kunne holde sig paa Theatret, og indtil denne Tid ville vi udsætte vor Dom. Jeg har foreslaaet, at Fiskerne **) og Harlequin Patriot maatte forkortes. Om de ikke paa denne Maade kunde spilles adskillige Gange paa det store, nu eeneste Theater, fortjener dog vistnok at forsøges.

*) Det siges i Skild. No. 58, at Sovedrikken er "for det Meste Oversættelse"; men dette er en Feiltagelse.

**) Efterat Stykket om Theatrets Repertoire var trykt, er jeg bleven underrettet om, at Fiskerne er sat i Musik af Hartmann.

Thaarups National-Syngespil, hvilke kun i Omfang, ikke i indre Værd, ere "smaae", sees endnu, i det mindste hvad de to angaaer, med stor og almeen Deeltagelse, som de mange Forestillinger i de sidste Aar bevidne.

Comedien Gulddaasen har upaatvivleligen mange fortræffelige Scener og Situationer, samt en Deel ypperlige Characterer (som dog meest er Bi-Roller); men dens betydelige Mangler i Fabel og Composition ere vel for en Deel Aarsag i, at Publicum lettere bliver kjed af at see den. Iøvrigt var det meget at ønske, at Theatret havde af denne Comedies ubekjendte Forfatter erholdt flere Stykker, end dette ene, der vakde saa stort et Haab.

Heibergs Skuespil ere i de to sidste Vintre, paa et eneste nær, slet ikke givne. Om Todes Søe-Officierer har man udentvivl med Ret paastaaet, at det i sig selv var meget nationalt; det er ikke Characterer og Sæder, men kun Scenen, som er udenfor Danmark. Rahbeks Kjøbenhavnske Landlevnet blev vistnok givet paa Hoftheatret "uden stort Held"; men dette Stykke fordrer ogsaa, for at gives med Held, øvede sceniske Konstnere, ikke begyndende Skuespillere.

Indfald.

Beaumarchais's Fader var, som bekjendt, ligesom J. J. Rousseaus, Uhrmager, og han havde i sin Ungdom selv drevet denne Konst. Da han siden kom til at staae i stor Naade ved Hoffet, og Dronningen og Kongens Søster endog lod ham komme i deres Privatcirkler, vilde en Hofmand bringe ham i Forlegenhed og ydmyge ham, i det han viste ham sit Lommeuhr og sagde: see engang mit Uhr, Hr. Baron, det gaaer slet; hvoraf kan det komme? De forstaaer Dem jo derpaa. Beaumarchais tager Uhret, anstiller sig klodset, og lader det falde paa Gulvet. "De har henvendt Dem til den urette Mand, Hr. Greve; min Fader har altid sagt, at jeg ikke er skabt for hans Fag."

Den underbare Harpe.

(En færøisk Vise med Oversættelse.)

Iblandt de mange Viser, som fra ældgamle Dage have vedligeholdt sig paa Færøerne, har efterfølgende erholdt en større Celebritet end nogen anden; thi den findes aftrykt i "Svenska Folkvisor från Forntiden, samlade och utgifne af Er. Gust. Geyer och Arv. Aug. Afzelius; Stockholm 1814. Iste Deel." Denne Deel indeholder 30 gamle Folkeviser, og under No. 17 er anført een med Overskrivt, Den underbare Harpe, som begynder: Der bodde en Bonde vid Sjöastrand, og til samme er føjet, som Variant, efterfølgende færøiske Folkesang; men, da den paa anførte Sted er temmelig feilagtig og ufuldstændig aftrykt, har jeg ikke anseet det upassende at fremstille den offentlig i en mere rigtig og fuldstændig Form, deels efter min egen skrivtlige Optegnelse, deels efter en af Hr. Pastor Schrøter paa Suderøe mig senere tilsendt Afskrivt af samme. Ved at sammenligne nærværende Aftryk med det svenske, vil man finde endeel Afvigelser, og for at vise det svenske Aftryks Feilagtighed, vil jeg, uden at indlade mig i nogen vidtløftig critisk Bedømmelse, blot bemærke, at der i den svenske Udgaves første Linie findes tvende Feil, nemlig: tveâr, fæm., for tvajr, masc., to, ligesom og vi Geâr, langs med Gaarden, isteden for uj Geâr, ind i Gaarden. Uden Tvivl er det ogsaa en Urigtighed, naar der i Forerindringen siges, at Hr. Amanuensis (nu Professor) Rask har, under sit Ophold paa Færøerne, optegnet denne Vise; thi Hr. Professor Rask har, saavidt vides, ikke nogensinde været paa disse Øer, men vel paa Island. Derimod findes paa Kongens Bibliothek i Kjøbenhavn en Manuskriptsamling af færøiske Kjempesange, ziirligen opskrevne af Svabo, og deri findes bemeldte Vise optegnet, og har, saavidt erindres, megen Lighed i Udtryk med den svenske Udgave, saa det er at formode, at de svenske Udgivere have havt Leilighed til at erholde den derfra. Forresten forekommer Visen mig at være ganske vakker og læseværdig; Fictionen deri er ret vel udtænkt; den onde Samvittigheds bittre Qval er heel poetisk udmalet. Visens fuldkomne Mangel paa Reflexioner viser dens høje Ælde. Mærkeligt er det ogsaa, at saadanne gamle Sange have vedligeholdt sig i saa fjerne Provindser, som Færøerne og Vestergothland i Sverrig, hvor den paa Svensk er bleven optegnet; man seer tydelig, at de udrinde af een og samme Kilde, og slige Smaating bevise noksom, hvad Historien ei heller fortier, at der i gamle Dage har været hyppig Samfærsel mellem Færøerne og det øvrige Norden.

1.

Teâ komu tvajr Bjilar rujandi uj Geâr,
  Stevi. 1) Bii Ee tiun renna,
Bonu Mojg, som ingri veâr.
  Stevi. Runarmenn 2),
    Veri vi tajrri Jomfru.
    Bjir uj tuj eât renna,
    Teâlun varlia vi tajr Runarmenn.

2.

Teâ ingru tajr taa bonu,
Teâ eldru tajr forsmouu 3).

3.

Tan ingra kundi eât lesa Lækstur 4),
Tan eldra ikkji eât sejma Qvaistur 5).

4.

Tan ingra kundi â spinna Lujn,
Tan eldra ikkji â skolda Svujn.

5.

Tan ingra kundi â spinna Gudl,
Tan eldra ikkji â teâa Udl.

1.

Der kom to Beilere ridend' i Gaard,
  Omgvæde. Jg beder Eder rende,
Bade om Møe, som yngre var.
  Omgvæde. Runemænd,
    Hjelper denne Jomfru;
    Derfor bør J rende;
    Taler varligen med de Runemænd.

2.

Den yngre Møe de beile til,
Den ældre ingen have vil.

3.

Den yngre kunde læse fast,
Den ældre ikke sye en Qvast.

4.

Den yngre kunde spinde Liin,
Den ældre ikke stolde Sviin.

5.

Den yngre kunde spinde Guld,
Den ældre ikke tæse Uld.

6.
Tan ingra hoon span ofta Gudl,
Tan eldra veâr eâv Svøvni fudl.

7.
Tan ingra hoon veâv Gudl uj Lêa,
Tan eldra sveâv båaje Not o Dêa.

8.
Tan ingra hoon veâr seâr so bluj,
Lujkasum Soulin um Middags Tuj.

9.
Tan eldra hoon veâr seâr so ljouk,
Lujkasum Ormar skruja uj Grout.

10.
Sistir teâlar tiil Sistir gou:
Førun oos uj Seâvar-Flou.

11.
Qveât skuljun viit ui Seâvar-Flou gjera,
Viit heâva aj tvinni Silkji à bera 6).

12.
Viit tvaavun oos so kvujtar,
Viit erun tveâr Sistrar lujkar.

13.
Uman tû tvåar tee adlan Deâ,
Tû verur aj kvujtar inn Gud teâr geâv.

14.
Uman tû tvåar tee qvujt sum Faan,
Tû fart ikkji mujn Festarmann.

15.
Uman tû tvåar tee qvujt sum Lujn,
Tû fart ikkji Bijil mujn.

16.
Teâr gingu seâr aa Sandi,
Heâr stou ajn Stajn firi Landi.

17.
Tan ingra setti see up aa Stajn,
Tan eldra kojrdi heâna ût aa Strejm.

18.
Hoon rattir up sujna ljousa Hand,
Kjera Sistir, hjaalp aa Land.

19.
Ee hjaalpi teâr aj aa Land um Sinn,
Firinn tû jåttur meâr Bijil tujn.

20.
Gjarna gjevi Ee teâr alt, uj Ee aar 7),
Aa Bilinun heâvi Ee ajnkji Raa.

21.
Gjarna gjevi Ee teâr båaje 8)
Bijil o Bruar Kleâir.

22.
Søkji, Søkji, Sistir mujn,
Bjilin han skeâl vera tujn.

6.
Den yngre hun spandt ofte Guld,
Den ældre var af Søvnen fuld.

7.
Den yngre væved' Guld i Lag,
Den ældre sov baade Nat og Dag.

8.
Den yngre hun var sig saa blid,
Som Solen er ved Middagstid.

9.
Den ældre hun var sig saa leed,
Som Orme, der glide i Fjeldene.

10.
Søster taler til Søster god:
Lad os fare til Strandefod.

11.
Hvi skulle vi til Stranden gaae,
Vi have ei Silkeklæder to.

12.
Vi toer os ganske hvide og skjær,
Vi jo to Søstre lige er'.

13.
Om du end toer dig den ganske Dag,
Du blir dog ei hvider' end Gud dig gav.

14.
Om du end toer dig hvid som Snee,
Du faaer dog ei min Beilere.

15.
Om du end toer dig hvid som Liin,
Du faaer dog ikke Beileren min.

16.
Og ginge de sig ned til Strand,
Der funde de en Steen for Land.

17.
Den yngre sad sig paa Stenen bred,
Den ældre skjød hende i Strømmen ned.

18.
Og rækker hun op sin lyse Haand:
O kjære Søster, hjelp mig i Land.

19.
Jeg hjelper dig ingensinde i Land,
Før du mig lover din Fæstemand.

20.
Gjerne jeg giver dig, hvad jeg har,
Over Beileren jeg intet at raade har.

21.
Gjerne jeg giver dig alting hen,
Brudeklæder og Beileren.

22.
Jeg synker, synker, Søster min,
Beileren skal være din.

23.

Søk nu, søk nu, Sistir mujn,
Ee skeâl heâva Bijil tujn.

24.

Teâ koom Vindur eâv Sunnan,
Lujkji slou tiil Grunnan.

25.

Teâ koom Vindur eâv Estan,
Lujkji drajv tiil Nøstar 9).

26.

Teâ koom Vevur aa Bilgja blaa,
Lujkji mundi tiil Landar slaa.

27.

Komu tvajr Spiilgrujmar 10) oman vi Aa,
Funnu aa qveâr uj Lujkji laa.

28.

Tajr touku hennara ljousa Arm,
Gjørdu han tiil Harpu-Skjarm 11).

29.

Tajr touku hennara gula Haar,
Gjørdu tiil Harpu Straangjir smaar.

30.

Viit feârun oos tiil nasta Buj,
Sum viit vita Bridlup uj.

31.

Tajr gingu feâr tiil nasta Buj,
Sum tajr vistu Bridlup veâr uj.

32.

Tajr settist niur vi Hura-Gaat 12):
Viljun teâr hojra Harpuslaat.

33.

Meâlti teâ Straangurin fisti:
Brurin veâr mujn Sistir.

34.

Sveârai Straangurin annar:
Brurin veâr mujn Beâni.

35.

Sveârai Straangurin trii:
Brugommin veâr mujn Bijil.

36.

Meâlti teâ Bruur rej, sum Blou:
Harpan gjer oos mikji Ouljou 13).

37.

Sveârai Bruur, aa Benkji seât:
Harpan gjeer oos mikji Oumeâk.

38.

Brurin rodnaje sjaalv sum Drojra 14),
Harpuna listir mee ikkji eât hojra.

39.

Heji Ee vidst teâ lujkti teâr idla,
Aj skuldi Ee mujna Harpu stidla.

23.

Synk kun, synk kun, Søster min,
Jeg skal have Beileren din.

24.

Der kom Vind fra Syd den Stund,
Som Liget slog til Havets Bund.

25.

Der kom Vind fra Øst saa suus,
Og Liget drev til Baadehuus.

26.

Der kom Veir paa Bølgen blaa,
Som Liget monne til Landet slaae.

27.

Ginge to Spillemænd nede ved Aa,
Fandt det Sted, hvor Liget laae.

28.

De toge hendes lyse Arm
Og gjorde den til Harpeskjarm.

29.

De toge hendes gule Haar,
Og af dem Harpestrenge snoer.

30.

Lad os fare til næste Bye,
Som vi vide Bryllup er i.

31.

De ginge sig til næste Bye,
Som de vidste Bryllup var i.

32.

Ved Dørens Trin de sad i Mag:
Ville I høre paa Harpeslag.

33.

Mæled' den første Streng saa fiin:
Bruden det var Søster min.

34.

Svarede anden Streng den Stund:
Bruden var min Bane ond.

35.

Svarede tredie Streng paa Stand:
Brudgommen var min Fæstemand.

36.

Mæled' da Bruden, rød som Blod:
Harpen gjør os meget imod.

37.

Svarede Brud, paa Bænken sad:
Harpen gjør os megen Umag.

38.

Hun rødmer som Blod, og mæler tyst:
At høre den Harpe jeg ei har Lyst.

39.

Havde jeg vidst det lød dig ilde,
Ei skulde jeg min Harpe stille.

40.
Tajr slouu sujna Harpu eåv Mangji 15),
Blou drajv Bruur uj Fangji.

41.
Tajr slouu sujna Harpu eåv Moui 16),
Brurin stejt uj Bloui.

42.
Tajr slouu sujna Harpu eåv Armi,
Brurin sprak eåv Harmi 17).

40.
De sloge Harpen med meget Stød,
Blodet drev Bruden i Ansigt og Skjød.

41.
De sloge Harpen med meget Mod,
Bruden stod alt i sit Blod.

42.
De sloge Harpen med stærken Arm,
Bruden sprak af Angst og Harm.

H. C. Lyngbye,
Sognepræst til Gjesing og Nørager.

---

1) Sterievi ɔ: Omqvæde; det kaldes og Niurleâi; disse Omqvæde ere som oftest heel vanskelige at forstaae.
2) Ved Runarmenn forstaae Færøeboerne dem, som ere kyndige i Runer, eller en Art Troldom, eller naturlig Magie. I Hognars Qvad siges, at Gudrun ristede de ramme Runer, og sendte dem ud paa Havet mod Høgnar. Høgnar fik Runarbelti og Runarkelv, et Slags Talisman.
3) Egentlig: de forsmaaede hende.
4) Eg.: læse Læsning.
5) Qvaistur ɔ: 2 Par Fuglevinger, som bruges til Fejekost.
6) Egentl.: Vi have ei tvende Silkedragter at bære; vi kunde altsaa let blive smudsige; de vare pyntede for Beilernes Skyld, og havde kun een Hædersdragt.
7) Egentlig: ejer.
8) Båaje ɔ: baade, begge Dele
9) Nest v. Nøst, et færøisk Baadehuus, som altid staaer nede ved Stranden; Navnet bruges og nord paa i Norge. At Liget driver op til Nøstet, er Beskrivelse paa et stærkt Uveir, da neppe Baadene ere sikkre.
10) Pujlgrujmar ɔ: Pillegrime; her har den vestergothlanske Vise uden Tvivl rigtigere: Spillemænd; men paa Færøe synges rigtig nok Pillegrime.
11) Ved Harpuskjarm forstaae Færøeboerne et Been til at slaae Harpen med, et Plecter; altsaa maa Instrumentet vel have været hvad man kalder et Hakkebret.
12) Ved Huragaat forstaaes paa Færøerne Dørtrin; Hurabrujg er Sæde bag i Dørkrogen.
13) Ouljou ɔ: Ulyd, Misklang.
14) Drojra ɔ: lyserødt, tyndt Blod, og Droj-rejt er purpurrødt. Svajta kaldes størknet, sammenløbet Blod; det kaldes endnu Sved paa flere Steder i Jylland, og Ordet bruges, naar Qvæg slagtes.
15) Egentlig: af Kræfter. Fangji ɔ: Skjød.
16) Moui ɔ: Møje.
17) Det vil uden Tvivl sige, hun faldt i Besvimelse, eller og virkelig døde.

Indenlandske Efterretninger.

Ved Placat af 25 Juli d. A. har det behaget Hs. Majest. Kongen, med Hensyn til den Ret, at holde offentlige Forelæsninger, for Fremtiden allernaadigst at anordne og fastsætte: "1) At Ingen, der ikke som Lærer ved Kjøbenhavns Universitet, eller ved en anden af Hs. Majestæt sanctioneret Lære-Anstalt, dertil er særlig berettiget, maa holde Forelæsninger, som enten offentlig anmeldes, eller paa anden Maade kunne ansees at have nogen Offentlighed, med mindre det danske Cancellies Tilladelse dertil først er erhvervet. — 2) At alle Forelæsninger ved Universitetet i Forveien skulle være anmeldte i Lections-Catalogen, eller hvis nogen dertil berettiget maatte, efter at bemeldte Catalog allerede er trykt, bestemme sig til at holde en Forelæsning, at derom da forud bør skee Anmeldelse til Consistorium; og 3) at Lærere ved enhver anden af Hs. Majestæt sanctioneret Lære-Anstalt, som holde Forelæsninger, skulle, ligesom ved Universitetet finder Sted, anmelde samme i en Lections-Catalog, eller til Læreanstaltens Foresatte."

Igjennem det Kongel. Rentekammer i Kjøbenhavn er, under 30 Juli d. A., udfærdiget en Placat, angaaende Udskrivningen af de, ifølge allerhøiest Placat af 29de Januari 1800, af

samtlige Marsklande i Hertugdømmene Slesvig og Holsten til den almindelige Digecasse fremdeles ydende Bidrag.

Den 2den Aug. havde Actionisterne i Fattigcolonien Frederiksgave deres første Forsamling i Altona, i Overværelse af Hs. Exc. Grev Blücher v. Altona. Efterat Hr. Conferentsraad Lawätz havde meddeelt en Beretning, hvorvidt det var kommet med de første Forberedelser og Indledninger, og hvilke Beviser paa Kgl. Bevaagenhed, der allerede var bleven dette Forsøg til Deel, besluttedes, allerunderdanigst at bede Hs. Maj., at erklære Sig for Beskytter af dette Institut, der skal være Grundlaget for adskillige lignende Indretninger. Derpaa besluttedes ogsaa at bede Landgreve Carl v. Hessen underdanigst om, at paatage sig Præsidium. Til Directeur valgtes Conferentsr. Lawätz. Under Bygmester Hansens Bestyrelse i Altona begyndes med Bygningen af 20 Colonisthuse, et Skolehuus og et Inspectorathuus, der skulle opføres i en lige, over 1500 Skridt lang, med Fyrre- og Frugttræer vexelviis beplantet Gade, saaledes lige for hverandre, at hver Colonistfamilie kommer til at boe umiddelbar ved de for den bestemte 9 Tønder Kornland, i en Afstand af omtrent 140 Skridt fra sin Nabo. Coloniens hele Areal bliver omtrent 600 Tdr. til 240 □ Roder, og i Hertugdømmet Pinneberg, 3 Mile norden for Hamborg og Altona, eller 1 Miil S. fra Ulzburg, ikke langt fra Kirkebyen Quickborn. Paa Vand, Eng og Tørvemoser er ingen Mangel. Ogsaa findes Mergel ikke langt derfra. Et Teglbrænderie er opført for Colonien i Nærheden. Nogle Huse ville blive færdig endnu i indeværende Aar. Deres Brede bliver $25\frac{1}{2}$ Fod; deres Dybde 36 Fod. Skole- og Inspectorathuset noget større.

Blandede Efterretninger.

Ludvig XVI. Yndlingsstudium var Geographie, og i det Kgl. Pariser Bibliothek findes endnu en Globus, som denne Monark har ladet forfærdige 1784, som et Register over Geographiens Tilstand lige ned til hans Regjeringstid. Han ønskede at faae den gjort af de varigste Materialier, i største Dimension, og med al den Omhyggelighed og Konst, som de dueligste Geographer i hans Rige, understøttede af fremmede Opdagelser i Henseende til Nøiagtighed, formaaede at anvende paa den. Den skulde indbefatte Resultaterne af nitten Reiser omkring Verden, hvortil skulde føjes den Reise, som La Peyrouse den Gang var i Færd med. Adskillige Dele af denne Maskine havde god Fremgang under Vergennes's Bestyrelse, men det Hele blev aldrig fuldført. Een af Cirklerne allene veier 1500 Pund. Oceanet paa denne Globus er lyseblaa Farve; det faste Land guult, og Bjergene skatterede. Forslaget angaaende La Peyrouses Reise blev forelagt Kongen førend denne ulykkelige Reisende forlod Frankrig, og i Margen skrev Ludvig egenhændig adskillige Anmærkninger. Hensigten var, at Skibene skulde skilles ad, efterat de havde gjennemkrydset Linien. Kongens Anmærkning var: "Denne Adskillelse maa ikke finde Sted. Den er for farlig i saa lidet bekjendte Have." Han tilføjer: "at i det sydlige Ocean, som er roligt, kunne Skibene skilles ad, og eet af dem styre til den østlige Øe, for at bestemme, om Menneskeslægten, som Cook paastaaer, er uddød der." Han yttrer ideligen Engstelighed for at Skibene skulle holde sammen, og slutter med: "den heldigste Begivenhed ved denne Expedition vil være dens Tilendebringelse, uden at der mistes en eneste Mand."

Petit Radel giver følgende Optegnelse paa Antallet af de Bøger eller Udgaver, der ere udkomne i de forskjellige Dele af Europa, fra den Periode Bogtrykkerkonsten blev opfunden, indtil Aarhundredets Slutning:

Førend 1500.		Fra 1500 til 1536.	
I Venedig	2789	I Paris	3056
Rom	972	Venedig	2229
Paris	789	Strasborg	1021
Strasborg	298	Lyon	997
London	31	London	198
Westminster	99	det øvrige Engelland	108
Oxford	7	Spanien og Portugal	147
Spanien og Portugal	126	Cracau	294
		Constantinopel	80

Forskiellen imellem de Engelskes og Franskes practiske Lægekonst er bleven characteriseret saaledes: De engelske Læger dræbe deres Patienter,

de Franske lade dem døe. Dette Sagn er af samme Værd som de antigaleniſke Aphorismer af Personer, der ere misfornøjede, fordi Lægerne endnu ikke have kuldkastet Naturens Love, og bevirket, at Folk kunne leve ligesaa længe som før Syndfloden. Men bestemmer man et Forhold imellem Qvantiteten af Sundhed og Sygelighed i Verden; overveier man, hvormange Sygdomme der tage en uheldig Gang; hvor mange af disse, ved Naturens Love, og den Tid, Forsynet har bestemt for den menneskelige Tilværelse, ligge uden for Grændserne af hver anden end overnaturlig Magt, og hvormange der kunne helbredes ved forstandig medicinsk Hjelp; — og fra disse Kjendsgjerninger drager Middeltallet, som Lægevidenskaben fornuftigviis kan formodes at forøge det bestemte Maal for Livet med, saa vil man finde, at det er overordentlig lidet. Sandsynligheden for et Menneskes højeste Levetid er 33 Aar. Nu ere vi overbeviste om, at al lægevidenskabelig Konst, Menneskene nogensinde have besiddet, ja, som Skaberen nogensinde har villet at de skulle besidde, ikke kan tilføje en 400 Deel af denne Periode, og gjøre den istedet for 33 Aar til 33 Aar og 1 Maaned.

G. Pinckard forsikkrer, at han har lagt nøje Mærke til Slavernes Arbeide, og fundet, at en fri Arbeider i Engelland med største Mageliged forretter ligesaa meget, som et Dosin Slaver paa Barbados, uagtet Driveren aldrig viger fra deres Side. Paa mangen Plantage fandt han Slavernes Tilstand i Almindelighed at være bedre, end de Fattiges i Europa, men — hvilket rigtig nok er en væsentlig Omstændighed — Slavernes Skjebne beroer ganske paa Sindelavet af den Herre, som hver Gang eier dem, og allerede derved mere end opvejes Fortrinet, som man giver Slavestanden for de fri Fattige i andre Lande. — Uagtet Luxus er steget til det Højeste der, saa findes dog paa hele Øen ikke en eneste Bogbinder.

Ridder Tambroni har udgivet i Trykken det ældste Skrift, Italien eier angaaende Malerier. Det fører den Titel: Instruzioni pittoriche, og er forfattet af Cennino Cennini, en Eleve af Giotto. Det laae hidtil ukjendt i det vaticanske Bibliothek. Værket er for Kjendere meget interessant. Blandt andet seer man deraf, at i Italien Oliemaleriet allerede var bekjendt førend Joh. v. Brügge, som man sædvanligen tilskriver denne Opfindelse.

Bibliothekaren og Oldgrandskeren Conde har nyligen udgivet et interressant Værk i 4 Bind angaaende Maurernes Herredømme i Spanien, efter arabiske Haandskrifter og Memoirer.

I Wismar har en Hr. Mau anlagt et Steentrykkerie, hvortil Storfyrsten har anviist en Bygning. Et fortræffeligt, af Suhrland malet, Billed af den derværende Landraad og Borgermester Lembke, er allerede udkommet i Steentryk, og fortjener Roes.

Uhrmager Stöcker, i Woldeck, i Mecklenborg-Strelitz, lykkedes det, efter gjentagne Forsøg, at forfærdige et Studsuhr, der foruden Timer, Minuter og Datum, ogsaa viser Barometrets Stand, og det alt fra Midten af. Man behøver kun at optrække det hver ottende Dag.

Boghandler G. Fleischer i Leipzig foranstalter en Udgave af Gibbon, Hume og Robertson. Gibbons History of the decline and fall of the roman empire, 12 Bind paa Skrivpapir, vil han overlade Subscribenterne for 12 Rdlr. Sachs.

Dr. og Pastor E. C. Kruse i Neumünster har i det tydske Sprog udgivet en historisk Undersøgelse af det Spørgsmaal: Naar bør Holstenerne, de Danske og Svenske feire den hos dem grundede Christendoms tusindaarige Jubelfest? Forf. er af den Mening, at det meest passende Aar til denne Fest er A. 831, da Ansgar blev udnævnt til Erkebisp af Hamborg, og Hovedfestdagen kunde fastsættes til den 1ste Juni, fordi den Rigsdag, paa hvilken Hamborgs Ophøielse til Erkebispedømme blev besluttet, faldt i den første Halvdeel af dette Aar. Denne Jubelfest skulde altsaa indtræffe 1831.

Kjøbenhavns Børs, d. 7 August.

Cours. Hamb. 2 M. 263, a vista 266. Spec. 264. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 13½ ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 70. Nationalbank-Obligat. (af Laanet den 4de Februari f. A.) 91½ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 120½ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 15. Svenske Sedler 68 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 64.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 11 August 1821.

Thomas Thaarup og Edvard Storm.

Cervantes og Shakespear døde begge paa een og samme Dag, d. 23 April 1616. Verden har maaskee aldrig, i aandigt Henseende, lidt, og vil maaskee aldrig komme til at lide paa een Dag et større Tab; thi den mistede her sin første Comiker og sin første Tragiker.

Men ligesaa haard, som Naturen stundom viser sig til een Tid, saa mild er den til en anden. Endnu har den vel ikke i de sidste tre Hundrede Aar ladet to Digtere, som Shakespear og Cervantes, fødes paa een Dag, men dog har det været Tilfældet med andre udmærkede Mennesker. Saaledes fik Danmark og Norge paa een Dag, d. 21 Aug. 1749, to Nationaldigtere: Thomas Thaarup og Edvard Storm. Medens en Isenkræmmers Hustrue i Kjøbenhavn fødte den Dags Morgen den første, drømte hun vel neppe om, at endnu førend Solens Nedgang, en Præstekone i Guldbrandsdalen vilde føde en Rival til denne Søn. Begge disse Digtere vare af temmelig nær beslægtet Natur; dog begyndte Storm hvor hiin endte, nemlig med et satirisk Digt, Bræger, i en Alder af 25 Aar, og skrev i sin hele øvrige Tid lutter alvorlige Arbeider, medens Thaarup endte med et satirisk Skrift, en localiseret Oversættelse af Unser Verkehr, i en Alder af 67 Aar. Hos hiin fremblussede det satiriske Hang med hans første Digterflamme, og slukkedes; hos denne ulmede det i mange Aar, og fremblussede først da hans Digterild var slukket. Begge havde været Medlemmer af Theaterdirectionen, men begge have kun skrevet lidet for Theatret. Thaarup overlevede Storm i 24 Aar, men dog kun i physisk Forstand; thi sit poetiske Liv havde han næsten allerede endt ved dennes Død 1794 med Peters Bryllup. Det polemisk-satiriske Talent, som Thaarup havde saa stor Tilbøjelighed til, yttrede sig længe kun i det daglige Liv, hvorfor det hedte i et Digt over ham:

"Hans Tale er hvas som Biens Braad,
Hans Viser er som dens Honning."

Den vaagnede først hos ham i Oldingsalderen: et nyt Bevis paa, at den Tilbøjelighed, som eengang er nedlagt hos Skribenten, om det end varer nok saa længe, ikke ganske kan undertrykkes.

Storm og Thaarup vare begge lige besjelede for fædrenelandske Gjenstande. Dette beviser blandt andet den førstes Digte Indfødsretten, Skrivefriheden og Hr. Sinclairs Vise, og den sidstes: Du Plet af Jord, Høstgildet og Peters Bryllup. Thaarup havde uden Tvivl større Følelse end Storm; men neppe større Kraft. En udmærket Fortjeneste ved de Thaarupske Vers er deres harmoniske Bygning, og ingen har saaledes vidst at arbeide for Componisten som han. Men nagtet han havde Sproget fuldkommen i sin Magt, vare hans Arbeider dog ikke altid aldeles sprogrene. Saaledes bemærkede allerede Heiberg, at

der i den Linie: "Bag hver Mands Gaard en Hæsse staaer og fuld er hver Mands Lade", Hæsse bør hedde Hæs.

Om Almeenlæsning.

Neppe kan nogen Stad i Europa, maaskee Göttingen ene undtagen, sættes i Ligning med Kjøbenhavn, naar Talen er om Almeenhedens fri Adgang til offentlige Bogsamlinger. Her findes tre Hovedbibliotheker: det Kongelige, Universitetets og det Classenske. Antager man, at de indbefatte tilsammen omtrent 500,000 Bøger, saa kan her hver af Kjøbenhavns 100,000 Indbyggere, endog Børn iberegnede, faae laant 5 Bøger; ei at tale om de mange private Bogsamlinger og Leiebibliothekerne, som her findes. For tredive Aar siden vare Hovedbibliothekerne, paa Universitetets og det Suhmske nær, utilgjængelige. Men udlaantes der saa meget færre Bøger fra offentlige Bibliotheker, saa bleve derimod desto flere anskaffede af Privatfolk. Hver Embedsmand, og Enhver, der gjorde nogen Fordring paa Dannelse, maatte have en Bogsamling, stor eller liden, og da Adspredelserne vare langt færre, blev der i Grunden maaskee læst mere den Gang end nu, da endog Adgang staaer aaben til en halv Million Bøger. De Penge, som man nu sætter i smukke Møbler og Fruentimmerstads, satte man for en stor Deel den Tid i Bøger, og naar en Mand af de bedre Stænder i Hovedstaden, i Provindserne eller paa Landet døde, saa fandt man blandt hans Efterladenskaber vel ikke et Møbelmagazin, eller en Mode- og Galanterieboutique, men vel en Samling af udsøgte Bøger, som han efterhaanden havde anskaffet sig, og som var voxen i Tallet ligesom han selv var stegen i Alder. Derfor kunde i de Dage saa mange betydelige Værker udkomme paa Dansk, og store Oplag sælges deraf, ikke blot ved offentlig, men meest ved en bogelskende Almeenheds rundelige Understøttelse. Hvilke Værker udkom ikke allene paa det Gyldendalske Forlag? Hvo kunde nu vove at lade trykke Fleischers Naturhistorie, Stampes Erklæringer o. s. v. Og dog gjordes den Gang Oplag paa 2000 Exempl., som f. Ex. af Oversættelsen af den Michaeliske

Udgave af det gamle og nye Testamente, og de bleve ei allene ofte udsolgte, men stundom gjordes endog nye Oplag nødvendige. Nu læser man vel ogsaa hyppigen i Aviserne Anmeldelser om nye udkomne Skrifter, men sjeldent er det Værker af Omfang, og i Almindelighed trykkes der kun Oplag af 500, ja stundom kun af 2 til 300. Det er altsaa aldeles ikke at undres over, at Priserne paa Bøger ikke kunne være saa meget billige, da Afsætningen er ubetydelig. Af Maanedsskrifter og Tidsblade udkomme vel en Deel, men seer man hen til Afsætningens Størrelse, saa sælges der i Engelland, Frankrig, eller Tydskland af et eneste Blad, som Morning Chronicle, Moniteuren eller Hamburger Correspondent, ligesaa mange, som næsten af alle periodiske Blade i Hovedstaden tilsammentagne. Det Blad, som for Ojeblikket nok har de fleste Abonnenter, er Kjøbenhavns Adresseavis. Af dets andre 4 Hovedblade afsættes tilsammen neppe over 7000 Exemplare. De øvriges Afsætning er fra omtrent 300 til 100 og derunder, saaledes, at alle de i Kjøbenhavn udkommende Blade, Adresseavisen fraregnet, sammenlagt, i det Hele neppe afsætter 10,000 Exemplarer, hvilke, da der udenfor Hovedstaden ikke udgives synderlig andet end Stiftsaviser, ei betyder meget for en Befolkning af 1½ Mill. Mennesker, uden at tale om, at endeel Exemplarer nødvendigviis gaae til Udlandet. De i Hefter udkomne Skrifters Afsætning er forholdsviis endnu ubetydeligere. For en Snees Aar siden havde Minerva allene 1000 Abonnenter, et Antal, som nu neppe alle vore Maanedsskrifter tilsammentagne kunne rose sig af. Naar man fraregner Borgervennen, som har en særegen Bestemmelse, saa have næsten alle udkommende danske Ugeskrifter af blandet især æsthetisk Indhold, sammentagte, nu ikke saa mange Abonnenter, som den danske Tilskuer allene i sin blomstrende Periode, da den talte 1000. Men imidlertid maa man fra denne ubetydelige Afsætning ikke slutte til en ligesaa ubetydelig Læsning; denne er forholdsviis tvertimod meget anseelig, og det især ved det indførte oeconomiske System, der aldrig tager i Betragtning, hvorvidt det er mueligt for et Tidsskrift at kunne bestaae, naar af de mange, der ville læse det, kun faa ville holde det. Ikke nok, at 150 til 300

Mennesker, under Navn af Klub, forene sig om eet Exemplar, hvorved et Par Hundrede Læsere, hver for sig betragtet, bidrager omtrent 1 eller 2 ß. aarligen til et Tidsskrifts Vedligeholdelse, saa er det ogsaa nu eengang Mode, at al optænkelig Morskab betales, og det endog dyrt, kun ikke den, som Aanden nyder. En Comoediebillet til et Stykke, som man gjerne vil see, betales villigen med 9 Mk. til 18 Mk., men et Tidskrift, som man for samme Priis kan faae tilbragt et heelt Fjerdingaar, og som man ofte ligesaa gjerne vil læse, som man vil see Comoedien, det laaner man, hvor det kan faaes. Dog, det er nu eengang Skik og Brug, at en Udgivers eller Journalists Arbeide og Bekostning er noget, som ikke trænger til nogen Erstatning, men at han bør bringe det læsende Publicum begge, som et skyldigt Offer. Saaledes tænker ikke allene menig Mand, men selv de meest cultiverede Stænder, fra hvilke Skribenten først er berettiget at vente Understøttelse og Opmuntring. Man kunde maaskee opkaste det Spørgsmaal: hvorfor opstaaer der da ideligen saa mange nye Tidsskrifter, da den indskrænkede Afsætning naturligviis snarere maatte indskrænke end forøge hines Tal? Men derpaa kan svares: at det gaaer med Tidsskrifter, som med Mennesker; enkelte maa altid gjøre Lykke, endog i de kummerligste Tider, og de Enkeltes Lykke opmuntrer Flere til ogsaa at forsøge deres, da ingen troer at kunne vide sin Skjebne forud. I den ældre danske Tilskuer sammenlignedes allerede for mange Aar siden den periodiske Literatur med et Hav, hvorpaa der seiler en Mængde Fartøjer, saasom Orlogsmænd, Fregatter, Brigger, Jagter, Capere &c. Nogle af disse komme opseilende, Andre gaae under fulde Seil, atter andre ere nær ved at kulseile, mange strande paa modende Klipper, og en stor Deel synke aldeles. Dette Billede er saare veltruffet. Iøvrigt ere de mange Klubber, Læeselskaber, Restaurateurer, Ølkjeldere &c. altid sikkre Subskribenter, som i vore Dage ethvert begyndende periodisk Blad forud kan gjøre Regning paa. Det benyttes af disse i samme Øjemed som Tobak, Kort, Billardbord &c.

Indenlandske Efterretninger.

Skrivelse fra St. Thomas den 25de Juni 1821. I dette Aar har megen Sygelighed yttret sig saavel her som paa St. Croix blandt de Nyankommende. Paa begge Stæder ere 42 Flensborgere, Kjøbmænd, Skippere og Matroser, døde af den saakaldte vestindiske Feber. Af Fregatten Dianas Besætning døde Chefen, Capitain J. Suenson, den Næstcommanderende, Capitain-Lieut. Pedersen, Lieutenant Schneider, og en stor Deel af Mandskabet. — Det hedder her, at de to her stationerede Orlogsmænd agte at afseile herfra midt i Juli Maaned. — Klagerne over Tiderne ere almindelige og Pengemangelen stor.

Man læste nyligen i offentlige Blade de besynderligste Efterretninger om den sværmeriske Fyrste af Hohenlohes Mirakelcurer; men dette Slags Curer ere temmelig gamle; thi allerede 1553 udkom i Kjøbenhavn: Et Præservativ mod Pestilentse af Petro Capitaneo.

Mariboe, d. 2 August. Den 1ste dennes fandt Feldbereder Hans Madsen sin Død i den saakaldede Klostersøe her ved Mariboe, i det han vilde anbringe en Sættestage for Baaden, paa hvilken han var roet ud for at skjære Vidier. — Efter Indberetning til Øvrigheden vare Priserne paa Korn og Fedevare, samt Kreature, i sidstafvigte Maaned følgende: Hvede 4 Rbd. 3 Mk., Rug 16 Mk., Byg 10 Mk., Havre 7 a 8 Mk., graae Ærter 3 Rbd., hvide Ærter 3 Rbd. Tønden; røget Flesk 1 Mk., fersk Flesk 14 a 16 ß., Kjød 8 ß. Smør 18 a 20 ß., Ost 5 a 6 ß., Talg 24 ß. Pundet; et Slagternød 26 a 30 Rbd., et Sviin 16 Rbd., og et Faar 2 Rbd. — I denne Tid er en Huusmand i Nørre Alslev Sogn paa Falster ihjelslaget i en Brønd, da denne stod nede i den for at imodtage nogle Steen, som de ovenfor staaende Mænd skulle hidse ham ned i et Reeb, hvilket gik istykker, hvorved Stenen faldt ned paa Manden, som ved Slaget i Hovedet strax døde. Han efterlader sig en Kone; men en Søn, som de havde sammen, kom til lignende Uheld som Faderen, nemlig for et Aar siden ved at falde ned af et Pæretræe, hvori han sad for at ryste Pærer ned, og slog ved Faldet Hovedet istykker og efter lange Smerter endelig døde.

Odense. Mandagen den 30 Juli blev en lille Dreng overkjørt af en Bondevogn udenfor Odense Vesterport og døde strax efter. — Velsignelsen af Reier er endnu saa stor, at de paa sine Steder, som i Svendborg, sælges Skjeppeviis for 6 ß. til Føde for Sviin og Ænder. — Efterat Vi i Fredags og i Dag have faaet en velgjørende Regn, har Veiret igjen taget fat med Varme, og Rughøsten er paa sine Steder alt begyndt. — Ved Nyborg Skibsbroe er atter nylig druknet en Sømand af Vaade. Han blev strax undersøgt af Byens Læge, som desværre! fandt alle anvendte Forsøg paa at kalde ham tilbage til Livet, frugtesløse. — I Refsvindinge ved Nyborg har en Huusmand navnlig Peder Sørensen et Faar, som overfjor første Gang fødte 3 Lam, forrige Aar 4 og nu iaar 5 Lam. Disse 12 Lam, som det saaledes i 3 Aar har født, har det selv opfødt, uden Dægning, og selv iaar, da det har 5 Lam, ere de endda ligesaa store og trivelige, som mange andre Enelam.

Aalborg, den 4de August. Det Steinerske Skuespiller-Selskab er nu ankommen hertil. Iaftes gaves den første Forestilling: Gouverneuren fra Indien, Lystspil i 5 Acter, med almindeligt Bifald.

Aalborg, den 6te August. Vor Byes Kirkegaard er bleven forskjønnet ved en Støtte, der viser i hvilket Aar, under hvilken Biskop og Stiftamtmand den nordre og søndre Kirkegaard er bleven indviet. Støtten er opreist paa den Forhøining, hvor Hs. Høiærværdighed Herr Stiftsprovst Schierup indviede den søndre Kirkegaard. Kjøbmand og Kirkeværger Winding her af Staden, har med ædelmodig Opofrelse bekostet og ladet opreise samme.

Blandede Efterretninger.

Adspredte Bemærkninger over Grækenland.

(Samlede af Thomas Smart Highs Reise.)

Øen Zante har nu, som i ældre Tider, kun een Stad med omtrent 12000 Indbyggere, som er $\frac{2}{3}$ Dele af hele Øens Befolkning, hvoraf $\frac{1}{3}$ Deel

beboer 60 mageløs skjønne Landsbyer. Udførselshandelen bestaaer især i Viin, hvoraf her findes 40 forskjellige Sorter, fortræffelig Olie, og Corender. Indbyggerne dele sig i tre Classer: Adelen, Borgerne og Bondestanden. Den første bestaaer næsten ganske af Familier af Venetiansk Herkomst, og nød, da Venedig havde Overherredømmet over Øen, de uretfærdigste og meest trykkende Forrettigheder; nu lever den for det meste paa sine Godser. Borgerne vise i deres Sæder og Skikke, deres Dragt, og selv i deres Huses Bygningsmaade, en besynderlig Blanding af græsk og italiensk Ejendommelighed. Deres Characteer er fyrig og hevngjerrig; men i det Hele mangler det dem ikke paa Kraft og Mod. De elske deres Fædreneland saa meget, at de sjeldent gjøre lange Søreiser og paatage sig vidtløftige Handelsforetagender, som deres Naboer Cephalonierne. Bønderne gaae stedse bevæbnede, som i Grækernes ældste Tider. Deres Characteer er meget pirrelig og vild, og den Omstændighed, at under den Venetianske Regjering Forbrydelser kunde begaaes ustraffede og afbødes med Penge, har bidraget meget til at forøge deres Raahed. Den herskende Religion er den græske Kirke. I Spidsen for samme staaer en Protopapa, der vælges hvert femte Aar af den udøvende Magt, og staaer under Biskoppen af Cephalonien. I Zante udkommer en Tidende, de joniske Ephemerider kaldet, der omfatter saavel Literaturen som Politiken, og læses meget.

Patra's Havn er Hovedstapelpladsen for Moreas Handel, og i Staden residere de fleste europæiske Consuler i Tyrkiet; den er iøvrigt ogsaa Tilflugtsstedet for alt Pak fra Omegnen. Dette er ogsaa Aarsagen, hvorfor Tyrkerne vise der en yderst bydende og stræng Fremfærd; thi de paastaae, at en saadan Folkemængde paa ingen anden Magde kan holdes i Tømme. Den første Øvrighed er Woiwoden.

Arcadien er endnu en herlig Landstrækning, der fuldkomment svarer til den Beskrivelse, Digterne gjøre derover. Men de nuværende Arcadier ere en meget ulykkelig Menneskestamme, der, nedtrykt af den yderste Kummer og Nød, neppe med den største Anstrængelse kan tilveiebringe de utaalelige Paalæg, som de graadige Paschaer

og deres Agenter fordre. Deres Tal er heller ikke betydeligt; deres Ansigtstræk grove, og de selv udmattede af Hunger og møisommeligt Arbeide; de lide om Sommeren ligesaa meget af den brændende Hede, som om Vinteren af den skjærende Kulde.

Peloponnes's nuværende Hovedstad er Tripolizza, en mørk og melancholsk Stad. Derfra kommer man over Larissa til Argos, hvor den i Oldtiden saa berømte Fæstning Tyrinx findes, hvis Mure allerede Homer roser, som faste, og Pausanias overdrevent sammenligner med Ægyptens Pyramider. De ere, efter 3000 Aars Forløb, endnu i samme Stand, som de sandsynligviis have været i Pausanias's Tid. De ere en Levning af det Bygningsværk, man tilskrev Cyclop, og hvoraf nu kun faa Spor ere tilbage.

Ingen Stad i det gamle Grækenland, Lacedæmon undtagen, har lidt saa meget ved Ødelæggelse, som Argos; blot Fundamenterne af dens gamle Bygninger kan man, ved Hjelp af Pausanias, gjenfinde. Indbyggerne bestaae især af Albanesere, en Menneskerace, der til forskjellige Tider har oversvømmet Grækenland, og overalt, med eller uden Indbyggernes Villie, indtrængt sig, men stedse bevaret sin Ejendommelighed i Sæder, Sprog og Dragt, Uforfærdethed, Aands- og Legemssmidighed, hvori de ere Tyrkerne langt overlegne. — De unge albanesiske Piger bære deres Medgift paa Hovedet; thi deres skarlagensfarvede Hue er besat med Rader af Paras (en tyrkisk Kobbermynt), Piastre og tyrkiske Mynter, ligesom Skjæl. Ofte ere de Baand, hvormed de befæste disse Huer under Kinden, ligesom og deres lange nedhængende Lokker, prydede med disse Skatte. Man kan ikke gjøre sig nogen Forestilling om, hvor megen Anstrængelse en stakkels Bondepige anvender, for at kunne bedække sit Hoved med en ny Paras, og hvad hun alt søger at undvære, før ikke at stille sig ved en allerede befæstet. Denne Hovedpynt er Grundvolden for alt Ægteskab. Skjønhed og Ynde ere uden Magt, naar denne mangler. Stundom findes blandt disse erotiske Skatte herlige gamle Mynter og Medailler, som Albaneserinderne have faaet forærede af deres Fædre og Venner, hvilke tilfældigen have fundet dem. En Oldtidselsker kan tilbytte sig samme mod

klingende Mynter af udvortes større Værdie. Men en Medaille med et Alexanderhoved skiller Besidderinden sig sjeldent ved, da hun betragter den som en Amulet mod Sygdomme og Trolddom.

I Mycene er nu den underjordiske Bygning, som Pausanias kalder Atrus's Skatkammer, og hvor denne holdt sit barbariske Gjæstebud, tilgjængelig, da Lord Elgin og Vely Pascha have ladet bortrydde den Jord, der bedækkede samme, den første for at finde Konstskatte, den sidste for at finde gedigenere.

Corinth indbefatter nu intet mere, hvoraf man kan slutte til dens gamle Glands, men det er heller ikke at undres over, naar man betænker, at det er Nøglen til Peloponnes, og altsaa har været udsat for alle indtrængende Hæres Ødelæggelse.

I Athenen staaer Theseus Tempel endnu temmelig uforstyrret, og tjener til et Mausoleum for de ulykkelige Reisende, som, fjernt fra deres Hjem, døe her. — De græske Skjønheder visne meget tidligen; i det 16de Aar ligne de Engle, i det 20de er intet Spor af deres Smukhed tilbage mere, og de ere endog hæslige. Ikke Climatet, men den overdrevne Brug af varme Bade, er Skyld heri. — I Athenen findes en offentlig Skole med et Bibliothek. Allerede i mange Aar haves her et Selskab til de classiske Konsters og Videnskabers Udbredelse, med Erkebispen, de øverste Geistlige og fornemste Indbyggere i Spidsen. Dets Hovedformaal er, at tilveiebringe en Fond, for at anlægge et Bibliothek og et Museum, lade trykke Udgaver og Oversættelser af Classikere, og sætte de Ynglinger, der have fortrinlige Gaver, istand til, at fortsætte deres Studier paa udenlandske Universiteter, og vække blandt Eleverne Kappelyst ved Præmiers Uddeling. Dette Selskab fører Navn af Musevennerne.

Theben, saaledes som det nu er, har intet Spor tilbage af sin fordums Glands, og dets Ødelæggelse er skeet saa systematisk og fuldstændigen, at det er vanskeligt at udfinde, hvor den gamle Stad egentligen har staaet.

Paa det Sted, hvor Delphi fordum stod, findes nu, istedetfor et Orakel, et Kloster, hvis Munkes Uvidenhed og Overtro ere uden Mage. Af Apolls Tempel er intet tilbage. Paa den

Plads, hvor det skal have staaet, sees nu, i det mindste efter Grækernes Foregivende, en ussel Straahytte. Hvor fordum den gamle Stad Chærone fandtes, er nu en liden Landsby, Caprena kaldet.

Prevesa, fordum en blomstrende Stad med 16000 Indb., er nu i en ussel Forfatning. Beliggende under et herligt Himmelstrøg, i den frugtbareste Egn, og ved Bredden af et fiskerigt Hav, opvækkende sine Naboers Misundelse ved sine Olivenplantager og Viinbjerge, en fortræffelig Havn, og i de nærliggende Skove Skibsbygningstømmer nok til at forsyne hele Grækenland med, forener det alle Agerdyrkningens Fordele med Handelens. Venetianerne, der vidste at sætte tilbørlig Priis paa dens Vigtighed, anvendte Alt for at forskaffe sig den, og det lykkedes dem 1684 at bemægtige sig den under Morosinis Anførelse, siden hvilken Tid den blev under de Christnes Herredømme, indtil Ali, benyttende sig af Europas Uroligheder i de nyere Tider, slog de Franske under General Salsette, i Egnen af Nicopolis, og tog Prevesa. Fra nu af kom den i et skrækkeligt Forfald. Dens Indbyggere, som ved Hungersnød og Sygdomme hensmeltede til 3000, snige sig, lig Spøgelser, omkring, og boe for det meste kun i Forstæderne, da næsten alle Huse, og Kirkerne, paa en eneste nær, ere sløifede. Hist og her reise vel nye Bygninger sig, men de tilhøre Osmannerne. Paschaen, som paa det skjændigste undertrykker Staden og plyndrer de stakkels Indbyggere, har valgt den til sin Yndlingsresidents, og ladet opføre der eet af sine skjønneste Palladser. I Værelserne findes Sophaer med cyprisk Fløjel, Tapeter fra Persien og Speile fra Venedig. Gardens store Sahl er 200 Fod lang og 40 bred, og hele Harems Indretning og de øvrige Værelser pragtfulde og kostbare. Men det Hele viser, at denne Bygnings Udførelse har været overdraget til indfødte Konstnere, der hverken besadde en dannet Smag, eller de fornødne techniske Kundskaber. Bygningerne bære Præg af deres Tidsalders Characteer, og ligesom i Ruinerne af det gamle Grækenlands Bygninger et frit og storhjertet Folks høje Sindelav aabenbarer sig, saaledes seer man i det samme Lands pragtfulde Bygninger, uden Smag, og af saa skrøbeligt Material, at de neppe ville overleve deres Besiddere, de nyere Beboeres Culturgrad.

Ruinerne af Nicopolis, som August lod bygge til Erindring om Slaget ved Actium, tabe med hver Dag deres Interesse, da Ali bruger Alt hvad derpaa findes af Marmor, til Fæstningsværkernes og Seraillets Bygning i Prevesa. En meget smuk Buste af Trajan, som man for nogle Aar siden har fundet der, pryder nu eet af Seraillets Hovedværelser. — Bag Ruinerne af det uhyre Theater, der kunde rumme over 20,000 Tilskuere, har Ali, paa den højeste Bjergrække mod Norden, anlagt et lidet Serail, paa det samme Sted, hvor han var Vidne til den Træfning, hvori hans Søn, Mouchtar Pascha, i Spidsen for det albanesiske Cavallerie, slog de Franske og indtog Prevesa. (Fortsættes.)

I Edinburgh Review for Nov. 1820, læses i en Bedømmelse over L. C. F. Petit Radels Recherches sur les Bibliotheques Anciennes & Modernes &c., Paris 1819. en Skildring af Videnskabernes Tilstand i Engelland og Frankrig. I de fine Konster, i de strænge Videnskaber og i mange Grene af menneskelig Kundskab, siger Rec., besidde de Franske unægteligen en høi Rang blandt Nationerne, og den Berømthed, der med Rette tilkommer dem, er ophøjet over al Misundelse og Bagvaskelse; men to Punkter kunne anføres imod dem: 1ste, at de i de politiske og moralske Videnskaber, saavelsom i adskillige andre Kundskabsgrene, ikke i samme Forhold ere komne saavidt; og 2det, at Massen af almindelig Undervisning, udbredt blandt en Befolkning af enhver Rang, ikke staaer i Forhold til den Glands, der omgiver et lidet Antal Enkelte i de høiere og mere glimrende, men mindre vigtige Videnskabsfag. — De mathematiske, physiske og naturhistoriske Videnskaber ere de, som de Franske i Særdeleshed dyrke. I den rene Mathematik, som i de senere Aar har været een af de meest glimrende, have de været Engellænderne overlegne; men denne Overlegenhed er ikke gammel. I Astronomien tilkommer Engellænderne Fortrinet, og ligesaa i Optiken. I Naturhistorien kunne de Franske opvise Buffon, der med betydelige Feil som Philosoph, staaer meget høit som poetisk Tænker og veltalende Betragter af Naturens Værker. En Green af Naturhistorien,

som de Franske aldeles have bragt til en mathematisk Videnskabs Rang, og som for en stor Deel er deres egen, er Mineralogien, eller rettere Crystallographien. I Botaniken ere de Franske Engellænderne overlegne. I Zoologien staaer Vægtskaalen lige. I den sammenlignende Anatomie have de første i dette Øjeblik Cuvier, hvis Lige Engelland ikke kan opvise. I Anatomien og det menneskelige Legemes Functioner kunne de Franske ikke opvise nogen Opdagelse eller Combination af Opdagelser, der kan sammenlignes med Harway's Forklaring over Blodets Omløb. I Chirurgien ere Engellænderne dem overlegne, og deres Materia Medica er meget indskranket. I nyere Tid have de Franske gjort Paastand paa at besidde den største Overlegenhed i Chemien, men Rec. søger at godtgjøre, at Lavoisier aldeles ikke fortjener at kaldes Stifteren af den nyere Chemie, og at en stor Deel af de chemiske Facta og Theorier, der tilskrives ham, ikke ere hans.

I Engelland besidde vi ikke — hedder det i Edinburgh Review — en saadan Stiftelse, som det Kgl. Bibliothek i Paris, der indeholder saa mange sjeldne Materialier; men den Masse, der indbefattes i vor Hovedstad, er af langt større Værd, og Maaden, hvorpaa den er udbredt, uendelig fordeelagtigere. Den, som er nysgien angaaende en særlig Gjenstand, kan maaskee forøge sin Kundskab med nogle ubekjendte, eller endog vigtige Kjendsgjerninger, ved at raadføre sig med det første; men Almeenheden høster langt mere Oplysning af de sidste. Foruden alt dette, findes paa hvert Landsted i Engelland et Bibliothek, der forholdsviis udgjør ti Gange saa meget, som saadanne Bibliotheker i Frankrig, og desuden er Tallet af vore Landeiendomme ti Gange saa stort. Vore mindre Huse have, om de end ikke eie, hvad der fortjener at kaldes et Bibliothek, i det mindste nogle velforsynede Boghylder, og endog i vore Hytter findes nogle Bøger. Men ingensinde fornedrer en Bog en fransk Sals Silke-Luxus; saare sjeldent er et Værelse indrømmet saadanne Gjæster i Hovedstaden; og paa Landet optager et Billardbord Pladsen i den Stue, som i Engelland er bestemt for Bibliotheket. Vi kjende en Landsby, der ligger omtrent $12\frac{1}{2}$ Mile fra Paris, indbefattende 6 Familier, hvis aarlige Indkomster

beløbe sig til omtrent 500 L., forholdsviis det samme som 4000 L. i Engelland, og 850 ringere Indbyggere. I alle formuende Huse tilsammentagne, kan der ikke opvises 2000 Bøger, men i hvert af dem er et Billardbord, og der er over fem offentlige Billardborde i Landsbyen, til Morskab for 850 fattigere Indbyggere. I en Omkreds af 3 Mile ere endnu 6 eller 8 Landsbyer, og i alle disse er Forholdet af Bøger og Billardborde næsten det samme. Ligesom man kommer længer bort fra Paris, aftager i et større Forhold Antallet af Bøger mod Billardborde. Men i den anførte Landsby er 1 Billard mod 182 Bøger. I hele Frankrig kan antages 1 Billardbord mod 100 Bøger. I alle disse Landsbyer findes, uagtet der ere mange Caffe- og Viinhuse, kun tre offentlige Dagblade. I Bonapartes glimrende Tid steg Prisen paa nye Bøger betydeligen, ikke formedelst noget forhøjet Paalæg, eller Arbeidets eller Materialiernes Stigen i Priis, men fordi Søgningen var saa ubetydelig, at kun smaa Oplag kunde gjøres. Paa samme Tid bleve gamle Udgaver af de bedste franske Forfattere, sædvanligen kjøbte og solgte i Paris for $\frac{1}{4}$ Deel af deres Værdie. Da de Allieredes Armeer rykkede ind i Frankrig, stege Priserne paa Bøger betydeligen. Ved Bonapartes Hof blev mindst læst. Skulde vi dømme efter Overflødigheden af Bibliotheker, Samlinger og Museer i Frankrig, saa maatte man slutte deraf, at Videnskaberne havde grundet deres almindelige Rige der; men man kan af bestemtere Documenter godtgjøre det Sande heri. To Tusinde Exemplarer i det mindste sælges maanedligen af det Kgl. Instituts Journal, som bestyres af Brande. Af Annales de Chimie ved Gay-Lussac, Thenard & Comp., uddeles maanedligen kun 600 Exempl. Men ligesom Tallet af Bogtrykkerpresser i det første Land er omtrent 3 Gange saa stort som i det sidste, saaledes er Afsætningen ogsaa større, og Læsningen er saaledes i Engelland tre Gange saa stor som i Frankrig. Den videnskabelig periodiske Literatur i Engelland forholder sig til den i Frankrig, som 8 mod 1. Der er temmelig mange Journaler i Frankrig, men faa af dem opnaae et langt Liv; de, som circulere meest, ere især de literære, og af disse afsættes maanedligen omtrent 1200. En anden

Journal, med en meget brammende Titel, havde nyligen 190 Subskribenter, og har nu kun 72. Den trykkes paa Regjeringens Bekostning, men kan ingen Subskribenter faae. Forholdet af de videnskabelige Journaler ere som 12 til 1; literære 30 til 1; politiske og moralske som 50 til 1; hvoraf sees Engellands store Overlegenhed i den Henseende.

Paa Capit. Parry's nordlige Opdagelsesreise i 1819 og 1820, var Thermometrets dybeste Standpunkt paa Øen Melville i November 50 Gr., og i Februar, den koldeste Maaned, 54 til 55 Farenh. under Nul. Qvægsølvet var frossent, og man betjente sig af Viinspiritus. Paa samme Øe gjorde Capit. Sabinna Forsøg med Pendulen, som bekræftede den Theorie, at Jorden ved Polerne havde en indtrykt Figur. Man fandt intet Menneske, men dog en forladt Hytte. Af fiirfoddede Dyr traf man Desmeroxen; man troede, at den var kommen derover fra Fastlandet. Af Sødyr stødte han paa Narval eller Søeenhjørningen, Havhesten og Sælhunden. Af Planter fandtes temmelig forskjellige, men deres Vært var lav og forknyttet. For Skibsfarten gjorde man en mærkværdig Jagttagelse. Hidtil troede man, at i hine Have Isen først dannede sig ved Landet, og at den der er stærkest; følgeligen at man, jo længer man kunde komme bort fra Kysten, desto mindre havde at kjæmpe mod denne frygtelige Modstander. Omkring Polen, hvor der ikke kunde antages at være Land, indbildte man sig, med Barrow, at der maa være aaben Sø. Capitain Parry var derimod af den Mening, at Isen ikkun i Nærheden af Kysten opløser sig i den saakaldte Sommer, og aabner en Fart for Skibene. Han troede derfor, at dersom han havde kunnet nærme sig Nordkysten af America, vilde det lykkedes ham i den rette Aarstid at seile hen til Landet, og naae Beeringsstrædet. Hvorvidt denne Formodning er rigtig, maa ved et Forsøg godtgjøres, og man agter i dette Øjemed igjen at udsende Capit. Parry. Man er nu vis paa, at der under Breden af Lancaster Sund er intet at opnaae. Man maa gaae sydligere, for umiddelbart at nærme sig Kysten af America. Dertil troer man, kunde maaskee en Indfart paa den vestlige Side af Hudsonsbay, Repulse Bay kaldet, under 68 Gr. N. B., hvor Capit. Middleton vendte om 1742, føre.

Den berømte Kilde Arethusa ved Syracus, har nu intet Spor mere af sin fordums Herlighed tilbage. Man seer hverken dens klare Vand eller dens hellige Fiske, som det selv i Hungersnød var en Forbrydelse at berøre, eller Dianas Lund, eller denne Gudindes Statue. Den af alle Oldtidens Digtere saa høit priste Arethusa tjener nu kun til en Vandkumme for Vadskerkoner. Istedetfor Nympher i Dianas Følge, seer man smudsige og barfodede Qvindfolk, med Underskjørter, der ikke engang naae til Knæerne, hvis dagelige Forretning er, at gjøre denne Kilde grumset ved deres Vask, og som udmærke sig ved deres paatrængende Tryglerie hos den fremmede Reisende.

Ved Bredden af Anapus, i Nærheden af Syracus, voxer den skjønne Papyrusplante, hvoraf ogsaa Ægypterne, som bekjendt, forfærdigede et Slags Papir. Ridder Landolina vilde i sin archæologiske Enthusiasmus gjerne indrette et Papyrusmanufactur, og det lykkedes ham og at tilveiebringe et Slags usselt Papir, hvoraf han sendte nogle Prøver til alle Hoffer i Europa. Han høstede vel stor Roes hos alle Oldgrandskere, men det var ogsaa Alt. — I de skjønne Konster og den egentlige Literatur ere de Gamle Mønstre, men i de mechaniske Konster og Erfaringsvidenskaberne staae de langt tilbage for de Nyere.

Kjøbenhavns Børs, d. 10 August.

Cours. Hamb. 2 M. 263, a vista 267. Spec. 264. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 14ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 70½. Nationalbank-Obligat. (af Laanet den 4de Februari f. A.) 91½ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 15. Svenske Sedler 68 ß. — Disconto 6 pC.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Høecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 65.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 14 August 1821.

Endnu nogle Erindringer mod "Svaret" paa "Erindringerne" i No. 63.

Overbeviist om at Sandheden, som Lessing siger, altid vinder ved enhver Strid, troer jeg at den ærede Forfatter af ovennævnte Svar ikke vil tage mig nogle nye Erindringer ilde op. Det er vist nok unødvendigt at gjendrive den Paastand, at Skuespil som Schillers Maria Stuart og Samsøes Dyveke ere skadelige for Moraliteten; thi gjorde man dette paa en utilfredsstillende Maade, og derved kun beviste Paastandens Uigjendriveligbed, saa havde man derved afsagt en Fordømmelse over en Mængde andre tidt opførte Stykker, hvis Skadelighed for Moraliteten er langt mere aabenlys end begge de Anførtes.

Dog, sæt, at det ved Grunde, hentede af Erfaringen, skjøndt ikke af Tingen selv, kunde bevises, at historisk umoralske Characterers Forvandling paa Skuepladsen til høist moralske, ei alene ere uskadelige, men endog gavnlige for Moraliteten. Hvad beviste da dette? Hverken meer eller mindre, end at Virkningerne ikke altid svarer til Aarsagen. Men mon Nogen vel vilde paatage sig at bevise af den ikke ualmindelige Erfaringssandhed: at høist usædelige Forældre ofte have høist sædelige Børn, at Forældres Usædelighed ikke er skadelig for Børnenes Moralitet i Almindelighed? Skulde Exemplerne altid virke, hvad de efter deres Natur burde, saa maatte Menneskene ikke sjeldent være og blive moralsk slettere, end de virkeligen ere. Men Naturen arbeider og stræber i det Moralske, som i det Physiske, mod det Onde, og søger ofte ved Afvigelser fra den almindelige Orden, at forekomme alt for stor Udartelse.

Jeg taler her hverken om Schillers Maria Stuart eller om Samsøes Dyveke, som jeg meget vel veed ere langt anderledes Personer end de, Historien har opbevaret os — mere Fostere af Digternes Phantasie end sande historiske Characterer, og der kan ikke være noget at indvende imod, at enhver Forfatter behandler sin egen Phantasies Fostere efter eget Tykke. Men vil man fremmane almindelig bekjendte historiske Characterer, som Folket eengang har dannet sig en bestemt Forestilling om, paa Skuepladsen, der er næsten det samme, som det virkelige Liv, da bør man ikke forfalske dem, ikke paasætte deres Usædelighed en konstig Sminke, der forleder den mindre Erfarne og af Grundsætninger mindre Faste til at undskylde Lasten selv og betragte Skjændselsgjerning endog fra en skjøn Side. Ingen vil saa let kunne faae mig til at troe, at det er gavnligt for Moraliteten, naar en Schiller anvender sin Konsts hele Tryllemagt til at skildre os Maria Stuart som en Engel, eller en Samsøe til at fremstille os Dyveke som et Exempel paa qvindelig Uskyldighed. Vist nok kan der siges meget til Undskyldning for begge Characterer; men denne Undskyldning har ikke hjemme paa Theatret. Held Maria, naar hun for den Eviges

Domstol har kunnet forsvare sin Fremfærd mod sin vistnok ikke skyldfri Mand, og Dyveke, dersom hun har kunnet retfærdiggjort den Udyd, for ei at sige Last, at have ladet sig bruge som en listig og herskesyg Moders Redskab, til at sønderrive det eneste Baand, der endnu bandt en Christian d. 2den til et mere paa Menneskelighed end blot Politik beregnet Regjeringssystem. Hvad her er sagt om begge disse Stykker, lader sig, med adskillige Indskrænkninger, ogsaa anvende paa en saare stor Deel andre Skuespil.

Den Paastand, at Holbergs Stykker næsten altid give fuldt Huus, kan jeg ikke ubetinget underskrive, og det saa meget mindre, som Svarets Forfatter selv siger, "at de saakaldte dannede Classer gjerne skikke deres Tjenestefolk og Børn i deres Sted", hvilke naturligviis ikke allene kunne fylde Huset. Vel have visse Holbergske Stykker, som Maskeraden og Kildereisen, stort Tilløb, men det er mere for Egenskabers Skyld, Holberg selv betragtede som Lokkemad og ikke yndede, nemlig Intermezzet, i Grunden omtrent det samme som Indmuringsscenen i Kotzebues Korsriddere o. a. Sl. Det skulde iøvrigt glæde mig, dersom virkeligen "den brillante Periode, efter alle Mærker, allerede for en stor Deel er forbi for Kotzebües upoetiske Smørerier." Men jeg frygter for, at det gaaer hermed, som med meget Andet, hvor man troer at have overvundet Uhyret, førend man endnu har bibragt det et eneste eftertrykkeligt Saar.

Kotzebue er det ikke værdt at berøre mere, aldenstund hans egne Landsmænd, der ikke kunne see sig mæt paa ham paa Skuepladsen, fordømme ham paa Bekostning af deres egen Smag, som har ophøjet ham til den Rang, han længe beklædte. Men alle hans Arbeider fortjente dog vel neppe at kaldes "upoetiske Smørerier", thi Epigrammet, Lyst til at glimre, Falsk Undseelse, Indianerne i Engelland, og saa mange interessante mindre Stykker, ere med alle deres Feil, som man næsten kunde kalde med et generisk Navn Kotzebueske, hverken upoetiske eller Smørerie. Vist nok røbe alle Kotzebues Arbeider, at han skrev for Penge, men de vidne dog tillige om en Aand, der ikke allene besad et sjeldent Bekjendtskab med Skuepladsen og det, som der gjør Virkning, men tillige

en ikke almindelig Vittighed, uden Tvivl denne Forfatters meest glimrende Side.

Jeg har ikke paastaaet, at de nationale Skuespil skulde gjentages saa ofte, at de omsider blive trættende; men jeg har antaget, som en Selvfølge, at man ved at ville danne et Nationaltheater, ved de Midler, vi virkeligen have, Nationalskuespillenes alt for idelige Opførelse vilde blive nødvendig, og at deraf maatte følge, at de omsider bleve trættende. Denne Paastand er endnu ikke gjendreven.

At en stor Deel af de holbergske Comedier, og deriblandt nogle af hans bedste, ikke i flere Aar ere givne, er en uimodsigelig Sandhed, som fortjente at lægges paa Hjerte. Den pantsatte Bondedreng, Plutus, Ulysses v. Ithacia, Jean de France ꝛc., ere Stykker, som vilde gjøre Lykke, naar de bleve givne, som de bør gives. Men alt dette vilde ikke være tilstrækkeligt til et Nationaltheaters Dannelse.

Forsøg med Ewalds Stykker behøver man ikke at gjøre, da de allerede have været gjort. Jeg har selv seet Balders Død og Fiskerne opføres. Det første har aldrig vundet udmærket Bifald paa Skuepladsen hos det store Publicum, det sidste har endog kjedet. Imidlertid kunde det ikke skade, om de til Afverling engang imellem bleve givne, var det end kun for halv fuldt Huus; men ved Forkortning vilde Fiskerne neppe vinde meget, ligesom det overalt er vanskeligt at sige, hvor et saadant Stykke skulde forkortes. Harlequin Patriot passede meget vel paa den saakaldte Skrivefrihedsperiode, da Presserne uophørligen udsvedte patriotiske Flyveblade; men nu gives der ikke saa mange endog blot Harlequinske Patrioter, til at man trænger til saadan en Satire.

De thaarupske Nationalidyllers Værd har jeg aldrig nægtet; kun mod deres for idelige Opførelse, efter at have været seete i 26 Aar, med en Musik, der vel ikke kan forældes, men dog forslides, har jeg ivret.

At Publicum er blevet gjort kjed af at see Gulddaasen, er sikkerligen ikke ved dens formeentlige betydelige Mangler i Fabel og Composition, som visse Yndlingsstykker have i langt høiere Grad, og ligefuldt sees med Bifald; thi man har jo seet

den i saa mange Aar, uden at opdage eller bryde sig om saadanne Mangler; men at den tilsidst kjedede, tjener til Bevis paa, at endog den kostbareste Gulddaase saa tidt kan bruges, at den tilsidst taber sin Glands.

At de gode af Heibergs Skuespil i de to sidste Vintere, paa eet eneste nær, ikke bleve givne, er beklageligt. Men man synes i de nyere Tider overalt for uretfærdigen at have tilsidesat denne Forfatters Arbeider. De have vistnok deres Feil, men de have ogsaa deres store Fortrin. Hans Heckinborn er et Skuespil, der kan gaae i Rang med ethvert andet af det bedre Slags, og som ufortjent er henlagt. Hans Chinafarere er Productet af en munter Muse, fuld af Nationalitet, af Liv og Handling. Adskillige af hans andre Stykker, f. Ex. de syv Tanter, kunde, godt spillede, altid sees med lige saa stor Fornøjelse, som mange af de Lystspil, man saa møisommeligen henter fra Rhinens og Seinens Bredder. — Hvad Todes Søofficierer angaaer, da er det netop Charactererne og Sæderne — thi Scenen kunde i Grunden være ligegyldig — som ere fremmede, eller rettere Smollet'ske, deri.

Endnu være det mig tilladt, at fremsætte en Erindring i Henseende til Syngespil. Vort Publicum ynder nu eengang Musik paa Skuepladsen, og de smaae naive franske Syngespil, gives hos os fortræffeligt; jeg indseer derfor ikke, hvorfor man skulde nægte Publicum denne uskyldige Nydelse. Man kan ikke klage over, at vi faae Oversættelser af Syngestykker, der have gjort Lykke udenlands, for nye. De ere tvertimod ofte en halv Snees Aar gamle og derover, og spillede mange hundrede Gange udenlands, førend de komme til os. Hvor gammel var f. Ex. ikke Bortførelsen af Seraillet, Figaro rc., førend vi fik dem at høre? At Stykker som den røde Hue, Rødhætten, med Musik af afgjort Værd, stundom falde igjennem for Caprices Skyld, deri ere Vedkommende uskyldige. Kan det ikke nægtes, at Musik formilder Sæderne, saa er det vist heller ikke skadeligt, at man ovenpaa saa mangen Hvirvar af de grusomste Drabsgjerninger, faaer at høre en god Musik.

Mirakler.

(Vil Du, Læser! ikke troe dem, da kan Du lade være at troe dem.)

Under Pave Julius's Regjering blev en uskyldig Nonne, navnlig Claudia, anklaget for at have ladet gjøre Brud paa sin Kydskhed. Medens man anstillede Undersøgelser herover, løb et stort Skib paa en Sandbanke i Tiberen. Nogle Tusinde Mennesker vare ifærd med at gjøre det flot igjen. Nu kom Søster Claudia af en Hændelse gaaende forbi Stedet. Hun binder sin Rosenkrands paa Skibet, og drager det saa let fra Stedet, som havde det været en Handske. Hele Rom var Vidne til dette Mirakel, og Claudias Uskyldighed var klar, som Dagen.

En hellig Biskop, der befandt sig paa Reiser, blev nødsaget til at blive Natten over i Pamplona. Verten glædede sig over denne Gjæst, ikke just fordi han var en hellig Mand, og fordi han lovede sig stor Fordeel af hans Velsignelse, men fordi han haabede at snyde ham paa Pungens Vegne.

Høns, Duer og Kapuner bleve slagtede; mange Senge opredte. Dog, hvor forbauset blev ei Verten ved Biskoppens Ankomst! Hans Følge bestod blot i trende forarmede Geistlige, og alle tre rede paa Æsler. De forlangte blot to Retter Bælgfrugter. Verten saae sig bedraget i sit Haab. Imidlertid troede han, at kunne indhente sit Tab, ved at nødsage Biskoppen til at blive længe i sit Huus. Han afskar, til den Ende, om Natten Hovederne paa de trende Æsler.

Biskoppen vilde drage tidligen bort om Morgenen; men see! Her laae de gode Dyr døde paa Jorden.

Man forebragte den hellige Prælat denne sørgelige Efterretning; men istedet for at klage, begyndte han at trøste sine Medbrødre. Dernæst gik han til Stalden og befalede Verten, at paasye Dyrene deres Hoveder. Dette skeete; den hellige Biskop betegnede dem med Korset, og øjeblikkeligen stode de op og vare ligesaa levende som forhen.

Til det gjenfødte Grækenland.

Saa est du da omsider vaagnet op!
Saa reiser du dig nu af dybe Dvale!
Og ryster Lænkerne af Balkans Top
Og til Taygeti skovbekrandste Dale!

Og ryst dem, Græke! o men ryst dem af!
Ak! alt for længe under dem du sukked;
For længe du paa frie Fædres Grav
Din Nakke under Slavepidsken bukked.

Hvor kunde du de mange Sekler gaae
Som Træl paa Marathons blodstænkte Vange!
Hvor Persis Myriader blege laae
Du hørte taalig Scythens Seiersange!

Hvor Leonid Barbarers Flokke slog,
Og fandt den søde Heltedød paa Valen;
Du bange for Halvmaanen Flugten tog,
Og rendte skjælvende for Hestehalen.

Saa løb ei de, der ved Platea stred,
Og slog — skjøndt een mod fem — de stolte Fjender,
Men nu paa Pindus og ved Nedas Bred
Den vilde Scythe Seierskrandsen binder.

Nu! — ja men aldrig meer — drag ud dit Sværd,
Og gjem det ei, før du har Marken vundet!
Vend ei tilbage fra din Kæmpefærd,
For sidste Draabe Tyrkeblod er rundet!

Med Tyrkens sorte Blod du vande skal
Den Jord, som suged dine bedste Taarer;
Med Tyrkeliig fyld Thermopyles Hald!
Og læxn ei Fjende, som dig atter saarer!

Hvor yndig straaler Friheds klare Sol!
Og smelter Taagen med sin Himmellue!
See! Alle Folkefærd fra Pol til Pol
Saa længselfulde hen mod Lyset skue.

De skue dig, Achaias unge Søn!
Af hine Fædres Glorie omstraalet;
Kæmp djærvelig! du kæmper ei i Løn,
I Frihe's Morgenglands du svinger Staalet.

Dig seer din Grande, som forgjæves tog
Det Banner, han ei mægtede at holde;
Men ogsaa han, som paa Morgarten slog,
Og seired — een mod ti — ved Sempachs Volde.

Dig seer Iberen — selv i Kampen stædt;
Dig seer med Jubel fra sin Skov Germanen;
Og Thules Søn i Bjørnepelsen klædt,
Paa Fjeldet Finnen — paa sin Slette Danen.

Dig skuer Galleren af Striden træt,
Og han, som strider end ved Platas Vande;
Og han, som selv af Frihed feed og mæt
Forfølger den i andre Klodens Lande.

De skue Dig — men søg ei Hjelp hos dem!
Den Søgende vil Hjelpen ofte brøste;
Træd selv, træd ene du i Kampen frem!
Saa skalt du ene Kampens Frugter høste.

Sving Korsets Banner! sving det høit i Skye
Til Seiren eller Døden du det bære!
Ha! skulde du nu atter skændigt flye?
Bortkastende din Troe, dit Liv, din Ære.

O! skulde du nu ræddes for at døe?
Men Fienden hellere du skue lyster
Naar glubende han skænder Viv og Møe,
Og støder Dolken i blodstænkte Bryster?

Maaskee din spæde Glut du rolig seer
At spiddes sprællende paa Krigerlandsen?
Naar Janitskaren vildt i Skyen leer,
Og i dit Tempel træder Seiersdandsen.

Og naar han i din Faders hvide Haar
Sin Næve vikler, og med vilde Fagter
Og haanligt Griin hans gamle Legem slaaer
Og saa tilsidst ved Herrens Alter slagter?

Da staaer hans Søn, som med sin Ungdoms Arm
Ham kunde frelst, men torde — vilde ikke;
Da staaer han der med Slanger i sin Barm,
Og Angers tifold bittre Skaal maae drikke.

Nei før skal Ossa atter hæves op
Paa Pelion; før skal Castales Bølge
Sig løfte med Parnassi steile Top,
Og Hæmus sig i Tempes Kløfter dølge!

Herfrem til Striden, frem I Spartas Mænd!
Lykurgi rustne Sværd grav op af Jorden!
Væk op, væk op det sunkne Mod igjen!
Og ryst Bysanz med Frihedskampens Torden!

Æt af Miltiades og Aristid!
Du Green af Cimons gamle Heltestamme!
Slaae, eller fald som Spartas Leonid!
Tænd Baunen an! lad Hellas staae i Flamme!

Du staaer, hvor før Epaminondas stod,
Frisk muntre dig, ryst Søvnen af Bøote!
For Pelopidens Sværd sank her i Blod
Tartar, Phoenicer, Parser, Galler, Gothe.

Du Skud af Temistoclis Kæmperod!
See Salamis! der du dit Flag udfolde!

Bestig dens Bølge med hans Heltemod!
Og kæmp som han fra dine Egevolde!

Stig gamle Phønix af din Aske frem!
Bliv ung igjen, og ryst din stærke Vinge!
For længe slumred du i Friheds Hjem;
Nyfødt du dig igjen fra Baalet svinge!

Hug, stik og slaae! brug dig paa Land og Vand!
Lind ei, for du har renset Hellens Dale!
Hug ned Halvmaanen fra hvert Tempels Rand,
Og fei den ud den lede Hestehale!

O, du den ædle Frihedss Fosterland!
De Vises, Kunstneres og Skjaldens Vugge!
For Verden du først tændte Lyset an;
O, lad ei Mørket andengang det slukke!

Nationerne du viise andengang
Hvorlunde der for Frihed ret maae strides!
Væk os med Pindars og Tyrtæi Sang!
Og giv os atter nu en Aegytides.

O Græker, Græker! skue din Fædrejord!
Hvor nu en Kadi svaier i Kaftanen;
Hvor i din Borg sig nu en Paska kroer,
Og nikker stolt og haanlig med Turbanen.

Hvor ræd og skjælvende du lister dig,
Foragtet Slave bøjer dig for Slaver;
Din Fædrearv de har bemestret sig,
Og neppe nok en Grav hos dem du haver.

Hvor ganske anderledes var det da
Du i Persepolis gav Meder Love!
Du for din Phalanx rysted Asia,
Og Perserblod formørked Euphrats-Vove.

Da Xerxes flygted paa en Fiskerbaad,
Og al hans Guld dit skjønne Delphi smykked;
Da Viisdom troned i Archonters Raad,
Og Jorden Mæonidens Kvad henrykked.

Da Phidias af døde Marmorblok
Ved Meislen levende Gudinder skabte;
Og ved Apelles Værk en Konstnerflok
Sig i Henrykkelse og Undren tabte.

Ei var saa stille paa Alphei Vang,
Da raske Ungdom stred for Egeblade;
Da Kæmper brødes, og da Skjalden sang,
Og vise Oldinger om Skranken sade.

Ei var saa taust udi Arcadien,
Da Hyrdefløitens søde Trille lokked
Bag Myrtherne Hyrdinden til sin Ven,
Mens deres Hjorde sig paa Engen flokked.

Og nu, og nu! — o Græker hæv din Arm!
Grib Frihedskrandsen, Himlens bedste Gave!
Kast Aaget bort fra din fribaarne Barm!
Seir — eller døe paa dine Fædres Grave!

Du staaer for Fader og for Moder kjær,
For Børn og Viv — hvi skulde du da bæve?
Og falder du end selv i blodig Færd,
Skal dog din frelste Søn i Frihed leve!

S. S. Blicher.

Hvorledes seer det ud inden i Nyeholland?

Der fremstiller sig for os Mennesker, som Jordbeboere, tre Gjenstande, som i en fortrinlig Grad maa opvække vor Nysgjerrighed. Den første er: Hvorledes seer det ud inden i Jorden? den anden: Hvorledes saae det ud paa Jorden, førend den nærværende Menneskeslægt tog sin Begyndelse? den tredie: Hvorledes seer det endnu ud paa Jorden i de Egne af den, hvorhen Culturen hidindtil ikke har naaet, og de cultiverede Jordbeboere endnu ikke ere fremtrængte, og som derfor ere endnu i den oprindelige og raae Tilstand, hvori de ere fremgangne af Naturens Haand?

Hvad den første af disse Gjenstænde angaaer, saa dreier den sig især om den Qvæstion, om man enten skal antage, at Jorden bliver indvendig en mod sit Middelpunkt stedse tættere Masse; eller man skal forestille sig Jorden at være beskaffen som det menneskelige Legeme, udvendig dannet for at behage Øjet, og indvendig at være een paa det Nyttige, men ikke paa Skjønhed beregnet Konstbygning. At der foregaae mærkværdige Ting inde i Jorden, er bekjendt; de Bevægelser paa Jordens Overflade, som udgaae derfra; de magnetiske Virkninger; Jordens indvendige Varme; Mineraliernes og især Metallernes Formation (Anslug) tale tydeligt nok derfor. Men Spørgsmaalet er blot, om denne Jordens indvendige Virksomhed strækker sig videre end til et vist Stykke under Jordens Overflade, imedens alt det øvrige er en compact uorganisk Masse. Forfatteren tilstaaer, at han er ikke tilbøjelig til at troe det; men at den Formodning svæver for hans Sjel, at som en organisk Kraft sammenholder og behersker alle de Dele, som høre til et Men-

neskes eller et Dyrs Legeme, saa behersker og sammenholder en lignende Kraft hele Jordens Masse; hvis uafladelige Bestræbelse gaaer ud paa successive at frigjøre de aandelige Kræfter, som ere forbundne med Materien, igjennem alle Organisationens Former, indtil de eengang, i Menneskenaturen ved Døden, fuldkomment løsgjøre sig fra Jordens Legeme. Dog nok her om denne vovede Speculation, som i sin Tid og paa et andet Sted vil blive nærmere drøftet.

Menneskets Nysgjerrighed efter at faae at vide, hvorledes det seer ud inden i Jorden, har til alle Tider foranlediget mangehaande Hypotheser; til de nyeste høre Professor Steinhausers i Halle Formodning om en magnetisk Planet inden i Jorden, hvis Bevægelser han endog har villet udregne; en Formodning, som imidlertid har prøvet store Modsigelser; og den berømte Chladnis Formodninger, som læses i Gilberts Annalen der Physik. Dannemarks store Physiker, Professor Ørsted, har meddeelt Betragtninger derover, som man maa beklage, ikke at være kommen til almindelig Kundskab.

Det andet store Spørgsmaal, om hvorledes det har seet ud paa Jorden, inden den nærværende Menneskeslægt tog sin Begyndelse, eller om man vil og tør antage det, paa nye udbredte sig over Jorden, ligger nærmere for vor Besvarelse. Jordens Archiv indeholder en utællelig Mængde af Dokumenter dertil; men de ubekjendte Charakterer, hvori de ere skrevne, de halvt udslettede Træk, og Mængden selv af disse Dokumenter, med deres indbyrdes Modsigelser og Forviklinger, forhindre stedse fra at Svaret bliver afgjørende. De Tænkende vakle bestandigen imellem deres Formodninger, og forlade den ene Hypothese for at gjøre Forsøg med den anden. Ildens og Vandets mangehaande Indvirkninger paa Jordens Overflade; de Overeenstemmelser og de Afvigelser, som finde Sted derved; de stedse nye Jagttagelser, som kuldkaste de ældre Formodninger; de forunderlige Sammendyngninger paa de besynderligste og, efter Jordens nuværende Indretning, som det synes, mindst passende Steder, af Forverdenens Skabninger; disses Mængde, Forskjellighed fra de som nu ere til, og tildeels deres collossalske og forbausende Størrelse, sætte Sindet i en Forundring og i en Uvished, hvoraf hiin ikke kan andet end idelig tilskynde det til at begrunde disse Phænomener, imedens det dog aldrig synes at blive istand til at befrie sig fra denne.

Det er forekommet Forfatteren som at være af alle den simpleste Hypothese til at forklare en stor Deel af disse Forunderligheder (men han tilstaaer, at den maaskee er ogsaa af alle den enfoldigste) at tænke sig Sagen saaledes: Istedet for Jordens Bane nu staaer skraae mod Solens, saa havde i Forverdens Tidsalder Jorden havt en anden Stilling; Jordens Axel laae nemlig i Solens Bane selv; i sin Omdreining omkring Solen vendte den nordlige Halvkugle sig bestandigen imod Solen; den overordentlige Varme, som derved fremb ragtes, befordrede Udviklingen af de store legemlige Masser, som findes hos Forverdens Dyr og Sammenhobningen af deres Beenrader i de nordligste Egne af Jorden, som f. Ex. Norden for Siberien. Den sydlige Halvkugle var derimod for den største Deel et i evig Kulde og Iis begravet Land eller Hav. Ved en fra Jordens Indre udgangen Virksomhed, eller et Stød udenfra, eller ved Almagtens umiddelbare Paavirkning, forandrede nu Jorden sin Stilling, og indtog den nærværende; derved smeltedes Sydpolens Iis; men den sydlige Halvkugle beholdt dog fra Fortiden af en større Kulde end den nordlige; store Strømme udbredte sig fra Syden til Norden; disse gave de forskjellige Verdensdele deres spidse Figur mod Sønden; de sig udbredende Strømme trængte Dyrene mod Norden, og er Aarsagen til de sammenhobede Masser af deres Beenrader, som findes ved Foden af Bjergene, f. Ex. foran Altai, eller begravne i Bjergenes Huler, eller tilhyllede i Lag af det opsvømmede Land. Jeg indseer vel at Opdagelser, som den af Beenradet af Megatherium, af 14 spanske Fødders Længde og 7 Fødders Høide i Paraguai, og hvoraf Pander og Alton have i Aar givet os en nye Aftegning og Beskrivelse, vidne imod en saadan Forestillingsmaade, ligesom Steenkulslagene paa det nye opdagede Nye-Shetland; imidlertid kan den gaae i Tallet med de mangfoldige andre Formodninger, hvorved man har søgt at forklare sig i det mindste een af de Hovedrevolutioner, som ere foregaaede paa vor Jordklode. (Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Directionen for Nationalbanken i Kjøbenhavn har ladet bekjendtgjøre, at af de Obligationer, den forrige Rigsbank har udstedt for Indlaan i Sedler og Tegn, og som nu bære 5 PC. Renter, opsiges alle de Obligationer i Sedler og Tegn, som ere betegnede med No. 1 til No. 1700 incluſ., til Udbetaling til næste 11te December Termin; dog kunne Ihændehavere af foranførte Obligationer, som, istedet for at modtage deres Capitaler til 11te December, hellere ønske at lade samme fremdeles indestaae i Banken til 4 PC. aarlig Rente, blive saadant Ønske bevilget af Banken, naar de, inden næste September Maaneds Udgang, skriftlig til Banken anmelde de Obligationers Numere og paalydende Sum, som fremdeles skulle forblive indestaaende i Banken til 4 PC.

I Overeensstemmelse med en Beslutning af Nationalbankens forenede Bestyrelse, i Følge hvilken 50 Numere af det af Banken i Februari f. A. aabnede Laan skulle udtrækkes for dette Aar, foretages den for dette Aar bestemte Trækning Mandagen den 27 August, om Formiddagen Kl. 10, i Auctionssalen paa Børsen.

I disse Dage er her til Kjøbenhavn ankommen en Armenianer, der, som det hedder, er Juveelhandler, og reiser paa sin Handel. Han er klædt i en kort løshængende grøn Overkjole, og har en grøn og rød Turban paa Hovedet, men intet Skjæg. Han er velvoxen, har mørke Haar, og lader til at være omtrent 40 Aar gammel. Dette usædvanlige Syn, især paa en Tid, da der tales saa meget om Tyrker og Grækere, gjør naturligviis Opsigt, og han kan sieldent lade sig see paa Gaden, uden at have et temmeligt Følge efter sig. — Som bekjendt ere Armenianerne især sysselsatte med Handel, som i Tyrkiet er ganske i deres Hænder; ogsaa i de østlige Lande af Europa, saavelsom i Asien, paa China nær, finder man Handlende af deres Nation. Den Omstændighed, at de ere Christne, aabner dem naturligviis Adgang til Europa.

I Gaar begyndte Auctionen over det Kongl. Theaters Logers Bortabonnering for næste Theateraar, i Sahlen ved Hoftheatret. Sahlen var opfyldt med Mennesker, og de fleste Loger bleve dyrere betalte end forrige Aar. For en Loge i første Etage til Mandag Aften, blev der f. Ex. givet 9 Rbd., som udgjør omtrent 1 Rbd. for hver Person.

Mariboe, d. 7 August. Igaar havde vi over $17\frac{1}{2}$ Gr. Varme. Enkelte have allerede hist og her begyndt at meje Rug. — Kartofler falbydes nu her paa Torvet for 1 Mk. 8 ß. Skjeppen.

Odense, d. 10 August. Ved Auctionen over Nakkebølle i Onsdags blev Hr. Proprietair Berg til Skioldemose Høistbydende, til nærmere Approbation, for den Summa 74,200 Rbdlr. Sølv, for en Hr. van Deurs fra London.

Aarhuus, d. 9 August. Sanct Olufs Marked er tilende. Det var talrigt besøgt af Sælgere, der dog fandt det tvivlsomt, hvorvidt den hele Ceremonie kunde fortiene Navn af Marked eller ei, da den Aare, som ikke uden Føie ansees for den vigtigste i Statslegemet, synes gandske slap her som andensteds i det kiære Fædreland. Klagen over Pengemangel er saa langt fra at være ny, at den næsten er Danmarks eneste og gienlyder fra By til By i alle Retninger, saalangt som Kobbermarkerne roullere. Kan nu et Marked uden Penge lignes ved en Jord uden Sol, da har man strax et Billed paa den Flauhed som besielede, eller rettere afsielede dette St. Olufsmarked. Hver den, der havde Noget at sælge, skal bevidne Billedets Sandhed. Boutikerne, hvis Tal, med store og smaae, befandtes over tohundrede, vare opstillede som til Parade og betragtedes af de Fleste med et Slags lønlig Respect. — I Aalborg var det tre Musikvirtuoser, som i Pindsemarkedstiden ved klingende Spil stræbte at formilde Savnet af klingende Mynt; her var det tre af den danske Scenes hæderkronede Mestre, der, som paa et Vink fra den milde Himmel, bragte Lyst og Trøst ind i vort bekymringsrige Markedsliv. Deres Forestillinger vare, som det lod sig vente, talrigt besøgte, og modtoges med en Enthusiasme uden Lige. I Gaar reiste dette Konstnersamfund herfra igien til Kiøbenhavn. — — Hverken Scheel eller Schiervad solgtes ved Auctionen i Mandags. Ikke een eneste Liebhaver giorde Bud derpaa. — Schiersøe og Frederiksminde bortforpagtedes nylig ved offentlig Auction, den før-

ste mod en aarlig Afgift af 100, den anden 50 Rbdlr. Hr. Prokurator Hansen i Ebeltoft tilsloges hiin, Hr. von Rosenørn denne.

Blandede Efterretninger.

I Nederlandene aabner der sig nu de meest glimrende Udsigter for Naturvidenskaberne. I Leuden er bleven oprettet et naturhistorisk Museum, hvori indlemmes det fra Paris tilbagekomne Statholderske Cabinet, det i Amsterdam af den forhenværende Konge Ludvig stiftede Museum, og den berømte Temminckske Samling, maaskee den rigeste i Verden. Directionen over dette store Institut har den utrættelig virksomme Hr. Temminck paataget sig.

Den ungerske Lærde Körösy, fra Szeklerland i Siebenbürgen, besluttede at opsøge Magyarernes gamle Bopæl i Asien. Til den Ende søgte han i Forveien Universitetet i Göttingen, lærte der, under Eichhorns Veiledning, med største Iver de orientalske Sprog, og indsamlede deels i Professorernes Høresale, deels paa det Göttinger Universitetsbibliothek, en stor Rigdom af geographisk-historiske Kundskaber, og for med desto større Held ogsaa at kunne reise i det russiske Rige, lærde han tillige, efter sin Tilbagekomst fra Göttingen, i Temmeswar det slaviske Sprog. Endnu i Aaret 1819 reiste han over Bukowina til Rusland, og befandt sig allerede i Aaret 1820 i det asiatiske Rusland, for at opsøge de gamle Magyarers Bopæl. Han haabede siden at see sig istand til at oplyse og forklare tusinde Gjenstande af Magyarernes gamle Historie, ligesom og Tusinde af de magyariske Ord og Nationalskikke. Hans lærde Venner Kenderesy og Dr. Sámuel Gynteminy, ventede allerede i Octob. 1820 fra ham omstændelige Efterretninger om hans Grandskninger og Opdagelser, som de ville bekjendtgjøre.

Den 3die d. M. døde Hds. Maj. Dronning Caroline Amalia Elisabeth af Storbritannien, af en Betændelse i Underlivet, efterat hun allerede Mandagen i Forveien havde befundet sig ilde i Skuespillet, men dog uden at ville forlade samme førend det var tilende. Hds. Maj. er født d. 17 Mai 1768, og var den anden Datter af Hertug Carl Wilhelm Ferdinand af Brunsvig og Prindsesse Augusta af Engelland, Georg den Tredies Søster. Hun var saaledes beslægtet med sin høie Gemal, førend hun blev formælet med ham, d. 8 April 1795. I dette Ægteskab avledes Charlotte Auguste, som døde 1817. Allerede 1796, strax efter Prindsessens Fødsel, opstod Tvistighed imellem Dronningen og hendes høie Gemal, der gave Anledning til en siden offentliggjort Brevvexling. Fra Aaret 1814 af gjorde hun en Reise til Wien, opholdt sig derpaa i Rom og Neapel, reiste over Algier, Tunis og Constantinopel til Jerusalem, drog saa til Comersøen, hvor hun kjøbte sig et smukt Landsted, opholdt sig afvexlende paa forskjellige Steder, men i Særdeleshed i Rom, hvor hun forærede den hellige Fader nogle Reliquier og andre Sjeldenheder. Hun nød den Gang en Indkomst af 100,000 Pd. St. For mange Personer, der vare i hendes Følge, stiftede hun to Ordener, nemlig den hellige Gravs og Carolineordenen. Hendes Tilbagekomst til Engelland, og den ved denne Leilighed mod hende reiste Proces, er endnu i frisk Minde. Det er mærkeligt, at hun var født samme Aar som Napoleon Bonaparte, og døde samme Aar som han, fire Maaneder sildigere. Historien kan neppe opvise Mage til en Prindsesse, der havde reist saa meget som hun. Hun havde besøgt de mærkværdigste Stæder i Italien, seet Barbariet og Palæstina, Carthago, Utika, Athenen, Milos, Corinth, lutter Stæder, der ved de nyeste Begivenheder paa ny ere blevne saa mærkværdige.

Kjøbenhavns Børs, d. 14 August.

Cours. Hamb. 2 M. 263, a vista 267. Spec. 264. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 14ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 71. Nationalbank-Obligat. (af Laanet den 4de Februari f. A.) 91½ a 92 Rbd. r. S. (uden Renter) eller 121 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 15. Svenske Sedler 67¾ ß. — Discont 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 66.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 18 August 1821.

Noget over Hr. Pastor Brolunds, i Skilderiets No. 45, 46, 47 og 48 indførte, Tanker, i Anledning af det Forslag, at Bøndergaardes Bortforpagtning paa visse Aar, og efter frie Contracter, maatte tillades.

Det saare vigtige og i Statsoeconomien saavelsom i den private, saa indvirkende Emne, hvorvidt det hidtil brugte Fæstesystem, eller frie Contracter ved Bøndergaardes Afhændelse, bør gives Fortrin, er i denne Tid i den oeconomiske Correspondent blevet saameget omtalt og saa vel drøftet, saa det ikke var faldet Indsenderen heraf ind at berøre det videre, dersom ikke Hr. Pastor Brolund, ved en Indrykkelse i Skilderiet, havde forflyttet Kamppladsen til dette meget yndede Blad, — hvis Læsere for en stor Deel maaskee ei i oeconomisk Correspondent have læst Spørgsmaalet afhandlet fra dets forskjellige Sider, — og derved gjort det til Pligt for dem, der ei netop betragte Tingen fra samme Synspunkter som han, ligeledes i dette Blad at opstille nogle Modsætninger, for at hindre, at det dømmende Publicum ei skulde forledes til en Dom, grundet paa en blot eensidig Forestilling. Nu, da en rum Tid er forløben, uden at nogen har taget til Gjenmæle mod Hr. Pastor Brolunds i Skilderiets No. 48 sluttede Afhandling over bemeldte Gjenstand, troer jeg at burde ved nogle faa Bemærkninger vise, at man i det mindste ei ubetinget kan gaae over til hans yttrede Meninger, eller uden Modsigelse ganske hylde samme.

For ei at kjede Læserne ved, paa ny at fremstille hvad Mænd, som Hr. Etatsraad Zeuthen, Hr. Professor Begtrup med Flere have skrevet til Fordeel for frie Contracter ved Bøndergaardes Afhændelse, vil jeg blot henvise til disses Skrifter herover, især i nye oeconomiske Annaler og den oeconomiske Correspondent, men iøvrigt tillade mig at berøre enkelte Dele af Hr. Pastor Brolunds Fremsætninger, og tilføje nogle almindelige Betragtninger over Gjenstanden, der afhandles. Hr. Pastor B. tager upaatvivleligen Feil, i det han Pag. 710 tillægger Hr. Etatsraad Zeuthen og Professor Begtrup den paradoxe Mening: "At en Mand, i den Forvisning at beholde sin Gaard paa Livstid, skulde finde et Motiv til at drive den paa en slet og skjødesløs Maade."

Naar de formene, at det nærværende Fæstesystem paa Mands og Enkes Livstid, er til Hinder for Agerbrugets Fremgang til større Fuldkommenhed, hente de nok Grunden hertil, deels derfra, at — som tusinde Exempler daglig vise — Fæstebonden, altid regnende paa ligesaa godt at kunne døe i Dag som i Morgen, ikke vil sætte noget paa sin Gaards Forbedring, i den Uvished, om han, eller nogen af hans, opnaae at høste Frugten deraf; deels derfra, at Eieren, der er uvis paa, om han i de første 50 eller flere Aar, ved nyt Fæste eller Afgivts Forhøielse, kan faae Er-

statning for det, han sætter paa sin bortfæstede Gaards Forbedring, — hvilket endog let kan blive aldeles spildt, i Tilfælde at Fæsteren eller hans Enke i deres Levetid holde slet Huus — intet vil anvende derpaa.

Og hvorledes skulde andet kunne ventes? eller kan man fortænke dem deri? og dog opstaaer derved et betydeligt Nationaltab, som disse retsindige Statsborgere ugjerne have seet, samt desaarsag foreslaaet en friere Benyttelse af Eiendommen som Middel derimod. Naar en Gaardbruger, endog med rimelig Udsigt til endnu at kunne beboe Gaarden i 20 til 30 Aar, sætter noget betydeligt paa Grundforbedringer, kan hans Kone og Børn dog med Billighed gjøre ham den Bebreidelse, at han paa deres Regning vover et stort Hazardspil; thi ingen kan forsikkre ham den forventende Levetid, som udfordres til at indhente den udgivne Capital, og der er altsaa Grund nok til at afholde ham derfra. Det er vel i al Fald Grundeieren, og ikke Leieren (eller Fæsteren, der jo ogsaa kun ere Leier), hvoraf betydelige Forbedringer, der sigte til at hæve Agerbruget, bør ventes; men til at opmuntre eller bevæge denne dertil, er det, frem for alt nødvendigt, at Mueligheden til Erstatning af de dermed forbundne Omkostninger, ei enten aldeles betages ham, eller gjøres saa vanskelig, at Lysten dertil forgaaer, og dette er upaatvivlelig Tilfældet, hver Gang der lægges en Hindring for en Eiendoms frie Benyttelse efter Omstændighederne og bedste Skjønnende.

At ville paastaae, at en Fæster paa sin og Enkes Levetid ikke snarere end en Leier paa faa Aar (en Forpagter), kunde ventes at anvende noget paa et bedre Jordbrugs Fremme, var en Urimelighed, der neppe er falden nogen ind; men neppe heller vil nogen nægte, at det især maae ventes af den, der er Eier — han høre iøvrigt til de Størres eller Mindres Tal; til Godseiere, eller de saakaldte Selveiere, hvis Antal man netop paa denne Grund søger, eller i det mindste for faa Aar siden søgte, at fremme — og i saa Fald bør Bevæggrunden, nemlig Rimeligheden at kunne vinde derved, ei betages ham.

Denne Rimelighed tilveiebringes, naar Godseieren har fri Raadighed til, enten at bortfæste

eller bortforpagte sine Bøndergaarde paa kortere eller længere Tid. Den indsigtsfulde, virksomme, og med fornøden Capital begavede Godseier, vil upaatvivlelig for det meste vælge at forpagte sine Gaarde paa kortere eller længere Tid, efter Omstændighederne, for, ved udløbne Forpagtningsaar, at kunne forhøje Afgivten i Forhold til de af ham i dette Mellemrum bekostede Forbedringer. Den uvirksomme, sin Magelighed meest elskende, og den, der enten af Nød eller gammel Vane foretrækker det, hvorved den rede Skilling snarest mueligt kan tilveiebringes, vil derimod upaatvivlelig vælge det, sikkert endnu af Fleerheden høist yndede Fæstesystem, hvorved strax en klækkelig Skilling kan modtages, og ikke mindste Hovedbrud eller Uleilighed videre haves med at indføre en bedre Drift, bekoste Grundforbedringer ꝛc., men tvertimod, et mageligt Haab kan sættes paa, at Fæsteren nok for sin egen Fordeels Skyld sætter Gaarden i god Drift, samt derefter lægger sig og gode Kone til evig Hvile, hvorefter den betydelig forbedrede Gaard ved nyt Fæste kan udbringes til langt høiere Indtægt, og Eieren komme til at høste, uden at have havt nødig at saae.

Ikke ved at befale Fæsteindretningen forandret til Forpagtning, men ved at tilstede det ene og det andet, eftersom de Contraherende paa begge Sider blive enige derom og fandt det meest overeenstemmende med deres Tarv, vilde formodentlig det, efter Tid, Sted og Omstændigheder, Naturligste, Nyttigste og Bedste af sig selv fremstaae, og Staten i det Hele vinde Friheds uimodsigelig skjønne Frugter, nemlig slumrende Kræfters fuldkomneste Udvikling. At det ikke er ene Fæsteindretningen, der har afgivet Hindring for Agerbrugets større Fuldkommenhed paa Bøndergodset i Danmark, sayder vist enhver af dem, der have talt og skrevet mod bemeldte Indretning, ligesom de villigen indrømme Hr. B., at Fællesskab og Hoverie endnu mere maaskee hindrer Agerbrugets Fremskridt end Fæsteindretningen, men det strider alt for meget mod deres Overbevisning, at frikjende denne fra, i Forening med hine, ogsaa at have bidraget sit dertil, og da de ønske, at man ikke, efterat have bortryddet een eller flere Hindringer for tiltagende Nationalvelstand, maatte finde sig beroliget, og standse midt paa Banen,

saa andrage de paa, at de Hindringer, Fæsteindretningen lægger i Veien for Agerbrugets større Fuldkommenhed ved Bøndergods, maatte bortryddes ved en mindre indskrænket Frihed til sammes Afhændelse.

(Fortsættes.)

Hvorledes seer det ud inden i Nyeholland?

(Fortsættelse; see forr. No.)

Om den tredie Gjenstand for Menneskets Nysgjerrighed, nemlig: om hvorledes det seer ud i de endnu uopdagede og ubekjendte Lande paa Jordens Overflade, staaer det derimod mere i Menneskets Magt at opklare sig. Uagtet alle de Hindringer, som Naturen lægger i Veien derfor, lykkes det dog efterhaanden Culturen mere og mere at trænge med sit forskende Blik ind i de endnu forborgne Partier af vor Planets Dække. Hvor store Fremskridt ere ikke skeete heri i de sidste 300 Aar, siden Veien omkring Afrika og over til Amerika blev fundet. Hvilken Forbauselse opvakte det ikke i Europa, da de første Efterretninger og Produkter bleve bragte dertil fra Amerika, og hvor store Fremskridt ere ikke gjorte siden den Tid til at lære saavel det Indvendige af denne Verdensdeel som dets Kyster at kjende. Alexander Humboldts Reiser i det sydlige Amerika; den Expedition, som den nordamerikanske Regjering har ladet foretage tvers igjennem Nordamerika til det stille Hav; Mackenzies og Hearnes Reiser til Iishavet, i Forbindelse med de nye engelske Nordpolsreiser, hvormeget have de ikke bidraget til at udvide vore Kundskaber om denne, den vigtigste af alle Jordens Dele. — I Asien forsvinder det geographiske Mørke fra eet Aar til et andet, især ved Russernes Bestræbelse fra Norden og Englænderes fra Syden, og man tør overlade sig til det Haab, at den berømte Humbolds nye Reise til Asien vil adsprede det geographiske Mørke, som endnu hviler over det midterste Asiens hoitliggende Lande, og over Ørkenerne Cobi og Schamo. — Afrika spærrer vel af al Magt Indgangen for Forskningen og Culturen; endnu skjuler vel Nilen sit Hoved, og den Hypothese, som i den

nyeste Tid har erhvervet sig den meste Tiltroe, at Nigerfloden taber sig i en Søe i Bornu, og at Nilen igjen udspringer af denne, har ganske nyeligen atter prøvet store Indsigelser; men Englænderne trænge dog stedse med deres Missioner og Reiser dybere ind i Afrika fra deres sydlige Besiddelser, og maaskee det vil lykkes dem efterhaanden at finde paa denne Bane Nøglen til denne Verdensdeels Mysterier.

Da Australien, eller den femte Verdeensdeel, er en Verden af Øer, og er derfor med Rette bleven kaldet et Polynesien, saa har den været lettest at opdage; siden den berømte Cooks Reiser er vor Kundskab om disse Egne bleven overordentlig udvidet, og naar visse af de større Partier undtages, f. Ex. det Indre af Ny-Guinea, er ingen Opdagelse tilbage at gjøre. Men Australien har ogsaa sit Fastland, hvor en stor Mark staaer aaben for Opdagelser, nemlig det forunderlige Nyeholland; og da Banen dertil er i den sidste Tid bleven saa betydeligt brudt, og da Forfatteren er kommen nyelig i Besiddelse af de tre nyeste Værker om disse Opdagelser, nemlig O. Hara History of New South-Wales, London 1818; Wentworth Description of New South-Wales, London 1820; og især af Journal of two Expeditions into the interior of New South-Wales, by John Oxley, London 1820, og man hverken i andre Lande eller i Dannemark skjænker disse Nyeheder og Mærkværdigheder den Opmærksomhed, de fortjene; saa vil han ikke tilbageholde for Publikum det Lys, som er gaaet op for ham over dette mørke Partie af vor Jordklode.

Det er tilforn omtalt i danske Blade, hvorfor Nyholland er et saa mærkværdigt Land, og en sand Besynderlighed paa vor Jordklode; det er det af flere Aarsager, nemlig formedelst sine Frembringelser, sine Beboere, og især formedelst sin Bygning, hvori det ikke ligner noget andet Land paa Jorden.

Dets Frembringelser udmærke sig ikke mindre ved deres Nyehed end ved deres Mængde. Hvad Planteriget angaaer, saa har man allerede af den berømte Botaniker Brown, som ledsagede Capitain Flinders paa sine Reiser omkring dette Fastlands

Kyster, en Flora over det, men som naturligviis ikke strækker sig meget videre end til Kysterne, og dog siger den lærde Sprengel i sin Anleitung zur Kenntniß der Gewächse, 1817, 1ste Deel, Pag. 297, at man allerede kjender 4500 Arter Planter fra dette Land; men at af disse findes neppe 400 Arter i andre Lande, hvoraf de fleste i Ostindien, paa Molukkerne og nogle i Nordamerika. Disse Planters Nytte er vel endnu kun lidet bekjendt; men de udmærke sig deels ved deres Pragt og deels ved deres besynderlige Form; saaledes f. Ex. gives der et Træ, som hedder Casuarena, der ingen Blade har, men blot Haar, det vil sige, at Stammen og Grenene ere deelte i en utallig Mængde haarlignende grønne Qviste, hvorved det, naar man seer det noget fra, faaer Udseendet af et løvrigt Træ, endskjøndt der virkelig ingen Blade ere paa det. Med Dyreriget har det den samme Beskaffenhed; en heel nye Verden opgaaer der for den Naturkyndige. Der findes vel slet ingen Huusdyr som vore, undtagen Hundene; derimod findes der en ganske egen Dyreart, nemlig de store Springdyr, med overmaade lange Bagbeen og korte Forbeen, de saakaldte Kænguruh, og som kunne veie fra 10 til 11 Lispund, et Dyr, som har Figuren af en Odder, men som har et Andenæb istedetfor en Mund. Mangfoldige Fuglearter af den største Skjønhed eller af den forunderligste Bygning, f. Ex. den prægtige Mænura; de mangfoldige Papagøier, hvis Skjønhed man maa see, for at kunne gjøre sig Begreb om dem, f. Ex. Psittacus cyanopygius og eximius; den kulsorte Svane med det røde Næb; den velsmagende og forunderligt skabte Casuar. — Havets Beboere omkring Nyhollands Kyster ere ikke mindre mærkværdige; thi foruden utallige Fiskearter og andre Sødyr, ere Kysterne omgivne af Hvaler, Skildpadder og Sælhunde, hvoriblandt Søelephanten især er mærkelig, i den uhyreste Mængde, og disse Sødyrs Fangst, naar man veed at vælge den rigtige Aarstid dertil, naar de indfinde sig i Mængde, give Nyhollands Kyster en stor Rigdom. For at fange en Molusk ved Navn Trepang, som man tillægger nervestyrkende Egenskaber, ankomme Malaierne aarligen fra de molukkiske Øer med hele Flaader til de nordlige Kyster af dette Fastland. — Mineralrigets Producter ere endnu

mindre bekjendte end Plante- og Dyrerigets, men dog er allerede ved dem meget mærkværdigt forefundet; af nyttige gives der især Steenkul, Jern og Kalk i den største Mængde.

Ved Nyhollands Frembringelser forekommer især det Mærkelige, at dette store Land er skikket til at frembringe og ernære mangfoldige nyttige Skabninger, som ikke findes der af Naturen; saaledes findes hverken vore Heste, Køer, Faar eller andre Huusdyr i dette Land; det samme er Tilfældet med vore Kornarter og Frugter, og dog lykkes de fleste af dem overmaade vel, og nogle trives der endog i en fortrinlig Grad; dette er især, hvad Planterne angaaer, Tilfældet med mange Sorter Frugter, f. Ex. Pferskener, som frembringes der i største Mængde og af den fortræffeligste Beskaffenhed; og hvad vore Huusdyr angaae, saa synes dette Land ligesom at være skabt til Faar, som ikke allene trives der ypperlig, men hvis Uld ogsaa der erholder en Finhed, der synes at ville give den Fortrinet endog for den spanske.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Den som Skribent saa berømte Confessionarius C. Bastholm, har nu faaet et Monument paa Assistencekirkegaarden, lige ved Indgangen af Trinitatis Kirkegaard. Monumentet, som er anbragt i Muren, bestaaer af en Sarcophag af sort Marmor med en Urne over og den Paaskrift: Christianus Bastholm, Nat. D. II. Nov. MDCCXL. Denat. D. XXV. Jan. MDCCCXIX. Oracula Dei Eloqvio Crevere Tvo. Nedenunder en Figur, forestillende Religionen.

Den patriotiske Skuespiller og de i Krigen Qvæstedes varme Talsmand, H. C. Knudsen, har et meget simpelt Mindesmærke paa Assistencekirkegaarden. Det bestaaer af en firkantet Steen med Paaskrift: H. Christian Knudsen. Fød 4 Marts 1763. Død 4 Marts 1816.

Den bekjendte rige Sukkerraffinadeur Ladiges, der døde uden at efterlade Livsarvinger, og legerede sin uhyre Formue af 15 Tønder Guld, deels til offentlige milde Stiftelser, deels til Privatfolk, har vel et Mindesmærke paa Assistencekirke-

gaarden, men i en Tilstand, der ikke svarer til den Gavmildhed, han ved sine store Legater har viist. Af Indskriften paa Monumentet sees nu intet mere uden hans Navn, Fødsels- og Døds-aar. De gyldne Bogstaver, der skulle betegne hans Fortjenester i Livet, ere borte, paa følgende Abbreviatur nær: Ved Borge... LID....

I Sjælland er paa adskillige Steder Høsten allerede begyndt for 8 Dage siden. Den er falden bedre ud end man havde ventet; det er kun paa de skarpe Jorder, hvor den ikke bliver saa god.

Marstal, den 31 Juli. Idag jordedes her paa Kirkegaarden med megen Høitidelighed Oldingen, den saa almindelig agtede og elskede Hans Andresen, Dannebrogsmand, og siden 1 Januar d. A. pensioneret Skolelærer. En Liigskare af over 400 unge og gamle Mænd og Qvinder fulgte den Hensovede, som ved Kirkegaardsporten blev modtaget af en Deel af Skole-Ungdommen, der istemte en Psalme, under hvilken Liget bares ind i Kirken, hvor en Tale blev holdt af Stedets Sognepræst, der med Hjertelighed tolkede den Afdødes mange Fortjenester som Ungdomslærer og i andre Henseender. Efter Talen bragtes Liget til sit Hvilested, hvor efter Jordspaakastelsen hans lille Gravhøi prydedes med Blomster og Krandse af 4 smaae hvidklædte Piger. Under Processionen og medens Handlingen varede, vaiede det danske Flag paa halv Stang paa alle de Fartøier og Baade, som laae ved Byen. Den hæderværdige Afdøde havde været Skolelærer i Marstal i 51 Aar, og kun nogle og 40 gamle Mænd og Qvinder tælles her, der som Børn og Unge ikke have nydt hans Underviisning.

Odense. Den mellem Svendborg og Tvede i Aar anlæggende nye Vei er en Fortsættelse af Landeveien imellem Nyborg og Svendborg over sidstmeldte Byes Marker, hvor den siden Udskiftningen i Aaret 1805 har ligget ufuldført. Foruden at den gjenskyder over det Halve af den gamle Vei, der næsten danner en Halvcirkel, hvori den nye er Diameteren, saa er den især til væsentlig Fordeel for Svendborg Bye, der har Jorder liggende ved Siderne, som ikke uden hiin lange Omvei have været tilgjængelige, og derfor gjort Dyrkningen saa besværlig og bekostelig. Dens

Anlæg over den dybe og skjønne Dal, Rottekælderen kaldet, kan med Rette kaldes herkulisk, uagtet Arbeidet formedelst Deeltagernes Antal og Maaden, hvorpaa det bliver udført, ikke skal være saa besværligt, som det synes. Paa denne Vei vil Man komme til at nyde Skuet og Udsigten af den meest romantiske Egn, saavel over hiin Dal, som især ved dens Slyngegang ned ad det høie og steile Bjerg nærmest ved Svendborg, hvorfra den meest yndige og henrivende Udsigt med eet udfolder sig for Øiet, i det man ligesom i et Panorama seer Byen, Fjorden, Thorsenge, Thurøe og Langeland for sig. Paa den ene Side af Veien over sidstnævnte Bakke og ned til Byen, anlægges ligesom uden Odense Vesterport en Forhøining eller Trottoir, deels til Sikkerhed for Kjørende, deels til Forskjønnelse for Anlægget, som og en behagelig Promenade for Byens Indvaanere. Dobbelt skjøn vil denne Promenade blive, dersom den, ligesom her er skeet, bliver beplantet med skyggefulde Træer. Et andet Projekt, at lægge Veien igjennem Byens Møddingpladser, og føre den bag ind efter dens gamle Gang, blev, til Ære for den gode Smag og til Trøst for Lugtesandsen, der ikke sjelden ved Indkjørselen til Stæderne opvartes til Velkomst med den meest dræbende Uddunstning af Møddinger og anden Ureenlighed, lykkeligviis qvalt i Fødselen. — Veiret har nu antaget en temmelig ustadig Karakteer og medfører næsten hver Dag Regnbyger, saa at Landmanden med Hensyn til Høsten maaskee endnu kan komme til at føre Klage over altfor meget af denne Guds Gave, der før vilde have været saa velkommen, og tildeels endnu er det.

Aalborg, den 11te August. Barbeer Kongerslefs efterladte Enke her af Staden har havt det Uheld, at en Barbeersvend, en Tydsker af Fødsel, ved Navn Adami, der for 3 Uger siden var kommet fra Kjøbenhavn hertil i hendes Tjeneste, i Onsdags Aftes mellem 10 og 11 skjar Halsen over paa sig. Han var et ungt Menneske af et muntert Temperament, og endnu samme Aften, han udøvede Selvmordet, kunde man ikke bemærke hos ham nogen indvortes Uroe. Man mener, at mislykket Kjerlighedsforstaaelse har bragt ham til at begaae dette fortvivlede Skridt.

Viborg. Høsten, der ved Horsens og

Skanderborg alt skal være begyndt, er dog, formedelst den i de sidste 14 Dage hyppig faldende Regn, ikke her i Gang. — Paa Bygget nær, hvis Straa er meget kort, tegner Høsten til at blive god. Rugen er paa Torvet steget sidste Løverdag til 21 a 22 Mk. Tønden. Byg holdes i 3 Rbd. Nye og gode Kartofler ere i Løverdags solgte for 24 a 32 ß. Skjeppen.

Blandede Efterretninger.

Adspredte Bemærkninger over Grækenland.

(Samlede af Thomas Smart Hughs Reise.)

(Slutning; see No. 64.)

Janina, Ali Paschas Residents, har 6000 Huse og 40,000 Indbyggere, er over 2 engelske Mile lang, og ingensteds over 1 Miil bred. Gaderne ere byggede uregelmæssigen; af Kirker og offentlige Bygninger findes her faa; men Moscheerne, der rage frem af Cypressbuskene med deres glimrende Halvmaaner, give Staden et særdeles yndigt Udseende. Paa Gaderne træffer man faa Mennesker, men til Ære for det tyrkiske Politie, ogsaa kun faa Tiggere. Henrettelserne skeer paa en egen dertil bestemt Plads. Man brænder der Folk levende ved en langsom Ild, slaaer og spidder dem, afhugger dem Hænder og Fødder, scalperer dem, og lader dem i denne Tilstand leve, indtil Døden forbarmer sig over dem. En græsk Præst, Chef for en Røverbande, blev levende fastnaglet ved Seraillets Mure. Den bedste Deel af Janina ligger nordlig for Bazar, og indbefatter en stor Mængde smukke og anseelige Huse, i hvilke de tyrkiske Agas og de rigeste Kjøbmænd boe, der ogsaa udmøblere dem saa kostbart, at de vække Paschaens rovgjerrige Begjerlighed, og derved berede deres egen Ødelæggelse. I det Qvarteer, som ligger V. for Castron, findes Paschaens og hans Sønners herlige Palladser. Her boer en overordentlig Mængde Zigeunere i afskyelige Hytter. Blandt disse vælger Ali sædvanligen sine Bødler, og i Nærheden af Qvarteret staaer en Platane, hvori 8—10 Syndere hænges paa eengang.

I Janina findes 2 Skoler, hvor der gives Underviisning i de gamle lærde Sprog. Den ene blev stiftet for 130 Aar siden af en rig Kjøbmand, Ghioni, som til dens Vedligeholdelse havde sat en betydelig Fond i Banqven i Venedig, men hvilken af de Franske tilligemed de øvrige Capitaler blev belagt med Beslag ved Venedigs Besættelse. Siden er denne Skole bleven vedligeholdt ved den agtbare græske Familie Zozima, der lever deels i Rusland, deels i Østerrige og Polen. I denne Skole findes 300 Disciple, og i den anden, som først er stiftet for tredive Aar siden, 100. Begge Skoler have to Bibliotheker, og i lang Tid har man fulgt der den Bellske Læremethode.

Som Beviis paa den Foragt, Grækerne staae i hos Osmannerne, kan følgende comiske Exempel tjene. En Tjener, ved Navn Antonietti, var bleven bidt af een af de vilde Hunde, der bevogte Bazar. Han løb hjem, i det han raabte: "fordømte Hund af en Hanrei!" det sædvanlige Udtryk, hvormed Tyrkerne pleie at hilse Grækerne. Een af Vezieren Mustaphas Portnere, som hørte dette Udraab, troer at Antonietti var bleven fornærmet af en Græker, griber sine Pistoler, og beder hiin vise ham den Uforskammede, som dyrt skulde bøde for sin Forvovenhed. Det varede længe førend Antonietti kunde gjøre Tyrken det begribeligt, at han ikke havde at klage over Andre end en fiirbenet Hund, thi Tyrken kunde aldeles ikke faae det i sit Hoved, at et saadant Udtryk kunde bruges om et andet Creatur end en Græker.

I Egnen omkring Janina har Ali over 30 forskjellige Lystslotte, hvor han vexelviis opholder sig, deels for sin Fornøjelses Skyld, deels af Frygt i politisk Henseende. Naar han forlader sit Serail, saa veed ingen hvor han vil gaae hen, førend han er ankommen til sit Bestemmelsessted. Man kunde ansee dette for en hos Tyranner sædvanlig Ængstelighed eller Forsigtighed, men det er hos ham blot Caprice; thi Ingen stiller sig mere blot end Ali, der aldeles ikke kjender dette Slags Frygt. Han rider hver Dag gjennem Janinas Gader, kun ledsaget af en eneste Tjener, og tilsteder Enhver, bevæbnet eller ubevæbnet, Adgang, selv naar han er ganske allene. Denne Selvtillid tjener ham netop til Beskyttelse, og

Folket troer, at hans Legeme er skudfrit ved et Slags Trolddom.

Ligesom Menneskene her ere dyriske, saaledes ere Dyrene menneskelige. I Gaarden ved Slottet Kiosk saae Hughes en smuk Leopard, der havde vant sig til menneskeligt Selskab, løbe frit omkring; kun Synet af den fremmede Dragt opvakte dens Vildhed, men man stillede dens Vrede ved et Stykke Kjød. Kiosk er en skjøn, stærk, med Billedhuggerarbeide og Figurer prydet Bygning, i den bedste tyrkiske Smag, bestaaende af 8 Sahle, omgivne af en stor Rotunda, der danne Middelpunkten, og hvori der findes et særeget Springvand. Det bestaaer af et Marmorcastel, hvis Brystværn er besat med Canoner i Dyreskikkelser, som der udspringer Vand fra i Overflødighed og bringer et lidet Vindorgel til at spille. Her gav Ali en Dag, til Ære for Grev Quildford, et stort Middagsmaaltid, hvor Alt blev serveret paa Guld. I Haugen saae vor Reisende en Mængde Raadyr og en smuk Struds, paa hvis Ryg en ung Albaneser red. Blandt Alis Juveler er een, som han har kjøbt af den forhenværende Konge af Sverrig for 3000 Pd. St.

Det gamle græske Sprog har vedligeholdt sig renest i de epirotiske Bjergegne, og i Janina har man især arbeidet paa dets Gjenindførelse, ved at rense det Nygræske eller Romaiske for de mange indblandede fremmede Ord. Det Nygræske staaer i samme Forhold til det Gammelgræske, som det Italienske til det Latinske, da det er blevet hiint langt mere ligt i sin hele Bygning, men derimod staaer det ogsaa tilbage for det Italienske, forsaavidt dette er blevet et med en eiendommelig Characteer udviklet selvstændigt Sprog; det Romaiske derimod er en Miskmask af uligeartede Bestanddele.

Den græske Kirkes liturgiske Skikke betragte Tyrkerne med største Ringeagt, og ansee især Billedernes Dyrkelse for et afskyeligt Afguderie. Da Guddommens ulegemlige Væsen er hos dem en Troesartikel, saa holde de det for uværdigt, at forestille samme ved en legemlig Masse. En gammel agtværdig Aga, som en Dag underholdt sig med Hughes om denne Gjenstand, sagde: dersom de græske Hunde ikke vare Afgudsdyrkere, vilde han nogenledes agte dem, men da han seer dem overlade sig til saa overtroiske Taabeligheder, saa maa han foragte dem. Han spurgte Hughes, om man i Engelland og Frankrig ogsaa dyrkede saadanne Billeder, og efterat den sidste havde udviklet ham den protestantiske Kirkes og dens Gudstjenestes Hovedgrundsætninger, der kun tilstede de til Andagtens Værdighed aldeles nødvendige Høitideligheder, raabte Agaen: "det er jo altsammen ganske fortræffeligt; I er ikke mere Christen end jeg", hvormed han troede at gjøre ham den meest smigrende Compliment.

I Følge den sidste Bulletin, undert. Baillee, var den i Alton. Merkur og derefter i forr. No. af Skilderiet indførte Efterretning om Dronningen af Engellands Død, urigtig. Dronningen levede endnu d. 7de August om Aftenen Kl. 6; men hendes Tilstand var aldeles ikke bedre.

Overlærer Lyder Sagen og Premierlieuten. Foß agte at udgive en Beskrivelse over den saa mærkværdige Stad Bergen, som man hidtil ikke har havt nogen anden Beskrivelse over, end den i Aaret 1737 udkomne holbergske, men som baade er udsolgt og forældet. Til de Hjelpemidler, Forfatterne ere forsynede med, høre, foruden Mag. Absalon Beyers og Edvardsens Manuskripter (fra 1575 og 1674), som Holberg har benyttet, Fastings sjeldne Manuskript fra 1722, som Holberg ikke har kjendt. Desuden er dem forundt Adgang til de bekjendte Meyerske volumineuse og indholdsrige Samlinger, Bergen vedkommende, saavelsom ogsaa til andre Kilder. Bogen bliver 30 Ark stor.

Saalænge Verden staaer, har neppe nogen Sangerinde gjort saadan Lykke med sin Sang, som Mad. Catalani, og kunde Orpheus røre Stene ved sin Musik, saa forstaaer hun den end større Konst, ved sin Tryllesang at hexe Ducater ud af Folks Lommer. Hun reiser nu til Paris, hvor hun, 5 Mile fra denne Hovedstad, har kjøbt sig et Slot med en smuk Dyrehauge og 80 Morgen Land. Hendes Mand er reist i Forveien, og hendes to Børn ere allerede i Frankrig. Naar hun har været to Maaneder i Paris, agter hun at reise til Baden, for at bruge Badene mod Rheumatismus. I Middelpunkten af Halsen forkjøler hun sig let, og den maa derfor omhyggeligen bedækkes.

Det ostindiske Compagnie i London har modtaget en usædvanlig stor og skjøn Diamant af $89\frac{3}{4}$ Carats Vægt, for hvilken det begjerer 30,000 Pd. St. (120,000 Specier.) Der gives kun to i Europa, der komme den nær i Størrelse: Pitts Diamant, som nu Keiser Alexander eier, og Sancyd, der findes i Frankrig. Den Londoner Mineraliehandler Mawe, saae blandt Kongen af Portugals Diamanter (der ere henved 3 Mill. Pd. St. værd) een paa 365 Carat og en endnu større. En anden mærkværdig Diamant har nu den Londonske Auctionsholder Bullock at sælge. Den findes i den skotske Dronning Marias fordums Seglring, tommelig stor og af simpel Indfatning, hvori Begyndelsesbogstaverne M. R. og Vaabenfeldterne ere indgravede, hvis Antagelse udgjorde een af Anklagelsespuncterne mod hende. Denne Mærkværdighed besad Jacob I., Carl I. og Carl II. Den sidste pantsatte Ringen i Holland for 300 Guineer. Derefter tilkjøbte Prætendenten sig den, og siden kom den til den Sidste af hans Familie, Cardinal York. Efter hans Død sendte man den til London, for at sælges, og Kjøberen lader den nu forauctionere af Bullock.

Den Classe af Copister i London, der kaldes Law clerks, som forfærdige Afskrifter for Retsagenterne og Sagførerne, ivre nu ligesaa heftigen mod Steentryk, som begynder at gjøre dem Afbræk i deres Næringsvei, som i sin Tid Munkene mod Bogtrykkerkonsten, hvormed de gamle Classikeres Afcopieren i Klosterne ophørte. De saakaldte Law clerks ere indkomne hos Parlamentet med en Forestilling mod det litographiske Institut.

I Engelland ere Boghandler-Anmeldelser saa dyre, at et eneste Blad, som heftes til Quarterly Review, koster i Trykkerløn 5 Guineer, men saa leveres ogsaa ligesaa mange Aftryk, som der trykkes af Quart. Rev. — 15000.

Den engelske Reisende, Sir Arthur Smith har tilskrevet den russiske Gesandt i Theben, at han har besøgt den berømte Memnon-Statue, og om Morgenen Kl. 6 hørt den Tone, hvilken de Gamle have omtalt saa meget og fornummet saa tydeligen. Efter hans Mening kommer samme ikke fra Billedstøtten, som et Jordskjelv har omstyrtet, men fra Piedestalen. Han anseer den for Virkningen af Lufttrækket paa hiin, der forsætligen var anbragt saaledes, at Tonen kunde frembringes.

Chirurgisk Nyt.

Den berømte Chirurg, Geheimeraad Graefe, har d. 26 Juli d. A., i det af ham stiftede chirurgiske Clinicum i Berlin, udført en Operation, der fortjener almindelig Beundring. Han udtog nemlig det halve Underkjævebeen med sit Ledhoved, og udførte dette heroiske Foretagende ved Underbindingen af Hovedslagaaren (Carotis) paa den venstre Side af Adamsæblet. Det var en smuk ung Pige paa 23 Aar, der, for at befries for en Beenskade, der siden 6 Aar havde udviklet sig i Underkjævebenet, og, alle anvendte heroiske Midler uagtede, var voxen til en uhyre Hævelse, saa at hun allerede i nogle Dage truedes af at omkomme af Hunger eller qvæles, som underkastede sig med Heltemod denne Operation. Efter samme blev hun fri for de endog ved mindre Operationer sædvanlige Tilfælde, og den femte Dag efter Operationen kunde hun, i Overværelse af adskillige Professorer og saare mange af de meest anseete Læger i Berlin, forbindes. Patientinden kan nu ikke allene tale, men uden stor Besværlighed tage Føde til sig, og man haaber, at Geheimer. Graefe ogsaa vil udfinde et Middel til at bøde paa den ved Operationen foraarsagede Vanheldelse.

Kjøbenhavns Børs, d. 17 August.

Cours. Hamb. 2 M. 263, a vista 266. Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 13 ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 72 a $72\frac{1}{2}$. Nationalbank-Oblig. (af Laanet den 4 Februari f. A.) 92 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 15. Svenske Sedler 68 ß. — Disconto 6 pC.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 67.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 21 August 1821.

Allehaande.

Naar Krybben er tom, bides Hestene.

En engelsk Squire havde en Stald med de forskjelligste og prægtigste Heste: spanske, engelske, arabiske, hannoverske ꝛc. Skjøndt høist ulige af Natur og Characteer, stode de dog længe i største Samdrægtighed sammen, hver ved sin Krybbe, og aldrig indtraf det, at den ene bed eller sparkede den anden. Men en Dag opkom en stor Allarm blandt disse Dyr; den ene bed den anden, og Adskillige bleve meget forbidte. Squiren kunde ikke indsee Aarsagen hertil. Han spurgte sine Staldmestere og Staldkarle, men ingen kunde oplyse ham derom. Endeligen besluttede han at sende Bud til Hestedoctoren, for at høre hans Mening om dette høist sjeldne Tilfælde. Doctoren kom og lod sig med en gravitetisk Mine fortælle Begivenheden med alle sine Omstændigheder. Efter en kort Pause sagde han: det er et intricat Tilfælde, som kun to Gange er forekommet i min lange Praxis. Herved er intet andet at gjøre, end at ordne disse Dyr efter deres Fædreneland og Natur; thi det er upassende at have Dyr af saa ulige Grundsætninger i een og samme Stald. Squiren kunde næsten ikke bare sig for at lee, da han hørte tale om Hestegrundsætninger, men Spektaklet blandt Bæsterne var saa stort, og Doctoren gjeldte i saa høi Grad for et Orakel i hele Egnen, at han maatte give efter. Dog, da man var i Færd med at trække de meest balstyrige Heste ud af Stalden, gjorde man den store Opdagelse: at Krybbene vare tomme. Neppe havde man fyldt dem med Havre, førend den største Harmonie igjen indfandt sig i Stalden, og fra nu af blev det et Ordsprog: Naar Krybben er tom, bides Hestene.

Hvorledes skaffer man et Brev til den Navnløse, som det er stilet til?

Det er en slem Vane, at Folk, der skrive deres Navn i Træk, ofte skrive det saa utydeligt, at ingen Dødelig kan læse det. Det er derfor i en vis tydsk Stat med Rette blevet Vedkommende udtrykkeligen paalagt, at skrive deres Navn paa Forestillinger, Indberetninger ꝛc. saaledes, at det er læseligt. Men det er beklageligt, at dette Paabud ikke har fundet Efterlignelse i flere Lande. En vis Mand, som havde faaet et Brev, han vel saae sig istand til at besvare, men hvis Underskrift han ikke kunde dechiffrere, maatte tage sin Tilflugt til et eget Middel, for at faae Svaret til sin egentlige Bestemmelse. Han udskar nemlig Navnet af Brevet og klinede det paa Adressen. Svaret kom paa denne Maade til sit rette Bestemmelsessted.

Dyre- og Plantelivet.

Mennesket, den ædleste og meest begavede af alle Skabninger, er dog ingenlunde den, der opnaaer det længste Liv. Elephanten, Hjorten blandt de firføddede Dyr; Kragen, Ravnen, Papegøien blandt Fuglene; Gjedden blandt Fiskene kunne blive langt ældre end Mennesket. Men dog er i den hele organiske Natur Plantelivet af langt større Varighed end Dyrelivet. Naturhistorikerne vide at fortælle, at Egen og Linden kunne blive 800 til 1000 Aar. Hvad hine kun bevidne theoretisk, beviser Historien practisk. Saaledes findes ved Dagbertshausen i Overhessen en tusindaarig Eeg, under hvilken, som Sagnet fortæller, Kong Dagobert i det 7de Aarhundrede skal have bygget et Capel til Ære for Jomfru Maria. I Oliventræernes Hauge i Jerusalem fandt Chateaubriand otte tykke ældgamle Oliventræer, som han antager for at være fra det israelitiske Riges sidste Tider. Beviser herfor er følgende: i Tyrkiet betales til Fiskus en Medin for hvert Oliventræ, som fandtes i Vært den Gang Muselmændene oversvømmede Asien, da derimod af hvert efter Erobringen plantet Oliventræ maatte ydes Halvdelen af Træets Frugter til Storherren. Af de anførte 8 Oliventræer er der kun betalt 8 Mediner. — Ved Citadellet i Athen saae han et Oliventræ, der skal være ligesaa gammelt som Staden. Paa Libanon, nær ved Staden Tarablus, sees endnu Resten af de berømte Cedere, som omtales i Bibelen, og som Phønizerne brugte til deres Skibsbygning. For at komme tilbage til vort eget Land: paa Herlufsholm i Sjælland findes et uhyre stort Poppeltræ, der endnu blomstrer i sin fulde Ungdom, uagtet det for 300 Aar siden blev plantet af Skolens første Disciple. I Rosenborg Hauge sees en stor Deel Træer fra Christian den 4des Tid, hvilke, efter deres friske Udseende at dømme, endnu kunne blive fire, fem Gange saa gamle som de ere.

Saaledes forsvinder Verdens Herlighed!

Den smukke Bianco Capello's Huus i Florenz er endnu til, men det er bortleiet til en Boghandler og Bogtrykker. I Biancos Badestue drive nu Trykkerne deres Væsen, og i den Marmorkumme, som engang indsluttede den skjønneste Qvindes snehvide Legeme, gjemmes nu Kjønrøgen til Bogtrykkersværten. — Men man behøver ikke at gaae til Italien, for at see det Forgjængelige i al menneskelig Herlighed. I Nærheden af Helsingøer laae Gurreslot, som Waldemar den 3die ikke vilde bortbytte for "Paradiset selv". Alt hvad man nu seer deraf er Fundamentet og en Kjelder. Dog — endnu mere forfærdes man ved at nærme sig Hirschholm. Af dette Slot, som endnu for halvtredsindstyve Aar siden var Glædens Bolig og Pragtens Middelpunkt, er nu næsten intet Spor tilbage mere, og de skyggefulde Spadseregange, hvor stadselige Hofdamer og guldbebræmmede Hofmænd engang lystvandrede, ere nu forgrote som et Vildnis.

Vaccinationen.

At udbrede nedslaaende og foruroligende Sagn er intet ualmindeligt. Hvor mange Gange skulde Verden ikke forgaae, og hvor tidt var den yderste Dag, efter de meest soleklare Beregninger, ikke for Døren? Til de sørgelige Spaadomme, som visse Ulykkesprophеter i den nyeste Tid, enten af Dumhed eller Kaadhed, have udbredt, hører den, at de, som ere vaccinerede, ikke kunne blive ældre end 30 Aar. Allerede den sunde Menneskeforstand siger, at ingen Fornuftig kan paastaae Sligt, da det ikke er mere end noget over 20 Aar siden, Vaccinationen i Engelland blev indført, og ingen af de Børn, der ere blevne vaccinerede, nok kunne have opnaaet en Alder af 30 Aar. Men sæt ogsaa, at det kunde bevises, at endeel Vaccinerede vare døde førend det 30te Aar, saa maatte det samme jo ogsaa kunne bevises om ligesaa mange Ikke-Vaccinerede, thi Vaccinationen kan jo ikke være et Middel mod Døden. Men det Hele viser, at Kokopperne, hvor stor en Velgjerning de end ere for Menneskeheden, have deres Fiender. Allerede for 20 Aar siden skrev Dr. Marcus Herz, uden Tvivl i den bedste Hensigt, en Afhandling mod Vaccinationen, som han kaldte Bæst-Indpodning (Brutal-Impfung), hvori

han meente, at det var yderst skadeligt at indpode Mennesket en dyrisk Gift; men han glemte, at det dog er bedre at indpode Mennesket en i sine Virkninger tusind Gange mildere dyrisk Gift, end en, hvert niende Individ dræbende, menneskelig Gift. — Iøvrigt er det ved paalidelige Reisendes Beretninger nu godtgjort, at Læger i Indien allerede for længe siden have anbefalet Vaccinationen, og i et holsteensk Tidsskrift har man allerede for over 50 Aar siden læst, at Malkepigerne i Holsteen aldrig faae de naturlige Kopper.

Landskabs-Kobberstikker Petersen.

(Indsendt.)

Medens Danmark saa ofte glædes ved dets Videnskabsmænd og Kunstnere, og disses herlige Frembringelser, eier det ogsaa i et, idetmindste hos os, hidtil næsten aldeles udyrket Fag en Kunstner, der vistnok i høi Grad fortjener at vorde offentligere og fordeelagtigere bekjendt; og denne Mand er Landskabs-Kobberstikker Petersen.

Indsenderen vil her ingenlunde vove at afgjøre noget om Rangen i Kunstens Rige. Kun saameget maatte det tillades ham at sige: Enhver, der med sit indre Øie formaaer at opfatte det Guddommelige i Naturen, saavel i den hele som i dens enkelte Dele, og som paa en genialsk, characterisk og sand Maade veed at fremstille, hvad han har opfattet, er Kunstner, uden videre Hensyn til den Form, hvorunder han fremstiller det. Hvad enten han bruger Ord, Toner, Marmor, Farver eller Kobber for at meddele Andre sine Anskuelser, er han ligefuldt Kunstner. Blandt alle Kunstens Dyrkere har man hidtil, og det vel ikke aldeles uden Føie, betragtet Kobberstikkeren fra en underordnet Synspunkt, idet han nemlig blot ligesom eftergjorde andre Kunstneres Frembringelser, og altsaa paa en mere middelbar og mindre original Maade kom i Besiddelse af det, han frembragte. Imidlertid er dette vel næppe saa ganske sandt; thi Kobberstikket er jo ingenlunde en simpel Efterligning af Maleriet eller Billedhuggerarbeidet. Dette har Legemet og hiint Farverne forud, som Kobberstikket maa søge at erstatte; og allerede hertil hører en Originali-

tet, som vistnok fortjener Agtelse. Imidlertid vilde man, dersom Kobberstikkeren ikke kunde gaae videre, dog i det høieste kun betragte ham som en duelig Oversætter, der vidste paa en interessant og genial Maade at overføre andre mere uddannede Sprogs Skjønheder i sit eget; og han vilde endda blive staaende paa en underordnet Plads i Kunstens Rige. Men naar Kobberstikkeren uden de andre Kunstneres Hjælp fremstiller Naturen paa en lige saa genial og sand Maade som disse, endskjøndt hans Sprog er fattigere, da turde han vel ogsaa kaldes original Kunstner.

Allerede i Aaret 1816 røbede Petersen ved sine udgivne "Studier efter Træer", at han besad et saadant Anlæg. De vise noksom, hvor nøie han har studeret de enkelte Træsorter, og hvor rigtigt han har vidst at opfatte Characteren af disse saavel i deres forskjellige Aldere som i deres forskjellige Groupperinger og Enkeltheder; og man gjorde sig et ikke ugrundet Haab om, at P., som saa heldigen havde vidst at idealisere een af Landskabets vigtigste Prydelser, engang i Tiden vilde gjøre Fædrenelandet Ære som Landskabs-Kobberstikker. Imidlertid udkom deraf ikke mere end 3 Hæfter; og de andre mindre Arbeider, som han efterhaanden leverede, sagde os kun, at han endnu ikke havde studeret Belysningen, Effecten og Holdningen, disse ikke uvæsentlige Dele af et saadant Arbeides Fortjeneste; ja de paa Subscription udgivne danske Egne lode endog befrygte, at han, der nu ganske syntes at arbeide af oeconomisk Trang, vilde være aldeles tabt for Kunsten. Men, imedens Kunstens og Ps. Venner saaledes ganske havde opgivet det skjønne Haab, de engang gjorde sig om hans Fremskriden, fremkom han lige saa overraskende som uventet med sin "Grib-Skov" (1 Alen i Høiden og $1\frac{1}{2}$ Al. i Breden), der skulde træde istedetfor det 4de og sidste Hæfte af de ovenberørte Studier. I Sandhed! enhver Kunstner og Kunstelsker maatte inderlig glædes ved dette Arbeide; og enhver Miskjendelse maatte bortfalde. Den vakte Frygt var nu forsvunden: P. havde, medens trange Kaar nødte ham til at arbeide for et større Publicum, der lettere lod sig tilfredsstille, ingenlunde tabt sit store Maal af Sigte; i beskeden Stilhed havde han kæmpet fremad; og nu forelagde han os pludseligen Frugterne af sin lønlige Straben. Vi see ham her ikke blot den samme som

i Studierne, men noget langt mere. Den lige saa rigt som smagfuldt udstyrede Forgrund viser noksom, hvor omhyggelig han har studeret endog Naturens mindste Enkeltheder; og det Characteristiske i de skjønne og store Skovpartier saavel som de enkelte Træers ædle Form og den i det Hele, uagtet hver enkelt Details Nøiagtighed, herskende indviklede Forbindelse er et skjønt Beviis paa de store Fremskridt, han har gjort; men især røber Compositionen og Anlægget tydeligt den vordende store Kunstner. Imidlertid er dette Arbeide desværre ikke uden Feil; og, idet Anmelderen ikke omtvivler, at P. baade har Beskedenhed nok til at tiltroe sit Stykke Feil, og Kundskab nok i sit Fag til at indsee dem, naar han gjøres opmærksom derpaa, vil han henpege paa de vigtigste af samme. Hvad der først og fornemmelig støder Øiet, og end mere vilde gjøre det, hvis vi ikke idelig tabte os i Anskuelsen og Beundringen af de alt anførte Skjønheder, er den, næsten maatte jeg sige forskrækkelige, Luft, der egentlig slet ingen Ting ligner. Imidlertid tør vi sikkert af Ps. Flid og Stræben vente, at han, naar ham levnes Tid og Rolighed dertil, ogsaa med lige Held vil studere Luft og Skyer. Holdningen eller Luftperspectivet er heller ikke lykkets; men dette ligger fornemmelig deri, at de fjernere Gjenstande (hvis Formers Utydelighed iøvrigt noksom viser, at han har villet lægge dem i en længere Afstand) ere for mørkt ætsede. Det synes iøvrigt, som om han af Frygt for at bringe for megen Uro i Belysning og Effect er forfalden til en altfor stor Rolighed, der næsten grændser til Monotoni; og den saa ængstelige Nøiagtighed, hvormed hver enkelt Deel af Forgrunden er udført (hvilket maaskee kommer deraf, at P. endnu ikke nøie nok har opfattet slige Smaavexters o. s. v. Characteer, og derfor copierer for strængt) forekommer Indsenderen som ikke svarende til det Øvrige. Det seer næsten ud, som om Forgrunden ikke hørte til dette, men til et andet skarpere og mindre genialt, maaskee afcopieret Stykke. Dog alt dette er noget, som P. ved fortsat Studium kan rette; og hans hidtil gjorte Fremskridt berettige os aldeles til at troe, at han vil det. De mere specielle Feil, f. Ex. en forfeilet Skygge eller et enkelt Træs urigtige Stilling o. s. v. forbigaaes her som min-

dre vigtige. Kun maa Anm. endnu bemærke, at Egegrouppen, eftersom dette Stykke skulde udgjøre et Hæfte af de i 1816, 17 og 18 udkomne Studier (hvis 3 Hæfter udgjøre Bøge-, Ege- og Naaletræer) baade med Hensyn til Pladsen og Behandlingen (ihvorvel den heller ikke er feilfri) har faaet altfor stor Overvægt over de to andre Træarter; og dette fortjente den maaskee saa meget mindre, som dog Bøgen ret egentlig har hjemme her, og unægtelig udgjør Grib-Skovs fortrinligste Prydelse.

Men, idet vi saaledes have omtalt nogle af Ps. Feil og søgt at gjætte Grundene dertil, kunne vi ikke med Taushed forbigaae endnu en Omstændighed, der maaskee ogsaa turde hindre ham i hans Fremskriden paa en saa hæderlig begyndt Bane. Iblandt hans forskjellige mindre Arbeider findes nemlig ikke faa Stykker i den saa kaldte Tuskmaneer, og nogle i Sortkridmaneer. Saaledes at befatte sig med flere Manerer paa eengang, inden han endnu har naaet den fornødne Færdighed i den første og vigtigste, nemlig at kunne bruge Naalen og Gravstikken tilgavns, maa nødvendig standse hans Fremgang; hvortil endnu kommer, at Tuskmaneren efter Sigende skal være et særdeles vanskeligt og utaknemmeligt Arbeide, der medtager megen Tid, og altfor ofte mislykkes selv for dem, som have havt Underviisning og Øvelse deri. Iøvrigt er den Frugtbarhed, som P. i de Aar, han har befattet sig med Kunsten, stedse har viist, ogsaa et Beviis paa hans udmærkede Talent, om end mange af disse Arbeider bære Præget af altfor stort Hastværk. Thi, maa end Grunden til dette Hastværk tildeels søges andetsteds, saa ligger den hos P. vistnok ikke mindre i den Overflødighed af indvortes Ild, som Begynderen endnu ikke har lært at tæmme, og som derfor saa let fører paa Afveie. Barnets Overgivenhed og mange dumme Streger er jo ikke sjelden et Beviis paa dets gode Anlæg, som kun trænge til at styres og ledes; og saaledes er det unægtelig ogsaa med Kunstnerens Udskeielser. Hvad vi derfor ret af Hjertet ville ønske P. er: at et rundeligere Udkomme og en uforstyrret Rolighed maatte sætte ham istand til at erholde den fornødne Fasthed i sin Kunst; at han med samme Held maatte studere de øvrige Dele af Landskabet, som han har studeret Træer-

ne; og at han vilde gjøre den rette Brug af Naal og Gravstikke til sit Hovedformaal. Hvad der da tilsidst vilde krone Værket, var, om P. engang maatte vorde saa lykkelig ved Reiser at kunne udvide sine Studier. Vel eier Danmark, formedelst sine Skove og Indsøer, saare mange og skjønne Prospecter; men den Afvexling, som Bjerge, Klipper, store Floder, Vandfald o. s. v. kunne give, savnes alligevel, og det er jo dog kun et nøie og troligt Studium af Naturens Mangfoldighed, der kan uddanne en saadan Kunstner. Imidlertid kunde han maaskee alt her hjemme gjøre Begyndelsen hertil, ved at levere os Kobberstik af vore fortjente Landskabsmaleres fortrinligste Arbeider. Han vandt desuden derved ogsaa det, at han blev nøiere bekjendt med Andres individuelle Anskuelser af Naturen, der vistnok tildeels vilde kunne berigtige hans egne, tildeels vække nye hos ham.

Noget, som iøvrigt maa tjene til Ps. Undskyldning, kunne vi her ikke heller forbigaae: han har ikke altid dyrket Kunsten; først i en modnere Alder, alt Mand og Fader, gav han efter for en Tilbøielighed, han ikke længer kunde modstaae, og forlod en nærsom Levevei, for at følge et Kald, hvortil Naturen saa herligt havde udrustet ham. Uden, idetmindste saavidt Anm. er bekjendt, offentlig Understøttelse og uden Veiledning (hvilken sidste Omstændighed maaskee især har bidraget til at give hans Arbeider den store Originalitet, de unægtelig besidde) har han i disse sørgelige Aar viist en lige saa urokkelig Vedholdenhed som roesværdig Flid. Maatte kun den Gudinde, hvis Fahne han nu har svoret, tilfulde erkjende det Offer, han bragte hende! og snart lønne hans møisommelige Stræben!

Han har nu atter udstædt en Subskriptionsplan paa Prospecter af danske Slotte, Kjøbstæder m. v., og ledsaget den med Sorgenfri Slot i Tuskmaneer som Prøve. Maanedlig vil udkomme eet saadant Stykke; og det sælges for den yderst billige Priis 3 Mk. i Tegn. Ihvorvel Anm. nu vilde ønske, at P. heller havde valgt en anden Maneer, og at han ved større og ham værdigere Arbeider havde kunnet erholde sit Udkomme, saa kan man paa den anden Side dog ikke nægte, at Danmark trænger til en ny voyage pittoresque; og hvo kunde vel bedre levere os den end Petersen? Desuden har han jo viist at han ikke glemmer Kunsten over slige Arbeider, men hæderligen anvender sin ringe Fortjeneste og den Tid, der levnes ham. Vi kunne derfor ikke andet, end af Hjertet ønske, at hans Medborgere ved en talrig Subskription vilde skienke ham den fornødne Opmuntring.

—γ—γ

Hvorledes seer det ud inden i Nyeholland?

(Fortsættelse; see forr. No.)

Ifølge den statistiske Tabel, som Oxley har i sit omtalte Værk leveret, og som han kunde meddele med Paalidelighed, da han er General-Intendant ved Colonien, og som findes i hans omtalte Værk, Pag. 392, vare begge Colonierne i Nyholland og Van Diemens Land, ifølge den Optælling, som naaer til 11 Novbr. 1818, i Besiddelse af 3618 Heste, 55,450 Stkr. Hornqvæg, 22,693 Sviin og 201,247 Faar. Med det samme kan bemærkes, at Folkemængden udgjorde i begge Colonier paa samme Tid, ifølge disse Tabeller, 25,054 Mennesker, hvoriblandt der vare 3903 af de overbragte Forbrydere med deres Koner og Børn. Faarenes Mængde vil efter nogle Aars Forløb saaledes stige til Millioner, og udgjøre den vigtigste Handelsartikel. — At et saa stort Land kan frembringe saa mange nyttige og velgjørende Produkter, at det er saa fortrinlig skikket til deres Frembringelse, uden dog at besidde dem af Naturen, er atter et Bevis paa, at denne Verden ikke kan være et Værk af et blot Tilfælde, eller af en blind Mechanisme, men at den derimod skylder sin Indretning til et med Frihed handlende aandeligt Væsen, der bestemmer hvad der skal være og ikke skal være paa hvert Sted, efter høiere, for os Mennesker ofte uforklarlige, Hensigter.

Saa mærkværdige som Nyhollands Frembringelser ere, og som her kun saare korteligen have kunnet være berørede, saa mærkværdige ere ogsaa denne Verdensdeels oprindelige Beboere. De høre alle til een Stamme, endskjøndt formodentligen til flere oprindelige Varieteter, nemlig til den

ved sin naturlige Svaghed og Hæslighed saa bekjendte sorte Papuas Stamme, som er udbredt over de store Øer Sønden for Indien, og hvorover den lærde Engelænder Crawfurt har nyelig meddeelt os en saa lærerig Beskrivelse. Denne Stamme, som synes at være blandt Menneskene, hvad saamange af de saakaldte Ukrudsplanter ere i Væxtriget, nemlig kun saalænge bestemte til at indtage en Plads, indtil en anden Plante af en bedre Natur bliver istand til at fortrænge dem. Forfatteren til dette Stykke har gjort sig det til et Formaal, at studere sig ind i dette Folks Characteer og Egenskaber, og skal, naar han bliver færdig med sine Undersøgelser, fremstille dem offentlig til Publikums Bedømmelse; thi det har noget meget tiltrækkende ved sig, at studere et Folks Tænkemaade, som endnu er oprindelig i Naturens Tilstand; hvorved man idelig støder paa Personer, som ikke tilforn have seet Europæere, og ikke kjende andre Mennesker end de, som høre til deres egen Race, og som man tillige har en rigelig Leilighed til at lære at kjende, eftersom Europæerne have nu nedsat sig imellem dem, og derved idelig komme i Forbindelse med dem.

Denne forunderlige Menneskerace har noget ligt med Negerne, uden dog at være egentlige Negere; den er sort eller i høi Grad sortebruun, hvorved Farven synes at variere efter visse oprindelige Varieteter, uden at Klimatet er saadant, at man skulde troe, at den maa nødvendigt frembringe den sorte Farve; den er af en afskyelig Hæslighed; Kroppen er mager og tynd, hvilket især er Tilfældet med Lemmerne. Ansigtstrækkene ere saa modbydelige som muligt, Øinene ligge dybt inde i Hovedet og ere beskyggede med tykke Øienbryne; Næseborene gaae langt ud til Siden; Læberne ere tykke, og hele Physiognomiet forraader en ondskabsfuld Vildhed. Fruentimmerne vandannes desuden ved deres lange nedhængende Bryster, og disse Menneskers indvortes Vildhed og Raahed svarer til deres Legemsdannelse. Uden Regjeringsform og næsten uden Religionsbegreber, saavidt man endnu hidindtil har kunnet bemærke det, vanke de omkring uden faste Boliger, og næsten aldeles nøgne; en Orm, et Skaldyr ved Strandens Bred, Planternes Rødder, Vildtet i Skovene og Havets Dyr, saavidt de kunne faae

fat paa dem, ere deres Føde; især er det virkelig forunderligt, at uagtet de saa ofte lide Mangel paa Levnetsmidler, og uagtet Havet tilbyder dem en saa stor Mængde deraf, saa kunde de dog ikke finde paa, som Eskimoerne, at gjøre sig Baade for at tage ud paa Havet og bemægtige sig dem, som ogsaa synes at hentyde paa en Race-Forskjellighed. Vil man ret gjøre sig en Forestilling om hvorledes en Vild seer ud, saa har man blot nødig at see det illuminerede Portræt af en saadan fra det Indre af Nyholland, som findes i Oxleys Værk. Saa vildt som disse Menneskers Udseende og Sæder ere, saa vildt er ogsaa deres Indvortes. De mishandle og undertrykke deres Fruentimmer; de strides med hinanden og mishandle hinanden indbyrdes. De true og forfølge de Fremmede, som lande ved deres Kyster. Man kan ikke forlade sig paa dem; thi de myrde Europæerne hemmelig, hvor de kunne, og selv dem, mod hvilke de ogsaa have viist sig venskabelige; hos Enkelte spore man vel Træk af Godmodighed; men det er kun sjeldent Tilfældet.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Ved Placat af 1ste Augusti d. A. har det behaget Hs. Majestæt allernaadigst at befale og anordne: "At i alle Tilfælde, hvor Nogen, som findes skyldig i Indgreb i Andres Handelsrettigheder, ikke forbryder de Varer, hvormed slig Handel er drevet, bør den Paagjeldende dog ikke beholde fri Raadighed over disse Varer; men dersom han ikke kan forenes med en til Handel med slige Varer berettiget Person om at overlade denne Varene, bør de sælges ved offentlig Auction."

Under 10de August d. A. er udkommet en allerhøieste Forordning for Danmark og Hertugdømmene, angaaende Lettelser og Forandringer i Skibsafgivterne.

Den her til Staden ankomne Armenianer logerer hos Hr. Knirsch. Han falholder Pibehoveder, ægte Shawls (hvoriblandt til 1000 Rbd. Sølv Stykket), lugtende Vand etc. Han har dagligen et talrigt Besøg. Han taler forskjellige

europæiske Sprog, især Fransk, og en Rigsbankdaler betitler han med un Papier.

Skrivelse fra Kiel, af 17de August 1821. Skjøndt Kornpriserne ere stegne noget, saa hører man dog endnu allevegne Klager over Kornets alt for ringe Priis. Rugen staaer overalt meget godt, og man er siden 8 Dage beskjæftiget med sammes Indhøstning. Boghveden er derimod mislykket paa mange Steder og forkommen ved Kulden. Man frygtede for nogen Tid siden, ikke uden Grund, at ved den lange Tørke Græsset saa aldeles vilde bortsvinde, at der kun vilde være liden Udsigt til, i Efteraaret at erholde godt Smør og Kjød til billig Priis; men det senere indtrufne Regnveir har, Gud skee Tak, atter oplivet Alt, og de afsvedne Marker ere igjen prydede med den skjønneste grønne Farve. — Professor ordinarius i Theologien, Dr. Joh. Chr. Schreiter her i Staden, er den 10de d. M. afgaaet ved Døden. Consistoriet lider et stort Tab ved dette Dødsfald, hvorved en Mand berøves samme, der har udmærket sig i sit Embede ved sin Virksomhed og Hengivenhed til den af ham dyrkede Videnskab. Den Afdøde efterlader en Enke med 5 Børn.

Aarhuus, d. 17 August. Den rædsomme Brandklemten vaagnede os i Morges af den søde Morgenslummer. Et heelt Baghuus, hørende til Domsognets Skolebygning, stod i klaren Lue. Men ved Byens fortrinliggode Brandanstalter var Ilden allerede slukket en Time efter at man blev den vaer. — Den af sine Danske og Norske Prospecter hæderligst bekiendte Landskabsmaler Lange er kommen hertil, for ogsaa at optage et Prospect af Aarhuus, ligesom af de øvrige jydske Kiøbstæder.

Viborg, d. 15 August. Markedet i Skive sidste Torsdag var besøgt af Hestehandlere saavel fra Holsteen som Sjælland, hvorved gode Heste fik endeel Aftræk. Priserne vare forskjellige; de bedste kostede fra 40 til 95 Rbd. Sedler, gamle Heste fra 10 til 14 Rbd. Stykket; gode Køer kostede fra 20 til 30 Rbd.; en feed Koe blev solgt til 45 Rbd.; gamle Køer derimod fra 7 til 13 Rbd. Af Smør var kun lidet, som kostede fra 12 til 14 ß. Pundet. — Berigtigelse. Redactionen for Viborger Samler, der, efter et Brev fra en troværdig Mands Haand, anmeldte Ildebranden i Hvam Præstegaard og dens Aarsag at have været "en Tækkemands Uforsigtighed, der sad i det nedrevne Tag og tændte sin Pibe", har fra en Embedsmand i den Egn modtaget Begjering om, at berigtige dette Sidste, da det ved det afholdte Forhør er oplyst, "at Tækkemanden "hverken sad ned i Halmen ei heller havde Ild "eller Pibe i Hænderne, da Branden begyndte, men derimod gik og tællede paa en Pind "til hans Tækkebræts Istandsættelse." Da det, som Indsenderen rigtig tilføier, ikke kan være endog den fattige Dagleier ligegyldigt, at see sig miskjendt og tillagt en saa utilgivelig Skjødesløshed; saa er Redactionen, der kun efter anden Mands Brev tog Anmeldelsen, ligesaa beredvillig til, efter foranstaaende nærmere Oplysning, at berigtige det om Tækkemanden urigtig Anførte.

Blandede Efterretninger.

Efterretninger fra London af 10de August melde, at Hendes Majest. Dronningen af Engelland afgik ved Døden den 7de August, om Aftenen Kl. 10, 25 Minuter. Hun døde af samme Sygdom som Georg den Andens Gemalinde. — Klokkerne i Westminster Abbedie og St. Pauls Kirke forkyndte Hovedstaden dette Dødsfald, ligesom samme den 8de blev bekjendtgjort i et Tillæg til Hoftidenden. — Det var først den Forevigedes Ønske, at hvile i een Grav med hendes uforglemmelige Datter; men da hun tvivlede om, at dette hendes Ønske vilde blive opfyldt, forlangte hun, at hendes Liig maatte blive jordet i hendes Faders og Broders Begravelse i Brunsvig. — Den 9de August lagdes Liget, i Lord og Lady Hoods og Lady Hamiltons Overværelse, i en Kiste af Cedertræe; men da det hastig gik i Forraadnelse, maatte man ile med at lægge det i en Blykiste. Det bliver ikke sat offentlig til Skue. — Den Forevigede skal have testamenteret den unge Austin sin hele Eiendom. — Den 9de August afseilede fra Portsmouth Skibene Glasgow, Capitain Doyle, Tyne og Corvetten Rosario, for at modtage Dronningens Liig og bringe det til Cuxhaven.

Den i Bamberg udkommende frankiske Mer-

kur melder fra Grækenland, at den med saa stor Pomp forkyndte og i Grækenland ankomne Hellenernes Messias, er virkelig — Napoleon, — men ikke den Napoleon, som virkeligen døde og blev begraven paa St. Helena, — men hans Broder, Joseph Napoleon, først Konge af Neapel, siden Konge af Spanien, og tilsidst Privatmand i Amerika. Denne er med flere franske Officierer, saasom Lefebre Desnouettes, Brødrene Lallemand og andre, ankommen fra Amerika til Grækenland, for at tilbyde den græske Nation sin Tjeneste.

Den forhenværende Høvedsmand for Landeværnet i Befrielseskrigen, Friherre E. L. v. Dalberg, har i Frankfurter-Tidenden ladet bekjendtgjøre, at han er beredt at slutte sig til de tydske Mænd og Ynglinge, som ville gjøre Toget til Grækenland.

I J. Mayes Reise til Constantinopel rc., leveres følgende Characteerskildring af Nygrækerne: Med udmærkede Aandsgaver, man kunde næsten sige, med medfødte, er dette Folk udrustet af Naturen; en lykkelig Hukommelse og et afgjort Talent for Sprog, synes at være de fleste af dem eget; ikke sjeldent finder man Grækere, der forstaae og tale 8 til 9 Sprog; de ere overalt af en levende Characteer, fine, muntre, selskabelige; det er sammes Grundtræk; uddannede, det være nu ved Forfatning eller Religion, beherske de sig selv med Kraft i Uvillie og Vrede; de synes kolde, om det end koger i dem. Fra den tidligste Barndom virker Exemplet af listig Forstillelse; forslagne og rænkefulde, skjule de konstigen den glatte Ydreside ved Grimasse af Venskab og Høflighed, saasnart det er dem om deres personlige Fordeel at gjøre. Deres Høvedtræk er, næsten uden Undtagelse, Partieaand, og den ene Stammes Skinsyge mod den anden. Findes der mindste Skin for, at et Partie vil overflyve det andet, saa er der strax et halvt Hundrede, der hemmeligen, saa meget som muenligt, søge at hindre det, og jeg er overtydet om, at dersom man lod det komme an paa Stemmefleerhed, snarere ti Tyrker vilde blive satte paa Tronen, end man vilde kunne enes om at indrømme een Græker denne Plads. Ingen Familie, ingen Stamme vil tænke stort nok til at bringe en anden Familie, en anden Stamme et Offer. Af de gamle Grækeres Aand have de nye intet andet arvet end Tvedragt og Familie-

partieaand. Det Ordsprog: 10 Grækere 11 Sind, skal være eet af de rigtigste. Den stedse af Ergjerrighed og Skinsyge nærede Grundsætning: heller at see en Fremmed end en forhadt Medbeiler over sig, vil indtil den yderste Dag hindre Grækerne fra at vorde et selvstændigt Folk.

Under sit Ophold i Engelland havde Peter den Store en lang Samtale med Penn; den efterlod et saadant Indtryk, at Czaren siden, da han var i Deptford, besøgte Qvækernes Forsamling, og viiste stor Anstand og Nedladenhed. Da han 16 Aar derefter, 1712, stod med 5000 Mand i Friedrichsstadt i Holsteen, for at understøtte de Danske mod Sverrig, var hans første Spørgsmaal, om der gaves Qvækere paa dette Sted? og da man svarede ja, yttrede han det Ønske, at ville overvære een af deres Forsamlinger. Der blev foranstaltet en saadan, og ledsaget af Prinds Menzikoff, Gener. Dolgorucki og andre Store, besøgte han den. Strax efterat de havde sat sig, begyndte Gudstjenesten. Philip Desair reiste sig og prækede. De Moskowitiske Herrer iagttoge en ærefrygtsfuld Taushed, endskjøndt de ikke forstode et Ord af det, der blev sagt, og for at bøde herpaa, forklarede dem Czaren selv af og til, hvad der blev talet. Da Talen vat tilende, sagde han: Enhver, der kunde leve overeenstemmende med en saadan Lære, maatte vorde lykkelig.

Kjøbenhavns Børs, d. 21 August.
Cours. Hamb. 2 M. 263, a vista 266. Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12½ ß. a 15 Rbmk. 13 ß. Oblig. (med Renter fra 11 Juni 1821) 72½ a 73. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Februari f. A.) 92 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 15. Svenske Sedler 67¾ ß. — Disconto 6 pC.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 68.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 25 August 1821.

Til Thaarups Aand.

Høie Skiald! der alt ved Vandringen paa Jorden
Sang, som stod Du blandt Seraphers Orden,
Godheds Under, Almagts Priis.
Store Skiald! Naar den Retfærdige Du malte,
Var det, som Jehovas Torden talte,
Som Sværd=Englens Røst i Paradiis.
Dybe Skiald! Saa langt en Dødelig tør komme
I Naturens store Helligdomme
Gik Dit Aande=Blik; da lød Dit Qvad
Høit til Herrens Lov, som Stjerner skaber,
Varmt til Godheds Priis, som ei af Syne taber
Middet i det Skabtes Rad.

Ædle Skiald! Hist i det skiulte Tempel,
Hvor hver Dyd er Ordnens bedste Stempel,
Du var Tolk for Armods Sag;
Medynk greb hver Broder Murers Hjerte;
Villig Haanden gav, naar Du begjerte.
Gud Dig lønne paa hin Dag!

Danne=Skiald! Da Fredrik lod sig vie
Til hver Dyd, hver Ynde, til Marie,
Var Dit Qvad vor Glædes Tolk.
Danske Hjerters Ønsker, varme, rene,
Skrev Du hist paa Kongeborgens Stene,
Fra Kong Christian, fra Hans Folk.
Dannemarks Thalia bød Dig Parret sige:
Hyttens Fryd var med Palladsets lige;
Du har skildret sandt og let
Jordedyrkerens de simple Danske Sæder,
Bragt for Thronen Bondens Troskabs Hæder;
Thi Dit Hjerte, Thaarup, følte det.

Gamle Skiald! Ak! Men, Du kunde ikke tie
(Thi det voldte Barde=Hiertet Svie)
Naar Du ofte saae en Dværg
Sælge Tant, og Kling=Klang, og Spectacler,
Tomme Ord for Musernes Oracler,
Hentede fra helligt Bierg:
Tugtende Dit Vid da spottede slig Daare:
Tie Musers Sønner derfor ved Din Baare?
Nævne ei Din Værd, Dit Navn?
Gutfeld! Skal Din Graad Hans Grav kun væde?
Horneman! Vil Ingen med Dig qvæde
Thaarups Roes, og Danmarks Savn?
Hædersmænd! Hvi riste I kun ene
Mindesange paa Hans Bautastene?

Værer stille kun! Ei er Han glemt:
Giennem Secler skal Guds Tempel runge,
Naar en sildig Slægt Hans Hymner siunge;
Thi Hans Harpe var son. Davids stemt.
Vrider, Smagens Mænd, ei Eders Hænder! —
Musen sig fra Danmark ikke vender,
Det skal ære Aand, og Kraft, og Vid:
Thaarups Troskabssange skulle stedse tone
Jublende til Dannerkongers Throne;
Thi Han sang hver Borgers Iid.
Danske skulle troe, de siunge egen Stemme,
Naar, ved Skialdens Qvad, de sødt fornemme
Salig Glæde paa den Plet af Jord,
Hvor den første Gnist blev tændt til Borgerflamme,
Hvor de Modernavnet lærte først at stamme,
Hvor de hørte første Danske Ord.
I Thalias Tempel skulle endnu længe
Thaarups Qvad, til Schultz's Harpestrenge,
Hæve høit vort danske Bryst.
Bonden mindes glad sin Frihedes Kilde,
Naar han læser Dit idylliske Høstgilde
Til sin Vivs, sin Huuskreds Lyst.
"Jeg er fri," han sige skal, og smile:
"Stolt jeg nu kan lægge mig til Hvile:
"Gud velsigne Christian!
"Han har knuset Bondens tunge Lænker,
"Intet Stavnsbaand mere os indskrænker,
"Han har adlet Bondens Stand.
„"Gud velsigne Fredrik!"„ skal den ømme Pige
Til sin muntre frie Brudgom sige:
„"Han vil værne om vor Ret!
„"Han stod hos; den Danske Prinds har skrevet,
„"For sin Fader, Bondefriheds-Brevet:
„"Godheds Gud ham lønne det! —
„"Men, velsignet være, Thaarup! og Dit Minde;

„"Danneskiald! Siig, hvor Du kunde finde
„"Ord, som tolkede vor Fryd?
„"I vort Navn, med Qvad, Du Krandsen bragte,
„"Som mod Fredrik og Hans Brud vi rakte,
„"Og Din Sang var vore Hierters Lyd."„

Thaarups Aand! om hist i lyse Eden
End Du skuer Støvets Daad herneden?
Ei Du kalder det en fremmed Haand,
Som ved Skialdens Baare skrev hans Minde:
Jeg har Følelse, er Dansk, og Sangerinde;
Det er vore Slægtskabsbaand.
Himlens Sanger! Hist i Englechore
Bruger Du ei jordisk Digter-Fore.
O! Til Danske Muses Tarv
Lad det blanke, skiønne, gyldne Stykke
Fødelandets Sønner længe smykke,
Send os det til evig Arv!

J. M. Jessen.

Noget over Hr. Pastor Brolunds, i Skilderiets No. 45, 46, 47 og 48 indførte, Tanker, i Anledning af det Forslag, at Bondergaardes Bortforpagtning paa visse Aar, og efter frie Contracter, maatte tillades.

(Fortsættelse; see No. 66.)

Ved at opmuntre til en Overgang fra Fæstebønder til Selveiere, har man jo angivet til Hovedgrund, at af en Eier, snarere end af en Leier, kan ventes Grundforbedringer, der kræve Forskud. Hvorfor da indskrænke denne almindelige Sætning til Bondestanden, og ikke ville anvende den paa Godseieren (der dog for det meste kan antages at kunne lettere udruste et Forskud end Selveierbonden, og paa hvis Beredvillighed til at udføre kostbare og meget betydelige Forbedringer — naar det blot kan indsees at de

ere lønnende — den næsten paa alt Proprietairgods i hele Danmark indførte Udskiftning og Udflytning afgiver et uimodsigeligt Bevis for enhver upartisk Dommer, der ei vil antage for høi patriotisk Opofrelse, hvad som har sin Grund ene i en vel forstaaet og meget tilladelig Egenkjerlighed, da ingen ved samme fornærmes, medens Staten eller det Hele derved vinder)? Hvorfor fraraade ethvert Forsøg paa, ved uindskrænket Frihed til at afhænde sine Bøndergaarde, at bevæge Grundeierne til at fremlokke en høiere og bedre Cultur paa deres Eiendom? helst da man i Hertugdømmene Slesvig og Holsteen har det uimodsigeligste Bevis for, at Friheden til at fæste, leie eller forpagte Bøndergaardene, aldeles intet Skadeligt har havt til Følge, men at Alt der gaaer sin jevne Gang, uden at man hører ringeste Klage derover. Hvor man altsaa baade har Theorie og Erfaring for sig, falder det vanskeligt at øine de formeentlige Farer ved en Ting, og sandelig! disse Farer fremstilles her, for det meste, for Indbildningskraften, enten af den saa saare almindelige Afskye for alt Nyt, eller af en ædel, men undertiden ilde anbragt Frygt for, at Bondestanden skulde kunde undertrykkes eller overlistes ved frie Contracters Slutning, eller af en — som det synes, maaskee Menneskene medfødt — Misundelse mod enhver relativ Riger-, hver Gang man troer at han faaer Leilighed til at formere sin Rigdom. I Almindelighed virke de tvende førstnævnte Grunde, og undertiden blander den tredie, endog ubevidst, sig deri, hvorved da omsider den besnærede Indbildningskraft virker imod en rolig Fornuftsslutning, og seirer endog ikke sjelden over samme. Naar Hr. B. Pag. 728 ønsker Fæsteindretningens Vedblivelse, fordi den er til øiensynligt Gavn for en vis Klasse af Statsborgere (nemlig Fæste-Gaardmænd, thi kun for disse, og ikke den langt talrigere Klasse af Huusmænd, finder den — som lovbefalet — Sted), saa synes det mig man med lige Ret kunde ønske Lotteriets Vedblivelse, til øjensynligt Gavn for dem, der vinde deri. Men det er vel hverken enkelte Personers eller enkelte Klassers Gavn, Statsbestyrelsen især bør anmodes at have for Øine.

Ikke engang den producerende Stand, i hvor gavnlig, hvor ærværdig den end er, burde især

hertil udmærkes. Ethvert Individuum i hele Staten, uden mindste Forskjel, eller uden mindste Hensyn til hvad Klasse han monne kunne henregnes, bør vel kunne trøste og glæde sig ved Overbeviisningen om, at Statsbestyrelsen har hans Vel og Vee directe for Øinene, og hverken lader sig forlede til at fremme hans Gavn paa andres Bekostning, eller andres paa hans; og fra denne Synspunkt betragtet, vil maaskee Hr. B. selv ikke finde sig fuldkommen tilfreds med hvad han Pag. 728 og 729 (under Navn af for Bondestanden i Almindelighed, skjøndt i Grunden ene for dem af samme, der ere Fæstegaardmænd) har anført for Fæsteindretningen, og mod dem, der raade til en Forandring heri, hvis Meninger, han — med temmelig Tilsidesættelse af almindelig Urbanitet — kalder Projecter af ubeviislig Nytte.

Mod hvad Hr. B. paa Side 740 og 741 anfører, lod sig endnu meget sige, naar det ei her blev for vidtløftigt; blot dette vil jeg berøre, at Prof. Begtrups Mening nok neppe har været at fordre Fæsteindretningens Ophævelse, for at skaffe Godseieren mere end de 2 pCt., han siger, denne nu kun har af sit Bøndergods; men at han har anført dette som Bevis for, at sidste, ved nærværende Afhændelsesmaade, benyttes saa slet, saa det ikke kan yde Eieren en høiere Afgivt end omtrent 2 pCt. af Eiendommens antagne Værdie. Iøvrigt vil sikkert enhver rolig dømmende og fornuftig Mand fuldkommen istemme med Hr. B., at det umueligt kan afgive nogen Grund for Statsbestyrelsen til at ophæve den nu gieldende Lovgivning, at Godseierne derved vandt en høiere Indtægt af deres Bøndergods, naar blot maatte tilføies: "ligesaalidet som at Frygten herfor kunde afgive nogen Grund til at fraraade en Forandring, der, uden at krænke nogens virkelige Rettighed, rimeligviis, ved at fremme en større Production, kunde gavne Staten i det Hele, og dem af Bondestanden, der nu, fordi de ikke ere i Besiddelse af en saa stor Capital, som hertil udfordres, ei blive i Stand til at forskaffe sig en Gaard til Fæste." At Fæsteindretningen, langt fra at være Bondestanden i Almindelighed saa kjer og nyttig, som mange troe og nogle forestille dem, er den store Fleerhed imod og kun Enkelte til Gavn, formoder jeg at gjøre indlysende, naar jeg anfører:

Først, at den hindrer enhver, der ei er i Besiddelse af en ikke ubetydelig Capitalformue, fra at tænke paa, nogensinde at kunne faae en Gaard, om han end nok saa meget følte Lyst, Kraft og Duelighed til at forestaae den; thi blot den, der enten ved Arv, Spil, eller ved ulovligen at have, som Tjenestekarl, accorderet sig Kornsæd istedetfor Løn af sin Hosbonde, er i Besiddelse af en Capitalformue, kan concurrere med andre om en fæsteledig Gaards Erholdelse, og dette Fortrin, der ene kommer den — meest hændelsesviis — Rigere tilgode, kan umuligen tjene til at gjøre Fæsteindretningen yndet af andre, end netop de Faa, der vinde derved, at de maaskee undertiden hos de Godseiere, der foretrække et større Fæste for en større aarlig Indtægt, træffe en lykkelig Accord. Dernæst: at et Fæste altid er et blot Hazardspil, hvori een hazarderer sin Capital, under Forventning af et langt Liv; opnaaer han ikke dette, har han berøvet Kone og Børn det, hvoraf de efter hans Død skulle ernære og hjelpe sig frem. Et Fæste, hvorved man, i det man forud giver en Capital, forsikkrer sig en større aarlig Indtægt, eller rettere, befrier sig fra en større aarlig Udgivt, er nok meest at ligne ved en Livrente, man forskaffer sig ved Afhændelsen af en Capital; men vilde man vel i Almindelighed opmuntre Familiefædre til, uden Hensyn til Kone og Børn efter deres Død, at anvende deres Capitaler til at erhverve sig en Livrente? Endelig: at en Fæster, der kun sjelden eengang er Eier af den hele Capital han bruger til Fæste, næsten aldrig beholder noget deraf tilovers, og følgelig aldeles savner Muligheden af at kunne foretage sig endog de meest lønnende Forbedringer paa Gaard, Grund og Besætning, til øjensynligste Skade for sig selv og hele Staten. Om nu en Indretning, der allene er til Gavn for en vis Klasse af Statens Borgere (Fæstegaardmænd), og blandt disse kun dem, der relative kunne kaldes Bondestandens Pengemænd; en Indretning, der er grundet paa et Hazardspil; en Indretning, der bringer Bondergaardene i de rigeste, men langtfra derfor ikke i de beviislig Dueligstes og Virksomstes Hænder; en Indretning, der berøver Gaardbesidderne den fornødne Capital til Gaard, Grund og Besætnings Forbedring, sig selv og hele Staten til

uimodsigeligt Tab; om en saadan bør betragtes som et noli me tangere (rør mig ikke!), som et Palladium for den danske Bondestand i Almindelighed; og de Mænd, der ikke troe dette, men yttre en anden Mening derom, som fremkommende med Projecter af ubeviislig Nytte, er det, der bør indstilles til nærmere Bedømmelse af Landets oplyste, fordomsfri, og ikke efter eensidige Anskuelser en saa vigtig Ting betragtende Hædersmænd. Naar end Bonden, efter Hr. Brolunds Mening, — men som jeg i det mindste paa ingen Maade kan indrømme at være rigtig — endnu staaer paa et saa yderst lavt Trin af Cultur, at ham ikke kan tiltroes Forstand og Overlæg nok til at qvalificere sig til fri Contrahent, saa indseer jeg dog ikke, hvorfor ham tiltroes mere Forstand til at indgaae en Fæste- end en Forpagtningscontract, der, da denne i Almindelighed kun er paa faa Aar, og at det rimelige Tab i disse ikke kan opveje det, som ved Afhændelsen af en betydelig Capital til Fæste risqueres, langt fra hverken kan være saa vigtig eller saa farlig som hiin.

(Fortsættes.)

Hvorledes seer det ud inden i Nyeholland?

(Fortsættelse; see forr. No.)

Vi kommer nu til dette forunderlige Lands Bygning, hvis Beskaffenhed endnu er langt fra, endog forsaavidt man har Hjelpemidlerne dertil, hverken gjennemtænkt eller beskreven. Med Hensyn dertil kan man vistnok sige, at Nyholland er det forunderligste Land der er til paa Jorden, og en Prøve paa hvorledes det staaer i Guds Magt, at have skabt denne Jord paa en ganske anden Maade end hvorpaa den er indrettet. Den første Tanke man skulde falde paa, naar man gjør sig rigtig bekjendt med dette Lands naturlige Bygning er, at Forsynet har bestemt det til at skulle være forbeholden den europæiske Menneskerace, for at gjøre det til et Middelpunct, hvorfra Culturen kan udbrede sig over hele Australien; thi Nyholland er et alt for vigtigt Land, naar man først har taget det i Besiddelse, til at man siden kan give Slip paa det, og det er et i sit Udvortes og

paa sine Kyster saa modbydeligt Land, at man ikke saa let falder paa at tage det i Besiddelse. — Den malaiske Race, som har udbredt sig over alle Øerne Sønden for Indien, komme hvert Aar i stor Mængde med deres Proas eller Smaaeskibe for at fange de omtalte Trepangs, men falde aldrig paa at nedsætte sig i dette Land. De vindskibelige og speculative Hollændere, som havde tiltaget sig Herredømmet i Syd-Indien, foretog sig mangfoldige Seiladser til de nordlige, vestlige og sydlige Kyster fra Aarene 1616 til 1705; men uagtet disse Kysters store Rigdom paa Havprodukter, saae Landet dem dog saa vildt, modbydeligt og forunderligt ud, at de ikke kunde beqvemme sig til at nedsætte sig paa det. Aarsagen var, at Kysterne vare paa de fleste Steder omgivne af frygtelige Skjær; at de vare sandfulde og øde, uden Indsøer, Floder og Kilder; at tykke og vilde Skove trak sig ned i Nærheden af Strandkanten, eller at høie og ufrugtbare Bjerge, hvilket for det meste var Tilfældet, stode i Nærheden af Kysterne. Hvem havde nu vel Mod til at nedsætte sig i disse Vildnisse eller Ørkener. Havde ikke Nyholland paa den længstbortliggende, nemlig den sydøstlige, Kyst, havt et bedre Udseende, saa var denne Verdensdeel maaskee for bestandig været forblevet i sin oprindelige vilde Tilstand; men Capitain Cook kom paa sine Reiser omkring Jorden i Aaret 1770, til et Sted under den 34 Grad sydlig Brede, paa den østlige Kyst af Nyholland, hvor tilfældigviis Bjergene, imod deres Sædvane, bøiede sig et Stykke ind fra Kysten, og som var saa godt vandet ved de Bække, der nedstrømmede fra Bjergene, og tillige saa smukt og saa frugtbart, at han blev ganske fortryllet deraf, og tilraadte den engelske Regjering, at anlægge der en Colonie for sine Forbrydere. Denne Plan blev antaget og udført i Aaret 1787, og fra den Tid af var det Lod kastet, at Nyholland skulde træde ud af sin Vildhedstilstand og tage Plads i de cultiveerte Verdensdeles Række. J 34 Aar har denne Colonie allerede varet, og Culturen har nu slaget faste Rødder i den Jordbund, som mindst syntes at være bestemt for den. — Det varede mange Aar efterat Colonien var bleven anlagt, inden Englænderne foretoge sig noget videre Skridt af Betydenhed, for nøjere at undersøge den Verdensdeel, hvori de havde nedsat sig; vel bleve nogle Efterretninger om Colonien og om det Land, som de havde taget i Besiddelse imellem Bjergene og Kysten, efterhaanden meddeelte; Philipps, Wittes, Collins, Barringhons, Tenchs og Hunters Beskrivelser om den nye Colonie udkom efterhaanden; men nye Opdagelser omkring Kysterne bleve ikke gjorte indtil Aaret 1800, undtagen at den bekjendte Søefarende Vancover opdagede i September 1790 Kong Georgs Havn paa Sydkysten, som udmærker sig fra det øvrige Nyholland ved sin Vandrighed og forskjellige Naturbeskaffenhed. At den franske Admiral Bruny de Entrecasteaux, som var afsendt for at opsøge den forulykkede Greve La Peyrouse, opdagede i Aarene 1791 og 92 Archipel de la Recherche, og endelig, at den engelske Chirurg Baß opdagede i Aaret 1799 det Stræde, som er imellem Van Diemens Land og Nyholland, og som efter ham blev kaldet Baßstrædet, ved hvilken Opdagelse det blev afgjort, at Van Diemens Land ikke var Sydspidsen af Nyholland, som man hidindtil havde troet, men en særskilt Øe; men da Napoleon i Aaret 1800 afsendte de tvende Skibe, Geographen og Naturalisten, under Anførsel af Capitainerne Baudin og Hamelin, for nøjere at undersøge Kysterne af Nyholland, saa opvaktes de Engelskes Iver for denne Gjenstand paa ny, og den berømte Capit. Flinders blev udsendt i samme Hensigt; begge Expeditioner kappedes nu med hinanden, og have overordentligen udvidet vore Kundskaber om denne Verdensdeels Kyster. De Franske anstillede de nøiagtigste Undersøgelser paa de vestlige og sydlige Kyster og paa Vandiemens Land, og Flinders paa de nordlige, østlige og sydlige Kyster af Nyholland. De Franske undersøgte især nøie Haifiskebugten paa den vestlige Kyst, det Indløb af Havet, som kaldes Svanefloden, Leuvens Land paa den sydvestlige Kyst, og den hele sydlige, hvor de opdagede de to store Havbugter, som bleve kaldte Napoleons og Josephines Bugter, ligesom ogsaa en heel Landstrækning blev givet det Navn Napoleons Land. Flinders havde imidlertid opdaget de samme Bugter kort før de franske Skibes Ankomst, og havde givet dem Navnene Spencer og St. Vincent, hvilke Navne de vel ogsaa ville komme til at beholde. Desuden undersøgte Flinders nøje

den store Bugt Carpentaria, hvorved han overbeviste sig om, at hverken store Floder have deres Udløb deri, eller at der var fra den nogen Indseiling i det Indre af Landet. Disse to vigtige Omseilinger af Nyholland afgjorde saaledes fuldkomment for det første, at ingen store Floder udgyde sig fra dette Continent i Havet, og at ligeledes den Formodning var ugrundet, som man i lang Tid havde næret, at Nyholland blev deelt tversigjennem ved en Canal, som havde sit Udløb i Bugten Carpentaria, saa at Floderne fra det Indre af Landet kunde have deres Udløb i samme. Efterat disse to Expeditioner vare fuldførte, blev kun et Stykke tilbage af Nordkysten, som ikke var bleven undersøgt af dem, nemlig det nordlige Vandiemens Land, som i det 17de Aarhundrede havde været seet af Hollænderne; da man vidste, at der gik en dyb Bugt der ind i Landet, saa stod den Formodning endnu aaben, da man dog maatte antage, at Nyeholland maatte, ligesaavel som alle andre Lande paa Jorden, have Floder, at disse Floder maaskee kunne have deres Løb mod Norden, og forenede udgyde sig i denne Bugt af det nordlige Vandiemens Land. Det blev ogsaa fortalt i Bladet Børsenhalle for Aaret 1818 No. 2022, at Kapitain King, som var affendt med Skonnerten Mermaid, for at undersøge de Dele af Nyhollands Kyst, som Flinders ikke havde undersøgt paa sin Opdagelsesreise, havde i Bugten af det nordlige Vandiemens Land opdaget en meget stor Flod, som dannede et Delta, paa hvilken Flod han var seilet 60 engelske Mile opad, og som han dog havde fundet at være 400 Fod bred hvor han forlod den. Men denne Efterretning skal være ugrundet, og King skal ikke heller paa denne Kyst have fundet Udløbet af nogen stor Flod; man havde imidlertid havt Formodningen derom saa fast i Hovedet, at Wentworth havde i den første Udgave af sit Værk overladt sig til de gladeste Forhaabninger i den Anledning. (Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Det kan ikke andet end glæde hver Dansk, at see en fortjent Landsmand hædret i Udlandet,

og det bør derfor ikke forbigaaes her, at Kongen af Preussen nyligen har forundt sin Gesandt i Rom, Statsraad Niebuhr, den røde Ørns Orden med Egeblade. Niebuhr er født i Kjøbenhavn, hvor hans Fader, C. Niebuhr, den berømte Forfatter til Beskrivelsen over Arabien levede, indtil han 1778 blev forflyttet til Syddithmarsken. Sønnen studerede i sin Ungdom under Voß i Eutin, kom 1798 til Kjøbenhavn, hvor han blev ansat som Secretair ved det store Kgl. Bibliothek. 1800 blev han Assessor i Oeconomie- og Commercecollegiet, 1803 Meddirecteur ved Banken, og 1804 Committeret i Commercecollegiet. I Aaret 1806 blev han entlediget, og gik derpaa til Berlin, som preussisk Bankdirecteur. Siden banede han sig ved sine Fortjenester Vei til den Hæderspost, han nu beklæder. Dette er den tredie udmærkede Mand, som har gjort Lykke i Preussen, efterat have forladt Danmark. C. A. Struensee gik som Justitsraad herfra, og blev Stats- og Finantsminister i Berlin, og H. Steffens drog fra Danmark som Doctor i Philosophien, og blev Professor og Ridder af Jernordenen i Breslau.

Odense. Her i Byen omlægges i Aar den forfaldne og næsten halsbrækkende Steenbroe og Vei fra Møllebroe til Mad. Kjærs Huus. Ligeledes istandsættes den næsten ganske forfaldne og ødelagte Kanalvei. Den ligesaa slette som ubehagelige Steenbroe fra Kanalveien til Kluset forvandles til en ordentlig Gruusvei, hvorover baade Mennesker og Heste maae glæde sig. Paa Hovedlandeveien er derimod, formedelst Tidsomstændighederne og til nødvendig Besparelse i Udgivterne, Arbeidet i Aar saameget indskrænket, at der ikkun arbeides paa tvende Steder paa Veien imellem Nyborg og Bøigden, nemlig ved Egeskov og Vesten for Trolleborg.

Viborg. I de sidste 8 a 10 Dage have vi nu næsten daglig temmelig stærk Regn, der forsinker den nogle Steder begyndte Høst noget; men er meget velgjørende for de mange Møller og Brønde, som manglede Vand, og for Græssets Fremvext. Træfrugt bliver der ubetydeligt af her. Af Ribs, Stikkelsbær, Hindbær og Blaabær er Overflødighed. — Hindbær er solgte for 8 ß. og Blaabær for 4 ß. Potten. Kirsebær for 6 a 8 ß.

Pundet. — Af Blommer og Pærer bliver intet i Aar. — Som en Mærkelighed have Storkene, der pleie at blive til den 25de August, allerede forladt os for 8 Dage siden; maaskee fordi de i Aar kom tidligere end sædvanlig.

Et Postbud i Aalborg er (for at have aabnet og borttaget Pengene af nogle ham til Ombæring betroede Breve) dømt, ved Aalborg Byes Extraret, at have forbrudt sin Haand, Ære og Boeslod, og at betale i Erstatning til Postmesteren Cancellieraad Jørgensen 205 Rbdlr. 2 Mk. 13 ß. Sedler og Tegn. Endelig bør han og udrede alle af hans Arrest, denne Action og Dommens Execution flydende Omkostninger skadesløs. Denne Dom er ved Landsoverretten ved Magt kjendt: dog saaledes, at Postmester Cancellieraad Jørgensen forbeholdes sin lovlige Ret til Erstatning hos Vedkommende.

Blandede Efterretninger.

Ifølge Efterretninger fra London af 14 August, fandt den afdøde Dronnings Jordefærd Sted om Morgenen Kl. 7 fra Brandenburghouse, efter det i Lordkammerherrens Ordre foreskrevne Ceremoniel, i følgende Orden: Fattigskolens Børn i Hammersmith, strøende Blomster; — Pedellen med Staven; — 20 Politiebetjente med Flor paa Hattene; — 4 Kareter, hver med 6 Heste, med Hds. Maj. Betjente; — 80 Officiere af det heraldiske Departement, i fuld Uniform og med Departementsstave; — Hds. Majest. Karet, trukken af 6 smukke Fuxe, i hvilken det Kongelige Vaaben, Kronen og Regalierne; — 8 Soldater i een Række; — Committee-Mænd; — et stærkt Detaschement Dragoner; — Liget, trukket af 8 Heste, Ligklædet prydet med Dronningens Vaabenskjolde; — et stærkt Detaschement af Garden; — Committee-Mænd; — 12, med sex Heste bespændte Sørgekareter, i hvilke Hds. Majest. hele Følge, saasom Alderman Wood, Grev Vasalli, Fr. Austin o. s. v.; — Committee-Mænd, fire ved Siden af hinanden, til Hest, til hvilke Sir Robert Wilson, S. G. Noel, Herr Hobhouse og flere sluttede sig. — Den 12 August havde en Deputation fra Geheimeraadet i City begivet sig til Lord Liverpool, for hos ham at ansøge, at Toget maatte gaae igjennem City; men erholdt, da Lord Liverpool var fraværende, et skriftligt benægtende Svar ved Hr. Hobhouse. Ogsaa havde, siden den 11te August, en levende Brevvexling fundet Sted mellem Lady Hamilton og Hood paa den ene Side, og Herr Hobhouse, i Lord Liverpools Navn, ligesom og med Lord Liverpool selv, paa den anden, i hvilken de førstnævnte alvorligen paalagde Lorden, ikke at bestemme Dagen til Jordefærden tidligere, end at de nødvendige Forberedelser dertil kunde være gjorte; ikke at give Toget nogen Militairbedækning, og at tillade, at det maatte gaae igjennem City; men hvilket Alt afsloges af Lord Liverpool. — Uagtet Doctor Lushington og Herr Wilde paa det eftertrykkeligste havde protesteret imod Militairbedækningen og den foreskrevne Vei, afgik Ligtoget dog, som ovenmeldt, med den største Regelmæssighed, og, den stærke Regn uagtet, var en uhyre Folkemængde forsamlet, som i store Masser to Gange nødte det til at tage en anden Vei end den foreskrevne, saa at det dog kom ind i City, hvor Militairbedækningen ikke turde følge det. For end mere at afskjære Toget den foreskrevne Vei, havde Folket paa flere Steder opbrudt Steenbroen og gjort Veien ufremkommelig, ligesom og spærret samme med Karrer, Vogne o. s. v.; Militairbedækningen modtoges med en meget alvorlig Steenregn, ved hvilken flere af samme betydeligen saaredes; den maatte, ved at affyre sine Pistoler, hvorved nogle bleve skudte, skaffe sig Luft, som lykkedes paa nogle Steder; med ved Temple-Bar blev den endelig aldeles adspredt, og Folket erholdt denne Gang en fuldstændig Seier og opnaaede sin Hensigt. — Alle disse Uordener have desværre foraarsaget sørgelige Ulykkestilfælde. Omtrent sex Mennesker ere blevne dræbte og nogle og Tyve haardt saarede. — — Efter Hds. Majest. Testamente var det hendes Villie, at der paa hendes Ligkiste skulde sættes følgende Indskrift: "Den dybt krænkede Dronning af Engelland." Pladen paa Dronningens yderste Kiste har følgende Indskrift: Depositum Serenissimae Principissae Carolinae Ameliae Elizaberhae Dei Gratia Reginae Consortis Augustissimi Monarchae Georgii Quarti, Dei Gratia Britanniarum Regis, Fidei Defensoris, Regis Hanoveriae, ac Brunsvici et Luneburgi Ducis.

Obit VII. die mensis Augusti, Anno Domini MDCCCXXI. Aetatis suae LIV.

Den 19de August, om Formiddagen Kl. 11½, ankom den Kongel. Storbritanniske Escadre, der skal bringe den Hoisalige Dronnings Lig til det faste Land, paa Elben, hvorefter flere af sammes Fartøier have taget Veien til Stade.

Den 8de August, om Aftenen Kk. 6, afgik Paketbaaden Grev Moira fra Liverpool til Dublin med omtrent 110 Personer, af hvilke 6 hørte til Skibsbesætningen. Ved Capitainens Uforsigtighed stødte Skibet tre Gange paa Banker, og var om Morgenen Kl. 2 saa fuldt af Vand, at Pomperne ikke mere kunde bruges. De Reisende forlangte, at Capitainen skulde gjøre Nødsignal, men han vilde ikke. Kl. imellem 4 og 5 trængte Vandet ind i Kahyten og Skibet kastedes mod Kysten. Enhver, der var istand dertil, søgte at redde sig paa Masterne og i Takkelaget, og enhver Bølge rev flere bort med sig. Capitainen var een af de første, der druknede. Antallet af de Forulykkede var sikkert over 50. De bestode af Personer af de anseeligste Familier, som agtede sig til Kongen i Irland, og medbragte kostbare Sager. Alle de, som overlevede Ulykken, tilskrive Capitainens Drukkenskab samme; han skal ellers have været en meget ædruelig Mand; men havde netop den Dag taget for meget til sig af Glæde over, at hans Kone havde født ham en Arving.

G. Pinckard fortæller i hans Bemærkninger over Vestindien et høist paafaldende Exempel paa de derværende Hollænderindes Mad- og Drikkelyst. Ved en Fest, som de engelske Officierer gave de fornemste Indbyggere i Demerary, drak en pyntelig klædt trind Dame, som sad ved hans Side, en Flaske Gammelviin, spiste næsten en halv Skinke og dygtige Portioner af henved fjorten Retter — et Maaltid, som Hr. Pinckard endnu aldrig havde seet fortæres af et Væsen i menneskelig Skikkelse — og alt dette uagtet, dansede denne Dame efter Bordet i et Værelse, hvor Heden var stegen til over 90°, den hele Nat uafbrudt indtil den lyse Morgen.

Aarsagen til Fornyelsen af den chinesiske Anordning mod den christelige Religion i Aaret 1805 var en Omstændighed, der tilfulde viser den hos Chineserne herskende Aand. Blandt P. Adeots Papirer til visse i Canton bosatte Europæere fandtes

et Kort over Provindsen Chan-toung. Det blev hos Regjeringen en Kilde til Mistanke, som aldrig ganske kan udtømmes. Man gik saa vidt at troe, at Afsenderen af dette Kort havde den Hensigt, at befordre Engellændernes Landgang paa denne Provinds. Alle Europæerne bleve indviklede i denne Mistanke, og selv de, der vare ansatte ved det mathematiske Tribunal, arresterede eller satte under specielt Opsyn. De christelige Bøger bleve brændte, Indskrifterne paa Kirkerne udslettede, og en stor Deel Nyomvendte bragte paa Tortur, dømte til Forvisning til Tartariet eller gjorte til Slaver. Een af de sidste Forfølgelser mod de Christne fandt Sted 1815.

Kjøbenhavns Børs, d. 24 August.

Cours. Hamb. 2 M. 262, a vista 265. Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 13ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 72½ a 73. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Februari f. A.) 92 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedl. 14¾. Svenske Sedler 67½ ß. — Disconto 6 pC.

Efterretning for Musikyndere, og i Særdeleshed for Venner af Choralsangen.

Hr. Musikdirecteur Apel i Kiel, der for 3 Aar siden udgav en, efter Kjenderes Dom, med særdeles Smag og Omhyggelighed samlet Choralmelodiebog til den Slesvig-Holsteenske Psalmebog, agter, efter flere Musikynderes Opfordring, at udgive disse Choralmelodier med fiirstemmig Harmonie, og har, med Hensyn hertil, ladet trykke en Subscriptionsplan, hvori han opfordrer Choralsangens Venner til at understøtte dette Foretagende, for hvis fortrinlige Udførelse Hr. Musikdirecteurens erkjendte grundige Kundskab om Harmoniens og den rigtige Sætnings Regler, er tilstrækkelig Borgen. Det Nærmere vil kunne erfares af de trykte Subscriptionsplaner, som her i Staden ligge til Eftersyn hos Hr. Musikhandler Lose, der modtager Subscription paa ovennævnte Værk.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 69.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 28 August 1821.

Feldborgs Skildring af Danmark.

I intet Land har man længe havt saa vrange Begreber om Danmark som i Engelland. Hvo kjender ikke Molesworth, hvis mørke Malerie næsten over et Aarhundrede har gjeldt hos Britterne som et Evangelium? Hr. Feldborg var den første Danske, der i Engelland selv søgte at vække fordeelagtigere Tanker om Danmark og de Danske, deels ved sin heldige Oversættelse af Mallings berømte Bog, deels ved sin Reise i Sjælland. Han var saa meget mere oplagt til dette Kald, som han besidder en Færdighed i det Engelske Sprog, som selv de bedste brittiske Konstdommere paaskjønne, og en Følelse for Alt, hvad der er Dansk, der gjør hans Tænkemaade Ære. En ny Fortjeneste af Fædrenelandet har han erhvervet sig ved sin nyligen i Edinburgh udgivne Bog: Denmark delineated; or sketches of the state of that country, illustrated with portraits, views and other engravings from drawings, by eminent danish artists, Part. I. (Danmark skildret; eller Skizzer af dette Lands nuværende Forfatning, oplyst med Portraiter, Prospecter og andre Kobbere, efter berømte danske Konstneres Tegninger.) Forf. har valgt det Motto: I am a friend to my country and my country's friends. (Jeg er en Ven af mit Fødeland og mit Fødelands Venner.) Indledningen begynder med Efterretninger om Thorwaldsen, som Bogen er helliget, og andre danske Konstnere. Ugjerne savner man her Abildgaard og Poulsen blandt Malerne, saa meget mere, som Juel nævnes, og Preisler, den ældre og yngre, blandt Kobberstikkerne. Af Fortegnelsen over Thorwaldsens Værker, der deels vare færdige, deels under Arbeide i Rom i Vinteren 1818 og 1819, sees, at Statuerne bestaae af 19 Stykker, Basrelieferne af 20, Cenotapherne af 6, Statuer, som skulle udføres i Bronze, af 2, Busterne af 5, hvoriblandt Ingemanns, og endeligen Døbefonden for Kirken paa Trolleborg, med 3 Basreliefer. — Beskrivelserne begynde med Sundet, Kronborg og Marienlyst, som Engellænderne nu eengang have sat sig i Hovedet at skulle være Hamlets Hauge, og Hr. Feldborg gjør meget rigtig i at han lader dem blive i denne saare uskadelige Tro, især da han tilføier, at det kaldes saaledes poetisk. Ved denne Leilighed underretter han os om, at han, da Georg den Tredies Fødselsdag feiredes 1818 i Consul Fenwicks Huus i Helsingøer, tog Anledning til at foreslaae et Monument for Foersom, og at Forslaget mødte saa meget Bifald hos Selskabet, at han har Haab om, at det vil blive udført. Han leverer derpaa biographiske Efterretninger om Foersom. Ikke uden at røres læses her et Brev fra denne talentfulde Konstner, hvori han siger: at han i det 23de Aar var Familiefader, og ikke eiede meer end een Kjole, som han efter Bryllupпet var voxen fra, uden at have Evne til at lade sig gjøre en ny; i Udtoget

af et andet hedder det: "Pennen falder mig af Haanden hver Gang jeg tænker paa, at jeg ikke fortjener det tørre Brød ved Oversættelsen af Shakespear, og at jeg maa ansee mig for vel betalt, naar en Boghandler giver mig 200 Rbdlr. (den Gang 7 Pd. Sterl. eller 28 Species) for Oversættelsen af to Shakespearske Tragoedier og Correcturlæsningen". — Hvad der S. 63 siges angaaende Fredensborg Hauges og Nordmandsdalens Tilstand, er ikke mere anvendeligt nu. Saavel hiin som denne er i den sidste Tid bleven istandsat, og Danserne med eet Been og Spillemændene med een Arm have nu faaet deres manglende Lemmer igjen. — Den Høiagtelse, man bærer for Thorwaldsen, maa endnu mere forøges, naar man her erfarer det skjønne Træk paa Uegennyttighed, at da Kongen af Preussen lod bestille en Statue hos ham, denne store Mand svarede: at een af Monarkens egne Undersaatter, Rudolph Shadow i Rom, var ligesaa godt, om ikke bedre end han, skikket til at udføre et saadant Værk, og Arbeidet, som en Følge heraf, blev overdraget til den preussiske Konstner. Bogen, trykt med den skjønneste Skrift paa Velinpapiir, er prydet med følgende Kobbere: Thorwaldsens og Foersoms Portræter i Profil; Sundet og Kronborg, efter Eckersberg; Marienlyst, efter H. G. F. Holm; Prospect af Esrom Sø, efter Dahl; Frederiksborg Slot, efter Dahl; Slotsgaarden til samme, efter Holm.

Noget over Hr. Pastor Brolunds, i Skilderiets No. 45, 46, 47 og 48 indførte, Tanker, i Anledning af det Forslag, at Bøndergaardes Bortforpagtning paa visse Aar, og efter frie Contracter, maatte tillades.

(Slutning; see forr. No.)

At Een, der gjerne vil givte og bosætte sig, og med Iver søger Leilighed hertil, undertiden lader sig forlede til at betale den over dens sande Værdie, vil Ingen kunne nægte; men dette vil ei handes mere ved Forpagtninger end hidtil ved

Fæster, — hvorved jeg kan fremføre flere Exempler paa, at der i Fæste er givet dobbelt saameget, som en ligesaa stor Eiendomsgaard paa samme Tid kostede i Indkjøb — eller endog ved Leje af Indsiddderværelser; og altsaa maatte, for at blive consequent, enten andrages paa, at Bonden i alle Henseender sættes under Formynderskab, eller i ingen, men mindst ene naar det gjaldt om at indgaae en Forpagtningscontract, der af mange Grunde kan ansees fortrinlig passende for den danske Bondes nuværende Forfatning. Dog neppe vil det blive almindeligt Ønske, at ved Siden af en liberal Opdragelses Indførelse, der allerede saa kraftigen har virket til Bondestandens Forædling, og til hos ham at vække Forstand og Overlæg, skulde sættes et permanent Formynderie, hvilket med ligesaa megen Ret kunde tilraades over enhver Klasse af hele Borgersamfundet; thi hvilken kan siges at besidde en saadan Klarseenhed, et saa roligt Overlæg, at der i samme ikke ofte sluttedes Handler og indgikkes Contracter, der maatte ønskes af en Formynder at være blevne undersøgte og casserede? Var dette vel ikke Tilfældet med flere Tusinde i og udenfor Bondestanden i de sidst forløbne 7—8 Aar? og dog er det neppe falden nogen ind at foreslaae det.

Ved Fæsteindretningen klæber endnu een Ting, som neppe taler derfor, den nemlig: at den frister Beneficiarier og Majoratsbesiddere til at gjøre Misbrug af Fæsterettigheden, til at formindske deres Eftermands Indtægter, ved at nedstemme de aarlige Afgivter, imod forlods at tage en desto større Capital i Fæste, og dette bør vel ei heller oversees, hvor der tales om at tage Hensyn til Immoralitets Forebyggelse. Til Trøst for dem, der saa meget frygte at see Fæsteindretningen afløst ved frie Forpagtningscontracter, vil jeg imidlertid dog ogsaa bemærke, at den omtalte Fristelse for Beneficiarier og Majoratsbesiddere til at foretrække Fæsteindretningen, forenet med den almindelige Lyst til, uden videre Hovedbrud, roligen at blive ved hvad som var Skik, endog førend Oldefader blev født, upaatvivlelig virker til, at maaskee mere end et heelt Aarhundrede vilde forgaae inden Fleerheden besluttede sig til at forvandle Fæstecontracterne til Forpagtningscontracter, om end disse bleve almindelig tilladte.

Om Forpagternes moralske Characteer vilde blive slettere end nu Fæsternes, der, som Exempler daglig vise, ikke mangle paa Lyst og Leilighed til at benytte en, som Hr. B. siger, hjelpende Procurators Paafund til, ved Drillerier at opholde Rettens Gang, og gjøre Eieren saa kjed af det, saa han heller giver Slip paa Skatter, Afgivt og Besætning, end flere Aar at procedere derom, vil jeg ikke lettelig kunne overbevise mig; men tilstaaer derimod, at det, for at forekomme muelige Klager over, at forarmede Forpagtere faldt Communens Fattigkasse til Last, med Billighed kunde paalægges Godsejerne, ene at forsørge dem blandt disse, der havde opholdt sig saalænge i Sognet, at dette var pligtigt til sammes Understøttelse; hvilket jeg ogsaa tidligere i mine Tanker over dette Emne (i oeconomisk Correspondent No. 11 dette Aar) har yttret. Jeg slutter saaledes de Indvendinger, jeg troede mig pligtig at gjøre mod Hr. Brolunds i Skilderiet indførte Tanker, over Forslaget til Fæsteindretningens Forandring til fri Afhændelse af Bøndergods, for derved at vise Tingen fra en anden Synspunkt, førend nogen Dom derover fældes; og ender nu med Hr. Bs. egne Ord: "at i en Sag, der i saa høi Grad interesserer hele Staten, som denne, bør enhver vrang og eensidig Anskuelse, der offentligen vil gjøre sig gjeldende, berigtiges; ethvert maaskee velmeent, men ikke velbetænkt, Forslag, der i deslig en Sag offentligen fremsættes, bør ogsaa finde offentlig Modsigelse, og dets fordærvelige Følger vises, og dette er det jeg i nærværende Tilfælde efter Evne har søgt at gjøre".

...l.

Hvorledes seer det ud inden i Nyeholland?

(Fortsættelse; see forr. No.)

Visheden om at Nyholland, uagtet sin Størrelse, ikke har nogen stor Flod, som har sit Udløb paa dens Kyster, naar undtages nogle smaae Bække og det paa enkelte Steder, og at Landet ikke heller indvendig er deelt ved store Indløb og Arme af Havet, hvori Floderne inde fra Landet af have deres Udløb, maatte saameget mere opvække Nysgjerrigheden for, hvorledes dette forunderlige Land, der aldeles ikke er bygget som noget andet Land paa Jorden, og som enten maatte synes at have en aldeles Mangel paa Vand, eller at mangle Afløb for samme, maatte see ud inden i, og hvilken Naturbeskaffenhed et saadant Land vel kunne have. Nogle gjættede paa, f. Ex. Peron, at Landet var indvendig blot en brændende Ørken, i hvilken Formodning han blev bestyrket deraf, at der paa visse Tider af Aaret udbredte sig megen Hede og brændende Vinde fra det Indre af Landet af til Kysterne; Andre formodede, at der maatte være en stor Søe midt inde i Landet, hvori alle Floderne udgød sig, ligesom det caspiske Hav, og atter Andre formodede, at Landet maatte indvendig bestaae deels af Ørkener og deels af Moradser.

Det varede imidlertid til Aaret 1813 inden man begyndte paa at opklare dette vigtige Spørgsmaal, som skulde bestemme en heel Jordensdeels Beskaffenhed. Man havde vel flere Gange før den Tid forsøgt paa at bestige og komme over de blaae Bjerge (saa kaldes de Bjerge, som omgive den engelske Colonie); men disse Bjerge vare saa steile og omgivne af saa frygtelige Afgrunde, at man stedse var bleven nødt til at opgive sit Forsæt; men i 1813 indtraf der saa stor en Tørke, at Græsset gik næsten bort og det manglede paa Vand, saa en stor Mængde Hornqvæg omkom. Man begyndte derfor paa ny at tænke paa, om det ikke var mueligt, at man paa hiin Side af Bjergene kunde finde Underholdning for Creaturerne. Dette bevægede 3 brittiske Colonister, Lieutnant Lawson og Dhrr. Blaxland og William Wentworth til endnu at gjøre Forsøg paa, om de ikke kunde finde en Overgang over Bjergene. De gik nu hen til Emu-Sletten over Floden Nepean; men da de havde besteget den første Bjergkjæde, fandt de sig saa omgivne af Svælg og Afgrunde, at de fortvivlede om et heldigt Udfald; men efter lang Søgen havde de dog det Held at støde paa en Bjergryg, som førte dem imod Vesten. Efter mange Besværligheder blev deres Vedholdenhed belønnet ved Synet af en Egn, som lovede dem Alt, hvad de kunde ønske sig. De kom ned i en Dal, som var bedækket med yppigt Græs, og de saae en Flod; men da de bemærkede, at den havde sit Løb mod Østen, hvorfra

de vare komne, indsaae de, at de endnu ikke havde oversteget den sidste Bjergkjæde; imidlertid, da de havde overbeviist sig om, at man nu uden Vanskelighed kunde passere videre frem, saa vendte de tilbage. — Gouverneuren, General Macquarie, besluttede, saasnart han fik Underretning om denne Opdagelse, at forfølge den videre, til hvilken Ende han affendte Opsynsmanden for Jordernes Uddeling, Hr. Evan, med det fornødne Følge. Han gik d. 20de November samme Aar over Nepeansfloden, og naaede snart det Sted, hvortil hans Forgjængere vare komne. Derpaa trængte han videre frem mod Vesten, hvor der var godt Græs og skjønne velvandede Dale. Her opdagede han en liden Flod, som havde sit Løb imod Vesten, altsaa ind i Landet, og denne kaldte han Fiskefloden. Ved at forfølge dens Løb, som snoede sig igjennem et meget smukt Land, der i alle Henseender var vel skikket til Agerdyrkning og Qvægavl, kom han til en anden Flod, som havde sit Løb fra Sønden og som han kaldte Campbell, og da begge Floderne siden forenede sig, gav han den saaledes forenede Flod Navnet Macquarie, til Ære for Gouverneuren. Hr. Evans blev ved at følge langs med denne Flod, som udgød sig igjennem et frugtbart og velvandet Jordstrøg, der var frie for Skov; han forefandt der en Mængde Kanguroos (Kænguruh), et Slags Pungrotter, og Emus (eller Nyhollandske Casuarer) i Skovene, og en Overflødighed af Fiske i Vandene. Derimod saae han kun 6 Indfødte, 2 Fruentimmer og 4 Børn, men bemærkede fra Bjergene mange Blus i Omegnen. Efterat han var trængt 25 danske Mile frem i lige Linie fra Nepeansfloden, vendte han om, og kom den 8 Januari 1814 til Sidney. — Gouverneuren, som nu indsaae Vigtigheden af denne Opdagelse, besluttede at anlægge en Vei over Bjergene, saa at Colonien snart kunde have Nytte af det frugtbare Land, som var blevet opdaget. Dette Arbeide blev overdraget Hr. Cox, som ogsaa i Begyndelsen af 1815 bragte en Landevei istand, som kunde passeres af belæssede Vogne. — Nu besluttede Gouverneuren selv at bereise Landet, for at see det med egne Øine. Den 26 April s. A. tiltraadte han Reisen med sin Gemalinde og det fornødne Følge. Han ankom til Maquariefloden d. 4 Mai, og fandt det

Punkt, hvor Fiskefloden og Floden Campbell forene sig, saa skikket til at anlægge en ny Stad, at man allerede i Forveien gav den Plads, som man udvalgte dertil, det Navn Bathurst, efter den daværende engelske Statssecretair for Colonialdepartementet. Man fandt der en stor Overflødighed af frugtbar Jord; men man bemærkede, at Skovene ikke indeholdt saa godt Bygningstømmer, som Skovene østen for de blaae Bjerge. — Imedens Gouverneuren opholdt sig paa Sletten ved Bathurst, affendte han Hr. Evans med det fornødne Følge og Levnetsmidler, for at undersøge den sydvestlige Deel af Landet. Denne Expedition varede en Maaned, og Hr. Evans opdagede en Flod, som havde sit Løb imod Sydvest, og som han kaldte Lachlan, efter Gouverneurens Fornavn.

Da man nu saaledes havde overbeviist sig om, at Nyholland, som næsten ingen Floder har paa sine Kyster, derimod har Floder i det indvendige Land, og man saaledes havde opdaget to Floder, hvoraf den ene havde sit Løb mod Sydvest og den anden mod Nordvest, saa kunde det ikke andet end opvække Nysgjerrigheden, hvor disse Floder havde deres Udløb, om det enten skulde være paa nogle Punkter af Kysten, som endnu ikke vare opdagede, eller der skulde gives inde i Landet store Søer, som opslugte deres Vand. Dette gav Anledning til at to vigtige Expeditioner bleve udførte i Aarene 1817 og 1818, som bleve overdragne til Hr. John Oxley (Surveyor General of the Territory and Lieutenant of the Royal Navy).

Den første Expedition blev foretaget i Aaret 1817 i Directionen mod Sydvest, for at forfølge Floden Lachlans Løb og undersøge det Land, hvorigjennem den strømmer. Expeditionen bestod af omtalte John Oxley, Hr. Evans, den Kongelige Botaniker Allon Cunningham, Coloniens Botaniker Charles Fraser, Mineralogen William Parr og 7 andre Personer. Selskabet blev forsynet med Levnetsmidler paa 5 Maaneder, og et Depot af Levnetsmidler blev anlagt ved det yderste Punct af Lachlansfloden, hvorhen Evans var kommen paa sin Reise; ogsaa blev Expeditionen udrustet med de behørige mathematiske Instrumenter til at gjøre de fornødne Opmaalinger paa Reisen. (Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Literatus Blok Tøxen og Procurator F. M. Lange have begyndt et nyt Ugeblad under Titel af Freya, hvoraf hver Fredag skal udkomme et Numer, og som koster hvert Fjerdingaar 1 Rbd. 24 ß.

Utallige Mennesker reise hele Sommeren igjennem til Kirstine Piils Kilde, eller, som Stedet nu hedder, Dyrehaugen; mange Tusinde drikke af denne Kildes Vand; men kun faa bryde sig om at læse Indskriften paa samme, som desuden nu er saa afbleget, at den maa læses meget nærmere, end man i Kildetiden sædvanligen faaer Leilighed til. For curiøse Læsere vil det derfor ikke være aldeles ubehageligt at finde her denne Indskrift, som tillige viser i hvor lang Tid den allerede i Holbergs Tid saa berømte Kilde har været besøgt af Kjøbenhavns og Omegnens Beboere, oprindeligen for sin formeentlige helbredende Krafts Skyld, og siden blot fordi den ligger i een af de yndigste Skove i Sjælland, hvor Ege og Bøge af en sjelden høi Alder udbrede deres majestætiske Grene. Indskriften, som er udhuggen paa en Steen over Kilden, lyder saaledes:

Det Kildevæld, som her sit Udspring haver taget,
Er af Kirstine Piil først fundet og opdaget
1583.
Men nu til manges Vel og Nøtte sat istand
Ved Grev Reventlau, Stiftsbefalingsmand,
1750.

Dronninggaard, som i denne Tid er til Auction, har oprindeligen tilhørt Frederik den Tredies Dronning. En Gehrimeraad Scheel fik det siden foræret af Kongen og solgte det derpaa til en vis Svendsen, af hvem den afdøde Etatsraad de Coninck kjøbte det. Den Sidste opførte den nuværende høist smagfulde Bygning, og bekostede de engelske Anlæg, som tilsammen have koster mange Tusinde. Anlæggene høre til de skjønneste i Sjælland, hvortil den herlige Skov og Beliggenheden ved Vandet var især meget gunstig. I Haugen findes et chinesisk Lysthuus, som ikke blot af Navn, men i Virkelighed er chinesisk. Betrækket, Møblerne, alt er kommen lige fra China. Udenfor samme er et Bassin, hvori tilforn fandtes Guldfisk. Den nuværende Eier, Consul de Coninck, har i landoeconomisk Henseende anvendt meget paa Eiendommen, og gjort der mange vigtige Forsøg. Det Hollænderie, som findes her, er bekjendt. I det Hele betragtet er Dronninggaard et sørgeligt Monument fra Danmarks Handelsflors Dage, og vækker vemodige Erindringer om en Tidspunkt, da ikke blot Vaabenskjolde, men ogsaa Merkurstaven, kunde bane Veien til saadan Herlighed.

Den i Aaret 1772 anlagte Manufacturstad Christiansfeld, tæller nu ialt 700 Indbyggere. Ogsaa denne Stads bekjendte Konstflid har liidt ved Tidsomstændighederne, og de derværende Fabriker finde langt fra ikke mere saa stor Afsætning som før, fordi de ikke kunne sælges til saa godt Kjøb som de udenlandske. Især er det saakaldte Christiansfeldtertøi blevet for en stor Deel fortrængt af de i Kjøbenhavn forfærdigede Tvisttøier. Den eneste Artikel, som endnu sælges i Mængde, ere Christiansfelder Tællelys, hvis Lige man hidtil endnu ikke har seet sig istand til at levere paa andre Steder i Danmark end Christiansfeld.

I disse Dage er udkommen: Vorschläge und Ansichten betreffend den Ackervertheilung in den Herzogthümern Schleswig und Holstein überhaupt, insbesondere mit Anwendung auf die Kieler Stadtländer, v. A. C. Gudme, Landinspector, 58 S. Af dette med ligesaa megen Sagkundskab som Iver for Almeenheds Fremme forfattede Skrift, sees blandt andet, at iblandt alle Stæder i Hertugdommene Slesvig og Holsteen Kiels Fælleder næsten ere de eneste, der ligge uudskiftede. En Jordflade af 1012 Tønder Land indbringer her ikke mere end et adeligt Gods af samme Størrelse, som har gode Jorder midt i Landet, i det mindste ved den første Indtægt. Forf. troer derfor med Rette, at det vilde være at ønske, at enhver, der ikke er af samme Tanker som han, angaaende det Spørgsmaal, om Udskiftningen af de Kieler Fælleder er til Gavn eller ikke, saavel for det almindelige Bedste, som for hver enkelt Huuseiers Privatvel? maatte offentligen bekjendtgjøre sine Grunde, paa det der af en saadan venskabelig offentlig Undersøgelse, i den rene Hensigt at søge og fremme Sandheden, maatte flyde en betydelig Fordeel for det Hele.

Skrivelse fra St. Thomas, d. 20 Juli 1821.

Paa St. Croix har i den senere Tid hersket en saa langvarig Tørke, at man endog manglede Vand til at drikke. — Den berygtede Pilot, som for nogen Tid siden rømte fra Fortet paa St. Croix, hvor han sad arresteret, var indkommen som Corsar, tilligemed en af ham gjort stor Prise, paa St. Domingo, Cap Haiti, for at fylde Vand; men da han opholdt sig længer end man ønskede, saa fik han Ordre at gaae til Søes, hvilken Befaling han ikke adlød. Corsaren blev derpaa besat af Militair, men Pilot sneg sig om Natten ud med Prisen. Imidlertid blev han eftersat med hans egen Corsar, taget, og derpaa selv bragt i Lænker tilbage. Mere er endnu ikke blevet bekjendt her angaaende denne Begivenhed. — Paa Cap Haiti har atter været en Revolution, men som i Tide er blevet opdaget. Hver tiende Mand af de Regimenter, som deri have taget Deel, blev skudt efter Standretsdom, og Alt er nu igjen roligt. Man er især misfornøjet med Lovenes og den indførte Disciplins Strænghed. — I de sidste Dage af Mai har Orlogsbriggen St. Croix hertil indbragt en aaben Sørøverbaad, hvori der var fire bevæbnede Mand, af hvilke den ene, som var en Engelskmand, kun blev greben. De øvrige løbe i Buskene paa en liden ubeboet Øe, og ere endnu ikke opdagede. Baaden havde forhen tilhørt en Mand her paa Landet, fra hvem de havde taget den med Magt, paa en Tid, da han var ude at fiske, og derpaa sat ham selv i Land. — Nogle fra Kjøbenhavn hertil ankomne langlivede Fruentimmerkjoler have forskaffet de Handlende megen Afsætning, og sat de herværende Ægtemænds Pung i Contribution, da alle Damerne skulle have nye Kjoler med langt Liv.

Mariboe, d. 20 August. Høsten her i Lolland er nu i fuld Gang, der hidtil er faldet temmelig heldig ud, uagtet Veiret af og til har været noget uroligt. Rugen falder meget af, men er desuagtet overmaade givtig. — Rapsæden begynder nu her i Lolland, især i Nørreherred, at blive meer og meer almindelig. En Mand har efter 13 Potters Udsæd avlet 33 Tdr., og en Anden er for sin Raps paa Marken bleven buden 4000 Rbdlr. I Nakskov betales en Tønde med 10 Rbdlr. — Lammekjødet falder i Aar temmelig stort og fedt. Niels Slagter her i Mariboe

solgte forleden en Lammefjerding, der veiede 12 Pd., som efter Taxten blev betalt med 10 ß. Pundet. — Høehøsten og Græsningen paa Falster har i denne Sommer været saare ringe. Vintersæden har hos Mange taget Skade. Vaarsæden er tynd. Ærterne tegne godt, men efter flere Aars Misvext har Udsæden i Almindelighed været indskrænket.

Odense, d. 24 August. I Onsdags Aftes efter Kl. 9, allarmertes Mange omkring Odense, ved at see en skrækkelig Ild oplue fra 4 Steder, Sønden for Odense. Underrettede gjættede strax at det maatte være Rapsæds Halm der brændtes ved Christiansdal; men da dette kun havde været averteret i een Avis, og først Dagen forud, som endnu ikke var kommen paa Landet, vare de fleste Landboer endnu uvidende om Ildens Anledning. — Overalt var det nok sikrest mindre farligt, og mindre rædsomt, at denne Halms Forbrændning skeete ved Dagen; i Holsteen er det aldeles forbudt at brænde Halmen, da en pludselig opkommende Storm saa let kan føre den tændte Halm vidt omkring og afstedkomme megen Ulykke, især i denne Tid da Markerne staae fulde af høstet Korn, og Straaetage og Halmhæs findes allevegne; hvorfor ogsaa Fyrværkerie, formedelst de tændte Papiirs-Karduser, kan have somme farlige Følger. Hvor man ikke maae brænde Rapsæds Halm, kaster man den i Tørvemosers Vand, hvoraf den til et andet Aar kan optages halv raaden og sættes under den Gjødning, som føres ud paa Marken.

Blandede Efterretninger.

Den 20de August, om Morgenen, ankom ved Stade de Kongel. Storbritanniske Krigsskibe med den høisalige Dronning Caroline af Englands Liig. Om Aftenen Kl. 6 bragtes Liget i Land i en Barcasse, og under Salut af Canoner blev det modtaget af Stadens Honoratiores. Toget gik igjennem Staden til Wilhadikirke, som indvendig var overtrukken med Sort og oplyst. Kisten, som var betrukken med rødt Fløiel og besat med Zirater af Guld, blev baaren af Engellændere. I Følget befandt sig Dr. Lushington, Lord og Lady Hood og Lady Hamilton, samt omtrent

60 Engellændere. Foran Kisten bares den Kongel. Krone paa en Fløiels Pude. To Infanterie-Regimenter aabnede og fulgte Ligtoget. Om Aftenen Kl. 7, efterat Liget var indsat i Kirken, var samme aaben for Publicum, for at kunne tage Kisten i Øiesyn. Indtil den Brunsvigske Grændse ere Husar-Piketter udstillede fra Station til Station.

Den Capital, som Napoleon havde indsat i udenlandske Banker, og hans Søn, Hertugen af Reichstadt, skal arve, svarer 8 Mill. Fr. i Rente. Regner man Renten endog kun til 4 pC., saa maa Capitalen være 200 Mill. Fr., eller omtrent 30½ Mill. Species.

I Tidsskriftet Originalien for Juli Maaned læses en Chorsang til Hellas's Venner, og Grækernes Seirvinderhevn, af Fru F. Brun, fød Münter.

For Provindsen Vestphalen er i det forrige Kloster Kentrop ved Hanau blevet oprettet et Institut for Døvstumme, hvortil Kongen ikke allene har skjænket de fornødne Bygninger, Gaardsrum, Hauge, noget Ager- og Græsningsland, samt Bekostningen af den første Indretning, men ogsaa Penge til fattige Elevers fri Undervisning og Pleie. Dr. i Philosophien, Hr. Weidner, der i adskillige Aar har medvirket som Lærer i Døvstummeanstalten i Berlin, er ansat som første Lærer og Forstander. Efter en i Aaret 1818 foretagen Tælling fandtes i Regjeringsdistricterne Münster, Arnsberg og Minden, tilsammen 423 Døvstumme

Den Colonie af Geeder med den fine Uld, som Hr. Jaubert 1819 har bragt fra Asien til Frankrig for Hr. Terneaux og Kronen, blev, som bekjendt, fordeelt. Den, som kom til Perpignan, trivedes fra Begyndelsen af overordentlig godt; den anden, som blev tilbage i Provence, leed meget af Sygdomme, og man forflyttede den derfor for størstedelen til Saint Quen ved Paris. Her har den formeret sig til 120 Stykker, hvoraf to Tredieddele ere Eftervæxt. Ungerne ligne i Formen de nydeligste Hunde og i Nethed Kattekillinger. Voxne ere de ikke større end den indenlandske Geed. Deres Melk maa være overordentlig nærende, efterdi deres Unger i 3 Uger blive ligesaa store som de indenlandske i 6; heller ikke ere de saa skye som disse; men næsten ligesaa let at føde. De æde nemlig Løv af Træer og Viinstokke, Kartoffelblade og luget Ukrud; Ungernes Kjød er meget fiint. Sædvanligen føder Geeden to Unger, og nogle have endog kastet to Gange om Aaret. En, der var født 1820, havde 1821 allerede Unger. De her Fødtes Uld var ligesaa fiin som Stammens. En indenlandsk Geed blev belagt af en Caschemir Buk; Ungen havde Uld, der lignede Caschemirbukkens. Paa denne Maade vil saare sandsynligt den indenlandske Avl kunne forbedres meget, hvorhos man dog nok maatte bære Omsorg for, at vælge kun Geeder med meget hvide Haar til Forplantningen. Nogle Gedder gave 250 til 300 Gran (hvoraf 163¼ gage paa et Berliner Pund) fiin Uld, andre kun 100—120 Gran. I Perpignan fik man af 100 Gedder 12 Kilogrammer (hvert 2⅓ Pd.). Prisen paa ½ Kilogram er nu 9 Fr. Allerede have 15 Godseiere i forskjellige Egne af Frankrig anskaffet sig en Stamme af Kaschemirsgedder; følge, som rimeligt er, flere dette Exempel, saa er der ingen Tvivl om at denne Geddeavl, ligesom Faareavlen ved Merinos, vil forædles, og Stoffet til de kostbare Shawls kunne frembringes i Landet selv.

En Avis fra Boston af 10de Junii melder følgende Tildragelse: "Det til Hvalfangst udrustede Skib Esser, ført af Capit. Pollard, fra Nantuket, er forliist i det stille Hav, ved Slaget af en Hval. Mandskabet var nødsaget til saa hyrtigt at forlade Skibet, at de kun kunde tage faa Levnetsmidler med sig. De indskibede sig i tre Baade; kort Tid efter blev den Baad, i hvilken Capitainen var, skilt i en Storm fra de to andre, hvilke man senere ikke har hørt noget til. Folkene i Capitainens Baad lede snart Mangel paa Levnetsmidler; adskillige af dem døde, og de Levende ernærede sig af disses Liig. Til Slutning var der ingen anden tilbage end Capitainen og to andre; de havde i flere Dage ingen Føde faaet, og besluttede tilsidst at trække Lod om hvo af dem der skulde dræbes, for at de andre kunde opholde Livet ved hans Liig. Den Loddet faldt paa, blev ombragt og tjente til Føde for de andre to, til de omsider traf paa et Skib, som modtog dem. Capitain Pollard er en af de Frelste.

Det Kgl. Videnskabers Selskab i Paris har for Aaret 1823 udsat en Belønning af 3000 Fr. for en Afhandling om Læren angaaende Oprin-

delsen til den dyriske Varme, hvori ved nøje anstillede Forsøg, de være chemiske eller physiologiske, Aarsagerne til denne Varme skulle udfindes. Man forlanger især, at den i en bestemt Tid fra et sundt Dyr udgaaende Varme, saavelsom den ved Aandedraget frembragte Kulsyre nøje skal angives, og at denne Varme skal sammenlignes med den, som Kulstoffets Forbrænden, ved Frembringelsen af en lige Mængde Kulsyre, avler.

Om chirurgiske Operationer læses nu følgende af den berømte Weinhold, K. Reg. Raad og Directeur for det chirurgiske Clinik i Halle: "Vigtige chirurgiske Operationer fortjene unægteligen, ligesom hvert Konstproduct, Publicums Opmærksomhed; vi see ogsaa i Engelland mange store Herrer og Lorder ikke uden Sky at besøge Operationssalene, og desuden at yde de Nødlidende Pengeunderstøttelse. En meget forvendt Følelse maa de have, der ikke ville see den søndertraadte Regnorm, ikke tale om en chirurgisk Operation; men derimod, uden at røres, lade deres Medmennesker vansmægte i den største Elendighed. Ogsaa den sidste fortalte Operation, angaaende Udtagelsen af et halv Underkjævebeen (see Skilderiet No. 66), fortjente denne Opmærksomhed, naar Ref. havde simpelt fortalt den med større Sagkundskab og dømt med mindre Bram. Saalænge Medicinens Historie har været til, siger han, er den ikke bleven foretagen! Men hvo kjender ikke de betydelige Beskadigelser af Underkjævebenet ved Skud, der gjorde dets Borttagelse tilligemed begge Leddehovederne nødvendig; hvo kjender ikke det Tilfælde, da Mursinna, efter en saadan Beskadigelse, lod forfærdige et Slags konstig Underkjævebeen; hvor mange af Pellatons Elever i Hotel Dieu i Paris mindes ikke, hvorledes han udtog næsten Halvdelen af Underkjæven med sit Leddehoved paa høire Side, og enkelt underbandt Pulsaarene, uden at underbinde Hovedpulsaaren? — I et Anstød af næsten overspændt Enthusiasmus kalder Ref. det chirurgiske Clinicum i Berlin et Institut, hvilket med Rette kunde kaldes det første i Verden. Hvilken Bombast er det dog, som om vor Tid intet Maal meer kjender i sit Omdømme. Hvo vil ikke yde den Mand, der allerede har stiftet saa meget

Godt, og som indførte denne Operation som en regelret Konstact i Chirurgien, sin Tak; men maa nu alt det øvrige, der i den Henseende er til, ved saadanne Flekler nedsættes og fordunkles? Den lærde Verden er en Republik, hvori ingen kan være den Første og ingen den Sidste; ja den strængeste Ostracismus maa træffe Enhver, der kun ytter Tanken om noget Slags aandig Enevælde, der stedse tilveiebringer den værste Aandsdespotismus. Til Slutning bemærker jeg kun endnu, at her er indtruffet et Tilfælde, der, naar Curen lykkes, maaskee gjør denne Operation, der altid maa medføre en stor Lemlæstelse af det menneskelige Ansigt, unødvendig. En Mand paa 49 Aar, fra Wehlitz, der ligeledes lider af en stor Beenhævelse i den venstre Underkjæve, og hvilken desværre strækker sig lige til Strubehulingen, har man hverken ved Kniven eller Brandjernet kunnet befrie for samme; men nu har jeg gjennemtrukket tre Haarsnore, den første imellem Kinderne og Underkjæven, den anden imellem Underkjæven og Tungen, den tredie imellem den Stenoniske Spyttegang og Ørespyttekjertlen. Hævelsen er siden smeltet hen til næsten en Trediedeel af dens Størrelse, og det skulde glæde mig meget, at have beholdt Underkjæven i sin Integritet."

Kjøbenhavns Børs, d. 28 August.

Cours. Hamb. 2 M. 262, a vista 265. Spec. 263. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 13ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 73. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Februari f. A.) 92 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedl. $14\frac{3}{4}$. Svenske Sedler $67\frac{1}{2}$ ß. — Discouto 6 pC.

Indfald.

Da Dr. Bahrdt holdt sin første Præken, reiste der sig et stærkt Tordenveir. Ved et frygteligt Skrald forsagede Taleren vel Hukommelsen, men ikke Aandsnærværelsen. Med Værdighed lukkede han Bibelen i, og forlod Prækestolen med de Ord: "Naar Gud taler fra Himlen, maa Mennesket tie."

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 70.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 1 September 1821.

Øl.

Man klager meget over vore Tider, ret som om disse vare rene Vantrivninger og Skiftinger mod dem, vore Oldefædre og Oldemødre levede i. Men har man ogsaa Grund til saadan Klage? Udraabte ikke allerede Cicero "o Tider! o Sæder!" og skulde de virkeligen saaledes være blevne ved at gaae Krebsgang, saa maatte der jo nu være Tider og Sæder, som selv Sodoma og Gomorra ikke havde kjendt Mage til, førend den stakkels Madam Loth, til Straf for en Nysgjerrighed, der ikke var større hos hende end hos hver Anden af hendes Kjøn, blev forvandlet til en Saltstøtte? Men det gaaer med Tiderne, som med Menneskene; man har overdrevet hines Godhed som disses Kjæmpestørrelse i Oldtiden. Man har modsagt sig selv i det man paastod, at hine bestandig blive slettere, ligesom disse mindre; thi hvilke Skrællinger maatte de nulevende Mennesker ikke være f. Ex. mod Kong Holophernes, eller mod Holger Danske, til hvis Størrelse man bedst kunde slutte fra hans fordum i Opgangen til det Kongelige Bibliothek hængende Tallerken og Skee, hvoraf den første var ikke mindre end et Fad, hvorpaa en heel Dyresteeg kunde ligge, og den sidste saa stor, at den kunde indbefatte et Par Potter? Men til Lykke er det Menneskene, som spaaer og Naturen, som raader. Denne algode Moder er alt for alvorlig og stadig til at gjøre saadanne Tilbagespring fra Kjæmper til Dverge. Imellemstunder kan den vel ogsaa, for at more sig, ligesaa godt som Menneskebørnene, lege lidt med sine Frembringelser, og naar den er i godt Humør, frembringe noget, de Lærde kalde Naturlege. Saaledes lader den ofte fremstaae Schweizere paa 84 Tommer, føre Jomfruer af 30 Lispunds Vægt, Ditmarske Stude paa 3500 Pund, Kartofler, som veie 5 Pd. hver, en Christian Heinrich Heinecke, som, da han var $2\frac{1}{2}$ Aar, kunde besvare alle Hovedspørgsmaale i Historie og Geographie, og i sit 3die tale Latin og Fransk — men alt saadant gjør den, som sagt, kun imellemstunder con amore, for at vise hvorvidt den kan gaae, naar den vil; men i det Hele hedder det hos den: den lige Vei den bedste, og udenfor de Love, den eengang har givet, gaaer den ikke. Men vi ere allerede komne for langt fra Texten, som først skal bevise, at der i Tider og Sæder er en evig Gjenfødsel, og at Kong Salomon har Ret, naar han skriver: sig ikke at de ældre Tider have været bedre end de nuværende! Dyder og Lyder forplante sig, skjøndt under forskjellige Skikkelser, gjennem alle Aarhundreder, ligesom den første Rose og den første Gifttyde, der har voxet i Edens Hauge. Rosen kan ved Konst forædles, Tyden blive end giftigere; men Arten bliver dog den samme.

Øl var det, som vore Forfædre, da de endnu klædte sig i Dyreskind og boede i Jordhuse, drak; Øl det, som de Helte, der nu hvile i Kjæmpehøiene, nøde; og de brave Mænd, hvis Portraiter man

endnu for 26 Aar siden saae hænge i St. Nicolai Kirke, og som saae saa sunde og rødmosede ud, og havde forsvaret Kjøbenhavn mod Carl Gustav, drak, som Tode siger, ikke Viin, men Øl. Øllet var i de Tider saa godt, at man ikke blev beskjænket, fuld, drukken, perialiseret o. s. v., men øllet. Varmt Øl, ikke Caffee, Thee eller Chocolade, drak Christian den 4de som Barn, og Niels Juel, Hvidtfeldt og Adeler have alle ikke faaet anden Frokost end saadant Øl.

Med Sydens Dæmon kom Vinen herind, og da man ikke noksom kunde beruse sig mere i Druens Guld, tyede man til Brændevinets Bly. Med Øllet forsvandt Nordens Kraft, med Vinen kom dets Vanmagt, med Brændevinet dets Afmagt. Først i de nyeste Tider er Ølperioden vendt tilbage igjen, og vi have nu næsten ligesaa mange Ølkjeldere, som Vinkjeldere. At med Øllet ogsaa Nordens Kraft vil vende tilbage, har man Aarsag til at haabe, og uden Tvivl vil i Ølkjelderne den Aand igjen opvaagne, som døde i Viinkjelderne.

Hvorledes seer det ud inden i Nyeholland?

(Fortsættelse; see forr. No.)

Den 6 April 1817 forlod Expeditionen Sidney, og ankom den 14de til Bathurst. Her var skeet en stor Forandring siden 1815. Et solid Huus var bleven bygget for Opsynsmanden over Etablissementet. Gouvernementets Jorder vare blevne indhegnede, og Kornhæsene viste, at en rig Høst havde belønnet Landets Opdyrkning. Det skjønne og sunde Udseende, som Hjordene af Hornqvæget havde, beviste, hvor beundringsværdig gode disse udstrakte Dale og kun lidet skovbegroede Høie vare for Græsningen, især til Faarene; siden den Tid har Regjeringen anlagt et stort Meierie, meget længere frem i en Dal, som kaldes Wellingtons Dal. Den 20de April afreiste Expeditionen fra Bathurst til Lachlansfloden. Dette Land fandt de at være af en fortræffelig Beskaffenhed, af et romantisk Udseende, med ypperlige Græsgange. Man opdagede der Kalksteen af den bedste Slags og i en overordentlig Mængde. Den 25 April

ankom Expeditionen til Lachlansfloden, ved det der oprettede Depot. Der traf de en Mængde Indfødte. Da de nu vare komne til Floden, stege de i de ved Depotet anskaffede Baade, og seilede op af den. De fandt et Land begroet med Cypresser, og en stor flad Søe, hvorpaa der svømmede sorte Svaner og andre Vandfugle. De fortsatte nu deres Seilads paa Floden, imellem Bjerge og uhyre Skove; men de bemærkede, at ingen andre Floder udgøde sig i Lachlansfloden; at Landet blev mindre og mindre frugtbart, og at Floden tilsidst tabte sig i et stort Morads. De fandt det nu umueligt at fortsætte Reisen i samme Direction, hvorfor de forandrede Touren, og gik over en stor Bjergstrækning mod Sydvest. Her fandt de vel et tørt, men tillige ogsaa et temmeligt vandløst og ufrugtbart Land. Landet var i det Hele en Vildnis og kun saare lidet beboet. I Nærheden af et Bjerg, som de kaldte Acton, udsaaede de Aprikos- og Ferskenkjærner paa de bedre Steder. De fortsatte deres Marsch mod Sydvest til de af dem kaldte Brogdens Bjerge, hvorpaa de vendte tilbage i en Retning mod Nordvest, langs med nogle Bjerge, som de kaldte Peelsbjergene, i det Haab, at de igjen skulde støde paa Lachlansfloden, og hvor Egnen havde et bedre Udseende; men i det Hele taget var Landet ufrugtbart, og der var Mangel paa Skov, Vand og Græs. En Dal, hvori de saaede endeel Ferskenkjærner, blev kaldet Ferskendalen. Den 23de Juni stødte de igjen paa Lachlansfloden. Nu seilede de ned af den paa ny imod Sydvest, for at erfare, hvad der blev af Floden tilsidst. Denne Seilads varede til den 9 Juli, da Floden endelig efter utallige Krumninger aldeles hensvandt i uhyre og ubegrændsede Moradser. Uddunstningerne bleve skadelige for Sundheden, og Sygdomme begyndte at indfinde sig hos de Reisende. Man forbausedes over at have beseilet en Flod, som havde 1200 engelske Mile i Længden, som hverken havde noget Udløb eller Tilløb af andre Floder, og som altsaa ikke er andet end en stor Canal, hvori alle de Vande, som nedkomme fra Bjergene, forsamles, for at ledes hen enten til et uhyre Morads, eller for at indsuges af Landets Overflade. Den 19 Juli vendte Expeditionen tilbage og tog Touren imod Nordost, for tversigjen-

nem det indre Land at komme tilbage til Magvariefloden; her stødte de paa Indsøer, og Landet blev fra nu af stedse mere og mere frugtbart, og som de nærmede sig til Bathurst, blev det bestandigt bedre. De passerede over mange smaae Floder, som udgøde sig i Magvariefloden. Egnen blev efterhaanden romantisk skjøn og af et fortryllende Udseende, og Natursceneme bleve saa maleriske og pragtfulde, som man kunde tænke sig dem. Den 29 Aug. kom Expeditionen tilbage til Bathurst, efter 19 Ugers Fraværelse; hermed var Expeditionen i 1817 forbi, som ikke havde aabnet nogen glædelig Udsigt, da Resultatet af det var, at den hele sydøstlige Deel af Nyholland ikke var andet end en Slette, som den største Deel af Aaret staaer under Vand, og at Landet i denne Retning kun er beboeligt i en Afstand af 15 til 20 Mile fra de blaae Bjerge.

Dette Resultat gjorde det saameget mere vigtigt, at undersøge Magvarieflodens videre Løb, da denne Flod havde et bedre Udseende end Lachlansfloden, og man overlod sig til det Haab, at denne Flod kunde have et Udløb mod Nordvest og udgyde sig i det Indiske Hav, og at Nyholland saaledes kunde være seilbar tversigjennem, hvilket vilde være til stor Fordeel for Colonien i Ny-Sydvallis.

Gouverneuren lod derfor udruste en ny Expedition i 1818, som bestod, foruden den omtalte Hr. Oxley, som Expeditionens Chef, af Harris, Chirurg, Fraser, Coloniens Botaniker, Evans, Overopsynsmand over Jordernes Uddeling, tilligemed 12 Mand. Et Depot for Levnetsmidler blev anlagt i Wellingtondalen paa 24 Uger, og den 25 Mai 1818 ankom Expeditionen til Bathurst, hvorfra den d. 28de tiltraadte sin Reise i det Indvendige af Landet. De forfulgte først Maguarieflodens Løb imod Norden. I Begyndelsen fandt de, at smaae Sidefloder udgøde sig i den. Landet havde et frugtbart og behageligt Udseende. Floden førte en stor Vandmasse med sig, og var ligesom bedækket med Vandfugle. Uagtet Landet var meget frugtbart og opfyldt med Vildt, saa varede det dog længe, inden de stødte paa Mennesker. Men efterhaanden tabte ogsaa Floden her, ligesom Lachlansfloden, sit gode Udseende. Landet blev fladt og oversvømmet, og Floden begyndte at flyde allene, uden at andre Bifloder udgøde sig i den. Hele det indvendige Land mod Vesten saae ud som en uhyre Skov, hvorimellem viste sig skovløse moradsige Steder; mod Østen saaes i en lang Afstand høje Bjerge optaarnede. Efterhaanden som de kom længere frem, tabte Floden sig i et uhyre Morads, som det ikke var mueligt at passere, og som overalt var begroet med Siv, saa at det nu blev opklaret, at denne Flod ikke baner sig nogen Vei mod Nordvest ud i Havet, og at den saaledes ikke kunde være til nogen videre Nytte for Colonien. (Wentworth mener dog, at Sagen ikke er afgjort, at det blot har været en temporair Oversvømmelse, og at Floden baner sig en ny Vei paa hiin Side af dette Morads.) Da det nu var umueligt at trænge frem mod Norden, formedelst dette Morads, og da ingen Flod banede Vei til at trænge frem i det store vestlige Land, og man dog nødig vilde vende samme Vei igjen tilbage, som man var kommen, saa fattede Hr. Oxley den Plan, om mueligt at trænge frem igjennem de østlige Bjergkjeder til Havet. Denne Expedition var en saare lykkelig Idee og blev heldig udført, endskjøndt med stor Besværlighed. Touren gik igjennem høje Bjerge og mange tildeels frugtbare og fortræffelige Dale; man passerede over en stor Mængde større og mindre Floder og Aaer, som for det meste havde deres Løb mod Norden (saa at det dog er meget mueligt, at alle disse Floder forener sig længere hen mod Magvariefloden til en stor Flod og trænge frem til Havet). Een af disse Floder, som var meest betydelig, blev kaldet Castlereaghflod. Hr. Oxley havde i Forveien afsendt Hr. Evans paa en Tour mod Østen, og han havde opdaget denne herlige Flod, som overgaaer Magvariefloden i Størrelse. De kom nu, efter at have passeret denne Flod, igjennem Egne af meget forskjellig Beskaffenhed. De forefandt en uhyre Mængde af Kalksteen, en ubeskrivelig Rigdom af Jernerts, og en saadan Mængde af Kænguruhs, at deres Hunde bleve trætte af at fange dem. De kom til et Bjerg, som virkede saaledes paa Magneten, at Nordpunktet af Magnetnaalen vendte sig om mod Sønden, og efter lange Marscher kom de til en Flod, som de kaldte Hastingsfloden, og som igjennem høje Bjergstræk-

ninger banede sig Vei til det østlige Ocean. Hele denne sidste Tour til Havet gik igjennem meget frugtbare og velvandede Dale, eller igjennem fortræffelige Skove. Floden udgød sig endelig i en Havn, der blev kaldet Maquarieharnen, som har et godt Indløb for smaae Skibe, og var derfor en vigtig Opdagelse. Langs med Søekysten begav Expeditionen sig nu tilbage til Sidney.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

St. Thomas, den 7de Juli. I Gaar døde her Lieutenant De Coninck af den vestindiske Feber, og den gamle værdige Capitain Fleischer blev begraven. Ogsaa Kammerjunker Krieger er død af Feberen. — — Den 8de Juli. I Dag have vi havt den sørgelige Efterretning fra America, at det franske Skib Maria Theresia, Capitain Lafitte, som den 26de Mai udclarerede herfra til Bourdeaux, og som havde Benedetty med hans hele Familie, Montillo, Benoit og Joseph Gillio ombord, foruden to Familier fra Guadeloupe, er forlist med Mand og Muus, paa een Matros nær, som reddede sig ved at svømme, og blev optagen af en Fiskerbaad paa den americanske Kyst. Han har nævnt Skibets Navn, saavelsom Capitainens, Styrmandens og alle Folkenes, men ikke Passagerernes; han har heller ikke sagt, at Skibet kom sidst fra St. Thomas. Man kunde deraf formode, at de ere myrdede, og Skibet med dets rige Ladning og store Capital af Doubloner og Patagoner, gjort til Bytte. Avisskriverne synes at tvivle om Rigtigheden af Matrosens Forklaring. — En Brig fra Altona, Capit. Rentz, er for kort Tid siden strandet og forlist paa Antigua, men Folkene ere bjergede. Den skal være gaaet fra Altona efter d. 15 Mai, og bestemt hertil og til Havannah. Briggen har forhen heedt Nordborg. — — Den 9de. Man har gjort den Bemærkning, at en spansk Skonnert, som man havde Mistanke om, udgik af denne Havn samme Dag som det omskrevne franske Skib, og at den vidste ret god Besked om Skib og Ladning. — Brion skal have givet Joseph Gillios Portrait i det Grove til adskillige af hans Privaterer, og udsat en Præmie for at bringe ham død eller levende. — Vi have faaet et nyt Theater, som er ret smukt. Commandanten har sin Loge lige for Scenen, Da Castro og Christian David deres paa hver Side. — — Den 15de Juli. Fregatten Najaden og Orlogsbriggen St. Croix forlade os nu; men Døden har, som De allerede tildeels vil have erfaret, bortrykket en Mængde af deres Besætning. Paa Fregatten har især Tabet af Officierer og Mandskab været overordentligt stort. Jeg kan ikke forbigaae at omtale den Gjæstmildhed, hvormed Mægler Prom og Familie har i deres Huus modtaget og med utrættelig Omhue plejet adskillige syge Officierer, hvorved sandsynligviis dog Nogles Liv er reddet. Orlogsbriggens Chef, Hr. Capitain Seidelin, som den Øverste paa Stationen, har ogsaa paaskjønnet dette, ved i eget og samtlige Officierers Navn, at tilstille Mægler Prom en Taksigelsesskrivelse.

St. Jan, den 11te Juli 1821. Vi have her paa Øen intet Nyt; men Planterne istemme den gamle Klagesang over vedvarende Tørveir og slette Tider, og der er al Udsigt til, at vi atter faae en Orcan i dette Aar, da vi have en Hede, som er frygtelig; allerede Klokken 10 Formiddag er Varmen 25 til 26 Grader Reaumur i Skyggen — ingen Regn, ei heller Torden i flere Maaneder.

Den danske Consul i Alexandrien, Hr. Dumreicher, har kjøbt for Museet i Kjøbenhavn een af de skjønneste Mumier. Med Paschaens Tilladelse havde han ladet grave baade af Indvaanerne i Longsor og Carnac, paa hvilket sidste Sted den blev fundet i en Grav, som aldrig har været aabnet, i fem Kister, og den skal have kostet 6000 ægyptiske Pjastre. Der opkom en Strid mellem Fellahs fra Carnac og Longsor, da de første ikke vilde have gravet 3 Dage forgjeves, men da de fik 1000 Pjastre i Skadesløsholdelse, vare de tilfredsstillede. — Man har længe havt en Mumie paa Konstkamret, men den mangler Næsen.

Odense. Iblandt de Mærkværdigheder fra Oldtiden, hvorpaa Egnen ved og omkring Svend-

borg er saa riig, findes følgende, saavidt vides, endnu ikke omtalt af nogen af vore Antiqvarer: Strax Norden for Heldager Gaard, under Baroniet Lehn, i en derværende Skovlykke, findes endnu Rudera af et gammelt Slot eller Borg, som i flere Henseender har megen Lighed med Næsbyehoved Slotsbanke. I den temmelig ophøiede Quarree, hvor Borgen fordum har staaet, findes endnu fremdeles Levninger, saasom Muurstykker og Brokker af de fordums Bygninger. Imellem flere Oldsager, som Tid efter anden ere opgravede eller oppløjede, er især en massiv Guldnøgle mærkelig, som i den forrige Forpagters Tid fandtes af en Plougkarl, og som endnu skal opbevares paa en Gaard her i Landet. Gravene omkring Borgpladsen ere endnu kjendelige, tildeels dybe og fyldte med Vand. Paa tvende Sider findes endnu flere af de Egepæle, hvorpaa Broerne over Gravene formodentlig forhen have hvilet. Ved en i Fjor foretaget Rensning af den østlige Grav fandtes, mærkeligt nok, paa begge Sider af det Sted, hvor de tilbageværende Pæle lade formode en forhenværende Broe, en saa utrolig Mængde Menneskebeen, at det ikke er usandsynligt, at en fiendtlig Overgang paa dette Sted har været forsøgt, men, lykket eller mislykket, i det mindste kostet mange Fienders Liv. Et Stykke fra Borgen findes ligeledes mærkelige Levninger af Lade- eller andre Bygninger, hvilke, at dømme efter den Pladses Størrelse, hvorpaa Levningen af Murene findes, maa have indtaget et saa betydeligt Areal, at de ikke synes Ruinerne af en liden Bye eller Forstad ulig. — — (Indsendt.) En tilforladelig Underretning, hvorledes en Landmand kan forebygge Fodermangel. Naar en Landmand seer, at han faaer Mangel paa Foder, at han ei kan føde sine Kreaturer Vinteren over, og han har indkjørt sin Rug, da skal han strax pløie Jorden ikkun een Gang, og besaae den med Byg; denne Byg vorer frodig op, og med denne grønne Byg kan han staldfodre sine Kreaturer lige til Frosten kommer. Det forstaaes af sig selv, at han maa skjønne paa, hvormegen Byg han behøver at saae. — Her kunde vel indvendes, at naar Jorden skal give to Gange Grøde af sig i een Sommer, saa bliver den mager; men hertil svares: at naar Landmanden kan føde alle sine Kreaturer Vinteren over, saa har han Gjødningen til at gjøde med, naar han vil saae Byg om Foraaret, og Erfaringen har lært, at naar der bliver gjødet til Byg, giver samme meest af sig. (Hempels Av.)

Det Nyerupske Forfatterlexicon udenlands bedømt.

I Hall. alg. Literaturzeit. for Marts 1821, No. 56, læses en anbefalende Recension over det Nyerupske Literatur-Lexicon. Med den af Forf. valgte Plan er Rec. ikke i alle Henseender fornøjet. Saaledes billiger han ikke, at Levnetsbeskrivelserne ere betydeligen forkortede, og at Forf., for at vinde Rum, blot har henviist til de Skrifter, hvori det Udførlige om de forskjellige Forfatteres Levnetsomstændigheder er at finde; at hos de fleste Danske og Norske, der have studeret udenlands, de lærde Skrifter hvorved de vandt Doctorgraden, ere udeladte, "fordi disse næsten stedse (?) ere forfattede af de Professorer, under hvis Forsæde de forsvaredes" (noget, som vel stundom, men ikke altid, er Tilfældet); at i Henseende til Udlændinger, eller og Slesvigholstenere, der kun en Tidlang have levet i Danmark eller Norge, ikkun de af deres Skrifter, som de have udgivet under deres derværende Ophold, anføres. Det kan let være Tilfældet, at en Skribents Forfatterevne først bliver betydende, efterat han har forladt Danmark; hvor ufuldstændig er nu ikke den i det almindelige Literaturlexicon for Danmark anførte Fortegnelse over deres Skrifter? Vilde det ikke være en Saadan behageligere at see sig ganske forbigaaet med Taushed, end blot at see sine Skribentforsøgs første Fostere optegnede? Rec. anfører derpaa adskillige Exempler paa Forfattere, der have levet i Danmark, og hvis der udgivne Arbeider savnes her. Til denne Rumbesparelse hører endnu, at de fødte Danske og Norske, der have nedsat sig i Hertugdømmene eller i Udlandet, ikke findes deres der siden udgivne Skrifter anførte: en Indskrænkning, hvorover der lader sig gjøre lignende Bemærkninger, som over de før omtalte. Hvor mangt et classisk af Danske forfattet Værk

som f. Ex. af M. C. Bruun, er blevet uberørt, fordi Forf. boer udenfor Danmark! Hvor mangt berømt dansk Navn, som f. Ex. Joh. Rohdius, G. Zoega søger man her ikke forgjeves! Snarere vilde det have været at billige, naar der nu eengang, efter Udgiverens Plan, skulde drages en saa skarp Grændselinie imellem dansk og ikke dansk Literatur, at udelukke af Forfatterlexiconet alle fødte Udlændinger, der en Tidlang have levet i Danmark, Norge o. s. v., og derpaa igjen bosat sig udenlands, tilligemed deres Skrifter, og kun omtale dem ved Navn i Fortalen, med Henvisning til andre Hjelpemidler, til nøjere Kundskab om samme, men at det derved vundne Rum var blevet benyttet til at optage alle danske, norske og islandske Forfattere, saaledes kaldte efter deres Fødeland, ligemeget om de have levet og ere døde i Fædrenelandet eller Udlandet, og anføre alle deres literariske Producter, ligemeget om de vare forfattede eller trykte i dette eller hiint Land, — da havde Forf. leveret noget Fuldstændigt, som man med stor Tilforladelighed kunde benyttet sig til sit Øiemed. Nu har man i dette danske Forfatterlexicon Noget, der — dets umiskjendelige høie Værd i andre Henseender uskadet — dog nøje taget, hverken udgjør noget Heelt eller Halvt, eller et dansk Forfatterlexicon, hvori mangen Ikke-dansks Navne og Skrifter findes, og mangen Dansks ikke findes, og hvori desuden Værker, saavel af nationaliserede som fødte, men i Udlandet levende Danske, stundom ere blevne bemærkede, stundom udeladte; thi ogsaa i sidste Henseende er Hr. Prof. N. ikke bleven sine i Fortalen fremsatte Grundsætninger tro. Rec. anfører derpaa som Exempler M. C. Bruun, G. W. O. v. Ries, Baggesen, P. A. Heiberg, hvis Arbeider deels findes, deels ikke findes anførte her. Rec. vil ikke gjøre Udg. nogen Bebreidelse, at han har anført saadanne Forfatteres i Udlandet forfattede Skrifter; men vel, at han ved sit Værks Udarbeidelse har gjort sig en i sig selv ikke meget betydende Adskillelse til Lov, og som, fordi han siden indsaae dens Uhensigtsmæssighed, forledte ham til Inconseqvenz. Og maatte han dog have drevet denne Inconseqvenz videre, maatte han ogsaa have udvidet den til saadanne Forfattere, der, uden at være fødte eller have levet i Danmark, alligevel ved betyde-

lige Værker om den danske Stat have i en vis Henseende erhvervet sig dansk Borgerret! Med hvor mangen berømt Forfatters Navn og Skriftliste, vilde dette almindelige Literaturlexicon for Danmark, Norge og Island endnu være blevet beriget! men, som nu blot fordi deres ydere Liv tilhører Udlandet, endskjøndt en stor Deel af deres Drivtighed og deres Aandsvirksomhed har været Danmarks eller hele Nordens Anliggender helliget, have maattet give Slip paa dette Bevis paa Agtelse eller Tak. Gives der ogsaa selv i den literariske Verden, eller i de fordomsfrie Lærdes Verden intet verdensborgerligt Sindelav mere, hvor skal man i vor, i saa Henseende saa snever-hjertede, Tidsalder, da søge den? — Alt muligt Bifald fortjener derimod en Indskrænkning af anden Natur, hvortil Forf., for ikke at udvide sit Skrift over de tilbørlige Grændser, har seet sig bevæget, og den bestaaer deri, at han har nægtet en stor Deel uvigtige Forfatteres Navne og Skrifter, som Worm har optaget, Plads her. Af det eneste Bogstav A. ere her 15 Artikler udeladte, hvis Undværlighed vel neppe vil drages i Tvivl af Nogen; det maatte da være en alt for stræng Literaturhistoriker. Rec. har paa sin Side intet andet at erindre herimod, end at han beklager, at denne Udeladelseslod kun har rammet endeel, ikke alle ubetydelige Bogskrivere, uden Undtagelse, de være levende eller døde. At Hr. N. beholdt nogle fra ældre Tider, og optog alle Nulevende af vor Tid, dertil kunde han have sine Aarsager, f. Ex. at forskaffe Værket endnu mangen Kjøber, som det ellers maaskee ikke havde fundet, eller og, som han selv anmærker, for at indrømme Forfattere, hvis første Producter ikke fortjene den Opmærksomhed, som deres sildigere Arbeider maaskee endnu vilde forskaffe dem, allerede nu en Plads i Rækken af fædrenelandske Forfattere. Rec. er heri af anden Mening. Hæver Forfatteren af maadelige eller slette Arbeider sig fra Ubetydeligheds Tilstanden ved bedre Arbeider til Vigtighed, saa bliver det jo en tilkommende Literaturhistoriker uformeent, endnu at rive ham ud af Forglemmelse: hvorfor skal hans Levnetsbeskrivelse, og de ubetydelige Blade, som han lod trykke, allerede nu, paa Lykke og Fromme, borttage Rummet for vigtigere Artikler? Over-

hoved tænker Rec. over denne Punkt af Materialet til et Forfatterlexicon anderledes end han vel veed der tænkes af Andre. En absolut Fuldstændighed, var den endog i vor skrivesyge Tidsalder endnu muelig, anseer han ikke for hensigtsmæssig og ønskelig. (Fortsættes.)

Blandede Efterretninger.

Sparecasserne ere opfundne i Engelland, hvor de hurtigen udbredte sig. Deres Oprindelse staaer i Forbindelse med den engelske Fattigskats Stigen, og de bleve betragtede og anbefalede som dens Amortisationsfond. Efter den for 15 Aar siden, over de i dette Land af Sognecassen understøttede Fattige forfattede Fortegnelse, var disses Tal 1,040,716, og i en Befolkningstilvæxt af 1,300,000 siden 1801 over 500,000 Fattige indbefattede. Denne uforholdsmæssige Forøgelse af Fattige var en Følge af de lavere Stænders Sorgløshed for Fremtiden, og denne Sorgløshed var igjen en Følge af det Haab, i Tilfælde af Forarmelse, at kunne leve paa Sognets Bekostning. Man kan bidrage til at styre Forarmelsen, naar man styrer denne Sorgløshed og opmuntrer de lavere Stænder til at betænke og beregne deres tilkommende Stilling. Præsten Duncan i Ruthwell i Dumfriesshire lykkedes det at stifte 1810 en saadan Anstalt, som snart fandt Efterlignelse. Parlamentscommitteen angaaende Fattigvæsenet anbefalede den 1817, og den blev derpaa bestemt ved et Kongebud. Det Indskudte tilbagebetales med Renters Rente. Forstanderne faae ingen Løn, men kun Betjenterne en Godtgjørelse. Banken maa modtage Pengene til 4 pC. — Duncan havde i Begyndelsen at kjæmpe mod Arbeidernes Bekymring for, at deres Husbonde vilde afkorte dem i deres Løn, naar han erfarede, at de havde indskudt en Nødskilling. Indskrivningen skete derfor i Skriftestolen, under lukkede Døre. Almindeligen bemærkede man ved denne Leilighed, at fattige Folk ikke vide at behandle deres sammensparede Penge. En Arbeidsmand bragte 4 Pd., han havde faaet som Barn, og siden den Tid ikke rørt. En Dreng havde fra sit 11te til 14de Aar givet sin Dagløn af 3 til 6 Shill.

ugentligen for Underhold til sin Fader, og tilsidst kun havt 1 Shill. tilovers. Aldrig fik han mere end 10 Sh., og sammensparede sig dog indtil en Alder af 33 Aar over 50 Pd., som han roligen lod ligge hos sig. En ung Pige tog 2 Pd. af indsatte 10 Pd., til at befrie en Veninde fra Fængselet. Den i Aaret 1816 indtrufne Dyrtid, standsede en stor Deel af Indbetalingerne, som hos Sparecassen i Bath beløb sig til 17000 Pd. (136,000 Rbd. Sølv). — Ogsaa i Danmark have vi nyligen faaet en saadan Sparecasse, som svarer 5 pC. Rente, og hvor Indskuddet ikke maa overstige 100 Rbd. Hensigten er her, som i Engelland, mere at sikkre Besparelsen end at forøge Indskuddet ved Renterne.

Bibelselskabet i Kongeriget Würtemberg har siden dets Stiftelse udgivet i Landet 28,071 Bibeler og 17,505 N. T.; i Udlandet 5,348 Bibeler og 4822 N. T.; tilsammen 33,419 B. og 22,327 N. T.

I London lever en Juveleer, der synes at være i Besiddelse af alle de Rigdomme, Aladdins Lampe nogensinde har kunnet fremtrylle. Man finder i hans Bod Knive og Gafler af Guld i blaat Fløiels Fouteral, og Skeer af hver muelig Størrelse, saavelsom Tallerkener og Lysestager af puurt Guld, ja endog Guldskaaler, 1½ til 2 Fod i Gjennemsnit, som koste 1000 Guineer. Hele Boutiquen vurderes for 2 Mill. Gylden, og Værdien af alle Juveler og Guld- og Sølvvarer i London antages for at være 50 Mill. Pd. St. (400 Mill. Rbd. Sølv.)

Forbrydernes Tal i Frankrig er i følgende Forhold aftaget i de sidste 3 Aar: Paa Livstid til Tvangsarbeide og Æreløshed dømte A. 1817: 511; A. 1818: 393; A. 1819: 398. Paa en bestemt Tid 1817: 2645; 1818: 1992; 1819: 1421. Paa bestemt Tid med Æresløshed for Forfalskning og Landstrygerie: 1817: 1117; 1818: 1114; 1819: 1015.

Jefferson søgte under sit Præsidentskab endog i Smaating at bevare den Jevnhed, der anstaaer Republiker. Han tilsidesatte den Etiquette, som de fremmede Gesandter og især deres Gemalinder vilde indføre i hans Selskabsværelse. Skulde han aflægge et Morgenbesøg, saa kom han ridende uden Tjener, bandt sin Hest ved Stakitværket, og

traadte som Thomas Jefferson ind i Huset. Spiste de forskjellige Gesandter hos ham, saa modtog han dem med lige Høflighed, og overlod det til Selskabet selv at ordne sig ved Bordet, saa at enhver kunde betragte sig som om han var hjemme. Den spanske Gesandts Gemalinde var imidlertid misfornøjet hermed, og formaaede sin Gemal til at fordre Erstatning. Gesandten gik i dette Øjemed selv hen til Jefferson, som just befandt sig i sit Bibliothek, da denne lod sig melde. Jefferson gik ham i Møde med den ene Støvle paa og den anden i Haanden, bad med sin sædvanlige Høflighed Gesandten være velkommen, og sagde: Jeg beder, sæt Dem ned; det glæder mig at see Dem ꝛc. Uden at agte paa Gesandtens Forvirring, begyndte han med sin sædvanlige Utvungenhed en almindelig Samtale, hvori han satte Philosophens naturlige Værdighed mod Diplomatikerens kolde Stolthed. Gesandten gik, berettede sin Gemalinde Sagens Udfald, og Striden var dermed afgjort.

Bibliotheca italiana beviser, at den indbyrdes Underviisning, om hvis Opfindelse Engelland og Frankrig stride, og tilskrive den Herbault, Paulet, Bell, Lancaster, allerede for 3 Aarhundreder siden har været indført i Italien og endnu bestaaer der. Mod Halvdelen af det 16de Aarhundrede tog i Lombardiet, nemlig i Mailand, Skolerne for Underviisningen i den christelige Religion deres Begyndelse. 1532 sysselsatte en Præst, ved Navn Castellino da Castello sig med den førstes Uddannelse og indførte i samme Classificationen og den indbyrdes Undervisning.

I det i London nyligen bygte Tugthuus i Millbank findes 551 Fanger, hvis Underholdning i afvigte Aar har kostet 14,880 Pd. (119,040 Rbd. r. S.), hvilket udgjør 26 Pd. 17 Sh. for hver, eller en halv Guinee (4 Rbd. r. S.) ugentligen. Bygningen har kostet 400,000 Pd. (3,200,000 Rbd. r. S.), hvilken Sum deelt med 551, udgjør omtrent 722 Pd. for hver Bolig. Da en Huuseier sædvanligen har her 10 pC. af sine Penge, saa udgjør Leien for hver af disse Fanger 72 Pd. 2 Sh. aarligen.

Kjøbenhavns Børs, d. 31 August.

Cours. Hamb. 2 M. 262, a vista 265. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß.

Obligationer (med Renter fra 11 Juni 1821) 73½ a 74. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Februari f. A.) 92 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedl. 14½. Svenske Sedler 67½ ß. — Disconto 6 pC.

Anecdot.

Hvo stjal Ringen?

Følgende, som man dog ikke har anden Hjemmel for end Sagnet, skal have tildraget sig i Kjøbenhavn: En Cavalier kom ind til en Juveleer, og begjerte at see forskjellige Demantsringe, for at kunne vælge deraf een, han ønskede at kjøbe. Juveleren fremsatte en Æske med en heel Deel for ham. I det den Fremmede betragter Ringene, træder en Tigger ind i Stuen og beder om en Almisse. Juveleren afviser ham, men den uforskammede Betler vedbliver ligesuldt at trygle, og forsikkrer, at hans Kone og Børn ere nær ved at omkomme af Sult. Cavalieren bliver ivrig, og siger, "det er dog afskyeligt, at man ingensteds skal have Fred for dette Tiggerpak", løber hen til Døren, aabner den, og siger til Betleren, "vil I pakke Jer, ellers skal jeg nok skaffe Jer Qvarteer". Tiggeren gik, og Juveleren takkede den Fremmede meget forbindtligen for, at han havde befriet ham for denne besværlige Betlers Overhæng. Cavalieren gaaer igjen hen til Ringene, men efterat have betragtet dem noget, siger han, at han ikke finder en eneste deriblandt, som er efter hans Smag. Men i det Juveleren vil sætte sine Prætiosa bort igjen, bliver han vaer, at een af de kostbareste Ringe mangler. Cavalieren bliver meget forskrækket, men taber dog ikke Fatning, tilbyder sig, at lade sine Lommer undersøge, og paastaaer tilsidst alvorligen, at han vil visiteres. Han vender alle sine Lommer om, trækker endog Kjolen og Støvlerne af, men Ringen er og bliver borte. Hvo andre end den slemme Tigger kan have taget den? Men han har jo ikke været længere end ved Døren, og Æsken med Ringene stod jo paa Bordet? — Ja, det er Knuden.

Kjøbenhavn, Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kiøbenhavn.

Attende Aargang. No. 71.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 4 September 1821.

Nogle Bemærkninger fra Kobberstikker Petersen.

I Nyeste Skilderie af Kiøbenhavn, No. 67, har en Ubekiendt omtalt mig og min Konst. Den Humanitet, hvormed det er skrevet, og den umiskiendelige gode Villie mod mig, som det bærer Præget af, erkiender jeg. Imidlertid finder jeg det dog fornødent at anmærke adskilligt.

1. Saalænge jeg endnu ikke er mere fast i min Konst, har jeg ønsket ganske i Stilhed at arbeide mig frem, og søge den nødvendigste Afsætning ved at erholde Subskription underhaanden. Saalænge kan mine Arbeider kun være Forsøg, og det streed mod min Følelse, paa en offentlig, brammende Maade, at søge Afsætning paa Sligt. Derfor har jeg endnu aldrig averteret mine Arbeider. Nu seer jeg mig derimod udrevet fra denne Ubekiendthed; hvilket maae foraarsage, at jeg og min Konst bliver mere almindelig omtalt, og paa Grund af de utilstrækkelige Oplysninger om begge Dele, neppe altid rigtig bedømt.

2. De Feil, som Hr. —γ—γ anfører at være i mit Stykke Grib-Skov, maatte jo min egen Følelse sige mig, før jeg lod det see; men jeg manglede Studium og Øvelse i at udføre, hvad jeg vilde. Det Kongelige Konstakademies Professorer og Artister, forklarede Feilene tydeligere for mig, og den meget behagelige Opmuntring, de isvrigt gave mig, opvækkede Mod og Lyst hos mig til at forbedre Stykket efter Evne. I Foraaret begyndte jeg derpaa, tog den "forskrækkelige" Skye reent ud, og udfyldte Pladsen saaledes, som den øvrige Luft (Hr. —γ—γ mener sikkert kun Skyen, hvor han taler om Luften). Luftperspectivet søgte jeg at forbedre ved at udtage hele Baggrunden og omarbeide den, samt ved at matte endeel af Mellemgrunden. Nogle andre Feil rettede jeg ogsaa saagodt jeg kunde. Men da Kobbertrykkeriet her er forbundet med saamange Vanskeligheder, og jeg ikke her kunde faae passende godt Papiir dertil, saa har en Velynder af mig, for kort Tid siden, sendt Pladen til Hamborg, for der at trykkes. Jeg seer med Længsel Aftryk imøde. — Saaledes vare Feilene alt meget modererede, da Hr. —γ—γ anmeldte dem.

3. Jeg har ikke stukket noget i Kridtmaneer; men jeg har tegnet noget paa Steen med Kridt.

4. Tuskmaneren er rigtig nok et vanskeligt Arbeide, hvis heldige Udfald, for mig, beroer ganske paa Slump, da jeg ingen Underretning kan faae om de Smaaekneb, som ufeilbarlig maae høre dertil, og som jeg endnu ikke har kunnet opdage. Tuskmaneren er ikke en langsom Maneer, uden hvor der er megen Detail, der er den langsommere og vanskeligere — formedelst det Usikkre i Ætsningerne — end enhver anden Maneer. Hvor der er store Masser, er den derimod, uden Sammenligning, hurtigere end enhver anden Maneer, og som oftest fordeelagtigere for Konsten. Da der gives mange Emner, som jeg med Tiden be-

dre kan udføre i denne, end i en anden Maneer, saa bør jeg ikke give Slip derpaa, endskiøndt den rigtignok standser mig i at øve min Naal og Gravstik. — Jeg har nu ofret megen Tid paa den, opdaget adskilligt, og bør ikke tabe Haabet om, at faae Leilighed til at erholde lidt Underretning.

5. At de fleste af mine Arbeider blive udførte med alt for stort Hastværk, er en unægtelig Sandhed; men det ligger i flere Aarsager end den, af Hr. —γ—γ anførte. Naar jeg har udført et Arbeide, som har interesseret mig, i Hast, saa har det ofte behaget som aandfuldt. Naar jeg med et andet Arbeide har giort mig Flid, saa har man fundet det peent og net. Denne sidste Roes har altid været mig ubehagelig. Endskiøndt den udvortes Politur giver Menneskene og deres Arbeider Ynde og Tillokkelse, saa har jeg ikke villet bedrage med denne udvortes Anbefaling. Derfor har jeg ofte skyndt mig af Plan. Jeg er langt tilbage, ogsaa i denne mekaniske Behandling; men jeg har altid anseet det for min Pligt, først at frembringe Noget og siden at polere. Vist nok en ikke merkantilsk Fremgangsmaade. — I Subskriptionsplanen af 1819, paa de af Hr. —γ—γ berørte "Danske Egne", yttrede jeg: at slige Ting ikke bør ansees som Konstarbeider; men at Hovedhensigten er blot at give et Begreb om Egnenes Udseende, og at derfor Mængde og, saavidt muligt, Fuldstændighed deri, maatte være Hovedsagen. Jeg lovede kun let behandlede Udkast. Nogle i Steentryk, og nogle i blotte Omrids. Da Steentrykkene mishagede, ophørte jeg dermed, til stort Tab for mig, og jeg leveerte ikke et eneste i blot Omrids. Jeg haaber derfor at have opfyldt, hvad jeg forpligtede mig til, saameget mere, som de sidste Hefter ere mindre slette end de første. Om end nogle af slige Stykker virkelig vare mislykkede i Behandlingen, saa giorde det dem dog ikke ubrugelige med Hensyn til Planen. Subskription derpaa, ansaae jeg fornemmelig kun som en Understøttelse, hvorfor jeg, ved Circulære har takket Subskribenterne. Jeg var saa lykkelig at erholde henved 100 Subskribentere, og endskiøndt Prisen var saa ringe, og Plader, Papiir, Tryk, Omslag og Omsendelse kostede meget, saae jeg mig dog derved istand til at realisere det længe nærede Ønske, at udføre et stort Stykke, hvor jeg kunde have Plads til at detaillere, uden at arbeide en migniature, og hvor jeg kunde tumle mig som Lysten var til.

6. Hr. —γ—γ ønsker mig et rundeligere Udkomme og uforstyrret Rolighed til at erhverve Fasthed i min Konst. Ønskets Oprigtighed er mig kiert. Der ere saare Mange, som nære samme Ønske. Men naar jeg undtager Hans Majestæt, som sædvanlig kiøber 5—10 Exemplarer af mine Arbeider, saa er der kun 12, tildeels af vore første Mænd, der ved stadig Subskription bidrage dertil.

7. Jeg har aldrig seet nogen anden landlig Natur end den danske. Jeg har derfor ikke bragt det videre endnu end til hvad jeg har viist. Saavidt jeg kan have Sindsroe og Leilighed, stræber jeg at studere mig videre frem.

8. Jeg har erfaret, at Nogle sige, jeg er for gammel til at erhverve fuldkommen Uddannelse. Jeg er 32 Aar; har, som Hr. —γ—γ siger, desværre for megen indvortes Ild, altsaa endnu for megen ungdommelig Kraft; kan følgelig vente at leve en Stund endnu; og under saadanne Omstændigheder kunne nogle faa Aar mere maaskee endog være bedre for mig. Det er nu 5 Aar siden jeg første Gang hørte noget fortælle om Omgangsmaaden med at stikke i Kobber; siden er den meste Tid gaaet tabt paa mange Maader, og jeg har kun havt Leilighed til at udføre faa Stykker med Naal og Gravstik. Naar jeg endda deri har bragt det blot saavidt som Grib-Skov viser, saa kan jeg have Haab om, under heldigere Omstændigheder, snart at bringe det videre; ligesom jeg har de største Grunde til at troe, at jeg kunde strax udføre et meget bedre Stykke, naar det kun stod i min Magt at begynde derpaa.

9. Jeg vilde ogsaa gierne arbeide efter Malerier. Et Forsøg har jeg giort, som jeg ikke kan have Aarsag at være tilfreds med; men jeg veed, man bør ikke fortvivle, fordi det første Forsøg mislykkes.

10. Livets Omstændigheder tvang mig ind paa den juridiske Bane. Men fra det Øieblik, da jeg blev nødt til at betræde den, var det min Plan og mit Ønske, igien at kunne forlade den, for at ofre mig til Konsten. Dette lykkedes mig først i Aaret 1816, og alle mine indvortes Omstændigheder giorde mig det til en ubetinget Pligt at følge Naturens Kald.

Maleriet var min Lyst *), hvorpaa jeg havde begyndt; men jeg lærte snart, at Kobberstikkerkonsten var langt interessantere og behageligere end jeg havde troet. Da Fædrelandet ingen Konstner havde som Landskabsstikker; da det kunde give mig sikkrere Indtægter, og da der i dette Fag var meget for mig at virke — saa besluttede jeg at arbeide i Kobber, og denne Beslutning bør nu være min ufravigelige.

11. Hr. —γ—γ anfører, at jeg alt var gift, da jeg ofrede mig til Konsten, og Nogle ansee det maaskee som ogsaa en Hindring for mig; men de erindre ikke, at huuslig Lykke giver Mod og Kraft til Meget, som man maaskee ellers ikke vilde foretage.

12. Hans Majestæt understøttede mig i 1819 med at kjøbe for 100 Spec. af mine Arbeider. Det var altsaa min Pligt at vise Fremgang: en mægtig Grund til at udføre mit Stykke: Grib-Skov. Konstnere og Konstens Venner fandt min Stræben agtværdig. Andre, som ogsaa ønskede mit Vel, fandt at det var uklogt at ofre saa meget paa et saa vidtløftigt Arbeide, der umueligt kunde betale sig, og at jeg derimod burde have anvendt de store Bekostninger og den lange Tid paa mindre, men mere contante Arbeider. Unægtelig havde jeg i oekonomisk Henseende staaet mig bedre, om jeg, istedet for Grib-Skov havde stukket en Mængde Billeder. Men naar den egentlige Konst er mit Maal, og paa hvilket Fædrelandet ene kan interessere sig for mig, saa burde jeg ikke tage Ojeblikkets Fordeel i Betragtning, og Grib-Skov kunde intet Speculationsarbeide blive. Jeg kunde ikke saa godt have viist min Flid, Stræben og Fremgang ved et lidet og mindre bekosteligt Arbeide. Deels ere smaae Stykker altid blevne uheldigst for mig; deels kunde jeg ikke vise mit Studium i Detaillen, naar jeg ikke havde Plads til at detaillere, og deels behager et stort Stykke mig bedre end et ligesaa godt lille, da Gienstandenes legemlige Størrelse foraarsager, at Formerne virke langt mægtigere, og neppe vilde Grib-Skov have fundet saa meget opmuntrende Bifald, naar det havde været mindre. Hvorfor skal Kobberstikkeren mere end nødvendigt være indskrænket af Rummet? Desuden burde jeg ogsaa give et Beviis paa, hvor alvorligt jeg meente det med Konsten, ved ikke at skye de største Opoffrelser og det vidtløftigste Arbeide. Til egentlige Prospekter, Efterstik, og andre Leilighedsarbeider, troer jeg ikke at have noget synderligt Anlæg, saa meget mindre, som Lysten stedse driver mig til at componere af det Forraad Studier, jeg har erhvervet mig.

*) Ved denne Leilighed kan jeg ikke undlade med Taknemmelighed at anmærke, at Hans Hoihed Prinds Christian velvilligen understøttede dette mit første Forsøg paa Konstens Bane.

13. Under trange Kaar, grundet i Tilfældigheder, maatte jeg, uden Veiledning, gaae Opfinderens tunge, labyrinthiske Bane i en vanskelig Konst, og paa egen Haand studere det Mekaniske i tvende Manerer, foruden at fortsætte mine Studier efter Naturen. Under talløse Ubehageligheder, Bekymringer og de sørgelige Tider, maatte jeg stedse selv staae i Forskud med ethvert Arbeide. Under saadanne Omstændigheder er det vist indlysende, at det maatte gaae mig, som ethvert Menneske uden Undtagelse, at jeg maatte have menneskelige Feil og Svagheder, Miskiendere og Bagtalere, der skadede mig, ved at lægge mange Hindringer i Veien for min Virken, saameget mere, som det ikke faldt i min Lod at gaae den slagne Landevei; men jeg har maattet og maa bryde mig en egen Bane giennem vilde udyrkede Klipper. Naar jeg nu, uagtet alt dette, seer at man erkiender, jeg er gaaet fremad, saa maa det glæde mig. Og naar min Ild for Konsten endnu derved ikke er slukket, saa tør jeg haabe at overvinde endnu flere Vanskeligheder. Jeg har stedse næret den, maaske ukloge, Mening, at et skikkeligt, stræbsomt Menneske maa ved en, under alle Betingelser, urokkelig Standhaftighed, tilsidst naae sit Maal. Derfor kan og bør jeg endnu ikke opgive Haabet om at blive en duelig Konstner, til Gavn og Glæde for Fædrelandet, og et, ved indvortes Tilfredshed, lykkeligt Menneske. Vil Skiebnen tilintetgiøre mine Anstrængelser, saa kan jeg med rolig Bevidsthed underkaste mig Forsynets Villie.

Hvorledes seer det ud inden i Nyholland?

(Fortsættelse; see forr. No.)

Efterat have meddeelt denne vigtige Oversigt over disse tvende Expeditioner, for at trænge ind i det Indre af Nyholland, vil det være behageligt at overveie, til hvilke Resultater de have bragt os om dette store Lands indvendige Beskaffenhed, som man saaledes har gjort Begyndelsen til at lære at kjende.

Nyholland er en Deel af Jorden, der ikke er saaledes bygget som de øvrige Verdensdele, hvorfor det er saare naturligt, at det frembringer ganske andre Produkter end disse. Dette Land besidder en ganske forunderlig Structur. Bjergene synes overalt kun at staae langs med Kysterne af Havet og strække sig ikke dybt ind i Landet, saavidt man har kunnet bemærke eller øine det. De reise sig, paa den Kant af Landet som Expeditionen passerede, jevnt i Veiret fra Sydvest til Nordost, hvorpaa de gaae steilt ned mod Østen. Følgen af denne Landets Bygning er, at Nyholland ingen Floder har mod Havet, men at alle Floderne gaae ind i Landet, hvor de efterhaanden tabe sig i store Moradser, eller maaskee tilsidst i een eller flere store indvendige Søer. Imedens de øvrige Dele af Jorden ere saaledes byggede, at Bjergene dynge sig sammen i det Indre af Landet, og at store Floder udløbe fra dem i Havet, saa har Bjergene i Nyholland den modsatte Beskaffenhed. I en vis Strækning fra Bjergene af inde i Landet, gjøre de nedstrømmende Vande dette smukt og frugtbart; men naar man kommer dybere ind i Landet, er det paa visse Tider af Aaret oversvømmet af Vand, paa andre Tider ganske tørt, da Jordbunden har den Natur, at den suger Vandet til sig, hvoraf Følgen bliver, at det længer inde synes at ville blive aldeles ubeboeligt. Saaledes som man nu kjender Landet, har det Udseende af, som det kun kan beboes langs med Kysten i en Strækning paa hiin Side af Bjergene. Imidlertid er det endnu uopklaret, hvorledes det seer ud dybt inde i dette store Land; om der ikke langt inde i Landet gives høie Bjerge og store Søer, eller om Alt taber sig i Skove, Moradser og en uhyre Ørken. Man synes imidlertid at kunne forskaffe sig Vand overalt i Nyholland ved at grave dybe Brønde. Landet er vel, uden at have Faar, af Naturen skabt til Faareavl; men hvorledes kan det Indvendige af et saa stort Land benyttes, om det endog er frugtbart og tjenligt til Faareavl, naar det mangler Floder til den indvendige Communication. Alt dette maa Eftertiden og Menneskeslægtens tilvoxende Cultur besvare. Hr. Oxley bemærkede, at det sjelden regner paa eengang baade Østen og Vesten for de blaae Bjerge, og siger, at Floderne paa den vestlige Side af disse ere blot Canaler, som afføre Vandene fra Bjergene over det slade Land. Uagtet Climatet er hedt, frøs det dog eengang saa stærkt paa Reisen, at alle Vandene vare belagte med Iis.

Det var ikke at vente, at man paa en saa besværlig Marsch, som disse to Expeditioner foraarsagede, kunde gjøre vigtige mineralogiske Opdagelser, uagtet Mineralogen William Parr var med paa den første Expedition. Imidlertid forefandt man dog nogle deels saare vigtige og deels saare mærkværdige Produkter; saaledes fandt man paa begge Reiserne, saavel mod Syden som mod Vesten, den fortræffeligste Kalksteen i den største Overflødighed, et Produkt, som Colonien hidindtil manglede, og som lader formode, at der findes Marmorbrud dybere nede under Kalksteenslagene. Paa nogle Steder fandt man en saare fortræffelig Sandsteen, og et Sted en stor Masse af særdeles brugbar Valkejord; ved Hastingsfloden ligge store Lag af Steenkul opdyngede. I forskjellige Directioner, saavel mod Sønden som mod Norden, forefandt man Jernerts i stor Mængde, og Bjerget Exmouth syntes for det meste at bestaae af Jernerts af en sjelden Righoldighed. — Den mærkværdigste mineralogiske Gjenstand, var dog unægtelig det forhen omtalte Magnetbjerg. Af ædlere Steenarter forefandtes Jaspis og Agat.

Da flere Botaniker af Profession vare nærværende ved disse Expeditioner, saa ville de unægtelig i Tiden meddele os deres Opdagelser i Planteriget, som ikke kunne være ubetydelige, da Nyholland er bekjendt for sin Planterigdom. Hr. Oxley siger ogsaa, at Botanikerne overalt, og næsten daglig, opdagede nye Arter, hvoraf mange vare hoist besynderlige i deres Bygning, og meget mærkværdige; mange vare prydede med de smukkeste Farver. Saaledes forefandt de ved en Indsøe,

som de kaldte Prindsregentsøen, en prægtig skarlagenrød Blomst, som blev givet det Navn Kennedia speciosa. — Man bemærkede overalt i de skovløse Egne, at de vidtudstrakte Dale vare beundringsværdig godt skikkede til Græsgange for Faar. I Egnen ved Bathurst, paa den vestlige Side af de blaae Bjerge, fandt man vel, at Skovene ikke havde saa godt Tømmer, som paa den østlige Side af Bjergene, men eftersom de paa den sidste Expedition kom nærmere til Havet, forefandt de ved Hastingsfloden en stor Mængde Skove af de skjønneste Cedertræer og andre høistammede Træer, som, mærkværdigt nok, endog vare som ganske indviklede af ualmindelig store vilde Viinranker. De almindeligste Træsorter, som de forefandt inde i Landet, vare Cypresser af forskjellige Arter, der nogle Steder vare saa høistammede, at de kunde bruges til Tømmer. Endvidere Acacier, hvoraf de opdagede en nye Art, som havde megen Lighed med Sørgepilen, og som de kaldte Pendula, og endelig den Træart, der synes at være egen for Nyholland, nemlig Gummitræet (Eucalyptus); paa nogle Steder voxede den blaae Art af en ualmindelig Skjønhed.

Vi komme nu til Dyreriget, som vel i det Hele i det indvendige Land ligner det paa Kysterne, men indeholder dog meget mærkværdigt. Saare vigtigt er det, at meget Qvæg allerede har forvildet sig fra den nye Colonie, som er anlagt i Bathurst og i Wellingtonsdalen, Vesten for de blaae Bjerge. Man saae paa forskjellige Steder Fodsporene af det. Følgen deraf vil blive, at dette vilde Qvæg vil i Tidens Længde udbrede sig over det hele indvendige Land, og tjene til et Næringsmiddel for de nye Colonister, som ville nedsætte sig i det. — Af nyttige fiirføddede Dyr ere endnu bestandig ingen andre opdagede end Kænguruhs; men af disse forefandt de ogsaa den største Mængde paa forskjellige Steder. De saae paa eet Sted flere Hundrede sammen i een Flok, og Nogle vare saa ualmindelig store, at de fangede een, som veiede henimod 180 Pd.; de vare meget velsmagende. De opdagede ogsaa et nyt Slags Kænguruhs, som vare smaae og røde, og som de kaldte Kanin-Kænguruh. Mange vilde Hunde forefandt de hist og her i Landet, som plagede dem Nat og Dag med deres Hylen. De skød engang en Hanhund, og da de nogle Dage efter kom tilbage, fandt de, at en Tæve havde slæbt den 10 til 12 Fod bort fra den Busk, hvor den blev dræbt. Den laae ved den, og havde sandsynligen lagt ved den, siden Hunden var bleven dræbt; saaledes boer ogsaa Kjærlighed og Troskab i disse vilde Egne. Disse Hunde nære sig for det meste af almindelige Rotter og Pungerotter, som ogsaa forefindes her. — Nyholland viser sig i det Indvendige af Landet mere rigt paa Fuglearter end paa fireføddede Dyr. De sorte Svaner saae man ligeledes paa Søerne og Floderne inde i Landet; mange Slags Ænder og Vandfugle forefandtes i største Overflødighed. Den Nyhollandske Casuar, som er en meget stor og majestætisk Fugl, saaes paa forskjellige Steder i store Flokke. Man traf en meget stor Art Heire, som vare mere end 3 Alen høie. Ogsaa Kragerne opfylde disse Vildnisse med deres Skrig. Et nyt Slags Duer traf man paa, hvis Hoveder vare kronede med sorte Fjeder og Vingerne vare sortstribede. De korte Fjedre vare guldfarvede med en hvid Rand, og Bagdelen af Halsen kjødfarvet. Papagøierne forekom i stor Mængde, især de hvide Kakaduer, og et eget Slags, som vare en Mellemart imellem Kakaduer og Papagøjer, med rød Hals, rødt Bryst og graae Ryg. To Slags Fugle traf de paa, hvis Stemme de kun hørte om Natten. Det ene Slags efterabede nøiagtig de Indfødtes Raaben, og det andet Slags de vilde Hundes Hylen. — Floderne fandt de at være meget fiskerige. I Lachlansfloden fandt de nogle meget store Fisk, af en nye Art, som veiede indtil 70 Pund, og som nærede sig af en meget god og spiselig Sort Krabber, der ligeledes findes i Floderne. Ogsaa i Bathurstfloden blev fanget en Fisk af en ganske nye Art, som paa Bagkroppen lignede en Aal, og havde foruden en Rygfinne endnu fire andre.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Igjennem det Kongelige Slesvig-Holsten-Lauenborgske Cancellie i Kjøbenhavn er, under 21 August d. A., udfærdiget en Bekjendtgjørelse af et Regulativ, hvorefter Adskillelsen mellem Bankinstituter i Al-

tona og Nationalbanken bliver at iværksætte, saa lydende:

"Efterat Bankinstitutet i Altona var bleven oprettet, til Afgjørelse af de Slesvig-Holsteenske Bankhæftelser, som skyldes af de Grundeiere i Hertugdømmene, der ikke ifølge Patentet af 4de Juli 1818 eller forinden, ere udtraadte af Forbindelsen med Banken, eller ere vedblevne at være Bankinteressenter, er der, angaaende de Grundsætninger, hvorefter Institutets Adskillelse fra Banken maatte blive at iværksætte, indhentet Betænkninger saavel fra begge Overretterne, som fra den af samme ansatte Committerede ved Institutet, ligesom ogsaa er blevet derom correspondoret med Nationalbanken. Efter at Cancelliet har over denne Gjenstand gjort allerunderdanigst Forestilling til Hans Majestæt Kongen, har det behaget Allerhøistsamme allernaadigst at approbere efterstaaende Regulativ for Adskillelsen mellem Bankinstitutet i Altona og Nationalbanken. I Overeensstemmelse med den Cancelliet derhos tillagde allerhøieste Befaling, bringes dette Regulativ herved til offentlig Kundskab."

Regulativ for Adskillelsen mellem Bank-Institutet i Altona og Nationalbanken.

§. 1. Det Fælledskab, hvori de, nu til Bank-Institutet overgangne Grundeiere i Hertugdømmene før have været med Banken og dens Interessentere, er ophørt med 1ste Febr. 1819.

§. 2. Bankens samtlige Activer, hvortil den, den 1ste Febr. 1819 havde Rettighed, saa og de samtlige Passiver, som, den 1ste Febr. 1819 paalaae den, blive forholdsmæssigen at dele mellem Banken og Institutet.

§. 3. Da de, allerede førend 1ste Febr. 1819 afbetalte Bankhæftelser ere gaaet over i Bankens Activ- og Passiv-Status, som kommer til Deling, saa bliver der lagt til Grund for Delingen det Forhold, hvori samtlige den 1ste Febr. 1819 endnu uindløste Bankhæftelsers Beløb i Danmark og Hertugdømmene staaer til Beløbet af Bankhæftelserne paa de til Bank-Institutet overgangne Grundeiendomme i Hertugdømmene.

§. 4. Bankens, til Deling kommende Status, bestaaer i Følgende: 1. Activer. A. De endnu uindløste Bankhæftelser. B. Det Banken tilhørende, enten henliggende eller udlaante Sølv, efter Afdrag af det som Banken selv har laant; Sølvet være, enten Penge, eller Barrer eller Banco. C. Den i Banken værende rede Beholdning af Rigsbanksedler, samt de i Sedler udlaante Summer, efter Afdrag af det som Banken har laant i denne Pengesort. D. Bankbygningens Værdie. E. Bankens extraordinære Activer i Obligationer. F. Beløbet af Restantserne fra 1ste Febr. 1818 til 1ste Febr. 1819. — 2. Passiver. A. Den imod Banken circulerende uforrentelige Seddelgjeld. B. Den Sum, som i omtrent 30 Aar fra 1819 aarligen skal erlægges til Finantserne, som Rente og Afdrag paa Reservefonden. C. Bankens Obligationsgjeld: a. efter Octroien: aa. for Skatkammerbeviser til 4 pCt., bb. for Speciessedler til $6\frac{1}{4}$ pCt., cc. for Assignationer til 5 pCt. b. ellers aa. for Taffelservicet, bb. for Obligationer ifølge Bekjendtgjørelsen af 21 Juni 1818.

§. 5. I Overeensstemmelse med det i §. 3 angivne Forhold bliver for hver enkelt af de i §. 4 anførte Activ- og Passiv-Poster beregnet, hvor meget for hver enkelt Post falder paa Nationalbanken, og hvor meget paa Institutet.

§. 6. I Henseende til Fordelingen af den i §. 4 anførte uopsigelige Obligationsgjeld fastsættes følgende: Samtlige til Deling kommende Obligationers Rentebeløb sammenlægges, og den derved udkommende Totalsum bliver, som en indtil endelig Afgjørelse aarligen erlæggende Rente, fordeelt imellem Banken og Institutet paa den Maade, at Institutet aarligen betaler den paa samme forholdsmæssig faldende Deel af Renten til Banken, saa længe indtil det ved Indlevering af Obligationer har afløst en Deel eller det Heele af dette Rentebeløb.

§. 7. Ved Opgjørelsen af Bankens, den 1ste Febr. 1819 værende Status, og Beregningerne angaaende Adskillelsen fra Bankinstitutet, i Overeensstemmelse med de i nærværende Regulativ bestemte Grundsætninger, bliver Institutets Interesse varetaget af en Sagkyndig, som hertil udnævnes af begge Overretterne; og bliver ham til den Hensigt at forrelægge til Eftersyn Bankens Bøger og Regninger. Den Godtgjørelse som bliver at tillægge ham for sit Udlæg og Arbeide afholdes af Bank-Institutet.

§. 8. I Henseende til den, Institutet forholdsmæssig tilkommende Andeel af de enkelte Activ-Poster finder ingen Udbetaling eller Overdragelse Sted, undtagen forsaavidt de, allerede ved Patentet af 4 Julii 1818 overdragne Bankhæftelser angaaer: Activerne blive derimod at godtgjøre Institutet ved Liqvidation.

§. 9. Ifølge heraf bliver Bankens Fordring til Institutet for de Præstationer, som paaligge samme fra den 1ste Febr. 1819 af at regne, at liqvidere med Institutets Andel af Activerne. Da nu denne Deel af Activerne, tilligemed de rede Betalinger, som Institutet indtil nu har erlagt til Banken, udgiør, efter en omtrentlig Beregning, saa meget som Institutets Forpligtelser imod Banken beløbe for et Tidsrum af tre Aar, saa tilstædes det Institutet, at dets samtlige Indtægter for de 3 første Aar, nemlig fra 1ste Febr. 1819 til 1ste Febr. 1822, forsaavidt samme ikke allerede ere virkelig indbetalte til Banken, maae af samme anvendes paa den Maade, som findes fordeelagtigst. — Skulde det imidlertid ved den endelige Opgiørelse befindes, at der for de tre første Aar tilkommer Banken Meere, saa bliver Institutet pligtig at godtgiøre Banken saadant; hvorimod de Summer, som ved den endelige Opgiørelse endnu maatte tilkomme Institutet, blive at liqvidere med de Betalinger som samme har at udrede til Banken for det næste Aar. — I Tilfælde at Opgiørelsen ikke endnu skulde være tilendebragt den 1ste Febr. 1822, har Institutet aarligen igjen at betale til Banken saa meget som det, ifølge en, efter Omstændighederne passende, sandsynlig Calcul, maatte være pligtig at erlægge.

§. 10. Der fastsættes en vis Række af Aar, efter hvis Forløb den, ifølge §. 4. 2, A. paa Institutet faldende Deel af Seddelgielden skal være afdraget ved aarlig Indbetaling af den bestemte uforanderlige Sum i Sedler in natura efter deres Navneværdie.

§. 11. Ved Fastsættelsen af dette Antal Aar lægges til Grund, Følgende: 1) Det beregnes hvor stor Institutets aarlige Indtægt er, d. e. hvor stor Sum de 6 pCt. af de Institutet overdragne Bankhæftelser udgiør. 2) Fra denne Sum afdrages: a. Institutets aarlige Bidrag til den Sum der skal betales til Finantserne, b. Institutets aarlige Bidrag til Obligationsgieldens Forrentning, c. en nærmere bestemmende Sum til at bestride Institutets Administrations-Omkostninger. 3) Af den derefter tilbageblivende Sum blive de $\frac{5}{8}$ Dele at ansee som bestemte til Afdrag paa Seddelgielden, saaledes, at Institutet, efter en, eengang for alle fastsat rund Summe, faaer at aflevere et saa stort Antal Rigsbankdaler i Sedler, beregnede efter deres Navneværdie, som bemeldte $\frac{5}{8}$ Dele beløbe sig til i Rigsbankdaler rede Sølv; hvorefter da Bestemmelsen af Aarenes Antal vil falde af sig selv.

§. 12. Naar Institutet godtgiør, at det formedelst Dilationer, som igiennem Rentekammeret ere meddeelte, ikke har kunnet aflevere den fastsatte Sum i Sedler (hvorved, for at undgaae Cours-Forskielligheder, Sedler og Sølv stedse regnes pari), saa er Institutet, i Henseende til det, der formedelst saadan Omstændighed maatte mangle i denne Sum, frie for al Tiltale fra Nationalbankens Side, saalænge indtil Summen indkommer.

§. 13. Institutets Bidrag til den Sum, der skal betales til Finantserne, bliver at erlægge halvaarligen til hver 11te Junii og 11te Decbr. Termin. Derimod bliver Afdraget paa Seddelgielden og paa Obligations-Renterne ikkun at erlægge eengang aarligen, nemlig i 11te Decbr. Termin.

§. 14. Naar Institutet erlægger til Banken sit fastsatte aarlige Bidrag til den Sum der skal udbetales Finantserne, til Obligationsrenternes Berigtigelse, og til Seddelgieldens Formindskelse, saa staaer Overskuddet til Disposition for Institutet; og kan saaledes anvendes enten til at indkiøbe og aflevere Bank-Obligationer for derved at formindske Obligationsgielden, eller til forud at giøre Afdrage paa Seddelgielden.

Det Nyerupske Forfatterlexicon udenlands bedømt.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Allerede Knigge paastod (i sin Bog om Omgangen med Mennesker) for 30 Aar siden med Rette, at det med Bogskriverie i de nyere Tider er ganske anderledes bevendt end i ældre Tider, hvor man endnu havde saa megen Agtelse for Publicum og sig selv, at man tog i Betænkning at give noget i Trykken, og ikke af

Forfatterklø eller andre uværdige Aarsager lod sig forlede til med ethvert Smørerie, med ethvert Lunets og Indfalds Døgnfoster, at fremtræde for Læseverdenens Øine. Hvorledes vilde Knigge, dersom han endnu levede, dømme om Bogskriveriet i det andet Aarti af det 19de Aarhundrede. Det skjønnes ikke, hvad Videnskaberne overhoved eller Literaturhistorien i Særdeleshed vinder ved, naar enhver, som har ladet trykke et Fødselsdagsvers eller Nytaarsønske, et Skoleprogram, en Copulations- eller Ligtale ꝛc., blot derfor forundes Indførelse af hans Navn, Levnetsbeskrivelse og Titelen af hans saa ofte ganske aandløse Aandsproduct i Forfatterfortegnelsen? Har en Saadan andre Fortjenester eller mindeværdige Dueligheder, Egenskaber, Hændelser o. s. v., saa bevare man Mindet om ham i passende Skrifter af anden Art, kun ikke i et Autorregister, hvor han henhører kun som Autor af et mindeværdigt Skrift, ikke som Skriver af et Par trykte Blade, der ofte allerede nogle Maaneder efterat de ere trykte, gaae alt Papirs Vei. Absit blasphemia verbis — men Rec. er af den uforgribelige Mening, at ligesaalidet som Kalkeren hører til Malernes Gallerie, eller Riimsmeden i Digternes Museum, eller Bierfidleren i Tonekonsternes Pantheon, saalidet er det overenstemmende med Sagens Natur, at f. Ex. en Andresen (?), en Hauge, en Maaløe, en Støren (Stirm?) o. s. v., faaer af een og samme Aarsag, nemlig fordi de alle ere saakaldte Forfattere, deres Plads i eet og samme dansk Forfatterlexicon, ved Siden af en Holberg, en Fr. Münter, en Suhm, en Oehlenschläger ꝛc. Lad det end være sandt, hvad der i forskjellige danske Tidsskrifter, i Anledning af dette nye Forfatterlexicon blev omhandlet, at nemlig Begrebet Forfatter ikke er saa let at bestemme, og at Begrebet godt eller slet, vigtigt eller uvigtigt Skrift er meget relativt: en dygtig Literaturhistoriker, som Prof. Nyerup, kan man allerede lide paa, at han paa Literaturens Mark veed at skille Hveden fra Klinten, og ikke vil tilkjende enhver, der har bragt et Par uinteressante Tanker eller ufordøiede Indfald paa Papiret, og for nogle Dage eller Uger sat dem i Omløb hos et Dusin Mennesker, det hæderværdige Navn af Forfatter. Med Rette har Udg. ikke fundet det passende at tælle den

store Minister A. P. v. Bernstorff blandt danske Forfattere, uden Tvivl af den Grund, fordi saa mange indholdsrige Noter af samme, eller ogsaa Erklæringer, stilede til Corporationer o. desl., endskjøndt de mangfoldigen ere udkomne i Trykken, dog deels kun udgik fra den uforglemmelige Mands Forretningsliv, deels kun vedkom sammes personlige Forhold, og fordi der desuden ikke mangler paa Værker, hvoraf endnu den sildige Efterverden, hans manglende Forfatternavn uagtet, kan lære nøjere at kjende ham. Men desto mindre kan Rec. billige, at en Michael Brabands Navn og Levnetsomstændigheder har fundet sin Plads i dette Forfatterlexicon, uagtet denne Mand intet andet har ladet trykke end nogle Flyveblade, der blot havde en Dagsinteresse for nogle Nysgjerrige, ene vedkom hans Person, og havde Hensyn til hans fortjente Skjebne, som Forbryder at straffes paa Ære og Gods. Ligesaalidet burde den bekjendte Greve J. Fr. Struensee været anført her.

(Fortsættes.)

Blandede Efterretninger.

Den 24de August ankom den forevigede Dronning af Engellands Liig til Brunsvig, hvor Sørge-Høitideligheden og Bisættelsen fandt Sted. Slotskirken, hvor det høie Liig blev bisat, var betrukken med Sort, og 60 unge hvidklædte Piger med sorte Livbaand, modtoge Liget og ledsagede det med brændende Voxlys til Graven i Hvælvingen. Kirkeraad Wolf holdt en passende Tale.

Kjøbenhavns Børs, d. 4 September.

Cours. Hamb. 2 M. 262, a vista 265. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 74. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Februari f. A.) 92 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedl. 14¼. Svenske Sedler 66½ ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 72.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 8 September 1821.

Kan Solen være et med levende Væsener befolket Legeme?

Af J. André de Luc.

For at besvare dette Spørgsmaal paa en saa tilfredsstillende Maade, som Gjenstanden tillader, maa man bringe i Erindring, hvad Herschel lærer os om Soeloverfladens Natur. — Denne berømte Astronoms Jagttagelser have viist, at den lysende Flydenhed, der bedækker og omhyller Solens mørke Dele, er en virkelig Atmosphære, og at denne er sammensat af tre Lag. Det er, siger han, lysende Skyer, der under deres hele Overflade fremstille Ujevnheder og Taggetheder. Disse Ujevnheder, skjøndt forskjellige i deres Form fra vore Skyers, kunne sammenlignes med Overfladen af vore Taager, naar de sees fra Toppen af et Bjerg, som Solen oplyser. De vise Forhøininger og Nedslag, der hvert Øieblik forandre sig. Det samme er Tilfældet med Solens Skyer; deres Udseende er meget forskjelligt. De forandre Form og Skikkelse; deres Folder eller Ujevnheder forøges og formindskes hurtigen; man bliver endog Forandringer vaer, der finde Sted hvert femte Minut. — Ligesom vi i vor Atmosphære have Skyer, der ere høiere end andre, saaledes seer man ogsaa paa Solens Overflade glimrende og uregelmæssige Kanter eller langagtige Spidser, som fremstaae under den mellemste Overflade af de lysende Skyer. Disse Kamme eller Kjæder forsvinde meget snart. Herschel fandt, ved at maale een af de Længste, at den var 25,000 Mile, d. e. tre Gange saa meget som Jordens Gjennemsnit. — Man bemærker andre lysende Horn, overordentligen ophøiede, mere concentrerede end Kjæderne, og som Herschel kalder nodules. — Alle disse Phænomener, der have en paafaldende Analogie med vore Skyer, kunne kun høre til Dunster, der svæve i en gjennemsigtig Atmosphære. En Flydenhed viser hverken disse Ujevnheder saa forskjellige eller disse Forandringer saa ideligen. Dersom de Pletter, det vil sige, de Aabninger, igjennem hvilke man seer Solens mørke Legeme, ikke vare til, vilde Flydenheden overalt være lige og i alle sine Dele lige lysende. — Det andet Lag, som Soelatmosphæren danner, synes sammensat af mindre lysende Skyer. Herschel kalder det bas-fonds Brændinger, man kaldte det tilforn Halvskygger, naar det er synligt. Man opdager dette andet Lag, naar den øverste Regions lysende Skyer forsvinde eller bortfjerne sig. Bas-fonds ere krusede, men ikke taggede; de forsvinde gradevis. — Benævnelsen Bas fonds sigter uden Tvivl til Pletterne. I disse trænger Synet lige til Solens Overflade, istedet for at det i Halvskyggerne standses, saa at sige, paa Halvveien. Halvskyggerne ere, med Hensyn til Pletterne, Aabninger, igjennem hvilke Øiet trænger indtil Atmosphæren. — Det tredie Lag af Soelatmosphæren er et betydeligt gjennemsigtigt Mellemrum, som er imellem den inderste Deel af Basfonds og Solens mørke Overflade. Dette Mel-

lemrum sees ved de nederste Skyers frie Bevægelse, og fordi Øiet trænger ind under disse Skyer, naar en Aabning findes paa Kanten af Solen.

Vi kunne nu besvare det her fremsatte Spørgsmaal. Ingen af de Kundskaber, vi have om Soloverfladen, strider imod den Mening, at den er beboet af levende Væsener. Tvertimod see vi i det tredie Lag af dens Atmosphære (det, som hviler umiddelbar paa dens faste Overflade) en elastisk, gjennemsigtig Flydenhed, i hvilken levende Væsener kunne aande, bevæge sig og skjælne de Gjenstande, der ere nære og fjerne. — Det er en paafaldende Analogie med vor Klodes Atmosphære, hvori vi see, at Skyerne ere i den mellemste Region, og at der stedse er paa Jordens Overflade et gjennemsigtigt Lag, i hvilket levende Væsener kunne aande og skjælne Gjenstandene. Solens Indbyggere have i en stor Høide over deres Isse, det nederste Lag af Skyer, som ere langt mindre lysende end det øverste Lags, og som maa sikkre dem Lysningen af disse; thi udi denne Mellemkomst, vilde de blændes, formedelst Contrasten af det øverste Lags lysende Skyer og den samme Overflade af Solens faste Legeme. — Den Forudsætning, at dette Himmellegeme er en Ildmasse, et brændende Legeme, udelukker al Mulighed om, at det er beboet, men nu vi vide, at det er omgivet af en Atmosphære, og at dets Lys frembringes ved lysende Skyer, er den Idee, at det er beboet, meget naturlig; jeg siger endog, at den er høist sandsynlig. Hvorfor skulde det første og største Legeme i vort Verdenssystem, det, som alle de andre ere afhængige af, det, som har sit eget Lys, ikke have Beboere? Skulde det blot være skabt i det Øiemed, at oplyse og belive Planeterne? Er det ikke ved den Idee, vi maa danne os om Skaberens Viisdom, om hans Almagt, om hans Planer og uendelige Hjelpekilder, at antage, at Solen selv er en Verden, befolket med Væsener, meget forskjellige fra de paa vor Klode? at endog de fornuftige Væsener, der beboe den, ere ved deres Egenskaber langt fortrinligere end Planetbeboerne? — Vi see heraf, at Væsenernes Tilværelse have forskjellige Formaal: saaledes, f. Ex. ere Dyrene skabte for deres egen Skyld, for at nyde Tilværelse; men de tjene tillige til Føde for Menneskene og andre Dyr. Jorden og Maanen

tjene til Bolig for levende Væsener; men de oplyse sig tillige gjensidigen om Natten. Det samme maa være Tilfældet med Solen; den tjener levende og fornuftige Væsener til Bolig paa samme Tid, den oplyser og beliver de Planeter, der hænge af den. Den kan endnu have andre Gjenstande for Nytte, som ere os ubekjendte, og som have Hensyn til den Plads, de indtage i Universet. — Jordens og Planeternes Beboere besidde imidlertid en Videnskab, som Solens Beboere ei besidde; jeg mener Astronomien, det vil sige, Kundskab, ikke allene om de Legemer, der udgjøre Solsystemet, og deres Bevægelse, men tillige de andre talløse i Himmelrummet udbredte Stjerner. Thi Solens Beboere have ingen Nat, kunne intet see, som er over deres Klode, og maa troe sig isolerede i Rummet. — Man kan forestille sig, at de belyses paa samme Maade som vi, naar Himlen er bedækket med Skyer, med den Forskjel, at vore Skyer modtage fra Solen det Lys, de meddele os, medens Solens Skyer ere lysende af sig selv.

Hvorledes seer det ud inden i Nyeholland?

(Slutning; see forr. No.)

Disse naturhistoriske Jagttagelser maa kun betragtes som Forløbere for de større og vigtigere, som det er Eftertiden forbeholden at gjøre. Men endnu er tilbage at gjøre sig bekjendt med de Efterretninger om Landets Indvaanere, som bleve indsamlede paa disse tvende Expeditioner. Man fandt en stor Forskjel i de indvendige Egnes Beboelse; thi i nogle Egne fandt man saa faa Mennesker, at man knap kunde betragte dem som beboede; paa nogle Steder formedelst Landets Ufrugtbarhed, men paa andre Steder, der vare meget frugtbare, og hvor der vare Fiske, Fuglevildt og Kænguruhs i Overflødighed, var det saa tomt for Mennesker, at Englænderne bemærkede, at de vare de eneste menneskelige Væsner, som kunde have Nytte af disse Naturrigdomme, men paa nogle Steder, og ofte i Egne, som havde et langt mindre frugtbart Udseende, fandt de dog en temmelig Mængde Vilde, især ved Søekysten. Aarsagen til, at det Indvendige af Nyeholland

er saa lidet beboet, er ikke grundet i Landets Mangel paa Evne til at ernære Mennesker; thi i Egne, hvor der vare Kasuarer og Kænguruhs i største Mængde, fandt man ofte de færreste Indvaanere; men deri, at disse mangle Midler til at bemægtige sig dem, saa at de kun ved et Tilfælde kunne imellem faae fat paa dem; ogsaa kunne de ikke heller fange Fiske, da de ikke forstaae at angle, og da de fornemmelig nære sig af Pungrotter, almindelige Rotter og Egerne, som for det meste opholde sig i tørre Buske og under hule Træer, saa bliver det en Følge deraf, at de foretrække saadanne Steder for de aabne Sletter ved Floderne. — Englænderne saae en Vild fange en Pungrotte; han stegte den over en Ild, og saasnart den var bleven varm, tog han den op, skar den igjennem, tog Indvoldene ud, og tilbød Englænderne den; da de nu ikke vilde tage derimod, saa bedækkede han den med den hede Aske; og da den nu var stegt nok, vilde han paa ny gjøre Englænderne en Present dermed. Disse Vildes Sprog inde i Landet var aldeles forskjelligt fra de Vildes paa Østkysten, og selv de Vilde inde i Landet talte et ganske andet Sprog i de nordlige end i de sydlige Egne. — I Henseende til Legemsdannelsen og Levemaaden lignede Beboerne i det indvendige Land aldeles Kystbeboerne. De vare for det meste undersætsige, stærktbyggede Mennesker, med ret gode Ansigtstræk og langt Skjæg. En gammel Mand, som havde et ualmindeligt stort Skjæg, gjorde de den Tieneste at rage; dette behagede de øvrige saa godt, at de alle vilde barberes (som overhoved alle Nyhollændere have stor Lyst til). Et Sted traf de paa en Krøbling, som ellers er meget sjeldent at see blandt de Vilde der; paa Kysterne ere disse mere magre og tyndere af Lemmer end de inde i Landet. — Ogsaa den samme besynderlige Skik fandt man hos de Vilde inde i Landet, som hos Kystbeboerne, at de trække den midterste af de øverste Fortænder ud; dog er dette ikke brugeligt hos dem alle; men alle have Been stukne igjennem Næsen. De bruge, ligesom alle andre Vilde, at tatouvere sig, ved at skjære Huden i lange Striber, som staae meget tæt ved hinanden. De male deres Ansigt med en guul eller rød Jord. De gaae nøgne, paa det nær, at de have enten et Belte om Livet,

eller en Kappe af Dyreskind over Skuldrene. Ogsaa pryde de sig undertiden med Fuglefjedre og med Halsbaand af Tænder. Deres Vaaben ere Steenøxer, Køller og Spyd, og paa Floderne og Søerne betjene de sig af nogle smaae Baade, men som ikke vare større, end at eet Menneske kunde sidde deri. — Englænderne fandt nogle Gravhøje inde i Landet af en besynderlig Skikkelse, og som slet ikke lignede de Vildes Gravhøje paa Kysterne. Middelpunktet af Gravhøjen var 5 Fod høi og 9 Fod lang, og dannede en Kegle med en langagtig rund Basis. Omkring denne Begravelse var der opkastet 3 runde Forhøininger til at sidde paa; Englænderne gravede dem op, og fandt først 3 til 4 Lag af Træe, og under dette tørt Græs og Blade; 2 Alen dybt nede i Jorden laae Liget. Fødderne vare bøiede sammen til Hovedet, og det var omgivet med sin sædvanlige Beklædning; paa den østlige og nordlige Side af Graven stode to Cypres træer, hvis Stammer, paa de Sider som vendte imod Graven, vare afbarkede, og hvorpaa forefandtes nogle dybt indgravne Tegninger, og det paa en saa konstig Maade, at det maa have kostet dem megen Møie og Tid. Om disse Vildes Characteer kan følgende bemærkes: Naar de ikke havde seet Europæere før, som dybt inde i Landet, vare de meget frygtsomme og toge Flugten, inden man kunde komme dem nær. Englænderne overrumplede engang 8 Fruentimmer og 12 Børn, som de bare paa Ryggen; da de ikke kunde undgaae Englænderne, toge de hinanden i Haanden, sluttede en Kreds, og kastede sig med Ansigtet ned i Jorden, hvor de lode høre en svag Klagetone. Mændene raabte til dem i en Afstand, men turde ikke komme dem til Hjelp. Et andet Sted omringede de en Vild, som var krøben op i et Træe efter en Pungrotte. Han skjælvede af Frygt, og udtrykkede sine Følelser ved tusinde forunderlige Bevægelser, og ved en convulsivisk Latter. De Vilde inde i Landet, som paa deres Streifetoure havde seet Englænderne i Bathurst, vare ikke saa frygtsomme, men mere omgjængelige; derimod vare alle de Vilde inde i Landet meget jaloux over deres Fruentimmer. Nogle af dem vare meget beskedne og godmodige, men andre havde Nyhollændernes almindelige Characteer, vare fiendtlig sindede, truede med

deres Steenøxer, Køller og Landser. Englænderne erfarede, som man ofte har gjort, især nærmere hen ved Kysterne, at man slet ikke kan forlade sig paa disse Folk; men at de, som man har levet i den bedste Forstaaelse med, kunne pludselig paa en lumsk Maade overfalde Europæerne.

Dette er saaledes Udbyttet af disse to første Forsøg paa at undersøge det Indvendige af dette store Fastland; Resultatet af disse Reiser vil bidrage til at udbrede Culturen videre i samme; men man maa tilstaae, at det er kun en saare ubetydelig Deel af det, som man har lært at kjende, og at en stor Bane staaer her aaben for Undersøgelser og Betragtninger.

Slagelse, d. 1ste August 1821.

H. Bastholm.

Rettelse til ovenstaaende Afhandling, i No. 71, P. 1127, Lin. 3 og 4.

Istedetfor: denne vigtige Oversigt over disse tvende Expeditioner, skal det hedde: denne Oversigt over disse tvende vigtige Expeditioner.

Indenlandske Efterretninger.

Den 1ste Deel af det Værk, Hr. Amtsprovst Mønster, Ridder, og Hr. Divisionsadjutant Abrahamson, Ridder, skrive over den indbyrdes Underviisning, er nu færdig. Exemplarerne hæftes, og blive da ufortøvet omsendt til Subscribenterne. Til denne Omsendelse er betydelig Lettelse tilstaaet, til Fordeel for Subscribenterne, efter en derom af Forfatterne indgivet Ansøgning. — Denne 1ste Deel indeholder, saa vidt det har været muligt at skaffe den, en fuldstændig Historie om den indbyrdes Underviisning udenfor Danmark. Den 2den Deel vil indeholde den nye Læremaades Historie i Danmark. Paa denne Deels Trykning begyndes i disse Dage, saa at den endnu i Aar vil blive tilendebragt. Derved vil den tillige indeholde Reglementet for Udførelsen, nøiagtige Bestemmelser for den practiske Anvendelse m. m., saaledes at man, endog

uden nogensinde at have seet en Skole efter den indbyrdes Underviisning, vil, efter denne Deels Indhold, forudsat, at man har de nødvendige Tabeller, kunne bringe den nye Læremaade til Udførelse. Den 3die Deel er bestemt til philosophisk Anskuelse af den indbyrdes Underviisning, Betragtninger over dens Værd, og over de mod den gjorte Indvendinger.

Commissionen, der allernaadigst anordnedes angaaende den indbyrdes Underviisning, anvendte især al Flid paa Tabellernes rigtige, systematiske og velordnede Udarbeidelse. For den danske Skrivt udarbeidedes 100 Tabeller, nemlig: 84 med de enkelte Bogstaver, store og smaae, samt Een-, To- og Trestavelses-Ord; 8 med Fire- indtil Ottestavelses-Ord, og 8 med Sammenskrivt. Ved Hs. Majestæts allernaadigste Understøttelse ere nu de 92 færdige, nemlig hine 84 og de derpaa følgende 8, hvilke sidste allerede kunne bruges til Forskrivt for saadanne Elever, der begynde at skrive Sammenskrivt. — Det er en saare skjøn Haand, disse Tabellers Indhold fremvise, tegnede med megen Smag og overordentlig vel valgte Forhold, ligesom de ogsaa ere stukne med udmærket Flid af vor talentfulde Kobberstikker Sonne, som nu anvender al sin Tid til Stikningen af de 8 sidste eller Sammenskrivts-Tabellerne. — De 92 færdige Tabeller sælges hos Hr. Kobberstikker Sonne, i Myntergaden No. 53, for 4 ß. Stykket; ogsaa kunne der de 8 sidste Tabeller, som tilsammen udgjøre et meget smukt Hefte, faaes særskilt.

I afvigte Mai Maaned er fra Danmark og Hertugdømmene ialt udført: 19,439½ Tønder Hvede, 76,248½ Tdr. Rug, 116,657½ Tdr. Byg, 29,536 Tdr. Havre, 7,480 Tdr. Boghvede, 1,741 Tdr. Ærter, 1,022 Tdr. Bønner og Vikker, 358½ Tdr. Hvedemeel, 1,847½ Tdr. Rug- og Bygmeel, 4 Tdr. Havre- og Boghvedemeel, 1,362½ Tdr. Byggryn, 135 Tdr. Havre- og Boghvedegryn, 3,070½ Tdr. Malt; tilsammen 258,902½ Tdr.; desuden 114,800 Pund Grube- og Perlegryn, 587,105 Pd. Smør og 118,541 Pd. Ost.

Mariboe, d. 27de August. I forrige Uge blev ikke allene Høstsild og røgede Flekkesild fal-

budne paa Torvet her i Byen, men endog ferske Makreler, hvilket sidste ikke har været Tilfældet i nogle og tyve Aar. — For nogen Tid siden blev fra en gammel Kone i Stokkemarke bortstjaalen ved Indbrud 17 Rbd. i gamle Toskillinger, da hun var i Kirke; men hvad enten Samvittigheden havde slaaet Tyven eller ei, saa er dog saa meget vist, at da Konen næste Søndag opholdt sig i sin Have, blev en Pose med 8 Rbd. i Toskillinger kastet over Gjerdet ind til hende.

Mariboe, d. 31 August. Idag besaae S. T. Herr Etatsraad Lassen fra Kjøbenhavn Sprøiterne, Provindsialbogsamlingen, Skolen, Hospitalet m. m. her i Byen.

Odense, d. 4 September. Vor brave Foersom, der som fortrinlig Orgel- og Claveerspiller og Componist er bleven bekjendt og agtet, har endmere gjort sig fortjent af Odensees Ungdom, ved uden nogen Interresse, i hans indskrænkede Fritimer at danne en Syngeskole for en Snees unge Pigebørn af de bedste Huse, og ved blot 36 Sammenkomster i Gymnasiets Auditorium, bragt det saavidt, at de forrige Tirsdag, til sand Glæde for en anseelig Forsamling af Forældre og Musikyndere, allerede aflagde første Prøve paa hvad enhver formaaede eller gav grundet Haab om.

Aalborg, den 1ste September. Vi have i disse Dage det bedste Høstveir som kan ønskes, og en stor Deel Korn er allerede bragt i Huus. — Kornet overhovedet skal ei være saa ringe som mange havde formodet at det skulle blive. — Byggen skal være ringest, men derimod skal Rugen paa de fleste Steder være bedre end i de 2de sidste Aar. — Tvende Nætters Frost har i Haugerne gjort stor Skade paa Agurkerne, som stod i bedste Flor, men er nu ganske henvisnede.

Aarhuus, d. 28 August. I Løverdags Eftermiddag viste Hr. Premierlieutnant von Lausen en offentlig Prøve med de unge Mennesker, han atter i Aar med saa megen Flid og Held har underviist i sit gymnastiske Institut. En talrig Forsamling bivaanede samme, og med Glæde betragtedes den Færdighed, som størstedelen af Eleverne alt havde bragt det til i de gavnligste Legemsøvelser, saavelsom og i Fægten og Huggen. Sikkert er denne Underviisning til saare megen Nytte for den opvoxende Ungdom, og Institutet ønskes derfor Held, Lykke og Varighed.

Det Nyerupske Forfatterlexicon udenlands bedømt.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Hvor mangen anden Artikel af saadan og lignende Natur havde Forfatteren ikke, for at vinde Rum til vigtigere Artikler, eller og til en mere tilfredsstillende Udførlighed hos de Optagne, kunnet udelade, naar han ikke havde taget Ordet Forfatter i en alt for udstrakt Betydning. Ved denne Leilighed anfører Rec., at det danske Sprog ikke har noget Ord, der har fuldkommen lige Betydning med det tydske "Schriftsteller", thi Skribent og Autor ere begge fremmede *). I det Tydske er Verfasser og Schriftsteller ingenlunde synonyme. Saaledes kan man ikke sige, v. Müller var en berømt "Verfasser", uden tillige at tilføie "thi han udgav mangt et classisk Værk", men man kan meget vel sige: v. Müller var en berømt "Schriftsteller" og man vil uden Tilsætning forstaae Meningen. Schriftsteller udtrykker et høiere og ædlere Begreb end Forfatter; hiin er kun den, som har skrevet og ladet trykke eet eller flere mindeværdige Skrifter (hvis Værd ikke bestemmes ved Side- eller Arketallet, men ved det indere Gehalt); denne er een, som har skrevet Noget, uden Hensyn til dets Gehalt eller mere indskrænkede eller

---

*) Forfatter er oprindeligen nok ligesaa fremmed som Autor og Skribent, thi i ældre Skrifter, endog fra den Holbergske Periode, findes altid Autor, og paa endnu ældre brugtes det Udtryk sammenskreven, istedet for det nu saa almindelige forfattet, der sikkert, ligesom Forfatter, er taget efter det tydske verfasst og Verfasser. Baade de Franske og Engelske have beholdt det latinske Auctor, under den noget forandrede Form Auteur og Author. Hvad vi kalde Forfatter hedder hos dem Ecrivain og Writer, hvorefter Adskillige hos os nok have villet indføre Benævnelsen Skriver; men vi ere nu eengang saa vante til at forbinde et andet Begreb med dette Ord, at kun ukyndige Personer kunne falde paa at bruge det istedetfor Forfatter. Overs.

udstrakte Bestemmelse. Enhver "Schriftsteller" maa derfor nødvendigviis være "Forfatter", men ikke enhver Forfatter er desaarsag "Schriftsteller", omtrent som hver Lærd ogsaa maa være studeret, hver Literator en belæst Mand, endskjøndt der gives mange Belæste, der ere intet mindre end Literatorer og Lærde. Efter Rec. Mening fortjener altsaa kun den, der skrev og lod trykke noget, der berettiger ham til Navnet "Schriftsteller", Plads i et almindeligt Literaturlexicon. Ogsaa er det at forudsee, at man, naar et halvt eller heelt Aarhundrede er forløbet, i det dagligen voxende uhyre Tal saakaldte "Schriftsteller", vil finde tilstrækkelig Grund til at tage tilbørligt Hensyn til Forskjellen mellem blotte Forfattere og egentlige Skribenter, og til at bestemme et Literaturlexicons Værd, ikke efter de deri optagne Forfatteres Tal, men efter deres Gehalt. Til Afvigelserne fra Worm, hvorved Rum skulde vindes, hører endeligen endnu dette, at Udgiveren med Taushed har forbigaaet Skribenternes Mødre og Ægtefæller; hvilke man, som han siger, heller aldrig finder anført i udenlandske Værker af samme Natur som det nærværende. Strieder, Wachler, Justi o. a. have imidlertid dog anført dem, og som Rec. troer, med ret god Grund. Er end Forskjellen imellem et Lærd- og Forfatterlexicon, og et blot Literatur- og Forfatterlexicon i anden Henseende ikke at miskjende: saa vil man dog ogsaa i det Sidste, især naar, som her, Meddelelsen af Forfatternes vigtigste Levnetsomstændigheder paa Titelen udtrykkeligen er lovet, sikkerligen gjerne ønske at see, hvilken Moder en Forfatter har at takke for sit jordiske Liv (og den første Opdragelse, som saa ganske er Mødrenes Værk)? fremdeles: om og med hvem han har levet i Ægteskab? I mangen Forfatters nøjeste Familieforhold og Forbindelser ligger dog ofte Hovedgrunden, hvorfor hans literariske Virksomhed blev større eller ringere, tog denne eller hiin Retning, høstede meer eller mindre Berømmelse o. s. v. Men Hr. N. har end ikke ladet det blive ved denne Indskrænkning; hos et ei ringe Antal Skribenter finder man hverken Faderens Navn, Fødselsstedet eller Fædrenelandet, ofte endog ikke den Dag eller det Aar, de fødtes eller døde. Dette er ikke allene Tilfældet med mange

ældre, i Forglemmelse gangne, men endog ofte med nyere Forfattere, især saadanne, der ere fødte i Udlandet, men hvis literære Virksomhed ganske eller tildeels falder i den Tid, de have opholdt sig i Danmark. Forlod Forf. end, hvad nyere angaaer, sin Forgjænger Worm, saa stode dog i Meusel, som han saa ofte anfører, og som forhenværende Secretær ved det Kgl. Bibliothek og som nuværende Universitetsbibliothekar, saa mange andre Hjelpekilder aabne for ham, som han vel stundom, men ikke altid der, hvor man kunde vente det, henviser til. Rec. anfører derpaa adskillige Beviser, f. Ex. Aarsagen til Hudtwalkers Forflyttelse til Neuenbrok i Amtet Steinburg anføres ikke; ligesaalidet at han blev befordret til Provst, med Consistorialraadtitel, til Itzehoe; heller ikke at Olshausen kom 1814 som Superintendent til Eutin, hvor han endnu lever. A. P. Meden og F. L. Mourier behandles med en Fuldstændighed, der afstikker meget mod hiin aphoristiske Korthed. Endnu kortere ere Marezoll og v. Gehren affærdigede; hiins Biographie optager kun 4 Linier; i den sidste hedder det: han gik 1816 tilbage til Hessen; i den første: 1803 reiste han igjen til Tydskland. Da Udgiveren i Levnetsbeskrivelsen af saa mangen Anden, f. Ex. M. Brun, P. Collet rc., der ligeledes fortsatte deres literariske Virksomhed udenfor Danmark, har iagttaget en større Udførlighed, og udtrykkeligen omtalet den Skjebne, de have oplevet i Udlandet, saa viser der sig atter her en Inconseqvenz — men som Rec. er tilbøjelig til at skrive ikke paa Hr. Ns., men paa nogle af hans unævnte Medhjelperes Regning. (Fortsættes.)

Blandede Efterretninger.

Mumier.

I Anledning af den kostbare Mumie, som Consul Dumreicher har kjøbt for Museet i Kjøbenhavn (see No. 70), ville følgende Bemærkninger ikke læses uden Deeltagelse. I Efterretningen angaaende denne Mumies Opgravning nævnes Longsor og Carnac. Disse to Stæder ligge midt imellem Thebens Ruiner, der optage Bredden af heie Nildalen, paa høire Side

af Nilbredden. Longsor, som tæller 1000 Indbyggere, er skjult paa Tomten af et eneste gammelt Tempel. Thebens Ruiner ere de mærkværdigste i hele Verden, og blot dets Gravhvælvinger, hvori Mumierne ere opbevarede, optage en halv Quadratmiil. De i samme Beretning nævnte Fellahs, ere et Slags Folk, der leve ved Indgangene til de af dem allerede aabnede Gravhuler, og have indrettet der saavel Vaaninger for sig selv, som Stalde for deres Cameler og Qvæg. Sandsynligviis er deres ringe Antal Aarsag i, at Regjeringen ikke bekymrer sig om dem. De have egentligen næsten ingen Religion; heller ikke nogen Moschee, og endskjøndt der i Nærheden af disse Grave findes en stor Overflødighed af Muurstene, saa have de dog aldrig bygget et Huus. Fordum levede de for størstedelen af Agerdyrkning, hvilken de dreve paa en lille Landstrækning mellem deres Klipper og paa Bredden af Floden; men i den nyere Tid have de næsten ganske opgivet den, da de fandt det fordeelagtigere, at lægge sig efter Handelen med Oldsager, og de tage til den Ende nu sjeldent Spaden i Hænderne, uden for at foranstalte saadanne Udgravninger. Men de Reisende have fra Begyndelsen af forvænt dem, da de have betalt dem langt flere Penge for de opdagede Oldsager, end de havde ventet; dette har meget opvakt deres Gjerrighed, og de forlange nu for hine Gjenstande, og især for Papyrusruller, uhyre store Summer. Endeel af dem have ogsaa allerede erhvervet sig en saa betydelig Formue, at de have Raad til at oppebie Leiligheden indtil en Reisende kommer og betaler dem saa meget for deres Oldsager, som de forlange. De beboe sædvanligen Rummet imellem det første og andet Gravsted, og oplyse samme med en liden Lampe, som de underholde med Lammefidt eller Olie, og som kun kaster et mat Skin paa dette Rædsel opvækkende Opholdsted. En Straamatte, der ligger udbredt paa Gulvet, er den eneste Beqvemmelighedsgjenstand, som her findes. Belzoni befandt sig ofte midt iblandt disse Hulebeboere, fordi det var ham for langt om Aftenen at vende tilbage til Luksor. Deres Fjerkræ stegte de i en liden Bagerovn, som de varmede med Stykker af Mumiernes Ligkister og deres Svøb, ja endog med de Dødes Been. Man sidder der ofte midt

iblandt Hjerneskaller og Been, der maaskee have tilhørt Ptolemæernes Tidsalder, og den Araber, der nu driver sit Væsen i disse Grave, gjør sig ingen Samvittighed af, at benytte dem til sin Huusholdning. Vanen gjør, at disse Folk føle sig lykkelige, uagtet de leve som Dyr i Huler istedetfor i Huse, stedse see sig omgivne af døde Legemer og Ligkister, og desuden staaer under en tyrannisk Regjering, af hvilken ingen Forbedring i deres Tilstand er at haabe. Naar en Fellah om Aftenen kommer hjem til sit Huus, sætter han sig uden for sin Hule, røger sin Pibe Tobak, og underholder sig med sine Naboer, om de for ham interessante Gjenstande. Hans Kone bringer ham da en Vandsuppe og et Fad med Lindser; træffer det sig, at hun har Smør, saa er dette et Høitidsmaaltid. (Fortsættes.)

Norges ældste Geistlige, Hans Wiingaard, Provst over Søndfjords Provstie, Sognepræst for Indre-Holmedals Præstegjeld, i Bergenhuus Stift, endte sit ærefulde, stedse nyttige Liv, den 20de Juni, i Strjen Præstegaard, i Nordre Bergenhuus Lehn, i en Alder af 93 Aar. Han var i enhver af de Livets Stillinger, hvilke Forsynet fandt for godt at anvise ham, berømt for Sæders Reenhed, ædelmodigt Sindelag, Embedsflid og grundig Lærdom. Sine vidtomfattende, besværlige Embeder, forestod han med Sjels og Legems sjeldne Munterhed og Styrke lige indtil et Aar før han døde.

Dr. Keuler i Moscau har foræret det derværende Universitet den berømte Lieberkühnske anatomiske Præparater. Han havde kjøbt dem blandt Prof. Bairais's Efterladenskaber i Helmstädt, og de indlemmes nu i det anatomiske Cabinet (det forrige Loderske).

I Engelland spinder man nu med Maskiner af et Pund Bomuld en saa fiin Traad, at den har en Længde af 33 geographiske Mile. Man har der opfundet en Uldmaaler, hvorpaa en Rhinlandsk Tommes Skala er inddeelt i 15,000 Dele, hvilken Inddeling kun kan sees ved et Forstørrelsesglas. Dette Instrument er ogsaa meget vigtigt for alle Uhrmagere og mathematiske Instru-

mentmagere, og vil bidrage saare meget til deres Arbeiders større Fuldkommenhed.

Efter en Beretning fra Engellænderen Forles, der har deeltaget i Feldttoget mod Maratterne 1775, fik Armeens Elephanter, foruden deres daglige Kost, Blade og Korn, ogsaa Kager, lavede af Meel, Smør, Sukker og Kryderier, som kaldes i Landets Sprog Mobulla, hvilke, naar de ere paa lange Marscher og have stærkt Arbeide, ere nødvendige for disse Dyr, for at kunne beholde deres Sundhed og Kræfter. Desuagtet bleve Elephanterne med hver Dag magrere, og, efter nøie Undersøgelse, fandt man, at deres Førere havde tilegnet sig deres Kager. Der maatte nu nogle Opsynsmænd være tilstede, naar Elephanterne skulde føres, hvorpaa de da kom sig igjen. Men efter nogle Maaneders Forløb bemærkede man, at de stakkels Dyr atter bleve magere, uagtet de dagligen fik deres Kager. Omsider opdagede man, at deres Førere havde afrettet dem til at holde Kagerne i Munden, uden at æde dem, og naar Opsynsmændene vare gaaede bort, at give hine dem ufortærede igjen, hvilke da lode sig Kagerne smage godt eller solgte dem til Andre. Naar man veed, hvor meget Elephanterne holde af denne Lækkerbid, saa vil man ikke undres mindre over deres Lærvillighed, der sætter Førerne istand til at afrette dem i saa kort Tid, end over den Caracteerstyrke, der gav dette ædle Dyr Selvbeherskelse nok til at modstaae en saadan Fristelse og godvilligen at overlade sin Yndlingsret til sin Fører.

I Moldau og Wallachiet gives 110 Festdage om Aaret, paa hvilke ingen arbeider. Religionens Lærdomme og Forskrifter ere der vanskabte af vankyndige og raa Præster, som kun tænke paa at tilfredsstille deres Egennytte. Disse Præster ere en Skjændsel for de sande Christne, og Bojarerne foragte dem personligen. Festenes Helligholdelse og idelig Skriften er foreskreven som det Væsentlige i Religionen. Nøiagtighed i saa Henseende befrier for Straf for de største Forbrydelser, og for Penge kjøbes ofte Absolution. Man præker aldrig. Naar Evangeliet læses i Kirken, hører ingen derpaa. Alle Andagtens Formularer bestaaer i at tegne Korset, kysse Billederne, falde paa Knæ for dem og tænde Vorlys for en yndet

Helgen. De troe paa Hexerie, paa Spøgelser, paa Mirakler, som Helgenbilledeterne gjøre, og paa Vievandets Kraft. Naar de ere syge, troe de paa ingen anden Indflydelse end den, Helgenbillederne have, og Visheden om Døden kan ikke bevæge dem til at nedsvælge noget, som paa samme Dag er forbuden af Præsterne.

Kjøbenhavns Børs, d. 7 September.

Cours. Hamb. 2 M. 262, a vista 265. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) $74\frac{1}{2}$. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Februari f. A.) 92 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedl. $14\frac{3}{4}$. Svenske Sedler 66 ß. — Disconto 6 pC.

Anecdot.

Bernhard Romberg har reist paa sin Konst næsten igjennem hele Europa; og var endog kommen til Moldau og Wallachiet, hvor han gav offentlige Concerter. Men hans Violoncel vilde ikke gjøre synderlig Lykke i et Land, hvor man ei kjender andre Instrumenter end Panfløiten, Violinen og en vis indenlandsk Luth, og hvor kun omstreifende Bander af Spillemænd opføre et Slags Musik. Bojarerne hverken studere eller ynde denne Konst. Rombergs skjønneste Concerter bleve derfor optagne med Kulde, saalænge han gav dem saaledes, som han var vant til at give dem paa andre Steder. Man raadte ham at lade sig accompagnere af tyrkisk Musik, og han gjorde det. Nu vandt han ved et tyrkisk Middel hos de rige Bojarer et Bifald, som ak europæisk Konst ikke var istand til at forskaffe ham.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Høecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 73.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 11 September 1821.

Frederiksberg.

Frederiksberg By med dens Slot fortjener med Føie at kaldes det danske Versailles. Vel ere begge, sammenlignede med dette, i Henseende til Omfang ubetydelige; men saa have de ogsaa det Fortrin, at de ligge saa nær Kongestaden, at endog den svageligste Fodgjænger kan gaae derud. Kong Frederik den Fjerde, som lod opføre Slottet, ønskede ogsaa at see det omgivet af en befolket Landsby, beboet af driftige og vindskibelige Indbyggere. Byen kaldtes længe Amagerby, fordi en Colonie nederlandske Agerdyrkere havde nedsat sig her. I den derværende saakaldte Bredegade sees endnu et Huus, ganske i hollandsk Smag, som en Levning fra hine Tider, ligesom og i Haugen paa Tracteurstedet Ratzenburg et overordentligt stort, løvfuldt Valnøddetræ, der, som Sagnet fortæller, skal være plantet af den første Amager, der nedsatte sig her. Efterhaanden forsvandt Amagerne, Folk fra Landets forskjellige Dele bosatte sig, og enkelte Kjøbenhavnere byggede Lyststeder her. Endnu for tredive Aar siden havde Frederiksberg By kun faa store og smukke Bygninger. Men efterhaanden, ligesom Velstanden tiltog, forvandledes ogsaa her Hytter til Pragtboliger. Den afdøde Silke- og Klædehandler Bøtcher opførte den prægtige Gaard i Alleegaden, hvor nu det Wernske Institut er; den afdøde Brandmajor, Oberste Boye Junge, kjøbte adskillige smaa Huse i Bredegaden og byggede der en smagfuld Gaard, og det samme blev Tilfældet med flere smaa Steder, der sammensmeltedes til større. Imidlertid havde adskillige i Frederiksberg By anlagte Fabriker draget mange af de fattige Classer, som arbeidede der, did, og disse bosatte sig der efterhaanden. Længe havde Byen lignet en Landsby. Pladsene udenfor Bygningerne vare uryddelige og for endeel Græsgange for de der boende Slagteres Kreature. Men omsider bleve alle saadanne Pladser optagne til Hauger og disse smagfuldt indhegnede. Derved fik det Hele et behageligt, sand schweizerisk Udseende, og Byen har nu et ikke ubetydeligt Antal Bygninger, der kunne kappes med de skjønneste Gaarde i Kjøbenhavn om Rangen.

Ved Forstadens Udvidelse lige til Alleen er Frederiksberg By kommen i saa meget nærmere Forbindelse med Hovedstaden; men baade dette og dens store Forskjønnelse uagtet, synes den dog at have beholdt sin gamle Form som Landsby. Ligesaa forskjellig er Blandingen af Indvaanere som af Husene. Ved Siden af den største Pragt findes her den yderste Grad af Fattigdom. Før Krigen blev vel, ved endeel ellers for Fattige bestemte Bopæles Forvandling til Lyststeder, Leilighed betaget dem til at nedsætte sig der; thi blandt andre blev ved Smaahusenes Nedbrydelse i den saakaldte Pottemagergang og det saakaldte Sukkerhuses Forandring til Beboelse for Residentsbeboere, Vaaningsstederne for de ringere Classer meget formindskede.

Dog, ved Tidernes Forværrelse forøgedes efterhaanden ogsaa Antallet af Frederiksbergs fattige Indbyggere. I ældre Tider var der sørget for denne Byes og Hvidovre Menigheders Fattige paa en Maade, som man den Gang fandt meest passende, nemlig ved at omdele dem til Bespisning paa Beboerne; men dette havde i mange Aar ikke fundet Sted, og maatte af visse Aarsager, hvoriblandt især den, at de betydeligste Eiendomme i Frederiksberg den største Deel af Aaret ikke beboes af Eierne, møde store Hindringer. Alt, hvad man kunde bringe det til, var, at skaffe de Fattige en ringe Pengeunderstøttelse; ringe maatte den være, fordi den toges af Herredscassen, da ingen Sognecasse fandtes, og det, der ved Kirketavlen paa de tre store Høitider indkom til Sognets Fattige, ligesaa hurtigen var uddeelt som fortæret. En Følge heraf var, at de, som ingen Pengeunderstøttelse nøde, betlede fra Huus til Huus, og at selv i den Allee, som fører til Kongens Sommerborg, Betlere bestormede de Spadserende, og lagde endog de væmmeligste Beskadigelser og Legemsmeen offentligen til Skue, for at vække desstørre Medlidenhed; lasede, barfodede og smudsige Børneflokke saaes overalt. Men som det var her, var det næsten overalt i hele Landet, hvor et velorganiseret Fattigvæsen savnedes. Omstreifende Tiggerskarer brandskattede Bonden, og hvad Gavmildheden ikke formaaede, det virkede Frygten for Gjæster, der havde intet at miste, og derfor kunde vove Alt. Hr. Confessionarius Liebenberg søgte, som Sognepræst for Frederiksberg og Hvidovre Menigheder, at raade Bod herpaa og vække varm Deeltagelse for Sagen, da i Aaret 1800 den Beslutning blev tagen, at hvert Sogn paa Kjøbenhavns Amt skulde sørge for sine egne Fattige, og ikke, som hidtil, nyde Understøttelse af Herredscassen. Allerede i Aaret 1806 var det bragt saa vidt, at Indtægten for begge Sogne var 1025 Rdlr. 92 ß. D. C. — I dette Øieblik nyde de Fattige ikke alle Bespisning hos Sognets Indbyggere; men i det i Frederiksberg 1811 oprettede Fattighospital have nu nogle og Tyve svage og gamle Fattige endog frit Huus og Underhold. Disse Foranstaltninger ere naturligviis høist gavnlige. Men da Folk kunne nedsætte sig her, uden, som i Hovedstaden eller i Kjøbstæderne, at tage Borgerskab; da Mange, saavel fra Kjøbenhavn som fra Kjøbstæderne og Landet virkeligen tye hertil, og, efter at have været her i tre Aar, ere berettigede til, baade at faae selv Understøttelse af Fattigvæsenet, og tillige, at deres Børn nyde fri Skoleundervisning, saa opstaaer adskillige Betænkeligheder, som man vover at gjøre Vedkommende opmærksomme paa. Den første er: Hvad skal der blive af i Fremtiden, naar de Fattiges Tal paa denne Plet saaledes Aar for Aar skal tiltage? Ikke allene maa det omsider blive byrdefuldt for Byens ikke trængende Indbyggere, saaledes at bidrage til Fattige, der kunne voxe til et Antal, som ikke er muligt at forudsee; men hvad skal der blive af de Børn, som disse Fattige avle her? Dersom de vare Bønder, saa kunne de holdes til Agerdyrkningssysler fra Barndommen af, f. Ex. til at vogte Fjerkræ ꝛc.; men nu, da de snarere ere Kjøbstædsbørn, saa er det langt vanskeligere at faae dem sysselsatte. Saalænge Fabrikerne vare i Drivt, kunde de tildeels bruges der til at pille Uld o. s. v.; men nu, da disse ikke have meget at bestille, kunne saadanne Børn sjeldent sysselsættes i de mange Timer, de ere fri for Skolegang, og de ere da naturligviis overladte til sig selv. Hvad der kan ventes af en saadan Ungdom i Fremtiden, er her ikke Stedet at undersøge. Men et ubehageligt Syn, især for Fremmede, bliver det altid i en By, der ligger Residentsen saa nær, at see barfodede og lasede Drenge og Pigebørn, der ingen bestemt Forretning have. Den overhaandtagende Fattigdom i en By af saa liden Omfang, vilde, efter vor uforgribelige Mening, kunne forebygges, naar Frederiksberg fik Kjøbstædsrettighed; naar ingen Næringsdrivende turde nedsætte sig her, uden i Forveien at have vundet Borgerskab; ingen Mandsperson indlade sig i Ægteskab, førend han beviisligen havde godtgjort, nogenlunde at kunne ernære en Familie, og endeligen, naar det blev paalagt de allerede her bosatte Fattige, at ansætte deres Børn, saasnart de ere confirmerede, til et Haandværk, og i de Timer, de ere fri for Skolegang, saavidt muligt at sysselsætte dem paa en Maade, der er passende for deres Alder.

Som Kongens Sommerresidence og Hovedstadbeboernes Yndlingssted synes det Pligt at give

Frederiksberg Slots Omgivelse al den Forskjønnelse, Omstændighederne tillade. Allerede er der skeet meget; men endnu synes at staae tilbage, næst Forebyggelsen af den alt for store Fattigdom og den deraf flydende Forsømmelse i den opvoxende Ungdoms Opdragelse, at betage Pilealleen sit vist ikke behagelige Udseende. Det gamle, paa sine Steder indfaldne lange Plankeværk, der maaskee er henved et Aarhundrede gammelt, med de bagved staaende utækkelige Hytter, uden for hvilke Armodens Spor ere saa synlige, burde, tilligemed Hytterne, borttages, og naar her da blev opført et Gitterværk, omtrent som for Rosenborg Hauge, paa Tomterne anlagt en Blomsterhauge, og Bænke anbragte paa Veien udenfor, vilde dette give Slottet og Slotshaugen en Forskjønnelse, der vilde drage mange Spadserende hen til Pilealleen, som nu skyes af de Fleste.

(Indsendt.)

Erkebiskop Svane stiftede 1655 et Legat paa 1250 Slettedaler, hvoraf Renten (den Gang 6 PC.) aarlig skulle uddeles i Horsens, saaledes: 10 Sldlr. til Klosterkirken, 10 Sldlr. til Skolens Rector, 10 Sldlr. til Hørerne, 10 Sldlr. til de fattige Skolebørn og 10 Sldlr. til Sengeliggende Huusarme. Resten af Renten, sc. 25 Sldlr., skulle, efter Bestemmelsen, aarlig oplægges, og hvert 4de Aar, naar denne Sum var opvoxet til 100 Sldlr., tillægges Legatets Capital og udsættes paa Rente.

I hvilket Forhold den voxende Rente for Eftertiden skulde uddeles imellem Kirken, Rector, Hørerne og Skolebørnene, bestemmes iøvrigt i Legatet. De Fattiges Anpart skulde nemlig ikke voxe i lige Forhold, men blot forøges med at nyde den Rente, som udkom af de aarlig oplæggende 25 Sldlr., indtil disse udgjorde en Capital af 100 Sldlr., som da skulle tillægges Legatets oprindelige Capital.

Dette Legat er siden saaledes administreret, at det 1820 eiede en Capital paa Rente af circa 16,000 Rbdlr. Sølv, foruden forhen indkjøbte Jorder paa Horsens Byes Mark, af Værdie circa 6 à 8000 Rbdlr. Sølv.

Administrationen anvender nu Renten og

Jordleien saaledes, at ⅓ Deel aarlig oplægges og udsættes paa Rente; følgelig kan dette mærkværdige Legat, ved saadant Oplag, omsider opnaae en, efter Legatets oprindelige Størrelse og Bestemmelse, aldeles uberegnelig og uforholdsmæssig Capitalstørrelse.

Indsenderen, som imidlertid veed, at Udbetalingen af Stipendier for fattige Disciple i Horsens lærde Skole, har i den senere Tid været uforholdsmæssig ringe, fordi de flere af de til Disciplene henlagte Beneficia, ere, efter Bestemmelse af Directionen for Universitetet og de lærde Skoler, beregnede Skolecassen til Indtægt, uden at komme vedkommende Disciple tilgode, tillader sig ved denne Leilighed det Ønske: at Stipendierne til Disciplene ved bemeldte Skole maatte forøges, og at Oplaget af forbenørte Erkebiskop Svanes Legat*) maatte for Eftertiden indskrænkes saaledes, at Legators velgjørende Hensigt i Et og Alt blev opfyldt, samt at de øvrige, Disciplene vedkommende Beneficia maatte aarlig, isteden for at oplægges, vorde udbetalte; thi det synes upassende, at den almindelige Skolefond skal nyde Fordeel ved Legaters Indskrænkning, hvor de Vedkommende ikke nyde, hvad dem er tillagt.

---

*) Om dette Legat kan læses i Hoffmanns Fundatser, 2den Tome, Pag. 172. At ikkun 25 Sldlr. skulle aarlig oplægges til Capitalen, synes klart, og at den øvrige Indtægt skulde udbetales i saadant Forhold imellem Kirken, Latinskolen og fattige Disciple, at de Sidste aarlig erholdt ¼ Deel, synes tillige at være uden for al Tvivl. Legatet kunde vel ikke, efter saadan Forklaring, have opnaaet nærværende Størrelse; men — skal der altid samles og oplægges for Efterslægten, medens nærværende Trængende vansmægte? — Flere af de fra Horsens Skole i de senere Aaringer dimitterede Studerende ere saare trængende til at fremhjelpes.

Indenlandske Efterretninger.

I Skilderiets forrige Numer anmeldtes, at Hr. Kobberstikker Sonne har tilendebragt 92 af de 100 Skrivetabeller, som den allernaadigst anordnede Commission angaaende den indbyrdes Underviisning har udarbeidet til Brug for den indbyrdes Underviisning, og at han arbeider paa de 8 endnu tilbageværende; men ogsaa paa Regnetabellerne og Geographietabellerne arbeides uafladeligen i det Kongelige Steentrykkerie. Af 120, af Commissionen udarbeidede Regnetabeller, ere allerede de 60 færdige, og af 30 Geographietabeller ere 6 færdige og 8 i Arbeide. Hvad endeligen Læsetabellerne angaaer, de eneste, for hvilke endnu Intet var gjort, da er det Anmelderen en sand Fornøjelse at kunne berette, at man i disse Dage har foretaget det Nødvendige, for at faae dem udgivne, og at Trykningen af dem begynder i denne Uge.

Af en offentlig Bekjendtgjørelse sees, at den fri Underviisning i Institutet for Metalarbeidere igjen fortsættes førstkommende October Maaned, om Aftenen paa sædvanlig Tid, fra Kl. 8 til 10, hvortil ogsaa Træarbeidere have fri Adgang. Liebhavere kunne, imod at betale 24 ß. for Timen til Institutets Fond, nyde Underviisning i Dreining og Gravering fra Kl. 6 til 8 om Aftenen, naar de melde sig ved Institutet, paa store Kjøbmagergaden No. 66. — Ønskeligt vilde det være, om der for andre Professionister ogsaa kunde gives fri Aftenunderviisning, i hvad der er hensigtsmæssigt at lære, og som ikke i Almindelighed læres i Værkstederne; thi foruden det Gode, at de, som undervises, kunde blive fuldkomnere i deres Professioner, har denne Aftenunderviisning ogsaa den særdeles Nytte, at unge Mennesker vænnes til, endog i deres saakaldede Fritimer, at være nyttig sysselsatte, istedetfor at dræbe Tiden paa en Maade, der ofte er meget skadelig for Sæderne og føder Ulyst til nyttig Virksomhed. Det er tillige en almindelig Erfaring, at det, der læres i Institutet, giver Anledning til Anvendelse og Øvelse af Eleverne paa egen Haand i deres respective Mesteres Værksteder, naar Lærlingen imellem kan have et egit Arbeide for.

Man læste nyligen i et Tillæg til den vestsjællandske Avis en Skrivelse fra en Dansk, ved Navn Bidstrup, i de forenede Stater i America, der indeholder et høist fordeelagtigt Malerie af disse Staters naturlige og politiske Forfatning. Det fortjener ved denne Leilighed at anmærkes, at en anden dansk Mand, som havde en Capital af 60,000 Piastre tilgode hos den americanske Regjering, modtog i Betaling for samme Jorder, og at han ved disses Dyrkning, efter nogle Aars Forløb bragte det saavidt, at han nogle Aar derefter solgte Halvdelen deraf for 30,000 Pjastre, medens den anden Halvdeel var endnu langt mere værd. Efterhaanden strømmede saa mange Colonister til, at hans District blev til en liden By, og at han nu søger om at faae ansat der en Præst.

I Hillerød døde for ikke længe siden en Mand, der var ansat som Forskaffer ved Stutteriet, i sit 96de Aar, og, hvad der er mærkeligt, han havde endnu i denne høie Alder faaet en ny Tand.

Skrivelse fra en Reisende i Sjælland. Jeg har i disse Dage gjort en liden Lystreise i en Omkreds af 3 til 4 Mile fra Kjøbenhavn. Blandt de Lyststeder, jeg første Gang der har seet, er Aldershvile, som tilhører Grosserer Arbo, Sophiendahl, som tilhører Conferentsraad Bruun, og General-Consul Grams tæt ved dette liggende Lyststed, de skjønneste. Aldershvile, som afdøde Geheimeraad Holmschiold har ladet bygge, har ganske fortræffelige engelske Anlæg. I den dertil hørende Skov findes et Lysthuus, som er bygget i Toppen af et Træ, 25 Alen fra Jorden, og hvorfra der er en meget skjøn Udsigt over hele Omegnen. — Conferentsraad Bruuns Sted er bygt i italiensk Smag, og Haugen ligger paa en Terrasse, der gaaer lige ned til Bagsværd Søe. Det norske Huus er Fru Bruuns Arbeidsstue. — General-Consul Grams Sted er egentlig bygget af afdøde Regimenrsqvarteermester Drewsen. Værelserne ere saare skjønne, og Haugen anlagt med Smag og stor Bekostning paa en fra Skoven vunden Bakke. En stor Steentrappe, der fører fra Haugen op til første Sal i Hovedbygningen, er mærkelig derved, at den er af lutter tilhugne store Kampestene, med en Grotte, under hvilken der er en Iiskjelder. Denne Trappe skal have kostet 4000 Rd.

i gamle Penge. — I Haugen paa Dronninggaards Næs voxe Morbær af en her tillands næsten ukjendt Størrelse. Hvert Bær er saa stort som en liden Valnød.

Slagelse, den 10 September. Natten til den 9de d. M. tordnede og lynede det overordentlig stærkt her i Nærheden, men uden dog, saavidt man hidtil veed, at have foraarsaget nogen Skade.

Atter er Gaabense Færgested, ved den høikongelige Generalpostdirections Iver og Nidkjærhed for de Reisendes Sikkerhed og Beqvemmelighed, bleven forsynet med 2de nye Færger, byggede af Skibsbygmester L. A. Smith paa Taasing ved Fyen. Saaledes har nu høibemeldte Generalpostdirection til ovenmeldte Færgested bekostet i en Tid af 3 Aar 4 nye Fartøier, der alle ere indrettede paa det Bedste og Beqvemmeste for de Reisende.

Odense. Den offentlige Examen i herværende Cathedralskole begynder i Aar Mandagen den 10 Septbr. og vedvarer til den 22 Septbr. Classe-Omflyttelsen foretages derefter i en offentlig Forsamling, som holdes paa Gymnasii Auditorium Mandagen den 10 October Kl. 10 Formiddag. Indbydelsesskriftet til Examen er udgivet af Hr. Prof. og Rektor J. Sartorph, R. a. D., og afhandler "Noget om Valget af de græske Digtere til Brug ved Skoleundervisning, samt Forsøg paa en, til denne Hensigt passende, Oversættelse af Pythagoræ gyldne Vers". De Candidater, som i Aar dimitteres til Universitetet, ere: Christopher Hviid og Lars Christian Larsen, begge fra Odense, Peder Rasmussen fra Næsbye i Fyen, Niels Munk Plum fra Odense, Severin Adrian Boyesen fra Longelse paa Langeland, og Søren Hempel fra Odense.

Forleden Dag saaes her en Person under Politiets Ledsagelse at spadsere til Raadhuset med en stor Byldt Lærred under Armen, som skal være af det i Herrested bortstjaalne. Enten maa Tyven kun være slet drevet i Haandværket, eller besidde en god Portion Dumdristighed, da han selv var løbet lige i Fælden, ved at levere en af Byens Blegmænd Lærredet i Bevaring til næste Dag, som var Bogense Marked. Blegmanden fattede Mistanke og angav Sagen for Politiet, som derpaa lod Hr. Urian oppasse og annamme, da han til bestemt Tid indfandt sig, for at afhente Lærredet.

I Tirsdags den 4de September var her ved Odense denne Sommers største Heede, uagtet Solen ofte skjultes; Sydvinden var i Middagsstunden, endog naar svære Regnskyer trak over som længe skjulte Solen, en næsten dræbende Sirocco, og Thermometret viste i Skygge 22 Grader i Middagsstunden. Næstsidste Nat iforveien frøes det saaledes, at Kartoffeltoppen laae som visnet. Alt bebuder en tidlig og følelig Vinter. Gudskeelov for det skjønne Høstveir!

Udtog af en Skrivelse fra Kiel, af 7 Sept. 1821. Kornpriserne ere siden mit sidste Brev ikke stegne, saaledes som alle Landmænd ønskede det, og dersom ingen Krig udbryder i det østlige Europa, vil Kornet neppe blive meget dyrere, især da Sæden i Aar er saa godt indhøstet og er af fortrinlig Qvalitet. — Om de mange Vandringer, som for 10 Aar siden bleve foretagne til Sundhedsbrøndene ved Bramstedt og Oltensen, høres nu næsten slet intet. Enten Kilderne have tabt den lægende Kraft, som man maaskee med alt for stor Lettroenhed tilskrev dem, eller det er Moden, der formindsker Besøgernes Antal, maa man lade uafgjort. Sundhedsbrøndene ved Oldesloe og Apenrade besøges derimod nu flittigen, baade af Indenlandske og Fremmede, og det første Sted især af Hamborgere, der tillægge det fortrinlig Berømmelse. — En fra Kjøbenhavn ankommen Reisende fortæller, at have paa Veterinairskolen seet en fra Vestindien kommet Lama, hvilket Dyr, som bekjendt, i America paa en Maade erstatter Indvaanerne Savnet af den for Africanerne og Asiaterne saa nyttige Kameel. Der gives neppe mange i vore Lande, som her have seet en Lama levende, og selv det færreste Antal kjender dette Slags Dyr endog kun af Kobbere og Reisebeskrivelser.

Det Nyerupske Forfatterlexicon udenlands bedømt.

(Slutning; see forr. No.)

Har nu end dette Værk det tilfælles med alle Værker af samme og lignende Art, at det

ikke er uden Mangler, saa tager Rec. dog intet Øieblik i Betænkning, at erklære samme for een af de vigtigste nyere Frembringelser paa den danske Literaturs Mark. Ved dette afhjelpes ikke allene en i de sidste 30—40 Aar stedse føleligere bleven Trang, men med Maaden, som saadant, i det Hele taget, er skeet, vil ogsaa enhver, der interesserer sig for den dansk-norsk-islandske Literatur, være meget tilfreds, og finde en fuldkommen Stadfæstelse af den fordeelagtige Forventning, som allerede Worm for 36 Aar siden vakte om den da først 25 Aar gamle Nyerup, ved at give ham det Vidnesbyrd: "at han har viist en udmærket Omsorg for den tredie Deel af hans lærde Lexicons Befordring." Til det Nyerupske Lexicons Fortjenester høre, foruden de rige Bidrag samme indeholder fra de nyeste Tider, at deri ere optagne Personer af det smukke Kjøn, der have gjort sig bekjendte ved Skrifter, og som Worm ganske har udeladt; har nu end Norden, forholdsmæssigen, ikke at opvise saa mange Forfatterinder, som f. Ex. Tydskland: saa gives dog her i ældre som i nyere Tider Enkelte, hvis Navne ere en Prydelse for et saadant Lexicon. Hvo kjender f. Ex. ikke blandt andre Digterinden Fr. Brun, fød Münter? Et andet Fortrin erkjender Rec. i Forfs. flittige Henvisning til Bedømmelserne over de blot efter Titlerne anførte Værker i inden- og udenlandske critiske Blade. Derved faaer enhver, som er istand til at efterlæse de bekjendteste af disse Tidender, Leilighed til at forskaffe sig nogen Kundskab om Skrifter af saadanne Forfattere, han interesserer sig for. Gjerne havde Rec. ogsaa seet de vigtigste Værkers Bogladepriis anført. Ogsaa det Fortrin bør ikke blive ubemærket, at Hr. N. har føiet til mange af de vigtigste Skribenters Levnetsbeskrivelser de inden- og udenlandske Hjelpemidler, hvoraf enhver, som ikke føler sig fyldestgjort ved Fremstillingens aphoristiske Korthed, kan hente videre Raad. De Herrer Krafts, Flors og Bangs virksomme Deeltagelse synes man især at have at takke for Rigdommen af Efterretninger om norske og islandske Skribenter, i hvilken Henseende det Nyerupske Værk har saa meget forud for det Wormske. Ingen, som Nordens Literaturhistorie har noget Værd for, intet offentligt eller betydeligt Privatbibliothek kan undvære

dette Værk. Udgiveren skyldes for hans møisomme og fortjenestefulde Arbeide hver Literaturvens Tak i hans Fædreneland og i Udlandet.

Blandede Efterretninger.

Mumier.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Naar en ung Fellah er bleven mandbar, saa gaaer hans eneste Bestræbelse ud paa, at tilveiebringe 100 Pjastre, for at kunne kjøbe sig en Kone og holde Bryllup. Har han fundet en Pige, der behager ham, saa gaaer han til hendes Fader og slutter en Contract om den Sum, han skal betale for hende. Saasnart Handelen er afgjort, holdes Bryllup. Huusvæsenets Indretning koster just ikke meget; tre eller fire Leerpotter, en Steen til at male Kornet med, og en Maatte til at sove paa, er Alt hvad han behøver. Paa Værelser kan der ikke mangle ham, da den første den bedste Gravhule tjener hertil. Naar den ikke mere behager det unge Par, saa vælger det en anden, da det har Valget iblandt Hundrede. Børnenes Opdragelse koster heller ikke noget; saalænge de ere smaae, gaae de ganske nøgne, eller svøbte i Laser; siden lære Forældrene dem, hvorledes man tager de Fremmede ved Næsen og afpresser dem Penge. Særdeles raae ere Fellahs fra Gournah, hvilke rose sig af at være de meest uafhængige Indbyggere i Ægypten, og aldrig at have erkjendt hverken Mamelukernes, de Franskes eller Paschaens Overherredømme. Dette er virkeligen ogsaa Tilfældet; uagtet man har forfulgt dem saa grusomt, at deres Tal er smeltet fra 3000 til 300, have de dog vidst at forsvare sig i deres utilgjængelige Smuthuller. Districtet Gournah danner en uafbrudt Kjæde af Klipper, omtrent 2 engelske Mile lang, der trækker sig østlig for Theben, ved Foden af Bjergkjæden, der skiller Nildalen fra Lybiens Ørk. I disse Klipper findes de konstigen udhuggede Gravsteder, som hverken kunne sammenlignes med Steenbrud eller almindelige Miner, men ere af en ganske egen Beskaffenhed, og overhoved kun lidet bekjendte, da de fleste Reisende lade sig

nøje med at besøge og beskrive den Deel deraf, som man uden Vanskelighed kan komme til. Det kan heller ikke nægtes, at allerede Indgangen i Galleriet, Trappen til de andre Gange ere interessante ved de mange indgravede og paamalede Figurer, som man finder der. Den Reisende, som kommer til disse snevre Gange, der føre ned i de dybe Huler, vender derfor strax om igjen, fordi han ikke formoder mere noget Mærkværdigt paa disse rædsomme Steder. Men selv den meest utrættelige Forsker finder her en meget stor Hindring. I disse Gravhvælvinger er det nemlig saa qvalmt, at man er færdig at qvæles, og en fiin Støv af Tusinde forraadnede Ligs Uddunstning kaster sig paa Lungerne. Ogsaa Gangene, der føre til Klippen selv, ere saa tilstoppede med Mumier eller nedfaldet Støv, at man ofte maa krybe frem, liggende paa Maven, indtil man, igjennem 150 Toiser lange Corridorer, naaer til de egentlige Gravhuler, hvor Mumierne ligge i Hudrede- ja Tusindviis opdyngede paa hverandre. Dette Syn er rædselfuldt. De Hobe af Lig, man er omgiven af, Væggenes og Hvælvingernes Sorthed, det svage Lys af de Fakler, som bæres af Arabere, der, udtærede og støvbedækkede, selv ligne Mumier, — alt dette maa vække Gysen hos den Europæer, der besøger hine underjordiske Boliger. Belzoni fik ofte Ondt, ved sin Tilbagekomst fra disse Huler.

Efter Herodot havde de gamle Ægypter tre Maader at balsamere deres Lig paa. Den første var at tage Indvoldene ud af den Døde og borttage Næsen; naar Maven var renset og udvasket med Palmeviin, blev den indreven med Specerier. Derpaa blev den hele Huling udfyldt med reen Myrrha, Kasia og anden Røgelse, og tilsyet. Siden blev Legemet saltet med Salpeter, og maatte saaledes ligge i 70 Dage. Efter disses Forløb blev det vasket, omviklet med fiint Lærred, forfærdiget af Bissus, og overstrøget med Gummi. Nu modtoge Slægtningerne samme, hvilke lode forfærdige en Menneskeform af Træ, hvori de lagde den Døde. Denne, som var den kostbareste, og kun blandt Rige og Store brugelige Maade, kostede 4000 Rd. Den anden Maade var at fylde Bughulingen, uden at aabne Maven og udtage Indvoldene, ved Hjelp af en Clisteer,

med Cederolie, og derpaa lægge Legemet den bestemte Tid i Salpeter. Den sidste Dag lod man den indsprøitede Olie løbe ud igjen, og denne var saa stærk, at den medtog alle Indvoldene i en opløst Tilstand. Kjødet var imidlertid fortæret af Salpeteret, saa at der blev intet andet tilbage af Legemet uden Huud og Been. Den tredie Maade, som brugtes hos Fattige, var at udvaske Maven med Saltvand, og lade Liget ligge 70 Dage i Salt. — Belzoni, den nyeste Reisende i Ægypten, siger, at man endnu kan kjende paa Mumiernes bedre eller slettere vedligeholdte Tilstand til hvilken af de forskjellige borgerlige Stænder, de have hørt. De af første Classe har han fundet ganske uforstyrrede, hvilket deels hidrører af Indbalsameringen, deels af deres Opbevaring. De lavere Classers Lig laae i ingen særlig Kiste; deres Tal forholdt sig til de Fornemmes som 10 til 1. Det forekom ham, at man, efterat have ladet Cederolien løbe ud igjen, har tørret dem i Solen, da han ikke fandt det mindste Spor til Gummi eller nogen anden Substants hos dem. Det Klæde, de ere indsvøbte i, er af grovere Stof, og ikke saa stort; de have ingen Zirater paa sig, og ligge opstablede lagviis i Gravhulingerne, udarbeidede uden synderlig Konst. Disse Catacomber findes under Jorden tæt ved Foden af Bjergkjæden ved Gournah; men nogle af dem strække sig til den Grændsepunkt, som Nilen naaer ved sine Oversvømmelser. (Fortsættes.)

Otte Practicanter ved det Kongel. cliniske Institut i Berlin have nu i en temmelig spydig Tone taget til Gjenmæle mod Regjerings-R. Weinholds Bemærkninger over den Underkjævebeen-Operation, som der er skeet (See Skild. No. 66.). De paastaae, at han har været for overilet i sin Dom og burde oppebiet den udførlige Beskrivelse, som med det første vil blive indført i den Berliner Journal d. Chirurgie; at der i General-Chirurg Mursina's hidtil udkomne Skrifter ikke findes et Ord om en Exarticulation af Underkjæven; at een af de undertegnede Practicanter har paa Forespørgsel faaet den Forsikkring fra ham, at han vel har udtaget Dele af Under-

kjæven, hvori Caries fandtes, og Kjæven ved Beenmasse restitueredes, men at denne Operation har været aldeles forskjellig fra den omhandlede; at Weinholds Foregivende angaaende Pellaton heller ikke er grundet. Iøvrigt bemærke de, at her kun Talen er om Udtagelsen af Kjævebenet med sit Leddehoved; thi saadanne Tilfælde, hvorved Cariesstykker gik forlorne, ere dem noksom bekjendte. Weinhold vilde, dersom han ikke havde overilet sig, af den udførlige Sygehistorie have erfaret, at der af de første Læger i Staden var i endeel Aar bleven forsøgt Alt, hvad Videnskaben lærer, for at afhjelpe hiint Onde, og af Præparaternes Beskrivelse vilde han seet, at den Syge paa ingen anden Maade stod til Redning, end ved den degenererede Deels fuldkomne Borttagelse. I sin Bekjendtgjørelse har W. overseet de Ord "i mangen Henseende", der hvor det hedder, at det Berliner cliniske Institut er det første i Verden; Adskillige af de Undertegnede kjende de chirurgiske Instituter i Tydskland, Frankrig, Engelland og Danmark, og vide at agte deres Lærere efter deres fulde Værd, men vide tillige af egen Erfaring, at foruden endeel Fortrin, er det i Berlin ganske særdeles egnet til at erhverve practiske Kundskaber i Operationer.

Der taltes nyligen i de offentlige Tidender om to Cannibaler, Mand og Qvinde, der vare ankomne til London fra Brasilien. Følgende giver nogen nøjere Oplysning herom:

Imellem Caravallos og Rio Grande del Belmonte (i Brasilien) leve i Urskovene forskjellige Stammer af Vilde. Patachos gaae ganske nøgne og tilbinde blot Forhunden med en Plante, som giver dette Organ et besynderligt Udseende. Kunne de imidlertid tilbytte sig mod Voxkugler Huer og Beenklæder, saa gjøre de sig ikke lidet til af at eie samme. De ansees blandt alle fredelige Vilde for de mørkeste og mistænkeligste. Men i fuldkommen Raahed og i bestandig Krig med Portugiserne leve Botocuros, ved Rio Doçe. Aabenbar er Skylden de førstes; thi ved en klog, venlig Behandling, vilde de sikkerligen alt længe ikke have viist sig mere fiendtlig sindede. Skrækkelige ere derimod de Midler, man har anvendt til deres Udryddelse, f. Ex. Koppegiften ꝛc. I tre Aarhundreder har denne Urstamme forsvaret hvert Fodbred Land, og ladet sit Mod som sit Had

gaae i Arv fra Slægt til Slægt. — For at afværge Botocudassernes Indfald have Portugiserne Soldater, der bære et Slags Pantsersærker, vatterede med Bomuld, saa at ingen Piil kan trænge der igjennem. Disse Soldater gjennemstreife Skovene ved Kysterne af Rio Doçe.

Som bekjendt, bygge Edderfuglene deres Reder paa steile Klipper, og Kystbeboerne lade sig fire ned, ofte med Livsfare, for at tage Edderdunene ud af Rederne. Men i nogle Egne af Norge har man, for at spare denne halsbrækkende Forretning, allerede begyndt at gjøre Fuglen tam og til et Slags Huusdyr. Den lever nu fortroligen blandt Menneskene, bygger endog Rede i Kjøkkenet, og bliver saaledes paa en beqvem Maade et Middel til Velstand.

Raphaels Tapeter bleve, som bekjendt, virkede efter denne store Mesters Malerier i Flandern. Abbeden i Klosteret St. Peter i Gent benyttede sig af denne Leilighed til at lade forfærdige for sin Kirke ei Malerier, der havde Hensyn til Apostelen Petrus's Historie. Ved Abbediets Ophævelse kjøbte en Privatmand denne kostbare Samling, som nu offentligen skal sælges i Brüssel.

I Marseille er Hr. Tedenat, en Søn af den franske Consul i Alexandrien, ankommen med de Oldsager, han har samlet i Egypten. Han eftersøgte især Ruinerne i Theben, og opdagede i Gournas Granitbjerge nye Mumiekamre. Ogsaa i disse, der ofte ere 60 til 70 Favne dybe, og omgivne af Ligkamre, findes overalt Hieroglypher og Reliefer. Foruden Mumier fandt Hr. Tedenat især smukke Papyrusroller, og et Reb af Palmetrævler, der uden Tvivl blev brugt til at nedsænke Mumierne.

Kjøbenhavns Børs, d. 11 September.

Cours. Hamb. 2 M. 262, a vista 265. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 75. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Februari f. A.) 92½ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121½ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 14 a 14¼. Svenske Sedler 65½ ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 74.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 15 September 1821.

Literaturens Hovedperioder.

Den danske Literatur lader sig dele i fire Hovedperioder. Indtil Begyndelsen af det attende Aarhundrede havde vi vel i adskillige Fag havt, med Hensyn til deres Tid, udmærkede Forfattere, som Arild Hvidtfeld i Historien, Simon Pauli, Bartholinerne og O. Rømer i Botanik, Naturhistorie, Lægevidenskab og Mathematik, Kingo og Bording i Poesie, og A. S. Wedel og Peder Syv i Sproggrandskning; men førend Holberg kan man ikke ret egentligen sige, at vi havde en Literatur. Dens Morgenrøde opgik med denne store Mand, der bødede paa Mangler, man i hele Aarhundreder havde følet, og gav vort Skriftvæsen et Kjæmpestød fremad. Han skabte ikke allene en ganske ny Skueplads, men han gav os ogsaa den første Fædrenelandshistorie, det første comiske Heltedigt, foruden saa mange andre for hele Folket bestemte Værker, og bragte, lig en Sokrates, Philosophien ind i Borgerstuen og Borgerlivet. Hvad det danske Sprog vandt ved ham, er uberegneligt, og hvad hans Værker bidroge til at vække Læselysten, uvurdeerligt. Han vil altid blive Kongen iblandt vore Skribenter, ikke blot fordi ei faa af hans Skrifter endnu længe ville vedblive at være uopnaaete Mønstre, men fordi han virkeligen grundede hos os et Skriftrige, som ene hans Pen har givet Kraft og Anseelse. Der manglede ikke paa lærde Mænd i hans Tid, men ingen af dem stiftede saa stor Almeennytte, eller vidste saaledes at virke paa Folkedannelsen, som han ved sine aandrige Arbeider. Efter hans Død (1754) medgik endeel Aar, førend Literaturen igjen vilde reise sig. Endeligen indtraf den anden, i det mindste for Sproget vigtige, Periode, da Sneedorf, Schytte, Kraft og O. Guldberg begyndte at udgive Værker, skrevne i et Sprog, der i Zirlighed langt overgik det Holbergske, og endnu længe vil kunne betragtes som classisk. Til samme Periode høre ogsaa Tullin, Ewald, Wessel som Digtere. Men ligesom den danske Literaturs skjønneste Blomster ere fra denne Periode, saaledes fremstod i samme ogsaa alt det Ukrud, der er bekjendt under Navn af Skrivefrihedsskrifter, og hvorover den critiske Fortegnelse allene udgjør tre Dele (trykte i Kjøbenhavn 1771—73). Aldrig har en stor Aarsag frembragt slettere Virkninger end den Tids Skrivefrihed, og det kan ikke nægtes, at "Alt hvad der kunde tygge en Pen" troligen benyttede sig af denne Frihed. Den blev en rig Kilde, ikke til Oplysning og Folkeheld, men til umætteligt Styverfængerie. Boghandlere og Bogtrykkere gjorde den til en Industriegreen, der blev dreven med større Iver end noget Manufactur nogensinde i Danmark. De havde Personer i deres Sold, der for den Dagløn, de fik, skreve om Alt hvad der faldt dem ind. Almeenheden blev saa vant til denne af Egennytten udklækkede, og af Ondskab og Avindsyge med Begjerlighed nydte Aandsføde, at ingen

Dag gik forbi, paa hvilken jo Avisen anmeldte et Par eller flere Pjecer. Afsætningen var saa stor, at een af disse Flyveblades Forlæggere havde en Skjæppe staaende, som ofte i nogle Dage blev fyldt med de Skillinger, der indkom for saadanne literariske Misfostere. Den lave og pøbelagtige Tone, der ved disse blev indført, var til ubodelig Skade for Smag og Sæder, og det var vanskeligt at bestemme, enten den Ulempe, der stiftedes ved Censurens aandsnedtrykkende Lænker, eller ved denne Skrivefrækheds, al Humanitet tilintetgjørende, Tøileløshed, var størst. Skrivefrihedens Indskrænkning, eller endnu mere, Publicums Overmættelse af alskens Usselheder, gjorde Ende paa dette Uvæsen. Omtrent med Aaret 1780 begyndte en tredie og heldigere Periode. Det Guldbergske Ministerium havde vakt en ædlere Sands for Videnskabelighed. Lysere og humanere Ideer og Grundsætninger bleve almindeligere. Alt hvad der var Dansk fandt Opmuntring, og Digtere, som Tullin og Evald, Publicister som Schytte og Sneedorf havde viist Nationen, som allerede Holberg tidligere, at Danmark ogsaa havde Leilighed til at forskaffe sig en Literatur, og ikke trængte til, ene at hente sine Kundskaber fra Frankrig og Tydskland. Indtil den Tid var det især det Franske, der, som Hofsprog, meest blev yndet baade i Skrifter og Tale. Den franske Poesie havde her, som i Tydskland, længe gjeldt som det højeste Mønster, og det med saa meget større Grund, som deels kun faa af de nyere Nationer kunde opvise Digtere som P. Corneille, Racine, Boileaux Despréaux, Lafontaine, deels den store Shakespeares Værker endnu, lig et Herculanum, laae begravede under en slet og udartet Smags Lava. S. Gyldendal, der, som Forlægger, virkede fra 1772 til 1802, betegner, ved de store og kostbare Værker, han befordrede til Trykken, en vigtig Tidspunkt i vor Literaturs tredie Periode. Fra en fattig Student, Søn af en Skolelærer i Jylland, blev han først ved Giftermaal med en velhavende Lærredshandlerske, og siden ved heldige Foretagender i Boghandelen, til en Mand, der efterlod henved 2 Tønder Guld i gamle Penge, alle høstede paa Literaturens Mark. Han begyndte med smaae Artikler, men fik snart en Sneedorfs, Guldbergs, Balles, Bastholms og andre udmærkede Skribenteres Værker i Forlag, og var længe den eneste Forlægger, der vovede at paatage sig Forlaget af vigtige og bekostelige Skrifter, skjøndt Honoraret var den Gang saa ringe, at der, i det mindste fra den Side, intet Stort var at vove. Sex Mark var den sædvanlige Priis for Arket af Oversættelse, og Originalarbeide blev i Almindelighed betalt med Bøger. Den daværende store Velstand baade blandt Embedsmænd og Andre; Mangel paa Laanebibliotheker, saavel offentlige som private; den priselige Skik, at hver Mand af Dannelse maatte have et lidet Haandbibliothek; den almindelige Stræben efter Aandsudvikling og Kundskabers Indsamling; det værdige Begreb, man endnu havde om Skribentens Kald; de mange virkelig gode danske Originalskrifter, som den Gang udkom; færre Leiligheder til, og mindre Higen efter sandselige Adspredelser: alt dette tilsammentagen gjorde, at Gyldendal kunde gjøre Regning paa at blive skadesløs næsten ved ethvert Værk, han anmeldte paa Subskription. Selv bindstærke Romaner, som Grandison, Clarisse Harlove o. fl., saae man sig istand til at lade oversætte, og Compilationer, som Fleischers voluminøse Naturhistorie, fandt endog et klækkeligt Antal Kjøbere. Fra 1785 af begyndte ogsaa den periodiske Literatur, hvortil Sneedorf ved sin patriotiske Tilskuer havde aabnet Banen, at fremblomstre i Maanedsskriftet Minerva. Det var et Magazin for Nationens bedste Hoveder, der her fandt Leilighed til at henplante Geniets og Granskningsaandens første Poder. Her var det hvor Pram, Rahbek, Baggesen, M. C. Bruun fremtraadte med deres mindre Arbeider og Tidsfostere. Intet Maanedsskrift har siden vidst at vedligeholde sin Anseelse i saa uafbrudt en Række af Aar, som dette. Det har havt mange Samtidige og Efterfølgere, men uopnaaet, som Visdomsgudinden selv, blev denne danske Minerva. Af Dagblade kjendte man i den Tidspunkt kun faa, og disse vare sædvanligen kun af æsthetisk-historisk Indhold, som Morgenposten, danske Tilskuer o. s. v. De fleste offentlige Anliggender af Omfang bleve forhandlede i Minerva, Iris ꝛc., og de mindre i egne Pjecer,

som udkom i Mængde næsten ved enhver given Leilighed. Den franske Revolution og dens Følger havde givet den i trykte Skrifter, saavelsom den i daglig Omgang, herskende Tone, et friere Sving. P. A. Heiberg, M. Brun og Riegels stode, for at tale med en vis Forfatter, som Fuldmægtige for denne Tone. Den har vistnok havt sine Feil, men Aand og Kraft kunde dog ikke aftrættes den, og selv dens ivrigste Modstandere maatte indrømme, at det var store Almeenanliggender og verdensborgerligt Gavn, Tidsskribenterne især da syslede med, men at de saare sjeldent nedlode sig til lav Personlighed og ussel Smaalighed. Den fredelige Borger gik fredeligen sin Gang, og det var fortrinligen kun store, i det Offentlige stærkt indgribende Misbrug, som man med større eller mindre Grund, ved Pressen paaankede og revsede. Med Aaret 1799 begynder den fjerde Periode i den danske Literatur. Vel vare de Straffe, som Anordningen af 27 Sept. s. A. fastsatte for Pressefrihedens Misbr-g ikke større, end andre specielle Love allerede forhen havde bestemt for saadanne Overtrædelser. W. Stephansen var alt 1794 bleven dømt til Fængsel paa Vand og Brød for hans overgivne Pjece Raadslutning &c. M. Braband var blandt andet for et Flyveskrift dømt til at miste Ære og Gods. Men den paniske Skræk, der nu havde betaget de fleste Skrivende, lammede næsten alle Tunger, og man studsede ordentligen, da enkelte Stemmer med beskeden Frimodighed i det første Øjeblik lode sig høre i Anledning af hiin Anordning. Men imidlertid var Virkningen af denne nøiere Bestemmelse af Trykkefrihedens Grændser en Leilighed for mange Kortsynede til at give Slip paa at anskaffe sig danske Skrifter, i det de troede, at der nu ikke kunde skrives mere noget, som var værdt at læse. Unægteligen er det, at bremenfeldsk Kandestøberie aftog i betydelig Grad fra denne Tidspunkt af, men Værker, især i de skjønne og alvorlige Videnskaber, der kunne regnes til vor Literaturs første Prydelser, udkom i den første Femtedeel af det 19de Aarhundrede. Til denne Periode høre Digterne F. H. Guldberg, Ingemann, Oehlenschläger &c.; Astronomen Bugge; Botanikerne Hornemann, Rafn, Vahl, C. F. Schumacher; Lægerne J. D.

Herholdt, M. Saxtorf, Tode; Philosopherne Steffens, Treschow; Physikerne Hauch og Ørsted; Theologen og Popularphilosophen Bastholm o. fl. Krigsfurien 1807 bortskræmmede vel de fredelige Muser fra Danmarks Kyster, men trods Tidernes store Besværlighed udkom dog, især ved offentlig Understøttelse, midt under Krigens Tummel, adskillige vigtige Nationalværker. Allerede kort førend Fredens Tilbagevendelse syntes Bogvæsenet at leve noget op igjen, men mere som en Følge af Pengenes Slethed og Bogprisernes Lavhed, end af en forøget Kjøbe- og Læselyst. Ogsaa var det for det meste Skrifter, der passede til Tidsaanden og Tidssmagen, der gjorde fortrinlig Lykke. Saaledes blev der af T. Thaarups Oversættelse af en i Tydskland alt ti Aar gammel og der glemt Bog gjort to Oplag, og den første Udgave af den Grundtvigske Verdenskrønike udsolgtes i faa Maaneder. Men denne gunstige Tidspunkt var, som Handelsfloren i Almindelighed, kun af kort Varighed. Afsætningen paa Bøger sank ligesaa hurtigen, som den var stegen, indtil omsider, ved Seddelinddragelsen 1819, i Boghandelen som i alle Handelsgrene, spoeredes med eet en magelos Standsning. Imidlertid vedblev man dog at udgive Skrifter, men hvo der egentligen kjøbte dem, er vanskeligt at indsee. Tidsbladenes Tal tiltog i denne Periode i et, endog i langt gunstigere Tider, ukjendt Forhold. For det meste leverede de Oversættelser af tydske Smaastykker, som den med periodiske Skrifter saa velsignede tydske Literatur noksom forsynede dem med. Iøvrigt sysselsatte de færreste Blade sig med synderlig store og vigtige Ting. Borgeres private og ubetydelige Forhold og Foretagender bleve Gjenstande for offentlig og vidtløftig Drøftelse; Ting, som ofte ikke lønnede Umagen at omtales, behandledes med en Vigtighed, som om det gjaldt hele Nationens Vee og Vel; Livets ringeste Feil eller de uskyldigste Misgreb, som egentligen ligger uden for Offentlighedens Grændser, fremdroges, ligesom ved Haarene, for Publicitetens Domstoel. Derimod forbigik man store Misbrug med Taushed, og Anliggender, som grebe ind i det Heles Vel, bleve som oftest saa aldeles uberørte, at man skulde troe, her var intet uden Smaating mere at forbedre. Den offentlige Opmærksomhed blev

derved bortdraget fra de store Anliggender, og henledet paa Ubetydeligheder. Tonen i adskillige Tidsskrifter var ikke altid saaledes, som man burde kunne ventet den af Forfattere, der vilde belære, oplyse og forædle deres Tidsalder. Hvad der manglede i Aand, søgte man at erstatte ved Spydighed og Plumphed, og der gives altid en vis Classe af Læsere, der finde en beklagelig Moro i deres Medmenneskers Forkleinelse og Gjennemhegling. Imidlertid gaves der ogsaa Tidsblade, der med ædel Sandhedsiver forenede den anstændigste og værdigste Tone.

Indenlandske Efterretninger.

Skilderiet har tilforn meddeelt Efterretning om det Forsøg, der er foretaget med den indbyrdes Underviisning i Lindalsminde Skole, Vestervig Sogn, Thisted Amt, i Jylland, ved Hr. Amtsprovst Bendix og Skolelærer Vorde. Vedvarende Held og udmærket Fremgang af Børnene er Følgen af dette nyttige Forsøg, som, langt fra Hovedstaden, og uden de nødvendige Hjelpemidler, af disse virksomme Mænd er foretaget. Nu, da Tabelarbeidet efterhaanden gaaer fremad, vil dette, og hvert andet lignende Forsøg, lettere kunne skee, og give endnu rigere Følger. — Hans Majestæt Kongen har allernaadigst udnævnt Amtsprovst Bendix til Ridder af Dannebrogen og Skolelærer Vorde til Dannebrogsmand.

Til Berigtigelse af den, i flere danske Blade optagne Efterretning, om en af det Kongelige Museum forskrevet, og dyrt betalt Mumie, kan man fra sikker Haand meddele følgende Oplysning. Det Kongel. Museum modtog, allerede for halvandet Aar siden, fra Hr. Dumreicher, Dansk Consul i Alexandrien, en udstoppet Nilcrocodil, og en i sin velconserverede Sarcophag liggende Mumie, hvilken fandt alle Kjenderes Bifald. Hr. Consulens ædle Iver lod det ikke blive ved denne første Gave, men han affendte allerede forrige Sommer fra Alexandrien en langt anseeligere Foræring, som for et Par Maaneder siden er ankommet hertil. Denne bestaaer i: 1.) En meget

skjøn, formodentlig qvindelig Mumie, hvis usædvanlige Udpyntning, med et af Glasperler dannet Net, og dobbelte Sarcophager, hvoraf den indvendige er særdeles smukt udarbeidet, vise tydeligen, at den maa være af en Person, som i levende Live nød ualmindelig Ære; 2.) Fem Dyremumier, og 3.) En stor Mængde ægyptiske Oldsager. Vore Lærde maa altsaa være Hr. Dumreichers aldeles uopfordrede Gavmildhed Tak skyldig for disse sjeldne Mindesmærker, af hvilke maaskee især Dyremumierne ville tjene til nye og interressante Oplysninger.

Det Kongel. naturhistoriske Museum har i denne Tid faaet en Tilvext, som vilde være en sand Prydelse for ethvert, nok saa rigt, Naturaliecabinet, nemlig en stor Samling af europæiske Fugle, som Hr. Capitain v. Wøldike, en Søn af Hr. Provst Wøldike i Store-Hedinge, har anvendt 10 Aar paa at sammenbringe, allerede for 3 Aar siden forærede Hans Majestæt Kongen, og for nogle Uger siden selv bragte herover. — Anmelderen, som flere Gange har havt den store Nydelse at betragte den, maa beundre den Kjerlighed, Konst og Kundskab, hvormed dette Arbeide udføres, saavelsom den ædle Følelse, der bestemte Giveren til at frasige sig den inderlige Fornøielse, at have et saa herligt Værk stedse under Øine, for at tilfredsstille Videnskabens og Fædrenelandets høiere Tarv. — Den hele Samling er opstillet i 316 større og mindre, med Glasruder forsynede og veltilklæbede Træcasser, som skulle indeholde over 700 Fugle. Der findes kun een Art i hver Casse, dog som oftest Han og Hun tillige, og ikke sjeldent deres Reder og Æg eller nylig udklækkede Unger. Den unge Fugl, hvis afvigende Farvetegning ikke sjeldent vildleder Ornithologen, seer man enten i den følgende Casse, eller den staaer sammen med den Gamle. Saaledes findes ogsaa Ryperne, Strandspurven, Brokfuglen, Maagerne og flere andre baade i Vinter- og Sommerdragt. — Udstopningen er for det meste fortræffelig, og Opstillingen er udført med en sjelden reen Natursands. Fuglens Stilling eller Bevægelse udtrykker dens Characteer og Liv med en saa stor Konst, at sikkert Malere selv kunne lære af

at besøge Samlingen, da det forundes meget Faa at betragte de fleste Fugle i levende Live. For det Meste seer man Parret omgivet af de Naturgjenstande, som tjene det til Opholdssted, saasom Klippestykker, Træer, Strandbredden med Muslingskaller, Lyngheder, Buskværk o. s. v., som Alt med megen Sandhed og dog simpelt og uafficeret er udført. Og selv, hvor det kunde gaae an, udtrykker en enkelt Scene et eller andet characteristisk Træk af Fuglens Liv. — Anmelderen maa overlade til Kyndigere at bedømme Samlingens Fuldstændighed i geographisk Henseende. Der skulle savnes omtrent ⅐ Deel af de europæiske Fuglearter. Hans Majestæt har for nogen Tid siden taget Samlingen i Diesyn, i det Kongel. Museums Locale i Stormgaden, og i de naadigste Udtryk tilkjendegivet Hr. Capitain Wøldike Sit Bifald; især skal det have været denne særdeles belønnende, at høre Hans Majestæt yttre Sin allernaadigste Villie om, at de manglende Arter efterhaanden skulle anskaffes, og Samlingen, efter den lagte Plan, gjøres saa fuldstændig som muelig. Enhver Elsker af Naturvidenskaben maa ogsaa glæde sig ved denne Kongelige Yttring. Paa en saa fortræffelig Grundvold fortjener der at bygges, og saavel Museets Foresatte som vore Ornithologer ville vist med Iver bidrage til at see denne skjønne Plan udført i samme Aand, som den begyndtes.

Den forhenværende Finantsdeputeret Birch, der, ved Høiesteretsdom af 29 Juni d. A., for misligt Embedsforhold, er dømt til at have sin Ære og de ham betroede Embeder forbrudt, samt at hensættes i Fængsel sin Livstid, og hvis Embeds- og Rang-Bestallinger senere ere blevne casserede, er født den 29de Januari 1760 i Kjøbenhavn, hvor hans Fader var Byskriver og Kongel. Mineralinspecteur. Han deponerede 1778 og tog samme Aar Examen Juridicum, hvorpaa han i tre Aar studerede i Göttingen. Fra Fuldmægtig i Finantscollegiet, som han blev 1784, avancerede han efterhaanden til Deputeret for Finantserne, og blev i denne Egenskab udnævnt til Conferentsraad, Ridder af Dannebrogen og Dannebrogsmand.

Af de saakaldte sorte Kirsebær, der bruges til Syltning, og som Bønderne bringe til Kjøbenhavn i Fjerdinger, ere i Aar saa faa, at en Fjerding, som, i gode Aaringer, allerede solgtes for 2 Mark i gamle Penge, nu betales med 4 Rbdlr. Det er besynderligt nok, at den største Deel af disse Kirsebær kommer fra Holbeks Kanten, og at Bønderne i andre Egne af Landet lægge saa lidt Vind paa at opelske Kirsebærtræet, uagtet ingen Træfrugt lønner Møien bedre. Træet giver kun ringe Skygge, voxer hurtigen, er ikke vanskeligt at opelske og ynder Sand- og Kieseljord. Hvor mangt et Stykke Jord, der nu ligger øde, kunde ikke benyttes til saadan Avl?

Mariboe, d. 6 Septbr. Høsten er nu næsten fuldendt med det ønskeligste Udfald. Paa enkelte Steder er den sildig saaede Byg endnu ikke høstet. Rugen er i Aar overordentlig givtig. En Mand skal, efter Sigende, have avlet fra 20 til 28 Fold. Ved Høibygaard har Udgiveren seet en Hvedemark, der neppe har sin Lige her i Lolland, og som skal være frembragt derved, at Forpagtersken, Madame Madsen, har, foruden den reglementerede Hoveriepløining, ladet ved egne Heste og Plong oppløie de underste Jordlag, der have hvilet i en heel Række af Aar.

Nyborg, den 9 Septbr. Efteraars saavel Silde- som Aalefiskeriet er nu begyndt med megen Opofrelse og Flid af de flinke Søefolk, som drive dette Erhverv herfra Byen. Til Dato har det endnu ikke ret villet lønne Umagen og Bekostningen, da Veir og Vind har været noget ugunstig; men ønskeligt var det, om Elementerne ville føie det derhen, at Fiskerne lønnedes og Staten gavnedes ved denne Vindskibelighedsgreen. — Ogsaa i den herværende lærde Skole tager den offentlige Examen sin Begyndelse i Morgen. Indbydelsesprogrammet er udstædt af Hr. Dr. og Overlærer A. F. Mülertz, og indeholder "Historiske Efterretninger om Nyborg latinske Skole i ældre og nyere Tider". Herfra dimitteres iaar kun een Candidat til Universitetet, nemlig Nicolai Peter Diderik Toxwerdt, en Søn af Hr. Oberstlieutenant v. Toxwerdt i Faaborg.

Odense, den 11 Septbr. Efter 24 Graders Varme opkom i Løverdags Aftes i S. V. et Tordenveir, hvoraf vi næsten intet have havt nær O-

dense den hele Sommer, hvis uophørlige Lyn og blaalige Skin vidnede om, at det maatte være heftigt hvor det trak over. Gudskeelov! egentligen over Odense bemærkedes kun eet Slag. Een Luftstrøm trak nordvestlig, den anden sydostlig. Som man nu hører skal den første have slaaet ned et Par Steder i N. V. paa Fyen, ogsaa dræbt en Hest i Nærheden af Agernæs Præstegaard; men den anden i S. O., hvor den fandt stærkere Ladning af tændelig Luft, have anrettet mere Skade. Reisende vil i S. O. af Fyen have seet Ildebrand et Par Steder, og i Siælland saae Reisende med Posten mellem Corsøer og Slagelse, efter en Lynstraales Nedfart strax Luen opstige af en tændt Gaard. Ved Pakkepostens Ankomst til Corsøer, slog en Lynstraale ned i Stranden strax efter Smakkens Anlæg til Broen, nær bag den.

I disse Dage er udkommen: Mærkelige Omstændigheder, som ligne hinanden i de Gamles og Nyeres Konst, samlede af T. Baden, Professor, og Konstacademiets Secretair. 32 Sider 8vo. Det faaes i den Schultziske Boghandling. — I dette indholdsrige lille Skrift, der fortjente en videre Udførelse, indeholdes mange vigtige Træk, hvorved Forf. søger at vise Ligheden imellem den ældre og nyere Konst: en Idee, der, saavidt Anmeld. veed, er ny. Mærkeligt er det, at allerede hos Romerne (see S. 15) Luxus med Speile fortrængte Frescomaleriet, ligesom den siden i Frankrig foraarsagede det heroiske Maleries Forfald. Seneka nævner Speile, saa store som det hele Legeme, saaledes som de i vore Dage noksom bekjendte Paaklædningsspeile, hvori en Dame kan betragte sin egen Person, lige fra Diademet, der smykker hendes Hoved, indtil Baandet, der holder hendes Sko sammen. Men, at Dronning Elisabeth forbød Malere og Steenskjærere at male hende eller skjære hende i Steen, indtil en stor Konstner havde gjort et tro Portrait af hende, som kunde tjene til Model for alle Copier i Fremtiden, synes en Skik, som man næsten maa beklage at være gaaet af Brug. Det kan vist nok have været, som Forf. siger, Dronningens overdrevne Ømfindtlighed i Skjønhedsartiklen, som gav Anledning til dette Forbud; men et Spørgsmaal bliver det dog altid, hvorvidt det er billigt, at fyrstelige Personer, som overalt store og udmærkede Mænd, skulde udsættes for at være en Gjenstand for hver Fuskers Pensel, Meisel og Gravstik; Privatpersoner og mindre udmærkede Mennesker have i det mindste den Lykke forud for hine, at de undgaae at see sig offentligen fremstillede som Carricaturer. Vort Ansigt er dog altid vor uindskrænkede Eiendom, og det skjønnes ikke, hvorfor det skal være mindre tilladt at vrænge af en Mand, end at gjøre ham selv paa et Stykke Lærred eller Papiir eller en Snustobaksdaase til et Vrængebillede. — De Exempler der (S. 18) fremsættes paa skuffende Lighed med Naturen, ere interessante; men at det just altid er et Beviis paa Maleries Fortræffelighed, naar Dyr lade sig skuffe deraf, tvivler Anmeld. paa, og Zeuxis's Druer saavelsom Bernazzanos Jordbær kunne maaskee have været maadeligen nok malede, uagtet Fuglene lode sig narre af dem. Disse lade sig og bortskræmme ved en udstoppet Menneskefigur; men dette er dog ikke noget Beviis paa en saadan Figurs skuffende Lighed med Naturen. Dyr ere og blive altid slette Konstdommere. At Pave Paul den Tredies Portrait, malet af Tizian, blev af Mange, ja endog af Pavens Slæbedrager, som daglig var om ham, beviist ydmyg Æresbeviisning ved Udstillingen, fordi de ansaae det for levende, er uden Tvivl et blot Sagn, og er det en virkelig Kjendsgjerning, saa beviser den mere disses Eenfoldighed end hiints skuffende Lighed. Med Rette bemærker ellers ved denne Leilighed Forf., at dersom det nu omstunder blev gjort til en Forbrydelse, naar en anden end en lærd Haand, naar en anden Pensel end den, der fortjente at foreviges med Fyrsten selv, malede ham, saa vilde Portraitmaleriet igjen indsættes i den Agtelse, hvorfra intet har fortrængt det uden Sværmen af blotte Haandarbeidere, som have tilsneget sig Navn af Portraitister. Det er unægteligt, at Portraitmaleriet, naar det drives til den Høide, som en van Dyck drev det blandt Nederlænderne og en Juel blandt os, altid, som Alt, hvori en Konstner excellerer, vil fortjene Høiagtelse; men stedse vil det dog blive Historiemaleriet underordnet, fordi den historiske Composition mangler her, og Tegningen og Coloriten blive hos Portraitisterne Hovedsagen. Hvad der iøvrigt nok har bidraget meest til at gjøre Portraitmaleriet til blot Haandarbei-

de, hvorved dets Agtelse naturligviis dybt maatte nedsættes, bør nok mere tilskrives dem, der skulde opmuntre, end dem, der udøve Konsten. Den sørgelige Nødvendighed, at maatte arbeide for at kunne leve, og Ligegyldigheden for andre Konstarbeider end de, der kunne smigre Forfængeligheden, gjør, at Konsten, som Conti siger, maa søge efter Brød, og hvor skal den finde det i en for al sand Konst saa kold Tidsalder, end netop i Portraitmaleriet, næsten det eneste Slags, der endnu finder Yndere og Understøttere? Hvor faa egentlige Konstbeskyttere findes der i vore Dage, og hvad kan man vente af et Old, hvor Konstyndest endog stundom er bleven en Gjenstand for Satire og Klogterie?

Blandede Efterretninger.

Mumier.

(Slutning; see forr. No.)

Foruden menneskelige Lig finder man i disse Gravhvælvinger ogsaa Mumier af Dyr, især af Stude, Køer, Faar, Ræve, Aber, Flaggermuus, Crocodiller, Fiske og Fugle. Een af samme var ganske opfyldt med Katte, omhyggeligen indsvøbte i rødt og hvidt Lærred, hvis Hoveder man havde indhyllet i Masker, som havde dette Dyrs Skikkelse. Af Studene, Køerne og Faarene havde man blot opbevaret Hovedet, der er indsvøbt i Lærred, medens Hornene staae uindviklede frem; deres Krop forestilles ved to Stykker Træ, 3 Fod langt og 18 Tommer bredt. Aberne, Rævene og Crocodillerne ere balsamerede i deres naturlige Størrelse og Skikkelse; de sidste ere omhyggeligen indsvøbte i Lærred, hvorpaa disse Amphibiers Øine og Gab ere malede med Farver. Men disse Dyremumier findes ikke i de fornemme Classers Gravhulinger, ligesom man i de laveres aldrig finder Papyrusroller; i det Høieste seer man i disse hist og her nogle smaae Blade, der ere befæstede paa de Dødes Bryst med et lidet Stykke Gummi eller Aspalth. Men Belzoni mener, at man, om man end vil lade Herodots trichotomiske Inddeling gjelde, dog nødvendigen maa antage forskjellige Underafdelinger i hiin Classe. I de samme Hvælvinger, hvori han fandt Mumier i Kister, traf han ogsaa adskillige uden Kiste, og hos de sidste hyppigen Papyrusroller, men aldrig hos de første. Han formoder derfor, at de Familier, der vare rige nok til at kunne bekoste Liget lagt i Kiste, lode den Dødes Levnetsbeskrivelse male paa Laaget, medens de Uformuende lode sig nøie med at skrive den paa Papyrus, og befæste Rollen paa sammes Legeme. Ogsaa ere hine Kister i Menneskeform høist forskjellige; nogle ere ganske simple, andre meer eller mindre prydede med Zirater, eller bedækkede med smukke Malerier. De ere i Almindelighed forfærdigede af det ægyptiske Figentræes Ved. Paa alle Kister findes en mandlig eller qvindelig Maske. Nogle af de største blandt samme indbefatte desuden mindre af Træ eller Gips; men disse sidste ere da ikke altid nøiagtigen bearbeidede i Menneskeform; og paa deres Laage ere altid, ligesom paa de større, Menneskeskikkelser afbildede, af hvis Skjæg eller Barm man let kan skjælne Kjønnet. — Hos nogle Mumier er Hovedet og Brystet prydede med Blomsterguirlander og Acacie- eller Sonnat-Blade. I det Indere af Mumierne finder man Stykker Asphalt paa to Pund; hele Massen af Mumien seer brunagtig ud, og ved Berørelsen opløses den i Støv. Menneskeformen af Træ er ofte bedækket med en Skorpe af Kalk, der ligner meget Gips, og er prydet med halvforhøiede Figurer. Kisten selv er bemalet; Grunden er sædvanligen guul, og Figurerne og Hieroglypherne blaa, grønne og sorte; men de sidstnævnte af denne Farve findes sjeldnest. Alle disse Malninger ere overtrukne med en Firnis, der synes at have holdt sig meget godt. Et Slags Mumier, der lade at have hørt til Præsternes Classe, vare indsvøbte paa en ganske anden Maade, ligesom deres hele Tilberedelse vidnede om en Omhyggelighed, som man kun kan have anvendt paa meget agtede Personers Lig. Svøbene bestaae af Striber rødt og hvidt Lærred, saaledes blandede sammen, at den hele Bedækning er meget broget; men Armene og Benene ere ikke, som hos de andre Mumier, indviklede tillige, men for sig selv. Paa Fødderne have de Sandaler af malet Lærred, og paa Arm- og Haandledene Spænder. Deres Arme ligge stedse korsviis paa Brystet, uden dog at berøre det sidste, og hvert Leds naturlige Skikkelse har man paa det omhyggeligste vidst at bevare, hvor

mangfoldige Gange det end er indsvøbt. Ogsaa ere Kisterne, hvori dette Slags Mumier findes, omhyggeligere og konstigere bearbeidede end de øvrige. — Belzoni fandt i een af disse Gravhvælvinger endnu otte Mumier, der siden den Tid, de vare blevne bisatte, ikke vare berørte. Trækisterne vare stillede i to lige Rader, ad Østen til, og fire Tommer tykt overtrukne med et Slags Gips. — De for de Fornemme bestemte Gravhvælvinger ere langt skjønnere og større end de øvrige Classers. Nogle af dem danne store og vidtløftige Gallerier, der bestaae af flere Sahle, og hvori der findes Groupper af Figurer, der fremstille forskjellige Optrin af de gamle Ægypters huuslige og offentlige Liv. Fortrinligen findes i sidste Henseende Ligprocessioner; dog seer man ogsaa andre religiøse og verdslige Høitideligheder. I dette Slags Grave findes fremdeles smaa Afgudsbilleder, der snart ligge paa Jorden, snart staae paa Mumiernes Kister. Ofte seer man ogsaa der Leer-Vaser, hvori Indvoldene, balsamerede for sig selv, opbevaredes. Disse Vaser ere bedækkede med Malerier, der forestille Billedet enten af en Guddom eller et Dyr, f. Ex. en Abe, Ræv eller Kat. I Kongernes Gravmæler fandt Belzoni nogle sønderbrudte Vaser af Alabaster. I Privatpersoners en Mængde Bordtøi ꝛc.; heller ikke manglede der paa Zirater af Leer eller anden Materie. Ogsaa Bladguld, ligesaa fiint, som det vore Guldslagere nu levere, fandt han der, men hvad der er mærkeligt nok, næsten aldrig Vaaben eller andre Krigsrustninger. Alt hvad han efter megen Søgen traf paa, var en to Fod lang Bue. Een af de mange Gjenstande, man hyppigen forefinder i de ægyptiske Grave, er et Slags Insect, Ateuchus facer, afbildet snart i Leer, snart i Basalt. Nogle ere bedækkede med Hieroglypher.

Stykker af Mumier bruges i Orienten som Lægemiddel. Ogsaa i Europa ere de længe blevne brugte i samme Øiemed, og solgte som andre Medicamenter paa Apothekerne; men den stigende Oplysning i Lægekonsten har fortrængt dem fra Lægemidlernes Tal.

Ved det Gjæstebud, som Kongen af Engelland nyligen gav paa Raadhuset i Dublin, paa hans Gjennemreise, mødte den Omstændighed, at efterat Monarken allerede havde forladt Selskabet, og ved Midnat Alderman J. C. Beresford havde beholdt Forsædet, forlangte en Deputation, at der skulde udbringes en Skaal for Wilhelm III. glorværdige og udødelige Ihukommelse. Paa Grund af Forsoningstractaten imellem begge Partier, der saalænge havde foruroliget Landet, vilde Beresford ikke tillade det, men Alderman Darley reiste sig og udbragte alligevel hiin Skaal, der blev drukken med den lydeligste og umaadeligste Jubel. — (Hvad Wilhelm III. angaaer, da var han en Svigersøn af Jacob II., som kom paa Tronen 1686, og med Magt vilde gjøre Kongevælden uindskrænket og gjenindføre den catholske Religion. Som Statholder i de forenede Nederlande blev Wilhelm kaldet til Hjelp af de saakaldte Whigs, og landede i Engelland 1688, medens Jacob maatte flygte med sin Familie til Frankrig. Wilhelm blev udnævnt til Konge af Engelland, men under visse ved Bill of Rights (Sikkerhedsacten) bestemte Indskrænkninger i den Kongelige Magt. Ved denne Regjeringsforandring, der fuldførtes, uden at der blev udgydet en eneste Draabe Blod, indførtes atter den gamle Statsforfatning og fik Statsforvaltningen en bestemtere og til Landets Tarv mere passende Form, hvorved Storbritannien vandt meget i politisk Anseelse. Under denne Konge, som vedblev at være Statholder i de forenede Nederlande, befæstedes Baandene mellem begge Lande til Fordeel for Engelland, fik de undertrykte Presbyterianer (Puritaner) fuldkommen Samvittighedsfrihed, indførtes Trykkefriheden, og erholdt London sin berømte Bank. Wilhelm døde 1702, uden at efterlade Børn. Ved hans Død talte den engelske Flaade, som nu bestaaer af 1000 Skibe, ikkun 225.)

Kjøbenhavns Børs, d. 14 September.

Cours. Hamb. 2 M. 262, a vista 265. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. a 15 Rbmk. 12½ ß. Oblig. (med Renter fra 11 Juni 1821) 75½. Nationalbank-Obligat. (af Laanet d. 4 Februari f. A.) 92½ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121½ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 14. Svenske Sedler 66 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 75.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 18 September 1821.

Om Grundsætningernes Foranderlighed.

Den rolige Jagttager af Menneskehedens Digten og Tragten i de sidste fem og tyve Aar kan ikke andet end forbauses over den uophørlige Skiften af Meninger og Grundsætninger i visse Lande. Tydskland især er det Land, hvor man ikke mindre end i det vankelmodige Frankrig selv, har ideligen omskiftet gamle Grundsætninger med nye, og nye med gamle. Fra Heteroxie til Ortodoxie, fra Lys til Mørke, fra Democratisme til Aristocratisme gik man her ofte over i en ubegribelig Skynding, og hvo skulde vel troet, at der, hvor man paa en Tid satte saa stor Priis paa Lessings Nathan og de Wolfenbüttelske Fragmenter, om ikke almindeligen, saa dog paa endeel Steder vilde finde Smag for de bekjendte Kielske Theses? Dog, det er ikke allene i Philosophien, ogsaa i Statsoeconomien have Grundsætningerne der været underkastede en uophørlig Afvexling, og man søger der ei allene at bestride, men endog ganske at modarbeide Ideer, der forhen hørte til de meest yndede.

Mod den længe saa yndede Udstykning eller Parcellering af Godser drager man nu mægtigen til Feldts; ligesom der heller ikke endnu mangler Talsmænd for dette System. En unævnt Forfatter har i et eget lidet Skrift (Bemerkungen über das Zerschlagen der Bauern- und d. grössern Landgüter 2c. 1819) endog søgt at bevise Skadeligheden af Parcellering, og troet at finde den deri, at ved Grundeiendommes alt for store Fordeling, have Eierne alt for ringe Capital til at drive deres Avling med Nytte, Held og Fremgang; at det ingenlunde er sandt, at Jorderne, deelte i mindre Lodder, give en rigere Høst, men at tvertimod Erfaringen beviser det Modsatte; at en liden Eiendom kun bidrager til Landmandens Forarmelse og gjør ham afhængig af Aagerkarle. Skriftets Recensent i Leipz. Literat. Zeitung for Juli 1821, vil vel ikke nægte, at Parcelleringen kan være forbunden med adskillige af de skadelige Følger, Forf. anfører, men vil for den Aarsags Skyld dog ikke erklære sig mod Parcelleringen. "Har den større Godseier, siger han, større Drivtscapital end Eieren af en liden Jordlod, saa behøver ogsaa hiin en langt betydeligere Capital, og den mindre Eiers Flid kan letteligen erstatte, hvad han mangler i Capital. At den store Godseier ligesaa godt er udsat for Forarmelse som den mindre, derom kan der ikke være noget Spørgsmaal. Hver Ulykke, der tilstøder ham, rammer ham saa meget stærkere, og har den eengang rammet ham, saa kan han vanskeligere komme sig end den mindre Grundeier. (Exempler nok herpaa have vi i de sidste Tider havt i Danmark, hvor de største Godseiere gik snarest til Grunde, og det netop fordi de vare de største.) Forøger den mindre Grundeier Indkomsten af sine Jorder ved en bedre Dyrkning, saa fortjener han snarere Begunstigelse end Indskrænkning. Den store Godseiers Capital er egentligen en paa den almindelige Velstands Bekostning, altsaa antioeco-

nomisk, erhvervet Capital, og for dens Vedligeholdelses Skyld lade Parcelleringer sig ingensinde misbillige". Rigtigheden af begge disse Forfatteres Grundsætninger beroer alt for meget paa locale Omstændigheder til at man ubetinget kan give den ene eller den anden Ret. Befinder et Land sig i en saadan Tilstand, at mange af dets Jorder ligge uopdyrkede og trænge til arbeidende Hænder, saa er der, saafremt dets Velstandskilder ei ere udtømte, ingen Tvivl om, at Udstykningen af store Godser, der ere i Enkeltes Hænder, maa være gavnlig for et saadant Lands Cultur; det er derfor ogsaa at Danmark, i den Forfatning, det befandt sig før Krigen, vandt meget i Velstand ved Parcelleringssystemet, og der blev altid endnu store Godser nok tilbage. Vor Kornavl var aldrig kommen til den Høide, hvorpaa den nu staaer, dersom Udstykningen, i Forening med Stavnsbaandets Løsning, ikke havde fundet Sted. Men en ganske anden Sag er det i den Stilling, hvori Landet nu befinder sig. Der synes ikke at være nogen Tvivl om, at Jorden nu er saa meget dyrket, som Sædevarenes Afsætning og Prisernes Lavhed tillade. En større Dyrkning vilde kun befordre Overbefolkning, og denne igjen Fattigdommen. Den Bondekarl, der i denne Tid bosætter sig, og begynder med en liden Jordlods Dyrkning, uden Capital, har, efter Sandsynlighed, om ti Aar fem til sex Børn, og en Familie af otte Personer kan han med sin Lod ikke føde. Vi ville antage, at han dyrker 50 Tønder Land, hvorved Staten kunde vinde 50 Rbd. om Aaret, saalænge han saae sig istand til at drive Avling; saa er den udsat for, i Tilfælde af at han forarmes, ikke allene at faae en heel Familie at forsørge, istedetfor at den, saalænge han endnu var Tjenestekarl, var fri for en saadan Byrde, men tillige for alle de andre skadelige Virkninger, der følge af Fattigdom. Vist nok er det Communerne, som saadanne Byrder falde til Last, men hvor skulle disse tilsidst kunne udholde samme? Naar man betænker, at en eneste Delingvents Befordring fra den ene Kant af Landet til den anden, for at skaffe en eller anden Oplysning, kan koste 20 Rbd., saa skjønnes let, hvor byrdefuld den moralske Fordærvelse, der er en nødvendig Følge af overhaandtagende Fattigdom og Mangel paa

Arbeide ved Overbefolkning, ogsaa i pecuniær Henseende, kan blive for Communerne. En Mand svarede engang en Betlerske, med et Barn paa hver Arm og et ved Haanden, der, beraabende sig paa sine Børn, bad ham om en Almisse — hvorledes? I ville avle Børn, og jeg skal føde dem! De Tilstedeværende erklærede vel dette Svar for umenneskeligt; men betragter man Sagen i sit rette Lys, saa havde Manden dog ikke saa aldeles Uret. Hvorfor skal enhver Tigger, der faaer det Indfald, at sætte Børn ind i Verden, han ikke kan føde, være berettiget til paa denne Maade at paalægge den arbeidsomme og vindskibelige Mand en Contribution? Vist nok kræver Menneskeligheden, at sørge for de hjelpeløse, uskyldige og spæde Usle, naar de eengang ere til, men saavidt det staaer i Statens Magt at forebygge deres Tilblivelse, naar de, der give dem Tilværelse, ikke ere istand til at ernære dem, synes dog at være Pligt. Hvad er haardere, enten at forbyde den, der ikke har Udsigt til andet end Bettelstaven, at gifte sig, eller at fratage den Vindskibelige sit Klædebon eller Bohave, naar han ikke seer sig istand til at udrede Bidraget til Betlerfamiliens Ophold?

Lauge, der af den forhenværende Vestphalske Regjering for adskillige Aar siden bleve ophævede, ere i det Weimarske nyligen igjen oprettede, og det endog med det Tillæg, "at stor Sikkerhed i Næring, høist muelig Fuldkommelse og Uddannelse af Kundskaber blandt Professionisterne, Haandværkernes større Fuldkommenhed, ere de Fordele, man lover sig af Laugsvæsenet." (For nogle Aar siden lovede man sig alt dette netop af dets Ophævelse og Laugsfriheden!) Men besynderligst er det, at i det samme Land, hvor man uophørligen skriver og taler om Folke- og Borgerfrihed, der vil man ophjelpe Alting i Næringsvæsenet ved Tvang. Ogsaa i Henseende til Indførslen af udenlandske Varer, hører nu Tvangssystemet til det meest attraaede og yndede. Blandt de mange Forfattere, der have anraabt Tydsklands Fyrster med Begjeringer om Prohibitivsystemets Indførelse, er en vis F. Miller, der, i hans "Ord, der bør lægges paa Hjerte af tydske Fyrster og Nationer, i Henseende til den fædrenelandske Handels sørgelige Forfatning, og Nødvendigheden af en hurtig Hjelp",

søger den tydske Velstands Fiende, for saavidt Velstand beroer paa Handel, i Engellændernes og Franskmændenes industrielle og commercielle Drivtighed, i Tilladelsen, som de have, at bringe deres Varer til Torvs i Tydskland, og i dette Lands passive Handelsballance, der af E. Weber i Gera, beregnes til 356 Mill. aarligen. De Midler, han foreslaaer mod dette Onde, ere de sædvanligen paaberaabte: Forbud mod udenlandske Varers Indførelse, det vil sige, saadanne Varer, som man kan frembringe i Tydskland, eller hvad der er det samme, at paalægge dem saa høje Toldafgivter, at det maa blive yderst vanskeligt, om ikke aldeles umueligt, at indføre dem. Han gaaer endog saavidt i sin patriotiske Paroxysmus, at han erklærer Udførslen af "hvert Pund tydsk raae Uld, for et Tyverie, der udøves mod alle Tydske, som med sunde Hænder og god Villie til Arbeide, nødsages til at gaae ledige", — en Paastand, der vilde berettige Spanien til at sige, at hvert spansk Faar eller Merino, der gik til Sachsen og Preussen, er et Tyverie, der udøvedes mod alle Spaniere, som med sunde Hænder og god Villie til Arbeide forgjeves ønskede selv at væve Klæde af deres Uld. En Rec. henviser hiint Skrifts Forfatter til det, som Kong Henrik IV. ved en lignende Leilighed sagde til Sully: "Det er en viis Indretning af Forsynet, som har villet, at alle Jordens Folkeslag skulle være bundne til hverandre ved fælles Fornødenheder; at eet Land skal være istand til at levere een Ting, og et andet en anden udelukkende fremfor alle de andre." — Det er en afgjort Sandhed, at det ene Folk trænger, som det ene Menneske til det andet, og intet er urimeligere end den Tanke, at ville fremme en Stats Velstand ved at trælbinde Handels- og Næringsfrihed. Opmuntring fortjener den indenlandske Konstflid unægteligen, men kan den ikke ophjelpes uden ved evige Forbud- og Tvangssystemer, saa vil den dog, al anvendt Konst uagtet, tidligen eller sildigen, synke af sig selv. Der maa altid være en Aarsag til den større Søgning, som det Udenlandske har fremfor det Indenlandske. Ligger denne Aarsag, som sædvanligen er Tilfældet, i lettere Priser, eller bedre og skjønnere Arbeide, saa maa den indenlandske Fabricant og Professionist selv stræbe at bortrydde den, naturligviis ved at levere de indenlandske Varer i det mindste ligesaa gode og billige, som de udenlandske. Kan han ikke hjelpes uden ved det Slags Patriotisme, der lader sig nøje med det indenlandske Slette, blot fordi det er indenlandsk, og ved den Tvang, som Regjeringen paalægger den udenlandske bedre og billigere Production, saa vil denne Hjelp vel ophjelpe Fabrikerne, men paa Samfundets og al Concurrences Bekostning. Man tilskriver i Almindelighed Fabrikernes Hiven Almeenhedens Mangel paa patriotisk Følelse; ofte kan denne Paastand vel være grundet, fordi en Manufacturartikel, ligesom en Prophet, intetsteds gjelder mindre end i dens eget Fædreneland. Men man gaaer stundom ogsaa alt for vidt i denne Paastand. Vi have adskillige Exempler paa, at Almeenheden ikke er utilbøjelig til at foretrække det Indenlandske for det Udenlandske, naar den finder sin Regning derved. Hvor almindelig er ikke de her i Staden forfærdigede Tvisttøjer blevne, og hvor hurtigen fortrængte de ikke de udenlandske? uagtet hine dog er dyrere end disse. Hvor meget dansk Klæde afsættes der ikke, og hvor ganske kunde det ikke fortrænge det udenlandske, dersom alle vore Fabricanter kunde give det samme Appretur som det udenlandske? Hvor meget søges ikke nu dansk Peberrod og dansk Sennep? danske Hatte og Uhre, dansk Snedkerarbeide? Fordommen for det Udenlandske er altsaa ikke saa stor, som mange ville overtale os til at troe. Lagde alle vore Professionister saa stor Vind paa at forbedre deres Arbeide, som Snedkerne, Guldsmeddene, Hattemagerne &c., saa vilde de udenlandske Artikler nok, uden Udførselsforbud, blive borte af sig selv. — Det kan ikke nægtes, at baade Engelland, Frankrig og Sverrig have indført Prohibitivsystemet; men deels er det endnu ikke beviist, om disse Landes Fabriker ei vilde staae sig lige saa godt som nu, om dette System ei blev fulgt der; deels er det for Lande som Engelland og Frankrig, hvor Konstfliden har naaet en saa høi Grad af Fuldkommenhed, heller ikke synderlig skadelig for Concurrencen. Men i det Dieblik, de tydske Fabriker kunde levere deres Varer til lettere Priis end de engelske og franske, saa er der ingen Tvivl om, at ogsaa de tydske Varer, trods Prohibitivsystemet, vilde liste sig ind i Engelland og Frank-

rig, og fortrænge disses Fabricater. I Engelland selv er man desuden ikke enig om Prohibitivsystemets Nytte. Forf. til et i dette Land i forrige Aar udkommet Skrift, om den udenlandske Kornhandels Indflydelse paa Nationalvelstandens Frembringelse og Fordeling, R. Torrens, siger: "Under Krigen havde de engelske Manufacturister og Kjøbmænd Monopol paa Verdenshandelen, og solgte Alting til de høieste Priser. Disse Forhold ere ikke mere. I alle europæiske Sølande fremtræde Medbeilere imod os, og vore Manufacturister maa enten sælge til lettere Priis, eller og blive borte fra Markederne". Man seer heraf, at Engellændere selv antage Prisernes Lethed som den første Betingelse for Manufacturernes Ophjelpning og Flor. Hidtil have Britterne endog med Opoffrelse søgt at sælge til billigere Kjøb end andre Nationer. Men i Tiden og ligesom andre Landes Konstflid og Arbeidsomhed stiger, vil dette Middel tabe sin Kraft. Omsider vil, i samme Grad som den konstige Pengeoverflødighed forsvinder, og Menneskene paa den ene Side nødes til Tarvelighed og paa den anden til Arbeidsomhed, den udenlandske Industrie fortrænges af sig selv. — Iøvrigt er Klagen over Handelsstandsning og Næringsveienes Aftagelse, censlydende lige fra China til Vardøhuus. De chinesiske Kjøbmænd i Canton vare sjelden i den senere Tid saa velholdne ved deres Handel med Fremmede, som ved det danske Chinaskib Christianshavns Ankomst der i forrige Aar. De kunne nok afsætte deres Varer, og den Gang laae der 44 engelske og americanske Skibe, som gjorde Indkjøb, men ikke mod klingende Piastre, som vi Danske, men mod Varer, og af Varer har man i China, som allevegne, Forraad nok. Den klingende Mynt savnes overalt. — Den nuværende Standsning i Handel og Næringsveie er de naturlige Efterveer af 25 Aars uafbrudt Krig og et ulykkeligt Papirsystem. Den er saa almindelig, som Krigen var det. Ikke Pengemangelen allene, som man klager saa meget over, men Mistilliden, der gjør, at Folk heller ville sætte deres Penge i Statspapirer, der kun svare 5 à 6 PC., end i industrielle Foretagender og Handel; Indskrænkningssystemet, der er med lige Yderlighed fulgt oven paa Ødselhedssystemet; Omstyrtningen af Huse, der have sat mange Tusinde i Virksomhed, kort, den fuldkomne Ulyst til at virke, fordi, under forvildede Tidsomstændigheder, Virksomheden er bleven lønnet med Ruin, medens Uvirksomhed lykkeligen er gjennemgaaet de farligste Catastropher: disse ere omtrent Hovedaarsagen til den nu saa almindelige Dødsstilhed i al Handel og Vandel.

(Fortsættes.)

---

* * *

En Ubenævnt har i Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn No. 73 tilladt sig at yttre, at flere af de til Disciplene i Horsens lærde Skole henlagte Beneficia i den senere Tid skulle have været beregnede Skolecassen til Indtægt, uden at komme vedkommende Disciple tilgode, samt at den almindelige Skolefond skal have nydt Fordeel ved Legaters Indskrænkning, hvor de Vedkommende ikke skulle have nydt, hvad dem er tillagt. I denne Anledning meddeles følgende Oplysninger:

Forordningen angaaende de lærde Skoler af 7 Novbr. 1809 §§. 71. 75 og 79 bestemmer, at alle Legater og andre Gaver, som af private Velgiørere hidtil ere givne eller herefter maatte gives til at understøtte duelige og trængende, eller til at opmuntre haabefulde og flittige Disciple, skulle urokkeligen anvendes til disse Øiemed; at disse Legater skulle ved enhver Skole henlægges som Grundvold for et Stipendiefond, hvoraf Beløbet af de Stipendiesummer, som for Skolen ere bestemte, skal udredes; og at alle Besparelser af Stipendier, som ved ledige Stipendiepladser foranlediges, skulle alene komme Skolens Stipendiefond tilgode. Disse Bestemmelser gielde endnu uden nogen Forandring.

I Horsens lærde Skole fandtes i forrige Aar 22 Disciple. Af disse oppebare de 11, altsaa Halvdelen, foruden at nyde fri Underviisning, Pengestipendier af Beløb fra 20 til 50 Rbd. Sølv for Hver. Flere vare ikke indstillede til at nyde Skolebeneficier, altsaa havde ikke Flere anholdt derom, eller de vare ikke fundne trængende og værdige dertil. Det overskydende Beløb af Legater og andre Skolens Stipendiefond tilhørende

Indtægter var alene kommet denne Fond, hvis Regnskab føres særskilt fra det over Skolens øvrige Indtægter og Udgivter, tilgode, og paa ingen Maade beregnet Skolecassen til Indtægt.

Endelig er det saa langt fra, at den almindelige Skolefond har havt den mindste Indtægt fra Horsens lærde Skole, at tværtimod denne Skole ikke kan bestaae uden ved betydelige aarlige Tilskud derfra, hvilke i afvigte Aar have udgiort 3300 Rbd. Sedler.

Indenlandske Efterretninger.

I indeværende Decennium indtræffe to Jubelaar, hvoraf det ene kan hoitideligholdes af Melpomene-Thalia og det andet af Mercur. 1822 bliver det netop 100 Aar siden, den Danske Skueplads aabnedes, og 1824: 200 Aar siden Børsen, som Overskriften over Portalen viser, blev færdig. Skuepladsen som Børsen have i begge Tidsrum formaliter forandret sig saa meget, at man næsten kunde sige: Skuepladsen er bleven til Børs, og Børsen til Skueplads; men materialiter ere de dog endnu de samme. Dog, uagtet Børsen er to Gange saa gammel som Skuespilhuset, har dette dog undergaaet flere Forandringer end hiin. Som bekjendt har, efter den første Bestemmelse, Landcadetacademiets Bygning skulde været Skuespilhuus; men man fandt det for langt bortliggende, endskjøndt Localet dog unægteligen havde været rummeligere og beqvemmere end det paa Kongens Nytorv. Med alle de Forandringer, der, for at vinde Rum, i Henseende til det sidste, nu i en Række af henved tredive Aar ere blevne foretagne, kan man dog sige, at det, som er slaaet til en Skilling, bliver aldrig til en Daler.

Da Flagsignalet i Onsdags i forrige Uge skulde gives fra Rundetaarn, sprang, under Flagets Nedheisning, Touget, og det blev desaarsag ikke nedtaget førend 2 Minuter efter Kl. 12. Rigtigst vilde det maaskee være, for at undgaae Sligt i Fremtiden, at have, istedet for et Flag, Klapper, ligesom paa Telegrapher, der, naar Signalet skulde gives, kunde falde ned. Et Flag medfører desuden den Uleilighed, at det, ved visse Vinde, ikke fra alle Sider tilbørligen kan sees,

og i fuldkommen Stille, i det mindste noget forte, aldeles ikke kan skjelnes fra Stangen.

I Løverdags Aftes gaves paa det Kongel. Theater, i Forbindelse med Syngespillet Høstgildet, en af Hr. Prof. Ridder Rahbek forfattet Epilog til Thaarups Minde, som fremsagdes af Mad. Heger som Dana. Siden Samsøes Død har ingen Digter, saavidt Anmelderen mindes, end ikke E. Falsen eller Sander, nydt en saadan Hæder.

Udgiveren af Bladet Harpen har nu begyndt at udgive et Literatur-, Konst- og Theaterblad, der udkommer 6 Gange maanedligen og koster 1 Rbdlr. Quartalet.

Det er nu kommet saavidt med de asiatiske Actier, at de ved Auction paa Børsen ere blevne solgte for 93 à 94 Rbdlr. i Sedler, rigtig nok foruden 8 PC. Omkostninger; men for Sælgeren ere de dog ikke ubbragt til mere end den anførte Kjøbesumma, omtrent $\frac{1}{10}$ Deel af Actiernes paalydende Sum.

Mariboe, d. 11 Septbr. Efter næsten 20 Graders Varme i Skygge afvigte Løverdag, begyndte det om Aftenen at lyne noget skrækkeligt fra S. S. V. og V. til langt ud paa Natten. Det var som om hele Horizonten stod i lys Lue. Enkelte fjerne Tordenskrald hørtes. Tilsidst drev Uveiret ad N. til, hvor det sank. Saasnart Uveiret truede til at blive alvorligt, var Brandmajoren, Hr. Kjøbmand Engberg, paa sin Post med Brandcorpset, der øjeblikkelig sørgede for at have det fornødne Vand i Beredskab i paakommende Tilfælde. — Den 5te dennes kantrede en Baad for fulde Seil med 2de Mænd udenfor den saakaldte Dyrefodsøe, i det Vinden, med en paakommende Regnbyge, i en Hast sprang om. Ved et heldigt Tilfælde kom Skipper Daniel Fabritzius fra Marstal paa Ærøe, med hans Matros, de Nødlidende til Hjelp, og bjergede dem og Baaden, som de endnu hang ved, og havde ellers været forlorne. — Igaar faldt fra Morgenstunden af en saare qvægende og velsignende Regn, som Jorden trængte saa høiligen til.

Nyborg, den 11 Septbr. Aftenen den 8 dennes sattes Nyborg Indvaanere i stor Skræk ved det opkommende Tordenveir, der tog sin Retning lige over Os; og Faren er altid dobbelt her,

hvor Krudttaarnet med en betydelig Krudtbeholdning ligger midt i Byen. Denne Gang holdt Forsynet sin beskjærmende Haand over Os, derimod saae vi det brænde i Sjelland og i Hesselager her i Landet. Skulde Lynilden træffe Krudttaarnet, da maatte upaatvivlelig hele Byen gaae i Luften, hvorfor Man paa ny yttrer det billige Ønske: at det ogsaa her maatte blive flyttet uden for Byen, som skeet er andre Steder.

Aalborg, den 8de September. I Tirsdags høitideligholdtes Aalborg Cathedral-Skoles aarlige Fest, bivaanet af en talrig Forsamling af Ungdommens Fædre og Velyndere fra Byen og Omegnen. Høitideligheden aabnedes med en af Ungdommen, under Instrumentalmusik, afsjungen Sang, og sluttedes med Frøken Jessens Nationalsang. De til Academiet dimitterede Candidater vare: 1) Niss Andkier, en Søn af Brygger Andkier i Aalborg. 2) Lauritz Sørensen, Søn af Proprietair Sørensen til Irup i Thye. 3) Ditlev Rodsten Schou, Søn af Hospitalsforstander Schou i Aalborg. 4) Hans Gorgius, Søn af afgangne Districtschirurg Gorgius i Aalborg. 5) Friderich Wilhelm Meyer, Søn af afg. Landskabsmaler Meyer i Kjøbenhavn. 6) Ole Tønder Hunderup, Søn af Forpagter Hunderup paa Hjermitslevgaard i Wensyssel. 7) Johannes Marius Quist, Søn af afg. Etatsraad, Ridder Quist i Aalborg. 8) Julius Martin Nors, Søn af afg. Forpagter Nors paa Lundbek. 9) Christian Georg Deichmann, Søn af Amtsprovst Deichmann i Torslev i Wensyssel. 10) Thomas Hansen Erslew, Søn af afg. Kjøbmand N. C. Erslew i Randers, og 11) Peter Tetens Hald, Søn af afgangne Sognepræst Søren Hald i Oddense i Salling. I Skolen optoges 11 nye Disciple. Det hele Discipeltal er nu 62. — Vi have her en rig Høst, og de evige Veeklager om dens slette Udfald, ere da endelig ophørte. Menneskene see stedse saa ængstelige ind i Fremtiden, uden at betænke et høiere Forsyns Beskjærmelse. — Steiners Skuespil-Selskab vedbliver endnu her sine Forestillinger og ikke sjelden for fuldt Huus. I Onsdags gaves Sørgespillet Niels Ebbesen og i Torsdags opførtes Armod og Høimodighed, Skuespil af Kotzebue, til Fordeel for de Brandlidte i Varde. Har end Herr Steiner Publikums

Yndest i en høi Grad, det de hyppige Besøg synes at forudsige, saa sørger han i Sandhed ogsaa for at vedligeholde den, ved saaledes goddædig at tænke paa de Ulykkelige.

Aalborg, den 11 Septbr. I Løverdags (den 8de dennes) presenteredes Rekrutterne af det 3die jydske Infanterie-Regiments Linie-Bataillonеr, og af sammes og 2det jydske Infanterie-Regiments Forstærknings-Bataillоner, ved Exerceerskolens Forstander, Hr. Capitain von Voss, for Regimentschefen Herr Oberst v. Sames, i Exercisen, Evolutionerne og den praktiske Feldttjeneste. I Mandags (den 10de) bleve bemeldte Rekrutter præsenterede i de gymnastiske Øvelser, saasom: Springning, Klavring, Voltigering, Hugning, den militaire Anstand, samt den theoretiske Feldt- og Garnisons-Tjeneste og Læren om Vaaben; — Alt udførtes til Herr Oberstens Velbehag. — Efter Forlydende skal i denne Tid 2de Mænd fra Randers have været i Wensyssel, hvor de har opkjøbt en stor Mængde Gjæs; de havde samlet en Flok af 700, hvoraf allerede før de naaede Nørre-Sundbye, vare døde 30 Stkr. — Da dette Slags Dyr vandrer langsom tilfods, saa er det at befrygte, at de gode Speculantere derved faaer et uventet Stød.

Aarhuus. Ved at redde et Barn, som i Torsdags faldt i Aaen, har Handelsbetjent C. P. Hertz andengang frelst et Menneskes Liv, thi ogsaa i Fjor viste han samme ædle Daad.

Altona, den 13 Septbr. Den 10de d. M. afgik her ved Døden, efter en kort Sygdom, i sit 80de Aar, Sagfører Peter Feddersen, efter over i et halvt Aarhundrede at have været Overrets-Advocat og siden 1795 at have tjent Staten som Kongelig Sagfører. Ved hele hans Embedsførelse godtgjorde han den Erfaringssætning, at grundige Theologer, som overgaae til Lovkyndigheden, almindeligen frembringe noget Fortrinligen; thi, efter hans fuldkommen tilendebragte theologiske Studium, udrustet med alle de philologiske og humanistiske Kundskaber, der saameget befordre Lovstudiets Fremgang, helligede han sig ganske sit andet Kald. Hans Aand var lys og hans Virksomhed uafbrudt til den sidste Time af hans Liv.

Blandede Efterretninger.

Grækenland og dets Indbyggere, som de nu ere.

"End er dets Himmel mild,
Dets Fjeldes Egn saa vild;
Yndige dets Vange,
Som da Minervas Sange
Løde høit i Sky
I Olivers Ly;
End Hymettus yder
Hvor sig Hyrden fryder
En Skat af rige Honning
Sit Hellas feire Dronning;
Ranken evig ung
Bugner end saa tung.
Apollos røde Guld
Omstraaler der saa huld
Mendeli's Marmorstøtter
Bag lave Bondehytter.
Konst, Hæder og Frihed selv man savner,
Men Naturen bold man end der favner."

Halvøen Grækenland er en Landtunge, der strækker sig ud i Middelhavet, lig Halvøen Italien, hvorfra den er skilt ved det joniske Hav i V., ligesom fra Lilleasien ved Archipelagus i O. I det første Hav ligge de syv Øer, bestaaende af den joniske Republik, der kunne betragtes som en Deel af Grækenland; i det sidste ligge omtrent hundrede Øer af forskjellig Størrelse. Alle disse tilsammen, med Halvøen liggende imellem sig, udgjøre en Landstrækning, hvis Hovedbefolkning bestaaer af de gamle Grækeres virkelige Efterkommere. Halvøen antages at indbefatte 20,000 □ Mile. I S. V. hænger den ved den smalle corinthiske Tange sammen med Halvøen Morea (ford. Peloponnesus), som er omtrent halv saa stor; Øerne have omtrent samme Udstrækning som Morea, og saaledes kan det Hele udgjøre 40,000 □ Mile, hvis Befolkning kan anslaaes saalunde:

Den græske Halvøe	2,000,000
Morea og Negropont	1,000,000
Øerne	1,000,000
Tilsammen	4,000,000.

Af disse udgjøre Grækerne ikke mindre end 3 Mill. Resten bestaaer af Tyrker, albaniske Muselmænd, Jøder, og blandede Afkom af Romere, Venetianere, Neapolitanere og andre Europæere, almindelig bekjendte under Navn af Franker. Prof. Carlyle regner Forholdet af Grækerne i Europa mod Tyrkerne, som 3 eller 4 mod 1, og anslaaer Grækerne til $3\frac{1}{2}$ Mill. — Befolkningen af de syv Øer, som nu staae under Engellands Beskyttelse, regnes for 200,000, af meget blandet Herkomst, men for største Delen Grækere.

Fra den mellemste Deel af Halvøen, næsten i lige Linie ned til dens to Kyster, løber en uafbrudt Række af høje Bjerge, hvis Høide er forskjellig, fra 7 eller 8 Tusind Fod, i den nordre og mellemste Part, indtil ligesaa mange Fod i den nordre Yderkant. Blandt de første kan regnes, som de højeste, Pindus og Parnassus, der ikke overgaaes af Parnas, Pentelicus og Hymettus i Attica. Andre Grene udbrede sig til hver Kyst, fra denne Middelkjæde; mod O. reiser den berømte Olymp, i Nærheden af Pynten af den salonikiske Bugt, sig, til 6000 Fods Høide, danner den nordre Grændse af den mindre Kjæde, bestaaende af Ossa og Pelion, Oeta og Othrys, løbende igjennem Øen Negropont, af hvilke Bjerget Delphis er det mærkværdigste. Mod V. ere de klippe- og bjergfulde Lande: Epirus, Ætolia og Acharmania, dannende den Deel af Grækenland, som nu er almindelig bekjendt under Navn af Albanien. De højeste Bjerge paa Morea er de Cylleniske, nær V. Kysten, og Taygetus nær den S. Grændse.

Store Slætter, som ligge høit over Havets Speilflade, indsluttes af Bjergkjæderne. Paa disse bevare end Thessalien, Boetien og Arcadien deres gamle Characteer. De Floder, som vande disse Sletter, ere kun lidet mere end Bjergstrømme, undtagen Pennus og Salympria, hvis talrige Grene, efterat have gjennemskaaret Thessaliens Slætter, forene sig og udløbe igjennem det berømte Snevre Tempe i den salonikiske Bugt. Alpheus, der vander Arcadiens, Elis's og Achaias's Slætter. Sperchetus eller Hellada, Cephissus, Asopus, Ilissus, og mange andre i den gamle Historie berømte Floder, vilde man neppe værdige at lægge Mærke til i noget andet Land end Grækenland, hvor saavel hver Bæk som hver Steen

har sit Vers — og, som Spon meget rigtig siger, disse Smaafloder gjøre større Allarm i Bøgerne end i deres Leie.

Climatet i Grækenland ligner det i det sydlige Italien. Men om Vinteren er det meget koldere, og i mange Egne om Sommeren varmere. Paa Joanninas Slette, der ligger 1200 Fod høiere end Havet, er det om Vinteren ligesaa koldt, som i den vestlige Deel af Engelland. Ikke langt fra Tripoliza fandt Dr. Holland Temperaturen Kl. 6 om Morgenen 16° Farenh. og i Arcadien Kulden ligesaa stor som i Engelland; men det var ogsaa i den bekjendte, overalt i Europa strænge Vinter 1813. Dog om Sommeren yde Arcadiens blomstrende Dale et ganske andet Syn, og fremstille de hos Digterne beskrevne Scener. I de lavere Egne af Attica er Luften mildere end i de andre Dele af Grækenland. Denne Forskjellighed tilskrives Boetianernes og Atheniensernes Characteerforskjel. Athen har i det Hele en sund Temperatur; men mange Dele af Grækenland have det modsatte om Sommeren, især Marskegne og Riismarkerne. Hele Kysten af Achaia er usund. Topperne af den mellemste Bjergkjæde ere ni Maaneder om Aaret bedækkede med Snee.

(Fortsættes.)

Colonien Ny Syd-Wales og dens Districter har i en utrolig Grad tiltaget i Velstand. Tolv Aar efter dens Stiftelse, i Slutningen af Aaret 1800, var Hestenes Tal kun 163, Hornqvægets 1224 og Faarenes 6124; i Slutningen af 1813 havde Hestene formeret sig til 1891, Hornqvæget til 21,513 og Faarene til 65,121, og i Slutningen af 1817 var Tallet af Heste 3072, af Hornqvæg 44,753, og af Faarene 170,420. Befolkningen tiltog fra 1817 til 1818: 4,671, eller fra 20,379 til 25,050.

Vandfaldet i Schafhausen skal have en electrisk Lugt, hvortil Aarsagen tilskrives Vandets heftige Stød og Gnidning ved Faldet, hvorved electrisk Materie udvikler sig.

Oprindelsen til Brunkulleiet i Jurabjerget skal være det Jordskjelv, der fandt Sted der 1356, og hvorved hele Skove bleve omstyrtede. Men

siden 1736 have de tidligere i Jura hyppige Jordskjelve ophørt.

Osten i Schweiz er kun feed der, hvor Gletschevandet væder Alperne, hvoraf man vil slutte, at Gletscherne ere nyttige for den almindelige Vegetation, da Vandet væder flere Grunde end blot Alperne, og paa hine afsætter sit Nedslag. Derved bevises ogsaa hvorfor Ostene fra Jura ere magre og de fra Lombardiet meget fede.

I Canton Zürich leve Landmændene kun tildeels af Agerdyrkning, men de fleste af deres store Huusflid, og især af deres Væverie. Derfor er det just ikke meget frugtbare Zürich istand til at føde over 4000 Mennesker paa en Qvadratmiil. (Paa Øen Ærøe leve 4638 Mennesker paa en Qvadratmiil.)

Hvor sundt et Land Schweiz er, skjønnes deraf, at i Bern hver 4de Døende opnaaer en Alder af 70 Aar, men dog er Krop der temmelig almindelig, som en Virkning af det kalk- og gibsagtige Kildevand: et Onde, som den derværende Regjering let kunde afhjelpe, naar den ved Vandledninger vilde forsyne Staden med Gletschervand. — I Neder-Wallis befordrer Vandet, Moradserne og Climatet Cretinismen; men det falder ikke Regjeringen ind at udtørre Moradserne og forbedre den stinkende Luft derved, skjøndt den til Belønning kunde derved erholde skjønne Græsgange.

Journal des Mines beretter, at der i Aaret 1812 blev fundet i en Kiselsteen Mynter fra det 16de Aarhundrede. Ogsaa ved Reckelsum fandtes engang, efter Lichtenbergs Magaz., Stene med Mynter fra det 14de Aarhundrede, som afgiver et Bevis paa hvorledes saadanne Stene danne sig i Vandet.

Kjøbenhavns Børs, d. 18 September.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 75. Nationalbank-Obligat. (af Laanet den 4de Februari f. A.) 93 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121½ a 122 Rbd. Sedler pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbanksedler 13½. Svenske Sedler 66ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höcke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 76.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 22 September 1821.

Om Grundsætningernes Foranderlighed.

(Slutning; see forr. No.)

Næsten lige fra det attende Aarhundredes første Halvdeel var Folkeformerelsen een af de første Grundsætninger i Statsoeconomien. Man erindrer hvad Fabricius, O. D. Lütken o. fl. alt have skrevet om denne Gjenstand hos os. Statsoeconomerne betragtede Befolkningen i Staten den Gang næsten som et Slags Faareavl, og gik ud fra det Princip: jo flere Mennesker, desto større Lyksalighed. Staten trængte vist nok da ligesaa meget til Folk, som siden til Penge, og det man trænger til, ønsker man. Lütken lod 1759 indrykke i det oeconomiske Magazin: "Undersøgning af den Sats, at Folkemængde er Rigets Lyksalighed", og de fleste oeconomiske Skribenter vare ligesaa ivrige i at forsvare Sætningen i Theorien, som Statsmændene i at handle derefter i det Practiske. Ogsaa de hyldede det Ordsprog: hvor Gud skaber Munde, skaber han ogsaa Brød. Befolkningen tiltog nu i de fleste Lande i et betydeligt Forhold, og deraf fulgte, at flere Jorder bleve opdyrkede, og større Grøde aftvungen dem. Dog syntes man at glemme, at Jorden, i det Hele, vel ikke kan have flere Mennesker, end den jo kan føde; men at de, sammentrængte paa enkelte Pletter, kunne have Møje nok ved at finde Livets nødtørftige Ophold. Til den positive Formerelse af Befolkningen, kom siden den negative. Først Kokoppeindpodningen, et forbedret Sundhedspolitie, der sørgede for Quarantaine ꝛc., hvorved mange Tusinde Offere bleve Døden frarevne; dernæst bleve i Aarhundredets Slutning Kokopperne bekjendte, hvorved den Niendedeel af Menneskeheden, som ellers var uts paa at bortrykkes af de naturlige Kopper, reddedes, og nu kunde hver Stat, hvor Vaccinationen var indført, bestemt gjøre Regning paa en Tilvært af 100 Mennesker for hver 900, der didtil fødtes. I Tydskland og Frankrig kunde man nu føre Krig i 25 Aar, uden at de Millioner, som faldt i Marken, efterlode noget synderligt Menneskesavn hjemme, og "Canonfoder" manglede Erobreren aldrig. Saalænge Krigen varede, følede man ikke Overbefolkningens Virkninger, thi den fandt i hiin et hurtigt Afløb. Da et Par Millioner Mennesker uophørligen maatte være under Vaaben, endog fjernt fra deres Fædreneland, saa fik man i Krigsaarene ikke Tid eller Anledning til at tænke over Følgerne af Overbefolkningen ved en tilbagevendende Fred. I frugtbare og af Naturen saa rundeligen velsignede Lande som Frankrig, der desuden ikke selv havde lidt meget ved Krigen, sporedes siden disse Følger mindre; men i det af Venner og Fiender udpiinte og fokarmede Tydskland, følte man dem saa meget stærkere. Vilde Soldaten, efterat have nedlagt sit Vaaben, tage fat igjen paa de Sysler, han var reven fra, saa kunde hverken Væverstolen eller Plougen altid forsyne ham med saa meget Arbeide, som han til

Livets Ophold behøvede. Handelen, og med den Fabrikerne, standsede; det Pengemiddel, man hidtil overalt havde i Overflødighed, hvor man havde Papir, maatte nu formindskes, dersom det ikke, lig en Kræft, skulde fortære Staterne, og det gjenoprettede Samqvem mellem de krigførende Magter lettede Tilførslen af Varer. Man følte nu Trykket, men uden bestemt at vide, hvor det kom fra, og derfor grebe Nationer saavelsom Skribenter, i det de opsøgte Aarsagerne til det Onde, overalt efter Skygger; Harmen over de feilslagne Forhaabninger var saa meget større, som Forhaabningerne selv havde været for overspændte. Hver søgte Grunden til Nøden efter sin Synsmaade: den Geistlige i Religionens Forfald, Statsoeconomen i Overbefolkningen; Lysets Fiende i alt for meget Lys og Tænkefrihed; Frihedssværmeren i alt for lidt Lys og Tænkefrihed; Manufacturisten i de Franskes og Engelskes alt for store Konstflid og industrielle Genie, og endeligen Sand og hans Tilhængere i Comedieskriveren Kotzebue, med hvis Død de troede, Verden vilde være frelst fra sine Lænker. Saa meget havde Grundsætningerne forandret sig fra det ene Halvhundrede Aar til det andet! Ligesom man før raadte til at fremme Folkeformerelsen, saaledes raabte man nu paa Udvandring, ret som om Mennesket var en Stork, der kunde trække fra det ene Land til det andet, og ligesom denne kun behøvede en Rede, og kunde finde Føde overalt. Man betænkte ikke, at der udfordres mere til Udvandring, end blot at tage Vadsækken paa Ryggen og Vandringsstaven i Haanden. America er unægteligen stort nok til at kunne modtage Millioner af Europas Overbefolkning; men med tomme Hænder nytter det ei at gaae til den ny Verden, og det er netop de tomme Hænder, der trænge til Udvandring; thi den, der eier mindste Formue, og har nogenlunde sit Udkomme, han bliver, især naar han er bunden ved Familiebaand, helst hvor han er, og ønsker heller een Fugl i Haanden end ti i Luften. Hvad nytter altsaa den saa tidt anpriste Udvandring? den Trængende kan ikke, og den Formuende vil ikke udvandre. Staterne blive saaledes nok nødsagede til selv at beholde deres unyttige Overbefolkning, naar de eengang have den. Men hvorledes forebygge Følgerne af for stor Folke-

formerelse? Forbud mod Ægteskaber er noget, som ikke lader sig saa let iværksætte; thi deels vilde Formerelsen uden for Ægtestanden derved blive saa meget større, deels vil det altid blive saare vanskeligt at bestemme, hvem der kan ernære en Familie eller ei, da det jo kommer an paa, hvorledes denne vil leve, og det ikke vedkommer Staten, hvorledes den kan leve, naar den kun opfylder sine borgerlige Pligter. Det vilde sikkert være lønnende at udsætte en Præmie for hiint Spørgsmaals Besvarelse; thi det nytter kun lidet at arbeide paa Culturens og Oplysningens Fremme, naar Fattigdommen blandt den større Hob tiltager i den Grad, at alle Frugterne af hine tilsidst maa tilintetgjøres. Beholder Europa, som der synes at være Udsigt til, endnu Fred i ti Aar, og vedblive Staterne, saaledes som hidtil, at føre Pengevæsenet tilbage paa den gamle Fod, saa er der er ingen Tvivl om, at i det mindste den nuværende Slægt, der, under forstyrrede Forhold, har vant sig saa meget til at leve over sine Evner, vil blive hjemsøgt af et større Antal Fattige, end man maaskee i noget foregaaende Aarhundrede har kjendt. Vist nok vil Folkeformerelsen, som en Følge heraf, da standse af sig selv, men det vil da gaae dermed, som med Indskrænkningen, der ikke kom, førend det var for sildigt.

Om Tolerancen have i de sidste 25 Aar Grundsætningerne i Europa været meget ulige, ligesom de ere det endnu. Paafaldende er den Forskjellighed, der i den Henseende har fundet Sted i Tydskland og de sydlige Lande af Europa. Den ny portugisiske Constitutions 25de Artikel, som angaaer den fri Religionsøvelse, siger: "Det portugisiske Folks Religion er den catholsk-apostoliske og romerske; men desuagtet er den særlige Udøvelse af Udlændingernes Religioner tilladt." — Ved Forhandlingen om denne Artikel, sagde Hr. Pereira da Carmo: "Jeg fremstaaer ikke, for at forsvare Grundsætningen af den borgerlige Tolerance, der bevilges Udlændinger, og som den 25de Artikel af Constitutionsforslaget indeholder; et saadant Forsvar vilde være en Beskjæmmelse af Menneskeforstanden, af vore Fædres hellige Religion, denne gyldne Kjæde, der sammenknytter Jorden med Himlen; af Aarhundredets Oplysning,

og selv af denne souveraine Congres, fordi dette Forsvar vilde forudsætte, at dets ædle Medlemmer intet vidste af St. Bartholomæusnattens Rædsler, af Trediveaarskrigens Ødelæggelser, af Nantes-Edictets Tilbagekaldelse, af de Strømme af Blod, der flöde i Indien, de af Intolerancen opreiste Galger og antændte Baal i Spanien og Portugal. Ikke langt fra disse höje Skranker ere Slagtoffere i Hundredetal blevne paa een Dag offrede, ved Fanatismens og Overtroens Hænder, paa Intolerancens Altere, og denne uudslettelige Skamplet blev vor Historie paasat i en Tid, da een af vore bedste Konger sad paa Portugals Trone. Jeg forsvarer ikke denne Tolerance, fordi jeg er overbeviist om, at ingen Stemme vil opløfte sig her imod den. Jeg bekjæmper Intolerancen og dens uadskillelige Følgesvende, Overtro og Fanatismus. Intolerancen antager Dydens Maske, og i det den förer Fredens og Blidhedens Ord i Munden, overfalder den pludseligen Talentet og Retskaffenheden. Jeg har taget den faste Beslutning, ikke at lade Intolerancen indsnige sig, under hvilkensomhelst Skikkelse; jeg er kun intolerant mod Intolerancen, og vil anvende Alt hvad der staaer i min Magt til at bortfjerne den fra vort skjønne Land. Jeg gad testamentere mine Børn og Efterkommere Tolerancens rige Arvelod, og til den Ende stemmer jeg for, at den 25de Artikel affattes bestemtere; at den kommer til at indeholde Erklæringen af den Lære, jeg nyligen har bekjendt mig til, og som alle mine Colleger uden Tvivl ville dele. Det er paa Tiden, Mennesker fra alle Lande og af alle Religioner behandle hverandre som Venner og Brødre. Iøvrigt er Tolerancen intet Nyt for den portugisiske Nation; vore 13 første Konger bekjendte sig dertil, og dog blev den catholske Religion aldrig bedre udøvet af Portugiserne, end da man i Kongeriget taalede endog Maurer og Jøder, og aldrig har Nationens Velstand staaet paa saa høit et Trin, som den Gang. Tilsteder I Intolerance, saa ville I snart see Sæderne fordærvede, og den offentlige Velstand Dag for Dag synke." — "Et Rige, som jeg regjerer, sagde den store Keiser Joseph II., i et Brev til Erkebispen af Salzburg 1780, maa beherskes efter mine Grundsætninger: Fanatismus, Partiskhed og Aandstrældom maa

undertrykkes, og enhver af mine Undersaatter indsættes i Nydelsen af sin medfødte Frihed" — og i et andet Brev til Frih. A. v. Swieten, skrevet 1787: "Hidtil var den evangeliske Religion i mine Stater nedtrykt; dens Bekjendere bleve behandlede som Fremmede; borgerlige Rettigheder, Eiendoms Besiddelse, Værdigheder og Hæders poster, Alt var dem berøvet. Allerede ved Begyndelsen af min Regjering havde jeg besluttet, at pryde Diademet med mit Folks Kjerlighed; at yttre Grundsætninger i mit Forvaltningssystem, der, uden Forskjel, vare høimodige og retfærdige. I Følge heraf udgav jeg Toleranceloven, og borttog Aaget." — Hvor ganske anderledes tænkte man tyve Aar derefter i Tydskland! Hvor mange endog udmærkede Hoveder, den tydske Literaturs Stolthed, som Stolberg, F. Schlegel, Werner ꝛc., forlode ikke deres Fædrenetro, der syntes dem for tolerant, og gik over til den ene lyksaliggjørende catholske Bekjendelse? — Hvor langt forskjellige ere ikke de mystiske, alt Gammelt og Mørkt fremmanende, al Fornuft og alt Lys bortskræmmende Nyeres Grundsætninger, fra hine østerrigske Keiserprinciper? Hvo skulde formodet, at over tredive Aar efterat Joseph var foregaaet Tydskland med et saadant Exempel, en Fyrste af Hohenlohe offentligen turde fremstaae og foregive: at han kan helbrede Syge blot med Bønner? — Man fordømte den franske Revolution og dens Demagoger, fordi de nedreve Templer og Altere; man fik dem opbyggede igjen, og jublede. Men Yderligheder traadte i Yderligheders Sted. Blændedes man den Gang af for meget Lys, saa formørkes man nu igjen af for megen Taage.

Saaledes synes ogsaa Tolerancens Grundsætninger at være i Europa underkastede en evig Skifte. Sammenligner man dens nuværende Tilstand i et forhen saa intolerant Land som Portugal, med Catholikernes Behandling i det Engelland, der sender Missionairer til Africas og Americas fjerneste Egne, for at omvende Cannibaler og Barbarer, saa maa man studse over dets Inconsequence. Men ligesom Lyset, synes Tolerancens Bestemmelse at være den, ikke at skulle blive alle Jordens Egne paa eengang til Deel; thi naar det er lyst paa den ene Side, er det mørkt paa den anden. Hvo skulde troet,

at Tolerancen vilde blive proclameret i et Land, hvor Intolerancen saa at sige længe har havt sit Hjem? Maaskee man endnu vil opleve det Særsyn, at medens man opretter Baale og Inqvisitioner i Tydskland og Engelland, vil man i Portugal og Spanien see Medlemmer af alle Religionssecter i Rigets høieste Embeder og Raadsforsamlinger.

---

* * *

Da der i Adresseavisen ikke sieldent bydes Classelotterie-Sedler tilfals, især til 4de Classes Trækning, og da nu, efter Planen, forløber en Uge mellem hver af de 3 Dage, paa hvilke Trækningen foregaaer, i hvilket Mellemrum Sedler baade kunne sælges og kiøbes; saa kan det ansees nyttigt, at Almeenheden underrettes om, hvad saadanne Sedler egentligen ere værdt. Uagtet dette nu ikke er vanskeligt at udregne, da det blot beroer paa at opgiøre, imellem hvor mange Sedler 4de Classes Gevinstmasse tilligemed Frilodderne til næste Aars 1ste Classe er at dele, saa vil man dog, da det erfares, at de, som ville sælge saadanne Sedler, ikke selv ret vide, hvormeget de derfor kunne begiære, lige saa lidt som de, der maatte ville kiøbe dem, vide, hvad de derfor bør give, her fremsætte Værdierne efter rigtig Udregning. Ved 4de Classes Træknings Begyndelse bestaaer Lotteriet af 28,920 Sedler. Mellem disse er 1ste Dags Gevinster = 88,525 Rbdlr., 2den Dags = 118,675 Rbdlr., 3die Dags = 208,056 Rbdlr., og Værdien af 19,330 Frilodder à 2 Rbdlr. til næste Aars 1ste Classe at dele. Disse 4 Værdier tilsammenlagte udgiøre 453,916 Rbdlr., som, dividerede med Sedlernes Antal 28,920, giver hver Seddel en rimelig Værdie af 15 Rbdlr. 67 ß. 15 Rbdlr. 67 ß. er altsaa den Priis, man rimeligen kan fordre eller give for en i de 3 første Trækninger ikke udkommen men til 4de Classe fornyet Seddel.

Paa 1ste Trækningsdag er udkommen 2775 Amber og 12,450 Udtræk eller Frilodder. Lotteriet bestaaer altsaa ved 2den Trækningsdags Begyndelse af 13,695 Sedler, mellem hvilke er at dele 2den Dags Gevinstmasse = 118,675 Rbdlr., 3die Dags = 208,056 Rbdlr. og Værdien af de 6880 Udtræk eller Frilodder à 2 Rbdlr., som den Dag komme ud. Disse 3 Størrelser sammenlagte og Summen divideret med Sedlenes Antal 13,695, giver hver Seddel en Værdi af af 24 Rbdlr. 88 ß., som altsaa er den Priis, man billigen kan tage eller give for en paa Lotteriets første Dag ikke med Gevinst eller Frilod udtrukken Seddel. Til Trækningens 3die Dag ere 3655 Sedler tilbage, mellem hvilke Dagens Gevinstmasse 208,056 Rbdlr. kommer til Deling. Hver saadan Seddel har altsaa rimelig Adgang til $\frac{1}{3655}$ af 208,056 Rbdlr., eller, med andre Ord, dens Værdie er 56 Rbdlr. 88 ß. 56 Rbdlr. 88 ß. er altsaa den Priis, som en Sælger rimeligen kan begiære og en Lysthavende rimeligen give for en Seddel, som inden Trækningens 3die Dag ikke med Gevinst eller Frilod er udkommen.

Indenlandske Efterretninger.

Igiennem det Kongelige Slesvig-Holsteen-Lauenborgske Cancellie i Kiøbenhavn er, under 20de d. M., udfærdiget et Patent af følgende Indhold: "Det har behaget Hans Majestæt Kongen allerhøist at resolvere: At de i den allerhøieste Resolution af 14de December 1792 for Militair-Etaten indeholdte Bestemmelser, angaaende tre Grader for Fæstningsarrest-Straffen, herefter ogsaa skulle iagttages af samtlige civile Retter i Hertugdømmene Slesvig og Holsten; og at der saaledes i de Domme, som ved disse Retter afsiges, hvorved Straf af Fæstningsarrest tildømmes, skal bestemmes hvilken Grad af denne Straf den Dømte skal lide. Disse tre Grader af Fæstningsarresten ere, i Overeensstemmelse med ovennævnte allerhøieste Resolution af 14de December 1792 følgende: 1) Ved den ringeste Grad af Fæstningsarresten tilstedes det Arrestanten, at gaae om Dagen allevegne omkring i Fæstningen. 2) Ved den anden Grad tillades det Arrestanten ikkun to Timer daglig at gaae omkring paa Fæstningsværkerne, under Bevogtning af en Underofficeer eller vagthavende Soldat. 3) Ved den strængeste Grad afholdes Arresten i et Værelse i Arresthuset, eller, hvor ingen Arresthus er, da i en Caserne, med eller uden Vagt, efter Omstændighederne; og til-

lades det Arrestanten aldeles ikke at gaae ud, med mindre Commandanten skulde finde, at det til hans Sundheds Vedligeholdelse er nødvendigt at lade ham have nogen Bevægelse; i hvilket Tilfælde Commandanten kan tilstede ham, at gaae daglig een Time omkring paa Fæstningsværkerne, under Bevogtning af en Underofficeer eller vagthavende Soldat."

En Generalforsamling i det asiatiske Compagnie er berammet til den 27de d. M. De Ting, som skulde forhandles her, ere ikke af udmærket Vigtighed, mindst paa en Tid, da Actiernes Priis er gaaet ned til $\frac{1}{10}$ Deel og trues med at gaae ned til $\frac{1}{20}$ Deel af det oprindelige Indskud. Interessenterne skulle underrettes om 7 Puncter: om de Efterretninger, Directionen maatte have at foredrage; Commissionens Betænkning over en fra Compagniets Secretair indkommen Forestilling, angaaende det Tab, han har lidt i sit Embeds Indtægter ꝛc.; Commissionens Betænkning angaaende en Ansøgning fra en Kjøber paa Compagniets Auction den 16de Septbr. 1818, om Eftergivelse af hans resterende Debet; Capitain Trocks indkomne Ansøgning om hans formeentlige Tilgodehavende; Ballancen til 11 April 1821, og den af Revisorerne, i Medhold af Conventionens 1ste Capit. 3 §. forfattende Evaluation; Commissionens Betænkning i Anledning af et fra en Interessent indkommet Forslag om at modtage Actier som Hypothek for kjøbte Vare paa dets Auction ꝛc.; den af Compagniets Revisorer attesterede Liste over Compagniets Pensionister fra 1ste Febr. 1820 til 31 Jan. 1821. — Man seer heraf, at de fleste Puncter angaaende de Gjenstande, der skulle foredrages, ere forbundne med Udgifter, ikke med Indtægter for Interessenterne, og der er intet Haab om, at denne Generalforsamling vil bidrage noget til at hæve Artiernes saa dybt sjunkne Priis. Efter Adskilliges uforgribelige Mening var det paa Tiden, at opløse Compagniet, saafremt, hvorom man ikke har Aarsag til at tvivle, $\frac{2}{3}$ Dele af Interessentskabet, overenstemmende med Conventionen, var tilfreds dermed; thi et Handelscompagnie, der i 12 Aar ikke har kunnet forskaffe sine Interessentere Udbytte; hvis Actier ere sjunkne til $\frac{1}{10}$ Deel af den paalydende Capital, og paa hvilke der i en

Tid af to Aar har været at tabe 300 PC., synes at være en Indretning, der er bedre tjent med at opløses nu, end om flere Aar.

Ifølge de sidste Breve fra Engelland er Høsten der mislykket; Priserne paa Sædevarerne stegne, og Kornindførslen fra andre Lande bleven tilladt. En Barrel Hvede er bleven betalt med 88 Sh. Adskillige Bestillinger ere allerede indløbne til Kjøbenhavn, og Sædepriserne ogsaa der stegne.

Natten imellem den 8de og 9de d. M., ved Midnat, rasede et skrækkeligt Tordenveir over Hesselager i Fyen, hvor den ene nedslyngende Lynstraale, under det i samme Øieblik paafølgende Tordenbrag og nedstyrtende Vandskyl, neppe oppebiede den anden, indtil en af disse mod den nordvestlige Ende af Byen traf et Huus, til hvilket den rimeligviis blev ledet ved en paa sammes Gavl anbragt Jernstang med Fløi. Foruden dette Huus bleve endnu to andre paagrændsende i faa Øieblikke et Rov for Luerne. En næsten 80 Aars gammel Kone indebrændte, og 13 Personer, Voxne og Børn, berøvedes i et Øieblik Alt. — Hr. Pastor Borchsenius, i Hesselager, og Hr. S. Hempel, i Odense, modtage det, Menneskevenner ville række disse Nødlidende.

I Aalborg Adresseavis af 8de September opfordrer Studiosus Theologiæ, hidtil Adjunct ved Cathedralskolen, Clod til at følge sig paa et Tog til Grækenland og stride for den græske Sag. Dagen efter er han, efter næste No., skjøndt allene, vandret did med et Pas til Triest. I No. 6 af den cimbriske Merkur tager han Afsked med Fædrelandet og siger at han har faaet pr. Couvert en Opfordring fra Professor Krug i Leipzig.

Aarhuus, d. 18 Septbr. Efter at Student Clod paa sin Vandring ad Grækenland til havde Søndag over holdt Rastdag her, maatte han i Mandagmorges begive sig paa Marschen videre frem mod Syden. Hans Opfordring betragtedes her med samme Øine som i Aalborg, saa han ogsaa herfra maatte fortsætte Reisen eene. — Capt. Wippel, førende Brigskibet Charlotte, er i disse Dage kommen her tilbage fra Bahia i Brasilien

med en Ladning Sukker for Handelshuset Ree & Comp.

Viborg. Tordenveiret, som om Aftenen den 8de Septbr. mærkedes her, har fra Klodemølle af udbredt sig lige til Haderslev. Den derefter følgende Regn har paa nogle Steder forsinket Kornets Indbjergen. Baade i Jylland og dansk Holsten er Høsten falden godt ud. Overalt er det kornrigt; men Vaarsæden mange Steder i Jylland kort paa Straaet. Den sidst i August og først i September faldende Nattefrost skadede især Boghveden, Kartoflerne og i Haver Agurker og Bønner. — Nyt Rug er solgt i Løverdags her i Viborg for 2 Rbd. 64 ß. Tønden. Gammelt kostede 3 Rbd. 64 ß.

I Skilderiets forrige Numer anføres, at i indeværende Decennium indtræffe tvende Jubelaar, det ene, Theatrets, 1822; det andet, Børsens, 1824. — Man kan endnu tilføie et tredie, nemlig Regentsens, som indfalder 1823, altsaa imellem de to andre. Aar 1723 høitideligholdtes dens første Jubilæum ved en Tale af da værende Præpositus (siden Biskop) F. Nannestad.

Et fjerde Jubelaar er Landsbyskolernes, 1821, thi 1721 lod Frederik den Fjerde opføre 240 Landsbyskoler i de 12 forskjellige Rytterdistricter. De ere et saa meget herligere Mindesmærke for denne ædle Regent, som han baade havde Krig og Pest at kjæmpe imod. Men uagtet disse Skoler alle ere grundmurede, saa bærer deres Bygningsmaade dog alt for meget Præg af den Tidsalder, hvori de opførtes. Saaledes er der Steengulv i de fleste Skolestuer og i Skolelærerens Stue mangler sædvanligen Kakkelovn. Overskriften viser, at Frederik den Fjerde var 50 Aar gammel, da han lod disse Skoler opbygge.

Blandede Efterretninger.

Grækenland og dets Indbyggere, som de nu ere.

(Fortsættelse; see forr. No.)

De græske Slætters Hovedproducter ere Hvede, Byg, Riis, Mais, Hirse og Tobak. Af Hvede

dyrkes 8 forskjellige Slags. De gode Jorder give i gode Aar 10 til 12 Fold, og den bedste Jord i de frugtbareste Aar 15 til 18. — I Boetien er Jordbunden meget rig, og frembringer tyrkisk Korn, Byg, velske Bønner, Riis, Sesam, af det ypperligste Slags, saavelsom en Mængde Bomuld. Boetiens Floder forsyne endnu, som fordum, Athen og forskjellige andre Dele af Grækenland med Olie, Søfugle, Sivkurve og Lampevæger. — Paa Thessaliens Slætter haves store Lunde af Morbærtræer for Silkeormene, som der ere en vigtig Gjenstand. Morea er berømt for sin fortræffelige Silke, og Messenien finder man endnu ligesaa frugtbart, især paa Korn, Viin og Figener, som det beskrives hos de gamle Grækere. Hveden skal yde 30 Fold, og høstes to Gange om Aaret. Plantagerne ere hyppigen indhegnede med det næsten uigjennemtrængelige vilde Figentræ (Cactus). Efterretningerne om Moreas Indbyggere lyde meget forskjellige. Dr. Sibthorp skildrer Arcadierne som ulykkelige Trælle af barbariske Tyrker; en anden Forfatter, Haygarth, kan derimod ikke noksom rose især Landboernes idylliske Lyksalighed og uskyldige Levnet. Bomuld dyrkes i Almindelighed. Trikalas Slætter i Thessalien skulle allene frembringe 600,000 Pd. Paa Siderne af Høiene, fornemmelig i Nabolavet af Byer og store Stæder, er der plantet Viin og Oliver. Figentræer og Oranger findes overalt i Overflødighed. — Jorderne ere allevegne aabne, men paa adskillige Steder indhegnede med cactus opuntia og stundom adskilte ved Grøfter. Plougen er her en plump og simpel Maskine. Ethvert Slags Kjøretøi er ubekjendt i de sydlige Dele af Grækenland; men i Thessalien have de et Slags homeriske Karre med to Hjul, hvoraf hvert er gjort af et Stykke Træ, aaben bagtil, og foran støttet ved en Stang, der bæres i Aag af to Stude. En stor Deel Land bruges til Græsning for Faar, Geder og Heste. Køer agtes kun for saavidt de tjene til at tillægge Stude; deres Melk bruges ikke, og den af Geder og Faar tjener ene til at lave en ussel saltagtig Ost og noget elendigt Smør. — Grækenland kan betragtes som Vinens Fødeland. Tredive forskjellige Arter Druer, foruden den almindelige Viin, nævner Dr. Sipthorp; men ingen af den Viin, der gjøres deraf, kan, paa den nær,

der avles paa nogle faa Øer i Archipelagus, kaldes god. De nyere Grækere efterligne deres Forfædre deri, at de blande Terpentin, som faaes af pinus martima, i alle deres Vine. Dette Fyrretræ tjener til at bevare Vinen fra at blive suur, og af pinus pinea faae de Tjære og Beeg til Skibs- og huusligt Brug. De harpixagtige Dele skjæres i smaae Stykker og tjene til Lys; Veddet bruges til Tømmerarbeide og Barken til Garvning. — Atticas rigeste Frembringelser er imidlertid Oliver, hvoraf Grækenland har 8 eller 10 forskjellige Arter. De, der skulle tjene til Føde, syltes enten i Vand eller Salt, i Olie eller Viinæddike, eller Druesaft kogt til Syrup. Af Resten gjøres Olie, omtrent 30,000 Galloner. Athenens Slætte er, naar man undtager Olventræet, temmelig bar for Skov. Men det er ingenlunde Tilfældet med Grækenland i Almindelighed.

Hymettus har fra umindelige Tider været berømt for sin fortræffelige Honning. Den staaer endnu i saadan Agtelse, at Foræringer deraf aarligen sendtes til Constantinopel. Athenienserne holde saa meget af Honning, at de komme den i de fleste af deres Retter, og, lig deres Forfædre, mene at den befordrer deres Sundhed og et langt Liv. — Bjergene i Grækenland ere for det meste af Kalksteenformation, og have intet udmærket Stort eller Malerisk i deres Skikkelse, men mange af dem ere meget begrote med Skov, og yde en Overflødighed af Skibsbygningstømmer, og faa Lande have flere yndige Blomsterbuske. — De fleste Planter, det være til Nytte eller Prydelse, have beholdt deres gamle Navne i en større eller mindre Grad af Reenhed. — Climatet, Jordbunden og de forskjellige Producter kunne betragtes som fortrinligere end de fleste europæiske Lande af liggende Omfang; men Indbyggerne ere ikke istand til, fuldeligen at benytte sig af deres naturlige Fordele; derhos ere de ligegyldige ved dem, de kunne gjøre Brug af. Saaledes kunde de drage stor Fordeel af deres lange Søkyst, hvori der findes en Mængde forskjellige ypperlige Fiske, men de ere, hvad de altid synes at have været, meget uøvede Fiskere. Man skulde troe, at de mange Fastedage, der optage det Halve af Aaret, maatte, om ikke give dem Færdighed, saa dog i det mindste Opmuntring dertil; men paa de strængere Fastedage er det dem forbuden at bruge ferske Fisk, og de foretrække paa samme alle saltede Klipfisk og Caviar, som de kjøbe af Fremmede.

De smaae Stæder og Landsbyer, der ere omspredte i Dalene og Skræntningerne af Pindus's Bjergrække og dets talrige Grene, og som beboes af Grækere, Albaniere og Vallacher, for det meste Christne, er den interessanteste og vigtigste Deel af disse høje Egnes Befolkning. Blandt disse ere Vlaki, især udmærkede som et haardført og virksomt Folk, ordentligere i deres Skikke, og mindre vilde af Characteer end Albanerne. I Sommermaanederne boe de med deres Hjorder i Bjergegnene, og om Vinteren adsprede de sig i Slætterne, under Telte eller midlertidige Hytter. — De talrige Havbugter, Rheder, Bayer og Havne, som findes paa alle Søkyster af Grækenlands Fastland og de fleste af dets Øer, tjene Skibsfarten baade til Beqvemmelighed og Sikkerhed. De Omstændigheder, hvori Europa i den sidste Tid befandt sig, vare den græske Handel gunstige, og mange af dets Havne have naaet en Grad af Velstand, ukjendt siden Mahomed II's. Erobringer. Staden Salonica, ved Bugten af samme Navn, blev et Oplagsted for engelske Ladninger af Sukker, Caffe, Indigo, Bomuldstvist og forskjellige andre Artikler, der bleve førte derfra over Land endog til Hjertet af Europas Fastland. En Transport af Tusind Heste udgik stundom med Kjøbmandsvarer fra denne Stad.

(Fortsættes.)

De to tæt ved hinanden staaende skjønne Stjerner, der i denne Tid tidligen om Aftenen lade sig see paa den østlige Himmel, ere Jupiter og Saturn. Jupiter paa Venstre, den lyseste, nærmer sig efterhaanden Saturn, og kommer den i de første Dage af December indtil 1½ Gr. nordligen nærmest. Siden rykker Jupiter fra Saturn ad Venstre til Østen. En saa nær Sammenkomst af disse to første Planeter kunne vi først igjen vente efter 20 Aars Forløb.

I preussiske Blade gjøres nu Indsigelse mod den nyligen fremsatte Paastand, at Hertugen af Wellington er den eneste af de Helte, der

kjæmpede ved Waterloo, som endnu er i Live, da Gneisenau, der satte Kronen paa Seieren, endnu lever i Berlin, og Ziethen, hvis Armeecorps i det meest afgjørende Øieblik deeltog i Slaget, i Schlesien.

Hr. Kinzel, Lærer ved Hovedmønsterskolen i Prag, har faaet udelukkende Privilegium paa en af ham opfunden Maskine, der ikke allene driver Møller, men ogsaa befragtede Skibe, og som af en eneste Person, uden stor Anstrængelse, kan sættes i Bevægelse.

I forrige Aar er i London udkommet et høist vigtigt Værk om den fri udenlandske Kornhandels Indflydelse paa Nationalvelstandens Frembringelse og Fordeling, af R. Torrens. Under Krigen, siger Forf., havde de engelske Manufacturister og Kjøbmænd Monopol paa Verdenshandelen, og solgte Alting til de højeste Priser. Disse Forhold ere ikke mere. I alle europæiske Sølande optræde Medbeilere imod os, og vore Manufacturister maa enten sælge til lettere Priis, eller og blive borte fra Markederne. Faae vi ingen Monopolpriis meer for vor Handelsartikel, saa kunne vi heller ikke betale nogen Monopolpriis for vort Korn; thi kun for det, som vi faae for vore Manufacturvarer, kunne vi kjøbe vort Korn. Vor Manufacturhandels Synken vil altsaa nødvendigen bringe vor Agerdyrkning i Forfald, og foraarsage Grundeierne og Forpagterne en langt større Skade, end om man havde strax givet Slip paa den Grundsætning, ogsaa at beholde Krigspriserne i Fredstider, og strax havde ladet Kornprisen efterhaanden vende tilbage til sin naturlige Standpunkt. Selv en pludselig Frigivelse af Handelen, vilde vel have foraarsaget Skade, men ikke saa stor og vedvarende for Landeierne, som hiin tvungne Vedligeholdelse af høje Kornpriser. Skal Forbudssystemet vedblive, saa kunne vi vist nok igjen blive et Land, som udfører Korn, men denne Tilstand vil neppe blive ønskelig. Vi ville nemlig blive nødsagede til at udføre vort Korn, naar Grundculturen ved Rigdommens og Befolkningens gradvise Formindskelse havde aftaget saa meget, at vi ikke mere kunde fortære det i Landet voxende Korn. Markerne af slet Qvalitet ere da forladte, og vi dyrke kun Jorder af første Qvalitet med langt ringere Bekostning, fordi Renterne ere sjunkne. Da vil vort Korn blive saa godt Kjøb, at vi kunne holde Priis paa udenlandske Torve. Denne skjønne Politik vil da have brogt os igjen i den Stilling, hvori Polen befinder sig; vi ville da, som dette, være et Korn udførende Land, men derved vil vort Folk vansmægte i Elendighed, og Engelland blive et folkeløst og bankerot Land.

I Gravesand stod en Officier i Kjerligheds-forstaaelse med en Generals Datter. For at adskille dem, vilde man sende Pigen til Ostindien. Da hun allerede var ombord paa Skibet, stod hun om Aftenen paa Fordækket mellem hendes Fader og Broder. En Baad med 4 dygtige Matroser kommer seilende og lægger an. Hun springer deri, og Officieren bringer hende til Kysten, forfulgt af Fader og Broder; men i en Chaise med 4 Heste flygte de til London, uden siden at opdages. — I Marseille nægtede en Smed at gjøre Alvor af sin Forlovelse med en Pige. Hun slog ham en Flaske med Skedevand i Ansigtet; Smeden blev hæslig tilredt, og man troer, han vil blive blind. Pigen er arresteret.

Kjøbenhavns Børs, d. 21 September.

Cours. Hamb. 2 M. 260, a vista 263. Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 11ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 74½ a 75. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Februari f. A.) 93 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121½ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbksedl. 13½. Svenske Sedler 65½ß. — Disconto 6 pC.

Rettelser.

I No. 74, P. 1173, Lin. 24, for: Stephansen læs: Stephanson

I No. 75, 1ste P., Lin. 9, for: Heterorie til Ortodorie, læs: Heterodoxie til Orthodoxie, — P. 1193, Lin. 19 nedenfra, for: skulde læs: skullet

---

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 77.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 25 September 1821.

Om Gunst og Gave.

(Brudstykke af en Forelæsning.)

Omsonst er den bittre Død! det er et almindeligt Ordsprog, mine høistærede Herrer og Damer! og vidste Døden selv hvor kjerkommen den er Mange, saa vilde heller neppe den forrette sit Ærende omsonst. Erkjendtlighed er een af de Egenskaber, der anstaae alle Mennesker, og ingen Udyd er almindeligere forhadt end Utaknemmelighed. Hvor ubilligt er det derfor ikke, at de Nyere ville, at Retfærdigheds Gudinden Themis eller Astræa skal have et Bind for Øinene, paa det hun, ligesom Drengen ved Tallotteriets Lykkehjul, ikke skal see, men blot handle, og være blind for hver Gave, der bydes hende? Hvor billige vare derimod de Gamle, der vilde, at hun maatte have et meget skarpt Syn, netop fordi hun ikke skulde handle i Blinde? Men de Gamle synes heller ikke at have været saa uretfærdige, at ville betage den skjønneste af alle Dyder, Erkjendtligheden, Leilighed til at yttre sig.

Der gives to forskjellige Maader, at yttre sin Erkjendtlighed paa: den ene yttres førend man har modtaget nogen Gunstbeviisning, den anden efterat man allerede har modtaget den. I Grunden er det første Slags den fortrinligste; men de Retslærde paastaae, at den Erkjendtlighed, der vises en Dommer eller Øvrighedsperson førend eller efter, man har havt nogen Tjeneste af ham, er Corruption, det vil sige, Fordærvelse for ham, og vilde derfor, at han, som Retfærdighedsgudinden selv, ikke blot skal være blind for al Persons Anseelse, men endog for al Erkjendtlighed. Da man saaledes af Loven selv forhindres i at udøve den skjønneste af alle Dyder, saa synes det af Vigtighed, at fastsætte Regler for, hvorledes man, uden at krænke Lovene, skal kunne opfylde en Pligt, som hvert taknemmeligt Hjerte føler saa stor Trang til at udøve. Men Lovene forbyde os heller ikke at vise Erkjendtlighed mod enhver uden Forskjel; det er kun Maaden, hvorpaa dette skeer, som gjør, at Gjenstanden for vor Erkjendtlighed rammes af deres straffende Arm. Ligesom man i intet Land i Verden hænger Tyvene, fordi de stjele; thi saa gaves der ikke Galger nok paa Jorden; men fordi de ikke tilbørligen forstaae deres Konst. Latinernes Benævnelse for Tyverie, Furtum, kommer uimodsigeligen af Furca, en Galge; men hvem hænger man? ikke de store, men de smaae Tyve, følgeligen dem, der ere Bønhaser i Faget.

Dersom jeg ligefrem vilde sende en Mand Hundrede Ducater, med Begjeringen om, at jeg maatte vinde min Sag, eller en Anden lige saa meget, for at gjøre mig den eller hiin Føielighed, saa var det aabenbar Bestikkelse, ikke Erkjendtlighed, og den Straf, jeg derved paadrog mig, var velfortjent. Men der gives tusinde andre Maader at vise saadan Erkjendtlighed paa, uden at nogen Dødelig skal kunne kalde det Be-

stikkelse. Nogle af disse Maader skulle i Dag være Gjenstanden for mit Foredrag.

Den første og beqvemmeste Maade at vise Erkjendtlighed paa, ere Gjæstebude. Gjæstfrihed er en ædel Dyd og paaskjønnes af Alle, endog af Tyrker og Barbarer. Et godt besat Bord, udsøgte Vine have noget Tillokkende for enhver, han være nok saa stor en Stoiker. Saaledes gaves der engang i London en berømt Sagfører, om hvem hele Staden nøie vidste, hvilken Dag han vilde vinde en Proces; thi hver Gang Lysekronerne i hans Spisesal vare tændte, kunde man gjøre fast Regning paa, at han havde en Sag at plaidere som skulde vindes. Gjæstebude ere ogsaa sædvanligen forbundne med Spil, og ved Spillebordet har man den bedste Leilighed til at vise sin Erkjendtlighed, uden at dette i ringeste Henseende kan have Skin af Bestikkelse.

Fodposterne ere en herlig Indretning. Ved dem sættes man istand til at vise Erkjendtlighed i Løndom, hvorved baade Giveren og Modtageren undgaaer al Mistanke. Man sender sin Gave med et anonymt Brev, men hvilket dog ikke maa være saa anonymt, at jo den, som Gaven er bestemt for, kan slutte sig til, eller have Ahnelse om, fra hvem den kommer.

Den, som vil vise Erkjendtlighed, maa lægge nøie Mærke til, paa hvilken Dag Gjenstanden for hans Erkjendtlighed høitideligholder sin Fødselsfest. Man kan til desto større Beqvemmelighed indrette sig en Almanak, hvori man, istedet for Helgene og Helgeninder, anfører Mænd og Qvinder, som Erkjendtlighed er kjerkommen hos. Man behøver da kun at slaae op i sin Almanak, saa har man Navn og Datum paa det bestemteste.

Vil man være erkjendtlig, saa maa man ogsaa lægge nøie Mærke ikke allene til vore Beskytteres, men vore Beskytterinders hemmeligste og kjereste Ønsker. Disse erfarer man bedst igjennem Tjenere og Kammerpiger. Er man Kjøbmand, saa tilbyder man sig at forskrive for Vedkommende en eller anden udsøgt Modens Artikel, men lader sig aldrig betale samme, og vil man endeligen, for et Syns Skyld, tage nogen Betaling, saa maa den være saa ringe, som mueligt. — Er man Slagter, saa maa man altid sørge for at faae eengang om Aaret en fed Stud, der har den

Instinct, paa et givet Vink at løbe ind i en vis Port, eller have et Klokkefaar, der lokker Lammene ind der, hvor de skulle tjene som et Bevis paa Erkjendtlighed og Taknemmelighed.

Man maa ogsaa lægge Vind paa at udfinde Hullerne i den Mands Aggrements, der har Krav paa vor Erkjendtlighed. Har han f. Ex. paa sit Lyststed et Vand, hvori man beqvemt kan seile, saa maa man, helst om Natten, naar ingen uden Maanen er Vidne til vor Erkjendtlighed, lade henlægge en nydelig malet og forgyldt Lystbaad. Mangler der et Dueslag i hans Gaard, saa lader man hemmeligen eet anbringe der. Men alt saadant maa skee paa en Maade, som vel overrasker Modtageren, men dog tillige røber den Haand, det kom fra.

Stundom opnaaer man ogsaa bedst sit Øiemed ved ikke at henvende sig ligefrem til Gjenstanden for sin Taknemmelighed, men at tage Gjenvei, og blandt Gjenveiene ere sædvanligen Damer de beqvemmeste. Hvad er en Ægtemand vel kjerere paa Jorden end en elsket Mage, og hvad gjorde de gamle Riddere for at tækkes et qvindeligt Hjerte? Liv, Lemmer, Formue opoffrede de, for at være et eneste Par skjelmske Øine til Behag, og den velbyrdige Ridder af Mancha blev endog en Nar for hele Verden, blot for at behage sin Dulcinea. Eier man altsaa et sjeldent skjønt ostindisk Shawl, et kostbart Dameuhr, et overordentligt fiint Tylls Slør, saa besidder man en Talisman, der kan aabne Døren til næsten enhver Bevaagenhedsdør, hvis den ikke ganske er af Jern eller Kobber. Saadan en Talisman, bragt paa tilbørlig Maade i de rette Hænder, virker med den vidunderligste Kraft, lig et electrisk Stød, og Ingen Lov i Verden forbyder at hylde Skjønhed og Ynde. Der gaves Tider da man, ligesom den navnkundige paradisiske Buggjænger, naaede langt lettere sit Maal ved at henvende sig til Eva end til Adam.

Den vigtige Konst, at anbringe sin Gave saaledes, at man kan være sikker paa at høste den attraaede Gunst, er vist nok endnu ikke bragt i et ordentligt System; men den fortjente det saa meget mere, som saa mange Tusindes Vel beroer derpaa. Den gyldne Vogn, man kalder Lykke, kjører kun godt, naar man smører den godt, og

den rigtige Maade at gjøre dette paa er een af de første Lærdomme, man burde bibringe den opvoxende Ungdom, naar den paa Livets knudrede Alfarvei ikke vil vælte. Man siger derfor ogsaa, det gaaer som det var smurt, fordi Alting, selv det Livløse, vil og maa smøres, naar det skal gaae efter vort Ønske. Men blandt alle Smørelser ere dog Penge de brugeligste, som et almeenerkjendt og almeenforstaaet Smørelsesmiddel.

Indenlandske Efterretninger.

Under 12te d. M. er for Hertugdommene Slesvig og Holsteen emaneret en Kongel. allernaadigst Placat, saa lydende:

"Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg ꝛc. ꝛc., gjøre vitterligt: At Vi for Aaret 1822, som sædvanligen have anordnet den aarlige Udskrivning af Magasinkorn, Høe og Halm af de Districter i Hertugdommene Slesvig og Holsteen, som hidindtil have leveret samme, med een Tønde Rug og een Tønde Havre af hver Plov, tilligemed to Læs Høe og to Læs Halm af hver Plov i Marsken, og eet og et halvt Læs Høe og eet og et halvt Læs Halm i Gerstdistricterne, hvert Læs Høe à 600 Pund og hvert Læs Halm à 480 Pund dansk Vægt; saaledes at de udskrevne Qvantiteter ei skulle leveres strax, men indtil nærmere Ordre opbevares in natura hos Undersaatterne. — Thi byde og befale Vi alle Vore Undersaatter, som til den anordnede Leverance ere pligtige, at holde de herved udskrevne Magasinkorn- og Fourage-Qvantitæter i Beredskab, fra 1ste Novbr. d. A. af, for at kunne levere samme saasnart det forlanges. Og, ligesom det er Vor Villie, at Rentekammeret skal paasee denne Vor Befalings Efterlevelse, saa kunne og de, som ved Eftersyn skulde findes, ei at have det anordnede Korn- og Fourage-Qvantum i Beredskab, vente at blive paalagt det Dobbeltes Aflevering uden Godtgiørelse. — Den herved udskrevne Rug, Havre, Høe og Halm, hvis Aflevering in natura i Aaret 1822 ei maatte findes nødvendig, skal betales i Penge til en Priis, som i sin Tid nærmere vil blive bestemt. Og befales herved tillige, at de Korn- og Fourage-Qvantitæter af Udskrivningen pro 1821, hvis Leverance in natura indtil 1ste Novbr. d. A. ei er bleven reqvireret, skulle betales med følgende Priser: een Tønde Rug med 3 Rbdlr., een Tønde Havre med 1 Rbdlr. 32 ß., eet Læs Høe med 4 Rbdlr., eet Læs Halm med 2 Rbdlr., som inden dette Aars Udgang erlægges til vedkommende Oppebørselsbetiente."

Af de syv Godser, som nyligen bleve satte paa Spil i Sverrig, skal eet af de mindre være vundet i London og et andet i Nordamerica.

Fra Odense Fiord bliver nu et ordentligt Torske-Fiskerie, som for længe siden burde have været igang. Det vil haabentligen betale sig godt, og være til megen Gavn og Velbehag for Odensees Indvaanere, som hidtil maatte tage til Takke ofte med halvraadne Torsk, fra langtfraliggende Kjøbstæder, eller lade Appetiten forgaae.

Mariboe, d. 17 Septbr. For nogen Tid siden blev her i Byen født et Drengebarn, der baade manglede orificium ani og orificium urethræ. Det levede ikkun 3 til 4 Dage. — En Bonde, navnlig Jørgen Nielsen, i Øster Thiersted, under Grevskabet Christiansſæde, skal eie en Kalv, der, uagtet den ikkun er 7 Maaneder gammel, malker. Af Moderen til bemeldte Kalv kan dagligt kjernes 1 Pd. Smør.

Aalborg, den 19de September. I Gaar havde vi her det saakaldte første Aalborg Marked, der holdes udenfor Stadens Vesterport tæt ved Frederikskilde. Folkemængden var ikke usædvanlig stor, uagtet de fleste af Omegnens Beboere nu har deres Høst inde. Paa Creature skal der have været maadelig Afsats. Af Fødemidler kostede et Pd. Smør fra 18 til 20 ß., et Lpd. Ost 7 Mk. a 7 Mk. 8 ß. o. s. v. Forresten gik Alting temmelig roligt og ordentlig af; Virkningen af Kornspiritussen, der gjerne alt for tydelig ved slig en Leilighed pleier at yttre sig, mærkede man denne Gang ikke noget til. Politiadjutant Wølfferdt, vor constituerede Byfoged og Politimester, der overalt viser sig som den opmærksomme og driftige Embedsmand, havde sørget for, at en Telt var opslaaet ude paa Markedet, hvori Politiet saavelsom en Deel Soldater, var bereed til at holde de urolige Hoveder i Tømme.

Blandede Efterretninger.

Grækenland og dets Indbyggere, som de nu ere.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Fra Livadia drives en meget stærk Handel, især over den corintiske Bugt, med forskjellige Slags Korn, Bælgfrugter, Bomuld, Uld, Honning 2c. Kjøbmændene ere rige Grækere, af hvilke mange leve i største Pragt, omgivne af Tjenere, og i store prægtigt møblerede Huse. Ali Paschas Magt strækker sig i Livadia kun i Egenskab af Derveni Pascha, eller Passernes Bevogter, og er derfor af et mildere Slags end i Albanien og Thessalien. — Nygrækernes Anlæg til drivtige og modige Foretagender, giver dem en stor Tilbøjelighed til Handelsidrætter. De herlige Fremskridt som Hydra, en Colonie plantet paa en nøgen Klippe, har gjort, vidne især herom. Dr. Holland beretter, at uagtet denne lille Øe kun har faa engelske Mile i Omkreds, og en saa klippefuld Bund, at den neppe formaaer at yde de almindeligste Planter, har den dog en virksom og velhavende Befolkning af over 25,000 Sjele og henved 300 Skibe, hvoraf mange ere af stort Tøndeindhold og vel armerede. Der skal i Hydra være en Kjøbmand, der eier omtrent 1 Mill. Dollars, og mange andre, der besidde en forholdsviis lige stor Capital.

En meget vigtig og vorende Handel drive de joniske Øer. Deres Udførsel bestaaer især i Olie, Viin og Correnter. Af de sidste udfører Zante allene, fortrinligen til Engelland, 7 Mill. Pd., af Olie 60,000 Barrels, og 4000 Fade Viin. Cephalonie udfører næsten ligesaa meget. De blandede Indbyggere paa disse Øer skulle i Almindelighed være kløgtige, snue og drivtige i deres Forretninger; i deres Væsen støjende og snaksomme, og af Sind tilbøjelige til Rænker. Smittede af Venetianernes Laster, der solgte Forbrydelser og Strafløshed til den Høistbydende, var deres Moral og Religion i en beklagelig Tilstand. Mord vare almindelige, og Alle, fra den Højeste til den Laveste, vare fordærvede. Den sidste Forandring i deres Regjering har allerede forbedret noget deres Forfatning. — Grækerne paa Fastlandet have mere vedligeholdt deres oprindelige Characteer end Øebeboerne. Den er forskjellig efter det romerske, gothiske, venetianske og tyrkiske Blod, der har blandet sig i deres. De maa betragtes særskilte, naar man tilbørligen vil bestemme den græske Characteer, ligesom det og kommer meget an paa den regjerende Paschas eller Agas personlige Tænkemaade. Paa det græske Fastland, med Undtagelse af Megaris, Attica og Morea, er Ali Paschas og hans to Sønners Indflydelse stor. — Albaniens Bjergbeboere ere tappre og utrættelige, og af dem tages Ali Paschas troeste Garde og Soldater. Deres hele mandige Udvortes viser, at de ikke ere kuede i Trældom, og deres Dragt er meget malerisk. Mainotterne paa de sydlige Grændser af Morea ligne meget i Characteer Albaneserne. De antages for at nedstamme fra de gamle Spartaner, og ere ligesaa kjekke til Søes, som Epiroterne til Lands; men i de sidste Aar er deres Sørøverie for det meste bleven fortrængt af Konstflid og Handel. Den Frygt, man længe har havt for dem, skal være indbildt, og hidrører nok fra deres indgroete Had til Tyrkerne. Dr. Holland, som gjennemreiste Districtet Maina 1795, har fundet dem meget gjæstfrie. Mainothøvdingerne ere meget talrige, og boe i firkantede, meget stærkt befæstede Taarne. I Fred ere de deres Folks Dommere, i Krig deres Anførere. Den mægtigste iblandt dem kaldes Bey, underhandler med Tyrkerne og bestemmer den aarlige Contribution, thi ingen Tyrk tilstedes at boe i Mainas Gebet. Hos dem sporer man ikke mere den Trældomsaand, der udmærker de under Tyrkerne staaende Græker. Hvert Mandfolk bærer en Riffel, og hver Qvinde øves i Vaaben. Ved hver Landsby findes en Plads for Vaabenøvelserne, som selv Piger og Koner deeltage i. Den qvindelige Ærbarhed er saa stor, at da en tydsk Spillemand for adskillige Aar siden lagde an paa en smuk mainottisk Piges Uskyldighed, skjød hun ham ihjel paa Stedet med en Pistol. — Maina er et meget befolket District; de Indfødte ere Christne, af den græske Kirke, og Templerne ere mange, nette og vel vedligeholdte. Landet er i det Hele ufrugtbart og stenet, men af den Jord, som Regnen og Strømmene skylle ned, gjøres tusind Platformer og Terrasser, ved Indbyggernes utrættelige Flid. Disse Terrasser ere-

bedækkede med Korn, Maiß, Oliver, der synes at voxe frem fra Klippen selv. Græsgangene i Nærheden af det gamle Elysium ere endnu, ligesom i Oldtiden, berømte for deres Oste. I Athenen ere Mandfolkene mindre moralske og Fruentimmerne plumpere end i de andre græske Stæder. Befolkningen er endnu deelt i 4 Classer: Jorddyrkere, Haandværksfolk, Soldater og Præster.

(Fortsættes.)

I Hall. Liter. Zeit., April 1821, recenseres Pastor H. Bastholms Skrivelse til Bibelselskabet i Kjøbenhavn. Rec. kalder Forf. attraaede Ønsker, at faae for Ungdommen hensigtsmæssige Bibeludtoge, glosserede fuldstændige Bibler, som omtrent den værdige Funks Altonaer Bibeludgave, og især den danske Geistligheds Fritagelse for at være bundne til de gamle Søn- og Festdages Evangelier, for billige og retfærdige, og Foredraget, saavelsom Indklædningen af hans Skrift, beskeden og rolig, og vidnende om Agtelse for det Selskab, han skriver til. Ligesaalidet som Forf. Forslage, i Henseende til Bibeludtoge og glosserede Bibeler, kunne kaldes nye, saa er dog det, han siger om Nytten af blotte Bibeloversættelser for saadanne Nationer, der endnu ikke have antaget Christendommen, hans eget, og mod de Grunde, han anfører derfor, lader sig intet af Betydenhed indvende. Forf. erklærer Bibelselskaberne, efter den Plan de følge, for een af vor Tidsalders hæderligste Indretninger og største Velgjerninger; men hvilket Misgreb, og hvilket forkeert Foretagende, at gjøre raa, halvvilde, til al Selvtænken næsten udygtige Nationer, til den Maalestok, hvorefter man bedømmer hver anden, endog aldeles dannet Nations Fornødenhed, og i begges Behandling vælger begge Midler og Veie!

I Ergänzungsblätter til samme Blads No. 45, recenseres de i Anledning af Fattigvæsenet 1819 i Kjøbenhavn udkomne smaa og større Skrifter af H. M. Hammeleff, Dr. og Prof. Castberg, P. F. Hansen og Pastor H. Bastholm. Rec. siger, at det danske Fattigvæsen i Almindelighed, og det Kjøbenhavnske i Særdeleshed, som siden 20 Aar har sat saa mange Penne i Bevægelse, synes endnu langtfra ikke at have den Grad af

Fasthed, Hensigtsmæssighed og Virksomhed, som man af saa mange Forfatteres Forslage til det Bedre havde kunnet love sig. Hvorfra ellers de mange nye Skrifter, der paa nye bringe Gjenstanden paa Bane, og ere fulde af Klager over de Fattiges Formerelse og Mangel paa Anstalter til deres Forsørgelse; fulde af Uvillies Yttringer over en hensigtsstridende, om ikke endog haard Behandling af de Nødlidende; fulde af Ønsker og Forslage til at sætte Skranker for dette Onde, og afhjelpe Fattiganstalternes Skrøbeligheder? Rec. siger, at han, deels fordi han af det Hammeleffske Skrift ikke har kunnet faaet fra den danske Boghandling andet end et defect Exemplar, hvori der efter den 14de Side mangler eet eller flere Blade (formodentligen noget ganske Tilfældigt); deels fordi Forf., som T. Møllers Skrift til Publicum viser, er sat under Tiltale, og man altsaa maa oppebie Rettens Dom, førend man ret kan erfare det Anstødelige eller Fordømmelige deri, har seet sig istand til at aflægge noget fuldstændigt Regnskab. Biskop Balle, humane Ihukommelse, havde den Grundsætning: Pen mod Pen, d. e. ikke juridisk Inquisition sætte man mod Forfatteryttring, naar Sandheden, der ogsaa uden udvortes Tvangsmiddel kan forskaffe sig Seir, skal skjælnes fra Løgn og finde Agtelse og Tillid. Rec. deler denne Grundsætning med den forevigede Balle, men kan ikke sige, hvorvidt den er anvendelig paa nærværende Tilfælde. — Hvad det Castbergske Skrift angaaer, da er Rec. enig med Forf. deri, at det Onde bør oprykkes med Rode, d. e. at der maa arbeides mod Tilvæxten af de Fattiges Tal; at det maa overlades hvert Sogn, selv at forsørge sine Fattige, at vælge sine Fattigforstandere, og bestyre sin Fattigfond 2c. Med Generaliseren er det, som oftest, ikke nok. I hvert enkelt Sogn overseer, kjender og bedømmer man Fattige og Formuende lettere og rigtigere, end i en heel af 100,000 Mennesker beboet Stad. (Denne Kundskab til Folks Formue er, især i vore Dage, en ganske egen Sag, og det synes, hvor nødvendige Ligninger i saa Henseende maaskee end ere, dog altid en Indskrænkning i den borgerlige Frihed, at det Bidrag, Borgerne til een eller anden Communefornødenhed skal yde, bestemmes ved den Mening, tredie Mand har om hans

Formuesstilstand, der dog altid bliver i det Højeste en Hypothese; thi de Regler, efter hvilke man i Almindelighed vurderer Folks Formue, grændser ofte til sande Urimeligheder.) Den ædle Æresfølelse er, til at holde et Sogns Fattigcasse i den bedste Tilstand, en kraftigere Drivefjeder end alle Pengelønninger for Fattigforstandere; og den tillidsfulde Overbevisning om Fattigpengenes sagkyndige og hensigtsmæssige Bestyrelse, er af heldigere Virkninger for Sognemedlemmernes Gavmildhed, end et Tvangsmiddel, eller endog den strængeste Befaling. At ogsaa de fleste Midler til Fattigdoms Forebyggelse rc., ere lettere at udføre hos enkelte Sogne, end hos en folkerig Stad, fremlyser af sig selv. Til Slutning gjennemgaaer Rec. Hr. T. Møllers lille Skrift, og siger, at han lader det staae ved sit Værd, om Hr. Hammelef bedre havde naaet sit Maal, ved at henvende sig til vedkommende høje Collegium med sine Besværinger, end at lade dem trykke; men at det skulde gjøre ham Ondt, dersom Hr. H., om hvis gode Hensigt hans Skrift bærer det umiskjendeligste Vidnesbyrd, skulde med Andre gjøre den Erfaring, at det i Almindelighed er en taknemmeligere Forretning, at rose offentlige Indretninger, end at laste dem, og at man i vor bedste Verden er mindre udsat for Fare ved at forsvare de Riges og Fornemmes end de Ulykkeliges Sag.

Et nyttigt Selskab.

I Weimar gives et Selskab, som kalder sig **Venner i Nøden**, der, i Forbindelse med 200 Værksteder, har det ædle Formaal, at frelse fattige og forvildede Børn fra Undergang og Skjændsel — en Indretning, der ogsaa i Danmark fortjente Efterlignelse. I Efterretningen om dette Selskab hedder det: Brød, Vand, Skjændsel, Prygl for en Dreng under criminel Tiltale, koster aarligen 52 Rd. 16 Gr. 6 Pf. Derimod koster Kjød, Ære, Brød, Christendom i et christeligt Værksted eengang for alle 25 Rd. Sachs., og for den Sum bliver af hiint Selskab fattige Børn, saasnart de ere confirmerede, antagne af samme og satte i Lære hos Smede, Linnedvævere rc. Der er næsten altid flere Værksteder end Drenge. Ved 19 Actstykker fra Magistrater, Retter rc., er det uimodsigeligen beviist, at unge Mennesker, der allerede vare i Rettens Hænder og dømte til Tugthuset, dog i Værkstederne, ved stræng Tugt og Opsigt, bleve forbedrede og til brave Mennesker. Andre, der, i Landstrygerlivet, havde fattet saadan Kjerlighed til Betttelstaven, at de hellere lode sig afhugge et Par Fingre, end gave Slip paa den, og som allerede havde Haanden liggende paa Blokken, bragtes, efter gjentagen Rømning, igjen til Eftertanke, og bleve skikkelige Mennesker. Det var disse Erfaringer, der bevægede Joh. Falk i Weimar til at opfordre Menneskevenner til en maanedlig Subskription, hvorved der tilveiebragtes en Casse til fattige Drengebørns Anbringelse i Værksteder. Saaledes dannede der sig særegne Casser, og af disse igjen egne Forsørgelsesanstalter. Selskabet troede, at en saadan Indretning til Forbrydelsers Forebyggelse, var især nødvendig paa en Tid, da de største Misgjerninger begaaes i Tydskland, og endog blandt Ungdommen ikke sjeldent Drab og Mordbrand, hvilke tvinge selv de menneskekjerligste Regjeringer til at skjærpe Straffene og udføre de blodigste Executioner. Som Exempler anføres følgende: I Zeutenroda i Voigtland paasatte nyligen to Drengebørn, det ene paa 10 og det andet paa 12 Aar, Ild, i hvilken ulykkelige Brand 88 Huse, 25 Loer, samt Kirken, bleve et Rov for Luerne. Den 17 Juni 1820, da den smukke pyntsyge Mordbrænderske, E. M. Steinbocken i Zeutenroda, blev halshugget, og hendes Legeme lagt paa Baalet, maatte to Børn, ved Navn Schmidt og Teicher, være Vidne til denne Execution, og kom derpaa begge i Tugthuset. I preuss. Plauen myrdede en 16aarig Dreng to Piger for et Stykke stribet Flanels Skjold, som han siden solgte for 1 Rd. Courant, og kjøbte sig en Vest for. Ogsaa dette skeete i Juni 1820. — Lignende Exempler, om ikke fuldkomment saa rædsomme, ville vel heller ikke være vanskelige at træffe i vort Danmark. Man har Selskaber i Hobetal til sandselige Glæders Tilfredsstillelse; skulde der ikke ogsaa findes Mange, der ønske den Glæde, der rigtignok hverken kildrer Ganen eller Øret, men, som udflydende af Hjertets reneste Væld, bringer Mennesket sin højere Bestemmelse nærmere? den Glæde, at bidrage til menneskelig Elendigheds Forebyggelse, og til at frelse den Ulykkelige, der staaer paa Fordærvelsens Rand?

Da den i Bremen d. 24 Marts d. A. afdøde almeennyndede Læge J. A. Albers skulde jordes, fulgtes han ikke allene af adskillige 100 Mennesker til Graven, men lige fra Lighuset til Kirkegaarden stode to Rader af Folk, der fældte Taarer over hans alt for tidlige Død. Han bortrykkedes af en hidsig Nervefeber i sit 49de Aar. Fra tidlig om Morgenen til sildigt om Aftenen var han syssels at, og ikke sjelden offrede han sine farlige Syge sin Nattero. Fattige saa godt som Rige kunde gjøre Fordring paa hans Hjelp, og hvor der var Fare, indfandt han sig ofte 3—4 Gange om Dagen. Hvert Minut, han havde tilovers, anvendte han til Studering. Han var Medlem af de fleste lærde Selskaber i Tydskland, saavelsom af det i London, Edinburg, Stokholm og Philadelphia. Hans Skrifter beløbe sig til 39.

Man har beregnet, at i Engelland og Wales blandt 7300 Personer findes een Afsindig. Efter et i Aaret 1817 gjort Overslag, har London ikke havt saa mange Selvmordere som andre Hovedstæder. Baade i Paris, Berlin og Kjøbenhavn var Forholdet, i Sammenligning med hiin Stad, som 5 til 2, 5 til 3 og 3 til 1. Man har deraf villet slutte, at der ikke gives saa mange Sindssvage i Engelland som i andre Lande. Men derimod findes i Skotland blandt 2000 Personer 3 Forrykte. Mærkeligt er det, at Forholdet imellem Catholikerne og Protestanterne i Corks Daarehuus var som 10 til 1.

Staden Sidney, Hovedstaden i Ny-Syd-Wales, har tiltaget saa meget i Befolkning, at den nu tæller 7000 Indbyggere og mange smukke Bygninger; den har et med Kornvarer, Urter, Fjerkræ, Æg, Smør, Frugt velforsynet Torv; en Bank med en Capital af 20,000 Pd. i 200 Actier, hvis Sedler ere i Omløb paa hele Colonien; og dens blomstrende Forfatning skjønnes deraf, at den i afvigte Aar har ydet 12 pC. i Udbytte. Der findes ogsaa sammesteds to store offentlige Skoler, een for Drenge og een for Piger, hvilken sidste tæller 60 Pigebørn. Desforuden har Sidney to andre offentlige Skoler, der tælle 220 Børn af begge Kjøn.

Den 16 Juni d. A. anstillede Hr. Zachariæ med det i hans Skrift: Fluglust und Flugesbeginnen, omtalte koniske Faldskjærm, nogle Forsøg paa Observatoriet i Leipzig. Skjærmet var gjort af Pap, og betynget med Træstykke. Forsøgene, som anstilledes i Overværelse af H. D. Hertug Emil af Holstein-Augustenburg, Professorerne Krug, Mollweide og Mobius, saavelsom adskillige Studerende og mekaniske Konstnere, faldt meget heldigt ud.

Beboerne i Matterdalen (i Schweiz) kjende hverken til Standsforskjel eller Luxus, hverken til Sagførere eller Notarier. De give sig selv Love, og iagttage dem samvittighedsfulde. Deres Contracter udskjæres i Træ, og til Kjøbets Beskrivelse behøves kun saadanne Træsnitter. Stridighederne afgjøres af Familiernes Overhoveder; Gjæstfriheden mod Fremmede er overordentlig, og Eiendomssikkerheden saa stor, at en Rigel tilstrækkelig betrygger Alt hvad en Bygning indbefatter. Laase, trængende Fattige og Tyve kjender man der ikke. Folket lever af Agerdyrkning og Faareavl, og nyder en fortræffelig Sundhed.

Af hvilken Autoritet — spørges i et offentligt Blad — er Don Jewett, der har taget Falklandsøerne, i de sydamericanske forenede Staters Navn, i Besiddelse, egentligen befuldmægtiget? I spansk Sydamerica have tre fra hverandre uafhængige Fristats-Foreninger, Kolumbia, La Plata (Buenos Ayres), og Chili dannet sig; men har nogen af dem, og hvilken? fortrinligviis givet sig Navn af de Sydamericanske forenede Stater? Efter al Sandsynlighed maa La Plata være meent, saafremt ikke maaskee Don Jewett, Øversten for de forenede sydamericanske Staters Marine, er en Eventyrer, af det Slags som Commodore Aury, og for egen Regning søger at anlægge i Port Soledad en Caperstation, som hiin fordum paa Øen Amelia, og nu, som det hedder, paa spansk St. Domingo. Men til en Røverrede, for især at oplure Skibe, der gaae til og komme fra Sydhavet, hurtigen at bringe dem i Sikkerhed, og paa egen Haand erklære dem for god Prise, vilde Havnen Soledad være bedre skikket end Amelia, hvor de americanske Øvrigheder vare for nær og havde et vaaget Øje med dem. Indkjøb af Bytte til let Priis vilde ogsaa have større Tillokkelse end det kolde, øde, fattige, ikke engang med Brændeved forsynede Falkland, formaaer at tilbyde Søfarende. Med det brittiske Depot for Hvalfangst i Port Egmont er det en ganske anden Sag.

Kjøbenhavns Børs, d. 25 September.
Cours. Hamb. 2 M. 258, a vista 261. Amsterd. 2 M. 237½. Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 11 ß. Oblig. (med Renter fra 11 Juni 1821) 74. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Februari f. A.) 93 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121½ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedl. 13⅞. Svenske Sedler 66 ß. — Disconto 6 pC.

Forslag.

Offentlige Spadsereveie ere uimodsigeligen een af de største Velgjerninger for en stor Stad som Kjøbenhavn, og at gjøre dem saa beqvemme som mueligt, een af de første Fortjenester, Vedkommende kunne erhverve sig af dens Indbyggere. Forretningsmanden, den drivtige Professionist, den omhyggelige Huusmoder have sieldent Leilighed til at forlade Hovedstadens beklumrede Luft, uden et Par Gange om Ugen i de faa Sommermaaneder. Stakket er den Vederqvægelse, de kunne søge til Erstatning i den fri Natur for næsten 8 til 9 Maaneders Indspærring indenfor Axelstads Volde. Offentlige Spadsereveie kunne derfor henregnes til een af de første Betingelser for et godt Sundhedspolitie. — Men beklageligt er det, at Fodgjængeren, paa den lange Vei lige fra Bakkegaarden igjennem Pilealleen og Falconeeralleen indtil Assistencekirkegaarden, en Strækning, hvor dog saa mangfoldige Mennesker spadsere om Søndagen, ikke finder en eneste Bænk. Det vilde være en ubetydelig Bekostning, at anbringe en Snees Bænke paa disse Veie.

Hvorledes skal man forebygge, at Bænke og Borde, ja endog Mindestøtter, besmøres med uanstændige og utilbørlige Skriverier? Ikke uden Harme seer man, hvorledes Bænkene i Rosenborg- og Frederiksberg-Hauge, Marmorstøtten ved den af Pram besjungne, deilige Emilias Kilde ere tilsmurte. Vist nok burde Frækhed og Utugt straffes ligesaa alvorligen, naar den yttrer sig paa et saadant Sted paa Træ og Steen, som naar den yttrer sig ved Tryk paa Papir; men vanskeligt vil det altid blive at komme paa Spor efter Gjerningsmanden.

Det bedste Middel mod saadan Misbrug synes derfor at være det, at overstryge saadanne Borde og Bænke med en saa mørk Farve som mueligt, hvorved Skriften ikke kan komme tilsyne, og at forsyne Støtter &c. med et Jernrækværk. Tilforn var Herkules Statue i Rosenborg Hauge en sand Pasquino-Støtte; men ved det skjønne Jernrækværk, den for ikke længe siden har faaet, afholdes Raadhed og Ondskab, fra at vanhellige den med sin frække Haand.

Der tales meget om Næringsløshed og Mangel paa Leilighed til at fortjene det tørre Brød for den Fattige, og dog gives der Udvei til, i det mindste Livets Ophold, som aldeles ikke paaagtes. Paa vore Alfarveie og Marker voxer i denne Tid i Mængde det saakaldte Fuglegræs, som Canariefugle saa gjerne spise, og som vist mange Hundrede af dem, der have disse Fugle, vilde kjøbe, naar de ikkun kunde faae det tilkjøbs. Men man seer ikke en eneste Fattig plukke denne Plante. Istedet derfor forskrives Canariefrø fra Udlandet og betales i dyre Domme.

Det er Pligt, i sin Glæde at tænke paa den Fattige, og ingen Skik er rosværdigere end den, at lade en Fattigbøsse gaae rundt ved hvert Glædesbord i muntre Samfund. Men hvor meget man end gider tænke paa sin ulykkelige Broder, saa ønsker man dog neppe at have Ulykken for Øine, selv naar man søger Adspredelse i den fri Natur. Hvor ubehageligt er det derfor ikke, at see sig paa offentlige Steder, hvor man kommer for at stemmes til glade Følelser, at plages af pialtede Betlere, som Lemlæstelser og Legemsmeen maa tjene til Tiggerbrev? — Hvor et velindrettet Fattigvæsen gives, burde de, der til Moro og Fornøielser besøge saadanne Steder, forskaanes for saadant Overhæng, især naar de ville spise eller drikke deres Middags- eller Aftensmad.

Rettelse. I forrige Numer, 1ste Side, 2den P., 1ste Lin., for: Kokoppeindpodningen, læs: Koppeindpodningen.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 78.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 29 September 1821.

Literaturstaden.

En Drøm.

Det var en skjøn Sommereftermiddag, jeg sad under et høit, skyggefuldt Egetræ i Frederiksdals Skov, fordybet i Læsningen af en Beskrivelse over de, efter sytten Hundrede Aars Begravelse, fra de Døde atter opvaagnede Stæder Herkulanum og Pompeji. Den lumre Sommerhede gjorde mig døsig, og med eet var jeg faldet i Søvn. Det forekom mig, som jeg befandt mig ved Indgangen til en stor By, over hvis prægtige Port stod med gyldne Bogstaver skrevet: Literatur-Staden. En høi, rank Mand, med et mildt og ædelt Ansigt, kom mig i Møde, og spurgte mig venligen: om han skulde vise mig omkring, efterdi han nok kunde mærke, at jeg var fremmed her paa Stedet. Jeg modtog med Glæde hans Tilbud, og fulgte med ham Skridt for Skridt.

Denne By, sagde han, er Hovedstaden i den lærde Verden. Fra Fyrsten i Purpurkaabe til Betleren i Pjalter boe alle her, som høre til Literaturens Rige, og leve og virke hver paa sin Viis.

Den første Bygning, vi kom til, var en stor Borg af hvidt Marmor med corinthiske Søiler af Porphyr og et Tag af Guld. Dette, sagde den Ubekjendte, er de Stores Bolig, som Indbyggerne sædvanligen kalde Slottet. Uagtet Literaturen er en Fristat, saa finder man dog deri Konger og Fyrster, der regjere lige saa enevældigen i deres Kreds, som Storsultanen i det tyrkiske Rige. Den egentlig lærde Adel, saasom kronede Digtere, Aristarcher, Amphictyoner boe her. Disse Alvældige udgjøre en Caste for sig, og nedlade sig aldrig til at holde Samqvem med den egentlige Plebeier. Som oftest ansee de det for at være under deres Værdighed, selv at sætte Pen til Papiret, med mindre det skeer i det Øiemed, at vinde Udødelighedens Krands, eller skrive en Anbefaling for et Værk, der, uden deres Beskyttelse, ikke vover sig ud i Verden. Hvert Ord, som disse Mægtige skrive, er en Perle, og deres Skrifter kunne ikke opveies med Guld. I denne Bolig er ogsaa Smagens Høiesteret og Smagsværkers Justeerkammer, hvor Alting bedømmes og paasættes sit Stempel. Ligeledes findes her det lærde Ordenscapitel, hvor alle lærde Titeler og Ærestegn uddeles. Her bestemmes det, hvo der skal hedde Nationens første eller Yndlingsdigter eller dens Herlige; herfra udleveres Laurbær-, Myrte- og Egekroner og Krandse. Her gives Diplomer og Patenter paa Udødelighed.

Vi gik videre og kom til en Gade, hvor man ikke saae andet end Boutiquer og udhængende alenlange Skildter. Denne Gade, sagde den Ubekjendte, kaldes Sladderrækken, og disse Boder Sladderboderne. Her boe alle mulige Fuskere og Bønhaser i Literaturens Rige: Oversættere af Tydsk, Riimsmede, Compilatorer, Romanmagere, Journalkræmmere og Leilighedsforfattere. Neppe vare

vi traadte ind i denne Gade, førend vi fra alle Kanter bestormedes af Folk, der vilde sælge deres aandløse Aandsproducter, af Oversættere, der ville oversætte utilblevne, altsaa uoversættelige Skrifter, hvis Titler de blot havde læst anmeldte i udenlandske Blade, og endeligen af Leieskribenter, der tilbøde sig, for en saare billig Betaling, at skrive Hæder og Ære fra deres Medborgere. Jeg maatte slide mig løs fra disse Mennesker, hvis Ansigter vare Hungerens udtrykte Billede. Uden for endeel Boder var der anbragt Altaner, hvorpaa der stod Bajazer, der ved alskens Konster, saasom ved at æde Ild, exercere en Abekat, trække en Bjørn frem til Dans, søgte at lokke de Forbigaaende ind i deres Fjelleboder, og i det den ene overskraalede den anden, raabte: Kommen Sie herein! Kommen Sie herein! De kastede endog deres trykte Sager ned paa Hovedet af Folk, for, saa at sige, at tvinge dem til at læse, og jeg fik et Hefte af et nyt Maanedskrift saa vældigen slængt lige i Ansigtet, at jeg frygtede for at komme til at miste Øiet. Det var med Nød og Neppe at vi slap ud af denne Gade.

Min Ledsager førte mig nu hen til et lidet Stræde, der lignede meget Permadsens Gang. Dette Stræde, sagde den Ubekjendte: kaldes Eruditionsstrædet. Ligesom man paa Sladderrækken kun skriver for Brød, undertiden endog kun for Commisbrød, saaledes arbeides her kun for den pure Ære. Hist i denne Hytte boer en Mand, der allerede i tredive Aar har arbeidet paa en meget lærd Afhandling om Alexander den Stores berømte Hest Bucephalus, i hvilken han vil søge, af Kilderne selv at bevise, hvor høi, hvor gammel, af hvilken Art, Farve, Skikkelse dette udødelige Dyr har været; dets Stammeland, Stammefædre og Stammemødre i sexten Led. Han troer fuldt og fast, at hele den lærde Verden vil komme i Bevægelse, naar denne Tractat engang bliver færdig; men hvortil, for det første, ingen Udsigt er, saalænge Tyrkerne rumstere saa slemt i Grækenland og lægge Hindringer i Veien for ham, at faae Afskrifter af de til hans Udarbeidelse fornødne Haandskrifter i Klosterbiblioteket paa Bjerget Athos. Tæt ved boer en anden Mand, der skriver paa et Værk, hvori han vil bevise, at Bileams Æsel har været clair-voyant, og Bileam selv en Magnetiseur, der stod i Correspondence med dette Æsel.

Efterat vi vare passerede dette Stræde, kom vi til en uhyre stor Jernport. Min Ledsager berørte den med sin Kjæp, og den sprang op. Vi satte os begge i en Tønde, og bleve nedhidsede i en Dybde af 500 Fod. Her saae det ud som i Hexehulen i Shakespeares Macbeth. I Midten af Hulen hang en overordentlig stor Kjedel, der kogede over en stærk Ild. Omkring den dansede et heelt broget Selskab af Qvaksalvere, Skorsteensfeiere, Haarskjærere, Kjedelflikkere, Skrædere o. fl., der kastede noget i Kjedelen, som jeg ikke kunde skjønne ret hvad det var, under følgende Sang:

Chor.

Ord, som tænde,
Lig Nastronds Ild,
Gluffer, som brænde,
Lig giftige Piil;
Tunger, hvis Braad
Saarende stikke,
Fraadig beklikke
Hver Hædersdaad;
Edderens Saft
Med Videt blandet,
Lærdommens Kraft
Med Ondskab vandet:
Brødre, blander i Kjedlen sammen,
Os og vort Laug til Fryd og Gammen!

Kjedelflikkere.

Rører om med rustne Skee,
At det Hele bli'r en Vælling,
Som kan bringe Ak og Vee
Over Kjæmpe, over Skrælling!

Skorsteensfeiere.

Fra Top til Taa
Selv sort som Fanden
Vi vel forstaae
At sværte Manden.

Qvaksalveren.

Nu er Salven fix og færdig,
Og kan bruges naar den skal;
Den er mig og eder værdig,
Naar det gjelder, Knald og Fald.
Rigtig brugt i smaa Portioner
Virker den som Hexesaft,

Her og i al Verdens Zoner,
Med en uhørt Trolddomskraft;
Stiller Hunger, stiller Tørsten;
Skræmmer Betleren og Førsten!

Ved disse Ord, som Qvaksalveren sang med en sand Stentorstemme, vaagnede jeg af min Drøm.

Om de ved Syngespillet: den lille Rødhætte foretagne Forandringer, med et Par Ord om nogle andre Theaterstykker.

Man har i Sinde atter at opføre paa vort Theater Theaulons og Boyeldieus musikalske Drama den lille Rødhætte, der i forrige Saison henlagdes, fordi, ikke Musiken, men en stor Deel af Stykket selv, formedelst sit slibrige Indhold, mishagede; men — man vil nu opføre det efter en forandret Udgave. Det er da vel værdt, lidet nøiere at betragte de foretagne Forandringer, for at see, om der er taget Hensyn til de velgrundede Indvendinger, der fra Smags og Sædeligheds Side gjordes mod adskillige Scener, og om det, som saaledes hindrede Stykkets fortsatte Opførelse, nogenledes er ryddet af Veien. Thi i dette Tilfælde vil der neppe kunne indvendes noget imod at Rødhætten igjen fremtages, da Musiken er fortræffelig, og upaatvivleligen gjerne høres af det talrige musikelskende Publicum.

Naar Stykket selv blot er uanstødeligt, saa bør man ikke fordre mere; thi det maa blot ansees som Vehikel for den udmærkede Musik, og har iøvrigt aldeles intet Værd. Saa meget mindre begribeligt er det, hvorledes man har kunnet lade det opføre i sin oprindelige Form; dog om denne henholde vi os til Recensionen i Literaturtidenden.

Det kommer ved visse Characterers Fremstilling paa Theatret meget an paa, at disses moralske Slethed, saaledes som Digteren har fremstillet dem, møder den tilbørlige Misbilligelse i Stykket selv, og at det for alting ikke seer ud, som Digteren ynder slige Characterer, ja endog lader dem undgaae at vises den tilbørlige Foragt af Handlingens øvrige Personer. Ogsaa med Hensyn hertil ere med megen Føie adskillige Repliker i

den første danske Bearbeidelse af Rødhætten forandrede i den nu udgivne; ligesom og meget af den uelskværdige Letsindighed, som der fandtes, selv i de bedre Personers Tale, nu er borttaget. Catastrophen er aldeles forandret; Rodolphe fratages Trylleringen; han bliver Grev Rogers Fange, og loves kun sin Frihed igjen mod en høitidelig og uovertrædelig Forpligtelse. Grev Rogers Characteer har, ved Forandring af hans Repliker paa flere Steder, erholdt mere Værdighed. Nannette er heller ikke længer stillet i saa tvetydigt et Lys, som adskillige blandt hendes egne Repliker forhen kastede paa hendes Characteer. Af hendes Scene med Rodolphe er alt, som aabenbar gav Forargelse, udeladt eller forandret; ligeledes af Scenen mellem Rodolphe og Rose i Eremitboligen. Flere af Ridder Rodolphes og Magisterens uforskammede Repliker ere forandrede og nogle af Monologerne forkortede. Endeligen ere ogsaa nogle aldeles overflødige Yttringer af Bertha, i Anledning af den Skik, Rodolphes Fader havde ophævet, men den vanartige Søn igjen vilde indføre, aldeles udeladte. Saaledes er da alt gjort, hvad der kunde skee, for at gjøre Stykkets Opførelse taaleligt, uden at gjøre Musiken ubrugbar, og for at skaffe Publicum en ædel Nydelse af en udmærket skjøn Musik.

Det er unægteligt, at Publicum ved Bedømmelsen af Rødhætten, som den forhen opførtes, har hjemlet det gamle Ordsprog: vox populi vox dei (fra hvilket iøvrigt desværre ikke sjeldne Undtagelser finde Sted) en Deel af sin Gyldighed. Men det er ogsaa unægteligt, at det samme Publicum stundom uden Mishags Yttring har seet Stykker, der havde ikke mindre slibrige Steder end Rødhætten. Saadanne Stykker ere Figaro's Giftermaal, Ringen (Grev Klingsbergs plumpe Feiltagelse af Fru Darring og af hendes Datter), og et lille fransk Syngestykke: Stakket Dands er snart sprungen; for ei at omtale adskillige, som man haaber, nu tilsidelagte, Kotzebueske. Hvad de to første Skuespil angaaer, ville vi antage, at Overbærelsen har havt sin Grund i deres forresten store theatralske Værd; om de sidste gjelder dette dog ikke.

Endskjøndt Holbergs Comedier, med Hensyn til deres større Værd, ligesaalidet bør sammenstil-

les med noget af de nysnævnte Stykker, som de, i Hensyn til Tvetydighederne, bør sættes i samme Classe; saa vil jeg dog her benytte Leiligheden til med et Par Ord at omtale de saakaldte Holbergske Plumpheder, der hos Holberg saameget forarge "den fine Verden", medens samme hundrede Gange har smilet ved Beaumarchais's fine og derfor denne Verden behageligere Utugtigheder, hvilke de franske dramatiske Digtere af mindre Rang, samt deres Aandsbeslægtede i Tydskland, Kotzebue, efter Evne have efterlignet. Ogsaa disse Efterlignere ere blevne lønnede med samme Bifald. Det, man støder sig over hos Holberg, er adskillige mod den nu gængse Tone disharmonerende Udtryk i hans Comoedier, hvorimod disses Handling er aldeles ærbar; det, man ikke støder sig over hos Beaumarchais (thi vi ville nu bruge ham som de øvriges Repræsentant) er adskillige med Dyd og Sædelighed disharmonerende Handlinger, hvorimod Udtrykkene ere saa fine og velanstændige som det er muligt. Hine Poeters Hensigt er, at forlyste ved utugtige Ideer, som de derfor paa en fiin og artig Maade søge ei allene at vække, men endog at vedligeholde. Sligt er egentligen nederdrægtigt og afskyeligt; hverken en saadan Hensigt eller Virkning kan tillægges Holbergs Stykker. Han stiller ved et enkelt Indfald engang imellem vellystige Begjerligheder og Utugt i et foragteligt og latterligt Lys, men ingenlunde i et tillokkende. De menneskelige Daarskaber og Laster, der have Udspring af hine Begjerligheder, gjør han stundom til Satirens Gjenstand og til Vehikel for enkelte comiske Yttringer; men at vække og nære vellystige Tanker er aldrig hans Øiemed. Et saadant vil man ikke selv af hans meest overgivne Indfald kunne udlede. Det Stødende i disse Lystigheder er henkastet saa aabenbar hensigtsløst, at de Rene saa lidet som de Svage kunne forarges eller forføres derved. At de Urene, de allerede Forførte, derved skulde styrkes i Fordærvelsen, vil man vel neppe paastaae.

Det sande og konstmodne Geni adler de Midler, det bruger, ved Maaden, hvorpaa det bruger dem, og i den store Comikers geniale Compositioner taber det Uanstændige enhver anden Betydning end den comiske. Medens man derfor neppe tør paastaae, at de moderne fransk-tydske

Lefle- og Letfærdigheds-Stykker aldrig have stiftet nogen Skade, kan man, uden Forbeholdenhed, med den fuldkomneste Vished sige, at aldrig har en eneste af Holbergs Tvetydigheder bragt nogen Uskyldig til at vakle, eller nogen Skyldig et eneste Fjed længere bort fra Dyden. Og ligesaa forargerligt som det er, naar Stympere paa Prent fremsætte deres gemene, af en ureen Natur flydende Indfald, og derefter formaste sig til at forsvare denne Adfærd med Holbergs Exempel, saa vist er det, at enhver sund og ufordærvet Natur stedse vil finde en reen, med ingen Forargelse blandet, og altsaa den uskyldigste, Glæde, ved Holbergs geniale, naturfriske og kraftfulde comiske Værker.

Indenlandske Efterretninger.

Ved det danske asiatiske Compagnies to første Dages Auction den 19de og 20de d. M. opraabtes Varene i Rigsbankpenge rede Sølv, hvor da solgtes: 2 Sække Radix China, à 12 ß. pr. Pund (33 Sække toges tilbage); (221 Sække Gallanga bleve ikke solgte); 1329 Kister lyse Puddersukkere, à 20 til 20⅛ ß.; 198 Kister Sago, à 15 til 16 ß. pr. Pund; (6634 Pd. Snærrotinger toges tilbage); 100 Kister Theebohe, à 78 til 84 ß.; 240 Kister Kongo, à 1 Rbdlr. 12½ til 16 ß. (353 Kister toges tilbage); 884 Kister Congo, à 1 Rbdlr. 12 til 13 ß. (1584 Kister toges tilbage); 19 Kister Campoi, à 1 Rbdl. 16 ß. (848 Kister toges tilbage); 88 Kister dito, à 1 Rbdlr. 16 ß. (512 Kister toges tilbage); 268 Kister dito, à 1 Rbdl. 16 til 18½ ß. (232 Kister toges tilbage); 108 Kister dito, à 1 Rbd. 21 til 23 ß. (92 Kister toges tilbage). Af 1000 Kister Campoi, inddeelt i 100 Lodder, solgtes 57 Lodder à 1 Rbd. 24½ til 28½ ß. pr. Pd. 206 Kister Ziou Zioun og 157 Kister Patri Ziou Zioun bleve tilbagetagne. Af 240 Daaser Patri Ziou Zioun, inddeelt i 24 Lodder, solgtes 8 Lodder, à 10 Rbdlr. pr. Daase. Af 540 dito, inddeelt i 27 Lodder, à 20 Daaser, solgtes 10 Lodder, à 5 til 5⅓ Rbdl. pr. Daase. 732 Kister Pecco toges tilbage. Af 612 Daaser dito, i 30 Lodder à 20 Daaser, solgtes 11 Lodder à 8⅓ Rbd. pr. Daase. Af 100 Kister

Peteo & Patri Ziou Zioun, inddeelt i 20 Lodder à 5 Kister, solgtes 10 Lodder, à $3\frac{1}{2}$ til $3\frac{1}{16}$ Rbdl. Af 500 Kister Thuncay solgtes 22 Kister à 1 Rbdl. 9 ß. pr. Pund.

Een af de rigeste Kjøbmænd i Canton har i sin Glæde over, første Gang, efter tolv Aars Forløb, atter at see det danske Flag vaie paa Chinas Kyst, ved Hr. Capit. Stage, som førte Chinaskibet Christianshavn, ladet det danske Hof oversende en Foræring af adskillige Casser af den allerfineste Thee, i Form af Kager. — Culturen og Civilisationen i China skal i de sidste tolv Aar være stegen i en utrolig Grad, og Sæderne ere der nu saa slebne, at man troer, næsten overalt hvor man kommer hen, at befinde sig i een af Europas meest dannede Stater. Ogsaa Konstfliden er bleven meget forfinet. Man forfærdiger der nu blandt andet Guld- og Sølvarbeide, endog med engelsk Stempel, som man skulde troe var gjort i Engelland selv.

Dampbaaden, som gaaer imellem Kjøbenhavn og Kiel, har tildeels bødet paa den Mangel af Liv i vor Hovedstad, der er en Følge af den store Stilhed i Handel og Skibsfart. Aldrig har der været saa mange Fremmede i Besøg her, som i denne Tid, og Gjæstgivergaardene see sig stundom endog ikke istand til at optage dem alle. Kommer Dampbaadforbindelsen imellem Stokholm, Petersborg, Kjøbenhavn, Hamborg og London, som man har Grund til at haabe, snart istand, saa vil denne Forbindelse give Verdenssamqvemmet en ganske ny Skikkelse, og Efterretningerne ville kunne befordres fra det ene Rige til det andet med utrolig Hurtighed, ligesom Reiser i Europa derved blive langt almindeligere og lettere, end hidtil. Kun Befordringsvæsenet til Lands, som allerede har liidt meget ved Dampskibsfarten, vil, som en Virkning heraf, komme til at lide overordentligen.

Et høist fortræffeligt Blomstermalerie af Riccardi er i denne Tid tilfals i Kjøbenhavn for 180 Specier.

Tilforn gjaldt den Regel, at første Panterettighed i faste Eiendomme var den sikkreste Hypothek, man kunde faae, og indtil Totrediedele af Assurancesummen kunde man endog faae i Laan af offentlige Midler. Nu gjelder ogsaa for denne Regel stor Indskrænkning; thi ved Auction paa Børsen solgtes nyligen en første Panterettighed i en Gaard i Randers By, udstedt 1816 for 20,000 Rbd. N. V., for — 3500 Rbd. Sedler, og paa en Gaard i Stormgaden her i Staden, som er assureret for 16,000 Rbd. S., er ved 5te Auction kun budet 5000 Rbd. S.

Gaarden No. 37 i Kronprindsensgade er solgt ved offentlig Auction for 28,000 Rbd. r. S. — Blaagaard udenfor Nørreport til Fabrikør Modeweg for 11,000 Rbdlr. S. — Cancellieraad Tops Lyststed No. 10 ved Frederiksberg Byes Smallegade er solgt for 1550 Rbd. S. — St. Hans Hospitals Bygninger have adskillige Gange været til Auction, men bleve ikke solgte, da der kun var budet 10,500 Rbd. S.

Aalborg, den 22de September. Det i Gaar (den 21de Dennes) ved Nibe holdte Marked, begunstigedes af det skjønneste Veir, som paa denne Aarets Tid kunde ønskes; det blev og derfor besøgt af en stor Mængde Mennesker. Priserne skulle have været følgende: Sæderugen 20 a 22 Mk. Tønden; Brødrugen 3 Rbd. Tønden. Af gode Heste var der ingen, og paa de gamle var kun ringe Afsætning. — Paa Fæhøveder skal have været godt Kjøb; Gjæs solgtes for 5 Mk. 8 ß. Stykket; Smør 16 a 20 ß. Pundet; Ost 7 a 8 Mk. Lispundet; bleget Blaarlærred for 2 Mk. Alen.

Viborg. Jevndøgnet har, til Trøst for dem, der endnu have Korn ude, bragt Tørreveir. Een af de Ting, som mange behøve, og som paa Handelsveien faaes maadelig fra Flensborg, er Tagsteen. Disse brænder nu Teglbrænder Jens Andersen ved Blaakiær, paa Viborg Eiendom, meget gode, som baade ere tykke og kan bruges til 11 Tommes Lægtning.

Da, blandt mange andre Reisende, vor store Landsmand Thorvaldsen i afvigte Aar tog de Herrer Boisserees og Bertrams uskatteerlige Samling af Malerier i Øiesyn, gav han dem i sin Begeistring for en Eyck, Schoreels, Hemmelincks Mesterværker, den Idee, at udgive dem i Steentryk. Denne Idee have de nu ladet udføre ved den udmærkede Steentryktegner Strixner; de

allerede udkomne Blade, der vidne om Arbeidets Fortræffelighed, bestaae af: den hellige Veronica med Svededugen; en h. Barbara og en hell. Ridder. Værket skal udkomme hefteviis, og med hvert Hefte følge en Forklaring. Man lover sig af denne Samling et lithographisk Pragtværk, som ingen Nation kan opvise Mage til.

Blandede Efterretninger.

Grækenland og dets Indbyggere, som de nu ere.

(Slutning; see forr. No.)

Grækernes Religion er blandet med en Mængde hedensk Overtro; deres Faste- og Høitidsdage medtage Trefjerdedele af Aaret. Den store Hob af den lavere Geistlighed lever for det meste af Folkets Arbeide. Caloyerne eller Munkene sværme omkring i Klosterne, og Paperne i hver Landsby. Deres ringe Lønning er Aarsag i, at de for det meste tages af de laveste Folkeclasser, og mange af dem leve af Haandarbeide. De have ikke havt nogen høiere Dannelse, end at de kunne læse og skrive Romaisk, som er Almeensproget, paa det nær, at de have lært udenad at opramse Kirkeliturgien paa Hellenisk eller gammelt Græsk. Biskopperne ere faa, i Forhold til den øvrige Geistlighed, og i Almindelighed er der meget slet sørget for dem. En Undtagelse herfra ere Erkebisperne, som kjøbe deres Værdighed af Patriarken i Constantinopel, der atter kjøber den af Porten. Polycarp, Erkebispen i Larissa, har 9 Biskopper under sig, og en aarlig Indkomst af 72,000 Rbd. r. Sølv. Han besidder ingen Lærdom, og kjender til intet andet Sprog end det Romaiske og Albaniske, blandet med nogle radbrækkede italienske Phraser. Imidlertid fandt Dr. Holland dog, at han i Domkirken paa en Festdag med stor Værdighed forrettede Gudstjenesten, og gav Folket Velsignelsen. — Munkene høre her til den unyttigste Deel af Geistligheden. I den skjønne Dal ved Salampria eller Peneus findes Groupper af nøgne Klipper, i Form af Pyramider, der ere fra 100 til 500 Fod høie. Paa Toppen af disse Klipper ere Munkeklostere, der ligne Duehuse paa Piller. Til disse luftige Monumenter paa Forfængelighed

og Overtro, kan man kun komme op ad Reeb eller Stiger. Af oprindelige 24 Klostere ere nu kun 10 tilbage; de øvrige har man maattet forlade, fordi Klippen blev afslidt og Bygningerne forfaldt. Endnu mærkværdigere ere Klosterne paa Bjerget Athos, der er 5000 Fod høit. De findes paa de lavere Skræntninger, og ere 22 i Tallet, men forskjellige af Størrelse, Bygning og Beliggenhed, skjøndt alle udmærket smukke og prægtige. Uhyre Ege og Plataner voxe paa Skraaningen af Bjerget, der oventil er bekrandset af Granner. Laurbærtræet, Myrthen, Daphne, og en stor Mængde vellugtende Planter og Lunde af Oranger, Lemon- og Figentræer omgive Klosterne og Eneboernes Celler. Nattergalen og andre Sangfugle synge indtil langt ud paa Natten. Hvert Kloster har en Abbed og Munke saavelsom læg Arbeidsfolk, og ialt boe her omtrent 6000 Personer, men ingen Fruentimmer. End ikke den tyrkiske Voiwod, der indsamler Skatterne, tillades at medbringe sit Harem, og han seer, under sin kjedelige treaarige Regjering her, ingen Qvinde. Ogsaa alle Hunner af Huusdyr ere udelukkede; man finder her hverken nogen Ko, noget Lam, nogen Hunkat, eller endog kun nogen Høne. Melk, Smør og Æg, de vigtigste Fødemidler her, bringes andetsteds fra, og betales ti Gange saa dyrt, som de kunde avles her. Munkene paastaae for ramme Alvor, at intet Hundyr kan leve i tre Dage paa den hellige Grund, uagtet Turtelduerne dog kurre trindt omkring dem, Fugle bygge Rede i deres Træer, Svaler udruge deres Æg under deres Tag, og Insecter forplante deres Art i deres smudsige Celler, ja paa deres eget Legeme. De, der ikke dyrke Jorden, ere sysselsatte i deres Fritimer med at knytte Strømper, lave Olier og Essencer, male grove Conterfeier af deres Helgene, eller skrive Psalmer, hvilke de sælge i Staden Charisea, eller tilbytte sig Caffe, Sukker og Tobak for. Med alle deres Mangler bidrage disse Klostere dog til at bevare det græske Sprog fra Fordærvelse, og forebygge Frafald fra Christendommen til Mahometismus, ikke allene i det europæiske, men ogsaa asiatiske Tyrkie. Næsten de fleste græske Skolelærere, og de høiere Ordener af Geistligheden tages fra dette Sted. Munkene maa ved deres Optagelse gjøre en stræng Eed, som

paalægger dem at forsage Verden, og betragte sig som døde for dens Anliggender. Adskillige opfylde den saa samvittighedsfuldt, at de siden aldrig bruge deres Familienavne, eller brevverle med deres Slægtninger eller fordums Venner. Nygrækerne hænge endnu meget ved deres Forfædres Skikke og overtroiske Vedtægter. Ved Kilderne anraabes endnu den Helgen (genius loci), hvis Beskyttelse de antages fortrinsligen at nyde, under Sang og Dands, og de Syge bringes did for at helbredes (hvo mindes ikke her St. Helena Kilde i Sjælland?); ingen Athenienser forlader Piræus, uden at byde St. Spiridon et Voxlys paa samme Plet, hvor man fordum bragte Diana Munychia Offere; den første Mai er hver Dør bekrandset med Blomster, og Musik, Dands og Glæde almindelig over hele Grækenland. — De fleste af deres Forfædres Skikke ved Begravelser ere endnu i Brug hos Nygrækerne. Liget pyntes, og leiede Klagere hyle ved Graven. Paa visse Tider af Aaret sees Groupper af Qvinder bedække samme med Blomster og vande dem deraf, der ikke have fæstet Rødder. — Under alle deres Undertrykkelser forløber ingen Aften i Sommermaanederne, hvor unge Folk af begge Kjøn, fra Øerne eller Fastlandet, jo forsamle sig nær en Yndlingskilde eller Lund, og, prydede med Krandse og Blomster, forlyste sig med romaisk Dands. — Bade yndes af begge Kjøn, men Misbrugen deraf bidrager, i Forening med alt for tidlige Giftermaal og siddende Levemaade, til at Fruentimmerne visne i en ung Alder. En Pige er sædvanligen gift førend det femtende Aar. — Drukkenskab er en blandt Grækerne næsten ubekjendt Last, og i deres Spisen ere de meget tarvelige. — I Maler- og Billedhuggerkonst have Nygrækerne i deres nuværende Underkuelse, ikke gjort noget Fremskridt, og for Skuespil, som deres Forfædre vare saa indtagne af, have de ingen Sands; heller ikke have de nogen Smag for Musik. — Det Helleniske Sprog dyrkes nu meget baade i og udenfor Grækenland.

I Kongeborgen Carltonhouse i London finder man i fire Værelser i anden Etage alle Tiders og alle Nationers Vaaben. Den Rigdom af ædle

Metaller, Juveler og Perler, hvormed Pragtsablerne, Kaardegrebene, Turbanerne og Hjelmene ere smykkede, er uskatteerlig. Især udmærker alt det, som er kommet fra Ostindien, sig, og hvoraf meget er fra de umaadelige Skatte, som Engellænderne toge til Bytte, efter Bestormelsen af Seringepatnam, hvor den vældige Tippo Saheb mistede Riget og Livet. Den Guldtrone, der har tilhørt den sidste Zingalesiske Konge af Kandi, Rajah Sindah, danner en stor Sol med mange af Juveler af sjelden Størrelse gjennembrukne Straaler. Man forevise her ogsaa hans Trone, som det yngste Minde af brittiske Erobringer i Indien. — Den nuværende Konges Beboelsesværelser i Carltonhouse ere utilgjængelige for Fremmede. Stadsværelserne og Sahlene i den nederste Etage, udmærkede ved eiendommelig Pragt, moderne Smag og uskatteerlig Rigdom, ere langt fortræffeligere end Gemakkerne i andre fyrstelige Boliger. Konstkjenderen finder her ypperlige Malerier fra den gamle og nyere Skole, ligesom og Brystbilleder af Fox, Lady Hasting ꝛc. Sahlen, hvori det kostbare Sølv- og Guldbordtøi fra Kong Carl I. og Dronning Elisabeth er opstillet, foran store Speile, yder et ganske sjeldent Syn, og Tronsahlen, saavelsom det Værelse, hvori det geheime Ministerialraad forsamler sig, ere en stor Nation værdige. Udvortes fra gjør Carltonhouse mindst Indtryk, men store Forskjønnelser ere i denne Tid i Værk.

Da Kong Georg d. 3die engang besøgte Porterbryggeren Withbread, den berømte Parlamentstaler, der ombragte sig selv, spurgte han, hvormange Fade der var i Brug? Withbread svarede: "lagte i Længden ved Siden af hverandre, vilde de bedække over 4 geographiske Mile." Alligevel var W's Bryggerie dog kun eet af anden Rang. Det største er det, der tilhører Barclay Partins Comp. Hovedbygningen indbefatter alle til Fabricationen fornødne Fade og det hele Maskinerie. I det nedre Rum seer man først en Steencisterne, der indbefatter over 3 500 Oxhovder; dernæst den uhyre Kobberkjedel, hvori et heelt Selskab kan holde Taffel; ovenpaa Svalekarrene, der, ligesom Søer, have adskillige engelske Morgen Land i Omfang; Fadene og Tønderne ere af saa kjæmpeagtig Størrelse, at man maa

stige 2—3 Etager i Veiret, førend man naaer den med en Balcon omgivne Høide. Men et eneste af disse store Fade, hvoraf der tælles 90, og hvori Porteren, naar den har faaet den sidste Tilberedning, kommes, indbefatter 2,500 Oxhovder, hvorfor ogsaa det mindste, naar det er ganske fuldt, regnes for 3000 Pd. (36,000 Rbd.)

Dr. G. Spurzheim, der fulgte med Gall paa hans Reiser, som Amanuensis ved hans Forelæsninger, har nu, efterat have skilt sig fra ham, udgivet i Paris en philosophisk Undersøgelse over Menneskets moralske og intellectuelle Natur. Den bestaaer af fem Afdelinger. Blandt andet viser Forf. heri hvor urigtigen man hidtil har bedømt Dyrenes dyriske Liv. Alt hvad de gjøre med Bevidsthed udtrykkes med det Ord Instinct. Hvorfor synger Nattergalen? Af Instinct. Hvorfor bygge Fuglene Reder? Af Instinct. Svalerne trække bort; Bæveren og Markmusen samle Forraad for Vinteren; Steenbukken og Vildgjæssene udstille Skildvagter; Lærken stiger for at synge ꝛc., og alt dette skeer af Instinct. Det er virkeligen, siger Forf., en magelig Forklaringsmaade; men hvad er Instinct? Er det et personificeret Væsen? Er det en Grundsætning, eller betegner dette Ord blot en indvortes Drivt til at gjøre noget, uden at kjende Bevæggrunden dertil? Men for det første er dette Udtryk for almindeligt, og forener høist forskjellige Handlinger; og endeligen viser det, som Aarsag, hvad der kun er en Virkning. Som blind Drivt kan det ikke anvendes paa Handlinger, der forudsætte Erindring om det Forbigangne, Evne til at dømme om det Nærværende, Ideen om det Tilkommende, Fuldkommelse ved Opdragelse ꝛc.

Advocat D. L. Crivelli har vundet den af Academiet i Dijon for 1820 udsatte Belønning for en Afhandling om Dueller. Han foreslaaer deri ikke allene Midlerne til, ved Straffelove at afværge Dueller, men ogsaa ved borgerlige Indretninger at forekomme dem.

Den Skik, at have alenlange Skildter udhængende, er egentligen kommen fra Engelland til os, men Midlerne til ved pralende Titler at anbefale sig, kjender man dog bedre i London, hvor der gives "Hds. Majestæts Væggetægeudrydder" og "Prindsen af Wallis's Eselsmelkliverandt."

I London gives adskillige qvindelige Bedrings- (ikke Forbedrings-) Huse, hvoriblandt Magdelenahospitalet, hvis Bestemmelse er at føre misledte Piger tilbage paa Dydens Vei, og til hvis Stiftelse den Dr. Dodd meget har virket, der selv døde under Bøddelens Haand. Det Londoner qvindelige Bedringshuus, stiftet 1807 af et Selskab forenede Menneskevenner, ligger i Egnen af den fredelige Landsby Pentomille. 24 prøvede Mænd og ligesaa mange Qvinder føre den almindelige Opsigt, og af disse dannes særlige Committerede, der deels maanedligen, deels ugentligen forsamles. To Qvinder besøge dagligen Huset, og modtage Beretning fra en Matrone, der styrer det Hele. Enhver forført Pige kan melde sig der og blive optagen. Frugtsommelige og Syge henvises for det første til Hospitalet. I en Tid af 11 Aar havde 2200 meldt sig, og vare 645 blevne optagne; deraf havde man anbragt 170 som Tjenestepiger, 102 paa andre Maader, 145 vare lykkeligen forsonede med deres Familie, 74 vare udtraadte paa egen Begjering, 21 bortløbne, 14 døde, 100 endnu i Huset.

Maaskee ingen Stad i Verden er saa rig paa milde Stiftelser som London. Gamle uformuende Personer kunne i deres høje Alderdom finde Tilflugt i 107 Fattighuse, og i 20 Apotheker udleveres alle Lægemidler, uden Betaling, til Fattige. Christushospitalet ernærer og opdrager 1200 Børn; Bartholomæushospitalet pleiede A. 1818 ikke færre end 9,500 Syge. Lucashospitalet for Sindssvage erhvervede i kortere Tid end 15 Aar, ved Gaver og Testamenter, en Capital af 100,000 Pd.; men dets aarlige Udgivter er 7000 Pd.

Kjøbenhavns Børs, d. 28 September.

Cours. Hamb. 2 M. 258, a vista 261. Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 10½ ß. a 15 Rbmk. 11 ß. Oblig. (med Renter fra 11 Juni 1821) 73½. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Februari f. A.) 93 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121½ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 14. Svenske Sedler 65½ ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 79.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 2 October 1821.

Brevvexling imellem Trine Gertsen og hendes Faster Susanne Kratskov.

III.

Kjere Trine!

Ebeltofte, d. 28 Juni.

Jeg har med megen Fornøjelse modtaget begge dine to sidste Breve, og glæder mig hjertelig over, at det gaaer dig vel, især nu, da man hører næsten hvert andet Menneske klage over, at det gaaer ham slet. Her i Ebeltofte sporer man desværre ogsaa, at Tiderne ere gale; endskjøndt jeg ikke begriber, hvorledes det egentligen gaaer til. For nogle Aar siden raabte man paa Kortsen, eller hvad det er, de kalde den Ting, som skal have gjort saa megen Ulykke, og meente, at naar det blev godt med den, saa blev Alting godt, og saa vilde baade Kjøbmanden bedre kunne blive af med sine Varer og forskrive nye, uden at være udsat for Tab; og Bonden sælge sit Korn, og Alting komme paa den gamle Fod igjen. Men fikst du Pæren Zacharias? Hvor bleve de Tider af, som lovede os gule og grønne Skove? Vore Penge ere rigtig nok blevne gode, men det værste er, at de ikke ere mere vore. Dog, det er noget, der, som Forvalteren siger, gaaer over min Horesond, og de, som skrive om Penge, ret paa samme Maade, som de Sorte grave efter Guld, kunne bedømme det bedre end jeg, som en stakkels enfoldig Pottemagerkone. Saa meget veed jeg, at Pottehandelen havde noget ganske andet at betyde i de saakaldte slette Tider, end i de nuværende gode. Men jeg vil ikke fylde mit Brev med Klynken og Klagen, som man desuden hører nok af, hvor man kommer hen. Om jeg saa klynkede fra Morgen til Aften, blev jeg dog ikke af med flere Potter. Jeg vil derfor begynde paa noget Glædeligere.

Vi har nu faaet vort Theater istand. Den store Lo, der stødte til Mads Jensens Gaard, er blevet nedrevet, og et Skuespilhuus opført i dens Sted. Der, hvor Mads før havde sine Sviin staaende paa Sti, er nu Parsennien, men det værste er, at den slemme Lugt ikke vil gaae bort, og da nyligen Hermann v. Una blev givet, gik midt i Keiser Vanzelauses Audientssahl to Bræder i Stykker, hvorved der opsteg en Dunst af den forrige Svinestie, som gjorde, at alle Hovedvandsægge og Flakons maatte frem. Ellers er Theatret ret smukt, og kan godt maale sig med det i Kjøbenhavn, som der gjøres saa stor Fæt af. Det er egentligen consterneret af Jens Tømmermand, der skal være en tutfæ Karl i at bygge Theatre, og har lagt sig efter denne Konst paa sin Reise i Tydskland. Selskabet tæller nu 36 Medlemmer. Den tydske Fegtemester er ansat som Construktør, og hans Søn som Balletmester. Stadsmusicanten er Musikrespecteer og Skolemesteren første Syngedrekteer. Zacharias

Bagers Kone spiller Prime-Donner Roller, og Slagterens Lise Suppeetterne. Vi have allerede givet Emilie Galelotte, Correctio, Gjelden af Müllner o. fl. Hidtil har jeg ikke spillet betydelige Roller, men for det første ladet mig nøje med Dyvekes, som man forsikkrer at jeg skal have udført godt, og, efter enkeltes Stemme, endog overgaaet mig selv i. Den lille Petronille, Contoldlørens Datter, begik i Gaar en bansat Buk paa Prøven. Da der i hendes Rolle forekom de Ord: "i Dag skal min Sjel ret vise sig i sin Neglisje", spurgte det lille Tossehoved Construktøren, hvilken Kjole hun da skulde tage paa? Men saaledes er det med vor modens Opdragelse. Nu har Tøsen været i syv Aar i et Instinttut, og alligevel veed hun ikke hvad en Mettefoer er for en Ting. — I Gaar Aftes var der stor Stads i Klubben, i Anledning af dens Stiftelsesdag. Det skal være gaaet lystigt til der, og adskillige Løjer være forefaldne. Kontoldlørens Datter stod i en Krog og sagde om Byfogden, der sad ved Spillebordet, at han var en gammel Ræv. Men Byfogeden, som havde hørt det, reiste sig, gik hen til hende, og sagde: min lille Jomfru, hvorledes kan De sige, at jeg er en Ræv? Dersom jeg var en Ræv, saa beed jo jeg Dem? En anden Affære forefaldt med Forvalterens Berthe. Hun skulde i en Panteleeg kysse Skolemesteren, og vilde partu ikke gjøre det. Men da hun endeligen saae sig nødsaget dertil, gik hun hen i en Krog, indsmurte Munden med Sennep, og kyssede ham. Men hvad gjorde Skolemesteren? Han tørrede Munden ganske koldsindig af, og sagde høit: "det skader ikke Hjerte Jomfru! Til Torsk hører altid Sennep." — Man er nu i Færd med at oprette her en Kasseassuranse. Det er at sige, ingen Assuransekasse, men en indbyrdes Kasseassurance, eftersom der nuomstunder saa let kan komme Musereder i Casser, og det da kan være godt, at den ene Casse kan assistere den anden. Ved dette Middel troer man at kunne lette Casse-Pesteringsvæsenet. Det skal være en overmaade nyttig Indretning, men som jeg ikke kan bedømme.

Vi have nu ogsaa faaet et nyt Blad, som skal hedde den spanske Flue, eller den ebbeltoftske Tamp, og som tegner til at blive et

Pokkers Blad, men man troer, at Vedkommende, ved at tillade det, have tillavet sig en Tamp til deres egen Bag. Redektøren er den forhenværende Sigte- og Soldemager samt Tallotteriskollektør og Ligcassebogholder, Sivert Hansen. Det bliver ikke godt at komme i Kast med dette Blad; for det bærer sig ad som Tyrkerne, der hverken give Naade eller Pardon, men skjære ligefrem Næse og Øre af Folk. Det har allerede havt fat paa min Mand i Anledning af hans Potter, og som vi have hørt, skal Jørgen Pottemager, der altid har misundt os, være Mester for det. Min Mand har villet svare, ikke med Pennen, men med Tyremien, som han forstaaer bedre at føre, og som saadanne Karle nok kunde fortjene. Men jeg har fraraadt ham det, for inden man veed et Ord deraf, saa tager nok Pokker baade ved Sivert Hansen og Jørgen Pottemager. Forleden kom Sivert paa en Viinkjelder, hvor han gjerne har sit Standqvarteer, i Napperie med Bogtrykker Frantzen, som havde vundet fra ham to Rbd. i Polskpas. Sivert, som siden den Tid han er bleven Redektør, er stor paa det ved alle Leiligheder, truede Hans Frantzen med at see ind til ham i eet af de første Numere af den spanske Flue, i Anledning af hans nylig anlagte Trykkerie, men Bogtrykkeren løftede Haanden op imod ham og sagde: dersom din Bankrutspiller — din allemands Beskupper, ikke lader mit Bogtrykkerie være i Fred, saa skal jeg anlægge et Nævetrykkerie i dit Abekatansigt, saa du baade skal huske paa mine Næver og mit Trykkerie. Siden har man ikke mærket noget til at Sivert har skrevet Noget imod Bogtrykkeren.

I Klubben har der reist sig en stor Nævelusion imellem de Adelige og de Borgerlige, saa man mener, den vil dele sig i to Partier, og at vi med det første vil faae en adelig Klub. Det værste er, at her ikke findes saa mange af Nublessen, at Klubben vil kunne bestaae af lutter Adelige, men man skal være bleven enig om, at optage deri alle, som høre til de syv første Classer i Qvantitet som Adelige, og paa det Led kommer da ogsaa min Svoger Kammerraaden og begge Seketeere, hans Fettere, og Flere, ind i det adelige Hjørne. Desuden veed Du nok, at Jesper Vognmands Kone, siden hendes Mand

er bleven Herremand, lader sig kalde "Deres Naade", og saadanne Naader findes i vor Egn i Skokketal. Jeg misunder min Svoger ikke hans Lykke, den vil komme ham dyrt at staae, og vor Herre veed hvorledes det engang vil spænde af med den Casse, han har under Hænder. At der er Ugler i Mosen har jeg længe mærket, men siden han er kommen saa høit til Veirs, og hans Kone lader sig kalde Fru Kammerraadinde, har jeg ikke havt min Fod indenfor hans Dør. Han holder sig op med lutter Fornemme, og man maa i det mindste have et Raad for eller bag sin Titel, naar man skal kunne frikontere hans Huus. Sidste Pintseaften var jeg og Fikke hos ham, for at condollere ham til hans Geburtsdag, men hans Frue lod ham nægte hjemme, og da jeg næste Gang kom igjen, tog man imod mig, ikke som en Søster af Konen i Huset, men som om jeg var en Pjaltekræmmerske. Deres Lømmel af en Søn gjorde ikke andet end fnisede ved hvert fransk Ord jeg talede, og loe mig lige op i Ansigtet, da jeg condollerede hans Fader til hans Geburtsdag. Den Grønskolling vil nu være saa klog paa Alting, fordi han engang har gaaet i Constitutet, og lært at pluddre lidt. Men jeg gav ham det glatte Lag, og sagde til ham: "Mosie Louis, han er endnu alt for grøn om Næsen til at kunne lære mig at kompartere mig, og naar han har forsøjet hvad jeg har døjet, saa kan han snakke med." Han begyndte nu at skratte af fuld Hals, men jeg reiste mig og gik min Vei, uden at sige god Nat til de Gamle eller Unge, for jeg tænkde ved mig selv: som de Gamle sjunge, qviddre de Unge. Jeg kan overalt for min Død ikke lide den Fnisesyge, som i vore Dage græsserer blandt Skaboer og Damer. Det skal lade saa rask og ugenieret og fornemt, og Forældre devotere sig ordentlig over deres Børns Uforskammenhed og Næsviished. Men derfor gaaer det og som det gaaer. Ikke allene Pengene og Crediten, men ogsaa Respekten er fløiten. Den ene gjør Nar af den Anden, og det hedder nu ganske som der staaer i Visen:

Ærlighed rendes som oftest omkuld
Og Lasten med Fødder den træder;
Alt er tilfals og tilleie for Guld,
Skjøndt Retvished lønligen græder.

Kjeltringer leve i Fryd og i Gammen,
Dydige fældes med Løvet og Stammen.

Alvor og Lærdom kun agtes for Fjas,
Selv Visdom bespottes af Daarer;
Drengen nu spiller med Oldingen Bas,
Urevset han Høviskhed saarer;
Alting gaaer ud paa at svige sin Næste,
Ærlighed ingen nu gider at gjæste.

Livet at nyde i Sus og i Dus,
Derefter de Fleste nu hige;
Og medens den varer, den morsomme Rus,
Enhver lader Fem være lige;
Man suger og malker, piner og plukker,
Og bryder sig Pokker om Dyden sukker.

Indenlandske Efterretninger.

Igjennem det Kongel. Slesvig-Holsten-Lauenborgske Cancellie i Kjøbenhavn er, under den 18de September d. A., udfærdiget et Patent, saa lydende: "Det har behaget Hans Majestæt Kongen under 31te forrige Maaned allernaadigst at resolvere: At de Studerende, som ved en speciel allerhøieste Bevilling befries fra det anordningsmæssige toaarige Ophold paa Universitetet i Kiel, skulle i Fremtiden erlægge til det derværende Universitets-Bibliothek en Recognition, der i ethvert enkelt Tilfælde vil blive allerhøiest bestemt i Forhold til deres Formues Omstændigheder og til den i det toaarige Ophold manglende Tid."

Det, som bidrager meget til at oplive og forskjønne Frederiksberg Slots Hauge, ere Caninerne, paa Øen lige for Slottet, der i Sommer have formeret sig meget, og de fire deilige Svaner, der svømme omkring i Canalen, men som ikke synes at ville forplante her deres Art. I fordums Dage hørte Fasaner til denne Hauges Prydelser; men Fasangaarden er nu indrettet til andet Brug og Fasanbakken besat med Bænke for de Spadserende. Det er ellers mærkeligt, at af Springvande, hvoraf der for 50 Aar siden fandtes adskillige her, især lige for Slotsbakken, hvor nu de store Græspladse ere, findes ikke et eneste mere.

Enkelte Pladser i første Pladsloge i det Kongel.

Skuespilhuus bortabonneres nu til 1 Rbdlr. hver. Det synes at gaae med Pladserne i Comoediehuset som med Værelserne i Kjøbenhavn; de høie Priser tvinge Folk til at hjelpe sig med mindre Rum ligesaavel i Comoedien som hjemme, og der er ingen Tvivl om, at ved Logernes Bortleining under Haanden disse blive saa overfyldte, at det naturligviis maa skorte paa Pladslogerne.

Efter Beretninger fra London af 21 Septbr. er det endnu ikke afgjort, om de engelske Havne ville blive aabnede for udenlandsk Kornindførsel, og Hveden var igjen falden 10 Sh. Men ganske er Udsigten dertil endnu ikke forsvunden, da Høsten der i Landet først havde begyndt midt i September, og der den 21de endnu laae megen Sæd paa Marken. Imidlertid ere ogsaa i Kjøbenhavn Sædepriserne faldne noget igjen.

Island, den 13de Aug. Sommeren har været ualmindelig varm i det sydlige Island, skjøndt en stor Mængde Driviis omspænder Vestfiordene og Nordlandet, hvorved Græsset meget hindredes i at komme frem. Fiskeriet paa Sønderlandet har været rigt. Høeavlen er middelmaadig. — Omtrent 30 Hollandske Skibe siges at sidde fast i Drivisen. Nogle skulle være drevne i Land i Isefiords Syssel. — Tvende svære engelske Skibe, ladede med Tømmer, fra Nordamerica, ere strandede i Rangaawallar og Skaftefields Syssel, hvorved denne Egn er bleven forsynet med Tømmer. (Ribe Avis.)

Ribe. Den offentlige Examen, hvortil Indbydelse var skeet ved et Program af Cand. Theologiæ, Adjunct Hjort, (Vitæ asceticæ Latinorum cum re militari Romanorum comparatio) holdtes i Ribe Cathedralskole fra den 6te Septbr., og endtes den 21de med sædvanlig Høitidelighed. Skolens Rector søgte i en Tale at bidrage Noget til Besvarelse af det Spørgsmaal: Er den Aand, som nu hersker i Videnskabernes Rige, gavnlig, eller ikke, for dets unge Borgeres hensigtsrette Dannelse? Til Slutningen lykønskede han Adjunct Hjort med sin Ansættelse som Lærer ved denne Skole, hvorfra han i Aaret 1816 deponerede. Efter Talen blev den kronede Nationalsang udført tildeels af Skolens Disciple under Adjunct Hanssens Bestyrelse. Til Universitetet i Kiøbenhavn bleve 7 Candidater dimitterede, nemlig: Carl Adolph Hjort,

en Søn af afdøde Biskop og Ridder Hjort; Christian Frederik Julius Hammeleff, en Søn af Justitsraad, Doctor juris, Hammeleff, Amtsforvalter i Bredsted Amt; Christen Noe Tang, en Søn af afdøde Kammerraad Tang til Nørre-Vosborg; Jens Klint Bagger, en Søn af afdøde Pastor Bagger i Ballum; Werner Jasper Andreas Ramsing, en Søn af Gjestgiver Ramsing i Ribe; Andreas Christian Brøndsted, en Søn af Pastor Brøndsted i Varde, og Jens Hanssen Bierum, en Søn af Hr. Bierum fra Sønder-Fardrup.

Viborg, d. 26 Septbr. Paa det i Dag holdte Toftemarked vare Priserne almindelig følgende: Sæderug 3 Rbd. a 3 Rbd. 32 ß. Tønden; Brødrug 2 Rbd. 64 ß.; Byg 2 Rbd. 32 a 48 ß.; Havre 1 Rbd. 32 ß.; Kartofler 1 Rbd. 32 ß.; maadelige Æbler 64 ß. Skp.; Hørlærred 36 a 40 ß. Alen; Blaarlærred 24 a 28 ß.; Giæs 5 a 6 Mk. Stk.; Ænder 4 Mk. Parret; Smør 16 a 18 ß. Pd.; Ost 9 a 12 ß. Pd. Af Kreature vare mangfoldige. Køer kostede fra 18 til 36 Rbd. Stk., gamle dito fra 8 til 18 Rbd.; unge Stude 40 Rbd. Parret; Faar og Beder 3 a 4 Rbd. Stk.; gamle Heste fra 10 til 20 Rbd. Stykket.

Store Handlinger ere et Frø, der ofte først spirer og blomstrer Aarhundreder efter at det er blevet nedlagt, og, ligesom dette, kun af Tiden kan modnes. Hvad der først lykkedes Kong Frederik den Sjette, som Kronprinds, i Slutningen af det 18de Aarhundrede, at faae Vornedskabet ophævet, derpaa pønsede allerede 150 Aar tidligere een af hans store Forgjængere paa Tronen, Kong Christian den Fjerde, skjøndt forgjeves, da hans gode Villie strandede paa hans Tidsalders Aristocratisme og Egennytte. Paa Herredagen 1634 lod denne menneskekjerlige Konge Marskalk Urne gjøre de forsamlede Herremænd og Rigets Store det Forslag, at befrie Bønderne fra Vornedskabet der, hvor det endnu var gjeldende i Landet, nemlig i Sjælland, Lolland og Falster. Men de tilstedeværende 39 Stemmeberettigede vare saa deelte, at medens kun 3, Kronprindsen iberegnet, ubetinget samtykkede, 3 andre gave deres Samtykke med de Vilkaar: saafremt Kongen, Adelen

og Geistligheden overhoved giver sin Stemme dertil, 17 under Indskrænkninger og Betingelser, hvis Ikkeopfyldelse var at forudsee, og 16 andre forkastede Forslaget ganske og ubetinget. (Jvf. Etatsraad Engelstofts interessante Afhandling i Skandin. Liter. Selsk. Skr., 9 A. 1 H. S. 1—53, hvori de forskjellige Stemmer i Bilagene findes anførte, og som vidne om, hvor meget det Gode til alle Tider har havt at kjæmpe imod.)

Blandede Efterretninger.

Efter Indberetning fra Amtmanden over Hedemarkens Amt, i Norge, er stor Skade skeet ved Frostnætterne til 25de, 26de og 27de August. I Tønsæt, hvor Kornet stod ganske grønt, er saavel Straaet som Kjærnen tilintetgjort. I Stor-Elvedalen findes ingen Ager, som lover Saakorn, men Alt er saa yderlig bedærvet, at kun lidet Mere end Avner vil blive Tærskerens Løn. Saaledes og i Trysild. Paa disse Steder kan fornemmelig befrygtes, at og Potatos-Sæden er ganske uddød. Lidt bedre har det sig i Reendalen, Aamodt og Elverum, hvor vel Enkelte have lidt næsten total Ødelæggelse, og Ingen ganske er sluppen fri, men noget Mere er dog her end i Stor-Elvedalen levnet fra Fordærvelsen. Afgrøden i Soløer og Oudalen har og lidt betydeligt, skjøndt den ei nær saa haardt er medtagen. Ei heller har Leuten, Rommedal og Vang paa Hedemarken ganske undgaaet Indvirkning af Frosten.

Natten fra den 9de til 10de September steg Tepel, sandsynligviis som en Virkning af et Skybrud, saa stærkt, at Carlsbad blev oversvømmet i den Grad, at Gaderne lignede rivende Strømme, der reve Alting, endog nogle Huse, bort med sig. Alle Broerne bleve ødelagte; Vandet paa Markerne naaede til Toppen af Træerne, og 8 til 9 Boder med alle Varerne bortskylledes. En deel Qvæg omkom i Staldene og 2 Mennesker druknede. I 250 Aar har Staden ikke mødt en saadan Ulykke. — (Carlsbad er en liden aaben By i Bøhmen, beliggende imellem høie Bjerge og en snever Dal, ved Tepel, der løber midt igjennem samme, med 5000 Indbyggere. Den er især berømt af sin Sundhedsbrønd, der aarligen besøges

af 6 til 800 Mennesker. Navnet har Staden af Keiser Carl den Fjerde, der 1370 forfulgte en Hjort, som sprang fra en Klippe, der endnu kaldes Hirschsprung (Hjortespring), og forbrændte Fødderne i det hede Vand af en fremsprudende Kilde, hvilket gav Anledning til Sundhedsbrøndens Opdagelse. Denne har 59 Gr. Varme (Reaum.) og kaster Vandet med stærk Brag 5 til 6 Alen høit; en anden Kilde blev indrettet 1763; en tredie, som blev opdaget 1768, har $54\frac{3}{4}$ Gr. R. Varme, og en fjerde, som opdagedes 1758, kun 43 Gr.)

I sine Betragtninger over den af den brittiske Agerdyrkning fordrede Beskyttelse, anfører Forfatteren, Mr. Jacob, følgende: "Hele Engelland behøver aarligen 50 Mill. Qvarter Kornvarer. Regner man 5 Qvarter paa en Tønde, saa sees, at hele Engellands Skibsmagt ikke er tilstrækkelig til at forsyne det paa 3 Maaneder i et Aar; thi, efter parlamentariske Beretninger, kunne alle Skibe, under brittisk Herredømme, saavel i Europa som i Colonierne, ikke indtage mere end $2\frac{1}{2}$ Mill. Opgav man end al Handel, og befragtede alle vore Skibe ene med Korn, saa kunde de dog ikke tilføre os flere end $12\frac{1}{2}$ Mill. Tdr., d. e. en tremaanedlig Forbrug. I saadant Tilfælde maatte Engelland endnu frembringe en nimaanedlig Forbrug selv. I den yderste Nød, der nogensinde hjemsøgte Engelland, nemlig 1800 og 1801, da Priserne stode højest, var den største Mængde af fremmed Korn, Engelland nogensinde har erholdt, $4\frac{1}{2}$ Mill. Qvarter, d. e. en femmaanedlig Forbrug. Efter Gjennemsnittet af disse to Nødsaar beløb Indførslen for et Aar sig til $2\frac{1}{4}$ Mill. Quarter, eller lidet mindre end 14 Dages Forbrug." Vidner nu ikke, siger Torrens, hvad denne Alarmist fremfører, for at godtgjøre, at Indførslen maatte forbydes, paa det kraftigste mod ham selv? Da han veed saa godt, at det er ganske umueligt at indføre saa meget Korn, hvor kan han da frygte for, at vort Land vilde blive overøst med udenlandsk Korn, og vor hele Agerdyrkning ødelægges, naar vi aabnede den vore Havne? Der vilde jo i det allerhøjeste kun for 14 Dage, og i sædvanlige Aar maaskee ikke for 8 Dage, af vor aarlige Forbrug, være mindre at avle.

Ikke langt fra Simplon ad Italien til, ligger en Søileskaft af Marmor, som holder $4\frac{1}{2}$ Fod i Gjennemsnit, og 32 i Længde, paa de samme Vogne, som for 10 Aar siden førte den hid fra Steenbrudene. Den veier 916 Centner, og var bestemt til den af Bonaparte i Mailand begyndte Seiersvogn. Kun omtrent $\frac{2}{3}$ Dele deraf ere færdige, endskjøndt alle Materialierne dertil allerede vare udarbeidede, og hiint nu danner et selvstændigt Monument.

Efter Dr. Meziers Jagttagelser døe de fleste Mennesker Kl. 5, 8, 10 om Morgenen. Til disse forholdt sig Tallet af de om Eftermiddagen døende, som 40 til 60. Disses Dødstime vare Kl. 8, 7, 9. De Færreste døde om Morgenen Kl. 6, 9, 11, og om Eftermiddagen, Aften og Natten Kl. 1, 6 og 12. Aarsagen hertil søger Dr. Mezler i de electriske, magnetiske og barometriske Forandringer.

Den Kgl. Hauge i Paris har fra Sydamerica faaet en electrisk Aal, den første i sit Slags, der er kommen levende til Europa. Den yttrede sin Kraft paa en frygtelig Maade. Blandt andre anstillede ogsaa Dr. Janin de Saint Just Forsøg med den, og fik, i det han med begge Hænder tog fat i den, de electriske Stød, men da de bleve ham for stærke, var han ikke mere istand til at slippe Dyret, thi han blev betagen af en heftig Krampe; han trykkede derimod sine Hænder stedse fastere, og Slagene bleve stedse stærkere. Forgjeves raabte han om Hjelp; forgjeves raabte de tilstædeværende Læger: slip den! Han var ikke istand til at følge deres Raab, og vilde maaskee have tilsat Livet, dersom han ikke var falden paa at sætte Aalen i Vandet. Neppe brørte han det, saa afledede han det electriske Fluidum (eller var Aalen udtømt?), og Janin kunde nu slippe den. (Men kunde de tilstedeværende Personer ikke ved at berøre den electriske Fisk have afledet og formindsket den electriske Strøm?) Doctoren følte i adskillige Dage de meest levende Smerter, iiær i Skuldrene, og kunde i 24 Timer aldeles ikke bevæge den høire Arm. (Naar Sydamericanerne passere de Floder, hvori disse electriske Aal opholde sig, saa jage de først en Flok Heste rc. derind, paa hvilke Aalens Kraft udtømmer sig.) r— I H. Steffens's Schriften T. I. 1821, findes

en interessant Oversigt over de hidtil bekjendtgjorte Undersøgelser af de electriske Fiske, og en Beskrivelse over Structuren af den electriske Aals Organ, og de utrolige Virkninger, som Dyret, efter Humboldts nøiagtige Jagttagelser, formedelst samme, formaaer at frembringe. Man finder her de væsentlige Jagttagelser og Forsøg, som de forskjellige Lærde have gjort angaaende dette mærkværdige Organ. Men nu kan det ikke mere være paafaldende, at Electrometret ikke afficeres ved Fiskenes Electricitet, og behøver dette ingen konstig Forklaring, da ogsaa store Støtter enten aldeles ikke, eller kun i ubetydelig Grad, afficeres; men derimod maa, efter Videnskabens nuværende Standpunct, den hele Rakke af Forsøg nok anstilles endnu engang, for at udforske disse electriske Apparaters Forhold mod Magnetnaalen, hvorved endnu ikke færre Vanskeligheder ved dette gaadefulde Phænomen lykkeligen vil overvindes, og omsider vil endog en Relation imellem Magnetismen, Electriciteten og Nervefluidiumet, dersom et saadant gives, kunne udfindes.

Den nuværende Pascha af Ægypten, Mahomed Ali, har fra lav Stand opsvinget sig til Vicekonge, og ved sine Seire over de mægtigste Arabersiammer gjort sig virkelig berømt. Han har viist stor Iver for at forplante europæisk Cultur og Konster i sit Land, og allerede nydt mange Frugter deraf. Han har med Held indført Fabricationen af Krudt til det svære Skyts, ligesom og af fiin Indigo, Sukkerraffinaderier og Silkemanufacturer. Han ønsker stedse at kjende noget Nyt, og havde saaledes, efterat have hørt tale om Electriciteten, ladet komme to Electriseermaskiner fra Engelland, hvoraf den ene gik itu underveis, og den anden kom i Uorden. Ingen forstod at sætte den i Orden igjen, end ikke Paschaens Livlæge, en Armenier af Fødsel. Belzoni traf en Aften Paschaen og hans Omgivelse i sin Hauge ved Seraillet i Soubron, hvor de forgjeves bestræbte sig for at sammensætte Maskinen. Man anmodede Belzoni om at gjøre det, og han gjorde det med ringe Umage. Han lod derefter en Soldat sætte sig i en Frastand paa en Isoleer-Stoel, ladede Maskinen, og bibragte Soldaten et dygtigt Stød. Tyrken sprang med lydeligt Skrig op, hvorover Paschaen loe; men denne kunde ikke

forestille sig, at Maskinen i en saa lang Frastand, blot ved Communicationen af en liden Kjæde, havde bevirket Stødet, og nægtede dette som noget Umueligt. For at overtyde ham om det Modsatte, tilbød B. sig at gjøre en Prøve paa ham selv. Han tøvede nogle Øjeblik, men omsider besluttede han sig dertil, og satte sig paa Isoleerstolen, hvorpaa B. ladede Maskinen stærkt, og bibragte ham et dygtigt Stød. Han foer ligesaa forskrækket op som Soldaten, kastede sig derpaa i sin Lænestoel og brast i høi Latter. Han forundrede sig høiligen over denne Maskines Virkning paa det menneskelige Legeme, hvortil han ikke kunde begribe Aarsagen. — Belzoni forevifte siden Paschaen en hydraulisk Maskine, der kunde udrette med een Stud det, hvortil de i Landet sædvanlige Maskiner behøve fire Stude. Men da een af Belzonis Folk havde det Uheld at brække et Been ved denne Prøve, og Tyrkerne ansee slig ulykkelig Hændelse ved et begyndende Værk, for en slem Forvarsel, saa forkastede Paschaen denne Maskine, som han desuden allerede forud var indtagen imod.

Den russiske Senator Greve Gregoire Orloff har i det franske Sprog udgivet interessante Efterretninger om Kongeriget Neapel *); Frugten af hans Ophold der i Landet, hvor han kom i de fornemste Selskaber. Man seer af dette Værk, at der, under de spanske Konger, fra Carl V. til Philip IV., udgik fra Neapel allene i overordentlige Gaver (dons gratuits) 135 Mill. Scudi. Dette, i Forening med en forkeert Statshuusholdning, hyppige Smitter og Jordskjelve, sjeldent afbrudt Krig, maatte naturligviis forvandle et af de skjønneste Lande i Europa, selv under udmærkede Vicekonger, hvoraf adskillige bleve sendte did, til en Ørk. Forf. gjennemgaaer derpaa Rigets nyeste Historie. Dronning Maria Caroline og Ministeren Acton vare den franske Revolutions ivrigste Modstandere. Da Gjæringerne og Mistilliden tiltog oprettedes 1796 en Statsjunta eller et Statstribunal, hvori den blodtørstige Vanni havde Forsædet, og Giudobalde var hans

*) Mémoires hist. polit. & littér. sur le royaume de Neaples &c., 2 Vol. 1819.

Medhjelper. Alle Fængslerne fyldtes med Fanger i Tusindtal, som Vanni i 4 Aar lod vansmægte, uden at tage dem i Forhør. Skriget var endeligen saa lydeligt, at Tribunalet maatte ophæves, og Vanni i sin Fortvivlelse tog Livet af sig. Pengeforlegenheden, der fulgte af en forkeert Statshuusholdning og Rustninger, foranledigede nye Misgreb. Neapel havde den Gang 7 Banker, der nøde Almeenhedens fuldkomne Tillid. De bleve forvandlede til Hofbanker; Pensioner og Betalinger bleve anviste paa dem; Laan gjorte, og Papirpenge udstedte, der snart faldt til ⅒ Deel af deres Navnværd. En Armee paa 60—70,000 Mand blev udrustet; Kirker og Privatpersoner maatte hengive deres Sølv og andre Kostbarheder mod Papir, og af alle Grundeiendomme fordredes desuden en Tiendedeel. Saaledes stode Tingene, da Nelson seirede ved Abukir, og nu troede man det var den rette Tidspunkt at bryde løs. Men man manglede en Anfører, og fik een af Østerrige — Gener. Mack. Championet rykkede frem mod Hovedstaden; Hoffet flygtede til Palermo, medtagende 20 Mill. og alle Kostbarheder. Skibene og Canonbaadene bleve opbrændte, og faa Timer fortærede Frugterne af de udpressede Afgivter. Efterat de Franske havde indsat en midlertidig Regjering, stiftede Hoffet en Contrarevolution i Calabrien. De her forefaldne Rædselsscener beskriver Forf. med levende Farver. — Joseph Bonapartes og Joachim Murats Regjering var heel forskjellig. Den første, hengivende sig til sine Fornøjelser, overlod den til sine Ministere Salicetti og Røderer. Murat var ligesaa drivtig som hiin virksom, men istedetfor at give sin Stat gode Love og en god Forfatning, vilde han herske uindskrænket. Det var en Soldaterregjering, og hans Garde, som i Hovedstaden tilstededes Alt, lignede et Janitscharcorps. Imidlertid gik det især ud paa at udrydde Røverne, især i Abruzzo, hvilket Gener. Manche besørgede i 3 Maaneder. Efter Murats anden Formæling aabnede Napoleon en Brevvexling med Dronning Caroline i Sicilien, hvilken opvakte Mistro hos Murat. Alle Franske i Neapel bleve ham mistænkelige; de fleste maatte forføje sig bort, eller lade sig naturalisere, naar de vilde blive der. Hans paafølgende Vankelmodighed, der paadrog ham hans Undergang, er

bekiendt. Hans Gemalinde viste ved Tronens Fald mere Fasthed og Aandsstorhed end han. — Om Carbonari læses her følgende. Det er saavel et hemmeligt Selskab, som en Sect, der siden 1812 blev grundet, for at styrte Murat, som derfor ogsaa var dens Forfølger. Men 1813 deelte den sig i Secten Carbonari og Calderari. Da Ferdinand var kommen paa Tronen igjen, brød man sig, indtil Canosa blev Politieminister, Intet om dem. Men denne lod forfatte Lister over alle Røvere og Banditer, og oprettede af disse et nyt Selskab, som han selv var Overhoved for, og hvori ogsaa Calderari bleve optagne. Han kaldte det Calderari di Contrapeso. De maatte sværge paa blind Lydighed og Frimurernes Udryddelse. Han deelte dem i Curier, og lod 20,000 Flinter uddele iblandt dem. Dette skeete uden Kongens Vidende; Canosa blev paa Grund heraf afsat og landsforvist; begge Secterne droge imod hinanden. Mod Røverbanderne brugte Hoffet det Middel, at det tog Hovedbanden, under Brødrene Vardarelli, i sin Tjeneste, og brugte den til at udrydde de øvrige.

Fra Marts 1804 til Marts 1820 var der trykt paa det engelske Hovedbibelselskabs Bekostning 2,544,151 Exemplare af den hellige Skrift; regner man hertil 330,000 Bibeler eller N. T., der i forskjellige Dele af Europa bleve kjøbte og fordeelte paa dets Bekostning, ligesom og 800,000 Bibelexemplarer, som de medforbundne Bibelselskaber i alle Dele af Jordkloden have ladet trykke og sætte i Omløb, saa bliver Antallet i det Hele 3,774,151 Exemplarer. I de første Aar af sin Tilblivelse havde Selskabet anvendt 691 Pd.; i sit nu fuldendte 16de Aar 123,847 Pd. 12 Sh. 3 P., og i hele Løbet af de tilbagelagte Aar 828,687 Louisd'or paa Bibelsagen.

Engellænderne have bragt den Idee, at udfylde hver ledig Plads paa et Krigsskib med Artillerie, til saadan Fuldkommenhed, at de, istedet for at pryde Agterdelen med forgyldt Arbeide, besætte den med 16 til 20 Canoner. Saaledes var paa Lord Exmouths Skib, brugt ved Toget mod Algier 1816, hans eget Værelse besat med Artillerie.

De americanske Dampbatterier ere opfundne af den bekjendte Americaner Foulton; de sættes i

Bevægelse ved Dampe, have et tykt Brystværn, og ere besatte med Skyts af stærkeste Caliber. Det største svømmende americanske Dampbatterie skal være større end en Fregat, og virke med en Kraft, lig den, der sættes i Bevægelse af 100 Heste; det har et 12 Fod tykt Træbrystværn, fører 44 Canoner af svær Caliber, og er dækket mod Entring ved Strømme kogende Vand, der, ved en sindrig Indretning, øses af Kiedlen paa Fienden. Denne lille svømmende Fæstning kan i forskjellige Tilfælde være af stor Nytte, men til Kamp i rum Sø duer den ikke; desuden er der saa mange Smaaubeqvemmeligheder forbundne dermed, at Nytten ikke staaer i noget Forhold til Bekostningen. Foulton har ogsaa opfundet en anden Maskine, som han kalder Zitteraalen, der bestaaer af et svømmende Legeme, i hvis Indere findes en Flintehane til vilkaarligen at anbringe Antændelsen, saasnart den hele Maskine er bragt under de fiendtlige Skibe. De Forsøg, der ere gjorte dermed, bevise dens ødelæggende Virkninger, men det Vanskeligste er, at faae den anbragt under det fiendtlige Skib.

Ved Landsbyen Seyzeyrey (Pratum siccum), i Maas-Departementet, har man allerede længe mærket Spor til gamle Bygninger, og nyligen ved Pløining fundet en i Steen meget smukt udhuggen Statue til Hest, men som hist og her var bleven beskadiget af Plougen. Rytteren er saa stor som et Barn paa 6 Aar, bærer Krigskjortelen (sagum) og Halvstøvler (caliga). Hesten, ogsaa i formindsket Størrelse, er i fulde Fiirspring, og træder med Forbenet paa en flygtende Fiende. Efter Stillingen at dømme maa Rytteren have ført en Lantse.

Kjøbenhavns Børs, d. 2 October.

Cours. Hamb. 2 M. 258, a vista 261. Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 11 ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 73 a 73½. Nationalbank-Obligat. (af Laanet d. 4 Februari f. A.) 93 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 121½ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 13½ a 13¾. Svenske Sedler 65½ ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 80.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 6 October 1821.

Tidsalderens Sygdomme.

Høistærede Hr. Udgiver!

Jeg læste nyligen i en udenlandsk Journal, at vor Jordklode ikke er en livløs Masse, men et levende Dyr, og at dette uhyre Kræ mueligen endog kan være begavet med Fornuft. Bjergkjæderne ere dets Been, Jordarterne dets Kjød, Floderne dets Aarer, Skovene dets Haar, Vindene dets Aandedræt, de vulcanske Udbrud dets Luftbefrielser, Dunsterne Sveden, og dets Rotation om sig selv den fornødne Bevægelse. Det nærer sig af ødelagte organiske Legemer, spiser Keisere og Stoddere, Oldinger og Børn, Cedere og Moos, Lammegriffe og Myg, Elephanter og Maddiker. Mange Dele af dens Overflade hvile i dens egen Skygge eller i Natten; andre sættes i Virksomhed ved Hjelp af Sollyset. Ofte plages Jorden ogsaa af Vinde, som vi kalde Storme, men som ikke ere af lang Varighed, og sjeldent foraarsage Obstructioner eller Hypochondrie. Den har følgeligen alle Særkjender af et Dyr, og naar Mennesket er en Mikrokosmus, saa maa den være en Megakosmus. Det er derfor intet Under, at vi finde denne ærværdige Matrone i velsignede Omstændigheder, og engang uformodet ville erfare hendes Nedkomst. Magskee bærer hun en ganske ny liden Olymp med alskøns Over- og Underguder i sit Indere. Omkring hende løbe allerede hendes ældre Børn: Jupiter, Saturn og Uranus, Venus, Merkur, Mars, Juno, Vesta, Pallas, Ceres, og ved Saale mumles om en Unge, der skal kaldes Plutus, og som i Jorden skal nærme sig Nordpolen og foranledige de magnetiske Natursyner. Skal man troe nyere Grandskere, saa findes der i Jordens Mave en anden Planet, der, efter Niels Klim, skal kaldes Nazar. Efterat jeg havde læst denne Idee, fik jeg Øje paa Dr. C. F. Simonsens interessante Skrift: Sammenligning imellem Planterne og Dyrene, og der finder jeg da, at ligesom Jorden ligner Mennesket, saaledes ligne Planterne ogsaa Dyrene. For kun at nævne eet Exempel: Vestenvinden er gunstigst til Plantens Frugtbarhed; paa de vestlige Søkyster ere ogsaa Indvaanerne meest frugtbare, og det er fugtig Varme, som bidrager hertil meest. I en Dam med varmt Vand har man bemærket den største Frugtbarhed blandt Fiskene, og et Spørgsmaal bliver det, om ikke den varme Theedrikken hos Chineserne har Deel i den hos dem saa store Befolkning? — Alle disse Ideer bragte mig omsider paa den Tanke, at undersøge om man ikke ligeledes kunde udlede af Tidsalderens Beskaffenhed en Lighed imellem denne og et levende Dyr, og jeg smigrer mig med, ikke at have været aldeles uheldig i mine Bestræbelser. Jeg har fundet, og troer at skulle bevise hvad jeg har fundet, at hos ænhver Tidsalder maa Sundhed og Sygdom blive frembragte af een og samme Kilde: af indvendige og udvendige opvækkende (inciterende) Kræfter, hvilke, naar de virke stærkt, foraarsage

phlogistisk eller sthenisk Beskaffenhed, og, naar de virke svagt, eller ganske mangle, asthenisk Beskaffenhed. Jeg forbeholder mig at udvikle mine Grunde for denne Sag i en lærd Afhandling, som jeg agter at forsvare offentligen. Men indtil dette skeer, kan jeg dog ikke undlade at meddele her Deres Læsere et Omrids af vor Tidsalders Pathologie eller Sygdomslære.

Det er vist, at vort Olds Beskaffenhed er sthenisk. Ligesom det menneskelige Legeme ved alt for megen Næring kan samle for meget Blod og for mange Vædsker, der tilsidst kunne blive det skadelige, saaledes har vor Tidsalder, ved for megen Forfinelse, Oplysning, Folkeforædling faaet for megen Sundhed, og denne overvættes Sundhed, som siden skulde modificeres ved idelige Aareladninger og antiphlogistiske Curer, har frembragt adskillige Sygdomme, af hvilke jeg her vil nævne de vigtigste.

Krampe (Spasmus) saavel i moralsk, som intellectuel Henseende. En Følge deraf er de mange Mirakelcurer, som især en Fyrste von Hohenloh, om hvilken allerede Evald har sagt — "der frißt mir Denmark wie ein Salat" — i denne Tid udmærker sig. — Fremdeles Mysticismen, der spøger baade i Vers og Prosa. — Den dyriske Magnetisme med alle sine Vidundere, som hidtil næsten ingen har været saa klog paa som Dr. Kluge.

Guulsot (Icterus eller morbus regius) er en Sygdom, som vor Tidsalder især laborerer af, og hvortil Aarsagen er Galden, der løber alt for stærkt over, udbreder sig i Blodet, og volder, at Alting forekommer Patienten gult og gustent. Som oftest troer han, at det er Gjenstandene selv, som have denne Farve, skjøndt det er hans eget Øie, som er Skyld i, at de have den. Det Værste er, at vor Tidsalder plages baade af den gule (I. flavus) og den sorte (I. niger) Guulsot. Dette er ogsaa Grunden til, at Sørgespil, hvori man, à la Kotzebue, myrder og dræber meest, ere de af Almeenheden meest yndede, og at mange Folk længes saa inderligen efter Krig og Massacre. Om vi Europæere have faaet denne Syge fra Tyrkerne, eller om Tyrkerne have faaet den fra os, er vanskelig at bestemme — nok er det, ingen Quarantaine har kunnet

beskytte os derimod. Den antiphlogistiske Methode, som Pengeaareladninger, Sultecurer ꝛc., synes at være et specifisk Middel mod denne Sygdom.

Vandskræk (Hydrophobia) er en Syge, som vor Tidsalder af og til føler Anstød af, især i poetisk Henseende, men den er dog hos Poeterne forskjellig fra den sædvanlige Hydrophobia deri, at de ikke frygte for Vand, men tvertimod holde meget af at gjøre deres Producter saa vandede som muligt; men hvad Raseriet og Afsindigheden angaaer, da ere de i hiin som i denne lige store. Hos de gamle Nordboer, som allerede sporede denne Syge, kaldtes den Berserkegang, men de Nyere kalde den ligefrem Begeistring, og Damerne beundre saadanne Patienter som høit begavede Mennesker eller Orakler. Endnu har man ikke opdaget noget specifisk Middel derimod, thi den gode Smags Bella Donna, eller den sande Critiks Brandjern, kan ikke faae Bugt med den; Tiden synes her at være det bedste og eneste Lægemiddel.

Rosen (Erysipelas, Ignis sancti Antonii) hører til Tidsalderens almindelige Svagheder. Naar man seer den i Ansigtet, skulde man troe, at den var Sundheden selv, men denne Rødme, som kun af utidig Skjæmt kaldes af Lægerne Rosen, burde snarere hedde Skarntyden, thi den er kun en betændelsesagtig Hovenhed, en Rose, som kun blomstrer i en meget usund Bund. Men det ligger nu engang i Tidsalderens Natur, at den gjerne vil synes anderledes end den virkelig er.

Galdefeber (Febris biliosa) er Tidsalderen ogsaa meget udsat for, og dens Særtegn er, at Patienten føler indvortes en brændende Hede, medens han udvortes er ganske kold. Denne Feber yttrer sig især i meget høi Grad hos Tidsalderens Journalister og literaire Stridshelte. De betages stundom deraf i saa høi Grad, at de, ligesom i Vandskræk, bide og giøe som gale Hunde. Det bedste Middel mod denne Syge ere styrkende Fødemidler; den antiphlogistiske Methode, Sultecuur ꝛc., forværrer kun det Onde. I det Hele synes den at være baade endemisk og epidemisk. Blandt alle Stænder og i alle Classer finder man nu saadanne Patienter, hvorved ofte hele Byer blive til Daarekister.

Man har villet paastaae, at vor Tidsalder ogsaa har stort Anlæg til Svindsot og Tæring (Atrophia, Pthisis), men hvorledes dette nu er eller ei, saa maa den have en meget stærk Constitution, thi den har nu læret i mange Aar, og burde, efter alle Symptoner, allerede længe været saa udtæret som en Mumie. Uagtet det mueligen kun er et konstigt Liv, den har, der opholdes ved konstige Midler, saa lever den dog, og man har jo seet endog virkelige Svindsottige blive meget gamle.

Men jeg afbryder her min Fortegnelse paa vor Tidsalders Sygdomme og Svageligheder. Det kan være nok til Prøve. I mit udførlige Værk skal jeg undersøge dem omstændeligere.

Aurelius Parcelsus,
Lægevidenskabelighedens Dyrker.

Indenlandske Efterretninger.

Den 6te September var Generalforsamling i det Kongel. octroyerede danske asiatiske Compagnie, hvor Directionen foredrog, at fra 38 Interessentere var indkommet Forslag, ved den forestaaende Compagnieauction ikkun at sælge $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{3}$ Deel af Ladningen. Den bestandige Commission var af den Mening, efter Conventionens 41de §. at overlade det til Directionens Conduite, at bestemme saavel Auctionsconditionerne som Qvantiteten af Salget. Generalforsamlingen besluttede, at det skulde have sit Forblivende ved Conventionens 41de §. (Udfaldet viste, at hiint Forslag var overflødigt; thi de fleste Varer maatte ved Auctionen gaae af Mangel paa Kjøbere ind igjen.) — Den 27de September var atter Generalforsamling, hvori Directionen foredrog: at den havde constitueret Fuldmægtig H. C. Buch som Materialforvalter, og tilstaaet ham en Gratial af 400 Rbdlr. i Sedler, og en aarlig Løn i Fremtiden af 200 Rbdlr. Sølv. Eqvipagemester P. D. Kierulf har ligeledes erholdt en Gratial af 200 Rbdlr. i Sedler, og nyder aarligen 200 Rbdlr., ved hvilken Foranstaltning Compagniet nu sparer aarligen 1600 Rbdlr. Sølv. — I Canton har Capitain Stage tilligemed Supercargen betalt Compagniets Gjeld med paaløbne Renter; men derimod optaget der, mod deres Obligation, paa ny et Laan af 96,000 Piastre. — Commerceraad Mourier, Compagnie-Secretair, var indkommen med en Forestilling om, at han har et Tab af 4000 Rbdlr., og at han ved Arbeide, han ikke var nødsaget til at forrette, har sparet Compagniet 4000 Rbdlr.; og med Hensyn til at han i Aaret 1819 havde erholdt en Gratification af 500 Rbdlr. Sølv, udbad han sig en ligedan Sum for Aarene 1820 og 21. Det blev overladt den bestandige Direction at bestemme denne Gratification. — Fra Capitain Tiock var indkommen en Ansøgning, hvori han anholdt om en Gage for de 7 Aar og 8 Maaneder, han havde været i Fangenskab paa Java; om en Douceur for de Lidelser, han har maattet taale der i den Tid, og om den Halvførings-Douceur, som Capitain Ørgaard og Capitain Stage havde erholdt, og som beløb sig til 1750 Rbdlr. Sølv. Hvad den første Punct angaaer, da erklærede Directionen, at det allerede i Generalforsamlingen i Januari Maaned d. A. var bleven bestemt, at han skulde have 4 Holl. Dollars dagligen; om han skulde have en Douceur, blev overladt til Generalforsamlingens Bestemmelse, og ved Ballottering blev nu, med 17 Stemmer mod 51, besluttet, at han ingen skulde have. Føringsdouceuren derimod skulde han erholde, imod at give sit Revers for, at han nu ingen videre Fordring havde til Compagniet. — Efter Evaluationen er hver Actie anslaaet til 185 Rbdlr. Sølv eller 246 Rbdlr. i Sedler. — En Interessents indgivne Forslag om, at modtage Compagniets Actier som Hypotek for kjøbte Varer paa dets Auction, blev af Generalforsamlingen forkastet. — Efter den fremlagte Pensionsliste beløber samme sig til 2764 Rbdlr.

I disse Dage døde Chefen for et af de meest anseete og soliteste Handelshuse i Kjøbenhavn: Grosserer A. L. Schmidt. Hans Handelsfælle, Andresen, fandt for endeel Aar siden sin Død paa en Overfart over Beltet, da han vilde aflægge et Besøg hos sin Paarørende. Andresen & Schmidts Handelshuus er eet af de faa, der have undgaaet Tidens Storme, og overlevet de vigtigste og ældste i Kjøbenhavn.

C. Dunzfeldts sørgelige Død anmeldes i

Calcutta Journal af 11 Jan. 1821 paa følgende Maade: Paa Manilla faldt blandt de ulykkelige Offere i det Blodbad, som dette Lands egne Indbygger anrettede den 9de October 1820, Joh. Christ. Dunzfeldt, født i Kjøbenhavn. Samfundet har tabt i ham en blid, godhjertet og virkelig hæderværdig Mand, en oprigtig Ven og en elskværdig og indsigtsfuld Fælle; hans Venner Een, som de længe ville begræde, og hans Frænder et trofast Lem af deres Familie. Han blev myrdet, tilligemed 6 andre Europæere, i sit eget Huus, og bragt til sit Hvilested om Natten, uden at en Ven kunde fælde Taarer eller strøe Blomster paa hans lemlæstede og vanhældede Legeme. En hengiven Ven af ham paa Manille, der har kjendt og elsket ham i levende Live, offrer hans Minde denne Skjærv.

Man har beregnet, at syv af de betydeligste Huse i Kjøbenhavn eiede før Krigen tilsammen omtrent 10 Millioner Rdlr. D. Cour., eller henved lige saa meget, som hele den i Omløb værende Masse af Rigsbanksedler nu udgjør, endog til en pari Cours.

Begjerligheden efter at see det eengang udpebne, men nu omarbeidede Syngestykke: Den lille Rødhætte, opføre forleden Aften, var saa stor, at en Parquetbillet blev underhaanden betalt med 3 Rbdlr.! Imidlertid gjør dette Tidsalderens Sædelighed saa meget større Ære, som de formeentlige usædelige Steder i Stykket ere blevne udeladte. Stykket, eller rettere, Musiken vandt udeelt Bifald.

Uagtet Stilheden, som en Følge af Standsningen i Handel og Skibsfart, er stor i Kjøbenhavn, saa afbrydes den dog ved den uophørlige Raaben paa Gaderne, som i den senere Tid har tiltaget meget. Foruden de almindelige Raab med Tørv, Fisk, Æg, Frugt, ere nu følgende komne til: Sand! Melk! Kauf! Kauf! (Gibsfigurer) Slotsvand! o. fl. Naar til denne Vocalmusik kommer Fodpostens Klingren med Klokken, saa er det en Janitscharmusik, som en Provindsbeboer, der længe ikke har været i Kjøbenhavn, maa finde meget besynderlig.

Hovedstadens Indbyggere kunne nu, som bekjendt, mod en billig Betaling, blive forsynede med det saakaldte Slotsvand. Efter de af Prof. Ørsted anstillede, og af Conferentsraad Callisen bekjendtgjorte chemiske Forsøg, indeholder dette Vand omtrent $\frac{1}{4000}$ Deel kulsur Kalk, og ingen saltsuur Kalk, men en stor Mængde saltsuur Kali; af Kieseljord findes deri kun ringe Spor. Af Jern indeholder det saa lidet, at det maaskee ikke udgjør nogen Milliondeel af Vandets Masse, og de faste Dele deri udgjøre ikke meget over $\frac{1}{2000}$ Deel af Vandets Vægt. Resultatet af alle de anstillede Forsøg tilsammentagne er: at naar Springvandet og Pumpevandet er reent, har det noget Fortrin for Slotsvandet, som dog indeholder noget Gips og flere faste Dele.

Den gamle Sætning: Alting har sin Tid, hvoraf man igjen har dannet det Ordsprog: hver Djævel regjerer sin Tid, stadfæster sig nu omstunder i flere end een Henseende. I fordums Dage vare Leierne paa en vis Maade subordinerede Huuseierne, og at fæste Værelser var en sand Plage, da man ofte maatte underkaste sig et ordentligt Forhør, for at godtgjøre, om man havde Børn, om man var en stille og rolig Familie o. s. v. Nu har Bladet vendt sig. Leierne foreskrive Eierne Love, og de Artikler, som Aviserne findes meest opfyldte med, ere Tidsskrifter, Legebilletter og Værelser. I Dag (d. 4 Oct.) — 288 Timer før Flyttedagen — ere 96 forskjellige større og mindre Leiligheder averterede tilleie i Adresseavisen! og endog brillante Boutiquer paa Østergaden, hvor tilforn saa at sige hvert Hul i Muren fandt en Leier, staae nu ledige. Hvad her i Skilderiet allerede længe har været forudsagt, synes nu at gaae i Opfyldelse. Huusleien maa nedsættes, naar ikke Huusleilighederne for en stor Deel tilsidst skulle blive staaende ledige; thi de overstige endnu langt Fredspriserne, og Folk nødsages derved til at lade sig nøie med færre Leiligheder. Luxus med Værelser er ogsaa noget, som lettest lader sig indskrænke. De fleste Gaarde og Huse, som ere byggede efter 1795 og 1807, ere imidlertid indrettede efter og beregnede paa ganske andre Tider, end de, vi nu opleve. Huusleiens Fald vil og har tildeels allerede virket til-

baze paa Eiendommene, som nu ofte sælges under den halve Assurancesum. Det vil tilsidst gaae med Eiendommene i Kjøbenhavn, som med Eiendommene paa Landet, saafremt Indtægten deraf skulle vedblive at falde, medens Udgivterne stedse vedblive at være de samme.

Uagtet vi i Aar hverken have havt synderlige mange Jordbær og kun faa Kirsebær, saa have vi dog faaet en langt større Deel Æbler og Pærer, end man havde ventet; derimod udeblev de til Syltning brugelige sorte Kirsebær næsten ganske. Af Ananas kan faaes hos Frugthandlerne nogle af maadelig Størrelse — men til 5 Rbdlr. Stykket. Af Skibsfrugt er der kommet endeel hertil. Ellers er Frugten temmelig dyr. En Skjæppe Æbler 6 til 8 Mk. og Pærer 2 Rbd. Af Svedskeblommer falde næsten ingen i Aar, men derimod mange af de saakaldte Æggeblommer.

Svendborg, d. 28 Septbr. I Dag var det her en i sit Slags eneste Festdag, da Byens nye Assistentskirkegaard blev indviet. Kl. 10 begyndte begge Kirkers Klokker at forkynde Høitideligheden, og Enhver stræbte at komme til Kirkegaarden, for at overvære Festligheden. Paa den høie Bakke paa Kirkegaarden var truffen passende Anstalter til Handlingens Udførelse. Man bragte det første Liig — forhen afg. Rektor v. Stockens Enke — paa Pladsen. Derefter fremtraadte Hr. Pastor Krebs for Kisten og ved en skjøn Tale indviede Kirkegaarden. For og efter Talen blev af et betydeligt Chor af Damer og Herrer, under Akkompagnement af Musik, tvende smukke af Hr. Justitsraad Haste forfattede Psalmer afsjunge. Liget blev nu ledsaget under Sang og Musik til Graven og saaledes paa den høitideligste Maade jordet. Sørgeskud bleve affyrede før og efter Handlingen. Enhver i denne tilstedeværende store Forsamling var vist nok stemt til de alvorligste og høitideligste Betragtninger over Handlingens Hensigt, og kunde ei andet end føle Psalmens saa betydningsfulde Ord:

"Her vi vor trætte Krop indvie
I Jesu Navn et Hvilested:
Her skal vort Støv Basunen bie,
Som kalder os til Herlighed;
Vort Øie seer vor Mester da,
Hvis Blod har farvet Golgatha."

Det skjønne Veir bidrog meget til Høitideligheden heldigere Udførelse; imidlertid vare i paakommende Tilfælde Telte opreiste. — Hvad denne Kirkegaard i sig selv angaaer, da er samme for sin Beliggenheds og Indretnings Skyld maaskee den smukkeste. Den ligger uden for Gierritsport i det saakaldte lange Stræde; saasnart Man træder ind i Strædet, seer Man ligefor den særdeles store og smagfulde Stakkit-Port med Laager paa begge Sider. Ud til Veien er alt Hegnet af stort Egestakitværk; men de øvrige Sider indhegnede med store beplantede Volde. I den sydlige Side er af Naturen en særdeles høi Bakke, der yder Øiet den skjønneste Udsigt til Søen og de forbiseilende Skibe, Byen, Langeland, det skjønne Thorseng, Thurøe, ja endog Ærøe. Bakken er besat med smukke Bænke, flere smukke Broer ere opførte over de Grøfter, der gjennemskjære Kirkegaarden, for at aflede Vand, saa det Utidige i Nogles Spot over Fladens Fugtighed vil bortfalde. Gangene, der ere brede og paa engelsk anlagte, ere beplantede med mange Slags sjeldne Træer og Buskværter; Lystqvarterer med Bænke ere ogsaa anlagte. Kirkegaarden er af over 8 Tdr. Lands Størrelse. Kun ene stødes Synet af et gammelt slangebugtet Torngjerde ind til Kirkegaarden, som Eieren ikke har villet tillade borttaget, og en lige Vold i dets Sted opført. Længe har Kirkegaarden været en smuk Spadseregang, men vil herefter endnu mere blive det, naar flere Døde ere jordede: "og under den grædende Piil, Cypressen og Rosenbusken kan omvexle Sorg med Fryd, Veemod med Haab, Taarer med Trøst!" Her vil nu den Fattige turde hvile sine Been ved Siden af den Riges, da ingen Forskjel gjøres paa Rang og Stand, uden at særlige Gravsteder kjøbes. — 4 eller 5 Gaardskarle have her vundet de 4000 Rbd. i Klasselotteriet.

Odense. Ligesom ifjor, skeete Overgangen fra det sluttede til nye Skoleaar i vor Kathedralskole i en offentlig Forsamling, som holdtes i Gaar paa Gymnasiets store Auditorium, med en for de tilstedeværende Ældre og Yngre lige opløftende Høitidelighed. Efter aflagt Prøve paa Disciplenes roesværdige Fremgang i Sang og Musik, opfordrede Skolens Rektor, Hr. Professor Sartorph, R. a D., i den hjerteligste og faderligste Tiltale

de Unge til nøieste Selvprøvelse over Anvendelsen af den svundne Tid, og til at fatte de helligste Forsætter for Fremtiden. Ved de opslaaede specielle Karakteerlister for hver særskilt Klasse, samt de fremlagte Protokoller aflagdes Regnskab for Udfaldet af den tilendebragte Heelaars-Examen, ligesom og de Disciple, der havde udmærket sig enten ved en større eller mindre Grad af Flittighed, bleve offentlig nævnede af Rektor, hvorefter Translokationen i Klasserne selv foretoges. Handlingen begyndte og endtes med en skjøn Kantate, opført af Disciplene selv, under Veiledning af Læreren i Sang og Musik, Hr. Organist Foersom.

Sæbye, d. 27 Septbr. Søndag Aften den 23de Dennes, Kl. 7 enhalv, udbrød Ild i Bager Rasmussens Huus, der næsten i samme Øieblik angreb Kjøbmændene Andreas Aabels og Schunchs Baghuse, og inden en halv Time tillige Apothekerens, Farverens og Møller Hans Aabels, ja selv en denne sidste tilhørende Lade, der var adskilt i betydelig Frastand ved den imellem løbende Aae. Hele Byens Huse vare nu øiensynligen truede med Undergang, især da her ikkun var tvende Sprøiter til at slukke paa saamange Steder og afholde Ilden fra de tilstødende Naboehuse; men reddet ved det altstyrende Forsyns Varetægt, og ved Brandfolkenes som enhver Mands Anstrængelse, — der blev end mere opflammet, ved at Byefogden i Frederikshavn, Major og Ridder Westenholz, inden 1½ Time stod her, i det meest truende Øieblik, til Alles Beundring, med tvende Sprøiter, og ved disse, vel ledede ved det medhavende Mandskab, under hans raske sindige Anførsel, bidrog betydeligen til at slukke — blev dog afværget at ikke Ilden greb videre om sig, da paa samme Tid fire Huse, skjøndt oftere angrebne, blot ved Beboernes egen virksomme Anstrængelse bleve reddede. — Bager Rasmussen og Andreas Aabels Huse opbrændte imidlertid ganske; den første maatte med 5 Børn forlade Huset, og den sidste saae hans betydelige Indboe, Vareoplag, hjemhøstede Afgrøde, Vogne, Avlsredskaber, ja selv een af sine Køer opbrænde, uden at kunne redde noget af Betydenhed.

Blandede Efterretninger.

De til Stockholm indløbne officielle Rapporter fra de Nordlandske Provindser, i Særdeleshed Norbottens og Jemtelands Lehne, indeholde de meest sørgelige Efterretninger om Udsigten til den forestaaende Kornhøst. Den 7de Juli frøs det endog saa stærkt i Torneå, at Søen havde fuldkommen lagt sig, og at ingen Fartøier kunde komme frem eller tilbage. — (Torneå, den nordligste Stad i Europa, under 65° 50′, ligger 152 Mile fra Stockholm, har 630 Indbyggere, og en Havn, der søges af Norske, Russer og Lapper.)

I Rusland gives 34 betydelige Bibliotheker, Konst- og Naturaliesamlinger, og andre videnskabelige Archiver, foruden mindre private Samlinger. 1) Det Keiserl. Bibliothek i Eremitagen i Residentsen, opstillet i adskillige Værelser, indbefatter 300,000 Bind, hvoriblandt den Büschingske, Diderotske, Voltairiske og d'Alembertske Samlinger udgjøre et betydeligt Antal. Skade at det ikke er begvemt ordnet, og Bogelskere tilgjængeligt. Det er rigt paa sjeldne og kostbare Værker, har 2 Bibliothekarer, og bliver endnu stedse forøget. 2) Det Zaluskiske, nu ligeledes Keiserlige Bibliothek, ved den Newskyske Perspectiv i Petersborg, opstillet i en smagfuld Bygning. Den tilhørte fordum Republiken Polen, og blev bragt hertil 1799 fra Warschau. Det indeholder Bøger i alle Lærdomsfag, i de lærde, europæiske og orientalske Sprog, indbefatter 300,000 Bind, mange Haandskrifter, og de ældste, sjeldneste Værker, og er opstillet efter Videnskabsfagene til offentligt Brug. I hver Etage fylder det en Rotunde og 2 Sahle. Defecterne blive, saa meget som mueligt, completteret, og nye Værker aarligen anskaffede. — 3) Storfyrste Constantins Bibliothek bestaaer af 30,000, ligeledes i Petersborg. Det indbefatter især historiske, diplomatiske og militaire Bøger. — 4) Videnskabsacademiets Bibliothek sammesteds, næst begge de Keiserlige, eet af de talrigeste, da det indbefatter over 60,000 Bind. Deriblandt findes 3000 Bind sinesiske, manschuriske og andre asiatiske Manuskripter, og en fortræffelig Samling Originalmalerier af Sommerfugle, Planter og andre Naturalier fra Mad. Merian og Dr. Fothergill. De russiske Værker

(omtrent 3000) ere opstillede for sig selv. — 5) Bibliotheket i Alexander Newsky's Kloster sammesteds, meget talrigt, med mærkværdige slavoniske Haandskrifter, Concilieacter 2c. — 6) Det Keis. Cadetcorps's Bibliothek i Petersborg indbefatter over 12,000 Bind og forøges aarligen. — 7) Det fri oeconomiske Selskabs Bibliothek sammesteds, ikke meget talrigt, men udvalgt, og meest bestaaende af Værker, hørende til Faget. — 8) Det medicinske Collegiums sammesteds. — 9) Det ny Universitetsbibliothek, allerede voxen til 11,000 Bind. — 10) Over 20 store Privatbibliotheker, der indeholde mange sjeldne og vigtige Værker. — Især mærkværdigt er den forrige Dubrowskyske, nu Keiserlige, Manuskriptsamling, hvori blandt andre et, med Hensyn til sit Omfang og sit Indholds Vigtighed mageløst Forraad af berømte europæiske Fyrsters, Statsmænds og Lærdes egenhændige Breve og Skrifter. — 11) Universitetsbibliotheket i Moscau, og det formedelst sine græske Haandskrifter fra Bjerget Athos mærkværdige Synodal-Bibliothek, men som har mistet meget ved Branden. — 12) Det Demidowske Bibliothek, ligeledes i Moscau. — 13) Bibliotheket i Astrachan og Kasan, hvoraf det første indbefatter mange persiske og tatariske Haandskrifter. — 14) Universitetsbibliotheket i Dorpat, der, tilligemed den Samling af 6000 Bøger, Storfyrste Constantin har foræret samme, nu allerede indbefatter langt over 80,000 Bind. — 15) Universitetsbibliothekerne i Åbo, Wilna og Charkow. — 16) Stads-Bibliotheket i Riga, der indbefatter mange sjeldne Værker, og er opstillet i en ny, smagfuld Bygning. Hvert nyt Medlem af Magistraten og Ministeriet, er forpligtet til at give til samme en Bog eller et Værk. Blandt andre Mærkværdigheder indbefatter det ogsaa Originalen af et Brev fra Luther til Magistraten i Riga, i Anledning af en af Magistraten fordret luthersk Præst. — 17) De to Skolebibliotheker i Riga, og et i den Keis. Hofret sammesteds. — 18) Det Keis. Videnskabersacademies Naturalie- og Konstcabinet i St. Petersborg, der ogsaa indbefatter en rig Samling af Oldsager, Mynter, Modeller, Konstværker, Instrumenter o. desl. Mineralsamlingen indbefatter over 10,000

Guld- og Sølvertsstykker, og mange Sjeldenheder; Planteriget henved 20,000 Stykker; Dyreriget næsten Alt, som ansees for sjeldent og mærkværdigt, blandt andre de Ruyschiske anatomiske Præparater; 5000 udstoppede og i Viinspiritus opbevarede fiirføddede Dyr, 1200 udstoppede Fugle, 500 Fiske 2c. — 19) Oldsagernes Museum i det Tauriske Pallads i St. Petersborg. — 20) Universitetsmuseet i Moscau, der bestaaer af et rigt Naturaliecabinet, og Samlinger af Modeller til Maskiner, af Mynter, Medailler, physic. og mathematiske Instrumenter og andre Konstværker, men som meget har lidt ved Branden. Det første indbefatter 40,000 Ertsstykker. — 21) Bjergcadetcorpsets Mineral- og Modelsamling i St. Petersborg. — 22) Det medicinske Collegiums Præparat- og Instrumentsamling sammesteds, som indbefatter saare mange og sjeldne Stykker. — 23) Det Keis. Billedgallerie i Eremitagen i St. Petersborg, der indbefatter over 4000 Malerier af forskjellige Skoler, en Samling fortræffelige Tegninger af mange og store Mestere, og over 30,000 Kobberstykker. Desforuden finder man der 15,000 Gemmer, et Mynt- og Medaillecabinet af russiske Mynter fra alle Aarhundreder, en Konst- og Modelsamling, et naturhistorisk Cabinet, et Cabinet af antike og moderne Kostbarheder, Billedhuggerarbeider 2c. — 24) Museerne i Greverne Tschernitschews, Stroganows, Besborodkos, Scheremetjews og Fyrsterne Jussupows og Beloselsky's Palladser i St. Petersborg, der alle indeholde et udvalgt og tildeels meget kostbart Forraad af Malerier, Kobberstykker, Billedhuggerarbeide, Gemmer og Kameer, Modeller, Instrumenter, Mineralier, Vaser, Kobberstykker, russiske og sibiriske Oldsager 2c. — 25) Admiral Moadwinows herlige Maleriesamling, næsten mageløs og classisk. Den indeholder fortrinlige Mesterstykker fra det 14de og 15de Aarhundrede, og henved 700 Originaler. — 26) Greverne Romanzows og Rasumowsky's og Fyrsten Gallizins Cabinetter ere især rige paa Natursjeldenheder, fortrinligen Mineralier. — 27) Geheimeraad v. Karsakows Samling af Konst- og Oldsager, saavelsom Gener. v. Suchtelens Myntsamling. — 28) Den Olsufiewske Samling af Kobberstykker, ligeledes, som begge de forhen nævnte, i St. Petersborg, er, næst det Keiserlige,

unægteligen den talrigeste og udvalgteste. — 29) Det Himselske Museum, og Dr. Behrens's Konst- og Naturaliesamling i Riga. — 30) Bergmanns Mynt- og Naturaliecabinet, saavelsom den Essenske Samling af Haandbreve fra lærde Mænd, sammesteds. — 31) Munkeklosteret Petschersky's Bibliothek i Kiew. — 32) Det paa sieldne Mineralier og Forsteninger især rige Naturaliecabinet i Wilna. — 33) Det af Patriarken Nikon, i det af ham byggede Woskresinske Munkekloster i Kredsstaden Woskresinsk i Statholderskabet Moscau, stiftede Bibliothek, der er rigt paa Manuskripter. — 34) Det anseelige Bibliothek i det prægtige Kloster Troitzkoi-Sergiew, 10 Mile fra Moscou, der ogsaa indbefatter mange Oldsager.

Prof. Schütz i Halle har udgivet Hertuginden af Orleans, Elisabeth Charlottes Levnet og Characteer ꝛc., et Bidrag til det franske Hofs Characteristik under Ludvig XIV. Denne Prindsesse, eneste Datter af Churfyrsten af Pfalz, blev i sit 19de Aar, som et Offer for Statskonsten, formælet med Hertug Philip af Orleans; men hvor lidet hun var skikket til at gjøre Lykke ved det overforfinede franske Hof, sees af hendes egen Beskrivelse over sin Person, hvori hun siger, at hun har et Marekatansigt. Sin Gemal skildrer hun meget naivt saaledes: Monsieur har mere Qvinde- end Mandsmanerer ved sig; holder hverken af Heste eller Jagt (som hun var en stor Elsker af); af intet uden Spil, have Cercle, spise godt, danse og være pyntet, kort sagt, af Alt, som Damerne holde af. "Det var ogsaa fortrydeligt at sove hos Monsieur, vedbliver hun; han kunde ikke lide, at man rørte ved ham, maatte altsaa lægge mig ganske paa Kanten, at jeg ofte faldt som en Sæk ud af Sengen, var derfor hjertelig glad, da Monsieur en bonne amitié og uden Vrede proponerede, at enhver skulde sove i sit Apartement." Da hun yndede Jagten, saa valgte Kongen hende sædvanligen til Ledsagerinde paa samme, og naar han ikke vilde ud med Sproget, henvendte han sig gjerne til hende, da han vidste, at hun gjerne tog Bladet fra Munden. Men Frillen Maintenon stillede sig som en ond Genius imellem begge.

Fra det Kgl. Academie for almeennyttige Videnskaber i Erfurt læses den comiske Bekjendtgjørelse, "at da ingen af de indkomne, tildeels fortræffelige Afhandlinger, angaaende det af Academiet 1817 udsatte Priisspørgsmaal: hvilken Indflydelse har Befrielseskrigen 1813 og 1815 yttret paa Menneskehedens Udvikling i sin rene Idee? ikke har svaret til Hensigten, saa tager Academiet dette Spørgsmaal tilbage, og udsætter i dets Sted ligeledes en Belønning af 100 Rdlr. for følgende: hvilket Stof, uden de bekjendte, er brugeligst, istedet for Lud, til Garvning"!?! Man skulde næsten troe heraf, at Befrielseskrigen har været af beslægtet Natur med Garverlud.

Nederlandenes Besiddelser udenfor Europa, tæller, efter de nyeste Beretninger, i Ostindien 10,000 frie Hvide, 8 Mill. frie Indfødte, og 10,000 Slaver; i Vestindien: 5,530 frie Hvide, 7000 Indfødte (Americanere) og næsten 60,000 Slaver; altsaa tilsammen næsten 9 Mill. De frembringe i begge Verdensdele henved 28 Mill. Pd. Caffe, 39 Mill. Pd. Sukker, 3,765,000 Pd. Peber, 400,000 Pd. Krydernelliker, 320,000 Pd. Muskatnødder, 106,711 Pd. Cacao, og 1,726,500 Pd. Bomuld. Man seer heraf, hvor betydelig disse Colonier endnu stedse ere for Kongeriget Nederlandene, og at de kunde blive endnu betydeligere, dersom den hollandske Regjering satte færre Skranker for Handelen.

Kjøbenhavns Børs, d. 5 October.

Cours. Hamb. 2 M. 258, a vista 261. Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. $10\frac{1}{2}$ ß. a 15 Rbmk. 11 ß. Oblig. (med Renter fra 11 Juni 1821) $73\frac{1}{2}$ a 74. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr f. A.) 93 a $93\frac{1}{2}$ Rbd. r. S. (uden Renter) eller $121\frac{1}{2}$ a 122 Rbd. Sedler pr. 100 Rbdl. r. S. Norske Rigsbanksedl. $13\frac{1}{2}$. Svenske Sedler $65\frac{1}{2}$ ß. — Disconto 6 pC.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 81.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 9 October 1821.

Det besynderlige Vidne.

At ringe Aarsag af og til kan avle
De største og forunderligste Ting,
Det skrevet staa'r paa Krønikernes Tavle
Og seglet er med Tidens store Ring.
Hvad tidt er sagt om Capitolets Gjæs,
Det stundom og stadfæstes paa vort Næs.
En Høker leved' i en brittisk Havn
Med Viv og Børneflok i største Gammen,
Og skrabed' i den sortebrune Navn
Omtrent ti Tusind blanke Daler sammen.
Han aad og drak og sov, var altid glad
Og, skjøndt han ei til lærde Bøger kjendte,
Han dog en philosophisk Skat besad,
Der altid lønned ham med Renters Rente.
En Nat han laae i Søvnens trygge Arme,
Og drømte sødt om Æg og Flesk og Smør,
Da pludselig han hører Nogen larme,
Dog uden at han sig bevæge tør.
Han mærker nok, at det en Tyv maa være,
Men Hov'det svøber han i Puden ind;
De, som med slig Besøg ham nu beære,
Han tænker, have intet Godt i Sind.
Men da Aurora aabnede de Porte,
Som, efter Paars, med Purpur maled' er,
Han reiser sig, og det i bare Skjorte,
Og raaber høit: "hvad vil I Slyngler her?"
Men Tyven var alt over Bjerg og Dale,
Og da vor Høker Alt vil eftersee
Han skriger — ha! hvo kan den Scene male! —
"Mit Pengeskriin er væk, o Vok, o Vee!"
Halvpaaklædt han til Stedets Sheriff render
Og ramser op hvad nys er hændet ham.
Hiin Dommer nu sin Keiserpibe tænder,
Og skriver nøje op det hele Kram.
Omsider siger han: "min kjere Ven!
Hvis I mig Tyvens rette Navn vil nævne,
Jeg skaffe skal det Stjaalne Jer igjen,
Og til at lide Dom ham lovlig stevne."
"Min Tyv, Hr. Sheriff, den jeg ikke veed,
Men det i Grunden er hartad det samme;
Thi veed jeg først om Flesket ret Beskeed,
Da skal jeg Tyven saare snart annamme".
"Hvad pluddrer I om Flesk, min gode Mand?
Mon I da troer, at Tyve man, lig Rotter
Med stegte Fleskestumper fange kan?"
Ved disse Ord vor Høker til ham skotter
Og svarer: "det er ei min Mening, Herre!
Men viid: jeg havde tvende Fleskeskinker,
Hvormed jeg selv blev skjændig snydt, desværre!
Som, reverenter talt, saa farlig stinker
At hvor de hænge de forraade
Tyv og Hæler uden Naade.
Mærk: disse tvende Fleskesider,
Fuld' af Tinter, fuld' af Mider,
En Tyv, hvis Næse ei var alt for fiin,
Stjal fra mig nys, tillige med mit Skriin.
Blandt Tusind' jeg dem kjende skal,
Og har jeg først mit Flesk opdaget,
Det bliver mig en Sag heel smal.

At sige hvo mit Skriin har taget." —
Vor Høker faaer nu en Betjent,
Med hvem han Flesket skal opsnuse,
Og løber hidsig og bespændt
Omkring i Byens fleste Huse.
Tilsidst han kommer hen til eet,
Hvor i en underjordisk Kjelder
En Kjerling, fuld af blanke Fedt
Sit Hoved ned mod Jorden hælder,
Og i den sorte Pande bager
De gule grønne Æggekager.
Her Røgen sig i Bugter snoer
Og Alt indhyllet er i Dampe;
Man ikkun skimter dens Beboer
Ved Skinnet af en Olielampe.
Der, paa en Leertallerken, staaer
En dygtig Stabel Fleskelaser,
Hvori Mads Madsen Kløer slaaer,
Og spørger Kjerlingen, som braser:
"Hvor har I fra de Fleskeskiver
Hvormed I lovlig Handel driver?"
Forbløffet Qvinden gi'r til Svar:
"Jeg har min Mand, min kjere Faer;
Han end halvanden Skinker eier,
Som sikkert tvende Lispund veier,
Hvoraf de Skiver ere klipped',
Paa hvilke I er saa forhippet;
Han boer i Gaden hist
Hoit oppe paa en Qvist."
Vor Høker flux med Qvinden løber
Til Fleskets Sælger hen,
Og Skinken ved sin Lugt snart røber
Den Tyv, som havde stjaalet den.
Saa endtes nu en Sag, hvori saa ganske nys
En Thomas Erskine selv ei kunde bringe Lys.

Moral.

Af dette Eventyr man lærer:
At Hverdagssands og Hverdagsvid
Langt bedre Frugter stundom bærer
End ubegrændset Lærdoms Flid.

Critisk Berigtigelse.

I min Skrivelse til Udgiveren angaaende Tidsalderens Sygdomme er indløben en stor

historisk Feil. Der staaer nemlig (P. 1267) at Ewald har sagt om Fyrsten af Hohenloh: der frißt mir Dänemark wie ein Salat; men det skal være: "der Fürst von Schweitz." Stedet lyder saaledes:

"Da ist der Fürst von Schweitz ein ganzer Potentat
Der frißt mir Dänemark, mein Seel, wie ein Salat."

Jeg iler med at bekjendtgjøre dette, for at forekomme al muelig critisk Skoftiseren i vor paa critiske Blade saa rige critiske Tid.

A. Parcelsus.

Philanthropen og Kudsken.

Et Natstykke.

(Klokken er henved 1. En Kareet holder uden for Huset; Kudsken slaaer Armene sammen. I Kjelderhalsen sidder en Vægter og sover.)

Kudsken. Kommer De nu snart, Herre?

Philanthropen. Strax! Mine Damer ere endnu ikke færdige. Lad os imidlertid passiare lidt sammen. — Hvor meget kan Han nu have at leve af, min Ven?

Kudsken. Det er meget ulige, Herre. Jeg sidder med Kone og fire Børn. Min Hosbond giver mig ikke mere end ni Mark om Ugen. Det kommer meest an paa, hvor meget Folk vil unde mig i Drikkepenge.

Philanthropen. Som jeg kan mærke, burde Hans Drikkepenge nok snarere hedde Spisepenge?

Kudsken. Ja, noget nær. De kan troe, Herre! det er et suurt Liv at være Hyrekudsk. Om det saa kun er en Vægter (peger paa Vægteren), saa har han dog Natteroe; men vi Stakler maa pidske afsted i Regn og Slud, Storm og Kulde, og har hverken Nat eller Dag Rist eller Ro. Og med alt det har man dog Ondt ved at fortjene Føden.

Philanthropen. Og veed Han hvad der er Skyld i alt det? Ikke, min Sjel, andet, end disse Finantser.

Kudsken. Det forstaaer jeg mig ikke paa, gode Herre! Jeg kan hverken læse eller skrive. Havde jeg kunnet det, saa behøvede jeg nu ikke at ride paa Jeppe Juels Buk. Jeg havde da for længe siden været ansat som Skriver hjemme i Jylland.

Philanthropen. Nei, vist er det ikke Hans Skyld, at Han nu maa føre et saadant Liv. Finantserne — de ere Skyld deri.

Kudsken. Jeg kjender hverken til de grove eller fine Hanser. Men saa meget veed jeg, at jeg maa døie Ondt som en Hund.

Philanthropen. Jeg skal strax gjøre Ham det Hele forstaaeligt. Seer Han, jeg og Han og Ministeren kom med lige Rettigheder til Verden. At Han er Kudsk og Ministeren Minister, det er et blot Slumpetræf. I Begyndelsen vare vi som J. J. Rousseau — jeg veed ikke om Han kjender ham? — siger, alle lige, og man kjendte hverken Herre eller Tjener. Men siden fik nogle det Indfald at sætte sig i Vognen, og sige til Folk af Hans Lige, at de skulde springe bag paa den eller sætte sig paa Bukken, og kjøre dem. Som man bar sig ad i denne, bar man sig ad i andre Henseender. Paa denne Maade ophørte Standernes Lighed, og Ulighed indførtes.

Kudsken. Men jeg veed dog, for Pokker, at naar Hestene ikke skulle løbe til Helvede med Kareten, saa maa der Nogen styre dem, og den, der skal styre dem, maa jo sidde paa Bukken, ikke i Vognen?

Philanthropen. Ganske rigtig. Men i en Stat gives der to Classer: de Arbeidende, og de blot Fortærende. De Arbeidende ere Verden til Nytte, men de blot Fortærende, dem skal Fanden tage.

Kudsken. Herren maa undskylde — jeg er en stakkels enfoldig Karl, og forstaaer mig ikke paa slige høitravende Ting.

Philanthropen. Da skal Han strax komme til at forstaae dem. Seer Han, den Mand, der boer lige over for i den prægtige Gaard, Grosserer *, det er et saadant fortærende Medlem. Han arbeider ikke selv, men lever, som Vandbien, af Andres Arbeide.

Kudsken. Det er, saamæn, en brav Mand, og det var Skam at sige andet. Han har givet

mig mangen tre Mark i Drikkepenge, og min Kone vasker for ham og faaer sit Arbeide honnet betalt.

Philanthropen. Det beviser netop, at han kommer let til sine Penge. Men hvor tager han Pengene fra?

Kudsken. Det veed jeg ikke. Han har ikke stjaalet dem fra mig.

Philanthropen. Ikke directe, men indirecte, som et fortærende Medlem af Staten.

Kudsken. Men, Herre Gud! vi ere jo alle fortærende Medlemmer, for ellers maatte vi jo omkomme af Sult og Tørst.

Philanthropen. Han misforstaaer mig, min Ven! Ved fortærende Medlem forstaaer jeg saadanne Folk, som intet producere, det er med andre Ord, ikke frembringe Noget, hvoraf det Hele har Nytte.

Kudsken. Jeg veed ikke, hvad Herren frembringer; men det, jeg frembringer, betyder, Gud bedre, ikke meget. Alt, hvad jeg har frembragt i de otte Aar, jeg har været i Kjøbenhavn, er, naar jeg selv skal sige det, kun fire Rollinger.

Philanthropen. Men Han arbeider dog?

Kudsken (smilende). Hvad man i Kjøbenhavn kalder at arbeide. Men paa Landet kalder man det kun at arbeide, naar man pløier, meier, tærsker og sligt. Ondt maa jeg døie; men naar Herren siger jeg arbeider, saa forekommer Han mig næsten som to af de Jomfruer, jeg forleden kjørte til Komedien, og som sagde, at de maatte slide som Bæster for en ussel Løn af 500 Rdlr. aarlig; men, som jeg hører, gjør de ikke andet end danser og agerer.

Philanthropen. Men ved deres Dans og Ageren forædle de Sæderne, og er det ikke et nyttigt Arbeide?

Kudsken. Jo, de saae rigtig nok ud til at kunne forædle Sæderne! Havde jeg noget at sige, saa skulde de en god Dag ikke have 500 Rdlr. En stakkels Karl, som jeg, maa fryse og døie Ondt, og faaer kun 9 Mark om Ugen, og saadanne — de skal have 500 Rdlr. om Aaret?

Philanthropen. Men det er jo det, jeg siger — Han maa arbeide som en Hest, og faaer intet for det! Men hvis er Skylden? Er det

ikke Grossererens og andre saadanne consumerende Menneskers, der i Orkesløshed fortære Landets Marv?

Kudsken. Herren er alt for slem imod Grossereren. Han gjør, saa mæn, meget Godt mod de Fattige.

Philanthropen. Omtrent paa samme Maade som den hellige Augustinus, der stjal Læder fra de Rige, og gav det til de Fattige. Naar saadanne Folk ikke var til, saa behøvede Han ikke at døie saa meget Ondt, og saa kunde Han maaskee sidde i Kareten, istedet for han nu maa sidde paa Bukken.

Kudsken (smilende). Men saa gik det mig maaskee ogsaa som Mester Hermann i Komedien sidste Fastelavnsmandag. Han vilde med Djævels Vold og Magt være Borgermester, men takkede tilsidst Gud for, at han kunde blive ved at være Kandestøber.

Philanthropen. Ja, saaledes er det altid med Jer simple Folk. I er ligesom Dyrene: naar de kun faae Æde, og Krybben er altid fuld, saa bryde de dem intet om Resten. Det kan aldrig falde Jer ind at stræbe efter noget Høiere, at betænke, at vor Herre skabde os alle lige; men at det kun er Menneskene, der gjøre os ulige. Nei, da priser jeg —land — der traf jeg Kudske, der sadde i Stalden og læste Rousseaus og Lockes Værker. I Karle glemme ganske, at Mennesket kan, hvad det vil, naar det kun vil, hvad det kan.

Kudsken. Men han skal, Drollen ride mig, ogsaa kun ville, hvad han kan, Herre! Jeg er Karl for at kjøre hvilke Heste det skal være, om det saa vare sex Hengster; men naar jeg vilde kjøre tre Mile i en Time, saa var jeg skrueløs.

Philanthropen. Veed Han da ikke, at en Svinehyrde kunde blive Pave, blot fordi han vilde?

Kudsken. Der var ogsaa engang et Æsel, som kunde tale, fordi det vilde. Men, einmal ist keinmal, siger Tydsken. (Klokken slaaer Et.) Hilledød! Klokken slaaer Et. Jeg tør ikke bie længer! Vil Herren ikke bede Damerne at komme — ellers maa jeg kjøre.

Indenlandske Efterretninger.

Major A. Coyet lod nyligen bortspille det ham tilhørende adelige Frigods Wollsjø i Skaane, vurderet for 129,000 Rd. svensk Banco, tilligemed 18,800 Rd. sv. Bco. i rede Penge. Dette Lotterie var fuldkomment overeenstemmende med den 68 Trækning af det Kgl. danske Classelotterie, og Hovedgevinsten skulde tilfalde den ved 3die Dags to først udtrukne Numere bestemte Ambe. I Tilfælde af at den, der fik den højeste Gevinst, ikke ønskede at blive Eier af Godset, forpligtede Hr. Maj. Coyet sig til at indløse samme for 70,000 Rd. sv. Banco, eller og selv at tage det i Forpagtning mod en Pagtsum af 6000 Rd. sv. B. aarligen. Mærkeligt er det, at denne Hovedgevinst skal være blevet vundet i Kjøbenhavn, medens den paa samme Numer i Classelotteriet faldne Gevinst af 50,000 Rbd. skal være kommen til Landskrone i Sverrig.

I Hermes for 1821, 1ste St., læses en Artikel om Reisebeskrivelser over Italien, i hvilken ogsaa Fru Fr. Bruns Reiser i dette Land, nemlig: Episoden aus Reisen durch das südliche Deutschland, die westliche Schweiz, Genf und Italien ꝛc., og: Episoden aus Reisen durch das untere Italien ꝛc., hvorom det her hedder; Det tredie og fjerde Bind af Fru F. Bruns prosaischen Schriften (Zürich 1799—1800) meddele den elegante Verden Førstegrøden af hendes frugtbare italienske Reisemuse, en Dagbog over hendes Ophold i Rom, og Fremstillingen af Neapel og dets Omegne. Denne Forfatterinde fortjener at misundes, dersom alle Saligheder og Henrykkelser, der opfylde disse Beskrivelser, ere gaaede igjennem hendes Sjel. Den Læser, som formaaer at følge et saadant Sving og en saadan Flugt, maa denne Læsning sikkerligen yde en sjelden Nydelse. Ubilligt vilde det være, at ville controllere den henrykte Phantasie med kold Critik: den seer og hører med andre Sandser end hiin, og har egentligen dog altid Ret. Kun skulde Dommen blive uden for Spillet; den gjør mange Feiltrin, naar den, der er vant til rolig Gang, maa følge den enthusiastiske Løberske. Denne Critik, udvidet til Fru Bruns Reiseskrifter, kunde synes haard,

hvilket vilde gjøre os Ondt. Gjentaget og mange Aars Ophold i Italien har lært Forfatterinden at iagttage roligere og skarpere, og fremstille bestemtere, og Dommen om Konst og Oldtid har, ved sammenlignende Anskuelser af dens Mesterværker, og ved Omgangen med Kjendere, arbeidet sig frem af Følelsens og Indbildningskraftens Vaklen, og søger at vinde fast Grund og Fodfæste. Hvad man endnu ellers har havt at udsætte paa Forfatterindens Episoder, at hun kun for ofte leverer Beskrivelser over Børnesygdomme, Modersysler, og overhoved Familiemalerier istedet for Landskabsbeskrivelser og Sædebilleder af de beskrevne Lande, dette lader sig kraftigst undskylde med Titelen "Episoden".

Det danske asiatiske Compagnies Auction (see Skilderiet No. 78) tilendebragtes den 24de Septbr. Af 171 Kister Haysanschin solgtes 14, à 1 Rbdlr. 8 ß. Pundet; 214 Kister Young Haysan bleve alle tilbagetagne; af 105 Kister Haysan solgtes 55, à 2 Rbdlr. 15 til 16 ß.; af 86 dito solgtes 40, à 2 Rbdlr. 16 ß.; af 117 dito solgtes 4, à 2 Rbdlr. 16 ß.; af 400 Kister Haysan, i Lodder à 10 Kister, solgtes 20 Lodder, à 2 Rbdlr. 13 til 38 ß. Pundet; af 2124 Daaser dito, inddeelte i 85 Lodder à 25 Daaser, solgtes 40 Lodder à 5 Rbdlr. 80 ß. til 6 Rbdlr. 4 ß.; af 600 dito, inddeelte i 20 Lodder à 30 Daaser, solgtes 10 Lodder à 3 Rbdlr. 32 til 46 ß. pr. Daase; af 200 Kister Tchy, inddeelte i 40 Lodder, solgtes 25, à 3 Rbdlr. 32 til 36 ß. pr. Pund; af 612 Daaser dito, inddeelte i 31 Lodder, solgtes 15, à 7 Rbdlr. 20 til 32 ß. pr. Daase; 40,000 Stkr. gule Nanquiner bleve alle tilbagetagne; 100 Stkr. carmosinrøde silke Damaster, 100 Stkr. gule dito, 50 Stkr. mellemblaae dito, 50 Stkr. grønne dito, og 50 Stkr. carmosinrøde Tafter bleve alle tilbagetagne; af 200 Stkr. Sattiner solgtes 45 Stkr. sorte, à 62 til 63½ Rbdlr.; 10 Stkr. lilla dito, 10 Stkr. carmoilet dito, 10 Stkr. lys oliven dito, 10 Stkr. staalgraae dito bleve alle tilbagetagne; af 10 Stkr. mellemblaae dito solgtes 5 Stkr. à 66 Rbdlr. Af Porcellain solgtes Ubetydeligt.

Slagelse. Natten imellem den 3 og 4de October afbrændte Bredegades Mallergaard tæt udenfor Slagelse. Møllen selv blev reddet ved Brandcorpsets vedholdende Anstrængelse.

Viborg, d. 3 October. I Sillerslev, paa Morsøe, fandtes i Gaar Morges, den 2den October, en Huusmand tilligemed sin Kone og et Barn døde i Sengen og 2de Børn saa heftig angrebne af Sygdom, at de vare Mælet berøvet. Naboerne havde Aftenen i forveien, den 1ste October, talt med Familien, som da var fuldkommen frisk. Der er ingen udvortes Tegn til Læsion, ligesom Omstændighederne heller ikke lade formode, at de ere qvalte af Røg.

Blandede Efterretninger.

Efterat Kongen af Sverrig, under d. 2den Juni d. A., havde indbudet det norske Storthing til at tage §. 100 af den norske Grundlov under Overveielse, og undersøge, hvorvidt dens Bestemmelser kunne ansees at harmonere med de gjeldende Love og den Fortolkning deraf kan gjøres, og tillige foreslaaet at oprette en Jury til at dømme i Trykkefrihedssager, har Storthinget under d. 21 Aug. i en Adresse blandt andet svaret: "at det ikke kan ansee de stedfundne Vildfarelser ved Trykkefriheden som en Følge af at Lovgivningen skulde mangle Straffebestemmelser, tilstrækkelige til at tilbageholde den skrivelystne Raadhed inden de Skranker, som den borgerlige Orden udkræver. Uden at oversee de enkelte Fortrin ved en Jury, især med Hensyn til Sagernes hurtige Afgjørelse, har Storthinget dog ikke troet at burde etablere samme, af flere overveiende Grunde, hvoriblandt fornemmelig: at flere Instantser, af hvilke enhver især beklædes af retslærde Dommere, synes at love en større Sikkerhed, end en eneste Domstoel, som ordentligviis maa antages besat af ulærde Dommere, fra hvilken ingen Appel skulde finde Sted, og hvis hele Indretning desuden ikke vilde blive analog med Principerne for den norske almindelige Procesform. Storthinget har derfor troet, at det, indtil en ny almindelig Criminallovbog udkommer, bør forblive ved den hidindtil angaaende Trykkefriheden gjeldende Lovgivning og den almindelige Procesform". — Med skyldigste Ærbødighed for den norske Nationalrepræsentations Mening, kan Anmeld. dog ikke fragaae, at efter hans Overbevisning, i ingen Sager en Jury synes mere passende, end netop i de, der vedkomme

Trykkefriheden. Lovene bør rigtig nok kunne ''tilbageholde den skrivelystne Kaadhed inden de Skranker, den borgerlige Orden udkræver'', men de bør ogsaa, saa lidt som muligt, afholde den sandhedskjere og oplyste Mand fra uskrømtet at sige sin Mening om Gjenstande, der angaae det Heles Vel, og om Misbrug, med hvis Bortrydelse Staten kan være tjent. Dette Øjemed lader sig ved den almindelige Procesform neppe opnaae; thi ikke Enhver, der har Leilighed til at sige gavnlige Sandheder, har Lyst, Tid og Evne til at forsvare dem for flere Instantser. De fleste sande Patrioter tie maaskee derfor heller, end udsætte sig for en Proces, der, om dens Udfald endog blev nok saa fordeelagtigt for dem, altid er forbunden med Uleilighed og Pengebekostning. Derimod vilde vist mangen Mand nok ikke lægge Dølgsmaal paa sine Meninger, naar han vidste, at den Anke, han foranlediger, i nogle Dage kan afgjøres ved en Jury. Den Indvending, at en Jury bestaaer af ulærde Dommere, synes ikke at være af saa overordentlig Vægt. Den sunde Menneskeforstand maa altid antages at kunne findes hos 12 Eedsvorne, og det er den sunde Menneskeforstand, der maa og bør kunne dømme i Trykkefrihedssager, især da Corpus delicti ligger her for Dommernes Øine, og ingen vidtløftige Undersøgelser ere nødvendige. Man behøver ei at være nogen Retslærd, for at kunne indsee Animus injuriandi i et trykt Skrift. Men antaget, at Procesformens Vidtløftighed og Bekostelighed var netop et Middel til at afholde den skrivelystne Kaadhed fra at fornærme Staterne, saa er den det dog ikke for Borgerne i Almindelighed, hvis Æres og Agtelses Uforkrænkelighed ogsaa bør være Staterne vigtig. Hvor mange Private lade ikke de groveste Fornærmelser paa Prænt hengaae upaatalte, blot fordi de ei gide indlade sig i en Proces? Og hvor meget bidrager ikke en saadan Straffeløshed til at opmuntre den skrivnelystne Kaadhed til at overtræde de Skranker, den borgerlige Orden udkræver? Fornærmelser mod de Private lede omsider til Fornærmelser mod Staten, og om end de sidste, af Frygt for Straffelovene, ikke tør yttres offentligen, saa udbrede de dog altid en skadelig og al Orden undergravende Kaadhed og Frækhed i Tale og Adfærd.

Professor Krug i Leipzig har nu i Hamborger Correspondent ladet indføre en Berigtigelse, hvori han erklærer, at ikke eet Ord af hvad Hr. Clod har fortalt om ham er sandt; men at han enten har mistet Forstanden, eller maa være en Bedrager, om ikke vel endog et Redskab for en ussel Intrigue, hvorved Man søger at gjøre en god Sag latterlig ved et tosset Forsvar.

Cholera Morbus, der udbrød d. 6 Sept. f. A. paa Manilla, havde d. 25 Nov. bortrykket 10 til 12000 Indianere og nogle faa Europæere. Paa Skibene leed man kun lidet deraf. Det virksomste Middel derimod befandtes at være Laudanum med Æther og Campher, hvilke ere ufeilbare, naar de i Begyndelsen bruges rigtigen. Et stort Antal af Indianerne bleve Offere for Tilbagefald, som vare en Følge deraf, at de spiste for graadigen, førend de havde saa mange Kræfter, at de kunde fordøje Føden, og at de tyggede Betel forend de vare fri for Smerte. Sygdommens Heftighed havde vel aftaget, men ogsaa de fjerneste Steder, der hidtil havde været fri derfor, bleve hjemsøgte deraf. I Ternate skal den have anrettet stor Ødelæggelse. (Calcutta Journ.)

Directeur Weinhold har i Anledning af de 8 Practicanters Erklæring (s. Skilderiet No. 73), ladet bekjendtgjøre, at i et i Berlin 1815 udkommet Skrift: Efterretning om en Ulykkelig, som ved et Bøsseskud havde mistet sit Overkjævebeen tildeels, men Underkjævebenet ganske, berettes, at Mursinna lod samme forfærdige et konstigt Underkjævebeen af Sølv, og derved beviste, at man ved Operation kan miste Underkjævebenet, og at Pelleton har udført sin Operation i Overværelse af mange af hans Elever, men uagtet Operationen blev dødelig og han ei beskrev den, hører den dog til Chirurgiens Historie.

Mølleren Grebe i Rainland i Kredsen Wittgenstein, Regjeringsdistrictet Arnberg, har nyligen anlagt en Beenmølle, hvoraf han lover sig store Fordele. De Been, som af Slagtere og andre Personer hidtil bortslængtes som ubrugbare, samles nu og males paa denne Mølle. Dette Beenmeel er fortræffeligt til at fede Sviin med, og tjener tillige til at forbedre Jorden, naar det, blandet med Aske, strøes paa Agere og Enge. Det gode Udfald, som Forsøg af den Art have havt

paa andre Steder, har foranlediget Anlægget af denne Mølle, og fortjener at efterlignes i Egne, hvor Jordbunden og Himmelstrøget ikke ere Landmanden gunstige.

Storbrittanniens Statsindtægter beløb sig i Slutningen af Octbr. f. A. til 50,643,810 Pd. St., omtrent 2 til 3 Mill. mere end 1818 og 1819.

Fra Hull udgaae 400 Skibe paa Hvalfangst.

I Følge en officiel Bekjendtgjørelse vare indtil 21 Aug. d. A. af preussiske Statspapirer tilintetgjorte og brændte: 126 Mill. 3271 Rdlr.

I Cambridge-Heath boede i mange Aar en gammel Jomfru ensom, og paa en meget sparsom Fod. Hendes Vinduer og Døre vare stedse lukkede; ingen kom til hende, uden en liden Pige fra Nabolavet, der bragte hende Vand; hendes eneste Selskab var en Kat, og man holdt hende for meget fattig. Da hun ganske nyligen døde fandtes blandt hendes Efterladenskaber 100,000 Pd. St. (1,200 000 Rbd.) i gode Papirer.

I en Erfurter Krønike fortælles følgende Anecdot fra Reformationstiden, angaaende en Prædiken, som Luther holdt (1521) over det Thema: Holder Fred! i Augustinerkirken i Erfurt: "Og da han bedst prædikede, saa knagede Boerkirken og var saadan Rumor i Kirken, at moxen mange Folk var bleven trykt fordærvet. Da raabte han: "Kjere Folk! det er Djævlen! han gjør saadant Spilfægterie." Og: "vær stille, det har ingen Nød." Og han truede Djævlen, da blev det stille og han fuldførte sin Sermon."

I Tidsskriftet Sophronizon læses et Stykke om det Würtembergske Skattevæsen fra 1800 til 1815, hvoraf sees, at for 15 Aar siden betalte Moderlandet kun 2 Gylden for hvert Hoved; 1815 derimod udgjorde i det forenede Kongerige W. Statspaalæggene 4½ Gylden for hvert Hoved, og regner man efter et maadeligt Overslag de øvrige Paalæg og Communeafgivterne hertil, saa stiger Summen til over 9 Gylden for hvert Hoved.

I Quarterly Review for Oct. 1820 findes adskillige temmelig haarde, og som det synes ufortjente Angreb paa det tydske Universitetsvæsen og de tydske Professorer. Efterat Forf. har anført, at ingen anden uden Kotzebue selv har bidraget

saa meget til at udbrede det vilde og grundsætningsløse Sværmerie blandt den tydske Ungdom, for hvilket han blev det første Offer, siger han, at istedetfor Professorer, der skulle vaage over den fremvoxende Slægt, og især bevare deres Disciple for de Feil, som Ungdommen i alle Lande er udsat for, finder man her tvertimod Lærerne selv i Spidsen for de Misfornøjede, og man seer, at Tydsklands literaire Mænd, istedetfor at lede den offentlige Aand til lovlige Gjenstande, og berolige de gjærende Gemytter ved lovlige Midler, snarere ere tilbøjelige til at vække Tvedragtens Dæmon &c. Hvor Hyrden er saaledes, kunne vi der undres over at Faarene fare vild? — Forf. mener, at Professorerne der leve i en alt for fornedrende Afhængighed af de Studerendes gode Villie, og anfører, efter den engelske Reisende Hodgskin, at uagtet Professorerne i Almindelighed lønnes af Regenterne, bestaae deres fleste Indkomster dog kun i den Betaling, de faae af de Studenter, der høre deres Forelæsninger. Hver Professor er ængstelig for at faae saa mange Tilhørere som mueligt, og tager sig derfor baade som Lærer og Foresat vel i agt for hverken at opægge eller fornærme Studenterne. Der er ordentlig en Kappestrid blandt Professorerne saavel ved eet og samme Universitet, som ved de forskjellige Høiskoler, og Studenterne fristes ofte til at vælge en Studeringsplads, mere efter den Frihed, der tilstedes dem, end Professorernes Navnkundighed. Saaledes roses Jena af dem, fordi man der kan endog i Slaaprok og med Tøfler paa komme ind i Auditoriet — og Göttingen, fordi man der behandles mere cavaliermæssig. Iøvrigt er Professorernes Tal i de sidste Tider blevet for uforholdsmæssigt mod Studenternes.

Af Benzenbergs Breve, skrevne i Paris 1815, erfarer man den mærkværdige Omstændighed, at man paa fransk Side ikke kjendte Positionen af Slaget ved Waterloo, uagtet de fortræffelige Kort af Ferrari og Armeens store Ingenieurcorps. Heller ikke havde der ved Flugten været Nogen af Etat-Major, der nøje kunde viist Keiseren Biveien over Broen ved Ways, en Fjerdingvei neden for Gemappe. En wallonisk Bonde, ved Navn Lacoste, der havde tjent Keiser Napoleon som Fører paa hans Flugt, fortalte Benzen-

berg, at han, i Følge den erholdte Anvisning, havde ført ham, i nogen Afstand fra Landeveien, paa Biveie, men ved Gemappe igjen maatte vælge Landeveien, for at komme til Broen ved Dyle, og at han en heel Time havde piint sig, førend han kunde komme gjennem den med Vogne bespændte lille By. Da Benzenberg spurgte Bonden: hvorfor han ikke havde ført Keiseren over hiin Bro, svarede han: det har jeg ikke vidst. Saaledes var den Keiser, paa hvis Vink Troner fremstege og igjen forsvandt, lig Stjerneskud, tilligemed hans Etat-Major, denne Gang afhængig af en Bondes Uvidenhed, i et Land, han længe havde behersket, som en Dépôt de la Guerre havde ladet afstikke i Kort, og med Gjentagelseskredse opmaale, og hvor, ved Triangelens Beregning, ikke allene var taget Hensyn til Jordens Kugleform, men endog til dens Indtrykning!

Blodbadet paa Manilla 1820. — Et Øjenvidne meddeler i Calcutta Journal No. 17 f. d. A., som i disse Dage er kommen her til Kjøbenhavn, en udførlig Skildring af dette Blodbad, som skal have været een af de afskyeligste Udaad, der nogensinde ere blevne udøvede under noget sædeligt Folks Flag. Det franske Skib l'Orion, Capit. Perroud, ankom der d. 18 Sept. Den 20de blev en Proclamation udgivet, der kundgjorde den spanske Constitution. Den 28de blev den offentliggjort og beediget af alle Autoriteter; et Bal i den Anledning blev givet, og Alting løb roligen af. Den 1 Oct. reiste der sig en stærk Storm fra V. med Skylleregn og store Oversvømmelser; mange Indianeres Huse bleve nedblæste og bortskyllede, og de lede derved i det Hele meget. Den 6te yttrede den længe frygtede Cholera Morbus sig; — de hurtigste Anstalter bleve af Regjeringen føjede til at standse dens Fremskridt; Lægemidler bleve frit uddeelte baade af Læger og Private, men Sygdommen udbredte sig snart, og med den blandt Indianerne det Rygte: at de Fremmede havde forgiftet Floderne og Kilderne, for at dræbe de indiske Indbyggere, og dette Rygte, saa urimeligt det end maatte forekomme dem, der ikke kjende de her Indfødtes Lettroenhed, var Oprindelsen og Paaskudet til de skrækkelige Yderligheder, som siden fandt Sted.

Man antager, at det er blevet udbredt ved de indfødte Præster, men noget Sikkert er desangaaende ikke blevet bekjendt. Ingen værdigede i Begyndelsen Sagen nogen Opmærksomhed, førend der d. 8de, da Mr. Stevenson, den derværende fornemste brittiske Resident, blev underrettet derom, var saa overbeviist om at et saadant Rygte, naar det en Tidlang holdt sig blandt Indianerne, vilde have vigtige Følger, at han gik til Gouverneuren, for at berette ham det; hiin forsikkrede ham, at de fornødne Anstalter til den offentlige Sikkerhed vare føjede, og behandlede det Hele som en Sag, der ei var af Vigtighed. D. 9de yttrede der sig Spor til Misfornøjelse. Hr. S. gik atter til Gouverneuren, men fik atter den Forsikkring, at enhver Foranstaltning var føjet til Betryggelse for den offentlige Rolighed og til de Fremmedes Beskyttelse. Dog uden at lade sig nøje med de blotte Forsikkringer, foreslog S. en Forsamling af de paa Manille værende fremmede Residenter, for at udvirke, at nogle kraftige Foranstaltninger maatte blive føjede til deres Beskyttelse. Det var nu Middag. Mr. Stevenson besøgte en Syg, og gik derfra hen til Gouverneuren, i den Hensigt, at underrette ham om Forsamlingen. (Fortsættes.)

Kjøbenhavns Børs, d. 9 October.

Cours. Hamb. 2 M. 258, a vista 261. Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 11 ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 74 a 74½. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4de Febr f. A.) 93½ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 122 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigebanksedl. 13½ a 13¾. Svenske Sedler 65½ ß. — Disconto 6 pC.

Indfald.

En Mand, som ikke kunde lide Professor Krugs Forslag, at danne et tydsk Hjelpeforbund mod de Vantroende (Tyrkerne), sagde nyligen i sin Hidsighed til en Anden, som roste dette Forslag: "Herr! der Krug geht so lange zu Wasser bis er zerbricht!"

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 82.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 13 October 1821.

Ryggesløshedens Progressioner.

Mærkeligt er det, at man i vort Sprog har Benævnelser nok paa udydige og udsvævende Mandspersoner i stigende Grader. Efter Graduationen siger man en Feier, Laps, Galning, Udhaler, Svirebroder, Tuder, Drikkebroder, Døgenigt (Forkvakling af Taugenichts), Dranker, Supper og Liderlig. Bretzner har kaldet sin bekjendte Roman efter Hogarth, das Leben eines Liederlichen, og i den danske Oversættelse har man givet dette Ord med en Liderlig. Men det er aabenbart en urigtig Oversættelse af det engelske Rake, der indbefatter alle Egenskaber af de ovenanførte Personer, kun ikke ubetinget af en egentlig Liderlig. I en Rake's Liv er, efter Lichtenbergs Definition, noget Lyrisk; enhver Rake er en Liderlig, men ikke enhver Liderlig en Rake. Liderligheden har, ligesom Poesien, sine Arter, især naar man med Sulzer sætter den sidste Characteer i den Omstændighed, at der hersker aldeles lidenskabelig Lune deri, men at Forestillingskraft og Forstand er noget blot Tilfældigt. Den egentlige Rake (af Mandkjønnet, det forstaaer sig), siger han, drikker, spiller og — taler om galante Piller og Bougies, som vi og vore Lige om canderet Anis og brændte Mandler, gjør Dag til Nat og Nat til Dag (er heri altsaa en Liderlig). Derfra hans evige Offensivkrig med Gadelygterne og Passivprygleriер med Vægterne (hvilket udmærker ham som Laps); han ruinerer uskyldige Skabninger, der elskede ham, og udfordrer Folk paa Pistoler, hvis Ære han har krænket (hvori han altsaa er en Døgenigt), bortkaster overalt Penge og Pengesværd, hans egne og Andres imellem hinanden, og ikke sjeldent sig selv med, og søger i Alt dette Ære (altsaa en Galning). Derfor hænder det stundom, at han omsider bliver en god, brugbar Mand, naar hans Begreber om Ære forandre sig, førend Kraften er bortdunstet. Den egentlige liderlige Døgenigt har ingen Begreber om Ære. Den sidste fortæller lidet, eller dog mindre end han gjør; den første handler fortrinligen for den historiske Muse, som han sædvanligen repræsenterer i hans Cirkler, og corrigerer Begivenhederne efterhaanden, ligesom visse Aviser. Man vil have bemærket, at siden Brændevinets Opfindelse, da man for 8 ß. kan med transitorisk Salighed sætte sig bort over hele Verden, den sidste Art meget har tiltaget. Hogarths Rake har noget af begge.

Ingen kan blive en Liderlig paa eengang; ogsaa deri maa man gaae gradatim frem. Tossevurne Forældre, der, ligesom Aber, kjæle for deres Unge, og ikke kunne forskaffe den stakkels Dreng Morskab nok, lade ham raade sig selv, og troe ret at opfylde deres Fader- og Moderpligter, naar de see igjennem Fingre med alle hans Uartigheder og Kaadheder. Allerede i Ammestuen og blandt Legekammerater vise Blomsterne sig til den

Pode, der i Tiden skal bære saa bittre Frugter. Drengen, førend han endnu har faaet Buxer paa, slaaer, kradser, skjælder det Tyende, der skal opvarte og pleie ham. Faaer han ikke sin Villie, saa hugger og river han Alt, hvad han kan faae fat paa, efter Evne, i Stykker, stamper med Fødderne og slæber trodsende. Neppe er han kommen i Skolen, førend han ved alle Leiligheder yttrer sin Kaadhed. Han gjør Nar af sine Lærere, naar de vende Ryggen, stifter Complotter blandt sine Meddisciple, gjør Fadæser og Optøjer paa Gaden, vælter, ligesom en Gjeddebuk, Melkespande og Kurve med Grønt for Amagerne, puster Stene ind i Folks Vinduer, gjør Heste løbske, kaster om Vinteren Sneeboldte efter den fredelige Forbigaaende, chicanerer og driller Drenge, der ere yngre og mindre end han. Klager man over ham hos hans Forældre, saa holde de altid med ham, og overøse maaskee endog Klageren med Grovheder. Den opløbne Dreng er nu bleven til Karl, som lader sig rage, uagtet han kun endnu har et Melkeskjæg. Voxen fra Skolen og Ferlen besøger han nu Conditore, Billardhuse og andre smukke Steder, der just ikke er Dydens Skole. Paa Parterret giver han lydelig sin Stemme tilkjende, nu med Klap og Bravoraab, nu med Piben og Trampen. At være "en Fandens Karl" er det Maal, han stræber efter. Nu er Løpsen uddannet. Hans Fnisen og Grinen, hans hele Paaklædning og Væsen røber hvad han er. Men endnu er han kun en Fejer, en Galning, en Udhaler, og muligen kunde han endnu reddes fra denne Afgrund, hvis Bred han nærmer sig, saafremt han havde en fornuftig Fader, eller kun blot en sat Ven, der vilde gribe ham med fast Haand. Men det har han ikke, og derfor vandrer han sin Fordærvelse ufstandset i Møde. I Begyndelsen lod den duunhagede Knøs sig nøje med blotte Løjer. Som Galning var det ham blot om at gjøre, at gjelde for en rask Fyr — en Pokkers Karl. De Snapser, han nød paa offentlige Steder, tog han mere til sig for at fornøje sine Kamrater og synes Mand, end for at tilfredsstille en Fornødenhed. De Lygter, han knækkede, de Skildter, han flyttede, de Drengestreger, han gjorde, vare mere en Virkning af Udmærkelseslyst og Forfængelighed, end af nogen

virkelig Ondskab. Men nu er han bleven tre Aar ældre; Drik er blevet ham til Vane; han har mere hjemme paa Vertshusene end i sit eget Logis. Tobaksdunsten er bleven den Sphære, hvori han ene seer sig istand til at leve, og hans Lunger til en Svamp, der bestandig, fra tidlig om Morgenen til sildig om Natten, maa fugtes med Viin, Punsch, Persico og andre Aqvaviter, naar de ikke ganske skulle fortørres. I Billardstuen er han saa at sige et Inventarium af Huset. Han og Marqueuren og Opvartningspigen ere Potte og Pande. Den hele Dag har han sit Standqvarteer her, og han tilbringer den med at spille Billard med Gjæsterne, rafle om Snapser og Partiepenge ɔc., og naar ingen Gjæster er der, sidder han og snorker paa en Stoel, eller spiller Piquet med Marqueuren. Imellemstunder lader han ogsaa sin Erudition høre; hvor løs denne end er, saa opvækker den dog sørgelige Erindringer om hvad han engang, endnu ikke ganske fordærvet paa Legem og Sjel, med sit gode Hoved, under en bedre Styrelse, kunde blevet. Hidindtil var han kun en Svirebroder og en Døgenigt. Men nu staaer han paa det sidste Trin — og er ved Vane og fuldkommen Slappelse bleven til en virkelig Liderlig. Idelig Nattevaagen, Nødvendigheden af at vise sig som en lystig Broder og tømme alle de Flasker, der bydes ham, Omgang med løsagtige Qvinder har forvandlet hans hele udvortes Form. Rubinerne i hans Ansigt vidne om, at han har viist sig som en Helt i Drikkekagene; hans fordums Lystighed er bleven til fæisk Overgivenhed; hans Hals er en Vesuv, hvorfra der bestandig opstiger brændende Dunster, der lade befrygte en Selvantændelse; endog de endnu ikke ganske fordærvede af hans Kamrater skye ham som en Pestsyg. Han gaaer i en uophørlig Døs, henfaldet af Legeme og laset af Klæder. Den for fire Aar siden endnu kraftfulde og velskabte Mand sniger sig nu, lig et bevægeligt Beenrad, som en Satire over Menneskeformen, Graven i Møde. Han, eengang sine uforstandige Forældres største Haab; han, som de ventede sig saa mange Glæder af, døer nu paa et Loftskammer, i et Hospital, maaskee paa Gaden, afskyet af alle dem, som kjendte ham, foragtet af alle dem, som ikke kjendte ham.

Madam Godiche.

I Ewalds Skrifter, 4de Bind, Side 42, læses følgende Impromptu, foranlediget ved den Paastand, at man ikke kunde rime paa Navnet Godiche:

"Her ligger Madam Godiche,
Hun faldt, fordi hun stod ikke,
Gak Læser bort, og rod ikke
Ved hendes Legems Bodike."

Det er vist, at disse Linier, som det hedder i en Note, kun ere en Spøg; men neppe havde det været af Veien, at man i samme ogsaa havde sagt Læseren, hvo denne Madam Godiche egentligen har været; thi nu kunde det dog falde Mange ind, at spørge: Var da denne Matrone saa ubetydelig, saa umærkværdig i levende Live, at en Ewald, det være nu for Spøg eller Alvor, kunde raade sin Læser, "at gaae bort og ikke rode ved hendes Legemes Bodike"? Nei, det var hun sikkerligen ikke. Hun var Enke efter Universitetsbogtrykker A. H. Godiche, i høi Grad virksom for Literaturen, og Forlæggerinde af adskillige af de betydeligste og kostbareste danske Originalværker. Hun fortsatte længe sin Mands Bogtrykkerie og Forlagshandel, og fortjente, af denne Aarsag allene, ikke at gjøres til en Gjenstand for bitter Spas efter sin Død. Det kunde nogenlunde tilgives Ewald, at han i et muntert Selskab lod sig henrive til at skrive en saadan Spøg, men neppe Forlæggeren af hans samtlige Skrifter, at han, længe efter at den var skrevet, optog den i disse.

Miscelle r.

"Men, min gode Herre!" sagde jeg: "hvor kan man paa eengang være saa grusom og saa snurrig? Hvorledes finde i eet Folks Historie paa eengang en St. Bartholomæi Nat og La Fontaines Fortællinger? Er det en Følge af Climatet? Er det en Virkning af Lovene?" — "Menneskeslægten", svarede Hr. Huisson: "er istand til Alt. Nero græder, naar han skal undertegne en Forbryders Dodsdom, spiller Farcer og myrder sin Moder. Aben gjør de lystigste Fagter og qvæler sine Unger. Intet er blidere, frygtsommere end en Vindspiller; men den sønderriver en Hare, og bader sin lange Snude i dens Blod." — "De burde", sagde jeg til ham: "skrive os en smuk Bog, der kunde oplyse alle disse Modsigelser." — "En saadan Bog er allerede skreven", sagde han. "De behøver kun at betragte en Veirhane; den dreier sig snart efter Zephyrens blide Viften, snart efter en stærk Nordenvind: det er Billedet paa Mennesket." — Voltaire, efter hvem disse Linier ere tagne, burde heller sagt: Billedet paa Franskmænd! og med Rette har man i Paris nyligen udgivet en heel Bog om de franske Veirhaner. — I intet Land paa Jorden har man i de sidste 25 Aar mere baaret Kappen efter Vinden, end i Frankrig, som er blevet til Vendekaabernes sande Hjem.

Det vilde være en skadelig Vildfarelse at forudsætte, at Despotismens Tilintetgjørelse nødvendigen drager Frihedens Oprettelse efter sig. Revolutioner frembringe ikke Frihed. De gjøre ene en Forandring deri. Det er let at afbrænde et slet Huus; men ofte vanskeligt at opbygge et godt i dets Sted. Og Forskjellen imellem at ødelægge og opbygge, er uendelig større i Henseende til Regjering, end til det, vi have laant vort Exempel af. En ligesaa forstandig som vittig Forfatter siger: at det er umueligt at fastsætte nogen Regjering ved et Model, som skal holde Stand, saaledes som Folk bygge Skibe og Huse: thi Regjeringer dannes, ligesom Naturfrembringelser, gradviis, som Tiden medbringer Materialierne, og de upassende Dele af deres Natur skaffes bort. En anden endnu levende, ligesaa udmærket Forfatter, siger: at Constitutioner ere i Grunden Frembringelser, som hverken kunne skabes eller forplantes. De ere Tidens Værk, ikke Skarpsindighedens Opfindelse, og at danne et fuldstændigt Regjeringssystem, som er afhængigt af Agtelsens og Erfaringens Vaner, er et Forsøg, ligesaa urimeligt, som at bygge et Træ, eller fabrikere en Mening. (Edinb. Rev.)

Det er mærkeligt nok, at de fleste af vore Digtere enten have været ugifte, eller døde uden

Børn, hvorved deres Stamme naturligviis udslukkes. Holberg, Ewald, E. Storm, Riber, Samsøe vare ugifte; T. Thaarup havde vel været gift, men efterlod ingen Børn, og Wessel havde kun en eneste Søn, over hvilken Faderens poetiske Aand ikke hvilede.

Indenlandske Efterretninger.

Den sjeldne Samling af europæiske Fugle, som Capitain v. Wøldike har foræret Hs. Maj. Kongen, har i denne Tid været offentligen at see i det Kgl. naturhistoriske Museums Locale i det forrige Holsteinske Palais i Stormgaden. De findes her alle opstillede i 315 med Glasruder forsynede Casser, som optage tre Værelser, og det i en saa interessant og scientifisk Orden, at Synet deraf i høi Grad maa interessere hver Naturens Ynder. Hver Fugl, lige fra Ørnen indtil den mindste Graaspurv, er opstillet tilligemed sit Rede, sine Æg, de Insecter, Planter, Snegle, den helst æder, eller og med dens Unger; for det meste Han og Hun sammen. Adskillige, f. Ex. Maagen, i en Alder af eet, to og tre Aar, baade saaledes som den seer ud om Sommeren og om Vinteren. Andre sees handlende, f. Ex. fortærende den Fugl, de nyligen have fanget. De udgjøre over 300 Arter, eller over 700 Fugle, omtrent 6/7 af alle europæiske Fuglearter. For at bevare Fjerene mod Møl, som ellers sædvanligen fortære dem, medens de skaane Huden, og hvilke have været Aarsag til, at der af den i sin Tid saa kostbare Büffonske Samling af Fugle neppe 4 ere tilbage, ere de oversmurte med en arsenicalsk Sæbe. Skjønheden af denne Samling, hvori alle Fuglene for det meste ere skudte og derpaa udstoppede af Capit. Wøldike selv, overgaaer næsten al Beskrivelse. Man troer at befinde sig i en virkelig levende Fugleverden. Foruden denne Samling af europæiske, har Museet ogsaa faaet 400 Huder af brasilianske Fugle, fra vor Generalconsul i Brasilien, Legationsraad Olinto dal Borgo di Primo. Endeel af disse har Capit. Wøldike udstoppet, og de ere nu ogsaa opstillede her i Glascasser. Man finder blandt samme Fugle af de skjønneste Farver, saasom Honningsugere eller Colibris fra Brasilien, hvis blaa og grønne Fjere ligne farvet Guld. Ogsaa sees deriblandt en brasiliansk Papegøje, som ikke er større end en Canariefugl, og adskillige hidtil her tillands ikke seete Fugle fra Sydhavet. Naar Resten af disse americanske Fugle bliver udstoppet, vil det Hele være en Samling, som man faa Steder i Verden finder skjønnere.

Odense. Forleden Dag faldt en Haandlanger ned fra Aasum Kirketag, hvorpaa i denne Tid arbeides, og slog sig ihjel paa Stedet. — Vort sidste Fredag afholdte Mikkelsmarked lignede paa et Haar sine Forgjængere: fuldt op af Varer, men kun liden Omsætning. Ved Veibommen udenfor Byen kom det til Klammerie, som tilsidst gik over til hvad Man kalder Haandgribeligheder. — Af de flere betydelige Lotteriegevinster, som atter have glædet Svendborgerne, skal den paa 10,000 Rbd. være vundet af 3 Borgere i Samling. — Foruden den forhen bemærkede Omstændighed ved Klasselotteriets Forandring til et Ambelotterie, at de bedste Gevinster som oftest fæste sig til enkelte Kollektioner, istedetfor som tilforn at gjøre Spring imellem dem alle, synes det endnu en Ufuldkommenhed ved samme, at allene de først udtrukne Tal komme i Betragtning til nogen klækkelig Gevinst, saaledes i 1ste Klasse af 12 Tal de 8, i 2den Klasse af 13 de 9, i 3die Klasse af 14 de 10, i 4de Klasse 1ste Trækningsdag af 75 kun de 12, 2den Trækningsdag af 80 kun de 16, og 3die Trækningsdag af 86 kun de 27 første. Det synes nemlig imod ethvert Spils Natur, at Haabet om at vinde allerede skal være tabt for nogen af de Spillende, før Spillet er ude, eller hans Numer udtrukket af Lykkehjulet; ligesom der, efter hiin Regel, især den sidste Trækningsdag (allene med Undtagelse af Præmien for sidste Ambe) egentlig slet ingen videre Udtrækning behøves af de sidste 59, da alle derved fremkomne Amber give ligemeget, og det følgelig er ganske ligegyldigt, i hvilken Orden de ere udkomne. (Hempels Av.)

Den Tørre, der nu i nogle Aar har efterladt overalt saa følelig Vandmangel for ikke faa Vandmøller, begynder nu at fremBringe Veirmøller, og efter Sigende skulle flere endnu anbringes

paa adskillige Steder ogsaa her i Fyen. Da der nu ikke findes mange duelige Møllebyggere udenfor Kiøbenhavn, der forstaae at bygge egentlige hollandske Veirmøller, vil det maaskee ikke være Lysthavende ukiært at erfare: at i Sønderburg paa Alsen boer en Kongel. privilegeret Møllebygger, navnlig Lorentz Clausen, der har bygget mange Vandmøller og Veirmøller, med Berømmelse, baade i Hertugdommene og forskiellige danske Provindser. (Iversens Av.)

Viborg. Ved den over Villestrup Hovedgaard med Gods og Tiender den 4de Octbr. afholdte 3die Auction var ikkun een Liebhaver tilstede, nemlig Kammerjunker Mylius til Bjørnsholm, som blev Hoistbydende med 41,000 Rbd. Sølv, paa nærmere Approbation. — Skarlagensfeberen har angrebet mange her i Byen, især Børn. Dog ligge og Voxne og Aldrende deraf syge. Det lummervarme Veir, ledsaget med hyppig Regn, er overalt meget usundt. — Den 4de October endtes, i Overværelse af en talrig Forsamling, ved en Tale af S. T. Hr. Rector Hasselbalch, der handlede om: "Hvad der udfordres for, at en offentlig Underviisningsanstalt kan svare til sin Hensigt?" dette Aars Examen i Viborg lærde Skole. Indbydelsen dertil var forfattet af Hr. Adjunkt A. Erslev, nemlig: "Eumeniderne efter Æschylus græske Original, 66 Sider i Octav." Fra Skolen dimitteredes i Aar: Jacob Stampe, en Søn af Borger Jørgen Stampe her i Byen, der saavelsom de øvrige 31 Disciple aflagde roesværdige Prøver paa deres Fremskridt paa Videnskabernes Bane. I Skolen optoges 13 nye Disciple.

I Skilderiets No. 78, P. 1242, anmeldtes, at Blaagaard udenfor Nørreport var kjøbt af Hr. Klædefabrikør Mödeweg; men dette er en Feiltagelse, som bør rettes derhen, at ved Auctionen over St. Hans Hospitals Bygninger, eller den saakaldte Ladegaard, Hr. Klædefabrikør Mödeweg gjorde det høieste Bud; hvilket imidlertid ikke blev approberet.

Blandede Efterretninger.

Blodbadet paa Manilla 1820. (Fortsat; see forr. No.) — Imidlertid var Hr. Godefroy den yngre, fransk Læge (der med sin ældre Broder, Prof. i Naturhistorien, kort i Forveien var ankommen til Manilla, sendt did af den franske Regjering for at gjøre en Samling), gaaet hen for at besøge nogle syge Indianere i Subonan, et Qvarteer i den til Sante Cruz stødende Forstad, hvilket han havde gjort uden Betaling, den hele Tid Cholera rasede; han blev anfaldet i et Huus, medens han var i Færd med at skrive for een af dem en Recept, af et Antal Indianere, bevæbnede med Bolos (store Øxer i Form af Knive), Knipler, Lantser ꝛc., i det de raabte: her er een af Fangerne! her er een af dem! ꝛc. Han blev kastet til Jorden, stærkt saaret, og tilsidst ført til Tribunalen, eller de Indfødtes Politiekammer, og lagt i Bolt; derfra blev han igjen ført til Corrigidorens eller Politieovrighedens Huus; her, skjøndt bedækket med Blod og Saar, Hovedsaarene uforbundne, lagt i Lænker, kastet i et fugtigt Fængsel, hvor han maatte blive til om Aftenen, og hvor den, der skulde bringe ham Mad, benyttede sig af denne Leilighed til at slaae ham umenneskeligen. Hans Lommer bleve plyndrede af Hoben, og i denne fandtes en Medicinflaske med Laudanum, som han førte med sig, for at blande Lægemidlet efter den Syges Kræfter; denne øste de paa noget Riis, som de lode en Hund æde, der paa Stedet fik Krampe. Dette var disse Elendige et uomstødeligt Bevis paa, at de Fremmede forgiftede dem; Rygtet herom udbredte sig vidt og bredt, og deres Antal voxte hurtigen. — Efterretning herom bragtes den ældre Godefroy, der boede i eet Huus med Supercargoen for det franske Skib l'Eglantine, og bekymret for sin Broders Skjebne, kjørte han hen til Gouverneuren, for at bede om en Escorte til Corrigidoren og en Befaling at see sin Broder; men dette blev ham nægtet. Han gik nu med fire Capitainer og en Midshipman hen til Corrigidoren, for at faae see Godefroy den yngre, og erholde Beskyttelse. De havde ingen Forestilling om Farens Overordentlighed paa den Tid, og neppe vare de komne ret langt, førend de bleve adskilte af Hoben;

to af Capitainerne, Balstons og Warrington, reddede sig ind i en persisk Kjøbmands Huus, efterat de vare blevne mishandlede af Pøbelen; de øvrige 4 naaede Guillots Huus; de søgte at befæste Dørene, men Huset blev angrebet fra alle Sider med stærke Steenkast, Døren aabnet med en anden Nøgle (som de efter Sigende havde faaet af Huuseieren), og efter faa Minuters Forløb bleve de myrdede, deels af Pøbelen paa Gaden, deels af et Partie Soldater, som vare blevne opirrede ved, at Guillot havde saaret een af deres Sergeanter med en Pistol, uagtet man vil have lagt Mærke til, at Troppen først skulle have fyret paa Huset, efter en fransk Sergeants Befaling, hvilket maa have været en Misforstaaelse, da Fleerheden af Tropperne opførte sig vel. Legemerne, bedækkede med Blod og Saar, bleve slæbte igjennem Gaderne; de to Capitainer bleve skjulte i den persiske Kjøbmands Huus, som næsten er ligeover for Guillots; denne Kjøbmand fortjener den højeste Roes, fordi han bragte begge hine Mænd til et sikkert Sted, ved at skjule dem i en Sluse, og derpaa aabnede sine Døre for Pøbelen og lade den søge selv, da mange af den havde seet Capitainerne gaae ind i hans Huus, og det uagtet han havde i et aabent Værelse staaende 50,000 Dollars i rede Penge, og i sit Vindue været Vidne til, hvorledes de fire andre vare blevne dræbte og deres Huus plyndret. — Gouverneuren fik nu Efterretning om Opløbet, og S., som i dette Øjeblik var hos ham, havde forlodt sit Huus, ledsaget af adskillige Soldater og en Escorte Cavallerie, og kom til Corrigidoren, der selv var til Fods; Veien gik igjennem den Gade, hvor de første Offeres Legemer laae; han standsede ved dem nogen Tid, og holdt en Tale til Hoben, som med lydelige Skrig og paa den meest uforskammede Maade fordrede "Retfærdighed" af ham mod de Fremmede, der forgiftede Indianerne; han lovede dem det gjentagne Gange, og gik nu til Corrigimiento (Politiekamret), hvorfra han, efterat han havde confereret med Corrigidoren, en svag enfoldig gammel Mand, der frygtede endnu mere end han selv, vendte han tilbage, og kom forbi de 4 døde Legemer. Da Hoben begyndte at mærke, at han var bange for den, blev den yderst uforskammet, løftede deres

Spyde, Hænder 2c. lige op imod ham, og en Qvinde med en Stok i den ene Haand og en Kniv i den anden stillede sig adskillige Gange hen ved hans Side. Imidlertid havde mange af hans Officianter, baade civile og militaire, bedet ham om, at tillade Tropperne at handle, men han blev stadig ved at afslaae det, uagtet de, som bade ham derom, ikke allene vare Officierer af Rang, men Mænd, saare velskikkede til at bedømme Troppernes Sindelav, og mange af dem tilbøde sig med 40 eller 50 Mand at adsprede Hoben. — Han gik nu til Anloague, passerede paa faa Skridt nær Adgangen til St. Gabriel Stræde, paa hvis Hjørne det Huus var, hvor Capit. Nichols, Warrington og Hr. Wilson vare, og i Gaden vare to Huse, hvor de Franske fra Skibene Leman og le Cultivateur befandt sig. Hoben angreb nu disse Huse, uden at den brød sig om ham eller han om den, men han gik ned ad Gaden Anloague. Pøblen vedblev at angribe Husene; tre af dem, hvor de forhen nævnte Personer befandt sig i, bleve aldeles udplyndrede. En gammel Mand paa 65 Aar, Dibar, Capitain paa det franske Skib Cultivateur, blev myrdet af den, de andre Indboere toge Flugten, reddede sig ind i Hr. Scarellas Huse, der stødte til hine, og hans Godhed og Mod, i Forening med Hr. S's., havde de at takke for deres Liv, thi der er ingen Trivl om, at Pøbelen vilde have opoffret dem, dersom de vare komne paa Spor efter dem, og et eneste Ord fra deres indiske Tjenere havde draget deres Undergang efter sig. (Fortsættes.)

For en Mand af Ringsager, i Norge, blev i forrige Efteraar hans hele Qvægdrift, bestaaende af 18 Creature, som havde ligget i Sæter, Dagen efter Natten før Hjemreisen aldeles borte. Al Efterspørgsel og Søgen var forgjeves; man troede derfor, at de maatte være stjaalne og bortdrevne, og Rygtet udspredte, at de vare drevne igjennem Østerdalen, at de vare blevne seete paa nogle Steder, at en Hud var bleven kjendt paa sin Couleur og Pletter m. m. Nu er Tildragelsen opdaget, og Beenradene eller Skeletterne ere fundne ikke langt fra Sæterens Havnegang i en brat og fæl Afdal, imellem nogle Skarbjerge og Klip-

ger ved en liden Bæk, hvor Levningerne af 15 Creature fandtes paa eet Sted. Creaturene vare komne derind, og vidste ikke at komme tilbage, men længere fremad kunde de ikke komme. Det er tydeligt, at de ere døde af Hunger, da de forinden have opbygget Birke- og andre Grene af nogle Tommers Tykkelse og saadant Mere. Da der i Begyndelsen af Vinteren kun faldt lidt Snee og Veirliget var mildt, troer man, at de temmelig længe have opholdt Livet, og til Beviis herpaa anføres, at kort før Juul have Folk fra Guldbrandsdalen, som vare oppe i Fjeldmarken for at hente Mos og Andet, hørt Creaturene brøle og tillige hørt Kobjelden. "Nu skulde man troe", slutter Beretningen: "at disse behjertede Karle havde undersøgt Tingen og bidraget til Redning, idetmindste for nogle af de stakkels Dyr; — men nei, de havde en langt sublimere Mening: de antoge Lyden for at være overnaturlig, og troede, at det var de Underjordiske!!!...... Maaskee have disse deres Fæe ude om Vinteren? — Sørgeligt, at en saa dum og skadelig Overtroe endnu hersker i vore oplyste Tider! Gulbrandsdalen er temmelig befængt med saadan Overtroe, og denne Begivenhed er et nyt Beviis paa Virkningen af slig herlig Mysticisme."

I Bayern var en frugtsommelig Bondekone paa 41 Aar i Lysten efter at spise Æbler fra en Paarørendes Hauge. Konen begav sig med sin Ægtemand, som ikke vilde lade hende gaae i den kolde Nat allene, uagtet han i Forveien havde anvendt Alt for at bevæge hende til at afstaae fra sit Forehavende, hen til Landsbyen, som laae en halv Miil fra deres Hjem, tog adskillige Æbler i Fætterens Hauge, og for at spare hende den Uleilighed at bukke sig, trak han nogle Grene ned. Den foraarsagede Skade beløb sig til 3 Gylden. Ved Indberetningen om det Beskadigede kom Sagen til Criminalundersøgelse, og den 1ste Instanz dømte Konen til 1 Aars Arbeidshuusstraf og Ægtemanden til 1 Aars Arbeide, men 2den Instanz formildede dog den sidstes Straf til 6 Maaneder. Acterne kom, da der blev ansøgt om Benaadigelse, til Ministeriet. Man fordrede nu Medicinalcollegiets Erklæring angaaende Indflydelsen af den sygelige Lyst (hvorfor gjorde man det ikke allerede i 1ste Instanz, saa kunde man jo sparet en frugtsommelig Kone for en Angst, hvis Følger ere uberegnelige?) og denne Erklæring gik ud paa, at en saakaldt Malacia fandt Sted, at de, som faldt i denne Sygdom (altsaa Frugtsommelige, som ere i Lysten) træde tilbage i Barndomstilstanden, og at denne Tilbagetrædelse indtræffer uden deres Brøde. Ved et Kgl. Rescript bleve derpaa begge Ægtefolk, og det overenstemmende med Loven, frikiendte; men det blev dog overladt til Overapellationsretten, at betragte Medicinalcollegiets Erklæring som et nyt Beviismiddel, og at affige som Dom det, Kongen i Følge sin Benaadelsesret, har besluttet, for, som det hedder, at forebygge Vidtløftigheder, efter lovlig Undersøgelse, i Egenskab af Dommer i 2den Instanz.

I Valachiet og Moldau findes 150,000 Ziguenere, der leve fra umindelige Tider i et Slags Trældom. De udmærke sig her, som overalt, ved deres brune Farve. De ere af en stærk Legemsbygning, og da de hele Aaret igjennem ere udsatte for Luften, saa kunne de taale haardt Arbeide; men i Almindelighed ere de dovne, og ville hellere undvære Alt, end give sig den mindste Umage. De ere Tyve af Tilbøjelighed; men de stjele kun Ubetydeligheder. Fruentimmerne have regulære Træk og en skjøn Vært, førend de blive Mødre; men de falme meget snart. Ziguenernes Ureenlighed er overordentlig. Intet kan formaae dem til at aflægge den. De fleste af dem ere kun bedækkede med nogle Pjalter, og Børnene ere paa hver Tid af Aaret nøgne. De kjende ingen Religion, og have ingen udvortes Gudsdyrkelse. De slutte intet Ægteskabsbaand, og følge i deres Forhold kun Naturens Love. Deres Qvinder ere især yderst fordærvede. De udgjøre to Classer af Slaver: den første tilhører Regjeringen, den anden Privatfolk. Disse Slaver ere ikke Gjenstanden for nogen særlig Handel, og man sælger dem ei ved offentlig Auction. Alt Salg skeer med fælles Samtykke, og den almindelige Priis for en Slave er 5—6 Piastre. De Slaver, som ere begge Regjeringernes Eiendom, regnes for 80,000. De kunne gaae frit omkring overalt, og maa betale en Skat af 4 Piastre, naar de have fyldt 5 Aar. De vandre omkring og leire sig i Nærheden af Byer og Landeveie. De Reisende, der komme indenfor deres Leire, bestormes strax af ganske nøgne Børn, der bede om Almisse. — Den anden Classe af Slaver er Bojarernes Eiendom, der, efter at have udsøgt sig dem, de finde passende

til Huustjeneste, lade de øvrige vandre paa Lykke og Fromme. — Ziguener-Slaverne bruges især i Kjøkkenet, og deres store Ureenlighed gjør Kjøkkenerne til sande Svinestier. Disse Slavers Laster og Dovenskab foranledige uophørlige Ubehageligheder. Idelige og strænge Tugtelser finde derfor Sted, især Bastonade paa Fodballen: man paalægger en anden Ziguener denne Forretning, under Opsyn af en Forvalter, og ofte endog Herren eller Fruen i Huset. De smukkeste unge Fruentimmer af Stand ere ikke utilbøjelige til at paatage sig saadant Opsyn. Et andet Slags og meget almindelig Straf er den, at paalægge Slaven et Jerninstrument, som en Casque, med to store Horn, som han ikke kan afkaste, og som han bærer overalt, uden at kunne spise eller drikke. — Det er en afgjort Kjendsgjerning, at Ziguener-Slaverne ikke kunne forrette noget vedholdende Arbeide, uden at faae Prygl, og ikke holdes til deres Pligt, uden stræng Straf. Deres Eiere have vel ikke Hals og Haand over dem, men stundom døe de under Pryglene, uden at man faaer Kundskab derom. — Bojarfamilierne ere opdragne af disse fordærvede Væsener. Fruentimmer af Stand give aldrig deres Børn Die, men betroe dem til Slaveammer, og disse ere derved udsatte for, deels at saadanne Qvinder nedlægge hos dem Spiren til forskjellige Sygdomme, deels for uheldige Tilfælde, som ere Følger af Skjødesløshed. — Almindelig Foragt er disse ulykkelige Slavers Lod, og Indbyggerne i Moldau og Wallachiet behandle dem som Trældyr. Skarpretterne tages altid blandt Ziguenerne, men ved hver Execution en anden, saa at Delinqventerne altid have at lide ved Skarpretternes Ubehændighed. — De Ziguenere, der have fast Bopæl, tale Landets Sprog; de omvandrende et fordærvet Tungemaal, blandet med Bulgarisk, Servisk, Ungersk og Tyrkisk; men Lyden af dette Maal ligner saa ganske det Ungerske, at man antager det derfor, naar man ikke forstaaer det ene eller det andet deraf. (Af W. Wilkinson's Description of the Principalities Valachie and Moldavie, Lond. 1820.)

Kjøbenhavns Børs, d. 12 October.

Cours. Hamb. 2 M. 258, a vista 261. Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 11 ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 74 a $74\frac{1}{2}$. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4de Febr f. A.) $93\frac{1}{2}$ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller $122\frac{1}{2}$ a 123 Rbdl. Sedler pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbanksedler $13\frac{1}{2}$. Svenske Sedler $65\frac{1}{4}$ ß. — Disconto 6 pC.

Kjærligheds-Slottet.

I Ætherens Blaa mellem smilende Stjerner
Der lyser et Slot af det klare Chrystal;
Som herligste Drømme de yndige Terner
Omsvæve Gudinden paa funklende Hal.

Af straalende Guld ere dannet dets Buer,
Der Demanten blinker i yndigste Glands;
Som Himmelens Straale i Æthren det luer,
Og dog kun det sees af den indere Sands.

Den Elskende seer det med Kjærligheds Øje,
Naar taus med sin Pige han vandrer i Quel,
Og venlig hans Drømme gaaer hen mod det Høje,
Og sødt er forenet de Elskendes Sjæl.

Da seer han blandt Stjernerne Slottet at smile,
Gjenspeile sig huld i den Elskedes Blik;
Som Barnet uskyldig han kan mod det ile,
Thi Ahnelse salig om Himlen han fik.

Da kan han en Rose af Haven sig tage,
Og hæfte den jublende glad paa sit Bryst;
En Kjærligheds Genius skal den ledsage,
Ham venlig og hvidske som himmelske Trøst.

Og skulde i Tidernes Bølge den blegne,
Og mat blive Purprets sødtstraalende Krands,
Skal Bladene flagre mod Himmelens Egne,
Og vinke fra Stjernen med lilljehvid Glands.

Thi skynd dig, o Yngling! thi skynd dig, o Pige!
Pluk Blomsten den søde, der vinker saa blid!
I Rosenbaand kan du til Stjernerne stige,
Er kjerlig din Længsel og trofast din Iid.

M. Winther.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 83.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 16 October 1821.

Flyttedagen i Kjøbenhavn.

En Døvfødt kom engang paa et Bal, og efterat han smilende nogen Tid havde været Vidne til de Dansendes Bevægelse, skrev han med et Stykke Kridt paa Bordet, at han ikke indsaae Aarsagen til denne uophørlige Frem- og Tilbagespringen, da han meente, det vilde være meget klogere, om Enhver fra Begyndelsen af blev staaende der, hvor han stod. — Den Fremmede, der paa en Flyttedag kom her til Kjøbenhavn, fra et Land, hvor man i det mindste ikke er vant til en saa stærk Flytning, som her tillands, vilde maaskee gjøre samme Spørgsmaal, som hiin Døvfødte. Derimod vil den, der nøjere kjender Hovedstadens indere Væsen, bedre vide at forklare de sande Aarsager til, at dens Beboere for størstedelen i denne Tid hvert Foraar og Efteraar, lig Trækfugle, drage fra det ene Sted til det andet, uden dog, som disse, altid at finde et bedre og beqvemmere Opholdssted. Man kan inddele de Flyttende, ligesom Yorick de Reisende, i forskjellige Classer, nemlig:

Flyttende, som vilde flytte, men kunne blive boende.

Flyttende, som vilde blive boende, men ikke kunne.

Flyttende, som flytte, fordi Flytten er dem en Morskab.

Flyttende, som flytte for at forbedre sig.

Flyttende, som flytte for at forværre sig.

Saaledes har enhver sine gyldige Aarsager, og Flytningen har deri Lighed med hele Livet, at Enhver troer at vinde ved Forandringen. Hvad den Fraflyttende glæder sig ved at kunne forlade, det fornøjer den Indflyttende sig ved at kunne komme ind i. Den sidste seer lutter Fuldkommenheder, den første intet uden Feil.

Men ingensinde har Flytningen i Kjøbenhavn været saa almindelig som nu. Det er en evig Kamp mellem Eiere og Leiere, og det synes at de sidste, understøttede af Nødvendighedens uimodstaaelige Vaaben, have vundet Seir. Jo større og pragtfuldere Værelserne ere, desto vanskeligere er det at finde Leiere dertil; de smaa holde sig bedst i Prisen. Men saasnart Leien overstiger 400 Rbd. Sølv om Aaret, bliver det allerede vanskeligt at blive af med Værelserne. Engellænderne antage med Rette, at ingen bør betale mere i Huusleie end en ellevte Deel af sin aarlige Indtægt; men hvor mange i Kjøbenhavn have vel i dette Øjeblik en aarlig Indtægt af 4400 Rbd. Sølv, og de, som have den, finde naturligviis bedre deres Regning ved selv at kjøbe sig en Eiendom.

Regner man, at Kjøbenhavn har omtrent 7000 Gaarde og Huse, og disse beboes af 15,000 Familier, saa skjønnes let, hvilken Omflytning der hvert Halvaar maa finde Sted, i Tider som de nuværende, da Indskrænkning, nødvendig og unødvendig, hører saa ganske til Dagens Orden. Dertil kommer endnu Usikkerheden for Leien og den med Rette stigende Ulyst til at cautionere, eller hvad der er det samme, paatage sig at betale

Andres Leie. Indskrænkningen i Henseende til Huusleiligheder overgaaer næsten al Forestilling, og den Clausel "uden Fremleie" maa nødvendigviis nu udelades af de fleste Leiecontracter. Værelser bestaae nu næsten som Comedieloger og Tidsskrifter, ene ved Association. En middelmaadig Etage beboes ofte af tre, fire Partier, hvoraf eet leier den af Værten, og de øvrige igjen af Leieren. Saaledes findes der nu stundom tre, fire Værter i eet Huus. Om den offentlige Sundhed vil vinde ved en saadan Sammenpakning, bliver et Spørgsmaal, og i Tilfælde af epidemiske Sygdomme, er den sikkerligen meget skadelig. Maaskee den ikke har bidraget lidet til, at Skarlagensfeber, Meslinger og Kighoste herskede saa usædvanlig stærkt i forrige Aar. Man seer heraf, hvor skadeligt, endog fra den physiske Side, en alt for høi og utilveiebringelig Huusleie er for en stor Stad. Man har Qvarantaineanstalter, der skulle afholde langtbortliggende Landes Smitter fra vore Grændser, men det, som i vort eget Hjem kan bidrage saa meget til at udbrede ikke mindre farlige Sygdomme, synes man hidtil ei at have værdiget samme Grad af Opmærksomhed.

Samtale om Theatret mellem Wilhelm Meister og det store Instituts Bestyrere.

(Meddeelt.)

Jeg seer, at her klogelig er sørget for Alt, hvad i Livet turde være ønskværdigt; men aabenbarer mig og, hvilken Region kan opvise en lige Omsorg for dramatisk Poesie, og hvor kunde jeg belære mig derover? Jeg saae mig blandt alle eders Bygninger om, og finder ingen, som kunde være bestemt til et saadant Øiemeed.

Vi tør ikke dølge paa dette Spørgsmaal, at der i vor hele Provinds ikke forefindes en saadan: thi Dramaet sætter en ørkesløs Mængde, maaskee endog en Pøbel forud, som ikke findes hos os, thi saadant Kram bliver, naar det ikke selv uvillig pakker sig, bragt over Grændsen. Vær

alligevel vis paa, at ved vor almindelig virkende Anstalt ogsaa en saa vigtig Punkt er bleven vel overlagt; men ingen Region lod sig finde: overalt traadte en betydende Betænkelighed ind. Hvem af vore Elever skulde let beslutte sig til, med opdigtet Munterhed, eller hyklet Smerte, at opvække en Øieblikket ikke tilhørende Følelse i den Grad, for derved at frembringe et stedse misligt Velbehag? Saadanne Gøglerier fandt vi aldeles farlige og kunde ikke forene dem med vort alvorlige Øiemeed.

Man siger jo dog, indvendte Wilhelm, denne vidt om sig gribende Kunst befordrer de øvrige tilsammen?

Ingenlunde, svarede man, den betiener sig af de øvrige, men fordærver dem. Jeg fortænker ikke Skuespilleren, naar han forbinder sig med Maleren; Maleren er alligevel forloren i saadant Selskab.

Uden Samvittighed vil Skuespilleren forbruge, og med ikke ringe Gevinst forbruge hvad Kunst og Liv tilbyder ham til hans flygtige Hensigter; Maleren derimod, som og igien gad draget sin Fordeel af Theatret, vil altid komme til kort, og Musikeren være i samme Tilfælde. Alle Kunster tilsammen forekomme mig som Sødskende, hvoraf de fleste vare tilbøielige til god Huusholdning, men en, let findet, havde Lyst at tilegne sig og at fortære den hele Families Gods. Theatret er i dette Fald; det har et tvetydigt Udspring, som det aldrig gandske, hverken som Kunst eller Haandværk, eller som Liebhaberie kan fornægte.

Wilhelm saae med et dybt Suk ned for sig, thi Alt paa eengang stod ham for Øine hvad han paa og ved Bræderne havde nydt og lidt; han velsignede de fromme Mænd, som vidste at skaane deres Elever for saadan Qval, af Overbeviisning og Grundsætning bandlyste hine Farer af deres Kreds.

Hans Ledsager lod ham alligevel ikke længe i disse Betragtninger, men blev ved: da det er vor høieste og helligste Grundsætning, ikke at miskiede noget Anlæg, noget Talent, saa tør vi ikke dølge for os, at i saa stort Antal en mimisk Naturgave ogsaa vel afgiort fremstikker; men denne viser sig i uimodstaaelig Lyst til at efterabe fremmede Karakterer, Gestalter, Bevægelse, Sprog.

Det fremme vi vel ikke, men give nøie Agt paa Eleven og, bliver han sin Natur aldeles tro, saa have vi sat os i Forbindelse med alle Nationers store Theatre, og sende en beviist Duelig strax derhen, for at han som Anden paa Dammen, saaledes paa Bræderne snarligst bliver ledet sit tilkommende Livsvaklen og Snadren imøde.

Wilhelm hørte dette med Taalmodighed, dog kun med halv Overbeviisning, maaskee med nogen Fortrydelse; thi saa underlig er Mennesket sindet, at det vel kan være overbeviist om Ringheden af en vis elsket Gienstand, vende sig bort fra den, endog forbande den, men dog ikke vil see den behandlet af andre paa lige Maade; og maaskee rører sig Modsigelsesaanden, som boer i alle Mennesker, aldrig meer levende og virksom end i saadant Fald.

Redacteuren af disse Ark maae her selv tilstaae: at han med nogen Uvillighed lader dette underlige Sted passere. Har han ikke i mangeslags Forstand anvendt meer Liv og Kræfter end billigt paa Theatret? og kunde man vel overbevise ham, at det var en utilgivelig Vildfarelse, en frugtesløs Bestræbelse?

Anecdot.

Gustav den Tredies Smag for Vittighed, og især det dramatiske Talent, er almindelig bekjendt. Frembringelsen af et nogenledes heldigt Skuespil var et sikkert Middel til at vinde Kongens Naade og Opmærksomhed. Af dette Middel vilde Armfeldt benytte sig, for endnu mere at befæste sig i den Yndest, Kongen viste ham. Han kom derfor overeens om med Digteren C. J. Hallmann, at denne skulde skrive for ham hemmeligen et dramatisk Stykke, mod en Godtgjørelse af 100 Rd., der kunde opføres ved Hoffet. Hallmann antog Forslaget; Armfeldt lod ham hente ud til Drottningholm, hvor han indlogeredes hos Kongens Kammertjener, og der i Londom forfattede i to Dage Stykket: "Leilighed gjør Tyve", som siden blev sat i Musik og opført i Kongens Overværelse paa Drottningholm, af Hoffolkene, derefter paa et mindre Theater, og paa begge Steder vandt meget Bifald. Armfeldt complimenteredes

overalt for dette heldige Product, og Kongen saae med Fornøjelse et saadant Talent hos sin Yndling. Men den belovede Betaling udeblev. Da Hallmann nu en Dag besøgte Kellgreen, fortalte han ham Sagens Sammenhæng, beviste sit Autorskab ved sin Concept, og Følgen deraf blev Kellgreens Skjaldebrev til en fornem Herre, som skrev et Theaterstykke, hvilket Brev paamindede ham om at opfylde sin Forpligtelse paa en saa eftertrykkelig Maade, at han ikke længere kunde dvæle med at gjøre det. Da Hallmann nu fik, hvad han havde betinget sig, lod han gjerne en Anden gjelde for Forfatter til eet af sine ypperste Arbeider, der nu findes aftrykt i hans Skrifter, trykte i Stockholm 1820. (I Danmark gaves i sin Tid en Mand, der ligeledes fandt en Fornøjelse i saaledes at smykke sig med fremmede Fjere, nemlig Agent Hans Holk (f. 1726, d. 1783), der satte sit Navn paa Skrifter, han ikke havde skrevet. Den Mand, der laante ham disse Fjer, var ganske det Modsatte af ham, og svarede aldeles ikke til sit Navn; thi uagtet han hedte Prahl, var han dog saa lidet for at prale, at han tog Pengene og lod Andre beholde Æren for sine Aandsproducter. Han skrev endog det hele Oldenborgske Kongehuses Historie paa Riim, og overlod Digterkrandsen til en Commissionair Frydensberg, der satte sit Navn paa Titelen.)

Indenlandske Efterretninger.

Læseselskabet Clio er nu opløst, og dets Bøger og Boskab solgtes i Fredags ved Auction. Dette Selskab blev stiftet for adskillige Aar siden og fra Begyndelsen af bestemt til et blot Læseselskab. Men efterhaanden voxte dets Medlemmers Tal i den Grad, at det i Aaret 1819, dets Culminationspunkt, talte over 160 Medlemmer. Man morede sig ikke der blot ved Læsning, men ogsaa ved Forelæsninger over interessante Gjenstande, som især holdtes af Etatsraad Pram, Professor Nyerup, Dr. J. K. Høst o. fl. Men da siden endeel Medlemmer ønskede, at der ogsaa, som i de egentlige Klubber, maatte gives Bal i Selskabet, og ligesaa mange vare herimod, saa bidrog denne Meningsforskjellighed angaaende Selskabets

Bestemmelse og Indretning, efterhaanden til dets Opløsning, da Medlemmernes Tal henimeltede til 40, og ved disse en saadan Forening umueligen kunde bestaae. De literaire Selskaber synes overalt ikke at kunne trives længe i Kjøbenhavn. Vel havde Dreyers Klub holdt sig i mange Aar; men ogsaa denne maatte omsider, for at undgaae Opløsning, forene sig med den saakaldte Fabricius's Klub, ved hvilken Sammensmeltning den blev ligesaa meget til Klub som til egentligt literairt Selskab.

En Landmand har i Førstningen af Sommeren lagt et Slags rødagtige engelske Kartofler, hvoraf han skjar een i 37 Dele, og af en anden 11 Øine bleve lagte. Adskillige meente, at der intet vilde komme ud af denne Lægning; men i indeværende Efteraar høstede man een Tønde Kartofler deraf, og det viste sig, at Øinene bare lige saa meget som de itusskaarne Stykker. En ved Erfaring saa fuldkomment stadfæstet Methode fortjente uden Tvivl at efterlignes i det Store.

Fra de danske Provindser, samt Schleswig og Holsteen, er i afvigte Juni Maaned følgende afgivtsfrie Varer udførte: 16,653 Tønder Hvede, 51,927 Tdr. Rug, 50,377½ Tdr. Byg, 20,930 Tdr. Havre, 1,815 Tdr. Boghvede, 1,643½ Tdr. Erter, 2,360 Tdr. Vikker og Bønner, 278½ Tdr. Hvedemeel, 223 Tdr. Rug- og Bygmeel, 7 Tdr. Boghvedemeel, 1,014½ Tdr. Byggryn, 245 Tdr. Havre- og Boghvedegryn, 6,147½ Tdr. Malt; ialt 153,621½ Tdr. Kornvarer. Desuden 113,019 Pund Grubbe- og Perlegryn, 788,089 Pd. Smør og 144,151 Pd. Ost.

Paa den skjønne Eiendom Dronninggaard, som den 12 November skal bortsælges ved 5te Auction, var ved 4de Auction kun budet 50,000 Mark Banco eller omtrent 32,666 Rbdlr. rede Sølv. Før Krigen blev den v. Hemmertske Gaard her i Staden, paa store Kjøbmagergaden, hvor nu Waisenhuset er, betalt med 44,000 Rdlr. D. Cour. eller 68,000 Rbdlr. rede Sølv.

Trods Tidernes Ufordeelagtighed forskjønnes Kjøbenhavn dog dagligen, deels ved Bygningernes Opmaling, som aldrig synes at have været almindeligere end i afvigte Sommer, deels ved gamle Steders Ombygning. Frederiks Hospital er i denne Tid bleven oppudset, og synes at opfordre sin Gjenbo, det almindelige Hospital, der alt i mange Aar har trængt til Oppudsning, at følge dets Exempel, hvorved den skjønne Amaliegade, i hvilken det optager en saa betydelig Plads, vilde vinde meget. Kongens Nytorv forskjønnes meget ved at have faaet, istedet for den gamle stygge Gaard paa Hjørnet af denne Plads og Gothersgaden, en stor prægtig Bygning, som, Tidernes Besværlighed uagtet, Marschandiser S. Sivertsen med stor Bekostning lader opføre.

I Varde døde nyligen den fortjente Udgiver af Samlingen af Kongel. Rescripter, Justitsraad Laurids Fogtmann. Han var født 1748 i Føl ved Ribe, hvor hans Fader var Skræder og Fæstehuusmand. Navnet Fogtmann havde han, ligesom to Studerende af hans Slægtninge, antaget efter deres Morbroder, Gartner Voethmann paa Als. I sin Ungdom var han Skriver paa Ribe Bispecontoir, men siden blev han Hospitalsforstander og Kirkeværge i Varde, derpaa Byskriver sammesteds og Skriver i Vesterherred 2c., tilsidst Byfoged, fra hvilket Embede han entledigedes med Titel af Justitsraad. Hans Rescriptsamling er, som bekjendt, et for Lovkyndige næsten uundværligt Værk.

Blandede Efterretninger.

Sydamerika, wie es war und jetzt ist, oder Ursprung und Fortgang der Revolution daselbst bis 1819. Von *r. (Tandem bona causa triumphat.) Leipzig 1820. 350 S. i 8vo. (Bedømt af Prof. H. F. G. Paulus.) — De 8000 Quadratmile af det spanske America, Mexico og Peru i Særdeleshed, havde tilbudet de landende Europæere et sundt, allerede flittigen dyrket Land, gjennemskaaret af Stæder og Landsbyer. Selv de grusomt mishandlede, og derfor til Bjergene flygtede, Urindbyggere, vilde troskyldigen have boet iblandt dem, og de af den ædle Las Casas hidbragte stærkere Africanere, uden Skade og uden Fare for de Øvrige, som Creoler, Mulatter 2c., have udbredt sig i deres forskjellige Stammer. Men desuagtet er dog dets uhyre Strækning af Lande, efter 300 Aar, neppe besat af 13—17 Millioner, medens Nordamerica, hvor-

hen først siden 150 Aar en liden Hob fortrængte Qvækere, Puritanere, Gjendøbere var flygtet, og ikke forefandt andet end Skove, Moradser og raa Krigere, allerede 1780 havde en Befolkning af 2 Mill., tilkjæmper sig sin Frihed, og i kort Tid formerer sig til 10 Mill. Hvad kan være Aarsagen til denne i sine Følger uheldige Forskjellighed? Til Mellem- og Sydamerica vare Spanierne komne, der saa ganske nyligen i Ødelæggelsesstriden mod Maurer og Jøder vare blevne vante til ikke ved Religionens, men ved Kirkedømmets Nationalhad og Skinsyge, til Intoleranz, og nu lode den stige mod de vestindiske Hedninger til den yderste Grusomhed, og inquisitorisk bigot ansaae sig allene for den til Verdensbeherskning egnede Adel blandt Nationerne. Efter et fordreiet Bibelsted holdt de det, fordi det ganske efter deres Ønske stemte overeens med deres bydende Stolthed, for Christenpligt, at frelse, ligesom i Europa Jøderne og Muhamedanerne, saaledes hiinside Oceanet Hedningerne, fra evig Fordømmelse ved coge eos intrare, ved voldsom Inddrivelse i den alforbarmende Moders, Kirkens Skjød, og tillige enten at bringe dem under Aaget af deres Herskesyge, eller at udrydde dem ved den overalt medbragte Inquisition, fra Jorden, der kun tilkom de Enetroende. Derimod bleve de nordamericanske Colonier, begyndte af Forfulgte, efter Frihed i Cultus og Forfatning higende Privatpersoner, da allerede Menneskerettigheder i Troen efter Overbeviisning, ved Kirkereformationen var bleven klar, og selv Herskesygen, ved alle Stænders Deeltagelse i Lovgivningen, i det samme Land, hvorfra den netop kom, modereredes. Fra Spanien derimod, fordi det imidlertid ved Herskerkrig i Tydskland og Italien blottede sig for Folk, al Tilførsel udenlands fra ved Kjetterfrygt afskjar sig, men udtømte sit eget Blod i Albas Kamp mod den nederlandske Tænke- og Handelsfrihed, kom ikkun de Pengegjerrigste saalænge til Sydamerica, indtil de, fulde af Guld og Midler til Sædernes Fordærvelse (irritamenta malorum!), kunde vende tilbage til fornemt Dovenskab. Ikke mere Menneskeslid, kun Guldtilflydelse paa Gallionerne fra Peru, fødte nu Spanien, og forøgede Stoltheden ved Siden af Ladhed. 1611 tilbød vel den tilbageblevne Million vindskibelige Jøder

og Maurer 20 Mill. Piastre for at kunne vedblive at være virksomme i Spanien. Men Erkebiskoppen af Madrid traadte frem for Kongen med det hellige Kors: Skal Jesus Christus, spurgte han, endnu en Gang sælges for tredive Sølvpenninge? Og ikke Pjasterne, som man nok ved alskøns mod Vantro let tilgivelig Uret forstod at beholde tilbage fra de Fordrevne, maatte udvandre, men vel den Industrie, de Fabriker, den Handel, hvortil Klosteraanden og Grandezza'n ikke nedlode sig.

I disse og mange lignende Træk skildrer den for den mindeværdige Gjenstand begeistrede, og ved Detailkundskaber Enhver belærende Forfatter, med Sandhed og Ynde de Aarsager, hvis uudblivelige Følger og Frugter vor Tid nu har oplevet: Trykket af Monopolier (hvor selv de ørkesløs blevne Spanier kun spederede fremmede Varer og overleverede de americanske Bjergværkers Guld meest til andre arbeidende Nationer), tilligemed den tøileløse Egenraadighed af ikke indfødte Øvrigheder (af 750 Vicekonger vare kun 18 af americansk Stamme), der skulde holde de fjerne Millioner i evig Trældom mod det selv ufrie, daadløse Stedmoderland og dets Inquisitionspolitie. Men i Buenos Ayres's og Venezuelas Bjergegne opvoxte efterhaanden, over de Mishandledes Been, en Hævner, en Stamme af Krigere, om hvilke allerede Raynal spaaede, at den, maaskee snart, vil tilbagefordre det Frarevne af den nye Verdens Tyranners Indvolde. Fra den kirkehistoriske Synspunkt uddrager Rec. endnu den Sandsynlighed, at selv de Vaabenøvelser, og den saa at sige herilikse (hosbondlige) Regelmæssighed, ved hvilken Jesuiterne, kun for sig selv, have villet grundet og indført i Paraguay et Præsterige, meget har bidraget til og forberedet Erobringen af de derværende Landstrækningers Uafhængighed. Naar kun det Bedre skeer, det være af hvilkensomhelst Hensigt, saa yder det Frugter og avler et Middel mod det Onde selv, som det troede at kunne benytte til ganske andre Øjemeder. Paraguay lærte Portugiserne og Spanierne Jesuiterne saa nøje at kjende, at endog nu begge disse Hoffer og Nationer allermindst ville udvide deres Orthodoxie til Jesuitismens Gjenoprettelse. Og netop dette Paraguay lærer Creoler og Levningen

fra den mærkrede Montezumas og Atuhualpas Tider at føre Vaaben, ved hvilke de kunne holde sig fri for Jesuiter og Dominicanere, og for det hemmelige Kirke- og Statspolities hele Blodret, for hvis Skyld engang Ferdinand og Isabella bleve udmærkede af Hs. Hellighed selv med Benævnelsen katholske Majestæter. Forgjeves havde man forbudet Indianerne at lære at læse og skrive; forgjeves svarede den Kgl. Fiskal, da under Carl IV. Maracaibo bad om et Universitet: hvad skal et Land, hvis Beboere ere bestemte for Bjergværkerne, med en Høiskole? Jesuiterne selv have lært, hvad geistlig og verdslig Despotismus en Tidlang beskjærmer, endeligen med egne Vaaben ganske koldblodigen nedbøjer. — Hvor nødvendigt og tillige hvor verdenshistorisk vigtigt det var, at det blev anderledes, viser (S. 38) allerede den følgende enkelte Anecdote: 1805 blev Landtangen af Dariens Kyst hydrographisk optagen for Kronen. Man bemærkede, at Bayen af Medinga trængte ind i Landtangen, og indtil 2½ Mile fast Land nærmer sig det hiinsidige stille Ocean. I Bayen udgyder en Flod sig. I modsat Retning strømmer en Arm af Chepo i Havannas Bugt. En saa kort Gjennemstikning af Fastlandet, og Verdenshandelen havde faaet en ny Skikkelse. Veien til Ostindien var bleven 10,000 Mile kortere. Men — Spanierne forbøde under Livsstraf at bekjendtgjøre disse Forhold. Forgjeves! Bolivar, eller den, som efter ham styrer Columbia, vil offentliggjøre dem. Vel adskille det sydlige Americas fem Naturbolværker saa stærkt, at en sammenvirkende Plan ikke er sandsynlig. Den lange, smalle Landtange af Darien skiller Mexico fra begge Granader. Strækninger af Oronoko indtil Sølvfloden og de portugisiske Besiddelser, der næsten have samme Størrelse som hele Europa, ere endnu mere adskillende. Andesbjergene, vanskeligere at overstige end Pyrenæerne, kunne afholde de ved det atlantiske Hav liggende Landes Hære fra den ved det stille Hav sig dannende Fristat. Desto bedre kunne fem store afsondrede Dele, hver paa sin Viis, danne sig. Hvilken ny Udvikling af de meest forskjellige Menneskearter iblandt hverandre! De første spanske Erobrere og deres Efterfølgere vare ikke hine tarvelige, arbeidsomme, gudfrygtige Nybyggere i

Nordamerica. At præke Korset og udrydde dets Fiender var deres Fanatismus, at bortføre Guld deres Øjemed. Uden Qvinder, drevne af spansk gloende Lidenskab, sank de i de vilde Qvinders Arme. Ligesaa indførte de Tusinde sorte Slaver. Derfra de saa forskjellige Racer, der, jo nærmere de ere de Hvide, desto adelbaarnere de tykkes at være. Næst Spanierne, der, komne did fra Moderlandet, som Herskere over alle, ere skatskyldige andre fritomtrækkende Urindbyggere, Indiane kaldede; derpaa Creoler, Efterkommere af indvandrede Spanier, avlede i America med spanske Fruentimmer; Mestizer, Affom af indvandrede Spaniere, avlede med Indianerinder; og saa Mulatter og Negere, de fra Hvide og Sorte nedstammende Zambos. Hvilke Udsigter for Experimental-Anthropologien, naar først disse Forskjelligheder, stillede paa lige Fod, virke med og mod hverandre! Til denne Virksomheds og Friheds Begyndelse gav Napoleons Erobringslyst Mulighed. Da han afbrød Spaniens herskende Indflydelse der, vare de Herskende i Spanien paa hans Side, fordi de troede igjen at kunne vedblive at herske ved ham. Forf. giver herpaa et talende Bevis. Folket var for Cortes. Disse erklærede fra Cadix af: Vi lægge eders tilkommende Skjebne i eders Haand. I var en Boldt for eders Vicekonger, deres Luner, deres Pengesyge, deres Ærgjerrighed. I Fremtiden skal eders Skjebne ikke mere beroe paa dem.

En Rec. i Heidelb. Jahrb. bemærker, at der i Pharmacopea Danica findes ikke faa forældede Compositioner, saasom: Aqua Anthos composita, A. Carmelitana, Balsamum cephalicum, apoplecticum, Balsamum universale, Cornu Cervi sine igne præparatum, Emplastrum stipticum, Oleum Cerae, Passulæ laxantes, Pilulæ æthiopicæ, Pilulæ foetidæ, P. tonico nervinæ, Pulvis Infantum, Pulvis vermifugus, Tinctura cathartica &c., hvis Virkning Signaturen betegner, og synes saa meget mindre at fortjene en Plads i denne Pharmacopoe, som de stride mod den i Fortalen med Rette yttrede Grundsætning, at man har været sparsom med Forskrifter til saadanne Compositioner, som der ikke skal være Forraad af, da enhver

Læge bedst maa vide at bedømme, hvad i særegne Tilfælde er nødvendigt, altsaa ikke behøver saadanne Forskrifter, og derimod Fuskere kun alt for ofte misbruge saadanne Formularer, af hvilke Pharmacopoens Forfattere ikke have villet levere en Samling, som skulde være en Tilflugt for Qvaksalvere. — Imidlertid synes hiin Rec. dog at være gaaet noget for vidt, naar han endog vil formene Apothekerne at udsælge Universalbalsom, Kinderpulver o. s. v. til Andre end autoriserede Læger.

Engellænderne fange nu Hvalfiske med congrevske Raquetter (hvori de rigtig nok gjøre meget bedre end at anvende dem til Kirkers Antændelse og Menneskers Lemlæstelse). En Capit. Scoresby har hjembragt 9 Hvalfiske, ved hvis Fangst disse Raquetter have gjort stor Tjeneste. Naar selv den største Fisk rammedes af dem, blev den snart et Rov for sine Forfølgere, og en eneste Raquet dræbte endog en Hval; de standse dem altid i den Hurtighed, hvormed de ellers flygte. En af de største Finfiske af 100 Fods Længde, som ikke letteligen fanges med de sædvanlige Midler, ja paa hvis Fangst man i de nordlige Have neppe har eet Exempel, blev ved en Salve Raquetter strax saa bedøvet, at Baadene kunde omringe den og fange den med Lethed.

Den preussiske Geheimeraad Dr. Gräfe i Berlin har ladet bekjendtgjøre følgende: "Den almindelige Interesse, som den, efter foregaaende Underbinding, fuldførte Løsning af det degenererede halve Underkjævebeen fra Ledemodet, har opvakt, bevæger mig til at kundgjøre, at jeg skal beskrive denne Operation med grundig, historisk Prøvelse, og med al den Omhyggelighed, som denne Gjenstand udkræver, i Journal der Chirurgie und Augenkrankheitkunde. For saavidt en Bekjendtgjørelse af den Natur kun ikke kan have andet end et videnskabeligt Øjemed, kan man kun vente Opfyldelsen af mit givne Løfte da, naar hiint Tilfælde, ved den nu for sit Saar næsten ganske helbredede Syges bestemte Befindende fuldkomment egner sig til en videnskabelig Behandling.

I en offentlig Forsamling, som det nederrhinske Selskab for Natur-Lægekonst i Bonn holdt d. 3 Aug. d. A. talede Geheimeraad Harleß blandt

andet: om de uvurdeerlige og uforlignelige store Fordele af det almindelige Sundhedsvels Betryggelse paa hele det faste Land af Europa, som kunde frembringes ved Gjenoprettelsen af en christelig Regjering, og med den et forstandigt ordnet Sundhedspolitie i de ost-europæiske Lande, som hidtil have staaet under tyrkisk Herredømme.

Den østerrigske Keiser har foræret Paven en Samling af Aftryk af de meest udsøgte Cameer eller skaarne Stene med ophøjede Figurer fra det ved saadanne Konstsager saa udmærkede Wiener Antique-Cabinet. Samlingen bestaaer af over 600 Stykker, blandt hvilke Augustus's saakaldte Apotheose eller Forgudelse optager den første Plads. Alle ere Originalerne ganske lige i Farvespil, formede i Emaille af Pichler, og forenede i en med Sølv incrusteret Casse under Glasbedækninger. Den hellige Fader har sendt dem til Bibliotheket i Vaticanet, hvis Skatte af Klenodier i dette Slags ere blevne et Rov for Revolutionskrigen. For Peterskirken i Rom bestemmer Keiseren en stor Sølv forgyldt Monstranz, som Hofjuveleren Wirth meget konstigen har forfærdiget.

J. Morenas har udgivet i Trykken en Forestilling mod de Sortes Behandling i Senegal, forelagt de Deputeredes Kammer, hvori han meddeler Efterretninger om de Rædselsoptrin i Slavehandelen, han der har oplevet. I hans Nærværelse afviste Commandanten i St. Louis en Fader, der fordrede sin Søn tilbage, med den Besked, at Fangen tilhørte den derværende Gouverneur Schmalz. Negerhandlerne kjøbte og solgte Slaverne offentligen, og havde stort Forraad af denne Vareartikel. Paa deres Bestilling leverede Herskeren Damel omtrent 3000 Stykker, som han havde taget til Bytte i sine egne Landsbyer, hvoraf endeel ved denne Fangst bleve ødelagte. En Negerhandler gav en maurisk Fyrste Baade, Vaaben og Folk, for at angribe Landsbyen Diaman; den gik op i Luer, 65 Indbyggere bleve dræbte, 47 fangne. Den 1 Sept. 1817 kom en Moder til St. Louis, for at løskjøbe sin Søn; hun blev heftet og gjort til Slavinde, hvorpaa hun selv knuste sin Hjerne mod Muren. Nu kom Faderen; man gav ham istedetfor Kone og Søn Lænker, og han gjennemborede Hjertet med et Søm. Paa

Skibet Rodeur fra Havre udbrød blandt Negerne en Sygdom, og 36, der bleve blinde, kastedes i Vandet. Embedsmændene i Senegal taalte ikke allene Slavehandelen, men toge endog selv Deel deri med Gouverneuren i Spidsen. De franske Love mod Slavehandelen nytte intet, fordi Forliset af Skibe dækkes ved deres Forsikkring til 50 pC., og Tabet af Capitainpladsen heller ikke agtes, paa Grund af den lovede Erstatning. Efter Forf. Mening formaae kun vanærende Straffe at afholde fra Slavehandel.

I Juli Maaned d. A. døde i Richmond ved London den berømte Forfærdiger af den achromatiske Telescop (i Forbindelse med sin 1761 afdøde Fader) og andre optiske Instrumenter Dollond, i en Alder af 90 Aar. Han var født d. 24 Febr. 1731.

Kjøbenhavns Børs, d. 16 October.

Cours. Hamb. 2 M. 258, a vista 261. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) $74\frac{1}{2}$ a 75. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Febr f. A.) $94\frac{1}{2}$ a 95 Rbd. r. S. (uden Renter) eller 124 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler $13\frac{1}{2}$. Svenske Sedler $65\frac{1}{4}$ ß. — Disconto 6 pC.

Die dreifache Kriegergröße.

Dem deutschen Sprachtrompeter,
Kriegsrath C......... gewidmet.

Als Krieger bist Du dreifach groß;
Denn nicht im Rathe bist Du's bloß:
Als Feldherr führst Du mit der Sprache Krieg,
Und als Trompeter bläsest Du den Sieg!

Anmerkung.

Indem ich diese Zeilen niederschrieb, erinnerte ich mich eben des witzigen Einfalles einer französischen Dame. Der Leser wird mir hoffentlich Dank wissen, wenn ich ihm hier denselben mittheile, besonders, falls er, was leicht möglich ist, irgendwo ein Urbild zu meinem obigen Epigramme gefunden hat, das heißt: einen windigen Sprachmeister (Handwerksmann der Sprache), welcher, ohne alle tiefere, vernunft und schön-wissenschaftliche Sprachbildung, sich überall mit seinem geistlosen Wörterkrame und seinen armseligen Redensarten blähet, und dabei, mit der unverschämtesten Anmaßung, allgemein bekannte und erkannte, denkende Sprachforscher heruntermacht.

In dieser Rücksicht muß, leider! selbst der wärmste Verehrer des großen, geistvollen, deutschen Volkes gestehen, daß es unerträgliche, deutsche Windbeutel giebt, welche, von ihrem Vaterlande, als unwürdige Kinder, verstoßen, in Dänemark nicht allein gutmüthig und gastfreundlich aufgenommen werden, sondern sogar, was nicht seyn sollte, Glück machen. Desto unverzeihlicher ist es aber auch, wenn dergleichen elende Großsprecher sich gleichsam eine Ehre daraus machen, mit der schamlosesten Undankbarkeit, die nur von ihrer Unwissenheit übertroffen wird, auf alles Dänische, in Wissenschaft, Kunst, Sitte u. s. w., mit dummer Verachtung hinab zu blicken. Es ist daher Pflicht, solche Wichte dann und wann ein wenig zu züchtigen, um sie weniger vorlaut zu machen. Die Peitsche muß aber in deutschen Lauten sausen, weil jene Männchen, obgleich schon längst den Geißelhieben ihres Vaterlandes entsprungen und lange von Dänemark gefüttert, doch fast immer noch jämmerlicher Dänisch verstehen, als sie jemals Deutsch verstanden.

Das besagte Geschichtchen ist folgendes.

Der windige Oberste eines französischen Husarenregiments, Graf von F., erzählte einst der geistvollen Herzoginn von A. ein Langes und Breites von seinen glänzenden Eigenschaften und überhäuften Geschäften. Ich bin, sprach er, nicht allein mein eigener Oberster, sondern auch oft mein eigener Major, Rittmeister und Lieutenant. Die Herzoginn, seiner lächerlichen Aufschneidereien müde, unterbrach ihn mit den Wörten: "Sie haben Eins vergessen, lieber Graf!" — "Und das wäre?" — "Sie sind gewis auch manchmal Ihr eigener — Trompeter!" —

Blok Tøxen.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 84.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 20 October 1821.

Skrivelse fra Tobias Torbist om et nyt Theaterblad.

Bedste Ven!

Vi have nu ogsaa faaet et Theaterblad, som gjør stor Opsigt. Forfatteren er min Ven **, som De nok kjender. Men da det her i Thaliaborg er saa vanskelig en Sag at være frimodig, og Sandhed er her hver Mand for broget, saa har ** valgt en ganske egen Vei til at naae sit Maal. Han veed, den Handling at laste, er at tillægge en Person eller Ting Egenskaber, som ikke kunne bestaae med dens Hensigt, og da nu enhver af de Spillende ved vort Theater heller, som Geert Vestphaler, vil have at Folk skulde kalde ham en Skabhals, end tillægge ham Egenskaber, der ikke kunne bestaae med hans Hensigt, hvilken er, at glimre som Melpomenes og Thalias Udkaarede, saa har Forfatteren besluttet kun blot at rose, hvilket han finder i vore Dage bedre sin Regning ved, end ved blot at skose. Men hans Domme over Konstnernes Spil have, ligesom Vignetten paa Nytaarsgaven Hermes for 1820, et dobbelt Ansigt. Seer man dem fra den ene Side, saa sporer man intet uden Lovtale, seer man dem derimod fra den anden, bliver man intet uden bitter Ironie vaer. Man behøver saaledes en Nøgle til dette Chiffersprog, for at kunne læse det som det bør. Jeg smigrer mig med at besidde en saadan Nøgle, og tager mig herved den Frihed at dechiffrere noget af dette Sprog til Prøve paa Forfatterens Foredrag. Naar det f. Ex. hedder hos ham: Hr. A. overgik denne Aften, efter Sædvane, sig selv, og han spillede Prindsens Rolle med en Kraft, Natur og Genialitet, som sætter ham høit over Talma: saa vil det ikke sige andet end Hr. A. spillede denne Aften, efter Sædvane, som en Klodrian, og overgik sig selv i Carricatur og Bombast. Han spillede Rollen uden Kraft, Natur eller mindste Genialitet. Naar det hedder, han sagde de Ord: "Er det til saa manges Ulykke ikke nok, at Fyrster ere Mennesker ꝛc." uovertræffeligen, saa betyder det, han sagde det som en Brændehugger eller Saugskjærer. Naar vor Forf. forsikkrer, at Hr. B. veed at lægge Betydning i den ubetydeligste Rolle, og er i saa Henseende en sand Skaber, saa vil det kun sige, at Hr. B. tager al Betydning, endog fra den betydeligste Rolle, og er en sand Vanskaber. Hedder det om Hr. C., at hans Spil var et fuldendt Mesterstykke, saa er Meningen, at det er et fuldendt Fuskerie. Siges der: Hr. D. har længe været Publicums Yndling, og den beskedne Flid, der udmærker ham, er altid, efter Fortjenesten, bleven paaskjønnet: saa er det med andre Ord: Publicum har længe ønsket Hr. D. Pokker i Vold, og hans uforskammede Skjødesløshed er altid bleven misbilliget, endskjøndt forgjeves. Naar Forf. beretter, at Mad. E. blev modtaget med eenstemmigt

Bifald, som hun ogsaa virkeligen fortjente, saa er det det samme, som han vilde sige: Mad. E. blev rigtig nok modtaget med skingrende Bifaldsraab og Hurra af en Skare Svende, Drenge, Ammer og Tjenestepiger paa Galleriet, og fortjente virkeligen ogsaa et saadant Bifald. Visse Udtryk bruger vor Forfatter sædvanligen i ironisk Betydning: saaledes betyder hos ham: Publicum: Jan Hagel, Kreti og Pleti; Applaus: Pøbelskraal; Konstens Triumph: Konstens Skamstøtte; overgaae sig selv: spille Galmand; et sandt Studium: en sand Læreklud; den store Mester: den store Bønhas; den tænkende Konstner: den tankeløse Konstner; et herligt Ensemble: et usselt usammenhængende Sammenskrab; Kraftfuldhed: Matrosskraal og Brændehuggerbulder.

Vort Theater er iøvrigt bygget i antique Stiil. Over Proscenium er anbragt den antique Lyra, der, som De veed, bestaaer af en Oxepandeskal, imellem hvis hule Horn Hermes spændte sine Strænge. Denne Oxelyre er ogsaa et betydningsfuldt Sindbilled. Paa Tæppet er malet en Apis med en Trekant paa Stjerten, hvilket ligeledes ganske udtrykker vor Skuepladses Indretning og Bestemmelse.

Thaliaborg, d. 10 Oct. 1821.

Deres Ven

Tobias Torbist.

Om Landhuusholdning.

At Landhuusholdningen i Danmark, især i de sidste 30 Aar, har giort betydelige Fremskridt, vil vist ingen Kyndig nægte; men at vi allerede skulde være komne saa vidt heri, at ingen flere væsentlige Forbedringer vare muelige at iværksætte, kan vist ingen Fornuftig paastaae. Nei! endnu staaer Meget tilbage at forbedre, saavel med Hensyn til Frembringelsen af de forskiellige Producter, som disses Forædling og rette oeconomiske Anvendelse. Saaledes viser Erfaring, f. Ex., at vi endnu, i det Mindste i mange Egne, ere Fuskere i at tilberede Hør og Hamp, og det uagtet alle de Leiligheder, vi have til at lære en fordeelagtigere Fremgangsmaade. Ikke bedre gaaer det paa

mange Steder med Dyrkningen af St. Hans Rug, Vikker, Kartofler, Rapsæd ꝛc. Ja endogsaa i Henseende til Huusdyrenes bedre Pleie og Racernes Forædling staae vi endnu langt tilbage.

Som et sikkert Middel, hvorved Forbedringer i slige Henseender hastigere og lettere kunne blive almindelig udbredte, anbefaler Indsenderen Iværksættelsen af følgende Forslag:

A.

I hver af vore Kiøbstæder maatte etableres et eller flere Handelshuse, hvor Landboerne kunne erholde tilkiøbs:

1.) alle Bøger og trykte Anviisninger angaaende landoeconomiske Gienstande.

2.) alle Sorter Sædekorn og Frøesorter, saasom: St. Hans Rug, Vikker, Hørfrøe, Rapsæd o. s. v.

3.) Forskiellige Sorter Redskaber, saasom det Slags Redskaber, der henhøre til Tilberedelsen af Hør og Hamp.

Til disse Handelshuse kunde da ogsaa Landboerne henvende sig, for at afhænde saadanne Producter, hvormed den sædvanlige Handel ikke befatter sig, saasom Uld af den spanske Faarerace, Rapsæd, Valmue, Hørfrøe ꝛc.

Disse Handelshuse skulle vel ikke have nogen Forrettighed fremfor andre; men da denne Art Handel, i det Mindste i Førstningen, fortiener særdeles Opmuntring, saa vilde det, uden Tvivl, være rigtigt, at Bestyrerne af de Huse, der i en Tid af 10 Aar meest have udmærket sig ved Redelighed og Driftighed, belønnedes med en for dem passende Rang, om de maatte attraae samme.

Naar vor landsfaderlige Regiering tager sig af Sagen, vil det ikke have nogen Vanskelighed, igiennem Stiftsøvrighederne at formaae en eller flere patriotisksindede og driftige Handlende i enhver af vore Kiøbstæder til at anlægge en saadan Handel. Men uden denne umiddelbare Indvirkning fra Regieringens Side vil, rimeligviis, endnu Aarhundreder forløbe, inden der i alle vore Kiøbstæder findes slige Handlende; thi hos os Danske mangler det, som bekiendt, ikke saa meget paa Lyst og Duelighed, som paa Resolution til at begynde Noget.

B.

Skriftlige Anviisninger til en eller anden For-

bedring i Landoeconomien ere vist meget nyttige — de lede til videre Eftertanke, og foranledige Forsøg; men Meget, som i Anviisningen synes let, befindes i Udførelsen vanskeligt, og Meget, som i Anviisningen forekom os vanskeligt, bliver os, ved at see det iværksat, meget let. Mange Forsøg, efter den skriftlige Anviisning, mislykkes, eller blive kostbarere end man ventede, og man taber derved Lysten til videre Forsøg. Saaledes gaaer det med mangfoldige Ting, f. Ex. Jordblanding, Brakfrugternes Dyrkning og rette Anvendelse, Staldforing, Giødningvandets rette Afbenyttelse, Engenes Oversvømmelse for at forøge Høeavlen, Tørvemosernes fordeelagtige Behandling, Humleavl, Hørrens Tilberedning, Veianlæg o. s. v.

Forskaf os derimod Leilighed til, uden vidtløftige Reiser, Correspondence &c., at lære Alt saadant ved kyndige og erfarne Mænds mundtlige Underviisning og praktiske Veiledning, hvorved enhver af os, efter sin særdeles Stilling og Forfatning, kan faae Anledning til at blive opmærksom paa, hvilke Forbedringer der for ham ere de fordeelagtigste at iværksætte; saa vil man snart see, at danske Landboere hverken ere saa dorske og trevne, eller dumme og ubehændige, som Ukyndige mene.

Man spørger: Hvor finder man saadanne Mænd, som baade have Lyst og besidde fornøden Duelighed til at paatage sig en saadan Tieneste?

Efter Indsenderens Formening vil der vist iblandt de Bønderkarle, vore bedste Landoeconomer kiende, findes flere, der kunde anbefales til denne Tieneste, og som det da heller ikke kunde blive saa vanskeligt at skaffe Løn til. Fornemme og galante Herrer derimod vilde blive for kostbare, og vistnok ogsaa i alle Henseender de mindst skikkede til saadan Tieneste. En simpel Bondemand derimod, som baade har godt Hoved og Erfarenhed, vil være den bedste Læremester for almindelige Landboere. Saadanne Folk ville overalt blandt vore Godseiere, Præster, Skolelærere, Forpagtere og Bønder finde en venlig Modtagelse. De ville paa deres Reiser og Vandringer selv kunne indsamle mange Erfaringer, som i Tiden kunne komme dem selv og Andre til Nytte. Vi have saaledes reisende Haandværkssvende, og mangen en Mester og Læredreng har ved disse lært mangt et nyttigt Haandgreb; hvorfor skulde vi da ikke ogsaa have reisende Bønderfolk, som, i det de selv indsamle Kundskab og Erfaring, ogsaa kunde lære Andre deres Haandtering?

Hvormange af saadanne reisende Landoeconomer vi behøve i Danmark, lader sig ikke saa noie bestemme. For det Første kunde man giøre Forsøg med En for hvert Stift. Erfaring vilde da i Tiden lære, om dette Antal var passende eller ikke. Indsenderen venter, at det Kongelige Landhuusholdnings-Selskab, om Forslaget maatte vinde dets Bifald, vil giøre Forsøg med at antage i dets Tieneste nogle saadanne reisende Bønderkarle.

Disse Reisende maatte ikke forpligtes til, paa noget Sted at opholde sig nogen bestemt Tid, hvilket alt bør overlades deres eget Skiønnende og Godtbefindende; men derimod maatte de forbindes til, at lade sig give Attester om deres Forretninger og Forhold paa ethvert Sted.

Miscellerr.

"Det synes vanskeligt, siger Lichtenberg, at bestemme Begrebet af en Folkefest, siden den Tid en ligesaa fiin som stor Nation i syv Aar efter hverandre, under al Omskiftning af dens Meninger og Constitutioner, har beqvemmet sig til, at feire sin Konges Henrettelsesdag som en Folkefest. Men hvorfor undres dog vore Politikere og Moralister over dette, efter deres Mening, uhørte Særsyn i Historien om et dannet Folks Tænkemaade? Er det da virkeligen saa ganske uhørt? Folket, det er, det store brogede Indbegreb af alle dem, der ere forlegne med sig selv, og hvor der kun begyndes med noget Nyt, reiser sig i Masse, antager hver Anledning til at trænge sig beredvilligen til en Fest, og bekymrer sig lidet eller intet om Festens Indhold og Overskrift. Om det er en Fødselsfest eller en Bryllupsfest, eller en Dødsfest, undersøges her ikke videre. Hovedspørgsmaalet er: om der gives Leilighed til at trænge sig, og med aabne Øine og Øren at indsuge noget nyt Lys og ny Luft. Saadanne Leiligheder gribes af Hundrede og Tusinde, deres øvrige Dyder ufortalte, stedse og overalt med begge Hænder." — Man maa lee over

Avis- og Lovtaleskriveres dristige Smiger, naar de vilde bilde deres Læsere ind, at Folket udbrød i Glædesjubel, at Glæden stod malet i Alles Ansigt ved den eller hiin Fødsels- eller Bryllupsfest, eller naar de tydske Tidender fortælle os: das Volk jauchzte, jubelte, die Freude war allgemein ꝛc. ved en eller anden Folkefest. Men ligesaa overdrevne Forestillinger, man gjør sig om Folkets saakaldte Glæde, ligesaa overspændte ere de Begreber, man ofte har om dets offentlig yttrede Misnøje. Man glemmer ganske, at den vox populi, som fortjener at kaldes vox dei, ligesaalidet yttrer sig igjennem en Skare Dagdriveres og Lommetyves Fryderaab, som igjennem dens Pereat. Den bedre Deel af Folket, som egentligen fortjener at kaldes populus, ligner den bedre Deel af Parterret, som hverken raaber Bravo eller støder i Piben, men som taust beundrer og taust misbilliger. De, som udbryde i Bifaldsskraal og Pibelyd, ere gjerne de mindst beføjede. Folket, i sin gode Betydning, er ligesom det ædleste blandt alle Dyr, Hesten, yderst taalmodigt; det træller indtil dets sidste Kræfter forlade det, og segner heller under Vægten af sin Byrde, end steiler og sætter sig paa Bagbenene; men styrter det, saa er ogsaa dets Rytter udsat for at blive lemlæstet, og finde sin Død tillige med det. Den brogede Skare, hvorved den offentlige Tilfredshed eller Misnøje lydelig udtaler sig en masse, fortjener sjeldent Tænkerens Opmærksomhed. Det kan gaae meget beklageligt til i en Stat, uagtet denne Skare jubler, og meget fortræffeligt, uagtet den laster, men vee de Statsstyrere, der maa rette sig efter denne vox populi!

Irlands store Ulykke er — hedder det i Edinb. Review — at Massen af Folket er bleven overgivet til en Haandfuld Protestanter, af hvilke de ere blevne behandlede som Heloter, og underkastede ethvert Slags Forfølgelse og Ulempe. Catholikernes Lidelser ere almindelig bekjendte. Under Georg I. og Georg II. blev det de irlandske romerske Catholske formeent, at faae noget civilt eller militairt Embede, at have Stemme i Valgene, at optages i Laugene, at være Læger eller Jurister. En yngre Broder kan, ved at blive Protestant, berøve hans ældre Broder sin Fødselsret; ved samme Middel kan han tvinge sin Fader til at overlade ham en Deel af hans Landeiendom; og naar han er den ældste Søn, kan han paa samme Maade faae sin Faders Frilehn forandret til Lehn paa Livstid. En Papist betages Ret til at kjøbe et Frigods, og endog til at have long Leases, og Enhver kunde tage sin catholske Naboes Eiendom ved at betale 5 Pd. derfor.

Indenlandske Efterretninger.

Biskop Münter har udgivet i det tydske Sprog: "Die Religion des Nordens von die Zeiten des Odins", hvori Forfatteren viser, at han er ligesaa nøje bekjendt med Nordens Oldtid, som han tidligen godtgjorde at være fortrolig med Egyptens, Persiens, Latiens og Hellas's gamle Historie.

Prof. Joh. Boye har udgivet: Bibelen og Homer, eller Mythologiens Værd i Literaturen.

Ved Hr. Professor Mouriers Fratrædelse fra sit Kald, som første Præst ved den fransk-reformeerte Menighed i Kjøbenhavn, bliver nu et vigtigt Embede ledigt, der, mærkeligt nok, netop nu i en Tid af 100 Aar har været beklædt af tre Mænd af samme Navn og Familie, da Johan Ferdinand de Rolle, Farbroders Farbroder til den nu afgaaende Professor, kom her til Kjøbenhavn i Aaret 1721.

Afdøde Major samt Silke- og Klædekræmmer Hinrich Kalls Huus paa Hjørnet af store Kjøbmager- og Kronprindsensgaden, tilsloges ved 5te Auction, den 11te October, Hr. Justitsraad Rottbøll for 18,000 Rbdlr. Sølv. Denne anseelige Bygning var een af de første afdøde Brandmajor Boye-Junge for nogle og tredive Aar siden lod opføre i Kronprindsensgaden. Den er fem Etager høi, foruden Qvist til begge Gader, aldeles Grundmuur, og indbefatter en Længde af 8 Fag til Kronprindsensgaden og 6 Fag til store Kjøbmagergaden, foruden et Smigfag. Huset er i Brandcassen forsikkret for 27,700 Rbdlr. Sølv.

I Holsteen, saavelsom i andre danske Egne og Østersø-Øer, findes de saakaldte Hünengräber eller hedenske Begravelsespladser, men ingensteds

i saa stort Antal som paa Slætten ved de til Godset Enckendorf hørende to Landsbyer Volksstädt, ved den yndige Bred af Søen og imellem de Lunde, der omkrandse Dalen. Ogsaa ved Høhebeck er en saadan Begravelsesplads af over 40 Gravhøie, hvoraf nogle tilligemed deres Urnehuler af Kampestene ere aldeles aabnede. Ved disse staae adskillige Druidealtare. Ved Bordesholm findes ligeledes en Række af saadanne Gravhøie langs med Søen og paa de pløiede Marker. I Holsteen gives adskillige Oldgrandskere og Yndere af Oldsager, saasom Landbygningsmester Meißner, Conducteur Haumann i Eutin, Sognefoged Meßner i Burg, Godseier Wedel. Een af de ivrigste Samlere, Facius, døde som Offer for sin Samlelyst. Han fandt paa Slætten ved Rendsborg i en Hünengravs Gjemme et Leerkar fuldt af en guul fidtagtig Masse. I sin Glæde over sin Opdagelse smagte han paa denne Flydenhed. En stor Ækelhed, ledsaget af Besvimelse, var den første Virkning deraf. Fra den Tid af skrantede han, og efter et Aars Forløb døde han af Tæring.

St. Thomas, d. 20 Aug. For nogle Dage siden havde vi her et rædsomt Jordskjælv, som og skal være følt paa St. Croix. Det var om Morgenen mellem Kl. 1 og 2. Samme Dags Aften, Kl. 10, bemærkedes nok et Stød, men det var langt fra at være saa voldsomt. Strax efter saae man en stor Ildkugle i Luften, som pludselig gav saa stærkt et Skin, at Folk paa Gaderne foer sammen af Skræk. Gnister saaes at falde fra den, men den gav intet Knald. — Paa Portorico har man nylig opdaget en Complot mellem Plantagenegerne, som gik ud paa intet mindre, end at ombringe alle de blanke Indbyggere. Alle Bombaerne eller Driverne paa de forskjellige Plantager stode i Spidsen. En Frinegerinde, som engang har været arresteret her, men fandt Leilighed til at rømme med Kapmanden, var med i Complotten. Hun tilligemed nogle Andre vil blive henrettede; endeel ere allerede halshuggede. Signal til Planens Udførelse var aftalt at skulle gives ved at sætte Ild paa alle Plantager, og paa Kortrights Plantage skulde Begyndelsen været gjort. — Paa St. Croix har man havt nogen Regn, men det forslaaer ikke.

Mariboe, d. 12 Octbr. Igaar stormede det saa stærkt, at en Pram ved Bandholm kantrede med Bredder, dog uden at Nogen forulykkedes. — Over Nykjøbings Marked klagede Sælgerne neppe uden Føie. Hvad der meest havde betaget Kjøberne Couragen, var, at Kjøbmændene om Tirsdagen bøde 5 Rbd. for 1 Tønde Hvede og om Torsdagen vilde blot give 24 a 25 Mk. Trækar, Rødder og Løg, syntes at indbefatte den vigtigste Handel. Løg kostede 32 a 40 ß. en gammel Skjeppe, og Gulerødder 16 ß. — I Løverdags solgtes ved Auction paa Giedser nogle Ostfrieslandske Oste, indstrandet med Skibet die drey Gebrüder fra Embden, for 7 a 8 ß. Tegn pr. Pund. Ladningen, tilhørende Kjøbmand Camminga i Embden, bestaaende af flamske Sild, solgtes ikke.

Odense. Udtog af en Skrivelse fra Alsøe i Octbr. 1821. "Rugen er her paa Alsøe næsten overalt saa givtig, at den giver 14—18 Fold. Byggen, som jeg ved min egen lille Agerdyrkning for dette Aar har erfaret, godt 16 Fold, ligeledes Havren; men ingen Kornart giver saa meget som Boghveden, der (ikke for Enkelte allene, men Mange her) giver 20 til 30 Fold." — Ved en af de sidste Lotteriegevinster paa 10,000 Rbdlr. skal følgende moersomme Tildragelse have fundet Sted: Aftenen iforveien, før Gevinsten blev bekjendt, havde Ejerne af Lodsedlen i Spøg bestilt deres Vinduer indslagne, nemlig en Rude for hvert Tusinde. Personen, som skulde udføre dette, var lovet 100 Rbd. derfor, naar Gevinsten var saa stor, som den just blev. Han holdt virkelig Ord, blev oppe om Natten til Postens Ankomst, og endelig opfyldte Enhvers Ønske til deres store Glæde, efterat han dog først havde vækket Vedkommende, og spurgt, om Akkorden skulde holdes? Indstændig bade de ham kun at vedblive at tælle Tusinder. En af de Lykkelige bad endog tilsidst, at Træet i Vinduerne maatte gaae samme Vei som Glasset. (Hempels Av.)

Aalborg. Paa det i Torsdags (den 11te October) holdte Bjørnsholms Marked, vare Priserne følgende: Rug 16 Mk. a 3 Rbd. Tønden; Smør fra 14 til 16 ß. Pundet; Ost 1 Rbd. Lispundet; Uld fra 2 Mk. 6 ß. til 2 Mk. 8 ß. Pundet, hvilket var de høieste Priser; Talgen

fra 22 til 21 Mk. Lispundet; Gjæs 4 Mk. Stk. Af Fækreaturer var der en stor Mængde, men dertil ingen Kjøbere. — Paa det samme Dag ved Nørre-Sundbye holdte Marked, vare Priserne følgende: Køer 22 a 25 Rbd. Stykket; Qvier 10 a 11 Rbd. Stykket; Giæs 5 a 6 Mk. Stykket.

Viborg. Ved Vorupøer i Thisted Amt er nylig strandet en engelsk Paketbaad fra Gothenborg til London. Postsækken er med Thisted Agepost bragt her til Viborg. — I September ere 2 Skibe strandede under Thye, hvoraf det ene havde Zinkplader inde.

Blandede Efterretninger.

Tidskriftet Vrai liberal meddeler følgende om Napoleons Levnet paa St. Helena. Det var temmeig regelmæssigt. Han sov meget lidt, arbeidede ofte om Natten, stod op Kl. 9, og spadserede, naar Veiret tillod det; spiste Frokost Kl. 11 og arbeidede paa Historien om hans Feldttoge eller noget Andet med nogle af hans Følge. Han spadserede igjen Kl. 4, naar Veiret tillod det, og spillede Skak førend han spiste til Middag, som han gjorde Kl. 8. Grev Las Casas og hans Søn, Greven og Grevinden Montholon og Baron Gourgaud spiste med ham; Greve og Grevinde Berthrand spiste ikke hver Dag med ham, da de formedelst deres Familie ofte vare nødsagede at blive hjemme. Efter Bordet spillede han stundom Whist eller Reversis, men ofte lod han en Bog hente. Sædvanligen var det et Sørgespil eller Lystspil. Nu læste han selv. Undertiden indlod han sig i en fortrolig Samtale angaaende hans Barndom og de forskjellige Epocher i hans Liv med samme Jevnsind, som om han havde talet om den gamle Historie. Disse Øjeblikke vare ham de behageligste; derpaa trak han sig henved Kl. 10½ eller 11 tilbage. Naar han kunde naae Midnat, sagde han at have vundet Seier over Tiden. Hans Characteers Styrke og Jevnsind, hans Sjels Munterhed havde ved Fangenskabet paa St. Helena intet lidt. Af alle de Franske, som befandt sig der, var han den, som havde meest vedligeholdt sin Munterhed, og indgjød de andre Mod. Han sysselsatte sig mere med sit Følges Personer end med sin egen Skjebne; han adspurgte dem ofte, hvorledes de havde tilbragt Dagen, og hvilken Leilighed til Adspredelse, de havde havt.

Den Maade, hvorpaa i Ægypten Børn gjøres til Gildinger, er ligesaa rædsom som umenneskelig. Børnene nedgraves efter Operationen i Sand, lige til Halsen, men ikke alle overleve de skrækkelige Smerter, som ere forbundne dermed. De fabriceres, efter den nyeste Reisende i dette Land, Heny Lights Beretning, af christelige Munke, i en Landsby ikke langt fra Cairo. De bringes tilligemed Slaver, offentligen til Torvs. Light saae to Baade med sorte gildede Drenge, der vare lægte i en Tid af en Maaned, bringes til Cairo. Af 160 Opererede vare 10 døde.

Det er mærkeligt, at uagtet de i Jerusalem levende latinske, græske, coptiske og armeniske Christenmenigheder tilfælles undertrykkes af Tyrkerne, saa finder dog den største Uenighed Sted iblandt dem. Armenierne ere de rigeste, og have atter ladet istandsætte den for adskillige Aar siden afbrændte hellige Gravs Kirke.

Den berømte Dyrekreds fra Tentyre, der veier 40,000 Pd., er nyligen ankommen til Marseille. Den engelske Consul gjorde Paastand derpaa, fordi den stod paa det District, hvor han havde havt Ret til at grave; men Paschaen bestemte sig til Fordeel for de Franske.

I denne Tid opholder der sig i Rom en Pige paa 14 Aar, Donna Vittoria fra Albano, der med Rette fortjente at kaldes Skjønhedens Vittoria, da hendes Deilighed gjør en saa ualmindelig Opsigt i denne Middelpunkt for al plastisk Skjønhed, at ikke allene den berømte Overbeck maler hende i Legemsstørrelse for Kronprindsen af Bayern, men at ogsaa Thorvaldsen modellerer hendes Hoved.

Kronprindsen af Bayern lader, under Overbygningsraad Klenzes Bestyrelse opføre et Glyptothek, hvori de kostbare Konstværker, han i fem Aar har samlet, skulle opstilles i tre Sahle, hvor den Betragtende vil kunne gjennemvandre de vigtigste Epocher i Konsten, saaledes som de fandtes i de forskjellige Tider og Lande, med lige Belæring og Glæde. Den forreste Deel af denne Bygning, der bliver af salzburgsk Marmor, prydes med en

Porticus af tolv Søiler i dobbelte Rækker, over hvilken, ligesom paa gamle Templer, Statuer ere anbragte, der forestille den hele Cyclus af den dannende Konst. Sex Nicher paa begge Sider af Porticus bedække de colossale Statuer af Hephæstus og Prometheus, Dædalus og Phidias, Perikles og Hadrian, Konstens Skabere og Befordrere. Den største Deel af dette ædle Værk er færdig, og Cornelius er i denne Tid sysselsat med at forsyne de tre Adgangssahle med Malerier, forestillende Gjenstande af Mythologien og Heroernes Historie, malede paa Kalk.

En ungersk Advocat, Franz Farkas v. Farkasfalva, har opfundet en Maskine, hvormed man kan dukke under i hver Flod, Sø eller Hav, næsten i hver Dybde, gaae omkring paa Bunden, arbeide med Haand og Fod, uden fremmed Hjelp, efter Behag, igjen opstige til Vandets Overflade, eller midt i samme tage hvilkensomhelst Stilling, og paa denne Maade tilbringe hele Dage under Vandet, uden Standsning og Anstrængelse. Opfinderen kalder denne Maskine Delphinen, og forsikkrer, at den har væsentlige Fortrin for alle Dykkerklokker. En Prøve dermed blev anstillet d. 1 Oct. 1820, ved Opfinderens Tjener, der gik 24 Fod dybt, og kom, efter en Times Ophold under Vandet, op igjen. For at vise, at man i fornødent Tilfælde ogsaa kunde forsyne sig med Lys, sænkede man en Lygte ned til ham, som han bragte brændende tilbage igjen.

Imponerende er den store, stedse til Gaden aabne, Westminsterhall, der nærmest støder til det Locale, hvor Underhuset forsamler sig, og der gjelder for den største Forsamlingssahl i hele Europa. Loftshvælvingen er 90 Fod høi, og bæres ikke af en eneste Søile. Sahlen er 270 Fod lang og 79 Fod bred. Loftet er af Nøddetræ, og i de zirligste gothiske Former.

I London er Søndagen i egentlig Forstand en Helligdag. Løverdagen præcise Kl. 12 maa Tæppet i Skuespilhuset falde, og først Mandag Aften gaaer det op igjen. Kjøbmandsboderne ere hele Dagen lukkede, og da alle Vinduesvægge ere bedækkede med colørte Skudder, saa faaer Staden et ganske andet Udseende. Man har ingen store Gjæstebude, Spillepartier og Concerter i Husene, og afholder sig fra alt Haandarbeide. Imidlertid vilde man tage meget Feil, om man troede, ethvert Menneske i Engelland er en flittig Kirkegjænger. Alle Kirkers og Capellers Tal kan være 466, men disse kunde ikke rumme Halvdelen af Indbyggerne.

I det interessante Værk: History of the Indian Archipelago &c., by J. Crawfurd, Edinb. 1820, leveres følgende om Hollændernes Fremfærd i Archipelagus. De satte sig ikke allene fast paa Java, men fortrængte ogsaa efterhaanden Portugiserne fra deres Besiddelser, og bortviste Engellænderne og de Danske, og bemægtigede sig tillige adskillige Dele af Sumatra og Celebes. Om den Fremgangsmaade, de tillode sig, vidner Chinesernes Nedsabling 1640, efter Regjeringens Befaling. De talrige Indbyggere paa Batavia havde ved deres Drivtighed tildraget sig Hollændernes Misundelse; d. 7 Oct. 1640 udbrød Ild i det chinesiske Qvarteer; Hollænderne skrege Forræderie, og Regjeringen befalede at nedhugge Chineserne. Hele Hobe Matroser bleve i dette Øjemed satte i Land, hvilke reve Chineserne ud af deres Huse, og myrdede dem, uden at finde ringeste Modstand. 10,000 Chinesere af Mandkjønnet bleve myrdede paa Batavia; først d. 22 October blev kundgjort en Vaaben-, eller rettere, Mordstilstand. Mangeaarig indvortes Krige vare Følgerne af denne Rædselsdaad. Paa Molukkerne var Hollændernes Regjering endnu mere tyrannisk; de fyrstelige Familiers og andre anseete Mænds Udryddelse blev systematisk udført; ingen Forbunde eller Løvter bleve holdte hellige. Statholderen Vlaming f. Ex. lod d. 28 Aug. 1650 paa Amboina 20 Fornemme henrette, deels radbrække, deels ihjelslaae med Knipler; en mahomedansk Præst sprang ned af Volden og brak et Been. Vlaming lod ham slæbe derop igjen, og endnu engang springe ned, hvorved han tilsatte Livet. Strax derefter lod Vlaming holde en ny Execution over saadanne, der havde givet sig paa Naade og Unaade, hvoriblandt 15 Høvdinger. Den fangne, heltemodige Fyrst Saydi, der, udmattet af Saar, faldt i Afmagt, stødte han et Spyd i Munden, tilraabende ham: han skulde dog opmuntre sig lidt af sin Slummer; hvorpaa Hollænderne huggede den Ulykkelige i Stykker. Kongen

af Gilolo lod Vlaming med 25 Mand af hans Familie om Natten "privatim" drukne, paa det intet Oprør skulde reise sig. Aarsagen til disse Gjerninger var, at Øens Beboere solgte Krydernelliker til Andre end Hollænderne. Visse Procedurer i Colonierne bare samme Præg af den meest forfinede Grusomhed, f. Ex. Dommen over Pater Erberfeld, der beskyldtes for en Sammensværgelse, og som med 15 af hans Kammerater paa Pinebænken blev bragt til Bekjendelse. Man korsfæstede dem, afhuggede dem den høire Haand, kneb dem derpaa med gloende Tænger, opskar dem tilsidst Maven nedenfra, udrev dem Hjertet af Livet, og kastede dem det i Ansigtet; tilsidst bleve de halshuggede, og deres Legeme kastet hen for Fuglene.

I Aar ere adskillige, i en yngre Tidspunkt af den tydske Literatur, berømte Forfattere døde. Blandt andre den under det antagne Navn Anton Wall yndede fortællende Digter Ch. L. Heyne, 70 Aar gammel, og Joh. T. Hermes, Forfatter til Sophies Reise ꝛc., 83 Aar gammel.

En Tydsk, J. B. Logier, har i Engelland opfundet et nyt System for Musiklæren og den musicalske Undervisning, hvorved han underviser 20 Personer og derover paa eengang i Pianofortespil og den rene Sætnings Theorie, paa et passende Antal Instrumenter. De Fremskridt, hans Elever have gjort, og de Arbeider, de have leveret, beskrives som overordentlige. En H. Stiepel er i Begreb med at indføre en lignende Undervisning i Berlin.

Den hellige Ursulas Kirke i Cölln udmærker sig ved de der opstillede Been af de 11,000 Jomfruer, blandt hvilke mange ere af en Størrelse, som den største Bryggerhest ikke behøver at skamme sig ved, og i Capellet danne disse i Cirkler, Qvadrater og andre Figurer sammenføjede Been en sand Kirkemosaik. — I Cöln lever endnu den 90aarige Vicar Hardy, der poussérer de yndigste og alvorligste Gjenstande i Vox. De af ham formede Qvindehoveder gik tilforn hyppigen til Orienten, og naaede endog lige til Seraillet.

Kjøbenhavns Børs, d. 19 October.

Cours. Hamb. 2 M. 258, a vista 261. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß.

Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 74½ a 75. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Febr f. A.) 94½ a 95 Rbd. r. S. (uden Renter) eller 124 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 13½. Svenske Sedler 64 ß. — Disconto 6 pC.

Grækerkampen helliget.

Op! græske Helt! rask grib dit Sværd,
Hør! Slagets Time lyde;
Op! viis dig nu din Frihed værd;
Du modig Spidsen byde
Hiin stolte Flok fra fjerne Land,
Der bød dig Trældomsaaget bære;
Frem! Græker, frem! viis du er Mand,
Du slaaer for Christ, for Liv og Ære.

Fat Mod! du før trælbundne Folk,
Hæv dig paa Friheds Vinger!
Lad Sværdet være Friheds Tolk,
Der Moslim Døden bringer!
Husk paa saa mangen hellig Stund,
Da diærve Old forstod at sejre;
Op! Hellas's Søn af Trældoms Blund,
Din Friheds første Dag du fejre!

Skue Banneren med Korset hvid',
Osmannen torde haane; —
Frem! græske Kjæmper, iler hid!
Hug ned blodstænkte Maane!
Og snart skal Friehedssolen skjøn
Nedstraale blid paa Faldnes Grave; —
Frem! hver en ægte Friehedssøn!
Du heller døe end vorde Slave!

J. Garbrecht.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 85.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 23 October 1821.

Om Pennestridigheder.

Det er en afgjort Sandhed, at hele Naturen bestaaer af modstridende Kræfter; at de, i det de stride mod hverandre, opholde hverandre; og at deres gjensidige Kamp frembringer en evig Gjenfødsel. Denne Kræfternes Gniden finder ikke allene Sted i den physiske, men ogsaa i den aandige Verden, og hvad der synes at ville forstyrre det Hele, frembringer nyt Liv og ny Virksomhed. Netop derved, at Ideerne bekjæmpe hverandre, opklares og forædles de, og Menneskeheden vilde endnu have staaet paa samme Trin, som for Aartusinder, dersom denne Ideernes gjensidige Kamp ikke efterhaanden havde hævet den fra den raa Dyriskhed. Man har stridt saalænge Verden er til, og hvad ere i Grunden de forskjellige Religionsmeninger andet end Striden mellem aandige Kræfter? Det vilde derfor være ligesaa urimeligt at forlange en evig Fred i den menneskelige Forstands Bestræbelser, som evigt Havblik og Vindstille i den physiske Verden; vor Slægt vilde ligesaa meget i dette Tilfælde nedsynke i Sløvhed og Dorskhed, som Vandet vilde raadne og Luften forpestes, naar ikke en velgjørende Storm oprørte det første og rensede den sidste. — I Naturstanden anvender Mennesket sine physiske Kræfter til Kamp: i Samfundet sine aandige. Staten kan formene os at tage os selv Ret med hine, men ikke med disse. Enhver er Herre over sine Meninger, og tør forsvare dem, som han bedst vil og kan, naar han kun holder sig inden for de Grændser, Lovene, for den almindelige Sikkerheds Skyld, have afpælet ham. Intet Under altsaa, at Enhver betjener sig af sine aandige Vaaben ligesaa kraftigen i Selskabet, som han i Naturstanden vilde bruge de physiske. Dog, ikke allene den menneskelige Forstands Stræben efter at hævde sine Rettigheder, ogsaa Lidenskaberne, der i langt høiere Grad vaagne i Samfundet end i Naturstanden, hvor Fornødenhederne ere ligesaa faa, som i hiint mange, bidrage til at forøge den aandige Kamp. De tusinde Forhold, Menneskene her staae i mod hverandre, gjøre, at den større Mængde benytter sig af den lettere Maade at tage Hevn over en Modstander eller Fornærmer, nemlig ved de tilladte aandige Vaaben. Lovene forbyde os at udfordre en Vederpart paa Kaarde og Pistoler, men de tillade os at kjæmpe med ham med Pennen, saa tidt og saa meget vi ønske. Derfra de mange og idelige Pennefeider.

Disse Feider lade sig inddele i to Classer: de egentlige lærde eller literaire, og de uliteraire eller borgerlige.

Ved lærde Stridigheder, som kun gjelde Tingen, ikke Personen, maa der, naar de føres med Forstand, altid vindes meget, og det er næsten umueligt, at en Literatur kan bestaae, uden saadanne Stridigheder. I Danmark have i de sidste 25 Aar mange literaire Stridigheder fundet Sted; hvo erindrer ikke endnu den liturgiske Feide og andre af den Natur? Mængden af disse vare imid-

lertid i sig selv ubetydelige i deres Aarsag og uvigtige i deres Udvikling, uagtet man paa den Tid, de førtes, tillagde dem en ikke ringe Grad af Vigtighed. En hidsig Strid mellem P. A. Heiberg og M. C. Brun, der nær havde taget en meget alvorlig Vending, reiste sig ved den Paastand, at Mad. Preisler blev tilsidesat, og at der paa et vist Tracteursted gaves en hemmelig Committé; daværende Prof. Olsens Ansættelse til Notarius publicus foranledigede en Strid ligeledes med Heiberg, som Almeenheden tog en varm Deel i, endskjøndt det Hele dreiede sig om den større eller mindre Beføjelse til at beklæde dette Embede. Vi forbigaae de mindre vigtige Pennefeider, der skyldte enkelte Yttringer i et Skrift deres Oprindelse. Den vigtigste literaire Strid i den første Femtedeel af det nittende Aarhundrede var unægteligen den Baggesenske. Hvo der havde Ret i denne Kamp, er her ikke Stedet at afgjøre, og Lidenskabeligheden, hvormed den førtes, gjør, at det bliver rigtigst at overlade det tilkommende Decennium dens endelige Afgjørelse, da Partierne i denne Strid endnu ikke ere ganske afkjølede. Men den Forstandige, til hvilket Partie han end bekjendte sig, maa dog tilstaae, at skulde en saa aldeles literair Strid kunne være at udholde af en større Almeenhed, saa maatte en Mand af Baggesens Vittighed og omfattende Blik og Indsigter være Hovedanfører i Kampen. For dem, der kun betragtede den, som gjeldende to Digteres blotte Personlighed, kunde den rigtig nok ikke have nogen synderlig Interesse, men de, som, mindre eensidige, ansaae den for en Kamp imellem to forskjellige Meningsherredømmer, under hvilke Smag, Digtekonst og Modersmaalet laae, satte upaatvivleligen langt større Værd derpaa.

Siden den Baggesenske Feide synes der at være en Vaabenstilstand i Literaturen, og næsten skulde man troe, at man ogsaa der, ligesom i den politiske Verden, er bleven kjed af Krig, mueligen fordi man i begge for meget og for vedholdende har anstrængt sine Kræfter. Derimod have isteder for de litteraire, de borgerlige Pennefeider tiltaget i en høi Grad, og synes ordentligen at finde deres Yndere. Det er yderst sjeldent mere for Meninger angaaende offentlige

Anliggender, der angaae Samfundet eller hele Menneskeheden, at Straffelovene for Trykkefrihedens Misbrug bringes i Anvendelse; nei, det er ganske simple borgerlige Sysler, ganske haandgribelige Skjældsord, der foranledige saadanne Procedurer. Det er ikke mere en P. A. Heiberg, M. C. Bruun, N. D. Riegels, C. Bastholm &c., som man seer paa Tourneerpladsen, med Hjelm, Brynje og Pantserskjorte; nei, det er Epistolæ obscurorum virorum, der sysselsætte den læsende Verden i uophørlige Pennekrige. Exempler ere forhadte — men det vilde vist kunne give en dansk Hogarth Emne til den skjønneste Satire, dersom han bragte alle de forskjellige Gjenstande for disse Stridigheder i en eneste Hovedgruppe. Sandeligen, man kan baade græde og lee, naar man seer et saadant Uvæsen. Paa den ene Side er det sørgeligt at være Vidne til, hvorledes Pressen, den herligste blandt alle de Opfindelser, den menneskelige Aand kan rose sig af, misbruges til Usselheder i en Tidspunkt, da den kunde anvendes til langt gavnligere og vigtigere Ting; paa den anden maa man lee, naar man seer Gammelstrands Matroner, forflyttede til Literaturen, tale til Folket paa Prent. Dog, intet Onde i Verden er ganske uden Gavn. Ogsaa hine gemene, Literaturen dybt fornedrende Kjævlerier, have den Nytte, at de vænne den bedre Deel af Nationen til at foragte dem, og at man, endog angreben af dem, tilsidst maa betragte dem med ligesaa stor Ligegyldighed, som man er Vidne til Fiskerkjærlingernes Skjænderier og Strandcadetternes Slagsmaal. Men dyrekjøbt er vist nok denne negative Nytte, i Forhold til den skadelige Virkning, den har paa Sædeligheden i Almindelighed. Tilforn iagttog man dog visse Velanstændighedslove i Pennestridigheder; man lod dog Mennesket og Borgeren, saavidt mueligt, blive uden for Spillet, og overtraadte nogen disse Love, saa kunde han være vis paa de Ædleres dybeste Foragt. Ofte skrev man virkelig paa mangen Forfatters Hjertes Regning, det, som kun var en Følge af hans Mangel paa Opdragelse og Velanstændighedsfølelse. Men nu er næsten intet mere helligt: forskyldte og uforskyldte menneskelige Feil, drages med ind i Sagen, og det er sjeldent mere, som civiliserede

Mennesker, at man bekeider hverandre i ærlig Tvekamp; men som den vilde Americaner scalperer man sin Fiende og løber hoverende omkring i Gaderne med hans afflaaede Pandeskal. Hvor skadeligt maa en saadan Tone ikke virke paa den opvoxende Slægt? Hvad vil man i saadanne Tider vel med Billighed kunne fordre, naar Talen er om Velanstændighed, af den saakaldte gemene Mand, naar de, der vilde belære, danne, veilede Andre, tillade sig de gemeneste Gemeenheder? Dog — Menneskevennens eneste Trost er det Schirach — ikke han, som skrev Visdommens Bog, men han, som en Tidlang gav vise, skjøndt den Gang lidet paaagtede Lærdomme i sin politisches Journal, — saa ofte sagde: das kann nicht so bleiben! — Den polemiske Deel af vor Literatur synes nuomstunder at være en snart udbrændt Vulcan, paa hvis Ruiner der maa opstaae noget Nyt og Bedre. Naar først vor læsende Almeenhed er blevet saa overmættet af de dumme, ondskabsfulde, uvigtige Stridigheder, at den ordentlig vil og maa føle en inderlig Væmmelse derfor, da vil en ædlere og bedre Critik kunne reise sig, saavel i de literaire, som i de borgerlige Anliggender. De i Lethe Flod nedsjunkne Uhumskheder ville da saa meget bedre lære den forstandigere Læser, at gjøre Forskjel paa Tænkerens og Menneskevennens velgjørende Lægedomsurter, og Ondskabens og Dumhedens giftige Skarntyder.

Indfald.

En Qvæker og en Catholik havde stiftet et meget fortroligt Venskab sammen. Den sidste tilskrev den første et Brev, som endtes med de Ord: "vi ere og blive Venner, uadskillelige i Liv og i Død." Qvækeren svarede derpaa: "jeg er alt for meget Din Ven i Livet, til at ville være det i Døden; thi sæt, at vi begge under Armen, Du med Hatten af, jeg med Hatten paa, kom til Himmelens Porte, og St. Petrus spørger: hvo banker? saa vilde Du naturligviis svare: "to uadskillelige Venner"; men naar han saa lukker op og seer mig med Hatten paa, vil han upaatvivleligen spørge: hvad er det for en Pandur, som staaer der med Hatten paa? Du vil da rimeligviis svare: "det er en Qvæker, Deres Hellighed, og slige Folk tage ikke Hatten af for St. Peter selv". Vil Du nu udsætte dig for at blive afviist for min Skyld? Lad os derfor være uadskillelige i Livet og adskillelige i Døden".

I en stor Stad blev det engang ved et Pøbeløb Commandanten paalagt, at forsyne Garnisonen med skarpe Patroner, og at lade dem affyre paa den sammenløbne Hob, dersom den ikke, efter foregaaende Opfordring, skulde ville gaae fra hverandre. Næste Dag, da han kom ridende igjennem en Gade ikke langt fra Vagten, vare to Fiskerkjerlinger i et heftigt Skjænderie sammen, og endeel Mennesker havde samlet sig omkring dem, for at more sig ved denne Hanefægtning. I fulde Fiirspring rider han hen til den vagthavende Officier og spørger ham ganske hidsigen: Hr. Lieutenant, hvorledes bærer De Dem ad? Veed De ikke, at naar Folk samles paa Gaden i Pluralis, saa skulle de jages fra hverandre, og naar de ikke ville lystre, fordrives med skarpe Skud? Jeg veed ikke hvad De forstaaer ved Pluralis, Hr. Commandant? tog Lieutenanten til Gjenmæle. Veed De ikke det, svarede denne, saa skal jeg forklare Dem det: naar tre Mennesker staae sammen paa Gaden, saa er det Singularis, men staaer der flere, saa er det Pluralis. Nu haaber jeg De forstaaer Ordren.

Indenlandske Efterretninger.

Med det første agter den nyligen hertil ankomne Virtuos, Johann Adolph Beer, en Eleve af Romberg og Spohr, at lade sig offentligen høre paa Violin. Han har allerede for ni Aar siden givet en offentlig Concert her, hvorved han vandt et Bifald, der nu, efter en saa meget større Uddannelse i Konsten, berettiger ham til at vente en glimrende Modtagelse.

Mariboe, d. 16 Octbr. Efteraaret er i Aar saa mildt, at et Æbletræe her i Byen staaer i Blomster paa anden Omgang.

Viborg. De nøiere Omstændigheder ved de i Samleren No. 119 (Skilderiet No. 81.)

omtalte Personer, der i Sillerslev paa Morsøe fandtes døde i Sengen om Morgenen den 2den Octbr., efter at de friske og sunde om Aftenen havde lagt dem, ere disse: Den afdøde Mand, navnlig Anders Sørensen Refshammer, der var Fisker og Almisselem, kommer om Aftenen Kl. omtrent 9 ind til Naboen, hvor han begjærte og fik noget Øl at drikke; derfra gaaer han frisk og sund hjem. Morgenen derpaa, omtrent Kl. 9, kommer en Kone af Nabolaget til den Afdødes Huus og finder Døren lukket. Ved at see ind af Vinduet forundres hun over endnu at finde de Afdøde, som hun troede sovende, at ligge i Sengen, hvilket hun fortæller en anden af Naboerne, og de blive enige om at aabne Døren med Magt. De finde da Mand og Kone liggende døde i een Seng og hos den afdøde Kone et Barn paa 4 Aar, krampagtigt indsluttet i den døde Moders Arme, endnu aandende svagt og havende den afdøde Moders Brystvorte indsluttet i Munden, der formedelst Mundkrampe var fast tillukket. I en anden Seng, som stod tætop til den første, fandtes en Dreng paa 10 Aar død, og en Pige 14 Aar gammel uden Bevidsthed, med Mundkrampe, ligeledes svagt aandende. Man sendte derpaa Bud til Stedets Præst, der strax indfandt sig, og menneskekjerligen føiede øiebliklig Anstalt for at afsondre de Levende fra de Døde, fik de 2de endnu levende Børn indbragte til Naboerne, og ved den Foranstaltning, der føiedes, og ved de Midler, der anvendtes, bleve de tvende Børn, det ene 14 og det andet 4 Aar, reddede. Den 14 Aars Pige, der endnu lever og er fuldkommen frisk, kan ingen Rede gjøre for det Passerede. Hun forklarer blot, at hun om Middagen kogte Kartofler i en Jerngryde, hvilke hun og hendes Sødskende spiste kolde, uden Salt og uden Dyppelse, om Aftenen omtrent Kl. 7, hvorpaa de lagde dem til Sengs. Faderen og Moderen spiste sildigere. Fra den Tid af hun lagde sig og til hun anden Dagen, henimod Aften, kom til Bevidsthed i et fremmed Huus, vidste hun ikke af sig selv at sige, ligesom hun heller ikke har hørt noget til sine afdøde Forældre om Natten, eller bemærket nogen Uroe hos dem. Ved Obductionen af de 3de Afdøde fandtes de alle at være døde af Gift, ligesom den fjortenaarige Piges

Udsagn: at det sidste, de Afdøde havde nydt, var Kartofler, bestyrkedes, da man endnu fandt disse ufordøiede. At det iøvrigt ikke var mineralsk Gift, der havde voldt Døden, holder man sig ved de anstillede Forsøg til dens Opdagelse overbeviist om, ligesom ogsaa det ved Obductionen forefundne, giver sikrere Formodning om en Plantegift, der uvidende er nydt. — Maaskee man, ved at undersøge Stedet, hvorfra de nydte Kartofler ere tagne, opdager Planter, der give nøiere Oplysning, hvorom vi da vente at kunne underrette vore Læsere; thi mærkeligt bliver det altid, at 5 Mennesker, der friske og sunde lægge sig til Sengs om Aftenen, kunne i een og samme Stue, næsten i een og samme Seng, bortdøe i een Nat, uden at den ene kan komme den anden til Hjelp, hvilket her havde været Tilfældet, naar ikke Hændelsen havde tilført Hjelp udenfra. (Vib. Saml.)

Skrivelse fra det Holsteenske af 20 October 1821. Saavel her som overalt i Hertugdømmene imødesee vi med Glæde vor elskede Landemoders Fødselsdag, for paa en passende Maade at høitideligholde samme. — Handelen standser, og heldige Speculationer ere nu langt sjeldnere end forhen. Kornpriserne ere rigtig nok stegne noget, men ikke saa meget, som Landmanden ønsker det, da Kornhandelen stedse bringer rede Penge ind i Landet. Handelen paa Østersøen er ikke mere saa levende som fordum. Dette har blandt andet havt til Følge, at saavel Handelen som Folkemængden i Lübeck har aftaget meget. — I Begyndelsen af forrige Sommer havde man Udsigt til at faae en stor Overflødighed af Frugt; thi Træerne vare sneehvide af Blomster. Men da Nattefrosten og Mangel paa Varme tilintetgjorde paa de fleste Steder denne Udsigt, ere i nogle Egne derfor kun faa Træfrugter; derimod haves paa nogle Steder en desto større Overflødighed, især af Æbler, som i Aar ere af usædvanlig Størrelse. — Fedevarer, som Smør og Kjød, ere ikke saa dyre, som for nogle Aar siden, hvilket er særdeles velkomment for Mange, især for Embedsmænd og Pensionister, der have en fast aarlig, og, som oftest, ikkun ringe Indtægt. For dem, som handle med saadanne Varer en gros eller en detail, er det temmelig ligegyldigt, om disse Varer sælges dyrt eller for godt Kjøb, eftersom de ved Salget

stedse rette sig efter Indkjøbsprisen. Den her saakaldte store Flaade fra Cappeln, ladet med alle Slags Fedevarer og Victualier, er nu i Begreb med at gaae under Seil til Kjøbenhavn, og vil med gunstig Vind være ankommen der om nogle Dage. I Holsteen circulerer nu meget fremmed Mynt af alle Slags, og mange, der skulle gjøre Indskud i Enkecassen, have megen Umage for at erholde grov dansk Courant, hvilken udfordres, eftersom man ved Enkecassen i Kjøbenhavn ei modtager Skillemynt. Paa nogle Steder i Hertugdommene har man ogsaa oprettet Sparecasser, hvori Enhver kan nedlægge sin sammensparede Skjærv, og efter nogle Aar erholde det Indsatte tilbagebetalt med det dobbelte, tredobbelte og vel endog det firedobbelte Beløb. Nogle, som hidtil have spillet i Classelotteriet, og Intet vundet i flere Aar, agte nu at indsætte den Sum, Lodseddelen koster, i Sparecassen, da de i saa Fald i det mindste kunne gjøre sikker Regning paa, ved Aarets Udløb at erholde deres 20 Rbdlr. udbetalt med Renter.

Blandede Efterretninger.

Stockholm, den 4de October. Kongens Minister ved det Keiserlige Russiske Hof har indsendt til Hs. Excell. den Udenrigske Minister en Memoire, kaldet Observations sur l'Hydrophobie par Michael Morochetti, medicinsk Operateur ved Galizin-Hospitalet i Moscau. Denne Memoire, som paa naadig Befaling er bleven det Kongelige Sundheds-Collegium meddeelt, indeholder visse for Menneskeligheden høist vigtige Jagttagelser om den græsselige Sygdom, Vandskræk, hvis Sæde hidtil har været ubekjendt og imod hvis Symptomer, naar de have udviklet sig, hidtil intet sikkert Middel har været fundet. Resultatet af disse Jagttagelser er: Vandskræk-Giften opholder sig ikke i det Saar, der fremkommer efter et rasende Dyrs Bid, men flytter sig, sædvanlig imellem det 3die og 9de Døgn derefter, til den underste Deel af Tungen paa de Steder, hvor Spytkjertlernes Canaler aabne sig paa hver Side af Tungebaandet (frenulum lingvæ). Giften indeslutter sig i nogen Tid paa de benævnte Steder, hvor tvende smaae Hævelser af ulige Størrelse dannes, i hvilke man med en Sonde kan kjende en fluctuerende Vædske, som er selve Vandskræk-Giften, og er det altsaa paa det Sted, at Naturen har overgivet os sin Fiende for at uddrives. Hvis nu Giften, efterat disse Hævelser ere blevne synlige, ikke udtømmes inden 24 Timer, saa forsvinder den ved Reabsorption og kaster sig paa Hjernen, hvoraf de græsselige Vandskræks-Symptomer opkomme, og den Ulykkelige døer under et Anfald af disse. Det Første, man altsaa har at iagttage, naar Nogen er bleven bidt af et rasende Dyr, er, at man strax betragter Tungens underste Deel, hvilken Undersøgning derefter dagligen i en 6 Ugers Tid anstilles Morgen og Aften; dersom man i denne Tid ikke bliver de førnævnte smaae Hævelser vaer, saa kan man være sikker paa, at Personen ikke er smittet af Vandskræk-Giften. Saasnart man derimod bliver Hævelserne vaer, bør de strax aabnes ved en skarp Lanset, og, naar da den Vædske, de indeholde, er bleven udtømt og udspyttet, brændes de med gloende Jern eller nogetsomhelst ætsende Middel, hvorefter Munden skylles med en stærk Decoct af Knopperne og Blomsterne af Genista tinctoria. Af denne Decoct, som, naar Hævelserne skulle aabnes, altid bør være forud tillavet og ved Haanden, drikkes i 6 Uger, under den hele Undersøgningstid, 1 Pægel om Dagen, eller og Urten indtages i Pulverform, indtil 4 Qvintin daglig i 4 Gange. Portionen rettes iøvrigt efter den Syges Alder og Constitution. Af omtrent 50 Personer, som vare blevne bidte af Dyr, der virkelig vare rasende, og som enten af Hr. Morochetti selv eller i hans Nærværelse og under hans Opsyn bleve behandlede paa denne Maade, have alle undgaaet de græsselige Vandskræks-Symptomer og ere blevne fuldkommen friske. — Denne Memoire vil i sin hele Udstrækning blive indført i det Svenske Läkare-Sällskapets Handlingar, hvor alle Detaillerne af Hr. Morochettis Jagttagelser nærmere kunne erfares.

I en Bedømmelse over adskillige nye Skrifter angaaende Irland, i Edinburgh Review, læses en sørgelig Skildring af dette Land: "Saadant et Tyrannie og en Undertrykkelse, saadan Misbrug af Guds Gaver, saadan Vanhelligelse af Guds

Navn til Bigotterie og Partiaand, findes ikke i det civiliserede Europa, og vil længe blive et Minde paa Æreløshed og Skjændsel for England. Irlands store Ulykke er, at Massen af Folket for et Aarhundrede siden er blevet overgivet til en Haandfuld Protestanter, af hvilke de behandledes som Heloter, og gjordes til en Gjenstand for hvert Slags Forfølgelse. Den større Deel af deres Undertrykkelser er vel bleven bortryddet, men mange ere endnu tilbage. Endnu betragte Protestanterne Catholiken som en ringere Skabning. Religionshadet, som trænger til Lovens hele Aarvaagenhed for at holdes i Skranker, har fundet i Loven selv den største Støtte. Stater komme rigtig nok her ofte i Modsigelse med sig selv. De ville udrydde Religionshad, fordi det naturligviis strider mod deres Formaal, Almeensamdrægtighed, at have Borgere, der hade og forfølge, istedetfor at understøtte og hjelpe, hverandre. Men alligevel seer man dog, at der næsten gives ligesaa mange Rettigheder som Secter, og at Lovene selv gjøre Forskjel paa Mennesker, og udvide eller indskrænke deres Rettigheder efter den Troe, Tilfældet har ladet dem fødes i. Tolerance er et Ord uden Betydning, naar ikke Staterne selv hylde den, som Grundsætning, og fri Religionsøvelse er uden synderligt Værd, naar den Religion, der frit maa øves, ogsaa frit tør bespottes og latterliggjøres i den store Hobs Øine. Det ligger nu eengang i den menneskelige Naturs Svaghed, at det ene Menneske gjerne vil hæve sig over det andet, og en Følge heraf er det, at det herskende Religionspartie helst vil nedsætte det blot tolererede, for derved endog ved Fødslen at faae større Rettigheder, end Loven hjemle det. Men hvorvidt dette er politisk rigtigt, bliver her for vidtløftigt at undersøge; saameget er imidlertid vist, at Staten vel har Magt til at bestemme, hvilken Tro de Mennesker skulle have, som ville nedsætte sig i dens Lande, men at den neppe har et Skin af Ret til saaledes at gjøre Forskjel paa sine virkelige Undersaatters Rettigheder, blot paa Grund af Troesforskjellighed, som Tilfældet er med Irland. — En Catholik i Irland kan ikke blive Sheriff, ikke Parlamentslem, ikke Directeur ved den irlandske Bank, ikke komme ind i Retsdepartementerne, eller i Armeens eller Marinens store

Departementer. Han er afskaaren fra alle Gjenstande for højere menneskelig Ærelyst, og behandles som en mærket og vanæret Person. Catholikerne mod Protestanterne i Irland, ere omtrent som 4 mod 1. Forf. tilstaaer, ikke at være nogen Ven af den catholske Religion, der bidrager saa meget til Forkeerthed og Barbarie i Irland, og at det meget vilde glæde ham, naar en almindelig Omvendelse til Protestantisme blandt Irlænderne kunde finde Sted; men han er af den Mening, at Vold, Rettigheders Berøvelse og Tilsidesættelse ikke er den rigtige Maade at gjøre Proselyter paa. Irland er i dette Øjeblik det meest barbariske Land i Europa, fordi det er blevet værst og grusomst behandlet. Midlerne derimod ere Tid og Retfærdighed. Den sidste bestaaer i at ophæve alle de Love, der gjøre Forskjel imellem begge Religioner, og ansætte retskafne Mænd, der føle den U–, man har gjort Landet og ønske at afhjelpe den, ved Regjeringen. — Naar man seer alle de Ulykker, som Religionernes Forskjellighed stifte, og al den Tvedragtssæd, den udstrøer blandt Nationerne, maa man forbauses over Regjeringerne, der saa meget sørge for, at deres Undersaatter skulle nyde Religionens Velgjerninger, men ikke bortrydde Aarsagerne til den Uenighed, Religionsforskjellighed stifter.

Kort førend Bartholomæusnatten, under d. 19 Marts 1589, blev udstedt et Document, som stadfæstedes af Henrik af Bourbon, Prinds af Condé, og Admiral Coligny, ligesom og af Johanna af Albret, Dronning af Navarra, i hvilket Henrik IV., den Gang endnu Prinds af Navarra, tilstaaer, at han til Forsvar for sin Person, sin Tro, sine Troesforvandte, og til at bevare saavel sig selv som dem Ære, Liv og Eiendom, har taget Oberst Reinhold af Krockow, samt en Escadronschef og "Ryttere" i sin Tjeneste. Af Mémoires de Sully er det bekjendt, hvor tappert Obersten og hans Folk opfyldte deres Pligt, hvorfor Henrik ogsaa tillod ham at føre to Lillier i sit Vaaben: et Ærestegn, som hans Efterkommere have ført. Paa den bestemte Sold bleve 48,415 Fl. afbetalte, saa at, efter en af Generalskatmesteren for Prindsen af Navarras's Armee, under d. 13 Sept. 1590 opsat, og af Henrik og Coligny vedkjendt Beregning, Oberst af Krokow paa den

Dag endnu havde den Sum af 466,881 Flor. at fordre. Denne Sum, den gamle Gylden beregnet til 3 Francs, udgjør 1,400,643 Fr., som endnu skyldes. Vel bleve Afbetalinger i Terminer fastsatte, men ikke erlagte. Kun Renterne bleve indtil 1672 betalte. Siden den Tid er indtil den franske Revolution hver videre Reclamation bleven afviist, under alle Slags Paaskud; det ligger i Sagens Natur, at de Krockowske Arvinger tauge under den franske Statsomvæltnings Storme og under den Keiserlige Regjering. Først efterat Ludvig XVIII. atter var kommet paa sine Fædres Trone, fornyede de deres Fordringer. Ogsaa disse bleve ubesvarede, og de vare derfor nødsagede til at antage en Sagfører, som nu har udgivet sin Erklæring i et eget Skrift, under Titel: Consultation pour Mme. la Comtesse de Krockow Question: La Cousulante est-elle fondée à reclamer aujourd'hui le paiement d'une Obligation contractée, en 1569, envers l'un des ses ancêtres, par Henri IV., alors Prince de Navarre. 1820. 142 S. 8. Dens Forfatter, Hr. Dupin, mener, at hvis Henrik endnu var i Live, saa havde den Krokowske Familie imod ham Actio directa og Actio in rem, da han deels paa sit Æresord og sin Værdighed som Prinds har lovet at betale, og deels bestemt "al Skyldnerens Eiendom som almindelig Underpant", under Straf: "at miste sin Ære og Reputation." Han forpligter ogsaa sine Arvinger hertil, i Tilfælde af hans Død. Er dette end ikke stricto jure forbindtligt for samme, saa indtræffer her dog Actio de in rem verso, da Oberst v. Krokow ikke allene har kjæmpet for den første Bourbon, men ogsaa for alle hans Efterkommere. Paa Grund heraf raades Vedkommende at henvende sig lige til Kongen med en Ansøgning, ikke med en Klage, og dersom den ikke blev hørt, saa var samme dog endnu stedse Actio in rem mod Staten tilbage, da det hedder i Edictet af Juli 1607 ved Kongeriget Navarras Forening med Frankrig, "Staten erklæres som Borgen for Prindsens Gjeld." Hr. Dupin beraaber sig meget naivt paa en Bestemmelse i det ovenanførte Document, hvori det hedder: at Oberst Krokows Arvinger "skulle have Ret og Magt til at lægge Beslag paa al vor Eiendom i alle Lande og Riger, og paagribe den med væbnet Haand saavel til

Lands som til Vands, givende dem i benævnte Tilfælde en uomtvistelig Ret til vor Person, vore Eiendomme, indtil de have erholdt deres Betaling." — Denne Forpligtelse synes at have Lighed med den nordiske Herkules's, der forbandt sig til at ville bære en fiirskaaren Færgemand paa Tænderne, saafremt denne turde eller vilde stille sig op paa den Stige, han agtede at ballancere med paa samme. Iøvrigt ere Forpligtelser af den Natur, som de i det anførte Document, kun gode, saalænge den Forpligtede gider holde dem.

Spaniernes Forvaltning har med alle sine Mangler, Forkeertheder og Daarlighed været mindst uheldig for Philippinernes Beboere. Næsten hvert Land i Archipelagus befinder sig nu i Henseende til Velstand, Magt og Cultur i en slettere Tilstand end da Europæerne kom did. Philippinerne alene have tiltaget i Civilisation, Rigdom og Befolkning. Aarsagen dertil ligger deri, at Spanierne have ladet den europæiske Colonisation blive fri, og at den spanske Regjering ikke er optraadt der som udelukkende Kjøbmand, men har forundt Privatdrivtigheden frit Spillerum. Derfor herske Spanierne paa Philippinerne nu ved de naturlige Forhold, de andre Europæere i Archipelagus kun ved den militaire Magt. Da 1762 Engellænderne angrebe Manilla, mødte 10,000 Indfødte under Vaaben med Spanierne, og Engellænderne kunde ikke forsvare sig. Men da Engellænderne 1811 landede paa Java, bevægede der sig af 5 Mill. Undersaatter end ikke en eneste Haand for Hollænderne, hvis Indflydelse, efterat deres Tropper vare slagne, var forsvunden.

Hr. de la Rive, Prof. i Genf, har i Overværelse af de Herrer Pictet, Prevost, Saussure, Marcet, Decandolle og Arago anstillet Prof. Ørsteds Forsøg med Electricitetens Virkning paa Magnetnaalen, og Pictet og Arago bekræfte det af Ørsted angivne Phænomen. De la Rives Batterie havde 380 Par Plader af 6 Tommer i Qvadrat. Efterat de have fremsat Resultaterne af deres Experiment sige de: "Hvert System, man vilde bygge paa denne enkelte Opdagelse, vilde, efter vor Mening, være overilet. Det er en vigtig Kjendsgjerning, som slutter sig til andre allerede udfundne, eller som endnu ere at udfinde, der forøge Relationerne imellem magnetiske, elec-

triske Varme- og Lyskræfter. Det Væsentligste er nu, at der om Hovedkjendsgjerningen hverken kan være mere nogen Tvivl eller Feiltagelse tilovers, og det troe vi er, efter det vi have seet og her anført, opnaaet."

I Grevskabet Cork i Irland har Man i denne Tid et mærkeligt, skjøndt der ikke ganske usædvanligt Naturoptrin, nemlig et bevægeligt Morads, eller rettere Tørvemose, der med utrolig Hastighed voxer oven paa gamle omkastede Skove, og da den er høiere end Omegnen, let løsrives af de indsluttede Vandsamlinger, som gjerne findes i slige Moser, og føres bort dermed. Den her omtalte brød løs med et forfærdeligt Bulder, tvang Omegnens Beboere til at flygte over Hals og Hoved, og bedækkede i kort Tid en Strækning af fire Mile.

Kjøbenhavns Børs, d. 23 October.

Cours. Hamb. 2 M. 257, a vista 260. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. a 15 Rbmk. 12½ ß. Oblig. (med Renter fra 11 Juni 1821) 74½ a 75. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Februari f. A.) 95 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 124 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 13¼. Svenske Sedler 63½ a 64 ß. — Disconto 6 pC.

Bemærkninger.

Den Vise er en Mand, der, i Henseende til Sagen, han sysselsætter sig med, veed Alt, hvad man i det nærværende Dieblik, da de menneskelige Videnskaber have gjort meest Fremgang, kan vide. En Lærd veed hvad man vidste derom, da de endnu laae i Vuggen.

Man klager over, at Enhver er betænkt paa sin Nytte; jeg beklager ydermere det Modsatte. At kjende sin sande Fordeel er Begyndelsen til Sædelighed; at handle derefter dens Udøvelse.

Ueber Teutschheit und Dänenthum.

An den Herrn Blok Tøxen.

(S. Skilderiet No. 83.)

Wenn, wie Du sagst, ein teutscher Sprachenmeister
Was Dänisch heißt, in seiner tollen Wuth
Beschimpft und höhnt, nach Weise kleiner Geister:
Der gilt dem Teut und Dan für eine Höllenbrut.

Doch, wenn hinwiederum ein Dänenpfaffe,
Der selbst sein Wissen nur den Teutschen dankt,
Stets Teutschland schmäht mit stolzer Frechheit Waffe:
So sehen Dan und Teut, daß er zum Tollhaus krankt.

Der biedre Teutsche, wie der Däne achtet
Sein eigen Volk vor allen andern hoch.
Wer Dan und Teut als solchen gleich verachtet:
Der ziehet mit dem Plebs am niedren Sklavenjoch.

Kein Volk ist tadelfrei. Doch wer den Tadel
Hohnlächelnd und sophistisch stets begehrt:
Der zeigt in Wahrheit keinen Seelenadel,
Und ist der Rüge nicht, kaum der Verachtung werth.

Es wäre an der Zeit, die schnöde Fehde
Zu enden, die den Dan vom Thuisko trennt.
Auf daß nun sonder Unterschied der Rede
Des Odin's Sohn auch Hermann's Enkel Bruder nennt.

J. S. Strodtmann.

Hvem har ret?

Je parle toujours mal de toi,
Tu parle toujours mal de moi,
Mais quel malheur est le notre,
Le monde croit l'un et l'autre.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 86.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 27 October 1821.

Grotesk=comiske Characterer.

Kjøbenhavn har næsten i enhver Tidspunkt, ligesom den italienske Skueplads i Paris, havt sine Harlequiner, der, baade i og udenfor Literaturen, have moret, snart paa den ene og snart paa den anden Maade, det store Publicum, der, ligesaavel som Konger og Fyrster i de henrundne Aarhundreder, havde sine Hofnarre. Nu ere saadanne Characterer, ligesom afblegede Frescomalerier, næsten forsvundne, uagtet de i Conturer dog endnu findes paa ikke faa Steder. Den jevne Munterhed, der, nøisom i sine Fordringer, tager til Takke med hvert lidet Markblomster paa Livets Tornebane, synes at være gaaet under i Trængslernes og de huuslige Sorgers Syndeflod. Det maa være ret pirrende Soucer, der nu kunne smage den forvænte Gane, og skal Mellemgulvet rystes, saa maa det skee ved et Jordskjælv af de drøieste Indfald, forberedt ved en heel Oversvømmelse af Medoc eller Margeaux.

Een af de meest grotesk=comiske Characterer, der i den sidste Fjerdedeel af det attende Aarhundrede mor de Kjøbenhavnerne, var Stadschirurgen Carl Friedrich Reiser, hvis Navn, ligesom Ugelspils, er blevet til Ordsprog. Det var ikke nogen egentlig Sindssvaghed, der udgjorde denne Mands comiske Side; han havde sine fulde Sandser, men besad en saadan Selvtillid og Forfængelighed, at han ved sin fyrgterlige Beskrivelse over den store Ildebrand 1728 virkeligen troede at lægge Grundstenen til sin Udødelighed, hvilken han i en vis Henseende ogsaa opnaaede. Dette Skrift oplevede, hvad de fleste af Rothes og Suhms Værker ikke have oplevet, i kort Tid, et andet Oplag, og det var længe Almeenhedens Yndlingslæsning. Der er ingen Tvivl om, at Forfatterens Stiil var bleven meget vanskabt af Sætteren, hvis Valgsprog nok har været: jo galere, jo bedre! Men, selv uden denne forsætlige Vanskabning, er Bogen, saaledes som den kom fra Forfatterens Pen, et saa fuldkomment Mønster paa Galimathias, at maaskee intet Sprog eier Mage dertil. Imidlertid har Reiser ved denne Ildebrandshistorie, fra en vis Side betragtet, stiftet større Nytte end mange Forfattere til de ypperligste moralske Værker; thi han har rystet Mellemgulvet, og derved befordret langt Fleres Sundhed, end maaskee hele det chirurgisk=medicinske Facultet i hans Tid, hvilket han, som Stadschirurgus i Kjøbenhavn, var underordnet. Men ikke allene hans Bog, ogsaa hans hele Personlighed forskaffede hans Samtidige megen Moro. Man har ham afbildet paa Schules kobberstukne Forestilling af Cavaliergangen i Rosenborg Hauge, og kan endnu i dette Øieblik ikke betragte den lange smekkre Figur, med Paraply under Armen, endog i Solskinsveir, og Hænderne i Kjolelommen, der i sit hele Udvortes forkynder en Reiser, uden at smile. Man titulerede ham, og han lod sig titulere: Herr Professor, og han vidste at give sig en saare lærd Mine og talte ideligen om hans Omgang og Forbindelser

med store og berømte Mænd. Aldrig saasnart lod han sig see paa offentlige Spadsereveie, især i Rosenborg Hauge, forend en Flok unge Mennesker samledes omkring ham, ladende som de vilde belæres af ham, og bevidnende ham i de meest ærbødige Udtryk deres Hylding, hvilken han ogsaa modtog som god Mynt. Men ofte drev man Spøgen lidt for vidt, og da blev Professoren smekvred og kaldte dem "Gelbschnäbel, Laffen" o. s. v., der ikke vare værd at løse en Mands Skoremme, som besad de største Mænds Yndest, Fortrolighed og Agtelse. Reiser døde 1786, og nød den samme Ære som store Digtere og Feldtherrer: at blive stukket i Kobber.

Hvad Reiser var som Prosaiker, det var Brestrup som Poet, og man kan derfor heller ikke undres over, at denne et elskede saa meget den prosaiske Ædruhed, som Reiser, men som Anakreon, begeistret af Viin og Kjerlighed, havde samme Skjebne som denne udødelige Sanger, at omkomme, om just ikke af et Viinbær, saa dog af —viin. Han hørte til de frugtbareste Poeter i Danmark, og hans Muse var i alle Fag af Digtekonsten, være sig det elegiske, episke, lyriske, didactiske, satiriske, lige yngelsom. Han var lige indtil sit Endelig, som en integrerende Deel af Trykkeriet, i Huset hos en Bogtrykker, der spædede hans poetiske Aare ligesom man spæder en Post, og der, saa at sige, havde hans Pegasus bestandig paa Stald. Aldrig blev nogen Synder henrettet, uden at Brestrup besang ham i en episk Vise; aldrig noget Mord begaaet, uden at han strax i sin Begeistring, lyrisk skildrede det med alle sine græsselige Følger; aldrig noget stort Tyverie eller Bedragerie udøvet, uden at han flux var ved Haanden med et didactisk Digt, der kunde synges efter en bekjendt Melodie, og, trykt i dette Aar, var skrevet for Evigheden. Kort, han var længe Sædernes poetiske Censor i Kjøbenhavn, og hans Sange havde Lighed med de Homeriske deri, at de offentligen bleve sjungne paa Gaderne, ikke just af ham selv, saaledes som Iliadens Forfatter gjorde, men af saakaldte Visekoner. Den Gang hørte alle offentlige og borgerlige Anliggender under Brestrups poetiske Værneting. Ingen var sikker paa, at høre endog sine uskyldigste Handlinger afsynges i Gaderne og lige under sine Vinduer. Da denne

Syngen blev forbuden, standsede ogsaa den Brestrupske Digterkilde i sit ellers saa raske Løb.

De Kjøbenhavnske grotesk-comiske Characterer lode sig endnu forøge med mange flere, men vi lade os denne Gang nøie med, her at have i Korthed skildret disse to.

Indenlandske Efterretninger.

De Oldsager, som Hr. Consul Dumreicher har sendt hertil, bestaae af omtrent 300 forskjellige sjeldne Stykker, og deriblandt findes, foruden de forhen omtalte Mumier, ægyptiske Idoler, Malerier &c. Den Deel deraf, som er bestemt for Konstkamret, opstilles i samme, der i denne Tid paa ny ordnes af Sagkyndige.

Efter officielle Angivelser er der fra Begyndelsen af November 1819 til Slutningen af October 1820, udført fra Danmark og Hertugdømmene til fremmede udenrigske Stæder, ialt følgende Kornvarer: 216,510 Tdr. Hvede, 109,940 Tdr. Rug, 383,946 Tdr. Byg, 363,478 Tdr. Havre, 7,029 Tdr. Boghvede, 15,669 Tdr. Ærter, 10,465 Tdr. Vikker og Bønner, 2,421 Tdr. Hvedemeel, 3,852 Tdr. Rug- og Bygmeel, 56 Tdr. Boghvede- og Havremeel, 4,152 Tdr. Byggryn, 1,533 Tdr. Boghvede- og Havregryn, 38,390 Tdr. Malt, 1,057 Tdr. Ærtemeel, og 883,148 Pd. Grubbe- og Perlegryn; eller tilsammen 1,158,498 Tdr. og 883,148 Pd. Grubbe- og Perlegryn.

Nyborg. Natten mellem den 18 og 19 October kantrede en Beltsbaad, ladet med Brænde, kommende fra Langeland og bestemt til Korsøer, i Store-Belt. Mandskabet, som bestod af Baadføreren Falck, hans Søn og en Hjulmand som Passageer, Alle fra Langeland, reddede sig for det første, ved at holde sig over Vandet paa det kantrede Skrog. Men efterhaanden som den stormfulde og lange Nat afkræftede disse forulykkede Mennesker, faldt først Baadføreren, siden hans Søn, døde ned i Havet; kun Hjulmanden, en middelaldrende Mand, blev endnu tilbage i den græsseligste Uvished om hvad hans Skjebne vilde blive, da 2de Fiskere fra Korsøer, David Brick og Broder, vinede den Ulykkelige, ilede ham til Hjelp og bragte ham halv død ind til

Korsøer, hvor han, ved at nyde den bedste Omhue og Pleie, var istand til 3 Dage derpaa igjen at søge sit Hjem. Baaden skal ogsaa omsider være indbragt til Korsøer.

Odense. Om vor svenske Oes Beskaffenhed i en endda ikke fjern Old, kan Man gjøre sig et Begreb, naar Man veed, at den sandsynlig har været Opholdstedet for Elsdyret (cervus alces), der ikkun vælger tykke, mørke, moradsige og lave Skove til Bolig. For et Par Aar siden opgrov nemlig en Bonde i Gierslev Sogn et Elsdyrgevier, som tilligemed flere Been af Dyret fandtes 2 a 3 Alen dybt i en Tørvemose. Uvidende om dets Værd som Naturmærkværdighed, blev det henkastet paa et Steengjerde, hvor det siden har lagt, indtil Hr. Kancellieraad Lindegaard til Lykkesholm af en Hændelse fik det at see, og reddede det, som en mærkelig Sjeldenhed, fra aldeles Undergang. Gevieret, som nu er i Hr. Kancellieraadens Værge, har mistet dets største Green, saa at ikkun Kronen, Stammen og den mindre Green er tilbage; desuagtet, og skjøndt det har henlagt et Par Aar i den frie Luft, hvorved det er blevet ganske porøst og udtørret, vejer det Overblevne dog over 11 Pd. Antager Man nu (hvilket ikke er overdrevent) at Gevierets største Green har veiet 7 Pd. og at det Hele har tabt ved Tiden og Udtørringen ⅔ af sin oprindelige Vægt, saa har Gevieret i sund Tilstand, og medens Dyret endnu bar det, i det mindste veiet 30 Pd. Man kan heraf bedst slutte sig til det Dyrs Størrelse og Kraft, som har baaret det. (Hempels Av.)

Aalborg, den 18de October. Det i Gaar udenfor Staden holdte Marked, blev (formedelst det hele Dagen vedholdende smukke Veir) besøgt af en stor Mængde, saavel af Sælgere som Kjøbere. Priserne vare i Almindelighed følgende: Rug 3 Rbd. a 3 Rbd. 4 Mk. Tønden; Havre 1 Rbd. 2 Mk. Tdn.; Qvier 14 a 15 Rbd. Stk.; større dito 20 a 24 Rbdlr. Stkt.; Faarhøveder 13 a 16 Mk. Stkt.; Gjæs 5 a 6 Mk. Stkt.; Ænder 3 Mk. Parret; Høns 12 a 16 ß. Stkt.; Smør 16 a 20 ß. Pd.; Ost 6 a 7 Mk. Lispdt.; Æg 17 a 18 ß. Snesen; Vadmel 5 Mk. a 5 Mk. 8 ß. Alen; Hørlærred 2 Mk. a 2 Mk. 2 ß. Alen; Blaarlærred 26 a 30 ß. Alen.

Viborg. Skarlagensfeberen her, har, siden sidste Anmeldelse i dette Blad, antaget en mildere Natur og, hverken Voxne eller Børn ere siden deraf døde, som søgte Lægerne og benyttede den af Hr. Stiftsphysikus Randrup udgivne Forholdsmaade. — Den saa usædvanlig blide October, da det sjelden om Natten er saa koldt, som i Sommer, vedvarer — og, først i disse Dage har man begyndt at lægge i Kakkelovnen. — I Liimfjorden fiskes i denne Tid endeel Helt, Sild og Aborre; men, som en Følge af den varme Luft, holde de sig ikke. (Viborg Samler.)

Blandede Efterretninger.

En Reisende, som i Sommeren 1820 har besøgt Ungern, Østerrige, Mähren og Böhmen meddeler i sin Dagbog et sørgeligt Exempel paa den protestantiske Kirkes Undertrykkelse i Ungern. Følgende er det Væsentlige deraf. Efter den Caroliniske Resolution af 6 April 1731 maa i blandede Ægteskaber, hvor Faderen er catholsk, alle Børnene opdrages i den sidstes Religion. Denne Lov er vel siden bleven noget formildet, men følges dog ligesaa strængt, som om man intet kjendte til Formildelsen. Christine Lang, født 1800, hvis Fader var en ivrig Catholik, blev af sin meget gudfrygtige lutherske Moder opdraget til den evangeliske Religion; men catholske Speidere havde, fra Tid til anden, et vaaget Øie med hendes Opdragelse. I hendes syvende Aar vilde Moderen sende hende i Skolen, men Alting var forberedet; ingen protestantisk Skolelærer vilde modtage hende, da det under Embeds Forlis er samme forbudet, at optage et Barn af catholsk eller blandet Ægteskab. I en catholsk Skole vilde hun ikke lade hende gaae, fordi hun ei var beføjet dertil, thi, efter en Forordning af Joseph, maa Drengebørnene af blandet Ægteskab undervises i Faderens, og Pigebørnene i Moderens Religion. I denne Tilstand blev derfor Pigebarnet indtil sit tolvte Aar; man vilde vel med Magt paatvinge hende en Lærer i den catholske Tro, men Moderen modsatte sig det med Kraft. Dog, i Efteraaret 1812 ved Midnat, trængte 4 rødklædte, stærkt bevæbnede Dra-

bander ind i Huset, reve Datteren ud af Moderens Arme, og førte hende, næsten nøgen, bort i en udenfor holdende Vogn. Næste Dag befandt hun sig i en catholsk Landsby, hvor en ung catholsk Præst, med Prygl, skulde lære hende den catholske Tro. Men da han intet kunde udrette med hende, sendte han hende, efter 18 Ugers Forløb, til den catholske Biskop i Rosenau. Her vilde man lokke hende med alskens Smigrerier og Foræringer, men forgjeves. Hun fandt Leilighed til at tage Flugten; men neppe havde hun hentet nogen Trøst hos Moderen, førend hun atter blev greben af Paapassere, og bragt til en anden catholsk Landsbypræst. Denne var det kun om at gjøre, at fralokke hende et Jaord, men da han ikke kunde opnaae sin Hensigt, indbød han en Dag alle sine Naboer og Ordensbrødre der i Egnen, for at holde et Slags Concilium. Efterat man havde plaget og piint hende fra alle Sider, og levende skildret hende Kjetternes Helvedsstraf, slæbte en corpulent Geistlig hende hen til Skorstenen, og holdt hendes Haand i den for Gjæsterne luende Ild, med det kolde Spørgsmaal: ikke sandt: det gjør Ondt? Men hvorledes vil det smage, naar Djævelen i Helved med Liv og Sjel lader Dig evigen stege, som en Kjetterske? Hendes Fingre bleve saa beskadigede, at en Læges Hjelp var nødvendig. Efterat hun havde tilbragt 18 Uger i denne Skjærsild, førte man hende til et andet Sted, som hedder Ardo. Her kastede man hende i et mørkt, underjordisk Fængsel, hvor hun i 4 Uger ikke fik andet end Vand og Brød. Om Natten foregjøglede man hende forskjellige rædsomme Syner og Spøgelser, for at skræmme og omvende hende. Moderen, som eengang havde Leilighed til at besøge hende i denne Forfatning, kunde neppe gjenkjende hende, saa udtæret var hun. Efter $2\frac{1}{2}$ Aars Plage bragte man hende til et Kloster i Jasau. Man førte hende, efter nogle Dages Forløb, ind i en stor, prægtig Sahl, og stillede hende i Midten. Lige over for hende sad paa et Slags Trone en fornem, tyk Herre, sort klædt og prydet med Ordenstegn; paa høire Side stode 6 Præster, holdende smukke Klæder, Pengepunge og andre Kostbarheder i Haanden; paa venstre ligesaa mange med Riis, Pidske, Knipler rc. Efterat de havde talet noget Latin

(Referenten giver for det meste Christine Langs Fortælling ordlydende), traadte den første nærmere hen til hende med sædvanlig Stemme: see her, min kjere Datter — du maa aldeles ikke philosophere, men overvei Sagen kun med din jevne, sunde Menneskeforstand — betragt kun denne smukke Ducat og denne gamle rustne Kreuzer, paa hvilken af dem vilde du sætte den høieste Værdie: denne i den høire, eller den i den venstre Haand? Denne Guldpenge, sagde han, er vor ene saliggjørende Religion, men det lutherske Kjetterie er ikke engang denne Kreuzer værd. Da dette ikke vilde virke, traadte en Anden frem, og spurgte hende: om hun heller vilde vælge denne nye Silkekjole, eller hine gamle Laser? Da hun svarede, at hun ingen Kjole behøvede, sagde han igjen: denne ny smukke Kjole er vor Religion, disse Laser derimod eders. Paa Pigebarnets Svar: min Moder har engang sagt, vor Religion er nyere, overfaldt man hende med Ørefigen, Pidsk og Prygl, hvorved hun segnede bedøvet, og maatte ganske blaa og blødende bæres ud. Nu fandt hun siden Leilighed til at undflye, og en Menneskeven bragte hende til en Fetter, der ledsagede hende til hendes Fødested. Moderen var netop reist til Jasau, for at see sin Datter, og vendte nu snart tilbage. Man raadte Pigen at gaae til Pesth, for at leve i denne folkerige Stad rolig og ukjendt, hvilket ogsaa lykkedes hende i nogle Maaneder; men man kom ogsaa her paa Spor efter hende, og befalede den derværende lutherske Menighed, at jage hende ud af Kirken, dersom hun skulde indfinde sig der. Heidukker førte hende offentligen hver Søndag igjennem Gaderne, som en Forbryderske, til den catholske Theresiakirke. Efter 5—6 Maaneders Forløb faldt en Kgl. Resolution til de catholske Præster, med de udtrykkelige Ord: at hun, efter 6 Ugers Underviisning i Religionen hos en catholsk Præst, frit skulde kunne antage og bekjende sig til hvilken Religion hun vilde.

I den tydske Literatur hersker i denne Tid ogsaa idelig Splid og Spektakkel, og man duellerer ikke, som i sin Tid Tordenskjold, med Cavalierkaarde, men med grovt Skyts. Saaledes drager nu en bekjendt literarisk Baxer, Weinhold i Halle, i det literariske Tyrefægtnings-

blad Isis, I Hefte 1821, drabeligen til Feldes mod en Professor Nasse i Bonn, som han ligefrem beskylder "for Falskhed og Lumskhed", fordi han — man betænke hvilken Forbrydelse! — "har nedsat i sine Recensioner ogsaa de Weinholdske Synsmaader." Til Straf for denne Forvovenhed maaler W. ham Skjæppen fuld. Blandt andet lader han ham vide, "at han til Medhjelper i Physiologien har valgt et paa Aand meget fattigt, men i Frekhed og Løgn udmærket Subject, Privatdocent Kimer i Bonn, som for et Par Hundrede Rigsdaler aarligen skal sætte den store Nasse blandt Stjernerne; meget turde det ikke koste; han skulde derfor gjøre physiologiske Forsøg i Hundredetal; være Klinikens Assistent; magnetisere, dispensere Lægemidler, om end Arsenik og Brækviinsteen stode paa eet Bord sammen. Orme bleve nu opdagede i Urin, Brændeviin blandet i Menneskeblod, og paastaaet, at det var gaaet over i Melkekarrene. Da der hos Hr. Nasse blev begaaet et Tyverie, blev en Somnambulinde spurgt: om hun vel var istand til at nævne Gjerningsmanden? og Følgen af dette dumme Spørgsmaal var, at den stakkels Magnetiserede, fra alle Sider plaget, svarede: man vilde endnu engang bække ind og sætte Ild paa, og omsider virkeligen selv lagde brændende Kul med Svovl og Svamp under en Boghylde, for derved at vise, at hendes Spaadom var sand. Med Fortsættelsen af denne Historie er Nasse klogeligen udebleven i hans Zeitschrift f. psychische Aerzte." W. slutter sin Erklæring med, at Nasse vil blive absspredt af Vinden; thi han har aldrig meent det redeligen med Menneskene, Videnskaberne og sine Venner; paa hans Læber er Honning, men i hans Hjerte Falskhed; han er en Skinhellig og elsker Mammon; han har med alt sit Skriverie ikke gavnet Videnskaberne; han er en Ordmager, uden al Productivitet; en kjedelig Sladdrer, som hvert grundigt dannet Menneske i Tidens Længde maa føle Væmmelse for ꝛc. Uagtet denne Strid egentligen ikke vedkommer den danske Literatur, saa har Anmeld. dog omtalet den her saa udførligen, for at vise, hvorledes det er bevendt med Polemiken i Tydskland, og at der gives ligesaa uslebne Mennesker der som i andre Lande.

En ubenævnt tydsk Forfatter har nu udgivet

et lidet Skrift, hvori han godtgjør, at der hos et fra Legemet skilt Hoved ikke, som mange have villet paastaae, findes nogen vedvarende Bevidsthed. Ved de Forsøg, Forf. anstillede, fandt han, at Hovedet, efterat det i 4 Minutter havde været afhugget, var ganske dødt; Munden havde i Forveien aabnet sig 5—6 Gange, og en fiin Trækning og Bæven i Læberne gik foran. Forf. stillede sig lige for Delinqventen, og i det Øjeblik, Bindet var taget fra Øinene, foer han adskillige Gange med en Lanzet mod samme, uden at mærke den mindste Forandring. Øjenlaagene sank som altid, langsomt, uden Krampetræk tilbage, medens Øjet selv stedse mere tabte sin Glands. Heller ikke frembragte de lige i Øinene faldende Solstraaler nogen Forandring. Paa Hænderne kunde Pulsen føles $2\frac{1}{2}$ Minutter. Ved at trykke med Fingeren paa den afhuggede Ende af Rygmarven, og ved at dryppe deri Liq. Kali carb. af Tinct. Opii, af Spirit. Sulph. Æther, kom Munden til at staae aaben og lukke sig igjen, og Ansigtsmusklerne til at fortrække sig. Ved en lignende Indgydning i Rygmarvhulingen, sprang Blodet, som ubetydelig dryppede ud af Munden, igjen stødviis i Veiret, og Armene udbredte sig. Saaledes kunde Pulsen i 7 Minutter holde sig. I det ottende var Livet ganske udslukket.

Den norske Capit. og Divis. Adjutant L. D. Klüwer har forfattet en antiqvarisk Reise igjennem det nordenfjeldske Norge. Efter høiere Befaling var han 1810—14 sysselsat med at optage Militairkort over en Deel af Trondhjems Stift, og her havde han tillige Leilighed til at aftegne og beskrive de i denne Egn talrige og for en stor Deel mærkværdige Oldtidslevninger. Fra 1815 til 1817 gjennemreiste han Indherredet, begge Mørerne og Solløepræstegjeld i Nordfjords Fogderie, Bergens Stift, paa det Trondhjemske Videnskabersselskabs Bekostning, og indsendte til dette Selskab for hvert Aar Antegnelser over sine Reiser, ligesom han og tilforn havde gjort under sine Forskninger i Trondhjems Stift. Forf. agter nu at udgive en fuldstændig Samling af disse særskilte Beskrivelser, i Trykken. Haandskriftet udgjør 112 Sider i Folio med 65 Tegninger over særskilte Oldtidslevninger.

St. Laurents Flod i America er i Grunden kun Mundingen af den allerstørste indenlandske Vandsamling i hele Verden, nemlig de nordamericanske Søer, der vrimle af Kjøbmandsskibe, og hvor endog for nogle Aar siden kjæmpende Flaaders Torden hørtes. Kysterne af denne Flod, der allerede nu har saa mange Realiteter, ville engang med Tiden være ligesom besaaede af folkerige Stæder, Flekker og Landsbyer. Den prydes af de to største Stæder i Canada, og Europa sender sine Flaader baade til Qvebek og Montreal. Et næsten 200 engelske Mile langt Stykke af denne Flod beseiles dagligen, imellem begge disse Stæder, af Dampbaade, hvoraf mangen har samme Drægtighed som Ostindie- og Chinafarere. Fra Ontario-Søen kan man meget let komme til St. Laurentsfloden, en Vei af henved 700 Mile, eller fra Niagara, hvor Veien næsten beløber sig til 1000 Mile, eller endog fra Oversøen, som udgjør, indtil Oceanet, en Vei af henved 2000 Mile. Men den hele Strækning har meget ensformige Kyster, som overalt næsten synes at være tilsvømmet Land, og paa mange Steder ikke engang kunne dæmme mod Flodens Tilskyllelse. Befolkningen ved Floden, paa den hele Strækning mellem Montreal og Qvebek, er meget betydelig, og paa begge Sider har man bestandig enkelte Huse og Landsbyer for Øine. Dog ere de eneste noget store Flekker: Sorel ved Mundingen af Floden af samme Navn, og Trois Rivieres eller Three Rivers i Midten, mellem Qvebek og Montreal. Man seer endeel Landsbyer i Nærheden af Floden, adskillige store og folkerige, de fleste smukke, og nogle forsynede med store Kirker. Endskjøndt begge hine Hovedstæder ligge 180 Mile fra hverandre, saa kan man dog nu i kortere Tid end 4 Dage gjøre Reisen med Dampbaade, hvoraf her ugentligen gaae 7 frem og tilbage. Een af dem har over 600 og en anden henved 800 Tønders Drægtighed. Befordringen koster fra Qvebek til Montreal 10, og derfra tilbage 12 Dollars. De, der staae for Dampbaadene, have allerede vundet meget, men nu skal dette ikke være Tilfældet, da der er for mange derom. — Montreal tager sig overordentlig godt ud, og strækker sig omtrent 2 Mile langt ved St. Laurentsfloden, men er neppe ½ Miil bredt. Staden har sit Navn efter et

skjønt Bjerg, oprindeligen kaldet Mont royal, 550 Fod høit og bedækket med Træer og Krat, hvorfra der er en herlig Udsigt. Paa Skraaningen af dette Bjerg staaer en, omtrent 35 Fod høi Mindestøtte af Kalksteen og graat Marmor for Simon Mac Tayesh, Esq., som døde for omtrent 15 Aar og i en vis Henseende har grundet North-Western-Company. Nedenfor er et Gravmæle, hvorunder hans Levninger ere jordede. — Montreal seer ganske ud som en europæisk Stad, især paa det faste Land. Een af Hovedgaderne er 30 Fod bred og ¾ Miil lang, men ellers ere Gaderne i det Hele smalle. Befolkningen er stor, og Vrimlen paa Gaderne forøges endnu mere ved de mange Fremmede og Canadier. Bygningerne ere af Kalksteen. Egnen omkring Staden er smuk, og endskjøndt allerede meget bebygget, er den dog endnu langt fra ikke i den Stand, den kunde være. Rundt omkring Staden ere en Deel smukke Villas, og der gives endnu mange ubebygte skjønne Steder, der sandsynligviis snart ville være nydede med nydelige Landhuse. Faa Stæder i Verden ere beqvemmere dertil end Qvebek og Montreal. Den sidste er den Punkt, som forbinder Oceanet, følgeligen hele den øvrige Verden med de Lande, der ligge ved Nordamericas store Søer og Floder, der have deres Mundinger i samme. Førend 1640, da man begyndte at anlægge Staden, var her en indiansk Landsby. Skibe paa 600 Tønders Last, kunne, som man paastaaer, løbe lige ind i Staden, uagtet det ikke pleier at skee uden med Skibe paa 150. Der gives faa Stæder i Verden af Montreals Størrelse og Vigtighed, hvor man, over 580 Mile borte fra Oceanet, kan seile saa lige did. Montreal er aabenbar een af de tre store Canaler, igjennem hvilke Nordamericas Handel vil tage sit Løb. Nyyork og Nyorleans ere de to andre. I Aaret 1815 anslog Oberst Bonchette Montreals Befolkning til 15000, nu antages den for 20 til 25,000. Man finder her gode og skjønne offentlige Anstalter fra de Franskes Tid af, ja endog Nonneklostere og en Hotel Dieu, der ligeledes bestyres af Nonner. Blandt de offentlige Bygninger udmærke Domhuset, Fængslet, de to Cathedralkirker, en engelsk og catholsk sig. Lord Nelsons Mindesmærke findes paa eet af de

fornemste Torve. Lordens Statue staaer paa en omtrent 40 Fod høi Støtte af graa Sandsteen, og paa de fire Sider af den meget store Søilestok er en billedlig Fremstilling i ophøjet Arbeid af hans navnkundigste Handlinger, og en passende Indskrift, der indeholder den sidste Befaling, han gav sine Tropper førend Slaget ved Trafalgar: Engelland haaber, at Enhver vil gjøre sin Pligt. — I de atlantiske Stæder sees Indianerne kun sjeldent, og de Faa, som endnu drive omkring der, ere jammerlige og forknyttede Levninger af en fordum kraftig Menneskeart, forstyrrede og svækkede ved Drikfældighed, ved Fattigdom, i yderste Smudsighed, ved Undertrykkelse nedsjunkne i fæisk Dumhed. I Skovene, længer mod Norden og Vesten, leve vel endnu Nogle, ligesom og i Canada og flere Steder endnu stundom sees Adskillige, der bære Præg af deres Forfædres Heltestorhed og Characteerstyrke. — Catholicismen er i Canada i fuld Flor, og Orthodoxien saa stærk, at Geistligheden forbyder Folket at besøge Skuespillet, hvor man sjeldent seer en Catholik. Almuen er ogsaa her meget ubekjendt med Bibelen. Nitiendedele af Canadas Befolkning er catholsk, og ved hver Landsby sees paa en Høi et overordentlig stort Kors af Træ, paa hvilket hyppigen er henlagt en Tornekrone. Men de protestantiske Indbyggere i Canada rose meget den catholske Geistlighed, som i Almindelighed har en velgjørende Indflydelse paa Folket. Den catholske Kirke er meget rig; den har 8 pCt. Indkomster af alle de Grundeiendomme, der paa Øen Montreal sælges, og som ere 30 Mile lang og $10\frac{1}{2}$ brede. Men denne uhyre Afgivt inddrives dog ikke med nogen Strænghed, og de Geistlige lade sig som oftest nøje med 5 pC., og stundom bliver den ganske eftergivet. Mærkværdigt er det, at Engellændernes Tolerance mod Catholikerne er langt større i Canada end i Engelland og Irland. I Canada synes den catholske Kirke endnu stedse den herskende, og den protestantisk-biskoppelige den taalte. Den nuværende Taler i Underhuset i Nedre-Canada er en Catholik. — Det franske Sprog er det, der i Stæderne tales meest, og paa Landet almindeligen. Overalt hører man næsten intet uden Fransk. Men det er ogsaa meget naturligt, naar man betænker, at af en Befolkning af 335,000 i Nedre-Canada 275,000 ere Franske. Landet er derfor endnu stedse fransk, uagtet det allerede for 50 Aar siden er kommet under fremmed Herredømme.

Regnskab for Bombebøssens 8de Qvartal.

(See No. 56 af Skilderiet for 1821.)

Ved Bombebøssens 6te Aabning, d. 17de denne Maaned, fandtes i samme:

i Sedler og Tegn	101 Rbd. 42 ß.	
og i rede Sølv . . . . Rbd. 220		
Desuden er siden sidste Aabning indkommet:		
fra Hr. Casserer Ebbesen, som han har indsamlet hos Mandskabet med det hjemkomne Chinaskib Christianshavn	37 — 82 =	
fra Hr. Commandeur v. Thun, indsamlet af Søefolk i Flensborg, 40 Specier . . . . Rbd.	80	
og fra Hs. Høiærværdighed Hr. Biskop Münter og Hr. Søekapitain Wulff, som indsamlet til Bombebøssen paa Christiansøe, d. 19 August d. A. . . Rbd.	5 og 17 — 68 =	
Renter til 1 Septbr. d. A. for et halvt Aar af de Bombebøssen tilhørende 4 Præmieobligationer for det Kongl. Laan i Hamborg 1819, til Beløb Bcomk. 1800 . . . . . . Rbd.	30	
Er rede Sølv Rbd.	335	
Dette Sølv er ved Hr. Consul Duntzfeldts gode Omsorg omsat til	438 — 82 =	
Ialt Sedler og Tegn	595 Rbd. 82 ß.	

For denne Sum er kjøbt en Kaperobligation, stor 100 Rbd., og en Præmieobligation af 2den

Afdeling af det nysmeldte Kongelige Laan, for 720 Bcomk.

Endvidere har Directionen modtaget en Skrivelse fra Executorerne af afg. Hofraad og Grosserer David Amsel Meyers Testamente, som indeholder, at Hs. Majestæt allernaadigst har approberet, at bestandige Renter af 2500 Rbd. Sølv i Kongelige Obligationer af den Capital, den afdøde Hofraad Meyer har legeret til offentlig Brug, tilfalder Bombebøssen, og at denne allerede i forestaaende 11 Decbr. Termin vil komme til at nyde denne Rente for et halvt Aar.

Fra Executorerne efter sal. Admiral Winterfeldt har Man modtaget en Skrivelse, der indeholder, at Admiralen har tilstaaet Bombebøssen en Gave af 50 Rbd. Sedler, som ved hans Boes Slutning vil vorde udbetalt.

Bombebøssens Status er nu denne:

1. i Nationalbank-Obligationer 2200 Rbd. rede Sølv.
2. i Kongel. Depositokasse-Obligationer 1000 Rbd. Sølv.
3. i en saakaldet Kaper-Obligation 100 Rbd. Sølv.
4. i Præmie-Obligationer 2520 Mk. Bco.
5. i Grev Moltkes Statsgjelds-Obligation 293 Rbd. 39½ ß. Sølv.
6. i Hofraad Meyers Legat 2500 Rbd. Sølv.

(Ovenstaaende Obligationer ere alle i Bankens Forvaring.)

Directionen for Bombebøssen, d. 26 Octbr. 1821.

* * *

Saaledes seer jeg da med hjertelig Glæde, at mit Ønske og Haab, engang at skaffe vore gamle Søemænd et eget Lye og Tilflugtssted, efter at de have pløiet og døiet Søen saalænge de kunde, vil med Tiden kunne opnaaes.

Ved Bombebøssens Aabning fandtes, at der den 12 Juli var nedlagt 8 Sølvdalere med en vedføiet forseglet Seddel, i hvilken fandtes følgende Linier: "Af Glæde over det gamle Grækenlands Igjenfødelse skjenker en Jyde herved 8 Rbdlr. rede

Sølv til Bombebøssen". — En Ubenævnt fra Lolland havde den 24de August nedlagt 3 Rbdlr., og en anden Ubekjendt den 10de October ligeledes nogle Rigsbankdaler. — At den afdøde Olding, Admiral Winterfeldt, havde, enhver uafvidende, i sin Tegnebog noteret, "at være skyldig — det han ikke var — til Bombebøssen 50 Rbdlr. Sedler", bør ikke forties, eftersom den Afdødes ædle Aand fremlyser heri endog efter hans Død. — Til Slutning bekjendtgjøres, at det Kongel. Danske Cancellie, under 11te d. M., har ansat Hr. Justitsraad og Dispacheur Langberg og Hr. Procurator Palme til Bestyrere for Bombebøssen. Den første i afdøde Etatsraad Smiths Sted, og den sidste tillige til at føre Protocol og Correspondencen.

Kjøbenhavn, den 26 October 1821.

P. N. Sølling.

Kjøbenhavns Børs, d. 26 October.

Cours. Hamb. 2 M. 257, a vista 260. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 11 ß. a 15 Rbmk. 11½ ß. Oblig. (med Renter fra 11 Juni 1821) 74½ a 75. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Februari f. A.) 95 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 124½ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 13 a 13¼. Svenske Sedler 63 ß. — Disconto 6 pC.

Trykfeil.

I nogle faa Aftryk af forrige Numer, P. 1348, Lin. 10, staaer: Epistola for: Epistolæ — P. 1357, Lin. 18, for: Cousulante læs: Consulante

---

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 87.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 30 October 1821.

Napoleon Bonapartes Skygge for Minos's Domstol.

(En stor underjordisk Grotte, oplyst af en sort Lampe, sammensat af Dødningehoveder og Dødningebeen. Lige for Minos, siddende paa en sort Trone, med Scepter i Haanden og Krone paa Hovedet. Ved hans Fod en Urne, hvori de Dødeliges Skjebne. Paa hans høire Side Rhadamanthus, paa hans venstre Aeacus, begge siddende paa Stole, ligeledes med Spir i Haanden og mindre Krone paa Hovedet.)

Minos (til adskillige Aander). Lad den Skygge, som Charon bragte hertil, træde frem! (En uhyre stor Malmport aabner sig, og Napoleons Skygge kommer ind.) — Hvad var Dit Kald og Din Færd paa Jorden?

Napoleon. Kriger, Hærfører, Folkestyrer, Verdensbehersker, Fange.

Minos. Saa meget i det korte Tidsløb af 52 Aar?

Napoleon. Mit Liv var kort, naar det tælles efter Aar, men uendelig langt, naar det veies efter Daad.

Minos. Hvorledes var Din Daad? Tal Sandhed, thi for denne Domstol, nytter det ei, at dølge den. Hvorledes har Du brugt Dine store Aandsgaver og Din endnu større Lykke?

Napoleon. Høimægtigere Dommere! Jeg har aldrig gjort et Skridt paa Jorden, uden at jeg jo tænkde derved, hvorledes jeg engang, fremtrædende for Eders Domstol, skulde og kunde forsvare det. Men jeg føler det nu, at jeg var Menneske, af samme Kjød og Blod, af samme Svagheder og Skrøbeligheder, som de Millioner, mit Vink regjerede.

Minos. Men man beskylder Dig for Herskesyge, Blodtørstighed, Tyrannie?

Napoleon. Naar man blot seer paa mine Handlinger, ikke paa mine Hensigter, saa kan man have Ret. Lykken fordærvede mig med sit Overflødighedshorn, Menneskene med deres Smiger.

Minos. Men derfor fik Du jo og en saa udmærket Forstand, at Du i Rusen af Din Lykke skulde vide at styre Dig og skille Sandhed fra Smiger?

Napoleon. Det gjorde jeg og, saa længe det var mig muligt. Men Mennesket er aldrig saa udmærket, at det jo tilsidst overvindes af det Menneskelige. Jeg har seiret over de mægtigste Kongeriger, men Seiren over mig selv forekom mig altid som den vanskeligste.

Minos. Hvorledes kunde det falde Dig, som var af jevn Byrd, ind at hige efter en Keiser-, ja Verdenstrone?

Napoleon. Det faldt mig heller ikke strax

ind. Krigerens Laurbær vare fra min Barndom af mit højeste Maal; til Kriger var jeg født. Jeg elskede Frankrig, og dets Lykke var min. Da jeg saae saa mange Tusinde Tappres Blod spildes til Unytte, og de største Erobringer opoffres ved Enkeltes Uduelighed, da bankede mit Bryst, da higede jeg midt iblandt Egyptens Pyramider og Syriens Ørkener efter at frelse mit Folk og hævde dets Hæder.

Minos. Dit Folk? Du var jo ikke født Franskmand?

Napoleon. Tilgiv, høimægtige Dommer! inden for disse stolte Skranker ventede jeg ei at høre jordiske Fordomme. Den Ædles Folk, er det Folk, han agter og elsker, hans Fødeland, det Land, for hvis Gavn og Hæder han stræber og kjæmper, lever og døer. Hans Ammes Fødeland er ikke altid hans. Ikke mine Franske, men Fremmede have bebreidet mig, at jeg saae paa Corsica det Lys, som jeg siden anvendte til Frankrigs Gavn. Hvor intetsigende er overalt ikke det Ord Landsmand? Er ikke hele Menneskeheden eet Broderskab og hele Verden eet Fødeland?

Minos. Du siger Du elskede Frankrige, men hvis Du virkeligen elskede det, hvorfor viste Du dig saa herskesyg, saa despotisk?

Napoleon. Aldrig gjorde jeg det, Verden kalder Ondt, for det Ondes Skyld; jeg havde altid mine vigtige Hensigter, der stedse sigtede til Frankrigs Held.

Minos. Hvorfor lod Du Dig da ikke nøje med at være første Consul? Var det Dig ikke nok at døe som en Washington?

Napoleon. Nu indseer jeg selv, at jeg havde gjort Ret deri. Men Bagklogskab, ikke Forklogskab, blev de Dødeliges sædvanligste Lod.

Minos. Hvorfor anvendte Du saa megen Konst for at blive Keiser?

Napoleon. Fordi jeg kjendte mit Folks Tænkemaade. Et halvfuldendt Værk har altid været mig forhadt. Jeg vilde opføre en Bygning, som kunde være af Varighed, og denne fandt jeg ikke i Consularregjeringen. Jeg vidste, at saalænge jeg ikke kunde være Enehersker, vilde et Vindpust kunne omblæse mit største Kjæmpeværk.

Minos. Hvorfor udslettede Du hvert Spor af den franske Fristat.

Napoleon. Fordi jeg følte, at Frankrig enten maatte være en reen Fristat eller et reent Keiserdømme, men at en Mellemting var skadelig. Mig kunde det jo være ligegyldigt, enten jeg var Førsteconsul eller Keiser. Al den Magt og Anseelse, jeg kunde ønske mig, besad jeg allerede som den første. Men Massen af det franske Folk vidste jeg, ønskede den udvortes Glands; jeg troede tillige at udslette ved Formens Forandring mangt et blodigt Spor af den rædsomme Statsomvæltning, der endnu var i frisk Minde, og derved komme et Skridt videre til Forsoning med mine Fiender.

Minos. Men hvorledes vil Du forsvare Din Ringeagt for Menneskeliv og Menneskeblod? Hvorledes vil Du retfærdiggjøre Dig for de mange Tusinde, som Du har sendt lemlæstede til Underverdenen?

Napoleon. Med Nødvendigheden. Beskylder man Lægen for Umenneskelighed, naar han afsætter et Lem, i det Øiemed at frelse den Syges Liv? En Hærfører bør kun have Maalet for Øine: Midlerne til at naae det, maa være ham ligegyldige.

Minos. Men man siger, at Du opoffrede Mennesker i Tusindtal, uden Nødvendighed, blot for at tilfredsstille Din Erobringslyst og Herskesyge?

Napoleon. Det skal man have meget Ondt ved at bevise. Aldrig lod jeg det mindste Corps fremrykke, uden at jeg i det ringeste i samme Øieblik troede, at det var nødvendigt til Frankrigs Lykke og Rolighed.

Minos. Hvad vilde Du med saa mange Dele af Tydskland og Italien, med Portugal, Neapel, Spanien, Holland, som Du ikke engang kunde bestyre selv, men maatte lade regjere af Dine Brødre og Slægtninger?

Napoleon. Det hørte til min store Plan, at udvide Frankrigs Magt og Indflydelse saavidt som mueligt. Jeg troede ikke at kunne sidde rolig paa min Trone, ikke at kunne see mit Riges Grændser sikkrede, førend denne Plan var udført. Jeg indseer for sildig, at den var for kjæmpestor, men jeg har allerede paa Jorden maattet haardt bøde for mit Kortsyn.

Minos. Hvad vilde Du i Rusland?

Napoleon. Det jeg vilde i Spanien: sikkre mig Frankrigs Uafhængighed.

Minos. Og dertil opoffrede Du en Hær af 500,000 Mennesker?

Napoleon. Ikke jeg, men Elementerne opoffrede den. Den var mig fra Begyndelsen af meget imod denne Krig, og mit Cabinet anvendte Alt for at afværge den. Jeg havde ogsaa gjerne udsat den, og Carl den 12tes Skjebne var mig ikke ubekjendt. Men da mine Midler vare ganske andre end hans, og jeg desuden havde et heelt Aarhundrede forud for ham, saa kunde jeg, paa den Høide jeg stod, for at blive mig selv lig, ikke vise Vankelmodighed.

Minos. Men burde Du ikke forudseet den Ulykke, Du forberedte Din Hær? Burde Du, som udmærket Feldtherre, ikke forud beregnet hvad der kunde skee?

Napoleon. Den Hærfører, der vil forudberegne usandsynlige Hændelser, kan aldrig drage i Krig. At man kunde afbrænde en Stad, for at berøve sin Fiende et Tilflugtssted, det vidste jeg; det veed enhver; men at man vilde afbrænde Moscau, der tæller 300,000 Indbyggere, det var noget, som jeg i min Stilling ikke turde tænke mig Mueligheden af. Ved at imponere har jeg desuden, som saa mangen Feldtherre, vundet mangen Seir. Denne Gang slog det mig Feil. Elementerne overvandt min Hær paa Ruslands Slætter, og mig selv og mit Rige i Moscau.

Minos. Du har hidtil kun talet om Dine Handlinger, som Regent og Kriger, men nu — Din Fremfærd som Menneske? Du lod Hertugen af Enghien skyde?

Napoleon. Ikke jeg, men Krigsrettens Dom.

Minos. Bestod denne Ret ikke af Dine Yndlinger?

Napoleon. Lad saa være, men de dømte efter Loven.

Minos. Det stod i Din Magt at formilde Loven. Hvorledes vil Du forsvare Det, at Du lod den Ulykkelige hente fra neutral Bund?

Napoleon. Med Nødvendigheden. Jeg troede den Gang, at min Magt ikke kunde sikkres paa anden Maade. Maaskee jeg handlede for overilet. Men jeg var et Menneske.

Minos. Og nu Palm, som Du opoffrede?

Napoleon. Hans Død bebreider jeg mig mindre end d'Enghiens. Han vilde stifte Opstand blandt mine Tropper. Hans Exempel var farligt. Han maatte bortryddes. Under andre Omstændigheder havde han og hans Charteque været mig ligegyldig.

Minos. Din utaknemmelige Skilsmisse fra Josephine, som havde bidraget saa meget til Din Lykke?

Napoleon. Netop fordi hun havde bidraget til min Lykke, og jeg end mere til hendes, skilte jeg mig fra hende. Hun havde gjort mig til Divisionsgeneral, jeg hende til Keiserinde af Frankrig. Vi vare hinanden altsaa intet skyldige. Jeg holdt meget af hende som Veninde, men har aldrig elsket hende som Ægtemage. Hendes første Kjerlighed var henvendt paa en ganske anden Gjenstand. Havde hun givet mig en Arving, saa havde jeg heller ikke ladet mig skille fra hende. Men nu var intet Baand, der bandt mig til hende. Jeg trængte til en Tronarving, og Folket ønskede den. Hvorfor skulde jeg nu ikke bringe Frankrig det Offer, jeg skyldte det? Jeg har ikke viist mig utaknemmelig mod Josephine. Hun beholdt Titel af Keiserinde og et Keiserligt Livgeding.

Minos. Hvilken Ulykke stiftede Du ikke ved Dit Fastlandssystem?

Napoleon. Havde Europa villet som jeg, saa havde det været ude med Britternes Handels- og Søherredømme. Min Plan var rigtig lagt og rigtig beregnet, men den savnede Medvirkning. Rom og Carthago kunde ikke bestaae sammen. Eet af dem maatte gaae under. Ikke Engelland, men dets Eneherredømme paa Verdenshavet, hadede jeg. Paa dets Ruiner vilde jeg hæve Frankrigs Magt. Skjebnen vilde det anderledes.

Minos. Du sagde til Din Brodersøn, den unge Louis, at hans første Pligt var mod Dig, hans næste mod hans Folk — hvormed undskylder Du en saa Machiavelsk Grundsætning?

Napoleon. Med min Politik. I Holland kunde jeg ikke stole paa min Broder, og Batavien var mig, som et Tilflugtssted for min

arrigste Fiende, af yderste Vigtighed. Jeg vilde, at det skulde gjøre fælles Sag med mig, men min Broder vilde det ikke. Jeg maatte offentligen lægge min politiske Troesbekjendelse for Dagen, naar min Villie skulde kunne skee.

Minos. Men gik Du ikke for vidt i at drive Din Villie igjennem? Var Du ikke døv for Sandhedens Stemme?

Napoleon. Mit Øre var altid aabent for kloge og velmeente Indvendinger; men jeg ventede dem forgjeves fra min Trone. Man beundrede og bifaldt Alt hvad jeg sagde og gjorde. At jeg var omgiven af Hyklere, det erfarede jeg for sildigt. Deres Honning var Gift, og dens Virkning følte jeg ikke førend jeg havde nydt den.

Minos. Kan Du nægte, at Du foragtede Menneskene?

Napoleon. Har jeg gjort det, saa har Erfaringen lært, at jeg havde nogen Grund dertil. Men dersom jeg, som mine Fiender bebreide mig, virkeligen havde foragtet dem, saa havde jeg neppe saa ofte vovet Liv og Blod for dem.

Minos. Gak til Side. Næste Gang Din Dom.

Indenlandske Efterretninger.

Torsdagen den 25 October holdtes en extraordinair Generalforsamling i det Kongl. octroyerede danske asiatiske Compagnie, hvori blev foredraget, at Directionen under 13de f. M. har begjert den bestandige Commissions Betænkning, om der skulde gjøres nogen Expedition til China næstkommende Foraar 1822, overeenstemmende med Octroyens §. 4, og tilkjendegav den derhos, at Compagniet har i Forraad den Cargaison, der skal udsendes med Skibet. Commissionen svarede Directionen, at det maatte henstaae, indtil man havde seet Udfaldet af den forehavende Thee-Auction den 19de s. M. Da nu $\frac{1}{4}$ Part af Theerne er solgt, og i Følge Factura, tilligemed derpaa tillagte 50 PC. omtrent er vundet 35,000 Rbdlr., hvilket udgjør omtrent 18 PC., saa blev der nu ved Generalforsamlingen foreslaaet: om en Expedition tilkommende Foraar skulde gjøres?

— Efter mange Debatter for og imod, blev ved Ballottering med 81 Stemmer mod 25 besluttet, at den skal gjøres. — Nærværende Anmelder holder til de sidstes Mening; thi uagtet der paa Theerne er vundet 35,000 Rbdlr., saa udgjorde disse dog kun $\frac{1}{4}$ Part, og det er ikke sandsynligt, at der paa de levnede Theer ved næste Auction vil kunne vindes saa meget som paa de først solgte, da de Kjøbere, der ønskede nye Theer, nu for en stor Deel ere tilfredsstillede. Man kan derfor ikke overbevise sig om Fordelen af en ny Expedition, saalænge de med den forrige ankomne Varer endnu ere uafsatte.

Det er nu blevet historisk oplyst, at det Kongelige Theater første Gang blev aabnet den 23 September 1722 med Gnieren af Moliere, og man venter, at det til samme Tid 1822 vil blive aabnet med samme Stykke. Aaret 1822 er ikke allene det Kongel. Theaters, men ogsaa de Holbergske Skuespils Jubilæum; thi i næste Aar bliver det netop 100 Aar siden Holbergs første Lystspil, den politiske Kandestøber, første Gang opførtes.

Den Slamkiste, der hidtil var anbragt ved den ene Ende af Toldboden, tæt ved Citadelsmuren, bliver nu borttaget, da Afløbsrenderne, som gaae igjennem Esplanaden, i Sommer have faaet en anden Retning, og den ny Slamkiste kommer til at ligge ad Quarantainebygningen. Ved denne Forandring vil saavel det fæle Syn som den ubehagelige Lugt, der tilforn mødte de ved Toldboden Landende, aldeles forsvinde. Ogsaa Toldbodpladsen vil blive forskjønnet af en ny Bygning, som i denne Tid opføres imellem Vagten og Muren ved Citadellet.

Mariboe. Med Kornhandelen her i Mariboe er det nu ret levende. Bønderne, endog fra Nakskovkanten, strømme til Mariboe for at falbyde deres Korn. — I nogen Tid have endeel falske Kobber-Sexskillinger været i Omløb, der udmærke sig fra de ægte derved, at de ere meget tyndere. — Søndagaften den 14de Octbr. gav Musicus Hr. Rohlfs en Concert paa Latinskolens Høresal i Nykjøbing. Han spillede selv Fløite og Violin, samt sang. Han blev velvillig understøttet af mange Musikelskere. Fløiten spillede han godt; men Violinspillet er man her vant til

at høre meget bedre. Sangen var meget maadelig. Uagtet han lod sig hver Billet betale med det Dobbelte af det, den sidste virkelig gode Concert kostede, var dog Antallet af Tilhørere ikke lidet. (Mariboe Av.)

Odense, d. 25 October. Ligesom man forrige Postdag læste at Rapsæds Dyrkning udbreder sig stærkt paa Møen, er dette ogsaa Tilfældet her i Fyen. Enhver vil nu saae Rapsæd, som da giør at Prisen maae falde; især naar ikke mere i Holsten (som nu i et Par Aar har været Tilfældet) Rapsæden forulykkes; thi Mærsken er dog egentligen denne Sæds Fødeland. Det forstaaer sig, at den jo ogsaa kan lykkes andensteds for engang; men hvor man ikke har saa svære fede Jorder som i Mærsken, vil denne Sæds Dyrkere snart blive vaer, hvormeget de tabe i de følgende andre Sædarters Høst, da dens Frembringelse saa meget tiltrækker Jordens Kræfter, som udmarver Jorden. Naar nu hertil regnes det meget mere end sædvanlige Arbeide med Jordens Dyrkning til denne Sæd, den megen Fare den staaer ved Foraarsfrost, det Afsavn af Foder og den derefter savnende Giødske for de følgende Aar, og endeligen den Fare, man staaer ved uheldigt Høstveir, og den Bekostning af det kostbare Tærskelagen; saa er Vindingen, naar man regner rigtig, nok ikke saa betydelig, som man roser af i dyre Aaringer. Den Bekostning med det kostbare Lagen, og den vanskelige Tærskning paa Marken, naar Veirliget ikke vil føie, kan man ved Hovegaarde undgaae naar man følger den anden Steds brugelige Høstemaade: De Høstende have 2 store Kurve hængende over Skuldren, een for, den anden bag. De fatte med venstre Haand saamange Halme, som de kunne spænde, og skiære med en Sichel, under Haanden, samme af, og kaste Axene i forreste Kurv; naar denne er fyldt vende de den bagerste foran, og naar denne ogsaa er fyldt, styrte de dem begge af i de langsomt efter dem kjørende Vogne, der ere belagte med et simpelt grovt Folkelagen. Naar en Vogn er fyldt, kjøres de afskaarne Ax i Laden, og spredes paa Gulvet, hvor de veires ved den Træk alle aabnede Luger og Dørre giver, og siden tærskes paa Loen. Straaet afhugges siden med Lee og brændes. — — Claus Wedel, som i Begyndelsen af forrige Aarhundrede var Præst i Munkeboe i Fyen, givtede sig med sin Formands gamle Enke, der havde mange Børn og megen Gjæld. Han selv havde Midler, som han ved sin egen og Konens Flid saaledes forøgede, at han blev til en riig Mand. Imidlertid anvendte han al muelig Omhu, for at faae sine Stedbørn vel opdragne, saa at Sønnerne lærte noget og bleve forfremmede, Døttrene bleve givte med brave Mænd, og fik en betydelig Medgivt. Efter et tredive Aars Ægteskab døde Moderen i en høi Alder. Wedels Stedbørn skulde arve efter hende, og han vilde nu redelig skifte med dem; men de vægrede sig allesammen og paastode eenstemmigen, at de allene havde at takke ham for Alt, og at han havde sørget bedre for dem, end som deres egen Fader havde kunnet gjøre, hvorfor de ei vilde unddrage ham og hans Børn, som han maaskee endnu kunne faae i et andet Ægteskab, hvad han allene ved sin egen Flid havde forhværvet sig. Wedel beholdt altsaa hele Efterladenskabet allene, og Stedbørnene vilde neppe lade sig overtale til at tage imod en Gave, som Wedel havde bestemt for enhver af dem. (Iversens Av.)

Odense, d. 26 October. I Landsbyen Diernisse ved Faaborg afbrændte et Huus sidste Søndag Aften. Ilden udbredte sig saa pludselig, at Huusmandens Kone og syge Søster bleve indebrændte. Han og Datter, samt en i Huset boende Enke, mistede Alt. Aarsagen til Ilden vides ikke, men formodes af udkastet Tørveaske. Den ene af de to indebrændte Koner var syg og sengeliggende, og formaaede ikke at hjelpe til selv, da en Medlidende forsøgde paa at frelse hende; den anden var gaaet ind i det brændende Huus for at redde en Dyne.

Blandede Efterretninger.

Laurvig, den 11te October. Paa Skærene udenfor Nevlunghavn er Natten til den 7de dennes Sluppen Haabets Anker, hjemmehørende i Sandefjord og ført af Ole Andersen Stangebye, ladet med Trælast til Danmark, aldeles forliist. Besætningen, bestaaende af 5 Mand, blev af Bølgerne kastet op paa et Skær, hvorfra det ikke

var muligt, uagtet al anvendt Anstrengelse af Lodserne, at bjerge dem før den 9de om Morgenen.

Stockholm, d. 11 Octbr. Erkebiskop Troils Enke døde den 25de Septbr. i Upsala, 95 Aar gammel, efterat hun i 57 Aar havde levet i Enkestand, og efterlader 8 Børn, 20 Børnebørn, 11 Børnebørns Børn og 3 Børnebørns Børnebørn. — Hvede er her i disse Dage stegen fra 16 til 22 Rd. Rigsgjeld pr. Tønde, og Malt og Byg koste nu 9 Rd. til 9 Rd. 24 ß. pr. Tønde, eller det Samme som en Tønde Rug.

I allgemeine politische Annalen læses en Skrivelse fra en Nordmand til Udgiveren, angaaende Forslaget om den norske Adels Ophævelse. I samme findes følgende Skildring af den norske Adels Oprindelse. Vort Norden, siger Forfatteren, var sex til syv Hundrede Aar sildigere der, som det øvrige Europa var førend vi. Vi bleve derfor vor ædle Nationalitet længe nærmere, og den er hos os mindre udslettet end paa andre Steder. Vi gik indtil det 13de Aarhundrede og endnu længer bevæbnede til Thing; valgte frit vore Konger; holdt os til Odins helligede Stamme, og vor Adel var vore personlige Ædle. — Geistligheden indfandt sig hos os i Slutningen af det 11te Aarhundrede, som næsten overalt, dreven af samme Aand, Gjerrighed og Herskesyge; den naaede utrolig snart hos vore Naboer, som hos os, Maalet. Den forefandt svage Regenter, som den gjorde til Helgene. En saadan var Sigurd, der i det 10de Aarhundrede indrømmede den Tienden, og samlede den om sin Person. Derpaa maatte snart derefter Erlingson tilstaae Prælaterne Rettigheden at udskrive Skatter, ja indrømme dem en Livvagt af 40 til 100 Mand, og endeligen hans Efterfølger tage af deres Hænder Riget i Lehn. — Borgerkrige opstode, og under en hundredeaarig Forstyrrelse siden Sigurd, opnaaede Prælaterne deres Øjemed. Til denne Opposition hørte en stedse beredt Opposition mod hver Konge af Kraft og Aand. Erik Præstehader skabte i det 16de Aarhundrede en Ridderstand. Det var Jarler og Herser. I Begyndelsen vare Ridderne kun Ryttere under Erlingson, og ved Valgene gav Borgerstanden endnu stedse Udslaget. Den sank, da siden Jarler og Herser lode sig give de Kongelige Godser og Districter til Lehn, behandlede dem som deres Eiendom, og endeligen ved Erik af Pommern Adelsbreve indførtes, og en paa tydsk Fod indrettet Arveadel begunstigedes. Denne Skik kom fra vore Naboer, hos hvem Christopher af Bayern indbragte fremmede Sæder og fremmed Adel. Saaledes blev i Løbet af det 14de Aarhundrede Bondestanden næsten ganske fordunklet, ja udslettet, under Margaretes Efterfølger, og selv Riddersłægter af Folket tabte sig i Bondestanden. Adelens Arvelighed blev tvetydig indtil 1526, da Frederik den Første bød, at Adelen skulde antage Slægtsnavne og Vaaben.

Clod har nu i Lübecker Anzeiger oplyst den rette Sammenhæng med hans græske Tog. Den 1 Sept. d. A. fandt han nemlig aflagt i hans Logis et Brev, undertegnet Dr. Göttsche, med en deri indlagt Skrivelse, undertegnet Prof. Krug, hvori han opfordredes til i Nørrejylland at tale Grækernes Sag, og begive sig til de tydske Grækervenners Samlingssted. Hoslagt fandtes en Anviisning paa Handelshuset Witzleben & Comp. i Haderslev, stor 1000 rhinske Gylden, hvor han ufortøvet reiste hen, men da han kom derhen, gik det ham med denne Anviisning, som Studenstrup med Prioriteten i Raadhuset. Han streifede omkring i hele Hadersleben, men her var ingen Witzleben & Comp. at finde. Man havde altsaa faaet ham til at løbe med Liimstangen.

Europæernes Colonier paa det gode Haabs Forbjerg strække sig, efter de nyeste og tilforladeligste Beretninger, 315 engelske Mile, fra Tafelbjerget indtil Floden Keussin, og indbefatte fra dette Bjerg indtil den store Fiskeflod 120,000 Qvadratmile. Forskjellige Bjergrækker, der løbe i lige Linie med hverandre og den sydlige Kyst, gjennemskjære Colonien i østlig og vestlig Retning. I de dybeste Kløfter paa den sydlige Odde, hvilke Hollænderne kalde Kloofs, og som dannes ved Bjergstrømmene, hersker det yppigste Planteliv. Her allene træffer man en Strækning af 200 Mile store Skove af Bygningstræe. Overhovedere Klooferne den kostbareste og meest befolkede Deel af Colonien. Paa hiin Side af den første Rad Bjerge, indtil den anden, som kaldes de sorte Bjerge, er Landet høiere, og har et raat Udseende. Vel gjennemskjæres ogsaa denne Egn af Bjergstrømme, men Jorden har ikke mere den dybe

liggende Regions yppige Characteer. Ud over det sorte Bjerg, indtil den tredie Bjergrække, der danner den nordlige Grændse af Colonien, er en udbredt Slætte af 300 Mile i vestøstlig og 80 Mile i nordsydlig Retning. Saadanne Flader, Karoo, ere ubeboelige og frembringe intet uden nogle forknyttede Planter, der tjener de her gjennemdragende fjerne Colonisters forsultne Stude til kummerlig Føde. Af hele Coloniens Fladeindhold egne kun 10,000 Qvadratmile sig til Pløining, 20,000 til Græsning for Faar, og 30,000 dyrkeligt Land beboes af 3000 Familier. Hele Colonien tager betydeligen til i Befolkning og er deelt i 4 Districter, hvoraf de 3 have hvert en Landdrost, Stad eller Landsby, Kirke og Skole. Blandt de vigtigste Producter er Viin, Hvede og Uld. For Vinens Dyrkning maa Colonien især takke franske Protestanter, der, efter Nantesedictets Tilbagekaldelse søgte et Tilflugtssted, og hvis Efterkommere endnu leve her i Velstand. Fra Cap kommer imidlertid ingen fortrinlig Viin til Europa. Drakensteinsviin nærmer sig den fra Madeira, Vidonia og Marzala, men er ikke saa god. Steenvinene, som man troer om, at de ligne Rhinskviin, fik tilforn, naar de laae længe, en sødagtig Smag, som maatte tilskrives Druernes Overmodenhed og maaskee og en ufuldkommen Gjæring; nu have de den modsatte Feil; de ere skarpe, ramme og uden Smag; Pontack er den bedste blandt Capsvinene; den har Portvinens Kraft og Burgunderens Smag. Selv Constantiavinen staaer i enhver Henseende langt tilbage for Madeira, Malmsey, Malaga, Calcalvella og Frontignak. Men hvad man i London sælger under Navn af Cap-Champagner, Burgunder, Barsac ꝛc., er en forgiftet Blanding, for hvilken den sletteste Capsviin ligger til Grund. — De Tilbud, den engelske Regiering gjør nye Colonister paa Cap, ere meget høimodige, og ville ufeilbarligen formaae mange Familier til at vandre did. Det for det første for Nybyggerne bestemte Jordstrøg, er det af Hollænderne saakaldte Zuureweld, eller de sure Græsegne, som Engellænderne kalde Albanien, et imellem Søndags- og den store Fiskeflod beliggende District af omtrent 2000 engelske Qvadratmile. I dette afvexle Høie og Dale paa det behageligste, og, hvad der i Colonien er

sjeldnere, tæt groet Græs, som hvert Aar voxer yppigen paa ny, bedækker Jordbunden, der egner sig saavel til Viinavlen, som til Korn, Bælgfrugter, Foderurter og Kjøkkenværter. I Fordybninger tæt ved Søkysterne findes tykke Skove, og adskillige større og mindre Floder gjennemstrømme Landet fra Norden til Sønden. Den nærmeste Bugt til Colonisation er Algoa-Bay, der vel er aaben for Sommervindene, men dog har god Ankergrund. Kysterne have en Overflødighed af spiselige Fiske, som Hottentotterne og Kafferne hidtil aldeles ikke og de hollandske Bønder kun sjeldent benyttede. Blandt de store Floder, der vande dette District, vilde den store Fiskeflod allene kunne bære store Skibe; men den har den Feil, at dens Munding er forstoppet med Sand. Kunde man imidlertid gjøre denne Munding skikket til at lade Fragtskibe løbe derind, saa havde de ny Colonister her en Havn, gjennem hvilken de let kunde udføre deres Producter, aabne en Handel med Mozambique, Isle de France og Madagascar, og med ringe Bekostning forskaffe sig Qvæg. — — Man seer heraf, at her atter aabnes et nyt Afløb for Europas overflødige Befolkning, og hvilken vigtig Vending denne Verdensdeels Anliggender engang maa tage, naar i Tiden, Africa, Asia og America have draget en betydelig Deel af dens Folkemængde til sig.

I Idunna, 18de Hefte, læses et Brev fra Prof. og Mag. J. Gr. Liliegreen til Statsminister Greve L. W. Engeström, dat. 28de Febr. 1820, hvori han skildrer med livlige Farver de herlige Samlinger for nordisk Oldgrandskning, som Danmarks Hovedstad med Rette er stolt af, og den Virksomhed, som i denne Kundskabsgreen udmærker Danmarks Lærde og Literatur fremfor alle andre Nationer, saavel som den rosværdige Omhu, hvormed Prof. Liljegren har nyttet sit Ophold i dette Hovedsæde for Skandinaviens Archæologie. Det paa Island fundne Metalbillede af Thor synes ei at være saa-zirligt udarbeidet som det i Meklenborg opdagede Metalbillede af Tyr.

I Aaret 1603 sendte Keiseren af China tre Mandariner til Manilla, for at undersøge en til ham indløben Beretning, efter hvilken Fæstningen Cavito skulde være bygget af Guld. Spa-

nierne antoge dem for Spioner, og Forløbere for en Hær paa 100,000 Mand, bestemt til at erobre de spanske Besiddelser, uagtet en saadan aldrig ankom, og sandsynligviis aldrig skulde ankomme. Men Spanierne bragte disse Mandariners Ankomst i Forbindelse med deres Frygt for Chinesernes Opstand, som snart derefter paafulgte, endskiøndt denne Opstand kun var en Følge af deres egen avindsyge og haarde Fremfærd. En rig Chineser i Manilla, der havde antaget Spaniernes Religion og levede med dem paa en meget fortrolig Fod, omgav, af et Slags Gavmildhed mod sine Landsmænd, den Deel af Forstaden, de beboede, med en Steenmuur. Værket blev offentligen og uden Mistanke begyndt; men Spaniernes Skinsyge blev derved opvakt. De digtede Eventyret om en Sammensværgelse, hvis Hensigt var at ombringe de Christne, og besluttede at nedhugge Chineserne, hvis Tal beløb sig til 25,000. Chineserne trak sig tilbage til det Indere af Landet, og gjorde kun ringe Modstand. 23,000 bleve dræbte, og Resten flygtede til China. Men Profiten er en haard Fristelse! Syv og tredive Aar havde de dog, trods Spaniernes grusomme Medfart, formeret sig her igjen til 30,000, men bleve samme Aar igjen saa forfulgte, at deres Tal hensmeltede til 7000.

Den regjerende Sultan af Batam havde i en Alder af 63 Aar afstaaet sin Krone til sin ældste Søn. Men utilfreds med sin Efterfølger begyndte han i sin Indgetogenhed at spille Intriger mod ham, for at sætte Kronen paa en anden Søns Hoved, som han ventede større Taknemmelighed af. Høvdingerne og Landets Folk reiste sig i Almindelighed til Fordeel for den forrige Konge, og de danske og engelske Kjøbmænd i Batam vare ukloge nok til at deeltage i Striden og forene sig med ham. Den gamle Sultan beleirede Batam med 50,000 Mand. Den unge Sultan anholdt nu om Hollændernes Hjelp, hvilken han fik saa meget hurtigere, som disse vare glade ved at have Leilighed til at vise deres Venskab. Følgen var, som man kunde vente af Hollændernes Overmagt og den Brug, de vare vante til at gjøre deraf. Den gamle Sultan blev slaaet, den unge stadfæstet i sine Rettigheder, de Danske og Engellænderne for stedse fordrevne

fra Batam. Hollænderne bevilgedes en Eneret, og derved blev Landets Handel og Velfærd tilintetgjort.

I St. Elisabeth Kirken i Marburg findes Landgreve Wilhelm IIdies mærkværdige Begravelse. Den er forfærdiget af hvid Alabaster og langagtig firkantet. Den øvre Deel af samme, der hviler paa en halvcirkelformig Buestilling, viser Landgreven i liggende Figur med sammenfoldede Hænder; den nedre forestiller ham derimod i Forraadnelsens græsligste Tilstand, som kun den mørkeste Phantasie var istand til at skabe, nemlig som et henstrakt, halv raaddent, af Slanger, Fiirbeen og andet Kryb mylrende Legeme, hvis Bryst og Indvolde allerede ere fortærede. Denne Fyrste havde den Ulykke, da han paa Jagten forfulgte en Hjort, at styrte med Hesten, ikke langt fra Rauschenburg i Overhessen. Tre Dage derefter døde han paa Slottet i Rauschenburg, hvor han var bleven henbragt, i en Alder af 29 Aar. Dette Gravmæle kan tjene alle vilde Ryttere, de være Fyrster eller Undersaatter, til en høist advarende Lærdom!

I den tusindaarige Eeg ved Dagoberthausen synge endnu bestandig Nattergale, uagtet i dens nedere Huulhed allerede i en Række af 70 Aar en Svinehyrde har havt sin Svinestald.

Kjøbenhavns Børs, d. 30 October.

Cours. Hamb. 2 M. 256, a vista 259. Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 11ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) $74\frac{1}{2}$ a 75. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Februari f. A.) 95 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 124 a $124\frac{1}{2}$ Rbd. Sedler pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbanksedler 13. Svenske Sedler 63ß. — Disconto 6 pC.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 88.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 3 November 1821.

Til Tydskernes selvskabte Repræsentant, Hr. Strodtmann.

I nyeste Skilderie af Kjøbenhavn siger De, Hr. Strodtmann, "at det var paa Tide at ende den forargelige Feide imellem Dan og Thuiskon." Hvad er det for en Feide, Hr. Strodtmann? Jeg kjender ingen saadan. Hvorved skulde den desuden være opkommen? have de Danske maaskee ikke gjort nok, for at tilkjøbe sig Tydskernes Gunst? hvilket andet Sprog eller Folk kan rose sig af at nyde saadanne Forrettigheder, saadan fortrinlig Udmærkelse, som det Tydske, her i Landet? I alle Landets Skoler læres det med størst Iver, næst de lærde Sprog; alle dannede Mennesker kunne tale det, til stor Lettelse for de cisalbinske Tydskere, som ikke ville gjøre sig den Uleilighed at lære Landets Sprog; tydsk Litteratur oversvømmer hele Landet, og har næsten fortrængt den danske; og endelig have de i Kjøbenhavn selv 2 Kirker og 7 Skoler til deres eget Brug, alle rigt udstyrede ved Konges og Lands Velgjørenhed. Hos os kan altsaa Skylden ikke ligge, hvis der er opkommen nogen Strid: men maaskee det i Hr. Strodtmanns Hjem er gjængse Mode, fiendelig at foragte Danmark? har været maaskee, medens Hr. Strodtmann traadte sine Børneskoe, om han ellers har traadt dem; nu dog vel ikke mere! Danske Skrivter læses og forstaaes i Tydskland, takket være Ingemann og Oehlenschläger, som lærte dem at sætte Priis paa den danske Literatur! og danske Reisende finde overalt i Tydskland den gjæstmildeste Modtagelse; flere Tydske lægge sig efter det danske Sprog; ja i Sommer blev endog Professor Nyerup modtaget med en dansk Sang af Prof. Gräter i Ulm, og saavel denne Lærde, som hele hans Familie talede Dansk med ham. Jeg veed altsaa, som sagt, ikke af nogen Strid at sige, og paastaaer derfor herved offentlig: at den, der anfører en saadan som tilværende, paadigter begge Folkeslag en Løgn, der let kunde føde en virkelig Strid af sig, saafremt de ikke i Tide stoppe Munden paa dem, der fare med saadan Snak. Og dersom Hr. Strodtmann vil vide, hvad det er for Folk, saa tjener det herved til hans behagelige Efterretning, at det er de Tydskere, som, ikke endnu tilfredse med de dem af det danske Kongehuses og Dannerfolkets noksom bekjendte Ædelmodighed skjænkede Velgjerninger, vise sig, midt i Kjernen af Danmark, som Fiender i et erobret Land, i det de ville paanøde den danske Ungdom fremmed Tungemaal og fremmede Skikke, men fordi de nu, ved denne deres uforskammede Opførsel, have bragt nogle faa af de fornærmede Danske til, dog kun privatim, at yttre deres Misnøie hermed, derfor skrige høit om en forargelig Feide, som aldrig existerede, før dette Ord undslap dem selv. De burde dog betænke, at de ere Gjæster i Danmark, og ikke

saaledes sætte vor Taalmodighed paa Prøve, thi det kunde hænde sig, at de ubudne Gjæster da bleve kastede paa Døren, og de indbudne advarede om at opføre sig lidt forsigtigere. Den, som ikke skammer sig ved at æde det danske Brød, behøver ei heller at skamme sig ved at tale det danske Sprog; vil han ikke det, nu saa lad ham i Guds Navn gaae et andet Steds hen at søge sig et Schlaraffenland; her er der ingen, som holder paa ham.

I Slutningen opfordrer meerbemeldte Hr. Strodtmann til, at vi skulle drage Omsorg for, at der ingen Forskjel i Tale mere skulde herske mellem Odins Søn og Hermanns Æt. Hvorledes dette nu egentlig skulde udføres, maa han bedst selv vide; men det vilde dog vist interessere begge Folkeslag, at høre det nærmere udviklet af ham. Foreløbigen tillade han Indsenderen at forespørge sig: 1.) om han da mener, at begge Sprog skulde slaaes sammen, saadan til en Slags lingva franca? eller 2.) om det Ene skulde fortrænge det Andet? og hvilket han da vilde have udryddet? samt 3.) hvad Nytte for begge Nationer han lover sig deraf?

Mangen Een kunde maaskee troe, at ovenstaaende Linier ere fremsatte, for enten at hæve den ene eller nedsætte den anden Nation; men dette er ingenlunde saa. Indsenderen bekjender gjerne, og siger det herved frit ud: jeg ærer og agter Tydskland, som Literaturens Sæde; jeg ærer og agter det tydske Folk, næst mit eget, som det, der ved sin Kjekhed, fra Varus's til Napoleons Dage, kraftig værnede om Frihedens Arne; og jeg elsker det tydske Sprog fremfor noget andet levende Sprog, næst mit Modersmaal: men at Fremmede lade haant om mit Hjem, i det de ville paatrænge mine Landsmænd andet Sprog og andre Skikke, det harmer mig; og enhver brav Tydsker vilde vist ogsaa harmes, hvis man begyndte paa sligt hos ham.

C. H. Visby,
Student.

Hans Frantsen,
eller
Den hænges ei, som drukne skal.

(Frit efter Goldsmith's XXV Essay.)

Mennesket er et yderst skrøbeligt Væsen: ikke istand til at styre sine Skridt, ubekjendt med det, der vil møde i Livet, og maaskee ingen er et mere talende Exempel paa Sandheden af denne Sætning, end Hr. Hans Frantsen. Man seer en saadan Afvexling i Lykke, ja en saadan standhaftig Ensformighed i Adfærd, i Alt hvad der mødte ham paa hans korte Løbebane, at det Hele kan betragtes som en eneste regelret Forvirring: enhver Handling i hans Liv var en Gjenstand for Forundring og Overraskelse, og hans Død opvakte Forbauselse.

Hans Forældre vare velhavende Folk, der selv intet havde lært, og derfor ønskede, at deres Søn maatte lære desmere. De lode ham gaae i et Institut, hvor han næsten altid fik Kryds, endog med Slanger, ikke fordi han just fortjente det, men fordi den gamle Jørgen Frantsen førte en Slange i sin Mercurstav, som Institutlærerne havde stor Ærbødighed for. Imidlertid svarede hans moralske Opførsel dog langt fra ikke til Charactererne i hans Characteerbog. Han havde tidligen stor Tilbøielighed til at skeie ud; bekymrede sig intet om sine Forældres Formaninger, men fulgte sin Tilbøielighed; tilbragte mange Nætter og Dage paa Billardhuse og Viinkjeldere; og man hørte ofte hans Fader sige: Hansemand vil sikkert blive hængt.

Da han blev ældre, higede han endnu mere efter Fornøjelse. Han vilde spise sin Capunsteg om Middagen, uagtet han tiggede den Daler, som den kostede, og betalte engang for en Portion ægte Skildpadde 3 Rbd., som han Dagen forud havde samlet som Understøttelse for en trængende Ven; han kom i Gjeld hos Enhver, der vilde betroe ham noget, og ingen forstod bedre at tage paa Borg end han. Alle Juvelerere, Kræmmere, Fabrkeanter i Kjøbenhavn kjendte ham; thi enhver af dem havde debiteret ham i sin Bog, og uag-

tet han havde narret saa Mange, fandtes der dog altid nye Narre, der lode sig tage ved Næsen af ham. Tilsidst svore Creditorerne med een Stemme: Hans Frantsen vil sikkert blive hængt.

Men hvorledes en Mand, der ikke havde andre synlige Midler til Livets Ophold end Uforskammenhed, kunde komme i Gjeld, er noget, som Læseren ikke veed, og jeg derfor maa oplyse ham om.

Der er tre Maader at gjøre Gjeld paa: først ved at give sig en vigtig Mine og sige: "Hr. Dirks, send mig 6 Alen Klæde; men vent ikke, at De nogensinde faaer Penge. Fanden tage mig, om jeg betaler!" Kræmmeren leer i Skjægget, siger "det har gode Veie", skjærer Klædet af, og sender det hjem; han overraskes ikke, førend det er for sildigt, ved at finde, at den gode Herre ikke har sagt andet end Sandhed, og holdt sit Ord.

Den anden Maade at gjøre Gjeld paa, er at bestille hos en Haandværksmand eller Konstner Ting af saadan Façon, at ingen Anden skjøtter om at eie dem; og naar hiin da vægrer sig ved at give samme paa Credit, truer man med at lade ham beholde dem.

Men den tredie og bedste Maade er at spille den gode Kundes Rolle. Man kjøber første Gang en ubetydelig Ting, og betaler den contant; nogle Dage derefter kommer man igjen, og kjøber atter noget, f. Ex. et Par Ærmeknapper, men tager en Halvhundrederigsdalersseddel op, som man ønsker verlet; da Kræmmeren ikke kan verle den, saa lover man bestemt at komme næste Dag igjen og betale sin Gjeld. Man er meget nøiagtig heri, og gjentager dette Experiment otte til ti Gange, indtil Ansigtet er vel bekjendt, og man omsider gjelder for en god Kunde. Paa denne Maade faaer man Credit for en eller anden vigtig Ting, og saa betaler man aldrig.

I alt dette var Hans Frantsen meget øvet, og han var ikke allene bestandig ved Penge, men hans Værelse lignede endog en sand Marchandiserbod. Snart gik han til den ene Boghandler og tog, under Foregivende, at han studerede til theologisk Attestats, de vigtigste theologiske Bøger paa Borg, snart til den anden, hos hvem han, under Characteer af Candidat i Lovkyndigheden, tog de vig-

tigste juridiske Værker paa Credit, og solgte dem samme Dag for det Halve. Ingen af hans Kammerater kunde gjøre ham det efter, og selv disse sagde tilsidst: Hans Frantsen bliver sikkert hængt.

Da han blev gammel, var det langt fra, at han vilde forbedre sig. Han holdt, ligesom altid, meget af at spise Skildpadde; han drak sin Rødviin, naar han kunde faae den, og hans Østers smagte ham aldrig bedre, end naar han fik dem for intet, eller, hvad der var det samme, naar han tog dem paa Kridt. Den gamle Mand aflagde ikke sin Ungdoms Laster, og hvad der manglede ham i Evne, søgte han at bøde paa ved Tilbøjelighed; saa at hele Verden troede: den gamle Hans Frantsen vilde sikkert blive hængt.

Og nu, min Læser, har jeg bragt ham til den sidste Scene af hans Drama. De venter maaskee den Døendes Ord, og den rørende Afsked, han tog med sin Kone og sine Børn; De venter en Efterretning om hans prægtige Kiste fra Ligkistemagazinet; om de mange Venner, som uopfordrede bevidne ham den sidste Ære; om de Ligvers, Adresseavisen vrimlede af, i Anledning af hans Død; om de Haandskrifter, han efterlod. I dette kan jeg umueligen tilfredsstille Deres Nysgjerrighed, — thi — urandsagelige Skjebne! — Hans Frantsen druknede.

"Læser! ti og gransk, og gransk og ti, som Hervey siger: hvo veed hvad Dit eget Endeligt kan blive?"

Den Igjendøde.

Epigram.

Tre Gange døe er ei formeget for den Slemme,
Der Friheds dyrekjøbte Sag lumsk til sig rev,
Der af Ærgjerrighed den kunde glemme,
Og for en Herskertitel grumt dens Morder blev;
Der bygged' Despotie og Slaveaand en Trone,
Der Religion som Legetøi behandlet har;
Der smaa Neroner skabte i Culturens Zone,
Der ei den mindste Agt for hele Slægten bar;
Selvbundne Riis at ydmyg kysse ei sig skammed',
Der kun Forvirrelse og Tvedragt feigt opflammed';

En Straffedæmon høist mod en vanslægtet Alder,
Som fostret af Fordærvelse selv braaden falder!
Moralsk, politisk, physisk Død nu maatte lide
Vor Antikrist, hver Antikrist til største Qvide.
Saa tifold Død Hver ramme, som Tyrannen hylder,
Og ei sin første Pligt som Menneske opfylder!

Endskjøndt Ovenstaaende vel ikke stemmer med den Dom, som nogle af Nutidens Ordførere, for ei at sige Almeenheden, fælde over den Ubenævnte (i det de, for med den bedste Villie, at bekæmpe Despotiet, uafvidende henfalde til at hylde en Despot), saa troer Indsenderen at: audiatur & altera pars ikke er af Veien her, især siden det er en historisk Person, om hvilken en Fremtid skal dømme efter de forskjellige Fremstillinger, Nutiden leverer.

Spørgsmaale.

(I Anledning af Andreas Bordings Digt: Nysekruds eller Snus-Tobakkes Berømmelse, i Skilderiets No. 44, den 1ste Juni 1819, Side 698.)

Hvad betyder den "Geystrup Gud og gamle Ringelfyr"? — Maaskee en Kall eller Nyerup maatte behage at forklare disse Udtryk, som Anmelderen i Skilderiet, enten maae have anseet for tilstrækkelig bekjendte, eller ogsaa, som synes mere troeligt, ikke vidst at forklare, da han dog har givet oplysende Forklaringer og Anmærkninger over mindre mørke Udtryk og Allysioner. — Een af Skilderiets Læsere, og ventelig flere, vilde det være behageligt, at see dette Spørgsmaal besvaret i samme Blad.

Til visse Tider og med visse Vinde spores her i Kjøbenhavn en høist utaalelig Lugt, der skal komme fra Trankogeriet paa Christianshavn. Skulde det ikke være muelight, at dette Trankogerie enten kunde forflyttes længere bort fra Hovedstaden, eller i det mindste anbringes saaledes, at Lugten kunde drive ud ad Søen til?

Miscellen.

Det franske Sprog var allerede over for 600 Aar siden det meest yndede i vort Norden. Kongerne af Norge talte, efter Rymer, Fransk med Kongerne af Engelland og Skotland. Efter den Lybekker Abbed Arnold, som skrev i det 13de Aarhundrede, sendte de Danske deres Børn til Paris, for at vende tilbage med Kundskab om det franske Sprog, og i samme Stad holdtes Collegier for Danske og Engellændere. I Speculum Regale raader en Exminister sin Søn blandt andet at lære det latinske og voelsko Sprog, hvilket sidste upaatvivleligen er Fransk. Denne Gallicomanie har vedligeholdt sig lige til de nyere Tider, og endnu for 40 Aar siden var det Hoffets og den elegante Verdens Sprog. Vort stakkels Modersmaal trænger derfor endnu bestandig til at renses fra fransk Klinte, der i Aarhundreder har fortrængt gode gamle danske Ord af Sprogets eget Malm.

Naar der nu, siger en tydsk Konstdommer i sin Bedømmelse over Venturinis Spaniens neueste Geschichte, var en Historieskriver iblandt os, og havde Hjelpemidlerne, saa vilde Spanien være hans Land. Der kjæmpede Romere og Puniere, som Franske og Britter om Verdensherredømmet, sammensmeltede Arabere og Gother asiatiske og europæiske Sæder, stod Moscheen ved Siden af Kirken, Troen paa Skjebnen ved Siden af Troen paa Fornuft og Forsyn, førte den meest modsatte Retning af udviklet Sindelag og Forstand til det huuslige og offentlige Livs meest modsigende Tilstande, til det Lyseste og Mørkeste i samme Aand, var et Rige større end noget mueligt andet, var et Folk, der levede af en ny Verdens Guldrente.

"Min Forkjerlighed for det Stadfæstede og Sikkre, siger en Rec. i Heidelb. Jahrb. f. Juli 1821, fremfor naturphilosophisk Nyhedssyge og phantastisk Tant, er saa fast og dybt indgroet, at det ikke vil lykkes disse Alvidendes Magtsprog at rokke den. Lad os være oprigtige: naar vore unge Læger skulle tilbringe deres Tid med at ind-

studere Hypotheser, der ere uden Hold; naar de holde den for et overordentligt Kraftgenie, der stedse taler om Polaritet; hvor Egenkjerlighed udgjør Hovedpolen, som Alting drejer sig om; vil der da paa saadan Maade dannes brugbare Mænd? Glemme vi ikke det saa vigtige Vita brevis, ars longa; der er saa meget Reelt at lære, at visseligen en Menneskealder ikke er tilstrækkelig dertil, og for det Phantastiske neppe bliver Tid tilovers."

Bemærkninger.

Da Dyreanatomien i Midten af det henrundne Aarhundrede levede op igjen, bestræbte man sig ivrigen for at udfinde Lighederne og Forskjellighederne mellem Mennesket og de samme nærmest staaende Pattedyr, Aberne. Man opkastede først det vigtige Spørgsmaal: om Menneskets Hjerne var forskjellig fra Abens eller ei? Tyson og Büffon erklærede, ved deres Undersøgelser, ikke at have iagttaget Forskjelligheder, og den sidste fremsatte derfor den Paastand, at Menneskets eiendommelige Sjeleyttring, Tænkeævne og Mælet, var ikke Virkning af en særdeles Hjerneorganisation, fordi Abens Hjerne i sin Bygning er fuldkommen overenstemmende med Menneskets. En skarpsindig Forfatter, F. Tiedemann, har nu i en egen latinsk Afhandling, hvori han paa fem udførte og ligesaa mange Linear-Tavler, leverer Afbildninger af forskjellige Abearters Hjerneskal, omstændeligen, ved Sammenligninger, undersøgt denne Gjenstand, og Resultatet af hans Undersøgelse er: at Menneskets Hjerne staaer paa et ulige høiere Trin af Uddannelse og Udvikling end Abens og alle øvrige Pattedyrs; at Tyson's og Büffons Paastand altsaa er ganske ugrundet, og at den væsentligste Forskjel mellem Menneskets og Dyrenes Hjernebygning er netop Menneskehjernens udmærkede Organisation, hvoraf selv igjen Psyches ejendommelige Yttringer ere en Følge.

Man har havt Læger, der ikke toge i Betænkning, trods det gamle Ordsprog: saalænge der er Liv er der Haab, at sige deres Syge reent ud, at de maatte holde sig færdige til Afreisen, da

der ikke var nogen Redning mere for dem. Naar en saadan Frimodighed har en gudelig Hensigt, kan den nogenlunde undskyldes, endskjøndt en Læge aldrig burde give sig af med at være Sjelesørger, men er det blot Virkning af en daarlig Lyst til at vise sin forudseende Kraft, saa er den høist lastværdig. Hvorfor berøve de stakkels Syge det sidste Halmstraa, han vil holde sig ved paa hans Elendigheds brusende Hav? Blandt 10 Syge taaler neppe een en saadan Sønderknuselse af hans Livshaab, og den kloge Læge vil søge at nære Haabet hos den Syge, endog der, hvor han seer det forsvundet. Men selv udmærkede Mænd manglede ofte den Klogskab, der ved Sygesengen er saa høist nødvendig, og nedbryde tidt med et eneste uforsigtigt Ord det, som de siden med ti Recepter ikke see sig istand til at opbygge igjen. En Dame, der døde af Følgerne af en Hjertesygdom, spurgte bønligen sin ellers udmærkede Læge gjentagne Gange om: hvad Tid hendes Lidelser vilde være forbi? Hendes Læge lod sig forlede til at bestemme en Dødsdag. Men hvad var Følgen? Med et høist fortrædeligt Øjekast vendte hun sig bort fra ham, vilde hverken see ham eller tale med ham mere, forsmaaede alle hans Raad, og havde hendes Utaalmodighed været stor før, saa blev den ti Gange større nu. — Ganske anderledes bar sig i sin Tid, ved en lignende Leilighed, den uforglemmelige Tode ad. Han blev kaldet til en Syg, der havde sat sig i Hovedet, at han vilde døe en bestemt Dag Kl. 4. Tode spillede nu den sande Sjelelæges Rolle. Han modsagde ikke den Syge, thi han indsaae, at det ikke vilde nytte. Men han foranstaltede, at den Dag, den Syge havde sat sig i Hovedet, at han skulde døe, alle Uhrene i Huset bleve stillede en Time tilbage. Paa den bestemte Dag indfandt han sig. Efterat han havde siddet nogen Tid hos Patienten, tog han sit Uhr op, og sagde: nu i Dag døer De ikke; Klokken er allerede over 4. Patienten vilde ikke troe ham, og viste Lægen sit Uhr, paa hvilken Klokken først var Tre. Tode lod nu alle de andre Folk i Huset vise ham deres Uhre, efter hvilke Klokken var 4. Den Syge havde nu Troen i Hænderne, og undgik ved et klogt Indfald en ellers maaskee uundgaaelig Død.

Indenlandske Efterretninger.

I Mandags opførtes, i Anledning af Hendes Majest. Dronningens høie Fødselsdag, paa det Kongel. Theater: Lanassa, Opera seria i 3 Acter, oversat af Italiensk, til S. Meyers Musik, af Hr. N. T. Bruun. Ved Hendes Majestæts Ankomst i Skuespilhuset gienlød et sex Gange gientaget Hurra, og derpaa blev en til Dagens Høitidelighed passende, til Melodien: I Østen sølvblaa Dagen smiler, af Hr. N. T. Bruun forfattet Sang afsjungen. Til Slutningen blev ogsaa den kronede Melodie til Frøken Jessens Nationalsang sjungen. — Ogsaa Hds. Høihed Prindsesse Lovise Charlotte af Hessen beærede denne Forestilling med sin Nærværelse.

De engelske Blade erklære nu det brittiske Rige for det mægtigste i Verden, da det, naar man regner dets Besiddelser i America, Vest- og Ostindien og paa den africanske Kyst med, tæller 95,200,000 Sjele. Vel talte det romerske Rige, paa den høieste Pynt af dets Magt, 120 Millioner, hvoraf Halvdelen Slaver; men det kan alligevel ikke sammenlignes med Storbrittanien, hvis Handel aarligen sysselsætter Skibe paa 2,640,000 Tønders Drægtighed; hvis Udførsel udgjør 51 Mill. Pd. St. og Indførslen 36 Mill.; hvis Sømagt bestod i sidste Krig af 1000 Krigsskibe, og som i Handelens Tieneste har 174,000 Søfolk; hvis Indkomster ere 57 Mill. Pd. St., og hvis Hovedstad har 1,200,000 Indbyggere, eller netop lige saa mange som Rom i sin største Glands; hvis Eiendommes Værdie bleve anslagne af Pitt 1797 til 1,600,000,000, og nu godt kan regnes for 2000 Mill.; hvis Bomuldsmanufacturer udføre for 20 Mill. eller næsten det Halve af Udførslen i det Hele; i hvis Besiddelser Solen aldrig gaaer ned, da førend Aftenstraalerne forlade Quebeks Taarne, Morgensolen allerede er 3 Timer gaaet op over Port Jackson, og naar den gaaer ned i Lake-Superiors Bølger, allerede stiger frem igjen over Ganges. — (Dette kan næsten ligeledes siges om Danmark, der, naar man regner Niccobarerne med, har Besiddelser i alle fire Verdensdele. Medens Solen i sex Uger ikke staaer op i Grønland, er der en evig Sommer i Bengalen. Under dets Herredømme voxer det islandske Mos og Palmetræet, Grannen og Cocostræet, Birken og Sukkerrøret; lever Isbjørnen og Aben, Hvalen og Skildpadden, Edderfuglen og Papegøien. Grønlænderen under 80° N. B. og Indianeren under 2?° N. B. i Frederiksnagor lyder danske Love. Det danske Tungemaal høres der, hvor Slætter og Dale kun een Maaned om Aaret ere frie for Snee, og der, hvor Solen hele Aaret igjennem svier Marken. Kort, neppe gives der et Rige af lige Størrelse, hvis Regent hersker i saa forskjellige Zoner og over saa forskjellige Folkeslag. I Upernavik, under 72° N. B., paa St. Croix, under 28°, og paa Christiansborg i Akra, under 20° L., veier eet og samme Flag — Dannebrogen.)

Mariboe, d. 26 October. Ved Auctionen i Dag i Nørrehauge kostede en Favn Egebrænde paa Roden omtrent 4 Rbd. — Som en Følge af det usædvanlig milde Efteraarsveir i Aar, har paa adskillige Steder Snegle og Orme taget saadan Overhaand, at endeel Vinterkorn er opædt i den Grad, at mange Landmænd have seet sig nødt til at pløje og saae paa anden Omgang. I Fyen og Jylland er Kornet paa mange Steder, formedelst det vedholdende Regnveir, reent fordærvet paa Marken.

I Gieldstrup, Wissenberg Sogn, i Fyen, er for nogle Dage siden en Gaard brændt, hvortil Hør, der laae paa en Vogn i Porten, menes at have været Anledning.

Aalborg, d. 27 October. I Gaar Formiddags holdtes paa Stadens Gammeltorv Brand-Mønstring, og samtlige Sprøiter bleve provede, saavel ved at sprøite i Høiden, som og i et Kar, der indeholdt visse Grader, for deraf at erfare hvormeget Vand der til hver Sprøite udfordres. — Alt udførtes under Brandinspecteur Herr Tømmermester Boss's Commandoe, til Hs. Excellence Herr Stiftsbefalingsmand v. Moltkes høieste Velbehag. — Herr Boss er nu udnævnt til Overbrandinspecteur for Aalborg Bye.

Aarhuus. Vor allernaadigste Dronnings og dyrebare Kronprindsesses høie Fødselsdag festligholdtes her med de sædvanlige Glædesfølelser. I Selskabet Polyhymnias Lokale var Aftenspiisning og Bal, og en talrig Forsamling tolkede høit den Kierlighed, som luer i alle Danskes Hierter for Kongehuset.

Ribe. Vor elskede Dronnings Fødselsdag høitideligholdtes her i Klubben ved Aftenspiisning og Bal, af et talrigt Selskab, saavel Uden- som Indenbyes. Under Maaltidet blev den kronede Nationalsang afsiungen, og derpaa udbragtes, af Hs. Høivelbaarenhed Hr. Stiftamtmand v. Castenschiold, Skaaler for Hds. Majestæt Dronningen og Hds. K. H. Prindsesse Caroline. Gaver indsamledes til Byens Huusarme. Ballet varede til næste Dags Morgen.

Viborg, d. 27 October. Ved det i Tirsdags her holdte Mørtensdags-Marked, vare Priserne almindelig følgende: Rug Tdn. 16 Mk., Byg 14 a 16 Mk. Tdn., Havre 8 Mk. Tdn., Kartofler 1 Rbd. Tdn., Ærter 3 Rbd. Tdn., Smør Pdt. 16 ß., Tælle fra 20 til 22 ß. Pdt., Ost 7 a 9 ß. Pdt., Æg 16 ß. Snesen, levende Giæs 5 a 6 Mk. Stkt., Ænder 3 Mk. 8 ß. Parret, slagtede Giæs 56 a 72 ß. Stkt., Sild 3 Mk. a 3 Mk. 4 ß. Oelen, Hørlærred 2 Mk. 4 a 6 ß. Al., Blaarlærred 28 ß. Al., Vadmel 56 a 64 ß. Al., stribede Tøier 3 Mk. 4 a 8 ß. Al., Æbler 64 ß. a 80 ß. Skjeppen. Kreaturene vare stegne noget — Køer kostede fra 10 til 20 Rbd. Stykket.

Blandede Efterretninger.

Hr. Moritz v. Fyrstenwärter, som nyligen er kommen tilbage fra de forenede nordamericanske Stater, leverer følgende Skildring af deres nuværende Forfatning. Der hersker i disse, siger han, i denne Tid en næsten saa almindelig Nød og Misfornøielse, at man i Europa næsten ikke letteligen kan gjøre sig nogen rigtig Forestilling derom, mindst om de Aarsager, de udspringe fra; de vare de eneste, der ved de næsten uafbrudte Krige og Bevægelser, som foruroligede Europa siden den franske Revolution, vandt, da de i dette Tidsrum vare i Enebesiddelse af Handelen, som de med saa stort Held benyttede sig af, at deres Velstand i kort Tid steg til den høieste Pynt. Alle Grene af Haandteringer og Konstflid trivedes og oplivedes ved Handelen. Men derved fremkom en alt for stor Overvægt af Interesse, og en overdreven Speculationsaand, der vedblev, til Skade for Manufac-

turisterne og Jorddyrkerne, endog da de Tider, som forhen havde begunstiget dem, allerede længe vare forbi. Dette Handelens Held vedvarede, ikkun forandret ved nogle indskrænkede Regulativer, indtil de forenede Stater selv bleve indviklede i Krig med Engelland. Nu var det paa eengang forbi med den udenlandske Handel. Efterspørgselen og Priserne paa udenlandske Varer stege; dette var en gunstig Tid for Manufacturer, en Mængde bleve anlagte og havde god Fremgang. Efter den paafulgte Fred begyndte den udenlandske Handel paa ny i en overdreven Grad. Speculations- og Entrepreneur-Aanden oversteg baade Crediten og Evnen. De først indførte Varer bleve til uhyre Priser paa Stedet afsatte, og nye Bestillinger, uden Sindighed og Forsigtighed, gjorte. Men snart blev Torvet overvældet; ingen Efterspørgsel var mere; Priserne faldt igjen meget dybt; der blev tabt store Summer, og den ene Bankerot fulgte paa den anden. Manufacturerne og Fabrikerne kunde nu, ved den overdrevne Indførsel af udenlandske, og især engelske Varer, som engelske Agenter, uagtet Varehusene endnu vare propfulde, oversvømmede Landet med, og ved Auctioner solgtes til de laveste Priser, ikke concurrere med samme, og gik, den ene efter den anden, til Grunde; Landmanden, der ligeledes ikke fandt mere nogen Afsætning for sine Producter, saae sig nødsaget til, at nedsætte Priserne, og Grundeiendommene selv faldt overordentligen i deres Værdie. Det Onde blev endnu forøget ved en overdreven og letsindig Forøgelse og slet Forvaltning af Bankerne, uden al Control og Sammenhæng i alle forenede Stater; dertil kom endeligen den overdrevne Luxus, som den hidtil saa heldigen førte Handel og Konstflid havde frembragt i alle Classer, ved hvis pludselige, nødvendig blevne Indskrænkning, mangen Næringsvei og Indkomst standsede, og Speculationsaanden, der overgik Evnen, og tillige havde strakt sig til Landeiendommene. Disse vare de Hovedaarsager, der, forbundne med andre særlige og locale, frembragte en saa almindelig Nød. Privatpersoners og Bankers Bankerot, som hyppigen trak en Mængde Andre ind i fælles Ruin, fulgte paa hverandre; de rede Penge gik ud af Landet, eller bleve af Forsigtighed unddragne Circulationen; al Credit

ophørte; Grundeiendommene bleve af Nød, for at betale den ubetydeligste Gjeld, der med Strænghed indkrævedes, enten solgte frivilligen af Eieren selv, eller offentligen af Sheriff, til den ringeste Priis; alle Næringsveie standsede, og i et Land, hvor tilforn de, der landede paa dets Kyster, strax fandt Arbeide og Underhold, saae man en Mængde af dets egne Beboere, af Mangel paa samme, givne til Priis for Nød og Elendighed. — En stor Deel Tidender, Brochürer, Adresser og Petitioner, skildrende den almindelige Nød ofte træffende, ofte ogsaa med overdrevne Farver, udbrøde i de lydeligste Klager og Beskyldninger mod Gouvernementet, og foresloge, alt ligesom de tilskreve det Onde den eller hiin Aarsag, og Interessen ledte dem, forskjellige, ofte ganske modsatte, Lægemidler.

Den af den tydske Literatur saa fortjente, og som den unge russiske Storfyrstes Opdrager bekjendte Statsraad F. Adelung, har, under Titel af: "Uebersicht aller bekannten Sprachen und Dialecte", i forrige Aar udgivet et Forarbeide til hans bebudede Bibliotheca Glottica, hvortil Prof. Vater har opfordret ham i hans Literatur der Grammatiken u. Lexica (Berlin 1815). Det er en Oversigt over alle hidtil bekjendte Sprog og deres Mundarter, som bestaae af ikke færre end 3064, nemlig 987 asiatiske, 587 europæiske, 276 africanske og 1214 americanske, medens hans Farbroder J. C. Adelung, Forfatter til den store grammatisk-critiske Ordbog, med al sin Anstrængelse ikkun har kunnet sammenbringe 2000. Denne Tilvæxt er, som i Fortalen bemærkes, det beundringsværdige Udbytte af de sidste ti Aars Sproggrandskninger, men derhos tilstaaer Forf. selv, at ⅓ Deel deraf maa fradrages som uundgaaelige Vildfarelser, Misforstaaelser og Gjentagelser. (Men uden Tvivl kan denne Trediedeel ikke allene forstaaes om de tilkomne 1000, men ogsaa om Summen af alle de her opregnede Sprog og Mundarter, da der næsten i alle Sprog findes Overbefrugtninger af Dialecter, der ikke fortjene dette Navn.)

Det er nu beviist, at den ulykkelige skotske Dronning Marias Død allerede længe førend de Begivenheder, der tjente til Paaskud for samme, fandt Sted, var besluttet, og at man først, da Forsøget at rydde hende hemmeligen af Veien,

var slaaet Feil, tog sin Tilflugt til en offentlig Proces's Gjøglespil. I et Brev, som Robertson ikke har meddeelt, fra Sir Francis Walsingham, contrasigneret Davidson, til Sir Amyas Pawlet, der tilligemed Sir Drury var Opsynsmand hos den ulykkelige fangne Dronning, beretter Kantsleren, at deres Kongelige Beherskerinde havde ladet falde Ord, hvoraf han havde mærket hendes Forundring over, at begge Opsynsmændene ikke af sig selv havde fundet paa et Middel til at forkorte Dronningens Liv, især i Betragtning af den Fare, som Monarkinden var udsat for, saalænge hendes Fange endnu var i Live, fortrinligen da Monarkindens Utilbøielighed for at udgyde Blod, især en Qvindes og saa nær Paarørendes, var dem bekjendt. I en Efterskrift hedder det, at behandle dette Brev som en Kjætter, d. e. kaste det paa Ilden som en Ting, der ei egnede sig til at opbevares for Efterverdenen. Sir Francis Walsinghams Brev er dateret: Fotheringay, d. 2 Febr. 1586. Han beklager deri, at have oplevet den Dag, paa hvilken han af sin allernaadigste Herskerinde opfordres til en Gjerning, som Gud og Lovene forbyde. Liv og Blod er han bered til at opoffre for hende, men Gud bevare hans Samvittighed for, at udgyde Blod, uden Lov og Dom.

Kjøbenhavns Børs, d. 2 November.

Cours. Hamb. 2 M. 255, a vista 258. Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 10½ ß. a 15 Rbmk. 11 ß. Obligat. (med Renter fra 11te Juni 1821) 74½ a 75. Nationalb. Obligat. (af Laanet d. 4 Februari f. A.) 95½ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 124½ Rbd. Sedler pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbanksedler 12¾. Svenske Sedler 62½ ß. — Disconto 6 pC.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Høecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 89.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 6 November 1821.

Mine Venner.

Du spørger, Ven! hvormed jeg overvinder
Den tunge Enlighed og Tidens Vægt?
Hvorlunde Kjedsomhedens Strøm henrinder
For den, som lever uden Viv og Slægt?
O, viid at jeg er aldrig mindre ene,
End midt i Ensomhedens hulde Skjød;
At Livets Bække altid løbe rene,
Naar de i Musers Blomsterenge flød'!
Den Kreds er stor, hvori min Aand kan svæve,
Og Mænd, som Jordens Laurbær engang bar,
Min varme Sjel til Lysets Egne hæve,
Og vise der mig Sandhed soleklar.
Jeg Lykken finder, hver Gang jeg den søger
Langt borte fra de Dødeliges Tant,
I ensomt Rum, og midt blandt mine Bøger,
Der altid kjerligt mig til Livet bandt.
Hist staaer Homer, med stolte Gudepande,
Og vinker mig, at følge tro hans Fjed;
At reise med ham til de skjønne Lande,
Hvor engang Hector og Achilles stred;
At træde ind i Guders lyse Sale,
Og skue Zevs i høje Straaleglands,
Og Junos Terne med sin Pensel male
I broget Farvespil en Himmelkrands.
Her Maro Harpen til sit Hjerte trykker,
Midt i Arcaders og Chariters Lund,
Og Musen selv med tusind Blomster smykker
Hans Vandring paa den Kronionske Bund.
Hist hører jeg min Naso lifslig sjunge,
Om Kjerligheden lyder mildt hans Qvad;
Og naar hans sølverklare Sange runge,
Henrykkes Hiertet og er Sjelen glad.
Her staaer Horats, i dybe Tanker sjunken,
Han lærer mig at være viis og god,
Og ildner Aanden op, hver Gang den sunken
I Støvet glemme vil sin høje Rod.
Hist smiler han: Veltalenhedens Fader,
Hiin Tullius, som fatted' i sin Aand
Den Viisdom, der, lig Himlenes Plejader,
Forener Lyset ved et syvfoldt Baand.
Og vender jeg fra Oldtid bort mit Øje,
Saa møde freidigt yngre Venner mig,
Der Kundskab fremme og med Vid fornøje,
Og gjøre Armods Søn en Crøsus lig.
See Holberg hist, ham, som Thalia kaared

Til Yndling i sin gamle Plautus's Sted,
Hans stærke Svøbe aldrig Dyden saared,
At revse Lasten var den kun bered;
Ved Siden af ham staa'r min vise Lærer:
Michel Montaigne, Naturens ædle Søn,
Som, skjøndt en cynisk Dragt han bærer,
Dog yder Tænkeren en herlig Løn.
Og her Machiavel, den tidt Miskjendte,
Despoters Leder og Tyranners Skræk,
Han, som hver Strid om Herskerkonsten endte,
Og viiste Folkets Brøst og Staters Bræk.
See, hist den blide Cyniker Jean Jaque,
Der, mens hans Pen endog gav Konger Lære,
I Livet høsted' saare ringe Tak,
Og Armods Kors til Graven maatte bære.
See disse Alle ere mine Venner,
Hvoraf Enhver i Tungsinds mørke Stund
Hver bitter Tanke fra mit Leie gjenner,
Og gjør min Hytte til Chariters Lund.

Ligtale over en opløst Klub.

Mine Herrer!

Det blev mit sørgelige Kald, i Dag at skulle holde en Ligtale over vor hedengangne Klub. Jeg mangler Ord til at udtrykke min Sorg. For ti Aar siden, netop paa samme Dag og til samme Klokkeslæt, stod jeg her, og glædede mig med Eder ved dens Stiftelse og Indvielse. Man kappedes fra alle Sider om, at komme ind i vort Selskab, og ansaae det for en Lykke at optages deri. Det formerede sig med hver Dag, som om Frugtbarhedens Velsignelse var lyst over det. Vi maatte tilsidst erklære det for sluttet, og man ventede med samme Længsel paa, at en Plads skulde blive ledig deri, som Expectanten paa sin Formands Død. Det var en Ære at komme derind, en Vanære at falde igjennem, og en evig Skjændsel, et Cains Mærke at excluderes der. Den, som skulde optages heri, maatte gjennemgaae en sand Skjærsild; hans Stand, hans Slægt, hans Formuestilstand blev undersøgt, veiet, prøvet, førend der ballotteredes paa ham, og jeg tør næsten sige, at man kunde lettere blive optaget til Medlem af den hemmelige Ret, end af vor Klub. Men var man først optaget deri, saa var man ogsaa bleven til en Mand, der kunde fordømme, uden selv at blive dømt. De Ord "vor Klub", vare et Udtryk, som med en uforklarlig Selvtilfredshed udtaltes af ethvert af vore Medlemmer. Ofte vilde man anvende store Summer paa at komme derind, stundom endog Bestikkelse, men vor Klub bestod af ubestikkelige Mænd, der ei vare tilfals for Gunst eller Gave. Vilde Nogen derind, saa maatte han, under Haanden, ligesom til et Pave- eller Parlamentsvalg, søge at hverve og erhverve sig Venner, der med deres hvide Kugler kunde overvinde de sorte, som altid vare mange, da ikke faa af Selskabets Medlemmer havde den Grundsætning, altid at lægge Nei, for at bevare Klubbens Reenhed og dens ubesmittede Rygte. Men ak, hvor have disse Tider ikke forandret sig! Hvor nøgent er nu ikke det Træ, under hvis Skygge vi engang nøde saa mange Glæder! Ikke allene henvisnede og affaldne ere dets Blade, ogsaa dets Stamme er raadden, og kun den trødskede Stub er tilbage. Vore bedste og gavmildeste Medlemmer ere blevne ad- og omspredte som Avner for Vinden. Vor Justitsdirecteur er nu selv i Justitsens Hænder, vor Casserer casseret, og vor Secretær saa secret, at ingen veed, hvor han er i Verden. Den ene er ruineret, den anden blameret, den tredie degraderet, den fjerde reduceret, den femte baneret. Hvor blødte ikke mit Hjerte, da jeg i Forgaars saae alt vort Inventarium sælges ved offentlig Auction til den Høistbydende! vore Spilleborde, vore Stole, vort Billardbord, vore Lysekroner, vort Orchester, vore Noder, vore Bøger, ja endog vor Ballotteermaskine, der engang var os en Helligdom, bortslæbes af Marchandisere og Auctionskoner? Denne Sal, der engang var et Isistempel, hvis Dørtærskel ingen Uindviet turde betræde, hvorledes er den ikke bleven vanhelliget? Vort kostbare Theater- og vor endnu kostbarere Garderobe er solgt til Spotpriis. King Lears Kjole, som jeg engang havde den Ære at bære, og Dronning Elisabeths

Kroningsdragt, hvori min Kone gjorde engang saa stor Lykke, hænge nu til Spot og Spee i en Marchandiserbod i Mikkelbryggersgaden. Med Veemod kaster jeg et Blik paa denne Sal, som vi i Dag for sidste Gang ere samlede i. Hvor mangt et Pølsegilde blev ikke givet her! Hvor mangen Skaal udbragt! Hvor mangt et Pharo-partie spillet! Hvor mangen glad Runs drukket her! Ak, dersom disse Vægge kunde tale, hvorledes vilde de da ei sukke og klage med mig! I Morgen er den maaskee forvandlet til en Skrædersal eller et Spiseqvarteer. — Men det er ikke nok, at vort Hoveds Krone er faldet, at vort Selskab er sjunket sammen ligesom ved et Jordskjelv — det er ogsaa blevet til Forsmædelse. At det har maattet spille Bankerot, det er langt fra ikke det værste; men at en Brændeviinsbrænder har kunnet lade sælge Inventariet af en Klub, der hidtil talte de første Rangspersoner og Rigmænd blandt sine Medlemmer, det er haardt og smerteligt. Her staaer endnu det sidste, som vor inhumane Vært har levnet os — vor Klubcasse. Men hvo kan betragte denne Stakkel, uden at fælde modige Taarer? Før var den bestandig fyldt, som en vel mædsket Capuziner, og den Kilde, hvorfra vi kunde øse vore Fornødenheder. Nu er den saa udtømt, som om den i ti Aar havde laboreret af en Tæring, saa indsvunden, som en vindtør Sild. Det var Alt, at jeg kunde frelse den fra vor Huusværts Kløer. Ogsaa den vilde hiin Barbar bemægtige sig. Jeg løskjøbte den, som Grækerne deres Prindser og Prindsesser og Qvinder og Børn af Tyrkens Haand. Ja, Brødre, sic transit gloria mundi — saaledes tager Fanden ved al jordisk Herlighed! — Men hvad ruinerede især vor Klub? Det, som ruinerede det babyloniske, persiske, assyriske, grækiske, romerske, franske Rige — intet, min Sjel! uden Splid! — Enighed befæster, Uenighed opløser Klubber saavelsom Riger. Havde vi været enige, saa havde vi endnu, som sønderknuste Vrag, kunnet reddet os i vort Skibbrud, og hjulpet os frem ved Credit. Men nu slog vor Uenighed Hovedet paa Sømmet. Dog, skeet Gjerning staaer ikke mere til at ændre. Vor Klub er død. — Fred med dens Aske!

Endnu en Stemme om Pennestridigheder.

Jeg har med Fornøielse i No. 85 af Skilderiet læst et Stykke, betitlet: "Om Pennestridigheder", og billiger ganske og aldeles den Mening, at lige saa nyttige og gavnlige saadanne Stridigheder ere, der have en videnskabelig Tendents, ligesaa skadelige, ja vanærende ere de Pennefeider, der have deres Oprindelse af Ondskab og Hevngjerrighed. Jeg boer ude paa Landet, og holder de fleste periodiske Skrifter og Dagsblade, deels til Adspredelse og Morskab, deels til Nytte og Gavn, da de afgive et tro Billede paa Tidsalderen og dens Fremgang eller Aftagende i Cultur. Men, hvor ofte bortslængte jeg ikke med Fortrydelse disse Blade, naar jeg, især i de sidste Tider, fandt dem opfyldte med usle Kjævlerier, der undertiden bare Præg af en Raahed, som maa opfylde Enhver med Foragt mod saadanne Skrivende. Hvor megen Arrogance og Selvtillid, tænkte jeg da, hører der ikke til at kunne indbilde sig, at Publikum skulde interessere sig for deres ofte ubetydelige private Anliggender og Stridigheder, og hvor ringe Omdømme og liden Agtelse maa Udgiverne af deslige Tidskrifter bære for deres Læsere, naar de troe at kunne more dem med saadant Skriverie? Jeg har derfor undret mig over, at endnu ingen opløftede sin Stemme mod dette Uvæsen, og glædedes inderlig, da jeg saae, at det var skeet i Skilderiet. Dog frygter jeg for, at det kun vil frugte lidet; thi slige smaa Aander ere alt for indbildske og opblæste til, at de skulde lade sig skræmme ved Mishag, i hvor tydeligt og bestemt det end bliver yttret. Forgjeves tilraaber man dem:

> Quiconque qui parle tant
> Cherche en vain l'art de plaire,
> Et seroit bien plus divertissant
> S'il trouvoit celui de se taire;

de ere blot for en Tid at bringe til Taushed, ligesom Frøerne, der kun aflade at qvække, saalænge man slaaer med Stokken i Vandet. Gud veed, hvor længe denne tøilesløse Skrivefrækhed skal vedvare, og det vilde være et sørgeligt Tegn paa vor Tidsalders Cultur, hvis virkelig, som man forsikrer mig, Mængden af Læsere skulde finde Behag i slige Skriverier. I en herover forstemt

Sindsstemning var det derfor at jeg engang nedskrev følgende Tanker om den tiltagende Skrivesyge. Hvis de, især i Forening med hvad der er fremsat i No. 85 af Skilderiet, blot kunde tilbageholde een eneste skrivesyg og trættekjær Pen, skulde jeg ansee det Øjeblik, jeg fik sligt at vide, for eet af de lykkeligste i mit Liv.

Hvor skuffedes ei den, som først opfandt den Kunst at skrive!
Han drømte sikkerlig ei om, hvad deraf vilde blive;
Han troed' glad en herlig Kunst at finde,
Hvorved Udødlighed han kunde vinde;
Han troed' Dyd og Kundskab, Vid at gavne,
Som til Udbredelse nu intet Middel savne;
Dog ak! hvor blev hans Haab bedraget!

Mon for at gavne? Mængden skriver nu,
For nyttig Kundskab, Held at brede ud?
Hvad man ved Tænkning, megen Flid,
Ved Dagens Lys og natlig Lampes Skin
Har fundet, at prente andre ind:
Mon det er nutildags Skribentens Id?
Mon ene den, hvem Lærdom, Aand ophøier,
(Som gavner Verden og fornøier)
Blot skriver nu? O, nei! Enhver,
Som ellers levet har i Fryd og Gammen,
Og blot kan stave lidt og lægge sammen,
Han føler nu en indre mægtig Drift
At give ud et eller andet Skrift,
Ja end opflammes saa af Næstekjerlighed,
At han vil lære Andre hvad, han selv ei veed.
Een skriver blot, fordi han har en sulten Mave,
Og er for doven til at pløie eller grave;
En Anden end, fordi han kjedes jammerlig,
Og derfor vil at Verden og skal kjede sig;
En Tredie dypper blot sin Pen i Galde,
For at faae Næstens Ære til at falde;
En Fjerde søger ikkun skjændig Hæder
I Skriverie mod Tugt og gode Sæder.
O! havde han, som, i en hellig Iver,
Opfandt den ædle Kunst, blot seet
Hvad Mennesket nu til at skrive driver,
Og den Fortred, som alt derved er skeet;
Ja! havde han blot kunnet ahne den:
En Kunst han havde strax tilintetgjort,
Som meget Ondt frembragte, lidet stort,
Og havde aldrig nogensinde spidset Pen!

Agricola.

Indenlandske Efterretninger.

Viborg, d. 29 Octbr. Hendes Majestæts vor allernaadigste Dronnings og Hds. K. H. Kronprindsesse Carolines Fødselsdag den 28de October blev her festligholdt med det almindelige Kongehuset trohengivne Borgersind. Om Middagen den 28de var Diner hos S. T. Hr. Stiftsbefalingsmand Schønheyder, hvortil Stadens Embedsmænd med Flere vare indbudne. Om Aftenen gaves Forestilling i det dramatiske Selskabs Huus, hvorved en Epilog, i Anledning af Dagshøitiden, fremsagdes, og endtes med Alles 3 Gange Hurra! Selskabet samledes derefter hos Hr. Hagemann til Assemblee og Bal, hvorved en dertil forfattet Sang blev afsiungen og ledsaget med 3 Gange Hurra for Kongehusets Dronning og Kronprindsesse. Om Aftenen den 29de var et talrigt Borgerbal paa Raadhuset, hvortil Stiftsøvrigheden og Stadens Borgemester vare indbudne. I Sahlen var opreist en transparent Pyramide med Hds. M. Dronningens Navn; 12 hvidklædte Pigebørn bekrandsede denne Støtte under Udførelsen af een til Høitiden forfattet Sang, der endtes med hjertemeent trefold Vivat for Danmarks elskede Dronning og Kronprindsesse.

Det endnu til Erindring af Kong Waldemars Slot i Vordingborg tilbagestaaende Taarn, forhen kaldet Gaase-Taarnet, har i Sommer været under Reparation, og kan følgende korte Beskrivelse tjene til Underretning: Dette Taarn, som er af uforgjængelig Grundmuur, er udvendig ganske rundt og omtrent 40 Al. høit fra Jorden til Taget, og er lige saa vidt i Omfang udvendig; Sparreværket er 15 og Spiret 6 Al. høit. Det er bleven forsynet med Tag, Lemme, Lofter og Jernankere, samt Bjelker m. m. Til Beqvemmelighed ere Trapper blevne satte lige op til det Øverste af Taarnet, og bestaaer af 105 Trin, omtrent 8 Tommer mellem hvert Trin, som for enhver, der vil see dette fra Oldtiden mærkværdige Taarn, vil blive meget behagelig. Fem Lofter ere bekostede i Taarnet og paa Vestre Side af samme er anbragt en Dør, der er hugget igjennem den 5 Alens tykke Muur. Paa Tagets Reparation nær, samt nye Lemme i Hullerne, bliver Taarnet forresten udvendig som det var. Inden

i Taarnet er under Jorden en dyb, firkantet, mørk Kjelder, som nok forhen har tjent til Arrester; desuden er i Murene 3 andre Arrester, en meget liden, en dito, noget større, og endelig en dito, endnu større, hvilken sidste er en Etage over de andre to. Arbeidet udføres af den duelige og virksomme Muur- og Tømmermester Carl Gotfred Simler i Vordingborg, og Bestyrerne for denne Reparation er Hr. Pastor Boesen og Hr. Apotheker Aarslev sammesteds; men for hvis Regning vides ikke; Rygtet siger privat. Dette Taarn, som ellers ligger i Vordingborg Bye, har ikke Kjøbstæd-Rettighed, men henhører under Vordingborg Søndre Birk. (Mariboe Av.)

Blandede Efterretninger.

I Padua ligge den tilbedte hellige Antonius's jordiske Levninger i den til ham indviede Kirke, under et pragtfuldt, med de kostbareste Sølvkar, prydet Alter, hvis Trin og Rækværk, ved de tilstrømmende Troendes Kyssen og Befølen ere ganske polerede og afslidte. Paa denne Helgens Fest opføres den fortræffeligste Musik; alle Sangerne ere klædte i Sort, med derover nedhængende, i tusinde Folder lagte Chorskjorter. Naar Gudstjenesten er tilende, fremsættes Helgenens Reliquier i et kostbart med Ædelstene besat Skriin. En Præst trykker dem den omkringstaaende Skare til Panden og rækker den samme til Kys, hvorpaa de hver Gang aftørres med et Klæde.

I Noveredo findes to uhyre store Silkefabriker, hvoraf den ene tilhører Hr. Bertini og den anden Hr. Bachi. Den første sysselsætter, fra Juli til October, 2000 Arbeidere, og i to Etager drives 570 Haspe ved Dampmaskiner.

I Domkirken i Trient, hvor det berømte Kirkemøde blev endt, hænger et Malerie, hvorpaa sees Portræter af alle de Personer, der have været forsamlede ved dette Møde.

Cleopatras Obelisk i Alexandrien, som Paschaen af Ægypten har foræret Kongen af England, bliver, efter Literary Gazette, staaende hvor den staaer, og bringes ikke, som det forhen hedte, til Europa. Dette kan nu være meget godt, men paafaldende er det imidlertid, at Romerne,

hvis Skibe ikke vare saa fuldkomne som Britternes, bragte større Obelisker til Rom.

En unævnt Tydsker har nu i et Skrivt: "Klopstock und Schiller oder kritische Versuche über einige lyrische Gedichte des Leztern, in poetischer und moralischer Hinsicht, 1821", givet sig til at nedrive sin store Landsmand, men paa en Maade, der gjør Nedriveren ene Skam. I Anledning af den Strophe: "Auch ich war in Arkadien geboren", siger vor Critiker: "Hvilke Glæder har han da nydt strax i Vuggen? Kunde han der allerede tale, forstaae Alt? Kunde han gaae, fordrive sig Tiden med Legetøi? Turde han aldrig græde, aldrig klage? thi den tilsvorne Glæde maatte strax tage sin Begyndelse dermed. Men Folk fra Marbach ved Neckar, hvor han er født, og mange, der ere voxne op med ham, kunne bevidne, at han hverken i Vuggen, eller længe, længe derefter var et Underbarn ꝛc. Schillers Mesterstykke: "Die Götter Griechenlands", forudsendes en Afhandling om f. Ex. Harpyer, Uhyrer, som forgifte Alt, Qvindehoveder, Bjørneøren, Høgekroppe, Flaggermuusvinger, store Kløer paa Hænder og Fødder. Dette, siger Forf., er nu det berømte Gudelag, og hvor mange Andre med tusindfoldige Forvandlinger. Og hvor var denne Gudevenners Sæde? I Grækenland. Naar Schiller, med veemodig Længsel skuende tilbage paa en uddød Tid af almindelig Poesie, udraaber:

Syrinx Klage tönt' aus jenem Schilfe,
Philomelas Schmerz aus diesem Hain;

saa bemærker vor Critiker: Frøerne qvække endnu som den Gang, hvad enten de hedde Syrinx eller ei. Ogsaa Nattergalen synger som før, endskjøndt ingen Fuglefænger kalder den Philomela. Stedse utaaleligere (hedder det videre) bliver det tossede Gudevrøvl. — Saadanne Critikere gives der i denne Tid i Tydskland, og hvilken Dom kunne vel andre Digtere vente, naar selv en Schiller fordømmes saaledes? — Det værste er, at de Herrer Critici blandt alle Læsere ofte mindst forstaae den Digter, de ville critisere. Saaledes erindrer Anmeld., at en Mand i et Selskab fandt de Linier (i Digtet an die Freude):

"Ja, wer auch nur eine Seele
Sein nennt auf dem Erdenrund!

Und wer's nie gekonnt, der stehle
Weinend sich aus diesem Bund".

uforstaaelige, da han ikke kunde begribe, hvorfor den, der er saa ulykkelig, ikke at kunne kalde en eneste Sjel sin, skulde stjele sig bort rc.; men den Kortsynede indsaae ikke, at Schiller meente, at den, der paa hele Jorden ikke kan kalde en eneste Sjel sin, fortjente ei at være i dette Broderlag. Saa herlig som Critiken er, naar den befinder sig i befoiede og upartiske Dommeres Hænder, saa foragtelig bliver den, naar den kun er et Redskab for Vankundighed, Ondskab og Partiskhed.

I Heidelberg. Jahrbücher læses en Recension over Etatsraad og Professor Bangs i Aaret 1818 udkomne anden Udgave af Praxis Medica. Efter et Tidsrum af 30 Aar, siger Rec., udkommer den anden Udgave af den nyligen afdøde Forfatters medicinske Praxis, som man, den Gang den første Udgave saae Lyset, fortrinligen roste for den fuldstændige Fremstilling af Alt, hvad der er anført til Kundskab om, Bedømmelse og Helbredelse af de her afhandlede Sygdomme, og Stadfæstelsen af det Foredragne ved Henvisning til Sygdomstilfælde, optegnede i Frederiks Hospitals Journal. Hans medicinske Praxis, systematisk betragtet, svarede ikke til de Fordringer, man til hiin Tid kunde gjøre af den, og svarer endnu mindre til samme i den nærværende. Siden den Tid har meget forandret sig, Videnskabens Omfang betydeligen udvidet sig, nye og bedre (skjøndt dette just ikke er Tilfælset med alle) theoretiske Synsmaader ere traadte i de gamles Sted; men derom bekymrede Forfatteren sig ei ved Foranstaltningen af dette nye Oplag. Den samme Orden og det samme Tal af Sygdommene har han beholdt; han ansaae den ældre Theorie for tilstrækkelig, til derpaa at bygge sin Praxis. Intet er berørt, som de nyeste Tider have leveret til Kundskab om Sygdommene, hvilket alligevel, uden at forøge Skriftets Omfang betydeligen, og uden at skade dets Ærlighed, kunde skeet. Vi tillade os denne Bemærkning, da Forf. i Fortalen udtrykker sig saaledes: ceteroquin aut vanitatis aut lucri librarii causa multas implere paginas infra dignitatem probi viri habui. Saa samvittighedsfulde ere ikke alle Skribenter. Nogle faa

ny, af andre opfundne og som prøvede anbefalede Midler har Forf. forsigtigen forsøgt; men kun i Tilfælde, hvor de gamle ikke kunde hjelpe (hvori han ikke har gjort saa ilde); de iagttagne Virkninger har han anført, ligesom og det lidet af hym opdagede nye. Iøvrigt vil Rec. ikke nægte Bogen sit Værd i Henseende til den samvittighedsfulde Angivelse af juventia og nocentia, men meener dog, at man, efter 30 Aars Forløb kunde ved den nye Udgave ventet mere af Forf., end han virkeligen har ydet.

Ticino-Broen i Pavia er een af de mærkværdigste Broer i hele Italien, bygt i Middelalderen. Den er 300 Fod lang, 12 Fod bred, og bedækket med et Tag, der hviler paa 100 Granitsøiler. Den er opfyldt med smaa Bedestole og Capeller, helligede Jomfru Maria og alle de Helgene, der siden Restaurationen have taget Broen under deres særdeles Varetægt. Ethvert af disse hellige Skabe bevogtes af en uforskammet Tigger i Pillegrimsdragt, der beder om Almisse i hine Skytspatroners og Patronessers Navn. Nu er Ticino Grændsen mellem de østerrigske og sardiniske Stater, og Enderne af Broen er derfor deelt imellem begge Magters Soldater, Told- og Politiebetjenter.

Een af de skjønneste Broer i Italien er den, der fører over Po og er bygt af de Franske, da de havde Landet i Besiddelse. Da under een af Svibbuerne en Medaille med Napoleons Brystbillede er indmuret, saa befalede den nuværende Konge at tage den ud, og lægge en Medaille med hans eget Brystbillede i dens Sted; men da man forestillede ham, at dette vanskeligen kunde skee, uden at ødelægge hele Broen, saa tog han Befalingen tilbage.

St. Johannes den Døbers Metropolitankirke i Turin regnedes tilforn for een af de rigeste Kirker i Italien, men dens Vaser af støbt Guld, dens 40 Candelabere, dens med Ædelstene besatte Røgelseekar, Kors af Rubiner og Demantshjerter ere nu alle forsvundne, gjorte i Penge og anvendte til vanhelligt Brug. Det mærkværdige Kongelige Capel i denne Kirke hviler paa 30 Søiler af sort Marmor med Fodstykker og Capitæler af stærkt forgyldt Bronze. Deri gjemmes den helligste af alle Riliquier, nemlig Christi Svededug,

som blev bortført fra Chambery, for at gjøre det mueligt for Carl Borromeo, der ikke kunde komme til Savoyen, at opfylde sit Løfte, at besøge samme. Den forevises Langfredag i Rom og paa adskillige andre Stæder i Frankrig og Italien, og dens Allestedsnærværelse regnes for eet af dens største Underværker. Der gives i Frankrig og Italien ialt otte hellige Svededuge, der alle, til forskjellige Tider, ere, ved pavelige Buller, blevne erklærede for ægte; men den i Perigord skal blandt alle have de stærkeste Beviser for Ægthed, hvilket dog er blevet udførligen bestridt af adskillige lærde Theologer i Turin.

Efter Lady Morgans Beretning lader Kongen af Sardinien ikke allene istandsætte Fortet Brunetta, men næsten paa enhver Bjergtop i de alpiniske Stater anlægge Forter. Saaledes bygges paa St. Andreasbjergets frygtelige Høide Fortet St. Michael, hvis Anlæg koster uhyre Summer.

For at ryste Papismen i sine Grundvolde betjente Bonaparte sig, som General, i Aaret 1797 af et ganske eget Middel i Italien. Med hans Vidende og under hans Begunstigelse, ligesom og under de franske Autoriteters Beskyttelse blev der paa det store Theater i Mailand opført et Melodram, der førte Titel af "General Colli i Rom, eller den pavelige Ballet". Blandt de paa Placaten anførte spillende Personer var Pave Pius VI., hans Broderdatter, Fyrstinde Braschi, Fyrst Braschi, Cardinal = Statssecretair Busca, Dominicanernes General, Anføreren for de pavelige Tropper, Senator Rezzonico o. fl. Man havde befrygtet Uroligheder og derfor ladet fordele Gensd'armer i Skuespilhuset. Huset var imidlertid propfuldt, og strax ved den første Scene, der begyndte med en Forsamling af det hellige Consistorium i Vaticanet, klappede Publicum uophørligen. Paven, iført alle sin Værdigheds Attributer, sad paa sin Trone, omgiven af Conclavet, hvis Medlemmer vare klædte paa det pragtfuldeste. Dominicanergeneralen, klædt i sit Costume, gav i en Solodans sin Mening tilkjende. De Solopas, Paven dansede, vare aabenbar beregnede paa, at vise Pavens smukke Been, som Pius VI. ikke gjorde sig lidet til af. Kun da Hans Hellighed ved Afmarschen udbredte sine Arme, for at give Armeen sin Velsignelse, yttredes noget Mishag. Da siden efterhaanden Keiser-Ideen vaagnede hos Napoleon, stræbte han at forsone sig med Paven. Han lod de Exemplarer, der endnu vare tilovers af dette Melodram, opkjøbe og tilintetgjøre, og Præsteskabet i Mailand fik endog Tilladelse, lovligen at forfølge Forfatteren, den berømte Balletmester Lefèvre. Denne flygtede derpaa til Paris, og den daværende Regiering overlod ham til sin Skjebne. Snart derefter yttrede Bonaparte i en Forsamling af Mailandske Regjeringsmedlemmer: "Lad eders Præster læse Messe; Folket er souverænt. Naar det forlanger sin Religion, saa agter dets Villie." — (Hvad den sande Catholik følte ved Synet af denne profane Ballet, det maa næsten hver Beundrer af den Shakespearske Muse føle, naar han seer denne Digterkonges Mesterværker Romeo og Julie saavelsom Machbeth forvandlede til Galleottiske Balletter. De ere Beenradene af herlige Legemer; men man kan sige her, hvad en Philosoph har sagt ved en anden Leilighed: jo ædlere en Gjenstand er, mens den lever, desto skrækkeligere i dens Opløsning. Hvad er ædlere end Mennesket i levende Live, og hvilket Legeme er hæsligere i sin døde Tilstand, end det? Hvad er skjønnere end Rosen i dens Flor, og hvad er hæsligere end denne, naar den er visnet? — Galleotti kan have været en meget stor Mand; men ved at pille Kjødet af den levende Machbeth og Romeo og Julie, er han sandelig ikke blevet det. Dog, det har nu eengang været især det sidste Mesterstykkes Lod, at skulle gaae igjen, snart som Ballet, snart som Opera.)

I Bibliotheket i Turin findes en Homer, som Munke have prydet med illuminerede Billeder, og blandt hvilke der findes eet, hvorpaa Hectors Lig sees at bringes til Graven af Benedictinermunke.

Landboerne i Lombardiet gaae i Almindelighed meget skjødesløst og smudsigt klædte, men pynte sig derimod med Guld= og Sølvsmykker, fordi de ikke vide at anbringe deres Penge fordeelagtigere og tilstrækkelig sikkert.

Næst St. Peters Kirke i Rom er Domkirken i Mailand den pragtfuldeste og største i Europa. Dens Bygning begyndte i det 14de Aar=

hundrede, og blev først fuldendt i det 19de, da Napoleon lod opføre to Trediedele af dens herlige Façade, og anbringe deri 400 Statuer. Ham har den saaledes at takke for sin nuværende Fuldkommenhed.

I Mailand findes en ægyptisk Skole, stiftet for Ali Pascha's Undersaatter, hvor et betydeligt Antal Ynglinger og Drengebørn fra alle Dele af hans Rige, nyde Underviisning, og hvorfra allerede endeel duelige Tegnere, Chemikere og Mathematikere ere blevne hjemsendte til deres Fødeland. Her undervises i de levende Sprog, Naturhistorie, Physik og den højere Mekanik. Lady Morgan fandt een af de derværende sortebrune Elever, 17 Aar gammel, fra Bjerget Libanon, sysselsat med en Oversættelse af det Italienske i det Coptiske, som han vilde sende til sit Hjem, og en Anden viste hende en Copie af Kongen af Sardiniens Portræt, som han nyligen havde fuldendt.

Mailands herlige Canal forfaldt ganske, da Landet kom under fremmed Herredømme. Under den spanske Regjering gjordes et svagt Forsøg til, atter at istandsætte den, men det blev snart opgivet igjen. Maria Theresia begyndte det paa ny, men lod dog Canalen kun rense og istandsætte to til tre Mile paa hiin Side Mailands Port, og derpaa standse med Arbeidet. Men 1805 befalede et Decret fra den ny italienske Regjering, at den hele Canal fra Mailand til Pavia, og derfra, formedelst Tincio i Middelhavet, skulde fuldkomment istandsættes, og dette store Værk blev nu paa det fortræffeligste fuldført af den ypperlige Ingenieur Parea. Man regner, at dette Canalanlæg har fordobblet Værdien af Landeiendommene i Omegnen.

Kjøbenhavns Børs, d. 6 November.

Cours. Hamb. 2 M. 255, a vista 258. Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 11 ß. à 15 Rbmk. $11\frac{1}{2}$ ß. Obligat. (med Renter fra 11 Juni 1821) $74\frac{1}{2}$ a 75. Nationalb. Obligat. (af Laanet d. 4 Februari f. A.) $95\frac{1}{2}$ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 124 Rbdl. Sedler pr. 100 Rbdl. r. S. Norske Rigsbanksedler $12\frac{7}{8}$ a 13. Svenske Sedler 62 ß. — Disconto 6 pC.

Anecdot.

Ved Forestillingen af Grev Essex paa et Theater i London, havde Greven betroet Grevinden af Nottingham en Ring, som hun skulde levere Dronningen, og paa Udleveringen af denne Ring beroede hans Liv. Men af Skinsyge havde hun besluttet, ikke at aflevere den. Dronningen, som ønskede at frelse Grevens Liv, spurgte hende gjentagne Gange: om hun havde faaet Ringen, og da hun stedse vedblev at nægte det, raabte omsider en Skipper, fuld af Medlidenhed og ædel Uvillie, ned fra Galleriet: "Ved Gud, hun lyver, den Canaille! jeg saae jo hvorledes hun puttede den i Brystet."

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 90.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 10 November 1821.

Arznei für den Studenten C. H. Visby.

Lange habe ich bei mir angestanden, bei welchem Gliede ich als ein handfester Schulmeister den Studenten C. H. Visby eigentlich fassen solle, da er mich (wegen der, in dieser Zeitschrift No. 85 eingerückten Strophen, die nur einem so unglücklichen Einzelwesen "beleidigend" vorkemmen konnten, während gebildete und unbefangene Dänen nach ihrem freien Eingeständnisse gegen mich keinen Anstoß daran genommen haben) den "selbstgeschaffenen" Repräsentanten der Teutschen nennt, — vermuthlich in dem Wahne, als ob seine Landsleute ihn stillschweigend für ihren einstimmig erwählten Repräsentanten halten würden, was sie sich indeß ernstlich verbitten mögten. Anfangs beschloß ich, entweder zu schweigen, oder die einzelnen Punkte seiner Anzüglichkeiten durchgehend, ihn sanft zu belehren; bei näherer Erwägung aber fand ich diesmal das Schweigen nicht für gut, ihn aber des gründlichen Belehrens so unwürdig, daß ich es für hinreichend und passend hielt, ihn auf eine freilich unsanfte, meiner sonstigen Denkart nicht zusagende, hier aber durch seine "unverschämte Aufführung" abgedrungene Weise in die Schule zu nehmen, jedoch so, daß er bei seinen eignen Bemerkungen gefaßt "in seine selbstgegrabene Grube und in sein selbstgezogenes Schwerdt falle."

Ein Student wirft mir (der ich längst examinirter Candidat und bestallter, öffentlicher Lehrer bin) vor, daß ich in den Kinderschuhen gehe; welche Schuhe mag er selbst tragen? ein Student in Kopenhagen kennt die Topographie des Orts so wenig, daß er 2 teutsche Kirchen zählt, wo jeder Schulknabe ihm, zur Vermehrung seiner Mißgunst, sagen kann, daß es 3 und genau genommen 4 gebe; ein Student zählt die teutschen Schulen Kopenhagens auf, — welche den dankwürdigen Schutz einer liberalen, Wissenschaft und Kunst so gern und überall fördernden Regierung (ohne welchen er nebst seinen Mitfinsterlingen gewiß längst alle Schulen, die nicht seine finsteren und irren Grundsätze athmen, ausgerottet haben würde), jedoch bisher nicht, wie er wähnt, pecuniäre Zuschüsse aus irgend einer öffentlichen Kasse genießen — zählt, sage ich, diese Schulen auf, ohne ihre Zahl im geringsten zu kennen; ein Student erblödet sich nicht der öffentlichen und tollhäuslerischen Unwahrheit, daß — "gleich Feinden in einem eroberten Lande" — die teutschen Schulen der dänischen Jugend fremde Zungen und fremde Sitten aufjochen; ein Student in Dännemark kennt die Literatur seines Vaterlandes so wenig, daß er einen Streit für neu oder beendet, oder gar nicht vorhanden ausgibt, für dessen Daseyn und Fortleben so manche öffentliche Blätter, so manche Privatzwiste, ja er selbst genugsam zeugen; ein Student klagt in seiner Misogermanie darüber, daß die teutsche

Literatur das ganze Land überschwemme, — als ob Teutschland nur Schofelschriften hervorbringe, und diese seinem Lande aufbürde — ohne zu wissen, daß seine von ihm in ihrer Denkart himmelweit verschiedenen Landsleute der teutschen Literatur für ihre reichhaltigen Erzeugnisse Dank wissen, und ihre Achtung für dieselben durch vielfältige Uebertragungen in ihre Muttersprache hinlänglich an den Tag legen; ein Student beschuldigt mich — denn sein Aufsatz ist ja gegen mich gerichtet — daß ich mich "schäme, die dänische Sprache zu lernen oder zu reden", welche ich doch täglich und zwar nicht allein zum Nothbedarf spreche, und wegen deren gründlicher Erlernung ich eigentlich — was ich leicht beweisen könnte — nach Kopenhagen gekommen bin; ein Student in der Residenz ist so ungezogen, daß er droht, die teutschen "Kolonisten", welche er nach seiner Sprachweise in "eingeladene und uneingeladene Gäste" eintheilt — als ob jemand unter diesen von ihm eingeladen sey oder seiner Bettelarmuth zur Last falle — "zur Thüre hinauszuwerfen" und in ein "Schlaraffenland", wohin er sich eingeladen fühlen mag, zu verjagen, ohne zu bedenken, daß er dadurch einen Theil der höchsten, angesehensten, verdienstvollsten und einflußreichsten Personen der Stadt und des Landes mit unter seine "Gäste" zählt, und ohne zu ahnen, daß eben seine Landsleute *) — wenn sie irgend

*) Daß die Vernünftigeren unter diesen seinen Meinungen und Grundsätzen nicht beipflichten, ist klar genug. Hätten sie es mit ihm und seinen dunkelnden Mitgenossen gehalten, so würden sie es nur gethan haben — (um mich der Worte eines Römers zu bedienen) "ne omnis nobilitatis discessu plebs propter inprudentiam laberetur", nach P. L. Haus Verteutschung: "damit nicht bei der Entfernung des ganzen Adels (der edel Gesinnten) der Pöbel aus Dummheit sich vergehen mögte", nach Odin Wolffs dänischer Uebersetzung: — "skulde forfalde til Optøger af Fusentasterie."

Einen aus ihrer Mitte herausstoßen wollten — höchstwahrscheinlich mit ihm, als einem Unwürdigen, den Anfang machen würden; ein Student, der da behauptet, daß alle Gebildeten mit Eifer die teutsche Sprache erlernen und folglich auch verstehen, setzt sich nieder, einen teutschen Aufsatz zu widerlegen, oder als einfältig darzustellen, ohne einmal so viel Sprachkenntniß zu besitzen, daß er auch nur den allgemeinen Sinn desselben hat auffassen können, und schließt sich selbst eben dadurch von der Classe der Gebildeten aus; ein Student, der gewiß nie Logik gehört oder studirt hat, macht am Schlusse ein Dilemma, welches nur Wahnsinnigen einfallen kann; ein Student, der (lächerlich genug) erklärt, daß er Teutschland, das teutsche Volk und die teutsche Sprache vor allen anderen, nächst seinem Volke und seiner Muttersprache, ehre, achte und liebe, — wagt, nicht zufrieden, sich in dieser Zeitschrift zur Schau zu stellen, noch in einem anderen Blatte zwischen den Teutschen und den Juden eine hinkende Vergleichung aufzustellen, welche sicherlich weder (wie der Bethörte wähnen mag) den Dänen Freude, noch den Teutschen Gram verursacht haben wird, — schämt sich nicht, öffentlich den teutschen Schulen offenbar unwahre, nur in einem irren Gehirne erzeugte "Facta" anzudichten, die er wirklich schlau, jedoch unlogisch genug, in Fragen einkleidet, um einem nöthigenfalls erforderlichen Beweise zu entschlüpfen, — erfrecht sich zu behaupten, daß unsre teutschen Schulen (in welchen nicht nur Dänisch gelehrt wird, sondern an denen ächte, nur dänisch redende Dänen als Lehrer angestellt sind) "listiger Weise" angelegt sind, "damit die Kinder, von früheester Jugend auf, die Verachtung alles Dänischen lernen, um nachher als Männer zur Befestigung und Verstärkung der teutschen Parthei" — welche er als ein revolutionäres Complott zu betrachten scheint — "zu dienen", — zieht überhaupt aus seinen angeschuldigten Factis "Gift"-Schlüsse und "Blasphemieen", welche den ununterrichteten Leser schaudern, den unterrichteten glauben machen müssen, daß er die Gedanken für seinen Aufsatz entweder dem Tollhaus oder der Hölle entwandt habe, — fordert endlich gleichsam in einer Proclamation seine

Landsleute — die ihm wahrlich für seine ihnen angedichtete und zugetraute Rohheit keinen Dank wissen werden — versteckter Weise zu einer zweiten Bartholomäusnacht auf; kurz ein Student, der, wenn er mich in Kinderschuhen gehen läßt, nach den angeführten Blößen sich nicht wundern dürfte, wenn ich ihn öffentlich einen recht dummen Jungen nennen wollte, — läßt sich als Maske für einen Feigen brauchen, der sich's eben zur Ehre rechnet, sich in einen dänischen Studentenrock zu werfen, damit ihn Niemand erkenne. Er trete selbst hervor, der Verkappte! und ihm wird widerfahren, was recht ist.

Nachträglich noch folgendes. Wie, wenn ich seine Anschuldigung und seinen Aufruf zu einem zweiten Aufstande, nicht sowohl gegen die Mosaiten, als vielmehr gegen die Teutschen, in demselben Pathos parodirte:

Das Heidenthum im Christenthum.

Bisher haben wir geglaubt in einem christlichen Lande und in einer christlichen Residenz zu leben. Aber plötzlich steht in unsrer Mitte ein Heidenvolk auf, welches u. s. w.

"Vi see en hedensk Menighed, som, udstyret og modtaget af Christenlandet med næsten meer end christelig Rundhaandenhed, offentlig søger at danne en hedensk Kolonie i Christenlandets Hovedstad, som, ikke nøjet med i Stilhed at nyde de Velgjerninger, som Christne rigeligen skjenkede den, ved at ville drage en skarp Grændselinie mellem Christendom og Hedendom, opvækker alle Retsindiges Uvillie: som ved at foragte alt hvad christeligt er i deres Hjerter, om de end ikke tør udsige det tydelig i Ord, gjøre sig værdig til skarp Revselse. Jeg taler ikke her om Alle; den som griber i sin Barm og føler sig truffen, han gjendrive mig, om han kan; den som ikke veed sig nogen Brøde bevidst, han tie! han har jeg ikke meent. Men nogle Facta vil jeg fremsætte, som skal bevise min Paastand; jeg henvender mig dermed til Eder, I som ere de hedenske Skolers Lærere og Foresatte: er det sandt, at der er Skoler i det christelige Kjøbenhavn, hvor — og saa videre; er det sandt, at der er hedenske Skoler, hvor — og saa videre; er det sandt, at der i disse Skoler gives Lærere, som — og saa videre; er det sandt, at der endnu taales en Hedning i denne Menighed, som offentlig tør fremsætte det Ønske og den Opfordring, at kaste paa Døren — og saa videre. Jeg spørger: er det sandt? thi næsten skulde det synes utroligt! Men er det saa, da tør jeg, efter disse Facta, uden Skye sige det:"

Auf, ermanne Dich, Rest von Christenheit, und zünde Deine Scheiterhaufen wieder an, und siede, koche, brate das schnöde Ketzervolk! — und so weiter. Würde man nicht den Kopf schütteln und lächeln: der Tropf!? — —

Johann Sigismund Strodtmann.

Indenlandske Efterretninger.

I Dag, den 10de November, høitideligholdtes i Regentskirken Universitetets sædvanlige Aarsfest til Erindring om Luthers Reformation. Det i den Anledning forfattede Program var af Hr. Professor E. C. Werlauff, og handlede om Middelalderens Geographie efter islandske Mindesmærker. Ved denne Leilighed holdt Professor Werlauff en latinsk Tale, og Professor J. C. Ørsted nævnte med Berømmelse de Studerende, som i Aar ved Examen Artium havde udmærket sig, nemlig Hr. Lieutenant A. W. v. Scheel, privat dimitteret i Kjøbenhavn, og Hr. C. N. Tang, fra Ribe Skole.

I Onsdag Aftes gav Hr. Elouis fra London, Professor paa Harpen i den afdøde Dronning af Engellands Tjeneste, en stor Vocal- og Instrumentalconcert paa det Kongel. Theater for fuldt Huus. Endog Orchesteret benyttedes og betaltes som Parquet. Professorens ældste Datter vandt især levende Bifald ved den heldige Udførelse af en Militairconcert, componeret af Bocksa. Mere brillant end Concerten selv vare de fem prægtige Harper, som ved denne Leilighed fremstilledes paa Skuepladsen, men hvoraf de to blot figurerede.

Corsøer. Et Selskab af Byens Embedsmænd og anseeteste Borgere, feirede her, Søndagen den 28de October, Hds. Majestæt vor elskede Dronnings og Hds. Kongl. Høihed Kronprindsesse Carolines Fødselsdag, ved Bal og Souper. I den yderst skjønne og smagfuldt decorerte Klubsals Midte, saaes begge de Allerhøieste Personers Navne med Krone over, i pragtfuldt Transparent. Over Bordet udbragtes Allerhøistsammes Skaaler, under Kanonernes Torden og Trompeters Lyd; hvornæst nogle Sange, der vare forfattede i Anledning af denne Høitidelighed, bleve afsiungne. Efter Bordet dansedes der til om Morgenen, da man skiltes ad, med de hiertelige Ønsker, at denne Dag, til Danmarks Lykke, end mangen Gang maatte vorde festligholdt.

Mariboe, d. 1 November. Afvigte Tirsdag den 30te Octbr. feiredes her i Byen den sædvanlige Merkurs Fest, Markedet. Veiret var overordentlig skjønt. Som en Følge deraf vrimlede Markedsgjæsterne paa Torvet og i Gaderne i saa overvættes en Mængde, at man næsten ikke kunde trænge sig frem. I Handelen herskede Liv og Virksomhed, da det er paa denne Tid at Tjenestefolkene faae deres Løn. En Kjøbmand solgte allene for 600 Rbd., og hos Farveren blev en stor Deel Farvetøi ud- og indleveret. 1 Skpe. Rødløg kostede 4 Mk., 1 Hvid- og Rødkaalshoved fra 3 til 5 ß.; et Par Støvler kostede 3 a 4 Rbd.; et Slagternød fra 15 til 30 Rbd. En sjællandsk Pranger betalte Kjøbmændene her i Byen med 50 til 80 Rbd. for en udspølet Koe. Dødens Candidater, gl. Heste, kostede fra 12 til 15 Mk.; paa gode Heste var ingen Afsætning i Almindelighed, dog blev en god Hest betalt med 60 Rbd. De sædvanlige Forlystelser for Øiet, Øret og Ganen manglede ikke. Hos Handskemageren Salomon Moses paa Torvet opvartedes med et Slags Ballanceerkonster, der slet ikke svarede til det udhængte Skildt, der med Rette kunde fortjene Navn af — Vielgeschrei. Bacchus's og Cereris's Præster og Præstinder, saavel indviede som uindviede, havde en rivende Afsætning paa Punsch, Aqua toffana, Caffe, smør- og flødeløse Vafler, Honningkager, Hvedebrød o. s. v. Polyhymnias's, Terpsichores og Frue Fortunas's Sønner og Døttre levede i Fryd og Gammen, især i Nørregade, fra Morgenstunden indtil næste Daggrye. Sanggudinden fra Hospitalet i Hundsebye, Grevskabet Knuhtenborg, hjemsøgte som sædvanlig Markedsgjæsterne med sine uharmoniske og skurrende, aandelige Sange. — I Nat stormede og regnede det med N. V. Vind saa grueligt, at man næsten skulde troe, at Himmel og Jord vilde forgaae. — Førstkommende Mandag den 5te dennes, om Formiddagen Kl. 10, bliver her i Domkirken ordineret Candidatus Theologiæ Niels Sidenius til herefter at være residerende Capellan for Thiersted, Schjørringe og Veilebye Menigheder her i Landet.

Odense, d. 6 Novbr. Efterat vi iaar have havt 3 Sommere, i April, Juli og October, hver Gang med 8 Ugers Mellemrum af fuldkomment Efteraarsveirligt, har maaskee mangen een ventet et ligedant inden Vinter indfandt sig; men i dets Sted har paa de blide Octoberdage, da man endnu (som et Steds, og maaskee flere Steder er skeet) den 31te med fuldkommen Sommerfølelse spiste til Middag i fri Luft, med 1ste November derimod har Vinterkulden indfunden sig, ikke allene med Storm og Slud om Dagen og stærk Natfrost og $\frac{3}{4}$ Tomme Iis, men siden i Forgaars med Sneefog og igaar med Dagfrost, som dog idag ikke er saa følelig. Disse Særsyn stadfæste fuldkommen den oftere yttrede Mening: at vort Veirligt eene er en Følge af Vindenes Gang; thi saalænge Vinden var sydlig var Luften mild, men saasnart den gik nordlig, indfandt Kulden sig. Dette er rigtignok en gammel bekiendt Erfaring; men sielden har man bemærket at sydlige Vinde have vedholdt saalænge som iaar, da vi saa sielden have sporet Udbrud af Torden, og det lader som Luften har tabt endeel af sin Electricitet, som ellers pleier om Sommeren at foranledige jevnlige omspringende Vinde. Det kommer nu an paa: hvad den rasende Storm, vi have havt i nogle Døgn af N. O. og N. V. vil have til Følge. Skulde Vinden blive staaende saalænge nordlig, som den har staaet sydlig, vil Vinterens Strænghed blive følelig. Idag igien mild med vestlig Vind. (Iversens Av.)

Viborg, d. 5 Novbr. Efter en orkanagtig Storm Natten til den 3die Novbr., hvorved fulgte stærk Regn, har den foregaaende milde Luft

med eet forandret sig og taget Vinterkjolen paa. I Gaar den 4de havde vi stærk Snefog af Østen, der varede hele Dagen og endtes i Nat med Torden, Lynild, Snee og Frost.

Gammelt og Nyt fra Hamborg og Altona.

I Hamborg blev den 18de October, — Aarsdagen af Slaget ved Leipzig, — første Gang stillet til offentlig Beskuelse et nylig forfærdiget Æreminde for Grev Adolph den Fjerde, som af egne Midler havde ladet bygge i Hamborg Maria Magdalena Kirken, og i Nærheden af denne et Kloster af samme Navn, hvori han selv, som Munk, endte sine Dage, efter at have udført mange Heltebedrivter, og, i Forening med Hamborgerne, vundet et Slag mod de Danske ved Bornhöft. Mindet er sat paa samme Sted, hvor Kirken hidtil stod. Den fiirkantede Plads er indfattet med en dobbelt Rad Træer og belagt med nedstampet grovt Sand. Kun for Fodgjængere er den tilgjængelig. Paa en skjøn poleret hvidgraa Marmorblok, som er ikke fuldt en Alen i Qvadrat, men omtrent 2½ Alen høi, er saavel paa For- som Bagsiden anbragt støbte Plader af Klokkemetal. Indskrivten er med ophøiede Bogstaver; men den nederste Deel af samme læser man ikke uden Vanskelighed, formedelst et tæt omkring Mindestøtten staaende Jerngitterværk. Paa Forsiden staaer: "Dem Andenken Adolphs des 4ten, 1224—1239 Grafen in Holstein, Stormarn und Wagrien, aus dem Hause Schauenburg." Paa Bagsiden staaer blot: "Die dankbare Republik den 13ten August 1821.", hvilket, uden at fylde for meget, kunde have staaet paa Forsiden med. Om Mandens Bedrivter findes intet. Man seer hverken hans grevelige Vaaben eller Brystbillede, som kunde have været forfærdiget efter et godt Malerie i Legemsstørrelse, der er meget vel restaureret, og gjemmes i Klosteret. Monumentet er nogenlunde beskyttet for Regn ved et fiirkantet Tag, der er af støbt Jern, saavel som de fire lange Søiler, der bære det. Dette betydelige Jernarbeide er udført i chinesisk-gothisk Smag, med Filigran, sort lakeret, og forfærdiget i Berlin, efter et Model, som før er brugt til et andet Monument. Det Hele skal have kostet 2900 Rdlr. og ligner meget en Liigvogn. Ingen kun nogenlunde reel Gade fører til samme.

Dampskibet gaaer endnu dagligen til Harburg og tilbage. Til Overfarten, som regnes for en Miil, behøves, efter Omstændighederne, een til tre Timer. Dækkets Indretning er meget beqvem, baade for Passagerer og til Vogne og Heste. Disse trækkes, uden mindste Besværlighed, fra Broen paa Skibet. De tvende Kahyter ere saa daarlig vedligeholdte, at hverken Dør eller Vinduer kunne lukkes, og alligevel er der en fordærvet Luft. Da Fartøiet har kun et i Midten anbragt Vandhjul, saa kan det, endog ved stærk Sidevind, let styres. Seilet er lidet og gjør ingen synderlig Virkning. Kjedelen er af smeddet Jern, og forsynet med en kegledannet Ventil, som aabner sig af sig selv, saasnart Dampen bliver for stærk, saa at den ikke kan springe. Desuagtet er der dog Mange, som ikke have Mod nok til at gaae ombord. Til den Harburger Postvert betaler Dampskibets Eier dagligen 5 Mk. Lybsk. Indtægten har undertiden været 50 Rdlr. i en Dag; en anden Gang ikke 10 Rdlr. Besætningen er ialt 5 Mand. Farten vedbliver indtil Isen forhindrer samme; dog kan en stærk Taage ogsaa en enkelt Gang være hinderlig. Maskineriet skal have kostet 20,000 Rdlr., Skibet med øvrige Tilbehør 9000 Rdlr.

Det meget store Sygehuus, som bygges ved den mod Lübeck vendende Port, ventes i næste Aar at blive færdig. At det vil blive lige saa nyttigt som skjønt, er ei at tvivle om.

Contrasten imellem Hamborgs elegante udvendige Udseende med dets Indvortes, vanziret med saa mange fæle, krumme, smalle Gader, foraarsager en yderst paafaldende Forskjel. De skumle gamle Fæstningsporte ere forsvundne. Meget smagfulde, brede og godt broelagte Veie ere fremkomne. Dette, saavel som Portspærring, isteder for den før brugelige Lukning (i de korteste Dage allerede Kl. 4), bidrager meget til at forebygge Trængsel. Nærmest Byen er anlagt en Mængde Alleer for Fodgjængere, af tilstrækkelig Brede, med Grøvter ved Siderne. Grunden er belagt med sønderslaaet Gruus af de i Krigen ødelagte Huse,

hvilket er meget haardt stampet med Jomfruer; paa dette er fyldt grovt Sand; men da Midten af Veien ikke tilbørlig bliver forhøiet, saa bliver den om Vinteren, især naar Sneen begynder at tøe op, næsten ufremkommelig. De Træbuer, som bruges ved de franske Veianlæg, for derefter at bestemme Afrundingen, sees her aldrig. En Mængde arbeidsomme Fattige finde herved den største Deel af Aaret deres Udkomme.

En botanisk Hauge er under Arbeide. En Indretning, der meget svarer til Tidens Aand, da Liebhaberie til fremmede Planter tager stedse til.

Billedhuggerie ligger reent i Dvale, naar man undtager nogle smagløse Gravminder af Sandsteen. Derimod fortjene duelige Decorationsmalere mange Penge. Overalt har denne Konst ogsaa i Altona hævet sig. Flere Liebhavere have ved den sidste Udstilling viist gode Malerier af deres Arbeide.

I Henseende til Equipager har Luxus taget af. De Fornemme kjøre med to, sjeldent med fire Heste, med en eneste Tjener, som enten sidder hos Kudsken eller i en beqvem Agestol med Fjedre bag Vognen. Forridere, Løbere, Jægere o. s. v. sees ikke mere.

Ridende Damer seer man sjeldent, og endnu sjeldnere Herrer med Overkjoler af rødt- og hvidtærnet skotsk Bomuldstøi, hvoraf jeg hidtil kun har seet et Exemplar. Et godt Hjelpemiddel til at erhverve sig Publicums Opmærksomhed for Folk, der ellers ikke have noget Fortrinligt.

Smagen for Musik tager til. Ogsaa i Altona hører man gode Concerter i Museum og et andet Local, hvorved imidlertid Hamborger Konstnere ikke vel kunne undværes.

Paa to Theatre i Hamborg gives bestandig Forestillinger; det største er altid fuldt. Et tredie skal bygges. Selv paa Hamborgerberg er et Theater, dog af maadelig Beskaffenhed. Comoediehuset i Altona bliver derimod næsten aldrig brugt.

Det plattydske Sprog tales nu kun af enkelte Gamle, og ellers kun af den laveste Folkeclasse. Kjøbmænd, Haandværkere, Tjenere, Stue- og Barnepiger tale bestandig Høitydsk, hvilket fordum selv rige Kjøbmænd holdt for uvenskabeligt

og affecteert fornemt. Nu derimod er fornemme Folk, Lærde og Handelsmænd, som nu have antaget en finere Dannelse, i selskabelig Omgang mere sammensmeltede.

En Kornmølle paa Hamborgerberg drives af en Dampmaskine; dog betaler det sig ikke, undtagen naar baade Vind og Vand mangler de andre Møller, hvilket sjeldent er Tilfældet.

De fleste Lyststeder ere efter Krigens Ødelæggelse smukkere opbygte end de afbrændte vare; dog er endnu nogle øde Tomter tilbage. Paa Hamborgerberg derimod ere Sporene af Rædselstiden under den store Nation, meget kjendelige endnu.

I Altona bygges ved en Udkant af Byen, paa et roligt, landligt Sted, et Huus for fattige udlevede Folk og ulægelige Syge, som er meget hensigtsmæssigt. Den bedste, men vanskeligste Indretning ved et Fattigvæsen, at give de Fattige Arbeide og Føden in Natura, mangler her. I Kiel og Glückstadt er man i den Henseende heldigere. Om Fattigcolonien Friedrichsgabe forbeholder jeg mig at give det danske Publicum en Beretning, saasnart Udfaldet nogenlunde kan bedømmes. Foreløbigen vil Noget herom forekomme i Schlesw. Holst. Provinzialberichte.

Skatterne bestaae i Hamborg fornemmelig i Grundskatten og Consumptionen, hvortil endnu kommer 1 og 2 PC. Told paa Varers Ud- og Indførsel, Brandcontingent og Fattigpenge. Da Consumptionen er meget betydelig, saa er den Fattige, der sædvanlig har flere Børn end den Rige, for meget betynget. Men han lægger ikke Mærke dertil, fordi han betaler den indirecte, daglig og i smaa Portioner. Det forhadte Udpanten for Skatter undgaaes. Grundskatten, der vistnok sikkrest træffer den, som har Evne at betale, er saa betydelig, at et Vertshuus, Elb-Pavillon, betaler aarlig 1000 Mark, og endda er Eieren pligtig at bortrydde baade Hauge og Huus, saasnart Magistraten vil benytte Pladsen paa anden Maade. Samme Vilkaar er en Mængde Huse, som staae paa Byens Grundeiendom paa Hamborgerberg, underkastede.

v. Schultz, Capitain.

Blandede Efterretninger.

Bemærkninger udaf W. E. Parry's Reise.

Da Capit. W. E. Parry skulde, paa hans Reise til en vestlig Gjennemfarts Opdagelse, overvintre i Ishavet, indførte han, til Kjedsomhedens Fordrivelse, adskillige Forlystelser ombord paa Skibet Hekla. Den første var at give smaa Skuespil, hvori han selv havde Roller. Dernæst blev der, under 3 Maaneders uafbrudt Nat, udgivet en Skibstidende, under Titel af North Georgia Gazette and Winter Chronicle, hvis Redaction Capit. Sabina paatog sig, men hvortil begge Krigsskibenes Officierer leverede Bidrag, og som nu i London udgives i Trykken. Ogsaa oprettedes, strax efter Ankomsten i Winter-Harbour, et Observatorium, 700 Yards Vesten for Skibene. Allerede i Slutningen af September var Vandet saa stærkt frossent, at man ikke, uden stor Møje, kunde nedramme Pæle, paa hvilke det Huus, hvori de mathematiske Instrumenter skulde gjemmes, opførtes. I Middagsstunden var det sædvanligen to Timers betydeligt Daggry, og selv paa de korteste Dage kunde man ret mageligen spadsere, og læse i en Bog, der var trykt med Sølvstiil, især naar den blev holdt mod Sønden. Hvad der opvakte stor Forundring, var den overordentlige Lydeligheb af Tonerne i den stærke Kulde. Man kunde høre Spadserendes Samtaler i en Miils Afstand ganske tydeligen. Den 11te Febr. hørte Capit. Parry nogle ved Stranden spadserende Matroser, der endog vare over en Miil borte, synge. Samme Dag lagde man Mærke til en anden Virkning af Kulden. Paa en Vandring bleve tre af Officiererne, da de allerede vare to Mile borte fra Skibene, pludseligen overraskede, paa Læsiden, af en Røglugt, der var saa heftig, at den nær havde betaget dem Aanden. Men da de kom noget videre, var den ganske forsvunden. Denne Omstændighed beviser, i hvilken Frastand fra Skibene Røgen, som Kulden ikke tillader at opstige, trækker sig horizontal fremad. Nærved de yderste af de Øer, som det Indløb, der 1818 fik Navn af River Clyde, er besaaet med, kom 4 Canoter dem roende i Møde. Paa disse fandtes 4 Mand af de her boende Eskimoer. De nærmede sig med stor Dristighed, og kom ombord, uden at røbe mindste Mistanke. Den ene lod til at være over 60 og de andre 19 til 30 Aar. Neppe havde man faaet deres Baade i Sigte, førend de opløftede et lydeligt Skrig, som de, da de vare komne paa Dækket, fortsatte, og tilkjendegave derhos deres Forundring og Fornøjelse. Saa ofte man forærede dem Noget, eller noget kun syntes dem nyt eller beundringsværdigt, udtrykte de deres Glæde ved høit Skrig og gjentagen Hujen, som de vedbleve med, indtil de vare ganske aandeløse, og var ledsaget af en Hoppen, som de holdt ved med i eet eller flere Minutter. Selv den Gamle hoppede ogsaa; denne havde et godt Nemme; ved at vise ham Portraitet af en Eskimo, gjorde man ham det begribeligt, at Lieuten. Brechy ønskede ligeledes et Conterfei af ham, og han satte nu temmelig roligen en heel Time paa en Stoel; men rigtig nok maatte man give ham Foræringer, for at formaae ham dertil. Af de yngre tilhandlede man sig Klædebon, Harpuner og Hvalfiskebeen; men skjøndt de viste stor Redelighed, forstode de dog tillige at prutte; tilbød man dem f. Ex. en Kniv, saa tøvede de, førend de vilde samtykke, indtil de saae, at man ikke vilde give en høiere Priis, og erklærede sig da med eet tilfreds. De gade gjerne eftersnakke visse engelske Ord; de vare ude af sig selv af Glæde, da man holdt dem et Speil for Ansigtet, og vedbleve at hoppe og huje derved over et Korteer. Den Gamle smilede vel ogsaa derved, men kun et Øjeblik, og lagde mere Mærke til, hvorledes de engelske Matroser aabnede et Kar med Kjød. I det Hele ere Eskimoerne smaae af Vært, omtrent 5 Fod 4½ til 5 Fod 6 Tommer. De yngre vare pluskjæftede, glatte af Hud, meget mørke af Ansigtsfarve, havde hvide Tænder, smaa Øine, bred, men ikke meget flad Næse, sorte, stride og glindsende Haar, paafaldende smaa Hænder og Fødder. De fuldvoxne Fruentimmer holdt 4 Fod 10 Tommer indtil 4 Fod 11 Tommer. De to yngste havde meget regelmæssige Ansigtstræk; Huden var klar og aldeles ikke mørk; Øinene vare smaa, sorte og fulde af Ild; Tænderne smukke og regelmæssige, og endskjøndt Ansigtets Form ligeledes var rundt og oppustet, og Næsen noget flad, saa vare disse Qvinder af Udseende, endog efter europæisk Begreb, ret tækkelige. Haaret var kulsort og hang flagrende ned ad Skul-

drene, oventil paa Issen zirligen sammenbundet. Den yngste besad en naturlig Blyhed, og udmærkede sig fra de øvrige derved, at de vare tattoverede. Disse Eskimoers Telte eller Sommerboliger bestaae af Robbehuder, udbredte over opreiste Stange, især over et i Midten staaende 14 Fod høit Hvalfiskebeen. Teltets Længde er 17, Brede 7 til 9 Fod. Den smalleste Deel er ved Døren, den bredeste bagved, hvor de sove. Deres Seng er tildeels beredt af Andromeda tetragona og optager omtrent en Trediedeel af det Hele.

I det Hertugelige Palads i Parma gjemmes i den øverste Etage en Deel Sager, der have hørt til den forrige Keiserinde af Frankrigs Toilette, og forevises af Betjenterne. De smukke graske Borde med tre Fødder, overfyldte med Vaser og Skaaler, ere af Or-Molu (Malerguld), og det ualmindelig lange Speil af eet Stykke Glas, ganske indfattet i dette kostbare Material. Over Speilet findes i Rammen en fortræffeligen udarbeidet Gruppe, forestillende Keiserinden ved hendes Toilette, samtalende med Keiseren, der bøjer sig over Ryggen af hendes Stol. Barnet sidder paa hendes Knæ. Portraiterne ere meget lignende. Nær ved Toilettet staaer den forrige Konge af Roms Vugge, som Staden Paris havde foræret Keiserinden. Den er af Perlemor, indlagt med Guld; Madratsen af hvidt Atlas, og Puderne fyldte med Edderduun. Omkring Vuggen ligge andre smaa Ting af det prægtige Svøbetøi, og ved Siden af samme en liden udstoppet Hund, en Foræring fra Napoleon, der havde foraarsaget saavel Moderen som Barnet megen Glæde, og da den døde i Italien, blev opbevaret paa denne Maade. Paa hver Side af Sahlen staae Kister oven paa hverandre, overtrukne med rødt Saffian, med Guldrande, hvoraf hver har den Indskrift: "Fra Hans Keis. Kongel. Majestæt til Keiserinden", og andre havde særlige Paaskrifter, f. Ex. Halv-Toilette, stort Toilette, Cachemires &c. De ere alle tomme. Forevisningen af disse Sager betales altid særskilt og udgjør en Tilvæxt i Tyendets sædvanlige Løn.

Paa sin mageløs pragtfulde Kroningsreise til Mailand kom Napoleon ogsaa igjennem Pavia (1805) hvor han besøgte Universitetet. I den første Classe spurgte han en Yngling: Hvori er Søvnen forskjellig fra Døden? men betjente sig,

istedet for det italienske Ord Sonno, af Somiglio, som han havde dannet efter det franske Sommeil. Det unge Menneske kom i Forlegenhed, og kaldte paa sin Lærer, som imidlertid ikke var mindre forlegen. Denne indlod sig i en udførlig Afhandling om Døden, indtil Napoleon mærkede, at man ikke havde forstaaet ham, og at Metaphysikeren fremførte urimelige Ting. Keiseren ilede bort fra ham med det halv lydt udtalte Ord Bêtise, og ind i en anden Classe.

St. Lorenz Kirke i Genua er berømt for sin Sagro Catino, et Fad, der, efter Foregivende, skal bestaae af en eneste fuldkommen Smaragd, og være det samme, som Frelseren nød sidste Gang Nadveren af. Korsfarere havde taget det ved Cæsarea, og ved Byttets Deling tilfaldt det de Genuesiske Korsfarere, som siden efter pantsatte det for 9500 Lires. Efterat det var indløst og atter hensat i Kirken, blev det offentligen udstillet, men under en Mulct af 1000 Ducater forbød man at berøre det med en Diamant. De Franske bemægtigede sig samme, og lod det chemisk undersøge af Nationalinstitutet i Paris, der fandt at det var af simpelt grønt Glas. Ved Restaurationen fordrede og erholdt Victor Emanuel det tilbage. Han lod det henbringe til St. Lorenzkirke, og Folket fik nu paa ny den officielle Forsikkring, at det var det samme Fad af Smaragd, som Dronningen af Saba, blandt andre Klenodier, havde foræret Kong Salomon, der lod det nedlægge i Templet.

Kjøbenhavns Børs, d. 9 November.

Cours. Hamb. 2 M. 255, a vista 258. Spec. 261. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 11ß. Obligationer (med Renter fra 11 Juni 1821) 74½ a 75. Nationalbank-Obligationer (af Laanet den 4 Februari f. A.) 95½ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 124½ Rbd. Sedler pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbanksedler 13. Svenske Sedler 61ß. — Disconto 6 pC.

Rettelse.

I forrige Numer, P. 1422, Lin. 19 og 30, for: Machbeth læs: Macbeth.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 91.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 13 November 1821.

* * *

I dette Blads No. 87 findes indført en Efterretning om det Passerede ved den extraordinaire Generalforsamling i det asiatiske Compagnie, som er bleven holdt den 25 f. M., og som angik det Spørgsmaal: om en Expedition directe til China næstkommende Foraar skulde gjøres eller ikke? Efterat Udfaldet af Anmelderen er anført, udtrykker samme sig saaledes: "Nærværende Anmelder hælder til de sidstes Mening" (til dem, som har lagt Nei i Ballotteermaskinen); "thi uagtet der er vundet 35,000 Rbdlr., saa udgjorde disse dog kun ¼ Part, og det er ikke sandsynligt, at der paa de levnede Theer ved næste Auktion vil kunne vindes saa meget, som paa de først solgte, da de Kjøbere, der ønskede nye Theer, nu for en stor Deel ere tilfredsstillede. Man kan derfor ikke overbevise sig om Fordelen af en ny Expedition, saalænge de med den forrige ankomne Varer endnu ere uafsatte." Jeg har ligeledes lagt Nei i Ballotteermaskinen, men af andre Grunde, nemlig: i Fjor sammenkaldte Directionen d. 7 Decb. Interessenterne til en extraordinair Generalforsamling, for at bestemme om en Expedition til China skulde foretages i Foraaret d. A., i Aar skete det den 25 Octbr.; var det tidsnok i Decbr. f. A., hvorfor ikke ligeledes i Aar? Indvendingen: at det var nødvendigt at tage en Bestemmelse i Henseende til Provisionens Anskaffelse og mere; Frygten for: at naar Interessenterne ikke bestemte, at en Expedition til China skulde foretages til Foraaret, vilde Private faae Tilladelse at udrede en Expedition, og Compagniet tabe sin Enerettighed; Sætningen: at naar Compagniet vilde have Octroy, saa maatte det ogsaa være virksom. Alt dette, saavel Anmelderens, som de øvrige Bemærkninger, vil ieg besvare saaledes: At der ikke burde sælges mere end ¼ Deel af den chinesiske Ladning i Aar, har jeg i min paa Tryk udgivne Forslag og Opfordring til Medinteressenterne, ved Skibets Ankomst i Juli d. A., tilraadet, og det derfor, nemlig: formedelst den store Tørke, som i China har været i Aaret 1820, hvorved de fleste Theetræer ere blevne bedærvede, og var een af Aarsagerne, hvorfor Skibet Christianshavn fra 21de Sept. 1820 til 18de Jan. 1821 har ligget ved Canton, da der ei vare saa mange gode Theer i Omegnen, som udfordredes til Ladningen, men maatte først forskrives og frembæres flere end Hundrede Mile derfra; gode Theer ville altsaa sandsynligviis stige i Priis, ligesaavelsom Indigo; hvad den overmaade Væde har foraarsaget i Ostindien paa Indigoplanten, har Tørken foraarsaget i China paa Theetræerne, og kan have Følger i nogle Aar. Naar nu ingen Indsigelse fra Interessenterne var skeet, at der ikke maatte sælges mere end ¼ Deel i Aar, saa havde formodentlig det Hele været solgt, ligesom Indigoen, med den Bemærkning: den første Fordeel er den bedste; men man havde ogsaa i 2 Aar havt tomme Pakhuse at paaberaabe sig. — At

sørge for Anskaffelsen af Provision og mere, — skal vel være Piastre, — har ingen Iil; Skibet og hvad dertil hører, er i fuld Stand, Cargaison til Befragtning er liggende og betalt; Provision kan anskaffes i mindre end 4 Uger; man burde følge de Privates Oekonomie ved Udredningen, disse lade intet Qvæg slagte til Reisen, da saltet Kjød og Flesk til alle Tider er at faae, og det for ringere Priis; holder det sig for de Private, som Erfaringen har viist, holder det sig vel ogsaa for Compagniet, og man undgik derved onde Menneskers Omdømme. Penge at betale Piastre med, er Compagniet i Besiddelse af, uden at gjøre enten Laan eller at tage paa Credit, og altsaa kunde bringes tilveie i mindre end to Maaneder. At Private skulde faae Tilladelse til at udrede en Expedition til China, naar Interessenterne ikke bestemte een til Foraarer 1822 i October d. A., og derved tabe sin Enerettighed, er dog vel for meget sagt. Hs. Majestæt har i Reskriptet af 31 August 1808 ikke allene lovet og tilsagt at fornye Octroyen, men endog forsikkret Interessenterne om flere Handelsfordele end forhen. Private kunne dog ikke udrede nogen Expedition førend til Foraaret 1822, som er den rigtige Tid, naar ingen Mellemreiser skal gjøres, og disse Mellemreiser ere altid usikkre paa Fordeel, men derimod udsat for 6 Maaneders Tab af Proviant, Hyre og mere.

Paa disse Grunde har jeg lagt Nei, da intet andet Spørgsmaal skulde afgjøres, og ingenlunde derved villet, at Compagniet skulde være uvirksomt, da jeg med Flere ansaae det at være tidsnok at tage Bestemmelsen, saasnart Octroyen faaes, som efter Forlydende endnu kan forventes i Aar.

Jeg har i det Foregaaende sagt, at Compagniet burde følge de Privates Oekonomie, og at Oekonomie og Besparelser for dette dybt nedtrykte Handelsselskab, i alle muelige Grene er høist nødvendig, vil vel ingen nægte. Men der findes dog en stor Modsættelse mellem hiint og disse. Compagniets Etat er ved Pengevæsenets Forandring, lig de Kongl. Embedsmænd, gaaet fra den i Conventionen bestemte Gage, over fra Daler til Daler S. V., siden til r. S.; og ligeledes som hine faaet 25 pC. Gratiale, og dog blive Interessenterne, som i 13 Aar intet have faaet, uden 2 eller 3 Gange om Aaret en Kop Theevand, endnu stundom belastede med Gratialer og Godtgjørelse for Tab af fordum havte Emolumenter (Sportler). Ja, de Farende faae ikke blot Gagen og Førings-Douceuren Daler for Daler i r. S., men de faae endog 60 pC. Tillæg, medens nogle af de Private nu omstunder give deres Personale ikkun det Halve af deres fordum havte Gage i Sedler. Jeg kjender eet af de første Handelshuse, hvis Bogholder, Skibsbygmester, Reebslagermester og Equipagemester forhen havde aarlig fra 600 til 1000 Rbdlr. Sedler, men aldrig have nydt Gratiale, og siden Mai d. A. ere blevne satte paa halv Gage.

Besparelsen bør, efter min Formening, ligeledes skee ovenfra; hvortil skal Compagniet, i disse handelsløse Tider, have fire Directeurer, hver med 1000 Rbdlr. r. S. aarlig i Honorarium (Løn)? Tvende vare nok, naar man tilstedede Compagniets Secretair, Hr. Commerceraad Mourier, en Mand, som i nogle og Tredive Aar har tjent Compagniet, og, jeg troer ikke at sige for meget, som kjender alt, fra det Største til det Mindste, nøjest og bedst, Stemme i Directionsforsamlingen, og at være daglig administrerende Directeur, dog at ingen Forhøjelse i Gagen skete, forinden Compagniet kom i større Virksomhed, og at han fremdeles vedblev at besørge Secretariats-Forretningerne. Ligesaadan med Revisorerne: hvortil trende? I 14 Aar har der ikke været mere end $2\frac{3}{4}$ hjemkommende og 2de udgaaende Skibsladninger at revidere, som i de tvende paafølgende Aar ikke blive mere, foruden den Revision, som enhver Huusfader kan gjøre selv, og dette har kostet Interessenterne i disse 14 Aar, 500 Rdlr. D. C., S. V. og rede Sølv 21,000 Rbd. Een var nok, og i fornøden Tilfælde kunde Compagniets Archivarius være Medhjelper (om han ikke har været det forhen), dog under samme Vilkaar, som forhen om Compagniets Secretair er yttret.

Her venter jeg Svaret: Det er saaledes i Conventionen bestemt, og forinden en ny Convention kommer og bliver antaget af Interessenterne, kan ingen Forandring finde Sted. Ja! naar det er saaledes, saa vil Hr. Generalconsul Tu-

teins yttrede Frygt gaae i Opfyldelse, nemlig: "at Compagniet ganske conventionsmæssig vil ringe sig til Graven".

Nationalbanken, det Classenske Fideicommis, det Reiersenske Fond o. fl. udgive hvert Aar deres Regnskab paa Tryk; det asiatiske Compagnie ikke; hverken den aarlige Ballance, den treaarlige Evaluation (Vurdering), eller det, som i Conventionens 173 §. er bestemt; intet! hvilket sidste ikke i 20 Aar er efterlevet.

I Generalforsamlingerne, hvor Ballancen og Evaluationen bliver fremlagt, er det ikke mueligt at læse samme, eller at faae et rigtigt Begreb derom, mindre at kunne conferere (sammenligne) det med de forrige Aars fremlagte; thi imellem et Antal af henved 200 Mennesker (berettigede eller uberettigede, da ingen behøver at bevise sin Rettighed at komme der hos den ved Døren staaende Karl), naar enhver kun behøvede en halv Time til Gjennemlæsning, udfordredes en Tid af mere end 4 Dage og Nætter. Vel siger bemeldte §., "at enhver Interessent, enten han har Stemme eller ikke, er berettiget, paa Bogholdercomptoiret at efterlsee og tage Copie af Generalforsamlingernes Resolutioner"; men hvor tidt gaaer man ikke forgjeves? og naar der er flere i samme Anledning, hvad da? Og de Interessentere, som enten ikke kunne komme eller ere fraværende i Provindserne, maa lade sig nøie med en saa ufuldstændig Fortælling, som de Tilstedeværende kunne give. For nogle Aar siden foreslog jeg for Directionen, at endeel af det Anførte maatte trykkes; men det er af den bestandige Commission bleven nægtet, paa Grund af: at det kostede for meget!

Om alt dette Anførte og mere, som i sin Tid skal fremkomme, om Gud sparer mig Livet, har jeg talt med gamle hæderlige Medinteressentere, som ikke blot mundtlig, men skriftlig have bifaldt det og lovet Understøttelse, vel forstaaet, naar det kan skee ved Ballotteringen; men ved Opfordring om virksom Deeltagelse har jeg befundet dem at være besjelede, for at bruge Hr. Procurator Bjerrings Ord, "af ussel Menneskefrygt".

J. C. Engelhardt.

---

* * *

I Anledning af de forskjellige Anmeldelser, min bortreiste Broder betræffende, meddeles disse Linier fra et krænket og blødende Broderhjerte.

Elskede Broder! Saa er Du da, om man skal tro Aviserne, indsluttet som en Misdæder! Under samme Tag, som Tyven, Røveren, Bedrageren! Og hvad er Din Brøde? At Du af inderlig Følelse for Dine lidende Brødre er bleven en Sværmer; at man paa Niddingsvis har bedraget Dig; at Du i det Øieblik, Du saae Dig styrtet og Nedrigheden sejre, dog ufortrøden, fortsatte Din Pillegrimsvandring, visende Verden, at det ej var Guldet, der lokkede Dig; at Du var forladt og fattig, og ej som Himmelens Fugle kunde finde Din Næring paa øde Veje, med mindre Nogen rakte en hjelpsom Haand til Dig, der saa gjerne vilde lade Livet for de Betrængte.

Saadan var den Brøde, hvorfor Du indsluttedes i Fængsel, i et vanærende Fængsel. Imidlertid lader enhver Sag sig see fra tvende Sider. Den kolde Mængde betragter Dit Forehavende blot som Daarekistens Foster, som Stof for Aviser og Comedier; og udbryder i Skoggerlatter. Anderledes betragter Sagen en øm Fader og en elskende Broder: Vi skue Dig med Græmmelse som en Ulykkelig, over hvem Niddingsdaad har sejret; vi begræde, at Skjæbnen ranede Dig fra os i dit Livs haabefulde Vaar. O, at Dit Fængsel ej var fjernt fra mig! Med den, hvem Verden har fordømt, vilde jeg ikke skamme mig at dele denne Fordømmelse. Uagtet indsluttet blandt Lastens nedrigste Tjenere, skjøndt vansmægtende under Forhaanelse, vilde jeg dog dele med Dig Vanddrik og Brødbid, og sige til mit Indre: See dette er Lønnen for en følende Broder, for en Menneskeven.

Lad Verden længe nok mistyde mig! Ligemeget — Ondskab, den sorteste Ondskab har røvet mig en elsket Broder; Forfattere af Døgnblade have haanet ham i de meest krænkende Udtryk, skjeldet ham for en Bedrager, og omsider har man, fordi han var ulykkelig, kastet ham i Fængsel paa den meest vanærende Maade. Da Verden ansaae ham for en Bedrager, da lod den ham gaae uantastet, og i det Øjeblik han retfærdiggjør, at han

ikke er det, vanærer den ham paa den skrækkeligste Maade, for alle Menneskers Øjne. Er alt dette verdslig Viisdom, o! da lad mig længe nok blive et Lem af Daarekisten; thi da synes denne næsten kun at være den eneste Tilflugt mod Nid, Vold og Rænker. Ja, inderlig elskede Broder! Lad alle Letsindiges Tunger udruste sig med Gift imod Dig! Lad alle Døgnblade besudle Dit Rygte; Din Broder skal man dog ikke afvende fra Dig! Jeg kjender Dig fra Barndommen: for mig staaer Du og Din Vandel reen som det første Menneske, Gud skabte. Lad ikkun aldrig nogen Trængsel eller uforskyldt Vanære beplette Dit Hjerte! Og jeg tilhører Dig i Livet og i Dødens sidste Aandedrag.

J. G. Clod,
Adjunkt ved den lærde Skole i Nakskov.

(Indsendt.)

I dette Blads No. 94 og 95, afvigte Aar, fremsattes nogle Forslag, sigtende til at afvende den over Grundejerne og deres Creditorer svævende Fare, Ejendomsværdiens alt for pludselige Synkning, hvilket formeentes at kunde forebygges ved Oprettelsen af et Laanefond, grundet paa gjensidig Garantie. Af den Taushed, der siden har hvilet over dette Æmne, sammenholdt med de offentlige Tidender, sluttes, at det er befundet lettere at overhugge, end at opløse denne Gordiske Knude, hvilket sidste ingen synes at driste sig til at forsøge. Imidlertid ere dog Opløsningsmidler paatænkte og satte i Værk, i andre Lande. Fra Posen, i Vestpreussen, skrives under 24 Juni: "Vort Storhertugdømme er nu bevilget et Distrikts-Creditsystem, forsynet med et Amortissationsfond, og den Kongelige Bank, saavelsom flere offentlige Casser, have erklæret sig beredvillige til at modtage deres udestaaende Fordringer, i Pantebreve. Det er at formode, at endnu flere Hypotek-Creditorer ville efterfølge dette Exempel, da Creditsystemet indeholder saa tilstrækkelig Sikkerhed". — Ved at anmelde en saadan Indretnings Tilværelse, hvis Savn torde være lige saa stort her, som andensteds, ønskes, at samme maatte vorde modtaget med saamegen velvillig Opmærksomhed, og tillige finde saamange Velyndere og Efterlignere, som de fleste andre fremmede Opfindelser.

De af forskjellige Ejendomessalg sig dannende forandrede Forhold imellem Creditor og Debitor, giver Anledning til følgende Betragtninger: Hvor ubestridelig Ret, Udlaaneren, som overdrager sit Erhverv til Laantageren, end har, til at erholde samme tilbage efter lovlig Varsel, saa kaldes sædvanlig den Creditor, som ved at opsige sin Debitor den laante Capital, tvinger denne til, a tout prix, og med Tab at sælge sin Ejendom, en haard Mand, uden at betænke, at hiin dog kun tilbagefordrer, hvad der virkelig er hans, og hvortil Omstændighederne desuden kunde tvinge ham. Et vist Baand eller en gjensidig Interresse, forener, saa at sige, Creditor og Debitor; men denne adskilles, saasnart Mellemaarsager sætter den borgerlige Velfærds Tilintetgjørelse, "Execution og Udlæg", i Virksomhed mod Creditor, saavelsom mod Debitor. Naar, f. Ex., et Huus, ved tvungent Salg, sælges for $\frac{1}{3}$ Deel af Brandforsikringssummen, denne, som stedse har været anseet for Ejendomsværdiens Minimum, og hvorefter offentlige Afgivter ydes, saa følger heraf, at flere Panthavere let kunde miste al deres Velfærd ved et eneste Huussalg, og dette Tab, maa have høist skadelig Tilbagevirkning paa andre, med hvem disse staae i Forbindelse.

Adskillige offentlige Indretninger, saasom Banken og Assurance-Compagniet, ere, følge Octroyer og Privilegier tillagte betydelige Rettigheder; men de grunde sig dog paa, og hænge aldeles af Eiendomsværdien, til hvis Bevarelse, disse Instituters store Indflydelse maa kunne medvirke. For ikke at komme i en for Panthaveren skadelig Collision, var det maaskee ønskeligt, at Bankrenten og Brandpræmien søgtes i de Vedkommendes rørlige Gods, i hvilket ingen Pantsættelse burde have Fortrinsret, før dette Krav var fyldestgjort.

De fleste Næringsveie lide under Handelens Standsning og forandrede Retning, og de lave Sædepriser trykke Landmanden; men dette er et forbigaaende Onde. Paa denne Grund, at ville overlade Eiendomsværdien ganske til sin egen Skjebne, eller taale, at denne sank til den Punkt, hvorpaa den stod for et halvt Sekulum siden, var at fælde Tilintetgiørelsesdom over en stor Mængde

brave Familiers Velfærd, og at overlevere den, i vor paa Omveltning, saa rige Tidsalder, saameget formindskede Privatformue, aldeles til Sammenhobning i Enkeltes Hænder, af hvilke Samfundet, naar det behøvedes, maaskee havde lidet Gavn, og slet ingen Støtte.

Indenlandske Efterretninger.

I Søndags, den 11te November, høitideligholdtes Hs. Excell. Hr. A. W. v. Hauchs, Ridder af Elephanten, Overhofmarskal, Ordenscantsler ꝛc., 50de aarige Embedsjubilæum ved en stor Dinée paa den Kongel. Skydebane udenfor Vesterport. Selskabet bestod af over 250 Personer, hvoriblandt Statens høieste Embedsmænd, og Festen forskjønnedes ved en Tale af Professor og Ridder H. C. Ørsted, hvori især den ved samme Hædredes Fortjenester af Videnskaberne skildredes. Efter Bordet var et glimrende Bal, der varede til langt ud paa Natten. — Hs. Excellence er født i Kjøbenhavn den 26de September 1755, og Hans Fader var General-Lieutenant Andreas v. Hauch, Commandant paa Cronborg. — I Videnskabernes Rige har han paa det hæderligste udmærket sig ved sit classiske Værk: Begyndelsesgrunde i Naturlæren, 2 Dele, Kbh. 1795—96, anden Gang oplagt 1798, og oversat baade paa Svensk og Tydsk, saavelsom ved sine ypperlige physiske Afhandlinger i Videnskabers Selskabets Skrifter, nyt Bibliothek for Physik, Skandinavisk Museum ꝛc. Man kan med Føie kalde ham Danmarks Buffon; thi hvad denne var for Frankrig, som Naturhistoriker, det er Hauch for vort Fædreneland som Physiker. I en Række af Aar har han været Chef for Theatret, Capellet og Konstkamret, og hvad disse Instituter have vundet ved hans Bestyrelse, er almindelig bekjendt.

I denne Tid har forladt Pressen: Om den indbyrdes Undervisnings Væsen og Værd, ved P. H. Mønster, Amtsprovst og R. af D., og J. Abrahamson, Divisions-Adjutant, R. af D. og den franske Æreslegions-Orden, 1ste Deel, 650 S. stor 8vo. — Denne første Deel afhandler i 6

Capitler den tidligere Brug af den indbyrdes Undervisning; dens Historie i Engelland, Frankrig og de andre europæiske Stater; fremdeles i de fire andre Verdensdele; dens Anvendelse i Undervisning i Geographie, Historie og Mythologie, Grammatik, og de levende saavelsom lærde Sprog o. s. v. Resultaterne af den indbyrdes Undervisning ere: Engelland fremviser over 3000 Skoler, som have virket til Nytte for flere end 1 Million Mennesker; Frankrig har 2000 Skoler, hvori undervises 500,000 Mennesker. I Schweits, Nederlandene, Sverrig, Norge, Rusland, Polen, Italien, Spanien og Portugal ere 150 Skoler, og regnes dertil de, i hvilke den er indført for at lette og forbedre, da er der over 600, som have virket til Gavn for over 150,000 Mennesker. I Asia (nemlig i Ostindien, Ceylon, Sumatra, Isle de France, Bourbon) ere over 1000 Skoler, ved hvilke Gavn er virket over for 200,000 Mennesker. I Africa (paa Senegal, Sierra Leone, St. Helena og Cap) er 50 Skoler, der have arbeidet for flere end 20,000 Mennesker. I America (i Canaderne, de forenede Stater, Buenos Ayres, Carracas, de danske vestindiske Øer, Dominique, Eustatius, Martinique, Antigua, paa Bahama og Hayti) er 400 Skoler, der have virket over for 125,000 Mennesker. I Australien (i New-South-Wales og paa Otaheiti) ere omtrent 10 Skoler, der have virket til Gavn for 5,000 Mennesker. — Betænker man, at det er ene i Engelland, hvor den allerede i en Række af Aar har været indført, og at den i al den øvrige Deel af Verden har virket, deels kun i 4—5 Aar, deels kun som Prøveanlæg, saa forbauses man billigen ved at erfare, at flere end syv Tusinde Skoler have virket til Nyttt for to Millioner Mennesker. — Den 2den og 3die Deel af Værket kunne ventes snarest muligt.

Det i No. 89 af Skilderiet omtalte Gaasetaarn i Wordingborg har Kong Waldemar Atterdag ladet opføre omtrent i Aaret 1364. Navnet har sin Oprindelse af en Guld Veirhane, i Form af en Gaas, som Kongen havde ladet anbringe der, for at betegne, at de i den Tid saa mægtige hanseatiske Kjøbmænd, for hvilke dette Taarn var bestemt til Fængsel, i Krigen lignede Gjæs, der vel kunde skrige og snaddre i Vandet, men ellers

ikke gjøre ham nogen Skade. Da Hansestædernes Tal var 77, saa gjorde Waldemar følgende plattydske Epigram over dem:

Seven un Seventig Hänse
Seven un Seventig Gänse
Biten mi nicht de Gänse
Saa frag ik ok nicht na de Hänse.

Taarnet er en Levning af det berømte Slot, hvor Waldemar den Anden døde 1182, og som Waldemar Atterdag beboede indtil han omsider byggede Gurre. Slottet var allerede i hans Tid 200 Aar gammelt. Mærkeligt er det, at der endnu i A. Hvidtfelds Tid fandtes i Abildhaugen ved dette Slot en Brønd, som Kong Waldemar badede sine Fødder i, da han led af Podagra, der blev hans Helsot.

Metropolitankirken i Kjøbenhavn er nu i det Udvortes færdig, og der arbeides nu paa de indere Dele. Hovedfaçaden ud til Nørregaden er, ligesom ved den afbrændte Kirke, den mindste. Frontespicen understøttes af sex doriske Søiler, og det fiirkantede Taarn synes at hvile ligesom paa et Altar. Fra den Side har den meest Lighed med et antique Tempel. Ved Hovedindgangen til den forrige Kirke stode Moses og Aaron udhugne i Steen. Nu sees aldeles ingen Figurer her, men over Døren er anbragt en smuk Fries. Skade, at Kirkens største Længde vender ud mod Kannikestrædet og Dyrekjøb. I en meget lang Afstand, f. Ex. paa Frederiksberg Bakke, tager Bygningen, med sin store Kuppel ud til Fiolstrædet, sig bedre ud end i Nærheden.

Mariboe, d. 5 Nov. Saa usædvanlig skjøn og blid, som October Maaned var, saa stræng og barsk er November med hylende Vinterstorme, Regn og Slud. Den 5te dennes, i Morgenstunden, frøs det temmelig stærkt; men opad Dagen afvexlede Regn, Snee og Hagel næsten uafbrudt med hinanden.

Aalborg, den 5te November. Efterat det Natten imellem Fredag og Løverdag, havde stormet stærkt med en giennemtrængende Kulde, meldte i Gaar Vinteren sin Ankomst med Sneeveirligt, som endnu i Morges vedvarede.

Aarhuus, d. 9 Novbr. I Søndags under den svære Storm, som forvoldte megen Skade paa Bolværkerne ved Havet, kom et af Byens

Skibe her paa Rheden, som havde været i Malaga og Livorno, der ansees for mistænkelige Havne. Qvarantainekommissionen tog øieblikkelig alle de Forholdsregler, som Vigtigheden af en hurtig Resolution giorde nødvendige. Men eftersom Skibet er forsynet med de reneste Sundhedsattester og Alt befandtes vel inden Borde, saa har det nu faaet Tilladelse at gaae ind i Havnen. — Fra Cathedralskolen her i Byen dimitteredes ved den i September afholdte Hovedexamen til Universitetet følgende Candidater: Andreas Winding, Søn af afdøde Cand. Theol. Winding paa Samsøe, Jes Føster Leemeier, Søn af afd. Kammerraad Leemeier, til Caløe; Rasmus Schifter Møller, Søn af Hr. Agent Møller i Grenaae; Thomas Funder, Søn af Hr. Kjøbmand Funder her i Byen, og Jørgen Johan Tønning, Søn af Pastor Tønning i Grundfør. Af disse erholdt Winding og Funder ved Examen primum Hovedcharacteren Laudabilis, og Leemeier, Møller og Tønning haud illaudabilis. Efter endt Hovedexamen optoges 7 Elever i Skolen, hvori Disciplenes Antal for nærværende Tid udgjør 86.

Gammelt og Nyt fra Hamborg og Altona.

Man mener, at Huusild opkommer saa ofte (omtrent 8 om Aaret), fordi Brandcassen giver fuld Erstatning, saa at Frygt for Tab ikke gjør Indvaanerne forsigtige. Sukkerraffinaderierne og Brændevinsbrænderierne foraarsage de øvrige Huuseiere de største Udgivter, hvorfor de burde have en særskilt Brandcasse. I Altona indtræffer meget sjeldent Ildsvaade.

En Snedker i Hamborg har opfunden Stiger til at redde Folk i øvre Etager af et Huus i Ildebrandstilfælde. Af disse Stiger sættes flere sammen, indtil man kan naae. Syge og Børn hidses ned i en Kurv.

Renovationsvognene i Hamborg vare før tildækkede med et Laag af Jernblik; men da dette snart fortæredes af Rust, ere de nu forsynede paa hver Side med 4 skraaliggende Trælaage, saa at under Paalæsningen kun en Ottendedeel af Vog-

nen behøver at være uden Laag. I Altona er det slemt, naar man møder disse Vogne, uden Bedækning, midt om Dagen i snævre Gader, og naar de læsse paa.

Sognekirken i Altona besøges kun lidet, derimod komme en Mængde Tilhørere i den nybygte Kirke paa Hamborgerberg.

De mere oplyste Jøder have i Hamborg stiftet en ny Menighed, hvor der holdes meget gode Prædikener, og hvor de øvrige Skikke ogsaa have mere Liighed med de christelige.

En engelsk Pietist har omsendt i Altona til samtlige, eller dog de fleste Husbonder, et i London trykt Brev, med Advarsel imod Søndagsarbeide, som han med stor Bedrøvelse her har bemærket. Han mener, at naar Magistratspersonerne ei ville virke derimod, havde det været bedre, at de ikke havde modtaget deres Embeder.

Formedelst Franskmændenes umaadelige Udsugelser og Confiscation af baade offentlig og privat Eiendom og Formue, maatte Republiken for en Tid standse med Renternes Betaling; men ved siden at betale Alt tilfulde, er Crediten vedligeholdt saaledes, at Statsobligationer til 4 PC., som er den høieste Rente, betales over den paalydende Sum, skjøndt Statsgjelden skal beløbe sig til omtrent 40 Millioner Mark Banco.

Bankerotteurerne i Hamborg blive inddeelte i uheldige, letsindige og bedrageriske. De sidste straffes med Tugthuusarbeide, og en Efterretning derom opslaaes ved Børsen. En Indretning, der paa andre Steder fortjente at efterlignes.

Blandt Sjeldenhederne udmærker der sig et Løvepar, stort og skjønt, med 3 Unger, som er 2½ Maaneder gamle, een Han og to Hunner. Skjøndt de patte, begynde de dog at æde Kjød. Aarsagen til deres Tilværelse fandt Sted i Heide; 16 Uger 2 Dage derefter indtraf Fødselen i Embden. Hele Familien fortærer daglig 16 til 18 Pund Oxekjød eller 30 Pund Kalvekjød. Den Gamles Udseende er imposant.

v. Schultz, Capitain.

Blandede Efterretninger.

Hr. Davison, en anseet Kjøbmand i de forenede Stater, hæderligen bekjendt ved sine Talenter og lærde Kundskaber, der en lang Tid, i vigtige Handelsforretninger, har opholdt sig i det Spanske America, og gjennemreist en stor Deel af Landet, har i en egen Afhandling udviklet sin Yndlingsplan, at foranstalte en umiddelbar Handelsforbindelse imellem begge Oceaner. Han undersøger deri de forskjellige hidtil gjorte Forslag til en Seilads imellem de østlige og vestlige Dele af vor Jordklode, enten ved Opdagelsen af en Gjennemfart i den høie nordlige Brede, eller Anlæg af Canaler og Landeveie igjennem nogle Dele af det americanske Fastland, for derved at aabne en seilbar Vei eller i det mindste hurtig Landsamfærdsel imellem det stille og atlantiske Ocean. Hvad Opdagelsen af en nordvestlig Gjennemfart til det stille Hav angaaer, hvorpaa i de to sidste Aarhundreder store Summer ere blevne anvendte, da mener Forf., at, om end en saadan Gjennemfart, hvis Mulighed vel ikke kan nægtes, kunde opdages, saa vilde dens Nytte dog kun være ubetydelig for den handlende Verden, deels paa Grund af de Hindringer, som Ismasserne, Storm, Mangel paa Vegetation lægge den Søfarende i Veien her, deels af Usikkerheden af den til en saadan Fart medgaaende Tid, der maaskee kunde vare lige saa længe som den nuværende Omvei paa den vestlige Kyst af det stille Hav. — Allerede over for to Hundrede Aar siden vidste den spanske Regjering, at i Provindsen Choco, i Nygranada, Anlægget af en Canal paa nogle Mile kunde frembringe en seilbar Forbindelse imellem begge Verdenshave, og at i Regntiden, naar Chocos Dale ere oversvømmede, virkeligen Canoter med Producter seilede fra det ene Hav til det andet. Men Regjeringen forbød, under Dødsstraf, Afbenyttelsen af denne Vei. En Munk, Præsten i Novilla, som enten ikke kjendte, eller lod som han ikke kjendte, Forbudet, havde imidlertid ladet forsamle Indianerne i sit Sogn, og samme grave en Canal imellem Floderne Atrato og San Juan, som siden kaldtes Raspadura-Canalen, og som beseiledes allerede af stor Canoter, ladede med Cocosnødder, da Regjeringen, underrettet derom, ufortøvet standsede

denne Gjennemfart. I Aaret 1813 forsikkrede indsigtsfulde Spaniere og Creoler Forfatteren, at denne Canal vel var forstoppet af Sand og Krat, men meget let kunde renses igjen, og at der imellem Kilderne af Atratos og St. Juans Floder gaves adskillige Steder, hvor en Canal kunde anlægges paa en endnu kortere Vei end hiin. Her ere altsaa to Veie til at aabne en Canal, men paa begge Steder ville svært lastede Skibe ved Flodernes Mundinger ikke kunne seile igjennem, og man maatte da betjene sig af store Fladbaade. Desforuden gives i samme Provinds igjennem Floden Naipi, der flyder ud i Atrato, endnu en fortrinlig Vei, hvorved der i det mindste kan aabnes en Samfærsel imellem begge Oceaner med Baade. — Landtungen af Darien eller, som den sædvanligst kaldes, af Panama, er den Deel af det americanske Fastland, der oftest er blevet foreslaaet som beqvem til at foranstalte en saadan Forbindelsespunkt. Efter Forfatterens Mening vil dette Anlæg møde alt for store Hindringer, men i Provindsen Costa Rico eller, som nogle Geographer kalde den, Nicaragua, er en Flod, San Juan, ved hvilken der kan aabnes en Forbindelse imellem begge Have. Dens Munding har en Dybde af 12 Fod, og dens Indløb, skjøndt temmelig snevert, er dog dybt nok for et Skib, som stikker 25 Fod. Man paastaaer, at nogle fra Honduras paa hiin Kyst handlende Kjøbmænd skulle saare vel kjende denne Gjennemfart, men den er ikke betegnet paa noget Landkort, og den daværende spanske Regjering havde, efter sin sædvanlige Politik, dersom den var bleven underrettet derom, maaskee nok holdt den hemmelig. Naar man har tilbagelagt Indløbet til St. Juan, finder man en fortræffelig Ankerplads af 4—6 Favnes Vanddybde. Hele Floden skal kunne beseiles uden at man møder Hindringer, der jo lade sig rydde af Veien, og virkeligen seile allerede store Brigger og Skaanerter mod Strømmen i denne Indsøe. Der ligger adskillige smukke Øer i samme, og i Egnen gives to Steder, hvor der med største Lethed kunde anlægges en Canal, den ene fra Kysten Nicoya (Caldera) indtil Leons Indsøe, 13—14 Mile langt, den anden fra Havbugten Papagaya indtil Indsøen Nicaragua, omtrent 21 til 22 Mile. (Fortsættes.)

Det fordum saa berømte Maleriegallerie i Modena er ganske forsvundet. Hundrede af de skjønneste Mesterværker, hvoriblandt Correggios Nat, solgtes allerede til Kong August af Polen for 2,400,000 Specier; Resten toge de Franske, og intet deraf er siden blevet udleveret igjen.

Greve Gonfalonviore har 1819 anlagt i Mailand en Lancastersk Skole, som 1820 allerede talte 550 Børn.

Kjøbenhavns Børs, d. 13 November.

Cours. Hamb. 2 M. 252, a vista 255. Spec. 258. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 8 ß. a 15 Rbmk. 10 ß. Obligationer (med Renter fra 11 Juni 1821) 74½. Nationalbank-Obligat. (af Laanet den 4 Februari f. A.) 95 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 123 Rbdl. Sedler pr. 100 Rbdl. r. S. Norske Rigsbanksedler 12⅞ a 13. Svenske Sedler 61 ß. — Disconto 6 pC.

Indfald.

Da Voltaire engang ved det Lunevillér Hof spillede med en bigot Dame Piket, reiste der sig et stærkt Tordenveir. Damen begyndte at ryste paa hele Legemet, og korsede sig, bad at man skulde lukke Gardinerne og Vindueskuderne, thi hun var overordentlig bange, eftersom hun i dette Øieblik var sammen med en Fritænker, paa hvem Gud i sin Vrede kunde hævne sig. Men Voltaire affærdigede hende i hele Hoffets Nærværelse med følgende Ord: "Vær overbeviist om, naadige Frue, jeg har i et eneste af mine Vers sagt meer til Guds Priis, end De i Deres hele Liv har været istand til at tænke".

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 92.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 17 November 1821.

Til de billigeretænkende Tydske og Danske.

Naar en Strid synker ganske ned i det Uædle, da er det høi Tid at drage sig tilbage derfra. Jeg ønsker derfor at disse Linier maa kunne blive fra min Side de sidste til Hr. Strodtmann, som Ordfører for et Partie, hvis Modstander jeg alligevel ikke kan andet end vedblive at være. Hjertelig ondt skulde det gjøre mig, dersom nogen ædel Tydsker iblandt os falskeligen skulde troe sig krænket af mig; og jeg erklærer derfor atter: jeg ærer saavel de uindbudne, som indbudne Tydske i mit Fædreneland i den Grad, de leve og opføre sig deri som værdige Gjæster; men jeg foragter inderlig og indigneres imod det lidet Partie, om jeg saa maa sige, Ramtydskere, dem jeg dog egentligen ikke har angrebet, men kun, i fornærmet Fædrelandsfølelse, grebet til Værge imod. Om disse har jeg sagt, og siger endnu, at Characteren af deres Opførsel iblandt os, er som man tænker sig en Fiendes i et erobret Land, fuld af Haanhed, Voldsomhed og fræk Egennyttighed: at deres Afmagt vel nøder dem til at holde sig i det Smaa, men at deres Sindelag og Tænkemaade selv i dette Smaa er umiskjendelig. Til at begrunde denne Paastand, har jeg især anført den Omgang med danskfødte til danske Borgere bestemte Børn, om hvilken jeg ikke var uvidende; og jeg har udtrykt mig spørgsmaalsviis om de tydske Skolers-Ungdom, fordi jeg, da jeg ikke er personlig Deeltager i nogen, men dog i det Hele kjender dem af Velunderrettedes Fortællinger, saare let kunde tage Feil i at anføre et enkelt Factum. Uden nemlig at tale om, at adskillige af disse Herrer, som skylde Danmark deres Lykke, lade haant om at lære Landets Sprog, veed jeg, at der tales lydeligen haanligt om dansk Sprog til Danmarks Børn, ligesom ogsaa om vore Sæder, Skikke, Indretninger og Underviisning: kort at dänisch og dumm ere synonyme Udtryk i deres Sprog. Jeg har hørt: at de faa Timer dansk ugentlig, som læses i Skolen, først ere optagne efter høiere Befaling: at Børnene straffes, naar de overraskes i den Forbrydelse, at tale dansk med hverandre, og det ikke blot i Skolen, men selv paa Kjøbenhavns Gader. Jeg har angivet, som den eneste Hensigt, jeg kunde tænke mig, at de havde hermed, at ville gjøre Danske til Fremmede i deres eget Land og Hovedstad, saa at disse tilsidst tænkte bestandig paa tydsk, om de endog talte paa dansk. Mig synes, det er, hvad jeg har kaldet det: at ville berøve os vor Nationalitet, at forhaane vor Moder Danmark i hendes eget Huus, ja i hendes helligste Kammer; og umueligen kan den, der handler saaledes, være en ædel Gjæst, ligesom den ikke heller værdig at være Danmarks Barn, som taalte Saadant, om han end ikke vidste, hvor nøie Nationalitet er forbunden med Sproget. —

Jeg har kaldt Straffene, som bruges mod de danske Børn i hine Skoler: raffinerte, eller om man hellere vil: deels tyrkiske, deels naragtige. Til første Slags regner jeg: at slaae Børns spæde Lemmer med Kanten af store Linealer, ja saa store og svære, at de kunne ramme 3 paa eengang, hvormed en Lemlæstelse saare let kunde følge, i det mindste altid risikeres: at hugge Børn paa de ømtfølende Fingerspidser med Linealen, hvoraf en rystende Haand, efter Lægers Dom, let kunde blive en Følge. Jeg kjender et Barn, som sagde, at han havde faaet et Ørefigen, der kastede ham besvimet til Jorden; hvor let kunde denne uforsvarlige Behandling have kostet ham hans Hørelse? En meget naturlig, men høist ufornuftig Straf er det vist, at nægte Børn Middagsmad, og holde dem i Skolen fra Kl. 9 om Morgenen til Kl. 6 om Aftenen, uden Frihed, uden den nødvendige Næring, og dog at forlange Opmærksomhed af dem, og straffe dem den følgende Dag igjen, dersom de ikke have Lectionerne lige godt færdige. Jeg har spurgt og spørger endnu, er det ikke sandt? Til de naragtige Straffe henregner jeg, at maatte skjære Svovlstikker en heel Dag, for at have tællet paa en Pind; at maatte ligge paa Knæ hele Timer igjennem o. m. fl., og dette for de almindeligste Drengestreger, der vel bør drage Irettesættelse, stundom Straf efter sig, men aldrig paa en saa uværdig, Sundheden skadelig Maade. — Jeg har endnu erfaret, at i den latinske Klasse, hvor naturligviis alt skal være anderledes end hos die dummen Dänen, er Methoden efter min Formening meget slet, i det man fordrer alle Lectioner skrivtlig forfattede af de arme Drenge, som maa skrive sig fordærvede paa 2—3—4 Ark daglig. Hensigten skulde vel være, at opnaae Nøiagtighed, men den blotte Forstand, endog uden Erfaring, kan indsee, at Skjødesløshed og Unøiagtighed maa være de nødvendige Følger af det uforholdsmæssige Arbeide, hvilket ogsaa paafaldende skal have viist sig ved den i October afholdte offentlige Examen, hvorved jeg dog ikke selv var tilstede. Ogsaa skulle de berøve Hukommelsen dens bedste Støtte — Lærebøgerne.

Denne ufornuftige Tydskhed i Danmark og denne ufornuftige Omgang med Børn,

vare mine Ankeposter. Naar nogen nu vilde forandre de Tanker, mine Erindringer maatte have opvakt, burde han jo enten oplyse, hvori jeg tog Feil, eller forklare, hvorfor det, som jeg dadlede, ikke desto mindre var godt og rigtigt; en krænket Følelses ømfindtlige Udbrud til Slutningen vilde da have været undskyldelig, og ikke forfeilet sin Virkning paa danske Hjerter. Men i dets Sted finder jeg i Skilderiet No. 90 en "Arzney für den Studenten", hvis Characteristik jeg maatte skamme mig ved at udtale. Hr. Strodtmann gaaer ganske uden om den egentlige Strid, som jeg ovenfor haaber at have fremstillet i dens sande Lys, og søger at vende hele Opmærksomheden paa min Personlighed, ved at skjælde mig med de laveste Udtryk: han bruger min Stands Navn "Student" heelt igjennem som et haanligt Udtryk, blues ikke ved at bebreide mig "Bettelarmuth", og, naar man seer nærmere til, kan denne uædle Bebreidelse dog ikke gjelde mig, men kun Fædrelandet, som Fremmedes Begunstigelse kunde falde til Besvær; og ender med, at skjælde mig med tydske Burschers værste Skjældsord, "ein recht dummer Junge", og meget mere, som jeg forbigaaer. Hvad min Stand angaaer, da føler jeg dens Værd i mit, og kjender den alt for vel i mine Medstuderendes Hjerter, til at troe, at jeg paa egen Haand burde haandthæve dens Ære. Hvad min Fattigdom angaaer, da skal jeg ikke misunde ham, om han lever under lykkeligere Vilkaar; jeg tilstaaer, at jeg kun lever af mit Arbeide, næst Universitetets og nogle Velynderes Godhed; hvad Skjældsordet angaaer, da vil jeg saamænd skjænke ham Ordet og dets Følger, for det første. Men naar han uforbeholden erklærer mig for Maske for en Anden, saa tvinger han mig til, herved at erklære hans Udsagn for en aabenbar Usandhed. Hvor han stiler hen, forstaaer jeg vel, som han vel og vilde forstaae mig, om jeg aabenbarede ham min Hjertemening om hans Skrivtkilder. Til at fremsætte det Lidet, som har opvakt hans Harme saa meget, behøvedes sandelig slet ikke større Evner eller Kundskaber, end dem jeg deler med Tusinder i dette Land; men det fornærmer mig, ikke at maatte staae paa egne Been, og oprører mig, at ville stikle paa nogen, som jeg ærer og elsker.

Hans Omsætning af mine Ord tilsidst, virkede virkelig paa mig, som lunkent Vand, indtil min Lykke vilde, at jeg skulde læse hans Navn i Eet med hans Skrivt ("der Tropf!? — — Johan Sigismund Strodtmann."), hvorved en velgjørende Latter skaffede mig min Stemning igjen.

Efter saaledes, saa grundigt og roligt, som det staaer i min Magt, at have udviklet vor Strid for Læsernes Øine, maa jeg overlade mig, saavelsom Hr. Strodtmann, til det Indtryk, hver især har gjort paa deres Hjerter.

Kun ægger det mig endnu at give ham hans Characteer efter hans egen Opgivelse (og mine Mellemsætninger) saaledes:

Der handfeste,	(beviist ved Linealen?)
längst examinirter	(saavidt vides, for et heelt Aar siden.)
und bestallter	(af Kongelig Majestæt? — eller af Dr. Kochen? eller af en sig kaldende: "allerhöchst verordnete Schulkommission", hvis Authorisation dog ikke naaer høiere end til den høie Kongelige Direction for Borger- og Almue-Skolevæsenet —???)
öffentlicher	(NB. i et privat Institut.)
Lehrer.	(det Gud sig forbarme.)

Carl Holger Visby.

Creditforeningen betræffende.

(Indsendt.)

Atter synes en Stemme i No. 91 af Skilderiet at billige det forhen fremsatte, og i afvigte Aars No. 95 indrykkede Forslag til en Creditforening for faste Eiendomsbesiddere. Ingen har endnu, saavidt vides, offentlig misbilliget Forslaget. Imidlertid troer man ikke at disse Omstændigheder kunne afgive tilstrækkelige Grunde for at anbefale

Forslaget til Antagelse, med mindre det var prøvet af en competent offentlig Autoritet, hvortil især regnes den anordnede Commitee til Undersøgelse af Laane- og Livrente-Indretningerne.

Ifald denne Committee, eller en anden Autoritet, maatte findes villig til at tage dette, Statssamfundet saa vigtige, Emne, under Overveielse, og derefter, snarest muligt, offentlig at meddele Publicum dens Omdømme, saa var det første Skridt gjort, og derved tillige det Spørgsmaal besvaret, om samme burde komme i videre Betragtning, eller Haabet om Hjelp fra denne Kant opgives? Dersom det første blev Tilfældet, saa fandtes vel nogle Mænd villige til at fremlægge Forslaget under forventende høiere Approbation, og med de tjenlig eragtende Modificationer, for et Antal Grundeiere til Antagelse, hvilke derefter indbyrdes kunne vælge deres Repræsentanter. Først da, naar Creditforeningen saaledes foreløbig havde dannet sig, vilde den høiere Approbation af Repræsentanterne være at ansøge, og naar samme erholdtes, en almindelig Indbydelse for samtlige Kjøbstæder og Landdistricter i Kongeriget og Hertugdommene, nemlig til en provindsviis særskilt eller forenet Deeltagelse, være at foranstalte.

Den Udsigt, denne Creditforening, som bedes læst i No. 95 af Skilderiet for 1820, vilde aabne for Debitorer til offentlige eller private Laaneanstalter, nemlig at kunne ved Indbetaling af de erhvervede Creditbeviser frigjøre dem for et lige Beløb af deres Gjeld til samme, er en vigtig Betragtning, der taler for Forslagets Realisation, ligesom ogsaa saadanne Laaneanstalters Bestyrelse, under nærværende Omstændigheder, lettelig turde finde Grunde for at modtage et saadant Betalingsmiddel, hvorved baade Capital og Renterne, de sidste nemlig ved Præmien, bleve betalte. Den successive halvaarige Udtrækning vil ogsaa give disse Creditbeviser hos andre Private en Værdie, der leder til Speculation, og som altsaa forvolder, at de søges naar Trækningen skal foretages, følgelig deres Realisation uden synderlig Tab for Debitor kan formodes.

Indenlandske Efterretninger.

Løverdagen den 10 Novbr. d. A. holdtes i Regentskirken Universitetets sædvanlige Høitideligbed i Anledning af Luthers Reformation og Universitetets Gjenoprettelse ved Kong Christian den Tredie. Indbydelsesprogrammet, forfattet af Justiceraad E. C. Werlauff, Professor i Historien, indeholdt nogle Oplysninger til Middelalderens Geographie, udgivne af islandske Haandskrivter, med Indledning og Anmærkninger. I den ved Festen holdte latinske Tale, anstillede Justiceraad Werlauff en Sammenligning imellem Hierarkiets og Reformationens Indførelse, i Henseende til begge Revolutioners Aarsager og Virkninger. — Derpaa fremstod Hr. Professor og Ridder Ørsted, det philosophiske Facultets Decanus, og holdt en kort Tiltale til de Studerende, hvori han lagde dem paa Hierte, at sand begeistret Kierlighed til Videnskaberne, er en Grundbetingelse for agtværdige Fremskridt, og bør være det Baand, der sammenknytter, saavel de Studerende indbyrdes, som Lærer og Disciple til eet levende Samfund. Derhos optog han de ved Examen, nyligen prøvede unge Studerende, til den academiske Borgerret. Af de til Examen anmeldte 130 Studerende, vare 4 udeblevne, 2 ved Examen ikke fundne noksom forberedede, hvorimod 124 optoges som Studentere ved Universitetet. Blandt disse erholdt 56 Characteren Laudabilem, og deraf 2 tillige Udmærkelse. Disse vare: Lieutenant Anton Wilhelm v. Scheel, Privatist fra Kjøbenhavn, og Christen Noe Tang, fra Ribe Cathedralskole. 64 erholdt Charakteren Haud illaudabilem og 4 Non contemnendum.

Til den theologiske Embedsexamens mundtlige Prøve i October Qvartal, indstillede sig 8 Candidater, af hvilke 3 erholdt Charakteren Laudabilem, og 5 Haud illaudabilem.

I Midten af September Maaned begyndte og i Begyndelsen af November endte den theoretiske Deel af de juridiske Examina. Ved Forordningen af 26 Januar d. A. er deri, blandt flere Forandringer, skeet den, at de nu kun holdes

to Gange aarlig. Til den fuldstændige juridiske Examen, ved hvilken Prøver aflagdes i positiv Folkeret, juridisk Hermeneutik, Kirkeret og dansk Statsret, foruden i de hidtil fordrede Discipliner, havde 32 studerede Jurister anmeldt sig. Af disse forlode 2 den skrivtlige Prøve, 8 udebleve fra den mundtlige, 6 erholdt ved den endelige Censur Charakteren Laudabilem, 11 Haud illaudabilem og 5 Non contemnendum. — Til den juridiske Examen for Ustuderede havde 37 anmeldt sig, af hvilke 2 forlode den skrivtlige og 1 den mundtlige Prøve, 3 udebleve fra den sidste, 26 erholdt Charakteren Begvem og 5 Ei ubeqvem. — Saavel de studerede, som de ustuderede Jurister vare deelte i to Afdelinger, hvilket Antallet udkrævede.

De Qvæstioner, som opgaves den første Afdeling af studerede Jurister, vare følgende:

1. Num in poenis determinandis imputationi solummodo quoad libertatem actionum, an etiam quoad indolem ipsarum et materiam effectus ex regulis juris universalis competit?
2. An ex natura interpretationis authenticæ sequitur, ut effectu retroactivo instructa sit?
3. Hvorledes bør de Udtryk i Lovens 1—13—20: "straffes som en Løgner" forstaaes, eller hvilken Straf bør i Overeensstemmelse med dette Udtryk paalægges Vidnet?
4. Quænam sunt præcepta juris romani quoad inædificationem, et num cum his conspirant juris patrii placita?
5. Hvad forstaaer man ved den verdslige almindelige mindre Infamie, og hvilke Virkninger kan man efter vore Love tillægge samme?
6. I hvor lang Tid kan en Eier af en complet Sædegaard udøve den Løsningsret, som ved D. L. 5—3—22 er tilstaaet ham?
7. Er den større Leilighed, som en Person har til at begaae en Misgjerning, en Omstændighed, som efter vore Love bidrager til at skjerpe Straffen?
8. Kan Børn stevnes til at vidne imod deres Forældre?

Den anden Afdeling af studerede Jurister fik følgende Spørgsmaale:

1. Quisnam contractus, in collisione eorum contractuum, quibus translatio juris realis inten-

ditur, præferendus est, si posteriori traditio accesserit?
2. Quonam fundamento nituntur illa jura, quæ secundum jus gentium universale legato competunt?
3. Bør Lovens 6—6—2 enten blot forstaaes om de Tilfælde, da Hovedmanden i Drabsforbrydelsen er vis, eller ogsaa om de Tilfælde, da Hovedmanden ikke kan udfindes?
4. Quænam sunt illa testamenta, quæ jure romano dicuntur irrita? numque ejusmodi dantur jure danico?
5. Kunne Børn, som ere avlede i Blodskam, legitimeres ved Tinglysning?
6. Kan en Vexeldebitor fritages for Arrest ved at stille Caution?
7. Kan den Omstændighed, om et Saar er i og for sig dødeligt, eller er blevet det formedelst tilstødte tilfældige Omstændigheder, tages i Betragtning, naar der spørges om, hvorledes Drabsmanden bør straffes?
8. Om og hvorvidt kan det tillades en Mindremand at aflægge Parters Eed?

Den første Afdeling af ustuderede Jurister udarbeidede følgende Themata:
1. Kan Trældom stemme overeens med almindelige Retsgrundsætninger?
2. Kunne de, som hendømmes til offentligt Arbeide ansees som berøvede alle borgerlige Rettigheder?
3. Virker en Faders Optegnelse om hvad han i levende Live har givet et Barn fremfor de andre, fuldt Beviis imod Barnet, som benægter sammes Rigtighed?
4. Er en Laantager pligtig til at svare til den laante Tings Værdie, paa hvilkensomhelst Maade Tingen endogsaa forgaaer?
5. Er den Regel rigtig, at criminelle Love bør i tvivlsomme Tilfælde fortolkes til Delinqventens Fordeel?
6. Kan Sagsøgeren renoncere paa Regnskabs- eller Administrations-Værnetinget?

Endelig bleve følgende Qvæstioner opgivne de ustuderede Juristers anden Afdeling:
1. Er man retlig forpligtet til at erstatte den Skade, man i Søvne har tilføiet en anden?
2. Staae Odsle under det egentlige Værgemaal eller under Curatel?

3. Om hvilke Eiendomsbønder gjelder Fdg. 13 Mai 1769?
4. Kunne Børnebørn gjøres arveløse af deres Bedsteforældre, paa Grund af en imod dem udviist Ulydighed?
5. Kan den i Forordningen af 5 Februari 1751 fastsatte Straf for en Skipper, der forkommer eller bortvender det ham betroede Skib eller Gods, antages at være nedsat ved den senere Lovgivning for Tyveri?
6. Kan en forældet Vexel gaae Forligelsescommissionen forbi?

Til den philosophiske Examens første og anden Deel fremstillede sig i Slutningen af October og i Begyndelsen af November d. A. 123 Candidater, af hvilke 91 erkjendtes Laudabiles, 29 Haud illaudabiles, 2 Non contemnendi og 1 udholdt ikke Examen. Blandt disse befandtes 17 værdige til Udmærkelse, nemlig E. F. Boyesen, H. J. A. B. Paasche, M. Djørup, M. C. W. Michelsen, J. F. Holst, J. W. Wolf, Thorald Petersen, J. N. Madvig, A. L. Casse, F. U. Timm, J. C. Petersen, O. F. Langeland, H. C. Rørdam, C. N. Petersen, H. P. Selmer, J. H. Møller, og S. M. Tranberg.

Kjøbenhavns Brandcorps bestaaer af 3648 Mand med 223 Sprøiter, større og mindre. Vandtilførslen besørges af Bryggere, Slagtere, Bagere, Hyrekudske og Møllere, ialt med 172 Sluffer. Ligeledes haves 44 store Vandlæggelser, hver paa 5 Tønder, som fremføres med to Heste, og 50 mindre, hver paa 3 Tønder, som fremføres med een Hest.

Anden og tredie Deel af det i Skilderiets forrige Numer anmeldte Værk om den indbyrdes Underviisning, ville tilsammen i Størrelse blive lig første Deel. Anden Deels Priis bliver 3 Rbdlr. og tredie Deels 2 Rbdlr. i Sedler.

Paa Onsdag giver Hr. Adolph Beer, Eleve af Romberg og Spohr, en stor Concert paa det Kgl. Theater. Han havde i Løverdags den Ære at lade sig høre med Bifald ved Hoffet.

Det ny Lystspil Kjerlighedsgaaderne, er blevet modtaget med Mishag. En besynderlig Vanskjebne hviler over de originale Lystspil, der opføres paa vort Theater, og Anmeld. mindes ikke at have seet i de sidste otte Aar et eneste gives, der jo faldt igjennem. Derimod synes alle Sørgespil næsten uden Andtagelse at gjøre Lykke. Skulde det maaskee bevise, at Lystspildigter-Talentet ikke har hjemme hos os, i det mindste ikke i vor Tidsalder?

Vor Cours har i en Tid af 8 Dage forbedret sig 10 Points. Den er gaaet ned fra 260 til 250, og man mener, at den vil dale endnu dybere. Denne pludselige Forbedring volder for mange et ligesaa pludseligt Tab. Ogsaa Obligationerne ere, som en Følge af hiin Forbedring, faldne. Endog Nationalbankobligationer, der vare gaaede op til 95½ a 96, ere faldne til 92.

I Slagelse Avis af 13 November læses følgende: "Indsendt. Anmelderen, som paa den senere Tid, for egen Fornøielse har gjennemreist de Vest-Sjellandske Kjøbstæder, fandt i de fleste af disse en Gjestfrihed, som af enhver Fremmed fortjener at agtes og paaskjønnes. Imidlertid gjorde jeg den mærkelige Opdagelse i en vis Kjøbstæd en Søndag Aften, at see Drenge (ventelig Læredrenge), endog i den yngere Alder, forsynede med en velsmagende Pibe Tobak, klyngeviis promenere frem og tilbage igjennem Byens Gader, hvoriblandt en hvid Pibe manglede fornødent Dæksel. Da Mængden i en heel Linie udstrakte Bredden af Gaden, og jeg uheldigviis kom dem imøde, saae jeg mig nødsaget at rykke mig til Siden, for at undgaae et mueligt tilsigtende Stød, men desuagtet lod man mig kun med megen Besværlighed komme dem forbie, i det man udstødte nogle paa almindelig Pøbelmaneer grundede Udtrykke mod mig. Jeg takkede Gud, da jeg som Fremmed endelig slap med holdent Skind fra denne Bande (som jeg ifølge Sagens Natur vel tør kalde den). — Det var derfor ønskeligt, at vedkommende høie Øvrigheder behagelig vilde kaste et opmærksomt Øie paa denne Gjenstand, og vilde slige Politie-Uordener vist nok staae til at hemme, naar vedkommende Mestere bleve tilholdte at tage strenge Forholdsregler mod deres Lærlinge; derved blev igjen den gamle

gode Skik indført, at Drengene viste Lydighed mod deres Foresatte (hvilket desværre alt for meget i Nutiden er gaaet af Brug), og da vilde saavel Fremmede som selve Indenbyes see sig sikkrede for Fremtiden for den Ubehagelighed, at vorde prostituerede af kaade Drenge."

Om St. Mortens Dag. — St. Morten var født af hedenske Forældre i Pannonien (Ungarn). Først tjente han i Krigen, siden studerede han og blev Bisp i Frankrig, hvor han døde 492. Han var goddædig imod Fattige. Engang mødte han en Krigsmand, en fattig Stakkarl, der var nøgen i den kolde Vintertid. Da trak Morten sit Sværd ud, skar sin Kaabe over og gav den Fattige Halvparten (det var en Bispestreg a la Fenelon). Denne Dag gjorde de gamle Christne meget af og holdt hellig. Eftersom Korn og alle Slags Frugter vare indhøstede, saa kom Naboer og Grander sammen, for at takke Gud for sine Gaver, dette gjorde de paa denne Dag og aad St Mortens Gaas med hverandre. Men det hændte sig, at en slem gudsforgaaen, tyvagtig Møller, som ei vilde søge saadant kristeligt Samqvem med sine Naboer, gik paa Møllen, da hans Naboer gik til Gilde, for at prøve hvad Bondens Sække formaaede; men — hvad skeete? — Djævelen kom livagtig til ham i Møllen og sagde: "stop Kammerat! hvad gjør du der? ha! ha! du sysler i fremmede Poser. Vi vil male sammen og see hvordan det falder ud"; derpaa løftede han Møllestenen op, lod Møllen gaae og malede Mølleren saa smaa som Mask. Da dette rygtedes over hele Landet, bleve Møllerne bange, og ingen ærlig Møller maler Korn St. Mortens Dag. — Festdagen indsatte Pave Martinus 650.

Den 10 Juli er St. Knuds Dag til Erindring om at St. Knud blev dræbt den Dag 1086 i St. Albani Kirke i Odense, fordi han paalagde Almuen at give Tiende til Geistligheden. Her udmærkede især Venvelboerne sig. Blake, Kongens Minister, men en Judas i Hjertet, raadte Kongen at drage til Odense, saa vilde han stille Almuen tilfreds; men raadte derimod Almuen at fare fort i deres Forsæt og ei lade Kongen slippe. Heraf Talemaaden: "falske Blake."

Aarhuus, d. 10 November. Det hertil ankomne Skib var ikke, som Rygtet sagde, kommet fra Mallaga, men fra Cagliari i Sardinien.

I Aarhuus Avis læses en paa Lyngballe, under Grevskabet Frysenborg hidtil hoveriegjørende Bondes Forestillinger i Anledning af Hoveriets Ophævelse for bestandig i Fremtiden, i Følge mindelig Overeenskomst mellem Greven og Godsets Bønder, og som skulde tage sin Begyndelse Mortensdag 1821. De Fordele, han lover sig af denne Hoveriets Ophævelse, lyde paa Riim saaledes:

Ei meer vor Yngling bli'r forført
Ved Hoveriets Sæder,
Ei af den muntre Tøs bli'r hørt
En Frækhed, som ei klæder;
Ei meer den Raske, Fyrige
Med Helbreds Tab her pukker,
Og ei den mindre Svagere
Ved Arbeidsbyrder sukker.
Nu kan du gamle tunge Mand,
Der selv din Plov skal drive,
Med Møisomhed, saasom Du kan
Paa egen Mark dog blive.
Dit Trælledyr, som gammelt er,
Nu kun til Maade drives,
Og to a treaars Plagen her,
Kan nu lidt bedre trives.
Dit Arbeid, Stræben, Sveed og Flid
Nu egen Fordeel bliver,
Du ei, som før, den bedste Tid
Til Hoveriet giver.
Nu kan Du velte oftere
Den Tue, som Dig nærer,
Saa den kan give rigere
Det Brød, som Du fortærer.

I et Tillæg til Viborger Samler har Hr. R. Friis leveret en fuldstændig Beretning om Dauberg og Mønsted Byers Kalkbrænderier. Begge disse Byer, der ligge 2½ Mile Vesten for Viborg, ere de eneste Steder i Jylland, hvor Kalkbrænderierne drives i det Store; thi vel gives adskillige mindre, men de ere saa ubetydelige og levere saa maadelige Producter, at de ikke kunne komme i Betragtning. Gruberne, som afgive Materien, ere tragtdannede Huller, 90 à 100 Alen dybe og 250 à 300 Alen i Omkreds, og deraf haves 10 til begge Byer. Man kan uden Fare gaae ned i og op af disse Huller ad Steentrapper, og i Bunden af samme gaaes først ind under Jorden. Aabningen eller Indgangen her er altid fortømret nogle Favne ind. Gangene, eller, som de her kaldes, Kouene, ere af ulige Dybde under Overfladen; men Længden af hver 400 Alen. Præsten eier ogsaa en Grube, men han driver den ikke, fordi den for ham ei kan betale sig, og da han drev den fra 1812—14 Arbeidet ikke svarede Regning for ham som Embedsmand, der næsten altid maatte see med fremmede Øine.

Blandede Efterretninger.

(Slutningen af Hr. Davisons Plan, at foranstalte en umiddelbar Handelsforbindelse imellem begge Oceaner; see forr. No.)

Climatet i Costa Rica er sundt, maaskee det sundeste blandt alle tropiske Regioner, og Jordbunden frugtbar. Efter Forfatterens Forsikkring vilde der til en saadan Canalgravning snart kunne tilveiebringes, saavel i Storbrittannien, som i de forenede Stater, en Capitalfond, og denne maatte kaste større Fordeel af sig, end noget mueligt Foretagende af den Natur i Verden. Arbeidere vilde findes i Tusindtal blandt Indianerne i Guatimala og Yucatan, forudsat at Frihedens Banner vajede der, under en eller anden Regjering, der var istand til at yde dem Beskyttelse, og sikkre dem Lønnen for deres Arbeide. 20, 30, ja endog 50,000 saadanne Indianere vilde let kunne faaes. Dersom en saadan Canal kom istand, vilde inden Hundrede Aars Forløb denne Landtunge blive den største Handelsgjennemfart i hele Verden, og dens Følgers Vigtighed og Velgjørenhed overgaae al Forestilling. Provindsen Themantepecs Hjelpekilder, baade i Henseende til Befolkning og Producter, ere saa store, at Anlægget af en Landevei paa 7 eller 10 Mile over Landtungen ved samme, eller en Canal igjennem den, ere Operationer, som med største Lethed kunde udføres af de Indfødte. Paa Veien fra Philadelphia til China kunde der, ved et saadant Canalanlæg, spares 4115 (engelske?) Mile, og fra Philadelphia til Columbiafloden 13,281, naar man regner, at Dampskibe kunde tilbagelægge Reisen fra Columbiafloden indtil Themantepec i 18 til 24 Dage. — Indbildningskraften formaaer

ikke at danne sig noget Begreb om Storheden af den Handel, der efter Mexicos og Sydamericas Befrielse vil tage sin Retning igjennem denne Landtunge. De Mexicanske Districter ere allene istand til at forsyne den meer end trefoldige Befolkning af hele det spanske America med Fornødenheder og Livsnydelser. De forenede Staters Befolkning fordobbler sig, som bekjendt, hvert 22de Aar. Under lige Begunstigelser vilde Tilfældet blive det samme med Mexico, og antager man at dets Befolkning i Aaret 1825, som den Tidspunkt, i hvilken dets Uafhængighed tog sin Begyndelse, var 7 Mill., saa vilde den i Aaret

1847 være 14 Mill.
1869 — 28 —
1891 — 56 —
1913 — 112 —

Naar nu, efter al Sandsynlighed, den nordamericanske Fristat om Hundrede Aar tæller 140 Mill. og Mexico 112 Mill. Indbyggere, hvor høist vigtig maatte da ei Landtungen af Themuantepec blive for to saadanne Nationer!

Kjøbenhavns Børs, d. 16 November.

Cours. Hamb. 2 M. 247, a vista 250. Spec. 253. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 3 ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 71 a 72. Nationalbank-Obligationer (af Laanet den 4de Februari f. A.) 93 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 118 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 12½. Svenske Sedler 59 ß. — Disconto 6 pC.

At en Kundskab om Himmellegemerne og deres Bevægelse interesserer den mere Dannede, synes flere, saavel her som udenlands udgivne Skrifter, hvis Hensigt mere var at udbrede denne Kundskab, end den egentlige Videnskab, Astronomie, at hentyde paa. Og det er vel ikke at undre sig over, naar man betænker, at det stedse betragtedes som henhørende til almindelig Dannelse, at kjende Naturen, og skulde da just ikke Spørgsmaalet om det Store og Ophøiede, den ydre Verden frembyder, være det, der meest af alle syntes at fremtræde? Men paa den anden Side har Astronomien, der maaskee af alle Videnskaber med den høieste Grad af Fuldendthed har løst de Spørgsmaal, der forelagdes den, just derved iført sig saa strænge Former, at end ikke en nogenlunde Kundskab deri kan meddeles andre end Indviede. Ønsket om at kjende Naturen, bliver dog tilbage hos den Dannede, ihvorvel hans Bestemmelse ikke er eller kan være aldeles at offre sig Videnskaben. Og vistnok kan dette opfyldes; taaler end Videnskaben ikke selv nogen populair Behandling, lader dens Resultater sig dog fremsætte paa en mere almeenfattelig Maade. En saadan Udvikling vinder og forsaavidt Interesse, som vi ledes ved den til at indsee, hvad det var, som igjennem Aartusinder beskjæftigede den Række af Mænd, Astronomien tæller som sine Dyrkere; hvad det var, som vakte Nationers, Kongers og Fyrsters Sind for denne Videnskab. Vi see mangen Anvendelse af Astronomien i det daglige Liv; det var den, der gav os vor Tidsregning, det var ved den, at den Søefarende vovede sig ud over ubekjendte Have, skulde da en saadan Fremstilling, hvor man indsaae, hvorledes denne Videnskab kunde yde dette, ikke være af den Natur, at flere ønskede den? Det er disse Grunde, der bevægede mig til, paa en saadan Maade, at jeg torde haabe at forstaaes af enhver Dannet, at forsøge i Forelæsninger at forklare Phænomenerne paa Himlen, samt de Love, hvorefter de rette sig. Al egentlig Mathematik vil blive aldeles udelukt; i det Schema, jeg lægger til Grund for mine Forelæsninger, findes de nødvendige Konstord, som, under Løbet af Foredraget, ville blive forklarede. Skulde altsaa selv Damer, med Hensyn til Ovenforstaaende, interessere sig for den Kundskab om Himlen, jeg igjennem disse Forelæsninger haaber at kunne tilbyde, saa ville ingen Forkundskaber, som blot skulde være vort Kjøn egne, forudsættes.

Til disse Forelæsninger, som afholdes i det forenede borgerlige Selskabs Locale, Viingaardstrædet No. 131, og begynde Torsdagen d. 22 Nov., ville man behage, i den gyldendalske Boghandling i Klareboderne, at afhente Adgangskort à 6 Rbd. Sedler, med hvilke tillige følger det omtalte Schema, som og for sig sammesteds ligger til Eftersyn. — Kbhvns. Univ. Obs., d. 16 Nov. 1821.

G. F. Ursin, Dr. philos.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 93.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 20 November 1821.

Den danske Adelshistories to Hovedperioder.

Den danske Adels Historie lader sig dele i to Tidsrum: til den første hører de, der indtil det fjortende Aarhundredes Udgang have beklædt Rigsraads, Laugmands eller andre store Embeder, og følgeligen vare anseete for Landets Ædle, og altsaa derved have erholdt Ret til at antages som dansk Adel; og alle de, som i troværdige samtidige Brevskaber, eller paa Mindesmærker og Gravmæler ere benævnte med Titel af Herre, Riddere, Knape, Famulus, Væbner, af Vape, og deslige; saavelsom de Slægter og Personer, der anføres af Adelen selv, som i denne Tid var meget nøjeregnende, i sammenskrevne Vaaben- og Slægtbøger. De ældste Slægter fra dette Tidsrum ere Banner, som allerede skal have været til i Kong Knud den Stores Tid, og som uddøde fuldkommen 1742 med Commandeur Hans Kaases Frue Agathe Rodsteen Banner, og havde blandt mange andre Godser eiet Asdal, Kokkedal og Gissingholm. Fremdeles de Hviders Slægt, som frembragte Skalm Hvide, Esbern Snare og Absalon, som uddøde med Otto Hvide til Hyndrup 1564; de Gluger, beslægtede med Hviderne, uddøde ved 1434, og har eiet Haseldrup, Bavelse og Tiustofte. Barmstede og Haseldorp, som nævnes 1190, hvoraf den første rimeligviis har sit Navn af den saakaldte Bondeby, henhørende til Herskabet Pinneberg, og den sidste upaatvivleligen har taget sit Navn af Godset Haseldorff. Buch, som forekommer 1163, og hvoraf der gaves fire Familier, en [illegible]sk, som nævnes 1315, en norsk, som allerede nævnes 1163, en holsteensk, hvoraf Claus Buch nævnes 1427 og endnu en dansk, hvoraf Marqvard Buch nævnes i Diplomer fra det femtende Aarhundrede. Dagson, som anføres i Vaabenbøger og paa Sigiller, 1138, og Duvin, hvoraf Wilhelm Duven, der allerede var bekjendt som Erik IIdies Rentemester, 1102. — Det andet Tidsrum begynder med Kong Erich af Pommerens Tronbestigelse, eller ved Udgangen af det fjortende Aarhundrede, da saavel under ham, som under Kong Christopher af Bayern og flere følgende Konger, en stor Deel fremmede Familier kom ind i Riget, besvogrede sig med den danske Adel, fik derved Jordegodser, bleve her bosiddende, og derved efterlode sig Afkom, som have besiddet høje Embeder, og altsaa maa antages for at være naturaliserede. Blandt disse vare de i Danmark i nogle Hundrede Aar blomstrende Scheeler, Parsberger, Walchendorffer og andre bekjendte Slægter, der have frembragt betydelige Mænd for Danmark. Fra samme Tid kunne vi regne vor egentlige Diplom-Adel, da det ældste Adelsbrev, som endnu forekommer, er af Aaret 1398, udstedt af Kong Erik til Suend Diækn. Dette Tidsrum har, efter al Sandsynlighed, dog med nogen Forskjellighed, strakt sig til Souverainitetens Indførsel. Men da strax derefter, og især i Kong Christian den Femtes

Tid, den udgivne Rangforordning indførte et Slags personel Adel, er vel heraf opkommen en Middelstand, hvis Privilegier berettigede endeel for deres egne Personer at føre Skjold og Hjelm.

Udmærkede Sjele i skrøbelige Legemer.

Det er ikke altid Tilfældet, at sunde Sjele just boe i sunde Legemer. Vist nok vidner Historien om, at den store Universallærde Fontenelle blev 100 Aar, og nød indtil sin høje Alderdom en uafbrudt Sundhed*); at den udødelige Astronom og Mathematiker Newton blev 85 Aar, og Philosophen Formey 86, men den opviser endnu langt flere Exempler paa udmærkede og store Mænd, der i deres hele Liv igjennem maatte drages med et svageligt Legeme, og hvis Sjel desuagtet syntes at nyde en uafbrudt Ungdom og Sundhed. Holberg siger selv, at han fra sin Ungdom af har været svag; de Sygdomme, som han ved Afholdenhed, Arbeid og bestandig Bevægelse kuede, saalænge han var ung, stræbte han, da han blev gammel, at bære ved sin blotte Sindsstyrke. Han følte sig bestandig skranten, og beretter i sin Selvbiographie, at kun hans Tarvelighed forlænger hans Liv. Han plagedes af Obstruction og Mathed, og paa sine gamle Dage var han hectisk. — J. Ewald blev kun 37 Aar gammel, og var ikke allene i adskillige Aar forhen lænket til Sygeleiet, men ved sin Død saa kroget af Gigt, at han selv

*) Man har følgende mærkelige Anecdot om ham, der noksom vidner om, hvorledes han endnu i en usædvanlig høi Alder besad en sjelden Aandsstyrke. Da han var 97 Aar gammel befandt han sig i Selskab med den unge, smukke, nyligen formælede Fru Helvetius, og sagde hende tusinde smigrende Ting; men da man vilde sætte sig til Bords, gik han hende forbi, uden at lægge Mærke til hende. "Seer De", sagde Fru Helvetius, "hvor lidet jeg kan gjøre mig til af Deres Smigrerier? De gaaer mig forbi, uden at see paa mig." "Frue", svarede Oldingen, "dersom jeg havde seet paa Dem, var jeg ikke gaaet Dem forbi."

sagde, han nærmede sig Cirklens Form, og maatte lægges halvsiddende i en usædvanlig høi Ligkiste. Man har beskyldt ham for, at han ved sin Levemaade havde paadraget sig sin Svaghed; noget kan denne vel have bidraget dertil, men den allene kan neppe have været Hovedaarsag. Upaatvivleligen har han været af en svag Constitution. Hans Fader, Prof. E. Ewald, døde vel ikke ung, men blev dog ikke ældre end 58 Aar. Betænker man, at Sønnen fra sit 15de til 16de Aar var først Tambour i preussisk og siden Underofficier i østerrigsk Tjeneste, under Syvaarskrigen, saa er det ikke usandsynligt, at han der, svag af Legemsbygning, har lagt Grund til en Skrøbelighed, som siden forøgedes ved et uregelmæssigt Liv og derhos overdreven Aandsanstrængelse. Imidlertid blev J. H. Wessel, selv med sin stærke norske Constitution, kun syv Aar ældre end han. — Alexander Pope var i Mellemalderen saa svag, at han bestandig maatte have en Opvarterske, og saa ømfindtlig mod Kulde, at han stedse maatte bære et Slags Peltstrøie under en Skjorte af grovt Lærred med fine Ærmer. Naar han stod op, gav man ham strax et Snørliv af stivt Tøi paa, thi han var neppe istand til at holde sig opreist, førend dette var tilsnørt. Een af hans Sider var sammentrukken. Hans Fødder vare saa tynde, at han søgte at give dem et tykkere Udseende ved tre Par Strømper, som en Tjenestepige bestandigen maatte trække ham paa og af; han kunde uden Hjelp hverken lægge sig eller staae op. Hans Svaghed gjorde ham det ogsaa meget vanskeligt, at holde sig reen. Hans Haar var næsten ganske gaaet ud, og han spiste stundom med Lord Oxford, naar intet Selskab var der, med en Fløjels Hue paa. Han blev ofte indbuden, men var altid en meget besværlig Gjæst. Een af hans bestandige Fordringer til Tjenestefolkene i Huset var Caffe om Natten. Og denne saa store Skrantning naaede dog, trods den meest haardnakkede Anstrængelse til uafbrudt Studeren og Tænken, en Alder af 56 Aar. — Voltaire blev saa yderlig svagt født, at han ikke kunde døbes førend ti Maaneder efter sin Fødsel, og skjøndt han opnaaede en Alder af 84 Aar, var hans hele Liv dog næsten en uafbrudt Kjæde af Skrantenhed.

Ønske angaaende nogle Indretninger i Skydebanens Bygning.

At den Kongelige Skydebanes eller de danske Brødres Selskabs Bygning, er saa skjøn og anselig, at man ikke mange Steder træffer en lignende, ei allene i Henseende til dens indskrænkede Brug for Selskabet selv; men at den endog afgiver en smuk og beqvem Leilighed til adskillige andre Høitideligheder, saavel nationale som andre Fester, er noksom bekjendt. Nyligen have vi seet en Fest afholdet der, for en af Landets Sønner, en udmærket og velfortjent Hædersmand. Anmelderen af følgende Bemærkninger er iblandt dem, hvis Stilling ikke tillader ham, skjøndt ærlig Dansk, at være af forbemeldte Broderskab, men havde den Sjæleglæde at deeltage i sidstnævnte Fest, og beundrede det ogsaa i mange Henseender skjønne Locale, der dog har 3de Uleiligheder, som man tillader sig at gjøre opmærksom paa, da der er anvendt saa betydelige Summer paa Bygningen og dens Indretning.

Jeg var klædt i Dagens sædvanlige Klædedragt, nemlig en mørk Kjole, og kom i en varm Samtale med en af mine Bekjendter, som jeg længe ikke havde seet. Ved denne Leilighed lænede jeg mig op til Væggen, og maae have lagt min Arm i en Vindueskarm; Munterheden foranledigede, at jeg befandt mig blandt de seneste; men Himmel, hvorledes saae min Kjole ud anden Dags Morgen, og da jeg maaske har lænet mig op paa noget Sted, hvor Væggene har tillige været fugtige, som viste sig mange Steder, saa var den afsmittede Liimfarve saa stærkt trukket ind i Klædet, at jeg anseer min Kjole tildeels fordærvet. Var det ikke ønskeligt, om Væggene bleve tapetserede, eller maaskee bedre malede med Oliefarve, som ei afsmittede?

Den anden Mangelspost, jeg fandt ved denne Bygning, er, at i den store Sal og flere Værelser ingen Indretning gives til nogen Opvarmning. Det var en glædelig Dag, og i Henseende til Veiret, uagtet den 11te Novbr., var den saa skjøn, som mange Gange ikke træffes paa den blidere Aarets Tid. Man kunde da vel svare, at Mængden af de Tilstedeværende gjorde det mere

end varmt nok; dette mener jeg kan kun siges om det Værelse og for den Tid, den fortræffelige Tale blev holdet. Vil man svare, at der er ingen Leilighed til at anbringe Varme i den store Sal, mener jeg, at det af en Kyndig lod sig meget vel gjøre ved Varmelederør, som findes i Udlandet paa mange Steder, skjøndt jeg ikke veed, at saadant bruges her.

Sluttelig var der en taalelig Oplysning ved Voxlys i den store Sal, men dog mat og flau; — hvormeget bidrager ikke en god Oplysning til Munterhed og behagelige Sindsfølelser ved saadan og enhver Leilighed; skulde denne ikke meget bedre tilveiebringes ved vel anbragte argandiske Lamper, eller med Gas, maaske mindre bekostelig end Voxlys, naar den første Indretning er gjort?

---

* * *

I No. 88 af Skilderiet, dat. 3 October, findes den meget rigtige Bemærkning, at man til visse Tider og med visse Vinde, møder en utaalelig Lugt her i Byen fra Trankogeriet, og foreslaaes at forflytte samme saalangt fra Byen, at denne virkelige Ubehagelighed kunde forebygges. At forflytte et saadant Anlæg vilde virkelig være forbundet med en høist betydelig Bekostning, ikke allene i Henseende til Anlægget i og for sig selv, men ogsaa i de aarlige Udgivter til Spækkets og Brændselets Transport didhen, Betjenternes større Lønning o. s. v.

Da man paa den anden Side desværre har kun lidet Spæk at afkoge, saa det vel neppe kan være magtpaaliggende, om der iblandt blev standset med Kogningen, kunde Uleiligheden derfor, efter Indsenderens ufargribelige Mening, let afvendes, naar det blot blev befalet Vedkommende, ikke at brænde eller koge Tran med de Vinde, som bragte Røgen og Dampen over Byen; vestlige og nordlige Vinde, som ere temmelige almindelige hos os, bortføre den ud over Søen eller fra Kjøbenhavn.

Torde man ikke ved denne Leilighed foreslaae Vedkommende, om det ei kunde blive indført blandt de danske Hvalfangere, som sendes til Colonierne, at bruge til Hvalfangsten af de congreviske Raketter, saaledes som man seer, der

nu bruges i Engelland, for paa en sikkrere og lettere Maade at dræbe Hvalfisken end med Harpuner. Vor fortjente Kammerjunker v. Schumacher, Chef for Raketcorpset, vilde vist ikke allene kunne besørge de fornødne Raketter forfærdigede, men ogsaa give Underretning om deres Brug o. s. v.

Miscelller.

Man roser sig af, at have afskaffet Livegenskab, og udøver det dog, efter en langt større Maalestok end tilforn. Istedet for, at ellers enkelte livegne Individuer eller Familier, i det Højeste hele Sogne og Landsbyer, bortforæredes og solgtes, driver man nu en lige Handel med hele Stammer, Folkeslag og Provindser. Vel er i denne Handel i det Store stedse Talen kun om Sjele, men man veed meget vel, at man faaer Legemerne siden oven i Kjøbet.

(Allg. pol. Annalen.)

Jeg vil ikke gjøre Folkeslagenes Synder til Dyder; jeg vil ikke undskylde det, de have gjort; ikke besmykke de Ryggesløsheder, de have udøvet. Men lægger man end hvad Historien og Sagnet veed at fortælle om Pøbelens Slethed og Raserie igjennem Aarhundreder, i den ene Vægtskaal, og Indholdet af ikkun et Dusin slette Fyrster, som den forbigangne Tid kan opvise dem i hundredeviis, i den anden: slaaer denne da ikke den anden med Lethed i Veiret? (Weitzel.)

I Anledning af hvad der i No. 89 af Skilderiet har været sagt, angaaende Forandringen af Shakespears Macbeth og Romeo og Julie til Galleottiske Balletter, fortjener endnu at anføres følgende:

En Spøgedoctor, der i Operaen saae Corneilles berømte Qu'il mourut (i Sørgespillet Horace), opføres som Ballet, bad den navnkundige Noverre om, at lade Rochefoucaults Maximer danse.

Den ene af de Kirketavler, som findes i Holmens Kirke, er givet af Christen Sørensen, Nagelsmed paa Bremerholm, og Hustru 1669. Den er af Skildpadde og Sølv. Paa den forreste Side sees Kong Christian IVdes Portrait en miniature, med Sølvramme, hvorpaa Templi Fundator & Autor, derunder igjen et Skib med fulde Seil, hvorfra kastes Penge til Een, som staaer paa Landet, og derunder igjen følgende naive Ord:

Holt! Skipper, holt! stryg Seilet ned,
Kast Anker ud for Borde,
Og sig os af din Seilings Meed
I Fald vi med dig torde,
For Præsten jeg med Skib nu føer,
Hans Sold her at sanke
Af dem, som Prædiken her høer
Og see hvad der vil vanke.
Holt! Skipper, holt! vi med dig vil,
Vi og vor Andeel reeder
For Guds Ord, som her høres til
Af dem, som for os beder.
Far! Skipper, far! i Jesu Navn
Din Ladning ind at henke;
Far lykkeligen i din Havn;
Med Capital og Rente.

Indfald.

Piron sagde ved Gjennemlæsningen af Marmontels Poetik: "Marmontel ligner ganske Israeliternes Lovgiver, der viste Enhver det forjettede Land, men ikke kom selv derind."

Ministeren Greve af Argueson sagde til Bignon, da denne havde faaet den Kongelige Bibliothecarpost (et Slags arvelig Værdighed i hans Familie): "Fetter, der har De en skjønne Leilighed til at lære læse!"

En Britte, der besøgte Voltaire i Ferney, fortalte ham, at han havde tilbragt adskillige Dage hos Haller. "Haller", udraabte Voltaire i det samme: "er en stor Digter, en stor Natur-

forsker, en stor Philosoph, et Universalgenie!" "Det, De siger der", svarede Engellænderen, "er saa meget skjønnere, som Haller ikke var saa retfærdig mod Dem." "Ak", svarede Voltaire, "vi tage maaskee begge Feil!"

Hr. St. Ange sagde engang, da han besøgte Voltaire: "I Dag har jeg blot villet yde Homer min Høiagtelse, næste Gang gjelder mit Besøg Sophokles og Euripides, dernæst Tacitus, derpaa Lucian o. s. v." "Jeg er meget gammel", svarede Voltaire: "kan De ikke afgjøre alle disse Besøg paa eengang?"

Man viste Mad. Geoffrin Generalforpagter Bourets prægtige Gaard. "Har De nogensinde seet noget Herligere og Smagfuldere?" "Jeg vilde", svarede hun; "ikke finde noget at udsætte derpaa, dersom Bouret var Gaardskarl her?"

Frue v. Alegre beværtede sine Gjæster sædvanligen meget usselt, men desto mere blev Næsten bagvasket ved hendes Bord. Hertugen af Lauragais bemærkede derfor engang: "I Sandhed, dersom man til sit Brød ikke havde her Næsten at gnave paa, maatte man sulte ihjel."

Kong Ludvig XV. ønskede, at hans høie Gjæst, Grev Haga (Gustav III.), endnu førend sin Afreise, maatte see den unge Vestris danse, der med et noget lamt Been var nyligen kommen tilbage fra London. Tre Gange fik han Befaling dertil, og sidste Gang endog med det Tillæg, at han skulde danse saa godt, som han kunde. Men enten det nu var Egensindighed eller virkeligen en reen Umulighed, nok er det, Konstneren vægrede sig haardnakket ved at træde frem. Baron Breteuil sendte ham derfor, for at straffe ham, til Fængslet la Force. Hele Paris kom derover i Skræk og Strid, men intet lignede den hele Konstnerfamilies Bestyrtelse. "Ak", sagde lo diou (le dieu) de la danse (Dansens Gud), (den gamle Vestris, der i sit Patos, som han stedse

kalde, sædvanligen pleiede at kalde sig selv saaledes): "det er første Gang, at vort Huus er kommet i Strid med Huset Bourbon."

Indenlandske Efterretninger.

I Anledning af Lieutenant i Livgarden til Hest, Kammerjunker P. F. Reedz-Thotts Ophøjelse i den friherlige Stand, og forundte Tilladelse, tilligemed sit eget Navn at føre Stammenavnet Rosenkrantz og det Erector af Baroniet Willestrup forundte friherlige Vaaben, fortjener det at bemærkes, at den Thottske Familie er een af de ældste adelige Slægter i Danmark. Dens Stammefader Tord Thott skal have levet 1085, og allerede 1187 var en Peter Thott med Biskop Absalon paa Rygen. Birgitte Thott (f. 1610 d. 1664) er bekjendt som Oversætterinde af Seneca, Epictet rc. Slægten uddøde med Otto Thott, den store Bog- og Konstsamler, der døde 1785. Denne indsatte Kammerherre Holger Reedz til Hovedarving, paa Vilkaar, at han og hans Descendenter skulde optage de Thotters Navn og Vaaben, hvoraf Sammensætningen Reedtz-Thott. Peter Reedtz, Slægtens Stammefader, indkom her i Landet med Frederik II. Dronning Sophia, 1572.

I Tilskueren No. 48, som handler om den ulykkelige Clod, er fremsat det Ønske, at Dr. Göttsche ikke maatte lade undersøgt, hvo den Nidding er, som under hans Navn har sendt Clod et tydsk Brev, undertegnet Prof. Krug. I den Anledning har nu Dr. Göttsche ladet bekjendtgjøre, "at det Fornødne angaaende det Falske i de clodiske, med hans og Prof. Krugs tidligere Erklæring noksom gjendrevne, og som han ellers troer, alle Vedkommende tilbørligen bekjendte Fortællinger, skal, fordi man troer, at Clods Sag vilde vinde derved, indrykkes i et af vore offentlige Blade."

Den danske Galease, die junge Martha, bestemt fra Boulogne til Bordeaux med Ballast, er i den stærke Storm d. 31 Octbr. forulykket imellem Hastings og Nyhaven. Trods de gjentagne Forsøg, som tre Midshipmen og adskillige Matroser af den engelske Kystblocade med egen

Livsfare gjorde, blev af Besætningen dog kun en eneste Mand reddet. Skipperen, 3 Matroser, 3 Fruentimmer og 13 Børn fandt deres Grav i Bølgerne.

Nyborg, d. 14 Novbr. Dette Aars Udbytte for Belt-Sildefiskerne i Almindelighed faldt kun maadeligt ud, og for Aalefiskerne blev der tildeels Tab. Disse sidste bragte en Deel af deres kostbare Redskaber beskadigede i Land, uden anden Vinding, end Haab om et heldigere Udfald næste Aar. Mærkeligt er det derhos, at en usædvanlig Mængde Krabber stedse tilstoppede Aaleruserne, og derved forhindrede, at Fangsten ei blev efter Forventning. Silden var i Aar federe, Aalene derimod magrere end i de sidst forløbne Aar.

Assens. Onsdagen den 7 Novbr. blev afdøde ordineret Kateket og 1ste Lærer ved Assens Borgerskole, Hr. Mønster, af en ualmindelig talrig Liigskare ledsaget til Graven. Hans Høiærværdighed Biskoppen og mange af Egnens Præster indfandt sig uindbudne, for at ledsage den Afdøde til sit Hvilested. Foran Liget gik Skolens Ungdom, 220 Børn i 2de Afdelinger, og derimellem Lærerne ved Borgerskolen. Ved Graven holdt Hs. H. Hr. Amtsprovst Holm, R. a. D., en til Høitideligheden passende Liigtale, hvori han paa det hjerteligste skildrede den Afdødes Fortjenester, som Ægtefælle, Fader, Lærer og Velgiører. At den Hengangne var elsket, derom vidnede de mange Taarer, som fløde ved hans Grav. Han døde i sin bedste Alder, hvorfor hans Bortgang er saameget mere beklagelig. En Enke og 3 uforsørgede Børn begræde med dyb Veemod Tabet af en kjærlig Ægtefælle, Forsørger og Fader.

Vestervig i Thy, den 6te Novbr. Et frygteligt Tordenveir vaagnede os her i Gaarmorges Kl. 5. Uveiret, som trak i Syd og raste her med nogle stærke Lyn og særdeles heftige Tordenslag, omtrent et Qvarteerstid, ledsagedes af store Hagel og Iisstumper; og da Dagen fremlyste, viste sig skrækkelige Spor af dets Virkninger paa Vestervig Kirke, der var truffen af en Lynstraale, og — Gud være lovet — uden at blive antændt. Saavidt skjønnes, har Lynet først slaaet ind i Taarnet, hvoraf dog ikke er synligt Tegn, og søgt efter den øverste Aabning af Taarnets Vindeltrappe, hvorover indvendig er nedstyrtet et

Stykke Muur, og hvorfra vise sig Revner paa Taarnets østre Side ved Kirkens Skib. Paa nordre Side i samme Høide er nedstyrtet eller rettere udstødt et Stykke af den ydre Muur, nogle Alen i Omkreds, med saadan Heftighed, at nogle Muursteen ere naaede Kirkegaardsdiget. Det synes som Straalen derfra har fulgt den nordre Side af Skibet, paa hvilket den meget tykke Muur er revnet under alle 6 Vinduerne, hvorudi henved 50 Ruder ere sønderslagne. Ved det øverste Vindue staaer en lukket Skriftestol, hvoraf mange Træstumper ere løsrevne og adspredte vidt om paa Altergulvet; en Hjørnestolpe af Stolen er splintret næsten til Jorden. Videre Spor kjendes ikke af denne frygtelige Begivenhed, ved hvilken saavel Kirken som Vestervig Hovedgaard have svævet i den øiensynligste Fare, der dog ved Forsynets beskjermende Haand naadigen afvendtes.

Viborg. Den 31te October, om Aftenen Kl. imellem 6 og 7 opkom, pludseligen og uden nogen optænkelig Aarsag, Ildebrand i Kibæk-Mølle i Hammerum Herred, hvorved Vaaningshuset 24 Fag, tilligemed Mølleværket, bestaaende af Ruggværn og Grubeværk, blev fortæret og ødelagt af Luerne. Eieren Jens Traberg mistede herved tillige den største Deel af sit Indbo.

Det Ordsprog: man maa ikke male Fanden sortere end han er, synes ikke at blive fulgt af Avisskriverne i Henseende til Tyrken, og de male ham virkeligen værre end Fanden selv. Men uagtet der er en lang Vei til Tyrkiet, saa er Sandheden dog saa let til Fods, at den trænger igjennem alle de Hære af Løgne, man fremsætter imod den. Saaledes gjendrives nu fra Wien, hvad der har været indført i de meest læste tydske Tidender, som aabenbar Usandhed: at Sultanen fra sin Kiosk i Bujukdiere skal have været Vidne til hvorledes adskillige 100 Grækere bleve druknede, hvis Urimelighed er saa meget mere paafaldende, som Sultanen ingen Kiosk eller anden Bygning har i Bujukdiere; saaledes kunne Tusinde vidne imod, at 150 Jomfruer offentligen ere blevne krænkede,

og mod Mishandlingen af Familien Moruſi o. ſ. v., hvis Damer allerede for længe ſiden ere bragte i Sikkerhed i Odeſſa.

Blandede Efterretninger.

I "Morgenblatt für gebildete Stände", No. 215, Septbr. d. A., læſes i en Skrivelſe, dateret: Hamborg i Juli, følgende mærkelige Tildragelſer: "En Mand, der havde bivaanet den ſidſte Krig i Tydſkland, tager jeg ikke feil, ſom Ritmeſter, havde efter Freden ſat ſig ned ſom Landmand i det lille Diſtrict, ſom hører til Staden Hamborg. Der dyrkede han nu den Jord, han havde hjulpet at befrie fra de fremmede Herſkere, og da han ikkun beſad en lille Formue, ſaae han ſig nødſaget til, ſelv i en lille Eenſpændervogn at bringe ſine Producter til Hamborg hver Torvedag, for at afſætte dem til de Perſoner, af hvilke de igjen udſælges i det Smaae. Han havde hidtil ſtedſe regelret indfundet ſig paa Torvet, uden at man nogenſinde havde ſpurgt ham om Pas, ſom han heller ikke, da han var Indvaaner paa hamborgſk Grund, behøvede. Men uventet træder for nogen Tid ſiden en Politie-Agent til hans Vogn og affordrer ham et Pas. Paa hans Svar, at han intet havde, ei heller troede at behøve ſligt, tilkjendegav Spørgeren ham, at ſaa maatte han arreſtere ham, og da Ritmeſteren nu bad i det mindſte om Tilladelſe til at bringe ſine Victualier til deres beſtemte Sted og derefter at føres for Politiechefen, overøſte Politiebetjenten ham med Grovheder og Skjældsord. En anſeet Borger, der juſt gik forbi, og ſom kjendte den Mishandlede ſom en redelig Mand, tilbød ſig ſom Borgen for ham, men forgjæves. En Trop Natvægtere, der ogſaa bruges til Dagtjeneſte og iſær til at bringe Forbrydere i Arreſt, drog forbi, og til denne Trop overdrog Politie-Agenten at ſætte Ritmeſteren faſt, ja formanede dem endog til "at prygle Karlen dygtig af", hvorom de ikke længe lode ſig bede; thi der herſker et eget Had mellem dette reſpectable Corps og dem, der have deeltaget i Befrielſeskrigen. Med det Raab: "Slaaer til, han har tjent!" opmuntrede Politie-Agenten ſine Vægtere til paa det frygteligſte at mishandle den

Uſkyldige, og efterat de havde ſlaaet ham halv død, ſlæbde de ham til Vagten, hvor de overleverede ham til en Officier, der beſad ikke mindre Umenneſkelighed og Grovhed, end Vægterne. Den ovennævnte Borger, der beſtandigen forgjæves havde ſøgt at redde den Ulykkelige, var fulgt med, og fordrede nu med Alvor og Eftertryk ogſaa at arreſteres og ſtrax at føres for Politie-Øvrigheden, noget, man ei turde nægte ham. Efterat han havde forklaret Politiechefen det Forefaldne, blev nu rigtig nok Ritmeſteren ſtrax ſat i Frihed og Politie-Agenten arreſteret; men hvor finder den Førſtnævnte Erſtatning for de udſtandne Lidelſer, og ſkulde det være Straf nok for en Forbryder, ſom den omtalte Politiebetjent, at ſuſpenderes fra ſin Tjeneſte? Skulde man ikke hellere ſtatuere et Exempel paa ham og hans Hjelpere Vægterne, der ſaaledes mishandlede en Mand, fordi han havde tjent i det tydſke Fædrelands Befrielſeskrig? — Det Had, ſom man i Hamborg, næſten almindeligt, offentlig eller privat, yttrer mod alle dem, ſom gjorde Feldtogene med, er ligeſaa forbauſende, ſom latterligt og uværdigt".

(Af en Skrivelſe fra Hamborg i Morgenbl. f. geb. St., Sept. d. A.) "Efterretningen om Napoleons Død har her frembragt en ret ſynderlig Virkning paa Gemytterne, og givet Anledning til mange ukjærlige Formodninger mod de ham bevogtende Englændere. Hans Sygdoms Beſkaffenhed tillader vel ogſaa ſligt, og da man nu hader Englænderne næſten ligeſaa meget, fordi de undertrykke alle andre Nationers Handel, ſom man fordum hadede de Franſke, ſaa er man overordentligt tilbøielig til at beſkylde dem paa alle muelige Maader, hvilket da upaatvivleligen er meget uretfærdigt. — Vor Handel ligger aldeles, og ſkal det ſaaledes vedvare, ſaa ſee vi den ſamme ſørgelige Undergang imøde, der allerede har truffet Søſterſtaden Lybek og tildeels Bremen. Alle Næringsveie ſtandſe, og iſær ligger Fabrik- og Manufacturvæſenet under for Tidernes Tryk. Nabolandet Holſteen, denne velſignede Jordbund, det nordlige Europas Spiiskammer, er ikke lykkeligere, og Godseierne ſee næſten med Vished deres nærforeſtaaende Ruin. Dagligen falde Levnetsmidler i Priis, og dog ere Statsudgivterne de ſamme ſom fordum, da Landmanden fik ſine

Producter overordentligt godt betalte." — Dette "fordum" er dog vel ikke længer tilbage i Tiden, end den Periode, i hvilken en Deel af Europa næsten var en bestandig Krigens Skueplads. De nuværende Priser ere vistnok, i Forhold til den Periodes, meget lave, men de ere neppe unaturligen lave. Priser, Indtægter og Udgivter maa, efter den almindelige Fred, komme tilbage til deres naturlige Stilling, de maa komme tilbage til det, de vare før de sidste krigerske Perioder. Det vil upaatvivleligen fordre Tid, inden Udgivterne komme til dette Forhold; men imidlertid kan dog et Land som Holsteen, naar det virkeligen er det nordlige Europas Spiiskammer, ikke lide saa haardt, som en enkelt Stad, hvis fornemste, for ei at sige eneste, Næringsvei er den blotte Kjøbmandshandel.

Af de i det Pariser naturhistoriske Museum opbevarede Skatte sees, at de hidtil bekjendte, deels skjult, deels frit blomstrende Planter beløbe sig til 56,000 Arter, medens Insecternes Tal kun udgjør henved 44,000, Fiskenes henved 24,000, Amphibiernes 700, Fuglenes 5000, Pattedyrenes henved 500. Efter Valiencennes's og Humboldts Beregning findes heraf i Europa 80 Pattedyr, 400 Fugle og 30 Amphibier; i det nordlige tempererede Jordstrøg leve saaledes fem Gange saa mange Fugle som Pattedyr, medens igjen sammesteds fem Gange saa mange Bælgvæxter træffes end Orchideer og Euphorbeaceer. I de sydlige tempererede Jordstrøg forholde Pattedyrene sig til Fuglene ligeledes som 1 til 4. Fuglene, men især Amphibier, have henimod Æquatorialzonerne en forholdsmæssig større Tilvæxt end Pattedyrene. Efter Cuviers Undersøgelser af fossile Been, ere ved de tidligere Forandringer, vor Jord er undergaaet, langt flere Pattedyr end Fugle blevne ødelagte.

Kobberstikker Schwerdgeburt arbeider nu paa en fuldstændig Udgave af alle Goethes Haandtegninger, der skulle udkomme i Hefter, bestaaende af 6 Blade hvert, med et poetisk Tillæg af Forfatteren. — Goethe har deri Lighed med Idyldigteren Salomo Geßner, der ikke allene var en fortræffelig Tegner, men ogsaa en ypperlig Landskabsmaler. Vignetterne til een af de første Udgaver af hans Værker har han selv raderet.

Den Cottaiske Boghandling i Tübingen har anmeldt paa Subskription Oeuvres complètes de Napoleon Buonaparte, som skulde indeholde Alt hvad som uomtvistelig er blevet bekjendt som Napoleons Arbeide, være sig Yttringer, Taler, Proclamationer, Breve o. s. v.

Kjøbenhavns Børs, d. 20 November.

Cours. Hamb. 2 M. 246, a vista 249. Spec. 253. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 2½ ß. a 15 Rbmk. 3 ß. Oblig. (med Renter fra 11 Juni 1821) 70 a 70½. Nationalbank-Oblig. (af Laanet den 4 Februari f. A.) 90 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 114 a 115 Rbd. Sedl. pr. 100 Rbd. r. S. Norske Rigsbanksedler 12¾ a 13. Svenske Sedler 58 a 59 ß. — Disconto 6 pC.

Schuldige Erklärung hinsichts der Visby'schen Person.

Für den Carl Holger Visby glaube ich durch meine ihm gebotene Arzenei (die ein jeder in No. 90 der Skilderie zur Prüfung nachsehen kann) hinlänglich gesorgt zu haben. Und wenn ich dennoch sehe, daß sie leider statt der Besserung einen üblen Auswurf gewirkt hat, so muß ich Jenen hiemit für incurabel und aller ferneren Behandlung unwerth erklären.

J. S. Strodtmann.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 94.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 24 November 1821.

Drømmen.

(Indsendt.)

I en Tidspunkt, hvor der tales og tænkes saa meget om Grækernes og Tyrkernes Feide, er det intet Under om Indbildningskraften, endog om Natten, beskjæftiger sig med Billeder af det vi læste og hørte om Dagen. Og — jeg kunde i Sandhed ikke ønske mine christne Brødre et større Held, end at hver deres Drøm om denne Sag maatte endes saa salig, som min! — Her er Drømmen.

Jeg befandt mig paa en aaben Mark, hvor de græske Christne og Muselmændene nyligen havde leveret et Slag. Jeg hørte Suk af saarede, halv sønderhuggede Mennesker; saae Lig opdyngede paa Lig, og Antallet af Saarede og Dræbte var omtrent lige, baade af dem, der bare Korsets og Halvmaanens Tegn. Ild flammede baade i de tyrkiske og de christne Byer. Forhaanede Qvinder vrede Hænderne, saavel hos det ene Parti, som hos det andet. Paa begge Sider døvede man de spæde Børns Hungersskrig, enten ved at hugge dem mod Murene, til deres Hjerner sprøitede hen paa de vanærede Mødre, eller ved, under Haanlatter, at snurre dem om paa det hvasse Spyd, indtil den uskyldige Sjel forlod det lille pinte Legeme. Han, som har sagt: "Lader smaa Børn komme til mig, og formener dem det ikke; thi Guds Rige hører saadanne til": vor hellige Religionsstifter stod nu for mig. Saa blid, saa himmelsk, saa medynksfuld maa hans Aasyn have været, da han, under Dødens Lidelser, bad: "Fader! forlad dem; thi de vide ikke hvad de gjøre." Men hans Medynkstræk vare fri for egen smertelig Følelse: det var den forklarede Frelsers salige Medlidenhed med de Faldne, som straalede af hans Øine. Han udrakte kjerlig sine Arme mod de smaa Martyrer, og Moslemens spæde Søn omfavnede sin unge christne Broder, saasnart Frelserens Aande berørte dem, og de sang alle een Sang, da Uskylds Engel, paa Jesu Befaling, bragte dem til den evige Glædes Bolig. Jeg saae Dødens Engel anstrænge sin Aandekraft, for at bringe de mange Tusinde Dræbte frem for Jordens Dommer, og — jeg hørte Retfærdigheds Engel anklage saa mangen Moslem; ak! — men og saa mangen Christen iblandt dem, for Vold, Grusomhed og Broderhad. Da stod Alvor i det Blik, som nylig havde smilet saa himmelsk til de Uskyldige, og den Læbe, som nylig havde velsignet, udtalte nu disse rædselfulde Ord: "Viger bort fra mig, alle I, som beflittede Eder paa Uretfærdighed! Jeg kjender Eder ikke." Men mod de Helte, som efter Befaling kjæmpede for eget og for Brødres Held, som forenede Menneskelighed med Tapperhed, mod dem udrakte han sin høire Haand og sagde: "I gode og tro Tjenere! I have været tro over Lidet! Jeg vil sætte Eder over mere! Gaaer ind i Eders Herres Glæde." Og de Christne knælede og jublede: Kjerlige Dom-

mer! Du giver os mere end vi fortjente; thi vi gjorde vor Skyldighed. Og Mahomedanerne knælede og sagde: Retfærdige Dommer! Din Godhed er stor, som Din Hellighed; thi vi gjorde vor Pligt. Men Jordens Engel bragte dem for den Eviges Throne, og i forenede Chore istemte de med alle Himlens Aander: Gud er Fader! Gud er Gud! Og det gjenlød gjennem alle Kloder, fra Verden til Verden: Gud er Fader! Gud er Gud! Al Naturen gjenklang: Gud er Fader! Gud er Gud! Ak! fra den lille Jord hørtes, gjennem denne salige Frydesang, Jammers- og Oprørs- og Tvedragtsskrig. Man opfordrede Brødre til Kamp mod Brødre, og Lyst til at læse Rædselsdaad i nogle hvide med Sort prikkede Blade, og Higen efter Nyt, og Attraae efter et vist guult og et hvidt Metal, opæggede de fjerneste Jordens Slægter imod hinanden. Det fristede Mænd til at forlade Hustrue og Børn, og den eneste Søn til at forlade sin aldrende Fader, sin trosteslose Moder. I Vest, Nord og Syd opfordrede man Folket til at drage til Østens Egne, for at gjenvinde de christne Lande. Man lod den forladte Mage græde i Fredens Hytter, de bedagede Forældre sukke under det rolige Tag, og ilede til Død og Undergang blandt en fremmed Slægt, og alt dette skete i Christi Navn. Da saae jeg vemodig til den Guds Eenbaarne, og spurgte frygtsom: Herre! er det Din Villie? Og den milde Jesu svarede: "Salig ere de Fredsommelige; thi de skulle kaldes Guds Børn." Men, Herre! det er en Vantroende, som hist hersker over Din Menighed. "Det var om en Hedning, jeg fordum sagde: Giver Keiseren det Keiserens er, og Gud det Guds er." De handle undertiden haardt mod Dine Tilbedere. "Det bør Eder at indgaae i Guds Rige ved megen Trængsel." De ere Din Læres Fiender. "Elsker eders Fiender! velsigner dem, som Eder bande; gjører dem godt, som Eder hade, og beder for dem, som forfølge Eder! paa det I kunde vorde min Faders Børn, som er i Himmelen; thi han lader sin Sol opgaae over Onde og Gode; han lader regne over Retfærdige og Uretfærdige." Men de ære ikke Dit Navn; de have valgt sig en anden Prophet. "Ikke enhver, som siger: Herre, Herre! men den, som gjør Faderens Villie, som er i Himmelen, skal være min Discipel." De haane Dine Tilbedere. "Salige ere I, naar man bespotter og forfølger Eder, og taler allehaande Ondt om Eder, og lyver det! Glæder Eder! Eders Løn skal være stor i Himmelen." Dine Tilhængere vilde fegte for at gjenvinde et Rige, hvor Du allene skal dyrkes, hvor Lovsange til Din Ære allene skulle stige mod Himlen fra christne Templer. "Jeg lærte, jeg priste min himmelske Fader i Synagogen, paa Havet, paa Thabor Bjerg og i Gethsemane Hauge, og — mit Rige er ikke af denne Verden; var mit Rige af denne Verden, da skulde mine Tjenere stride; men jeg befoel Peder at stikke Sværdet i Balgen, da han løftede det mod dem, der bragte mig til Marterdød; til en Død, hvormed jeg beseglede den Lære: Hvo som ikke elsker sin Broder, som han haver seet, hvorledes skulde han elske Gud, som han ikke haver seet?" Sødt, som Tusinde Fløiters Tone, lød det omkring mig; thi alt det Skabte sang: Ære være Gud i det Høje! Fred i hans Riger. "Hører Du! sagde Frelseren, naar denne Sang lyder over al Jorden, som den lød hist blandt Himlens Aander, da er Faderens Rige kommen; da skal der være een Hjord og een Hyrde; men denne Salighed vindes ikke ved Broderhad, Kamp og Kiv; den vindes ved Tro, Haab og Kjerlighed: Saa lærte jeg, saaledes er det Faderens Villie." Amen, Amen! gjentonede alle Himlens Chore. — Jeg vaagnede og gjentog de Saliges: Amen! Ære være Gud i det Høje! Fred paa Jorden! og blandt Menneskene hans Velbehagelighed.

Ønske angaaende Skuepladsen.

Blandt de Ubehageligheder, som Enhver, der vil gaae til Comoedien, møder, hører især den store Søle, som man i Regn- og Tøveir maa gjennemvade paa Kongens Nytorv, og den Fare for at blive overkjørt fra alle Kanter, baade naar man gaaer til og fra Comoediehuset. Den første Uleilighed kunde afvendes ved en forandret Brolægning, saaledes at Vandet kunde have større Afløb; den sidste, naar det blev alle Kjørende, der vilde til Comoedien, paalagt at kjøre fra Kl. 5—5¾, ind ved Gjæthuset og ud igjennem Porten af Skuespilhuset, og naar det blev alle andre Kjørende, der komme fra Nyhavn, Strandstræde, Bredgaden, Store Kon-

gensgade tillige befalet, hver Spilleaften, i det mindste saalænge det bliver saa tidlig mørkt, fra 5—5¾, at kjøre ned ad Østergaden, men ikke ned ad lille Kongensgade, Vingaardstræde og Holmens Canal. Da Vognene stedse krydse hverandre, saa veed de Gaaende nu ikke, hvor de skulle retirere sig hen. Naar det er mørkt, er det næsten umueligt, uden at udsætte sig for at blive overkjørt, at komme ved saadan Leilighed over Kongens Nytorv.

En tydsk Mands Tanker om Laugsvæsen.

Alt har sin Tid! og Moden hersker ligesaavel i Menneskehedens alvorlige Anliggender, som ved Damernes Pyntebord. Af denne Foranderlighed, som i og for sig hverken er god eller slet, udspringer omsider alle Forbedringer i menneskelige Tilstande. Sjeldent, og maaskee aldrig, gaaer Menneskeslægten den lige Vei ad det samme afpælede Maal; i uendelige Spirallinier bevæger den sig didhen. Derfor kommer den fra den ene Yderlighed til den anden, og fra den sidste kommer den stedse igjen i Nærheden af den første, og saaledes uafbrudt; dog altid i snevrere Kredse. Hvo, som har indseet disse Love, holder inde med at forundres over, at Yderlighederne i Erfaringen saa umiddelbart følge paa hverandre, og i Tiden saa nær berøre sig. Saaledes er det ogsaa gaaet med Haandværkernes Indretning og Forhold. I ligefremt Sind, uden tydelig Kundskab om Regler og Grunde, men i den overtydende Følelse om Nødvendigheden, har Middelalderen indseet, at intet i Staten kan bestaae i ubegrændset Vilkaarlighed, at alt udvortes Bestaaende maa antage en vis Form, for at kunne indrades og indpasses i hele Statens Organismus, og det, som har meest indbyrdes Lighed, lettest lader sig forene sammen og holder fastest sammen. Derfra udgik Laugsaanden, der ikke blot forenede de Haandværk drivende Statsborgere, i Forhold til Forretninger, i forskjellige Corporationer, og ved de Enkeltes Forening til Eenhed, adskilte de sidste fra hverandre, men afdeelte alle Indbyggerne saaledes, at ingen Statsborger kunde bestaae, vedligeholde sig, og

komme i Forhold til hele Staten, uden at høre til en særlig Corporation eller et eget Laug. (Dette var sikkerligen ikke den sande Oprindelse til Laugene. Naturligt er det, at Staterne i deres første raa Form trængte til Haandværksfolk udenlands fra, som f. Ex. allerede Kong Salomon ved Tempelbygningen. Det, man trænger til, kan man ikke foreskrive Love; tvertimod kan hiint foreskrive den Trængende Love. Følgeligen var det de første Haandværksmænd, der bleve kaldte ind i Landet, der betingede sig visse Forrettigheder, baade for sig selv og deres Efterkommere, og disse Forrettigheder var det, der siden bleve til Laugsrettigheder, som ikke Staten, men de Berettigede søgte at hævde fra Slægt til Slægt.) Mange af disse Forbindelser ere i Tidens Løb allerede ganske gaaede under, eller dog blevne ganske omdannede, deels fordi de hvilede paa en Grund, hvis Tilværelse var ophørt, deels fordi de fremkom ved Uddannelsen af Souverainetetten i Staten. Adskillige andre Corporationer ere komne til os, som overlevede Skikkelser eller som Levninger fra en henrunden Tid. Blandt alle have Haandværks- og andre Lauge holdt sig, fordi de vare byggede paa en solid og uforstyrrelig Grundvold — Haandværkene selv. Men ligesom alt Menneskeligt er udsat for Misbruge, og allerede derved allene bliver ubrugbart, naar det bliver staaende, og ikke gaaer frem med Tiden: saaledes havde ogsaa i Laugene indsneget sig en Mængde Misbrug, og Meget, som forhen var godt, er med Tiden blevet skadeligt. Disse Misbruge bleve ei uopdagede, og Lovgivningerne bestræbte sig gjentagne Gange, at bortrydde dem. Men deels Overvægten af den intensitive Styrke af dette dybt og bredt blevne Institut over Magten af en endnu kjæmpende, først oplevende Statsvælde, deels og, især i Tydskland, Fremgangsmaaden i de enkelte Territorier, forhindrede, at man ikke opnaaede hvad man attraaede. Saaledes vedligeholdt Misbrugene sig. I Harmen derover var det Indfald meget nær, at fælde det Træ, hvis enkelte Grene, som man ei kunde naae, trængte til at skjæres. Dette Indfald svarede til Tidens hele Stræben, som var henvendt paa at bringe Souverainetetten i Staterne til den højeste Fuldendelse af dens eiendommelige Kraft, der fandt den meste Modstand i

Corporationernes Vedhængen ved gamle Indretninger og i deres selvstændige Bevægelse. Ogsaa indtraf netop paa den Tid i Statsoekonomielæren den Periode, hvor der blev lært, at Haandværkerne i enhver Stat maa befinde sig bedst, naar enhver Haandværkdrivendes Industrie og Flid indrømmedes det meest ubegrændsede Spillerum; at ethvert Slags Tvang er trykkende og forhinderlig for den Enkelte, og skadeligt for det Hele, da Totalitetens Beløb ikke er andet end Summen af alle Enkeltes Product, og at følgeligen hvert Slags Laugstvang og Corporationsforbund ikke allene ei er gunstig for Haandværkerne, men endog skadelig. Denne Theorie syntes saa simpel, saa consequent og saa uomstødelig, at den fik Fleertallet af de tænkende Hoveder paa sin Side. Følgen af alt dette maatte blive, at i adskillige af disse Stater, hvor man var i Færd med Forbedring af det borgerlige Selskab, Laugstvangen ganske blev ophævet og derimod fuldkommen Laugsfrihed indførtes, især da med denne Frihed Patentafgivten kunde forbindes, hvilken Indtægt Statscasserne saare meget trængte til. Imidlertid svarede Udfaldet ikke til Forventningen. Vist nok fik Enkeltes Næringsdrift et Sving, som der forhen ikke har været at tænke paa; vist nok begyndte en Mængde Personer at drive Haandværker, som forhen havde været ganske udelukkede derfra; vist nok blev mangen Capital sat i Drivt, som hidtil var bleven slettere benyttet; vist nok yttrede der sig i Producternes Omsætning Livfuldhed, da Høkernes Efterspørgsel og de Husserendes Tilbud ikke fik nogen Ende. Ikke destomindre viste i Totaliteten sig ingen Stigen i Indkomster af Næringsdriverne. Tvertimod blev Klagen, at retskafne Folk fortrængtes af Fuskere fra Torvet, og næringsløs blevne Borgeres Stemme stedse lydeligere. Da kom nu, som sædvanligen, Theorien bagefter, og raabte: det er ganske naturligt: hvorledes kan det efter Lovene for de enkelte Virksomheders Forening til et Heelt være anderledes? De, som forhen havde skjeldt Andre for dumme, hedte nu overfladiske. Siden fremtraadte igjen adskillige andre Forfattere, der ivre mod Laugsfrihed, og tilraadte Laugenes Gjenoprettelse, deels af theoretiske Grunde, deels støttede paa Iagttagelserne af Erfaringen og Følgerne af Laugsfriheden. Laugsfrihed leder til Fuskerie og Bedraggerie. At de fleste af disse nu igjen meer eller mindre faldt i den modsatte Yderlighed, følger af Sagens Natur. Selv naar de vælge Medium tenere beati! er det vanskeligt, stedse at modstaae, med lige Sindighed, den naturlige Retning og ikke at afvige fra Middelveien.

Indenlandske Efterretninger.

En i Kjøbenhavn siden flere Aar bosat sydlig Italiener har foræret det store Kongel. Bibliothek, som et Bevis paa sin Hengivenhed for Danmark og Ærefrygt for en Konge, der ideligen sysselsætter sig med Videnskabernes og Literaturens Fremskridt, et af 250 Bind bestaaende og af et Samfund af Lærde og Videnskabsmænd i Mailand udgivet Pragtværk, indeholdende de bedste Satiriei, de fortrinligste Noveller, de bedste Pastoraler og didactiske Digtere, 10 Bind udvalgte Theaterstykker af forskjellige Aarhundreder. Ethvert særskilt Værk er prydet med Forfatterens Billede og forsynet med hans Levnetsbeskrivelse.

I Onsdags Aftes lod Hr. Adolph Beer fra Hamborg sig høre paa det Kongel. Theater for temmelig fuldt Huus og vandt udeelt Bifald. Han behandler sit Instrument med en sjelden Færdighed og Delicatesse, og kan, efter Kjenderes Paastand, regnes blandt de første Violinspillere i Europa.

Andreas Romberg, der lod sig høre i Fjor paa det Kongel. Theater, er nyligen død. Tydskland mister ved hans Død een af sine største Componister, og hans i intet mindre end i gode Omstændigheder efterladte Familie, sin eneste Støtte. Det er ellers mærkeligt, at de fleste udmærkede nyere Componister døde temmelig unge. Mozart f. Ex. blev kun 36 Aar gammel.

I forrige Fredags fangede nogle Fiskere, der vare ude paa Rødspættefangst, en i vore Vande høist usædvanlig Fisk, som Naturkyndige, der have taget den i Øiesyn, have erklæret for Mola tetrodon eller det svømmende Hoved. Den var temmelig mat, da de fangede den, og døde en halv Time derefter. Medens den var levende havde den en sølvhvid Huud, og Øine, der glimrede som

Guld. Legemet er sammentrykt og Halen saa kort og saa bred, at den seer ud, som den var hugget af, og Dyret ligner snarere et Fiskehoved end en heel Fisk. Den har en Ryg- og en Rumpefinne. Ved Finnerne sidde smaa haarde Substancer, der ligne smaa Flintestene. Den findes ellers i de franske Have, og maa af Stormen været drevet ind i vore Vande. Men den er meget ung, da den neppe veier over 6 Pund, og ellers derimod findes saa stor, at den stundom kan veie 300 Pund.

Mariboe, den 16 Novbr. Ved Lundholm, Baroniet Sønderkarle her i Lolland, er over det Halve af en besaaet Vintermark reent opædt af Snegle, Orme o. s. v. — Veiret er afvexlende mildt og koldt; Luften snart klar, snart taaget.

Odense, d. 20 Novbr. Det nye Franske Skuespillerselskab gav her i Søndags Aftes, for temmelig fuldt Huus, sin første Forestilling, nemlig Lystspillet Fugleskydningen i 5 Akter af Clauren. Man savnede ikke Talent hos de Spillende, og Stykkets gode Udførelse vidnede om umiskjendelig Flid, saa Byen deraf kan love sig en behagelig Underholdning i de lange Vinteraftener, og saaledes bortgjenne Tidens mangehaande Sorger i det mindste for nogle Timer. — Afvigte Onsdag den 14 d. M. afbrændte en af de smukkeste Bøndergaarde her i Fyen, tilhørende Selveier Christensen i Volbye ved Middelfart. Ilden opkom pludselig ved Middagstid, medens Beboerne vare tilbords, og greb saa hastig om sig, at næsten Intet skal være reddet. Imidlertid er saavel Gaarden, der for faa Aar siden af Ny blev opbygget, som Ind- og Udbo efter Forlydende assureret for henved 20,000 Rbd. — De hyppige Huussøgninger og Konfiskationer, hvorom Man for Tiden allevegne hører tale, vækker Ønsket hos hver retsindig Handlende, at Provindsialerne dog, om muligt, engang maatte see sig fritagne for den Byrde og Hazard, at skulle lade deres Alenvare stemple og anden Gang kjøbe i Hovedstaden, uden at Statskassen derved vilde tabe, men sandsynligviis endog vinde, naar Stemplingen kunde skee paa Hjemstedet. — Efter Aarstiden er Luften endnu saa mild, at Man neppe behøver Kakkelovnen. Derhos har Man faaet temmelig Regn. Den 9de d. M. havdes her endnu modne Haugejordbær.

Viborg, den 17 Novbr. I Gaar jordedes her sal. Major v. Mudderspach. Foruden S. T. Dhrr. Kammerherre Krigskommissair v. Moltke og 3die jydske Regiments Chef Hr. Oberst v. Sames, vare af Regimentets Officerer hidkomne 1 Major, 6 Capitainer og 1 Lieutenant, for at ledsage den yndede Afdøde til Graven. De sidstnævnte 7 Officerer (den ene Capitain var Marskalk) viiste den Bortgangne den Opmærksomhed, at bære Liget fra Sørgehuset til dets Ende, ligesom og fra Kirkegaardsporten at bære det til Graven. Borgerskabets Underofficerer bare ham ellers. — — (Meddeelt.) Ved Krabbesholm, en ældgammel og endnu complet Hovedgaard, der ligger tæt ved Skive Kjøbstæd i Viborg Stift, staaer ikke langt fra Liimfiorden et Ege-Træe, hvis Stamme er $7\frac{3}{4}$ Alen i Omkreds; fra Roden til Kronen 3, og dennes Høide imellem 3 a 4 Alen. Dets Grene, der have en forholdsmæssig Tykkelse til Længden, strække sig fra Sønden til Norden 36 og fra Øster til Vester 42 Alen.

Blandede Efterretninger.

Ved den norske Høiesteret er suspenderet Sognepræst til Oure Præstegjeld, Eiler Hagerup, dømt til at have sit Embede forbrudt og for Fremtiden at være uberettiget til at bære den geistlige Habit. Han var tiltalt for Overtrædelse af Embedspligter og Forseelser i Liv og Levnet.

Et mærkværdigt Skrift er nyligen udkommet under Titel af: Briefe von Joseph II., als characteristische Beyträge zur Lebens- und Staatsgeschichte dieses unvergeßlichen Selbstherrschers, Leipzig 1821 (Breve fra Joseph II., som characteristiske Bidrag til denne uforglemmelige Selvherskers Levnets- og Statshistorie). Vi anføre deraf følgende mærkelige Steder: Mod Tvekamp erklærer J. sig meget stærkt. Han kalder den en barbarisk Sædvane, der er passende for Tamerlans og Bajazeths Tidsalder, og siger: at han foragter saavel dem, der forsvare Tvekamp, som de, der handle efter disse Grundsætninger, og at han ikke anseer et saadant Menneske for bedre end en romersk Gladiator. Hans Yttringer om Jesuiterordenen lyde saaledes: "Jeg kjender disse

Folk — skriver han 1770 til Hertugen af Choiseul, daværende Statssecretair i Frankrig, — saa godt, som Nogen, veed alle de Planer, som de have drevet igjennem, deres Bestræbelser for at udbrede Mørke paa Jorden, og forvirre og undertrykke Europa, fra Cap Finis terræ indtil Nordsøen. I Tydskland vare de Mandariner, i Frankrig Academikere, Hofmænd og Skriftefædre, i Spanien og Portugal Nationens Grands, og i Paraguay Konger. Dersom Joseph I. ikke var bleven Keiser, havde vi i Tydskland formodentligen kunnet opleve Malagridas, Aveiros, og et Forsøg til Kongemord." Paa samme Maade erklærer han sig 1773 i et Brev til den spanske Minister-Præsident, Greve v. Aranda. Han beskylder deri Jesuiterne for at have omskabt Religionen til et oprørende Billede, til en Gjenstand for deres Ærgjerrighed, og til Skjul for deres Planer. Et Institut, siger han, som en spansk Veterans sværmeriske Indbildningskraft i en af Europas sydlige Lande gjorde Udkast til, som søger at erhverve et Almeenherredømme over den menneskelige Aand, og fra denne Synspunkt vilde underkaste Alt Latronas ufeilbare Senat, maatte blive en ulyksalig Lod for Thuiskons Afkom. Disse Loyoliternes Synedrium havde gjort sin Berømthed, sin Storheds Udbredelse, og den øvrige Verdens Mørke til sine Planers første Øjemed. Deres Intolerance — (altsaa ikke Reformationen) — var Aarsag i, at Tydskland maatte friste en trediveaarig Krigs Elendighed. Deres Grundsætninger have skilt Frankriges Henriker ved Liv og Krone. Og de ere Ophavsmænd til den afskyelige Tilbagekaldelse af Nantes Edictet. Og saadanne Folk vilde man igjen betroe Ungdommens Opdragelse, Skriftestolene, Kongernes Øren og Dronningernes Hjerter? Man veed jo nok hvilket Brug de have gjort deraf, hvilke Planer de have udført, og hvorledes de endnu ganske nyligen have i Rusland gjengjeldt Velgjerninger med den skjændigste Uaknemmelighed. — Da han efter sin Moders Død var kommen til fuldkommen Regjering, skrev han 1780 til Hert. af Choiseul: Geistlighedens hidtilværende Indflydelse paa min Moders Regjering vil blive en anden Gjenstand for mine Reformer. Jeg seer ugjerne at disse Folk, som Omsorgen for det tilkommende Liv er overdraget til, give sig saa megen Umage for, at gjøre vort Vel her paa Jorden til Øjemed for deres Visdom. I et Brev til Erkebispen af Salzburg siger han: "Min Stats indere Forvaltning kræver uden videre Omstændigheder en Omskabelse. Et Rige, som jeg regjerer, maa beherskes efter mine Grundsætninger; Fordom, Fanatismus, Partiskhed og Aandstrældom undertrykkes, og enhver af mine Undersaatter indsættes i Nydelsen af sine medfødte Friheder. Munkevæsenet har i Østerrige taget Overhaand; Stifternes og Klosternes Tal er voxet til det Overordentlige. Regjeringen havde efter disse Folks Regler næsten ingen Ret over deres Personer, og de ere de farligste og unyttigste Undersaatter i hver Stat, da de søge at unddrage sig Jagttagelsen af alle borgerlige Love, og ved enhver Leilighed henvende sig til Pontifex Maximus i Rom." — Hvorledes Keiseren dømte om Embedssager, viser et Brev til Landgreve Fyrsten af Fyrstenbergs Gemalinde, skrevet 1782. Denne Fyrste havde Keiseren frataget Gouvernementet over Böhmen, og hans Gemalinde havde i den Anledning skrevet til Keiseren. Denne svarede, det bliver ved hans Beslutning, hvortil han har god Grund, uagtet han ikke miskjender Familien Fyrstenbergs Fortjenester. "Men enhver maatte staae paa sin Plads; det kunde derfor i Fremtiden ikke være mere i Østerrige saaledes som det engang har været; mangen Adelsmand "hvis Ahner have havt Marskalstaven og Anførelsen af store Hære" maatte nu lade sig nøje med at være slet og ret Lieutenant." Endeligen tilføjer han: "Deres Gemal kan De forsikkre om min Bevaagenhed, og tillige erindre om, at jeg i Fremtiden venter, at han i Statssager ligefrem henvender sig til mig; men at jeg ikke er vant til at correspondere med Damer angaaende mit Riges Anliggender." — Til en fornem Dame, som søgte om et Embede for sin Søn, fordi hendes afdøde Gemal havde været en fortjent General, og en Cavalier af et anseet Huus, men hvis Begjering Keiseren maatte afslaae, skrev han 1784 følgende: "Det, jeg maa beklage Dem for, Madam, er, at Deres Søn hverken duer til Officier, Statsmand eller Præst; kort sagt, at han er intet andet end en Adelsmand, og det af Liv og Sjel." — En anden

Dame, der udbad sig det samme, svarede han blandt andet: "To af Deres Sønner ere allerede etablerede; den ældste, der endnu ikke er 20 Aar gammel, er Ritmester i min Hær, og den yngere fik ved Kurfyrsten, min Broder, et Canonicat i Cölln. Hvad vil De mere? Skulde den første maaskee allerede være en General og den anden have et Bispedømme?"

Det Londoner Videnskabers Academies nuværende Præsident, Sir Humphry Davy, har, som bekjendt, forsøgt at gjøre de i Herculanum og Pompeji fundne Haandskrifter læselige. Om Udfaldet af hans Bestræbelser har han gjort en Indberetning til Academiet, hvoraf Følgende er det Væsentlige: Trods den forbedrede Methode at adskille disse gamle oprullede Haandskrifters Blade, der alle klæbe fast sammen, ere de dog alt for skøre, og den derpaa værende Skrift for meget udslettet til, at de ved de mangehaande derpaa anvendte chemiske Hjelpemidler kunde gjøres læselige igjen. Manuskripterne ere uden Undtagelse af meer eller mindre mørkebruun Farve, der gaaer over i det Sorte, men dog ere de ikke, som man har antaget, "forkullede", thi i Herculanum bestod, der, hvor de bleve fundne, Jordbunden af "Tuf", der er formeret af Sand, af vulcanisk Aske og Stene, hvilke Bestanddele, sandsynligviis ved sydende hedt Vand, ere blevne forenede til een Masse. Ligesaalidet kunde Haandskrifterne i Pompeji forkulles, thi Vesuv ligger saa langt borte, at den Aske, der fra den faldt paa Staden, nødvendigen allerede maatte være bleven kold. Ikke forstyrret af Ild, men i sig selv, ere disse Haandskrivter sønderrevne og opløste, det ene meer, det andet mindre. De af mørkebruun Farve ere sandsynligviis blevne uberørte af det indtrængte kogende Vand, derfor lade de enkelte Blade sig endnu skille det ene fra det andet; hos andre derimod, der see ganske sort ud, har det indtrængte hede Vand opløst det Liim, som fandtes i Papiret og Blækket, og de tilligemed Vandet indtrængte Jordpartikler have skudt sig ud imellem Bladene, og Haandskrifter af den Art ere paa ingen Maade igjen at gjøre læselige, omendskjøndt Dunsten af Aether sulphuricus og af Acidum muriaticum og en forhøjet Lufttemperatur med Omhyggelighed var bleven anvendt dertil. Kom end Bogstaverne tilsyne,

saa var dog Substantsen af Papiret (Papyrus) saa skjør og fuld af Huller, at Skriften, der ved Opviklingen af en Rolle saae ud som en sammenhængende Text, ved nøjere Undersøgelse befandtes at være lutter enkelte Ord og Fragmenter af Ord, der ikke hørte sammen, men til forskjellige næsten overalt hullede Blade, følgeligen baade vare uden Mening og Sammenhæng. Hele Antallet af de i Herculanum opdagede gamle Haandskrifter beløb sig til 1696. Af disse ere hidtil 431 opviklede, og 1265 endnu tilbage at undersøge. — I de to Maaneder, Sir Humphry Davy i Aaret 1819 tilbragte i Neapel, havde han ved Hjelp af sin Methode opviklet 23 saadanne Papyrus-Roller, men i alle disse kun fundet enkelte Phraser læselige. 120 andre Papyrusroller har han undersøgt, men lagt dem tilside igjen, fordi han, efter hans heri gjorte Erfaring, var overbeviist om, at al derpaa anvendt Møje vilde være forgjeves, men han vilde desuagtet have fortsat dette utaknemmelige Arbeide, naar ikke Personer, der misundte ham hver muelig Opdagelse, havde lagt ham de ubehageligste Vanskeligheder og Hindringer i Veien. Sir Davy er af den Mening, at i de 60 Aar, der ere forløbne siden deres Opdagelse, disse Haandskrifter i Museet i Portici have været udsatte for Luftens Indvirkning, denne Luft maa have virket skadeligen paa Papiret og Skriften, og han foreslaaer derfor, at saafremt der ved fortsat Eftergravning saadanne Haandskrifter igjen skulde blive opdagede, man ufortøvet skulde lægge dem i et Kar, fyldt med Kulsyre, og omhyggeligen bevare dem for den ydre Lufts Indvirkning.

I den Berliner Hist. genealog. Calender for 1821 leveres en Skildring af Berlin fra 1608 til 1688, og i samme caracteriseres Selskabets Aand og Borgernes Stemning i Berlin under Churfyrste Wilhelm den Store (1648—1688) paa følgende, endog for vor Tidsalder, ikke uinteressante Maade. Den glade gamle Tid med dens uskyldige Spøg og jevne Glæder var ikke mere at oprette. Borgeren, indskrænket ved Hoffets didtil uvante Glands, og, omendskjønt ikke fornærmet i sine Rettigheder, dog forkyset og nedbøjet til en vis Betydningsløshed, saae paa Hoffet med Skinsyge. Længe fortsatte Religionskjævlerier og tredive Aars Krigens Lidelser havde over-

hovd formørket Gemytterne, og gjort dem følesløse for sand Glæde; et stivt, plumpt Væsen og en vrang Stræben efter Værdighed herskede i alle Stænder; man kjendte ikke Overgivenhed, men vel Raadhed; ikke Munterhed, men Yderlighed i Spisen og Drikken; man skjærdsede om Kjerlighed, ikke med Frimodighed, men med Vellyst, og krydrede Underholdningen mindre ved munter Skjærds end ved Andres Forhaanelse og Forkleinelse. Af fordums Tiders glade Folkefester var næsten intet tilbage; Underholdningen begyndte at indskrænke sig til Selskab i Husene og Sammenkomster i Kroerne; Røgtobak, Thee og Aviser bleve Hjelpemidler til Selskabelighed; Klædedragten forandrede sig og blev fransk. En skummel Overtroes Aand bemægtigede sig Tidsalderen, og gik overalt paa Jagt efter Troldom; endog Churfyrstens Morian blev f. Ex. af Landboerne anseet for Fanden. — (Man behøver ikke at være nogen Plutarch, for at kunne gjøre en Sammenligning imellem hiin Tidsalder og den, vi nu leve i. En 25 Aars næsten uafbrudt Krig har, skjønt under forandrede Skikkelser, næsten frembragt samme Virkninger. Menneskene ere blevne følesløse for den sande Glæde; Forskruethed og Overspændthed i Tænkemaade, og en holbergsk Honette Ambition ere nu almindelige; Drikkelauge og Spisegilder høre til Livets højeste Nydelse; plump Skjærds og lave Kjævlerier til den vigtigste Aandsføde; og det bedste Krydderie i selskabelig Underholdning er Medborgeres Forhaanelse og Forkleinelse. Morianer antager man nu rigtig nok ikke mere for Fanden, dertil er man for oplyst; men derimod teer man sig i mange andre Henseender paa en Maade der, hvad Forkeerthed angaaer, ikke giver hiin Tidsalder noget efter.)

Kjøbenhavns Børs, d. 23 November.

Cours. Hamb. 2 M. 246, a vista 249. Spec. 253. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 3 ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) $71\frac{1}{2}$ a 72. Nationalbank-Obligationer (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) $90\frac{3}{4}$ a 91 Rbd. r. S. (uden Renter) eller 115 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler $12\frac{3}{4}$ a $12\frac{7}{8}$. Svenske Sedler 59 ß. — Disconto 6 pC.

* * *

In Beziehung auf mehrere von einem sogenannten Visby gegen die öffentliche St. Petri Knaben-Realschule vorgebrachte Beschuldigungen erklären unterzeichnete an dieser Schule angesetzte Lehrer selbige theils für durchaus falsch und erdichtet, theils für nur halb wahr, und mit oder ohne Absicht entstellt vorgetragen. Dem berufenen Frager wird die Allerhöchstverordnete Schul-Commission besagter Schule jede gewünschte nähere Auskunft geben; dem unberufenen aber brauchen wir weiter keine Rede zu stehen, so wie auch wir uns gern aller unberufenen öffentlichen Urtheile über fremde Schulen enthalten.

J. P. Sternhagen, Inspector.
J. S. Strodtmann, Candidat.
C. Jungclaussen, Zeichnenlehrer.
C. G. F. Hansen, Elementarlehrer.
J. Bruhn, Seminarist.
J. Tomby, mathematischer Lehrer.
J. W. H. Bratz, Schreiblehrer.
Ch. Valentin, Lehrer der französischen und englischen Sprache.
H. J. Hansen, Seminarist.

NB. Der Lehrer der dänischen Sprache, Herr Fasting, hat sich nicht befugt gefunden, diese öffentliche Erklärung gemeinschaftlich mit uns abzugeben.

Den hemmelige Kummer.

(Efter Weisser.)

Grusomt er det af den slemme By
At den sin Spot mod Clara vil udspy,
Fordi den Stakkel ligger tungt paa Hjerte
Hvad under det hun bære maa med Smerte.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 95.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 27 November 1821.

Characterers Værd.

Af T. M. B. Galskiøt,
Sognepræst for Hyllested, Vændsløb og Holsteinborg.

For en Tid siden skrev jeg et Brev til en Herremand her i Siælland, og udbad mig Underretning om en Ting, som jeg troede, han maatte vide; men jeg var saa uhældig, at jeg ikke vidste, at han var Rangsperson. Characteren blev derfor ikke sat uden paa Brevet. Rolig ventede jeg Svar uden at ahne, at jeg havde begaaet nogen Forbrydelse; men ved at faae efterstaaende Svar maatte jeg erfare, hvor høilig jeg gandske mod min Villie og Vidende havde fornærmet denne Herremand, og paadraget mig hans Ugunst. — Paa det jeg spurgte om fik jeg intet Svar, men i dets Sted sendte Han mig følgende Brev.

"At Hr. Pastor Galskiøt i Hyllested ikke besidder den Delicatesse i Forveien at erkyndige sig om den Mands borgerlige Stilling, til hvem han behager at skrive Breve med upassende Udskrifter, kan man vel tilgive ham, som en høit aldrende Mand, paa Grund af de med Alderdommen følgende Svagheder. N. N. d. .... N. N."

I den Anledning har jeg ikke troet det upassende at fremsætte mine Tanker om Characterers eller Ærestegns sande Værd, meddeelte af Regieringen. — Det er Regieringens Hovedsag at beskytte enhver sin Undersaat imod saavel indvortes som udvortes Fornærmelser og derimod at fremme enhver Undersaats muligste Bedste paa enhver lovlig Maade. Enhver Undersaat derfor, som anvender trolig sine Evner, Kræfter, Stilling til dette skiønne Maal, maa naturligviis være Regieringen dyrebar, og den overmaade vigtigt, at slig fortræffelig Undersaat ikke trættes, men meget mere vedbliver, og om muligt, forøger sin velgiørende Iver og Virksomhed. Derfor søger den at meddele ham Noget, som er ham behageligt og opmuntrende, saasom ved en Characteer eller et Udmærkelsestegn at vise hver Mand, at den har iagttaget og paaskiønnet ædel Daad. Saaledes kan en Embedsmands verdslig eller geistligs Iver og Nidkierhed i sit hele Embeds Førelse eller visse Dele deraf belønnes; saaledes kan en Herremands velgiørende Indretninger med sine Bønder og sit Gods; en Soldats eller Officiers Tapperhed eller ypperlige Disposition efter Terrainet til Fædrelandets Forsvar eller Udvidelse, eller en eftertænksom Borgers Opfindelse, Driftighed, Resolution, Daad til Fædrelandets Gavn belønnes, og slig Belønning synes fortient eller i det ringeste foranlediget. Men hvo seer ikke dog, at alle saadanne Gierninger ere kun enkelt, og har et enkelt Maal, Fædrelandets Vel; kan med alt dette være en ikke sand god Gierning, kan være opvoxet af et forfængeligt, ærgierrigt, ja lastefuldt Menneskes Hierte, og Regieringen, som umuelig kan kiende og bedømme Personens indvortes Ge-

halt, dog i Henseende til det Gavn, Gierningen har stiftet Landet, seer sig høilig beføiet at udmærke ham. At Regieringen kan følgelig have tilstrækkelig Grund til at belønne overordentlige og Held bringende Gierninger for Landet (at ikke al Fædrelandskierlighed skal kølnes eller ligesom sove ind, naar ingen offentlig Paaskiønnen var for Haanden) endog hos en Person, som, skiøndt offentlig uberygtet, dog af sin nærmere Omgivning og ængere Kreds kunde være foragtelig formedelst andre ikke rosværdige Foretagender. At altsaa mangen Person kunde hilses udvortes dybt for den Hædersfrakke, han havde paa, og dog indvortes foragtes af dem, som nøie kiendte ham, og Regieringen i alt dette dog ei kunde handle anderledes. — — — — Men mon det ikke og undertiden kan være Tilfældet, at, naar en anden Æresyg seer sin Ligemand saaledes udmærket, han da bliver herover misundelig, og kan ikke være tilfreds, med mindre han ligeledes kan blive udmærket. Dersom nu denne har gode Venner blandt de Fornemmere, og disse kiender hans svage Side, tillige, at han er en ulastelig Mand; hvor let kan det da ikke blive Tilfældet, at disse formedelst Venskab kan finde noget mindre Almindeligt hos ham, som dog ikkun har blot det Almindelige; og disse da og kunne faae udvirket for ham en Udmærkelse, uden at Regieringen i nogen Henseende kan giøre noget derved eller handle anderledes; thi ellers maatte Regieringen være alvidende, og kiende saavel Forkierligheden for deres Ven, som og den anbefalede Vens Almindelighed og Ubetydelighed. Saadanne Personer, skiøndt udmærkede af Regieringen, skiøndt siddende i den velfortiente Æreselasse og dybt hilsede, kan dog ikke af dem, som nøie kiender dem, blive anseete for andet, end det, de ere, æresyge Stakler. — — — Endelig veed jeg ikke, om der gives Penge-Characterer, eller Udmærkelser, kiøbte for Penge. Dersom en Regiering trænger til Penge, eller dersom den vilde skaane sine gode og virksomme Undersaatter for Skatter, saa veed jeg ikke, om der kunde være nogen Feil i at tillade rige Folk at faae Udmærkelse for Penge, og siden af Rangen aarlig give Rangskat. At en rig Mand eller Mand uden Fortieneste vil have en Udmærkelse, er en Forfængelighed; at en Regiering føier

den Forfængeliges Ønske ved en Titel eller Udmærkelse at blive beskattet aarlig til Straf for sin Forfængelighed og til Statens Gavn, er vel ingen Feil, saa meget mindre, som hans nærmere Omgivelse noksom kiender enten han har Fortieneste eller ikke, og skiøndt den udvortes ærer ham efter hans Rang, dog ikke kan andet i sit Inderste end ynke og foragte slig daarlig Forfængelighed, og det saa meget mere, hvis han er beplettet dertil med een eller anden Feil eller Last. — — Af alt dette er det nok en naturlig Følge: At den af Regieringen efter Fortieneste udmærkede kan kun for en Deel være agtværdig af Undersaatten, da han, om han i Øvrigt er plettet af Feil, maa være foragtelig; — at den formedelst Venners Anbefaling eller formedelst Penge Udmærkede, slet ikke er agtværdig for Undersaatten, og at ikkun den, som af Regieringen er udmærket for ædel Daad, og for Øvrigt i sit daglige Liv har udmærket sig ved Kundskab, Dyd og Retskaffenhed, er den sande Agtværdige saavel af Regiering, som Undersaat, ja af den Allerhøieste selv. Endelig vil det let skiønnes at være unegteligt, at mangen beskeden Mand kan sidde i sin Afkrog ubemærket, der kan have langt større Fortienester end mangen offentlig udmærket Person. — Tilsidst vil jeg ikke giøre Anmærkning over, hvorvidt det er Delicatesse, ikke at svare paa et med al Beskedenhed, udbedet Spørgsmaal, samt hvorvidt det passer med en udmærket Mands ophøiede Stilling at erklære en fungerende Embedsmand at gaae i Barndom, og det fordi denne ei vil giøre Omkredsen nyefigen ved at spørge, om en Person er i Rangen?

Oprindelsen til den tydske Menighed i Kjøbenhavn.

Da under Religionsurolighederne i Tydskland, i de tre første Fierdedele af det 16de Aarhundrede, mange Familier efterhaanden kom fra dette Land flygtende til Kjøbenhavn, tillod Kong Frederik den Anden dem 1574 at holde tydsk Guds-

tjeneste i St. Claræ Nonnekloster, der blev stiftet af Kong Hans's Dronning Christine 1505, laae der, hvor nu Clareboderne findes, og blev overdraget til Kjøbenhavns Universitet 1561 mod Kuardrup Kloster. Men 1575 lod Kong Frederik St. Petri Kirke, der, lige fra 1526 indtil Reformationen, havde været een af Sognekirkerne i Kjøbenhavn, hvori den blev saa godt som indskudt ved Landsbyen Serritzlevs Nedbrydelse, efterat den i 48 Aar havde været forfalden, istandsætte og indrette til en Kirke for den tydske Menighed, hvor en tydsk Præst, som han selv af sit Rentekammer lod lønne, eengang om Ugen forrettede Gudstjenesten. Saaledes fandt de Tydske under Religionsforfølgelserne i Tydskland efter Reformationen, som de Franske efter det nantiske Edicts Ophævelse, et trygt Tilflugtssted i Danmark, hvis Regenters Arme altid stode aabne for Forfulgte og Ulykkelige. Christian den Fjerde, Frederiks værdige Søn, lod Kirken endnu mere forbedre, og da der kom flere og flere Tydske hertil, indrømmedes dem 1618 en tydsk Sognekirke, hvorved en Sognepræst og Capellan bleve ansat, og hvis Privilegier 1641 bleve stadfæstede og udvidede. Efter den Tid blev istedet for en Capellan udnævnt en Compastor, der med den første Præst skifteviis prædikede; ogsaa forundtes Sognefolkene den Rettighed at søge Kirken, hvor de end boede, og Menigheden fik Tilladelse, selv at vælge sine Præster, imod at Valget siden stadfæstedes af Kongen. Ogsaa skulde Kirken have en Kongel. Minister til Patron og anseelige Borgere til Curatorer o. s. v., paa hvilke Ansættelsen af de ringere Kirke- og Skolebetjenter beroede. Doctor Heinrich Dürkopf, som 1706 var bleven Præst ved denne Kirke, holdt paa tredie Søndag efter Trinitatis Aar 1720 en Præken sammesteds, der advarede Tilhørerne imod Guds retfærdige Straffedomme, og i sin heftige Iver sagde han: "Inden ti Aars Forløb skal Kjøbenhavn blive til en Steenhob. Mærker vel, hvad jeg siger, og jeg siger det anden Gang, at det maa mærkes desto vissere, nemlig: Inden ti Aars Forløb skal Kjøbenhavn blive til en Steenhob." Mange lagde denne Spaadom paa Hjerte, Andre loe deraf; men 1728, da der endnu kun var to Aar tilbage, begyndte en Deel at tale derom, og nu indtraf den store Ildebrand. Men at den hele Spaadom, skjøndt den virkelig gik i Opfyldelse, sikkerligen ikke var nogen egentlig Virkning af denne Mands prophetiske Aand, sees deraf, at hans Skræk over Stadens Brand var saa stor, at den drog en Sygdom efter sig, der 1731 lagde ham i Graven. Kirken led et stort Tab ved denne Ildebrand; men ved anseelige i og uden for Landet samlede Bidrag blev den snart næsten ganske opbygt af ny igjen, og blev den 2den September 1731 indviet. Med Menighedens Tilvæxt i Antal og Velstand tiltog ogsaa Kirken i Pragt. Istedet for at den i Begyndelsen kun havde en Kuppel, fik den 1756 et anseeligt Spir, som kostede 20,000 Rdlr. D. C. Efter at St. Nicolai Kirkes og Frue Taarns Spir ere blevne Offere for Luerne, det første i Stadens Ildebrand 1795 og det sidste i Bombardementet 1807, er St. Petri Kirke den eneste i Kjøbenhavn, der har et anseeligt Taarn med Spir, ligesom og den tydske Kirke paa Christianshavn beholdt sit under begge Catastropher, medens af alle danske Kirker, baade i Kjøbenhavn og paa Christianshavn, kun Vor Frelsers paa det sidste Sted har beholdt sit skjønne Taarn med Spir. Saa omskiftelige ere alle jordiske Ting! Medens hiin oprindelige Landsbykirke nu er een af de skjønneste Sognekirker i Kjøbenhavn, ligger St. Nicolai Kirke, der, indtil 1795, i hele Aarhundreder har været een af Hovedstadens første og prægtigste Kirker, i Gruus. Ved det engelske Bombardement blev St. Petri Kirke vel ikke lagt i Aske, som Frue Kirke, men dog meget beskadiget ved den nedfaldne Mængde Bomber. Dog, nogle Aar derefter blev den sat istand igjen, saaledes som vi nu see den. — Det danske Kongehuus har altid viist sig St. Petri Kirke særdeles bevaagent. Saaledes gav Kong Frederik den Femte til de 20,000 Rdlr., Spiret kostede, 12,000; de øvrige Penge samledes deels ved Bidrag fra de andre Kongel. Herskaber, Kirkepatronen og Menigheden, deels ogsaa af de Capitaler, Kirken eiede. — St. Petri Fattigskole er stiftet 1743, og har, som bekjendt, sit eget Skolehuus. Det for St. Petri Pige-Friskole af Mad. J. Bramsen stiftede Opmuntrings-Selskab havde fra 1 Januari til 31 December 1820 en Indtægt af

602 Rbdlr. 61 ß., foruden andre Gaver, i Bidrag af Velyndere saavel i som udenfor Menigheden.

Ved den tiltagende Handel og Skibsfart og den Velstand, de medførte; kom alt flere og flere tydske Familier herind, hvoraf en Deel bosatte sig paa Christianshavn. Vel havde de der deres egen Præst, men hver Søndag Kl. 12 hørte de Høimessepræken i den danske eller Vor Frelsers Kirke. Da denne bestemte Time ikke altid var beleilig for mange Familier, og Tallet af Menighedens Medlemmer mærkeligen tiltog, saa ansøgte Forstanderne om Tilladelse og nogen Understøttelse til at bygge en egen Kirke. Denne erholdt de, og der blev dem endog tilstaaet Frihed paa et stort Lotterie. Kong Frederik den Femte lagde ikke allene selv Grundstenen til Kirken, men gav den endogsaa sit Navn. Præsten Josia Lorch fik tillige indrettet en Friskole for 100 Børn, hvoraf 52 af de allerfattigste skulde bespises hver Skoledag og nyde Hjelp til Klæder, Bøger rc.

Indenlandske Efterretninger.

I Dag (den 27de) disputerer Hr. Prof. og Dr. Philos. J. H. Larsen, Sognepræst i Aarhuus, for den theologiske Doctorværdighed.

Kjerteminde, d. 21 Novbr. Med Sekten her i Egnen, som, til Trods for alle Forbud, ikke har ophørt at virke, bliver det nu atter værre. I Annexet Drigstrup har den fanatiske Formand ikke kunnet afholde sig fra at holde Prædikener for hele Forsamlinger, dem han, ganske i den sædvanlige Form, sluttede med Fadervor og med at lyse Velsignelse over de Tilstedeværende. Andagten var, som Man kan tænke, heel forskjellig: en Mand blandt Tilhørerne græd bitterlig, medens en gammel Kone — sov. Men det Værste var, at Taleren ogsaa vilde polemisere og angreb den i Kirken hørte Prædiken, sigende blandt andet, at han deri kun fandt liden Kjern, men meget Avne m. m. Da Præsten derefter vilde tale ham tilrette, viste han sig trodsig imod alle Formaninger, beraabte sig, som dette Slags Mennesker

da altid gjør, paa et indvortes Kald; han kunde ikke nedgrave sit Pund i Jorden; Man burde adlyde Gud mere end Mennesker rc. Efter Anmeldelse herom er nylig afholdt et Politie-Forhør, hvori han tilstod Alt, og Sagen bliver nu indberettet til Øvrigheden, som sikkert vil træffe de kraftigste Foranstaltninger til at dæmpe dette Uvæsen. I Kjerteminde har og været holdt lignende Forsamlinger, meest af Fruentimmer, under Forsæde af de før ommeldte Forstandere og blinde Lovise. Efter Undersøgelse af det aarvaagne Politie indfandt Byfogden sig, for at skille Forsamlingen ad; men ogsaa her trodsede Man og brugte alle de Skingrunde, som Ordgyderie og Fanatisme kunne indgive. Ogsaa i Maaløe udbreder denne aandelige Epidemie sig atter.

Odense. Paa en Gaard her i Nærheden bleve to Piger forleden Dag pludselig angrebne af krampagtige Tilfælde, formodentlig en Virkning af, at de, strax efter at have været i Ovnen, hvor der tørredes Skattekorn, uforsigtig skal være gaaede ud i Luften, hvilken voldsomme Afkjøling da altid maatte være høist farlig. Under Paroxysmen formaaede de ikke at give mindste Lyd fra sig; da Lægen imidlertid strax blev hentet, ventedes de at være uden Fare.

I Viborger Samler af 21de d. M. læses følgende: "(Meddeelt.) At alle Øeboere bevare noget eiendommeligt hos sig ligesom ogsaa gamle Skikke, er en bekjendt Sag. Saaledes gives der paa Øen Fuur i Limfjorden nogle særegne Skikke, hvorved dens Beboere udmærke sig fra det nære Fastlands. Til disse høre: at Konen, naar Manden begraves, sidder paa samme Vogn som Liget, bag ved Kisten, med Skjørtet over Hovedet; at Enken udsender Beilere saasnart Manden er død, og er hun ikke forlovet paa Mandens Begravelsesdag, er det i Almindelighed Tegn til at hun ikke oftere bliver gift. Ligeledes bruger Mændene ved Høitideligheder, Bryllupper, Barsler, rc., Overbuxer af Lærred eller andet let Tøi, hvilke Buxer alle Mandfolkene afstrække i Kirken, forinden de gaae til Offers."

Det danske Sprogs Skjebne i Normandiet.

I en Bedømmelse over det i Paris 1820 udkomne Værk: Poesies de Marie de France, poete anglo-normand du 13me Siecle, par B. de Roquefort, 2 Voll. 8vo. Fig. (Digte af Marie fra Frankrig, en anglo-normanisk Digterinde fra det 13de Aarhundrede ꝛc.), der læses i Journal de Savans, Juli og August 1820, gives følgende Oplysning om det danske Sprogs Skjebne i Normandiet: Under Carl den Stores første Efterfølgere, da de nordiske Folkeslag overfaldt Frankrigs Kyster, trængte ind i det Indere af Landet, hærjede det længe og stærkt, og tvang Kongen til at afstaae dem adskillige Lande, var det romaniske Sprog Folketungemaalet i Frankrig. Men ved de Danskes Indfald der, under deres Anfører Hasting, fik denne Landet Chartres. Det er sandsynligt, at Hasting og hans Følgesvende, for at vedligeholde Samqvemmet imellem denne Egns Indbyggere og deres Konge, antoge det romaniske Sprog, uden derfor at give Slip paa deres eget Tungemaal. Nogle Aar efter at Hasting havde sat sig fast der, ankom Rollo (Hrolf?) i Spidsen for andre danske Tropper. Efter Dudon de St. Quentins Beretning, sagde ved dette Indfald Rainaud (Ragnold?) til Hasting: Du, som er af denne Nation: giv os et Raad; Hasting raadte ham at sende Gesandter. Rainand anmodede Hasting at gaae Rollo i Møde; denne svarede: jeg gaaer ikke allene. Man gav derpaa Hasting to Riddere, der forstode Dansk, til Ledsagere. Efter Wilhelm fra Jumiege Beretning valgte Hertugen, for at kunne underhandle med Rollo, blandt andre Hasting til Gesandt, fordi han kunde Sproget. Romanen om Rou giver i Henseende til denne Begivenhed følgende Oplysning:

Hasting kom til Norman spurgte hvo han var?
Fra hvilket Land han kom, hvad i Skjold han bar?
Og Du, sagde Rou, Du, som vores Sprog kjender?
Est du Dansk eller Fransk, som man i Erind' sender?

Rollo bosatte sig ogsaa med sine Folk, som talte Dansk, i Frankrig, men, efterat Carl den Enfoldige havde afstaaet Normandie til ham, og han havde ægtet en fransk Prindsesse, bevirkede det

nye Forhold, der nu kom til at finde Sted imellem de nye og gamle Indbyggere, at det danske Sprog snart forsvandt. Prindsen og hans Folk antoge Christendommen, hvilket Hasting ikke gjorde. Biskopperne ved Rollos Hof søgte at gjøre det latinske Sprog gjeldende, hvilket, som Religionens Sprog, ogsaa blev Regjeringens, fordi det ligeledes var Naboeregjeringernes, og fra nu af maatte de Fremmede, der omgave Rollo, foretrække det romaniske Folkesprog for deres eget, fordi det nærmede sig Religions- og Regjeringssproget, og taltes af Landets gamle Indbyggere. Da deres Tal var større, behøvede de ikke at lære fordærvet Dansk, hvilket vilde været uden Nytte for dem, da de desuagtet havde maattet beholde det romaniske Tungemaal, for at kunne blive i Forbindelse med det øvrige Frankrig. Den samme Dudon fra St. Quentin, der skrev i Aaret 1000, leverer, i det han omtaler Opdragelsen af Richard, Søn af Wilhelm den Første, Hertug af Normandie, en Befaling fra Hertugen i følgende Udtryk: "Og da Staden Rouen foretrækker Brugen af det romaniske Sprog fot det danske, og Staden Bayeux hyppigere betjener sig af det danske end af det romaniske Sprog, saa vil jeg, at min Søn, saasnart som muligt bringes indenfor Bayeux's Mure ꝛc." Heraf er det klart, at i Rouen, Normandiets Hovedstad og Hertugens Residents, det romaniske Sprog var saa herskende, at Hertugens Søn ikke der saa let havde kunnet lære det danske; det var imidlertid nødvendigt, at den unge Prinds lærte det Sprog, som endeel af hans tilkommende Undersaatter talte, og hans Fader saae sig derfor nødsaget til at sende ham til Bayeux, der laae mod Søen til, og sandsynligviis var beboet af Søefolk, der stode i nøiere Forbindelse med deres oprindelige Fædreneland. (Jvf. Suhms Historie af Danmark, T. 2, S. 450—51.)

Blandede Efterretninger.

Climatet i det vestlige Norge er, efter Vargas Bedemars Skildring i hans nordiske Reise, ingenlunde saa ublidt, som man af dets nordlige Beliggenhed skulde troe, da endog de fineste Frugt-

arter, paa Ferskener og Meloner nær, ret godt lykkes der. Kun Nætterne ere for det meste kolde, især efter meget klare Dage, om end i Mai allerede det Reaumurske Thermometer stiger indtil 17, 18, ja endog 20 Gr., og de kolde og heftige Storme blive let skadelige for Planternes Vært, naar Egnene ikke ved deres Beliggenhed beskyttes derimod. Især ved at være indsluttede i Dalene, som ere udsatte for Solstraalerne, lykkes de finere Frugtarter, Kirsebær, fine Pærer og Æbler selv i Lister, i Nærheden af Justedalen, det egentlig norske Gletschedistrict. I Følge Jagttagelserne skal ved Skovenes Borthugning, Moradsernes Udtørring og Atmosphærens ubekjendte Modificationer, Climatet have forandret sig, i det Sommervarmen ofte afbrydes, Vinterkulden nu er mindre heftig, men længervarende, Sneens Mængde ringere og Middeltemperaturen maaskee større. I Bergens Stift befrygter Forf. af Skovenes Formindskelse en gradviis Aftagelse i Vegetationen, af Mangel paa Regn, og i det høje Nord ved Quikne yttrer Skadeligheden af en ved Bjergenes Blottelse opstaaende Ufrugtbarhed sig, i det her ikke Tørken, som almindeligen i de hede Zoner, men heftige Storme forhindre Kornet fra at modnes, og i hine Egne ere de, eengang udryddede, ikke igjen at erstatte. Om iøvrigt af denne Aarsag allene de af upaatvivlelige Jagttagelser udledte Forandringer i Climatet paa Vestkysten af Norge lader sig forklare, eller om den Afvexling i lange Perioder er naturlig, er en Opgave, som er vanskelig at afgjøre. Forf. beretter især om Bergens Stift, at Vandet hvert Aar viser sig uroligere, enkelte Aar undtagne; at man paa Karmøe under 59° 20′ opgraver i Overflødighed Kastanietræer, som i hiint Himmelstrøg nu ere ganske fremmede, og ved Augvoldnæs sammesteds findes en Mængde Valnøddetræer i Jorden, omendskjønt der nu intet saadant Træ voxer, uden at være godt beskyttet. Ogsaa Mængden af Hø har i en Tid af 30—40 Aar aftaget indtil Halvdelen, Vaaren kommer næsten en Maaned sildigere og Vinterkulden nogle Uger tidligere. Mærkværdigt er det imidlertid, at paa Øerne ved Hittern, omtrent 63° N. B., Køer og Faar hele Vinteren over ere ude, og for det meste nære sig af opkastet Søtang; fremdeles at Edderfuglene der ere tamme og ligge paa Æg

i Husene, medens Hannen efter Liggetiden forlader den, uden at man kjender dens Opholdssted. Tre Gange plukkes dens Duun, men med største Forsigtighed. Tønset, under 62° 18′ N. B. paa 3100 Fods Høide, anseer Forf. for det koldeste Stæd i Norge. I den der meget kolde Vinter 1814 faldt det Reaumurske Thermometer d. 10 Jan. til — 37° og kom aldrig over — 15°. Den frembringer Misvært, ofte Hungersnød, og hvormeget end Provst Diricks bestræbte sig for at indføre de paa Nabofjeldene voxende Mosarter, som Fødemiddel, fandt han dog stor Hindring i Fordommen, især hos de lavere Classer, der hellere, til Skade for deres Sundhed, tage deres Tilflugt til endog stundom Granbark. Langt høiere op, i Lødingen derimod, drives i en indsluttet, overalt beskyttet Dal, Kornavlen med stor Fordeel, og høstes for det meste allerede i August, og ved god Omsorg erholdt man der engang 24 Fold; 6 til 7 Fold er almindeligt. Langt større end i Norge angives Kulden for at være i Lapland. Vel var den d. 11 Dec. 1811, da Forf. forlod det, kun 26° R., hvorved man føler et Slags Brænden i Ansigtet, men Thermometret skal dog allerede være gaaet ned til 40—45°, og naaede to Aar forhen endog 47°. Om Sommeren skal Opholdet sammesteds derimod være meget behageligt, hvilket ogsaa foranledigede, førend den sidste politiske Forandring, mange fornemme Svenske at vælge deres Ophold der. Ogsaa mange Engellændere skulle tilforn være reiste did, for at see Midnatssolen. Som bekjendt er det interessante Skuespil af en Dag uden Nat, fra 14 til 25 Juni, under Polarkredsen, en Følge af Straalebrækningen, og gav allerede 1694 Anledning til, at der fra høiere Sted blev befalet at gjøre en nøjere Jagttagelse af dette Phænomen, som Kongerne selv fordum pleiede at være Vidne til, hvor det uden Ubeqvemmelighed, og i Forbindelse med interessante Naturskjønheder, kunde skee.

I Heidelberger Jahrbücher d. Literatur No. 48 for 1821 læses en udførlig Recension over L. Annaei Senecae Tragoediae. Recensuit T. Baden &c. Recensionen begynder saaledes: Den værdige Veteran, hvis Arbeide vi anmelde, har længer end i 20 Aar sysselsat sig med sammes Plan og dens Udførelse i det Enkelte, og hvad

han leverer, kan derfor sikkert, formedelst den længst opvakte Forventning, snarere antages at komme for sildigt end for tidligt. Hr. T. Baden, dannet i Alma Georgia, gjorde derfra 1797 en lærd Reise, og sammenlignede i Wien, Rom og Neapel 17 Haandskrifter af Senecas Sørgespil, som allerede den Gang fortrinligen sysselsatte ham. Efter hans Tilbagekomst til Danmark bleve de af disse Haandskrifter samlede Varianter endnu forøgede ved Udtoge af en Codex, som Hr. G. E. Groddeck, Professor ved Universitetet i Wilna, under Navn af den Warschauer Codex, har beskrevet i Bibliothek d. alten Literat. u. Kunst. Hr. Baden omtaler dette Manuskript med særdeles Roes, og har af Taknemmelighed tilegnet Hr. Groddeck sit Værk. Hvad nu dette Værk selv angaaer, da kunde man allerede, i Almindelighed, slutte sig til dets Beskaffenhed fra Bearbeidelsen af Hercules furens, som Hr. B. leverede 1798 som Prøve. Allerede der viste den unge Udgiver megen Belæsthed, deels i sin Autors samtlige Skrifter, deels i den gamle Literatur overhoved o. s. v.

Om de nyeste engelske Digtere og Digterinder.

Thomas Moore, Irlands største Digter, er født 28 Mai 1780 i Dublin. Endnu ikke 20 Aar gammel udgav han sin metriske Oversættelse af Anacreon, kaldtes derfor Anacreon Moore, og snart derefter, under Titel af Thomas Little, Digte, tildeels af erotisk Indhold. Ansat som Registrator ved Admiralitetsretten i Bermuda, tog han snart en Befuldmægtig i sit Sted, gjennemreiste de forenede Stater, og digtede underveis poetiske Oder og Epistler, der udkom 1806 og gjorde overordentlig Opsigt. Sin fortrinligste Hæder grundede Moore ved sit østerlandske Digt Lalla Rookh, fuldt af Ild og Vildhed, og tillige uudsigelig Ømhed og Inderlighed. — James Montgomery, af fanatiske Forældre, der, som Negeromvendere, gik til Vestindien, og snart døde der, tidligen forladt, og derpaa opdragen paa Munkeviis, var nær ved at fortæres af Længsel, da den, der havde Opsyn over ham, i den Overbevisning, at han ikke var skabt for den geistlige Stand, skjenkede Verden ham igjen. Hans talrige Digte ere af ulige Værd; i alle viser Forfatteren sig elskværdig, følelsesfuld, vemodig skiemt, men sjeldent original. — Will. Wordsworth og Robert Southy skrive i en Maneer, der i Engelland har fundet heftige Modstandere, og kaldes, fordi begge Digtere boe ved Indsøer, the Lake Schools Poetry. Wordsworth er født 1770 og lever, som det synes, i digterisk Ensomhed. Af Naturen udrustet med kostelige Hjertets og Aandsgaver, har han af Mangel paa Smag, endnu ikke kunnet danne sig op til Digter af første Rang. Robert Southy er født 1774, lever ved Keswick med sin talrige Familie i landlig Stilhed, og agtes overalt som en Mand af uplettet Retskaffenhed. Han forener med en rig Phantasie og stor Finhed af Følelse, et Hang til det Æventyrlige og Uklare, som han med haardnakket Trodsighed overlader sig til. Roderich er hans heldigste Arbeide. — Lady Morgan kaldes, med Hensyn til sin Roman Wild Irish Girl, et Slags Moder til W. Scott. — Miss Edgeworth er ligeledes en yndet Romandigterinde. En ung Dame, der i hendes Selskab blev anmodet om at synge, sagde hun vilde ikke, med mindre Miss E. siger hende en Compliment, som hele Selskabet erklærede for aandrig. Miss E. nægtede det naturligvis. Man vedblev at bede Sangerinden; men hun var ubevægelig, sigende: I am positive (jeg bliver ved min Paastand); "that is not true", svarede Miss E., "for we all know, you are superlative (det er ikke sandt, thi vi vide alle at De er uovertræffelig). — Den vakkre, nu 56 Aar gamle, Skomager Bloomfield, hvis Farmer's boy sættes af Nogle ved Siden af, og af Andre foretrækkes Thomsons Aarstider. — Walter Scott er født 1771 i Edinburgh. I Skolen udmærkede han sig ved intet; kun Hugh Blair forudsagde hans tilkommende Digterstorhed. Ogsaa med Lovkyndigheden vilde det ikke lykkes. Sin poetiske Løbebane begyndte han 1800 med Oversættelser af Bürgerske Ballader, og Götz v. Berlichingen. Stor Opsigt gjorde det første af ham vedkjendte Digt: The Minstrelsy of the scotch Border, efter hvilken der fulgte en Mængde andre, indtil hans mislykkede The Battle of Waterloo. Siden den Tid har han, uden at nævne sig, leveret en Mængde Romaner, som man i Begyndelsen tilskrev hans Broder. Adskillige af disse bleve strax forvandlede til Skuespil, især hans

Rob Roy (hvoraf vi have en dansk Oversættelse af Hr. C. J. Boye, som ligeledes nyligen har leveret Midlothians Hjerte eller Fængslet i Edinburgh). Ved den første Opførelse af Rob Roy var han selv tilstede i Skuespilhuset, og da ved et heldigt Sted Tilskuerne klappede op til Digterens Loge, lagde man Mærke til, at han bukkede sig. Man vil ogsaa have bemærket, at han, hver Gang han faaer Honorar betalt, forbedrer sit Landgods. Naar en Roman af Scott udkommer bliver i Edinbourgh i 14 Dage for og efter dens Kundgjørelse ei talet om andet end ham. Ved en Toast kaldte Moore ham "den frugtbare og fortryllende Digter, hvis Aandsfostere ere ligesaa hurtige som en nordisk Sommers Frembringelser, og saa rige som Sydens gyldneste Producter, hvis skjønne Skabelser følge saa hurtigen paa hverandre, som Frugten i Armidas fortryllede Hauger, hvoraf man neppe har plukket een, førend en anden igjen er moden." Iøvrigt ere de engelske Critikere beskedne i deres Roes, og tilstaae blandt andet, at han ikke naaer de Gamle. — George Crable, født 1754, holder sig til almindelige og Hverdagsgjenstande. Alle hans Skrifter have et moralsk Formaal. — Samuel Rogers, en rig Banquier i London, er født 1786, og bekjendt ved sin første Ode on Supertition. Hans første Hoveddigt: Pleasures of memory (1792) grundfæstede hans Hæder som en skjønt og sandt følende, i Udførelsen sindig og for al Konstlerie fri Digter. — Thomas Campbell er født 1777 i Skotland, en aandrig Digter af anden eller tredie Rang. Hans fortrinligste Digt er The Pleasures of Hope og Gertrude of Wyoming. — Lord Byron, den første blandt de brittiske Digtere, er født d. 22 Januar 1788, og henlevede en Deel af sin Ungdom i det skotske Høilands vilde Egne. Neppe 19 Aar gammel skrev han sine Hours of Idleness, som Edinburgh Review dadlede. Han svarede i en bidende Satire, hvori han angreb de bedste engelske Digtere paa Xeniernes Viis. Hans haabløse Kjerlighed til en Pige, han elskede, havde nær berøvet ham Forstanden. Ligesom kjed af Livet gik han til Portugal, Spanien, Grækenland, svømmede fra Asien til Europa, og kom 1811 tilbage til Engelland. 1812 udgav han de første Sange af Child Harald, og 1813

The Giaour, The Bride of Abydos og The Corsair; derpaa Lara, the Siege of Corinth og Parisina. I Januar 1815 ægtede han Miss Milbank, og endnu i samme Aar lod han, selv Skyld deri, sig skille fra hende, og styrtede sig i et øde omstreifende Liv, som han i den tredie Deel af Child Harald siger. Han gik til Nederlandene, Schweiz, og lever nu i Italien. Frugten af disse Reiser ere de sidste Sange af Harald og Don Juan. Hans Digterstyrke og de enkelte Skjønheder i hans Arbeider roses med Grund, men derimod forekaster man ham, at han saa at sige har to Sjele: en Engels og en Satans. Man paastaaer, at der ikke findes hos ham noget Spor til alvorlig Tro paa Gud, Forsyn og Udødelighed. Døden er ham:

The first Day of nothingness
The last of Weakness and Distress.
(Den første Dag af Intethed
Den sidste af Svaghed og Elendighed.)

og Livet:

The only heaven to which earth's children may aspire.
(Den eneste Himmel, Jordens Børn bør tragte efter.)

Kjøbenhavns Børs, d. 27 November.

Cours. Hamb. 2 M. 246, a vista 249. Spec. 253. — Specier solgtes til 15 Rbmk. $2\frac{1}{2}$ ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 72. Nationalbank-Obligationer (af Laanet den 4 Febr. f. A.) $90\frac{1}{2}$ a 91 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 115 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler $12\frac{5}{8}$. Svenske Sedler 59 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 96.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 1 December 1821.

Svar, angaaende de 9 tydske Læreres Erklæring i No. 94.

Kun ugjerne lader jeg mig atter fremæske af den Fred, som jeg efter Hr. Strodtmanns sidste Erklæring, at han ansaae mig for incurabel, troede mig berettiget til at haabe. Men mig synes, at en offentlig, mod mine Spørgsmaal og Erindringer stilet, Erklæring, og det fra en Samling af Mænd, hvilke det ikke kan mangle paa nøie Kjendskab til den Sag, hvorom de erklære sig, nødvendig maa have et Skin af Vægt i de med Sagen mindre bekjendte Læseres Øine. Thi hvorledes skulde det være muligt, at saamange kunde enes om at vidne, falsk maatte man næsten sige, eller forstikke sig bag reservationes mentales? Og dog kan jeg ikke antage samme for tilfredsstillende Svar paa mine Spørgsmaal om en uædel Art af Tydskhed iblandt os, og om meget uværdig Behandling af danske Børn i tydske Skoler i Danmarks Hovedstad. Men da jeg ikke tør have den Dristighed, som disse Herrer, at forlange Troe til min Erklæring, uden Oplysning eller Beviis, vil jeg kun herved have gjentaget, hvad jeg har sagt, og nu videre drøfte den i Skilderiet No. 94 imod mig indrykkede Erklæring, som 9 af Lærerne ved St. Petri Drenge-Realskole have underskreven; for, ifald jeg ikke tager feil, at godtgjøre, at disse Herrer Lærere ville blive at ansee, om end ikke for Kjærnen selv af den uædle Tydskhed, hvortil deres Stilling er for ringe, saa dog for et udvalgt Organ for samme, og altsaa lidet troværdige for Moralitetens Domstol.

Paa uædle Tydskeres Foragt for dansk Sprog, danske Sæder og Indretninger o. s. v., som og paa deres Undervisningsmaade, har jeg givet Exempler, dem jeg trøster mig til at godtgjøre. Her vil jeg henvende Opmærksomheden paa et andet Hovedtræk i deres Charakteer: den Uopdragnes Lyst til store Ord, der i Danskes beskednere Øren klinge saare ilde.

Den simpleste Opdragelse lærer, altid at vise Modstandere de almindelige Høfligheder, men ganske ueftergiveligen paa Steder, hvor man tales ved for Medmenneskers Øren, hvis Nærværelse fordrer i det mindste saa megen Respekt, at de ikke krænkes ved Plumpheder; en saadan Høflighedstitel til mig, kan Benævnelsen: "en saakaldet" umulig være.

Den simpleste Opdragelse lærer endvidere, at agte andre Menneskers Hjertedomme om sig, og, ikke altid tilfulde tilfredsstillet ved den juridiske Retfærdighed, at sætte sin egentlige Ære i andres moralske Overbeviisning om deres Sindelag og Sæder; i private Kredse er de Privates, i offentlige, Publikums Agtelse det magtpaaliggende. Men disse Herrer Lærere søge netop at unddrage sig Almeenhedens Competents (for hvilken jeg, maaskee upolitisk, men i Retfærdighedsfølelse, har draget dem frem), og skamme sig ikke ved at af-

færdige det Publicum, som har Öinene hæftede paa dem, med den Erklæring, "at de ikke behøve videre at gjøre Nogen Regnskab"; derimod skyde de sig ind under "de Kaldede", som da her ikke kan betyde andet end dem, som ved deres Embedsstilling have Kald og juridisk tvingende Magt til at affordre dem Forklaring. Saa lidet lever Æresfølelsen i disse Menneskers Hjerter!

Den simpleste Opdragelse lærer endelig, at skamme sig, naar man bliver greben i store Ord, i Pralerie. Jeg har spottet Hr. Strodtmann med, at han brugte deslige storpralende Udtryk, og endda rører Samvittigheden sig saa lidet hos denne Samling af Ungdomslærere, at de optage hans Udtryk, i det de kalde et privat Institut "offentlig Skole", og en authoriseret Skolekommission "Allerhöchst verordnet", og skrive disse Titler med udmærkede Bogstaver, at de skulle falde desmere i Öinene. Vistnok er en Skole offentlig, ligesaavel som en Kjøbmands Boutik, men i en privat Skole er en privat Mand berettiget til at aabne og lukke samme for enkelt Indtræder, eller for Alle, efter eget Godtbefindende; er det da ikke upassende at kalde dem offentlige, saalænge deres Tilværelse kun er Övrighedens umiddelbare Værk? Vistnok ere Skolecommissioner middelbar forordnede af Kongen, ligesaavel som Portcontrolleureren, og den allerlaveste Tjener i Staten; men det er dog usømmeligt, at bruge — ja misbruge Kongens Allerhøjeste Navn ved at sætte det i Forbindelse især med en saa underordnet Værdighed, der sømmeligst refererede sig til den Authoritæt, hvoraf dens Myndighed nærmest udspringer. Saaledes gjøre alle danske Skolecommissioner; men den tydske her i Byen synes stort om den Allerhøjestes Navn ved Siden af sit, og vil paa den Maade maaskee endog sætte sig ud over den Kongelige Direction for Borger- og Almueskolevæsenet.

Naar man nu forestiller sig den hele Underviisning i den samme Tone, og saameget friere, som de lukkede Dørre tillade, hvilken velsignet og beskeden Ungdom tør da ikke Kongen og Fædrenelandet vente sig fra disse Skoler!

Endelig fortælle disse Lærere, tvertimod hvad jeg har hørt, "at de gjerne afholde sig fra alle ukaldede offentlige Domme over fremmede Skoler"; hvorved

de vel ville have Begreberne: "kaldet" og "beføiet" forvexlede i Læserens Forstand. Kaldet er kun Övrigheden; det er sandt; men beføiet af Gud i Himlen er ethvert Menneske i Menneskehedens Anliggender. Og hvilket Menneskes Hjerte maatte ikke bløde ved at troe den uskyldige Ungdom mishandlet i Sjælefordærvernes Hænder?! Men at Saadanne elske Mørket, er naturligt *). Men hvem skulde Børnenes Vee og Vel være magtpaaliggende, naar ikke Fædreland, Forældre og dem, som besynderlig ønske at danne sig til Barndoms Ledere, hvilket sidste er og var mit Tilfælde, i det jeg talede til Forældre og Fædreneland. Skulde de, til hvilke Magt er givet til at kalde, finde det godt og nyttigt at fordre mig for sig til nøjere Forklaring, skal jeg ligesaa gjerne efterkomme min borgerlige Pligt mod dem, som jeg troer at have opfyldt en moralsk Forpligtelse, ved at vende Almeenhedens Opmærksomhed paa de tydske Skolers nærværende Aand og Tone.

Seer jeg hernæst Rækken af de Erklæringen underskrevne Navne efter, maa jeg tilstaae, at paa de 2 nær, som staae i Spidsen, ere de mig fast ligesaa ubekjendte, som min Tilværelse vel hidindtil var dem. Men af hine 2 kjender jeg Hr. Sternhagen fra en Side, hvorfra jeg aldrig vilde ønske, Nogen skulde kjende mig: og den Anden, Hr. Strodtmann, har kun gjort sig alt for vel bekjendt ved sit "Arzney für den Studenten" og senere "schuldige Erklärung hinsichts der Visby'schen Person."

Ogsaa finder jeg det paafaldende, at alle de Lærere, hvis Navne Læseren dog maaskee kjendte, Hr. Etatsraad Lehmann, Dr. Kochen og Catechet Adler, ikke have givet Erklæringen saa megen Vægt, som deres Navne kunde formaae; ja, at just det danske Sprogs Lærer, Hr. Capitain Fasting, har fundet det nødigt, udtrykkelig at nægte sin Underskrivt. Ja, at endog en tydsk født og opdragen Lærer, Hr. Hanckes, Navn ikke findes mellem de øvrige Læreres. Dette

*) See Johannes 3, 20., efter den reviderede Oversættelse: Thi hver, som gjør Ondt, hader Lyset, og kommer ikke til Lyset, at hans Gjerninger ikke skulle overbevises Ham.

synes mig mistænkeligt. Lægger jeg nu hertil, hvor nøje de øvrige nævnte Personers Interesse er forbunden med disse Skolers Anseelse, saa tør jeg tillidsfuld overlade til retsindige Læsere, om de ville ansee hine 9, eller mig ene for troværdigst; og jeg ønsker de bedre blandt disse, at deres Samvittighed herefter maa slaae saa rolig, som min, ved Erindringen om, hvad vi have skreven mod hverandre!

Efter saaledes, i mine Tanker, at have berøvet denne formidable Erklæring den største Deel af sin Vægt, har jeg kun tilbage, i Anledning af selv Høitærværdige Mænds Bebreidelse, at erklære: at jeg, for min ringe Deel, elsker og ærer vore holsteenske Brødre med det samme Hjerte, som slaaer i hver dansk Broder, opfyldt med Velvillie mod dem. Have vi end forskjellig Moder, saa er dog een vor Fader, og een hans kjærlige Regjering; og jeg holder mig for overbeviist om, at det holsteenske Broderfolk anseer deres Landsmænds uværdige Opførsel iblandt os med den samme Ringeagt, hvormed vi maatte ansee Danske, der vilde indføre en i saa Tilfælde lige uædel Danskhed i Holsteen. Skal vort Vel fremmes, maa vi gjensidig agte og understøtte hinanden; lad hver beholde sin Nationalitet, og Ingen prøve paa at krænke eller fornærme den Andens Eiendommelighed; thi det er, i sig selv daarligt, og skadeligt i sine Følger.

Carl Holger Visby.

Om Fattigcolonier.

Pastor Harms i Kiel har i Kieler Beyträge, 2ter Band, 1821, erklæret sig mod Fattigcolonier, som han opfordrer Udgiverne af hiint Tidsskrift til at virke imod. Han siger, at hvor man endog tager fat paa Sagen, er den svag som Spindelvæv. Sagen er Synd; Ordsp. 22. Hans Grunde ere disse: De Rige og Fattige maa leve iblandt hverandre, Herren har skabt dem alle. Det er allerede ved alle vore Fattiganstalter et Onde, at de Rige og Fattige staae paa en vis, for stor Afstand fra hverandre. Saaledes ere Fattigskoler, for saavidt de adskille fattige og rige Forældres Børn, et ilde valgt

Hjelpemiddel; de bidrage ret factisk til at glemme, at efter ovennævnte Bibeludtryk: Gud har skabt dem alle; men nu endog ganske og aldeles udskikke de Fattige som Spedalske (4 Mos. 5 og fl. St.). — "De ere Spedalske", raabte forbauset Helon, svingede sin Hest og jog afsted; de andre ilende efter ham; (see Helons Valfart til Jerusalem, af Strauß) — en Fattig-Colonie er Synd. Der blev endnu Fattige nok tilbage blandt de Rige. Men Fattige skal det dog være, som man vil skaffe derhen, lutter Fattige med deres Kummer, som intet deeltagende Øie seer ned paa, som kun et koldt Officiantøie af Glas iler forbi, — med deres Bekymring, som de ikke kaste paa Gud, men paa deres Foged, at han skal hjelpe, naar han vil, ved en gunstig Forestilling hos den allerhøiest anordnede Direction for Forvaltningen af Fattigcoloniens Anliggender — med deres Gjerrighed, der, under Navn af Erhvervesflid, maaskee, vil og maa paa enhver muelig Maade, finde en Spore her, — med deres Misundelse — med alle disse og endnu flere Laster, der især findes blandt Fattige, skulle de Fattige udskikkes, exileres, deporteres og bandlyses til hverandre — bortvises fra et lidet Selskab, der gav dem Exempler, Formaninger, Kjerlighed og Venskab, intet see uden Fattigdom, intet høre uden Klage, intet lære uden Ondt. En saadan Fremfærd er Synd, er et moralsk Drab. Jeg hører, at man ikke vil have de slette Fattige; men de Gode vil ingen Commune sende til eder; de, I kunne bruge, ere allevegne brugelige, og naar deres Bekjendter give dem det Halve af hvad I give dem, saa have de det to Gange saa godt i deres Hjem end i eders Colonie. I Hjemmet hjelper Kjerligheden dem at trække deres Ploug, i Colonien spænde I den Fattige selv for Plougen. — Jeg veed ikke, om denne Fattigcolonie ei fortjener at kaldes den største Misforstaaelse, der nogensinde er fremstaaet i vort Land og forstandige Mennesker have laant Øre til. Min Neistemme er denne. — I en tilføiet Erklæring istemmer Prof. Twesten Pastor Harms Mening. Han er overbeviist om Nytten og Nødvendigheden af en muligst mangesidig Prøvelse og Overveielse af Øiemed og Midler som gaae foran Udførslen af et betydeligt Foretagende. Han forbigaaer den forhen berørte moralske og religiøse Side af Sagen,

men betragter den oeconomisk og politisk. Han anseer det vel for gavnligt, at i et Land, hvor Fabriker og Manufacturer, der ernærede en stor Deel af Befolkningen, ved forandrede Omstændigheder, ere standsede, de Arbeidsdygtige, men Arbeidsløse skaffes et nyt Erhvervmiddel ved Agerdyrkning; men om dette bedst opnaaes ved Fattigcolonier, lader han staae ved sit Værd, da, som bekjendt, Forsøget at opdyrke øde Strækninger ved Colonister, ikke har havt noget heldigt Udfald, i det mindste ikke for Colonisterne. Men Aarsagen til Fattigdom hos os ligger i en ganske anden Omstændighed end i Manufacturer og Fabriker, der aldrig have sysselsat mange Mennesker, og vi have altsaa intet liidt ved dette Slags Omvæltning i Europa. Ere nye Pengemidler tilveiebragte til at komme den Arbeidsløse til Hjelp ved offentlige Indretninger, saa ligger Anlægget og Udvidelsen af saadanne Arbeidsanstalter som i Kiel og den i Glückstadt os nærmere end Colonier. For Communernes Fattigcasse vilde de ikke medføre nogen Lettelse; thi anslaaer man endog Tallet af de Familier, der skulde optages i Colonien, meget høit, saa vilde der dog ikke komme een Familie paa hver Stad i Hertugdommene. Hvad vilde der vindes ved, naar f. Ex. af de 300 Fattige, Kiel har at understøtte, 5 fandt i Colonien Udkomme? Dertil kommer endnu, at man ikke vil optage i Colonien Gamle, Vanføre, Syge, Qvinder, Børn; men de, som ere sunde, raske og arbeidsdygtige. Dog, netop disse maa overalt hjelpe sig selv. Iøvrigt bliver det problematisk, om et Antal Fattige paa denne Maade vilde blive nyttige og fornøiede Statsborgere. Udgiverne til en saadan Indretning maatte kunne anvendes bedre paa Stedet selv, hvor de Fattige boe, og paa en Tid, da det falder Eierne af veldyrkede Jorder vanskeligt at komme igjennem, vilde de første Opdyrkere af øde Hedestrækninger neppe være istand til at tilbagebetale de erholdte Forskud, især naar Talen ikke er meer om en enkelt Prøvecolonie.

Anmelderen har her fremsat Hovedindholdet af begge hine Forfatteres Erindringer mod Fattigcolonier. Unægteligen er og bliver det en betænkelig Sag, saaledes at samle Fattigdommen paa

en enkelt Punct. Om man end ubetinget vilde antage, at den oeconomiske Hensigt af saadanne Colonier kunde opnaaes, saa ere de moralske Følger dog her af saadan Art, at de især bør tages i Betragtning. Det ligger i Fattigdommens Natur, at den gjør mere tilbøjelig til visse Laster end Velstand, og om end de Fattiges Tal ikke, som Tilfældet er, langt oversteg de Formuendes, saa vilde visse Slags Laster dog altid findes mere blandt hine end disse. Opdragelsen, denne for Menneskets Sædelighed saa vigtige Gjenstand, forsømmes sædvanligst blandt de Fattige, og Exemplet, som Børnene dagligen have for Øine i deres Forældres Kreds, er i det mindste en stor Anledning til moralsk Fordærvelse. Jeg vil dermed ikke paastaae, at der jo gives mangfoldige Fattige, der i Sædelighed langt overgaae deres formuende Medborgere; men jeg taler her om Fattige i Almindelighed, og saaledes, som Erfaring og Livet dagligen vise os dem i Mængde. Allene fra den Side betragtet kan man ikke gjøre sig glimrende Forventninger af en Isoleerthed, der forener i een Punct Alt, hvad Moral, Lovgivning og Philosophie søge at bortfjerne fra Staten. Den flittige, vindskibelige og nøisomme Fattige vil finde sit Brød, uden at han behøver at søge det i Fattigcolonien, og den dovne og unøisomme vil kun bidrage lidet til Coloniens Fremtarv. En anden Sag er det med andre Slags Colonier. Der ere Colonisterne ikke egentligen Fattige, men Mennesker, som ville forbedre deres Kaar, ved at forbedre den Jordbund, der indrømmes dem. De komme der sædvanligen med hele deres Familie. Men Fattige, især saadanne, som ville tye til en Fattigcolonie, ere i Almindelighed vante til en ganske anden Levemaade. Allerede Navnet troe de berettiger dem til deres Medborgeres og Statens Understøttelse. Skal deres Arbeide være frivilligt, saa vil der neppe komme noget ud af det, og skal det være tvunget, ville de betragte sig som Trælle, og Misfornøielse og Forbittrelse være Virkningen af denne Tvang.

Misceller.

Den saa meget afvigende Lægemethode i een og samme Sygdom, i Historiens forskjellige Perioder, og endnu i vore Dage hos Nabofolkeslag, eller efter de mangehaande Systemer, siger Dr. J. L. Formey i sine Vermischte medic. Schriften, T. 2, Berlin 1821, kunde, især med Hensyn til Indflydelsen, som den har paa Helbredelse og Ikke-helbredelse, Døden eller Menneskelivets Bevaring, aldrig noksom blive Gjenstand for Lægernes Grandskning og Sammenligning. Man seer deraf, at en Sygdoms Overgang til Helbredelse ikke altid er et Bevis paa dens hensigtsmæssige Behandling, og endog kan følge selv uafhængig af samme eller trods samme. — En Konstdommer i Hall. Literat. Zeit. er ikke fornøjet med disse Ytringer. Er man berettiget, siger han, til at paastaae, som Forf. tillader sig, at blandt alle disse ofte saa store Afvigelser i Lægernes Behandlingsmaade Febere og chroniske Sygdomme næsten i lige Forhold ere blevne curerede eller ucurerede? Saadanne Jagttagelser ere intetsteds blevne anstillede, og ville ogsaa kun sjeldent give et sikkert Resultat, da mange af disse Febre og chroniske Sygdomme, efter de forskjellige Aarhundreder, Nationer, Himmelstrøg og Stæder, og selv hos Individuer ikke altid ere de samme, men, efter deres Væsen, deres Aarsager, Phænomener og Forviklinger ere forskjellige fra hverandre. Selv en Sygdoms Identitet, som under eet og samme, eller et andet Navn anføres, er ikke altid let at udfinde. Men det seer man dog allevegne, saa tykkes os, at en Læge af Aand, der lever for sin Videnskab, længe har udøvet Konsten, og ikke ensidigen følger et magert System, i sin Virkekreds forholdsmæssig har et ringere Antal Syge der døe for ham, med mindre de ved Alderdom og organiske Feil ere bestemte til Dødens Offere, men helbrede flere Lidende, som have betænkelige Tilfælde, ligesom han sjeldnere feiler i Sygdommenes Bedømmelse og Forkyndelsen af deres Vendinger og endelige Udfald, end Andre ikke saa udmærkede, ikke saa ganske deres Kald sig helligende og ikke saaledes den bedre Bane følgende Konstbrødre. Disse kunne vist udføre en Række af lykkelige Resultater, som overraske læg Folk, men saa stor Forskjellen end er og bliver, saa er den dog unægteligen, til Menneskehedens Vel, ikke, som vi gjerne tilstaae, stedse saa paafaldende, som Modsætningen af denne Classe af Lægers Personlighed lader vente.

I vore Dage ansees Tyrkerne, som billigt, for Barbarer, og Nygrækerne for meget oplyste Folk. Oldnordboerne derimod, betragtede Grækerne, som de kjendte af egen Erfaring, for lige saa store Barbarer, som Tyrkerne. Ved Ordet gridskeligen forstode de, efter P. Syvs Forklaring (see Fortalen til hans Ordsprog), grummeligen som Grækerne, og i Visen om St. Knud Hertug hedder det: "Saa gridskeligen de alle paa ham sloge."

Indenlandske Efterretninger.

I sidstafvigte Juli Maaned er fra Danmark og Hertugdømmene ialt udført 18,956 Tdr. Hvede, 23,735½ Tdr. Rug, 24,530½ Tdr. Byg, 17,768½ Tdr. Havre, 2,384½ Tdr. Boghvede, 963½ Tdr. Ærter, 745 Tdr. Bønner og Vikker, 257 Tdr. Hvedemeel, 1,883½ Tdr. Rugmeel og Bygmeel, 2 Tdr. Boghvedemeel, 312 Tdr. Byggryn, 76 Tdr. Havregryn og Boghvedegryn, 2,883 Tdr. Malt — ialt 94,497½ Tdr. og 80,240 Pd. Grubbe- og Perlegryn, 834,678 Pd. Smør og 256,622 Pd. Ost.

I den sidste Storm ere en stor Mængde Skibe strandede og forulykkede paa forskjellige Kyster. En Vestfarer, tilhørende Handelshuset Donner & Comp. i Altona, og assureret for 100,000 Species, er ganske nyligen forlist med Mand og Muus i Canalen.

I den vestsiællandske Avis No. 91 opfordres den Anmelder, som for egen Fornøjelse har gjennemreist de vestsjællandske Kjøbstæder og fundet Anledning til at takke Gud, at han som Fremmed endelig med holdent Skind slap fra en Bande paa offentlig Gade i een af disse Kjøbstæder, til at nævne den Kjøbstad, hvori dette har tildraget sig, hvorefter han formodentlig vil høre (?) fra dem, som det maatte vedkomme (Banden?).

Til de mange Vidunderligheder, Vi opleve, kan ogsaa regnes, at der endnu den 24 Novbr. er i Nyborg bleven falbudet levende Reier.

Mariboe, d. 22 Novbr. Natten imellem den 21de og 22de dennes, omtrent Kl. 3 om Morgenen, stormede, regnede og haglede det saaledes, at man næsten skulde troe, at der ikke blev levnet en Rude i Vinduerne. — Kornhandelen paa denne Tid er yderst slau. Landmanden er yderst forlegen, da han ikke kan blive af med sit Korn uden til Spotpriis. — Til Lettelse for Landmanden her i Stiftet er det allernaadigst bleven tilladt, at levere i Skattekorn Hvede istedet for Rug, imod en Godtgjørelse af 6 Rbdlr. for Tønden, naar den vejer 13 Lpd. 6 Pd.

Odense. I Mortens Ugen ere, allene igjennem Nørreport, indbragte til Odense 1349 slagtede Gjæs. — Det milde Veirligt vedvarer endnu med idelig Væde, og vil vedvare saalænge sydlige og vestlige Vinde vedholde. Men naar nordlige og østlige Vinde skulle vedtage lige saalænge som de Modsatte have vedholdt, ville de upaatvivleligen have stræng Vinter til Følge. Før Fuldmaane er sandsynligen ingen Forandring at vente, og da maae stærke Stormvinde først rense Atmosphæren, eller ved pludselig omspringende Vind nedvelte megen Snee, der da bringer liggende Vinter. (Iversens Av.)

I Kieler Beyträge, 2 Band 1821, læses en interressant Afhandling med Overskrift: Die Holsteinische Milchwirtschaft, af Prof. Niemann. Efter Matelerkops Opgivelse levere de frieslandske Hollænderier 100,000 Fjerdingtønder Smør til 2,800,000 Fl. i Penge, ordinaire Oste 3,900,000 Pd. til 234,000 Fl., fine dito 1,590,000 Pd. til 238,000 Fl., og Værdien af det hele Beløb anslaaer han, naar man regner det, der af begge Producter anvendes til egen Forbrug med, til 4,044,000 Fl. Men ingensteds i det øvrige Europa drives Hollænderierne i den Grad, som i Holsteen; thi Engellænderne lægge meest Vind paa at lave Oste, og Smørkjærning drives der i det Hele kun lidet, ingensteds i det Store, og fremviser, efter Thaer, intet, der jo i de holsteenske Meierier kan gjøres bedre. Efterat Forf. har skildret de holsteenske Meieriers Oprindelse og

Indretning, gaaer han over til Melkepigernes sædelige Tilstand. Disse have allerede længe været i slet Rygte. Ved Navnet Hollænderpiger forstaaes sædvanligen en raa, forvildet, Tjenestepige. Oprindelsen til denne Mening ligger for Dagen, og Grunden maa, uden Tvivl, fra først af søges i Arbeidet selv og dets Møisommelighed, i en Grad og med en Anstrængelse, som den kun i hiin Trældoms Tid kunde paalægges Piger. Denne Mening om Hollænderietjenestens Møisommelighed har saaledes vedligeholdt sig lige indtil vore Dage, at ikke lettelig nogen bosat Bonde giver sin Datter hen dertil. Derfor maa man lade sig nøie med tilvandrende Indersters og Huusmænds Døttre, for størstedelen maaskee fra Nabo- og større bortliggende Stæder, eller Landløbersker, som i Kjøbstæderne ingen beqvem Tjeneste kunne faae. Disse søge da hos Hollænderne deres sidste Tilflugt, og medbringe alle Kjøbstædssynder. Hollænderne trænge til Piger, og da ingen tugtige og ærbare tilbyde sig, see de sig nødsagede til at antage Udskuddet. Disse medbringe Smitte, som paa mangt et Sted har hjemsøgt hele Hoben, og Meierierne ere i høi Grad Usædelighedens og Fordærvelsens Skoler. Det er altsaa afgjort, at Melkepigerne i Holsteen ere en forladt, hidtil forsømt, ved Smitte og Exempler fordærvet Hob. De staae paa det laveste Trin af Tyendeclassen, ringeagtede af Herskabet, Forvaltere og andre Landsbypiger. Deres Forretning er et svært, ved Maaden og Ensformigheden, ved Anstrængelsen og Varigheden Legemet og Aanden svækkende Arbeide. Ved Overspændelse og sjelden Legemsvedergvægelse, ved deres Sløvhed for Følelsen af det Bedre, er Søvn og Tummel i arbeidsfrie Timer deres eneste Livsnydelse; Raahed, grov Sandselighed, Tøilesløshed, Utugt er deres Munterheds Characteertræk. Forf. anbefaler det qvindelige Velgjørenheds-Selskab disse Piger som et værdigt Øiemed for sammes Opmærksomhed. Det gjelder her om et Par Tusinde Pigers Vel, hvilke tjene i et nyttigt, for Enkelte som for hele Landet vigtigt Arbeide. De ere tildeels ogsaa Landets Døttre, nu for det meste een eller to Gange Svækkede, der ogsaa ere bestemte til Huusqvinder og Mødre for en ny Slægt, der kan opvoxe Landet til Velsignelse, men ogsaa til Plage.

Blandede Efterretninger.

H. H. Prinds Christian og høie Gemalinde blev d. 16 Nov. forestillede H. M. Kongen af Frankrig. De aflagte derpaa Besøg hos Prindserne og Prindsesserne af det Kgl. Huus. Ministeren for de udenlandske Anliggender introducerede Deres Høiheder.

I Polen lever en Bonde, der med een Kone har havt 24 Sønner, hvoraf 8 tjene i Armeen og 4 ere dragne hjem. Faderen, en rørig Foermand, er 84 Aar gammel, og Moderen, som aldrig har født en Datter, er nu frugtsommelig for 25de Gang.

Efter en Bekjendtgjørelse i engelske Tidender af 2 Oct. har den Kgl. preuss. Charge d'Affaires ved det Londoner Hof og Bankier N. M. Rothschild d. 1ste s. M., ledsaget af den offentlige Notarius Bonet, nedlagt i den engelske Bank 81 indløste Partialobligationer (af det under 1 Marts 1818 hos Brødrene Rothschild gjorte preuss. Laan), til Beløb 60,500 Pd. St., der, overenstemmende med Contracten, ere blevne casserede. I det Hele ere nu 409,200 Pd. St. saadanne Obligationer blevne indløste. Indtil d. 24 Septbr. d. A. vare af preussiske Statspapirer ialt brændte 130,777,677 Rd. 12 Gr.

Ogsaa i Frankrig har man sporet de skadelige Virkninger af Blaakorn, Blaahat, Rugblomst (Secale cornutum). Hr. Tessier, Medlem af Academiet, har gjort Forsøg dermed paa 23 forskjellige Dyrearter, hvoraf ingen vilde nyde samme, og da han tvang dem til at nedsluge Korn deraf, døde de alle; Symptomerne hos dem vare de samme som hos Mennesker, der ere blevne syge af denne Plantes Nydelse. Alle Lemmerne, især Fodderne, blive stive, og Sygdommen yttrer sig først i de Dele, der ere længst borte fra Hjertet og Maven, nemlig i Fingerspidserne og Neglene paa Tæerne, og æder derpaa videre om sig. Tessier raader til at lade Kornet kaste af stærke Arme, saa langt bort som mueligt, fordi det meget lettere Blaakorn snarere falder til Jorden end den sværere Rug, og paa denne Maade kan skilles fra samme.

Statistikerne ere, som bekjendt, i stor Forlegenhed med at bestemme Chinas Folkemængde. Macartney anslaaer den til 333 Millioner, som man har fundet for høit; Andre antage 140 til 150 Mill.; og atter Andre henved 120 Mill. At bestemme Antallet af de Skatteydende i dette Rige er ikke vanskeligt, thi derover have Chineserne paalidelige Fortegnelser, men da i disse savnes Qvinder, Børn, Slaver, Tyende, saa er det ikke let at udfinde Hovedsummen. Vanskeligheden forøges endnu derved, at alle Regjeringens Embedsmænd, af hvilken Rang de end ere, Lærde, Studerende, Militaire, Geistlige, Klosterqvinder, smaae Kræmmere, der ikke have nogen bestemt Bopæl, og opholde sig paa deres Skibe i Canalerne og de store Floder, og endeligen alskens Landstrygere, hvortil den hele Nation Mandschous hører, ere skattefrie. Efter al Sandsynlighed kan Chinas Befolkning omtrentligen anslaaes til 200 Millioner.

Da den franske Consul Pouqueville, af hvis Reise i Grækenland nu 1ste Bind er udkommet, havde første Gang Audients hos Aly Pascha i Seraillet i Dzidza, blev han ført igjennem Gaardene af denne Hule; derpaa kom han ned ad en mørk Trappe, hvor en Lem blev lukket op og et Forhæng trukket tilside. Nu befandt han sig for den frygtelige Aly. Ved Siden af ham stod et sortklædt Gjenfærd, med et langt hvidt Skjæg, der hilsede Consulen med et Nik. Dernæst laae en tyrkisk Secretair udstrakt paa Gulvet, og et paa samme staaende Voxlys oplyste det Hele. Nogle Dage derefter saae Consulen ham igjen i hans Slot i Janina, omgiven af sine af Angest blege Hofmænd og hans Albanesere, der stedse ere beredte til at besudle deres Hænder med Blodet af Tyrannens Slagtoffere. De paa Stager i Gaarden siddende nyligen afhugne Hoveder, vare et saa sædvanligt Syn, at ingen lagde Mærke dertil. En Hob Mennesker trængte sig hen til Trappen, for at kaste sig for Barbarens Fødder; nogle vilde for medbragte Foræringer tilbede sig Naade; Andre ved nederdrægtige Angivelser vinde Paschaens Bevaagenhed. Aly er omtrent 5 Fod og nogle Tommer høi, men overordentlig tyk. Hans rynkede Ansigt, hans Muskelspil, hans smaa blaa Oines Glands give ham Udtrykket af en med Lumskhed forenet Vildhed. Hans Hevn er uforsonlig, men en Dag saae Pouqueville ham dog

lade sig formilde. Han sad ved Taffelet lige over for Tyrannen. Man satte som sædvanligen et heelt Lam paa 12 Pund for ham, som han fortærede Halvdelen af, tilligemed nogle Hvideløgsknopper, haardkogte Æg, en heel Aal og andre Ting. Da Paschaen fandt i Pillaw eller Deserten nogle Fjer, der viste, at man havde kogt samme i det Vand, hvori Fjerkræet var blevet skaalet, raabte han rasende: hvad er det? men holdt strax inde, kastede et venligt Blik paa Consulen, og udbrød derpaa i høi Latter: "I seer, min Søn, sagde han, hvorledes jeg bliver betjent; men jeg vil lade dem alle hænge." — "Saa ville de alligevel ikke koge bedre", svarede Consulen. — "Ak, I veed ikke, hvor nødvendigt det er." — "Men for denne Gang vil I benaade dem?" — "Ja, men de skulle drikke mig Skyllevandet med den kogte Riis, og Fjerene med." Dette blev paa Stedet efterkommet. "Havde I ikke været, sagde Tyrannen, saa havde deres Hoveder allerede siddet paa Stagen."

I Landsbyen Yanhuiten i det mexicanske Gebet haves et stort Stykke Metal, hvilket de derværende Grovsmedde bruge som Ambolt. Det findes paa Toppen af en Høi i Nærheden af Landsbyen, og har en overordentlig Vægt i Forhold til sin Omfang. Adskillige Forsøg at smelte det, mislykkedes, selv ved Anvendelse af en saa stærk Hede som muligt. Men i haandskrevne Bemærkninger over Intendanzen Oaxaca, af Teran og Bustamenta, to Lærde, der have været ansatte ved Bjergværkeskolen i Mexico, skal denne Metalmasse være Platina.

I Aaret 1745 blev der overleveret Vicekongen i Mexico en Ansøgning, undertegnet af adskillige af de meest anseete Creoler, hvori de anmodede ham om, at forestille det spanske Hof de overordentlige Fordele, Kongeriget kunde høste af, at gjøre, istedet for Vera Cruz's Havn og Stad Guasçualo til Indløbshavn, og især til Handelsoplagsted, hvori disse Fordele skildres med en sjelden Sagkundskab. Men aldrig saasnart havde Kjøbmændene i Vera Cruz faaet Underretning om dette Memorial, førend de anvendte alle muelige Midler, for at forhindre, at det skulde komme til Madrid. Ikke destomindre naaede det Hoffet. Monopolisterne i Cadix og det Philippinske Compagnie betragtede med stor Urolighed et Project, der truede at aflede Handelen fra sine sædvanlige Canaler, da de Handelsetablissementer, de allerede havde anlagt i Acapulco og Vera Cruz, og de paa disse Steder med stor Bekostning opførte Bygninger, i Tilfælde af hiin Plan blev udført, vilde være uden Nytte. Alle disse Partier og deres Tilhængere intrigerede derfor, for at gjøre de Ansøgendes Ønsker frugtesløse, og det lykkedes dem ogsaa. Memorialet blev nedlagt i det Kgl. Geheime Archiv, og Supplicanterne fra Hoffets Side forbudet, under Straf af Kgl. Unaade, at fremkomme oftere med Forslag, der strede mod den eengang indførte Orden.

Om den nuværende Konge af Engelland Georg IV. fortælles følgende skjønne Træk. For 40 Aar siden forlangte han, som Prinds af Wales, til en bestemt Time, 800 Pd. St. Saasnart han havde faaet samme, tog han en Frakke uden Stjerne paa, puttede sit Haar under en langt nedhængende Hat, og gik allene ud. Man erfarede siden, at en Officier i Armeen var nyligen ankommen fra America med Kone og sex Børn, og befandt sig i saa fattige Omstændigheder, at han, for at tilfredsstille en stræng Creditor, var i Begreb med at sælge sin Officierpost, hvorved hans Familie uundgaaeligen maatte styrtes i Fordærvelse. Tilfældigviis havde Prindsen erfaret det, og bragte nu ikke allene Officieren denne Sum, men anmodede ham ogsaa at melde sig hos Oberst Lake, og gjøre ham bekjendt med sine Omstændigheder.

Kjøbenhavns Børs, d. 30 November.

Cours. Hamb. 2 M. 246, a vista 249. Spec. 253. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 3 ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) 73. Nationalbank-Obligationer (af Laanet den 4 Febr. f. A.) 91 a 91½ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 115 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 12⅝ a 12¾. Svenske Sedler 59 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 97.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 4 December 1821.

* * *

Førend Indsenderen af disse Linier læste Brevet fra den ulykkelige Clods Broder, indført i Skilderiet No. 91 dette Aar, havde hele denne uværdige Handling givet ham Anledning til adskillige Betragtninger. Underligt maa det dog synes, at der, i en Tid, da Enhver, som kan føre en Pen, ellers griber Leiligheden til at meddele sine Tanker for og imod de ubetydeligste Tildragelser, ikke har været en eneste, der har yttret enten Forundring eller Misfornøjelse over en Spøg, der dreves med en vigtig Sag og en Medborgers timelige Vel*). Alt hvad der læstes var enten kjendeligt Bifald, eller kold udeeltagende Beretning, endog om Clods, udentvivl for flere end ham selv, haanlige Behandling, endog paa dansk Territorium, indtil han, efter de offentlige Tidender, endte den første Act af sit overilede Foretagende i Tugthuset i Brunsvig. Ingen skrivtlig Reflexion læstes enten over Handlingen selv, eller de Personer, som traadte frem deri, eller de Følger, dette letsindige Forhold medførte; Intet, eller i det mindste sjeldent, hørtes noget, hvorved Sagen toges fra en alvorligere, og for de lidende Personer deeltagende, Side, før Brevet fra Broderen begyndte at vække nogle til Medlidenhed; og sandelig, dersom den Mand, der ikke allene har fundet det fornødent at skjule sig under et opdigtet Navn, men har endog havt den Uforskammenhed at misbruge en agtet og æret fremmed Mands Navn, for at give sin lumpne Adfærd Troværdighed, sandelig, dersom han kan læse dette Brev uden at blues, saa kunde man vel opkaste det Spørgsmaal, hvo der fortjente at sidde blandt Misdædere, enten en af Enthusiasme for en god Sag henreven Yngling, eller den, der med Ligegyldighed kan tænke sig at være Aarsag til et Menneskes timelige Ulykke, og til en vedvarende Sorg for en heel Familie.

Alt hvad der af Vigtighed og med Føje kan siges mod Clod selv er, saavidt Indsenderen skjønner, dette: at han af Enthusiasme for en Sag, som Enhver, enten han veed noget med Nøiagtighed om Grækernes og Tyrkernes Forhold til hinanden, eller ikke, gjør sig i disse Tider en Ære af at interessere sig for, ganske har tilsidesat al fornuftig Eftertanke; ikke har undersøgt hvad Tiltro det til ham addresserte Brev kunde fortjene; om han kjendte nogen af det Navn, der var skrevet under Brevet, og hvor-

*) Dette var skrevet før Indsenderen havde læst i Skilderiet, at der paa en passende Maade var talt i Tilskueren herom, hvilket Stykke man ikke kjender, og derfor overlader Redacteuren af Skilderiet at bestemme, hvorvidt det kan være passende eller overflødigt at optage dette til almindelig Bekjendtgjørelse.

vidt da en saadan Bekjendt fortjente at troes; endelig, hvad der endnu synes os en utilgiveligere Feil, at han ikke har undersøgt Anvisningens Gyldighed, da dog Intet havde været lettere at komme efter i en saa betydelig handlende By, som Aalborg, end om der gaves noget Firma i Haderslebeu af det angivne Navn. Men endog dette antaget, kan dog vel siges noget til Clods Forsvar. Thi i det Tilfælde, at Clod har kjendt Nogen af det Navn, som Brevskriveren har betjent sig af, og især hvis han har kjendt Nogen af et saadant Navn, til hvem han havde nogen Fidem, hvor skulde han da vel falde paa, at en saadan Mand vilde spille Gjæk enten med ham, eller med Sagen selv, som han jo maatte formode at være Brevskriveren ligesaa vigtig som ham selv?

Dog, lad os endog antage, at Clod ikke kan undskyldes for sin overilede Troskyldighed, skulde da dette kunde undskylde den eller dem (thi det er af det Slags Løjer, som sjelden udruges uden i lystig Geniselskab under den behørige Tobakspuls og Dampen af Punschebollen), skulde Clods ubesindige Troskyldighed da kunne undskylde dem, der paa den letsindigste Maade, ikke blot for Øjeblikket, har forspildt en Medborgers Agtelse og Vel, men styrtet ham i en, efter Sandsynlighed uoprettelig Elendighed, og forvoldt hans Familie en stedsevarende Græmmelse?

Som afgjort kan man antage, at Brevskriveren, samt om flere have været deelagtige i Handlingen, enten selv personlig har seet, eller ved Folk af lignende Tænkemaade kunnet erfare, til hvilke Yderligheder hans Kløgt havde bragt den ubetænksomme Mand. Antage vi, som man med Vished kan, dette som afgjort, til hvilke alvorlige Betragtninger maa dette da give enhver fordomsfri Mand Anledning. Ret mange Folk af Skjals Aar og Alder, som Deeltagere kan man neppe antage. Men hvad skal man da tænke om en Ungdoms, og, efter al Sandsynlighed, en cultiveret Ungdoms Moralitet, saa aldeles berøvet al Følelse af, vi vil ikke sige broderlig og borgerlig Hengivenhed, men af almindelig Menneskekjærlighed, at man, blot for at more sig, har med Rolighed kunnet see et Menneske gaae sin uundgaaelige Fordærvelse imøde, og det ikke ved Liderlighed,

ikke ved Udsvævelser, ikke ved Dumhed, thi man har seet flere end een Klog, der har havt en Skrue løs, naar Talen er kommen paa et vist Emne, og uden Kundskaber og Cultur kan man ikke tænke sig den Mand, som Regjeringen har sat i et offentlig Embede; hvad skal man tænke om dem, der med Rolighed har kunnet see et uskyldigt Menneske at blive et Offer, ikke for Vittighed, men for aabenbar Ondskab, en Ondskab, der ikke, uden fra den latterlige Side, har kunnet tænke sig Enthusiasme for en Sag, om hvis Vigtighed den hele Adfærd viser, Brevskriveren ikke har havt noget Begreb. Kunde det ikke have været en tilstrækkelig, og for muntre Hoveder fyldestgjørende, Moro nok pro labore, at see Synderen paa Glid, og mon Concipisten til det i Skilderiet No. 87 omtalte Brev, da havde tabt noget i sin glimrende Vittigheds Hæder, om han, uden at misbruge Dr. Göttsches, eller hvilkensomhelst andens Navn, aldeles anonymt havde advaret sin vildledte Broder, for at standse ham paa hans overilede Vei til Afgrunden? Ja! man kan ikke vide det: Men dette kan man med Vished vide, at han ikke vilde have tabt i sindige og gode Menneskers Dom, ja maaskee ikke i sin egen, naar engang Eftertanke lader Hjerte og Fornuft komme til Orde. Thi, at det skulde have været Brevets absolute Hensigt, at styrte et Menneske, Brevskriverens Dom om Clod maa nu have været som den vil, i aabenbar Fordærvelse, derimod vil vist han selv, saavelsom om Flere udgjøre et værdigt Collegium, protestere med Heftighed.

Om Clod, som Indsenderen aldeles ikke kjender, har nogle udvortes Særheder, hvorom dog paa Ære forsikkres man aldrig har hørt, saa pleier sligt kun at være Object for Børn og Gadedrenge, men ikke at give Folk, der ville kaldes Cultiverte, Ret til at gjøre et saadant Menneske ulykkeligt.

Man tilstaaer og at Clods Avertissementer i de Aalborger Aviser ikke kunne bifaldes, eller opvække nogen Idee om Udfaldet af hans Planer, snarere røbe de noget excentrisk og forvirret. Antage vi dette, saa spørges, er det paa den Maade man bringer en feilende Broder paa rette Vei? Ja, lad ham endog have været halstarrig nok til ikke at høre Nogens Raad, det giver dog aldrig

nogen brav Mand Ret til at anvende en Cuur, der er af samme Beskaffenhed, som naar man sætter sindsvage Mennesker i Daarekisten, for at de der skulle komme til deres Forstands fulde Brug.

Det var altsaa Formen i Clods Avertissementer, der ikke kunde behage nogen fornuftig Mand, ligesaalidet som den anvendte Cuur kan billiges af nogen Retsindig. Men Indholdet selv, kunde det ikke have berettiget Avertissementernes Forfatter til en skaansommere Behandling? Med hvilken Enthusiasme har man ikke læst Professor Krugs Ideer, og alle hans Opfordringer til hans Landsmænd, Grækerne betræffende? De overile Dem ikke, mine Herrer! Jeg har maaskee læst og tænkt mere over Grækernes Sag og Krugs Opfordringer end De, saa jeg vel veed qvid distent æra lupinis. Men skulde et Feilgreb, om en, som det synes, svagsindet Mand, da have gjort ham fortjent til en Behandling, der er lige saa vanærende for dem, der haver udført den, som den er bleven ulykkelig i sine Følger for den, den er udøvet imod. For et Tribunal, hvori Brevskriveren var Præses, og Ligetænkende med ham, Bisiddere, indstilles ikke dette Spørgsmaal, men indstilles det for Besfedenheds, Sindigheds og Menneskekjærligheds Domstol, vil man neppe feile ved at forudsige Kjendelsen.

Saavidt Indsenderens Formening om Brevskriverens moralske Forhold i Hensyn til Clod og hans Familie.

Men man tillade os ogsaa ved nogle faa Linier at besvare, saavidt det staaer til os, det Spørgsmaal: har Brevskriveren ikke ved sit Forhold skadet baade vor Literaturs og vort Fædrelands Ære?

Han vil vel sige: at jeg fægter mod Spøgelser. Men det havde været at ønske, at Brevskriveren havde været ligesaa visionair som Indsenderen, saa vilde ingen virkelige Spøgelser nu skræmme hans Samvittighed, hvis han har nogen. Sandt er det, at vore fleste offentlige literaire Feider, ere aldeles blottede for Præget af det gamle literæ emolliunt mores nec sinunt esse feros. Naar man erindrer alle de Usselheder og personlige Angreb, der ikke have det mindste med punctum qvæstionis at bestille, som vanære dem, saa kan man næsten i Almindelighed anvende, hvad gamle Lodde engang skal have sagt i Anledning af en saadan literair Hanefægtning: "Jeg gik, sagde han, forleden forbi to Fiskerkjærlinger, som kivedes, da i det samme en tredie kom til, som sagde meget ivrig til den ene, hvis Parti hun tog, „"skynd dig dog at skjelde hende for . . . . thi ellers skjelder hun m. S. dig derfor."„ Men saavist som mange af vore Dages Begivenheder bevise Sandheden af hvad her et sagt om en stor Deel af vore literaire Stridigheders Form og Udvortes, saa vist er det og, at slige literaire Løier, som de kaldes i Kraftsproget, ikke ere, saavidt Indsenderen veed, brugte til at styrte Nogen i timelig Fordærvelse, i det mindste er Virkningen ikke kommen saavidt, om end Tendensen maaskee kunde have været der. Man raaber, og man raaber med Rette, mod Bürschenwesen; men af to Onder maatte man dog hellere ønske en saadan Bürschenstemning i det almindelige, og især i det studerende Samfund, hvorved man betragtede den, der ved slig Ondskab gjorde en Medborger eller Medstuderende ulykkelig, som et uværdigt Lem af Selskabet, hellere end hvis man maa befrygte, at det nærværende Tilfælde betragtes med Ligegyldighed, ja vel endog med Bifald, være det sig endog kun af nogle Faa.

Om vort Fædrenelands Ære i Almindelighed ikke har lidt ved Brevskriverens Fremgangsmaade? bliver nu Spørgsmaalet. Begivenheden med Clod og Brevet er nu bleven bekjendt overalt hvor Hamburger Correspondent læses. Men betragtes Sagen fra den Synspunkt, hvorfra Tydskland, ja hele den cultiverede Menneskehed, Politici fraregnede, betragter, ja bør betragte, Grækernes Sag, saa kan den Farce her er spillet med saa alvorligt et Emne, og paa saa uborgerligsindet en Maade, ikke opvække nogen fordeelagtig Tanke om vort broderlige Sindelag indbyrdes, mindre om vor Anskuelsesmaade af Grækernes Sag, og disse ufordeelagtige Domme kunne vi især have Grund til at befrygte af Tydskerne, af hvilke altfor mange, altfor ofte vise, at de ere indtagne af en høist vanærende Fordom imod os. At dette ikke er en panisk Skræk, men en, for enhver dansk Mand allerede i Opfyldelse gaaet ubehagelig Fornødning, kan altfor tydelig bevises af Slutningen af Professor Krugs Berigtigelse i Hamburger

Correspondent, hvor han formoder, at Clod enten maa være fra Forstanden, eller en Bedrager, om ikke, hedder det videre, et Redskab for en ussel Intrigue, hvorved man søger at gjøre en god Sag latterlig, ved et tosset Forsvar. Mindst drømte vel Professor Krug om, at det fjerde Led i Formodningskjeden kunde lægges til: eller Clod maa være en godtroende Enthusiast, med hvis Troskyldighed nogle slettænkende og ubesindige Mennesker ikke have taget i Betænkning at gjøre sig tilgode, paa hans og hans Families timelige Vels Bekostning, ja, hvis Indsenderen ikke seer Feil, til Skjændsel for vor Literatur og vort Fædreneland.

Hvad her er skrevet og bekjendtgjort, er ikke for at overbevise eller røre Ophavsmændene til denne Begivenhed. Kan nøiere Overvejelse over Følgerne af dette Foretagende ikke opvække Anger over hvad der er skeet, og Afsky for at styrte flere ubetænksomme Medborgere i Fordærvelse, ved en lignende ilde anvendt Kløgt, saa ville Advarsler, der i det Højeste kun kunne betragtes som Fostre af sund Fornuft og gammeldags Moral, ikke udrette noget. Det eneste man da kan ønske er, at Naturen maatte have sat Brevskriveren et Skildt, der kunde advare Lettroende; og at han i øvrigt maa høste Frugterne af sin ædle Daad i et Incognito, hvormed baade han selv og Fædrelandet maatte være vel tjente. Det staaer naturligvis Brevskriveren frit for, at svare paa hvad her er skrevet. Men det staaer ogsaa til Indsenderen at forsikkre ham, at man ikke agter at anvende et Dieblik paa nogen Replique, i hvad Tone Besvarelsen end maatte være skreven.

Hensigten hvorfor man har ønsket disse Tanker maatte blive bekjendtgjorte ved Trykken, er, deels at de kunde vise den nedbøjede Familie, at der gives Nogle, ja vel ikke Faa, som tage Deel i dens billige Sorg; hverken Familieforbindelse, eller Embedsforhold, ja ikke engang personligt Bekjendtskab, men ene Interesse for Sagen, har dicteret hvad her er skrevet, det være og betragtes saa ufuldkomment som man vil. Deels har man ønsket, at dette maatte give Mænd af Autoritet Anledning til at yttre deres Mening om en Begivenhed, der er forekommet Indsenderen af Vigtighed, især for den Indflydelse den kan have paa Ungdommen, der ofte lader sig forlede til at ansee Invectiver som Udbrud af djerv Sandhedskjerlighed; ubesindig og tøiesløs Spas med andres Ære og Vel, som retfærdig Anvendelse af deres Pund til at revse Daarlighed, og den Hæder, som enten pøbelagtig og fræk Overmod tilraaber dem, eller den lumske smigrende Ondskab tilhviskser dem, som Fornuftens og Religionens Bifald.

Et Ønske vover Indsenderen at lægge til: Hvor lykkelig vilde han ansee sig, om han turde formode ved disse Linier at kunne give Anledning til, at flere forenede sig til et Bidrag, for om muligt derved at redde Clod ud af sin nærværende ulykkelige Forfatning. At tænke sig ham retableret i sit Fædreneland, er ikke muligt; her er hans Rolle udspillet. Men for den, som kan noget, er Verden Fædreneland. Først naar han er befriet fra sit vanærende og tunge Fængsel, kan han igjen begynde at regnes som et Lem af det almindelige Samfund, hvor sparsomt Brød, fortjent med Møje, dog vilde være ham smageligere end Fangekost blandt Misdædere. Men, om man endog antager som afgjort, hvad sildigere er berettet, at han er sat paa fri Fod, saa behøver han dog Hjelp strax, for ikke at gribe til Bettelstaven, som paa ny kunde bringe ham i Selskab med fordægtige Personer, og i Ulykke. Skulde man see disse Tanker indførte i Skilderiet, vil man ansee det som et Vink til at haabe, at Redacteuren af dette Blad vil modtage saadanne Bidrag, og Indsenderen skal da ufortøvet erlægge sin Skjerv og yde Hr. Soldin den Tak, som den fortjener, der hjelper til at redde og trøste en ulykkelig Medborger. Man maatte siden overlægge paa hvad Maade Understøttelsen kunde ham tilstilles. Men, som det hedder, hvad Du gjør, det gjør snart.

Indenlandske Efterretninger.

Den 27de November disputerede Hr. Dr. Philos. og Professor J. H. Larsen, Sognepræst i Holbek, for den theologiske Doctorgrad. Hans Inauguraldissertation var: Tentamen exegetico-criticum in iter Pauli Apostoli maritimum Cæsarea Puteolos; Arhusiæ Cimbrorum typis Elm-

quisitii, 113 S. i 8. (En exegetisk-kritisk Undersøgelse om Apostelen Pauli Søereise fra Cæsarea til Puteoli.) Respondenten var Candidatus theologiæ A. G. Rudelbach. Acten, der holdtes i Regentskirken, varede fra Klokken 10 til 2 Formiddag og 4 til 7½ Eftermiddag. De ordentlige Opponentere vare de trende theologiske Professorer. Ex auditorio opponerede Hans Høiærværdighed Biskop Münter, Dr. Ursin, Lector Clausen, Pastor P. Møller, Student Magnussen.

Følgende skriftlige Spørgsmaale bleve fremsatte til theologisk Attestats i Oct. 1821.

1. Ostendatur optimum in religione christiana esse præsidium ad mala hujus vitæ et averruncanda et æqvo animo ferenda.
2. Quænam indicia auctoris sapientissimi et benignissimi conspicua sunt in ordinatione et conservatione naturæ physicæ nobis cognitæ.
3. Quænam erant præcipua superstitionis genera quæ religionem christianam per medium ævum maculabant, et unde in ecclesiam irrepserant?
4. Quinam sunt in religione christiana articula fidei fundamentales, et quomodo distingvuntur articuli fundamentales et primi et secundi ordinis ab articulis non fundamentalibus.
5. Rom. 1, 13—22.
6. Pf. 5.

Thorwaldsen har nu i Rom fuldendt Apostlerne Petrus og Paulus, der ere bestemte for Metropolitankirken i Kjøbenhavn. Petrus seer betydningsfuldt over Skuldren, Paulus peger paa Himlen. Hans Aasyn udtrykker en christelig Plato.

Historiemaleren Kratzenstein-Stubs meget lignende Portræt, lithographeret i Paris, faaes hos Universitetsboghandler Brummer paa Østergaden for 3 Mk.

Udtog af en Skrivelse fra St. Thomas, dateret den 21de Septbr. 1821. Tiderne ere slette saavel paa St. Croix, som her, men dog i Særdeleshed der, som Følge af de yderst lave Sukker- og Rompriser. Endnu ere de sydamericanske Patrioter ikke komne i Besiddelse af Porto Cabello, som de have beleiret i nogen Tid; men snart maa Royalisterne blive nødsagede til ogsaa at opgive denne Søehavn, eftersom der hersker megen Sygdom og stor Misfornøielse blandt Soldatesken. Overgivelsen vil uden Tvivl bringe meer Liv i Handelen paa St. Thomas. I Begyndelsen af denne Maaned havde vi her en stærk Storm, ledsaget af megen Regn, der varede i 3 Dage, og alle frygtede for, det vilde atter blevet en Orcan, som vi dog slap for. Imidlertid drev dog en engelsk Brig iland og forliste gandske. Paa de franske Øer Guadeloupe og Martinique, rasede paa samme Tid en ordentlig Orcan, som skal have anrettet megen Ødelæggelse. De veed, vi have længe her havt et Iishus. Det blev for et Par Uger siden taget ved Execution og solgt. Kjøberen indbyder nu Folk til at tage Actier deri, og lover at deres Penge i det ringeste skulle yde 15 pCt. aarlig. Mange have entreret deri, men jeg vil dog betænke mig noget; thi Afsætningen er nu ikke saa betydelig, som i Førstningen. For det meste bruger man Iisen til at afkjøle Viin og andre Drikkevare med.

Blandede Efterretninger.

I Kieler Beyträge, 2 B. 1821, læses Erindringer fra Prof. Pfaff til Mad. Stutterheim, nærmest foranledigede ved en Afhandling i Archiv für den thierischen Magnetismus, 7 B., 2 H., under den Titel: Sideromagnetismus eller sympathetisk Cuur ved Stjernerne af Prof. Grohmann i Hamburg. Prof. Pfaff siger, at han ved Læsningen af denne Afhandling neppe troede sine egne Øine, at see af authentiske Kilder en ham nøje bekjendt Qvaksalverske benyttet til en saadan Udtydning. Han saae sig saa meget mere foranlediget til disse Erindringer, som i det 8de Binds 1 og 2 Hefte af benævnte Archiv den for 40 Aar siden berygtede Exorcist Gassner, af en anden Philosoph, Prof. Eschenmeyer i Tübingen, ligesom i en Apotheosis fremstilles til Læserens andægtige og troende Beskuelse. Prof. Pfaff søger med Exempler at godtgjøre, at den af Hr. Grohmann, som en halv Helgeninde skildrede Mad. Stutterheim, var ikke andet end en ganske almindelig Qvaksalverske, der fremtraadte, ikke som G. siger, med blot Sympathie,

men med alle Slags udvortes og indvortes Midler for Mennesker og Qvæg. 1815 blev hun første Gang tiltalt, i Anledning af en under hendes Cur, hvor Midler af tre forskjellige Arter vare blevne brugte, død Pige. Hun forflyttede derpaa Scenen til et Gods, hvor hun ligeledes blev belagt med en ringe Straf for udøvet Qvaksalverie. Hun vandrede siden til Itzehoe, hvor hun efterhaanden alt mere og mere drev sit Uvæsen i det Store; men i sine Curer brugte hun, foruden Sympathie, baade indvortes og udvortes Lægemidler. Landboerne der i Egnen begyndte allerede offentligen at tale om hende som en Bedragerske, og mange overtydedes om at hun kun berøvede de Syge deres Tid og Penge; men uheldigviis lod vedkommende Autoritet sig, ved alt for vidt dreven Iver, forlede til at lade Qvaksalversken føre, som en Capitalforbryderske, i Lænker til Itzehoe, og her forvandledes hendes Fængsel til en clinisk Anstalt, hvor der dannede sig om hende en Kreds af troende Beundrere. Men af de officielle Indberetninger erfaredes, hvorledes dette astrologiske Orakel forqvaklede sine Patienter. En F. v. M. havde for to Aar siden faaet midt paa den venstre Læg en liden haard Hævelse, som var bevægelig. Omtrent et Aar holdt denne Hævelse sig liden, men da Patientinden derpaa blev frugtsommelig, begyndte den at tage til, og især efter Forløsningen. Hun blev kjørt til Itzehoe. Denne Skade troede Mad. Stutterheim at kunne læge med Sympathie, men førend hun brugte denne, gav hun den Syge en skarp Spiritus til at vaske sig med. Efter Vaskningen blev Skaden rød og yderst smertelig. Derhos havde hun erklæret, at naar Hævelsen blev skaaren, vilde Døden ufeilbarligen paafølge. De utaalelige Smerter, som Spiritussen foraarsagede, og den mærkelige Forværrelse tvang Patientinden til at søge Lægens Hjelp; Sagkyndige fandt nu at det var en Hævelse, der allerede befandt sig paa en Punct, hvor ingen Operation kunde foretages, og den Lidendes Liv kunde nu ikke reddes, uden ved Benets Afsættelse. — En anden Kone, der havde paa den gjennemsigtige Hornhuud af begge Øine Pletter, vilde hun curere ved Sympathie, men det kom ikke saavidt, fordi Stjernehimlen ikke var gunstig dertil. En Tredie havde hun saaledes qvaksalveret med, at en Beenskade, der først var en halv Tomme stor, blev tilsidst 3 Tommer i Gjennemsnit. En givt Kone, som var plaget med Tandpine og Sliden i Kinderne, søgte hendes Hjelp for at cureres ved Sympathie. Mad. St. sagde ganske opbragt: "I Hundetøi, lad mig være i Ro, gaae til Helvede; det Hundetøi har ladet mig sætte fast, fordi jeg curerer, og jeg sidder nu her fordi jeg hjelper eder." Men hun lod sig dog formilde ved et Pengestykke, førte derpaa Patientinden hen i Haugen, hvor denne maatte see op til Stjernerne, bestrygede hende Hovedet med Hænderne, og sagde nogle uforstaaelige Ord, men erklærede, efterat Operationen havde varet 6 Minutter, at hun maatte komme paa en Mandag eller Torsdag, da hun ellers ikke kunde hjelpes. Efter 9 Dages Forløb kom Patientinden igjen, og fandt Stuen fuld af Mennesker; omtrent 50—60 bleve samme Dag tagne i Sympathie. To Mennesker saae hun halv nøgne; en Krøbling blev baaren paa Hænderne ud i Haugen, hun selv blev behandlet som den forrige Gang, men uden at Sympathien forskaffede hende mindste Lindring. — En Mand paa 28 Aar, beladt med periodisk flyvende Gigt, blev tre Gange taget i Sympathie; han maatte klæde sig ganske nøgen af, begive sig under fri Himmel, og see op til Stjernerne. Derpaa stillede Mad. St. sig bag ham, bestrøg hele Legemet, mumlede noget derhos ganske sagte. Operationen blev 3 Gange foretagen. Fjorten Dage derefter fik han et meget heftigt Anstød af Gigt. Selv en Dreng, der havde den graa Stær paa begge Øine, vilde Qvaksalversken curere ved Sympathie, men her vilde Stjerneindflydelsen ikke hjelpe. Kun en eneste Kone forskaffede hun nogen Lettelse for hendes Gigtsmerter, men derved maa bemærkes, at denne i Forveien havde gjennemgaaet en Mercurialcur, hvorved hun vel var bleven meget svækket, men efterhaanden kom hun til Kræfter igjen, og følte uden Tvivl først siden Frugterne af den brugte Cur. Disse Exempler synes at være nok til at bevise, at Mad. St. var en simpel Qvaksalverske, og det vækker neppe nogen god Fordom for Magnetismen, naar dens Forgudere anføre saadanne Fuskeres Uvæsen, til Forsvar for vidunderlige Curer, Stjernernes Indflydelse ꝛc.

Mad. Catalani har i Frankrig kjøbt Landgodset les Ormes ved Chatellerault, der længe har tilhørt Familien Vógier d'Argeuson, for 1 Mill. 400,000 Fr. (over 500,000 Rbd. Sølv). De paa Complimenter saa rige Franskmænd have ved denne Leilighed anmærket, at Nattergaler he'st bygge deres Reder i Ormes (Almetræer). Mad. Catalani reiser i denne Tid omkring i de brittiske Stæder af anden Rang. Er der nogen, næst Napoleon, der har sat alle europæiske Punge i Contribution, saa er det hende.

Oldtidens claßiske Navne ere end ikke de enfoldigste Landsbyfolk i Italien ubekjendt; men de Forestillinger, de forbinde dermed, ere ofte saare latterlige. Saaledes er i Neapel Virgil i alle simple Folks Munde, men de ansee ham for en Troldmand fra Middelalderen. I Egnen af Præneste gjelder Horats Alt. Spørger man: hvo har bygt dette Tempel eller opført denne Bue? saa er Svaret: Digteren Horats. De gamle Tyranner hades som Fiender af Kirken, og Neapolitanerne tale om den lutherske Caligula.

I Aaret 1819 er der givet til almeennyttige Stiftelser, saasom Bibelselskaber, Missionsanstalter &c. i Engelland, tre Hundrede og sytten Tusind Pd. Sterl. (eller over 2 Mill. 100,000 Rbd. r. S.)

Det er ikke den almindelige Indførelse af Maskiner, hedder det i Edinburgh Review for April d. A., men det konstige og udelukkende Handelssystem, som vi have antaget, og det Trykkende i Skatterne, som vi kunne tilskrive alle vore Plager. Indbyggerne i Polen, Norge, Sverrig, Frankrig, China, Brasilien, vilde saare gjerne ombytte deres Korn, Tømmer, Jern, Vine, Silke, Theer, Sukker o. s. v. mod vore Producter. Disse Varer ere ogsaa særdeles vel skikkede for vore Torve, og vore Kjøbmænd ere yderst begierlige efter at faae dem til Bytte mod deres Udførselsproducter. Det er derfor klart, at den manglende Søgning fra Fremmede efter vore Varer ikke maa tilskrives det overdrevne Forraad deraf (thi Udlændingerne have baade Evne og Villie til at kjøbe dem), men ene de Forbud, som lænke og indskrænke Udførsels- og Indførselsfriheden. Der kan, det maa man betænke, ikke gives nogen Sælgen, uden forholdsmæssig Kjøben. Men da vi ubetinget have nægtet at kjøbe Varer, som Andre have Overflødighed af, og i hvis Frembringelse de have noget naturligt Fortrin, saa have de ingen Midler til at kjøbe af os. De Polske og Norske have intet uden Korn og Tømmer at give os til Bytte mod vore Sirtzer, Bomuldsvarer, Metalvarer &c., og da vi paa det bestemteste have forbudet Indførslen af begge, saa have de mod deres Villie seet sig nødsagede til at tye til andre Lande, for at faae de Manufacturvarer, de forhen have erholdt fra Engelland. Dersom vi vilde tilbagekalde vor egen barbariske Anordning — dersom vi, istedetfor at tvinge vort Folk til at bruge til sine Huses Opbygning slettere og dyrere Tømmer fra Canada, maatte tillade det at bruge det bedre og billigere Tømmer fra Memel og Norge, og dersom vi, istedetfor at tvinge en Jordbund af femte og sjette Grads Godhed til at yde en ussel og uforholdsmæssig Høst for de til dens Dyrkning medgaaende Bekostninger, vilde indføre det uden Sammenligning langt billigere Korn fra Polen og de forenede Stater, saa vilde Udlændingernes Søgning efter vore Varer overordentligen stige. Det staaer sandeligen ganske i vor Magt, ved at antage et mere liberalt System i vor Handel med Frankrig, ved at tillade Indførslen af dets Vine, Silke og Brændevine, mod en billig Tolds Erlæggelse, at gjøre Tallet af den udenlandske Forbrug af brittiske Producter til to, ja tre Gange saa stort.

Siden Shakespear, der fra sit 25 Aar til sit 50de (1589—1614) skrev 38 dramatiske Stykker, har Engelland ikke havt en saa beundringsværdig frugtbar Digter som Walter Scott. I en Tid af neppe 5 Aar har hans Talent grundet en ny Skole, og hans Værker udgjøre 30 Bind, som fordunkle alle nyere prosaiske og digteriske Arbeider, maaskee Lord Byrons Værker ene undtagne. Næsten hvert Fjerdingaar sees et nyt Product fra hans Pen. Han udgiver alle sine Skrifter anonyme, og kalder sig blot Forfatteren til Waverly, Guy Mannering, Antiquary, Rob Roy, Tales of my landlord. Hans nyeste Værker er Ivanhoe og Novels og Tales. Det første er taget af Richard den Førstes Historie. Han har indført Skildringer af Richard Løvehjerte og andre bekjendte Helte i Begivenhederne.

Carl den Trettendes Statue, som nyligen blev opreist i Stockholm, skal have kostet 250,000 Rd. Svensk Banco, altsaa $1\frac{1}{2}$ Gange saa meget, som i sin Tid Frederik d. 5tes Statue paa Amalienborg.

Medens de to Borgemestre i Frankfurt have nægtet at komme til den Fest, som den rige Bankier Rothschild nyligen gav Fyrsten af Metternich, og hvortil de vare indbudne, har Digteren Göthe tilbagesendt Staden Frankfurt, hans Fødeby, det ham tilstillede Borgerdiplom, og det paatænkte Mindesmærke, han har frabedet sig opreist, saalænge han er i Live, kommer ikke istand.

Fordum gjemte det hollandske ostindiske Compagnie de rebelske Landsfyrster sædvanligen paa et Eiland ved det gode Haabs Forbjerg; i vore Dage indelukke Engellænderne saadanne, f. Ex. den Ceylonske Keiser af Candy, Tipposaibs Børn 2c., i ostindiske Fæstninger. Den forrige Stormogul fortærer nu sin Pension i den fordums Hovedstad Delhi.

Nyligen forefaldt et Slag mellem Grækerne og Tyrkerne ved det i Historien saa berømte Pas Thermopylæ, som fører fra det egentlige Grækenland, Livadien, til Thessalien, og dannes af Oetas Klippevægge og Havets Moradser. Det strækker sig, men i ulige Brede, omtrent 1 Miil langt. Det smalleste Sted, en Dam igjennem Moradset, er 7 til 8 Fod bredt.

Den berømte Fodgjænger Conyngham havde veddet 200 Guineer paa, at han i tre paa hinanden følgende Dage vilde tilbagelægge 200 Mile (43 geographiske) til Fods. Han vandt Veddemaalet i 53 Timer. 19 Timer brugte han deels til at hvile sig, deels til at styrke sig med Mad og Drikke.

Kjøbenhavns Børs, d. 4 December.

Cours. Hamb. 2 M. 246, a vista 249. Spec. 253. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 3 ß. Obligationer (med Renter fra 11te Juni 1821) $74\frac{1}{2}$. Nationalbank-Obligationer (af Laanet den 4de Febr. f. A.) 93 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller $117\frac{1}{2}$ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler $12\frac{3}{4}$. Svenske Sedler $59\frac{1}{2}$ ß. — Disconto 6 pC.

Indbydelse.

Danmarks ædle og oplyste Damer,

som føle Kald til, at understøtte gode og nyttige Foretagender, og finde Fornøielse i, at virke og bidrage til Deres Kjøns ægte Cultur, hvorfra ifkerst opspirer Menneskets sande Forædling, tilbydes herved et paa Erfaring grundet Middel, hvorved de kunne forskaffe sig den Glæde, at opvække i Børnenes Hjerte, Følelser for Natur og Kunst, formedelst Synet, og siden bemærke deres Udvikling og Indflydelse paa Ungdommens Carakteer og Sæder. Da

Hendes Majestæt Dronningen

Allernaadigst har behaget, at modtage af dette Cultur-Bidrag 20 Exemplare til Uddeling i qvindelige Instituter, saa er man forvisset om, at flere ømtfølende og velgjørende Danneqvinder vil følge Landsmoderens Exempel.

De, som maatte behage at uddele, eller lade uddele det, som en nyttig Jule- eller Nytaarsgave, til Opmuntring eller Belønning for Talent og Flid, eller til Brug ved Opdragelse og Underviisning, kunde erholde dette Middel for 1 a 2 Species, naar de behageligen tegne deres ærede Navne i Industrie-Magazinet, Holmens Canal, 251, paa den der indlagte Plan.

Rettelse.

I forrige No., P. 1525, Lin. 20, forderes Landsmænds læs: disse deres Landsmænds

---

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 98.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 8 December 1821.

* * *

Jeg seer i Skilderiet No. 96 at Herr Visby har villet vække Mistanke imod den Erklæring, som St. Petri Skolens Lærere have afgivet, fordi der manglede min og Præsternes Underskrivt. I denne Anledning kan jeg ikke undlade at give følgende Forklaring: De der Underskrevne ere de ved Skolen ansatte Lærere. Men jeg har, tillige med flere bekiendte Videnskabsmænd, giort mig en Fornøielse af, ligesom Dr. Kochen og Pastor Adler, at give Ynglingerne i den første Classe i et Par Timer ugentlig en passende Oversigt, hver af sin Yndlingsvidenskab, jeg af Naturhistorien — naturligviis uden Betaling. Det kunde ikke falde de ansatte Lærere ind desaarsag at forlange vores Erklæring, ligesom vel heller ikke Nogen kan have tænkt sig, at de fremførte Beskyldninger kunde hentydes paa os.

Siden er jeg endnu kommet i nøiere Forbindelse med Skolen, i det jeg er bleven valgt til Medlem i Skolecommissionen. Jeg har desuden nu mine egne Børn der i 3 forskjællige Classer under samme Vilkaar, som andre. Havde jeg kunnet spore nogen af de Beskyldninger, saaledes som Herr Visby har fremsadt dem i sine Angreb, da vilde jeg have vidst igiennem Skolecommissionen at hæve dem, eller og, i det mindste trukket mig tilbage fra al Deeltagelse og taget mine Børn derfra. Men jeg skylder at bevidne det Modsatte.

Naar Hr. Visby giør sig nøiere bekiendt med disse Skoler, tvivler jeg ikke paa, det vil giøre denne unge Mand ondt at have lastet en agtværdig offentlig Underviisningsanstalt *), hvis Indretning synes ham saa lidet bekiendt, og fornærmet sammes Lærere, der nyde vores Ungdoms varme Hengivenhed og Menighedens som deres Foresattes fuldeste Tillid.

Lehmann,
Etatsraad.

---

*) En offentlig Underviisningsanstalt i Modsætning af private Instituter, hvilket disse Skoler ikke ere. De ere Menighedens, deres Udgivter bestrides af den ældgamle Skolefond, samlet af Forfædrenes Legater; deres Indtægter tilfalde samme Fond. Bestyrelsen har altid været besørget af nogle frivilligen sig dertil opoffrende Menighedens Medlemmer. Tilforn vare det de valgte Ældste Curatores og Forstandere for Menigheden, eller det saa kaldte Kirkecollegium, indtil den blev overdraget en egen Skolecommission ved Allerhøieste Bestemmelse.

Nogle Oplysninger i Striden angaaende de tydske Skoler.

Da mit Navn nu alt togange er nævnet i denne Strid, og hvergang paa sin Viis, troer jeg at skylde saavel Publicum som Hr. Visby Offentliggjørelsen af følgende Erklæring, som jeg i Onsdags d. 28de f. M. mundtlig afgav til Hr. Etatsraad Lehmann.

Durch eine Unterredung mit dem Herrn Etatsrath Lehmann — über mein Nichtunterschreiben der von den sämmtlichen Lehrern bey der Sct. Petri Knaben-Realschule abgegebene Erklärung gegen die Visbyschen Erinnerungen — veranlaßt, gebe ich mir die Freiheit der hochgeehrten Commission benannter Schule zu melden:

1.) Daß die von dem Herrn Visby vorgelegten Fragen garnicht mich oder meine Stunden betreffen.

2.) Daß ich dennoch die besagte Erklärung nicht unterschreiben konnte,
   a) weil sowohl die Form als einzelne Ausdrücke derselben mir unpassend schienen, und
   b) weil ich nicht eine solche Erklärung in solidum unterschreiben durfte oder wollte. *)

Kopenhagen, den 30sten Novbr. 1821.

Gehorsamst
Fasting.

Og for end ydermere at give Publicum et Exempel paa den Tone og Aand, som udtaler sig

*) Hvorledes kunde jeg svare for, hvad der er skeet i de andre Læreres Timer, tilmed da jeg ikke engang var der hver Dag i Ugen? Desuden ere jo Lærerne her den angrebne Deel; hvad nytter altsaa en saadan Erklæring, uden videre Oplysning og Gjendrivelse? Man kan jo dog ikke være Part og Vidne paa eengang.

gjennem Sct. Petri Skolers Bestyrelse, vil jeg endnu meddele følgende.

Jeg lovede Etatsraad Lehmann at tilsende Skolecommissionen den afgivne Erklæring skrivtlig; men, da han ikke yttrede noget om, at det hastede dermed, og jeg desuden i de Dage var meget syg og tildeels sengeliggende, affattede jeg den ikke før Fredag Aften. — Men samme Aften Kl. 10, altsaa blot 2 Timer før Maanedens Ende, modtog jeg en Skrivelse fra Skolecommissionen, hvori den, efter at have ytttret sin særdeles Tilfredshed med min mundtlig afgivne Erklæring til Etatsraaden, udtrykker sig saaledes.

Indeß kann doch das Mißverständniß, *) welches Sie durch Ihre öffentliche Absonderung von den übrigen Lehrern veranlaßt haben, der Eintracht, welche zum gemeinschaftlichen Wirken in einer solchen Anstalt nöthig ist, nur nachtheilig seyn, und Sie werden es daher mit uns für räthlicher halten, diese Verbindung mit dem Schlusse dieses Monaths aufzugeben. Indem wir die Veranlassung zu dieser Trennung beklagen, danken wir Ihnen für den Fleiß und Eifer, womit Sie durch Ihrem Unterricht in der Realschule zum Flor dieser Anstalt unverkennbar mitgewirkt haben.

Kopenhagen, den 30sten Novbr. 1821.

(Undertegnet)
Die Allerhöchstverordnete Schulcommission
Dr. Kochen P. Könnemann. Lehmann.

G. Adler.

Denne Efterretning var mig saa paafaldende, at jeg virkelig ikke vilde troe mine egne Øine. Jeg skrev derfor tilbage til Commissionen: at jeg

*) Jeg veed ikke af nogen Misforstaaelse at sige. Ingen talede imod mig i Forsamlingen, da jeg vægrede mig for at skrive under; og jeg har, saavel før som efter den Tid, staaet i et særdeles venskabeligt Forhold til mine Medlærere, hvorpaa jeg, endog efter min Bortfjernelse fra Skolen, har havt Beviis.

vel ikke kunde ansee Grunden til min Afsked for fyldestgjørende; men imidlertid maatte jeg finde mig deri, naar jeg kun fik lovligt Varsel; og vilde jeg derfor ansee mig som opsagt til Udgangen af næste Maaned. Men den 2den dennes tilskrev Pastor Adler mig følgende Brev, som indeholder en nærmere Forklaring af Commissionens Skrivelse.

Auf Ihr Schreiben vom gestrigen Dato sehe ich mich, da die Schulcommission heute nicht zusammentreten konnte, befugt und genöthigt, Ihnen zu erwidern, daß die Schulcommission von der Ueberzeugung ausgegangen war, daß die Auflösung Ihrer Verbindung mit unserer Schule Ihnen selbst nur wünschenswerth *) seyn könnte, wegen der Misverständnisse mit den übrigen Lehrern, welche Ihre Absonderung von ihnen bey der bekannten öffentlichen Erklärung schon bewirkt habe, und noch mehr bewirken könne; und dieser ihrer Ueberzeugung zufolge hat die Schulcommission bereits einen Stellvertreter engagirt. Indeß habe ich sofort mit einigen **) Mitgliedern der Schulcommission gesprochen, und um jeden Verdacht der Unbilligkeit von sich zu entfernen (wiewohl das Schreiben der Schulcommission von 30sten Novbr. zum Theil durch die Verspärung ***) Ihrer dem Herrn Etatsrath Lehmann versprochenen schriftlichen Erklärung aufgehalten wurde) bin ich beauftragt Ihnen, wenn Sie es wünschen, ****) die Emolumente für den nächsten Monath bis zum Anfange der Ferien zuzusichern.

Koph., d. 2ten Decbr. 1821.

In Freundschaft
G. Adler.

---

*) Dersom dette var saa, havde jeg vel selv sagt op.

**) Hvormange mon herved skal forstaaes? Der er jo kun 3 ialt.

***) Etatsraad Lehmann havde jo først 2 Dage iforveien afæsket mig denne Erklæring, og uden at lade sig forlyde med nogen periculum in mora. Altsaa er denne Grund ingen Undskyldning; og, om man endog havde opsagt mig om Onsdagen d. 28de f. M., havde det jo endda været for silde.

****) Her kan jo kun Talen være om Rettigheder, og ikke om noget Ønske.

Herpaa svarede jeg strax:

Da jeg aldeles ikke indseer, hvorvidt De *) er beføiet eller nødt til at svare mig paa Skolecommissionens Vegne, maa De undskylde, at jeg ikke i en Sag (der jo kun angaaer bemeldte Commission og mig, og som synes at ville tage en alvorligere Vending, end jeg havde ønsket og ventet) kan tage nogen videre Notits af Deres venskabelige Skrivelse af Dags Dato, men i Eet og Alt maa henholde mig til mit Forrige. En lovlig Opsigelse er dog vel det Beskedneste, en Lærer, der ifølge Commissionens egen Tilstaaelse har opfyldt sit Kald med Flid og Iver, kan fordre.

Kbhvn., d. 2den Decbr. 1821.

Ærbødig
Fasting.

S. T.
Hr. Pastor Adler.

Jeg er da altsaa, fordi jeg har handlet overeensstemmende med Pligt og Samvittighed, ved en saa overordentlig pludselig Bortfjernelse fra Skolen deels bleven behandlet paa en ærekrænkende Maade, og deels for Øieblikket berøvet den største Deel af mine Indtægter. Ved imidlertid at offentliggjøre Sagens rette Sammenhæng haaber jeg noksom at have reddet min Ære saavel i tydske som danske Medborgeres Øine; og det Tab, jeg har lidt, er mig et kjært Offer for Sandheden og den gode Sag.

Da jeg imidlertid ved denne særdeles vilkaarlige Behandling ogsaa er bleven berøvet den Glæde, personligen at kunne tage Afsked med Børnene, saa tillade disse, at jeg herved ret hjertelig takker dem alle for den Flid og Opmærksomhed, hvorved de søgte at raade Bod paa de faa Timer, det danske Sprog var tildeelt, og for den Hengiven-

---

*) Læseren bedes at see hen til Underskriften af Skolecommissionens Brev, hvor han jo kuns har paraferet, hvilket tydelig viser, at han ikkun er Secretair.

hed og Tillid de stedse, endog udenfor Timerne, viste mig.

Kbhvn., d. 6te December 1821.

Ludvig Fasting,
forhen i 2½ Aar Lærer i det danske Sprog, og i sidstafvigte Maaned ogsaa i dansk Historie ved Sct. Petri Drenge-Realskole.

Om Examination af Historie og Geographie ved Examen Artium.

(Indsendt.)

Hvorledes prøves ved Examen Artium bedst en Candidats Duelighed i Historie og Geographie? Bør man give Candidaten Spørgsmaal blot i eet Lands Geographie, og holde sig derved, hvad enten han kan noget deraf eller ei, og ligeledes lade sig nøje med at undersøge hans Kundskab om een eller to Begivenheder i Historiens vidtløftige Regioner, og derefter affatte en Bedømmelse over ham? — eller bør man hellere prøve ham hist og her paa flere Steder i disse Fag, forlade det, hvormed man seer, han er vel bekjendt, eller som man seer, han ikke veed, for at prøve ham andensteds, og saaledes forskaffe sig Vished om hans Indsigter i disse Videnskaber? Om en Examinator havde for Skik at følge den første Methode, hvad vilde da være Følgen? En Candidat, som var saa heldig at faae kun to eller tre Spørgsmaal, som han kunde besvare (og hvor ofte kan det ikke træffe endog den Sletteste?), kunde faae bedste Charakteer, skjøndt han i Grunden var heel maadelig. En anden virkelig duelig Candidat kunde være mindre heldig, og vilde altsaa, naar han uheldigviis ei vidste at besvare det Par Spørgsmaal, Examinator forundte ham, faae en slet Charakteer. Og hvad Virkning vilde nu dette have paa Skolerne? Lysten til Flid og Anstrængelse i disse saa vigtige Fag vilde vist nok formindskes, ikke saa meget, fordi den Dueligere havde været uheldig, som fordi den, der i hele sin Skoletid ansaaes for en Stymper, blev hædret med bedste Charakteer. Man vilde nu følge den

lettere Vei, at lade Alt beroe paa Lykken, og hvad Under da, om grundig Kundskab siden blev savnet hos Candidaterne? Man indvende ikke, at det samme kan siges om Examinationen af andre Fag; thi med dem er Tilfældet ganske anderledes. I Sprog og Mathematik kan man meget vel, ved at examinere et Par Steder og behørig drøfte dem, erfare Examinandens Duelighed; men ikke saa i de historiske Videnskaber.

Ikke mindre upaalidelig vil Maalestokken for Examen blive, hvis Examinator bruger den Skik, at han, naar de Foregaaende ei kunne besvare et opgivet Spørgsmaal, stedse giver det samme til Eftermanden. Hvor let vil da ei en snild Candidat drage Fordeel af denne Maade, og naar han staaer for Tour at examineres, i en Hast læse, eller af en mere Kyndig lade sig fortælle den Begivenhed, hvorom Talen var, og saaledes ufortjent vinde sig bedste Charakteer?

Heel besynderligt, for ei at sige ubilligt, vilde det og være, om en Candidat, der af sin Lærer havde hørt Eet og Andet, som muligen kunde være mindre bekjendt, og nu anførte det, derover skulde høre den Anmærkning, at det var noget ganske Nyt.

Indenlandske Efterretninger.

Man erfarer efterhaanden alt mere og mere Søskade, som den sidste Storm har anrettet. Vestfareren Meridian, Capit. Knudsen, der laae for Anker paa Helsingøers Rhed, mistede der sit Anker, og drev ind til Gothenborg. — En Lübekker, ladet med Planker, mistede i Nordsøen begge sine Ankere, og drev, i det han brugte en Planke som Roer, ind til Skovshoved, hvor han kastede sit tredie Anker; men medens Skipperen var i Land, for at faae det Fornødne til sit Skibs Istandsættelse, rev det sig løst og drev over til Sverrig. — En norsk Baad, der havde Østers ombord, havde ligeledes mistet sit Roer, men hjalp sig at styre med en Aare, og kom lykkeligen til Kjøbenhavn. — Skipperne Ginge og N. Nissen, begge fra Aalborg, ere den 2den d. M. indkommen paa Kjøbenhavns Rhed med Tab af Anker og Toug. — Skibet der Adler, Capit.

J. C. Claussen, bestemt fra Lübeck til Bordeaux, indkom her paa Rheden den 1ste d. M. med Tab af Anker og Toug og nogen anden Skade; men i den hæftige Storm som rasede Natten mellem Løverdag og Søndag drev den bort, man veed ei hvorhen; Capitainen var imidlertid i Land, men der var Lods ombord.

Fra Ladepladsen Sandefjord, i Aggershuusstift i Norge, meldes under 23de November, at Vraget af en dansk Jagt er af Lodserne indbjerget til en Havn i Nærheden af denne Plads. Fartøiets Navn vides ikke, men det har formodentlig hørt hjemme i Colding, og været ført af en Skipper ved Navn Winding. Det synes at være bleven overseilet af et større Skib, thi Skroget er ramponeret; Mandskabet er udentvivl forulykket.

Mariboe, d. 29 Novbr. I den senere Tid har Naturen ret været i Oprør med afvexlende Storme, Regnskyl og Hagel. Maanedskiftet den 24de Nov. gjorde slet ingen Forandring i Veiret. Vestenvinden er som nagelfast. I Nat stormede det noget rædsomt, og imellem Kl. 12 og 2 saaes adskillige stærke Lynglimt. — Natten imellem den 29de og 30te lynede det atter meget stærkt. — Tirsdagen den 27de dennes feiredes den sidste Markedsfest for i Aar her i Mariboe. Fra Morgenstunden af var Veiret meget misligt, men opad Dagen blev det noget bedre. Saamegen Liv og Virksomhed der herskede i Handelen paa det forrige Marked, saa flaut var det denne Gang. En god Hest kostede fra 50 til 60 Rbd.; et Par Støvler fra 12 til 20 Mk. — Skipper Munck fra Sønderhoe ved Ribe er i Onsdags Aftes den 28de dennes, Kl. imellem 8 og 9, strandet med sit førende Slupskib, hvis Ladning bestod af Bomuld og Kampher, imellem Veierøe og Schaløe under Fejøe Birk; dog er alt Mandskabet i god Behold; men Skibet har faaet et stort Hul ved Anstødningen paa Steenrevet. — Den 23de dennes indviede Hs. Høiærværdighed Biskop Boisen det lille Capel i den ny Hospitalsbygning i Nykiøbing paa Falster med en hjerterørende Tale. Derefter forrettede han, istedetfor Præsten, Communionen for Hospitalslemmerne.

Aalborg, den 24de Novbr. Det ublide Efteraarsveirligt have vi her i fuldeste Maal. Det stormer og regner næsten uafladelig, og sidste Nat haglede det endog 3 Gange med saadan Heftighed, at vi ikke uden Grund kunde være bange for vore Vinduer. Søeskaderne, der saa talrig anmeldes fra Udlandet, vil vel desværre ogsaa træffe Fædrelandets Skibe. Her i Aalborg venter man med Længsel adskillige Fartøier, der for lang Tid siden have været paa Tilbagetouren. Man vil endogsaa vide, at Enkelte ere forliste; men dette er endnu ustadfæstet, og vi haabe ogsaa med Guds Hjelp at erfare det Modsatte.

Aarhuus, den 4 Decbr. Capt. P. Wippel, førende Briggen Charlotte, afgik i Mandagsmorges herfra Rheden, bestemt til Vestindien med Fedevare.

Ribe, d. 4 Decbr, Efter flere Dages Storm af S. V. og V. S. V., der tillige holdt Floden her ved Byen temmelig høi, reiste sig, Løverdagen den 1ste Decbr., om Eftermiddagen omtrent Kl. 3 Slet, en endnu sværere af S. V. og senere N. V. Denne tiltog indtil henimod Kl. 6, og var da virkelig en Orcan, der, i Forening med Havet, som nu var steget til saa frygtelig en Høide, at det stod alenhøit i flere Huse, anrettede skrækkelig Ødelæggelse. Baade, Tømmer, afbrækkede Stolper af sønderbrudte Huse, Huusgeraad, alt flød omkring paa de oversvømmede Gader. Langs Aaen og i den nordre Deel af Byen, findes intet Huus, der jo har lidt meer eller mindre, ja nogle ere saaledes medtagne, at de vanskelig vil kunne istandsættes forinden Sommeren. Møllerne have taget mere eller mindre Skade. Rækværkerne paa Broerne i Byen, ere enten ganske afbrækkede eller beskadigede, og den saakaldede Nyebroe uden for den nordre Port, er næsten ganske omkastet. — Kl. 6 begyndte Vandet at falde og det meget hurtigt. Heraf befrygter Man, at et Dige i Kogerne er gjennembrudt. Efter Fortælling skal Sneumbroe, paa Landeveien herfra til Varde, være afbrækket, og ligeledes den store Broe ind til Varde Bye; men Udgiveren mangler endnu, om denne mærkværdige Naturbegivenhed, saavel derfra som andre Steder, Efterretninger, dem han vil være Indsenderen meget forbunden for. — Endnu idag staaer Vandet temmelig høit. — 1792 var Vandet 1 Alen høiere end i Aar: det man kan see i

et Huus, paa hvis Dørstolpe er sat Mærke, og skal den just være indtruffet den 1ste Decbr.

Viborg, d. 1ste Decbr. Det stærke stormende Veir, ledsaget med idelige Regnskyl Dag og Nat, har nu vedvaret i 14 Dage, til Held for Skomagere og Vandmøllere; men til megen Ubeqvemhed for Reisende og Gaaende. Natten til Torsdagen den 29de November rasede her en stærk orkanagtig Storm af Sydvest. Fra Kl. 9 saae man Lynglimt i det Fjerne; men fra Kl. 11 til 12 hørtes et meget stærkt Tordenveir med Lynild, der blev endnu rædsommere ved orkanagtige svære Stød, hvormed fulgte Hagelbyger. — Den følgende Nat stormede og tordnede det atter. I Torsdags og Fredags Aftes saaes paa den stjerneklare Himmel en stor hvid Bue i Form af en Regnbue.

Blandede Efterretninger.

I London er 1820 udkommen en underholdende og lærerig Reise, under Titel: Three Months passed in the Mountains East of Rome, during the Year 1819, by Maria Graham. (Tre Maaneder tilbragte i Bjergegnene Østen for Rom, i Aaret 1819, ved Maria Graham.) Den leverer, blandt meget Andet, en interessant Skildring af de berygtede Røvere i disse Egne. Efterretningerne, som Forfatterinden meddeler angaaende disse, og Regjeringens Fremfærd imod dem, ere saa meget mere paalidelige, som hun taler som Øjenvidne. Forfatterinden forlod Rom, ledsaget af hendes Mand og Hr. C. Eastlake, en indsigtsfuld Konstner, 1819, og de valgte deres Bopæl i den lille By Poli, 26 engelske Mile fra Staden. Hun befandt sig just i Palestrina, det gamle Præneste, da Banditterne Aftenen i Forveien vare ankomne i Nabolavet, og havde en Underhandling med Hyrderne om at erholde Levnetsmidler og undersøge Egnen førend de begyndte deres Operationer. Disse uvelkomne Gjæster vare først blevne almindelig bekjendte i Poli ved Paagribelsen af to omstreifende Drenge, de stødte paa, og som de tvang til at følge med dem, for at faae Underretning af om Indbyggerne, og især de Engelske 2c., naar de vare vante til at gaae ud 2c. Efterat de havde

holdt Drengene hos sig i to Dage, lode de dem gaae. — De have to Maader at gaae frem paa: den ene er at sende et Budskab til Godseierne, befalende dem inden en bestemt Tid at forsyne dem med visse Artikler, under Straf, enten at see deres Huus angrebet, naar de boe paa en fri Plads, eller i hvert Tilfælde deres Qvæg bortført og ødelagt; den anden er at ligge paa Luur efter Personer af Betydenhed og føre dem bort, ikke saameget i den Forventning at finde tilstrækkeligt Bytte hos dem, som for at udpresse anselige Løsepenge, ved at holde paa dem, indtil deres Venner betale den forlangte Sum. Det falder af sig selv, at ingen af disse Planer kan udføres med Kraft, uden Røvernes Fremfærd i Almindelighed er af den Natur, at den opvækker en høi Grad af Skræk i Nabolavet; men de bære ogsaa Omsorg for, i enkelte Tilfælde at vise Exempler paa umenneskelig Vold, som ikke allene tjene til at bevare deres Ry for den vildeste Grusomhed, men til at fuldføre et umiddelbart Forsæt saa ligefrem som muligt. Saaledes ville de ved Paagribelsen af to eller tre Personer dræbe een af dem med den meest barbariske Ligegyldighed, vælgende den ubetydeligste af dem. Og det er een af deres almindeligste Afskyeligheder, at afskjære et Øre eller en Haand, og sende samme til en Fanges Familie, for at bevæge den til desto hurtigere at sende de Løsepenge, de have tvunget ham til at skrive om. — Den hele Bande, hvortil Detachementet hørte, bestod af 130 Mand; men Detachementet selv kun 13, og det holdt dog baade Poli og Naboegnen i fuldkommen Ave i mange Dage. En Godseier havde fornærmet sin Hyrde; Manden slog sig til Røverne, og gav ham det Vink: "han nok skulde see ind til sin Herre og takke ham for hans Høflighed." Fra nu af turde Godseieren ikke gaae ud allene; men han fik snart en Befaling fra Banden, at levere et vist Antal Fløjels Klæder, Lærreds Skjorter, Overkjoler 2c., og bringe dem til en vis Plet, under Straf at miste alt sit Qvæg. Han henvendte sig til Regjeringen i Rom, med Spørgsmaal, om hans Ejendom kunde blive beskyttet, eller om han skulde levere det Fordrede? Svaret var, at han punktligen skulde efterkomme Befalingen angaaende Klædestykkerne. Man maa i-

midlertid ikke troe, at der fra Politiets Side intet var gjort i denne Forlegenhed; man har tvertimod i den anførte Reise en omstændelig Beretning om dets Foranstaltning, der noksom vidner om dets Svaghed og dets Systems store Afmagt. — Efterat Gonfalioren i Poli tilbørligen havde forvisset sig om ved de to Drenge, at Banditterne, 13 i Tallet, befandt sig paa en vis Plads, medens Polis Befolkning var 1300, fandt Hans Herlighed det passende at afsende Civic Guarden; men til den Ende maatte han fordre den fra Palestrina hos Districtets Marskal, som ene har Magt til at indkalde den. Guarden bestaaer af 20 unge Mennesker, bevæbnede i dette Øjemed, som maa holde Vagt i Byen Dag og Nat, og hjelpe Guarden i Nabobyerne at forfølge Røverne. Hiin Øvrighedspersons Opfordring blev efterkommet, Marskallen indfandt sig, og Civic Guarden blev indkaldt. Forfatterinden beskriver nu, som Øjenvidne, dette Optrin saaledes: Vi saae fra vore Vinduer Marskallen med en eneste Pistol i Gehænget, spadserende op og ned, raadførende sig med Stedets fornemste Indbyggere, thi man ventede almindeligen, at Røverne endnu samme Nat vilde gjøre et Forsøg paa at rykke ind i Poli. Strax derpaa stødte 12 til 14 unge Mennesker til dem, bevæbnede med Musketter og Fuglebøsser af saare forskjellig Skikkelse. Disse udgjorde Borgergarden. Nogle af Canonerne vare deres egne, andre tilhørte Regjeringen, og vare laante i den Anledning. Henved Kl. 10 gik de til en liden Slætte, lige uden for Hovedporten, der sædvanlig tjener til en Legeplads for Børn, at skyde efter Skiven, og prøve deres Krudt, ubekymrede om at Pladsen var lige for Fiendens Leir. Omsider gik de ud for at forfølge Røverne, men, som vi siden erfarede, uden ringe Haab, eller i andet Forsæt end at fordrive dem fra deres Smuthul i Nabolavet, og maaskee forurolige dem; thi mange vare gaaede ud uden Krudt og Kugler, og faa havde mere end to Patroner. Kort efter deres Bortgang kom en Trop af omtrent 200 Mand, der havde været ude for at samle og drive Qvæget ned fra Højen, ind i Byen, med saadant Frydeskrig og Jubel, at vi troede vore Folk havde mødt og forjaget adskillige Afdelinger af Røverne; men vi opdagede snart det meget usædvanlige Syn

af en Drivt fede Stude, med Køer og Kalve, løbende ned ad Gaden, fulgte af deres Drivere, og ledsagede af alle Qvinder og Børn i Byen. Henimod Natten rykkede en Lieutenant med et saare lidet Detachement af Hans Helligheds Soldater, i Følge et til Tivoli Natten i Forveien sendt Budskab, ind i Byen, og voldte en usædvanlig Grad af Allarm. Dets Indqvartering og Proviantering syntes at være en Ting, der ikke saa let lod sig bringe i Rigtighed, og heller ikke var meget behagelig. Deres lystige Dragt og afmaalte Skridt stak ikke lidet af mod vore gamle Venners Bondevæsen og grove Klæder, og den Vigtighed, de gave sig, syntes aldeles ikke at behage Poliserne. Tilsidst gik Lygterne, som bevægede sig op og ned ad Gaden, ud, den ene efter den anden, i det højeste to Timer sildigere end de pleiede, det forventede Angreb paa Byen var glemt, og Natten forløb roligen, som sædvanligen. (Fortsættes.)

I Stockholm blev i den store Operasal den 16 Nov. givet en Maskerade, som siden 1792, da Gustav III. blev myrdet, ikke er givet der.

Den russiske Ukas, hvorved alle fremmede Nationer forbydes at drive Fiskefangst og Handel i Sydhavet paa den nordamericanske Kyst gjør stor Opsigt i Engelland, og the Times anmærker: at de vigtigste Opdagelser i disse Egne ere skeete ved engelsk Flid og engelsk Videnskab, medens Rusland nu benytter sig deraf, ved at forbyde fremmed Seilads paa 100 Mile, hvormed den Souverainetet, som andre Stater tiltage sig over tilgrændsende Have, f. Ex. Republiken Venedig over det adriatiske Hav, og Engelland over de samme omgivende Have, til visse Hensigter, ikke kan komme i Sammenligning.

Efterretningerne om de uhyre Skatte, som Napoleon skulde have efterladt, have været saa overdrevne, at hans hele Efterladenskab virkeligen kun skal beløbe sig til 4 Mill., der i den sidste Periode af hans Regjering bleve givne en Bankier i Forvaring. Grev Montholon faaer deraf 2 Mill., Grev Bertrand og Marchand hver ½, og Resten deles blandt hans Huustyende.

I Zürich har der dannet sig et Hjelpeforbund, der tæller de meest anseete Mænd, til For-

deel for Grækerne. I den første Forsamling besvarede Chorherren Biemi det Spørgsmaal: om Grækerne maaskee kunne sættes i Rebellernes Classe? med Nei. Hans Hovedgrund var: at Tyrker og Grækere aldrig have været sammensmeltede, og endog nogle græske Districter endnu aldrig underkuede af Tyrkerne (f. Ex. Mainotterne). Saaledes staaer altsaa endnu Folk imod Folk.

I afvigte Aar anmeldte en Mand for Politiet i Paris, at han havde udfundet et Middel til at holde Hønseæg en lang Tid friske, og, da han ved Aar og Dags Prøve havde overbeviist sig om sit Middels Paalidelighed og Uskadelighed, bad han om at maatte bringe saadanne conserverede Æg til Torvs. Sin Hemmelighed vilde han ikke aabenbare, men han gav til Undersøgelse Æg, der i udvortes Udseende og Smag befandtes gode, og erholdt derpaa den ansøgte Tilladelse. Efter Torvelisterne vare allerede 30,000 saadanne conserverede Æg solgte, uden at nogen Klage havde reist sig derimod; man efterspoerede nu nøjere det hemmelig holdte Middel, og Chemikeren Cadet de Cassicourt fandt, at disse Æg vare overtrukne med en Skorpe af kulsuur Kalk. For at erfare, om det var reen kulsuur Kalk, uden nogen Tilblanding, der havde bevaret Æggene, indsluttede Hr. Cadet d. 24 Nov. 1820 ser friske Æg i et Glaskar, der var fyldt med Kalkmelk. Den 8de Sept. 1821 blev Udfaldet af dette Forsøg prøvet af to Medlemmer af Sundhedsraadet, Doctorene Marc og Pariset, i Foreniug med Hr. Cadet. Et Æg, som Skallen tilfældigviis var sprukken paa, var løbet ganske sammen, men havde ingen ilde Lugt. De fem øvrige vare klare og fulde. Efterat de i tre Minuter havde kogt i kogende Vand, bleve de, som blødsødne Æg, befundne af god Smag. — Det er paa denne Maade beviist, at Kalkvand med Paagydning af Kalk eller den saakaldte Kalkmelk, havde conserveret Æggene 9 Maaneder og 17 Dage. Da nu Hønsene kun i det Høieste i 7 Maaneder ikke lægge Æg, saa vil det i Kalkvand nedlagte Forraad være mere end tilstrækkeligt til at forsyne Huusholdningerne med denne Fornødenhed. — Ogsaa i München har Chemikeren Hr. Vogel d. 1 Nov. 1821 gjort Forsøg med 12 friske Æg, som han har lagt i et med Kalkmelk fyldt Kar, som blev forseglet

med det polytechniske Selskabs Segl. Det skal aabnes d. 1 Aug. 1822 i Overværelse af en Commission af dette Selskabs Medlemmer, og Udfaldet vil nærmere vorde bekjendtgjort.

Da Wilhelm von Rosenberg d. 20 Januari 1578 holdt Bryllup i Bøhmen, gik det der saa overdaadigen til, at Brylluppet varede i 7 Dage med Dans, Fægtning, Caroussel, Mummerie, Fyrværkerie og anden Tidskort. Det skal have kostet 100,000 Rd., og af efterfølgende Fortegnelse over de Fødevarer, der fortæredes, vil man kunne slutte sig til Gjæsternes Tal: Hele Hjorte 1113, Æg 40837, Dyrevildt 24, Centner Fedt 11.7, Vildsviin 98, Fedt i Tønder 39, Sviin i Stykker 19, Daadyr 162, Lax i Posteier 117, Harer 2292, grøn Lax 50, Fasaner 470, meget store Geder 470, Agerhøns 3910, Hovedgeder 1374, Ryper 3910, Karper, Stykker 15800, Kramsfugle 22687, alle Slags Fisk 478, Vestph. Skinker 88, Stude 370, store Aal 314, Beder 2687, Kalve 1579, Lam 421, Fedesvin 99, Grise 577, Kalkuner 600, Kapuner, stoppede, 3000, stoppede Høns 12887, Kyllinger 2500, Gjæs 3500, Østers Tønd. 5, Rhinskviins Ahmer 1787, Ungersk dito 2000, Østerrigsk 700, Böhmsk 448, Mährisk 1100, Søde Vine, alle Slags, 370, Hvidt Øl 5487 Viertler, Rakinitzer Øl 180, Bygøl 920; af Kryderie, Marzipan og Confect for 12743 Rd.; Hvede til Meel 26 Malter; Korn til Brød 128, Havre til Foder 478. — Klæderne, Mummeriet og Fyrværkeriet, Værelsernes Tapetsering og desl. skal have kostet 40,000 Rd.

Kjøbenhavns Børs, d. 7 December.

Cours. Hamb. 2 M. 246, a vista 249. Spec. 253. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 2½ ß. a 15 Rbmk. 3 ß. Oblig. (med Renter fra 11 Juni 1821) 75. Nationalbank-Obligat. (af Laanet den 4de Febr. f. A.) 93½ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 118½ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 12¾. Svenske Sedler 59 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 99.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 11 December 1821.

Den danske Skueplads.

Ingen offentlig Forlystelse føle Menneskene i Almindelighed mere Interesse for, end Skuespillet. Ynglingen og Pigen kjende ingen større Glæde end den, der findes i Thalias og Melpomenes Tempel; som Mand og Moder, naar Sandsen for andre Ungdomsmorskaber, om ikke ganske har tabt sig, saa dog meget er sløvet hos dem, opsanke de dog endnu gjerne paa denne Bane de faa Blomster, hvormed de kunne bestrøe Livets tunge Bane, og selv Oldingen og den sølvlokkede Bedstemoder tale endnu begge, i Kredsen af deres Børn og Børnebørn, med sand Sjelefryd om de Skuespil, de i deres yngre Dage have seet opføre, og de Skuespillere, de have seet spille. Med hvilken Henrykkelse hører man ikke de Gamle tale om en Londeman, Clementin, Rose? Et Tilbageblik paa vor Skuepladses Tilstand fra dens Opkomst indtil de nyeste Tider, vil derfor neppe være uinteressant for noget Menneske af Dannelse og Følelse. Men førend vi skride til at skildre vor egen Skueplads, maa vi kaste et Blik paa Skuespilvæsenets Historie i Almindelighed.

Grækerne havde meget tidligen deres Skuespil, men allerede de vare uenige om deres sande og første Oprindelse. Dorierne, der tilskreve sig Opfindelsen af theatralske Stykker i Almindelighed, meente at den Omstændighed, at Landsbyer hos dem kaldtes κωμαι, medens de hos Athenienserne hedte δημοι, noksom vidnede herom, og efter denne Forklaring skulde de første Comedianter have draget omkring i Flekker og Bondebyer, hvor de spillede ved Festerne. I den Betydning skulde Comoedia betegne det samme som Landsbymusik eller Landsbysang. Athenienserne udledte Benævnelsen derimod af κωμαζω. Guden Comus skulde have givet Oprindelse til Comoedia, fordi han ved Lystigheder og Gilder havde Forsædet. Efter denne Forklaring skulde Comoedier betyde en Gildesang. Men det vilde være for vidtløftigt her at indlade sig i en etymologisk Undersøgelse af Ordet. Nok er det, at denne Forlystelse taber sig i den mørkeste Oldtid, og muligt er det, at den allerede førend Grækernes Tid har været bekjendt hos andre Nationer. I det mindste have Chineserne, der i mange Culturgrene have havt et stort Forspring for den øvrige Verden, længe kjendt Skuespil. Ved et Gjæstebud, som een af de første Embedsmænd i Staden Turon gav til Ære for Lord Macartney, lod han efter Bordet opføre til Morskab et Slags Skuespil, hvori der forekom en Betjent, der lignede en italiensk Bajazzo. I den græske Comoedie spillede den personlige Satire en vigtig Rolle, og end ikke en Socrates saae sig sikker derfor. I Førstningen opførtes kun i smaa Stæder Comoedier, men siden paatog Øvrigheden sig Bekostningen, udsatte Præmier for comiske Digtere og Skuespillere, og nu fik Comoedien en ganske anden Skikkelse, skjøndt Tragoedierne allerede i Forveien vare komne i Veiret, og gaves med stor Pragt og Bekost-

ning. Til hvilken Høide den ældre græske Comoedie var kommen, sees deraf, at de tolv comiske Digtere man kjender, ikke have leveret færre end 365 Stykker, hvoraf tildeels kun Levninger ere tilbage, uagtet man dog af Aristophanes endnu har elleve fuldstændige. Den ældre Comoedie synes tildeels at have havt en ganske anden Bestemmelse end den nyere. Den brugtes mere som et Vehikel til at vise visse Sandheder fra en Side, man ellers ikke vovede at fremstille dem, og dette var i Fristater, paa Tider, da man ikke kjendte til Pressens Offentlighed, høist vigtigt. Her havde man den bedste Leilighed til at danne en politisk Opposition, og derfor lod Plato ogsaa den ældre Dionysius, da denne havde sendt ham Aristophanes's Comoedier, sige: at disse vare den Bog, hvoraf man bedst kunde lære at kjende Athenens Forfatning. Romerne efterlignede, skjøndt meget sildigen, heri, som i saa meget andet, Grækerne, og der havde neppe været en Plautus og Terenz, dersom der forhen ikke havde levet en Aristophanes og Menander. — Men baade Tragoedien og Comoedien maatte lettere kunne blomstre hos Grækere og Romere, hvor Culturen havde naaet en saa høi Grad, end efter deres Undergang, hos andre Nationer, der kun efterhaanden kunde arbeide sig ud af det Barbarie, hvori de i Aartusinder havde levet. Med Rom faldt saa at sige ogsaa Skuespillet, som man, da den christelige Religion udbredte sig, endog gav sig Umage for at udrydde, efterdi hedenske Guders Dyrkelse saa nøje var forbunden dermed. De Barbarer, der anfaldt Rom, tilintetgjorde der med alle de andre Konster ogsaa Skuespilkonsten, og man har derfor intet Begreb om, hvorledes det stod til med Skuepladsen, lige fra den Tid indtil Carl den Store. Først i det fjortende Aarhundrede begyndte Comoedien at leve noget op igjen i Italien; Dantes og Petrarca gjorde nogle heldige Forsøg, men i Almindelighed vedblev man dog at more Folket med Gjøglespil, hvori man kun ved plumpt Spøg søgte at vække Pøbelens Latter. Men i det femtende og i Begyndelsen af det sextende Aarhundrede vaagnede de græske og romerske Skuespildigteres Aand, og man begyndte nu atter at opføre et Slags regelmæssige Skuespil. Den berømte Machiavel skrev et Par Comoedier i

Terenz's Smag, og allerede førend den Tid havde Bienne leveret en prosaisk Comoedie, Calandra, der kan betragtes som det første nyere regelmæssige Lystspil. Men i Frankrig syntes man endnu at forbinde et alt for forhadt Begreb med Comoedien, som oprindeligen kommende fra Hedninger, til at man vovede at digte i Aristophanes's, Plautus's eller Terenz's Aand. Man valgte derfor en anden Vei, og holdt sig til den geistlige Comoedie. Et Selskab forenede sig omtrent i den Periode om at give Forestillinger af Lidelsenshistorien. Det opslog sin Skueplads i et Hospital, og udvidede snart Gjenstandene for sine Forestillinger til bibelske Historier. Baade Hoffet og Folket fandt saadant Behag i slige Skuespil, at man snart saae nogle Tropper geistlige Comoedianter; men da de blandede for mange verdslige Gjøglerier deri, maatte de snart opvække Forargelse hos fornuftige Folk. Imidlertid havde de dog den gode Virkning, at de udbredte Smagen for Skuespil. Man udelod nu det Geistlige som Upassende, og opførte Lystspil, fulde af Intrigue, Kjerlighedsoptrin, Pudserier, Æventyrer, Tryllerier ɔc. Allerede den Gang yttrede de Franskes store Forkjerlighed for Intriguestykker sig. Hos Italienerne nedstammede Harlequin upaatvivleligen fra de gamle Mimer; de føiede hertil Scapin, som de gave det almindelige Navn Zanni. Da Spanierne kom til Italien blandede disse de spanske Tragicomoedier med de italienske Skuespil, hvorved der fremkom sande Vanskabninger. For at forøge det Comiske begyndte man at extemporere, og Harlequin afbrød nu Skuespillerne med allehaande Gebærder og Løjer, der aldeles ikke passede til den omhandlede Sag. Italienerne kaldte dette Lazzi. I en saa bedrøvelig Forfatning var den Gang den italienske Comoedie, men desuagtet udbredte denne Smag sig dog i andre Lande. Urimeligheder og Narrestreger var det, som man helst vilde see. Endelig opstod i Midten af det syttende Aarhundrede de to store Digtere Moliere og P. Corneille, og disse gave baade Comoedien og Sørgespillet en ganske anden Skikkelse. I Engelland gaves allerede Skuespil i Henrik II. Tid, men omtrent i samme Smag som i Italien og Frankrig. I Shakespears Tid, der begyndte sine dramatiske Arbeider 1592, vare allerede ti Theatre aabne,

hvor man spillede om Dagen. Endnu i Begyndelsen af Dronning Elisabeths Tid opførte Skuespiltropper Stykker i Gaardene af Gjæstgiversteder. — Hvad de musicalske Skuespil angaaer, da kjendte de Franske i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede endnu ingen andre end Balletterne, hvori Recitativet og Dialogen, uden at binde sig til nogen dramatisk Regel, afvexlede med Dands. Baif, der forfattede, tilligemed Ronsard, adskillige Saadanne, men sildigere havde seet i Venedig opføre Operaer, og selv var Digter og Componist, foretog sig, at indføre dette ny Slags Skuespil i Frankrig, forfattede i dette Øiemed adskillige Dramer i Vers, satte dem i Musik, og begyndte med at lade dem høre i Concerter, han gav i sit Huus, og som Kongerne Carl den Niende og Henrik den Tredie beærede med deres Nærværelse. Han vilde sikkerligen fuldført sit Forehavende, at oprette en Opera i Paris, dersom de daværende borgerlige Krige ikke havde hindret ham deri. I Aaret 1645 lod endeligen Cardinal Mazarin opføre for den unge Kong Ludvig den Fjortende et lyrisk Lystspil: La finta pazza, af Strozzi. Man kan gjøre sig et Begreb om den daværende Smag, naar man erfarer, at den første Act af dette Syngespil begyndte med en Dands af Aber og Bjørne, den anden med een af Strudsfugle, og den tredie med en lignende af Papegøier. Dette første Forsøg og efter samme Operaen: Orfeo, af Zarlino, udført af italienske Sangere, som Mazarin havde ladet komme, frembragte saavel ved Musikens Tryllerie, som Decorationernes og Costumets Pragt, en overordentlig Virkning. Den Lykke, Orfeo gjorde, gav Idee til franske Operaer. Vanskeligheden at faae Sangere og Orchestere afskrækkede ikke Abbé Perrin fra at digte et lyrisk Hyrdespil, som han lod Corenbert sætte Musik til *). — I Tydskland tog Skuespillet omtrent samme Gang som i de andre Lande. Allerede ved Carl den Stores Hof skal der være opført et Slags Skuespil i det gammelfrisiske Sprog. Munkene og Nonnerne begyndte i Klosterne med geistlige Skuespil; derpaa gav man ogsaa i Skolerne dramatiske Forestillinger. Hans Sachs skrev i Begyndelsen af det 16de Aarhundrede 59 Sørgespil, 76 Lystspil og 65 Fastlavnsspil. Men at den dramatiske Konst længe forblev i dette Land i sin Barndom, det skjønnes bedst, naar man sammenligner dens Tilstand, endog i den Gottschedske Periode, med dens Forfatning i Frankrig og Engelland over et heelt Aarhundrede i Forveien.

*) Jvf. det Udførlige herom i De l'Opéra en France, p. M. Castil-Blanze, 2 Voll.

Over den danske Skuepladses Tilstand i ældre Tider hviler et tykt Mørke. Betydelig kan den, lige indtil Begyndelsen af det attende Aarhundrede, ikke have været, efterdi man ei fandt det Umagen værd, at optegne noget desangaaende, uagtet man dog har temmelig nøje Beskrivelser over de Forlystelser, der ved visse høitidelige Leiligheder fandt Sted ved Hoffet. Først ved Christian IV. Søns Bryllup 1634, bliver man vaer, at dramatiske Forestillinger vare i Brug her tillands. I et egenhændigt Brev fra Kongen til Rentemesterne, dateret Skanderborg, 1ste Paaskedag 1634, hedder det: "I skal tale med Capelmesteren, at han giver fra sig, hvad for Monstra, der skal bruges udi de tvende Comoedier, som hannem tilskikket er at ordinere, paa det Simon de Pas en Deel, og Carl v. Mandern det Andet kunde tegne, hvorefter Christopher Svencke med hans Selskab med Pappen sig kunde rette, og dermed gjøre en Begyndelse. Jeg sender blandt andre nogle Stykker frem, som iblandt andre vel kunde bruges. Der findes Kobberstykker nok, hvorudi Mængden af Sligt findes." I et Brev af 5 Juni 1634 skriver han fra Rosenborg til Canzleren og Rigens Marsk: "at de skal befale Herremændene, som forordnede ere til den Ballet, at de flittigere end hidtil skeet er, søge Dandseskolen." Slange beretter, "at der efter Maaltider blev holdet først en Dands eller Ballet, siden en Masqverade, og endelig adskillige Operaspil og herlige Digte sjungne og spillede." — Eet af de Skuespil, der blev opført, var en plattysk Bondecomoedie, der efter de Fragmenter at dømme, som man læser hos Nyerup, ikke betydede meget. — Skuespil hørte upaatvivleligen længe her i Danmark ikkun til Hofforlystelserne ved visse høitidelige, men sikkerligen kun sjeldne, Leiligheder. Først i Aaret 1662 havde Kong Frederik III bevilget en vis Andreas Joachim Wolf "paa egen

Bekostning at anrette i Kjøbenhavn en Comoedie-plads (eller Skauborg kaldet) hvor adskillige Tragedier, Comedier og andre saadanne Actioner og Leg, ved dertil beqvemme Personer og tilhørige Instrumenter kan præsenteres, og for dennem, som dertil Lyst haver, ageres ꝛc." Der blev ham forundt Privilegium herpaa paa 20 Aar; 1663 fik han Skjøde paa en Plads, beliggende paa Slotspladsen, og didtil brugt som Haugeplads. I Privilegiet hedder det udtrykkeligen, "at hannem ingen Indpas af andre Comedianter eller andre hannem forhindrende Actorer eller Ageringer derpaa af Nogen skal gjøres her i Vort Sjælland i værende tyve Aar, og skal han og hans Folk indtil tyve Personer, som han dertil brugende vorder ꝛc." Man seer heraf, at sandsynligviis allerede den Gang i Danmark, som i Frankrig og Tydskland, fandtes omvandrende Comediantttropper, og at det af Wulf paatænkte Skuespilhuus just ikke skulde været ubetydeligt, da Personalet skulde bestaae af tyve Personer. Men dette Theater kom dog ingensinde istand; thi 1663 blev det ham tilladt at maatte opføre sine Comedier og Tragedier paa Boldhuset. Der medgik uden Tvivl adskillige Aar, førend Skuespil bleve til nogen offentlig Forlystelse i Kjøbenhavn. End ikke da Churprindsen 1670 var i Besøg i Danmark, og som Bording skriver i sin danske Mercurius

"Fik al den Tractement, som nogen kan begjere,
Saint anden Tidsfordriv med Jagt og Ridderspil,
Som slig en ædel Prinds sin Lyst kan have til",

tales der et Ord om Skuespil. Imidlertid havde man dog i Kong Christian den Femtes Tid, tæt op til Slottet Amalienborg, der laae paa den høire Side af Bredgaden, naar man kommer fra Kongens Nytorv af, et lidet Operahuus af Bredder, hvor man gav italienske og tydske Syngespil; men naar det blev anlagt, vides ikke. Der sidste Stykke, som blev givet der, d. 19 April 1689, var første Gang opført d. 15de s. M. i Anledning af Kongens Fødselsdag, og kaldtes: der vereinigter Götterstreit, et Slags Opera, som haves trykt i Qvartformat. Skuepladsen var behængt med en Deel Enebærriis, som en til Operaens Indhold hørende Decoration. Da Stykket mellem

Kl. 4 og 5 skulde begynde, kom der ved en Forseelse fra en Lampe Ild i disse tørre Riis. Luen greb snart om sig, og da man, som det næsten altid pleier at gaae ved saadanne Leiligheder, glemte det Vigtigste, nemlig at aabne den Dør, der gik fra Operahuset til Slottet, bleve de til Udgangen stimlende Mennesker standsede her, og ingen kunde komme ud eller ind. Over to Hundrede Mennesker omkom paa det ynkeligste, og tilligemed Theatret lagdes Slottet Amalienborg for størstedelen i Aske. Christian den Femte og hans Dronning vare allerede underveis til Skuespillet, da den fra Huset opstigende Lue bød dem at vende tilbage. Ved denne ulykkelige Begivenhed bleve Medlemmer af de meest anseete Familier i Landet, et Offer, og blandt andre to Døttre af Etatsraad Jørgen Elers, som, da han paa denne Maade blev børneløs, legerede sin hele Formue til et Collegiums Stiftelse. Det er naturligt, at ved det sørgelige Indtryk, denne Brand gjorde, Smagen for dette Slags Forlystelse, i det mindste for en Tid, maatte tabe sig.

Om Skuespillets Forfatning i Danmark i det syttende Aarhundrede, kan man kun faae en temmelig ufuldstændig Forestilling, ved de faa Efterretninger derom, vi eie, sammenlignede med Skuespilvæsenets Tilstand i andre Lande paa samme Tid. Af Christian IVdes forhen nævnte Breve sees, at der blev anvendt meget baade paa Musiken og Decorationerne, især paa de sidste, efterdi Kongen i den Henseende benyttede sig af en Konstner, som Carl von Mandern. Da man paa den Tid endnu ingen egentlige Maskinmestere havde, saa brugtes andre i Mekaniken erfarne Mænd, saaledes som Tilfældet nok var med Christopher Swence, der i samtidige Skrifter nævnes som Oberzeugmeister paa Tydsk og Tøimester paa Dansk. At Christian tog Herremænd eller Adelige til at opføre Balletter, stemmer ganske overeens med hvad der under Jacob Is. Regjering var Skik i Engelland, hvor ligeledes Adelen ved høitidelige Leiligheder opførte Masquerader og Mellemspil med en mageløs Pragt, og hvor der især anvendtes uhyre Bekostninger paa Decorationerne, der hyppigen maatte besørges af den store Architect Inigo Jones. Kongen og hans Lorder, og Dronningen med hendes Hofdamer spillede selv med i

Hofmasqueraderne, uden hvilke ingen offentlig Forlystelse kunde tænkes. (Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

I disse Dage døde her een af vor Literaturs ældste Veteraner, Etatsraad Abraham Kall. Han var født d. 2 Juli 1743 i Kjøbenhavn, hvor hans Fader, født i Charlottenborg ved Berlin, var Professor i de orientalske Sprog, og døde som Conferentsraad 1775. Han deponerede i en Alder af fjorten Aar (1753), og var allerede for 61 Aar siden (1760) Alumnus paa Borchs Collegium og Decanus ved Communitetet, for 56 Aar siden (1765) Bibliothekar ved Universitetsbiblotheket i Kjøbenhavn, for 51 Aar siden (1770) Professor i det græske Sprog og for 40 Aar siden (1781) Professor Historiarum ved Universitetet, og i Mythologien og Konsthistorien ved Konstacademiet paa Charlottenborg. De Skrifter, han har udgivet, findes anførte i det Nyerupske Literaturlexicon. Han forenede grundig Lærdom med en næsten mageløs Hukommelse. 1808 blev han Ridder af Dannebroge og Ordenshistoriograph, 1811 Etatsraad, og d. 28 Juni 1817 feiredes hans 50aarige Embedsjubilæum.

I forrige Uge debuterede Hr. Foersom, en Brodersøn af den afdøde Skuespiller Foersom, i Tapetmagerens Rolle i Syngespillet Fanchon, paa det Kgl. Theater, og vandt meget Bifald. Man roser baade hans Spil og gode Basstemme.

Klubbernes Forfald synes ikke at bidrage lidet til at de offentlige Concerter nu besøges mere end forhen. Til den Concert, som Hr. Funk gav i Søndags paa Hoftheatret, vare alle Billetterne allerede udsolgte en Dag i Forveien.

St. Nicolai Kirketaarn er nu næsten færdigt, og tjener Hovedstaden ligesaa meget til Ziir, som det i 26 Aar har været den til Vanzir. Det har beholdt sin gothiske Form, og ligner meget hvad man i Tydskland kalder ein Warthurm. De gothiske Buer og Spidser tage sig særdeles vel ud. Ogsaa er der anbragt paa samme et Uhr.

Alle Statspapirer, som vare gaaede ned i Prisen, ere nu stegne igjen; Kgl. Obligationer ere gaaede op fra 70 til 75, og Nationalbankobligationer fra 90 til $93\frac{1}{2}$. Det er her, som i hele Europa, en saare naturlig Følge, at under Handelens store Standsning, hvor Pengene saa vanskeligen kunne anbringes med Sikkerhed, og hvor Discontoen kun staaer 2 til 3 pCt., Statspapirer maa søges meget og holde sig i god Priis.

Med det første ventes hertil de to navnkundige Virtuoser: Fløitenisten Drouet og Hornisten Gugel. Hr. Beer agter ved sin Tilbagekomst fra Sverrig og Norge at give en Concert paa Hoftheatret.

Skrivelse fra Holsteen, af 4 Dec. 1821. I mange Aar har der ikke raset en saa rædsom Storm, ledsaget af saa stærk Torden og Lynild, i Hertugdømmene, som for nogle Dage siden. Den var især ved Vestkysten frygtelig, og anrettede stor Skade deels paa Digerne, hvor Vandet stod ti Fod højere end ved Vandflod, og deels paa andre Steder. Mange Vrag af strandede Skibe, hvis Tal sikkert ikke har været ringe, ere drevne op mod Land, og man har endog seet i Vandet og ved Kysten adskillige Vrag, ikke af Skibe, men af Bygninger og Møbler, og, som man troer, tildeels have hørt til en ødelagt Kirke. I Husum skal Vandet have trængt og staaet saa høit, at man kunde seile i Baade paa Gaderne. De nærmere og officielle Efterretninger herom mangle os endnu. En Lykke er det, at det i afvigte Sommer opmurede og godt befæstede ny Dige har modstaaet Stormens Vold, hvorved adskillige Egnes ufeilbare Oversvømmelse er blevet forebygget.

Mariboe, d. 3 Decbr. I forrige Uge er en Mand funden død paa Marken imellem Nysted og Herritzlev i Lolland. — Natten imellem den 1ste og 2den d. M. rasede her og ved Mariboe en gruelig Storm. Endeel af Domkirkens Tag blev reent ramboulleret, samt adskillige andre Tegl- og Straaetage her i Byen, foruden nogle gamle Plankeværker, der ikke formaaede at staae længere paa de gamle Been. — Den 1ste December om Aftenen lynede det temmelig stærkt. Den 2den vedblev Stormen af og til; men om Eftermidda-

x Mi[illegible] af Dagen 1821 N. 305

gen afvexlede Uveiret med Solskin, Regn og Hagel, saa store som graae Ærter, eller de saakaldte lollandske Rosiner. — En Mand her i Lolland har i denne Tid forpagtet Fiskeriet i Kjøbenhavns Stadsgrave for 321 Rbdlr. Sølv aarlig.

Nyborg, d. 5 Decbr. I sidste haarde Storm er skeet megen Søskade. Den første Ladning Skatsæd, bestemt til Bremen, skal være total forliist ved Lysø. I Mandags Aftes kom en Lybeksfarer fra Aarhuus paa Grund ved Knudshoved; dog have nogle raske Søefolk igaar bragt den ind til Nyborg Broe.

Odense, d. 7 December. Iaftes rasede en sand Orcan, og da med samme Vinden sprang til Nordvest, indfandt sig ogsaa strax nogle Graders Frost, som har vedholdt i Dag og lader til at tiltage. Ved den idag hayte stille Luft og klart Veir, kan ikke bestemt siges hvad Vinden har været. Imidlertid har det syntes som Skorsteensrøgen trak fra S. S. V. — skulle dette være Tilfældet at det fryser ved denne Vind, saa maae man formode at den snart vil give Snee; men have de valdsomme Udtømmelser omsider renset Atmosphæren, kan den længe forventede Vinter, naar Vinden siden falder nordlig eller østlig, give os nok af det, som man allerede længe har formodet. Canalen steg iaftes saaledes over sine Bredder, som man ikke har seet i lang Tid, og imorges var den tillagt med Iis, og Oversvømmelserne lage som et Iishav over Engene.

Aarhuus, d. 7 Decbr. I den svære Storm som rasede her i Gaar, blæste Veirmøllen udenfor Vesterport, overende, og en Baad fra Samsøe, ladet med Rug, forliste tæt herudenfor. Baaden sank, men Mandskabet bjergedes ved nogle dristige Søemænds Hjelp. Af den bratte Klint er nogle store Stykker væltet ned paa Landeveien. — Den Norske Regjeringsadvokat Hjelm passerede forleden Dag herigjennem paa sin Reise fra Christiania til Hamborg.

Ribe. I sidste svære Storm og Vandflod bortflød 2de Huse; det ene her ved Tange og det andet, Fuglsang kaldet, imellem Kirkebye og Tanderup. Konen i Huset reddede sig i Skorstenen, hvor man fandt hende meget forkommen. En Koe, som Beboerne havde, veed man slet ikke hvor er bleven.

Viborg. Det stormende Veir med idelig og stærk Regn holder endnu ved. I Løverdags den 1ste Decbr. om Aftenen rasede desuden en stærk Storm af Sydvest fra Kl. 5 til Midnat, der for Muurmestere kan være nyttig, da mange Tage toge Skade. Tegltagene lide desuden meget i dette vaade Efteraar af den idelige Slagregn. Nu vil nok det vaade Veir vare ved til Fuldmaane, om ikke til Soelhverv. — (Indsendt.) Ved nylig i Viborger Samler at læse om en ualmindelig stor Eeg i Krabbesholms Skov ved Skive, randt mig en Poppel i Tankerne, hvortil maaskee neppe gives Mage i Danmark. Denne populus nigra, der 2 Alen over Jorden, holder 22 Fod i Omfang, forøger Antallet paa de Mærkværdigheder, hvoraf det i Fortiden som i Nutiden saa navnkundige Herlufsholm i Sjelland har saa mange at opvise. Høit toner den, opvoxen i selve Skolegaarden, over Kirken, Taarnet og de øvrige omkringliggende Bygninger. Majestætisk hæver dette Ærefrygt indgydende Træe, liig en Libanons Ceder, sit stolte Hoved i en Høide af noget over Hundrede Fod. Skjøndt den ikke staaer paa noget høit Sted og uagtet det yndige Herlufsholm paa alle Sider tæt og venligen omslynges af store, vel vedligeholdte, herlige Skove, kneiser dette Kæmpetræe med sin ærværdige grønne Krone langt op over disse, er synlig i adskillige Miles Afstand og en værdig Gjenstand for Reisendes Beundring. — J. Bang.

Blandede Efterretninger.

(Fortsættelse af Efterretningen om Røverbanderne i Roms Bjergegne; see forr. No.)

Den vigtige Forstærkning af Polis egen Magt, ved den heldige Forening med Hans Hellighedt, syntes at være den gunstigste Forvarsel for den forenede Armees Krigslykke. Den overordentlige Conduite, saavelsom det Mod, der havde sat Kirkens Tropper istand til at ankomme i Tryghed, ja endog ubeskadigede af de Tretten, lovede det heldigste Udfald af et fornyet Feldttog; men at man blev skuffet i disse skjønne Forhaabninger, viser Forfatterindens videre Beretning. Næste Morgen tidlig drog et andet Partie ud for at opsøge Rø-

verne, og om Aftenen kom det Partie, der var udsendt Dagen forhen, tilbage. De havde fundet Banditternes Leie endnu varmt; Græsset var nedtraadt; Levninger af Brød og anden Mad, blandet med Stykker af Klædebon, enkelte og hele Spil Kort, og sønderbrudte Ornamenter laae omspredte paa Jorden. Skindet af et Faar hang endnu i et Træ, og Alting bar Spor af en hastig Opbrydelse. Tropperne fandt en Hyrde med noget tillavet Kjød, og i Færd med at gjøre Sandaler af et Kids Skind; da det ikke er Hyrderne tilladt at have dyrisk Føde, beskyldte de ham for at have slagtet samme for Røverne; men han forsikkrede, at han havde taget det af Munden paa en Ulv, som havde været efter hans Faar, Natten forhen. De vare nødsagede til at troe Manden, og at lade ham blive der, hvor de fandt ham, uagtet de kunde været tilbøjelige til at fuldføre en nylig given Befaling, der dømte Personer, der hjelpe Røverne, til Fængsel. De laae Natten over i Guadagnola, og kom hjem ved Campranica, uden at have seet Nogen af Fienderne. — En tredie Expedition foranstaltedes, efter en gammel Kones Indberetning, at hun havde hørt en Piben i en Hule. Den eneste Fare, Tropperne vare udsatte for, var at skyde sin egen Patrouille, der, gjørende nogen Støi i Buskene, blev antagen for en Røver. Omsider ankom en kraftig og høihjertet Befaling, at Poliserne skulde holde Passet til Guadagnola besat, eftersom alle de andre Veie, paa hvilke Fienden kunde undkomme, vare sikkrede. Men de fleste af Mandskabet havde mønstret, og vare gaaede i een Trop til Markedet i Palestrina; dog ikke uden nogen Allarm paa Veien, hvor de antoge en Afdeling af deres eget Corps for Røverne. — Deres Qvinder, Mødre og Bedstemødre kom nu med Lygter, for at bede, at deres Mand eller Barn maatte sættes som Vagt for deres Huus, i Tilfælde af at Røverne, benyttende sig af deres haandfaste Folks Fraværelse, skulde angribe Staden. De Familier, der eiede Vaaben, nægtede at laane Vagten samme, og da det lod, som Natten skulde tilbringes med Kiv, saa besluttede Øvrigheden og Officieren, der var bleven tilbage i Byen, at bryde med Magt ind i Husene, og tage de Vaaben, de kunde finde. To eller tre Huse bleve i Følge heraf bestormede, men Tiden spildtes derved, og Canonerne vare saa godt skjulte, at der var ingen Leilighed til at faae nok til at bevæbne de faa Folk, de kunde tilveiebringe; de besluttede derfor at bie indtil Morgenen, naar Mandskabet var kommet tilbage fra Palestrina. Dette Optrin paa Gaden, hvor alle offentlige Anliggender forhandles, var meget snurrigt. De Bevæbnede og Ubevæbnede, de Villige og Uvillige gjorde alle paa eengang Allarm; Qvinderne vare komne ud hver med sit Barn i den ene Haand og en Lygte i den anden, snart ophidsende, snart formildende de Stridende. Folkene fra Festen kom styrtende ind, for det meste halvberusede, og talte om den Fare, der endnu samme Nat var at befrygte af Røverne, eller som man maatte sætte sig i Sikkerhed for næste Dag. Saaledes hengik Natten; næste Dags Morgen gik det ordentligere til. Folkene, mere alvorlige og ædrue, havde godt bevæbnet sig, og droge nu ud af Staden i stærkere Antal end før. Deres Qvinder og Børn der troede, at der nu var nogen virkelig Fare, sadde jamrende i Grupper paa Gaden; men de kunde sparet denne Græmmelse. Det store Pas var blevet ubevogtet i flere end 12 Timer. Den halve Tid havde været tilstrækkelig for Røverne at kunne undflye. — Vore Reisende reddede sig lykkeligen til Tivoli; da de befandt sig mellem 20 og 30 Geværer bleve de ikke angrebne, uagtet de siden erfarede, at de passerede ligefor Detachementet. Ved deres Ankomst fandt de Forvirringen endnu større i Tivoli end i Poli, og det med Grund, thi Massen af Røverne, henved 140, vare dragne imod denne Plads, og de vare deelte i Tropper paa 10 Mand, for at faae Provision. (Fortsættes.)

Bonapartes sidste Øieblikke.

Af en Skrivelse fra Sir John Monckouse, Esq. Officeer paa den Kongelige Engelske Flaade.

St. Helena den 16de Mai 1821.

Napoleon Bonapartes Død havde man allerede i en saa lang Tid ventet, at ingen forundrede sig derover paa St. Helena, da den indtraf. Det var falden i min Lod at betragte ham mere i Nærheden end mange Indvaanere paa Øen, hvis Stand og Anseelse skulde fortrinligen have

aabnet dem Adgang til Longwood; men Bonaparte var overordentlig i alle Ting, og jeg maae mere tilskrive hans Characteers Besynderlighed, end nogen anden Bevæggrund, den Forekommenhed, hvormed han modtog mig. Allerede i lang Tid stod han i den Tanke, at han var angrebet af et indvortes Onde, som truede ham med en nær forestaaende Død. Han talte ofte derom; men ingen var tilbøielig til at have samme Mening som han, og man forklarede hvad han desangaaende sagde, som Virkningen af en ubeskjæftiget Indbildningskrafts Uorden, der søger en Adspredelse i de mindste Ting og gjerne vil frembringe en Effect. — Nogle Maaneder før sin Død fordrev han sin Tid med at grave i sin Have. Han arbeidede derved ofte med en saa overdreven Iver, at han var nær ved at falde om af Mathed; naar man forestillede ham, at hans Helbred kunde lide ved et saa overdrevent Arbeide, svarede han: Nei! Nei! det kan vel fremskynde min Dødstime; men ikke skade min Helbred; thi den er uden Redning forloren. — Han skrev ikke saameget, som man har formodet. Hvad hans Memoirer angaaer, saa er jeg i den Henseende meget vantroe; og uagtet alt det, hvad de Personer, som vare i Nærheden af ham, have derover fortalt, saa tvivler jeg dog paa at han nogensinde har begyndt derpaa. Jeg har engang hørt ham svare General Bertrand, som bad ham meget om, at han dog skulde arbeide derpaa: Det er under min Værdighed at skrive mit Levnets Historie; ligesom Alexander bør jeg have en Qvintus Curtius, som betjener sig af mit Navn, for at bringe sin egen Historie til Efterslægten; desuden er mine Handlinger tilstrækkelige for min Berømmelse. — Faa Uger førend hans Sygdom blev alvorlig gav han Slip paa sit tilbageholdende Væsen og blev næsten familiair med alle Mennesker. Han havde altid gjort meget af Bertrand; men jeg troer ikke, at han elskede ham. Eengang sagde han: da De frivillig ledsagede mig søgte De Deres egen Berømmelse; De har villet gjøre Deres Navn udødeligt, og lade Dem sammenligne med Virgils troe Achates. Dersom det ikke havde været Deres Bevæggrund, saa havde De gjort Reisen til Europa med Las Cases. Hvorfor er De ikke ogsaa gaaet derhen? Fordi det ikke behagede

mig, svarede Bertrand. Ikke Deres Ophold paa St. Helena mishager mig, svarede Bonaparte i en streng Tone; men Deres Nærværelse i dette Øieblik. Bertrand stod op fra Bordet, bukkede og gik bort. — Bonaparte forstod, som Keiser at forskaffe sig Lydighed, selv der, hvor han ikke havde den mindste politiske Magt; og fra Gouverneuren over Øen indtil den tjenstgjørende Capitain har jeg ikke seet nogen, som, naar han nærmede sig ham, har forsømt at iagttage den udvortes Ærefrygt, som man skylder en Fornemmere.

(Fortsættes.)

Kjøbenhavns Børs, d. 11 December.

Cours. Hamb. 2 M. 246, a vista 249. Spec. 253. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 3 ß. Oblig. (med Renter fra 11 Juni 1821) 75 a $75\frac{1}{2}$. Nationalbank-Obligat. (af Laanet d. 4de Febr. f. A.) $93\frac{1}{2}$ a 94 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller $118\frac{1}{2}$ a 119 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. Sølv. Norske Rigsbanksedler $12\frac{5}{8}$. Svenske Sedler $58\frac{1}{2}$ ß. — Disconto 6 pC.

---

* * *

Den Deel af Publicum uden for Menigheden, der muligen kunde interessere sig for det tydske Skolevæsen, troer jeg at skylde den foreløbige Efterretning, at en Sagfører er bleven anmodet om, at drage Studenten C. H. Visby til Ansvar for de imod alle Lærere i Almindelighed saavel som imod mig i Særdeleshed i de offentlige Blade formeentlig fremførte Beskyldninger; og skal Sagens endelige Udfald til sin Tid blive offentlig bekjendtgjort.

Sternhagen.

Trykfeil.

I forrige No., P. 1559, under Hr. Capitain Fastings Navn, istedetfor: forhen i $2\frac{1}{2}$ Aar Lærer o. s. v. læs: forhen i over $1\frac{1}{2}$ Aar Lærer o. s. v.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 100.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 15 December 1821.

I Anledning af Hr. Etatsraad Lehmanns Erklæring i No. 98.

Et Vidne for de tydske Skoler er atter opstaaet imod mig; og det et Vidne, hvis Stilling, Embede og humane Tone fordre Ærbødighed. Endskjøndt derfor Hr. Fastings strax i samme No. efterfølgende Correspondence, hvori Etatsraad Lehmanns Navn ogsaa forekommer, maatte synes meget at kunne forklare den Aand, som gjør, at Samme ikke kunde spore noget til de af mig fremførte Klager mod bemældte Skoler, frygter jeg dog for, at det maatte udlægges mig enten til ubeskeden Selvtillid, eller til Bevidsthed om Uret, hvis jeg lod, som om jeg ingen Notits tog af saadan Mands Erklæring. Jeg maa derfor vel svare, men vil dog indskrænke mig til nogle Bemærkninger.

Den positive Erklæring af Hr. Etatsraaden, om hans Ubekjendtskab med Skolens Aand, maatte paafalde mig saameget mere, som jeg troede at vide Exempler paa det Modsatte; f. Ex. at Hr. Etatsraaden, med den samme Humanitæt, hvormed han erklærer sig imod mig, har søgt at raade Bod paa Inspecteurens Chicaner mod et Barn, som denne vidste, snart skulde forlade den tydske Skole, for at gaae over i Frue latinske Skole. Etatsraaden har vel maattet see igjennem Fingre med mere end dette; Kjærlighed har saa sin egen Maade at bedømme alting paa.

Ligesaa forunderlig synes den Yttring mig, "at det ikke kunde falde de andre Lærere ind, at forlange deres Navnes Underskrivt", som dog vist vilde have være større Støtter for deres Erklæring. Som Skolecommissairer, og som de, der af Godhed havde paataget sig Underviisning i Skolen, maatte deres Navne, synes mig, være vægtige i en Sag, der angik hele Skolen, og Lærerne i Særdeleshed. Hvorvidt Beskyldningerne kunde træffe nogen af disse unævnte, hører ikke herhen at forklare, og ville vi derfor lade staae derhen.

Saavidt mueligt skal jeg vist ikke undlade at efterkomme Formaningen til, at gjøre mig nærmere bekjendt med de tydske Skoler. Men hvor meget bedre og sikkrere var det dog, om Etatsraaden, eller nogen anden paalidelig og oprigtig Mand, vilde løfte det Slør, som, vel tildeels efter Tingens Natur, hviler over dem. Thi hvad Hr. Sternhagen engang skrev i Skilderiet for 1820, No. 12 og 13, synes mere at skyldes en taknemmelig Lyst til at ophøje Dr. Kochen, end Følelsen af Almeenhedens Berettigelse til at fordre Oplysning om de Anstalter, til hvilke den kommende Slægts Underviisning skulde betroes. Men det skulde i Sandhed glæde mig paa mine danske og tydske Medbrødres Vegne, om jeg herved kunde vinde den Overbeviisning, Hr. Etatsraaden nu forventer af mine egne Bestræbelser, der desværre hidtil have ført mig, jo længere jo videre bort derfra.

Den Oplysning, som Anmærkningen inde-

holder, hvorved forklares, at de af Dr. Kochen vel udvidede, men af den værdige Bramsen *) stiftede Realskoler ere offentlige, fordi de underholdes ved Fædrenes Legater, var mig i Sandhed nye og uventet; thi jeg stod i den Formening, at Legaterne ved den tydske Menighed tilhørte Friskolerne, ligesom i de danske Menigheder; og at man ikke, uden højere Tilladelse, var berettiget til at anvende dem til andre Skolers Nytte; om man endog derved kunde vinde den Fordeel, i disse at give Underviisning for halv Skoleløn; og paa saadan Maade drage et stort Antal danske Børn, af tydske Forældre i 3die og 4de Leed, tilbage til den tydske Menighed. Jeg vover kun det Spørgsmaal: ere Curatores og de Ældste virkelig underrettede om den Brug, som gjøres af Legaternes Indkomster? Hr. Fastings vilkaarlige Afskedigelse, uden Skoledirectionens Approbation, synes endvidere et haandgribeligt Beviis for at disse Skoler ere private. Slig Vilkaarlighed kunde aldrig gaae igjennem i danske offentlige Skoler.

I Anledning af Hr. Sternhagens Avertissement i No. 99, vil jeg blot anmærke, at i Tilfælde af Rettergang, vil han, endog meer end Hr. Strodtmann, blive at fremstille som den uædle Tydskheds Organ i de omtvistede Skoler.

Visby.

---

*) Denne samme Bramsen, dansk Lærer ved Petri Pige- Fri- og Real-Borger-Skoler, skyldes Opmuntrings-Selskabet for Pigerne i den tydske Friskole. Stiftet med megen Opoffrelse af ham selv, har han nu i 17 Aar, med sjelden Iver, ledet dette Selskabs Velgjørenhed til Bedste for sine meest trængende og værdige Discipelinder.

---

* * *

I Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn No. 98 for d. A. har en Unævnt ladet indføre et Stykke med Overskrift: "Om Examinationen af Historie og Geographie ved Examen Artium." Da det, som heri paaankes, ikke kan angaae andre end os Undertegnede, som for Tiden ere de eneste academiske Lærere, der examinere i bemeldte Fag ved Examen Artium, anlediges vi derved, med Hensyn til de over os førte Anker at bemærke Følgende:

1.) Enhver Candidat, der ved Examen Artium fremstiller sig til mundtlig Prøve i Historie, gives i Almindelighed fire Hovedspørgsmaale, et af den gamle, et af Middelalderens, og et af den nyere Historie, foruden et særskilt af Fædrenelandets Historie, hvilke Spørgsmaale sædvanlig give Anledning til nogle flere dermed i Forbindelse staaende, fornemmelig naar Examinandens Svar paa ethvert især var mindre rigtigt eller mindre fuldstændigt; hvorom alle, der selv have overværet denne offentlige Examen, stedse have kunnet overbevise sig. Vidtløftigere Examination end denne er hverken til Hensigten fornøden, eller efter Tidens Korthed muelig, da et Qvarteer er det Høieste, der passende kan anvendes paa een Candidats Prøvelse baade i Historie og Geographie, naar, som sædvanligt, 12 Candidater i een Formiddag eller Eftermiddag skulle examineres i bemeldte tvende Fag.

2.) Skulde det enkelte Gange være Tilfældet, at Examinator gav den nærmestfølgende Candidat det samme Spørgsmaal, som den sidstexaminerede lod ubesvaret, da vilde denne nærmestfølgende Candidat, om han endog tænkte sig saadant Tilfælde mueligt, dog ingenlunde, hvis han ikke iforveien besad Kundskab nok til at besvare Spørgsmaalet, i Mellemrummet af i det Høieste et Par Minuter kunne lade sig af en Kyndigere fortælle de Begivenheder, som han nu skulde gjøre Rede for, ei at tale om, at der foruden dette Spørgsmaal altid vil gives ham adskillige andre, af hvilke, i Forbindelse med det første, hans Kundskabs Grad med Sikkerhed vil kunne bedømmes, og med tilsvarende Character betegnes.

3.) Det er for Tidens Korthedsː Skyld nødvendigt, at den speciellere Examination i Geographie maa indskrænke sig til et eller andet Hovedland, og da Anordningerne, ligesom Hensigten selv, udkræve en foregaaende almindelig Underviisning i Geographien, saa er Ukyndighed i

eet Lands Geographie allerede en væsentlig Mangel, der ikke erstattes ved muligt bedre Kundskab i et andet Lands eller andre Landes, hvilken ei heller er at formode, da en stadig Erfaring viser, at i dette som i andre Examensfag, den, som er slet forberedet i den ene Deel af samme, sædvanligt ogsaa er det i den anden. Hverken Examens Hensigt og Organisation eller Tidens Korthed giøre det til Pligt eller Mulighed for Examinator, at føre Candidaten om i Geographiens, ligesaalidet som i Historiens, vidtløftige Cyclus, for at komme efter, i hvilke enkelte Dele, eller i hvilken enkelt Deel, en slet forberedet Candidat mueligen kunde være mindre uvidende. Iøvrigt gives de fleste Candidater, enten i Begyndelsen eller i Slutningen af Examinationen eller under samme, ved visse dertil sigtende Spørgsmaale Leilighed til at vise deres Oversigt over Geographien i det Hele eller i dens større Afdelinger. Men at blive staaende ved saadanne Spørgsmaale, eller indskrænke sig til nogle adspredte geographiske Data, uden at lade Candidaten giøre fuldstændigere Rede for et enkelt Lands Geographie, vilde være at begunstige overfladisk Kundskab, hvilket ogsaa maatte virke skadeligt tilbage paa Fliden i Skolerne.

Det skal være os kiært, om den unævnte Forfatter, der, efter det Foranførte, ikke synes personligen at have bivaanet vore offentlige Examinationer, vil herefter, ved jevnlig at overvære dem, sætte sig istand til at fælde en mere selvstændig og af andres Fortælling eller Indflydelse mere uafhængig Dom.

Engelstoft. Werlauff.

Den danske Skueplads.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Vi have af det Foregaaende seet, at Skuespillet, ved den ulykkelige Brand paa Amalienborg, begyndte imellem Kl. 4 og 5, d. 19 April, om Eftermiddagen, og Skuespillene udførtes saaledes for det meste om Dagen. I Engelland begyndte omtrent i samme Periode Skuespillet Kl. 3, og Forestillingen varede almindeligen kun to Timer. 1579 opførtes ogsaa der om Søndagen Skuespil, skjøndt man i intet Land i Verden vaager ivrigere over Søndagens Helligholdelse end i Engelland.

Uagtet den catholske Geistlighed ikke ønskede at see Bibelen i Almuens Hænder, tog den dog ikke i Betænkning, at tilstede Opførelsen af bibelske Stykker. Men deels skeete det nok for at give Folket nogen Erstatning for Savnet af Grækernes og Romernes Skuespil, man i Aarhundreder havde været vant til; deels valgte den saadanne Æmner, der vare aldeles historiske. Fra Tydskland forplantede de aandelige Skuespil sig til Danmark, men Spor dertil findes dog ikke førend det sextende Aarhundrede. Uden Tvivl have de før Reformationen her, som udenlands, ogsaa været givne i Klosterne, men da Munkene medtoge de fleste af de Haandskrifter, der vedkom deres Klosteres Historie, saa kjende vi intet til de gudelige Skuespil i den Periode. Ogsaa her tillands vare saadanne Stykker forfattede af Mænd, som beklædte de anseeligste Kirke- og Skole-Embeder, og opførtes af Disciplerne, mueligen for at skaffe dem, i Tider, der vare ligesaa fattige som vore ere rige paa Forlystelser, en nyttig Adspredelse. Det ældste bekjendte gudelige Skuespil er forfattet af Peder Jenssøn Hegelund, først Rector ved Ribe Skole, tilsidst Biskop over Ribe Stift (død 1614), og har den Titel: Susannæ Fristelse og Befrielse, Tragicomoedia. Xysti Betuleji Augustani. Kjøbenhavn 1578. 4. Hegelund siger i Fortalen, at Stykket ikke blot er en Oversættelse af det Skuespil, Xystus Betuleius eller Sixtus Birck, Rector i Augsburg, havde skrevet paa Latin, men at han hist og her har forandret det efter sin Tids Sæder og Folk, og forøget det især med Bagvaskelsens Person. Aabenbart var Hegelund bleven bekjendt med dette Slags Skuespil paa sin Reise til tydske Universiteter, da han 1568 tog Magistergraden i Wittenberg. Stykket blev først opført af Disciplerne i Ribe Skole 1576, derpaa Aaret derefter i Anledning af Frederik IIs. Dronning, Sophias Kirkegang efter Prinds Christians (Christian IV.) Fødsel. Blandt andre Aarsager, hvorfor Stykket tilegnes Dronningen, anføres, at det i samme glædelige Anledning var med Bifald bleven opført tilligemed andre paa

Kjøbenhavns Slot, og paa Latin. Til egentlige Skuespillere kjendte man da intet, men Susannes og Goliaths Historier bleve forestillede af Professorer ved Kjøbenhavns Universitet, hvilket, som Pontoppidan siger, i de Dage ikke var infra dignitatem. I en Fortale til Tilskuerne lyses i dette Stykke Velsignelse over Kongen. Ogsaa i Engelland var det Skik, at til Slutningen af Stykket, Skuespillerne, i de Adeliges Huse og paa Herbergeerstederne, hvor Comoedier sædvanligen spilledes, holdt Bøn for deres Patroners, og i Skuespilhusene for Kongens og Dronningens Sundhed og Velgaaende. Denne Part udgjorde ofte en Deel af Prologen. Steevens formoder, at dette var Anledningen til Tilføjelsen af vivant rex et regina paa de nyere Comoediebilletter.

I den Hegelundske Prolog hedder det blandt andet:

"O Kongers Konning, din og vor Konning
Regiere du med,
Hannem lenge spar met sin kiære Dronning
I Sundhed og Fred
At wi met dennem i Gudelighed
Dig kunde tiene
Dertil vor christelig Øffrighed
Troligen mene:
Oc Ungdommen maatte fremdragis med
I Kaanster oc Tuct
Som skulle opkomme udi vor sted
Oc giøre ny fruct 2c."

Efter Fortalen fremkomme paa eengang alle Personer (de i Prologen og Epilogen iberegnede), 40 i Tallet, paa Skuepladsen i forskjellige Grupper. En ung Dreng fremtræder nu og fortæller paa Vers Stykkets Indhold, peger dernæst med en Stap paa hver Person, og forklarer hvad hver forestiller, hvorefter alle gaae ud igjen. Prologer vare i de Tider almindelige. Paa det engelske Theater blev den Person, der skulde fremsige samme, fremkaldt med Trompetlyd, og var sædvanligen iført en sort Fløiels Kjortel, og den Skik, at Prologens Fremsiger skal være klædt i Sort, synes at have forplantet sig til vore Dage. Skuespillet Susanne bestaaer af 5 Acter. Imellem sjette og syvende Scene af fjerde Act underholdes

Tilskuerne af Calumnia, som er Hegelunds eget Product. Den fremtræder under Skikkelse af et Fruentimmer, i et Optog, som bestaaer af lutter Sindbilleder paa dens Egenskaber. Den er klædt i side, men opkiltede, Klæder, med Saxe, Ragekniver, Briller, Speil, Vifte, Puster, Skrivertøi, Nøgle 2c. i Beltet. Hun har to store Øren, to Tunger i een Mund, dobbelt Hjerte, Vinger paa Arme og Fødder, mange Øine og Tunger over hele Legemet, og er forsynet med Pilekogger, Pile og Bue. Stykket selv har ingen synderlig Værdie, og den gode Nicol Krag tog Munden vel fuld, da han i Anledning af dette Skuespil skriver til Hegelunds Ære:

Skal danske Spil nogensinde bliffue kære
Oc danske Maal faa Veltalenheds Ære,
Da siunes mig efter min ringe Dom
Hos denne Mand de det bekom.
Thi det giffuer denne Bog vel at see,
Huo dømme vil ræt uden Had oc Spee 2c.

— — — — — — — —

Naar som Gud denne Mand vil kalde
Maa danske Veltalenhed (all wforact) falde.

Selv den navnkundige Ole Borch roser Hegelund, ikke blot for sin Lærdom, men ogsaa for hans udmærkede Gaver som Skuespildigter. Man seer heraf, hvor lidet mangen Lovtale betyder, naar den har et Par Aarhundreder paa Bagen, og man kan nu sikkerligen uden "Had oc Spee" sige, at den ringeste Discipel i Ribe Skole vil kunne skrive ligesaa gode Vers, som dens første Rector i det 16de Aarhundrede, og at dansk Veltalenhed ingenlunde faldt, da Susannes Digter gik til sine Fædre. Foruden dette Stykke har denne Forfatter skrevet, formodentlig som Rector ved Ribe Skole, og til sammes Brug: 1. Om Abel og Cain. 2. Om Abraham. 3. Om Lazari Opstandelse. 4. Om de ti Spedalske. 5. Om den rige Mand og Lazaro. De øvrige gudelige Comoedier, man kjender, ere: Om Jephthæ Løfte, en latinsk Tragoedia Georgii Buchanani Scoti, udaff Dommernes Bogs II Cap. Om Abrahams Liff oc Leffnet, en leeg Georgii Rollenhagen, hvilcken Seffren Scriffuer, Borgemester udi Kolding, udsatte af tydsk paa dansk. Hieronymus Justi, som ogsaa kaldes med Tilnavn Ranch (som var bleven Sognepræst til Graabrødre Kirke i Viborg,

og døde i dette Kald 1607) skrev følgende originale danske Stykker: Kong Salomons Hylding, en lystig og nyttig Comoedie, af Kong Davids Historie uddraget; Kbh. 1585. 4to. Samsons Fængsel, det er en ynkelig Tragoedie om den stærke Krigshelt Samson; Aarhuus 1633 og 1646, 4to. Karrig Niding, det er en lystig Leg eller Comoedie, Aarhuus 1633, 4to. — Kong Salomons Hylding har Forfatteren tilegnet Kong Frederik II., og i Tilegnelsen hedder det blandt andet: at han har forfattet den i Anledning af Kongens Søn, Hertug Christian d. 4des Hylding i Wiborg (1584) "ther met at forære hans N. oc forlyste i denne hellige Bestilling"; at efter Cantsler N. Kaases Raad, og Superintendenten M. Peder Tøgersens Befaling "Skolemester, Høilærde Mand, M. Peder Høg, den agere skulde."

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Den 7 d. M. var det netop 50 Aar siden Høiesteret havde faaet sin Instrux. Den er emaneret 7 Decbr. 1771.

Den berømte Bassanger Fischer, som for nogle Aar siden lod sig høre i Scener af Bortførelsen fra Seraillet, ventes med det første hertil.

I disse Dage er udkommen: Jægerbruden, Syngestykke af Kind, oversat af Oehlenschläger til Carl Maria Webers Musik, og bestemt til Opførelse paa det Kgl. Theater. Det faaes hos Boghandler Reitzel, paa store Kjøbmagergaden No. 1, smukt heftet for 1 Rbd.

Møen, d. 2den Decbr. I Fredags Formiddags afbrændte en strax ved Udbye beliggende Bondegaard. Af Bohave og Kreaturer skal blot være reddet en Hest, der selv bjergede sit meget forbrændte Skrog. — I den haarde Storm i Løverdags, hvorved Tagstene fløi i hobeviis af Tagene, og Folk uventet kom til at qvarambolere paa Gaderne, indstrandede 2 Skibe paa Møen. Et sladbundet ved Rødsteen, hvor Folkene næsten gik tørskoede i Land, og Far-

tøiet vil uden Skade igjen ved første Leilighed bringes i flot Vand. Det andet Skib er fra Kjøbenhavn, ført af Capitain Jacobsen; det vilde indløbe paa Stubbekjøbings Rhed, men da det blot kunde føre smaae Seil, nægtede det 2 Gange at vende og kom derover paa Grund et Kugleskud fra Grønsunds Færgebroe. Da Skibet ligger paa en Sandrevle og udholdt Stormen Natten imellem Løverdag og Søndag, kan det vel efter nogen Losning slippe af igjen. Et Øienvidne beretter, at Færgefolkene i Grønsund vilde strax været ud til Skibet, men ansaae det for ugjørligt; men saasnart Skibet havde heiset Nødsflag, behøvede disse Folk ingen Opmuntring. De fik en Jolle ud, arbeidede omtrent 2 Timer, for at komme til Skibet, endskjøndt Jollen stedse fyldtes med Vand, og bragte 4 Passagerer i Land. Da Stormen tog til vare alle Forsøg at komme ud til Fartøiet forgjæves for disse Folk, efterat de vare komne til Rette af deres Udmattelse og Kulde. Skibets Mandskab samt 7 Passagerer matte blive ombord til om Morgenen. At Veiret var haardt og Redning vanskelig, synes at kunne formodes deraf, at ingen Lodser, uagtet Nødssignalet, saaes at komme ombord, hvorfor bemeldte Folks, Nenhaus's, Lars Larsens og Hans Krøls Raskhed og Mod fortjener at roses. (Maribve Av.)

Odense, d. 11 Decbr. Naar Handelstidenden, ved at give en Oversigt af de forskjellige Indførselsartikler paa vore Vestindiske Øer, beklager, at det Kjøbenhavnske Øl, som der før søgtes, nu vrages, fortjener det hæderlig Anmeldelse, at fra vor virksomme Paulsens Bryggerie her i Odense leveres nu Porter, der baade i Smag og Klarhed kan staae ved Siden af det engelske og hvoraf, da det sælges til langt billigere Priis, i afvigte Sommer allene er udført imellem 3 og 4000 Flasker til Vestindien. — Igaar ved Middagstid indtraf den Ulykke i Eibye Mølle her ved Odense, at en Møllersvend tilsatte Livet paa en ynkelig Maade, da Stjernehjulet tog fat i hans Trøie, hvorved Hovedet og den ene Arm blev reent knuset. Tildragelsen var saameget sørgeligere, da han efterlader sig Kone med 4 smaae Børn. — Som Man formodede, blev Frosten ikke af Varighed, og siden i Løverdags har det atter været Tøeveir.

Blandede Efterretninger.

(Slutningen af Efterretningen om Røverbanderne i Roms Bjergegne; see forr. No.)

Syv af dem, bevæbnede med Knipler, havde en Nat næsten aldeles fraranet en By alt dens Qvæg, og da Hyrderne vare blevne noget mere varsomme i at forsyne dem, frygtede man for et stort Angreb paa Tivoli selv. Nogle af Banden paagrebe Erkepræsten af Vico-Varo, og en Ven i Selskab med ham; de dræbte hans Brodersøn, der yttrede nogen Tilbøjelighed til at gjøre Modstand. De forlangte Løsepenge vare overdrevne, og kunde ikke tilvejebringes; hvorpaa Uhyrene først sendte Ørene og siden Fingrene af deres Slagtoffere til disses Familier. Imidlertid vare Løsepengene endnu ikke komne, og de fuldendte nu deres Værk, ved at myrde begge. Med den fæiske Kaadhed, der udmærker deres Grusomhed, iførte een af Uhyrerne sig den arme Præsts Ornat, og gav ham en Røverdragt paa. — Een af Røvernes første Foretagender var at fange en ulykkelig Chirurg, som var paa Veien fra Castel Madama, for at besøge en der boende Syg. Et af ham skrevet Brev, som Forfatterinden meddeler, leverer en troværdig Skildring af Røvernes vilde Sæder, og fremfor Alt, deres ubeskrivelige Ligegyldighed for Andres Liv. — En Landagent var i Chirurgens Selskab, og blev fangen tilligemed ham; og paa deres Vei til Bjergene bleve adskillige Andre paagrebne, og deriblandt en gammel Kone. Røvernes første Forretning var at lade Chirurgen skrive til sin Patient i Tivoli, underrettende ham om, at saafremt der ikke blev sendt 2000 Dollars, var han (Chirurgen) dødsens; og advarende ham tillige at sende væbnet Magt. Røverne lode derpaa fange to Bønder, der skulde tjene til Sendebud. Medens de vare gaaede, tilbragte man især Tiden med Samtaler, der sigtede til at vise Fangerne, hvor liden Udsigt der var for dem at slippe med Livet; hvor mange i deres Stilling vare blevne dræbte, ene af Utaalmodighed over at det udsendte Bud ikke kom snart nok tilbage, og hvor ligegyldige de vare ved at udgyde Blod. Uagtet Hensigten af alt dette ikke var andet end at pine deres Offere, havde det dog den Virkning, at Chirurgen

frivilligen skrev et andet Brev til hans egen Familie, om at samle hvad man kun var istand til, for at udløse ham. Dette blev sendt ved en anden Bonde, man havde greben. — Efterat han var gaaet, skriver Chirurgen, saae jeg Landagent Marasca gaae koldsindigen omkring blandt Røverne, betragtende deres Vaaben, og gjørende fortrydelige Miner; men han talte intet. Kort derefter kom han og satte sig hos mig; i det samme gik Anføreren med en stor Stok i Haanden løs paa ham, og, uden at sige et eneste Ord, gav ham et Slag paa Baghovedet, lige ved Nakkebenet; det dræbte ham ikke; saaledes reiste han sig og raabte: jeg har Kone og Børn: for Himlens Skyld spar mit Liv! og medens han sagde dette, forsvarede han sig, saa godt han kunde, med Hænderne. Andre Røvere samledes omkring ham, en Kamp begyndte, og de rullede allesammen ned ad en steil Afgrund. Jeg lukkede Øinene, og mit Hoved var nedsænkt til Brystet; jeg hørte eet eller to Skrig, men det forekom mig at have tabt al Samling. En meget kort Tid derefter kom Røverne tilbage, og jeg saae Anføreren stikke sit endnu med Blod farvede Sværd i Skeden; derpaa henvendte han sig til mig, og underrettede mig om Landagentens Død med følgende Ord: "Frygt ikke; vi have dræbt Agenten, fordi han var en Sbirre; I er ingen Sbirre; han var til ingen Nytte iblandt os. Han saae paa vore Vaaben, og syntes tilbøjelig til at knurre; og naar Tropperne vare rykkede frem, kunde han blevet os farlig." Saaledes vare de blevne af med Marasca. Da Anføreren saae, at Pengene ikke ankom fra Tivoli, og blev bange for, at der skulde blive afsendt Tropper, syntes han at være tvivlraadig hvad han skulde gjøre, og sagde til sine Kammerater: hvorledes skulle vi bære os ad med vore Fanger? vi maa enten dræbe dem, eller sende dem hjem; men de kunde ikke beslutte sig til det ene eller det andet, og nu satte han sig hen hos mig. — Omsider kom Budet tilbage fra Tivoli med alle de Penge, som den arme Mands Venner kunde faaet samlede, 500 Scudi. Røverne toge det, men vægrede sig endnu med at give ham fri, indtil Svaret fra Castel Madama var indløbet, og da Veiret blev slet, beklagede han sig over, at han skulde være

udsat for den Død, der ventede ham, hele Natten, og tilføjede, at han havde været bedre tjent med, at de havde dræbt ham tillige. Den vilde Anfører standsede ham, og bad ham være forsigtig i at sige Sligt, thi for dem var et Menneskes Drab en Sag af største Ligegyldighed, og samme Vink gaves ham om Natten af en Anden af Banden. Vi gik siden ned, vedbliver Brevskriveren, i Faarefolden, som vi naaede efter den femte Time, og hvor vi fandt en Deel stegt Kjød, som Røverne bandt i forskjellige Tørklæder, tilligemed Oste. Førend vi forlode Folden, besluttede Anføreren, da han saae, at Budet ikke var kommen tilbage fra Castel Madama, og som troede, at han kunde være undveget aldeles, fordi han var een af Fangerne fra San Gregorio, at lade mig skrive et andet Brev; bragte mig paa Grund heraf alle Skrivematerialier, og befalede mig, at fortælle mine Venner i Castel Madama, at dersom de ikke sendte 800 Kroner den næste Dag, saa vilde de dræbe mig, eller føre mig til Fajolas Skove, saafremt der var en Skilling mindre end den anførte Sum. Jeg skrev, i Følge heraf, et andet Brev, og gav Bonden det, sigende ham tillige mundtligen, at dersom man i Castel Madama ikke fandt Kjøbere til mine Effecter, skulde de sendes til Tivoli, og sælges for hvad man kunde faae for dem. Røveranføreren bad tillige om at faae nogle faa Skjorter sendte. Een af Røverne foreslog, at afskjære eet af mine Øren og sende det med Brevet til Castel Madama. Det var en Lykke for mig, at Anføreren ikke bifaldt dette smukke Forslag, og det blev derfor ei antaget. Han paalagde imidlertid Bonden at gaae i Øjeblikket, men denne sagde med sin sædvanlige Kulde, at det var ikke muligt at gaae ned ad det steile Bjerg om Natten, hvorpaa Anføreren sagde, at han kunde blive i Faarefolden Natten over, og tage afsted i Dagbrækningen. "Men læg Mærke til", sagde han, "dersom Du ikke kommer tilbage ved den tyvende Time i Morgen med de 800 Kroner, saa kan Du gaae til Dine Forretninger; men vi kaste da Cherubini i et Morads. Bonden forestillede dem, at det maaskee ikke kunde være muligt, at samle saa mange Penge i en saa liden By i saa kort Tid, og bad om at forundes lidt mere Tid, men Anføreren svarede, at de havde ingen Tid at spilde, og naar han ikke var vendt tilbage næste Dag, den tyvende Time, vilde de dræbe Cherubini. Men det sees imidlertid, at det ikke var deres Hensigt, at dræbe den stakkels Chirurg. De ønskede at bruge ham ved Leilighed, til at søge om Naade for dem hos Regjeringen. Ogsaa synes Anføreren at ønske at ville indskjærpe ved ham, at det eneste Vilkaar, hvorpaa de vilde laane Øre til Regjeringen, var almindelig Amnestie og fri Pardon. De talde vidtløftigen om deres Hjelpekilder; om den Lethed, hvormed de kunde recrutere deres Tal, og Umuligheden at kunne fange eller adsprede et Slags Folk, der ikke vare "en Fæstning, der kunde indtages med Canoner; men Fugle, der flyve rundt omkring paa Toppen af de steileste Klipper." De talte om, at de gik frugtsommelige med et dristigt Foretagende, maaskee at true Rom selv. Da Løsepengene fra Castel Madama, til Beløb 600 Kroner, vare ankomne, tillod man ham at reise, og han blev af Indbyggerne i sin Fødeby modtagen med overvættes Glæde og Taknemmelighed for deres Beskytter St. Michael, som havde befriet ham. De Stykler havde solgt deres Eiendom, for at tilveiebringe Løsepengene. — Eet Træk i Røvernes Characteer fortjener endnu at bemærkes; de ere nemlig alle overordentlig religiøse. Hver af dem har et Sølvhjerte, som indbefatter et Billed af Madonna og Barnet, hængende om Halsen i et rødt Baand, og befæstet ved et ligesaadant Baand ved den venstre Side. De Poliser Hyrder, som de fangede, fortalte en Samtale, de havde havt med dem om denne Gjenstand. Visende dem disse Billeder og Hjerter, sagde de: vi vide, at vi rimeligviis ville komme til at døe en voldsom Død, men i vor Trængselstime have vi disse (pegende paa deres Rifler), at kjæmpe for vort Liv med, og disse (kyssende Mariebilledet), til at gjøre vor Død blid. Saaledes sagde Een, i det han fortalte Chirurgen deres Ærgrelse over, at et rigt og mægtigt Offer var undsluppet dem, "liid taalmodigen af Kjerlighed til Gud."

Vi have seet et Exempel paa den Kraft, hvormed det romerske Politie handler mod disse Røverbander; men Læseren vilde tage meget Feil af den hellige Stoels Fremfærd, dersom han troede,

at der ingen videre Krig var ført imod dem. Fordum blev en heel By ødelagt, bogstaveligen skudt ned af Regjeringen, som det beqvemmeste og retfærdigste Middel, der kunde udfindes til at udrydde en Bande, ved at forstyrre en By. En noget lignende Foranstaltning var truffen af den nuværende Bestyrelse, umiddelbar førend den nysanførte Begivenhed indtraf. En Placat blev bekjendtgjort af tilsyneladende Eftertryk, og som var meget lang. Efter en vidtløftig Indledning, opfyldt med de bittreste Klager over, at alle Regjeringens foregaaende Anstrængelser, hvor store og bekostelige de end vare, have været frugtesløse, og de meest rørende Beklagelser over Røvernes Haardnakkenhed, befaledes, at Byen Sonnino skulde ødelægges, fordi den havde givet Anledning til og huset de fleste Røverbander. Indbyggerne skulde fordeles, Byen sløifes og dens Grund deles imellem Naboerne. — Hvad der maa have en meget skadelig Indflydelse paa Folkets Characteer og Følelse er, at det idelig en hører saadanne Morderes Bloddaad fortælle, ja endog besjunges i mangfoldige populære Viser. Titelen af den almindeligste er: "En ny Historie, hvori fortælles det Levnet, som førtes af Guiseppe Mastrilli fra Terracina, der, i sin Forelskelse, begik mange Drabsgjerninger, og blev bandlyst fra de romerske og neapolitanske Stater, under Straf, at sønderslides af Heste og parteres, og som, efterat han i levende Live havde undgaaet Justitsens Hænder, døde en rolig Straadød, angrende sine onde Gjerninger." Pietro Mancino er en anden Yndlingshelt.

I Schlesien ved Vogelsang, tæt ved Nimtsch, er funden en aaben Ring, langagtig, som de sædvanlige Armringe, prydet med Dragehoveder paa de aabne Ender, af puurt Ducatguld, og 227 Ducater af Vægt. Den skal, efter højere Befaling, kjøbes for Oldtidssamlingen i Breslau.

I München slog nyligen, da Luften var særdeles klar, en Steenørn ned i en ved et Huus beliggende Hauge, paa et Barn, der 9 Maaneder gammelt, sad paa Jorden. En Pige, der ikke befandt sig langt derfra, ligesaa uforfærdet som snildig, kastede et Klæde over Ørnen, og forhindrede den, da Øinene vare ham bedækkede, fra at flyve bort med sit Rov. Nu kastede hun sig over den, og det lykkedes hende at holde fast i Røveren, indtil han ved den tililende Hjelp kunde betvinges. Kongen har gjort denne raske Pige, som ikke uden Saar slap fra Kampen, en Foræring, og sendt Ørnen til Menageriet i Nymphenburg. (Efter Suidas's Beretning var den berømte græske Sørgespildigter Æschylus ikke saa heldig, som dette Barn. En Ørn, som vilde slaae ned paa en Skildpadde, traf ulykkeligviis Digterens skaldede Isse saa haardt, at han maatte opgive Aanden.)

Til Bedste for den nyligen afdøde Andreas Romberg, der har efterladt en Enke og ti uforsørgede Børn i trængende Omstændigheder, skal der i Berlin gives en lyrisk Mindefest, og man haaber, at dette rosværdige Exempel vil blive fulgt paa andre Steder i og udenfor Tydskland.

Prindsesse Pauline Borghese i Rom giver hyppigen glimrende Dinéer, og hver Uge Concert og Assemblee. Siden Pave Johans Tid er ingen Dame bleven saa meget besøgt af Cardinaler, som hun. Ludvig og Lucian Bonaparte beboe vel smukke Palladser, men leve udelukkende i snevre Familiekredse. Eet af de meest udmærkede Medlemmer af Familien Bonaparte, er hans Moder, der, sin Alder uagtet, bærer tydelige Spor af en fordum glimrende Skjønhed.

Kjøbenhavns Børs, d. 14 December.

Cours. Hamb. 2 M. 246, a vista 249, Spec. 252. — Specier solgtes til 15 Rbmk. $1\frac{1}{2}$ ß. a 15 Rbmk. 2 ß. Oblig. (med Renter fra 11 Dec. 1821) 72 a $72\frac{1}{2}$. Nationalbank-Oblig. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) $93\frac{1}{2}$ a 94 Rbd. r. S. (uden Renter) eller $118\frac{1}{2}$ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler $12\frac{1}{8}$. Svenske Sedler 58 ß. — Disconto 6 pC.

Rettelse.

S. 1577, Lin. 10, istedetfor: (1753) læs: (1757)

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 101.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 18 December 1821.

Den danske Skueplads.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Det er interessant at see, hvorledes de første danske Originalskuespil for henved halvtredie Hundrede Aar siden have været beskafne. De lignede vore nuværende Skuespil deri, at de bestode af fem Acter, og havde en heel Flok Engle og Djævler, skjøndt ingen Spøgelser. J. H. Schlegel siger, at han ikke indseer, hvorfor Hieronymus Justi ei skulde kunne sammenlignes med Theaterdigtere, der 1584 skreve paa Tydsk, Fransk eller Engelsk, da man ogsaa hos denne Digter opdager, under mange pøbelagtige Indfald og Udtryk, under mangen Moral, der lugter af Skolen, ualmindelig meget Naturligt og Skjønt. Men Schlegels Forkjerlighed for een af de ældste danske dramatiske Digtere synes at være noget overdreven. Vel fandtes der just ikke 1584 store engelske Digtere, men dog noget derefter. Shakespear, den endnu Uopnaaete, digtede 1589 den første Part af Henrik VI., og John Fletcher, der var født 1576, havde i Forening med Francis Beaumont skrevet over 50 Stykker for Skuepladsen.

Den Skik, at opføre Skuespil i Skolerne, var ogsaa indført i Frankrig i Montagnes Tid, der skrev sine mesterlige Forsøg 1580. Han beretter, at han fra sit tolvte Aar af har spillet i Buchanans, Guerentes's og Morets latinske Skuespil, der bleve opførte i hans Skole i Guienne. Heri, som i andre Henseender, var Andreas Govean, vor Skoles Rector, siger han, uden Sammenligning, den bedste Rector i Frankrig, og han ansaae mig for en Mester deri. Det er en Øvelse, som jeg ikke kan misbillige hos Børn af Stand. Jeg har ogsaa seet, at siden nogen Tid vore Prindser, efter adskillige Gamles Exempel, lægge rosværdig Vind derpaa. Det var endog tilladt anseete Folk i Grækenland at øve denne Konst. Livius siger: han opdagede det hos den tragiske Skuespiller Aristo, en Mand af anseelig Slægt og Formue, som hans Konst, der hos Grækerne intet Vanærende havde, intet skadede. Jeg har altid anklaget dem, der fordømme vore Forlystelser, for Ubesindighed, og for Uretfærdighed dem, der forbyde Skuespillere, som fortjene det, at komme ind i vore gode Stæder, og unddrage Folk den offentlige Fornøjelse. Naar et godt Politie bærer Omsorg for at forsamle og forene Folket, ligesaavel som til Andagtens alvorlige Tjeneste, ogsaa til andre Øvelser og Spil, saa forøges derved Selskabeligheden og Venskabeligheden, da man ikke kan tilstede nogen ordentligere Tidsfordriv end den, som det søger i Alles, endog Øvrighedens Paasyn. Jeg finder det billigt, at Regenten paa egen Bekostning stundom fornøjer dermed Folket, ligesom af en faderlig Hengivenhed og Ømhed, og at i folkerige Stæder bestemtes og indrettedes egne Bygninger til saadanne Skuespil. — Man seer heraf, at man 1580 endnu ingen offentlige Skuepladse havde i Frankrig.

Af gudelige Stykker kjender man i vort Fædreneland ikke flere end de hidtil opregnede, og de fortjene i Grunden ikke Navn af Skuespil, thi Skoledisciplerne opførte dem vel snarere som et Slags Declamatorier, end egentlige Comoedier. Man kan derfor med Grund antage, at først ved Christian den Fjerdes Søns Bryllupsfest egentlige dramatiske Forestillinger paa ordentligen dertil indrettede Theatre med Decorationer, fremstode. Vel tales der om, at der, ved Kong Jacob af Skotlands og hans Dronnings Besøg her i Riget, saavelsom ved Kong Christian den Fjerdes Kroning 1596, opførtes ved Hoffet Comoedier, men hverken August Erich, der meget nøje har beskrevet alle Høitidelighederne ved denne Kroning, eller den danske Oversætter af Erichs Beskrivelse, Andreas Benedictus Dallin, taler noget om Comoedier ved denne Leilighed. — P. T. Wandal mener, at det muligen kan have været Karrig Nidding og Samsons Fængsel, der bleve givne. — Decorationerne kunne vel have været gode paa den Tid, da man betjente sig dertil af de dueligste Malere, som i de Dage ei vare sjeldne, men Maskineriet var saa meget maadeligere. I Shakespears Periode, der begyndte omtrent paa samme Tid, opførtes hans Skuespil paa to Theatre, det ene kaldet the Globe og det andet Blacfriar's. Det første laae paa den søndre Side af Thamesfloden, og var en sexkantet Bygning, deels aaben for Luften, deels tækket med Rør. Paa Taget var der en Stang, paa hvilken, formodentlig saalænge der spilledes, vaiede et Flag. Tæppe havde man vel allerede den Gang, dog tillod Mekanismens Simpelhed ei, at trække det op, men det aabnedes i Midten, og blev trukket frem og tilbage paa en Jernstang. I nogle Theatre var det af Uld, i andre af Silke. Imod Baggrunden af Skuepladsen var en Balcon, hvis Platform var otte til ti Fod fra Jorden. Derfra fremsagdes en Deel af Dialogen, og i Fronten af denne Balcon hang ligeledes Tæpper. Sceneforandringerne synes at have været meget ubetydelige. Naar Henrik VIII. skal opdages af Hertugerne af Suffolk og Norfolk, saa hedder det i en Udgave af 1623, at "Kongen maa drage Tæppet tilside"; thi foruden Hovedtæpperne havdes endnu andre mindre. Skulde der forestilles et Sovekammer, saa omtales ingen Sceneforandring, men

det hedder, at Eieren skal støde Sengen frem. De gamle Theatre vare i det Hele kun forsynede med Tæpper, og en eneste Scene sammensat af Tapeter, der stundom vare zirede med Malerier. Det formodes, at naar Sørgespil bleve givne, var Skuepladsen behængt med Sort. Allerede den Gang var det Skik, at spille tre musicalske Stykker, førend Skuespillet begyndte, og der blev ligeledes opført Musik imellem Acterne. Saaledes var Theatrets Beskaffenhed i Engelland, og saaledes var det, efter al Sandsynlighed, ogsaa i Danmark. Fra Frederik IIdens Tid af maa Skuespillet være kommet i stort Forfald og næsten i Forglemmelse. Krigsurolighederne under Frederik den Tredie, Kampen imellem Borgerstanden og Aristocratismen, har vist bidraget meget til at forjage fra Fædrenelandets Grændser de blide Muser, der kun elske Fredens Ly og Samdrægtighedens Skygge. Men først under Christian den Femte, da disse Hindringer vare ryddede af Veien, fik man, som vi forhen have anført, et lidet Theater paa Amalienborg, men for tydske og italienske, ikke danske Stykker. — Imidlertid maa de Mummespil eller Masquerader, man opførte ved Hoffet, ogsaa have været forbundne med et Slags dramatiske Forestillinger. Udgiverne af Mag. A. Bordings poetiske Skrifter, Conferentsraad F. Rostgaard og Mag. P. Terpager, berette i Fortalen til samme, at Digtet Studenters Rente-Cammer (I P. S. 80) "var forfattet efter høiere Befaling, til en Masquerade." For at faae et rigtigt Begreb om dette Digt, maa man vide, at Bording benyttede denne Leilighed til at vise paa en skjemtsom Maade sin egen Stands ublide Kaar. Han var født 1619 i Ribe, og hans Fader havde været Christian den Femtes Livmedicus, da denne Konge endnu var Kronprinds: noget, der nok siden bragte Sønnen i nøjere Berørelse med Hoffet; men skjøndt han havde studeret med Flid, og 1653 var bleven Magister, saa løb ham dog mangen En:

"Der ei var Poet
Og derfor maaskee ei Prakker"

forbi paa Lykkens Bane. Uagtet man roste Bording, som sin Tids første Digter, blev han dog ikke førend i en Alder af 45 Aar Læsemester i den hellige Skrift, men da han ikke var vant til

at prædike, maatte han lade det Læsestolen tillagte Kald i Westervedsted betjene ved Andre, og da han var selv ubemidlet, saa kunde, under saadanne Omstændigheder, hans Stilling ikke være andet end høist maadelig. Men det være nu, at hans Beskyttere vilde forskaffe ham en Bi-Indkomst, eller at man, af Mangel paa en jevn prosaisk Avis, ønskede en poetisk Tidende, med tilbehørig Licentia poetica, nok er det, Frederik den Tredie befalede ham, at udgive den danske Mercurius. Denne Mercurius havde det tilfælles med sin Navne paa Olympen, at den ved sin Poesie dyssede den hundredeøjede Argus i Søvn. Publiciteten vandt kun lidet derved, thi den indeholdt for det meste ikke just altid velsmagende Lovtaler over Hoffet, og sysselsatte sig kun med Bagateller, som Hoffester, Navnedage, Hofbesøg, Jagtpartier, Kanekjørsler 2c., men om vigtige Ting talede den enten aldeles ikke, eller under en Indhylling af Virak, der i tykke Skyer opsteg fra Relateurens Røgelseskar til Hoffet og dets Omgivelser. Den gode Bording tog ikke i Betænkning, at smigre for dem, der vare i Velten, og derimod, som ægte Hofmand, at skyde bag Læsset, naar det begyndte at hælde. Saaledes smigrede han paa det væmmeligste for Griffenfeld, saalænge denne var lykkelig, og stiklede paa ham, da Manden var styrtet. Men alt det uagtet, har den Bordingske Mercurius dog noget historisk Værd, da den kaster meget Lys paa denne Tidsalders Sæder. Digtet Studenters Rentecammer mangler ikke Naivitet, og fortjener her at anføres, som en Prøve paa den Tids bedste verdslige danske Digters Skrivemaade:

Min Kappe Lu-bar er saa nær,
  Min Pung ej meget vejer:
Jeg, som den gode Bias, bær
  Med mig alt det jeg ejer.
Men vilde med vel riig en Mand
  Dog ikke derfor bytte:
Thi det jeg haver lærdt og kand,
  Mig kommer vel til Nytte.
Min Kiærist er Philosophi,
  Frit Mod er min Vertinde,
Mit Hoved er mit Liberi,
  Min Pen mig Brød skal vinde.

Et andet.

Jeg gik fra første Barns Been af
  I Skolen som jeg burde,
Af Riis og Færle Slag og Straf
  Samt anden Tvang udtur'de.
Til Sengs jeg ofte tørstig gik,
  Vel tynd var tit min Føde,
Min halve Søvn jeg sielden fik,
  Jeg leed Frost, Kuld og Møde.
Jeg sleed mig frem, og blev Student,
  Min Attestatz jeg haver,
Jeg og, som got Folk er bekient,
  Har skiællig Maal og Gaver.
Om jeg kun tre Ting nu kand naa,
  Da faaer jeg Glædsens Tone,
Begyndelsen dertil er Kaa,
  Det er Kald, Kiortel, Kone.

Et andet.

Et lystigt Sind, med Viin et Glas,
  Der til en vakker Pige,
Det er Studentens rette Pas,
  Det er hans Kongerige.
Lad Hesten fylde sig med Vand,
  Lad Munken sig udskiære,
Lad græmme sig den gamle Mand,
  Jeg nu vil lystig være.
Frisk op, frisk lystig, det er ret
  Studenticös at leve,
Skaf op Herr Vert, den Sag er let,
  Jeg snart faaer Vexel-Breve.

Et andet.

Studeret har jeg vel min Bog,
  Hebræisk og Grædsk kan snakke,
Maa som en anden Betler dog
  Mig giemmel Verden prakke.
Men før jeg mig til Bogen slog,
  Jeg maatte lært at skakke;
Jeg havde noget hvor jeg drog,
  Vel fundet an at pakke.
Dog nej: jeg der til ej var klog,
  Det havde brudt min Nakke;
Jeg derfor nu vel gierne tog
  Et Degne-Kald til takke.

Et andet.

Jeg troer Studenten eftergaar
Bevegelige Fester,
Jeg Doctor var det første Aar,
Det andet-Aar en Mester,
En Baccalaureus der nest,
Men i det fierde siden
En slet Student, og simpel Giest,
Ja mindre snart end liden.
Mig selv jeg nu først kiender ret,
Jeg nu med Harm maa klage,
Jeg intet kand, min Pung er let,
En Søft jeg ind maa tage.

Et andet.

Jeg gaar med Bettel-Brev om Land,
Og største Nød maa lide,
Dog jeg de syv fri Kunster kand,
Studenter bør at vide.
Men vidste jeg den eene Kunst,
Som er fix op at skiære,
Hos mange jeg vel da fik Gunst,
Dertil stor Løn og Ære.

Et andet.

Johannes in eodem vil
Studenten nødig hede:
Men in eâdem er hans Spil,
Hand gierne tien sig Klæde.

(Fortsættes.)

Den nyligen i Nestved afdøde Regiments-Chirurg ved Landseneer-Regimentet, Henrik Posselt, var en saa sieldent elsket og agtet Mand, at hans Død opvakte en almindelig Sensation og foranledigede en Ligbegjængelse, man ikke havde seet Mage til før. For at opfylde et Ønske, han engang i Livet havde yttret, blev det til Kirkegaard for denne Byes tvende Sognes Beboere kjøbte Jordstykke ved denne Leilighed indviet, efterat det i Forveien var blevet indhegnet og forskjønnet. Paa fire til fem Miles Omkreds udeblev næsten Ingen for at følge ham. Baade høie Embedsmænd, saasom Greverne Danneskjold-Samsøe og Moltke, Baron Thott, som utallige Andre: Præster, Bønder &c., ledsagede ham til hans Hvilested. Alle, baade Fruentimmer og Mandfolk, bare Sorg denne Dag, og flere Steder, hvor Ligtoget, der saaledes bestod af Mennesker af alle Stænder, med sort Flor om Hatten eller Armen, kom forbi, traadte sortklædte Damer frem og hang Krandse paa Kisten, der blev baaren af Generaler, Majorer og Officierer. Den Afdøde fortjente virkeligen ogsaa denne Hæder baade som Menneske og Læge. Strax efter Kirkegaardens Indvielse blev Liget jordet. En Mindetale var forud holdt i St. Peders Kirke af Hr. Pastor Holst, og efter ham fremtraadte Hr. Pastor Petersen til Herlufsholms Menigheder; begge tolkede paa lige rørende Maade den Hedengangnes Værd. Hr. Overlærer Fogtmann ved Herlufsholm hædrede ham med en Gravsang, som af endeel af Herlufsholms Skoles Elever blev afsjungen i Kirken. Efterfølgende inderlige Mindedigt over denne fortjente Medborger vil upaatvivleligen være Skilderiets Læsere kjerkomment.

Henrik Posselt.

Fød den 18de November 1774.
Død den 29de Novbr. 1821.

"Hvi aabner sig de høje, tunge Gitterporte
"For første Gang den Dødens Hal at vie ind?
"Hvem bringer hist de Mænd, med Sorgens Mærker sorte,
"Med taust nedsænket Blik, med Vemodsgraad paa Kind?"

Saa spørger Vandreren; og vover knapt at lytte —
En skræksom Ahnelse alt bæver i hans Bryst.
Da nævner man hiin Ædling — ak som Dødens Bytte,
Og Veemod qvæler Svaret i en sagte Røst.

Bleg staaer den Vandrer der — tung zittrer Smertens Taare
Alt i et taaget Blik. — brat vender han sit Fjed.
Og vakler uvilkaarlig bag den sorte Baare,
At følge den med Ærefrygt til Gravens Fred.

Ja, hellig er, o Jord! det Støv, som man ned-
lader
Dybt i dit mørke Skjød — til Hvilens stille Ro,
En elsket Kones Fryd — sex fromme Børns Fader,
Hver Lidende en Trøst — en Ven som Guld saa
troe.

O Sandhed! hæv da høit din Røst ved denne
Baare,
Ei Smiger tone skal i Harpens rene Klang.
Et Sandheds Vidnesbyrd, det er den Veemods-
taare,
Som tungt ledsager rørte Hjertes stille Sang.

Og den et Echo er fra Borgens gyldne Sale;
Den finder Gjenlyd i hvert Suk fra Armods
Vraae.
En almeen Klage maae usminket den udtale
Og vidne himmelsk om den Hedenfarnes Daad.

I! som i fjerne Egne ham ei kjendte,
Viid! alle Godes Agtelse han naaede.
Lyst til at gavne i hans Hjerte brændte,
Udbrede Held var alt hvad han attraaede.
Hans Daad sig ikke med hans Dage endte,
I næste Slægt hans Dyder ere saaede.
"En ædel Mand" hans skjønne Titel var,
Dens Præg han i sit milde Aasyn bar.

Et luttret Altar for den Venskabsflamme,
Der brænder uforandret indtil Døden.
I Livets Vexling uforstilt den samme;
I Fryd og Smerte lige ufortrøden,
Han virked' tidt i Løn (ei for at bramme)
Fra Livets Morgen indtil Aftenrøden.
Da alt for tidlig frembrød mørke Nat
Og Timeglasset standsede saa brat.

En reen Begeistring lued' i hans Hjerte,
Til Harmoniens Tempel den ham førte.
Sin Fryd at tolke, ham en Guddom lærte,
I søde Toner vi det ofte hørte.
Hvo mindes ei med frydbeblandet Smerte
Hvor tidt hans skjønne Strængeleeg os rørte.
Hans Stræben var ei efter Guld og Glands —
Hans høie Løn var Musagetes Krands.

I Sørgeflør indsvøbt, nedbøiet træder
Hygæa til hans Grav — de blaae Kjerminder
Hun med sin stille Veemodstaare væder.
Hun søger om sin Søn og ham ei finder,
Da hviler hun ved Graven sig og græder;
En Egekrands hun om hans Urne vinder,
Og segnende til Danas Søsterfavn —
De nævne med et Suk den Tabtes Navn.

Henfarne Ædling! — Himlens Konst du dyrked',
Det var din skjønne Idræt at husvale.
Saa mangt et brustent Livsensbaand du styrked',
Saa mangen redded' du fra Dødens Dvale.
Som Haabets Stjerne lysnede du Mørket
I Armods Vraae — i Borgens gyldne Sale;
Thi nævnes overalt med Tak dit Navn,
Og veemodsfuld vi føle vil dit Savn.

Dog, hvo har mere Ret til Sorgens høie Klage
End du, forladte Viv — I faderløse Smaae,
Som staae saa kummerfuld — saa trøstesløs til-
bage,
I, som saa nær det ømme Faderhjerte laae?

Dog, husk at Gud er alle Faderløses Fader,
Og Enkers milde Trøst — og de Forladtes Ven,
At aldrig, aldrig han en Sørgende forlader,
Som i sin Nød til ham med barnlig Troe tyer
hen.

Hans Faderøie vaage skal ved eders Leie,
Og huld hans Engle skal fra Himlen svæve ned,
At følge eder troe paa alle eders Veie,
Og som en Cherub staae i Mands og Faders Sted.

Og naar da engang eder Aftenstjernen blinker,
Naar Sjelen stræber opad — Hjertet banker
mat:
Da Mand og Fader eder til sin Himmel vinker,
Og Gjensynsstjernen straaler gjennem Gravens
Nat.

H. J.

Indenlandske Efterretninger.

Studenten Clod er ikke allene lykkeligen kommet tilbage til Fædrelandet, men man erfarer ogsaa, at Alt, hvad der har været fortalt om nogen vanærende Fængsling udenlands, er ham paaløiet af udenlandske Aviser.

Hollænderierne i Holsteen er noget af det mærkværdigste i denne Provindses Landhuusholdningsvæsen. Det holsteenske Smør er noksom bekjendt i Danmark, og Aarsagen til dets Fortrinlighed ligger vel i den holsteenske Jordbunds Natur og dens herlige Græsgange, men endnu mere i den omhyggelige Behandlingsmaade. Hollænderierne ere her meget gamle. Man veed ikke, om det var de i det 13de Aarhundrede indvandrede Hollændere, der gave Meierierne deres Navn, eller at de i Begyndelsen af det 16de Aarhundrede, under Christian II. indkomne Ostfrieslændere, der bosatte sig paa Amager, som ogsaa i Holsteen nedsatte sig som Hollænderieforpagtere. Men fra det 16de Aarhundredes Udgang og Begyndelsen af det næstfølgende Aarhundrede vidne gamle Jordegodsregninger om Navnets og Tingens Tilværelse. Af Godset Rantzaus Regninger fra det 16de Aarhundrede sees, at Avlingen den Gang blev dreven i det Væsentlige som nu, og Jorden afverlende blev brugt til Kornavl og Græsning. Men til Ostlavning var den Gang endnu intet Spor. Efter en i Aaret 1774 foranstaltet Tælling havdes den Gang i Hertugdømmene 355,392 Høveder, og deriblandt 304,881 Køer. Ved den i samme Aar indtrufne Qvægsyge, der varede indtil 1781, styrtede og bleve nedslaaede i Hertugdømmene 150,000 Høveder, hvilket medførte for Landet et Tab af 3 Tønder Guld; derved formindskedes Qvægets Antal betydeligen, og Hollænderierne kunde ikke ganske blive fuldtallige. Dog, efter adskillige Aars Forløb bragtes de ikke allene i deres forrige Stand igjen, men endog til et langt større Antal. Især forbedrede Qvægavlen sig i Aarene halvfemsindstyve. Paa Godset Futterkamp voxte fra 1795 til 1806 Køernes og Oxnenes Tal fra 370 a 80 til 600.

Mariboe, d. 11 Decbr. Udi den sidste Storm er ved Stevns under Møen kantret et Skib, ladet med Brænde fra Nysted til Kjøbenhavn. — I forrige Uge begav en Bonde fra Lungholms Gods, under Baroniet Sønderkarle, sig, tilligemed sin Karl og Dreng, udi en Baad til den saakaldte Hyllekrog, for at hente Sand. Paa Tilbageveien begyndte Stormen at rase paa det skrækkeligste. Da nu den gamle Bonde var den eneste af Mandskabet, der kunde roe, blev han tilsidst saa udmattet, at de maatte kaste Anker, hvorefter han blev saa forkjølet, at han inden kort Tid opgav sin Aand i Baaden. Den samme Skjæbne fristede ogsaa tilsidst Drengen; men Karlen, der maatte holde Søen i 3de samfulde Dage, blev endelig tilsidst reddet af nogle Menneskevenner, der vare roede ud for at stange Aal. — Ifølge høiere Approbation maa Fiskeriet i Stadsgravene ved Kjøbenhavn, som en Mand her i Lolland har forpagtet, gjælde for 12 Aar.

(Mariboe Av.)

Blandede Efterretninger.

Bonapartes sidste Øieblikke.

(Fortsættelse; see No. 99.)

En lille Pige paa omtrent 9 Aar, Datter af een af Garnisonens Sergeantere, gjorde ofte Bonaparte Selskab, og han syntes at finde meget Behag i hende. Hver Gang hun kom, bukkede han sig, for at omfavne hende. Han havde altid noget til hende indviklet i et Klæde, som oftest syltede Frugter. En Dag gav han hende et lidet Gulduhr og en Kjæde, som han selv hængte hende om Halsen med de Ord: bevar dette til Erindring om mig; derpaa tog han en Penneknív og udstak saa godt han kunde følgende Ord paa Uhrfutteralet: "Keiseren til Julie, hans lille Veninde." Jeg har havt dette Uhr mere end en Gang i Hænderne og jeg tvivler ikke paa, at Julie og hendes Efterkommere ville bevare det som en Reliqvie.

Han gav dette Barn Underviisning i Tegnekonsten, udkastede for hende Conturer af Bjergene, saaledes som han kunde see dem i en Afstand, og alle Slags burleske Gjenstande for at fornøie hende. Naar hun gik bort, saa var han i nogle

Øieblikke i ondt Lune. Imidlertid besad hun dog ingen fortrinligere Egenskaber end Andre; hun udviste mindre Forstand end Børn pleie at besidde paa hendes Alder og var intet mindre end smuk. — Bonaparte syntes ikke at have Lyst til at studere. De Aviser, man bragte ham, læste han med stor Opmærksomhed; men man har seet ham blade hele Timer i Chambauds Dictionaire. De mange Citationer, som Johnsons Dictionaire indeholder, kunne vel være af nogen Interresse; men Chambauds Værk har ikke denne gode Egenskab, og jeg formoder at Bonaparte, naar han bladede om i denne tørre Bog, gandske overlod sig til sine egne Betragtninger, ligesom Een, der er dømt til Døden, naar man bringer ham paa Schafottet, hefter Øinene paa en Bønnebog, hvori han sandsynligviis ikke formaaer at læse noget. — Den 2den April fik Bonaparte første Gang Mindelsen om det Farlige i sin Forfatning. Han stod den Dag tidligen op og spadserede i en Planteskole nær ved Kjøkkenet. Man lagde Mærke til, at han satte sig ned paa en Græsplads. Montholon gik til ham og spurgte ham om han var upasselig? "Jeg føler, svarede han, at jeg ikke befinder mig vel og har Smerter i Maven; de ere Dødens Forløbere og høre til de hemmelige Paamindelser, som vi ere alle nødsagede til at lægge Mærke til." Grev Montholon begyndte nu at smile; Bonaparte stod op, tog ham i Armen, og sagde til ham med en Bevægelse med Hovedet, som han pleiede at gjøre: "Min Ven! man maae ikke lee af Døden, naar den er saa nær ved os." Den Lille, som i samme Dieblik kom med en Kurv med Frugter, drog hans Opmærksomhed til sig. Han tog hende godmodig i Haanden, førte hende ind i Sahlen hvor Frokosten var anrettet, fyldte hendes Kurv med Confiturer og andre Slikkerier, hvortil han føiede en Flaske Liqueur, og sagde til hende: Det er for Din Fader, at han kan drikke den paa min Sundhed.

De følgende Dage aftoge hans Kræfter mere og mere. Han gav sig nu til at suge Saften af en saa stor Mængde Oranger, at hans Læge ikke kunde afholde sig fra at gjøre ham Bemærkninger derover. Jeg beder Dem, sagde han, behold Deres Raad hos Dem selv indtil jeg spørger Dem derom. — Paa Øen opholdt der sig et Slags Guldsmed, som handlede med alle Sorter. Bonaparte betjente sig ofte af ham, for at ombytte eller gjøre smaae Bijouts. Denne Mand var en stor Løgner, men Bonaparte, uagtet han vidste godt hvad der var ved hans Historier, morede sig dog med at lade ham fortælle dem. Engang spurgte han ham, om han vel kunde gjøre en Liigkiste til ham af Sølv. Den Anden, sandsynlig i den Hensigt at bortfierne de sørgelige Tanker, som sysselsatte Napoleon, anstillede sig som om han loe over dette Spørgsmaal. Der griber jeg Dem igjen i en Løgn, sagde Napoleon; thi De synes at ville sige mig, at jeg befinder mig vel, og dog skal jeg døe om nogle Uger. Gud forbyde, at vi skulde miste Deres Naade, svarede Guldsmedden med en sømmelig Alvorlighed. Nei, sagde Napoleon, Gud give at jeg snart maae døe; thi jeg er overbeviist om, at vor Tilværelse her i Verden er ikke nogen Lykke; men en Forbandelse. Ved disse Ord, som han sagde med den Ligegyldighed, som han affecterede ved saadanne Gjenstande, stod han op, og gik hen til et Forte-Piano for at klimpre paa det. Han begyndte nu at spille sin Yndlingssang:

O Richard! o mon roi!
L'univers te l'abandonne.

Derpaa stod han paa nye op og lod Guldsmedden give noget Arbeide at reparere. "Det er den sidste Tjeneste, som jeg venter af Dem, sagde han til ham, Adieu." — Hans Ahnelser traf snart ind. Hans Kræfter bleve udtømmede og han vilde dog ikke tillade, at nogen understøttede ham. Han holdt sig ved Stolene og gik saaledes fra den ene Ende af Værelset til den anden. Ofte vendte han sine Øine hen til to Potraiter, nemlig hans Kones og hans Barns, hvilke, som jeg troer, David har malet, og som jeg hører, han har givet Befaling til, at man efter hans Død skal sende til Keiseren af Østerrig. Han havde den Sædvane at strække sig paa en Sopha, som stod lige over for et Vindue, der vendte ud til Haven, og undertiden læste han med lydelig Stemme i Henriaden og Telemach. — Den lille Julie besøgte ham som sædvanlig, han lod hende læse. Han spurgte hende om hvad der passerede i Staden og hvad man sagde om ham. En Dag sagde hun til ham: man holder Dem for at være fortredelig, men ikke for at være syg. "Ja, jeg vilde

ønske, sagde han sukkende, at de havde Ret". Men derpaa sagde han igjen ganske livfuld: Nei, jeg ønsker det dog ikke! Julie, du maae søge dig om en anden Lærer, jeg kan ikke længere give dig Underviisning. — Han har ikke forglemt Julie i sit Testamente. 3 Dage før sin Død sagde han til Doctor Automacchi: "Jeg vil ikke gjøre hende uafhængig; men jeg vil efterlade hende nok for at hun kan blive lykkelig i hendes hele Liv, naar hun tillige arbeider." Da alle hans Kræfter vare udtømmede, saa at han ikke kunde gaae mere, lænede han sig paa de Personers Arm, som vare omkring ham, og kom saaledes til Sengen, hvoraf han ikke mere skulde staae op. Det er forunderligt, at hans Læger først 14 Dage før hans Død holdt ham for at være alvorlig syg. Omtrent 10 Dage før sin Død lod han mig kalde til sin Seng, og spurgte mig om jeg havde hørt noget Nyt med det sidste Skib, som var kommet fra Europa. Jeg svarede ham Nei. "Kan De ikke da, sagde han, skaffe mig en Avis eller en Journal, see ikke paa Prisen, om den ogsaa er overdreven." Jeg fik med megen Vanskelighed en Avis af en gammel Datum; han gjennemlæste den hurtigt, og udraabte derpaa: Neapel, Neapel, de arme Djevle! Murat var den tappreste Konge, som de nogensinde have havt; men han kjendte ikke sine Undersaattere. Det er lutter Lazzaroner, fra Hertugen af — til den ringeste Tigger. Har De været i Neapel, min Herre?" — Ja. — "Ak, blev han ved, og foldede Hænderne sammen: Smukke Koner, smukke Mænd, og som forstaae at være lykkelige." "Er de gift"? spurgte han mig med et Suk. Ja, General. Han tog nu en Desertkniv fra Bordet, skar Snoren paa sin Seng over, og spurgte mig da med et Smiil, som ikke var uden Bitterhed: "Kan De sammenføie disse to Traader saa at de kunne udgjøre et Heelt? Uden at vente paa mit Svar kastede han Kniven over mit Hoved hen i Værelset, og sank tilbage paa sin Pude i et dybsindigt Grublerie. Jeg var en Dag tilstede, da man bragte ham Lægemidler; han tog dem uden Modbydelighed; men sagde, da han havde faaet dem ned: der gives ingen Balsom, som kan helbrede mig. Aftenen før sin Død talte han mere end sædvanlig. Man hørte ham mere end engang nynne sin Yndlingssang: O Richard! o mon Roi, og endog synge. Bertrand og Grev Montholon vare bestandig omkring hans Seng, og vare opmærksomme paa at betjene ham. Ofte trykkede han Bertrand i Haanden til Tegn paa sin Taknemmelighed. Da hans Venner forkyndte ham, at Øieblikket var kommet, at han skulde modtage den sidste Salvelse, sagde han: "Jeg lever i Fred med mig selv, og det hele menneskelige Kjøn", og med en sand Sokratisk Sjæleroe bad han om, at hans Legeme maatte blive aabnet, paa det hans Sygdoms Natur kunde blive bekjendt. (Fortsættes.)

I Prof. Niemanns vaterländische Unterrichte, 1—4 St. 1820, vises de skadelige Følger, som Skovenes Udryddelse og den efterladne Plantning i de danske Stater drager efter sig.

Nogle Uger førend den yndede engelske Digter Keat nyligen døde i Rom i en blomstrende Alder, talte en Ven med ham om en Indskrift, der kunde forevige hans Minde. Han vilde intet vide af et saadant Forslag, og sagde, at naar man endeligen vilde sætte ham en Gravskrift, saa skulde det være: "Her ligger Legemet af et Menneske, hvis Navn var skrevet i Vand."

Kjøbenhavns Børs, d. 18 December.

Cours. Hamb. 2 M. 246, a vista 249. Spec. 250. — Specier solgtes til 15 Rbmk. Oblig. (med Renter fra 11 Dec. 1821) 72 a $72\frac{1}{2}$. Nationalbank-Obligationer (af Laanet den 4 Febr. f. A.) $93\frac{1}{2}$ a 94 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller $117\frac{1}{2}$ a 118 Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler $12\frac{1}{3}$. Svenske Sedler 58 ß. — Disconto 6 pC.

Bekjendtgjørelse.

De, som maatte have Bidrag til Skilderiet og Breve til sammes Udgiver at aflevere, ombedes behageligst at henvende sig dermed til Hr. Bogtrykker Høecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 102.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 22 December 1821.

Den danske Skueplads.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Efterat Skuespilhuset paa Amalienborg var afbrændt, lod Kong Christian den Femte lægge Grunden til et nyt Operahuus, men hans Død (1699) standsede Bygningen. Vi indtræde nu i et Aarhundrede, hvor man mindre famler i Mørke end i de to foregaaende, nemlig det attende. Der er ingen Tvivl om, at Kong Frederik den Fjerde paa sin Udenlandsreise vandt Smag for Skuespil, thi han lod snart et fransk Skuespillerselskab komme herind, som han selv lønnede, og som opførte franske Skuespil paa Slottet. Bestyrelsen overdrog Monarken til en vis Montaigu, der roses som en fortrinlig Skuespiller i Characteerroller, og som stod i stor Yndest hos Kongen. Han var en Mand af høi Byrd, god Opdragelse og fiin Forstand. Hver Gang Kongen havde fundet Behag i hans Spil, sendte han Bud efter ham, og lod ham, som et særdeles Naadesbevis, ved Aftensmaaltidet staae bag Stolen, for at opvarte. — Men det var en høist ugunstig Tidspunkt, hvori dette Selskab kom til Kjøbenhavn. Den med Sverrig under den erobringssyge Carl den Tolvte udbrudte Krig, gav de fleste Mennesker andet at tænke paa, og der opførtes nu kun ved Hoffester og naar Kongen var hjemme, Skuespil paa Slottet. Fredens Tilbagevendelse 1720 havde den modsatte Virkning, man skulde ventet, thi Kongen gav de franske Skuespillere Afsked, og Montaigu var den eneste af dem, som han forundte en Pension. Men dette skeete sandsynligviis nok meest af Besparelse, som Statsoeconomien, efter en længe ført bekostelig Krig, gjorde nødvendig; thi da endnu samme Aar en vis Etienne Capion ansøgte om Tilladelse, for egen Regning at lade opføre Skuespil, fik han strax Privilegium derpaa d. 17 Mai s. A. Man veed ikke med Vished, i hvilket Sprog disse Skuespil bleve givne. Paa den ene Side synes det rimeligt, at det var Fransk, thi deels hedder det i Capions under 12 Mai 1721 fornyede Privilegium, "at han med stor Umage og Bekostning fra fremmede Steder haver ladet hidkomme beqvemme og dygtige Komedianter"; men paa den anden Side er det igjen ubegribeligt: hvorledes det kan hedde i Privilegiet, at "de Personer, han forskriver, skulde være saadanne, som med deres Spil menige Mand kan fornøje." Forstod den danske menig Mand Fransk i Frederik den Fjerdes Tid? Sagen i sig selv er imidlertid af saa meget mindre Vigtighed, som dette Theater for privat Regning kun har havt en meget kort Tilværelse, og muesligen aldeles ikke kom ret istand. Næsten skulde man formode, at Capions Theater befattede sig med alle Slags offentlige Forestillinger, thi i hans sidste Privilegium hedder det: "at da der er skeet ham stor Indpas og Fornærmelse, i det, at adskillige andre skal være tilladt Komedier, Liniedansere, Marionetter og deslige videre at holde,

da han dog med stor Umage og Bekostning fra fremmede Steder haver ladet hidkomme beqvemme og dygtige Komedianter &c., saa bevilges og tillades ham, at ingen af forberørte eller deslige Personer maa eller skal efterdags nyde Frihed til at bruge deres Excersicer, undtagen de allene, som af ham blive antagne &c., hvorimod han skal være forpligtet at holde saadanne Personer, som med deres Komedier og Spil for en billig Betaling kan fornøje alle og enhver." — De sidste Udtryk kunde ikke have været brugte, dersom Capion blot vilde give franske Skuespil.

Det danske Folks Nationalitet maatte under en saa alvorlig ført Krig, og under en saa danskfindet Konge som Frederik den Fjerde, naturligviis meget opflammes. Nationen kunde derfor ikke andet end vinde Smag for nationale Skuespil, og disse kom virkeligen ogsaa istand 1722, altsaa netop for 100 Aar siden, da de franske ikke mere syntes at ville trives hertillands. Imidlertid var dog Entrepreneuren for det danske Skuespil en Udlænding, den forhen nævnte Montaigu, der, som Enkemand, nu havde giftet sig med et dansk Fruentimmer, og nok ønskede sig en bedre Indtægt, end den Pension, Kongen havde forundt ham. Hans Selskab bestod især af hans Kone, en Dem. Coffre (maaskee en Datter af den navnkundige Maler Coffre), Mad. Lerke, Mad. Hjort, Hr. Ulsøn, Dhrr. Philoe, Wegner, Schow, Rammel, Lindorf, Gram, Høberg, Hald, Schumacher og Hammer. — Men det var ikke nok, at man havde Skuespillere og Skuespillerinder til at udføre nationale Skuespil, da Stykkerne selv manglede. Det var altsaa den danske Skuepladses gode Genius, der netop paa den Tid lod fremstaae en Digter, forhen uden Lige, og hidtil uopnaaet — den udødelige Holberg. Han var den Gang i sin kraftfuldeste Alder 36 Aar. Anledningen hertil fortæller Holberg selv i sin Levnetsbeskrivelse. Det var nemlig faldet Nogle ind, efter andre Nationers Exempel, her at indføre Skuespil i Modersmaalet, og da man, saavel efter Peer Paars, som de paafølgende Satirer, forestillede sig, at han maatte kunne skrive ret morsomme Comoedier, saa lod han sig bevæge af de idelige Anmodninger fra sine Venner, ja endog Folk af første Rang, til at vende tilbage til det Arbeid,

han nys havde opgivet. Hvad der især laae ham paa Hjerte, var at fremstille i sine Comoedier Feil, som vare uberørte af andre Lystspildigtere, og vor Nation egne. Først læste han disse Stykker for sine Venner, og da han saae, at man bestandig overhængte ham derfor, blev han bange, man skulde faae Afskrift at føre dem op efter, og gav selv Skuespilselskabet de fem første. Da den politiske Kandestøber opførtes 1722, saa maa man af disse Yttringer formode, at der allerede opførtes forend den Tid danske Skuespil i Kjøbenhavn. (Fortsættes.)

---

*   *   *

I Literaturtidendens No. 20 og foregaaende Numere meddeles en Recension af de nu brugelige franske Sproglærer. Resultatet af denne bliver, at de af Herr Dr. Göttsche udgivne ere de eneste, der fortjene almindelig Roes og Anbefaling, de eneste, hvori Recensenten kun opdager ubetydelige Smaafeil, ja i hans theoretisk-practiske Veiledning vil Recensenten ikkun finde enkelte ubetydelige Trykfeil; alle de andre Grammatiker derimod, som ikke bære Dr. Göttsches Forfatternavn, ere alle i Recensentens Øine ubrugelige, som vrimlende af Feil og Udeladelser. Jo mere man af denne strænge Dom maa slutte sig til det Vanskelige i det af saa mange bekjendte duelige Sprogkyndige uopnaaede Maal, at forfatte en god Sproglære, desto større maatte vor Glæde blive ved endelig at see Maalet opnaaet, og desto større vor Agt for den Lykkelige, i hvis Lod Talentet er faldet. Dog dette forudsatte, at man med fuld Tillid kunde stole paa denne skarpe Aristarks Dom, og da denne Forudsætnings Antagelse eller Forkastelse kan afgjøre det Værd, der tilkommer denne Recension, der maaske i Ukyndiges Øine kunde skade adskillige af de fordømte Forfattere, vil jeg, saavidt Rummet tillader det, undersøge samme, og til den Ende fremstille for Publicums Dom, hvorvidt Dr. Göttsches theoretisk-practiske Veiledning fortjener denne Roes. — Det er da en Forfatters helligste Pligt, før han beriger Literaturen med nye Fostre, først omhyggelig at undersøge, om den ikke alt eier et Værk,

der gjør hans unødvendigt; ved en saadan flittig Søgen gjør Forfatteren sig bekjendt med hvad Litteraturen eier i det Fag, hvori han vil arbeide, og naar han da siden udgiver for sit Værk, hvad andre for lang Tid siden have frembragt, da kan Uvidenhed ikke undskylde ham, men da gjør han sig skyldig i den samme latterlige Brøde, som Skaden fordum, der pyntede sig med Paafuglens Fjedre. I sin Fortale til ovennævnte Grammatik siger Herr Dr. angaaende Brugen af de og à foran Infinitiv: "Hele denne Lære, der i mange Grammatiker indtager 5 til 10 Sider, og dog, uagtet al denne Vidtløftighed, endnu forraader sin Utilstrækkelighed ved sine vaklende — ikke vaklende, men indskrænkende — "ofte, som oftest, sædvanligen o. s. v., har jeg tilbageført til nogle faa Regler." Angaaende disse Regler bemærkes det — uden at indlade sig paa sammes Mangler — at disse samme Regler findes fuldstændigere fremsatte i Rector Bendtsens franske Syntax (Pag. 93), udkommen paa Brummers Forlag 1810. Denne Syntax kjender omtalte Recensent sandsynlig, efterdi han i sin Recension indfører den paa sit sorte Register, men forbigaaer han nu med Taushed denne synderlige Overeenstemmelse mellem den ældre og den yngre Sproglære, medens han med en travl Omhyggelighed opleder de ubetydeligste Mangler hos de andre Sproglærer, da behøver man ikke at spørge om en saadan Recensent fortjener Navn af billig, eller er værdig vor Tillid.

Et Spørgsmaal skal endnu besvares, om denne Grammatik da ogsaa er saa fri for Feil, som vi af Recensentens Taushed derom maa slutte, eller ere de deri forefundne Feil saa ubetydelige, at de kunne undgaae en Recensents nok saa svagtseende Øie? Et Par Exempler, hvorpaa mange lignende kunne gives, og af andre let søges, skulle bevise det Modsatte. Pag. 24 anføres denne almindelige Regel: "Adjectiverne sættes efter Substantivet, forsaavidt de tjene til at gjøre Inddelinger med Hensyn til Gjenstandenes Classer eller Slags, men foran i modsat Tilfælde." — Men at denne Regel er fremsat med alt for viid Udstrækning, og ikke i denne Form kan gjelde, indsees let, thi hvilke Adjectiver kunne ikke angive en eller anden Inddeling af Substantiverne, og altsaa henføres hertil? Dette tilstaaer han selv, naar han tilføjer, at Inddelingsgrundene ere uendelige ɔ: uden Grændser; der kan altsaa ikke gives noget Adjectiv, som ikke kan henføres hertil; thi da maatte jo Inddelingsgrunden erkjende sine Grændser ɔ: ikke være uendelig, eller Forfatteren modsige sig selv. Frankrigs meest udmærkede Sproggrandskere ere desuden enige i, at Reglerne for Adjectivernes Plads aldrig kunne henføres under een eneste (see Duvivier). Pag. 37 læses under No. 5: "naar at tale om betegnes ved parler uden de, da udelades Artiklen"; herpaa anføres til Exempel parler femmes, tale om Fruentimmer; man siger altsaa ogsaa parler temps, tale om Veiret, og den indfødte Franskmand kan i Sandhed her finde nye Talemaader, hvis Recensentens Dom bør ved Magt at stande. Det er kun i en egen indskrænket Betydning at parler, uden at være actif, bruges uden de, naar det nemlig betyder: at udvikle sig over en Materie, at foredrage en Videnskab, f. Ex. parler physique er ikke at tale om, men at foredrage Videnskaben; see l'académie françoise. Pag. 11 læses: elle est amateur de la musique; det Rigtige hedder: elle est amateur de musique. Pag. 35 læses uden Indskrænkning: "istædenfor le moindre kan man sige le plus petit"; men at dette i de fleste Tilfælde er urigtigt, vil et kort Bekjendtskab med det franske Sprog lære. I denne Sætning ce vin-là est moindre que l'autre vilde en saadan Omsætning slet ikke gaae an. De fleste Grammatiker angive den rigtige Forskjel imellem disse 2 Udtryk; see f. Ex. Lindenfels Pag. 87. Udeladelse af Regler, der i en Skolebog ere aldeles nødvendige, er langt hyppigere i denne end i Hr. Adjunct Schaldemoses paa samme Tid udkomne Sproglære. God Orden, som et vigtigt Lettelsesmiddel for en hurtig Oversigt og for memoria localis, savnes ogsaa; dog kan alt dette vel undskyldes, hvis Hr. Dr. Göttsches Mening i hans Fortale var rigtig: at det fornemste Hensyn ved en Skolebog er, at gjøre den saa let bekostelig som muelig, da "Forældre, der have ondt nok for at tilveiebringe de første Fornødenheder, have sjelden Raad til at betale en Bog med 2 til 5 Daler." Men mon det ikke var bedre at saadanne Forældre, der altsaa neppe

have det tørre Brød, nøjedes med at lade deres Børn lære deres Christendom og Dansk godt, hellere end Fransk slet, og da til mere Skade end Gavn? Herr Adjunct Schaldemoses Grammatik bliver da ogsaa af denne Grund bedre end Herr Dr. Göttsches, efterdi den sælges til lettere Priis. Man vil iøvrigt let finde, at Forfatteren end ikke i denne Paastand er consequent. — Har altsaa Herr Dr. Göttsches Grammatik saadanne Feil, hvoraf flere endog paafaldende, som enhver Kyndig har Midler ihænde til at overbevise sig om, da har man Grund til at undres over, hvad der bevæger Recensenten til med saadan overdreven Skaansomhed at behandle een Forfatter i Særdeleshed fremfor alle andre! Saadan Fremgangsmaade røber ikke den Humanitet, der tilhører den redelige Recensent, ikke den varme Kjerlighed for Sandhed, uden hvilken Tillid til Recensenten og Agtelse for ham ikke kunne bestaae.

Disse Bemærkninger tilføies Klage over en Uskik, som ovennævnte Forfatter synes at indføre. Det har hidtil været Skik, i det mindste her tillands, at af Aandsarbeidere ikkun Visemagerne gik omkring for Døren at falbyde deres Varer, men Herr Dr. Göttsche synes med sin nye Grammatik ogsaa at ville indføre nye Skikke; saaledes var hans Bog neppe udkommet før han falbød den gientagne Gange til flere Undervisningsanstalter, forsikkrende om de mange Fordele denne Bog vilde skaffe dem. En saadan Faldbydelse er vist nok ofte meer end ubehagelig, da Mangenen af flere Grunde lader sig derved forlede til at anskaffe en Bog, der volder Eleverne nye Udgifter uden at skaffe dem nye Fordele. En saadan Skik vilde ligeledes, hvis den efterfulgtes af alle Forfattere, hvoraf Enhver jo gierne roser sit Arbeide som det bedste, skaffe Skolebestyrerne mange Bryderier og megen unyttig Tids Adspredelse. Den bliver desuden en Fornærmelse mod Indretningen; thi det forudsættes at ingen brav Bestyrer eller Bestyrerinde vælger til Lærere uden Saadanne, der arbeide med Iver for det Fag, der overdrages dem og som altsaa uden nogen Paamindelse giøre sig bekiendt med alle udkommende Lærebøger, for deraf at vælge den med Indretningens Tarv meest hensigtsmæssige.

L. S. Borring,
Cand. theol.

Det ulykkelige Maaltid.

(Et Udtog af Blackwoods Magazine.)

Vi havde været i Søen i fem Maaneder, da Capitainen, efter sine Observationer fandt, at vi stode 130 Mile fra Jamaikas Nordvestkyst. Vi havde hidtil havt bestandig god Vind og stille Søe. Kahyts-Passagererne vare Major og Mistris L. (to unge Ægtefolk), Miss P. (den Sidstes Søster), Hr. D. (en ung Irlander), og mig selv. Efter nogle Dages Forløb, tydede alle Kjendemærker paa, at vi befandt os i de vestindiske Vande. Himlen var klarere, lange Rader kegledannede Skyer svævede i Horizonten, Landfugle med prægtige Fjedre flagrede ofte omkring Skibet, og det forekom os undertiden, som vi i den Luftning, der fyldte vore Seil, mærkede en krydret Lugt. — En deilig klar Morgen, da vi hver Time ventede at øine Land, viste sig nogle Delphiner ved Skibet. Vi fangede med Kroge en stor Mængde af dem, og et andet Slags Fisk, og lode en Deel deraf koge til Middag for os selv, og det Øvrige uddele blandt Mandskabet. Om Middagen, da alle vare vel tilmode, og Glasset gik lystigt om, blev, netop som Maaltidet var endt, meldet Capitainen, at Manden ved Roret var pludseligen styrtet næsten sandsesløs om, og at en anden Matros var saa syg, at han knap kunde aabne Munden. Capitainen ilede op paa Dækket. Noget efter sendte vi Opvarteren derop; han kom strax tilbage og meldte, at det var meget værre med de to syge Matroser, og at en tredie ogsaa var angrebet. Neppe havde han udtalt, før Majorinden udstødte et Skrig, og raabde, hendes Søster var falden i Besvimelse. Hun blev bragt til sit Lukaf. Capitainen traadte nu ind med de Ord: "Jeg frygter, vi ere alle forgiftede ved Fisken, vi have spiist. En af Matroserne døde for to Minuter siden og fem andre ere farligen syge."

Man spurgte ham om Midler mod Giften. "Der ere, saavidt jeg veed, ingen", svarede han: "denne Gift er altid dødelig", og tumlede i det samme om i mine Arme, som jeg udstrakte for at holde ham. Mandskabet havde spiist halvanden Time tidligere end vi, og følde følgeligen Giftens Virkning tidligere. Men snart viste sig dens Symptomer hos alle. Hr. D. blev vanvittig; Majoren laae aldeles sandsesløs paa Kahytgulvet, og Capitainen havde druknet alle Tanker i et stort Glas Brændeviin. Jeg var den eneste, som beholdt min Fatning. — Morgenen efter den skrækkelige Nat, i hvilken Skibet havde været overladt til sig selv og Fokkemasten i en Byge var knækket, fandt jeg Capitainen og fire af Matroserne døde. De øvrige kom sig igjen, ogsaa Passagererne, undtagen Hr. D., der uden Tvivl i Afsindighed var sprungen overbord om Natten. Veiret blev godt, og, efter nogle Dages Møie og Anstrengelse for igjen at bringe Skibet under Commando, naaede vi vor Bestemmelse.

Indenlandske Efterretninger.

Til Hans Majestæt Kongens Fødselsdag er bestemt at opføres: Romilda og Constanze, italiensk Opera af Rossi, oversat ved K. L. Rahbek og C. J. Boye til Meyerbeer's Musik. — En anden berømt Musik (C. M. Weber's til Kinds Syngespil, der af Oehlenschläger er omarbeidet under Titlen: Jægerbruden) kan man formodentligen ogsaa snart vente at høre ved dette Stykkes Opførelse paa vort Theater.

I Altona og Provstiet Pinneberg ere fra første Advent 1820 til første Advent 1821 copulerede 254 Par, Fødte af Mandkjøn 493, af Qvindekjøn 466, tilsammen 959. Døde af Mandkjøn 335, af Qvindekjøn 307, tilsammen 642. Dødfødte af Mandkjøn 40, af Qvindekjøn 20, tilsammen 60. I Hovedsognet vare blandt de Fødte 15 Par Tvillinger og 1 Par Trillinger. Blandt de Døde ere 52 Personer, der have opnaaet en Alder af henved 80, 15 Personer ere blevne henved 90, og 4 over 90

Aar. Et ungt Menneske, der havde skaaret sig i Halsen, er strax død. En Skipper er faldet over Bord og druknet i Elben. Et Barn er faldet i et Møllehjul og blevet knust. En Mand har skaaret sig i Halsen og er død strax derefter. En Mandsperson har druknet sig. I Ottensener Sogn har en Mandsperson skudt sig, tre ere druknede og een bleven overkjørt. I Untersener Sogn have tre Personer tilsat Livet paa en Reise til Grønland. — I Quickborner Sogn er en Pige druknet i en Mergelgrøft, og tre Børn ophrændte i en Ildsvaade.

Følgende læses i den Hempelske Avis: Da i Følge Skribenteres Erfaringer og Bemærkninger, Naturen for det meste iagttager en vis Cyclus af Aar i Henseende til epidemiske Sygdomme og deres Igjenkomst, saa kan Man vente at den saakaldte Influenza europæa (la Grippe, la Foletta, Mazuchi, Cocculucas, the late Influenza, Synocha catarrhalis, Schafkrankheit, Faaresyge) atter til næste Aar vil gjæste, om ei hele Europa, saa dog den største Deel deraf. Saaledes har den grasseret i Aarene 1712, 1729, 1742, 1762, 1782 og 1800 — 3; altsaa hvert 20 Aar, ei at regne dem, der siden Aaret 1323, da den italienske Læge Targioni Tozzetti var den første, der iagttog og beskrev samme, ere indtrufne, men som ikke alle ere blevne bedømte med den nøiagtigste Skarpsindighed. Af denne Sygdom døde der i Rom Aar 1580 over 9000 Børn. Aar 1800 indtraf den i Riga, hvor i Marts Maaned 7000 og paa samme Tid i Warschau 10,000 bleve syge. I samme Maaned indtraf den Aar 1782 i Königsberg, hvor dagligen flere Tusinde maatte søge Sengen, de offentlige Forretninger standsede og Kollegierne bleve lukkede. Samme Aar kom den til Petersborg, hvor paa een eneste Dag, da Barometret pludselig steeg betydeligen, 40,000 bleve angrebne. Til denne Epidemie synes Grundene at ligge i Luftbestanddelenes uforholdsmæssige Blanding, der igjen skulle have deres Aarsag i vulkanske Udbrud, Jordskjælv og Vegetations-Processens Modificationer, og frembringe Veirligets paafaldende og pludselige Forandringer. Saaledes ere alle Iagttagere enige i, at forud for denne Epidemie bestandigen er gaaet: tør og varm Midtsommer, fugtigt Eftergaar, streng sildig Vinter, varmt Foraar med en

pludselig Kulde i Begyndelsen af Sommeren, og for det meste, Aaret igjennem pludselige og store Temperaturforandringer, Tordenveir og Storme. At dette og foregaaende Aar have i det Hele havt denne Karakteer er vist i Enhvers Minde; om Vinteren vil blive streng, skjøndt den hidindtil er udebleven, vil Tiden vise. Imidlertid, haver nu Sygdommen som en Følge, om Man saa maae antage, af hine Aarsager, alt 6 Gange indfundet sig, saa kan Man og formode at den den 7de Gang ei vil udeblive, naar ellers hiin Slutningsfølge: post hoc, ergo propter hoc skal sandes. Sygdommen haver altid begyndt i det nordlige Sibirien og derfra udbredt sig over Europa, ja nogle Gange endog til Amerika. Den yttrer sig ved følgende væsentlige Symptomer: remitterende Feber, der mod Aftenen forværres, mere eller mindre Hovedsvindel ved enhver Bevægelse, Mathed, Tørst, Kortaandighed, qvælende Hoste, Hæshed, Smerte i Halsen og Brystet, hæftig trykkende Hovedpine, belagt Tunge og meget hurtig, spændt Puls. De usædvanlige eller tilfældige Symptomer, der kan complicere denne Sygdom og især gjøre den farlig, saasom Brystbetændelse og deraf følgende Lungesvindsyget, Blodhoste, Brystkrampe, Slagflod 2c. afhænge af specielle og individuelle Omstændigheder, f. Ex. høi Alder, den barnlige Alder, svag Konstitution, slet Behandling o. s. v. Ja Man har endog seet den compliceret med Galde-, Nerve- og Forraadnelsesfeber, saa og med hæftige inflammatoriske Tilfælde. Heraf seer Man, at denne Sygdom ikke er uden Fare, skjøndt den ved rigtig Behandling og Forsigtighed, hos Subjecter med en god Konstitution, ender sig mellem 3 — 14 Dage ved en kritisk Udtømmelse igjennem Lungerne, Nyrerne og Hudorganet. Sengevarme, lunkne Drikke af Hyldethee eller Brystthee med Cremor tartari, let fordøielig, ikke hidsende Spise er tilstrækkelig i den godartede. Indtræffe derimod hine betænkelige Tilfælde, maae Lægen hentes. Man læse iøvrigt fuldstændigt om denne Sygdom i hin med Skarpsindighed og Flid skrevne Afhandling om Influenza europæa af Dr. F. Most, trykt i Hamborg 1820. — Nyborg den 1 Decbr. 1821. — E. J. Frisch.

Aarhuus, d. 18 Decbr. Fem Kjøbenhavnsfarere her af Byen, er i disse Dage lykkelig indtrufne hertil. Et af Byens Fartøier er strandet ved Frederikssund, to andre ere komne hertil med Haverie; et fierde forliste, som bekjendt, ved Strømstad i Sverrig.

Ribe, d. 18de Decbr. Endnu spørger man daglig sørgelige Følger af Stormen d. 1ste Decbr. Langs Havkanten opdrivende Skibsvrag og Gods vidne om de mange Sømænd, der i denne have maattet lukke deres Øine. Til Sønderhoe og Fanøe ere flere af de Forulykkedes Liig opdrevne. — Her er man beskjeftiget med at istandsætte hvad de mægtige Elementer, Vind og Vand, have ødelagt. Klæder og Bohave fra de Steder, hvor Vandet trængte ind, sees endnu udsatte til Tørring, naar Veiret tillader det; men desværre! flere Familier have haardt ved at istandsætte deres Huse, da Næringsløsheden i Byen er stor og bliver daglig større. Man anseer de Omstændigheder, at Ribe ligger paa slesvigsk Grund, og er omringet af consessionerede Landkræmmere, samt den Undersøgelse, som de til Byen ankommende Landboeres Vogne er underkastet, saa at Bonden heller søger andet Steds hen, end her underkaster sig den saa opholdende Visitation, for at være Aarsagen til den aftagende Handel og Næringsløshed.

Blandede Efterretninger.

Bonapartes sidste Øieblikke.

(Slutning; see forr No.)

Omtrent fire Timer førend han døde, ordnede han endnu nogle Papirer, som han vilde, at der skulde sendes til hans Kone. At ville omstændelig skildre hans sidste Øieblikke vilde være affecteret. Det er nok at anføre, at han døde uden at den Sindsro, som man hidindtil havde bemærket paa hans Ansigt, blev paa nogen Maade forstyrret; selv Dødens kolde Haand kunde ikke udslette den af hans Træk. Den samme Morgen, som han døde om Dagen, sagde Bonaparte: Døden har intet skrækkeligt for mig; den har siden 3 Uger været min Sovekammerat, nu er den beredt til at omfavne mig og til at føre mig for evig bort med sig. Han havde lidt overordentlig

af sit Sygdomstilfælde; men han bar sine Lidelser med en philosophisk Hengivenhed, og uden at han gav et Suk fra sig. Hans Constitutions Svækkelse i de sidste 6 Uger førend hans Sygdom, var hurtig og smertelig. De Næringsmidler, han tog til sig, forøgede kun hans Onde. Maven fordøiede ikke mere og Føden frembragte ingen Næringssaft. — En overordentlig Magerhed var kommen i hans forrige Fedmes Sted. Hans Øine, som for kort siden vare fulde af Ild, vare nu mørke og matte. Denne Ex-Keiser fremstillede nu end ikke mere en farveløs Skygge af den menneskelige Storhed. — Den 1ste Mai om Aftenen fik jeg Lov at komme ind til ham. Han forekom mig at drages med Døden. Bertrand stod paa den ene Side af Sengen, og Montholon paa den anden. Madame Denlemer understøttede hans Hoved, og den lille Julie holdt een af hans Hænder. Han smilede til mig, forsøgte paa at reise sig op; men havde ikke mere Kræfter dertil. I nogle Øieblikke sagde han til os alle nogle Ord fulde af Godmodighed. Derpaa gav han et Tegn med Haanden, at vi skulle gaae bort. Jeg saae nu Napoleon Bonaparte den sidste Gang. — Det kunde ikke passe for mig at være tilstede i hans Dødstime. General Bertrand og Grev Montholon vare beredte til at modtage hans sidste Suk. Feber og Delirium indfandt sig, han sagde til Dr. Anthomarchi: "Har man Efterretninger fra Europa?" — Ja. — "Er der ankommen Breve til mig?" — Ingen, Sire. — "Læs, læs." De sidste Ord kunde han kun med Møie frembringe. Doctor Antomarchi læste nogle Blade. "Hvad siger man om Parma, om min Kone og mit Barn?" — Henimod Kl. 9 lod Bonaparte General Bertrand komme til sin Seng. Han kaldte paa ham med stærk Stemme, hans Tone var mere bydende end sædvanlig, og bebudede noget høitideligt. Generalen, ledsaget af et Fruentimmer, hvis Navn jeg ikke tør anføre, traadte frem og kastede sig paa Knæ for Sengen. "Jeg ønsker, sagde Napoleon, jeg ønsker at sige noget om Frankerige." Men hans Hoved faldt tilbage paa Puden, og nu var hans Liv ude, hvilket Mod og Ærgjerrighed havde bestandigen søgt at bemægtige sig.

Sædvanligen give Menneskene deres religiøse Grundsætninger tilkjende paa Dødssengen. Selv

Voltaire skal, som man siger, have paakaldet Jesu Christi Navn. Thomas Peyne paakaldte ham ligeledes. Bonaparte beholdt sine Meninger hos sig selv da han døde. Da han engang følte en Lindring i sine Lidelser, spurgte en Officier ham: Troer De paa Jesus Christus vor Herre? "Behøver man at spørge derom, svarede han, har jeg ikke udrettet det ved Guds Magt, som jeg har gjort, og skal jeg ikke nu snart til at aflægge Regnskab over den Maade, hvorpaa jeg har opfyldt mine Pligter?" Religionens Trøst virkede paa Bonapartes Gemyt, og han syntes i sin sidste Time at have løsgjort sig fra alle jordiske Følelser. Han lod til ganske at have frasagt sig al Ærgjerrighed, og han satte sin Tillid til det barmhjertighedsfulde Væsen, som ingen forgjeves paakalder. — Hans Skjebnes Foranderlighed og hans Død paa denne fierne Øe er en frygtelig Advarsel for dem, som bære Kroner. Denne Mand, som beherskede et mægtigt Rige, har endt sine Dage paa en tør Klippe; Stormen sang Ligsangen ved hans Grav, og Canonerne paa Bjergspidserne, som kun Himmelens Fugle høre, vare hans Dødningsklokker.

Reliquierne fra de af Vesuv ødelagte Steder gjemmes i Museo Berbenico i en Række af Sale. De kaldes la Galleria di Perto, Pompeji, Puzzoli &c. Den første Sal indbefatter Kjøkkenredskaber, saa fuldstændige og zirlige, at intet fransk batterie de cuisine frembyder noget Skjønnere. De fleste Kar ere af Bronze eller andet skjønt Metal, tildeels, som man seer, fordum indvendigen forsølvet. Derpaa følger alle Slags Bordtøi, Knive, Gafler, Skeer ꝛc. Vandurner af smukke Former, der endnu i vore Dage vilde pryde det meest glimrende Theebord. En Stueovn forbinder den største Zirlighed med Brændebesparelse, og fortjener meget at foretrækkes de nu brugelige italienske Fyrfade til Værelsers Opvarmelse. Vægtskaalerne, Nøglerne ꝛc. ere af forsølvet Bronze, og Lodderne støbte i Form af smukke Figurer. En anden Sal indbefatter Gjenstande, der høre til de bedste Værelser i Privatbygninger. Her ere især de fortræffeligt udarbeidede Lamper og Vaser i en uendelig Mangfoldighed i Form og Størrelse mærkværdige. Stole

af det skjønneste Bronze ere saaledes bearbeidede, at de ligne vore Haugestole og kunne slaaes sammen, og Skriverbordene ere saa fuldstændigen og zirligen indrettede, at de ligesaa godt kunne bruges af en Plinius som en Aspasia. Derpaa kommer en Række af Prøver paa de Gamles Fornøjelsessyge og Forfængelighed: Tærninger, Comoediebilletter (af Been), Toiletskrine, værlige en Kongelig Brud, Speile af poleret Metal, rød Sminke, Haarnaale, Armbaand, Kamme af forskjellig Størrelse og Form rc. En Samling af ægyptiske Vaser og Figurer — de Gamles Antiquiteter — giver os et Begreb om deres Antiquitetcabinetter, og slutter paa en hensigtsmæssig Maade dette i sit Slags eneste Gallerie i Verden.

Fyrst Romanzow har foranstaltet Reiser baade i og udenfor Rusland, i det Øjemed at opsøge Documenter og Haandskrifter, dette Riges Historie vedkommende, af hvilke Udbyttet allerede skal være betydeligt. I Paris er det blevet overdraget Hr. St. Martin at optegne af alle de vigtigste arabiske, persiske, tyrkiske og armeniske Haandskrifter, der findes paa Bibliotheket i denne Hovedstad, alt hvad der angaaer Slaver, Russer, Bulgarer, Chazarer og Dschingischanider i Kapschak, og at lade disse Udtoge trykke i Originalsproget med en tro fransk Oversættelse i adskillige Bind. Kantsleren agter ogsaa at gjøre lignende Bestillinger i Nederlandene og Dannemark.

Fra 1673 til 1686 componerede Lulli i Frankrig Musiken til de Operaer, han af Kongen havde faaet Tilladelse at opføre i Skuespilsalen i Palais Royal. Det var ham, der først indførte blæsende Instrumenter i Operaorchestret, og indtil 1681 lod besætte Qvinderoller i Balletter, der didtil udførtes ved forklædte Mandfolk, af Danserinder. Han endte sin Løbebane som Konsistner 1686 med Operaen Armide.

Kjøbenhavns Børs, d. 21 December.

Cours. Hamb. 2 M. 246, a vista 249. Spec. 249. — Specier solgtes til 14 Rbmk. 15 ß. Obligat. (med Renter fra 11 December 1821) 72½. Nationalbank-Obligationer (af Laanet den 4 Febr. f. A.) 93½ a 94 Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller 117 a 117½ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. Norske Rigsbanksedler 12⅝. Svenske Sedler 58 ß. — Disconto 6 pC.

Unkunde und Mißverstand.

(M. s. Dagen No. 301.)

Ein mir Unbekannter (und auf jeden Fall der teutschen Sprache Unkundiger) hat die Bettel-Armuth, welche ich dem Studenten Visby vorgehalten und nachgewiesen, auf die muthmaßliche Dürftigkeit seiner äußeren Umstände gedeutet, während offenbar von seiner Geistes-Armuth die Rede war. Jene (die Dürftigkeit äußerer Umstände) würde ich Niemand, dem Studenten Visby um so weniger vorhalten, da seine äußere Lage mir damals gänzlich unbekannt war, und, wie ich jetzt erfahre, von der Art ist, daß er keines Allmosens so sehr bedarf. Sollte indeß der von mir verstandenen Armuth mit Gelde abgeholfen werden können, so bin ich gern erbötig 200 Rbth. hinzu zu legen.

Wie weit aber ein Mensch, der auf erprobte rechtschaffene Männer (wie ich noch immer glaube, aus bloßem Muthwillen) mit Steinen wirft, von einem "ædeltænkende Hædersmand", wenn dieser auch seinen Mammon nicht zu lassen wüßte, aufgemuntert werden dürfe, sich so "wacker" zu betragen, will ich jedem an Verstande und Herzen gesunden Leser zur Entscheidung anheimstellen.

Strodtmann.

Bekjendtgjørelse.

De, som maatte have Bidrag til Skilderiet og Breve til sammes Udgiver at aflevere, ombedes behageligst at henvende sig dermed til Hr. Bogtrykker Høecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Attende Aargang. No. 103.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 25 December 1821.

Tyge Brahe.

Stig høit til Himlens Hvælving op
Mit Qvad for Danmarks Tyge!
Og paa Olympens stolte Top
Hans Hædersalter ryge!
Han maalte med sit Grandskerblik
Den grændseløse Himmel,
Og medens han paa Jorden gik
Han talte Stjerners Vrimmel.

Hans Orden var hans Tubusrør,
Hans Adel var hans Viden;
Han agted' som sig hør og bør
Kun Navnets Ry i Tiden.
En ringe Plet var Jorden ham,
Et Pilgrimherberg Livet,
Han loe af Høiheds tomme Bram,
Der bøier sig som Sivet.

Naar hver Mand laae i Søvnens Arm
Han søgte Stjerneborgen,
Og styred til sin Himmelhavn,
Indtil den lyse Morgen.
Dybsindig stod han der paa Kik
Og fulgte Soles Bane,
Og gjorde derpaa et Bestik
For Søens raske Hane.

Snart Hveens Øe blev til Athen,
Til Stjernekonstens Sæde,
Hvor Lærdoms Venner ei var' seen,
At søge Aandens Glæde;
Som Mester fostred' han saa bold
Saa mangen herlig Pode,
Der kjæmped' med sit Visdomsskjold
Mod Mørket paa vor Klode.

Uranienborg det var hans Lyst,
Hans Stolthed her paa Jorden;
Fra det udgik den høje Røst,
Som hædrede vort Norden.
Hans Kløgt udfandt paa Hveens Øe
Systemer uden Mage;
Hvert Skib, som gaa'r paa vilden Søe,
End mindes Tyges Dage.

Dankongen selv til Brahe drog
Og saae hans Konstbedrivter,

Og læste som i Visdomsbog
Hans lærdomsfulde Skrivter.
Ved Synet af det stolte Værk,
Som viste Stjerners Bane
Han trykte ham, med Armen stærk,
Til Brystet som en Dane.

"O, Tyge, hvo kan lignes Dig
I Lærdoms vide Rige?
Som Adelmand jeg er Dig lig,
Som Lærd jeg maa Dig vige."
Saa taled' han, og løste nu
Fra Halsen gyldne Kjæde,
Og sagde: "kun paa Tyge Du
Fortjener Kongesæde!"

Til Tyges Borg kom Skotlands Drot
Og lagde ned sin Krone
Paa Kløgts og Vidskabs feire Slot,
Hvor Lærdom sad paa Trone.
Han glemte her sin høje Rang
Og Kongemagtens Hæder,
Og følte en storhjertet Trang
Til Tyge Brahes Glæder.

Kong Jacob ham til Afsked bad,
At vælge sig en Naade,
Der end i mange Aar i Rad
Maa vorde ham til Baade.
Og Tyge siger med et Smil:
"To Dogger I mig sende,
Som Billed paa den Troskabsild,
Der i mit Bryst skal brænde."

Flux tvende store Dogger kom
Til Tyge Brahes Bolig,
Og vogted', som en Kobberbom,
Hans Døre saare trolig.

Og naar en Walkendorfer treen
Ind blandt den Ædles Venner,
Hver af dem sporer Falskheds Meen,
Og ham fra Borgen gjenner.

Hans Kjerlighed til Lærdom var
Hans store Skyld og Brøde,
Og derfor Avind til ham bar
Et Nag, som aldrig døde.
Han fulgte Hjertets blide Røst
Trods Byrd og Adelstamme,
Som i hans varme danske Bryst
Ei slukte Troskabs Flamme.

Ei Adelsqvinde ægted' han,
Men kun en Landsbypige,
Og meente, at hver Rang og Stand
For Dyden maatte vige.
Men, ak! den Brøde større var
End selv hans Ry paa Jorden,
Og derfor Solen aldrig har
Bestraalt hans Grav i Norden.

Men Rudolf tog med kjerlig Haand
Den Perle, Danmark vraged',
Og bandt den med et Keiserbaand
Til Brystet uforsaget.
Han vidste at en saadan Skat
Ei hver Dag var at finde,
At der, hvor Skjebnen den har sat
Man evig den skal minde.

Uranienborg en Steenhob er,
Dets Spor er fast forsvundet,
Paa Hveens Slætter fjern og nær
Dets Ry er længst henrundet.
Hvor før de Hjuldrev gik saa snel
Og virked' Troldomskonster,

Der nu fra et forstoppet Væld
Opstige fule Dunster.

Her Aftenbakken sidder drud
I Bøgens høje Tinde,
Hvorunder Tyge Brahe prud
Drog Stjerners Løb til Minde.
Den Jord nu Ploven vælter op,
Som Konger før betraadte,
Og Ræve gjæste i en Trop,
Den Borg, som Brahe aate.

Hyl Danmark Dig i Sørgeflør,
Og græd hver Gang man nævner
Den Mand, som Du Din Hæder bør,
Og end Dig Straaler levner!
Hans Been de hvile end i Dag
Ei her blandt Dine Sønner,
Men hist i Keiser Rudolfs Prag,
Hvor fremmed Tak ham lønner.

Den danske Skueplads.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Ved at bedømme en Forfatters Arbeider bør den Upartiske altid tage fortrinligt Hensyn til den Tidsalder, hvori, og de Forhold, hvorunder han skrev. Den Forfatter, som kun higer efter Døgnets Bifald og Beundring, vil lempe sig efter sin Tids Svagheder, smigre dem paa alle muelige Maader, holde sig gode Venner saavel med Literaturens Toldforvaltere, som med dens Strandridere, og saaledes blive istand til at indsmugle sine Producter lige i Aasynet af den sande Critik og bedre Smag, som under saadanne Omstændigheder ere nødsagede til at tie. Men det virkelige Genie vil trodse sin Tidsalders Lyder, og igjennem Skov og Krat, over Bjerge og stride Strømme bane sig en egen Vei til det Tempel, der vil staae urokket, naar hvert andet, bygt paa

Partiskhedens Flyvesand, længst er faldet. Holberg var en Skribent, hvis mægtige Genie, tvunget af Tidsalderen og Forholdene, maatte bane sig en saadan egen Vei, og jo større de Hindringer vare, han havde at bekjæmpe, desto mere maa vi beundre hans store Aand. Vist nok var Frederik den Fjerdes Aarhundrede ikke af de mørkeste; tvertimod overgik det i mange Henseender endog det nittende; men i Philosophie og Theologie var man dog endnu for langt tilbage, til at en satirisk Digters Genie som Holbergs kunde finde frit Spillerum, og mange andre, svagere end det, vilde upaatvivleligen ogsaa gaaet under. Man behøver kun at erindre, at endnu neppe tyve Aar førend Holbergs Fremtrædelse som Skribent, Hans Bagger havde siddet paa Sjællands Bispestol. Endskjøndt denne nu var død, saa levede dog endnu hans Aand i mange Mægtige. Den viste sig især da den Bog, der allerførst lagde Holbergs satiriske Genie for Dagen, udkom. Vel var det kun personligt Had, der bevægede Etatsraad Rostgaard til at denuncere Peder Paars, som "en skammelig Pasquil og et Skandskrift", i det danske Cancellie, men at han turde vove det, var allerede et Bevis paa, at den da herskende Tone just ikke var gunstig for Satiren. En saa indflydelsesrig og anseet Mand, som den ældre Greve Danneskjold, maatte selv tage sig af den forfulgte Holberg, og søge at bringe Kong Frederik den Fjerde paa andre Tanker. Var dette ikke skeet, saa havde Sagen maaskee taget en ganske anden Vending, og mueligen havde da Rostgaard opnaaet sin Begjering "at faae Skriftet forbudet og confisqueret, indtil Auctor opledes, og de Exemplarer, som kunde paagribes, efter Lovens Pag. 370, til Auctors Beskjæmmelse af Bøddelen opbrændes" *). Fædrenelandet havde saaledes paa et Haar nær mistet sin største comiske Digter, dersom Kongen og hans Raad ikke havde tænkt ædlere, end den daværende Justitiarius i Høiesteret. Men hvor

*) J. F. Rostgaards Klage hedder det: "at Skriftet er trykt uden nogen Censur". Da denne paa samme Tid fandt Sted, maa man antage, at Peder Paars undgik den, fordi Skriftet var trykt som "ny Vise".

heldigen Holberg end her undgik den Tordensky, der trak op over hans Isse, saa vare de Udtryk i Conseilets Beslutning, "at Skriftet ikke bestaaer af andet end lutter fingeret Skjemt, som heller kunde bleven udeladt end skreven" dog intet mindre end opmuntrende for ham til at skrive nye Satirer. Men ikke at skrive Satirer er nok, som det hedder, saare vanskeligt, især for den sande og fødte Satiriker. Det viste sig ogsaa, at, hvor meget end Rostgaard og Ligesindede lurede paa at faae ham til at løbe i Fælden, kunde han dog ligesaalidet undertrykke sin naturlige Tilbøjelighed til Satiren, som Nattergalen kan undlade at synge, eller Ørnen at svinge sig op til Skyerne. Kun en kort Tid efter at den store Ubehagelighed med Peder Paars var mødt ham, begyndte han at digte Lystspil, hvori han fremstillede "nye Feil, som vare urørte af andre Lystspildigtere." Her viste Holbergs store Genie sig i sin sande Glands. Han vilde fremstille Feil, som andre ikke havde rørt ved. Men hvilke skulde disse Feil være: Statens? Dem turde han ikke røre ved; thi han levede hverken i en saadan Stat eller Tidsalder, som Aristophanes. Kirkens? Det forbød sig af sig selv. De Stores? Dem maatte han, som en halvbenaadet Skribent, nok vogte sig for at støde. Desuden havde man Censur, og et "imprimatur" var en god Tøile for en alt for vælig Pegasus. Hvor indskrænket en Tumleplads havde i saadan en Tid og under saadanne Forhold altsaa ikke en Holberg? Hans Satire begyndte derfor at bevæge sig i den lavere Sphære, og at vælge Borgerlivets Feil og Latterligheder til Maal for sine Pile. Han indsaae meget vel, at de højere Stænder troede: naar man leer af de Smaa, saa tænker man ikke paa Store. Han begyndte med den politiske Kandestøber, hvis Satire, som han selv anfører, "gaaer ud over simple Folk, der sidde paa Kroer og Kipper, og ved Kruset hegle Raadsherrer og Generaler igjennem 2c." Det er unægteligt, at dette Stykke, i Henseende til comisk Kraft og Characteerskildring, er eet af Holbergs Mesterværker, men at der, som han forsikkrer, "ikke kunde udtænkes noget nyttigere eller sømmeligere Emne, især i Fristater, hvor man seer, at Almuens Kaadmundethed tager saadant

Overhaand, at ingen Love eller Straffe kunde holde dem i Ave", lader sig dog nok drage i Tvivl. Hvorfor just lee over den simple Mand, naar han taler paa Kroer og Kipper, og ved Kruset om Ting, som han ikke forstaaer, eller rettere sagt, han, som Uindviet, ikke kan forstaae, om end han havde Evne dertil? Tales der ikke i Borge og Riddersale, ved Pocaler og Champagneflasker, ogsaa stundom om vigtige Ting, uden tilbørlig Kundskab? Og hvad Ulykke stiftes der da derved, at den simple Mand taler, var det end paa en latterlig Maade, om Ting, der ligge ham og hans Vel saa nær? Er det da ikke, som Gert meget rigtig siger, Mælet, der skiller Mennesker fra Fæ? — Dog, Holberg besad alt for lys en Aand, til at han et Øjeblik skulde kunne tvivle paa, at det er langt bedre, at den simple Mand taler om sit Fødelands vigtigste Anliggender, end at han blot skulde føre et reent dyrisk Liv. Men Tiden og Tidsforholdene tvang ham nok til at holde sig til Emner, der ikke kunde paadrage ham nye Forfølgelser fra hans Fienders Side, men snarere overbevise Hoffet om, at det i ham endog kunde finde en Støtte mod menig Mands "Kaadmundethed", som han kaldte det. Dog nyttede hans Forsigtighed ham ikke, thi selv over den politiske Kandestøber "var der de, der stødte dem, skrigende paa, at der blev drevet Gjæk med Byens Borgermestere og Raad." De andre Stykker, der fulgte paa, vare alle saadanne, der kun ligeledes berørte borgerlige Feil. Holbergs Forsigtighed i Henseende til den politiske Kandestøber gik saavidt, at han endog henlagde Scenen i Hamborg, som et Slags Fristat, uagtet alle Portraiterne dog vise, at de ere ægte danske, eller rettere Kjøbenhavnske. — Først længer hen i Tiden, da man begyndte at tænke lidt humanere, og han selv følte sig mere uafhængig, skrev han sin Don Ranudo, og endda maatte Scenen forlægges til Spanien, uagtet der dog sikkerligen fandtes flere end een Don Ranudo paa dansk Bund. I den honnette Ambition søgte han vel at gjøre den borgerlige Rangsyge latterlig, men ved den adelige turde eller vilde han ei røre.

Den lykkelige Periode, hvori Holbergs Muse kunde forherlige den danske Skueplads, var kun af kort Varighed. Efter fem Aar at have opført

Skuespil paa Dansk, maatte Montaigu lukke sit Theater (1727). Holberg digtede i den Anledning den danske Comoedies Liigbegjængelse, der opførtes d. 25 Febr. s. A. Han skriver selv i sin Levnetsbeskrivelse, at han undrer sig over, at vore Skuespil i de forknyttede Omstændigheder have kunnet staaet saalænge, og glæder sig ved at være ude af alle de Uroligheder, den Avind, og det usigelige Arbeide, som han, saalænge Theatret stod, bestandig opfordredes til, paa sin Helbreds og Velfærds Bekostning. (Fortsættes.)

Miscelller.

Langsnid hersker hos ingen i højere Grad, end blandt Konstnere og Lærde. Gretry, den berømte Componist, var saa skinsyg paa Mozart, at han i hans Essais sur la Musique, der udkom 1796, ikke en eneste Gang nævner denne udødelige Tonekonstner, hvis Ry den Gang allerede lød over det hele cultiverede Europa. Han taler hverken om Figaros Bryllup eller Don Juan.

Man har nyligen gjort den Bemærkning, at den berømte holsteenske Billedhugger Cajus Gabriel Cibber, der døde i det syttende Aarhundrede i London, og hvis Søn var den engelske Hofpoet Colley Cibber, egentligen nok hedte Sibbern, nedstammer fra denne holsteenske Familie. Faderen til den nuværende Prof. Sibbern, Friedrich Gabriel Sibbern, var født i Segeberg i Holsteen. Muligen har Billedhuggeren Cibber forandret sit Navn, for at give det en mere engelsk Form i et Land, hvor man deels sædvanligen har store Fordomme mod alt Fremmed, deels ikke letteligen udtaler Sibbern rigtigen. — Den berømte Læge N. Stens hedte først Sthen, men forandrede under sit Ophold i Frankrig sit Navn. — Etatsraad Gottlob Benedict v. Schirach, Udgiveren af politisches Journal, har upaatvivleligen hedt Sirach, men af Grunde, som ikke vides — maaskee for ikke at give Vittighedsjægere Leilighed til at drive Skjemt med hans Navn — forandret det til det paa Tydsk bedre klingende Schirach. — Malthe Conrad Brunn skriver sig nu Malt-Brun, som udtales almindeligen i Frankrig Maltbrön, og Geographen Gaspari hedte oprindelig Casper.

I en Afhandling om den Krimske Sygdom, af Dr. H. v. Martius, berettes, at denne frygtelige Huudsygdom, eller Krimske Spedalskhed, hersker især i Egnen af Cherson, i Uralskoi og andre Egne af den kaukasiske Linie, i Astrachan og ved Jaikfloden. Den er snart smitsom, snart ikke, hvilket beroer paa det forskjellige Anlæg; Mennesker af enhver Alder ere underkastede samme, men især Folk af de lavere Classer; den behøver et Tidsrum af 6 Aar, førend den har naaet den højeste Grad af Ondartethed, og først i det syvende Aar bliver den dødelig, naar enten ingen, eller kun uvirksomme og uhensigtsmæssige Midler anvendes derimod. Den nærmeste Aarsag, der frembringer Anlægget til denne Sygdom, er en slet og ussel Diæt, især den i Krim næsten uafbrudte Nydelse af Fisk; Mangel paa spirituøse Drikke, Grønt, det taagede Clima, Opholdet ved Søkyster, men fremfor Alt det grændseløse Smuds, den ubeskrivelige Ureenlighed blandt de lavere Folkeclasser. Ved denne Leilighed kommer Forf. ogsaa til at tale om det russiske Medicinalvæsen. Trods den aarlige Tilstrømmen af Hundrede fra Udlandet forskrevne Læger, savnes dog meget i det Indere af Riget selvtænkende og oplyste Læger. De bedre foretrække ubetinget Opholdet i begge Residencerne for Livet i det Indere af Landet, og følge i det Højeste med rige Familier 4—5 Sommermaaneder paa deres Godser. En Post, som Kredsphysicus, eller Fripractiker i en Kredsstad, paatager sig neppe en Mand, der forstaaer sit Fag. Den sande videnskabelige Læge æres og belønnes i Rusland paa en Maade, man ikke kjender Mage, til i de fleste europæiske Lande.

Indenlandske Efterretninger.

Odense, d. 21 Decbr. Her i Fyens Vesteregn er død en Fæstebonde, hvis Efterladenskab siges at udgjøre over 20,000 Specier. Man troer han har erhvervet sig denne Formue ved al Slags Handel, ved Forpagtninger i de gode Ti-

der, og ved Sparsommelighed. — Efter vor Tidsregning begynder da idag eller imorgen Vinteren, i Almanakken. Vel have vi lige til nu havt sande Foraarsdage; dog er inat Vinden gaaet til S. O., som derfra da nok vil bringe os endnu endeel Uveirs Udtømmelse, og derefter sandsynligen gaae Østen om til virkelig Vinter, der var at ønske, paa det vi maatte vorde befriet for en Paaske-Vinter. (Iversens Av.)

I den Cimbriske Merkur opfordrer en Unævnt alle Nørrejyllands Geistlige, som have nogenlunde gode Embeder, til at bidrage aarlig noget til den i Horsens sig opholdende 60 aarige Præst, der med Kone og 5 Børn intet har at leve af. Selv tilbyder han, skjøndt han er ubemidlet Præst og slet ikke kjender den uheldige Mand, at give ham aarlig 8 Specier.

Blandede Efterretninger.

Den 21 f. M. døde i Bergen den i vor Literatur fordeelagtig bekjendte Skribent Jonas Rein, Sognepræst til Nykirkens Menighed. Han var født i Sturedalen paa Nordmøer, hvor hans Fader var Præst. Han deponerede 1777, og skrev allerede 1786, under sit Ophold ved Kjøbenhavns Universitet, et originalt Sørgespil: Hægen og Axel, der dog ikke gjorde synderlig Lykke. Han var en flittig Medarbeider af Ugebladet Samleren og Maanedsskriftet Minerva. Ogsaa til det norske Selskabs Samlinger, Hermoder, Qvartalskriftet For Sandhed, Charis &c., har han leveret poetiske Bidrag. Hans samlede Digte udkom i Kjøbenhavn i to Dele 1802. Heldigst var han i den beskrivende og Lære-Digteart.

I London er udkommen: The Works of the Reverend William Stuntington S. S., Minister of the Gospel, at Providence Chapel, Gray's Inn Lane, completed to the close of the Year 1806—1820. In 20 volumes 8vo. Forfatteren til disse 20 Bind er en Kuldrager, der ved at præke bragte det saavidt i Engelland, at han kunde kjøre i sin egen Equipage og ægte en Lord Majors Enke. Han var efter sin egen Beretning født i Kents Skov 1774, hvor hans Navnefader var en Dagløner, der om Vinteren

fortjente 7—8 Shillings, og om Sommeren 9 Sh. ugentligen. Han var en dobbelt Bastard, avlet af en anden Hustrues Mand med en anden Mands Kone. Hans rette Fader, Barnabas Russel, satte ham i en Skole, hvor han ikke lærte andet end lidt at læse og skrive. Til hans Ungdomshistorie hører, at han som Barn var meget ugudelig, at han siden forelskede sig i en Skræders Datter og lærte Kanonstøberie. Hvad hans Characteer angaaer, da siger Recens. af hans Værker i Quarterly Review, at den er meget blandet, og at det er vanskeligt at bestemme, til hvilken Classe han skal henregnes. Snart viser han sig som en Skjelm, snart som en Fanatiker, og ikke sjeldent som begge paa eengang. De mystiske Tillægsbogstaver S. S., han fører i sin Titel, forklarer han saaledes: I veed, vi Geistlige ere meget indtagne af Ærestitler; nogle kaldes geistlige Herrer, uagtet vi ikke have saadanne Herrer, uden i den evig velsignede Treenighed; andre kaldes Doctorer i Theologien og Provster, uagtet Gud ikke giver saadanne Titler; derfor tillader min Samvittighed mig ikke at føje D. D. til min Function, uagtet adskillige hundrede ere blevne aandeligen helbredede under mit Præsteskab; heller ikke har jeg 14 Pd. at afsee, til at kjøbe den nonconformerede Titel D. D. Under disse Omstændigheder kan jeg ikke kalde mig selv a Lord spiritual, fordi Peter, Pavens Fiende, fordømmer det; Lord high Primate, fordi Supremitet i den hellige Skrift kun bruges om Konger, og aldrig om Evangeliets Præster. Da jeg nu ikke kan faae D. D. af Mangel paa Penge, eller M. A. af Mangel paa Lærdom, seer jeg mig nødsaget til at tage min Tilflugt til S. S., hvorved jeg forstaaer Sinner Saved, frelst Synder. — I sine Værker fremsætter han følgende Prophetie. Han havde en Drøm, hvori det forekom ham at see sig selv og een af sine Venner bunden til en Pæl, og en smuk Qvinde, yderst glimrende paaklædt, med et deiligt Ansigt, men et lastefuldt Udseende, komme, for at være Vidne til Henrettelsen, og lee af Glæde. Jeg sluttede, sagde han, at hun var den babyloniske Hore. Jeg saae Levningerne af mig selv og min Ven ligge paa Jorden, sort som et Kul og ikke større som to Gjæs, som jeg troede var de hedengangne Sjeles

Syn af Legemernes sidste Levninger, og derpaa vaagnede jeg. Dyrkere af hver Rang og Classe banede Veien for Paven, Geistlige, Armenianere, Socianere og alle Sorter døde Dissententer. Tolerance-Acten vilde blive tilbagekaldet, Vidnerne vilde blive dræbte, og et stort og sidste Blodbad finde Sted; og denne ulykkelige Tilstand vilde vedvare i henved 70 Aar. Men da vilde den gyldne Stad ophøre. Pavedømmet vil blive forvandlet til Mørke, og den tyrkiske Viin til Blod. I Følge de bedste Beregninger af Dyrets Tal vil dette finde Sted 1866 og i det Højeste 1870; men dersom den østerlandske Maade at regne Aar paa, der var kortere end vores, er meent, saa vil Regningen blive kortere. Saaledes Læser, siger han, har jeg givet dig en nøiagtig Beretning om det Værk, som nu er paa Bane; hverken skulle Zions Hyklere, eller alle de Fiender, jeg har [illegible]britannien, eller Tiden selv vise, at jeg er en [illegible] Prophet, eller gjøre denne Spaadom til Løgn. — Han gav sig af med at præke og spaae. Han døde 1813, og satte sig selv følgende Gravskrift:

Her ligger Kuldrageren,
Elsket af sin Gud, men afskyet af Mennesker.
Den alvidende Dommer
Skal paa Dommedagen stadfæste og
Bekræfte dette til
Mange Tusindes Bestyrtelse;
Thi Engelland og Hovedstaden skal vide
At der har været en Prophet
Iblandt dem.

Uagtet han var et ustuderet og for al Dannelse blottet Menneske, manglede han ikke naturlige Talegaver. Dersom det havde været hans Hensigt, vilde det ikke faldet ham vanskeligt, at stifte en Sect i Engelland.

I Hall. Liter. Zeit. f. Aug. 1821 recenseres: Versuch einer Theorie der Criminalgesetzgebung, von Villaume, Copenh. 1818. Rec. begynder strax med en Feil. Han siger nemlig: "Forfatteren har allerede i sit Skrift: Dänemarks Handelslage (Kopenh. 1817) viist sig som en Mand, der i sine Anskuelser og Domme ynder at afvige fra det Almindelige, og ligeledes i Udarbeidelsen af det nærværende Skrift vilde han helst gaae sin egen Gang o. s. v." Men Rec. forbytter her Faderen, Oldingen Peter Villaume, der endnu i sit 74 Aar for ikke længe siden har holdt franske Prækener i den reformeerte Kirke i Kjøbenhavn, og som er Forf. til det recenserede Skrift, med Sønnen (Carl Anton), der er Forfatter til Bogen om Danmarks Handel. Hvad det første angaaer, da tilstaaer Rec., at det indeholder mange gode Tanker, og saavel Bemærkninger som Forslag, der fortjene Opmærksomhed, men at det, for at kunne bære Navn af en Prøve holdende Theorie, trænger til Omarbeidelse, hvorved Forf. ikke bør forsmaae at læse nyere Criminalisters Arbeider, som han selv (S. 23) tilstaaer ikke at have læst.

Lady Morgan, som for to Aar siden tog den 1800 Aar i Jorden begravede Stad Pompeji i Øjesyn, beretter, at Gaderne i samme ere saa snevre, at ingen af vore moderne Kareter kunne passere dem; men alligevel seer man dog Hjulspor. Gaderne ere besatte med Façader af smaa simple Bygninger, der ligne italienske Huse fra Middelalderen. Naar man træder ind i dem, kommer man i en liden Gaard, lig de moderne Cortilii i Florenz og Rom, omgiven af lave, i smaa afsondrede Værelser (ikke saa store som Klosterceller) afdeelte Bygninger. Mange Huse have til Gaden Boder, hvis Skildter ere udhugne i Steen over Døren. I en Melkebod og et Apothek fandtes endnu Disker og Kar, der nu ere bragte til Museet i Neapel. Af Privathusenes Lidenhed og Ubeqvemhed maa man formode, at den gamle som den nyere Befolkning af Rom og Neapel var mere udenfor, som i Husene. Ogsaa afstikke de offentlige Pladser i Pompeji meget mod Privatbygningernes Lidenhed og Ligefremhed. Iøvrigt er det at beklage, at saavel fra Isistemplet, som fra andre offentlige og private Bygninger, alle Løsører ere blevne borttagne, og endog Brostenene i Forum opbrukne, og henbragte til Museet. Havde man kun ladet et eneste Huus og et eneste Tempel blive staaende, saa kunde Indbildningskraften fuldkomment have sat sig tilbage halvanden Aartusinde i Tiden.

Om det i Aar udkomne Skrift: Schreiben des Herrn Karl Ludwig von Haller, ehemaligen Mitglied des souverainen Raths zu Bern, an seiner Familie, worin er ihr seinen Uebertritte

zu der Catholisch-apostolisch-römischen Kirche erklärt. Aus dem Französischen (C. L. v. Hallers Skrivelse til hans Familie, om hans Overgang til den catholske Kirke), fortælles i jenaische Literaturzeitung, at der af den franske Originals første Oplag i utrolig kort Tid solgdes 10,000 Exemplarer og at det andet Oplag strax blev oversat i adskillige Sprog, samt trykt og eftertrykt paa adskillige Steder i Tydskland, læst overalt, deels med umaadeligt Bifald, deels med lydelig Dadel, lige stærkt vækkende Yndest og Had. — Det var først en halv ubevidst Attraae, og siden Omgang, Studier, selv politiske Grundsætninger, der efterhaanden stemte von Haller til denne Overgang.

I Anledning af at Lima, Hovedstaden i Peru, nyligen er faldet i den Chilisiske Armees Hænder, fortjener at anføres hvad der angaaende dette Rige allerede har været sagt 1820 i Skriftet: Südamerica, wie es war und jetzt ist. "Peru og Nyspanien saavelsom Guatimala, ere de eneste, der endnu en rum Tid ville blive ved at være forenede med Spanien, naar den ny Catastrophe sammesteds frembringer i Forvaltningen samme frisindede Tænkemaade; dog af lang Varighed kan en saadan Forening i Fremtiden ikke være. Med den tiltagende Befolkning stiger Følelsen, Driften til Selvstændighed og de nordamericanske Fristaters Exempel, Antipathien imellem Kreoler og alle Indfødte mod Europæerne er for indgroet, til at Løsrivelsen maa fremskyndes".

Dr. C. Römer har udgivet paa Tydsk en udførlig historisk Fremstilling af en høist mærkværdig Somnambulinde, samt et Forsøg til en philosophisk Vurdering af Magnetismen, med 3 Afbildninger af en af Somnambulinden i hendes magnetiske Søvn opgiven Magnetiseermaskine, og dens Forandring til Brug i forskjellige Sygdomme. Denne Sygehistorie er, som man forsikkrer, uddragen af de Protocoller, som Patientindens Fader, saasnart den somnambule Tilstand indtraf, sædvanligen selv førte. Den Læge, som behandlede hende, er endnu i Besiddelse af den meget sammensatte Magnetiseermaskine, som blev forfærdiget efter en Model, Patientinden udskjar i Søvne af Papir. Hun yttrede sig ogsaa om Maanen og Juno, til hvilken hun troede sig forflyttet, og der med hendes afdøde Bedsteforældre,

Sødskende og andre Paarørende holdt Samtaler, der for det meste have Hensyn til Tilstanden efter Døden, og tillige indeholde Betragtninger over Forskjellen imellem disse Verdenslegemer og vor Jord. Efterretningerne om disse Reiser maatte man endnu engang forelæse hende, da hun siden atter kom i en somnambul Tilstand, hvor hun da berigtigede hvad forhen aldeles ikke eller urigtigen var optegnet.

En ny tydsk Forfatter inddeler Jordklodens Lande, i Henseende til Verdensrigdom, efter Producterne, paa følgende originale Maade: 1) Isclima; 2) Moos- og Rensdyrclima; 3) Skov-, Byg- eller og Fjeld- og Hedeclima; 4) Rug- og Havreclima; 5) Træfrugt- og Hvedeclima; 6) Viinclima; 7) Silke- og Castanieclima; 8) Olivenclima; 9) Citronclima; 10) Palme-, Brødfrugt- og Kryderieclima.

Anecdot.

En geistlig Taler i Italien drog i en Præken drabeligen løs mod J. J. Rousseau, og efterat have opregnet paa Fingrene endeel af hans Paastande, satte han sin Kabuds paa Prækestolen og talede saaledes til den: "Nu, Hr. Rousseau, hvormed beviser De alle disse Absurditeter?" Efter en Pause henvendte Harlequinen sig til Folket, og skreg: "Der seer I jo, den Æsel han kan ikke svare mig et Ord!" — Paa en lignende Maade gik Munkene i München i en Rosenkrandspræken i Hofkirken 1779 løs mod den tydske Digter Andreas Zaupser, som havde skrevet en Ode om Inquisitionen. Prædicanten sagde blandt andet: "en letfærdig Poet har i en Ode kaldet den hellige Inquisition en Megæra, et Udyr, en Pest for Fornuften, en Furie, ja endog Kobberstikkeren har forestillet den som en Furie! Du vantro, opblæste Aand! du lyver, du skjændige Poet! Nolite credere! Troer ham ikke, mine andægtige Tilhørere!"

Svar paa det af Hr. Candidat Borring i forrige Numer Indrykkede, følger i næste No.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Attende Aargang. No. 104.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 29 December 1821.

Svar paa de af Hr. Kandidat Borring i No. 102 indrykte Bemærkninger.

Hr. Kandidat Borring yttrer sin store Misfornøielse over Litteraturtidendens Recension af de over det franske Sprogs Grammatik udkomne Skrifter, fordi dens Resultat er, bemærker han, "at mine Skrifter ere de eneste, der fortjene almindelig Roes og Anbefaling, alle andre Grammatiker derimod, som ikke bære mit Navn, ere, i Recensentens Øine, ubrugelige, som vrimlende af Feil og Udeladelser."

For at tage "de", efter hans Ord, "fordømte Forfattere", ligesom Umyndige, der trænge til en sagkyndig Patron, i sin omhyggelige Protektion, forsøger han, under en eller anden af adskillige ikke under mit Navn udkomne Grammatikers Berømmelse, en lille Antikritik over min theoretisk-praktiske Veiledning, og for at give sin Bedømmelse Sandhedens fulde Vægt morer han Læseren med en Fortælling om Skadens Forfængelighed og Paafuglens Fjedre, tilligemed en Anekdot om Visemagere, der gaae for Døren at falbyde deres Varer. Han paaminder overhovedet den varme Kjerlighed for Sandhed, den Humanitet, der tilhører den redelige Recensent — man seer allerede heraf, at Hr. Kandidaten er besjelet af menneskekjærlige Følelser, kommer som Sandhedsven for at oplyse det i hans Øine forblændede Publikum — og idet han spørger, om de i min theoretisk-praktiske Veiledning forefundne Feil da virkeligen ere saa ubetydelige, at de kunne undgaae en Recensents noksaa svagtseende Øie, meddeler han Læseren det endelige Resultat af sine Undersøgelser. Førend jeg drøfter disse, vil jeg korteligen berøre to Omstændigheder, skjøndt de ere temmelig almindeligen bekjendte; den første Omstændighed vedkommer nemlig Hr. Kandidatens Fortælling om den Sammenligning, som han anstiller imellem mig og Visemagerne samt den Beskyldning, han isaahenseende gjør mig for at have villet indføre nye Skikke, der, efter hans Yttring, idetmindste her tillands (!), ikke have fundet Sted, nemlig at falbyde mine Varer for Døren. Havde Hr. Kandidaten ikke ladet sig aldeles forblænde af sin overdrevne Iver for at meddele Publikum sine vigtige Sandheder, saa, synes mig, kunde det være ham, som Institutlærer i Fransk, ikke ubekjendt, at det er den høie Kongl. Borgerskoledirection, der fand min mindre Grammatik særdeles hensigtsmæssig, og derfor anbefalede den til Stadens adskillige Læreanstalter. Hvad mig selv angaaer, har jeg kun talt med nogle faa af de Herrer Institutbestyrere angaaende mine Bøger og kun i det jeg præsenterede dem, med al den Høiagtelse, som jeg yder Mænd, hvem en af Landets vigtigste Sager er betroet, et Exemplar af mine adskillige Arbeider. Hvorledes dette har kunnet sætte Hr. Kandidatens Følelser saa i Bevægelse, begriber jeg aldeles ikke. Den anden Omstændighed vedkommer Litteraturtidendens Re-

cension af mine Arbeider. Var ikke Hans Høiærværdighed Hr. Prof. Müller, som Litteraturtidendens Redaktør, Borgen for en muligst paalidelig Bedømmelse af de adskillige litteraire Sager, saa kunde jeg med Sandhed erklære, at jeg bad Hans Høiærværdighed om, at Prof. Puerari, der, som Lærer i Fransk ved Universitætet, bedst maatte kunne bedømme, i hvilket Forhold mine Arbeider stode til andre Grammatikeres og hvilken Plads der kunde tilkomme dem iblandt de adskillige Skrifter af samme Slags, maatte blive mine Bøgers Recensent. Det var mig altsaa om at gjøre, at Sandheden ihenseende til mine Arbeiders mulige Fuldkommenheder og Ufuldkommenheder maatte komme for Dagens Lys. At Prof. Puerari virkeligen har paataget sig Recensionen af mine Arbeider, og at han har leveret de fornødne Materialier desangaaende til Hans Høiværdighed Prof. Müller, er bekjendt, da Hr. Prof. Puerari selv offentligen har sagt det til sine Tilhørere. Forresten have mine Arbeider havt den Lykke at vinde de i Faget meest erfarene og indviede Læreres Bifald, og dette Bifald hidrører ikke af mine Bøgers Falbydelse, hvorfor Hr. Kandidaten vil beskylde mig, heller ikke af den i Litteraturtidenden over samme givne Bedømmelse, paa hvilken Hr. Kandidaten søger at kaste Partiskhedens Plet, det hidrører ikke deraf, siger jeg, thi alerede før omtalte Recension bleve mange af mine Arbeider forskrevne baade til Provindserne og til Norge, Steder, hvor jeg idetmindste ikke kunde gaae omkring og falbyde.

Hvad Hr. Kandidat Borrings Antikritik angaaer, saa vil jeg oplyse først saadanne af hans Bemærkninger, til hvis Drøftelse ikke udfordres alt for megen Plads, og siden skulle de andre følge.

Bemærkn. 1. Det af mig brugte parler femmes dadler Hr. Kandidaten som ufransk, "man siger altsaa ogsaa", tilføier han, "parler temps, hvis Recensentens Dom bør ved Magt at stande."

Bemærkn. 2. Angaaende parler uden de og uden Artikel isærdeleshed bemærker Hr. Kandidat Borring: "Det er kun i en egen indskrænket Betydning, at parler, uden at være actif" (?) "bruges uden de, naar det nemlig betyder: at udvikle sig over en Materie, at foredrage en Videnskab, f. Ex. parler physique, er ikke at tale om, men at foredrage Videnskaben, see l'académie françoise."

[1]) Havde Hr. Kandidat Borring blot gjort sig lidt bekjendt med mine større Arbeider, da vilde han have læst et meget passende classisk Exempel, som findes i Dupaty's Reisebeskrivelse over Italien, nemlig: Nous avons d'abord analysé tous nos beaux-esprits, toute notre réputation, tous nos cerveaux qui pensent ou qui croient penser; ensuite au désert nous avons parlé Italie, femmes et printemps.

Hvad iøvrigt Hr. Kandidatens Parler temps angaaer, da vil jeg gjerne indrømme ham, at det vilde være meget slet fransk, men ikke fordi det strider mod Analogien, men fordi det lyder som parler tant. Saaledes maa den duelige Sproglærer altid bruge noget Overlæg; ogsaa isaahenseende findes mange skjønne Vink i mine større Arbeider, især i mit Forsøg.

[2]) Men det franske Akademies Ordbog taler ikke det Mindste, som kunde stadfæste Hr. Kandidatens Mening. Naar man altsaa vilde oversætte, Hr. Prof. Ørsted foredrager Physik, kunde man sige: Mr. le Professeur Oersted parle physique. Her havde man nok Aarsag til at sige med Hr. Kandidaten: "Hvis Recensentens Dom bør ved Magt at stande." Havde Hr. Kandidat Borring kjendt mine større Arbeider, da vilde han ikke blot have seet, naar parler physique kan bruges, men ogsaa naar parler de physique maa bruges.

Hvad forstaaer Hr. Kand. Borring iøvrigt ved Materie? Er ikke enhver Gjenstand, man taler om, tillige Materie, Stof til Talen? Man seer baade af Hr. Kandidatens Exempel og af hans Ord, at han har taget Materie i den sædvanlige didaktiske Mening, at han har tænkt paa Afhandlinger, konstmæssige Taler, paa et ordnet Foredrag, saadant som der finder Sted i Skoler og paa Læresale; at det isaafald netop er urigtigt, veed enhver med det franske Sprog nogenlunde bekjendt Læser.

Bemærkn. 3. Efter Hr. Kandidatens Paastand er det af mig brugte elle est amateur de la musique ikke fransk; det Rigtige er, bemærker han, elle est amateur de musique.

(Fortsættelsen følger.)

---

³) Var Antikritiken ikke skrevet i en saa bydende Tone, skulde man bestemt troe, at det Hele var blot Spøg, for at more Læseren lidt. Det franske Akademies Ordbog, som Hr. Kandidaten sikkert har ved Haanden, siden han citerer den, har amateur de la peinture, de la musique st. Elsker af Musik er meget godt Sjellandsk; men det franske Sprog har ikke den Føielighed her at rette sig efter det danske ihenseende til Artiklens Udeladelse. Antikritikens Amateur de musique hører altsaa til saadanne Sprogfeil, der kaldes Danismer, Barbarismer. Det er netop fordi mine Skrifter allevegne gjøre Læseren opmærksom paa det danske og det franske Sprogs indbyrdes Forskjel, at de burde være Hr. Kandidat Borring kjærkomne og ikke saa ligefrem angribes af ham.

Den danske Skueplads.

(Fortsættelse; see forr. No.)

De danske Skuespil, under Montaigus Bestyrelse, bleve givne i en meget stor Bygning i lille Grønnegade; Indkjørslen var fra denne, men Udkjørslen til Gothersgaden. Aarsagerne, hvorfor disse Skuespil maatte ophøre, erfares af den danske Comoedies Ligbegjængelse. Montaigu, klædt som Kok, træder selv frem, og hans Samtale med Hammer gaaer ud paa, at de skulle have Besværlighed ved at faae de Penge, som de have forstrakt Acteurerne med. Thalia kommer til Slutning og holder en Tale, hvori det blandt andet hedder:

"I første Aar, som vi en gylden Tid kan kalde,
Vi frygted' for at see vort Gallerie nedfalde;
Det andet Aar var knapt, dog fik vi stundom lidt;
Den tredie Vinter vi fremslæbed' med Credit.

Da Hunger nogle drev til Jylland, Fyen, Norge,
Da truede Tyon ei Draabe Viin at borge
Hos Kræmmer, Haandværksmand, hos Bager, Brygger, Kok,
En Streg ei mere var at faae paa Karvestok;
Vi trakte Vexler, men, som ingen endossered,
De komme med Protest igjen uhonorered.
— — — — — — — — — — —
I saadan Tilstand vi til denne Tid har levet,
Imellem Slutteri og Raadhuus vi har svævet,
Indtil Comedien sin Død og Helsot fik,
I Dag al Verdens Gang af Hverdags-Feber gik."

Hvad der upaatvivleligen trykkede dette Skuespillerselskab, som afvexlede med at spille danske og franske Stykker, var nok den tydske Trop, under en vis von Qvatens Bestyrelse, der i Brolæggerstrædet opførte Comoedier deels med Marionetter, deels med levende Personer. Over disse var det Holberg ved adskillige Leiligheder satiriserede, saasom i Ulysses von Ithaca, hvor det hedder:

Om nogen tydsk Comedie
Her i Brolæggerstræde
Man bedre mig kan lade see
Vil jeg Johannes hedde.

I Prologen til Lystspillet: Uden Hoved og Hale svarer Sganerel Vulcanus, der mener, at det kommer ud paa eet, enten en Comoedie er deelt udi 10 Acter eller i een Act, naar han kun faaer noget for Øinene, "at det saa er bedst, at han gaaer paa de tydske Comoedier i Brolæggerstræde, hvor han kan faae at see Beleiringer, Feldtslag, Gespenster, Hexerie og et halvt Hundrede Aars Historier paa eengang". — Efterat Montaigu havde ophævet sit Theater, adspredte Skuespillerne sig. Philoe, der spillede Elskere og Characteer-Roller, ombyttede Thalias Maske med en Druckrlase, og blev Viintapper; Rammel kastede Henriks Liberie og blev Borgermester og Byfoged i Nakskov; Gram, der havde spillet Bønders og gamle Mænds Roller, blev Pedel ved Universitetet, og Wegner, der havde spillet Tjener-Roller, blev ansat i Krigscancelliet. Hald, der ligeledes spillede Tjener-Roller, skal siden være død som Provst i Jylland. Disse anseelige Befordringer vise, at Skuespillerens Kald var i de Dage agtet

i Danmark, og at Frederik den Fjerde vidste at belønne Konstnere.

Foruden det von Qvotenske Selskab i Brolæggerstrædet kom af og til omvandrende tydske Tropper til Kjøbenhavn og opførte Skuespil paa Skippernes forrige Laugshuus i lille Kongensgade, hvilken Gaard nu tilhører Vognmand Lorentsen og hvori den saakaldte Luftballon (en Dansesahl) i adskillige Aar har været. — Frederik den Fjerde tog sig imidlertid af de danske Skuespil, indrømmede dem Plads paa det udbedrede og udvidede Slot, og paa Dronningens Fødselsdag, den 16de April 1728, blev denne Skueplads aabnet. I Prologen spillede Philoe, Schumacher, Msell. Montaigu og Mad. Montaigu, hvilken sidstes Spil, især den Vægelsindede, Holberg saa meget roser. Men allerede sex Maaneder derefter, den 28de October, indtraf Kjøbenhavns store Ildebrand, og to Aar efter dette overordentlige Uheld døde Kong Frederik den Fjerde. Hans Søn, Christian den Sjette, som nu besteg Tronen, følte ingen Smag for Skuespillet.

(Fortsættes.)

Thaers Dom over de ham tilsendte dansk-spanske Uldprøver.

I en Afhandling, som Undertegnede fandt i Schnees Landwirthschaftliche Zeitung, og som skal have været indrykket i andre landoeconomiske Skrifter, yttredes blandt andet: at i Danmark, i Følge dets fugtige Clima og rige Græsgange, ikke kunde frembringes god Merinos-Uld, og at vor Uld var "schlaff und schwammig". — Overbeviist om det Urigtige i denne Paastand, skrev jeg et Forsvar for vor Uld og sendte dette til Herr Etatsraad Thaer, med Begjering, at det maatte indrykkes i Møgliner-Annalen. Adskillige Uldprøver, saavel fra det Kongel. Skæferie paa Esrum, som fra mit i Lundtofte, lod jeg følge, og opfordrede Etatsraaden til offentlig at bedømme dem.

Thaers Dom derover, som findes i sidstudkomne Hæfte af ovennævnte Annaler, lyder saaledes: "Die mir übersandten Proben zeigen sich nicht weniger als schlaff und schlecht, sind vielmehr stark mit ziemlich hohen Bogen gekräuselt und springen nach der Ausdehnung kräftig zurück (haben schönen Zug). In der Feinheit sind sie ungleich, die kürzeren jüngeren Proben haben aber im Durchschnitte einen höhern Grad derselben. Der Stein (22 Pd.) dieser Wolle würde hier in diesem Jahre bey guter Wäsche 33 bis 35 Rthlr. gegolten haben." — Desuden vedgaaes i en Anmærkning, hvad jeg havde paastaaet, at den tydske Forfatter havde skrevet uden Sagkundskab. —

I samme Hefte af Mögliner Annalen har Thaer anmeldt en tydsk Oversættelse af et engelsk Skrift: Ueber Wolle im allgemeinen o. s. w. af John Luccock i Leeds. Om dette siger Thaer: "Dieses Werk ist für jeden, dem Schaafzucht und Wollproduction am Herzen liegt, vom höchsten Interesse, und keiner darf es ungelesen lassen." Luccock har i mange Aar befattet sig med Uldhandelen i det Store og stræber ved dette Skrift at udbrede rigtigere Begreber om Ulden og dens Egenskaber. — Thaer har uddraget de mærkeligste Steder deraf og tilføiet Anmærkninger.

I Anledning af den Virkning, nogle paastaae at Climatet har paa Faarenes Uld, yttrer Forfatteren, at: "Bey dem minder Unterrichteten, findet man Vorurtheile, und noch die alte Meinung, daß die Art der Wolle hauptsächlich von dem eigenthümlichen Boden und Clima jedes Landes abhänge" — men paastaaer tvertimod: "Daß es eine über jeden möglichen Zweifel erhabene Thatsache ist, daß das Schaaf so organisirt sey, daß es das seiner besondern Race zukommende Vließ trägt" o. s. v.

Efter at have hørt disse saa competente Dommeres Mening, saavel angaaende det, vi allerede have, som angaaende hvorvidt vi under vort Clima kunne haabe at opnaae vort Øiemed — vore spanske Faars fuldkomneste Forædling — vilde hvert af mig tilføiet Ord være overflødigt og lidet betydende. Men til vore Skæferie-Eieres som til Publicums Kundskab burde denne Mening bringes.

Drewsen.

(Indsendt.)

Frygten for, at den endeel af Europas Sydkyst hærjende skrækkelige Sygdom, ogsaa kunde udbrede sig til andre Lande, er ligesaa naturlig, som de Forsigtigheds-regler, der iagttages mod Skibe, som enten komme fra smittede, eller mistænkte Steder, ere rosværdige. Dog kan det ligesaalidet nægtes, at disse Forsigtighedsregler ere, for vedkommende Skib- og Ladningsejere, ikke blot forbundne med overordentlige Bekostninger, men at store og undertiden totale Tab ofte ere den umiddelbare Følge af Quarantaine-Sikkerhedsforanstaltningerne. Saaledes blive f. Ex. Skibe, som bestemte til Østersøen, komme fra smittede Steder, ved Ankomsten i Sundet, afviste til Kænsiø ved Gothenborg, for der at holde Renselse, hvilket, efter troværdig Forsikring, skal være forbunden med utrolige Bekostninger, uden at regne den Fare, som Folk, Skib og Gods udsættes for, ved atter at tvinges ud i det snevre Kattegats, om Efteraaret, farlige Strømme.

Ved at omtale en for Menneskeheden og Handelen saa vigtig Sag, og her at finde en Forandring saavel gavnlig for den handlende Verden, som fordeelagtig for Fædrelandet, maa flere agtede Mænds Yttring tiene Indsenderen til Undskyldning for den Mening: At Danmark ejer i Kyeholmen, en Øe, skikket til Quarantaineplads i Kattegattet, i hvis Lye, Skibe finde Sikkerhed mod de fleste Vinde, og hvis Afstand, forenet med tilbørlig Opsigt, sikrer Øerne og Fastlandet, medens det nærliggende Samsøe, frembyder tilstrækkelige Levnetsmidler.

Et saa gavnligt Øjemed kan ikke komme til at savne sagkyndig Oplysning. Falder denne ud til Fordeel for Ønsket, kan høje Vedkommendes kraftige Medvirkning til Udførelsen sikkert ventes, da Nytten deraf ikke er nogen Tvivl underkastet.

Indenlandske Efterretninger.

Blandt de største Mærkværdigheder her tillands hører, især nu, da Frue og St. Nicolai Kirkes Spire ere forsvundne, som bekjendt, Taarnet paa Vor Frelsers Kirke paa Christianshavn, som er indrettet efter Taarnet paa Kirken della Sapienza i Rom, og ad hvis Vindeltrappe, der, i en Spirallinie, bliver smallere og smallere, man i al Magelighed kan stige op til Spidsen. Hvad der vil forevige dette Taarn er den Omstændighed, at en Conchylie, Buccinum spiratum, L., formedelst sin Lighed med samme, som den formodentligen har tjent til Mønster for, kaldes Christianshavns-Taarnet (Turris Hafniensis ad portum Christiani), hvilket Navn Kratzenstein meget passende har givet den, medens Born, som nok ikke vidste at gjøre Forskjel paa Kjøbenhavn og Christianshavn, siden i Index Mus. Cæs. Vind. urigtigen har kaldet den la Tour de Coppenhague.

Aalborg, den 20de Decbr. Den unge talentfulde Skuespiller Herr Bigum have vi nu atter her i vor Midte. Formedelst at der for nærværende Tid intet yderligere Engagement ved det kongelige Theater kunde skee, skal hans Plan, der at vorde ansat, for denne Gang være mislykket. Vi havde den Fornøielse i Tirsdags Aftes ved en Forestilling atter at beundre den unge Konstners heldige Spil. Efter Forlydende, vil Hr. Bigum inden han forlader Staden, paa Søndag atter give en Forestilling, hvor han da, formedelst en mere talrig Assistence, tillige vil kunne levere det yndede Stykke: De Sandsesløse.

Aarhuus, d. 25 Decbr. Atter i Nat og i Dag have Mange her lidt Skade paa deres Bolværker imod Havet, som med en stærk Storm var steget overmaade høit. Nu er Vandet faldet noget, men endnu stormer det. Den saakaldte Skolebakke ligger opfyldt med Bjelker, Fjel og Tømmer, som deels ere kastede op, deels biergede.

Viborg, d. 24 Decbr. Regnen vedholder næsten daglig; før Soelhverv var Luften blid og rolig; men i Gaar Eftermiddag begyndte stærk orkanagtig Storm af Sydvest med Lynild, Torden og Regnbyger, som vedholdt til over Midnat. Det Besynderligste ved den megen Væde, vi faae, er at Brøndene, som i Tørke tabte Vandet, dog paa mange Steder ikke have faaet det igjen uden høist sparsomt.

Mellem de Ruiner og Brudstykker, der opfylde Gaarden og Adgangene til Palladset Barberini i Rom, ligger, foruden andre Konstværksteder, ogsaa vor berømte Landsmand, Etatsraad og Ridder Thorvaldsens Atelier. Ingen dannet Reisende forlader Rom, uden gjentagne Gange at besøge samme. Hvad der især tildrager sig her Konstynderes Beundring er Modellen til det af Napoleon bestilte Basrelief til Façaden af Quirinal, forestillende Alexanders Triumph, der ligesaa meget er Thorvaldsens som Verdensbetvingerens Triumph. Men meget større end Thorvaldsens Atelier er Canovas, der ansees for det største i Rom, ligesom han længe ansaaes for den største Billedhugger i Verden. Marchese Canova er omtrent ti Aar ældre end Thorvaldsen, og hans Aandrighed og Indsigtsfuldhed gjør hans Underholdning yderst behagelig. Hans Udvortes, saavelsom hans Manerer, bære Præget af det sande Talentes Jevnhed og høihjertede Tænkemaade. Man sætter derfor ligesaa stor Priis paa hans Selskabelighed, som man beundrer hans Konst. Naar man træder ind i hans Værksted, seer man de nedere Rum opfyldte med store Steenmasser, der nyligen ere komne fra Brudene; andre indbefatte de første Omrids til hans Værker, og paa disse følge Grupper, der ligesom fremtræde i Livet. I Midten staaer en colossal Statue, bestilt af tre Konger, men endnu uafhentet. Indskriften siger, at det er Napoleon. Eet af hans nyeste Værker er en Nymphe, som han selv kalder et Mesterstykke. Hans Helbred er svag, men hverken Legemssvaghed eller Aarene har kjølnet hans Enthusiasme eller svækket hans Kraft.

Blandede Efterretninger.

Athenen, som Tyrkerne nyligen have afbrændt, er nu aldeles tilintetgjort og dets Indbyggere adspredte. De ulykkelige Grækeres Lig og de dræbte Dyrs Aadsler gjøre Gaderne urene og opfylde Luften med Stank. Gravens Taushed hersker overalt og afbrydes kun af en tyrkisk Patrouilles Fodtrin. 800 Tyrker ligge i Citadellet. I Oldtiden var Athenen bekjendt som den prægtigste Stad i Grækenland, og den skyldte især

Perikles sin Forskjønnelse. Dens Omkreds i det Hele var henved en Dagsreise eller fem Mile. Perikles drog de dueligste Konstnere fra alle Verdensdele did; de mange herlige Billedstøtter bleve især forfærdigede under Phidias's Opsigt, og de fleste med hans egen Haand. Blandt de mærkværdigste Templer vare Neptuns, Kastors og Pollux's og Theseus's; men det største og fuldkomneste var Parthenon, Minerva helliget, af Længde 150 Alen og Brede 65. Nu ere kun Ruinerne af hine Minder tilbage, der først, lig Konger i deres Grav, ere blevne plyndrede af Konsthærjere, og nu utilgjængelige, formedelst Tyrkerne. Athenen selv er fra den rigeste og mægtigste Stad i Oldtiden, Sæder for de Lærde, hvis Skrifter vi endnu beundre i uopnaaelige Mesterværker, blevet forvandlet til en Landsby. I nyere Tider har det snart været indtaget af Venetianerne, snart af Tyrkerne. Dog har det hidtil havt 6000 Indbyggere, af hvilke en Tredie deel var Grækere, der havde her en Metropolitankirke. — Havnen, der i Oldtiden hedte Pyrenæus, og nu kaldes Porto Drago eller Porto Leono, besøges endnu meget for sin Sikkerheds Skyld af fremmede Skibe.

Hvor meget et Lands Befolkning ved en slet Statsbestyrelse kan formindskes, derpaa tjener Arcanien til et Exempel. Under de frie Grækere havde det 2,400,000 Indbyggere, nu har det derimod kun 6,720.

De græske Metropoler have, efter Pouqueville, foruden de geistli- ogsaa verdslige Primater, hvilke sidste vaage over Kirkens verdslige Tarv. Disse have især Bankforretninger. De tyrkiske Private laane dem gjerne, og Kirkebanken understøtter Handels- og Fabrikfolk med meget betydelige Laan. Ligesaa indbringende er Smughandelen for Kirkerne i Grækenland. Kirkepengene arbeide stundom i denne Forretning ikke directe; men Primaterne vide ret vel, at Kirkernes Skyldnere benytte dertil deres Penge. Ogsaa ere Røvere, der plyndre Muhamedanerne, og Kjøbmænd, der drive forbuden Handel, mod deres tilbedte Styts helgens Kirke meget gavmilde.

I det florentinske Gallerie sees endnu det berømte Medusahoved, hvilket Leonardo da Vinci malede som Dreng. Hans Fader, en Notar i hiin Stad, stolt af sin Søns tidlige Talent, op-

fordrede ham til at male et Skildt for en Bondes Landhuus i Nabolavet. Da Leonardo viste ham sit Malerie, foer den Gamle sammen af Forskrækkelse. Dette Skildt er det samme Medusahoved, som Hertugen af Mailand, Galeaz Sforza, siden gav 300 Ducater for, og som nu ansees for een af det florentinske Galleries største Skatte.

Gemmecabinettet i Florenz er i Henseende til Pragt og Fortræffelighed det eneste i sit Slags. Loftet hviler paa fire Søiler af den reneste Alabaster, og fire andre af kostbart Ver d'antico. Sex Skabe af udsøgt Arbeide, smykkede med 8 Søiler af Agat og 8 af Cristal, indbefatte kostbare Producter af indiske Miner, forarbeidede i hver Form. I disse Skabe findes Vaser, Skaaler og Urner, hver af en eneste fuldkommen Rubin, Chrysolit, Smaragd eller Onyx; romerske Keisere i Chalcedon og romerske Skjønheder i Amethyst. De mærkværdigste Gjenstande ere St. Peter og St. Paul i Jaspis, en Ridder, fægtende i en Rustning af Diamanter, og andre lignende Konstværker.

Den mediceiske Venus var det eneste, som de Franske under Revolutionen bortførte fra det florentinske Gallerie. Ved Restaurationen 1814 blev denne Statue ført med Pomp igjennem Staden Florenz, for at gjøre Indtryk paa Folket. Men neppe 300 Mennesker forsamlede sig, for at hilse Gudinden ved Indtoget.

Munkene i Klosteret i Skoven ved Vallimbrosa havde før Revolutionen over 48 Tusind Rbd. Sølv i aarlige Indkomster. Da alle andre Munkeklostere i Toscana bleve ophævede, debatterede man i Bonapartes Overværelse, om man ikke skulde gjøre en Undtagelse i Henseende til dette Kloster, fordi disse tætte Skove paa Bjergkjæden af Appeninerne, hvis Træer udgjorde Munkenes Hovedindtægt, var dem allene bekjendte, og Virksomheden i Klosteret vilde bidrage til at udrydde Ulvene, som ellers vilde formere sig til Egnens Ødelæggelse. Man stred længe for og imod. Utaalmodigen opkastede omsider et Medlem af Statsraadet det Spørgsmaal: "Munke eller Ulve?" (Monachi o Lupi?) "Ulve", raabte man fra alle Sider, og Ulvene løb af med Seiren, indtil efter Restaurationen Munkene igjen bleve indsatte i deres gamle Besiddelser.

Da Murat med sin Armee ankom i Rom, var hans første Vei til Raphaels Loge. Med Harme saae han, hvorledes Malerierne i den aabne Colonade, ved Luftens og Veirligets Indvirkning, havde liidt, og lod strax den hele Logerække forsyne med smukke Vinduer. Arbeidet var færdigt i fjorten Dage, og Efterverdenen har denne tappre, men ulykkelige, Mand at takke for disse herlige Konstværkers Vedligeholdelse.

Det vaticanske Bibliothek indbefatter allene 30,000 Haandskrifter; men paafaldende er det, at man ikke seer her en eneste Bog, da de Skabe, hvori Samlingen gjemmes, aldeles ikke forraade, hvad der boer i dem. Hovedgalleriet er 370 Palmer langt, afdeelt ved Søiler, og paa Væggene sees Afbildninger af berømte Oldtidsbibliotheker, af Generalconcilier, og Opfindere af Skrifttegn i forskjellige Sprog. Lave Skabe, bemalede meget phantastisk og broget, der opbevare de kostbareste Haandskrifter, omgive denne herlige Sal; Borde af ægyptisk Granit, Sarcophager af Marmor og antique Fragmenter ere fordeelte i det Indere.

Af de gamle Romere er endnu en Rest tilbage, under Navn af Trasteveriner, der ved deres Skikkelse og Characteertræk forraade deres Herkomst, og tillige ved deres Dragt udmærke sig fra de øvrige Romere. Begge Kjøn bære, efter spansk Skik, et Silkenæt om Hovedet, sort Fløjels Trøje og overordentlig store Sølvskospænder. Mandfolkene bære et skarlagenrødt Belte, og Fruentimmerne Skjørter af samme Farve. De ere bigotte, og den pavelige Regjering hengivne. De havde fordum, som Corps, stort Hang til at stifte Urolighed og begaae Mord, men siden den Tid, de Franske lode 22 af dem skyde, for udøvede grove Forbrydelser, og alle fratage deres Dolke, har deres Raahed meget aftaget.

Conditorerne i Berlin have drevet deres Konst til en temmelig høi Grad, og Prøver derpaa sees især ved deres offentlige Udstillinger i Julen. Hasselberg har en Decoration, som han kalder "Møllen i Lunden". Landskabet er fortryllende, og Beskuerne indbydes til at tage ind paa Møllen, for at kjøbe Forfriskninger. En anden Conditor, ved

Navn Weyde, fordeelagtig bekjendt som Figurformer, har en Forestilling med Paaskrift: "Fordum og nu, eller det kan ikke altid blive saaledes", som viser den Forskjel, man siden 40 Aar paa offentlige Forlystelsessteder bliver vaer i Middel- og de lavere Classer, i Dragt og Sæder. Paa høire Side sees den Berliner Dyrehauge, saaledes som den nu er, opfyldt med Nutidens Figurer; paa venstre Bønderhuse, saaledes som de i de nærliggende Landsbyer fordum ansaaes her gode nok til tarvelig Forlystelse om Søndagen. Conditor Lange viser Figurer af cristalliseret Sukker i Legemsstørrelse. Denne Gang har han udstillet Venus, saaledes som hun fremstiger af Havet. Figuren er omtrent $2\frac{1}{2}$ Fod.

Ved Slutningen af 1819 havde Rusland (Polen iberegnet), en Befolkning af 52 Mill., Indkomster 350 Mill. Fr., Statsgjeld 600 Mill. — Forenede nordamericanske Stater. Indkomster 30 Mill. Fr., Statsgjeld 463 Mill. — Preussen: Befolkning 11 Mill., Indkomster 170 Mill. Fr., Statsgjeld 677 Mill. — Frankrig: Befolkning 29 Mill., Indkomster 860 Mill. Fr., Statsgjeld 3,466 Mill. — Østerrige: Befolkning 28 Mill., Indkomster 300 Mill., Statsgjeld 1800 Mill. — Storbritannien: Befolkning i Europa 17 Mill., i Asien 54 Mill., i America 2 Mill., ialt 73 Mill.; Indkomster 1,156 Mill. Fr., Statsgjeld 19 Milliarder 900 Millioner. — Spanien: Befolkning i Europa 11 Mill., i Colonierne 13 Mill., Indkomster 160 Mill., Statsgjeld 3,000 Mill. — De forenede Nederlande: Befolkning (med Indbegreb af Colonierne) 6 Millioner, Indkomster 160 Mill. Fr., Statsgjeld 3,500 Mill.

I Paaskemessen 1821 var i Tydskland Antallet af de der udkommende Tidsskrifter 172, hvoriblandt 17 theologiske, 6 juridiske, 15 medicinske, 26 philosophiske og liter., 6 pædagogiske, 13 historiske, 26 politiske, 14 naturvidenskabelige, 13 geographiske og statistiske, 5 technologiske, 11 oeconomiske, 8 artistiske, 8 mathematiske, 1 philos., 6 militaire, 2 mercantile, 3 dramatiske, 54 Morskabsblade, 2 musicalske, og 2 især bestemte for Poesie.

Kjøbenhavns Børs, d. 28 December.

Cours. Hamb. 2 M. 246, a vista 249. Spec. 249. — Specier solgtes til 14 Rbmk. 15 ß. Obligat. (med Renter fra 11 December 1821) $72\frac{1}{2}$ a 73. Nationalbank-Obligat. (af Laanet d. 4 Febr. f. A.) 94 a $94\frac{1}{2}$ Rbdlr. r. S. (uden Renter) eller a $117\frac{1}{2}$ Rbdlr. Sedler pr. 100 Rbdlr. r. S. — Norske Rigsbanks. $12\frac{1}{2}$ a $12\frac{5}{8}$. Svenske Sedler 58 ß. — Disconto 6 pC.

Raad mod Liigtorne.

(Indsendt.)

Ingen føler hvor Skoen trykker, uden den, der har den paa, er et gammelt Ordsprog, hvis Sandhed bogstavelig erkjendes af dem, der plages af Liigtorne. Anmelderen troer saaledes ikke at fortiene Utak af disse, ved at bekjendtgjøre et simpelt Middel som uden Smerte og Fare borttager de største Liigtorne i kort Tid. Man udskierer af en saftfuld skrællet Citron et Stykke, stort nok til at bedække Tornen, eller, om denne er meget stor, lægge man et lidet Stykke Citron imellem Taaen og Tornen, saa nær Roden som muligt, og svøber en Linned Lap derom. Jo oftere man gientager Paalægningen f. Ex. et Par Gange daglig, jo hastigere vil man til Forundring see den forhærdede hornagtige Hud, hvoraf Tornen bestaaer, opløse sig og blive blød som Sæbe, saa at den lettelig kan aftages. Paa denne Maade kan man selv, uden Læges Hielp, og uden at bruge den farlige Kniv, skille sig af med en meget smertende Plage.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modrages Subskriptionen hos Bogtrykker Høecke, i store Helliggeiststræde No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

